Del Colegio Catalino

THEOLOGIAE MORALIS SVMMA, TRIBVS TOMIS COMPREHENSA.

TOMVS PRIMVS.

De fine hominis & ſanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis.
Quid alijs tomis contineatur, habetur lib. 7. in fine.

DOCTORE HENRICO HENRIQVEZ
è Societate IESV autore in Academia Salmanticenſi Sacræ
Theologiæ profeſſore.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 8ª C. 107 N. 17.

Cum priuilegio Regis Catholici.

SALMANTICAE.
Ex officina Ioannis Ferdinandez.

Anno. 1591.

Eſta taſſado en Conſejo Real a tres marauedis y medio cada pliego.

Del Colegio Catalino lma f — 29-8880

THEOLOGIAE MORALIS SVMMA, TRIBVS TOMIS COMPREHENSA.

TOMVS PRIMVS.

De fine hominis & ſanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis.
Quid alijs tomis contineatur, habetur lib.7.in fine.

DOCTORE HENRICO HENRIQVEZ è Societate IESV autore in Academia Salmanticenſi Sacræ Theologiæ profeſſore.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reünido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. 2.° C. 107 N. 17.

Cum priuilegio Regis Catholici.

SALMANTICAE.

Ex officina Ioannis Ferdinandez.

Anno. 1591.

Eſta taſſado en Conſejo Real a tres marauedis y medio cada pliego.

IHS
AD ILLVSTRISSIMVM D. PETRVM A CASTRO
ET QVIÑONES ARCHIEPISCOPVM
GRANATENSEM. &c.

EL REY.

POR quanto por parte de vos el Padre Doctor Enrique Enriquez de la compañia de Ieſus nos fue fecha relacion que vos auiades compueſto vn libro intitulado Theologiæ moralis Summa en lengua latina, del qual deſſeauades imprimir el primer tomo, de que ante nos hiziſtes preſentaciõ, y nos ſupplicaſtes os dieſſemos licencia para le imprimir por veynte años, ò como la nueſtra merced fueſſe: lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo, y como por ſu mandado ſe hizieron las diligencias, que la prematica por nos hecha ſobre la impreſsion de los libros diſpone: fue acordado que deuiamos de mandar dar eſta nueſtra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien. Y por la preſente por os hazer bien y merced, os damos licencia y facultad para que por tiẽpo de diez años primeros ſiguientes, que corran y ſe cuẽten deſde el dia de la fecha deſta nueſta cedula, vos ò la perſona que vueſtro poder vuiere y no otra alguna, podays hazer imprimir y vender el dicho libro, de que de ſuſo ſe haze mencion en eſtos nueſtros Reynos, con que deſpues de impreſſo antes que ſe venda, le traygays a el nueſtro Conſejo, juntamente con el original que en el ſe vio, que va rubricado y firmado al cabo de Pedro çapata del Marmol nueſtro eſcriuano de Camara, de los que en el nueſtro conſejo reſidẽ, para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſta conforme al original: o traygays fe en publica forma, en como por corrector nõbrado por nueſtro mandado, ſe vio y corrigio la dicha impreſsion por el original, y ſe imprimio conforme a el, y que quedan anſi miſmo impreſſas las erratas por el apuntadas, para cada vn libro de los que aſsi fueren impreſſos: y ſe os taſſe el precio que por cada volumen vuieredes de auer. Y mandamos que durante el dicho tiempo, perſona alguna ſin vueſtra licencia no lo pueda imprimir ni vender, ſo pena que el que lo imprimiere aya perdido y pierda, todos y qualeſquier libros, moldes, y aparejos que de los dichos libros tuuiere, y mas incurra pena de cinquenta mil marauedis por cada vez q̃ lo contrario hiziere: la qual dicha pena ſea la tercia parte para el Iuez que lo ſentenciare, y la otra tercia parte para la perſona que lo denunciare, y la otra tercia parte para la nueſtra Camara. Y mandamos a los del nueſtro Conſejo, Preſidentes, Oydores, de las nueſtras audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nueſtra caſa, y Corte, y Chancillerias: y a todos los Corrigidores, Aſsiſtente, Gouernadores, Alcaldes mayores, y ordinarios, y otros Iuezes y juſticias qualeſquier de todas las ciudades, villas, y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios, aſsi a los que a ora ſon, como a los que ſeran de aqui adelante, os guarden y cumplan eſta nueſtra cedula y merced que aſsi os hazemos: y contra el tenor y forma della, ni de lo en ella contenido no vayan, ni paſſen, ni conſientan yr ni paſſar en manera alguna, ſo pena de la nueſtra merced, y de diez mil marauedis para la nueſtra Camara. Fecha en Madrid a tres dias delmes de Mayo de 1590. años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nueſtro Señor,
Iuan Vazquez.

Taſſa

YO Pedro çapata del Marmol, eſcriuano de Camara del Rey nueſtro Señor, de los que en ſu Conſejo reſiden, doy fe que los ſeñores del dicho Conſejo, de pedimiento y ſuplicacion del padre Doctor Enrique Enriquez de la compañia de Ieſus, taſſaron vn libro por el compueſto, intitulado Theologiæ moralis ſumma, que con licencia de ſu Mageſtad ſe imprimo, a tres marauedis y medio cada pliego en papel, y al dicho precio y no mas, mandaron que ſe venda: y que antes que ſe venda ningun libro, ſe imprima eſta taſſa en el primer pliego de cada volumen: y para que dello conſte de pedimiento del dicho Doctor Enrique Enriquez, y mandamiento de los ſeñores del Conſejo, di la preſente firmada de mi nombre, que es fecha en la villa de Madrid, a diez y ocho del mes de Mayo de 1591. años.

Pedro çapata del Marmol.

CENSVRA.

SVMMAM Theologiæ moralis ſapientiſsimi Doctoris Henrici Henriquez Societatis Ieſu perlegi, & ex ipſius doctrina, autoris ingenium ſingulare, animique erga fidem candor facilè demonſtratur. Quare exiſtimo, ſi in mediam lucem producatur, & ad Chriſtianæ Reipublicæ vtilitatem, & ad ſcholaſticæ diſciplinæ intelligentiam, necnon & ad morum integritatem, eam eſſe magnum ſplendorem allaturam. In connuentu. P. N. D. Auguſtini. Madritij, die. 26. menſis Ianuarij. anni. 1590.

Fr. Cabriel Pinelo.

EGO ÆGidius Gonçalez Dauila Viſitator Societatis Ieſu in Prouincijs Caſtellæ & Toleti, pro data mihi ad hoc poteſtate à Reuerendo admodum N.P. Generali Claudio Aqua viua, facultatem concedo, vt typis excuſa in lucem edatur Theologiæ moralis Summa, quam ſcripſit R.P.D. Henricus Henriquez Societatis Ieſu presbyter, & ſacræ Theologiæ profeſſor. Quam diligenter legerunt, examinarunt, & approbarunt docti graueſque patres Theologi eiuſdem Societatis, quibus res hæc a me commiſſa eſt. Præcorque Deum Opt. Max. bonorum omnium autorem, vt id redundet in eius gloriam, & totius ſanctæ Eccleſiæ vtilitatem. Valliſoleti in domo noſtra profeſſa Societatis Ieſu. die. 8. Auguſti. anni. 1589.

Ægidius Gonçalez Dauila.

DOCTOR CHRISTOPHORVS MOYA Primarius ſacrorum Canonum Iubilatus Salmanticæ.

VIDI Theologiæ moralis Summam P. D. Henrici Henriquez è Societate Ieſu. Quæ continet rerum ferè omnium moralium ſyluam. Quod totum opus eſt Reipubl. valde neceſſarium, & vtilitate pleniſſimum: ac ſubinde dignum vt typis excuſum in manus omnium, notitiamque perueniat, vt opere ſic elaborato fruantur.

P. GASPARIS A CASTRO RECTORIS Collegij Abulenſis Societatis Ieſu, & aliorum Theologiæ Lectorum quibus primmum examen huius operis commiſſum eſt, approbatio.

EX Superiorum mandato legimus P.D. Henrici Henriquez priorem hanc Summæ Theologiæ partem. Quæ doctrinæ puritate atque grauitate, antiquos vbiq; redolet Patres: quorum ſemper veſtigijs inſiſtes, nouã ſæpe, facilemq; viam aperit ad explicandas res dificiles: & eadem Maiorum autoritate nixus, plures quæſtiones excitat atque diſſoluit, ad mores præſertim pertinentes, quæ à nemine hactenus diſtinctè atq; perſpicuè excuſæ fuerant. Et cum in omni materia varia & accurata eruditione abundet, mira tamen breuitate ſic difficultates omnes exhaurit, vt nihil vltra ſit, quod ſtudioſiſſimus quiſque deſideret. Quare tam fœliciter elaborati operis editio, omnibus vtiliſſima erit atq; gratiſſima

D. PETRO A CASTRO ET QVIÑONES ILLVSTRISSIMO ARCHIEPIſcopo Granatenſi, Henricus Henriquez è Societate IESV. S. P. D.

TRigeſimus hic iam annus agitur, ex quo decurſo Sacræ Theologiæ curriculo, vt illis obedirem, quibus meæ vitæ rationes ſponte commiſeram, illam publicè cœpi profiteri. Quumq; in exponendis abſtruſis & reconditis B. Thomæ quæſtionibus per annos viginti Salmanticæ, & alijs celebribus locis operam & induſtriam collocauerim: quumq; de moribus multa quotidie inciderent explicanda, multaq; rogarentur, quæ negotium poſſent faceſcere: in eam curam diligenter incubui, vt doctiſſimos quoſque conſulerem, quæſtionumq; difficillimarum cauſas & rationes indagarem. Quum autem viderem, quàm diffuſe, quàm non ſuis locis & ſine ordine ab ijs, qui Summas, vt vocant, de rebus ad mores pertinentes conſcripſerunt, hæc tractarentur: conſtitui tandem, idq; matura iam ætate, vt commodis ſtudentium aptius & cum meliori commodo conſulerem, hæc omnia breui ſumma & veluti compendio ordine faciliori complecti. Illa vero, quæ potius ad ſpeculationem, quam ad inſtituendam vitam pertinere videbantur, diſcipulorum noſtrorum diſputationibus relinquenda cenſuimus, quorum multa iam doctiſſimorum calculo comprobata in lucem edita conſpiciuntur. Tam multis vero iam quotidie amicorũ literis, hortatuq; ad res morales fuſius copioſiuſque tractandas, ſum impulſus, vt alijs, atque alijs additis, ſuperueniẽtibuſque, quæſtionibus volumen excreſcens, pro temporum ac noſtrarum Prouinciarum ratione accommodatis, vno iam partu ingens fœtus edi non poſſit. Huc accedit, quod ſcripta noſtra, quæ olim auditoribus noſtris dictabamus, ita librariorum aut tranſcribentium ſiue incuria, ſiue negligentia inuenimus deprauata, vt interdum verſus integri deſiderarentur, interdum vero multa contra ſententiam noſtram ſcripta reperiantur. Quapropter non iam voluntatis, ſed neceſſitatis fuit, opus à mendis repurgare, parum claris lucem dare, & tandem Zoilorum latratibus ſatisfacere. Sed quum hoc de moribus opus multitudine ſingulorum dubiorum pene infinitum, grauitate ac pondere immenſum, ac denique meis viribus nego-

tium impar videretur: angebar, ac animo perterrebar, nec de tanto molimine in lucem ædendo, mearum virium bene conſcius, cogitabam. Incitantibus tamen Prælatis, quibus neceſſario fuit parendum, rem tantam, tamq; difficilem, obſequendi magis alacritate, quam abſoluendi facultate ſuſcepimus. Tu etiam Præſul ampliſſime, & me ſæpius inſtimulaſti verentem, & erexiſti cadentem, & ad benè de noſtris vigilijs ſperandum vehementer incendiſti. Cuius patrocinio, & bonis ſuffultus auſpicijs, non dubitaui de retundendis obtrectatorum dentibus benè ſperare, atque de meorum laborum fructu percipiendo in ſpem adduci, quum tuo limatiſſimo iudicio ſubijciatur. Nec enim vereor, ne tuus iſte, qui cæteros obtenebrare ſolet ſplendor, meã aciem perſtringat: aut tua ſumma vtriuſq; iuris prudentia, quæ in te mirifice ſplendet, impediat, quominus hanc omnem de moribus Analyſin cenſendam permittam. Imo his ego rationibus magis adducor, quo te magis non ſtudio ſolum, ſed longi temporis experientia præſtantem video. Intelliges enim quæ in ſupremo vtriuſque Regiæ Cancellariæ prætorio præſes digniſſimus ſolitus es cauſarum vtriuſque iuris inuolucra diſſoluere, ita noſtris ſcriptis illuſtrari, vt vel tibi ipſi arrideas, qui quod ex obſcuriſſimis librorum tenebris ſummo tuo labore decerpſeras, Theologorum doctrinæ, quam olim à nobis ſucceſſiuis temporibus audire dignatus es, ſimillimum eſſe reperies: nec diuina iura, ab humanis & pijs legibus, quas ſibi rerũ publicarum Gubernatores proponunt, diſcrepare. Suſcipe igitur Præſul humaniſſime, hunc primum fœtum, quem quaſi primogenitum carius diligimus, de fine & præſtantiſſimis medijs humanæ ſalutis: & tua benignitate atque præſidio ſuſtenta: vt qui ſingulari quadam prudentia & integritate, ſeruare hominum ſocietatem in pace & tranquillitate: qui incorruptum & inexorabilem te impijs: manſuetum & facilem tenuioribus præſtare conſueueris, dum regedi & moderandi populi poteſtatem, quaſi quaſdam habenas maxima Philippi Regis Catholici autoritate geſtares. Nunc ad gubernandos ouium greges, paſtoriciumq; munus obeundum, à Chriſto Domino tibi commiſſum vocatus, eum te præbes vt quicquid ad id ſtudij expedire poſſit, quicquid ad tantum prouinciæ onus ſuſtinendum iuuare, pro viribus fouere & tueri non deſinis. Ac boni conſule, quòd tibi Patrono, cuius eximia merita ac beneficia noſtræ Societatis Religio experta eſt, lucubrationes has noſtras, & primam hanc grandioris operis partem, ſed exiguum noſtri in te animi & obſeruantiæ ſpecimen dedicare audeamus. Ita enim tua de me iudicia, & mea ſumma in te pietas exigebant. Quam rem ſi tibi non ingratam intellexero, ad complendum opus, & maiora in dies ſcribenda ac premendæ incitabor. Precor Deum immortalem, vt amplitudinem tuam in ſui nominis gloriam & Catholicæ Eccleſiæ ſplendorem quàm diutiſſime tueatur incolumem.

Ex Collegio Societatis Ieſu Salmanticenſi.

PROOEMIVM DE THEOLOGIÆ MORALIS DIGNITATE, VTILITATE, & difficultate: & quo probationum genere vtatur?

DOCTRINA Theologiæ quæ de moribus & conſcientiæ caſibus agit, neceſſaria eſt non ſolum animarum Paſtoribus, & Theologis, ſed ipſis etiam iuriſperitis. Huius tanta eſt dignitas, vt ad animarum ſalutem Doctor illius factus ſit Filius Dei incarnatus: qui docuit in qua re beatus finis hominis conſiſtat: & ad illius conſecutionem eximia ſacramentorum media inſtituit: explicuit quæ ſint præcepta naturæ & gratiæ, & ad illorum obſeruationem incitauit propoſitis & præmijs & ſupplicijs.

Vtile eſt breui methodo doctrinæ inſtructum eſſe Theologum, qui de penè infinitis hominum caſibus & negotijs conſulendus ſit: vt ex generalibus principijs & ex deciſione ſimilium concluſionum ſciat decidere caſus. Quod opus doctè & copioſè quidam, quos ſummiſtas vocant, ad memoriam & facilem inuentionem redegerunt in ſummam per verba varia Alphabetico ordine digeſta. Sed niſi quis totum opus relegerit, cum tædio reperiens eadem in alio atque alio verbo repetita, non ſatis euadet inſtructus: & hi ſine ordine doctrinæ cogũtur contra artis præcepta in varios locos diſtrahere, quę ad vnam ſingularem materiam pertinent. Quo in genere excelluit Caieta. Card. in erudita ſummella, quã in publica prælectione caſuum conſcientiæ, quidam cum laude explicare ſolent. Hanc ille ſenior digeſsit ad praxim cum inſigni reſolutione, poſt eximias lucubrationes in Philoſophiam, ac in totam pene Theologiam: in qua & in rebus gerendis fœlicius deſudauit, quàm in acutis commẽtarijs ad Sacram ſcripturam. Hæc tamen ſumma adeò breuis eſt, & in ſingularibus rebus conciſa, & abſque iuris aut doctorum autoritate, vel probatione efficaci munita, vt multa ſint quæ in ea deſiderentur.

Alij longam diſputationem texunt referentes varias Doctorum opiniones: nec tam breues ſummas, quam ampliſsima volumina ſcribunt: quibus contineri aiunt analyſim ſeu reſolutionem omnium penè dubiorum, quæ ad mores pertinent. & opere pretium facere putant, ſi allato vno opinionis aſſertore, aut ratione probabili, dicant vtriuſque contrariæ partis ſententiã videri in praxi probabilem & tutam. quo conſilio iubent aduocatum, iudicem aut confeſſarium in vtramuis aurem ſecurè dormire: præſertim in occulto cõſcientiæ foro, quem Theologus amplum & varium putat: atque ita licere aduocatis aut iudicibus in gratiã amici, aut pretio corruptis, quod maluerint, eligere conſiliũ & ſententiã.

Laudandus eſt horum improbus labor, quamuis minus vtilis, & quibuſdam fortaſſe nociuus ſit: nec enim contrariæ ſententiæ ſunt paſsim cenſendæ in praxi tutæ: ſed cum diligenti ſtudio vir doctus & expertus, inter varias & diſcre-

pantes ſententias longa iurium aut Doctorum citatione, & argumentorum numero confirmatas, hęrere non debet quaſi in biuio aut triuio ſit conſtitutus, deſperans de certę veritatis inuentione, quę in vna & ſimplici cognitione poſita, demerſa iacet in profundo puteo, vt dixit Democritus. Nec glorioſum eſt in cauſa non dubia, dubia cumulare, & pręgrauatas aliorum ſententias: dum ignorat in quem ſe portum & aſylum recipiat. Alioquin qui dubia illuſtrare debet, & tanquam Nauclerus ad vnum tutum portum deducere, perſpicuis rebus offundet tenebras ſcrupulorum, & in ſcopulos impinget. Ergo ſyncerè vna veritas, aut quod veroſimilius apparet, rebus bene perpenſis, à morali Theologo amandum eſt, qui in Philoſophia, iure canonico ac ciuili, & proprijs cuiuſque regni legibus verſatus eſſe debet: à quibus ſcientijs veritas practica docetur. Nec probãdus eſt Theologus iuris imperitus, qui omnes Leges ac Canones ad ſtrepitũ fori contentioſi referendos putat, & ampla quadam conſcientia facile in omnibus pronuntiat. Nec nimis ſcrupuloſus iurium peritus, qui dura cenſura vnius textus, conſcientias premere contendit: cum pleraq; in iure ſint ad bonam Reipubl: gubernationem pro foro tantum externo conſtituta. Vtrunque extremum temperandum eſt, ab experto conſcientię iudice, iuxta receptam conſuetudinem, quę ſolet eſſe optima legum interpres.

Non ſola ratione, quam Dialecticus facile in vtranque partem inueniet, nitendum eſt. Sed cum ſcientia iuuat experimentum prudentię plenum in matura ętate: vt perpendat rei de qua agitur circunſtantias. Iuuat & virtus paſsionibus defęcatis: pręſertim vt humilis cum ſapientibus agat, & illorum autoritati multum tribuat, ne veritas patrocinio deſtituta contemnatur. Multum valuit apud Pythagoricos pręiudicata Magiſtri opinio: nihil enim eſt iam dictũ, quod nõ dictũ ſit prius à ſapiente. Commendantur Pythagoras, Plato, & nobiles Philoſophi, qui auiditate diſcẽdi peragrarunt varias Orbis regiones vt à peritioribus quos conſulebant, ſemper diſcerent. nec culpa eſt mutare & in melius remutare ſententiam, dum occurrit melior ratio, & ſapientis autoritas: nec errare cum Platone aut inſigni Theologo, dum latet ignota veritas ſpeculatiua, nocet in praxi. in quo Theologus differt à corporali medico, qui ſi morbi vim quãuis ſine culpa ignoret, necis occaſio eſſe ſolet. ſed qui ſapientum & prudentum ſententię probabili acquieſcit, nullum patitur periculum conſcientię. Deus enim ita nobis ignorantibus indulget, vt eam ſententiam confirmet ad ſalutem, & per medicũ ſpiritualem ſanet etiam vulnera, quę inculpabili ignorantia ignota ſunt.

Difficile opus fuit Ariſtoteli ex varijs Philoſophorum ſectis vnam colligere ſcientiam Philoſophię ex proprijs principijs deductam. D. Baſilius Gręcus doctor morales regulas religioſę diſciplinę à ſe fuſè diſputatas in breuiorẽ contraxit. Difficilius vnus Diuus Thomas Latinæ eccleſiæ Quintus Doctor, ac totius Orbis lumen, ſacram Theologiam apud Patres diſperſam, & ab ipſo in quæſtionibus longe diſputatis poſitam, redegit in vnam breuem ſummam Theologię verè Angelicam, & miro ac ſcientifico ordine diſpoſitam. Sed moralẽ Theologiæ partem ad caſus ſingulares deductam, qui ſæpe ad prudentis viri arbitrium ſunt referendi, vix eſt qui cum breui methodo doctrinæ pro dignitate tractauerit. cum alienum videatur à ſcientia, aut impoſsibile, vniuerſali regula comprehendere ſingulares caſus in praxi difficiles, qui propter infinitam fere

ferè eorum multitudinem, varietatemque circunſtantiarum, vna via & certa ratione decidi non poſsunt: ita omnia in ſingulari videntur iudici & prudenti homini arbitraria, prӕter pauca quæ iure diuino & humano, aut certa ratione ſunt definita.

De moralibus rebus cum quadam methodo longum tractatum inſtituimus: ſed breuem in ſingulis materijs: quod ita expediat ob vitæ breuitatem, & frequentes hominum occupationes. Nec tamen Laconicam obſcuritatem affectamus: aut acutam ſpeculationem quæ prolixior eſt: nec cuncta complecti animus eſt, ſed ſobriæ ſapientię ſtudio contenti tractamus, quę videntur magis vtilia, & tempori ac regioni noſtrę accommodata: ſine profana eruditione, aut verborum compoſitione, & ornatu: ornari res ipſa negat contenta doceri. Quędam parcius perſtringimus ad vnius loci aut capitis pleniorem doctrinam, quę alio loco fuſius à nobis ponuntur. Nec refugimus modeſtię cauſa cum ſubdubitationis nota interdum proferre ſententiam: interdum rebus ferè ęqualibus liberum iudicium lectori relinquimus, vt perpenſis circunſtantijs rei, ſequatur in praxi quod cauſę magis arrideat. Interdum doctores, qui verbis inter ſe pugnare videtur, aut à ſe ipſis diſsidere, reducimus ad concordiam, cum res ipſa ſub varijs circunſtantijs conſideratur: & iuriſperitos in propria iuris materia noſtris Theologis pręferre non erubeſcimus. Si quando recentiorum opinio ſit deſerenda, non eſt animus quenquam laceſcendi, ſed defendẽdi antiquiores, quando pro illorum digna autoritate probationes vrgent: à quibus patronis noſtra ſcripta defendi glorioſum putamus.

In ſingulis ſacramentis hoc fere ordine procedimus. 1. declaratur vox & deſcriptio ſacramenti: à quo & quando ſit inſtitutum, interdum ſit diuiſio. 2. vtrum ſit vnum ex medijs neceſſarijs ad finem ſalutis: & quando obliget pręceptum illius. 3. quid ſit in particulari quantum ad eſſentiam: & de propria materia, forma & partibus illius: aut de ſenſu verborum formę. 4. de ritibus, qui pertinent ad accidentalem ornatum ſacramenti. 5. de effectibus proprijs cuiuſque ſacramenti. Interdum etiam vt lib. 1. de excellenti modo & virtute qua producit effectus. 6. de ſuſcipiente ſacramenta: de illius intentione, & diſpoſitione, vt cum fructu particeps fiat. Tãdem de miniſtro proprio ſacramenti: & qua pręparatione digne miniſtrabit.

(.?.)

SVMMARIVM CAPITVM QVÆ IN HOC TOMO CONTINENTVR.

Liber de fine hominis.

De quo poſtremo loco.

CAP. I.

1 QVÆ ſunt partes Theologiæ, ſpeculatiua & practica, & duplex finis.
2 De naturali fine hominis.
3 Quid lumine naturæ de Deo ſciri poſsit ad conſecutionem finis.
4 De cognitione ſui, & peccati, & vt ſe ac proximos ordinate diligat, quæ eſſent media ad finem naturalem conſequendum.
5 De ſupernaturali fine hominis, qui eſt viſio & amor Dei.
6 De cauſa conſequendi finem, ſeu de prædeſtinatione diuina hominum.
7 De reprobationis occaſione, & cauſis iuſtificantibus illam.
8 De cauſa ſalutis in executione, quæ eſt gratia & auxilium, & Chriſti meritum, ac ſacramenta.
9 De medijs internis, vt homo iuſtificetur extra ſacramentum.
10 Qui actus dicantur medium neceſſarium.
11 Quæ ſacramenta habeant rationem medij neceſſarij.
12 An iuſto ſint quædam media neceſſaria ad ſalutem gloriæ?
13 Quæ ſint media ad maiorem gloriæ gradum.

Liber primus, de ſacramentis in genere.

Cap. 1. De intentione & partitione huius libr. 1. pag. 1.
2 De ſacramenti voce, definitione & vnitate. pa. 4.
3 Solus Chriſtus Eccleſiæ caput inſtituit ſacramenta. pag. 9.
4 De neceſsitate & ſacramentorum dignitate. pagina. 12.
5 In ſtatu innocentiæ non fuiſſe ſacram. ſed poſt peccatum. pag. 14.
6 De circunciſionis ſacram. de eius ritu & præcepto ad tempus. pag. 19.
7 De numero ſacramentorum ſeptenario, & quid pertinet ad illorum eſſentiam, & in quo hæc excellant vetera. pag. 22
8 De materia vnius ſpeciei in vno quoque ſacramento, & de forma verborum determinata. pagina. 25.
9 De mutatione in verborum forma, & coniunctione formæ cum materia. p. 30.
10 Sine vera miniſtri intentione non fieri ſacramentum. pag. 33.
11 De pijs ritibus in ſacramentorum adminiſtratione. pag. 36.
12 De tribus effectibus ſacram. primo gratia iuſtificante, ſecundo charactere aut alio ſimili, qui dicitur res & ſacramentum ſimul, tertio de gratia ſacramentali. pag. 41.
13 Characterem in tribus ſacramentis impreſſum eſſe potentiam in ſecunda ſpecie qualitatis. p. 46.
14 Effectus quartus quod ſacramentum recipienti melius diſpoſito plus confert. de quorundam peculiari effectu, vt quod baptiſmus tollit totam pœnam, & quaſdam irregul. & de obligatione contracta ex ſacramenti receptione. pag. 50.
15 Modus quo ſacramẽtum eſt inſtrumentalis cauſa gratiæ. pag. 54.
16 Vt Chriſti humanitas, ita ſacramẽtum eſt ipſius gratiæ cauſa moralis & effectiua, pag. 58.
17 Sacramenta comproducunt ipſam qualitatem gratiæ, quæ non concreatur. pag. 62.
18 Verba in euchariſtia eſſe inſtrumentum conuerſionis. ſacramento, in quo ſunt duæ actiones, addi formaliter virtutem ſpiritualem. pag. 65.
19 Sacramentum cauſat effectum vno inſtanti, licet videtur res ſucceſsiua. pag. 68.
20 Vetera fuerunt ſacramenta: non ita ſacramentalia. pag. 69.
21 Subiectum ſacramenti eſt ſolus homo viuens. pag. 71.
22 In ſubiecto qualis intentio & diſpoſitio requiratur, ne indigne ſumat ſacramentum. pag. 74.
23 De peccato adminiſtrantis indigne, dum iacet in pecato aut cenſura. pag. 78
24 De fictionis gradibus in receptione ſacramenti. pag. 77.
25 Sacramentum obice ſublato cauſat gratiam vt inſtrumentum phyſicum. pag. 78.
26 Miniſter ſacramenti eſt homo: & hic ſacerdos aut epiſcopus, communiter autẽ non eſt angelus. pag. 81.
27 Miniſtro quæ præcepta ſint impoſita. pag. 84.
28 In miniſtro ordinato vt actiue & valide conferat ſacramentum & gratiam, non requiri bonitatem aut fidem. pag. 87.
29 De miniſtri intentione & quando tenetur eſſe in gratia, vt miniſtret pag. 88.
30 A miniſtro peccatore quando liceat petere ſacramenta, aut ea miniſtrare peccatoribus. p. 90.

Liber ſecundus, de Baptiſmo.

Cap. 1. De voce, diuiſione & diffinitione baptiſmi. pag. 95.
2 Quando cœpit inſtitutio & obligatio baptiſmi. pagina 96.
3 Baptiſmus eſt ad finem ſalutis neceſſarius neceſſitate medij & præcepti diuini. p. 103.
4 Quo tempore præceptum baptiſmi obliget adultos, & paruulorum parentes. p. 107.
5 Ante Chriſti mortem quoſdam fuiſſe baptizatos abſque præcepto. p. 110.
6 De materia remota baptiſmi. p. 112.
7 Ablutio quæ eſt materia propinqua, fit tribus modis. pag. 114.
8 De forma baptiſmi cum expreſsione trium perſonarũ, ſub proprijs nominibus eſſentialis. p. 114.
9 De varia mutatione in verbis formæ. pag. 117.
10 De baptiſmo in nomine Chriſti. pag. 118.
11 Non valet hic baptiſmus in nomine Trinitatis: aut Dei: aut expreſſa vna tantum perſona. p. 121.
12 Forma & intentio quando multi baptizant vnum, aut vnus multos. pag. 122.
13 De ritibus, qui cum baptiſm. & ante, aut poſt illum adduntur. pag. 123.
14 De ritu Patrini, &c. pag. 126.
15 De ritu pro adultis: de miniſtro rituum. de myſterio rituum. pag. 127.
16 De virtute & effectibus baptiſmi. pag. 129.
17 De effectu quarto, qui dicitur character. p. 131.
18 De effectibus ſecundarijs. pag. 133.
19 De effectu obligationis. pag. 134.
20 De baptiſm. flaminis & in voto. pag. 134.
21 De ſubiecto baptiſmi. pag. 136.
22 Nulla oblatio, aut baptiſmus in voto parentum prodeſt infanti: contra Caietanum, ſed baptiſm. aquæ aut ſanguinis. pag. 138.
23 Pro baptiſmo recipiendo quando liceat data pecunia redimere vexationem. pag. 140.
24 De diſpoſitione, & intentione recipientis. pag. 142.
25 Paruulos quando liceat inuitis parentibus baptizare. pag. 143.
26 Qualis diſpoſitio exigatur in adultis ante baptiſm. pag. 146.
27 Fictio & indiſpoſitio, quæ impedit effectum baptiſmi quo modo tollatur, vt baptiſmus reuiuiſcat. pag. 148.
28 Quis ſit ſufficiens miniſter baptiſmi. p. 150.
29 De obligationibus miniſtrantis baptiſmum. pagin. 152.
30 Vnus alium, aut multos ſimul baptizare aut multi vnum. pag. 154.
31 De rebaptizantis pœna & quando liceat ſub conditione rebaptizare. pag. 155.
32 B. Ioannis baptiſmus in quibus conuenit, aut differt à baptiſmo Chriſti Domini: nec erat ſacramentum. pag. 157.
33 Licet illorum baptiſmi in forma aliquo modo conueniſſent, in multis differunt, & cur Chriſtus dignatus eſt baptizari. pag. 159.
34 De baptiſmo ſanguinis ſeu martyrio. pag. 162.
35 Quæ opera miſericordiæ dicuntur eſſe remedium contra peccata. pag. 164.
36 Qualis diſpoſitio requiratur ad fructuoſum martyrium. pag. 164.
37 Martyrium includit obedientiam præceptorum, & requirit cauſam ex parte recipientis & inferentis. pag. 166.
38 Infantibus prodeſt martyrium, etiam nondum natis. pag. 167.
39 Quo temporis inſtanti confert gratiam, & quomodo differt à baptiſmo. pag. 167.

Liber tertius de ſacrament. confirmationis & extremæ vnctionis.

Cap. 1. De ſacramento confirmationis. pag. 169.
2 De materia & forma. pag. 174.
3 Ritus circa confirmationem, & in confectione chriſmatis. pag. 177.
4 Effectus confirmationis. pag. 178.
5 De ſubiecto & illius diſpoſitione. pag. 179.
6 De miniſtro. pag. 181.

De extremæ vnctionis ſacramento.

7 Hoc ſacramentum fuiſſe à Chriſto inſtitutum. pagina. 187.
8 Definitio, materia & forma. pag. 189.
9 Effectus huius ſacramenti. pag. 191.
10 Vtile eſſe, ſed non præceptum. pag. 193.
11 Subiectum eſt homo adultus, qui laborat morbo periculoſo. pag. 194.
12 Quæ partes ſint vngendæ, vt detur effectus, & de ritu. pag. 200.
13 De intentione & diſpoſitione recipientis, & de miniſtro. pag. 202.

De Pœnitent. libri tres.

Liber quartus, de pœnitentiæ ſacramento & virtute, & de contritione, quæ eſt prima pars materiæ.

Cap. 1. De dignitate ſacramenti penitentiæ. p. 208.
2 De ſacramento hoc eſſe præceptum tale, vt ſimul

mul ſit medium ſaluti neceſſarium : idque magis quam de euchariſtia.pag.210.
13 Præceptum diuinum, quæ peccata obliget confiteri.& colligi ex Ioan.20.pag.215.
14 Eccleſiæ præceptum impletur in quouis die anni eccleſiaſtici, præſertim ad finem illius, ſi habet conſcientiam peccati mortal. vel ſi dubitat eſſe mortale. pag.219.
15 Satisfieri præcepto per confeſsionem informem. pagin.224.
6 Præceptum pœnitentiæ, ſeu contritionis quo modo differt à præcepto reſtitutionis.p.226.
7 Modus & quantitas pœnitentiæ eſt quadruplex. ſatis eſt dolorem eſſe maximum appretiatiue. pagina.230.
8 De ſatisfactione eſt præceptum, quando confeſſarius iniungit.ex fine eſt neceſſaria ad conſecutionem gloriæ.232.
19 Materia remota ſacraméti eſt peccatum actuale: ſed mortalia ſunt materia neceſſaria. p.255.
10 Materiæ proximæ eſſe tres partes in communi: quę omnes aliquo modo præcedūt formā.p.235.
11 De forma verborum quæ eſt pars ſacramenti:& tamen ſacramétum ſupponit pro materia.p.237.
12 Senſum formæ tripliciter eſſe verum. quia ſacerdos vice Dei verè ſoluit à vinculo peccati mortal.& pœnæ æternæ.pag.241.
13 De effectibus eximijs quibus compenſatur difficultas confeſsionis.pag.244.
14 Effectus.2. vt pœnam æternam commutet in temporalem. interdum delet totam temporalem ſenſus.pag.249.
15 Venialia licet non ſint materia neceſſaria, remittuntur per abſolutionem. & per alia ſacramenta quæ tamen per ſe non ordinantur contra venialia.pag.251.
16 Effectus ſecundarius eſt tollere obicem.& reuiuiſcit ſacramenti opus ſatisfactio Miſſæ, & indulgentia quia eſt opus Chriſti.p.256.
17 Contritio habet quoſdam ex prædictis effectibus.pag.258.
18 Effectus, vt confeſſarius ſecundario actu liget pœnitentem.pag.260.
19 De prima parte materiæ, quæ eſt contritio, vt pertinet ad ſpecialem virtutem. quædam virtutes verſantur immediatè circa malum arduum. pagina.261.
20 Peccatum cur dicitur materia remota ſacramenti?pag.267.
21 Qui actus præcedant cōmuniter contritionem? & de obiecto materiali.271.
22 Pœnitentiæ virtutem eſſe per ſe infuſam colligitur ex obiecto formali, & ſpeciali actu eius. pagina.275.
23 Qualis actus voluntatis ſit contritio: an ſit intentio vel electio.pag.277.
24 Quadruplex propoſitum includi in contritione. pag.280.
25 Attritio in quibus conuēnit cum contritione, pagina.284.
26 Ex tribus attritionis gradibus, quis ſufficiat cum ſacramento?pag.286.
27 De quadruplici quantitate contritionis.p.290.
28 Quantitas ex parte obiecti vt ſit vniuerſalis dolor de ſingulis peccatis, ſed non requiruntur ſingulæ contritiones.pag.294.
29 Impedimenta pœnitentiæ ſunt hypocriſis, conſuetudo,& c.pag.296.
30 Remiſsio fit gratis. An intelligi poſsit ſine infuſione habitualis gratiæ?p.298.
31 Remiſsio culpę etiam vt eſt offenſa Dei, fit gratis:& non propter opera iuſtitiæ ſecundum iuſtam ſatisfactionem. pag.302.
32 Patres ex Matt.18. colligunt remiſſa peccata redire ob circunſtantiam ingratitudinis, per culpam quandam,& per effectum pœnæ.303.
33 Viua opera iuſti peccato mortificata reuiuiſcūt omnia per pœnitentiam.p.307.
34 Omnia merita reuiuiſcere; nec tamen homo recuperat ſemper priſtinum ſtatum gratiæ. pagina.312.
35 De ſubiecto ſeu de ſuſcipientibus ſacramétum, vel habitum pœnitentiæ.habuit habitum B.virgo,& Adam.pag.314.
36 De intentione recipientis hoc ſacramentum. pagina.317.

Liber quintus, ſeu de pœnitentiæ ſacramento. lib. 2.

Cap.1. Ex nomine confeſsionis vocari totum ſacramentum.pag.320.
2 Non fuiſſe hoc ſacramentum in ſtatu legis naturæ vel veteris.pag.323.
3 Conditiones. 16. bonæ confeſsionis explicantur.pag.328.
4 Has.16.conditiones reduci ad tres. 1. vt ſit vera, 2.integra.3.dolens.pag.331.
5 Examen conſcientiæ obligat ratione integritatis,vt declaretur ſpecies,numerus & circunſtantiæ.pag.333.
6 Circunſtantia peccati quid ſit? p.339.
7 Circunſtantiæ quæ mutant ſpeciem moralem ſunt neceſſario confitendæ.p.343.
8 Circunſtantia reincidentiæ frequentis, de inceſtu primi gradus quando caute confitendus. pagina.346.
9 De complicis circunſtantia caute confitenda. pagina.347.
10 An liceat interdum manifeſtare complicem confeſſario.pag.353.
11 Confeſsio in duplici caſu informis, eſt integra & verum ſacramentum.p.358.
12 Quæ cauſæ ab integritate confeſsionis excuſent. pag.360.
13 Quando ſit iteranda confeſsio ob defectum ex parte pœnitentis, vt ſi deſit dolor, aut maneat in ſtatu peccati.pag.363.
14 Quando ſit iteranda ob defectum ex parte confeſſarij : ſi caruit poteſtate ordinis vel iuriſdictionis. pag.365.
15 Per confeſsionem informem ſatisfit præcepto, ſed non fini præcepti:idem cum alia ſacramenta recipit in peccato.pag.367.
16 Qui ſponte fecit generalem confeſsionem, an teneatur ad integram omnium?expedit aliquando confeſsio generalis totius vitæ?p.368.
17 Poteſt in religione fieri ſtatutum repetēdi confeſsiones Prælato. pag.371.
18 De tertia parte materiæ quæ eſt ſatisfactio. de nomine : & quomodo hæc differt à reſtitutione.eſſe medium neceſſarium ad conſequendam ſalutem.pag.372.
19 Per quæ opera, fiat ſatisfactio? p.375.
20 Præceptum ſatisfactionis colligi etiam ratione naturali.pag.379.
21 In praxi prudenter imponenda eſt pœnitentia, & interdum ſub conditione, de voto pœnali. pagina. 382.
22 Æqualis confeſſarius cur poſsit impoſitam ab alio commutare. pag.385.

Liber ſextus de clauibus eccleſiæ pro foro pœnitentiæ, ſeu de Miniſtro.

Cap.1. De clauium poteſtate ad abſoluendum in foro pœnitentiæ. pag.389.
2 Quis ſit clauium capax. pag.393.
3 Quale oſtium regni cælorum aperiatur per claues.pagin.395.
4 Claues late extendi ad iuriſdictionem, ſed differre ab illa. pag.397.
5 Quo iure epiſcopis aut parochis conferatur iuriſdictio? pag. 400.
6 Quis ſit & reputetur idoneus confeſſarius iuxta Concil.Trident.ſeſſ.23.ref.c.15. pag.406.
7 Quis dicatur Ordinarius.& in capit.omnis.proprius ſacerdos.pag.411.
8 Caſus in quibus omnes ſacerdotes abſoluere: aut quidam homines eligere poſſunt confeſſarium.pag.414.
9 In mortis articulo aut periculo quis abſoluat à peccatis & cenſuris? pag.417.
10 Impeditum adire Papam, abſolui poſſe ab epiſcopo:& quid fiet in artic.mortis? p.420.
11 In mortis articul.aut periculo iure eccleſiaſtico abſoluit omnis ſacerdos.p.424.
12 In artic.mortis ſi expediat non confiteri epiſcopo vel parocho præſenti, poteſt negata etiam licentia, confiteri non expoſito. p.427.
13 Quis eligere poſsit confeſſarium, & qualem. pagina. 429.
14 Quis poteſt caſus reſeruare, & à reſeruatis directe abſoluere. pag.435.
15 Quando liceat inferiori abſoluere indirectè à reſeruatis.pag.441.
16 Quomodo à caſibus Papæ abſolutio fiat per epiſcopum, & per Bullam cruciatæ, aut iubilæum.pag.444.
17 De Miniſtri qualitate, ſeu bonitate. p.449.
18 In quibus debeat confeſſarius iuuare pœnitentem.pag.452.
19 De ſigilli obligatione.pag.454.
20 Qui teneantur ad ſigillum? p.459.
21 Quæ non cadant ſub ſigillo? pag.462.
22 De prudenti cautione confeſſarij. p.464.
23 An liceat vti notitia per confeſsiones habita. pagina.466.
24 Vti ſcientia ſuperioris ordinis, quando non ſit contra præceptum? pag.469.
25 Licet ſigillum extendatur ad aliena peccata: non tamen inquirendum eſt de perſona complicis.pag.471.
26 De qualitate.3. cōfeſſarij, quæ eſt ſcientia.p.474.
27 De qualitate.4.Prudentiæ.pag.476.
28 Quomodo ſapiens & prudens confeſſarius docebit ignorantes.pag.478.
29 Breue interrogatorium, cum præambulis & præcepta reduci ad octo capita.pag.479.
30 Appendix interrogatorij pro ſtatibus circa præceptum.3.5.& 7.pag.481.
31 Finito examine, quid præſtabit confeſſarius? pagina. 483.
32 Epiſcopus & examinator quomodo approbare debeant confeſſarios. pag.484.

Liber ſeptimus de clauibus pro indulgentijs.

Cap.1. Quid ſit indulgentia, & in quo differt ab alijs remiſsionibus.
2 De materia theſauri.
3 Quo iure ſunt claues pro indulgentia datæ?
4 Indulgentiam eſſe gratuitam donationem ex theſauro : deinde iuſtam ſimul ſatisfactionem, & abſolutionem pro viuis.
5 Quo modo ſanctorum ſatisfactio concurrat.
6 De varia forma concedendi indulgentias.
7 Quomodo conferatur pro defunctis.
8 An qui indulgentiam conſequitur poſsit alteri applicare?
9 Quem effectum habeat indulgentia, & cui proſit?
10 Stationes indulg. quid includant? & de operibus quæ præſcribuntur in iubilæo.
11 Declarantur quædam pertinentia ad iubilæum.
12 De electione confeſſarij.
13 De varijs priuilegijs Bullæ cruciatæ.
14 De cauſa concedentis indulgentiam.

15 Quan-

15 Quantum valet, & quid ſignificat annus, aut quadragena, &c. & de anno iubilæi.
16 De diſpoſitione conſequentis indulgentiam, & quot annis detineatur anima in purgatorio?
17 De abſolutione ab iniunctis.
18 Quis poteſt recipere indulgentias?
19 De regularium indulgentijs.
20 De reuocatione indulgentiæ, & publicatione bullæ, & quibus proſit.
21 Quando expiret bulla, aut gratia conceſſa; & quomodo confirmet alia priuilegia.
22 An bulla reuocet priuilegia religionis?
23 Summa eorum quæ ex priuilegio conceduntur regularibus, aut per bullam.
24 De exemptione regularium in generali.
25 Quos effectus vtiles operetur hæc exemptio?
26 De exemptione à quibuſdam rebus.
27 Et à ſolutione decimarum, & ſubſidij.
28 Prælati regulares, & confeſſarij regulares ab his expoſiti quid poſsint?
29 Quomodo publicandæ, & interpretandæ ſint indulgentiæ & priuilegia.
30 In quibus amplianda & reſtringenda ſint priuilegia etiam bullæ?
31 De ſubiecto harum clauium, ſeu miniſtro conferente indulgentias.
32 Quas indulgentias, & quibus concedat epiſcopus Archiepiſcopus, &c. & an excommunicatus poſsit eas concedere?
33 Compoſitionem incertorum quis & quo iure concedat?
34 De quibus bonis, & pro quo foro fiat cōpoſitio?
35 De varijs caſibus compoſitionis circa iniuſte quæſita.
36 Et circa bona beneficijs annexa, & de moſtreco.
37 Et circa legata in teſtamento.

De Euchariſtia libri duo.

Liber octauus de Euchariſtiæ ſacramento.

Cap. 1. De nomine & figuris Euchariſtiæ.
2 De inſtitutione, quando decenter facta ſit, aut fieri potuit.
3 Communionem Euchariſtię eſſe neceſſariam neceſsitate finis & præcepti.
4 Quando obligat præceptum diuinum.
5 De præcepto Eccleſiæ, quæ tempus determinat.
6 In quo conſiſtat eſſentia Euchariſt. ſeu cauſa formalis, & de illius definitione.
7 Pro quo ſupponat: & in quo differt à ratione ſacrificij, & ab alijs ſacramentis.
8 Eſſe vnum ſacramentum ſub vtraque ſpecie, & verum ſub altera: differt ab vnitate aliarum rerum.
9 Euchariſtiæ materiam remotam eſſe panem & vinum.
10 Qualiter materia eſt panis azymus.
11 Quo die Chriſtus confecit & crucifixus eſt.
12 Quale vinum ſit materia? & de mixtione aquæ.
13 An Papa diſpenſet vt conficiatur in altera ſpecie?
14 De præſentia & quantitate materiæ, ac intentione conſecrantis.
15 De defectibus circa hæc occurrentibus.
16 De forma ſacramenti Euchariſtiæ, & conſecrationis panis.
17 Quibus verbis conſtet forma qua vinum conſecratur?
18 Verba quomodo efficiant conſecrationem?
19 Explicantur verba formæ.
20 De effectu verborum, id eſt, præſentia corporis & ſanguinis Chriſti in hoc ſacramento.
21 Quibus verbis Patres explicent hunc effectum: nec adeſſe Chriſtum in figura tantum.
22 Præmittitur aliquid pro declaratione tranſſubſtantiationis.
23 Referuntur quorundam ſententiæ de termino conuerſionis.
24 An ſit ſacramentalis vnio inter corpus Chriſti & ſpecies?
25 Explicatur mirabilis actio conuerſionis. quid fiat circa panem & ſpecies remanentes?
26 Sub altera ſpecie & illius particulis contineri totum corpus Chriſti.
27 Quæ adſint per concomitantiam?
28 Quādo incipiat aut deſinat adeſſe corpus Chriſti ſub ſpeciebus.
29 Manet ante & poſt vſum ſacramenti ſub ſpeciebus corpus Chriſti.
30 Manent accidentia per ſe abſque ſubiecto.
31 Ex quantitate quomodo fiat generatio & nutritio.
32 De adoratione exhibenda ſacramento euchariſtiæ.
33 An interdum ſit addenda conditio adorationi.
34 De effectibus euchariſtiæ.
35 De proprio effectu gratiæ ſacramentalis.
36 An fiat quædam vnio Chriſti cum iuſto communicante.
37 Explicantur Patres.
38 Non eſſe imitandam locutionem quorundam.
39 An euchariſtia in ſacrario habeat aliquem effectum.
40 De ſuſcipientibus euchariſtiam & vſu illius.
41 Quis dicatur manducare ſacramentaliter.
42 De antiqua infantium communione.
43 Quo in inſtanti euchariſtiæ ſumptio conferat gratiam.
44 Non licet laicis communicare ſub vtraque ſpecie.
45 De recipientis intentione & diſpoſitione.

46 Quæ neceſsitas deficiente confeſſario excuſet à præmittenda confeſsione ante cōmunionem.
47 Quaſdam alias cauſas non eſſe ſatis, vt liceat communicare abſque confeſsione.
48 Quæ alia præparatio præmittatur ad fructum ſacramenti præter gratiam & confeſsionem. An deuotio? de qua etiam. cap. 52.
49 De munditia corporali per ieiunium.
50 Quando non ieiunis liceat ſumere euchariſt.
51 De munditia ſine pollutione corporis.
52 De deuotione mentis, & ſup. cap. 48.
53 Frequentatio communionis quæ expediat laicis?
54 Miniſter quis ſit? laico non licet tangere euchariſt. aut vaſa ſacra.
55 Vt digne miniſtret, requiritur licentia Paſtoris, & qualis præparatio? Quando phreneticis & infirmis miniſtrari debeat?
56 Peccatori publico neganda eſt communio. non eſt conferenda ad probationem innocentiæ.
57 Peccatori, cuius crimen eſt occultum, permittet parochus accipere communionem.
58 Chriſtus etiam Iudæ dedit ſacramentum euchariſtiæ & ordinis.
59 Occultum crimen habenti, ſi occulte petat cōmunionem, quando neganda ſit?
60 Excommunicatus quando poſsit miniſtrare, aut recipere euchariſt.

Liber nonus de ſacrificio Miſſæ.

Cap. 1. De ſacrificij antiquitate: & quibus partibus conſtet?
2 Varie diuiditur. quædam vetera cruenta fuiſſe figuram incruenti ſacrificij.
3 Definitur ſacrificium. vnicum eſt in eccleſia: quod differt à ſacrificio cruēto crucis, & à morte martyrum.
4 Apud veteres fuit verum ſacrific. & templum? ſed ceſſauit per Chriſti mortem & reſurrectionem.
5 Ante legem in ſtatu naturæ erat ſacrif. cum partibus neceſſarijs, & ritibus.
6 An eccleſia de ſe poſſet inſtituere ſacrifi. De facto ſolus Chriſtus inſtituit: & eccleſia adiecit pios ritus.
7 Sacrificij ratio in euchariſtia differt, & dignior eſt quam ratio ſacramenti.
8 Referuntur ſententiæ quod in vna actione ſit eſſentia noſtri ſacrificij.
9 Ad ſacrificij ſubſtantiam & fructum pertinent hæ. 3. partes: conſecratio materiæ, oblatio & conſumptio: & quæ ſit potior? Alia quę concurrunt, non pertinent ad eſſentiam.
10 De varijs nominibus: & cur dicitur Miſſa? De figuris & probatur hoc ſacrifi. ex vtroque teſtamento.
11 De veteri ſacrificio an fuit præceptum? Quomodo placuit Deo?
12 Effectus Miſſæ in generali. Non derogat vtrique ſacrificio quod Chriſtus obtulit. Superat effectus veterum ſacrificiorum.
13 Effectus per ſe ſacrificij in ſpeciali eſt expiatio pœnæ. Offertur etiam pro culpis: & ad augmentum gratiæ.

Pro quibus offeratur Miſſa.

14 Refutatur duplex ſententia. 1. quod miſſa offeratur pro ſanctis: explicatur. 2. quod peccatori cum attritione conferat primam gratiam.
15 Quomodo proſit peccatori fideli, & excōmunicato contrito? An hæreticis, & catechumenis, ac paganis?
16 Defunctorum animæ quæ ſunt in purgatorio iuuantur miſsis. Quid de anima Traiani liberata dicant Doct.

De quadruplici offerente.

17 Per. 4. offerentes creſcit valor & effectus finitus vnius miſſæ. 1. per eccleſiā, quæ iuxta inſtitutionem Pontificum eſt offerens.
18 De Miniſtro per ſe offerente, & diſtribuente tres portiones. Ex bonitate iſtius augeri quendam valorem miſſæ. non ita prodeſt miſſa ſacerdotis excommunicati, aut hæretici.
19 Ex Chriſto, vt eſt præcipuus offerens, an miſſa habeat valorem & virtutem infinitam?
20 Ex laicorum deuotione, dum ſunt ſimul offerentes per ſacerdotem; tanquam per cauſam vniuerſalem, augeri valorem miſſæ.
21 Vna miſſa plus prodeſt homini, ſi ſacerdos ſpecialiter applicet. Et quomodo eccleſia, aut Prælatus alijs applicat fructum miſſæ?
22 Pitantiam ſeu ſtipem pro vna miſſa quantum poſsit accipere ſacerdos etiam diues, & regularis, aut parochus?
23 Obligatio miniſtri vt aliquoties celebret, ſe pręparet: ſeruetque onera impoſita, & regulas miſſalis.
24 Ritus Pios in miſſa eſſe obſeruandos. 1. de tempore: quibus anni diebus liceat? eſſe frequentandam. Qua diei hora? & poſt matutinas.
25 De miſſæ audiendæ præcepto: & cauſis excuſantibus.
26 Miſſarum ritus à Chriſto & Apoſtolis fluxit. De varijs illarum officijs. De regulis miſſalis.
27 De ritu loci ſacri. Quando dicatur pollui: & à quo reconcilietur eccleſia violata?
28 De ara, vaſe ſeu calice, cuſtodia: de corporalibus, &c.
29 De veſtibus ſacris celebrantis: de libro miſſali, & lemine cæræ.
30 Priuata miſſa licet, in qua vnus miniſtrat ſacerdoti. Quo caſu liceat interrumpere ſacrificium:

cium: aut bis in die celebrare?

31 Partes miſſæ diſtinguuntur. quædam dici ſub miſſe ne audiātur. nō eſt dicēda vulgari lingua.

32 Declaratur. 1. pars, à principio miſſæ vſque ad offertorium.

33 Declaratur offertorium, & ſacer Canon miſſæ.

34 Declaratio à verbis conſecratorijs, vſque ad finem miſſæ.

35 De ritibus & cęremonijs, quę in geſtu & actione conſiſtunt.

36 Regulæ generales, vt occurratur defectibus, ſi inter celebrandum contingant.

37 Peculiare remedium pro his defectibus.

38 Si miraculum circa ſpecies contingat, quid agendum?

39 De defectu incidente circa formam, aut intentionem dubiam.

40 Si ſacerdos facta conſecratione deficiat, quomodo ſit occurrendum?

Liber decimus de Ordinis Sacramento.

Cap. 1. Nomen, ordo, & definitio explicatur.

2 De numero ſeptenario ordinum, & quomodo diſtinguantur.

3 Inſtituti ſunt à ſolo Chriſto: & iuſtos late dici ſacerdotes.

4 Ordines 7. ſunt vnum ſacramentum, & ex fine eſt neceſſarium communitati.

5 De forma & materia ordinum in communi.

6 De materia & forma in particulari ſingulorum ordinum. De manus impoſitione, cum qua Ioā. 20. collata fuit poteſtas abſoluendi.

7 Epiſcopo per manus & libri impoſitionem confertur noua poteſtas & gratia. nec eſt. 8. ordo. In quo excellat poteſtas Papæ? Conſecratio Abbatis vel Virginis non eſt ſacramentum.

8 In quo actu Diacono, & Subdiacono imprimatur character?

9 In quo actu 4. minorum & tonſuræ, fiat conſecratio perſonæ?

10 An oportet vt qui ordinatur tangat vaſa? & quando ſupplendus ſit defectus?

11 De ritu veſtis clericalis, tonſuræ, de vnctione, & de circunſtantia loci.

12 De circunſtantia temporis, in quo ordines conferendi ſunt.

13 De officio Diaconi, Subdiaconi, & aliorum ord. Quando Subdiaconus peccator, aut epiſcopus miniſtrans in officio non peccat mort.

14 De effectu gratiæ, & characteris. De intentione recipientis adulti. Quid ſi infans ordinetur? Initiatos ſacris obligari continentiæ voto.

15 De effectu, quod eſt priuilegium immunitatis. Quando tonſuratus gaudeat priuilegio fori?

16 De ſuſcipientibus ordines. Quis incapax aut irregularis? Minorem ſcientiam ſatis eſſe dum regularis ordinatur.

17 Scrutinium præmitti ante ordinationē, de ætato, de moribus, ſcientia. Si abſque titulo beneficij ſeu patrimonij ſacris initiet epiſcopus, debet illum ſuſtentare.

18 Notorie dignus non eſt examinandus, niſi vt fiat epiſcopus. Qui interrogetur de crimine aut vitio corporis, & an ſit ſeruus aut illegitimus, aut ratiocinijs obligatus quid reſpondebit?

19 De ætate ad ſingulos ordines.

20 De obligatione epiſcopi. Quid proſit generalis abſolutio ante ordinationem?

21 De excellenti poteſtate epiſcopi. A quo petere ordines non liceat?

22 Quis concedat Reuerendas? Non expirant morte concedentis.

23 Papa delegat ſacerdoti quædam, quæ ordinarie pertinent ad poteſtatem epiſcopi. De chorepiſcopo. Quis ordinet regulares aut ordinatum à Pap. Quis conſecret epiſcopum? Electus epiſcopus ne differat conſecrationem.

24 Epiſcopus conſecratur à tribus epiſcopis. Papa à quo maluerit. De chorepiſcopi officio. Quis conſecret virgines, calices & veſtes? Et quis cōmittat alteri?

25 De ordine hierarchico in genere.

26 De dignitate eccleſiaſtica, & an liceat eam appetere?

27 De Cardinaliū dignitate, officio, & priuilegijs

28 De Legatorum triplici genere.

29 De patriarcha, & de eius inſignibus. Nullum Rom. Patriarcham dum viueret, damnatū fuiſſe de hæreſi.

30 De Archiepiſcopo, ſeu Metropolitano. Quid poſſit circa ſuffraganeos epiſcopos, & eorum ſubditos?

31 De Metropolitani obligatione: & in quibus differat ab epiſcopo. De modo quo olim eligebatur.

32 De voce epiſcopus: & de illius qualitatibus. De epiſcopo regulari: aut habente votum religionis.

33 De qualitate ſcientiæ vt Theologiæ ſeu Canonum. De formula ſcrutinij. De regulari in epiſcopum electo.

34 Quid electus habeat ante conſecrationem? confirmatus ante poſſeſſionem, Archiepiſcopus ante habitum pallium? Quid habeat poſt conſecrationem?

35 De triplici officio Apoſtolico, quod habet Papa aut epiſcopus.

Liber vndecimus de Matrimonij Sacramento.

Cap. 1. de voce, de finitione, licitum eſſe ſtatum matrimonij: & de illo in republica eſſe præceptum in communi.

2 Eſt ſacramentum legis Euang. etiam dum ſit per procuratorem. Non licet vni habere ſimul plures vxores. Quæ ſit materia aut forma vel miniſter?

3 Explicatur decretum Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. irritum eſſe clandeſtinum, niſi adſint parochus & teſtes, vel delegatus ab eo. Quomodo reualidetur matrimonium præſumptum?

4 In contrahentibus, intentio impeditur per conditionem contra ſubſtantiam, aut finem matrim. vel per defectum libertatis in furioſo. Sed ſuperueniens amentia aut maleficium non ſoluit ratum.

5 De varijs gradibus clandeſtini, & pœnis ſic contrahentium: & quis diſpenſet in denuntiationibus?

6 De matrimonio filiæ ſub poteſtate patris conſtitutæ. De damno ſi contra leges contrahat clam, inuitis parentibus.

7 Quid præſtandum ne matrimonium ſit clandeſtinum? & explicatur decretum Trident.

8 De effectibus, vt gratia & vinculo. Declaratur definitio & proprietas vinculi. Solui profeſsione. &c. Diſpenſat epiſcopus.

9 De cauſa matrimonij, vt vinculum eſt. Qualis conſenſus requiritur, Vt præſtetur liberè abſque metu?

10 De conſenſu voluntario, id eſt, ſine errore perſonæ, aut conditionis ſeruilis: De impotentia quadam ſenis vel ſpadonis, & debilium.

11 De conſenſu ficto deceptoris, aut dubio: De hæretico errante circa ſubſtātiam matrimonij. Quę verba futuri habeant ſenſum de præſenti, & è contrario?

12 Oportet conſenſum de præſenti eſſe abſolutum, ſine conditione ſuſpendente.

De ſponſalibus.

13 De nomine, definitione, materia, forma, effectu, De impedimentis ritu ſponſalium & nuptiarū. de ætate quam malitia ſupplet.

14 Quibus modis ſoluantur ſponſalia?

15 Bonis tribus excuſari ſtatum matrim. ſed actus excuſatur duplici bono. Quando dicatur conſummatum? De primo bono ſacramenti.

16 De vſu clandeſtini validi. De circunſtantijs loci ſacri, & temporis feſti. De modo inordinato copulæ.

17 De. 2. bono fidei, quod violatur per adulterium aut inceſtum. De cauſa diuortij: vt adulterio hæreſi.

18 De ſecundarijs obligationibus mariti & vxoris ex bono fidei.

19 De bono tertio prolis. De obligatione parentum educatione, inſtitutione, & collocatione in ſtatu.

20 Illegitimus quomodo legitimetur? Quo remedio filius ſacerdotis ad bona patris admittetur?

21 De natis ex adulterio, inceſtu, &c. De filio naturali.

Liber duodecimus, de impedimentis Matrimonij.

Cap. 1. Impedimenta quo iure & poteſtate ſint inducta?

2 De his quæ impediunt matrim. & non dirimunt

3 Irritantis impedimenti diſpenſatio reſeruatur Papæ. Quando poſsit Epiſcopus aut legatus? De cauſa diſpenſationis. & an ſit explicanda in impetratione?

4 Ordo impedimentorum, quæ immediate inhabilitant perſonas.

5 De profeſsione & ſtatu religioſo in Societate Ieſu. De ordine ſacro.

6 Ligamen alterius coniugis viuentis, ſeu Poligamia. Sed ſi probetur abſens obijſſe, licebit tranſire ad ſecundas nuptias.

7 De impotentia ratione ætatis in puero vel ſene. De frigidis, vel nimia caliditate.

8 Spado contrahere non poteſt. De maleficiato: & de impotentia reſpectiua inter duos.

9 De impedimentis reſpectiuis, & primo de conſanguinitate.

10 De affinitate triplici. De impedimento publicæ honeſtatis ex ſponſalibus.

11 De cognatione ſpirituali.

12 De cognatione legali.

13 De diſparitate cultus.

14 de impedimento criminis.

Errata Text. libri. 8. & .9.

PAg.693.col.2.lin. 13. dele. ad.pag.710.col. 2. lin.35.leg,communi.pag.751.col.1.li. 39.gratias.le.gratiæ.pag.776.col.1.li.26.ſacricio, leg.ſacrificio.pag.821.col.2.lin.6.hortis.leg.horis.

Errata Gloſ. libri. 8. & .9.

PAg.617.col.2.li.4.conſeri.le.confert.pag. 756. co.2.li.38.buiit gnem.le.buit ignem. pag. 760. co.2.li.30.leg. Sixtus.pag.762.co.2.li.36. ſc. le. ſic pa.866.co.1.li.4.miſemimi,leg.miſeremini.

Concordat cum originali à fol.600.vſq; ad fol.878.(his duntaxat erratulis exceptis)in cuius rei teſtimonium hæc ſubieci, ſubſcripſiq;.Dat.Salman.28.menſis Auguſti.anni.1591.

Regius Corrector, &c.

Emanuel Correa de Monte negro.

Partitio totius operis.

OMNIS quę de morum doctrina quęſtio proponitur, ad vnum ex quatuor capitibus, quæ his tomis perſequimur reuocatur. Primo quæri ſolet, vtrum aliquid tanquam ratio quædam medij interni aut externi, ad finem æternamq; hominis fœlicitatem neceſſarium ſit. Sic ſacramenta quædam reipſa aut in voto dicuntur præ ceteris neceſſaria. Deinde an exigatur tanquam lex aut præceptum, ita vt illud violans obligetur ſub reatu peccati: quod eſt cōtra ipſum Deum, aut vt præclarè definit Auguſtinus, contra legem æternam Dei. Tertio an cū illa legis æternæ obligatione, quædam erga proximos obligatio coniungatur, quæ hominē reddat reſtitutioni aut ſolutioni obnoxium. Quarto deniq; de quadam obligatione, qua homo ſpiritualibus pœnis, cenſuris, aut alijs impedimentis ligatus ſubijcitur. De iſtarum quęſtionum diſtincta ratione, dicemus lib. 7. fine. Et cur præpoſtero quodam modo ordine de ijs ſermonem inſtituimus, vt doctrina ordini executionis accommodetur. Nam librum de fine hominis, & medijs internis, qui primus eſſe debuerat, poſt ſacramēta collocamus: & ſymboli explicationem in finem libri de Sacrificio Miſſæ reiecimus, vbi multa de Deo rerum omnium cauſa ac fine explicantur. Deinde de medijs externis & corporalibus, quæ ſunt ſacramenta agimus priuſquam de ſpiritualibus: quod nobis notiora & præcęteris neceſſaria ſint: Et inter ſacramenta numeratur Baptiſmus, qui eſt ſacramentorum, & Chriſtiani inſtituti Ianua: de quo primum fideles adulti inſtitui ſolent.

Libri qui hoc volumine continentur.

De Sacramentis in genere.
De Baptiſmo.
De Confirmatione.
De extrema Vnctione.
De Pœnitentia. *Libri tres.*
De Indulgentijs & Priuilegijs.

LIBER PRIMVS DE SANCTISSIMIS ECCLESIÆ SACRAMENTIS IN GENERE.

Fontes & autores ex quibus doctrina huius libri deſumitur.

DE ſacramentorum materia præter Dei illorum autoris autoritatem in ſacris literis, definiūtur multa in concil. Florent. ſub Euge. IIII. ſeſ. vlt. & Trid. ſeſ. 7. D. Thom. 3. p. a. q. 60. veteres & recent. Theolog. cum Mag. 4. d. 1. vbi Soto Palac. Ledeſ. à princ. ſuę. 1. p. add. Hugo de ſanct. Victo. tom. 3. lib. de ſacram. Alex. alen. & Altiſio. 4. p. ſummæ. de quo titulo ſcribunt Victor. Fr. Bart. Ledeſ. & Candelabrum aureum, ſicut & ſummiſtæ. Cai. Angel. Sylue. Tabie. Armil. idem Sotteall. in ſumma Concil ver. ſacram. Aſten. li. 4. ſumm. tit. 1. Ant. 3. p. tit. 1. 14. & 17. Naua. c. 22. à nu. 1. Viguer. inſtit. c. 16. Ferrar. 4. cont. gent. c. 56. Canorele. de ſacram. P. à Soto de inſtit. ſacerd. lect. 7. Catechiſtæ, vt Pius Pap. V. Caniſius, Hoſi. Sonnius. contra hæreticos ſcribunt Vvald. to. 2. de ſacram. Roffen. ar. 1. Taper. ar. 1. Cōtarenus. & Alanus, tract. de ſacram. Ekius, to. 4. hom. de ſacram. Lindan. li. 4. Panopl. Latomus cont. Luther. Henricus VIII. Rex Angliæ de ſacram. cont. Luther. Horantes in loc. cōmun. li. 3. c. 32. Sander de viſib. monarch. Hiero. Torren. lib. 3. cōf. Aug. c. 1. Caſtro, de hæreſ. verb. ſacram. ſuper quem Feuardus, Bellar. to. 2. lib. de ſacram. & Patres, vt Ambro. lib de ſacram. Cyril. Hieroſoly. in catecheſi, & alij de baptiſmo, vt Tertull. lib. de baptiſmo, & de Coron. milit. Cyprian. lib. 1. epiſtol. 12. & alij paſsim, de quibus ſuo loco. In decretal. tit. de ſacram. non iter. tit. de ſacra vnct. tit. de bapt. c. ad ablolendam, de hæret. apud Grat. de conſecr. d. 4. de baptiſmo. idem agit. c. nihil. de conſ. d. 2. c. multæ & alijs. 1. q. 1. Ant. Cucchus in ſuis inſtitut. Maior tit. 5. de ſacram.

CAPVT I.

De intentione & partitione huius libri.

§.1. *Declaratur intentio operis, vt hæc pars Theologiæ practicæ ſit de fine hominis, & de medijs neceſſarijs. Commendatur doctrina B. Thom.*

2 *Diuiditur primus lib. in. 7. partes.*

3 *Probationes in hac materia Theol. ex quibus locis ſumantur.*

4 *Verbis proprijs loqui debet Theologus, vt vitet periculum & ſuſpicionem erroris.*

5 *Ad quinque putridos fontes reducuntur errores contra ſacramenta in communi.*

a MAteria, circa quam ſacra Theologia verſatur, dici ſolet res & [a] ſigna, vt ſupernaturali lumine & reuelatione cognita ad Deum & diuina quædam pertinent: obiectum vero ſcien-
b tiæ Theologiæ eſt [b] Deus, de quo demonſtrat propria attributa & effectus, & declarat proprietates perſonales. De rebus diuinis cum ſumma rerum copia agunt ſpeculatiui Theologi, præſertim B. Thomas, cuius eximiam probatamq; doctrinam ſe-
c quemur, [c] quam in poſtrema ſuorum operum parte ſenior digeſsit. Hic enim vt nihil temere & ſu-

Gloſſa in qua citantur loca & autores.

a DOct. [a] cum Magiſt. 4. d. 1. vbi D. Thom. Alber. Bonauent. Richa. & alij paſsim. Alex.
b quæſt. 1. [b] Deum eſſe ſubiectum Theologiæ de quo demonſtrantur attributa, & effectus proprij D. Thom. 1. p. q. 1. a. 7. & differt à Theologia naturali ſeu metaph. quia hæc Theolog. ex creditis lumine ſupernaturali fidei procedit art. 1. ad. 2.
c [c] Diuus Thom. obijt quinquagenarius. Pius V. in lect. Breuiarij die. 7. Mart. ex Garzone. & Ant. 3. p. hiſt. tit. 23. c. 7. §. 11. quamuis Sixt. lib. 4. Bibliot. ver. Thomas, cum Tritem. tribuat annos tantum. 48. qua ætate ſenex dici non debet: & hi ſcribunt multa de eius laude, & doctrina. quam doctrinam vniuerſaliter approbat Vrban. Papa V. & Stephan. Epiſcop. Pariſ. referunt Gerſ. tract. de ſex grad. verit. cath. alph. 14. G. Abulen. 2. p. defenſor. c. 81. 82. Syslueſt. verb. index. 2. § 5. Ad fin. Ferr. 2. cont. gent. c. 93. fin. Soto. d. 8. q. vni. a. 6. Ledeſ. 2. p. q. 84. a. 1. Cord. li. 1. quæſt. q. 37. ad fin. tanquam doctrinam perutilem Eccleſiæ, in qua aut certa, aut quæ probabilius ad res fidei accedunt, ſemper ſequitur, & quam inſignium Theo-

peruacuè docet, ita nihil eſt in eo quod requiri aut deſiderari queat: ſic miro cōpendio cūcta cōprehendit, non tantū Theologiæ propria, verū & aliarum facultatū huic ſubminiſtrantium. & nobis Latinis pia æmulatione inuidens Demetrius Græcus, in ſuorū, ideſt Gręcorū, theſauros tranſtulit magnā ſummæ B. Th. partē, ſimul cum ſumma quā ędidit contra gentes. [d] Nos de altera Theologiæ parte quæ ad praxim accommodata eſt, agere inſtituimus: [e] & primū de ſignis, ac ſacris verbis quibus ſacramenta conſtāt: cū hæc ſint præcipua externa media quib' Chriſtus ſeruator noſter cōtendit nos deducere ad beati finis cōſecutionem. [f] De fine hominis non eſt opus in principio agere, ſatis enim eſt ipſum eſſe vt rem per ſe notam ſupponi à fidelibus: in quo autē cōſiſtat, quòd ea tractatio fere tota ſpeculatiua ſit, dicemus poſtremo loco poſt ſacramēta: & de medijs internis quibus ſimul finem hunc, qui vltimus in executione eſt, conſequamur.

2 Vt ordinate procedamus antequam ſeorſim de ſingulis ſacramentis agamus, præmittimus generali tractatione de ſacramētis. 1. de ſacramenti nomine, & de illius formali ratione: de cauſis extrinſecis, vt de efficiente & inſtituente ſacramētū: & de vtilitate, ſeu neceſsitate quæ ſumitur ex cauſa finali. Deinde de numero & ordine quem inter ſe ſacramenta ſeruant. 3. de forma, materia, & miniſtri intentione quibus cauſis intrinſece conſtat eſſentia ſacramēti. 4. de ritu & ſolēni cæremonia, qua ſolet cōferri: id enim eſt accidēs extra eſſentiā ſacramenti. 5. de proprijs effectibus: de modo, ſeu de dignitate & efficaci virtute actiua qua ſacramenta Chriſti excedunt vetera. 6. de ſuſcipientibus, & illorum digna diſpoſitione, vt fructum ſacramenti percipiant. Tandem de cuiuſque ſacramenti proprio miniſtro, qui ſacramentum efficit: de pręparatione vt digne pręſtet officium, & à quali miniſtro petenda ſint ſacramenta.

3 Cū materia hæc ſit maximè ſupernaturalis, & inſtitutio ei' pēdeat ex ſolo diuinæ volūtatis arbitrio, argumētū Theologicū, [g] & probatio

log. caterua acceptat. Hiero. Balbus lib. de Coronat. Imperat. p. 28. dicit, nemo ſine hæreſis ſuſpicione poteſt diſſentire à doctrina D. Tho. quod tamen temperat Nauar. in c. nouit. de iudic. not. 3. n. 49. ſic doctrinam B. Cypri. & Hiero. probat Gelaſ. Papa c. ſancta Romana 15. d. non tamen ita, vt in omnibus fidem faciat Coua. 4. varia. cap. 16. [d] refert Sixtus. & Tritem. ſup. quę verſio Gręca ſeruatur nunc Venetijs in bibliot. Marcian. ſic Tertull. apol. ꝓ Chriſtian. conuertit quidam in Græc. refert Niceph. 2. hiſt. c. 8. & dialogos B. Grego. fecit Græcos Zachar. Papa ꝓpter quod Dam. & Euthym. & alij Græci eos lib. citāt ſub nomine Gregor. dialog. cū tamen ipſe Greg. epiſ. ad Euſeb. fateatur ſe nunquā Græcè didiciſſe. Paſtoralia eiuſdem Greg. vertit in Græc. Anaſtaſ. epiſ. Antioch. & Sophron. Latinam editionem, quam ex Hebræo fecit Hiero. vertit in Græc. & ob id multi ex Gręc. citant eā ſub nomine Hiero. refert Procop. in collectan. ſuper octateuc. Sixt. lib. 4. ver. Sophron. & idem vertit in Græcū, lib. Hieron. de eccleſ. ſcriptor. Bardeſanis ſcripta Syriaca verterunt in Gręcum eius auditores. Nicepho. 4. hiſt. c. 11. [e] Recto ordine agendum eſſet primū de fine hominis, deinde de medijs internis, vt ſunt actus fidei, caritatis & pœnitentiæ: ſed congrua ratione cœpimus à ſacramentis, ne quidam minus Theologi deterrerentur à lectione libri. Quatuor ſunt genera obligationis, quæ pertinent ad mediū ſalutis. 1. quæ præter rationem præcepti dicuntur medium neceſſarium ad finem. 2. eſt obligatio aliarū legum & præceptorum. 3. quando cum præcepto concurrit obligatio ſoluendi debitum, aut reſtituendi. 4. obligatio ad pœnam, præſertim eccleſiaſticam. & de his ſuo ordine agere inſtituimus in hac ſumma Theologiæ moralis. [f] Inter media ſalutis ſacramenta obtinent principem locum, & pertinent ad ſtudiū Theolog. 1. quia ſunt ſigna nō tantum virtutis diuinæ, ſed ipſius etiam Dei abſconditi: & eximij effectus, quibus ad diuinorum cognitionem manuducimur. Deinde quia præ cæteris, ſunt media maximè neceſſaria, vt pote ſine quorum virtute & voto nullum medium, nec actus caritatis & pœnitentiæ eſt efficax ad iuſtificationem impij, & ſalutem. Sacramenta dicuntur ſigna, quia ſunt accidentia, vt ablutio, vel ſpecies Euchariſtiæ, & ita diſtinguuntur cōtra res, id eſt ſubſtantias, vt in proſa miſſæ de corpore Chriſti ex D. Thom. ſub diuerſis ſpeciebus, ſignis tantum & non rebus. & ita Theolog. agunt de rebus & ſignis diuinis. [g] Cano, ſcripſit lib. de locis Theologic. & . 10. locos numerat libro. 1. capitulo. 3. ſed impropriè vocat locos: locus enim eſt ſedes argumentorum, vt lapidicina, & aurifodina locus vnde lapides ſecantur, & aurum effoditur, ſic Ariſtotel. Cicero. Quintilian. & noſter Cyprianus, vocant locos eas ſedes, vnde Dialecticus ſumit probabiles rationes ad omnem ſcientiam, qui proinde loci ſunt communes ſcientijs, & Perion. edidit duos libros de topica Theologia. Cano, bene tractat quam vim quiſque locus habeat, non tamen praxim & vſum illorum, quia fuit morte præuentus, & ex primis quinque ſumuntur principia Theologiæ, quibus eius concluſiones probantur de fide: deinde ſextus & ſeptimus locus ex autoritate Patrum, & Theologor. Scholaſtic. probat quidem ex proprijs, ſed probabiliter. reliquis tribus locis, vt ratione naturali, autoritate philoſophorum, & humana hiſtoria tanquam alieno, & extraneo argumento probat Theologus ex communibus principijs, tanquam Dialecticus vtens. quare melius Diuus Thomas. 1. parte quæſtione. 1. articulo. 8. ad ſecundum reducit ad tres locos. primus eſt ex autoritate diuina, ſecundus ex humana autoritate proprij inſtituti, aut alieni, tertius ex ratione naturali.

h Cano

naturæ ſacramentorum conſentanea, [h] ſumitur præcipue ex ſacræ ſcripturæ libris canonicis, [i] & ex generalium conciliorum conſtanti definitione: [k] ex concordi Patrum doctrina, [l] quæ arguit perpetuam traditionem eccleſiæ. [m] Deinde ex Theologorum, [n] & iuris Pontificij conſultorum [o] communi ſententia. Tandem ſequetur rationis obſequium, [p] quaſi hoſpitis & peregrini, vt congruentiam myſterij probet, & coniecturis exponat non eſſe impoſsibile, ſed expediens, [q] quod firmior firmarat autoritas.

4 In hac materia oportet proprie loqui: nullibi enim periculoſius erratur, quam circa fidem explicitam de myſterio Chriſti, & Trinitatis, aut circa fundamenta [r] domus Dei, quæ ſunt ſeptem columnæ [s] ſacramentorum, & tanquam oſſa in corpore eccleſiæ. Domus enim quæ columnis nititur, columnis refici, & inſtaurari ſolet: & eccleſiæ domus Dei quæ ſacramentis fulcitur, per eadem eſt in virtutibus inſtauranda. Diabolus enim callide per hæreticos fidem de ſacramentis demoliri intændit, vt inde progrediatur ad temerandam totam eccleſiæ doctrinam. [t] Errores vero contra ſacramēta in communi, ad hæc quinque capita reducuntur. 1. quidam hæretici ſacramenti vocem parum probāt alij omnino improbant. [u] 2. quidam ore fatentur vocem, virtutem tamen, & efficaciam ſacramentorum abnegantes, [x] quaſi ſint nudum, ſed minime ne-

[h] Cano. lib. 1. c. 2. li. 12. c. 3. & conc. Trid, ſeſ. 4. §. inſuper. ſeſ. 15. &. 18. in ſaluo conduct. ait cauſas fidei terminandas ſecundum ſacram ſcripturam, Apoſtolorum traditiones, probata concilia, catholicæ eccleſiæ conſenſum, & ſanctorum Patrum autoritates. D. Tho. ſup. cō tenti autem erimus allegare quoſdā recent. apud quos legere licet teſtimonia ſcripturæ & Patrū. [i] De ſcriptura ſacra & qui libri ſint canonici. D. Th. 1. p. q. 1. a. 10. Cano. lib. 2. de loc. Dried. li. 1. de eccleſi. dogm. Sixt. li. 1. &. 7. bibliot. Sotteal. ver. libri. Torrē. li. 1. conf. Aug. c. 7. §. 3. ex Aug. 2. doctr. c. 8. & li 18. ciui. c. 36. Couar. 4. var. c. 14. Mich. à Med. lib. 6. de rect. in Deum fid. c. 1. Caſtro. li. 1. de hæreſ. ca. 2. & ſeq. & ver. ſcriptura. Simanc. de cathol. inſtit. ver. ſcriptura. Anto. beuter. annot. 1. &. 2. Bellar. lib. 1. de verbo Dei. à. c. 4. vbi ex Patribus & conc. oſtendunt qui libri ſint Canonici & ſacra ſcriptura. Innoc. 1. epiſ. 3. c. 7. Gelaſ. in Conc. 70. epiſcoporum. habetur. c. ſancta Romana. 15. d. Burchar. lib. 3. ſui decreti. c. 17. Iuo. 4. p. à. c. 64. Cypr. in exp. ſymbſi. Apoſt. can. 84. conc. Laodic. c. 59. Carthag. 3. c. 47. cui interfuit & ſubſcripſit B. Auguſt. Florent. ſub Eugen. 4. Trident. ſeſſ. 4. vbi præ cęteris approbat libros cum omnibus ſuis partibus prout habentur in noſtra Latina vulgata editione. Niceph. lib. 2. hiſt. c. 45. &. 46. [k] Cano. lib. 5. de loc. de quo dicetur lib. de clauibus. & autoritate Papæ & Concil. Bañes. 2. 2. q. 1. a. 10. [l] Cano. lib. 7. & lib. 12. c. 3. Martin. lib. 1. hypot. c. 2. Vvald. in procem. doctr. fid Lyrin. cont. prof. vocum nouit. Caſtro. li. 1. de hæreſ. c. 7. ait. hæreticum eſſe dicere contra dogma in quo omnes Patres conueniunt, quia arguit traditionem Apoſtolicam. & colligitur ex Triden. ſeſſ. 4. dum Patres vnanimi conſenſione explicant locum ſcripturæ. quanuis Cano. lib. 7. c. 3. concl. 6. non expreſsit notam hanc cenſuræ. [m] Cano. lib. 3. cap. 3. & per totum. & lib. 7. ca. 3. lib. 12. cap. 3. Driedo. lib. 2. de libert. Chriſtiana. c. 17. Lyrin. Simanc. cap. 24. Cord. lib. 4. quæſt. q. 1. prop. 6. Med. de rect. in Deum fi. lib. 2. cap. 7. Ayala. lib. de tradition. [n] Cano lib. 8. Sylueſt. ver. probabile. Sylua nuptial. lib. 5. num. 8. Dueñas. reg. 66. temerarium eſt etiam in rebus Theologicis quæ declinant in philoſophiam, recedere à communi conſenſu Theolog. ſcholaſt. quando in re graui proferunt, vt firmam ſententiam. Cano. lib. 8. cap. 4. lib. 12. cap. 11. Cord. lib. 1. quæſt. 17. fo. 161. Abulen. 2. p. defenſo. cap. 83. dum vero tractant de fide & moribus & certo omnes ſcholaſtici aliquid affirmant, proximum eſt hæreſi id negare. Cano. lib. 8. c. 4. con. 3. [o] Cano lib. 8. c. 6. &. 7. vt dum ius humanum diſponit de quibuſdam pijs cæremonijs circa miſſam, aut ſacramenta, ſtatum perſonarum, aut iudiciū, & de pœnis eccleſiaſticis, communis expoſitio & ſententia iuriſperit. omnium, facit magnam fidem Theolog. ius Canonicum de ſacramentis pertinet ad Theologiam practicam. dicit Pelag. lib. 2. de planct. eccle ar. 20. ſed in multis Theologus remittat conſulentes ad iuriſperitos. Cai. ver. confeſſori neceſſaria. [p] Cano. lib. 1. de loc. c. 2. & toto lib. 9. li. 12. cap. 3. &. 4. col. 5. ſic Auguſt. 1. de mor. eccleſ. cap. 21. Clem. Alex. li. 1. &. 5. ſtrom. & apud Euſeb. & hiſtoricos laudantur quidam qui rationibus illuſtrant & defendunt dogmata & ritus Eccleſiæ. Torren. lib. 2. confeſſ. Auguſt. cap. 4. §. 3. [q] Cano. li. 12. cap. 14. ex Tit. 1. oportet doctorem amplecti eum qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem. ſic Theologi probant decuiſſe vt vna perſona diuina, eaque ſecunda aſſumeret carnem, eamque paſsibilem. [r] Aug. lib. 1. de Trin. cap. 3. quia nec periculoſius alicubi erratur, nec laborioſius aliquid quæritur, nec fructuoſius aliquid inuenitur. [s] Prouerb. 19. ſapientia ædific. domū: immolauit victimas, miſcuit vinum, poſuit menſam, excidit columnas ſeptem. quod de Euchariſtia exponunt Cypri. lib. 2. Epiſ. 3. Auguſt. 17. ciuitat. cap. 20. Albert. magnus. 4. d. 1. columnas exponit de ſeptem ſacramentis. Bellarmi. lib. 1. de miſs. capit. 9. [t] Concil. Trident. ſeſſione. 7. in procemi. Catechiſm. Pij V. de ſacram. Taper. articul. 1. in princip. Caſtro. verb. ſacrament. Prateol. in Elencho. hæreſ. Sebaſtianus medices. & Lindan. in ſumma de hæreſ. Doctores. 4. diſt. 1. vbi Soto, Bellarmi. in procemi. & toto lib. de ſacrament. & alij recent. ſupra citati. [u] Lutherus à principio. deinde Carolſtad. Zuingl. Caluinus, & ſacramentarij. de quibus Taper. articul. 1. Ekius homil. 1. de ſacrament. Bellarmi. 1. ſacrament. Lindanus. libr. 4. cap 4. &. 5. Prateol. dictis verb. contra quos Concil. Trident. ſeſsio. 7. de ſacram. & nos. infr. c. 2. [x] Poſtea Lutherus, Melanch.

Brĕtius, Tilmanus, Kĕniti⁹, & alij quos dānat Tri. can.2.6.7.&.8.& ſeq.& nos inf.c.15.& ſeq.[y] Tri. can.4. nos inf.c.4.[z] Can.5. a ſeſ.6.c.8.can.9.vid. can.12.19.20.29.[b] Zuingl. dānatur. ſeſ.7.can.5. Taper, Ekius. Bellar. ſup.[c] vt Carolſtadius.[d] vt Suinkfeldius.[e] damnat Tri.ſeſ. 7.can.1.inf. c.3.[f] can. 13.inf.c.10.[g] contra q̄d inf.c.2.§.4. &.c.10.& eſt cōtra rationē naturalē: nā & in ſtatu legis naturæ erat ſacramētū ſenſibile.[h] inf. lib. de Euchar. c. 20. §.2.[i k] Lutherus fuit varius de his inf. c. 6. Tri. can. 1.[l] Trid.can. 3.inf. ca. 4.[m] can. 10. inf.c.16.[n] can.11. inf. c.3.&.29.[o] can.12. inf. c.16.

3.p.q.60.a.1.c.3. Ledeſ.1.p.ſui.4.q.1.a.1. Soto. d. 1.q.1.a.1. Aſien.lib.4.tit.1.a.3.fin. Nau.c.22.nu.1. Bellar, dicit placere Caluino & Nicol.2.p. pedago.c. de ſacram.[e] De quo paſsim iuris per. Bart. autho. ſacramenta puberum. C ſi aduerſus venditionem.n.6 conciliator lib. 1. c.13. Briſon. de verb. ſignif. f.527. Budę. ad Pandect. Florē. f.68. Alex. ab Alex. 1. Genial.cap. 20. Higo de antiq. iur. Rom.lib. 1. c.6. & de iure Prouinc. lib.3.cap.7. Couarr. ca. quanuis pactum. 1.p.n. 1.&. 2.[f] Bellar. lib. 1. ſacram. cap. 7. citat Tertul. de præſcript. cap.16. lib. 1. in Marcion. ante med. adde & libro. 4. Cypri. lib. 2. epiſt. 1. &. 3. & lib. 4. epiſt.7. ad Magnum. adde ſerm. de ablutione pedū Lactan. lib. 4. de vera ſap.cap. 17. adde capit. 22. & lib. 3. capit. 26. Hilar. pſal. 121. Hieronym. Ezech. 44. & in Malach. 1. adde Dialog. contra Luciferian. Auguſt. Epiſt. 118. libr. 2. doctrin. capit. 3. adde capit. 19. & ſæpè apud Torren. & alij recent. ſupra. adde Grego. capit. multi. 1. quæſt. 1. Bernar. ſerm. in cœna Domini. Patres in Concilio Lugdunen. Lateranenſ. Florentin. Tridentinum. & vſus totius Eccleſiæ.[g] Cui ſignificationi & in alijs ex prædictis probat Taper. Bellarm. cap. 8. & alij Recent. ritè accommodari vocem, & notionem ſacramenti, vel myſterij.[h] dicetur infra libro de matrimonio. capitul. 2. Epheſios, 5. ſacramentum hoc

ceſſariū,[y] ſignū excitandi & augēdi fidem:[z] qua ſola impie aſſerunt hominem iuſtificari:[a] Sacramentū vero eſſe iuſtificationis iam factæ atteſtationem.[b] Alij eo tantummodo eſſe ſignum externum diſcernēdi Chriſtianū ab infidelibus,[c] quo externus habitus diſtinguit monachum à ſæcularibus. 3. quidam & nomen, & externa ſacramenta omnia negant alicubi extare.[d] qui vero admittunt, negant tamen vllum eſſe à Chriſto inſtitutum:[e] ſed tanquam humanum inuentum reijciūt, & pios ritus ab eccleſia additos contemnere iubent,[f] quaſi ſatis homini ſit ſolo ſpiritu, & ſpirituali remedio viuere.[g] Alij per extremum cōtendunt, putā corpus ſeu humanitatem Chriſti in Euchariſtia contentā eſſe ſimul vbique,[h] vt Deus infinitus adeſt omni loco. 4 Qui admittunt ſacramentum, quidam negant numerum, quaſi vnicum ſit ſacramētum baptiſmi.[i] Alij vel duo, vel tria, vel plura confitentes, variāt in recenſendis his, aut abijciendis quibuſdā illorum, quæ Chriſtus inſtituit.[k] qui autem fatētur ſeptenariū numerum imparem, paria inter ſe ſe faciunt ſacramenta.[l] 5. quidam miniſtrū idoneum omnium ſacramentorum putant eſſe quemlibet etiam laicum.[m] nec requiri intentionē miniſtri.[n] Alij his contrarij negāt ipſum etiā ſacerdotē, aut epiſcopū valide conferre ſacramenta, ſi forte ſit in peccato.[o] Tot monſtris, & tot hæreſum ambitu catholicæ eccleſię de ſacramētis doctrinā oppugnant, & ſalutaria remedia præripere conantur. de quibus ſuccincte & dilucide quantū Dei gratia donare dignabitur, dicere inſtituimus.

CAP. II.

De Sacramenti voce, definitione & vnitate.

§.1. *Varia ſignificatio vocis ſacramentum.*

2 *Eam vocem licuit accommodare inſtituto eccleſiæ.*

3 *Definitur, & declaratur definitio ſacramenti.*

5 *Vnum conſtat ex varijs rebus, eſt ſignum, ſed non ens rationis.*

7 *Cur dicitur ſignum & quomodo ſit practicum.*

8 *Significat tria, & vetera fuiſſe ſacramenta ſimpliciter.*

VOx ſacramentū Græcè myſteriū[a] dicit: & à prophanis autoribus accipitur primū, pro quauis re ſacra qua ſacramur,[b] & pro eo q̄ habet ſecretū latens ſub aliquo ſigno ſenſibili:[c] quod ſecretū ex autoritate, & occulta reuelatione creditur fide. deinde paſsim in iure ꝓ iuramēto:[d] atq; ita dicitur ſacramētū militare.[e] Tandē ab eccleſiaſticis viris Latinę linguę peritiſsimis,[f] pro ſigno rei ſacrę: & in omni fere vulgari lingua, vt Hiſpana, Gallica, Germanica &c. nomē hoc illibatū retinetur, fortaſſe propter ſanctiorē autoritatē vocis, atq; ita à catholica eccleſia ob analogiā quandā vſurpatur proprio iure pro ſeptem ſacramentis, quæ occulta myſteria cōtinēt autoritate Dei reuelata.[g] & Apſus ad Eph.5. matrimoniū ſic vocat,[h] ſacramētū

CAP. II.

[a] Vt cōſtat Sap.2. Apocal.17. Eph. 1.3.5. vbi Eraſm. annot. & in chilliad. prouer. ante myſteria diſcedere. Aſinus myſteria portās. Cęlius. li.9. antiq. lect. c.9. Claudius Sainct. d̄ Euch. rep.4.c.3. Bella.li.1. de ſacra.c.8. vn de Aug. de gr̄a & libe. arb.c.17. in id.1.Cori.13. nouerim myſteria, legit ſacramēta. de Etym. myſterij. inf.k.[b] Vt veſtimentū dicitur quo veſtimur Tap. a.1. Ekius ho.1. de ſacra. Bell. Claud. & colligūt ex Varr.li.4. de ling. Lati. & Feſto.[c] Vt Tob.12. ſacra. regis abſcon. Dan.4. ſacramen. ſomnij. Sic myſteriū ſumitur, Matt.13.&.1.Corin.13. & Parabolæ Euang. figuræ veter. teſtament. & occulta quæ habentur in Apocaly. dicuntur myſter. vel ſacramētum.[d] Varr. lib.4. Feſtus. catechiſ. Pij V. Tertul. lib. ad Martyr. Hierony. Epiſ. ad Heliodo. D.Th.

hoc, nēpe q̄d eſt cōiunctio maris & fœminę, ꝓprie vocari ſacramentū, & (magnū eſt) nēpe nūc in præſenti poſtquā Chr̄s euexit matrimoniū, vt ſit gr̄æ ſignū & cauſa. ita exponūt ibi Hier. Chry. Oecum. Amb. Nazian. Aug. 1. de nupt & cōcup.c.10. Bell. li.1. ſacra. c. 7. li. d̄ matr. c.2. catechi. cōc. Tri. ſeſ. 24 c.vn. Taper. art. 18. quia licet Apoſtol⁹ allegat verba Adami eo tēpore dicta quo nondū erat ſacramētum, niſi inchoatiue, vt dicetur lib. de matr.c.2. vid. D. Th. 3.q.61.2. ad 3. ſed mox accōmodat ad matrimoniū ſui temporis, nec dicit fuiſſe, ſed nunc eſſe ſacramentum proprie. contra Eraſ. annot. in Eph. 5. Mart. li.7. hypo.c.1. ex Hiero. in Ionæ.1. & cōtra quoſd. hær.[i] Mag. d.1. D. Tho.1.2.q.102.a.5. & alij DD. Bell.1. ſacra.c.8. & vox Heb. Dan.2. appropriat ſacram. in vſu Hebr. & Chald. neſcitur ex qua radice prodeat, ſic Amb. ſcripſit librum de ijs qui myſterijs initiātur Grec. myſteriū dicit à verb. Myeo, i. initio & conſecro, vnde myſtes. i. ſacrorum antiſtes, qui initiat. Aug. in Leui.q.84.&.15. ciui.c.26. Epiſ 23. Tert. de præſcrip. Hilar. pſal.13. Cyp. ſer. de bapt. Chriſti. Sic forma verborū in ſacram. & Euchariſtia eſt cōſecratoria non cōcionatoria Bellar. li.1. ſacram.c.19.[k] inf. §. 7. lit. N. Clem. Alex. orat. exhort. ad gētes. Euſeb 2. praparat.c. 5. quos Græcè linguæ peritiſsimos ſine cauſa carpit Latinus Sot. d. 1. q. 1. a. 1. quia Clem. loquitur per irriſionē.[l] Sot. Bell. ex Budæ. & alijs in Lexic.[m] Diony. c.1. cele. hiera. Clem. Alex li.5. ſtrom. Cyr. li.7. in Iulia. ad fi. Baſi. de SS.c.27. Aval. de tradi. Can. li.3. de loc.c.3. fundam.4. etiā ex prophanis autoribus, quare Dion.c.3. noluit formā Eucha. exprimere. vid. cit. inf. li. de ſacrif.c.31.§.1.E.[n] Cic 1. Academ. qq. & li.3. de finib. dicit, nouis reb⁹ noua nomina adaptamus. Turria. li.2. pro epiſ. Pont.c.2. &.3. Bellar.1 ſacram.c.7.[o] Sic Patres cōtra hæret. agūt qui nō recipiunt voces in ſcriptura nō repertas.[p] Trāſubſtantiationis vox approbatur in cōc. Late. Vien. Lug. Cōſtā. Tri. ſeſ.13.c.4. can.2. fi. Hoſius inſti.c.17. & tract. de expreſſo verb. Dei. Roff. Apol. pro trāſubſtātia. Tap. a.13. Sāder de veri. corp. dn̄i c.10.11. Claud. de Euch. rep.7.c.1. Caſt. verb. Euchar. hęr.5. Turr. to.1. de Eucha.c.20. Cano. li.12. de loc. c. 8. Bella. lib.3. Euch.c. 19. vſq; 24. quia res ipſa de mirabili conuerſione totius ſubſtantiæ extat apud Patres. vt dicet li. de Eucha c.25.[q] Homouſiō. i. cōſubſtātiale definit filius in ſymbolo cōci. Nicen. refert Niceph. lib.8.c.22. 45. Bella.3. de Eucha. c. 23. & lib.2. de Chriſto. c.1 quę vox priuſerat in vſu apud Patres ſed publice ſtabilita primū eſt in d. cōc. Nice. dicit Aug. 3. cōt. Maxi. c.14. Amb. d̄. fid. cōt. Ariā.[r] Theotocō. i. Dei matrē. cōc. Chalc. act.5. Cōſt. 5. act.4. can. 6. Conſt. 6. act.13. can. & 7. in ſbl. lect. p Mart. epiſ. cān.3. Epheſi.c.11.&. 13. D. Th.3. p.q.35.a.4. Caniſ li.3. Marial.c.20. Dam li.3.c.12. DD. 3.d.4. ibi D. Th. Sco. q. vn. Pala. q.2. cōt. Dur. q.2. negātē ꝓpriè ſic dici.[s] D Th.1.p.q.29.3. ad.2. Can. li.12.c.8.[t] Aug 10. ciu.c.11.&.23. priuato homini nō licet liberis verbis vti, vt faciūt philoſophi. Bell 1. ſacr.c.7. ad fi. Quint.1. inſtit. retinēdā antiqua verba Turr. li.2. pro epiſ. Pōt.c.2.&.3. Simā. d̄ cath. inſt.c.31. à n.28.c.47.n.67.c.50.n.31. Cor. li.4.qq.q 1.ꝓp.6.&.12.[u] Aug. epiſ.178. li.2. doct.c. 11 Baſi.2. cōt. Euno. Hier. vt Heb. Amē, allel. Racca. hoſanna, maranatha, ſabaoth, adonay, & Grec Kyrie eleiſ. Marti 1. hypo.c.6. col.3.& li.2 c. 1.p. 96. Sot. d.1.q.1.a.7. ad 1.& a.8. Bell.2. de verb. Dei c.15 q̄a in interp.70. & apud Ap̄los curārūt nihil mutari d̄ his quę credētes imbuerāt qui primū ex Heb. cōgregati ſunt. inf. li de miſ.c.31 § 7.r.[x] Okā Maior, Richa. 4.d.1.a.2. nec eſt ens rōnis j.§.6.[y] cōc. Tri. ſeſ.13.c.3. D. Th.3.p.q.60.2. Led. q. 1.a.2. Sot. d.1. q.1.a.2. Bell.1. ſacr.c.10.&.11. collig. ex Aug. 10. ciui. c.5. Ber. ſer. de cœna Dn̄i. Vval. to.2.c.20.[z] Catec. Hugo. li.1.p 9.c.2. Bell.c.11.a DD.d.1. Sot. Led quia ſcriptura & Patres vetera vocāt ſimpliciter ſacramētū, nō quia ſignificarēt ſolā legalē ſanctitatē, aut q̄ eſſent figura nr̄i ſacramēti tātū, ſed quia principaliter ſignificabāt gr̄am ꝑ Chr̄m cōferēdā, inf.§.7 N. cōt D. Th. olim d.1.q.1.1.3. ad.5. & quoſdā DD.[a] quia vt effect⁹ not⁹ eſt ſignū cauſæ occultę, ita cauſa notior & ſenſibilis eſt ſignū effect⁹ occulti & ſpiritualis: quō aūt ſacramēta Chr̄i ſint cauſa inſtrumētalis dicet inf.c.15.& ſeq.[c] ſic Mag. d.1. definit

deduci pōt à ſacrādo. cui aptę reſpōdet vox Hebr. Exod.28.[i] Leuit.8. de cōſecratione ſacerdotis. Græcè dicit myſteriū Eph.5. nō quidē à myſo. i. ſcelere, vt per irriſionē myſteriorū gentiliū deducit Clem. Alex.[k] ſed à myeo. i. initio ſacris: aut à myo & ſtoma: quia claudi os iubet, vt ſilentio myſteria venerētur:[l] eſt enim ſignū rei ſacræ quæ fidelib. nota nō eſt facile ꝓdēda infidelibus,[m] ob periculū irriſionis. 2 Licēt nobis voces quaſdā[z] reb⁹ nouiter inſtitutis accōmodare[n] quāuis in ſacra ſcriptura non extēt, modo de re ipſa cōſtet.[o] Sic in ſingulis ſacramētorū ꝓpria vocabula impoſuit eccleſia & in Eucha. cōuenienter dici trāſubſtantiationē definit.[p] Sic alias vocē homouſiō,[q] id eſt, cōſubſtātiale tribuendā eſſę Filio theotocō,[r] i. Dei matrē vocādā B.V. Mariā, & nomē Trinitatis eſſentiæ, perſonæ,[s] & Spirit⁹ ſancti, ac fidei accipit ꝓpria quadā rōne. aliter quā prima quorundā iſtorū nominū impoſitio, aut ſignificatio habeat: ab ijs aūt nouis verbis & liberis cauēdū eſt quę periculū nouę & falſæ doctrinæ aſſerūt:[t] ſed retinēda ſunt antiquā vocabula, & Eccleſia Latina retinet voces quaſdā Grec. aut Heb.[u]

3 Quidā[x] dū cōſiderāt ſacramētū in genere phyſico includere multa diuerſorū generū, & ens reale ac rōnis, negāt definiri poſſe. At reuera eſt vnū, vt ſtatim dicet. definit[y] ſacramētū eſſe rei ſacrę ſignū. quāuis vero ꝑ hæc verba DD. nō intēdebāt efficere definitionē,[z] vſus tn̄ & ingenia ſapiētū bene pro definitione defendūt. quæ definitio cōmunis eſt etiā veteribus,[a] quæ ꝓpriè ſacramēta dicunt: ſed ſacramētū à Chr̄o inſtitutū addit inſuper, vt ſit cauſa inſtrumētalis,[b] rei ſacræ: vt in alijs definitionib⁹ explicat,[c] q̄d pertinet ad ꝓpriā differētiā eſſentialē: nā ratio iſta cauſæ, quæ ſenſibilis & notior eſt, ꝑtinet ad cōplemētū ſigni & ſignificationis: dū cauſat, quia ſignificādo indicit imperiū Dei: & cauſa ſenſibilis ac notior pōt homini eſſe ſignū occultę rei

ſacræ: dicitur ſignū nēpè ſenſibile: Chriſtus enim ita inſtituit eſſentiā ſacramenti,[d] quanuis potuit intelligibile ſignū vt meditationem quandā inſtituere in ſacramentum.[e] ſed non expediret homini. à D. Aug.[f] definitur ſignum, eſſe quod externa ſpecie pręter id quod ſenſibus obijcit, efficit alterius etiā rei cognitionem: vt ex veſtigij ſigno agnoſcitur ſpecies animalis.

4 Decenter Chriſtus id ſignum fecit ſenſibile, vt poſtea de ritibus dicetur, & humano ingenio accommodatū: quia omnis humana cognitio certa incipit à ſenſu.[g] ſic decuit inuiſibile Dei verbum ſub carne ſenſibili velatum verba doctrinamque ſuam proponere ſub tegumento ſenſibiliū parabolarū.[h] nec vero ſignū dicitur ſacramentum niſi ſit permanens ac perpetuum in ſtatu legis, & religionis[i] vt ſacrificium quo Deū colimus. violans vero ſacrilegus dicitur: nam ſacramentū à ſacro dicitur: ſic circunciſio & eſus agni olim erat ſacramentū, non autem ſerpēs æneus. Senſibile dicitur, quia aliquo exteriori ſenſu percipitur, vt ſpecies Euchariſtiæ viſu, tactu, & guſtu: ſacramentum pœnitentiæ, vel matrimonij auditu: nullum ſacramentum ſolo odore ſentitur. Inſtituit hæc Chriſtus in rebus quæ ex inchoata ſimilitudine propriæ naturæ analogicè repræſentarent latentem effectum.[k] Quæ verò natura ſua aut inſtitutione ſigna ſunt, nō ſunt propter ſe, ſed ordinantur, vt ſint alterius rei indicium:[l] & vt fumus deſignat latentem ignem: ita humida ablutio baptiſmi eſt ex ſimilitudine connaturali ſignum regenerationis, vt generatio humido ſemine fieri ſolet, & ſignum ablutionis ſordiū interiorum: ſic vnctio & cibus Euchariſt. eſt ſimile ſignum. Alij ſacramentum definiunt eſſe inuiſibilis gratiæ viſibilem formā.[m] vt autem viſus ſumitur pro operatione aliorum etiā ſenſuum.[n] ita forma dicitur viſibilis, ideſt, ſenſibilis.

eſt ſignum rei ſacræ, & eiuſdē gr̃æ imaginē gerens & cauſa exiſtēs. Hugo ſup. ſacramentū ex ſanctificationē cōtinet inuiſibilē & ſpecialē gratiam, idē Ber. Vvald. & alij Grat. c. multi. 1. q. 1. ſignum per quod ſub tegumento rerū viſibiliū diuina virtus ſecretius ſalutē operatur, quā definitionem Grat. tribuit Grego. ſed D. Tho. & alij. d. 1. tribuūt Augu. at reuera nō eſt niſi Iſid. 6. Ety. c. 18. catec. Pij V. eſt res ſenſibus ſubiecta quę ex Dei inſtitutione ſanctitatis ſignificandę & efficiendi vim habet. [d] De eſſentia ſacramēti eſt vt ſit ſenſibile D. Th. & cōmunis. d. 1. Bellar. li. 1. c. 9. quare Diony. c. 1. eccle. hier. & alij vocāt ſymbolū, & ſignum. Augu. de catechi. rud. c. 26. vocat ſignaculū & 19. cōt. Fauſt. c. 16. vocat verba viſibilia Chry. ho. 83. Mat. ſic baptiſmus Rom. 6. dicitur ſignum ſepulturę & reſurrectionis. Euchar. 1. Corint. 11. ſignum paſsionis Chriſti, & corpus Chriſti dicitur res & ſacram. ſimul, & ſic fit ſenſibile ratione ſpecierū (vt contritio eſt pars ſacra. pœnitētiæ quæ fit ſenſibil. per confeſsionē) D. Tho. q. 73. 1. ad. 3. matrimonium oportet vt ſignis externis exprimatur. Trid. Seſ. 24. D. Th. add. q. 45. 1. & dicitur Eph. 5. ſignum coniūctionis Chriſti cum eccleſia. [e] quod tantū intendit Okā. d. 1. & Dur. q. 3. quē Sot. ar. 4. ſine cauſa reprobat. [f] Auguſt. 2. doctri. c. 1. habetur. c. ſicut de conſ. d. 2. Tri. ſeſ. 7. can. 6. ſeſſ. 13. c. 3. D. Th. q. 60. 3. DD. d. 1. Bellar. c. 9. [g] hæc eſt ratio D. Tho. q. 60. a. 4. Sot. Ledeſ. a. 4. ſumpta ex Dion. c. 1. eccle. Hier. Aug. 10. ciui. c. 5. & 3. Doct. c. 9. Amb. 4. ſacram. c. 4. Bern ſer. de cœna Dñi. conc. Flor. Trid. ſeſſ. 7. can. 6. adde ex parte etiā Dei decuit pro homine ſignū dare ſenſibile D. Th. 4. cōt. gēt. c. 56. Sebaſt. q. 60. f. 10. col. 1. [h] Mart. 10. hypot. Reg. 30. cū Orig. 4. cōt. Celſum Cyr. 1. cōt. Iulian. Chry. ho. 38. Mat. Aug. 5. Gene. literam. c. 6. qui mós fuit philoſophis familiaris, Socrates edidit fabulas quę dicuntur AEſopi. Aug. 1. conſ. euang. c. 7. Caiet. 3. p. q. 42. a. 4. [i] Bellar. 1. ſacram. c. 9. §. 5. D. Th. q. 60. 5. [k] Diony. c. 1. Hier. Chryſ. ho. 83. Mat. Aug. Epiſ. 23. ad Bonif. Hug. lib. 1. p. 9. c. 2. id explicat in ſua definitione. Bellar.

c. 9. ſic forma pœnitentiæ, ego te abſoluo, habet ſimilitudinē cū interna abſolutione, & iuſtificatione impij: hinc. 1. Pet. 3. baptiſmū dicit cū arca Noe eſſe ſimilis formæ. Græc. antitypa. quomodo imago quę natura ſua inſtituitur vt repręſentet aliud, dicitur antitypa, vt in ſimili Naziā. orat. 2. de paſcha. ſic Clem. Euchariſtiā vocat ſacramētum antitypō, li. 5. cōſt. Apoſt. c. 16. Seu. apud Turri. c. 13. vbi Turriā. Dam. lib. 4. c. 14. Bellar. 4. de Eucha. c. 14. arg. 3. [l] Sic homo non dicitur ſignum ſuæ imaginis, ſed e contrario, nec Chriſtus aut gratia eſt ſignū ſacramenti, ſed ſacramentum vt res imperfectior eſt ſignum, & imago gratiæ & Chriſti. Auguſt. 2. doctri. cap. 1. Bellarmi. 1. ſacram. cap. 9. at complementum ſacramenti pendet ex libera voluntate Chriſti inſtituentis. Auguſt. 2. doctri. cap. 3. & lib. 3. cap. 9. & omnes Doctores. d. 1. & ſic inſtitutione ſua dedit eſſentiam ſacramento vt ſit ſignum practicum, & cauſa de ſe efficax gratiæ. [m] inſ. cap. 8. §. 4. Concil. Tridenti. Seſsio. 13. cap. 3. cap. ſacrificium de conſ. diſt. 2. vbi additio. ex Gregor. XIII. dicit ſumi ab Auguſt. de Catechi. rud. cap. 26. dicente, ſacramenta eſſe ſignacula rerum diuinarum viſibilia: ſed res ipſas inuiſibiles in eis honorari, & Epiſ. 166. ſi malus miniſter eſt, operatur per illum Deus viſibilem ſacramenti formam: ipſe autem donat inuiſibilem gratiam. Hugo, in ſumma ſentent. tractat. 4. cap. 1. Couarru. cap. quanuis pactum. in princip. Soto. quæſt. 1. artic. 2. Ledeſm. quæſtio. 1. Auguſt. in Leuit. quæſt. 84. & 10. confeſſ. cap. 35. Bellar. 1. ſacrament. cap. 13. ad ſecundum. Quare male Vvalden. tom. 2. de ſacramentis. cap. 2. contra Patres, inuertit hanc definitionem, vt pro ſacramento Euchariſtiæ, dicat eſſe inuiſibilem gratiam viſibilis formæ, quia tenet ſacramentum Euchariſtiæ, non eſſe ſpecies ſenſibiles per ſe exiſtentes, ſed corpus Chriſti inuiſibiliter contentum ſub ſpecie viſibili, quod eſt contra D. Tho. quæſt. 73. 1. ad tertium. [n] Auguſtinus. 10. confeſſ. capit. 35.

5 Sacramentum ex forma & varijs interdū rebus quæ ſunt partes materiæ, exiſtit vnū in genere entis artificialis & ſigni,[o] propter vnam ſignificationē cōpletā: vt interdum vna qualitas, & vna virtus ex varijs componitur,[p] & vna numero Catholica eccleſia conſtat ex multis, quæ dicuntur particulares eccleſiæ.[q] Sic euchariſtia ex diuerſis ſpeciebus panis & vini cum aliqua formarū diſtinctione,[r] extrema vnctio cum partialibus vnctionibus & formis, aut omnes ſeptem ordines dicūtur vnum ſacramentū, quod eſt cōpoſitum in genere rei artificialis ex propria potentia & actu.[s]

6 Dicitur vnū in genere[t] ſigni, quia ſacramentū formaliter connotat rationem ſigni, quæ eſt relatio rationis reſultans ex deputatione Dei & impoſitione rei ad placitū. Vnde definitur, ſeu definitio explicatur, ſacramentū eſt ſignum occultæ gratiæ collatæ, aut aliquādo cōferendæ: & proteſtatiuū occultæ fidei in Chriſtū.[u] Nec tñ ideo ſacramētū eſt ens rationis:[x] nec enim ſupponit pro ſigno formaliter: ſed. v. g. baptiſmus ſupponit pro reali ablutione ſub certa verborū forma,[y] & cōnotat ſeu fundat relationē ſigni: & ratione realis entitatis tāquā phyſicū inſtrumētū efficit gratiā regenerantem.[z]

7 In definitione dicitur gratiæ ſignū: nēpe practicū,[a] quod indicat occultā Dei promiſsionem, ſeu promiſſam homini ſanctificationē exerceri practicè iuxta promiſsionē Dei & pactū ad præſentiam iſtius ſigni. Nec oportet vt forma ſacramenti eā promiſsionē explicet.[b] Sic in Euchariſtia Chriſtus expreſsit Ioā. 6. promiſſionem vitæ æternæ: & in Baptiſmo Marc. vlt. qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit, & baptiſmum Petrus. 1. epiſt. c. 3. vocat antitypon ſignū, quo indicatur bonæ cōſcientiæ interrogatio. i. reſponſio promiſſa & pax: nō carnis depoſitio ſordiū i. nō tā mundat ſordes carnis quam conſcientiæ,[c] atq; ita baptiſmus dicitur ſignum. Primū quidē gratiæ qua mundatur conſcientia, deinde occultū ſignū, quia claudit myſteria quæ ſolis fidelibus deteguntur,[d] 3. quia baptiſmus cū impreſſo charactere eſt ſignū diſtinctiuū religionis[e] quo quaſi minio Paſtor Chr̃s oues ſuas diſtinguit & ſeparat ab alienis: vt olim Gal. 4. circunciſio diſtinguebat Iudæos. Et rurſus quia nos eodē ſigno baptiſmi proteſtamur fidē & religionem Chriſti Paſtoris.[f]

[o] Scot. d. 1. q. 1. a. 2. ideo ait ſacramētū eſſe vnum definibile quia ex omnibus his reſultat vna completa ſignificatio. alij addunt eſſe vnum in genere vnius inſtrumenti moralis ſeu phyſici, vt ſi plures baptizent vnum, aut plures ſacerdotes cum Epiſcopo ordināte cōſecrēt hoſtiā, dicuntur vnum inſtrumētū reſpectu Dei. Bellar. li. 1. cap. 10. ſed hęc ratio nō debet excludere quin ſecūdū eſſe reale ſacramentū ſit vnū in genere entis artificialis, quia eſt vna completa cęremonia religionis in ſanctificationem hominis: vt domꝰ vel imago, & ſtatua ex multis compoſita dicitur vna ex Ariſt. 5. metaph. tex. 5. [p] D. Th. 1. 2. q. 56. ar. 2. [q] ex ſymbolo Bellar. li. 3. de eccle. c. 9. & lib. 4. c. 9. [r] Vt dicet li. de euchar. c. 8. [s] Ariſt. 2. de ani. dicit oculū cōponi ex potēt. & actu. Sic ad baptiſmū cōcurrit elemētū aquæ, voces verborū, relatio ſigni quę eſt ens rationis reſultās ex deputatione Dei, & libera impoſitione ad placitū: & tñ fit per ſe vnū. cōmunis. d. 1. D. Tho. q. 60. 2. Sot. Ledeſ. a. 2. cōt. Rich. a. 2. Okā & Nominales,[t] vt patet ex DD. inf. §. 7. lit. G. D. Tho. q. 60. 1. Sot. Ledeſ. Sco. Bellar. 1. ſacram. c. 9. & 17. arg. 5. li. 2. c. 10. Sic. Tit. 3. baptiſ. dicit ſignū regenerationis: & Rom. 6. ſepult. Chriſti. Diony. ſępe de eccle. hier. vocat ſigna & ſymbola: atq; ita habet duo, primū vt beneficū Dei erga nos habet eſſe ſignum & cauſa ſanctificationis noſtræ. Deinde eſt cultus noſter religioſus erga Deū quo proteſtamur fidē & reuerētiā.[u] ſic definitio cōuenit vniuoce etiā ſacramentis vet. vt nouis.[x] Sic peccatū in genere moris nō eſt ſola priuatio rectitudinis debitæ ineſſe, quā cōnotat: ſed ſpecificatur & habet differētiā ex poſitiua libera & morali conuerſione ad obiectū malū & ꝓhibitū. Caie. 1. 2. q. 71. a. 6. & ſic cōtrariatur actui & habitui virtutis. ſic Deū eſſe creatorē & verbū eſſe perſonā humanā in tēpore, includit relationē rõnis, & tñ Deus ſimul per actionem & imperiū eſt realiter creator, & in Chriſto perſona humana quæ includit relationē rationis eſt realis ſubſiſtētia diuina vt ſuſtētat humanitatē. Et vt peccata diſtinguuntur ſpecie ex conuerſione poſitiua: ita ſacramenta differunt ſpecie, vt ſignificat Bern. ſer. in cœna. ex eſſentia poſitiua, & ex gratia ſacramētali inquam per ſe ordinatur, vt in propriū effectū: quare falſo Sco. d. 1 q. 2. d. 3. q. 2. Pet. Niger in ſuo clypeo. Thomiſt. Bruxel. qui fuit pręceptor Vict. ſuper prędica. q. 1. a. 5. ad 2. dicūt bap. definiri ſecūdū ſolā intētionē rationis.[y] D. Th. & DD. ſup. Soto. d. 3. q. 1. 1. ad. 3. Led. q. 7. a. 1. Palac. d. 3. q. 2. Recē. At falſo Scot. d. 3. q. 1. Marſi. q. 3. a. 1. cōc. 2. cui fauet Mag. & Aug. tract. 15. in Ioā. dicunt bap. ſupponere ꝑ toto cōpoſito. Vere tñ dicūt formā baptiſmi eſſe partem ſacramenti vt dicet inf. c. 7.[z] Simul ſtat vt ſit ſignū occulti effectꝰ, & cauſa ſecūdaria ſenſibilis & notior D. Th. q. 62. 1. ad. 1. verit. q. 4. a. 1. ad. 7. ſic Gene. 2. poſuit Deus luminaria vt ſint ſigna, cū tñ ſimul ſint cauſa D. Th. 1. p. q. 70. 2. ad. 2.[a] Sot. Ledeſ. q. 1. a. 2. Bellar. li. 1. c. 9. §. 6. quare nō pōt inſtitui vt practice & infallibiliter oſtēdat effectū gratiæ, niſi à Deo gratiæ autore.[b] nā forma cōmuniter fit per indicatiuū: & in ordine per imperatiuū, in vnctione per deprecatiuū. Late Bellar. li. 1. c. 14. & 17. li. 2. c. 9. ſi. cōtra hæret. aliter de promiſsione loquētes.[c] Bellar. lib. 2. c. 9. ſi. li. 1. c. 17. arg. 4. Turria. inf. cū Aug. tract. 80. Ioā. & ſer. 30. de ſer. Dñi. Baſil. de Spiritu ſancto. c. 15. ſenſus eſt baptiſmus mundat non corpus, ſed cōſciātiā. Sic Aug. de Catech. rud. c. 26. vocat ſignaculū, quia vt ſub ſigillo, claudit intra ſe rē ſacram. i. gratiā.[d] Naziā. orat. de bap. ad fin.[e] Baſi. exhort. ad bapt. Naziā. ſup. Aug. 19. cōtra Fauſ. c. 11. Hiero. in Epheſ. 4.[f] Tertu. de pœnit. Baſi. 3. cōtra Eunomi. & de Spiritu ſancto. c. 12. ſic puer dicitur credere & fidē proteſtari dū baptizatur Bellar. c. 17. ad fin.

[g] D.Thom q.60.a.3.Soto.Ledeſ.Gab.Bellar.c.9. §.5.ſicmatrimonium Ephe.5. ſignificat Chriſtum eccleſiæ coniunctum:ſecundo gratiã qua Chriſtus animæ coniugatorũ coniungitur vt ſponſus Bellar. c.13. de quo dicetur.c.12.§. 1. [h] Vt dicetur infra lit.y. [i] Bellar.c.9.§.6. &. 7. hoc enim eſt eſſe ſignum practicũ [k] Tri. Seſſ.6. c. 7. D.Th. 1.2. q.113.&.3. p.q.60.3.ad 3.q.62.1.ad 2. d.1.q.1.1. 1.ad.5. Her uæ.q. 3. ad. 4.Sot. q. 1. ar.3. Ledeſ. q.1. [l] quod tamen ſignificant DD. inf. & ſic tẽplũ dicitur ſanctificari aut expiari purificatione legali,vt Aug.2.peccа.mer.c.26 & ſer.14.de verb. Apoſtoli numerat varios modos ſanctificationis.[m]

8 Sacramẽtũ tria [g] oſtẽdit: nẽpè gratiã,& vim illius effectricẽ,ac gloriã,ſed principaliter gratiã, [h] vt omnia Chriſti ſacramẽta ſignificant in præſenti tẽpore gratiã quã cõtinẽt & cõferũt:ita vt ex pacto Dei ſtatim tunc fiat dũ ſacramentum recipitur, & fieri virtute eiuſdẽ tanq̃ inſtrumẽti Dei:[i] quę gratia eſt cauſa formalis [k] ſanctificationis ſtatim datæ per ſacramẽtũ digne receptũ. Ad rationẽ veteris ſacramẽti nõ ſatis eſſet ꝙ in præſenti cõferrẽt ſanctificationẽ quãdã legalẽ,aut cõſecrationẽ[l] quippe quæ nõ erãt ſacramẽta ſecũdum quid vt quidã vocãt, [m] quaſi tantũ ſignificarẽt quãdã ſecũdũ quid ſanctitatẽ,nẽpe legalẽ:puta ꝙ circunciſus aut ſacerdos deputaretur in cultũ Dei,aut ſacramẽto abſolueretur ab irregularitate legis.[n] Sed erãt ſacramẽta ſimpliciter,[o] quę proinde ſignificare debẽt principaliter gratiã: vt ſola circunciſio gratiam quæ ea poſita ſtatim cõferebãt,[p] in reliquis vet.ſacramẽtis ſignificabatur gratia quã Deus eo ſigno& pacto promiſerat cõferre in futurũ per Chriſtũ. Secũdò ſacramẽtũ ſignificat cauſam effectiuã in particulari [q] vt actu& practicè exercet ſãctificationẽ nr̃am,& eſt ſignũ occultę virtutis diuinę quę operatur in ſacramẽto , & paſsionis Chr̃i præteritæ, ex qua vim habet, [r] cuius memoria recolitur.In huius figurã de latere Chr̃i fluxit ſanguis & vera aqua [s] quæ ſignificãt Euchariſtiã & baptiſmũ,quę ſũt principiũ & finis vitę Chr̃ianę. Vetera eã Chr̃i paſsionẽ ſignificabãt vt futurã.[t] Paſſio aũt Chr̃i & ſacrificiũ eiꝰ nõ dicit ſacramẽtũ:quia eſt cauſa in vniuerſali,quæ ſine alia particulari cauſa nõ exercet & cõmunicat vim ſuã.[u] 3.ſacra.eſt practicè ſignũ prognoſticũ futuræ gloriæ:quia in eo datur pignus gratiæ cõſũmatæ, ideſt, gloriæ, quæ eſt finis proximus nr̃ę iuſtificationis.

9 Hęc tria nõ importat analogicè, nec principaliter ſignificat vim diuinã quę eſt cauſa gr̃æ,[x] eo modo quo ſanũ dicit analogicè de cauſa ſanitatis& de ſigno illius:ſed id pręcipuè & immediatè ſignificat,cuius eſt cauſa,nẽpè gratiã.Sed ordine quodã per modũ vnius ea tria ſignificat.[y] quod expoſuit Apoſt. Rom.6. in vno baptiſmo, vt in morte Chriſti baptizati in nouitate vitæ ambulemus: Sic enim ſimul ſocij reſurrectionis cum Chriſto erimus in futuro. Eadẽ tria de Euchariſtia explicat eccleſia dicens,o ſacrum conuiuium,&c. [z] ſacram. ergo immediate non ſignificat gloriam,aut paſsionem Chriſti: quia nec ſtatim efficit gloriam, nec eſt cauſa paſsionis,ſed effectus & ſignũ illius.Sed ſaluatur ſacra. eſſentia in eo ꝙ gratiã ſacrãtẽ ſignificat principaliter: [a] vt in definitione explicatur.Dũ ſacra. cũ obice recipitur informe, ſatis vera eſt forma,q̃a quãtũ eſt ex ſe efficaciter ſignificat gratiã.

[m] [n] Mag.d.1.Bon.a.1.q.1.D.Tho. q. 1.1.3.ad.5.Alber. Tarã.Dur.Sco.Gab.q.1.D.Th. 1.2.q.101.4.&.q.102.5.Caie. 3 p.q.60.2.Cano. relect.de ſacram.1.p.ad.4.Bellar.1.ſacram . c. 12. prop. 3. ſup.§.3. [o] vt probatur in textu , quod retractans affirmat D.Thom. q. 60.1.ad.1. & art. 2. Soto Ledeſ.ar.2.recent.alias nunc,benedictio abbatis,profeſsio monachi,conſecratio virginum,& aqua benedicta, quæ magis mundat à venialibus quã vetera,eſſet ſacramentum,cum det ſanctificationẽ ſecũdũ quid.q̃d tamẽ bene negat D. Tho.q. 60.2.ad.3.q.65.5.ad.6.Sot.Ledeſ.& omnes Theolog.inf.c.20.§.3.Bellar.c.13.fi. [p] In circunciſione fides proteſtata ſimul cũ attritione iuſtificabat diſpoſitiue adultum impiũ:vt baptiſmus iuſtificat ſupplente Deo ex Chriſti merito id quod deeſt diſpoſitioni Bellar.lib.2.c.13.fi.cũ D.Th.q.70.4.Capr. Sot.Ledeſ.Gab.d.1.q.3.Scot.d.6.q.1.de qua re interdum hęſitat ſine cauſa Bellar . quaſi id incertũ ſit vt lib.2.ſacram.c.14.15.16.17.& lib. de bapt.c. 4.arg.4.c.6.col.3.fin. [q] DD.citati lit.H.& ſeq.quę virtus ſacramẽti dicitur res ſacra. i. ſanctificatiua hominis. [r] D.Tho.q.62.5. Rom. 5. Adam qui eſt forma futuri,vbi gloſ.ord.Aug.tract.15. in Ioan. lib.2.de Symbolo ad Catech. c.6.&.15.ciuit.c.26. in Pſal.40.&.55.apud Torren.3.confeſ.c.1. §. 7. Vbi comparat Chriſtum Adæ dormienti de quo educta eſt coſta & fortitudo ſponſæ.Vega lib.7. in Trid.c.18.conci.Vienen.Clem.1.de hęret.cõmunis cũ Mag.d.2.Bon.Dur.q.1.Carthuſ.q.3. Alex. 4.p.q.1.m.5.a.2.§.2. Soto.d. 1. q.3. ar.5. Ledeſ. [s] D.Tho. q.66.ar.3. &.4. ad . 3. & in Ioã.19.exiuit ſanguis & aqua.Chryſoſtom.hom.84 . Cyril. Theophila. Dam.lib. 4. c.10.Augu. tract . 9 . in Ioã.&lib.2. de ſymb . c. 6. Innoc. c. cũ Marthæ. de cele.miſſ. Scot.d.2. q. 1. fi. Alber. d.1. a. 2. At alij per aquã intelligunt quidẽ baptiſmũ : ſed per ſanguinem pretiũ redẽptionis : & ideo prius poſuit ſanguinẽ quam aquã . Aug. Bed. in Ioã . 19. Amb.10. in Luc.c.105 Leo epiſ. 4. Bellar.li. 2. de ſacram.c. 27. colũ. 2. alij ſignificari baptiſmũ ſanguinis & aquę Cyril.Catec.3.Hier.epiſ.83.ad Ocean. nec tamen ea ſanguinis effuſione de latere meruit Chriſtus cũ eſſet mortuꝰ:nec id ſentit Chryſo.ho.89.Mat. Sixt.6.Biblio.anno.125.Caſt.Chr̃s hær.10.Cõc.Vien.Clẽ.vni.de ſum.Tri. D.Th.3. q.50.6.ad. 2.Quãuis Sot.d.1.q.3.5.falſo putet ꝓbabile eſſe q̃d meruit, aut ſatisfecit. Satis vero eſt fuiſſe cauſam effectiuã & exẽplarẽ iuſtificationis& ſacramẽtorũ,vt dicunt in Ioã. 19. Aug.tract.120. Chryſ.ho.84.& in d.ho.14.Cyr.li.12.c.39.ſicdicimur redempti ſanguine Chriſti.Rom.3. Heb. 10. Apoc.1.1.Pet.1.ſed dum viuus Chriſtus cœpit effũdere,meruit & ſatisfecit.[t] Aug.in Num.q.33.lib. 19.cõt.Fauſ.c.14.D.Th.q.62.6.Soto.q.3. Ledeſ. Veg.lib.2. in Trid.c.11.Arbor.lib.17.Theoſoph. c.12.Linda.4.panopl.c.2.Torren.lib.3.cõfeſ.c.1. §.4.Bella.li.1.c.1.[u] Sacrificiũ miſſæ dũ pro alio ſpecialiter offertur nõ remittit peccatũ.m.attrito nec cõfert primã gratiã,niſi quia impetrat donũ cõtritionis.vt ait cõci.Trid.ſeſſ.22.c.2.Bellar.lib.2.de miſſa.c.3.&dicemus infra lib.de miſſa.c.14.Secũdo ſacrificiũ eſt actio & oblatio & ſignificat Chriſtũ & eius paſsionẽ:ideo Aug.5.cõtra Iuliã.c.9.vocat ſacrificiũ ſignũ rei ſacrę,ſed nõ ſignificat immediate gratiam qua ſanctificamur: quod non aduertit Bellar.lib.1. cap.12.col.2.ad fin.[x] quod tamen innuunt Gregor . cap. multi. 1. quæſt. 2. ſub tegumento diuina virtus operatur , & Auguſtinus de catechiz.rud.cap.26. nam ſacramentum eſt inſtrumentum & virtus: ergo conſtituitur per vim intrinſecam effectiuam gratiæ & tract.80. in Ioã. Vnde tãta virtus aquę,& idẽ innuit D.Tho.q.60. ar.3.ad.2. in quo ſatis differũt noſtra à veteribus, quę nõ cõtinebãt eam vim vt inſtrumẽtum. [y] vt baptiſmus ſignificat graciam amicitiamq; perfectam. .i. quæ ex merito Chriſti iam ſufficit introducere in gloriã: atq; ita ſignificat Chriſti virtutẽ vt practicè eſt cauſa gratię perfectę. Hæc enim tria ordine quodã ſunt vnũ, ait D. Tho.q. 60. ar.3. ad. 1. fin . Soto. Taper. art. 1. vt homo ſignificat animam , & omnia corporis membra , vt faciunt vnum. [z] Eccleſia in hymno corporis Chriſti.colligitur Ioan.6.&.1.Corinth. 10. vnum corpus.Diony.ca.4.eccle.Hier.Dam. li. 4. c. 4.primũ ſignificat corpus Chriſti quod continet , vt de ſe eſt cauſa cuiuſdam vnionis cum homine : ſicut ſpecies ex mũltis granis conficiunt vnum panem.Auguſti. tract.26.Ioan.ò ſacramentum pietatis , ò ſignum vnitatis , ò vinculum caritatis,quibus verbis vtitur Trid.ſeſſ.13.in proœ. &. c. 8. & in ſumente cauſat in præſenti gratiam vnionis cum capite. & eſt pignus futuræ gloriæ Triden.cap.2.ideo datur vt viaticum ad cæleſtem patriam, Ioan. 6. ſi quis manduca. viuet in æternum,Trid.c.8.D.Thom.q. 79. 2. at vetera ſignificabant.1.pręteritam promiſsionem Dei de futuro Chriſto & gratia eius , vt Geneſ.17. circunciſio in ſignum fœderis de futuro ſemine Abrahæ. agnus Exod. 12. in memoriale liberati populi ab exterminatore per ſanguinem agni , qui in figura fuit occiſus ab origine mundi, Apoc.5. 3.Erãt ſignum gloriæ:quamuis communiter ſub typo tẽporalium includebatur promiſsio regni cœleſtis, vide ſanctos apud Martin. 8.hypot. cap. 6. princ. [a] D. Tho. q 60.1.ad.1.fi.ar.3.ad.3.& d.1.q.1. 1.1.ad.4.vbi Doct.Soto.q.1.ar.3.Taper.ar.1.fol. 19.Ledeſ.Bellar. 1.ſacram.ca.9.§.5. Cate. Pij.V. & cum gratia habet ſimilitudinem,& eam ſignificando cauſat, & vnionem fidelium in religione, quæ ſunt membra viua per gratiam ſacram. Trident.ſeſs.7.can.6.ꝯ continent gratiam , quam dicit can. 7. &. 8. conferre ex operato.

C A P. I I I.

Solus Chriſtus Eccleſiæ caput inſtituit ſacram.

§ 1 *Solus Chriſtus immediate inſtituit ſacram.*

2 *Solus alijs meruit de condigno ex proprijs primam gratiam.*

3 *Solus Chriſtus inſtituit ſacramen. quia eſt caput eccleſiæ.*

4 *Et habuit meritum infinitum.*

5 *Quomodo miniſter conficiat ſacramentum,& cõcurrat ad gratiam.*

IN lege euangelica ſolus Chriſtus melioris teſtamenti ſponſor, & mediator vt dicitur Hebr .8.immediatè inſtituit ſacramẽta, [a] vt Deus per autoritatem, [b] vt homo per miniſterialem poteſtatem excellentiæ,[c] qua & eligens quoſdã in Apoſtolos fecit idoneos miniſtros , ornatos omni virtute, ſcientia & poteſtate,quæ huic muneri conueniebat. Habet enim humanitas quandã omnipotentiã, [d] de qua Matth. vlt.data eſt mihi omnis poteſtas,[e] vt inſtrumentum Verbo coniunctum, & ob infinitum valorem ſui meriti & ſatisfactionis.Et vt in vita mortali Chriſtus ſine ſacramentis ali-

CAP. III.

DE [a] quo infra.c.26.§.1. D.Tho.q.64.arti.2. Conc.Floren.Tridẽt. ſeſſ.7.can.1.&de ſingulis id explicat in alijs ſeſſ. vt de pœnitẽtia,& extrema vnctione ſeſs. 14. de matrim. ſeſſ.24.Bellar.lib.1.ſacrã.c.23.§. 3.citat Cypri.ſerm.de ablut. pedũ Ambr.4.ſacram. ca.4. Aug.3.doctri.c.9.epiſto.118.c.1. adde tra.5. in Ioã.li.3. cõt.Lite.Petil. c.55.ex illo.1. Cor. 9.diſpẽſatio mihi credita eſt. & alij Patres vt Diony.Tertul.cũ agũt de ſpeciali ſacramento.Abulen.in lib.4.Reg.f.14 Doct.4.d.2.Soto. q.5.art.1.ad.2.Ledeſ.q.5.Vict. §.3.Cano relect.de ſacram p.5.Caſtro. verb. vnctio.Taper ar.1.Naua.c.22.nu.2.in c.nouit.nota. 3.Corol.45.Couar.1.Var.ca.10.c.alma mater.2. p.§.2.nu. 7.Perez. l.1.tit.5.li.1.ord.catechiſ.Pij. V.conc.Coloniẽ.Cælius.28.antiqui.c.19.Alexã. 4.p.q.8.mem.2.Vega lib.7.in Trid.c. 11. Roſen. ar.9.&.10.Dried.li.4.de eccleſ.dogmat.c.5.quare Chriſtus in particulari inſtituit ſingulorum propriam materiam & formam verborum. Solum matrimonium voluit ſine verbis cõtrahi poſſe. [b] D. Tho.q.64.art.1.quia ſolus Deus vt confitemur in Symbolo in 6.arti. fidei eſt ſaluator, vt principalis cauſa gratiæ qua impius iuſtificatur,vt colligitur Rom.8.Iob.14.Pſal.83.& probat D. Tho. q. 62.1.&.12.q.112.1.Doct.d. 2. [c] Roſen. Dried. Vega ſup. Cano.de rel.ſacr.p.1.Cou.1.Var.c.10. nu.3.D.Tho.q.64.2.Doct.d. 2. [d] D. Tho. 3.p.q. 13.2. vbi recent.Caieta.Fr.Med.Fr. Franciſcus à Chr̃o.q.8.cõmunis.3.d.14.Alex.3.p.q.14. Dam. lib.3.c.18.Veg.lib.7.in Trid.c.14.Nicet.lib.3.theſaur.c.38. quia ad miracula habuit quaſi habitualem & permanentem virtutem,Leo epiſt.81.ad Paleſtinos. Aug. cõtra Felician.c.11.Cyril.12.theſau.c.15.Theodor. dial.2.Greg.2.dial.ca. 30.31. quod falſo limitant.Dur.3.d.14.q.5.Palac.q.3.& videtur Alex.m.2.de poteſtate morali,quia impetrat à Deo. [e] D.Tho.in Cate.Matth.28.cum Remig. Raba.Seuero. idem Theoph.Euty.Anſelm.

quia habuit Chriſtus poſt reſurrect. poteſtatem gubernandi orbem & dominiũ vniuerſale etiã quoad vſum: & tanquã iam plane oſtẽſus filius Dei in virtute faciebat miracula innumera per miniſtros ſuos, idem Cypr.2.contra Iudæ.c.26.Athan. orat. cõtr. Arian.

quos iuſtificauit, [f] ita nunc Ioan. 1.ipſe eſt qui baptizat, [g] i.qui principaliter confert effectum baptiſmi.

2 Potuit Chriſtus [h] ſed decenter de facto non communicauit eam inſtituendi facultatem Apoſtolis aut eccleſiæ [i] quod ſiquando Patres [k] quidam ſignificent quædam ſacramenta ab Apoſtolis ex Spiritus ſancti inſtinctu fuiſſe inſtituta: loquuntur quando ea res nondum erat certo definita: & interpretandi ſunt de promulgatione [l] per Apoſtolos facta, ſine qua lex vim nõ habet obligandi. Sic poſt lapſum Adami nulli creato homini communicauit, vt tanquam caput primam gratiam in alios deriuaret. [m]

3 Sed nec conceſsit vt vnus iuſtus alteri primam gratiam aut illius augmentum & vitam æternam de condigno mereretur, [n] cum tamẽ vnus alteri iuſto communicet de condigno ſatisfactionem ſuam pro pœna temporali. [o] nam gradus gratiæ & gloriæ cum ſit res perpetua & inſignis, reſpondet propriæ diſpoſitioni interiori, nec vnus pro alio diſponitur, aut ſupplet diſpoſitionem illius niſi ſit caput: & id præmium auctæ gratiæ & gloriæ ex diſtributiua iuſtitia reſpondet dignitati & diſpoſitioni perſonæ. At ſatisfactio pro tẽporali pœna eſt res parua, quæ pertinet ad iuſtitiam commutatiuam, in qua iuſtus pro alio iuſto poteſt reddere æquale, vt in foro ciuili ſi vnus debitum æquale pecuniæ pro altero debitore ſoluat etiam ignorante, & inuito, cogitur creditor acceptare etiam inuitus. [p] 4. Chriſtus præter vniuerſalem rationem capitis [q] habuit gratiam habitualem finitam quidem in genere entis & qualitatis, ſed quæ in genere gratiæ dicitur infinita, [r] iuxta id Ioã. 3. non ad menſuram dat Deus ſpiritum: nempe Chriſto, vt Patres exponunt, [s] fuit enim diſpoſitio quædam, nẽpe ordinans ad infinitã vnionis gratiam, & principium meriti infiniti, [t] in quo includitur omnis

Nyſſen. lib. de cognit. Dei. Vigil. lib.5.contra Eurych. nec differt Nyſſe.ora. 2.de reſurrectio. Ianſe. concord.c.149. At D. Tho. 3.q.13. 2. ad 1. explicat de diuinitate verbi data, id eſt, declarata vi de Martin. lib. 9. Reg. 44. [f] Vt Magdalenã Luc.7. Paralyticũ Mat. 9.latronẽ in cruce Luc. 22.& generaliter quẽ ſanabat in corpore iuſtificabat etiã in anima vt colligitur Ioan.7.totum hominẽ ſanũ feci.D.Th.3.q.44.3.ad.3.cũ Aug.trac. 30.in Ioã. [g] Auguſt tract.1.in id Ioan.1.ipſe eſt qui baptizat, lib.5.de bap.c.14.lib.3.cont.Creſcon.c.8.exponẽs 1.Corinth.3. [h] Communis cum Auguſt.ca.baptiſmus de conſ.d.4.glo.in.1.Corinth.1.Doct.cum Mag.d.5.D.Tho.q.64.4.Soto.q.5.Ledeſm.q.5.& qui aiunt de facto Chriſtum dediſſe Apoſtolis poteſtatem inſtituendi ſacramenta confirmationis, & extremæ vnctionis. hæc pars eſt cont. Scot. d.1.q.3.Gabr.q.1.Dur.d.2.q.1.D.Tho. [i] q.64.4.ad.1. Soto.q.5.Ledeſ.q.5. Taper.art.1. colligitur ex.1. Corin.1.3.&.9.Auguſt.optime, tract.5.in Ioan.1. Epiſ.118.c.1.vbi ſubdit quæ non ſcripta ſunt, ſed tradita intelliguntur ab Apoſtolis, vel concil.ſtatuta.Sed intelligit niſi oppoſitum conſtet.Ambro.4. ſacram.c.4.Bellar.lib.1.ca.23. cum Patribus citat. [k] Vt de cõfirmatione Alex.Bon. ſignificat Lind. lib.4.Panop.c.6.ad fi.citans Cypr.ſer. de ablutio. ped.ſed eſt contra Fabian. ſup.Diony.Tertul. Cypri.lib.2.epiſ.1.& ſer.de chriſmate.Trid.ſeſs.7.de confirm.vt dicetur proprio loco. Alij ab Apoſtolis inſtitutam aiunt extremam vnctionem.Hug.Mag. d.23.Bon.quod Caſtro vnctio.col.3.& fr.Ioan.de la Peña dicũt probabile ex priuil. quia ad tempus mutaſſe videntur materiam confirmationis, & formam deprecatoriam vnctionis. hanc vero ſententiam Soto.d.1.q.5.art.2.&.4. non audet damnare erroris, ſed temeritatis. Taper. art.1.dicit probabile: & repetit ar.3.de confirmatione, & art.17.de ordine quodam. At re vera etiam ante Trid. de vnctione hæreticum erat negare vnctionẽ fuiſſe à Chro immediate inſtitutã. Ledeſ.2.p.q.31.ar.3. Cou.c.alma.2.p.§.2.n.7. Recẽ.Thomiſt.& nũc ex traditione definit Tri. ſeſſ. 7. ſeſſ. 14. Bellar. c.23.decuit tamẽ vt tria præcipua & neceſſaria ſacramenta baptiſm. euchar. & pœnitentia exprimerentur in ſcriptura, & expreſſe promulgarentur à Chriſto.D.Tho. d.23.q.1.1. 3.ad.2. [l] Vt dicetur de vnctione li. 2.c.7. quæ Iaco.5. promulgata eſt. [m] D.Tho. 3.p.q.8.ar. 6.q.19.a.4. ad.2. [n] 1.2. q.vltima.a. 6.nec poteſt alteri mereri de condigno augmẽtum gratiæ: quia id pertinet ad eſſentiale præmiũ æternum, &.3.p.q.1.artic.2.q.41.1.ad.1.q.48.2.ad. 3.& add.q.13.2.ad.1. [o] D.Thom.3.p.q.48. 2.ad.1.add.q.13.2.Syl.verb. ſolutio.§.3.fin. vbi Angel. Tabi.Armi.Aſten.lib.3.tit.19.art.4. Nauar.§.in Leuit.not.14.nu.7. [p] Syl.& Summiſt. Aſten.ſup.Anto. Gabri. de communi opinio. tom. 2. titu. de ſolutio. [q] gratia capitis erat idem cum gratia habituali. D. Thom.3.p.q.8.artic.5. q.7.art.ad.3.6. Caiet.& recent.Alexan.3.p.q.11 memb.3.Doct.3.d.13. Bonau.arti.2.q.2.art.3.q. 2.Alm.q.1.Gab.ar.3.Marſil.q.10.1. [r] D.Th.3.q. 7.art.11.verit.q.29.3.cõmunis Thomiſt.& Doct. 3.d.13.Palu.q.1.ar.2.&.4.Maior.q.3.& Hiſpalẽſ. q.1.con.1.Bon.ar.1.q.1 Rich.ar.1.Alm.q.1.Marſil.q.10.ar.1.in.2.p. poſt con.1.Altiſ lib.3.trac.5. c.5.fi.recen. [s] quia Ioan.3. præmiſit de Chriſto, & ſubdit, pater diligit fil.& omnia dedit in manu eius.ibi Aug.trac.14.Cyril.lib.2.c.72.Nazian.ora. 36.nu 14.ſed hi exponunt de filij diuinitate. At de Chriſto vt homo eſt exponunt ibi Chryſ. Theophy.Euthy.videtur Augu.D.Thom.3.par.q.7.11. ad.1. [t] De quo agi ſolet.3.p.quæſt.1.art.2.vbi Caietan.frat.Medi.Xuar.dubi.4.§.4.&.quæſt.7. ar.11.ad.2.vbi gratia Chriſti etiam habitualis probatur infinita quia concurrit ad meritum infinitum, & quodl.2.art.2 Doct.3.d.3.Bonau.Richar. art.1.Palu.Capreo.Hiſpalenſ.Ferra.4.contra gen

tes.c.55.Sotde nat.& grat.c.6.Veg.7.in Trid.c.8. [u] Patres cit. à Nicet.in Nazian. annot.128.ora. 42.ad fi. Baſil.in id Pſalm.48.frater non redimit. Ambr.præf.in Pſal.35. ſignifi. Anſelm. 1.cur Deus homo.c.4:& 19.Clem. in extrauag. vnigenitus.de

ratio merendi & pretij, nec enim fuit impoſsibile vt ex dignitate diuinæ Perſonæ meritum creatum eſſet in genere moris & valoris ſimpliciter infinitum: quod & Patres affirmant. [u] Atq; ita omnibus quã tum ad ſufficientiam meruit primã gratiam, illiuſque diſpoſitiones, & gloriam: [x] & id meritum per ſacramentum tanquam per moralem cauſam ſimul & phyſicam nobis applicat. [y] dicitur tamen Luc.2.Chriſtus creuiſſe gratia apud Deũ & homines: quia excellentioris ſemper effectus demonſtratione oſtendebat in dies maiorem ſuæ gratiæ vim. [z] Nec tamen ſaluãtur omnes quibus Chriſtus meruit quoad ſufficiẽtiam & in genere cauſæ vniuerſalis. [a] nec id meritum excludit merita noſtra quibus participamus fructũ ex merito Chriſti. [b] nec per hæc obſcuratur Chriſti meritum.

[c] 5 Miniſter ſacramenti in virtute Chriſti conficit ſacramentum, [d] & diſpenſat alijs: & ſaltem qui conſecratus eſt, concurrit actiue per characterem ad effectum ſacramenti. [e] atque ita Deus & Chriſtus vt homo eſt, & miniſter quidã concurrunt, [f] quiſque in ſuo ordine cauſæ ad gratiam, quæ eſt effectus ſacramenti.

pœnit. & remiſs.Veg.7. in Trid.c.8. & 9. Hoſi. Inſt.c.11. & 48. Dried. de captiuit. & redempt. c.2.ar.2. fo. 37. [x] Chriſtum fuiſſe cauſam noſtræ iuſtificationis clamant ſcripturæ Ioan. 1. gratia & verit. per Ieſum Chriſtũ facta eſt. vt exponit ibi Aug.&.13.Tri.c.9.paſsim Apoſtolus Rom.3.iuſtificati gratis per.&.c.5. ſicut per vnũ, ſcilicet, demeritorie, ita in gratia vnius ſcilicet, meritorie cap. 6.&.8.Epheſ.1. Coloſſ.1.&.2.quod fuerit nobis cauſa meritoria.1.Pet.2.Trid.ſeſſ.6.c.7.cano.10. Inno.c.debitum.de baptiſ.Aug.epiſt.23.D.Th. 3. q.19.4.q.48.1.& a.6.ad.3.&.1.2.q.114.6.Reper. inquiſit.verb.fides.Bellar.lib.5.de Chriſto.c.9.omnes Theolo.cũ Mag.3.d.18.Patres.Amb.in Phil.2. Theoph.œcu. Primas. Bed.Anſel. & alij.Aug. tra. 104.in Ioan.lib.3.cont.Maxim.c.5.lib.3.c.2.Cyrili.Baſil.Veg.lib.4.in Trid.c.3.li.7.c.14. Abulẽ. Matt.22.q.225.col.2.daturq; impio prima gratia reſpectu ipſius gratis, & tamen per redemptionem & meritum Chriſti.Rom.3. iuſtificati gratis: per redempt.Trid.ſeſſ.6.c.8.D.Thom.3 q.19.4.ad.3. quare non præiudicat gratiæ quod vere meruit nob.etiam fidem & omnem diſpoſitionem ſupernaturalem gratiæ, vt late probauimus in prælect.5.p. q.19.4.& communis Doct.3.d.19.Scot.q.vn.& oppoſitum eſt periculoſum & forte erroneũ: vt ſerio aſſerunt omnes Theol. noſtræ ætatis & colligitur ex D.Tho.3.q.8.3.ad.2.q.7.ar.9.10.11.Veg.li.4. c.3.5.7.lib.15.c.9.10. Hoſi. inſti.c.41.43 Linda. 3.Panop.c.36.Franciſ. Carthage.de prædeſt.q.11. quia Chriſtus Ioã.10.dicitur oſtium.c.14.via. Cyrill.9.in Ioan.c.42.& expreſſe Eph.1.in omni benedictione.ibi Amb & Auguſt. de bon. perſeu.c.7. vid.de prædeſt.ſanct.c.2.Patres in Ioan.1.de plenitudine eius nos omnes.vbi Aug.Chryſoſt.Cyrill. Theoph.& bene Caiet.idem Anſel.in Eph.2.gratiam quæ data eſt nob.in Chriſto.Hiero.in Eſa.53 ſi poſuerit pro peccato. Cõc.Mileui.can.4 Arauſ. can.5.7.vid.can.16.21.& plane Trid.ſeſſ.6.c 5.6. Et clare.c.7.ſeſſ.21.can.3.Chriſtus eſt fons omniũ gratiarum.ſumit ex Bern.ſer.13.in Cant.item fidẽ & initium iuſtitiæ non eſſet ex nobis ſed per Chriſtum.Inno.1.apud Aug.epiſt.91.93.96.Celeſtini. epiſt.1.ad epiſc.Gall. in quo mirũ eſt erraſſe quoſdam Louan.vt Dried.de captiu.& redemp.tract.2. ar.4.Taper.ar.6.&.7.Sõniũ.li.2. de mõſtr.relig. Chriſtianæ.trac.3.c.12.Palu.4.d.20.q.3 Capr.3. d.18.q.1. ad arg.Scot. cont. 4.cõ.Palac.d.18.q.2. Mairo.4.d.19.q.2.Ferra.4.cõt. g.c.55.ad.5.Ant.1. p.tit.10.c.3. §.1. ſentit. Syl. indulg. §.1.Naua.§. in Leui.not. 10.n.22.Gaſpar caſſal. li.1. de quadripar.Theolo.à.c.4.Adamus.in id Epheſ.1. qui bñdixit nos & in Rom.9 & videtur Carthag. d. quæſt.11.ad 10. & 11.citant.Diuum Tho.3.part. quæſt 49.1. ad.3.& de verita.q.29.7.ad.4.& vltim. horum quoſdam refert Vega. libr.4.cap.7. [y] Colligitur ex Cõc.Trid.ſeſſ.6.c.7.D.Th.3 p.q.48.1. &.6.de quo inf.c.15.&.17.& ſacramentũ in virtute Chriſti eſt cauſa moralis & phyſica noſtræ iuſtificationis [z] Vt ſol dicitur à mane in meridiẽ creſcere, quia abũdãtiori illuſtratione oſtẽdit magis efficaciã ſuæ virtut. Ita in Luc.2.Amb.Bed.Theoph. Cate. Euthy.Greg.ho.11.Amb.de Incarnat.ca 7. Hiero.in Eſa.7.& Iere.11.Bern.ho.2.in Miſſus eſt Theo.cũ Mag.3.d.14.D.Th.3 q.7.12.ad.3 Cano. li.12.c.14.Ex Græc.Naziã.ora.20.&.51.Atha.ora. 4.cõtra.Arium Cyrill.1.in Ioan.c.17.& alias.Dam. lib.3.cap.22. Hug.de incar.cap.7.Bellar. lib.4.de Chriſto.c.5 Beauxam.harm.f.128. cum Cyrill & Orig. ho.21. Luc.Epiph.in ancor.Aug.10.de gen. ad lit.c.18.Ianſe.concord.c.12. [a] D.Tho.3.p.q. 39.5.ad.3.q.49.1.ad.4. Caieta.q.56.1.ad.2.vbi D.Tho.ar.2.ad.4.verit.q.29.7.ad.8.Veg.li.15.ca. 4.&.5. [b] D.Th.3.p.q.1.2.ad.2.q.49.1.ad.5.fauet q.66.12.verit.q.29.1.ad.5.ar.7.ad.7.&.8.Vega. lib.4.c.3.li.15.à ca.9.Ioan.1. de plenitudine eius iuxta Patres ſup.Arauſi.c.24.Triden.ſeſſ.6.c.16. can.32.Caie.to.3 opuſ.11.c.9.&.12. [c] Trid.ſeſſ. 6.can.33.& facit ſeſſ.14.c.8.Veg li.4.c.8.&.9.lib. 13.c.37.& 38.Caiet.ſup.c 12.Soto.d.19.q.1.ar.3. fi.Taper.ar.6.Ayala de tradit.tit.de ſatisf. Linda. 3.Panopl.c.36. [d] Pro baptiſmo ſatis eſt Laicus miniſter etiam Paganus, pro matrimonio ipſi contrahentes Laici: ſed pro reliquis ſacerdos vel epiſco. vt dicitur infra.cap.26. Bellar. libr.1. ſacrament.cap.24.& ſoluit argumenta. cap.25. [e] Vt dicetur infra. cap.28.§.6.quod etiam dum paganus baptizat in virtute Chriſti concurrit actiue ad effectum gratiæ, vt dicetur. cap.28.§.8. [f] Concil.Trident.ſeſsio.6.cap.7. Vega. libr.4. in Trident.ca.3.lib.7.ca.4.&.14.D. Thom.3.par. q.64.1.& 2.q.48.a.6.Doct.cũ Mag.d.5.Soto.d.1.q. 1.a.1.&.3.Dam.li.3.& colligitur ex locis ſcripturæ.

CAP. IIII.

Declaratur neceſsitas & dignitas ſacram. inter ſe.

§ 1 *Sacramenta non eſſe paria in neceſsitate.*

4 *Parochus tenetur miniſtrare etiã ea ſacra. aut eo tempore quo ſubditi non obligantur recipere.*

5 *Non ſunt æqualia in dignitate: & quatuor ſacram. dici magna.*

SAcramenta Chriſti non ſunt inter ſe paria in neceſsitate & dignitate. [a] Quędam ſunt neceſſaria, [b] non ex natura [c] rei: potuit enim Deus ſine ſacramẽtis ſaluare: ſed poſita Chriſti inſtitutione habent neceſsitatẽ quandã finis ſimul & præcepti diuini, nẽpe hęc tria: baptiſmus, euchariſtia, & pœnitẽtia. [d] Primũ baptiſmus pręſtat cęteris vniuerſaliori ratione: qa eſt neceſſarius tã paruulis quàm adultis vtriuſq; ſexus, ſine quo in re l. in voto nemo poſt promulgatam vt ait Conc. Trident. ſeſſ. 6. c. 4. legem Chriſti, poteſt intrare in regnum Dei, [e] nec capax eſt fructus aliorum ſacramentorum. Deinde Euchariſtia ijs ſolum Chriſtianis qui pleno rationis vſu præditi ſunt, quanuis nunquam peccauerint, inſtituta eſt vt medium in re vel in voto neceſſarium conſeruandæ gratię, per modũ cibi. [e] Pueri vero ex profeſsione baptiſmi, vt credunt in fide eccleſiæ, [f] ita habent Euchariſtiam in voto eiuſdẽ eccleſiæ. [g] Tertiò, ſacramẽtũ pœnitẽtiæ cũ debito modo integritatis & diſpoſitionis, ijs qui poſt baptiſmũ peccarunt. m. eſt medium neceſſarium, ſi debito tempore accipere poſsint: [h] quanuis hi contritione cum voto ſacramenti peccata eluerint. [i] Et dicitur laborioſus baptiſmus. [k] & 2. tabula poſt naufragium. [l] Quia in baptiſmali innocentia nauigat homo integra naui: ſed ijs qui poſt baptiſmũ peccant. m. facto naufragio, relinquitur hæc laborioſa, &. 2. tabula pœnitentiæ. [m]

2 Reliqua ſacramenta nõ ſunt propter ſeipſa homini priuato neceſſaria ex præcepto, vt ſuo cuiuſque loco dicetur: ordo & matrimonium ſunt ſacramenta communitati neceſſaria: nam ſine ordine ſacerdotali non conſiſtunt ſacramenta Euchariſtiæ & pœnitentiæ, & in republ. eccleſiaſtica ordo neceſſarius eſt ad multiplicandos filios ſpirituales. [n] Matrimonium in republ. ciuili

CAP. IIII. NAm [a] Euchariſtia eſt digniſsima ſacram. inf. X A. Conc. Trid ſeſſ. 7. de ſacram. can. 3. ſeſs. 13. c. 3. D. Tho. 3. p. q. 67. 2. ad 3. q. 65. 3. Turrec. c. eccleſ. 95. d. Caſſanæ. catal. gloriæ mundi. 12. p. conſide. 31. Ledeſ. q. 6. art. 3. Scot. d. 8. q. 1. Alan. de ſacra. c. 42. de ſtructor. vitiorum. li. 6. c. 46. 78. Soto. d. 1. q. 6. a. 3. Bella. 2. ſacr. c. 28. cõt. heret. proteſtantes, qui ideo aiũt eſſe paria, quia negant Euchariſtiã cõtinere Chriſtum: nec ſacram. prodeſſe, niſi vt ſignũ excitans fidem. [b] D. Tho. q. 65. art. 4. Soto q. 6. ar. 4. Bellar. lib. 1. ſacram. ca. 22. [c] Scot. d. 1. q. 3. Gabriel. q. 2. ar. 1. & nemo id negat. [d] De his tribus explicatur præceptum eodem tenore verborum. Ioan. 3. niſi quis renatus fuerit. cap. 6. niſi manducaue. Luc. 13. niſi pœnitentiam egeritis. [e] D. Thom. quæſt. 65. 4. q. 66. 2. ad 2. q. 68. 1. & 2. Triden. ſeſſ. 6. ca. 4. ſeſſ. 7. de baptiſ. can. 5. baptiſmus inter hæc tria dicitur maxime neceſſarium, tãquam medium ad finem vt dicetur infra. [f] Licet homo in vita habita aliquo tempore conſeruetur abſque cibo: ſed poſito Chriſti præcepto cibus euchariſtiæ in re vel in voto eſt adultis medium neceſſarium, vt conſeruet vitam cum dono perſeuerantiæ: quia Chriſtus ſic inſtituit, vt adultus ſi commode poſsit, copuletur ſibi realiter i. re ipſa ſumat Euchariſtiam Roffenſ. de euchari. contra Oecolampad. lib. 5. in procem. dicetur infr. de Euchar. c. 3. [g] infra lib. de euchar. ca. 3. § 7. D. Thom. q. 80. 11. ſaluat ſicut, & Auguſt. infantes dum baptizantur habere euchariſtiam in voto eccleſiæ: ſed re ipſa non egent communione Concil. Trident. ſeſſ. 21. ca. 2. [h] Quędam inſtituit Chriſtus vt medium omnino neceſſarium ſaluti, vt fidem, & baptiſmum in re aut in voto: quædam ſunt neceſſaria ei qui debito tempore poteſt, vt integritas confeſsionis, & receptio abſolutionis, ſi tamen ante mortem non poteſt, ſatis eſt contritio cũ voto ſacramenti. [i] Conc. Cõplut. cont. Petr. Oxom. Trident. ſeſſ. 7. de ſacr. can. 4. ſeſſ. 14. cap. 4. & tam neceſſarium eſt vt votum baptiſmi. Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. fin. de quibus ſuo loco. [k] Tri dent. ſeſsio. 14. cap. 2. fin. Hoſi. inſtitu. ca. 48. Caniſi. libr. 1. de ſæculo baptiſ. cap. 10. Cano. rel. de pœnitent. 1. p. fol. 13. Turrian. ſuper Clemen. li. 2. conſtitu. Apoſtoli. c. 41. & aiunt ſic vocari à Dam. lib. 4. c. 10. Greg. Nazian. lib. 4. Theologiæ. ca. 9 & concio. 39. in ſancta lumina ſeu de ſecundis epiphanijs. Caſſiod. de origine offic. ca. 24. Vvalden. tom. 2. de ſacram. c. 104. [l] Concil. Tridẽ. ſeſſ. 6. cap. 14. Tertull. libr. de pœnitentia. Ambroſ. ad Virginem lapſam. cap. 8. Hierony. in Eſai. 3. & epiſto. 8. ad Demetriad. de ſeruand. caſtita. & tom. 1. epiſto. 48. ad Sabinam. Pacian. epiſto. 1. ad Sempronia. quæ citant Taper. ar. 3. Caniſi. in Catechiſ. tit. de pœnit. quæſt. 2. Couar. ca. Alma. 1. part. §. 1. nu. 8. & citat alios. [m] Hæc eſt ratio D. Thom. 3. part. q. 84. artic. 6. Soto. diſt. 14. quæſt. 1. art. 6. Ledeſma. 1. part. quæſt. 25. art. 6. Taper. Couarru. & Recent. ſed Gabriel. diſt. 14. quæſt. 2. artic. 3. dubio. 2. ſtatum innocentiæ comparat naui integræ: quo amiſſo per peccatum Adæ, reſtat baptiſmus, vt prima tabula poſt naufragium: pœnitentia verò vt ſecunda. falſo autem Maior negat dici ſecundã reſpectu culpæ, ſed reſpectu pœnæ: quaſi pœnitentia ſolam pœnam remittat: quem bene reiecit Palac. diſtinct. 14. quæſt. 1. [n] Sic D. Thom. quæſt. 65. artic. 4. Soto. diſt. 1. quæſt. 6. art. 4. Ledeſ. 1. part. quæſt. 6. artic. 4. & alij Theolo. Trident. ſeſſ. 7. cano. 10. nam miniſter pœnitentiæ eſt ſacerdos. ſeſſ. 14. cap. 6. cano. 9. ſimiliter euchariſtiæ. ſeſsio. 23. cap.

4.

eſt neceſſarium, vt cum licita hominum multiplicatione conſeruetur: Sed ſingulis in præcepto non eſt, quia meliori conſilio poteſt homo liberius vacare Deo cum voto cœlibatus & religionis. Reliqua duo confirmatio, & extrema vnctio, nõ cadunt ſub præcepto diuino, aut eccleſiaſtico: [o] ſunt tamen vtiliſſima ſingulis ſuo tempore.

3 Tenetur homo ſub. m. hæc duo ſacramenta non contemnere. [p] cõtemnit vero ex ſuperbia, qui tẽpore quo recipere expediret, ait, nolo recipere confirmationis aut extremæ vnctionis ſacramentum, quaſi dignitatem meam non deceat ſubijci rebus ijs, quas & homines viles & pueri capiunt. [q] Hic enim ſicut & qui conſilia Chriſti [r] ſuperbe ſpernit, non creaturam ſed Deum ſpernit. At de matrimonio & ordine ſacerdotali licite dicere quis poteſt, nolo recipere, quia mihi non expedit: [s] vt ſacerdotem aut profeſſum religionis non decet, neque ei licet infimus ſtatus vſuſq; matrimonij: & Laicus amans cœlibatum poteſt inſtanter conſulenti matrimonium, reſpondere per contemptum & irriſionem hominis, de corum conſilium, abi in malum cũ tuo conſilio. Sic nec idiotæ viro conuenit ordo ſacerdotalis, nec fœmina eſt illius capax.

4 Ea tamen ſacramenta quæ priuatus homo accipere non obligatur, ſaltem eo tẽpore; tenetur parochus tanquam paſtor ex officio, ſubditis per opportuna anni tempora petẽtibus miniſtrare; [t] vt vnctionem & matrimonium: & per feſtorum inſignium aut iubilæi tempora miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ & euchariſtiæ. Et Epiſcopus tenetur confirmationem & ordines ſubditis dignis & debite diſpoſitis conferre per tẽpora quædam. Sic enim paſtor tenetur oues paſcere pabulo ſacramentorum perutili, ſicut & paſcere verbo ſanæ doctrinę, exemplo vitæ & eleemoſynis: multo arctius obligatur tempore neceſsitatis, & præcepti, vt in articulo mortis & Paſcha, & dum ob graſſantem peſtem imminet periculum mortis. Sed curet confeſſarius audire infectorum confeſsiones à longe, dum adſunt in agro: aut pręmunitus pręſeruatiuis remedijs, vt aceto roſaceo, aut igne ſuccenſo. [u]

5 Sacramenta. 4. dicuntur præ alijs magna. [x] i. in dignitate ex re contenta & effectu maiori gratiæ quem efficit, Euchariſtia eſt ſacramentorum maximum: [y] quia non tantum continet vim gratiæ effectricem à Chriſto deriuatam, vt reliqua; Sed corpus, ſanguinem & totum Chriſtum vere & realiter: & ſignificat immediate gratiam vnionis ſubſiſtentẽ & infinitam: [z] qui verborum effectus nulla recipientis aut miniſtri indiſpoſitione impeditur, ſi adſit materia forma & intentio. In hoc ſacramẽto differt fieri ab eſſe, quia hoc ſolum permanet finita forma & verborum prolatione: [a] cum reliqua conſiſtant in ſucceſsiua & fluida operatione, ſeu in receptione, & vſu ſacramenti. Deinde euchariſtia dicitur ſacra-

4. cano. 1. & 4. [o] [p] De confirmatione non eſſe præceptum D. Tho. q. 72. 1. ad. 3. a. 8. ad. 4. q. 65. 4. ad. 3. de quo infra lib. de confir. c. 1. & q. 7. [q] Bellar. li. 1. ſacram. c. 22. dicit omnia eſſe de præcepto, ſed non ſingulis: At falſum eſt quia ordo & matrimoniũ ſunt neceſſa. cõmunitati: nõ ita cõfir. quod explicat Palu. Soto. & alij. d. 23. & poſt multa bene Ledeſ. 2. p. q. 31. a. 9. fi. cõtẽptus nõ eſt error intellectus (ſic datur ſchiſma abſq; errore) ſed ex ſuperbia voluntatis perinde ſe habet deſpiciẽs ſubijci ſuperiori, aut his ſacramentis quibus deberet decẽter ſubijci, ac ſi non recognoſceret eſſe ſibi ſuperiorem, aut ſuę excellentiæ expedire. Sicut Lucifer ſupbijt gloriat⁹ de propriæ excellen. bonis, quaſi ea à Deo non acceperit. 1. Corinth. 4. [r] Peccat. m. contemnens cõſilia Chriſti, quaſi vilia, & indigna vt eis ſubijciatur. Caiet. & Summiſt. verb. contemptus. [s] Vt non contemnit qui ſponte omittit recipere ordinem licet poſsit, vel regularis qui ſponte non obſeruat regulas quaſdam quæ ſub peccato non obligant: ita nec qui ſponte omittit recipere confirmationem, vel vnctionem, qui tamen hic ſacramenta vel ſuæ ordinis regulas omittit ſine vlla cauſa, & paſsione (nempe non ob iram, aut difficultatem, aut aliam cauſam) hic in foro exteriori præſumitur principali intentione id facere ex contemptu, quia non vult ſubeſſe. Quidam tamen falſo putant hunc reuera contemnere, vt Palud. d. 7. q. 1. Nauar. ca. 22. nu. 9. innuit Caieta. 22. quæſt. 186. art. 9. [t] Naua. ca. 24. nu. 11. §. 3. cap. 25. nu. 131. Conc. Compoſtel. anni. 1566. act. 3. c. 37. & cit. inf. lib. de confirm. ca. 1. § 7. [u] Nau. in Compend. Hiſp. ca. 25. refert hęc remedia, quę vſu ipſo, & ſententia medicorum comprobãtur. [x] D. Tho. in id Eph. 5. fin. ſacram. hoc magnũ eſt, & 3. q. 65. 3. ad. 4. q. 67. 2. ad. 3. [y] Doct. citati. §. 1. A. Triden. ſeſſ. 13. ca. 3. cano. 1. Diony. ca. 3. eccleſiaſ. hier. Aug. epiſto. 118. ad Ianuar. lib. 3. doctri. ca. 9. Bellar. libr. 2. de euchariſt. Vbi ex traditione probat euchariſtiá cõtinere corpus Chriſti, & c. 39. colligit ex his quæ Patres tribuũt euchariſtię. D. Tho. q. 65. 3. q. 73. 1. ad 3. Doct. diſt. 8. Soto. q. 1. Gabrie. can. lect. 6. Turrecre. capit. qui bene. de conſec. diſtinct. 2. c. de his. nu. 4. de conſec. diſt. 4. cap. inter cętera. i. q. 3 num. 3. de pœnitentia. diſtinct. 1. in ſumma. [z] Vt omne ſacramentum principaliter eſt ſignum, & cauſa gratiæ: ita euchariſtia quæ permanet ſacramentũ ante vſum, eſt cauſatiua gratiæ: & ſpecies ſimul ſignificant virtutẽ ſacramenti, nẽpe gratiá vnionis, ſeu corpus Chriſti quod dicitur virtus, quia per ſpecies eſt cauſatiuum gratiæ, vt dicetur libr. de Euchariſtia. c. 6. & ſpeciebus ſacramentaliter coniunctis tribuit permanentem vim productiuam gratiæ. [a] Trident. ſeſsio. 13. cap. 3. cano. 4. vide cap. 6. & cano. 7. Bellar. libr. 4. de euchariſtia. cap. 2. & 4. probat euchariſtiæ ſacramentum eſſe rem permanentem, & cap. 3. differre à baptiſmo & alijs quæ conſiſtunt

in

b in vſu, dicetur infra.c.7.ſi. b Caiet.cum D.Tho. q.72.11.ad.3.d.7.q.1.1.3.q.65.art.3.ad.2. Soto d.1.q.6.& Thomiſtæ, qua ratione Chriſtus prius docuit formam euchariſtiæ cum præcepto Ioan. 6. niſi manduc.& Luc.22.hoc facite, & Ioã.19.prius dicitur exiuit ſanguis in figuram euchariſtiæ: quam aqua. quia euchariſt. eſt finis, ac ſubinde principium in moralibus: deinde formam per mẽſurã baptiſmi docuit Matth. 28. nec.n.obligabat præceptum baptiſmi ante paſsionem Chriſti. D.Tho.q.73.5.ad.3. Sot.d.8.q.1.5.ad.3. de euchar. de baptiſmo vero. D.Th.q.66 a.2. c d D.Th.q.69.a.2.q.68.5. Cõci. Flor. Trid.ſeſſ.6.c.14.ſeſſ.14 c.2. Ambr.c. ſine pœnitẽtia.de cõſec. diſt. 4.& de martyrio.q. 66.ar.11.inf. li.de bapt.c. 16. e Melch.c. manus. de cõſ.d.5. D.Th.q.65.a.3&.d.17.q.1.a.1. f Bellar.2.ſacr.c.28. g Cornel. apud Euſeb.6.hiſt.c.33.Cypr.li.2.epiſt.1. quæ eſt ratio D. Th.in Ephe.5. h Mirũ eſt quod D.Th. ordinẽ nõ numeret inter ſacram.magna.

mẽtorum finis quia communione, & effectu ipſius ſit ſumma in via vnio cum Chriſto, ad quam reliqua ſacramẽta, & extrema etiam vnctio b ratione effectus, diſponunt. b

6 Baptiſmus dicitur magnum.2.loco quia præſtat ceteris in remotione mali: c Baptiſmus enim aquę vel ſanguinis delet attrito omnem d culpam & pœnam. d Confirmatio.3: excellit dignitate & gradu e effectus Baptiſmum, e & perfectio f illius dicitur, f & magnum ſacramentum ratione miniſtri ordinarij, g g qui eſt ſolus epiſcopus. In quo ordo potiori iure dici poteſt magnum ſacramentum ratione poteſta- h tis, h & quia homini confert digniſsimũ ſtatum, & ab epiſcopo confertur: & ſine ordine non eſſent multa ex alijs ſacramentis, quæ à ſacerdote vel epiſcopo miniſtrantur. 4. matrimonium ſeriè & dignitate eſt poſtremum: ſed dicitur Epheſ.5. magnum in ratione ſacramenti. i. ſacri ſigni: vt explicatum eſt ca.2. & ſuo loco dicetur: quia ratum ſignificat ſummam vnionem diuini Verbi cum eccleſia, quaſi capitis cũ corpore per gratiam: cõſummatum vero vnionem per aſſumptionem carnis.

C A P. V.

In ſtatu innocentiæ non fuiſſet vllum ſacramentũ ſed poſt peccatum, eſſet tamen vſus oblationis & ſacrificij.

§ 4 *In ſtatu naturæ erat ſenſibile ſacramentum.*

5 *In eo conferebatur gratia infantibus ex operato & adultis attritis.*

6 *Non erat vnum apud omnes, niſi formaliter.*

7 *Ex Dei inſpiratione facta maioribus.*

8 *Interdum idem videtur fuiſſe ſacrificium & ſacramentum vt in Melchiſedech.*

9 *Permanſit apud gentes etiam poſt legem ſcriptam.*

ADam pro illo breui felicis ſtatus tempore quo in paradiſo verſatus eſt, non indiguit ſacramẽ- a torum remedio a contra vllam naturæ infirmitatem: quia dono iuſtitiæ cũ virtutibus comitantibus habuit plenũ vigorem, quo poſſet om- b nem tentationẽ vincere. b & per lõgum totius vitæ tempus perſeue- c rare, c & vitare omnia peccata m.& venialia etiam collectiue ſumpta: ſed maius eſt illud donum quo Deus cuſtodit iuſtum vt ſemper in- d fallibiliter perſeueret. d quod nec angeli qui ſponte ceciderunt, nec Adam habuit. Habuit vero ſimul ha- e bitum infuſum pœnitentiæ. e vt poſtea dicetur. 2. Non indiguit ſacramentis ad inſtructionem intellectus, quem habuit perfectum ſcien- f tijs per accidens infuſis. f Matrimonium in Adam non fuit proprie ſacramentum, quia non erat ſignum

CAP. V.

a D. Tho.q.61.2. a Soto.d.1 q.2.ar.2. Ledeſ. q.2. Doct.cum Mag.d.1.vb.D.Th.ar.2.2.Bonauen.art.1.Tarant.Sco.q.3.Herue.q.4.ſi.Palud. q.3.conc.2.Rich.ar.2.q.1.Gabr.q.2.con.1. Maior. q.4.Ledeſ.q.2.a.2.Hug.lib.1.p.9.cap.3.&.5. & in ſum.ſent.tract.9.cap.1.Altiſ.lib.4.ſum.in princip. b Lindan.lib.4.Panop.c.57. b D. Tho.12.q.109. art.8.vbi Caiet.Conrad.Fr.Med.&.art.4.Mag.2. d.24.Bon.ibi.quęſt.2.Marſil.q.18.ar.2.Palac.diſt. 29 q.1.Alber.2.p.ſum.de homi.q.90.tract.14.m. 1.&.2.Henr.quodl.6.q.11.& colligitur ex Augu. de corr.& gratia.c.12.li.14.ciuit.c.11.li.22.c.30.

c c D.Tho.1.2.q.109. art.10. ſic omnes Angeli in gratia creati & ſine morbo & praua inclinatione poterãt perſeuerare, quibus tamẽ neceſſariũ ſimul erat aux.gratiæ ad perſeuerãdũ Amb.Luc.1.& lib. de Iacob.& vita beata.c.3.Baſil.orat.attẽde tibi.& reg.Monac. c.83.Chryſ. ho.7.de lau. Paul. ho. 8. de pœniten. Cyril.li.1.in Ioã.c.5.ex latin.Aug.tot. li.de bo.perſeue. max.c. 2. de corre. & grat. c. 6. 7.22. Hier. 2. dialog.cõtra Pelag.Hilar.in Pſ.118. Tertu. 2.cõtra Marcio. Ber. ſer.30. cant. Ric.de S. Victo.lib. de ſtatu inter hominis c.3.Vega.li. 12.in Trid. c.21. de iuſtifi.q.14.& facit.q.11.&.12. Sot.li.3.de nat.& grat. c.4.Caie.22 q.37.a.4.fr. Med. 1.2.q. 109.art.10. dub.1.conc, 4.D.Tho.3. cõ.g.c.155. d d D.Th.1.2. q.109.a.10. ad.3.cũ Augu.de corre. & grat. c.11. 12. Concil. Arauſ.ca.10. &.19.diſtinguit duplex donũ. 1.quo pſeuerare põt ſi velit cũ cõi aux.grat.2.quo infallibiliter pſeueret actu vſq; in finẽ.& de vtroq; Tri.ſeſ.6.can.16.&.22.& hoc 2.habẽt omnes qui ſaluãtur, vt ex prędeſtinatione decedant in gratia nec Angeli boni abſq; hoc perſeuerarunt. Aug.ſup.c.11.vid.c.7.12. & li.de nat. & grat c.26.48 li.12.ciuit.c.8.quẽ ſequitur Mag. 2.d.29.c.1.facit Conc.Arauſ.can.19 D.Th.1.p.q. 23.1.ad.3.&.1.d.40.q.1.c.& ad.3.Alex.1.p.q.28. m.2.a.4.ſi quęras ab Aug.cur Deus id perſeuerãtię donũ dedit his, & nõ alijs? Reſpõdet de correct.& grat.c.8.de prædeſt.& grat c.16.de ſpũ.& lit.c.34 id Rom.9.o homo tu quis es, qui reſpõdeas Deo.& e c.11.o altitudo diuitiarũ. e D.Th.add.q.16.3.in 4.d.14.q.1.3.2.in.3.d.36.art.2.ad.5.1.p.q.95.3. f Sot.d.14.q.2.5.ad ſi. f D.Tho.3.p.q.61.art.2.

&c.

rei ſacræ, id eſt, per ſe ordinatum ad hominis ſanctificationem, & in lege permanẽs. Dicitur tamẽ ab Apoſtolo ad Epheſ.ca.5.ſacramentum.i. myſterium, & figura futuræ incarnationis: vt lignum vitæ à D. Auguſt. dicitur ſacramentum: aut ſane Apoſtolus verba Adę accõmodat ad matrimoniũ, non quod fuerat, ſed quod iam nunc ſuo tempore g in lege Chriſti eſt ſacram. g

2 Si permanſiſſet ille innocentiæ ſtatus, admiſſa etiam illorum opi- h nione, h qui aiunt verbum aſſumpturum carnem, eamque immortalem ſi homo nunquam peccaſſet: nõ eſſent in eo ſtatu vlla ſacramenta. i i Quia non expediret ad præſeruationem à peccato, vel ad puerorum k innocentum eruditionem, k vt homo tanquam inferior ſubijce- l retur rebus inanimatis, l qualia ſunt ſacramenta. Si autem verbum eo caſu non fuiſſet incarnatum, vt m ait probabilior ſententia, m non eſſet ſacramentum Euchariſtiæ, in quo adeſt incarnati Verbi ſubſtantia: nec ſacramentum ordinis quod pro conſecranda euchariſtia inſtituitur. Admiſſa vero incarnatione, & ſecluſa ratione humilitatis contra peccatum, nõ deceret Chriſtum tanta humiliatio vt cibus fieret, & in vilem hominis ſtomachum deſcẽderet. Beata tamẽ virgo quæ prę- ſeruata ſolum à ratione culpę cõtraxit pœnalitates & quoſdã alios effe n ctus peccati, indigebat ſacramẽtis. n

3 In eo ſtatu innocentiæ eccleſia viſibilis Deum externo etiam cultu & oblationibus coleret, & ſecluſo peccato offerret ſacrificium Deo in ſubiectionem animæ & corporis: & vt conciuibus homo qui natura eſt animal ſociabile, præberet fidei ſuæ & religionis teſtimonium: ſic enim o ratio & natura dictat. o Sacrificiũ tamen forte nunquam cum animalium morte fieret, vt quod non eſſet ſignũ Chriſti morituri: morte enim Deus per ſe non delectatur; niſi vt p refert mortem Chriſti, p quæ vitã nobis peperit. Nec eſſet determinatus ſacerdos, nec cœlibatus, cum ſinguli ſuauiter & ſine fatigatione per ſeipſos, aut per primogenitum, aut caput familiæ poſſent offerre Deo oblationes ſuas de bonis, quæ primo occupanti erant propria: vt poſtea obtulit Abel, & Noë.

4 Poſt peccatum Adæ & totius naturæ fuit triplex ſtatus naturæ humanæ: nẽmpe naturæ legis & gra- q tiæ. q Primus includebat pręcepta etiã ſupernaturalia de fide obiecti r ſupernaturalis. r De ſpe, & charitate, ſed dicitur ſtatus legis naturæ: quia nulla erant præcepta Dei poſitiua, nec literis ſcripta generaliter s pro omnibus. s Nec vero tenebantur gentiles profiteri legem Moyſi. t t Certũ eſt fuiſſe tunc aliquod in communi remedium.i.ſacramẽtum pro infantium peccato originali ex

g h &.1.p.q.94.a.2. g Supra c.2.§.1.lit.Q. h Scot. 3.diſt. 7.quæſt.3.d.19.§.in iſta. Alexand.3.p.q.2. m.13.Pigh.8.de libe.arb.c.1.lib.10.ca.1.Vigue.c. 20.in princ.&.§.1.verſ.4.Cata.opuſcu.de Chriſti prædeſtin.Carthuſ..3.d.1.q.2.cum Tarant. Aber. diſt.20.a.4. Galatin. 7. de arcan. ſcript.c.13. & lib. 3. ca. 4. Buſto. in Marial. 1.p. ſer.4. affert 10.rationes Iac. Naclanta in Epheſ. 1.Iac.de Valent.in Pſal. 81.& 102. Claud. Taurin.de proui den.q.1.art. 2. Rupert. libr. 13. in Matt.c. 26. & accedunt Patres quidã qui aiunt Chriſtũ eſſe non tantum angelorũ caput, ſed illorum redemptorem, per cuius meritũ ſunt prę- ſeruati à peccato. vide Sixt.libr. 5.Bibl.c.117 lib.6.ca.42. 49.150.170 204. 292. dum vero quidam Patres vt Aug. 1.de pec.m. c.38.Leo & alij vidẽt negare; explicãt ſe quod nõ veniret Chrs in carne paſſibili: Anſel.1.cur Deus homo.c.18.& alij. i i Doctores citati ſup.Alex.4.p.quæſt.1.m.3.arti.3.§.2. k k Contr. Caiet.qui.3.p.q.61.ar.2. limitat conc. D.Th. de ſolo Adam creato cum omni ſcientia & vigore mentis & corporis: tunc tamen pueros naſcituros indigentes diſciplina ſupernaturali, & infirmos corpore: ſed non egere ſacramentis. at re vera pueri tũc rerum experiẽtia docerentur à ſenſibilibus & à parentibus. haberent vero ſcientias per accidens infuſas. D.Tho.q.61.2.ad.2.d.1.q.1.2. 2.c.ad.2.& eam prudentiam quæ ætati cõueniret. 1.p.q.101.1.ad.2.3.& in.2.d.23.q.2.2.veri.q.18 7.c.& ad.6. ſicut ex vigore animæ corpus pręſeruaretur à corruptione. l l At Scot.d.1.q.3.artic.3. innuit quod tunc expedirent ſacram. licet non eſſent neceſſaria.& tenet Duran.q.2.nu 9.ſed id nõ ſentit Alex. vt patet loc.cit.quanuis.q.1.m.2.art. 1.ſubindicet. m m D.Tho.3.p.q 1.art.3. vbi Fra. Med.& omnes Dominic.Ferr.cum D.Tho.4. contra gent.ca.55.Bon.Argent.Marſil.q.1.ar.3. inclinat. Abulẽ. in Matt.24. q.44. Ioã ar bo.li.3.Theoſoph.cap.8. Hẽri. Capr. Hiſpal. Palac.3.diſt.1. Caie. Fran. à Chro.li.1. de incarnat. q.2. optimè D.Th.in id 1.Timot 1. venit peccatores. alij licet dubij pendent vt Ric.d.1.ar. 2.q.4. Gab. d.2.dub.3. &.6.Mai. n n Vt dicetur libr. de bap. & vnctione, quod B.virgo recepit baptiſmũ, confirmationis effectum euchar.& forte extremã vnctionem. ſed falſo Caniſi.li.1.Marial. ca.9.cũ Albert. de laud.B.Mariæ.c.81.ait recepiſſe omnia ſacram. præter ordinem. nã non recepit abſolutionẽ, nec illius matrimo. cũ Ioſeph erat ſacram. cum ſponſus eius obierit ante prędicationẽ Chri. o o Colligitur ex rationibus naturalibus quas affert D.Th.2.2.q.84.&.85.art.1.ad.4. p p Vt dicetur li.de miſſæ ſacrif.c.4. quæ tamẽ ratio non cogit quin occiſione rei viuentis proteſtaretur Deum eſſe autorem vitæ & totius eſſe, vt probat Euſeb.1.demonſtra.c.10.iux.id.1.Parali.p.29 quæ de manu tua accepimus, reddimus tibi. ſic verum habet ſententia Alex.Dur.idem Victo.Ledeſ. 2.p.q.19.art.1.f.284.Fr.Medi.& Recent.cont.Sotum.d.1.q.2.ar.2.& illę oblationes dicerẽtur late q ſacrificium. q Auguſt.epiſt.119. r r Gregor.4. mor.c.2. s s D.Th.3.p.q.60.5.ad.3.q.61.3.ad.2. 1.2.q.100.a.2. colligitur Rom.3.q̃d amplius. Dio t ny.c.9.eccle.Hier.eccl.17.in gentẽ. t D.Tho.1.2.

q.98.

q.98.5.c.ad.3.vbi fr.Med.cū Aug.Abulen.in Exo. c.30.q.15.& omnes Theolog.Soto.lib.2.iuſt.q.1. art.3.vid.Cou.3.Var.c.1.nu.5. ſic quidā gentiles vt Iob ſaluati ſunt atq;. Acto.10.Cornel. u Doct. d.1.Aug.5.contra Iulian.c.9.ait fuiſſe id remediū licet ſcipt.

u piando, u ne alioqui hi omnes perirent: infantes enim non poterant libero actu conuerſionis qbi remedium prouidere: ac ſubinde egebant vt alius libero actu externo applicaret illis, nomine eccleſiæ fidem & remediū Chriſti: ob quod a iuxta axioma Theologorum iuſtificati dicuntur in fide parentū, adul- b ti vero gentiles ſaluabantur: vt de Platone quidam aiunt, non ſola na- x turali cognitione, x ſed cū fide im- y plicita in Chriſtum, y & pœnitentia. ſic Actor.10.Cornel. videtur fuiſſe iuſtificatus antequam audiret c Petri prædicationem. z

illud tacet. & lib. 2. de peccat. meri.c.9. quanuis vero li. 19. contra Fauſt.c.11. loquatur de ſacris leg. vete. ſed D. Tho.q.61.3 ex ſimili ratione & neceſsitate extēdit ad ſacramētaleg. naturæ D. Greg.Beda. z Bern. Tertul.fatentur, id remediū. ſentit Innocen.c. maiores in fin.de bapt. Grego.4.mor.c.2. c. quod autē. de conſec.d.4.quod citat D.Tho.q.68.1. ad.1.q.70. 4.ad.2.Beda.lib.2.in Luc.ca. 8.Ber.epiſt. 77. prope princ.fauet Tertul.de baptiſ.ca.13. Augu.2.de nup.& concup.c.12.&.2.de peccato orig.cont.Pelag.c.30. & 40. dicit: liberabat Deus puſillos cum magnis à poteſtate tenebrarū. Caſtro.bapt.hær.8. prob. quia Deus vult de ſe oēs etiā paruulos fieri ſaluos.& Rom.5.vt per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: ſic per vnius iuſtitiā in omnes in iuſtificationem.& cap.10. citat Deut. 30.prope eſt dominus omnibus, ergo etiā paruulis dedit ſufficiēs remedium.quod ſine cauſa videtur negare Bellar.lib.2.de ſacram.ca.14. & ſequentibus,& li.de bap.c.4.arg.4. x Quidam putarunt in ſtatu legis naturæ ſatis fuiſſe quandā ex auxilio ſpeciali cognitionem Dei, vt eſt obiectū & finis naturalis. vt Victo.rel.de inſtanti vſus rationis.part. vlt.videtur Vega.lib.6.in Trid.c.15.17.20.21.& tamen.c.3.&.12.&. q. 9. de iuſtifi. probat requiri auxil.& præuenient.gratiā, vt crdat ſicut oportet ad iuſtificationem.Sed.ca.7.& 12. negat id requiri in puncto iuſtificationis, ſed ſatis eſt præceſsiſſe. Cathar.in id Rom.2.per euangeliū meum. in Hebr.11.& opuſ.de iuſtifi.in princ. Caſtro.2.leg.pœna.cap 14.Cord.li.2 qq.q.5.ad 4.Carthuſ.in Hebræ.11. ſed timide.Sot.olim plane ſignificat. 2.de nat.& gratia.ca.11.& ait eſſe expreſſe D. Tho. in Rom 3.gentes quæ legem,& ita tenuit in prælect. 22.quæſt.2.ar.3.Caiet.cum D.Tho.12.q.89. arti. 8.Capr.2.diſt.40.ad arg.Scot.cont.2. con. ſignifi. Chryſoſto.hom. 37. Matth.11.iterenunciate. ho. 1.de Lazaro.Iuſtin.ad gentes.q.8.Clem. Alex.lib. 5.&.6.ſtrom.vide Sixtum.libr.5.Bibl.ca.51.151. Abul.Parad.5.c.132.quod Socrates, Plato.& Ariſto.ſaluati ſunt.Holcot.3.q.1.ar.3.dict.4.Pet.ſerran.in.1 ethic.Sepulued.lib.7.epiſt.1.ad. Serranū. Villalp.apol. pro Ariſt.Soto.lib.2.iuſt.q.1.a.3.ad fin.Nicet.in Greg.Nazian.orat.2.de reſurrect.licet illum reijciat Bellar.lib.4. de Chriſto.c. 16.ad fin. y Quia cognitio obiecti naturalis, qualis per vim naturæ habetur, non dicitur fides. ſine fide autem Hebr. 11. impoſsibile eſt placere Deo. Trid.ſeſſ.6.c.1.can.3.& plane D.Tho.1.2.quæſt. 113.a.4.& ſæpe, quod Soto.d.1.q.1.a.3.&.d.5 arti.2. dicit aſſertu neceſſariū: & in fin.totius 4. retractat oppoſitum, quòd ſi quidam ex Philoſophis dictis ſaluati ſunt, hi ex dono Dei habuerunt fidē infuſam de obiecto ſupernaturali.

5 Remediū quod vnus fidelis etiā peccator. vt pars eccleſiæ viſibilis, ſeu miniſter nomine eccleſiæ agens applicabat paruulis, non erat occulta applicatio fidei, aut orationis mētalis: vt quidam ſatis fuiſſe putant. a Nec vero publica fides quam ex ſolo eccleſiæ merito de congruo fidelis etiam peccator offerret, b vt alij aiunt. Sed erat applicatio fidei publicæ cum exteriori ſigno, & in nomine Chriſti, qui tanquam caput poſito ſacramento, infantibus ſuum meritum communicans, c illos abſque ipſorum libera diſpoſitione iuſtificabat, ad modum

z D Thom.2.2 q.10.art.4.ad vlt. 3.p.q. 69.4.ad.3.Taper.ar.7.Caſt.Bapt.hær.10.Aug. de prædeſtina.ſanct.c.7 lib.1.de bapt.cont. Don.c.8. Greg.hom.19.in Ezech.communis cum Mag.3.d. 25.cont.Chryſoſt.to.5.ho.de fide & leg. nat.& in Act 10.vbi Oecum.& Guillald. a Heruæ.d.1. q.7.fin.Soto.d.1.q.2.ar.3.d.2.q.1.art.4. ad. med. & ar.2.ad.3.Ledeſm.q.2.art.3. Victo.Peña. Fauet Greg.4.mora ca.2.c.quod autem.de conſe.d.4.D. Tho.d.1.q.2.6.1.&.2.Augu Epiſt.23. iuſtificatos pueros ex parentum fide & offerentium vel miniſtrantium &.2 de nupt.c.12.Vid. Bernar.Tertul. ſup.quæ tamen ſententia falſa eſt. b Bon.d.1.a. 2.q.1.&.2.Richar.ar.5.q.1.2.&.3.D.Th.ibi.q.2. 6.1.&.2.addit autē Durā.q.8.fidem actione ſenſibili tunc applicari puero nomine eccleſiæ,& habuiſſe effectum infallibiliter ex merito congrui eccleſiæ. Auguſt.epiſt.23.paruulos per caritatem totius eccleſiæ adiungi communioni fidelium: quæ ſententia falſa eſt: quia meritum eccleſiæ non ſufficit alteri dare primam gratiam ſine adulti contritione. c Videtur certa, cum ſit communis ſententia, remedium pro paruulis fuiſſe ſacramentum in virtute & merito Chriſti prævisi,& crediti, idq; cum ſigno externo tenet. Hugo. libr.2. Mag.d.1. Alber. Tarant.Scot.q.3.&.7. Durand.q.8.Palud. q.3.ar.5.conc.4.Marſ.q.4.fi.Gab.q.2.ar.3. dub.1. & alij Nominales. Altiſ.li. 3.Alex.4.p.q.5.m.1.q. 1.&.m.3.ar.2.Taper.ar.2.Cano. rel. de pœnitentia.p.3.Sebaſt.q.61.§.4.p.17. Recent. id plane fatentur, qui aiunt ſacramenta. i. ſigna ſenſibilia vt homini conſentanea, fuiſſe neceſſaria etiam in leg. nat.Vt D.Th.q.60.5.c.ad.3.q.61.3.c.ad.2. nec id negat.q.70.4.ad.2. niſi tunc nō fuiſſe determinatum ſignum certæ orationis: ait enim probabile eſt pro paruulis fuiſſe orationem vel benedictionem: vt pro adultis erat ſacrificiū,& 1.2.q.103.1.c.ad.1. Alex.q.1.m.3.ar.3.§.1.ad.2.nec.Aug.citatus.F.loquitur de interna fide, vt patet ex loc.cit.lit. E.& expreſſe. libr. 5.cont. Iulia.c.9. & dum ſæpe ait in

omni

omni lege neceſſaria fuiſſe ſacramenta. quæ alibi definit eſſe viſibile ſignum. vt. 19.contra Fauſt.ca. 11.13.16.libr. de peccato origin. ca. 30.ſed quale ſignum fuerit ante diluuium dicit taceri in ſacra hiſtoria ex cauſa, quod ait. 5. contra Iulian. e

d operis operati. d Eodem remedio fidei per ſacrificium aut aliud ſignum proteſtatæ, & probato ex conſuetudine reipubl. etiam adultus qui in infantia remedium non f acceperat, mundabatur à peccato originali: ſimulque ab alijs pecca- g e tis, e ſi modo ſupernaturali quadam diſpoſitione eſſet diſpoſitus. vt de illis fœminis quæ olim apud Iudæos adultæ mundabantur à peccato originali, Doctores aſſerunt.

6 Nec vero apud omnes fideles probatur fuiſſe vna exterior cæremonia à Deo ſpecialiter determinata. Quis enim legitur apud omnes fideles qui innume- h ri erant per orbem tunc diſperſos inter paganos, promulgaſſe tale vnicum remedium? Sed fidem im-

cap. 9. & libr. 10. ciuit. cap.17. & tamen.c. 16.dixit fuiſſe neceſſarium ſacramentum. ſic apud Gentiles Rom. refert Feſtus morem vt luſtrico die nempe. 8. pro maribus, &. 9. pro fœminis, cū quadam luſtratione, & emundatione imponeretur nomē. idem de Athenien. in 10. nocte poſt natum puerum, refert Suidas. verbo. decatim. & de Thracibus Herodot. apud Martin.libr. 2. Hypot. cap.1.libr.9. Regu. 43. & conſtat gentes à principio orbis obtuliſſe ijs quos pro Deo colebant, externum ſacrificium, & per ignem oblatos filios purgaſſe refert Auguſt. epiſtol. 49. quæſt. 3. & libr.10.ciuitat. cap.4.& de igne quem pro Deo colebant Chaldæi, & Perſæ Magi aiunt Euſeb. 1. hiſtor.cap. 26. Nicephor. libr. 4.hiſtor. cap. 18. 19. libr. 18. cap. 2. Hector pint. in Ezechiel. cap. 20. probat. 4. Reg. 17. 21. &. 2. Paralip. 28. ſic ignis deſcendit ſuper ſacrificium Abel, & Actorum. 2. Spiritus ſanctus in figura ignis: in qua in primitiua eccleſia deſcendebat ſuper baptizatos, vt notat Chryſoſtom. homil. 29. in 1. Corinth. vide Hieronym. in Eſaiæ. 66. Deus noſter ignis. D. Thom. in Eſai. 10. &. 33. ſic ſignum quo homo capit ſpiritualia, debet eſſe ſenſibile, vt ait Auguſt. ſup. Dionyſ. cap. 1. eccleſ. Hierarch. Chryſoſt.hom. 53. 83. Matth. Cyprian. de Cardinal. Chriſti operibus cap. de circunciſione. d D.Thom. diſtinct. 1. quæſt.2.6.1.&.2.& d quæſt. 2. 4. 2. c.ad.4. &.3. pa. quæſt. 70. 4. ad. 3. Scot.diſt. 6. quæſt. 9. ad. 1. Gabriel. diſt. 1.quæſt. 3. Bergomen. concord. §. 343. Palud. diſtinct. 1. quæſt.5.artic.4.&.5. expreſſe Scot. quæſt. 6. Durand.quæſt.5.&.7.Gabrie.q.4.art.1.Marſil.quæſt. 2.ar.1.Alex.4.p.q.5.mem.6.ar.3.q.7.m 5.ar.1.& 5.qui tamen male negat id de ſacram. legis naturæ.q.7.m.7.artic.4.§.1.& Sot.diſt.2.q.1.artic. 4. con. 4. & ad.5.&. diſt.1. quæſt.2.art. 3. Recent. quod ſine cauſa negat Bellar. libr.2. ſacram.cap. 14.& ſequent. vſque. 17. & libr. 2.de baptiſ.cap. 4.cum tamen alibi vt libr.2.de baptiſmo.ca.6.fin. vere admittat martyrium dare gratiam etiam paruulis ex operato.& lib.2.de miſſ.ca.4.verſ.5.Sacrificium miſſæ ex operato impetrare gratiam cū dono contritionis. neutrum tamen eſſe inſtrumentalem cauſam gratiæ. e D.Thom. diſt.1.quæſt.2. 4.2.c.ad.4. &. 3. part. quæſt.70.4. ad. 3. &. 5. de circunciſione. Rich. diſt.1.artic. 6. quæſt. 3. Palud. q. 1. art.4. conc. 2. & quæſt. 5. artic. 5. Durand. q. 7. ad.2.Soto.diſt.2.q. 1. artic. 4. conc. 4. &. ad 5. Innocen. c.Maiores, de baptiſm. quare Beda. hom. de circunciſione comparat eam cum baptiſmo, qui prodeſt etiam adultis. vt citat Diuus Thom. quæſt. 62. 6. argumen. 3. Idemque eſt de remedio naturæ quod ſeruiebat in lege veteri pro fœmellis & pro pueris decedentibus ante octauum diem circunciſionis contra Alexand. ſup. quia generaliter quod prodeſt pueris ex operato, vt ſacramentum vel martyrium, prodeſt & adultis cum attritione diſpoſitis. Gregorius. 4. moralium, cap. 2. pro paruulis ſola fides, pro adultis virtus ſacrificij: dum vero Palud. diſtinct. 4. quæſt. 3. artic. 1. conc. 1. Cano. relect. de pœnitentia. part. 3. Soto diſtin. 3. quæſt. vnica. art. 11. negant martyrium adultis dare gratiam ex operato: Soto rogatus reſpondit, intelligi, quia non eſt cauſa effectiua gratiæ nec ex lege id habet, ſed ex priuilegio de quo Bellar. lib. 2.de baptiſmo cap.6.reijcit Sotum.
f f Diuus Tho.d.1.quæſt. 1. 2. 3. Soto diſtinct. 1. quæſt. 2. 3. diſtinct. 2. quæſt. 1. 4. ſed ſacrificia vetera licet eſſent figura vnius ſacrificij Chriſti, & euchariſtiæ, erant diuerſa formaliter vt ſacrificium Abel, Abrahæ & Melchiſedec. g Quia cum ſit per ſe remedium contra originale, non prodeſt niſi ſemel vt baptiſmus, & olim circunciſio non profuit homini, niſi ſemel ad iuſtificationem ex operato. h De quibus Maioribus exponunt id Rom.1.inuiſibilia Dei. Auguſt. quæſtion. veteris & noui teſtamenti.q. 9. Ambroſ. 3. de Spiritu ſancto, cap.2. & ex Trimegiſto. Pythagor. & alijs probat Eugubin. libr. de peren. philoſoph. Gregor.1.mor.cap.25.in id Iob. 1. boues arabant. quod citat D.Thom.2.2.quæſt.2.art.6.& ar. 7.ad.3.tacit.q. 60.5.ad.3.ſemper enim Deus ſelegit quoſdam, in quibus conſeruabatur expreſsior

plicitam in Chriſtum vnaquæque natio varijs ſignis proteſtabatur, ex aliquo Dei inſtinctu: quæ varia ſigna habebant rationem vnius ſacramenti formaliter, f quod vni homini applicatum non niſi ſemel in vita prodeſſet, g ad primam gratiam ad modum operis operati.

7 Maioribus & ſelectis viris tunc ſine lege ſcripta externa Deus per lumen naturale reuelabat legem naturæ in cordibus illorum: & per lumen infuſum fidei inſtinctumque internum Dei incitabantur Maiores ad ritum ſacramenti, & ſacrificiorum proportionatum legi intus inſpiratæ. h Sic Numa qui Romam primus poſt Romulum rexit, & fuit religionis ſtudioſus, templum ſacrauit

Fidei quaſi Deæ omnibus neceſſariæ, [i] & Plato ac Epicurus aiũt fidem eſſe anticipationem omnis cogitationis. [k] Simulq; Adam poſteros docuit & ſcientias quaſdam, & pios ritus de ſacramentis & ſacrificijs: [l] & deinde reliqui ab ore in os à Maioribus doctrinam cõſuetudinem & pios ritus accipientes, eam ſacramentorum notitiam fundebãt in alios. Sic primus paſtor Abel à quo cœpiſſe dicitur viſibilis ſemperq; Deo grata eccleſia, [m] obtulit cruentum ſacrificiũ Deo gratum de ouibus, Gene. 4. Noe holocauſtũ de auibus, Gen. 7. & de animãtibus mũdis non tantum quæ per anticipationem dicuntur munda, [n] ſed quia ex naturali qualitate erãt inepta cibo & ſacrificio. [o] & ex his Noe, Gen. 7. introduxit 7. de qualibet ſpecie, nempe tres mares, & tres fœminas: vt poſt diluuiũ ſupereſſet vnus mas offerendus in ſacrificiũ. Melchiſedec [p] de pane & vino, Gen. 14. qui erat panis viui quẽ in Miſſa offerimus, figura: & quanuis Melchiſedech, Hebr. 7. dicitur ſine patre & matre & genealogia, nec initiũ dierum, nec finem vitæ habens: intelligitur ſecũdum rem quã figurat: quia Chriſtus fuit ſine patre in terris ſine matre & genealogia in cœlis, [q] abſque initio temporis. Fuit autẽ Melchiſedech, vt Hebræi dicunt Sem, primogenitus Noe, [r] & ideo ſummus ſacerdos: quia à Noe vſque ad Aaron ſemper primogenitus fungebatur officio Põtificis, [s] cum veſte ſacerdotali & duplici portione hæreditatis. cæterũ in lege naturæ Melchiſedech & Abraham licet prius obtulerint quam Aaron à quo cœpit ſacerdotalis autoritas: ſed ſpontanea voluntate obtulerunt, vt ait B. Anaclet. epiſto. 2. non ſacerdotali authoritate. vbi non intendit negare fuiſſe ſacerdotes, ſed quod præceptum ſpeciale de eligendo & conſecrando ſacerdote ex certa tribu, ſicut & de ſpecialibus ſacrificijs, cœpit ab Aaron: in lege tamen naturæ abſque præcepto & conſecretatione electus ſacerdos ſacrificabat ſponte: interdum idem in lege naturæ erat ſacrificium,

fides de remedio, & de ſacrificijs & ſacramentis. [i] De Numa, qui primus poſt Romulum rexit Romam, referunt Plutarc. Diony. Halycar. in vita Numæ, de quo tẽplo Fidei meminit. Cicer. Liuius Plini. Feſtus & ex noſtris Aug. 4. ciuit. c. 20. vbi Viues. Clem. Alex. li. 5. ſtrom. [k] Refert Clem. Alex. lib. 2. ſtrom. facit D. Th. 2. 2. q. 2. a. 6 & a. 7 ad. 3. cum Greg. ſup. [l] Vt refert Mag. hiſto. de Adã. ſic Enoc cœpit inuocare nomen domini, & prophetauit de die iudicij: vt ait Iudas in Canonica. [m] Aug. in Pſa. 142. 118. & lib. 15. ciuit. c. 6. & permulta cap. ſic Heb. 11. numerans fideles incipit ab Abel. Euſeb. li. 4. demonſtratio. c. 15. Nicepho. lib. 1. hiſto. c. 5. Alex. 4. p. q. 4. Abulen. Gene. 4. q. 3. Turrecrem. 1. Summæ eccleſ. c. 22. Pelag. 1. de planctu eccle. c. 36. & melius. 63. lit. H. Nau. in ca. nouit. de iudic. not. 3. Corol. 54. ſed Pighius. 1. eccleſ. Hier. c. 2. & 3. cœpiſſe ab Adam & Eua. Bern. in cant. ſerm. 27. ab angelis. & Ioã. arb. lib. 5. theoſ. c. 3. vid. Bañes. 2. 2. q. 1. a. 10. p. 108. [n] Vt putant Vatab. Gen. 7. Martin. li. 5. Hypot. c. 1. & bene aiũt non fuiſſe ſeptena ſeu. 7. paria, de qualibet ſpecie. ſed tantum. 7. cuius oppoſitum ſignificat. Aug. q. 8. in Gene. [o] Aug. ſup. ex Leuit. ca. 11. Eucher. D. Tho. 1. 2. q. 102. 6. ad. 1. q. 103. 1. ad. 4. [p] De quo ad Heb. 7. & Patres probant fuiſſe figuram Chriſti offerẽtes incruentũ ſacrificiũ miſſæ in vltima cœna. quos citat Cano. lib. 12. de loc. c. 13. ex Latinis. Cypria. li. 2. epiſt. 3. ad Cecil. & ſer. in cœna. Amb. 5. ſacram. c. 1. Hiero. Matt. 22. & epiſt. ad Marcel. & qq. in Gen. c. 14. addit epiſt. 126 ad Euãg. ex ſententia Patrum. Iræne. Hypolit. Euſeb. 1. Hiſt. ca. 1. & li. 5. demonſt. c. 3. & citat. Apollinar. & Euſthac. Aug. Pſa. 33. cõci. 1. epiſt. 95. & 16. ciuit. c. 22. li. 17. c. 17. li. 18. c. 35. ſerm. 11. de ſanctis. idẽ ſuper Pſal. 109. tu es ſacerdos. Arnob. Aug. Caſsiod. Theodo. Remigius, & Euthy. Eucher. lib. 2. Gen. c. 18. vbi. c. 14. Lipom. citat alios. Chryſ. hom. 35. 36. Rupert. Tertul. Gelaſ. pp. de vinculo. Anathe. Item in Hebræ. 7. Theoph. œcumen. Primas. Anſel. D. Tho. & alij in Hebr. 7. Clem. Alex 4. ſtrom. Dam. li. 4. c. 14 Euſeb. Emiſſ. ſerm. 5. de paſcha, Leo. ſerm. 2. de ſua aſſumptione. D. Tho. 3. p. q. 22. a. 6. q. 61. 3. ad. 3. q. 73. 6. ad. 1. Caſtr. miſſa hær. 2. Ioã. arb. li. 11. Theoſ. c. 2. Bellar. 1. de miſſ. c. 6. & pleriq; Recent. Taper. a. 16. Hoſ. inſtit. c. 41. Sot. 9. iuſti. q. 2. ar. 1. & d. 13. q. 2. a. 1. Cõc. Triden. ſeſſ. 22. c. 1. [q] Sic in Hebr. 7. Chryſo. ho. 12. Theoph. Theodo. œcum. & Latin. Anſel. & alij. Ambr. epiſt. 82. idem Amb. de ijs q. myſte. init. c. 8. Naziã. ora. 4. de Theol. ad fi. Seuho. 38. in ſcriptura narratur tẽporalis generatio Chri, modus tñ eius eſt inenarrabilis, vt Patres de illa etiam exponũt. Iſa. 53. generationẽ eius. vid. Leo. Caſtri. Xuar. 3. p. q. 22. dub. 46. §. 4. addit Epiph. ſer. 55. dicitur Chrs ſine genealogia: in ratione ſacerdotij, quia non iure hereditario, vt qui erant de genere Aaron. [r] Ex Hebr. traditione refert Hiero. to. 3. epiſto. 126. ad Euagr. (vt dicetur lib. de miſſ. c. 1. F.) & qq. Hebr. Gen. 14. & in Eſa. 41. Glo. ord. Lyr. Carthuſ. Hon cal. Caieta. Gene. 14. vbi Lipom. ait Hebr. ſequi in hoc Ionatham autorẽ paraphr. Chald. idem Lyra. Cai. Claud. D. Tho. in Hebr. 7. & Lyr. citat Iſidor. 15. Etymolo. Ambro. lib. 10. epiſt. 80. Lucidus lib. 2. de emendat. temporum. ca. 3. & in ſuis chronic. Iſidor, Bed. Herman. Galatin. lib. 2. de arcan. ſcripturæ. ca. 8. Abulen. Gene. 11. q. 15. Pagnin. libr. 10. Iſago. c. 28. Sander. li. 7. viſib. monarch. p. 224. Sylua allegor. ver. Melchiſ. cum Georg. veneto. cant. 2. to. 3. c. 10. [s] Gloſſ. ord. in Gen. 14. ex traditione Hebr. & in Geneſ. 25. & 27. idem refert ex Iſidor. Alex. 4. p. quæſt. 2. membr. 1. ad. 1. D. Thom. 1. 2. q. 103. 1. ad. 3. & 2. 2. quæſt 87. 1. ad. 3. & ſuper Hebræ. 7. & 12. Soto. diſtinct. 8. quæſt. 1. artic. 6. cum Chryſoſto. in Geneſ. 14. quamuis ob myſterium excludendi Iſrael à dignitate ſacerdotali, Deus interdum repulit primogenitum. ſic acceptauit ſacrificium Abel iunioris, & Iſaac, & Iacob, repellens Cain, Iſmaelem, & Eſau, vt aduertit Hieronym. in Eſaiæ. 1. Hieremiæ. 31. in Ezech.

& ſacramentum ſine diſtinctione: [t] ſicut fuit agnus paſchalis.

9 Id remedium legis naturæ apud gentes timoratas permanſit etiã poſt datam Abrahę circunciſionem, quę ſolum obligabat maſculos illius poſteros & proſelytos. [u] idemq; remedium indeterminatũ naturæ mãſit apud Iudęos pro fœmellis, [x] vt quæ circunciſionis capaces nõ erãt: & pro ijs maſculis quibus ante octauum natiuitatis diem decedẽtibus circunciſio applicari ſecundum legem non poterat. [y]

CAP. VI.

De circunciſionis ſacram. de eius ritu & præcepto ad tempus.

§ 1 *Cur Deus conceſsit Abrahæ.* 3. *quos obligaret.* 4. *&* 5. *de ritu.*

6 *Moſen plura alia inſtituiſſe ex Dei reuelatione.*

7 *De præcepto ſacramenti in lege ſcripta & ſtatu natur.* 8. *ceſſaſſe ea ſacram. poſt promulg. euang.*

ABrahæ ante ſcriptam legẽ Moſi Deus ſpeciali inſtitutione dedit ſignum ſeu ſacramentum circunciſionis, [a] in qua conferebatur gratia: [b] & tũc erat fides magis explicita de Chriſto ex ſemine Abrahæ vẽturo, & cũ ſpeciali vſu ſacrificiorũ. Per ſucceſsiones enim ętatũ creuit diuinæ cognitionis augmentum. [c]

2 Et circũciſio durauit per traditionem abſq; lege ſcripta pluſquã. 400. annos. [d] de qua fuit præceptũ adultis. cum tamẽ Ioſue. 5. per. 40. annos deſerti ab ea ſint excuſati, nec infantibus erat mediũ neceſſarium, quia periclitanti ante. 8. diem proderat ſacramentum legis naturæ. [e]

3 Ad circunciſionem nemo tenebatur niſi ortus ex genere Abrahæ: nec omnes illius poſteri, [f] vt Iſmaelitæ ex Agar: qui excluſi ſunt per id Gene. 21. eijce ancillam & filiũ eius. nec qui ex Eſau ſeu Edom. i. Idumæi: quia Eſau odio habuit. Hoc tamen populo Iſrael non fuit conceſſum propter illius merita Deuter. 9. ſed ex dono & gratia Dei. [g] ſeruus vernaculus licet non deſcẽderet ex Abraham, cogebatur ante rationis vſum ad circunciſionem, ſi modo natus eſſet ex ancilla Iudęa, & orbatus patre: [h] quod vero Abraham Geneſ. 17. circuncidit emptitios, fuit opus ſupererogationis, [i] & cũ illorum adultorum conſenſu. [k]

4 Non ſine cauſa ſignum factum eſt in ea corporis parte, [l] & cum figura circulari. [m] licet aliquando

Ezech. 27. Marti. li. 9. regu. 17. & li. 1. c. 1. [t] Greg. 4. mor. c. 2. vt ſacramẽtũ pro paruulis ita ſacrificiũ pro adultis valuiſſe. Scot. d. 1. q. 7. [u] Cit. ſup. §. 1. D [x] Iuſtin. dialog. cum Tripho. D. Tho. 3 p. q. 70. 2. ad. 4. d. 1. q. 2. 2. 2. Soto. lib. 2. iuſt. q. 5. a. 4. & d. 3. q. vni. a. 2. conclu. 2. fr. Medi. 1. 2. q. 103 a. 3. ad fi. D. Th. q. 70. 4. ad. 3. [y] D. Th. q. 70. 4. ad. 3. fi. Sot. fr. Medi. Recẽt. Marſil. q. 2. a. 1. vid. inf. CAP. VI. INſ. §. 7. & c. 15. [a] A circunciſione Abrahæ, Gen. 17. quæ fuit diſpoſitio futuræ legis ſcriptæ, & quaſi profeſſio illius Galat. 4. dicit cœpiſſe ſecũdus ſtatꝰ hominis poſt peccatũ. D. Th. d. 1. q. 2 1. 2. ad. 3. de quo ſtatim & c. 15. [b] Illa fuit non ſolũ ſignum diſtinctiuum religionis, ſed ſignũ ſpiritualis circunciſionis. i. gratiæ vt vocat Apoſtolus. Coloſſ. 2. & colligitur. Gen. 17. & Ioſue 5. quare certũ eſt in ea datã fuiſſe gratiã infantibꝰ ex operato, vt notat Iræn. li. 4. c. 30. Aug. 16. ciuit. c. 17. & 27. li. 2. de pecc. orig. & gratia Chriſti. c. 30 31. li. 2. de nup. & concup. c. 11. c. maiores. de bapt. c. quod autẽ. c. ex quo. de conſ. d. 4. ex Aug. de nup. & li. 2. cõt. Iulia. citat. Chryſ. & Cypr. quod fatetur Bellar. li. 2. ſacram. c. 17. D. Th. 3. p. q. 70. 1. Doct. d. 1. Aug. tract. 26. in Ioã. & Pſa. 77. Bellar. c. 13. fi. fatetur eſſe cõmunem Thomiſt. Sot. Ledeſ. & tamen à c. 14. probat in circũciſione nõ fuiſſe datã gratiã & c. 15. quod Philo. li. de circũciſ. Ioſeph. 1. antiq. c. 12. & plurimi Patres nõ exprimũt in eã collatã fuiſſe gratiã. at certũ eſt in illa datã fuiſſe infãtibꝰ. i. gratiam. Hugo li. 1. de ſacram. p. 11. c. 6. Alex. 4. p. q. 7. m. 2. Cano rel. de pœnitentia. p. 5. Caſtro. bapt. hære. 5. Alanus de ſacram. c. 39. Soto. d. 2. q. 1. a. 4. dicit eſſe certiſsimam fidẽ: imo addit. D. Tho. d. 1. q. 2. 4. 1. ad. 3. quod ſi adultus cũ obice eſſet circunciſus, remoto per pœnitẽtiã obice ſortiri effectũ gratiæ, ratione characteris exterioris. [c] D. Th. 3. p. q. 61. 3. ad. 2. & 2. 2. q. 2. a. 7. Glo. ex Greg. in id Exo. 6. nomen meũ Adonai. Hebræ. Iehoua. nõ manifeſtaui eis. [d] D. Tho. q. 70. 2. ad. 2. fi. Aug. 6. cont. Iulia. c. 3. Dam. li. 4. c. 26. quia certus erat Deus quod viua voce tradenda erat ea lex poſteris. Gene. 18. ſcio, quod præcepturꝰ ſit filijs. [e] Soto. d. 3. ar. 3. ad. 2. innuit & tenet Marſil. q. 2. ar. 1. remediũ naturæ nõ profuiſſe: vt nec nunc extrema vnctio, niſi ei qui eſt in periculo mortis. At limita quando pater ſpreta circũciſione applicaret aliam ceremonia: quia tunc illa nõ eſſet cultus religionis ex fide, ſed ſuperſtitio. [f] D. Th. d. 1. q. 2. 2. 1. ad. 3. Durã. q. 6. Mai. q. 5. & omnes Theol. colligũt ex S. ſcriptura. [g] D. Tho. 1. 2. q. 98. art. 4. & 5. vbi fra Medin. Soto. libr. 2. iuſt. q. 4. quia nec. 1. gratia nec ipſa cum promiſsione incarnatio cadit ſub merito, ſed ex Dei prædeſtinatione datur gratis. [h] D. Tho. q. 70. 2. Bon. d. 1. ſentit. Hug. li. 1. p. 11. c. 6. Alex. 4. p. q. 7. m. 3. a. 2. Soto. d. 3. ar. 2. ad 3. Recent. [i] Alex. Bon. quanuis Abul. Gen. 17. & in Exo. 12. q. 56. & in Matt. 26. q. 44. tenet obligatum fuiſſe circuncidere ſeruos emptitios. quod falſum eſt, ſicut & quod ait Caiet. Geneſ. 17. quod etiam mercenarios domi retentos tenebatur circuncidere. [k] Rupert. lib. 5. in Geneſ. c. 23. Soto. d. 2. q. 1. art. 2. vt nec baptiſm. datur adulto inuito. [l] D. Tho. q. 70. 3. c. ad. 1. d. 1. q. 1. 3. 1. quia in ea parte ſignificat Chriſtum venturum de ſemine Abrahæ: & quia figura baptiſmi, quo mitigatur fomes, & tollitur peccatum origine contractum. addit Auguſt. 6. contra Fauſt. ca. 3. ſpoliatio carnis ſignificat ſpoliationem eius in gloria, & Dam. libr. 4. cap. 26. D. Tho. etiam artic. 1. ad 1. Philo ſupra addit alias. 6. cauſas. & Cyprian. libr. 3. epiſto. 8. & ſermo. de ratione circunciſionis. [m] Significat quod Adam peccato

infecit circulũ totius naturæ. D. Th. d. 1. q. 2. ad. 1. n Mag. d. 1. ſignificat ſemper fuiſſe lapideũ cultrũ, innuit Augu. 2. de peccato orig. ca. 31. fin. quia vbi ſcriptura meminit, ſemper vocat lapideum. o Eſt cõmunior & vera ſententia D. Tho. q. 70. 3. ad. 2. & in Rom. 4. lect. 2. Hug. lib. 1. p. 12. Lyra. & Andreas Maſſius in Ioſ. 5. cũ Iuſtin. Dial. cũ Triphon. Iaſe. Luc. 2. omnes Recent. Thomiſtæ. p Cõmunis ſententia. q Cyril. & Titus in Luce. 2. Nicephor. 1. hiſt. c. 12. ſic circunciſio Baptiſtæ. Luc. 1. facta eſt domi, vocatis cognatis cõt. Eraſ. paraph. Matt. 2. & Luc. 2. r D. Tho. q. 70. 3. ad. 3. affert rationes Epipha. de hæreſ. & omnes. s Hiero. in Amos. 5. & epiſt. ad Paulinũ. in Pſa. 4. in Oſeæ. 3. poſt dies multos expectabis me. Aug. epiſt. 119. c. 13. t Hæc eſt ratio D. Th. & Mag. d. 1. cũ Aug. 2. de pecc. orig. c. 31. Cypr. li. 3. epiſt. 8. u D. Tho. q. 70. 3. ad. 3. in quo retractat quod cum Mag. dubitanter tenuit. d. 1. idẽ tenet Hugo. p. 12. c. 2. Glo. in id Prouerb. 4. vnigeni. coram matre. x Vt Iudich. 14. Achior. vid. Hier. in Iere. 9. viſitabo ſuper omnẽ circunciſum. y D. Thom. 3. p. q. 37. 2. ad. 3. Theoph. Luc. 1. Euthym. Luc. 2. z Theoph. & Eutym. Martin. lib. 2. cap. 1. a Sic Geneſ. 29. 30. Iudic. 13. Luc. 1. Martin. ſup. b Quare D. Th. nõ meminit de miniſtro. c Gloſſ. interli. Lyra. & alij in Exo. 4. cũ Aug. q. 11. in Exo. li. 4. de bapt. c. 24. ſed Bellar. li. 2. ſacram. c. 17. col. 2. cum Hiero. in Gala. 5. intelligit, volebat Angelus occidere eũ non puerum, ſed Moſen, quia non circunciderat filiũ. d Tenet Abulen. in Ioſu. 5. q. 44. & quidam Recent, quia non erat verborũ forma in circunciſ. quæ per hoc reddatur falſa, quod quis ſe circuncidat. At nõ poteſt ſe baptizare. infr. c. 26. §. 4. fi. e Sic olim qui à Iudæis ad Samaritas vel è cõtrario profugiebãt denuo circuncidebãtur adiuncto ſpatiſtere .i. inſtrumento attractorio cutis. refert Epiph. de. 70. Interpre. Sixt. lib. 4. Bibliot. verb. Symmachus. Andr. Maſius in Ioſue. 5. & innuitur. 1. Corin. 7. circũciſus vocatus eſt, ne attrahat ſibi præputium. vbi Vatab. Hiero. in. 1. Machab. 1. fecerũt ſibi præputia. ſed diuerſ⁹ eſt ſenſus hui⁹ loci. f Sic vocant Doct. & Galat. 4. dicũtur elemẽta in plurali. vbi Hiero. Augu. q. 84. in Leui. & li. 19. cõ. Fauſt. c. 11. 13. Athan. in id omnia mihi tradita ſunt à patre meo. D. Th. q. 61. 3. q. 62. 6. c. ad. 3. fi. 1. 2. q. 102. 5. Hug. li. 1. p. 9. c. 1. p. 11. c. 5. p. 12. c. 4. & 12. in ſum. ſenten. tract. 4. cap. 1. Alex 4. p. q. 6. m. 3. ar. 2. Bon. d. 1. a. 1. q. 5. Richa. 2. q. 3. Dur. q. 5. Palud. q. 5. a. 5. & paſſim alij. Sebaſt. q. 61. g Vt citatũ eſt. c. 2. §. 7. h Ibidẽ quia in hoc differt à ſacrificio qđ non eſt immediate & per ſe ſignũ gratiæ ſed Chri oblati. i Aug. 16. ciuit. c. 17. quẽ ſequũtur Scholaſt. legit vt in Grec. 70. Interp. Gen. 17. maſculus cuius prę putij caro in die. 8. (quia prẽmiſerat de. 8. die) circũciſa nõ fuerit pibit anima illa de populo ſuo. ſic leg. Orig. li. 2. in Rom. ad fi. & Patres Greci. Amb. epiſt. 77. & collig. Leuit. 12. & intelligit de paruulis de quib⁹ exponit quod ſequit quia pactũ meũ irritum fecerũt: & pibit anima: qa omnes in Adã peccauerũt Rom. 5. ſic in Gen. 14. exponit Rup. li. 5. c. 33. Caie. glo. ord. Lipom. Vatab. Aug. 2. de nupt. c. 11. quem ſeq. D. Tho. q. 70. 4. oẽs ſchol. idẽ in loc. citat. ſup. §. 8. ſed in Latin. Vulga. & Heb. & Chal. nõ habetur. 8. die, quare Bellar. li. 2. ſacram. c. 17. exponit ꝙ parẽs qui filios nõ circũcideret cõtra pactũ Dei peccat, & dign⁹ eſt morte. & Exo. 4. ideo angel⁹ voluit occidere Moſen. ſed ſentent. Aug. obtinuit k D. Th. 3. p. q. 62. 6. q. 70. 1. vt Exod. 12. edere de

cultello lapideo facta legantur. n Exod. 4. & Ioſue. 5. ſed communiter fiebat ferreo o quod eſt materia vſu communis, non erat præceptum circunciſionem fieri in templo: p nec n. illuc poſſent confluere à diſtantiſsimis partibus intra. 8. dies, nec Chriſtus in templo circunciſus eſt ſed in Bethlehẽ q vbi. 13. die natiuitatis repertus eſt à Magis: & 40. dies mãſit vſque ad purificationẽ. Luc. 2.

5 Fiebat. 8. die ex præcepto r quãuis in Sabbatho incideret Ioann. 7. quia. 8. ſignificat diem gratiæ & reſurrectionis, s qui eſt poſt legẽ & &. 7. Sabbathi: & in ſignum ſpiritualis reſurrectionis per gratiam. t hic dies nunquam præueniri poterat, u etiam ob mortis periculum: poterat tamẽ poſtponi ob morbũ aut periculum, vt Ioſue. 5. & quando proſelytus circuncidebatur, x hanc ex obligatione recepit, etiam Ieremias & Baptiſta, licet eſſent ſanctificati in vtero matris: vel puer qui ſacramento naturę oblatus, aut adultus qui contritione fuerat ſanctificatus: vt nũc etiam iuſtus tenetur baptizari, quo religionis charactere inſigniatur, cum circunciſione imponebatur nomen y poſt illam. z & communiter matre, a miniſter nõ erat determinatus: b nam Sephora Exod. 4. circuncidit filium, ne incircunciſus infans ab angelo occideretur, vt ait B. Aug. c & mulieres. 1. Macha. 1. pueros ſuos, vt nũc pro baptiſmo ſatis eſt quilibet miniſter, & forte potuit quis ſeipſum circuncidere, vt quidam dicunt: d cũ tamẽ nemo poſsit ſe baptizare. Nec circũciſio iterabatur, ob characterẽ carnis: quanquã quidã improbi modũ inuenerunt quo ſi bis circunciderent. e

6 Tandem Moſes in lege ſcripta accepit maiorem diſtinctionem ſacrificiorũ, & multa quę erant ſimpliciter ſacramenta, f ex Dei inſtitutione illud vetus ſacramentum ſignificando cauſabat interdum immediate purificationem legalẽ, g puta ab actu coniugali, aut puerperio, vel à contactu mortui, aut gentiliũ, ob quem incurrebant quandam irregularitatem legis. Sed vt ſacramentum principalius & expreſsius prænuntiabat gratiam Chriſti mediatoris. h Et illius futuram redemptionem: nec eſſet proprie ſacramentum, niſi eſſet ſignum practicum rei ſacræ. i. gratiæ & diuinæ virtutis vt ſanctificatis hominem. i

7 Vt præcepto diuino in ſtatu legis veteris tenebatur poſteri Abrahæ ad ſacramentum circunciſionis ſub pœna mortis corporis & animę, Geneſ. 17. k & ad quædã alia ſacramenta. l quæ nõ licebant niſi circũciſis.

agno

agno paſchali non decebat niſi circunciſis, Aug. li. 1. ſentẽ. 21. add. Lyr. Exod. 12. fi. differẽtiam inter ſeruũ quẽ ſatis erat circuncidi ipſum vt ederet de agno. ſed mercenarius alienigena deberet tranſire in Coloniam. i. vt conciuis circuncidere omnes de familia ſua: ne periculũ eſſet redeundi ad ſuos poſt eſum agni. idẽ de panibus propoſitionis. 1. Reg. 21. Vt nunc recipere ſacramenta non licet niſi baptizatis. g D. Tho. d. 1. q. 2. 6. 3. Palud. q. 3. a. 5. conc. 2. fin. Hug. lib. 1. p. 9. c. 5. p. 11. c. 3. 5. & 6. vt nunc de cõfirmatione, & extrema vnctione nõ habem⁹ præceptũ. h vt probat D. Tho. 3. p. q. 39. 5. ad. 3. q. 48. 5. ad 3. a. 6. ad. 2. q. 49. 1. ad 4. q. 52. 1. ad 2. quod paſſio, & myſteria Chriſti operãtur noſtram ſalutem, vt cauſa vniuerſalis, quæ de facto non communicatur nobis niſi per applicationẽ alterius cauſę particularis vt ſacramẽti, ſacrificij aut noſtri operis quo cum Dei auxilio diſponimur ad gratiã, aut meremur gloriam. i Sic ſcriptura vocat. Heb. 7. nihil ad perfectum adduxit lex. Conc. Floren. Trid. Seſſ. 7. can. 1. & ſeq. dũ conſtituit differẽtiam inter noſtra & vetera ſacramenta. Bellar. libr. 2. c. 14. & 15. Aug. Pſal. 73. & 77. epiſt. 19. ad Hiero. lib. 19. cont. Fauſt. c. 13. trac. 41. in Ioã. & in Num. q. 25. epiſt. 118. Amb. 1. de ſacram. c. 4. k Colligitur Matth. 28. vobiſcum ſum vſque ad conſummationem, ſcilicet, ſecundũ realem præſentiam in euchariſtia. l Vt ex ſcripturis & conſenſu eccleſiæ ſatis conſtat contra quoſdam hæret. Dan. 2. ſuſcitabit Deus regnum quod in æternum, Luc. 1. regni eius non erit finis. D. Th. 3. p. q. 1. ar. 6. & q. 61. 4. de fide cum Aug. 19. cont. Fauſt. c. 13. 16. & 1. 2. q. 106. art. 4. vbi frat. Medi. Soto lib. 2. iuſt. q. 7. ar. 4. Alexand. 4. p. q. 1. m. 6. art. 2. q. 4. m. 3. m In id. 1. Corin. 10. in quos fines ſæculorum deu. Amb. D. Tho. & dicitur nouiſsima hora dies. l. tempus. Geneſ. 2. Dan. 2. &. 1. Ioan. 2. Orig. ho. 8. in Ioſue. eccleſia hym. Vergente mũdi veſpere. Athan. epiſt. ad Antiochen. Cyril. epiſt. ad Oriental. Auguſt. 1. retrac. c. 26. Bellar. 3. de Rom. Pont. c. 9. Theoph. Heb. 9. nũc in conſummatione. n D. Th. ſup. Alex. q. 1. m. 6. art. 1. ad. 1. q. 8. m. 6. Sot. cõtra. Orige. hom. 14. in Luc. dicit: puto quod poſt reſurrectionẽ vtemur ſacramẽto eluẽte, quia nec tunc quiſquam erit omnino mũdus à ſorde. o D. Tho. q. 61. 4. ad 3. & 1. 2. q. 103. 3. Sot. ſup. artic. 3. Alex. q. 6. m. 3. art. 1. quia vetera erant legales vmbræ, quæ veniente luce Chriſti diſparuerunt: & diuerſæ ætati ſunt proportionata varia ſacramẽta, ſicut & varij cibi. D. Tho. q. 60. 5. ad. 3. cum Auguſt. Pſal. 73. & alibi at tempore legis ſcriptæ manebant ſacramenta legis naturæ pro gentilibus legi vet. non obligatis, D. Thom. 1. 2. q. 98. 5. c. ad. 3. Alex. q. 2. m. 2. a. 5. ad 3. vtraque tamen ceſſarunt per Chriſtum & eius ſacramenta, quæ obligant omne genus hominum. Soto. d. 1. q. 2. art. 4. Alex. at Gen. 17. circunciſio dicitur data in fœdus ſempiternum, nempe ratione ſignificati Chriſti, & gratiæ quæ in illa dabatur. D. Thom. 1. 2. quæſt. 102. 5. ad. 1. p Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. de quo dicetur libr. de baptiſ. q Quia homines non erant diſpoſiti ad tantum perfectionis ſtatum. D. Thom. 1. 2. quæſt. 106. 3. c. ad. 2. Soto. 2. iuſt. quæſt. 7. art. 3. imo nec decuit vt ſacramẽta Chriſti omnia ſimul inſtituerentur Alex. quæſt. 8. me. 2. art. 4. r D. Thom. 3. par. quæſt. 1. artic. 5. Auguſt. epiſt. 49. quæſt. 2. At Chryſoſt. hom. 27. in Rom. Iręn. lib. 4. c. 76. negant inquirendam huius rei cauſam. Sed bonas congruentias affert. D. Thom. & Auguſt. tracta. 31. in Ioan. & libr. 83. quæſt. 43. Theodoret. libr. 6. de græc. affect. curatione.

Ita in ſtatu legis naturę Deus per inſtinctum fidei cum remorſu quodã conſcientiæ, & conſuetudine à Maioribus accepta apud omnes fęre nationes bene inſtitutas, promulgabat parentibus legem de tradendo ſacramento externo pueris ſaltem in neceſsitate, in remedium peccati, ne perirent in æternũ. Deus enim qui non deficit in neceſſarijs, & qui de omni actu libero ad ſalutem neceſſario imponit pręceptum, declarabat illud hominibus pro tẽpore & loco. Adultis tamen apud gentiles qui interna contritione iuſtificari poterant, non videtur fuiſſe præceptũ de vllo externo ſacramento, g cũ huiuſmodi per cõtritionẽ internam iuſtificato ad ſalutem non eſſet neceſſarium: cum tamen obligarentur ad externum Dei cultum & ſacrificium: vt dictum eſt cap. 5.

8 Arctius eſt præceptũ in lege euãgelica de ſacramentis baptiſmi, Ioã. 3. & pœnitentiæ: Luc. 13. vt quæ ſunt medium ad remiſsionem peccati neceſſarium in re vel in voto, quia meritum & ſatisfactionẽ ſuam, quę quoad ſufficiẽtiam & rationem cauſę vniuerſalis eſt infinitę virtutis ſtatuit Chriſtus nõ applicari nobis ad veniam peccati. m. niſi per baptiſmum vel pœnitentiam. h Hæc Chriſti ſacramenta ſunt perfecta, i durabuntq; ſicut & lex euangelica, vſq; ad finem mundi: cũ reali Chriſti præſentia in euchariſtia, quæ ſemper cõſeruabitur in eccleſijs. k nec enim inſtituetur perfectior ſtatus viatorum, quam hic quo Chriſtus homines introducit in gloriã, l atque ita ſcriptura vocat nouiſsimum tempus. m In patria vero nõ erũt amplius Sacramenta: nec poſt reſurrectionem vtemur ſacramento eluẽte, n vbi nullæ in beatis erunt ſordes. Sacramẽta vero, quæ in ſtatu legis naturæ & ſcriptæ erant inſtituta ad tẽpus, o pro rudi & quaſi puerili ætate hominum, ceſſarunt omnino per mortem, & reſurrectionem Chriſti, promulgatũq; in orbe euangelium: p legales enim vmbræ venięte luce Chriſti ceſſare debuerũt: nec decuit ſacramenta Chriſti perfecta inſtitui à principio mundi. q Sed nec Verbum incarnari, r niſi cum venit plenitudino tẽporis, Galat. 4. quia tunc homines non erant ſatis idonei & diſpoſiti ad tantũ perfectionis ſtatũ. referũtur à Patribus quædã alia remedia cõtra peccatũ, vt martyriũ & opera miſericordiæ: de quibus in lib. de bapt. c. 35.

C A P. V I I.

[a] SAepe in ſcriptura fit mẽtio de ſeptenario, quẽ numerũ Pythag. dixit plenũ myſterio. Ticõ. Reg. 5. Martin. lib. 6. Hypot. c. 6. lib. 10. reg. 43. Euthy. Pſa. 78. Aug. 11. ciuit. c. 31. Hier. in Iob. 1. in Amos 5. & Matth. 15. & Zach. 4. Baſil. ho. 11. Exam. Greg. 1. moral. c. 7. Plat. in Tymæo. Cicero in ſõnio Scip. vbi Macrob. Hyppocr. in ætate hominis & morbis, 7. dies duplicati, aut triplicati habere vim quandã Bellar. li. 2. de ſacra. ca. 26. [b] Doct. cũ Mag. d. 2. vbi Durãn. q. 2. & omnes Alex. 4. p. q. 8. m. 7. a. 2. D. Tho. 4. cõt. Gen. c. 58. & 3. p. q. 65. 1. Sot. d. 1. q. 6. a. 1. Ledeſ. q. 6. Conc. Conſtantien. ſeſſ. 15. a. 8. Floren. Trid. ſeſſ. 7. can. 1. Bellar. lib. 2. c. 25. [c] Inf lib. de bapt. c. 1. & 36. quia martyrium non eſt gratiæ cauſa inſtrumẽtalis, nec actio martyrij eſt cæremonia religionis ex lege ordinaria, ſed paſſio ex priuilegio Dei id habet, quia eſt exterior actus præſtãtiſſimus caritatis. 2. Sacrificium miſſæ nõ ponit in numerũ cum euchariſt. nec eſt cauſa effectiua vt alterũ attritum pro quo offertur iuſtificet, ſed impetrat donũ cõtritionis. Trid. ſeſſ. 22. c. 2. & infra li. de miſſ. conſecratio vero & ſumptio euchariſtiæ nõ eſt ſacramentum: & vtraq; ſpecies ſunt vnũ integrum ſacram. vt ex matrimonio duorũ contrahentiũ fit vnũ: & ex 7. ordinibus, quia ordinãtur ad vnũ finem proximũ. epiſcopatus confert gratiã, ſed pertinet ad ordinẽ ſacerdotalẽ cuius characterem perficit. [d] inf. c. 10. & lib. 1. de pœnitentia. [e] Vt refert Bellar. lib. 2. c. 23. quod Luther. aliquando ponit vnum tãtum ſacramentũ baptiſmũ. deinde adiecit euchariſtiã: & nũc Lutherã addũt. 3. pœnitentiã. Zuing. 4. matrimoniũ. Caluin. ordinem: ſed præter baptiſ. euchar. & ordinẽ reijcit alia. Guillel. ponit. 6. vt refert Lindan. in tab. ſed tanta inconſtantia inter viros vnius ſectæ Luthe. durare non poteſt vt de Arianis dixit. Hilar. lib. 7. Trin. nec obſtat quod Ioã. 19. exiuit ſanguis, & aqua in figuram euchar. & baptiſmi, vt dictum eſt c. 2. § 7. quia ſub principio & fine includũtur reliqua. [f] D. Th. q. 65. 1. ad. 3. Sot. q. 6. 1. Ledeſ. q. 6. Bellar. li. 2. c. 26. ad fi. quia matrim. ante Trid. priuatim à ſolis cõtrahẽtibus fiebat, abſolutio vero, & extrema vnctio priuatim datã à ſacerdot. & Diony. epiſt. ad Demophil. non meminit ſacram. pœnitẽ. quod ſi quidã Patres interdum duo numerãt, nõ excludũt reliqua, quę alibi exprimũt, vt bene probat Bellar. li. 2. c. 4. & 27. & dicetur in ſingulis ſacra. [g] Cõc. Tri. ſeſſ. 7. can 4. & citatũ eſt c. 4. § 1. Tridẽ. [h] ſeſſ. 7. can. 1. Bellar. li. 2. c. 12. & ca. 15. ad fi. ex Aug. & citatũ eſt. c. 6. § 15. quõ excellũt etiã circũciſionẽ infr. ca. 15. [i] Aug. Pſal. 73. noſtra ſacra. eſſe faciliora, pauciora, ſalubriora, feliciora. & 19. cõt. Fauſt. c. 13. eſſe virtute maiora vtilitate meliora. epiſt. 118. nũo paucill. ſignificat. prẹſtãtiſſ. obſeruatione facillima: vt bapt. & euchar. [k] Trid. ſeſſ. 7. can. 7. quia ſacramentũ de ſe eſt ęqualiter efficax: & tũ adultis ſecundũ meliorẽ diſpoſitionẽ cõfert maiorẽ gratiã. ſeſ. 6. c. 7. [l] quia p paſſionẽ Chr̃i ex qua ſacramẽta habẽt vim, aperta eſt ianua cœli D. Th. 3. p. q. 49. 5. atq; ita anima plene purgata ſtatim intrat habitationẽ non manu factã in cœlis. 2. Corin. 5. D. Th. 1. 2. q. 4. a. 5. & quõ quidã ex patribus Græcis ſint interpretãdi Caſt. Beatitudo hær. 6. Cano. li. 6. c. 8. ad. 1. li. 12. c. 7. prẹcep. 3. Veg. li. 15 Tri. c. 14. Hoſi. inſt. c. 58. Martin. 2. Hypot. c. 2. Sot. d. 45. q. 1. 3. Ledeſm. 2. p. q. 71. 1. Sixtus. 5. Biblio. c. 64. & li. 6. c. 169. & vid. 163. 264. 345. Bellar. li. 1. de beatit. ſanctor. à c. 1. vnde bapt. quia remittit totã pœnã cũ culpa aperit per ſe ianuã cœli. D. Th. q. 69. a. 7. per accidens vero nõ aperiebat bapt. quem Apoſt. ante Chr̃i paſſionẽ miniſtrabãt. [m] D. Th. 1. 2. q. 108. 1. & 2. vbi fr. Med. Sot. li. 2. iuſt. q. 9. ar. 1. Cou. 2. p. ſponſal. c. 6. § 10. nu. 1. tangit, li. 3. Var. c. 1 n. 5. Aug. epiſt. 119. c. 19. & mox citãdus. [n] Oleaſter in Pentateu. ait vetera præcepta fuiſſe. 613. & ita Act. 15. dicitur iugum quod portari nõ poteſt, & Gal. 5. & multo grauius quam lex euangelica. D. Thom. 1. 2. quæſt. 107. 4. Soto. libr. 2. iuſt. q. 8. artic. 2. frat. Medi. [o] Caniſi. titu. de ſacram. c. 6. Bellar. 2. de ſacram. c. 15. de illorũ multitudine Aug. Pſ. 73. li. 19. cõt. Fauſt. c. 13. li. 3. doct. c. 9. epiſt. 118. c. 1. de vera relig c. 17. D. Tho. q. 65. 1. ad. 4. 12. q. 102. a. 5. Sot. li. 2. iuſt. q. 5. a. 1. [p] Vt citatũ eſt c. 6. § 2. Sebaſt. 3. p. q. 62. [q] Agnus Exod. 12. fuit præcipua figura euchariſt. D. Tho. 3. p. q. 73. 6. Soto. d. 8. q. 1. 6. inf. li. de miſſ. c. 10.

C A P. V I I.

De numero ſacramentorum ſeptenario, & quid pertinet ad illorum eſſentiam, & quomodo hæc excellant vetera.

§ 2 Quot fuerint vetera. 4. Quo ordine, 7. Sacram. numerentur.

7 Quid ſit de eſſentia ſacramenti, ex Chriſti inſtitutione.

DEcenter myſtico numero ſeptenario [a] Chriſtus inſtituit ſacramenta. [b] nec plura, quia neceſſaria non ſunt, nec enim martyrium. [c] licet ex priuilegio confert primam gratiam, nec aqua benedicta quæ ex operato ſanctificare dicitur, quia mundat à venialibus, eſt ſacram. [d] nec ſunt pauciora quã ſeptẽ: in quo hæretici quidã errãt, [e] qui vnum aut duo vel ſex tantum admittũt. Porro B. Diony. c. 1. eccle. hier. tãtum numerat 4. baptiſ. euchariſtiam, confirm. & ordinẽ: quia non refert niſi actiones hierarchicas, quibus homo cõſecrat aut cõſecratur. [f] hęc ſacramẽta inter ſe paria nõ ſunt.

[g] Et ſunt multò meliora veteribus, [h] & ipſa circuncisione: vtpote vtilitate maiora, virtute efficaciora, actu faciliora, & numero pauciora. [i] Eſt enim baptiſmus in cõmuni materia facilior obſeruatione, quam circũciſio: & vtilior ſalubriorque propter effectus quos habet. ſignificatione & efficaci virtute præſtat: quia non promittit futurã gratiam, ſed omnia Chriſti ſacramenta ſtatim gratiã conferunt diſpoſito, [k] & cũ perfecta amicitia quæ in gloriam, aperta iam ianua cœli ſtatim iuſtorum animas introducũt: [l] niſi temporalis ſatisfactio in purgatorio debeatur. Habet lex euangelica duo tantum iure diuino præcepta, nempe de fide explicita, & de quibuſdã ſacramẽtis: [m] Sed lex vetus habebat pluſquã ſexcẽta præcepta de iure diuino, [n] indiſpſabilia, & obligãtia, ſub graui pœna: ideoq; dicitur Act. c. 15. importabile iugũ.

2 Vetera quæ erant omnibus communia ſacramenta, & multa numero reducũtur ad tria: [o] primum erat circunciſio, Geneſ. 17. in qua

ſola conferebatur ſtatim paruulis aut adultis attritis gratia ad modum operis operati. [p] 2. eſus agni Exo. 12. & quædam oblatio victimarum, ſeu ſacrificium pro peccati expiatione. [q] 3. Purificatio ab immũditijs. Quæ vero ad miniſtros cultus diuini pertinebãt, ſunt plura: vt ordo leuitarum cum quadam conſecratione ſacerdotum & Pontificũ. [r] Exo. 28. De raſura pilorum, de varijs baptiſmatibus ſeu ablutionibus lege determinatis. [s] quibus vetus populus vt propriam infirmitatem agnoſceret, oneratus exercebatur. [t]

3 Illa erant figura noſtrorum ſacramẽtorum: vt circũciſio baptiſmi, [u] eſus agni paſchalis figurat euchariſtiã, & panes propoſitionis. [x] 1. Reg. 21. quos & agnũ edere non licebat niſi fidelib. & mundis [y] ipſis etiam fœminis quæ tamen non circũcidebãtur. tunc in leuitis erat figuralis ordo ſacerdotũ & pontificũ. Matrimonij contractus non habebat proprie rationẽ ſacramẽti, [z] ſed tamen erat ſacrum ſignum coniunctionis Chriſti cum eccleſia. Confirmationi in qua datur plenitudo gratiæ; & extremæ vnctioni quæ mũdat à reliquijs peccati ad introitum gloriæ, nullum reſpondet ſacramentum in lege: [a] quia nihil ad perfectum adduxit lex, Heb. 7. & 10. Pœnitentiæ opera cum quibus adiungebatur oratio ſacerdotis, [b] vel ſacrificium pro peccato, pertinebant ad virtutem pœnitẽtiæ: quod ſi à quibuſdã [c] vocetur ſacramentum, nempè late & inchoatiue, certe in illo ex operato non conferebatur gratia iuſtificans.

4 Chriſtus ſolus immediate per ſe ipſum inſtituit ſeptem ſacramenta vt dictum eſt. ca. 3. quæ habet eccleſia Romana. Nec apoſtolis commiſit inſtitutionẽ vllius materię, vel formæ, etiã ad tẽpus vt poſtea dicetur. Numerus ſeptem ſacramentorũ ex analogia ad vitã corporalẽ, [d] hoc ordine ſumitur ex proprijs effectibus illorum. 1. eſt baptiſmus quo neceſſario remedio regeneratur homo vt dictum eſt. c. 4. confert enim primũ eſſe ſupernaturale, & eſt ianua aliorũ ſacramentorũ. 2. Confirmatio, quæ dicitur baptiſmi complementum, non tam aſſimilatur augmento, quod ad certum tempus comitatur nutritionẽ: quàm nutritioni & corroborationi intrinſecę mẽbrorum, qua vires generatione acceptæ in ſe ipſis confirmantur, & conſolidantur meliori quadam diſpoſitione: quanuis nulla eſſet ratio nutritionis & augmenti. Id robur quaſi ab intrinſeco per ſimplicem emanationem generans tribuit proli, quaſi complementum generationis, vt proles ſit perfecta. Sic in Cõcilijs, & à Patribus, [e] ſecundo loco numeratur confirmatio, prius quam Euchariſtia: priuſquè communiter dabatur confirmatio,

[r] Hinc Hebræi omnes ſacramẽtum vocant conſecrationẽ. dicitur vero ordo ſacerdotalis cœpiſſe ab Aaron, ait Anacle. epiſto. 2. quia prius non erat ſacerdotiũ cũ conſecrationis ritu, & vnctione ac præcepto. vide. Suar. 3. p. q. 22. a. 6. dub. 46. § 3 in quo fuit figura noſtri ſacerdotij & retinuit eccleſia ritum vnctionis in cõſecrat. ſacerdotis & epiſcopi, vt ait Dionyſ. ca. 4. eccleſ. Hier. Cypr. ſer. de chriſma. Euſeb. 10. Hiſt. c. 4. Bellar. lib. de ordine. c. 12. [s] De his Sebaſtia. q. 62. qui ritus habentur Leuit. 14. Num. 6. de quibus mentionem fecit Apoſtolus Hebr. 9. in varijs baptiſmatibus, & Act. 21. totondit ſe cum alijs. in clericis vero decenter retinet eccleſia raſuram capillorum, de qua Bellar. libr. de cleric. [t] Augu. tot. lib. de ſpiritu & lit. & lib. 1. de peccat. meri. c. 11. lib. 2. de gratia Chriſti. c. 25. D. Tho. 1. 2. q. 98. 6. & 3. p. q. 1. a. 5. Soto. lib. 2. iuſt. q. 1. 3. [u] Coloſſ. 2. in quo circunciſi eſtis conſepulti in baptiſmo, Rom. 15. Chriſtum miniſtrum fuiſſe circunci. Philip. 3. nos non ſumus circunciſio. Deut. 30. circuncidet Dominus cor tuum. Aug. 6. contr. Fauſt. cap. 3. Dam. libr. 4. c. 26. D. Thom. q. 70. 1. ad. 1. q. 62. 6. ad. 1. Sot. d. 1. quæſt. 1. ar. 1. c. quod autem de conſec. d. 4. c. maiores. de baptiſ. [x] D. Tho. q. 73. 6. Richar. d. 1. ar. 3. q. 1. [y] Augu. lib. 1. ſenten. 21

[z] Sup. cit. cap. 2. § 1. Q. [a] Sebaſt. cum D. Tho. q. 65. 1. ad. 4. Sot. d. 1. q. 6. 1. ad. 4. Ledeim. q. 6. [b] Leuitic. 4. ſacerdos cum ſacramento addebat orationem. & Num. 6. Deut. 26. etiam populus orabat, quæ tamen verba non erant tam expreſſa, vt nunc forma ſacramenti. D. Tom. q. 60. 6. ad. 3. Soto. d. 1. q. 1. 6. imo nõ pertinebant ad formam ſed ad ſolennitatem, & bene precandum. Sebaſtia. q. 60. § 21. fi. Hugo. lib. 1. p. 11. c. 10. Durã. diſt. 1. q. 3. [c] Sic legis pœnitentiã vocat ſacramẽtũ. Aug. q. 25. Num. D. Tho. 3. p. q. 86. 6. ad vlt. & ſe refert ad quæſtionem. 84. 7. ad. 2. & d. 22. q. 2. 3. 2. Palud. d. 1. q. 5. ar. 5. cõclu. 1. ad. fi. d. 16. q. 4. Capre. d. 16. q. 2. ad. 5. Vvillel. de Rubion. d. 14. Vvaldẽ. to. 2. de ſacramen. c. 136. Raulin. ſer. de ſacram. ſignificat Caie. Leuit. 4. ſed interpretãdi ſunt late & in choatiue, de quo dicetur libr. de pœnitentia. Soto. diſt. 2. quæſt. 2. 2. dicit errorem fuiſſe ſacramentum cum claue ſpirituali abſoluendi & diſtin. 18. q. 1. 2. D. Tho. add. quæſt. 19. 1. Palac. d. 18. q. 1. Trident. ſeſſ. 14. c. 1. [d] Vt in vita corporali eſt. 1. generatio. 2. nutritio. 3. augmentatio. 4. curatio à morbo. 5. perfecta virium recuperatio poſt morbum. 6. pro conſeruatione reipubl. propagatio filiorum. 7. gubernatio illorum in ſpiritualibus in ſtatu honorifico, ex quibus illuſtratur hierarchia eccleſiaſtica. D. Thomas. quæſt. 65. 1. Soto. quæſt. 6. Ledeſm. quæſt. 6. Bellar. lib. 2. ſacrament. c. 24. 26. [e] Concil. Florent. Triden. ſeſſ. 7. & 13. Diony. cap. 3. eccleſ. hier. qui tamen cap. 4. non agit de confirmatione ſed de confectione chriſmatis. D. Tho. q. 65. 2. ad 3. Bergom. concord.

quã communio. [f] Non tantũ adultis,ſed & pueris olim, dum alicubi communicabantur. [g]

5 Deinde.3. euchariſtæ cibus ſequitur confirmationem, [h] quatenus cõſeruat illius gratiam, nutrit & auget ſumpto extrinſeco alimento,cũ vitali operatione:dignitate tamen euchariſtia eſt primum ſacramentorũ,& alicubi adultis conferebatur ſtatim per baptiſmum,& ante confirmationẽ, [i] ſi deeſſet epiſcop. cõfirmans. 4. Sequitur ſacramentũ pœnitentiæ, quo tãquam laborioſo ſecundo baptiſmo,& ſecũda tabula poſt naufragium,vt caput.4. dictum eſt, qui mortuus fuerat amiſſa baptiſmali gratia, reſtituitur in vitam. 5.Extrema vnctio, qua armatur ad luctam mortis cõtra mentis infirmitatem ſeu tœdiũ, & alias reliquias relictas ex peccato, & morbo de ſe lethali,vt ſuo loco dicetur. 6.Ordo in quo homini datur honorificus ſtatus,& poteſtas,deputanturq; miniſtri ad ſolẽniorem celebrationẽ ſacrificij miſſæ.7.Matrimoniũ ordinatur vt licite cõſeruetur & multiplicetur genus humanmu.

6 Hoc ord.de ſacram.agũt Patres,& Doct.quãuis quidã primo loco, aut ſecũdo de euchar.vt dictũ eſt. Alij baptiſmũ coniũgũt cum ſacramẽto pœnit.cum vtrũq; ſit per ſe ordinatũ cõtra peccatũ: & quia ſacramẽtũ cõfeſsionis ex diuino præcepto prę mittendũ eſt communioni. [k] Sed id per accidens eſt, nec vniuerſale, ſed in eo qui habet,& cõfeſſarij copiã & conſcientiã peccati. m. facti poſt baptiſmum.

7 In reb.poſitiuis quę diuina aut humana volũtate inſtituũtur, vt ſacra. vel ſacrificiũ miſſę,aut ſacraliũ natura & ieiuniũ eccleſiaſticũ: autor ſua inſtitutione dicit tribuere eſsẽtialia ipſius rei, [l] ſine quib' res ſic inſtituta cõſiſtere,aut intelligi nõ põt.Sic Chrs ſua inſtitutione voluit tria [m] eſſe de eſſentia cuiuſq; ſacramẽti:materiã ſenſibilem,formã quę in omni ſacramento præter matrimoniũ eſt determinatis verbis neceſſario enũcianda:Et intentionẽ miniſtri, [n] nõ quatenus eſt cauſa extrinſeca effectiua;ſed per quã ſenſus formę intelligitur proprie.prętter materiã & formã quę in ſacra.ſucceſsiuis ſunt partes cõponentes vt ſtatim dicetur,cõcurrit neceſſarius miniſter(nec.n. ꝓlatio verbor.in euchar.pœnit.& vnctione eſt vera forma,niſi à ſacerdote ꝓferatur)deinde ſubiectũ capax, & in adulto intẽtio recipiẽdi ſacra. ſic ad validitatẽ teſtamẽti vt ſit efficax in foro etiã exteriori, cõcurrũt quędã ex legibus neceſſaria,quę tamen nõ ſunt de eſſentia teſtamenti.

8 In euchariſt.prętter verba Verbũ corporatũ ſeu corpus Chri pertinet eſſentialiter ad quandã rationẽ formę [o] in facto eſſe:Saltẽ ſicut prototypũ dicitur forma extrinſeca imaginis,& obiectũ dicitur forma potẽtię,& ipſius actus, quia ſpecificatur ex intrinſeco ordine ad ꝓtotypũ vel obiectũ:ita ſpecies panis in ratione ſacramenti habẽt poſita verborũ prolatione complementũ formæ & ſignificationis,ex ordine ad Verbi incarnati corpus, quod cum præſentia ſubſtantiali ſub ſe continent.

§.574.Bellar.li.2.c.28.fin. [f] Diony.c.2.p.2.Armac.li.1.c.4.Vval.to.2.c.140.Amb.Cyril.Doct.cũ Mag.d.7.& ſic.D.Th.poſt bap.agit de confir.q.72. Bellar.li.de confir.c.7.fi. Amphiloch.in vita Baſil. Bellar.2.ſacram.c.27.col.6. Quãuis interdũ prius daretur cõmunio quã confirmatio ſi abeſſet epiſcop. confirmans, quod tantũ ſignificat Cypr. ſer.5.de lapſis.D. Tho. d.2.q.1.3.ad.6. [g] Triden.ſeſſ.21.c.2.& can.2.de quo dicetur lib.de eucharis. [h] ſic euch.3.loco numerãt Doct. & agunt.d.8.cũ Mag.Ambr.3.ſacra.c.1.de ijs q̃ myſte.init.c.7. Cyril. catech. vt dictũ eſt, [i] cõfir. aſsimilat corroborationi,qua vires & mẽbra accepta ꝑ generationem cõſolidãt intrinſece meliori diſpoſit. quę tribuit generãti:ſed euchci b⁹ vt ꝑles iã perfecta nutrit & auget ſe ſũpto extrinſeco cibo.D.Th.q.79.1.ad.1. & tamen quidam vt Vvald.de ſacram.c.13. vſque ad.96.1.loco agit de Euchariſt.& Alan. & frã.Tapia poſt li.de incarnat.& Ioã.19.prius ponitur ſanguis exiſſe qui fuit figura euchar.quam aqua in figura baptiſmi vt citatũ eſt.c.2.§.7.P quia euchariſtia eſt ſacramentorum, & vitæ chriſtianæ finis,vt dictum eſt.c.4.§.5.Dionyſ.eccleſ.Hier.ca.3. prius egit de euchariſtia,quam de confirmatione, vt aduertunt in illum D.Tho.Alber.Carthuſ.& D.Th.4.65.2.ad.3 d.2.q.1.3.ad.6. [k] Trident.ſeſſ.13.c.7.can.vlt. ſed Conc.Colonien. prius egit de pœnitentia,quam de euchariſtia. [l] Sic iuriſperiti aiunt quandam ſolennitatem prę ſcribi legibus pro forma neceſſaria contractus aut teſtamenti. Couar.c.cũ eſſes de teſta. [m] Concil.Florent. facit Trident.ſeſſ.13.ca.3.ſeſſ.14.ca.3. D.Thom.q.60.art.4.de materia.art.6.c. ad.2.&.art.7. de verbo. forma.quæſt.64.8.de intentione. Doct.d.1.vbi D.Thom.q.1.3.ad.2. Palud.q.4.Soto.q.1.ar.6. Ledeſ. Alexan. 4.p q.1.m.4.q.8.m.3.ar.1.& ſequẽ. Scot. diſti.3.q.1.§. partim. Marſil. q.1.art.1. ſic de bapti. Matt.28.baptizãtes eos, hæc eſt materia: in nomine Patris, hæc forma. Eph.5. mundans eam lauacro aquæ, in verbo vitæ. per quod verbum exponunt formam verborũ,ibi Chryſoſt. Theodore.Theophy. & Latin. Ambr. Anſelm. D.Tho.Augu.tract.80.in Ioã.accedit verbum ad elementum. Bellar. lib.1. ſacrament.c.19. quamuis,ibi Hiero. exponit per tropum de doctrina quæ mundat.De euchariſtia.Matt.26.accepit Ieſus panem, & dixit: Hoc &cæt. vbi ponitur materia & forma.infr.c.8.§.1. [n] De intentione dicetur infra.c.10.&.29. [o] Poſito Chriſti corpore ſub ſpeciebus quãuis ſine verbis Chrs conſecraſſet, vt quidam falſo dixerunt,eſſet ſacramentũ euchar. vniuoce cum noſtro abſq; verborũ forma:& tamẽ ſi tantũ adeſſet vt in ſigno vt adeſt in bap.nõ eſſet idẽ ſpecie ſacram.cũ eo quod nunc habemus.quare verborũ ꝓlatio eſt forma efficiẽs tãtũ.at ſi Apoſtolis dedit Chrs effectũ cõfirmationis & ordinis Põtificalis abſq; ſigno cõſtãte ex mat.& forma verborũ,nõ fuiſſet ſacra. eſſentialiter ſed effectus illius.

CAP. VIII.

De materia vnius ſpeciei in vnoquoq; ſacramento, & de forma verborũ determinata.

§.1. *Quæ ſit materia remota.*
2 *Quæ propinqua, & hanc eſſe accidens.*
3 *De qualitate materiæ vt benedictione, & de eius quantitate.*
5 *De forma verbali, non ita olim in lege.*
6 *De forma in Euchariſtia.*
7 *Forma eſt pars intrinſeca, & explicat actum miniſtri.*
8 *Quo iure fiebat determinatio ſacramenti in ſtatu naturæ.*
9 *Materia vnius ſacramenti eſt vna in ſpecie morali.*
10 *Eccleſia non mutat ſubſtantialia ſacramenti.*

Singula Chriſti ſacramenta conſtituunt in eſſe reali ſeu artificiali vnum per ſe ex multis, [a] cum ordine actus & potentiæ,quia conſtãt rebus ſeu elemento vt materia, nẽpe remota:& perficiuntur communiter verbis tanquam forma: [b] & neceſſaria eſt perſona miniſtri, cum debita intentione conficiendi ſacramentum.Hæc materia non vno modo reperitur in ſingulis: vt in baptiſmo aqua per quam quidam definiunt baptiſmum: [c] in confeſsione peccata, in Euchariſtia panis & vinum [d] aqua mixtum:in confirmatione chriſma compoſitum ex varijs rebus,nempe oleo & balſamo & benedictione conſecratũ: in extrema vnctione oleũ benedictum: in ordine ſacerdotali porrectus calix cum vino, & patena cum hoſtia:& quædam manuum impoſitio cum datur poteſtas abſoluendi: in matrimonio perſonæ habiles contrahentes ſunt materia remota,cui per Concil.Tri. ſeſ.24.c.1.additur ſolennitas iam neceſſaria(qualis in quibuſdam contractibus dicitur addi pro forma)nempe vt ſit præſens parochus, aut eius vicem tenens, cum duobus ſaltem teſtibus.

2 Propinqua materia, pro qua ſupponit aliquod ſacramentũ ex ſe eſt actio ſeu paſsio. [e] vt ablutio in baptiſmo:quę nõ tã ſignificat gratiã vt permanentem,quam iuſtificationem & regenerari hominem. [f] confirmationis & extremæ vnctionis materia eſt vnctio in certa corporis parte,aut partibus: in ordine ſacerdotali porrectio calicis cum hoſtia, & vino:vnctio vero quæ fit in baptiſmo aut ordinatione pertinet ad ritum tantum:in Euchariſtia ſpecies ſacramentales panis & vini. [g] in ſacramento pœnitentiæ & matrimonij quaſi materia [h] proxima eſt actus humanus exterior,puta confeſſio quæ eſt ſignum expreſsiuum peccati facti,accuſationis & doloris:in matrimonio expreſſus conſenſus primi proferentis habet rationem materiæ, quia inchoat traditionem & contractum adhuc informem & imperfectum,quanuis fiat verbis expreſsis & determinatis: completur vero per alterius conſenſum cum

CAP. VIII. [a] Sup. a cap.2. [b] Conc.Florent. colligitur ex Trid.ſeſ.14.de pœnitentia.c.2.&.3.Aug.tract.80.in Ioan.accedit verb. ad elementum & Doct. cit.c.7.§.6.quanuis Dur.d.1.q.3.Adria.de bap.q.2.fin. negãt id eſſe vniuerſale:quia matrimoniũ putant non habere propriam materiam, ſicut in eo non requiritur forma verborũ: & Augũ. de ſolo baptiſmo loquitur,ſed reuera habet vt ſtatim dicetur, & probat Soto.d.1.q.1.ar.6.d.26.q.2.a.1. [c] Sic quidam aiunt baptiſmum ſupponere pro aqua & per eam definit Hugo.lib.1.p.9.c.2.lib.2.p.6.c.2. Mai.d.3.Bonauen. Alex.4.p.q.11.m.3.a.1.& probabile dicit Altiſ. lib.4.tract.3.cap.2.D.Th.olim.4.d.27.q.1.2.1. Auguſt.tract.80.accedit verb. ad elemẽtũ. c.detrahe.1.q.1. & in aqua ponũt ſancti virtutem regeneratiuam,vt & in chriſmate per epiſcopum conſecrato pro confirmatione,D.Thom.d.3.in lit.hinc gloſ.d.cap.detrahe.ait quod aſinus poteſt bibere baptiſmum quam tamen gl.vocat aſininam Scot.d.6.quæſt.3.idem ſignificat Soto.d.1.quæſt.1.a.5. ablutio eſt applicatio ſacramenti, vt eſus in Euchariſt. Victor. §.12. Ledeſ. quæſt 1.ar.1.fin.ſacramentum non eſt terminus,quia non ſignificat immediatè, ſed media operatione ſua: vt aqua mediante ablutione.Hæc ſententia exponenda eſt cauſaliter,aqua eſt baptiſmus, ideſt materiale principium & cauſa baptiſmi. Mag. diſt.3. D.Thom q.60.6.ad 2.fin.quæſt.66.1.ad tertium, & ad ſecundum dicit, in hoc non oportet tenere cum Hugo. [d] Concil. Florentin. Tridenti. Seſ.13.cap.1.&.6 ſyn.can.32. citans Chryſoſto. D. Thom. quæſt.74. [e] eſt communis contra Hugo. ſentẽtiã ſic Græc.baptiſmus eſt tinctio, & chriſma vnctio:quæ nomina ſignificant actionem. ſic loquitur Concil.Florent. Triden.Seſ.7.&.14. de baptiſ. confir.& vnctione.& ſeſsio.23.capit.3. de ordinatione quæ eſt actio. Mag.diſt.3. Alber. Richa.Tarant. Scot. Dur. Palu. Gabr. Herue.q.1. Carth.q.1. Capr. Soto. d.3.q.1.1. d.8.q.vnic. ar.1.fin.alibi vero exponẽdus eſt. D.Thom.q.66.1.c.&ad 2.Alex.4.p.q.11.m.3.ar.2.id tandem tenet Taper a.1.Ledeſ.q.7.ar.1.& ſũmiſ. ver. baptiſ.& vnctio. Augu.tract.15.in Ioã. colligit ex Eph.5.lauacro aquæ & trac.80.baptiſmus eſt tinctio.& inf. mũdatio tribuitur fluxo elemẽto. i.ablutioni.&.19.cõt.Fauſ.c.16. ſacramenta eſſe quaſi verba viſibilia quæ ſonant & tranſeunt. ſic ſacramentum circunciſionis non erat culter ſed actio.Bellarmi.1.de ſacram.c.11.& de bapt.c.2.de confir.c.8.de vnctione.c.7.& lib.4.de Euchar.c.3. [f] Soto & addit cũ Richar. Scot.idem Taper.a.1. baptiſmum conſiſtere in paſſiua receptione ablutionis qua datur gratia recipiẽti. [g] colligitur ex Trid.ſeſ.13.c.3.D.Tho.q.73.1.ad.3.Bellar.li.4.c.2.3.&.6. quod probat ex conc.& Patribus. [h] ita loquitur Conc.Flor. Tri.

mutua acceptatione: [i] In his duobus vice prolationis verborum quæ eſt ſonus, ſatis eſt aliud ſignum nutus aut ſcripturæ quo exprimatur peccatum aut conſenſus. non oportet materiam propinquam eſſe ſubſtantiam ſenſibilem, [k] ſed actionẽ aut paſsionem, aut aliud accidens ſenſibile, vt ſpecies panis.

3 In materia remota requiritur primum certa qualitas, aut differentia rei: [l] vt ad Baptiſmũ id quod dicitur aqua ſimpliciter, qualis non eſt roſacea. Ad Euchariſtiam panis coctus aquaq; naturali ſubactus, & qui dicatur ſimpliciter panis humano vſui accommodatus: nec enim ſufficit maſſa. vel quod dicitur & eſt ſimpliciter vinum: non autem aqua admixta ſi nondum in vinum conuerſa eſt, licet communiter videatur vinum: [m] nec ſat eſt humor intra vuas latens. Materia Baptiſmi & Euchariſtiæ ſatis cenſetur benedicta, quia illa vſus eſt Chriſtus: [n] & tamẽ ex ritu eccleſiæ in Baptiſmo & matrimonio benedictio materiæ pertinet ad ſolennitatem tantum: [o] ſed in confirmatione & extrema vnctione benedictio per Epiſcopum, aut ſecundum quoſdam ex commiſsione Papæ per ſacerdotem, eſt de neceſsitate ſacramenti. [p] quia abſq; ea benedictione materia nondum eſt apta: ſicut res quæ olim aut nunc offerri debet in ſacrificium, nondum eſt proxime aptata, quouſq; ritu aliquo ſit ſanctificata aut conſecrata: vt dicetur lib. de ſacrif. in chriſmate conſecrato ſeu vnctione illius ineſt virtus diuina, vt in aqua ſeu ablutione baptiſmi. [q] 2. requiritur debita quãtitas, & quæ ſit ſenſibilis, & idonea ad effectum: vt in euchariſtia vnus non conſecrat in gentem quantitatem, cuius bona pars ſibi præſens non dicitur. [r] In baptiſmo ſi quis guttula aquæ vix aſpergatur, dubius eſſet baptiſmus, quaſi non ſit ablutio. [s] In pœnitentia, vt confeſsio ſit per ſe integra omnium M. [t] manus impoſitio aliquando habuit vicem materiæ: [u] ſed communiter pertinet ad pium ritum quorundam ſacramentorum.

4 Forma interdum ſumitur pro toto ſacramento, vt in illa definitione, eſt inuiſibilis gratiæ forma viſibilis: [x] quæ definitio ex D. Aug. collecta per Mag. & Doct. conuenit etiã ſacramento Euchariſtiæ vt docet cõcil. Trid. cum ſupponat pro ſpeciebus ſenſibilibus quæ ſunt cauſa gratiæ: [y] corpus vero Chriſti ſub ſpeciebus inuiſibiliter contentum non eſt ſacramentum tantum, ſed res & ſacramentum ſimul. [z] nec eſt inuertenda hæc definitio, quaſi Euchariſtia ſit inuiſibilis gratia ſub forma viſibili. [a] ſed in præſenti, forma ſumitur pro parte formali: [b] qua perficitur, limitatur & completur ſignificatio materiæ: & ſic forma actuat materiam, nõ phyſicè, ſed moraliter vnitam: [c] ad ſignificandum. Forma in omni Chriſti ſacramento cõmuniter enũtiatur verbis [d] à Chriſto determinatis, vt ſignificatio ſit

ſeſ. 14. c. 3. Dur. d. 1. q. 3. quia actus humanus quo pœnitens confitetur, non tam eſt res quam ſignum peccati & doloris: nec habet materiam extrinſecam, vt eſt aqua in baptiſmo. [i] Soto cit. B. quod ſi fingatur caſus, vt vterque contrahens ſimul, ſe tradat & acceptet, aut ſi fiat per verba Parochi in quem ambo referant ſuos conſenſus, traditio habet rationem materiæ, acceptatio vero rationem formæ. [k] Vt probant Doctо. citat. E. imo omne ſacramentũ eſt accidẽs, & dicitur ſignum vt diſtinguitur, contra rem, ideſt, ſubſtãtiam, vt in proſa Miſſæ ſignis tantum & non rebus. Bellarm. 2. de Euchar. c. 9. lib. 3. c. 23. ad. 4. ſic accidens non eſt ens. i. ſubſtantia, ſed ſignum ſubſtãtiæ, quãuis Hugo dicat baptiſmũ eſſe ſubſtantiã aquę ſup. [l] vt explicabitur in ſingulis ſacramẽtis. [m] D. Tho. q. 74. ar. 8. Sot. d. 9. q. 1. Led. q. 15. Alex. q. 32. mem. 5. & ſequent. Palud. d. 11. q. 1. Gab. lect. 35. can. Scot. Tabien. Euchar. 1. §. 22. Sylueſt. Euchariſt. 1. §. 3. Pan. c. pernicioſus. de celeb. miſſ. gloſſ. c. 1. de conſ. d. 2. Petr. Soto lect. 14. de Euchariſt. At Palud. & Tabie. referunt quoſdam propter morem Græcorum & Arme. aquam non miſcentium, niſi poſt conſecrationem, dicere quòd aqua admixta nunquam fit vinum, ac ſubinde non conuerti in ſanguinem, & ideo concil. Florent. & Trident. Seſsio. 13. c. 3. & 4. tantum dicunt, vinum conuerti in ſanguinem. at illi errant in philoſophia & contra receptam ſententiam. [n] D. Thom. quæſt. 66. a. 4. Soto. Le- deſ. Doct. d. 3. [o] affirmant omnes Theolo. & colligitur ex concil. Florent. & Trident. Seſſ. 7. & 24. [p] dicetur lib. de confir. & vnctione. [q] dicetur inf. c. 18. §. 3. ſic Auguſt. & Bed. tribuunt aquis vim. ſcilicet, inchoatiue ex deputatione Dei. [r] D. Tho. quæſt. 74. a. 8. Soto diſt. 9. q. 1. a. 2. [s] inf. de baptiſ. c. 7. nec tamen oportet mergi aqua D. Th. quæſt. 66. 7. [t] inf. li. 2. de pœnitentia. c. 3. & ſeq. [u] inf. c. 11. §. 7. [x] de qua definitione ſup. c. 2. §. 4. fin. Triden. inf. [y] Trident. Seſsio. 13. c. 3. [z] D. Tho. q. 73. 1. ad tertiũ. [a] ſup. c. 2. §. 4. fin. contra Vvald. [b] Concil. Florentin. Tridentin. Seſsione. 7. can. 10. D. Tho. quæſt. 60. art. 6. Soto. diſt. 1. quæſt. 1. 6. Catechi. Pij V. & Caniſij. tit. de ſacram. §. 4. Cucchus. lib. 5. inſtit. Maio. c. 1. num. 17. [c] bene Caie. quæſt. 60. a. 5. [d] Auguſt. 6. de baptiſm. contra Dona. c. 25. Didymus libr. 2. de Spiritu ſancto Ambro. de his qui myſt. c. 4. c. detrahe. Auguſt. tract. 80. Ioan. vos mundi eſtis propter ſermonem, dicit accedit verbum ad elementum: ſed addit verbum mundat, non quia dicitur ſed quia creditur, quod ſtatim explicat: non quia ſonus tranſiens, ſed ex virtute diuinæ inſtitutionis quam credimus ineſſe ſacramento D. Thom. quæſt. 60. 6. & 7. Sot. quæſt. 1. concil. Lateranen. Florent. Tridenti. de baptiſm. can. 4. facit Seſsio. 14. can. 2. Patres in id Epheſ. 5. mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ: vbi Chryſoſt. Theod. Theoph. Ambro. Anſelm. D. Thom. Bellarm. 1. de ſacram. c. 18. & ſequent.

e Ratio

expreſsior & certior, [e] in veteri ſacramento vt circunciſione Geneſ. 17. agno paſchali. Exod. 12. & ordinatione ſacerdotis Leuit. 8. non leguntur verba addita. Si quando proferebat ſacerdos vel populus verba, non erant de neceſsitate formæ, [f] ſed ad ſolennitatem quandam ſacramenti, vel ſacrificij, & ad bene precandum: nec verba erant tam expreſſa, & certa aut determinata, ſed arbitrio ſacerdotis relicta. multo minus determinatæ erant res pro ſacr. quod erat in lege naturæ, vt ſtatim dicetur.

5 At in lege Chriſti verba pro forma ſacramenti ſunt à Chriſto determinata, vt in baptiſmo verba non quidem concionatoria [g] quibus explicatur catechiſmus & doctrina fidei: ſed verba conſecratoria, ego te baptizo, &c. ſunt forma, quæ clare, & determinate ſignificat partialiter [h] eundem totum effectum, quem ablutio confuſe & indeterminate ſignificabat. ſic enim Chriſtus inſtituit, vt totum ſacramentum plenè, & clare ſignificet effectum ſacramentalem, & illum ſignificando cauſet: idque ita eſſentiale eſſe, vt neutra pars, nec ablutio cum parte quadam verborum ſufficiat: [i] in ſacramento pœnitentiæ formam & ſententiam quæ complet iudicium, oportet proferri, vocali verbo oris. [k] nec valet abſolutio per ſcripta verba, vt quidam putant, [l] cum tamen ſic valeat abſolutio excommunicationis, & ſententia ſcripta fori externi. In ſolo matrimonio nutus ſupplet vicem verbi: [m] quia noluit Chriſtus mutos, vel abſentes excludere à contractu ſacramentoque matrimonij, vt omnibus poſsit eſſe in bonum ſpeciei, & in remedium concupiſcentiæ: in valentibus loqui conſenſus per verba exprimi iubetur quodam præcepto eccleſiæ: [n] ſed pro verbis ſatis ſunt literæ, nutus: olim vero ſatis erat copula affectu maritali ſuperueniẽs ſponſalibus, [o] aut ſolita in domum traductio. [p]

6 In Euchariſtia verba dicuntur quidem forma non tantum

[e] Ratio Auguſt. 2. doctri. c. 3. quia verba inter homines habent principatum ſignificandi D. Thom. q. 60. 6. [f] Hug. lib. 1. p. 11. c. 10. Duran. d. 1. q. 3. Bellarm. 1. ſacram. c. 18. prop. 1. Sebaſt. q. 60. §. 21. fin. vt patet Leuit. 4. & tamen D. Thom. q. 60. 6. ad 3. & Soto. d. 1. ſignificãt fuiſſe verba de præcepto: ſed non tam expreſſa. [g] Bellarm. lib. 1. de baptiſ. c. 19. quia formæ ſacramẽtorum non proponuntur vt ſermo exhortatorius. quãuis pro adultis Matth. vltim. iubet prius docere quã baptizare vt aduertit ibi Hiero. & tamen vtrunque officiũ diſtinguitur 1. Corint. 1. nõ miſit me Chriſtus baptizare, ſed euangelizare. Beauxam in harmo: Euang. ſic Dionyſ. c. vltim. eccle. hier. verba ſacramentorum vocat conſecratoria. Baſil. de Spiritu ſancto. c. 15. Cyril. catech. 3. Athana. ſerm. 3. contra Arian. Nyſſen. lib. de bap. Cypria. ſerm. de bap. Chriſti Ambr. 2. ſacram. c. 5. lib. 4. c. 4. Auguſt. 3. de baptiſ. contra Donat. c. 15. & lib. 5. c. 20. [h] D. Th. quæſt. 60. 5. & de Euchariſ. quæſt. 75. 2. & ad. 2. Scot. d. 8. quæſt. 1. §. hic tria videnda. At falſo Caiet. a. 5. Capre. d. 1. quæſt. 1. ad. 1. Scot. contra quintam concl. negant has partiales ſignificationes: ſed in toto eſſe vnam indiuiſibilem, vt eſt in vna propoſitione. verum eſt tamen quod neutra pars ſignificat & cauſat gratiam complete, ſed totum. [i] conceditur ab omnibus. [k] eſt communis conſenſus Theol. & Scolaſt. cita. D. [l] nempe quia Aug. 2. doctrinæ. c. 3. dicit omnia ſigna quibus aliquid ſignificamus, dici verba vt ſcripturã & nutus. Palud. d. 3. q. 1. Pet. Soto. tit. de confeſ. lect. 11. Nau. c. 21. nu. 36. F. Mantius in prælect. aiunt valere abſolutionem peccatorum per ſcriptum vel nutus: ſicut valet ſententia iudicialis. addit Palud. q. 2. a. 3. ſimiliter valere formam baptiſmi per nutum, aut ſcriptum, abſq; prolatione verborũ: quæ ſententia eſt periculo plena, quia forma baptiſmi & pœnitẽtiæ ex ſcriptura Matt. 28. Ioan. 20. colligitur à concil. Flor. Tri. ſeſ. 7. can. 4. ſeſ. 14. c. 3. cã. 9. & traditio p̄bat Chriſtũ inſtituiſſe in vocali oratione. Sot. d. 4. q. vni. a. 4. col. 10. & Recent. dicunt oppoſitũ eſſe hæreticũ cõtra cõmunẽ conſenſum eccleſiæ & cõcil. excepto ſolo matrimonio: propter quod Dur. d. 1. q. 3. Adri. q. 2. de bap. negat omnia ſacramẽta cõſtare verbis vt forma. alias ſimiliter ſine verbis conſecraret Euch. cõtra Tri. ſeſ. 13. c. 1. & 4. & ordinaretur ſacerdos cõtra Tri. ſeſ. 23. c. 3. [m] Sot. d. 1. q. 1. a. 6. d. 26. q. 2. 1. ad. 1. Dur. Adr. ſup. & communis, Theol. quare Florẽ. in ſolo matri. nõ aſsignat materiam & formam. ſed falſo Cano relect. de ſacram. & lib. 8. de loc. c. 5 ad. 3. ait verba ſacerdotis benedicẽtis inter pręſentes eſſe formã, & falſius negat inter abſentes fieri ſacramentũ ſed cõtractũ: quod ſimiliter tenet Alborn. de cõtract. F. Bart. de Led. ſumm. tit. de matrimo. Fr. Peña: cũ Cai. opuſ. de qua ſentẽtia Soto. negat habere aſſertorẽ ſed diſputatorẽ, & putat eſſe temerariã: & Bell. lib. de matri. c. 6. & 8. cõt. Can. [n] D. Th. add. q. 45. 2. DD. d. 27. Palud. q. 2. 2. Scot. q. vni. Dur. q. 1. Rich. a. 3. q. 1. Soto. q. 1. a. 2. Lapus al leg. 57. Perez. l. 2. tit. 7. li. 5. ord. p. 208. Couar. 2. p. de ſpõſ. c. 4. Vval. to. 2. de ſacram. c. 132. Syl. matr. 2. §. 7. Canoniſt. cũ Inno. in c. tuę fraternitati. de ſpõſal. Imo Cai. opuſ. de matri. Sco. ſignificat verba eſſe omnino neceſſaria ex d. c. tuę. Adri. q. 3. de bap. p. 2. ad. 5. D. Th. d. 1. q. 1. 3. arg. 5. cũ ſolut. quos exponit Cano ſup. requiri verba ſacerdotis, vt ſit ſacramẽtũ, nõ tñ vt ſit cõtractus. at re vera verba ſolũ ſunt de quodã pręcepto. poſſet quidẽ eccleſia ſtatuere irritũ eſſe matrimoniũ, niſi verbis cõtrahatur: ſed falſo. glo. d. c. tuæ. ait ita de facto ſtatuiſſe. [o] [p] at per conc. Tri. ſeſ. 24. c. 1. id ablatum eſt quia non adeſt Parochus cũ teſtibus vt ſciãt eos accedere affectu vxorio. Naua. c. 22. in vlt. ædit. nu. 28. c. 27. nu. 142. Couar. 1. p. ſponſal. c. 4. §. 1. facit. 2. p. c. 3. §. 7. at ſi præſumptum fuit matrimoniũ corã teſtibus & parocho & allata diſpenſatione occulti

impedi-

impedimenti explicent conſenſus aut ratificēt aliquo ſigno, puta prædicta copula, fit matrimonium de quo Nau.c.22.n.70. ex declaratione Pij V. q Bellar.lib.1.ſacram.c.19.li.4.de Euch.c.3.fi.& ita loquitur conc.Flor.Scot.Gabr.Cathar.inf. r D. Tho.q.73.1.ad.3. Bellar.lib.4.de eucha.c.5. s Sot.d.8.qui dā conſecrationē panis & vini vocant ſacramentū, ſed ſumunt pro re conſecrata: alij falſo aiunt verba in eucha. eſſe viā & cōditionem tātum requiſitā ad ſacramentum. de quo ſup.c.4.§.3.& inf. li. de eucha. s Sot. putat eſſe rem certā quia cōc. Flor. ait omnia ſacramēta conſtare verbis tanquā forma Soto.d.8.q.1.1.fi.d.11.q.1.a.1.cōmunis Scholaſt.d.8. D. Thom.q.78.1.& ſic loquitur concil.Trident.ſeſſ.13.c.3.Ledeſ.1.p.q.30.1.Recent.Victo.Mant.Peña. t D.Thom 2.2.q.4.a.3. quia fides per ſe pendet ex pia affectione volūtatis ergo vt ſit perfecta & virtus requirit volūtatē perfici caritate.& dicit forma virtutum.2.2.q.23.a.8. u D.Thom.1.2.q.1.a.3. x Recent. Tho. & colligunt de baptiſmo ex Soto.d.3.q.1.1.& de pœnitentia.d.14.q.1.1.& tamen de Euchariſt.d.8.q.1.1.fin. bene negat formam verborum eſſe partem ſacramenti Ledeſ.1.par.quæſt.7.art.1.dub.2.&.3. Victor. Mant. & Soto. aiunt forte quæſtionem eſſe de nomine. & tamen hi autores magis propendent verba eſſe quidem de eſſentia intrinſeca ſacramenti, non tamen vt partem componentem phyſicè, quod ſentit D. Thom. quæſt.66.1.diſt.1.quæſt.1.1.5.Palud.d.1.quæſt.5.num.15.16.d.3.quæſt.1.nu.3.Rich.d.3.a.1.quæſt.1.vt forma domus & figura quæ eſt de eſſentia imaginis cum ſit qualitas, non videtur componere vt pars cum ſubſtantia. D.Thom.2.2.quæſt.96.2.ad ſecundum. cæterum cum verba ſint de eſſentia intrinſeca, & non tota eſſentia, ergo ſunt pars eſſentiæ. in Chriſto tamen verbum componit cum humanitate, nec tamen dicitur pars: vt

q conſecrationis. q quæ non eſt ſacramentum, r ſed forma ſacramenti Euchariſtiæ: s nō quod intrinſece componant cum materia, quia toto ſacramento permanente, verborum ſucceſſiua prolatio non manet: ſed cauſaliter, quaſi forma extrinſeca efficiens, ſumpta cauſa pro effectu, vt cap.7. in fine dictum eſt: quia ex verbis complete prolatis relinquitur in ſpeciebus conſecratis habitudo cōpletæ ſignificationis. Species enim non eſſent hoc ſacramentum (ideſt non ita plane ſignificarent Chriſtū ſub illis præſentem & contentum, & vt per ſpecies eſt cauſa gratiæ & refectionis ſpiritualis) niſi vt ſubſiſtant verbis præcedentibus, quæ cōtulerunt ſibi formam. i. complementum ſignificationis, ad eum modum t caritas dicitur forma fidei, t & virtutum: quia tribuit illis vigorem intrinſecum: & actio calefactiua vel moralis ſpecificatur à principio agē u di, vel ab obiecto cognito, u tanquā à forma extrinſeca: intrinſece vero, ex ordine ad obiectum.

7 In alijs ſacramentis quæ conſiſtunt in fieri, forma fluida & prolatio verborum eſt non tantum de intrinſeca eſſentia & definitione ſacramenti, ſed pars phyſica intrinſeca illius: x quia vtraq; cōcurrit eodē momento tēpore y ad cōpletā & expreſſiorē rationē ſigni vnius, & ad effectū ſacramēti. at res artificialis, vt domus nō cōponitur ex forma ſeu figura, & materia tāquā vnū ex partibus: z nec ſupponit pro vtraq; parte, ſed pro materia, a vt connotat talē formā ſeu figurā: aurea enim ſtatua dicitur aurū, ſicut nomē cōnotatiuū, vt albū, dicitur corpus, pro quo ſupponit. In omni forma ſacramēti: præter Euchariſtiā, quę nō includit vſum in ſua ratione, oportet exprimi actū miniſtri circa vſū & effectū ſacramēti. b

8 In ſtatu legis naturæ non erant in particulari determinatæ res iure c diuino: c ſed fides in Chriſtum proteſtata ſecūdum varias cæremonias, ex inſtinctu Dei in communi inſpi d ratas, erat ſacramentum: d in quo etiam adultus attritus iuſtificabatur: e at in ſua lege Chriſtus inſtituit certas quaſdam res immutabiliter eſſe aſſumendas pro neceſſaria materia permanſura: f & verba inſtitutione diui g na determinauit, g tanquam eſ-

vitemus vocem imperfectionis D.Thom.3.part. quæſt.2.a.4. y in ſacramento pœnitentiæ & matrimonij poteſt confeſsio aut conſenſus prioris præcedere longo tempore ante formam: & tamen hic actus humanus ſatis eſt moraliter præſens, dum confeſſarius peccatorum memor abſoluit pœnitentem præſentem, quē prius audierat. at in euchar. manet ſacramētū, quanuis verba prius prolata non dicantur nunc præſentia, ſatis enim eſt manere in virtute, & ſignificatione ratione effectus & corporis Chriſti z D. Tho.2.2.q.96.2.ad.2. quia ſubſtantia & qualitas pertinēt ad diuerſa prædicamēta, & conſtituunt vnum per accidēs. a Ariſto.5. metaph. vbi b D.Tho.lect.4. b dicetur lib. de bap.c.8.§.1. c autores inf.cōtra Hug.& Scot.d.1.q.3.&.7. d D.Tho. q.60.5.ad.3.cūAug.19.cōt.Fauſ.c.11.&ſic.in leg. vet.nō erat ſignū determinatū pro offerēdis Deo fœmellis.Hug.Alex.4.p.q.3.m.3.Dur.d.1.q.8.ſignificat Soto.d.1.q.2.a.3.fin.d.2.q.1.a.4.cōc.4.Bellar.lib.1.de ſacr.c.21.lib.2.c.14.lib.de bap.c.4. e ſup.c.7.cont.Alex.Bellar.Dur.& Frāc.Turria. cōſultum, qui negant ſacramentum naturæ contuliſſe gratiam adultis, ſed impetraſſe contritionē qua iuſtificarentur, paruulis vero impetraſſe gratiā ex merito eccleſiæ iuſtæ. f D.Th.q.60.a.5.& Tri.ſeſ.7.can.1.dicit omnia ſacramēta à Chriſto fuiſſe inſtituta. q. ſi in cōfirmatione & ordinatione diaconi materia ad tempus fuit ſola impoſitio manus: vel ſi bap.forma ante paſsionē Chriſti fuit in nomine Chriſti, id certe ſimiliter inſtitutū fuit à Chriſto ex diſpēſatione ad tēpus. g D.Th.q.60.a.7.Soto.d 1.q.1.Led.q.1.a.7.conc.Floren.in ſingulis ſacramentis ponit verba determinata. Quare error eſſet id negare. de tribus ſacramentis neceſſarijs expreſſa eſt forma in euang.de bap.Matth.vlt.baptizantes eos in nomine. Epheſ.5. lauacrum aquæ in verbo vitæ. de Euchar. Matth.26. Marc. Luc. & 1.Corin.

1.Cor.11.de pœnitentia.Ioā.20. quorū remiſ.2.Cor.5.Deus dedit nobis miniſterium recōciliationis.ſic vocat cōc.Trid.ſeſ.7.can.12.& ſeſ.21.c.2. h ſubſtātiā ſacramēti. h DD.d.1.quia inſtitutio dat eſſentiam rei poſitiuæ.ſup.c.7.§.7.Aug.3.de bap.c.15.lib.7.c.47.epiſt.23.Baſil.de Spiritu ſancto.c.10.15.Tertull.de bap.c 1. i Vt probat Ayal.de tradit. Caſtro. de hære.Bellar.lib.2.ſacram.c.24. l ex Diony.c.2.&.3.eccl.hier.& dicetur in ſingulis ſacram. de extrema vnctione à Chriſto inſtituta & à Iacobo promulgata definit Tri.ſeſ.14.c.1.can.1. ſed de cōfirmatione non expreſſit ſeſ.7.de cōfirm. quia ſatis fuit eadem ſeſſ. de ſacram.can.1. id generaliter dixiſſe: & videtur cū manus impoſitione ſemper fuiſſe coniuncta vnctio chriſmatis, cum ſigno crucis in fronte: cuius meminit Diony. eccle.hier.c.1.&.4.Tert.de reſurr.carn.& de præſcript.& lib.de bap.Cypr.lib.1.epiſ.11.lib.2.epiſ.1. k Aug.2.contra lit.Petil.c.104 k Trid.ſeſ.7.de bapt.can.3.c.ad abolendam.de hæret.Caſtr.lib.1.de iuſt.hær.pun.c.5.Cano lib.4.de loc.c.4.con.2: l ex Matth.16.portæ inferi non præualebunt. l D. Tho.q.64.a.1.&.2.Doct.d.2.quare Soto.qui non audet erroris damnare ſed temeritatis.d.1.q.5.a.2.&.4 poſtea.d.7.de confir.a.1 corrigens damnat hæreſis: quia colligitur ex perpetua traditione. & de extrema vnctione negare eſt hæreticum vt dicit Ledeſm.2.p.q 31.3.Couar.c.Alm.2.p.§.2.nu: m 7.Recent.& ſup c.3.&.7. m communis cum Mag. d.1.Hug.lib.1.p.9.c.3.D.Tho.4.cont.gent.c.56. Alan.de ſacram.c.24.Bellarm.1.ſacram.c.22. n D.Tho quæſt.60.a.5.vbi bene Caiet.Soto.q.1:ar.5.Ledeſm.& dicetur lib.de euchar.c.9:§.1. o Colligitur ex dictis & Concil.Trident.ſeſſ.21.c.2.ait ſalua ſacramentorum ſubſtantia. Caſtro verb.vnctio Coua.lib.1.varia.c.10.num.7.Naua. de pœnitentia.d.5.in princip.num.15.&.31.facit Iacobat.de concil.lib.5.a.13.15.Auguſt.de anchon.de poteſt.Papæ.q.10.a.8. p D.Thom.2.2.

h ſentialia, h de neceſſitate formæ, nec omnia ſunt expreſſa in euangelio. Sed habentur ſecundum fidem i ex traditione Chriſti, i in eccleſia Romana, apud quam eſt vera doctri k na de ſacramentis. k nec enim ſigna practica quæ infallibiliter oſtendant gratiam præſentem, & eam tanquam phyſicum inſtrumentum cauſent, poteſt inſtituere, niſi Chriſtus: l qui ita libere & decenter ea voluit determinare: tum ex parte Dei vt his ſignis ſanctificaret homines: tum ex parte hominis, vt ex his ſacramentorum notis nota eſſet Chriſtianorum vna religio, m & vera eccleſia per orbem diffuſa: & ſicut eſt vna fides, ita ſit vnum baptiſma, per quod oſtiū intrant oēs Chriſti paſtoris in caulā eccleſiæ, & vnus eſſet neceſſarius cibus Euchariſtiæ, &c.

9 Materia vnius ſacramenti eſt n vna ſpecie morali, n vt pro Euchariſtia panes & vina, licet ſint diuerſarum qualitatum: in pœnitentia peccata licet diuerſarum ſpecierum quatenus offenſa Dei, item dolor attritionis vel contritionis qui tamen differunt ſpecie phyſica & obiecto. in partibus ſacramenti ordinis differunt ſpecie materiæ & formæ, & tamen dicuntur vnum, quia vnius ſacramenti materiæ in vnum finem proximum ordinantur,

10 Eccleſia nō poteſt ſubſtātiā ſacramētorū mutare circa materiā vel o formā, o vt nec diſpenſare pōt in ijs p quæ omnino ſunt de iure diuino, p dū vero decreto irritāte facit perſonas matrimonio inhabiles, vel irritat cōtractū, non mutat ſacramenti materiam: ſed circa præambula impedit viam perueniendi ad ſacramen q tum. q vt dum de vino fit acetum in eptum euchariſtiæ, non mutatur materia ſacramenti formaliter, ſed res quæ erat materia deſinit eſſe talis. in ſacramento pœnitentiæ poteſt ablata iuriſdictione impedire ne ſacramentū valeat: quia impedit debita materiæ applicatio, & coniunctio r ad formam. r in alijs ſacramentis licet ſacerdotem & epiſcopum etiā degradatum prohibeat, non poteſt impedire quin det verum ſacramen s tum, s ſi adhibita ſolita materia & forma, conficere intendat: quia miniſter agit virtute Chriſti.

q.97.4.ad.3.& quodl.4.a.13.Coua.2.p.ſponſ.c.6.§.9.nu.2.&.4.Naua.prælud.9.nu.13.per.c.ſunt quidam.c.contra ſtatuta Patrum.25.q.1.quod ſi in voto etiam profeſsi diſpenſat, ideo eſt quia partim pendet à voluntate humana vouentis ſine prętudicio tertij. D. Tho.2.2.q.88.a.10.ad 2 &.4.d.38 q.1.4.1.Ferrar.4.cōt.g.c.60. Med. C.de conſeſ.q.de diſpenſ. ſuper reuelan.cōfeſ.Caı.d.q.88.a.10.& 12.Syl.vot.4.§.4. Tabie.diſpenſ.§.2 Cou.in c.2.de teſta.nu.12.& cōmunis in. c.1.de vot.Felin.c.fin.de maior.& obed.Sot.lib.7.iuſt.q.4.a.1.lib.10.q.3.a.4.ad med. Victo.rel.4.de poteſt.Papæ & concil.q.1.ad tertium. q Adria.4.de confir.a.3.§.ad rationem.D.Thom.add.q.54.4.ad.2.Cou.2.p.ſponſ.c.6.§.10.num.17.&.c.quanuis pactum.2.p.§.4.nu.6 ſed idem Adri.de matrim.fol.3.Palud.d.26.q.4.a.3. aiunt impediri actionem ſacramenti: quia non fit debita materiæ applicatio & cōiunctio ad formam: ſed prior ratio eſt aptior, Soto d.4.a.5.Taper.a.20. r ſic bene Palud.ſup.& Adri.de matrim. vt ſi Parochus ſit nominatim denuntiatus habet quidem materiam.i.oues, ſed quia vſus iuriſdictionis impeditur, non abſoluit: quia non fit applicatio materiæ debita ad formam. s qui ordinatus eſt cum eſſet fidelis, ſi fiat hæreticus non amittit characterem ordinis. Auguſt.2.contra Parmen.c.13.Torren.3.confeſ.c.1.§.10.Trid.ſeſ.23 c.4.can.4.vt ſi matrimonio ſuperueniat hæreſis, vel amputatio virilium non ſoluitur. Triden.ſeſ.24.can.5.item ſi ab epiſcopo hæretico & vir hæreticus ordinetur recipit verum ordinē, & vere conſecrare poteſt Euchariſtiam, vt contra Mag diſt.13.affirmant D.Thom.3.p.q.82.7.add.q.38.2.Alex.3.p.q.35.mem.9.Doct.d.13.Alber.a.32 Soto.q.1.a.8.Gab.lectio.2.&.55.Caſtro.2.de iuſt.hæret.pu.c.21.Loazes de matrim.Reg.Ang.dub.7.num.36.Nauar.c.1.§.laboret.c.placuit nu.14.44.de pœnitentia.d.6. Couarru.1.variar.c.11.num.8.

CAP.

C A P. IX.

De mutatione in verborum forma, & coniunctione formę cum materia.

§.1. *Mutatio accidentalis in materia l. forma nõ vitiat ſacramentũ, ſed mutatio ſenſus.*

2 *Quæ forma fiat per indicatiuum, imperatiuum, vel optatiuum, mutatio in verbum ſynonymum. & §.4. ſic Græcus mutat.*

3 *Forma ſignificat effectum.*

6 *De corruptione vocis, vt baptiſmo in nomine Patrias.*

7 *De balbo.*

8 *Tranſpoſitio vel interpollatio.*

9 *Vnus proferre debet totam formam, præterquam in vnctione.*

10 *De coniunctione morali formæ cum materia.*

11 *De contactu in ordine.*

12 *Additio aut ſubtractio.*

13 *De inducente nouum ritum.*

15 *Quale peccatũ ſit mutare verba.*

Circa verborum formam, & ſenſum fieri poteſt mutatio ſubſtantialis vel accidentalis tantum, vt in materia mutatio ſubſtantialis fit ſi vinum fiat acetum, [a] vel panis cremetur, & fiat carbo, in quo fieri non poteſt cõſecratio: at valet, ſi accidentaliter materia mutetur, vt quia parum aceſcit vinum, vel fermẽto corrupta eſt partim maſſa: vel ſi materia pœnitentiæ, vel matrimonij ex verbis mutetur in nutus & ſigna. ſimiliter accidentalis mutatio formæ in eodem idiomate fit in verbum ſynonymum: ſi fiat cum eadem proprietate & æque diſtinctè, [b] vel in verbum alterius linguæ admixtum, & non tollat ſenſum & veritatem formæ, valet ſacramentum. [c] Nam alias in ſolo Syriaco, vel Hebraico ſermone valeret ſacramentum, in quo Chriſtus inſtituendo formam locutus eſt. at ſi mutatio variet ſenſum, mutatur forma: ac ſubinde mutatur ſubſtantia ſacramenti: vt non tantum Theologi, ſed iuris periti, [d] probant, dum agunt de ſolennitate quæ in contractu, aut in teſtamento inſtituitur in lege pro forma.

2 Oportet vt verba in quæ fit mutatio ſignificẽt ex communi vſu & impoſitione: [e] quia in communi ſignificatione fundatur ſignum ſacramentale: vt ſi dicat obluo te, remitto tibi, iſtud eſt corpus. nec verò in ea mutatione peccat mortaliter, ſecluſo ſcandalo: [f] tutiuſque fœmina quæ male profert Latine, baptizaret in neceſsitate vernacula lingua [g] ſeruandus tamen eſt communiter vſus eccleſiæ Latinę, [h] etiã in ijs quæ ſunt extra eſſentiam quidem ſed de præcepto & quadam integritate formæ ac materiæ. [i] Si dicat hoc ſit, fuit, vel erit corpus meũ mutatur ſubſtantia ſenſus, nec valet conſecratio, [k] vel baptizor tibi. forma in omnibus ſacramentis enunciatur per indicatiuum de præſenti: præter extremam vnctionem vbi profertur per optatiuum, & ordinẽ vbi per imperatiuum. forma indicatiui, quando cum materia reſultat verum ſacramentum etiam informe, habet verum ſenſum: vt in ſacramento pœnitentiæ explicabitur. [l]

3 Non oportet vt qui baptizat aut aſtantes intelligant verba, ſi habeat intentionem Chriſti vel eccleſiæ: quia hæc vim ſuam habent à Deo, qui per determinata verba inſtituit ſignificari practice gratiæ effectum: [m] & ea ſigna quæ habebant ſignificationem de ſe indifferẽtem & variam, determinauit ſua inſtitutione Chriſtus, & intentione miniſtri, vt clare ſignificent effectum. Sic forma in euchariſtia, pœnitentia, & vnctione clare ſignificat: ſed in baptiſmo & alijs non tam clare, niſi ex accommodatione Dei ſua inſtitutione determinantis, vt ablutionis forma, confirmationis, vel matrimonij ſignificet practice propriũ effectum gratiæ.

4 Si verba in quæ fit mutatio ſint æquiuoca, oportet vt ex adiunctis circunſtantijs determinetur ſignificatio ad legitimum ſenſum formæ: vel certe ex intentione proferentis [n] determinetur ſenſus ambiguus: peccat tamen, qui eligit verborum formam obſcuram & de ſe indeterminatam. Græcus in eccleſia Græca Orientis bene ſic ait, baptizetur ſeruus Chriſti: [o] bene conſecrat in materia fermentata, [p] & in conſecratione calicis omittit quædam verba, vt myſterium fidei. Hæc enim recte facit, ſaluo ſenſu, pro ſuæ eccleſiæ conſuetudine quam ſeruari iubent ſacra concilia.

5 Triplex defectus accidere ſolet in forma. [q] 1. ex verborum corruptione. 2. ex tranſpoſitione vel interpolatione. 3. ex additione vel detractione verborum. 1. ſi lapſu linguæ vel balbutie accidat modica verborum corruptio & accidentalis, præſertim in fine dictionis Latinæ, non vitiat ſacramentum: [r] quia non oportet vt verba ſic corrupta in rigore ſignificent idem, ſed ſatis eſt vt ex modo quo hic & nunc proferuntur, maneat moraliter idem ſenſus communiter intellectus ab audientibus, & recta adſit intentio: vt ſi S. pro C. aut. N. pro M. proferat. vt, es corpus meum, quia Hiſpani ſic ſolent corrupte proferre. [s] apud Latinos periculoſior eſt mutatio in principio dictionis.

6 Quando idiota bona intentione operatur, ſed ex imperitia vel impedimento naturali corrumpit verba dicens: baptizo te in nomine patrias, & filia, & Spiritu ſancta. Zachar. Pont. definit hanc accidentalem eſſe mutationem, quæ non variat ſubſtantiam rei. [t] At ſi de induſtria corrumpat verba, quorum eſt dubius ſenſus, ſuſpecta videtur intentio, [u] & ſub conditione eſt ab alio iterandus baptiſmus. Si tamen qui de induſtria corrumpit, ſeruat intentionem eccleſiæ, valet, quando dubia & æquiuoca verba determinantur ex intentione: [x] quia concurrunt materia, intentio, & ſenſus formæ moraliter intellectus à circunſtantibus.

7 Si balbus valde titubat, non eſſet ordinandus [y] ob fœditatem & indecentiam: ordinatus raro celebret & in occulto, nec enim omnino eſt prohibendus ab officij iam ſuſcepti executione, qui non vitiat verba ſcienter, ſed facit quod in ſe eſt. Si tamen balbuties ſit parua, celebrare ei licet etiam in publico. [z] 3. Si tanta eſſet prolationis corruptio etiam inculpata ex inuincibili inaduertentia aut balbutie, vt tollat omnino ſenſum formæ, certum eſt non perfici ſacramentũ. [a] 4. quã uis in materia dubiæ aquæ liceat in neceſsitate baptizare infantem morientem, ſi non adſit alia: vix tamen accidet caſus, quo liceat baptizare in forma dubia. [b]

8 Tranſpoſitio verborum communiter videtur accidentalis, & fit ſacramentum; quia non mutat ſenſum, vt ſi dicat, meum eſt corpus hoc: [c] at ſi in communi modo loquendi mutet ſenſum, non fit ſacramentum. [d] 2. Si proferat cum magna verborum diſiunctione, & temporis interpolatione, vt ſi hora prætereat inter vnum verbum & alterum, nihil valet: [e] præſertim ſi diuidatur, vt hoc eſt cor. deinde poſt

C A P. IX.

VT [a] dictum eſt. c. 8. fin. [b] quia baptiſmus in nomine genitoris aut Trinitatis eſt dubius, aut non valet: quia non ſignificat æquè diſtinctè, vt in nomine Patris. [c] Doct. d. 3. D. Thom. q. 60. 7. ad. 3. Soto. d. 1. q. 1. 7. Ledeſ. 1. p. q. 1. ar. 7. Richar. d. 3. a. 2. q. 3. §. 4 Marſil. q. 3. Palud. q. 1. Bon. q. 2. ar. 2. Gab. lect. 38. Aſten. lib. 4. tit. 1. a. 2. Syl. bapti. 1. § 5. & ſeq. Tabie. bapt. 3. §. 17. Abb. c. fin. de bapt. Feli. c. ad audicti. de reſcrip. nu. 7. eſt de fide, quod valet Latino ſermone, quo vtitur eccleſia Roma. [d] per ſingularem. l. Iulian. §. ſi quis. ff. ad exigendum. & ex multis probant Tiraquel. de vtroque retrac. tit. 1. §. 36. gloſſ. 2. num. 26. & in. ll. connubial. gloſſ. 4. num. 3. glo. 6. numer. 4. gloſ. 7. nu. 92. Doct. c. cum dilecta. de reſcript. Couar. de teſtam. c. cum eſſes. nu. 6. [e] Soto. q. 1. a. 8. col. 8. & recent. etiã iuriſper. nõ ſatis eſt, vt quis priuata autoritate ſibi imponat conficta nomina: quia cum ſacramentum ſit propter bonum commune, oportet vt verba & ſigna ſint authẽtica. falſo add. Sot. ſi imponat ad plebẽ nomina .ſ. abſq; autoritate valet, imo nec pro hoc, nec pro alijs cõtractibus valet hæc impoſitio. [f] Soto. Ledeſm. Recent. [g] conſulit Soto, & Recent. [h] vt de ritibus ſacram. Conci. Tridentin. ſeſſio. 7. can. vltim. & de bapti. can. 3. Eccleſiã Romanam vocat matrem & Magiſtram eccleſiarũ. & ſeſsio. 22. c. 8 Bellarmi. lib. 1. ſacra. c. 21. col. 6. citat Patres qui carpunt hęreticos mutantes formã. Irẽ. lib. 1. c. 18. Tert. lib. de bapt. Cypr. epiſ. ad Iubaianũ. Baſi. homili. in ſanctum baptiſm. Didy. lib. 2. de SS. Aug. 6. de bap. cõt. Donat. c. 25 Dam. lib. 4. c. 16. conc. Nicen. can. 19. Arelatẽ. 1. cã. 8. Laodicẽ. can. 8. Prateol. de hæreſ. ver. cataphrygæ. [i] vt in abſolutione ego, & à peccatis tuis, & impoſitio pęnitẽtię. in cõſecratiõe calicis admiſtio aquę, & myſteriũ fidei: qđ Græci omittũt. [k] Rich. D. Th. q. 78. a. 2. vt ſup. c. 2. fi. & dicetur lib. de euchar. c. 16. [l] li. 1. de pœnit. c. 12. [m] Sebaſt. q. 60.

q. 60. pag. 9. [n] D. Thom. q. 60. a. 8. vbi Caiet. Soto. Ledeſ. [o] [p] ſic Græcis conceſſum declarat cõcil. Florent. vt in his quiſque ſeruet morem probatum ſuæ eccleſiæ, vt ſuis loc. dicetur. [q] D. Thom. q. 60. a. 7. ad. 3. & ar. 8. Soto. Ledeſ. Bellar. lib. 1. ſacram. c. 21. & cit. lit. c. [r] D. Thom. a. 7. ad. 3. Soto. Ledeſm. Bellarmi. at in princip. dictionis plus nocet mutatio, vt baptizo in nomine matris. ſed Græce verba per inflexionẽ tẽporum mutant principiũ abſque mutatione ſenſus. [s] quidam Hiſp. ſic proferũt, Zanguis, & meun. [t] Zachar. Pont. c. retulerũt. de cõſec. d. 4. habet to. 3. conci. colligitur ex Ambr. 1. ſacram. c. 2. Augu. 6. de bapti. c. 25. D. Thom. a. 7. ad. 3. Soto. Ledeſm. Bellar. Richar. d. 3. a. 2. q. 3. §. 5. Bona. a. 2. q. 2. Palud. q. 2. co. 6. Syl. Angel. Tabien. Aſten. quod ex ſpeciali Dei prouidentia definitũ eſt vt tuti eſſemus circa minora vitia prolationis. nec decet ſcrupuloſum facere geſticulationes, vt plene proferat: at ſi Arianus ſic baptizet, aut impius vt neget Patrem habere filium naturalem, ſed tantum animam, vt filiam adoptiuam, non valet. [u] D. Thom. a. 7. ad. 3. non negat, ſed ait, nõ videtur perfici ſacramentum, ideſt, præſumitur quod non intendit perficere. Soto. ar. 8. Ledeſm. Aſten. Recent. Bellar. [x] Recent. Bellar. c. 21. col. 5. fin. Palud. d. 3. quæſt. 1. a. 3. nu. 24. & hic eſt interpretandus D. Thom. ſup. Soto. quæſt. 1. a. 8. Anto. 3. p. tit. 14. c. 13. §. 3. & dicto. c. retulerunt. [y] Palud. diſt. 3. quæſt. 1. Soto. Recent. [z] Palud. [a] communis Theol. omnium vt patebit in ſingulis ſacramen. D. Th. a. 7. ad. 3. Soto. Ledeſm. [b] Si quis miniſtro minetur mortem niſi morientem baptizet in nomine genitoris, &c. excuſatur ſic baptizans pro vitando periculo, ſed propter dubium rebaptizet ſub cõditione ſi tẽpus adſit. [c] at Soto dicit hanc formam eſſe dubiam; quia ly hoc demonſtrat diuerſimode. [d] Vt ego Patris te baptizo in nomine filij, non valet: D. Thom. a. 8. ad. 3 Soto. Ledeſm. & Doct. cit. lite. C. quare ſi ſcrupuloſus in fine formæ ſanguinis, repetat verbum aliquod de primis, quod putat non bene aut nõ ptuliſſe, nihil prodeſt ea repetitio: quia eo loco non reddit ſenſum formæ quod vero Ariſt. ait, nomina tranſpoſita idem ſignificant: nempe communiter. Soto conſulit vt in dubio iterentur verba à principio: & in baptiſmo addat conditionem, ne rebaptizet. [e] D. Thom. ar. 8. ad tertium Soto. Ledeſm. Bellarm. c. 21. Richar. d. 3. a. 2. q. 3. §. 3. Syl. bapti. 1. §. 8.

alia verba, addat pus meum : quia moraliter non eſt vna & continua oratio, nec vnus ſenſus. Secus ſi parua ſit interpolatio, vel interpoſitio ſermonis ex quadam deuotione, vel ſubita occaſione: [f] quia per hoc nõ interrumpitur ſenſus formæ ſecundum vſus accommodationem, nec intentio proferentis.

9 Tota forma eſt ab vno miniſtro proferenda, [g] alias ſenſus formæ non eſt verus: in extrema tamen vnctione ſingulare eſt vt ſingulæ vnctiones cum ſingulis partialibus formis fieri poſsint à multis ſacerdotibus, qui ſibi ſuccedant: vel ſimul proferant. [h] quia datur per modum deprecationis, oratio autem perfici poteſt & continuari à multis vt impetret. Idem videtur de matrimonio, quando vterque contrahens ſimul verba profert & finit, tradens & acceptans: tunc verba vtriuſq; ſunt ſibi mutuo forma. vel certe traditio eſt materia, ſed acceptatio ſignificata per verba habent rationẽ formæ.

10 Generaliter requiritur quædam coniunctio : quia forma non actuat materiam niſi ſibi aliqualiter coniunctam & præſentem: idq; maxime curandum eſt in ſacramento baptiſmi, [i] ſine quo nihil prodeſt aliorum ſacramentorum receptio: & in ſacramento ordinis ſacerdotalis, [k] ſine quo nihil confert abſolutio peccatorum, oblatio vel cõſecratio euchariſtiæ: vt dũ quis aqua tingitur, vel dum tangit aut acceptat vaſa ſacra qui ſacerdotio initiatur, debet miniſter proferre ſaltem partem aliquam verborum formæ. [l] Si tamen finita ablutione proferret ſtatim formam, vel finita forma ablueret, cenſentur ſimul moraliter : neq; eſt repetendus baptiſmus. [m] In cõfirmatione & extrema vnctione ſimilis coniũctio moralis requiritur.

11 Maior eſſe debet coniunctio & præſentia, dum conſecratur materia euchariſtiæ, [n] vel vt cauſet gratiam dum guſtu ſumitur. In ordinatione autem vbi forma per imperatiuum profertur, non videtur neceſſarius contactus: [o] ſed ſatis eſt vaſa ab epiſcopo tradita acceptare ſigno externo. In matrimonio quia cõtractus eſt, & in ſacramento pœnitentiæ, quia iudicium eſt, ſatis dicitur moraliter præſens materia quæ eſt actus humanus: quamuis conſenſus à primo contrahente expreſſus nec reuocatus, vel confeſsio peccatorum præcedat multis diebus ante formam. [p]

12 Si formæ addatur vel ſubtrahatur aliquid quod non tollat verũ ſenſum formæ, valet ſacramentum: [q] vt in baptiſmo in nomine Patris Omnipotentis, & Ieſu Chriſti filij eius, & Spiritus ſancti paracleti. Si addat, & in nomine B. Mariæ, & ſana ſit intentio, valet: [r] quia ſignificat per illius interceſsionem. licuit Petro Apoſtolo addere in conſecratione panis, vocem enim: & ex traditione Chriſti in conſecratione vini additur, æterni, & myſterium fidei. [s] nec vitiatur forma, quanuis ſpeculatiua ignorantia putaret eam additionẽ eſſe de ſacramenti ſubſtantia. [t]

2 Si particulam quæ eſt de eſſentia (vt in nomine Patris, &c. in baptiſmo & confirmatione) putet non magis eſſe de eſſentia, quam in abſolutione peccatorum: & tamen ſponte proferat, non tanquam de eſſentia. quibuſdam videtur non facere ſacramentum. [u] At quia vir catholicus habet in generali eam implicitam intentionem, vt per verba à ſe prolata velit facere remotis opinionibus quidquid Chriſtus per illa in-

[f] §. 8. Tabie. bap. 3. §. 18. [f] Vt ego te baptizo (fuge hinc, vel Dominus tecum) in nomine Patris, &c. Balbus qui multum interrumpit, & ſcrupuloſus caueat ne incidat in maius periculum : ſed confeſſarius ne illum ſcrupulis magis grauet. Soto. Ledeſ. Recent. [g] vt dicetur lib. de bap. c. 30. §. 2. [h] Recent. Taper. art. 12. bene colligunt ex Iacob. 5. infirmatur quis, inducat preſbyteros, nẽpe multos. & id præſertim tenent qui aiũt, in ſingulis vnctionibus cõferri particularem gratię gradum. [i] [k] quod in praxi obſeruandum eſt, vt dicetur lib. de bap. Augu. tract. 80. in Ioan. accedit verbum ad elementum & fit ſacramentum. [l] Cõmunis Scot. diſt. 6. q. 3. Gabr. q. 1. conc. 8. Palud. Maior. d. 2. q. 2. Caiet. opuſ. de ordin. to. 1. tract. 26. q. 23. & q. 66. art. 8. Syl. bap. 5. §. 2. vnctio. §. 7. Tabiẽ. bap. 5. §. 3. fin. cũ gloſ. c. detrahe. 1. q. 1. Armi. vnctio. Nau. c. 22. nu. 7. 8. 12. 17. [m] Soto. d. 3. q. 1. a. 8. d. 14. q. 1. 3. Ledeſ. q. 7. art. 8. dub. 5. quæſt. 36. a. 5. fin. Victo. ſumm. §. 38. 230. & hoc intendit Richar. d. 3. a. 4. quæſt. 2. fauet Bona. in. 1. part. 2. quæſt. 1. [n] ſi antequam exprimatur liquor ex vuis dicat ſanguis meus eſt, & expreſſo vino proſequatur oſtendens, hic calix: non fit conſecratio, quia oportet totam formam præſentem eſſe materiæ, vel ſubiecto in quo recipitur. [o] Soto. d. 24. q. 1. a. 3. Ledeſm. Victor. & Recent. contra Caiet. d. opuſ. [p] Soto. Ledeſm. Nauar. c. 22. numer. 80. [q] D. Thom. a. 8. c. & ad. 3. 3. Soto. Ledeſm. [r] D. Tho. ar. 8. ſignificat. Soto. Tabien. bap. 3. §. 17. Syl. bapt. 1. quidam Recent. [s] Ly enim. D. Tho. q. 78. 2. ad. 5. de alijs ar. 3. ad 9. Innoc. c. cũ Marthæ. de cel. miſſ. [t] Soto & Recent. ſic non vitiatur, ſi ex parte materiæ putet vnctionem eſſe de neceſſitate baptiſmi, & verũ balſamũ eſſe de eſſentia chriſmatis, & miſtionẽ aquæ cũ vino. ſic nõ nocet, ſi in forma panis putet quod ly enim, aut Græcus qđ ly pro vobis tradetur, putet eſſe de eſſentia : nã falſitas non ineſt in oratione formę, ſed in opinione miniſtri, alias qui in conſecratione vini putat omnia eſſe de eſſentia, exponeret ſe periculo: quia multi negant probabiliter eſſe de eſſentia. nec oppoſitũ dicit D. Th. q. 60 8. ad. 1. quanuis d. 3. q. 1. 2. 3. & Palud. q. 1. Adria. de bap. Led. q. 1. a. 8. falſo putent nõ fieri ſacramẽtũ: ſed reuera ſenſus eſt hypotheticus, vt his poſitis omnino velit cõſecrare, ſi Chriſtus ita inſtituit, vt ipſe putat: vel ſi aliter inſtituit. [u] D. Tho. Palud.

ſtituit, & eccleſia tenet, fit ſacramẽtum: [x] licet decipiatur ſpeculatiuo errore, aut opinione priuata. Hic enim concurrunt materia & forma, & ſufficiens intentio virtualiter. Simili ratione videtur valere, ſi verbum ſubtrahat quod falſa opinione putat pertinere ad eſſentiam : & tamẽ vult facere quod põt: vt cõſtat in eo qui ſic contrahit matrimoniũ. [y]

13 Si hæreticus putet formã euchariſtiæ ſignificare, panẽ eſſe tantũ figurã corporis Chri : vel baptiſmũ externũ nõ regenerare, vel non niſi ſub forma Græcorũ valere. [z] & tñ abſolute prolatis verbis intẽdit exhibere ſe Chri miniſtrũ, fit ſacramẽtũ, licet intendat inducere nouũ ritũ [a] & illũ execraret eccleſia Rom. [b] quia cõcurrũt omnia requiſita ad ſubſtãtiã ſacram. Secus ſi errorẽ ſuũ exprimat in forma etiã ex ignorãtia: quia forma fit falſa ex intẽtione dũ ſic intẽdit inducere nouũ ritum [c] cõtra veram eccleſiã: licet quidã falſo [d] valere putent, ſi in cõi dixerit, ſe intẽdere id qđ eccleſia. At quãdo ſacramentũ pœnitẽtiæ recipitur in forme abſq; effectu gratiæ, manet verus ſenſus formæ: quia ſacramentũ de ſe eſt cauſa ſufficiens & efficax, [e] niſi fictione impediat: præſertim dũ remoto per pœnitẽtiã obice datur gratia prioris ſacramenti ob quã tũc forma verificatur: [f] nã vetera erãt vera ſacramenta, quæ tamen ſignificabant gratiam in futuro per Chriſtum conferendam: ſic enim dando ius, ſignificant futuram gloriam.

14 Dũ puer morti proximus proijcitur in puteũ prolata forma non regeneratur, [g] quia nõ manet ſenſus formæ: finita formæ prolatione quæ perfectũ ſenſum generat, ſimulq; applicata materia, ſtatim ſequitur effectus ſacramẽti: quãuis moroſus miniſter ſcrupuloſe differat ſonũ prolationẽq; vltimæ ſyllabæ aut literæ: [h] alioquin in libertate miniſtri eſſet impedire tũc effectum ſacramenti, cum tamen adſint omnia neceſſaria: nempe forma materia & intẽtio.

15 Peccatum ex quacunq; mutatione per additionem, detractionem corruptionem prolationis, interruptionem aut tranſpoſitionem verbõrum, eſt ſacrilegium m. ex genere, dum mutat veritatem formæ, aut dubium reddit: quod in particulari arbitrabitur vir prudens. [i] excuſatur à M. 1. ex leuitate materiæ, ſecluſo contemptu & ſcandalo : leuis vero eſt communiter ſi manet verus ſenſus. [k] 2. dum mutat ſenſum excuſat defectus deliberationis: aut leuis negligentia, dum præceps fuit prolatio. quod qui aduertit poſtea, debet in dubio probabili iterare [l] ſecreto formam verborum : & in iteratione baptiſmi addatur conditio ob periculum irregul. Si autem obrepat tãtum ſcrupulus an apte protulerit formam, repellendus eſt.

CAP. X.

Sine vera miniſtri intentione nõ fieri ſacramentum.

- §. 1. *Cur requiritur cordatà miniſtri intẽtio.*
- 2 *De triplici gradu intentionis.*
- 3 *Si miniſtro deſit intentio non ſuppleri à Chriſto vel ab eccleſia.*
- 4 *Quomodo ſupplendus defectus. de Athan. puero qui iocoſe ſed vere baptizabat.*
- 5 *Error ſpeculatiuus non impedit effectum.*
- 7 *De conditione ſi addatur intentioni, ſicut & matrimonio.*
- 8 *De eo q intẽdit inducere nouũ ritũ.*

IN miniſtro đ neceſsitate ſacramẽti requiritur vera intẽtio humana [a] ſaltẽ generalis, [b] faciẽdi quod facit eccleſia, vel quod Chrs inſtituit: melior eſſet intentio [c] particularis:

[x] Palud. Dur. Adria. ſup. ſed ſunt interpretãdi. [x] Recent. Soto. [y] quia intentione implicita, vult facere id quod poteſt per omnia illa verba. Soto. d. 27. q. 1. a. 3. §. ſed alia. d. 29. q. 2. 1. d. 35. ar. 2. quem ſequitur Cou. 2. p. ſponſ. c. 3. §. 7. n. 2. [z] ſic falſo quidam Gręci, qui idcirco rebaptizant baptizatos ſub forma noſtra, de quo in. c. licet. de bap. [a] quid ſit intentio inducendi nouum ritũ explicat Soto. d. 1. q. 1. a. 8. col. 4. ſed ſine cauſa impugnat Palu. d. 3. q. 1. in multis. [b] colligitur ex D. Tho. ar. 8. ad. 2. a Palud. Bellarm. lib. 1. c. 21. Recẽt. Peña. Frat. Med. & alij contra Sotũ ſup. Innoc. c. 1. nu. 4. de baptiſ. quia non requiritur fides miniſtri. D. Thom. q. 64 9. ad. 1. [c] D. Thom. art. 8. ſic exponit Auguſt. tract. 80. in Ioan. & ar. 7. ad. 3. Zachar. d. c. retulerunt. de conſ. d. 4. & clarius. D. Tho. d. 3. q. 1. 1. 3. Bon. 1. p. d. a. 1. q. 3. ad fi. Scot. q. 2. Gab. q. 2. a. 2. cõ. 3. Palud. q. 1. Durand. ſignificat Richard. artic. 2. quæſt. 3. §. 2. & 5. Alexan. 4. par. quæſt. 13. memb. 3. artic. 3. Adrian. de baptiſ. artic. 3. dub. 2. Anton. 3. par. titu. 14. cap. 13. §. 3. Soto. artic. 8. Ledeſm. Sylueſt. quia ſenſus ex intentione pendens eſt anima vocis, & mutato ſenſu mutatur verbum formaliter. [d] Ledeſm. quæſt. 1. artic. 8. [e] conc. Trid. ſeſ. 7. cano. 7. [f] ſic etiam ſignificat futurã gloriã, ad quã dat ius & pignus. ſup. c. 2. fi. [g] diceť lib. de bap. c. 7. §. 3. [h] ſic D. Th. admittit inſtans vlt. vocis. q. 62. 4. ad. 4. q. 75. 7. ad. 3. q. 78. 4. ad. 3. & alia loca citat Cap. d. 1. q. 1. ad. 2. Scoti. cõt. 3. con. & diceť inf. c. 19. [i] Sot. d. a. 8. & Recẽt. cum D. Th. q. 60. 8. Caie. a. 6. [k] Sot. [l] Sot. vt diceť. inf. c. 24. §. 4. & đ bap. c. 31.

CAP X. [a] COnc. Florẽ. Tri. ſeſ. 7. đ ſacr. cã. 11. đ bap. cã. 4. de pœni. ſeſ. 14 c. 6. cã. 9. D. Th. q. 64. a. 8. Sot. d. 1. q. 5. a. 8. Led. q. 5. a. 8. dub. 4. Hug. li. 2. p. 6. c. 3. Victo. §. 35. Alex. 3. p. q. 18. 4. p. q. 13. m. 1. a. 1. Altiſ. li. 4. tract. 3. q. 7. Sot. d. 3. q. vni. ar. 5. DD. cũ Mag. d. 4. Bon. Alber. Ric. Palud. ibi Pala. q. 7. alij cum Mag. d. 6. Turrec. c. illud de conſ. d. 4. Archid. & cõis. c. ſolet. eod. Naua. à. c. 22. n. 7. c. 25. n. 91 Bell. lib. 1. ſacra. c. 27. [b] ita prædicti DD. & cõcil. [c] DD. ſup. vt in particulari cõferẽdi bapt. & effectũ eius quẽ fidelis miniſter nouit, ſed nõ requiriť vt in particulari intẽdat quod facit vera Chri eccl. Rom. ſed ſatis eſt id qđ facit eccleſia ſeu Chriani, imo id qđ videt facere hãc eccle. Salmãt. aut parochũ eius Bell. c. 27. Inno. c. ſi quis puerũ de bap. valet ſi intẽdat baptizare licet mẽte gerat nõ facere quod facit eccleſia.

hæc interdum ab Aug. [d] dicitur recta fides, ab alijs recta intentio, [e] nẽpe neceſſaria circa ſacramẽtũ: cui nõ obeſt praua intentio finis mali extrinſeci. ideo requiritur intẽtio: quia quando multa concurrunt ad vnum effectum & finem, & prolatio ſenſuſq; eſt de ſe indifferens ad multa, vt in ſacramento res & verba, oportet ab aliquo determinari in eum finem. [f] Eſt autem intentio actus liber voluntatis quò mouetur in finẽ aliquem: [g] ebrius enim, phreneticus & dormiens aut infans intentionem humanam habere non poterit, [h] quæ ad ſacramentum ſufficiat: nã veritas ſenſus in forma non eſt ſine humana intẽtione. Si quis ante amẽtiã aut ſomnum petijt baptiſmum, valet datus ei dum amens eſt aut dormit: quia in paſſo ſatis eſt prior intentio non reuocata & ſine obice. [i] At in miniſtro qui agens morale eſt, requiritur intentionem manere in actu exteriori ſecundũ ſe humano & libero. [k]

2 In eo autem qui pollet habituali rationis vſu triplex gradus intentionis reperitur: [l] nempe actualis, virtualis & habitualis: prima & optima intẽtio dicitur actualis, qua ſponte & cum attentione cõficit ſacramentum; quæ ſtudioſe curanda eſt. [m] non quidem vt ſemper in actu ſignato recogitet dicens, volo facere quod facit eccleſia: ſed quia dum profert verba, attendat ad rectam pronuntiationẽ & ad ſenſum, & reuerenter contrectet materiam: deuote cogitet affuturam Dei gratiam in ſacramento, aut in euchariſtia corporalem Chriſti præſentiã. 2. virtualis quæ proceſsit ex aliqua actuali prius habita, ita vt actum non interruperit contraria intentione, aut longioris temporis interruptione: & hæc ſatis eſt, quanuis dum miniſtrat vel celebrat, diſtractione vagetur, [n] abſque memoria primæ intentionis: vel ſi ante annum habuit intentionem ſemper baptizandi vel conſecrandi non reuocatam hactenus. 3. intentio mere habitualis hominis qui nunquam exiuit in actum: qualis eſt in homine cordato dum dormit in ea animi præparatione, vt ſi ab illo peteretur, vellet miniſtrare ſacramenta: & hæc ad ſacramentum non ſatis eſt. [o] vt ſi dormiens baptizet vel conſecret: aut ſi ſacerdotio initiatus neſcit quid ſit celebrare, nec vnquam habuit actualem intentionem celebrandi. Porro dum quidam Doctores, [p] aiunt habitualem intentionem ſufficere, minus proprie loquuntur, & vſurpãt pro virtuali intentione: quæ ſic dicenda eſt, quanuis non videatur fluxiſſe ex efficaci vi & motiuo primæ intentionis. aut quia licet nunquam habuit intentionem ſic explicitam, volo facere quod eccleſia Romana intendit. l. quod Chriſtus inſtituit: habuit tñ confuſam, vt ſi quis ordines ſacros ſuſcepit vt fiat ſacerdos & miniſter eccleſię, & abſque alia formali intẽtione (ſi nũquã habuit contrariam) conſueuit celebrare, & miniſtrare ſacramenta etiã cum diſtractione mentis: hic enim conficit euchariſtiam & alia ſacramenta. [q]

[d] Auguſt. epiſt. 23. libro. 7. de baptiſm. c. 53. & ſic poſſet explicari Cypria. ſermo. in cœna. Sebaſtia. quæſtione. 64. [e] ſic. diſtinct. 4. aiunt quidam, Alexand. 4. p. quæſt. 13. memb. 1. a. 2. Gabr. diſtinct. 6. q. 1. conc. 3. Scot. q. 5. vt exponit Bellar. nec obeſt ſi baptizet vt abutatur fœmina matre infantis. [f] Hanc rationẽ D. Tho. acceptat Alex. Richard. d. 4. a. 1. q. 2. Soto. Ledeſ. & Thomiſtæ quanuis male impugnetur ab Scot. q. 6. [g] D. Tho. 1. 2. q. 12. [h] Colligitur ex D. Thom. & Doct. Syl. bapt. 3. §. 13. Tabie. bapt. 6. §. 7. [i] inf. [k] ſic bene Soto & communis. hinc fit vt receptio matrimonij ideo non valeat ſi contrahens verſus ſit in amentiam, quia contrahens ſimul eſt miniſter. per procuratorem, tamen cum ſpeciali mãdato ſi fiat eo tempore quo contrahens dormit aut ebrius eſt, valet quia retinet virtualem intentionem cum habituali libertate. [l] Soto. Ledeſ. Syl. baptiſ. 3. §. 13. Tabien. Bellar. Gab. quanuis antiqui non tam plene diſtinguant. & Diuus Thom. duos gradus ponit. 1. intentio actualis. 2. habitualis, ideſt, virtualis. [m] Caiet. Soto. [n] Communis Doct. d. 4. Soto. Caietan. Ledeſm. Victor. Bellarmin. & ſane hanc Diuus Thom. ſup. & Scot. diſt. 6. quæſt. 6. vocant habitualem: quia in habitu retinere debet facultatem libertatis vt poſsit ſtatim habere actualem, quod ſeruit ne ſit ſcrupulus, ne forte actus baptizandi vel celebrandi profluat ex efficaci virtute & motione primæ intentionis. [o] eſt certa & communis ſententia vt aiunt Soto. Lede. Bella. contra Luth. dicentem ſatis eſſe ſi res, & verba adſint & vir ſuſcipiat in nomine Chriſti quanuis miniſter ficte & irriſorie cõferat. idem fere Catharin. opuſ. de intẽtione miniſtri ſacramentorum ait, ſi quis intendat fundere aquam & dicat: ego baptizo, (quẽ eccleſia ſolet facere) hæc intẽtio libera externi actus ſatis eſt, quanuis careat animo faciendi ſacramentum: & tamen ſubijcit ſe cenſuræ ſedis Apoſtolicæ, & conc. [p] ſic interpretandus eſt Diuus Thomas, Scot. diſtinct. 6. quæſtio. 6. vt exponit Soto. Ledeſm. Bellarmi. c. 27. & 28. argumento. 4. vt conſtat ex Diuo Thom. ar. 8. ad tertium: diſtinguit habitualem contra actualem, & explicat de virtuali & a. 9. ad primum, ſed quod ait articul. 8. ad ſecundum, eo refert vt qui recepit contentus ſit audiſſe externam prolationem formæ, niſi conſtet de contraria intentione miniſtri. Chryſoſtom. homilia. 85. in Ioann. ſolum negat efficaciam ſacramentorum pendere à bonitate & recta intentione miniſtri vt patet ex ratione eius.

[q] Soto diſtinct. 1. quæſt. 5. 8. ad tertium. Nauarr

c.25

3 Et quando miniſter intendit exterius applicare materiã & actiones, & cum his coniungit formam eo modo, quo eccleſia conſueuit applicare ad conficiendum ſacramentum, ſine vlla contraria conditione, credendus eſt vere baptizaſſe: [r] qui vero ſic recipit ſacramẽtum anxius eſſe non debet, quod ſibi euidenter non conſtet intentio miniſtri: ſed cõtentus ſit cõiectura morali. At ſi iniquus miniſter verba fictè protulit, ſublata interna intẽtione (vt ex malitia, irriſione, [s] aut quia metu ad actum coactus eſt) non proficit animæ phyſica ablutio, quæ corpus tantum mundat: nec Chriſtus ſupplet effectum gratiæ in pueris, vt ſaluentur propter generalem intentionem piæ matris eccleſiæ, vt quidam imperite putant. [t] quorum ſententia omnino falſa eſt. [u] quia illa non eſt vera intentio, ſed ſimulatio intentionis & irriſio.

4 Quare ſi ille defectus poſtea conſtet, baptizandus iterum eſt ſine vlla cõditione: nec adulto qui falſo per ignorantiam reputat ſe baptizatum proſunt ſacramenta abſolutionis, euchariſtiæ vel ordinis: [x] Excuſatus tamẽ ignorans à præcepto baptiſmi, quia reputat ſe baptizatum, ſi contritionem habeat in qua includitur votum baptiſmi, ſaluabitur adultus. [y] Qui per modũ ioci & voluptatis baptizat, non quidem irriſoriè abſq; intentione, ſed ad imitationẽ parochi cum vera intentione, hic cõfert ſacramentum cum fructu. [z] Quia non deeſt practica intentio, vt agat virtute Dei & intẽtione eccleſiæ, cui ſe ſubijcit: ſed deeſt rectitudo circa vſum, vt quando ex ioco, vel ex auara ſimonia baptizat, ſic legitur Athanaſius [a] cum eſſet iocoſus puer vere baptizaſſe pueros. Si tamen ex actione ludicra, dubia ſit intentio, dubitauit de eo baptiſmo. Aug. lib. 7. de bap. c. 51. & 53. præſertim dũ ſic ab infideli confertur. [b]

5 Valet baptiſmus ſi adſit in miniſtro ex ignorantia ſpeculatiuus error circa vim, efficaciam, effectum, inſtitutionemq; ſacramenti: aut circa veram eccleſiam. Vt quando hæreticus ſuæ credit, [c] non catholicę Romanæ: & tamẽ intendit practice facere id quod eccleſia Chriſti, vt fideles ſolent: vel facere hunc Chriſtianum, aut quod Chriſtus inſtituit, aut alio ſimili modo intendat quo miniſtrum ſe Chriſto ſubijciat. [d]

6 Si materialiter & ſpeculatiue erret, baptizans puerum quem falſo putat eſſe puellam, non nocet ſacramento: [e] quia intentio

c.25. num. 91. ſic ſatis eſt vt ſacerdos dum ſe induit habuerit animum conſecrandi formas ſecum allatas, quanuis tempore oblationis & conſecrationis non recordetur. [r] hoc tantũ vult D. Th. q. 64. 8. ad. 2. Soto. Ledeſ. Bellar. c. 28. Nau. c. 25. nu. 91. ſic ſatis eſt in eo qui ab hæretico recepit bap. ille enim vt recepit, ita nouit applicare formã & materiam cum intẽtione. at de Pagano baptizante ſuſpectus eſt baptiſmus, quia non didicit formam & intentionẽ eius quem nõ recepit. ſic intelligũtur Tertul. lib. de bap. Hiero. dialog. contra Lucifer. Bellarmi. lib. de bap. c. 7. ſi tamen nouit formam ſuſpectus eſſe poteſt de vera intentione propter quod Greg. Pap. 2. epiſ. ad Bonif. c. quos à Paganis de conſ. d. 4. iubet eos rebaptizari: nempe ſub conditione. & ob id Augu. 2. contra epiſ. Parmen. c. 13. & conc. Elibert. can. 38. aiunt certum eſt baptiſmũ à baptizato datũ valere: ſed de Pagano relinquũt ſub dubio: nempe quia dubitari poteſt de intentione aut de recta forma. & Trid. ſeſ. 7. de bap. can. 4. tacuit de bapt. dato à Paganis, certum eſt tamen valere ſi adſit recta intentio & applicatio formæ & materiæ. Nicolaus. 1. c. à quodam de conſ. d. 4. c. Roma. eodem. c. præter. §. ſciendum. 32. d. catech. Papę de bap. Bellar. de bap. c. 7. Caſtro baptiſ. hær. 5. D. Tho. q. 64. 9. q. 66. 9. ad. 3. Soto. d. 1. q. 5. a. 5. Hoſius inſtit. c. 38. & citat Aug. ſæpe. quare Aug. poſtquam lib. 7. de bap. c. 53. dubitauit quia id ait non dum definitum eſſe à concil. ſubdit tamen ſe ſentire quod valet datus baptiſmus à Pagano de quo Euſeb. 7. hiſt. c. 2. & 9. addi. Bern. Diaz in pract. c. 18. [s] vt ſtatim dicetur de baptizante per iocum. [t] Sic non tantum Catharin. ſed D. Tho. olim. d. 3. q. 1. 2. 2. ad. 2. d. 6. q. 1. 2. 1. c. ad. 2. & idẽ ei tribũnt Palud. d. 6. q. 2. Adri. de bapt. Tabie. ſentire. 3. p. q. 64. 8. 2. vbi tamen de ſolo adulto loquitur vt dicetur. hoc tamẽ tenet Rich. d. 6. a. 1. q. 2. ad. 2. Angel. bap. 5. §. 7. Syl. bap. 3. §. 12. & citant Aureol. D. Tho. Innoc. c. 1. de bap. & fauet Aug. 7. de bap. c. 53. hanc ſententiam putant probabilem Alex. Palud. Dur. q. 2. Gab. q. 1. a. 3. dub. 2. Marſi. [u] [x] ſic. plane D. Tho. retractans. q. 64. 8. ad. 3. per quod explicatur ad. 2. & a. 10. c. & ad. 2. q. 60. 8 Maior. d. 6. Soto. d. 1. q. 5. a. 8. Led. q. 5. a. 8. Tabien. Caie. Cap. Recẽt. & colligitur ex conc. Florent. & Tri. quia baptiſmus verus eſt neceſſaria ianua ſacramẽtorũ. quare qui abſq; charactere ſacerdotis abſoluit vel conſecrat nihil facit, licet reputetur ſacerdos. [y] de quo adulto loquitur tãtũ D. Th. q. 64. 8. ad. 2. & habet verũ quod aiũt DD. cit. lit. D. quod Deus ſupplet effectum ſacramenti quantum ad gratiam, non tamen quo ad characterem. [z] DD. Soto. Ledeſ. Bellar. c. 28. Caie. Capr. Sco. d. 6. q. 6. Gab. [a] D. Th. q. 64. 10. ad. 2. & 3. diſt. 6. in fin. literæ. Tabie. bap. 6. §. 8. Syl. bap. 3. §. fi. Duran. De Athanaſio referunt Rufin. 10. hiſt. c. 14. Sozomen. 2. c. 16. Niceph. lib. 8. c. 44. lib. 14. c. 14. 16. c. SS. 1. q. 1. Hug. lib. 2. p. 6. c. 13. Sot. q. 5. a. 8. Bellar. lib. 1. c. 28. aliud ſimile refert Niceph. lib. 3. c. vlt. de alio puero baptizante, iudicauit ratum eccleſia Conſtantinop. & B. Geneſius cum per ludum peteret baptiſmum in comœdia rogatus à ſacerdote mutatus gratia Chriſti reſpondit ſerio ſe velle baptizari: referunt Ado in Martyrolo. 8. Kalẽ. Septembris Vincen. li. 12. ſpecul. c. 102. Anto. 1. p. hiſt. tit. 8. c. 1. §. 9. Suri to. 4. [b] vt dictũ eſt lit. B. Bell. c. 28. col. 4. [c] vt citatũ eſt. §. 1. lit. L. ex Inno. D. Tho. d. 6. quẽ ſequitur Syl. bap. 3 §. 1. Soto. Led. quia fides nõ eſt neceſſaria in miniſtro. D. Th. q. 64. 9. ad. 1. [d] D. Th. q. 64. 8. ad. 2. & 3. Sot. Led. [e] Sot. d. 3. q. 5. a. 8. col. pen. & dicet li. de bap.

f d.3.a.5.ad.3. Syl. bap. 3.§.5. cum Hoſtien. D. Tho.4.d.30.q.1.1.ad.3. g Richar.Scot.d.6.contra Alex.vt ſi duo fideles dicant: volo facere contractum matrimonij, ſed non ſacramentum ij perficiunt vtrunque. h vt dicetur. lib. de matrimonio. c. 4.

olim à laico, vel ſi quis tempore peſtis proprio ore caperet vt Caieta. conſulit, haberet gratiam ex ſacramento. p ſup. c. 9. §.12. q ſup.c.9.§.12. contra Sotum. d.1. q.1.a.8.& tamen d.3.a.5. melius loquitur. r Vt dicetur infra.c.27.

practice applicatur huic, quē determinate habet præſentem: niſi forte expreſſis verbis intētionē excludat dicens, nolo baptizare niſi puellam aut Regis filiam. at ſi epiſcopus ad eos qui veniūt vt ordinentur dicat in generali: nolo à cenſuris abſoluere, nec ordinare eos qui accedūt ſciēter excommunicati & irregulares (ſic enim monet Pontificale) intelligitur quantum eſt ex ſe, ſi noſſet. & tamen dum particulari facto ordinat iſtum quem ignorat ligatum, applicat intētionem ſuam ſimpliciter & in particulari: & recedit à conditione generali: atq; ita vere ordinat. [f] Error tamen perſonæ in matrimonio vitiat, quia contractus oneribus plenus eſt, & deeſt conſenſus in recipiente circa ſubſtantiam cōtractus. Qui dicit volo miniſtrare baptiſmū, ſed nolo dare effectū quo mundetur à peccato: hic vere baptizat, [g] & mūdat animam bene diſpoſitā: quia cōcurrunt omnia requiſita vt cauſa ſit efficax, cuius influxū hic per accidentalē intentionē nō impedit: vt qui dicit volo vere emittere votū & iuramentū de refaciēda, ſed nolo manere obligatus, hic vere obligatur.

7 Conditio ſi addatur intentioni nil nocet, quando eſt vera de præſenti vel præterito, [h] ſicut addita matrimonio nō ſuſpendit cōtractū: & ſic addēda eſt dū ſubeſt rationabilis cauſa dubitandi an hic fuerit legitime baptizatus: [i] quare ſic dicēs: baptizo te ſi non es hæreticus, poſita cōditione (quāuis errore priuato putaret baptiſmū nō eſſe verū in hæretico) valet baptiſmus: [k] quia concurrunt omnia neceſſaria. Similis cōditio de præterito apponi poſſet in abſolutione, [l] vel alijs ſacramentis ex cauſa honeſta: [m] nā ſine cauſa eſt graue peccatum. Conditio vero contingens [n] de futuro ſi addatur, impedit ſacramentum.

8 Si Euchariſtiam iam conſecratam miniſtret ſacerdos abſq; intētione, nihil nocet: [o] in alijs vero ſacramentis quæ conſiſtunt in vſu, eadē eſt intentio conficiendi & miniſtrādi. Si quis verba æquiuoca proferat & intendat inducere nouum ritum contra eccleſiam Chriſti, non valet ſacramentum: [p] quia verborū ſenſus ex intentione determinatur ad falſum: vt ſi Arrianus dicat, & in nomine filij qui eſt minor patre: quia ille non intelligit minorē ſecundū humanitatē, ſed ratione perſonæ. At quanuis Græcos execraretur Latina eccleſia, quādo baptizarent ſub alijs verbis (puta baptizetur ſeruus Chriſti) valet baptiſmus: [q] quia habent ſufficientem formam & intentionē iuxta Chriſti inſtitutionem: quanuis errore ſpeculatiuo priuato putarent falli eccleſiam Romanam. ſi plures vnum baptizent aut celebrent vnā miſſam, intentio vnius non debet pēdere ab altero. [r] vt dicetur cap.7.

i dicetur lib.de baptiſmo. c. 9. k communis ſententia contra Sotum. d.1. q.1. a. 8. ad med. l Caiet. verb. abſolut. c. 1. Armi. §. 6. Syl.abſolutio. 3. §. 1. Nau. c. 26. nu.12.& de pœnitentia. d.6.c.1.à nu. 62. vide Couar.c.alm.1. p.§.11.n.6. Hēr.quodli. 4. Palac. d. 17.q.vl. col. pen. Fr.Medi.li. 2.c.12. frater Alex. in ſum.confeſ.lib.1.tit. 5.c.5. fin. m Vt ſi dubitat an abſoluerit, vel an puer ſeu phreneticus habeat plenū rōnis vſū n DD. cit. imo & conditio neceſſaria cum intentione ſuſpendendi effectum vt futurum impedit ſacramētum. vt baptizo te ſi ſol orietur cras. l dicetur lib. de matrimonio.c.4. Nauar. Caiet. Armil. frater Alex.idē Roſel. & Tabie.verb. abſolutio. o quia euchariſtia habet in ſe vim & non à miniſtro: quare licet detur à diacono &

CAP. XI.

De pijs ritibus in ſacramentorum adminiſtratione.

§.1.Et ſeq.& . §.7. ritus eſſe vtiles: ſed viatori tantum.§.8.
4 *Quomodo obligent.*
7 *Quoſdā ſumi ex imitatione Chr̄i.*
9 *De ritu vnctionis & triplici oleo.*
10 *Et ſeq. de varia manus impoſitione.*

QVidā externi ritus ſeu piæ cæremoniæ decenter inſtitutæ & præceptæ ſunt in catholica eccleſia, [a] circa ſubſtantiā actuū & circunſtantias loci, vt in templo conſecrato: temporis aut perſonæ quæ veſtibus ornatur: aut circa modum, vt de trina merſione baptiſmi: de lingua Latina in qua communiter fit ſacramentum, & ſacrificium.

CAP. XI. a Conc. Trid. ſeſ.7. de ſacram.can.13 Caniſi. Catech. tit.de ſacram.c. 8. & lib.4. Marial.c.12.ad fin. catech. Pij V. đ bap. ad fi. Vval. de ſacram. c.28.44.eſſe ex traditione Apoſtol. & de illorū ſignificatione. c. 45. vſq; ad 55. Pamel. ad Cyp.epi. 73.nu.6. & ad Tertul. de bap. nu. 1. Turri. ad Clem.lib.7. cōſti. Apoſt. c.23. Torr. lib. 3. confeſ. Aug.c.4 & to. 3. confeſ.Hiero.c. 5. Durand. lib.1.rational.c.8. lib. 6.c.82.à nu. 9. Caſtro. baptiſ. hęr. 6. 7. Abul. in Exo.& Leuit.& de ritib⁹ bap.DD. mox citādi. Bell.li.2.ſacra.a. 29.& đ bap.à c.24 Theſaurus ſacerdotalis. 1. p. in prin.Modern⁹ in cōmē. ad l. Dñico C.Theodo. de ſpectacu. Ordo Rom. tit. de bap. Raba.li.1.inſt.cler.à.c.27.Alcuin.diuin.offi.tit.de Sabb.Sanct.c.55.& eod.tit.Amalar.lib.de eccle.offic.

ſic.Pet.Greg.ſyntagm.de bap.n.9.Cucch.inſt. maio.lib.5. tit.2.à nu. 23.&.102.Bar.de Ledeſm.in ſum. tit. de bapt.difficul. 14. Hoſ.inſtit.c.37. Sōnius catech.c.20.ex ſcholaſt. DD. cū Mag d.6.Palud.q.vl. Sot.q.2 ar.2.&.d.3.a.10.Led.q.7. cū D. Th q.66. a. 10. de bapt. vbi Sebaſt. &.q. 72. ar. 12.de cōfir. Aſten.lib.4. tit.2. de ſacram. & de bap.tit. 3.a. 7.Syl.bap.5 §. 4. Tabi. bap.5.à §.8 Ang. Armi. Hug.li.2.p. 6.à.c.8. & hi citāt Patres. b quia religio eſt moraliū virtutū p̄ſtātiſsima D. Tho.2.2. q. 81.6.& adoratio latrię eſt exterior act⁹ illius q. 84.2.& oratio exterior. q.83.3 ex.1. Tim.2.&. 1. Corint. 14. Cyp. ſer. de ora.Dñic vt Deū colam⁹ animo & corpore Prou.16.Mat.22. cū ſit vtriuſq; autor Greg. Naz.& Nyſ.ora.de bap.Cyri.catec.3.alter Cyril. lib.2.in Ioā.c.42.Ter.de reſu.car.c.15.Greg.in.1. Reg.li.6.c.3.Cani.đ ſacr.c.8. c Iac.1.relig.mūda. viſitare.Aug.enchy.c.3.Deus colit̄ fide ſpe & caritate. d ſic deducit Vale.Max.li.1.c.1.Liui.lib.5. hiſt. e ſic deducit Aug.2.retra.c.37.Gell.4.c.9.Macro.2.ſatur.c.3.Gira.ſyntag.17.ſic Nazarei abſtinebāt vino. f Ioā.4.nō in mōte hoc: ſed in ſpiritu & verit.vbi Chry.Cyr.Theoph.Euthy.D.Th.Bella.2.ſacr.c.32.arg.7.ſed nō excludit rit⁹ externos, qui iuuāt vt excitetur ſpiritus. cauēdus tñ eſt nimi⁹ & ſuperflu⁹ rit⁹ q impedit deuotionē ſpiritus Aug. epi.119.c.19. g vt experimēto patet Aug.de cura pro mort.c.5.epi.119.c.11.&.9.cōfeſ.c.6.7.Bell.c. 31.pp.5. h Inn.1.epi.1.ad Decēt.Leo epi.81.cōc. Tol.4.can.2. Aug.epi.119.c.7.docēt intellectū, vt ſcrip.imag.& feſta de myſterijs.hinc ex ritu exorciſmi pbat Aug.puerū cōtrahere peccatū.1.de peccat.meri.c.34.& li.6.in Iulia.c.2.de myſt. quæ ſignificāt.vid.DD.qui ſcrib.de offi.eccl. ſed horū rō vix paucis nota eſt.Cani.de ſacra.c.8.ex Dion.eccle.hie.c.1.& vl.Orig.ho.5.Num.Aug.3.doct.c.9 i Vt Patet experimēto, quo oēs fere nationes vtūt his ritibus, quaſi ſigno naturali. k Tri.ſeſ.7.cā.13. ſic ritus in miſſa, & ordo miniſtrorū ſeruit ad ſolē-

nē autoritatē.Tri.ſeſ.22.c.5.cā.3.D.Th.3.p.q 83.3.& ſeq.Sot.d.13.q.2.a.3.inf.lib. de miſ.à.c.26. l ſic iidē ſacra. & alijs rit. eccl. cōſeruat vna relig. Aug.10.cōt.Fauſt.c.11.lib.de relig.c.17.Baſ.ho.13. de exhort.ad bap.D.Th.q.61.1.Sot.d.1.q.2. ar. 1.

quod fit ob varias cauſas.1. vt actus externi eliciti ex virtute religionis, [b] vt genuflexio & oratio cum cantu & adoratio. At opera fidei, ſpei caritatis & miſericordiæ, præſertim ex voto, vt dirigūntur in Dei cultū, ſunt actus à religione imperati. [c] Cæremoniam quidam deducunt à Cærete oppido, [d] vbi cultus Dei cōſeruatus eſt: aut à carēdo, [e] quia ſacrificij cęremonia vſurus carere debet certis rebus: vt vino, vſu vxoris & alijs. Nec tamē in his externis, ſed in ſpiritu eſt præcipuus Dei cultus. [f]

2 Deinde quoſdam ritus inſtituit eccleſiæ non iam indifferentes ſed quibus.1. interna deuotio fouetur & augetur. [g] 2.& his ob piam ſignificationē eruditur intellectus noſter, conſeruatur myſteriorum & beneficiorū memoria. [h] 3. cultus diuinus auget: dū Deūs tāquā autor nō tātū animæ, ſed corporis ex naturali inſtinctu, [i] apud oēs ferè nationes colitur expāſis manibus & vultu erecto in cœlū, vt Moſes Exo.c.17.& flexis genibus, ac tunſione pectoris.

3 Sic eccleſia, ritus inſtituit in ſolēni ſacramentorum & ſacrificij miniſterio: tum ad ornatum, [k] vt in veſtibus ſacris quibus miſſa celebratur, aut dum induit baptizatos veſte alba. tum ad melius conſeruandam vnitatem religionis: vt circunſtantiæ ſecundum tempus, locum & modum circa diuinum cultum eſſent omnibus fidelibus notæ & communes, & vt in his etiam ſeruetur vnitas eccleſiæ, [l] vt his etiam notis diſtinguātur catholici ab infidelibus, vt ſigno crucis. [m] Propter quod eccleſia ne quid cōmune cum Iudęis haberet præcepit vt Paſcha celebretur in ſeq. Dñica poſt.14. Lunā Martij. [n] & pro ſabbatho ſubſtituit ſeruari diē Dñicā. [o] ſic decuit vt oēs in eccleſia Latina proferrēt lingua Latina [p] ſacramentorū formas & alias precationes dū ſolenniter miniſtrātur, & Miſſa non vulgari ſed Latina lingua dicatur. [q] quod ſi eccleſia retinet quoſdā ritus de thurificatione, [r] & alijs quibus gētes & Iudæi vtebantur, differt tamē ſpiritu & intentione, [s] vt Act.15. Apoſtoli ad tēpus dixerūt abſtinendū à quibuſdam cibis. Tandē hi ritus & ſacramētalia per eccleſiā autoritate Chriſti inſti-

ob quas rōnes decuit ſacramētaj eſſe ſenſibilia. ſup.c.2.§.4. Tri.ſeſ.7.cā. 2.& 5.Cani. đ ſacra.c.6. Eki.ho.2.đ. ſacr. vbi aſfert.6. cauſ. Sic circūciſio Gen.17. data eſt in ſignū relig. ſed hęc rō, & vt ſacrm ſit efficax ſignū grǣ, magis cōuenit nr̄is ſacris quā veterib. Augu.3 doct.c. 9. in Num. q.33.in Leu. q.84.in pſa. 73. Ter. de reſurre.car. Chry.ho.60 ad pop. ho. 83.Mat quare Exod.18. monet Moſes, vt ipſe doceat cęremonias.Pla.Dial.đ reg.Quare Inn.epi. 1.Leo.epi.4.Baſ.epi.63.carpūt Epos, qui ignorāt cęremonias. Bell c.31.§.5. m ſic à pueritia docentur Chr̄iani frequēter dicere, per ſignū crucis. Aug.tra. 118.in Ioā.lib.1.cōfe.c.11.Bell.li.2 de imag.c.29. n Victor. PP.apud Euſeb.5.hiſt.c.25.& ꝑpter hoc ſimul coactū eſt cōc.Nicē.vt ait Epiph.hęr.70.Euſeb.3.de vita Cōſtāti.Atha.epiſ.de ſyn.Arim.Bell. c.31.§.2.& c.32.arg.5. o Apoc.1.in dñic.die Cou. 4.var.c.16. p vt vna lingua cōcordēt miniſtri, & apud exteras nationes miniſtrare poſsint cōmuni cōmercio.& hic mos manet à principio eccleſiæ in Hiſpan.Ital.&c.Bell.c.31.ꝑpo.6.ex V val.Iſid.Raba.Rup. q Bell.ſup.& li.2.de verb.Dei.c.15. & ne miſſa vulg.lingua dicatur, cōc.Tri.ſeſ.22.c.7.Bell. li.2.đ miſ.c.11.dicet inf.li.de miſſa.c.31.§.3. r D. Tho.1.2.q.103.a.3.ad.14.Bell.1.đ ſacr.c.32. arg. 5.ſic gētiles vtebant̄ bap.quodā, & ſacram.panis vt ait Tert.de præſcrip. Giral.ſyntag. 17. & de deo Pan.Plutar.apud Euſe.5.præpa.c.9.ꝙ tēpore Tyberij vox per varias regiones audita eſt, magnus Pan interijt.vide Niceph.8.hiſt.c.33.lib. 9. c. 19. Aug.18.ciui.c.12.17.& Melchi.in lege naturę obtulit ſacrif.panis & vin.prętertim quia dęmō apud genti.vſurpauit ritus quibus Deus colitur, ait Tertul.ſup. s Aug.20.cōt.Fau.c.4.Hiero.cōt.Vigilāt.

Bellar.c.32.arg.5.ſic templa idolorũ cõuerſa ſunt in tẽpla ſanctorum, Theodor.lib.8.de marty. Bellar.1.de beatit.Sanct.c.20.col.4. [t] inf.c.20.§.3.& de bapt.c.14.§.1.Bella.c.31.propo.2.&.3.Tert.in ſcorpiaco.Cyp.4.epiſ.6.Lact.4.c.26. Orig.Chryſ. Naziã. Nyſſen. Hiero. Epiphã.hęr. 30. Athan. lib. de incarnat.Aug.22 ciui.c.8. D. Tho. q. 60. a.ad.3.& 4. q.66.10.Tabie.bap.5.§. 11.Soto. d. 3.ar.5. [u] Trid.ſeſ. 7. can. 13.ſeſ. 21.c.2.: vt quod ſub altera ſpecie fiat communio, & cũ ieiunio naturę. [x y] Tri. ſeſsi.7.can. 13.Bell.c.31 prop.4. põt enim eccleſ. lege obligare ſub.M.ꝑſertim in rebus cultus diuini. nec epiſcopus abrogare poteſt legẽ Papę & eccl.vt dicit Trid. [z] Trid.ſup. Aug.19.cõtra Fauſt.c. 11.lib.32.c.14.a inf. lib.de bapt. D.Th.q.71. 3.ad.3.&.d. 6. Tabien. bap.5.§.8. &.3.cũ Pan. c.nouit. de bap. Mõdernus ad leg. dñico. C. Theodo.de ſpectac.Caniſ.de ſacram.c.8. ex Dion.c.2.eccle.hier.Clem.epiſ.3.Tertul. de coron.milit.Clem.li.7.cõſt.c.23. Baſi. Chry. Cyril. Cyp. Amb. Aug. Orig.ho.12.Num.Bellar.de bap. c.25.& de.7.ritibus bap.30.q.1.c.1.ibi gl.&c.cõtracto.de cognat.ſpirituali. [b] DD.cit.§.1.A.D.Th.3. p.q.71.Sot.d.6.q.2.& generaliter de his Cyp.li.1. epiſ.12.alias epiſ.70.Pamel.ad Cyp.epiſ.73.Orig. ho.6.in Ezech.Leo.epiſ.4.c.6.Cyr.catech.Amb.de ſacr.Vval.to.3.de ſacral.à.c.45. [c] D.Th.q.72.a. 12.Bella.li.de cõfir.c.13. [d] Vt plane ait cõc.Florẽ. [e] D.Th.3.p.q.83.a.3.& ſeq.de quo dicetur lib.de miſſ.à.c.26. [f] Tri.ſeſ.23.c.8.Bella.lib.de ord.c.12. & vide c.9.de manus impoſitione. [g] D.Th. add.q. 28.& pœnitẽtias publicas renouat Tri.ſeſ.24.ref. c.8. [h] de facto Nectarij ſcripſit Modernus li. & inf.lib.2. de pœni.c.12.§.4. [i] Tri.ſeſ. 24.c.10.Bella.li.de matri. c. 33. [k] Tri.ſeſ.14.ď vnct.can. 3. Bella.lib.de extre. vnct. c.10. [l] Vt in miſſa eleuatis oculis benedixit & fregit. & in bap.quidã ritus ſumũtur ex imitatione Chři dũ ſurdũ ſanauit Ioã.9.11. 20.Luc.vlt. Mar. 7. 10. Matt. 8.inf. lib. de miſſ. c. 32. §. 2. [m] Vt.1.Cor. 11.cętera cũ venero diſponã. Aug. epiſ.118.vt quod nõ niſi ieiunus cõmunicet &.3 doctr. c.21. cũ Cyp.li.2. epi.3. aquã vino miſceri in eucha. de alijs Clẽ. li. cõſt. Apoſt. Dion. eccle. hie.c.3.&.4 Ter.ď coro. mil. Baſi. de SS. c. 27. Dam.ſer.ď defũct. Cani. ď ſacr.c.8.Bell.1.ſacr.c.31. in prin. [n] Tri.ſeſ.7.cã.13.Bella.c.31.ꝓp.3.&.4.& refert ſe ad li.4.de Põt.Rom.c.15. [o] Bel.li.2.c.32.vt Mat.15.carpit traditiones hominũ & Mar.7. qñ repugnãt ꝓcepto Dei, vt qď neceſſaria parẽtib⁹ fili⁹ donabat ſacerd.&tñ Mat.23. ait hęc oportet face. Sic Deut.4.&.12.& Prou.30.vetat addi ſcripturę: nẽpe qď eis ſit cõtrariũ.Bell. 4.verb.Dei.10.4.Reg.16. &.21.taxat altare qď idolis erectũ eſt cont. altare Dei ď quo Dan.11. [p] de qq.d.eſt.§.1. [q] ſup.c.2.§. 4. [s] Aug.

tuta habent vim quandam ſpiritualem [t] ſuper perſonas: & illis adhibitis Deus ad modum operis operati, vt de aqua benedicta & exorciſmis dicetur conferebat effectum.

4 Hos ritus quanuis non pertineant ad ſacramenti ſubſtantiam, [u] nõ licet ſine neceſsitate omittere [x] nec per epiſcopos Papa inferiores mutare: [y] & multo minus ab vllo contemni. [z] Si quis ob periculũ mortis baptizatus, aut ſi ob aliquam cauſam ordinatus eſt ſine ritibus, ſunt poſtea ſupplendi in eccleſia ſolenniter: [a] ante baptiſmum catechumeni præparantur ad illius ſuſceptionem, & præcedit catechiſmus ad inſtructionem rudium: [b] & oratio cum exorciſmis & inſufflatione ad remouenda impedimenta, & repellẽdos Dęmones: & ad ſanctificationem adduntur vnctiones piæ, & conſignatio crucis. Deinde comitantur baptiſmum orationes cum ſignatione crucis, tandem poſt baptiſmũ induitur veſte alba quaſi modo genitus: vt lib. de bapt. dicetur.

5 Ante confirmationem conſecratur chriſma tantum in Sabbatho ſancto cum ſolenni ritu, & ſolenniter indutus epiſcopus miniſtrat. [c] Sic Apoſtoli confirmati ſunt ſolenni die Pentecoſtes in ſigno viſibili in quo eis datus eſt Spiritus ſanctus: [d] Euchariſtia conſecratur & iuge illius ſacrificium offertur in miſſarum ſolennijs cum pijs cæremonijs & miniſtrorum apparatu. [e] ordines ſolenniter celebrantur per ſtatuta anni tempora. [f]

6 In ſacramento pœnitentiæ cũ in occulto fiat confeſsio & abſolutio, non additur vlla ſolennitas: fuit tamen olim vſus ſolennis pœnitentiæ [g] quæ in loco publico agebatur impoſita pro publicis peccatis. Illam tantum publicam Nectarius Archiepiſcopus Conſtantinop. abrogauit ex cauſa quadam. [h] In matrimonio quia contractus eſt, ſi deſit quædam ſolennitas, vt præſentia parochi cum teſtibus, inſtituit Conc. Trident. ſeſ.24.c.1. irritum eſſe contractum & non fieri ſacramentum: præcipit præmitti tres denuntiationes diebus feſtis: & inito matrimonio fieri ſolennes benedictiones & nuptias cum apparatu conuiuij, non niſi certis anni temporibus. [i] In extrema vnctione eſt ſuus ritus [k] pius vt ante ſubſtantiam ſacramenti præcedant preces, & poſtea ſubſequuntur, quibus per circunſtantes iuuetur infirmus & omnes ad ſacramenti reuerentiam excitentur: quæ ſeruanda ſunt vt habentur in Manuali, niſi præmatura mors cogat ſubſtãtialia tantum perfici.

7 Quibuſdam cæremonijs vſus legitur Chriſtus: [l] quaſdam habet eccleſia ex Apoſtolorum traditione, [m] & alias ipſa eccleſia & Pontifex ſtatuit, vt ſane potuit etiã autoritate humana: [n] nec Chriſtus aut Apoſtolus damnat mandata hominum [o] circa pias cæremonias: ſed dum contraria ſunt mãdatis Dei, quia impias aut inutiles ſuperſtitiones docent, quas priuati homines ocioſi & deluſę mulierculæ fingunt ob varias cauſas. [p] olim Deus in lege, & nũc Chřs in rebus ſenſibilibus ſacramẽta inſtituit: [q] & ſacrificium etiam in ſtatu innocẽtiæ eſſet, vt eſt in lege euangelica: vt extreno ſymbolo filij eccleſiæ viſibilis cõgregẽtur in vnã hãc Chriſti

[r] Aug.19.contra Fauſt.c.11. [s] Vt.d.eſt.c.5.D.Th. quæſt.61.a.4.contra Orig. ho.14. in Luc. [t] D. Tho.addi.q.82.a.4. [u] Hebræ.7.&.9. [x] Trid.ſeſ. 7.can.7. [y] At ſacerdos non dicitur mittere, aut dare Spiritum ſanctum: ſed pater aut filius, à quo procedit D. Tho.1.p. q. 43.ar. 8.ſi. cũ Aug. 15. Trin. c. 26. Doct.d. 15. Alber. Bon. Tarãt. Aegid.Dur. d. 14. Carthu. q. vlt. [a] c. vn.de ſacra vnct.vbi Naua.in cõſil. DD. d. 23. D.Tho. q.1. 1.1.Palu. q. 1.Soto & Palac.q.1.ſum miſt. Ange. Syl. Tabie. Arm. verb. vnctio. [b c] Inf. lib. de confir. c.1. &.7. [d] Tertullian. lib. de reſurre. car. c. 8. de præſcrip. & vtroq; loco Pamel. & li. de bap.c. 8. Cypr.lib.1. epiſ.12. Auguſt. tract. 118.in Ioã. Cyril. Catech.3. Cle. lib 8.conſti. c.35. Bella. lib. de cõfir. c.8.&.13.lib.3. de Rom. Ponti. c.11.li.4.c.8.§.3. [e] Innoc.1.epiſ.1.c.3. Amb.1. ſacram.c.2.lib.2.c. 7.& de ijs qui initiãtur. Cyril.catech.3.&.5.Diony.eccle. hier.c.3.&4.Clem. ſup. Baſil. de Spiritu ſancto.c.27.Caſtro.baptiſ.hęr.7.D.Tho.q. 71. 2. d.6.q.2.3.1.vbi Soto.q.2.2.col.pen.Palud. & alij & Soto.d.3.a.10.Hug.lib.2.p.6.c.11.Raban. lib. 1.c.27.Tabie.bap.5.§.10.& alij cit.§.1. [f] Naziã. apolog.ad Patrẽ ſuũ.& orat.de pace Bella.lib.3.de cultu ſanctorũ.c.7.lib.de ordine.c.12. D. Tho. d. 24.vbi Palud.Soto ſeu addi.q.37.a.5.Ledeſ.q.39. ſummiſt.verb.oleũ.Trid ſeſ.23.can.5.dicetur lib. de ord. [g] [h] Doct.cit.§.1.& mentionem vnctionis quæ fit in bapt.facit Clem.lib.3.conſt.c.16. lib. 7. à.c.4. vbi Turrian.& lib.3.recognit.Diony.eccle. hier.c.1.2.7.Cypr.lib.1.epiſ.12.alias epiſ.70.Orige.ho.12.Num.Baſil.de Spiritu ſancto.c.27.Tert. 1.contra Marcio.& plane lib.de reſur.car.Chryſ. ho.6.Coloſ.2.Theoph.Luc.10.Cyril.cate.1.vſq; 4.Hiero.cõtra Luciſ.Optat.lib.2.Aug.15.de Tri. c.26.lib.2.cõtra lit.Petil.c.104.lib.1. de pec.mer. c.34.lib.2.de gratia cõt. Cæleſt.c.4.Amb.1.ſacra. c.2.Iſid.2.offic.c.20.Quidam tamen horũ vidẽtur loqui de vnctione cõfirmationis. hanc eſſe ab Apoſtolorũ tempore ait Pius V. catech. quare falſo Hug. lib.2.p.7.c. 3.dicit cępiſſe à Syluest. PP. hic enim ſolum inſtituit vt ſacerdos verticẽ baptizati liniret chriſmate. [i] Bellar.lib.3. de cult. Sanct. c.5.late Duran.lib.1.rational.c.9.à §.5.Syl. & ſummiſ.ver. oleum, & cõſecratio. at ſine chriſmate fit verus bap.Caſtro. bap.hęr.6. cõt. Armen. [k l] Bellar. 3.de cultu ſanct.c.7.cõtra Hug.generaliter loquẽtem. [m] D.Th.q.66 a.10.ad.2. q.71.3.ad.4 Sot.d.3.a.10.col.antepen. Raban.1.inſtit. cleri.c. 27.Palu.d.6.Tabie.bap.5.§.10.Moder.ad.l.dñico C. Theod. de ſpectacul. in quo decepti ſunt Syl. Ange. Arm, verb. vnctio.in prin.ꝓpter.c.vni. de ſacra vnct.qď c. loquiť de cõfir.epiſc.hinc D.Greg.c. presby.de cõſ.d.4.vetat ne ſacerdos inungat frõtẽ [n] quare man⁹ impoſitio fit nõ tãtũ in epõ & ſacerdote ſed in diacono Act.6.ſyn.7.c.20.apud Iuõ.p. 5.c.121.Carth.4.c.4.de quo diacono corrigẽda eſt lit.c.1.de ſacris nõ iter, vbi Inn.corrigit.& Clẽ.li. 8.cõſt.c.27.vbi Boui.corrigit vt legať diaconus habet manus impoſitionẽ. ſed ſubdiaconus & minores ordines nõ habent manus impoſitionem, vt ait Concil.Carthagi.4.c.5.Colonien. cum Ambro. c. ſubdiaconus.23.diſt. [o] dicetur lib.de confirma.cũ Auguſt.1.peccat. meri.c. 26. Clem.lib.7. conſt.c. 39.cõc.Carth.4.c.85.videť.c.Spiritus ſanctus.cõſ. d.5.& Act.8.&.19. [p] Pet.Sot.de ord.lect.5.Led.2. p.36.

religionem, [r] & profiteantur illã: & dum Deum religioſe ſacramentis colunt, recognoſcant eum autorem gratiæ & bonorum per ſacramenta ſeu ſacrificia: & pro beneficijs receptis gratias agant.

8 Hæc in ſtatu gloriæ non ſunt neceſſaria, [s] quia anima in ſuis operationibus non pendebit à corpore: & tamen poſt reſurrectionem erit vocalis etiam laus Dei, [t] & cultus cum decenti corporis cooperatione, & per Chriſtum qui ſe Patri ſemper offert, [u] beati erunt ſimul offerentes ſacrificium laudis & gratiarum actionis: In eccleſia vero militante indigent homines ſacramentis, & ſacrificijs, vt his etiam notis diſcernãtur ab infidelibus, & mutuo nexu vnius fidei & baptiſmi connectantur. Deinde ſpes confirmatur per hæc efficacia ſigna, per quæ Deus gratiã infallibili promiſsione oblatam confert ſemper omnibus rite ſuſcipientibus. [x] Vt Apoſtolis die Pẽtecoſtes Act.1. in ſigno viſibili Chriſtus oſtendit ſe donare promiſſum donũ Spiritus ſancti: ita ipſum mittit & cõfert, [y] inuiſibiliter ſigno viſibili ſacramẽti, cum miniſter dicit: ego te baptizo, vel abſoluo.

9 Oleo triplici vtitur eccleſia, [a] 1.oleo ſancto infirmorũ, [b] quo ſacerdos confert ſacramentum extremæ vnctionis. 2.cum vnctione chriſmatis, [c] confirmat epiſcopus. vtraque vnctio eſt de neceſsitate ſacramenti. [d] 3.quæ fit oleo benedicto catechumenorum ante baptiſmum in pectore & ſpatulis noui [e] athletæ, aut in conſecratione manuum ſacerdotis, [f] & in capite epiſcopi [g] eſt quid ſacramẽtale pertinens ad ritũ tãtũ & ſolennitatem ſacramẽti à tẽpore Apoſtolorum: [h] & numeratur inter remedia per quæ remittuntur venialia, vt dicetur lib. de pœnitẽtia. Chriſmate vngitur fons baptiſmalis, & calix cum patena, & altare vel eccleſia dum conſecratur: [i] & vertex hominis poſtquam baptizatus eſt. [k] olim omnis vnctio iſtarũ rerum cum chriſmate reſeruabatur epiſcopo: ſed illam verticis Syluest. Pap. & inſtituit & cõmiſit presbyteris. [l] abuſus verò inoleuit vt quidã ſacerdotes chriſmate vngerent frõtẽ baptizati: [m] & prohibitũ eſt eo quod hoc ritu ſolus epiſcopus miniſtrat ſacramentum confirmationis.

10 Manus impoſitio in ſacramento confirmationis, & dum initiatur Diaconus, & ſacerdos, ſignificat copiam gratiæ. [n] 1. Olim tempore Apoſtolorum videtur quibuſdam, [o] ex Chriſti diſpenſatione appoſita loco materiæ in cõfirmatione. 2. ſacerdoti confertur ſecunda poteſtas ordinis qua poteſt abſoluere à peccatis per impoſitionem manus vice materiæ proximæ. [p] cui ſimul addit noua verborũ forma, accipe SS.

vt aduertit D.Ambr.1.Tim.4. quod Patres Græci, ac Latini, concilia, Pōtif.& Doctores Scholaſtici affirmāt à quibus quidam Catholici ſine cauſa recedunt. [q] Similiter in conſecratione epiſcopi datur gratia per impoſitionē manus vice materiæ. [r] 3.Olim Diaconus ante ſcripta euangelia videtur quibuſdam fuiſſe initiatus ex Chriſti diſpenſatione cum manus impoſitione vice materię ſeu libri euangeliorum, vt dicetur lib. de ord. In his tribus manus impoſitio conſecratoria, vel ordinatoria olim non fiebat, nec modo etiam in ſacerdote fit abſque verborum forma: [s] quanuis non extet ſcriptum.

11 Eſt ſecunda manus impoſitio quæ dicitur reconciliatoria, quæ fiebat. 1. adultis qui fuerant ab hæretico ſponte baptizati, in ſignum publicæ reconciliationis imponebantur manus ideſt, confirmabantur ab epiſcopo Catholico: [t] qua confirmatione recipiebant gratiam quæ defuerat in baptiſmo. 2. reuerſis ab hęreſi dū in eccleſia reconciliabantur per pœnitentiam & claues. [u] 3. Si quis eſſet à Nouatianis Ordinatus recōciliabatur cum enchirotheſia. [x] i.manus impoſitione: quæ reconciliatio non erat reordinatio: [y] ordo enim rite collatus iterari non poteſt: ſed reductio ſacerdotis vt ei concederetur communio laica: interdum fiebat reſtitutio ad ordinis malè ſuſcepti gradum & executionem. [z] Ea reconciliatio in occidēti fiebat cum ſola manus impoſitione: ſed in orientali eccleſia Græcorum fiebat cum vnctione chriſmatis per epiſcopum: [a] abſente verò epiſcopo in mortis articulo fiebat per presbyterum. [b] Chorepiſcopus vt explicat Cōc.Hiſpal.2.can.7. iure ordinario non poterat cū chriſmate reconciliare nec per impoſitionem manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex hæreſi dare Spiritū ſanctum: nec chriſma conficere, aut chriſmate baptizatorum frontes ſignare. [c] 4.pœnitens qui erat in loco publicæ & ſolennis pœnitentiæ reconciliabatur ſaltem in mortis articulo per manus impoſitionem. [d] Hæc abſolutio ab his pœnitētijs, & cēſuris per orationē, & ritus ſacerdotis præmittebatur ante abſolutionē

q. 36. a.4.ad. 1.Hoſi.inſtit.c.50. alias. 53. Caniſi. tit. de ord.c..3.Ekius to.4.ho.66.Bell.de ord. c.2. 9.&lib.4.de eccle.c.8.ex. 1.Tim.4.gratiā quę data eſt tibi per impoſitionem manus presbyterij.i. cœtus epiſcoporum, dum epiſcopus conſecratur: ibi Chryſoſto. Theoph. œcum. Ambro. Aymo. Theodo. D. Tho. quod citat Trid. ſeſ. 23. c.3. colligit ex Clem.lib.2. c. 45. &. 8. conſti.à c.2. vbi Turria. Augu. 3. de baptiſ.c.16. Diony.c.5. eccle. hier. Dama. epiſ. 4 Innoc.I. epiſ.22 Leo I. epiſ. 87. Alex.2.c.ex multis.1.q. 3.c.Daiber. 1.q.7.conc. Nicen. can. 9.c. ſi quis. 81.d. Antioche. can. 10.17. Carthag.4.can. 2.3.4.&Colonien.ti.de ord.& optime Trid.ſeſ. 14.de vnctione.c.3.ſeſ.23. can.4. Euſeb. 6.hiſt.c. 43.Niceph.lib.9.hiſt.c.43.lib.12.c.14.lib.5.c.26. Hiero.in Eſai.58.Amb.de dig.ſacerd.c.5.Auguſt. de geſtis cū Emerito.Metaphraſ. in vita Chryſoſt. D. Tho.d.25.q.1.1.addi.q. 37. 5. q.38.1. ad.1. Bonau.d.24.ar.1.q.4.Tarant. Scot.Palud. quæſt. 7.1. Duran.quæſt. 3. Altiſiod. lib. 4. & patet ex lib. ordo.Roman. At conc.Flor.ſolū expreſſit porrectionē calicis, &c. quia tunc primum imprimitur character ſacerdoti: nec per impoſitionē manus cū forma datur nouus ordo, aut per conſecrationem epiſcopi, ſed perficitur character ſacerdotalis cum noua poteſtate ordinis [q] Soto.diſt.24.q. 1. ar.4. Rich.ar.4.quæſt.3.ad 5.Marſil q.12.a.2.Armach. lib. 11.c. 14. Syl. ordo. 2. §.4. verſ.3. & quidam Recent. [r] De quo exponūt Patres cit.P.id.1.Tim. 4.per impoſitionē manus presbyterij.i. cœtus epiſcoporum conſecrantium epiſcopum. Anaclet.epiſ. 2.Iuo.ſup.ex.7.ſyn c.20.Niceph. lib.6.c.36.Socr. 4.hiſt.c.36.Carthag.4.c.2.Tolet.4.c.18.Antioch. c.17.19.Apoſtol. can. 1.Clem. lib. 3.conſt.c. 20. Dama.epiſ.4.Soteall.verb.epiſco.§. 18. Torren. lib. 3.confeſſ. Auguſt.c. 11. §. 14. [s] Ambro.in Epheſ.4.D.Thom.diſt.7.quæſt.1.3.1.ad.2. Scot. Richar.ar.1.quæſt.2.1.Soto.Vvaldenſ. tom.2. de

ſacrament.c.113.Ayal.3.p.de tradit.titu.de confir.Taper ar.12. multa vero fiebant ab Apoſtolis quæ non reperiunt ſcripta.vt ait D Thom. quæſt. 64.2.1.Auguſt.epiſ.108.Dam.lib.4.c.4. [t] Lindan.4.Panop.c.27.Bellarm.1.ſacram.c.26. & lib. de confir. c. 7. & plane Auguſt. de eccleſ. dogma.c.52. li. 3.de bap.cōtra Don. c. 16. bene.vide. c. 18. & lib.5. c. 23. & de vnit. eccle. c. 19. Clarius Leo epiſ.35.77. alias epiſt. 37. &. 79. c.2. ſic quidam exponunt Cypr. epiſt.72.74 baptiſmum adultis datum ab hæretico non valere.i. nō eſſe fructuoſum, niſi ſequatur manus impoſitio p epiſcopū catholic. [u] Auguſti. 5.de baptiſ. c. 23. vide lib.6. c. 31. Iuſtin. qq. ad gent. quæſt. 14. Leo epiſt. 89. Soteal.verb.hæreticus.§.10.Simanc.de Cath. inſtit. c.60.tit.ſententia.nu.4.Sebaſt.quæſt.64.§.25.nec de hac reconciliatione negat Auguſt.3. de baptiſ. c.16.iterari poſſe: ſed de confirmatione Bellarmi. de confirma. c.7. &.11. [x] Theodoret.lib.3. hæret. fabula. in Nouato. Prateol. verb. Nouatus.& de Arianis Gregor.lib.4.Epiſt.6. & conc. Arela.2.c.17.de hæret. Bonoſiacis.de Nouat. negantib. reconciliationem inf. lib. 1. de pœnitentia.c.13.§.6.E. [y] D.Thom addi.quæſt.38.a.2.c. ſi qui.1.quæſt.7.vbi additio Greg.13.citat Tharaſium in.7.ſyn.act.1.

[z] Sic exponendus eſt Innoce.1.epiſt.18.c.3. dum videtur negare ab epiſcopo hęretico recipi ordinem, ideſt, ordinis executionem & Alexand. 3. cap. Arianos.

[a] Gregor. & concil. Arelaten. ſup. Arauſic. 1. can. 3. vocat manus impoſitionem reconciliatoriam & can.2.gloſſ.c.manus.de conſec.d.5. Sebaſt. quæſt.64. §. 25. hinc quidam falſo colligebant iterari confirmationem.

[b] Concil.Arelaten.2.cap.17.

[c] Concil.Hiſpalen.2.can.7.

[d] Clem. lib. 2. conſti.c.45. lib.8.c.12. Cypri.lib. 3.epiſ.

à peccatis: atq; ita D.Auguſt. [e] ipſum pœnitentiæ ſacramentum aliquādo vocat manus impoſitionem.

12 Tandem.3.dicitur manus impoſitio ſalutaris, quæ fiebat catechumenis in exorciſmo: [f] quando hi admittebantur in numerū baptizandorum, & tunc dicuntur competentes, [g] (quod pro ſanctorum & iuris explicatione eſt attente aduertendum) [h] quia ſimul petebāt baptiſmum ſibi dari: vt qui ſic erant chriſtiani merito, fierent Chriſtiani & numero per baptiſmū. ſic quadruplex eſt manus impoſitio: conſecratoria, ordinatoria, reconciliatoria, & ſalutaris. [i] Chriſtus legitur manus impoſuiſſe infirmis vt ſanarentur: vt aduertit Chryſoſt.Luc. 4. & Apoſtolos, & ſacerdotes monuit, Marc. vlti. ſuper ægros manus imponere: vt Ananias, Acto.9. Saulo ante baptiſmum imponens manus ſanauit cæcitatē eius. Similiter vnctione quadam, quæ ſacramentum non erat, ſed futuri ſacramenti ſignum ſanabant Apoſtoli, Marc.6. quoſdam infirmos: [k] vt dicetur cū de extrema vnctione ſermo fiet.

C A P. X I I.

De tribus effectibus ſacramen. 1. gratia iuſtificante. 2. charactere, aut alio ſimili, qui dicitur res & ſacramentum ſimul. 3. de gratia ſacramentali.

§. 1. Diſtingui ſacramentum tantū. 2. res. 3. res & ſacramētum ſimul.

2. Effectus. 1. eſt conferre gratiam: baptiſmus vero, & pœnitentia per ſe remittit peccatum.

3. De. 2. effectu in ſingulis ſacram. nec eſſe alium ornatum quam attritionem, & cæt. vt in ratione diſpoſitionis, & valoris eleuatur.

4. Hunc effectum ſequi communiter ex operatione miniſtri.

5. Et ſeq. de. 3. effectu ſeu gratia ſacramentali.

8. Et ſeq. qui effectus non datur extra ſacramentum, & quomodo reuiuiſcat.

SAcramenta Chriſti tria ſignificant, vt dictū eſt, cap. 2. ſed per ſe primo gratiā iuſtificantem, cum ſint ad hominis iuſtificationem inſtituta: deinde ex conſequēti gloriam, quæ eſt gratia cōſummata, & diuinā vim quatenus gratiæ effectiuā, quæ ſub præſenti ſigno latet. Diſtinguūt vero tria Theologi. [a] 1. id quod eſt ſacramentum tantum. 2. rem ſacramenti. 3. quod eſt res & ſacramentū ſimul: vt ablutio cum verbis eſt ſacramentū tantum, gratia eſt res, character eſt res & ſacramentum ſimul. Præter hos effectus ſingula ſacramenta agunt quendam proprium effectum: quædam interdum habēt ſecundario peculiarem effectum vt extrema vnctio ſanitatem corporis: & quædam inducunt obligationem quandam, vt baptiſmus & ordo ſacer, quod ſtatim explicabitur.

2 De modo quo ſacram. Chriſti cauſant gratiam, vt vera cauſa inſtrumētalis non cōueniunt catholici. de quo dicetur. cap. 15. concordant tamen commune eſſe omni ſacramēto Chriſti continere, & conferre ſacram. rem. i. eiuſdem ſpeciei gratiā habitualem: [b] ita vt hæc cauſalis

3. epiſt.14.alias epiſt.10 &.71.ad Quirinum, & in Conc.Iuo Carthag.§.8.habet ad fi.operū. Cypr Vigil.PP.epiſt.ad Eucherium.c. 13. Carthag. 3.c.32. Carthag.4.ca.76.78.80.Carthag.5 ca.11.Nicen. can.9 c.ſi qui ſine.81.d.Vvald.de ſacram.ca.147. & ipſam orationem qua ſacerdos reconciliabat vocāt manꝰ impoſitionē cōc.Mileui. c.12. Toleta.4.ca. 12. Bellar. li.1. de pœnitēt. c.15.col. 3. [e] Aug.3.de bapt. contr. Donat.c.16. c.manus. 1. q. 1. vt ait Soto.d. 14. q.1.4. Vvalden.ſup.vide D. Tho. 3.p.q.84. a. 4. Soteal. verb.pœnitentia.§.16 [f] Greg.ho. 29.in Euange.ca.ſacerdotes. conſ. d. 4. conc. Eliber.c.39 [g] Arelat.1. c.6. Carthagin.4.c.85. Hiſpal. 2. can.7. Clemen.libr.2. conſt. c.39. Turrian. in lib.9. conſt. ca. 19. 21. Augu.lib.2. de pec. mer. cap.26. Igmar. de varijs capitul. ca.16. Torren. 3. confeſ.c.5. §.4. li.4.c.9.§.8 [h] Bellar.de baptiſ.ca.25.& lib.3. de eccleſia.c.3. Vvalden. tō. 2.de ſacram.ca.97.98.Taper.art.2.Turrian.optime in Clem.lib.2.conſtit.Apoſt.ca.20.lib.8.cap.9. ſic interpretandi ſunt Auguſt.&ſancti dum negant catechumenos ſaluari, niſi fiant competētes. i. audita prædicatione habeāt baptiſmum in voto: gloſ. mag. ca.1.30.q.1.quod non aduertunt Bellarm.de baptiſ.ca.6.conc.2.Sebaſt.q.68.1. ad. 2. Soto diſt. 12.2.ad.2.nec ibi D.Thom.Sixtus lib.6.Biblio. c. 311.infra de bapt.ca.20. [i] Gloſ.cap.manus. 1. q.1.Palud.d.7.q.2.§ 9.Soteal.verb.impoſitio manus. [k] Sic Hieronym. in vita Hilarion. refert oleo & pane benedicto curaſſe infirmos. Bellarm. lib.3.de cultu ſanctorum.cap.7.

CAP. XII. [a] Docto: cum Mag.d.4. & in ſingulis ſacramētis. tangit D. Tho. q. 63. art.6. ad.3. q.64. 8. ad. 2.Syl. bapt. in princip. [b] In lege Euang. pluribus titulis dicuntur filij ex gratia, quam veteres Patres, ſcilicet ex tractatione, & lege externa cū ſpiritu filiorum & amoris, & quia eſt perfecta amicitia vt poſt mortē plene purgatus conſequatur ſtatim hæreditatē gloriæ. Chryſo. & Theoph. in Ioan.1.Dedit eis poteſtatē. Chryſo.ſer.14.in Rom. 8. nō accepiſtis ſpiritum ſeruitutis vbi Theoph. œcume. Soto d.2.q.1.art. 4. ad fin. & excellen. 6. Athan.libr. 1. de regener. baptiſm. Leo ſermo. 6. natiuita. Domini.Cyril. Catacheſ.4. Leo Caſtri. in id Eſai. 1.filios enutriui. Petrus Soto. tit. de cultu relig. 1.p.lect.5.& tamē pertinuiſſe Patres ad legē Chriſti aiunt Pet.Soto.ſup.D.Thom.1.2.quæſt.107.1. ad.2.& 3.3.part.q.8.ar.5.ad.3.cum. Auguſt.lib.4. contra Fauſt.ca.2.&c. & in id Eſai.c. 63 tu autem Pater noſter es, Patres veteres dici filios Dei, Theodo. & Cyril. colligitur. Deutero. 32. nonne ipſe

ſit vera, quia hic homo baptizatur, ideò ſit iuſtus: [c] quãuis ob imbecillitatẽ noſtri intellectus neſciremus modum, & rationem reddere. [d] in quo damnantur hæretici [e] cum hęc veritas & ratio veræ & immediatæ cauſæ reſpectu gratiæ colligat ex locis ſcripturæ cõmuni Patrũ cõſenſu explicatis, dum aiũt baptiſmũ facere ſaluũ & mũdũ, [f] de quo id Iſa.1. lauamini mũdi eſtote. exponunt ſancti. [g] & Gene.1. Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas, [h] i. viuificabat per baptiſmum, ſic Ioã.5. aqua piſcinæ, [i] & ca.9. aqua Siloe ſanabat. [k] nec mirũ quia Ioan.1. Chrs̃ eſt qui principaliter baptizat, [l] idẽ probatur ex recepta traditione Patrum Latinorum, & Græcorũ [m] & communi conſenſu eccleſiæ definitur certa fide in concilijs: [n] Quanuis de quibuſdam ſacramentis non tam expreſſe fiat mentio in ſcriptura. [o] ſic controuerſum eſt an ſancti tanquam inſtrumentũ actiuum Dei fecerint miracula: cum tamen certa ſit cauſalis, facta fuiſſe ea miracula Chriſti & ſanctorum per illorũ merita & orationem aut contactũ. [p] at ſacram. ſuam efficaciam non habent ex dignitate aut precibus miniſtri. [q] Primus effectus quem ſacramenta principaliter aut immediate ſignificant eſt gratia. [r] Sed ſacramentum baptiſmi & pœnitentiæ ſunt per ſe inſtituta contra peccatum, ad conferendam primam gratiam mortuis: & ad illa digne accedit qui cũ quadam attritione nota recipit baptiſmum & abſolutionem, [s] & conferuntur etiam ijs qui peccierant, licet ob morbum careant vſu rationis, & præſenti diſpoſitione. [t] Reliqua ſacramenta dum conferunt primam

eſt pater tuus. ad Rom.9. quorum adoptio eſt filiorum, & teſtamentum, & legiſlatio, & promiſsiones, & generaliter ad Ephes. 1. qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Chriſtum. Abulẽ. Matth.21.q.164. & eleganter Oſorius lib.2. de nobilitate. §.5

[c] Hinc Soto.d.1.q.1. ar.1. ad fin. non pertinere ad fidem an ſacram. ſint cauſa, ſcilicet, effectiua noſtrę ſalutis, & q.3.a.1. multi catholici negãt eſſe cauſam effectiuam, & in re trac. ad ſi. totius. 4. ſatis eſt hãc cauſalem eſſe veram, quia hic baptizatur ſit iuſtus Bellar. li.2. ſacram. c.2. de hoc infr. cap. 15. & ſequent. Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. ſeſſ. 7. can. 3. & ſeq. [d] Eccleſ. 8. & loquens de peccato originali. Aug. enchyr. à c. 44. vſq; 48. Leo epiſt. 86. [e] De hæreticis. Caſtro verb. baptiſ. Prateol. Lindan. in tabu. Bellar. libr. 2. ſacram. c. 1. & 2. Sebaſt. medices de hæreſ. verb. bap. §.4. Direct. inquiſit. 2. p. q. 7. hær. 4. Cle. vn. de ſumm. Trini. [f] Præſertim de bapt. Mar. vlt. qui baptiz. ſaluus erit. Act. 2. & 22. baptizetur in remiſsionem peccatorum. 1. Pet. 3. vos ſimilis formæ ſaluos facit baptiſ. vt explicatum eſt. c.2. §.7. Eph. 5. mũdans lauacro aquę. Tit. 3. Saluos fecit p lauacrũ. [g] Leo. Caſtri in Eſa. 1. lauamini. vbi Hiero. Cyril, & alter Cyril. Cate. 1. Theodoret. Pſal. 50. Amplius laua. Baſil. ora. 13. de bapt. Bellarm. cap. 4. & in Ezech. 36. effundam aquam. Hiero. Theodor. Cyp lib. 1. epiſt. vlt. lib. 4. epiſt. 7. [h] Lypo. & Pereira. Gene. 1. ex Hiero. qq. Gene. & epiſt 83. ad Ocean. Tertul. de baptiſ. Aug 18. ciuit. c.23. Proſper. 2. de prædeſtin. c.29. Opta. li 3 contra Parmen. Bellar. c.4. [i] In Ioã. 5. de piſcina, Chryſo. optime & Cyril. Theophy. Tertul. ſup. Ambr. 1. de Spiritu ſancto. c.7. [k] In Ioan. 9. Aug. trac. 44. Amb. epiſt. 75. [l] In Ioã. 1. Aug. trac. 5. & alij Chryſo. in Matt. ho. 85. Bellar. c.8. §.3. [m] Patres latini apud Bellar. li.2. c.7. & 24. Soto. d.1 q.3. a.1. Caſtr. bapt. hær. 8. Tertul. de bapt. Cypri. lib. 2. epiſt. 2. lib. 3. epiſt. 8. li. 4. epiſt. 7. & alibi. Gaudent. trac. 1. Exod. Lactan lib. 7. ca. 5. Amb. li. 2. de pœnit. c.2. li. 1. ſacra. c.4. & 5. li. 2. c.1. 5. li. 3. c.1. & ſæpe. Hiero. epiſt 83. ad Ocean. & alibi. Optat. li. 5. Aug lib. 19. cõt. Fauſt. c.11. trac. 80. in Ioan. vnde tanta virtus aquæ. in Pſal. 73. li. 2. de nupt. & concup c. vlt. 1. retract. c.7. Greg. li 9. epiſt. 39. Bern. ſerm. in cœna. & id ex Apoſt. traditione eſſe ait Diony. ca. vlt. eccle. Hier. quod infantibus baptiſmus ſit cauſa ſalutis. & ex Maiorum traditione Aug. 4. de bap. c 23. vid. ca. 22. 24. epiſt. 23. Hiero. 3. cõt. Pelag ſi. Amb. 2. de voc. gent. c.8. habetur c. per aquã. de conſ. d.4. Iræn. lib. 2. c.39. Leo. epiſt. 58. Patres Græci. Bellar. c.6. Iuſti. Apolog. ad Anto. dialog. cũ Trypho. Clem. Alex. 1. pędag. c.6. Orig. ho. 14. in Luc. Cyril. cateche. 3. & præfat. alter Cyril. li. 2. in Ioã. c. 42. Baſil. de Spiritu ſancto. c. 15 Nazian. orat. in S. lumina. orat. in Lauacr. Nyſſe. li. de bapt. Chryſo. hom. 39. Gen. ho. ad Neoph. & in Ioan. ho. 24. 25. 35. Theodor. & œcume. in Hebr. 6. aſperſit corda. Dam. li. 4. c. 10. Theophy. in Ioan. 3. & 5. adde Diony. c. vlt. eccle. Hier. Orig. lib. 6. in id Rom. deſtruatur corpus peccati. Epiph. tom. 1. hær. 8. de hæreſ. vim baptiſmi vocat purgatoriam. Turrian. in Clem. lib. 5. conſtit. c.13. dici antitypa ſacramenta. i. rem diſtinctam cõtra Typũ. vt. 1. Pet. 3. Similis formæ, Græc. antitypon. [n] Bellar. c.5. conc. Nicen. ex Grec. can. 8. Conſtãtinop. in Symb. Confiteor vnum bapt. in remiſsio. Mileui. c.1. Arauſi. 2. can. 25. adde Later. ſub Inno. 3. c. Maiores. de bapt. Vien. ſub Clem. 5. Carthag. 5. c.6. Ancyr. c.12. Florẽ. & ſæpe Tri. ſeſ. 6. c.4. ſeſ. 7. can. 6. continent & conferunt gratiam. can. 8. ex operato, & clarius ſeſſ. 6. ca. 7. baptiſmus eſt inſtrumentalis cauſa gratiæ. Vega. libr. 7. in Trid. cap. 2. [o] Declarat Bellar. li. 2. ſacr. c. 24. [p] infra. ca. 16. §.1. D. Tho. 3. p. q. 13 & 2. 2. q. 178. 1. Doct. 3. d. 14. ſic Chriſtus fimbria, aut contactu ſanabat ægrotos, & ſemicinctia Pauli. Acto. 19. Vmbra Petri Act. 5. Caſtr. verb. miracula. Mich. med. li. 2. de recta in Deum fid. c.7. Bellar. li. 4. de eccleſia. c. 14. ex Patribus probant. [q] Dam. libr. de hæreſ. D. Thom. q. 64. 5. q. 82. 5. conc. Cõſtantien. ſeſſ. 8. err. 4. 15. Araulien. 1. c. 14. Trident. ſeſſ. 7. can. 12. ex. tradit. Augu. 2. de baptiſ. cont. Don. cap. 7. Tap. art. 1. Hoſi. inſtit. citat multos. Bellarm. 1. ſacram. cap. 26. libr. 2. cap. 2. [r] Quia ſacramentum inſtituitur vt medicina pro ſalute gratiæ: probant ſcripturæ, & Patres ſupra, & patet ex diffinitione poſita. cap. 2. [s] Trident. ſeſſ. 14. cap. 4. de quo infra ſuo loco. [t] Definit Concil. Carthag 4. cano. 76. Arauſic. 1. can. 12. Aug. 4. confeſ. c 4. libr. 1. adult. coniug. cap. 26. 28. Leo epiſto. 9 a. 1.

ad

gratiam, vt ſolet ei qui bona fide reputat ſe accedere contritum, includunt ſacramentum pœnitentiæ in voto, [u] ſine quo nemo Chriſtianus iuſtificatur. Sed ex propria ratione ſunt inſtituta ad augmentum gratiæ habitæ.

3 Effectus ſecundus trium ſacramentorũ baptiſmi, cõfirmationis, & ordinis eſt character, qui dicitur res & ſacramentum ſimul: [x] quia per hæc tria homo conſtituitur in ſpirituali ſtatu & deputatione ad cultum Dei. in euchariſtia corpus Chriſti ſubſtantialiter contentũ ſub ſpeciebus. [y] in matrimonio vinculũ mutuæ obligationis [z] permanens, quod nulla humana autoritate ſoluitur, [a] quandiu vterq; coniunx viuit: in ſacramento pœnitentiæ dolor vt ex coniunctione ad abſolutionem ob meritum Chriſti eleuatur in dignitate, vt ſit ſufficiens aut melior diſpoſitio gratiæ. [b] ſicut enim ærea moneta ex ſigillo regis impreſſo habet maiorem valorẽ, ita homo cum attritione quæ de ſe eſt inſufficiens diſpoſitio gratiæ; ex abſolutione reputatur contritus: atq; ita hac diſpoſitione & ornatu actuali, [c] pœnitens ſit nõ indignus gratia per abſolutionem data: & qui habet contritionem ſecundum duos gradus intenſam, ex abſolutione ſit digne diſpoſitus ad gradum gratiæ vt quatuor. nec oportet in ſacramẽtis characterem non imprimentibus fingere alium ornatum habitualẽ, [d] qui ſit permanens diſpoſitio gratiæ: præter virtutes infuſas & dona. ſatis enim eſt eleuatio noſtræ diſpoſitionis, aut deuotio excitata per ſacramentum quæ hominem ſatis diſponit. in baptiſmo coniunctus dolor licet eleuetur in ratione diſpoſitionis, non dicitur res & ſacramentum ſimul; quia iam character id habet: & dolor nõ eſt per ſe effectus baptiſmi; nec cum illo concurrit, niſi per accidens in adulto peccatore vt tollat obicem: ſimiliter cõcurrit per accidens in alijs ſacramentis præter pœnitentiam, quæ non eſſet ſacramentum niſi per ſe concurrat dolor formalis, [e] tanquam pars ſacrament. & tãquam effectus qui eſt res & ſacramentum ſimul.

4 Sic ſatisfactio in ſacramento pœnitentiæ iniuncta habet maiorẽ fructum ex operato: [f] & in.m. impleta videtur reuiuiſcere per pœnitentiam, [g] quia opus Chriſti eſt. In extrema vnctione res & ſacramentum videtur deuotio interior,

ad Theodor. Bellarm. lib. 2. c.8. [u] bene D. Th. add. q. 30. 1. ad. 1. quia quamuis per reuelationem conſtaret fuiſſe iuſtificatum receptione euchariſt. vel vulneris lethalis in martyrio, tenetur ſi poteſt ante mortem confiteri, vt directe abſoluatur: vt cõtritus tenetur confiteri peccata mortal. [x] Doct. d.4. [y] D. Tho. q. 73. 1. a. 3. [z] D. Tho. add. q. 44. 1. ad. 2. quare Tridẽt. ſeſſ. 24 ca. vnic. ait, matrimoniũ eſſe nexum perpetuũ. Sot. d. 27. q. 1. 1. Victor. §. 224. quare vt à charactere permanente dicitur baptizatus, ita à vinculo obligationis manẽtis dicitũ coniugatꝰ. huic obligationi vniꝰ quæ eſt relatio, reſpõdet in altero ius ſeu moralis poteſtas vtẽdi corpore alterius: & ad hanc relationẽ quæ extrinſecus aduenit, poteſt eſſe motus rãtione fundamẽti, Scot. Dur. & in ſimili. D. Th. 3. p. q. 16. 1. ad. 4. & a. 6. ad. 2. Caie. 1. 2. q. 55. 2. [a] D. Th. add. q. 67. 1. Soto. d. 36. a. 6. Doct. d. 33. Taper. a. 18. Trid. ſeſſ. 24. c. vni. etiã de matrimonio Adæ, & tamen profeſsio ex priuilegio Chriſti ſoluit matrimoniũ ratũ. Papa diſſoluit, quatenus auctoritate Chriſti diſpenſat in vinculo matrimonij, vel voti etiam ſolennis: quia ſine præiudicio prolis partim pendet ex voluntate hominis. D. Thom. 2. 2. q. 88. ar. 10. ad. 2. [b] D. Tho. 3. p. q. 84. 1. ad. 3. Ferra. 4. cont. Gent. c. 72. quod non ſatis expendit. Soto. d. 14. q. 1. 1. ad. 3. dicens; quod contritio vt eſt dolor ſecundum ſubſtantiam; eſt pars ſacramenti: ſed vt formata quantum admodum, eſt res; & ſacramentum ſimul. [c] Sic tẽperanda eſt ſententia multorum Thomiſt. qui dicunt ornatum quendam attingi à ſacramento; qui eſt diſpoſitio ad gratiam Alexan. Heruæ. diſt. 1. q. 1. artic. 2. Capreo. q. 1. Palud. quæſt. 1. opin. 2. Argen. quæſt. 1. & late in. 2. d. 19. quæſt. 1. artic. 3. Egid. de eſſe & eſſentia q. 6. ad. 10. Ferrar. 4. cont. gent. cap. 57. & olim. D. Tho. diſt. 1. quæſt. 1. 4. 1. ad. 6. Verit. quæſt. 27. 4. ad. 3. [d] Dicti Doct. explicatur inf. cap. 16. §. 5. & aiunt quod ſicut homo generat hominem, non quia ſit cauſa animæ, ſed quia cauſans vltimam diſpoſitionem vnit corpus cum anima, vt per illam viuat: ſic per contritionẽ quã ſacramẽtum cauſat; aut eleuat cum quodã ornatu, non eſt cauſa ipſius gratiæ (quæ dicitur creari vt anima. Epheſ. 2. Galat. 1. & vlt. D. Thom. 1. 2. quæſt. 110. 2. ad. 3. q. 112. 1. c. ad 2.) ſed cauſat eſſe gratum, ſeu animam vniri gratiæ. Alexand. 4. p. q. 8. memb. 3. artic. 3. §. 1. Hẽri. quodlib. 5. q. 23. DD. d. 1. Albert. Bon. Dur. q. 4. Richar. ar. 4. q. 2. Scot. q. 4. Aureol. q. 1. Okam. Aliacus, & Nominal. Gab. q. 1. Mai. q. 3. Marſil. q. 1. a. 3. Lindan. 4. Panop. ca. 1. Hoſi. inſti. c. 32. nec amplius admittit. Soto d. 1. q. 3. 1. Ledeſ. q. 3. 1. Victo. Cano. rel. de ſacram. p. 4. conc. 5. Quare Caiet. quæſt. 62. 1. Heruæ. Soto Ledeſ. Cano. vtuntur eo exemplo de generatione hominis. [e] Infr. lib. 1. de pœnitentia. ſi pœnitẽs priori attritione abſtulit aliquo modo obicem, & abſoluatur dum caret tali actu, quia tunc diſtractus eſt, vel furioſus, aut dormiens: ea diſpoſitio quæ virtute manet eleuatur; vt quãto melior fuit, tãto plus gratiæ recipiat. [f] Vt dicetur lib. de pœnitentia D. Thom. 3. par. quæſt. 90. 2. ad. 2. Caieta. opuſc. de ſatisfactione. quæſt. 2. Victo. §. 201. & quidam Recent. addunt quod auget gratiam ex operato. [g] Caiet. tom. 1. tract. 6. quæſt. 2. & Sum. verb. ſatisfactio. Victo. Cano. rel. de pœniten. p. 5. Pet. Sot. tit. de ſatisfact. lect. vlt. Fra. Medin. libr. 2. inſtr. c. 7. Nauar. ca. 3. n. 5. & ſæpe. alij id limitant, vt D. Th. diſt. 15. q. 1. 3. 3. ad. 3. Palud. Capreo. Syl. ſatisfact. §. 7. de ea ſatiſfactione quæ relinquit aliquem effectum; vt de ieiunio, & eleemoſyna. reuiuiſcit vero hæc non ad meritum, & gloriam, ſed ad effectum

ſatis

& hilaritas mentis contra tædium ex lethali morbo prouenieſs aut vigor ad luctam, [h] quæ eſt diſpoſitio ad meliorem effectum. Generale eſt in omnibus ſacramẽtis præter extremam vnctionem, vt ex ipſa operatione miniſtri ſequatur aliquis effectus, [i] qui ſit res & ſacramentum ſimul.

5 Tertius effectus, præter gratiã habitualem, vnius ſpeciei ſacramentis communem, diſtinguitur ſpecie in ſolis iuſtis, qui dicitur gratia ſacramentalis. [k] nec enim ſunt ſine cauſa inſtituta tot ſacramenta quæ ſpecie diſtinguũtur. Nec hic effectus datur per contritionem cum ſacramento in voto, [l] quia ſaluti non eſt neceſſarius: ſicut nec character datur per eam. Differt gratia ſacramentalis à charactere indelebiliter permanente etiã in peccatore, quia non addit aliquid habitualiter inhærẽs homini, vt quidam putãt, [m] ſed ſpeciale auxiliũ paratiſsimũ ex Dei pacto & debito [n] propter Chriſti merita datur omnibus digne recipientibus ſacramenta, & ſolis iuſtis: quo auxilio Deus aſsiſtit vt iuuet ad proprium ſacramenti [o] finem, atque ita in confirmatione tam character quam hæc gratia ſacramẽtalis dicitur principium actiuum ſpecialis effectus. [p]

6 Sic in baptiſmo datur vigor cõtra fomitem, [q] deleta per ſe culpa originali relictum, & dimittitur ex conſequenti omne. m. & veniale, [r] cum omni pœna: [s] datur vis maior vt facilius ſeruet diuina mandata, quia baptiſmus eſt profeſſio diuinæ legis: [t] & ad ſeruãdam eccleſiæ vnitatem, & obedientiam: quia per baptiſmum factus eſt homo membrum eccleſiæ viſibilis, & eius obedientię ſubiectus: [u] atque ita ſũauiter iugum Chriſti, & onera eccleſiæ ferat, & dignius recipiat alia ſacramenta, quorum capax factus eſt poſt baptiſmum: per quæ iuſtus vt membrum viuũ conformatur Chriſto capiti, cum quo per baptiſmum ſepelitur & reſurgit. [x] per hanc tamen baptiſmi gratiam homo non fit impeccabilis. [y]

7 In euchariſtia iuuat auxilium gratiæ ſacramentalis vt corpore, & animo roboremur contra infirmitatem noſtram: vt cibus vegetat contra id quod calore naturali abſumitur. [z] per abſolutionem datur ſpeciale auxiliũ contra recidiuum peccati, [a] vt firmiori propoſito vitet occaſiones, & ſatisfaciat pro peccatis. in confirmatione præter gratiam & charectarem, adeſt auxilium vt fortiter coram tyranno fidem confiteatur, [b] quanuis martyrium ſubeat. per hæc auxilia ſicut per dona Spiritus ſancti excitat Deus iuſtos vt ſint vigilantiores, confirmatione perficitur character & auxilium baptiſmi, [c] & hac virtute indutus homo fit fortior, quam per ſolam gratiam habitualem intenſiorẽ: vt olim per paruam iuſtitiam originalem homo erat potentior ad perſeuerandũ vitans omnia etiam venialia, [d] quã nunc per intenſam gratiam iuſtus. eo auxilio quaſi habitu poteſt iuſtus vti cum voluerit: [e] ſicut & communi cum naturalibus cauſis Dei cõcurſu, aut auxilio gratiæ generali.

8 Hanc ſacramentalem gratiã in ſacramẽtis quæ iterari non poſſunt, recuperat homo, ſi per peccatũ amittatur, vt in baptiſmo cõfirmatione, & ordine: quia liberalis Deus non vult iuſtos tanto bono fraudari. quę ratio probat ſimiliter recuperari eã, quæ debetur ſacramento matrimonij, [f] quòd viuo coniuge non iteratur. expedit enim vt homo habeat hunc effectum, qui ſuo ſtatui & fragilitati eſt commodiſsimus. Per pœnitentiam videtur recuperari ſimilis effectus extremæ vnctionis, quia hæc non iteratur durante eiuſdem morbi periculo. quamuis Doct. non expreſſerint ita recuperari in vnctione aut matrimonio. de ſacramento pœnitentiæ idem pie credi poteſt: quamuis non oporteat recuperari, cum frequentari poſsit etiam intra diem, vel horam, ſi neceſsitas vrgentis ſcrupuli aut vtilitas & debita deuotio adſit: & pro materia ſatis eſt noua confeſsio cum nouo dolore peccati etiam alias abſoluti.

9 Simili ratione non oportet recuperari amiſſam ſacramentalẽ gratiam auxilij datam ob euchariſtiam: quia euchariſtiæ ſacrificiũ in eccleſia quotidie celebratur, & vnus dicit tres Miſſas in feſto Natalis Domini: cõmunio vero à laicis eſſet frequentanda, cum prudentis conſilio. ſed nunquam licet bis in die communicare de manu alterius, quãuis vicinus morti cum mala conſcientia viaticum, aut extremam vnctionem ſuſcepiſſet. curandum eſt vt infirmus non tantum adoret allatam euchariſtiam; ſed re ipſa ſuſcipiat, ſi reuerenter poteſt, propter effectum gratiæ etiam ſacramentalis, & operis operati: [g] & interdum de attrito fiet contritus. contritio tamẽ nunc ex voto ſacramẽti, & cõmunio ſpũalis videtur eſſe maioris efficaciæ, & diſpoſitio ad maiorẽ gratiam, vt ſatisfactio iuſtorũ quæ Chriſto iã paſſo nititur, videtur acceptior, [h] quàm olim ante aduentum Chriſti.

ſatisfactionis pro temporali pœna, in quem per ſe ordinatur. At falſo Soto.d.19.q.1.&.5. Couar.c. alma.1.p.§.4.n.9.negant reuiuiſcere.Bon.d.15.q. 4.Adria.Turrecrem.& fauet D.Tho.3.p q.89. ar. 1.&.6. [h] In extrema vnctione quid ſit res, & ſacramentũ ſimul. infra ſuo loc.

[i] Quod expreſsit ſolus D.Th.d.23 q.1.4.2.

[k] D. Th.q. 62.2.q.65. 1.q. 72.7. ad. 3. ibi Caie.Sot.d. 1.q.3.ar. 2. Ledeſ.q. 3. a. 2. Sebaſt. q.62.§. 22. Vict.& Recẽt. Sed qui admittũt ornatum habitualẽ, vocant illum gratiam ſacramentalẽ. Alex. q. 8. m.4.Bon.d. 1.p.1.art.1. q.6. Albert. a.4.Richar. art. 4. q. 4. Carthuſ. q. 5.Marſil. q. 5.a.4.& alij d.2.Palud.q.3. & dicit eſſe communem. Heruæ.q. 1.Gab.q. 1.Capreo.q.3.ad arg.cont.4.conc.D.Th. verit.q.27 5.ad.3.&.12. At D.Tho.Palud. Capr. falſo explicant eſſe quendam modum intrinſecum perfectionis habitualis: puta vigorem ſeu extenſionem quandam, quæ additur ſoli gratiæ, aut ſimul virtutibus infuſis, & hunc vigorem aiunt differre ſpecie, prout datur à diuerſis ſacramentis. D. Th. q.62.2.c.ad.3.& clarius.q.72.7.ad.3.Sebaſtian.§. 22.& alij ſup.cit. aiunt gratias ſacramentales differre ſpecie. ſic Doct.& conc.Floren. aſsignant ſingulis ſacramentis proprios effectus.

[l] Eſt communis omniũ vt ante aduentum Chriſti contritio non erat tam efficax, vt nunc eſt gratia cum copioſis auxilijs data per ſacramentum.

[m] citati. lit. I.

[n] Sic Apoſtoli per confirmationem in gratia differunt ab alijs iuſtis qui ſine peccato perſeuerãt vſque ad mortem: quia confirmatus in gratia habet ex quodam debito & promiſsione Dei ea auxilia efficacia quibus præſeruatur ab omni mort.

[o] Auxilia hæc ſpecialia vt ſunt actio Dei mouentis non differunt, ſed vt recipiuntur in ordine ad diuerſos fines & effectus. D.Tho.q.62.2.ad.3. vbi Caie.Soto.q.3.Ledeſ.q.3.

[p] D.Th.q.72.7.a.3.

[q] Doct.contẽti ſunt explicare gratiã regenerationis, qua baptiſmus non ſolũ vere remittit peccatũ, ſed cõfert gratiã & virtutes, quibus homo fit formaliter iuſtus D.Th.q.69.1.&.4.Cõc.Flor. Trid. ſeſſ.7.c.1.& ſeſſ.5.can.vlt.Sot.1.de nat.& grat.ca. 11.Taper.a.2.Hoſi.c.72.Leo.PP.10 in Bulla.cõt. Luther.a.2.Roffen.a.2.Tiletan.in defenſio.Conc. Trid.ſeſſ.5.Bunde.Compend.tit.1.art.6. Lind.3. par. apolog. pro religio. Chriſtiana. pag.19. Couar.c.alma. 1.p.§.10.n. 10. Caſtro. verb. præceptum. Bellar.de bapt. c.13. quare in cenſura iubentur deleri.glo.c.2. de conſ. d.4 & glo. ca. ſi concupiſcẽtia.15.q. 1. Hi probant ex Augu. & alijs Patribus. ſed proprius effectus baptiſmi eſt auxilium gratiæ ſacramẽtalis, quod ex Dei aſsiſtentia confert vigorẽ quẽdam virtutibus ad modũ habitus, quo reprimitur fomes. de quo D.Th. q.69.a.5.Sot.d.6.q.1.a.3.Ledeſ.1.p.q.10.

[r] [s] D. Tho.q.69.a.1.&.2.Doct.ſup.

[t] Quia ex baptiſmo tenetur recipere ſacramentum euchariſtiæ, & confiteri integre omnia etiã interna peccata.m. Triden.ſeſſ.7.de bapt.can.7.Bellar.de bapt.c.15.à quibus præceptis diuinis & à legibus & cenſuris eccleſiæ excuſatur Paganus.c.gaudemus. de diuortij. 5. Cou.reg.peccatum.§.10. Aluar.Pelag.li.1.de planctu eccle.a.37.Calder.conſ.2.de iudic.Dominic.in c.multi.2.q.1.

[u] Conc.Trid.ſeſſ.7.can.8. 14.ſeſ.6.can.20.Caie.22.q.11.a.10. Simanc.de cathol.inſtit.verb.hæreticus.fr.Med.1.2 q.95. ar. 1. Caſtro.1.de hæreſ.c.9.& lib.1.de hæret.puni.ca.7. &.8.Bellar.de bapt.ca.16.& lib.2.de ſacram.c.29. Luc.10.qui vos audit me audit.Matth.vlti. baptizantes eos, & docentes ſeruare ea quæ mandaui vobis.

[x] Bellar. lib.2.ſacram.c.9. ſi.ex Rom.6. conſepulti eſtis per baptiſmum in mortem.c.4. traditus eſt propter delicta noſtra, reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. quia baptiſ.merſio ſignificat mori peccatis cum Chriſto, emerſio vero reſurgere iuſtum, vt in nouitate vitæ ambulemus: vt Chriſtus reſurgens cœpit nouam vitam. Bed. in 1. Pet. 3. ſaluos facit baptiſm. per reſurrectionem Ieſu Chriſti.

[y] Bellar.de bapt.ca.14.contra hæret.& Luther. ex Auguſt. 21. ciuit. cap.25.

ſed

ſed Luther. ait fieri impeccabilem, niſi credere nolit: damnatur ſeſſ.7.de bap.can.6. quaſi baptizatus ſolius fidei ſit debitor. alij errores Luthe. damnantur, quia nõ liberatur baptizatus à præceptis Dei. can.7.nec à præceptis humanis.can.8.nec ab omni voto.can.9. nec recordatione bapti. remittitur ſibi omne peccatũ. cã. 10.alij damnantur.ſeſſ. 6.cano. 23. ſed Iouin. dixit ſi forte baptizatus peccet, non fuiſſe vere tinctũ niſi ſola aqua. contra quem ſcripſit Hiero.li. 2.contra Iouin. Auguſ. de hæreſ. c. 82.Prateol. verb. Iouinian. Caſtr. & Sebaſ. medices de hæreſ. verb.libertas. hær. 3.gratia hære.2.

[z] D. Tho. q.79.a.6.& 1.

[a] D.Th. q.86.art. 5. tollit reliquias, & addi. q.10. ar. 4. dat ſpem ſalutis. cõc. Triden. ſeſ. 14.ca. 3.ad fin.

[b] D. Tho. q. 72. art. 7. Bellarm.de confirm.cap.11.

[c] Sicut character ſacerdotis fit ex tẽſione quadam perfectior & iuſtitia original. per quandam extenſionem perficiebat virtutes, & corpus: ita confirmatio à Patribus dicitur perfectio baptiſmi, quia vtrunque eſt ſacramentum fidei, & ex vtriuſque charactere & auxilio fit homo fortior cum vigore ad conſeruandam & tuendam fidem.

[d] D.Thom.1.2.quæſt.109.art.8.&.10.

[e] Ob hoc gratiam ſacramentalem.i. vigorem qui ex Dei peculiari aſsiſtentia & coniunctione cum iuſto qui ſacramentum recepit, datur: quidam vocant habitum. cum tamen non ſit entitas creata quæ ſuperaddatur virtutibus. ſic humanitas ex coniunctione Verbi, & ſpecies panis ex ſacramentali colligatione cum corpore Chriſti, habet vim: vt inferioris Angeli intellectus confortatur, & illuminatur ex coniunctione ad ſuperiorem Angelum. D. Thom. 1.part.quæſt. 106. 1. & calor ex coniunctione animæ fit virtus nutritiua producẽs carnem viuam: cœlum ex coniũctione intelligentiæ motricis producit animalia. D.Tho. 1. parte. q. 70.3.

[f] Si quis licite duxit ſucceſsiue multas vxores, quia prior obmortem aut profeſsionẽ receſsit, hic vt habet ex ſacramento iterato plus gratiæ habitualis, ita videtur habere plus gratiæ ſacramentalis & auxilij pro ſtatu cõiugali. vt qui ſæpe cõfitetur, & digne communicat, recipit maiorẽ vim gratiæ etiam ſacramẽtalis.

[g] monet Soto. diſtinct. 1. quæſt. 3. artic. 1. colum. 22. diſtinctio. 11. quæſtio. 2. 1.ad. 1. diſtinct. 13. quæſt. 1. artic. 3. colum. 4. ſed falſo addit peccare mort. infirmum vomitum patientem, ſi tunc in peccato adoret propoſitam euchariſtiam. nam adoratio non eſt contrectatio rei. ſacræ; infirmus tamen ex præcepto pœnitentiæ tenetur tunc eſſe in gratia.

[h] Significat Caietan. 3. part. quæſt. 1. artic. 2. ad. 2. & ibi Peña. & quidam Recent. Ledeſ. quamuis id certa autoritate & ratione non probetur.

(·¿·)

CAP. XIII.

CAP. XIII.

Epheſ.4. [a] Apoca.7.D·Thom. q.63·3.ad.3. Soto.q.4.& quæ citat Bellar.2.ſacram.ca.20. [b] Alciat.lib.1.prætermiſſorũ.verb.militia. Conciliat.libr.2.ca.6.nu.4.Lexic.Græc. & Latin.& Al-

CAP. XIII.

Characterem in tribus ſacramẽtis impreſſum eſſe potentiam in ſecunda ſpecie qualitatis.

§.1. *Antiquam eſſe vocem, & rem characteris, & quid ſit.*

2. *Baptiſmi character dicitur lumen.*

3. *Non eſt relatio rationis, ſed qualitas in intellectu.*

4. *Eſt potentia in. 2. ſpecie qualitatis.*

5. *In ſacerdote eſt neceſſarius &c. §. 9. concurrit actiue ad effectum ſupernaturalem: non tamen datur habitus ad miracula.*

6. *In confirma. & quibuſdam ordi. eſt vtilis ſed non neceſſarius.*

7. *Tria ſacram. ob charact. non iterantur, & ex baptiſmo eſt potentia paſſiua.*

10. *Miniſter etiam baptiſmi concurrit actiue ad gratiam.*

11. *Eucharistia non habet minus dignit. eo quod non imprimat characterem.*

VOX character aliquando ſumitur pro caritate [a] quæ diſtinguit filios regni: at in propoſito character græce eſt ſignum aut nota diſtinctionis, [b] illum eſſe aliquid in homine permanens negant hæretici. [c] At huius mentio non cœpit ab Inn.3.in.c. maiores, ſed [d] eſt antiquiſsima & Apoſtolis nota: quæ ex ſacris literis colligi poteſt. Sed clarius apud Patres, [e] & in Concil. [f] & apud Theologos. in tribus ſacram. hic dicitur res, & ſacramentum ſimul. [g] res quidem quia eſt effectus ſacramenti: dicitur vero analogice ſacramentum, [h] & ſignum, quia ſignificat gratiam ob quam principaliter inſtitutus eſt, & ad illam aliquo modo diſponit, niſi obice impediatur, & licet in ſe non ſit res ſenſibilis, ex coniunctione tamen ad externum ſacramentum ſit ſignũ aliquo modo ſenſibile gratiæ: [i] & quando baptiſmus cum obice recipitur, ſublato per pœnitentiam obice character vt ſemen baptiſmi vt ſignificat, ita virtute illius cauſat gratiam baptiſmalem, adiuncta diſpoſitione: vt dicetur cap.25.

2 Character baptiſmi eſt ſignum quo fideles & oues Chriſto ſubiectę eccleſiæ diſtinguuntur ab infidelibus: [k] & ideo à Patribus vocatur ſigillum, & ſignaculũ. [l] Vt habitu & profeſsione priuatæ religionis diſtinguitur monachus, & conſecratur in Dei cultũ iuxta priuatã regulã illi' ordinis. ſic olim circũciſio erat antiquę legis religioſa profeſsio, Galat.5.& baptiſm. eſt profeſsio religionis Chriſtianæ, quo conſecratur homo, vt deinde ſacramentorum receptione proteſtetur ſe indigere his remedijs Chriſti in Dei cultũ, [m] & ad ſalutem propriam. baptiſmus ſæpe à Patribus præſertim Græcis vocatur lumen: [n] quia cùm ſit ſacramentum fidei illuminat intellectũ. ſic Nazian. fecit orat. in ſancta lumina. & de baptiſmo Patres [o] exponunt id Hebr.6. impoſsibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt, id eſt, baptizati: quia ſub dit rurſus renouari. ſic enim Tit. 3. dicitur lauacrum regenerationis: & ſubdit, rurſus crucifigentes: quia per baptiſmum crucifigimur ſimul cum Chriſto, vt idẽ Apoſtolus ait Rom.6. [p]

3 Character à quibuſdam falſo dicitur relatio rationis reſultãs ab extrinſeca deputatione Dei: [q] quod nec hæretici negãt. Alij putant eſſe modum & relationem realem [r] noſtro intellectui impreſſam, quaſi ſigillum: puta ſimilitudinem & conformitatem ad Chriſtum, & obligationem ſeruitutis reſpectu eccleſiæ. ſed hi omnino falluntur: eſt enim realis qualitas ſupernaturalis infuſa. errant qui aiunt ſubiectum illius eſſe corpus, [s] ſeu potentiam executiuam: ſed ineſt animæ. [t] quidam in eſſentia illius, [u] alij in voluntate, collocandum putant. [x] Sed inhæret immediate intellectui, [y] & producitur per diuinam actionem, & per ſacramentũ. hic eſt extra prædicamenta naturæ, [z] poteſt tamen reduci ad aliquam ſpeciem qualitatis: vt ſupernaturales virtutes reducuntur ad primam ſpeciẽ, quia ſunt habitus: [a] ita character reduci poteſt ad hanc primam, cum ſit diſpoſitio, quædam ad gratiam: licet remota inſufficiens. ſed non tam proprie,

beric. in diction. verb. charact. Bellar. libr. 2. ſacram. c.19 & habetur Græc. Hebræ. 1. figura ſubſtantiæ, & Latin. Apocal. 13. character beſtiæ. quo nomine paſsim vtitur. Auguſt. lib.6.de baptiſ. cap. 1. libr. 1. contra Creſcét. cap.30. epiſtol. 23.50. 204.& alias vt citat Bellar. cap. 21. [c] Hæreſes refert Vvalden.tom. 2. de ſacramét. ca.109. Bellarm.ca.18. Caſtro.baptiſ. hære. 6. & character & ſacramentum.hęr. 2. Taper. art. 2. Arbore.libr.3. Theoſoph. cap. 28. Torren.lib.3.confeſſ. Auguſt.cap.1.§.3.Soto.diſt.1.q.4.diſt.3. artic.9.Ledeſ.quæſt.4.artic.3.Tiletan.2.p.defenſ. Trid.Catharin.opuſc.de character.Hoſi.inſtit.Petrus Soto.tit.de ſacramen.& tit.de confirmatione. lect.2.Eki. enchyr.tit.35. [d] Scot.d.6.q.9.Gabr.q.2.dub.5.falſo aiunt nec Mag.nec Gratian.meminiſſe characteris, nec probari ex ſcriptura, aut antiquis ſanctis: & tamen ponendum eſſe propter autoritatem Inno.3.ca. Maior.de bapt. Marſil.ſub dubio relinquit.Duran.d.4.q.1.ponendus eſt, quia loquendum vt plures: nec tamen virtutem ineſſe characteri, cum ſit ens rationis. Caieta.q.63.1.autoritatem de charactere non eſſe rem antiquam. idem Vvicleph.Calui.& alij hæret. qui aiunt primum autorem characteris fuiſſe Innoc.3.qui multa mala decreuit & fecit. at fuiſſe optimum Pont. probat Bellar.c.18.ex Blondo.Platin. [e] Fundamentum habet in ſcriptura.2. Corint.1. qui vnxit nos Deus, ſcilicet per gratiam, & ſignauit nos ſcilicet charactere: & dedit pignus ſpiritus.1. gratiam ſacramentalem vt in hunc loc. exponunt Haym. Theodoret.Ambroſ. 1.de Spiritu ſancto.cap.6.D. Tho.q.63.1.Epheſ.4.in quo ſignati eſtis vbi Hiero.& clarius Primaſ.Anſel.Chryſo.ho.14.Haym.& œcum.Bellar.c.20.quanuis D. Tho.art.2.ad.1.& alij exponant de gratia. idem Epheſ. 1. in quo, & credentes ſignati eſtis Spiritu ſancto. quod de ſigno baptiſmi exponũt Chryſ. Hieron.Haym. Bed. Anſel. item ex Patribus probat Bellar. c.21. Dion. eccleſ. Hierar.c.2.p.1. &.3. Cyril. præfa. cateche.& cateche.4.16.17 Alter Cyril.lib.4.dialog.de Trinit. Dam.li. 4.c. 10. Baſil.orat. 13. ad bapt. Nazian. orat. 40.in.S. Lauacrũ Chryſo. ho. 2. & 14.in Ephe. Epiph. hær. 8.&.30. Ex Latin.Tertul.de reſurrect.car. Cypria. libr.3. epiſto. 8.ad Fidiam. Auguſt. ſup. & lib.2.contr. epiſt.Parmen.cap.13.15.Habetur.c. quod quidam 1.quæſt.1.ca.diſplicet.23.q.4.Ambroſ. ſup.qui vocant ſignaculum & obſignationem.nec loquuntur de ſigno externo baptiſmi, quod eſt ſacramentum: quia Cyril.dicit eſſe in anima.Ambr.Epiph.Chryſoſt.non eſſe carnale, vt in circunciſione, ſed ſpiritale, & Auguſt. ait eſſe conſecrationem, & manere: quòd non conuenit ablutioni. Cyril. Nazianze. dicunt indelebile. & Patres aiunt in tribus tantum ſacramentis imprimi: at eſſe ſignum externum competit omnibus ſacramentis. [f] Conci. Florent. Trident. ſeſsio. 7. de ſacram. can. 9. de baptiſ.can.11.ſeſſ.23.cap.4. D. Thom. quæſt. 63. 3. vbi Caiet.Soto.diſt.1.q.4.Ledeſ.quæſt.4.Caſtr. Vvalden.& Recent.ſup.Doct.diſt.6.vbi Charthuſ. citat plures.Gabriel.quæſt.2.Palud.diſt.4.quæſt.2. Capreol. quæſt. 1. Abb. & alij in rubr. de ſacram. non iteran. Turrec.in cap.quomodo de conſ. diſt. 4.Syl.& ſummiſt.verb.character.catech.Pij.V.Innoc.cap.Maiores de baptiſ. [g] Sup. cap.12.§.1. Doct.diſt.4. [h] [i] Character vt coniunctus verbis ſacramenti ſit aliquo modo ſignum ſenſibile. D.Thom.art.4.ad.3.Doct.ſup.Bellarm.cap.21. & ita Auguſt.ſerm.de geſtis cum Emerito exponẽdus eſt. [k] D.Tho.q.66.9.Soto.d.3.a.9. Ledeſ.q.7. Bellar.de baptiſmo.c.12.tangit.& vt generatio nõ iteratur, ita nec regeneratio baptiſmi. qui credit iterandum incurrit caſum in cœna Domini. Nauar. cap. 22.nu.7. ſolius baptiſmi iteratio actiue vel paſſiue cũ culpa facit irreg. Couar. Clem. ſi furioſus. 1. p. princ. nu.8. cont. Naua. c.27.n.247 [l] Dionyſ. Baſil. ſup. Chryſoſ. in Ephe.4. Cyril.præfa. & catech. 3.4. 16.ad fi.&. 17. in med. [m] ſup. c.11. §.3. [n] Dionyſ.c.2.p.3. quẽ citat D. Tho. q. 63. 2.arg.2. Cyril. procem. catech.Theodoret. Epit. diuin. decret.cap.penul.Clem.Alex.1.pędag.c.6.Chryſo.ho. ad Neoph.Nazian.Dam.ſup.Ambr.1.de Spiritu ſancto.c. 6.citans Pſal.4.ſignatum eſt lumen.catech. Pij.V. Titel.in Ioã.1.erat lux vera, quę illuminat omnẽ i. etiam paruulos per baptiſmum.Beauxa.tom.1.f. 20.cum Auguſt.1.de peccat.mer. [o] In Hebr.6. Chryſ.Theodo.œcum.Theoph.Anſel.Sedul.Ambro.& alij. Aug.in expoſit. inchoa.ad.Rom.c. 6.& prope fin.& lib.de vera & falſa pœnitentia. ca.3. D.Tho.3.p.q.84.10.ad.1.&.4.cont.gent. c.70.fi. alludit.Clem. li.6.conſt.Apoſt.c.15.Amb.etiã lib. 2.de pœnitenta.c.2.Bellar.1.de verb.Dei.c.17.ad 5.lib.de bapt.c.18.lib.de pœnitentia.c.13. [p] vt in Rom.6.exponit Chryſo.ho. 9.& omnes Patres. Auguſt.de vera & falſa pœnitentia.cap.3.Epipha. hær.49.in princ. [q] Durand.d.4.q.1. ſicut terminus inſtitutionis humanæ qua Princeps concedit iuriſdictionem eccleſiaſticam aut præturam ciuilem, eſt poteſtas moralis & ens rationis.nõ multum diſſentit Soto.d.1.q 4.ar.2.&.d.20.q.1.1.ait probabilius eſſe cũ Nominal. nõ diſtingui re à ſubiecto.ſed eſt cont.Trid.ſeſſ.7.can.9.ſeſſ.23.c.4. & can.4.dicit imprimi: ſicut de habitib. infuſis dixerat ſeſſ.6.ca.7.& can.11.qui differũt re à potẽtijs. [r] Scot.d.6.q.10.ſed illum bene impugnãt Caiet. q.63.2.Soto.q.4.Capreo.d.4.q.1.ad argum. Scot. cont.1.conc.nam licet ſacramentum ſit ſignum, ſimul tamen eſt inſtrumentum gratiæ, & reducitur ad poteſtatem in.2.ſpecie qualitatis.D.Tho.q.62. 4.ad.2. [s] ſic errat Dur.dicens, ſi eſt res, ponitur in potentia executiua. [t] Conc.Florent. Trid.ſeſſ. 7.can.9 dicit eſſe in anima & ſignum ſpirituale Theol.Bellar.ca.19.conc.4. [u] Gab.d.6.q.2.ar. 3.dub.2.& Marſil.q.4. eſſe in eſſentia animę, ſicut gratiam ad quam diſponit. ſed D.Th. tã diſpoſitionẽ hãc quã poteſtatẽ ſupernaturalem probat eſſe in potẽtia animæ. [x] Alij vt Scot. d. 6. q. vltim. Baſſol.q. 2. Okam.4.q. 2.& propendet.Gab. ponũt in volũtate: in qua reponunt etiã & gratiam, quam eſſe idem putãt cũ caritate, & religio eſt in voluntate, cuius actus eſt proteſtatio per receptionem ſacramenti. hanc tamen opin.Caietan. Soto & Ledeſ. bene reijciunt. quia character eſt potentia, quæ abſtrahit à bene vel male: daturque ad proteſtandam intus fidem, quod ſit intellectu. [y] D.Th.q.63.4.ad.3. Caie.Sot. q.4.a.4.Cano rel.de ſacram.p.4.Ledeſ.q. 4. Alex. 4.p.q.8.mem.8.a.3.&.q.19.mem.1.Turrecr.c.quomodo.de conſ.d.4.Palud.d.4.q.2. Albert.d.6. Rich.d.5.ar.2.q.2.& citat Dionyſ.c. 3. dicentem eſſe qualitatẽ illuminatiuã. & Patres cit. [z] Richard. diſt.5.a.2.q.1.negat characterem pertinere ad vllam ſpeciem: vt gratiam quæ non eſt virtus, ſed fundamentum virtutum.1.2. quæſt. 62. 1.ad.1.q. 110. 3.c.ad.2. addit Richar. quod eminenter includit perfectiones quatuor ſpecierum qualitatis, vt calor ignis eſt in triplici ſpecie cum ſit diſpoſitio, potentia, & paſsibilis qualitas. addit quæſt. 1. ad.3: reduci ad.2.ſpeciem qualitatis: virtutes vero infuſas reduci ad.1. ſpeciem. At Argentin. diſt.6. characterem baptiſmi reducit ad figuram: confirmationis ad habitum: ordinis vero ad potentiam. [a] Pertinet ſecundario ad quandam diſpoſitionem gratiæ. & poſito quod ſit qualitas, Scotus. diſt.6. quæſt. 10. dicit eſſe probabilius, & fatentur qui admittunt ornatum conferri ab omni ſacramento, vt ſit diſpoſitio gratiæ. Rich. Argent. Palud. Capreol. Heruæ. Egid. Ferra. Guillel. Pariſ. in ſacramentali. Marſil. Alexand.4. part.quæſt. 18.m. 8.ar.

quia character nõ poteſt amitti, minui, aut augeri per intenſionem, vt poteſt habitus & diſpoſitio. alij ad 4. ſpeciem reducunt. [b] ſed ſane improprie & per metaphoram, quia cõfigurat nos Chriſto, & ita dicitur character Chriſti, & ſacerdos ac Põtifex magis aſsimilatur Chriſto, vt eſt ſummus ſacerdos & Pont.

4 Reuera tamen ponitur in. 2. ſpecie qualitatis. [c] cum ſit poteſtas quamuis inſtrumentalis & incompleta & probatur. nam. 1. eſt indelebilis, [d] vt potentia naturalis, & manet poſt mortem etiam in damnatis, [e] & in hæretico & degradato. [f] qui dum reconciliatur eccleſiæ, aut ſi mortuus reſurgat, non poteſt iterum baptizari, confirmari aut ordinari, ſi hæc ſacramenta ſemel receperat: nec pẽdet ex vlla diſpoſitione ſubiecti, ſi modo homo verũ ſacramentum quamuis informe recipiat. Deinde vt potentia, ita character non recipit intenſionem: character tamen ſacerdoti primum impreſſus quo poteſt conſecrare, & offerre euchariſtiã, extenſione quadam perficitur addita reali poteſtate abſoluendi: & in epiſcopo idem character extenditur, vt poſsit conferre ordines & confirmationem: vlterius autem augeri aut minui non poteſt. Item vt per potentiam naturalem homo non dicitur bonus, vel malus, ita poteſtas characteris hominem non facit bonum ſimpliciter: manet enim indelebilis etiam poſt peccatum: & diſtinguit baptizatos ab infidelibus, vt character ſacerdotis vel epiſcopi qui hominẽ configurat Chriſto pontifici, diſtinguit ſacerdotes à laicis. hæ rationes ſatis probant characterem eſſe potentiam. [g]

5 Sacerdos in veteri lege, Exod. 28. deputabatur cum conſecratione ad cultum Dei: ſed non habebat characterem ſeu claues & poteſtatem ad effectus omnino ſupernaturales: [h] vt per circunciſionem non imprimebatur character in anima, [i] ſed ſatis fuit populum adhuc carnalem more pecudum ſignari charactere carnis, [k] ob quem circunciſio iterari non poterat. [l] & tamen fœminę abſque circunciſione erant capaces ſacramentorum, & Exod. 12. comedebant agnum paſchalem.

8. art. 1. quæſt. 19. mem. 1. art. 2. Bon. diſt. 6. art. 1. q. 1. Albert. art. 3. Baſſol. quæſt. 3. ar. 3. Okam. quæſt. 2. & fere Gabrie. quæſt. 2. art. 3. dub. 3. Vvillel. de Rubion. diſt. 7. quæſt. 2. art. fin. & nimis fauet D. Tho. quæſt. 63. art. 4. ad. 1. quæſt. 69. art. 3. Dionyſ. cap. 2. eccle. hierar. dicit diſponere ad gratiam, quia aſsimilat Chriſto, quæ tamen diſpoſitio remote ſe habet & indirecte: ex D. Tho. quæſt. 63. 4. ad. 1. Caiet. ar. 2. Sot. Ledeſ. hinc quãdo baptiſm. recipitur cum obice, character relictꝰ ſimul cũ diſpoſitione doloris habet ex inſtitutione Chri', vt cauſet gratiam in virtute baptiſmi: eſt enim res & ſacramentum. i. ſignum vlterioris effectus, quem ſignificãdo cauſant. inf. c. 25. falſo vero Caieta. & Soto aiunt quod gratia & fides prius natura infunditur quam character. imo prior eſt character, vt à quo non conuertitur ſubſiſtendi conſequentia.

b [b] Marſil. quæſt. 4. ar. 1. conc. 7. omnẽ characterem reducit ad figuram. & alij Doct. vt Argent. de charactere baptiſm. diſtinct. 15. artic. 1. ad. 2. ſed bene reijcit artic. 2. ad. 1. Richard. Soto.

c [c] D. Thom. quæſt. 63. 2. Bon. diſt. 6. quæſt. 2. Gabrie. diſt. 6. Capreol. Palud. diſt. 4. quæſt. 2. Maior. quæſt. 6. Caieta. Soto. quæſt. 4. Ledeſ quæſt. 4. & ſentit Richard. Bellarm. 2. ſacram. cap. 19.

d [d] Trident. ſeſſ. 7. can. 9. D. Tho. quæſt. 63. 5. Concil. Florent. Auguſt. 2. contra epiſ. Parmen. cap. 13. Cyril. præfat. Catech. Cypria. ſerm. de ablutione pedum. omnes Doctores diſt. 6. Bellarm. cap. 18. prop. 5. Caſtro. 1. de hæretic. punit. cap. Maiores. de baptiſmo.

e [e] D. Thom. art. 5. ad. 3. quia ineſt animæ, & caret contrario, à quo corrumpatur. Soto quæſt. 4. art. 5. Ledeſma. quæſt. 4.

f [f] D. Thom. 3. part. quæſt. 82 artic. 7. add. quæſt. 38. artic. 2. cum tamen matrimonium etiam conſummatum diſſoluatur morte: nec tenetur vxor redire ad virum qui miraculoſe ſuſcitatus eſt. Rom. 7. ſi autem dormierit. anima tamen ſacerdotis poſt hanc vitam non poteſt conſecrare, quia non eſt homo viator.

g [g] D. Thom. quæſt. 63. Recent ſup. cumulant alias rationes, & Bellar. 1. ſacramentorum. ca. 22.

h [h] D. Tho. add. quæſt. 19. 1. ad. 1. D. Thom. 1. 2. quæſt. 102. 5. ad. 4. ex Hebræ. 10. ſacerdos offerebat hoſtias quę nõ poſſunt auferre peccatum. Trident. ſeſsio. 22. c. 1. reprobatur ſacerdotiũ Leuiticũ. propter imbecillitatẽ. & ſeſ. 23. c. 1. Lindan. li. 4. Panop. c. 6. Soto. d. 2. q. 2. a. 2. dicit erroneũ quod in leg. vet. fuerit ſacramen. pœnitẽtiæ in quo per claues ſacerdotis deleretur attrito pec. m. Idem Soto d. 18. quæſt. 1. art. 2. Ledeſm. quæſt. 19. artic. 1. dub. 2. cõc. 5. Palac. d. 18. quæſt. 1. pag. 312. Victor. de claui. §. 14. Durand. diſt. 19. quæſt. 1. Bon. diſt. 24. fin. Taper. artic. 3. Turrecrem. libr. 1. Summ. eccleſi. cap. 93. conc. 12. lib. 2. cap. 49. ad. 3. Sixtus libr. 6. Biblioth. cap. 202. probat ex Theophylact. in Ioann. 8. colligitur ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. in circunciſione tamen ſola dabatur gratia ex operato etiam attritis. Diuus Thom. quæſt. 62. 6. ad. 3. quæſt. 70. 4. ad. 5. Soto diſt. 2. quæſt. 1. art. 4. circa argumen. 5. Scot. diſtin. 6. quæſt. 9. Gabriel. circunciſio vero non à ſolo ſacerdote, ſed à laico aut fœmina conferri poterat.

i [i] D. Thom. quæſt. 63. 1. Bellarm. 2. ſacramento. cap. 19. prop. 7. Soto. Ledeſm. Recent. contra Scotum. diſt. 6. quæſt. 9. ad. 1. quem probabiliter dicit ſe ſequi Gabriel. quęſt. 2. dubio. 5.

k [k] D. Thom. diſtin. 1. quęſt. 2. 4. 1. ad. 3. quęſt. 63. 1. ad. 3. Heruæ. diſt. 1. quæſt. 7. Chryſoſto. homil. 2. in Epheſ.

l [l] Auguſt. 2. contra liter. Petil. cap. 22. lib. 1. contra Creſcon. cap. 31. & tamen quidam arte medica ſuperinducebant præputium vt iterum circunciderentur: contra quos. 1. Corinth. 7. non adducat præputium, vt fecit Symmachus: de quo refert Epiphan. libr. de menſuris. Bellarm. lib. 2.

de

capaces ſacram. & Exod. 12. comedebant agnum paſchalem.

6 At ſacerdos Chriſti habet poteſtatem actiuam ad effectus ſupernaturales, vt ſtatim dicetur: character inferiorum ordinum, vt diaconi & minorum non confert poteſtatem, niſi vt actus miniſtrandi ad altare bene, digne, & ſolenniter fiat ex officio: [m] cum tamen ſine illo fieri poſſet actus quoad ſubſtantiam. Et ſeptem ordines miniſtrorum ſunt à Chriſto inſtituti: vt eo ſigno deſignentur, qui reliquos dignitate præcellunt: vt in militia duces & equites ſigno & dignitate diſtinguuntur à cæteris militibus. character confirmationis quæ dicitur complementum baptiſmi, ſimiliter non confert neceſſariam poteſtatem, ſed robur vt ex officio fidem intrepide proteſtetur contra tyrannos, qui ſunt viſibiles hoſtes fidei. Tria tantum ſacram. iterari in eodem homine nunquam poſſunt, [n] quia imprimunt characterem, [o] & per ea conſtituitur homo in ſpirituali ſtatu, & conſecratione quadam deputatur in cultum Dei. [p] ſic quem Deus diligit vt amicum & deputat vt ſit dignus gloria, ornat gratia ſuperinfuſa. [q]

7 Character baptiſmi eſt vt prima potentia paſsiua [r] quia dignè & cum fructu homo recipere poteſt reliqua ſacramenta: & in virtute baptiſmi cum obice recepti concurrit aliquo modo actiue ſimul cum contritione ad producendam gratiam. [s]

8 Character vero confirmationis partim videtur potentia paſsiua, [t] ad bene eſſe & diſponit ad recipiendos ordines. [u] partim actiua, vt cum vigore proteſtetur fidem. [x] baptiſmus ex proprietate connaturali habet ne iteretur, quia regeneratio eſt: confirmatio vero quia eſt perfectio quædam baptiſmi: de qua Apoſtolus Hebræ. 6. ſimul cum baptiſmo, [y] negat iterandam eſſe manus impoſitionem. [z] quod ſi olim adultus ab hæretico baptizatus reconciliabatur per epiſcopum cum manus impoſitione, & apud Græcos cum vnctione chriſmatis: non erat iteratio confirmationis, ſed abſolutio ſolennis. [a]

9 Ordo ille qui ſemel ſuſceptus eſt, non iteratur [b] in ſacerdote: character eſt poteſtas actiua non ſolum ad conficienda ſacramẽta ſed ad effectus ſupernaturales. ad opera miraculoſa non habet creatura donum habituale, vt nec ad prophetiam. [c] ſed ad effectus ſupernaturales qui communi lege gratiæ fiunt, infundit Deus virtutum habitus pro actibus etiam caritatis. [d] ſacerdoti dedit poteſtatem filios Dei facere, dum ait: Ego te abſoluo. [e] & per characterem concurrit actiue ad conſecrationem euchariſtiæ, & huic conſecranti obedit ad nutum panis vt tranſmutetur in corpus Chriſti, concurrit tamen vt inſtrumentum

de verb. Dei. cap. 1.

m [m] infra libr. de baptiſm. & libr. de ordin. & tamen non ſolum diaconatus, vt probat Bellarm. libr. de ordine. cap. 6. ſed minores cap. 8. ſunt ſacramentum.

n [n] Trident. ſeſsio. 7. cano. 7. ſeſſ. 23. cap. 4. & cano. 4. Bellarm. 2. ſacrament. ca. 22. propoſitione. 6. & ca. 22. Soto Ledeſm. D. Tho. quæſt. 63. 6.

o [o] Hæc eſt præcipua ratio ob quam iterari non poſſunt D. Thom. arti. 6. Bellarm. cap. 22.

p [p] Hæc eſt congruẽtia & alias affert Bellar. cap. 22.

q [q] D. Tho. 1. 2. quæſt. 113. 2. ad 1. & 2. Bellar. cap. 22.

r [r] Caieta. cum D. Th. quæſt. 63. 6. Soto. Ledeſ. Triden. ſeſsio. 7. de baptiſ. can. 11. ratio eſt vt charactere baptiſmi diſtinguantur oues, & ouile Chriſti eo ſigno religionis ab infidelibus. Chryſoſt. homil. 2. & 14. in Epheſ. Damaſce. libr. 4. cap. 10. Epiphan. hæreſ. 8. & 30. ad fin. Auguſt. 2. contra liter. Petil. cap. 13. & ſæpe apud Torren. 2. confeſſ. cap. 1. §. 10. cap. 2. §. 11.

s [s] Sup. A.

t [t] Caietan. quæſt. 72. 5.

u [u] Vt habetur cap. fin. de tempo. ordin. in. 6. Trident. ſeſſ. 23. refro. cap. 4.

x [x] Vt colligitur ex D. Thom. q. 72. 7. ad. 2.

y [y] ſup. §. 2. lit. O. ex Hebr. 6.

z [z] ita in eundem loc. Hebræ. 6. impoſitiones quoque manuum exponunt de confirmatione, ibi Chryſoſto. Theodor. Theophyl. & alij. Bellarm. de confirm. cap. 11. conc. Toleta. 8. cano. 6. Tarracon. cap. 6. Gregor. 2. apud Grat. cap. de Hiſtor. cap. de homine. de conſecra. diſt. 5. concil. Florent. Trident. ſeſsio. 7. de ſacram. cano. 9. & ideo agens de confirmatio. non fecit huius mentionem. hoc probant Patres qui in confirmatione aiunt imprimi characterem, D. Thom. quæſt. 72. 5. Soto. Ledeſ. & Cyprian. ſerm. de ablutio. pedum, ęquat baptiſmo, & dicit vtrumque iterabile. ſignificat Cyrill. Cateche. 3. Auguſt. 2. contra. lit. Petil. ca. 104. Raban. 1. inſtitutio. cleric. cap 30. Amalar. 1. offic. ca. 27.

a [a] Vt dictum eſt. ca. 11. §. 11.

b [b] Bellar. de ordin. capit. 10. Cyprian. & Auguſt. ſupr. Auguſt. de bono coniugat. cap. 24. Gratian. 1. quæſt. 7. concil. Florent. Triden. ſeſsio. 7. cano. 9. ſeſsio. 23. cano. 4. & cap. 4. D. Thom. addit. quæſtio. 35. 2. Ledeſ. quæſt. 37. Soto. diſtinct. 24. quæſt. 1. artic. 4. Richard. artic. 4. quæſt. 2. Hoſius inſtitutio. cap. 51. Nyſſen. libr. de baptiſmo poſt principium. Torren. 2. confeſsio. cap. 2. §. 11. Taper. artic. 17. nec tamen qui iterat ordinem fit irregularis. Scot. Paluda. Soto. Turrecre. cap. dictum de conſecratio. diſtin. 5. Caſtro. 1 poteſt leg. pœnal. cap. 7. Couarru. Clement. ſi furioſus. 1. part. §. 1. num. 8. facit Dueñas regula. 287. contra Nauar. cap. 27. num. 247. cum Richard. Maio. & Ant.

c [c] donum miraculorum non eſſe habitum D. Thom. 2. 2. quæſt. 178. de dono prophetiæ. quæſt. 172. art. 2.

d [d] D. Thom. 2. 2. quæſt. 23. artic. 2. & Doct. contra Magiſt.

e [e] colligitur ex concil. Florent. Trident. ſeſsio. 14. cap. 1. & 6. can. 9. Palud. diſtin. 1. quæſt. 1. in. 3. opin. fin. D. Tho. add. q. 18. Capr. d.

D 1. q.

1.quæſt.1.ad.2.Durand.cont.4.conc. [f] D.Th. quæſt.63. ar. 2.&.a.5.ad.1.Caietan.Soto.Ledeſ.q.4.art.2 Palud.diſt.4.quæſt.2.Capre Richar.quæſt.1.ad.3.Recent.& D.Thom. ſe refert ad quæſt.62.4.ad.2.ſic in ſacramento eſt virtus in completa, vt ait queſt.62 & diſt. 1. q. 1.ar.4.2.ad 1. &. 3. vt ablutio quæ eſt ſucceſsiuus motus & ens incō-pletum cōtinet gratiam, nō formaliter ſed incomplete, vt penicillus motus dicitur continere imaginem, ſed incomplete. At Ferra.4. cont.gentes ca.56.ad.fi. aqua, vel chriſma eſt potentia incompleta, cōpletur autē dū Deus vtitur inſtrumēto ad inductionē principalis effectus.

[g] charactcer attingit phyſicè effectū gratiæ, vel euchariſtiā.D.Tho. quæſt.63.2. ibi Caieta. & add.q.18. quæſt.35.2. Recent.ſup. quæſt. 64. 1.ad 3.Soto diſt.1.queſt. 5.1.Ledeſ.quæſt.5.1.Victor.Richard.quidam tamen falsò negant eſſe potentiam phyſicam ſed moralem: ſicut negant ſacramentum eſſe cauſam phyſicam gratiæ.Alexand.Bon.Scot. Vvillel. de Rub. Baſſol. Okam ſup.cit.Gabriel.diſt.4. ar. 3.dub.2. Palac.quæſt.1.conc.5.& quidam Recent.

incōpletum: [f] quia nec character ſine forma verborū ſufficit, nec verba ſunt efficax forma niſi à ſacerdote proferantur.ſic dū vngit infirmū,& dum epiſcop.confirmat vel ordinat vt eſt cauſa ſacram.ita & gratiæ. [g]

10 Quidam negāt miniſtrū qui nō habet characterē ſacerdotalē, dū cōfert baptiſmū cōcurrere actiue ad effectū ſacramēti. [h] At non incōuenit vt Paganus qui vere baptizat efficiat gratiā, [i] vt tāquam ſpiritualis pater vice Chriſti re vera efficit: quia qui facit ſacramentum & actionem illius,hic facit effectum ab eo ſacramento & actione manantem. Sed dum diaconus in neceſsitate miniſtrat euchariſtiam quam conſecrare non poteſt,non concurrit ad effectum ſacramenti, [k] ſed applicat ſacramentum:vt ſi laicus ſibi vel alteri applicaret.

11 Sacramentum non eſt minus dignum quia characterem non imprimat: [l] imo euchariſtia eſt virtute & dignitate præſtantiſsimum ſacramentorum: [m] Et eius ſuſceptio & oblatio non conſiſtit in potētia ſed in actione quæ eſt finis, & complementum diuini cultus: nobilior autē res eſt ipſe actus, quam potentia vel habitus qualis eſt character: ſumpta vero euchariſtia non tantum confert ingens augmentum habitualis gratiæ, ſed Chriſtus per ſpecies tanquam per inſtrumentum excitat, & actiue inclinat ad actum vitalem [n] deuotionis noſtræ, ſi homo ſit bene diſpoſitus.

[h] Palud. Capreol Bellarm.2.ſacram.ca.19. ad fi. [i] ſignificat D.Tho.quæſt.64.1.ad.3.Soto.queſt.5.1.Ledeſ queſt.5.Recent.Thomiſtæ. [k] Colligitur ex Auguſt. 4. de baptiſ.contra Don. cap.22. lib.3.contra lit.Petil.cap.54.& Recent.

[l] D.Thom.quæſt.65.art.3. [m] ſup. cap. 3. D. Thom.ſup.Trident.ſeſſ.7.can.3 ſeſſ.13.ca.3. Soto diſt.1. quæſt. 6. art. 3.Alan.de ſacram.cap.42.fin. D. Thom. quæſt. 70. 4. ad. 4. Gloſ. c.ecce. 95. d.

[n] de quo agunt. 3. part. quæſt. 79. 1. & dicetur libr.de euchariſt.cap.36.ſic Chriſtus dum in cœna recepit euchariſtiam non accepit habitum ſed actū deuotum ex ſacramento quæſt.81.artic. 1. ad.3. & ignis inferni concurrit vt Dei inſtrumentum ad cauſandum dolorem. i. triſtitiā volūtatis quæ eſt vitalis actus.

C A P. XIIII.

Effectus. 4. quòd ſacram. recipienti melius diſpoſito plus confert. de quorundam peculiari effectu, vt quod baptiſmus tollit totam pœnam, & quaſdam irregul. & de obligatione contracta ex ſacramenti receptione.

§.1. *Quanto quis cum meliori diſpoſitione recipit, tanto maior eſt effectus gratiæ.*

2 *Non tamen ob meliorem miniſtrum.*

3 *Quibuſdam infantibus datur maior gloria.*

4 *Ex diſpoſitione creſcit ſatisfactio iniuncta aut applicata per miſſam.*

5 *Hæc & indulgentia quomodo proſit defunctis.*

6 *Baptiſmus delet pœnam: præſeruat à periculo peccati, & introducit in gloriam.*

7 *Vnctio dat ſanitatem corpori: baptiſmus tollit irregul.*

8 *Contrahitur cognatio ſpiritualis.*

9 *Et obligatio.*

EFfectus quartus ſacramenti eſt, vt idem ſpecie ſacramentū tanto maiorem gradum gratiæ conferat ex operato [a] homini adulto, quanto melius & dignius diſpoſitus fuerit:&inter ſacramēta id quod dignitate præſtat confert ex ſe maiorem gradum gratiæ. Idem eſt de ſatisfactione quæ ex operato applicatur per alia ſacramēta, præter [b] baptiſmum, [c] & ipſi celebranti per ſacrificia miſſarum, [d] vt ſtatim dicetur.ſed non ita vt ſi diſpoſitio etiā attritionis ſit dupla reſpectu alterius, duplicetur [e] effectus gratiæ,& ſatisfactionis,ſed ſeruata proportione quadam.

2 Infantibus qui ſine libera ipſorum diſpoſitione iuſtificantur, vt olim in circuncisione dabatur æqualis gratia:ita nunc baptiſmus etiam à meliori perſona datus, & cum oratione circunſtantium confert æqualem gradum: [f] ſed maiorem quam olim in circuncilione: nemo enim præter Chriſtum meretur de condigno alteri augmentum gratiæ, [g] nec impetrat de congruo, niſi quia adulto impetrat liberam diſpoſitionem qua id mereatur. [h] & duobus adultis æquali omnino diſpoſitione præparatis baptiſmus confert æqualem gradum. Nec collatus à Paulo Apoſtolo aut à Chriſto Domino plus contulit, quam datus à Iuda proditore, [i] ab hæretico aut pagano: nam Deus de ſe æqualiter operatur per ſacramenta vnius ſpeciei, & miniſter applicans ac ſacramentum de ſe agit ad modum cauſæ naturalis, [k] iuxta præfinitam taxationem ex certa lege Dei, & non pro libito miniſtrantis.

3 Quod ſi Deus quoſdam infantes ſua prædeſtinatione in maiorem gloriæ gradum deſtinet, concedet ſalua communi lege vt hic ſimul ſacramentum aliud recipiat, [l] vt confirmationem aut martyrium: quod ſi forte puer euchariſtiam vt olim, & ordinem reciperet, augebitur gratia. aſſumentur quidem homines multi ad ordines angelorum, [m] & implebunt ſedes illas inæquales angelorum qui ceciderunt, ſed infantes cum ſolo baptiſmo decedentes efficiunt ſeparatum chorum: & in minori gradu erunt qui cum ſola gratia circuncisionis obierunt. Vt B. Virgo ſupremum chorum poſt Chriſtum habet ſuper omnes choros Angelorum [n] quem ex diſpoſitione arbitrij cum Dei gratia, & auxilijs, & ex meritis obtinuit. Eo enim recepit in puncto conceptionis maximam gratiam (vt magnam magnus Baptiſta cum gaudio libero voluntatis in ſexto menſe quo ſanctificatus eſt [o]) quia cum propriæ voluntatis ſuperna-

C A P. XIIII.

[a] D. Tho. q.64 1. ad. 1. q. 69. artic.8. Doct. diſt.4 vbi D.Tho. art.2.queſt. 7.Maior. q. 3.Bon.art. 1. quæſt. 3. Richard. q. vltim.Scot. quæſtio. 7. Alexand.4. part. quæſt. 21.mem. 3. Soto.diſtin. 6 quæſt. 1. art. 6. poſt. conc. 2.Ledeſ. quæſt. 10.artic. 8. Abul.Matt. 16.quæſtio. 77:79. Palac.diſt.6.q. 7.Cord.lib. 1.quæſtion. quæſt. 3. libr. 5. de indulgent. quæſt. 5.ad. 6.colligitur ex Damaſce.libr.4. cap. 10. ſpecialiter autem de ſacram. pœnitentiæ. Abulen. ſup. Richar. diſt.18.artic.2.quæſt.2.& de euchariſt:dicetur ſuo loco contra Gabriel.diſt.4.quæſt.2. conc. 6. colligitur ex Trident.ſeſſ.6.cap.7. ſecundum cuiuſque diſpoſitionem & cooperationem.& in generali.D. Thom.1.2.quæſt.112.art.4. Auguſt. tract. 74. in Ioan.de ſpiritu & lit.c.34.&.1.retract:c.23.26.& alibi apud Torren. 2. confeſſ. cap.5.§. 16. Taper. a.7.Fulgent.de incarn.verb.cap.22.28. 29. Caiet. cum D.Tho.2.2.quæſt. 24. art. 3.Ferra.3. contra gē.c.161.& generale eſt vt cauſa naturaliter agēs. de ſe

de ſe ſit efficacior in paſſo melius diſpoſito. [b] Vt de ſacram.pœnitentiæ D.Thom.q.86.4.ad.3.add. q.18.ar.2.ad.3.Ledeſ.2.p.q.20.ar.2.fin.Mag. diſt. 18.ca.7.ibi Richard.ar.1.q.2.qui aiunt in homine attrito per abſolutionem nunquam remitti totam pœnam contra Sotū.d. 20.infr, ſed habita proportione ad diſpoſitionem. ſecus de homine contrito, quia vehementi contritione tollitur aliquā do tota pœna, vt ait D. Thom.add. q.1.1. ad.3. Soto.d. 15. q.1.4. fin.d. 20.q.2. art. 1.ad.1. Vbi ſine cauſa miratur de D. Tho.

[c] Baptiſmus, quantum ad remiſsionē totius pœnæ habet in omnibus æqualem effectū, ſi obicē non reperiat. D. Tho. quæſt. 69 2. Trid. ſeſſ.14. cap. 2.Soto.diſt. 19.quæſt.1. 2.libr.2.de natura & gratia.ca.15. [d] infr.§.3. D.Thom.quæſt.82.art.6.& dicetur lib.de Miſſa.c. 19.§.7. [e] Cord.ſup.& colligitur ex Doct.citatis. [f] D.Thom.quæſt.64.1.ad.1.&.2.quæſt. 69. 8.quæſt.82.6.Doct.diſt.4 Richar. art. 3.quæſt. 3. Bon. Albert.Gabrie quæſt.2.Carthuſ quæſt.4.Palud. quæſt. 3. ibi.D.Thom.quæſt.3.3.3. vbi ſoluit argum.de angelis.Soto.diſt.6.quæſt.1.art.6.col.7. d.49.q.3.a.2.alij Doct.2.d.6 vbi Carthuſ.q.2. fi. & citat Hug.de S.vict.& Anſel.li.cur Deus homo. Aſten.li. 4.tit.1.a.5.colligitur ex Aug.3.cōt.Creſcon.c.8.Cypr.li.3.epiſt.8.alias epiſt.59.li. 4. epiſt. 7.alias.76.c.cum baptizat.de conſ.d.4.vnde conc. Trid.ſeſſ.7.Can.7.per ſacram.datur ſemper omnibus gratia quantū eſt ex parte Dei.nempe iuxta taxam ex certa lege Dei, & non pro voluntate miniſtri.Caniſi.de ſacram.cap.7.Dam.lib.4.cap.1.

[g] D.Thom.1.2.quæſt.vlt.art.6.&.3.part. quæſt. 19.4.ad.2.q.48.2.ad.1.add.q.13. 2. ad.1. ſup.cap. 3.§.3. [h] Colligitur ex Doct. cit. quanuis falſo Medin.C.de orat.quæſt.19.col.10.Nauar.de orat. not. 20. num. 47. aiunt orationem melioris hominis, impetrare alteri iuſto habenti ſufficientem diſpoſitionem, maius augmentum gratiæ: imo & peccatori maiorem gradum gratiæ: quaſi aliena oratio ſimul cum diſpoſitione propria hominis, cenſeatur moraliter vna melior diſpoſitio. fauet D.Tho. 1.2. quæſt. vlt art.6.ad 2.&.3. & in 4. diſt. 45. quæſt. 1. 1. 1.ad.4.

[i] Auguſt. lib.4.de baptiſ. contra Don.cap:4. libr.4. contra Creſcō. c. 20. tract. 5.in Ioann. Ambroſ. de his qui myſter. init. cap.5.Chryſoſt.hom. 8. in 1. Corin. 2. nunquid in nomine Pauli baptizati eſtis. ibi D. Th.lect. 2.&.3.part. quæſt.38.6. ad. 1. cum Auguſt. Nazianz. orat. in.S.baptiſma, vt annullus ferreus non minus imprimit ſigillum regis quam aureus. Caniſi. de ſacrament. cap. 7. [k] Colligitur ex Trident.ſeſſ 7.can.7.Cyprian.ſup.Doct. diſtin.4.

[l] Conſtat ex Doct.cit.ſed quidam falſo aiunt ſingulos paruulos etiam qui decedunt cum ſolo baptiſmo, prædeſtinari ad inæquales ſedes.Palud.diſt. 4.q.3.Scot.quæſt.7.Tarant.ait de lege non datur vni paruulo plus gratiæ ex ſacramento,bene tamē ex priuilegio, quod Victor. dicit probabile. idem alij apud Carthuſ.2.diſt.9.q.6.Adrian.de baptiſm. col.5.art.1.Med.C.de orat.quæſt.19. col. 10. Nauar. de orat. not. 20. num.47.ſentit Caiet.quæſt. 64.1.ad.2.& fauet D.Thom.

[m] Gregor.homil.34. in Euangel. homines aſſumi ad ordines angelorum. & citat. 1. Corinth. 15.ſtella differt à ſtella in claritate. ſed non aſſerit id quod Palud. [n] Caniſi.in Marial ſæpe probat ex Patribus, & dicetur libr. de præcept. decal.in explicat.3.præcept. [o] Ambroſi.lib. 4.de fid. cap. 4. de inſtitu. Virgin. cap. 7.lib.1.in Lucæ. 1, exultauit infans. vbi Theophyla. ſentit

Auguſt.epiſt.57.& clarius lib.de fid. paruul. lib.3. mirabil.ſcrip.ca.1.Bernard.ſerm.de Nati.Baptiſt. & ſerm.de laud.Bapt.Petr. damian.ſerm. de Nati. Bapt.Orig.hom.7.&.10.in Luc.tom.9.in Ioann. Cæſarius lib.3.dialog.Chryſoſt.hom.de Nat.Bapt. Cyril.Cate. 3.alter Cyril. de recta fid. ad Reginas.Bed.ho. de Viſitatio. B.Virg. Bernard. ſer.de excell.Bapt. ſerm.1. Aſſumpt. Pet. Chryſol. ſermo. 88. Hieron. epiſto. ad Lætā de inſtit. filiæ. Leo ſerm.5. Epipha. Nicepho. libr. 1. hiſto.cap.8. Theodorus ſtuditus orat. in Natal. Bapt. & innuit Maxim.ſerm.1. de Baptiſt. Gerſ. ſerm. de Bapt. Caniſi. tom.1. de corruptel. verbi Dei, libr.1. & in prolog.Marial. Caiet. 3.p. q.27. art.3. contra D. Thom.ib.

turali ac proportionata diſpoſitione habuit liberum actum, [p] ad modum adulti & Angelorum. [q] Iuuat miniſtri bonitas vt ſua exhortatione in ſuſcipiente adulto excitet meliorem diſpoſitionem, eamque orationibus impetiet, [r] ſed non ea tantum ratione quia miniſter eſt melior, vt de paruulis quidam falſo aſſerunt. [s] Interdum.2.ſacramentum remouet obicem alterius ſacramenti, vt pœnitentia reſpectu baptiſmi aut alterius ſacramenti cum obice recepti: [t] & tunc dat Deus ratione vtriuſque inſtrumenti maiorem gratiam, vt ei cuius iuſta opera mortificata reuiuiſcunt per pœnitentiam, datur ſeruata proportione quadam maior gratia: [u] quia reputatur ex Dei miſericordia melius diſpoſitus ob præſentem contritionem, ſimul cum meritis præcedentibus, quæ ad illā totius primæ gratiæ ingentis recuperationem concurrunt diſpoſitiuè tantum.

4 Similiter fructus ſatisfactionis qui ex opere operato communicatur alteri homini iuſto pro quo offertur ſacrificium miſſæ, vberior eſt ex operato pro ratione deuotionis. [x] nam & illi pro quibus ſacerdos offert, dicuntur offerentes ſacrificium, ſed per manum ſacerdotis: nec proprio fructu fraudantur, ex eo quod plures aſſiſtant vni miſſæ. Præter hunc fructum, quo ſacerdos fuerit iuſtior, ac deuotius offert pro alio, communicat ei maiorem ſatisfactionem, [y] quam quidem ſibi ipſi, ſi pro ſe offerret, applicaret. Solutio enim ſatisfactionis temporalis fit ex virtute pœnitentiæ ſecundum iuſtitiæ commutatiuæ æqualitatem: & alterius ſatiſfactio applicatur iuſto ſine ipſius diſpoſitione propria, & merito, quanuis ignoret: & in temporalibus ciuilibus valet aliena ſolutio, & cauſat morali actione liberationem à debito, quanuis fiat pro ignorante. [z] applicatio miſſæ vel indulgentiæ pro remiſſione pœnæ alienæ non cauſat vt inſtrumentum Phyſicum effectum ſuum (ſolutio enim & liberatio eſt effectus negatiuus) ſed cum morali actione infallibili ex opere operato. [a]

5 Offerēs miſſam in virtute Chriſti obtinet etiam per modum meriti, & impetrationis vt Deus efficaciter illam ſatisfactionem acceptet ex pacto & lege iuſtitiæ. [b] priuata tamen opera & indulgentiæ quas viui offerunt pro pœna animarum purgatorij, quæ eſt durior & alterius iā fori, licet in valore ſit ęqualis [c] & de ſe ſufficiens non ſic acceptantur

[p] Bernardin.ſerm.51.de feſtis B.Mariæ.ca.2.ar.1.Caniſi.procem. Marial.& lib.1.ca.9. quia omne priuilegium decens tribuendum eſt B. Virgini, quod alijs ſanctis conceſſum legitur, paſſim Doct. D.Thom.3.p.q.27.1.Communis.3.diſt.3. Bon. in 1.p.ar.1.q.3.Richard.ar.1.q.2.Durand.q.2. Alex. 3.p.q.9.mem.3.Cord.lib.1.q.44. dum probant B. Mariam ſanctificatam in vtero matris: quia id priuil.conceſſum fuit Ierem.& Baptiſtæ.Bernar.epiſt. 174.& ſerm.de excell.Baptiſtæ. Albert.libr.de B. Mar.à.ca.69.Ant.4.p tit. 15. Bon.in ſpeculo Mariæ.à.ca.5.affert eccleſ.24.omnia flumina intrant in mare.& citat Bernard. Ambro. & Aug.de tempore, ſerm.21.Athan.ſerm.de B.Deipara. Dam.ſermo.1.de dormit.Virg.Petr.chryſol.ſerm.143.Pet. damian.Sophron.& Lauren.Iuſtinian.ſerm.de Aſſumptio.Idiota in contemplat.Virginal. cap.2. in to.3.bibl.ſanct. Ambroſi.de inſtit.virgin. cap.13. & 14.fauet.Horum quoſdam citat Lipom. de vit. fauet Auguſt.de natura & gratia.c.36. [q] D.Th.

1.p.q.62.ar.3.&.6.& de Adam ſic iuſtificato.1.pa. q.95.1.& de anima Chriſti.3.p.q.34.3. [r] cit. F. [s] citati. L. [t] inf.cap.24.§.3.ſup.c.11.§.6. [u] Vt dicetur lib.1.de pœnitentia. cap.34.& ſeq. D.Th.3.p.q.89.2.d.14.q.2.2.3.vbi Capr. Hiſpalenſ. Palud. q.1.a.2. Cai. q.89.5.ad 3.Soto.diſt. 16. q.2.2. Ledeſ. 2.p. q.30. 2.& 5.Pet. Sot. tit. de pœnitentia. lect. 6. Viguer. ca.16.§.4. [x] [y] D.Th. q.82.ar.6. q.79.7.ad 2.Soto.diſt. 11.q.2.5. inf. libr de Miſſa c.21. [z] Sylu. & ſummiſ.verbo. ſolutio. [a] Colligitur ex Tri. ſeſſ.22.c.2. Bellarm. 2. miſſ. cap.4. [b] D.Tho. q.79.7. q.83.1. colligitur ex Tri.ſeſſ.22. c.2.Miſſa habet eoſdem effectꝰ, quos ſacrificiū incruentū crucis.Gabriel. lect.85.can. lit.K.L. Roſen.a.1.Taper.a.16.Smythæus contra Melanch. in princ. Viguer.c.16.§.3.verſ.18.Ioan.Arbor.li.2. Theoſoph. c.7.Ianſen.concor.ca.131.Couar.cap. Alma.1.p.§.5.n.6.Cano.li.12.de loc.c.13.Pet.Sot. tit.de ſacrifi.miſſæ.Cord lib.1.quæſtion.q.3. Soto d.11.q.2.5.d 13.q.2.1.ſed lib.9.iuſt.q.2.ar.2. falſo tribuit oppoſitum Caie. & Syl. nam pro nobis eſt Caiet.opuſ. tom.2. tract.3. de valore miſſ.q.2. Syl.miſſ.1.§.9.vt ſuo loc.dicetur. [c] Sic interpretandi ſunt qui rē indulgentia oblatā aiūt eſſe iuſtā & æquiualentem vt D.Th.d.45.q.2.3.2. Gabr.declinat lect.57.k.& citat Bon. Mich.Med. lib. de indulgent.diſp.7.à.c.51.vſque. 36.D.Th. add. q.71.3.ad vlt.a.12.c. ad.2.Scoti. diſt 45. Ledeſ. 2.p.quæſt.16.ar.14.fo.186.Coua.c.alma.1.p.§.4. num.11.Med.C.de ſatisfact.quæſt.5.Naua.de ora. not.20. num.44.§.in Leuitic.not.22.n.5.18.&c. Soto retractans.d.45.q.1.art.3. poſt con.3.& probabile dicit. Richard.d.45.art.3.q.3.ad vlt. quam æqualitatem falſo negant Caiet.opuſ.de indulgen. ca.5.

cap.5.& opuſc.27.quæſtion.q.5.&.6.Viguer. cap. 16.§.6.verſ.24.Cordub.lib.5.de indulgent.quæſt. 13.& aiunt prodeſſe de congruo ſecundū quandā proportionem. [d] Sic non ſolum Caiet Cord. Viguer. ſed expreſſe Richard.d.45.art.2.quæſt.2.d. 20.art.3.q. 3.D.Thom. ſup.Gabr.& plane Bon. quem bene citat.Ledeſ. quæſt.29.a.3. Tarant. diſt.20. Durand.quæſt.4.n.11.Palud.quæſt.4 art.3.conc.6.Albert.d.45.art.18. vbi & Palud.quæſt.1. art.3.num.23. ſupplemen. quæſt.3.not.2.& addit Maior diſt.20.q.2.col.8.in ſenatu Pariſien: damnatum fuiſſe oppoſitū cō tra Ioann. Angel. tanquam ſuſpectum & ſcādaloſum. Alexand.4. part.quæſt.83.mem.5. Victo.& Recent. Cano. lib.12.cap.13.ad.9.Roſel. indulg. §.14.& ex citatis in oppoſitum.idem affirmat Nauar.§.in Leuitic, ſeu de indulgent. not.20.num.8.16.&.22. not.31.num.48.Medi.C.de orat.quæſt.19. colum. 12.Soto.diſt 13.quæſt.2.art.1.colum.11.diſt.21. quæſt. 2.art.13. ſic forte interpretandi ſunt Rubion.Gerſ. & Hoſtien. dum negant indulgentiam valere defunctis: nempe ita vt applicatio fiat infallibili lege iuſtitiæ.& ideo ſemel lucrata vna pro defuncto, non eſt ceſſandum ab alijs remedijs quibus iuuetur: præſertim quia indulgentia eſt diſpenſatio, quæ requirit cauſam, & diſpoſitionem recipientis, & quaſdam conditiones, de quibus certo non conſtat nobis.

infallibili ſemper lege iuſtitiæ, ſed per modum ſuffragij: [d] vt dū Rex Hiſpaniæ rogatur à Rege Galliæ, vt acceptare dignetur compenſationem pro perſonali rerum Gallorum delicto, eoſque ſoluat vinculis quibus ſunt in Hiſpania conſtricti, nō tenetur Rex ex iuſtitia redemptionem oblatam acceptare. ſolet tamen acceptare per modum ſuffragij, [e] ex liberali miſericordia. Sic paſſio Chriſti varijs modis efficit liberationem à pœnis debitis: vt non tantum per modum iuſtæ ſatiſfactionis & ſolutionis ex proprijs datæ, [f] ſed etiam per modum meriti, ſacrificij & redemptionis, vt Patrem reddat placatum. [g] ſic oratione ſua Chriſtus in via impetrauit nobis: [h] & nunc tanquam aduocatus interpellat per modum impetrationis. [i]

6 Effectus quintus quorundam ſacramentorum eſt vt peculiari quadam ratione dicantur introducere in gloriam: [k] vt baptiſmus delet totam pœnam [l] etiam grauiſſimorum & multorum peccatorum, quæ adultus antea fecerat: quia eſt regeneratio & plena cōformatio cum Chriſto paſſo: idem habet baptiſmus ſanguinis, [m] qui facit conformes Chriſto. Hinc peculiari ratione baptiſmus confert ſtatim gloriam, [n] quia baptizatus nihil debet in purgatorio. Idem tribuitur euchariſtiæ quæ dicitur pignus gloriæ: [o] quia vt eſt ſacrificium purgat á pœnis in præſenti aut in purgatorio debitis. Pœnitentia vero communiter non delet totam pœnam dum iuſtificat impium attritū, [p] in quo confeſſarius æternam commutat in temporalem, [q] pro qua iuſto præcepto iniungit ſatisfactionem per claues. [r] Deinde ſacramenta conſeruant in gratia, & perſeuerantia: quia præſeruant à peccatorum periculis, & reincidentia in futurum. [s]

7 Eſt ſextus effectus, qui non ſemper ſed interdum per quædam ſacramenta datur: vt in extrema vnctione ſanitas [t] corporis, dum virtus naturæ ſupereſt, & expedit ſaluti animæ: in confeſſione pax, & tranquillitas quædam cōſciētiæ. [u] Effectus ſeptimus ex priuilegio eccleſiæ, vt per baptiſmū deleatur omnis irregularitas, etiam homicidij illiciti aut liciti: excepta ea quæ procedit ex bigamia, illegitimitate aut corporis vitio, & ignorantia ſcientiæ.

8 Per baptiſmum & confirmationem qui baptizat aut confirmat, & ſuſceptor contrahit cognationem ſpiritualem [x] patris ad filium, quæ eſt impedimentum matrimonij. ex abſolutione tamē peccatorū cōfeſſarius cognationem nō contrahit cum

[e] Quo exemplo vtitur Caieta. Soto. Cord. & alij. [f] Solus Chriſtus ſatisfecit de rigore iuſtitiæ quia ex proprjs quæ nulli debet. 3.part. quæſt. 1.art.2.quæſt.48.2. [g] De quibus varijs modis D.Thom.3.part.quæſt.48.art.1.3.4.& bene art.6.ad.3. [h] D.Thom.3.part.quæſt.21.3. [i] Si Chriſtus in cœlis iam regnans non fundit orationem proprie quā mente aut ore petat, certe oſtendens vulnera, & merita ſua, & orationem in via oblatam dicitur Rom.8.interpellare pro nobis. [k] Omne ſacramētum mediate ſignificat gloriā, quia dat gratiam quæ eſt ius ad illā ſup. cap.2. [l] D.Tho. quæſt.69.7. Triden.ſeſſ.14.cap.2.c. Maiores. de bapt. quare Luc.3.baptizato Chriſto aperti ſunt cœli. [m] D.Tho. quæſt.66.11. vbi Soto. d.3. [n] [o] D.Tho. quæſt.79.5. ſup.c.2. [p] Sup. §.1. Tridē. ſeſſ.6. can.30.ſeſſ.14. cap.2.cano.12.D.Tho. add. quæſt.5.art.2. Bellarm.libr.4. de pœnitentia.cap.2. [q] D.Tho. 3.par.quęſt.86.4.c.&ad 3. add. q.18.2.ad.3. Mag.diſt.18 cap 7.Rich.art.1.quæſt.2.Caiet opuſc. de contrit. quæſt.4.Taper.art.6.Lindan.lib.4.Panop. cap.70. Ledeſ.Victo.Mant.& Recent.vt dum votum perpetuæ rei diſpenſatione commutatur in rem temporalem.ſic paſſio Chriſti ſoluit nos, & tamē vult nos manere ligatos pœnæ temporali, Rom.8.ſi tamen compatimur.Trident.inf. [r] Trident. ſeſſ. 14.cap.8.can.15.D.Thom.add.quæſt.18.artic.3. Naua cap.26.nu 20. [s] Vt de euchariſt. quæſt. 79.6.de confeſſione. D.Thom.add.quæſt.10.4. [t] Colligitur Iacob.5.conc.Florent.Trident.ſeſſ. 14.de vnctione.ca.2.ſi can.2.communis cum Mag. d.23 D.Th.Bon Sot.q.1.a.2.cōc.5.Palac. q. vni. Hug.libr.2.p.5. Roſen.cont.Luth.in aſſert. 7.ſacram.ſummiſt. verb. vnctio. Pius. V. & Caniſi. in Catech. de vnctione. Bellarm. de vnctione, cap.8. [u] Cōc.Tri.ſeſſ.14.c.3.ad ſi.Pius.V.& Caniſi.tit. de pœnitētia. [x] D.Th.add.q.56.Trid.ſeſſ.24.de

matrimonio, cap. 2. & ſuſtulit antiquam cognationem fraternitatis. y D. Thom. add. quæſt. 56. artic. 2. ad. 8. opuſcu. 64. cap. 22. Bernard. Diaz pract. ca. 77. quanuis ea circunſtãtia grauat peccatum, & grauiter punitur. cap. omnes. cap. fin. 30. quæſt. 1. Soto diſtin. 42 quæſt. 1. art. 1. dubitat de ea grauitate.

y filia ſpirituali, y quam tamen ſi intra confeſsioné aut circiter ſolicitet ad malum, defertur ad tribunal cenſorum fidei, quaſi male de fide aut ſacramentis ſentiat.

9 Ex ſuſceptione baptiſmi qui eſt profeſsio legis, contrahitur effectus obligationis vt teneatur debito tempore recipere neceſſaria ſacramenta communionis & pœnitentiæ, & obedire præceptis eccleſię ac cenſuris, vt dictum eſt, cap. 12. Initiatus ſacris ſtatuto eccleſiæ fit inhabilis matrimonio, & habet implicitum votum ſolenne continentiæ, obligatur ad ſoluendas horas canonicas: & his ſicut & regularibus ratione ſtatus perfectioris imponuntur ſpecialia quædam præcepta in iure. Coniugatus tenetur iure naturæ reddere debitum coniugi opportune exigenti, niſi debita obſtet exceptio: teneturque ad fidem tori, & ſuſtentationem curamque vxoris, prolis & familiæ, vt ſuo loco dicetur. Hactenus dictum eſt ſacramẽta eſſe ſecundum aliquem modum cauſam gratiæ & quorundam effectuũ: nũc dicendũ eſt de modo quo ſunt cauſa gratiæ: quod pertinet ad illorum dignitatem, & honorem Chriſti.

C A P. X V.

a Ioann. 7. a circuncisio non ex Moſe ſed ex Patrib9 quæ Geneſ. 17. data eſt Abrahæ quadringẽtis annis ante legem datam Moſi, erat tamen diſpoſitio ad futuram legé, cuius dicitur profeſſio, Gala. 5. D. Tho. 3. part. quæſt. 70. 2. ad. 2. diſt. 1. quęſt. 2. 5. 1. ad. 2. de qua ſup. cap. 6.

b b D. Tho. quæſt. 62. 6. ad. 3. quæſt. 70. 4. &. 1. 2 quæſt. 98. 2. ad. 4. quæſt. 103. 2. c. ad 2. diſtin. 1. q. 2. 6. 1. & art. 2. q. 3. & quæſt. 1. 4. 1. ad. 2. Soto. diſt. 2. quæſt. 1. 4. quia conc. Florent. & Trident. ſeſſ. 7. can. 2. & Patres citati. c. 6. aiunt vetera ſacramenta multum differre à nouis. id probant authoritates ſcriptæ quas affert Bellarm. 2. ſacramen. cap. 14. 16.

c c Bellarm lib. 2. ſacram. cap. 15. nimius videtur dum Patribus Græcis tribuit quod negent in circunciſione olim fuiſſe datam gratiã ex operato: probat, quia Philo lib. de circunciſione refert multas cauſas ob quas inſtituta fuit circunciſio: non autem hanc, & Ioſeph. 1. antiquit. ca. 12. ſed hi Iudæi cum ſcriberent inuulganda etiam gentibus, abſtinent referre quæ ſupernaturalia ſunt, & miraculoſa. 2. quidam ex Patribus vt non exprimunt, ita non negant in circunciſione infuſam fuiſſe gratiam. Vt Iuſtin. Dialog. cum Tripho. Origin. 2. contra Celſum & homil. 3. in Geneſ. Euſeb. 1. de monſtra. ca. 10. &. 1. Hiſto. c. 1. Hieronym. Galat. 3. Eſai. 1. item 3. Alij externam cæremoniam circunciſionis negant fuiſſe cauſam gratiæ, ſed fidem in illa proteſtatam: vt Dionyſ. cap. 5. eccleſ. hierarch. diſtinguit vetera vt ſigna corporalia, contra noſtra quæ habent cum corporali ſigno ſpiritualia dona, Iræne. libr. 4. cap. 30. vide cap. 28. 32. 34. Euſeb. Emiſſen. homil. Athan. oratio. in id omnia mihi tradita ſunt à Patre. Epipha. hæreſ. 8. & 30. ad fi. Baſilius. de Spiritu ſancto. cap. 14. Chryſoſto. in Geneſ. homil. 27. 29. fin. 40. & alibi. Damaſce. libr. 4. cap. 26. Cyrill. libr. de differentia legis & gratia Chriſti. libr. 1. in Ioann. cap. 21. lib. 10. contra Iulianum. ad fin. Theodoret. quæſt. 67. in Geneſ. & libr. 7. de Græca. affectio. curatione. Theophyla. in Roma. 2. œcumen. in Roma. 2. 3. &. 4. ſed multi ex his loquuntur poſt promulgationem legis euangelicæ. de quo infra lit. B. & aiunt præterijſſe circunciſionem, quæ erat

Modus quo ſacram. eſt inſtrumentalis cauſa gratiæ.

§. 1. & 2. Olim in ſola circunciſione dabatur gratia, & an dicatur ſacramentum legis.

2 *Explicantur Patres.*

3 *Explicatur Mag. dicens datam in ea remiſsionem peccati, ſed non gratiam.*

4. & 5. *Vt in circunciſ. ita in ſacram. legis naturæ dabatur gratia etiam adultis ex opere operato.*

6 *Non tamen in alijs ſacram.*

7 *Etiam ante aduentum Chriſti, iuſtus erat filius per gratiam.*

8 *Sed nunc pluribus titulis.*

9 *Fides tunc proteſtata non erat cauſa effectiua gratiæ.*

Dictum eſt, quædam ſacramenta Chriſti eſſe alijs digniora: nunc oſtendemus in ratione & modo cauſandi omnia excellere ſacramentis, quæ erant in ſtatu legis naturæ aut veteris. 1. in ratione ſigni & cauſæ moralis: deinde quia ſola hæc ſunt phyſicum inſtrumentum tam grati hominis, quam ipſius gratiæ. In circunciſione quæ ante legem fuit, non ex Moſe ſed ex Patribus, a dabatur ex Dei pacto ſtatim prima gratia, non omnibus ſed maſculis, præſertim paruulis octauo die: non actione, & virtute ipſius circunciſionis, ſed ex ſola ipſius Dei actione ad præſentiam ſacramenti: ſimulque ex merito Chriſti præuiſo & applicato per fidem in Chriſtum.

2 Gratia tamẽ nõ dabatur per aut propter externum opus circunciſionis, b quod dicitur ſacramentum. de qua externa circunciſione interpretandi ſunt Patres Græci, c dum negant circunciſionem contuliſſe gratiam: loquuntur enim contra faſtum Iudæorum putantium externa tantum opera legis & legalem iuſtitiam ſufficere ad ſalutem. d cum tamen nec ipſa circunciſio haberet originem aut vim ſuam à lege Moſi: & nihil amplius in eo populo habuit quam apud gẽtes ſacram. legis naturæ: vtrumque enim non ex opere externo, ſed ex fide in Chriſtum eo ſigno proteſtata profuit ad ſalutem. In quo ſenſu quidam ex Latinis Patribus e vere aiunt per externam circunciſionem gratiam non fuiſſe collatam, ſed ſignificatã. Alij id tantũ negant de ſacramentis quæ erant legis propria, nempe in lege Moſi inſtituta: f de quibus putant interpretandos Patres & concilia g dum antecellere dicunt ſacram. Chriſti: & tamen quidam his in ratione ſigni practici & cauſæ moralis quodam modo æquant circunciſionem. h ſed iſtorum limitatio falſa eſt valde, vt dicetur ca. 16. Alij loquũtur de ſacrificijs i Chriſtum immediate ſignificantibus quæ non iuſtificabant ex operato: in quo differunt à ſacramẽto quod eſt principaliter ſignũ gratiæ, aut interdum loqui Patres contra Iudæos poſt plenam Euangelicę legis promulgationẽ: k quo tempore circunciſio nihil eſt, vt dicitur 1. Corinth. 7. & nihil valet. Galat. 6. cęterum multum differunt veterum vis & efficacia, dum olim licebant à ſacramentis per Chriſtum inſtitutis.

3 Alij admittunt quidem gratiam quandam quantum ad l effectus priuatiuos fuiſſe datam in circunciſione ſola: quia remittebat Deus perſonæ culpam, aut pœnam quandam ſenſus, qua patres in limbo poſiti carebant: negant vero dediſſe effectum poſitiuum gratię. Sed interpretandi ſunt quod ea gratia tanquam infirma non tam plene erat munita alijs auxilijs, nec ita reprimebat fomitem, vt nunc: nec dicebatur facere perfecte filium,

d De qua hæreſi Prateol. verb. Iudæi. vide Auguſt. epiſt. 19. ad Hieron. Paul. tota epiſt. Rom. & cap. 3. ex operibus legis non iuſtificatur. Galat. 2. ſi ex lege iuſtitia, Chriſtus gratis mortuus eſt. Tit. 3. nõ ex operibus iuſtitię. Matt. 5. niſi abundauerit iuſtitia veſtra.

e e Ex Patr. Latin. Tertul. contra Iudæos cap. 1. Cyprian. 1. contra Iudæ. cap. 8. libr. 3. epiſt. 8. alias. 59. li. 1. ad Quirinum. ſed reuera fatetur in circũciſione remiſſum fuiſſe peccatũ, ſerm. de circunciſione Chriſti: qui etiam habetur in Ambr. epiſt. 84. ad medium; quæ epiſtola potius eſt Proſperi. Amb. epiſt. 72. ad Iræne. &. 77. ad Conſtantium lib. 1. de Abrahã. c. 4. ad fi. & in Rom. 4. citans Gen. 17. ſolũ negat fuiſſe cauſam fœderis ſed ſignũ: & fatetur in ea remiſſum fuiſſe peccatũ. item propter locũ Aug. in Pſa. 73. Bellar. c. 15. Beauxam. harmo. to. 1. p. 94. dicũt in circũciſione nõ fuiſſe infantibus datã gratiam. at alibi Aug. plane cõcedit. Hiero. in Gala. 3. fi. ſed ſolum negat fuiſſe mediũ neceſſariũ ſaluti. vt Tertul. Cypr. d. li. 1. probãt. nã Adam, Enoch, Noe, & populus in deſerto iuſtificatus eſt abſque circunciſione. Hiero. in Eſa. 1. loquitur de cæremonijs legis poſt Chriſti aduentum. ſic Patres interpretatur D. Tho. quod externa circunciſio non iuſtificabat. d. q. 62. ar. 6. ad. 3. q. 70. 4. & Doct. d. 1. nec aliquid conferebat ex operato. D. Tho. 1. 2. q. 103. 2. fi. c. ad 2. q. 98. 2. ad. 4. d. 4. q. 1. 4. 1. ad. 2. q. 62. 6. ad. 3. addit D. Th. q. 62. gratiam in circunciſione fuiſſe datam gratis ex pacto Dei ob fidem & meritum Chriſti: non ob meritum peccatoris offerentis, aut patris circuncidentis puerum. ita ſæpe Auguſt. 4. de baptiſ. contra Donat. cap. 23. 24. & libr. 16. ciuit. cap. 27. lib. 15. cap. 16. tract. 30. in Ioann. Bed. hom. in Luc. 2. de circunciſione Chriſti. & lib. 2. in Luc. cap. 8. libr. variarum quæſtionum. q. 15. to. 8. Gregorius. 4. moral. cap. 2. Bernard. epiſt. 77. in princip. ſer. 3. de circunciſ. ſerm. 2. de Aſſumptio. Virgin. ad fin. Innoc. cap. Maiores. de bapti. Proſpe. Cypr. ſup. & Athan. qui tamen omnes fatentur datam fuiſſe gratiam in circunciſione.

f f D. Thom. 1. 2. quæſt. 103. 1. ad. 3. Scot. diſtin. 1. quæſt. 5. §. ad primam ergo q. Palud. quæſt. 5. artic. 4. D. Thom. diſt. 1. q. 1. 2. 1. ad. 2. & probabile dicit Soto. diſt. 2. quæſt. 1. artic. 4. Bellarm. 2. ſacrament. cap. 14. &. 17. ad fin. Vega lib. 2. in Trident. ca. 9. 11. ſæpe Auguſt. vt in Pſalm. 73. lib. 19. contra Fauſtũ. cap. 13. tract. 41. in Ioan. quæſt. 25. in Num. de his explicat Galat. 4. infirma elementa. Chryſoſt. & D. Thom. ibidem alij ſtatim citandi, & dicetur. §. 6.

g g Vega li. 2. cap. 9. 11. at ſanè concil. Florent. & Trident. ſeſs. 7. can. 6. fin. & 8. ſed clare cano. 2. intelligunt etiã de circunciſione; quia dicunt non differre tantum ritu externo.

h h Scot. & alij qui ſacramenta Chriſti negãt eſſe inſtrumentum Phyſicum. innuit Auguſt. tract. 26. in Ioan. vetera & noſtra dicit in ſignis diuerſa, ſed in re quæ ſignificatur, & virtute ſpirituali paria. & tracta. 11. 41. in Pſalm. 72. 77. & hom. 27. ex. 50. homil. ſed illum bene explicat Bellarm. cap. 17. colum. 10. ad. 4. p. quod etiam vetera ſignificabant gratiam, & vim ſpiritualem Chriſti. Nam alibi vt in Pſalm. 73. &. 19. contra Fauſt. cap. 13. ait noſtra eſſe virtute maiora, & ſalubriora inf. cap. 16.

i i D. Thom. 1. 2. quæſt. 103. 2. Abulenſ. Leuit. 1. quæſt. 19. Bellarm. cap. 17. argum. 2. infra. lib. de miſſa. cap. 11. &. 14.

k k Infra de Miſſ. cap. 11. ſic Hieronym. exponit id Galat. 4. infirma & egena. poſtquam morte Chriſti ſunt abrogata: quia cap. 5. ſubdit: nolite iterum iugo ſeruitutis contineri: quia ſi circuncidimini, Chriſtus vobis nihil proderit. & Philippen. 5. dicuntur ſtercora, vt exponit ibi Chryſoſto. hom. 11. Theophy. œcum. & alij: Direct. inquiſ. 2. part. quæſt. 6. nu. 8. Turrecrem. in c. fin. 24. quæſt. 3. verbo Cherintiani. Ant. 4. par. tit. 11. cap. 7. Caſtro. verb. circunciſio.

l l Mag. diſtinct. 1. cap. 1. vbi olim D. Tho. addit Scot. diſt. 1. quæſt. vltim. poſsibile erat tolli peccatum orig. quod cõſiſtit in priuatione iuſtitiæ orig. debitæ naturæ: & reduci hominem ad ſtatum pure naturalẽ, ſine infuſione gratiæ. ſic quidã Patres

amicum & hæredem Dei, quia non erat ſatis efficax vt introduceret in gloriam, in qua eſt perfecta cū Deo amicitia: [m] nec enim in illam perduceret, niſi Deus eſſet incarnatus & mortuus pro peccato naturæ: [n] quaſi id naturæ peccatum ſecūdum effectum priuandi gloria in patribus maneret, [o] poſt remiſſum peccatum perſonæ tam actuale quam originale. At reſerata per paſſionem Chriſti ianua cœli, prædicatum eſt in lege euang. appropinquaſſe regnum cœlorum, [p] in quod per ſacram. Chriſti eſt liber aditus, ſi nil purgandum habeant anima iuſta.

4 Ea gratia in circunciſione, aut ſacramento legis naturæ dicitur collata ad modum operis operati. [q] Nā ſine paruuli vllo actu, & in adulto diſpoſito ſine ipſius merito, imo & ſine parentum & conferentium dignitate merito aut impetratione efficacis orationis, dabatur gratis ea gratia à Deo propter meritum Chriſti præuiſum. Adultis in ea circunciſione ſemel tantum in vita vt dictum eſt, cap. 6. ſi modo eſſent cum debita attritione diſpoſiti, conferebatur remiſſio peccati originalis, &. m. ſique tunc haberent. nam & Abrahā adultus accepit circunciſionem in ſignū iuſtitiæ & gratiæ ex operato ſibi collatæ: & vernaculi multi quos circūcidit erant adulti: & quos finita deſerti peregrinatione cōpulit Ioſue. c. 5. circuncidi: quibus cū attritione diſpoſitis videtur data prima gratia.

5 Ad eundem modum in ſacramento legis naturæ ſemel tantum, tam pueris quam adultis gentilibus bene diſpoſitis dabatur gratia cū remiſſione peccati. Sic nunc per baptiſmum contra peccatum originale per ſe inſtitutum, non niſi ſemel confertur gratia: ſed copioſior, & omnibus tam viris quam fœminis cuiuſcunque ætatis: & quæ efficax eſt, ſtatim introducere in gloriam. nullum vero tunc erat ſacramentum reſpondens noſtro ſacramento pœnitentiæ, quod iteratum faceret pro peccatis actualibus de attrito contritum, vt dictum eſt, ca. 7. porro Chriſtus ex ſacramento circunciſionis quod Luc. 2. accepit, nullum gratiæ incrementum recepit. Sed ſponte factus eſt ſub lege Galat. 4. non quia debitor & ſubiectus [r] legi: ſed quia pondus legis ſuſtinuit, vt nos redimeret.

6 In reliquis ſacramentis legis veteris aut naturæ præter vnum ſemel ſuſceptum, non conferebatur ex operato ſtatim gratia aut gratiæ augmentum. nec tamen erant ſolū oneri, [s] ſed iuſtis erat meritorium ex opere operantis recipere ea legis ſacramenta. nec verò ſacerdos vt ea miniſtraret egebat gratia, cū non contrectaret rem ſacrantem. quidam [t] in omni ſacramento veteri

ſignificat olim remiſſum peccatum per non imputationem, vt in id Rom. 4. cui non imputauit. Ambro. Hieron. Anſel. Theophy. & tenet glo. ca. quod autem. de conſ. diſt. 1. videntur Hieron. in Gala. 3. fi. Amb. 1. de Abr. c. 4. ad fin. epiſt. 72. 77. Cyril. de differentia leg. & gratiæ lib. 1. in Ioan. ca. 21. lib. 10. contra Iulia. ad fi. Chryſoſ. in Gen. ho. 27. 29. fi. 40 Cypria. lib. 1. ad Quirin. ca. 8. libro. 3. epiſt. 8. alias. 59. At bene reijcit D. Th. quæſt. 62. 6. ad. 3.

m m Iob. cap. 14. & 17. contra hāc explicationem nō procedit impugnatio Diu. Tho. quæſt. 62. 6. ad. 3. ſic Rom. 8. quod impoſſibile erat legi, Deus mittens filium. Hebræ. 10. nihil ad perfectum adduxit lex. Galat. 2. ſi ex lege iuſtitię, ſcilicet perfecta, gratis Chriſtus mortuus eſt. quia ſubdit, c. 3. ſi ex lege hęreditas, iā non ex promiſſione: vt citat conc. 2. Arauſi. can. 16. 21. Aug. de natura & grat. c. 2. & 8.

n [n] Quia Chriſti incarnatio & mors inſtituta eſt vt mediū ita neceſſarium ad conſecutionem gloriæ D. Th. 3. p. q. 49. ar. 5. vt ſi non fuiſſet, nunquam Patres quāuis iuſti liberarentur à limbo: vt ſine prædeſtinatione fide & habitu gratiæ nemo intrabit gloriam. At ſacramentū baptiſmi, vel pœnitētiæ in re non tam arcte inſtituitur vt medium neceſſarium, ſed ijs qui poſſunt ante mortem recipere: alias ſatis eſt contritio cū ſacramenti voto.

o [o] D. Th. q. 70. ar. 4. Soto. d. 2. q. 1. a. 4. ad fi. Aug. & cōc. Arauſic. per loca Pauli citata.

p [p] Matt. 3. & 10. quare in leg. vet. nō legitur hæc vox regnū cœlorū. & raro promittebatur niſi ſub typo rerum tēporaliū. D. Th. in Matt. 3. & ſignifica. 1. 2. q. 107. 1. ad. 2. Sot. li. 2. iuſt. q. 8. 1. ad. 5. ſentit Aug. 4. cōt. Fauſt. c. 2. li. 18. ciuit. c. 11. Hiero. 1. contra Pelag. & epiſto. ad Dardan. Chryſ. homil. 4. Marc. Theophy. in Luc. 16. 17. & in Ioann. 3. Martin. libr. 8. Hypot. cap. 6. at reperitur interdum vt Eſai. 56. Sapien. 2. iuſti autem in perpetuū viuent. Auguſt. 19. cont. Fauſt. ca. 2. Martin. ſup. & ca. 3. Augu. toto libr. de ſpiritu, & litera. & in Pſal. 72. lib. cōt. Adimāt. cap. 3. fin. Quare plene purgatus ſtatim intrat cœlum. 2. Corinth. 5. ſcimus quod ſi terrena Rom. 8. Epheſ. 5. Doct. cit.

q [q] Alexan. 4. p. q. 7. m. 7. artic. 4. Bon. diſt. 1. refert Bellarm. ca. 13. idem plane Ledeſ. Capre. D. Th. q. 62. 6. ad. 3. q. 70. 4. ad. 5. Soto. diſt. 2. q. 1. art. 4. circa argumen. 5. Scot. diſt. 6. q. 9. ad. 1. quem refert Bellarm. ca. 19. ad fin. Gabrie. diſt. 1. q. 3. Recent. quod ſine cauſa negāt. Canrel. de ſacram. part. 5. Bellar. ca. 14. & ſequen. cum tamen libr. de baptiſ. cap. 6. colum. 3. admittat in martyrio dari gratiam ex operato. & libr. 2. de miſſ. cap. 4. ver. 3. miſſam ex operato habere effectum: quanuis non ſit cauſa inſtrumentalis ſui effectus: exterior tamen circunciſio id non conferebat. ſed fides per circūciſionem proteſtata. ſupra V. & cap. 6.

r [r] Vt in Galat. 4. Hierony. Ambro. Auguſt. Anſel. D. Thom. ibi & 3. p. q. 37. 1. & ſeq. quæſt. 40. 4. Soto. diſt. 2. quæſt. 1. 3. fin. Xuar. 3. par. quæſt. 20. dubio. 43. §. 2. Victor. & recent.

s [s] Sup. cap. 7. §. 3. Bellarm. 2. ſacram. cap. 13. communis Theologo. diſt. 1. colligitur Rom. 2. factores legis iuſtific. Iacob. 2. Abra. nonne ex operibus iuſtificatus eſt. Contra Mag. d. 1.

t [t] Hugo libr. 1. part. 11. cap. 1. ſed Durand. diſtinct. 1. quæſt. 4. ad vltim. & quæſt. 5. ait in circunciſione, & conſecratione ſacerdotis datam gratiam,

vt

putant collatam gratiam ex operato, alij ſaltem in conſecratione ſacerdotis, ſed vtrunq; falſum eſt. [u] & tamen erat ſignum rei ſacræ practicum: dum quaſi pignus promiſſionis ſignificabant gratiam ex pacto Dei conferendam infallibiliter futuro tempore, per Chriſti paſſionem & merita: atq; ita ab Apoſtolo Galat. 4. hæc dicuntur elementa infirma & egena. [x] quod & de circūciſione dici poteſt, vt ſtatim dicetur. differt tamen baptiſmus non ſolum quia eſt alius & facilior ritus à Chriſto autore inſtitutus, & promulgatus: ſed quia durabit in finem mundi, cum circunciſio fuerit ad tempus data vt vmbra & figura, vt dicetur cap. 16. & quia confert gratiam copioſam & efficacem, tanquam inſtrumentum externum quod gratiam continet in virtute.

7 Quidam Patres videntur negare gratiam veterum iuſtorum denominaſſe, ſimpliciter filios Dei & hæredes regni cœlorum: quaſi id nomen dignitatis reſeruetur Chriſto, qui Ioan. 1. ijs qui eum receperunt dedit poteſtatē filios Dei fieri. [y] & 1. Ioan. 3. dedit dignitatem vt filij Dei nominemur & ſimus. qui Rom. 8. non accepimus ſpiritū ſeruitutis, ſed filiorum quo clamamus, Abba pater: ita vt quia filij hæredes ſimus. ſic enim bap. regeneramur in filios Dei, & euchariſtia quæ eſt cibus regius filiorū ſuſtentamur. [z] qui cōmunicat nobis diuinas proprietates, & eccleſia in miſſa ante Pater noſter, ait nunc audemus dicere Pater noſter, quia Chriſtus primogenitus [a] nobis tanquam fratribus communicauit, non ſolum vt eius B. Mater Ioan. 19. ſed vt eius pater dicatur pater noſter Ioan. 20.

8 Filij nomen quod per adoptionem & ſimilitudinem communicatur, [b] competit omnibus iuſtis vniuoce ante l. poſt aduentum Chriſti ſed tractatione exteriori probatur filiatio apud homines, ſi domi natus & educatus eſt tanquam filius: & ita tractatur & nominatur à Patre cum honore, & communis fama & opinio ita vocat. [c] qua ratione in lege euangelica iuſti pluribus titulis dicuntur filij: & Deus præcipit vt eū vocemus Patrem [d] cum filiali ſpiritu: cum tamen veteres iuſtos exteriori tractatione [e] Deus poſuerit cum ſpiritu ſeruitutis ſub pædagogo legis de quibus Gala. 4. hæres paruulus nihil differt à ſeruo: nam ſeruo Dominus imperat opera ſeruilia corporis. ſed quia veteres patres ſecundū ſpiritū & interiorē hominē pertinebant ad legem euangelicam Chriſti, [f] cū fide & ſpe viua ęternæ hæreditatis erant vniuoce nobiſcum filij per adoptionem gratiæ [g] ex meri-

vt innuitur Leuit. 8. fauet D. Tho. 1. 2. q. 102. 5. ad. 3. & 8. & Aug. 19. cont. Fauſt. c. 16. generaliter dicit ſacramenta eſſe dona externa quæ ſignificāt donum internum.

u [u] D. Tho. d. 1. q. 1. 5. 1. & communis. videtur Aug. q. 84. Leuit. Moſes ſacerdotes ſuos viſibili tantum ſacramēto ſanctificabat: ſed Dñs inuiſibili etiā gratia per Spiritū ſanctum, & in Pſal. 72. qd bene probat Bellar. à c. 14. vſq; 17. ex ſcripturis & Patribus.

x [x] Id Gala. 4. quidam exponunt. 1. de alijs ſacramentis præter circunciſionem. 1. de illis quæ inſtituta ſunt in lege Moſi. Chryſ. & D. Thom. & DD. cit. ſup. lit. F. 2. etiā de circunciſione, ſed poſtquam expirauit per mortē Chriſti. 3. Augu. in expoſitione lit. ad Gal. 4. exponit de idolis gentium dici egena elementa. 4. Mag. diſt. 1. vbi D. Thom. q. 2. 5. 3. Alexand. q. 7. Cano, & quidam Recent. 4. licet in circūciſione daretur gratia, ſed parua infirma & egena. Apoſt. enim ibi comparat infirmæ virtuti pueri. Sic qui vix habet neceſſaria victui, dicitur egenus: quia reſpectu diuitum id parū pro nihilo reputatur. at de ſacram. Chriſti dicitur, Rom. 5. Titum. 3. conferre abundantem gratiam. & Ioan. 10. Veni, vt vitam habeant & abundātius habeant. Ephe. 2. diues in miſericordia & 2. Corin. 8. vt nos diuites eſſemus. At quia gratia etiā minima eſt res pretioſa, qua poteſt homo vincere omnē tentationem. 1. Ioan. 3. ideo hanc ſententiam reijcit D. Tho. q. 62. 6. ad. 3. q. 70. 4.

y [y] in Ioa. 1. Chryſoſt. ho. 3. Theoph. idem Chryſo. ſer. 14. in Rom. 8. vbi Theoph. œcum. Soto. d. 2. q. 1. a. 4. prope fin. & excellent. 6.

z [z] propter baptiſmum & euchariſtiā, ita aiunt Athan. lib. 1. de regeneratione bap. Leo Pap. ſer. 6. in nati. Dñi. Cyril. catech. 4. ob euchariſtiam dicit homines factos cōcorporales & conſanguineos Chriſti. Sap. 16. ſubſtantia (ſcilicet, data in euchariſtia, cuius figura fuit manna) dulcedinem tuam quam in filios habes oſtendebat:

a [a] notant Hieron. Primaſ. in Rom. 8. vt ſit ipſe primogenit. in multis frat. Heb. 2. non confunditur eos vocare fratres. Ioan. 20. dic ad fratres meos.

b [b] filiatio & paternitas habet gradus. Aug. cōtra Adimāt. c. 5. D. Tho. 1. p. q. 33. 3. & 4. d. 41. a. 3. Ragni. lib. 3. Iſago. c. 25. & à Deo Patre Epheſ. 3. nominatur omnis paternitas. D. Th. 1. p. q. 45. 5. ad. 1. ſic & præſcitus dū iuſtus eſt, dicitur verè filius adoptiuus Dei. cōci. Conſtantien. ſeſ. 8. & 15. Vvald. to. 1. lib. 1. c. 8. & 9. Bellar. 3. de eccle. c. 2. & 7. Augu. tract. 45. in Ioan. cont. Ioan. hus, & Gabr. 4. d. 10.

c [c] Couar. 2. p. ſponſ. c. 8. §. 3. Tiraq. 1. retract. §. 1. glo. 16. Mencha. lib. 2. illuſtr. controuerſ. c. 85. Anto. Gab. tom. 1. commu. lib. 6. verb. filius. & to. 2. tit. de præſump. con. 14. nu. 15.

d [d] ſic eccleſia, præceptis ſalutarib9 moniti audemus dicere, Pater noſter. ſic Cypr. in orat. dñic. orat. 6. Aug. li. 2. d ſer. dñi in mon. c. 8. li. 3. cō. duas epi. Pelag. c. 4. Cyr. & Chryſ. inf.

e [e] Sic Paul. diſtinguit hominē exteriorē & veterem, Rom. 6. Coloſ. 3. cōtra hominē interiorē & nouū Eph. 2. & 2. Cor. 4. Leo Caſtri in id Eſa. 1. filios enutriui.

f [f] Patres veteres iuſtos pertinuiſſe ſpiritu ad legem euang. dicit D. Thom. 1. 2. q. 107. 1. ad. 2. & 3. & 3. p. q. 8. 3. ad. 3. cum Aug. lib. 4. contra Fauſt. c. 2. & ſeq. lib. 2. de pec. origi. contra Pelag. c. 15. Hiero. in id Eſai. 1. filios enutriui. & in Eſa. 63. tu Pater noſter es. Soto. d. 2. q. 1. a. 4. Petrus Sot. de inſti. ſacerd. tit de cultu religio. 1. p. lect. 5.

g [g] fatentur omnes Catholici. Theodor. & Cyril. in Eſai. 63. Pater noſter es.

Deut.32.nonne ipſe eſt pater tuus Rom.9. quorum adoptio eſt filiorum & teſtamentum & promiſsiones. vbi Chryſoſt.ho.14.Epheſ.1. de omnibus prædeſtinatis, prædeſtinauit nos in adoptionẽ filiorum per Chriſtum. Cypr. in orat. dñic. Athan. or.2. contr. Arian. Cyril.lib.1. in Ioan.c.14. Chryſo.ho.13. in Ioan. Abule.Mat.21.q.164. Oſorius.li.2.de nobilit.Chriſtia. §.5. vterq; Soto. Aug.3.cont.duas epiſt.Pelag.

h c.4. h Euſeb.1.hiſt. c.1.lib.1.de monſtra.c.5.lib.4.c.15.Niceph.1.hiſt.c.5. Epiphan.1.cõtra hære. in princip. Tertul.lib. contra Iudæ. Niſſen.lib.de Chriſtiani hominis perfectione.

i i Caiet. cum D.Tho.3.p.q.33.a.3.colligitur ex Aug. idẽ Bed.& vtraq; glo.in Luc.2.de

k oblatione Chriſti. k D.Thom.q.62.6. & hoc ſignificat conc.Florent.& Patres Aug. in pſal.73. & epiſt.19. ad Hieron. dum aiunt vetera ſignificaſſe gratiam & figuraſſe, vt erat per Chriſti paſsionem conferenda, ſic enim cauſa finalis agit vt eſt

l prior in intentione & conceptu. l D.Tho. q.62.6.verit.q.29.4.ad.9.11.&.12.Bona.3.d.19.q.1. Caiet.illo ar.6.Vega lib.7.in Trid.c.18.Soto.d.1.q.2.ar.3.ad.1.Recent.nec oppoſitum dicunt DD.

m mox citandi. m D.Tho.Caiet. Veg.ſup. At Soto d.1.q.2.a.3.ad.1.& in fi.totius quarti ait fidem internã circuncisione approximatã fuiſſe phyſicũ inſtrumẽtũ gratiæ.& Capr.d.13.ad arg.Dur. contra 1.con.2.modo explicatam: ſignificat Hug.quem ſequitur Alex.4.p.q.1.mem.7.ad.2.q.6.m.3.a.4.& innuit D.Th.d.1.q.2.6.1.ad.2.&quæſt.3.efficacia gratiæ ex operato non erat ex ſigno exteriori, ſed ex fide.Palud.d.1.q.5.a.4. dicit probabile circuncisionem.i. fidem in ea proteſtatam contuliſſe phyſice gratiam. At falſum eſt, quia ſolis ſacramentis ſuis Chriſtus hanc vim & dignitatem dedit.inf.c.18. ſed hi DD.negant in ſacram. legis naturæ per fidem, vt per inſtrumentum ſic datam gratiam: vt Palud.Dur.d.1.q.8.Bona.a.2.q.1.&.2.Rich.a.5.q.1.2.&.3.ſignificat Soto.d.1.q.2.a.3.fin.d.2.q.1.a.4.con.4.vnde Aug. epiſt.23. tunc paruulos per caritatem eccleſiæ fuiſſe adiunctos communioni fidelium: idem Francis.Turria.conſultus.et hi DD. aiunt ex merito eccleſiæ de congruo, & priuilegio Dei ſine pacto iuſtitiæ, datam fuiſſe pueris gratiam in ſacramento legis naturæ: vt in martyrio datur ex priuilegio. Sed Alex.q.7.mem.7.a.4.§.1.negat tunc gratiã datam fuiſſe ex operato. &.q.3.m.3. cum Hugo. at probabilius eſt datã ex operato ex pacto Dei, & lege ordinaria ſemel tãtum, in remediũ peccati orig. & non propter meritũ eccleſiæ, vt dictũ eſt. c.6. n in adulto non ſola fides intellectus, ſed ſimul quædam pœnitentia voluntatis, vt attritio cõcurrebat in genere cauſæ diſpoſitiuæ. Bellarm.lib. de bap.c.6.fin. vt nunc cõcurrit in adulto, qui baptizatur attritus.

to Chriſti præuiſo, qui dicitur agnus occiſus ab origine mũdi, Apoc.13. quare Patres nomen & religionẽ hominis Chriſtiani aiunt omniũ eſſe antiquiſsimam, h & eccleſiam Chriſti cœpiſſe à iuſto Abel, vſque ad vltimum fidelem.

9 Gratia olim data iuſtis vniuoce, vt nunc, adoptabat in filios Dei, & illis ob adoptionem & opera meritoria promittebatur gloria. Sed illa nondum erat efficax homines etiã plene in perſona purgatos introducere in gloriam. parua tunc gratia dabatur, quæ parum efficaciter fomitem reprimeret: ideoq; pro puero iuſtificato offerebatur quadrageſimo die ſacrificium: i quaſi non ſatis purgatus in circuncisione, amplius purificaretur, & adultus haberet auxilia contra impetum fomitis: quæ gratia ob Chriſti futuri merita præuiſa dabatur ad modum cauſę finalis: k ſed humanitas Chriſti cum nondum eſſet, non erat inſtrumentum phyſicum efficiendi gratiam: l nec fides in Chriſtum proteſtata cõcurrebat effectiue m ad productionem gratiæ, ſed diſpoſitiue. n

C A P. XVI.

Vt Chriſti humanitas, ita ſacramentum eſt ipſius gratiæ cauſa moralis & effectiua.

§.1. *Chriſti humanitas etiam è cœlo diſtans, eſt cauſa effectiua gratiæ.*

2 *Apte dici conferre gratiam ex opere operato. Chriſtus etiam antiquis Patribus meruit gratiam.*

3 *Satis ſaluatur excellentia ſacram. Chriſti præ veteribus, licet tantum dicerentur moralis cauſa.*

4 *Sunt inſuper cauſa phyſica inſtrumentalis.*

5 *Sententia dicens efficere hominem gratum vniendo gratiam animæ præuia diſpoſitione.*

7 *Atque ita eleuant diſpoſitionem noſtram.*

CHriſti humanitas miracula operabatur non tantum imperatorie vt moralis cauſa (quod quidam tantum admittunt) a ſed vt inſtrumentum Verbo coniunctum, dum erat in via, b quia per modũ imperij interdum abſque oratione ſanabat, & virtus de illo exibat, quæ ſanabat: c ideoque per viuifi-

C A P. XVI.

a DVr. a 3.d.14.q.5 ad.2.Palac.q.3.Rich.d.13 ar.2.q.3.Gab.dub.3.Bon.d.19.q.1. & alij in 4.d.1.vbi Dur.q.4.Sco.q.1.ad.fi.& tãgit.q.4.&.5. Bon.Rich.Gab.& alij Nomina. & ante hos Alex. 3.p.q.13.m.3.a.3.Altiſ.3.p.tract.1.c.4.q.2. Caie. 2.2.q.178.1.ad.1.quia & Aug.22.ciui.c.9.10.dubitat an ſancti aliter quã per impetrationẽ fecerint

b miracula. b ſup.c.3.§.1.D.Bellar.lib.1.de Chr̃o.c.8.§.potentia.&fi.D.Th.3.p.q.13.2. q.48.6.c.ad 2.q.43.&.44.ſignifi. 1.p.q.110.a.4.ad.1.de potẽtia.q.6.a.4.&.1.2.q.112.a.1.Cai.3.p.q.13.a.2.idẽ q.52.1.q.56.5.q.62.1.Caniſi.lib.5.Marial.c.18. col.4.Sot.d.1.q.2.a.3.&.q.3.a.5.Vega lib.7.c.10. 11.& omnes Recen.Thomiſtæ.Capr.4.d.1.ad arg. cont.4.con.&.3 d.15.ad arg.cont.1.con. Palu.4.

c d.1.q.1.à nu.51.Ferrar.3.cont.gent.c.56. c Vt Luc.5.volo, mundare. Matth.8. imperauit ventis c.9.vbi Chryſoſt.hom.26.glorificauerunt Deũ qui dedit poteſtatem talem hominibus, ideo Chriſtus dicitur brachium Domini, Iſai.51. & ſæpe: quia

cæ carnis aut ſaliuæ contactum in-

d terdum fecit miracula. d fuit deinde inſtrumentum ad productionem

e gratiæ & aliorum donorum. e quia gratia & veritas per Chriſtum facta eſt Ioan.c.1.de quo vt homo eſt ſub dit, hic eſt qui baptizat in Spiritu

f ſancto. f & tamen Patres g vim

g conferendi ſalutem corpori aut animæ tribuunt Diuinæ perſonæ: quia ex illius coniunctione humanitas vim hanc participat. 3. & nunc in cœlo retinet vſum eiuſdem. poteſta

h tis. h & è cœlo diſtans cauſat iuſti

i ficationes in hominibus terræ, i

k quia ſolo imperio k id poteſt agere perſona Chriſti præſens per inſtrumentum coniunctum,

l quod contactu virtutis attingit homines. l

2 Omnia ſacramenta Chriſti con

m tinent gratiam m quam ſignificant & eam conferunt ſemper omnibus

n quantum eſt ex parte Dei. n ſi modo quis ea rite ſuſcipiat nec ponat obicem, de quo inf.c.24. recteque dicuntur à Theologis conferre illam ex opere operato. a nec enim cũ-

a b randum eſt de vocum elegãtia b vt explicetur eam gratiam non reſpondere merito miniſtri operantis etiã

c de congruo, c aut ſoli diſpoſitioni

d recipientis. d Quare B. Auguſt. lib.4. de bapt.contra Don.c.24.ait ſacramentum per ſe ipſum mul-

e tum valere. e id aliquo modo conueniebat fidei per ſacramentum circuncisionis aut legis naturalis m

quia per illum Pater fecit potentiam & miracula. vid.Martin.lib.2.hypot.c.3.lib.10.reg.11.Dried. de capt.& redemp.tract.2.c.2.p.3.ar.6.Luc.6. virtus de illo exibat.c.8. noui virtutem exijſſe à me. Chryſo.ho.31.in Ioan.Nyſſ.orat.in Greg.Thaumaturg. Ambro.ſer.90.91.quod ſat indicat Auguſt.in pſal.76. mirabilia.Greg.2.Dial.c.30.

d d. Hinc ſancti colligũt Chriſti carnem fuiſſe inſtrumẽtũ phyſicũ miraculorum, Caniſ.lib.5.de Maria Deipara.c.18.col.4. Athana.ſer.4.&.5.cont. Arian.Aug.tract.24.in Ioan. Chryſoſt. ho.26.27.in Matth. Cyril.6.in Ioan.c.14.15.23.lib.2.c.5.li.4.c.14.conc. Epheſ. can.11. & in epiſ. eius ad Neſtor. definit carnem Chriſti ex verbo eſſe viuificatricem. & eod. conc. tit.1.c.2.&.17.ex Cyril.6.ſynod. act.11. in epiſ. Sophronij, operationes Chriſti vocat Theandricas. i. Dei viriles, quod & in Diony. epiſ.4.ad Gaiũ. exponit Bellar. lib.5.de Chriſto.c.7.D.Tho ſup. q.19.a.1.Dam.lib.3.c.18.19.quare Cyril.ſup.humanitatem vocat organum.i.inſtrumentum diuinitatis.& Euſeb.4.demonſt.c.13.& Theodor. dial.

e immutabil. e D.Tho.3.p.q.43.44.48.a.6.q.56.1. ad.2.&.3.&.a.2.vbi Cai.Capr.Sot.Veg.ſup.Ioã.1. gratia & veritas per Ieſum Chriſtũ facta eſt. Mat.9. vt ſciatis quia filius hominis habet poteſtatẽ dimittẽdi peccata.c.vlt.data eſt mihi omnis poteſtas. Ephe.2.ipſius ſumus factura creati in Chr̃o.Colo.1.

f ex quo totũ corpus f Ioã.1.Luc.3. dicit Chriſtus baptizare in SS.ſed Ioã.in aqua tantũ. & Act.19. quia virtute Chr̃i in baptiſmo cũ gr̃a datur perſona Spiritus ſancti.Ioã.3.renatus ex aqua & Spiritu ſancto.quẽ loc.de bap.in aqua vera intelligunt ibi.Orig.Chryſ.Aug.Cyr.Bed.Theoph. Euthy.Iãſen.Beaux.Bell.2.ſacr.c.3.citat Iuſti.apol.2. Tert. de bap.Baſi.Nazi.& Niſſe.ſer.de bap.Cyp.li.3.ad Quirin.c.25.Amb.3.de SS.c.11.Hiero.in Ezech. 16.& Ioã.9.tactu ſanauit cæcũ, in figurã bap. di-

g cunt.Aug.tract.44.Amb.epiſ.75. g Athan.ſer.4. cont.Aria.Sophr.in.6.ſyn.Act.11. Leo epiſt.10.

h Dam.lib.quod ad imaginẽ Dei facti ſumus. h Mat. vlt.data eſt mihi omnis poteſtas.nẽpe quoad vſum, ex quo declaratur: & beatis per Chriſtum infunditur lumẽ gloriæ, Caie.cũ D.Tho.ſignificat.3.p.q. 52.2.& per illũ fiet reſurrectio, Ioã.5.D.Th q.54. 59.& add.q.76.ſignificat.Aug.tract.18.&.26.in

i Ioã. i Caie.3.p.q.13.2.& cũ D.Tho.q.56.1.ad.3. Veg.lib.7.in Tri.c.14.Peñ.& Recẽt. innuit Greg.

k ho.28.in euãg. k D.Tho.2.2.q.178.1. expreſſe quãuis Cai.ibi ad.1.negat.ſic abſolutio datur pœnitenti diſtanti quando eſt infectus peſte, ſed præſenti: matrim.fit inter abſentes.ſic ignis inferni cruciat dæmones vt inſtrumentũ diuinæ iuſtitię quanuis diſtet in terra D.Th. addi.q.97.a.5.

l l ſic anima quæ ſimul eſt in capite & pede, per imperiũ cogitatiuæ & capitis, mouet pedẽ à capite diſtantem. Angelus alloquitur & illuminat cõtactu virtutis aliũ Angelũ ſitu diſtãtem.1.p.q.107.a.4.

m m Trid.ſeſ.7.cã.6. Flo. colligit ex ſymb.Nicẽ.cõfiteor vnũ baptiſma in remiſsionẽ peccatorũ.cõc.Mileu.c.2.Arauſ.2.c.25. Senon. decre.10.de bap.nõ cõtinet actu gr̃am, ſed incõplete in virtute: quia bap. vt ait Tri.ſeſ.6.c.7. eſt cauſa inſtrumẽtal.gr̃ę, D.Th.q.62.3.Led.1.p.q. 3.&.19.Sot.q.3.a.3.Hoſ.inſti.c.32. Cano.rel. de ſacr.p.4.Tilma.in Tri.c.1.Alex.4.p.q.8.n.3.ar.5.

n Turre.c.detrahe.1.q.1.n.5. n Tri.ſeſ.7.can.7.

a a Trid.can.8.hãc vocẽ ex opere operato vt barbarã & portẽtoſam ridere hæreticos refert Bellar.2. ſacra.c.1.verſ.3.not.ſed licuit eccleſiæ vocem operato ſumere paſsiue (vt Heb.13.pmeretur.& Aug. pſa.138.maluit dicere oſſum ob claritatẽ) qua vtũtur.Hug.Alex.& poſteriores Theologi D.Tho.q. 62.a.1.Roſen.& Tap.a.1.Gab.d.1.q.3.Sot.& Led. q.3.a.1.Vict.§.6.Caſt.ver.ſacra.catech.Pij V.Vval. de ſacra.c.97.Ant.3.p.tit.14.c.11.ad fi.c.per aquã. de conſ.d.4.Nau.c.22.nu.2.Groper.in cõc.Colõ. Marſi.q.2.a.2.Palu.q.1.con.4.Meſinger in Ioan.6.

b Bella.c.3.& de bap.c.6.lib.2.de miſſa.c.4. b ſic licet principi eccle.imponere nomina, aut ſuis rebus

c appropriare, vt dictũ eſt.c.2. c Tri.ſeſ.7.can.12. quia miniſter non pot̃ mereri.1.gratiã alteri tãtũ

d attrito.1.2.q.vlt.a.6. d ſic exponunt Bella.2.ſacr. c.1.Caſt.Groper. Meſinger.Gab.d.1.q.4.quod magis explicat.d.4.q.2.con.4.ad.1.Palu.d.1.q.1.con. 4.prob.2.& explicat.d.4.q.2.Marſi.ſup.& colligit ex Tri.can.8.dũ impius per cõtritionẽ iuſtificatur, quo melior fuerit diſpoſitio cõtritionis, datur maior gratia abſque merito: ſi vero iuſtus abſoluatur, contritio vt duo eleuatur vt ſit diſpoſitio ad gr̃am

e vt quatuor ex opere operato. e ſic Aug.in pſal.73. 77.epiſ.19.ad Hiero.& epiſ.118.c.1.lib.3.doct.c. 9.lib.19.cõt.Fauſt.c.11.13.ait nr̃a ſacramẽta eſſe ſalubriora & virtute ac vtilitate maiora quã vetera, de vera relig.c.17.cõc.Flor.Tri.ſeſ.7.can.2.Catec.Pij V.D.Th.q.62.1.&.6.Sot.d.1.q.3.a.6.Hoſ. inſt.

proteſtatæ. [f] erat enim non tantum conditio & ſignũ practicum ſed aliquo modo cauſa moralis, [g] quia tunc circunciſione quaſi Chirographo applicabatur pretium per modum finis, meritumq; Chriſti futuri. Sed cum nondum Chriſtus voluntate humana aut ſua fideiuſsione petijſſet (tunc enim verbum nondum erat homo, nec habebat meritum) circunciſio non dicebatur inſtrumẽtum Chriſti, [h] nec moralis cauſa meritoria vice Chriſti: fuit tamen Chriſtus per meritum & paſsionem ſuam cauſa ſalutis & remiſsionis etiam illis qui ex Iudæis [i] & gentibus [k] præceſſerunt aduentũ eius.

3 At Chirographũ cũ hypotheca reali fundata in bonis quæ debitor poſsidet, quaſi pretium pecunię creditæ eſt moralis cauſa, vt merces ſtatim tradantur emptori: in illo enim tanquam in ſigno practico & morali inſtrumento vicario debitoris continetur & ſumma pecuniæ, & cui ac cuius nomine campſor viſis literis compellitur ſoluere. Sic noſtra ſacramenta quæ continent pretium ſanguinis Chriſti in paſsione iam exhibitum, dicuntur magis proprie cauſa moralis, [l] quæ per modum obiecti & meriti, ſicut & ipſe Chriſtus, mouet quodammodo diuinam voluntatem ad cauſandam gratiam, quà peccatum remittitur. Sic & ſacrificium miſſæ vt cauſa moralis impetrat donum contritionis & alios effectus ex opere operato: [m] quia continet corpus Chriſti & merita eius actu applicata. Sic crumena cuius pecunia iam ſoluta applicatur ad redemptionem captiui, continet gratiam redemptionis, & eſt cauſa illius: & chirographum pro laboribus ab operario iam exhibitis meretur ſtatim recipere mercedem. falſo autem hinc hæretici docent ſacramenta ſolum eſſe ſigna externa, vt obiectiue excitent aut nutriant fidem, [n] qua ſola excitata per ſacramentũ aut per prædicationẽ, [o] dicunt fieri iuſtificationẽ: ex praua interpretatione ſcripturarum, & locorum quorundam B. Aug. Nam prop-

inſt.c.32. Sonnius catech.c.3. Cucchus lib.5. maiorum inſt.tit.2.n.25. Bellar.2.ſacr.c.12.fi. [f] vt ex quibuſd. Doct. citatũ eſt. c.15. lit. M. quia Rom.3. dicitur per fidẽ aut ex fide & ſæpe quæ particula denotat cauſam, non quidem diſpoſitiuam cũ ſit aliena fides: ergo videtur inſtrumẽtalis. At ſatis eſt vt ſit applicatio Chriſti aut cauſa impetratoria. [g] ſic vocat Scot. Cano. rel. de ſacra. & alij, qui ſacramẽta noſtra non putant habere aliam virtutem quàm moralem.

[h] Quidam tamen putãt fidem circũciſione proteſtatam fuiſſe inſtrumẽtum Chriſti. ſup. F.

[i] Vt cõuincitur Rom. 3. quem propoſuit propitiatorem per fidem in ſanguine ad remiſsionẽ pręcedentiũ delictorum. Heb.9. in redemptionem præuaricationum quæ erant ſub priori teſtamẽto. 1. Corint. 10. Patres ſub nube fuerunt baptizati in mari: bibebant de petra, petra autem erat Chriſtus. 1. Ioan. 2. eſt propitiatio pro peccàtis noſtris, & totius mũdi. 1. Timo. 2. vnus mediator. quæ fere citat Aug. epiſt. 57. ad Optatum. vide epiſt. 79. Caſtr. peccatũ. hær. 2. Natal. Beda contra Fabrum in Rom. 4. propo. 22. quod eſt contra Armenos dicentes omnes qui mortui ſunt ante Chriſti incarnationem, damnatos eſſe peccato Adæ. Xuar. 3. p. q. 19. 4. dub. 41. §. 1.

[k] Clem. Alex. Strom. lib. 2. 5. & 6. errat dicens animam Chriſti dum deſcendit ad inferos liberaſſe animas gentilium, qui bene vixerant. quod damnat D. Thom. 3. p. q. 52. a. 6. Caſtro infer. hær. 2. Vega lib. 2. Trid. c. 9. Sixtus lib. 6. Bibliot. c. 51. 151. ſi tamen gentiles cum fide implicita Chriſti deceſſerant in gratia vt Iob, redempti ſunt per Chriſtum cum effectu & liberati à limbo.

[l] quidam contendunt ſatis eſſe ſacramentis Chriſti tribuere hanc rationem cauſæ moralis proprie. Cano. relect. de ſacram. p. 4. Ledeſ. 1. p. q. 3. a. 1. ad fin. Taper. a. 3. Veg. lib. 7. à c. 15. maxime. 18. & plane ſentit Scot. d. 1. q. 5. ad. 1. quæſt. & Gabriel. q. 1. a. 2. conc. 6. & 7. qui duo aiunt dici cauſam per ſe & inſtrumentum gratiæ. Bon. d. 1. p. 2. q. 4. & dicit eſſe magnorum & in. 3. d. vlt. in fin. fauet D. Thom. verit. q. 27. a. 4. Bellarm. 2. ſacram. c. 11. col. 6. quia ſacramentum ſimiliter eſt ſignum gloriæ & virtutis actiuæ, & cauſat gratiam ſacramentalem diuinæ aſſiſtentiæ: ſed iſtorum non vt inſtrumentum phyſicum. & dum ſacramentum remoto obice ſortitur effectum, nõ videtur cauſa phyſica, ſed moralis, de quo inf. c. 25. ſic ſacrificiũ miſſæ moraliter cauſat ex operato, & tamẽ multum differt ab exteriori circunciſione vt dictũ eſt. c. 15. §. 6. hæc tamẽ ſentẽtia eſt inſufficiens, quia non tribuit ſacram. maiorem rationem cauſæ quam ſigni: & parum differt à veteri circunciſione: cum tamen ſancti & concilia, vt ait D. Tho. q. 62. a. 2. ſacramenta dicant eſſe non tantum ſignum, ſed cauſam & Trid. ſeſ. 7. aliter loquitur de ſacramentis quam de ſacrif. quod ſeſſ. 22. c. 2. dicit impetrare contritionem: & offertur licite pro impio, nec baptiſ. habet in ſe formaliter meritum vt dicatur cauſa moralis: Chriſti vero humanitas ob meritum formale & morale dici poteſt cauſa ſimpliciter & per ſe. Trid. ſeſſ. 6. c. 7. D. Thom. quæſt. 48. a. 1. quanuis non eſſet efficiens phyſica virtute reſpectu gratiæ.

[m] Trident. ſeſsio. 22. cap. 2. Bellarmin. libro. 2. de miſſ. cap. 4.

[n] Trident. ſeſsio. 7. can. 15. nam præter fidei proteſtationem quæ fit in ſacramento, aut ſacrificio, numerat Ekius homil. 2. de ſacramentis alias ſex cauſas ſeu effectus, & D. Thom. quæſt. 61. ar. 1. Soto. quæſt. 2. ar. 1. Ledeſm. Victor. §. 7. Catech. Pij V. referunt quatuor cauſas. & contra hæret. Bellarmi. 2. ſacrament. c. 1. 2. 9. 10. ex Auguſt. & alijs Patribus.

[o] Aiunt enim in ſacramento operari ſermonem concionatorium, non conſecratorium. & citant Rõman. 1. virtus enim Dei eſt in ſalutem omni credenti. Ioann. 13. mundi eſtis propter ſermonem. contra quos Bellarmin. cap. 9. & 10. exponit Auguſt. epiſtol. 23. & quæſtion. veteris, & noui teſtament. quæſtione. 59. in Leuit. quæſt. 84. & alibi.

p Sic

ter baptiſmum digne receptum debetur gratia ex iuſtitia meritorum Chriſti. [p] Sed in ſacramento legis naturæ ſine expreſſo pacto aut promiſsione Dei dabatur ex miſericordia, [q] quam infallibiliter Deus omnibus offerebat: in circunciſione tamen ſimul erat expreſſum pactum & promiſsio Dei [r] Gen. 17.

4 Ad dignitatem ſacramentorũ Chriſti præter rationem cauſę moralis ſimul pertinet, vt ob meritũ eius infinitum ex ſupernaturali virtute ſint cauſa etiam phyſica inſtrumentalis gratiæ, [s] & ſic dicuntur gratiã continere, non quidẽ actu, ſed in virtute effectiua quomodo & ſancti interdum per gratiam gratis datam, & Chriſtus virtute de ſe exeunte faciebãt actiue, vt dictũ eſt miracula. Hũc modum quo inſtrumentum corporale agit in animã ſpiritualem, quãuis præ ruditate noſtra ignoremus, aut non ſatis valeremus argumenta ſoluere, confiteri debemus: [t] cum plane illum ſignificent Patres [u] & concilia: [x] & non eſt res tam difficilis intellectu & creditu: id quod nobiliores ſcholaſtici [a] bene colligunt ex ſacris literis [b] vt baptiſmus vere dicatur & ſit inſtrumentalis cauſa gratiæ, quod varijs modis à Doctoribus explicatur.

5 Quidam aiunt ſacramentum cauſare hominem gratum, quia immediate efficit aut eleuat præuiam diſpoſitionem. quod ita explicant: Vt in naturali aut artificiali inſtrumento autor naturæ aut artifex adhibet accommodatam actionibus qualitatem, & pro varijs effectibus determinantur varia inſtrumenta: ita ſupra naturam diuina miſericordia determinat baptiſmum, vt tanquam inſtrumentum artificiale excitet in adulto præuiam diſpoſitionẽ. [c] poteſt enim excitare deuotionem obiectiuè, aut aſſumi à Deo vt inclinet voluntatem ad actum pœnitentiæ: vt Chriſtus per humanitatem

[p] Sic ſententia ponentium cauſas tantum morales defendi poteſt: non quod ablutio baptiſmi ſit meritum, ſed quia applicat meritum & efficaciam mortis Chriſti. Clem. vni. de ſumm. Trinit. D. Tho. verit. q. 27. ar. 4. Cano. & alij cit. L.

[q] Palud. d. 1. q. 5. a. 4. & qui dicunt ſacramẽtum leg. nat. non ex operato: ſed ex merito eccleſiæ & priuilegio miſericordiæ dediſſe gratiam. Alex. Hugo Dur. Bon. Franc. Turr. ſignificat Sot. d. 1. q 2. a. 3. fin. d. 2. q. 1. ar. 4. conc. 4. de quibus ſup. ſed videtur non minus fuiſſe implicitum pactũ Dei vt infallibiliter daret gratiam in eo ſacramento gentilibus, ſicut dabat Iudæis in circunciſione.

[r] Gene. 17. vbi Chryſo. ho. 39. promiſsio dedit ſignum hoc loco pignoris. Aug. 1. cont. Creſcon. c. 31. & ſæpe. Bellar. 1. ſacra. c 17. Rom. 4. ſignaculũ iuſtitiæ fidei. c. 15. propter promiſsiones patrum. ſed falſo Cano rel. de ſacram. p. 5. id negat fuiſſe ex pacto, ſed ex ſola miſericordia.

[s] Tri. ſeſ. 6. c. 7. Vega. lib. 7. c. 2. dat rationem cur in ſolo bapt. expreſſerit eſſe cauſam inſtrumẽtalem. vt citatũ eſt. §. 2. lit. X. Bella. 2. ſacram. c. 8. probat pertinere ad dignitatem.

[t] Sic modum quo traducitur originale Aug. fatetur interdum ſe ignorare & tamen credendum omnino eſſe quod traducatur Aug. epiſ. 19. ad Hiero. li. 3. de peccat. merit. Bellar. 2. ſacram. c. 11. col. 6.

[u] ex Patribus probãt Bellar. c. 6. & 7. Caniſ. de ſacram. c. 6. Beauxam. to. 1. harmon. p. 191. Vega lib. 7. c. 2. 11. 15. 29. Hoſi. inſtit. c. 32. Tilman. in Trid. c. 1. Taper. a. 1. p. 16. Soto. d. 1. q. 3. a. 1. & alij Recent. ſic Patres Græc. Clemens Alex. 1. pędag. c. 6. Orig. ho. 14. Luc. Cyri. catech. 3. Alter Cyril. 2. in Ioan. c. 42. Baſil. de Spiritu ſancto. c. 15. Nazian. orat. 40. in S. lauacr. Niſſen. in Maio. catech. c. 33. ſeu lib. de bap. Chryſ. ho. 39. Gen. & in Ioan. ho. 24. 25. 35. & to. 5. homi. ad Neophy. numerat. 10. effectus bap. & ho. ad baptizatos. Theodor. in Heb. 10. vbi œcum. Teoph. in Ioa. 3. & 5. Dam. lib. 4. c. 10. Iuſtin. q. 56. ad orthodox. Niceph. 7. hiſt. c. 33. ex Syl. PP. ex Latinis Tertul. de bap. Cypr. lib. 2. epiſ. 2. lib. 3. epi. 8. lib. 4. epi. 7. Gaudent. tract. 2. de Exod. ad fin. habet. to. 7. Biblioth. ſanct. Lactan. lib. 7. c. 5. Amb. 1. ſacra. c. 4. & 5. lib. 2. c. 1. & 5. lib. 3. c. 1. de Spiritu ſancto. c. 11. & alibi. Hiero. epiſ. 83. ad Ocean. Dial. cont. Lucif. lib. 3. contra Pelag. Optat. lib. 5. contra Parmen. ſæpe Aug. vt in Pſal. 73. princi. & 19. contra Fauſt. c. 11. 13. lib. 3. doctri. c. 9. epiſ. 118. c. 1. lib. 4. de bap. c. 22. 24. Leo. ſer. 4. de Natiuit. Domini. ad med. & ſer. 5. Euſeb. Emiſ. ho. de corpore Domini. Greg. lib 9. epiſ. 39. Ber. ſer. in cœna. Fulbert. epiſt. 1. ad Adeodat.

[x] Bellar c. 5. cõc. Senonen. decre. 10. de fide Magunt. c. 10. & Colonien. p. 7. c. 1. bene Tri. ſeſ. 6. c. 7. baptiſmus eſt cauſa inſtrum: ſeſ. 7. can. 6. 7. 8. Nicen. ex Græco poſt can. 7. & in ſymbo. Nicen. cõfiteor vnũ bap. in remiſs. Mileu. c. 2. Arauſic. can. 25. Lateran. & Florent. baptiſmus efficit remiſsionem peccatorum: nempe quia efficit gratiam remiſsiuam.

[a] D. Thom. q. 62. a. 1. ad. 2. a. 3. & 4. q. 64. 1. q. 83. 3. ad. 3. & 1. 2. q. 112. 1. ad. 2. Sot. d. 1. q. 3. a. 1. col. 7. & a. 3. & ad fin. retract. Ledeſ. 1. p. q. 3. & 19. Cano relect. de ſacram. p. 4. Sebaſt. q. 62. §. 17. Alex 4. p. q. 8. m. 3. a. 5. Anto. 3. p. tit. 14. c. 11. §. 1. Turrec. 1. quæſt. 1. c. detrahe. num. 5.

[b] Bellarm. 2. ſacram. c. 3. 4. & 24. de bap. Tit. 3. per lauacrum. Ioan. 3. renatus ex aqua & Spiritu ſancto: vbi ly per, & ex, denotant cauſam. & Chriſtus dicitur baptizare in Spiritu ſancto. Ioan. 1. Matth. 3. non ſic Ioan. qui in aqua tantum, Luc. 3. Acto. 19. De confirm. Act. 8. videns quod per manus impoſitionẽ daretur Spiritus ſanctus. & c. 19. De euchar. Ioan. 6. ſi quis manduc. 1. Corinth. 10. vnum corpus ſumus, qui Græc. habetur quia, vt ſit cauſalis, vt aduertit Theoph. Bellarm. c. 3. De pœnitentia. Ioan. 20. quorum remiſerit. De extrema vnctione Iac. 5. ſi in peccatis fuerit, dimittentur. De ordine. 2. Timo. 1. reſuſcites gratiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum. & 1. Timo. 4. De matrimonio præter traditionem, colligunt Patres Ephe. 5. ſacramentum hoc. vt citatum eſt. c. 2. §. 1.

[c] D. Thom. q. 49. 1. ad. 5. q. 69. 4. ad. 2. q. 79. 1. ad. 3. Caiet. Soto. imo Palud. ait in attrito, dum iuſtificatur per ſacramentum, mutari obiectum actus formaliter, & fieri contritionem: quia per in-

obiectiue illuminat Angelos, [d] & inflāmat illorum voluntates, tanquā per inſtrumentum Verbo coniunctum, & intellectus noſter agens per corporale phantaſma excitat determinatq; intellectum paſsibilem vt habeat ſpeciem intelligibilem [e] & intelligat.

6 Deinde baptiſmus mediante hac diſpoſitione præparat animam vt ei digne vniatur gratia à Deo ſolo infuſa: & ob id dicitur baptiſmus vt inſtrumentum phyſicum producere hominem gratum, quia vnit hominem cum gratia: ſicut homo generat hominem [f] vnitq; materiam digne animę à Deo ſolo creatę: quia cauſat diſpoſitionem qua poſita ex pacto & lege naturæ debetur corpori diſpoſito ea anima rationalis.

7 Id vero præſtant ſacramenta, tum quia propria actione agunt in hominem aſsimilando illum Chriſto, & hac ſimilitudine quaſi alterū Iacob ornant veſte primogeniti, vt dignus fiat benedictione patris [g] tum eleuando diſpoſitionem quę eſt res & ſacramentum ſimul, vt in baptiſmo ablutio & merſio lauat ſordes totius hominis, & vt dicit Rom. 6. ſepelit ſimilem Chriſto ſepulto: & diſponit quia intus cauſat ornatum quendam animæ, puta tria imprimunt characterem aliquo modo diſponentem ad gratiæ receptionem, vt dictum eſt, c. 12. In aliis non oportet fingere ornatum habitualem, ſed ornant, quia eleuant dignitatem diſpoſitionis noſtræ, puta attritionem de ſe inſufficientem, quæ adiuncta calori ſacramēti reputatur cōtritio, id eſt, ſufficiens diſpoſitio gratiæ: & ambæ diſpoſitiones: nempe ſimilitudo exterior & interior attritio eleuata ornant animam, ne ſit indigna gratiæ [h] per ſacramentum conferēda. Ab hac attritionis diſpoſitione & ab influxu ſacramenti, gratia pendet in fieri, vt homo à patre generāte: ſed conſeruatur actione Dei & cauſarum uniuerſalium.

infuſam gratiā hic dolet ꝓpter Deū quē habitu ſume diligit. [d] Caie. cum D. Th. 3. p. q. 8. 1. ad. 1. vide. a. 4. ad 3. [e] hoc exēplo vtitur Caie. ſup. [f] hoc exēplo vtitur Soto. d. 1. q. 3. a. 1. col. 19. q. 5. a. 3. col. 3. & a. 4. dicēs producere hominē gratū nō ipſam grām. & in fine re tract. Sebaſ. Led. q. 3. a. 1. dicit eſſe opinionē valde probabilē. Franciſ. à Chriſto. 3. p. lib. 4. q. 3. ſignificat Cano lib. 12. d̄ loc. c. 13. ad 7. & plane Caiet. q. 62. 1. Hi ſumūt ab Herue. d. 1. q. 1. a. 1. Sic ſacramētū attingit diſpoſitionē attritionis quā eleuat, & ita vnionē animę cū grā: imo etiā diſpoſitiue vnionē quādā cū Spiritu ſancto qui datur iuſtis. Act. 8. per impoſitionē manꝰ i. confirmatione [g] dabatur Spiritꝰ ſanctus. At [h] ſimpliciter negatur hominem dare Spiritū ſanctū. Aug. 6. Trini. c. 26. Hieron. in Iſai. 4. D. Tho. 1. p. q. 43. a. 8. Bellar. 2. ſacr. c. 10. arg. 4. [g] Sot. lib. 2. d̄ nat. & gra. c. 3. Scot. & quidam Recent. [h] Sic D. Tho. 1. 2. q. 114. 5. ad ſecundum.

CAP. XVII.

Sacramenta comproducunt ipſam qualitatem gratiæ quæ non concreatur.

1. & 2. comproducit gratiam quia intimat imperium Dei.
3 Gratia proprie non concreatur: & ad illam vt educitur de potentia obedientiali animæ, attingit baptiſmus.
4 Id non eſſe impoſsibile.
5 Simul eleuat diſpoſitionem, & quomodo infantes in baptiſmo dicuntur credere.
7 Creatura eſſe non poteſt inſtrumētum creandi ſubſtantiam.

VEra aliorum ſententia amplius tribuit virtuti ſacramenti: vt comproducat ipſam qualitatem quę eſt gratia. multum differt inſtrumentum hominis, quod ei non ſubſeruit, niſi in ſe habeat aptam virtutē: ab inſtrumento quod Deus omnipotēs dum aſſumit, facit aptū. [n] quod ita declaratur: omnis creatura habet ſecundum obedientialem potentiā vt aſſumatur ab infinita virtute Dei tanquam inſtrumentum ad omnem effectum qui contradictionem non implicat, quamuis ad illum efficiendum ipſa de ſe videatur inepta: quia huic inſtrumento vicem Dei tenenti & denuntianti imperium efficax Dei, obedit ſubiecta creatura vt tranſmutetur: vt proregi obediunt ciues, tanquam ipſi regi: nec ex hoc additur inſtrumento noua qualitas, ſed ſatis eſt Deum ſubſtantia & qualitate inſtrumenti ita vti: vt potentia paſsiua [o] obedientiali nudæ creaturæ Deus vti ſolet, vt recipiat gratiam, beatitudinem, & perſonam diuinam ſibi hypoſtatice vnitam, abſque hoc vt capax fiat per nouam qualitatem, præter ipſam gratiam, aut lumen gloriæ, aut perſonam.

2 Inter homines imperium Domini ad ſeruum eſt inefficax, cum ſit tantum cauſa moralis cui ſeruus reſiſtere poteſt: ſed imperium Dei quod per ſe ipſum aut per inſtrumētum aſſumptum intimat, eſt ſimul cauſa phyſica [p] & efficax: omnis enim creatura etiam inanimata cenſetur audire & ſentire imperium [q] Dei, vt eidem ad nutum obediat, & recipiat, aut agat ſicut Deus ea creatura vti voluerit.

3 Hæc ablutio baptiſmi tangendo totum hominem attingit effe-

CAP. XVII. [n] Bellar. lib. 2. ſacra. c. 11. col. 7. Caiet. q. 13. art. 2. & quæſt. 62. 1. [o] ſed differt: quia facilius aptari pōt à Deo potētia actiua nā materiali aqua, vel ſpeciebꝰ ſacramētal. vtitur Deus ad producēdam gratiā ſpirituałē, & actū vitalē deuotionis: & tñ ipſa gratia, aut actus vitalis nō pōt recipi formaliter. in lapide, ſed in paſsiua potētia proportionata, & in anima: vt ſciētia nō pōt recipi in bruto, ſed in intellectu. cū tñ lapis & cadauer ſint apta vnioni hypoſtat. [p] ſic in prima rerū creatione Deꝰ per imperiū & fiat Gen. 1. & 2. ꝓduxit res pſa. 32. dixit & facta ſūt. [q] Vt ex illo Matt. 8.

ctiuè illam diuinam qualitatem gratiæ: [r] quæ quamuis conferat primū eſſe ſupernaturale & fundamentum viui ædificij, non creatur propriè, ſed educitur de potentia obedientiali naturæ: [s] & ſicut hæc qualitas naturaliter pendet in eſſe & fieri ab anima, tanquam à cauſa materiali, cū accidens ſine ſubiecto naturaliter eſſe non poſsit: ita pendere poteſt in fieri à baptiſmo tanquam ab inſtrumento effectiuo, & ab imperio Dei per baptiſmum intimato, vt homo de impio tranſmutetur in pium & gratum, nam generaliter eadē actio quæ formam corruptibilem diſpoſitiue vnit materię aut ſubiecto, eſt cō productiua formæ pendentis à ſubiecto: [t] vtrunq; enim & vnio & comproductio fit per modū vnius. Atq; ita baptiſmum agere ſeu comproducere gratiam, nihil aliud videtur, quàm gratiam educi de potentia hominis obedientis imperio baptiſmi, & gratiam vniri animæ: in quo baptiſmus agit quidem vltra obiectum proprium & connaturale, [u] ſed non vltra obiectū in quod ſecundum potentiam obedientialē poteſt virtute Dei eleuari. Vt intellectus noſter finitus à Deo eleuatur ad clare videndam infiniti Dei eſſentiam, quod eſt ſupra totum obiectū connaturale & proportionatum virtuti naturali noſtri intellectus.

4 Hanc dignitatem ſtatuit Deus ita conferre baptiſmo & cæteris ſacramentis in honorem Chriſti, vt noluit conferre regenerationis gratiam ſine inſtrumentali influxu baptiſmi: qui ſicut attingit diſpoſitionem quā eleuat in adulto, & vnionem gratiæ cum ſubiecto, quæ eſt res ſupernaturalis: ita eodem influxu & imperio attingere poteſt gratiam [x] cuius eſſe eſt in eſſe & vniri ſubiecto, à quo naturaliter pendet in fieri & conſeruari. Maior enim eſt dignitas vt ſol ab autore naturæ habeat virtutem illuminandi orbem, [y] anima calore naturali eleuato producat viuā carnem per nutritionem, muſicus & citharedus voce & fidibus excitet voluptatem occulta vi & energia: quā ſi ſolus Deus hæc officia præſtaret ad præſentiam illarum cauſarum. Nec eſt ratio cur omnipotens non poſsit per inſtrumentum baptiſmi ſanctificare homines comproducendo gratiam. nam concilia & Patres [z] plane affirmant ſacramenta eſſe cauſam ipſius gratiæ: cum tamen homo nunquam dicatur cauſa animæ. [a]

5. Vt principale agens quod cōproducit formam, inducit præuiam diſpoſitionem, quæ dicitur inchoatio quædā formæ. [b] ita Deus dum adultum iuſtificat, mouet ſuo auxilio ad diſpoſitionem proportionatam: [c] in adulto baptiſmus qui dicitur ſacramentum fidei, [d] requirit præter actū volūtatis & pœnitētiæ fieri à Deo præuiā diſpoſitionem fidei vt iuſtificet: [e] ideo recte Apoſtol. Petrus. 1. Canonica. c. 3. negat [f] baptiſmum eſſe ſolam externam ablutionem, qua fit carnis depoſitio ſordium, vt Patres explicant: ſed interrogatio. i. reſponſio bonæ conſcientiæ, ſic enim catechumenus, vel ſuſceptor interrogatur an credat, &c.

Matth. 8. imperauit ventis & mari, probat Hiero. Beda. Luc. 8. & . 17. Beauxam. to. 1. harmon. p. 244. Orig. hom. 4. in Ezech. ho. 6. in diuerſos. Chryſoſt. hom. 29. Matth. Cyril. 12. Theſauri. c. 14. citat Matth. 8. de quo Sixtus. V. Bibliot. c. 242. Martin. lib. 10 hypoty. reg. 7. cū Chryſo. homil. 25. in Ioann. 2. Theoph. in Abac. 2. Hieron. Eſai. 1. audite cœli. Theodoret. in Ioel. 1. Nazian. lib. 4. Theolog. Euthy. pſal. 49. & 102. per metonymiā, de qua Ariſt. lib. 3. rheto. Quintil. Nebriſſ. ſic forte poſſent exponi quidā Doct. dum aiunt ſtellas tanquam animatas obedire voci Dei, vt Orig. & eum imitatus Hieron. Eccleſ. 1. Ephe. 1. quē tamē reprobat D. Tho. 1. p. q. 70. a. 3. Sixtus li. 5. cap. 118. 212. lib. 6. cap. 292. [r] Sic ſaluatur quomodo inſtrumētum propria vi habet effectum præuium, & eleuatur ad effectum principalis agentis. [s] Heruæ. d. 1. quæſt. 1. a. 4. D. Thom plane. 1. 2. q. 113. a. 9. 3. p. q. 62. a. 2. & clarius de virtut. q. 1. a. 10. ad. 13. de verit. q. 8. a. 14. ad. 11. in ſimili Caieta. 3. p. q. 8. a. 8. Ferrar. 3. contra gen. c. 101. & multi Recent. Mant. Deza. At anima rationalis licet corpori vnita non ſubſiſtat, eſt tamen apta & ſufficiens ſubſiſtere, ſi ſeparetur, & apud Ariſt. non congeneratur anima; ſed nec creatur proprie, qui lib. 2. de generat. animal. c. 3. ait intellectus deforis venit. dicitur vero concreari à ſolo Deo Ferrar. 2. contra gent. c. 15. & 81. Palac. 2. d. 1. q. 1. ſic forma vel materia cœli cōcreatur, & materia vermis qui fit ex ſpeciebus euchariſtiæ. [t] quæ ratio recepta eſt apud philoſophos. & dum ſubiectum priuatur forma corruptibili vt lumine, aut potentia viſiua aut gratia, non dicitur forma annihilari; quia manet in potentia ſubiecti priuati. D. Th. 1. p. q. 104. a. 4. negat vllam rem annihilari à creatura: quamuis id concedat Bon. 2. d. 26 q. 4. c. & ad vltim. Vega lib. 7. c. 13. & vlt. [u] Sic Theologi ſoluunt argum. [x] Per hoc excluditur ſententia Soti. d. 1. q. 3. a. 1. Cano, Led. q. 16. ar. 4. Victor. & aliorum qui negāt ſacramentum eſſe cauſam gratiæ, ſed hominis grati. [y] vt affirmant philoſoph. contra quoſdā Nominal. [z] ſup. c. 16. §. 4. Trid. ſeſsi. 6. c. 7. ſeſ. 7. can. 6. & ſeq. [a] anima terminꝰ extrinſecus generationis humanę vocatur à Caiet. 1. p. q. 76. quia oportet vt dū homo generatur, autor naturæ ſimul infūdat animam, & vterq; concurrat ad vnionem cū materia: quia Deus & homo generant hominem in quo differt à reſurrectione, in qua ſolus Deus animā preexiſtentem reunit corpori. [b] D. Tho. 1. p. q. 115. c. 2. c. & ad. 4. Alber. Sot. li. 2. phyſ. [c] D. Tho. 1. 2. q. 112. 2. ad. 3. [d] Trid. ſeſ. 6. c. 7. Repert. Inquiſit. verb. fides. [e] Heruæ d. 1. q. 1. ar. 4. D. Tho. 1. 2. q. 112. 1. ad. 2. quare Deus per bapt. educit gratiā de obedientiali potentia diſpoſita. [f] de quo loco. 1. Pet. 3. allatę ſunt expoſitiones Patrū. c. 2. §. 7. intelligitur. 1. baptiſm. non ſiſtit in corpore quod mundat

velit baptiſmũ vt mundetur. g hæc diſpoſitio ſuppletur in infante per actum Chriſti capitis, & ſimilitudinem externã baptiſmi cum Chriſto: infans vero in fide matris eccleſiæ dicitur credere h ſine proprio actu dum baptizatur, vt dicit D. Auguſt. tract. 80. in Ioan. citans eum Petri locum, & ait aqua baptiſmi mundat cor, non quia dicitur, ſed quia creditur. per quod non negat bapt. infanti prodeſſe ſine proprio fidei actu. i ita exponendus eſt vt baptiſmus & forma verborum ſanet, non propter ſonum vocis tranſeuntis, k ſed poſita inſtitutione Chriſti propter myſterium fidei & obiectum quod baptiſmus continet. l quem Petri locum ſimiliter intelligunt alij Patres: m non quod ſola fides, quam dicatur ſignificare vel nutrire baptiſmus, n iuſtificet: o vel quôd baptizatus ſit ſolius fidei debitor. p dicuntur item infantes credere, non tantum recepto habitu fidei, q qui ſimul cum gratia per baptiſmum infunditur: r ſed opere ipſo dũ baptiſmum, qui eſt profeſsio fidei & legis Chriſtianæ ſuſcipit.

6 Dicuntur tandem infantes baptizati credere in fide parentum aut eccleſiæ, quæ per miniſtrum & patrinum, tanquam per os alienum vice pueri profitetur ſe credere. s quẽ ritum ex prȩcepto ſeruandum inſtituit eccleſia, quæ ſemper permanebit in mundo, vt tanquam mater repræſentet ſe, ſupplere id quod deeſt infanti t qui per ſeipſum nondum poteſt habere actum fidei. ſed hic ritus non pertinet ad neceſsitatem ſacramenti quod efficax eſt in puero, quãuis miniſter Paganus aut hȩreticus crederet baptiſmũ eſſe inutilẽ: & tamen vult facere quod ſolet eccleſia & Chriſtiani, aut quod Chriſtus inſtituit. nec puero neceſſarius eſt ritus eccleſiæ: nã ille bapt. prodeſſet à Pagano, quanuis per impoſsibile nulla eſſet in mũdo eccleſia. ſatis enim eſt fidẽ obiectiuam applicari puero vt dictũ eſt: in quo baptiſmus excellit ſacramentum legis naturæ & veterem circũciſionem, quȩ non proderat infantibus ſine fide miniſtri u illo ſigno proteſtata.

7 Sic ergo baptiſmus efficit nõ tantum diſpoſitionẽ gratiæ, ſed præmiſſa diſpoſitione qua adultus aut infans dicitur credere, baptiſmus vt Dei inſtrumentum attingit ipſam gratiã. quod ſi quis contẽdat gratiã cõcreari: x poteſt inſtrumẽtũ creatũ ad iſtius qualitatis concreationem, quæ pendet à ſubiecto, aſſumi vt inſtrumentũ Dei. Ad creandam vero rem ſubſiſtentem de nihilo, creatura aſſumi non põt, y ſaltem de lege vt quidã z limitant. quia habere nõ põt proportionatã præuiam actionẽ propriam, qua tanquã inſtrumẽtum diſponat, aut ſua voce & ſignificatione intimet imperiũ circa ipſum nihil: certũ enim eſt Deũ de facto nõ creaſſe Angelos, animas vel cœlos, per virtutẽ actionẽ & imperium alterius creaturæ etiam Angelicæ, a ſed ſe ſolo: nec anima rationalis eſt ex traduce, b ſeu congenita per hominis generationem. in quo graues viri ſunt hallucinati.

dat, ſed abluit & ſaluat conſcientiam. Baſil. de Spiritu ſancto. c. 15. quod planius explicat gloſ. ordi. Gagnæus. Caie. ibi & Aug. q. 59. noui & vet. teſta. & de verb dñi. ſer. 30. ait baptiſ. per fidem viuam quam cauſat, mundat. i. formaliter iuſtificat.

g g vt patet ex ritu qui præmittitur ante baptiſ. ſic act. 8. Rogatur eunuchus ante baptiſmũ vt credat in Chriſtũ. huc alludit. 1. Petr. 3. de bap. interrogatio conſcientiæ in Deũ.

h h Aug. epi. 23. 107. li. 1. de pec. merit. c. 25. de vera & falſa pœnitẽtia. c. 7. Baſil. lib. 3. contra Euno. & de Spiritu ſancto. cap. 12. Tertul. de bap. dũ baptiſmum vocat obſignationem fidei. ſed clarius Aug. & Iuſtin. q. 56. ad orthodox. Tridẽ. ſeſsi. 7. can. 13. fin. de bap. c. Maiores. de bap. Soto. d. 5. a. 7. col. 3. Bellar. 2. ſacram. c. 10. & refert ſe ad lib. 1. c. 17. & eſt commune axioma paruulos credere & ſaluari in fide parentum ſeu eccleſiæ, vt ſtatim declarabitur.

i i qui Aug. alibi vt epiſ. 23. 107. & ſæpe fatetur paruulos ſaluari ſine actu proprio fidei. & Trid. ſeſ. 7. de bapt. can. 13. Roſen. & Taper. a. 1. Vega lib. 7. c. 39. D. Tho. 1. 2. q. 113. a 3. ad. 1. 3. p. q. 68. 9. Soto. d. 5. a. 9. col. penul. &. 2. de nat. & gratia. c. 10. Caſtro. bap. hær. 5. Ayala de tradit. 3. p. Vvald. c. 96. Ekius to. 4. ho. 11. de ſacram. Catechiſ. Pij V. &. c. paruuli. c. quæris. c. eccleſia. de conſ. d. 4.

k k ita ſtatim explicat Aug. d. tract. 80. in Ioan

l l ſic plane ſentit Augu. tract. 80. in Ioan. quod baptiſmus ſanat propter myſteriũ fidei quod obiectiue continet. i. quia rite applicatus fertur in Deum & Chriſtum, tanquam in obiectum. At ſi id obiectum quod baptizans credit: applicaret idolo, quem reputat Deum: nihil prodeſſet baptiſmus, quia deeſt obiectum materiale: vt ſi in baptiſmo forma ſit falſa. ita commune dictum de paruulis, quod ſaluentur in fide eccleſiæ, intelligitur de fide obiectiua. vt ait D. Tho. d. 1. q. 2. 6. 1. ad. 2. & q. 60. a. 7. Palud. d. 1. q. 5. a. 5. Bell 2. ſacra. c. 10. Aug. ſup. tract. 80. citãs id 1. Pet. 3.

m m Patres cit. lit. H.

n n Trid. ſeſ. 7. de ſacra. can. 5.

o o Trid. ſeſ. 7. ſacr. can. 4. & 8. Bellar. 2. ſacram. c. 10. contra hær. citatos. c. 1. de quibus Lindan. 4. Panop. c. 16. & in fin. tabul. 1. de hær.

p p Tri. de bap. can. 7. Bellar. de bapt. c. 14. 15. 16. & dictũ eſt. c. 12.

q q Innoc. c. Maiores. de bap. & ideo infantes ratione fidei numerãtur inter fideles: Aug. 1. pecc. mer. c. 33. Tri. de bap. can. 13. ratione habitꝰ: nec enim habent actũ liberũ fidei vt dictũ eſt.

r r Augu. 1. pec. mer. c. 27. & epiſ. 23. Bellar. de bap. c. 11. propo. 4.

s t s t ſic plane ſæpe Augu. vt lib. 3. de lib. arb. c. 23 & dicit hãc eſſe ſententiam totius eccleſiæ. & ſer. 10. de verb. Apoſtol. dicit: Infanti accommodat eccleſia pedes, vt veniat (quia eſt cauſa applicans cum intentione: quod pertinet ad neceſsitatem ſacramenti) accommodat cor alterius, vt credat: linguam alterius, vt confiteatur fidem. hæc duo pertinent ad ritum tantum. & ſerm. 14. Bell. 2. ſacram. c. 11. con. 5. §. dices, ſic ipſum Aug. explicat Bon. d. 3. p. 1. q. 3. dum ait tract. 80. aqua mundat, nõ quia dicitur, ſed quia creditur. i. ob præuiam diſpoſitionem fidei in miniſtro. Hugo. Alex. Rich. Dur. nam quia infans alieno actu. i. voluntate Adæ, contraxit peccatum: inſtituit Chriſtus, vt eccleſia alieno etiam actu ei ſubueniret.

u u quod ſignificant Hugo. Alex. 4. p. q. 1. mem. 7. ad. 2. q. 6. m. 3. a. 4. Rich. Bona. Durand. Palud. d. 1. q. 5. Soto. q. 2. a. 3. ad. 1. Capr. d. 13. ad argumenta. vnde infert Cano. rel. de ſacram. p. 5, quod ſi miniſter ille olim careret fide, ſacramentum nihil proficeret infanti: & prob. quia dum AEgyptij & aliȩ gentes ad imitationem Hebræorum, vtebantur circunciſione (vt de illis refert Orig. 2. in Rom. ad. c. 3. fin. & lib. 5. contra Celſ. poſt med. Epiph. hær. 30. Ambr. epiſ. 77.) non videntur recepiſſe gratiam ex operato: quia

ſine fide vtebantur circunciſione: quod aũt Aug. 1. contra Creſcon. c. 31. ait in circunciſione ſat fuiſſe fidem eccleſiæ applicari per miniſtrum etiam in fidelem: intelligitur de proſelyto credẽte. Nã Deus non niſi per fidem circunciſione proteſtatam applicabat remedium. idem colligitur ex DD. qui aiunt ſacramentum in ſtatu naturȩ profuiſſe ex merito tantũ eccleſiȩ.

x x Sic gratiã cõcreari dicũt DD. cit. qui negant ſacramentũ attingere ipſam gratiã. Quod innuit D. Th. 1. 2. q. 110. 2. ad. 3. Cai. Vict. Cano. Soto d. 1. q. 3. a. 1. Lede. 1. p. q. 16. a. 4. Bon. 2. d. 26. q. 4. Vega. lib. 7. c. 13. & vlti.

y y D. Tho. 1. p. q. 45. a. 5. vbi omnes. Recẽt. Thomiſt. Caiet. Bañes. Zumel. q. 65. 3. dub. 5. con. 4. & Doct. 2. d. 1. Capr. Hiſpal. q. 3. Richa. Tarant. Bonau. a. 1. Heruæ. q. 2. & quodl. 8. q. 2. Alex. Albert. de. 4. coæq. a. 3. q. 1. Ferrar. 2. cont. gen. c. 21. vid. li. 1. c. 43. Scot. 4. d. 1. q. 1. licet ſoluat arg. D. Thom. & Marſil. 4. q. 1. vbi Okam. & in. 2. d. 1. & quodl. 5. fr. Med. 3. p. q. 48. 6. & plane Aug. 12. ciuitat. c. 25. & 3. Trinit. c. 8. 9. li. 9. gen. c. 26. Dam. li. 2. c. 3. 11. Hug. de ſacr. p. 5. c. vlt. quia inſtrumentum habere debet præuiam actionem, vt ait D. Tho. quanuis id fundamentum negat Caiet. 3. p. q. 9. a. 2. Scot. & alij in. Z. citandi.

z z quos nullo citato ſequitur Xuar. 3. p. quæſt. 13. dub. 31. §. 8. idem tenet Magiſt. 2. diſt. 1. vbi olim D. Thom. quæſt. 1. 3. & in. 4. d. 5. Durand. Gabr. Aliac. Palac. 2. diſtinct. 1. quæſt. 4. Maior. & Gab. 4. d. 1. Henr. quodl. 5. q. 23. Vega. li. 7. in Tri. cap. 13. & phi. Arabes, vt Auicen. Alguazel. quod vna intelligentia genuit aliam. & quidam Hebræi id Gen. 1. creauit dij: exponunt, Angeli, vt Philo. li. de profugis. lib. de opiſ. mundi. Cicer. lib. de vniuerſ.

a a Auguſt. & Dam. ſup. Hugo. quod eſſe de fide ait Palac. 2. d. 1. q. 3. ad fin. D. Thom. 1. p. q. 90. 3. Sixtus. li. 5. Biblio. c. 17. 95. Caſtro. anima. hær. 5. Zumel. 1. p. q. 65. 3. dub. 5. con. 5. Cyril. 2. cont Iulian. &. c. firmiter. de ſumm. Tri. vt Theol. explicãt.

b b D. Tho. 2. cont. gen. c. 86. dicit oppoſitũ eſſe errorem. de pot. q. 3. a. 9. hunc errorem tribuit Cyril. Tertul. Apollinar. &. 1. p. q. 118. 2. damnat hereſ. Aug. de hæreſ. c. 86. de eccle. dogm. c. 14. 18. apud Torren. 2. conf. c. 9. quanuis alibi &. 1. retract. c. 1. dicat ſe neſcire animarũ originẽ. Caſtro. anima. hær. 5. Simanc. de cathol. inſt. c. 37. h. Cor. li. 1. q. 17. q. 45. ad. 2. Tolet. 3. de anima. q. 17. & in prooœ. q. 5. cõis cum Mag. 2. d. 18. Hieron. tãdem epiſ. ad Auguſt.

C A P. XVIII.

Verba in Euchariſtia eſſe inſtrumentum conuerſionis. ſacramento, in quo ſunt duæ actiones, addi formaliter virtutem ſpiritualem.

§. 1. Quomodo verba euch. ſint inſtrumentum conuerſionis.

2 *Explicatur Ambr.*

3 *Virtus ſacramento addita non differt re à motione paſsiua.*

4 *In inſtrumento diſtingui formaliter duas actiones: & virtus ſacramenti cur dicitur ſpiritualis.*

5 *Materia ſacram. ſimul concurrit cum forma.*

SImiliter in euchariſtia verba iuncta characteri ſacerdotis habent ex opere operato inſtrumentalẽ vim effectricem conuerſionis panis a in corpus Chriſti: quia Patres aſſerunt per verba fieri eam cõuerſionem. b Attingunt etiam immediatione virtutis ad corpus Chriſti in cœlo diſtans, vt fiat ſimul ſubſtantialiter præſens hic, & ſacramẽtaliter vniatur ſeu colligetur cum ſpeciebus c & ſub illis contineatur, obediente Deo voci hominis. vt enim Chriſtus voce ſuſcitans Lazarum adduxit animam loco diſtantem, vt adeſſet præſens corpori: ſic per inſtrumentum coniunctum humanitatis poteſt ſe facere præſentem ſpeciebus, aut per inſtrumentum ſeparatum, i. per verba ſacerdotis. Deinde

C A P. XVIII.

a a Diuus Thomas quæſt. 78. artic. 4. vbi bene Caiet. Soto. diſtinct. 11. quæſtione. 1. art. 4. Ledeſm. q. 16. ar. 4. conuerſio autem eſt mutatio, qua ſubſtantia panis expulſa, & proprijs accidentibus priuata deſinit eſſe. Atque ita imperium Dei per verba intimatur pani, vt tranſmutetur.

b b Cyrillus libr. 4. in Ioannem. cap. 18. lib. 7. contra Iulian. ad fin. alter, Cyril. præfat. Catech. & catec. 3. & 4. Iuſtin. Dialog. cum Triphon. p. 32. & apolo. 2. pro Chriſtianis. Nyſſen. libro de baptiſmo in principio. Chryſoſtomus homilia de proditione Iudæ. Iſich. in Leuitic. cap. 22. Diuus Thomas ſup. Soto, Ledeſma, Alexand. 4. par. quæſtione. 10. membro quarto, articu. 2. §. 6. Alber. diſt. 8. art. 6. Richar. artic. 3. quæſtione. 3. Bellarmin. lib. 4. de Euchariſt. cap. 12. & 13.

c c Vt dicetur libro de Euchariſtia, nec mirum quod ſicut generans vnit corpus cum anima: ita baptiſmus diſpoſitiue animam per gratiam vniat cum Spiritu ſancto. ſup. cap. decimoſexto. 6. 6. & verba conſecratoria habeant eam vim à Deo, vt expulſo pane vniant ſacramentaliter corpus Chriſti cum ſpeciebus.

d [d] Palud.d.11.Capr.d.1.&.11.q.1.ad arg. falſo putant verba ſolum attingere ad expulſionem ſubſtãtiæ panis: ſicut ſacramentum dicunt non attingere gratiam, ſed præuiam diſpoſitionem. [e] verba ſunt cauſa in fieri, vt accidentia exiſtant per ſe abſque inhærentia:

verba introducto Chriſti corpore expellunt ſubſtãtiam panis à proprijs accidentibus, [d] ſimulq; cauſant modum quendam exiſtendi quo accidẽtia illa per ſe exiſtunt abſq; inhærẽtia: [e] atq; ita verba ſunt cauſa vt ſubſtantia panis deſinat eſſe per cõuerſionẽ in corpus Chriſti, quod ſuccedit in ſubſtantiali officio panis, cõſeruando immediate accidentia illa abſq; inhærentia: vt infra explicandum eſt.

2 Nec iſta verborum aut ſacramenti virtus eſt res diſtincta & ſuperaddita qualitas ſpiritualis, [f] ſed ipſa verborum entitas & motio vt aſſumitur à Deo tanquam inſtrumẽtum. Quidam [g] tamen propter maiora myſteria euchariſtiæ, contenti ſunt verbis tribuere vt ſint moralis cauſa conuerſionis: quia D. Ambro. eã conuerſionẽ ita tribuit ſermoni operatorio Chriſti, nempe vt Deus eſt: ſicut & quod de nihilo ſolus creet. & quidam Patres, [h] qui aiũt prece & inuocatione ſacerdotis conuerti panem: non intendunt his precibus, quæ ante aut poſt verba conſecratoria dicunt, fieri cõſecrationẽ.[i]

3 Virtus quæ baptiſmo ineſt, non eſt formaliter aqua aut nuda ablutio, vt quidam Recent. putant: [k] quaſi ex deputatione Dei iam aqua aut chriſma habeat permanẽtem & habitualem vim actiuam obediẽtialem: vt nuda natura aquæ habet obe

D.Th.q.77.1. Doct. cũ Mag. d. 12. Sot.d.10.q.2.Alan.lib.1.de eucha.c.37. Trid. ſeſ. 13. can. 2.&.3. Conſtantien.ſeſ. 8. Taper.a.14.Pet.Sot. de euchar. lect.6. Turrian. tract.1. d euch. c.4. &.14. ad.9. & id reperiri in Aug. apud Proſper. lib. ſenten. Cypr. Cyr. catech. 4. Machar. AEgyp. ho. 27. Claud. de eucha. repet. 8. c. 1. Aug. c. nos in ſpecie. Ambr.c. forte. de cõſ. d. 2. cæterum corpus Chriſti præſens conſeruat actiue ea accidẽtia: quo concurſu ſublato nõ cõſeruarentur

f ſolo influxu cauſarũ vniuerſaliũ [f] inf.§.4.Cai.cũ D.Tho.q.78.4.d.8.q.2.3.ad.4.videt Aug.9.Gen. c.12.Vigue.c.16.§.3.verſ.3.Rayne.verb.euch.§.35.Tabie.euchar.1.§.32.

g [g] Bon.d.10.a.2.q.3.Gab.d.13.a.3.dub.4.& lect.37.ſic diceret dd. ſup. cit. qui negãt ſacra. producere ipſam gratiã, vt Sot. Cano. Led. & quidã Recẽt.

h [h] quod põderat Bon. & ex Græcis in ſuis liturg. Iacob. Baſi. Chryſ. item Iuſtin.apol.2. ad Anto.Dam.lib.4.c.14.Cyril.catec.1.&.3.Theodo.dial.2.qui dicitur inconfuſus.

i Ex Latin. Hiero. epiſ. 85.ad Euag. Aug.4.Trin.c.4. [i] Hos patres interpretatur Bell.lib.4.de euch.

k [k] Quod innuit Caie.3.p.q.78.4.& Alexa. 4.p.q.10.memb.4.a.2.§.6.Xuar.3.p.q.13.dub.31.§.8. & tamen creaturam non exercere actu vim inſtrumentalem, niſi dum aſſumitur à Deo, ad quem ſic aſſumpta dicit realem relationem & generaliter aiunt omnẽ creaturã, ſi comparetur ſecũdũ poten-

tiam obedientialem ad Deum habere re ipſa virtutem actiuam inſtrumentalem ad omnia, quæ non implicant contradictionem: nec deeſſe ei niſi ſolũ vſũ vt agat. hinc admittunt creaturã poſſe fieri inſtrumẽtũ creãdi, abſque præuia actione. [l] Ferrar. 4.con. gẽ.c. 56.ad fi. bene Richa.3. d.14.a.2.q.1.& ſæpe D. Th. cũ Ariſt. vt cœlũ ex motione, & in virtute intelligentiæ vnitę in rõne motoris producit viuẽtia. D.Th.1.q.70.3. ad 3. q. 105.1. ad.1.& ſępe. Carthu.2.d.15.q.1.Pala. q. vn. Iaue. 12.meta. q. 16. At Dur. d.15. & Heruæ. cęlũ cauſat in virtute primæ intelligẽtiæ. i. Dei.

dientialem vim paſsiuam, qua vniri poteſt Deo hypoſtatice: ſed ablutioni quæ habet eſſe ſucceſsiuum & incompletum, ex cõiunctione ad Deũ illa vtentem, additur quædam ratio formalis diſtincta ſecundum rationem ab actione propria, & naturali rei illius, quæ eſt inſtrumentum. ſic baptiſmus gratiam attingit hoc vigore ſeu virtute diuinitus addita, quæ virtus cum ſit incompleta & per modum tranſeuntis, non niſi reductiuè ponitur in 2. ſpecie qualitatis. porro ratio virtutis & noui vigoris interdum acquiritur per additionẽ graduś in eadẽ entitate: interdũ abſq; hac additione, ex vnione quadam ad agens potẽtius: [l] quomodo humanitas ex vnione ad Verbũ habet melius eſſe, & vim qua melius operatur vt verbi inſtrumentum. ſic ſacramentis, dũ coniunguntur Deo illis vtenti, Patres [m] tribuunt vim & vigorem: & aiunt quod Chriſtus vim regeneratiuam contulit aquis, aut chriſmati per epiſcopum conſecrato. reuera tamen ea virtus formaliter non ineſt, niſi dum fit ſucceſsiua vnctio, aut ablutio: [o] deputatione vero ante vſum denominatio tãtum extrinſeca tribuitur. In ſpeciebus euchariſtiæ vt in inſtrumento permanente & aliquo modo coniuncto, dicitur ineſſe virtus ad modum habitus, [p] cum efficacia viuificandi digne manducantem. [q]

m [m] D. Tho.q.62.4.c.& ad.1.& 3. Amb.li de his qui myſte.ini.c.3.9 li.3. de ſacr. c.1.li.1.c.1.li. 4. c. 4. epiſ. 84. ad med. Augu.tract. 80. in Ioan. vnde tanta virtus aquę, & tract.26. aliud eſt ſacra. aliud virtus ſacra. Syl. PP. apud Niceph.7.hiſt.c.33.Leo epi.4.c.6.bap.dari virtutẽ renouãdi. Iuſti.d.apo.2.Nyſſ.li.de bap.Cyr.2.in Ioã. c.42. Cyp.li.2.epi.2.id dicit de bap.& ſer.in cęna. de euch. habet efficiẽtiã viuificationis Baſ.de SS.c. 13.Chry.ho.35.in Ioã.5.quod virt⁹ deſcẽdebat in aquã ibi Cyr.Theoph.quẽ loc.ſimiliter affert Tertu.lib.de bap.Amb.de SS.c.7.Bella.2.ſacr.c.4.vid. c.6.&.7. [n] Bed.in Luc.& alij cit.c.8.§.1.fi.

o [o] virtus incõpleta ineſt ſacram. vt ablutioni.l.vnctioni tãquã ſubiecto. D.Th.q.62.4.ad.1.&.3.& alij inf. ſed character ſacerdotis eſt ipſa virtus incõpleta, D.Tho.q.63.5.ad.1.& d.eſt.c.13.§.9.

p [p] Corpus Chriſti ſub ſpeciebus, dicit virtus ſacramẽti.q.73. 1.ad.2.q.79.2. quia ex quadã vnione tribuit vim vt reficiat hominẽ in corp.& aĩa actio refectiua.i. vitalis deglutio diſpoſitiue attingit refectionẽ ſpiritualẽ

q [q] Cypr.ſup.ſer.in cœna.vt multi Patres.

r D.Tho.

r [r] D.Tho.3.p.q.19.a.1.&.q.62.1.vbi Cai. & Recent.Ferrar.4.cõtra gen.c.56.Sco.& alij.3.d.17. vbi Palac.q.2.ad fi.Franciſ.à Chriſto.in.3.p.lib.5. q.8.con.1.ſed falſo.Ferrar.2.cont.gent.c.21.dicit has duas actiones diſtingui re. dicuntur tamẽ duæ actiones: vt Paternitas & ſpiratio ſunt duæ relationes, quæ reſpiciunt diſtinctos terminos: & tamen ſunt vna res.

4 Quidam Theol. bene diſtinguũt in inſtrumẽto ſeu ſacramento duas rationes actionis: [r] alteram miniſtri & ſacramenti quæ circa corporalem hominẽ eſt: alteram quã eleuat ad effectum principalis agentis. per propriam actionem non agit niſi diſpoſitiue reſpectu effectus ſpiritualis, quẽ Deus vt principalis agẽs efficit propria virtute, atq; ita Aug.q.84.in Leuit. ait, homo præbet viſibile ſacramentum, Deus autem inuiſibilẽ gratiam, [s] magis vero negat hominẽ dare Spiritum ſanctum. [t] fatentur tamen Deum in ea iuſtificatione & regeneratione hominis vti aqua ſeu ablutione baptiſmi & miniſtri opera tanquam apto inſtrumento: [u] licet enim aqua ex ſua natura non ſanet animam, ſanat tamen ex præſentia Spiritus ſancti vtentis eo inſtrumento & actione illius præuia: actio vero 2. qua baptiſmus ele-

s [s] Bellar.2. ſacram.c.10. & Patres aiunt, ſacramenta efficire id quod ſenſibile eſt (nempe diſpoſitiue & propria virture, vt ſolet inſtrumentum) ſolũ autem Deum interius operari: nempe quia eſt principalis autor gratiæ, & quia dat Spiritũ ſanctũ. Cypr.ſer.de bap. Baſil.de Spiritu ſancto.c.13.Hiero.Matt.16.& in Eſai.4.ad med. Aug.epiſ.23.& lib.15.Trini.c.26. Ambr.1.ſacr.c.5.Theoph.Ioã.8.Bell.2.ſacr.c.10. de quo inf.c.28.fi. ſic interpretãdi eſſent qui vidẽtur negare ſacerdotem per claues eccleſiæ dum abſoluit remittere peccata vt Mag.4.d.18.Hugo lib. 1.p.9.c.3.Scot.4.d.1.Rich.Dur.Nominal. Okam. Gab.Aliaco.Maior.Marſi.Ferus in Mat.9.&.16.& ſic exponit Magiſt.D.Tho.addi q.18.1.ad.1.quod abſolutio ſacerdotis ſecundũ ſe non cauſat gratiã. Alij exponunt vt Mag.ſacr.putet tantũ eſſe ſignũ infallibile gratiæ, quã ſolus Deus ad præſentiam illius infundat: vt olim preſente circunciſione. At errat ſi neget per abſolutionem ſacerdotis, vt aſſumptã à Deo, concedi remiſsionem peccati & gratiã: conc.Cõſtantiẽ.Later.c.omnis vtriuſq; ſexus. Floren.de ſacram.pœnit.Tri.ſeſ.14.c.6.can.9.ſeſ.23. c.1.4.can.1.2.de ref.c.15.Vega.li.13.in Tri.c.32. Vvald.c.142.Tape.a.5.Caſt.abſolutio.hær.2.verbo ſacerdotiũ.hær.1.Sixt.lib.6.Bibli.c.45.71.172. 175.D.Tho.3.p.q.84.3.Sot.d.14.q.1.3.

t [t] licet Act.8.&.19.per manus impoſitionem dicatur paſſiue dari SS. ſed proprie homo & miniſter non denominatur dare Spiritũ S.D.Tho.1.p.q.43.8.cum Aug.15.Trin.c.26.& lib.3.Trin.Hiero.Iſa.4 dicit homo aquam præbet Deus autẽ Spiritũ ſanctũ Bella.2.ſacr.c.10.cõmunis cũ Mag.1.d.14.Alber. Bon Petr.de Tarãt.Rich.AEgid.Dur.q.4.Carthu. q.vlt.& tamen Aug.enchy.c.33.nos per Chriſtum recipimus.SS.nẽpe per meritũ Chriſti.Bellar.5.de Chriſto.c.8.dũ vero SS.Iſai.48.61.dicitur mittere filiũ, intelligitur.1.de Patre, qui eſſentialiter dicitur ſpiritus. vt exponũt Athan.ſer.3.in conc. Nicẽ.Baſil.de SS.2. de filio incarnato Hiero.in Iſai. 61.Amb.3.de SS.c.1.Aug.3.Trin.c.15.cõis.1.d. 15.vbi D.Tho.q.3.1.Dur.q.3.Scot.d.14.q.vni.& probat Bell. 2.de Chr̃o. c.22. quia Luc.4. ſpiritus Dñi ſup me, eo quòd vnx. me. quã uis Mag. d. 15. D.Th.1. p. ſup. Bon. Capr. AEgi. Heru. Fer.4 cõt. gẽ.c.23 exponant ſimul de Filio vt Deus eſt.

natur vt non differt re à productione paſsiua gratiæ, ita cenſetur vna cum actione principalis agentis, propter vnum effectum: atq; ita virtus regeneratiua re ipſa nihil aliud eſt quam corporalis motio. [x] i. ablutio aut prolatio verborum non ſecundũ propriam naturam ſonus, [y] & vim naturalem, ſed vt ſubordinatur omnipotenti Deo mouenti aquam tanquam inſtrumentum ſuum, ex lege gratiæ ordinarium, ad efficiendam gratiam: dicitur tamen à Patribus virtus eſſe ſpiritualis, [z] ab effectu: quia cauſat effectum gratiæ ſpiritualem ex virtute & motione Dei. Sic corpus beatorum. 1. Corinth. 15. ſurget ſpirituale, quia obedit ſpiritui ad effect⁹ etiã ſpirituales. Ad has duas actiones & duos effectus nõ requiritur duplex virtus in inſtrumento, quia ordine quodã ſubordinãtur: ſed vna quæ vigore & eleuatione pficit

u [u] Aug. ſæpe & lib. 4. de bap.c.22. nemo debet cõtemnere miniſteria ſacramentorũ Baſil. ſup. ſi qua eſt grã in aqua, nõ eſt ex ipſius aquæ natura, ſed ex præſentia Spiritus ſancti Amb.1.ſacra.c. 1.& epiſ.84.ad med. aqua ex ſe non ſanat: ſed quia in illam deſcendit SS. alludit ad Ioã.5.de aqua piſcinæ. vbi Chryſo.Cyri.Theoph.& idem Ambr.de Spiritu ſancto.c.7.Tert.de bap.vt citatũ eſt.c.16. §.4.

x [x] Doct.d.1.vbi Palud.q.1.Soto.q.3.a.4. Le deſ.q.3.a.4.Caiet.& Recen.q.62.4.& plane D.Th. ibi ad.1.&.a.2.ad.2.q.74.4.ſed clarius veri.q.27. 4.ad.4. cæterùm qui ſacramenta putant eſſe tantũ cauſas morales, & ſignum practicum, aiunt hãc virtutem diuinitus datam diſtingui re à ſacramento: quia nihil aliud eſt quam diuina virtus, quę ſola efficit gratiam præſente ſacramento, quod innuunt quidam ex Patribus. ſic Cano & Antiſio.lib.4.tractat.3.in procem.dicit: ſacramẽtũ dicitur vas grę, non quia continet gratiã materialiter, ſed virtutẽ ſanctificatiuam: vt vas continet medicinam, & crumena pecuniam, qua ſit curatio infirmi, & redemptio captiui: ad quem tamẽ effectum vas nihil operatur. & ita interpretantur conc. Floren.& Trid.ſeſ, 7.can.6.& D.Thom.q.62.3. ſic ſacramentum definit Hugo.lib.1.p.9.c.2.& addit.c.3. in ſacramento vt in vaſe contineri donum gratiæ, & inuiſibile antidotum. At reuera vas apud Hebræ. Cheli ſumitur pro inſtrumento: vt Pſal.7. Ezech. 9. vbi Vatabl.Pagnin.& pſal.70.quare.70. Interpret. in Ezech.9.pro vaſe interfectionis, vertunt ſecurim, vt ait Hiero.ibi & in Iſai.32.D.Thom.q.62.3. ad 1.Martin.lib.10.hypot.reg.45.

y [y] Sic Aug.tract.80.Ioan.negat aquam bap. mũdare propter ſonũ verborũ, nẽpe ſecundũ naturã ſuã

z & Patres ſup. citat. [z] Patres multi ex citatis:

Præſertim dũ aiũt ſolũ Deũ interius operari, nẽpe vt cauſam principalẽ. Alex. 4.p.q.8.m.3.art.5.§.6. & D.Tho.q.62.4.ad.1.&.3. ꝑpter quẽ locũ Capr. d.1.q.1.ad arg.cõtra.4.cõc.Ferr.4.cõt.gẽ.c.56.putãt ſacramẽto ineſſe qualitatẽ ſpiritualẽ per modũ tranſeuntis: & per eã fieri charactere͂ vel ornatũ ſpiritualẽ, quẽ dicũt eſſe diſpoſitionẽ ad grãm. Sed interp͂tãdi ſunt ab effectu: quia cauſat ſpiritualẽ gratiã ita ſignificat. D.Th.q.62.4.ad.1.q.78.4.d.1.q.1.4.2.verit.q.27.a.4.ad.4 vt ſonũ vocis quatenus habet vim excitãdi intellectũ, vocat ſpiritualẽ. Palu.d.1.q.1.Sot.q.3.a.4.Lede.& Recẽ. quare D.Th.q.62.1.c.ad.1.ait cauſa inſtrumẽtalis non agit per virtutẽ ſuæ formæ, ſed per motum quo mouetã principali agẽte, idẽ clari⁹ D.Tho.4.d.8.q.2.3.ad.4. Cai.q.78.4. & melius q.13.a.2.Alex.q.34.m.1.a.2.ad.2.Bon.d.10.q.2.ad 2.n.47.Rayner.verb.eucha.§.35.videtur plane Augu.9.in Geneſ.ad lit.c.17.in eucha.præter corpus Chri nõ additur alia virtus ſpiritualis, quę inſit ſpeciebus.

ex coniunctione ad Deum vtentẽ eo inſtrumento: vt vnus character ſacerdotis addito vigore extenditur ad aliũ actum ſubordinatũ abſoluẽdi.

5 Quando contritio ſeu attritio coniungitur moraliter abſolutioni præſenti, habet ab illa vim vt ſimul concurrat actiue, [a] cũ ſit actu pars ſacramenti: & generaliter materia ſimul concurrit cum forma ſacramenti: [b] ſed virtus principalius eſt à forma, [c] vt aqua baptiſmi mundat Ephe.5.ſed in verbo vitæ. Quare D. Ambro. [d] aquam comparat vtero matris eccleſiæ: in naturalibus vero mater à viri virtute habet, vt cõcurrat ad generationem prolis.

6 Ex dictis colligitur ſacramentum Chriſti dum præſens operatur, excellere veteribus in modo, quo gratiam continet: non quòd eam cõtineat formaliter, ſed in virtute inſtrumentali. 1. quia vt morale inſtrumentũ Dei continet pretiũ actu exhibitum, quod eſt ſimpliciter moralis cauſa & meritoria gratiæ perfectæ: vtpote ſufficientis introducere in gloriam cũ plena remiſsione peccati naturæ & perſonæ. 2. quia eſt inſtrumentum phyſicum, quod eleuãdo imperfectam hominis diſpoſitionẽ, dicitur producere hominem gratum: vt homo generat hominẽ. 3. efficit ipſam qualitatẽ, quæ eſt gratia & diuina quędã forma dans eſſe ſupernaturale. nã Dei imperio per ſacramentum denũtiato, ſubiecta anima, ex qua pendet qualitas hæc, obedit vt tranſmutetur de impia in eſſe gratum: & verbis conſecratorijs ſacerdotis obedit panis præſens, vt tranſmutetur in corpus Chriſti. tandem ſacramentum non ſolum dum præſens eſt, ſed etiam dum remoto obice reuiuiſcit, agit vt inſtrumentũ morale & phyſicũ: vt dicet. c. 25.

a [a] D.Tho.q.84.Sot.d.14.q.1.quia ſacramẽtũ pœnitẽtiæ nõ eſt ſola abſolutio, quæ eſt forma: & per totũ ſacramẽtũ fit grã, cõt. Sco.d.14. quẽ videt ſequi Bell.1.ſacr.c.9.d.ſacram.pœnitẽtię cõſiſtere eſſentialiter in ſolis verbis. at ſanè nõ excludit confeſsionẽ, de qua meminit li.2.ſacr.c.1.col.6.c.11.

b col.8. [b] quia ſacramentũ cõponitur ex materia & forma ſup.c.8.

c [c] colligitur ex D.Tho.q.84.3. catech.Pij V.tit.de ſacram. Aug.tract.80.Ioan.15. vos mund. propter ſerm. Bed in Ephe. 5. in verbo vitæ, ibi Chryſoſto. Theodor. Theoph. œcum. Anſel. D.Tho. Bellar.1.ſacra. c.19.20.

d [d] Ambr.2. ſacram.c.6. Leo ſerm.4. de Natiuit. Domini.

C A P. XIX.

Sacramẽtũ cauſat effectũ vno inſtãti, licet videtur res ſucceſsiua.

§.1. *Dari vltimum inſtans in quo adeſt vox & pars ſacramenti.*

2 *Caſus de puero deſinente ſimul cum baptiſmo.*

3 *& ſeq. An finitis verbis poſsit differri effectus.*

4 *De verbis calicis: & de multis cũ epiſcopo ordinante cõſecrantibus.*

SAcramẽtũ videt̃ res ſucceſsiua, vt tẽpus: q̃ nullã partẽ ſui in inſtãti habere poteſt. Baptiſmus tñ ſicut & alia ſacramẽta habẽt realẽ ablutionẽ refrigerationẽq; & formã verborũ: qui ſonus & qualitas permanet finita etiã ꝓlatione. Atq; ita in eo inſtanti poſitiuo & vltimo intrinſeco [a] in quo primũ finita ꝓlatio generat perfectũ ſenſum in animo auditoris, manet pars ſacra. vt ablutio & vox, quæ res in virtute pręcedentiũ partiũ, vt ſignificat plene, ita cauſat realẽ effectũ. Quod ſi aliquãto prius finirẽtur verba, manet realis ablutio, quæ cauſare põt grãm vt inſtrumẽtũ Dei. Sic & D.Th. admittit vltimũ inſtãs ꝓlationis in forma eucha. [b] in quo qualitas quę eſt ſonus verborũ, efficit cõuerſionẽ panis in corpus Chriſti.

2 Si puer, qui morti proximus baptizat̃, in eo vltimo inſtãti baptiſmi, deſinat per primũ ſui nõ eſſe: qui putat baptiſmũ cũ ſit ens ſucceſsiuũ, agere cũ primũ nõ eſt, [c] ſignificãt, [d] iuſtificari animã illius ſeparatã, virtute bap. qui tẽpore immediato præceſsit integer in homine viatore. At ſane nõ iuſtificabit: [e] quia deeſt ſubiectũ, qđ eſt homo viator, in qđ tũc ſacramẽtũ agat. idẽ eſt ſi adultus attritus deſinat eo inſtanti quo primũ finitur abſolutio, aut alterius ſacramẽti receptio: ne alioquin ſequat̃

C A P. XIX.

a CApr. d.1.q.1.ad.2.& 3.Scot. contrã. 3. con. fin. & affert loca Diui Thom. Soto. diſt. 1. quæſt. 3. ar. 1. col. 21. & diſt. 9. q. 2. art. 7. ad primum, refert ſe id olim legiſſe in ſcholis. Vega lib. 7. in Trident. c. 18. Ferrar. ſignificat. 4. contra gentes. c. 56. D. Thom. q. 62. 4. ad.4. & locis ſtatim citan. Bellarmin. 2.ſacram. c. 11. fin. ad tertium.

b [b] Plane D. Thom. q. 78.4.ad. 3. ar.5.c. & ad tertium. quæſt.75.3.&.a. 7. ad primum & tertium Soto.diſt.11.q.1.4.ad fin.& ar.3. ad.3. conc.4. d. 13.q.1.art. 2. Ledeſm. 1.p.quæſt.16.ar.7. dub.2. Capr. Ferrar. Veg. ſup.

c [c] Soto.d.1.&.9.citata. Ledeſ.q.3.a.1. [d] ſignificat

d Soto.d.9.q.2.ar. 7. ad fin.& tenet Maior.4. d.16.

e [e] Adria. de cõfeſ.q.4.ſed oppoſitũ eſt probabilius.

Recent.

inconueniens, vt homo toto vitæ tẽpore fuerit in peccato, & cũ primũ non eſt homo, fiat iuſtus aut etiam beatus. Nec martyrium confert primam gratiam in termino viæ cum primum non eſt homo, [f] ſed cum adhuc viuus recipit vulnus lethale pro Chriſto. [g] Si tamen moroſus ſcrupulo preſſus differat vltimæ ſyllabæ prolationem, non ſuſpendit effectum ſacramenti: [h] quod facta debita applicatione ſtatim operatur ad modum cauſæ naturalis.

3 Si baptiſmus fiat ſub trina merſione, vt olim, & tamen prolatio formæ cũ prima merſione finiatur, ſtatim regenerat, [i] nec differtur ad finem vltimæ merſionis. Euchariſtia cum primum facta ſumptione dicitur applicata. i. cum homo deglutijt primam hoſtiæ partem, ſtatim reficit & replet gratia, intrante toto Chriſto in hoſpitium & tectum corporis noſtri: [k] nec ampliorem effectum ex operato confert pars hoſtiæ, aut aliæ formulæ aut ſpecies ſanguinis, quæ poſtea paulatim degluttiuntur in eo conuiuio, quod eſt vnicum moraliter: quia nõ intrat nouus hoſpes vt ſuo loco dicetur.

4 In conſecratione vini, ſi forte quædam poſteriora verba non pertinerent ad eſſentiam ſed ad ſubſtantialem integritatem formæ vt quidã dicunt: conſecratio tamen de facto non fit vſq; ad finem vltimi verbi, vt dicetur lib. de Euchar. c. 17. quia ex intentione eccleſiæ vt in miſſali omnia ſcribuntur vt forma, ita omnia proferri debent vt pars formæ. Sic Græci patres in conſecratione panis & vini plura verba addunt: quæ licet neceſſaria non ſint, pertinent ad quandam integritatem: [l] vt apud eos fermentum pertinet ad integritatem panis conſecrati: cum tamen neutrũ ſit præceptum, ſed prohibitum in eccleſia Latina. In forma pœnitentiæ ſine dictione ego & à peccatis: dicẽs abſoluo te, poſſet perficere ſacramentum: & tamen de facto omnia verba concurrunt. In ſacramento ordinis qui ſacerdotio initiati proferunt verba conſecratoria cum epiſcopo: ſi cum eo ſimul finiant, conſecrant. [m] Si tamen epiſcopus qui principaliter miſſam celebrat, prius alijs verba finiat, ſolus conſecrat: [n] nec enim habere debet intentionem ſuſpenſam pro certo inſtanti, quo cæteri omnes verba finierint: vt dicet lib. de eucha. c.18.

Recẽt. & colligit̃ ex cit. A.

f [f] ſignificat Cai.2.2. q.124.ar.2. ad.2.

g [g] tãdẽ Caie.3.p.q. 87.1.ad.2. inf.li.đ bap. c.39.Veg.li. 9.c.43.&li. 6.in Trid.c. 37.ſi. Recẽ. cũ D.Th.2. 2.q.124.4. ad.4. ſignificat Sot.d.3. q.vni.a.11. ad. 2.&.d. 15.q.1.2.q. 2.1.quando volũtas in ipſo opere eſt efficax quod dicit Alex. 4.p.q.22.m. 5. Bon.d.3. a.1.q.1. ſic enim fit martyriũ in viatore actu ſcaritatis perfectæ, ſine qua nihil prodeſt. 1. Corint.13. D. Thom. quæſt. 66. 12.ad. 2. & quodl. 4. a. 19. Vval. de ſacra.c.105 cum Cypr. in oratione Dñica, petitione penul. Auguſt. 2. contra Creſcon. c. 12.

h [h] Alias eſſet in libertate ſcrupuloſi quod poſita materia & integra prolatione formæ cum intentione, ſuſpenderetur effectus ſacramenti & conſecrationis, & colligitur ex Trid. ſeſ. 7. can.6.&.7. quia vt ſtatim ſignificat, ita ſtatim cauſat, niſi adſit obex.

i [i] Recent. quidã falſo putarũt trinam merſionem pertinere ad ſubſtantiam bap. inf. lib. de bapt. c.6.

k [k] hæc eſt ratio ob quã vtraque ſpecies nõ plus gratiæ confert, quam altera. inf. lib.de euch. c.44.

l [l] Sot. d.11.q.1.a. 4. ſentiunt Patres Græci. vt in ſuis liturg.

m [m] D. Tho. q. 82. a.2.

n [n] ita expedit, vt ſaltem epiſcopus qui principaliter celebrat, cõſecret. at ſi alter ex ordinatis, prius finiat verba cũ intẽtione independente, hic ſolus cõſec. inf. c.27

C A P. XX.

Vetera fuerunt ſacramenta: non ita ſacramentalia.

§.1. *Vetera ſunt noſtris inferiora in multis & erant plura.*

3 *Sacramentalia vt aqua benedicta non ſunt ſacramenta: & quomodo mundant à venial.*

4 *De cineribus, exorciſmo, ſigno crucis, conſecratione templi.*

5 *De lotione pedum. Ioan.13. de concione, & imaginibus.*

IN hac inſtrumentali vi ſacramenta Chriſti quæ ſunt perpetua, excellũt vetera olim ad tẽpus data, vt dictũ eſt. c.15. 1. Baptiſmus exterior efficacior eſt: quia etiam ab infideli putante eſſe inutilem datus ſanctificat, vt Dei inſtrumentum ſine fide miniſtri: ſatis enim eſt myſteriũ obiecti pertinere ad fidem. [a] Circuncisio vero exterior nihil per ſe valebat ſine fide miniſtri: [b] erat enim ſignum fidei per miniſtrũ proteſtatæ, ad cuius præſentiã ſolus Deus gratiã cauſabat. 2. veterũ gratia nõ introducebat, vt nũc baptiſmus introducit in gloriã: [c] cũ nondum paſſus eſſet Chriſtus, qui ianuã cœli aperuit. & in nullo, niſi in circuncisione dabatur ſtatim gratia ad modum operis operati. [d] imo multa ex illis immediate ordinabantur ad iuſtitiam carnis. [e] i. ad corporalẽ & legalẽ purificationẽ: & tñ rationem ſacramenti non haberent, niſi eſſent ſignũ practicũ gratię in futurum conferendę per Chriſtũ ſup. ca.20. ſic ergo nullum ex operibus illius legis externis, nec etiã ſacramẽtum externum iuſtificabat hominem, ſed ex fide in Chriſtum proteſtata in circuncisione iuſtificabatur diſpoſitiue. ſup.c.6. &.16. ſed omnia externa Chriſti ſacramẽta habẽt vim iuſtificãdi. 3. nullũ legis ſacramẽtũ impreſsit characterẽ animę: vt ordo nõ dabat poteſtatẽ ad effectũ ſupernaturalẽ ſup.c.13. circũciſio nõ in anima ſed in carne ſignũ impreſsit populo carnali.

C A P. XX.

a SVp. c. [a b] 17.§.5.&

b 6.D.Tho.q. 64. 9.

c [c d] ſup.c.15.§.3

d 6.&.9.

e [e] colligit̃ ad Heb. c.4.5.9. dictũ eſt.c.6.§. 13. quare qđ Auguſt. c. ex quo. de cõſ. d.4. dicit habuiſſe vim ſanctificãdi. corrigit Gregor.13. vim ſignificandi.

4 Vetera erāt multo plura & difficilia ſup.c.7.vt lex vetus dicit Act.15.importabile iugum,propter plurima præcepta iuris diuini indiſpēſabilia:ſed lex Chriſti, Matt. 11. habet onus leue & iugū ſuaue,cū paucis pręceptis iuris diuini:&cū ſacramentis,quæ omnia gratiā cōferunt.

2. Quædam ſacramentalia interdum à Patribus dicuntur late ſacramentum vel myſterium, vt ſtatim oſtendetur:puta aqua benedicta: [f] quia quanuis nō dent gratiam, quia tamē eccleſia inſtituit hęc nō autoritate humana ſed diuinitus data [g] habent vim quandam ſpiritualem, [h] iuxta Patres, vt quantum eſt ex ſe ſemper & infallibiliter habeant effectū, [i] ſi expediat homini,nec apponat obicem:puta vt mundent à venialibus,& liberent ab impugnatione Dæmonum. modus autem quo ita operantur,non ſatis conſtat apud Patres:cum tamen certum ſit Petro Matt.16.& eccleſiæ Ioā.20.datam diuinitus clauiū poteſtatem ad remittendas pœnas debitas, [k] ac ſubinde veniales culpas extra ſacramentum pœnitentiæ,& vſus communiſque ſenſus eccleſiæ declarat ſacramentalia quædam eo fine inſtituta, vt aliquo modo ſanctificent & purificent animam,& ad fugandum Dæmonem eiuſque vim reprimendā. [l] fundaturq; non tantum in oratione nomine totius eccleſiæ oblata ad impetrandum: ſed in merito & virtute Chriſti,in quo & theſaurus indulgentiarum fundatur.ſic quędam cæremoniæ legales à Deo olim inſtitutæ remittebant venialia. [m]

3 Non requiritur vt cum receptione aquæ benedictæ excitetur motus pœnitentiæ aut caritatis, [n] per quam expellantur venialia ad modum operis operantis: ſed ſatis eſt cum religioſo cultu vti aqua benedicta in finem remediumq; in quod inſtituta eſt:ſic enim continet virtualem diſplicentiam venialium,& eſt idonea diſpoſitio vt ex opere operato Deus conferat remiſsionem illorum: [o] & pœnarū tēporaliū, quibus ablatis ceſſat culpa: nam alias fruſtra adhiberetur deuota ſuſceptio aquæ benedictæ,& aſperſio in viuos & in ſepulchra defunctorum, ſi nullum fructum haberet ex operato.

4 Idem operatur ſuſceptio cinerum in quadrageſimæ initio, [p] aqua benedicta: [q] panis benedictus, [r] qui catechumenis cū man' impoſitione diſtribuebatur: exorciſmus illorum,& inſufflationes quę fiunt ante baptiſmum:& tamen aquæ benedictæ aſperſio non eſt ſacramentū. [s] ſic dici poſſet ſignum crucis habere effectum liberandi à Diabolo, [t] quaſi ex opere operato: nam & quidam infideles ſine vera in Chriſtum fide hoc ſigno muniti leguntur [u] fuiſſe liberati.tactus ſanctarum reliquiarū aliquo modo ſanctificant eos qui deuote tangunt. [x] conſecratio templi quæ ſignificat ſanctitatem eccleſiæ ex Chriſti paſsione manantem, [y] excitat ex opere operato deuotionem orantibus in illo, [z] vt ſanctificentur:nec tamē eſt ſacramentū. [a]

[f] Sic Alex. Pap. 1. aquam benedictam vocat ſacram.inf.Q.cit. [g] Sic poteſtas excommunicandi & abſoluendi à cenſuris & concedendi indulgentias de theſauro datur eccleſiæ iure diuino,& quidam aiunt Chriſtū vſum fuiſſe ea poteſtate & iure diuino excōmunicaſſe hæreticos & dediſſe indulgentiam plenariā Magdalenæ Luc.7.ſic poteſtas definiendi res fidei, & inſtituendi religionē approbatā, datur Pontifici iure diuino,vt Chriſtus vſus eſt ea poteſtate dū reuelauit myſteria fidei, & Apoſtolos fecit vere religioſos cū tribus votis ſubſtantialibus.Nau.c.23.nu.108. nou. probat poteſtatem inſtituendi tit.beneficij & conſecrandi calices datam iure diuino & vendere hæc eſſe ſimoniā etiā in Papa cōtra ius diuinum: quāuis emēs à Papa nō incurret pœnas ſimoniæ. [h] [i] ſup.c.11.§.3.Bell.2.ſacr.c.31.prop.2. [k] quia Matt.16.& Ioā.20.ex traditione Patrū nō limitatur vſus clauiū ad ſolū forū pœnitētiæ Sot.d.15.q.2.a.3. Bell.2.ſacra.c.31.&.24.inf.li.de pœnit.c.7.& cōmunis etiam de indulgen.extra ſacram. [l] de benedictione aquæ luſtralis. & de exorciſmo probat D.Tho.d.6.q.2.3.2.ad.4.d.16.q.2.2.4. [m] Aug. de vera & falſa pœnit. c.20.Bellar. lib.2.de miſſa.c.4.putat ex operato vetera remiſiſſe pœnas.vide illū li.1.c.21.& lib.4.de pœnit.c.15.ad.5. [n] quod tamē quidam putāt requiri cū aqua benedicta vt Petrus Sot.tit.de pœnitētia.lect.18.ſentit Palu.d.16.q.1 a.2.con.4.Ant.1.p.tit.10.c.1.§.5.Abul.4.reg.c.2.q.39.ſummiſt.Syl.Angel.Tabie.Armil.verb.aqua benedicta.Turre.c.tria.ſunt de pœnit.d.1.c.aquā.de conſ.d.1.& ex antiq.D.Th.mal.q.7.a.12.d.16.q.2.2.Gab.ibi.q.5.a.3.dub.3. D.Tho.d.21.q.4.1. vbi Rich.a.3.q.1.Dur.q.3.propēdet Bon. a. 1.q.2. dū agūt de cōfeſsione generali, qua remittūtur venialia.D.Tho.3.p.q.87.a.3.ad.1.&.3.ſic enim conſecratio eccleſiæ excitat actū deuotionis, vt ſtatim dicetur. [o] de exorciſmo bap.Sot.d.6.q.2.a.3. & d.15.q.2 a.1.&.3.& de aqua etiā benedicta Led.1.p.q.28.a.3.Cano.li.12.de loc.c.13.ad.9.Māt. & Recen.Victo.§.10.innuit Bon.d.21.a.1.q.2.vt ſi quis aſpergatur aqua luſtrali, quāuis non aduertat aut ignoret, remittuntur ſibi venialia: vel ſi affuit benedictioni epiſcopali, dūmodo in virtute id voluit, vt qui ſponte abijt in eccleſiam, aut comitatus eſt epiſcopū vt inde profeceret ſpiritualiter. prior vero ſententia limitāda eſt,vt quāuis actus pęnitentię aut dilectiōis Dei eſſet inſufficiens delere venialia omnia fit ſufficiens addita aqua benedicta reuerēter ſuſcepta, cui ſe ſubijcit.vnde Alex.1.c.aquā de cōſ.d.3.benedicimus aquā,vt ea aſperſi ſanctificētur & purificētur.ita Cano, & refert Led.ſaltē remitti pęnas ex operato ait Maior.d.23.q.2.Cōrd.lib.5.qq.q.21.corol.3.licet nō ſatis explicet. [p] D.Th.q.60.2.ad.3.q.65.5.ad.6. Alex.4.p.q.8.m.1.a.2.Bell.1.de ſacr.c.2.&.4.fi.li.2.c.31.de bap.c.25. [q] Alex.1.q fuit.5.à Petro epi.1.c.aquā.de cōſ.d.3.nec tū ab illo cępit inſtit.aquę bened.quia meminit huius vt rei iā cōſuetę.&ritū cōſecrādi illā fuiſſe Apoſt.tēpore,refert Clē.li.8.cōſt. Apoſt.c.35.vbi Turri.& li.3.ꝓ epi.Pōt.c.6.Dion.eccl.hie.c.2.de bap.Baſi.de SS.c.27.ait eſſe Apoſtolicā traditionē.Epip.hęr.30.Euſ.5.hiſ.c.20. Theodo.5.hiſt.c.21.Niceph.12.c.27.Cyr.ho.18.ex.30.Paſcha.alter Cyr.catech.3.Machar.apud Palu. hiſ.c.19.ex latin.Tertul.lib de bap.c.4.Cyp.li.1.epiſ.12.alias epiſ.7.Amb.4.đ ſacr.c.5 đ his qui initiantē c.3.Aug.ho.23.ex.50.& ſer.19.de ſanctis. lib.6.in Iuliā.c.8.Vval.to.3.de ſacr.tit. 24.c.68.vbi refert 12.ꝓprietates aquæ bened.Hoſi.inſti.c.89.Beaux.to.2.harm.p.526.Bell.li.4.de verb.Dei.c.3.li.3.đ cultu ſāct.c.7.li.2.de ſacr.c.24.col.6.D.Th.&Sot.ſup.Alex.4.p.q.8.m.1.a.2.Can.rel.đ ſacr.1.p.ad.6. [r] Aug.2.đ pec.mer.c.26. vocat ſacr. ſed late dictū ſit

ſic exorciſmos & exufflationes,quę fiunt ante bap. vocat ſacramenta. Aug.in Pſa.65.& lib.4.de ſymbo.c.1.Baſi.de Spiritu ſancto.c.27. Bella.2.ſacr.c.24. verſ.lotio. [s] D.Th.q.60.2.ad.3.q.65.5.ad.6. & id.c.aquā,intelligunt omnes de aqua benedicta: quāuis Led.q.1.ar.2.ad 3.ſuſpicatur dici de aqua baptiſmi, quæ cōſecratur. [t] Bell.li.2.de imaginib. ad fi. lib.2.ſacr.c.24.c.31. col.2.quod Auguſt.in pſal.141. & lib.19. contra Fauſt.c. 14. ſignū crucis vocat ſacra. [u] Bellar. de imagin. probat ex Naz.orat.1.in Iulian. Epiph. hære. 30. Greg.3. dialog.c.7. fauet Aug.li.83.quæſt.q.79. & catechumenos quoddāmodo ſanctificari ſigno crucis dicit lib.2.de pecca.mer.c.26. [x] Bella.ſup.de imag.ex Baſil.pſa.115.Greg.Nyſſ.in vita S.Theodori, Chry.ſer.de ſanct.Iubentino & Maximo. [y] Bellar.lib.3.de cultu ſanct.c.5.prop.3.Caniſ.Marial.lib. 6. D.Thom.3.p.q.60.2.ad.3.q.83.3.ad.2. [z] D.Tho.q.83.3.ad.4.Cai.Sot.d.13.q.2.3.ad.4.Led.Bella.li.3.de cultu ſanct.c.5.prop.3.vt colligitur ex lib.3.reg.c.8. [a] D.Th.q.60.2.ad.3.ſed falſo Sot.d.1.q.1.a.2.ad.3.taxat D.Th.quaſi clarius cōſecrationē tēpli excludere deberet à ratione ſacramenti:quia hæc nō efficit vllā ſanctificationem hominis.At recte D.Tho.q.83.3.ad.2.&.4.ait ex autoritate diuina cōcedi tēplo cōſecrato virtutē ſpiritualē, qua excitatur deuotio orātiū in eo,vt ſanctificentur,& ſic explicandū erat cur nō ſit ſacramentū.

5 Lotio illa pedum vocatur ſacramentum quam Chriſtus Ioan.13. præmiſit ante euchariſtiam, [b] in figuram baptiſmi & exemplum humilitatis & caritatis dicens,ſi non lauero te,non habebis partem mecum. Sic & verba concionatoris deuote audita, [c] & ſacræ imagines viſæ excitant fidem & deuotionem moraliter, [d] tanquam ſigna quæ indicant obiectum propoſitum. Sic & ſacramenta Chriſti dum ſolenni ritu deuote miniſtrantur,vt & olim vetera, excitant cum quadam vi & energia piam fidem etiam eorum qui vidēt: [e] nec tamen ſacramenta ſuſcipiūt: ſed non ſunt inſtituta vt tantum fidem excitent, & proteſtari faciant, ſed magis vt gratiam quam virtute continent,conferant ſtatim ijs omnibus quantum eſt ex parte Dei,qui digne receperint ſine obice. [f]

C A P. XXI.

Subiectum ſacramenti eſt ſolus homo viuens.

§.1.Mortuus non eſt capax ſacramēti:bene tū abſolutionis ab excōm.

2 Et ſeq.quoſdam eſſe inhabiles ad quædam ſacram.

6 Alij ſunt prohibiti,ſed non incapaces.

SOlus homo dum in mortali vita agit propter cuius ſalutem ſacramenta ſunt à Chriſto inſtituta,eſt ſacramenti capax. [a] Non ita irrationale animal:quanuis interdum mus deuoret materialiter euchariſtiam, [b] aut bibat aquam quæ fuit materia baptiſmi. nec angelus eſt capax ſenſibilis ſacramēti etiā euch. [c] nec

[b] ſic lotionē pedū Ioā.13.vocāt ſacramētū.Amb.3.đ ſacr.c.1.& lib.de his qui myſter. init.c. 6. Cypr.ſer. de ablu.pedū.Bern.ſer.in cœna.ob quod hær. cōtendūt eſſe plura ſacra.quam.7.Bella. lib. 3. de cultu ſanct.ait Chriſtianos iuxta Aug.epiſ.119.c.18.omiſiſſe eā cęremoniā lauādi pedes in die cœnę dñi,ne catechumenis facta videretē ad ſacram.baptiſmi pertinere.nec tū Aug.dānat. ſed refert quibuſdā non placere.At hæc lotio nō eſt ſacram.Bell.lib.2.ſacr.c.24. Ianſ. in concord. c.130. large tū dicitē ſacr. quia ſignū puritatis,quā per Chrī paſsionē habemus Cyri.Ioā.13.vel puritatis præmittendæ ante cōmunionē,nec præcepit Chrs lotionē corporalē, ſed humilitatē & caritatē:cuius dedit exēplū.& ob in obedietiā minatus eſt,ſi nō lauero te,nō habebis partē mecū.Cyri.Chryſ.Toled.in Ioā.13. Baſil.1.de bapt.c.2. [c] Aug.trac.8.in id Ioā.13.vos mundi eſtis ꝓpter ſermonē. & tū verba ſacramentorū nō ſunt concionatoria, ſed cōſecratoria. Bella.1.de ſacr.c.19. [d] Bella.li.2.de imagin. ad fin. [e] quod affirmāt Patres citati ſup.c.11.§.1.nec id negat Tri,ſeſ.7.can.5. ſed nō tātū eſſe ad excitādā fidem. [f] Tri.ſeſ.6.can.7.

C A P. XXI. [a] Doct. non agūt de hoc in generali. & tū dicunt ſacr. nō eſſe niſi ſēſibile D.Th.q.60 a.1. nec niſi in remediū peccati hominis,cui neceſſariū eſt,q.61. [b] D.Th.q.80.3.ad.3.cōc.Arela.habetur de conſ.d.2.Card.in Cle.vni.de reliq.&vene.Ber.Diaz prac.c.36.ad fin.citat vero Patres Claud.repet.5.de euchar.c.4.quare errat glo.c.quod bene.c.quod acceſſerūt.de cōſ.d.2.dicens ſi mus.l.brutū comedat euchariſtiā ſtatim corpus Chriſti euolare in cœlū addit glo.c.in tribus.c.non iſte panis. c. & ſi Iudæos.eod.ſtatim vt dentibus teritur volare in cœlū,nec deſcēdere in ſtomachū,quod ſignificat Inno.lib.4.de ſacrif.miſ.c.15.ſed vtrūq; dānatē erroris à Greg.11.Pap.apud direct.inquiſit.3.p.q.10.&.1.p.f.17.dum vero Aug.2.de pecc.mer. c. 26. negat corpus Chriſti deſcēdere in vētrē:explicatē à D.Th.Clau.c.3.fin.& Turri.tract.1.de eucha.c.23.24.&vt nō fuit indecens Chriſtum deſcendere ad inferos, nō horruit virginis vterū,& retinuit cadauer in triduo:ita ſi aſſumpſiſſet naturā bellue aut infimā nō fuiſſet indecēs.Aug.de vera relig.c.16.Orig.2.periarch.c.6.Nyſſ.ora.catech.c.27.Tert.li. de carne Chrī.Cyr.li.3.in Iuliā. DD.3. d.2. D.Tho.q.1.1.Dur.q.1.Palu.q.1.Alm.q.2.Capr.Cai.fr.Med.3.p.q.4.a.1.Marſ.q.3.1.Okā.q.1.a.3.&.9.Carthuſ.q.2.Rich.a.1.q.4.Gab.d.1.q.2.a.2.Pala.Eki. refert Pi cū retractaſſe oppoſitū qđ dixerat Apol. q.4. cum Henr.quodl.13.q.5. [c] Angelus dicitē pſal.77.manducare panē.i.Chrm ſpiritualiter : quia vnitur ei

tanquam capiti in propria ſpecie D.Th.q.80.2.Ledeſ.q.21.Soto.d.12.q.1.2.Alex.4.p.q.43.Doct.d.9.ſolus homo ſacram.eucha. manducat ſpiritualiter Trid.ſeſ.13.c.8.& tamen Angelus legitur miniſtraſſe euchariſtiã & aliquando baptiſmũ. q.64.7.inf.c.26.

illius peccato prodeſſe põt. [d] nec homo mortuus: [e] quanuis olim Marcioniſtæ hæretici mortuos baptizarent, [f] alij autem hæretici nomine illorum pro mortuis baptizabantur. Alij ori defuncti Chriſtiani infundebant euchariſtiam ad modum potus, [g] putantes ſine reali communione ſaluari non poſſe, quẽ morem abrogauit eccleſia. [h] mortuus à peccatis abſolui nõ poteſt: ab ſoluitur tamen ab excommunicatione, [i] in qua ligatus deceſsit, vt viuis liceat cadauer ſepelire, & vt pro eius anima fundant orationes publicas miniſtri eccleſiæ.

2 Baptizatus non eſt capax ſecũdi baptiſmi, quia iterari non poteſt: [k] carens vero baptiſmo eſt incapax reliquorum ſacramentorum. [l] quãuis enim catechumenus aut qui falſo reputatur baptizatus communicaret, nullum fructum operis operati recipiet. [m] Fœmina eſt incapax ſacramenti ordinis: [n] nec ex priuilegio conceſſum eſt B. Virgini Dei matri vt ſacerdos fieret. [o] digneque Leo Pap.9.epiſt.1.c.23. improperat Archiepiſcopo Conſtantinop. quod Græci fœminam eiuſdem eccleſiæ creaſſent Põtificem. fabula vero eſt [p] quod Martin. Polonus dixit fœminam Anglicam habitam fuiſſe pro Papa Ioan.8. inter Leon.4. & Benedict.3. olim dicebatur diaconiſſa aut presbytera, propter officium quoddam, non propter ordinem. [q]

3 Hermaphroditus eſt ordinis incapax [r] niſi virili ſexu incaleſcat, & in illum magis declinet. Eunuchus & natura frigidus, vel maleficiatus, quando impedimentum facta probatione conſtat eſſe perpetuum, eſt iure naturæ omnino incàpax matrimonij. [s] cuius iure naturali aut diuino ſimiliter eſt incapax, qui alio matrimonio manet ligatus: nec enim in lege euangelica poteſt vnus habere ſimul duas vxores, [t] cũ ſit contra ius naturę, quanuis ſecundarium. nec qui primo conſanguinitatis gradu ſunt coniuncti: vt parens cum propria prole, [u] aut frater cũ ſorore, [x] etiã ex altero tãtũ parente.

d quia peccatũ Angeli eſt irreparabile. D.Tho. 1.p.q.63. ſed homo habet liberũ arbitriũ vertibile à malo in bonũ, per auxilia gratiæ & ſacramenta.

e vt ſtatim probatur, de caſu autem quodã ſup. c.19.§.2.

f ita Marcioni tribuunt in id 1.Cor.15.Chryſo. homil.40. Theophi. quãuis Caſtr.bap.her.3.negat Marcionẽ id dixiſſe, ſed illius ſequaces. Amb.1.Cor.15. eam hæreſim ait cœpiſſe à tempore Apoſtolorum, de qua conc.3.Carthag.c.6.D.Thom.d.45.q.2.3.1.ad.4.ſeu addi.q.71.9.ad.4. Bellar.1. de purga.c.4.ſed lib.de bap.c.6.ſenſum.1.Cor.15. ait eſſe quod viui offerant opera pœnitentiæ (quæ dicũtur baptiſmus) pro defunctis purgatorij

g refert Bed. quadam ho.in Matth.ſuo.2.p c.49. Fauet Chryſo.ho.24 in.1.Corin.vid. Sixt.6. Bibliot. c.264. Greg.2.Dial. quod Bened. iuſsit euchar. apponi ſuper ſepulturam defuncti.

h vid.conc.3.Carthag.c.6.Antiſiodor.can.12.& ſexta ſyn.can.83.

i Nau.c.26.n.32.c.27.n.270. Ant.3.p.tit.25.c.75.Tabie.excom.4.prin.Arm.§.28.Syl. excomm.1.n.7.Sot.d.22.q.2.2.Couar.c.alma.1.p.§.11.n.8.Perez.l.3.tit.4.lib.8.ord.Rich.4.d.18.ar.5.q.4. Caſtr.de hæret.pun.lib.2.c.19.20.Sixt.6.Bibli.c.267.Simanc.de cath.inſt.c.18. Mich. Med. de indulg.q.7.

k vt.d.eſt.c.3.at infantes poſtquam nati ſunt quanuis careant vſu arbitrij ſunt capaces baptiſmi. D.Thõ.q.68.a.9. Bell.de bap.c.8.

l quia baptiſmus dicitur ianua ſacramentorum, conc. Florent.

m D.Thõ.q.80.a.4.ad.4. Baſil. de Spiritu ſancto.c.27.& tamẽ Dion.Alex.apud Euſeb.lib.7.hiſt.c.8. Niceph.6.c.6. putauit euchariſtiam profuiſſe cuidam catechumeno. Iuo.p.15.c.37.

n D.Thom.addi.q.39.1.

o Epipha.hær.contra Antidicomarianitas. Caniſ.li.5. Marial.c.16. vide Amb.in id Rom.16. ſalutate Rufum & matrem eius.

p Onuphr.in Platin, de Ioan.8. Ant.Auguſt.Dial. de emend.Decreti. Bellar.lib.1.de Rom.Põt.c.24. quãuis quidam id referant vulgo dictũ, vt Platin. Sigeber Blond. Sabellic. Palmer. Ioã.lucid.in chro. Barland.lib.3.hiſt.anno.843. Carran.ſumm.cõcil. Cęl.lib.14. antiq.c.1. Turre.li.2.ſumm.eccle.c.20.

q Caſtro. & Medices de hæreſ.verb.mulier.D.Tho.addi.q.39.1.Sot.d.25.q.1.a.2.Vval.ſacr.c.28.ſacramental.c.58. infr. lib. de ord.

r Ex.l.quęritur.ff.de ſtatu homi. Naua.c.27.num.204.

s dicet lib. de imped. matrimo.c.8.

t Conc. Tri.ſeſ.24.can.2.&.c.vni. ait prohiberi lege diuina Chriſtianis habere plures vxores. Franc.Connanus li.8.cõment.iur.c.6.ad fi. ait id caute dictum, quaſi nondum certum ſit de fide eſſe contra ius naturæ. ſed reuera eſt Innoc. cap. gaudemus. de diuort. Diuus Thom. addi. quæſt.65.2.Soto.diſt.33.quæſt.1.ar.2.ſed Patribus olim licuit quia Deus in illo ſecundario iure naturæ; diſpenſauit per reuelationem; vel certe per internam inſpirationem.inf.de imped.matrim.cap.6.

u Diuus Thom.addi.quæſt.54.ar.3. Lypoman. in id Geneſ.2. propter hoc relinquet homo Patrem & matrem.

x Diuus Thom. ſup.& comm.4.diſt.40. Bonau. Richard. Scot. Palud. Durand. ſupple. quæſt.1.art.2. Maior.quæſt.3.Soto.ar.4.& lib.2.iuſt.quæſt.3.ar.1.&.8. Palud.diſtinct.40.quæſt.1.ar.7.diſt.41.quæſt.1. colligitur ex Innocent.3.cap.literas.de reſtitut.ſpoliat. Vvalden.tom.2.ſacrament.cap.134. Anton.dicit probabilius. Syluest. verb.Pap.§.17. Coua.2.p.ſponſ.cap.6.§.10.num.5.per.cap.gaudemus.de diuor.Ledeſm.quæſt.56.art.3. Catharin.libro.5.contra Caietan. Victor. relect.de matrimonio.2.par. Abulenſ. in Leuit.18.ſpecul. coniug. retracta.1.par.art.43.con.2.&.2.p.art.27. Bellarm. lib.1.de matrimon.cap.28. colligitur Geneſ.20. Abimelech audiens Saram eſſe ſororem, pro certo habuit non eſſe vxorem.

y Qui-

y Quidam limitant licere inter fratrem & ſororem non vterinam ex eadem matre ſed ex eodem patre. ita Aſſyrij vt refert Lucian. lib. de ſacrific. Alex.ab Alex.lib.1.Genial.dierum.cap.24.Philo. de ſpecial. leg. ait quod Solon Athenien. id lege cõceſsit, ſed legiſlator Lacedęmoniorum potius conceſsit cõtrahere natos ex eodem patre, ſic Abrahã contraxiſſe cum Sara ſorore ex Patre colligũt Geneſ.20. Lyra. Caie. Lipom. Hieron. quæſt. in Geneſ.c.20. ſed libr. contra Eluid. in quæſtion. in Geneſ.cap.11. negat fuiſſe ſororem. at ſororem dicit Chryſoſto.Gene.20. Clemens Alexan.2.ſtrom. & inde probat fratres ex eodem tantum patre poſſe cõtrahere. idem olim Soto lib.2.iuſt.q.3.ar.8.ad fin. ſed reuera irritum eſt iure naturæ ex Doct. cit.lit.X. nec Sara fuit ſoror ſed neptis ex fratre ex Hieron. ſup. Aug.16.ciuit.ca.12.16.19.lib.22.contra Fauſt.c.3. Ambro.li.9.epiſt.66. Tertul.de cultu fœmin. Eucher. lib.2.in Gene.12.ca.ſuo.24.& quæſtion. in Gene. Albin.quæſtion.in Geneſ. Abulen. Vatab.in Gene.20. Soto.retractans d.40.q.vni.a.4. Ledeſ.2.part.q.56.ar.3. plane D.Thom.2.2.q.110.3.ad.2. Bellar.lib.1.de matri.ca.28.& ante hos Ioſeph.1.antiquit.cap.14.Grat.in princ.35.q.1.

illius genita: [y] id enim Patres etiã in Perſis vſitatum, [z] & imperatore Caio [a] damnant, quod ſit contra naturalem rationem: nec Papæ conceditur in eo gradu diſpẽſare. [b] Multi alij decreto eccleſiæ irritante fiunt inhabiles vt matrimoniũ contrahant: [c] aut vt ſic contrahant, nempe clandeſtine, [d] & per metum qui cadit in conſtantem virum. [e] nec eſt capax qui profeſſus eſt religionem ab eccleſia approbatam. [f]

4 Qui perpetuo caret vſu rationis vt eſt incapax matrimonij, [g] ita vt cõſecretur epiſcopus: [h] quia proprio conſenſu ex vi conſecrationis, traditur tanquam ſponſus propriæ eccleſiæ. incapax etiam eſt vt abſoluatur, qui liberam confeſsionem facere non poteſt: & extremæ vnctionis incapax eſt puer ante vſum rationis: [i] & qui caret morbo, ſenio aut vulnere periculoſo: quamuis patibulo eſſet ſtatim affigẽdus. [k]

5 Baptiſmus confertur pueris [l] vtero mãtris egreſsis ſaltem ſecundum partem: [m] intra vterum vero latenti nullum vnquam remedium prodeſſe poteſt. [n] vt pij viri falſo

z referunt vt rem turpem Perſarum. Tertul.apol.ca.9. Chryſoſt.hom.de Pentecoſt.fin. Aug.q.61.Leuit. Theodoret. lib.de legibus. idem carpit Ariſtot.2.polit. Aug. Generaliter.15.ciuit.ca.16. dicit coniugium cũ ſororibus nõ niſi peruerſis legibus permiſſum. in ſolis vero filijs Adami ait id diſpenſante autore naturæ, licuiſſe.

a Sueton.in Caio.

b Doct. cit. ſed quidam falſo aiunt vrgente graui cauſa boni cõmunis diſpenſandum eſſe per Papam, ex Chriſti autoritate.inf.lib.2.de matr.ca.9. Vt nõ obſtante quod matrimonium ratum cum prima, aut profeſsio reddat iure naturali & diuino inhabilem alteri, ex cauſa tamen diſpenſat Pont. vt perſona ſoluto ſtatu matrimonij aut profeſsionis fiat habilis ad contrahendum. de quo lib.1.de matrim.ca.8.

c Trident.de matrim.ſeſſ.24.can.3.&.4. Vvald. de ſacram.ca.134. Taper.ar.17.& ratio D.Th.addit.q.50.ar.vni.q.54.art.4. Ledeſ.q.56. Doct.diſt.40. vbi Soto.a.3.ad.5.& d.34.a.1.

d Trid.ſeſſ.24.de reform.matrim.cap.1. vbi inhabilitat perſonas ad ſic contrahendum, & ſimul irritat contractum ne vllus ſuperſit locus dubitationi, quomodo id agat eccleſia.

e D.Thom.add.q.47.inf.libr.1.de matr.ca.9.

f D.Thom.add.q.53.lib.2.de matrim.ca.5. Doct.cum Mag.4.d.37. Soto.d.38.li.7.iuſt.q.2.5. Naua.ca.22.nu.35. Simanc. de Cath. inſtit.cap.40. Bellarm.de matrim.cap.21.libr.2.de monach.cap.34. Trident.ſeſſ.24.cano.9.

g D. Thom.add.quæſt.43.art.2.& quæſt.45.art.4. quia contrahentes ſunt miniſtri: oportet autem miniſtrum habere vſum arbitrij cum intentione: alia ſacram. valẽt collata phrenetico, qui aliquãdo pe tijt: quamuis dum recipit, careat rationis vſu.

h tenet communis Doct.4.d.24. Richar. art.4.q.2. Bon.d.25.art.2.quęſt.2. D.Tho. addit.quęſt.39.2. Aſtẽ. lib.6.tit.25 Syl.ord.4.§.1.ad.fi. Tabie.ordin.4.poſt princ. addit.ad Ang.ord.3.princ. ſed falſo addit. cum Bon. quod nec capax eſt ordinis ſacri. At falſo Sot.diſt.25.quæſt.1.2.col.7. Hug. cap. ſubdiaconus. Hoſt. & quidam recent. quod infans recipit characterem epiſcopalem.

i quia extrema vnctio per ſe datur contra reliquias peccati ſaltim originalis in eo tantum qui peccare poteſt cum vſu arbitrij: tenet communis. cuius oppoſitum ſignificat Bellar. libr. de vnctio.ca.9.fin.

k quia Iacob.5. & concilia neceſſario requirunt, vt infirmetur quis.

l D. Thom.q.68.artic.9. Bellarm. de baptiſmo. cap.8.

m qui eduxit caput de vulua (quod eſt principalis pars in qua conſiſtit integritas vitæ & ſenſuum & quo egreſſo non periclitatur infans) ſi in eo baptizetur, non eſt rebaptizandus poſt plenam natiuitatem. 2. ſi in manu tantum educta baptizetur, debet plene natus rebaptizari ſub cõditione: quia dubium eſt, cum nondum natus non poſſit renaſci. D.Thom.quæſt.68.11.ad.4.&.diſt.3. per ca.2.de baptiſ. Syl. baptiſ.4.§.1. Armill.§.32. Tabien. baptiſ.5.§.3.&.4. cum Anton. Piſan. Aſten. libr.4. tit.6.art.2.quæſt.7. dicit communem Palud.diſt.3. Soto.diſt.5.art.11. Ledeſ.quæſt.9.art.11.dub.2. ſi autem perfecte iam natus eſt, ſatis eſt ſcintilla etiam aquæ per aſperſionem baptizari in ſolo pede, aut manu. prædicti Doct. & Barbatia. in Clem. vni.§ fin.de Summ.Trinit. Abb.ca.debitum.de baptiſmo colligitur.ex D. Thom.q.66.7. Scot.d.4.q.4. tandẽ Bart.l.3. de poſthum.hæred. inſtit. & alij quos refert Tiraquel.l.ſi vnquam ſuſceperit.n.32. Iaſ.l.3.ff.de acquir.poſſ. dicit communiter hoc teneri.

n D.Thom.quæſt.68.art.11. Soto. Ledeſ. Alexan.4.p.q.13. Bon.& communis.d.5.ca.firmiſſime.de conſ.d.4. Viguer.c.15.§.2.ver.3. Naua.de orat.not.19.nu.64. Cartagen. de prædeſt. diſcurſu.8. omnes Recent. Cathar.libr.5. contra Caieta. Soto.2. de natura & gratia.cap.10. Vega.lib.5.in Trid.cap.16. Ferr.4.cont.gent.c.59. Pet.Sot.tit.de baptiſmo.lect.6. Honcal.opuſc.de hoc baptiſ.f.75. Couaru.c.alma.2.p.§.2.nu.7. dicit oppoſitum pe-

ricu-

riculoſum. Armach. lib. 8. c. 39. Cordub. lib. 2. qq. q. 5. ad fi. Aug. epiſt. 106. 157. &. 1. de pec. merit. c. 15. Trid. ſignifi. ſeſſ. 5. can. 4. ſeſſ. 6. c. 4. o Sic putat Caie. q. 68. ar. 2. &. 11. Gerſo. ſer. de nati. B. Mariæ. Gab. d. 5. Tilman. de ſacra. c. 1. p. 43. Tho. Eliſius in clypeo piorum homi. tit. 11. ar. 2. vbi laudat Caie. in hoc fauet Ambroſ. 2. de voc. gētium c. 8. p nec mirū quod Vicarius ex priuilegio plus poſsit, quam epiſcopus. ſic martyrium cum ſit Vicarium baptiſmi, eſt in hoc efficacius, quam baptiſmus. q D. Tho. d. 6. Bon. ibi q. 1. Soto. d. 5. art. 11. Ledeſ. & omnes Recent. alias nō celebraretur in lege vet. ſolus Ieremias ſancti ficatus intra vterum matris ex priuilegio: ſi oratio cū oblatione parētum olim ſanctificabat intra vterū, vt putat Caieta. r D. Tho. q. 72. art. 8. Sot. Ledeſ. & vſus eccleſiæ. s videtur communis vt baptiſmus prodeſt infanti: quanuis Soto. d. 7. a. 8. negat conferendam confirmationem amentibus. t D. Th. add. q. 50. inf. lib. 2. de matr. c. 2. u D. Th. add. q. 39. Doct. d. 25. vbi Soto. x Conc. Trid. ſeſſ. 23. ca. 12. non omnes, ſed dignos admittendos eſſe. y D. Thom. add. q. 50. Trid. ſeſſ. 24. can. 3. & 4.

o putarunt. o præter martyrium: p quod ad puerum pertingit. nec ante legem Chriſti aut nunc oratio cum oblatione parentum ſanctificat intra vterum. q confirmatio dari ſolet etiam infantibus baptizatis: r roborantur enim vt adulti facti fidē contra hoſtes fidei externos proteſtetur. & prodeſt etiam amētibus, s ſicut prodeſſet communio euchariſtiæ, his & phreneticis.

6 Quoſdam eccleſia prohibet à quibuſdam ſacramentis, quibus tamen inhabiles non facit: vt per impedimenta quæ prohibent, ſed non irritant matrimonium. t Sic à præſtantiſsimo eccleſiæ ſtatu. i. à ſacramento ordinis arcet præcepto irregulares, u & eos qui cenſura, & quibuſdam impedimentis ligati, nō habentur digni. x ita enim expedit impedimenta poni in matrimonio, y & ordine: quæ duo ſacramenta in aliorum vtilitatem ordinantur.

C A P. X X I I.

In ſubiecto qualis intentio, & diſpoſitio requiratur ne indigne ſumat ſacram.

§. 1. *Intentio ſaltem virtualis requiritur: non ſatis eſt neutra.*

2 *In baptiſmo paruulorum eccleſia vel Chriſtus ſupplet intentionem: nec enim habent miraculoſum vſum arbitrij.*

3 *Infanti ſi detur ordo vel euchariſtia valet cum effectu, ſicut & phrenetico.*

4 *Qualis diſpoſitio ſit digna ad fructum ſacramenti.*

5 *In baptiſmo vel pœnitentia, ſatis eſt attritio nota.*

6 *Sed non in alijs ſacram.*

7 *Ante communionem qualis præparatio requiratur.*

8 *De triplici gradu ſacrilegij, quando indigne ſumit.*

IN adultis ad fructuoſam ſacramenti ſuſceptionem requiritur. a 1. intentio recipiendi poſitiua: a nā hanc excludens adultus communicans non reciperet fructum euchariſtiæ. b ſi vero intentione, neutrali c cum omnimoda indifferentia ſuſcipiat baptiſmum, aut aliud ſacramentum, ſacrilegus eſt, nec recipit verum ſacramentum. d

2 In paruulis vero, quamuis ſine parentum licentia ſub quorum poteſtate ſunt, non ſint baptizandi, nō requiritur de neceſsitate ſacramenti parentū intentio: e ſed ſatis eſt ea quam miniſter habet nomine Chriſti & eccleſiæ. nec infans dum baptizatur, mouetur ad liberū actū fidei, vt fingūt hæretici. f nec enim communi lege habet cogitationem & ſenſum ſimilē fidei aut diſcernit bonum à malo. g ſed nec infantes, qui vice Chriſti ab Herode impio interfecti ſunt, habuerunt vſum arbitrij. h qualem per miraculum inuſitatū habuit Ioan. Baptiſta in vtero matris exultans. i infantes tamē per baptiſmi ſuſceptionē numerātur inter fideles, & dicūtur credere in fide matris eccleſiæ, vt explicatum eſt ca. 17.

3 Efficax ſimiliter eſt in paruulo ordo etiam ſacerdotalis, k & olim euchariſtia paruulis data cōferebat vtilem effectum: l ſicut & dū confertur phrenetico, m qui ſine irreuerentia ſumere poteſt: ſic enim eidem, & ijs qui in mortis articulo priuati ſunt rationis vſu confertur ex-

c D Tho. Soto Ledeſ. Recent. cōt. Caiet. q. 68. 7. e D. Th. q. 68. a. 10. Soto Ledeſ. f Luther. in ſuo conc. Vvitēbergen. refert Cocleus li. 3. Miſcel. tract. 8. c. 2. ſed dānatur in Trid. de bap. can. 13. & ſeſ. 23. c. 4 ſed Caluin. ait infantes habere act⁹ ſimiles fidei & dilectioni in quo errat. g Deut. 1. Ionæ. vlt. Aug. epiſto. 23. & 57. ad Dardā. trac. 80. in Ioā. li. 4. de bapt. c. 24. li. 1. pec. merit. c. 20. qđ de Aug. fatetur etiā Luther. D. Th. q. 68. 9. &. 1. 2. q. 113. 3. ad. 1. Bellarm. de bapt. ca. 11. propo. 1. Soto. d. 5. a. 9. col. pen. li. 2 de natur. & gr. c. 10. Roſen. & Taper. a. 1. Vega. li 7. c. 39 h nec Chryſo. in Matt. 2. ſentit habuiſſe vſum arbitrij. ſed perinde ſe oſtētaſſe clamoribus ac ſi haberēt vſum arbitrij. & id reprobat D. Tho. 2. 2. q. 124. 1. ad. 1. i Ambro. in Luc. 1. Caie. 3. p. q. 27. a. 3. & multos citat Caniſ. li. de ſęculo Baptiſtę cōt. cētur. k D. Th. add. q. 39. 2. cit. c. 25. H cōt. Bon. d. 25. a. 2. q. 2. l collig. ex Patr. prȩſertim grȩcis: quos ex pbabili cauſa cōmunicaſſe infantes, ait Tri. ſeſ. 21. c. 4. inf. li. de euch. c. 42. m conc

C A P. X X I I.

a D. Tho. a. q. 68. 7. Sot. d. 5. Ledeſ. q. 9. a. 7. vt de intentione miniſtri. d. eſt. c. 10. b ſignificat D. Th. q. 80. 3. ad. 3. ſiquis neſciens hoſtiam eſſe conſecratam ſumat, non recipit fructum ſacramenti, & clarius. d. 9. art. 2. 3. ad. 3. vel ſiquis ne fame pereat comedit euchariſtiam, quæ cibat, non vt ſacramentum.

m cōc. Carthag. 4. cap. 76. n D. Tho. q. 68. 8. Soto. d. 5. Ledeſ. q. 9. o D. Th. & alij ſu. DD. d. 4. Aug. 3. đ bap. c. 14. Bellar. 2. ſacra. c. 1. fin. p Tri. ſeſ. 14 c. 4. ſeſſ. 6. c. 5. & 6. Arauſi. 2. c. 25. fr. Medi. 1. 2. q. 109. ar. 6. ſi. q Sic eſt dolor in ratione ſuperiori p cauſas æternas de offenſa Dei, vt eſt inflictor pœnę dāni, qua homo priuatur ſupernaturali beatitudine irreparabiliter in inferno. turpitudo peccati conſiſtit in eo qꝑ De⁹ priuatū pulchritudine gratię, quaſi inuiſum odio habet: & id eſt ſummū dedec⁹, nō reputari & quaſi ignotum eſſe Deo. Matt. 25. neſcio vos. ſ. ſciētia approbationis. r Trid. ſeſ. 14. ca. 4. s ſic loquitur D. Tho. 1. 2. q. vlt. 5. ad. 2. t ob hāc rationē Palud. putat mutari obiectū actus, dū attritus p ſacramētū iuſtificatur. ſed non eſt ita in actu,

trema vnctio: interpretatiue enim cenſentur ſua indigentia petere hęc remedia, eo ipſo quod chriſtiane, & cum pœnitentia vixerant.

4 Præter intentionem, vt adultus digne recipiat ſacramentum & cum fructu, tenetur habere præuiam diſpoſitionem liberam: tam ex parte intellectus per actum fidei, n quam ex parte & voluntatis, ſed abſq; diſpoſitione voluntatis, imo & abſque fide recipit verum ſacramentū baptiſmi, o & characterem indelebilem.

5 In ſacramento baptiſmi & pœnitentiæ cum ſit mortuorum, digne accedit peccator cum nota attritione p quadam ex auxilio Dei, & circa obiectum ſupernaturale fide cognitum: quæ oritur ex turpitudine peccati vel timore inferni q tanquam ex motiuo: ita vt voluntatem peccati excludat, r ne maneat in vlla virtuali affectione peccati. Hic enim in puncto iuſtificationis in quo ſacramentum perficitur nō indigne recipit ſacramentum, s & eius effectum: cum ex Chriſti priuilegio & eius meritis applicatis cenſeatur eo puncto contritus propter Deum, quem ex habitu caritatis re ipſa diligit ſuper omnia. t

6 In cæteris ſacramentis, qui haberet conſcientiam peccati. m. tenetur conari quoad poteſt, vt cum Dei auxilio habeat veram contritionem, qua peccatum deteſtetur ſuper omne deteſtabile, propter Deum ſumme dilectum, cum firmo propoſito ſatiſfaciendi offenſæ, & emendandi vitam, & confitendi ſuo tempore. Qui tamen attritus bona fide ſe contritum reputans u accedit deuote, ad quodcunque ſacramentum iuſtificatur.

7 Ante euchariſtiæ ſumptionem conſcius peccati. m. tenetur præmittere iure diuino cōfeſsionem ſacramentalem, ſi adſit copia idonei conſeſſarij; x debetque eſſe à media nocte ieiunus: niſi vrgeat periculū mortis, y ſaltem violentæ: damnatus enim ad mortem ſi ieiunus non ſit, nec detur dilatio exequendi ſententiam, deberet communicare, z vt impleat præceptū diuinum. Qui ordines ſacros ſuſcipit, ideo ieiunus eſſe debet, quia communicat: ante alia ſacramenta ieiunium nullo præcepto iniungit eccleſia. a

8 Sacrilegus eſt qui ſacramētum ſcienter ſuſcipit indigne, b ſed prę alijs dure punitur ob grauius ſacrilegium, qui ſacramentum cuius nō eſt capax, tentat re ipſa ſuſcipere, vt fœmina ordines: ſi ſacris initiatus & profeſſus de facto contrahat matrimonium quod eſt irritum, c ſacrilegus eſt illudens ſacramento inani: præter apoſtaſiam contra ſtatum voto ſolenni continentiæ confirmatum. At ſi laicus metu mortis compulſus contraheret etiam cum iuramento veri conſenſus, non peccat, nec periurus eſt, d ſic contrahens, vt conſeruet ius propriæ vitæ, licet alter decipiatur, & verum iurat, nempe ſe contrahere quantum eſt ex parte ſua: nec ſibi imputatur in culpam quod ille conſenſus ex iure naturæ, aut eccleſiæ ſit inſufficiens matrimonio. qui tamen contendit clandeſtine per verba de præſenti contrahere abſq; parochi aut teſtiū præſentia, non videtur ſacrilegus: quia ex fauore iuris vt inter impuberes, ea verba inducunt ſponſalia. e

9 In gradu ſecundo ſacrilegus eſt qui ſuſcipit quidem, ſed ſine intentione irritum: aut qui verum ſacramentum ſuſcipit cuius eſt capax, ſed ab eccleſia prohibitus impedimento perpetuo: vt ſi irregularis initietur ſacris. Deinde peccat qui ligatus cenſura impediente (vt excōmunicatione etiam minori, vel ſuſpenſione illa aut interdicto quæ fit à quibuſdam ſacramentis) ſuſcipit ſacramentum: f quamuis hic contritione eſſet iuſtificatus.

10 In gradu tertio peccat qui cū obice ſuſcipit indigne abſque neceſſaria diſpoſitione, de qua dictū eſt: impedit enim efficaciā ſacramēti, g & de ſe videtur falſificare veritatē formę, cū iniuria ſacramēti, vt qui Deū adducit in teſtem mēdacij: hic enim ficte & cū obice recipiēs, nō manet corā Deo abſolutus aut ablutus à peccatis: quāuis ea forma vt dictū eſt. c. 9. fin. veritatem habeat: præſertim quando ex vi illius ſacramēti poſtea remoto obice datur gratia, qua fit vere abſolutus, aut ablutus ab illis peccatis.

quāuis hic diligat habitu Deū ſup oia. u eſt cōmunis Scholaſ. Cai. ver. cōtritio. Naua. c. 22. n. 3 quia hic accedit diſpoſit⁹, & abſq; obice innuit Tri. ſeſ. 7. de ſacr. can. 7. x Tri. ſeſ. 13 c. 9. can. vlt. colligit ex 1. Corin. 11. p bet ſeipſum hō. y D. Th. q. 80. 8. inf. de euchar. c. 49. z docti Recēt. & in praxi Guerre. Archiep. Gran. a & tū olim ad cōfirmationē cōſulebā tur venire ieiuni. infr. li. de confir. b D. Th. 2. 2 q. 99. 3. & 3. p. q. 68. a. 4. Sot. d. 5. Ledeſ. q. 9. c D. Tho. add. q. 53. a. 3. Tri. ſeſ. 24. cā. 9. d Sot. d. 29. q. 1. a. 3. Rich. & quidā Doct. e vt c. vni. de deſpon. impub. in. 6. ita ex declarat. cō greg. Cardi. matrim. clá deſtinū habet obligationē ſpōſaliū. f qa cēſura talis ſub pec. m. priuat paſsiua receptiōe ſacra. c. nuper de ſent. excō. coīs DD. g D. Thom. q. 68. 4. inf. c. 23. & ſeq.

C A P.

CAP. XXIII.

a Infr. cap. 28. [a] D. Thom. quæſt. 64. art. 6 ad 3. art 9. ad. 1. Victor. §. 90. Ledeſ. quæſt. 5. Nau. ca. 22. nu. 3. Couar. c. alma. 1. p. §. 6. Doct. cum Magiſt. diſt. 5. Scot. Richard. Bon. Duran. Palud. Gabr. Adria. Syl. cleric. §. 2. fin. Caieta. opuſc. de vſu ſpiritual. quæſtio. 14. Anton. 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 4. Soto diſt. 1. q. 5. art. 5. diſt. 7. quæſt. 1. art. 7. & 8. & in prælect. dixit oppoſitũ eſſe temerarium. colligitur ex Auguſt. 2. contra Parme. cap. 15. & ſequent. & ex Patrib⁹ probat Bellar. 1. ſacramen. cap. 26. Cordu. libr. 1. quæſt. 2. Cano. rel. de pœnitentia. part. 4.

b [b] D. Tho. quæſt. 64. 6. & de cõmunione, quæſtio. 82. art. 9. vt dicetur libr. de euchariſt. cap. 54. Sebaſt. quæſt 64. §. 27. & refert §. 28. Donatiſtas dicere quod manifeſtus peccator nõ confert verum ſacramentũ. Vſitas vero ꝙ nec occult⁹: Vvicleph quod præciſus non confert ſacram. Bellar. li. 1. ſacram. cap. 24. & ſeq. cap. 26. col. 5. Soto Ledeſ. conc. Trident. ſeſſ. 7. de ſacram. can. 12. de baptiſ. can. 4.

c [c] Vt qui inducit hæreticum, de intentione ſuſpectum an vere baptizet vel abſoluat. D. Thom. quæſt. 64. 9. quæſt. 82. 7.

d [d] Soto. diſt. 1. quæſt. 5. art. 6. ad. 3. communis recent. & tandem Syl.

e [e] D. Tho. quæſt. 64. 6, ad. 3. quæſt. 82. 7. ad. 2.

f [f] Colligitur ex Triden. ſeſſ. 14. c. 7. Nau. c. 26. nu. 26.

g [g] D. Tho. quæſt. 82. 7. de quo laudatur B. Hermenigildus.

h [h] cõc. Trident. ſeſ. 23 ref. c. 3. 10. & addit. ca. 8. fieri ſuſpẽſum.

i [i] Nau. c. 22. n. 7. fi. per. c. interdicimus. 16 q. 1. c. 25. n. 96. Paluda. diſt. 5. q. 3. a. 1.

k [k] Nau. ſup. refert ſe ad. c. 27. nu. 101. per cle. 1. de priuil.

l [l] Trid. ſeſſ. 13. cap. 9. & can. vlt.

m [m] Tri. ſeſſ. 23. reform. cap. 14.

n [n] Trid. ſeſſ. 23. ca. 4.

o [o] Soto cit. inf. cap. 29. lit. I. recent. contra Canum. relect. de pœnitentia. p. 4. & Petr. Sot. tit. de pœnitentia. lect. 13.

p [p] c. dolẽtes de celebra. miſſ. Cai. cũ D. Tho. 2. 2. q. 83. a. 13. Naua. c. 25. nu. 105.

CAP. XXIII.

De peccato adminiſtrantis indigne, dũm iacet in peccato aut cenſura.

§. 1. De eo qui inducit peccatorem vt ſibi miniſtret.

2 Parochus occulte excommunicatus non peccat miniſtrans ouibus petentibus.

3 Nec denũciatus ſi in articulo mortis miniſtret, quando regularis miniſtrans incurrat excom.

4 Peccat qui non recipit quædam ſacram. vel qui non ſeruato debito ordine.

PEccat. m. ſed leuius qui indigne miniſtrat, [a] quàm qui indigne recipit: quia non impedit efficaciam ſacramenti, nec tandiu & prope tractat, quàm qui indigne ſuſcipit. Sed grauius peccat qui ſine neceſsitate vrgente tanquam moralis cauſa inducit peccatorem miniſtrum [b] qui non paratus eſt, nec proprius paſtor: aut ſi excommunicatum, quem nouit indigne miniſtraturum: hic enim eſt cauſa ſacrilegij alieni, & ipſe indigne ſuſcipit ſacramentum: grauius etiam peccat inducens eum, quem reputat non daturum verum ſacramentum [c].

2 At inducens excommunicatũ non peccat, vt dicetur cap. 29. & 30. 1. quia nõ peccat poſt cõc. Conſtantien. excõmunicatus parochus petẽtibus miniſtrãdo, qui nõ eſt nominatim denũtiatus ſed toleratus, nec eſt in mora petendi abſolutionẽ, & contritus abſque ſcandalo miniſtrat. [d] fruſtra enim conc. Conſtantien. indulſiſſet nobis participare cum certis excommunicatis etiam in ſacramentis: niſi excommunicato dum iure compellitur, miniſtrare liceret. 2. non peccat ſacerdos peccator aut excommunicatus qui in mortis periculo miniſtrat ſacramentum baptiſmi abſq; ſolennitate: [e] quod ſine officio facere poſſet etiam laicus.

3 Denuntiatus poſſet ſacramentũ pœnitentiæ contritus miniſtrare in mortis articulo [f] quando nõ adeſt alius idoneus, ac ſubinde tunc licet iſtũ inducere vt miniſtret: imo etiã hæreticum, á quo periculum ſubuerſionis non timeretur. Sed cõmunionem quæ tantæ neceſsitatis non eſt, non decet recipere ab hæretico: [g] nec ordines ab epiſcopo non ſuo, [h] quia non eſt ſacramentum neceſſarium huic: nec epiſcopo alieno licet conferre, ſine proprij epiſcopi licentia, & literis quas reuerendas vocant: aliter recipiens fit ſuſpenſus. & generaliter ab illis qui ius ſeu iuriſdictionem non habent, non licet ſacramenta etiam valida ſuſcipere. [i] quod ſi regularis ſine priuilegio miniſtret ſacram. vnctionis aut euchariſtiæ clericis ſæcularibus aut laicis, vel benedicat nuptias, fit excommunicatus. [k]

4 Item peccat qui omittit quędã ſacramenta recipere cum præcepto vrgetur, vt dictũ eſt. ca. 4. In articulo vero mortis qui aliud ſacramentum habere non poteſt, quo de attrito fiat contritus, ne omittat vnctionẽ: quãuis ad hãc nullo præcepto teneatur. vt ob eam cauſam non tenetur tunc recipere ordinem aut matrimoniũ. 2. quædam ſacramenta ſunt ante alia recipiẽda ex præcepto: vt confeſsio m. ante cõmunionẽ, [l] ordo inferior ante ordinem ſuperiorem, & non per ſaltum: [m] confirmatio ante ordines [n] ſed non de præcepto, Cum vero confeſsio per accidens obligat (vt ratione communionis dignę vel ob tentationẽ vrgentẽ contra caritatẽ ſui, ne homo ſpiritualiter pereat) nõ eſt aliud ſpeciale peccatum omittere illã, ſed vnũ cõtra reuerẽtiã euchariſtię, [o] aut caritatẽ ſui: Qui enim tenetur ad finẽ eadẽ obligatione tenetur ad præparationẽ fini neceſſariam: ſic præceptum confeſsionis ex conſequẽti obligat præmittere diligens examen conſcientię, & quęrere confeſſarium, & oratio obligat ad attentionem. [p]

C A P.

CAP. XXIIII.

a [a] D. Thom. quæſt. 69. 9. Ledeſ. quæſt. 16. a. 9. Soto. diſt. 6. q. 1. a. 7.

b [b] D. Tho. Soto d. 5. a. 7. & 10. col. 20. Ledeſ. ſup. Innoc. cap. Maiores. de baptiſmo. Scot. d. 4. quæſt. 2. & 4. l. 5. tit. 4. P. 1. Ledeſ. q. 9. art. 7. Syl. bapt. 4. §. 14. Frãcus in ca. 1. de cognat. ſpirituali in 6. col. 2. dicetur inf. li. de bap. c. 24

c [c] D. Tho. q. 68. 8. Ledeſ. q. 9. cum Greg. lib. 9. epiſt. 61. ca. ab antiqua. conſ. diſt. 4. Augu. 1. de bapt. contra Don. cap. 8. 12. & ſeq. libr. 4 ca. 1. Sot. d. 5. q. vni. Doct. cũ Magiſt. diſt. 4. alij. d. 6. ſic. q. 64. 9. & ar. 5. non requirit fides ex parte miniſtri.

d [d] Coua. 2. p. Sponſal. ca. 3. §. 7. n. 2. cum Sot. diſt. 27. q. 1. 3. d. 29. q. 2. 1. d. 35. a. 2.

e [e] quia ex Triden. ſeſſ. 14. c. 4. non quælibet attritio ſatis eſt cũ ſacramẽto. ſup. c. 22. §. 5. D. Tho. quæſt. 69. 9. ad. 3. q. 68. 4. q. 79. 3. ad. 2. Nau. c. 1. n. 39. Cano.

f rel. de pœnitentia. [f] duplex eſt fictio. 1. materialiter dicitur peccatum ante ſuſceptionem ſacramenti: quam quia ignorat, aut quia eius non habet dignam attritionem, non recepit gratiam. de qua D. Thom. quæſt. 69. 9. ad. 3. loquitur. 2. formaliter, quando cum peccato ſacrilegij recipit indigne ſacramentum: & hoc dicitur peccatum fictionis: de quo Aug. 1. de baptiſmo. ca. 12. vbi caute eſt legendus dum refert errorem quorundam, quod fictus in puncto baptiſmi recipit quidem ablutionem peccatorum propter vim ſacramenti: & tamẽ ſtatim ob fictionem redire omnia peccata. nec Auguſt. impugnat hoc: ſed reuera id nõ ſenſit. de hac fictione Hiero. in Pſalm. 80. probaui te apud aquas cõtradictionis.

g [g] ſentit D. Tho. quæſt. 69. 9. Palud. d. 4. q. 5. Soto. d. 6. q. 1. art. 6. Ledeſ. q. 10. ar. 9. Victo. Peña. Mant. & recent. Bart. Ledeſ. de ſacra. difficultate. 23. colligit ex ca. tunc. de conſ. diſtin. 4. vbi falſo gloſſ. ait peccata ante baptiſmũ facta remitti per accidẽs per ſacramentum pœnitentiæ ſaltem in voto. à qua non multum differt Soto. ſolus vero Scot. diſt. 4. quæſt. 5. negat tolli vnquam obicẽ niſi per contritionem.

h [h] alias ſacramentum pœnitentiæ non eſſet verum ſi ſcienter apponatur obex peccati.

i [i] Significat D. Tho. quæſt. 69. artic. 10. ibi Peña & Recent. & colligitur ex Auguſt. infra. cit. cap. 25. §. 4. licet oppoſitũ gloſſ. cap. tunc valere. Soto. art. 8. & videtur Scot. tunc Deus agit per duo inſtrumẽta ſpecie diuerſa, & confert proprium effectum vtriuſque. prius intelligitur remotio prohibentis (quæ fieri poteſt per attritionem, qua ſola nõ confertur gratia, vt dictum eſt) & ſtatim baptiſmus prius ratione confert effectum regenerationis, quam operetur ſacram. pœnitentiæ. vel. 2. ſimul natura operatur

CAP. XXIIII.

De fictionis gradib. in receptione ſacram.

§. 1. Fictionis. 3. gradus.

2 Interdum ſola attritio tollit fictionem, vt reuiuiſcat ſacram.

3 Sed communiter requiritur contritio.

4 Et ſequentib. quomodo ſupplendus defectus, qui contigit in ordine, aut matrimonio.

FIctionis qua indigne quis tentat recipere ſacramẽtum eſt triplex gradus [a] 1. ſi deſit intentio veri miniſtri, de qua dictum eſt ca. 10. aut recipientis adulti, [b] non fit ſacramentum. niſi ab eccleſia, quæ de occultis non iudicat, præſumptum pro foro exteriori; quæ ſic fictũ coercere debet præceptis ac pœnis, perinde ac vere baptizatum: vt lib. de bapt. dicetur. 2. quãdo vult quidẽ recipere ſacramentũ, vt bapt. ſicut dicitur Chriſtus inſtituiſſe, ſed ab infideli perſuaſus credit eſſe inutilem cæremoniam, hic recipit verum ſacramentum: quia fides recipientis, [c] vt & miniſtri non eſt de neceſsitate ſacramenti. vt ſi falſo putans ſub eſſe impedimentum irritans, velit quantum eſt ex ſe contrahere, matrimonium valet. [d] 3. ſi ex ignorantia careat diſpoſitione illa pœnitentiæ ſupernaturalis ſine qua Chriſtus noluit per ſacramentum conferri gratiam peccatori, [e] non recipiet gratiam ſacramenti, donec obex fictionis materialis [f] per ſuperuenientem pœnitentiam remoueatur.

2 Si quis bona fide ob ignorantiam recepit informem baptiſmũ, vel abſolutionem, aut aliud ſacramentum, nec poſtea adiecit nouum obicem peccati. m. ſatis videtur ad tollendum primum obicem ſubſecuta attritio, [g] quæ cum ſacramento ſufficeret ad gratiam, ſine ordine ad aliud futurum ſacramẽtum: ſuppletur enim ea pars aut diſpoſitio quæ deerat præterito ſacramento, & quaſi retrotrahitur: vt enim ſatis eſt dolorẽ qui ſit digna diſpoſitio pręcedere abſolutionem, ita interdum ſatis eſt vt melior ſufficienſq; dolor, ſubſequatur tanquã pars pręcedẽtis ſacramenti. Qui enim ſic receperat ſacramentum verum, nullam admiſit culpã. m. quæ auferenda ſit per aliud ſacramentum.

3 At ſi obex fuit peccatum. m. ob ignorantiam vincibilem, [h] aut ſi poſt eam abſolutionem addat peccata. m. oportet obicem tolli aut per nouum ſacramen. pœnitentiæ in rę cum attritione: & ratione vtriuſque ſacramenti & inſtrumenti Deus confert duplicatum effectum gratiæ: [i] aut per contritionẽ ſuperuenientem, & hæc reſpicit & ſacramentũ futurũ in voto, ob quod hæc addita peccata remittuntur, & abſolutionem præteritam qua remittuntur peccata prius confeſſa. nec inconuenit vt vna contritio ſit pars duorum ſacramentorum pœnitentiæ: vt in mortis articulo cum deeſt copia ſacramenti, contritio includit in voto ſacramentũ pœnitentię & euchariſtię.

4 Si ei qui ſacramentum recipit, morali certitudine conſtet defuiſſe aliquid in ſubſtantia ſacramenti neceſſariũ, (vt de materia forma, recta intentione: aut quia miniſter non erat vere ſacerdos, aut quia per ſaltum ordinatus eſt) curet opportune

ſuppleri & iterari id quod defuit. Præſertim in baptiſmo, qui eſt fundamentum ſacramentorum, ſine quo non proderunt alia ſacramenta: aut in ſacerdotio, quia licet reputetur ſacerdos, non conficit aut abſoluit ſi vere ſacerdos non eſt. De confirmatione vero ſi defuit verum balſamum oleo, k non oportet tam anxium eſſe.

5 Si data ſacerdoti poteſtate conſecrandi & offerendi ſacrificium, defecit epiſcopus ordinans, neceſſe eſt vt alter epiſcopus ſupplendo conferat nouam poteſtatē abſoluendi. l Si in.2.aut in.3. vnctione defecit infirmus, ſiſtendum eſt. & tamen ſi poſtea viuus appareat, proſequatur vlteriores vnctiones. Sacramentū pœnitentiæ cōfeſſarius quem decet eſſe ſuauem ne compellat iterare, nisi probabilius ſit priorem confeſsionem fuiſſe inualidam.

6 In matrimonio publico & præſumpto, ſi defuit occultus conſenſus, aut ſi ob occultum impedimentum perſonæ inuicem non erant habiles: ſatis eſt ſuppleri cōſenſum expreſſum intra breue tempus qui defuerat, aut ſublato per diſpēſationē impedimento, & cognito ab vtroq; ſaltem in generali, renouare inter ſe expreſſos vtriuſque conſenſus: m nec oportet iterum vocari parochum & teſtes.

7 Si quis vero in prædictis ſcrupulum ſentit, debet iuxta prudentis arbitrium pro rerum circunſtantijs abijcere ſcrupulum: nec ſit ex conſcientia erronea perplexus, ſed illā intrepidus deponat iuxta regulas à Doctoribus datas. n nec enim de alienæ voluntatis intentione homo omnino certus eſſe poteſt, niſi quantum ſatis eſt vt tutus viuat: o & pro ſe præſumat; quia melior eſt conditio poſſidentis.

CAP. XXV.

Sacram. obice ſublato cauſat gratiam, vt inſtrum. phyſicum.

§.1.2.4. Vt ſacram. quod relinquit effectum quaſi ſemen vicarium, puta characterē. §.5. ſed. §.8. nō oportet relinqui effectū à ſacramento.

3 *Res quæ omnino præterijt, vel quæ futura, eſt, non cauſat phyſica actione.*

6 *Sacram. informe pœnitentiæ quomodo reuiuiſcit.*

7 *De matrimonio, vnctione & euchariſtia.*

DVm quis verum ſacramentum baptiſmi vel pœnitentiæ recepit, ſed informe propter fictionem, remoto per ſubſequentem veræ pœnitentiæ actum obice, recipit remiſſionē peccati originalis a vel mortalis cum infuſa gratia, virtute ſacramenti prius recepti: & recuperat ſacramentalē gratiam ſpecialis auxilij, operaturque tunc Chriſtus per ſacramentum non tantum vt per inſtrumentum morale, b ſed phyſicum: c quia tunc in præſenti manet virtus aliqua ſacramenti. Idem de reliquis ſacramentis vero ſimilius videtur vt interdum remoto obice proprios effectus cauſent, tanquam phyſicum inſtrumentum. Sed difficile eſt explicare quomodo cum ſacramentum omnino præterierit, & non ſit, poſsit efficere.

2 Quidam negant requiri ad eā efficientiam vt ſacramentum præteritum relinquat aliquid vice ſui tanquam vicarium ſemen: nam & paſſio Chriſti quę pręterijt videtur nūc cauſare effectiue gratiam. d traditus enim eſt propter delicta noſtra Rom.4. & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. vt enim Chriſtus è cœlo per humanitatē actiue

k ratur vtrumque ſacramentum, & mutuo ſibi remouent obicem. k infr. lib. de confirm. c.1. Bellar. de confirm. cap. 8. imo Naua. conſil. tit. de ſacra vnct. falſo negat balſamum vllum pertinere ad neceſsitatē cōfirmationis. l Plane colligitur ex cōc. Triden. ſeſſ. 14. cap. 1. m Soto. d. 27. q. 1. art. 3. & ſe refert in diſt. 29. quæſt. 2. art. 1. Nau. ca. 22. num. 47. facit. n. 51. fin. n Caieta. verb. ſcrupul. fr. Med. 1.2. quæſt. 19.6. Nau. c. 27. ad fin. de reg. cōfeſſar. o de quo interpretandus eſt D. Tho. quæſt. 64.8. ad. 2.

CAP. XXV.

a Communis ſolus Gabr. diſtin. 4. ait per baptiſmum informem remitti adulto peccatum originale ſine actuali: ſed falſo: Nam originale remitti non poteſt ſine infuſione gratiæ, quam fictus non recipit. b Quod tātum putat Cano rel. de pœnitentiā. par. 4. Vegā lib. 7. ca. 18. Mant. Peña. & hi Recēt. limitant conc. Florent. & Trident. ſeſſ. 7. can. 7. tūc ſacramentum nouæ legis cauſare phyſicè gratiam, quando præſens eſt & recipitur abſque obice. Sic creatura poſſet aſſumi, vt moralis cauſa creationis. c Colligitur ex conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 7. bapt. eſt cauſa inſtrumentalis. & ſeſſ. 7. ac Patres generaliter dicunt ſacramenta nouæ legis conferre gratiam, tanquam inſtrumentum Dei, quæ veritas multum eneruatur, ſi hæc virtus ſaluetur ratione cauſæ moralis. d ſignificat Ambro. Pſal. 36. explicās id Ioann. 1. quod factū eſt, in ipſo vita erat. Alexand. 3. part. quæſt. 20. m. 3. art. 1. & 6. q. 23. m. 7. artic. 2. & quidā putāt id colligi ex D. Tho. vt Capreol. quia ſacramenta habent vim à paſsione Chriſti. q. 62.5. paſsio autē Chriſti quāuis præterijt, cauſat gratiam nō tātū meritorie, ſed effectiue. q. 48. 6. ad. 2. imo quædam myſteria Chriſti cauſant nō meritorie, ſed vt cauſa exemplaris, & effectiuar vt de morte Chriſti ait quæſt. 50.6. q. 51. 1. ad 2. & de deſcenſu ad inferos. quæſt. 52. 1. & de reſurrectione Chriſti. Caieta. cum D. Thom. q. 56.1. q. 57. art. 6. Capr. 4. d. 13. ad argu. cont. 1. conc. & in 3. diſt. 14. q. 1. Soto. diſt. 1. quæſt. 2. art. 3. & q. 3. art. 5. & ad. fi. totius. 4. ſenten. in retract. & addit Soto, ſaltē humanitas Chriſti poſtquam creata fuit, vt meruit actu omnē gratiam etiā præcedentium iuſtorum, ita nunc illorum gratia pendet effectiue ab humanitate Chriſti

vt

iuſtificat homines diſtantes in terra, ſup. cap. 18. nec impeditur humanitas ex diſtantia loci, quæ homines habet ſuis oculis præſentes: quia eſt inſtrumentum perſonæ vbique exiſtentis: ita videtur quibuſdam non impediri ex diſtātia temporis, quin humanitas ratione paſsionis & reſurrectionis ſuæ præteritæ iuſtificet: quia humanus Chriſti intellectus in viſione beata & æternitate participata habet præterita & futura tanquam ſibi præſentia. Atque ita aiunt ſacramentum quod immediate præceſsit & nunc non eſt, e aut quod multo ante præfuit, cauſare nunc gratiam, vt eſt Dei inſtrumentum.

3 Cæterum quia ea res non habetur apud ſacras ſcripturas & Patres, & difficile eſt illam intelligere, cum ſit contra omnes Phil. non cogimur credere rem quæ iam diu præterijt & nunc omnino nihil eſt actu aut virtute relicta, agere realiter aut pati: nec D. Thom. aſſerit ipſam paſsionem quæ præterijt aut reſurrectionem efficere nūc gratiam: ſed quod Chriſtus per humanitatem ſub ea conditione exemplaris cauſæ, qua paſſus eſt & reſurrexit, cauſat gratiā. f incredibilius vero eſt quod humanitas Chriſti dū à Patribus futura ſperabatur, contulerit eis gratiam, tanquam inſtrumentum phyſicum, vt quidam innuunt. g Nec iuuat quod res quæ inſtrumentum dicitur, ſit oculo Dei aut Chriſti in æternitate præſens obiectiue, reſpectu cognitionis intuitiuæ: hæc enim præſentia ſi comparetur ad noſtrum tēpus, in quo ea res omnino non eſt, vt non tribuit nunc eſſe ipſi creaturæ, ita nec virtutem qua poſsit nūc phyſicè operari, vt inſtrumentum iuſtificationis: niſi in præſenti adſit res alia deciſa quæ agat in virtute ipſius, vt ſemen à generante factum agit in virtute demortui generātis.

4 Quidam in omni ſacramento pie inueſtigant, quis effectus tanquā ſemen vicarium relictus ſit, vt remoto per pœnitentiam obice, ſacramentum dicatur vt inſtrumentum phyſicè efficere gratiam. vt character aut ornatus habitualis h (quem quidam fieri aiunt ab alijs ſacramentis quandiu manet incorruptus in homine.) 1. in baptiſmo, confirmatione, & ordine relinquitur character in intellectu, qui aliquo modo eſt diſpoſitio gratię, & videtur poteſtas actiua incompleta, quæ ſi iuuetur actu pœnitētiæ ſignificet, & ſignificādo cauſet gratiam, i vt cap. 13. dictum eſt. Character enim eſt res & ſacramentum ſimul, & in virtute baptiſmi ſignificat gratiam. Sic character ſacerdotis eſt virtus incompleta, & chriſma conſecratum quo ſacerdos ex commiſsione Papæ confirmat, habet vim quandam incompletam: cōpletur vero & iuuatur forma verborum vt ſit ſignum & inſtrumentum Dei. Nam abſolutionis verba non ſunt forma ſacramenti pœnitentiæ ſi proferantur ſecundum ſubſtantiam à laico aut diacono: ſed vt coniuncta characteri ſacerdotis, à quo proferuntur cum intentione, & poteſtate ſupernaturali. Cōtritio vero ſola cū non ſit pars baptiſmi non videtur agere actiue, ſed diſpoſitiue ad gratiam, dum adeſt cum baptiſmo, aut dum ſupplet vicem illius. vt tamen eſt pars in ſacram. pœnitentiæ agit actiue, vt ſtatim dicetur.

5 In baptiſmo certum eſt remoto obice remitti peccatum originale, k nec enim poteſt iterare baptiſmum aut habere nouum baptiſmum in voto qui ſemel baptizatus eſt. Nec gratia regeneratiua aut remiſsio peccati originalis fit directe, niſi per ſolum baptiſmum: ergo baptiſmus ille agit per characterē adiutum dolore remouente obicem, vt cap. 13. dictum eſt in confirmatione & ordine: quamuis character remoto obice nō cauſaret effectū gratiæ, vt quidam opinantur: l nō deeſſet

vt quæ nono titulo illā cauſat aut certe conſeruat. vid. ſimile li. de euchar. c. 23. §. 6. e Sot. d. 9. vt cit. ſup. ca. 19. f Caiet. cum D. Tho. q. 48. 6. ad. 2. q. 56. 1. ad. 3. Alexand. 3. p. quæſt. 14. m. 2. Bona. 3. d. 19. artic. 1. quæſt. 1. Vega. libr. 7. cap. 15. 18. & nunc eſt pręſens humanitas quæ paſſa fuit, per quā fit gratia. quare D. Tho. quæſt. 62.5. & 6. expreſſe negat humanitatem aut paſsionem Chriſti antequā eſſet, potuiſſe agere per vetera ſacramen. vbi omnes Thomiſtæ recent. Xuar. quęſt. 13. dub. 31. §. 7. Caieta. q. 56. 1. ad 3. & tamen de actione aut paſsione Chriſti videtur probabile oppoſitum, quod aiunt Soto Alex. Capr. quia reliqt aliquid tanquam vicarium ſui, qđ vt inſtrumētum cauſat nunc. puta ex paſsione manent vulnerum cicatrices, quib9 Patri pręſentatis Chriſtus aduocatus interpellat pro nobis, vt dicitur Rom. 8. Heb. 9. g Hugo quem ſeq. Alexan. 4. part. quæſt. 1. m. 7. ad. 2 quæſt. 6. m. 3. & 4. Capreo. 4. diſt. 13. ad argum. Durand. cont. 1. conc. 2. modo explicatam. ſed interpretādi ſunt, quod fides interior per circunciſionem olim proteſtata dabat effectiue gratiam, vt inſtrumētum Dei: quia Rom. 3. Galat. 2. Epheſ. 2. & 3. dicitur Patres iuſtificatos per fidem. ſed hoc reiectum eſt ſupra. c. 15. h ſed ille ornatus habitualis bene reijcitur à Caietan. quæſt. 62. a. 1. Soto. diſt. 1. q. 3. ar. 1. ſup. cap. 12. i quod tamen impugnat Palac. diſt. 4. q. 4. in fin. de fictione: habet enim duas. qq. 4. k Auguſt. 1. de baptiſ. cap. 1. & ſequen. & lib. 3. ca. 13. lib. 6. cap. 5. videtur Cyprian. lib. de Cardi. Chriſti operibus. ſerm. de paſſio. Chriſti. ſi. ſermo. de ablut. ped. Auguſt. d. cap. 12. habetur. cap. tunc valere. Grego. cap. ab antiqu. de conſecr. diſtin. 4. D. Tho. quæſt. 69. art. 10. Soto. diſt. 6. quæſt. 1. ar. 8. Ledeſm. quæſt. 10. a. 10. communis Doctor. d. 6. Palac. d. 4. quæſt. 3. quare falſo glo. contra text. d. cap. tūc. ait, peccata non remitti baptiſm. ſed per accidens ſacramēto pœnitētię, quā glo. reprobant Turrecre. eodem ca. Palud. q. 5. col. 3. Durand. q. 4. Soto. l Scot. d. 4. quæſt. 5. quia Auguſt. & Cypr. de ſolo bapt. mentionem

tionem faciunt.& D.Tho.quæſt.68.9. ad. 2. idem Palac.diſt.4.quæſt.4.ad.2.Soto.diſt.6.quæſt.1.art. 8.Vict.§.19. m vt in ſimili Trid. ſeſſ. 21. cap. 3.fin. n D.Thom.quæſt.68.9.ad.2. & ſignific. diſt.4.quæſt.3.2.3.ad.3.Palud.quæſt.5.ar.4.Durá. quæſt.2.nu. 8.Cou.cap. alma.1.p.§.1.nu.13.cũ Adrian. de confeſſ.q.4. &.5.dub.5. Med. C. de confeſſ. q. 24. Mai. d. 17.quæſt.9. limitant de 3. imprim. characteré. At Cano rel.de pœnitentia. p. 5. limitat de ſolo baptiſmo & pœnitentia,& D. Thom.addi. quæſt.9.art. 1.diſt.17.q. 3.a.4 Peña. o D.Tho. diſt. 13. q. 3.4.1.Dur. diſt. 4. q.4. quamuis. d. 7.q.13.cum dubio id dicat.tenet Palud.diſt.14. quæſt.1.art. 3. conc. 2. fin. ſed limitat quandiu durat ornatus, quẽ ille cum multis ponit. idem Caiet. tom.1.opuſcu.tract.5. quæſt. 5. de confeſſ. infor. Petr. Sot. tit. de bapt.lect.4. Cano. rel. de pœnitentia. part. 5. Soto.infra.

lis, vt exponit Chryſoſto.ſic quidam aiunt iuriſdictionem ordinariam, qualis eſt in epiſcopo,eſſe aliquid reale: cum ſit proprio iure cauſa effectuum realium, dum abſoluit vel excommunicat. r vnctionem reuiuiſcere affirmat Caietan. dict. opuſcul. de pœnitentia quæſt. 2. & D. Thom. tandem ſentit de omnibus ſacramentis.diſt. 13.quæſtio. 3.4. 1. diſt. 17. quæſt. 3.4. ad. 4. Palud. ſup. & qui cum eo admittunt ornatum, quandiu manet incorruptus. idem videtur Soto. diſt. 6. q. 1. art.8.d. 18. quæſt.3. ar. 2.Cou. cap. alma. 1.p.§. 4. nu. 3. & cõmunis ſecũdum Nauar.de pœnitentia. d. 6.cap. conſideret.§.cautus.nu. 3. F Ambroſ. & Recent.

m homini vlla gratia ad ſalutẽ neceſſaria. m Probabilius tamen eſt hæc n ſacramenta ſortiri effectũ phyſice n remoto obice, ad eum modum quo de baptiſmo dictum eſt.

6 Sacramentum pœnitentiæ verum ſed informe, cui defuit gradus legitimi doloris aut propoſiti, reuio uiſcit ſubſecuta contritione, o quę cũ in hoc tantũ ſic pars ſacramenti prius recepti, agere poteſt in virtup te pręcedẽtium partiũ. p nec enim ea peccata repetenda ſunt, & tamen per ſe & directe remittuntur, virtute præcedentis abſolutionis, & non per aliud ſacramentum cui non ſubijciuntur directe.ea vero ſecuta contritio licet ſecundum entitatem ſuã non videatur effectus præteriti ſacramenti, quatenus tamen ex coniunctione ad præteritam abſolutionem eleuatur in dignitate & valore morali,fit res & ſacramentum ſimul vt cap.12.dictum eſt.atque ita cenſetur moralis effectus & virtus relicta à ſacramẽto pręterito cuius eſt pars. nec tollit rationem partis integralis quod contritio ſequatur poſt formam,nam.& impletio ſatisfactionis iniũctæ eſt pars materiæ,& tamen ſequitur formam:cum tamen in intentione præceſſerit doloris & ſatisfactionis propoſitum.

7 In ſacramento matrimonij relinquitur vinculum obligationis quæ eſt relatio realis, & moralis poteſtas vtendi corpore alterius,& ius compellẽdi ad redditionem debiti: & quia viuente vtroq; coniuge iterari non poteſt:hic effectus qui dicitur res & ſacram.ſimul,& quædã diſpoſitio gratiæ,& fundamentum relationis, ſimul cum contritione remouente prohibens,poteſt vt inſtrumentum Dei,cauſare gratiam in virq tute matrimonij præteriti. q In extrema vnctione corpus fit vegetum ad luctam tentationum ſup. cap. 12. & hinc interdum prodit ſanitas corporis:atque ita hic effectus in virtute ſacram.perficere poteſt ſanitatem r animæ, r vel etiã corporis.ita enim expedit,quia vnctio durante eodem morbo non iteratur, nec matrimonium viuente vtroq; coniuge. In euchariſtia informi quando homo bona fide communicauit,falſo reputans ſe afferre diſpoſitionem neceſs ſariam s (præſertim in mortis articulo, quando non licet eodem die iterum viaticum in gratia accipere) forte ex nutritione ſpecierum relictus eſt vigor quidã in corpore qui remoto obice agat ſimul cum contritione ad effectum ſacramenti. Et quidam admittunt reuiuiſcere,quãuis ſacerdos indigne celebret iacẽs in peccato & cenſuris: cum virtus euchariſtiæ de ſe efficacior vincat remoto obice,malitiã hominis, & ſuſcitet in pœnitente id quod ex ſumptione euchariſtiæ, & celebratione miſſæ vt opus Chriſti eſt, reſpondere ſolet homini digne communicanti. & licet in homine non maneat corpus Chriſti conſumptis ſpeciebus, quod eſt res & ſacram. ſimul: manet tamen Chriſtus vbique ratione perſonæ, qui ſpeciali auxilio & efficientia præſtare poteſt effectũ t euchariſtiæ receptæ. quæ ſententia nimis ampla & falſa eſt. t

8 Cæterum qui contendit omnia ſacramenta remoto obice ſortiri prou prium effectum non tantũ gratiæ u ſacramẽtalis, ſed iuſtificãtis in ratione cauſę moralis & phyſicè:nõ oportet quærere curioſe effectum aliquẽ à ſacramento informi relictum.Satis eſt ſecuta contritio,quę non tantum remouet obicem,ſed eleuatur in valore morali ex ſacramento prius

s Peña & quidam recent. quando recepit vt impleret præceptũ diuinũ. t alias ſacerdos q cũ nota indignitate cõtra ius,& fas celebrat (cũ ſit hæretic⁹ ligatus cẽſuris irregularitate degradatus. & nõ ieiunus, abſque veſtibus, & vaſis ſacris, ac ſępius in die per longam vitam) reciperet per contritionem in fine vitæ, ingentem cumulum gratiæ ex tot miſsis indigne celebratis. Sic D.Thom. negat. d.4.q.3.2.3.ad. 3. & communis ſent. Doct. qui de quibuſd.alijs tantũ exprimũt reuiuiſcere. u quidam ſine cauſa aiunt in alijs ſacramentis præter bap-

p P Ferra.4.contra gent. cap. 56. ſic vnctio vltima.cum prolatione ſyllabæ vltimæ agit in virtute partium quæ præterierunt, ſup.c.4.§.5. fin. q q vinculum obligationis videtur relatio realis, vt relatio ſerui ad dominũ: & coniuges per ſacramentum contractumque facti ſunt vna caro. i.ratione fundamenti ſunt vnum principium pro-

baptiſ.non reuiuiſcere, niſi auxiliũ gratię ſacramẽ x talis,vide ſup.lit.R. x quia ex Trid.ſeſſ. 14.ca. 2.&.4.ſacramentum pœnitentiæ in re vel in voto eſt medium neceſſarium ad iuſtificationem impij baptizati. quamuis vero extrema vnctio magis quam confirmatio aut euchar. ordinetur per ſe contra reliquias peccati, id eſt, etiam contra peccata oblita, aut quæ per abſolutionem informẽ nõ ſunt remiſſa: nũquam tamen confert primam gratiam,niſi includat ſacramentũ pœnitentiæ in voto.

quæſt.16.m.4.Gabrie.ſup.Scot.diſt.6.Aureol.diſt. 5.Caieta.& alij ſup. Aſten.libr.4.tit.1.artic.5.Syl- ueſt.baptiſm.3.§.2.Tabien.baptiſm.6.§. 4. Angel. baptiſm.5.princ.Archid.cap.proprie.conſecr. diſt. d 4. d refert D. Thom. d. art. 7. & diſt.5.quęſt. 2. 3. 2. de templorum autem conſecratione, infra.lib.de miſſ.ca. 27. Bellarm. 3. de cultu ſancto.cap.5.

recepto tanquam virtus eius, vt ſit & diſpoſitio ad maiorem gratiã, & inſtrumentũ Dei quo fit illa gratia: vt de ſacramento pœnitentię dictũ eſt.Sic dum homo qui bona fide ſe reputat cõtritum recipit primã gratiam per communionem deuotam, aut per alia ſacramenta, agunt hæc x in virtute ſacramẽti pœnitentię, x quod ille pœnitens & recipiens includit in voto implicito,cũ obligatione confitendi ea peccata. m. quæ per accidens fuerunt remiſſa.

C A P. XXVI.

Miniſter ſacram. eſt homo, & hic ſacerdos aut epiſcopus: communiter autem non eſt Angelus.

C A P. XXVI.

§.1. Miniſter eſt homo. & §.2. etiam beatus homo.

2 *Si bonus angelus dedit baptiſ. aut conſecrauit templum valet. & §. 5. ſi dedit euchar.*

3 *Ordinum miniſter eſt epiſcopus. explicatur. 1. Pet. 3.*

4 *Euchariſt. aliquãdo eſt diaconus: ſed non vt miſſam perficiat.*

5 *Pœnitentiæ & extre. vnction. eſt ſacerdos. hic ex commiſſione poteſt quoſd. ord. & confir. vt olim Chorepiſcopus.*

6 *Baptiſmi & matrim. poteſt eſſe laicus. Nemo ſibi dat, niſi euchar.*

8 *Baptiſ. cum ſolennitate. & matrimo. poſt Trident. ſacerdos.*

SOlus Deus eſt per autoritatem cauſa gratiæ & ſacramentorum per quæ gratia confertur: ſoluſque Chriſtus immediate inſtituit ſeptem ſacramẽta per poteſtatem excellẽtię, ſuæ humanitati propriã: nec voluit quamuis plane poſſet, committere Apoſtolis vel Eccleſiæ eã poteſtatẽ inſtituendi vllum ſacramẽtum, nec materiam vllam neceſſariam vel formam ſacramenti, etiam ad tempus. miniſtris tamen quibuſdam à ſe deſignatis,contulit poteſtatẽ conficiendi ſacramenta, vt dictum eſt cap.3. Quam prærogatiuam,humanæ natua ræ, a Chriſtus quia homo eſt, præ angelis concedere dignatus eſt:nam viſibilis eccleſiæ ſacramentorũ ſenſibilium miniſtros decuit eſſe corb porales. b

2 Si certo conſtet angelum bonum miniſtraſſe baptiſmum, verbis per corpus aſſumptum prolatis, ratum credi debet ex diſpenſac tione Dei. c ſicut leguntur angeli templa quædam ex priuilegio Dei d conſecraſſe d (quod tamen pertinet ad epiſcoporum officium) & quod rarius eſt epiſcopum conſee craſſe. e anima etiam beata ſacerdotis non poteſt conficere euchariſtiã,f aut alia ſacramẽta qa nec corpus propria virtute aſſumit, nec verba format vitaliter per illud: homo tamẽ ſacerdos qui in corpore etiam g beato g reſurrexit,retinet characterẽ quo poſſet cõficere ſacramẽta:nec neceſſe eſt miniſtrum eſſe viatorem.

3 Sacramenta omnia præter baph tiſmum & matrimonium h requirunt miniſtrum ſacerdotem vel epii ſcopum. i alias confici nõ poſſunt, & tamen ſpirituali ratione Petrus

a Aug. in a proœm.libr. de doctr. chriſtia. & DD. inf. b b hac ratione probant Patres decuiſſe vt homines tãtum inſtituerẽtur miniſtri ſacramentorum, ex Matt.10. & vlti.Luc. 22. Ioann. 20. elegit homines Epheſ. 3. dedit dona hominibus.Hebræ. 5. omnis Pontifex ex hominibus aſſumitur.Bellarm.1.ſacramen.cap.24. cum Chryſoſto.hom.85.in Ioann.& lib.3.de ſacerdot. conc. Florent. Trident.ſeſſ.7.can.10.Alexand. 4. par.q. 16.m.4.D.Thom.quæſt.64.7.Doct.diſt.6.Gabrie. quæſt.1.circa.1.concl.& plane Scot.(quamuis falſo Caietan.imponat ei oppoſitum) Soto diſtin.1. quæſt.5.7.Ledeſ.quæſt.5.Sylueſt. Angel. Tabien. verb.ſacramentum.Aſten.lib.4.tit.1.art.5.Nauar. cap. 22. princip. Sylueſt. baptiſm. 3. §.2.Tabien. baptiſm.6.§.4. c D. Thom. quæſt. 64. artic.7. c diſt.5.quæſt.2.2.4.Soto.Ledeſ. quæſt. 5. Alexand.

e e vt Angeli conſecrarunt Amphilochium in epiſcopum, refert Bellar. cap. 24. ex Nicephor. 11. hiſtor. cap. 20. f f quia anima non poteſt corporali ore & vitali locutione proferre verborum formam: vt nec Angelus, quia per corpus aſſumptũ non loquitur vitaliter, vt nec vitaliter comedit & nutritur, D.Tho. artic. 7. ad 2. & alij ſup. g g plane D. Thom. art. 7.ad.2. Soto. Ledeſm. Tabien. verbo. ſacramentum. Angel. Sylueſt. ſup. & communis, quamuis Alexand. & quidam Recent. id negent: & aiunt quod D. Thom. non concedit ſed permittit antecedens. vt homo beatus id poſsit: ſed negat conſequen. ergo angelus idem poteſt.

h h de miniſtro baptiſmi Trident.ſeſsio.7.de baptiſmo.can.4.de miniſtro matrimonij quod ſint ipſi contrahentes laici, qui proferunt materiam, & formam, dicetur libr.de matrimonio. cap. 1. Bel- i larm.1.ſacrament.cap.24. i Trid.ſeſſ.7. de ſacram.can.10.& de ſacram.euchar.pœnit.cõfirmationis,& ordinis.inf.in ſuis cuiuſq; loc. & ſeſſ.23. ca.4.

F

cap.4.Bellarm.cap.24 & ſequen. k De loco.1. Pet.2.Bellarm.cap.25. l & ſe explicat.Pet.offerentes ſpirituales hoſtias:de quibus Apoc.5.&.20. beatos in cœlo offerre ſpirituales hoſtias. i. laudes. Deo.D.Thom.quæſt.82.1.ad.2.add. quæſt. 36. 3. ad. 1. Soto

tur.ca.firmiter.Trident.ſeſsio.13.cap.8.ſeſsio.23. cap.1.& can.1.3.4.ſeſſ.21.cap.1.can.1. D. Thom. quæſt.82.1.add.quæſt.36.3.Ekius tom. 4. ho. 62. Democar.lib.3.de ſacrif.cap.3.Taper.art.17. Roſen.art.13.Vvalden.tom.2.de ſacram.cap.7.8.28.

k Apoſtolus epiſt.1.cap.2. k chriſtianos vocat regale ſacerdotium, l nō quidē externo ſacerdotio. m quo poteſt conſecrari & offerri ſacrificiū miſſæ: ſed interna vnctione gratiæ. iuſtus ſecundum etymologiam nominis n ſic dicitur, quia offert ſua ſacra merita Deo tanquam ſpiritualē hoſtiam, ad quam iniunctus eſt baptiſmo. o per quem vt membrum viuum Chriſti & eccleſiæ factus eſt idoneus, vt per Chriſtum ſacerdotem tanquam per caput ſuum offerat. p

4 Euchariſtiam ſolus ſacerdos cōſecrare poteſt, q verbis à Chriſto inſtitutis: ſed conſecratam miniſtrare poteſt etiam mutus ſacerdos: & interdum diaconus, r qui ſacerdote impedito defert ad infirmum, s & in primitiua eccleſia miniſtrabat calicem ſanguinis, t vt Papæ celebranti miniſtrat ſanguinem diaconus cardinalis. u qua ratione Diony.ca.3.eccle.hier. diaconos numerat in eccle.hierar.quod hi tres ordines, epiſcopus, ſacerdos & diaconus pertineant vt præſint populo. x reliqui ſeruiunt ſuperiori ordini. non tamen poteſt diaconus miniſtrare ſoléniter baptiſmum: y (licet quidam z falſo putent olim baptizaſſe cum ſolennitate) alias diaconus etiam Cardinal. ſolenniter

diſt.13.q.1. 1. Ledeſ. q. 21.artic. 4. Sander. de viſib. monar. eccleſi. lib.7.p.645 Democaris lib. 1.de ſacrificio. c. 2. Turrecr. c.multi. 40. diſt. Alexā. 4. pa. q.35. m. 1. & 2. Alber. diſt. 24. art. 32. Taper. art. 17. Pighi. controuerſ.

Clichto.lib. 2. antiluth. Caſtro. ſacerdot. hęr. 1.euchariſt. hær. 4. Iſidor. 7. ety. cap.12. habetur. cap. perlectis. 25.d.Gabr. lect. 4. can. DD.diſt.13. vbi Soto.q. 1.art.1.Ledeſ. quæſt. 23. Doct. ſup.cit.

r D. Tho. quæſt.82.3. ad.1.c.præ-

11.Robert.Arboricen,lib.de vtroq; glad. f. 50. & 64.Caſtro.ſacerdot.hær.1.Turrian.in Clem. libr. 6.conſt.Apoſt.cap.15.lib.8.cap.2.Sixtus lib. 6.bibliot.cap.111.lib.2.verb.Clemens. Claud.lib.de liturg.Hoſi.inſtitu.cap.53. m Arboricen.diſtinguit duplex ſacerdotium externum & internum. de primo Trident.ſeſſ.23.cap.1.cano.1. ſicut & viſibile ſacrific.miſſæ, ſeſſ.22.cap.1.Auguſt.1. contra aduerſa.leg.& proph.cap.19.de.2.Petr. Apoſto. & Auguſt.2.quæſtio.euangeli.quæſt.40.Leo ſerm. 3. de anniuerſar.Pont.Tertul.libr. de cohort.caſtita. exponens Apocaly.2.Chryſoſt.hom.3. in. 2. Corinth.vnde Ioan.4. adorare oportet. i. offerre ſacrificium: vt exponunt ibi Chryſoſt.Cyril.Theophyl.Euthy.Bellarm.1.de miſſa.cap.11. in ſpiritu & veritate.quod Petrus condiſtinguit contra carnales hoſtias leg.vet.alludens ad Exod. 14. 20. & 19. vbi de Hebræis dicitur, regale ſacerdotium. n ſic D.Thom. quæſt.82.1.ad.2.add.quæſt.36.3. ad.1.exponit Chryſoſt.homilia. 46. imperfect. dicentem, omnis iuſtus eſt ſacerdos. habetur cap. multi.40.d.quia ſecundum etymologiam dat ſacra i. merita ſua, & orationes. o Chryſ.ho.3. in.2. Corin.Leo ſup. Aug.2.quæſt.euang.q.40. Taper.a. 17.quia iuſti in magno pretio habentur apud Deū vt reges & ſacerdotes ſolēt haberi apud homines. p Hæc eſt.2.expoſitio, quod in ſola Chriſti eccleſia, & non alias, ſit verū ſacerdotiū externū. Pigh. controuerſ.11.cum Auguſt.20.ciui.c. 10. Robert. ſup.œcum.Apoc.5.& chriſtiani per ſacerdotes offerunt, & participant de communione altaris. vel 3.quia tota eccleſia ratione Chriſti capitis, qui dicitur rex & ſacerdos, & iuſti tanquam membra viua illius, offerunt ſacrificium per Chriſtum caput. Auguſt.20.ciuita.cap.10.Hierony.dialog.contra Lucifer.conc.Colonienſ.Hoſi.inſtitut.cap. 53. & citat œcum.Didym.Beda.Baſil. ſerm.2. de baptiſm. cap. 8. Raban. de ſacramento altar. cap. 24. q conci.Florent.Later.ſub Innoc.3.cap.1.habe-

ſente.93.d.Soto.d.13.quæſt.1.3.Ledeſ.quæſt. 23. 3.Alexand.quæſt.50.m.3.Palud diſt.13.art.4.ſummiſtæ.Anto.3.part.tit.24.cap.12.§.4.Sylu.euchariſt.3.§.4. Armi.§.5.Caietan.verb.communio.Tabien.communicare.§.52.Aſten.libr.4.tit.13. Bellarm.lib.de ordine, cap.6.ex conc. Nicen. can. 14. s D.Thom.ſup.& add.quæſt.37.5.ad.5. alij ſup. Durand.diſt.13.quæſt.4.cap.Diaconos.93.diſt. ex Gelaſ PP.epiſt. 1. ad. epiſcopos Lucaniæ. cap. 10. concil.Laodicen.cap.25.habetur, cap. non oportet 93.diſt.&.cap.præſente, ex concil.Carthag. 4. cap. 38. t ſic B.Laurent.Diacon. miniſtrabat calicem ſanguinis, vt ait Ambroſ.1.offic. cap. 41. D. Thom.quæſt.82.3.Alexand.quæſt.50.m.3.ſummiſtæ ſup.concil.Carthag.4.cap.36.Toletan.11.cap. 11.Chryſoſt.epiſt.ad Inno.& refert Nicepho. lib. 17.hiſto.cap.19. u refert Durand. diſtinct.13. quæſt.4.vide Cyprian.ſerm.5. de lapſis, diaconus miniſtrabat ſanguinem populo. x idem aduertit Hieronym. in Titum. 3. Bellarm. de ordine. cap. 6. atque ita diacono tribuit prædicare, Gregor.lib.4.epiſto.88.& olim Archidiaconus reconciliabat publice pœnitentes. i. abſoluebat ab excommunicatione, & publica pœnitentia, ait Cyprian. epiſto. 17. quod tamen abrogauit Nectarius epiſcopus Conſtantinopolita.intra.libr. 1. de pœnitenti. y Clemens lib.3.conſt.apoſtol.cap. 11.& bene Ledeſ.1. part.quæſt. 8.art.4. dub.3.D. Thom. q. 67. artic. 1. c. diaconus.93. diſt.c.conſtat. de conſecrat. diſt. 4. Soto. diſtin. 4. artic.1. Ledeſm. & ita non poteſt diaconus baptizare, niſi in neceſsitate. z Caietan. quæſt. 67. 1. ait ex commiſsione epiſcopi vel presbyteri, citra neceſsitatem, ſaltem olim in primitiua eccleſia baptizaſſe diaconos cum ſolennit.Soto dicit probabile, propter penuriam ſacerdotum: idem ſignificat Bellarm. 1.de ſacram.cap.24. nam in ordinatione diaconi datur, vt poſsit baptizare: & ita abſolute dicunt Tertul.lib.de bap.Hieron.lib.contr. Lucif.

At reuera nunquam baptizauit ſolenniter. a Soto d.4.q.1.ar.3.col.4.&.d.18.q.4 ar 1.col. 8.Palud. d.5.q.2.art.1.conc.2.Syl.bapt.3.§.1.Angel. bapt. 5.Tabien bapt.6.in princ.Maiolus de irregul.libr. 3.ca.13.Nau.ca.22.nu.7.c.27.nu.242. per cap.1. vbi Abb. de

14.ſeſſ.23.c.4.can.4.ref.c.15. g Trid.ſeſſ.7.de confir.cano.3.ſeſſ.23.c.4.can.7.Conſtant.ſeſſ.8.error.28.Hiſpalen.2.ca.7. Innoc. I. epiſt. ad Eugubin.c.3.Leo epiſt.66.Aug.q.42. noui teſtamen. & alias; apud Torren.3.cōfeſſ.cap.5.§.5.Bellar.de cōfir. cap. 12.

a baptizans ſit irregul. a quia ſic conficit ſacramentum, quod ex officio pertinet ad ſacerdotem.& nullo modo poteſt miniſtrare extremam vn- b ctionem: b quia Iacobi.5. pertinet ad presbyteros.nec poteſt cum hoſtia per ſacerdotem conſecrata offerre aut perficere ſacrificium miſſæ, c ſi ſacerdos deficiat: quia ſolis ſacerdotibus in conſecratione datur poteſtas offerendi, quæ ſimul eſt cum poteſtate conſecrandi.

5 Euchariſtiam legitur angelus d miniſtraſſe, d & per hoc non conficit ſacramentum. nec poteſt illud e conficere. e reliqua ſacraméta quæ in vſu conſiſtunt, ſolus miniſtrare poteſt qui & conficere.vt pœnitentiæ, f & extremæ vnctionis ſolus ſacerdos: confirmationis, g & ordinis ſacri miniſter ordinarius eſt epiſcopus. Sed papa ex plenitudine poteſtatis vrgente neceſsitate legitur h commiſiſſe presbyteris h vt liniāt chriſmate per epiſcopum cōſecrato & forma prolata confirmēt. Abbates benedicti, Chorepiſcopi, & Cardinales non epiſcopi ſi ſacerdotes ſint, à iure habent conferre ordines minores. i Subdiaconatum vero nō niſi k ex commiſsione Papæ, k vt olim Chorepiſcopus, qui nō erat niſi ſacerdos epiſcopi vicarius. l

6 Baptiſmum propter illius ſummam neceſsitatem conceſsit Chriſtus conferri ab homine viro aut fœmina, vt dicetur lib.de bapt. ca.28.ſi modo vſu arbitrij potēs ſit. Vere baptizat etiam infidelis, ſup.c.13.aut hæreticus: m ſi ſeruet ex intētione formā & materiā: nec baptiſmus ab illo dat', etiā illicite extra neceſsitatē, eſt iterādus. Olim tā in circūciſione & ſacramēto legis naturæ neceſſaria erat fides miniſtri, vt c.15.dict.eſt.

7 Matrimonij qui adhuc manet contractus naturalis, miniſtri ſunt ipſi contrahentes laici: & qui poſterius explicat conſenſum, ac ſubinde formam, hic alteri etiam abſenti & ſibi ipſi ſacramentum, & gratiā confert: ſicut & ſacerdos celebrans qui ſeipſum communicat; & Chriſtus id tantum euchariſtiæ ſacramentum n ſumpſit, n & ſibi miniſtrauit: o in reliquis ſacramentis nemo poteſt, Chriſti inſtitutione vetante, ſibi miniſtrare confirmationem abſolutionem, vnctionem. nemo à ſeipſo clarificatur Heb.5.vt Pontifex fiat p aut ſacerdos: ſed diuerſus eſt miniſter q cōiūgés materiā formę applicat al

cler. non ordin. miniſtran. b D. Tho.add.q. 31.ar. 2.Soto.d. 23. q. 2.ar.1.& cōmu.Nau.ca. 22. nu. 12. Ledeſ.q.33 Palud. q. 2. Ekius to.4. hom.55.Couar.c. Alma 2.p.§.2.nu. 7. & de fide Trid.ſeſſ.14 de vnct.can. 4.ca. quæſiuit.de verb. ſignific.cap. vni de ſacra vnctio.Bellarm. lib.de vnct. cap.9. Vvald.2. ſacramentorū ca. penult. Ianſen. cap. 55.Marc.6. qui explicāt Innocen. 1. epiſt.1.c. 8. dicentē, laicos in ſua ac ſuorū neceſ

h Conc. Floren. pbat ex Greg.lib.3. epiſt. 26.ca. peruenit.95 d.vbi. gloſſ. D.Th.q.72 ar.11.Ledeſ. Soto. & retractās Coua.1.Var.c. 10.nu. 6.in vlt. editio. Bellar. ſup. i c.quoniā 69. diſt. D. Th. add. q. 38. 1. DD. cū Mag. d. 25.Soto. q. 1.a. 1. & d. 7.art.11.ſi. Syl.ordo.3. Couar. ſup. Taper.a.12. k ſic iure ordinario ſubdiaconatus conferebat à Chorepiſ. dū nō numerabat inter ordi.ſacros, nec habebat annexū votū cōtinent.

ſitate, vti poſſe oleo ſancto.1. vocando ſacerdotem qui vngat. c morem oppoſitum abrogat conc. Nicen.can.14.c.peruenit.93.d.Cartha.4.c.4.Carthag.6.c.9.Trid.ſeſſ.22.c.1.can. 2. colligitur ſeſſ. 23.can.1.Epiph.lib.3.hęr.79.Caniſi.lib.5.Marial. c.16.citat.D.Antiochum.hom.123. de ordine Democar.lib.1.de ſacrif.c.6.quamuis concil. Ancir.c. 2.Arelat.1.c.15.aiunt diaconum offerre panem & calicem: nempe ſacerdoti, vt ille offerat.amplius tamen intendunt, quod Arelat.vetat, ſicut & Nicen. d refert Alex.4.p.q.50.m. 3. vt patet ex hiſtoria B.Onufri.& Sozom.6.hiſt.ca.29. brachiū angelicum miniſtrabat euchariſtiam.B.Marco eremitę.& de alijs referunt hiſtorici. de B. Cathar. de Senis. Ant.3.p.hiſt.tit.23.ca.14.§.8. e de quo miratur Chryſo.li.3.de ſacerd.Guillel.epiſcopus Lugdu. in ſumm. vitior.p. 4. Iacob. ianuenſis in hiſto. Lombard.Thom.Campen.lib. de ſacramento alta. Laurent.Iuſtinian.lib.de triumphali agone Chriſti c.4.Alex.q.35.m. 1. f Trid.ſeſſ.14.ca.6.can.9. & DD.colligunt Ioan. 20. ſolis Apoſtolis vt ſunt ſacerdotes, dedit Chriſtus poteſtatem abſoluendi, vt explicat Trid.ſeſſ.14.ca.1.can.3.10.ſeſſ.6. cap.

cōc Anciran.c.13.ſed clarius Antioch.c.10.Hiſpalē.2.c.7.Leo.PP.ſignif.epiſt 86.habetur.ca.quāuis 68.d. l cōc.Neoceſ.c.13.&bene Regien.c.3.Turria.ſup.cōc.Nice.ex Arabico.can.54.Iſid.2. offi.c. 6.Ant.3.p.ti.21.c.2.Ayala de tradit.p.6.cōſid.4.d ord. quos chorepos reijcit Dam.PP.epiſ.4.ad Proſper.epiſcop.c.chorepiſc.68.d.quāuis Bella.de ord. c.7.fin.& li.de clericis putet quoſdā chorepos fuiſſe vere epos. m Tri.ſeſ.7.de bap.can.14. n D. Th.q.84.7.ad.4. o D.Th.q.81.1.Sot.d.12.q.2.1. Ledeſ.q.29.Hier.epiſ.ad Edibiā.q.2.c. nec Moſes. d cōſe.d.2.Chryſ.ho.88.in Mat.Iſich. in Leuit. 8. glo.in Ruth.3.Emiſſ.ho.de euch.pbat Luc.22.hoc paſcha mādu care vobiſcū, idē ex Mat.26.nō bibam colligūt Chryſ.Theop.Euth.Can li.12.de loc.c.13. cōt.epm Bitōtin.Clictou.2. antiluth.c.21. Gabr.in Can.lec.37.cōmu.cū Mag.d.11.vbi Rich.d.4.q.1. Carth.q.4.vbi refert ſe ad.d.9.q.1.ſi.Bon.a.9.a.1. q.4.Albe.d.12.a.15.dicit tuti'.Alex.q.44.m.2. & plane collig.ex Dion.c.3.eccl.Hier.p.3.Chrs Iudā q ſecū nō pie ſacra pceperat, ſeparauit.oppoſ. dicere eſſet ſaltē temerariū.licet qdā dicāt nō reperiri tā expreſſum in ſcriptura. p eſt certum de fide, vt in

q ſingulis ſacramentis probatur. [q] D. Thom. quæſt.66.5.ad.4.Soto.diſt 3.Ledeſ.quæſt.7.& probant Matth. vltim. baptizantes eos, nempe alios.
r [r] aduertit Auguſt. in illud Ioann. 21. alius cinget te.
s [s] D.Thom.quæſt.68.art.5.Soto. diſtin. 4.art.5.Ledeſ.q.9.

teri ſacramentũ,&vt nemo ſeipſum generat,ita regeneratione ſpirituali. nemo ſe baptizat. [q] nec Chriſtus à ſe ſed à Ioanne baptizari voluit Matth.3.ſicut baptiſmum ſanguinis & mortem non poteſt quiſquam ſibi licite inferre. [r] poſſunt tamen duo ſe inuicem baptizare. [s] De quodam tamen iudeo qui ſe ignoranter baptizauit, [t] ait Innoc. PP. III.ſaluatum,nõ propter ſacramentum fidei, ſed propter fidem ſacramenti.i.per contritionem, & fidem viuam cum voto baptiſmi.

8 Baptiſmum ex officio & ſolenniter iure diuino conferre non poteſt niſi ſacerdos qui ad ſacramenta facienda ſpecialiter conſecratur. [u] alioquin clericus etiam tantum tonſuratus vel diaconus ſolenniter baptizans fit irregularis, vt. §.4. dictum eſt. quia miniſtrat in ordine, quem non habet. In matrimonio parochus ſacerdos aſsiſtere debet ex officio: & videtur eſſe miniſter ſacramentum perficiens, dum contrahentes ſe referunt ad intentionem parochi, [x] qui explorato vtriuſque conſenſu ait, ego vos cõiungo. alias miniſtri ſunt ipſi contrahentes, vt lib.de matrim.cap.1.dicetur:præſente tamen parocho etiam non dum ſacris initiato: qui miniſtri verbis ſignis,aut etiam verecunda taciturnitate [y] conſenſus ſuos explicant, reſpondente alio.ſed in foro exteriori, [z] ſic tacens non cenſetur conſenſiſſe, niſi parens aut tutor pro tacente reſpondeat.

t [t] cap. debitum. de baptiſmo.& tamen Abulẽ. ait quod olim licebat Iudæo ſe circundere. ſup. cap. 6. §.12.fin.

u [u] Auguſt. 2.contra epiſto. Parmen.ca. 13.

x [x] ſed Cano. li. 8.de loc.ca. 1. & releꝢ. de ſacramentis contẽdit nõ eſſe ſacramentum ſed cõtractum, ſi ſacerdos tãquam miniſter non adhibeatfor mam.

y [y] D.Thom. addit.quęſt. 45. 2.ad.3 &.c.1.§.fin. de deſponſ. impuber. in 6. Richard. diſtinct.27. art.1. quæſtio.3.ad.2. Palud.quęſtio.2.artic. 3.Couar. 2. part. ſpon. cap.3. §. 6. num. 5. fin. cap.4. num. 4. & citat multos. Nauar.cap.22. nume. 21. Anton.3.part.tit.1.cap.19.§.1.Sylu.matrim. 2.§. 7.ſpecul.coniug.1.p.art.5.maxime ſi pro puella tacente ex verecundia,reſpondeat parens aut tutor: qui pro ſuo impubere poteſt ſponſalia contrahere.

z [z] Sic limitandi ſunt Magiſt. diſtinct. 29. cap. 2. dum exemplum adhibet de patre. D.Th. Palud.& ſentit Richar. Cou.cap.4.nu.4.cum alijs.

CAP. XXVII.

Miniſtro quæ præcepta ſint impoſita.

CAP. XXVII.

a COlligitur [a] ex Act.2.& habetur.c.proprie. verb. tria millia.de conſec.diſt. 4. vbi gloſſ. quam commendant Doct.cap.1.de bapt. vbi Hoſt. Ioã.and.vterq; col.2.Tiraq.retract.tit.1.§.1.gloſ. 21.nu. 18. D. Thom. 3.p. q. 66. 7.Soto.diſt. 3. Ledeſ.1. p.q.7. DD. d.3. Dur.q. 3. Palud. q. 2.a.3.Rich. Gab.q.1.Alex. 4. p. q. 16.Eki. to. 4.ho.55.Victor. §. 17. Syl. bapt.3. §.7. Scot.d. 6.q.2.Marſilius.q.4.a. 3. vt pater aliquando vno cõgreſſu generat pluresfilios, ita poſſunt regenerari: & plures vno verbo ſuſcitantur.

§.1.Vnus poteſt miniſtrare ſimul multis.

2 Sed præceptum eſt.1.ne communiter multi ſimul miniſtrent vnum ſacram.

3 Deinde vt habeat iuriſdictionem in eos quibus miniſtrat.

4 Sic habet Archiepiſcopus etiam in ſubditos ſuffraganeorum, dum eos viſitat.

5 Tenetur paſtor etiam extra tempus præcepti miniſtrare petentibus.

6 Tenetur ſcire quæ neceſſaria ſunt in ſacram.

7 An liceat vti dubia forma, vel materia.

8 In dubijs præſertim circa medium neceſſarium, ſequatur quod certius eſt.

AD vnitatem ſacramenti non requiritur vnitas miniſtri: diſtinguuntur tamẽ numero ſacramẽta ex ſubiectis: vt vna collatio actiua ſacramẽti ad multos ſimul protẽdi poteſt: [a] vt ſi vna aſperſione abluat multos dicens, ego vos baptizo: ſic epiſcopus aut presbyter ſi durante conſignatione vnctionis dicat:ego vos confirmo, aut, indulgeat vobis dominus. & ſic ordinans, accipite poteſtatẽ (vt Ioann. 20. Chriſtus dixit: & Luc. 22. hoc facite) qui ſucceſsiue tangunt vaſa: aut in procella maris aut tempore peſtis ſi confeſſarius audiens multorum ſimul peccata dicat, ego vos abſoluo. [b] ſic ſępe vnus conſecrat ſimul multas hoſtias pro communicaturis. olim dum Patribus licuit pluralitas vxorum potuit vnus duabus dicere, ego vos duco: [c]

b [b] Turrecrema. cap. quanuis. de pœnitentia diſt. 1. Angel. confeſſio.1.§. 18. Syl. confeſ. 1. num.23. Tabie. confeſsio.2.nu. 32.Soto. d. 18.quæſt.2. art. 5. Medi.C.de con feſſ. quæſt. 19. fol. 63. Nauar. cap. 8.nu. 13. F Alex. Summa. cap. 11. ſed Scot. negat eam eſſe confeſsionem ſacramentalem:& Angel.damnat. At falſo:nam quod ſit ſecreta & auricularia,nõ eſt de eſſentia confeſsionis,Nauar.c.2.nu. 5. & conc. Trid.ſeſſ.14.ca.5.Richar.d.17.art.3. q.8. Soto.d. 18.q.1.1.q.2.6.Palac.d. 17. q. 5. & ita ſe explicat Caie.opuſ.ad articulos ſibi impoſitos.a.5. quanuis Cathar.li.5.cont.Caie.aliter ei imponat.Sixt.li.6. bibliot.c.219.ſic quidã aiunt Nectarium abrogaſſe Conſtantinop.confeſsionẽ,quatenus olim fiebat publicè, de quo infra.lib. 1. de pœnitentia.

c [c] Palud.ſup.

d [d] D.Tho.q.82.2.Inno.lib.4. de offic. miſſ.ca.25.Doct.d.13.Rich.a.2.q.1. Palud.q.4. a. 1.Capreo.Syl.euchar.2.§.3.cum Roſel. Tabie.euchariſt.2.§.2.Alex. q.33. m. 8. quamuis Duran.q. 3. audacius damnet eã conſuetudinem, Alber. Angel. euchar.2.§.3. & ſupplem. aiunt periculum eſſe vt omnes referant intẽtionem ad inſtans quo vltimus finierit, & negant fieri conſecrationem,ſed monet Caieta. & Soto expedire vt habeant intẽtionẽ in genere faciendi.quod facit eccleſia, & Chriſtus inſtituit.ſed ſane Diuus Tho. Caiet. Tabie.dicũt referri omnium intentionem ad inſtans quo principalis finit,nempe epiſcop. hic enim finita prolatione ſua oſtendit adorandam hoſtiam, vt in abſolutione additur in nomine Patris, &cæt. & calix conſecratur per omnia verba:quamuis quædam priora ſufficerent,ſecundum quoſd.

2 Ex præcepto eccleſiæ miniſter debet eſſe vnus:dũ tamen multi ſacerdotio initiantur,hi ex eccleſię cõſuetudine cũ epiſcopo ordinãte ſimul conſecrant eandẽ hoſtiã & calicem,ſi verba eodẽ inſtanti finiant.[d] aut dum conſecratur epiſcopus,qui ſimul cũ epiſcopo conſecrante celebrat, & conſecrat vtranq; ſpeciem, de eadẽ hoſtia & calice participat. in quo ille eſt præcipuus miniſter vnus,qui tanquã dux præit & alios cõſecrat: alij per accidẽs concurrũt, licet de facto ſint ſimilitercõſecrãtes & coofferẽtes ſacrificium illud vnũ, & per illos Chrs qui eſt principalis cõſecrans & offerẽs agit,tanquã per inſtrumẽta quæ reputãtur moraliter vnũ. Interdum fieri poteſt vt plures vere vnũ baptizent,& vnus formaliter eſt baptiſmus: [e] vt ſi quilibet cũ intẽtione indepẽdente dicat:ego te baptizo:&abluat eãdẽ aut diuerſam eiuſdem hominis partem [f] at ſi alter prius finiat verba, ſolus baptizat: [g] quod ſi pergat.2.finire,videtur rebaptizare: [h] ſed non rebaptizat,quia ſuper iam baptizatum non profert integram formam,ſed finem illius.At ſi duo dicant,nos te baptizamus:non videtur adeſſe requiſita intẽtio cum falſa ſit forma. [i] certius eſt nõ fieri ſacram.ſi vnus abluat, qui mutus eſt:alter proferat verba formæ qui truncatus eſt manibus. [k] In extrema vnctione ſingulare eſt vt multi ſimul presbyteri vngere poſsint,ſinguli ſingulos ſenſus: & ex omnibus fiat vnum ſacramen. [l] multi epiſcopi aſsiſtunt in alterius epiſcopi conſecratione, niſi Pont. diſpenſet.quare irrita dicitur conſecratio illius epiſcopi.ca.quorundam 23.d.cui affuit vnus tantum epiſcopus cum altero ſacerdote. [m] ſi contingat vt duo ſimul eiuſdem cõfeſſionem audiant,vnus vir doctus qui peccata diſcernat, alter qui iuriſdictionẽ habet,vnus eſt qui abſoluit:[n] ſed vix id faciendum eſt ob reuerentiam ſigilli.

3 Præter poteſtatem ordinis requiritur de neceſsitate ſacramenti confeſsionis iure diuino iuriſdictio in pœnitentem per cenſuram non impedita: [o] eaque in omnia peccata illius, vt directe abſoluatur. [p] In miniſtratione aliorum ſacramentorum iuriſdictio vt ſtatim dicetur, non eſt de neceſsitate ſacramenti, ſed præceptũ eſt vt ſacramenta quæ ſunt animarum medicinæ conferat ſolus animarum paſtor:vt ad baptiſmum quo homo fit membrum eccleſiæ, & ſubiaceteius iuriſdictioni, ſolus paſtor licite extra periculum mortis admittit,ſicut oues ad caulã: & eas paſcat vitali cibo euchariſtiæ.ſimiliter & ad extremã vnctionem, [q] vt paſtor in paſcua cœleſtia oues tranſmittat: ad ordines ſolus epiſcopus proprius [r] præuio diligenti examine.

e [e] Tandem Caiet.q.67.6.Soto.d.3.a.4.Ledeſ.q.8.recent. bitum.de bapt.recent.Ledeſ.q.7.Vict.§. 17. videtur & Sot.Syl.bapt.3.§.7.& prob.ſi alter prius finiatverba:quia aut hic ſolus baptizat, & cõſequenter alius non concurrit,aut non baptizat,& ſic forma vtroque modo eſt falſa.ſed quia ſenſus eſſe poteſt, ego te baptizo, & iſte te baptizat:quidam aiunt valere baptiſm: Dur.diſt 3. q.3.Bon.Palud.q.2.a.3. vt. Richar. Caiet.Marſil.q. 4. a.4. dub.11.Roſell. [k] D. Tho. q.67. 6.ad3.Scot. Richar. Gabr. Victor. Sot. Ledeſ. communis Theol.& canoniſt. Pan. Hoſti.c. debitũ de baptiſmo. At oppoſitũ eſſe probabile declinat Caiet.Marſil.q.4.ar.3. dub.11.dubitat Palud. Gloſſ.c.quorũdam. 23. d.

l [l] Recent.Taper. ar. 12. quia Iacob.5.dicit in plurali,inducat presbyteros.

Quanuis materialiter ſint plures miniſtri, ablutiones,& locutiones ſatis enim eſt vnam eſſe paſsionem in vno ſubiecto, & produci vnum characterẽ, & gratiam. Tabie.bapt.6.§.2.

f [f] D. Tho.q.67. 6.Doct.ſup.

g [g] D.Thom.ſup.&.q.82.2.ad.2. & alij Doct.

h [h] D.Tho.q.67.6. ſed reuera non eſt rebaptizans,nec irregul.vt qui conſecrant cum epiſcopo,non cenſentur reconſecrare hoſtiam,qui poſtea finiunt verba: quia non repetunt omnia poſt hoſtiam conſecratam.

i [i] D.Th.q.67.6.q.66. 5. ad.4.d.6.q.2.1.1.ad.3.d.3.q.1.2.2.ad.2. Alexã.q. 16.m.7.Gab.d.3.q.1.cõc.6.Scot.Ang.Tabie.bapt. 6.§.1. Eki.to.4.hom.55,Abb.poſt.Hoſt.in.cap.debitum.de bapt.

m [m] Caiet.q. 67.6.fin.& adhibet aliam ſolutionem:de qua Soto cõfuſe.

n [n] at ſi epiſcopus audiuit ſolos caſus reſeruatos, & parochus audiuit integram confeſsionẽ, fieri poſſet ex cõſenſu pœnitẽtis,vt vterq; eodem pũcto directe & per ſe abſoluat à peccatis,quę audiuit:& ex vtraq; abſolutione fiet vnũ ſacram. Palu. Nau.de pœnit.

o [o] Trid.ſeſ.14.c.7.de quib.li.1.de pœnit.

p [p] At quãdo inferior audit ſimul reſeruata, & abſente ſupiore abſoluit;nõ eſt directa abſolutio à reſeruatis,ſed cũ onere,vt ſe pręſentet ſupiori abſoluẽdus.

q [q] quare regularis ſine priuilegio miniſtrãs euchar.aut extre. vnctio.clerico,ſęculari, aut laico(niſi pręſumat interptatiuã licẽtiã abſentis parochi,ppt piculũ mortis)fit excõmunicat⁹,Clem. 1.de priuil.Caie.verb.excom.c.64.Naũa.c.27.nu. 101.

r [r] Triden.ſeſ.23.ref.c.8.& alijs.epiſcopus vero alienum ordinans fit ſuſpenſus per annum,

Trident.cap.8.confirmat.cap.eos.de tempo.ord.in 6.vbi additur, quod ſi ea ſuſpenſio fuerit manifeſta, nempe euidentia facti, poſſent ſubditi ſine eius licentia à vicino epiſcopo ordinari. Sylu. ord. 3.§. 8.irregu.§.9. Arm.§.80.ſi.Maiol.de irregul. lib.4. cap.2. num. 6.cap.5.nu. 3.cum gloſ. dict.ca. eos. verſ. aliter. vbi addit Domini. n. 14. ſi modo qui petit ordinari ſit iá clericus, & afferat teſtimonium de ſuſpenſione ſui epiſcopi: vt in eo puniatur epiſcopus, in quo deliquit.

cap.fin.ſolum concedit audire illorum confeſſiones. z Doct. cit. infra. cap. 30. lit. O. negant opera addere voluntati efficaci, nouum meriti gradum apud Deum: quia Deus non tam reſpicit opus & quantū quam intentionem, & ex quanto. D.Tho. 1.2.quæſt. 19.8. ad.1. cum gloſſ. & Ambroſ. 1. offic.cap. 30. lib.3.in Luc. Greg. 28.moral.c. 13.Aug. in Pſal. 61.epiſto.49. q.4. ſerm.59.de tempore. & alias. Pauli. epiſto.4. ad Seuerū.Hilar. in Pſal. 118. Bern. epiſt.69. li. de gratia & libe. arbit. libr. de diſpen.& præcept. Baſil. homil. 28. in Pſ. Chryſoſto. hom. 26. imperf. hom.26. & 46. Matth. Alger. 2. de eucharift. cap. 7. Clem.Alex. li. 4.Strom. Ionas epiſcopus libr. 3. de cultu imag. Hug. libr. 2. ſacra. p. 14. cap.6. Petr. dunicen. de vene. ſanct. Bon. lib.5. compend. Theol. cap.

4 In cōfirmatione epiſcopus prohibetur chriſma conficere in diœceſi aliena: s nec deberet confirmare alienos in aliena diœceſi ſine conſenſu ſaltem interpretatiuo proprij, t ſed ſic confirmans non fit vllo iure ſuſpenſus; u nec vero epiſcopus comprehenditur ſub generali aliorum ſuſpēſione. x Archiepiſcopus dum iure concedente viſitat ſuffraganeorum diœceſes habet à iure vt illorum qui ſuffraganeis ſubduntur peccata & reſeruata & cenſuras tāquam ordinarius, y abſoluat. Sed nullo iure conceditur vt eos confirmet, niſi forte ex proprij epiſcopi ratihabitione. In matrimonio pręſentia parochi aut eius ſacerdotis qui illius vicem tenet requiritur per Conc.Trid.ſeſſ.24. ref. c.1. vt valeat contractus & fiat ſacramentum.

5 Curet paſtor inducere & hortari ſubditos ad exercitationē bonorum operum etiā externorum: quia habent maiorem vim impetrādi. & martyriū ex Dei priuilegio confert ex operato gradū gratiæ, præter meritū voluntatis efficacis. z & vberiorem conferunt ſacramēta. Paſtor ex officio & caritate tenetur ouibus ſuis miniſtrare ſacramēta opportuna, & tanquam pater filijs prouidere: nec ſine cauſa contentus ſit vt in articulo mortis ægrotus adoret allatam euchariſtiā, ſed curet vt reipſa ſacramentaliter ſumat propter præceptū, & vim fructumq; illius, quo de attrito fit interdum contritus: ſic enim primus eccleſiæ paſtor Petrus de caritate ter interrogatur à Chriſto. tenetur interdum miniſtrare ſacramentum pœnitentiæ, & euchariſtiæ extra tempus præcepti, & parochus vnctionem & matrimonium: epiſcopus vero confirmationem & ordines tenetur certis perſonis temporibuſque miniſtrare, & paſcere ſacramentis: quamuis ſubditi nullo præcepto ad horum quædam recipienda cogantur, vt cap. 4. dictum eſt.

6 Tenetur miniſter ſcire neceſſaria officio, vt dicetur lib. 3. de pœnitentia. cap. 26. vt quæ ſit debita materia, forma & intentio miniſtrandi ſacramenta: ne quid mutet ad ſubſtantiam pertinens, nec introducat perniciosum ritum, ſed ſeruet receptos ritus eccleſiæ. a ſciatque ſi quid per inaduertentiam omiſit, quomodo ſupplendum ſit, pręſertim in baptiſmo & ordinatione ſacerdotis & celebratione miſſæ, ſup. cap. 24.

7 Peccat mor. qui dubia forma minus probabili vtitur, ſup. cap. 9. præſertim in neceſſario baptiſmo ſi dicat, in nomine Chriſti, vel genitoris, & cæt. ob periculum faciendi irritum ſacramentum: & quia eſt contra receptum eccleſiæ vſum. In materia vero dubia interdum licet, & ſubeſt cauſa: vt ſi non eſſet aqua certa pro puero moriente, quia neceſſitas dat ius, & excuſat à periculo irreuerentiæ: ſic confeſſarius expoſitus poteſt abſoluere eum quem opinione probabili reputat ſibi ſubditum: b & pœnitens ex cauſa poteſt reticere peccatum aut circunſtantiam: & cum attritione nota

s cap. interdicimus. 16.quæſt. 1.

t Paluda. d. 7. quæſt. 4. artic. 3. Syl. confirmatio. §. 5. Armil. §. 3.

u ſic Theolog. & iuriſper. conſulti. nec oppoſitum ſentit Paluda. dicens quod non deberet confirmare: nempe ex decentia, & colligit ex ſumma Sylu. confirmare vero non pertinet ad Pōtificalia, quæ prohibentur in diœceſi aliena, à Conc. Trident. ſeſſ. 6.cap. 5. Antioch.cap.13. ſed Pontificalia dicuntur, quæ celebrantur cum omnibus ornamentis Pontifical. gloſſ.fin.cap.tranſmiſſa.de electione & gloſſ.in caſu cap. Apoſtolicæ, de priuil. in 6. vt celebrare ordines, aut miſſam cum ornamentis Pontifical. aut chriſma conficere: & ſimilia.

x ca.periculoſum.de ſent.excommu.in 6. Nauar. cap. 27. num.161.

y Bonif cap.fin.de cenſ.lib.6.Sot.d. 18.quæſt.4.2.col.2.Syl.confeſſor.1.§. 1. at nullo iure conceditur Metropolitano viſitanti, vt alienos confirmet. Paludan. Syl. Armil. ſup. quia dic.

15. Maximus centur. 2. cap. 3. centur. 3.cap.48. item voluntatem efficacem martyrij æquant. martyrio. Alexand.4.part. quæſt.22.m.5. Bon. 4. diſt.3.art.1.quæſt.1.Gregor.2.diſt.42.quæſt.vnic. ad.3.ibi.Capreo. ad. 1. contra.4. conc. Hiſpalenſ. ad. 3.

a ſup.c.11.Trid.ſeſ.7.de ſacra.can.vlti. At baptizans in forma Græcorum ſine ſcandalo, aut vulgari lingua, non videtur. M. Paluda. diſt. 3.quæſt.1.artic.3.Soto.diſtinct. 1. quæſt.1. art. 8. ad fin.

b opinio probabilis in praxi concedit ex præſumpta eccleſię licētia, iuriſdictionem parocho haberi titulum

titulum ſaltem coloratum, Naua.c.9.n.8.Syl.gr̄a. n.4. Armil.n.6.Syl. indulgen.§.5. verſi. 8. Anto. Gab.to.2.comm.lib.1.con.8.n.3.20.32. c Aug.1. de bap.c.3.Soto.d.3.q.1.a.3.ratione.1.fin.

aut extremam vnctionē datam ab hæretico. At interpretandus eſt non eſſe vtilem adulto qui peccat, Taper.a.1.Caſtro.2.de iuſt.hære. punit. c. 21.22. Couar.1.var.c.10.n.8.Bellar. aut quia hæreticus non ſeruat debitam formā eccleſiæ. Carran.in ſumma cōcil. ſuper Apoſt. can.67.Niceph.9.hiſto c.43. Clem. 6.conſtit. c. 13. ſic D. Tho. q. 82. 8. ad. 1. ait quod Grat. d. c. manus, procedit in quiſitiue: & mox.c.quod quidem, exponit ab epiſcopo hæretico non recipi ordinis executionem.

recipere abſolutionem, ſecutus Doctorum ſententiam quæ excuſat à periculo ſacrilegij, & reddit tutum ac moraliter certum, quando opinio eſt in praxi recepta, aut etiam probabilior: quanuis interdum eſſet opinio contraria in oppoſitum.

8 Sed vbi dubium probabile eſt An aliquid ſit de neceſſitate ſacramenti, curandum eſt ne ſine cauſa omittat quod certius eſt, & incerta præponat: c nam quanuis opinio interdum excuſat à culpa, nunquā tamen ſupplet id quod Chriſtus voluit eſſe de neceſſitate ſacramenti. Præter ſcientiam intellectus, miniſter tenetur præſtare ipſa voluntate & executione quæ ſunt, aut ſaniori opinione reputantur neceſſaria in ſacramentis.

CAP. XXVIII.

In miniſtro ordinato vt actiue, & valide conferat ſacram. & gratiam, non requiri bonitatem aut fidem.

§.1. *Fides miniſtri non eſt de neceſſitate ſacram. ſed valet ab hæretico datum.*

2 *Miniſter omnis concurrit actiue ad productionem gratiæ.*

3 *Patres dum id miniſtro negant, intelliguntur, hunc non eſſe cauſam principalem.*

Sacramenta valide confert miniſter, vt epiſcopus etiam abſque iuriſdictione, præterquam pœnitētię. nec impeditur, quanuis miniſter ſit iniquus, aut præciſus publica denūtiatione excōmu. vel notorius hæreticus a aut degradatus, b pōt enim vere conſecrare euchariſtiam, & miſſam celebrare ſi habeat intētionem: & confert ſacramentum extremæ vnctionis & matrimonij. Quid de baptiſmo ab hæreticis dato ſenſerit Cypr. dicetur lib. de bap.c. 28. ideo valent hæc ſacramenta, quia fides miniſtri c non eſt de neceſſitate ſacramenti. Similiter epiſcopus his malis infectus confert verum ſacramentum confirmationis & ordinis. Sed ab iſtis communiter ſacramenta recipere non licet: niſi baptiſmū in neceſſitate d & abſolutionem in articulo mortis: e non autem euchariſt. ab hęretico, f quia nō eſt tā neceſſitatis: ſuſpēſus vero manet qui à tali epiſcopo ordines recepit.

2 Sacerdos qui abſoluit eſt inſtrumentum remittendi peccata & conferendi gratiam. g Qui baptizat quanuis paganus ſit videtur actiue concurrere ad gratiam h quia ſe exhibet miniſtrum Chriſti, & vere dicit abluo te à peccatis, tanquam pater qui regenerat in Chriſto: & vt per modum tranſeuntis recipit vim faciendi ſacramentum, ita & faciendi gratiam ſacramēti. Sed diaconus dum in neceſſitate miniſtrat euchariſtiam ab alio conſecratam, applicat quidē homini ſacra. ſed actiuè non dicit cauſa gratiæ: vt aqua calida nō calefacit ratione formæ, ſed quia ſuſtentat & applicat extraneū calorē.

3 Dum ſcriptura aut Patres miniſtris negare videntur vim conferendi gratiam: negant tantum de principali autoritate, i vt & cap. 18. explicatū eſt: quam ſolus Deus à ſe habet. ſic Rom. 8. Deus qui iuſtificat. Matt. 9. nemo poteſt remittere peccata niſi ſolus Deus. 1.Corin.3. neq; qui plantat eſt aliquid, neq; qui rigat, nempe vt principalis cauſa.

a Trid. a ſeſ. 7. de bap. can. 4. ſeſsio.14. can. 10. Caſt. & Medices. de hæreſ. verb. poteſtas. D.Tho: add.q.38.a. 2. q. 82. 7. conc. Conſtantien.ſeſ. 8. err. 14. Bellar. 1. ſacram. c. 26. Alber.d. 13. a. 32. Alex. 4. p. q. 35. m.5. DD. d. 25. vbi Alber. Tarant. Bon. Richa. Scot. Durā. Argēt. quos ſequit Carthuſ.d. 5. q. 1.d.25.q.1. Syl.ordo.3. §.6. Soto.d. 25.q.1.a. 2. &.3. Cou.c. alma.1.p.§. 6.n.6. quod ſi quædā capita.1. q. 1. negent hæreticum, aut ſimoniacum conferre ordines, honores & gratiā, & Aug. 1.de bap.c.2. lib. 3.c.15.epiſ. 50. ad. Boniſ.fin. intelliguntur qđ adultus recipit illicite, & ſine ordinis executione. Torren.3.confeſ.c.1.§. 9.Syl.ord.3.§.6.irreg.§.7.Nau.c.27.nu.242.Direct.inquiſ.2.p.q.8.14.16.

b D.Tho.add.q.38.2. 3.p.q.82.8. Alber.d 25.a.30 Alex.m.6. Bella. ſup. c.26. quia ſacerdos rite ordinatus non poteſt fieri laicus Tri.ſeſ.23.c.4.can. 4. in quo errat Mag. d. 13.c.4.&.d.25. negans degradatum poſſe conſecrare euch.& ordinare. Grat.c.manus.1.q.1. Eraſ. præfa.in Cypri. propter id quod Cypri. lib. 1.epiſ. 12. ad Cornel. Pap. negat valere baptiſmū, euchar.

c D. Tho. q. 64. 9.&.a. 6. ad 2. Bellar. 1. ſacra. c. 26. Soto. Lede.

d D. Tho. q. 82.7. ad 2. Trid. de bapt.can. 4. Sot.d. 13.q. 1. Led.q. 23.

e Trid. ſeſ. 14.c.7.

f D. Tho. q. 82. 9. Sot. Led.

g Sentit D. Tho. q. 64. 1.ad.3.a. 3. q.84.3.&5. propendet Soto. d. 1. q.5. 1. Led. q.5.1. Chryſoſt.lib.3.de ſacerdot. Auguſt. q. 84.in Leui. quia Ioan. 20. dicitur ſacerdotib. quorum remiſeritis. vt ignis calefacit non ſolum ratione caloris, ſed formæ: quia actiue conſeruat calorem vt agat. Sebaſt.q.64.§.5.

h D.Tho.& alij cit. Sebaſt.§.6.ſi. quia Aug. tract. 1.in Ioan. ait ita baptizare laicum etiam hæreticū, ſicut pium ſacerdotem.

i Aug.3.contra Creſco.c. 11. ex illo Rom.8. Deus eſt qui iuſtificat. Marci.2. nemo poteſt remittere peccata, niſi Deus. ita explicat D.Thom.quæſt.67.5.ad.1. Bellarmin.1. ſacram.cap.24.

CAP. XXIX.

a Sup. a c.10.D.Tho.q.64.8.Soto d.1.Ledeſ.q.5.Doct.d.6.bene Scot.& Rich.Tabie.bap.6.§.5.conc.Floren.Trid.ſeſ.7.can.11.ſeſ.14.c.6. Bell.1.ſacr.c.27.
b b Hæc requiruntur, quia id eſt exercere eam actionem vt eſt ſacramẽti propria.
c c Aug.epiſ.23.lib 6.de bap. contra Dona.c.53. ſic poteſt explicari Cypri.ſerm.in cœna. Sebaſ.quæſt.64.
d d ſup.c.23.§.1.Tri.ſeſ.7.ſacra.can.12. D.Tho.q.64.5.vbi Sebaſt.§.19. Ledeſ.q.5.a.5.Soto.d.1.q.5.a.5.& 9.Doct.d.5.conc.1.Aurelian.c.14.Conſtãtien.ſeſ.8.error.14.15.Vvalden.to.1.de iuriſdict.li.2.a.3.à c 81.to.2.de ſacram.à c.1.vſq; 16.Caſtro.ſacerdot.hær 3.

CAP. XXIX.

De miniſtri intentione: & quando tenetur eſſe in gratia vt miniſtret.

§.1. *Cur requiritur intentio ſeria miniſtri: & ſup.c.12.§.6.*
2 *De præcepto eſt vt reputet ſe eſſe in gratia, ne indigne miniſtret.*
3 *Vnum peccatum eſt celebrare in peccato.*
4 *Peccator qui in neceſsitate miniſtrat baptiſmum, vel qui matrimonium, non peccat.*
5 *De excommunicato miniſtrante.*
6 *De patrino in bap. vel confirmat.*

INtentio miniſtri ſeria, & non ioсoſa eſt de neceſsitate ſacramenti, ex Chriſti inſtitutione, a vt intentione ſaltem virtuali actum exteriorem libere agat. ſinatq; in actu exercito tendere in finem principalis agentis, b vt ſit ſignum religionis, & cauſa ſalutis: ea intentione cõiungitur forma in vero ſenſu cum propria materia & miniſter, determinat ad vnũ eã ablutionẽ aut prolationem verborum, quæ de ſe eſt indifferens ad multa: de qua latius ſupra c.10. dictum eſt. Dum quidam fidem requirunt de neceſsitate ſacramenti, ſumunt fidem pro intentione fideli. c

2 Probitas & integritas vitæ in miniſtro non eſt de neceſsitate ſacramenti d poteſt enim malus dare alijs gratiam quã non habet actu: e quia agit in virtute Chriſti. Qui miniſtrat ſacramentum ex officio ad quod eſt per ſe deputatus & conſecratus (vt ſacerdos dum baptiſmum miniſtrat ſolenniter, vel alia ſacramenta) tenetur præcepto diuino curare vt ſit in gratia, f ſaltem per eam diſpoſitionem quam reputat contritionem, g vt ſancta tractet ſancte. quod præceptum videtur cõnaturale ſacramentis, quibus ea reuerentia debetur, & ad quæ digne tractanda infunditur gratia ſacerdoti, ne prophane tractet ſacra, & vt in eo opere ſe exhibeat dignum Dei miniſtrum. h

3 Qui in peccato M. miniſtrat, peccat ſimplici ſacrilegio, i quia pœnitentia non obligat propter ſe, ſed propter reuerentiam ſacramenti: nec tenetur confeſsionem præmittere, k quæ eſſet tutius remedium,

Sixt.lib.3.bibliot.c.60.&.108.Turrec.lib.1.ſum.eccleſ.c.vlt.Taper ar.1.Hoſi.inſtitu.Tabie.bap.6.§.2.Bell.1.ſacra.c.26.& hi citant Patres. De malo miniſtro euchar.D.Th.q.82.5.de miniſtro pœnitẽtię malo, D.Th.add.q.18.a.5.&.4.cõt.gẽ.c.77.nec Cyp.negauit malos miniſtros qui ſunt intra eccleſiã, miniſtrare vera ſacramenta: vt refert Aug.4.de bap.c.4.li.3.cõt.epiſt.Parm.c.2.& hanc veritatẽ ſępe probat Aug.vt tract.5.Ioã.lib.1.cõt. Petil.c.3.lib.2.c.6.& id haberi ex traditione Apoſtolica dicit.2.de bap.contra Dona c.7.alia ex Auguſt.citat Torren.3.confeſſ.c.1.§.11.&.12.& tamen Donatiſtas excludere peccatores manifeſtos refert.2.contra epiſt.Parm.c.10.& quod alij excludant etiã occultos refert.2.contra Creſcon.c 28.& de alijs ſui temporis refert Bernar.ſer.66.in Cantic. & de Albig.refert Anto.4.p.tit.11.c.7.§.5.& de Vvalden.refert.§.2.de quo D.Thom.4.cont.gen.c.37.imo Vvicleff.negat præſcitos conficere ſacramenta.damnatur in con.Conſtant.ſeſ.8.Vvald.to.2.c.14.de quo ſcribunt Optat.lib.contra Parmen.Hieron.contra Lucif. Nazian.orat.de bap.
e e Hac ratione præcipuè motus eſt Cypr. & alij, qui non diſtinguebant ſacramentum, & virtutem eius, à miniſtro: nec ab effectu ſacramenti, quem hæreticus non dat adulto ponenti obicem, refert Aug.6.de bap.c.1. ſic ſoluit D.Tho.q.64.5.ad.1. exponens eccli.34.fin. qui baptizatur à mortuo, &c. quid proficit lauatio eius. &.c.34. ab immundo quis mundabitur. Aug.1.contra Petil.c.11.& 2.cõt.Creſ.c.24.25.ſed dubitat.c.27.an aliter ſe habeat litera in Græco: vt aliter habet etiam nunc in Vulgata & Regia. vt ſenſus ſit, ei qui baptizatur à peccato mortuo, & mox iterat peccatum, quid prodeſt ablutionis remedium. Ianſe. & Raban. in eccli.34. cum Greg. lib 9.epiſt.39.in pſal.50.ſacrificium Deo.
f f D.Tho.q.64.a.6.Soto.d.1.q.5.a.6.Ledeſ.q.5.Doct.d.5.Rich.a.3.q.1.dub.2.quæſt.3.Scot.q.1.ad ſecundum Gabr. quæſt.3.de Dur.quæſt.2.Palud.q.2.ar.2.Adrian. bap.dub.vlt.Caiet.d.a.6.& in ſumm.Syl.bap.3.§.4.Gab.can.lect.2.Torren.3.confeſſ.c.1.§.12.colligitur ex Auguſt.2.contra epiſt.Parmen.à.c.5.& ex c.fin.de cohabitatione cleri.& mulier.ait ſacerdotẽ in mortali ſuſpenſum quoad ſe.Naua.& Caiet.inf.Tabie.correptio.§.4.Bellarm.1.ſacram.c.26.
g g Naua.c.22.nu.3.Caiet. verb. contritio.
h h Hæc eſt ratio D. Thom. ſed alias addit Soto & Gab. ſecus de laico baptizante, D.Thom.art.6.ad tertium, quia quanuis exhibet ſe miniſtrum, ſed per accidens, & non ex officio: vt ſtatim dicetur.
i i Eſſe ſacrilegium ait D.Thom.2.2.quæſt.99.ar.3.eſſe vero ſimplex peccatum Soto.d.17.quæſt.1.1.conc.4.ad fin. Cano. rel. de pœniten.p.4.verſ.fin. Pet. Soto titulo de pœnitentia. lect.13. Nauar.c.22.num 3. de quo peccatore Auguſt. epiſt.23.& in pſalm.31.lib.7.de baptiſmo.c.53.& ſic poteſt explicari Cyprian. ſerm. in cœna. Bellarmin. ſup.
k k Soto, Ledeſm Nauar.contra Marſil.quæſt.12.ar.1.p.5.& idem ſignificat Palud.diſt.5.quæſt.2.

ante

l ante ſolut.argum. l Trid.ſeſſ.13.c.9.& can. vlti.
m Nau.c.2.num.7. m Trid.ſeſsio.7.can.12.vt dictum eſt lit.E.
n n Aug.tract.5.in Ioan.& citat: 1.Corint.3.neque qui plantat eſt aliquid: ſed qui incrementum dat Deus.1.Corint.1.nunquid in nomine Pauli baptizati eſtis. & vt gratia gratis data in aliorũ vtilitatem datur peccatori, D.Th.1.2.q.112.a.5.vbi Fr.Med.& probat ex 1.Corin.12. ſic Ioan.11. impius Caiphas prophetauit. Matt.7.nonne in nomine tuo dęmonia eieci.nec Deus aufert poteſtatem regi impio.1.Pet.2.vt nec naturales potentias.ergo nec peccatori ſacerdoti poteſtatem miniſtrandi ſacramenta, in vtilitatem aliorum: Augu.1.cont.Creſco.c.31.circuncìſio data à Samaritano.i. hæretico valebat.& tract.5.in Ioan.bap.datus à Iuda: vt aqua ad areolas rigandas, parum refert ſi tranſeat per canalem lapideum aut argenteum: hæc Augu. nec imago aſsimilatur penicillo, ſed ideæ principalis agentis.c. ſi iuſtus.1.q.1.D.Tho.q.64.9.ad.2.Ledeſ.q.5.a.5.Gerſon. de conc. generali.f.5.lit.T.Catechiſ.Pij V.f.148.ſic peccator eſt penicillus Chriſti.
o o Hoc ſimile affert Nazian.orat.40.de bap.& Aug.3.cont.Creſcon.c.8: vt qui ſordidis manibus ſerit bonum ſemen.& lib.3.de bap.c.10.lumen ſolis non inquinatur, ſi per loca cœnoſa tranſeat.
p p D.Tho.q.82.5.Aug.3.contra Creſcon.c.6.& apud Torren.3.confeſ.c.1.§.11.c.11.§.6.Chryſ.ho.de prodit.Iudæ, Odo Abbas.lib.1.collat.c.21.Theodorus in ſuo pœnitentiali.c.41.Alex.q.35.mem.4.Doct.d.13.Soto.d.1.q.5.a.5.Adria.de eucha.q.fin.Dried.3.libert.Chriſtianæ.c.4.Caſtro ſacerdot.hær.3.Turrecrem.1.ſum.eccleſiæ.c.99.Democaris lib.3.de ſacrif.c.5.Nauar.de pœnitentia.d.6.c.1.§.ſacerdos.num.2.&.6.Direct.ſup.
q q Soto.d.1.quæſt.5.ar.6.ad.3.cum D.Thom.q.64.6.ad.3.Ledeſm.q.5.Henric.quodl.6.q.4.Syl.bap.3.§.4.Nau.c.25.n.72.quod neque ſacerdos tunc baptizans in peccato peccat: de quo tamen Durand.diſt.5.quæſt.2.anceps eſt, Palud.vero.q.2.a.2.Adria.q.3.de bapt.aiunt peccare, ſi aduertat ſuum ſtatum peccati. quod falſum eſt, quia non agit formaliter vt miniſter conſecratus. & de laico ſic miniſtrante baptiſmum, affirmant ferę omnes non peccare.
r r omnes Theolog. & excommunicatus abſoluens à peccatis fit irreg. & clericus ſimulans ſe presbyterũ, ſi abſoluat fit irregul.Nau.c.27.nu.242.ſi.ſumm. confeſ.lib.1.tit.1.c.2.cũ Geminiano.c.1.de ſent.excõm.in.6.& citat Hoſt.Speculat.Ioan.and.& alios contra Richa.d.16.a.1.q.5.
s s De peccatore miniſtrante euchariſtiã D. Thom. quæſt.82.9.Sot.diſt.13.quæſtio.1.Docto.diſt.13.vbi Palud.quæſt.1.ad fin. Ledeſm.q.23.Syl.euchar.§.4.ad fin.Peña & Recent.ſed falſo Palud.d.5.quæſt.2.conc.3.negat eſſe M. ſi communionem miniſtret morienti: quaſi tunc agat vt olim laicus miniſtrabat, quod ſi ſacerdos peccator det multis communionem, videtur vnum peccatum moraliter.

niſi dũ ſumpturus eſt euchariſtiã. l nullum enim extat præceptum diuinum aut humanum, nec morale ex natura rei, cui per eam, quam homo reputat contritionem non ſatisfaciat: nec magis obligatur miniſter quàm recipiens: hic autem ante receptionẽ ſacramenti, præter euchariſtiam, non tenetur confiteri. Defectus tamen gratiæ non tollit quin conferat verum ſacramẽtum & gratiam: m quia Chriſtus eſt Ioan. 1. qui principaliter baptizat, n & qui confert grãm per illa ſacramẽta, ſimulq; per characterem ſeu ordinem miniſtri etiam impij: vt ſigillum nõ minus imprimitur per ferreum inſtrumentum quam per aureũ: o peccator ſacerdos vere etiam celebrat ſacrificiũ miſſæ alijs fructuoſum. p

4 Sacerdos peccator in neceſsitate baptizans ſine ſolennitate non peccat: quia non agit vt miniſter ex officio ſed perinde ac laicus, q etiã ſi aduertat ſuum peccati ſtatum, aut aduertere debuiſſet: ſed dum abſoluit r à peccatis etiam occulte & in extrema neceſsitate, vel miniſtrat baptiſmum ſolenniter, aut euchariſtiam vel extremam vnctionem morienti peccat M. s niſi reputet ſe eſſe in gratia: quia hæc miniſtrare non ptõ, niſi tãquam cõſecratus ex officio: ſic diaconus in neceſſitate miniſtrat eucha. ex officio, vt miniſtrat ſacerdoti celebranti quare peccat mortaliter ſi indignus miniſtret. t At ſi laicus peccator miniſtraret vt olim legitur attuliſſe euchariſtiam u infirmo, non magis peccat, quam dũ in neceſsitate baptizat: & epiſcopus ex officio miniſtrat confirmationem & ordines etiã minores. Si quis vero laicus & peccator euchariſtiam reuerenter eleuet de terra, non peccat: x quia nihil ſacrum miniſtrat. Qui contrahunt matrimonium in peccato, in eo quod poſterius proferens eſt miniſter & cauſa gratiæ non peccat. M. quia eſt

t t Significant Doctores citat. & affirmant Recent. de diacono.
u u Refert Taper.ar.15.p.328.Caſtro.1.de hæreſ.cap.13.ad fin Euſeb.6.hiſt.cap.33.34.ex Dionyſ. Alexand. fauet.6.ſynod.can.58.at id nunquam licuit niſi ex ignorantia: vt de illo Serapione apud Euſeb.hiſt.c.33.aiunt Palu.diſt.13.quæſtione.1.art.4.Anton.epiſcopus Victonien. contra nouos Capharnaitas, ad argum.55.Garet.Centur.3.de veritate corporis Chriſti.Lindan.4.panop.cap.56.& ita prohibet concil. Remenſ. cap.2.Honor.3.cap.ſane.de celebratione miſſ.cap.peruenit.de conſecr.d.2.Tertullia.de corona milit. Soto diſtinctione decimatertia, quæſt.articul.5.Ledeſm. quæſtione vigeſimaquarta. Palud.Durand.quæſt.4.
x x Paludan. diſtinctione.5.quæſtione.2.Diuus Thom. diſtinct.24.quæſtione.1.1.3.&.5.ad quartum.Soto.diſtinctione.13.quæſtione.1.3.colum.3.Ledeſm.Gabrie.lect.2.can.Nauar.cap.25.numero.72.Angel.ordo.3.§.3.contra Adrian. de baptiſmo.quæſtione.3 par.2.ad fin.qui affert 2.Regum.6.at id contigit Ozæ in figura tantum. & ſane eſt parua actio, & non ſacra, etiam dum ſacerdos euchariſtiã transfert de vno altari in aliud, neque eſt miniſtratio ſacramenti.

y Sed

[y] Sed falſo Peña in prælect.cū Palud.d.26.& Cano lib.8.de loc.c.5.ad.3.& rel. de ſacra. negāt matrimoniū eſſe ſacramentū dū olim abſq; parocho contrahebatur: atque ita contrahentes non peccare, quia non recipiunt ſacram. in peccato. [z] Palu. d.5.q.2.Soto.d.1.q.5.a.6.& quidā Recēt. [a] Naua.c.27.nu.21.244.c.25.nu.93. [b] Victor.de excōm.§.16.de claui.§.10.Sot.d.1.q.5.a.6.cō.5.& d.22.q.1.a.4.li.9.iuſti.q.8.1.ad 1.Led.q.5.a.6.ad.2.& expreſſe Syl.confeſſor.1.§.vlt.fin.cōfeſſo.3.ante §.1.quāuis alibi loquitur ſcrupuloſe. idē omnes recent. [c] [d] Soto. & alij ſup. cit. Cano vero in prælect. monet, viros doctos timere, & ꝙ non audent extēdere cōceſſionem cōc.Conſtātien. niſi vbi ratio & obligatio vrget. [e] de ſuſceptore bap.D.Th.q.67.7. de ſuſceptore confirmationis.q.72.a.10.& dicetur ſuo loco & ſup.c.11. [f] de hac cognatione abſtulit fraternitatē cōci.Trid.ſeſ.24 ref.matr.c.2.& Pius V. prop. mot. declarationem extendit ad præterita.

laicus & non conſecratus ad illum actum: peccāt tamen M. in eo quod id ſacramentū indigne recipiunt.[y] nec peccat peccator ſacerdos qui aſſiſtit dum publicè & ſolenniter cōtrahunt[z] & adhibet benedictiones eccleſiæ: quia in eo non miniſtrat ſacramentum, nec profert formam ſed adhibet ſolennitatem tantum.

5 Excommunicatus prohibetur miniſtrare ſacramenta,[a] & qui ſuſpenſus vel interdictus eſt ab officio ordinis ſed parochus cenſura occulta ligatus vel irregularis nō peccat, ſi ſubditis petētibus ſacramenta miniſtret contritus,[b] quando non habet copiā vt prius abſoluatur à cenſura, aut diſpēſetur vt dictum eſt. c. 23. Prohibetur tamen ſe ſponte huic miniſterio ingerere: quia conc. Conſtantien. noluit ſuam indulgentiam ſuffragari ipſis excommunicatis parochis, nempe dum ſponte ſe offerunt,[c] hec alijs ſacerdotibus qui nulla officij obligatione cōpellunt.[d]

6 In baptiſmo & confirmatione præter miniſtrum eccleſiæ, iubet eligere ſuſceptorem[e] ſeu patrinū, qui puerū ex obligatione officij debeat tanquam filium ſpiritualem inſtituere in fide & bonis moribus: & cū eo filio ac ipſius parentibus vterq; parens ſpiritualis contrahit cognationem ſpiritualem,[f] quæ eſt impedimentum matrimonij.

CAP. XXX.

A miniſtro peccatore quando liceat petere ſacramenta: aut ea miniſtrare peccatoribus.

§.1. A peccatore licet petere in neceſſitate.
2 A parocho etiā extra neceſſitatē.
3 A non parocho quando liceat: & valēt, exponūtur qui negāt valere.
4 Peccatorem qualem repellere debet miniſter.
5 Sed occultos ne repellat.
6 Si ille petat copulari matrimonio, quem parochus nouit habere impedim.
7 Peccator non eſt inducendus vt cōmunicet: nec vir ſuſpectus, ad probationem.

Homo habet à Chriſto magnum ius ad remedia ſpiritualia quæ ſunt ſacramēta. quare tēpore neceſſitatis licet accipere & petere pro ſe aut pro filijs ſuis & domeſticis ſacramentū baptiſmi vel pœnitētiæ etiā à ſacerdote non parocho nec parato[a] qui habet iuriſdictionē: quāuis certo ſciat miniſtraturum in peccato. Vt in graui aut extrema vitæ aut honoris neceſſitate habet ius petendi neceſſariū mutuum, offerendo occaſionem materiāq; lucri vſurarij ei quem nouit gratis nō mutuaturū.[b] Sibi imputet qui ſponte, & ex malitia peccat: nec enim qui iure ſuo petit cenſetur inducere vt moralis cauſa ad peccatum, ſed permittere: nec peccatū proximi cū ꝓpriō detrimento etiā tēporali vitare tenetˀ, quādo proximus nō eſt in neceſſitate, ſed ſponte & ex malitia peccat: nam nec correctio fraterna obligat extra neceſſitatēm cum proprio detrimento.[c]

2 Homo habet ius ab eccleſia vt à proprio paſtore etiā peccatore exigat ſalubrium ſacramentorū paſtū, quem ille ſine peccato præſtare poteſt.[d] ſi tamen probabiliter coniectat quod ſit in peccato miniſtraturus indigne ſine contritione, aut manens in mora excommunicationis (quod tū non debet temere iudicare ſine cauſa) caritas petit vt ſi habeat aliū dignum miniſtrum, non inducat parochū non paratū.[e] At ſi alius facile non habeatur, poteſt[f] non tantū tēpore præcepti,[g] ſed alijs temporibus[h] compellere parochum putà in feſtis præcipuis & iubileo, miniſtrare ſibi ſacramētum pœnitētię & euchariſtię vtiliſſimū. vt pro vtilitate tēporali licet ab idolatra exigere iuramentum per idola,[i] & Deos, quos colit, quando inutile eſſet cogere vt iuret per verū Deū, quē ille non credit nec colit. Parochus enim ex officij obligatione cenſetur paratus conferre ſubditis ſacramenta quæ debet, vt dictum eſt: vt ſacerdos expoſitus qui omnes vocat ad confeſſionē, & offert ad altare omnibus cōmunionē, licet peccator ſit, nō cēſetur induci ab alijs, ſed potius illos inducere. nec qui huic aut parocho peccatori cooperatur dū ab eo recipit bonū ſacramentū, dicitur cooperari peccato, ſed participat in actu quatenus bonus eſt, ad quem habet ius. & qui peccatori epiſcopo dum ordines celebrat, miniſtrat ſolenniter ad altare, non participat in peccato, quia nō inducit.

3 Qui à ſacerdote non parocho, & habente iuriſdictionem ex cōmiſſione, petit vtile ſacramētum etiam extra tēpus præcepti, nō tenetur diſcutere vitā & conſciētiam illius: ſed etiā à non parato petere poteſt, quādo neſcit ipſum peccatorem indigne miniſtraturum: nec temere iudicare aut ſuſpicari debet de Chriſtiano ſacerdote, quod velit in peccato miniſtrare: niſi alias certus eſſet de concubinatu, aut alio eius vitioſo ſtatu. tunc enim tenetur ab illo peccatore non petere,[k] vt ex ordine caritatis vitet proximi ruinā & ſcandalū: ſicut & peccatorē de quo ſpes eſt, tenetur iuxta Matt.c.18. ex miſericordia & caritate corripere,[l] vt à peccato reſurgat: nec vero habet ius erga iſtum qui nec parochus eſt, nec publice paratus: & adulto qui ſic inducēs peccat, negant Patres[m] prodeſſe bap. aut aliud ſacram. in quo diſtinguere oportet verum ſacram. ab effectu illius.[n] nec illum, quē in excōmunicatione etiā occulta nouit iacere, licet inducere vt miniſtret: quia hic dum excōmunicatus exercet actum ordinis ſacri, peccat M. & fit irregularis: niſi ſit parochus qui petitus miniſtrat: nec enim ei fauet conc. Conſtantien. quia hic nec officio nec præcepto compulſus miniſtrat.

4 Paſtor quia ad reuerentiam ſacramenti curandam tenetur ex officio, tanquā diſpenſator fidelis & prudens: aduertat ne margaritas mittat in porcos. Mat.7. nec miniſtret peccatori, etiā qui paratus eſt indigne recipere. quanuis enim actus exterior non augeat malitiam actus interioris efficacis,[o] tenetur tamen iudex ex officio curare vt impediantur actus exteriores, qui Reipub. nocēt. Sic parochus negare debet communionem phrenetico qui cum reuerētia ſacramentū non capiet: & patiēti vomitum infirmo: & peccatori de cuius publico peccato manet adhuc ſcandalum,[p] donec tollatur, aut ſuſpicio de crimine purgetur. habet enim ius tuendi cultum Chriſti, & reuerentiam ſacramenti.

5 Occulto tamen peccatori ſi publice petat communionem præſertim tēpore præcepti, ideo parochus tenetur dare,[q] vt Chriſtus dedit Iudæ:[r] quia arctius eſt præceptum

CAP. XXX.

[a] Sic ex iure quod habet in extrema neceſſitate vitæ corporalis, poteſt inuito Domino capere alienum neceſſariū, & pro neceſſaria defenſione occidere inuaſorem: [b] Nau.c.14.n.27.&.n.31. lit.F.§.11.c.17.n.263.c.21.n.24.Caie.2.2.q.78.a.4.Sot.lib.6.iuſt.q.1.a.5.lib.9.q.2.a.3. fatentur Dur.in.3.d.37.q.4.Palu.Carthu.q.3.Ant.2.p.tit.1.c.9.§.14.Recen. quam rationem non aduertunt Rich.4.d.15 a.5.q.5.ad 2.Maior.q.29.Coua.c.quanuis pactū.1.p.§.1.n.10.& reg.peccatū.1.p.prin.n.5.& alij, dum negant licitū petere ſub vſuris à nō parato: quaſi inducat ad peccatū exterius cōtra iuſtitiam: vt non licet dare gladium furioſo. At his reſp. gladium nocere alteri inuito: ſed vſura non nocet, niſi petenti, & in re temporali cū iure repetēdi: & peto id qđ alter ſi velit, poſſet dare licitè abſq; vſura: nēpe mutuum. [c] Plus vrget correptio in finem vt fratrē lucretur & ſaluet. at qui vitat vnū tantū externū peccatū alterius, nō ideo eſt cauſa ſalutis. [d] Caiet.q.64.6.ad.2.collig. ex c. cum eccleſia vulterrana. de elect. nemo facit iniuriam, qui vtitur iure ſuo erga parochum: præſertim quia de ſe videtur ſemper paratus dare, cū teneatur ex officio Syl.ſuſpenſio.§.1.bapt.3.n.7.Soto.d.1.q.5.a.6.con.3.&.4.Vict.§.30.Nau.c.14.n.31.§.15.&.c.9.n.7. [e] Sic parochum non debet inducere ad celebrandam miſſam, ſi coniectat quod in peccato aut excōmunicatione eſt celebraturus, Nau.d.c.14.&.c.22.n.4.11.ſi.c.25.nu.78. ſecus de ſacramento, quod mihi vtile eſt etiam ad primam gratiam ex operato. [f] Caie.Soto Palud. d.5.q.3.a.1.Scot.q.2.Dur.q.2.n.7. videtur Richa. art.3.q.4. Adria. late. q.3. de bap. addit tū Soto. ſi adeſſet alius bonus miniſter, nō eſſet accipiēdum à malo parocho, aut alio parato: ſed id facere non eſſet M. [g] vt Soto limitat. [h] Nauar.c.25.n.131. ſup.c.4.§.6. [i] Nauar.c.14.n.31.lit.F.cū Aug.c.mouet.22.q.1.Caieta.2.2.quæſt.89.6.Soto.lib.8.iuſt.q.2.3.col.3.a.4.ad.2.Syl.iuram.4.§.4.Arm.§.8.Cou.c.quāuis pact.1.p.§.1.nu.6.& 3.p.§.4.n.1.Cordub.li.1.q.38.p.321. alias iurare per idola, vel per diabolū eſt blaſphemia. Naua.c.12.nu.4.Arm.ſup.Ang.ad iuratio.D.Th.& Cai.d ar.6.Sot.q.1.ar.1.& de abuſu iuram.cap.4. Alex.3.p.q.31.m.3.a.3.Alcoc.ſumm.c.15.& iurās per Mahomet, eſt ſuſpectus de errore. Simanc. de cath.inſt.c.10.nu.9. [k] ſup.liter.E.Nauar.Soto. [l] D.Tho.2.2.q.33.2.vbi Bañes.Sot.rel.ſcer.q.2.ar.1.Naua.c.inter verba corol.59.&.c.24.nu.11.& temerariū eſſet ſi quis neget preceptū colligi ex Matth.c.18. [m] ſup.c.29.§.2.lit.E.ſic Hierony. in Sophon.3. ſacerdotes polluerūt ſanctum: dicit, qui bapt.& euchariſtiam,&c. conficiunt, nō indignentur de nobis ſic exponentibus: habet c.ſacerdotes.1.q.1.ſed exponit Mag.d.13.D.Thom.q.82.5.ad.1.& ibi ad.3.exponit Diony.epiſt.ad Demophilum,& Sixtus.5.Biblioth.c.258.item ad.2.exponit Gelaſ.epiſto.ad Elpid.& Dam lib.4.ſic exponendi ſunt Athan.ſerm.3.cōtra Arian.dicit hæreticos habere inutilem aquam.Amb.de ijs qui myſte.initiātur.c.4.non ſanat baptiſmus perfidorū.Leo epiſ.77.ad Nicetam.c.vlt.here.nequit dare per ſacramēta ſanctificationē. quos exponit Bellar.1.de ſacra.c.26.fin. [n] ſic monet diſtinguendum Augu.6.de bapt.c.1.& eā fuiſſe præcipuā cauſam erroris Cypr. de quo ſup.c.29.§.2.lite.B.& dicetur lib.de bapt.c.28. [o] D.Tho.1.2.q.19.a.8.ad.3.&q.20.ar 4.vbi Fr.Medi.Caiet.Conrad.& Recent.communis.2.d.42.Bonau.Richa.Durand.quæſt.1.Capr.Hiſpalen.Palac.quæſt.vnic.Greg.quæſt.vnic.con 7.Gab.idem Carth.diſt.40.quæſt.2.Hug.lib.2.ſacr.p.14.cap.6.Henric.quodl.V eg.lib.6.in Trid.c.37.Cord.lib.2.quæſt.18.col.antepe.&.q.12.& tamen de peccato exteriori ob moram & ſcandalum dicit Auguſt.13.Trin.c.5.homo implendo malum animum fit miſerior. & pœnitens tenetur confiteri opera exteriora peccatorum.inf.lib.2.de pœnitentia.c.5.§.7.& de actibus bonis.ſup.c.27.§.5.lit.Z. [p] Nau.c.8.nu.12. [q] D.Thom.q.64.&.68.a.4.q.80.a.6.Soto.d.12.q.1.a.6. [r] D.Thom.q.81.a.2.inf.

[s] inf. lib. de euchar. c. 54. [s] nam Ioan. 20. dantur claues etiam ad ligandum priuatiue ne abſoluat indignum. [t] Quem ſtatum peccati curat eccleſia vitare. vt expreſsit Tri. ſeſsi. 24. ref. c. 1. de clandeſt. matrim. leg. 2. fin. vbi Greg Lop. tit. 3. p. 4. Soto. d. 28. q 1. 2. ad. 2. & a. 3. Michael. Med. lib. 5. de ſacrorum homi. contin. lib. 4. cõtrouer. 7. c. 26. controuer. 10. c. 7. Couar. 2. p. ſponſal. c. 6. prin. n. 7. [u] Nau. c. 22. n. 81. [x] con. Tri. ſeſſ. 23. per multa cap. [y] Vt ſi quis virginẽ coactam vitiauit, vel contraxit in facie eccleſiæ ficto conſenſu, tenetur ducere aut ratificare: vi de Naua. c. 22. nu. 47.

negatiuum de vitando ſcandalo, & de non infamando occulto peccatore, quàm de vitanda externa ſed occulta irreuerentia ſacramẽti. Sed dũ indignus accedit ad occultum forũ confeſsionis, tenetur confeſſarius tã quam Iudex examinare peccata, & diſpoſitionem pœnitentis: nec vnquã licet eum quem nouit indignũ abſoluere: [s] Hinc enim nullum ſequitur ſcandalum. quanuis pœnitẽs conturbetur, & conqueratur.

6 Dũ aliqui matrimonio petunt coniungi, ſi parochus extra confeſſionẽ nouit impedimentum, præſertim irritans licet occultum, tenetur impedire ne maneant in perpetuo damnationis ſtatu. [t] Quod ſi impedimentum probare non poſsit, [u] & tamen per epiſcopum compellatur eos coniungere, non peccat obediens. Diligentius debet epiſcopus examinare quos admittit ad ordines ſacros, vt ſciat eſſe dignos tã inſigni ſacramento & ſtatu: [x] & ne quis tam quam fur intret in ouile, & ne cum perpetuo impedimento vt irregularitate, ordines furtiue recipiat. Interdum tamẽ, vt ex graui cauſa vtili, licet inducere ad ſtatũ matrimonij [y] aut ordinis ſacri: [z] ita licet miniſtrare hæc ſacramenta homini, quẽ credit indigne in peccato occulto recepturũ, vt de cõmunione dictũ eſt.

7 Inducere aliquem, de cuius peccato dubitat, ad ſacramẽtum cõfeſsionis aut communionis, non debet iudex eccleſiaſticus, aut vir priuatus, ea intentione vt exploret peccatum illius: [a] nec enim confeſsionis occultum ſigillum ordinari debet ad prodendum peccatum & inquirendum vt lib. 1. de pœnitentia dicetur: alioquin pœnitens haberet ius non explicandi in confeſsione id, ex quo ſibi timet graue damnũ. [b] communio ad experimentum probationis, olim erat permiſſa. [c] At vt ſuo loco dicetur: non licet. [d] ſicut neq; aqua feruẽs aut ferrũ cãdẽs. [e]

[z] Vt in graui neceſsitate, ſi multi parochi ſublati ſint peſte, poſſet Põtifex cõpellere quoſdam ad ordinem ſacerdotalem & officium paſtoris. inf. lib. de ord. [a] Et id taxat Soto lib. 5. iuſt. q. 6. a. 2. rel. ſecret. mem. 3. q. 4. con. 5. vid. Ledeſ. 2. p. q. 10. a. 3. dub. 2. & vlt. [b] Naua. c. 7. n. 3. & dicetur lib. 2. de pœnitentia. c. 9. & ſeq. cõmunis Recent. [c] c. ſæpe contingit. 2. q. 5. ex cõc. Vvormat. quod tñ eſt abrogatũ. Tabie. verb. cõmunicare. §. 14. ſi. cũ D. Th. d. 9. a. 5. 1. & q. 80. 6. ad. 3. Sot. d. 12. q. 1. a. 6. ad. 3. Led. q. 21. quanuis ea pbatione facta ſit purgatio de crimine. cap. ſi epiſcopo. 2. q. 4. & Greg. Pap. 7. orat. ad Henri. 4. Regem German. vt refert Lãber. lib. de rebus Germanor. Alex. 4. p. q. 49. m. 2. ar. 2. Adrian. quodli. 3. a. 3. putant eſſe licitum. [d] Soto. cum Stepha. PP. can. cõſului ſti. 2. q. 4. & Aug. de verbis Domini. ſer. 16. potuit vero cõcil. Vvormat. cum ſit prouinciale errare in lege, quæ non multum pertinet ad regimen populi. [e] Caie. cũ D. Tho. 2. 2. q. 95. a. 8. ad. 3. Nau. c. 11. n. 40. c. ſi. de purgat. vulga. Ang. verb. purgatio. & ſors. Syl. duelum. §. 7. & 8. homi. 3. §. 5. verſ. 9. Couar. 4. var. c. 23.

Hactenus de ſacram. in genere.

LIBER SECVNDVS DE BAPTISMI SACRAMENTO.

Autores de hac materia tractantes.

DOct. cit. lib. præced. in princip. & Theol. cum Mag. 4. d. 3. vbi Soto. B. Thom. 3. p. quæſt. 66. Adria. 4. de bap. Alex. 4. p. q. 11. Guillel. Pariſ. Tilman. Bart. de Ledeſ. lib. de ſacra. tit. de bapt. Ledeſ. 1. p. q. 7. ſummiſt. verb. bap. Aſten. lib. 4. tit 3. Ant. 3. p. tit. 14. c. 13. Nau. c. 22. nu. 5. Victo. §. 8. Ekius. to. 4. ho. 55. Caſtr. & Medices de hær. verb. bap. Hiero. Torren. lib 3. conf. Auguſt. c. 2. Petr. Sot. de inſt. ſacerd. tit. de bapt. f. 29. Direct. inquiſ. 2. p. q. 7. hær. 4. Leontius, & Hermopulus de ſectis. Euthym. in panopl. Linda. lib. 4. panop. c. 6. 8. Gerſ. cõpen. Theol. tract. 3. in euchologio Græcorum. c. 15. 17. 79. Horantes in loc. communi. lib. 7. c. 3. Bellar. lib. de bap. Pius Pap. V. Caniſi. etiam lib. 1. Marial. c. 7. Hoſius & alij catechiſ. Doct. Canoniſtę. de conſ. d. 4. per multa cap. vbi Turrec. & in cap. maiores. de bap. & eius effectu. Bald. in prooem. Rex pacificus. pag. vltim. Patres in Matt. vlt. & Ioan. 3. vbi Smaragdus. Tertul. de bapt. Ambr. de ſacra. Cyril. Hieroſol. catech. illuminatorum. Gregor. Nazian. & Nyſſen. Baſil. & alij hom. de bapt. Diony. cap. 2. eccle. hier. vbi Pachymeres & lib. 4. hiſt. Gilbert. altercat. c. 1. & ſeq. Rodulph. in Leuit. lib. 10. c. 1. Regino de eccleſiaſti. diſcipl. Anſel. in Matt. 3. & 15. & ſæpe. Alger. lib. 3. de euchar. cap. 4. 6. 7. Iuo de ſacr. Neophyt. Bandinus lib. 4. de ſacra. c. 3. Bern. ſer. in cœna. & de bapt. & de ablut. ped. Ruper. lib. 10. diui. offic. à c. 5. Petr. clunia. lib. 2. contra Petrobuſianos. Balſamon in Canones Apoſt. & ſynod. Zonar. & Nicetas ſæpe. Honorius in ſpeculo eccleſiæ. Durand. in rationali. Cantacuze. apolo. 4. contra Mahomet. Nicephorus. 7. hiſtor. cap. 33. libro. 14. capit. 12. 17. libro. 16. capit. 35. Clictouæ. in Dam. lib. 4. c. 10.

Gloſſa quæ literis indicibus reſpondet textui.

PROOEMIVM.

Ponitur partitio libri & numerantur quidam errores.

DE baptiſmo, qui eſt ſacramentorum primus, [a] merito agũt Patres [b] primo loco. Nos huius lib. argumentum partimur in. 8. præcipua capita. 1. agimus de voce & definitione bapt. [c] 2. de tempore inſtitutionis & neceſsitate. [d] 3. de materia [e] forma [f] & ritu. [g] 4. de inſtrumentali virtute & varijs effectibus. [h] 5. de baptiſmo flaminis. [i] 6. de ſubiecto [k] & diſpoſitione neceſſaria ipſius. [l] 7. de miniſtro [m] & neceſſaria illius intentione [n] & ne rebaptizet. [o] 8. de baptiſmo Ioannis in aqua tantum: [p] & tandem de baptiſmo ſanguinis, ſeu martyrio. [q]

2. Errores cõtraverã & ſanã doctrinã de ſacra. baptiſmi ad hæc fere capita reuocantur. 1. nemo fere hæreticorum baptiſmũ abijcit, niſi qui negat omnia Chriſti ſacramenta: [r] vt Manich. [s] qui omnia corporalia

SVp. a libro de ſacrament. cap. 7. & ca. 4. [b] autores qui iam commemorati ſunt. [c] Capit. 1. [d] à cap. 2. [e] Cap. 6. de mate. remota. & 7. de propinqua. [f] à. c. 8. [g] à. c. 13. [h] à. c. 16. [i] cap. 20. [k] cap. 21. & ſeq. [l] cap. 24. & ſequent. [m] cap. 28. [n] cap. 29. [o] cap. 31. [p] à. c. 32. [q] à. cap. 34. [r s] qui hereſim Gaianã tenuerunt. refert Tertul. de baptiſm. Manichæi. apud Auguſt. her. 46. Seleuc. apud Augu. hær. 59. de qua nihil Caſtr. ſed Sebaſtian. Medices de hæreſ. verb. baptiſm. hær. 1. Prateol.

Prateol.in elench.hæreſ.Bell.lib.1.ſacr.c.1.§.3.lib. 2.c.23.lib.bapt.c 2.§.1.Theodoret.inf. [t] Epiph. hær.40.Theodo.lib.1. hæret. fabul. & de Paulicianis.Euthy.2.p.panopl.tit.21.Bellar.1.ſacr.c.1. [u] Caſt.bapt.hær.12.Medices hær.12.Bell.de bap. c.2.§.2. Prateo.verſ.Iacobitæ. ver. Seleucus. Philaſter & Aug.hęr.59 Eki.to.4.homi.8.9. Sander.lib.7. viſib. monarchi.hęr.113. [x] inf.c.5.& 21.Caſt.hęr. 59. Medic. hær.9. Bell. de bapt.c.8.& ſeq. [y] vt Seleuc⁹,qui ex cōſequēti omnino negat ſacr.baptiſ. Medic.& Caſt.hær. 1.Bellar. de bap.c.2.§.2. Philaſt. Augu.hær.59. Prateo. ver. Ignoitæ. [z] refert Vval.to.2.ſacra.c.101. Bell.de bap. cap.2.&.4. [a] Pauliciani apud Euthy.& Bell. de bap.c.2.§.4. [b] Iacobitæ apud Ber. de luzēburg. Caſtr. hær.1. Bell. c.2.§.3.& §.5. de Luthero vid. ſup. V.& in AEtiop.del Preſte Ioā.præter bap. addunt cauteriū,vt etiam exterius diſcernantur. [c] inf.à.c.8. Caſt.& Medic.hær.2.Bell.de bap.c.3. [d] Bell.c.6. & quidam Luth.& Ariani dicunt in nominibus.Bella. [e] inf. c.10.& ſeq.Bell.c.3. [f g] inf.c.13.Caſtr.& Medic. hær.8.Bell.de bap.c.24. [h] Caſt.& Medic.hęr.4.

aiunt à malo Deo profecta, & Archontici. [t] Alij aiunt baptiſmum aquæ iam ceſſaſſe: vt pote mutatum in baptiſmum ignis ſeu Spiritus ſancti aut ſanguinis. [u]

2 Qui ex hæreticis admittunt bapt.cum eccleſia: errant tamen dū aiunt,non eſſe neceſſarium, ſed inutilem paruulis: [x] quos proinde in adulta ætate rebaptizant. Huc pertinet quod de baptiſmo flaminis paulo poſt referemus.

3 Quidam negāt corporalē aquā eſſe materiam: [y] & locū Ioā.3. de ſpirituali ablutione interpretanſ,vt ſumitur ſpiritualiter. Matt.3.baptizabit igne.i.gratia. At Vvicleſ.exponit de fide in aquam quæ fluxit de latere Chriſti. [z] & vtuntur illis tantū verbis Ioa.4.& ego ſum aqua viua. [a] aut pro aqua vtuntur cauterio ignis. [b] Luth.ſatis eſſe dicit balneum lactis, aut ceruiſiæ.

4 Quidam hæretici inutili forma vtuntur, [c] contra Chriſti inſtitutionē,alij Græci vere approbant eccleſiæ Orientalis formā:ſed errant [d] putātes nō ſatis eſſe formā in eccleſia Rom.vſitatā; & à Latinis ſic baptizatos rebaptizāt. Alij ex catholicis periculoſè approbant dubias quaſdam verborū formas. [e] Alij abijciunt rit⁹ baptiſmi ab eccleſia approbatos: [f] vt Vvald.negant ſacri olei vnctiones [g] ante aut poſt bapt. faciēdas.

5 Vim & efficaciā baptiſmi quidā eneruāt,vt Meſſaliani. [h] Alij putāt vim baptiſmi eſſe inſufficientē: niſi adiungatur cōfirmatio cū vnctione chriſmatis. [i] Alij negāt cōferri poſſe baptiſmū vtiliter, niſi homini ſimul cōferatur euchariſtia. [k] Alij negant effectus quoſdā baptiſmi: quia putant peccatum originale non deleri penitus:ſed radi,aut contegi: [l] cū putent fomitē manentē eſſe verè peccatū. Alij negāt characterē. [m] Alij addunt falſo plures effectus: vt quod baptiſmus ſi verus ſit,hominē reddat impeccabilē: [n] aut quod liberet ab obediētia legis diuinæ,aut certe humanæ:& ab obligatione voti emiſsi. [o]

6 De ſubiecto,quidā paruulos negāt eſſe baptiſmi capaces. [p] Alij putant paruulis cū baptiſmo infundi miraculoſam diſpoſitionem actus. [q] Alij mortuos ſine baptiſmo decedētes,putant baptiſmo dato,ſaluari. [r]

7 Miniſtrū baptiſmi, quidā hæretici negant ſatis eſſe laicū,niſi ab ipſis ſit deſignatus miniſter ꝓ ſacramētis. [s] Alij collatum rite ab hęretico, aut pagano negant valere. [t] Quidā ex catholicis falſo putant intentionē, ſi deſit iniquo miniſtro,ſuppleri per generalem intentionem eccleſiæ. [u] Alij dicuntur Anabaptiſtæ, quod laudent miniſtros rebaptizantes [x] contra vnum baptiſma.

8 De.2.baptiſmo in voto,qui dicitur bapt. flaminis quidam negāt catechumenos adultos ſaluari, quāuis habeant contritionem cū voto baptiſmi: [y] quaſi baptiſmus in re ſit omnibus mediū omnino neceſſariū ad ſalutem gloriæ. Alij ex catholicis falſo aſſerunt paruulis,etiā intra vterū matris latentibus, ſi periclitentur, prodeſſe quēdam baptiſmum in voto,nempe oblationem parentum: [z] quaſi adhuc pro his maneat illud ſacram.quod erat in ſtatu legis naturę.

9 Baptiſmū Ioannis Baptiſtæ quidam hæretici putant habuiſſe eandē iuſtificandi vim,cum baptiſmo Chriſti: [a] Alij baptiſmum ſanguinis,ſeu martyrium,aut pœnitentiam negāt remittere peccata:ſed ſolā fidem, [b] qua tempore martyrij aiunt apprehendi Chriſtum.

10 Contra hos errores eodē fere ordine procedentes,ſtabiliemus catholicam doctrinam eccleſiæ Romanæ,& Patrum, de ſacramento baptiſmi:qua dānantur tā veteres hæreſes, quā quæ de nouo à recentioribus hęreticis ſuſcitatæ ſunt,aut inuentæ. [c]

Bell.1.ſacr.c.1.§.2.Epiph.hær.80.Auguſt.hęr.57. Theod.li.4.Dam.de hęreſ.quod Guid.tribuit Armenis. [i] Medic.hęr.7.de Arme. [k] Caſt.& Medi. hær.7.& nos lib.de euch.c.3. [l] Caſt.& Medi. hær. 11.Prateol.in Luther.Bella.de bap.c.13. [m] inf.c. 18.Bella.2.ſacr.c.18.& hinc quidā hæretici rebaptizāt cōtra vnitatē bap. Caſt.& Medic. hęr. 6. [n] Bell.de bap.c.14.cōtra Iouin.& alios.inf.c.16.§.2. [o] Bella.c.12.fi.15.& ſeq. [p] inf. c.21.cit. ſup. X. [q] inf.c.24. Luther. refert Bell. c.10. ſed cōfutat.c.11. [r] colligunt falſo ex.1.Corint.15. baptizantur pro mort. Caſt.Medic. hær.3.inf. c.3.F.&.c.21. [s] Luther. apud Bell.de bap. c.7.& lib.1. ſacr. ca.24. inf.cap.28. [t] Bellar.1. ſacra.ca.26. [u] inf.c.29. & lib.de ſacram.c.29. Bellar.1.ſacra.cap.27. [x] inf.c.31. Caſtr.& Medic.hær.6. Prateol. verbo. Anabaptiſtæ. Bellar. de bapt. c.8. [y] inf. c.20.Caſt.& Medic. hær.10. Bellar. de bapt.c.6. [z] inf.c.21. contra Caiet.Medic.hær.9. [a] inf.à.c.32.Medic. verb. bapti.hær.13.Bellarm.de baptiſm. cap.2. 19.& ſeq. [b] Luther.apud Bellarmin cap.6. [c] Vt dicit Tridentin, ſeſsio.7.in procem.

CAP. I.

[ab] Bellar.[ab] de bap.c.1.dicitur ſigillū,quæ vox licet communis ſit omni ſacramento,ſup.lib. de ſacram.c.6. baptiſmus tamen eſt. 1.& quo intrant eccleſiæ caulam, quaſi oues charactere ſigillatæ. [c] A Græcis dicitur cōmuniter photiſmos.i.illuminatio: quia eſt ſacramentum fidei, Hebr. 6.&.10.dicuntur illuminati de quo lib. de ſacra.c.13. Cyril. ſuas catech. vocat illuminatorū. Clem. Alex.1.pædag.c.6.Dionyſ.c.2. eccle.hier. vbi Pachymer. Naziā.orat. de bap.Chryſoſt.hom.ad baptizatos. Augu.1.de pecc. mer.c. 26.fi. tract. 44.Ioan.D. Tho.q.69. 5.Bellar.c. 1.&.11. propo.4. Dam.lib.4.cap.10. Pius V.& Caniſi. in catechiſ. [d] Hebræ.5.varijs bapt.i. purificationibus.&.c.9. &.10.vbi Chryſoſt.ho.28.Pius V.conc.Colon.Hoſi.c.30.Soto.d.3.a.1.col.3. [e] ſup.lib.de ſacram. c.2.§.2.fi. [f] D.Thom.q.66.11.Soto.d.3.a.11. vbi communis cum Mag.Victor.§.24.Ledeſ.q.7.a. 11.Hugo.lib.2.ſacram.p.6.c.6.Taper.a.2. Hoſi.c. 36.Palud.d.4.q.3.a.2.Vvald.de ſacram.c.96.97. Caſtro.verb.bap. hær.9. Alex.4.p. q.22. Card.de Aracæli.c.3.Coua.c.alm.mater.2.p.§.2.nu.7. Cucchus.lib.5.maior.inſtit.tit.2.num.18.gloſ. in ſum. de conſ.d.4.& in.c.Apoſtol.de presby.non baptiz. Hoſt.ſum.de bap.§.quot ſint.nu.14.Anto.3.p. tit. 14.c.13.ante.§§.Syl.bap.1.Angel.Tabien.Armil. Aſten.lib.4.tit.3.Naua.c.22.n.5.&.l.4.tit.4. p.1. Aug.4.contra Donat.c.22.Torren. lib.3. confeſſ. Auguſt.c.2.Cyril.lib.2.in Leuit.colu.2. Dam.lib. 3.c.10.lib.4.c.1.Ber.epiſt.77.ad Hugo.&.60. quę diſtinctio habet fundamentum in Scriptura, vt ſtatim dicetur.Bellar.c.6.Palac.d.4.q.6.p.137.Vval. to.2.de ſacram.c.96.97. [g] Bellar.c.6.prop.1. Hiero.in Epheſ.4.Vnum bap.Auguſt.13.ciuit.c. 7.epiſt.118.lib.4.de bap.c.21.22.Cyril. catech.3. Nazian.orat.39.in S.lumina.Dam.4.c.10. Berna. epiſ.77.Hug.c.7.Aug.ſeu potius Fulgen.de fide.ad Pet.c.3.ca.firmiſs.de conſ. d.4. [h] ſup.de ſacra.

c.3.definit con.Florent.& Trid.ſeſ.7.de ſacr.can. 1.& de bap.can.1.D.Th.3.p.q.65.1.Led.q.6.Bell. li.2.de ſacr.c.27.Sot.d.1.q.6.a.1.Aug.tract.80.in Ioan. [i] Sup.de ſacram.c.15.& ſeq.& de bapt. definit Trid.ſeſsio.6.c.7.eſſe inſtrumentalem cauſam gratiæ,& generaliter de omni ſacramento ſeſ.7.can.6.& ſeq. de bapt. aquæ Ioan.3.niſi quis renatus. Epheſ.4.mundans eam lauacro aquæ in verbo vitę.Matth.vlt. Mar.vlt. baptizantes. [k] D.Tho. quæſt.68.1.&.2. vt in Corne.Act.10.fuit bap. flaminis antequam accederet Petrus Apoſtolus.Sic Chriſtus gratiam Spiritus ſancti quæ datur baptiſmo flaminis vocat aquā: Ioan.4.&.7. Trid.ſeſſ.6.c.4.ſeſ.7.ſacra.can.4.ſeſ.14.c.1.c. firmiſsime.15.q.1.cap.baptiſmi vicem. de conſ. d.4. Bellarm.c.6.prop.2.ſic Acto.1.miſsio Spiritus ſancti dicitur bap.& certum eſt adultum per contritionem cum voto bap.iuſtificari:vt probāt Patres cit. F.quia Ezech.18.&.33.vere pœnitentibus promittitur remiſsio Innoc.c.Apoſtolicam de presb. non bap.D.Thom.q.68.2.& vterq; citat.Amb.orat. de obitu Valentinian.ad fin.Auguſt.4.de bap. cap.22. vbi probat ex Cypr.quod bonus latro iuſtificatus eſt,fide & conuerſione.Hug.Soto.d.3.a.11.d.5.q. 1.ar.2.quod vero Bern.epiſt.77.refert ex Aug. de eccleſ.dogmat.c.74.catechumenum non ſaluari ſine baptiſmo aquæ, vel ſanguinis.dicetur.cap.20. [l] Bellarm.c.6.ſed abſque autore. [m] De Cornel.Act.10.ibi Chryſoſt hom.24.Hieron.2.cont. Iouin.Aug.quæſt.33.in Num.Bellarm.2.de pœnitentia.c.14.§.16.obiecto. [n] Trid.ſeſ.14.c.2.fin. Dam.lib.4.cap.10.Hoſi.cap.48.Caniſi.lib.1.contra Magdaburgenſ. de ſæculo Baptiſtæ. cap.10. Nazianze.de ſecundis Epiphanijs. & conc.39.in ſancta lumina.& lib.4.Theologiæ. cap.9. Caſsiodor.de orig.offic.c.24. Vvald.de ſacram.cap.104. Turrian.in Clem.lib.2.conſtit.Apoſt.cap.41. Cano.relect.de pœnitentia.1.p.Bellarmi.1. de pœnitentia.cap.13. [o] D.Thom.addi. quæſt.2.art.2.

CAP. I.

De voce, diuiſione & definitione Baptiſ.

§.1. *Retinetur vox Græca bapt.*
2 *Diuiditur triplex into.4.bap.*
3 *De martyrio.*
4 *Differt à ſacram.pœnitentiæ.*
5 *Eſt vnum baptiſma.*
6 *Præſignatum eſt figuris.*
7 *Differt à circunciſione.*
8 *Et à bapt.Ioan.*
9 *Definitur.*

Baptiſmus propter varios effect⁹, habet varia nomina. [a] dicitur enim gratia,donum,myſterium, expurgatio,regeneratio, ſigillum vnctio [b] ſed à Græcis communiter vocatur illuminatio. [c] Vox baptiſmus & baptizo, qua vtimur in conſueta forma,eſt Græca:& ſignificat generaliter ablutionem. [d] retinet eccleſia verba quædam Græca in ſacramētis,& in alijs officijs, vel quædam Hebraica: [e] quia in primitiua eccleſia, vbi pars maior fidelium erat ex Hebræis vel Græcis, cœpit illis vti, & decet conſueta retinere. [f]

2 Triplex eſt bap. [f] fluminis flaminis & ſanguinis.Sed quidam Patres duos tantum operis numerāt, [g] aquæ & ſanguinis: qui & in infantib.habent effectum. Primus aquæ ſeu fluminis,ſolus à Chriſto inſtitutus eſt,vt eſſet verè ſacramentum [h] (per ſe contra peccatum originale) id eſt,ſignum practicum, & inſtrumentalis cauſa gratiæ: [i] de quo in præſenti agimus,2.baptiſmus flaminis,in ſolis adultis rationis vſum habentibus,nec dum baptizatis, dicitur contritio: [k] quæ includit baptiſmum in voto:præſertim feruens contritio quę delet omnē pœnam [l] vt baptiſmus.Sic Cornelius ante baptiſmū Act.10.fuerat iuſtificatus, [m] cuius eleemoſynæ Deo placuerant. Hoc modo pœnitentia dicitur laborioſus baptiſmus. [n] At ad iuſtificationem adulti qui haberet ſolum originale peccatum,ſatis eſſet cum dicto voto,dilectio Dei ſupernaturalis ſuper omnia:quia ad peccati originalis deletionē,formalis pœnitentia nō requiritur: [o] & hic rōne caritatis

[p] Matt. 3. promittitur Apoſtolis. & Act. 1. quod eſſent baptizandi in Spiritu ſancto & igne: nẽpe die Pentecoſtes. [q] D. Thom. q. 67. 3. ad. 3. Nau. c. 1. n. 14. 27. 35. 43. c. dixi. c. magna. de pœnitentia. d. 1. Soto. d. 19. q. 1. a. 3. Michael med. de indulgen. diſput. 1. & 2. Roſen. a. 17 Triden. ſeſ. 6. can. 30. ſeſsio. 14. can. 12. interdum tamen magna contritio delet totam pœnam: Naua. c. 1. nu. 43. cum glo. c. menſuram verſ. doloris. de pœnitentia. d. 1. Soto. ſupra & q. 3. ar. 1. d 20. q 2. 1. fin. Lede. 2. p. q. 20. 2. fin. Vega. li. 9. in Trid. c. 41. lib. 13. cap. 39. Taper. a. 3. Hoſi. c. 47. D. Th 4. d. 15. q. 2. 2. 3. d. 17. q. 2. 1. 1.

[p] dicit baptizari in Spiritu ſancto. [p] Hic baptiſmus nõ dat characterem, quia iterabilis eſt: & communiter non delet omnem pœnam. [q]

3 Baptiſmus. 3. ſanguinis (per quem martyres dicuntur in ſuo ſanguine baptizari [r]) reliquos excellit, quia eſt præſtantiſsimus exterior caritatis actus. martyriũ pro fide Chriſti aut pro vera virtute ſuſceptum, ex Chriſti priuilegio confert primã gratiam tam pueris quam adulto attrito, dum recipit pro Chriſto vulnera de ſe lethalia: deletq; omnem pœnam non minus, quã baptiſmus aquæ: mereturque martyr ſpecialem aureolam, [s] ſicut & doctor eccleſię, aut virgo: vt dicetur. c. 36. & ſeq. non tamen imprimit characterem, [t] nec eſt ſacramentum: [u] quia non inſtituitur vt ſignum à Chriſto, nec actio hæc eſt cæremonia in religione permanens ad cultum Dei: ſed paſsio eſt eximius actus caritatis. quare licet quis per ſecundum vel tertium genus baptiſmi gratiam obtinuerit, tenetur dum commode poteſt, ad baptiſmum aquæ: [x] vt ſit actu & numero membrum eccleſiæ viſibilis, & aliorum ſacramentorũ particeps. D. Ambr. adiecit baptiſmum Purgatorij in futura vita. [y] Alij diſtinguunt. 4. baptiſmata. 1. aquæ tantum, vt Ioan. 2. ſpiritus tantum, ſeu flaminis. 3. aquæ & ſpiritus, quod eſt ſacram. 4. bapt. ignis, ſeu ſanguinis & tribulationis. [z]

4 Differt baptiſmus à ſacramento pœnitentiæ, non tantum materia & forma: ſed quia prius eſt inſtitutus & ad diuerſos effectus. [a] Vt circũciſio quæ fuit figura baptiſmi (ſup. de ſacra. c. 6.) differt ab alijs ſacramẽtis & ſacrificijs legis. 2. differt quia non magis iterari poteſt baptiſmus, quam vetus olim circunciſio: ſacramentum tamen pœnitentiæ iterandi ſemper eſt locus [b] (licet homo per illud ſæpe ſit recõciliatus Deo, & eccleſiæ,) cũ ſit. 2. tabula poſt naufragium. [c] baptiſmum in adultis (qui ad illum per pœnitentiæ virtutem præparari debent) vocat D. Auguſt. ſeu Fulg. lib. de fide ad Petr. cap. 30. ſacramentum pœnitentiæ: & Apoſtolus ad Hebræ. 6. renouationem ad pœnitentiam, vt ex Patribus citatum eſt lib. de ſacramen. c. 13.

5 Baptiſmus eſt præ cæteris maximè vnus: non tantum natura ſpecifica, [d] & vnice neceſſarius, ſed ſimplicitate materiæ [e] ac formæ: quãuis interdũ ex triplici merſione

[r] Sic Marc. 10. Luc. 12. Chriſtus dicit, baptiſmo ſang. ſe baptizandũ. Apoc. 7. lauerunt ſtolas in ſang. agni. quia hoc ſummę caritatis actu, & paſsione pro confeſsione Chriſti aſsimilatur Chriſto Matth. 10. qui me confeſſus. Ioan. 10. maiorem carit. D. Tho. q. 66. ar. 12. hic baptiſmus præſtat reliquis Aug.. ſeu Fulgent. de fide ad Petrũ c. 30. de baptiſmo ſang. Tertul. de bapt. c. 16. Cypr. epiſt. 73. ad Iubaia. n. 6. Dam. 4. c. 10. [s] D. Tho. add. q. 96. a. 6. & inf. c. 36. [t] Quia tria tantum ſacramenta imprimunt characterem. Trid. ſeſsio. 7. can. 9. & qui poſt vulnera lethalia euadit, eſt baptizandus: & poteſt iterari martyrium, vt in B. Sebaſtian. & Clem epiſcopo. ſic Ioan. qui ex dolio olei feruentis euaſit, fuit martyr. Matt. 20. calicem meũ bibetis. Bern. ſer. de Innoc. D. Tho. in cathen. Matt. 20. cum Hiero. ibid. Lyr. & Hug. fauet Greg. ho. 3. & 35. in euang. & lib. 3. dial. c. 26. Chryſo. ho. 1. in Ioan. Euſeb. 3. hiſt. c. 31. cum Polycrate. fauet Bed. in Marc. 10. & generaliter colligitur ex Cyp. li. 2. epiſt. 4. lib. 3. epiſt. 6. & 15. contr. Caie. & quoſd. Recent 2. 2. q. 124. a. 4. ad. 4. [u] Sup. lib. de ſacram. c. 7. Bellar. de bapt. c. 6. Doct. cit. F. [x] Quia ex Chriſti precepto bap. eſt neceſſarius. Ioa. 3. niſi quis ren. Trid. ſeſ. 6. c. 4. ſeſ. 7. can. 4. ſeſ. 14. c. 2. ſic Act. 10. Cornel. iuſtificatus recepit bap. & c. 9. Saulus. Aug. 4. de bapt. c. 22. 23. & vlt. epiſt. 108. D. Tho. q. 68. c. catechumen. c. quando. de conſ. d. 4. [y] Ambr. ſerm. 3. in pſal. 118. [z] Bellar. de bap. c. 19, quod Petil. Donatiſ. diſtinguebat. 3. grad⁹ baptiſ. 1. in aqua tantũ, vt Ioã. bap. 2. in Spiritu ſancto & igne, qui eſt Spiritus ſancti. 3. in ſpiritu tantum qui ex Chriſti, quem cõfutat Aug. 2. cont. lit. Petil. c. 32. 34. 37. flagellantes hęretici aiunt ceſſaſſe bap. aquæ. & mutatũ in bap. ſanguinis qui dicitur ignis. refert Caſtro. bap. hæreſi. 9. baptiſ. enim ignis intelligitur. i. flaminis Mat. 8. Bell c. 21. itẽ tribulationis, vt ait Ambr. ſic. 1. Corint. 15. quid faciũt qui baptizantur pro mortuis. i. qui cum oratione offerunt lachrymas & tribulationes pro mortuis. Bellar. lib. 1. de purgar. c. 4. expoſit. 6. ex Carthu. Hug. Gagnæ. in. 1. Corin. 15. Ephren in ſuo teſtam. Petr. Cluniac. li. cõt. Pet. Bruſianos. At Tap. a. 2. ex Dam. 4. c. 10. diſtinguit. 4. bap. 1. aquæ tantum. 2. ſpiritus tantum. i. flaminis. 3. aquæ & ſpiritus ſimul. vt Chriſti. 4. bap. ignis. i. ſanguinis. [a] Trid. ſeſ. 14. c. 2. can. 2. con. Flor. ſeſ. vlt. Feuardus in Caſtrum verb. bap. hær. 4. & prius inſtitutus eſt bap. Ioa. 3. & 4. cũ tamen claues ſint Petro promiſſæ. Matt. 16. & datæ Apoſtolis poſt reſurrectionem Ioa. 20. vt ait Trid. ſeſ. 14. c. 1. & probat Pamel. ad Tertul. lib. de pœnitẽtia. c. 6. Sebaſt. Perez. 3. p. q. 66. a. 13. §. 9. & ſeq. non iteratur bap. Trid. ſeſ. 7. can. 9. [b] Tri. ſeſ. 14. c. 2. [c] ſup. cit. lib. de ſacr. c. 4. Trid. ſeſsio. 6. c. 14. [d] Epheſ. 4. vnus Deus, vnũ bap. vbi Chryſo. ho. 4. Hiero. refert Valentinum poſuiſſe multa bap. ſymbol. Nicen. confiteor vnum bap. at ordines ſunt. 7. in ſpecie & effectu diſtincti. [e] Quia aqua eſt ſimplicior, quam in euchariſtia duplex materia, in confirmatione oleum mixtum balſamo: in

in extrema vnctione ſunt plures partiales materiæ & formæ: in pœnitentia tres partes materiæ integrales: in matrimonio materia remota & ſubiectũ ſunt duæ perſonæ. [f] de quo Epheſ. 4. vt vnus numero Deus ita vna fides obiectiua, & vnum ſacramentum fidei. Taper art. 2. Bart. Ledeſm. in ſumma de ſacram. diff. 4. & 8. [g] D. Tho. 1. 2. q. 106. 1. ad. 2. cum Auguſ. 1. de pec. mer. c. 11. & lib. 2. contra duas epiſt. Pelagian. cap. 4. Torren. 2. confeſ. c. 7. §. 14. [h] Euſeb. 1. hiſto. c. 1. & lib. 1. demonſtr. euang c. 5. lib. 4. c. 15. Niceph. 1. hiſto. cap. 5. Tertul. lib. contra Iudæos. Epiphan. princ. lib. contra hæreſ. Nyſſ. lib. de Chriſtiani hominis perfect. Hoſi. c. 70. hinc eccleſia vna dicitur, catholica, quia per omne tempus durat ab Abel. [i] Dam. lib. 4. c. 10. Nazian. orat. 39. in S lum. quod in Pſalm. 28. ſepties dicitur vox Domini, & ſuper aquas, propter ſeptẽ ſacramenta. Eſai. 12. 44. 52. Ezechiel. 47. Zachar. 13. de aqua, qua Deus mundaturus eſſet homines. [k] D. Thom. quæſt. 70. 1. ad. 1. Bellarm. 2. de ſacrament. c. 17. fin. Claud. de euchar. rep. 4. cap. 3. fol. 98. Dam. lib. 4. cap. 26. Auguſt. 6. contra Fauſt. c. 3. quare Coloſ. 2. baptiſmus dicitur circunciſio ſpiritualis. [l] ſup. de ſacramen. cap. 15. Auguſt. 19. contra Fauſtum. cap. 13. & probat Bellarm. 2. de ſacram. cap. 12. 15. 17. [m] dicetur cap. 33. Y. Triden. ſeſsio. 7. cano. 1. D. Thom. 3. p. quæſt. 38. art. 6 communis. diſt. 2. Palud. quæſt. 2. 1. Soto quæſt. 2. 1. col. 6. Palac. quæſt. vnic. Caniſi. lib. 1. Marial. cap. 7. Nauar. c. 22. nu. 6. quod tincti baptiſmo Ioan. rurſus baptizabantur baptiſmo Chriſti Act. 1. 10. 11. 17. & clarius. 19. & multũ differre à baptiſmo Chriſti. Toled. in Ioan. 3. not. 34. probat Origen. homil. 21. Luc. tom. 6. in Ioan.

Baſil. lib. 1. de baptiſm. & concio. ad ſanct. baptiſm. Cyril. lib. 2. in Ioan. cap. 57. Auguſt. 5. contra Iulian. cap. 9. lib. 5. de baptiſmo contra Dona. c. 10. lib. 2. contra lit. Petil. c. 34. & ſeq. tractat. 4. & 5. in Ioan. Hieronym. in Ioel. 2. effundam ſuper vos. & dialog. 2. contra Lucif. Dam. lib. 4 c. 10. Grego. homil. in euangel. Eſich. lib. 7. in Leuit. cap. 26. Hilar. in Matthæi. 3. Theophil. Matth. 11. vbi Euthy. & in Marc. 1. Ambroſ. li. 2. in Luc. c. 10. Beda & Theoph. Luc. 3. Tertul. lib. de baptiſm. Baſil. homil. de Chriſti baptiſm. Taper arti. 2. Beauxam. harm. tom. 1. fol. 131. 166. Bellarmin. de baptiſmo. cap. 19. & ſequent. quare errat Magiſt. 4. diſt. 2. cap. vltim. & Luther. ex illo Ioan. 1. qui me miſit baptizare, dicunt baptiſmum Ioan. nihil differre à baptiſmo Chriſti. [n] inf. cap. 33. & Act. 19. D. Th. q. 38. 6. Bellarm. c. 22. [o] Hugo lib. 2. p. 6. c. 2. fauet Auguſt. tract. 80. in Ioan. accedit verbum ad elementum. catechiſ. Pij V. definit: eſt ſacramentum regenerationis per aquam. ſed reijcit D. Tho. q. 66. 1. ad 3. [p] ſic Mag. d. 3. vbi Richar. Albert. Tarantaſ. Scot. Dur. Palud. Gabriel. Heruę. quæſt. 1. Carthuſ. q. 1. Capreol. Soto. q. 1. ar. 1. & diſt. 8. q. vnica. a. 1. fin. Ledeſ. q. 7. a. 1. D. Tho. q. 66. 1. Alex. 4. p. q. 11. m. 3. ar. 2. ſummiſtæ verb. baptiſmus. Taper. art. 1. colligitur ex Auguſt. tract. 15. in Ioan. colligit ex Epheſ. 4. mundans eã lauacro aquæ. & tractat. 80. baptiſmum vocat tinctionem, & fluxum ac labile elementum. [q] Diuus Thom. quæſt. 73. 1. ad. 2. [r] Quam definitionem D. Thom. & Alexand. ſumunt ex Diony. eccle. hier. c. 2. Nazian. orat. de baptiſm. Dam. lib. 4. c. 16. Catech. Pij. & Caniſ. Nauar. c. 22. nu. 5. Syl. & Caiet. verb. baptiſm.

conſtet, aut plures miniſtri ſimul particulari intentione vnum baptizent. Et vnus eſt, quia cum ſit regeneratio habet iuxta naturæ proprietatem vt in vno homine iterari non poſsit. [f] quod commune quidem eſt Confirmationi & Ordini, ſed diuerſa ratione.

6 In ſtatu legis naturæ (præter internam contritionem in adultis, quæ pertinet ad baptiſmum flaminis) erat externum ſacramentum in quo gratia ad modum operis operati conferebatur ſemel paruulis vel adultis (ſup. lib. de ſacr. c. 6.) cũ quo Patres iuſti, vt Abel, Enoch, & Noe cum fide viua, tanquam typico baptiſmo, pertinebant ſpiritu ad Chriſtianam religionẽ noui teſtamenti, [g] quæ eſt religionũ antiquiſsima, iuxta Patres. [h] In lege ſcripta, quædã baptiſmata aquæ [i] fuerunt figura baptiſmi: vt. 1. Corinth. 10. tranſitus maris rubri: aquæ diluuij. 1. Petr. 3. quæ ſalutem Noe, & humano generi attulerunt: ſed præcipua baptiſmi figura erat circunciſio. [k]

7 Differt baptiſmus Chriſti à veteri circunciſione. 1. quia non tantũ eſt ſignum ſed cauſa gratiæ: & ipſe exterior baptiſmus cum debita intentione etiam abſq; fide miniſtri, multum valet. [l] 2. confert gratiam diuitem & copioſam, quæ per ſe efficax ſit vt introducat in regnum cęleſte: cum vetera dicantur Gal. 4. egena & infirma elementa. 3. Imprimit characterem ſpiritualem. 4. ex gratia ſacramentali magis reprimit fomitem: & habet alios effectus ſecundarios, de quibus. c. 16. & ſeq.

8 Excellit baptiſmum Ioannis Baptiſtæ, qui erat in aqua tantum: vt in quo nulla gratia ex opere operato conferebatur, [m] inf. cap. 33. §. 4. fuit enim præparatorius vt homines paulatim aſſueſcerent ad baptiſmũ à Chriſto inſtituendum. 2. non erat proprie ſacramentum, ſed ſacramentale, inf. c. 32. nec in eo dabatur remiſsio peccati: ſed Ioannes prædicabãt cum eo pœnitẽtiam in remiſsionem peccatorum. Quare qui baptiſmum Ioannis ſuſceperant, vt quidã ex Apoſtolis, erant rurſus baptiſmo Chriſti initiãdi, [n] obligat enim diuinum præceptum poſt prædicatum euangelium. inf. c. 2.

9 Baptiſmus definitur ab Hug. [o] eſt aqua diluendis peccatis ſanctificata per verbum Dei. Sed melius definitur per ablutionem, vt nomẽ ſonat, quæ eſt materia propinqua. [p] ſic euchariſtia nõ definitur per panẽ, [q] nec ſacramentũ pœnitẽtiæ per peccata, quæ ſunt materia remota. Definitur ergo bapt. [r] eſt ablutio hominis, ſub præſcripta verborũ forma,

[s] Quia oportet vt ablutio fiat cũ rebus quæ ſunt de neceſsitate ſacramenti, nempe cum debita intentione miniſtri determinati. cum coniunctione morali materiæ cum forma: in ſubiecto capaci ſeu non baptizato, & ſi adultus eſt, eo conſentiente. [t] Vt ex Chriſti inſtitutione: in regenerationem ſpiritualem. Ad explicationem addi poteſt ſacramentalis ablutio. [s] Vbi omnes quatuor cauſæ exprimuntur. Vel ſic, eſt lauacrũ aquæ in verbo vitæ. [t] Alij longiori ſermone deſcribunt. [u] Patres baptiſmum (vt alia ſacramenta) dicũt conſtare ex re viſibili, & inuiſibili Dei virtute, quæ adeſt in bapt. vt lib. de ſacr. c. 18. explicatũ eſt. & comparãt bap. cum euchariſtia, [x] ſed negant baptiſmum perinde adorari latria, vt euchariſtiam. [y]

C A P. II.

Quando cœpit inſtitutio & obligatio baptiſmi.

§. 1. *Bap. eſt principium vitæ & ianua religionis.*

2 *Inſtitutus eſt Matt. 3. quãdo Chriſtus fuit à Ioan. baptizatus.*

3 *Ex tunc cœpit Chriſtus ſuo bap. initiare per Apoſtolos.*

4 *Promulgauit legem bap. Ioan. 3. ſed vt obligaret poſt ipſius reſurr.*

6 *An ignorãtibus profuerit aliquo tempore poſt reſurrect. circunciſio.*

8 *Quando completæ ſint hebdomadæ Dan. 9.*

INſtitutus eſt baptiſmus tanquam principium externæ vitæ Chriſtianæ, quæ incipit per fidem: & per hoc fidei ſacramentũ baptiſmũ (qui dicitur illuminatio à Patribus citatis. c. 1.) fit proteſtatio & profeſsio fidei in eccleſia Chriſti viſibili. Et per baptiſmum intrantes tanquam per ianuam, adunãtur fideles in vna vera religione: [a] & fiunt capaces aliorum ſacramentorum. [b]

2 Inſtitutio baptiſmi in ratione ſacramenti & cauſæ inſtrumentalis, non fuit à Ioan. Baptiſta, [c] qui venit in aqua tantum: ſed iure diuino facta per Chriſtum: quando in vita mortali in Iordane Matth. 3. fuit baptizatus [d] à Ioanne. Vbi. 1. deſignauit materiam, & tunc vim regeneratiuam contulit aquis. [e] Sed ab illo baptiſmo, qui nondum erat Chriſti nullum effectum Chriſtus recepit: [f] nec dicendus eſt eo baptiſmo renatus: [g] Tunc etiam præſignauit formã, cum manifeſtatum eſt myſteriũ B. Trinitatis: [h] nẽpe in voce Patris, ac filio incarnato, & columba Spiritum ſanctum deſignãte: in cuius Trinitatis inuocatione ſtat forma baptiſmi, vt cap. 8. dicetur. deſcẽſus Spiritus ſancti cum cœlorum apertione ſignificauit effectũ baptiſmi eſſe introitum in Sancta ſanctorum. [i]

[t] Vt colligũt ex Epheſ. 4. Auguſt. tract. 15. Ioan. Bellar. c. 1. ſed ſacramentũ pœnitentiæ poſſet dici regeneratio Gal. 4. filioli quos iterum parturio. [u] Doct. d. 3. Scot. q. 1. Gab. Soto. ar. 1. Palac. q. 2. per longas homilias. Sic quod aiunt Diony. Damaſ. Naziã. orat. 40. de bapt. Baſil. ſimili orat. videtur potius Encomium baptiſmi de baptiſ. laude vid. Hector Pinto in Ezech. 1. f. 8. & 34. ſed D. Thom. & Mag. contẽtus eſt explicare cauſam materialem & formalem: vt colligitur. c. detrahe. 1. q. 1. c. firmiſſime. cap. per aquam. de conſ. diſt. 4. Hoſi. cap. 36. Sonnius. c. 6. Alan. de ſacram. Card. Arçœli. tit. de bap. c. 1. & 5. Naua. c. 22. nu. 5. [x] Claud. de euchar. rep. 10. c. 4. f. 383. ſed differunt valde Bellar. 4. de euchar. c. 3. [y] Claud. rep. 9. c. 3. fol. 335.

C A P. II.

[a] DIctum eſt de ſacram. c. 11. §. 1. Bellar. 1. de ſacram. c. 22. Aug. [b] inf. c. 20. G. conc. Floren. Diony. c. 2. eccl. hier. Dam. lib. 4. c. 10. Baſil. exhort. orat. ad bapt. Bellar. de bapt. c. 8. §. 3. claſsis. & dicetur c. 3. §. 1. Cyril. præfat. in ſuas catech. Beauxam. harm. tom. 1. fol. 94. 145. licet Dionyſ. Alex. apud Euſeb. 7. hiſt. c. 8. putauit euchariſtiam profuiſſe homini per hæreticos baptizato contra formam eccleſiæ. per baptiſ. intrant in eccleſiam concil. Florent. Auguſt. tractat. 4 in Ioan. Cyril. lib. 12. in Ioan. c. 50. Nazian. orat. in ſanct. lauacrum. [c] Docto. cit. cap. 1. §. 8. M. contra Magiſt. diſt. 2. c. vltim. definit Trident. ſeſsio. 6. can. 1. [d] D. Tho. quæſt. 66. 2. Caietan. Doct. cum Magiſt. diſt. 3. vbi D. Thom. quæſt. 1. 1. 2. Capreol. quæſt. 1. con. 3. & ad argum. Palu. quæſt. 1. Scot. quæſt. 4. Richar. ar. 5. quæſt. 1. Gab. art. 3. dub. vltim. Soto. quæſt. 1. arti. 2. Ledeſm. quæſtio. 7. 2. Hugo. libr. 2. p. 6. cap. 4.

[e] Bed. homil. Epiphani. & lib. 1. in Luc. cap. 10. quod ſumpſit ex Ambro. lib. 2. in Luc. cap. vltim. in princip. gloſſ. ordin. Lucæ. 3. Auguſt. ſerm. 36 de temp. & hinc colligitur tunc inſtitutum baptiſmum à Chriſto, vt ait D. Thom. & alij. Beauxam. tom. 1. harmo. fol. 145. ex Dama. cap. 2. de Epipha. Hieronym. Matth. 3. Eſich. 2. in Leuiti. cap. 8. ſignificat Auguſt. lib. 3. de mirab. ſcript. Bellarmin. capit. 5.

[f] Diuus Thom. 3. part. quæſt. 38. art. 3. & 6. & quæſt. 84. artic. 7. ex ſola euchariſtia Chriſtus recepit actualem refectionem. quæſt. 81. 1. ad. primum.

[g] Natal. Beda annotat. contra Fabrum in Matthæi. 3. Auguſt. Enchyrid. cap. 48. 49. tractat. 4. & 13. in Ioannem, cuius rationem aſsignat lib. 2. contra liter. Petil. cap. 22. & 37. Alcuin. lib. 3. de Trinitate. capit. 17. At Chriſtum improprie vocant ex baptiſmo renatum, Origen. homil. 28. in Luc. homil. 8. in diuerſos. Dam. libro quarto. cap. 10. Faber. in Matthæi. 3.

[h] Ambroſius. 2. in Lucæ. cap. vltim. Optat. lib. 4. contra Donat. Hilarius. can. 2. in Matth. Bellarmin. de baptiſm. cap. 5.

[i] Hilarius. canone. 2. Matthæ. Chryſoſtom. homilia. 4. imper. Matthæ. Theophil. Lucæ. 3. Diuus Thomas quæſtione. 39. 5. quæſtione. 49. 5. ad. tertium, & in. 3. diſtinct. 18. artic. 6. 3. ad ſecundum Albertus in Matthæi. 3. Auguſtinus. 3. de mirabilibus ſcripturæ. capit. 5. Beauxam. harmon. folio. 146.

k Ioan.

3 Chriſtus ſtatim poſt baptiſmum prædicabat, & legitur baptizaſſe Ioã. 3. non quidem bap. Ioan. in quo nulla gratia ex operato dabatur, ſed ſuo qui eſt in Spiritu ſancto [k] & quo ante paſsionem ſunt Apoſtoli baptizati, vt dicetur. cap. 5. ſed communiter per Apoſt. baptizabat [l] Ioan. c. 4. nec dum forte ſub forma quã Matt. vlt. poſt reſurrectionem explicauit. ſed in nomine Chriſti quem veniſſe prædicabant: in qua forma parũ differebat à bap. Ioan. [m] multum tamen in effectu: & gratia in eo bapt. contritis data, nondum erat efficax introducere in regnũ cœlorũ, ante Chriſti paſsionem. De quo forte interpretari licet Chryſo. & quoſd. Patres. [n] Non abeſt à veroſimili, tunc inſtituiſſe Chriſtum, cum primum aliquẽ, vt ſanctiſs. Matrem vel Petrũ ſuis manibus & verbis baptizauit. vt ſimili ratione inſtituit ſacramẽtũ euchariſtiæ & Ordinis, cum eam cõſecrauit, & Apoſt. ordinauit. Cæterũ vt alia ſacramenta non ſic inſtituit abſoluendo, aut vngendo aliquem vel copulando matrimonio, ita ſane facto ipſo baptiſmum inſtituit, vt Patres citati docent: & quidam aiunt, cum forma in nomine Patris, &c. [o]

4 Præceptum baptiſmi promulgatum eſt à Chriſto Ioan. 3. niſi quis renatus: quẽ loc. omnes cathol. ſemper intellexerunt de ſacram. baptiſmi; [p] licet B. Hiero. per tropũ accommodet doctrinæ. Sic præceptum euchariſtiæ Ioan. 6. niſi manducaueritis: [q] præceptumq; pœnitentiæ Luc. 13. niſi pœnitẽtiã egeritis, cœpit promulgari ante ſacramẽti inſtitutionẽ plenam. Non tamen intendit Chriſtus vt ab eo puncto lex euangelica, cuius profeſsio fit in baptiſmo, inciperet obligare, ante mortem ſuã (vt aliquando putauit B. Aug. [r] quem licet interpretari [s]) ſed ſuauiter, vt ſolet fieri in legibus humanis, [t] voluit poſt completam omnino paſsionem & mortem ſuam, obligare ſciẽtes. mors autem abſorpta eſt & completa in puncto extrinſeco reſurrectionis Chriſti, ex quo cœpit obligare lex Chriſti, & baptiſmus, quando & abolita eſt lex vetus: quæ non plene expirauit ſtatim expirãte Chriſto, vt quidã putãt: [u] ſed per mortẽ

[k] Ioan. 1. ipſe eſt qui baptizat in Spiritu ſancto. c. 3. renatus ex aqua & Spiritu ſancto. Matt. 3. & ſæpe Bellar. c. 5. [l] Vt ex Ioan. 4. probat Aug. tract. 5. & addit quod etiã Iudas baptizabat. & tract. 13. 15. ſer. 36. de tẽpore. Cyril. 2. in Ioan. c. 57. vtraq; glo. & Lyr. D. Tho. in catena cum Aymo. in Ioan. 3. Hilar. can. 2. in Mat. Hiero. dial. contra Luciſe. poſt princi. Nazian. orat. 40. in bapt. Bed. ſup. & glo. Luc. 3. Beauxã. to. 1. f. 202. Ianſen. cõcord. in Ioan. 3. & ita conſtat ante paſſionem Chriſti fuiſſe baptiſ. Chriſti, quo conferebatur gratia ex operato, contra Tertul. Ruper. & alios de quibus inf. c. 3. [m] Tũc ante mortẽ Chriſti vidẽtur baptizaſſe in nomine Chriſti, vt ait Scot. (& ita interpretandi eſſent Amb. & Nicol. PP. qui aiunt valuiſſe baptiſmum in nomine Chriſti, inf. c. 10.) colligitur ex Chryſoſt. hom. 28. in Ioan. 3. Leo Pap. epiſtol. 4. ad epiſcopos Siciliæ. Tertul. de bapt. Ferus. & Ruper. in Ioan. 3. qui negant ante reſurrectionem Chriſti differre bap. Chriſti & Ioan. quã ſententiã Cano li. 8. de loc. c. 5. negat eſſe nota dignã. refert Bella. c. 5. in princ. quos D. Tho. intelligit q. 73. 5. ad. 4. quaſi non eſſent baptizati bap. Chriſti: & ex diſpenſatione Apoſtolos in cœna recepiſſe prius euchar. quam bap. [n] Chryſo. & Theoph. probant ex Ioã. 7. nondũ erat ſpiritus datus. ſ. perfecte quia gratia nõ aperiebat ianuam cœli: nec dabatur Spiritus ſanctus in ſigno viſibili: & ita ſimilis erat gratia quã pœnitẽtes recipiebant ex opere operantis, cum humili receptione bap. Ioan. Leo epiſt. 4. c. 3. regenerationis gratia cœpit à reſurrectione nẽpe obligare. [o] quia in ea Chriſti baptizatione declaratum eſt myſteriũ Trinit. ſup. I. de quo Apoſt. ſatis erant inſtructi. & Baptiſta dixit de Chriſto Matt. 3. baptizabit in Spiritu ſancto. Ioan. 3. renatus ex aqua & Spiritu ſancto. ſignificat Amb. lib. 2. in Luc. c. vlt. Optat. lib. 4. cõt. Donat. tenet Palac. d. 3. q. vni. col. 4. ſed Matt. vlt. rurſus declarauit formã cum præcepto docendi fidẽ explicitã Trinitatis & Chriſti quia dicit, vt ſeruẽt ea quæ prius mandauerat. [p] Bellar. de ſacra. lib. 2. c. 3. & de bap. c. 4. id Ioã. 3. explicari de vera aqua & bap. ibi Orig. Chryſ. ho. 24. Aug. Cyril. li. 2. c. 42. Bed. Theoph. Euthy. idem Iuſtin. apol. 2. Tert. de bap. & lib. de reſur. carn. Cyp. li. 3. ad Quirin. cap. 25. Fulbe. epi. 1. ad Adeodatũ. Ambr. 3. de Spiritu ſancto. c. 11. Hierony. in Ezechie. 16. Baſi. Naziã. & Nyſſ. ſer. de bapti. & Nyſſen. in mai. Catec. c. 33. Tole. in Ioan. 3. not. 11. Beauxa. harm. fo. 192. Cyril. Catech. 3. Auguſ. 1. de pec. mer. c. 30. Grego. lib. 7. epiſt. 53. qui ita legũt ex aqua & SS. nec differt quod quidã legũt ex aqua & ſpiritu. Nyſſe. de bapti. Euthy. Ioã. 3. Cyp. epi. 72. 73. & li. 1. cõt. Iudæ c. 12. Amb. ſup. [q] Vt dicetur iuxta Patrum expoſitionẽ lib. de euchar. & tñ quia euchar. eſt finis ſacramentorum prius inſtituta ſunt omnia illius, vt materia forma & præceptum: quam in baptiſmo cuius forma permanens & obligatio cœpit Matt. vlt. D. Thom. q. 73. 5. ad. 4. Soto. diſt. 8. q. 1. 5. [r] Aug. 1. de orig. animæ. c. 9. li. 2. c. 10. 12. li. 3. c. 9. & ita cõtẽdit bonũ latronẽ fuiſſe baptizatum: quia ait à puncto Ioã. 3. ita obligaſſe, vt nec latro ſine bap. ſaluari poſſet. idẽ Aug. ſeu Fulgẽt. lib. de fide ad Pet. c. 30. [s] interpretandus eſt vt pœnitẽtia latronis includat bap. in voto: quia Aug. 1. de peccato. mer. c. 30. ex tũc putat fuiſſe neceſſariũ in re vel in voto. vt ait Bell. de bap. c. 4. & tñ quia idẽ Aug. epi. 19. ad Hiero. fatetur veterẽ legẽ nõ fuiſſe mortuã ante Chriſti mortẽ: diceret nec legem nouã de bap. obligaſſe ante Chriſti mortẽ. quare citatus. R. intelligit Aug. promulgationẽ bap. factam eſſe inchoatiue Ioã. 3. ſed vt poſt Chri reſurrect. haberet vim obligãdi. [t] quãuis lex naturalis ſtatim vt p lumẽ naturæ promulgata eſt obligat: ſed lex poſitiua authẽ. vt factæ nouæ, nõ obligat niſi poſt duos mẽſes. Sot. li. 1. iuſt. q. 1. a. 4. atq; ita Chrs legis ſuæ poſitiuæ obligationẽ tẽperauit, quia Mat. 11. Chrs legẽ ſuã vocat ſuaue iugũ, & onus leue. [u] Fr. Med. 1. 2. q. 90. a. 4. col. 8. ſi. & q. 103. a. 3. Bel. c. 5. pp. 3. qđ ſig.

D. Tho.

D.Thom.1.2.quæſtione.103.3.ad.1.art.4. ad. 1. 3.par.quæſtio.37.1.ad.1.quæſtio.66.2.ad tertium quæſt.47.2.ad primum.& in.4.d.1. in.2. p. quæſt. 2.ad tertium. Durand.diſt.1.quæſt.4.Palud.quæſt. vltim.Richard.diſtinct.3.artic.5. quæſt.3. Maior. q. 1. Adria. quæſt. 1. de baptiſm. fauet Auguſt. epiſtol. 19. ad Hieron. & eiuſdem Hieron. ad Augu. Bernard. epiſt. 77. Hugo. lib. 2. p. 6. cap. 5. Victor. §. 10. Caſtro verbo. baptiſ. Cano relect.de pœnitentia. p. 5.& fatetur Soto.diſtin. 2. quæſt. 2. artic.2. Taper.artic. 2. de baptiſ. Alan. de ſacrament. cap. 39. Sonnius. cap. 23. Cardi. Aracæli. titul. de baptiſm.cap.7.Caniſi. de baptiſm.artic.1. &. 2. & Victor. ait colligi ex Daniel.9. in dimidio hebdomadæ deficiet hoſtia:quod morte Chriſti expiraſſe vetera ſacrificia exponunt vt African. Quem refert Euſeb. 8. demonſtr. & Hieronym. in Danie. 9. Beda, Magiſt. hiſtor.Lucid. Dried. Ianſen. cum Metaſten. & Philone hiſtorico.nam à puncto mortis Chriſti fuit aperta ianua cœli, beatificatis Patribus limbi.

Chriſti conſummatã: [x] ita vt corruptio vnius fuerit generatio alterius, ſed lex dicitur expiraſſe in morte Chriſti, Ioan.19.conſummatũ eſt: & Matth.vlt. velum templi ſciſſum eſt, quia mors Chriſti fuit cauſa de ſe ſufficiens [y] vt lex omnino ceſſaret. nec vllo temporis momento orbis fuit ſine obligatione vnius tantũ legis diuinæ: vt quidam de triduo mortis Chriſti, falſo aſſerunt. [z] nã Patres ad tẽpus reſurrectionis Chriſti referunt obligationẽ baptiſmi: [a] aut in tempus aliquanto poſterius, & baptiſmus vt merſione ſignificat mortem Chriſti cui conſepelimur, ita emerſione vt dicitur Rom.4.&.6. ſignificat reſurrectionem ipſius.

5 Vt ergo leges Imperatorũ (quas ſacri canones imitari non dedignantur) non obligant ſtatim, cum voce præconis promulgantur: ſed elapſo bimeſtri: ita Chriſtus poſitiuam legem euangelij à ſe latam, quã Matt. c.11. vocat ſuaue iugum, noluit facta Ioan.3. promulgatione obligare, niſi elapſo ſaltem triennio: quod fluxit à baptiſmo & prædicatione Chriſti, vſque ad reſurrectionem ipſius. [b] quando habuit annos ætatis.33. quãuis quidam falſo numerent annos quatuor prædicationis: & tribuunt Chriſto annos.34.ætatis. [c]

6 Pro ignorantibus legem euangelij (quales tũc multi fideles Iudæorũ erant, longe diſtãtes à Hieruſalẽ) pie creditur indulſiſſe Chriſtum inducias per aliquod tẽpus, poſt ipſius reſurrectione: [d] vt ſi miniſter, aut pater fidelis ignarus prorſus baptiſmi, paruulis cum fide in Chriſtum applicaſſet ſacramẽtũ legis naturæ, aut circunciſionis (non quidem vt hæc figura erat futuri, ſed vt pia cæremonia ſimilis ſacramento legis naturæ [e]) Deus liberaliſsimus mũdaret paruulos à peccato. [f]

7 Hoc priuilegium quidam duraſſe referunt ad tempus vſque Pentecoſtes, [g] in quo Act. 2. per varias linguas omni nationi Iudæorũ concurrentium, in regia vrbe Hieruſalem prædicauit ſummus præco Petrus Apoſtolus, cum expedita & efficaci virtute, & iuriſdictione obligandi orbem. & in eo ſermone explicuit ſummam doctrinæ euangelicæ: & eo die completa ſunt omnia Chriſti myſteria, quãdo poſt Aſcenſionem miſit promiſſum Spiritum ſanctũ, & ſtatim cœpit publicus vſus ſacramentorum. Huius figura fuit promulgatio ſolennis legis in mõte Sina, vt aiunt D.Auguſt.& Leo. 1. [h] quæ fuit. 50. die poſt primũ paſcha Iudæorũ. [i] & quãuis bapt. à reſurrectione Chriſti, cœpit ſcientib. eſſe præceptũ, ſed tunc fuit mediũ [k] ex lege irritante & plene promulgata omnino neceſſarium, vt deinceps nemo paruulorũ ſine baptiſmo aquę aut ſanguinis ſaluaretur. Alij referunt ad tempus excidij Hieruſalẽ [l] quod à Tito & Veſpaſiano factũ eſt, anno.40.elapſo poſt Chriſti paſsionem. [m] quo tempore obierant omnes Apoſtoli, & vltimus etiam Ioannes: qui totius orbis prouincias inter ſe diuiſas repleuerant euangelio, vt de ſe ait Apoſtol. Rom.c.15.& ſepulta ſynagoga cum honore, ex inde veteres cæremoniæ fuerunt inutiles, & de ſe mortiferæ. [n] Apoſtoli enim prædicarunt in omnem terram, [o] & vniuerſæ creaturæ: atque ita orbem promulgatione euangelij obligarunt.

8 Eo tempore ſaltem excidij cõpletæ ſunt iuxta graues Patres 70. hebdomadæ Dan.c.9. [p] quando in

x Soto.lib.2.iuſtit. quæſtio.5. art. 4. & in Rom. cap. 7. mortificati eſtis legi per mortem Chriſti. &.diſt.3.art.11.diſtinct.5. quæſt.1.art.2. quia baptiſm. vt eſt figura mortis, ita & reſurrectionis Chriſti Roman.4.&.6. & tamen legis vet. obligatio dicitur ceſſaſſe in morte Chriſti, quia in puncto reſurrectionis extrinſece finita & abſorpta eſt mors in victoria.1.Corint.15.ſic Auguſt.epiſ.19. ad Hieronym.ait lex vetus durauit vſque ad paſſionem & reſurrectionem Chriſti: & citat pro ſe Cyprian.& Ambroſ.idem Hieronym. epiſtola ad Auguſt.(vt fatetur Fr.Med.) & citat pro ſe Orig. Euſeb.Didymum.Apollinar.idem Chryſoſt.lib.1. de ſacerdotio.Theophyl.& œcumen. in Galat. 2. Caſsian.collat.17.

y ſic Hebræ.7.tranſlato ſacerdotio, neceſſe eſt vt legis tranſlatio fiat: dum in cœna Chriſtus inſtituit nouos ſacerdotes: nec tamen in cœna ante paſſionem ceſſauit lex vetus, niſi tanquam in cauſa, colligitur ex D.Thom.3.p.quæſt.50.ar.6.& facit. quæſt.37.1.ad.3.quæſt.40.arti.4.

z vt Scot.diſt.3.q.4.& ſignificat D.Thom. 1. 2. quæſtio. 106. 4. ad.4.quod confutant Soto, Frat. Medi.& Recent. obligabat lexvetus in triduo: ac ſubdinde nondum lex noua.

a Auguſt.& Hieronym. cum Patribus per illos citatis Chryſoſt. in Ioan.7.homil.28.& lib.1. de Sacerdotio.Theoph.& œcumen.in Galat.2. Tertul.de baptiſmo.facit Cano lib.8.de loc.cap.5.D. Thom.q.66.2.Soto loc.citatis Tabien.bap.2.§.3.

b Tenet Lucidus de die paſsio.c.9.12.& li.7.chro. c.2. Verga. Hiſp.in qq. ad ducẽ Infantatus quæſt.8. Genebrar.chroni. lib. 2. p. 113. & probant Chriſtũ in mortali vita cõpleuiſse annos tantum.33. ab incarnatione. Euodius Apoſtolorũ ſucceſſor, quem ſequitur Nicepho.2. hiſto. cap. 3. & lib.1.cap. 27. & vlti. fin. Orig. homil. in diuerſos colligitur ex Oroſ. lib. 7. cap. 4. dicente Chriſtum crucifixum anno Tiberij. 17. nempe expleto & incipiente 18. Eutrop.hiſt.Epiphan.lib.3.hæreſ. 51.contra Antidicomar. & lib. 1. tom. 1. cap. vlti.lib. 2. contra hæreſ. Manich. & lib. de ponder. In anno decimooctauo Tiber. Euſeb. chron. olymp. 202. quod declarat Caſsiodorus, dici annum 17. Tiber. in quo ſolus ſine ſocio conſulatum tenuit. Magiſt. in hiſtor. Scholaſtic. Auguſt. 2. doctri.cap.28. Hieronym. in Dani.9 cum Apollinar. & Victorino. Diuus Thom. in id Epheſ.4. in menſuram ætatis.& 3.par.quæſt.46.9.ad quartum. Soto diſtinctione.43.quæſtione.2.3. fin. diſtinctione. 44. articulo quarto. Cano. lib. 11. de loc.cap.5.ad.6.Martin.1.hypotypoſeon. cap. 14. late Abulenſ.2.par.defenſ.à cap. 11. Ioan. à Boue. lib.3. concor.de vita Chriſti.cap. 55. in præfat. Perer.lib. 11. in Danie.q. 7. Burgen. & Lyra. in Luc.3.Roger. bacco.epiſt.ad Clem.5. Antoni. 1.par. hiſto. Marian. Scot. hiſtor. & in ſuis Chroni. Sulpit. Iſidorus iunior. Herman. Anaſtaſius Nicen. quæſtionibus in ſcriptur. quæſt. 92.tomo.6. Bibliothe.ſacræ.Iſich. homil. in Natal. Domini. Birgitta.lib. primo reuel. capit. 10. Paulus vero Foro Sempron.libro quarto Chron. in ſecunda parte probat non potuiſſe impleri anno trigeſimo quarto: quanquam ipſe falſo tribuat ætati Chriſti annos triginta & ſex, de quo bene Abulenſ.

c Refert Cano. & Hieronym. ſup. tenet Beda de ratione temporum. capit. 46. Anto. Auguſtinus in libel. Montan.tomo. 3. Bibliæ Regiæ tractat. de ſæculis Onufrius. libr. 2. Faſt. Rom. cum Dionyſ. exiguo. Gerar. Chroni. in princip. Albert.ſuper epiſtol.Dionyſ. ad Polycar. Gerlar. Ioannes de montereg. Bernard. mutinen. Campanus. & Lucas Gauricus. ſignificat Ianſen.ca.36.quia putant interceptũ fuiſſe annum inter Chriſti baptiſmum & nuptias Canaã, in qua Chriſtus nõ prædicauit. & tamen prædicaſſe tribus annis quod admittit Cano cum Caiet.

d Soto fra. Med.q. 103.a.3. ad fin. Palac. Scot. Bella. D. Tho. q. 66.2. ad.3. Capre. diſt. 3.q.3. ad argu. Viguer. cap. 15.§.1. verſ. 13. Le deſ. 1. p.q. 11.ar.4. Victor. & recent.Scot.

e Soto li. 2. iuſt. q.5. ar.4 & d.3. q.vni. ar.2. Palac. q. 1. p. 60. frat. Med.1.2.q. 90.ar.4. Le deſ.q.7.a.2. Victo. & recent.Bellar. ca.5.Scot.

f vt paruulis non prius bapt. eſt mediũ in re neceſſarium, quam eſſet talis promulgatio ſuauis: vt lege hac iritatoria obligaret precepto omnes adultos totius orbis. ſic in leg.vet.paruulis ante.8.diem periclitantibus proderat oblatio patris abſque circunciſione, ſicut & fœmellis quæ non circuncidebantur.& circunciſio dicitur Ioan.7.non eſſe ex Moſe ſed ex Patribus. ſic Paulo licuit circuncidere Timotheum abſq; falſitate ſigni.

g Bellar.de bapt. cap.5.fauent Diony.ca.2.eccl.hier.Cypr. Chryſo. Ambroſ. Dam. Ex quibus. Turrian.in Clemt.libr. 6.conſt.ca. 12 prob. tunc Apoſtolos fuiſſe creatos epiſcopos cum autoritate prædicandi & obligan. orbem quod probabile dicunt Scot. Capreo.diſt. 3.q.3.ad.1.Scoti.contra.1.con. & quidam recent. quod putãt eſſe D.Tho.d.3.a.5.q.2.&.3.at nõ eſt, quia loquitur de ignorante. prob. quia Chriſtus Paulo ante Aſcenſionem.Matth.vlt. & Marc. vlti. declarat iterum præceptum baptiſmi: & iubet ne id prædicatione promulgent, quouſq; induantur virtute Spiritus ſancti, & Act.1. accepto Spiritu ſancto, & magiſterio cum linguis igneis prædicatione obligarunt orbem, Scot.& Soto dicunt probabilẽ.

h Aug.epiſt.119.Leo.PP.ſer.1.Penteco.

i quia licet Paſcha incidat diuerſis diebus, ſed dies. 50. Pentecoſtes incipiunt numerari à primo die poſt Sabbathum intra paſchales dies incidens, vt plane dicitur Leui.23.& ita ceſſant difficultates de quibus Bellar.lib.3.de eccleſia.ca.vlt.lib.4.de euchar. ca.9.fi. cum Francolino de horis canonic. cap. 51.

k de neceſsitate medij in baptiſmo, Bellar.de bapt. ca.4.ex Auguſt. 1.de peccatorum mer.ca.30.quãdo etiam in adultis requiritur votum explicitum baptiſmi, vt colligitur ex conc. Trid.ſeſſ.6.cap. 4. poſt promulgatum euang.

l Scot.d. 3.q.4.& licet Soto.& fr.Med. tribuant hanc ſoli Scoto, ſane illã inſinuat Diu. Tho.1.2.q. 106.a. 4.ad &. 4. & ad tempus excidij referũt quidam hebdomadas. Dan.9.quibus finitis dicit ceſſaturum ſacrificium vet⁹:

m vt affirmãt Euſeb. lib.2. hiſto. cap.6.lib.3. cap.5. & 7. nẽpe ab anno. 18. Tiberij in quo Chriſtus paſſus eſt ad.2. annũ Veſpaſ. in quo iuxta Ioſeph.2.bell. iud.cap.10.lib.7.ca.4. factum eſt excidium. Nicephor.lib.3.hiſt.cap.9.chronici.& Raban.in Matth. 24.At Hiero.in Zachar.11.ego non parcam: numerat annos.42.quia includit vtrumque extremũ.

n D.Thom.1.2.quæſt.103.3.cum Aug.fra. Med. Soto.& alij cit.X.

o ex cit.lit.L.in Matt.24.& Paul. Rom. 10.quaſi impletum citat id Pſal.18.in omnem terram exiuit ſonus. vt ibi notant Chryſoſt.Theophyl.D.Thom.item Coloſſ. 1. prædicatum eſt in vniuerſa terra.2. Timo.vlt. audiant omnes gentes.Eſai.2.fluent ad eum omnes gentes.ca. 6.plena eſt omnis terra gloria eius. cap.8. audite vniuerſæ procul terræ.quod de tempore Apoſtolorum exponunt Tertul.cont.Iudæos. li. 3.&.4.cõt. Marcio.Hilar.Pſal.121.Auguſt. 10.ciuit. cap. 32. Cyprian.1.contra.Iudæ.ca.10.Orig.5.cont.Celſum.Euſeb.1.demõſtrat.cap.2.vid.Leon. Caſtri in Eſai.1.& Patres cit.in Dan.9.

p conſtat enim Dan.9.ſimul.fieri mentionẽ de hoc tẽpore excidij, dum ſubdit ciuitatẽ & ſanctuarium diſsipabit populus cum duce venturo.& erit in templo abominatio deſolationis. vbi Theodoret.nam de hoc tẽpore Chriſtus Matth.24.citat.hunc loc.Daniel.vt ibi aduertunt Euthy.Abulen.q.50.& Augu. epiſt. 80.ſic ad tempus hoc excidij referunt hebdom. 70. Dan.Tertul.li.cont.Iud.c.de paſsio Chriſti.Orig. tract.29.Matth.Euſeb.8.demonſt.c.2.Clem. Alex. 1.Strom.

templo Matth.24.poſita eſt abomina q tio deſolations. q de quo tempore Daniel prædixerat prorſus ceſſaturũ vetus ſacrificium, ac ſacramentum legis vet.ſiue intelligantur hebdomadæ abbreuiatæ annorum Lunarium,vt African.Bed. & multi con- r tendunt, r quæ annos ſolares conficiunt. 483. ſiue iuxta receptiorem ſententiam integræ annorum ſolarium hebdomadæ.70.quæ complent s annos. 490. ſolares. s ſententia tamen quę veritati videtur magis cõ-

ſentanea aſſerit, hebdomadas finitas t eſſe tempore paſsionis Chriſti. t cuius morte abolita ſunt vetera ſacrificia. Aut certe dimidiũ vltimæ heb u domadæ tunc fuiſſe completum. u initiũ autem hebomadarũ ſumi ab x exitu ſermonis, x i.à ſentẽtia & facultate quam rex Artaxerxes Lon- y gimanus y (non quidem filius Da z rij Hiſtaſpis, z vt putat Ioſeph. lib. 11.antiq.ca.5.ſed nepos Darij: filius vero illius Xerxis quem Græcorum a hiſtoriæ celebrant a) dedit Nee-

.1.Strom.Chryſoſt.orat.2.cont.Iudæ.Sulpit.lib.2. ſacræ hiſtdiquos videtur ſequi Hieron. in Dan. 9. in.8.ſententia,quam vltimo loco refert, quaſi illã probet.& in Seder holam maiori.ca.28.cui multũ tribuunt Hebræi quod ſit pars Thalmud, vt ait Burg. Dan. 9.add.1. At ſane videtur ꝙ Danie.interiecit quædã futura de excidio, quæ contigertũ poſt hebdo. & mox redit ad vltimam hebdo. quã poſt 7.&.62.refert, quas præmiſerat: vt dicunt Theodoret.Dried.Ioan. Lucid. & communis ſententia. q ſic de excidij tempore Chriſtus,Matth.24.citat hunc loc.Dan.& ſubdit,prædicabitur hoc euang.in vniuerſo mundo. quaſi tunc per Apoſtolos cõpleta ſit plena promulgatio euangelij,vt in Matth.24.dicunt D.Th. Chryſo. hom. 76.& imperfect.Euthy.Lyr.Hilar.&ſignificat ibi Hierony. Ambroſ. in Luc. 21.Bed.in Marc.13.& probat ex hiſt.ſcholaſt.in Dan.10. Iuſtin.apolo.2. pro chriſtian. conſtat vero Apoſtolos vbique prædicaſſe ex ijs qui illorum vitas ſcribunt, vt ſunt Abdias Euſeb. Nicephor. Sophron. Iſidor. Trite. Addo. r hebdomada hic ſumitur pro. 7. annis. vt Leuit.25.annus Lunaris ex.12. menſibus lunæ continet. 354. dies.ſed ſolaris dies 365.cum quadrante.de his Africa.libr.5.temporũ intelligit.70. hebdom.conficere.490. annos lunares breuiatos: qui iuxta ſolarem annum conficiunt tantum.483. idem Bed.lib.3.in Eſdr.cap.16.de ratione temporum.cap.7.Rupert.in Dan.c.ſuo.19.Theod. Dan. 9.Zonar.to.1.annal. Alber.mag.in expoſitione huius prophetiæ.Magiſt.in hiſt.ſcolaſt.in Dan. ca.10. quod probabile putat Euſeb.8.demonſtr.c.2.Aug. epiſt.78.80.& ſequitur Hippol.vt refert Hieron. Dan.9.& multi ex recent.Pererius lib.10. in Dan. §.3.interpretatio.& his annis vtiHebręos probat Bellarm.lib.4. de Rom.Pont.cap.8. quare ſine vrgente ratione quidam recent. reijciunt hanc ſent. quæ eſt valde probabilis:& negant Hebræos, & ſacram ſcripturam vti vnquam anno lunari,ſed tantum menſe lunari.Lyr.in Daniel.9.Galatin.lib.4. de arcan.ſcript.cap. 14.Lucid.lib.7.de emend.tempor.fi. Driedo de eccle.dogm. libr.3.cap.5.part.4. Genebr.lib.2.chron. fin. s eſt recepta fere omnium aliorum Patrum ſententia. vid. Perer. ſup. t African.Bed.cum hiſtor. ſcolaſt. Lyr. Galatin. lib.4.cap.16.Auguſt. epiſto. 80. u Theodoret. Daniel.9. Dried. Lucid. & colligitur ex Patribus. Zonar.gloſſ.interlin. Vatabl. Iſidor. clar.Doct. è noſtra ſociet.Ieſu,Ribera & Ioan. à Mariana. Perer.lib.10.in Daniel.9.quæſt. 17. de quo tempore paſsion.& reſurrectio.dictum eſt.§. 1. E. atque ita vltima hebdomada incipit in baptiſmo Chriſti,

quando prædicatione nouæ legis cœpit exercere officium Ducis,& in dimidio hebdom. occiſus eſt, vt ait Daniel.9.Alij finiunt has hebdomad. prope tempus Incarnationis aut natiuitatis Chriſti(quia tunc factus eſt Dux, & dicitur mortuus, quia factus mortalis acceptauit ſponte ſententiam mortis pro redemptiõe noſtra.Heb. 10. tũc dixi ecce venio) ſic Hippol. de fine ſæculi. Origin. tracta. 29. Matth. & libro. 10. Strom.Tertullia. Cyril.Ieroſ.catechiſ.14.Diuus Thomas opuſcul. 20. de regim.princip.libr. 3.cap.12. fin. Dried. refert ad.9.annum poſt natiuitatem. Ianſen. concordan. c.122.ſed 4.alij falſo miſcent,vt partem hebdomadum referant ad tempus Antichriſti, vt Hyppol. quam mixturam reijcit Aug. ſup. Hugo. & Caie. Matth.24. Origen.homil.1.in Ierem. poſſunt tamen omnia per allegoriam referri ad tempus Antichriſti & finem ſæculi, qui figuratus eſt per deſtructionem Ieruſalem & templi.vt in Matth. 24. dicunt Hilar.Hieronym.gloſſ. interlin. Ambroſ. Lucę.21.Hippolyt.Gregor.hom.6. in Ezechie. li. 32.moral.cap.12.18.40.
x exire ſermonem eſt ſententia & facultate data diſcernere aliquid faciendum,vt Gen.24.Eſter 7.& ſic Daniel.9.ab exitu ſermonis Driedo explicat.5.modis.
y Driedo incipit computare à ſecundo anno regni Artaxerxis Longimani. Grec. macrochyr. in quam magis propendet Euſeb.chronic.Cyrill.Sulpit.Ianſen.cap.122.at Hieronym.Oſor.libr.1. de ſapiẽtia.anno.12.anno Longimani in quo ait muros cœptos ædificari. noſter Ribera à 7. huius anno deducit congruentem computationem, & fauet 1.Eſdr.7.at id reijcit Sulpit.lib.2. z ſic vocat Artaxerxem. Tertull.illum Xerxem Darij filium. Nicephor.1.hiſtor.cap.9.ſentit Auguſt.18.ciuitat. cap.36.vbi Viues.Lyr.Daniel.11. a Herodot. libr.6.Diodor.libr.11.biblioth.Iuſtin.libr.2.&.3. de quo vid.Cano.libr.11.de loc.cap.5.ad.11. Couarru.4.Var.cap.14. nume.5.ſed falſo ex his probat Dried.eundem eſſe Xerxem hunc,& illum Artaxerxem:quia illum tantum vocat Xerxem, Ioſephus.11.antiquita.c.6.Zonar.to.1.annal. Caieta. in Eſther. Clemen.Alexan.African.Hippol.Oroſ. Euſeb.chronic.Bed.Iſidor.Sulpit.Herman.Lucid. vid.Lyr.1.Eſdr.6.& Couarru.num.6.col.3.qua ratione vtrumque confundens Ioſephus tribuit Xerxi annos. 38. imperij: cum tamen Xerxi patri omnes tribuant.20.annos in chronic. Euſeb.Bed. Sulpit.Herman.Anton.1.parte.tit.4.cap.1.ſimiliter errant Ioſeph. & Zonar. dum Longimanum filium Xerxis vocant Cyrum.

b hic

b miæ pincernæ & adhuc iuueni. b hic enim Artaxerxes (quem falſo c Cambyſen dicũt,) c conceſsit plenam facultatem Neemiæ vt reuer- d ti faceret d in Ieruſalem captiuos Iudæos, & iterum ædificarent e non quidem templum, e ſed Vrbẽ ipſam Ieruſalem; & munirent muris: quos breuiſsimo tempore Neemias(vt patet illius.ca.2.&.6.)reparauit.nec loquitur Angelus Danieli de primo ſermonis exitu,id eſt,de prima licentia per Cyrum anno.1. illius data, vt primum ædificaretur f Vrbs f (ab illo enim tempore fluxerunt plures hebdomadæ quã.70.) ſed à conſtanti & efficaci licentia quam multo poteſt conceſsit prædictus Artaxerxes Neemiæ anno.20.re g gni ſui: g vt iterũ plene ædificet,& proſequatur cœptũ & intermiſſum opus.

9 De fine harum hebdomadum non eſt tanta ſentiẽdi varietas apud autores:certum enim eſt iam diu impletas tempore Chriſti paſsi, aut h excidij. h Ante illud excidij tempus,Apoſtoli legalia cũ Iudæis ſeruabant pro loci & temporis ratio- i ne. i facta verò legitima euangelij promulgatione, nullum huiuſmodi k ſuperfuit remedium pro paruulis k vel adultis,præter ſacramẽtum baptiſmi in re vel in voto, quanuis parentes aut miniſtri circunciſionis, omnino ignorent legem Chriſti.

CAP. III.

Baptiſmus eſt ad finem ſalutis neceſſarius,neceſsitate medij & præcepti diuini.

§.1.*Baptiſmus habet neceſsitatẽ medij pro paruulis & adultis. &. §. 5.præſertim ad conſecutionem gloriæ.*

2 *Paruulos ex ſola prædeſtinatione non ſaluat Deus abſque bap.aquæ vel ſang. quamuis nati ſint ex fidelibus.*

3 *Adultis ſine tali præcepto non eſſet medium neceſſarium.*

4 *Quia catechumenus cum bapt. in voto ſaluatur.*

6 *Præcepta de medijs differunt ab alijs præceptis.*

8 *An ſine bapt. profuerint aliquando alia ſacramenta.*

BAptiſmum inſtituit Chriſtus Dominus.Ioan.3.niſi quis renatus,&c. a eſſe ita prę cęteris neceſ- a ſariũ medium, b vt ſine bapt. in re b vel in voto,nemini tam paruulorũ c c

b hic Neemias videtur diuerſus ab alio Neemia Eſdr. 2. quia ab illo primo anno Cyri vſque ad 20.iſtius Artaxerxis in quo hic Neemias pincerna c miſſus eſt Neem.2.fluxerunt anni.115. c quia Cambyſes fuit Cyri filius, & multũ infenſus Iudæis:regnauitq; tãtum annos. 8. poſt mortẽ patris. Euſeb.Hermã. Bed. chron. Cano. li. 11. c.6.Iornãd. Couar.Xenoph.1. Pædiæ. Hiero. in Danie.8. Sabell.libr. 2. ænead.7. hunc Cambyſen ſuceſsiſſe patri Cyro dicunt Plat.1. de legibus. Thucyd. li. 1.Herodot. Ioſeph. 11. ant. c.2. 3. Zonar.to.1. annal. at Artaxerxes Longim.imperat. 37. annos, vel amplius.
d d ſic Vatabl.in Daniel. 9. aduertit haberi in Hebræo,vt reuerti faceret, pro aduerbio, vt iterum, quod habet vulgata.
e e quia templum inſtaurauerant longe ante.46.annis vt dicitur Ioã.2. & communis Patrum contra Lyr.in Aggæi.1.vbi Riber.nu. 45.nempe à licẽtia data per Cyrum ſimul cũ Dario medo,vſque ad.2.annum Artaxerxis fluxerũt hi.46.anni & tamen adhuc in ornatu templi laboratum eſt vſque ad annum. 6. Artaxer. 1. Eſdr. 6. Bed.Iſid.Sulpit.chron.facit Ioſeph.11.cap.4.Ianſen.concord.cap.19.
f f & tamen Tertul.& Euſeb.8.demonſtr.cap.2.incipit hebdo. Dan. à primo anno Cyri vſque ad principium tyrannici regni Herodis,quando vendebat pontificatum. at Hieronym.in Danie.9.reijcit quia ſuperſunt.60. & amplius anni vltra dictas hebd.
g g African. Orig. 10.Strom.Chryſoſto.orat. 2. in Iud. & in Dan.9. Theodor.Carthuſ. Clarus,Burgen.add.3.Vatabl. Porchet.1.p.vict.cont.Iudæ.& olim Lyr.(quod ſine cauſa reuocat)Bed.lib.3.in Eſdr.c.16.lib. de ratiom.temp.c.7.Rupert.in Dan.15.hiſtor.ſcolaſt.in Dan.10.Zonar.to.1.annal.& in chron.Addo.Herman.Petr.galliſardus & Maſſęus. Genebra. libr.2.

chron.ad fin.Ant.1.p.hiſt.tit.3.c.8.additio ad Niceph.1.hiſt.ca.9.Ioan.annius cum Philo. Lucid.7. c.vlt.Galatin.li.4.c.16.Ianſe.c.122.Perer. lib.10. in Dan.verſ. ſcito.opin.7.partim Dried.& ſignificat Cou.4.Var.c.14.n.6.in Dario notho.cõmunis recẽt. & fauet Euſeb. 8. demonſt. c.2. dũ poſt 7. hebomamadas inchoat alias 62. ſeparatas ab anno 7. Longim. ſed Clarus in Daniel. 9.&add.Niceph.ab.anno.2.
h h Aug.epiſ. 80. Dried. late. & omnes fere Patres.
i i de quo D. Th.1.2. q. 103.a.3. ibi fr. Med. Soto lib. 2. iuſt.q.5.art. 4.&. cit. X.
k k à tempore promulgati euang. (de quo generaliter loquitur cõc. Trid.ſeſſ.6. c.4. & explicat Veg. li. 5.c.13.)ſed ante ſufficientem in orbe promulgationẽ,non obligabat,cũ irritatione facti baptiſmus:vt ait Bern. epiſto.77. Soto.fr.Med.Scot.Capr.Bellar.cap.5. errat autem Caiet.q.68.art.2.&.11.putans adhuc prodeſſe paruulis etiam intra vterum periclitantibus,remediũ legis naturæ,de quo infra.ca.22.

CAP. III.

a SVp. a cap.2. §. 4. C. b quid ſit medium
b neceſſarium ad ſalutem.1.aut vltimam explicamus,lib.de fine.cap.2.&.11.de qua neceſsitate medij in baptiſmo loquitur Auguſt.1.de pecca. meri, ca.30.Bellar.de baptiſmo.c.4.vt ſi medicus dicat, niſi ſumas hanc potionem, peribis tuo morbo: ſic Chriſtus Ioan.3. ait:niſi quis renatus.& inf. oportet vos naſci denuo. (ſicut oportet exaltari filium hominis)ſic Aug.& Cypr.lib.3.ad Quirin. ca.25. conc.Flor.ſic Victor.& Ledeſ.2.p.q.1.3.a. 2. dub. 1.ad fi.& dub.3.ad arg.&.1.p.q.25.5.dub.7.aiunt peccatori contritionem eſſe mediũ:falſo tamen ne-
c gant eſſe præceptum.reprobat Soto.d.5.q.vni.a.1. c paruulis baptiſmum eſſe medium neceſſarium probat ex Pat.Bellar.de bapt.ca.4.Caſtro.bap.her.

ca.

8. peccatum hær. 1. Taper. a. 2. Vvalden. de ſacram. c. 96. Taper. ar. 2. D. Tho. q. 68. 9. Ledeſ. q. 9. art. 9. Soto. d. 5. a. 2. & 9. Trid. ſeſſ. 5. ſeſſ. 6. ca. 4. ſeſſ. 7. de bapt. can. 2. 5. conc. Mileuit. c. 2. & 7. c. placuit de cõſec. d. 4. conc. Afric. can. 7. Carthag. 5. can. 6. Bracharenſ. 2. can. 7. quæ cõcilia Carthag. & Mileuit. habentur in Aug. epiſt. 90. & 92. Dionyſ. eccleſ. hier. c. vlt. Cypr. li. 3. epiſt. 8. alias. 59. & ſæpe. Augu. libro. 4. de bapt. contr. Don. c. 23. 24. & affert optimũ exẽplũ. & epiſt. 23. ad Boniſ. & 89. tract. 80. in Ioan. li. 10. in Gen. ad lit. c. 23. Iren. li. 2. c. 39. li. 3. c. 19. Orig. in Luc. ho. 14. & li. 5. in epiſt. ad Rom. Chryſ. ho. de Adam & Eua. Amb. li. 10. epiſt. 89. ex Pont. Innoc. I. epiſt. 26. Leo. I. epiſt. 80. ca. 3. Clem. epiſt. 4. ca. 3. Siric. epiſt. 1. item. Baſil. orat. 13. de bapt. Nazian. orat. 40. in S. bapt. Proſper. 2. de vocat. Gentium. c. 8. Fulgen. de fide ad Petrum. c. 30. Bernar. ſerm. 66. canti. Recent. Ekius enchyrid. ca. 30. cenſura. 1. Sorbonica contra Eraſm. Vega. li. 5. in Trid. c. 12. 16. Couar. c. alma. 2. p. §. 2. n. 7. Ayala. 3. p. de tradit. Tilman. Borcen. de bapt. p. 70. citat. 90. ſanctos. Syl. bap. 4. §. 1. Antoni. 3. p. tit. 14. c. 13. §. 9. ſic in lege veteri paruuli non ſaluabantur abſque circũciſione, Geneſ. 17. peribit anima eius. Hinc probat Athanaſ. q. 38. ad Antiochum, nec ſine baptiſmo ſaluari qui ſuccedit circunciſioni, & Aug. 4. de bapt. ca. 24.

d præcepti incapacium, [d] quàm adultorum, ſalus contingat: vt ex ſcri- e pturis & Patrũ traditione [e] concilia & Pontifices definiunt, & ſcholaſtici conuincunt, quod etiam ex illo 1. Corint. 15. vt quid baptizãtur pro f mortuis, colligunt Patres. [f]

2 Prædeſtinatis infantibus non concedit Deus conſecutionem vitæ æternæ, quin prius concedat media, quæ immutabili lege ſtatuit eſſe neceſſaria, vt baptiſmum vel martyrium, quod ſi mater prægnans moriatur, conſeruabit Deus ſpeciali cura prædeſtinatum poſthumum, vt cæſo vtero baptizetur. Pelagius qui negat contrahi peccatum origina- g le, [g] ait ſine baptiſmo conſequi eos vitam æternam fœlicitatis naturalis, ſed non introire in regnum h Dei. [h] nec ex ſola prædeſtinatio- i ne ſine baptiſmo ſaluabit. [i] nec ſolo baptiſmo dabit maiorem gratiam & gloriam vni puero prędeſtinato: niſi addatur ei ſacramentum k confirmationis, aut martyrium vt lib. de ſacram. cap. 4. dictum eſt. [k] decedens ergo puer ſine baptiſmo aquæ vel ſanguinis, pro culpa originali damnabitur æterna pœna dam- l ni, ſed mitiſsima, [l] & ſine vlla pœna ſenſus, aut triſtitia voluntatis: quia propriæ perſonæ voluntate nõ peccauit. Ex eo autem quod à parentibus fidelibus & iuſtis, qui in ſe peccatum originale non habent, ſit

d [d] quidam tamen aiunt paruulos habere præceptum quia rationales ſunt: ſed excuſari ab executione præcepti, obligarique cum fuerint adulti. At probabilius eſt non teneri præcepto, affirmant Recent. & fauet Trid. ſeſſ. 21. ca. 4.

e [e] probatum eſt lib. de ſacram. ca. 4. Act. 2. quid faciemus: baptizetur. 1. Pet. 3. vt extra arcam Noe, nemo ſaluatus eſt. Tit. 3. ſaluos fecit per lauacrum. Rom. 6. quicũque baptizati in Chriſto, &c. i. ſine bapt. non applicatur nobis meritum Chriſti. quia ita ſtatuit Ioan. 3. niſi quis renatus. cui loco quia expreſſus eſt adhibent hæretici detortas expoſitiones, apud Bellarm. de bapt. cap. 4. ex Patrib. Gręcis Clem. Baſil. Cyril. Iren. 3. ca. 19. quẽ ſcripſiſſe Græce refert Genebr. chron. cum Hierony. in Ezech. 36. Patres Latini ſup. cit. Aug. 1. de peccato. merit. c. 18. 30. quem ad hoc propoſitũ citat Hieron. dialog. 3. cont. Pelag. fin. idem Augu. epiſt. 28. ad Hiero. & ſæpe vt affert Torren li. 3. confeſſ. c. 3 Theolog. d. 4. vbi Mag. agit de effectu bapt. Palac. q. 5. Soto. d. 5. Ledeſ. q. 9. & Recent. ſup. cit. D. Th. q. 68. probat ſine baptiſmo neminem ſaluari.

f [f] quos Patres affert Bellar. lib. 1. de purgat. ca. 4. ex quo loco Marcion decedẽtes ſine baptiſmo iubet poſt mortem baptizari. vt refert in. 1. Corint. 15. Chryſo. ho. 40. Theoph. Ambroſ. dicit tempore Pauli quoſdam baptizari pro mortuis & ibi Anſel. Aymo. idẽ refert ex Apoſtolorũ tẽpore Tertul. 5. cont. Marcion. & lib. de reſurrect. car. Medices de hæreſ. verb. baptiſ. hær. 3. quem errorem reprobãt ibi Chryſoſt. & Theophy. Epiph. hæ. 28. Cõc. Carthag. 3. ca. 6. Quare ſine cauſa Caſtro. bapt. hær. 3. miratur cur Theophyl. id tribuat Marcioni. quaſi nõ iſte, ſed eius ſequaces hunc errorem tenuerint.

g [g] vid. Caſtr. & Medic. verb. peccatum hære. 1. D. Tho. 1. 2. q. 81. a. 3. conc. Mileuit. c. 2. Trid. ſeſſ. 5. & ſæpe Aug.

h [h] contra quem ſcribit Auguſt. libr. de peccat. mer. qui dicitur de baptiſmo paruulor. & epiſt. 23. lib. de hæreſ. ca. 69. conc. Mileui c. 2. ca. placuit. de conſ. d. 4. Triden. ſeſſ. 5.

i [i] Caluin. & tempore Augu. tenuit Vincent. cont. quem Auguſt. libr. de orig. animæ. 2. cap. 9. lib. 3. ca. 9. & ſequent. & 2. retract. cap. 56. refert quod poſtquam ſcripſit contra Vincent. accepit epiſt. eius, vbi fatetur ſe emendatum. Bellarm. de baptiſmo. ca. 4. contr. quos Trident. ſeſſ. 7. can. 2.

k [k] ſup. de ſacramentum. c. 4. contra Scot. & Palud. diſt. 4. q. 2. dicentes quod quia homo creatus & prædeſtinatus eſt vt impleret ruinas Angelorum ex Anſel. 1. cur Deus homo cap. 18. ideo pueri ex ſolo baptiſmo, & meliori miniſtro, habebunt maiorem gradum gratiæ & gloriæ.

l [l] Auguſt. epiſt. 28. ad Hierony. & ſerm. 14 de verb. Domini. Fulgent. de incarnatio. cap. 30. Soto. 1. de natura & gratia. cap. 5. 14. Petr. Sot. de inſtit. ſacerdot. f. 62. frat. Medi. 1. 2. quæſt. 83. 4. D. Thom. opuſ. de peccato origin. quæſt. 2. & addit. q. 89. a. 6. Viguer. ca. 18. §. 6. Bart. ſibylla in peregri. quæſtion. Decad. 1. cap. 3. quæſt. 5. art. 2. Abulenſ. Matt. 25. quæſt. 263. Abb. & Card. in. cap. maiores. de baptiſ. glo. in cap. regenerante. de conſecra. diſt. 4. quod vero Aug. de eccleſ. dog. ca. 26. c. firmiſſime. de conſ. diſt. 4. dicit paruulos torqueri pœna ignis. vbi Hug. & Archid. Drie͂d libr. 1. de natu. & grat. cap. 2. fin. Roſar. Buſti. in Marial. ſer. 9. lit. O. interpretandus eſt quia detinentur igne tanquam carcere: non tamen habent pœnam ſenſus. At Catharin. opuſcu. de his pueris falſo ait poſt diem iudicij habituros ſuper terram fœlicitatem quandam naturalem, quia Auguſt. 1. de peccator. mer. c. 16. & lib. 5. contra Iulian. cap. 8. Nazian. ora. 40. in

ſanct. bapt. ſignificant, non habituros præmium aut pœnam. At loquuntur de pœna ſenſus.

genitus, non naſcitur infans ſan- m ctus. [m] quia pater agit in vi Adami, & naturæ infectæ, ſed indiget fieri ſanctus per regenerationẽ baptiſmi. quod ſi fidelis non diſcedat à coniuge fideli fiet matrimonium ſanctius ob ſpem conuertendi in fidelem, & ſanctificandi prolem bona inſtitutione: vt dicit Apoſtolus. 1. Corint. n 7. [n]

3 Adulto baptiſmus in re, eſt medium neceſſarium, ſi modo poſsit opportune recipere: dicitur vero huic medium, quia de illo eſt tale o quoddam præceptũ Chriſti, [o] tanquam de re per ſe ordinata in remiſsionem peccati originalis, vel etiam mortalium, quæ homo fecit ante baptiſmum. In quo differt ab alijs præceptis, vt de ieiunio: quorũ impletio non eſt ſufficiens conferre primam gratiam, nec per ſe ordinãtur vt habeat vim remittendi peccata præterita.

4 Voluit tamen Chriſtus vt quãdo à baptiſmo in re (propter impo- p tentiam in neceſsitate, [p] aut alias ob aliam cauſam) excuſatur adultus, ſalutem haberet per baptiſmum in q voto [q] i. per poſitiuum actum contritionis, aut dilectionis Dei, vel martyrij. dum vero B. Aug. de eccl. dogm. cap. 74. habetur. cap. catechumenum. de conſecrat. d. 4. negat catechumeno, quantumuis proficiat, dimitti peccata: niſi veniat ad bap- r tiſmum. [r] variè explicatur. [s] At s ſane loquitur de ijs qui nondum

m [m] hæret. Recent) ex. 1. Corin. 7. alioquin filij veſtri immundi eſſent, nunc autẽ ſancti ſunt, & Gen. 17. ero Deus tuus & ſeminis tui) aiunt filios fidelium naſci ſanctos ſine bapt. & ſaluari. contra quos Tertul. apol. ca. 17. Hieron. epiſt. 7. ad Lętam. & alij ſtatim citãdi Trid. ſeſſ. 7. can. 2. & Patres dicunt homines non naſci chriſtianos, ſed fieri. Abrahę vero Geneſ. 7. promiſit iuſtificaturum ſemen eius & filios, nõ qui ſecundũ carnem, ſed qui imitantur fidem Abrahę. Ioan. 1. qui non ex ſanguinibus, ſed ex Deo nati ſunt denuo. Aug. epiſt. 200. ad Aſelicum. Bellar. de bapt. c. 4.

n [n] Bellar. c. 4. exponit in. 1. Corint. 7. 1. de ſanctitate legali, ideſt, filij fidelium ſunt legitimi. & matrimonium parentis fit melius, ob ſpem conuertendi coniugem, & prolem. ita ibi Ambroſ. Anſel. D. Tho. vid. Aug. 3. de pecc. mer. c. 12. & lib. 1. c. 26. lib. 2. c. 12. 26. libr. 1. de ſer. Domini. c. 14. de verb. Apoſt. ad fi. ſic Theoph in. 1. Corint. 15. citans hunc loc. & Paul. vti redũdantia ſermonis, vt hinc probat Marti. lib. 8. Hyp. ca. 1. prob. quia ſubdit, ſanctificatus eſt vir infidelis per fidelẽ: & ideo non dimittat virum infidelem: alias eo dimiſſo ſi cum alio contrahat naſcentur filij ſpurij. & addit Aug. & Anſel. monere Apoſtolum ne abutatur matrimonio. 2. exponitur de ſanctitate in potentia, non tantum vt conuertat coniugem in ſpe, ſed vt baptizet prolem, & ſanctificet. manebat enim fidelis cum viro infideli ſub ea conditione, vt ſineret vxorem viuere in lege Chriſti, & filios baptizare, & inſtruere in ea lege. Aug. lib. 2. ca. 12. 26. lib. 1. de ſerm. Domini in monte c. 27. Hieron. 1. contra Iouin. & epiſt. 153. ad Paulin. vbi citat Tertul. de monogam. & lib. 2. ad vxorem. 3. explicat Aug. filij veſtri ſancti ſunt: quia baptiſmo ſanctificabantur.

o [o] nullum medium creatum de actu eſt neceſſariũ adulto, niſi in eo reperiatur aliqua ratio præcepti. alias iuſtificatus contritione vel lethali vulnere martyrij, non teneretur recipere ſacramentum bapt. vel pœnitentiæ, vt medium neceſſarium: quia ſecluſo præcepto nõ peccaret, ac ſubinde iuſtus ſaluaretur abſque ordine & voto ſacramenti. ſed ad medium præter cõmunem rationem præcepti requiritur inſtitutio, ex qua ſacramentum baptiſmi, vel pœnitentiæ per ſe ordinatur vt medium in re aut in voto neceſſarium, ad remiſsionem peccati. infr. lib. de fine. c. 11.

p [p] Patres ita limitant ſine ſacramento baptiſmi vel pœnitentiæ ſufficere contritionem, quando vrget neceſsitas: vt ait Aug. li. de natu. boni. contra Manich. ca. vlt. lib. 1. de adult. coniug. cap. vlt. lib. 4. de bapt. contra Don. ca. 21. 22. quem citãt Inno. c. apoſtolo. de presbyt. nõ bapt. Bern. epiſt. 77. D. Tho. quęſt. 62. 2. ad. 3. Mag. diſt. 4. Vvalde. de ſacram. cap. 104. 105. Sot. d. 5. a. 2. col. 5. Pamel. in Cyprian. epiſt. 54. ad fi. At reuera extra tempus præcepti cõtritio cum voto ſacramenti iuſtificat. præceptum vero bapt. obligat ſemper, & omnino ante mortem, ſed non pro ſemper. & minus ſtricte obligat præceptum confeſsionis, quia non obligat ad ſtatim.

q [q] vt dicunt Patres cit. cap. 1. §. 2. F. K. quia Ezechiel. 33. promittit in quacunque hora ingem. Ioan. 14. qui diligit me diligetur à Patre. ſic Acto. 9. Saulus & cap. 10. Centurio iuſtificatus eſt contritione ante baptiſmum. Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. ſeſſio. 14. cap. 4. & de baptiſmo flaminis Auguſt. epiſtol. 108. libr. 4. de baptiſmo. cap. 22. citat Cypria. Ambroſ. orat. de obitu Valentinia. Bernar. epiſt. 77. ca. debitum. de baptiſmo. cap. 2. de presbyt. non bapti. Hug. lib. 2. par. 6. cap. 7. D. Thom. 4. contra gent. c. 72. & quodl. 4. ar. 10. Alexan. 4. par. quęſt. 22. m. 1. art. 4. Durand. diſt. 4. quæſt. 8. Palud. quæſt. 3. Soto diſt. 3. art. 11. diſt. 5. quæſt. 1. art. 2. Caieta. quæſt. 4. de contritione. Taper art. 6. Vega. lib. 9. Trident. cap. 41.

r [r] Bellar. de bapt. cap. 6. propoſ. 2. putat Auguſt. id interdum ita ſenſiſſe. quia tract. 13. in Ioan. & lib. 3. de peccatorum mer. cap. 4. epiſt. 57. ad Dardan. lib. 5. cont. Iulia. cap. 3. li. 9. conf. c. 4. fi. eccleſ. dogmat. cap. 74. ad Simplicia. quæſt. 2. Fulgent. de fide ad Petrum. cap. 3. fin. negat catechumeno, quamtumuis proficiat dimitti peccata niſi veniat ad baptiſmum. id de eccleſ. dogm. habetur. cap. catechumenum. de conſ. diſt. 4. & tanquam Auguſt. citat Mag. & D. Tho. inf. Ambro. de ijs qui myſt. init. cap. 4. Nazianzen. orat. 40. in ſanct. baptiſm. ad med. Vvaldenſ. de ſacramen. cap. 97. 98.

s [s] Quæ loca Magiſt. diſt. 4. explicat: niſi catechumenus contritus impediatur neceſsitate recipere baptiſmum, & quod ex alijs locis eiuſdem Auguſt. ſupplenda ſunt hæc loca, & probatur, quia ſimiliter Aug. 1. de peccat. mer. cap. 23. & 1. de origine animæ. cap. 9. lib. 3. cap. 9. epiſt. 28. prope fin. de fide ad

ad Petrum.cap.27. paruulis ita neceſſarium putat baptiſmum in re, vt videatur excludere baptiſmum ſanguinis : & tamen de fide ad Petrum. cap. 30.de eccleſ.dogm.cap. 74. excipit martyrium. 2. expoſitio D.Thom.quæſt.68.art.2.ad. 2. ibi Sebaſtian.perez, Soto.diſt.5. art.2.col.5. catechumenus iuſtus qui habet bona opera ex fide non habebit vitam æternã. nempe ſtatim,quia nõ recepit baptiſmũ, quo remittit tota pœna. At non loquũtur ad mentem libr.de eccleſ. dogm. & in alijs loc. Auguſt. dicit damnari, & eſſe membrum diaboli, nec eis catechumenis dimitti peccatum: nec pertinere ad eccleſiam.quod ex alijs etiam Patrib.probat Bellarm.libr.3.de eccleſia militan.cap.3.

t erant competentes, t de quibus dicetur.ca.20.contritio vera non eſt u niſi cum propoſito explicito u recipiendi baptiſmum: ſi modo id remedium noſſent.quale propoſitum ſeu votum commune emittebant x competentes, x i.catechumeni iam digne præparati ad baptiſmum. nec tamẽ eſt fractor voti chriſtianus qui y præcepta eccleſiæ violat. y ei vero qui baptiſmum ignorat, ſatis eſt implicitum votum baptiſmi, z quod in prædictis actibus includitur : ſic enim cũDei auxilio dignè pœnitet, a & præſtat totum quod poteſt. a

5 Baptiſmus dicitur ſimiliter medium & ſufficiens & neceſſarium b ad vltimam ſalutem b gloriæ:quia in iuſtificato per contritionem, vel ſanctificato etiã in matris vtero ex c priuilegio, c manet ſemper diuina obligatio per ſe recipiendi baptiſ- d mum, d ſi poteſt, vt fiat actu & numero chriſtianus & membrum eccleſiæ viſibilis ,extra quam non eſt ſalus:Nam poſt promulgatum euan-

t expreſſe dicit Auguſt.epiſt.155.ſi.lib.1.retract. cap.17.lib.9.confeſſ.cap.6.de fid.& operib. cap. 6. ſer.116.de tempore ad competentes habetur. cap. audite.34.d.& gloſſ.magna in.cap.1. 30. quæſt. 1. Iuo.p.8.ca.153.de quibus competentib. Hierony. epiſt.ad Pamach.de err.Ioan.Leo epiſt.4.c. 5.&.6. vocat electos. de qua iſtorum diſtinctione Iſid. 2. offic. eccle.c.21.Raban.maurus li.1. de offic. cler. Alcuin.de offic.eccl.§.heſterna die.Taper.art. 2.& bene Turrian.in Clement.lib.2.de apoſt. conſt. ca. 20.libr.8.cap.9. quod tandem agnoſcit Bellar. de bapt.cap.25.quanuis.cap.6.propoſ.2. reijcit autorit.lib.de eccleſ.dogm.c. 74. quaſi non eſſet Augu. vid.Sixt.lib.6.bibl.ca.311.At tempore Bern.epiſt. 77. quidam negabant ſufficere baptiſmum flaminis. porro Nazian. ſup. ait non habere præmium, nec pœnam,ſcilicet,ſenſus,pueros ſine baptſmo decedentes.

u D. Thom.quæſt.68.art.2. Sot. d.5.a. 2.poſt med.diſt.14.q.1.art.5.col.4.lib.2. de gratia ca.12.Scot. diſt.14.q.1.Ledeſ.2.p.quæſt. 5. art.2. dub.3.&.1.p.q.11.art.3.dub. 6. propendet Cano. rel.de pœnitentia. p. 5. Victor. recent.& id plane ſignificant Hug.& Richard.de ſanct.vict. qui ſtrictius loquuntur.ſimiliter quidam in chriſtiano, dũ conteritur, requiri votum explicitum ſubijciendi ſe clauibus & abſolutioni,affirmant.Mag.diſt. 17. cap.2.vbi D.Tho.q.3.5.1.& ar.1.1.d.18.q.1.3.1. &.4.lib.4.contra gent.cap.72.&.3.p. quæſt. 84.5. ſignificat Durand.d.17.q.2.quia Trid.ſeſſ. 14. ca. 2.æquat neceſsitatem vtriuſque ſacramenti: At ſane contritio in chriſtiano quia eſt pars ſacramenti pœnitentiæ, ſatis includit votum ſacrament. Trident.ſeſſ.14.cap.4.Soto.diſt.14.quæſt. 1.art.5.

x ſic morem fuiſſe in primitiua eccleſia emittendi votum commune ſeruandi legem Chriſti, probant Hiero.& Ambro.in.1.Tim.1. confeſſus es bonam confeſſ.Hiero.in Amos.6.Ambro.1. de ſacra. cap.2.lib.9.in Luc.cap.82.lib.10.cap.20.Aug. ſer. ad neoph.Bonif.c.igitur.de conſ.d.4. quod votum commune vocant Doct.cum.Magiſt.4.diſt.38. vbi Bon.art.2.q.2.ad.1.Durand.D.Tho.Maior. & fatetur D.Tho.2.2.q.88.2.ad.1.& Recent. Caieta. Mant.Peña ſolitum fieri olim à catechumenis,vſq; ad tempora Auguſt.

y quia per baptiſmum vbi fit ꝓceſſio totius legis poſitiuæ Chriſti & eccleſiæ (vt olim Galat. 5. circuncifione fiebat profeſsio legis veteris) extingui videtur ea prior obligatio voti: & ideo Theolog. vocant votum cõmune.vt bene Caieta.dict. ar.2.ad.1.dub.1.Palud. diſt.38.quæſt.2.Soto lib.7.iuſt.q.1.3.ad.1. diſt. 6. quæſt.2.1.ad.3. Victo.§.37.Nauar.cap. 12.nume. 32.§.12.dicetur inf.cap.20.

z D.Thom. quod obſcurius dixit.q.68.2.explicat.quæſt.69.4. ad. 2. Auguſt.lib. 1.ad Simplician.quæſt.2.Soto.d.5. art. 2.poſt med.d.6.q.1.art.7.concl.4.Vvaldenſ.de ſacramen. cap.97.103.Caieta.verb.confeſsion.condi.12.Vega.lib.5.in Trid.cap.14. Cordu. lib.1.q. 16.Ledeſ.ſup.& fatetur Cano relect.de de pœnitẽtia.p.5.ad gratiæ impetrationem ſatis eſſe votum implicitum bapt.ſicut & fidem implicitã. de Chriſto.

a D.Tho.1.2.quæſt.109.6.ad.2.qui ex auxilio facit totum quod in ſe eſt & habet contritionem propter Deum ſumme dilectum, quamuis ex ignorantia aut inaduertentia non habeat actum fidei explicitæ de Chriſto, nec votum explicitum baptiſmi iuſtificatur: huic enim diſpoſitioni de lege repugnat manere in pecc.vide eund. D.Thom. q.112.3.Bon.2.diſt.28.a.2.q.1.conc.Arauſi.2. ca. 7.&.25.Mileuit.ca.5.Aug.2.contra duas epiſtolas Pelag.Taper.ar.7. hominem non facere totũ quod in ſe eſt, niſi præueniatur ſpeciali Dei auxilio.

b Soto.diſt.5.ar.1.Cano.relect.de pœnitentia.p. 5.&.dicetur libr.de fine,cap. 12. generaliter enim id quod eſt medium neceſſarium ad primam gratię ſalutem, ſi excuſatus iuſtificetur, manet adhuc neceſſarium ad vltimam ſalutem. vt contritus tenetur re ipſa recipere ſacramentum baptiſmi,pœnitentiæ vel euchariſtiæ : & habere fidem explicitam de Chriſto : confiteri integre omnia pecata, quæ ex morbo & alia cauſa non potuit: idque omnino,& per ſe ante mortem ex Chriſti inſtitutionem ſeclufis alijs circunſtantijs.

c d etiam Beata Virgo & Apoſtoli qui ſine ordine ad baptiſmum, ante illius inſtitutionem receperant gratiam, tenebantur baptizari præcepto diuino, poſt promulgationem euangelij. & baptiſmus fuit efficax in Beata Virgine : quæ tamen nullum peccatum habuit, & contraxit, vt ſic fiat membrum eccleſiæ viſibilis, & capax ſacramentorum : Diuus Thomas. quæſtione. 68. 1.ad

1. ad. 2. e hæc eſt. 2. ratio obligationis, quia contritio poſt promulgatum euangelium, non habet vim iuſtificandi, ſine voto ſacramenti. Triden. ſeſsio.14.cap.4.ſeſſ.6 cap.4. f licet actu contritionis applicentur homini merita Chriſti ad remiſsionem peccati, ſine dependẽtia ab vlla conditione de futuro: Deꝰ tamẽ offenſus qui ab homine exigere potuit quam vellet compenſationem offenſæ, inſtituit vt applicatio meritorũ Chriſti non fieret pro remiſsiõe peccati mor.ſine ſacramẽto in re vel in voto.

gelium contritione iuſtificatus eſt ſub onere & obligatione recipiendi e ſacrament. ante mortem, e vt ſic reali ſolutione Chriſti per ſacram. f applicata ſatisfaciat f Deo:niſi neceſsitas excludat potentiam, ne vnquam recipere poſsit ante mortem.

6 In quo differt ab alijs virtutũ præceptis,quæ non obligãt niſi ſub certis temporis & loci circunſtantijs:quibus non extantibus non tenetur homo ad illarum actus, nec ſupplere ante mortem alio æquiualenti,licet poſsit.At qui ſpõte omittit baptiſmum, peccat contra ius diuinum de accipiendis medijs neceſſarijs, & ſi decedat abſque illo, aut alio remedio ſupplente vicem baptiſmi,non intrabit in regnũ cœlorum:vt de catechumenis,qui nondum competentes dicuntur, dicit g D.Auguſt. g qui tamen ſemel atq; iterum habita opportunitate,neglexit baptiſmum,& tamen eius culpę contritus decedit, ſaluabitur: quia baptiſmus flaminis iteratus ſupplet, & purgat culpam etiam negligentiæ.

7 Vt qui creditori ſoluit ante præfixum terminum, implet debitũ iuſtitiæ ſecundum ſubſtantiam:ita qui ſacramentum baptiſmi vel pœnitẽtiæ ſuſcipit eo tempore,quo nõdum obligabatur ſub noua culpa, implet debitũ:quod cum ex delicto prouenerit, de ſe obligat ſtatim h ſolui & ſatisfieri læſo & creditori:niſi ille inducias temporis concedat.

8 Deinde baptiſmus eſt medium neceſſarium tanquam ianua aliorũ ſacramentorum,ſup. ca. 2. §. 1.quia homo ante baptiſmum eſt iure diuino incapax fructus aliorum.A quibuſdam tamẽ Chriſtus dicitur cum Apoſtolis diſpenſaſſe, vt in vltima cœna ante baptiſmũ reciperent euchariſtiã,& ordinem ſacerdotalẽ. i At ſecluſa tali diſpenſatione,eſt ordinis incapax : quod ſi catechumenus etiam iuſtus recipiat veram euchariſtiam, nullum fructum ex operato participabit,ſup. ca.2.§.1.ſic ergo baptiſmus eſt medium neceſſarium ad gratiam,& ad gloriæ conſecutionem,ei qui poteſt recipere: & ad alia ſacramenta recipienda.

g ſup. R. & inf. c.20.

h ſic D. Thom. 2.2. 9.62.art.8. cõparat pręceptum reſtitutiõis affirmatiuum quod includit quandã negationẽ non retinẽdi aliena inuito Dño cum præcepto pœnitentiæ,ad quod Deus offenſus poſſet ſtatim poſt peccatum obligare: niſi inducias concederet: ſicut homo tenetur ſtatim ſatisfacere homini quẽ lęſit iniuria aut furto.

i refert D. Tho. quæſtio.73. art. 5. ad. 4. & dicetur infra.de extrema vnctione ex Marc.6.cuius oppoſit.eſt certius.

CAP. IIII.

a D.Tho. a q.68.3.Soto.d.5.ar.3.Ledeſ.q.9. Syl.baptiſmus. 4. communis Doct.diſtinct.4. b c Soto.d.5.a.10.ad.1.&.a.1.&.3.Cypr. li.3. epiſto. 8. ex ſent.60.epiſcoporum refert,baptizare ante. 8. diẽ infantes eſſe contra fidei doctrinam: niſi neceſsitas vrgeat, aut periculum. ſic olim circũciſio nõ dabatur ante 8.diem. Geneſ. 17. At conſuetudo regionis excuſare poteſt.

CAP. IIII.

Quo tempore præceptum baptiſmi obliget adultos, aut paruulorum parentes.

§. 1. *Qui petit non differat baptiſmum.*

2 *Eccleſia cur differt adultis?*

3 *Pater familias tenetur curare vt baptizentur filij & domeſtici.*

4 *Cur quidam ſancti diſtulerint baptiſmum?*

5 *Quomodo olim obligabat circunciſio?*

6 *In primitiua eccleſia tẽpore Paſchæ Reſurrectionis & Pentecoſtes fiebat baptiſmus ſolennis.*

7 *Interdictum non impedit conferre quædam ſacramenta.*

8 *Quomodo infideles obligentur ad baptiſmum & fidem.*

TEmpus in quo baptiſmus eſt conferendus non eſt per eccleſiam determinatum. a expedit ne communiter tenelli infantes ante diem octauum b baptizentur ob myſterium reſurrectionis, ſecluſo periculo. c Patres docent etiã adultis non eſſe differendum, d quia proprius huius ſacramenti finis, & effectus eſt inchoatio vitæ Chriſtianæ. e

2 Eccleſia adultis baptiſmũ differt, f vt probet. an facti ſint idonei ad militiam Chriſti : & in illis præmittatur diſpoſitio, inſtructio g in Symbolo fidei, & præceptis Dei ac eccleſiæ, & orationibus, nec

d D. Th.a.3.Soto.a. 3. Ledeſ.Syl.baptiſm. 4.§.5. colligit ex conc. Trid. ſeſ.7. cano. 12.Cypria. ſup. Aug.3. de pec.mer, c.5. Chryſ. homil.1. in Acta.ho.13. ad Epheſ.& hom. 19.in moral. ad Heb.7.habetur.c.quãdo quis.de cõſ. d.4 Baſi.ſer. 40.de bapt. & ho.13.Docto.d.4.Palac.d.5. e dicet ſtatim & Pres cit. c.2. B. Bellar.de bap.c.8.col. 4. f D.Th. Sot. Ledeſ. a.3.Sylu.§. 11.Aug. de fide &oper. c.ante.20.c. nõ liceat,de cõſ.d.4. Nauar.Hiſpan. c.24.n.15. g ſic per multos dies inſtituũtur catechumeni de Symbolo.vt eunuchus, & Cornelius, Acto.8.&.10. Matth.vlti. docete baptizantes.

Conc.

enim expedit cito credere petenti; ſed probat ſpiritus an ex Deo ſit, nequis forte ficte recipiat. Infideles egent tempore vt inſtruantur & probentur: nequando dicant ſe metu aut fraude fuiſſe attractos, & fiant apoſtatæ, quæ dilatio auget deſiderium deuotionem & reuerentiam ſacramenti concupiti. ſed non multum differt aut vltra. 40. dies communiter, [h] ne tepeſcat catechumenus, & propoſitum reuocet. Iudæis per. 8. menſes differebatur, [i] vt magis probarētur. At ex parte adultorum vrget præceptum, vt homo curet ex ſe ſtatim petere, & idoneus fieri ad baptiſmum: & poſito Chriſti præcepto, vrget ratio naturalis fidei coniuncta, [k] vt ſtatim inchoet vitam Chriſtianam ſuſcepto baptiſmo: alias enim tolleretur militia Chriſtiana, ſi liberum eſſet omnibus differre ad tempus mortis.

3 Similiter pater tenetur curare, vt ſtatim baptizentur filij & domeſtici eius: [l] non tamen peccat ſi infanti baptiſmũ differat circiter duodecimum diem. [m] diu vero procraſtinans ſine cauſa Paterfamilias aut tutor, qui curam ſuorum habere tenetur, peccat mor. contra legem caritatis. [n] Paruuli præcepto non ligantur, ſed quia ſine baptiſmo ſaluari non poſſunt, decenter feſtinat eccleſia illos baptizare: [o] præſertim vbi periculum eſt mortis: [p] ne alias irreparabiliter pereant. idem præceptum diuinum vrget adultos. [q]

4 Eximij quidam, vt Diuus Martinus, Ambroſ. [r] & Conſtantinus Magnus, [s] qui tandem per baptiſ-

Conc.Laodic.& Agathen.c.Symbolũ.c.baptizandus.de conſ.d.4.Nau.ſup.Soto.d.6.q.2.ar. 1.ad.2. D.Tho.q.67.8.q.71.1. [h] Greg.c.nec abſit Soto.d.5.a.3.ad.2.D.Tho q.68.3.ad.2. [i] D. Th. a.3.ad.2.Soto.Ledeſ.c.Iudæi.de conſ.d. 4. Tabie. bap.7.§.10. fi. refert ſe ad verb. Iudæ.§.vltim. Syl.bapt.4. §.11. [k] ratio iuuat, ſed non conuincit: & ex caritate ſui vrgetur homo ſtatim baptizari, ne ſe priuet magnis bonis quę habet ex baptiſmo, & participatione ſacramétorũ & ſuffragiorũ, & vt vitet pericula. [l] [m] Sot. d.5.a.3.Ledeſ.& Recent.quod præceptum probat vſus eccleſiæ, & ſcandalum, ſi paterfamilias aut tutor nõ curet ſuos opportune baptizari. Quamuis Tertul.de bapt.c.18.non obligat parentes, niſi in articulo neceſsitatis. Viues & ſentit Aug.1.ciuit.c.27.Chryſ. ho.49.Imperfe.Dam.4.c.10. ſolum ait non oportet baptiſmum differre. Nazian.orat.40.de baptiſmo ait vt in neceſsitate ſtatim baptizetur: ſed extra illam expectandum eſſe ſaltem.3.ętatis annum. & tamen affert bonas rationes ob quas expedit ſtatim conferri, contra dæmonis potentiam ne arripiatur, aut ne præuentus repentino periculo obruatur. & D.Thom.a.9.ex Diony.ait, quod dilatio quædam in adulto facit vt ſtabilius adhæreat religioni Chriſtianæ. [n] conſuetudo eccleſiæ ſatis arguit peccatum.m.vt aiunt.Recent.Sot.d.3.a.10. Tabien.bapt.5.§.12.Bellar.de bapt.c.8.§. his accedant.carpit Viues ſup. [o] D.Tho.a.9.Clemẽ.6. lib.conſtitu.Apoſt.c.15.Dionyſ.c.6.eccle. hierarc. p.3.ad fi.Iuſtin.ad gent.q.59.Irenæ.lib.2. cap. 39. Orig.lib.5.ad Rom.verſ.9.fin.Baſil.ho.13.ex varijs, quæ eſt exhorta.ad bapt.Chryſoſt.to. 5. ho.ad Neoph.Hieron.dialog.3.contra Pelag.fin. & citat Cypr.& Aug.Proſper. de vocat.gent.c.8. Greg.li. 7.epiſt 57.& reſponſo.10.ad Aug.Anglor. epiſcopum.Bern.ſer.66.cant.epiſt.77.240. ſic circunciſio olim dabatur.8.die, nec differebatur ſine graui cauſa. Trid.ſeſſ.6.de bapt.can.12. Damnat dicētes neminem baptizandũ niſi ætate, qua Chriſtus, vel in mortis artic.quod tamen aiunt Eraſm.præfat.in Matth.Viues in Aug.1.ciuit.ca.27. & refert. Prateol.verb.Anabaptiſtæ & Trid.can.13.&.14. paruulos baptizandos, quanuis non habeant actũ credendi; nec cum adoleuerint interrogandos an ratum habeant baptiſmum.Bellar.de bapt.c.8.reijcit Viues, &.c.9.ſoluit argum.vbi.arg.17.non eſſe facta Chriſti ſemper imitanda ait Nazianz.orat.40. in ſanct.baptiſmum, vt quod ieiunauit. 40. diebus abſque omni cibo.quod euchar.dedit in cœnaculo clauſo & poſt cœnam; item quod circũciſus eſt, & legalia ſeruauit, D. Tho. 3.p.q. 37.1.ad. 2. Soto. lib.2. iuſt. q 5.ar. vlt.col. 15. Couarru. 1. Var.c.17.n. 1.Orig.ho. 14. in Luc. & quodam can. Apoſt. ex Pamphy. quẽ refert Turria. li.1. pro can. Apoſt.ca. 25. Nau.ca.11. n.23. cont. Caie.3.p.q. 37.1. [p] qđ fatetur etiã Tertul. & Nazian. in art.mortis quilibet tenetur ex caritate baptizare: ſed arctius tenetur pater, & parochus etiam cũ periculo proprij dãni, Nau.c.24. n.17.&. c.14. n.9. 23.Petr.Naua.li.2.de reſtit.c.3.n.132. videt cõt. Sot.d.3.a.8.vbi addit ad fi.ſi infanti immineat periculũ ex lotione frigidę, calefiat aqua: aut baptizetur cũ aſperſione.quod ſi imprudens baptizãdo acceleraret mortem infantis per accidēs, hic quia habet ius baptizandi in periculo, non fiet irregul.bene Soto cum Scot.d.3.q.3.cont.Palud.d.3.q.3. ad fin.& non incõuenit baptizare ante.8. in periculo quod tamen non licebat in circunciſione, Gen.17. vt figura apte reſponderet myſterio de.8.die reſurrectionis, D.Tho.3.p.q.70.3.ad.3.& addit.a.4 ad 3.quod tunc vice circũciſionis, paruulis applicabatur oblatio & remediũ legis naturæ: quale applicabatur fœmellis. [q] Adultos cõtritione iuſtificatos non tã vrget præceptũ, vbi baptizanti aut baptizato imminet periculũ grauis dãni: & tamẽ tenẽtur præcepto diuino.Ioã.3.niſi quis renatus.ſup.c. 2.§.4. lit.Z.Act 2. baptizetur vnuſquiſque.Trid. ſeſſ.7.can.5.D.Th.q.68.1.Soto d.5.a.1.Richar.d. 4.a.1.q.3.Gabrie. q.2.a.3.dub.1.Bon.d.6.a.2.q.1. Palud.q.1.Adria q 5.de bapt.& quãuis Matt. vlti. docete omnes gẽtes baptizantes (ſicut & Ioan.20. quorũ remiſeritis) imponatur præceptũ Paſtori miniſtrãdi bapt.pœnitentiã & doctrinã: ex conſequẽti tamẽ obligantur alij recipere: quia de omni medio neceſſario, quod eſt actus liber, eſt pręceptũ diuinũ. [r] Ambr.diſtulit qui antequã eſſet baptizatus electus eſt eps̃.Niceph.11.hiſt.c.32.li.12.c.41. Couar.4.Varia.c.16.nu.5.ex Paulin.Socr. Theodoret.Sozom.& Tripert.Martinus per.8.annos diſtulit. [s] de Conſtanti. Imperato. refert Euſeb. Pamphil.lib.2.de vita Conſtantini diſtuliſſe baptiſmum

mum dicitur à lepra ſanatus [t] diſtuliſſe leguntur per annos receptionem baptiſmi ob reuerentiam, aut ob aliud ignotum nobis impedimentum: in quo tamen imitandi nõ ſunt. [u] Catechumeno ſi digne pœnitet & diſpoſitus eſt, ob nulla peccata differendus eſt baptiſmus in finem vitæ: [x] quãmuis quibuſdam Chriſtianis ob graue crimen communio olim differretur ad mortis articulum, [y] Valentinus Imperat. ita diſtulit, vt ſine baptiſmo mortuus ſit: quem tamen de pietate & religione commendat B.Ambroſ.

5 Diuinum præceptum de baptiſmo omnibus adultis proponitur, [z] & ſicut præceptum fidei, [a] omnes obligat, mox vt rite proponitur. At olim circunciſio maſculis vnius tantum populi ex Abraham deſcendentis per Iſaac & Iacob, indicta fuit, ſup.libr. de ſacram.cap.6. iniurius verò eſſet qui adultum & filium vel ſeruum baptizari cupientem impediret: & hic iure poſſet vim vi repellere. Vt iniuſtus eſt Princeps, qui non ſinit ſuis ſubditis pacificè promulgari euangelium, & illum impedientem poſſet illato bello Pontifex compellere, vt prædicari fidẽ ſinat, & libere acceptari. [b]

6 In primitiua eccleſia deſignatum erat tempus vigiliæ paſchæ reſurrectionis, [c] vt in eo fieret ſolennis baptiſmus adultorum catechumenorũ, qui Symbolum & orationem dominicam ſcirent. deinde additum eſt tẽpus Pentecoſtes, [d] & per octauã: cuius rei eo tẽpore ſpecialis mentio fit in canone miſſę. ſed baptiſmũ abſq; ſolẽnitate cõferebat eccleſia alijs etiam tẽporibus. [e] iam vero diu obtinnit conſuetudo, vt alijs temporibus baptizentur qui ſunt per quadraginta dies aut minus

tiſmum ad finem vitæ quẽ vnum ſequuntur hiſtorici Socrat.1. hiſtoriæ. cap.39.Sozom. libr.1.cap. 24.Caſsiod.& Aymo.9.tripart.cap.7.Pompo.Lætus: & in epiſto.conciliabuli Ariminen.ad Conſtantin.idem in ſuis Chron.anno.336.dicunt Hieron. Sulpit. Iſidor. Herman. & Ioã. Camera. in catalo.Imperat. cap. 1. cui⁹ cauſam addit Hierony.in Chro. & Theodoret.1.hiſtor. cap. 31.diſtuliſſe quia voluit baptizari in Iordane, vt Chriſtus baptizatus eſt. ſed morte præuentus baptizatus eſt Nicomediæ ab Euſeb. epiſcopo Nicomed.Ariano: cui ſucceſsit in Epiſcopatum Euſeb. Pamphili Arianis valde fauns. ſic Ambro. orat.de obitu Theodoſ.ad fin.ait, baptizatum Conſtant.dum in vltimis eſſet conſtitutus. At reuera Conſtant.magnus multis ante mortem annis recepit Romæ baptiſmum à Sylu.PP. (Romæ enim adeſt baptiſterium in eccleſ.Later.) quod teſtatur Conſtantin.in ſua confeſsione, quæ habetur, to.1. Concil.& apud Damaſum in vita Syl. Papæ. idem Marian. Scot. Platin. in vita Marci. Sabell. Nicephor.7.hiſt.ca.35.lib.8.c. 54.& ait oppoſitum cõfictum fuiſſe ab Arianis, quod ſeductus per Conſtantiam illius ſororem, & presbyterum Arianum receperit prope mortem baptiſmum. 2. Nicomediæ ab Euſeb.Ariano. idem de baptiſmo per Sylue.dicunt Nicolaus.1.epiſt.ad Michael.Imper.Leo epiſto.6.ad Nicol.Imperat.Hierony.tom.9. epiſto.ad Euſtoch.de vincul.Petri Clemen.6.& concil.Rom. ſub Sylueſt.cap. 1.& in Actis Liberij PP. cap.1.& 46.Adria.PP.in epiſto.quæ in.7.Synod.Act.2.approbata eſt.& in.6. Syn.Act.4.D.Thom. opuſcul. 20.lib.3.de regim.Princip.cap.16.17.Cano.li.11. de locis.c.5.ad.14. [t] ſanatum à lepra per baptiſmum ait Nicepho.libr.7.cap.33.Lipom. & Surius in vita.S.Sylueſt.Cou.practi.cap.31.n.2. D. Tho. quæſt. 69. 8. ad. 4.& patet ex Syn. 7.Acto.2.Syn. Rom.ſub Syl.can.1.Clemens.6. extrauag. vnigenitus.de pœniten.& remiſsio.Nicol.c. fundamenta de elect.in.6.quamuis ſine cauſa hanc hiſtoriam de ſanatione lepræ reprobent, Cano ſup. Caietan. dic. art.8.ad.4.Platin.ſup.Viues de corruptel.diſciplinæ. Alciat. 7.parerg.cap.19.cum tamen legatur in Breui.Rom. in vita Sylueſt. [u] Soto. diſt. 5. art.3.Diuus Thomas.art.8.ad.4.vid.ſup.lit.O.fin. nam illi viri in bellis & negocijs publ.occupati, putarunt ſe in Paſcha non ſatis diſpoſitos, excuſari à baptiſmo. [x] eſſet enim de ſe peccatum morta. Quidam Recent.cum Caietan.artic.3.Soto. artic. 10. Nauar. cap. 14. nu. 17.21. [y] vt iubet Conc. Eliber.ſeu Granat. cano. 68. ſic quidam ob graue crimen priuabãtur communione vſque ad mortis articulum. d. concil. can. 3. 47. 78. Innocen. 1. epiſto. 3.ca. 2. Vtrumque ſublatum eſt vt ait idẽ concil. Elibert. cap. 5. Ancyr. cap. 6. Nicen. 1.capit. 12. & Innocen.1.epiſto.1.cap.7.Sotteal. verbo.communio.§.3. [z] Diuus Thomas, quæſtio. 63. articu. 1.& cit. Q. quia Chriſtus qui eſt legiſlator Trident.ſeſsio.6.cano.21.ſua lege totum orbem obligauit generaliter.

[a] quare Matth.vltim.ſimul proponitur præceptum de fide & de baptiſmo.Marc.vltim.qui crediderit, & baptizatus fuerit.Soto.diſtinct. 5. artic.2. Diuus Thomas, ſecunda ſecundæ, quæſtio. 2. artic.5.& quæſtio.16.

[b] D.Thomas.2.2.quęſt.10.artic.8.&.10.vbi *Bañes.* [c] de hoc vno tempore Baſil. homil.13. exhortat. ad baptiſ. Victor.PP.epiſto.ad Theophi.c. celebritatem.de conſecrat.diſt.3.conc. Altiſiodor. cap. 18. & refert miraculum Paſchaſ. epiſtola ad Leon. PP. quæ habetur ante epiſtol. 64. in Leon. Bellarm.de baptiſ.cap.26.fin.D.Thõ. quęſtio. 66. art.10.ad.1.Soto.diſtinct.3.art.10.ad.1.diſt.5.art. 3.Victor.§.34.Ledeſ.quæſt.7.art.10.nunc Romæ ſeruatur dum ſit adultorum infidelium, aut Iudæorum ſolennis baptiſmus.Cyrill.ſuas catech.habuit in quadrageſima, vt præpararet adultos ad baptiſmum ſolennem in Paſcha.Hieronym.epiſt.ad Pammac.Auguſt.de cura pro mort.cap. 12. Ambroſ.in Epheſ.4. [d] Sirit.epiſto.1.cap.2. Leo. epiſto. 4. cap.6.epiſto.80.Gelaſ.epiſto.1.cap.12.15.cap.duo tempora.de conſecr.diſt.4.Gregor.2.epiſt.3, ad clerum.conc.Roman.ante annos. 1300. Gerunden. cap.4.Matiſcon.2.ca.3.Vuormat.cap. 1. Bellarm. D.Thomas.Soto.ſup. [e] D.Thomas.add.quæſt. 6.art.5.Vict.Eedeſ.Soto.diſt.5.art.5.Caieta.quæſtio.68.artic. 3.Peña. & Recent. vt de primitiua

eccleſiæ.dicit Ambroſ.ſup. [f] ſic per tēpus quadrageſimæ ante paſcha ſolebant catechizari. Hieron.ſup.Syric.cap.ante.20.de conſ.diſt.4. Caieta. cum D.Thom.quæſt.68.3.Soto.diſt.5. Ledeſ.q.9. Syl.baptiſ.5.princip.Tabien.baptiſmus.5.§.12.

tempus ſufficienter inſtructi: [f] maxime vbi vrget periculum mortis.[g] hos catechumenos obligat eccleſia dicto tempore,tum ex communi lege quæ ſecundum rationem colligitur ex proprio fine baptiſmi,qui eſt regeneratio & inchoatio nouæ vitę: eccleſia enim habet à Chriſto poteſtatem baptizandi & determinandi tempus in quo obliget diuinum ius baptiſmi, tum ex pacto quodam,[h] quo catechumeni dabant nomen,[i] & paciſcebātur ſe ſuſcepturos baptiſmum,cum eccleſia voluiſſet. peccarentque detrectantes non minus, quàm miles qui poſtquam nomen dedit, reſiſtit præcepto ducis: aut nouitius ſi elapſo tempore nolit profiteri,qui prius emiſerat votum profitendi.

7 Nulla cenſura loci vt interdictum aut ceſſatio,impedit quin omni tempore liceat etiam extra vllam neceſsitatem conferre & ſuſcipere ſacramentum baptiſmi; confirmationis,pœnitentiæ & matrimonij [k] abſque nuptiarum benedictione. non tamen licet abſque priuilegio prædicto tēpore recipere reliqua ſacramenta niſi ſolam euchariſtiam in articulo aut periculo mortis, [l] in quo obligat diuinum præceptum. Qui baptizatur adultus tenetur diuino præcepto non recipere indigne: nec inducere ſine cauſa illum quem nouit ſolenniter miniſtraturum in peccato,nec ſine cauſa recipere à laico vel ab eo qui non eſt ſuus paſtor,infr.cap.29.fin.

8 Cum iam per orbem ſit euangelica lex promulgata; ſi adultis infidelibus debita prędicatione proponatur inſtigante conſcientia à Deo per oblata auxilia cooperante; obligantur omnes recipere fidem explicitam Chriſti; & baptiſmum. m Sed ſi audita pacifice prędicatione, nolint euangelium ſuſcipere, non reliquit Chriſtus Pontifici aut regi vim compulſiuam,vt per bellum aut pœnas cogat recipere.

g Beda.2. hiſto.ca.14. Victor Pap. ſup. concil. Laodic.cap. 44. Eliberitin. cap.38. D.Thomas. quæſt. 66.a. 10. ad. 1.q. 68. 3. vbi Caiet.Soto. diſt.5. ar.5.

h ex hac & ſequenti ratione habet eccleſia ius, Caieta. Soto.Ledeſ. Recent. & competētes emittebant votum aut promiſsionē ante baptiſmum vt d.eſt.

i Dionyſ. cap.2.eccle. hierar.Clemens epiſt. 3.&dicetur inf.

k Naua. c. 27.nu.178. 189. Coua. cap.alma.1. par.§.3.nu. 1. idemque licet tempore ceſſationis Nau.n. 189. Coua. §.4.num.7.

l Nauar.ca. 27.nu.188. Couar.§.2. & §.3.num. 2.&.3.

m D.Tho. 2.2.q.10.artic. 8. infr. cap.25.

CAP. V.

D. Tho. [a] [b] 3. part. quæſt.

68. artic. 10. & eundem articulum repetit. 2.2. quæſtio. 10. artic. 12. vbi Bañes. Soto.diſtinct.5. artic. 10. Ledeſ. quæſtio. 9. Richard. Durand. & communis diſt.4.Bellarm.de bapt. cap.8.late probat Caſtro & Sebaſt.Medices de hæreſ. verb. bapt. hær. 5. Syl. baptiſ. 4. §. 1. 13. 14. Tabie. baptiſm.7.

CAP. V.

Ante Chriſti mortē quoſdā fuiſſe baptizatos abſq; præcepto.

§.1. Paruuli ſine præcepto ſibi impoſito baptizantur: ſed non ſine parentum voluntate, niſi polleant rationis vſu.

2 B.Virgo baptiſmum & quædam alia ſacramenta recepit.

3 Chriſtus quoſdam diſcipulos immediate baptizauit.

4 Et Ioannem Baptiſtam: non tamen bonum latronem.

5 An quidam ex Apoſtolis fuerint liberi ab obligatione confitendi peccata.

BAptiſmus adultorum fuit in vſu antequam eſſet ſub præcepto neceſſarius: & baptiſmus paruulorum cum parentum conſenſu. ſed nunquam licuit pueros inuitis ambobus parentibus infidelibus ſub quorum poteſtate & cura manent, baptizare.ſi tamen infideles parentes ſubijciantur ſeruituti hominis Chriſtiani,licebit hero prolem ſeruam à cura parentum ſeparare, animo illam baptizandi: de quo dicetur, cap. 25. in paruulis baptiſmus etiam iniuſte collatus parētibus inuitis, validus & efficax eſt: a & hi cum ad vſum rationis peruenerint cōpellendi ſunt ab eccleſia ſeruare fidem. poſſuntque per Papam liberari ab obedientia & iure Patris & Principis infidelis,præſertim quādo ſubeſt periculū ſubuertendi illorū fidem. adultus ſponte conſentiens nulla alterius expectata voluntate licite baptizatur,ſi iniuſto metu cōpulſus cum vera intentione recepit baptiſmum; & compellendus eſt ſeruare legem Chriſti. b

2 Tēpore quo Chriſtus vitā mortalem agebat in terris baptizata eſt beatiſsima Virgo mater eius: [c] quia quāuis tūc eſſet grā plena & ſemper immunis ab omni peccato originali & actuali,recepit characterē Chri &

c Albert. Magnus de laudib.Beatę Virgi. c. 81. quem ſequitur Caniſi. libr. 1. Marial.cap. 9.Nicepho. 2.hiſtor.capit. 3. ex Euod.Apoſtolorum diſcipulo.Euthym. in Ioan.3.Turrecrema.ca. quando de conſecra. diſtinct.4.Lindan. 4. Panoplię. cap. 81. at Scotus.diſtinct. 4. quæſt. 6. Gabri.quæſtio.2.artic. 3. dubio. 1. aiunt forte ex diſpenſatione Dei non fuiſſe baptizatam. quia in incarnatione recepit totam gratiā. ad quam potuit peruenire. ſed & dubitatio eſt inanis & ratio nimis falſa,& eos reijciunt omnes Recent. Bellarm.lib. 1. de Rom. Pontifi.cap. 23. Bañes. 2.2. quæſt. 1. artic. 10. Soto.diſtinctione.5. artic. 2. & ea diſpen-

d diſpenſatio potius noceret. [d] vt ex bonis autoribus Alber.& Caniſi. ſup.& Sylu. dicetur libr.de extrem.vnctio. [e] inf.lib.de ord. Caniſ. Albert. [f] Quare error eſt vulgi, quod B.Virgo confiteretur Ioanni, ſaltem in generali. [g] ex Euodio tenet Nicepho.Euthy. Lindan. Caniſi. Bañes ſup. Bellar. ſup.& li. de baptiſmo.c. 23. ad. fin. ex Ioan.13 qui lotus eſt & vos mūdi eſtis propter ſermonem, colligit ante cœnam fuiſſe baptizatos, ne alias eſſent incapaces ſacramenti euchariſtiæ & ordinis tūc collati. ſed cum Chryſoſtom. D. Thomas non putat improbabile.quæſt.73.5.ad.4. diſpenſatum eſſe cum illis: ſed reuera erant baptizati: nec eſt admittenda diſpenſatio.

cum eo poteſtatem recipiendi fructum euchariſtiæ quam quotidie ab Apoſtolo Ioanne ſuſcipiebat deuotiſsime: confirmationem & extremam vnctionem d recepit non tamen ordinem.cuius fœmina eſt iure diuino incapax: [e] nec ſacramentum pœnitentiæ, [f] cuius capax non fuit,quæ peccatum non habuit.matrimonium vero quod cum Ioſeph contraxit non erat tunc ſacramentum.

3 Chriſtus per ſe ipſum dignatus eſt matrē ſuam & Petrū baptizare, [g] Petrus Andream & filios Zebedæi, hi deinde reliquos Apoſtolos, [h] diſcipulos vero. 70. baptizauit Petrus & Ioannes Theologus ſeu Apoſtolus. [i] certe ſeruato ordine, Chriſtus antequam in vltima cœna initiaret Apoſtolos ordine ſacerdotali & epiſcopali dixit,iā omnes eſſe per lauacrum baptiſmi mundos. nec enim ſatis eſſet fuiſſe tinctos baptiſmo Ioannis baptiſtæ, vt quidam putant [k] quia per illum abluti non recipiebant characterem, ſed erant rebaptizandi baptiſmo Chriſti. [l]

4 Ioannes Baptiſta à Chriſto fortaſſe baptizatus eſt cum Matth. 3. petijt, ego à te debeo baptizari: & dictum eſt ei ſine modo. m quia Ioannes pertinebat ad nouum teſtamentum [n] tanquam amicus ſponſi & præcurſor, qui præparauit homines ad legem & baptiſmū Chriſti. Bonus latro qui cum Chriſto crucifixus eſt, non fuit baptiſmo aquæ tinctus, [o] vt quidam Patres obiter dicunt: [p] nec dum enim lex Chriſti obligabat,

baptiſmo.cap.22.Caniſi.lib.1. de ſæculo Baptiſtæ. cap.7.ex orig.ho.14.in Luc.to.8.in Ioan. lib.5.in Rom.Cypr.ſerm.de bapt.Chriſti.Cyrill. libr.1.in Ioan.cap.26.Auguſt.lib.2. de baptiſ. contra Don. cap.57.& ſæpe.Hierony.in Marc.1.Iuſtin. ad Orthodox. q. 57. Raban. de inſtit.clerìc.lib.1.ca. 26.Sixt.lib. 6.biblio.ca. 11. & id etiā fatetur Tertull. de baptiſmo.in quo errat Magiſt.diſt. 2. negans rebaptizandos, ſi vere receperant baptiſmum Baptiſt. qđ ſequuntur quidam hæretici, de quibus Bellar. cap.19.

h ita Euod. & autores citati, certum vero eſt Apoſtolos recepiſſe baptiſmum Tertull. de baptiſmo. Auguſt. epiſto. 108. dicit ſine dubio. cap. quando. de conſecra.diſt.4.cap.eos.Beda. Acto. 1. Euthym. in Ioann. 3. gloſſ. ordin. in Ioann. 13. vos mundi eſtis. & qui lotus eſt, vt etiam exponit Auguſt. epiſto. 163. & libr.3. de orig.animæ.cap. 9.Scot.diſt.4.quæſt.6.Soto.diſt.2.q.2.artic.4. diſt. 5. art. 2. D. Thomas. 3. part. quæſt. 38. 6. ad. 2. quæſt.73.5.ad.4.fin.V valdenſ. to.3.doctrinal.art. 2.cap.22.Paludan.diſt.6.quæſt.1. art.2.diſt.17. q. 2.fin. Caſtr.verb.baptiſm. [i] Euod.Nicepho.& alij ſup.citati. Caietan.quæſt.68.art.2. [k] quod falſo affirmat Tertul.lib.de baptiſmo.ca.11. Chryſoſtom.homil.1.in Acta.Theophyl. in Ioan.3.quia putant baptiſmum Chriſti non fuiſſe inſtitutum niſi poſt reſurrectionem. Matth. vltim. vbi forma expreſſa eſt. idem Chryſoſto. homil. 16. ad Rom. & ho.28.in Ioan. 7. Euthym.& Ferus. in Ioan.3. Rupertus.in Ioan.lect.3.ad fin. ſignificat Cypria. epiſt.73.ad Iubaianum.Fulgent.de incarn.cap.11. Hiero.dialog.contra Lucifer.& cum Chryſ. tranſit D. Tho. in Ioan.3.&.q.73.5.ad.4.Alex. 4.p.q. 12.m.3.ar.1.Bern.epiſt.77.ad Hugon. quam ſententiam Cano lib.8.de loc.c.5.ad.3. ait nulla nota dignam eſſe. ſed ex Ioan. 3. &. 4. ſatis colligitur Chriſtum & Apoſtolos baptizaſſe baptiſmo Chriſti,qui tanquam inſtrumentum conferebat gratiam ex operato,vt.d.eſt.c.1.§.8. [l] D.Thom.3.part. q.38.6.ad.3.reprobat Chryſo.colligitur ex Trid. ſeſſ.7.de bapt.can.1.& ex Act.cap.19. Bellarm.de

m Nazian. orat. 40. in ſanct. baptiſ. D. Thom.3.p. quæſt.38.6.ad.3.& cit. Chryſoſtom. homil. 22. imperfect. innuit Hieronym. Matth.3. tenent Recent. Beauxam.to. 1.fol. 145. [n] Caniſi.lib.1.de corruptelis,ſeu de ſæculo Baptiſtæ. cap.6.ex Tertul.li.4.contra Marcion. Theodoret. in cantic. D. Thomas. 3. part. quæſtio.38. 1.ad.2.&.2.2.quæſt.174.4.ad.3. quamuis quidam ex illo Matth.11. lex & Prophetæ vſque ad Ioan. dicant pertinuiſſe ad legem vet. vt Chryſoſtom. hom.3.imperfect.Hilar.Can.13.Matth.Auguſt.q. 69.noui & vete.teſtamēti. At id intelligitur, quod prophetarunt de futuro vſque ad Ioannem: qui digito oſtendit agnum Dei, in quo fuit pluſquam Propheta.

o Auguſt. 4.de baptiſ. contra Don. cap. 22. vbi negat fuiſſe martyrem. Bellarm.de baptiſm.cap.6. colum. 1. fin. quia Stephanus celebratur Protomartyr. (& tamen Auguſt.refert Cyprian. dicentem fuiſſe martyrem) idem communis Doctorum cum Magiſt. diſtinctione. 4. & conſtat iuſtificatum ante mortem Chriſti, cum ei Chriſtus dixerit, hodie meum eris in paradiſo.idem Auguſt. libr.83.quæſtionum.quæſt.62.

p Auguſt.2.de retractat.cap.18.26.35.dicit credibilius.& tenet.1.de origin. animæ ad Renatum cap.9.& libr.2.cap.10.12.quamuis lib.3.cap.9. dubitat.habetur cap.eos.de conſecrat.diſtinct.4.idem Chryſoſtom. orat. de reditu ſuo ex Aſia. hoc autem Auguſt. dixit, quia putauit ibi à tempore quo dictum eſt Ioann. 3. niſi quis renatus: obligaſſe baptiſmum, & ſine eo non ſaluari quod ſupr. reiectum eſt, & conſtat latronem iuſtificatum ante mortem Chriſti, & forte obijt, antequam Chriſti latus aperiretur: ac ſubinde non

fuit baptizatus aqua quæ fluxit de latere Chriſti. q Auguſt.4.de baptiſmo.cap.22. Bellar. de bapt. cap.6.de quo inf.lib.1. de pœnitentia. cap. 14. m. r ſic Magiſt.diſt.4.vbi in expoſitione lit.D.Tho. & Bon.citat.Auguſt.4.de bapt.c.23.citantem Cyprian. & in ſerm. 120. de tempore. & in Pſalm. 68.

ſed baptiſmo flaminis: nec ſanguine ſuo fuit baptizatus, q niſi forte ob publicam de Chriſto confeſſionem acrius fuit tortus in confractione crurium. r Paulus Acto.9. baptizatus eſt per Ananiam qui laicus erat. s & Apollo, cuius mentio fit.1. Corinth. 1. & Act.18. t idem de Timotheo & Tito Pauli diſcipulis, licet ſcriptum non ſit.

5 Porro ad recipiendum pœnitētię ſacramentū, Apoſtoli non fuerūt obligati, ſi poſt reſurrectionē (à qua cœpit obligatio legis nouæ & poſt illam inſtitutum ſacramentum pœnitentiæ u) non peccarunt. m. x peccata verò quæ poſt baptiſmum fecerant, & intriduò ante reſurrectionem, non erant materia neceſſaria ſacramenti pœnitentiæ, quod fuit poſtea ſub præcepto inſtitutum: & tamen venialia de facto confitebantur. y

s Bellarm 1. de ſacramen.ca.24. de bapt.c.7. t in Acto. 18. Chryſ. & œcume. Bellarm. de bapt. ca.23. u vt ex Ioā. 20. colligit Triden ſeſſ. 14.ca.1. x vt de Ioāne & Petro Apoſtolis creditur nō peccaſſe. m. poſt Chriſti reſurrectionem. y quia venialia ſunt materia ſufficiens, vtile eſt ea confiteri. Tridē. ſeſſ.14. cap. 5.can.7.fin. Nau. cap.2. n.6.& commu. Theol.

C A P. VI.

De materia remota baptiſmi.

§.1. *Aqua naturalis cur ſit conueniēs materia.*
2 *De artificiali aqua, aut dubia.*
3 *Quid ſit Matth.3. baptizari igne.*

CAP. VI. A Cto.2. a 3.8. ecce aquam Ioan. 3. renatus ex aqua vt ibi probāt Patres cit.ca.2.§.4.& Cypria. lib.2.epiſt.3.vid.li. 4.epiſt.7.&.1.Ioan. 5.hic eſt, qui venit per aquam & ſanguinem: inf. ſpiritus, aqua & ſanguis. Epheſ. 5.mundans lauacro aquæ.1. Corint. 10. baptizati ſunt in mari.1.Petri.3.de aquis diluuij, quas dicit figuram baptiſmi.cap.firmiter.de ſum.Trinit. cap. detrahe.1.q.1.conc.Floren.Triden.ſeſſ.7.can.2.D. Tho.q.66.3.Ledeſ.q.7.Doct.d.3.Soto.a.3.Palud. q.3.Bon.Rich.Carthuſ.item Maior.d.2.q.1.Guillel.de ſacramentis.c.de bapt. Innoc.ca.in quadam. de celeb.miſſ.Patres vt Cyril.Catech.3.Tertul.de baptiſmo.& lib.de reſurrect.carn.Hiero.in Ezech. 16.36.to.3.epiſt.83.ad Ocean.Cypr.ſup. & lib.2. ad Quirin.c.25.Ambr.3.de Spiritu ſancto.ca. 11. Auguſt.1.de pecca.meri.ca.20.lib.2. cap. 17. & hi probant ex Rom.6.vbi Orig.lib.5.Chryſo.ho.24. in Ioan.Nazian.& Niſſen.orat.de baptiſmo.Baſil. ho.13.quæ eſt de exhort.baptiſ.Irenæ.lib.2.ca.19. Recent.Pius.V.in Catechiſ.Caniſi.ca.2.Hoſi.c.36

Alan.lib.1.de ſacram.cap.13.18.Sonni.ca.26. Taper.art.2.Caſtro.& Medices bapt. hær. 1. Cuchus. lib.5.inſtitu.Mai.tit.2.n.25.Vega.5.in.Trid. cap. 14.16.Victor.§.9.&.12.Cano rel.de ſacram.p.1. Anto.3.p.tit.14.cap.1.§.30.cap.13.§.1.Ang. bap. 3.Syl.bapt. 2. Tabien. bapt.4. Armil. §.21. Nauar. cap. 22. num. 5. Montal.l.4. tit.4. par.1. Petr⁹ Greg. in Syntag. tit. de bapt. ſic & Gentiles in ſuis ſacrificijs adhibebant aquā, vt refert Alex.ab Alex.4.Geneal.ca. 17. Bellarm. de bapt. cap. 2. &.4.

4 *In aqua non requiritur qualitas, aut benedictio.*

VT in omni ſacramento Chriſtus propriam materiam, ſup. lib.de ſacrame.cap.7. ita in hoc primo & præcipuo decenter deſignauit materiam neceſſariam eſſe veram aquā naturalē a: puta rem quę omnibus præſto eſſet. ſic enim ſenſus ſcripturæ intelligendus ſemper eſt iuxta verborum proprietatem; niſi ſequatur abſurdum. b quod quidam hæretici negant & interpretantur typice aquam, c alij pro baptiſmo vtuntur igneo ſigno per ferrū carni impreſſum. d ex Matt. 3.baptizabit in Spiritu ſancto & igne. quod tamen intelligitur de Spiritu ſancto dato in Pentecoſte. e ſufficit aqua cuiuſcunque generis vt maris, fluuij, paludis, putei, fontis. pluuiæ etiam impurę & alij elementari admixtę: vel balnei, etiam ſulphurei: vel reſolutæ ex niue gelu rore, grandine, glacie: & ex ſale reſoluto f ſufficit, quia ſal fit ex aqua maris vel putei ſalſi congelata. at ante reſolutionem non fit baptiſmus, licet gelu non differret ſpecie ab aqua. g quia non pōt in illo fieri ablutio ſimpliciter. h in figurā huius, Ioā.19.de latere Chr̄i fluxit

b de qua regula Martin.li.7.Hypot. cap. 1. & libr. 10. reg. 36. & 47.ex Aug. 3.doctri.ca. 16. Turriā. tract. de euchar. ca. 3. Claud.de euchar. repet. 3.ca.1. c refert Bellarm.de baptiſm. cap.4. ſup. in prooemio.lit.Y.quia Matth.3.baptizabit in igne ſumitur ſpiritualiter pro gratia. d ſup.in procem. §.3.B.Bellarm. cap 2. e de Spiritu ſancto dato in linguis igneis exponunt Matth. 3. Hierony. & Bed.Cyril.Catecheſ.3.Ianſen.concord.cap.19. 2.exponitur de effectu baptiſmi qui ſignificatur per purgationem ignis Chryſoſt. hom.11. Matth. Baſil.orat.de baptiſ.3.at Beauxam.ſolus tom.1.harmon.pag.143.explicat de igne purgatorij: vt de loco. 1. Corint.3.ſaluus erit quaſi per ignem.Bellarm.libr.3.de purgat.cap.4. f D.Thom.quęſt. 66.3.Soto.Ledeſ. ſummiſt. ſup. & de ſale reſoluto (qui fit ex aqua ſalſa, vt experimento conſtat, & ait Ariſtot.2.meteor.cap.3.) ſufficere, tenet communis contra Sylueſt.& Tabien. baptiſm. 4. §. 7. ad.fin.
g Soto.diſtinct. 3. artic. 3. ait gelu differre ſpecie ab aqua: ſed nihil obſtat propoſito.
h Sot.Victo.§.12.Cano.rel.de ſacr.& Recent.ſic humor dum latet intra vuas, aut vinum congelatū

non

non eſt materia conſecrabilis, niſi exprimatur aut liquefiat: quia nō eſt ſub forma potabili. i Innoc. c.in quodam.de celeb.miſſ.Leo epiſt.4.D.Thom.q. 66.4.ad.3.q.74.7.ad.3.& in Ioā.19. aiunt Chryſ. Cyril.Theoph.Euthym.Beda. ibi Aug.& tract.9.

i vera aqua. i aquæ reſpondet digna k ſignificatio, k quia vt aqua ita baptiſmus hominem mundat à maculis peccati, refrigerat concupiſcentiæ ardorem, & velut humidum ſemen regenerat ex matre eccleſia & virtute Spiritus ſancti.

2 Nihil prodeſt artificialis aqua: l vt roſacea, l nec ceruiſia, & ptiſana aut ſimilis liquor potabilis. nam & qui vouit ieiuniū panis & aquæ non debet hæc bibere: vt nec vinū lac, aqua quæ diſtillatur ex vite: nec in auro potabili vel aqua ardenti, & alijs quæ arte alchimica exprimuntur m nec in ſudore, n lachrymis o aut flegmate vel ſaliua, p vrina. dum eſt probabile dubium an facta mixtione luti vel cineris in lixiuio, vel cum vino, brodio ex q elixatis carnibus aut piſcibus q vel farina, ſi minor videbatur pars aquę non ſufficit: niſi forte per artem depuretur aqua luti. r peccatque.m. cōtra ſacramenti reuerentiam baptizans in aqua fœda aut in aliquo brodio, ſi facile habere poteſt purā. multo grauius peccat ſi baptizet in aqua de qua ſit magnum dubium, s niſi periculū neceſsitatis vrgeret: s Tunc enim melius eſt vt puer cum dubio baptiſmo decedat: ſi tamen

li.de Symb. c.6.Dam.li. 4.c.10.Cyril. Catech. 3.Ambr. li. 10. in Luc. cap.105. At Bellar. 2.de ſacram. cap. 27. contra Patres contendit, eam aquam non fuiſſe figuram baptiſmi. k vt probant Patres cit. & Cyrill. catech. 3. variis rationibus.D.Tho. a.4. Doct.d. 3. Tabien. bap.4.princ. l m D. Th. a.4.Sot.Ledeſ. Summiſt. Tabie. §.7. At Luther. apud. Bellarm. de bapt. cap.2. verſ. 5.dixit valere baptiſmū in ceruiſia, lacte, aut alio liquore in quo fieri poſsit balneum. ſed errat. n o p Soto.a.4.Ledeſ.Tabie.§.7. de ſudore & lachrymis. de flegmate habetur.ca.in quadam de celebratione miſſ. de ſaliua. ca. non vt apponas.de baptiſmo. q D.Tho.Soto.a.4.Ledeſ.Palu.d.4. q.3.col.1.Tabie.§.6.Syl.& id nota pro his quibus imponitur ieiunium in pane & aqua. qui non poſſunt vt brodio ſi tamen facta eſſet parua decoctio, ſicut & parua admixtio vini manet aqua ſufficiens pro baptiſmo. r D.Th.a.4.ad.2.Soto.a.4.ad.2. Ledeſ.& commu. s Soto. a. 4.ad.2.fi.Ledeſ.q.7. Scot.q.3.Recent. t ca.non dubium. c. de quibus de bapt.& d.eſt ſup.de ſacram. u contra hæretic. cit.Bellar.de bapt.c.2.D.Tho.a.3.ad.1.Caie.Soto. Ledeſ.Caſtro.bapt.hære.9.Clichto.in Dam.lib.4. ca.10.Pius.V.Caniſi.lib.1.de corrup.verb.Dei.ex Cypria. Hilar.Baſil.Aug.& Barto.Ledeſ. in ſumma.4.tit.de bapt.difficul.4. x ſup.D.&. ca.1.§. 1. y quod factum refert Pratum ſpiritual. cap. 176.Niceph.lib.6.hiſto.fi.Innoc.c.debitū de bapt. z dicto ca.debitū.nec valet forma: ego me baptizo: cū ſit regeneratio, quę requirit diuerſos.Pan.d. c.debitū.n.3.D.Th.a.3.ad.4.q.67.7.Palu.d.3.q.2.

Iacob.Barinerius. in enchy. Iudicum eccleſ. not. 179. a D.Tho.a.4.Soto.Ledeſ. b D.Th.a.4. Sot.Ledeſ.&.d.eſt.de ſacram.c.7. c D. Tho.ar. 4.ad.2.Soto.Ledeſ.conc.Colon.Pius.V.Syl.bap.2. §.3.Bellarm. de bapt. cap.26.cum Dionyſ. eccleſ. hier.cap. de

tempus ſuperſit eſt ſub conditione t rebaptizandus. t

3 Præter aquam non eſt baptizandus etiam ignis aduſtione: u quia ſcriptura per ignem; Matth. ca. 3.intelligit Spiritum ſanctum in figura ignis datum Apoſtolis. & in alijs locis, intimum Spiritus ſancti effectum, aut martyrium. x nec valuit illius Iudæi baptiſmus, qui defectu aquę fecit ſe baptizari arena: y & tamen baptiſmo flaminis ſaluatus eſt propter fidem ſacramenti. z

4 Nihil nocet, a vt aqua ſit calida vel frigida, tincta colore, denſa & cæt. quia pertinet ad qualitatem accidentalem nec requiritur, vt materia baptiſmi, & euchariſtiæ (quia Chriſtus illa vſus eſt) b ſit ſanctificata: rite tamē eccleſia addit aquæ benedictionem ſanctificationis c ad excitandam reuerentiam, quod tamen non eſt de neceſſitate ſacramenti. d hanc ſic benedictam laicus prohibetur tangere. e quod ſi cum illa baptizet in neceſſitate laicus, debet aſpergere abſque contactu. ſi aqua ſanctificata congeletur & igne liquefiat nō eget noua benedictione. f hęc materia remota, vt aqua à quibuſdā dicitur ſacramētū: g intelligitur tn̄ cauſaliter. h

bapt.Cypr. lib.1.epiſto. vlt. Ambro. 1.de ſacram. c.5.Aug. li. 6.in Iulian. c.8. & hom. 27. ex. 50. tract. 118. in Ioan.fin. & id haberi ex traditione Apoſtolica, ait Baſil. de S.ſancto. c.27. Ayal. 3. p. de tradit. Modern⁹ ad l. dominic.in.C. Theodoſ.de ſpectaculis. &.c.1. d.cōſ. d.4. d D. Tho.a.4.ad 2. & omnes cit.Soto.Ledeſ.cōc.Colon. Pius.5. Syl.§.3.ca. prima.de cōſec.d.4. e c.ſabbatho ſancto. de conſ.d.4. c. in ſancta. c.veſtimēta.de conſ.d.1.c.1.de ſacram.non iteran. f Anto.3.p.tit.14.c.13.§11.& cōmu.vſus habet, dū cōgelatur aqua benedicta, ſatis eſſe liquefieri ſine noua bn̄dictione.Soto tn̄ qui.d.3.ar.3. putat gelu differre ſpecie ab aqua, fortaſſe dicet req̄ri nouā cōſecrat. g ſic vocāt Hug.li.1.p.9.c.2.li.2.p.6.c. 2. Alex.4 p.q.11.m.3.a.1.Bon.& Maior.d.3.& olim D.Thom.d.27.q.1.2.r.& p̄babile dicit Altiſ. fauet Aug.trac.80.in Ioā.accedit verb.ad elementū. hinc Gandulph.in gloſ.c. detrahe.1.q.1.cōcedit q̄ aſinus bibit bapt. at exponēdi ſunt. h ita exponit D.Th. q.66.1.ad.2.bapt.eſt aqua id eſt vſus aquæ. Sot.a.1.Ledeſ.&.d.eſt.c.1.§.9.Turrecr.d.c.detrahe.cōmunis cū Mag.d.3.Scot.q.3.Palu.q.3.Richa. a.1.q.1.Palac.q.2.&.citat.Orig.Tertul.Cypr.Ambro.Dion.c.3.eccle.hier.Nazian.orat.in ſanct.bap. qui omnes bapt.vocant non aquam, ſed ipſam ablutionem. & colligitur ex Aug.ſup. quia mox vocat ablutionē, & fluidum elementū.& tract.15.in Ioā. Epheſ.5.mundans eā lauacro aquę.Pius.V.Taper. ar.1.Alber.Tarantas.Gabr.Durā.Heruæ.d.3.q.1. Capre.Carthu.q.1.Caie.Syl.Tabie.Soto.d.3.a.1. d.1.q.1.a.5.d.8.a.1.fin.& omnes Recent.

C A P. V I I.

a D Oct.cit. a c.6.ſi. b D.Th.q.66.7.Soto.d.
b 3.Ledeſ.q.7.omnes Doct.d.4.alij.d.6. c vt
c colligitur Rom. 4. & 6. d e communis licet
d Cypr.lib.4.epiſt.7.dubitat,& carpit ſic baptizan-
e tes. At aduertit Soto d.3.ar.8.ad fin. vt ſi periclitetur infans, aſpergatur tantũ aqua calefacta. & addit cum Scot. diſt.3.q.3.ſi per accidẽs acceleretur mors infãtis ex baptiſmo fieri homicidam contra caritatẽ tantum: ſed nõ irregul. quod dicit contra Palud. d. 3. q. 3.ad ſi. quia vtitur quodã iure ſuo.
f f vt Act.2. quando Petrus baptizauit tria millia.D.Tho. Sot. Ledeſ. ca. proprie. verb. triamillia.de cõ ſecr. diſt. 4. Claud. de euchar. rep. 10.cap.4.
g g D.Tho. q.68.ar.11. ad.4. Sot.d. 5.a.11.Gab. diſt.4.q.2. dub.4.dicetur.infr.

1.de ſacram.Aliaco.4.q.2.Palud.d.6.q.1.3.Mai q. 2.ad.1. Victor.dicit ſe malle tenere hoc. Richard. Marſ.inf.Soto.d.5.a.3.ad fi. propendet, quia dicit opus eſt prudentia, quando non ſub eſt aliud remedium.& Peña.quia emerſio nõ eſt de eſſentia bapt. hi Doct.putant probabile. p Soto dicit valere, & Peña cum Doct.cit. q q Soto. d. 5.a.3.d.3.a. 8.ſi. Ledeſ. Rich.d.4.a. 4.q.2.caſ.2. Palud. d. 6. q.1.a.3. con. 2.Marſil. q. 4.a.4. Sylu. baptiſ. 4. §. 10. Ang. bapt.4. princip.Arm. §. 30.cũ Aureol. Tabie. baptiſ. 5. §. 6. cõmunis recent. r r Apoſtol. can.40.alias 49. excommunicantur qui vna merſione baptizant. Dion. eccleſ. hier. cap.de bapt. Tertul. de coro. milit. c. 3.lib.2.ad Praxeã. Cyril. Cate. 2. Baſil. ho. 1. de baptiſ.de S.ſancto.ca. 27.Chryſo. ho. 24. Ioã. Aug.de tempore ſer. 91. 201. Leo.

C A P. V I I.

Ablutio, quæ eſt materia propinqua, fit tribus modis.

§.1 *Merſio, infuſio, & aſperſio.*
2 *Satis eſt aſperſionem attigiſſe paruulam hominis partem, aut pilos.*
3 *Demerſio infantis in puteum non eſt bapt.*
4 *De trina merſione.*
5 *Baptiſmus ex receptione dicitur vnus.dum plures baptizant, non rebaptizat qui finit poſterior.*

MAteria propinqua eſt ablutio, cui ſi forma addatur, dicitur baptiſmus. a modus abluendi non mutat rationem ſacramenti: fit enim tripliciter. b 1. per immerſionem & emerſionem, in ſignum mortis & reſurrectionis Chriſti. c 2. fieri poteſt per infuſionem, d vt tempore hyemis, ne infans periclitetur e vel ob honorem in filio regis, vel in adulto propter honeſtatem: vt Chriſtus adulta ætate Matt. 3. per Baptiſtam tinctus eſt: ad ſignificationem enim ſatis eſt vt quædam hominis pars mergatur. 3. per aſperſionem f vbi non eſt proprie immerſio & emerſio: ſic fiebat communiter in primitiua eccleſia, vt quãdo à Petro Apoſtolo multi adulti ſimul baptizabantur.

2 Satis eſt vt parua aquæ quantitas, g vt guttæ contingant ablutũ iam natum, præſertim in capite h vbi ſenſus vigent vel in alia parte; quia in qualibet parte eſt tota anima. ſi aſperſio attigit ſolos capillos p videtur baptiſmus. i quia communi vſu dicitur tunc caput illius ablui, maxime quia capilli ſunt pars hominis ad ornatum, & ſecundum Ariſtot. viuunt & vegetantur. non eſt, ſi veſte vel corio ſeu vtre incluſus baptizetur, ita vt aqua nihil corporis tangat, ſed veſtem k aut ferream arcam vel matris ventrem intra quem eſt incluſus. l neque vnquam videtur peccatum. m. ſecluſo contemptu ſi etiam abſque cauſa baptizet per infuſionem aut aſperſionem: m ſeruanda vero eſt regionis conſuetudo in modo baptizandi. n

3 Si infans etiam morti proximus proferendo formam mergeretur in puteum aut fluuium ex põte, r quibuſdam videtur baptiſmus, o vt ſic proiectus lauetur: ſicut ſi puer è manibus baptizantis forte elapſus pereat, p dum ex merſione non emergit. At non eſt baptiſmus: q quia non ordinatur ad vitam vt ſignificet reſurrectionem Chriſti, ſed ad ſubmerſionem & necem, nec eſt ablutio ſed ſuffocatio & proiectio.

4 Trina immerſio fuit olim in vſu eccleſiæ, & ex præcepto Apoſtolorum, r ita vt Pater nominaretur in prima merſione, Filius in ſecũda, Spiritus ſanctus in tertia. Sed quia non eſt de ſacramenti neceſſitate, s ob vitandum quorundam errorem præcepta eſt ad tẽpus vnica merſio: t. ſequenda vero eſt in

h h ſi ſolum caput natum eſt non eſt rebaptizãdus; cum plene natus fuerit inf.c.21. i i fatetur Sot. quia capilli ſunt pars hominis coniuncta ad ornatum.& Ariſt.dicit eos viuere vita vegetatiua, quia creſcunt & caneſcunt.idem Recẽt.ſed tutius eſt vt ſub conditione rebaptizetur. k k Soto Gab.d.4. q.2.& communis contra Palud.nec Deus per miraculum ſupplet effectum baptiſmi in puero. ſup. de ſacram.c.9. l l Gabr.d.4. q.2. communis contra Gloſſ. m m Soto.d.3.ar.3.&.7.Ledeſ.Vict. recẽt. n n ſic conc.Florẽt.iubet Græcos ſeruare morem ſuæ eccleſiæ.& fauet Trid.ſeſſ.21.c.2. o o Panc. non, vt de bapt.Roſell.& Syl.bapt.4.§.10. bapt.5. §.1.Gabr.d.4.q.2.ar.3. dub.4.ad fin.cũ Holcot.q.

epiſt.4.c.3.Dam.4.c.10.œcum.in Rom.8.Theoph. in Marc.8.& Ioan.3.Euthy.Ioan.3.Hiero. contra Lucifer.& prolog.ad Eph.&.c.3.&.4.Greg.lib. 1. epiſ.41.ad Leandrũ.Theodo.li.4.here.fabul.Hoſi. li.4.cont.Brentiũ.Bellar.de bap.c.26.§.4.D. Tho. q.66.a.8.Soto.d.3.Ledeſ.q.7.Martin.li.8. Hyp.c. 5.Pelag.epiſ.c.multi ſunt.de cõſ.d.4.Claud.de euchar.recep. 10.c.4. s t D.Tho.Sot. Ledeſ. D. Greg.ſup.& lib.4.epiſt.7.alias.77.poſt med. propter quorũdã errorẽ iuſſit vt in Hiſpania baptiſmus ſub vna merſione fieret.& conc.Tolet.4. ca. 5 Pelag ſup.& cap.de trina.cap.propter hoc de conſec. diſtinct.4. At quod habetur cap. eccleſiarum. 11. diſt. non eſt Auguſt. vt putat Grat. ſed Baſil. ſup. dicis

dicit Martin.ſup.Leo. Dam. Bellarm. & alijs ſup. u Soto Ledeſ.Bellar. & Recent. ſup. ideo autem Apoſtoli præceperunt trinam, quia quidam hæretici negantes Trinitatem baptizabant vna in nomine Chriſti mortui dicit Theodoret. (ſic Apoſtoli Act.15.poſuerunt præceptum ad tempus de ſuffocato) tempore D. Th.videtur fuiſſe vſus trinæ, & Scot.d.5.q. 3. Marſil.q. 4. a.3. dub. 8. putãt præceptum ter mergendi:licet periclitetur infans. At non eſt præceptum: ſeruanda tamen eſt conſuetudo. x x Sot.Caieta.recent. ar. 8. ad. 3. Ledeſ. Victor.Tabie. bapt.5.principio. & in ſimili Diu. Tho. quæſt. 78. ar.6.ad 2.cont. Palud. d. 3. q. 3.artic.2.& olim D.Th. d.3.ar.4.3. ad.3. y y Soto. d. 3.art. vlt.d. 4.ar.4.&.refert ſe ad.d. 1.q.1.ar.5. Ledeſ. q. 7. art. 1. dub. 3. Richard.

b lib.1.de ſacra.ca.19.&.20. b refert Bellar.c.19. c c vt probatum eſt.c.5.contra quoſdam Patres citat.ibi lit.C.ſed explicandi ſunt vt permaneus baptiſmi forma & obligatio legis quæ non eſt abſque promulgatione authẽtica fuerit poſt reſurrectionem Chriſti. quod autẽ ſolus Aug. de fide ad Petrum. ca. 3. & lib. de orig. animæ citatus. c.5. §. 5. G. ait baptiſmum ab eo puncto Ioan. 3. niſi quis renatus, obligaſſe: intelligitur quod tunc inſtitutus eſt cum inchoata promulgatione: quæ tamen non habuit vim obligandi niſi poſt reſurrectionem. d d Matt.28. & communis ſenſus & vſus eccleſiæ: quã qui in ſacramentis dicit errare, hæreticus eſt. cap. ad abolendam. de hæret.ſic de vocali forma concil.Trident. ſeſſio. 7.de baptiſ. can. 4. Florent. Diuus Tho. quæſt. 66.5. Soto.

vnaquaque regione cõſuetudo propriæ eccleſiæ matricis. u quamuis diuerſa eſſet à conſuetudine Metropolitanæ aut Romanæ: quod ſi dum trinam intendit, moriatur aut puer aut ſacerdos baptizans in 1. merſione finitis verbis totius formæ, fit verus baptiſmus: x quia adeſt materia forma & ſufficiens intentio faciendi quod iuxta intentionẽ Chriſti potuit.

5 Baptiſmus ex paſsiua receptione habet vnitatem y quare ſi multi recta intentione vnum baptizẽt, vnicus eſt baptiſmus ſine vlla pœna irregularitatis: z nec enim dicitur iterari ex pluribus merſionibus, & quia plures ſimul baptizent: ſed quia ille quem certo conſtat eſſe plene baptizatum, iterum cum noua ablutione ac verborũ forma baptizat. a nec hi multi plus gratiæ conferunt, quam ſi vnus baptizaret. ſimiliter ſi vna actiua aſperſione ad multos dicat, ego vos baptizo, tot numero dicuntur baptiſmi, quot ſunt ea aſperſione baptizati. ſup.lib.de ſacram.cap.8. baptiſmus, qui eſt quid compoſitum intrinſece ex quadam ratione materiæ, & formæ, ſupponit pro materia, vt ſubſtat certæ verb.formæ.ſup.de ſacram.c.2.

C A P. V I I I.

De forma bapt. cum expreſsione 3. Perſonarum ſub proprijs nominibus relatiuis.

§.1 *Formam docuit Chriſtus Matt. vlt.poſt. reſurr. & quid ſit de eſſentia illius.*
2 *In nomine, quid ſignificet.*
3 *Græci in Orient. eccleſia rite ſic aiunt, baptizetur.*
4 *Ly te, nec nocet ſi errore ſpecul. vnum pro alio baptizet.*
5 *Si epiſcopus ordinet alienum, per errorem.*
6 *Ly ego, & in.*

ANtequam adultis conferatur baptiſmus per verbum conſecratorium, iubet Chriſtus verbo cõcionatorio fieri catecheſim & inſtitutionem in fide. a vt mos eſt in eccleſia, & tamen de eſſentia baptiſmi aut euchariſtiæ non eſt verbum concionatorium, vt quidam hæretici putãt. ſed verbum conſecratorium, b ſup.lib.de ſacram.c.8. In baptiſmo tam ſimplici quam ſolenni quem Chriſtus ante reſurrectionem c inſtituit, declarauit poſt reſurrectionem præſcriptam vocalium verborum formam, d ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, e Amen, de qua Epheſ. 5. mũdans eam lauacro aquæ in verbo vitæ: vt Patres exponunt. f eo quod baptiſmus eſt ſacramentum fidei g voluit Chriſtus fieri cum primi & principalis obiecti fidei confeſsione: ſicut de confirmatione dicetur, quam formam ſeruat Catholica eccleſia: h vt in alijs ſacra. excepto matrimonio, requiritur

d.3.a.1.q.2.ſignificat Scot.q.3.Palac.q.2.Taper.a. 1.& communis Recent. ſic bapt.definitur per paſſiuã ablutionẽ & Chrs baptiſmũ inſtituit Matth. 3.in paſsiua ſui ipſius ablutione. ſup.c.2.§. 1. Ledeſ. negat ablutionem diſtingui à corpore abluto. hinc eſt quod ſi fiat cõtactus aquæ de ſe abluitiuus in recipiẽte, cũ quodã motu, ſatis eſt pro baptiſmo. licet impedirentur alij effectus aquæ, vt refrigeratio, humectatio, & ablatio ſordium. z z Quamuis D.Tho.q.67.6.ad.3.innuit præſumi irreg.in foro exteriori. a a ſignificat.D.Tho.q.66.9.

C A P. V I I I.

a MAtth.vlti. a docete baptizantes Aug. tract. 80.in Ioan.Beauxam.harmo.to.1.Bellarm.

diſt.3.Ledeſ.q.7.Ekius.hom.8. Adrian. de baptiſ. quæſt.2.Taper.art.1.&.2.Hoſi.cap.32.Sylu. bapt. 1.§.3.Tabien.baptiſ.3.fin.quare errat.Palud. diſt. 3.quæſt.2.artic.3.qui ſolus ait miniſtrum mutum in neceſsitate, ſi ſignis exprimat formam baptiſmi aut abſolutionis, conferre verum ſacramentum contra quem Palac diſt.3.quæſt.1.pag.60.
e e At ſi omittit vnã perſonam non valet bapt.inf.
f c.11. f in Epheſ.5.Chryſ.Theod.Theoph. Anſel.& alij.Bellar.c.19.col.7.quãuis Hiero. in Eph. 5. exponat de doctrina per tropologiam.
g g ita vocat cõc.Flor.& Tri.ſeſ.6.c.7. Aug.epiſ.23 Innoc.3.c.debitũ.de bap.Report.Inquiſit.verb.fi-
g des. h conc.Florent.& Trident. cap.ſi quis.de bapt.

forma verbalis. Ad eſſentiam huius formæ pertinet expreſsio vnius eſſentiæ & trium perſonarum nominibus proprijs, quæ ſignificent relatiuam illarũ diſtinctionem [i] in communi & populari vſu, iuxta morem cuiuſque idiomatis, & nationis. ſimul requiritur vt exprimatur actio miniſtri, [k] & paſsio & perſona ipſius baptizati: [l] alias non fit baptiſmus.

2 Nomen ſignificat non tantum vnam Dei eſſentiã vt contra Arianos & illorum inutilem baptiſmum Patres probant, [m] ſed ſimul ſignificat inuocationem, [n] & confeſſionem, ac virtutem: quare non eſſet baptiſmus ſi dicat in nominibus: [o] eſſet vero ſi dicit, in nomine. P. & in nomine. F. & in nomine SS. imo licet addat & in nomine B. Mariæ intelligens per interceſsionem illius. [p] dubius eſſet ſi dicat in virtute: quia plura includit nomen quam virtus. quidam Ariani ex intentione erroris ſic bapt. in nomen Patris per filium, in Spiritu ſancto. [q] & quidam ex ipſis rebaptizant baptizatos in vera forma: quia eo ritu intendunt Filium eſſe minorem. ob hoc iubet Conc. 1. Arelat. can. 8. examinari Arianos cum reconciliantur, qua forma ſint baptizati.

3 Baptizo ſeu abluo exprimit actum miniſtri decenter dicitur, ego baptizo, [r] ſed non oportet exprimere perſonam miniſtri: [s] nam Græci ex declaratione concilij Florent. ſic licitè initiant, baptizetur, nempe à Chriſto [t] ſeruus Chriſti in nomine, &cæt. Idem valet ſi dicatur per imperatiuum, baptizet te Chriſtus. [u] nec id irritũ eſſet ſi Latinus ita baptizet. ideo autem Græci ſic baptizant, vt caueatur occaſio putandi baptiſmum cõferri in nomine miniſtri. [x] ſic in collatione ordinum, quæ fit per imperatiuum accipe, explicatur actus miniſtri: & videtur valere abſolutio, ſi per imperatiuum dicat abſoluantur, vel remittantur tibi peccata. in extrema vero vnctione explicatur actus miniſtri per modum deprecationis. Valet quidem ſi dicat, baptizetur à me ſeruus Chriſti, & cæt. quia concurrunt neceſſaria: ſed non valet ſi excludat actionem miniſtri (vt baptizetur à Chriſto, & nullo modo à me [y]) quia forma cõtinet falſum errorem.

4 Hoc pro nomine Te, aut ſimili voce oportet exprimi perſonam,

bapt. c. ſi qui. c. quamuis. cum ſeq. ca. retulerunt. de conſ. d. 4. & d. ca. ad abolendam. de hæret. [i] quia Matth. 28. ſub nominibus relatiuis explicatur forma: vbi Chryſo. Hiero. & alij expoſitores, & Concil. & ita habet vſus eccleſiæ. Apoſtolorum can. 49. Clem. lib. 3. conſtit. Apoſto. c. 16. & lib. 6. ca. 5. vbi Turria. Leo epiſt. 4. ca. 3. Iuſtin. apolog. 2. pro Chriſtian. ad fin. Baſil. de ſpiritu ſancto. c. 12. explicat: à quo ſumpſit Ambroſ. libr. de Spiritu ſancto. vbi ſæpe repetit formam eſſe in nomine P. F. SS. & libr. de his qui myſter. initiãtur. ca. 4. li. 2. de ſacram. cap. 5. Augu. 4. de bapt. c. 15. li. 5. c. 1. lib. 6. c. 17. & 25. Cypr. epiſt. 73. ad Iubaianum, Tertul. Nazian. & Niſſen. li. ſeu orat. de bapt. Gaudent. Brixian. tract. 2. in euang. ad fi. habetur to. 7. biblioth. ſanct. Irenæ. lib. 1. ca. 18. Pontifices præter Clem. & Leon. citatos. Pelagi. ca. ſi reuera. ca. multi ſunt. Zacha. c. in Synodo. de conſ. d. 4. D. Th. q. 66. a. 5. Sot. d. 3. Ledeſ. q. 7. Pius. V. Anto. 3. p. tit. 14. c. 13. §. 2. Syl. bap. 1. Adr. q. 2. de bapt. Ekius. hom. 8. Taper. a. 1. & 2. Hoſi. c. 32. Bellarm. de bapt. cap. 3.
[k] D. Tho. q. 66. 5. q. 78. 1. ad. 3. conc. Floren. com. Theolog. Soto. d. 3. a. 5. Ledeſ. q. 7. Innoc. glo. recepta in. c. 1. de bapt. in quibuſdam ſacram. vbi materia eſt actio miniſtri vt ablutio ſeu vnctio, fere ſemper materia explicatur in Verbis, vt clarius determinetur per formã. [l] dicetur inf. §. 4. [m] Atha. de Spiritu ſancto, cont. Arium. Hilar. 2. Trini. Hieron. & Græci. in Matt. vlt. baptizantes eos Vigil Martyr. & Fulgent. quos citat Sebaſt. q. 66. art. 4. §. 4. [n] Soto. ar. 5. Ledeſ. & recent. & Ly nomen plus ſignificat in propoſito, quã virtus: Bellar. 1. de ſacram. ca. 19. propo. 3. in probatione. [o] quia nomen in ſingulari ſimul ſignificat vnam eſſentiã & virtutem Dei, vt aiunt Patres in Matth. 28. Hiero. in Epheſ. 4. vnus Deus. Aug. 3. cont. Maximin. c. 22. fin. Ambr. 2. ſacram. c. 7. & lib. 1. de Spiritu ſancto. c. 14. Gaudent. Brixien tract. 14. de promiſsione paraclet fin. Hug. lib. 2. p. 6. c. 2. D. Tho. a. 5. ad. 6. communis omnium Doct. cum Mag. d. 3. Soto. Ledeſ. falſum enim eſſet in nominibus in eſſentijs. & virtutibus. Bella. de bapt. c. 6. quidam Ariani & Luthe. dicũt, in nominibus. Tabie. bapt. 3. §. 13. [p] Soto. d. 1. q. 1. art. 8. & dictũ eſt de ſacramẽ. c. 8. [q] Bellar. de bapt. c. 3. error. 4. [r] ex more eccleſiæ Romanæ. quãuis olim quidam Græci hanc formã taxarent: quaſi baptiſmus videatur dari in nomine miniſtri. quos reprobat Innoc. in cõc. Lateranen. cap. 4. habetur. c. fin. de baptiſ. Bellar. ca. 6. [s] Conc. Florent. ſeſsio. vlt. D. Tho. art. 5. ad. 1. Soto. Ledeſ. Sylu. bapt. 1. §. 12. Tabien. baptiſ. 3. §. 10. nec obſtat. cap. ſi quis. de baptiſ. quia ſolum damnat Græcos qui ſua forma rebaptizabant baptizatos à Latinis. Bellar. cap. 6. [t] Soto ſic bene exponit. [u] Soto ſic in confirmatione dici poteſt, confirmet te Chriſtus. Nec oportet exprimi perſonam miniſtri: qui non eſt cauſa omnino per ſe, ſed inſtrumentalis: vt non exprimitur in ſacramento vnctionis & ordinis. in conſecratione tamen euchariſtiæ neceſſe eſt dicere corpus meum, vt miniſter referat perſonam Chriſti. infr. lib. de euchariſt. cap. 7. [x] 1. Corinth. 2. nunquid in nomine Pauli baptizati eſtis? & certum eſt valere in forma Græcor. vt ait concil. Florent, & communis Theolog. diſt. 3. quamuis olim dubitauit Palud. Durand. Tabie. bapt. 3. §. 10. Syl. bapt. fi. & videtur dubitare Sot. d. 1. q. 1. a. 8. col. 4. ſi eccleſia id prohiberet. & refert D. Th. d. 3. q. 2. 2. 2. ad. 1. quoſdam negaſſe valere in forma Grecorũ. [y] Quidã Recẽt. vt dolor propter Deum ſi excludat votum ſacramenti non eſſet contritio, nec vltima diſpoſitio gratiæ: miniſter enim concurrit in ſuo

quæ baptizatur: [z] aut certe nomine communi vt apud Græcos: & poſſet nomine proprio, aut ſi dicat baptizo hunc: aut tu baptizaris à me. [a] ſed melius vtimur pronomine Te. quia explicandus eſt actus vt nunc exercetur circa ſubiectum, & baptiſmus conſiſtit in ablutione paſſiua. [b] Non valet dicendo baptizo me. [c] ſi dicat baptizo Petrum, ex errore ſpeculatiuo, cum tamen ille ſit Paulus aut fœmina, valet baptiſmus: [d] quia ſimpliciter applicat intentionem practico & vero iudicio ad hunc particularem, quem baptizat. Similiter valet ſi confeſſarius fœminam abſoluat, quam putat eſſe virum.

5 Valet ſi Paulum alienum & excommunicatum epiſcopus ordinet: licet in generali dixerit vt monet Pontificale, quod nõn intendit ordinare excommunicatos, ſuſpenſos aut alienæ diœceſis, quia hũc Petrum (quẽ falſo putat eſſe ſuæ diœceſis, nec vlla cenſura ligatum) [e] vult practica intentione ſimpliciter ordinare: recedens à conditione generali præconcepta, & ita rationabiliter intentio illius eſt interpretanda: ne dicamus quod epiſcopus vult eſſe ſacrilegus, cum irrita ordinatione & periculo, vt ille pro ſacerdote habitus, celebrando & abſoluendo decipiat multos. ſic olim qui poſt ſpõſalia ſub conditione contracta accedebat affectu maritali ad ſponſam, cenſetur eo particulari facto recedere à generali conditione. [f] nec proteſtatio prius facta nocet facto contrario poſtea ſubſecuto. [g] In matrimonio error perſonæ, aut ignorantia conditionis ſeruilis, ſicut & metus grauis irritat factũ, [h] quia matrimonium eſt contractus. nec tamen irritat baptiſmi aut ordinis receptionem, quia contractus non eſt.

6 Dictio ego, & in, pertinet ad quandam integritatem formæ. Amẽ non pertinet. quod ſi hæc tria omittat ſecluſo ſcandalo, non eſt plus quam veniale. [i] Verba concionatoria quæ ante baptiſmum Matth. vlt. præmiſit Chriſtus, docete omnes gẽtes: non pertinent ad ſubſtantiam ſacramenti, [k] ſed ad diſpoſitionem, quæ in adulto præmittitur, vt agnoſcant quid recipiant.

C A P. IX.

De varia mutatione in verbis formæ.

§. 1. *Verba ſunt determinata. interruptio in medio, vel mora in fine formæ.*

2 *Si puer ſimul deſinat cum baptiſmo, non ſaluatur.*

3 *Mutatio in ſynonymum, valet in nomine Patrias. de forma dubia.*

4 *In nomine genitoris non valet.*

Verba oportet eſſe determinata [a] ſecundum quod Chriſtus inſtituit: & facilius reperiunt hæretici qui omnino non baptizent, quã qui illis præſcriptis verbis non baptizent: vt ait D. Aug. [b] Cauenda eſt interruptio in prolatione formę: ſicut tranſpoſitio, additio, vel detractio, quæ ſenſum & veritatem formæ mutet. [c] Parua iterruptio non tollit moralem verborum coniunctionem, ſed minor coniunctio ſatis eſt inter materiam & formam: vt quod durante ablutione proferatur pars quædam [d] formæ. imo licet paulo poſt ablutionem, aut paulo ante proferatur tota forma, [e] cẽſentur (vt in alijs etiam ſacramentis) quantum ſatis eſt, moraliter eſſe coniuncta: curanda tamen eſt diligenter coniuncto phyſica: vt ſecundũ omnium Doct. ſententiã res ſit certa. [f]

ordine. hoc innuũt cit. X. de forma Græc. ſi intendat excludere actionem miniſtri. [z] Conc. Florent. ſolum ait, explicandam perſonam quæ baptizatur: & exprimit formam Latinorum & Græcorum. D. Thom. a. 5. ad. 3. vbi Recent. Peña. fr. Med. & alij Ledeſ. q. 1. art. 8. Adrian. de bap. q. 1. a. 3. ad. 2. cum Innoc. c. 1. de bapt. in quo non bene loquitur Soto d. 3. a. 5. ad. 3. & peius Scot. dicit melius eſſe vt dicatur baptizo Petrum quã te. quod tamen eſſet cõtra morem eccleſiæ Latinæ. [a] Soto. & Recẽt. [b] Sup. c. 7. §. 5. lit. Y. [c] c. debitũ de bap. & dictum eſt de ſacra. c. 26. §. 4. quia oportet miniſtrum (maxime qui regenerat vt pater) diſtinctum eſſe à filio genito: ſic Matt. 28. baptizantes eos. & in baptiſ. ſanguinis oportet miniſtrũ eſſe diſtinctũ. D. Th. q. 66. 5. ad. 4. Soto. a. 5. ad. 3. Ledeſ. q. 7. D. Thom. q. 57. 7. Palu. d. 3. q. 2. Iacobus barinerius in enchyr. Iudicũ eccleſ. not. 179. [d] Syl. bapt. 3. §. 15. Tabien. bapt. 6. §. 12. Ledeſ. q. 5. a. 8. ad fin. Soto. d. 1. q. 5. a. 8. ad fin. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 36. nu. 3. colligitur ex D. Thõ. d. 6 q. 1. 2. ad. 4. d. 30. q. 1. 1, ad. 3. & conſulti Recent. Theolog. & canoniſt. contra Hoſt. & Roſel. bapt. §. 10. [e] conſulti Theolog. & canoniſtæ. & colligitur ex D. Tho. d. 30. q. 1. 1. ad. 3. & ex alijs cita. [f] Couar. 2. p. ſponſ. c. 2. num. 3. c. 3. §. 5. nu. 12. [g] Ripa. c. cum M. de conſt. nu. 111. 139. Anto. Gab. tom. 1. lib. 14. verb. proteſtatio. Simanc. de cathol. inſtit. tit. proteſt. c. 55. nu. 6. & 12. cum Caſtro. 1. de iuſt. hær. pun. c. 11. & Gerſon. facit Naua. c. 22. nu. 78. [h] per. c. 1. 19. q. 1. D. Tho. add. q. 51. Soto. d. 30. Couar. 2. p. ſpon. c. 3. §. 7. [i] Sot. d. 3. a. 5. Ledeſ. q. 7. Recent. quia eſt materia leuis, & nihil tollit de veritate formæ. [k] ſup. §. 1. & de ſacra. c. 10. §. 6.

CAP. IX.

[a] Diuus Tho. q. 60. 5. ad 3. Soto. d. 1. q. 1. 5. Led. q. 1. a. 5. Bellar. de bap. c. 21. ad fin. citat Patres. [b] Aug. 7. de bapt. cont. Don. c. 25. Bellarm. de bap. ca. 3. & lib. 1. de ſacram. c. 21. in princip. & fin. & tamen quidã hæretici mutarunt verba formæ, vt refert Iren. lib. 1. c. 9. & 18. Epipha. hær. 26. [c] ſup. de ſacram. c. 8. [d] e Soto. d. 3. a. 8. ad. 3. & Recent. Victor. §. 39. & 230. Cano Peña. Fr. Amb. & d. eſt de ſacram. c. 9. ſed quidam putant requiri phyſicam coniunctionem materiæ cum forma. quæ ſententia tutior eſt, vt ſtatim dicetur Ledeſ. q. 7. a. 8. fin. Rich. d 3. ar. 4 q. 1. Scot. d. 6. q. 3. & patet in ſacramento. confeſ. matrimonij. [f] Syl. bapt. 5. §. 2. Naua. c. 22. nu. 7. 8. 12. 17. cum gloſ. c. detrahe.

quod ſi coniuncta non fuit in baptiſmo aut confirmatione, quorũ forma per indicatiuum profertur, poſſet ſub conditione, ſed non tenetur iterare. g finita verborum prolatione poſt ablutionem, fit ſtatim ſacramentum efficax gratiæ: quanuis baptizans moroſe ſiſtat in ſono vltimæ ſyllabæ aut literæ. h

2 Si detur caſus vt eo inſtanti quo finitur vltima ſyllaba, puer deſinat eſſe, non recipit effectum baptiſmi: i quia tunc non eſt homo viator, qui ſolus eſt ſubiectum capax baptiſmi, & effectus illius. vt nec homo recipit effectum martyrij in termino vitæ, k vt quidam falſo putant: aut ſi vinum fiat acetũ in vltimo inſtanti prolationis verborum conſecrationis, nunquam ſpecies vini continerent ſacramentum euchariſtiæ: quia deeſt id, quod quaſi ſubiectum continere debet corpus Chriſti. At ſecundum quoſdam Doct. Angelus bonus in termino ſuæ viæ potuit augere meritum: l quia in eo termino permanſit integer angelus, cum libertate ponendi in termino impedimentum peccati, quale dæmones appoſuerunt.

3 Baptiſmum non impedit mutatio alicuius verbi in ſynonymum, aut tranſpoſitio. 1. ſi non variat ſenſum. m At ſi Arianus dicat in nomine Patris per Filiũ in Spiritu ſancto, non valet. n quia intentio reddit falſum ſenſum. cæterum quando corrupte ſic profert idiota aut balbus: in nomine Patrias & Filias & Spiritua ſancta, valere definit Ponti. o vt in minoribus defectibus tuti ſimus. 2. Sub forma de qua inter graues autores dubitatur, ſi quis baptizet peccat M. p quia exponit periculo irriti baptiſmi, & ne huic alia ſacramenta proſint. in materia vero dubia ſi deſit alia, licebit baptizare vrgente neceſsitate. q

4 Probabilius eſt ſub his verbis non valere baptiſmum. in nomine genitoris, geniti & ab vtroque procedentis: r quia non exprimit perſonas ſub proprijs nominibus relatiuis, ſed per actus notionales, quãuis quidam oppoſitum opinentur. s alij putant eſſe probabilem, t ſed non tam ſecuram opinionem.

CAP. X.

De baptiſmo in nomine Chriſti.

§. 1. *Graues autores aſſerunt aliquando fuiſſe validum ex diſpenſ. Chriſti, etiam tempore Nicol. Pap. I.*

2 *Explicatur d. Nicol. in. c. à quodã Iudæo. De conſe. d. 4. vt B. Amb. & limitatur tempus ante Aſcenſionem Chriſti.*

3 *Explicatur locus B. Amb. lib. 1. de Spiritu ſanct. c. 3. vt nunquam poſt aſcenſionem valuerit ſub hac verb. forma, in nomine Chriſti. & §. 5.*

4 *Quid ſignificat ſcript. in nomine Chriſti.*

detrahe. 1. q. 1. fauet Aug. tract. 80. in Ioan. accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum. Caiet. q. 66. a. 8. Maior. d. 2. q. 2. arg. 4. Gab. d. 6. g Quia tutior ſententia in bap. eſt ſequenda: & in ordine ſacerdotali curandum eſt durante verborum prolatione tangere vaſa ſacra: alias ſub conditione iterandum putat Caie. to. 1. tract. 18. de colla. ord. Nau. n. 17. & 80. at ſatis eſt moralis cõiunctio, aut acceptatio Sot. d. 3. a. 8. d. 13 q. 1. a. 2. d. 24 q. 1. & tenet Led. 2. p. q. 36. a. 5. Victo. & Recẽ. ſup. li. d. ſacr. c. 9. §. 10. h ſup. d. ſacr. c. 19. videt contra Sotũ d. 3. i de ſacram. c. 19. k cõmunis cont. Caiet. 2. 2. q. 124. a. 1. l Caie. cum D. Th. 1. p. q. 62. 5. m n De ſacra. c. 9. Soto. d. 1. q. 1. a. 8. & repetit late d. 3. a. 5. contra Alex. Gab. non valere ſic datum ab Ariano Nicepho. 16. hiſto. c. 35. refert quod cum Arianus tentaſſet ſic baptizare, diſparuit aqua. o Pont. Alex. 3. c. ſi quis puerũ. Soto vtroq; loco. Ledeſ. quare minor mutatio non nocet per verba ſynonyma: vt abluo, tingo, quia Epheſ. 5. dicitur lauacrum. quando vero fit per infuſionem, aut aſperſionem, de qua dictum eſt. c. 7. §. 1. ſatis eſt dici, te infundo aqua vel aſpergo: Soto. d. 3. a. 5. & ar. 7. ad. 2. vel mergo. Soto vtroque loco. ſi tamen mergendo baptizans dicat, aſpergo te. l. baptizans aſpergẽdo dicat, mergo te: dubia eſt forma. Soto. a. 7. magis vero dubia balneo te, aut mitto in aquas, Soto. d. 3. a. 5. at non valet, purgo te, aut emundo. Soto. d. 1. q. 1. a. 8. d. 3. a. 5. nec ſi confeſſarius abſoluens dicat, abluo te à peccatis. p Soto. Ledeſ. Recent. a. 5. & d. 1. q. 1. a. 8. ſup. de ſacram. c. 9. q Sed vbi dubia eſt materia, addatur conditio. r D. Thom. q. 66. 5. ad 7. d. 3. a. 2. 2. ad. 5. Soto. d. 3. a. 5. Scot. q. 2. a. 3. Bona. 2. q. 3. Richa. art. 2. q. 3. Dur. q. 2. Gabr. art. 2. con. 4. ar. 3. dub. 1. & dicit omnes Theol. & iuriſper. & ſũmiſt. in hoc conuenire. & lect. 38. in Can. ſi. Maior. Capre. Aliaco. Argẽt. Heruæ. Marſil. q. 3. a. 4. Palac. q. 1. col. 10. Altiſ. lib. 3. tract. 3. Alexan. 4. p. q. 13. m. 3. a. 3. Ledeſ. q. 7. ar. 5. Ekihom. 9. Syl. bap. 1. §. 10. Tabiẽ. bap. 3. §. 14. Anton. 3. p. tit. 14. c. 13. §. 3. Bar. Led. ſumma tit. de bap. diffi cult. 4. Pan. Hoſt. & alij in. cap. 1. de bap. Athan. ſer. 2. & 3. cont. Arian. ad med. ait, nõ miſit baptizare in nomine ingeniti ſed Patris, &c. & ſerm. 3. poſt med. Epiph. her. 73. in princ. Quare ſi quis baptizat' eſſet in nomine genitoris (quod nomẽ notionale vt explicat D. Th. 1. p. q. 32. a. 3. c. & ad. 3. vbi recẽ. & Cord. li. 1. qq. q. 52. licet ſit æquiualẽs, nõ tñ eſt ſynonymõ cũ Patre) hic eſt ſub cõditione rebaptizandus. vide Patres cit. c. 8. §. 1. ſ. s Caie. q. 66. 5. glo. c. multi. de cõſ. d 4. declinat dubius Palu. d. 3. q. 1. a. 3. Led. q. 7. a. 5. dub. 3. per. 8. rõnes Victor. §. 13. & olim Sot. in prælect. & quidã Recent. t Soto. d. 3. a. 5. dicit probabile, ſed non ſecurum. Sebaſt. q. 66. a. 4. §. 9. quia cõc. Floren. ſolum ait bap. fieri in diuinæ Trinit. inuocatione, explicando actum miniſtri.

CAP.

CAP. X.

QVidam aiunt morem fuiſſe in primitiua eccleſia, a (ſaltẽ ante paſsionẽ aut aſcẽſionẽ Dñi,) b vt valeret baptiſm' ſub hac forma, baptizo te in nomine Chriſti: idque ex Chriſti diſpenſatione ad tempus data: c vt ita nomen Chriſti Iudæis inuiſum, redderetur amabile fidelibus, d & maieſtas Chriſti manifeſtaretur in baptiſmo ad ipſius honorem: vt in confirmatione declarabatur maieſtas Spiritus ſancti, qui in principio eccleſiæ dabatur in ſigno viſibili. aiunt vero hanc diſpenſationem iam diu ceſſaſſe, e ceſſante cauſa. Difficile vero eſt explicare B. Ambro. ac B. Nicolaum Pap. I. Quidam aiunt tunc adhuc duraſſe diſpẽſationis vim & cauſam. f

2 Sane B. Nicol. non definit ex profeſſo valere baptiſmum in ſolius Chriſti expreſsione datum. g nec enim rogabatur directe de illa forma, ſed de miniſtro infideli, an verè baptizet? de quo Papa infallibiliter definiuit h valere datum à quodã

a QVidam a id putant colligi ex Acto. c. 1. 8. 10. 18. & 19. & ſerio affirmant id tenere Ambr. lib. 1. de Spiritu ſancto. c. 3. qui in hoc & in multis alijs ſequitur Baſil. de Spiritu ſancto. c. 12. in quo ſenſu Amb. citant Mag. d. 3. Hug. li. 2. de ſacra. p. 6. c. 2. Altiſiod. lib. 3. tract. 3. Alexan. 4. p. q. 13. a. 2. §. 3. ad. 8. Adria. q. 2. de bap. ad. 1. D. Th. q. 66. 6. ad 1. & 3. vbi Caiet. id tenet Maior. diſt. 3. Scot. Bona. Dur. Heruæ. q. 2. Palu. Marſil. Syl. bap. 1. §. 4. fin. Tabien. bap. 3. §. 10. fin. Ant. 3. p. fauet Bernar. epiſt. 340. & expreſſe Bed. Act. 10. Cano. lib. 6. de loc. c. vltim. ad. 7. Turrian. in Clem. lib. 6. conſtit. Apoſt. c. 5. p. 238. Bellar. lib. 4. de Rom. Pont. c. 12. lib. de bap. c. 3. col. vlt. Cordu. lib. 4. qq. q. 1. propoſitione. 10 in generali & q. 3. late. & citat alios DD. Soto falſo citat Athanaſ. de Trinit. & Spiritu ſancto. c. 19. & Cypria. lib. ad Quirin. Beda. in Luc. 2. Chryſo. hom. 3. imperfect. quos & Hilar. de ſynod. citat Claud. de euchar. rep. 10. c. 4. f. 384. & ſequitur. At hi Patres in his locis nihil dicunt ad rem præſentem ſed magis vrget Nicol. Pap. I. qui rexit eccleſiam anno Domini 868. ad conſulta Bulgarorum. c. 104. & habetur. c. à quodam Iudæo de conſecratione. d. 4. dicit ſi baptizati ſunt in nomine Trinitatis vel in nomine Chriſti, vt B. Ambr. dicit nõ eſſe rebaptizandos & ibi tenet gloſ. valere etiam nunc in nomine Chriſti idem gloſ. in. c. 1. de bapt. vbi Cardi. refert Vincent. & Gofred. Collectar. nu. 6. Hoſtien. col. 2. Innoc. 1. epiſt. 2. c. 8. to. 1. concil. tãgit Naua. c. 22. num. 5. Victor. §. 15. dicit probabile. b Ante paſsionem Chriſti (quando nondum inſtituta videtur forma bap. in nomine Patris Mat. 28. Scot. & quidam putant baptizaſſe Apoſtolos in nomine Chriſti: & in ea forma parũ differre à bapt. Ioan. vt dictum eſt. c. 2. §. 3. & c. 5. lit. C. citati ſunt Patres, qui negant baptiſmum (nempe quoad formam hanc) inſtitutum fuiſſe ante reſurrectionem. c ita putant diſpenſatum D. Thom. Alex. Altiſ. Bon. Scot. Palud. Heruæ. Marſil. Syl. Tabien. Soto Maior Idacius clarius in antidoto hæreſum. Medices verb. bapt. hær. 2. Palac. d. 3. q. 1. ſicut dum populus per deſertum peregrinatus eſt, diſpenſatum eſt ne vteretur ſacramento circunciſionis: ſed alio facili ex lege naturæ, quo infantes & adultos, ſicut & fœmellas offerrent Deo, cum aliquo ſacrificio in ſanctificationem: vt ex Ioſue. 5. colligit Eſich. lib. 7. in Leuit. c. 26. & vice materiæ confirmationis diſpenſauit Chriſtus ad tempus, ſatis eſſe impoſitionẽ manus, qua dabatur Spiritus ſanctus in ſigno viſibili. ſi quæras vnde conſtet diſpenſatio? nam Caiet. Adrian. d. gloſ. aiunt etiam nunc valere abſque diſpenſatione. quia Amb Bern. Nicol. Pap. nullam mẽtionem faciunt de diſpenſatione & Innoc. 1. Reſpond. in euangelio eſt generalis regula, vt forma ſit explicite in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti, quæ inſtitutio dat eſſentiam rei. quod ſi Apoſtoli, vt videtur Act. vſi ſunt alia forma, & non peccarẽt, id fuit ex reuelatione, & diſpẽſatione Dei. At dicere quod etiam nunc valeat, videtur erroneũ: Recẽnt. d Hanc rationem afferunt Theolog. & Palac. q. 1. D. Th. ar. 6. ad. 1. e Quia ceſſauit finis & ratio diſpenſationis, vt aiunt D. Tho. a. 6. Alex. Altiſ. Scot. Bon. Dur. Palud. Maior. Heruæ. Marſil. Syl. Tabien. Soto. Ledeſ. Catharin. lib. 5. contra Caiet. c. 3. canoniſtæ. in. c. 1. de bap. vbi Ant. de butrio. n. 13. ait eſſe communẽ Theologorum. & Abbas fin. dicit communem Canoniſtarũ. f falſo Cano dicit. quod ſi alicubi vt apud Indos, militet eadem ratio. quæ fuit in primitiua eccleſia (vt nomen Chriſti reddatur amabile, & cum maiori reuerentia ſuſcipiatur) licere & valere baptiſmum in nomine Chriſti. & ſic limitat quod aiunt Adr. Cai. & gloſ. d. c. à quodam. & c. multi. de conſ. d. 4. ſic etiam Nicol. 1. dixit valuiſſe baptiſmum in ea regione, vbi militabat hæc ratio, atque ita moderandam eſſe ſententiam Theolog. & D. Thom. etiam tempore Nicol. valuiſſe: nempe quia apud Bulgaros erat eadem diſpenſationis cauſa, quæ fuit tempore Apoſtolorum. At Bellar. lib. 4 de Rom. Pont. c. 12. vt defendat Nicol. locutum eſſe probabiliter, licet falſo: nec erraſſe quando nondum hæc res erat certa. Sed Pelagius. c. ſi re vera. c. multi ſunt. de conſec. d. 4. (qui fuit Nicolao poſterior) explicat quidẽ contra Bernar. epiſt. 340. bapt. in nomine Domini, aut Dei, eſſe irritum: ſed nihil expreſsit de bapt. in nomine Chriſti. Zachar. vero Pap. epiſt ad Bonifac. c. in ſynodo. de conſec. d. 4. (qui præceſsit d. Nicolaum) laudat quidem can. conc. Anglicani (in quo dicit baptiſmũ nõ eſſe ratũ ſi detur in nomine Dñi, aut in nomine Chriſti niſi diſerte exprimatur tres perſonæ) ſed non videtur ſerio cõfirmaſſe illud cõcil. nec definit implicitã Trinita. inuocationẽ, quæ includitur in nomine Chriſti, non ſufficere ad baptiſmum; & tamen idem Bella. lib. de bap. c. 3. ad fin. melius perpenſis rebus, ſerio affirmat nunquam valuiſſe baptiſmum datum in nomine Chriſti tantũ. g h Cordu. lib. 4. q. 3. p. 248. Cano ſup. Bella. lib. 4. de Rom. Pont. c. 12. Ledeſ. Soto. Victor. §. 15. Catharin. lib. 5. contr. Caie. c. 3. & in ſimili Veg. 9. in Trid. c. 41. contendit Nicol. erraſſe vt priuatũ Doctorem, non quidem in principali conc. de qua rogabatur: ſed dum aſſumit rationem probabilem cũ Ambr. valuiſſe baptiſmum in nomine Chriſti: vt defi-

definiat baptiſmum etiam à Pagano datum valuiſſe. nec mirum quia tunc ea res non cõſtabat certo. ſed vt excuſemus Nicol. quomodo Zachar. prędeceſſori non ſit contrarius: & verum eſſe quod ſub conditione dixit, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti ſicut in Act. legitur baptizati ſunt (vnũ quippe idẽque eſt vt Sanctus Ambroſi. ait) rebaptizari non debent. quod referens D. Thom. q. 66. 6. ad. 3. prudẽtiſſime ait, ita explicãdum eſſe Nicol. ſicut explicatur locus Acto. 8. & Ambroſ. quia ſe refert ad vtrumque.

Iudæo. At nec errauit circa illam formã ſub cõditione quadã, dũ refert ſe ad intẽtionẽ B. Amb. cuius ſentẽtiã recitat obiter: atq; ita explicãdus eſt B. Nicol. vt B. Ambr. ſicut B. Th. prudẽter aduertit. Dũ vero B. Nicol. negat baptizatos in nomine Chriſti eſſe rebaptizãdos: intelligit de rebaptizatione abſoluta: nõ aũt ſub cõditione. [k] aut potius in ſenſu B. Ambro. qui nuſquã dixit in hac forma, in ſolo Chři nomine valere: cũ ſæpe in lib. de SS. fateatur formã eſſe in nomine Patris. [l] &c. qua forma & Apoſtoli ſuo tẽpore & Apoſtolorũ diſcipuli poſt Aſcenſ. Chriſti in cęlos ſemper vtebantur tanquã neceſſaria. vti cõmuni conſenſu Patres affirmant. [m]

[i] Hinc patet quod nec D. Thom. nec Nicol. ſentit tempore Nicol. viguiſſe generalem diſpenſationem, vt liceret in nomine Chriſti tantum. & fruſtra Marſil. ait, quod Deus reuelauit Nicolao, ſe tunc cum illo baptizato diſpenſaſſe. Alij quod Papa in ea forma baptiſmi poteſt ex graui cauſa diſpenſare etiam nunc, ad imitationem Apoſtolorum. vt diſpenſauit Innoc. 8. celebrationem licere apud Noruergiam ſub ſpecie tantum panis: & Gregor. Pap. I. vt ſacerdos ſit miniſter confirmationis, & quorundam ordinum. ſed re vera Nicol. in eo caſu non diſpenſauit: nec ſe refert ad reuelationem ſibi factam: ſed in ſua declaratione ſe refert ad Ambro. & ita apte explicatur ſicut Ambro. vt recte D. Tho. excuſat. [k] Admiſſo ſed non conceſſo, illum baptiſmum fuiſſe datum in nomine tantum Chriſti intelligit Nicol. de rebaptizatione abſoluta. & tamen eſſet rebaptizandus ſub conditione: quia ſaltem forma eſt dubia. Cæterum multo aptius explicatur ſicut Ambro. ad quem Nicol. ſe refert.

[l] Ambro. lib. 2. de ſacram. c. 5. & 7. & de ijs qui myſter. initiantur. cap. 4. lib. 1. de Spiritu ſancto. cap. 5. 14. lib. de fid. ad Grat. cap. 1. [m] Vt citatum eſt cap. 8. lite. I. & diligenter retractans citat Bellar. de baptiſmo cap. 3. nec enim credibile eſt Ambro. dixiſſe contrarium eius, quod Patres coæquales ſuo tempore dicebant Hieronym. Auguſt. Chryſoſtom. Nazianze. & maxime Baſil. de Spiritu ſancto. cap. 12. quem in hoc. & ſæpe ſequitur Ambro. ſicut & in lib. Exameron. [n] D. Thom. ar. 6. arg. 2. citat ex Ambro. 1. de Spiritu ſancto. cap. 3. idem Baſil de Spiritu ſancto. cap. 12. quam rationem, vt implicite in nomine Chriſti intelligatur Trinitas, ſequitur Magiſt. & fere omnes Theolog. diſt. 3. Hug. Bed. Acto. 10. Theophil. Luc. vltim. ad fin. vt ſe prius explicauerat. [o] Quod Acto. 8. dicitur in nomine Chriſti, explicat alio loco: vt Acto. 2. & 19. dicitur baptizaſſe in nomine Dñi Ieſu, & in Spiritu ſancto, cum tamen quidam dicerent nec ſi Spiritus ſanctus ſit audiuimus, & tamen conſtat nunquam baptizaſſe in ſolo nomine Ieſu, aut ſolo nomine Spiritus ſancti. Quare quod ſcriptura vno loco omittit, ſupplet in alio. Martin. lib. 5. hypotyp. cap. 1. pag. 361. lib. 10. regul. 49. vid. reg. 16. vt cum dicit fidem & eleemoſynam purgare à peccatis, explicat alibi, ſi accedat pœnitentia & caritas cum bonis operibus. ita quod dixit de baptiſmo in nomine Ieſu, aut Chriſti, aut Spiritus ſancti: declarat Matth. 28. in nomine Patris Filij & Spiritus ſancti, vt aduertunt Chryſoſtom. in. 2. Corinth. hom. 3. circa id cap. 1. gratia Domini noſtri. Auguſti. 3. contra Maximin. cap. 17. & expreſſe Baſili. de Spiritu ſancto. cap. 12. quem ſolet ſequi Ambroſ. ſic Zachar. & Pelag. Pap. ſupplent quod minus clare dixit Nicola. & ſe explicat Ambroſ. in id Roman. 7. an ignoratis. & in Coloſſen. 2. ſi ergo mortui eſtis.

3 Sit ergo 1. expoſitio D. Amb. qui in eo ſecut' eſt ſenſum D. Baſi. quod cũ in nomine Chři. i. vncti, ſimul intelligat Pater vngẽs, & vnctio SS. [n] dum ſcriptura Act. 8. vocat baptiſmum in nomine Chriſti, intelligi baptiſmum in quo ſit confeſsio totius Trinitatis, ſub proprijs nominibus. [o] & interdum in amorem & honorem Chriſti: ſic dicebant. in nomine Patris, & Ieſu Chriſti filij eius, & Spiritus ſancti: vt refert Abdias Apoſtolorũ diſcipulus [p] quod ſignificat Hilar. lib. de ſynod. ad fi. in quẽ ſenſum loquit & Baſi. de SS. c. 12. quem Amb. in hoc in plurimis alijs imitatur. & vtrũq; Doct. cõiungit Catech. Pij V. [q] quare nũquam

[p] Abdias. lib. 3. Apoſtol. hiſto. de Andrea ait Apoſtolos baptizaſſe in nomine Patris, & Filij & Spiritus ſancti, idem lib. 7. & addit lib. 6. Apoſtoli in templo dixerunt neceſſe eſt ad ſalutem confiteri Chriſtum, gratiam Spiritus ſancti induere, & dilui baptiſmo trinæ inuocationis, ſed clarius libro. 5. Ioannes Euangeliſt. baptizauit Ariſtodemum. & Proconſulem in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Patriſque eius omnipotentis & illuminatoris Spiritus ſancti. quod agnouit Bellarmin. capit. 3. de baptiſmo: & ita ſentire Hilarium, Baſilium, Fulgent. de incarnatione & gratia Chriſti capit. 11. idem magis placet Soto diſtinctione tertia, articulo ſexto, Cano libro ſexto capit vltim. ad ſextum. Sebaſtian. quæſtione 66. articulo ſexto. §. quinto. Petrus de monte Pariſienſ. libro tetio de profeſſione fidei. capit. 9. Peña & quidam Recent. quæ additio dicitur à Theolog. facta ex reuelatione, & diſpenſatione Chriſti ad tempus, vt nomen eius redderetur amabilius nouiter conuerſis: vt cuius nomine & autoritate recipiebant gratiam baptiſmi. ſic quod Baſili. in ſua liturg. addit in forma ſanguinis, fuit ex diſpenſatione & inſpiratione Dei vt dicetur lib. de euchariſtia. cap. 17.

[q] Quod bene aduertit Bellar. c. 3. fin. nam Ambr. citat eaſdem autoritates, quas Baſil. & ex Acto. 19. nec ſi Spiritus ſanctus: conſtat in forma baptiſmi ſoli-

ſolitam exprimi perſonam Spiritus ſancti, ſicut & Chriſti: ergo ſimul & Patris: vt patet ex Apoſtolorum can. 49. Abdia. ſup. Diony. c. 2. eccle. hier. Clemens lib. 3. conſt. apoſtol. c. 17. lib. 7. c. 23. 41. 44. & Turria. ad lib. 6. c. 5. p. 238. Iuſtin. apol. 2. & expreſſe Athanaſ. ſer. 2. & 3. cõtra Aria. Orig. in Roma. 6. quicunque in Chriſto baptizati: negat valere baptiſmum in nomine ſolius Chriſti, niſi addãtur aliæ perſonæ. idem Baſil. de Spiritu ſancto. c. 12. Didymus lib. 2. de Spiritu ſancto. Tertul. & Cyp. qui Patres fidẽ faciunt, cum ſint vicini tempori Apoſtolorum. [r] ita videntur explicare Didym. lib. 2. de Spiritu ſancto. vbi vocat bapt. Chriſti Hiero. Ezechie. 39. Orige. homil. 6. in Ezech. videtur Auguſt. 3. contra Maximin. c. 17. & lib. 6. de bap. contra Don. c. 25. vocat bap. Chriſti. idem colligitur ex Cypria. epiſt. 73. ad Iubaian. Fulgent. de incarnat & gratia Chriſti. c. 11. Palac. d. 3. q. 1. Sebaſt. q. 66 a. 6. §. 4 fin. Bellar. c. 3. col. 4. fin. & Pius V. in catechiſ. dicit probabile. Martin. li. 8. hyp. c. 5. lib. 10. reg. 12. fi. addit Theoph. in Luc. 24. ad fi. in nomine Chriſti, quia iuxta Chriſti inſtitutionem dabatur. [s t] Dam. lib. 4. c. 10. dicit, qui non ſunt baptizati in nomine Trinit. eſſe rebaptizandos. quod vero Rom. 4. dicit, quicũque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, non intelligi, vt ſub ea forma baptizarentur, ſed quia in Chriſto repræſentatur baptiſmus: ter enim mergitur infans, vt Chriſtus tribus diebus iacuit in ſepulchro. addit Palac. q. 1. baptizari in fide Chriſti dici, quia non niſi credentes in Chriſto baptizabantur. Sic Orig. lib. 5. in Rom. explicat id. c. 6. conſepulti per baptiſmum in mortẽ: de baptiſmo qui dicitur in nomine Chriſti, idem Fulgent. hinc multi Patres, vt Cypr. aiunt trinam merſionem quæ repræſentat triduum mortis Chriſti eſſe neceſſariam, nempe ex præcepto eccleſiæ, vbi viget conſuetudo. ſup. c. 7. §. 4. [u] Eſt certa ſententia iam non valere ſup. lit. c. fi. quod ſi admittatur aliquando ex diſpenſatione valuiſſe, ſed iam diu ceſſauit & cauſa & diſpenſatio. ſup. E. M. ſic diſpenſationẽ de pluralitate vxorum factã ex reuelatione Dei, conſtat ceſſaſſe poſt euang. promulgationem, vt dicetur lib. de matrim. cap. 2. & de imped. ca. 6. Tridentin. ſeſſion. 24. cap. vni. & can. 2. Innoc. 1. epiſt. 9. Innoc. 3. c. gaudemus. de diuort. & toto tit. de ſponſa. duorũ. Bellarm. lib. de matrim. ca. 10. D. Tho. add. q. 65. a. 2. Sot. d. 33. q. 1. art. 2. [x] ſup. lit. O [y z] D. Th. 2. 2. q. 2. ar. 7. & 8.

valuit baptiſmus in nomine tantum Chriſti, poſt aſcenſionem illius.

4 Expoſitio. 2. vt dicatur in nomine Chriſti baptizari, ſicut ad Roma. 6. dicimur baptizati in Chriſto, & in morte ipſius: quia baptiſmus fit in virtute & merito Chriſti paſſi, & in fide Chriſti, & iuxta inſtitutionem illius. [r] & hic Chriſti baptiſmus diſtinguitur Act. 19. contra baptiſmum Ioã. qui erat in aqua tãtum, & ſine efficaci virtute Chriſti. 3. dicitur Chriſti, quia fit in morte ipſius. [s] cui configuramur: Rom. 6. nam trina merſione baptiſmus repræſentat triduum quo Chriſtus iacuit in ſepulchro. [t] atq; ita ex parte etiam materiæ fit in nomine, virtute & repræſentatione Chriſti, & in gloriam illius, qua ratione negat Paul. 1. Corinth. 1. in nomine Pauli eſſe baptizandum: quia Paulus non eſt pro nobis crucifixus & mortuus vt fuit Chriſtus.

5 Ergo forma, ſaltem poſt Chriſti Aſcenſionem, ſemper fuit in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. [u] quod vero ſcripturæ ſacræ, vel Patres vno loco omiſerant (dũ commendant baptiſmum in nomine Chriſti, vel in Spiritu ſancto) alio loco expreſsiori ſupplent, vt mos eſt. [x] Ac decenter ita Chriſtus inſtituit, vt in baptiſmo fieret hæc expreſsio: quia fidem de Trinitate, [y] vt & de Chriſto mediatore, explicitam voluit neceſſariam eſſe ad ſalutem. [z]

CAP. XI.

Non valet hic baptiſ. in nomine Trinitatis: aut Dei: aut expreſſa vna tantum Perſona.

NOn valet ſi ita dicat: baptizo te in nomine Trinitatis. [a] dũ enim conc. Florent. & quidam aiũt, valere in nomine aut inuocatione Trinitatis, [b] aut in nomine Dei, aut Domini noſtri, [c] ſe explicant (ſecundum normam euangelicam, & Chriſti inſtitutionem) vt inuocatio fiat ſub proprijs nominibus, quibus in communi vſu explicantur proprietates relatiuæ trium perſonarũ, nempe in nomine Patris, &c. & Chriſtum ita inſtituiſſe [d] probat vſus eccleſiæ Latinæ & Gręcæ à tempore Apoſtolorum.

2 Non valet baptiſmus, ſi quis habens fidem de tota Trinitate, non expreſſit niſi vnam perſonam: vt in nomine Patris, [e] aut in nomine

CAP. XI.

[a] DIuus Tho. d. 3. q. 2. 2. 2. ad. 4. de quo non meminit. 3. p. q. 66. quanuis ſub indicat. a. 5. ad. 7. & a. 6. ad. 2. tenet Durand. Palu. Scot. Soto. d. 3. a. 6. Ledeſ. q. 7. Victor. Adria. q. 2. de bapt. adult. & Canoniſt. in ca. multi. de conſec. d. 4. Syl. Tabien. bapt. 3. §. 12. innuit Nauar. cap. 22. n. 5. contra ſolum. Caiet. art. 6. [b c] Concil. Flor. ſolum dicit fieri baptiſmum in diuinæ Trinitatis inuocatione. quod autem de bapt. in nomine Chriſti ait Ambroſ. 1. de Spiritu ſancto. c. 3. (cuius ſenſum & verba ſequitur Bed. Acto. 10.) & quod Bernar. epiſt. 340. dicit ratum ſibi videri bapt. quem quidam ex imperitia contulit in nomine Dei & ſanctæ crucis: interpretandi ſunt vt cap. 10. [d] vt dictũ eſt ex Patribus. cap. 10. Bellarm de bap. cap. 3. [e] Quidam in contrarium citant Ambr. Bed. & Bernard. ſed D. Thom. ar. 5. Soto. d. 1 q. 5. a. 8. col. 7. damnat temeritatis. Ledeſm. q. 7. art. 5. ex Zachar. c. in ſynodo. de conſ. d. 4. Turria. ad Clem. lib. 6. conſtit. Apoſtol. cap. 5. p. 238. & colligitur ex Apoſtol. can. 49. & 50. & ex Patrib. ſup. cit. & Pelag. pap. Greg. Innoc. Leo. ſup. Innocen. 3. cap. 1. de baptiſm. Conc. Florent. & Trident. ſeſ. 7. de baptiſ.

ein,

Spiritus ſancti. [f] eo etiam caſu quo morte aut morbo miniſtri aut infantis præoccupatus, non valuit integram formam proferre: [g] licet implicite ſub illa perſona includantur aliæ. [h] Nec enim ex parte formæ admittenda eſt diſpenſatio contra integrum illius ſenſum: cum tamen à materię integritate excuſet aliquãdo neceſsitas. [i] Si conſtet ea diminuta forma baptizatum deceſsiſſe, non debet ſepeliri in loco ſacro, [k] vt quidam falſa pietate ducti innuunt. [l]

CAP. XII.

Forma & intentio quando multi baptizant vnum, aut vnus multos.

SI epiſcopus ex autoritate dicat, nos te baptizamus: valet baptiſmus, [a] ex communi vſus accommodatione. At ſi duo miniſtri ſimul concurrant ad vnum baptiſmum, & vnus quia forte caret manibus non abluat, ſed proferat formam dicens, nos te baptizamus: alter vero qui mutus eſt, abluit tantum: non fit baptiſmus, [b] etiam iuxta formam Græcorum, [c] in qua non exprimitur miniſter. quia oportet vnum per ſe miniſtrum repræſentare vicem vnius Chriſti, [d] vt ſenſus formæ ſit verus, ſi quis tamen infantem per cordam ciſtella impoſitum baptizet in puteo aut flumine, valet: [e] quia vnus baptizat & vi ſua abluit, quanuis non tangat manibus immediate.

2 Non fit baptiſmus. 1. ſi duo miniſtri baptizẽt, ita vt intentio vnius pendeat ab intentione alterius. [f] 2. ſi independenter ſe habeant, ſed quiſque eam conditionem addit, baptizo te ſi alter nunc te non baptizat: [g] quia dum additur conditio, forma non eſt vera, cum ſit propoſitio ſe falſificans. [h] ſi vero multi vnum baptizent, & quiſque habeat independentem intentionem, vt ſe ſolo velit baptizare, fit baptiſmus: [i] cum concurrat neceſſaria intentio

can.4.Bellar.c.3. [f] Ijdem Doct.Palac.d.3. q. 1. ſed refert Idacium clarium in antidot. hæreſum dicentem, valuiſſe olim in nomine Spiritus ſancti. & colligit ex Act. 19. neque ſi ſpiritus ſit. ſed falſo & contra Patres. [g] Soto ſup. Ledeſ. Recent. contra multos citãdos lit. f L. [h] vt licet in nomine Chriſti implicite includantur tres perſonę non valet, vt d. eſt cap. 10. N. [i] Vt in ar. mortis valet confeſſio inchoata vnius peccati, vt poſſit abſolui: & baptiſm9 per aſperſionem videtur ablutio & merſio inchoata: & tamen valet. & quidam dicunt ex diſpenſatione Chriſti valuiſſe confirmationẽ & ordinationem diaconi cum ſola manus impoſitione, vice materiæ. [k] Soto.d.1.q.5.ar.8.col.7.Ledeſ.q.5.ar.8.Recent.Bellar.de bapt.c. 3. contra ſtatim citandos. [l] Magiſt.d.3.c.3.citat Amb.dicentẽ, ſi vnã perſonam exprimas, & habeas fidem aliarum, verus erit bap. quod alij limitant quando ſacerdos expreſsit vnam perſonam, & morbo præoccupatus ſacerdos obmutuit, & defunctus eſt puer: tunc aiunt Chriſtum ſupplere effectum quantum ad gratiam, Syl. bapt. 1. §. 5. cum D.Thom. d.3.q.2.2.3. ad.4. Marſil.q.3.a. 4. & tamen puerum ſuperuiuentem eſſe rebaptizandum, ſignificat Hugo lib. 2.p.6.c.2. hinc inferunt, quod ſic decedens cenſetur baptizatus, vt ſepeliatur in loco ſacro, quod tenet Alti.lib. 3.c.4.q.2.Bona.d.3.ar.2.q.2.Richar.a.2.q.3.ad.5. Marſil.ſup.videtur Alex.& Sotus prælegẽs in ſcholis dixit, velit Deus vt hęc ſententia vera ſit: & propter autores puerum ſic defunctum ſepeliendum loco ſacro. At merito idem Soto.d. 1. illam reprobat: & monet Alexan. non perſiſtere in ea ſententia. ſed ſolum Durand.d.6.q.2.& Gab.q.1.a.3.dub. 2. peius vero Palud.d.3.q.2.ait valere bapt. ſignis datum à muto contra D.Tho.q.66.5.ad.4.ſup.c.8.

CAP. XII.

[a] Diuus Thom.ſentit.q.60.a.7.Soto.d.1.q.5.ar.7.Ledeſ.q.5.Tabien.bap.5.§.11. & omnes Recent. [b] Pius V.D.Tho.q.66.5.da.4.q.67.6. Vict.§.17.Syl.bapt.3.§.7.Tabie.bapt.6.§. 1. Ang. bap.5.§.2.Adri.de bapt.q.1.art.3.Alex.q.16.m.6. Rich.d.3.ar.4.q.1. 1.Palac.q.2.ar.1.tandẽ.& Bon. d.5.ar.1.q.1.Scot.d.6.q.2.Dur.Gab.q.1. art.6. & communis Canoniſt.Cucchus lib.5.inſt. ma. tit. 2. Sonnius.c.17.Soto.d.4.a.4.Ledeſm.q.8.a. 6.Pan. Hoſtien. c. debitum. de bap. ſed falſo fundat gloſſ. in. ca. quorũdam. 23.d.vt not. Caie. Marſil.q.4.ar.4. dict.11. dicit oppoſitũ probabile: in quod declinat Caie. q. 67. 6. & Palu.d.6.q. 2.ar.3.dubitat. Richar. Bon.Roſell. [c] Doct.ſup. D.Th.Alex. Scot. Dur. Syl. Tabie. Soto Ledeſ. Recent. ſed prædicta ſententia. Marſil. eſſet in caſu neceſſitatis practicãda vtẽdo forma Græcorum, vt fatentur Soto & quidam Recent. & tamen probabilius eſt nõ eſſe bap. quia ly baptizetur, ſignificat operationem vt efficaciter exercitam ab hoc miniſtro proferente formam: quod tamen deficit in propoſito. [d] Quæ eſt ratio D.Thom. & aliorum.d.eſt de ſacram.ca. 26. [e] communis Recent.& colligitur ex Soto. Ledeſ. Tabien. bap. 5.§.7. [f] D.Thom.q.67.6.& facit.q.82.2.ad. 1. Soto.d 4.a.4.Ledeſm.q.8.ar.6.Recent. oppoſitum tamen eſſe probabile dicunt Duran.Palud. & propendet Richar.quaſi ſenſus ſit, ego te baptizo, & hic mecum vt comminiſter. At re vera ſenſus eſt falſus. [g] Soto Marſil.commu.Recent. [h] patet ex ſummuliſtis: quia ſi quis admittat eam propoſitionem eſſe veram, eo ipſo colligitur eſſe falſa: vt hæc. ego mentior, quæ oſtendat ſeipſam: aut hæc eſt falſa. [i] ſup.lib.de ſacram.c.27.D.Thom. q. 67. 6.Doct.d.6.Scot.q.2.ar.1.Victor.§. 26. Syl. bapt. 3.§.7.Tabien.baptiſ.3.§.11.16.baptiſm.6.§. 1. ſi. eum Palud.Soto.d.4.ar.4.Ledeſ.q.8.ar.6.communis Recent.& citat.B.ſic dum multi cum epiſcopo ordinante conſecrant hoſtiam, Innoc.lib. 4. de ſacrif.altar.c.25.Alexand.q.33.m.8.Alber.Capr.Palud.q.4.Rich.ar.2.q.1.Palae.Syl.euchar.2.§.3. cũ Roſell.Doct.d.13.Recent. Caiet.cum D.Thom.q. 82.ar.2.(contra Durand.diſt.13.quæſt.3.) nam ex eo quod vnus miniſter baptizet vel conſecret, non poteſt irritare efficaciam & effectum alterius miniſtri,

cum materia & forma. Et Chriſtus vna virtute per omnes iſtos miniſtros, tanquam per vnam formaliter cauſam efficit gratiam. Non oportet (licet fieri poſſet inſolito ſupra naturam miraculo) vt quiſq; miniſtrorum dicatur cauſa totalis in ſuo genere. [k] quanuis enim vnuſquiſque miniſtrorum totum indiuiſibilem regenerationis effectum cauſet: non tamen in eo genere totaliter, ſed de facto partialiter, [l] cum dependentia effectus ab alijs ſimul: alij enim qui in eodem genere cauſæ concurrunt, conſtituunt de facto vnam cauſam totalem: ſinguli vero partialiter agunt, & nullus de facto agit ſine alterius cooperatione & communione. quiſque tamen ſufficiens eſt de ſe propter independentem intentionem, vt eſſet cauſa totalis, niſi alij miniſtri concurrerent.

3 Facilius eſt, vt vnus vna aſperſione aut forma baptizet multos, [m] dicens, ego vos baptizo: aut vna abſolutione multis confitentibus dicat, ego vos abſoluo: [n] vt vno verbo conſecrat multas hoſtias: & epiſcopus vna formæ prolatione dicẽs, accipite poteſtatem, ordinat multos qui ſimul aut ſucceſsiue tangunt eãdem materiam.

4 In baptiſmo requiritur humana intentio, ſaltem virtualis, [o] faciendi quod facit eccleſia: vel quod Chriſtus inſtituit, vt ſup. dictum eſt. ſi quis intendat inducere nouum ritum, ex quo falſa reddatur verborũ forma, vt ſubeſt huic prauæ intentioni, nõ fit baptiſmus: [p] vt ſi Arianus dicat, in nomine Patris & Filij minoris. In dubio autem eſt ſub cõditione iterãdus baptiſmus, vt dicetur poſtea. [q]

CAP. XIII.

De ritibus qui cum bapt. & ante aut poſt illum adduntur.

§. 1. *De vi & vtilitate rituum, & de catechiſmo ante bap. & ſcrutinio.*
2 *De exorciſmo, & exufflatione.*
3 *De crucis ſignatione, ſale, ſaliua.*
4 *De vnctione: quæ non fit in oculis: de pœnitentijs iniunctis.*
5 *Impoſitio aut mutatio nominis.*
6 *Benedictio aquæ: & tempus in ſolenni bapt.*
7 *Oſculum, cereus, veſtis alba ſeu ſudariolum, lotio pedum.*

POſt ſubſtantiam baptiſmi, ſequitur de accidentibus & ritibus ab eccleſia additis ad ornatum ſacramenti. Hoc fere ordine fiunt piæ cæremoniæ: [a] quædam ante baptiſmum, quædam vero extrinſece comitantur baptiſmum, aliæ ſequuntur poſt baptiſmum. Quod ſi vrgente periculo baptizetur infans domi, ſunt hi ritus poſtea ſupplendi à Parocho in eccleſia: habent enim vim quandam & myſteriorum ſignificationem. [b] Ante baptiſmũ poſtquã adulti dãt nomẽ vocãtur cõpetẽtes, [c]

niſtri. [k] quia hic modus loquendi videtur contra Ariſto.lib.2.phyſic.text.30.vbi D.Tho. Auerr. Themiſt.de quo Caiet.1.p.q.52. ar.3.Sonzinas.5. meta.q.6.Iauell.q.7.cum Ariſt.5. met. Greg. 2. d. 2.quæſt.3.Gabr.quæſt.3.dub.4.Capr.2.d.20.q. 1. fi. vbi Hiſpalen.art.3. fi.Ferrar. 3. cõtra gent. c.68. [l] Caieta. quæſt. 67. 6. Soto d.4.ar. 4. & Recent. [m] D.Tho. q. 66. 5. ad 4.Caie. Soto.d.3.ar.5. Ledeſ. q. 7. 5. gloſ. cap. proprie.ver. tria millia. de conſ.diſt. 4. quá gloſ. commendãt Hoſt. Ioan. And. & alij in.cap. 1. de bapt. vterq; col.2. Tiraquel. retra. tit. 1. §. 1. glo. 21. nu. 18. vt pater vno actu interdum generat multos filios: ſic conſecrantur multæ hoſtiæ ſimul, & epiſcopo proferente formam, ordinantur multi ſimul tangentes vaſa. [n] Soto diſt.18.q.2. 5.Med.C.de confeſſ. quæſt.19.Turrecr.c.quanuis.de pœnitentia.d.3.Angel.conf.1.§.28.Syl.conf.1.nu.23.Tabie.conf.ſacramental.2.nu.37.Naua.c.8.num.13. Alcoc.ſum.c.11.omnes Recent. [o] Sup.de ſacra. cap.9.12.27.fin.& inf. c. 28. [p] ſup. cap. 8. Q. [q] inf.c.31.

CAP. XIII.

[a] Bellarm. de baptiſmo.c.25.ſup.lib.de ſacram.cap.11.D.Thom.quæſt.66.ar. 10. q. 71. Soto.diſt.3.ar.10.Ledeſ.q.7.ar. 10. Leo. epiſto.4. & 80.Siric.epiſto.1.c.2.Hierony.epiſt.61.ad Pammach.cap.2.Auguſt.ſæpé vt de fide & oper. cap.6. Doct.d.6.vbi Palud.quæſt.vltim.Durand.lib.1.rational.cap.8.Caſtro verb.bapt.hær.6.& 7. Medices.hær.8.Clem.lib.7.conſtit.Apoſt.c.40. vbi Turrian.& lib.3.c.16. Tilman.Borcen. lib. de ſacram. tit.de bapt.p.103.refert.20.Cæremonias de ſacramentalibus baptiſmi & de antiquitate illarũ Modernus in comment.ad.l.Dominic.in. C. Theodoſ. de ſpectaculis. Caniſi. catechiſ.tit. de ſacram. c.8. vbi refert Clem. epiſtol. 3. Dionyſ. eccle.hier.c.2. de baptiſm. Dam.lib. 4. cap.10. Tertul. De ſpectacul. De idololatria. De corona milit. Orig. homil. 5. Numer. Cypria. lib. 1. epiſtol. 12. Cyril. catech. 1. Baſil. de Spiritu ſancto. cap. 11. & 27. Chryſoſto. hom. 21. ad popul. Ambro. 1. ſacramen. capi. 2. lib. 2. cap. 7. & de his qui myſt. initi. c. 7. de quo late Ordo Roma. Catechiſm. Pij V. & de offic. eccle. Raban. Maurus. cap. 27. Alcuinus. Amalar. & in generali Trident.ſeſsio.7.de ſacram.can.13. non eſſe contemnendos ritus eccleſiæ, quos in ſolenni miniſtratione ſacramentorum adhibet, neque licere pro libito omitti, aut mutari per inferiores paſtores. de ritibus miſſæ ſeſsio.22.cap.5.& can.7. de cæremon.in ordinatione ſeſsio.23.can. 5.Grat.de conſecra.diſt.4.cap. ante bapt.& ſeq.Ambro.cap. venit. Vvalden.tom.3.de ſacramental. titul. 5. cap. 44.vſque ad.50.Hug.lib.2.ſacrament.p.7.cap. 3. Tabien.& Syl.bapt.5.Ang.bap.4.
[b] Sup.de ſacram.c.11.Pius V.Caniſi.Sylu bapt. 5.§.4.& ver.catechiſ.Rational.ſup. [c] Sup.c.3.§. 4.V. ſic vocat Aug.de fide & oper.c.6.de cura.pro mort.cap.12.& ſæpe.Bellarmi. de baptiſm.cap.25. & tunc

d & tunc dediſſe nomen.ſup.c.4.§.6. [d] Sic vocat
e Leo epiſt.4.c.5.&.6. Ordo. Rom. [e] Leo ſup.c. 6. Auguſt.de fide & oper. cap.6. Ordo.Rom.& alij. Doct.d.6. & Canoni.in.c.prima.c.ante bapt.De cõſec.d.4.bap.enim eſt ſacramentum fidei, quæ ex auditu, Rom.
f 10.Bona. d. 6. D. Th.q. 68. art. 10. Matth.de afflict. deciſ. 151. Mercuardus. tit. de Iudæis. 3.p.c.2. Archid.c.ſi paruuli. de cõſec.d. 4. per c.ex Iudæis. c. ne quod abſit. eod.
g [g] Durand. d.3.& communis contra quem nõ habet vim impugnatio Palud. diſt. 3.q.4.col.4.
h [h] gloſſ. in c.prima. de conſ.diſt. 4. quam commendat Alciatin. l. 1. §.ſi quis ita. ff. de verb. obligat.
i [i] Clemens. Dionyſ. c.de baptiſ.Orig.hom.5.Num. Cypria. Cyril.ſup.Hylar.can.15.Matth. Hierony. contra Lucifer.Aug.de fid.& oper.c.11.lib.8.confeſſ. c.2.
k [k] Diony.Clem.7.conſt.c.41.42.Tertul.Cypria. Orig.hom.12.Num. Cyril. cate.1. Baſil.c.11.27. Chryſoſt.hom.21.ad pop.Ambro.1.ſacram. cap.2. lib.2. cap. 7.Hierony. in Amos.6.Aug.1. de ſymbol.ad catech.cap.1.& lib.1.de peccat.merit.c. 34.
l Bellarm.c.25. [l] Diony.Baſil.c. 27. Auguſt. de catechiz.rud.c.20.& ſæpe.D.Thom.3.p.q.46.4.q. 83.5.ad.3.Rational.lib.1.c.8.lib.5.c.2.lib.6.c.77. Innoc.2.offic.miſſæ.c.43.44.Gab.lect.20.Caſſanę. catal.Gloriæ.1.p.cõſide.38.con.98.Abdias de vit. Apoſt.quem librum vertit Latine African.Tertul. de corona milit.Torren.lib.4.confeſſ.Aug.c. 9. §. 4.&.5.Dam.lib.4.c.12.Iuſtin.in Triphon. Cantacuzen.apol.2.&.3.cont.Mahomet. ait ex Eſai. 60. crucem Chriſti compactam cupreſſo, pinu & cedro. & idem Tertul.lib.3. contra Marcio. ſed in vulg. & Hebræ.habetur abies, pinus, & buxus. litera. T. erat AEgyptijs hieroglíphica, ſignificans ſalutem venturam, ait Rufin.lib. 11. hiſto. Eraſ. prouer. theta præfigere.Martin.add.lib.9.hypot.regul. 17. vid.Bellã.de bap.c.25.§.5.& lib.de reliquijs ſanct.
m [m] Exorcizatur aqua & ſal, oleum & chriſma quibus vtimur in baptiſmo.c.ſal.cum ſequent.de conſ. d.4.c.aquam ſale.de conſ.d.3.ſed nunc de exorciſmo circa homines.de exorciſmis ſup.de ſacram. c. 20.§.3. formam illorum docuit Salomon, dicit Magiſt.4.diſt.24.agit Iuſtin.dial.cum Triph. Tertul.de coron.milit.& apologet. c.32. Cypria. lib. ad Demetrian.& lib. 4. epiſto. 7. Clem.lib.7. conſt. cap. 42.vbi Turrian. Lactã. lib.2. c. 16. lib.4. c. 27. lib.5. c. 22. Augu. 1. de vit. beat. & 10.Ciuit.c. 22. Beda in Luc. 6. Cornel.apud Euſeb.6. hiſto. cap. 33. D. Tho. quæſt. 71. 2. Soto d.6.q.2.art. 2.Bellar. de bap.c.25. §. 6. Ledeſ. q. 12. Caniſi. li.4.Marial. c.12.ad fin. Syl. Angel. Tabien. Caſtro. verb. exorciſmus. Gra.in ſum. 21.d.Rationale. lib. 1. c.6. Cocleus appendic.contra impium libell. Tridalum.1.p.c.1.col.4.inf.lib.de ord.Exorciſt. Lindan. 4.panop.c.9.78.lexic.Theolog. verbo exorciſmus.
n [n] D.Tho.a,3.Soto.a.3. ſemper expellit Dęmonem de arreptitio, niſi apponatur impedimentum.cõmunis cum Mag.d.6.Rational.lib.6.c.82.Vvald.de ſacramental.tit.5.à.c.48.Tilman.de bap.c. de exuffl. & exor.f.138.158.Raymun.Rufus apolog. cont. Molineũ.p.184, Duaren.lib.1.de re ſacerdotali.c. 14.quod etiam extra ſacramentale bap.faciunt miniſtri eccleſiæ per exorciſmos, vt ait Cyp.li.4.epiſt. 7.Corne.apud Euſeb.6.hiſt.c.33.cõc.Antioch.can. 10.Carth.4.can.7.Laodi.can.22.Ioa.Micrologus. lib.de obſerua.eccle.c.7.de his meminit Dion.c. 2. de bap.Naziã.orat.40.in bap.Cyril.catech.1.& ſæpe in præfat.Amb.1.ſacr.c.5, Aug.de fide & operib. c.6.& optime.2.de nuptijs & concupi.c.18. eſſe cõſuetudinem totius eccleſię.Leo epiſt.4.c.7.ex trad. Apoſt.Grat.de cõſ.d.4.c.ſiue paruuli. & per multa cap.At Vlp.l.1.ff.de varijs & extraord.cognit.exorciſtas vocat impoſtores: quia ille erat hoſtis eccleſię.Turre.& Raym.ſup.
o [o] Microlog.ſup.Bellar.c. 25.§.3.
p [p] Catech.Pij V.Chryſoſt.hom.21.ad popul.Raban.lib.1.de inſtit.cleri.c.27.c.poſtquam de conſ.d.4.
q [q] Aug.6.contra Iul.c.2.lib.2. de peccat.orig.c.40.de eccle.dog.c.51.lib. 2. de nupt. & concup

d aut electi: [d] & ij recipiuntur vt illorum intellectus illuminetur & inſtituatur catechiſmo, voluntaſq; pręparetur exorciſmis cum alijs ritibus qui comitantur exorciſmos.2. circa ea quæ ad intellectum & fidem pertinent, fit.1.ſcrutinium, [e] an ſciat ſymbolum & catecheſim: & an firmiter credat myſteria ſibi propoſita.in cuius figuram ait B.Aug.Chriſtum Ioan.cap.9. docuiſſe cæcum.& Act.8.Philipp. diaconus docuit eunuchum. & Matth. vlt. docete omnes gentes, bapt.quod ſuaue Chriſti præceptum fuit, vt conſtet neminẽ adultorum fieri coacte militẽ Chriſti: [f] præſertim vt ſponte acceptet eas obligationes iuris poſitiui, [g] quæ oriuntur ex baptiſmo, qui eſt ianua ſacramentorum & eccleſiæ. Pro infantibus tamen rite poteſt alius hanc obligationem facere, [h] vt Patrinus: cum bapt.inducat obligationem neceſſitatis, qua proficimus in melius: & potius liberat à reatu & obligatione pœnæ. deinde ſæpe iubetur facere publicam profeſſionem fidei, recitando ſymbolũ: præſertim in die baptiſmi. [i] 3.fit ſcrutinium an vere renuntiauerit Satanæ & pompis eius. [k] ſæpe iubetur per dies ſic renuntiare, & maxime in feria quarta temporum ante Dominicam quintam quadrag.In ſingulis ſcrutinijs ſacerdos, aut alius clericus imprimit ſignum crucis fronti. [l] interdum etiam pectori catechumeni, vt ſic abijciatur Sathanas.

2 Ante baptiſmum ſequitur. 4. exorciſmus. [m] 1.adiuratio ex antiquiſsimo Apoſtol. vſu quæ magnã vim habet contra dæmonem: & fit cum precibus non pro arbitrio dictis, ſed certis & ab eccleſia præſcriptis: quibus poſitis Deus cruciat & expellit dęmonem [n] ne noceat.& cõcluditur oratio, per eum qui venturus eſt iudicare ſæculum per ignem: [o] quod dæmonibus diem iudicij & ignem timentibus incutit terrorem, & expelli ſolet his verbis, ter reſpondent, abrenuntio Sathanæ, [p] deinde cum exorciſmo fit exufflatio, [q] quæ eſt ſignum factæ expulſionis, de qua re an Dæmon ſit vere expulſus ab energumenis, fit ſcru-

concupi.c.17.18. Amb.de his qui myſterijs init. c. 1.Bellar.de bap.c.25.§.7.D.Tho.q.71.a.2.&.5.Soto.d.6.q.2.a.2.ad med.corrigit Manual.vt non dicatur inſufflatio, ſed exufflatio, cũ Aug.c.ſiue paruuli.c.ſicut noſtis. de conſ.d.4.
r [r] Leo epiſt.4.c. 7. de modis quibus energumenus inuaditur à diabolo. D. Tho.quodl. 3.art.8. Sibyl. de perg. qq. p. 500. Malleus malef.2.p.c. 9. &. 10. Cyruell.lib. 3. ſupereſt.à.c. 8.
s [s] Orig. ho.6.Ezech. vt Marc. 7. Chriſtus dixit epheta. Ambr.1.ſacram.cap.1. Raban.c.27 conc.3. Carthag.can. 5.ait loco euchar. aut panis benedicti datum ſalem. de quo pane benedicto Auguſt. 2. pec. merit.c.26. de ſale Ambro. & Bed. referuntur de conſ.d.4.c.poſtea tanguntur.c.ſal.D.Thom. q. 71.
t Soto.d.6.q.2.a.3.Ledeſ.q.7.ar.10. [t] Amb.1.ſacram.c.1.& de his qui init.c.1.
u [u] Dionyſ. c. de bap.Clem.7.conſtit.c.39.Cypr.refert conc.4. Carthag.can.85.Aug.2.pec.mer.c.26.Doct.& Nau.in c.1.de ſacra vnct.ſic Chriſtus Matth.19. & Apoſt. Act.8.9.13.imponebant manus.Bellarm. c. 25. §. 10.ſup.lib.de ſacram.c.11.
x [x] d.eſt de ſacram.c. 11.Bellar.de bap.c.25.§.11.lib.3.de Rom.Pont.c. 11.lib.4.c.8.§.7.lib.3.de cultu ſanctorum.c.7.vnctio in bap.& ordine eſt quid ſacramentale: ſed in confirmatione & extrema vnctione eſt materia ſacramenti. ergo ante bapt. inungitur ad luctam vt pugil.Clem.lib.3.recognit.lib.8.conſt.c.35.Tertu. de reſurr.carn.lib.de præſcript.hæret. lib. de bapt. c.36.40.vbi Pamel.citat alios.Cypr.lib.1.epiſt.12. ſed hi potius loquũtur de confirma.Innoc.1. epiſt. 1.c.3. Chryſoſt, ho.6.in Coloſ.2.Iuſtin. q.107. ad gent.Ambro.1.ſacram.c.2.Cyril.catechiſ.2. Aug. ſer.206.de tempore & tract.118.in Ioan.D. Tho. q.71.2.c.fin.Soto.d.6.q.2.a.2. & refert ſe ad. d.3. ar.10.D.Tho.d.6.q.2.3.1.Palu.& alij.d.6. Ledeſ. quæſt.7.art.10.& Hugo.lib.2.p.6.cap.11. Raban. lib.1.c.27.Tabie.bap.5.§.10, Eodẽ oleo catechum. vngũtur manus eius qui ſacerdotio initiatur, DD. d.24.vbi D.Tho.Palud.Sot.Bellar.de ord.c.12. & lib. 3. de cultu ſanct. c.7.cum Nazian. apolog. ad patrẽ ſuum, & orat.de pace.D.Tho.add.q.37.a.5. Ledeſm.quæſt.39.ſummiſt.vt Syl.Angel. Tabien. Armil.verb.oleum Triden.ſeſsio.23.can.5.eodem vngitur altare conſecratum, & Rex Galliæ.
y [y] Bellarm.de bap.cap.25.§.11. citat Iuſtin. ſup. Tertull.de reſur.ſup.Ambr.2.ſacram. c. 7. Cyril. cateche.3.5.Aug.ſup.Soto.d.3.ar.10.col. ante penul.cum D.Thom.quæſt.66.10.ad.2.Ledeſ.q.7.a. 10.& Greg.c.presbyter.de conſ.d.4.Palud.diſt. 6. Tabi.bap.5.§.10.Modern.ad l.Dominico.C. Theodoſ.de ſpectacul.vetat autem Greg.presbytero, in
z ungere frontem. [z] Greg.d.c.presbyter. Bella. de bap. cap. 27.§.3.Ledeſm. Soto, Raban. lib. 1. de inſtit. cleric.c.27. D. Tho. q. 66.10.ad.2. q. 71. 3. ad 4.in quo decepti ſunt Thomiſtæ Syl. vnctio in princip. Angel. Armil, putãtes, propter. c. vni.de ſacra vnct. ſacerdotem olim vnxiſſe frõtem. Nã id c.vn. loquitur de confirmatione, quæ dabatur à ſolo epiſcopo. D.Tho.q.72.11.ad.3.Raban.& d.c.presbyter.hęc vnctio non cæpit à Syluest.ſed hĩ à tempore Apoſtol.cuius mentionem facit Clemens. lib.3.conſtitu.cap.16.lib.7.cap.40.vbi Turrian.Baſil. de Spiritu ſancto.c.27.Clemens.lib.3.recog.Diony. eccleſ.Hier.c.1.2.&.7.Tertul.1.contra Marcio.Cypria.lib.1.epiſt.12.alias.70.Orige.hom.12. Num. Chryſoſt.hom.6. Coloſſ.2. Hieron. contra Lucif. Cyril.catech.1.vſq.4.Auguſt.15. Trinit. c. 26. & ſæpe.Ambro.1.ſacram.c.2.Iſido.2.offi.c.20.in quo errat Hugo.lib.2.part.7.cap.3.dicens, vnctionem chriſmatis cœpiſſe à Syluest.Papa.
a [a] D.Thom.quæſt.72.2.ad.2. Soto. diſt. 7. quæſt. vni.artic. 2.
b [b] Rational.lib.1.c.9.§.5.& ſeq.Syl. & ſummiſt. verb.oleum.Bellarm.lib.3.de cultu ſanct.c.7. late.
c [c] Caſtro, & Medices verb. bap. hær. 6. contra Armenos.
d [d] Cyril. catech. 1. Nazianz. orat. 40. in baptiſ. Auguſt. de fide & oper.capit. 6. Concil. Carthagin.4.can. 85. Bellarmi. de baptiſm. cap. 25. fin. D. Thom. quæſtione. 68.5. Soto diſtinct.5. artic. 5.Ledeſm.Clemen.lib.3.recog. lib.7. &. 10. prope fin. Petrum impoſuiſſe ieiunia, & bona opera ante baptiſmum, vt intelligerent magnitudinem ſacramenti Actor. 2. pœnitentiam agite, & baptizetur, addit Diuus Thomas artic. 5. ad quintum, vſurarium, non eſſe baptizandum, antequam reſtituat: ne indigne & ficte recipiat baptiſmum, item in generali confitebantur peccata quædam, præſertim quæ requirunt ſatisfactionem proximi. nec tamen poteſt abſolui ante baptiſmum, qui eſt ianua ſacramentorum. Diuus Thomas artic.6.& ad tertium Soto ſup.art. 6. & diſtinctione. 12. quæſtione. 1.3. ad ſecundum. diſtinctione.39.articulo ſecundo, nec euchariſtia.

r tinium: [r] ſolent enim varijs modis à diabolo inuadi.

3 Deinde.5.circa organa ſenſuũ addit ſacerdos pios ritus & vt dictũ eſt obſignat illa cruce.1. mittitur ſal benedictum in os: [s] idque ad imitationem euchariſtiæ, ſicut & Catechumenis dabatur panis benedictus.2.tangit nares & aures ſaliua dicens id Marc.7.epheta, [t] quod eſt adaperire. 3. tactu imponit manus, & præbet benedictionem ſacerdotalem. [u] hactenus quæ fiunt cum exorciſmo.

4 Tandem. 6. fit vnctio in pectore & ſcapulis, oleo catechumenorum [x] ante baptiſmum altera vnctio cum chriſmate in vertice, fit à ſacerdote poſt baptiſmum. [y] quod introductum videtur ex eo, quod adeſſe non ſolet epiſcopus qui ſtatim confirmet in fronte, poſt bap. [z] à tempore Apoſtol. eodem chriſmate ex oleo & balſamo odorifero [a] vngitur caput epiſcopi, fons baptiſmalis, calix & patena, & eccleſia conſecrata. [b] ſine vnctione eſt verus baptiſmus. [c] nulla fit cęremonia circa ſenſum oculorum: cum tamen Chriſtus Ioan.9. cęci nati oculos vnxerit ſaliua & luto. denique per dies ante bap. adultis imponuntur opera quædam pœnitentiæ, [d] quibus melius diſponantur & aſſueſcant: vt ieiunia cum abſtinentia à vino & carnibus, & à re vxoria, & ſimilia quædam virtutis opera.

5 Hę ſunt cęremonię quę ipſũ bap.

I nec

extrinſece comitantur: ideſt impoſitio nominis, [e] dum infans baptizatur: vt olim imponebatur in circunciſione: Luc.2. Patres monent vt imponantur nomina alicuius ex ſanctis. adultis vero (niſi ſenes ſint aut in fine vitæ) ſolet mutari nomen: vt & in Pontificem electus mutat, à tẽpore Sergij Pap. 2. qui cognominabatur os porci. [f] ſic olim non ſine myſterio Abrahæ, Saræ, & Iacob mutatum eſt nomen à Deo. [g] quibuſdam impoſitum [h] etiam ante natiuitatem: vt nomen Iſaac, Iſmael, & Ioſias, ac Samuel: pro quo falſo quidam legunt Salomonem.

6 Deinde datur ſuſceptor ſeu Patrinus de quo cap.14. dicetur. 3. Benedicitur aqua pro baptiſmo, ſup.c. 6.§.4. à principio eccleſiæ fiebat trina immerſio. [i] 4. ad ritum pertinet temporis circunſtantia: vt ſolennis bap. adultorum fieret ſabbatho in vigilia Paſchæ aut Pentecoſtes. ſup. c. 4.§.6. in primitiua tamen eccleſia propter multitudinem confluentiũ, nullum tempus limitabatur. [k] nec tunc aut nunc dum neceſsitas & periculum vrget.

7 Poſt baptiſmum datur homini iã Chriſtiano oſculũ pacis. [l] 2. chriſmate vngitur in vertice vt.§. 4. dictum eſt. 3. datur ei cæreus accenſus in ſignum fidei viuæ. [m] 4. Induitur albis veſtibus, [n] quas geſtat per nouem dies: infantibus ſatis eſt dare ſudariolum album. [o] 5. olim in occidentali tantum eccleſia, in ſignum nouæ infantiæ in Chriſto, dabatur delibatio lactis ſeu vini: [p] vt quaſi modo geniti infantes lac ſpirituale concupiſcerent. In quibuſdam eccleſijs fiebat ablutio pedũ poſt bap. ſicut [q] & Chriſtus ante euchariſtiæ inſtitutionem lauit. Ioan. 13. pedes diſcipulorum.

8 Multum differt virtus baptiſmi, à virtute exorciſmorum & aliorum ſacramentalium, vt lib. de ſacr. c.11. & lib.1. de pœnitentia. c.15. dicimus: quia exorciſmos eccleſia ex poteſtate ſibi diuinitus à Chriſto data, [r] inſtituit: vt repellat extrinſeca impedimenta dæmonis. vt. c. 14. fi. dicetur. ſed bap. Chriſtus inſtituit cum vi productiua gratię, qua expellitur dæmon expulſo peccato, ob quod in homine regnare ſolet.

C A P. XIIII.
De ritu Patrini, &c.

§.1. *Quæ ſit obligatio Patrini.*
2 *Qualis eſſe debet. & de cognatione ſpirituali.*
3 *Competentes ſcire debent catechiſmum.*
4 *De vi exorciſmi.*

DEſignatus ſuſceptor ſeu patrinus dicitur ſponſor: [a] quia ſponſionem ſolennem facit pro ſpirituali filio. eſt quaſi nutritius

nec ordo prodeſt catechumeno. Ang.bapt.7. §. 12. cum D.Tho. Innoc. ſed falſo dixit Ang. cum Alber. quod ſic reputatus ſacerdos conficit. & falſo citat D.Tho. vt bene Syl.bap.6.§.3. [e] Bellar. de bap.c.26. ſic Luc.1.&.2. in circũciſione imponebatur nomen. Diony. eccl. hier. cap. de bap. & alter Dion. Alex. apud Euſe. 7.hiſt.c. 20. Concil. Nicen. ex Arabico can.30. Marti.lib.2. hypo.c.1. [f] refert Onuphr. ſuper Platin. in vit. Sergij 2. vt dicit Platin. aut Bonif. vt dicitur in proœm. lib. 6. decretal. Martini.lib. 2.c.1.p. 97. aut Ioã. 12. vt tenent omnes cum Guillel. bibliot. [g] Martin. d. c.1.col.6. ex Hierony. in Eſai. 62. & lib.4. in Ierem. fin. in epiſt. ad Philem. Orig. proœm. in Rom. Ang. pſal.33. cõc. 1. [h] Hieron. qq. gen. quod in vete. teſtam. his. 4. fuerunt ſuo nomine vocati ante natiuitatem: Iſmael, Iſaac, Ioſias (de quo. 3. Reg. 13. vt etiam ait Hilar. proœm. in pſal. & Aug. 17. ciuit. c.14.) addit Hiero. 4. Salomonem. idem Eucher. in Luc. Albin. qq. in Geneſ. ſed Eucher. in Gen. pro Salomone legit Sampſonem. & Chryſoſt. imperfect. in id Matt. 1. Amos genuit Ioſiam. ſed Martin. lib. 2. hypot. cap. 1. dẽ falſo legi Salomonem aut Sampſonem (de quibus ſcriptura non refert vocatos nomine ſuo ante natiuitatem) ſed legendum eſſe Samuel: qui in pſal. 98. dicitur Samuel, inter eos qui inuocant. quem pſam. Hieronym. in epiſt. ad Cypria. ait editum à Moſe: [i] De his Bellar. c. 26. &.5.&. 3. & d.eſt.c.7.§.4. [k] Ambro. in Epheſ. 4. Bellar. c.26. fin. [l] Cypria. lib. 3. epiſt. 8. ad Fidiam. Bellar. c.27. [m] Nazian. orat. 40. in bap. Auguſt. in id pſalm. 65. tranſiuimus per ignem & aquam. D.Tho. q.71.2. ad.4. Soto. d.6. q.2.2. Caniſi. lib.4. Marial. c.12. Bellar. de bap. c.27. ſic ſponſæ Matth. 25. cũ lumine expectant ſponſum. [n] Dion. c.2. de bap. p.2. &. c.4. Ambro. de his qui myſt. init. c.7. Aug. ſer. 157. de tempore. in. 8. Paſchæ. D.Tho. q. 71. 2. ad 3. Soto ſup. Tertul. de coron. milit. Hugo. quaſi ſacerdotali dignitate ſpirituali, vt offerant ſacrificiũ orationis: quia 1. Petr. 3. Chriſtianos vnctos, vocat regale ſacerdotium. [o] Soto & praxis. Bell. de bap. c. 27. [p] Tert. lib. contra Marcio. Hiero. cont. Lucif. hinc in. 8. paſchæ, in princ. miſſæ dicitur, id. 1. Petr. cap. 2. Quaſi modo geniti infantes lac cõcupiſcite. ſed Hieron. in id Iſa. 55. emite vinũ & lac: ait, in Occidente datũ fuiſſe libamen vini infanti, Bella. c. 27. fin. [q] Ambro. 5. ſacra. c.21. & d.eſt de ſacram. c. 19. [r] Sacramentalia nituntur merito congrui quod habet eccleſia pro alijs. ſed bap. eſt ex merito Chriſti quod eſt condigni & de rigore iuſtitiæ quoad ſufficientiã. nec exorciſmus cauſat actiue, ſed Deus ad præſentiã illius. Cypr c. ne quenquam. vbi glo. verb. amittere. de conſ. d.4. Hoſt. in ſumm. de bapt. n.9. Sot. d.6. q. 2. a.3. col.4.

C A P. XIIII.

DIony. [a] eccl. hier. c. vlt. vocat ſuſceptores. Tertul. de bap. ſponſores. Auguſt. lib. 1. pec. mer. c. 32. & ſer. 116. de temp. Bellarm. de bapt. c.26.§. 2. D.Thom. quæſt. 67.7. ad.3. Soto. d.4. art.7. & de patrino confirmationis D.Thom. quæſt. 72. art. 10. Soto diſt. 7. art. 10. Aſten. lib. 4. tit. 3. art. 7. Syl. bapt. 5. fin. Tabien. bapti. 5. fin. Nauar. cap. 22. num. 36.

b Soto

& pędagogus iſtorum, qui ob generationem recentem reputantur quaſi modo geniti infantes, tenetur ex implicito quodam pacto, ſimul cum quodam eccleſiæ præcepto. [b] illos in doctrina ſalutari Chriſti inſtituere tempore neceſsitatis: à qua tamẽ obligatione inter Chriſtianos communiter excuſatur, quia Pater & parochus intelligitur illos inſtructurus, vt qui arctiori vinculo tenetur ex officio.

2 Suſceptorem oportet eſſe baptizatum: [c] neque debet eſſe hæreticus, vt qui officio inſtituendi in vera fide non bene ſatisfaciet. quidam prohibentur fieri patrini [d] vt monachus, vel Abbas, & qui publicam agit pœnitentiam. vnus tantum debet eſſe patrinus viri, vel vna matrina fœminæ: aut certè vnus & vna reſpectu vnius baptizati. Iam non contrahitur cognatio fraternitatis ex baptiſmo, vel confirmatione: [e] ſed parentum ſpiritualium cum filio ſpirituali eſt paternitas, cum parentibus verò naturalibus illius eſt cognatio compaternitatis, quæ matrimonium irritat: olim pro catechumenis ſeu competentibus mox vt nomen dabant ſcriptum, cum promiſsione viuendi ſecundum normã & militiam Chriſti, deſignabatur patrinus (vt dictum eſt) vt fideiuſſor pro illis. ſic enim milites dant nomina ſua cum promiſsione ſequendi Ducis vexillum. hanc ſponſionem pro infantibus facit idem ſuſceptor.

3 Adulti ante baptiſmum inſtruuntur catechiſmo (.i. fidei eruditione, pro qua quidam docti & experti catechiſtæ deſignabantur [f]) quem in ſolenni baptiſmo explicabat diaconus ex officio. [g] deinde deducitur ad fores eccleſiæ clauſas, vbi per ſacerdotem ſubminiſtrantibus alijs, interrogatur adultus, aut pueri patrinus de ſymbolo & doctrina catechiſmi: & pro infante reſpõdet ſuſceptor. Poſtquam vero cum promiſsione dato nomine petebant baptiſmum, dicuntur competentes: [i] ſup. c.3.§.4. & inf. c.20. & per quadraginta dies inſtruebantur diligentius in fide, & pijs orationibus, quaſi nouitij ad religionem admiſsi: quo tempore exercebantur ieiunijs & alijs pijs operibus. De ſingulis fiebat examen an bene diſpoſiti accederent.

4 Exorciſmus cum orationibus in energumenis (ideſt obſeſsis à Dæmone ſeu arreptitijs) habet vim coercendi Dæmonem, ne noceat: aut ne ob indiſpoſitionem adulti impediat receptionem, aut effectum ſacramenti: impediretur enim ſi forte non haberet rectam intentionem, aut diſpoſitionem. [h] ſic eijcitur Diabolus de corpore ſi adeſt, aut impeditur ne in futurum vexet, dum ter dicit abrenuncio Sathanæ. [i]

C A P. XV.
De ritu pro adultis: de miniſtro rituum. de myſterio rituum

ADultus, præmiſſo prædictarum probationum ſcrutinio, deductus ad fontem baptiſmi facit publicam fidei profeſsionem [a] cum abrenuntiatione Diaboli: pro infante autem ad fontem deducto fit trina de Chriſto confeſsio. Quidam Patres ſignificant morem fuiſſe, vt adulti generale votum emitterent de ſeruanda religione Chriſti, & præceptis eccleſiæ: [b] quod votum nihil aliud videtur, quàm ipſa ſuſceptione baptiſmi fieri profeſsionem religionis Chriſtianæ. [c] & pro infante per votũ ſeu promiſsionẽ explicat patrinus obligationem

[b] Soto. diſt. 4. art. 7. Ledeſm. Recent. [c] colligitur ex dictis. cap. 2. B. [d] Syl. Tabien. Soto. [e] Trident. ſeſsio. 24. cap. 2. & dicetur lib. 2. de matrim. cap. 11. [f] Soto. diſt. 6. q. 2. a. 1. non debet eſſe contentus parochus iſto breui catechiſmo, qui eſt in manuali: ſed magis declaret myſteria. de quo ſcripſit Hiſpanè Sebaſtia. Perez Epiſcopus Oxomen. doctum catechiſm. & Pius V. ex decreto concil. Tridentin. catechiſm. pleniſsimum doctrina ſana, & eleganti ſtylo. [g] vt miniſter principalis exorciſmi eſt ſacerdos Diuus Tho. quæſtio. 71. 4. Soto diſtinctio. 6. quæſtio. 2. ita catechiſmi eſt diaconus D. Thom. quæſtione. 67. articulo. 2. Soto. diſt. 4. artic. 2. Sebaſtian. d. artic. 2. [h] dict. eſt capit. 13. Bellarmin. capit. 25. §. 4. Diuus Thomas quæſtio. 71. articulo. 3. Soto diſt. 6. quæſtione. 2. & Caietan. aiunt habere effectum ex opere operato ſacramentalia hæc: quia eccleſia autoritate Chriſti inſtituit hæc vt d.eſt de ſacrament. cap. 18. &. 11. Quare falſo Altiſio lib. 4. tract. 3. cap. 1. quæſt. 1. ait paruulis proferri exorciſmos ſolum propter ſignificationem. & falſo Palud. & Durand. diſt. 6. negant in adultis habere aliũ effectũ quã excitandi deuotionem: contra Auguſt. 1. de pec. mer. cap. 26. [i] Bellarm. capit. 25. §. 3. cũ Clem. lib. 7. conſt. cap. 41. Diony. capit. 2. Tertull. de ſpectac. c. 1. idem Orig. ho. 12. Num. Cyril. cate. 1. Baſil. de Spiritu ſancto cap. 11. 27. Chryſoſtom. hom. 21. ad pop. Ambroſ. 1. ſacrament. cap. 2. lib. 2. c. 7. Hieronym. in Amos. 6. Auguſt. de ſymb. cap. 1. lib. 1. pec. mer. ca. 34. vid. cit. cap. 13. K.

C A P. XV.

BEllar. [a] de baptiſm. c. 25. §. 4. & d. eſt cap. 13. Auguſt. lib. 8. confeſſ. cap. 2. refert Victorinum ſponte voluiſſe fidem profiteri publice ex edito loco, pro more. [b] [c] ſi forte fuit votum commune, confunditur cum profeſsione quę fit in baptiſmo. ſup. lib. de ſacramentis. cap. 14. fin.

d Trid.

d [d] Trid.ſeſ.7.de bap.can.13.D.Tho.q.68.9.Ledeſ. q.9.Soto.2.de nat.& gra.c.10.&.d.5.a.9. Caſtro. bap.hær.5.Vval.de ſacram.c.96.Ekius to.4.hom. 11.Roſen.& Taper.a.1.Vega lib.7.in Trid.c.39. Ayala.3.p tradit.c.paruuli.c.quæris.c.eccleſia.de conſ.diſt.4. Bellarm. de bapt.cap.8. 10.11.& nos inf.cap. 24.

ſa.c.6.§.4.n.11.cum Hiero.paulo.&.l.2.tit.7.p. 4.communis cum Magiſt.diſt.42. Durand. Ledeſ. cum D.Thom.add.quæſt.56.2.ad.2. Syl. matrim. 7.§.4.ſed falſo Palud.d.42.dicitur contrahi etiam

l per exorciſmum. [l] Recent. Theol. & iuriſper. ſpecul.coniug.1.p.art.22.fi.add.& ar.55.quia Trid.c.2.dicit omnibus alijs impedimẽtis omnino ſublatis. inf.lib.2.de matrim.c.11. cõt. Nau.c.22.n.72.putantẽ manere id leue impedimẽtum antiquũ ex catechiſmo: ſed reſtringi ſicut impedimẽtũ baptiſmi reſtringitur.imo Sot.d.42.q.1.a.2.ait forte id impedimẽtũ nõ eſſe iã in vſu. Alb.a.5.ad 5.ſpecul.ſup.

quam puer baptizatus contrahit,permanendi ſemper in obedientia & fide ſanctæ matris Eccleſiæ.

2 Non opus eſt ad eam obligationem,vt puer habuerit proprium

d actum credendi, [d] aut promittendi:nec in adulta ætate eſt interrogãdus an nouo conſenſu ratũ habeat, quod Patrinus vicẽ illius pro miſit.[e]

e Nam abſque nouo conſenſu manet in illo non-minus quam in adulto efficax obligatio, & baptiſmus perfectus,ita vt in adulta ætate non liceat illum rebaptizare. Adultus interrogatur an velit baptizari? & ſpõte affirmans,ſtatim baptizatur:neminem enim adultorum voluit Chriſtus externa compulſione trahi inuitum ad baptiſmum. [f]

f 3 Miniſter principalis exorciſmorum eſt ſacerdos: g nec niſi Ple

g banus aut de licentia illius.Inferiores miniſtri cooperantur, vt exorciſta miniſtrat ſalem; & exorciſmos memoria retinet, vt iuuet memoriã ſacerdotis: lector miniſtrat librum & folia vertit:Diaconus ad ſolennitatem aſsiſtebat aliquando,vt ex of-

h ficio catecheſim prædicaret. [h]

4 Hi ritus cum ſint pleni myſtẽrijs & deuotione non debent in ſolenni baptiſmo omitti. ſi quis verò vrgente neceſsitate ſit abſque illis baptizatus, ſupplendi poſtea ſunt in eccleſia per ſacerdotem. [i] patri-

i nus qui catechiſmo huic & exorciſmis ſuppletis aderat, contrahebat olim cognationem ſpiritualem imperfectam, [k] ad modum publicæ

k honeſtatis quæ per ſponſalia de futuro contrahitur. ſed hæc videtur

l ſublata [l] per conc. Trident. ſeſsio. 24.de ref.matrim.cap.2. Quod ſi vt quidam putant,maneret: certe cen-

m ſetur reſtringi, [m] ne extendatur ad fraternitatem; quia ſtatutum etiam iuris correctorium, quod loquitur de vno correlatiuo,aut principali metiente, debet pari ratione

n extendi ad alterum correlatiuum [n] & menſuratum.

e [e] Tri. ſeſsi.7.can.14. Caſtro. de iuſt. hære.puni. Simanc. de cathol. inſtit. verb. hæreticus, & pœna. Soto.d.5.ar.9.d.6. q.2.a.1.fin. Taper.a.1. ad fin. Catharin. lib. 4.contra Caietã in quo errat Eraſ. epiſt. antẽ paraphraſ. Matth. & Zuingl.contra quos Bellarmin. dẽ bapt.c.8.& 18.

f [f] Sotò diſt.5.art.9. Bañes.2.2. quæſt.10.artic.8.

g [g] D. Tho. quæſt.71. art.2. Soto. d.6. quæſt. 2.art.2.Syl. & Tabien. bapt.5.

h [h] D. Tho. quæſt.67. 1.quæſt.71. 4. Sot. diſt. 6. quæſt.2. art.4.

i [i] ſup.de ſacram. cap. 11.Soto.d.3 a.9.§.cautiſsime.cum Palu.d.6.q.4.addit ſi conſtat primum bap.cum ſolennitate datum fuiſſe irritum, repetendus eſt baptiſmus.& ritus illius; contr. quoſd. Iuriſt.Niceph.6.hiſt.cap.3.Nouatus ſine ritib. ſuſcepit baptiſmum. & ideo Spiritum ſanctum non habuit.

k [k] c.per catechiſm.de cognat.ſpiritual. in 6.Nauar.c.22.num.37.40.71.Iuſtinian. nouell. 24.Balſam.ſuper.6.ſynod.can.53.Couar.2.p.ſpõ-

C A P. XVI.

De virtute & effectibus bap.

§.1.& .2.effectus.1.remittere prorſus peccatum originale: licet maneat fomes.bap. habet vim cauſæ inſtrumentalis,&.§.2.

3 *Adulto remittuntur etiam actualia peccata:ſed non per ſolam memoriam bap.non facit impeccabil. non liberat à præceptis & votis.*

4 *Effect.2.introducit in gloriam, quas pœnas remittat,multos quotidie intrare in gloriam.*

5 *Martyrium comparatur cum bap. ſimiliter remittit pœnam: dat aureolam.*

6 *Sed differt à bap.*

7 *Effectus.3.auxilium gratiæ ſacramentalis contra fomitem.*

CONſtitutis his quæ pertinent ad ſubſtantiam,aut accidentia rituſq; baptiſmi:dicendum eſt de illius effectibus.1.quod remittat peccatum,præſertim originale: & conferat gratiam cum virtutibus & donis Spiritus ſancti. 2.eam gratiam iã eſſe amicitiæ ita perfectæ, vt introducat in gloriam:quia bap.delet omnem pœnam.3. dicetur de gratia ſacramentali & charactere.

2 Baptiſmi remedium non eſt

à inutile: [a] quippe quod à Chriſto

m [m] Naua. n.71.& Recẽ. cum glo. & Dñic. facit Coua.ſup.c.6.§.6.n.5.ſi Syl.matrim 8.§.15.verſ vlt.

n [n] Nau. nu.71.vid Anto. Gab. to.2.ti.de legib.con.3.§.36.& to.1.li.17.verb. ſtatutũ.cum Euerar. loco.20.&.76 Mãdoſ.in cãcell.reg.13. q.7.nu.10. Perez ad.l.fi.ti.1.li.5.ord.Baptiſt.de vſur.cõmẽt.1.§.7.n.153.

C A P. XVI.

à [a] COntra hereſim Gaianã Tertul.de bap.c.1.& alij apud Aug.her.56.Epiph.her.40.Dam.de hereſ.Theodor.lib.4.hæret.fabul.ad fin.in tripartita.lib.7.c.11.Prateol.verb.Gaiana.Bellarm.1.ſacram.c.1.de bapt.c.2.Caſtr. & Medices de hæreſ. verb.bapt.hær.4.

b D.Tho.

b [b] D.Tho.q.69.1.Ledeſ.q.10.Soto.d.6.q.1.a.1. Caniſi.tit.de bap.c.3.Bellar.de bap.c.13.& in tribus primis ar.D.Th.agit de remotione mali,quod eſt culpa & obligatio pœnæ & malum temporale:deinde.a.4.de collatione boni.

conciliat.vt ſit mundus totus Ioan.13. ex quo probat Greg.lib.9.epiſt.39.Aug.1.contra Iulian.c.5. citat.1.Cori.6.ſed abluti eſtis,ſed ſanctificati eſtis. Hiero in Ezech.36.mundabimini ab omnibus.cuius figura fuit ſpoliatio per circunciſionem,Coloſ. 2. & diluuium.1.Pet.2. tranſitus maris Rubri, in quo vere ſuffocati ſunt AEgyptij, hinc probat Grego.ſup.&Baſil. ſerm. de bapt.Cypri. lib.4.epiſt. 7.Aug.pſal. 80.alias inquit Grego. qui dicit peccata nõ funditus dimitti, dicunt in mari Rubro AEgyptios non vere mortuos.& Augu.enchyr.c.52.probat ex Rom.6. conſepulti cum Chriſto per baptiſmum.& Coloſ. 2.vt in Chriſto vera mors fuit & reſurrectio:ita in nobis vera remiſsio peccati, & iuſtificatio. alias ſi raditur & manet peccatum,quę conuentio lucis ad tenebras,& participatio menſæ Domini & dæmoniorum? 2.Corinth.6.&.1.Corint.10. Deus enim odio habet peccatum.pſal.5.44. Sap.14. & tamen ſimpliciter diligit iuſtificatum. ſic Iordanis ſanat lepram Naaman: & in eo ſuffocantur porci: cæcus natus lauans in piſcina recepit viſum ex quibus & alijs Patres probant Bellar.de bap.c.13.&.3.

inſtitutum eſt contra peccatum ori

b ginale, [b] quod omnes qui ab Adã propagantur naturali generatione (excepta Deipara ac ſemper imma-

c culata Virgine)cõtrahunt: [c] vt qui actione naturæ infectæ,quæ eſt generatio,mouentur inordinatè tanquã

d membra à capite. [d] In baptizato fo

e mes ſine vera ratione culpę, [e] (ideſt concupiſcentia habitualis in appetitu rebelli) manet ad agonem & lu-

f ctam. [f] Per baptiſmum vero non dicitur ſubradi peccatum (vt Iulia-

g nus imponit D.Aug.) [g] aut fieri remiſsius per non imputationem: ſed prorſus tollitur & vere condonatur

h tã infantibus quã adultis, [h] per bap

i tiſmum: [i] cui frequentiſsime ſacra

k ſcriptura, [k] concilia & Patres Latini ac Græci tribuunt vim effectricem & inſtrumentalẽ gratiæ, [l] qua

l formaliter peccatum remittitur vt lib.de ſacram.c.15.& ſeq.dictum eſt quanuis vero non reſtituatur iuſtitia illa originalis cum omnibus ſuis effectibus, reſtituitur tamen cum virtutibus & donis gratia, quæ ſecundum rationem principalem

m non differt à iuſtitia: [m] & hac gratia poſita, priuatio iuſtitiæ originalis non imputatur in cul-

n pam. [n]

2 Baptiſmus adulto obicem nõ ponenti remittit etiam peccata

o actualia: [o] alias non eſſet vllum ſacramentum per quod illa morta-

p lia remittantur. [p] Regeneratione baptiſmi vetus homo exuitur,

cd [c] [d] vt explicat D.Tho. 1.2.q.81. cum Augu. & Patribus.

e [e] Concil. Trid.ſeſ.5. Augu.2.de pecc. mer.c.28.lib.1.cõtra duas epiſtol. Pelag. c.13.&.1. de nupt. & concup.cap. 23.33.epiſ. 28.ad Hieron. D.Th. 1.2.q.82.3.

f [f] Trid.ſeſ. 5.Augu.2. pec.mer.c. 33.& to.4. in Galat.5. &.1.retr.c.15.Amb.apol.de Dauid.Torren.lib. 2.confeſ.c.2.§.5.&.6.Tiletan.in Tri.1.p.Hoſi.inſtit.c.72.Coclæus in Cenſur.conf.Auguſtanæ.a.2. p.27.Lindan.apolog.2.part.p.19.Roſen.&Taper. a.2.Catharin.de peccat.origin. Iacob.de Valen.q. fi.f.515.Dried.lib.1.de gratia & lib.arbi.p.119. Cou.c.alm.mater.2.p.§.10.nu.11.&.12.

gh [g] [h] Iulian(apud Aug.1.cont. duas epiſt. Pelag.c.13.cui reſpõdet Aug.li.3.c.3.)& Proculus Origeniſta & Meſſaliani:& quidã tẽpore D.Greg.de quibus Prateo.Caſt.verb.bap.Epiph.hær.64.Theodo.lib.4.de hæret.fabul.Greg.li.9.epiſt.39. Roſen.& Taper.a. 2.Bell.de bap.c.13.& lib.4.de eccleſia.c.9.§.5.Leo X.in bulla cõtra Luth.Cou.ſup.Linda.3.p.apolog. pro relig.Chriſtia.Bũderus in cõpen. concerta.tit. 1.a.6.& hanc quæſtionẽ ait Tileta.in Trid.ſeſ.5.eſſe de re grauiſsima.Sot.1.de nat.& gra.c.11.& ſeq. conc.Colon.p.7.c.3.Moguntí.c.12.Aug.1.de pec. mer.c.1.habet.c.regenerante.c.per bap. de conſ. d. 4.Chryſo.ho.26.gen.ho.40.in.1.Corin.ho. quadã ad baptizandos to.5.Hiero.in Ezech.36.&.47.& lib.3.cont.Pelag.

i [i] Innoc.in conc.Vienen. Clem. 1.de ſumm.Trin.vt adulti qui per actus liberos ſe diſponunt habẽt habitus(vt probat.D.Tho.q.69. 6.) ita paruuli: quia de omnibus æque loquuntur Aug.1.cont.Iulia.ante medi.ſentit.1.de nuptijs.c. 10.& lib.2.c.27.lib.2.de pec.mer.c.9.27.epiſt.57. ad med.q.2.Chryſo.ho.ad Neophy.Tert.Naziã.& Baſi.de bap.Trid.ſeſ.6.c.7.& can.11.Bella.de bap. c.11.prop.4. & quadam ratione certius videtur de paruulis:quia expreſsius loquũtur Patres & cõcil. quod in baptiſmo iuſtificãtur per iuſtitiã inhærentem,vt ait Trid.ſup.& non per actus liberos Trid. ſeſ.7.can.13.quales adultus habet inhærentes dum

l iuſtificatur. [k] quia ſcriptura vere ait deleri tolli auferri & mundari peccata.pſal.50.Ioã.1. qui tollit.Mich.7 aufert.Ephe.5.mundans.Coloſſ.1.re-

l [l] Vt probatum eſt ex Patribus lib. de ſacram.c. 16.& ſeq.qui frequentius loquuntur de baptiſmo. & Trident.ſeſsio.6.cap.7.de hoc expreſsit,eſſe cauſam inſtrumentalem iuſtificationis. & per gratiam cum donis formaliter nos iuſtificari.& comparant Patres baptiſmum cum euchariſtia,ob hanc virtutem.vt citat Claud.de euchar.rep.4.cap.3.rep.10. cap.4.Bellarm.ſup.

m [m] [n] Soluitur arg.

n [o] D.Thom.q.69.1.9. adulto ſi modo diſpoſitus ſit per attritionem etiam no-

o tam remittit.concil.Carthag.4.c.1.c.qui epiſc.13. d.conc.Floren.Tride.ſeſ 6.c.7.ſeſ.14. c.2.&.4.eſſe vnicum remedium contra peccata colligitur Epheſ.5.mundans Rom.6.conſepulti eſtis per baptiſmum &.c.5.non ſicut delictum: quia gratia ex multis in iuſtificationem.Auguſt.Pſal.113.conc.1. tract.11.in Ioan.quæſt.33.Num.enchyrid.cap.64. Ambro.1.ſacram.c.14.lib.2.cap.4.lib.4.in Luc.in princip.Lactant.lib.3.cap.26.Cyprian.lib.1.epiſt. 12.alias.70.Chryſoſt.to.5. hom. ad baptizandos, ante med.Baſil.ho.13. exhortatoria ad bap. & ho. in pſalm.28.fin. Theodoret.in pſalm.50. Aſperges me, & ſuper niuem.ſimile eſt Eſai.1.ſi peccata fuerint vt coccinum & cap. 44.deleui vt

p nubem & nebulam peccata. [p] Quia peccata

I 3 ante

ante bap.facta non remittuntur per iudicium pœnitentiæ. 1.Corint.5.de his qui foris ſunt nihil ad nos iudicare. [q] Trid.ſeſ.6.c.6.& can.10. 11.& ſeq.Torren.lib.2.confeſ.c.5.§.13.Hoſi.c.71. Taper.a.8.Soto.2.de natura & gratia.c.19.20. Vega lib.7.c.21.

vt fiat noua creatura in Chriſto per gratiam habitualem, qua homo fit vere & formaliter iuſtificatus corã Deo per iuſtitiam inhærentem. [q] Hanc dignitatem cauſæ inſtrumentalis decenter in gloriam Chriſti Deus cõicauit ſacramentis. [r] baptiſmo quidam effectus falſo tribuuntur ab hæreticis: vt quod tollat peccata M. quæ poſt baptiſmum fiunt: puta q̃ recepto baptiſmo per refricatam memoriam cum fiducia remiſſionis, dimittantur, [s] aut venialia fiant. [t] 2.multo minus confirmat in gratia: [u] 3.non liberat à præceptorum Dei & eccleſiæ obedientia. [x] 4.non irritat vota futura. [y] Datur tamen per baptiſmum ius recipiendi ſacramenta quibus peccata tolluntur, & virtus qua reſiſtat peccatis futuris. [z]

lib. 15. à c. 2. Horantes lib.1. de loc. c.59. Auila lib. audi filia c.89. Tiletan. 1. p. in Tri. F. Med. 12.q. 51. a. 4.& cum D. Tho.q.110. a.1. Chryſoſtom.ho.80. ad popul. quare Pelag. dicens iuſtificari per extrinſecã beneuolentiã Dei in nos: retractauit in cõc. Paleſtin. de quo Aug. epiſt.94.95. cõc. Mileuit.can.3.& huc tendunt Melanct.& omnes Luther. vt ait Taper.ar.8.

[r] Sup.de ſacram.c.15.& ſeq.Bellar.lib.2.de ſacr. à princip.& c.13. [s t] Trid.ſeſ.7.de bap.can.10. Bellar.de bapt.c.12.13.prob.Hebr.6. impoſsibile eſt rurſus renouari. ſ. per bapti. quare requiritur aliud ſacramentum pœnitentiæ pro peccatis poſt baptiſmum factis quod dicitur laborioſus baptiſmus. Trid.ſeſ.14.c.2.fi. Bellarm. c.18.ſoluit argu.

[u] Trid.can.6.&.7.facit.ſeſ.6.can.15.16.17.Bellar.de bapt.c.14.contra Iouin.dicentem quod qui verè baptizatus eſt, nõ poteſt amplius peccare, quia liber eſt ab omni lege, quod colligit. 1.Ioan.3.contra quem Hierony.2.cõtra Iouin. Auguſt.hær.82. id autem Ioan.non poteſt peccare. intelligitur formaliter, nõ eſt cõpoſsibile peccatũ. M. cum gratia, vt exponit Hiero.ſup.Augu. tract.5.in epiſt.Ioan. alij hæret.dicunt ſalt baptizatos non dãnari, quia ſunt prædeſtinati.contr.quos Aug.21.ciui.c.25.& Trid.ſup.Bella.de bapt.c.14. [x] Trid.can. 7. & 8.14.Bellarm.c.15.&.16.vide Trid.ſeſ.6,can.20. Matth.19.ſi vis ad vit.ing.ſerua mand.c.28.docentes ſeruare omnia. Rom.8. debitores ſumus. vt de circũciſo Gal.5.debitor eſt vniuerſæ legis.c.6.quæ ſeminauerit homo.quare tenet parochus adhibere ritus baptiſmi & ſacramentorum: quia ſunt de præcepto eccleſiæ.Trid.ſeſ.7.de ſacram.can.13. Bella. 2.ſacra.c.24.Luc.10.qui vos audit, me audit, prouerb.8.per me reges regnãt & legum cond.D. Th. 1.2.q.96.a.4.Sot.lib.1.iuſt.q.6.a.4.ad.1. & hæreticus vt legum violator punitur cenſuris & pœnis eccleſiæ Caſtr. 1.de iuſt. hær.puni.c. 7. Simanc. de cathol. inſtit.c.45.c.Chriſtianos.de hæret. in. 6. c. hær. 24. q.1. Caſtro.lib.1.de hæreſ.cap.9. Caie.& Bañes.2.2.q.11.a.10.fr.Med.1.2.q.05.1.cõc.Arauſ. 2.can.25. [y] Trid.ſeſ.7.can.9.Bella. de bap.c.17.

D.Th.2.2.q.88.a.2.ad.1.Nau.c.12.n.32.quare.1. Tim.5.dicit habere damnationẽ, quæ poſt votũ ſeruant cõtinentiã. vt ex patrib⁹ ſic exponẽtib. probat Bella.de matrim.c.21.Tert.de monog.Baſil.de virginit.Epiph.hær.48.Hier.1.cõt.Ioui.Aug.de bono viduit. c.8. Gela.epi. 1. c.23.Fulgẽ. epi. 1. conc. 4.Cartha. c. 104.Tolet. 4. can.55.

4 Baptiſmus ſpeciali ratione dicitur renatis aperire ianuam cœleſtis regni. [a] Quia cum poſt paſsionem, reſurrectionemq; Chriſti ſit in præcepto, [b] & ex operato deleat totam pœnã propriè dictam: [c] qui cum bap. ſtatim decedit, aperta iam per Chriſtum ianua, hic mox euolat in cœlum. Non tamen tollit pœnalitates huius vitæ connaturales, [d] (vt morbos & mortem) quanuis occaſione peccati ſint cõtractæ: [e] nec fomitem ligat: non eximitur reus à pœnis, quæ in foro exteriori ob delictum debentur reipublicæ. [f] interdum tamen Princeps Chriſtianus reo qui ſponte petit baptizari, deberet pœnam condonare. [g] In hac remiſsione totius pœnæ

[z] Sic plane intelligitur Augu. 1. de nup.& concup.c.33.

[a] D.Th. q. 69.a.7.Cai. Sot.d.6.q.1. quia per paſſionẽ Chriſti aperta eſt ianua cœli. D.Th.q.49 a.5.circũciſionis tñ pactũ expirauit per mortẽ cõpletã Chriſti D.Th.q.70.4.ad.4. nec gr̃a data in circũciſione introduxit in gloriam, ante mortẽ Chr̃i at bap. ante paſsionẽ datus per accidens non aperiebat ianuã cœli.D.Th.q.69.a.7.ad.2. cũ cõtineret vim infiniti meriti quod Chr̃s iã exhibuerat.

[b] Patres cit.c.8.§.1.D. [c] D.Tho.q.69.2.q.68.5. Sot.d.6.q.1.Led.&.1.Pet.2.quaſi modo geniti.cõc. Flor.Tri.ſeſ.5. & clarius.ſeſ.6.c.14.ſeſ.14.c.2. & 8.Clem.Alex.1.pędag.c.6.Nazia. orat.40.de bap. Chryſ.ho.1.ad Neoph.Cypr.ſer.de ablut.pedũ.& lib.3.ad Quiri.c.65.tãgit Bell.de bap.c.12. [d] relinquit enim Deus has pœnalitates, & morbos, in teſtimoniũ lapſus Adæ, & totius naturæ: Aug.1.cõf.c.1. & vt ſciat quã indigẽs ſit homo, li.22.ciui.c.22. & vt occultet fides.13.ciui.c.4. & ne quis baptizaret ꝑpter bona corporis pręcipuè, li.2.de pec.mer.c.31. 33.& vt per agonẽ cõcupiſcẽtiæ exerceat ad coronã, cũ merito fidei & gr̃æ.Tri.ſeſ.5.& Aug.& vt aſſimilet Chr̃o paſſo Trid.ſeſ.14.c.8.quare Rom. 5. ex gr̃a ꝓbat vinci has pœnalitates, nõ ſolũ cũ patiẽtia, ſed cum gaudio: gloriamur in tribulationibus, quia caritas Dei diffuſa eſt. has rationes colligit D. Th.q.69.a.3. [e] Rom. 5.ꝑ vnũ hom. intrauit peccatũ in mũdũ, & ꝑ peccatũ mors, D.Th.1.2.q.85.a. 5.&.6. [f] D.Th.a.3.ad.3.Palu.d.4.q.9.n.4.ait bap. liberari hom. à pœna tẽporali eccleſię: quia moritur cũ Chr̃o. quare in terris eccl.latro ſi baptizetur, nõ eſſet ſuſpẽdẽdus: ſicut nec ſi mortuus reſurgat. ſed re vera de rigore nõ eximit à pœnis, ſicut ex eo quod quis poſt delictũ fiat cleri. aut ꝓfeſſus, nõ eximit à pęnis fori exter. D.Th.2.2.q.vl.a.3.ad.3.Cou.practi.c.32.33.Ant.Gab.to.2.ti.de crimi. Mãdoſ.reg. 24.Cancel.q.4.n.5.Nau.c.nõ dicatis.n.92 fi. Cou. 2.var.c.10.n.4.Tiraq.de tẽpe.pęnis.cauſ.20. [g] & ita æquũ eſſe D.Th.q.69.3.ad.3.Feli.& Anan.inf. c.Iudæis. 2. de Iudæis. Ferrag.cautel. 24. dicit ita fuiſſe

fuiſſe iudicatum. Palu.ſup. Caſſa.in conſuet.Burgũ. rubr.1.§.5.n.102.verſ.15. caſus. Anani.c. de his de accuſati. [h] Trid.ſeſ.6.c.14.ſeſ.14.c.2.&.8.D. Tho.q.69.2.q.68.5. Ambr. c. ſine pœnitentia. de conſ.d.4.& præter beneplacitũ Chriſti, eſt bona cõgruentia D. Tho. q. 86. 4.ad.3.

baptiſmus excedit reliqua ſacramẽta: [h] & per illum quotidie multæ myriades hominum intrant ſtatim in gloriam: [i] vt qui ante decennium ætatis, in quo ſolet aduenire rationis vſus, decedunt cum gratia baptiſmi, vel adulti qui paulo poſt baptiſmum aquæ aut ſanguinis moriuntur quotidie, in ampliſsima eccleſia per orbem diffuſa.

5 Idem effectus remittendi cum culpa totam pœnam communis eſt baptiſmo ſanguinis ſeu martyrio: [k] quia præter rationem eximij meriti quod iuſtus martyr adultus habet ex opere operantis, reſpondet gradus vlterior gratiæ ex opere operato inf. cap.34.quanuis ſacramentum non ſit. remittit vero omnem pœnam, cum pleniſsima indulgentia, ſicut & baptiſmus: quia martyr expreſsius configuratur Chriſto paſſo commoriens ei, quam morte typica baptiſmi: & iniuriam facit Martyri qui orat pro Martyre, [l] quia ſtatim euolat in cœlum. 3. baptiſmus aquæ excellit, quia cauſat vt inſtrumentum Dei, & characterem imprimit: ſed baptiſmus ſanguinis confert aureolam, [m] & prodeſt puero etiam intra matris vterum, infra.cap.38. quia ad illum pertingit vulnus, aut percuſsio matris, quæ cũ prole in odium Chriſti occiditur à tyranno: aqua vero baptiſmi non pertingit ad infantem vtero matris conditum.

6 Miniſter vtriuſque interdum vtitur autoritate publica vt parochus, vel tyrannus iudex: interdum alius priuata autoritate. at reſpectu baptiſmi quæ eſt bona & religioſa actio & propter ſe quærenda, requiritur intentio in rectum obiectum fidei: reſpectu vero martyrij actio eſt iniuſta contra cultum Dei, nec eſt temere quærenda, ſed oblata patienter toleranda. 2.de baptiſmo eſt neceſsitas medij pro omnibus, & inſuper adultis

[i] & tamen Mat. 7. anguſta porta & arcta via eſt quę ducit ad vitam.c.13. parua pars ſeminis incidit in terrã bonã. c. 20. pauci electi. licet Apoc. cap.7. vidit turbam magnã: at cõparatione reproborum dicũtur pauci: quia Eccle.1. ſtultorũ infinitus eſt numerus

[k] dicetur inf.c. 34. & ſeq. Tertul. apolo. fin.& in ſcorpiaco c.6.fi.Clem. Alexan. 4. Strom. poſt princ. Cyp. lib. de laud. martyr. fin. & epiſt. 52. Aug. tract. 84.Ioã. ſer. 5. de martyr. de eccle. dogmat. c. 74.D. Tho. q. 68. 2. ad 2. At quidã limitant D. Tho. ne martyriũ ęquetur bapt. in remiſsione culpæ, ſed totius pœnæ in.q.87. 1.ad. 2. ſed plus intendit vt patet d.4. q. 3. 3. 3.& ſæpe.

[l] Inno.3.c. cum Marthæ. de celebra. miſſ. Auguſt. ſerm. 17. de verbis Apoſtoli. lib.13. ciuitat. cap. 7. Bellarmin. lib. 1. de ſancto. beatitud. cap. 9. de baptiſ.cap.6. videtur Cypria. lib.4. epiſt. 2. ad Antonin.epiſt.73.ad Iubaianum. [m] D.Thom.addi. quæſt. 96. articul. 6.

eſt præceptum, quod obligat ſtatim à principio, poſtquam rite promulgata eſt ſibi fides. Martyrium vero non obligat communiter vt quis ſe offerat tyranno, ſed ſecundum præparationem animi. & martyr qui ob lethale vulnus recepit martyrij gratiam, non excuſatur à præcepto baptiſmi, ſi commode recipere poteſt, aut ſi forte per miraculum reſurgat: vt dicetur. cap. 37.cum ſeq.

7 Baptiſmus dat ſacramentalem gratiam, ideſt, aſsiſtentiam diuini auxilij præparati quo mitigatur fomes, ne regnet & noceat concupiſcentia, & ad quædam alia. [n] ſup. lib. de ſacrament.cap. 12. & tamen ad agonem relictus eſt fomes in renatis [o] (qui dicitur peccatum, non quia culpa ſit, ſed quia eſt effectus peccati, aut cauſa incitans in peccatum [p]) vt eius occaſione miles Chriſti ſtrenuè decertet, & vigilantius gratiam & virtutes quærat, & ex victoria maiorem coronam conſequatur. in quo effectu excedit gratiam olim in circunciſione datam. [q]

[n] Diuus Thom. quæſt. 96. 2. Soto. diſtinct.6.quęſtione.1. Ledeſm. Tridentin. ſeſſio. 5. Cyprian. de baptiſ. Chriſti. Bernard. ſerm. in cœna Domini. Origen. in Roman. 6. Auguſt. 1. contra Iulian. cap. 2. &. 1. retractat.cap.15. & d.eſt. ſup. de ſacram. cap. 12.§.5.

[o] Tridentin.ſeſsio.5. ſup. §. 1. F.

[p] Sic explicat Tridentin. ſeſſio. 5. §. 6. cum tamen Roman. 6. nihil damnationis ſit in vere renatis. Soto de Natura & gratia.

[q] Diuus Thomas. 3. part. quæſtione. 37. vbi Caietan. cum Auguſtin. & d. eſt de ſacrament. capit. 15.

C A P. XVII.

De effectu.4.qui dicitur character.

§.1. *Ob characterem non poteſt bapt. iterari: cont. hæret.*
2 *Iteratio facit irregularem in ſolo bapt.*
3 *Character qualis potentia ſit, eſt res & ſacram. ſimul.*
4 *Manet poſt mortem. homo beatus ſacerdos quid poſsit.*
5 *An baptiſm. det æqualem effectum.*

BAptiſmus eſt primũ ex tribus, quæ non iterantur: quia imprimunt characterem [a] ſpiritualẽ in-

C A P. XVII.

[a] TRidẽtin. ſeſsio. 7. de ſacra.

ſacram.can.9.& de bapt.can. 11. ſeſſ.23.cap.4. D. Thom.quæſt.63.1.facit.quæſt.69.9. quia indiſpoſitio recipientis non impedit effectum characteris, Palac.diſt.4.quæſt.1.Caſtro bap.hære.6.& alij cit. lib.de ſacramen.cap.12.Clemen.lib.6.conſti.Apoſtol.cap.15.

9.Gabr.quæſt.vnic.Ledeſm.quæſt. 13.art. 9. Caſtro.1.leg.pœn.cap.7.docum.3.Couar.Clem.ſi furioſ.1.p.princip.num.4.cum Anto.3.par.tit.14.c.14.§.4.Angel.Armil.quanuis quidam falſo dicant fieri irreg.ex iteratione confirmationis vt Richa.

delebilem, confitemur enim cum Apoſt.Epheſ.4. [b] & ſymbolo Nicen.vnum baptiſma, contra Marcionem dicentem poſſe vnum ter baptizari. [c] & vt impoſsibile eſt hominem bis naſci:ita ex Chriſti inſtitutione,impoſsibile eſt bis renaſci, [d] Hebr.6. nec baptiſmus,ſi rite collatus eſt à laico, vel hæretico iterandus eſt, vt concilia & Patres definiunt,nec Donatiſtæ iterabant, niſi putantes primum non fuiſſe verum baptiſmum. [e]

2 Ei qui ſciens & culpabiliter miniſtrat aut recipit baptiſmum ſecundum, imponitur irregularitatis pœna, [f] in odium quorundam hæreticorum rebaptizantium,non autē ſi iteret ſacramentum confirmationis, [g] aut ordinis. [h] Vbi tamen probabile dubium eſſet de baptiſmo, non incurrit culpā aut pœnam hāc, qui ſub conditione iterat. [i] Hæc exprimenda eſt ob vitandum ſcandalum,quando præfuit baptiſmus,ſed dubius:quia tunc tenetur iterare, [k] propter ſummam baptiſmi neceſsitatem. ſi vero infans expoſitus aut alius natus ex fidelibus eſt inter illos fideliter educatus, hic certo præſumitur baptizatus, [l] nec eſt rebaptizandus etiam ſub conditione.

3 Character baptiſmi eſt potentia paſsiua vt cum fructu liceat recipere reliqua ſacramenta: [m] inhæret immediatè intellectui,ſed ſecundario extenditur ad voluntatē: [n] quia intellectus vt per fidem credit, ita per ſacramentū & per characterem, qui eſt res & ſacramētū ſimul, [o] proteſtatur fidem & religionē Chriſti. dicitur quidē ſacramentum nēpe aliquomodo ſenſibile ex cōiunctione ad verba: [p] (vt corpus Chriſti ex ſacramentali cōiunctione ad ſpecies, & contritio ex coniunctione ad cōfeſsionem fit pars ſacramenti ſenſibilis)quia ſignificat gratiam ad quam diſponit,ſup.lib.de ſacr.c.12.quod ſi ficte baptizatus eſt,recedente fictione baptiſmus per characterem cum cōtritione,tanquā per virtutē ſeminalē ſortit effectū regenerationis. [q]

4 Hoc charactere baptizati, quaſi oues minio aut ferro ſignatę,diſtinguuntur à reliquis infidelibus: [r] & manet in hæretico, & in animabus ſeparatis etiā damnatorū. [s] quod ſi forte per miraculū ſuſciteturhomo, non eſt rebaptizandus, nec initiandus confirmatione & ordine qui ſacerdos obijt: [t] ſed retinet indelebiliter priſtinā dignitatē,virtutem & officiū ſacerdotis,ita vt beatus reſumpto corpore,poſſet abſoluere aut cōſecrare euchariſtiam:ſed nō facit de lege quia vſus poteſtatis ſolis viatoribus commiſſus eſt à Chriſto.

Dam.lib. 4. c.10.Cyril. præfa. in ſuas cateCheſ. Cypr. ſer.de ablutione pedū. Auguſt. ſæpe libris de bapt.contra Dona. & de 5.hereſ.cap. 7. tract. 11. & 15. in Ioan. epiſt. 203. 204. Bella.c.12. refert ſe ad lib.2. de ſacram. c. 18. & ſeq. Nauar.c.22.n. 7. quod aūt Hugo.lib.2. p.6.c.13.ait baptiſmum ex inſtitutione Patrum non eſſe iterabilem.interpretandus eſt,promulgationē huius effectus conſtare ex traditione Patrū.

[a] In Epheſ. 4.vnum baptiſma:vt eſt vna fides obiectiua reſpectu omnium, & vnus numero Deus.atque ita in vno homine iterari non poſſe baptiſmum,qui vnicus eſt exponunt ibi Anſelm.D.Thom.Leo epiſt.35.&.77.alias.37.&.79.cap.vlt.Ambro.2.de pœnitent.cap.2.

Maior. diſt. 7. Nauar. ſup. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 15. num. 1.

[h] Couar. & Theolog. diſt.24. contra Nauar. Maiol. ſup. n.& 9. Tabien. irreg. 4. §. 7. Alberic. verb. diſpenſatio. verſic. 10. verbo ordinatus. verſi. penulti. Anton.Trotius. lib. 2. de perfect. cleric. cap. 9. ſed nullo iure probant. & de baptiſmi regeneratione fuit ſpecialis ratio in odium quorundam hæreticorum.

[i] Nauar. ſup. & communis Soto. ſup. cap. fin. de presby. non bapt.

[c] Refert Epiphan. hær. 42. quid autem ſenſerit Cyprian. iubens rebaptizari baptizatos ab hæret. infr.capit.28.§.2.Diuus Thom.quæſt.64.9.quæſt.66.9.ad tertium.

[d] Hebr.6.impoſsibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt.i.baptizati,rurſus renouari,nempe baptiſmo, vt ex Patribus probatum eſt de ſacrament. cap.13. Bellarmin.2.de ſacrament.cap.22. lib. 1. pœnit.c.13.D.Thom.quæſt.84.10.cap.1.

[e] Refert Auguſt. 2. contra liter. Petil. cap. 25.

[f] c.ex literarum. de apoſtat.cap.eos quos.de con ſec.diſt.4.& aliæ pœnæ adduntur. l. 1.&.2. C. ne ſanctum bapt.iteretur. Nauar. cap.27. num. 247.

[g] Dicetur ſuis locis:& de confirm. communis.d. 7.Scot. quæſt.3.Palud.quæſt.2.Soto. quæſt.1. art.

[k] c.de quibus.de baptiſmo.Leo.d. epiſto. 35.&. 77. alias.37.&.79. de conſecra.diſt. 4. cap. placuit.cap.paruulos.c.itaque cap.ſi nulla.

[l] Soto, & Recent. per cap. fin. de presbyte. non bapti.

[m] Sup. de ſacrament.cap.12. & de baptiſm. cap. 2.§.1.liter.C.

[n] Diuus Thom.quæſt.63.4.c.ad.3.& ar. 5. Soto diſtinct. 1.quæſtione.4. Ledeſm. quæſtione. 4.

[o] Diuus Thom.ibi.art.3.ad.2.art.6.ad.2. quæſt. 66.1.&.a.12.ad.1. Soto, Ledeſma.

[p] quæſt. 66. 1.ad. 2. art. 2.ad. 4. Soto .Ledeſm.

[q] Colligitur ex Diuo Thom. quæſt.69. art. 10. ſup.de ſacram.cap.12.&. 25.

[r] Diuus Thom.quæſt.63.1.diſt.4.quæſt.1.1.cum Auguſt.Bellarm.2.ſacram.c.22.Soto.diſt. 1.quæſt. 4.art.1.Ledeſm.quæſt.4.

[s] Diuus Thom.quæſt. 150.art.4.ad.3. quæſt. 64.9.ad tertium.quæſtione 66.9.quæſt.82.artic.8.

[t] q.63.5.ad.3.&d.2. q.1.Sot.d.1.q.4.a.5.Led. Aſtē lib.

lib.4.tit.1.ar.6. Arm.ſacram.§.1.Auguſt.cap.quod quidam.1.q.1.ca.licite.32.q.2. [u] colligunt Patres ex Rom.7.ſi autem dormierit vir.Palu.d. 27. ibi Sot.q.1.a.4.circa.2.con.Syl.diuort.§.2.& ver. reſtitutus. Ang.mors.§.3.contra.Perez.l.1.tit.1.l. 5. ord. pag. 23.cū mult.

Thom.add.quæſt.66.ar.4.Soto. diſt.27.q.3.art.2. Auguſt.de bono coniug.ca.18.ca. acutius.28.q.3. Ambro.1.offic.ca.vlt.ca.deinde.ca.vna.26.d. Syl. Bigam.§.4.irreg.§.28.baptiſmus.6. §.1.Armil. irreg.§.87.quamuis vtramq; vxorem duxerit ante baptiſmum.

ſi verò coniugatus ex mortuis reſurgat, ita ſolutum fuerat matrimonij etiam conſummati vinculum,vt poſsit inculpate & abſque periculo bigamię aliam ducere,viuente etiā prima vxore: [u] vt per mortem ciuilem profeſsionis ſoluitur matrimonium ratum; & profeſſus ſi poſt mortem reſurgat non tenetur ad monaſterium: nec epiſcopo ſuſcitato debetur eccleſia, quam in ſponſam duxerat. [x]

5 Æqualem effectum gratiæ confert baptiſmus paruulis: [y] adultis verò, quibus æqualiter de ſe remittit omnem pœnam,confert ex operato maiorem quam pueris gratiæ gradum: [z] & varium pro ratione melioris diſpoſitionis.

[x] Palud.d. 27.q.2.

[y] D.Tho. quæſt.69.a. 8. Ledeſ. q. 10.Sot.d.6. q.1.ar.8.

[z] Colligitur ex Trident. ſeſſ.6. ca.7. pro cuiuſque diſpoſitione. D. Tho. 1. 2.q.112.ar. 4.Soto.d.6. q.1.artic.6. ſup. de ſacr. ca.13.cont. Scot. & Palu.d. 4.q.2.

CAP. XVIII.

De effectibus ſecundarijs.

§.1. *Quas irregularitates tollit baptiſmus.*

2 *Ex illo fit interdum ſanitas: & contrahitur cognatio.*

3 *An contrahatur ſi baptizet in neceſsitate.*

BAptiſmus habet quoſdam effectus ſecundarios. vt tollit omnem irregularitatis ſpeciem ex culpa [a] etiam homicidij,& eam quæ ex defectu lenitatis ſine culpa prouenit in iudice aut milite iuſte occidente hominem. [b] At eccleſia non concedit auferri irregularitatem bigamię, [c] quanuis homo ante baptiſmum eam contraxerit ex matrimonio, etiam cum vidua, nec illegitimus ſit iure habilis ad ordines per profeſsionē baptiſmi: [d] vt profeſſus religionis fiebat aptus ad ordines,ſed non ad prælaturam,aut dignitatem. [e] baptiſmus non tollit ea corporis vitia quæ habent naturalem indecentiam ad ordines ſacros, [f] vt ſi habet morbum caducum, defectum membri. nec tollit vitium animi,putà ob defectū ſcientiæ in rudi idiota,vel ob dilationem baptiſmi affectatā ad peccādum,vel ſi ab hæretico adultus extra neceſsitatem ſponte permiſit ſe baptizari: hunc enim defectum,quia ſicut & fictio ineſt in ipſa ſacramenti receptione,non cōcedit ius tolli per baptiſmum.Delet tamen infamiā,quam ex ſuo aut parentum delicto contraxerat:vt ſuo loco dicitur.

2 Baptiſmus interdum ſanat morbos,vt fertur de lepra Conſtātini: [g] ſicut extrema vnctio confert aliquādo ſanitatem; dum expedit animę. baptizatus etiam in extremæ neceſſitatis periculo, [h] contrahit cognationem ſpiritualem filij cum eo qui baptizauit eamſi paganus ſit, [i] & cum ſuſceptore,qui, quamuis nō reſponderit ad interrogationes, pręſentat puerum; & præſentatum tenet ad baptiſmum.Contrahitur etiā compaternitas inter hos parentes ſpirituales, & parentes illius carnales,ſed per concil. Trident. ſublata eſt fraternitatis cognatio; [k] & ea quam patrinus transferebat in vxorem cum qua matrimoniū conſummauerat: in concubinam vero nec olim tranferebatur cognatio.

[a] CAp. ſi a quis viduam.50. d.ſecundum Pan. Calder.& Præpoſ.ca.gaudemus.de diuort. Card. Clem. 1. de homic. vbi Couar. 1.p. §.2.nu.5.ad fin. Nauar. ca.27.num. 209. 218. Palud. diſt. 4. quæſt. 1. Sco. Maior. diſt.26.q.6. Soto.d. 16. q.2.3.Ledeſ.1.p.q.30.art.3.Syl.irreg.§. 28. bapt. 6.§.1.homic.3.§.8.cum Innocen.Henric.Gofred. Guillel.Tabien.bapt.8.§.1.fin.& citat alios.

[b] quia hæc licet non procedat ex culpa,procedit tamen ex facto voluntario:Nau.Caiet.Syl.& communis contra Archid. Dominic. Præpoſ. Hoſtien. Ioan.and.Anto.Auchar. quos ſequitur Villadieg. de irreg.q.vlt.Richard.quolib.2.q.2.&.l.17.titul. 6.p.1.Borgaſius de irreg.5.p.tit. de his quæ impediunt promotionem.

[c] Pan. cap. gaudemus. de diuort.cum Auguſt.ca.acutius.26.d.Naua.Couar. dicit communem Canoniſt. & Theolog. d. 27. D.

[d] Armil.§. 87. & bapt. §. 71. dicit communem Syl. irregu. §. 28. bapt. 6.§.1. Felician. de irreg.c.11.in quo tamen expendenda eſt noua cōſtitut. Sixti. V. anno. 1588.de illegitimis regularibus ex ſacrilego aut inceſtuoſo coitu natis.

[e] olim iure communi profeſsio legitimabat ad ordines, ſed non ad dignitates. Naua.c.27. nu.201.

[f] Colligitur ex DD. Nauar. cap. 27.nu.202. & ſequent.

[g] ſup.cap. 4.§.4.T. ſic vnctio Iacob. 5. & Tridē. ſeſſ. 14. dat ſanitatem, dum expedit. Nicepho. lib.7. cap.33.

[h] Naua.c. 22. nu. 40. fin.cap.16.nu.34.fi.Ant.3.p.tit.1.c.15.§.3. Cou. 2.p.ſpon.ca.6.§.4.num.4.D.Thom.add.q.56.1.de quo male dubitat Soto.d.37.ar.1.diſt.42.quęſt.1. 1.& falſo dicit quod epiſcopus diſpenſat.

[i] gloſſ.c.in baptiſmate. de conſ.d.4. Ange.Roſel. verb. baptiſ.cum tamen ex parte pagani baptizantis,nō cōtrahatur impedimentū eccleſiaſticū:vt bene dicūt Palu.d.42.q.1.videt Rich.a.1.q.3.ibi Sot. a.3.ſpecul.1.p.a.56.cōc.6.Nau.c.22.nu.36.quare Paganus qui baptizauit, poteſt valide contrahere cum matre infideli,cuius prolē baptizauit:non tamen cum filia baptizata.

[k] Trident. ſeſsio. 24.

Ex ca-

24.cap.2. [l] Colligitur ex Trident.cap. 2.Specul.add. 1.p.art.22.fin.& facit.art.55. & multi Recent.contra Nauar.cap.22.num.40.&.71.

[m] Nauar.cap.22.num.40.colligitur ex D. Tho. addi.quæſt.56.1.Durand.Palud.Soto.diſt.37.art. 1.diſtin.42. quæſt. 1.1. col. 3 Victor.§.288. Specul.1.p. artic.26. & 57.concl.5. Ledeſ.q.58 2.fi. Caſtro. 2.leg. pœnal.c.14.Nauar.cap.22.num.39. fi.

[n] Nauar. cap. 27.nu. 155.246.

[o] communis & Nauar.cap.22. nu.40.contra ſolum Sotum.diſt. 42. artic.1.

ad.4.Nauar.cap.12.num.79.fin.Couar.cap. requiſiſti.de teſta.cap.quanuis pactum. 1.part.§.5.nu.4.

[e] Sylueſt.& ſummiſt.verb.Nouitius.

[f] ſup.cap.3.ſic dicuntur leges propriæ Romanorum aut Hiſpanorum, quæ obligant iſtos & non alios.

techiſmo ſolo, quando puero prius domi baptizato ſupplentur ſolennes ritus in eccleſia, nulla cognatio videtur manere, [l] vt cap. 15.fi. dictum eſt.

3 Si fidelis vir vrgente præcepto ob periculum, baptizet filium vxoris ſuæ, aut ipſam ſuam vxorem infidelem, non priuatur iure exigendi debitum: [m] vt nec ſimilem pœnã incurrit, qui per ignorantiam excuſatur ab ea culpa, aut culpæ ſpecie, ob quam canones priuant iure petendi debitum. [n] ſuſceptor tamen quia non eſt neceſſarius, ſi teneat infantem in neceſsitate, contrahit impedimentum petendi debitum. [o]

CAP. XIX.

De effectu obligationis.

§.1. Baptizatus tenetur ad præcepta poſitiua Chriſti & eccleſiæ.

2 An olim fieret votum ante bapt.

RESultat item tanquam effectus ex baptiſmo, obligatio recipiẽdi ſacramenta confeſsionis & communionis: [a] & implendi præcepta ſanctæ matris eccleſiæ: [b] ac ſi in ſuſceptione baptiſmi fieret implicitũ [c] & commune votum ſeruandi fidem & præcepta Chriſti & eccleſię, (ſuſceptor vero nomine pueri baptizati facit eam ſolennẽ ſponſionem, & renuntiat pompis Diaboli [d]) vt enim ex religionis profeſsione tenetur homo ad propria ſtatuta ſuæ religionis, [e] ita ex profeſsione Chriſtianæ religionis per baptiſmum (vt olim Galat.5. per circuncisionem) tenetur quaſi voto ad proprias leges, quæ iure diuino, vel eccleſiaſtico imponuntur ſolis Chriſtianis: [f] & qui baptiſmum, qui eſt inchoatio nouæ vitæ ſuſcipit, habet in voto ſeu propoſito ſeruare omnia mandata, etiam ea quæ iure poſitiuo annectũtur ſtatui Chriſtiano.

2 In primitiua eccleſia ex Pontificum mandato, aut conſuetudine à catechumenis adultis nomen ſuũ dantibus exigebatur votum aut iuramentum, [g] non deficiendi à Chriſti religione per Apoſtaſiam (quod duraſſe videtur tẽpore.B.Hieronym. Auguſt. & Ambroſ.) vt ab his qui nomen dant militiæ exigitur iurata obligatio, ne deficiant à proprij Ducis exercitu: & nunc concil.Trident.ſeſſ.25.ref.cap.2. ab epiſcopis exigit ſponſionem obedientiæ Romano.Pont. & ſeſſ. 24. refor. cap.1. à beneficiarijs profeſsionem fidei. [h] Tandem propter eximium beneficium de regeneratione baptiſmi debemus Deo ſummam gratitudinẽ, [i] vt conſepulti Chriſto per baptiſmum, ſimul reſurgamus cum illo in nouitatem vitæ. [k]

CAP. XX.

De baptiſmo flaminis & in voto

§.1. Catechumenus ex contritione cũ bapt in voto etiam implicito iuſtificatur.

2 Quæ bona proſint his catechumenis.

3 Competentes cur dicuntur ſaluari: non autem catechumeni.

SEquitur de altero baptiſmo qui dicitur Flaminis. hic conuenit cum baptiſmo aquæ, vt ca.1. dictum eſt: quia catechumenus per illũ iuſtificatur, ſed contritio debet in illo includere baptiſmũ aquę in voto explicito, [a] eo quod baptiſmus eſt inchoatio vitæ. Satis tamen eſſet votum implicitũ ei qui laborat inuincibili ignorantia baptiſmi. Differt à baptiſmo aquę. 1. quia contritio non cõfert gratiã ex opere operato: & cõmuniter dat minorẽ quã baptiſmus. 2. cõmuniter non remittit totã pœnam, [b] 3. non dat cha-

CAP. XIX.

[a] [b] COlligitur ex Tridẽ. ſeſſ. 7. de baptiſmo.can. 7.&.8. Bellar. de baptiſ. cap. 15. &.16.

[c] vt qui ſponte ſuſcipit ordinem ſacrũ, emittit implicite votum ſolenne continentię, Trident.ſeſſ.24 can.9.

[d] ſup.cap. 14. & tamẽ Patrinꝰ ſuo voto non obligat aliũ quia votum eſt perſonalis obligatio ex libera cuiuſque voluntate deſcendens. Caietan.2.2. q. 88.2.ad.1.Soto.lib.7.iuſt.quæſt. 1.art.2.diſt.6.q.2. 1.ad.3.Nauar.cap.12.nu. 32. 56. populus tamen voto & iuramento communi obligat ſucceſſores. cap.veritatis.de iureiur.D.Thom.2.2.quæſt.98.2.

[g] vt aduertit Caietan. & Recent. 2.2.q. 88.2.ad.1. & communis cum Magiſt diſt.38.

[h] Triden. ſeſsio. 24. reform.cap. 12. iuxta formulam iuramenti datam Pio.PP. 4.ann.1564

[i] hic effectus gratitudinis ex Titum. 3. ſaluos nos fecit. colligitur per Ambroſ. de ijs qui miſſæ. init. cap. 2. Chryſoſto. homil. 21. ad Popul. Auguſt. 4. de Symbol. ad catechumen. cap. 1. Caniſi. de baptiſm. capit.4.

[k] Auguſt. de fide & operibus. ca. 26. colligit ex Rom. 6. Galat. 1.

CAP. XX.

[a] DIuus Thomas, quæſt. 69.4. ad. 2. & dict. eſt. ca.3.

[b] Triden. ſeſsio.6. cano. 30. ſeſſ. 14.cano. 12. Soto. diſtinctio. 19. quæſtio.1.artic. 3. nec obſtat.cap.debitum.de baptiſmo de illo qui ſe ignoranter baptizauit. quia ſi huic remiſſa eſt tota pœna, fuit ob ingentem contritionem & deuotionem

[c] D Tho.add.q.2.ar.2.de originali ſolo non requiritur formalis pœnitentia. [d] D.Thom.1.2. q.89.6.vbi Caiet.Conrad.fr.Med.& Recent. Vict. relect.de inſtanti vſus rationis.Soto.1. de natu. & grat.c.22.lib.2.c.12.lib.2.iuſt.q.3.ar.10.Ledeſ.1. p.q.28.a.4. col.3.&2.p. q.71.a.1.Bañes. 2.2.q. 10.a.1.dub. 2.q.44.1. dub.1.ad.3. Sylu. ver. oratio. fin. Summ.confeſſ.ſ.68.Nauar.cap.11. nu.6.&.14. de orat.not. 3.n.11.15. Hẽric.quodlib.5.q.20.

Aug.2.pec.mer.c.26.Pauli.epiſ.35.ad Alipium. & defunctis catechum. eccleſia applicat orationes & miſſas per modũ ſuffragij vt dicit Nau.§.in Leuit.

[i] quod tantũ intẽdit D.Th.add.q.26 a. 1.& gñaliter.q.20.a.1.DD.d.21.Alb.Bon.Rich.Dur.Palud. Alex.4.p.q. 85. Sũmiſt. verb. indulgen. Aſten. li.5.tit. 40. art.3. Cordub. libr.5. q.12.

racterem, nec alios effectus baptiſmi. 4. ſi adultus non haberet peccatum mort. ſed tantum originale, ſupplet abſque pœnitentia vicẽ baptiſmi dilectio ſupernaturalis Dei fide cogniti: [c] vt interdum forte accidit pueris paganorum bene inſtitutis, dum primum veniunt ad vſum rationis. [d]

2 Catechumenus iuſtus qui dicitur Chriſtianus merito, ſed non numero (cum nondum ſit membrum viſibili ſacramento copulatum eccleſiæ) pertinet ad communionem ſanctorum, quam in Symbolo profitemur, & tanquam mẽbrum Chriſti viuum participat fructum ſatiſfactionis ex ipſa communicatione priuata, aut communi iuſtorum. Pro catechumenis ſpecialiter orat eccleſia fer.6. hebdomadæ ſanctæ, & in canone miſſarum, qui additur per octauas paſchæ & Pentecoſtes (quando fieri ſolebat ſolennis iſtorum baptiſmus) dicitur pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu ſancto. Ex miſſarum tamen ſacrificijs non participant fructum ex opere operato: [e] quia nondum ſunt membra eccleſiæ, & multo minus prodeſt eis ex operato receptio euchariſtię, [f] quãuis bona fide reputarent ſe baptizatos, [g] nec hominem facit de attrito contritum. Indulgentiæ, quæ per claues eccleſiæ applicantur videntur catechumenis prodeſſe per modũ ſuffragij, [h] (quo modo ſatisfactio & indulgentia applicatur defunctis) non tamen fit eis applicatio de iuſtitia per modũ abſolutionis: [i] quia eccleſiæ clauis & poteſtas limitatur circa ſolos baptizatos, vt eos ſoluat per ſacramentum pœnitentiæ, vel per indulgentias: aut vt eoſdem liget per pœnitentias iniunctas, præcepta canonica & cenſuras. [k]

3 Catechumeni non dicebantur competentes, niſi quando ſufficienter inſtructi, & perſuaſi de lege Chriſti petebãt ſponte baptiſmũ, [l] parati ſtatim ſine mora recipere: hi nomina ſua dabant conſcripta, [m] cum ſponſione viuendi ſecundum diuinam conuerſationem euangelij, dabaturq; eis deſignatꝰ ſuſceptor: hi admittebantur ad miſſam quæ dicitur catechumenorum vſque ad offertorium [n] tantum. De his competentibus affirmant Patres ſaluari, (nempe baptiſmo flaminis) licet ita decederent abſq; baptiſmo aquę: & pro his defunctis offerebantur [m] quædam ſuffragia. [o] At qui nondum petebat baptiſmum, retinebat commune tantum nomen catechumenorum, quos Patres negant ſaluari ita decedentes: ac ſubinde adhuc eſſe membra Diaboli, [p] & dãnationi æternę obnoxios, cum ex negligentia aut tarditate ſua non haberent baptiſmum in voto, aut con-

[e] D. Tho. q.79. 7. ad. 2. Aug. li.1. de anima & eius origin. c.9. lib.3.c. 12. Auguſt. de anchon.de poteſtate eccleſiæ.q.32.ar. 3. Anton 3. p.tit. 22.ca. 5.§.6. Democ.har. li. 4. de ſacrif. altar.ca.18. & dicetur, lib.de miſſa.

[f] D. Tho. q.68.6.ad 1.vbi Caiet. & Recent. Soto. d. 12. q.1.3. ad.2. d.39.q.vni.a.2.colligitur ex Aug.tract.11.&.96. in Ioan.lib.2.pecc.mer.c.20.Torren.3.confeſſ.ca. 6.§.1.fi.quia bap.eſt ianua ſacramẽtorũ, conc.Floren.&.c.de hoc.32.d.

[g] ſup.c.2.B.quãuis gloſſ. d.c.de hoc.& Dionyſ. Alex. putauit euchariſtiam prodeſſe homini, qui bona fide reputabat ſe baptizatũ, refert Euſeb.7.hiſto.c.8.Niceph.li.6.c.9. nec confirmatio prodeſt ſine bapt.D.Tho.q.72.6.Sot. d.7 Ledeſ.q.13.Nau.c.22.n.8. per. ca. nouiſsime. de conſ.d.5.nec ſacramentũ ordinis.Soto. Nau.D. Tho.add.q.35.3.per.c.veniẽs.de presbyt. nõ baptiz. neo abſolutio confert gratiam attrito, qui reputat ſe baptizatũ. Syl.bap.6.§.3.cõt.Ang. bap. 7. §.12.cũ Alber.& ſumm.conſ.li.3.tit.22.q.8.ſed falſo.cit.D.Th.

[h] Nau.§.in Leuit.not.28,n.18.not. 19.n.10.not.30.n.13.not.31.n.48.& clarius not. 32.n.8.ſicut pdeſt exorciſmus.D.Tho. q. 71.3.& olim panis bñdictus dabatur catechumenis. dicit

[k] D.Thõ. add. q. 22. art.1.

[l] vt ex Patribus explicatũ eſt. ca. 3.c.4.Bella. li.2.de pœnitentia.ca. 14.§.16.obiectio. & lib.de bapt. c.25. Turrian. in Clemen.libr.2. conſtitu.Apoſt. ca. 20. lib.8.cap.9. Taper.ar.2. & gloſ.magna.ca.1.30. q.1.

[m] Diony. cap.2.eccle. hier.Caniſi. tit. de ſacramen.cap. 8. lit. F. Clemens epiſt. 3.Pius.V.in catech.

[n] D.Tho. quæſt.80.4. ad.4.

[o] quia Trident.ſeſſ.22.cap.2. ait miſſas generaliter offerri pro omnibus viuis & defunctis. & expreſſe pro catechume.defuncto. cap. Apoſtolicam. de presbyte.non bapt. Ambroſ.orat.funeb. dicit, ſe obtuliſſe pro anima Valentini catechumeni. & in Memẽto Miſſæ dicitur, pro omnibus fidelibus defunctis, qui dormiunt in ſomno pacis. & his ſatis eſt diſpoſitio fidei & caritatis ad effectum ſacrificij D.Thom.quæſt.79.7.ad.2.

[p] citat.lit.L.quod non aduerterunt D. Thom.quæſt.68.2.ad.2.& ibi Sebaſtia.Soto.diſt.5.2.ad.2.Bellarm.de bap.cap.6. con.2.qui ſubterfugit negans lib.de eccleſ. dogmatibus.cap.74. eſſe Auguſt. quaſi non ſint alia loca Auguſt.& aliorum Patrum in quibus negent iſtos ſaluari. interdum competentes dicuntur generali nomine catechumeni, & ſic pertinent ad eccleſiam & ſaluantur. Hierony in Eſai.19.numerat.5.ordines, epiſcopum, presbyterum, diaconum, fideles &

catechumenos.Bellar.lib.3.de eccleſia.cap.3.lib.1. de laicis.c.11. q concil.Brachar.1.c.35.Chryſoſt.ho.3.in Philippen.Aug.3.de orig.animæ. cap. 12.ad Vincent.& lib.1.de anima & eius origin.ad Renat.cap.9.quod non ſatis intellexit Bellarm.de bapt.ca.6.& lib.3.de eccleſ. cap. 3. quamuis de baptiſmo.c. 25. agnoſcat cum Patribus. nec id percepit Sixtus libr. 6.biblio.ca. 311. dicens in pœnam negligentiæ qua baptiſmum diſtulerant vſq; ad mortem, phiberi offerri miſſas pro illis. at reuera ſenſus eſt iſtos qui nunquã baptiſmum ſibi prædicatum petierant, decedere in notorio peccato. ſic ſi conſtet aliquem decedere notorio concubinatu, non eſſet ſepeliẽdus in loco ſacro Nau.c.25.n.80.ca.3.nu.5.lit.G.cum Pan.& comuni.cap.Veſtra de cohabit.cler.& mulie.

tritionem: & pro his ita decedentibus in publico illo peccato, non licebat miſſas offerre, nec publicas orationes eccleſiæ, q cum eſſent filij perditionis.

CAP. XXI.

De ſubiecto baptiſmi.

§.1. Omnis homo viuens etiam infans eſt capax baptiſmi. non ita mortuus.§.6.

2 *Cur infantes recipiant bapt.Chriſti: non ſic olim baptiſmum Ioannis.*

3 *Oportet eſſe natum vt renaſci & baptizari poſſit. & quid periclitante partu.*

4 *Sat eſt gutta baptizari natum.*

5 *Si prægnans ſit damnata ad mortem, aut moriatur quomodo baptizanda ſit proles.*

6 *De nato cum duplici capite.*

BAptiſmi capax eſt omnis & ſolus homo, a nõ baptizatus, cuiuſcunque ſexus b vel ætatis: quãuis ingens peccator fuerit, & baptiſmum ad mortis vſque articulum diſtulerit: c qui ob eam dilationem irregularis eſt. d Pygmæi, Satyri, vel ſi qui ex bruto & homine concipiantur, ideo baptizari non poſſunt, quia homines rationales verè non ſunt: alioquin ſi brutum maſculum ex humana muliere generaret hominem (quod tamen eſt impoſſibile) hic ſane non contraheret peccatum: e cum peccatum in prolẽ non niſi per virilem virtutem traducatur naturali origine ex Adam.

2 Infans indiget baptiſmo, vt medio neceſſario: quia licet legitime ſit procreatus ex matrimonio & ex parentibus & proauis Chriſtianis & iuſtis f (qui dicuntur filij Abrahæ non carne g ſed fide Rom.4.) habet proprium & verum peccatũ origine contractum: quod ei dicitur voluntarium voluntate naturæ, & capitis, h non voluntate perſonæ: eſt enim peccatum hoc naturæ, non perſonale. Simili ratione puer licet humana intentione & libertate careat, capax eſt baptiſmi cũ fructu regenerationis: i quia à Chriſto capite (cui per hanc regenerationem vnitur, & cui ſimilitudine baptiſmi conformatur) participat vitam in ſe: ob eamque dignitatem vitæ &

q.108.3.ad.1.Petr.Nau.lib.2.de reſtit.c.4.n.450. e D.Tho.1.2.q.81.a.5.Trid.ſeſſ.5.can.3.ſeſſ.6. c.3.vt ſi quis miraculoſe ex humana carne formaretur, non contraheret, D.Th.ſup.a.4.vbi f.Medi. & eſt certa ſententia cont.Henric.quodlib.1.q.21. f ſup.c.3. §.2.Q.Bellar.c.4. col. 6.vbi explicatum eſt id 1.Corinth. 7.filij veſtri ſancti ſunt Vvaldẽ. to. 3. ſacramental.c.53.54 Taper.ar.2. Lindan. 4. Panopl cap. 55. contra quoſdam hæret. negantes filios fideliũ & iuſtorum naſci in peccato, quos impugnat Aug.2.peccato.mer. c. 9.25.27. & ſeq.lib.1.de nupt.a.cap. 17.lib.6.cõtra Iulianũ. c.3. & probat vt circũciſus, quia agit virtute naturæ generat incircũciſum: & triticum mundum generat triticum cum palea: ſic Adam poſt peccatum iuſtificatus, aut alter Pater iuſtus generat filium in peccato: quia agit virtute naturæ vitiatæ D. Tho.1.2.q.81.1. g At ex Geneſ.17.ero Deus tuus.& ſeminis tui: Calu.cum quibuſdam Hebræis putat, olim ſat fuiſſe deſcendere ex Abraham ſecundũ carnem, contr.quos Rom. 9.non omnes qui ex Iſrael ſunt: ſed qui filij promiſsionis.i.qui in ſemine Abrahæ, quod eſt Chriſtus (in quo non eſt Iudæus & Gentilis, vt ait Galat.3.) renaſcuntur ad imitationem fidelis Abrahæ, & ſunt filij ſecũdum ſpiritum. Aug. epiſt. 200. Bellarm.cap.4.de bapt.& libr.1.de laicis. cap.1. h D.Thom.1.2.quæſt.81.3.cum Aug. i ſup. & Chriſtus.Luc.18.ſinite paruulos venire ad me. Brephi Grec. 1.infantes, quos ait geſtatos ab alijs. & de his etiam Ioann.3. non poſſe introire in regnum Dei niſi renatos ex aqua. Act.9.&.16. integra familia nempe cum infantibus baptizata eſt. &.1.Corinth.1.Trid.ſeſſ.7.can.12.13.14. D.Th. q.68.9.Soto.d.5.Bellarm.de bapt.c.8. (in quo errat Viues in Auguſt.27.ciuit.cap. 1. dicens neminem olim baptizari, niſi adultum, qui peteret & ſcire

CAP. XXI.

a CYprian. a libr.4.epiſt.12. poſt med.alias. 76.contra quoſdam hæret. ſic ſacramentum pœnitentiæ prodeſt etiam in articulo mortis ſup. de ſacram.c.21.at Angelus nõ eſt capax ſacramenti ſenſibiliſsime nec pœnitentiæ poſt peccatum. b differt à circũciſione, quæ pro maſculis tãtum & peculiari populo data eſt Gen.17. c c.quando de conſ.d.4.de quo Cucchus.lib.5.Maior.inſtit. tit.2.n.86.Borgaſ.de irregul.5.p.tit.de his quę impediunt promotionem Maiol.de irreg. d quia præſumitur non omnino ſponte baptizari, eſt irreg.Sylueſt.irreg.§.21.Armil.§.85. Sum. confeſ. lib.3.tit.14.Cou.Clem.p.1.§.2.n.7.Naua.c.27.n. 205.Palac.4.d.25.q.1.col.11.At Ambroſi.lib.10. epiſt.82. de ſeipſo refert adulta ætate baptizatum & electum epiſcopum. & id aliquando licuiſſe.c. Neophytus. 61. d. vbi prius Grat. vid. ſup.c.4 §. 4.Turrian.li.1.pro.Canon Apoſt.c.13.&.28.vide Cordub.lib.1.q.54.Simanc.de catho.inſtit. ca.47. nu.84.Perez.l.4.& 40.tit.3.lib.8.ord.fr.Med. 12.

ſciret quid eſſe baptizari.) Ledeſ.q.9.Taper.a.1.& 2.fr.Med.12.q.113.3.Victor.§.25.Bart.Ledeſ.de bapt.difficul.26. Sonnius.c.13.Alan. lib.de ſacra. c.31.& de conſ.d.4.c.1.2.3.& alijs.& quidã errabant tẽpore Bern.quos reprobat ſerm.66. cant. & epiſt. 240.

adoptionem, debetur huic puero ex iuſtitia hæreditas gloriæ, non per merita propria, ſed per meritũ actũque Chriſti capitis ipſi gratis applicatum k per gratiam cum alijs donis, & habitibus infuſis: atq; ita eſt cohæres Chriſti, qui ſic filius Dei factus eſt. puer vero ſua ipſius indigentia cenſetur petere remedium, cuius capax eſt. ſi enim infans olim erat capax circunciſionis & gratiæ (quæ Coloſſ.2.eſt figura baptiſmi) & capax eſt baptiſmi ſanguinis: cur baptiſmum negabit miniſter, qui nulla lege prohibetur dare, nec pueri recipiendo peccant, & vera eſt forma baptiſmi? At Baptiſta ſolos adultos eo humili baptiſmo inducebat ad pœnitentiam. l

3 CHRISTVS natus & bis natus vere dicitur: ſed non renatus m ex baptiſmo, quem à Ioãne ſuſcepit: reliqui homines ex baptiſmo renaſcũtur. ſed renaſci nõ poteſt puer, niſi iam natus ſit, ex matris vtero. n vel ſaltem aliqua ſui parte ſit editus in lucem, & oſtenſus. quare ſi mater in partu periclitetur, & proles ex vtero eduxit totum caput in quo baptizatur, non eſt poſt plenũ egreſſum rebaptizandus: o quia cenſetur ſimpliciter natus eo ipſo, quod principalis pars, in qua integritas vitæ & ſenſuum & rationis cõſiſtit, nata ſit in lucem. p ſi ſolam manum de vulua eduxit, vt Zaram, aut ſi pedem vel digitum, & in eo baptizetur (vt expedit baptizari periclitante partu, q quia tota anima eſt in qualibet parte) videtur baptiſmus: r ſed quia hic abſolute natus non dicitur vt renaſcatur, & quidã dubitãt de hoc baptiſmo, debet plene natus rurſus baptizari, ſed ſub conditione. s

4 Si natus eſt perfecte, ſufficit ſtylla aquæ per aſperſionem tangi ſolũ hominis pedem, manum t aut etiã capillos, qui hominis pars ſunt ad ornatum, ſup.c.7. nato enim facile eſt ſic renaſci, cui applicatur forma cum intentione, & debita materia. Nec materia requirit certã quantitatem, ſi modo ſenſibilis ſit: vt panis aut vini quantitas quantumuis parua, u ſi ſenſibilis eſt, poteſt conſecrari.

5 Si ex morbo aut vulnere, periclitetur proles cum matre prægnante, non eſt ob pueri neceſſariũ baptiſmum viua mater ſcindenda x (quanuis iudex reã matrem iuſte ad mortem dãnaſſet, & timeretur ne dilata ſententię executione vſque ad partum, y præmoriatur mater, & prolis anima pereat) quia non iubet nec vult Deus, vt cum morte vnius detur ſpiritualis vita alteri. z mortua tamen pręgnans non debet ſepeliri, quouſque aperto vtero extrahatur puer poſthumus, & viuus baptizetur. a

6 Qui iam mortuus eſt, baptizari nullo modo poteſt: b nec licet ori illius infundere euchariſtiam, c vt quidam hæretici feciſſe leguntur. ſi quis cũ duplici capite mõſtruoſè natus eſſet, hic quia fortaſſe habet duas animas in mẽbris caſu coniunctis, ſic initiãdus eſt, ego vos baptizo. d

k vt volũtariũ Adæ applicatur puero p generationẽ, quæ eſt act9 naturæ vitioſę: ita Rom. 5. & 1. Corinth. 15. fortiori virtute applicat pueris meritũ Chriſti per regenerationem baptiſmi, & ei de iuſtitia debetur hæreditas glorię Rom. 8. Galat.4. ſic Iacob. aſsimilatus primogenito ſub veſte Eſau, obtinuit benedictionẽ patris. Soto 1.de nat. & gra.c.14. & d.45.q.1. 2. ſine baptiſmo decedẽs puer dãnatur pœna damni: ſed non cruciatur igne. l cõmunis colligit ex Matt. 3.ſed falſo Bellarm.de baptiſ.c.8.§.3.dicit baptizaſſe etiam paruulos. m d. eſt ſup.c.2.&.33. n ſup.c.21.Aug.epiſt.57.Sot. d.5.a.11.Ledeſ.q.9.a.11.dub.2.cum D.Tho.q.68 a.11.Aſten.lib.4.tit.6.a.2.§.7.Syl.bapt.4 §.1.Armil.§.32.Tabie.bapt.5.§.4.cum Palud.Anton.Piſan.& communem dicit Barbatia in Clem. Vni. §. ſin.de ſum.Trinit. o D.Tho.Soto.Ledeſ.a.11. & experimẽto patet egreſſo capite non periclitari infantẽ. ſummiſtę ſup. p per.l.cum in diuerſis.ff.de religio.& ſumpt.funeris. q D. Thom.& omnes. r Palu putat certũ.ſed.D.Th.a.11.ad.4.probabilius.&.d.6.q.1.Innoc.Soto.d.5.a.11.ad.4.d.3.a. 7.ad.3.Victor §.32.Ledeſ.Scot.d.4.q.3.Gab.q.2. Syl.bapt.4.§.1.recent.Roſel.bap.4.§.1.Aug. bap. 4.§.2.& dicit communius teneri. idem dicit Caie. Gerſ.Raym.Lyr.Burgen.inf. s D.Tho.per.ca. 2.de bapt.Syl.bap.4.§.1.Armi.§.32.Tabien.bapt. 5.§.3.&.4.cum Palu.Ant.Piſan.& D.Th.d.3.Sot. d.5.a.11.Ledeſ.q.9.a.11.dub.2.Aſten.ſup. dicit cõmunem & oẽs Recent. t cõmunis cum Abb.& Inno. in ca. debitum. de bapt. Soto. ait ſatis eſſe aſpergi in capillis. & gloſſ.c.vulgaris de pœnitẽtia.d.1. argu. illius text. & glo. cap.proprie vel.tria milia.de cõſ.d. 4.arg.l.3.§. 1.in.fi.ff.de acquir. poſſeſſ.vbi glo. id probat. Scot.d. 4.q. 4. & multi quos refert Tiraquel. l. ſi vnquã. §. ſuſceperit. n.32.itẽ. C. de poſthumis hære.inſtituend.vbi in.l.3. Bart. & Iaſon.dicit communiter hoc teneri. & tamẽ idẽ Bar. in.l.3.ff. de acquirend. poſſeſſ. dubitauit ð hoc. ſi autem occiput tantũ apparuit, & ibi baptizat9 eſt, debet plene natus rebaptizari ſub conditione: Dur.d.6.q.1.& alij ſup.D.Tho.ar.11. ad.4 probabilius tamen eſt valere bapt.ob neceſſitatem, in quauis parte: vt in artic.mortis ſatis eſt confiteri quoduis peccatũ, vt abſoluatur. u ſup.c. 7.B.& lib.de euchar. x D.Tho.a.11.Sot.d.5.a. 11.Ledeſ.q.9.Palud.q.1.Tabien.bapt.5.§.5. Ant. y Paludan.q.1.Sic.ll.iubent differri excutionem ſententiæ.l.prægnans.ff.de pœnis. z Palu.Ant. Tabien. a ſic Cæſar dicitur eſt à cæſo matris vtero.l.poſthumus.ff. de inoffic. teſtam. b ſup. ca.21.§.6. c vtrumque vetat conc.4. Carthagin.cap.6. d Soto. diſt.5. art.11.Tabien. bapt. 6.fin.

CAP.

CAP. XXII.

Nulla oblatio aut baptiſmus in voto parentum, prodeſt infanti contra Caiet.ſed bapt.aquæ aut ſanguinis.

§.1.2. Puer intra vterum nunquam habuit remedium, præter martyrium.§.4.

3 De inſcrutabili Dei iudicio in reprobatione.

PEriclitante partu, ſi nulla pueri pars poſsit aqua aſpergi, orandus eſt Deus vt ſinat prolem in lucem edi. a Nam pro eo puero intra vterum latente, (licet parens offerat oblationes, miſſas & orationes, & illum ſignet ſigno crucis cum inuocatione Trinitatis b) nullum eſt in lege Chriſti remedium præter baptiſmum ſanguinis, nec illæ preces patris proſunt puero ad ſalutẽ, etiã in caſu extremæ neceſsitatis: c vt quidam viri pij putarunt. vt vitent quædam incommoda: ſed incidunt in maiora, (puta quod ille puer non indigeat baptiſmo ad ſalutem d) ob quæ temeritatis cenſura, aut duriori damnantur, e vt alij qui contra ſtatutam legem loquuntur. f nec iam ijs precibus puer natus ſaluari poteſt in voto parentum fidelium: g vt olim in fide, oblatione & voto parentum ſaluabatur.

CAP. XXII. SIc a temperanda eſt ſententia Caieta.& aliorum de quibus inf. b quaſi ſic proferatur quædam forma baptiſmi, cum inuocatione Trinitatis. c in quo caſu neceſsitatis, quidam volunt defendere ſententiam Caietan. de qua ſtatim. Vt in lege veteri ſacramentum legis naturæ, ſeu oblatio non proderat paruulis ante.8. diẽ, niſi in extrema neceſsitate, ex quadam virtuali diſpenſatione Dei. Eſt ſimile qđ Victor. ſumma. §. 208. fin.Ledeſ. 1. p.quæſt.25.ar.5.dub.5.Vegã lib.13.in Trid.c.23. 26.aiunt, quod ſiquis in artic.mortis, curat facere quod in ſe eſt, & nihil aliud ſibi occurrit quã actus attritionis (quo dicit, Domine miſerere mei cum animo placandi Deũ) hic iuſtificabitur, ſupplente Deo ob neceſsitatem. quod Mant. dixit probabile. eſt tamen reuera falſum. ſed ſic facienti quod in ſe eſt, Deus dabit tempus contritionis, qua iuſtificetur, ſeruata lege ordinaria. d quod eſt contra concil.Trid.ſeſſ.6.cap.4.ſeſſ.7. de baptiſmo.can.4. Florent.Conſtantien.ſeſſ.15.damnat dicentẽ paruulos poſſe ſaluari ſine baptiſmo, & contra Patres Auguſt.1.de anima & eius orig.cap.9.lib.2.ca.12. & ſæpe cont.Pelagium. Ambroſ.2.de Abraham.ca. vlt.Greg.lib.7.epiſt.13.& clarius Iſid.lib. 2. offic. diuinorum.cap.de baptiſ. alios citat Bellar.cap.4. &.8.D.Tho.quæſt.68.2. e eam ſententiã quidam recent.merito vocant erroneam aut hæreticam: quam tenuit Caietan.quæſt.68.ar.11.non ſerio aſſerit, ſed dicit fidendum eſſe Deo quod oblatio pueri facta Deo cum inuocatione Trinitatis vel ſigno crucis, in illo tantum mortis periculo, reputetur baptiſmus in voto virtuali eccleſiæ. ſicut conſtat martyrium infantis dici baptiſmum in voto. Gerſon.to.3.ſerm.de natiuitate B.Mariæ, quem habuit in conc.Conſtantien.nec legitur de hoc reprehenſus. probabile putat Gabr.diſt.4 quæſt.2.art.3. dub.2.ad.fin.& Maior ſentit.Marſil. q. 2.a.1.dub. 2. quia Deus virtutem ſuam non alligauit ſacramento integro: & ſat videtur in ea neceſsitate applicare partem ſacramenti ſibi poſsibilẽ: puta formam cum alia materia ſimili. vt remediũ legis naturæ.1.oblatio cum fide parentum olim proderat vice circunciſionis infanti periclitanti ante.8.diẽ. cui fauet Ambroſ. libr. 2.de vocat. gent. cap.8.& Bern.epiſt.77.poſt princip.dicit, an etiam nunc proſit, penes Deum eſt non meum definire.& Altiſ ſed clare cum Caietan.tenet.Tilman.de ſacram.ca.1. p.43.Thom.Eliſius in Clypeo piorum hominum. tit.11.art.2.vbi laudat Caietan.pro qua ſententia Ledeſ.quæſt.9.art.11.col.3. citat Raimund. Martinez.quem citantes partim ſequũtur Lyra & Burgenſ.in id Geneſ.17. infans cuius caro circunciſa. non fuerit, peribit. Magiſt.d.4.id. Ioan.3 niſi quis renatus: exponit de his tantũ qui baptizari poſſunt. ſecus in periculo. f vt abſq; miniſtri intẽtione occulta, quidã dicunt Deũ ſupplere in puero effectũ gratiæ. vt Alexan. Bon. Durã. Gabr.Sylu. & olim.D.Thom.quos tamen reprobauimus de ſacrament.cap.9. §. 3. alij dicunt quod ſi ſacerdos vnam tantum perſonam protulit, interceptus morte: ſupplere Deum in puero effectum gratiæ, & ſepeliendum in loco ſacro. qui reiecti ſunt ſup. ca.8. Vvicleph dixit, cum incertum ſit puerum ſic oblatum ſaluari, ſtolidus & præſumptuoſus eſt qui damnat. ſed iſtum hæreticum in hoc iuſte dãnat Vvalden.to.2.de ſacram.ca.99. g vt (contra Caieta. & alios cit.) eſt certa ſententia.ca.qui in maternis. de conſ.d.4.D.Tho.q.68.2.q.73.3.&.1.2.q. 113. 3.ad.1.& ex profeſſo quodl.6.a.4.d.4.q.3.3.2. ad. 3.videtur Alex.4.p.q.13.Bon.diſt.4.ar.1.q. 1.ad. vlti.ſummiſt. verb.baptiſm.Tabien. bapt. 7.§.1. bapt.5.§.4.Armill.§.38.Ang.bapt.6.§.1. Syluelt. bapt.4.§.1.Aſten.lib.4.tit.6.communis.d.3. Scot. Richard.Durand.& plures alij. Palac. d. 4. q.5.& late.d.5.q.5.Soto.d.5.ar.2.&.11.lib.2. de natu.& grat.cap.10.Ledeſ.q.9.ar.11.Catharin.lib.5.contra Caieta cap.6.&.7.Pet.Soto.tit. de bapt. lect.6. Honcal.opuſc.de baptiſmo.f.75.Vega.li.5.in Trident.ca.16.Ferrar.4.contra.gent.cap. 59. Couar. cap.alma mater.2.p.§.2.nu.7.Cordub.lib.2. quæſtionum de ignorant.q.5.ad.fin.Vvalden.to.2.cap. 99.Franc.Cartagen.lib.de prędeſt.diſcurſu. 8.Viguer.c.15.§.2.verſ.3.Naua.lib.de orat.not.19.n. 64. Beauxam to.1.harm.p.192.cũ Aug.ſer. 14.de verb.Apoſt.& ſæpe alias.cap.firmiſsime. de conſec. d.4.Nazian.orat.40.in ſanctum bapt.vbi Nicetas aduertit Nazian.dicere, decedentem abſque baptiſmo puerum, neque gloria affici nec ſupplicijs: nempe pœna ſenſus.& omnes Recẽt.qui poſt Caietan.ſcribunt, illum acriter reprehendunt. Couar. dicit periculoſum. Peña dicit erroneum. Caſtro. & Medices verb.bapt.hær.9. dicunt. hæreticum quia concilia & Patres ſine vlla exceptione negãt quẽquam ſaluari ſine baptiſmo in re vel in voto. Triden.ſeſſ.6.cap.4.ſeſſ.7.de ſacram.can.4.& de bapt. can.5.

2 Nunquam olim puer nondum natus habuit licitum remedium. h nec habet in lege Chriſti, niſi prodeat ex matris vtero, i vt baptizari poſsit. Nec ſatis eſt matrem prægnantem baptiſmo tingi, k vice latentis pueri: quanuis infans cenſeatur pars quædam matris per colligationẽ, qua ſumit alimentum à matre, & ab eodem angelo matris cuſtode protegatur. l Sic extrema vnctio nõ prodeſt, niſi ei qui ex morbo & vulnere eſt in mortis periculo. m decentius enim fuit vt Chriſtus in ordine ad totam eccleſiam prouiderit immutabili lege remedium de ſe facile & vnicum baptiſmi; n vt hoc tantum modo renaſcantur homines, & hac ianua intrẽt in ouile eccleſiæ: quàm vt ob priuatum bonum vnius infantis in tam raro caſu, legem hanc eneruaret diſpenſatione ſua.

3 Vult quidem Deus de ſe volũtate antecedente, omnes homines & infantem etiã nunc ſaluos fieri o vt.1.Timot.2.dicitur. nempe in cauſa de ſe ſufficiente, quam omnibus offert. communiter facile eſt applicari omnibus etiam fœminis baptiſmum, quod olim circunciſio non habuit. Nec eſt iniuſtus aut improuidus Deus, ſi pro ſua iuſtiſsima voluntate, & tremenda reprobatione permittat quoſdam p odio ob peccatum originale dignos decedere in illo ſine baptiſmo: aut ſi inſcrutabili iudicio permittat quoſdam infantes mori cæpta prolatione formæ, quę illis nihil proficiet: q aut quoſdam adultos, poſtquam.m.peccarũt, verti in perpetuã amentiam, ſine ſalutis remedio, quod per accidẽs illis applicari non poteſt. r qui tamen vſu rationis præditus eſt, ſemper habet oblata omnibus, & præparatã quantum eſt ex parte Dei auxilia, quibus præuentus ſi faciens totum quod eſt in ſe, bene vteretur, impetraret donum contritionis & gratiam, qua ſemper ſaluari poteſt. s quam conſtantem veritatem, ſine

can.5.ſeſſ.14.c.2.fin.c.Maiores de baptiſmo. Aug. epiſt.23.lib.6.hypognoſt.Diony.ca.vlt.eccle.hier. Cypri.lib.3.epiſt.8.Bed.lib.1.in cant.Bern.ſer.66. cant.vide Bellar.de bapt.c.4.& 8.& Caie.fauet hæreticis dicentibus filium fidelium iuſtorum ſaluari ob meritum parentũ.cõtra quos ſupra.cap.21. §.2. quare Pius. 5. in impreſsione Rom. fecit auferre eam ſent. Caiet. h Auguſt. epiſto. 57. quæſt.2. Bona.d.6.q.1. ibi D.Tho. quæſt.1. Viguer.ca.25. §.2.verſ.3. D.Thom.q. 68.art.11. Soto.diſt.5. art.11. Ledeſ.quæſt.9. art.11.Nauar. libr. de orat. Cartagen. Palac. diſt. 4. q.5. & multi ex ſup. citatis (cont.Caie. art.11.Gerſon.Tilman.& Thom.Eliſium) & Pius V.in partibus D. Thom. Romæ impreſsis ſubtraxit id dictum Caietan. alias ſi olim aut etiam nunc in vtero matris iuſtificaretur puer, non celebraret eccleſia quaſi rarum miraculum, quod B. Virgo & Ioan. Baptiſt. ex priuileg.ſanctificati fuerint intra vterum. quod tamen exaltat Auguſt. epiſto. 57.D.Thom.3.par.quæſt.27.art.3. Caniſi. libr.1. Marial.c.9.& li.1.de Baptiſta c.1. i ex Patribus citatis D.Thom.quæſt.68.art.11. Augu. epiſt.57. Fulgent.de fide ad Petrum.cap.27.Soto. Ledeſm. art.11. k Aug.6.contra Iulian. cap. 5.&.6. c. ſi quidquid.cap. ſi ad matris. cap. qui in maternis. de conſ.d.4.concil.Neocæſarien.can. 6. Soto cum D.Thom.art.11.Ledeſ quæſt.9.art.11. vt nec ſatis eſt hominem corio incluſum baptizare, Gabr. diſt.4.quæſt.2.Syl.baptiſmus.4.§.1. dicit eſſe ſententiam omnium. l D.Thom. art. 11.ad.2.vbi Soto.Ledeſ.infantem eſſe partem matris per colligationem vt probant medici &.1.p.quæſt. 113.5. ad. 3. hac ratione ait vnum eſſe Angelũ cuſtodem talis pueri & matris: nec dari proprium quo vſque naſcatur ex vtero. m quia Iacob.5. requirit vt infirmetur. vt affirmant omnes Theolog. diſt. 23. n vt bene deducit D.Thom. diſt 6.quæſt.1.2.2. ad.3.Soto.diſt.5.q.vnic.art.2.vide.diſt.2.q. 1. a.3 Ledeſ.q.9. art. 2. quanuis Caſtro verb.baptiſ.hær. 9.dicat remedium legis naturæ fuiſſe quidem facilius & vniuerſalius, quam nunc ſit baptiſmus: & tamẽ excellit baptiſmus, quia eſt maioris virtutis. o in id.1.Timot.2.vult omnes ſaluos fieri voluntate ſigni & antecedente, ſeu in cauſa Ambro. D. Thom.Caiet.idem Scholaſt.intendunt.1.d.46.vbi Scot.Okam.& ſane, Gregor.arim. q. 1. D. Thom. 1.par.q.19. artic.6.alij. Patres ſic Diony.cap. 1.eccle.hierar. Deum cõparat ſoli, qui de ſe illuminat omnem hominem vt dicitur Ioã. 1.Dam.lib. 2.ca.29. At Augu.epiſt. 107. enchyr.c.103. de prædeſt. Sancto. cap. 8. libr. 6. hypognoſt. (quem ſequitur Anſel. 1.Tim. 2.& Diuus Thom.) per diſtributionem accommodam: omnes qui ſaluantur, nõ niſi volũtate Dei tanquam cauſa, ſaluos fieri. Noſter Ludou.molina in concord.ad.1.p.q.19. art.6. dub.1. p vt probat D.Thom.1.p.q.23.art.2.& paſsim Aug. q vt dictum eſt.c.8.Soto.d. 5. art. 2.col.8. r ſic Greg.Arim.1.diſt.46.quæſt.1.ad 3.ait. Deus de ſe in communi confert ſufficiens remedium prædicationis, inſpirationis & ſacramentorum: quod curat per miniſtros vt ad omnes deueniat. per accidens autem eſt, quod de facto ad quoſdam non perueniat, qui ignorantes fidem, aũt qui ſacramenta recipere non potentes damnantũr pro peccatis præteritis, quæ ſibi non ſunt remiſſa. & ſatis eſt iſtos etiam pueros in Adam potuiſſe vitare peccatum naturæ, in quo fuit voluntarium: & ſic pueris imputatur verum peccatum, quod formaliter in ſe habet vnuſquiſq; proprium vt ait Triden.ſeſſ.5. s D.Th.3.p. quæſt.86.1. Soto.1.de natura & gratia.ca.18.&.diſt.15.quæſt. 1.5.Ledeſ.1.part.quæſt.27.1.fra.Med. 1 2.quæſt. 109.art.10.dub.1 ad.3.& dub.2.Cartag. de prædeſt.diſcurſu. 8.Vega, libr.13. in Trident. cap. 9. 12. 13. 23. lib.15. cap.25. Caſtro verb.peccatum hær.6.Natal.Beda.contra Fabium prop.39.Sixtus lib.6.biblio. cap.28.59.Medin. C. de pœnitentia. trac.1.q.11.Ferrar.3.cont.Gen.c. 159. Dried.de captiuitate & redemptione, tract.5.Altiſ.lib.3.tracta.12.cap.1.quæſt.5.Alexand.2.part. quæſt. 124. m.8.&.3.part.quæſt.68.m.3.&.4. part. quæſt. 17. m.2.& hi citant multos Patres. tandem Auguſt. 1. retract.

cauſa quidam autores videntur negare. t

4 Soli martyrio quo pręgnans ſimul cum prole occiditur in odium Chriſti & fidei, dedit Chriſtus priuilegium vt proſit puero etiam intra vterum matris. u nec inconuenit vt huic baptiſmi vicario, (includit enim baptiſmũ, in voto) Chriſtus dederit maius priuilegium, x quàm principali baptiſmo, cuius eſt vicarius: quia baptiſmus ſanguinis attingit infantem in vtero, quẽ non attingit baptiſmus aquæ. y ſolum vero martyrium in pueris, includit baptiſmum non in voto proprio, ſed in voto eccleſiæ, & in virtute & priuilegio Chriſti, quod votum non ſupplent parentum preces & oblationes, z vt dictũ eſt.

CAP. XXIII.

Pro baptiſmo recipiendo quando liceat data pecunia redimere vexationem.

§.1. Licet emere aquam pro paruuli neceſſario baptiſmo, & redimere vexationem.
2 Quia eſt defenſio.
3 Aliquando idem licet pro adultis.

PAter habet pro infante ſuo moriente ſummum ius a in baptiſmum procurandum, ne infans pereat irreparabiliter. quod ſi iniquus pro infante morti proximo nollet gratis dare aquam neceſſariã, licebit pro paruulo aquam emere, quanuis ſanctificata eſſet. b baptiſmus vero valet ſine aquæ ſanctificatione c 2. ſi pater pueri eſſet mutus, vel ſine manibus, aut neſciret formam baptiſmi, nec haberet aquam: & improbus miniſter nol-

retract. cap. 19. colligitur ex concil. Lateran. cap. firmiter Trident. ſeſsio. 6. cap. 12. Eſai. 59. ecce ego ad gentes. & hinc Rom. 10. probat, ne dixeris quis aſcendet in cœlum. 2. Petr. 3. patienter agit propter vos, nolens aliquos perire. Rom. 2. ignoras quia patientia Dei ad pœnitentiam. Chryſoſt. & Ambroſ. in. 1. Timot. 2. vult oẽs homines, Dionyſ. cap. 9. eccleſ. hierar. Irenæ. lib. 4. capit. 48. Leo epiſt. 90. Caſſian. collat. 3. cap. 12. 19. Fauſt. 1. de liber. arbitr. ca. 18. 19. libr. 2. cap. 10. Cyril. 4. in Ioã. cap. 15. & quãuis qui peccat in ſpiritum ſanctum difficile conuertatur, Diuus Thomas. 2. 2. quæſt. 14. 1. & vix ſine miraculo: conuerti tamen potuit etiam Pharao, qui Exod. 7. vſque. 14. dicitur obduratus: probat Sapien. 12. quod ei dederit tempus & locum, vt poſſet mutari à malitia, Auguſt. de prædeſtinatione & gratia. cap. 15. habetur. cap. Nabuchodonoſor. 23. quæſt. 4. de prædeſtinatione ſanctorum. ca. 13. 14. lib. 3. de libe. arbit. cap. 19. de natura & gratia. cap. 67. ſerm. 88. de temp. & in Pſalm. 46. vide Turrian. lib. de electione diuina. & D. Thomas. 1. 2. quæſt. 79. 3. vbi frat. Medin. t vt interdum Auguſt. enchyr. cap. 103. & ſuper epiſtol. ad Rom. cap. 62. referuntur Gregor. Iſid. Beda. Theodoret. Bernard. & ex Recent. Driedo. Caietan. in Rom. 9. quem vult indurat. & ientacul. 8. quæſt. 3. Abulen. Exod. 4. q. 4. 12. 32. Deuteron. 2. q. 10. Adrian. quæſt. 3. de pœnitentia. in idem declinant Roſen. artic. 36. & Taper. art. 7. dum negant Deum ſemper vocare per gratiam excitantem ex parte obiecti ſupernaturalis: ſatiſque eſſe vt per quędam apta tempora vocet, & excitet infideles: & ſibi imputent ſi pertranſeat occaſio, nec obediant voci Dei, atque ita aiunt in eo tempore quo Deus non excitat, non poſſe infideles conuerti, quantunuis ex parte ſua conẽtur ſe pręparare. fideles tamen ſemper cum communi auxilio poſſunt excitari ex fide quam habent, & conuerti: de quibus limitant concil. Latera. cap. firmiter & D. Thom. 3. p. quæſt. 86. 1. At reuera cõcilia & Patres vniuerſaliter loquuntur de omni homine. u vt dicetur inf. cap. 38. Soto. d. 3. ar. 11. Richar. d. 4. art. 2. q. 3. D. Thom. q. 66. art. 11. Ledeſ. q. 7. ar. 11. Aſten. lib. 4. tit. 6. art. 2. fin. x ſic vicarius epiſcopi ex priuilegio & cõmiſsione Papæ, interdum plus poteſt, quam epiſcopus cuius eſt vicarius. y ſic martyriũ quia expreſsius repræſentat paſsionem Chriſti, cui martyr commoritur, quam baptiſmus aquæ, habet id priuilegium. D. Tho. q. 66. a. 12. quodlib. 6. ar. 4. Soto. d. 3. a. 12. Doct. d. 4. & ſic ſolum martyrium dicitur in pueris eſſe baptiſmꝰ in voto, nõ quidẽ proprio, ſed eccleſię: aut potius in virtute & priuilegio Chriſti. z lit. D. & ſeq. vt enim dum Paganus filium offert idolo nõ transfert peccatum in puerum (quem errorem damnat Auguſt. epiſt. 23. D. Thom. 1. 2. quæſt. 81. art. 2.) ita pater per preces iuſtitiã ſuam aut Chriſti transferre non poteſt in puerum, ſine baptiſmo aquæ vel ſanguinis.

CAP. XXIII.

a QVia Pater tenetur filijs prouidere neceſſaria ſaluti ſpirituali & corporali. 1. Timo. 5. qui ſuorum, & maxime domeſtic. & optim. c. ſi quis reliquerit. 30. d. D. Thom. 2. 2. q. 101. 2. ad. 2. q. 189. 6. & pater vt principium perfectum filiorum debet theſaurizare filijs. 1. Corinth. 3. Soto libr. 4. iuſti. quæſt. 5. 1. ad. 4. diſt. 33. quæſt. 2. 1. con. 3. diſt. 41. art. 4. con. 2. Tarant. Couar. 2. p. ſponſ. c. 8. §. 6. Nauar. cap. 14. num. 17. cap. non dicatis. nu. 3. Pinel. 2. part. rubr. de bonis mater. nu. 22. Tiraquel. in. l. ſi vnquam præfat. n. 3. Catechiſtę. dum exponunt. 4. præceptum.

b vt ratione materiæ licet emere calicem conſecratum: quia ad pretium per accidens ſe habet ſanctificatio. Diuus Thomas. 2. 2. quæſt. 100. 2. ad 1. diſtinct. 5. quæſt. 2. 2. 5. ad 2. diſtin. 25. quæſt. 3. 2. ad. 3. Alexand. 2. part. quæſt. 187. m. 3. artic. 1. §. 1. Altiſ. 3. part. tract. 21. cap. 2. quæſt. 3. videtur Richard. diſt. 25. art. 3. quæſt. 1. ad 8. tenet Palud. diſt. 5. quæſt. 3. §. 3. Syl. ſimonia. §. 8. ibi Tabien. §. 29. & ſequent. baptiſmus. 6. §. 3. Armi. baptiſm. §. 56. gloſſ. cap. bapt. 1. quæſt. 1. Soto. 9. iuſt. quæſt. 6. 1. ad. 1. & alij. infr. qui admittunt licitum emere baptiſmum. c ſup. cap. 7.

d Pan.

let morientem baptizare, niſi data pecunia ematur baptiſmus: licebit offerre pecuniam d pro puero ne in æternum pereat: nec enim eſt proprie emptio, ſed redemptio vexationis, e dum infans innocenter patitur grauiſsimam iniuriam damni alioquin irreparabilis: & neceſsitas extrema concedit ſummũ ius, quod æquatur iuri in re. f At contra parochum qui tunc negaret baptiſmũ, niſi offeratur pecunia, habet Pater maius ius. g Clariuſque licet minis & precibus importunis (quæ alias pretio æquari ſolent h) redimere vexationem, i & cogere iniquum hunc miniſtrum vt baptizet infantem.

2 Hæc vexationis redemptio pro infante eſt iuſta defenſio k illius cui proximè paratur iniuria cũ periculo damni irreparabilis: vt inimicum qui pręparat inſidias & necem, licet in caſu præueniẽdo occidere, l pro ſui neceſſaria defenſione. quod ſi forte Pater ab illo compulſus iuret ſe emere baptiſmum, id ex intẽtione habet verum ſenſum: m quia ea licita redemptio vexationis per oblatam pecuniam, (quæ ſane non eſt niſi permiſſio peccati, vtendo malitia hominis præparati, protuendo ſummo iure ſuo & filij ſui) vocatur late emptio: n vt Iacob dicitur emiſſe ius ſpirituale primogenituræ, cum tamen redemerit vexationem ſuam. o & hic ne indirecte quidem intendit emere ſacramentũ cum obiectione, ſed permittit alium iniquum pretio accepto darę. p

3 Pro adulto Doct. communiter negant licitum dare pecuniam q iniquo miniſtro, vt baptizet aut abſoluat à peccatis: quia non cenſetur eſſe in neceſsitate ſimpliciter extrema damni irreparabilis conſtitutus, cum facile poſsit cũm Dei auxilio habere remedium cõtritionis. Quod ſi quis ſibi perſuadeat, difficulter haberi contritionem, & ſit morti proximus, videtur licita oblatio pecuniæ: r cum ſit redemptio vexationis pro tuendo ſummo iure, quod Chriſtus conceſsit ad ſacramentum de ſe neceſſarium: quod eſt efficax & tutiſsimum remedium. nam & in alijs rebus redemptio vexationis locum habet pro tuendo iure etiam citra neceſsitatem omnino extremam. s

d Pan. & Ioan. Anani. c. cum eccleſiæ. de ſimo. Antiſ. ſup. Gerſon. tract. de ſimonia ad. 6. Angel. ſimonia. 2. §. 12. Roſel. ſimon. 1. §. 18. Caiet. opuſ. de ſimonia. q. 3. Armil. §. 29. ſi. Tabien. §. 29. Anto. 1. p. tit. 1. cap. 5. §. 16. Richar. & Landulph. d. 25. Soto. præ ceteris id bene defendit Nau. c. 25. n. 101. Peña & quidam Recẽt. qđ eſſe probabile admittit D. Tho. d. 5. q. 2. 2. 5. ad. 2. e vt bene probat Soto quia quãuis hęc redemptio eſſet indirecta, & ſecundaria emptio ſacramẽti, non eſt intrinſece mala, quin liceat in caſu: quia non eſt ſtudioſa voluntas emendi ſpiritum ſanctũ cum irreuerentia: ſed potius ex reuerentia & æſtimatione neceſſarij baptiſmi, inuitus dat pecuniam. At reuera nec indirecte dicenda eſt emptio, niſi ſola voce. f pro defenſione iuris in re licet occidere inuaſorem iniquum: & in extrema neceſsitate famis, ſi dominus neget panem neceſſarium; licet arripere vi, etiam cum occiſione illius: quia ad vſum panis alieni perinde habet ius ac ſi eſſet proprius: extrema enim neceſsitas facit omnia neceſſaria eſſe communia quo ad vſum.

g quia parochus tenetur diuino præcepto miniſtrare ouibus neceſſaria ſacramenta, & cõpelli poteſt vtroq; foro: quanuis ſit in peccato & excõmunicatione, ſi denuntiatus non ſit. & in artic. mortis licet ſacramentũ baptiſmi, & pœnitentiæ petere, etiam à denunciato vel hæretico ſacerdote, ſi periculum præuerſionis non timeatur. h D. Tho. 2. 2. q. 100. 5. ad. 3. Nau. c. 23. n. 101. §. 10. n. 107. ad. 6. & in extrau. de Datis. nu. 24. Ripa. cum multis. ca. cum. M. de conſt. not. 23. Corraſ. de benef. 4. p. ca. 1. nu. 3. Soto. q. 6. ar. 5. ad. 4. Richard. & communis d. 25. Adria. quodli. 9. ar. 2. Palu Dur. Mai. Alex. 2. p. q. 187. Sylu. ſimonia. §. 13. 16. gloſſ. cap. tuam. de ætat. Anto. Gabri. to. 1. verb. ſimonia. Victor. rel. de ſimon. num. 40. quando preces pro indigno ſunt cauſa immediata & principalis vt detur beneficiũ, & deducuntur in pactũ, vt obligetur rogare pro Petro apud epiſcopũ & impetrare beneficium. i cõmunis. quia ſic cõpellens vtitur iure ſuo. k l in caſu raro admittit licitã eſſe præuentionẽ, Soto. lib. 5. iuſt. q. 1. a. 8. col. 5. Cord. li. 1. q. 38. ar. 2. dub. 1. Caieta. 2. 2. q. 95. 8. & verbo. duellũ Abulenſis. Deut. ſi. Victor. relect. de iure belli. n. 5. Cou. Clem. ſi furioſus. 3. p. §. 1. num. 2. verſ. 7. Plaza. li. 1. delictorũ c. 21. Anto. Gab. to. 1. ex Iul. Clar. libr. 5. ſent. tit. homic. & probabile dicit Nau. ca. ita quorundam not. 4. Corol. 20. cum Iaſ. & gloſſ. Anto. Gomez. to. 3. Variar. c. 3. nu. 22. vbi explicat qs dicatur aggreſſor. fauet Anto. 2. p. tit. 1. c. 22. §. 8. & Duen. reg. 192. ampl. 5. addit tamen Soto hanc licentiam de præuentione non eſſe prædicandam: ne homines illa abutantur. idem Mantius, Peña & quidam Recent. 22. quæſt. 64. artic. 7.

m n vt ſi impius miniſter dicat non baptizabo, niſi iures te vera intentione emere baptiſmum: poteſt iurare in eo ſenſu, vt late dicatur emptio. Sic qui metu graui compulſus iurat ſe contrahere matrimonium, quod tamen nouit eſſe irritum, non eſt periurus: quia quantum eſt ex ſe, & ex vi verborum contrahit. Soto. diſt. 29. quæſt. 1. ar. 3. Richar. & recent. o D. Thom. 2. 2. quæſt. 100. 4. ad. 3. Soto. 9. iuſti. quæſt. 6. artic. 4. quare verbum, vende mihi primogenita, habet eum ſenſum, vt ſit redemptio vexationis. p ſup. E. contra Sotum.

q Pan. Ioan de Anani. dic. ca. cum eccleſ. de ſimonia. Altiſ. Diuus Thomas. d. quæſt. 100. artic. 2. ad. 1. Tabien. Soto.

r Richard. diſt. 25. Mai. quæſt. 5. Adrian. quodlib. 9. artic. 3. ad. 3. conſ. argumen. 2. Peña & quidam Recent.

s contr. Nauar. ca. 23. nu. 101. §. 8. cap. 17. num. 33. 69. vid. D. Tho. d. q. 100. art. 2. ad. 5. Soto. lib. 9. quæſt. 6. art. 1. ad. 5.

CAP. XXIIII.

SVp. [a] c.21.§.2.ad fin. [b] Trid. ſeſſ. 7.de bap.can.13.D.Th q.68.9.&.12.q.11.3.3.ad.1. Soto.d.5.a 9.col.penul.& lib.2.de nat. & grat.ca. 10.Roſen.& Taper.ar.1.Vega.lib.7.ca.39. Augu. epiſt. 57.d. epi.23.trac. 80.in Ioan. lib.4. de baptiſmo.cap. 24.lib.1.de pecca. mer. c.20.qua ratione puer gratiam baptiſmi illa ætate amittere nõ poteſt. Tridẽ. ſeſſ.21.cap. 4. quia nequit habere liberũ actũ meriti aut demeriti, contra Luther. fingẽtẽ puerum habere actũ liberũ apud Cocleũ. lib. 3.miſcel.titu.8. cap.2. Bellarm. de bap.c.10.§.1. deniq;. cpa. 11.prop.1. [c] ſup.de ſacram.cap.17 §.5.cap.22.§.2. [d] ita loquuntur Patres apud Bellarm.de bapt.cap.11.propoſit.5.quia baptizans etiam infidelis, applicãdo ſacramentum fidei dirigit in obiectum illud veræ fidei, quod de facto credit eccleſia: & ita ſaluantur in eccleſiæ fide obiectiua vt dic.eſt de ſacram. c.17.§.5.ita vt ſi per impoſsibile nemo eſſet in mundo fidelis, & tamen Paganus vel hæreticus applicaret baptiſmum cũ generali intentione Chriſti, ea credulitas qua applicat verum obiectum fidei, eſt cauſa ſine qua non iuſtificatur. Bellar. cum *Proſper*.2.de vocat.gent. ca.8. [e] Auguſt.1.de pecca.mer. ca. 27. & epiſt. 23.quare patrinus pro puero ante baptiſmum rogatus, quid petat: reſpondet, fidem quæ præſtat vitam æternam: Trid.ſeſſ.6.cap.7.ad.fin. & Manual. in ritu baptiſmi.ſup.de ſacram.ca.17.§. 5. ex alijs Patribus. [f] Auguſt.1.pecca.merit.cap.33.Trid. ſeſſ.7.can.13.Bellar.ca.11.paruulis enim cum habitu fidei & gratia, infunduntur ſimul quatuor dona Spiritus ſancti, quæ pertinent ad intellectum, ſapientia, ſcientia, intellectus, & conſilium: atq; ita ratione luminis infuſi, & ratione baptiſ. quod eſt ſacramentum fidei, dicuntur credere. [g] Trid. ſeſſ.7.de bapt.can.14.Taper.ar.1.de bapt.fi.Soto. d.5.ar.9.ad.fi.Cathar.lib.4. contra Caieta.Caſtr. de hæret.punit.Soto.d.6.q.2.ar.1.fin.quare ſubijciũtur legibus & cenſuris eccleſię, quia ſunt de republ.illius.non ſic ſubijciuntur pagani.cap.gaudemus.de diuort.Calder.in conſ.2.de Iudæis & Saracenis.Dominic.cap.multi.2.q.1.Couar.regul.peccatum.2.p.§.10.Aluarus pelag.li.1. de planctu eccleſ.art.37.ſic enim ſi puer ſacris initietur, & adultus non reclamet, contrahit obligationem, vt in adulta ætate ſeruet cœlibatum, & recitet horas; & oblatus monaſterio à parẽtib⁹ tenebatur in illo permanere. Naua. cap.12.nume.73. [h] D. Thomas. quæſt. 68.7. Soto. diſt.5.artic. 7. communis. d. 4. & 6.cap. maiores.de bapt. quare Mar. vltim.prius dicit, docentes eos: & ſi velint recipere, baptizate. nullus enim credit niſi velit. & patet ex vſu eccleſ. quia prius rogat vis baptizari: Auguſt. cap.cum pro paruulo.de conſecrat.diſtinctio.4. [i] quia ficte recipit ſacramentum ſup. de ſacram. cap.24.Diuus Thomas, quæſtio. 69. 9. quod vero aiunt gloſſæ.cap.maiores de baptiſ.cap. ſolet. cap. baptiſ.de conſecr. diſtin. 4. ſatis eſſe intentionem, qua baptizatus exterius conſentit. intelliguntur pro fori exterioris præſumptione. & tamen Gregor.13. iuſsit eas deleri cum cenſura Magiſtri ſacri Palacij. [k] Soto.diſt.5.art.7.artic.10.col.20.Ledeſ.quæſt. 9.artic.7.fin.Scot.diſt.4.quæſt 2.Bon. Durand. q. 7.Maior.quæſt.2.Gabriel.quæſt.2.Argentin. Carthuſ.quæſt.3 Palac.Aureol.alij vero diſtinct.6.vbi Richard.art.2.quæſt.3.& Palud.ſummiſt. Anto.3. part.tit.14.cap.13.Ang.bapt.6.§.6. vbi add. cum ſupple.baptiſmus.4.§.3.Armil.§.67. Tabien.baptiſ.7.fin.Roſſel.Piſan. Viguer. cap.16.§.1. verſic. 9.cum Auguſt.cap.paruulo.2.de conſecr.diſtin.4. in quo reprobanda eſt ſententia Caietan. artic. 7. &. 12. dicentis ſatis eſſe in adulto intentionem neutralem. ait tamen quod non vult diſputare, an detur talis homo: quia capit. Maiores. & Diuus Thomas, diſtinctione ſexta, quæſtione prima, ſecundo, tertia, ſolum ait prodeſſe baptiſmum, quando obicem contrariæ voluntatis non inuenerit. ſed plane contra Diuum Thomam, art. 7.& diſtinction.27.quæſtio.prima, ſecundo, tertia, quia in adulto arbitrij compote verum eſt id Auguſt.qui fecit te ſine te, non ſaluabit te ſine te. & capit. maiores, intendit conferri gratiam, quando vult & eſt debite diſpoſitus abſque obice. [l] D.Th.1.2.q.89.6.non admittit caſum: & tamẽ eo admiſſo Caie.cui videtur cõſentire Soto.d.5.a. 12.fi.ſignificat valere huic bapt. & dare gratiam. quos tamen bene reijciunt Recent. cum communi Doctorũ. [m] D.Tho. add.q.2.a.2 [n] ſupr. de ſacram.cap. 22. ſimiliter ſurd⁹ & mutus expectandus eſt vt ſignis petat. [o] vt de quodã phrenetico refert Aug.4. confeſſ. c.4. [p] c.maiores.de bapt. communis Docto. d.4. Nau. c. 22. n.50. & tamen matrimoniũ quia contractus eſt, ſi fiat ex metu graui, irritatur ſtatuto eccleſ. vt probat. Nau.& Soto. d. 29.q. 1.a.3. [q] ſupr. de ſacram.cap. 10.D.Tho. q.68.a. 12. Soto.d.3.a. 12.Ledeſ.q. 8.a.11.Syl. bapt.4.§.2. &. 14. Victor. §. 26. Arm. §.69. Ang.bap.6. §.10. [r] Soto.Bellar.de bapt. c.9.ad.fi.cõc.Carthag.3.c.34. Arauſi.1.c.12.Aug. lib.1.de adult.coniug.c.26. [s] Sot.a.12.dicit eã regulã colligi ex D.Th.& Scoto.d.4.q.4. [t] Syl. bap.4.§.2.ideq; de extrema vnct.quãuis phreneticus reſiſtat, vt ait Palu.d.23.q.2.con.2. & tñ excludendi eſſent, qui poſſent ſcandalizari [u] Recẽt. [x] de dormientibus ſi petierant & periculũ eſt vt à tyranno occidãtur in ſomnis D.Th.& Soto.d.5. a.12.ad.3.Syl.§.3.Tabien.Arm.ſup. [y] D.Th. q.80.9.Soto.d.12.q.1.9.Ledeſ.q.21.9.Syl.eucha. 3.§.5.ver.9.Carthuſ.d.9.q.6.Gabr.q.2. Victor. §. 75.nec in hoc eſt ſcrupuloſius agendum, dũ infirmus videtur phreneticus.aut caducare, vt patet ex conc.Carth.4.c.76. [z] Soto.d.5.a.12.& citat D. Th.Scot.d.4.q.4.Gab.q.2.con.3.Victor.§.26.Peña & Cano dicit cõmunem.

CAP. XXIIII.

De diſpoſitione & intentione recipientis.

§.1. *Pro paruulis ſupplet Chriſtus diſpoſitionem.*

2 *Qua ratione dicuntur credere.*

3 *In adulto non ſatis eſſe intentionem neutralem, ſed requiri poſitiuam.*

4 *In amentibus, furioſis & dormiẽtibus qualis intentio ſufficiat.*

PRo pueris qui baptizantur rite à miniſtro Chriſtus ex eo ſupplere poteſt & vult intentionem & diſpoſitionem recipientis, quia eſt caput, & habet infinitum meritum, quod vult applicare pueris vſu rationis carentibus, dum ipſi per receptionem baptiſmi aſsimilantur. [a] infantes non habent vſum arbitrij quo credant, [b] dicuntur tamẽ credere. [c] primum in fide parentum, & matris eccleſiæ, [d] applicantium ſibi ſacramentum fidei. deinde quia ipſo opere recepti baptiſmi profitentur fidem, [e] & obedientiam eccleſiæ. Tertio quia lumine per ſacramentum infuſo habitualiter credunt, & ſunt in numero fidelium. [f] quare poſtquam adoleuerint non ſunt interrogandi an ratam habeant obligationem à ſe in baptiſmo contractam. [g] cum in maius illorum bonum potuerit ea obligatio imponi.

3 Vt valeat baptiſmus in adulto, nec ſit iterandus, requiritur poſitiua intentio [h] recipiendi ſacramentum quod Chriſtus inſtituit: aliàs non recipit verum ſacramentum, nec vllũ baptiſmi effectũ aut characterẽ: [i] ſed indiget nouo baptiſmo. nec ſatis eſt intẽtio neutralis[k] (quæ vix datur) qua inęquali dubio hęret an velit nec ne recipere baptiſmum, etiam admiſſo caſu quẽ videtur D. Tho. negare, vt adultus habeat ſolũ originale peccatũ: [l] quia licet pro illius remiſsione nõ requiratur pœnitentia formalis, [m] requiritur tamen in adulto dilectio Dei, aut vt cum intentione recipiat baptiſmũ, in quo fit ſpontanea profeſsio legis. Satis eſt intentio virtualis, [n] vt ſi petijt baptiſmum, & non reuocato animo dormiens, vel in phreneſim verſus baptizetur. [o] ſufficit etiã intẽtio, ſi modo vera ſit, quãuis extorta metu etiã iniuſtæ mortis incuſſo. [p]

4 De amentibus à natiuitate idẽ iudicium eſt ac de paruulis, vt eis proſit aliena voluntas [q] quod ſi inuitis parentib. ac tutoribus infidelibus baptizentur, nullum periculũ eſt in perpetuò amẽtibus ſi adultus in amentiam aut furiam ex tempore incidit, expectandus eſt an ad ſe redeat: [r] quod ſi nulla ſpes ſit reſipiſcentiæ, habenda eſt ratio vltimi actus, [s] quem rationis compos habuerat: vt ſi aliquãdo petijt, nec conſtet cum rationis vſu reuocaſſe, baptizetur licet in furia reſiſteret: [t] quia moraliter retinet virtualem intentionem. in dubio ſi adſit coniectura quod petijt, baptizandus eſt ſub conditione. [u] propter neceſsitatem baptiſmi. idẽ de dormientib. ſi periculũ immineat. [x] ijs qui rationis vſum habent ſed tenuem, & poſſunt de ſua ſalute intelligere, miniſtranda ſunt ſacram. baptiſmi. confeſsionis. & interdum cõmunionis[y] puta in paſcha, ſi ante amentiam petijt, ſed conſtat iacuiſſe in peccato mort. in concubinatu, non eſt baptizandus cum eo obice. [z]

CAP. XXV.

SVp. [a] cap.5.D.Tho. q.68.a.12. & id dixerat. 22.q.10.art.8.Doct.d.4.Durand.q.7.Palu. q.4. Sylue. bapt.4.§.6. Ang.bap.6. §.11. Arm. §.68. ſed dũ ſunt paruuli ſub tutore. Soto. d. 5.a.10.non putat eſſe tantam iniuriam baptizare orbatos parentibus: & tamẽ ſentit nõ licere Palud. Syl. Tabie. bap.7.§. 10 cum Piſan. Roſel. Panor. & Recent. Ledeſ. q.8.a.10. Bañes. 2. 2. q. 10. Aſten.li. 4.tit. 6.a.2. q.3. Ant. 3. p.tit. 14.ca. 22. [b] eſt communior ſentent. Caiet.3.p.&.2 2. Soto.Ledeſ. Bañes. Scot.d.4.q. 9. tanquam certum reliquit. & D. Tho. vt aduertit Caieta. vt certũ ſupponit. a. 10.in.2.ratione, & ad 1. Antoni. 2.p. tit. 12. 2.c.Armil.bap.§.58.oẽs Recẽt. ſicut & infans Chriſtiani inuiti manet baptizatus. vt enim puer cõtraxit pecca. ſine depẽdentia à pr̃is generãtis cõſenſu: ita regñatione Chr̃i mũdatur, abſq; conſenſu parẽtũ, qđ innuit Aug.epiſ.23.ad fi.contr.Dur.d.4.q.2 & Palu.q.4.de quo dubitat Syl.ſup. [c d e] Soto.a. 10.& Recent. de quo bene Dur. & cõmunis Doct. quia ſi maneret ſub educatione parẽtũ infidelium etiã adultus, nõ liceret baptizare ob piculũ pręuerſionis. Cathari.opuſ.de infantib.iudęorũ baptizãd. [f] Sot.a.10.fatetur Caie.2.2.q.10.a.12. ibi Bañes. & Recẽt.Dur.d.4.q.6.&.7.Simanc. de cath. inſt.c. 29.n.21.colligit ex conc.Toleta.17.cap. 8.Ledeſ. & com-

CAP. XXV.

Paruulos quando liceat inuitis parentibus baptizare.

§.1. *Infidelium infantem, ſi iure ſeparetur à parentibus, licet illis inuitis baptizare. ſed.§.7.8. ſecus ſi infideles ſint tantum vaſſalli regis Chriſtiani.*

2 *Licet & in articulo mortis; aut ſi de facto ſeparatus eſt, licet iniuſte*

3 *In dubio de rationis vſu, non baptizatur etiam petẽs, niſi conſentiente patre. pater præcepto compellit filios.*

4 *Licet, quando alter parentum eſt Chriſtianus.*

5.6. *Quid de adulto genito ex Chriſtianis?*

FIlij infideliũ quãdiu ratiõis vſu carent nõ ſunt inuitis parentibus, aut tutorib⁹ à iure vel à iudice deſignatis, baptizãdi: [a] ad quos cura pertinet de vita & ſtatu filiorum ante rationis vſum. Sed ſi de facto baptizẽtur, efficax eſt baptiſmus[b] (licet miniſter peccet) quia nihil de neceſſarijs ad eſſentiam ſacram. deeſt. ſi tamen à parentibus captiuis aut ſeruis ſint ſeparati, [c] aut iure ſeparãdi [d] ſtatim eſſent, licet baptizare: [e] nec peccat Dominus qui parentem vẽdit in longinquum ea intentione, vt filios illius quos habet ſeruos baptizet: [f] quia ob bonũ finẽ vtitur iure ſuo. nec peccat Princeps qui Mauris indicit iuſtum bellũ ea

intentione,vt paruulos illorum captos baptizet: g quos tamen poſſet ante baptiſmum reddere parentib. accepta redemptione. h

2 Si infantes ſunt in periculo mortis irreparabili, licebit baptizare: i quia in hac neceſsitate extrema,præſertim ſpirituali, homo habet ius præripiendi alienũ, inuito domino, vt ſuccurrat proximo. nec læditur patria poteſtas,k quia apud patrem manet: ceſſatq; periculũ vt adultus præuertatur à patre. l ſimiliter ſi infans longe diſtat à parentibus vt non poſsint ei prouidere (quamuis iniuſto bello captus fuerit, aut per iniuriam ſeparatus ſit à parente libero vel ſeruo) poteſt baptizari: m quia non cẽſetur moraliter habere patrẽ, ſed nos ſumus tutores illius, & ſuccedit mater eccleſia vt bapti zet & inſtituat, cum ceſſat periculũ vt à parentibus conueniri poſsint & præuerti.

3 Si Filius polleat rationis vſu(qđ non ex ætatis tempore vt quidã putant, ſed per experimenta conſtare debet n) & petat baptiſmũ inuitis parentibus:licebit baptizare, & baptizatũ ſubtrahere à periculo parentũ, o in fauorem innocẽtis & religionis Chriſtianæ. ſi dubium ſit probabile de rationis vſu, potior eſt conditio poſſidentis, nec baptizandus p eſt inuito parente. at patre conſentiẽte in tali dubio(licet puer hic ſine pleno rationis vſu vt appareret,reclamaret) baptizandus q eſt. circa adultos paganorũ filios, poſſet Pater fidei cultor inducere etiã pręcepto vt propoſitã rite fidẽ & baptiſmum ſuſcipiant:quia pater habet quoddã ius in filios, etiã vt dirigat circa finẽ ſupernaturalẽ. r & in ſtatu legis naturæ princeps aut reſp. quæ creabat ſua electione ſacerdotes, s dirigebat ciues in cultũ Dei & finẽ etiam ſupernaturalẽ:vt apud Dan.2. rex paganus iuſsit oẽs colere Deũ Danielis. At in lege Chriſti ſolus Pont. t habet poteſtatẽ circa propria religionis de fide explicita & bapt.quę ſunt de pręcepto poſitiuo Chri.non quidẽ vt paganos directe cõpellat vi coactiua ad fidẽ & baptiſ.per minas & terrores(vt quidã u falſo putãt:quia nec Pater filios paganos ita cõpellere poteſt) ſed vt faciat pacifice prędicare euangẽliũ, & ne princeps,vel parẽtes pagani poſſint impedire eos, qui ad conuiuiũ religionis inuitati volunt ſponte baptizari. x

4 Qui natus eſt ſaltẽ ex altero parẽte y baptizato, hic ante rationis vſum eſt baptizandus etiam inuito

& communis iuriſperit. de quo ſolus Capreo.d.5. q.1.ſine cauſa dubitat,neç vero id negat Caieta.q. 68.a.10.ſed tantum intendit, quod qui non habet ius in paruulũ,non poteſt eo fine vendere, vt baptizetur:quia finis bap.non concedit ius niſi infans ſit ſeruus illius.falſo autem Soto ad 1.Dur.exponit ſequiturq; Caiet. dicẽs, quod domino nõ licet eo ſolo fine ſeparare,vt baptizet. g Colligitur ex eiſdẽ autoribus. h Peña Victor.recent. Caiet. Soto.Mant. & à fortiori Dur. Palac. Catharin⁹, qui negant valere bapt. & Capr.qui dubitat. nec enim tenetur princeps Chriſtianus conſeruare in ſeruitute: atq; ita poteſt reddere parentibus, vt ſeruet ius gentiũ, accepta redemptione:nec ordo caritatis præferendi bonum ſpirituale,extra neceſsitatem extremã obligat cum tanto onere. D.Tho.2.2.q.26.5.q.33.ar. 3.Scot.Gabr.ſed licet relinquere prouidentię Dei. alias nec infideles redderẽt noſtros captiuos: ſic rẽ bona fide emptã cum ſcitur eſſe furtiua, licet reddere vẽdenti recuperato pretio. i Soto.a.10.in ſi.ad vlt.prudenter temperat.&in hoc eſt vera ſententia Scot.Gabr.Hiſpalen.& ſequacium idem Recent.Aſten.lib.4.tit.6.a.2.q.3.ſi.cũ Scot.Ang.bap. 6.§.11.12. k l Quæ ratio ſatis probat,præſertim quando lex prohibet propter vitanda incõueniẽtia, ceſſat in cõſcientia ceſſantibus incõuenientibus vt olim de clãdeſtino matr.ꝓbãt.Palu.Caie. Sot.Nau.c.16.n 36. m Victor.Mant. & Recent. Dur.quãuis ſine cauſa Sot.ad.1.Dur.addat ſi iniuſte captus eſt,conſulendum eſſe parentem, etiam ſi longe diſtet. n Sylu.bapt.4.§. 8 falſo putat ex ætate in anno.14.id accipiendum eſſe:quia D.Th. q.68.10.&.2.2.q.10.art.12.ad.1.ęquat cum ætate pro matrimonio.alij 12.anno. Soto.d.39.art. 3.in ſeptennio:quę ętas ſufficit pro ſponſalibus.de quibus intelligitur D.Tho.idem Tabien.bapt.7.§.10. ſed melius tandem ibi &.d.5.a.10. refert ſe ad experientiam.idem Catharin ſupr.Ledeſ. & Recent. & tandem Tabien.colligit ex ratione D. Thomæ. o communis Docto. quia in eligendo ſtatu ſalutis, homo libero arbitrij vſu prædi tus, eſt ſui iuris: & Matth. 19. debet odio habere parentes, ſuæ animæ inimicos. p Recent. contra Sotum vtroque loco dicentem ſemper declinandum eſſe in fauorem fidei:vt in eo dubio baptizetur, q bene Soto & Recent. licet quidam contradicant. r ſic Pater etiam paganus poteſt & præcepto diuino tenetur curare, vt ſui filij baptizẽtur, quia cenſentur pars patris, & lex ſupernaturalis ac diuina Chriſti obligat parentem pro ſe, & ſuis.ſic in ſtatu legis naturæ Pater tenebatur prouidere ſpiritualia ſuis filijs: qua poteſtate non eſt priuatus per legem Chriſti. s Infr.libr.de ordine. t Chriſtus ſibi & vicario ſuo reſeruauit ſolam poteſtatem ſpiritualem, præſertim circa myſteria propria religionis Chriſtianæ: Pater vero circa filios ſolum retinet,vt curet per miniſtros eccleſiæ filium ſuum edoceri & baptizari. ſaltem Papa poteſt ſibi id ius reſeruare: vt reſeruat impedimenta matrimonij, licet ſit contractus naturalis. u Scot. Gabriel. Hiſpalen. x Soto.diſtinctione. 5. Bañęs, ſecunda ſecundæ, quæſtione. 10.omnes recent. y Diuus Thomas quæſtione. 68. ar. 10. addit. q.59. 4.ad quartum. Soto.diſtinctio.5.artic. 10. diſtinctione. 39. artic. 2. Ledeſma, quæſtione. 8. Syłueſt. matrimoni.8. §. 10. verſic. 10. per cap. 2. de conuerſione infidel. conciliũ. Toletan. 4. capit. 62. Toletan. 3. cap.14.habetur.cap.Iudæi.28.quæſt.1.ibi glioſſa. Peña.

vtroq; parente z tum quia ſi mater ante illius natiuitatẽ erat Chriſtiana,partus (in conditione libertatis huius, vel ſeruitutis legitimæ) ſequitur ventrem, a & mater conſentire debet. tamen quia ſolet mater fidelis inuito patre cõſentire, & hinc habet eccleſia ius baptizandi paruulum: b mater enim in infantia filij non minus ius obligandi habet quam pater,præſertim in gratiã innocentis, c cui iura fauent.ſimiliter ſi ſolus Pater ſit Chriſtian⁹,vel ſi pater infidelis ſolus conſentit (quia pater eſt cauſa actiua & potentior)potiori iure baptizandus eſt infans innocens. d

5 Si compos iam rationis eſt,nec fuit baptizatus ex parentis Chriſtiani malitia,vel incuria,compellẽdus eſt graui etiam pœna e pater vt filium perſuaſione, præcepto aut etiã metu inducat ad baptiſmum. alioquin epiſcopus & princeps deberet dicto modo perſuadere,& iuuenem præcepto compellere (de quo laudatur Rex Siſebutus: f ſic enim eum qui ſpe data Virginem violauit compellit eccleſia cenſuris & pœnis ad matrimonium)nam ille iuuenis ante rationis vſum ratione parentum erat eccleſiæ ſubditus,vt poſset baptizari etiam inuitis parentibus: per hoc autem quod adoleuerit, nõ magis perdit eccleſia ſuum ius, quam dominus in ſeruum, & pater in filium adultum:quare ille ex origine pertinet ad eccleſiam.

6 At non videtur vſus eccleſiæ, nec expedire vt reluctantẽ iuuenẽ dure cõpellat g pœnis: quia licet ratione patris pertineat ad eãdem remp. ciuilem:in ſpiritualib. tamen adhuc eſt inter illos qui foris ſunt extra caulam eccleſiæ,ſine charactere ouium. qua ratione Patres nullũ ex adultis infidelibus permittunt metu cogi ad baptiſmum. At illum, quia diu habitus eſt Chriſtian⁹,& inter Chriſtianos nutritus recipiebat ſacram.compellit eccleſia ſub pœna etiam mortis vt baptizetur. h (ſecus ſi ꝓbet ſe vi coactũ i permiſiſſe vt baptizaretur)ſic qui reputabatur rite fuiſſe ordinatus ſacerdos, & officiũ exercuit: ſi reperto defectu occulto non ſit,compellitur reordinari: k & catechumenos ratione voti & ſolennis ſponſionis, olim potuit eccleſia præcepto cõpellere ad baptiſmum: & qui reputatur profeſſus licet fictus fuerit, compellitur ad onera religionis. l

7 Licet parentes infideles ſubdãtur Principi Chriſtiano vt tributarij tantũ & vaſſalli,nõ licet priuato homini, m illorũ paruulos inuito vtroque parẽte ſub quorũ poteſtate manet baptizare:vt cõſuetudo eccleſiæ ſatis probat.Alias ſic baptizatos liceret parẽtibus nihil contra religionem Chriſtianã moliẽtibus ſubtrahere:quod videtur cõtra iuſtitiam. Nec id licet Principi Chriſtiano: n quia hic nõ habet facultatẽ ex iure naturę vt illos cogat ad ſupernaturalẽ religionẽ: o nec Papa habet de his qui foris ſunt iudicare.1.Corinth.5.

8 Infideles Iudæi cum ſint Chriſtianæ religionis hoſtes, potuiſſent

Peña.& Recent.ſed non ob rationẽ Soti:nẽpe quia eccleſia habet ius compellendi fidelẽ vt baptizet filios:qđ male colligit ex.c.cũ multi. 15.q. 8.ſed ob rationẽ quæ habetur in lit.V. z Soto.d.5.a.9.ſi. a.10.ad ſi.& communis.ſic Gabr.& Hiſpalen. cum Scot.d.4. q. 9.Mant.Peña, & oẽs recen. Theol. in confeſſu Salmant. a vt colligitur ex D. Tho. add.q. 52.4.Sot.d. 35.a. 4. per d.ca. Iudæi. 28.q.1. Ledeſ.q.54.4. Cou.2.part. ſpõſa.c.3.§. 7.n.1.& Fulgo. conſil. 212. Syl.ſilius.§.4. colligitur ex c. vni.de natis ex libero vẽtre. & ff. de ſtatu hominũ. b Victor. Mant. Peña. & alij recẽt.per.d. ca.Iudæi.ex cõc Toleta. c d hãc rationẽ ꝓbãt Recent. potiuſquã illã Soti. vnde qñ fit diuortiũ etiã iure ciuili,filij ſequũtur partẽ innocẽtẽ, quę petit diuortiũ. e Soto. d.5.a. 9. ſi. ait puerũ hũc eſſe ſub pœna ignis cõpellendũ.ſentit Fr.Ãmb.cũ Abulẽſ. Exod.12.& in Matt.26.q.44.&.Matt.25.q.260.à fortiori colligitur.ex Dur.d.4.q.6. qđ tñ tẽperandũ eſt vt in.§.6.A.cum Sot.tenet Rojas de hæret. n.484.&.D.Vera. f Siſebutus rex habetur religioſus princeps.c.de Iudęis.45.d. Sepulued.libell. de modo ꝓmulgandi euang.ſed Soto.Ledeſ.Bañes laudãt iſti⁹ regis zelũ,ſed nõ fuiſſe ſecundũ ſciẽtiã vid.cit.§.1.A. g Peña & Pet.de Sotomaior moderãtur vt precib⁹ & præceptis cõpellat abſq; minis & metu:quia hic nõ eſt ſubditus eccleſ.per characterẽ,& in eo militãt rationes quibus Doct.ꝓbant nemінẽ adultũ ex infidelibus cogẽdum eſſe ad fidẽ & bapt. h de quo vera eſt ſenten.Soti.Dur.Abulẽſ.& Rojas.qđ fatentur Recẽt.& Peña. Hoſt.in.c debitũ.de bap.Ang.c ſi de renunt. i D.Th.2.2.q. 10.a.8.3.p.q.68.a.7.Loazes.trac.de cõuerſio. Paganorũ Valentię in princ. Doct.d.4 & alij. d. 6.c. Maiores.de bapt.cõtr.gloſ.ibid.vel ſ.baptizare quę deleẽ à Gregor.13.ſi tñ vera intentione cõſenſit quamuis ex metu cõpellitur, maneat in eccl. cũ receperit verũ ſacra. baptiſ.Loazes cum D. Th. Sot.d.5 a.10.col.10 Medi. C.de reſt. q. 27. Aſten.lib.6. tit.55.ar.9. §.16. ſpeculũ cõſcient. trac.1.c.24. §.5.&.6.Abbas.c.cũ eccleſia ſin. de ſimonia. q. 30. k Hoſtiẽ. & Abb. in.cap.1. de presby. non bapt.gloſ.c. vni. de vot. in.6. Prępoſit.c.ruſus. q clerici vel vouẽt. vt q voluit cõtrahere matrimo. in facie eccle. & tamẽ cõfuit intẽtio occulta, cõpellit eccleſia vt ratificet prę ſumptũ matrim.Cou.1. p.ſpõſal.c.2.n.4. l ſed Tri.ſeſ.25.de reg.c.19.admittit vt intra quinquẽniũ à die ꝓfeſsionis ꝓbet vim & metũ ſibi illatũ.quia ꝓfeſsio ex metu ſicut & matrimo.non obligat in cõſciẽtia vt ſignificat Tridẽn.c.17.Nau.c.ſtatuimus.n. 71.75.& addit qđ ſi non permittitur,põt fugere in regionẽ ignotã ſecluſo ſcandalo.n.75.77.Maiol.2.de irreg.c.1.n.6. &.12.Palac.4.d.38.q.1.p.823.vid.glo.c.ſtatuim⁹. c.vidua de regul.vbi in foro exteriori contra profeſsionem etiam tacitam non admittitur probatio. m Soto.a.10.Ledeſ.Dur.& oẽs recẽt.quod fatetur etiam Scot. diſt.4.q.9.Gabriel.quæſt.2. Hiſpalen. n o Soto.Ledeſ.Bañes.& recẽt.cõtra Scot.Gabrie. Hiſpalen.princeps tamen poteſt cõpellere infideles

ſibi ſubditos ad ſeruandũ ius naturæ & gentiũ, & leges ciuiles reip. & ꝓhibere efficaciter ne pater occidat filios adhibito remedio etiã violẽto: quia cõſeruatio proprię vitæ nõ pẽdet ex libertate mea. Sed vita ſpiritualis pendet ex libertate hominis. nec licet Principi liberare à morte animæ, niſi ſeruato ordine iuris, vt fiat cum patris cõſenſu, qui dum filium non vult baptizari non abutitur iure naturæ ſed ſupra naturali à quo forte per ignorantiã excuſatur. at ſi infans eſſet morti proximus, liceret inuito patre baptizare, quia efficaciter liberatur à morte ęterna. p hoc tãtum vult Durand. d. 4. q. 7. D. Tho. 2. 2. q. 10. a. 10. & 3. par. q. 68. 10. ad. 2. opuſcu. 21. ad Duciſam Brabant. & late Palud. q. 4. Caieta. a. 10. ad. 2. Ang. bap. 6. §. 11. q Soto. d. 5. a. 10. fi. Syl. bapt. 4. §. 6. Peña & Recent. D. Tho. a. 10. ad. 2. eſſe ſeruos ſeruitute ciuili. vt qui degunt Romæ, & Venetijs. r D. Thom. Soto. Durand. Paludan. s Durand. Soto. Recent. contra Scot. & Gabriel. ſic Matthatias. 1. Machab. 2. fecit & potuit ſeruos & vernaculos circuncidere iuxta Gen. 17. quod ſi forte filios Paganorum circuncidit, Soto ait exceſſiſſe. t ſup. §. 2. I. quia aliquando Chriſtianus & pręſertim paſtor ex officio Ioan. 10. tenetur ponere animam ſuam ne oues pereant. i. ne infantes decedant ſine baptiſmo. Nau. ca. 14. nu. 9. & 23. ca. 24. n. 9. Syl. Bellũ. 2. §. 4. Petrus Naua. li. 2. de reſt. c. 3. n. 132. Cordub. li. 1. qq. quęſt. 26. & citat alios.

à principio iure belli redigi in ſeruos. p ſed quia de facto propter honeſtas cauſas permittuntur libere Romæ & ſub ditione quorundam Chriſtianorum degere, ſunt inter tributarios ciues liberos cõputandi: q ac proinde non licet ab his parentibus filios ſubtrahere, vt vẽdant, vel baptizentur. r ſed Saracenorum filios (contra quos habemus ſemper indictum bellum, quod ſint hoſtes blaſphemi fidei, & occupatores regionum noſtrarum) licebit captiuare, & captos iuſte paruulos, inuitis parentibus baptizare: s deberetq; princeps ex caritate paruulos ſeruos facere, vt baptizentur: teneturq; dum periclitantur mori, t curare vt baptizentur, ſi commode & abſque ſcandalo poteſt: ne irreparabiliter pereãt. ſubeſt tamen cauſa, vt parẽtibus (accepta cõpenſatione pecunię vel aliorũ captiuorũ) reddat ſine baptiſmo, vt. §. 1. dictum eſt.

CAP. XXVI.

Qualis diſpoſitio exigatur in adultis ante baptiſmum.

§. 1. Si adultus careat fide. aut ſi haberet ſolum peccatum originale.

2 Cur quidam exigant contritionem.

3 Satis eſt quædam ſpecies attritionis etiam notæ.

4 Peccatum veniale non impedit effectum ſacramenti, an præmittatur ſatisfactio, vel confeſſio.

a FIdes ſi pro intentione ſumatur (vt interdum apud D. Augu. a eſt de neceſſitate ſacramenti. Sed qui fide infuſa non credit eſſe verũ aut fructuoſum ſacramentum, puta ab hæretico inſtructus, ſi intẽdat recipere quicquid illud ſit quod dicitur Chriſtus inſtituiſſe, recipit verũ b baptiſmum, b & characterem: ſed non fidẽ aut gratiã, niſi actu fidei ſit c diſpoſitus c ex ſupernaturali auxilio: initium enim fidei non eſt ex d nobis. d 2. ſi adultus ſolum haberet originale peccatum aut venialia ſatis eſt ex dilectione Dei ſuſcipere baptiſmum: e quia de originali non requiritur formalis pœ- f nitentia. f 3. qui ſimul habet peccatum. m. (vt ferè habent adulti in- g fideles) non tenetur cõfiteri: g quidam tamen de conſilio confitebantur in generali, h vt inſtruentur de obligatione & modo reſtitutionis, & de emendatione vitæ, vt ſtatim dicetur. ſic Matt. 3. ante baptiſmum Ioannis fiebat quædam peccatorũ cõfeſſio in generali. i tenetur tamẽ habere pœnitentiã formalẽ in

CAP. XXVI.

a SVp. a cap. 24. §. 3. de ſacramen. cap. 22. & aduertit Sebaſt. quæſt. 68. ar. 7. & 8. ſic ſumi. ab b Aug. b D. Thom. quæſt. 68. 8. Soto. d. 5. a. 8. Ledeſ. q. 9. a. 7. Aug. 5. de bapt. contr. Don. ca. 24. ha- c betur. ca. quomodo. de conſ. d. 4. c quia fidẽ nõ recipit, & multo minus gratiam, niſi ſit diſpoſitus actu fidei D. Thom. d. a. 8. & 12. q. 113. 4. ex Hebr. 11. ſine fide impoſſibile eſt placere Deo. Matt. vlt. docete baptizãtes. Marc. vlt. qui crediderit & baptizatus fuerit. Ambro. 2. ſacram. Dionyſ. c. 2. eccleſ. hier. c. baptizandos. de conſ. diſt. 4. ex concil. Laodicenſ. & ideo præmittitur catechiſmus. d Aug. 1. retracta. ca. 23. & 2. de bono perſeuer. cap. 20. de prædeſt. Sanct. ca. 3. Trid. ſeſſ. 6. ca. 5. can. 3. quare iam non eſt locus oppoſitæ ſentẽtię. dicit Vega opuſ. de iuſtific. q. 9. & Soto. d. 1. q. 2. 3. dicit id eſſe aſſertu neceſſarium d. 5. q. 1. ar. 2. & in fine totius quarti retractat quod prius tenuerat. 2. de natu. & gratia. ca. 8. & 11. Taper. a. 7. addit Vega per ſacramentũ cũ obice receptũ infundi fidẽ ſine caritate: ſed falſo negat ſimiliter infundi credẽti extra ſacramentũ qđ bene affirmat Sot. Pala. d. 4. q. 3. e quod tantum vult Aug. de vera & falſa pœnitẽtia. c. 18. cũ tamen alibi requirat pœnitentiã ante baptiſmũ. f Act. 2. pœnitentiã agite & baptizetur. f quę eſt ratio Aug. ſup. D. Tho. add. q. 2. a. 2. Amb. in Rom. g 11. ſine pœnitẽtia ſunt dona Dei. g Act. 19. Amb. 3. ſacram. c. vlt. D. Th. q. 68. 6. Ledeſ. q. 9. Sot. d. 39. a. 2. d. 5. a. 6. d. 12. q. 1. 3. ad. 2. Caniſi. li. 1. de corrup- h tel. pro Bapt. h D. Th. 68. a. 6. ad. 3. Tripart. lib. 9 c. 29. Naz. ora. 40. in. S. bap. Tertu. de bap. c. 20. vbi falſo Pamel. n. 136. colligit fuiſſe confeſſionẽ ſacra- i mẽtalẽ. & falſo Caie. inf. i in Mat. 3. Chryſ. ho. 3. imperf. Baſil. 1. opere de bapt. p. 2. a princip. & in Pſal. 29. Nazian. orat. 39. in ſanct. lumina. Beauxam. to. 1. harm. fo. 134. D. Tho d. a. 6. c. & ad. 1. & q. 38. 3. ad. 2. & in. Rom. 11. lect. 4. Abulenſ. Matt. 3. Vvaldenſ. tom. 2. de ſacram. cap. 136. Palac. diſt. 4. quæſt. 3. quare falſo Caietan. in Matth. 3. negat ante

k generali, k vt tollatur obex propria voluntate inductus. nec ſatis l eſt velle ſponte ſubijci baptiſmo l in remedium peccati ſibi noti, quia hæc non eſt pœnitẽtia quam ſcriptura requirit. Nec huic ſine pœnitẽtia remittetur originale, quod eſt cõiunctum cũ peccato. m. vt quidã fal- m ſo dixit. m At propter peccatũ ve- n niale, nõ eſt negandus baptiſmus. n

2 Quidam ante baptiſmum requirunt diſpoſitionem veræ contri- o tionis. o Alij actũ ex virtute pœ- p nitẽtię. p quia in termino iuſtificationis per baptiſmum dolor reuera eſt propter Deum habitualiter ſumme dilectum, tanquam ob finem q vltimum operantis. q quomodo r Diuus Auguſt. r ait ſine caritate nihil prodeſſe, vt Apoſtolus de baptiſmo ſanguinis. 1. Corinth. 13. dicit, ſi tradidero corpus, & cæt. caritatem autẽ non habeã, nihil mihi prodeſt. Alij ante baptiſmum vt ante alia ſacramenta, exigunt obiectiuam contritionẽ ex dilectione Dei, quã pœnitens reputet contritionem: s & s hanc adiutam virtute ſacramẽti fieri perfectã & efficacem contritionem.

3 At re vera ante baptiſmũ & abſolutionem ſatis eſt attritio quædã t etiam nota t & non ita ante alia ſacramentũ mutari obiectũ in termino iuſtificationis.

ante baptiſmũ fuiſſe confeſſionẽ vocalem, ſed quia cenſebantur fateri ſe peccatores eo ipſo quod bap- k tizabãtur. k Act. 2. pœnitẽtiã agite & baptizetur. Trid. ſeſſ. 6. ca. 6. Turonen. ca. 18. Laodicenſ. cap. 45. Carthag. 4. cap. 85. D. Thom. quæſt. 68. 4. quęſt. 69. 9. Auguſt. 1. de baptiſ. contra Don. ca. 10. 11. 12. contra dicentes non requiri aliã diſpoſitionem præter fidem, ſcripſit Auguſt. optimũ lib. de fide & oper. vbi. cap. 16. explicat id. 1. Corint. 3. fundamentum aliud.

l l quod tamen Caietan. quæſt. 86. 2. ad. 1. fi. quęſt. 79. 3. ad. 2. putat ſufficere. & Ledeſ. q. 10. a. 9. dicit probabile. Palud. diſtin. 4. quæſt. 1. ſatis eſt non ponere obicem. & fauet Scotus. diſt. 14. quæſt. 4. artic. 3. D. Thom. quæſt. 69. 9. ad. 3. Ambroſ. 3. ſacramenti. cap. vlti. quare Actor. 8. 9. 10. refertur baptiſmus eunuchi, Sauli & Centurionis abſque mentione formalis pœnitentiæ: quaſi velle recipere remedium baptiſmi ſit pœnitentia virtualis. videtur Sot. diſt. 6. quęſt. 1. artic. 7. diſt. 5. quæſt. 1. 4. At falſo his tribuitur hæc ſententia: nam Caietan. ſolum negat requiri formale propoſitum emẽdę. nec requiri tam explicatam ſingulorum peccatorum pœnitentiam: vt requiritur ante confeſſionem & euchariſtiam. D. Thomas. quæſt. 68. 4. & communis cum Magiſt. diſt. 4. requirit pœnitẽtiam, quam definit Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. Scot. poſtea ad. 1. & diſt. 4. quæſt. 5. requirit pœnitentiam ante baptiſmum, vt ex illo bene deducunt Cordu. libr. 1. quæſt. 2. puncto. 1. Vega lib. 9. Trident. cap. 15. lib. 13. cap. 34. 35. & Soto, qui diſt. 6. con. 6. & d. 15. quæſt. 1. 2. ad. 1. non audet probare, ſatis eſſe ſubijci baptiſmo, vt tribuitur Caietan. idem Ledeſ. ſup. Paluda. diſt. 4. quæſt. 1. Durand. & Gabriel. quæſt. 2. Nauar. cap. 1. num. 38. cap. 25. num. 72. cap. fin. de pœnitentia. diſt. 7. num. 10. Couar. cap. alma mater. 2. p. § 6.
m num. 5. m communis & certa ſententia contra Gabriel. in. 2. diſt. 32. quæſt. 1. con. 2. quod Recent. putant temerarium, contra Torrentem: aut erroneum, vt ſine infuſione gratiæ tollatur origin. ex Trident. ſeſſio. 5. ſeſſio. 6. cap. 4. & 7. cano. 11.
n n quia propter veniale non impeditur opus operatum & infuſio gratiæ habitualis, vt ait Diuus Thomas. quæſt. 69. 9. ad. 3. & diſt. 4. quæſt. 2. 1. 1. ad 3. Caietan. & Recent. quæſt. 68. 4. Soto. diſt. 5. arti. 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 1. Cano rel. pœnitentiæ. par. 3. Bon. diſt. 4. quæſt. 1. ad penulti. contra Paludan. diſt. 4. quæſt. 5. artic. 2. inclinat per veniale in actu, impediri effectum baptiſmi.
o o Nauar. cap. 1. num. 39. & 42. cap. 11. num. 7. Alexand. 4. p. q. 18. m. 2. art. 1. Gabr. diſt. 4. q. 2. d. 14. q. 2. Adrian. 4. de pœnitentia. q. 1. quodlib. 5. artic. 3. Margar. confeſſ. fo. 33. ſignificat Victor. § 23. & 41. Mag. d. 4. vbi D. Tho. q. 2. 1. 1. ad. 1. Maior. diſt.
p 14. q. 2. p D. Th. q. 68. 6. ad. 3. q. 69. 1. arg. 2. cum ſolutione. q. 86. 2. ad. 1. iuncto. ar. 3. Grego. 3. p. Paſtoral. ca. 31. ſignificat baptiſmo præmittendam perfectam pœnitẽtiam: nam virtus pœnitentiæ nõ eſt niſi in homine iuſto. q ſic Palud. putat attrito dum recipit ſacramentũ mutari obiectũ in termino iuſtificationis.
r r Aug. 7. de baptiſmo cõtr. Dona. c. 53. ſic Mag. d. 4. ex Aug. de pœnit. medicina. c. 2. requirit contritionẽ. habetur. c. omnis. de cõſ. d. 4. Fulgen. de fide ad Pet. c. 30. Hiero. in Pſal. 80. Chryſ. ho. 21. ad popul. quia generaliter nemo põt inchoare nouã vitã, niſi veteris pœniteat, vt ait Aug. d. c. omnis. Clemen. li. 3. recognit. prope fi. li. 7. & 10. fi. ait quod Petr. Apoſtolus ante baptiſmũ. indicebat ieiunia, & alia opera quibus ſe exercerent ad dignã pœnitẽtiam. ſed Patres nõ diſtingunt de qualitate cõtritionis aut attritionis: ſed loquuntur in generali de pœnitẽtia.
s s Sot. d. 6. q. 1. a. 7. d. 12. q. 1. 4. d. 18. q. 2. 2. ad. 3. & a. 3. & d. 6. falſo ſe citat cũ habeatur. d. 15. q. 1. a. 2. ſed clarius. d. 18. q. 3. 2. ad. 2. d. 20. q. 2. 1. requirit vt homo ſe reputet contritũ. idem Petr. Soto. de bapt. lect. 4. & de pœnitentia. lec. 7. Medi. C. de cõfeſſ. q. de cõf. ficta iteran. videtur Cord. li. 1. q. 2. opin. 4. & §. 4. fo. 25. & 37. ad. 6. vid. Dur. d. 17. q. 13. n. 5. ſignificat Vega opuſc. de iuſtificat. q. 13. con. 3. & lib. 13. in Trid. c. 14. 34. ſed addit li. 6. c. 35. ſaltẽ oportet vt contritio comitetur gratiam, vt ait Paluda. Turrec. c. ſi quotieſcunq;. de conſ. d. 2. a. 2. ad. 3. Ledeſ. 2. p. q. 20. a. 1. & plane videtur Victor. § 158. de clauibus. §. 10. relect. 1. de poteſtate eccle. q. 2. n. 9. quem refert Nauar. c. 1. n. 11. & 37. t Amb. in
t Rom. 11. ſine pœnitentia ſunt dona Dei. Bellar. 2. de pœnit. c. 9. ad. 1. quod plano ſenſu aſſerit pro ſacram. pœnit. cõc. Tri. ſeſ. 14. c. 4. & huic ęquat bap. c. 2. & ſeſſ. 6. c. 6. D. Th. q. 79. 3. ad. 2. q. 80. 4. ad. 2. q. 90. 1. d. 17. q. 3. a. 4. & in Ioã. 1. lec. 4. d. 6. q. 1. 3. 1. ad. 3. Caie. 3. p. q. 86. 2. Scot. & multi. d. 4. & plane Soto. d 6. q. 1. a. 7. con. 6. d. 18. q. 3. a. 3. li. 2. de nat. & gra. c. 13. ſed melius Cano rel. de. pœnit. p. 3. Taper. a. 3. & idem plane Nau. c. 11. n. 6. c. 22. nu. 3. & Hiſpa. n. 2. & 7. & in vlt. edit. c. 1. n. 38. & 40. add. Hiſpa. ca. 1. num. 29. & de pœnitentia. d. 5. in principio. nu. 34. fatetur minus requiri ante baptiſmum quã ante abſolutionẽ. Cord. li. 1. q. 2. p. 27. Pala. d. 17. q. 1. d. 4. q. 3. fi. & Bon. exponũt Mag. vt generali

nomine contritionis intelligat hanc attritionem. Le deſ. q. 10. a. 9. Victor. rel. de poteſt. eccle. q. 2. Cano. pro ſe citat Aug. Ambr. Mag. Scot. D. Tho. Bon. & dicit eſſe omnium Theolog d. 4. Palu. q. 1. Scot. q. 5. Duran. q. 2. Adrian. de baptiſ. q. 1. a. 3. Syl. bap. 4. §. 15. ex recent. frat. Medi. lib. 1. inſtr. ca. 12. §. 2. Gallo, Peña. & fra. Ambro. aiũt eſſe fere omnium Theolog. & idem dicũt de attritione nota pro ſacramento pœnitentiæ.

u requiritur vt pœnitentia ſit reputata contritio. Soto diſt. 7. art. 7. ad. 2. cũ. D. Tho. de cõfirmatione, quæſt. 72. 7. ad. 2. &. de extrema vnctione. add. q. 30. a. 1. c. ad. 2. de qua Nauar. ca. 22. n. 15.

x vt dicũt Bon. Palac. & ſic explicat Triden. ſeſſ. 14. c. 4. ſic explicantur Patres cit. R. & Magiſt. diſt. 4. ibi D. Thomas. q. 2. 1. 1. ad. 1. & in Rom. 11. lec. 4.

cramenta, quæ dicũtur viuorum. u) & hanc alij intelligũt generali nomine contritionis, vel pœnitentiæ. x oportet tamen vt attritio procedat ex ſupernaturali auxilio y & ex motiuo fidei, z propter metũ gehennæ aut turpitudinem peccati, a cũ propoſitio emendæ & nunquã peccandi mort. nec indigne recipit qui mortuus cum ea attritione diſpoſitus accedit ad hæc duo mortuorũ ſacramenta: quæ per ſe inſtituuntur vt mortuis faciliori via dent vitam primæ gratiæ. hic enim non ponit obicem gratiæ: quippe qui in puncto quo finitur ſacramentum, reputatur contritus, & eſt vere iuſtus.

4 Baptiſmus ſanguinis attrito ſimiliter confert primam gratiam, b ex priuilegio Chriſti. & in neutro baptiſmo aquæ vel ſanguinis impeditur effectus gratiæ ſi accedat cum propoſito peccati venialis, quanuis id peccatum non remittatur. vt. §. 2. dictum eſt. Ante baptiſmũ iniũgendum eſt adultis, vt ſiquid debeãt proximis pro iniuria & damno dato ſatisfaciant, ſicut præcepto naturali tenẽtur. Olim tempore Apoſtolorum iniungebantur quidam dies ieiuniorum vt aſſueſcerent bonis operibus, & cum reuerentia accederent ad ſacramentum. c non autem vt ſint ſatisfactiones pro pœnis: cum omnis pœna deleatur per baptiſmum. Aliquando admittitur cõfeſsio peccatorum quorundam ſine certo numero, vt inſtruantur catechumeni: ſed nullo modo ſunt ſacramentaliter abſoluendi. d

y ex auxilio. Triden. ſeſſ. 6. cap. 6. Arauſic. 2. can. 8. &. 25. idem Trid. cap. 3. 4. 9. & ſeſſ. 14. cap. 4. attritionem hanc eſſe donum Dei. Taper. ar. 7. fra. Med. 1. 2. q. 109. ar. 6. ad fin. contra Sotum putantem ſatis eſſe attritionem quandam naturalem cum baptiſmo, lib. 2. de natura & grat. ca. 3. &. 15. d. 6. q. 1. ar. 7. d. 14. q. 2. a. 5. ſed in ſimili retractat. in fine totius quarti. cum Soto ſentit Cano. rel. de pœnitentia. par. 3. p. 24. Victor. rel. de inſtanti vſus rationis. & fauet Auguſt. de Catechizandis rudib. ca. 5. dicit ſine auxilio rariſsime, aut fere nunquam venire ad baptiſmum.

z ita vt principium & obiectum ſit ſupernaturale. Tridentin. ſeſsio. 6. cap. 14. quia fidei actus in adulto eſt neceſſarius. Diuus Thomas. 1. 2. quæſt. 113. 4. q. 114. 5. ad. 1. & Auguſt. cit. §. 1. lit. C. D. at falſo Soto. Victoria. Cano putant ſatis eſſe motiuum Dei vt eſt finis naturalis ex auxilio, quando bona fide accedit ad ſacramentum. nam hic excuſatur à noua culpa, ſed non recipiet gratiam: quia Deus inſtituit eam ſupernaturalem diſpoſitionem eſſe medium neceſſarium iuſtificationi, ſine quo non tollitur totus obex peccati.

a hæc duo motiua cõmuniter præcedere abſolutioné dicit Trid. ſeſſio. 14. cap. 4. & ſunt ſupernaturalia, quia turpitudo peccati eſt priuatio nitoris & gratiæ: metus gehennæ ob offenſã Dei eſt de priuatione beatitudinis ſupernaturalis. ſed minus requirit Trident. cap. 2. pro baptiſmo.

b D. Thomas. quæſt. 66. art. 11. &. 12. dicetur infr. ca. 34.

c ſup. §. 1. G. D. Thomas. quæſt. 68. 5. Soto. diſtinct. 5. art. 5. Ledeſ. quæſt. 9. art. 5.

d D. Thomas, & Soto. Ledeſ. ar. 6.

CAP. XXVII.

Fictio & indiſpoſitio quæ impedit effectum bapt. quomodo tollatur, vt baptiſmus reuiuiſcat.

§. 1. *Fictio triplex.*
2 *Quæ eſt peccatum, tollitur per ſacramentum pœnitentiæ.*
3 *Inculpata fictio tollitur quadam attritione.*
4 *Quando contritio pertinet ad duo ſacramenta.*
5 *Quomodo bapt. & pœnitentia ſibi mutuo remouent prohibens: & datur maior gratia.*

EX indiſpoſitione quæ dicitur fictio a impeditur fructus baptiſmi ſeu gratia, ſi cum vera intentione recepit. b hæc fictio reperitur in triplici gradu. i. vt ſit formaliter vnum peccatum. 2. vt ſint plura. 3. vt excuſetur à nouo peccato. prima eſt fictio formaliter qua indigne accedit manens in peccati ſtatu complacentiaque virtuali, aut ſine vllo dolore peccati: & tunc eſt formaliter vnum ſacrilegij peccatũ c (quãuis ille in multis peccatis iaceat) quia per omnia ſit vnum baptiſmi impedimentũ. ſatiſque eſt cõfiteri illud vnũ quod indigne baptiſmũ ſuſceperit. 2. ſi manet in propoſito cõmittendi noua peccata, aut nõ reſtituẽdi aliena, tenetur hæc omnia in particulari confiteri: d quia ſunt multa peccata. 3. quãdo bona fide accedit, ſed ſine neceſſaria diſpoſitione: hæc materialiter dicitur fictio.

2 Fictio quæ eſt peccatum, cum ſit natura poſterior baptiſmo e (eſt enim cauſa quæ impedit efficaciam baptiſmi, & receptio baptiſmi eſt præuia occaſio vt ſit ſacrilega fictio) debet ſubijci ſacramento pœnitentiæ, vt per illud in re remittatur, vel per contritionem cum voto pœnitentiæ: f nec enim tollitur per eundem baptiſmum.

3 Inculpata fictio (vt ſi bona fide accedat cum attritione & cognitione tantum naturali) tollitur ſuperueniente digna attritione ſupernaturali, ſine ordine ad futurum ſacramentum, quando nullum. M. fecerat poſt baptiſmum: & ablato per attritionem g obice, baptiſmi effectus reuiuiſcit, vt omnia peccata ante baptiſmum facta remittat, quoad culpam & totam pœnam: h quippe quæ non ſunt ſubiecta clauibus eccleſiæ, & præſertim originale: quod vt ſola generatione contrahitur, ita ſola baptiſmi regenerantis virtute tollitur: certum eſt enim baptiſmum remoto obice ſortiri effectum regenerationis. i nec vero reuiuiſcit vt eſt opus noſtrum ſed vt opus Chriſti. k quæ ratio idem probat de ſacramẽtis quibuſdam. l

4 Si fictio fuit M. auferenda eſt per contritionem: & tunc ea contritio (quæ nunquã reperitur ſine gratia) pertinere videtur ad duo ſacramenta baptiſmi & pœnitentiæ, quæ includit in voto: ſupplet enim præuiam diſpoſitionem baptiſmi, & remittit etiam quo ad totam pœnam peccata ante baptiſmum facta: m & ſimul eſt pars ſacramenti pœnitentiæ circa peccata poſt baptiſmum commiſſa. ac ſubinde ea contritio eſt efficacior, n quia diſponit in virtute duorum ſacramentorum: idẽ eſt ſi obex baptiſmi tollatur per ſacramentum pęnitentię, ideſt, per abſolutionem hominis attriti.

5 Si effectum vnius tantum ſacramenti conſideres, videtur fieri dimidiata venia: at fit integra. o non quod ſacramentum pœnitentiæ per accidẽs p remittat ſimiliter peccata facta ante baptiſmum: ſed quia tunc Deus ſacramento pœnitentiæ ſimul & baptiſmi, quæ ſibi inuicem tollunt obicem, vtitur tanquam duplici inſtrumento ad conferendum duplicatum effectum remiſsionis, & gratis datur auctior gratia: q quam vnumquodque illorum conferret. ſi vero duo aut plures miniſtri vnũ baptizent non datur maior gratia, r quia omnes per accidens concurrentes s non plus habent, quam ſi adeſſet vnus miniſter: ſunt enim cauſæ quę partialiter agũt, vt dictũ eſt.

a Diuus Thomas, quæſt. 69. 9. cum Auguſt. 1. de bapt. contra Dona. cap. 10. 11. 12. Soto. diſt. 6. quæſt. 1. art. 9. duplex eſt fictio prima formaliter, eſt ſacrilegium quod committit dum indigne ſuſcipit ſacramentum: vt ſumit Auguſt. & dicitur peccatum fictionis. 2. materialiter, eſt peccatum quod habet ante ſuſceptionem, quo impeditur digna ſacramenti receptio cum fructu. & ita ſumit. D. Thomas. artic 9. ad. 3.

b D. Tho. art. 9. art. 8. ad 4. Auguſt. c. 10. Hieron. in id Pſa. 80. ꝓbaui te apud aquas contradictionis. Soto, diſt. 6. quæſt. 1. art. 7. ca. oſtendit. ca. quomodo Deus. de conſec. diſt. 4. cap. ſicut ficti. 1. quæſt. 1.

c Caiet. a. 10. ad. 2. & Recent. at materialiter poſſunt eſſe multa peccata. D. Thom. artic. 9. ad. 3.

d Soto. a. 8 fin. Scot. d. 4. q. 5. Caiet. a. 9. ad. 2. & in lectura Cano. F. Amb.

e D. Thom. a. 9. ad. 2. Soto Ledeſm.

f Communis Scot. d. 4. q. 5. Dur. quæſt. 4. inclinat Palud. quęſt. 5. num. 24. Soto. diſt, 6. quæſt. 1. art. 6. &. 8. Ledeſm. quæſt. 10. art. 9. & alij inf. ſed Palud. putat probabile ſufficere etiã tunc attritionem, vt cum ea receptus baptiſmus remittat per accidens peccata poſt baptiſmum facta. At hoc eſt falſum, niſi in caſu de quo ſtatim. g Palud. quæſt. 5. ad fin. Victor. §. 23. Ledeſ. ſentit Soto. ar. 8. ad. 3. Syl. bapt. 4. §. 17. F. Amb. dicit, videtur omniũ ſententia. Peña ait non videtur improbabilis opinio. ſed falſo Cano cum Caiet. a. 10. fin. putat etiam tunc requiri contritionem, quæ agat virtute baptiſmi.

h D. Thom a. 10. ad. 3. Soto. a. 8. ad. 2. Cano. Fr. Ambroſ. Recent. & communis.

i Aug. 1. de bap. contra Don. cap. 11. 12. & ſeq. lib. 3. c. 13. lib. 6. c. 5. c. tunc valere. de conſe. d. 4. D. Thom. q. 69. 10. Soto. d. 6. q. 1. 8. Ledeſ. q. 10. Duran d. 4. q. 4. Syl. bap. 4. §. 17. & oppoſitum quod tenet gloſ. videtur temerarium. communis. d. 6. Palac. d. 4. q. 4. Greg. c. ab antiqua. de conſ. d. 4. videtur Cypria. lib. de cardina. operibus Chriſti & ſer. de paſsione Chriſti fin. ſer. de ablutione pedum.

k D. Tho. ar. 10. ad. 1.

l De omnibus ſacramentis id putant quidam, vt character aut contritio qua remouetur obex, cauſet actiue gratiam in virtute præteriti ſacramenti. ſup. de ſacram. c. 25. fi. ſed Cano de ſolo baptiſmo & pœnitentia. Soto. a. 8. ad. 1. de ſolo baptiſmo, & d. 18. q. 3. 3. ad. 4. at D. Th. d. 4. q. 3. 2. 3: ad. 3. de imprimentibus characterem. idem Palud. q. 5. fin. Syl. ſup: & hinc D. Thõ. negat effectum euchariſt. receptæ cum obice reuiuiſcere: qđ monet Sot. d. 11. q. 2. 1. fin: at generaliter de omni ſacramento affirmat reuiuiſcere D. Thom. diſt. 17. quæſt. 3. 4. 1. add. q. 3. art. 1. Caiet. opuſ. de conf. quæſt. 5: & F. Ambroſ: dicit eſſe ſentẽtiã ſapientum huius temporis: quæ tamen moderanda eſt vt dictum eſt de ſacramen. c. 25:

m Sup. lit. H.

n Sentit Soto, tenet Peña videtur communis.

o p vt falſo putat gloſ. contra textum in cap. tunc valere. de cõſ. d. 4: à qua non multũ differt Soto. diſt. 6. art. 8. ad. 1. vide Caiet. art. 10. fin. remiſſionem fieri integrè per contritionem.

q Sup. N. ſecus de duplici ſpecie euchariſtiæ: quæ quia ſunt vnum ſacramentum, & continent vnum numero Chriſtum, non conferunt plus gratiæ, quã altera ſpecies.

r Diuus Thom. quæſt. 67. 6.

s Caietan. cum D. Thom. ar. 10. ad. 2. & communis Theolog. ſup. de ſacramen. cap. 27. quanuis Soto. artic. 8. ad ſecundum & tertium falſo dicit probabile, vt plus gratiæ detur per plures ſimul baptizantes.

CAP. XXVIII.

De [a b] ſacramen.ſup.cap.26.D.Tho. q. 64. 7.Ledeſ.q.5.Sot.d.1.q.5. [c] D.Tho.q.67. 3.cit.inf.L.& P.etiã de laico hæretico.Soto. & DD. d.4.Ledeſ.q.8.Victor.§.30.Ant.3.p.tit. 14.c. 13. Naua. c.22. nu.6. Alan. de ſacra. c. 50. Bellar. de bap. c. 7. Bart.Ledeſ. diff. 10.Sonnius. c. 22. Cucchus li. 5.inſt. ma. tit. 2. Petr. Greg.lib. 2. ſyntag.c. 4. id quod licere laico in neceſsitate Ioan.Pap.c. ad limina. 30.q.1.Aug. ad Fortunat.c.in neceſsitate. de conſ. d.4. c. conſtat, ex Iſid.2.off.c. 24.ad fi. tũc in articulo mort. tenetur laicus baptizare. Nau.n.6. §. 2.arg.c. paſce.86.d.

CAP. XXVIII.

Qui ſit ſufficiens miniſter baptiſmi.

§.1. *Satis eſt ad validitatem huius ſacramenti, vt illud miniſtrent viri quicunque etiam paganus, aut fœmina.*

2 *Aut hæreticus. & quid ſenſerit B.Cypria.*

3 *Quis miniſter præferendus.*

Miniſter baptiſmi eſt homo: [a] non vero Angelus, niſi ex diſpenſatione Dei. [b] conceſsit Chriſtus propter ſummam baptiſmi neceſsitatem, vt vrgente periculo mortis licite baptizet etiam adultos ſine ſolennitate non tantum clericus ſed vir laicus [c] & Paganus infidelis. [d] ſi modo poſsit ablutionem per ſe ipſum applicare, & libero actu ſciat proferre formam cum humana intentione. falſo autem de pagano quidam olim dubitarunt: [e] & vtuntur infirma ratione (quia nemo dat quod non habet: & ille dat qui recepit. [f]) & tamen qui ita loquũtur, ſunt pie interpretandi. [g] quomodocunque vero miniſtret laicus abſq; neceſsitate peccat M. & qui ei cooperantur, niſi ignorantia excuſet: [h] ſed vere baptizat non ex iuriſdictione ſed ex poteſtate miniſteriali: [i] vt ſacerdos etiam degradatus verè conficit ſacramentum. [k] ſimiliter valet baptiſmus à fœmina datus. [l] etiam extra neceſsitatem: ſed ſtrictius prohibetur extra neceſsitatem dare, quam vir. [m]

2 Baptizatos ab hæreticis formam eccleſiæ [n] ſeruantibus, non licet rebaptizare: [o] cuius oppoſitum in Africa primus docuit Agrippinus [p] B.Cypriani prædeceſſor epiſcopus. Quidam D.Cypria. excuſant quòd cum ſuo concil. prouinciali oppoſitum non definierit, niſi de his qui eccleſiæ formam, vel rectam intentionem in baptiſmo non ſeruarunt: [q] de quibus & canones Apoſtolorum & ſextæ ſynodi loquuntur. [r] At reuera. D.Cypria. ſenſit per modum opinionis probabilis generaliter rebaptizãdos [s] nec tñ dãnabat aſſerẽtes oppoſitũ. Sed multũ diſtat ab hæret. Dona. [t] paulo poſt ſecutis: qui irrita dicũt ſacramenta collata rite à miniſtro etiã catholico, ſi peccator publicꝰ ſit. [u] D.Aug. in epi.48.ad Vincẽ.ſuſpicat̃ B. Cyp. retractaſſe ſentẽtiã: [x] nã alij epiſcopi qui in cõc.prouin.cũ ꝓbabilitate cõſenſerãt B.Cypr.retractarũt. [y] dũ vero ea quæſtio in cõcil.plenarij definitionẽ reſeruabat̃, [z] permanſit B. Cypr.in cõcordia cũ B.Steph.Pap.[a] & fortè eo tẽpore excuſatus eſt à peccato M. [b] ſecutus id quod tũc cõcilio.80.epiſcoporũ videbatur probabilius. Poſt Stepha.vero definiũt Põt.[c] & concil.Nicen. [d] rite baptizatos ab hæretico non eſſe rebaptizandos.

3 Admittitur in eccleſia, qui etiã adultus ab hæretico rite baptizatus eſt in neceſsitate: [e] ſed ordinatus ab ẽpo here.cũ ſit ſuſpẽſus, nõ admittit̃ abſq; diſpẽſatione. Debitus ordo inter miniſtros ſeruandus eſt: nõ enim debet fœmina, ſi præſens ſit vir: [f] nec

[d] D. Tho.a.5.Sot.Ledeſ.& communis Theolog. d.4.Nicol.1.c.à quodam Iudæo.de conſ.d.4.c.Romanus, ex Iſid.Greg.& Serg.PP.c.ſi quis per ignorantiã.1.q.1.quod corrigitur in decreto Gregor. 13.cõc.Flor. [e] Tri.ſeſ.7.de bap.can.4.nihil definit. de bap.dato à Paganis.videntur dubitaſſe Tert. de bap.c.17.Hiero.contra Luciſ.ante med.Conc. Elibertin.c.36. [f] Nam ſacerdos, vel diaconus non poteſt alteri dare ordinem, quem recepit: & parochus miniſtrat ſacramenta etiam vnctionis quãuis non receperit Bellar.de bap. c.7. [g] Nempe quod paganus neſciet modũ & formã baptizandi, quã nõ didicit: cum non receperit bap. Greg.2.epiſt. ad Boniſ.c.quos à Paganis de cõſ.d.4. ideo iubet quoſdã rebaptizari in nomine Trinitatis: non quia miniſter erat paganus, ſed quia non ſeruarat debitã formam.cõc.Eliber.ſolum ait à baptizato valere bap. de pagano aũt reliquit ſub dubio, ſicut & Aug. 2. contra epiſt.Parmen.c.13.& lib.7.de bap. c.53.vbi tamẽ addit ſe ſentire quod valet datum à pagano. [h] D.Tho.q.67.3.& alij quos ſequitur Sot.d. 4. a. 3.Aug.2.cont.Parmen.c.13.Clem.lib.3.conſt.Apoſtol. c. 10. DD.d.5.quia eccleſia prohibet. [i] Aug. ſup.c.13.ad med.D.Tho.a.3.ad.1.Sot. & commu. Doct.ſic Apoſt. laicis committebant baptizare ait Amb. in Ephe.4.vt Ananias. Act.9.qui videt̃ fuiſſe laicus, baptizauit Saulũ.&.c.10. Petrus iuſsit famiIiã Cornelij baptizari à fratribus, qui ſecum venerant.& dũ.c.2.baptizauit tria millia. Athana. puer baptizauit quoſdã.& Ioan.4.Apoſt. antequã eſſent ſacerdotes baptizabant.Tert.de bap.Hiero. dialo. cont.Luciſ.citant conc.Nicen.can.7.at can. 19. iubet rebaptizari baptizatos à Paulianiſtis: quia nõ ſeruabãt formã eccleſiæ.Tri.ſeſ. 7. de bapt. can.4. Flor. Aug.2. cõt. epiſ. Parme. c.13. Gelaſ. epiſt.1.Iſid. 2.offi.c. 24. [k] D.Tho.q. 82.a.7.&.8. add.q.38. [l] Vrban. 2. epiſt.ad Vital.c. ſuper his. qq. 30. q.3. & colligitur excõc. Florẽ. & cõſuetudine eccleſię, qua obſtetrices baptizant in neceſsitate. cõmu.Doct. Sot. Ledeſ. conci. Carthag.4. can. 100.c.mulier.c.decens.d.4.Bellarm.de bapt.c.7.ſic Exod.4.Sephora circuncidit infantem.at non licet extra neceſsitatẽ aut præſente viro inf.lit.M.&.§. 4.lit.C. [m] Conc.Carthag.4.c.100.Clem.lib.3. conſti.c.9.quare inter hæreſes Marcio. numeratur quod iuberet fœminas ſine neceſsitate miniſtrare bap.Tert.de bap.c.17.Epipha.hær.79. [n] De qua forma.d.eſt.c.8.ſic conc.Nicc.can.19.Laodic. c. 8. vbi exponit Inno.1.epiſt.25.c.15.Arela.1. can.8. Greg.lib.9.epiſt.61. [o] Trid.ſeſ.7.de bapt.can. 4. Nicen.can.7.Laodic.can.8.&.6.ſynod.can. 45. & 7.ſynod.can.7.Carthag.1.can.1.Vien.Clem. vni. de ſumm.Trin.Floren.ſeſ vlt.facit Trid.can. 9. & 11.& de ſacram.can.9.non eſſe iteranda.Conſtantien.ſeſ.8.Bellar.de bap.c.26.cum Aug.2.de bap.c. 3.4.5.6.7.9.& ſæpe.Optat.cont.Parmen.Hieron. ſup.Nazian.orat.40.de bap.D.Tho.4.cont. gen. c. 77.Vval.to.2.de ſacra.à princip.affert multos Patres.cit.inf.S. [p] refert Euſeb.7.hiſto.c.2. Aug.2.de bap.c.7.Vincẽ.Lirinen.de profana vocũ nouit.dicitur Agrippinũ fuiſſe.1 qui cenſuit rebaptizandos. [q] Baſi.epiſt.1.ad Amphiloc.ait quod Cyp.& Patres non negarunt in hæreticis poteſtatẽ circa ſacramẽta: ſed in illis qui nõ erant rite ordinati: vt cõtigit tempore longi ſchiſmatis.& licet Baſi.nihil expreſſit de bap.tamen generaliter loquitur. Petr. Greg. li.2.ſyntag.c.4.n.18. [r] Apoſt.can.46.&.6.ſyno.

con.95.vid.c.quoniã.16.d.add.Greg. 13. de quib. can.ſextæ ſyn.Cano non bene ſentit lib. 5. de loc. ad fi.Soto lib.7.iuſt.q.6.a.1. [s] Fatetur de Cypriano, Hiero.Dialog.contra Lucifer. Auguſt.ſæpe vt ſtatim dicetur.D.Thom.q.64.9.ad.2.q.66.9.ad 3.fin.Sot.d. 1.q.5.art.5. Bellar.1. de ſacram.c.26 & lib. 1. de concil.c.10. Sebaſtia. q. 64.art.4. §. 22.q.66.ar. 9.§.2. & plane colligitur ex Cypria. lib. 1. epiſt. 70. & 73. cum tribus concil. African. ſed ex ignorantia ſcripturarum male intellectarum, indefinite dixit baptizatos ab hæreticis eſſe rebaptizandos.quem errorem plurimis.lib. confutat Auguſt. de eccle. dogma.c. 52. tract. 11. Ioan.& toto lib.vnic.de bapti.contra Petil.lib. 2. de bapti.contra Don.c.7.probat valere ex conſuetudine & traditione vniuerſalis eccleſiæ.c.3. 4. & 9. priora concilia Africana prouincialia debent cedere concilio totius orbis catholico. lib. 5. cap. 23.lib.6. cap. 39. Deum reuelaſſe hanc veritatem in hoc vniuerſali concilio, quod concil. ſæpe citat lib.1.cap.17.lib. 6.cap.1. 7.13. lib.2. contra Parmen.cap. 13. vbi ſimul citat concil.prouinc. Carthag.ſub Grato epiſcopo, poſt obitum Cypri. cui ille conſenſiſſet ſi viueret. nec ſane intelligit aliud vniuerſale quã cõc.Nicen.can.4.&.19.vt bene ait Bellarm.& Sebaſtia.& D. Thom.illud citat. q. 66. 9.ad.3.cum Greg. lib.9.epiſt.61.Leo. epiſt.37. & 79.cap.7.Dam.lib.4.cap.10.Bed.Ioan.2.Euſeb. 7. hiſto.cap.2.&.9.Pius V.in catechiſm.Caſtro. bapt. hær.5.Hoſi.inſtit.cap.38.& add.ad Bernard. Diaz pract.cap.18.Alan.de ſacram.cap.56.Taper.art.2. Soto diſt.4.Ledeſm.quæſt.8.communis Doct. diſt. 4.Anto.3.p.tit.14.cap.13.Victor.§.30. Sonnius c.22.Cucchus lib.5.inſtit.Maior.titul.2.Bart.Ledeſm.tit.de bapt.diff.10. Petrus Greg.lib. 2. ſyntag.cap.4.fi.Rojas de hæret.1.p.nu.51.

[t] Quia vt ait Auguſt.lib.vnic.de bap.contra Petil. cap. 13. Donatiſtæ rebaptizant etiam catholicos: & lib.2.de bapt.cap.7.&.9.Donatiſtæ perſtant in errore poſt definitionem concil.general. & lib. 4 cap.2.lib.3.contra epiſt.Parmen.cap. 2. Cypria. probabiliter tantum improbabat ſacramenta data ab his qui ſint extra eccleſiam: ſed Donatiſtæ etiã data à catholico peccatore publico; vt ait Auguſt. 2.contra epiſt.Parmen. cap. 10.

[u] Auguſt.2.contra epiſt.Parmen.cap.10. Bellarmin.de bapt.cap.26. alij hæret. repellebant etiam occultos peccatores, vt ait Auguſt.2.contra Creſcon.cap.28.& Bernard.ſerm.66 cant.Anton. 4. p. tit.11.cap.7.§.5.vide.§.2. quod attigit D. Thom. 4.contra.c.77.Vvicleph, reiecit præſcitos, quanuis boni ſint: contra quem concil.Conſtantien.ſeſsio. 8.Vvalden.to.2.cap.14.

[x] Auguſt epiſt.48.ad Vincent. & lib.2.de bapti. contra Dona. cap. 7. lib.3. modeſte illum excuſat, quod non errauit obſtinate, & addit ſi quid culpæ in eo fuit, falce martyrij reſecatum eſt. & retractaſſe affirmat Beda lib.8.qq.quæſt.5. quia Diony. apud Euſeb.7.hiſto. cap.4.& Niceph. lib. 6. c.7. & Vincent. Lyrinen. referunt epiſcopos illorum cõciliorum retractaſſe: à qua retractatione nõ excipiunt Cypria. [y] Vt fere ſunt prædicti & Auguſt.lib.3.contra Creſcon.cap. 1.& ſeq.Hieronym.contra Luciſer.ſic retractauit: idem Diony.apud Euſeb.cap.8.

[z] Auguſt.d.epiſt.48.& ſæpe quod tandem ait definitum in concil.general. nempe Nicen. [a] Quia Stephan.longe prius quam concil. Nicen. & Cyprian.epiſto.73.ad Iubaianum.nu.6.fatetur ſe concordare cum Stephano Pap. Hieronym. ſup. Auguſt.1.de bapt.cap.7.Pacian. epiſto. 2. ad ſympro. Lirinen.Bellarm.vtroque loco.

[b] ſic excuſat Auguſt.1.de baptiſmo.c. 18. & ſalua caritate id probabiliter tenuiſſe.&.cap.19.quia nondum res conſtabat: nam licet Stephan. Papa ſub comminata excommunicatione vetuit rebaptizari baptizatos ab hæreticis, ſed id nondum definierat vt certum: vt patet ex Cypr.epiſt.73.ad Iubaian.Diony.apud Euſeb.7. hiſto.cap. 4. Auguſt. lib.vni.de bap.cap.14.lib.1. de bapt. cap. 18. Bellar.li.1.de conci.cap.10.lib.4.de Roma.Pont.cap. 7.quod vero Cypria. in epiſt. quadam ad Pompeium; vocat Stephanum ſuperbum, imperitum, & prauæ mentis. Auguſt. epiſto. 48. negat illam eſſe Cypria. vel ante mortem pœnituiſſe, & mutaſſe ſententiam.Bellarm. de Rom. Pont.

[c] Sic Stephanus Pap.& Martyr apud Euſeb. lib. 7.c.2.Siric.epiſt.1.Innoc.1.epiſt.22.Leo epiſt.77. alias.79.Anaſthaſ.2.epiſt.ad Anaſthaſ.Imperat.

[d] Quod Concil. Nicen. intelligit Auguſt. dum ſæpe vocat concil.general.

[e] Diuus Thom.quæſt.82.art.5.ad.3.art.7.ad. 2. facit quæſt.64.6.ad.3.diſt. 17.quæſt. 3. 3.1.ad. 2. diſt.19.quæſt.1.2.2.ad.3.add.quæſt.19.5. ad. 3. & art.6.Caietan.quæſt.82.7.& verb.abſolutio.cap.2. vid.Nauar.cap.26.num.26.Sot.diſt.13.quæſt.1.7. ad.2.ſolum baptiſmum excipiunt. at per Trident. ſeſ.14.c.7.excipienda eſt ſimiliter abſolutio in articulo mortis, ſed de ordinato ab hæretico.c.vẽtũ. 1.q.1 Nauar.c.27.num.241. [f] Sup.liter.L.D. Thom.q.67.1.concil.Carthag.4.can.100.cap. mulier.de conſ.d.4 quod citat Magiſt.diſt.6. nec mulier debet publice in eccleſia baptizare. quod tantum dicunt Tertul.lib.de bapt.lib.de velandis virgin.Epipha.hær.42.&. 79.Bellar.cap. 7. ad fin.at præferre fœminã viro, non videtur, pluſquam ve-

niale:aut ſi laicus præferatur diacono præſenti. Soto.d.4.a.2.Recent.quia diaconus nõ habet ius ex vi conſecrationis,cum non poſsit ſolenniter baptizare ex officio.nec peccator laicus peccat miniſtrans coram alio iuſto:quia non ex officio, nec ſacerdos peccator in neceſsitate baptizãs coram laico iuſto:licet Scotus dubitat. At de licentia ſacerdotis ſe excuſantis, licebit laico iuſto baptizare: quia ſub eſt honeſta cauſa. g [g] Victor. §. 30. cont. Naua. c.22. nu. 7. verſ.6.fin. h [h] quia diaconus non baptizat ſolenniter ex officio quod eſt facere ſacramẽtum, Naua.c.22. num. 7. inf. c.29.§.1. & tamen diaconus miniſtrat eucha. quia per hoc non cõficit ſacramentum. [i] quia plus vrget præceptum,quam ordo præferendi ſacerdotẽ. k cit. lit.C. [l] Nau.c.22. nu.40.cont.Sotum.

vir laicus etiam in neceſsitate baptizare,præſente clerico etiã excõmunicato, g [g] nec clericus,vel diaconus poteſt præſente presbytero non impedito,quanuis ſponte conſentiat [h] ex vrbanitate:ſi tamen ſacerdos iniquus nolit,vel morbo aut alia ratione impeditus non poſsit, debet laicus periclitantem baptizare. [i] Non debet miniſtrare infidelis,ſi præſens ſit fidelis non impeditus, qui velit baptizare. [k] Patri licet filium baptizare in neceſsitate, ſi deſit alius: nec ob hanc impletionem præcepti priuatur iure exigendi debitum ab vxore, [l] cum qua propter hoc contraxit cognationem ſpiritualem: quia hæc priuationis pœna in iure quæſito, non incurritur abſque culpa.

CAP. XXIX.

De obligationibus miniſtrantis baptiſmum.

§.1. Baptizans quando peccat, ſi non ſit ſacerdos: aut ſi diaconus ſolenniter.

2 Sacerdos alienas oues baptizans, vel ſine ritibus.

3 Ignorans, aut indignis adultis miniſtrans.

4 Peccator aut excommunicatus. & ſi omittat baptizare.

5 A quo liceat petere bapt.

PRæceptum eſt vt ſacerdos tanquã ſibi proprium ex officio baptizet ſolenniter. [a] peccat vero grauiter non ſacerdos,qui extra neceſsitatem etiam abſque ſolennitate baptizat: [b] vel ſi adultus ſponte ſua à non ſacerdote baptizetur.2.multo grauius, ſi extra neceſsitatem,à viro hæretico,aut excommunicato denũciato, [c] quanuis eſſet ſacerdos & proprius paſtor.3.ſi clericus non ſacerdos etiam diaconus baptizet ſolenniter, etiam in neceſsitate, fit irregularis: [d] vt qui clericus miniſtrat in ordine,quem non habet.conceditur tamen in ordinatione diaconi vt poſsit baptizare: [e] quia citra mortis periculum poteſt, [f] abſente ſacerdote , id agere abſque ſolennitate: ſed quidam Patres negant diacono conuenire [g] quia nũquam ei licet baptizare ſolenniter. 4.Laicus vero baptizans nullo iure exprimitur fieri irregularis, [h] licet ſolenniter baptizet:quia tex. ſunt ſub

CAP. XXIX.

a IGnat.epiſt.ad Heronem.Epipha. ſer. 79. Iſidor. lib.2.offic. cap.24.Chryſoſt.ho.3.in id. 1. Cor. 1.non miſit me baptizare.D.Thom.q.67.2.Soto.d. 4.a.2.Ledeſ.q.8.Doct.d.4.cap.conſtat.de conſe. d. 4.Naua.c.22.nu.7.quod autem Tertul.lib.de bap. Hiero.dial.contra Lucif.aiunt,presbyteros nõ poſſe baptizare ſine epiſcopi,facultate id in more erat olim dum epiſc.habebat paucas oues:quia Apoſtolis dictum eſt Matth.& Marc.vlti. vt baptizarent. At iam diu iure communi parochus habet iuriſdictionem ordinariam baptizandi,Bellarm.c.7.ſic poteſtas offerendi ſacrificium & abſoluendi data eſt Apoſtolis,vt ſacerdotes ſunt:ac ſubinde data eſt eorum ſucceſſoribus in ſacerdotio vt ait Trid.ſeſ.23. c.1.& ſignificat ſeſsio.14.c.1.

b [b] ſed non eſt peccatum M.niſi ſacerdos baptizare volens prohibeat non ſacerdotem,Soto.d.4.a.3.Cano & Recent. ſignificat Nauar.c.22.nu.7. [c] Per conc.Conſtantien.de euitand.denuntiatis.& Paſtor ſic denuntiatus priuatur vſu iuriſdictionis. ſecus in articulo mortis de quo Trid.ſeſ.14.c.7. d [d] etiam diaconus Card.Clem.lib.3.conſt.Apoſt.c.11. Soto. d. 4. q.1.a.3.col. 4.d.18.q.4. art.1.col.8. Palu.d.5.q. 2.ar.1.con. 2.Ang.bap. 5.Syl.bap. 3.§.1. Tabien.bap 3. in princ.Naua.c.22.nu. 7.c.27.nu. 242. per.c. 1. de cler. non ordin. miniſt. vbi Abbas,quod ſolus Pap. diſpenſabat ad ſuſcipiendos vlteriores ordine cum ſic miniſtrante. epiſcopus vero diſpenſat ad vſum ſuſceptorum. idem Naua. cap. 27. Maiol.de irreg. lib.3. c. 13. e [e] vt patet dum epiſc.ordinans ex Pontificali explicat officium diaconi.& Gelaſ.epiſt.1.c.9.Tertul.de bap. Hierony. contra Iouin.Bellarm.de bap.c.7. f [f] vt colligitur ex prædictis.atque ita Acto.8.Philippus baptizauit eunuchum, & multos alios.cum tamen non eſſet Apoſtolus ſed diaconus vt ait Soto.d.7.a.11. col.2.cum Anaclet.Innoc.1.Chryſoſt.Hieronym. Raban.Beda.adde Hilar.in pſalm.67.Iſidor. Peluſiot.epiſto.ad Agigantium.Turrian.in Clem.lib.6. conſt. Apoſt.cap.7.Bellarm.lib.de ord.c.6.

g [g] Ignat.& Epiphan.ſup.cit.Bellarm. de bap. c.7.

h [h] Director.lib.3.tit.8. Angel.irreg.1.§. 38. cum D.Thom.d.24.Roſel.irreg.1.princ. Armil. §. 65. vbi id ſignificat Syl. §.14 Armil.abſolutio. §. 9. Bernar.Diaz.pract.c.12.n.4.& reg.357. Lapus. al leg.29.Ledeſm.1.p.q. 8.ar.2.Soto.d.4.ar.2. Palu. d.5.q.2.d.22.q.3.a.2.Villadie.de irreg.cũ Calder. Maior.d.5.q.vnic.arg.contra ſecundam conc.ſentit Tabien.bap.6.princ.Angel.bap.5.§. 2. colligitur ex Cou.Clemen.ſi furioſus.p.1.§.1.n.1.& multi Recent.Theolog.& iuriſperit.quanuis laicus ſolenniter baptizans aut celebrans ſit ſuſpectus de hereſi, Ekius enchyrid. tit.de ſacrif.miſſæ. Caſtro

verb.

tit.de clerico non ordinato miniſtrante. i [i] 5.qui vero ſine ſolennitate baptizat etiam ſine neceſsitate clericus,& prohibẽte parocho, non fit irregul. k [k] quia hic non eſt actus ordinis ſacri. quanuis quidam falſo putent fieri irregul. l [l]

2 Parocho non licet extra neceſſitatem puerum alienæ parochiæ ſolenniter baptizare,niſi ex proprij paſtoris licẽtia: alias peccat M. m [m] ſed non fit irregularis, aut excommunicatus. n [n] at regularis exemptus excommunicatur, ſi alia ſacramenta præter baptiſmum,miniſtret alijs ſęcularibus, inuito parocho. o [o] 2. In ſacramentorum miniſtratione iuriſdictio eſt de præcepto eccleſiæ:in ſacramento vero pœnitentiæ eſt iure diuino de neceſsitate ſacramenti. p [p] 3.Non licet parocho ſine exorciſmo q & alijs ſolennitatibus baptizare, [q] citra neceſsitatem: nec cum ſolennitate extra eccleſiam, præter Principum filios. r [r]

3 Miniſtraturus baptiſmum tenetur ſcire, & applicare neceſſaria, vt materiam & formam cum morali s coniunctione & recta intentione: [s] & adhibere ritus eccleſiæ, dum ſolenniter datur.prohibetur poſt bap- t tiſmum vngere veteri chriſmate: [t] non tamen prohibetur vngere infirmos u veteri oleo. [u] non debet miniſtrare homini capaci,quem ſciat indigne ſuſcipere:vt quia non eſt bene inſtructus, vel iacet in peccato ſine pœnitentia, vel rediturus eſt ad ſuos infideles,cum periculo præuerſionis:vel ſi metu coactum adultũ, aut ſi paruulum baptizet inuitis parentibus infidelibus ſub quorum cura manet. x [x] ſi vero cõferat ei quem, nouit fuiſſe rite baptizatum , fit irregul. y [y]

4 Qui miniſtrat baptiſmum ſolenniter cum conſcientia peccati, M.vel miniſtrat eis, quos nouit indignè ſuſcipere,peccat M, vel ſi excommunicatus,irregularis, aut à ſacramentis ſuſpenſus ſeu interdictus z miniſtrat. [z] Si tamen parochus aut laicus vrgente periculo baptizat abſque ſolennitate,non peccat: quanuis eſſet in peccato a [a] & excommunicatione: [b] quia quanuis actus baptiſmi ſit ſacratus , nullo iure iubetur illum præſtare in gratia, niſi qui ex aliqua conſecratione deputatus eſt ad actum ſacrum . ſimiliter excommunicatus & præciſus poteſt licite in articulo mortis abſoluere, dum modo per contritionẽ c reputet ſe eſſe in gratia. [c]

5 Vrgente periculo licet baptiſmũ petere à quocunq;:quãuis peccator,excommunicatus, paganus , aut hæreticus ſit: [d] ſi modo credatur d miniſtraturus cum intentione vera & fideli faciendi,quod facit eccleſia r

verb.ſacerdotiũ.ſimili ratione quidam aiunt;quod ſi mere laicus abſoluat etiam ſerio à peccatis , non fit irreg.Victor.§.143.cum Palud.d.17.q.3.art. 1. Syl.confeſſor.1.princip.Antoni.3.p.tit.17.c.1. Armi.abſolutio.§.9.Lede.2.p.q.7.art.3.dub.vlt.& in lectura Cano, propendet Matius & quidam Recent. contra Sotum d.18.q. 4.a.1. & Naua.c.27.n.242. i [i] Quia textus intelliguntur iuxta titulum ſub quo ponuntur, ſed quia Anto.aug. in emẽdat.iuris ait olim ſic habuiſſe titulũ de non ordinato miniſtrante:ideo quidam ſatis probabiliter aiunt, laicum ſi ſolenniter baptizet aut miniſtret in ordine ſacro fieri irregul. quia.c.1. de clerico non ordi.dicitur generaliter, ſi quis baptizauit aut aliquod diuinum officiũ exercuit nõ ordinatus,propter temeritatem nunquam ordinetur.ita affirmant ibi Hoſt.Pan.Calder. Soto.d.25. q.1.ar.3.col.8.Syl.irreg.§.12.&.17. quanuis alibi dicat oppoſitum.Antoni.3.p.tit.28.c.1. Maiol.lib. 4.de irreg.c.13.nu.4.fin.ſed probabilior eſt oppoſita ſentẽtia:quia textus loquitur ſi ſolẽniter exerceat officium,& ſit clericus.

k [k] Palud.d.5.q.2.Syl. irreg.§.12.&.27.Naua.c.22.num.7.c.27.nu.242. cum D.Tho.Ledeſ.1.p.q.8.ar.4.Con. cle.p.1.§.1. verſ. 3. cum Henr. Inno. Ploue. Anto. & commu. quia dictum.c.1.de clerico non ordin.tanquã odiũ debet reſtringi ad caſum expreſſum idem Cano retractans add.q.8.a.1.nec Palud.& Syl.baptiſ.3. in prin.Ang.inf.exprimunt fieri irreg.de baptizante non ſolenniter.

l [l] Soto.d.4.a.3.d.25.q.1.3. tribuens id Palu.& Syl.Bart.Ledeſ.diff.1c.Cucchus. lib.5.tit.2.nu.57.Maiol.de irreg.lib.4.c.13.nu. 3. Armil.irreg.§.66.Rich.d.5.a.4.q. 1.Gab.d.6. a.2. con.2.id ſignificat & Ang.bap.5.§.1.Tabie.bap.6.

m princ.Led.q.8.a.2. Turrec.c.conſtat.de conſe.d.4. [m] Naua.c.22.n.7.fin.c.interdicimus.16.q. 1. Pa

n lud.d.5.Sot.d.4.& cõmunis. [n] Palu.Soto, Syl. bapt.3.& irreg.§.12.Naua.quia vſurpat actum iuriſdictionis tantum,& non ordinis.

o [o] c.placuit in. 2. 16. q. 1. Nauarr. cap. 22. nu. 7. fin. cap. 27. nu. 101. nec dictum. c. interdicimus. aut Clem. 1. de priuil. facit mentionem baptiſmi propter eius neceſsitatem ſed aliorum ſacramentorum.

[p] Triden. ſeſsio. 14. cap. 7. Soto & communis.diſt. 18.

q [q] Clemens vnic.de baptiſm.Tridẽtin.ſeſsio.7. de ſacram. can.14. Nauar.cap.22. num. 7. D. Tho. quæſt. 66.arti. 10. Soto.diſt.3. articul. 10. vt non licet celebrare, niſi cum ſacris veſtibus & vaſis.

[r] d.Clem. vnic. & Nauar.cap.22. numero. 7.

s [s] Sup. & Nauarr. cap. 22.numer.7.§.7.

t [t] Nauar.d.num.7.§.8.& cap. 25.numer.75. quia cap. ſi quis de alio. de conſec. diſt.4.iubetur deponi.

u [u] Ita Theolog. & vtriuſque iuris periti Salmantic. poſt longam conſultationem.

xy [x] Nauar.ſup.capit.25. [y] Infra.cap. 31. Nauar. cap. 22. numero. 7. cap. 27. numero. 246.

z [z] Nauarr.cap.25.numero.72.cap.27.num.244.

a [a] Diuus Thomas quæſtione. 66. 6. ad tertium. Nauar.cap.25.numero.72.

b [b] Soto.diſt.4.art.3.contra Naua.c.22.nu.7.§.6. fin.

c [c] Triden ſeſ.14.c. 7. Nauar.cap.26.num. 26.

d [d] Diuus Thom.quæſt.82.a.5.ad.3.ar.7.ad 2.vbi Caiet.Petrus Soto. de bapt.lect.6. Couarr.c. alm.1.p.§.6 num.8.Soto diſt.1.quæſt.5.artic.6.ad 3.cum Adri.art.3.de bapt. citante Chryſoſto. ſed Cano negat reperiri in Chryſoſto. Auguſt. 7. de bapt.contra Don.c.53.

e Soto

e [e] Soto diſtinct.4.articulo.3.Nauar.cap. 22. nu. 6.fin.cum Palud. diſtinct.5. quæſt.2. Anton. 3. p. f titul.14.cap.13. [f] Soto diſtinct.1.quæſtione.5. gh artic.8.& d.eſt de ſacrament. cap. 9. [g h] ſup. c. 20.§.4.Nauar. cap. 22. num. 6.§.2.cap. 25. num. 131. & cap. quicunque de conſec. diſtinct.4. i [i] per. dict. cap. quicunque. tenet Cucchus lib. 5. Maio. inſtit. tit. 2. numero. 85. Borgaſius de irreg. 1. p. quæſt. 7. num. 76.

natio paſſiua aeris fit à multis ſimul luminoſis. alij tamen dicunt abſolutionem ſacerdotis, vel conſecrationem euchar. eſſe actionẽ vitalẽ immanentẽ, vt ex imperio angeli ſequitur motus cęli: atque ita Sot. d. 4. a. 4. d. 6. a. 2. Gab. d. 6. q. 1. arti. 3. dub. 4. ad. fi.

Chriſti, aut quod ſolent Chriſtiani facere. At ſi de forma aut intentione huius qui ſic miniſtrauit, dubiũ remaneret, eſſet hic ſub conditione rebaptizandus. 2. Propter frequens periculum quod in partu ſolet accidere, tenetur fœmina quæ ex officio eſt obſtetrix, ſcire formam & requiſita baptiſmi: [e] meliuſque eſſet vt formam vernacula lingua benè proferat, quàm Latine illa, quæ vix nouit bene proferre. [f] 3. Parochus tenetur diligenter curare, ne quis ex ſubditis (qui ex altero ſaltem Parentum Chriſtianorum natus eſt [g]) decedat abſq; neceſſario baptiſmo. [h] 4. Si quis ſacerdoti commendet vt aliquos baptizet, & per illius negligentiam decedat quis abſque baptiſmo, quidam ex iure colligunt fieri irregularem: [i] quæ ſententia dura eſt.

CAP. XXX.

a [a] Sup. de ſacrament. cap. 26. c. debitum. de bap. Syl. bapt. 3. §. 11.
b [b] Tridentin. ſeſsio. 22. cap. 6.
c [c] De ſacramentis. cap. 8. c. proprie (iuncta glo. verſi. trium millium) de conſ. d. 4. D. Tho. q. 66. a. 5. ad. 4. ſicut & plures poſſunt eundem baptizare. q. 67. 6.
d [d] Sot. d. 4. a. 6. contra Scot. d. 6. q. 2.
e [e] Miſſal. Pij V. D. Tho. q. 83. art. 6. quomodo ſupplendus defect⁹. ſup. de ſacram. c. 9. §. 4.
f [f] q. 67. 6. Sot. d. 4. & communis.

C A P. XXX.

Vnus alium, aut multos ſimul baptizat: aut multi vnum.

VNus alteri debet, ſed nemo ſibi ipſi poteſt, baptiſmum aquę miniſtrare: [a] vt conſuetudo eccleſiæ declarat: ſicut nec licet ſibi baptiſmũ ſanguinis ſeu mortem inferre: nec aliud ex ſacramentis ſibi ſumere, præter euchariſtiam: quam ſacerdos celebrãs ſibi miniſtrat. [b] Vnus poteſt vna aſperſione & forma multos ſimul baptizare, [c] dicens ego vos baptizo: nec id videtur peccatũ M. [d] ſecluſo ſcandalo. At vnius baptizati vnus miniſter per ſe eſſe debet ex Chriſti inſtitutione, qui dicat, ego te baptizo: & vicem vnius Chriſti ſuſtineat tanquam cauſa de ſe ſufficiens, cũ plena Chriſti autoritate.

2 Vnus debet eſſe miniſter, nec ſatis eſt quod vnus abluat, alter formam proferat: quia forma ex communi vſu videtur falſa, ſcilicet, ego te lauo, vel baptizetur ſeruus Chriſti. ſup. c. 12. multo minus valet, ſi formam verborum quam vnus incepit proferre, alter perficiat: vt conſtat non ſufficere in conſecratione euchariſtiæ, nec in ordinatione quæ cœpit fieri per ſacerdotem, vel per epiſcopum deficientem in medio prolationis.

3 Si de facto concurrant plures miniſtri, & quiſquam in diuerſa corporis parte abluat, & formam proferat (quaſi ſolus eſſet cum intentione independente ab alijs) peccant contra præceptum Chriſti & morẽ eccleſiæ: [f] ſed fit baptiſmus paſsiue vnus, ab omnibus, tãquã ab vna cauſa totali, [g] ſi ſimul finiant. ſup. de ſacram. c. 26. quia cauſa de ſe ſufficiẽs non impedit quin ab alijs baptizantibus perficiatur ſimul.

4 Si vnus prius finiuit, ille ſolus baptizat. [h] ſup. de ſacr. c. 27. reliqui puniri poſſent, quaſi rebaptizare intendentes. At re vera non rebaptizant: [i] quia ad rebaptiſmum oportet vt circa plene baptizatum applicet integram formam & materiam. [k]

5 Irritus eſſet baptiſmus, ſi ex pacto intentio vnius, quaſi partialis & inſufficiens, penderet ab intentione alterius: [l] ſiue quiſque dicat ego te baptizo, ſiue nos te baptizamus, quia Chriſtus inſtituit vt vnus per ſe miniſter, tanquam cauſa de ſe ſufficiẽs & perfecta, repræſentet vnum Chriſtũ perfectũ, nec eſt baptiſmus ſi ex duo, ita quiſq; proferat, ſi alius te nõ baptizat, ego te baptizo: & vterque ſimul finiat. [m] quia hæc eſt ex illis propoſitionibus, quas ſophiſtæ vocãt ſe falſificantes, atq; ita falſa eſt forma & inutilis.

dicunt eſſe materialiter duo baptiſmata: ſentit Caiet. art. 6. quaſi quiſq; baptizãs ſit cauſa totalis. At ꝓbabilius eſt ꝙ quia in eodẽ genere cauſæ particularis agũt partialiter, ſunt de facto cauſa partialis, & vnus tantũ eſt bapt. paſsiue. ſup. c. 27. fi. nõ cõferũt plus gratiæ quã vn⁹. h ſup. D. Th. q. 67. 6. Soto. d. 4. Led. q. 8. Alan. lib. 1. de euchar. c. 3. Cucch. li. 5. inſti. tit. 2.
i D. Tho. & Sot. ſignificãt præſumi irregu. nempe in foro exteriori quaſi rebaptizare intẽdat. At incõſciẽtia nõ ita eſt: vt dũ celebrãt cum epõ ordinãte, qui poſterius finiunt verba cõſecratiõis, nõ peccãt, quaſi iterãtes conſecrationẽ à primo factã. D. Th. q. 82. a. 2. cõis.
k D. Tho. Sot. Led. & cõis.

g [g] Baptiſmus enim conſiſtit in ablutione paſsiua, vt fatetur Sot. d. 3. a. 1. cũ Rich. Sco. Tape. a. 1. quia ſacramen. dat gratiam ei in quo eſt. ſic vna illumi-

l [l] D. Tho. q. 67. 6. & q. 66. 5. ad. 4. Sot. d. 4. a. 4. cõt. Dur. d. 3. q. 3. Palu. q. 2. a. 3. Marſi. q. 4. a. 4. dicto. 11. m Cai. a. 6. loquẽtes minus ꝓbabiliter. [m] Sot. Marſi.

CAP.

C A P. XXXI.

a DE [a] ſacram. cap. 24. §. 4. & D. Thom. q. 67. a. 9. communis cum Magiſt. d. 6. Trid. ſeſ. 7. de ſacram. can. 9. & de bap. Cano. 11. Soto. d. 3 art. 9. b Ledeſ. q. 7. [b] Soto merito carpit parochos, qui facile rebaptizant baptizatos domi à fœmina. c [c] per l. 2. C. ne ſanctũ bap. iteretur. & imponit pœnam capitis rebaptizanti, & adulto ſcienti rebaptizato: & ait eſſe indignum ſacerdotio. quæ tamen lex non poteſt inducere irreg itẽ in Apoſtol. can. iubetur deponi rebaptizãs. c. eos quos de conſec. diſt. 4. Felix. Pap. 3. epiſt. 3. ad-

p. 1. princip. num. 8. Anto 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 12. tit. 28. cap. 6. §. 3. Albert. Trotius lib. 2. de perfecto cleric. cap. 9. Caſtro. 2. legis pœnal. cap. 14. con. 2. principal. Perez. l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. l. 3. tit. 4. lib. 8. ordi. p. 95. Syl. bapt. 5. §. 7. Angel. Tabien. Armi. Maiol. ſup.

C A P. XXXI.

De rebaptizantis pœna: & quando liceat ſub conditione rebaptizare.

a REbaptizare illum non licet [a] (etiam addita conditione, ſi nõ es baptizatus [b]) quem morali fide b conſtat, aut facile cõſtare poteſt fuiſſe rite baptizatum, etiam domi ab obſtetrice. alias miniſter peccat grauiter, & punitur iure ciuili: [c] ſed c tunc tantum fit iure canonico irregularis, quando ſine conditione rebaptizat: [d] eo quod hic imitetur d factum hæreticorum ſine conditione rebaptizantium: [e] quod factum e ſub hac pœna communi conſuetudine cenſetur damnatum in eccleſia. [f] de baptiſmo infantis fides adf hibenda eſt etiã vni mulieri, [g] vbi g non ſubeſt rationabilis cauſa dubitandi: ſed examinanda eſt an recta intentione applicauerit neceſſaria baptiſmi. Expoſitus ad ianuã eccleſiæ, vel alterius hominis inter catho- g licos, ſi 20. aut plures dies natus apparet, credi debet baptizatus. [h] h niſi aliæ coniecturæ ſuſpicionem vehementem in oppoſitum inducant. [i] i

2 Vbi apud prudentes probabile dubium eſt de baptiſmo facti aut iuris, iterũ eſt baptizandus ſub cõditione: [k] k quam ſatis eſt mentis conceptu retinere, [l] l ſi non es baptizatus, ego te. &c. 2. hic miniſter non incurrit vllum pœnæ, aut irregularitatis periculum. [m] m Vt qui ex ignorantia rebaptizatur bona fide & excuſatur à peccato M. non incurrit pœnam irregularitatis [n] n ſicut nec infans rebaptizatus: [o] o nec qui metu rebaptizatur. [p] p 3. Hi vero non egent vlla diſpenſatione etiam epiſcopi: quia in hoc caſu irregularitas nõ imponitur ob ſolum factum, ſed, vt vera pœna pro condigna culpæ participatione. 4. imo licet reſciens ſe rebaptizatum, ratum habeat, non q fit irregularis. [q] 5. Acolytus ſi in

g [g] Soto & communis.
h [h] Soto, & Recent.
i [i] Vt olim Granatæ & alibi ſi reputetur genitus ex Mauris recens conuerſis.
k [k] Soto, Nauar. & communis & ꝑ foro exteriori exprimenda eſt conditio, & reddenda eſſet ratio dubij, ob quod rebaptizatur, vt ita ceſſet ſcandalum. capit. 2. de baptiſm.
l [l] Soto, Nauar. n. 246. Palac. d. 6. q. 6.

d dit alias pœnas, quæ tamen non ſunt in vſu. [d] Soto. d. 3. art. 9 d. 4. art. 4. Victor. §. 36. ait etiam addita conditione ocioſa, quæ habet pro non adiecta fieri irreg. quando peccat M. parochus, qui facile ſcire potuit rite baptizatum. quia. c. licet & ſequen. de conſec. d. 4 dicitur crimen immaniſsimum: quaſi reputet primum baptiſmum non fuiſſe efficacem. At re vera non fit irreg. qui adiecit conditionem etiã mente ſola: quia conditio tollit rationem rebaptiſmi, nec eſt actus de ſe cõſummatus, nec imitatio hæreticorum: nec reperitur expreſſum in iure Nauar. cap. 27. num. 246. fin. Palac. d. 6. q. 6. col. 3. Peña & quidam Recent. vide Cord. caſ. 37. Maiol. lib. 3. cap. 14. num. 5. Cou. Clem. ſi furioſus. 1. p. princip. nu. 8. ſic contrahens cum conſanguinea ſub conditione non incurrit excommunicat. Naua. cap. 27. nu. 141.
e [e] Soto & communis Naua. probat ex. c. 2. de apoſt. vbi tamen ſolum loquitur de acolyto, qui miniſtrat ſacerdoti rebaptizanti: & crimen eſt publicum, alij colligunt ex. c. qui bis. de conſec. diſt. 4. ex concil. Lugdunen. Burchar. lib. 4 c. 96. at (vt bene aiunt Scot. & Soto. d. 3.) id non reperitur in cõcil. Lugdun. ſed in pœnitentiali Theodori. c. 116. quod non habet autoritatem obligandi totam eccleſiã, nec. d. cap. eos. loquitur de irreg. ſed de alijs pœnis quę pertinent ad publicam pœnitentiam.
f [f] Quamuis expreſſo iure non probatur generaliter fieri irreg. ſatis probat praxis communi conſenſu Theolog. diſt. 8. Palud. quæſt. 4. Scot quæſt. 8. Richard. art. 4. quæſt. 2. Soto. Ledeſ. ſup. Cou. Clem.

m q. 6. [m] Sup. E. Palu. Anto. cap. 13. ad. fi. Tabien. n bapt. 5. §. 9. Naua. nu. 246. [n] Naua. Coua. ſup. cum Turrec. d. c. qui bis Scot. d. 6. quæſt. 8 Henri. Hugut. Scot. d. 3. a. 9. & lib. 5. iuſt. q. 1. art. 9. Propendet tandem Palud. d. 6. quæſt. 4. Caſtro, Perez, Syl. bap. 5. §. 3. & Recent Theolog. & iuriſperit. contra Iuon. & Theodor. in ſuis decret. propendet Rich. a. 4. q. 2. tenet Anto. cap. 13. §. 12. Maiol. lib. 3. cap. 14. num. 1. & ob hoc. Syl. §. 7. Trotius & Archid. aiunt tutius eſſe petere diſpenſationem ab epiſcopo, non tam ob culpam, quam quia debetur hæc reuerentia ſacramẽto, in odium rebaptizantium. ſed re vera nulla diſpenſatio requiritur.
o [o] c. placuit. c. ſeq. 1. q. 4. quia infans caret omni voluntario. [p] Innoc. & glo. c. eos quos. de conſ. d. 4. p At falſo Syl. irreg. §. 4. fin. & Maiol. num. 3. aiunt quod potius debet pati mortem, quam permittere vt rebaptizetur inuitus. ſecus ſi id fieret in odium religionis Chriſtianæ. addit falſo, Maiol. d. cap. 14. fin. rebaptizans etiam ob grauem metum, fit irreg.
q [q] Nauar. Couar. contra Richar. Palud. con. 2. fin. Anto. Syl. bapt. 5. cum alijs; nec illud probat. c. qui bis. quia loquitur de ignorantia iuris culpabili: & dicit non egere tanta pœnitentia: nempe ac qui ſcienter rebaptizat vt exponit Nauar. Soto, Couar. nec obſtat. c. qui in qualibet. 1. q. 7. rebaptizatus in qualibet ætate fit irregul. quando id fit extra eccleſiam, puta ab hæretico, nam loquitur quando id fit ſcienter cum peccato M. & in ætate qua quis habet vſum rationis conſtat enim infan-

tem

tem.ab hæretico baptizatum non fieri irreg. cap. placuit.cap.qui apud.1.q.4. [r] cap.2.de apoſtat. non loquitur de rebaptizante, ſed de acolyto qui miniſtrat ei. [s] Syl.dicit ab omnibus iuriſperit. receptum: & de irregul. ex graui crimine notorio depoſitione

baptiſmo ſolenni miniſtret ſacerdoti rebaptizãti,tunc fit irregul. [r] quãdo crimen eius eſt notorium. [s] 6.ſi quis rebaptizet,vel rebaptizetur ſolo verbo ſine intentione, peccat ſed non fit irregularis: [t] quia in mente non eſt imitator hæreticorum. 7. in hac pœna irregularitatis diſpenſat epiſcopus quando procedit ex delicto occulto. [u]

3 Dubium iuris varie poteſt accidere in baptiſmo: non quidem ex defectu poteſtatis, quam pro matrimonio & baptiſmo habet laicus miniſter:ſed primum ſi defuit vera intentio,ſaltẽ [x] virtualis præſens,quæ procedat ex aliqua actuali. 2. ſi nondum plene natus eſt,cum pars illius vt manus tantum aut pes,ſuſcepit aſperſionem aquæ,vt cap.21.§.3.dictũ eſt.3.ſi nõ conſtet materiam eſſe ſimpliciter veram aquam,vt ob mixtionem terræ, vel alterius liquoris.4.ſi ablutio ac aſperſio non videtur ſufficienter attigiſſe neceſſariam partem pueri.

4 Item ſi verborum forma non fuit in nomine P. & F. & Spiritus ſancti,ſed in nomine Chriſti,aut Genitoris,vel Trinitatis,ſup.c.10.&.11. aut ſi facta ſit verborum mutatio,corruptio,additio, ſubtractio,vel trãſpoſitio indebita ſup.cap.9.aut ſi magna fuit interruptio verborum:aut non fuit moralis coniunctio materiæ & formæ.aut ſi quis alius defectus accidat, vt probabiliter dubitetur de

digno Naua. cap. 27. nu.248. At falſo Scot. d.6.q.8.putat iſtum ob occultũ crimen, fieri irreg. ſed ab epiſcopo diſpenſabilem.

[t] Arg. c. conſtat. 1.q. 1. de quo Nau. c. 27. n.241. cum Hoſt. Ang. Syl. Tabie. de illo; qui per metum recipit ord. ab excommunicato. Vt qui metu protulit hereſim ſine intentione, non fit excommunicatus. Nauar. c.27. n. 56. §. 6. Anto. Syl. Tabie. Recent. contra Caieta. 2.2.q.94.6.

[u] Triden. ſeſ. 24. ref. cap.6. quod potuiſſe olim epiſcopum aiunt Scot.Syl.& Soto per.d.c.2.de apoſtat.quod tamen id generaliter non probat. [x] Si deſit intentio in miniſtro,aut in adulto baptizato. [y] Alex.3. c.de quibus.de bapt.ſup.lit. K.

C A P. XXXII.

[a] MAtth.3.&.Ioan.1.Patres in ſ.conc. Trident. ſeſsio.7.can.1.D.Tho.3.p.q. 38. Doct.cum Mag.d 2.vbi D.Tho.Richa.Palud. Durand.Soto, Palac.Bona.Marſil.q.2.art.2.Hugo lib.2.p.6. c.6. Alex.4.p.q.9. m.3.Bellar.de bap.c.19.vſque.22.& dict.eſt.cap.1.§.8.cap.20.§.3.vide.cap.5.§. 5. cap. 26.§.2.

[b] D.Thom.a.1.Soto.q.2.Palac.q.vni.ob id.dixit Baptiſta,Ioan.3.illum oportet creſcere, me autem minui. ſed baptiſmus Chriſti maxime viguit poſt mortem eius. [c] Euthym.in Ioan. 3. D. Thom. diſt.2.q.2.1.4. &.3.p. q. 38.5.quæſt.39.3.ad quartum.Soto.cum tamen ſacramentum debeat eſſe ceremonia religionis permanens in lege. [d] Dicetur.§.3. [e] Bellarmin.cap.19.Lindan.lib.4. panopl. capit. 16.& tabul. 1. Caniſi. lib. 1. Marial.capit.7. Taper articul.2. Palud.diſtinct. 2. quæſtio. 2. 1. Sot. diſtinctione 2. quæſtio. 2. 1. col. 6. K. dicetur. §. 4. & ſeq. Tridentin. ſeſsione. 7. can. 1. Diuus Thom. quæſtio. 38. articulo. 3. &. 6. Aug. 2. cont. lite. Petil. capit. 22. quia Donatiſtæ dicunt nil differre. & epiſt. 48. fin. lib. 5. de baptiſm. capit. 9. Hieronym. in Ioel. 2. Baſil. homi. de baptiſ. Chriſti. Bed. Lucæ. 3. Euthym. Marci. 1. Nauar. cap. 22. numero. 6.

veritate baptiſmi. In his dubijs baptiſmus iterandus eſt ſub conditione,ſaltem mente retenta. [y] Vt vero vitet periculum fori exterioris, exprimenda eſſet conditio. Hactenus de baptiſmo aquæ,vel flaminis. reſtat dicendum de baptiſmo Ioannis in aqua tantum, & tandem de baptiſmo ſanguinis.

C A P. XXXII.

B. Ioannis baptiſmus in quibus conuenit aut differt à baptiſmo Chriſti Domini, nec erat ſacramentum.

BAptiſmum quendam B. Ioannes Baptiſta Chriſti prçcurſor inſtituit, [a] pro breui tantum ſuæ prædicationis tempore, [b] antequã ab impio Herode in carcerem eſſet incluſus. [c] hic in paucis quibuſdam conuenit cum baptiſmo Chriſti: [d] vt & autor autori fuit aſsimilatus, ſed multum differt ab illo. [e]

2 Ita ad viuum Ioannes expreſſit Chriſtum,vt inter eius temporis viros fuerit Chriſto ſimillimus. [f] 1.quia nemo inter viros natos mulierum Matth. 11. ſurrexerat maior Ioanne Baptiſta. [g] nam eo loco Matth. ſolus excipitur qui iam beatus eſt in regno cœlorum: [h] vt minima arbor maior eſt ingenti arborum ſemine. [i] ſeu potius ſolus inter eius temporis viatores excipitur Chriſtus:qui vt homo minor quidẽ erat tempore quam Baptiſta, ſed vt Deus erat maior.i.antiquior [k] etiã quam Abraham,Ioan.8. & Chriſtus qui ſecundum hominum æſtimationem videbatur minor [l] & vermis:& ſecundum corporis infirmitatem Hebr.c.1.minoratus eſt ab angelis: hic ſane maior eſt illo Baptiſta.2. fuit Baptiſta Spiritus ſancti gratia ſanctificatus in matris vtero, ſicut & Ieremias Propheta.3. fuit & cum quadam gratiæ plenitudine [m]

[f] Caniſi. lib.1.de corruptel. verbi Dei. cap. 10. pro Ioan. Baptiſt. Quare Matth. 11. miſerunt Phariſæi ad Ioan. Nuntios;vt eum pro Meſsia colerent.

[g] Caniſius lib.1.de corruptel. verbi Dei. cap. 10. probat ex Patribus in Matthæi. 11. Hieronym. Chryſoſtom. Theophy. Bernard. Auguſti. 2. contra aduerſar. leg. capit. 5. Gerſon. ſerm. de Baptiſta dicit illum eſſe proximum Beatæ Mariæ, & habere ſedem eam ſupremam quam Lucifer amiſit. [h] Sic mos eſt in ſcriptura poſt vniuerſalem propoſitionem ſtatim aut alibi addere exceptionem Rodulphus Flauiacen. in Leuitic. probat hunc morem Iob. 15. nemo mundus à ſorde & tamen Hebræorum. 2. & 1. Petri. 3. excipitur Chriſtus. Eſther. 16. non propter te ſed pro omnibus poſita eſt lex.Martinez.lib. 6. hypotyp.cap.3. [i] Sic id Matt.11.de beatis exponit Hiero.Aug.ſup.glo.ord.Lyra. D.Tho.1.2.q.114. 3.ad.3.&.1.p.q.117.2.Hiero.in Eccleſ.4.in princ.

[k] Sic id Matt.11.intelligit Epiph.lib.1.to.3. hęr. 42.Niceph.1.hiſt.c.19. [l] Niceph.Chryſ. Matt. 11.ho.38.Theoph.& optime Aug.ſup.Martin.lib. 7. hyp.c. 4. fin.li.9.reg. 2. Caiet. ſic id Ioan. 1. poſt me venit vir, ideſt qui poſterior eſt ſecũdum veſtrã æſtimationẽ vbi Cyril. lib.1.in Ioã. c.19.Augu. in Num. q. 51. vel potius, quia Chriſtus homo prius factus eſt vir cum pleno & permanente vſu arbitrij quam Baptiſta. Alij exponunt inter natos mulierũ ſumi mulierẽ pro corrupta matre.Hiero. Theoph. Raban.at Chriſtus natus eſt ex matre virgine. quãuis Martin.li.9.reg. 2. reijciat hanc expoſitionem quia Ioan.2.19.Gal.4.vox mulier ſumitur pro B. Virgine. Galatin,lib.7. de arcan.ſcripturæ.c.4. exponit maior non ſurrexit,nẽpe à peccato:nec enim reſurgit niſi qui cedidit:atque ita excipitur Chriſtus: & B.Virgo quia nunquam incidit in peccatũ.

[m] D.Thom.3.p.q.7.ar.10.plenitudo gratiæ ſpeciali ratione dicitur de Chriſto. Ioan. 1. plenum gratiæ. & Luc.1.B.Virgo dicitur gratia plena & ſuo modo Baptiſta repletus Spiritu ſancto adhuc ex vtero matris,imo de iuſtis.Epheſ.3. vt impleamini omni plenitudine.

[n] D.Tho.3.p.q.27.a.1. Cani.lib.1.de corrup.c.1. ex Luc.1.replebitur Spiritu ſancto.adhuc ex vtero matris vt ibi exponunt Ambr.Bed.Theoph. Orig. ho.4.in Luc.Chryſo.ſer de Baptiſta.to.2.Bern.ſer. de excellẽt.Bapt.& ob id ſermones de Natiu. Bap. faciũt Chryſo.Aug.Maximus & Bed.Amb.ſer.63. de S.Ioã.atq; ita eccleſia celebrat ſolenni feſto natiuitatem Baptiſtæ,quãuis Aug.epiſt.57.ad Darda. q.2.nõnihil dubitet.Doct.in ſ. O.Gerſ.ſer.de Bapt. Ianſen.c.4.Beaux.to.1.harm.Athan. in ſ. Hiero.in Hiere.1. [o] Colligitur Hiere.1.antequam te formarem in vtero noui te,&antequã exires de vulua ſanctificaui te.Hiero.ibi comparat ſanctificationẽ Hierem.& Baptiſtæ.Bern.epiſt.174.D.Tho.3.p.q. 27.a.1.DD.in.3.d.3.vbi Bon.in.1.p.a.1.q.3.Rich. a.1.q.2.Dur.q.2.Orig.ho.1. in Hiere.Naziã.orat. 1.poſt med.videtur Athan.orat.4.cont. Arian. ad med.quæ habetur in conc.Chalce.Ambr.in Luc.1. Ioan.Maxen.dial.1.cõt.Neſtor.to.5.bibli.Leo ſer. 10.ſentit & Tertul.lib.de anima.c.26.ſi.quãuis in dubiũ vocet Abul.in Iudic.13.q.17.dum comparat id Hier.1. cũ Paul.Gal.1.qui me ſegregauit ex vtero matris: nempe nõ ſanctificatione intra vterum, ſed prædeſtinatione.ſic cõparat Iren.lib.5.cap.15. Anaſta.q.59.in ſacram ſcrip.to.6.Biblio.& dubitat Auguſt.d.epiſt.57.& probabile dicit Bernard.ſup.

[p] Dictum eſt lib.de ſacram.c.13.lit. O. & prçter cit.adde Amb.li.2.de virgin.Orig.ho. 2. in diuer. Aug.de quinque hęreſ.c.14.Metaphraſt.apud Suriũ.to.5.in vita Deiparę.cõtra Ianſe.concord. c.4. qui male colligit ex verbo Græco nõ plus ſignificante quam Latino. qđ vero D.Th. 3.p.q.27.3. videtur negare Baptiſtam habuiſſe vſum arbitrij,& ſub dubitat Auguſt. d.epiſt. 57.explicãdus eſt non habuiſſe permanentem arbitrij vſũ (quod ſoli Chriſto proprium fuit Hiere.31. mulier circundabit virum) ſed per tranſitũ dũ iuſtificatus eſt. [q] Caniſi.lib.1. ſup. c. 10. Catharin.opuſ.de conceptione B.Virg. B.Catharina Senenſis in quodam dialogo. Abulen. Matth. 14.q.40.Beda hom.de Decollat. Ioan.Bap. hom.Vigil. Natiuit.Bap.Athan.lib.4.cont. Arian. Euſeb.Emiſſen.ſerm.1.de Bap.Metaphraſtes in Encomijs Bap. innuit Ambr.ſerm.63.Greg.3. mor. c. 4.eccleſia in hymno Bap .ne leui ſaltem. Galatin. lib. 7. de arcan. ſcrip.cap.9.Quare Gerſon. ſer.de Bap.putat in cœlo eſſe proximum B.Mariæ & ſuccesſiſſe in locum Luciferi,qui fuit ſupremus Angelorum,Fr.Med.1.2.q.109.a.8. non eſſe temerarium excipere vnum Baptiſtam. Auguſt.de bap.paruulor.ad Marcell.dicit pie de quibuſdam dubitari, an vitauerint omnia venialia,& lib.de perfectione iuſtitiæ.de natura & gratia.c.60.quanuis. cap. 10. damnauerit. & Tridentin.ſeſ. 6. can.23.ſolam B. Virginem excipit, vt rem certam. Vide Cord. lib.1.quæſt.44. Vega lib.12.in Trident. c.25.lib. 14.cap.17.19.20.

[r] Trid.ſeſ.6. can.23.Aug.de natu. & gra. c.36. &.5.contra Iulian.c.9.D.Tho.3.p.q.27.ar.4. Vbi F.Med.Caniſi.lib.1.Marial.c.10.citat Orig.Hiero. ſæpe Richar.de ſanct.Victor.Birgittam.3. reuelatio.cap.8.Galatin.lib.7.de arcan. cap. 2.4. 11. & melius.cap.5.probat idem fateri Rabinos, & Mahomet in alcorano.c.75.Vega lib.14. in Trident. cap.18.cum Anſel.Bernard.Sixtus lib.5.bibliot. c. 104.lib.6.cap.58.136.Cordub.lib.1.quæſt.44.fol. 355.Soto lib.1.de natura & gratia.cap.4. Doct.3. diſt.3.vbi Durand.quæſt.vltim. Gabr.q. 1. Iuſtin. quæſt. 136.ad gent.

[s] Quia de Bapt. Chriſtus Matth. 11. exponit ad Malach. 3. ecce ego mitto Angelum meum. contra quod Ioan. 1.fuit homo miſſus à Deo.vt de Melchiſedech dixerunt quidam fuiſſe angelum, quos refert Auguſt.de hereſ.c.34. Hieronym. tom. 3. epiſtol. ad Euagr. Sixtus lib. 5. biblioth. cap. 90. Caſtr. verbo Melchiſedech. idem de Malachia, Orig.in Malach.contra quem Niceph. 1.hiſt.c.18. Viues in lib.18.ciuitat.c.35.

quaſi adultus [n] cõfirmatus [o] in gratiacũ vſu liberi arbitrij, [p] non permanenter(fuit enim nouũ in Chriſto vt Ierem.31. mulier circundaret virum) ſed per tranſitum, ad vocem B.Mariæ matrem Baptiſtę ſalutantis. 4. proficiebat in dies in meliora.5. Huic graues Patres tribuunt ex priuilegio,vitaſſe omnia peccata venialia: [q] quod certa fide de B.Virgine tenet ſancta mater Eccleſia. [r]

6 A quibuſdam ob angelicæ vitæ puritatem, creditus eſt Angelus in corpore aſſumpto: [s] ab alijs

[t] Ioan. 1. miſerunt Phariſæi. & reſpondit Bapt. ad intentionem illorum, non ſum ego Chriſtus. vbi Cyril Chryſoſt. ho. 15. Caniſi. lib. 1. de corruptel. c. 9. Theoph. Euthy. Niceph. 1. hiſt. c. 19. [u] D. Th. d. 2. q. 2. 2. ad. 4. Ioa. 1. ego baptizo in aqua propter quod

lũ Baptiſtæ. ſed Chriſti, perfectoriũ bap. Dam. lib. 4. c. 10. vocat Bap. rudimentariũ. Hila. in Matt. 3. D. Tho. q. 38. 1. & 3. q. 70. 1. ad. 3. [f] Baſi. Dam. D. Th. [g] Vt Galat. 5. in circunciſione fiebat profeſsio legis vet. [h] Matth. 3. Marc. 1. hinc Ioan. 1. vt manifeſtetur in Iſrael, ego veni in aqua baptizans.

Ioan. cap. 1. Meſsias venturus, [t] tanquam viua quædã illius imago, quãtum fas eſt, ſimilis prototypo.

3 Conuenit baptiſmus Ioan. cum baptiſmo Chriſti. 1. in materia remota & propinqua cum eſſet ſenſibilis ablutio in aqua: [u] & diſponebantur homines ad illum, & cum generali quadam peccatorum confeſsione. ſup. c. 26. §. 2. 2. præ veteribus ſacramentis erat vt ait B. Iuſtin. ſimilius baptiſmo Chriſti, ad quem præparabat homines, quaſi inchoatio quædã nouæ legis, [x] vt ſic aſſuefacti [y] nõ refugerent ſuo tempore ſuſcipere neceſſarium Chriſti baptiſmum, quem & Ioan. petijt (Matth. 3. ego à te debeo baptizari) & ipſe ſuſcepit: [z] vt ſicut Chriſtum præiuit natiuitate tã quam præcurſor in terris: & in morte præceſsit tanquam futurus præcurſor in limbo: [a] ita illum ſimili baptiſmo præueniret. Chriſtus vero dum à Ioanne baptizatus eſt, inſtituit facto ipſo baptiſmum in ſacramentum, [b] vt dictum eſt. cap. 2.

4 Quidam Patres illum Ioannis, vocant late ſacramentũ baptiſmi, [c] eo quod eſſet ſignum Chriſti iam præſentis, ſed adhuc ad paſsionem venturi, & eo religioſo ritu congregabat cœtum hominum pœnitentium ex Hieruſalem & finitimis regionibus confluentium, quaſi in vnã religionem. [d] 2. ille dicitur bap. initiatorius, [e] quia erat quaſi imperfecta nouitiorũ religio, qua homines diſponebantur ad Chriſti baptiſmũ, qui dicitur perfectorius, [f] in quo tanquam in perfecta religione fit profeſsio legis euangelicæ. [g] ſic enim Ioãnis venit parare viam Domini: & parare Domino plebem perfectam. [h] fuit vero ſupra legis vet. ſacramenta, vt tam eximium bap. initiatorium inſtitueret, vt ait B. Auguſt. At re vera baptiſmus Ioannis non erat ſacramentum [i] nouæ aut veteris legis: quia nec fuit ſignum in lege permanens: nec practicum & infallibile ſignum gratiæ ſanctificantis: [k] cum tamen ipſa etiam circunciſio olim fuerit ex pacto Dei ſignum gratiæ, & proprie ſacramentum. [l]

5 Differt nomine: quia ille dicebatur baptiſmus Ioannis, [m] vt pote ab eo inſtitutus: ſed autoritate Dei inſpirantis & reuelantis. [n] nec enim auſus eſſet tantam rem aggredi [o] niſi vocatus eſſet, & miſſus homo à Deo. 2. Ioan. inſpiratus à Deo inſtituit Eremiticæ vitæ monachale inſtitutum, [p] quod tranſijt, ſicut & baptiſmus eius,

Tertul. lib. de bap. dixit ante Chriſti mortem, eũdem fuiſſe baptiſmum Chriſti & Ioan. nempe in materia & in quadã ſimilitudine formæ. vide Bellar. c. 21. col. 5. ad fin. [x] ſup. c. 5. §. 5. D. Th. q. 38. 1. pertinebat ad nouam leg. vt diſpoſitio illius. Iuſti. q. 37. ad gẽt. Baſil. ho. 13. exhort. ad Bapt. Cyril. lib. 2. in Ioã. c. 57. Beaux. to. 1. harm. ſed Bona. d. 2. dicit, nec erat nouæ nec vet. leg. ſed quid intermedium. Orig. tñ lib. 5. in Rom. numerat inter vetera ſacramenta.

Luc. 1. dicit̃ miſſus ad dãdam ſcientiã ſalutis: non ſalutem ipſam. Cyp. Baſil. Dam. ſup. Tertul. de bap. c. 16. Beaux. to. 1. harm. Iuſti. q. 37. ad gẽt. [i] Cyril. li. 1. in Ioan. c. 26. Iuſtin. q. 37. ad gent. Baſi. ſup. D. Th. q. 38. 1. Albert. d. 2. a. 16. Rich. a. 2. q. 1. Sot. q. 2. a. 2. Sco. q. 2. Bergo. concor. §. 263. Bellar. de bap. c. 19. & 20. in quo bene cõuenit Lutherus: ſed ab illo receſſerũt omnes Lutherani.

[y] D. Tho. ar. 1. Cyril. 1. in Ioan. c. 26. Greg. ho. 7. in euang. Auguſt. ſæpe, vt tract. 4. in Ioan. epiſt. 48. ad fi. [z] ſup. c. 5. §. 4. Bellar. c. 23. ad fi. ſed Nazia. orat. 39. in ſancta lumina. & in Matthæi. 3. Hiero. & Chryſo. imperf. ſolũ dicunt recepiſſe ſpiritualiter bap. Chriſti. [a] ſic Greg. ho. 6. exponit id Matth. 11. tu es qui venturus es. i. reuelabo Patribus in limbo te illuc in propria perſona cito venturũ. Hiero glo. ord. Matt. 11. Bed. in Luc. 7. Euſeb. Emiſſ. ho. D. Th. 2. 2. q. 2. a. 7. ad. 2. q. 173. 4. Aut. 2. licet ſciret, rogat, vt reſpõſo Chriſti diſcipulos inſtruat. Chryſ. Theoph. cũ Nazian. Hilar. Hieron. Lyr. Euthy. Niceph. 1. hiſt. c. 19. Cyril. Luc. 7. Sixt. 6. bibl. c. 50. 144. Martin. lib. 4. hyp. c. 1. D. Th. ſup. [b] ſup. c. 2. §. 2. E. [c] ſup. c. 1. §. 8. vt Mag. d. 2. ibi D. Tho. q. 2. 1. 1. Dur. q. 3. n. 10. Bon. a. 2. q. 2. Palud. q. 2. a. 2. Marſi. tandẽ. q. 2. a. 2. Hugo & Alex. ſup. quos Rich. a. 2. q. 1. interpretatur de ſacramento late dicto. [d] ſacramentũ enim eſt externũ ſignũ quo in vnã religionem congregantur. [e] Baſil. ho. 13. quæ eſt exhortat. ad bap. vocat initiatoriũ, il-

[k] quod tamen lib. de ſacram. c. 1. d. eſt requiri ad ſacramentũ, vt ait Tri. ſeſ. 13. c. 3. D. Tho. q. 60. ar. 1. alias diluuium quod 1. Pet. 3. fuit figura bapt. & trãſitus maris rubri, de quo. 1. Cor. 10. omnes in nube bapt. ſunt in mari: fuiſſent ſacramenta. [l] Doct. quidam vocant ſacramentũ illũ Baptiſtæ: ſed non dicitur proprie. cũ tamen de veteribus quę gratiam ſignificabãt, dicatur proprie. [m] Acto. c. 1. 18. 19. dicitur Bap. Ioãnis. Matt. 3. videns Ioan. ad bap. ſuum. c. 21. baptiſmus Ioã. è cœlo erat. Marc. 11. Luc. 20. Bella. de bapt. c. 20. Aug. 3. cont. lit. Peti. c. 56. lib. vn. de bap. c. 7. D. Th. q. 38. 2. ad. 1. [n] Ioã. 1. qui miſit me baptizare: vbi Cyri. li. 2. in Ioã. c. 2. & 3. Mat. 21. bap. Ioã. è cœlo erat. Aug. 4. de bap. c. 9. 13. D. Thom. 2. 2. q. 38. 2. Beau. to. 1. harm. f. 130. Bell. de bap. c. 20. Tert. li. de bap. ſic. 1. Cor. 3. ego plãtaui: Deus aũt incremẽtũ dedit. [o] Cyr. 2. in Ioã. c. 2. iuxta id Heb. 8. nemo ſumit ſibi honorẽ, ſed qui vocat̃ à Deo tãquã Aarõ. Ioã 1. fuit homo miſſus à Deo, hic vero bap. erat proteſtatio pęnitẽtiæ, quã Ioã. imponebat bap. D. Th. q. 38. 3. ad. 1. [p] Cani. li. 2. Marial. c. 14. ex Aponio. li. 4. in can-

cantica, ait Ioann. Baptiſtam & B. Mariam in euangelica caſtitate ſeruanda fuiſſe Principes. Bellarm. lib. 2. de monach. c. 5. & 39. ex Greg. Nazian. orat. in Baſil. Chryſoſto. hom. 1. in Marc. Hierony. epiſt. ad Euſtoch. de ſeruanda virgini. Caſsian. collat. 18.

de Spiritu ſancto. cap. 3. Hierony. in Ioel. 2. Hugo lib. 2. p. 6. cap. 6. D. Thom. q. 38. 6. ad. 1. ibi Caieta. Mag. d. 2. vbi D. Tho. q. 2. 1. 2. Palud. q. 2. a. 2. Bon. in lit. Palac. q. vnic. Scot. d 3. Baſſol q. 2. a. 2. Alexã. 4. p. quæſt. 9. in. 3. quæſt. 12. m. 3. art. 1. Caſtr. bapt.

factuſque eſt monachorum Pater insignis. [q]

6 At noſter dicitur ſimpliciter baptiſmus, [r] aut baptiſmus Chriſti: [s] quia immediate inſtitutus eſt ab eo qui Deus & homo eſt, autoritate diuina, & per poteſtatem excellentiæ collatam humanitati vnitæ. Vt autem hic inſtitutor infinite excellit Baptiſtam, ita & baptiſmus Chriſti longe excellentior eſt baptiſmo Ioannis. 2. Chriſtus (præter religionem Chriſtianam omnibus neceſſariam, inquam intratur per hunc baptiſmum) inſtituit permanentem particularis etiam religionis formam, [t] cum tribus votis ſubſtantialibus obedientiæ, continentiæ & paupertatis: quam Apoſtoli ſunt profeſsi, [u] dum tanquam diſcipuli adhuc minus perfecti verſabantur in ſchola perfectionis addiſcẽdę. [x]

CAP. XXXIII.

Licet illorum baptiſmi in forma aliquo modo conueniſſent: in multis differunt. & cur Chriſtus baptizari dignatus eſt.

Videtur Ioan. cum ſuo baptiſmo vſus aliqua verborum forma. [a] putà in nomine Chriſti venturi, [b] nempe ad paſsionem: in quem Act. 19. monebat vt crederent. [c] & ob eum finem, præter alias cauſas, baptizabat, vt multis ad nouam & inuſitatam rem concurrentibus, facilius prædicaret Chriſtum, [d] & tandem digito oſtenderet: quàm ſi per ſingulorum oppida diſcurreret. [e] meruitque Chriſtum baptizare [f] quaſi ſpiritualem filium, [g] non quidem baptiſmo ipſius Chriſti, ſed ſuo.

2 Patribus quibuſdam viſum eſt probabile Apoſtolos ante mortem Chriſti, aut vſque ad illius Aſcenſionem, ſimili fere forma vſos fuiſſe ad tempus, nempe in nomine Chriſti: [i] ſed quem prædicabant iam præſentem: & in cuius virtute ac inuocatione nominis faciebant miracula: [k] ſed forma permanens qua Apoſtoli & eccleſia

cap. 6. Sozomen. 1. hiſt. cap. 12. Iſidor. 2. de diui. offic. cap. 15. Bernar. ſerm. de excellentia Baptiſtæ. Baſil. epiſtol. ad Chilonem. Nazianze. apolog. poſt reditum ex fuga. Theophy. in Luc. 1. Euthym. in Matth. 3. dicit Ioan. vſq; ad. 30. annum fuiſſe in interiori deſerto, in quem vix vllus penetrauit: ſed poſtremo anno tranſiſſe ad exterius deſertum, vbi prędicabat & baptizabat.

hær. 2. videt̃ Cano lib. 8. loc. c. 5. ad 3. Auguſt. q. 26. noui teſtamẽti. Bellar. de bapt. cap. 20. At fallũtur Cẽtur. dicentes quod Ioan. baptizabat in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. & Bellarm. putat valde probabile, quod Ioan. nulla forma vſus eſt: quia dum Chriſtum baptizauit, ſicut & alios, non dixit ei, in nomine venturi. Scot. d. 2. q. 2. ſub problemate reliquit Soto. q. 2. a. 1. fin. negat vſum fuiſſe verborum formas propendet Dur. q. 3. Gabr. q. 2. not. 1. ad fin. vt nec vetera ſacramenta habebant formam verborum. fauet Hiero. to. 3. epiſt. 149. ad Edibiam. q. 9. ſed prior ſentẽtia eſt probabilior: nec oportet ea forma vſum eſſe, dum Chriſtum baptizauit, Palac. dicit dixiſſe, ego te baptizo in nomine tuo, qui venturus es, de quo tamen dubitant Dur. Palu. Marſil. [c] quod aduertit Chryſo. ho. 10. in Matt. [d e] Chryſoſt. hom. 10. Matth. hom. 16. in Ioan. Orig. hom. 21. Luc. Beauxam. to. 1. [f] Eccleſ. in hymno, qui ne fas ſęcli meruit. qua autem forma baptizauit Chriſtum vide lit. A. fin. [g] Orig. & quidam Chriſtũ vocant renatum eo bap. ac ſubinde filiũ ſpiritualẽ Baptiſtæ. ſed ea locutio imitanda non eſt ſup. c. 2. §. 2. nec Chriſtus eſt dicendus filius adoptiuus. [h] Quia Chriſtus nullum ſuum ſacramentum prę ter euchariſtiam recepit D. Thom. q. 81. 1. q. 84. 7. [i] Scot. diſt. 4. & qui dicunt baptiſmum in nomine Chriſti ex diſpenſatione Dei valuiſſe: ſaltem ante paſsionem Chriſti, de quo ſup. c. 2. §. 3. & cap. 10. [k] Marc. vltim. in nomine meo dæmonia eijcient. Matth. 7. & 10. in nomine tuo prophetauimus. Lucæ. 9. vidimus quendam in nomine tuo dæmonia eijcientem. Actor. 4. in qua virtute & nomine hoc feciſtis. Sic Actor. 8. in nomine Ieſu Chriſti baptizabantur.

[q] Sic vocat Baſil. & Nazian. [r s] Ita vocatur in euang. & à Patribus. 1. Corin. 1. nunquid in nomine Pauli bapt. Aug. 5. de bapt. c. 13. ne hi viderentur autores illius. [t] Probat Caniſ. lib. 2. Marial. c. 12. ex Hiero. contra Iouin. & epiſt. de ſeruãda Virgini. Naziã. exhorta. ad virgin. Chryſoſt. ho. 17. ad popul. Athan. de humanit. Verbi. Amb. lib. 1. de Virgini. Orig. in Matth. 10. & lib. 7. contra Celſum. Baſil. in Pſal. 44. Dam. in Epiphania. [u] inf. lib. de imped. matrimonij. c. 5. [x] D. Tho. 2. 2. q. 88. 4. ad. 3. q. 188. 7. fi. Aug. 17. ciui. c. 4. in pſa. 103. concio. 3. Med. lib. 4. de ſacr. hom. cõtin. cõtro. 6. c. 3. 16. 19. Nau. apol. de redit. q. 1. mon. 9. & Sarmiẽ. lib. 1. de redit. & mon. 9. in defenſion. Caniſ. catech. tit. de conſilijs. c. 4. to. 4. Soto lib. 7. iuſt. q. 5. a. 1. col. 9. Ayala. 3. p. traditio. Aluar. pelag. lib. 2. de planct. eccle. c. 53. Turri. opuſc. devotis monaſt. Torren. li. 4. conf. Aug. c. 8. maxime. c. 3. Caſt. & Medices verb. monachatus. Hoſi. inſtit. c. 88. Roſen. cõtr. Lutheri captiuit. Clichtouæ. de ſtatu monach. Vvald. de ſacramental. tit. 9. c. 83. 84. Bella. lib. 2. de monach. c. 5. col. 4. fi. colligitur ex Dion. c. 6. eccl. hier. Hiero. in Thre. 3. bonum eſt viro. epiſt. 70. contr. vigilãt. Bern. declam. in Matth. 19. ecce nos reliquimus.

CAP. XXXIII.

[a b] Sup. cap. 2. §. 2. Act. 19. dicens in eum qui vẽturus eſſet poſt ipſum vt crederent. Ambroſ. 1.

l Sup.c.9.&.10. m ſup.I. n Patres citati inf.§.4.&ſup.c.32.E. o Tabien.bap 1.§.3.& communis. At Apoſtoli ante paſsione Chriſti Ioan. baptizabant bap. Chriſti contra quoſdam Patres vt Tertul. Chryſoſt. de quibus ſup.cap.2.lit.M. & capit. 28. D. qui putant eos tunc baptizaſſe baptiſmo Ioannis tantum. p/q ſup.c. 22. & tamē ſimul ipſe Chriſtus dignatus eſt ſe ri miniſter ſui baptiſmi ſup.capit. 8. §.3. quia vero nat miniſtrare. r D. Tho. quæſt. 38.4. ad 3. diſt.2.quæſt 2.3 ad 3. Soto Palac. & communis contra Bellarmin. cap.9. verſi 3. ductum ex eo quod Matth.3. & clarius Mar. 1. tota Hieruſalem & Iudæa dicitur veniſſe ad baptiſmū Ioan. quare credibile putat attuliſſe infantes. ſed quia iis nihil proderat, conſtat ſolos adultos baptizaſſe, qui proprijs actibus ex auxilio erant iuſtificandi, & eo humili baptiſmo excitandi. s Sup. c.21. t Trident.ſeſſ.6.c.7. baptiſmus eſt cauſa inſtrumentalis gratiæ ſeſ.7.can.6.&ſeq. u Trid. ſeſsio.7.de ſacrament.can.9.de bap.can. 12. ſecus de bapt.Ioan.qui iterari poſſet. D.Thom.quæſt.38. a.6.

hom.10.in princip.& hom.11.&.12.in med. & in Ioan.1.homil.16.ego veni in aqua baptizans. in act.homi.40.Ruper.lib.3.in Ioan.Theophy.& Euthym.in Ioan.3.Ambr.Bed.Luc.3. Nazian.orat. 39.in ſancta lumina Hieronym. contra Luciſer. Cyprian.ſermo.de baptiſmo Chriſti. Leo epiſto.4. capit. 6. Ambroſ. libr.2. Luc. cap.11. & in pſalm. 37. Auguſt. enchyrid. cap. 49. lib. 3. contra literas Petilia. cap.56. Tertulia. Baſil. Dam. Greg. ſup. D.Tho. quæſtione 38. artic. 3. & 6. quæſt. 68. artic. 6. ad primum. Sixtus lib. 6. biblioth. cap.11. z Infra. Diuus Thomas quæſt. 38. artic. 3. ad primum & in Matthæi.3. Carthuſ. Beauxa.fol. 131. Theophyla.

ſemper vſa eſt, l inſtituta eſt prope Aſcenſionem Matth.vlt.cum expreſſa inuocatione Patris Filij & Spiritus ſancti. quod ſi quando forma in vtroq; baptiſmo Ioannis & Chriſti fuit eadem: m ratio tamen & virtus ſacramenti longe diſtabat. n

3 In illo baptiſmo ſolus Ioannes erat miniſter: o & pro breui tempore quo prædicauit in deſerto. Sed noſtri baptiſmi, Chriſtus voluit miniſtrum eſſe poſſe quemlibet virum aut fœminam etiam infidelē: p hic enim in neceſsitate licite baptizat virtute Chriſti. q 2. ſubiectum ſeu homines qui baptiſmum Ioannis recipiebant, erant tantum adulti ex Iudæis: r ſed ad baptiſmum Chriſti admittitur omne genus hominū cuiuſcumq; ſexus, & ætatis: s nec in hoc eſt diſtinctio Iudæi & Græci, vt Apoſtolus ait ad Rom.c.3.&c.10.

4 Excellit & differt virtute & efficacia baptiſmus Chriſti. 1. quia continet & confert gratiam ex opere operato: t & imprimit characterem ratione cuius iterari non poteſt. u prædicauit quidem Ioan.ſuū baptiſmum in remiſsionem peccatorum: non tamen quod ea remiſsio per eius baptiſmum fieret, vt quidā innuunt. x ſed intelligunt quod cum eo humilitatis ſigno hortabatur ad veram pœnitētiam, cum qua dam confeſsione peccatorum in generali: per quam pœnitentiam & cōtritionem peccata remittuntur. y aut prædicabat futurum baptiſmum Chriſti, cuius virtute conferenda eſſet peccatorum remiſsio. z 2. Per illum Ioannis, pœnitens non dicebatur renaſci: a & dum Chriſtus qui vere dicitur bis natus baptizatus eſt, non dicetur in illo baptiſmo renatus. b Nec per illum imprimebatur character: cum iterari poſſet, ſicut iterantur alij actus virtutis pœnitentiæ. quare Patres eos qui baptiſmum ſerui & Domini, Ioannis & Chriſti æquare volunt, vocant temerarios, d & illorum dogma impiū & peruerſum. e

5 Baptiſmus Ioannis non fuit in præcepto: ſed pertinebat ad conſilium Dei f per idem tempus, quo ante mortem Chriſti baptiſmus Chriſti erat in conſilio: cum lex nondum eſſet mortua & vidua; poſt reſurrectionem vero Chriſti, ij etiam qui illo bap-

x Quidam Patres ex Mar.1. baptiſmum pœnitentiæ in remiſsionem. idem Matth.3.& Luce 3. colligunt probabile eſſe, quod baptiſmus Ioan.aliquo modo remittebat peccata: quia excitabat contritionem, & remittebat pœnas. Dum tamen fateamur magnum eſſe diſcrimen inter hunc & Chriſti baptiſmum, in quo ait Aug. dantur ampliora dona. refert Bellarm c.21.col.6.Baſil.lib.1.de bapt.cap.2. Cyrill.catech.3.poſt med.Niſſen.orat.de Laud.Baſilij.Auguſt.5.de bap.c.10.&.q.29.noui teſtamen. tract.4.in Ioan. y Bellarmin.cap.21.col.5.ſic d. Patres intelligi, quia Triden.ſeſsio.7.can.1.definit non habuiſſe eandem vim: nec dabat vllam gratiam ex operato tanquam effectum baptiſmi, Matt. 3.ego baptizo in aqua, ille in Spiritu ſancto, ibi Hilar. Hieronym. Theoph. Euthy. vbi Chryſoſtom.

in Luc.3. Hieronym.& Bed.in Marc.1. Hierony. 2.contra Luciſer. Ambroſ.2.in Luc.cap.10. Greg. homili.in euange.ſignificat Auguſt.5.de baptiſm. capit.10.

ab In baptiſmo Ioan.non renaſcebantur pœnitentes D.Thom.quæſtione.38.3.Auguſt.enchyr. cap.48.vbi ait Chriſtus qui ſolus potuit ita naſci, vt ei opus non eſſet renaſci, baptizatus eſt illo baptiſmo contra Origenem homilia 18. in Luc. & homil.8.in diuerſos, qui ait Chriſtum fuiſſe renatum, & Faber contra quem Natalis Beda in Matthæi.3. c ſup.V. d Cyril.2.in Ioan. capit. 57. e Hieron. in dialog. contra Luciſer. vocat peruerſum dogma Auguſt.2.contra liter. Petilia. capit.37.vocat impiam & ſacrilegam opinionem. Bellarm.cap.21.col.6.

f Luc.2.publicani & populus veniebat ad bapt. Ioann. ſed Pharisæi ſpreuerunt conſilium Dei, non baptizati ab eo. nec tamen ob id reprehenduntur à Chriſto. Matth.21. Chryſoſtom. homil. 3 imperfe. Diuus Thom. quæſtione 38.2. ad tertium. Paludanus. quæſtione ſecunda. articulo ſecundo. Soto quæſtione ſecunda. 1. Palac. quæſtione vnic.

g Act.

g Act.19.vbi Chryſoſt.Bed.œcumen. ad literam intelligunt Ambro.in Galat.3.& lib.1. de Spiritu ſancto.c.3.Auguſt.5.de bap.c.9. Innoc.1.epiſt.22. cap.5.Auguſt.2.contra Petil.cap.37. Chryſoſt.ho. 2.in Act.1.Ioan. Baptiſt.aqua. D.Thom.quæſt.38. art.6.quæſt. 66.9. ad. 2. Hieronym. contra Luciſe. poſt princip. Palud.Sot.Palac. & omnes Doct. qui de hac re loquuntur. Bellar. cap.19. & 22. in quo errat Mag. diſt. 2. dum negat eos qui ſatis inſtructi de myſterio Trinitatis receperant verum baptiſmum Ioā. rebaptizandos eſſe. & Ambro. ait eos qui Act. 19. ſunt rebaptizati, non recepiſſe verum bapt. Ioan.& gloſ.interl. Act.19.ait non dici rebaptiſmum, quia prior non erat verus baptiſmus ſed D.Thom.quæſt.38.6. ait hanc ſententiam eſſe penitus irrationabilem.

Auguſtin.tractat.15.Cyril.lib.2.in Ioan.cap.57. (qui prænuntiare videtur, & damnare hæreſim quam poſtea ſecutus eſt Luther.) Diuus Tho. & Bed.in Ioann.3.Beauxam.tom.1.harmon. fol. 202.210. quem locum vnanimi conſenſu Patres intelligunt, de vero Chriſti baptiſmo.ſup.c.2. §.4.A.

tiſmo Ioannis abluti fuerant, compellebantur diuino præcepto ad baptiſmum Chriſti, g quem Apoſtoli prædicabant eſſe omnibus neceſſarium ad vtramque ſalutem gratiæ & gloriæ. h illo baptiſmo Chriſti ablutus eſt ipſe Ioannes, & Apoſtoli regenerati in Chriſto, & charactere illius inſigniti. i durabitq; baptiſmus Chriſti vſq; ad conſummationem ſæculi: k cum tamen baptiſmus Ioannis breui ſuæ prædicationis tempore finem acceperit, cum eſſet baptiſmus in aqua tantum.

6 Chriſtus ob graues cauſas l dignatus eſt vt peccata aliena ita & bap.Ioā.ſuſciperet.1.vt impleret exēplum omnis iuſtitiæ & humilitatis. m 2.vt facto iſto inſtitueret ſuū bapt. n quo lauit noſtra crimina in Iordane: o & vim regeneratiuā tactu ſuæ mundiſsimæ carnis conferret aquis: p nec tamen decebat Chriſtum ſuſcipere ſuum bapt. vt paſtor tingi non ſolet minio & charactere, quo oues diſtinguuntur: nec Imperator ornatur balteo militiæ, quo creare ſolet nobiles milites. ſed ex ſuis ſacramentis Chriſtus ſolam euchariſtiam, q æquali qua illam decet, dignitate ſuſcepit.

CAP. XXXIIII.

De baptiſmo ſanguinis ſeu martyrio.

§.1. *Cur martyrium dicitur bapt.*
2 *Qualem diſpoſitionem requirat.*
3 *Datur in eo gratia ex opere operato.*
4 *Licet conueniat in multis cum bap. non eſt ſacramentum.*

VOx martyr Græce ſignificat teſtem: a qui Matth. 10 confitetur Chriſtum coram hominibus, & ſuo teſtimonio confirmat veritatem fidei, & veram eccleſiæ religionem. Hunc actum adiuuant variæ virtutes: b vt fides, veracitas, & fortitudo: deinde ex virtute religionis

k Matth. vltim. vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi. l m De quibus Diuus Thomas. 3 part. quæſtione 39. & Patres citat. in Matthæ. 3. dum Ioan. refugiebat baptizare: & Chriſtus reſpondit, ſine modo: ſic nos decet implere omnem iuſtitiam Auguſtin. enchyrid. capitulo. 30. & ſermo. 4. Epiphaniæ. n Dictum eſt. capit. ſecundo Auguſtinus tractat.4.&.13.in Ioann. hoc exemplo Chriſtus peccatores excitat ad ſuum baptiſmum, Hieronym. in Matthæi 3. & ſic probat baptiſmum Ioan. Auguſtin. 15. Trinita. capitul. 26. inſtituit ſuum baptiſmum. o ita canit eccleſia in antiph. Epiphaniæ. Nazianzen.homil.39.in ſancta lumina. p Ambroſius, & Beda in Lucæ 3. Hieronym. Matthæi.3. q Diuus Thom.quæſtione.8.1.quæſt.84.7.

h D.eſt. capit. 2. vt patet Actor.2.&.3.& ita recipiebant Chriſti baptiſmum cum tamen ex Ioan. 7. colligatur omnes fere qui erant in Hieruſalem & vicinis oppidis baptizatos fuiſſe à Ioanne: & Marci.1. tota Hieruſalem & Iudæa dicitur baptizata ab illo. i Sup. capit. 32. Q. nec ex Apoſtolis videntur baptizati baptiſmo Ioannis, niſi Andreas eius diſcipulus Auguſt.epiſt.108. quanuis à principio dubitet Diuus Thom.quæſt.38.6.ad ſecundum, contra Tertul.de baptiſm.cap.1.&.16. dicentem omnes Apoſtolos excepto Paulo tinctos baptiſmo Ioannis ante paſsionem. quia putat Ioan.3.&.4. Chriſtum & diſcipulos eius baptizaſſe baptiſmo Ioannis. Rupert.lib.3.in Ioann. ad fin. idem dicit, & probat: quia Ioan.7. nondum erat ſpiritus datus, quia nondum Ieſus erat glorificatus. Chryſoſtom. hom.28.in Ioan.7.Theophyl.& Euthym.in Ioan. 3.&.4. ſed hi Patres ſunt pie interpretandi, vt ſup.capit. 8. §. 1. quod ſi aliud ſentiant, potius ſequenda eſt eccleſiæ, & aliorum Patrum communis ſententia, Chriſtum ante paſsionem inſtituiſſe & miniſtraſſe baptiſmum ſuum, de quo ad Nicodemum præmiſerat Ioan. 3. niſi quis renatus: vbi

CAP. XXXIIII.

a Lexicon, & ſæpe Patres vt ex Matth.10.&.16. probat Auguſtinus.13. Ciuit. Dei. capitul. ſeptimo, vide Bellarmin. libro quarto, de Eccleſi. capitulo ſexto, & de baptiſmus capitulo ſexto. Diuus Thomas ſecunda ſecundæ, quæſtione. 142. Doctores. 4. diſtinctione. 49. ibi Richardus, Paludanus, Soto. & Patres citat.ſup.capitulo primo. F. & R. Aſten.lib.2.titul.33.articulo ſecundo. Tabiena. Angelus, Sylueſter, Armil. verb. martyrium. b Diuus Thomas dicta quæſtione. 124. articulo primo ſecundo. & tertio. & Doctores.

 c Luc.

martyr ſe Deo offert quodammodo in ſacrificium & cultum Dei (vt lib. de ſacrif. c. 3. §. 3. explicabitur) dum ſponte acceptat mortem pro Chriſto: quanuis morti reſiſtere non poſſit: proprie tamen eſt opus externũ caritatis, ſicut & beneficentia: quia homo Ioan. 15. pro Deo amico ponit animam ſeu vitam ſuam. Hoc baptiſmo ſanguinis Chriſtus prædixit ſe baptizandum: [c] & virgines dicuntur Apoc. 6. lauiſſe ſtolas ſuas in ſanguine agni. de hoc Acto. 1. dicitur, ille vos baptizabit in Spiritu ſancto, & igne: nempe igne tribulationis & martyrio: [d] in paruulis pro Chriſto occiſis vt in ſanctis Innocentibus martyrium ſupplet vicem baptiſmi. [e] & adulti catechumeni, dicuntur proprio ſanguine ablui, [f] dum pro fide Chriſti ſuſcipiunt martyrium. Quare in non baptizatis rite vocatur baptiſmus: [g] vt qui quantum ad effectum gratiæ ſupplet etiã in infantibus vicem baptiſmi, quem in voto includit, [h] vt includit obedientiam præceptorum ad quorum impletionem tenetur ſi per tempus liceat. [i] & configurat Chriſto paſſo clarius quam baptiſmus: deletq; vt ille omnem culpam, vt poſtea dicetur: & totam pœnam. iniuriã enim facit martyri, qui orat pro martyre. [k]

2 In adulto vigilante requirit liberum martyris conſenſum: [l] qualem baptiſmus & alia ſacramenta exigũt. [m] Si tamẽ Chriſtianus à tyranno teneatur in vinculis, vt occidatur in odium Chriſti: cuius mortis periculum præuidens, illam ſponte acceptet: hic ſi dormiens occidatur pro Chriſto, fit vere martyr. [n] ſimilis enim præuius conſenſus ſatis eſt, vt quis dormiens aut in amentiã verſus dicatur petijſſe baptiſmum, euchariſtiam aut extremam vnctionem. [o] Hic vero cum præuia attritione diſpoſitus recipiet fructum ex tali ſacramento: quanuis tunc careat rationis vſu. Si iuſtus nihil præmeditatus eſt de ea morte: & tamen dum dormit occidatur in odium Chriſti, videtur martyr: [p] quia interpretatiuè in Deum, quem pro vltimo fine habet, iuſtus retulit quidquid boni fecerit, aut mali ſuſtinuerit. Sed qui in peccato dormit abſq; vlla peccati pœnitentia, aut martyrij præuiſione, & ſine illius voluntate aut voto, hic licet occidatur in odiũ Chriſtianæ religionis, non eſt martyr: [q] & ſibi imputet quod improuidus ſine præmeditatione euẽtuũ dormiat.

3 Ad obtinendũ proprium martyrij effectum, non requiritur vt homo ſit iuſtus: nec vt ex caritate direxerit ſe & paſſionẽ ſuam in Deum

c Luc. 12. Bap. habeo baptizari. Marc. 10. ibi Patres.

d vt explicatum eſt ſup. c. 1. Dam. lib. 4. c. 10. Taper. a. 2.

e D. Thom. 2. 2. q. 124. 1. & 3. p. q. 68. 2. ad. 2. Caietan. q. 87. 1. ad. 2. Iuſtin. q. 96. ad gent. Cypria. ſer. de Epiphan. Aug. to. 10. habet quatuor ſermones de Innocent. Fulgẽ. ſer. de Epipha. f. 411. Chryſo. to. 5. habet duos ſer. de Innoc. & to. 2. ſer. 31. dicit iſtos infantes habuiſſe vſum arbitrij. nẽpe quadam ſimilitudine (nec enim vere habuerunt libertatem, vt ait D. Thom. d. quæſt. 124. 1. ad. 1. cum Aug. & Bernard. ſer. de Innoc. idem Hilar. in Matth. can. 2. Bellar. de bap. c. 6. col. 3. contra Alex. 4. p. q. 22. & Armac. lib. 8. c. 37. Adria. de bapt. q. 5. ad. 3. f. 41. & dicit paruulos non circũciſos, qui tunc occiſi ſunt fuiſſe damnatos: ſed quia Deus virtutem ſuam non alligauit ſacramentis, pie credi poteſt ſed non indubitanter dediſſe omnibus gratiam, at loquitur temere.

f Sic Bonifacius fere à concubinatu raptus ad Martyrium, iuſtificatus eſt. & Patres ſtatim citandi.

g Dicitur baptiſmus ſanguinis. Auguſt. de fide ad Petrum. lib. 13. ciuit. c. 7. Nazian. orat. 2. de Epiphan. Hierony. in Epheſ. 4. Dam. lib. 3. c. 10. lib. 4. c. 1. Cyril. lib. 2. in Leuit. Bernard. epiſt. 60. Chryſoſt. to. 1. hom. 1. de pœnitentia gloſ. in Heb. 6. D. Thom. & Caiet. 3. p. ſup. Doct. 4. d. 4. cum Mag. ibi D. Tho. q. 3. 3. 4. Duran. q. 8. a. 2. Rich. a. 2. q. 3. Argent. d. 6. vbi Carthu. q. 1. Scot. d. 14. q. 1. ibi Gab. & in. 3. d. 27. q. 1. Med. C. de pœnitentia. q. 2. Ledeſ. 1. p. q. 25. a. 5. 2. p. q. 3. a. 1. dub. 6. q. 28. a. 2. Vval. de ſacra. c. 96. Vega lib. 6. in Trid. c. 36. & ſeq. Nauar. c. 1. nu. 10. Soto lib. 2. de nat. & gra. c. 13. 16. 18. & d. 15. q. 1. a. 2. d. 3. a. 11. Cano relect. de pœnitentia. p. 3. Bellar. de bapt. c. 6. prop. 1.

h Solum martyrium in infantibus cenſetur baptiſmus in voto. ſup. c. 22.

i inf. c. 37. vt confiteri peccata mortalia tenetur præcepto diuino Chriſti: vel ſi peccata memoria occurrat, debet de illis dolere in communi, Cano Soto. d. 15. q. 1. a. 2. con. 3. & 2. de natura & gratia. cap. 16. Taper art. 3. Alex. 4. p. quæſt. 57. mem. 7. Almain. d. 14. quæſt. 1. Ledeſm. 1. p. quæſt. 25. 5. dub. 1. melius tamen eſt ne occupetur martyr in recolendis peccatis, ſed ſit intentus actibus fortitudinis & dilectionis in Deum, ait Chryſoſto. hom. 29. de pœnitentia & Recent. Victor. Ledeſm. Mant. videtur Gabri. diſt. 14. quæſtio. 2. quãuis Sco. quæſt. 1. §. ex his. ad ſolutionem. lit. V. ſignificat requiri dolorem formalem.

k Sup. c. 16. §. 4. liter. K. N.

l D. Thom. quæſtione. 124. 1. c. ad. 1. ibi Caietan. artic. 2. Soto diſtinct. 3. artic. 11. quia habenti liberam voluntatem, nihil Deus deputat ad meritum aut demeritum, niſi ex morali actione illius.

m o Sup. cap. 24. & de ſacram. c. 8. c. Maiores de bapt. Doct. diſt. 4. Soto diſtinct. 5. artic. 4. con. 3. & artic. 7. Caiet. 3. par. quæſt. 86. 2. fin.

n Videtur Diuus Thom. 3. par. quæſtione. 87. 1. ad ſecundum, ibi Caietan. & Plane D. Thom. diſt. 16. quæſtione. 2. 2. 2. argum. 3. cum ſolutione. Soto diſtinctione. 3. articulo. 11. diſtinctione. 6. quæſtione. 1. articulo. 7. con. 6. diſtinctione. 15. quæſtione. 2. 1. ad ſecundum Recent. vt Gallo, Gueuar. cuius oppoſitum falſo tenet Vega. lib. 6. in Trident. cap. 37. Ledeſm. 1. par. quæſt. 25. 2. ad. 2. ſic vero multi Chriſtiani incarcerati ſunt per tyrannos & carnifices occiſi, dum dormirent.

p Id eſt multo certius: & affirmant omnes prædicti.

q In hoc vera eſt ſentent. Ledeſm. & Vega. quod fatentur Recent.

ſumme dilectum, [r] vt multi opinantur. Nam in martyrio adulti præter rationem eximij meriti ex caritate procedentis ſi iuſtus ſit, confertur ad modum operis operati prima gratia homini diſpoſito: [s] iuxta promiſſionem Chriſti Matth. 10. qui me confeſſus fuerit coram hominibus, cõfitebor, & ego eum coram Patre meo. & Ioan. 14. qui diligit me, diligetur à Patre meo. Cui vero Deus concedit iſtud gratiæ auxilium efficax, vt opere ipſo diligere incipiat Deum per martyrium: huic martyrium prodeſt ex tali gratia & caritate. [t]

4 Martyrium tamen non eſt ſacramentum: [u] quia actio à tyranno illata non eſt pia cæremonia religionis, in cultum Dei prouiſa & permanens: nec eſt cauſa inſtrumentalis gratiæ. effectus vero gratiæ, quem habet ex opere operato, cum ſit ſupernaturalis, & præter legem aliorum operum, ex liberali Dei voluntate & ſingulari priuilegio: magis probatur Patrum autoritate quã ratione. Patres enim efficaciam martyrij æquare videntur cum baptiſmo aquæ: dum aiunt, in martyrio omnia peccata extingui. [x] & quidam Patres duo tantum baptiſmata operis numerãt, nempe aquæ & ſanguinis: [y] quæ duo vim ex opere operato habent etiam in paruulis. & in vtriuſque figuram de latere Chriſti in cruce aperto, exiuit Ioan. 19. ſanguis & aqua: [z] nec alio externo opere quod ſacramentum non ſit, ſuppletur effectus operis operati, quàm ſolo martyrio. [a] Alij Patres inter remedia contra peccatum

r Palud. d. 4. q. 3. art. 1. con. 1. Bonau. 2. p. illius. d. 4. a. 1. q. 2. innuit D. Thom. 2. 2. q. 124. 2. ad. 2. vbi Caie. & D. Tho. ar. 3. & quæſt. 184. 5. ad. 3. & 3. p. q. 48. 1. ad. 1. & magis ad rem. quæſt. 66. art. 12. ad 2. & quodlib. 4. quæſt. 10. art. 1. dicens quod martyrium debet procedere ex caritate. & clarius Auguſti. 2. contra Creſcon. cap. 12. ſine caritate reliqua opera fruſtra fieri. 1. Corint. 13. ſi tradidero corpus meũ. & Cypria. de orat. domin. petit. penult. ex quibus V-vald. tom. 2. de ſacram. cap. 105. id probat: maxime quia actus exterior niſi ſit ſacramenti, non addit bonitatem & vim actui interno vt ait D. Thom. 1. 2. quæſt. 20. ar. 4. idem ſentit Cano rel. de pœnitentia. p. 3. Bañes. 2. 2. quæſt. 24. artic. 6. dub. 5. ad. 7.

s Plane D. Thom. diſt. quæſt. 124. 1. ad. 1. & 3. p. quæſt. 68. 2. ad. 2. æquat cum bapt. q. 87. 1. ad. 2. vbi Caiet. & inf. & infantibus martyrium ſolum prodeſt ex opere operato. Richard. diſt. 4. art. 2. q. 3. ad. 2. Durand. quæſt. 8. a. 2. num. 10. & ad. 3. ſi attente legatur. Maior. quæſt. 3. & (addit martyrium dici ſacramentum ſed reduci ad baptiſmum) Palud. quæſt. 3. Sco. diſt. 14. quæſt. 1. art. 3. vbi Gabr. quæſtione. 1. artic. 2. con. 2. & in 3. diſtinct. 27. quæſtione. 1. col. 15. Soto. 2. de natura & gratia. cap. 16. & diſt. 15. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 2. art. 1. quare explicandus eſt diſt. 3. artic. 11. fin. dum negat conferre gratiam ex operato (cum tamen diſtinct. 6. arti. 7. con. 6. fateatur attritionem etiam notam ſufficere cum martyrio: & diſtinct. 12. quæſt. 1. artic. 4. col. 13. euchariſtiam facere de attrito contritum extrinſece,) & rogatus Sotus à nobis dixit, ideo diſt. 3. negaſſe martyrium de attrito facere contritum: quia non eſt per ſe remedium inſtitutum in remiſſionem peccati. At attritus dum recipit ſacramentum baptiſmi aut pœnitentiæ liberatur à præcepto contritionis, vt fatetur Cano relect. de pœnitentia. par. 4. & Soto. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 6. idem de martyrio Ledeſma. 1. par. quæſtione. 25. 5. dub. 1. & 2. part. quæſt. 3. articulo. 1. dub. 6. quæſtione. 28. articulo. 2. Med. C. de pœnitentia. quæſtione. 2. Nauarr. cap. 1. numero. 10. cap. 11. numero. 40. & pro adultis expreſſit Diuus Thom. quodlibet. 4. articulo. 19. diſtinct. 4. quæſtione. 3. 3. & 4. & diſtinct. 16. quæſtione. 2. 2. 2. ad tertium. cum Auguſtin. ad Fortunatum. Bellarmin. de baptiſm. capit. 6. Magiſt. diſtinct. 3. cum Auguſtin. libr. 13. de Trinitat. capit. 7. æquat cum baptiſmo, quantum ad dimittenda peccata Chryſoſtom. tom. 1. homilia. 1. de pœnitentia alias homilia. 19. martyrium non eget pœnitentia vt lux diei nõ eget lumine lucernæ, & : Patres ſtatim citandi qui martyrium & baptiſmum æquãt, contra Armac. lib. 8. capitul. 37.

t Sic explicãdi ſunt citat. R. Auguſtin. 13. Ciuitat. capit. 7. Tertullia. apologe. ad fin. D. Thom. quodlibe. 4. articul. 19. 20. ſic Tridentin. ſeſſione. 6. capitulo ſexto, diligere incipiunt. vide infra. capit. 36. E.

u Sup. capitulo. 1. X. & de ſacramentis. capit. 1. communis Theologorum, Soto diſtinctione tertia, articulo. 11. contra ſolum Maior. diſtinct. 4. quæſtione. 3.

x Bellarmin. de baptiſm. capit. 6. Auguſt. de eccleſi. dogma. capit. 74. libro primo de anima & eius origi. capit. 9. Proſper. lib. Sentent. ſententia. 149. Cyprianus in oratio. Dominic. dimitte nobis.

y Rufinus in expoſitione ſymboli. capitul. 16. citans Ioannis. 19. exiuit ſanguis & aqua. Cyrillus Catechiſ. 3. Rupertus libro tertio, de operibus Spiritus ſancti; qui eſt lib. 2. de ſapientia. cap. 13. & ita Patres martyrium cum baptiſmo æquant, Auguſtin. 1. de baptiſmo contra Don. cap. 21. lib. 4. cap. 22. lib. 13. Ciuit. capi. 7. habetur. cap. baptiſ. vicem. de conſec. diſtinct. 4. Clemen. lib. 5. conſtitut. Apoſtol. cap. 7. Cyprian. lib. 4. epiſtol. 2. alias epiſtol. 73. ad Iubaianum. numero. 6. idem probant Patres qui diſtinguunt tria baptiſmata ex æquo, D. Thom. 3. part. quæſt. 66. artic. 11. cum gloſſ. in id Hebræ. 6. baptiſ. doctrinæ. de quibus. c. 1. F.

z Id Ioannes. 19. exiuit ſanguis & aqua exponunt Patres de baptiſm. & martyrio vt affert Bellarm. 2. de ſacramentis. cap. 27. Cyril. catech. 3. Hieronym. epiſtol. 83 ad Ocean. Ambro. 10. in Luc. cap. 105. Leo epiſtol. 4.

a Rufin. Cyril. Rupert. Auguſt. ſeu Fulgent. de fide ad Petrum. capit. 3. Bernard. epiſtol. 77. Cyprian. de ſingular. cleric. cap. 10. ſentit Nazianze. oratio. 39. in ſancta lumina, quæ eſt ſecunda de Epiphan. Tertul. de bap. cap. 16. Ambro. in pſalm,

b 118.ſer.3.in princ.& ſæpe Aug. b Cyril. lib. 2. in Leuit.col.4.Orig.hom.2.in Leuiti. vbi numerant varia remedia in remiſsionem peccati.& Auguſt.2. contra Creſcen. cap. 22. numerat verbum veritatis,ſacrificium contriti cordis,eleemoſynam & caritatē.

2.2.1.addi.quæſt.vlt.art.vlt.Soto. diſt. 47. quæſt. 2.art.6.ad.2. Nauar.cap.24.num. 8.& oppoſitum Mant.dicit temerarium.Peña erroneum. Bañes hæreticum. e Caieta.in Matth.6. quem ſine cauſa carpit Cathar.lib.2.contra Caiet. f Tridentin. ſeſsion. 22. cap. 2. & id dici ex opere operato probat Bellarm. lib. 2. de miſſa. c. 4.verſi.3.& dicetur. lib. de miſſa. g Chryſo. homil. 4. in 2. Corinth. numerat deteſtationem peccatorū, ſubmiſsionem, gratiarum actionem in aduerſis, eleemoſynam, obliuionem acceptæ iniuriæ, & aſſiduam precationē. ſed hom.22. ad pop.compūctionē,eleemoſynā: & addit ſi hæc non habes, prohibe linguam tuam à malo. h i Sic exponendus eſt Chryſoſtom homil. 22. ad pop. de remiſsione pœnæ. quia poſtquā expreſſit compunctionem ſenſibilem & eleemoſynam dicit,ſi hæc non habes:ſic hom. 42. Matth. ſi. diſtinguit compunctionem à contritione. k Ex Chryſoſtom. falſo colligit Vega libro.6.in Trident.cap.38.

Chryſo. inf. b numerant,primum baptiſmum,[b] deinde martyrium.

CAP. XXXV.

Cyril. Orig. & Aug. ſup. c.34.ſi.Beauxam. tom.1. harm. fol. 369.K.

b Chryſo. inf. & hom. 32. & ſeq. ad pop.quia Lucæ.11.& Tobiæ.4. eleem. dicitur mundare peccata. &. cap. 12. Eccleſi. 29. conclude. de qua ſæpe Chryſoſtom. homi. 32. & ſeq. ad pop. & homil. 9. in Hebræ. Danie. 4. peccata tua eleemoſynis redime. Ambro. ſer. 30. 31. de eleemoſyna. Cyprian. lib. 3. contra Iudæos.cap.1. &. 2. & ſer. 1.de eleemoſyna. Greg. hom. 40. in euang. Auguſt.ſerm. 45. ad fratres in eremo dicit,deditus eleemoſynis nō peribit. Chryſoſt.eleemoſynæ largitor non damnabitur. Caiet. in Matth.6. ſi dimiſeritis:vt intelligatur quaſi priuilegium regulariter conceſſum ijs qui nimis dediti ſunt operibus miſericordiæ.ſed bene addit Bed. lib.5.in Luc.ſi modo fiat miſericordia debito ordine,vt prius miſerearis animæ tuæ per pœnitentiā, de quā D.Thom.2.2.quæſtione.30. 1.ad.2. art. 4. ad.2.4.diſt.46.quæſt.2.3.4.

c Matth.6.ſi dimiſeritis hominibus.vbi Caietan.

d Vt probat Aug.21.ciuit.c. 22. & vlt,enchyr.à cap.75.ſed ignotus eſt autor iſtius erroris, vt dicit Caſtr. & Medices verb. eleemoſyna. Bañes. 2. 2. quæſt.32.art.4.de quo D.Thom. 4. diſt.15. quæſt.

Quæ opera miſericordiæ dicuntur eſſe remedium contra peccata.

PRæter martyrium Patres quædā opera miſericordiæ numerant inter remedia contra peccatum: [a] vt eleemoſynā, [b] dimittere hominibus debita ſeu iniurias, [c] & Iacob. 5.conuertere peccatorem à via ſua. At non intelligunt,ſola eleemoſyna ſine vera contritione(quanuis pauperibus magna & frequens erogetur)remitti peccatori tantum attrito peccata M. [d] quaſi ex opere operato:ſed dicuntur remedia,quia impetrant à Dei miſericordia donum contritionis: [e] niſi obice noui peccati homo reſiſtat Deo inſpiranti, & donum contritionis offerenti. quod donum efficacius impetrat miſſa ſpecialiter oblata pro peccatore, quæ habet ex Chriſti merito, & ex opere operato [f] efficaciam impetrādi.

2 D.Chryſo. [g] in remedium peccati numerat præter contritionē & eleemoſynam.1.compunctionem, ideſt ſenſibilem dolorem appetitus & carnis. [h] 2.emendationem vitæ ſine compunctione ſufficere.ſed intelligit pro remiſsione pœnæ temporalis [i] 3.oratio aſsidua impetrat quidem veniam & auxiliū efficax: non quod ſola oratio vnquam iuſtificet impium,vt quidā temere ait: [k] ſed quia communiter à Deo miſericordiſsimo impetrat donum contritionis, aut ſacramenti receptionem dignam.nam ſine ſacramento baptiſmi ſeu pœnitentiæ in re vel in voto,quod eſt remedium neceſſarium ex communi lege Dei,nunquam iuſtificatur impius.

CAP. XXXVI.

Qualis diſpoſitio requiratur ad fructuoſum martyrium.

§.1. *Attrito confertur prima gratia.*
2 *Et oblito peccatorum datur abſq; attritione.*
3 *Aureola, non impeditur fructus per peccatum veniale.*
4 *Hæreticorum martyrium inutile.*

MArtyrium in adulto requirit 1. liberam acceptationem ne reſiſtat malo,& tyranno,licet poſſet 2.in peccatore requirit præuiam diſpoſitionem,vt tollatur virtualis affectio inhærentis creaturæ, [a] tanquā fini vltimo.ſic adultus per baptiſmū [h] non iuſtificatur, ſine ſupernaturali [i] quadam attritione [b] de peccatis,nō quidē ſigillatim ſed in communi. [c] Per ſolā internā voluntatē patiēdi potius martyriū,quā negādi Chriſti fidem,non iuſtificabitur attritus: [d]

C A P. XXXVI.

a DIuus Thom.3.p.q.87.1.ad.2.Soto,d.3.a. 11. ad ſi.d.6.ar.7.con.6. b c ſup.cap. 26. §.3. d communis & certa ſententia,quia nec ſola dilectio Dei in eo qui recordatur peccati M. remittit ſine formali contritione, D.Thom.3.p.q.86.2. q. 87.1.& clarius.q.84.5.ad.2.de verit.q.28.a.1. ad 1.&.2.Soto.2.de natura & grat.cap.16.d.15.q.1. art.2.Cano rel. de pœnitent. part.3. Mai. diſt.14. q.1.

quæſt. 1.contra Caietan.d.q.87.1.Scot.2.diſt.28. quæſt.vni.& in.4.diſt.14.quæſt.1.art.3.ad fin. vbi Gabr.quæſt.1.art.2.con.2. Gregor. 1. diſtin.17.q. 1. Adrian.quodlib.7.art.4.Vega.libr.6.cap. 34. & ſequent.hinc falſo quidam quātum ad præmiū eſſentiale æquant volūtatem.efficacem patiendi martyrium, & ipſum externū opus martyrij, f Alexand.4. part. quæſt. 22. mem.5. Bon. diſt.3. ar.1. q.1.& ſolus Alex. negat prodeſſe paruulis.

e ſic concomitanter eſt actus caritatis. D. Thomas,ſic ſoluit argu. 2.2. quæſt. 124.4.ad.4 Soto. d.15. quæſt. 1.ar. 2. & patet ex Patribus cit.cap. 34. E. & ſeq.

f g Tertul.in Scorpiaco. ca.8. libr. de exhort. martyr.cap.11. Nazianze. orat.22. de Machabeis.

h ſed quidam putant quod Miſſa pro altero iuſto oblata, & ſatisfactio iniuncta à confeſſario augeat gratiam ex operato.ſed falſo:alias iuſtificaret attritum.inf. lib.de miſſa. i k Bellarm.lib.2. de pœnitentia. cap.9.ad.2.Chryſoſt.to.1.ho. 1. quæ habetur poſt 9.hom.de pœnitentia.alias hom.29. de pœnitentia dicit,martyrium non indiget pœnitentia. ſentit D.Th.3.part.quæſt.87.1.ad.2.ibi Caiet.& 2.2. quæſt.124.2.Cyprian.in orat.dominic.dimitte nobis.& ſerm.de ſtella & Magis.Soto diſt.6.quæſt. 1. art.7.& cit.cap.34.H.Vega. 6.in Trident.cap.36. 37.Mantius dicit quod Soto.d.3.a. 11.non loquitur conſequenter:quia dicit poſitum in agone melius facere ſi firmet voluntatem in Dei amore. & tamē addit quod debet dolere de peccatis ſi recordetur.Nec Cano rel.de pœnitentia.p.3. id negat, ſed fugit admittere caſum, vt ſit immemor peccatorum. l Vega Mantius,ſicut & dilectio Dei ſuper omnia in oblito remittit peccata. Palac.d.4.q. 3.ad fin.ſentit Soto.ſup.quia dicit poſitus in agone, melius fuerit firmando voluntatem in Dei amore.Beauxam.to.2.harm.f.515.ſentiunt Patres D.Thom.& Theophy.in.Matth.10. Auguſt. ſerm. 5. de martyr.fauet li. de eccleſ. dog.ca. 74. Clem. Alexand. lib.2. Strom.

m m ſic Apoſt.Philip. 3. quorum Deus venter eſt. vbi gloſſ.interlin.Deus dicitur homini eſſe,quod præ cæteris diligit. Epheſ.5.auarus quod eſt idolorū ſeruitus. Coloſ.3.Chryſoſto. hom. 8.in.2. Corinth. Hieronym. in Amos. 2. Auguſt. 2. de ſerm. domin.in monte & li. 83. qq.q.30.li. 1. doctrin. vtrobiq; ait peccatorem frui creatura,vt fine vltimo.lib.10 ciuit.ca.10. Maximus cētur.de caritate,con.5.Orig.ho.8.in Exod.hom.2.Iudic.Veg. lib.6.in.Triden.cap.33.lib.11.ca.18.Loan. arbor. lib.14. Theoſop.cap.10.&.11.D.Th.de mal. q. 7. 1.ad.1.&.19.Scot.1.d.1.q.vlt.&.2.d.6.q.2.&Recent. n ſic in Matth.10.legunt Euthy. Chryſo. ho.35.Clem.Alex.lib.4.Strom.Tertul.in Scorpiaco.Beauxam.ſup.& Luc.12. omnis qui me confeſſus fuerit.&.cap.17.quicunq;, &c. viuificabit animam ſuam. quod ponderant Aug. de vera & falſa pœnitentia.ca.5.Ambr.1.de pœnitentia.cap.2.

o Soto.d.3.art.11.Taper.art.3.Cano.ſup. Alex. 4.par.q.57.m.7.&.8.recent.Peña. Gallo. Gueuar. p cit.ſup.D. q vt ſi memor peccati, neſciat pœnitendum eſſe de illo,iuxta Act.2.pœnitentiā agite & baptizetur. At ſi peccati immemor ſit, dilectio dei ſup.omnia ſupplet vicem pœnitentiæ. D. Thom.& Caietan.3.p.q.87. 1.inf. lib.1. de pœnitentia.cap.3. r communis ſententia ſup. ca.26.

ſi tamen hic reipſa baptizetur in ſanguine ſuo, in ipſo actu externo ſummæ caritatis Ioan. 15. iuſtificatur [e] ex priuilegio Dei. Hoc priuilegium non eſt propriū legis euangelicæ: nam & in ſtatu legis naturæ & veteris infantibus, [f] & adultis propter religionem, [g] & veram fidem occiſis martyrium contulit iuſtificationem. generale enim eſt vt omne quod gratiam auget ex opere operato, iuſtificet impium obice carentem. [h]

2 Si quando contingat, vt ſubito raptus ad martyrium, ex obliuione aut inaduertentia non recordetur peccatorum(quia curat timorem mortis inſtantis excutere fortiter ſpe & dilectione præmij difficilis [i]) ſatis videtur ea dilectionis diſpoſitio vt cum martyrio iuſtificetur. [k] nam cum ſit opus externum ſummæ dilectionis, excludit obicem complacentiæ & virtualis affectionis in peccato. ſic in eo qui peccatorum oblitus eſt,dilectio Dei ſuper omnia iuſtificat: vt quæ includit pœnitentiam virtualem & propoſitum efficax implendi præcepta. quod ſi peccatorum immemor non eſſet, aut facil illorum recordari poſſet: quidam [l] pie credunt etiam nunc excuſari ab actu formalis pœnitentiæ, & iuſtificari per martyrium: quia Matt.10. qui odio habet animam ſuam & perdit eam propter Chriſtum & euangelium: hic etiam non baptizatus & peccator viuificabit animam, & cuſtodiet illam in vitam æternam. nam hic cum dolore ſpontanei martyrij vice pœnitentiæ, ſatis recedit à ſeipſo, & à ſui iniquo amore, in quo finem vltimum per peccata cōſtituerat: [m] ac incipit auerti à peccato non minus, quàm per attritionem. Qui enim odio habet ſeipſum, finemq; peccatorum ſuorum, hic odio habet & peccata: & qui ſic confitetur in Chriſto (vt Matth. 10. Græcè legitur. [n] id eſt, qui ex auxilio ſpeciali mouetur vt vitam ſic donet manens in Chriſto) huic ſane Chriſtus ex priuilegio confert gratiam, confitebiturque eum coram Patre ſuo. tutior tamen ſententia [o] eſt, vt qui poteſt, habeat pœnitentiam formalem, ſimul cum martyrio.

3 In hac re martyrium excellit dilectionem Dei & baptiſmum. Nā dilectio interior non eſt efficax, & perfecta vt peccatum remittat, niſi homo qui eſt peccati memor habeat de illo formalem pœnitentiam. [p] Quod ſi adultus ante baptiſmum non præmittat de peccato ſibi noto formalem pœnitentiam, etiam ex ignorantia: [q] excuſatur quidem à noua culpa, ſed non iuſtificabitur per baptiſmum, [r] nec per vllum ex alijs ſacramentis.

s Diuus Thomas, addit. quæſtio. 96. art. 6. 11. & 2. 2. quæſtio. 152. 5. Bergom. §. 262. Soto. diſt. 49. quæſtio. 5. artic. 2. martyr habet aureolam cum inſignibus quibuſdam, & decore cicatricum. gloſſa in Exod. 25. Iubetur imponi vna corona ſuper alterá Docto. 4. diſtinct. 49. Richar. Aſten. libr. 2. titul. 45. articu. 3. de aureola virginis.

t ſup. cap. 34. §. 1. fin.

u x ſup. cap. 26. §. 1. fin. L. Caietan. quæſti. 87. t. ad 2. fatetur de martyrio: ſed negat baptiſmum vel aliud ſacramentũ conferre effectum ei qui tunc peccat venialiter Cano rel. de pœnitentia par. 3. è contrario negat martyrio, ſed admittit in baptiſmo. At in vtroque admittendum eſt, vt bene recent.

y Cypri. tracta. 3. de ſimplic. prælat. & libr. primo. epiſto. 2. alias 54. epiſtol. 52. ad Antoniani. & libr. 4. epiſt. 2. alias. 73. ad Iubaianum. nume. 6. Augu. 1. de baptiſmo contr. Don. capit. 9. 11. libr. 3. cap. 16. libr. 4. cap. 17. contr. Florent.

2. martyri debetur aureola; s ſicut Doctori & Virgini. 3. ſtatim canonizatur cum feſto ſolenni, ſi conſtet illum propter confeſsionem Chriſti obijſſe, t quamuis non cõſtet de formali pœnitentia illius. 4. commune eſt martyrio & alijs ſacramentis, vt ſi incidenter adiungatur venialis complacentia, non impediatur effectus operis operati, u qui datur ex Chriſti merito. ſi tamen iuſtus dormiens, qui manet in virtuali affectu peccati venialis vt mendacij, recipiat digne baptiſmum ſanguinis vel aquæ, per illum non remittitur hæc venialis culpa, aut reatus pœnæ temporalis ſibi reſpondens. x

4 Si hæreticus vel ſchiſmaticus mortem pateretur pro vnius veri articuli defenſione, non eſt martyr Chriſti: y cum ſponte maneat extra eccleſiam Chriſti: nec illum articulum credit aut defendit ex motiuo ſupernaturali: ſed proprio & tenaci iudicio: ad eum modum quo pertinaciter credit ſuos errores, pro quibus ſimiliter oppeteret mortẽ ex ſuperba ambitione. ſi tamen in eo mortis articulo faciat diligentiam quam poteſt, & pœnitentiam agat reſipiſcens, in eo iſta ignorantia fieret inuincibilis, & huic vere pœnitenti Deus non denegabit auxilium gratiæ, cum nullum viatoris peccatum ſit irremiſſibile. Hic ergo ita diſpoſitus ex Dei auxilio, & pro vera fide moriens, conſequetur vtranque ſalutem gratiæ & gloriæ. ſic enim B. Aug. z de Beato Cypriano errante in rebaptizandis hæreticis docuit, ſi quid errauerat ex culpa, id martyrij falce amputatum eſſe.

z Aug. li. 1. de bap. c. 5. & 18. dicit de Cypr. errãte in rebaptizatione. & epiſt. 48. de quo ſup. c. 28. §. 3.

C A P. X X X V I I.

a Vp. cap. 34. H. Soto. diſtinct. 3. artic. 11. Mantius & recent.

CAP. XXXVII.

Martyrium includit obedientiam præceptorum: & requirit cauſam ex parte, recipientis & inferentis.

QVi martyr odit animam ſuam, ac ſubinde omne peccatum cui adhæſerat, licet excuſari videatur à formali dolore pœnitentiæ, vt dictum eſt, cap. 36. non tamen eximitur ab obedientia præceptorum, quæ iure diuino Chriſtus imponit hominibus. a quare ſi commode poteſt ante mortem; tenetur diſcere fidem explicitam Chriſti: & catechumenus tenetur recipere ſacramentum baptiſmi: Chriſtianus ſi poteſt tenetur confiteri peccatum mort. cuius recordatur, & ſuſcipere euchariſtiam: quia hæc valenti ſunt media ad ſalutem primam, & vltimam neceſſaria ex Chriſti inſtitutione: & ſub præcepto poſitiuo obligant ſaltem in mortis articulo eum qui hanc fidem explicitam, aut ſacramentum habere poteſt. martyrium vero cum tanquam actus exterior procedat ex quadam dilectione Dei, includit propoſitum implendi omnia præcepta, quæ pro eo mortis articulo obligant, ſi modo implere poſsit. at contritio formalis non obligat illum qui digne recipit ſacramentum baptiſmi vel pœnitentiæ: b cum ea contritio ſuppleatur per remedium æquiualens, & per ſe inſtitutum vt peccatori cum attritione nota diſpoſito remittat peccatum, quod ſimiliter de martyrio eſt credibile. c

2 Præter conſenſum aut diſpoſitionem martyris, requiritur cauſa quædam tam ex parte adulti patientis, quam ex parte tyranni. Quare d ſi quis ex ambitione, vt hæreticus patiatur mortem, & tradat corpus ſuum ita vt ardeat, nihil ſibi prodeſt vt Apoſt. ait. 1. Corinth. 13. ſi excludat proprium motiuum caritatis, generaliter præcedere debet quædam cauſa eius fidei quæ per dilectionem operatur, e & cum motiuo ex ſupernaturali cognitione fidei.

3 prima & præſtantiſsima cauſa martyrij eſt confeſsio & defenſio fidei Catholicæ, & religionis Chriſtianæ. f Secunda cauſa, ſi pro de-

b Sotó. diſtinctio. 17. quæſt. 2. artic. 6. Cano rel. de pœnitentia. p. 4. recẽt contra. Victor. ſumm. §. 19 Vega opuſ. de iuſtifi. q. 13. ad primum. cõtra 3. concl. lib. 13. in Trident. capit. 20. & ſentit Med. C. de pœnitentia quod recordatus tenetur habere formalẽ cõtritionem: de qua eſt preceptũ naturale.

c d cit. cap. 36. L. Y. & rationes in text.

e D. Tho. 2. 2. quæſt. 124. artic. 5. diſtinct. 49. quæſtio. 5. 3. 2. ad. 9. 11. vt motiuum virtutis procedat ex practica cognitione fidei operatoriæ.

f D. Thomas, in Epheſ. 3. lec. 1. & d. quæſtione, 124. 5. cap. & ad ſecũdum, & diſtinctione 49. q. 5. Bergo. §. 846. Aſten. libr. 2. titul. 42. artic. ſecundo. Tabien. & alij verb. martyr.

g h. D.

g h Diuus Thomas in Epheſ. 3. & d. 49 ad nonum. vt Beata Agatha. i Diuus Thomas, d. q. 124. artic. 5. k ſic veriſimile eſt, vt ſit præſtantior cauſa martyrij in Baptiſta. l ſup. E. m Diuus Thomas in Epheſ. 3. & d. quæſtione. 124. art. 5.

C A P. XXXVIII.

COmmunis a Patrum & Theologor. contra paucos cit. ſupr. capit. 34. E.

b c quia eccleſia celebrans generale feſtũ de innocentibus non errat: & ſeruat illorum corpora cũ veneratione, con diſtinguẽs an fuerint infantes priori circuncisione iuſtificati.

d reperiũtur enim oſſa ita parua quorundam ſanctorum Innocentium, vt credibile ſit quoſdam interfectos ſtatim vt nati ſunt, vel in vtero matrum.

e falſo fingit Armach. & Adrian. ex ſpeciali priuilegio conceſſum fuiſſe illis innocentibus eo quod in ſingulis tyrannꝰ quęrebat occidere Chriſtum, contra quos citati ſunt Patres. cap. 34. E. & Leo ſerm. 1. & 2. epiphan. id tribuit his infantibus ex generali priuilegio martyrij, de quo dic. eſt. cap. 36. F. f Chryſoſto. tom. 2. ſer. 31. ſed illum reijcit D. Thomas. d. quæſt. 124. 1. ad. 1. ſed melius eſt vt pie exponatur vt in tex.

g fenſione alterius virtutis, g & pro illius obſeruatione malit mori quam fœdari. ſic enim multæ virgines & matronæ pro conſeruatione caſtitatis, quam religioſo voto Deo conſecrauerant, celebrantur ab eccleſia, tanquam martyres. h tertia pro vtilitate eccleſiæ & conſeruanda illius immunitate: vt glorioſus Thomas Canthuar. epiſcopus celebratur. quarta vt Ioannes Baptiſta pro reprehenſione adulterij occiſus eſt à tyranno Rege. i & forte rex excitatus eſt à Phariſæis, eo quod Ioannes Chriſtum eximiè prædicaret. k tandem ſi virtus pro cuius cuſtodia patitur martyrium, ſit de iure tantum naturali, vt caſtitas, referenda eſt in ſupernaturale motiuum; l fide cognitum & in finem caritatis aut religionis.

4 Eadem pia cauſa intercedere debet ex impia intentione tyranni, qui miniſter eſt huius cruenti baptiſmi: nempe vt ille occidat hominem in odium aut contemptum fidei, aut religionis, aut alterius virtutis. m Nam ſi ille interficiat Chriſtianos in bello pugnantes ac reſiſtentes: aut in pace, ex eo quod ſunt, aut reputantur hoſtes temporales: vel vt eos deprædetur in terra aut mari: non eſt ſufficiens cauſa ad martyrium, quamuis inculpate mortem patiatur. Hactenus de martyre adulto.

CAP. XXXVIII.

Infantibus prodeſt martyrium, etiam nondum natis.

INfantes ſine propria ipſorum aut parentum intentione vt vere baptizantur: ita ſi pro Chriſto occidantur fiunt vere martyres. a ſic eccleſia celebrat feſtum innocentũ martyrũ, qui iuſſu Herodis, vice Chriſti interfecti ſunt. b Inter quos videntur occiſi paruuli gentilium quorundam, qui iuſtificati non erant, c & infantes Iudæorum, qui ante octauum diem nondum erant circuncisi. d & tamen de omnibus illis pro Chriſto occiſis celebratur ſolenne feſtum: non quidem ex aliquo ſpeciali priuilegio, e ſed ex generali martyrij cõferentis primam gratiam, & aureolam. nec vero in illis infantibus qui abſconditi à parentibus clamabant, & intrepide clamoribus exoptaſſe martyrium viſi ſunt, acceleratus fuit vſus rationis, vt eis martyrium prodeſſet: nec id affirmat D. Chryſoſto. f ſed loquitur per tropum & metaphoram, quaſi facto ipſo videantur habuiſſe vſum liberi arbitrij, qui clamore & eiulatu ſe manifeſtabant.

2 Baptiſmus ſanguinis excellit vt ſolus prodeſſe poſsit infantibus nõdum natis: g ſi mater cum prole occidatur in odium Chriſti, & quia chriſtiana eſt: quamuis nulla memoria prolis haberetur: proles enim quæ adhuc vnum cum matre reputatur, h particeps ſit eiuſdem martyrij. nam vtile vulnus aut percuſſio poteſt ad infantem martyrẽ attingere: quẽ tingere aqua baptiſmi non poteſt. ac ſubinde intra vterum latens & nondum natus renaſci nõ poteſt ex aqua.

gh g h ſup. cap. 22. fin. Richar. diſtin. 4. art. 2. quæſt. 3. & alij DD.

C A P. X X X I X.

a SVp. 2 c. 9. §. 2. & de ſacram. cap. 19. & eſt. 1. ſententia Caieta. 2. 2. quæſt. 124. 4. ad 4. Almain. tract. 2. moral. capit. 2. baptiſmum, aquæ vel ſãguinis dare gratiam in. 1. ſui nõ eſſe, ac ſubinde cũ primum homo non eſt. quẽ caſum admittũt, qui falſo putãt contritionẽ non eſſe vltimam diſpoſitionem gratiæ, niſi ſit certæ intenſionis, aut cõtinuẽtur certo tẽpore. quæ ſentẽtia bene impugnat in text.

b de Angelo minus inconuenit id admittere cum Caieta. 1. part. quæſt. 62. 5. quia Angelus in. 1. inſtanti tanquam pure viator habuit gratiã, & in. 2. eam confer-

CAP. XXXIX.

Quo temporis inſtanti confert gratiam. & quomodo differt à baptiſmo.

INſtans temporis, in quo martyrium primam gratiam infanti, aut adulto confert, non eſt certum apud autores. Quidam putant mortem ita eſſe de ratione martyrij, vt ea gratia non conferatur, nec debeatur aureola, niſi in termino viæ extrinſeco, cum primũ nõ eſt homo. a ſicut & Angelus in termino ſuæ viæ ſecundum quoſdam mereri potuit. b cæterum non eſt probabile, vt homo longo totius vitæ tempore fuerit inimicus Dei, & tamen per martyrium volet ſtatim in cœ-

lum : fiatque beatus in anima,(martyrium enim delet omnem pœnã) qui nunquam viator & homo manens habuerat gratiam Dei. De Angelis quidem (qui in termino & via manet eadem perſona) non ita repugnat vt libere mereatur in termino : at impius qui in via tantum homo eſt, quomodo iuſtificabitur, aut meretur in termino viæ : in quo iam nec homo nec viator eſt?

2 Quidam ſatis probabiliter aiũt hominem, quia habet animam indiuiſibilem & immortalem, deſinere per vltimum ſui eſſe: c & in eo inſtanti accipere irreuocabilem ſententiam Chriſti iudicis. cadauer vero hominis per accidens generari per vltimum non eſſe. quo admiſſo facile eſt concedere in eo vltimo inſtanti dari homini attrito adhuc viatori primam gratiam, cum remiſſione totius pœnæ. & ei deberi aureolam martyrij. ſed quia id non facile conceditur à philoſophis opinantibus omnem generationem ſubſtantiæ completæ, ac ſubinde etiam cadaueris humani perfici in inſtanti poſitiuo. d aſsignandum eſt vnũ inſtans vitæ humanæ, in quo gratia martyri conferatur: nempe quando homo habet vulnera pro Chriſto ſuſcepta, quæ naturaliter ſunt de ſe lethalia. e

3 Quod ſi per miraculum, aut alia ratione euadat, oportet ad rationem martyrij, vt gratiam ſic ſemel receptam homo conſeruet vſq; ad mortem. ſic Ioannes Apoſtolus in dolium feruentis olei miſſus bibit vt Chriſtus Matth. 20. promiſit g calicem domini, & de illo celebratur officium martyris: f quanuis poſt multos annos ſenio confectus ſine alio martyrio animam efflauerit. & quidam alij diu poſt tormenta de ſe lethalia ſuperuixerunt, conſeruata ſemper gratia, quos eccleſia merito celebrat ſub martyrum officio: g & de Beato Martino epiſcopo canit Eccleſia ad veſperas, etſi animam gladius perſecutoris non abſtulit, palmam tamen martyrij nõ amiſit. atque ita mors recte dicitur pertinere ad complementum martyrij.

4 Conuenit baptiſmus ſanguinis & aquæ: quia vterque conſiſtit in receptione paſsiua: h & in adulto requirit diſpoſitionem, remittitque omnem culpam & pœnam ex opere operato. differunt tamen, quia actio baptiſmi bona & religioſa eſt & propter ſe quæréda, & eſt ſacram. ſup. cap. 16. §. 6. ſed actio tyranni martyrium inferentis non eſt ſacra, nec ſacramentum. ſup. ca. 34. §. 4. ſed impia & contra cultum Dei: nec eſt temere quærenda i (peccat enim qui temere ſe exponit martyrio k) ſed illata eſt patienter toleranda. Deinde baptiſmus eſt in præcepto: ſed vix obligatur homo vt non queſitus ſe offerat tyranno ad arduum opus martyrij: l ſatis enim eſt in præparatione animi velle ſuſtinere mortem, m cum ſe grauis neceſsitas & cauſa obtulerit. Atque hæc de varijs baptiſmatibus dicta ſufficiant.

conſeruat libere, quia poſuit peccare : & in termino manet integer Angelus, ſicut in via. ſed homo in termino non manet homo. c Vega lib. 9. in Trid. c. 43. refert eam ſententiam gratanter ſuſceptam fuiſſe à multis patribus, dũ in conc. Trid. tractaret quæſtio de certitudine gratiæ. & Soto d. 19. q. 3. a. 3. conc. 3 dicit probabile. & verbo retulit ſe dum adeſſet concilio ita, aſſeruiſſe. quod ꝓbabile putat D. Tho. 4. d. 14. q. 2. 5. ad. 5. Gueuar. & quidam recent. d ex Ariſto. colligũt expoſitores illius & ſæpe D. Tho. vt etiam cadauer incipiat per primum ſui eſſe, ac ſubinde homo deſinat per primum non eſſe vid. D. Tho. 1. 2. q. 113. 7. ad. 5. Soto ſupr. e 3. ſentẽtia vera, vt gratia detur martyri, cũ habet vulnus de ſe lethale, ratione cuius in cauſa efficaci dicitur mortuus (ſicut. 1. Corint. 15. dicuntur omnes mortui eſſe in Adam: tanquam in cauſa de ſe efficaci idem habetur. 2. Corinth. 5. & Rom. 5. omnes in Adam peccauerunt. cum tamẽ B. Virgo non contraxerit peccatum.) hanc ſententiam ſequitur D. Thom. d. q. 124. 4. ad. 4. & in. 4. d. 49. q. 5. 3. 2. ad. 7. Vega lib. 6. in Trident. cap. 37. & ſup. Soto. & omnes fere Recent. f vt colligunt Patres ex Matt. 20 calicem meum bibetis Bern. ſerm. de feſtis poſt natiuitatem Domini ſed D. Thom. d. 49. quæſt. 5. 3. 2. ad. 3 habere aureolam. ſi martyr fuit ſola voluntate. g aduertit Onuf. ſup. Platin. in vita Dionyſ. PP. vt Fœlix, Euthychianus, Caius PP. h ſup. de bap. c. 30. §. 3. ik D. Th. d. q. 124. 1. ad. 4. Nau. c. 11. n. 40. c. 15. n. 12. Syl. & ſumiſt. verbo. martyrium. Aſten. li. 2. tit. 42. ar. 2. Couarr. 1. var. c. 2. nu. 9. Simanc. de Cathol. inſtit. c. 17. num. 39. & citat. Naziã ze. Ambro. Chryſoſto. Theophyl. Clem. Alexã. Sozom. 6. Tripar. c. 22. Nicepho. lib. 10. hiſto. capit. 16. l D. Thomas. 4. diſt. 49. ſup. Bonau. 3. diſt. 39. martyriũ eſſe aliquando in præcepto: ſed raro Nauar. m Diuu Thom. d. q. 124. 1. ad. 3. & art. 3. ad. 1. quodlib. 4. art. 20. & d. 49. q. 5. 3. 2. ad. 1. addit Nauar. cap. 11. num. 25. cap. 27. num. 56. excuſari ab excommunicatione, qui metu fingit ſe paganum, vide Caietan. & Bañes. 2. 2. quæſtione. 3. art. 2. dubio. 1.

LIB.

LIBER TERTIVS DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS, ET EXTREMAE VNCTIONIS.

Autores qui tractant de hoc Sacramento.

DOCT. cum Magiſt. d. 7. vbi Soto & alij D. Thom. vnicam fecit quæſtionem. 3. par. q. 72. Ledeſ. 1. p. q. 13. Caſtro. verb. confirmatio. Syueſt. Angel. Tabien. Armil. & alij ſummiſt. verb. confirmatio. Anto. 3. p tit. 14. cap. 1. §. 3. Aſten. lib. 4. tit. 7. Victor in ſum. §. 40. Alexand. 4. p. q. 24. Pius. V. in Catech. Hoſius Sonnius. cap. 9. Card. de Aracæl. tit. de confirmat. Bar. Ledeſ. in ſum. tit. de confirm. Angles. in Flo. Theolog. Petr. Soto de inſti. Sacerdo. tit. de confirm. in duplici lect. Petrus Greg. lib. 2. Syntag. cap. 15. Cucchus lib. 5. Maio. inſtit. titu. 3. Taper. art. 12. Ayala. 3. part. de tradit. Vvalden. tom. 2. de ſacram. cap. 113. Alan. libr. 1. de ſacram. cap. 41. Couar. 1. var. cap. 10. Nauar. c. 22. n. 8. Bellarm. lib. de confirmatione. Torrenſis. li. 3. confeſſio. Auguſt. cap. 5. Maiol. lib. 4. de irregul. ca. 12. Hugo libr. 2. ſacram. par. 7. ca. 3. Durand. in rational. offic. Pachimer. in Dionyſ. cap. 4. eccleſ. hierar. & li. 11. hiſt. Gerſ. in Compend. Theolog. tract. 3. & in euchologio Græcorum. cap. 95. 97. Turrian. in Clem. lib. 8. conſtit. Apoſtol. cap. 8. Turrecremat. de conſecrat. diſtin. 5. Ploue. de ſacrament. Pauinus. 2. par. de viſitatione. quæſt. 10. Regino de eccleſ. diſcipl. qui libr. 1. cap. 115. agit de extrema vnctione. Alger. lib. 3. de euchariſt. cap. 4. Minard. epiſtol. ad Guntherum. Anſelm. epiſtol. de diuerſit. ſacramen. Berno. ſermo. de Pentecoſt. Iuo. ſerm. de ſacrament. Micrológ. de eccleſ. offic. Bandin. libr. 4. Rupert. 5. offic. ac. 15. Honor. ſpeculo eccleſiæ.

CAP. I.

§. 2. Eſt ſacramentum. datur ſtatim poſt baptiſmum : dicitur perfectio baptiſmi.

3 Ex Chriſti diſpenſatione ad tempus, manus impoſitio habuit vicẽ materiæ.

4 Materia chriſm. non ab Apoſto. ſed à Chriſto inſtituta eſt, die vltimæ cœnæ vetus chriſma conſumitur.

5 Confirmatio data eſt Apoſtolis die Pentecoſtes : ſed præſignata Matth. 19.

6 Definitur.

7 De illa non eſt præceptum.

De confirmatio. & deinde de Extrema vnctio. dicemus. 1. de nomine, inſtitutione & definitione. 2. de materia, forma & ritu. 3. de effectibus. 4. de ſubiecto recipiente, & diſpoſitione illius. 5. de miniſtro. Errãt Lutherani. 1. Dum negat confirmationem eſſe vnum ex ſacramentis à Chriſto inſtitutis. 2. irrident materiam chriſmatis, & negant habere

C A P. I.

a Probatur a ex Patribus Diony. eccleſ. hierar. cap. 2. par. 2. &. 3. ca. 4. p. 3 Clem. lib. 3. conſtit. Apoſt. ca. 16. 17. lib. 8. ca. 8. & epiſt. 3. Tertul. lib. de reſurr. carn. & 1. contra Marcio. Clem. Alexand. apud Euſeb. 3. hiſto. c. 17. Iuſtin. q. 137. ad Orthodox. Nazianze. orat. 40. in Sanct. baptiſm. Dam. lib. 4. c. 10. Melchiad. Euſeb. Vrban. habentur de conſecrat. d. 5. Cornel. PP. epiſt. ad Fabian. apud Euſeb. 6. hiſto. cap. 43. vid. 35. Pacian. de bap. & epiſto. 1. Cyprian. libr. 1. epiſt. vlt. libr. 2. epiſto. 1. & epiſt. 73. ad Iubaianum. ſerm. de operib. Card. Chriſti. Euſeb. emiſſen. ſerm. Pentecoſt. Hieron. dialog. contra Lucif. Bed. lib. 6. in Luc. 22. & egreſſus ibat. Auguſt. lib. 15. Trin. ca. 26. 3. de bap. contra Donat. cap. 16. libr. 2. contra lit. Petil. ca. 34. 104. Ambr. 3. de ſacra. cap. 2. Cyril. catech. 3. Optat. li. 2. cont. Donat. Amphilo. in vita Baſil. Theodor. cantic. 1. Bern. in vita Malach. Petrus Damianus. ſerm.

ſerm.1.dedica.eccleſ.Iſidor.lib.2.offic.cap.25.28. b Raban.Maur.lib.1.inſtit.cleri.cap.30. b conc. Trident.ſeſſ.7.tit.de confirm.ſeſſ.23.ca.4.Floren. & 6.ſyn.can.7.Elibert.cap.38.77.Laodicenſ.can. can.48. Melden.ca.6.45.Conſtantien.ſeſſ.15.concil.Roman. ſub Sylueſt.can.5. Toleta.1.can.20.Carthagi.2.can.3. Carthag.3.cā.36.&.4.can.36. Va ſen.1.can.3. Colonienſ.part.8.Senonen.& Maguntini.Hiſpalen.2.ca.7.& Syl.PP. mox vt Cōſtant.Imperat. baptizauit, eundem cōfirmauit vnctione chriſmatis. habetur tom.1.conc.in edicto eiuſdem Conſtantini,col.4.Bellar.c.4.

vim vllam conferendi gratiam. negant item effectum characteris: & aiunt iterari poſſe.3. formam negāt, vt quæ à Patribus non ſit integre expreſſa.4.negant miniſtrū ordinarium illus eſſe epiſcopum.

2 Confirmatio eſt proprie verū ſacramentum:vt probant ex Chriſti traditione Patres Greci ac Latini a communi conſenſu: & concilia ſua b definitione declarant. b & probari poteſt ex diuinis ſcripturis. c cōtra antiquos hęreticos Nouatianos, d quos recentiores hæretici e ſequūtur. Habet ſecundum locum inter ſacramenta confirmatio.non ordine dignitatis vel neceſsitatis, ſed gene f rationis, f quia ſtatim confertur baptizato:vt id, quod Deus per bap g tiſmum operatus eſt, confirmet, g & firmum hominem robuſtumque reddat ad defendendam fidem, quā h in baptiſmo profeſſus eſt. Patres h

c Acto.8.&.19. habetur effectus gratiæ.quia per manus Apoſtolorum,qui erant epiſcopi, dabatur Spiritus ſanctus cum gratia:quod homo propria authoritate facere non poteſt. id donum Chriſtus promiſit Ioan.14.15.16.& Luc.vlt.ſedete in ciuitate, donec induca mini virtute ex alto. Acto.1.accipietis virtu. ſuperue.Spiritus ſancti,&.ca.2.repleti ſunt Spiritu ſancto,die Pentecoſtes, in quo Apoſtoli receperūt ſigno viſibili ſacramentum confirmationis, vt ait D.Thom.q.72.2.ad.1.& art.4.ad.1. & conc. Florent.aut certe receperunt characterem & effectum confirmationis abſque ſacramento,ex diſpenſatione Chriſti:quia hoc ſacramentum non eſt tam neceſſarium,at ipſum baptiſmum & ordinem receperunt Apoſtoli regenerati ex aqua & Spiritu ſancto,& viſibili ordinatione initiati:itē prob. Hebr. c.6.inter res quæ pertinent ad fundamentum religionis, numerat ſacramentum baptiſmi. & pœnitentiæ,& impoſitionem manus.i.confirmationem: vt ibi exponunt Chryſoſt.Theodor.Theophyl. & alij Patres Bellarm.lib.2.de ſacram.cap.24.libr.de confir.ca.2.&.11. d refert Theodoret.lib.3.de facul.hæret.quia Nouatianus baptizatus ſine ritibus eccleſ.noluit recipere poſtea ritus & confirmationem,refert Euſeb.6.hiſto.cap.33.Donatiſtæ nō tam negant quam ſpernunt confirmationem, ait Optat.lib.2.cont.Parmen.Prateol. Caſtro. Medices verb.confirmatio.Lindan.lib.4.Panopli.c.26. Roſen.art.12.Vvalden.to.2.c.110.113.to.3.doctrinal.lib 2.ca.57.Bellar.de confir.ca.1.libr.4.de eccleſia.c.9.§.6.Sander.lib.7.viſib.monarch.hær.

e 165. e refert Caſtro,Lindan.Bellar. libr.1.de ſacram.c.1.lib.de confirm.c.1.& probat falſo tribui Montano,de quo antiqui Patres nullam faciūt mentionem. f ita numeratur. 2. loco.à concil. & Patribus & in Catech.& Theolog.d.7.D. Tho. 3.p. q. 65. 4.Bellar.li. 2. de ſacra. ca.28. Soto d.1.q. 6.ar. 4.Ledeſ.q. 6. g quare eccleſia petit, confirma hoc Deus quod operatus es in nobis: nempe per baptiſmum. h Melchiad. PP. epiſt. ad Epiſc. Hiſpan.& ante illum Dionyſ. eccleſ. hierar. cap. 2.p.3.ad fi. Clem.epiſt. 4.Euſeb. 6. hiſto.c.43. Ambroſ.3. ſacram.cap.

quidam aiunt ſine confirmatione vim à baptiſmo datam non eſſe omnino perfectam,& per confirmationem fieri plene Chriſtianum. Hæc à Patribus vocatur confirmatio, ab effectu:conſignatio frontis aut manus impoſitio. videtur in vet.lege fuiſſe adumbrata per vnctionē Pon i tificis: i ſed nullum ex veteribus ſacramentis reſpōdet huic, vt dictū eſt lib.de ſacram.ca.7.§.3. quia Ioā. 7.nondum erat Spiritus datus in plenitudine.

3 Sicut quidam Doct. aiunt ex Chriſti diſpenſatione ante Aſcenſionem ipſius licuiſſe baptiſmum datum in nomine Chriſti: ſup. lib. de bapt.cap.10.ita certum eſt ex diſpēſatione Dei licuiſſe Apoſtolis (eo tempore quo Spiritus ſanctus in k ſigno viſibili dabatur k)confirmare ſola manus impoſitione,vice ma l teriæ: l atque hinc confirmatio

2.& de ijs qui myſter.init.cap.7. Euſeb.PP. & Vrban.epiſt.decret.cap.7.Cornel.epiſto. apud Euſeb. cap.33.Auguſt.tract.118.in Ioan.Cyprian. lib.1. epiſt.12.alias.70.& ſerm. de vnctione Chriſmat. ſignificat Theodoret.cantic.1.oleum effuſum, vbi de baptiſmo & confirmat. videtur loqui quaſi de vno ſacramento.Cyril.catechiſ. 3. ex his quoſdam refert Caniſi.cap.5.& Pius.V.in catech. Bellar.lib. 4.de Rom.Pont.cap.8.§. 7. & de confirmat.cap.3. ſed exponendi ſunt cum D.Thom.quæſt.72.7. ad. 2. vt hortentur fideles muniri confirmatione per illud tempus,quo vrgebat perſecutio: huius enim ſalubri effectu gratia data in baptiſmo perficitur in finem defendendi fortiter fidem.Vt in ſtatu innocentiæ parua gratia iuſtitiæ originalis dabat maiorem vigorem ad vitanda omnia etiam venialia, & perſeuerandum, quàm nunc ingens gratia i D.Thom.1.2.q.109.art.8.&.9. i D. Thom.d. 7.q.1.r.1 ad.3.Bergom.§.382.Cyprian.ſerm. de vnct.chriſm.Petrus damian.ſerm.Dedicat. Bellar. k c.8.verſ.2. accedit. k quia dum Spiritus ſanctus dabatur in ſigno viſibili, Acto.8.10.19. non mirum ſi Deus ſuppleuerit quandam materiæ partem: (aut Apoſtoli confirmati ſunt die Pētecoſtes l abſque chriſmate.) l ſic diſpenſatum ait D. Th. artic.2.ad.1.art.4.ad.1. Alexand.4.par. quæſt. 24. mem.1.&.2.Bonauen.diſt.7.artic.1.quæſt. 1.&.2. Gabrie.quæſt.1.Soto.quæſt.vnic.artic.2.ad fi.Ledeſ.quæſt.13.Palud.quæſt.1. num. 12. Durand. q. 1.Taper.art.12.& communis Recent. concil. Colon.in doctrin.de confirm. Magunt. cap.18. Torrent.3.confeſſ.cap.5.§.4. videtur id colligere ex Tertul

Tertul.Aug.Hiero fauet Diony.c.4.Fabian. epiſt. 2.& Flor.dicit Apoſtolos vſos fuiſſe manus impoſitione:quod nos vocamus & facimus vnctione. & clarius Innoc.3.c.cum veniſſet.de ſacra vnctione. quod probabile ait Bellarm.ca.9.col.2.fin.At falſo col,5. probabilius putat cū Vvaldenſ. non fuiſſe talem diſpēſationem.inf.lit. S. m ſic vocatur.Acto.8.&.19 Hebr.6. Euſeb.PP.epiſ. 3 ad fi. Vrban.1.Innocen.3.c. vnica.de ſacra. vnct.Cypri. 2. epiſtol.1. alias. 72. & epiſt. 73.ad Iubaianum. D.Th. Sot. Ledeſ. Palud.

m vocatur. i. manus impoſitio. m ſimul tamen proferebant ſolitam ver n borum formam. n (Nec oportet ſcripta reperiri omnia, quæ tunc ab Apoſtolis facta,dictaque ſunt in ſacramentorum adminiſtratione: multa enim habemus per manus traditionem o) ſic per impoſitionē manus.1.ad Timoth.4. dicitur data gratia cum ſacramento ordinis: vbi aduertit B.Ambr. quòd id nō fiebat p abſq; verborum forma. p 2.vocatur q ſacramentū chriſmatis à materia. q 3.conſignatio in fronte dicitur ex materia proxima vnctionis, quam r Chriſtus immediate inſtituit, r vt permanentem. hæc vnctio licet fiat in fronte, dicitur manus impoſitio

Durand.concil.Colonien. Taper & paſsim Patres.& inſinuatur Matth.19.dum Chriſtus pueris manus impoſuit. n D. Tho. d 7.q. 1.3. 1.ad.2.dicit formam non fuiſſe ſcriptam, ne irrideretur à gentilibus.Scot.Ricard.art.1.q. 1.ad 1.Soto.Vvald.ca.113.Ayal.3.p.Taper.art.12.nec id excludit D.Tho.q.72.1.ad. 2. ſed ſolum explicat vice materiæ fuiſſe manus impoſitionem. o D.Tho.q.64.2.ad.1.cum Auguſt. epiſt. 108.& &.118.& lib.4.de bapt.ca.14. p vt notat Ambroſ.& alij in id.1.Timot.4.Taper.a.17. Ayal. de ord.Bellar.de ord.ca.9. q Tertul.1.cont.Marcio.vocat oleum.Cypr.lib.1.epiſt.12.lib.de Cardinalibus Chriſti operib. Auguſt.5.de baptiſ. contra Dona.c.20.Cyril.catech.3.D.Tho.Soto. Bellarm. de confir.cap. 8. r conſtat ex traditione & vſu eccleſiæ.& hinc Græcè chriſma ſignificat vnctionem.oppoſitum eſt error propter concil.Floren.& Triden.inf.lit.Z.& ſeq.& Patres, quos citant Soto ar.1.Palac.q.1.Bellar.ca.8.& lib.1.de ſacram. cap. 23.fin.ſup.lib.de ſacram.ca.6.contra quoſdam cit. inf.V. s Hug.lib.2.p.7.cap.2.Bellar.ca.2.&.9. col. 3. Quare dum Marc. 7. rogatus eſt Chriſtus imponere manus:explicatur quod digito tetigit,vt ait Vvalden.ca.113. idem colligitur ex Tertul. & alijs Patribus, qui dum ſimul coniungunt manus impoſitionē &vnctionem,aut dum promiſsiue nūc hac,nunc illa voce vtuntur, ſignificant nunquam fuiſſe manus impoſitionē,ſinevnctione chriſmatis. t Bellar.ca.9.col.5.vt citatum eſt.L. Vvalden.c. 113.Caſtro.verb confir.ſentit Hoſi.inſtit.c.38.& probabile dicunt Durand.q.2.ad.1. Palud.q.1.ar. 3.ad.fi.n.24.Soto.art. 2. quia Chrs in cœna conficit chriſma,vt ait Fabian.PP. & quia dum Patres hoc ſacramentum vocant manus impoſitionem (vt Euſeb.PP.Vrban.1.Auguſt.3.de bapt.c.16. & in Epiſt.Ioan.tract.6.Cypria.epiſt.73. ad Iubaian. Beda.Act.8.)loquuntur de eo tempore,in quo ijdē

fatentur cum manus impoſitione fuiſſe vnctionem chriſmatis.& Bellar.exponit dictum Innoc. & concil.Floren.quod Apoſtoli fecerunt manus impoſitione (ita tamen vt non excludant vnctionem)id nos vocamus vnctionē chriſmatis. At extorta eſt expoſitio.& certū eſt oppoſitum.

s quia manu & digito epiſcopi fit. s Probabile videtur quibuſdam ſem- t per materiam fuiſſe chriſma: t u quia eius mentio extat à principio Apoſtolorum.

4 Non fuit materia chriſmatis ab Apoſtolis ex priuilegio, (vt olim quidam Doctores Catholici viden- u tur dixiſſe u) inſtituta ſed promul x gata: x & multo minus à Græco y B.Melchiade.PP.ſacram.inuentū: y cum de illo mentionem faciant Pōtifices & Patres Græci ac Latini priores B.Melchiade. z ſed mate- z ria fuit immediate inſtituta à Chri- a ſto,a in die vltimę cœnę: b(vt re b fert B.Fabian.antiquiſſ.Pont.& martyr epiſto.2.) vbi Chriſtus repetijt

u Alex. 4. p.q.24.m.1. q.28. Bona. d.7.ar. 2.q. 2. Bachon. q.1.in conc. Meld. quod non extat in concilio ſed apud Grat. ca. vt epiſcopi. de conſec. d.5. Hoſi.ca.38. Taper.a.12 Bacho. d.7. refert. D. Th.a.2.arg. 1.quod reiectum eſt lib.de ſacram.c.6.Soto.Palac.ſup.R. x ſed exponendi ſunt vt magis explicite fuerit promulgatum ab Apoſtolis, & in concil.Meldenſ. y vt putant Recent. hæret.& Caluin.qui impudenter damnat Melchiadem:quem tamen ſanctum Papam & Martyrem commendat Aug.epiſto.162. z Bellar.ca.1. z vt dicunt Pontif. Clem.1.Vrba. 1.Cornel.item Dionyſ.Clem.Alexā.Iuſtin. Orig. & ex Latin. Tertul.Cyprian. coæqualis Victoris PP.qui præceſſerunt Melchiadem. ritum confirmationis haberi ex traditione.Apoſt.ait Hiero.Dial. contra Lucifer.& ipſum vocant ſacramentum non ſolus Melchiad.ſed Cyprian.Euſeb.emiſſe.Auguſt. & Patres in concil.quare hæret.conuicti aiunt,late dici ſacramentum,refert Bellarm.ca.7.col.2. & 6.quod Auguſt.libr.3.de bapt.cap.16. apud Grat. cap.Ariani.1.queſtone.1.dicit. manus impoſitionē in eo differre à baptiſmo quod iterari poteſt. dicetur cap.4.K. a definit omnia ſacramēta à Chriſto inſtituta concil.Triden.ſeſſ.7.de ſacram.can.1. & de hoc etiam ſeſſ.23.cap.4.Florent.conc Senonen.decret.morum.cap.38.Mogunt.cap.17.& cōmunis conſenſus eccleſiæ probat.Soto.d.2. quæſt. 5.ar.4. Fab.PP.cap.ex literis.de conſecra. diſtin.3. Bellarm.1. de ſacram.cap.23. fin.de confirmatio. cap.2.& ſequent. Patres cit. & generaliter Diuus Thomas,quæſtione.64.2.Soto. diſtinct. 7.artic. 1. ait oppoſitum eſſe erroneum: quia Chriſtus nemini cōmunicauit poteſtatem excellentiæ, qua inſtituit ſacramenta. Cyprian. ſermo. de vnctione chriſm. ait hoc ſacramentum diuinitus eſſe inſtitutum. b Fabian.PP.epiſto.2. habetur in dict. cap. ex literis. ait, in cœna vbi Chriſtus eandem promiſsionem Spiritus ſancti fecit, chriſma conficere docuit: ſicut prædeceſſores noſtri à ſanctis Apoſtolis acceperunt, & nobis reliquerunt. & cit. infr.D. E. Bellar.ca.8.citat concilia præter Fabia. quia à quibuſdam negatur ea epiſt.eſſe authentica.

c prius

c [c] prius promiſerat paracletum Ioann. 14. &.15. cum venerit paraclet.(quæ promiſsio non tantum Apoſtolis ſed toti eccleſiæ facta eſt, Matth. 28. vobiſcum ſum vſque ad conſum.) Ioan. 16. vado parare vobis locum.i. omnibus electis. Actor.3. probat ex Ioel, effundã de ſpiritu ſup. omnẽ carnẽ. & Eſai. generalẽ promiſsionem: & addit baptizetur: & accipietis donum Spiritus ſancti: vobis enim repromiſsio facta eſt. qđ donũ ex ſolo baptiſmo non acceperant Samaritani, Act. ca. 8. & alij c.19. quouſque p Apoſtolos ſunt confirmati. Luc.24. manete in ciuitate, donec induamini, Bellar.ca.2.

c promiſsionem Spiritus ſancti, [c] quo Apoſtoli erant confirmandi in die Pentecoſtes. Eadem nocte cœnę
d docuit conficere ſacrum chriſma: [d] hinc enim Eccleſia morem ſeruat, vt ſingulis annis epiſcopus in die
e cœnæ chriſma conficiat, [e] & mittit eccleſijs ſuæ diœceſis. ſi autem morbo impeditus eſt, aut eccleſia vacat, defertur nouum Chriſma ab epiſcopo vicinæ eccleſiæ conſecratum: & vetus iubetur igne con-
f ſumi. [f]

5 Quod ſi in die cœnæ fuit (vt quidam putant) inſtituta ſubſtantia ſacramenti: ſed tunc non fuit illius
g vſus, nec collatum eſt Apoſtolis. [g] Nec quando Ioan. 20. inſufflauit di-
h cens, accipite Spiritum ſanctum. [h]

d [d] Soto.art.1.D.Tho.art.3.&.1.2.ad.3.&.d.7.catech.Pij.5.Caſtro. confirm.Ledeſ.q.13.Bart.Ledeſ.tit.de confir.diff. 2.Angles.ar.1.conc.3.Hoſi.c.38.Taper. a.12.Victor.§.40.Caniſi.ca.4.Palac.q.1.Bellar.ca. 8. omnes probant ex Fabian.PP.d. epiſt. 2. ad epiſcopos Orient.& epiſt.ad epiſcopos Hiſpan.ca. ex literis. de conſecr.d.3.& ex Patribus ſtatim citand.

e [e] Fab.Cyprian.ſerm.de vnct.chriſm. Alcuin. diui.offic.cap.de feria. 5. in cœna. Amalar. lib. 1.de offic.eccleſ.ca.de eadem,fer.5.Iſidor. Raban. Ruper.Bellarm.ca.8.&.13.nec obſtat concil. Tolet.1. ca.20.& Martin.epiſcopus Brachar.in collect.can. Græcor.Caniſi.to.2.concil.cap.omni tempore, de conſ.diſt.4.quia intelligitur, omni tempore.i. omni anno confici chriſma nouum vt dicit ibi gloſſa. At Angel.Sylu.Tabie.Arm.verbo.oleum. cum D. Tho.art.12.ad.3.Soto.intelligunt.d.c. ex Martin. vt liceat omni tẽpore conſecrare chriſma. ſed oleũ infirmorum prohibetur confici extra diem cœnæ.

f cap.quoniam.de ſent.excom.in.6. [f] cap. ſi quis de alio.conſ.d.4.ca.quoniam.de ſent. excom. 6.ibi gloſ.ver. dubium. & ſummiſt. ſup. Nauar.cap.25.

g nu.75. [g] Soto.d.7.art.1.cum D.Tho.art. 1.ad 1.quia Chriſtus id ſacramentum inſtituit, non tam exhibendo per ſeipſum, quam promittendo viſibilem Spiritus ſancti plenitudinem, Ioan.16.ſi non abiero Paracletus nõ veniet: ſi abiero mittam eum ad vos.capit. 14. Paracletus quem mittet Pater in nomine meo. Addunt Soto, & Victor §.35.fin.ſubſtantiam huius ſacramenti fuiſſe inſtitutam in cœna (licet vſus & effectus illius fuerit poſt Aſcenſionem Chriſti) quia putant ante Reſurrectionem Chriſti inſtituta fuiſſe plene omnia ſacramenta quod fundamentum tenet Soto.d.1.q.1.a.1.d.3.a. 2.&.lib.2. iuſt.q.5.a.4.idem de ſacram.pœnitẽtiæ,

& poteſtate abſoluendi à peccatis: Soto.d.20.q.1. &.2.&.d.24.q.1.ar.4.& probabile putat.Ioan.20. (vbi & Hug.Card.) non fuiſſe datam nouã poteſtatem ordinis, ſed declaratam eam quæ in cœna fuerat conceſſa.idem Ledeſ.2.p.q.19.ar.1.fin.con. 4.Marſil. q. 12.a.2.Taper.a.5.Armach.li.11. ca.14.&.15 Cano. relect. de ſacram.1.par. Victor. de clauibus. §. 2.&.8.& videtur Scot. d.19.a.3.d. 14.ar.3.fauet Turre. lib.1 ſumm. eccleſ.c.95. ad.1.contra 6.con. idem aiunt quidã Recent. ſed iſtorum ſententia videtur contra concil.Trid.ſeſ.14.cap.1.ait ſacramentum pœnitentiæ fuiſſe. Ioan. 20. poſt reſurrectionem præcipue inſtitutum.& ſeſſ.6.cap.14. ſeſſ.23. c. 1.& can.4.id ait abſq; illa limitatione præcipue. & dicetur lib.2.de pœnitentia. c.1.Bellar.lib.1.de pœnitentia. cap. 10.

ſed poſtquam glorificatus aſcendit in cœlum, & miſit Spiritum ſanctũ in ſigno viſibili, eo ſigno dedit hoc ſacramentum & effectũ illius Apo-
i ſtolis. [i] cum vero Chriſtus ante paſsionem ſuam Matth. 19. paruulis
k manus impoſuit, non inſtituit: [k] ſed deſignauit futuram huius ſacramẽti inſtitutionem.

l 6 Definitur, [l] confirmatio eſt ſacramentum quo baptizatus, in fronte ab epiſcopo inungitur chriſmate, ſub præſcripta verborum forma. Ex effectibus mox explicandis
m cõſtat dignitas [m] & vtilitas confirmationis. de huius receptione non conſtat ex ſcriptura, aut traditione, eſſe præceptum diuinum, etiam in
n mortis articulo, [n] (in quo tamen

h [h] quod tamẽ ſignificat Scot. d.7.q.1.

i [i] conc.Flor.D.Th. a.2.ad.1.a.4.ad.1. Bon.a.2.q.2.Bellar.de cõfir.c.8.col.4.princ.ſed nil citat.& Patres qui ſimiliter plenã ordinis epiſcopalis poteſtatẽ putãt collatã cũ aduẽtu SS.quos ſequitur Turria.lib.6.in Clem.de cõſt.Apoſt.cap.12.D. Tho.in id Ioã.7.nondum erat ſpiritus datus, ſcilicet in hac plenitudine: quia Chrs nondũ erat glorificatus.idem Patres ſignificant, qui aiunt ad tẽpus diſpẽſatũ, vt cum ſola manus impoſitione daretur.

k [k] Quidam dum Chriſtus Matth. 19. Marc. 10. Luc.18. paruulis manus impoſuit: putant inſtituiſſe confirmationem.conc. Senonen.decret.fidei. ca. 10.Caniſ.tit.de confir.in princ.Sonnius.c.1.& ſeq. & olim Cou.1.var.c.10.in princ.ſed ſuſtulit in vltim. editio.nam reuera ibi tantum fuit ſignificata: ſicut vnctio inſinuata eſt Marc.6. vt dicit Triden. ſeſſ.14.cum.n.nondum eſſent baptizati pueri, non erant capaces confirmationis: nec Chriſtus vlli exhibuit id ſacramentum, quo datur plenitudo Spiritus ſancti: quia Ioan.7. nondum erat glorificatus, vbi D.Tho.

l [l] D.Tho.art.1 Soto. Ledeſ. Nau. nu.9.Hoſi.Sonni.Alan.1.de ſacram.c.41.& colligitur ex conc.Florent.&.ca. Spiritus ſanctus cum

m ſequent.de conſ.d.5. [m] dicetur.c.4.§.2.& ſup. de ſacram.ca.6.§.3. confirmatio confert maiorem

n gratiam quam baptiſmus. [n] D. Thom.art.1.ad 3.art.8.ad.4.q.65.4.ad.3.Soto.art.8 ad.4. Ledeſ. quæſt. 9. artic.8.Victor.§.47.Albert. Tarant. Palac.quæſt.3.Scot.quæſt.2.Paludan.quęſt.1.num.9. vbi D.Thom.quæſt.1.1. 2. Alexand.4.part. q.25. memb. 2. Adrian.q.de confirm.artic.1. Aſten. tit. 7.art.

7.ar.2.Armil.& alij verb.confirm. Nauar.cap.22. num.9.Taper.art.12.Couar.1.var.cap.10.numer. 5.inſ.cap.8.K.nec conſuetudo eſt tanta vt inducat præceptum aut ſcandalum.nec id negat Syluеſt.

o [o] Melchiad.epiſt.cap.2.de conſecrat.d.5. Couar. 1. varia. ca. 10. num. 5. Sot. Ledeſ. art.8. negãt tunc ſolitũ dari. At D. Thom. a. 8. ad. 4. cum Hug. &. d. 7.q. 3. 2. 2. Bon. arti.3. q. 1. ad arg. Richard.ar. 3.q.2. Gab. artic.3.dub. 7. Palac. q. 3. Alexand. q. 25. mem. 2.&.3.Petr. Sot. tit. de confirm.lec. 2. Palud. q. 4.colligitur ex cap.illud ſuperfluum. 95.d. Tabi. cõfir.§. 6.affirmãt cõcedi morituris licet illis occaſio pugnę ſubtrahatur

concedi nõ ſolet, vt ait B.Melchiad. PP. cũ tamẽ expediret dari ad aug-
o mentũ gratiæ. [o] Ex Chriſti enim inſtitutione non colligitur eſſe ſaluti neceſſariam, tanquam medium per ſe ordinatum in remedium peccati: nec tanquam finem ſacramentorum, vt eſt euchariſtia. (nam in ſolis tribus baptiſmo, pœnitentia & euchariſtia explicuit Chriſtus præceptum, ſup. lib. de ſacram.cap.4.) ſed
p nec in iure reperiũtur verba, [p] quæ indicent præceptum eſſe eccleſiaſticum ſub.m. Quidam Doct. opinantur obligare vrgente neceſsitate pro
q teſtanti fidem coram tyranno. [q] & ideo à Patribus vocari complementum baptiſmi, vt dictum eſt. & contra rationem videri, ſine armis ad pu-
r gnam accedere. [r] At ſubſunt alia arma Epheſ.6. vt orationis confeſsionis & communionis: quibus miles ſatis munitur ad luctam. Ergo ſecluſo contemptu, nullum per ſe eſt peccatum omittere confirmationẽ. Nec vero epiſcopi, & prædicatores

p [p] D.Th.a.1.ad.3.a.8.ad.4.Caiet. verb.cõfirmat.ſignificãt obligari ſub veniali.ſed probabilius videtur nõ obligare ſecluſo ſcãdalo.inf.lit. S.Sot.d.7.a.8.ad.4.Alber.Tarãt.Palac.q.3.Sco.q.2. Palu.q.1.n.9.ibi D.Th.q.1.1.2.Alex.4.p.q.25.m. 2.Aſten.li.4.tit.7.a.2.Ledeſ.a.8.Nau.n.9.Adri.de cõfir.a.1.Armil.cõfir.Cou.li.1.n.5.Victo.§.47.At dũ gloſ.c.veniens.de trãſactio.gloſ.c.vir autem. de ſecũd.nupt.negant confirmationẽ eſſe ſacramentũ. Quidam pie exponunt, non eſſe ſacramentum neceſſarium ex præcepto. Nauar.num.1.Ploue.de ſacramen.in princ.Pauinus.2.par.de viſit.q.10.

q [q] Bellarm.1.ſacram.cap. 22. omnia ſacram. eſſe de præcepto, ſed non ſingulis.at falſo.quia de matrimonio aut ordine eſt neceſſarium communitati non ita de confirm. Alij eſſe præceptum eccleſ.in eo periculo.Alexand.quæſt.25.memb.2.Bonauen. art.3.quæſt.2.Palud.quæſt.1.num.9. Richard. art. 3.quæſt.1.Maior.Marſil.quæſt.5.art.4. Durand. q. 1.Syluеſt.confirm.Petr. Sot. tit.de confirm.lect.2. Anto.3.part.tit.14.cap.14.§.5.Turrecrem. cap.1. de conſe.diſt.5.ſignificat Turrian.annot. in Clem. lib.8.conſtit.Apoſtol.cap.8.per cap.1. cum ſequen. de conſecrat.diſt.5.& concil. Laodicenſ.cap.8. dicit oportet.Hoſi.cap.38.Gabriel. quæſt. 1. in quo caſu loquitur Scot.quæſt.2.D. Amalar. diuin.offic. cap.27.Pamel.in Tertull.libr.de baptiſ.cap. 8.Richard.citat Hugon.lib.2 par.7.cap.3. quem tamen explicat D.Thom.art. 8. ad.4. propendet Tabien.

§.1.ad.fin.Syluеſt.§.3.fin.Vval.tom.2. de ſacram. cap.111.At ſi quod fuit præceptum iuris, eſt con-

r ſuetudine abrogatum. [r] in ſimili vtitur hac ratione Cyprian.lib.1.epiſto.2.alias.54.

s [s] ſup.lib.de ſacramen.cap.4.§. 4. colligitur Ezechiel.3. 33. 34. ſic Petrus paſtor Ioã. 21. terrogatur de caritate.Sylueſt. confir. §.2. Tabie. §.1. Angel. §.1. Adrian. de confeſſ. q. 5. dub. 8.ad.2. Sot. d. 1. quæſt. 5.art. 6.col. 11.propoſi. 4. Generaliter de ſacramẽtis, & diſtin. 18.q. 4.2.cum Adrian.de miniſtrãda cõfeſsione etiã extra tempus præcepti.Nauar. c. 25.nu.131. facit. capit. 21. nu. 57. cap.22. nume.16.cap.24.num.13.cap.26.nu.4.fi.& in.c. placuit.de pœnitentia. diſt.6.num.156. ſimiliter Victor.§.145 fi.tenetur parochus miniſtrare matrimonium, & epiſcopus etiam ordines propter bonum commune eccleſiæ, quamuis ſubditi non teneantur ad hæc ſacramenta. quare falſo excuſat parochos & epiſcopos negligentes.Richard. diſtin. 18. Medin.C.de confeſſ.quæſt.51.99. Sylu. confeſſor. 1.num.14. Armil.abſolutio.§.27.

inducunt timoratos tanquam ſub præcepto teneantur confirmari.

7 Tenetur tamen epiſcopus opportunis temporibus offerre & miniſtrare omnibus petentibus ſacra-
s mentum hoc, [s] ſicut & ordinis. Peccat tamen.m. qui confirmationem, vel extremam vnctionem, quæ in ſingulorum vtilitatem inſti-
t tuitur, [t] contẽnit ſuperba volũtate, cũ decenter deberet recipere: [u] pu-
u tã reputans id ſacram. eſſe indignũ cui iſte ſe ſubijciat, quaſi ſolis pueris aut vilibus hominibus aptum ſit. Nec eſt tãta ratio de ſacram. matrimonij & ordinis, quæ ſunt propter bonũ cõmune: nam coniugatus nõ errat, nec contẽnit ordinẽ ſacrũ, ſi intellectu, & affectu ſentiat ſibi non eſſe decentem, nec vtilem: quia nec debet, nec poteſt recipere: & multo minus ſacerdotem decet ſacramentum matrimonij. Vix autem cũ peccato.m. cõtẽneret homo ſacram. ordinis, vel matrimonij in ſeipſo, ſine
x errore intellectus. [x]

t [t] ſup.de ſacram.cap.4.Ledeſ.quæſtio.31. artic.9 fin.ait difficile eſſe explicare, quando ſit contemptus in voluntate. vt ſuperbus Lucifer peccauit cum contemptu donorum Dei, quaſi ea non accepiſſet gratis à Deo: ita ſi quis ſacramentum confirmationis reputet indignum ſe, quaſi tantum pueris & ignobilibus ſit aptum, hæc inæſtimatio aut irriſio ironica, eſt peccatum mort. ſic ſchiſmaticus eſt qui ita ſe ſubtrahit ab obedientia Papæ, quaſi non recognoſcat eſſe caput.

u [u] at ſponte omittens non contemnit Nauar.nume.9.contra Paludan.diſtinct.7.quæſtio. 1. quamuis non moueatur ex negligentia, ira vel alia paſsione, ſed quia ſponte non vult.

x [x] vt raro datur ſchiſma ſine errore intellectus.D.Thom. 2. 2. quæſtione.39.

M CAP.

C A P. I I.

De materia & forma.

§. 1. *Chriſma requirit balſamum.*

2 *Et benedictionem epiſcopi, nec cõmitti ſacerdoti.*

3 *Vnctio in forma crucis in fronte eſt materia proxima.*

4. & 5. *Forma variatur accidentaliter.*

Congrua ſimilitudine ſigni [a] Chriſtus inſtituit materiam confirmationis eſſe chriſma confectum non ſolum ex oleo [b] oliuarum, [c] ſed mixto cum balſamo [d] aliquo odorifero, ſaltem adulterino, [e] vt Indico quod non tantum eſt de pręcepto diuino, & integritate, [f] ſed ex vſu Apoſtolorum & Eccleſiæ, [g] ac Patrum doctrina, [h] videtur ex Chriſti voluntate inſtitutum tanquam de neceſsitate ſacramenti. [i] licet quidam ſine cauſa id negent. [k] Quod ſi quis ex ignorantia confirmatus eſſet ſolo oleo, non eſt iteratio, [l] rurſus chriſmate confirmari: vt abſque conditione [m] ſunt confirmandi repetita verborum forma. Ritus tamen qui ad ſolennitatem pertinent, non eſſent tunc iterandi. [n]

2 Similiter de ſacramenti neceſsitate iure diuino eſt, vt hæc materia ſit benedictione aliqua conſecrata [o] (vt probat vſus eccleſiæ cum traditione Pontif. & Patrum tam Græcorum quam Latinorum: idque paſsim in concilijs totius orbis definitur) cum ſit materia exterior permanens, [p] qua Chriſtus nunquam vſus eſt. [q] Hanc præuiam conditionem voluit Chriſtus eſſe in materia neceſſariam, licet benedictio nihil phyſicum materiæ imprimat: tribuit tamen vim inchoatam, [r] vt cum forma concurrat ad productionem excellentis gratię. Quidam [s] contra receptum eccleſię vſum cõtendunt poſſe Papã huiuſmodi conſecrationem materiæ cõmittere ſacerdoti, quia forma conſecrandi chriſma, & alia ſacramétalia cõmiſſa fuit diſpoſitioni eccleſiæ [t] at conſuetudo eccleſiæ probat id benedicere eſſe proprium ordinis epiſcopalis: & concilia definiunt presbyteris omnino prohiberi diuina autoritate [u]

3 Vnctio cum chriſmate eſt materia proxima, [x] vt ablutio in baptiſmo (nam Græcè chriſma ſignificat vnctionem [y]) nec ſic vnctus deberet ablui propter reuerentiam chriſmatis, ſed ſiccari vitta impoſita. [z] hæc vnctio ſimilitudine ſua deſignat athletã Chriſti vngi, vt ſtrenue pugnans vincat in certamine. [a] De neceſsitate etiam ſacramenti huius ſolius eſt in formã crucis, [b] fieri

C A P. I I.

a Caniſi. ca. 4. Pius. V. cate. D. Tho. art. 2. Soto. Ledeſ. Cypri. epiſt. 70. ſer. de vnctione chriſm. Orig. ho. 9. Leuit. Cyril. catech. 3. Theodoret. in cantic. 1. & alludit Tertul. de reſurr. carn. & lib. de bapt. Bellar. ca. 8.

b de fide cõueniũt omnes, & Patres interdũ ſolius olei mentionem faciunt, Dionyſ. c. 2. p. 2. ad fi. Iuſtin. q. 137. ad Gent. Cyril. catec. 2. & 3. de qua videtur loqui Baſil. de S. ſancto. ca. 27. Aug. 5. de bap. c. 20. ſer. 206. de tẽpore Proſper. ſententia. 342. Innoc. I. epiſt. 1. ca. 3. Innoc. III. c. vnic. de ſacra vnct. Bellar. c. 8. & in general. conc. Florent. Brachar. 2. can. 4. ſignificat Trid. de confir. can. 2. & patet ex forma huius ſacramenti.

c D. Tho. ar. 2. ad. 1. Sot. Ledeſ. Palac. q. 2. Nau. n. 8. & in hoc omnes conſentiunt, ſicut & in extrema vnctione.

d cuius mentionem facit Dionyſ. ca. 4. ſignificat cõc. Flor. Trid. can. 2. glo. recepta quam ſequuntur Innoc. 4. & Hoſtien. c. 1. de ſacramentis nõ iterãd. & dicit communem Palud. q. 1. Scot. q. 1. Dur. q. 3. Adria. q. 1. D. Tho. a. 2. ad. 4. Palac. q. 2. Soto. Ledeſ. Bart. Ledeſ. diffic. 3. Theſaurus ſacerdot. 1. p. tit. de confir. fol. 19. Ferrar. 4. contr. gen. ca. 60. Syl. confir. §. 1. Hoſi. lib. 2. contra Bren. cum Chryſ. hom. 5. imperfect.

e ſic Pius. IIII. conceſsit epiſco. Indiarum conficere chriſma cum quoddam balſamo illius regionis, vbi non reperitur Syriacum. & fatentur Soto. Ledeſ. & alij, & Paulus. III. ſimiliter diſpenſauit, ait Bellar. c. 9. col. 7. Nau. conſil. in. ca. vni. de ſacra vnct.

f ſic tantum eſſe de præcepto, & integritate materiæ tenet Nau. n. 8. & in cõſil. Caiet. a. 2. ad. 4. vbi Soto. Ledeſ. q. 13. Victor. §. 41. Hoſi. c. 38. Angles. a. 2. con. 2. Bart. Ledeſ. Cardi. aræ cæli. ca. 19. & dicunt communem canoniſt. Cou. 1. var. c. 10. n. 4. & probat ex. c. 1. de ſacram. nõ iterand. quod probabile dicunt Cano. & F. Ambro. Soto, ait, eſſe ex Chriſti inſtitutione & in vſu Apoſtolorum: ſed negat eſſe de neceſsitate ſacramenti. vt in euchariſtia mixtio aquæ cum vino eſt ex inſtitutione & præcepto Chriſti: ſatisfactio iniuncta eſt de integritate ſacramenti pœnitẽtiæ, ſed neutrum eſt de neceſsitate ſacramenti. alias non diſpenſaret Pontifex vt liceat in balſamo adulterino. Quare concil. Florent. diuerſimode loquitur de oleo, & de miſtione balſami.

g h citati. B. & ita vulgata eccleſiæ voce vocatur chriſma, vt includit balſamum. ſic vocat Tertullia. Cyprian. Proſper. ſup. Auguſt. ſerm. 206. de tempore. Innoc. I. & III. c. literis de conſecra. d. 3. Vuald. ca. 113. & de fragrantia propter mixtionem balſami. Dionyſ. c. 2. par. 3. ad fin. & de confectione chriſm. c. 4. §. 3. & Fabian. PP. epiſt. 2. Gregor. cantic. 1. in vineis Engaddi D. Tho. art. 2. ad. 4. dat rationem, vt odore ſignificet plenitudinẽ gratiæ, quæ in alios redundet. erat autem in Palæſtina frequẽs balſamus in vineis, Genebrar. Chro. p. 56. ex Ioſeph. 8. antiq. cap. 3. refert Reginam Saba plantam balſami attuliſſe Salomoni, quam ipſe plantauit in agro Ierico, & eam poſtea ſola Iudæa aluit. Plin. lib. 12. ca. 25. hodie ſola AEgyptus alit. Bellar. cap. 8. prop. 2. Caniſi. cap. 3. Pius. 5. Hieron. Dialog. contra Lucifer. Cypri. ſer. de vnct. chriſm & epiſt. 70. Baſil. de Spiritu ſancto. ca. 27. Auguſt. in Pſal. 78. Bed. lib. 6. in Luc. ca. 6. Theophy. Luc. 22. Nazian. apologet. Ambro. de his qui myſte. init. c. 6. Torren. lib. 3. confeſ. cap. 5. Cornel. apud Euſeb. 6. hiſt. c. 35. Theodor. lib. 3. de hæret. fabul. in Nouato.

i hæc eſt ſententia omnino ſequenda in praxi vt certa: quia colligitur ex traditione Patrum, & concil. & vſu eccleſiæ præter paucos autores ſup. cit.

k citati lit. F. Quidam Recent dicunt oppoſitum probabile, ſi Papa in caſu neceſsitatis diſpenſet in eo iure diuino: ſicut diſpenſat quod ſacerdos ſit miniſter confirmationis, aut vt celebret in pane tantum.

l ſic Turrecrem. c. literis. de conſecrat. diſtinct. 3. dicens, ſi defuit balſamum; non eſſe iterandam confirmationem, ſed ſupplendum quod defuit. explicat primo, quia non dicitur iterari quando prius factum fuit irritum. non tamen negat quin denuo ſit conferendum ſacramentum. idem Paludan. Durand. Adrian. 2. Recent. Innocen. IIII. & Hoſt. in cap. 1. de ſacrament. non iteran. quod quia prior vnctio fuerat publice facta, vetat iterari publicè propter ſcandalum: ſed tamen ſupplendum eſt caute. 1. in occulto eſt denuo conſecranda vnctio cum mixtione balſami.

m quia hæc ſententia eſt certa in praxi, ex Innocent. III. cap. paſtoralis. de ſacram. non iter. Bellarm. cap. 8. col. 3.

n vt quando baptiſmus publicè datus non fuit verus ſed præſumpus, & iteratur: non ſunt iterandi ritus iam facti.

o eſt certa omnium ſententia Tertul. Cypri. Baſil. Auguſt. Bellarmi. cap. 8. propoſit. 3. Dionyſ. cap. 4. Innocen. 3. cap. cum veniſſet. de ſacra vnctione. Quare concil. Laodicen. can 48. vocat ſacratiſsimum chriſma. Theophilus epiſcopus Antioch. epiſto. ad Autolicum tom. 5. biblio. ſancto, vocat diuinum oleum. Optatus libr. 2. ſacroſanctum chriſma. Dionyſ. dicit ſe ab Apoſtolis didiciſſe eam conſecrationem. Fabian dicit haberi ex traditione Apoſtolorum. idem Innocent. I. Cyril. catec. 3. conc. Roma. ſub Syluest. can. 5. Nicen. ex Arab. cano. 69. Toleta. 1. cano. 20. Hiſpalen. 2. cano. 7. Brachar. 2. cano. 37. Vvormat. cano. 2. & 8. Carthag. 2. cano. 3. Carthag. 3. can. 36. Carthag. 4. can. 30. Florent. Damaſ. epiſt. 4. Innoc. I. epiſt. 1. ca. 3. Leo. I. epiſto. 88. Gelaſ. 1. epiſt. 1. Innocent. 3 epiſtol. vnic. Gregor. I. in cantic. 1. D. Thomas. artic. 2. Palac. quæſt. 4. Sot. Ledeſ. & omnes Theolog. quare temere Paludan. quæſt. 4. artic. 3. ad. 1. nume. 34. Capreol. quæſtio. 2. dicunt benedictionem non eſſe de neceſsitate, cum nihil reale imprimat materiæ: ſed eſſe ex inſtitutione eccleſiæ, quæ id poſſet tollere.

p At in confeſsione, vbi non eſt materia extrinſeca non tam proprie reperitur ſanctificatio materiæ à miniſtro eccleſiæ: ſed ſanctificatur per contritionem. & in matrimonio quodammodo ſanctificatur cum honeſta quadam traditione.

q Hæc eſt ratio D. Thomæ, articul. 2. quam congruentiam bene defendunt Paludan. Capreol. Caietan. Soto. Ledeſ. licet illam impugnat Duran. & affert aliam bonam congruentiam. quam tamen impugnat Paludan. & alij. aqua vero baptiſmi, & materia euchariſtiæ quibus Chriſtus vſus eſt, non egent benedictione: & tamen decenter eccleſia benedicit aquam ſup. de baptiſmo. cap. 6. §. 4.

r Trident. ſeſs. 7. de confirmatio. can. 2. Cyril. catech. 3. & fauent alij quos citat Bellarmin. capit. 8. quare ſimplex ſacerdos ex commiſsione Papę vtens tali chriſmate habente vim, confirmat & dat gratiam. At vt non eſt ſacramentum niſi in fieri: ita chriſma non habet habitualem vim (qualem habet ſacerdotis character quo actiue abſoluit & conſecrat) niſi vt aqua deputata à Chriſto habet vim regeneratiuam, dum aſſumitur in ablutione baptiſmi. ſup. de ſacram. cap. 18.

s Scot. quæſt. 1. Paludan. quæſtio. 4. Victor. §. 42. propendet Soto. art. 3. fin. licet dubius. ſentit Capreol. quæſt. 2. Palac. quæſt. 4. Ledeſ. quæſt. 13. artic. 3, quia dicit decreta prohibent hunc actum ſacerdoti, ſed non irritant. imò cum Caietan. artic. 3. ſimpliciter ait id poſſe ſacerdotem: quia conficere chriſma eſt quid ſacramentale: ſicut poteſt conſecrare euchariſtiam, quod maius eſt. & citant concil. Carthag. 3. cap. 36. Brachar. 2. capite. 37. Vvormat. cap. 2. addit Caietan. ſi ſacerdos abſque commiſsione Papæ conſecret Chriſma. valet. propendet Soto dicens, Chriſtus cõmiſit eccleſiæ vt ab hoc vel ab illo miniſtro ſit conſecratum.

t ſic eccleſia priuare poteſt epiſcopum ne conſecret ſacramentalia quæ ſunt de inſtitutione eccleſiæ, vt dicetur.

u concil. Toletan. 8. cap. 7. dicit diuina autoritate prohibitum ſacerdotibus. idem Cyprianus ſermo. de vnctio. chriſm. Pius. V. colligitur ex Dionyſ. cap. 4. facit Toler. 1. cap. 20. Carthag. 2. cap. 3. & 4. capit. ſi iubet. 26. quæſt. 6: Florent. Innocent. I. cap. presbyteris. de conſecrat. diſtin. 4. cap. 1. de ſacra vnctione. conc. Colonien. ſatis probat mos eccleſiæ, quia nunquam commiſſum eſt ſimplici ſacerdoti. Bellarm. de confirmatione. cap. 8. col. 5. conc. Rom. ſub Syluest. Actor. 1. can. 5. D. Thom. diſt. 7. quæſt. 1. 2. 3. communis antiq. Theolog.

x eſt de fide: vt vnctio in extrema vnctione eſt de eſſentia ſacramenti, vt patet ex vſu eccleſiæ. ſic vocant Pontifices & Patres Tertullian. de reſurrect. carn. capit. 8. Cyprian. libr. 1. epiſtol. 12. alias. 70. & ſermo. de vnct. chriſm. Baſil. ſup. Auguſt. tract. 118. in Ioan. Bellarm. libr. 3. de Roman. Pontif. cap. 11. de confirmatione. cap. 8.

y ſic vocant concil. & Patres chriſma. i. vnctionem. Auguſt. ſermo. 47. de verbis Domini.

z Diuus Thomas, diſtinct. 7. quæſtio. vlt. art. vlt. Tabien. §. 3. Syluest. §. 5. Palud. quæſt. 3. art. 1. addit Hugo. lib. 2. par. 7. cap. 6. Tertul. de baptiſ. quod olim per ſeptem dies ferebatur vittam. at nunc ſatis eſt ferre donec ſiccetur chriſma. Syluest. §. 5. & bene Palud. vt Tertulli. & Hug. loquuntur de vnctione verticis quæ fit poſt baptiſmum. Bellarmin. de baptiſ. cap. 13.

a Dionyſ. cap. 4. Bellarmin. de baptiſ. cap. 9. col. 2. cum Chryſoſto. Ambroſ. Aug. & alijs, quorum loca non citat.

b D. Thomas artic. 4. ad. 3. ideo dicitur conſignatio ſeu ſignaculum. Cornel. apud Euſeb. 6. hiſt. cap. 33. Greg. lib. 3. epiſt. 9. Sylu. PP. habetur in Edicto Conſtantini. to. 1. conc. Tertul. de corona milit. Cyril. catech. 4. & 13. Baſil. de S. ſancto. c. 27. Chryſo. ho. 55. Matth. omnia ſacram. perfici ſigno crucis. & lib. quod Chriſtus ſit Deus. Bellarm. lib. 2. de imag. Sancto. c. 29. ſed ſpiritualiter in confirmatione eſt de neceſsitate ſacram. Soto. ar. 4. Vict. §. 46. & vterque Ledeſ. Duran. q. 2. n. 9. Gabr. ar. 1. & ſignificat

Scot. quæſtio. 1. colligitur ex forma, & concil. Florent. Dionyſ. cap. 2. par. 2. fin. Stepha. ca. nſt quid de conſecra. diſt. 3. Auguſt. ſermo. 181. tract. 118. in Ioann. Ambroſ. 6. ſacram. cap. 2. Bellarm. de confirmatio. cap. 8. prop 4. cap. 13. c Bellarmin. cap. 8. prop. 4.

ex. Pontif. Dam. Innocent. I. Leo. Ioan. 3. Gregor. 1. conc. Hiſpalen. 2. can. 7. Florent. Tertull. de præſcr. Cyril. catech. 3. Pruden. in phytomaſia Auguſt. in Pſalm. 141. Ambroſ. de ijs qui myſt. init. cap. 7. Petrus Damiã. D. Th. diſtinct. 7. quæſt. 3. artic. 3. quod vero Ambroſ. cap. 6.

c vnctionem in fronte. [c] nil aliud pertinet ad eſſentiam & neceſsitatem huius ſacram. ex parte materię, vel ſubiecti. olim hæc vnctio extendebatur ad alios corporis ſenſus. [d] quod iam diu ceſſauit.

4 Formam vnam [e] eandemque in ſenſu ex traditione eccleſiæ conſtat à Chriſto, immediate inſtitutam, [f] qui ſolus per poteſtatem excellentiæ inſtituit eſſentiam ſacramentorum. g Sed apoſtoli promulgarunt & hoc, & ſacramentum extremæ vnctionis. quanuis in eodem ſenſu ſummus Pontifex, & alij patres vtantur alijs verbis, pro forma, vt Ambroſ. & Amalar. [h] ſed conuenienter dicitur per hæc verba, conſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine P. & F. & Spiritus ſancti, quæ

dixit vngi caput. loquitur de vnctione quæ fit poſt baptiſmum, Bellarm. cap. 9. fin. [d] Cyrill. catech. 3. Bellarmi. capit. 9. fin. [e] quia confirmatio eſt vna ex forma, vt vnum baptiſma: colligitur ex concil. Florent. & vſu eccleſiæ. cap. ad abolendam de hæret. f D. Thom. artic. 4. Ledeſ. Victor. §. 4. Soto. art. 3. Aſten. artic. 4. Hoſi. capit. 38. Caniſi. capit. 4. Alan. Sonnius. Taper. artic. 12. Bartol. Ledeſ. difficul. 4. Tabien. §. 3. cap. presbyteris. capit. Spiritus ſanctus, cum ſequent. conſecrat. diſtin. 5. cap. 1. de ſacramen. non iteran. cap. vnic. de ſacra vnctio. Innocen. I. epiſto. 1. cap. 3. dicit, verba dicere non poſſum, ne prodere videar. g D. Thom. quæſt. 64. 2. ſup. de ſacram. cap. 3. Soto. d. 1. quæſt. 5. artic. 2. [h] Sylueſt. PP. (tom. 1. concil. in Edicto Conſtant. & refert Platin. & Illeſcas.) his verbis vſus eſt, ſignet te Deus ſigillo fidei ſuæ, in nomine P. F. SS. in conſignationem fidei. At hi non referunt totam formam, ſed hiſtoriam. Alcuin. diuin. offic. capit. de Sabbatho ſancto, ait, Papa dicit orationem qua petit, vt Deus det ſeptiformem ſpiritum, & illos conſignet ſigno Chriſti in vitam æternam. deinde facta cum pollice cruce in frontibus eorum, quos confirmat, dicit: in nomine P. & F. SS. pax tibi. idem refert Durand. lib. 1. rationalis cap. 84. Amalar. de eccleſ. offic. cap. 27. & Ambroſi. 2. ſacram. cap. vlti. dicunt, poſt orationem per modum deprecationis epiſcopus confirmat: quia Act. 8. orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum. & quidam aiunt ſatis eſſe eam formam per modum deprecationis, quæ indicet effectum dari à Deo: quaſi homo confirmans non dicatur dare Spiritum ſanctum, quia vt ait D. Thom. 1. part. q. 43. art. 8. cum Auguſt. homo non dat Spiritum ſan-

ctum. At plus requiritur, vt ſtatim dicetur

i Pontifical. Roman. concil. Florent. Diuus Thomas, artic. 4. Soto. Ledeſ. Victor. §. 43. Nauar. cap. 22. num. 8. Hoſi. cap. 38. Caniſi. ca. 3. Pius. V. conc. Colonien. & colligitur ex Ambr. de ijs qui myſterijs init. capit. 7. & lib. 1. de Spiritu ſancto. capit. 6. At ordo Rom. in officio ſabbathi Sancti dicit ſic epiſcopus orat, ſigna eos domine ſigno crucis deinde tangens pollice frontem dicit, ego te confirmo in nomine. P. &cæt. imò Alcuin. refert Papam pauciora verba dicere. alij dicunt confir

ſunt tota eſſentia formę, vbi expreſſa inuocatio Trinitatis ſub proprijs nominibus relatiuis eſt non minus de neceſsitate formæ, [i] quam in baptiſmo: quia confirmatio dicitur à Patribus complementum quoddam baptiſmi, vt cap. 1. dictum eſt: & confirmatur ad profitendũ primũ & præcipuum myſteriũ fidei de Trinita. recte vocatur ab effectu chriſma ſalutis: licet hæretici irrideant.

5 Satis videtur vt in baptiſmo Græcorum, pro forma: confirmetur ſeruus Chriſti: vel, confirmet te Deus: &cæt. vt colligitur. 2. Corinth. 1. [k] dubia eſſet forma, cõfirmo te in nomine Patris, &c. quæ habetur in antiquiſsimo Ordine Rom. [l] ſed B. Ambroſ. & Amalar. ſup. qui exprimunt longiorem tantum deprecationem: prudenter

mo te chriſmate ſanctificationis. vnde falſo Angel. confirmat. §. 9. negat probari formam. Bellar. de confirmatio. non eſt mirandum, ſi Patres iuſtis de cauſis, in hoc non exprimant integram formam.

k in id. 2. Corinthio. 1. Theodoretus & Anſelmus, & ex eo loco probat Ambroſius de his qui myſterijs init. capit. ſeptimo. Bellarmin. cap. octauo qui confirmat, vnxit, ſignauit, & dedit pignus ſpiritus. vbi confirmat, denotat formam: vnxit, materiam: ſignauit effectum characteris: dedit pignus ſpiritus, denotat effectum caritatis, qua datur Spiritus ſanctus iuſto, Roman. 5. caritas Dei diffuſa eſt. ſic. 1. Ioannes. 2. & vos vnctionem quam accepiſtis ab eo, maneat in vobis. in quem locum Auguſtinus tracta. 3. Cyrillus catech. 3. Bellarmin. capite octauo, probat confirmationem. ſic olim Exod. 30. ſacerdotes & tabernaculum vngebantur oleo, cum mixtione ſtactis & balſami. quod fuiſſe figuram noſtri chriſmatis, ait Cyprian. ſermo. de vnctio. chriſma. Petrus Damianus. ſermo. 1. dedicat. & huc alludit Dionyſius. capit. 4. eccleſ. hierar. dicens, ſumptum à Iudæis, nempe in figura. Tertul. lib. de bapt. ait chriſma ſumptũ ex veteri diſciplina. Bellar. c. 8. D. Tho. d. 7. q. 1. a. 1. q. 1. ad. 3. Berg. in concord. §. 382. & tamen nullum ſacramentum vet. leg. Reſp. confirmationi, quia Heb. 7. nihil ad perfectum adduxit lex. D. Thom. quæſt. 65. 1. ad. 4. q. 72. 1. ad. 2. & 2. 2. q. 102. 5. ad. 3. Soto. d. 1. q. 6. 1. ad. 4. Ledeſ. quæſt. 6. art. 1. & quidam Doctores. 4. diſt. 2.

l Bellarmi. cap. 10. putat eam formam ſufficere. ſed ſane dubia videtur: quia in ea non explicatur materia vnctionis

m Bellar.

m Bellarm. cap. 10. cum Dionyſ. cap. vlti. eccleſ. hierar. Innocen. 1. epiſto. 1. cap. 3. ſic. Magiſt. diſt. 7. tacuit dicens formam eſſe verba, quibus epiſcopi vbique vtuntur. [n] communis Docto. lib. de ſacram. cap. 8. retinetur in Eccleſia Romana, cuius rei quia neſcitur principium habuiſſet ab vllo concil. aut Pontifi. conſtat eſſe à Chriſto per traditionem Apoſtolorum: ex regula Augu. 4. de bapt. cap. 24.

o communis D. Thomas, art. 4. Sot. Ledeſ. Alexand. q. 24. mem. 2. artic. 2. §. 2. Palud. quæſtio. 1. num. 24. Scot. princ. Gabrie. artic. 1. ad med. Bonauent. art. 1. quæſt. 1. ad vlti. Richard. artic. 1. quęſtio. 2. & ſignificat Ambroſ. de his qui myſter. init. ca. 7. & vtrumque verbum ponit concil. Florent. & Pontificale nouum.

P eſſe de neceſsitate formæ, vt ſenſus his verbis fiat expreſsior, habet vſus eccleſiæ concil. Florent. D. Thom. & Doct. cit. Gabriel. refert quoſdam pro voce ſalutis dicere ſanctificationis. Gerſon. ſic ait: firmo te ſigno crucis & chriſmate ſalutis. [q] Hoſi. cap. 38.

[r] d. eſt lib. de ſacrament. cap. 8. Diuus Thomas, quæſtio. 60. artic. 7. & 8. Soto. diſtinct. 1. quæſtio. 1. artic. 7. & 8. [s] Soto. & ſic vocant quidam ex Patribus cit. §. 3. C.

occultant formam. vt olim propter vitandam infideliũ irriſionem Beatus Dionyſius, & Innocentius. I. ſcribunt eſſe formas occultandas. m

6 Exprimitur de neceſsitate formæ actus miniſtri, & perſona, quæ confirmatur, dum dicitur conſigno te. [n] vt in baptiſmo dictum eſt requiri. duplicatur verbum conſigno & confirmo, quod pertinet ad ſubſtantiam, [o] & diuerſa ſignificant: nempe conſigno ſigno crucis (quod eſt de neceſsitate ſacramenti) & confirmo, ſignificat vnctionem chriſmatis, & effectum. In voce ſalutis, & ſequentibus, quæ non tantum ſunt de præcepto, ſed videntur de neceſsitate formæ, [p] ſatis includitur id, quod quidam addunt. [q] vt repLearis Spiritu ſancto, & habeas vitam æternam.

7 Si fiat mutatio quæ non variat ſenſum, nihil nocet: [r] vt corroboro te, & confirmo vnguento vel oleo ſanctificationis. [s] cauẽda tamen eſt ea verborum mutatio, additio aut tranſpoſitio, quæ ſenſum mutat.

C A P. III.

Ritus circa confirmationem, & in confectione chriſmatis.

§. 1. Epiſcopus ſalutat. S. chriſma. frõs ligatur vitta.

C A P. III.

a Trident. a ſeſsio. 7. de ſacrament. cano. 14. D. eſt de ſacram. capit. 11. Caniſi. cap. 5. Pius. V. in catech. D. Thomas, art. 12. Soto. Ledeſ. quæſt. 13. V valdenſ. tom. 3. de ſacramental. tit. 6. c.

56. Ploue. 2. part. de ſacramen. cap. 2. ſummiſtæ verbo. confirmatio. Bellarm. de confirmat. cap. 13.

b ſalutat chriſma per onomatopœiam. i. ſictionem perſonæ Martin. lib. 1. hypot. ca. 3. lib. 7. ca. 1.

c Bellarmin. lib. 2. de imagi. ſanctor. cap. 21. 22.

2 Induitur albis, tempus, alapa, cereus.

3 Suſceptor.

4 Contrahitur cognatio.

RItus pij, quanuis eſſentiales non ſint, ſed ad ornatum, & ſolennitatem, ſeruandi ſunt [a] in confectione ſacri vnguenti, in qua tamen aliqua benedictio epiſcopi cum quibuſdam orationibus eſt de neceſsitate materiæ: ſicut & mixtio balſami cum oleo, ſup. cap. 2. §. 2. epiſcopus ſalutat ſanctum chriſma, [b] vt ſalutamus ſanctam crucem, quæ inanimata eſt. [c] adeſſe debet ſuſceptor. deinde recitantur variæ preces cum manus impoſitione ſuper caput. 3. frons ligatur vitta, & ſiccatur vnctio, ac poſtea abluitur. alicubi mos eſt geſtare vittam per tres aut. 7. dies vt cap. 2. §. 3. dictum eſt. 4. olim à ieiunis ſumebatur confirmatio. [d]

2 Olim poſt baptiſmum veſte alba indutum deferebant ad Pontificem vt ſtatim confirmaret. [e] & tempus idem erat in duplici paſcha, [f] in quo confirmatio & baptiſmus ſolennis conferebatur. nunc hæc non ſunt in vſu. impingitur alapa in ſignum roboris, & patientiæ contra iniurias, offertur cereus: [g] quæ tamen ſi omittantur, non eſſet peccatum. [h]

3 Suſceptor tãquam pædagogus [i] ijs qui habentur quaſi modo geniti,

de confirmatione. capit. 13. D. Thomas. 3. part. quæſtio. 25. 4.

d capit. vt ieiuni. cap. vt epiſcopi. de conſecr. diſtinct. 5. ſummiſ. verbo. confirmat. Bellarmin. ca. 13. ſed iam conſuetudo habet, vt confirment poſt prandiũ. Paludan. diſtinctione. 7. q. 3. artic. 2. Soto. artic. 8. col. 5. Ploue. 2. parte. cap. 2. Angel. confir. §. 6. Sylue. §. 5. Tabie. fin.

e cateche. Pij. V. cum Dionyſ. capit. 2. Augu. de eccleſiaſt. dogma. capit. 52. & tract. 6. in epiſto. Ioan. col. 6. Amphiloch. in vita Baſil. Bellarm. de confir. cap. 8. & 13. libr. 2. de ſacrament. cap. 27. col. 6. Cyril. & alij. Armach. libr. 11. cap. 4. V valden. tom. 2. ſacrament. capite. 140. tom. 3. de ſacramental. capit. 55. ſi tamen epiſcopus eſſet abſens, dabatur adultis baptizatis ſtatim communio ante confirmationem.

f Diuus Thomas, artic. 12. Soto. Ledeſ. artic. 12. ſup. de baptiſmo. cap. 4. §. 6.

g Bellarmi. cap. 13. Soto, & qui ſcribunt de offic. diuin. [h] Soto. artic. 1. 2. Ledeſ. & Recent. vide Caniſi. cap. 5. fin.

i cap. ſi quis cap. de his. 30. quæſtio. 1. cap. ſi quis ex vnó. 30. quæſt. 4. cap. in catechiſmo. de conſecra. diſtinct. 4. Diuus Thomas, quæſt. 72. 10. Soto. Ledeſ. ſup. de bapt. cap. 14.

k debet eſſe vnus. [k] & diuerſus à ſuſceptore baptiſmi, niſi neceſsitas vrgeat, [l] & eſt de præcepto eccleſiæ,non tam vt inſtruat, [m] quàm propter ſignificationem propriam. quod ſi ſuſceptor confirmatus non eſſet, non eſt admittendus: [n] & non contraheret ſpiritualem cognationem [o] cum puero, aut pueri parentibus.

4 Hæc cognatio ſimiliter contracta eſt ad filiationem, paternitatem, & compaternitatem,ſicut in baptiſmo ſublata fraternitate, p & reliquis huius cognationis antiquis impedimentis. nec religioſo licet vt fiat patrinus. q ſi vir tanquam ſuſceptor teneat in confirmatione filium, aut vxorem, niſi inuincibili ignorantia excuſetur, peccat:nec ei licet exigere ab vxore: [r] nulla enim neceſsitas cogit, vt hic fiat ſuſceptor: quæ tamen obligat vt pater morientem filium baptizet, nec ideo priuetur iure exigendi debitum ab vxore: [s] quia impletio pręcepti diuini in neceſsitate, non debet priuare iure quęſito.

k Leo.ca.non plures de conſ.d.4.D.Tho.art.10. Soto.Ledeſ.Ploue.c.2.Angel.§.11.Sylu.§.5.verſ. 6.quod confirmat Triden.ieſſ.24.de matrimonio. ca.2.Nauar.ca.22.num.36.& ſequent.Doct.d.42. vbi D.Thom.Dur.Soto.q.vnic.ar.2.Specul.1.p.a. 22. Couar. 2.p.ſponſal. ca.6.§.4. Perez.l. 1. tit. 2. li. 5.ord. p.96.

l dict. cap. in catechiſmo.de conſecr. diſt. 4.

m quia nullo iure exprimitur, niſi de patrino baptiſmi quod teneatur inſtituere filios ſpirituales.

n Soto.ar. 10.putat peccare mor. & Recent.id colligũt ex D.Thom. a. 10. quia eſt de præcepto eccleſiæ, vt patrinus cõfirmationis ſit confirmatus.

o expreſſe habetur ca. in Baptiſmate.de conſe. diſt.4. quod aduertit Aſten. tit. 7. artic.8.Syl.confir.§.6.Tabien.§.7.Victor.§.46. cont.Pan.& Sotum diſt.42.quæſt.1.artic.3.

p Concil.Trid.ſeſſ.24.cap.2.Couar.ſup.Nau.ca. 22.nu.36.ſpecul.coniug.in append. q cap.non licet.conſecra.diſt.4.cap.placuit.16.quæſt.1.Soto. ar.10.Syluest.Tabien.Angel. r cap.ad limina. 30.quæſt.1.colligitur ex Nauar.cap.22.nu.40.facit.ca.16.nu.34.fin.contra Sotum.diſt.42.artic.1.

s Nauar.c.22.n.40.per.d.c.ad limina.Soto.d.42 art.1.col.3.& d.37.a.1.Victor.§.288.D.Th. add. q.56.a.1.Dur.Palu.& commu.d.42.Caſtro.lib. 2. leg. pœn.c.14.ſpecul.cõiug.1.p.a.26.&.a.57.con. 5.& Recent.Mant.F. Ambro. Gallo. ſic per ignorantiam aut bonam fidem excuſatus à certa ſpecie culpæ, ob quam imponitur excommunicatio, ſuſpenſio aut pœna irregul. hic ex conſequenti excuſatur à prædictis pœnis, vt probat Nauar.cap.27. num.27.155.246.Couar.& communis.

C A P. IIII.

Effectus.

§.1. Iuuat gratiam baptiſmi: dat gratiam etiam ſacramentalem: interdum attritum iuſtificat.

2 Dat characterem. explicatur D. Auguſt. iterans confirm. non fit irregul.

3 Qualis potentia ſit hic character.

COnfirmatio dicitur à Patribus complementum baptiſmi, a non quaſi baptiſmum iuuet ad tollendum peccatum originale: b ſed quia ad fidem (cuius ſacramentum dicitur baptiſmus) proteſtãdam dat robur. effectus pręcipuus eſt augmentum gratiæ. c idque maius, quàm in baptiſmo, d ſi præciſè comparentur: quia eſt perfectius ſacramentum. generatio enim dat minorem quantitatem infanti, quam ſolet augmentatio,qua fit perfectus vir. Deinde datur gratia ſacramentalis, [e] quæ eſt ſpeciale auxilium præparatum diuinæ aſſiſtentiæ, & robur, quo iuuatur, vt intrepide fidem confiteatur coram tyranno. 3. confert aliquando primam gratiam f ei, qui bona fide reputat ſe contritum, cum ſit attritus tantum.

2. Confert indelebilẽ characterẽ g ob quẽ iterari non poteſt. ſupponit characterem baptiſmi: h & re differt ab illo. i manus impoſitio,quã D.Auguſt.lib.3.de bapt.dicit iterabilem, non intelligitur hæc confirmatio, ſed reconciliatio pœnitentis [k] quam in Oriente ſolitam fieri cum vnctione quadam chriſmatis refert idem Auguſt. 5. de baptiſ. cap.23.vt dictum eſt ſup. libr. de ſacram.c.11.& ipſe Auguſt.lib.2. contra lit.Petil.cap. 104. ſacram.confirmationis agnoſcit iterari non poſſe. qui de facto iterat miniſtrando aut ſuſcipiendo confirmationẽ peccat,ſed non fit irregularis: [l] cum ea pœna expreſſa non ſit in iure,niſi dẽ iterante baptiſmum. m reconfirmans tamen incurrit aliam pœnam. n

3 Hic character eſt potentia potius paſſiua: [o] eſt enim impreſſus à Deo tanquam ſignaculum ſpirituale. P vt ſit miles ad pugnã deſignatus, cum morali poteſtate, & tamen dicitur actiua poteſtas [q] in ordine ad ſuos actus, quos confirmatus habet. effectus etiam confirmationis eſt cognatio ſpiritualis: ſup.cap.3.§.4.

C A P. IIII.

ab SVp. a cit.cap.1.H. [b] communis contra Raimun.Lulum, quem in hoc damnauit Greg. Pap. XII. vt habetur in direct. inquiſit. & refert Palac.diſt.7.quæſt.3. c D.Thom.artic.7.& Patres citati.capit. 1. H. dum aiunt conferre perfectionem quandam baptiſmi, & plenitudinem Spiritus ſancti. & generaliter.d.eſt lib.de ſacram. capit. 12.Soto.artic. 7. Ledeſ. Caniſi. cap. 4. cum Auguſt. 15. Trin. capit. 26. Pacian. de bapt. & epiſt.1.concil. Floren. & Tridenti ſeſſ.7.de ſacram. cano. 6.de confir. cano. 2. ait chriſma habere virtutem aliquã ſanctificandi: quod ait Cyril.catecheche.3.quem laudat concil.Conſtantinop. epiſt. ad Damaſ. apud Theodoret.5. hiſto. capit.9. Bellarm. de confirmat. cap.11. cap. Spiritus ſanctus. ca. nouiſsime. de conſecr. diſtinct. 5.omnes Docto. d.7.vbi Paludan.Summiſtæ verbo.confirm. [d] Magiſt. diſtin.7.cap.2.colligit ex Actor. 8. nondum enim in quenquam illorum venerat,ſed baptizati tantum erant. ſignificat Hierony. dialog. contra Lucifer. Melchiad.& alij Patres.cit.ca.1.H.Diuus Thomas, quæſtio.65.3. Soto.diſtinct.1.quæſt.6.artic.3.Ledeſ.quæſtio.6.art.3. e libr.de ſacram.capit.12. §.5.Diuus Thomas.artic.7. ad. 3. Magiſt. & communis Palac.quæſt.1.ſed eam gratiam ſacramentalem.Hoſi.inſtit.cap. 38. cum Raban. putat eſſe, vt prædicet,nempe intrepide coram tyranno. f de ſacram.cap.12.D.Thom.art.7. ad. 2. & colligitur generaliter ex con.Triden. ſeſſ.7.de ſacram.cano. 6.& ſequent.& de euchariſtia dicetur infr.

g Trident.ſeſſ.7. de ſacram. can.9. ſeſſ.23.capit. 4.ſup.lib.de bapt.cap.12.cap.dictum.conſecra.diſt. 5.quod nõ eſt ex cõc.Tarracon.ſed Cabil.2.c.27. D.Thom.ar.5.Soto.Ledeſ. Aſten.a.5.Tabien.§.4. conc.Tolet.8.c.7.Greg.3.epiſt.ad Boniſ. Greg. 2. ca.de hiſtor.c.de homine.de conſ.d.5.Cypr.ſer. de ablutione pedum. Auguſt.2.contra lite.Petil. cap

104.Raban.1.de inſtitutione cleric.c.30.Amalar. lib.1.ca.27.& id probatur ex illo Hebr. 6.non rurſus renouantes: impoſitionem quoque manuum quod de confirm.ibi exponunt Chryſoſt. Theodoret.Theophyl.Anſel.& alij.Bellar.de confirm. ca. 11.

h D. Thom. art. 6.Soto. Ledeſ.& colligitur exc. c. 1. &.3.de presby. non bapt. quia baptiſ. eſt ianua ſacramentorũ vt dictum eſt. lib. de bapt. c.2.B. Quidam putant qđ cũ Cornel. Actor. 10. refertur ante baptiſmũ habuiſſe Spiritum ſanctũ: diſpẽſatum eſt vt prius reciperet confirmationis effectum, quã baptiſmum. vt ait ibi Bed. & diſpenſatũ eſſe cum paucis alijs,de quibus videtur loqui Nazianze. ora. 24. quæ eſt. 4.ſuæ Theologiæ. idem Auguſt.lib.2.contra epiſt.Parmen.c.15.lib.2.contra epiſt.Petil.cap.35.& admittit.D.Thom. art.2. ad.1.art.4.ad.1.art.6.ad.1.d.7.q.1.2.1.ad.2.&.3. & multi Doct.d.7. ſic quidam putant diſpenſatum de extrema vnctione ante baptiſmum, de qua aiũt loqui Marc. 6. & de euchariſtia ante baptiſmum data Apoſtolis in cœna probabile putat cũ Chryſoſt.D.Thom.quæſt.73.5.ad.4.at non oportet ſine certa autoritate & neceſſitate admittere prædictas diſpenſationes.ſed Cornel. per contritionem cum baptiſmo in voto receperat Spiritum ſanctum.

i D.Thom.art.5.Soto.Ledeſ.Palac.q.3. Gabrie. art.1.dub.4.cont. Altiſ.tract.4.nam conc.Triden. ſeſſ.7.de ſacram.can.9. & Patres numerãt.3.characteres imprimi per tria ſacramẽta. imo & characteres.7.ordinum differunt re, vt probat D.Th. add. quæſt.35.5. *k* Auguſt. 3. de bapt.cap. 16.apud Grat.ca.Ariani.1.q.1.vbi Grat.negat.loqui de ſacramento.eſt difficilis locus.Bellar.de confir. ca.7. Vvald.to.2.ſacram.ca.115.Petr.Sot.tit. de confir. lec.1.verum eſt quod ibid. Aug. miſcet ſermonem de ſacramento confir.& loquitur æquiuoce de manus impoſitione. l ſup.libr.de bapt.cap.31.D.Tho.ſentit.q.72.5.Soto.Ledeſ.q.13.5. Scot. d. 7. q.5.Gabr.q.vni.Palud.q.3.Ant.3.p.tit.14.c.14.§. 4.Turrecr.ca.dictum,de conſ.d.5. vbi tamen imponitur recõfirmãti alia pœna. Caſtro. 1. leg. pœna. ca.7. docu.3.Couar. clem. ſi furioſus. 1. p.princ. nu. 8.Sylu. Armil. & facit Dueñas regu.287.omnes Recent.

m Soto.a. 5.bene probat, quod non militat eadẽ ratio. n poſita eſt pœna. dict. cap.dictum. de conſecr. d. 4. vt clericus.l.regulatis qui iterat mancipetur diuino cultui. quod Grat. falſo citat ex cõc. Tarracon. ſed habetur in Cabilonen. 2.c.27. vid. emend. Gregor.13.

o libr. de bapt.ca. 12.§.4. P D.Tho.q.63.ar.6.Vuald.c. 9.& in id Epheſ.1.ſignati ſpiritu promiſsionis ſancto.Ambr.& q Anſel.idem Ambr.3. ſacram.c.2. Cyprian.ſerm.de ablut.pedum.

C A P. V.

De ſubiecto & illius diſpoſitione.

§.1. Datur etiam pueris.

2 Expedit non conferre ante ſeptẽnium.

3 Datur phreneticis, & amentibus.

4 Datur in fronte.

5 Requiritur intentio & quædam diſpoſitio.

6 Non requiritur præmitti confeſſionem aut ieiunium. recipitur ante ordines.

REcipere non poſſunt confirmationem, niſi baptizati. a datur pueris [b] ſine propria voluntate & diſpoſitione. Nam in ſignum confirmationis Chriſtus Matth. 19. n impoſuit pueris manus ſup.cap.1.§. 1. augeturque eis robur gratiæ non otioſè,ſed qua ſuo tẽpore poſt vſum rationis bene vtantur.& olim vt. c. 3.§.1. dictum eſt, Epiſcopus ſtatim poſt baptiſmum infantes confirmabat chriſmate in fronte, [c] & nunc decenter poteſt,& ſolet infantibus dari propter honeſtas cauſas. [d]

2 Magis tamen expedit vt puer confirmetur illuſcente rationis vſu, vt poſt ſeptennium [e] (in quo & ordines minores dantur, & ſponſalia fiunt) quando gratia ſacramentali vti poteſt, & confiteri fidem,& meminiſſe admonitionis

C A P. V.

D.Tho. [a] q.72.art.8.Palu.Soto.Ledeſ.Victor. Aſten.a.7.Syl.confir.§.4.Tabien.§.6. c. omnes fideles.conſ.d.5.ſup.c.4.H. [b] D. Th.a.8. Sot.Ledeſ.quia & auget gratiã,vt baptiſmus cuius dicitur cõplementũ:& dat robur pro adulta ętate. [c] quod Greg.1.cap.presbyt.prohibuit presbyteris.dictum eſt de ſacra.c.11.§.5. [d] Soto.a.8. vt quia epiſcopus rarius viſitat ea oppida remotiora: aut quia eſt filius principis.& in art.mortis liceret ſup.ca.1.M. [e] Gloſ.cap.vt ieiuni. de conſ. d. 5. (vbi tamen text.id non probat)dicit quod. 12.anno eſt confirmandus.Marſil.q.5.a.4.dub. 2. At ſatis eſt ſeptennium, catech.Pij.V.conc. Colonienſ. de adminiſtratione ſacramentorũ.c.9.Palu.d. 7.q. 4.Soto.a.8.per bonas rationes.Ledeſ.q.13.Barto. Ledeſ.diffic.7.Victor.§.44.Syluest. confirm. §.4.

& alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur. nec vltra decimum quartum annum f eſſet differenda confirmatio, vt puero ſeruiat in remedium, antequam aſſueſcat peccatis.

3 Ijs qui poſt rationis vſum inciderunt in furiam aut amentiam habenda eſt ratio vltimi actus quem ſani habuerant. g vt de extrema vnctione & euchariſtia dicetur. quidam dubitant an perpetuo amentibus ſit conferenda. h quaſi otioſe detur ijs qui tali robore nunquam vtentur. At ſane capaces & digni ſunt vt pueri, & ſine obice & irreuerentia recipiunt augmentum gratiæ: licet videantur reſiſtere: vt ca. 13. dicetur.

4 In fronte ſit vnctio chriſmatis i de neceſsitate ſacramenti. i vt moneatur ſuſcepiſſe ſignum ſub vexillo Chriſti imperatoris, ne erubeſcat aut metuat ducem ſuum, & eius crucem vbique confiteri. in quo excedit vt ait B. Auguſt. occultum circunciſionis ſignum, de cuius eſſentia erat deſignata pars, quam natura poſt lapſum occultare iubet.

5 Recepturus adultus tenetur habere intentionem, k vt in baptiſmo: & accedere cum diſpoſitione gratiæ, ſaltem vt bona fide ſe putet contritum l cum fide viua quam defenſurus eſt, ne indigne, & ſacrilege ſumat. de quo epiſcopus adultos præmonere debet m antequam miniſtret. ſi cum peccato recipit confirmationem, reuiuiſcit ſemper effectus quantum ad ſacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ quod fuit impeditum redditur remoto obice, vt lib. de ſacram. cap. 25. dictum eſt.

6 Olim tam confirmator quàm qui confirmandus erat, accedebant ieiuni n & præmiſſa confeſsione. o ſed vtrunque de conſilio: mos enim obtinuit vt veſpere poſt prandium conferatur ab epiſcopis: ante ſolam euchariſtiæ ſumptionem eſt in præcepto confeſsio peccatorũ. m. & ieiunium. p ſi confirmationẽ non habet ante ordines, quidam putant perinde irregularem, q ac ſi per ſaltum promotus eſſet. & epiſcopus tenetur id inquirere. r At decet quidem recipi ante ordines: nec tamen ſub graui præcepto, aut irregularitate. s

Tabien. §.6. Antoni. Maiol. 4. de irreg. ca. 24. nu. 8. & forte de hoc exponi poſſunt quidam Patres qui monent differendum eſſe baptiſmum. nempe quantum ad complemẽtum confirmationis. ſic loquitur Nazianze. Chryſoſt. Auguſt. de quibus lib. de baptiſmo. ca. 3. §. 6.

f Soto. ar. 8. & quidam Recent.

g Syl. §. 4. Tabie. §. 6. cũ Palu. & cõmuni. ſup. li. de bapt. cap. 24. ad fi. ſentit plane D. Tho. a. 8. ad 4. quia pueris morituris fatetur eſſe conferendum. vt d. eſt. c. 1. M. cum Hug. & cõmuni Peña & Recẽt. ideo autem pueris differtur, quia expectatur cõmodius tẽpus: quæ ratio ceſſat in amentibus.

h Soto, & Marſil. negant eſſe cõfirmãdos eo quod nunquam egebunt auxilio ſpeciali confirmationis: ſatis vero eſt vt augeatur gratia: ſicut olim etiam euchariſtia dabatur infantibus. vt refert Trident. ſeſſ. 21. cap. 4. ſed ordines ſacri non ſunt pueris cõferendi, imo nec multis adultis: quia requirũt dignitatem quãdam perſonæ.

i D. Tho. art. 9. ſed clarius Scot. Palud. Durand. Gabriel. Soto. artic. 9. Ledeſ. quæſt. 13. Aſten. artic. 8. Bart. Ledeſ. diff. 4. & Canoniſtæ per cap. vnic. de ſacra vnctione, & cap. nunquid. de conſ. d. 5. Inno. 1. Gregor. 1. Auguſt. Pſal. 141. Caniſi. ca. 5. Pius. V. in catech. concil. Florent. At falſo Victor. §. 46. negat frontis locum eſſe de neceſſitate ſacramenti. (hinc Grego. cap. presbyteri: monet ne ſacerdos baptizans vngat frontem infantis ſed verticem) ſic de neceſsitate extremæ vnctionis eſt vngi determinatas quaſdam partes ſenſuum, aut ſenſibus propinquas. quod vero Cyril. catech. 3. ait præter frontem, ſimul vngi alias partes. d. eſt. cap. 2. F. & forte id magis pertinebat ad ritum baptiſmi, cum quo ſtatim ſolebat adhiberi confirmatio per epiſcopum.

k ſup. de ſacram. cap. 22. Paludan. Tabien. confirm. §. 3.

l D. Thomas, art. 7. ad. 2. Soto. Ledeſ. &. d. eſt de ſacram. cap. 22. atque ita confirmatio interdum confert primam gratiam ſup. cap. 4. F.

m Soto. art. 7. & hunc morem ſeruant epiſcopi: ſed non opus eſt vt accedant probati de hac diſpoſitione per parochum.

n D. Thomas, art. 7. ad 2. concil. Araulian. cap. vt ieiuni, & cap. ſequent. de conſec. diſt. 5. vbi Greg. 13. aduertit id non reperiri in vllo ex multis concil. Araulian. Cypri. ſerm. de vnctio. chriſm. Ambroſ. 3. ſacram. cap. 2. Tabien. §. 9. &. 12. fin. ſed iam vſus ſuſtulit id conſilium: præſertim cum nõ eſſet introductum per concil. notum.

o dict. cap. vt ieiuni. dicit, admoneãtur. Tabien. confir. §. 2. confeſſio. §. 41. Soto, artic. 7. Sylu. §. 5. & communis. vt Trident. ſeſsio. 24. capit. 1. hortatur ad confeſſionem antequam recipiant ſacramentum matrimonij: At falſo Marſil. putat præcipi confeſſionem ante confirmationem.

p D. Thomas, quæſt. 80. art. 8. infr. libr. de euchariſt. cap. 49.

q Maior. libr. 4. de irregul. cap. 3. num. 1. & cap. 12. fin. propter Trident. ſeſsio. 23. cap. 4. Diuus Thomas, diſtinct. 24. quæſt. 1. 2. 4. Tabien. confirmat. §. 2.

r Epiſcopus deberet capere informationem nec credere aſſerẽti etiam cum iuramento ſe eſſe confirmatum Maiol. d. cap. 3. numero. 1. per cap. inter quatuor de cleric. peregrin. Alberic. verb. peregrinus. ſicut nec creditur clerico peregrino dicenti ſe eſſe ordinatum. Alberic. Maiol. lib. 4. cap. 19. num. 5.

s Soto. diſtinctio. 7. artic. 6. &. 8. poſt. 3. concluſionem. diſtin. 24. quæſt. 1. 4. fin. quæſt. 2. art. 1. col. 7. diſt. 25. quæſt. 1. art. 1. col. 6. Ledeſ. quæſt. 13. artic. 6. quæſtione. 37. artic. 4. & Diuus Thomas, addit. quæſtio. 35. artic. 4. Victor §. 232. Nauar. cap. 22. num. 9. fin. cap. 25. num. 68. &. 108. fin. citans Trident. Sylueſt. ordo. 2. §. 1. & Recent. nec epiſcopus in hac re inquirenda, nimius eſſe debet.

CAP

CAP. VI.

De miniſtro.

§. 1. *Epiſcopus eſt ordinarius miniſter.*
2 *Etiam hæreticus epiſcopus confirmat.*
3 *Sed cur ordo ab hæretico receptus dicatur irritus.*
4 *Solus Papa committit ſacerdoti confirmare.*
5 *Diacono etiam cardinali non poteſt committi. Philippus Act. 8. non erat Apoſtolus.*
6 *Epiſcopus ne confirmet alienos.*
7 *Intentio miniſtri, de tempore & loco vbi fit chriſma & confirmatio.*

MIniſter ordinarius confirmationis eſt ſolus epiſcopus ordinatus: a quia Act. 8. &. 19. ſoli Apoſtoli b adducuntur vt confirment baptizatos ab inferioribus miniſtris, vtpote quorum officium eſt perficere c & vſus Eccleſiæ declarat id feciſſe non ſecundum ordinẽ ſacerdotalem, in quo eis ſuccedunt presbyteri euchariſtiam conſecrantes, d ſed ſecundum ſupremam ordinis poteſtatem, ratione cuius ſoli epiſcopi dicuntur ſimpliciter ſucceſſores Apoſtolorum: e de quibus Act. 20. f in quo vos poſuit Spiritus ſanctus epiſcopos regere Eccleſiam Dei: vt ſolus poteſt conſecrare chriſma confirmationis. g quod habet quandam virtutem collatiuam gratiæ. ſup. c. 5. ita ſolus ratione characteris epiſcopalis indelebilis poteſt ordinariè ex officio cum tali chriſmate confirmare.

2 De epiſcopo qui rite ordinatus eſt, certum eſt non amittere characterem. h i. ſupremam ordinis poteſtatem, per hoc quod fiat hæreticus. & baptiſmus ab hæretico etiã laico datus cum forma & intentio-

C A P. VI.

DEfinit a Trid. ſeſsio. 7. de confir. can. 3. ſeſ. 24. cap. 4. can. 7. Florent. Hiſpalen. 2. can. 7. Conſtantien. ſeſ. 8. errore. 28. Innoc. 1. epiſt. 1. ad Eugub. c. 3. Damaſ. epiſt. 4. Leo. 1. epiſt. 86. alias 88. & innuit epiſtol. 73. alias. 75. Euſeb. Pap. epiſto. 3. ad fin. ſignificat Clem. lib. 7. conſtitu. Apoſt. c. 16. Dionyſ. eccle. hier. c. 2. p. 2. Torren. 3. confeſ. c. 5. §. 5. probat ex Aug. q. 42. no. teſtam. &. 15. Trinit. cap. 26. Cypr. epiſt. 73. ad Iubaian. D. Tho. q. 72. a. 11. Altiſi. tract. 4. c. 3. Doct diſt. 7. Bonau. art. 1. quæſt. 3. Dur. Palac. q. 4. Soto. a. 11. Ledeſ. q. 13. ar. 11. Victor. Aſten. a. 6. ſummiſtæ confirm. vbi Syl. §. 1. Tabien §. 5. Soteall. §. 3. Bellarm. de confir. c. 12. & omnes catholici, de quibus ſtatim.

b nam Act. 8. poſtquam Philipp. Diaconus baptizauit, miſerunt ad eos Petrum & Ioannẽ, qui erant epiſcopi, & imponebant manus. i. confirmabãt, dabaturq; Spiritus ſanctus in ſigno viſibili. Bed. in Act. 8. ibi Chryſoſt. ho. 18. Epiph. hær. 21. Cypr. epiſt. 73. ad Iubaia. Iſid. 7. etym. c. 12. Vval. c. 114. dicetur inf. §. 4. A.

c Diony. c. 2. ſicut ſupremorum Angelorum officium ait, eſſe perficere inferiores.

d Sic Trid. ſeſ. 23. c. 1. dicit Apoſtolis quãtũ ad officiũ offerẽdi ſacrificiũ ſucceſſores dici ſacerdotes. & ſic quidã Patres interdũ aiũt presbyteros eſſe Apoſt. ſucceſſores. Bell. de cõfir. c. 12. col. 4. & lib. 1. de cleric. c. 15. ex Clem. lib. 2. cõſt. Apoſt. c. 32. Ignat. epiſt. ad Smyrneñ. aliquãdo hi duo Patres aliter loquuntur alibi. nam Clem. c. 30. & Ignat. epiſt. ad Trallian. ſic aiunt, Epiſcopus tenet locum Dei: Presbyter locum Chriſti (nempe in altari) diaconus locum Apoſtolorum. nempe, quia cantant & explicant euangelium, & miniſtrant ſacerdoti: vt Apoſtoli prædicabant euangelium, & miniſtrabant Chriſto, communiter tamen Patres aiunt epiſcopos ſuccedere in locum Apoſtolorum.

e ſic vocat Trident. ſeſsio. 23. c. 4. Anacle. epiſt. 2. c. 2. epiſtol. 3. cap. 1. habet cap. in nouo. 21. d. Clemens epiſt. 1. c. 12. Dam. epiſt. 4. Leo epiſt. 88. Hierony. epiſto. ad Marcellam de erroribus Montani. Aug. in id Pſalm. 44. pro patribus tuis. c. quorum. 68. d. Diony. c. 3. &. 5. eccle. hier. vbi Carthuſienſ. Beda lib. 3. in Luc. c. 15. Torren. lib. 3. confeſ. c. 11. §. 9. Ekius to. 4. ho. 59. Roſen. a. 9. Anto. democar. lib. 3. de ſacrif. altar. c. 4. Caſtro verb. epiſcopus. Turrecrem. 1. ſum. eccle. c. 69. & dicit eſſe communem ſanctorum. Cano li. 6. d' loc. c. 8. ad 10. Sot. lib. 10. iuſt. q. 1. a. 3. diſt. 24. q. 2. 2. Caſſan. catalog. gloriæ mũd. p. 4. conſid. 25. Bertachin. de epiſcop. 1. p. Barbat. de præſtantia Cardin. in princip. Selua de benefi 1. p. q. 4. Duen. regu 72. falle. 1. Ioã. Ocõ. repet. de cleri. non reſidẽte nu. 48. & conc. Floren. Neoceſ. can. 13. Bellar. de confir. c. 12. li. 4. de Rom. Pont. c. 25. & ſecundũ quãdam ſimilitudinem epiſcopus ſuccedit Apoſt. qui vt ſub Chriſto erant. 1. Apoſtoli, deinde. 72. diſcipuli: ita ſub Papa Chriſti vicario ſunt. i. epiſcopi. deinde alij presbyteri. conſtat tñ epiſcopos non ſuccedere in omni poteſtate, aut vniuerſali iuriſdictione Apoſtolorum: vt patet de multis epiſcopis quos adhuc viuentes Apoſt. elegerũt pro ſpeciali diœceſi. at generaliter vnus Papa ſuccedit alteri Papæ, imo & Petro Apoſtolo: quare Papa non dicitur vicarius Petri ſed ſucceſſor. dũ vero in c. ego Ludouic. 63. d. vocatur vicarius Petri. intelligit quaſi Petrus adhuc in ſua ſede viuat & præſideat. Turria. lib. 2. pro epiſt. Pontif. c. 9. Bellar. 2. Rom. Pont. c. 17.

f ex Act 20. colligit Trid. ſup. Sot. d. 24. q. 2. a. 2. Palac. q. 2. Pet. Sot. tit. de ord. lect. 2. Bell li. de cõfir. c. 2.

g ſup. c. 2. §. 3. cõc. Flo. & omnes Patres qui de hac re mentionẽ faciũt. quidã probãt, quia qui iure ordinario põt in finẽ principalẽ (i. cõfirmare) põt & in media neceſſaria: nẽpe cõficere chriſma, ſine quo nõ fit cõfirmatio. At ratio nõ eſt efficax, quia presbyter põt miniſtrare ſacramẽtũ vnctionis, non tñ conſecrare oleũ. porro chriſma & oleũ ſanctũ nõ ſunt numerãda inter ea ſacramẽtalia, quæ eccleſia inſtituit: quia Papa non põt impedire epiſcopum etiã hæreticum ne valide conficiat chriſma: priuare tamen poteſt ne cõficiat ſacramentalia, vt ſunt conſecratio calicis, eccleſiæ, aut virginum, vt probat Caſtro. 2. de iuſt. hær. pun. c. 22. Coua. 1. var. c. 10. nu. 8. Bollo lib. 3. œconom. canonicæ.

h vt character ordinis ſacerdotalis

 eſt

ne eccleſiæ, valet: [i] ſed olim quidam putarunt hæreticum epiſcopũ (præſertim quem eccleſia denuntiatum aut degradatum priuat omni actu quem poteſt) impediri ne efficaciter exerceat actus ordinis, [k] puta ne confirmet, ordinet aut conſecret Euchariſtiam: & quidam Patres [l] dicunt ſacramenta quæ adultus ſponte recipit ab hæretico eſſe inutilia & ſine fructu gratiæ.

3 At conſenſus Theologorum probat errare eos qui negant epiſcopos qui in hęreſim inciderunt, vel in hęreſi ſunt cum vera intentione & forma eccleſiæ ab epiſcopis conſecrati, conficere vera ſacramenta confirmationis euchariſtiæ & ordinis. [m] quãuis ẽps per ſententiã eccleſiæ ſit priuatus & degradatus, quia character & poteſtas ordinis indelebiliter imprimitur autoritate Chriſti, nec in homine mortali & cordato poteſt impediri, [n] quin valide efficiat proprios effectus in ſubiecto diſpoſito. ordo tamen ab hæretico receptus dicitur irritus: [o] quia caret debita & licita executione, cum ſic ordinatus ſit ſuſpenſus. & ſacramenta alia ſic ſponte recepta ab adultis ſunt informia & ſine fructu gratiæ propter indiſpoſitionem recipientium. [p] At ſi confirmatio foret ritus ſacramentalis ab eccleſia inſtitutus, vt fingunt hæretici: [q] aut ſi ordines quidã eſſent quid ſacramentale tantum, vt quidã catholici putãt de minoribus: [r] poſſet eccleſia priuare epiſcopum vſu valido iſtius effectus. [s]

4 Si propria autoritate ſimplex ſacerdos tentet confirmare cum chriſmate vero, nihil faceret: [t] in quo quidam errant. [u] nec Chorepiſcopus id poteſt, [x] nec conſe-

eſt indelebilis: ita noua poteſtas addita epiſcopo cõſecrato (quæ eſt ſupra ordinem ſacerdotalem) pertinet ad poteſtatem ordinis indelebilem. Trid. ſeſ. 23.c.4.can. 7.Caiet.cum D.Thom.2.2.q.184.a.6. add.q.40.ar.4.Ledeſ.q.42.a.4.Soto lib. 10. iuſt. q. 1.1.&.d.24 q.2.art.2.& a.3.ad.2. Caſtro. Epiſcopus Aug. de hæreſ.c. 53. Epiphan. hęr. 75. Vvald. lib. 2. doctrinal. fidei ã. a.3.c. 60.to.2. ſacra.c. 117. Mich. Med. lib.1. de ſacrorum hominum contin.c.6. Turrian. lib. 5. pro epiſt.Põtifical.c. 21. Ayala. 3. p. de tradit. ti. de ordine. Pighi.lib. 2. eccl. hier. c. 9.&. 10. Taper. art. 17. Ioan.arbor.lib.5.Theoph.c.17.Perion.lib.2.topicæ Theolog.ad fin.Sixtus lib.6.biblio.c.324. Martin.lib.6.hypot.in proœm.Torren.lib.3.confeſ. c. 11.§.7.Roſen.a.9.Anto.democar.lib. 3. de ſacrif. altar.c.4.Dueñas regul.72.Bella.de ordine.c.5.hi probant ex Patribus.dum vero Hierony.aliquando ſignificat epiſcopos ſola dignitate & iuriſdictione eſſe ſuperiores ſacerdotibus: eſt pie interpretandus. [i] Trid.ſeſsio.7.de bap.can.4. & probatum eſt de bapt. c.28.contr.B. Cypria. [k] non quod epiſcopus hæreticus amittat characterem, ita vt dũ reconciliatur, indigeat noua cõſecratione: ſed aiũt impediri ab vſu & executione, ſicut ſi fiat amens. Magiſt.d.13.cap.4.& d.25.Guillel. Pariſien.in ſacramental.gloſſ.in.c.accidens.50.d.Grat.c.manus. 1.q.1. probat ex quibuſdam Patribus. [l] ſic dixit ſæpe Cypria.& quidam Patres quos citat Bellar.lib.2.de ſacram.c.26. [m] D.Thom.q. 82. 8. Auguſt.2.cont.Parmen.c.13.probat, quia quando epiſcopus hæreticus reconciliatur cum manus impoſitione non reordinatur. Soto.d.13.q.1.a 8.vbi Albert.a.30.& ſeq.communis.d.25.vbi Alber.a.1. Tarantaſ.Bona.Richar.Scot.Durand.Argen. Antiſiod.quos ſequitur Carthuſ.4.d.5.&.25.q.1.Syl. ordo.3.§.6.concil.Conſtantien.ſeſsio.8. & generaliter D.Thom.3.p.q.64.6.ad.2.&.a.9. in miniſtro ſacramentorum fidem non eſſe neceſſariam, vt valide conficiat. [n] Secus in amente & anima ſeparata: quia non poteſt actu libero & vitali proferre verba vocalia formæ. [o] Grat.c.manus. 1.q. 1.Cypria.lib. 1.epiſt. 12.ad Cornel.Pap.Eraſ. præfat.in Cypria.dicũt, non valere baptiſmum euchariſtiam, ordinem & vnctionem datam ab hæretico: quod exponit D.Thom.quæſt.82.8.ad.1.art. 5.ad 1.Grat.procedere inquiſitiue.quia mox.c.quod quidem.c.intra eccleſiam.exponit, ſic ordinatos non recipere iuridicam ordinis executionem licitam: cum ſit ſuſpenſus aut irregularis. idem D.Th. add.q.38.a. 2.ad.3.Bellarm. ſup. Sixtus. 5. biblioth. cap. 258.Soteal. verb. ordo. ſic explicatur Concil. Chalcedo. can.6.ordinatus ſacerdotio ſine eo, vt certę eccleſiæ aſcribatur, irrita ſit eius ordinatio, & nuſquam poſsit miniſtrare. i. ne ordinatio ſic cum executione licita.Cypr.tamen errauit, vt probatum eſt.ſup.lib. de bapt.cap.28. [p] Sic Patres explicat Bellar.2.ſacra.c.26.& Doct. [q] quos damnat Trid.ſeſ.7.de confir.can. 1.& refert Bellar.de confirm.cap.1. [r] Sic falſo putant Soto, Mich.Medi. Nauar.c.22. n.18.& alij.dicetur lib.de ord.Bellar. de ord. c. 8. [s] ſup.G.fin. [t] cit.ſup.§. 1.B.Euſeb. pap. epiſt. 3.c.manus de conſ.d.5.dicit, ſolus epiſcopus: alias eſſe irritum.Gelaſ. epiſt.1.ad epiſcopos per Lucaniã.c.8.excedit modum ſacerdos vſurpans quę propria epiſcopalis faſtigij ſunt.Innoc.3.c. quanto. de conſuet.colligitur ex Trid.ſeſsio.7.de confir. can. 3.ſed clare ſeſ.23.c.4.ad fi.dicit, harum functionũ inferiores epiſcopo poteſtatem nullam habent. & can.7.D.Thom.q.72.art.11.communis Theolog. d.7.Palud.q 4.num.20.Palac.q.4. [u] in quo errat Armach.lib.11.cap.4.& quidam Græci, vt referunt Ambr.in Epheſ.4.& Aug.q.101.no. & vet. teſtam.imo Armeni non agnoſcunt ſacramentum confirmationis, vt refert Vvald. c. 114. Bellarm. de confir.c.1.falſo Platin.in vit.Sylueſt.Pap. quod hic abſtulit ſacerdotibus confirmare.idem probabile cum Armach.putat Durand.d.7.q.3. & obſcure Scot. q. 1. [x] Concil. Hiſpalen. 2. can.7.Dam. epiſt.4.Leo epiſto.86.alias.88.chorepiſcopus enim 1.villæ epiſcopus communiter non erat conſecratus, ſed ſacerdos vicarius epiſcopi in villis qui miniſtrabat ordines minores: ſed paulatim cœpit ſe ingerere in munia epiſcopi de quo dicetur lib. de ord.c.6.Bellarm.de ord.cap. 7. fin. putat quod interdum erat epiſcopus conſecratus, vt nunc Titulares epiſcopi: & ob id contuliſſe ſubdiaconatum & confir-

cratus Abbas, [y] Epiſcopus licet non prohibeatur, non poteſt ſimplici ſacerdoti committere vt valide confirmet: [z] quia confirmare non eſt actus iuriſdictionis tantum, ſed ordinis. [a] ſolus Papa [b] poteſt ſacerdoti communicare vt valide confirmet, ſed cum chriſmate per epiſcopum conſecrato, [c] à quo participat vim ſanctificandi, [d] quia cum plenitudine poteſtatis Papa habet à Chriſto multa, quæ inferiores epiſcopi non poſſunt alijs delegare. [e] & ſic committit quædam ſacerdoti quæ ordinario iure pertinent ad poteſtatem ordinis epiſcopalis, [f] vt conferre ordines minores, [g] & conſecrare eccleſias, calices & virgines. ſed quia tunc ſacerdos agit vt inſtrumentum eleuatum à Pontifice, quidam [h] putant neceſſarium vt Pontifex viuat & ſit iam epiſcopus conſecratus, qui per ſacerdotem talem confirmare videtur. At id non probatur efficaci ratione, ſed poſſet Papa ita committere vt etiam ſede vacante valeat confirmatio data à Presbytero. [i] & factum tenet, licet hæc diſpenſatio ſine cauſa fieret. [k] ſed id ſine graui, & neceſſaria cauſa, non ſolet Papa committere. Quidam [l] inficiantur hanc delegandi poteſtatem

confirmationem cum licentia proprij epiſcopi. [y] Concil. Senonen. in decret. morum can. 38. cum tamen Abbas iure communi poſsit conferre minores ordines. nunc tamen per Tridentin.ſeſsione.23.cap.10.reſtringitur ne minores cõferat niſi ſuis ſubditis regularibus. [z] Communis Palud. quæſtio. 4. numero.20. Palac. quæſtione.4 ſentit D. Tho. articul. 11. Couarr. 1. variar. cap. 10. num. 5. & ſequent. & alij cit. infra O O. qui negant etiam Papam committere ſacerdoti. in quo præter Armac. Scot.& Dur.citatos, excedit Caie.a.11.Sot.Ledeſ.q.13. a. 11.dicẽtes id poſſe epiſcopũ cõmittere, niſi Papa ſibi reſeruaſſet.quod explicat Sot. dicens Chriſtũ facultatẽ miniſtrandi confirmationẽ ita dediſſe etiã ſacerdotibus, vt tñ reliquerit Pontifici facultatẽ limitandi: vt de facto reſeruat ſolis epiſcopis ſed cum facultate vt poſsit Papa committere ſacerdotibus. Quæ ſentẽtia parũ differt ab Armac. eſſet enim poteſtas ordinis cuius actum Papa impedire non poſſet.& videtur contra Trid.& Florentin.vbi ſolus epiſcopus dicitur ordinarius miniſter: nempe iure diuino & Eccleſiaſtico. quomodo ſacerdos fieri non poteſt, vt ſit ordinarius miniſter: etiam ſtando in ſolo iure diuino. [a] Quod plane ait Tridentin. ſeſsione. 23. cap.4. & fauet ſeſsione.6.vt citatum eſt. A. tenet Couarru. 1.variar. capit. 10. qua ratione quidam probant nec Papam poſſe committere inferiori quæ pertinent ad poteſtatem ordinis ſuperioris. cuius oppoſitum probat Couarr.3.variar.cap.20.num.3. [b] Communis Doct.præter paucos ſup. cit. nempe Armac.Soto.Caietan. Ledeſm. & forte Scot.id eſſe proprium ſolius Papæ. quod autem ſacerdos ſic delegatus valide confirmet, probatur infra lit. P. [c] Concil.Florent. & fere omnes qui negant ſacerdoti committi poſſe vt conſecret chriſma ſup. cap.2.§.3.V. [d] Vt citatum eſt.§. 1.H. [e] ſic ſolus Papa habet infallibilem autoritatem definiendi res fidei & morum, approbandi religiones, canonizandi ſanctos, quam tamen committit Concil. generali à ſe legitime congregato, ſi tamen coniunctum maneat huic capiti & ſub obedientia Papæ. nihil tamen ſolius ordinis exequitur Papa per ſeipſum, quin idem poſsit Epiſcopus. ita ſolus Papa habet à Chriſto vt ſalua ſacramenti ſubſtãtia mutet miniſtrum, & committat tantum ſacerdoti qui eſt confinis & immediatus epiſcopo. Diuus Thom.a.11. & ad.1. quod bene explicat Soto.ſacerdos vero non tantum applicat materiam (vt olim laicus dedit euchariſtiam, & nunc in neceſsitate dat diaconus) ſed cõficit ſacramentũ confirmationis. [f] Probat Couarru.3. variar. capit. 20. num.3. [g] Vt dictum eſt B.C. & dicetur lib. de ordine. [h] Paluda. diſtinct. 7. quæſtion.4. numer. 51. negat Papam electũ antequam ſit conſecratus poſſe per ſeipſum confirmare aut id committere ſacerdoti, ſed ſolus id aſſerit falſo. [i] Soto diſtinct.7. articulo. 11. fin. ſignificat D.Thom.quæſtione.64.2. ad primum. Ferrar. 4.contra gent.capit.60.& plane Alexand. 4. part. quæſt.28.memb.1.art.3.ad ſecundum. Richard.Palac.quæſtione.4.& communis, quia etiam ſede vacante in ſacerdote, cui Papa id commiſerat, manet virtus à Papa prius data: & ex facultate Chriſti manet eleuata. alias periculum eſſet mortuo Papa, dum talis ſacerdos longe diſtat à Papa confirmat. vt olim in Anglia cõmiſit Gregorius. I. & Adrian. VI. anno.1521. die. 25. April. petentibus fratre Galapion.& Franciſco de Angelis conceſsit pro Indijs, & regionibus vbi non ſunt epiſcopi, vt ſacerdos regularis ex Minoribus poſſet cũ chriſmate ab epiſcopo conſecrato confirmare. habetur authentic. Hiſpali in monaſterio Sancti Franciſc. [k] Quia id pertinet ad poteſtatem ordinis: alias enim res eſſet ſcrupulo plena, an valeat confirmatio ſacerdotis, ſi forte Papa non habuit idoneam cauſam delegandi. diſpenſatio tamen in voto & iuramento, quod pertinet ad legem diuinam, non reddit tutum in cõſcientia, niſi ſubſit cauſa quæ videatur probabilis: vt epiſcopus non diſpenſat in lege Papæ niſi adſit cauſa, ob quam præſumat ratihabitionem ſuperioris. [l] Negant Papam id poſſe committere ſacerdoti. Bonauent.diſtinctione.7.poſt liter. Altiſiod.lib.3. Scot.quæſtione.1.qui lubrice loquitur. & maxime Durand.quæſtione tertia & quarta.Maior quæſtione vnic.Gabrie.quæſtione vnic.Ioann.de Rubion. Albert.articulo quarto, & quod magis mirandum eſt Adrian.(qui poſtea fuit Papa) quæſt.de confirmat.articulo.3. Caſtro, verbo confirmat.& lib.2. de iuſt.hære.pun.capit.21.Medices. de hæreſ. verbo confirm. fauet Petrus Soto de confirmat. lect. ſecunda.Ayala.3.part.de tradit.propendet Guilielm.Durand.in rational.& probabile dicit Alexand.4.part.quæſtione.28.memb.1. articulo.3.ad ſecundum.

m Con-

in Papa, & reijciunt, & hiſtoriam quam plane Concil. Florentin. acceptat ex B. Gregor. Pap. I. [m] quæ inconſiderata reiectio poſt Concil. Florentin. non caret temeritate [n] & eſt contra receptam ſententiam Theolog. [o] & praxim.

5 Si quando Patres quidam ſacerdoti tribuant confirmare: loquuntur de illo tempore vbi ob penuriam miniſterium ſacerdos, vel Chorepiſcopus erat conſecratus epiſcopus. [p] diacono vero licet ſit cardinalis non poteſt committi vt confirmet: [q] aut conferat ordines mino-

m [m] Concil. Florentin. referens hiſto. dicit, legitur per diſpenſationem Papæ ex vrgenti cauſa ſacerdotem miniſtraſſe confirmationem. alludit ad Gregor. Pap. I. qui fuit ſanctiſsi. & doctiſsi. & libr. 3. epiſtol. 26. ad Ianuar. vbi diſpenſauit. ita enim vera & plana litera Gregor. habet (vt eam etiam refert Grat. cap. peruenit. cap. preſbyteros. 95. diſtinct. D. Thom. Bellarm. de confirm. cap. 12. Quanuis nunc litera aliter legatur) & conſtat Greg. diſpenſaſſe. quia eodem lib. 3. epiſtola. 9. prohibuerat presbyteros vngere in fronte. i. confirmare. At iſti vt falſam ſententiam defendant, tripliciter reſpondent ad B. Gregorij factum. 1. Durand. Palud. Maior. & Adrian. aiunt irreuerenter, quod Gregorius primus errauit non quidem in doctrina, ſed in priuato facto diſpenſationis. quod Bellarmin. admittit vt probabile: ſic interdum Pontifex diſpenſauit in matrimonio rato, vel in voto etiam ſolenni profeſsi pro matrimonio, & tamen quidam dicunt erraſſe in facto priuato. licet excuſetur à culpa propter opinionem probabilem. nec Concil. Florentin. approbare omnino factum, ſed referre hiſtoriam facti dicens legitur. 2. gloſſ. in cap. 1. 95. d. & Bonauent. dicunt Gregor. non conceſsiſſe, ſed permiſiſſe ad vitandum ſcandalum. 3. Scot. ſacerdotes illos fuiſſe epiſcopos titulares, aut certe ea cõceſsione factos fuiſſe à Papa epiſcopos ſecũdũ quid, nempe quantum ad illum actum. 4. Adrian. negat fuiſſe chriſmationem confirmationis, ſed ritum vngendi verticem poſt baptiſmum, quod tamen prohibitum erat ſacerdotibus præſente epiſcopo. Sed iſta diffugia ſunt plena falſitate. nam plane concil. Florentin. quod errare non poteſt, fatetur tunc fuiſſe ſacramentum confirmationis miniſtratum à ſacerdotibus qui nullo modo erant conſecrati epiſcopi. & id refert non vt permiſsionem illicitam, ſed vt rem commendatam, nec Papa abſens ſolo verbo poteſt conſecrare epiſcopos, vt fingit Scot. præſertim quia ea conceſsio extendebatur etiam ad futuros ſacerdotes.

n [n] Sana ſententia & certa in praxi eſt Papam Gregor. rite diſpenſaſſe (vt nunc ex cauſa licite diſpenſaret) quare temerarium eſt reijcere diſpenſationem Gregor. Pap. cum integro regno, quaſi deceptum fuerit à prudentiſsimo Pont. ſimilem diſpenſationem conceſsit Alexand. 6. & Gregor. XIII. pro Indijs.

o [o] Diuus Thom. quæſtione. 72. arti. 11. vbi Caietan. Ledeſm. quæſt. 13. communis Doct. diſtinct. 7. Soto. art. 11. Palud. quæſt. 4. Capreol. & Hiſpalenſ. quæſt. 1. Palac. quæſt. 4. Richard. arti. 2. quæſtio. 1. Petrus Taran. quem ſequitur Carth. quæſt. 5. fin. Victor. §. 49. & plane Pet. Soto de confirm. lect. 2. Ferrara. 4. contra gent. cap. 60. Alexand. quæſt. 28. memb. 1. art. 3. ad ſecundum. Hug. lib. 2. par. 7. cap. a. Taper. art. 12. pa. 220. Hoſi. lib. 2. contra Brent. Lindan. 4. panop. capit. 36. Bellarmin. de confirm. cap. 12. & lib. 4. de Roman. Pontif. capit. 10. ad fin. Antoni. 3. part. titul. 14. cap. 14. §. 6. Aſten libr. 4. titul. 7. arti. 6. Syluest. confirm. §. 2. Tabien. §. 5. Angel. §. 2. Roſel. Piſan. Armil. §. 3. & retractans Couarruu. in vlt. editione. 1. varia. cap. 10. numer. 2. & 5. cum Turrecre. Domi nic. Prepoſ. Archi. qui approbant gloſſ. in cap. peruenit. in. 1. 95. diſt. Innoc. cap. quanto. de conſuet. Barth. Ledeſm. difficult. 9. Cucchus lib. 5. inſtitu. Maio. titul. 3. num. 10. & omnes Recent. Theolog. & vtriuſque iuriſperit. Nauarr. cap. 22. num. 8. canoniſtæ. cap. preſbyteros. 95. d. gloſſ. cap. manus. de conſ. diſt. 5. gloſſ. fauent Ambroſ. in Epheſ. 4. & Auguſt. inf. referunt in AEgypto presbyteros abſente epiſcopo confirmare. nec id carpunt, ſed de his ſtatim lit. P. Armach. refert Armenos & Græcos ſacerdotes eligere coadiutorem, qui confirmat: quaſi apud illos nunc duret diſpenſatio Greg. Pap. in. c. presbyter (ideſt, coadiutor epiſcopi) 95. d. nec mirum quod ſicut diaconus miniſtrat euchariſtiam à ſacerdote qui eſt proxime ſuperior, conſecratam: ita ſacerdos miniſtret chriſma ab epiſcopo conſecratum. Sic Gregor. cap. multi. 1. quæſt. 1. numerat ſacramenta, baptiſmum, chriſma, corpus Domini. quaſi chriſma habeat vim in ſe ab epiſcopo datã, & inchoatiue ſit ſacramentum: in quo interuenit poteſtas epiſcopi chriſma conſecrantis.

p [p] Ambroſ in Epheſ. 4. & lib. 3. ſacram. c. 2. & Auguſt. quæſt. 101. nou. & vet. teſtam. Hieronym. contra Lucif. loquitur de illo tempore & loco vbi ſacerdotes non erant inferiores epiſcopo: quia ob penuriam ſimul erant epiſcopi: & Victor Papa apud Euſeb. 5. hiſt. cap. 24. Bellarm. lib. 4. de eccleſia. cap. 8. dicetur inf. lib. de ord. cap. 5. & ſane non reprobant illum morem, vt bene aduertit Palac. quæſt. 4. conc. 5. p. 206. contra Sotum dicentem hos Patres damnare. aut. 2. ex tacita Papæ diſpenſatione id faciebant. aut. 3. certe dicunt ex conceſsione epiſcopi ſacerdotes vti chriſmate, non quidem pro confirmatione, ſed pro reconciliatione ſolenni epiſcopi hæretici, quæ in oriente fiebat cum quadam vnctione chriſmatis, vel de vnctione verticis poſt baptiſmum cum tamen præſente epiſcopo ſacerdos pro nullo officio vteretur chriſmate, ſine licentia epiſcopi. vt dictum eſt de ſacram. cap. 11. §. 5.

q [q] Colligit Auguſt. d. quæſt. 101. ex Acto. 8. quia Philippus diaconus non potuit confirmare. Sot. artic. 11. col. 2. fin. Palac. quæſt. 4. con. 5. Ledeſm. Tabien. §. 5. cum D. Thom. arti. 11. ad ſecundum, iuncta quæſt. 81. 3. ad. 3. & dicetur litera. T. in quo errat gloſſ. cap. quanto. de conſuetud. cap. manus. de conſec. diſt. 5. dicens quod Papa poteſt committere etiam laico, quia pertinet ad iuriſdictionem tantũ: vt laicus poteſt baptizare. ſed Pan. & Innocent. d. c. quanto. Angel. confirm. §. 2. Roſell. aiũt committi poſſe cuilibet clerico confirmato, & quod Papa face-

res: [r] ſed ſupremum infimi eleuatur vt attingat infimum ſupremi. [s] ſolus ſacerdos eleuari poteſt vt attingat quædam epiſcopalia officia ex commiſsione. ſic enim Actor. 8. Philippus vnus ex Chriſti diſcipulis. [t] 72. quia erat tantum diaconus, [u] non potuit confirmare. Epiſcopus non confirmatus poteſt confirmare valide: [x] ſed qui per electionem, & poſſeſsionem epiſcopatus habet epiſcopalem iuriſdictionem, licet ſit cardinalis ſacerdos, [y] vel non poteſt, antequam ſit conſecratus epiſcopus. [z]

6 Non licet ordinario exercere Pontificales actus, qualis eſt confirmare extra diœceſim ſuam. [a] Titularis epiſcopus prætextu priuilegij non poteſt Pontificalia exercere in alterius diœceſi, niſi de ordinarij loci expreſſa licentia: [b] & in perſonas tantum ſubiectas eidem ordinario. [c] Si tamen epiſcopus in ſua diœceſi confirmet etiam alienos, vt quia concurrunt in locum ſuæ diœceſis vbi ſuos confirmat, nullam ſuſpenſionem incurrit: [d] nec culpa videtur, [e] quia præſumendum eſt, id proprio epiſcopo ratum, & gratum fore: poteſtque in alterius diœceſi ſine illius licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, [f] benedictionem ſolennem [g] & celebrare miſſam de pontificali. [h] quia hi actus nõ pertinent ad iuriſdictionẽ contentioſam cum ſtrepitu iudicij.

7 Dum miniſtrat hoc, vel aliud ſacramentum, debet habere intentionem ſaltem virtualem. [i] & eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, nec oportet eſſe ieiunũ, vel fieri die feſto, [k] ſed quãdo maluerit. nõ prohibetur cõfirmare tẽpore interdicti, [l]

facere poteſt, vt epiſcopus ſeu miniſter confirmationis, & ordinis degradatus ſi attentet facere nihil faciat: dummodo id prohibeat facta conſtitutione. quæ omnia falſa ſunt, vt probat Syluest. §. 2. Tabien. §. 5. cum D. Thom. diſtinctione. 7. quæſtion. 3.

r [r] Dicetur lib. de ordine.

s [s] Dictũ eſt. § . 4. liter. E. ex regula Dionyſ. quam ſequitur D. Thom. quæſtione. 72. 11. ad primum, & in ſimili. quæſtione. 82. 3. ad tertiũ. Soto. vt ſupremum infimi attingat infimũ ſupremi.

tu [t] [u] Soto articul. 11. colum. 2. fin. probat illum Philippum non fuiſſe ex. 12. Apoſtolis, ſed ex ſeptem diaconis, ex Anaclet. epiſtol. 1. Innocent. 1. epiſt. ad Alexand. Hieronym. Dialog. contra Lucifer. Chryſoſtom. homil. 18. Raban. Beda in Acto. 8. adde Hilar. in Pſalm. 67. Auguſt. quæſtione. 101. noui & veter. teſtam. Euſeb. 2. hiſtor. capit. 1. Epiphan. lib. 1. contra hæreſ. tom. 2. in princip. œcumeni. Lyran. & gloſſ. interl. in Actor. 8. Cyprian. tractat. de hæreti. rebaptizand. Niceph. lib. 2. hiſto. capit. 6. Concil. Florentin. Colonien. & Mogunt. Sixtus lib. 6. bibliothe. capit. 207. Turrian. ſuper Clemen. lib. 6. conſtit. capit. 7. & citat Iſidor. Peluſiotam epiſtol. ad Agigantium. & communis Recent. Linda. lib. 4. panop. capit. 36. nec obſtat quod Abdias lib. 7. hiſto. Apoſtol. in vita Matth. dicit hunc Philippum qui prædicauit Samaritanis fuiſſe Diaconum & Apoſtolum. & Diuus Thom. in id Ioan. 12. acceſſerunt ad Philippum lect. 3. ait fuiſſe Apoſtolum hunc qui baptizauit eunuchum, ſed non impoſuit manus. Nam non intelligunt quod eſſet ex 12. Apoſtolis epiſcopis (multum enim diſtat inter diaconum & Apoſtolum ſeu epiſcopum, vt patet Actorum. 6.) ſed quia in prædicatione geſsit officium Apoſtoli. ſic non fuiſſe ex numero duodecim Apoſtolorum, ſed ex. 7. Diaconis fatetur Diuus Thom. 4. diſtinctione. 2. quæſtione. 2. 4. ad primum, & quodlib. 10. art. 7.

x [x] Quia epiſcopus non agit per characterem confirmationis tanquam per poteſtatem actiuam confirmandi: ſed per poteſtatem quæ eſt character ſacerdotis & epiſcopi, & tamen epiſcopus per ſaltum ordinatus non poteſt conferre alteri ordinem, quem non habet. vt bene Syluest. verbo ordi. 2. §. 1. & communis.

yz [y] [z] Colligitur ex dictis §. 4. lite. F. quia ſolus Papa id poteſt ſi ſit ſacerdos. Palud. Tabien. Armil. confir. §. 3.

a [a] Concil. Tridentin. ſeſsione. 6. refe. cap. 5. vbi declaratio cõgreg. Cardin. explicat intelligi etiã de confirmatione, quæ extra diœceſim non eſt conferenda ſine licentia ordinarij. facit ſeſsione. 14. reform. cap. 3. & 8. ſeſsione. 23. capit. 8. Concil. Antiochen. cap. 13. Couarr. 3. variarum cap. 20. numero. 3. ad medium. cap. nullus Primas. 9. quæſtione. 2. capit. 1. cap. ſignificaſti. de foro competenti.

bc [b] [c] De quo intelligitur Tridentin. ſeſsione. 6. reform. cap. 5. facit ſeſsione. 14. reform. cap. 2.

d [d] Palud. diſtinct. 7. quæſtione. 4. articulo. 3. Tablen. confirmatio. §. 5. fin. Armil.

e [e] Colligitur ex prædictis. & cum iuriſdictio non ſit de neceſsitate huius ſacramenti, facilius præſumi poteſt ratihabitio, quam in ſacramento pœnitentiæ, vbi requiritur iuriſdictio de præſenti, de quo Nauarrus. capit. 9. numero quinto. Syluest. confeſſor. 1. §. 6. verſic. vltim. &. §. 15. Caietan. verb. abſolutio. capit. 1. Soto diſtinctione. 18. quæſt. 4. artic. 3. Ledeſm. 2. par. quæſtione. 7. artic. 5. dub. 13. Victor. §. 153.

fg [f] [g] Couarr. 3. variarum. capit. 20. numero. 9.

h [h] Couarruuias ſupra Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 2. numero. 6. vid. lib. 3. capit. 23.

i [i] Sup. de Sacrament. capit. 9. Diuus Thomas quæſtione. 64. 8. Tridentin. ſeſsione. 7. de ſacram. can. 11. Soto diſtinct. 1. quæſtione. 5. articulo. 8. Ledeſm. quæſtione. 5. artic. 8. & communis diſtinct. 4. vbi Bonauentura articulo ſecundo. Nauarr. cap. 22. numero. 7.

k [k] Quod tamen conſulitur in capit. vt ieiuni. de conſec. diſtinct. 5. [l] cap. reſponſo. de ſentent. excomm. cap. quoniam. eodem titulo. in. 6. Nauarr. cap. 27. num. 178. Couarru. cap. Alm. mater. 2. par. §. 2.

§.2.numero.7.facit.§.5.numer.6.Syluest. interdi-ctum.6.§.2.Armil.§.45. Angel. §.26.Palud. diſt. 7.quæſtione.3.diſtinct.18.quæſt.2.articul.2.con.1.

m [m] Patres cit. cap. 1. lit. H. [n] cap. non eſt. de

n ſponſal. pro paruulis, & pro adultis d. cap. quoniam. & fieri poſſunt ſacramentalia publice, vt catechiſmus exorciſmus, vnctio cum oleo & chriſmate in vertice: quia ſine his non licet parocho baptizare extra neceſsitatem. Nauarr. Syluest. Palud. diſtinct.7.quæſtione.3.Couarr.§.5.numero.6.

o [o] Nauarr. ſup. Angel. Syluest. Armil. verb. oleum.

quia confirmatio eſt quoddam com

m plementum baptiſmi, [m] qui lici-

n tus eſt omni tempore. [n] qua ratione chriſma conficere licebit

o tempore interdicti, [o] quod ſem-

in feria. 5. hebdomadę ſanctæ tantum conſecratur chriſma. cap. ſi quis de alio. conſ. diſt.4. nec licet veteri chriſmate vngere aut confirmare: & ideo. d. cap. quoniam. conceditur tempore interdicti conſecratio chriſmatis. Nauarr. Angel. interdict. 6. §. 26. idque etiam in eccleſia ſpecialiter interdicta, ſi non eſſet alia, Cou. d. §. 2. n. 7. & tēpore etiam ceſſationis. Couarr. dict. 2. p. §. 4. numer. 7. & in congregatione Docto. Salmanti. quam refert Fr. Med. lib. 1. inſtruct. capitulo. 11. §. 14. [p q] Paludan. d. 7. quæſtione. 3. ar. 3. Hactenus de confirmatione.

per intra eccleſiam cum ſolenni ri-

p tu conſecratur: [p] cum tamen confirmatio etiam extra eccleſiam conferatur [q] in palatio

q epiſcopi.

pq

LIB.

DE EXTREMAE VNCTIONIS SACRAMENTO.

Autores qui tractant de hoc ſacramento.

DOct.4.cum Mag.d.23.vbi Soto.D.Tho. add. q.29.vſque.33.Victor.§.212.Ledeſm.2.p.q. 31.Alexan.4.p.q.8.ſummiſtæ.verb.vnctio. Angel. Tabien.Syluest.Caiet.Armil.Sotteal.Aſten.lib.5. tit.41.Antoni.3.p.tit.11.c.7.tit.14.c.8. Altiſ.lib. 4.tract.7.c.1.Hugo.lib.2.p.11. Petrus Soto de inſtitu.ſacerdo.tit.de vnctio.in duplici lectio.Victoria.ſumm.§.212.Nauar.c.22.num.12.Hoſi.inſtit. tit.49.catechiſtæ,vt Pius V.Caniſi.Sonnius, Ayala.3.p de trad.Vval.tō.2.de ſacram.c.163.ſeu penul.Caſtro,& Medices.verb.vnctio. Angles in Flori.Theolog.Viguer.c.16.§.4.Taper.a. 13. Linda. lib.4.Panopl.c.96.Sāder.lib.7.viſib.monarch.hęr. 151.Alan.lib.1.de ſacram.Cucchus lib.5. inſtitut. Maio.tit.5.Prateol.verb.Rutheni.& Lutherus.Bellar.lib.de extre.vnct. Horantes in loc. commu.lib. 7.c.9. Regino lib.1.eccl.diſciplinæ.c.115.& cit. ſup.de ſacram.& de confirm.Pont.Innoc.I.epiſt.1. ad Decent.c.8.Leo I.cap.ſuperfluunt.95.d. Innoc. 3.c.cum veniſſet.de ſacra vnct. Patres Diony. eccle.hier.c.7.p.3.fin.Auguſt.ſerm.215.de tempore lib.2.de viſit.infirmo.c.4. lib.de rectitudine catholicæ conuerſatio.col.4.vide Torren.lib.3. confeſ. c.10. Chryſoſt. lib.3. de ſacerdotio,videtur loqui de hoc Bernar.in vita S. Malach. Petrus Damian. ſer.1.Dedicat.eccleſ.Beda lib.2. in Marc.c.24. & lib.3. in Luc.c.7.Theoph.in Marc.6.vbi Hierony. Beda.œcum.aiunt inſinuari id ſacramentum. Pius V.citat Ambro.& Greg.traditio probatur per Surium qui ſæpe in vitis ſanct.to.2.id aduertit notatione marginali. Amalar.lib. 1.diuinorum offic. c. 20.Alcuinus de offic.eccleſiaſt.c.in feria.5. de cœna Domini.idque etiam ſemper tenuiſſe Græcos patet ex concil.Florent.& Hierem. Patriarcha Conſtānt.in noua reſponſione ad confeſ. Auguſtanam. Simeō Theſſalon.lib.de.7.ſacram.Nicol. Cabaſyl. in Liturg.c.29.& rituale ſeu euchologium Græcorum.Concil.Aquiſgranen.ſub Ludouic.c.8.Vvormatien.c.72.Cabilonen.2.can.48. Moguntin. cui præſedit Rabanus.c.26.aliud Mogunt.to.4.concil. c.34.Melden. quod non extat in concil. ſed apud Burchar.c.75.Senonen.tit.de extr.vnct. Later.ſub Alex.3.c.22. Triburien. Colonien. Antididagma compilatum per Gropperum.ſed præſertim Floren. Trid.ſeſ.14. poſt ſacra. pœnitentiæ. Conſtantien. ſeſ.15.Nicen.ex Arabico can.69. Canoniſtæ in. c. 1.de ſacra vnctione.Iuo. ip.ſui decr.cap.269.Burchar.lib.4.cap.75.

CAP. VII.

a [a] QVia omne ſacramentum præcipue inſtituitur vt medicamentum contra morbos, & debilitatem animæ, hoc vero ſimul habet ſecundario ef-

b fectum ſanitatis in corpore, dum expedit. [b] Tri. c. 3. dicitur ſacramentū exeuntium. Pius V. D. Tho. q. 65. 1. ad. 4. vt bap. dicitur ſacramentū intrantium, nempe in Eccleſiam: cū ſit ianua ſacramentorū D. Thom. ibi. artic. 2.

CAP. VII. Lib. 3. quod eſt primum cap. de Extr. vnct. hoc ſacram. fuiſſe à Chriſto inſtitutum.

§.1.*Finis huius ſacram. Cur coniungatur cum tract. de confirm.*

2 *De cura ne qs decedat abſq; vnct.*

3.*&*.4.*promulgata eſt Iacob.5. inſinuata Marc.6.*

POſt confirmationem ſequ tur.3. loco de ſacram. Euchariſt. deinde de ſacrament. pœnitentiæ, cui.5. loco adiungitur extrema vnct. quę eſt conſummatio quędam pœnit. contra reliquias peccati. inf. cap. 9.& lib. de ſacr.c.7. At nos ob affinitatem quandam & breuitatem coniungimus vno libro tractationem de confirmatione & extrema vnctione. Christus volens totum hominem, & corpore & præcipue ani-

a mo curare [a] (dum propinquā mor-

b tis cauſam in ſe habet) [b] inſtituit

c immediate [c] ſalubre ſacramen-

c lib. de bapt. cap. 2. B. [c] Concil. Trident. ſeſ. 7. de ſacram. can. 1. ſeſsio. 14. c. 1. can. 1. (& generaliter quod ſolus Chriſtus ſacramenta inſtituit. D. Thom. 3. p. quæſt. 64. 2. ſup. lib. de ſacram. c. 3.) Soto. d. 23. quæſtione. 1. 1. Petr. Soto lect. 1. Concil. Coloni. c. illud. 95. d. cap. ad abolendam. de hæret. capit. 1. de ſacra vnctione. DD. quos ſequitur Couarruuias. capitul. alm. mater. ſecunda parte. §. ſecundo. num. 7.

d Pius

d Pius V. ſic vnctio excellit eam quæ fit in bap.& alias quæ ſunt ritus ſacramentalis ad ſolennitatē, e de quibus lib. de ſacram.c.11.§.5. e Præſertim conci.Floren.& Trid.ſeſ.14.can.1.Nicen. Cabilonen.VVormat.quod renouat decretum Innoc.I. & Inno.3. ſup. Meldē.apud Burchar. Aquiſgran. 2.can.8.Mogunt. Bella. c.1.&.4.

d tum extremæ vnctionis: d vt ex conciliorum & Patrū declaratione e conſtat, e cōtra varios hæreticos: f quod vſus fidelium in eccleſia tam g Latina quam Græca g comprobat. id vero in oleo miſericordiæ ſigno vt ſpem & vim excitaret contra inſi h dias quas ad finem vitæ h præcipue parat aduerſarius, vt animas deuoret,& à fiducia diuinæ miſericordię deijciat, eoſque etiam qui pie vixerant deſperatione penitus diſperdat.

f Vt hæret. VValdēſes, Albigē. Flagellātes VVicleph, Luther. negant eſſe ſacram.de quibus. Ant.4. p.tit.11.c.7.§.5.Bern. de Luzemburg. catal. hære. Bella. ca.1. Guid. Siluius de orig. Bohe. c.35. VVal. to.2.c.163. Caſtro,Medices. verb. vnctio Prateol. Sāder. 2. Græci negant effectū quendā,nēpe prodeſſe corpori & alleuiare infirmū. 3.alij negant miniſtrum illius eſſe ſacerdotē quos damnat Trid.

2 Conuenit cum ſacramento confirm. quia chriſmatis & olei per epiſcopum conſecrati vnctio datur ad robur imbecillitatis humanæ: & de neutra extat præceptum ſup. c.1. niſi ne contemnantur: cum tamen vtriuſque vtilitas cōſtet ex proprijs effectibus.ſeruandus eſt pius mos vt parochus,qui ex officio, & præcepto tenetur ſacramenta etiam non neceſſaria dare, i dum periclitanti in i firmo affert viaticum,inducat illum, vt petat hāc vnctionem.idem etiam curare debet Pater familias. k

g Vt de Græc. conſtat ex concil. Nicen.ex Arabic.& Florent.in vnione Armen.idē Patres Græc.Chryſo.lib.3.de ſacerdot.Diony.c.7. Theoph.& Euthy.Marc.6.œcum. Iac.5. & rituale Græc.quod nunc etiā fatentur Recentiores Græc. vt Ierem.Simeon & Cabaſil.ſup.in Latina vero eccleſia euidens eſt vſus vnctionis. h Trid.ſeſ.14. in proœmi.de vnctione.&.c.1.fin. Theoph.Marc.6. Pius V.D. Tho.add.q.29.4. Caniſ.c.1.quod in generali docent de inſidijs diaboli ad finē vitæ,Greg. ho.39.in euang.& lib.24.moral.cap.17.18. Cyril. orat.de exitu animę.Climach.de gradi.§.7.Emiſſe. ho.1.ad monach.Sulpit. in vita B.Martin.Bell.c.5. i ſup.de confir.c.1.§.6.&.7. k lib.de bap.c.23. l A.Nau.c.14.nu.17. l D.Tho.add.q.39.a.3.& 3.p.q.64.a.4.Soto,Ledeſ.& ex citatis lit.C.nec inſtituta eſt ab Innoc.I.qui epiſt.1.c.8.vocat ſacramē m tum.nam ibi id probat ex Iacob.5. m in Iacob. 5.cit. inf.§.6.D. nec enim Apoſtolus potuit inſti n tuere, ſed promulgare ſacramentum. n Probat Bellar.de vnctione.c.3.& to.1.lib.1. de verbo Dei. c.18.quia hæc epiſt. Iac.numeratur in catal. ſacræ ſcript.in conc.Laodic.Carthag.3.Florent. Triden. ſeſ.4.Innoc.1.epiſt.3.Gelaſ.Orig.Athan. Ephiph. Hieron.Ruffin. Aug.Iſid.Dam. & citatur à concil. Mileuit.Dion.Cyp.& legitur in Miſſa.quāuis olim dubitaſſe quoſd.refert Euſeb.3.hiſt.c.25.Hierony. de ſcript.eccle.in Iacobo.at errant Eraſ.& Caiet.in Iacob.dum ſimiliter dubitant.vid. Sixt.lib.1.bibli. & lib.8.Niceph.lib.2.c.vlt.Coua.4.var.c.14.n.9. o Trid.ſeſ.14.c.1.dicit inſinuatum Marc.5.&.6. Taper a.12. Bellar. c.2. D. Thadd. q.29.3.ad.1. vbi falſo habetur Matt. pro Marc. Lede.q.31. art.3. Ayala, Caietan. Ianſen. in Marc.6.concil.Colonię. Pius V. Sot. d.1.q.5.ar. 2.d.23.q.1. 1.col.6. quia illa vnctio non erat ſacramentalis ſed initium quoddam & figura ſacramenti: dabatur enim etiam non baptizatis, & per Apoſtolos antequam eſſent initiati ſacerdotio:ini

3 Hæc vnctio non fuit per eccleſiam inſtituta: l nec per ea verba Apoſtoli Iacob.cap.5. infirmatur quis,(vbi expreſſe loquitur de hoc m ſacramento) m ſed promulgata, quam epiſtolam conſtat eſſe canonicam. n Quo ad ſecundarium etiam effectum ſanandi interdum corpus inſinuata eſt Marc.6. o vngebant oleo infirmos,& ſanabantur,vbi ſimul ſanabatur anima. p ex Chriſti inſtitutione:& proferebant formam q deprecatiuam; q licet id non ſit ſcriptum. alioquin ad ſananda tantum corpora infirmorum, non egebant oleo:cum haberent gratiam ſa r nitatis & curationis. r quidam aiūt Chriſtum diſpenſaſſe cum Apoſto s lis vt antequam eſſent ſacerdotes, s id miniſtrarent ex officio vt ſacra t mentum baptiſmi, t ita extremæ vnctionis, de qua multi interpretan u tur id Marc.6. u quia aiunt omnia ſacramenta fuiſſe à Chriſto inſtitu x ta ante paſsionem. x ſed prius baptizabant, quàm vngerent, quia baptiſmus eſt ianua ſacramento- tiati verò ſunt in vltima cœna, Trid.ſeſ.22.cap.1.

pq p q Ea vnctione & deprecatione,impetrabāt Apoſtoli donum contritionis, quo iuſtificabantur vncti.quia ita Chriſtus inſtituit, vt ex Marc. 6. colligunt Patres.inf.c.13.fi. r vt patet Matt.10.Luc. 9.dedit eis poteſtatem ſanandi infirmos.de qua gratia curationum.1. Corinth. 12.& Marc.vlti.ſuper ægros manus imponent. s Sic diſpenſaſſe Chriſtum vt Apoſtoli communicarent antequam eſſent baptizati,admittit vt probabile D.Tho.3.p.q.73. 5.ad.4.cum Chryſoſt.Tertul. t De miniſtratione baptiſmi patet Ioan.3.&.4. u De ſacramento hoc exponunt in Marc. 6. Bed. Hierony. Theoph. œcumen.Euthym. Alber.magnus.Carthuſ.Beauxam.harm.tom.2.fol.516.fin.& ex eod. loco Marci. 6. id ſacramentum probant Bed.& œcumen. in Iacob. 5.idem Beda lib. 3. in Luc.cap 7.Petrus Damian. ſerm. dedicat. Pius V. in catechiſ. Antididagma concil. Colonien. VVal. capit.163. Caſtro, & Medices.verb. vnctio. Petrus Soto.lect. 1.Victor.§.196.fin.alias.213. x Quod fatetur Armacha.lib.11.cap.14. & colligitur ex Soto. diſt.3.quæſt.vnic. art. 2. & lib.2. iuſt.quæſt.5.art.4. generaliter dicit totam legem euangelij & omnia ſacramenta fuiſſe per Chriſtū inſtituta ante paſsionem eius:vt citatum eſt ſup. c. 1.§.3.& tamen idem Soto.d.23.q.1.1.col.4.negat vnctionem inſtitutam ante paſsionem Chriſti.

y z per

yz y z per hoc probabiliter ſoluuntur obiectiones. nec eſt cur Soto. d. 23. dicat Bedam in hac re eſſe caute legendum:cum hec ſententia placuerit tot vicis ſapientibus citatis.& tamen probabilius eſt vnctionem Marci.6.non fuiſſe ſacramentum vt dictū eſt.O.

a a ſup.P. & y ità loquitur z concil. Tri. c.1. ſic confirmatio nō eſt inſtituta a cum Chriſtus Mat.19. b manus impoſuit pueris. ſed tantū inſinuata vt.d.eſt.c.1. §.4. & tamē ſanabāt oleo & impetrabant oratione donū cōtritionis. ſup. P. b b quia data eſt Ioan. 20. vera poteſtas contra peccata, & inſtitutus eſt miniſter ſacramenti pœnit. & extremæ vnct. tunc inſtitu-

rū: y & curabant vt ſine obice peccati dignè reciperent ſacramentū. z

4 Ne tot diſpēſationes admittamus, certe Marc.6.ſacra hæc vnctio inſinuata tantum eſt, a quantum ad effectum ſanitatis. ſed Ioan. 20. quorum remiſeritis. inſtituta, b & cum poteſtate ſacerdotali abſoluendi à peccatis, data ex conſequenti eſt poteſtas hæc liberandi à reliquijs peccati per ſacramentum vnctionis.Nobis ſatis eſt quod vſu, & perpetua eccleſiæ traditione apud Latinos & Græcos conſtet eſſe ſa c cramentum Chriſti. c & id certo d colligi ex Iacob. 5. d infirmatur quis in vobis, in quo declarat hunc ritum ſemper in eccleſia permanſurum quandiu erunt infirmi:& indi e cat formam, e & eſſe ſignum efficax remiſsionis quæ fit per gratiam: & quis ſit miniſter & ſubiectum ca f pax f huius ſacramenti. dum vero quidam Doct. aiunt à Iacobo fuiſſe g inſtitutam: g interpretandi ſunt h de promulgatione, h ſine qua lex vim ſuam non exercet.

tum eſt ſacramentū pœnitentiæ(ait Trid.ſeſ.14.c. 1. can.3.&.10.ſeſ.6.c.14.ſeſ.23.can.4.) quod ſacramentū inchoauerat Mat.10.dū leproſos clamantes miſit ad ſacerdotes(vt Patres aiunt & ideo Tri. ſeſ.14.c.1.dicit præcipue inſtituit)ita Ioan. 20.dedit cōplementū inſtitutionis vnctioni,vt ſignificat Chryſo.lib.3.de ſacerdotio.& in Ioan.ho.85.Cyr. lib.12.c.55.quia per ly,accipite SS.exponunt poteſtatē remittendi.vt refert Bella.1.ſacra.c.26.ad.2. itē Cyri.ibi &.c.56.vt refert Bella.lib.1.de pœnit. c.10.& Tri.ſeſ.14.in proœm.dicit à Patribus vocari ſacra.cōſummatiuū pœnitētiæ. Cū tñ vnctionis inſtitutionem inchoaſſet & inſinuaſſet Marc. 6. nā & Ioan.20.fecit etiam vt ex officio eſſent miniſtri baptiſmi, vt dicit ibi Cyril . lib.12.in Ioan. c. 56. Chryſoſt.ho.85.in Ioā.Hiero.epiſt.150. ad Edib. q.9.quia ſimilia verba Luc.vlt.habentur , vt fatetur Aug.3.de conſenſ.euang.c.25.quem Luc. conſtat ſimul loqui de bapt.quod aduertunt Bellar.lib. 1.de pœnitentia.c.10.lib.1.de Rom.Pont.c.12.Probabilius tamen eſt , vt dicit Taper. a.3.cum Oſiādro,& Ianſē.verba eſſe diuerſa in ſenſu & tempore.nam Ioan.loquitur ſtatim poſt reſurre. & de ſolo ſacramento pœnitentiæ:ſed Marc.vltim.& Luc. vlt.in die Aſcenſionis,de ſolo bap. At ſaltem ex his Patribus habemus quod Ioan.20.inſtitutus eſt per ſe miniſter triū ſacramentorū quæ ordinantur contra peccata.ſ.bap.pœnit.& extremæ vnct. quanuis D.Tho.q.29.3.dicit, neſcitur vbi Chriſtus inſtituit ſacramētū vnctionis. c vt patet ex cit.à prin. &.§.1.F.lare Bella.à.c.2. d Innoc.1.epiſt.1.c.8. c Orig.ho.2.Leui.Chryſ.lib. 3. de ſacerdotio Aug. d in ſpecul.ſer.215.li.2. de viſitatione infirmorū.c.4.

CAP. VIII.

Definitio: materia, & forma.

1. *Eſt vnum ſacram. licet ex multis conſtet.*
2. *Materia per epiſcopum benedicta. PP. ſacerdoti poteſt committere benedictionem.oleo benedicto ſit additio.*
3. *Forma deprecatiua.*

a Definitur a extrema vnctio eſſe ſacramentum vnctionis in oleo conſecrato inſtitutū à Chriſto,quod in ſalutem animæ & interdum etiam corporis ægroto periclitanti applicatur.licet ex plurium partium hominis vnctionibus & multis formis conſtet, eſt vnum nume b ro ſacramentum b ex fine proximo, & vnitate perfectionis : quia omnes vnctiones , ſicut & partes pœnitentiæ concurrunt vt vnum

Pet. Damiā. ſer. d dedic. Bed. œcum. D. Tho. Lyra.Caieta.in Iaco.5.& ex eodem loco Iacob. probant Beda Theoph.Euthy. & alij in Mar.6.D. Tho.4.cōt. gen.c.73. & oēs Theol. cum Mag.d. 23. ibi D. Th.ſummiſ ver. vnctio. Aſtē.a.2.Soto.2.1.Bell. de vnct.c.3. & lib. 2. de ſacr.c.24.& definit. inde colligi cōci. Flo. Tri.ſeſ. 14.c.1. can. 1.3.&.4. cōtra hær. dicētes,Iacob.5. agi tantū de curatione corporali:ſicut& Mar.6.quare hic loc⁹ Iacob.5.facit fidē. e f Iacob.indicat.1.formā per modū deprecationis,orabūt pro eo.2.eſſe ſignū gratię, alleuiabit eū Dñs:& ſi in peccatis fuerit dimittetur e f ei.3.vt miniſter ſit vnus,vel plures presbyteri , inducat presbyteros.4.ſubiectū capax , infirmat quis in vobis nempe,qui eſtis Chriſtiani & adulti,& qui poteſtis inducere & vocare presbyteros . nā pueris nō prodeſt vnctio. g Hug.lib.2.p.15.c.2. Alex.4. p.q.8.m.2.Mag.d.23.Bon.a.2.q.1. Card.c.quod in g te.de pœnit.& remiſ.quod D.Th.add.q.29.a.3.vocat opinionē ſuo tēpore.Sot.d.1.q.5.a.2.&.4.dicit quod nō audet illā dānare erroris, ſed temeritatis. (locutus enim eſt ante Tri.)& tñ.d.7.q.vni.a.1.dānat erroris.ſed nūc poſt Trid.eſt hæretica.Ledeſ.q. 31.a.3.Cou.c.alm.2.p.§.2.n.7.& cōis Recē. ſed explicāda eſt,vt in tex. h quia Chriſtus voluit ne lex h euāgelica haberet vim obligādi,niſi poſt promulgationē factā p Apoſt.vide ſup.de ſacr.c.3. de bap.c.3.

C A P. VIII.

Colligit a Sot.d.23.a.1.Cani.de vnct.c.1. ex Patribus & conci.ſed parū aliter definit.& aliter Nau.c.22.n.12. b ſic numeratur vt vnū ex.7. a ſacra.D.Tho.q.29.2.Led.Sot.Aſtē.a.1.Tabie.§.1. Syl.ſic ſacra.pœnit.licet habeat plures partes dicit b vnū ſacra.D.Tho.3.p.q.84.a.1.& eucha.ex duplici ſpecie materiali,cū duplici forma eſt vnū. q. 73. 2. imo & ſeptē ordines ſunt vnū ſacr.add.q.34.a.3.

[c] ſup. de ſacram. c.2.§.3. [d] inf. de neceſſitate ſacramenti eſſe vt ſaltem vngantur quinque ſenſus, D.Thom. add. q. 30. 1. ad. 3. per quod explicandus eſt. q.29.2. corp. & ad. 1. vbi aſſimilat euchar. ſub duplici ſpecie, & tamen dum manducatur prima ſpecies datur tota Gratia.

Th.d.12.q.1.2.6.c.ad.2.&3..p.q.87.3.Tabie.verb. aqua.§.3.vbi Syl.§.3.cum Ang. Roſell. Pan. glo. [m] Syl.verb.vnctio.§.2.Tabien.cum glo. c. nunquid.de conſ.d.5.verſ.niſi cruce.Ledeſ.q.32.ar. 8. quia non probatur. cum tamen in confirmatione neceſſaria ſit vnctio in modum crucis ſup. cap. 2.§.3.

completum ſignum [c] & vna cauſa inſtrumentalis: quia non datur per illam gratia ex opere operato, quouſque poſtrema vnctio cum ſua forma perficiatur. [d] ſupponit pro materia vt ſubſtat formæ. ſup. de ſacr. cap.7.

2 Materia neceſſaria eſt ſimplex oleum oliuarum: [e] idq; decenter. hanc per epiſcopum oportet eſſe cōſecratam. [f] poſſet tamen Pontifex ſacerdoti, qui eſt ordinarius miniſter huius ſacramenti, committere facultatem conſecrandi oleum: [g] ſicut ex ſimili commiſſione conſecrare poſſet calices, [h] altare, eccleſiam, & Virgines. Olim pro oleo videtur ſuffeciſſe chriſma. [i] ſolennitas enim quorundam ſacramentaliū mutari poteſt ex cauſa, ſalua ſacramenti ſubſtantia. [k] dum oleo benedicto fit additio debet paulatim miſceri in minori quantitate. [l] at non eſt de neceſſitate ſacramenti, quod vnctiones fiant in modum crucis. [m] de præcepto non eſt renouari oleum ſingulis annis. [n]

3 Formam verborum fieri per modum orationis deprecatiuæ, eſt de neceſſitate ſacramenti: [o] non ſunt omnia verba deprecatiua apud omnes eccleſias, nec tamen vnquā in eccleſia bene inſtituta videtur fuiſſe in vſu ſola indicatiua enuntiatio, [p] dicendo tantum: vngo hos oculos oleo ſancto in nomine Patris &c. vt quidam opinantur: [q] ſed ſimul addebatur deprecatio, per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus. quidam addunt, ſed non de neceſſitate, & per noſtram interceſſionem, [r] vel per ſuam piiſſimam miſericordiam. [s] ſed ſatis videtur ſi dicat, per vnctionem indulgeat tibi Deus &c. ſi modo repetatur cum ſingulis vnctionibus. [t] alias dubium eſſet ſacramentum ſi ſemel dicat, per has vnctiones [u] &c. Poſſet eccleſia mutare in ſimilem aliam deprecandi formulam, [x] ſaluo ſenſu.

4 In hac forma congrue explicatur. 1. actio miniſtri: nempe vnctio, quæ eſt materia proxima, & ſimul cum forma cauſat effe-

[e] ita concilia Theophi. & Beda in Marc. 6. D. Tho. q. 29.4. Soto. ar.3. Iacob. 5. Marc. 6. concil. Florent. Tridē. ſeſſio. 14. c. 1. &. 3. quā materiā decuiſſe probat Theophil. Marc. 6. ibi D.Th. Soto. a.3. Victor. §.199. quia oleum lenit dolorem, emollit penetrat ad intima: ſignificat pinguedinem & robur ſpiritus, contra luctam.

[f] Beda Iacob.5. vngentes oleo in nomine Domini. patet vſu & traditione eccleſiæ, vt dicunt Alcuinus & Amalar. Clem. lib.8. conſtit. c.35. Baſi. de Spiritu ſancto. c.37. conci. Melden. apud Gratia. Flor. Trid. c.1. D. Tho. q.29.5. Led. q.31.5. Soto. a.5. Palud. Dur. ſic in confirmatione vbi eſt materia extrinſeca, qua Chriſtus non eſt vſus, requiritur conſecratio epiſcopi. D.Tho. q.72.3. ſup. c.2. §. 2. Q. Innocent. 1. Bellar. c.6. arg.4. & c.7. [g] Doct. qui putant ſacerdotem poſſe conſecrare chriſma confirmationis ex commiſſione Papæ ſup. cit. c.2.§.3. vt Caieta. q. 72.3. Palud. d.7. q.4. idem potiori iure admittunt de oleo vnctionis. atque ita epiſcopi benedictio eſt de precepto, ſed non de neceſſitate materiæ, ſi Papa diſpenſat. Victor. §.200. alias. 216. Scot. Ledeſ. Palud. & Caiet. & tamen concilia explicāt id quod conſuetum eſt abſque diſpenſatione. [h] Syl. benedictio. §.2. Caſtro. 2. de iuſt. hæreti. puni. c.21. ad fin. Pet de Bollo in œconom. canonica claſſe. 3. c.4. §.18. & Paulus III. anno. 1549. commiſit Prælatis ſocietatis in India conſecrare calices. At compend. Mendic. verb. benedicere. §.12. Syl. §.3. negant Papam ſuo tempore id commiſiſſe. [i] Soto. a.3. per cap. illud ſuperfluum. 95. d. At forte intelligitur de confirmatione quæ etiā dari poteſt morituris. ſup. c.1.§.6.M. [k] Trid. ſeſ.21. de communione. c.2. [l] vt cum fit paulatim additio aquæ benedictæ. D.

[n] At de chriſmate ſolo exprimitur in iure præceptū vt renouetur ſup. cap. 1. §. 3. liter. F. [o] Doct. d. 23. vbi Albert. Durā. D. Thom. quæſtione. 1. 4. ad tertiū. & quæſtione. 18.8. Soto. quæſtione. 1. artic. 4. Ledeſm. quæſt. 31. 8. Bonauen. articulo. 1. quæſt. 4. Capreol. Carthuſ. ſummiſtæ Syluest. Tabien. Armil. & colligitur Iacob.5. orent ſuper infirmum. & & ex conci. Florent. Trid. cap. 1. fin.

[p] Fatetur Albert. Durand. D.Thom. quæſt. 1. 4. ad.3. & alij ſup. cit. D.Thom. quæſt. 29. articu. 8. ait formam indicatiui quæ nunc reperitur in eccleſia D.Ambro. non dici ſolam: ſed forte ſimul addebantur verba deprecatiua. addit Syluest. quod alias concil. Florentin. illud explicaſſet: vt explicuit valere in baptiſmo formam Græcorum, baptizetur ſeruus Chriſti. Bellarm. cap.7.

[q] Valuiſſe formam Ambr. enuntiatiuam, dicunt Bonauent. diſt. 23. 1. p. art. 1. quæſtione. 4. Paludan. quæſtione. 1. artic. 2. Durand. quæſtione. 3. num. 7. Richard. art. 1. quæſtione. 4. ad. 2. Bachon. diſt. 24. quæſt. 1. artic. 3. Victor. §. 201. alias. 218. Nauarr. num. 15. fin. & dicunt probabile Albert. artic. 4. ſupplem. quæſt. 1. dub. 1. con. 4. quia vt de baptiſmo dicitur Matth. vltim. baptizantes eos: & inde colligitur ſufficere per indicatiuum. ita Iacob.5. dicitur vngentes oleo. At prior ſententia (quæ habetur in concil. & ex conſuetudine eccleſiæ Latinæ & Græcæ comprobata) eſt omnino tenenda in praxi, propter rationem D.Thom. & Durand.

[r] refert Diuus Thomas. 3. part. quæſtione. 78. 1.
[s] Ita addit Concil. Florentin. Nauarr.
[t u] Recet. [x] Victor. §. 201. alias. 218. Nauarr. numero. 15.

[y] Infra. cap.9.K. [z] Explicat catechiſ. Pij V. & Patres. [a] Syluest. Tabien. communis & certa ſententia de quo Syl. carpit Angel. & Palud. nam in ſolo baptiſmo, & confirmatione, inuocatio Trinitatis eſt de neceſſitate formæ: vt ſuo loco dictum eſt. Soto. diſtinctione. 1. quæſtione. 1. articu. 8. [b] Inf. cap. 12. fin. & de ſacrament. c. 10. Trident. ſeſſione. 7. de ſacram. can. vlt. ſeſſio. 14. de vnct. can. 3. [c d] de ſacram. cap. 8.

remiſſa ſunt peccata per vnctionem, quamuis contritus eſſet, tenetur præcepto diuino confiteri illa, vt directe abſoluatur Tridentin. ſeſſione. 14. capit. 4. in contritione includi votum pœnitentiæ. [f g] Diuus Thomas quæſtione. 31. 1. ad. 1. &. 2. 2. quæſt. 83. articulo. 6.

ctum, quem apte ſignificat. 2. forma explicat cauſam præcipuam quæ operatur effectus, per miſericordiā Dei. 3. dum dicit: quicquid peccaſti: intelligitur non tantum culpa, ſed reliquiæ. [y] i. pœna & infirmitas mentis ac corporis ex peccato relictæ: quæ vera & efficax de ſe eſt, licet recipiens ſit liber ab omni reatu culpæ & pœnæ, vt dicetur cap. 11. §. 8. ea forma indicatur, quod hac aliena oratione infirmus prope deſtitutus à ſe, commendatur alteri foro, in quod tranſit [z] addere. in nomine Patris, &c. non pertinet ad formam. [a]

5 Ritus obſeruandi ſunt vt in cæteris ſacramentis. [b] ſeruanda eſt coniunctio materiæ & formæ, [c] & ne fiat verborum mutatio, vel detractio: vt de alijs ſacramentis dictum eſt. [d]

CAP. IX.

CAP. IX.
Effectus.

§.1. *Dat gratiam licet miniſtretur à peccatore.*
2 *De gratia ſacramentali tres ſententiæ, & eſſe contra peccata venialia.*
3 *Dat ſanitatem corporis.*
4 *Non iteratur in eodem morbo.*

IN omnibus ſacramentis quando vere, ſed informiter recipiuntur, præter hanc extremam vnctionem, ſequitur aliquis effectus ex ipſa operatione miniſtri. [a] ſane commune eſt huic ſacramento cum cæteris cōferre gratiam [b] homini diſpoſito: nam iuſto auget gratiam ex opere operato: [c] ſed ei qui reputat ſe cōtritum & habet ſupernaturalem attritionem confert primam gratiā, [d] vt præter communem ſacramentorum Chriſti rationem, indicat forma. [e] nec impeditur effectus, licet oratio formæ dicatur à miniſtro peccatore, [f] quia non ſuo, ſed eccleſiæ & Chriſti nomine profert. [g]

2 Dat item iuſto ſpeciale auxilium ſeu gratiā ſacramentalē: [h] qua Spiritus ſanctus inhabitās & ſpeciali ratione aſſiſtens roborat mentem ſpe ſeu fiducia firma in miſericordiam diuinā cōtra tentationes, quas frequentius in eo articulo Diabolus obijcit: [i] vt ex proprio fine huius ſacramenti colligitur. atque ita diſtinguuntur. 3. ſententiæ. 1. aut non ſatis explicat, aut reliquias docet eſſe pœnas, [k] quas infirmus

[a] Hoc dicit ſolus D. Thom. diſt. 23. quæſt. 1. 4. 2. nam in tribus ſacramentis, ſi vera ſint, relinquitur character: in matrimonio vinculum, in euchariſtia corpus Chriſti: quæ ſunt res & ſacramentum ſimul. in ſacramento pœnitentiæ informi relinquitur quædam eleuatio doloris in dignitate, ob quam dicitur res & ſacramentum ſimul. 3. p. q. 84. 1. ad. 3. ſed in vnctione informi nihil videtur relinqui. Quid autem ſit in illa res & ſacramentum ſimul, dicetur. §.4. [b c] Trid. ſeſ. 7. ſacram. can. 6. & ſeq. ſup. de ſacram. cap. 12. & de vnctione. Tri. ſeſſ. 14. c.2. can.2. D.Tho. add. q.30. 1. ad.2. Doct. inf. conc. Floren. [d] Thom. a. 1. ad. 2. Ledeſm. q. 32. 1. Soto. q. 1. 1. Victor. §. 214. Nauar. nume. 13. fin. Syl. §. 13. Tabien. §.4. Bernard. in vita Malachiæ. [e] quia forma dicit, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti. Iacobi. 5. ſi in peccatis fuerit dimittentur ei. quare certum eſt quod facit de attrito contritum. Palud. diſt. 23. q. 1. fin. Soto. Ledeſ. Palac. & aduertit D.Thom. diſt. 16. quæſt. 1. 1. 2. ad. 1. diſt. 24. quæſt. 2. 2. ad. 1. quod per hæc tria ſacramenta baptiſmum pœnitentiam & vnctionem per ſe remittuntur peccata. Bellarm. de vnct. capit. 8. Caniſ. c.3. cit. inf. K. in. 3. ſententia, vnde poteſtas miniſtrandi hæc tria, data eſt Ioan. 20. quorum remiſeritis, vt probatum eſt. c.7.§.6.B. & tamen cui

[h] Sup. de ſacrament. cap. 11. §. 5. Marc. 6. ibi Theoph. explicatur effectus vnctionis cum ſalute corporis. D. Thom. quæſtione. 30. 3. ad vltimū, & cum hilaritate deuota mentis, Soto quæſtione. 1. articulo. 2. ante ſolut. arg. facit Tridentin. ſeſſione. 14. capit. 2. & can. 2. de quo inf. §.4. [i] Sup. capitulo. 7. G. ex Patribus Trident. in procem. de extre. vnct. & cap. 2. Iacob. 5. alleuiabit eum Dominus. Græc. habetur excitabit eum, nempe Spiritus ſanctus inhabitans: & colligitur ex Dionyſ. capitul. 2. eccleſ. hier. par. 3. & cap. 7. par. 3. Gregor. in. 1. Reg. capit. 5. Diuus Thom. & Doct. Albert. Paludan. Capreolus, Soto. Turrecrema. Syluest. Tabien.

[k] Quidam Doct. contenti ſunt vocare reliquias peccatorum: nec explicant, quid ſint. vt Diuus Tho. 3. par. quæſtione. 65. 1. ad. 1. fin. quæſtione. 87. 3. diſtinctione. 23. quæſtione prima. 2. 3. Albert. articulo primo & ſecundo. Capreol. & Hiſpalenſ. quæſtione prima. Soto diſtinctione. 1. quæſtione. 6. articulo. 1. diſtinct. 23. quæſtione prima. 2. Ledeſm. quæſtione ſexta. 1. & quæſtione. 32. 1. conc. 3. Victor. §. 197. Ferrar. 4. contra gentes capitulo. 73. Anton. 3. parte. titulo. 14. capitulo. 8. Viguer. capitulo. 16. §. 4. verſi. 6. Dionyſ. Carthuſ. in ſumma fidei lib. 4. capitulo. 146. Taper. articulo. 12. fol. 167. Syluest. extrema vnctio. Tabien. vnctio. §. quarto & ſexto, fin. vbi Armil. Alexand. ſed hi videntur vocare reliquias, eam pœnam temporalem, quæ relinquitur poſt culpam remiſſam.

per alia ſacramenta,quæ communiter receperat iuſtificatus, debet pro peccatis:quod ſi tunc iuſtus nullum pœnæ reatum habeat : non negant hi autores id, quod.2. ſententia explicat:reliquias in ægroto eſſe debilitatem corporis,& lãguorem tædiũque animi: [l] contra hæc confortatur ſacramento hoc. 3. ſententia vocat vere reliquias peccatorum.i.peccata ipſa, quæ ex negligentia, vel ignorantia non erant per pœnitentiam ſufficienter ſublata. [m] Deinde ſecundario per ſe tollit etiã peccata venialia, [n] ſi forte ſint,vt pote quæ ſolent ex infirmitate obrepere, quæ.3.ſententiæ ſunt veræ,& ex parte explicant effectum.Recte addit.2. ſententia,quod corpus infirmum roborat ac iuuat, ne ob debilitatem imprimat animæ impatientias ac natiuum mœrorem, [o] (quæ ſunt reliquiæ contractæ ex peccato originali) in agonia mortis.hic effectus eſt circa animã priuatiuus ſeu præſeruatiuus,quia impedit ne debilitas corporis noceat animæ. Id vero quod hic dicitur res & ſacramenta ſimul, non tam facile agnoſcitur in hoc, quàm in alijs ſacramentis. [p] videtur autem eſſe poſitiuus effectus quem interdum infirmus experitur in anima, vt hilaritas & ſanitas quædam mentis cum vigore ſpirituali [q] quod Iaco.5. dicitur alleuiabit eum Dñs : & hinc per refluentiam deriuatur in corpus.

3 Item.3.de ſe confert ſanitatẽ corporis, [r] quando expedit animæ, [s] dum exhilarat faciẽ in oleo,

[l] 2.ſententia quanuis homo tunc nullum haberet peccatum,nec debitum pœnæ (quia recens baptizatus eſt,aut plene ſatisfecit,aut conſecutus eſt indulgentiam plenariam) manere reliquias ex peccato(vt debilitatem corporis & languorem animi) contra quas confortatur infirmus oleo vnctionis: vt pugil fiat vegetior contra tentationes in vltima lucta inſurgentes (ſanus vero qui ex corpore nõ patitur eam debilitatem animæ, non poteſt inungi) tenet Petrus. Soto. de vnctione lect. 2.Palac. diſt. 23.quæſt.2. con. 2. ſupplem. dub. 1. con. 7. con.2.Angles.Flor.Theolo.tit.de vnctione.artic.2.con.vltim.Michael Epiſcopus Maſpurgenſis, catechiſ.ſerm.75.76. vt oleum confortat & illuminat corpus,ita ſignificat confortari & illuminari animam.Hoſi.inſtit. capit. 49. Concil. Colon. titul. de adminiſtratione ſacramentorum. cap.49.& hi citant Diony.cap.2.&.7.p.3.Proſper. lib.2.de prædictio.c.29.& colligitur ex forma Ambroſ.quæ habetur in Manual.Venetorum. fauet cõcil.Flor.effectus eſt ſanatio mentis.Trid.ſeſ. 14.c. 2.& can.2.Iacob.5.oratio fidei ſaluabit infirmum i.dabit hunc vigorem mentis ad luctam. eandem ſententiam ſignificant Pius V.in catech.titul.de vnctione ad fin.Anto. ſup. c. 15.§. quibus debet dari fin. Angel.vnct.§.6.Tabie.§.4.Armi. §. 3. Vvald. to.2.de ſacram.c.163.Victor.§.197. neque id negant Doct.citati pro. 1. ſententia. de quo ſtatim lit.O. [m] 3.ſententia Bellarm.de vnctione.c.8. D.Thom.ſummiſt.Tabien. §. 4. reliquias dici ipſa peccata etiam mortalia quæ forte ob negligentiam non fuerunt remiſſa per alia ſacramenta informiter recepta. aut ſi forte poſt confeſsionem fecit aliquid M.quod ignorat.& quãuis commune ſit alijs ſacramentis remittere homini diſpoſito peccata: extrema tamen vnctio magis accedit ad ſacramentũ baptiſmi & pœnitentiæ ſup.lit.E.&.c. 7. §.6. B. vt per ſe ſit inſtitutum contra peccata, & illorum reliquias, Iacob.5.ſi in peccatis fuerit:& in forma,remittat tibi Deus,quidquid peccaſti concil.Florent. & Trid.c.2.& ſane effectus quos iſtæ tres ſententiæ vere referunt, inter ſe ſubordinantur, quaſi vnus effectus perfectus. [n] Iacob.5. ſi in peccatis fuerit. Trid.c.2.ſic temperatur opinio aſſerentiũ quod vt bap.eſt per ſe contra peccatum originale, pœnitentia contra mort.ita hæc vnctio ſit contra venialia:quod tenet Bon.1.p.d.23.a. 1. q. 1. Scot. q.vni.Rich.a.1.q.5.&.6.Tarãt.& Dur.q.1.Maior. q.1.Almai.Mairo.ſupple.q.1.ſignificat Baſſol.q. 1. Rubion.q.1.Bachon d.24.q.1.a.4.Alexã.4. p.q.5. m.7.a.2.Altiſ.lib.4.tit.de vnct.q.1.Abul.Matth.7. q.8.Pigh.cõtrouer. 10. Ayala. 3.p. trad. cõſid. 6.Caniſi.tit. de vnct.§.3. Nau.n. 13. Aſtẽ.tit.41. a.5.olim D. Tho.d.2. q. 1.1.4.& d.16. q.1.2. 3. ad 1.add.q.30. 1.quam ſententiam, vt probabilem refert. 3.p. q.65.a.1.c. &ad vlt.vbi ſe refert ad id quod dixerat Iunior.d.q.30. ſed reuera hic effectus eſt ſecundarius & communis omni ſacramento:nec decebat vt tanta res,quanta eſt ſacramentum inſtitueretur per ſe contra venialia,vt ait D.Tho. d. q. 65.Soto.d.1.q.6.1.& d.23.q.1.2.Ledeſ. cum ſacramentalia per eccleſiam inſtituta ſint remedium ſufficiens contra venialia ex operato.D.Thom.3.p.q. 87.3. [o] Albert.Capreo.Victor.Sylueſt.ſup.Tabien.§.4.Bellarm.cap.8.Caniſi.c.3.&intendunt autores citat. L.colligitur Iaco.5.alleuiabit eum Dominus,Trid.c.2.& tamẽ hic effectus præſeruatiuus ſeu priuatiuus differt ab eo qui dicit. res & ſacramentum ſimul,de quo ſtatim:ſicut in bap.character differt à gratia ſacramentali. [p] dictum eſt.A. [q] de hoc videntur loqui autores cit. L.hæc dicitur ſanitas mentis,& poſitiuus vigor, ſed non ſemper infirmus experitur hũc effectũ,& dũ recipit cũ obice nõ datur,vt ait D.Th.cit.A.quod ſingulare eſt. cũ tamẽ id quod eſt res & ſacramẽtũ in alijs vt character nõ impediat per peccatũ recipiẽtis. [r] cõcil. Flor.Tri c.2.& ſignificat can. 2. cõmunis cũ Mag. d.23.vbi D.Tho.Bon.Rich.Soto.q.1.art.2. con. 5. Hug.lib 2.p.15.c.2.Palac.q vnic.Roſen. cont. Luther. in aſſer.7.ſacrament.Pius V. Caniſi. Sonnius & alij catechiſtæ.Bell.de vnct.c.6.8.ſummiſt.verb. vnctio.Nau.c.22.n.12.falſo autẽ addit Soto quod de ſe non ſemper cauſat ſanitatem corporis:nec cõcil.Floren.id definire tanquã certum,ſed quia erat doctrina Hugo. At re vera Floren.& Trid. ex profeſſo definiũt:& Patres colligunt ex Iaco.5.alleuiabit eum Dominus,& oratio fidei ſaluabit infirmũ. vbi Bed.œcum.glo.ord.Lyra.D.Tho.q.29.ar. 8.q. 30.a.1.Pet.Damia.ſer.Dedicat.Bernar.in vita Malach. [s] Trid.c.2.fin.& alij Patres addunt hanc limitationem, quam male aufert Soto : nam bonum temporale, qualis eſt ſalus corporis, non datur

& cum ea lætitia leuat morbi grauedinem, niſi ex parte recipientis adſit impedimentum, [t] aut nimia debilitas virtutis naturalis. [u] contra quam virtus finita ſacramenti non agit.tandem generaliter in extrema vnctione, confirmatione & baptiſmo, vbi Chriſtus inſtituit apponi materiam extrinſecam,datur excellentia quædam effectus. [x]

4 Quanuis non imprimat characterem: [y] non debet iterari vnctio durante eiuſdem morbi periculo. [z] ſi tamen aliquando conualuit, vt per menſem, & recidit poſtea in periculum,poteſt iterum vngi. [a] vt in diuerſorum morborum periculis eſt repetenda vnctio. [b] ſi per obicem impediatur effectus vnctionis aut viatici, non debet ſtatim repeti:eſſet enim ſcandaloſa repetitio.quia & hæc ſacramenta ſublato per pœnitentiam obice fortiuntur ſuos effectus, vt conferant non tantum auxilium gratiæ ſacramentalis,ſed augmentum gratiæ habitualis.vt lib.de ſacr.c.25.dictum eſt.

CAP. X.

Vtile eſſe, ſed non præceptum.

§.1. *Parochus det adultis, licet tunc careant rationis vſu.*

3 *Non eſt de illa præceptum.*

4 *Datur ex conſuetudine poſt viaticum.*

CVret parochus ei qui in phreneſim incidit, miniſtrare vnctionem,vt tenetur ex officio: [a] & ſi forte conſtet peccatum M. habuiſſe, præſumet illum pœnituiſſe per attritionem ex auxilio Dei:nam qui ſic bona fide recipit, eſt diſpoſitus ſufficienter ad effectũ huius [b] ſacramenti,quod per ſe inſtitutum eſt à Chriſto contra peccata & reliquias illius,vt.c.9. §.2.dictum eſt.

2 Quanuis enim qui recipit cũ integro iudicio contentus eſſe non debet ſola attritione quæ ſibi conſtare poteſt. parochus tamen cui minus conſtat, non peccat ſi huic homini miniſtret vnctionem, cum graui præcepto teneatur ex officio offerre ſubditis conſueta & vtiliſſima ſalutis remedia. nam ſi poſt peccatũ à ſe factum nõ poteſt recipere aliud ſacramentum, [c] per huius receptionem infirmus attritus ſaluabitur, & parochus lucratus erit fratrem ſuũ.

3 Infirmus nullo præcepto diuino, vel eccleſiaſtico compellitur recipere vnctionem, [d] nec peccat omittens ſecluſo contemptu & aliorum ſcandalo. [e] quia tria tantum baptiſmus pœnitentia & euchariſtia ſunt de præcepto diuino, cuius tempora determinauit eccleſia,ſup. cap.1.§. 6. & conferuntur non obſtante tempore interdicti.ſup.cap.6. §.7.in quo tamen prohibetur extrema vnctio. [f]

datur à Deo,nec petenda eſt, niſi ſub ea implicita conditione,ſi expediat: Auguſt.epiſt.121.cap.12. & ſeq.lib. 2. de ſerm. Domini in mont. cap.12. & 24.D.Thom.2.2.quæſt.83.art.6. [t] Vt effectus aliorum ſacramentorum impeditur per obicem & fictionem, ſup. de ſacram. capit. 24. Tridentin. ſeſsione 7. ſacram. can.7. [u] Quod bene addit Soto. quæſt. 1.articul.4. ad.3.Bellar. capit.8.Recent. & corrigit Sotus literam. D. Thom. add. quæſt.29.8. ad. 1. idem ſentit D. Tho. quæſt. 30.artic. 2. & communis. quia Deus per ſacramenta non vult facere miracula: & in ſenibus quorum virtus naturalis eſt conſumpta, extrema vnctio non confert ſalutem. [x] D. Tho. 3.p. quæſt. 84.1.ad 1. [y] D.Tho. add. quæſt. 30.3. Soto. quæſt. 1. 2.omnes ſummiſtæ,quia ſolum tria ſacramenta bap.confirmatio & ordo imprimunt characterem,concil.Floren.Trid.ſeſsio.7.can.9. ſeſ. 23. c.4.communis cum Mag.d.6.D.Thom.3.p.q.63.6. Soto.d.1.q.4.ar.6. [z] D.Thom.q.33.2.Soto. q. 2.ar.3.con.3.Ledeſm.q.35.2.Sylueſt.Tabien.Angel.Armil.Aſten.a.8. eſt certa in praxi. [a] D.Thomas,Soto,Ledeſm.Angel.Sylueſt. §. 8. Tabien.§.8.Armil. §.9. Victor.§.224. [b] Dicit Tridentin.ſeſsio.14. capit.3. D. Thom. & alij cit.

C A P. X.

ab SVp. a cap.1.§.7.liter.S. b. Tenetur quidem infirmus (ſi nouit & poteſt) accedere contritus ad hoc ſacramentũ (ſolum enim ſacr. baptiſmi,& pœnitentiæ digne recipitur à peccato-cum attritione nota vt ſuſcitetur) ſed in agone mortis infirmus communiter non aduertit an habeat dignam contritionem, & multo minus id cõſtare poteſt parocho. Victoria & quidam dicunt in mortis articulo, Deum acceptare attritionem ab eo qui nihil amplius aduertit. ſed reiecti ſunt lib.de ſacra. c.22.lit. O. [c] Palud. diſtinct. 23. quæſt.1. articul.3.con. 3. aliquando vnctio erit huic infirmo medium per accidens neceſſarium ſine quo non ſaluatur (vt ſi obmutuit attritus, nec poteſt conſiteri,nec adeſt in eo loco euchariſtia, vt communicet : & tamen per vnctionem fiet de attrito contritus ſup. c.9. D.) ſic Mat. 25.virgines fatuæ excluſę ſunt,quia non receperant oleum in figuram huius ſacramenti. &.4. Reg. 4. vidua propter oleum ab Eliſæo miraculoſe datum potuit ſoluere debita & viuere.de quo monet Pius V.Trident. ſeſ.14.in procem.de vnct. Patres cit.cap.7.G. Nauar.c.22.nu.13.fin. [d] Diuus Thom.diſtinct.23.quæſt.1.1.3.ad.1. Soto.quæſt.1.1.ad arg.Sylueſt.vnctio.§.9.Taper.art. 12.Bonauent.diſt.23.in expoſitione lite. Nauarr. cap.22.num.16 (vid.c.23.num.42.) Ledeſ. q.31. art.9.ad fin.Victor.§.219.Caieta.verb.vnctio.Armil.§.1.cum D.Thom. [e] propter ſcandalum qui ſcienter omittit præſertim monitus peccat ſæpe M.vt ait Magiſt. diſt. 23. innuit Bon.affirmat Taper, Petr. Soto.tit.de vnctione lect.2.ſentit Nauar.Couar.cap.alm.2.p.§.2. num.6.Palud.q.1.art.3.conc.3.ſupplem.q. 1. dub. vlt.qui tamen vix ſe explicat. [f] Palud.q.1.a.3.con.3.ſupple.q.1.dub.vlt. Nau. c.27

c.27.nu.179.per cap.quod in te.Cou.d.§. 2. nu.8. Syl.vnctio.§.8.cum Ioa.And.F.Medin.lib.1.c.11. §.13.Soto.d.22.q.3.ar.1.conc.4. ſed Palud. ſentit quod vbi infirmus non poſſet recipere aliud ſacramentum, liceret tempore interdicti conferre vnctionem: vt quæ tunc forte ſit medium neceſſarium attrito ſup. E.

4 Alicubi mos eſt vt ante viaticum recipiatur extrema vnctio: g quia omnia ſacramenta diſpoſitiue ordinantur propter ſummam quandam cum Chriſto coniunctionem dilectionis, quam præſtat euchariſtia, h quæ eſt finis ſacramentorum. i at ſeruanda eſt generalis cõſuetudo, vt viaticum tanquam magis neceſſarium detur ante vnctionem, k quæ dicitur extrema, l quia vltimo datur, niſi cauſa ſubſit.

g g capit. ab infirmis. 26. quæſtion. 7. ſupplem. diſtinct. 23. quæſtio. 1. dub. vlt.

h h Diuus Thomas. 3. par. quæſt. 65. 3. ibi Caietan. Soto. diſtinct. 1. quæſt. 2. artic. 3. Ledeſm. 1. par. quæſtion. 6. artic. 3.

i i Diuus Thom. Soto. Ledeſm. ibid.

k k Colligitur ex Innocent. 1. Quē citans probat concil. Vvormat. c. 72. Alcuin. de diuin. offic. cap. de infirmis.

l l Sic Trid. proœm. de vnct. dicit hanc vnctionem eſſe ſacramentum conſummatiuum aliorum.

C A P. X I.

Subiectum eſt homo adultus qui laborat morbo periculoſo.

§.1. Sanus non eſt capax, dari poteſt in principio cuiuſdam morbi.

2 Ne expectetur priuatio ſenſuum.

3 Iuſtus omni peccati & pœnæ reatu carens eſt capax.

4 Et ſeq. dignitas & conceptio B. Mariæ.

7 B. Virginem recepiſſe vnct. probabile eſt.

8 Qualis ſenſus formæ in eo qui careret omni culpa & pœna.

9 Adultus, & non infans eſt capax.

Recipere non poteſt hoc ſacramentum qui ſanus eſt cum integro ſenſuum vſu, quanuis ſit ſtatim patibulo affigendus: a nec nauigantibus cum periculo & tempeſtate iactatis, datur, vel intrantibus prælium, nec mox in principio cuiuſuis morbi, b ſed quando ita vrgens eſſet arbitrio medici, aut alterius periti, vt periculum ſit in mora, c vel quando ob vulnus violentum, aut quia venenum potauit. d vel quia morbus eſt de ſe lethalis licet prolixior (huic vero poſſet in principio eius morbi miniſtrari) habet intra ſe periculum & cauſam mortis propinquam.

2 Non eſt expectandum, vt priuetur infirmus vſu rationis: e nam compos ſui per hoc ſacramentum excitatur in deuotionem, & hilaritatem mentis. ſup. c. 9. ſatis etiam eſt quando homo per ſenectutem paulatim deficit, & emoritur. f hoc enim ſignificat Iacob. c. 5. oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. pro recipiendo viatico, dum ieiunus non eſt, aut pro extrema vnctione non oportet vt infirmus lecto decumbat. nam qui videt ſe peſte percuſſum, vel venenum bibiſſe, vel viperę morſu læſum, poſſet ire concitus in domum parochi, vel in eccleſiam, & ibi hæc ſacramẽta reuerenter ſuſcipere g non prohibetur, nec eſt indecens.

3 Quanuis homo infirmus adultus nullum tunc haberet peccatum,

C A P. X I.

a Bonau. a Rich. Maior. Almain. d. 23. Sot. q. 2. 2. Palud. Simanc. de cathol. inſtit. in add. c. 57. n. 6. Victor. §. 222. Ant. Syl. vnctio. §. 5. Tabien. §. 6. Angel. Armill. §. 6. Nauar. cap. 22. num. 13. & 14. D. Thom. q. 32. 1. Ledeſm. q. 34. 1. quæ praxis eccleſiæ colligitur. Iacob. 5. infirmatur quis. quaſi effectus primarius in anima ſit, alleuiabit eum Dominus. quanuis Bonau. & alij cit. c. 9. L. putant primū effectum eſſe ſanitatem corporis cũ vigore, ex quo excitatur hilaritas mentis. & concilia requirunt morbum. Tridentin. ſeſsio 14. cap. 3. illis præſertim qui tam periculoſe decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti eſſe videantur. concil. Florentin. dari non debet niſi infirmo, de cuius morte timetur: de quo ſtatim. At qui ſano corpore occiditur, pollet integro iudicio, nec affligitur repræſentationibus & tentationibus contra quas ordinatur vnctio. Nauar. num. 14.

b b D. Thom. q. 32. 2. Soto. Ledeſm. & multi ex ſup. citat. contra Fabrum ſuper Diony. cap. 7. eccle. hier. quia quanuis Iaco. 5. ſolū explicat: infirmatur quis in vobis: ſed ſubdit, oratio fidei ſaluabit infirmū: Græc. habetur deficientem ſeu penè morientem. In honorem vero huius ſacramenti Chriſtus inſtituit, vt qui ſanari poſſet ordinario naturæ remedio, non ſanetur oratione fidei & ſacramento ſuper naturali. ſic habet vſus eccleſiæ, vt poſt viaticum detur vnctio: quæ dicitur ſacramentum exeuntium, & conſummatiuum vt dicit Tridentin. ſeſ. 14. in procem. & cap. 3. Pius V.

c c Concil. Florenti. & Doct. citat.

d d Quanuis hic adhuc videatur ſanus, & cum integris ſenſibus, habet tamen intra ſe periculum & proximam cauſam mortis, Recent.

e e Diuus Thomas quæſtione. 30. 2. Pius V. late Soto quæſtione. 2. articulo ſecundo. quia ob debilitatem virtutis naturalis non conferet ſanitatem corporis. ſup. capitul. 9. lit. S. & exponitur periculo, vt decedat antequam integre perficiatur ſacramentum.

f f Nauarr. numero. 14 Armil. §. 6. Syluest. §. 5. Tabien. §. 6. & communis. quia ſenectus eſt morbus ex naturæ deficientis infirmitate.

g g Aduertit ſupplem. diſt. 23. quæſtione. 1. articulo tertio. dubium. 2. & tempore peſtis, aut periculoſi catarri, ita fit in praxi: vt in Eccleſia ſuſceptis ſacramentis reperiat ſepelientem ſe.

h Doct.

h i h Doct. c. 9. lit. L. cit. i citati de bap. c. 32. §. 2. k l I. k inf. §. 7. Q. l Sic B. Virgo contraxit obligationem mortis, famis & ſitis. quod ſi obiret ante Chriſti paſsionem, priuaretur introitu glorię. DD. 3. d. 3. D. Th. 3. p. q. 27. 1. ad. 3. Alex. 3. p. q. 9. m. 3. a. 2. §. 3. Cordu. lib. 1. q. 47. cum Schol. Pariſ. cont. Gerſ. ſer. concep. & videtur Scot. 3. d. 3. q. 1. quanuis enim in ſeipſa nō contraxit peccatū, indiguit redemptione Chriſti: quia in Adam tā quam in cauſa & radice peccauit & mortua eſt, 2. Corin. 5. ſi Chriſtus pro omnib' mortuus eſt, ergo omnis mortui ſunt. quod pertinere ad fidem putat Auguſt. epiſt. 157. ad Optatum: & citat decret. Zozimi. Pap. & de fide ad Pet. c. 2. D. Th. 1. 2. q. 81. a. 3. & hinc. 3. p. q. 27. 2. ad. 2. colligit, quod ſi prædicto modo. B. Virgo non cõtraxit defectus peccati non magis eguit redemptione Chriſti, quam Angeli. Caiet. opuſ. de concept. B. Virg. c. 3. putat oppoſitum eſſe erroneum. quidam tamen minus probabiliter dicunt præſeruatam fuiſſe etiam à debito, ne contraheret peccatū in cauſa, idque per Chriſtum, Cord. lib. 1. q. 44. Viguer. Cathari. lib. 4. cont. Caie. Galatin. de arcan. ſcrip. li. 7. c. 8. ſatis eſſe aiūt quod in peccato Adæ, tãquam in radice dicatur peccaſſe: ſed in propria perſona præſeruatam fuiſſe à debito peccati, imo & à fomite & morbis. m Concil. Trid. (de quo nulla poteſt eſſe ſuſpectio) ſeſ. 5. c. 2. approbat id quod Sixtus. 4. monachus Frãciſcanus extrau. præexcelſa. de reliq. & vene. ſanct. prudẽtiſsime declarat: non fieri vim ſcripturis, ſi excipiatur B. Virgo à peccato originali concedit indulgentias celebranti feſtum conceptionis: quod iubet ſub hoc nomine celebrari in vniuerſali Eccleſia. Caſt. verb. peccatū hęr. 9. & citat Rich. Victor. lib. 2. de Emmanuel. c. vlt. & ſer. de concep. apud Durand. ſup. Torren. 2. confeſſ. Aug. c. 1. § 6. Bellar. 3. de cult. ſanct. c. 16. Veg. lib. 2. in Triden. c. 6. lib. 14. c. 18. Abulen. Exod. 34. q. 8. paradox. 1. c. 21. Cordub. lib. 1. q. 44. & 17. Lipom. Cath. in Geneſ. c. 15. Dried. lib. 3. eccle. dog tractat. 2. cap. 4. p. 1. ad fi. Roſen. diſput. 1. cont. Luth. Nicol. de Chuſa libro. 5. exercit. in id cœlum & terra tranſient. & lib. 8. Iac. de Valentia in pſal. 13. Letmatius de inſtauranda relig. lib. 9. c. 13. Caniſi. lib. 1. de Deipara Mar. cap. 10. & ſeq. Viguer. c. 18. §. 5. Marſil. 2. q. 20. in. 3. q. 4. refert. 3. reuelationes. & B. Birgitta lib. 1. reuel. c. 9. lib. 2. c. 49. 55. Gerſ. ſer. de concept. to. 2. & 4. & Alpha. 15. Q. & ſup. Magnificat Robert. de litio. Cathar. opuſ. de concep. & lib. 4. cont. Cai. Clichtouæ. opuſ. de purif. Virg. c. 5. & 8. Tiletan. to. 1. apol. in Triden. p. 154. Alanus in Cant. 4. Auila. lib. audi filia. c. 14. Beaux. to. 2. harm. euang. f. 430. 470. & ſeq. probat ex Chryſip. de Deipara. Anaſt. lib. 4. de die creationis: & Martin. pñrar. ſer. 214. de annuntiat. Galatin. lib. 7. c. 4. refert ex Patrib. Græcis, apud eos celebratum hoc feſtū ante mille annos, &c. f. probat etiã ex Talmud & Magmode. Gab. 3. d. 3. q. 2. (propter cõc. Baſiliē. ſeſ. 36. 43. quod acceptatum eſt in Gallia) putat cenſeri ſcandaloſum & temerarium in Gallia. Andreas Apoſt. apud Abdiam lib. 8. hiſto. ait, vt primus homo de terra ſemper immaculata factus eſt, ita perfectus homo Chriſtus de Virgine immaculata Anſel. libr. de concept. B. Marię & epiſt. ad epiſcopos Augl. lib. de exord. humanæ ſalu. vid. Auguſti. de natura & gratia. capit. 36. & lib. 2. de nupt. & concup. capit. 7. Hieronym. in Pſalm. 77. & eduxit eos. idem feſtum confirmat Alexand. VI. in bulla Iul. II. Leo X. apud Monum. Minorum. & in compend. Mendican. verb. conceptio. §. 10. & ſequent. Doct. 3. diſt. 3. Scot. Almain. Carthu. Aureol. Palac. & Marſi. q. 4. Maior. & Mairo. Argent. Carthuſ. q. 1. qui refert Alexã. retractaſſe prope mortẽ. Bachon. 4. d. 2. q. 4. artic. 2. & D. Thom. cum primum explicauit propriam ſententiam in opuſ. ſuper Aue Maria, & in. 1. d. 17. arti. 4. ad. 4. & diſt. 44. in lite. & q. vnic. a. 3. ad. 3. ait B. Virginem fuiſſe immunem ab omni peccato originali & actuali. & præſeruatam habuiſſe quod ait Anſel. id quo nihil purius eſſe poteſt ſub Chriſto. & expreſſe in Galat. 3. lec 6. non dicit & ſeminibus: in antiqua impreſsione dicit, excepta B. Virgine, quæ omnino à peccato immunis fuit originali & veniali, de qua re fuſe egimus ſuo loco. Nauar. §. in Leui. not. 13. num. 8. prælud. 1. nu. 5. prælu. 8. num. 9. Couarr. cap. alma. 2. p. §. 5. num. 2. cum Pan. & Ant. & Mantuan. in carm.

vt quia recens baptizatus eſt, aut plene contritus, aut indulgentiã plenariam vere obtinuit, h aut ſi conceptus in peccato eſſet ex priuilegio Dei immunis ab omni peccato veniali (vt de Baptiſta quidã aiunt i) hic capax eſt extremæ vnctionis & ex illa recipiet ſanationem quandã mentis, vt confortetur pugil contra tentationes in vltima lucta conſurgentes ex occaſione reliquiarũ peccati. ſup. c. 9. Quidam Doct. ad dignitatem B. Virginis Mariæ pertinere putant, vt non receperit ſacramentum vnctionis. k licet enim ex peccato Adæ debilitatẽ corporis, famẽ contraxit ita reliquias quaſdã peccati, l vt & ex morbo aut ſenio tædium ac mœrorẽ animi. At quia fuit omnino immunis à peccato originali, vt multi & graues autores aſſerunt: m & ab omni peccato actuali, vt definit concil. Trid. ſeſs. 6. can. 23, aiunt quidam quod ſicut erat incapax ſacramenti pœnitentiæ, (præſertim ſi ab intrinſeco fuit impeccabilis ex priuilegio) ita non debuit inungi: quia ſacramẽtum vnctionis eſt conſummatiuum pœnitentiæ, & forma illius eſt: indulgeat tibi Deus quicquid peccaſti, aut certe peccare potuiſti per viſum, &c.

4 Sane tam eximijs priuilegijs Dei, digne ornata eſt B. Virgo, vt ſi minus decuerit recepiſſe vnctionẽ, id ei tribuendum non ſit. fuit quidem concepta ex nobilibus, & ſanctiſs. parẽtibus Ioachimo & Anna, n ſecundum naturalem ordinem: ſed cum ſenes & ſteriles eſſent, non ſine

n n Caniſi. 1. Marial. capitulo. 4. libro quarto. capitulo ſeptimo (contra Centur.) quod parentes Beata Virgin. fuerunt nobiles, & de illorum nominibus & quod naturali generatione concepta ſit Beata Maria. Caniſi. ſup. ex Nicephoro. 1. hiſto. cap. 7. lib. 2. capitul. 3. cum Hippoly. Epiph. hær. 78. & 79. Dam. libro. 4. capitulo. 15. German. orat. de præſentat. Beatæ Mariæ in templo. Andr. ſermo. de dor-

mit. Deiparę. apud Lipom. & Surium. de vitis.
o [o] Ex hiſt. & Hieron. lib. de ortu virg. Niſſe. orat. de natiu. Chriſti. Dam. orat. de nat. Mar. Sic aiunt alij Patres ex Luc. 1. de conceptione miraculoſa
p Baptiſtæ. Martin. 9. hypoty. reg. 50. [p] Inf. Anna Mariæ Dei genitricis mater fuit vniuira: nec habuit alium virum præter Ioachim. nec alias filias, præter Mariam Dei matrem. Caniſi. libr. 1. Marial. cap.

o miraculo [o] & Dei reuelatione, ha-
p buerunt hãc vnicam filiam: [p] quæ Chriſto ſpecioſo forma præ filijs ho-
q minum. [q] Pſal. 44. fuit facie & mo-
r ribus perſimilis: [r] nec tamen pulcherrimus eius aſpectus alijs vnquã excitauit libidinem, ſed caſtimo-
s niam. [s] atque ita carnem B. Virg. 6. ſyn. Act. 11. & 18. vocat immaculatam & puriſsimam. & 7. ſyn. Act. 3.

4. cum Epiph. hær. 79. & Cedreno. hiſt. & Fabro in Mat. 2. illa vero quæ Ioan. 19. dicitur Soror matris Domini, Maria Cleophæ (nempe filia, Abdias. 6. hiſt. Apoſt. in princ. Theoph. in Galat. 1.) non erat filia B. Annæ: vt fatentur Patres inf. 3. falſo addunt: hanc ideo dici Mariam Cleophæ (qui cognominatus eſt Alphęus Bed. Marc. 5. vbi Remig gloſ. ord. & Hieronym. idem ſentiunt) quod eſſet vxor Cleophæ: quo ſine liberis mortuo, dicũt hanc viduam nupſiſſe Ioſeph (qui poſtea fuit B. Virginis ſponſus) & ex illo genuiſſe Iacobum Minorem iuſtum (qui dicitur Iac. Alphęi, filius. ſ. legalis, Lyr. Matth. 10. glo. Galat. 1. & in epiſt. Iac. Auguſt. 1. locut. Gen. c. 46. Lucid. lib. 10. cap. 1.) atque ita idem eſt Cleophas, & Alphæus, & genuiſſe alios vt Ioſen, qui ideo dicũtur fratres Domini: quod Chriſtus reputaret ex eodem patre Ioſeph, genitus. Sic aiunt Theoph. Ioan. 19. Luc. 24. Epiph. hęr. 76. Abd. African. Hilar. Matth. can. 1. Euſeb. 2. hiſt. c. 1. Niceph. 2. c. 3. cum Hippol. & lib. 1. c. 33. Amb. Gal. 1. & de inſtit. Virg. c. 6. quod probabile dicit Auguſt. in Gal. 1. to. 4. & Orig. Matt. 13. haberi ex traditione Hebr. & innuit Cyrill. lib. 4. in Ioan. Chryſoſt. ho. 89. Matth. 27. 4. hinc Theoph. ſup. dicit quod in Euãg. Maria Iacobi. ſ. mater, eſt mater Domini, quia Iacobũ Ioſephi ſponſi filium habebat pro filio. Chryſoſtom. hom. 89. Matth. quos tamen duos, in hoc reprobat Euthy. Matth. 27. Sixt. 6. bibli. c. 126. 5. ſatis eſt hos Patres ſequi in eo quod negant Mariã Cleophæ eſſe ſororem matris Dñi, aut filiã B. Annæ, ſed cognatam. filij aũt ex Mar. Cleophæ dicuntur fratres Dñi. i. patrueles, ait Hierony. & quia Ioſeph, tanquã tutor ſuſcepit illos domi cũ matre ſua, & educauerit quaſi filios: quod ex dictis patrib. ſatis colligitur. 6. Certum eſt non fuiſſe vxorem Ioſephi qui ſemper virgo permanſit, vt dicit Hieron. contra Eluid. quod oppoſitum eſt deliriũ temere confictum. & in Matt. 12. Aug. de tẽpore ſer. 14. Rupert. Matth. 1. Hug. Victor. in Gala. 1. D. Th. 3. p. q. 28. 3. ad. 5. & omnes Theolo. 4. d. 30. vnde cũ dicitur Iacobus Ioſephi ſeu Ioſeph, nõ intelligitur filius. ſed frater, ex Matt. 27. Marc. 15. 7. probabile eſt, quod graues autores aiunt, B. Annã nupſiſſe ſucceſsiue tribus, & genuiſſe alias duas Mariam Cleophæ, & Salome, quæ erant ſorores B. matris Dei. D. Thom. in Galat. 2. comm. 16. Hierony. lib. de ortu B. Marię. gloſ. ord. in Gala. 1. & in Iac. Ekius to. 3. ſer. de B. Anna. vid. Cano lib. 11. de loc. c. 5. ad. 2. Iſid. de vit. ſanct. patrum. Natal. Beda apol. pro filiabus Annæ conſid. 2. prop. 6. & contr. Fabrum in Matth. prop. 32. & tamen B. Mariam reſpectu patris ſui fuiſſe vnigenitam & hæredẽ bonorum quæ nupſit in eadem tribu proxima.

hanc virginem vocat immaculatam, & omni ſenſibili & intellectuali creatura puriorem. fuit enim gratia plena Luc. 1. & gratiam in prima ſui ſanctificatione infuſam recepit excellentiori gradu, quam vlla vnquã
t creatura etiam angelica in via. [t] In portione ſuperiori animæ videtur habuiſſe quandã rationẽ, & effectũ
u iuſtitiæ originalis: [u] & poſita cõfir-

q [q] Commun. cum Magiſt. 3. diſtinctione 15. Hieronym. Auguſtinus, Caſsiodor. vtraque gloſſa. Liranus. Hugo. Titelman. Iacob. de Valentia. Ianſen. Carthuſ. in id Pſalm. 44. ſpecioſus forma præ filijs hominum. vbi paraphraſ. Chaldaica legit: ſpecioſus forma Meſsias. & id citans Chryſoſtomus homilia decimaoctaua. Matthæi. 8. Bernardus ſermo. 1. de ſanct. Theodor. in id Cantic. 5. dilectus meus candidus. Hieronym. tom. 3. epiſtola. 160. Clemens Alexand. libro tertio. pædagog. capitulo primo. Damaſ. libro tertio. capitulo vigeſimo Diuus Thomas tertia parte, quæſtione. 14. articulo. 4. Abulenſ. parad. 1. & paſſim autores.

r [r] Birgitta libro primo, reuelat. capitul. 50. 51. & de Beatæ Mariæ pulchritudine, Richardus Victori. in Cantic. capitul. ſuo. 26. Antoni. quarta part. Theolog. titulo decimoquinto. capitulo decimo. §. ſecundo. Andr. Creten. ſerm. Aſſump. Galatin. libro ſeptimo, de arcan. ſcript. capitul. decimo. formam vero Beatæ Virginis, depingit Nicephorus. 2. hiſtor. capitulo. 23. ſed falſo Abulenſ. Leuitic. 12. quæſt. 13. negat eam fuiſſe pulchram.

s [s] Ambroſ. de inſtit. virg. capit. 7. Diuus Thomas diſtinctione. 3. quæſtio. ſeptima. ar. 2. quæſtiunc. prima ad quartum. vbi Bonauent. in. 1. part. articul. 2. quæſtione. 3. 7. Gabrie. quæſt. 2. articulo tertio. dub. 1. Alexand. 3. part. quæſtione. 9. memb. 3. artic. 1. Palac. diſtinctione tertia, quæſtione quarta, concl. 2.

t [t] Id ex Diuo Thoma tertia parte, quæſtione 27. articulo quinto, colligunt Caietan. Peña, & Recent. Theolog. & plane Bernard. epiſtol. 174. Beatus Vincent. Ferrer. ſermo. 1. & 2. de Natiuitat. Mar. & ſimili ſerm. Lauren. Iuſtinian. idem ſignificat Damaſ. ſermo. 1. Aſſump.

u [u] Beata Maria habuit appetitum ſubiectum rationi, vitauit omne veniale, ſemperque perſeuerauit ex plenitudine gratiæ. ſic ei tribuit iuſtitiam orig. Maior. cum Pariſienſ. 3. diſtinctione. 3. ſentit Durand. quæſtione. 3. Vincent. de Caſtronouo. tractat. de concep. B. Mari. & ſimili tract. Bandelus Dominican. Buſto. in Marial. 1. par. principal. ſermo. 5. folio. 21. Faber in Romanor. 5. innuit Richardus, Victorin. lib. 1. de Emmanuel. capitul. vltimo. libro. 2. capitulo. 28. fauet Auguſtinus

ſtinus de natura & gratia. capitulo. 36. excepta. B. Virg. ſcimus enim quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincẽdum omni ex parte peccatum. Poteſt accõmodari id Iſa. 61. induit me veſtimento ſalutis, & corona iuſtitię: quaſi ſpõſam. ſic de Chriſto. Iſai. 59. indutus eſt iuſtitia vt lorica.

x [x] B. virginem vocant ab intrinſeco impeccabilem, poſtquam ſublatus eſt fomes. D. Th. 3. p. q. 27. a. 4. ad. 1. & a. 5. ad. 2. & bene. 1. p. q. 100. a. 2. in 3. d. 3. q. 1. a. 2. vbi Bona. artic. 2. q. 2.

matione in gratia, huic tribuũt qui-
x dam autores [x] priuilegium, vt dicatur impeccabilis ab intrinſeco: ſaltem poſt conceptum Dei verbũ: nam tunc ſaltem ei fomes fuit om-
y nino ſublatus. [y] Nec mirum; nam Adam ſine fomite creatus habuit, vt manente dono iuſtitiæ, non poſſet cum inconſideratione practica
z prorumpere in actum venialem: [z] eo quod illius ſtatus vigor omni peccato veniali eſſet potentior.

5 In totius vitæ decurſu B. Virgo progreſſus fecit eximios, ſemper proficiens quaſi aurora conſurgens: nam & primo conceptionis in-

Marſil. q. 4. cum Alexan. 3. p. q. 9. art. 2. Galatin. lib. 7. cap. 9. ſignificant Patres in ſermon. de excellentijs B. Virg. Auguſt. ſup. contr. Durand. 3. d. 3. q. 4. Palac. q. 4.
y [y] D. Tho. 3. p. q. 27. a. 3. ait fomitem eſſe ei ſublatum poſt conceptum verbum. ſed alij Doct. à principio ſuæ ſanctificationis. Cathar. opuſ. de concept. Cord. libr. 1. q. 45. multi ex recent. innuit Alexan. 3. par. q. 9. m. 3. & Augu. 2. de nupt. & concup. c. 7. in Maria nullum peccatum nec fomes peccati extitit Hierony. ſerm. Aſſumptio.
z [z] D. Tho. 1. 2. q. 89. art. 3. (& idem ait de bono angelo. ar. 4.) cum Auguſt. 14. ciuit. ca. 10. & 26. commun. 2. diſt. 21. vbi Bon. Duran. q. 4. Carthuſ. q. 6. Palac. q. vni. Alexand. 2. p. At peccatum mor. fuit in Adã. quia deſtruxit ſtatum iuſtitię: & tentatio interdum ita vrget, vt vincat vigorem: niſi homo petat & obtineat nouum auxilium quo iuuetur.

a [a] B. Bernardin. ſermo. 51. de B. Virg. cap. 2. art. 1. ſic ex illo Luc. 1. exultauit infans in gaudio probatum eſt libr. de baptiſ. capit. 32. H. ex Patribus Ioan. Baptiſt. ſanctificatum fuiſſe cum vſu arbitrij more adultorum. addit Ambroſ. lib. 2. in Luc. Ioannem Baptiſtam ex præſentia Beatæ Mariæ creuiſſe in gratia illis tribus menſibus, quibus manſit cum matre eius. & quod Zachar. Pater eius ita locutus eſt ad filium, tu puer propheta: quia eum poterat audire. idem Orig. homil. 8. & 9. in Luc. conſtat autem ex Patribus omne priuilegium aliorum ſanctorum conceſſum eſſe B. virgini, ſi decens ſit ſexui muliebri. vt citatum eſt lib. de ſacramen. cap. 13. P. Caniſi. lib. 1. Marial. cap. 4. cum Idiota lib. de contemplat. Beatæ Mariæ. Bonauent. in ſpeculo Mari. cap. 5. & 7.
b [b] Iacobus Chriſtopolitanus in Magnificat. putat quod ſemper in illa manſit vſus arbitrij. at hoc priuilegium dicitur proprium Chriſto de quo Hierem. 31. nouum faciet Dominus, mulier circundabit virum. Caietan. cũ Diuo Thoma. 3. part. quæſt. 27. artic. 3.

c [c] Hieronym. de vita B. Mariæ. fauet Damaſ. libr. 4. c. 15. Niſſen. ſermon. de Chriſti natiuit. Niceph. 2. hiſtor. cap. 3. cum Euodio. & libr. 1. cap. 7. Andr. creten. orat. de dormit. virgin. Metaphr. orat. de educat. virgin. Anton. 1. part. hiſt. c. 4. §. 10. & Bonauent. in vita Chriſti.

d [d] Humbertin. à caſali. libr. 1. arboris vitæ crucifixi. capit. 9. ad fi. Diony. carthuſ. tom. 1. opuſcu. de laud. Virgin. art. 12. libr. 2. fol. 290. & tom. 2. li. 2. de præconio & dignit. Virgin. artic. 18. fo. 202. & ſuper Dionyſ. cœl. hierar. capit. 4. art. 18. dicit non eſſe dubitandum.

ſtanti meruit gloriam, vt pote ſanctificata cum libera ſuæ voluntatis
a diſpoſitione, [a] more adultorum: & per quædam infantiæ tempora, non quidem ſemper vt quidam pu-
b tant, [b] ſed interdum vſa eſt miraculoſo arbitrio: ſicut dum trima
c præſentata eſt in tẽplo. [c] huic donatum creditur vt non ſemel in raptu
d videret clare eſſentiam Dei: [d] quale priuilegium graues Patres pu-
e tant Moſi & Paulo Apoſtolo [e] curſim fuiſſe conceſſum. Per quod tamen non ſunt impediti, quin nouis meritis, & deuota ſacramentorũ participatione proficerent in via.

Gerſon. in Magnificat. Thomas de villanoua ſermon. Reſurrect. Albert. magn. in Magnificat. cap. 96. Ekius ſermon. de B. Maria. Anton. 4. part. tit. 15. cap. 17. §. 1. cum Albert. in Marial. ſentit Rupert. lib. 3. in Cantic. Caniſi. libr. 1. Marial. cap. 13. facit lib. 4. cap. 2. ad fin.

e [e] Auguſt. 12. Geneſ. ad lit. cap. 27. 28. epiſt. 112. ad Paulin. cap. 13. & 14. ſermo. 46. ad frat. in eremo. Ambroſ. 1. examer. cap. 2. & 2. Corinh. 12. qui in hoc vt in alijs ſequitur Baſil. hom. 1. examer. dicit Moſen æque ac Angelos vidiſſe Deum ad faciem. Anſelm. Beda. in. 2. Corinth. 12. vbi Hugo. Lyr. Burgenſ. Abulenſ. Matth. 5. quæſt. 47. Diuus Thom. 2. 2. quæſtio. 175. 3. communis ſcholaſt. Durand. 4. diſtinct. 49. quæſt. 6. & in prolo. q. 3. Henric. art. 24. ſum. quæſt. 2. & in Exod. 33. Lyra. & in nume. 12. vbi Abulenſ. quæſt. 14. & recent. Thomiſtæ. Caietan. Bañes, Zumel. 1. part. quæſt. 12. artic. 11. Sixtus lib. 5. bibl. cap. 41. nec Patres Græci infr. id magis negant de homine viatore, quam de angelis: quos aiunt non videre eſſentiam Dei; & hinc hæretici Armeni, Abailard. & Arnaldus dicunt; beatos non videre Deum in ſe, ſed fulgorem ex illo manantem. Sed Patres exponit D. Thomas. 1. part. quæſt. 12. 1. ad. 1. de viſione comprehenſiua. alij quod vi naturali non vident: nec corporali, vt dicit Auguſt. epiſt. 3. Martin. 2. hyp. cap. 2. Caſtro. & Medices de hæreſ. ver. beatitudo. hær. 1. Sixt. lib. 6. bibl. cap. 182. At non vidiſſe propendet Cano. 7. de loc. cap. 1. cum Hierony. Nazian. Cyril. Orig. Gregor. & Euariſt. Papa. epiſto. 1. adde ex Græcis Theodoret. dialog. immutabilis. in Ioann. 1. Deum nemo vidit. Theophyl. Euthym. & Chryſo. ho. 14. Epiph. lib. 3. contr. hæreſ. Dam. lib. 1. cap. 1. dicunt. At hi aiunt quod nec angeli aut Seraphin Deum vident. idem Dionyſ. cap. 1. diuin. nom. At ſunt pie interpretandi vt dictum eſt. affertur Eucher. quæſtionib. in Gene. Gloſ. ordin. Num. 12. & alio loco Auguſt. tract. 3. in Ioan. Deum nemo vid. libr. 4. de Symb. ad Catech. cap. 3. & de Moſe, Philo. libr. de

N 5 profu-

His tamen donis & priuilegijs non obſtantibus,qui opinantur B. Virg. conceptam fuiſſe in peccato [f] aut vt ſaltem prius natura fuerit filia irę. [g] hi facile admittent illam ſacramenti vnctionis fuiſſe participē.

6 At iſtud de peccato contracto fundamentum, quod Xiſtus PP.4. & Pius. 5. adhuc inculpate opinari permittunt, [h] falſum eſt, & propoſitę concluſioni non neceſſarium. ſolet eccleſia quæ prius opinata & dubia nobis erāt, facere indubitata. ſic olim conc. Vienen. an eſſent habitus in iuſtificatione infuſi, permiſit libere opinari. [i] olim de Beatæ Mariæ aſſumptione ſeu reſurrectione dubitarunt quidam: & non pauci ei tribuebant peccatum veniale. de quibus tamen iam propter feſtū & conſenſum eccleſiæ dubitare non licet, quin aſſumpta fuerit in cœlū, & immunis ab omni peccato actuali. Ita ſperamus prope diem ſimili conſenſu definitum iri piam de immaculata conceptione B. Virg. ſententiam. [k] nam præter inſignium Academiarum conſenſum, & multorum Patrum autoritatem, congruenteſque rationes: iam ſolenne feſtum de conceptione hac celebratur, non apud Græcos tantum, vt olim: & apud priuatas quaſdam regiones eccleſiæ Latinæ: [l] ſed vniuerſali conſuetudine Romanæ eccleſiæ [m] à ducentis prope annis, & de mandato ipſius. Vt enim futuram matrē præſeruare potuit omnipotēs filius: [n] ita decuit vt ex meritis Chriſti præuiſis illā præueniēdo redimeret. atque ita impediuit ab effectu, ſeu defectu cauſam, quæ pro illo conceptionis puncto erat naturaliter propenſa [o] vt peccatum induceret. ſicut impediuit ignem à naturali actione ne rubū aut tres pueros in camino combureret. huic piæ ſentētiæ nō contradicere ſacras ſcripturas generaliter de peccato loquentes, docent Pontifices & conc. Trid. Quæ motiua certos nos facere poſſunt in hac re: quantum ſecluſa temeritate fides humana, intra limites opinandi, cordatos viros certos facere ſolet.

7 Vt non fuit indecens B. Virg. ſemper immaculatam recepiſſe baptiſmum: ita decenter in morbo potuit recipere ſacramentum vnctionis. hæc enim duo ſacramenta, quāuis per ſe inſtituuntur contra peccatum, aut peccati reliquias & pœnas (ſub ea conditione ſi hæc inueniantur in ſuſcipiente: vt Iaco.5. exprimitur, ſi in peccatis fuerit.) habere tamen poſſunt eximium effectum in perſona capaci, quæ peccato caret. recepit B. virgo ex baptiſmo gratiam regenerationis, [p] & vt eſſet capax cōfirmationis & euchariſtiæ, & hinc recepit eximios effectus & vigorem contra extrinſecas tentationes. ſic potuit ex ſacramento vnctionis participare vigorem [q] con-

profugis. D. Thom. 1.2.q.98.3.ad.2. Caieta. 2.2.q.175.3.ad.3. Hiero. qq. in Geneſ. Martin. 2. hyp. ca. 2. Chriſtopolitan. præfat. in Pſal. [f] D. Tho. 3.p.q.27.4. & cum communi ſcholaſt. ſui tēporis. 3.d.3. Bon. Alber. Durand. Rich. Palud. Capr. d.3. Gregor. 2.d.30.q.2. Syluest. in roſa aur. ſerm. fer. 4. poſt. 1. dominic. Quadrageſ. Alexan. 3.p.q.9.m.2. Henric. quodl. 15.q.13. ex Thomiſt. Ant. 1.p. Theol. tit. 6.c.2. Caie. & fr. Medi. 3.p. & Caie. opuſ. de concepti. Simili opuſ. Turrecrem. Ferra. 4. contr. gēt. cap. 50. ſed falſo citant multos ex Patribus. [g] ſolus Hēric. quem bene impugnat Duran. diſt.3.q.2. [h] quare falſo quidā Pariſien. propter cōc. Baſilien. ſeſsio. 36. aiūt oppoſitam ſententiam eſſe impiā & temerariā, refert Cordo. lib.1.q.17. vt Clictho in Dam. li 3. ca.2. Almain. de poteſt eccl. c.16. Gab. 3.d.3.q.2. [i] & tamē (paulatim Deo illuminante eccleſiam & docente, vt ait B. Greg. ho. 26. in Ezech. Cord. li.1.q.44.p.375. Gerſo. alph. 15.q. Caie. 2.2.q.1. vt cōſtat infundi habitus ex conc. Trid. ſeſſ. 6.c.7.can.11. idemq; fiet de ſententia hac pia, dicit Peña Mātius. alij pij & doctiſsimi viri etiā ex Ord. Prædic. ſentit Sot. li.1. de nat. & gra. c.9. [k] Abul. in prolog. bibl. c.6. & inf. Soto. 1. de nat. & grat. ca. 9. quia ſe ſubmittit iudicio eccleſ. Caie. opuſ. ad. fi. & oēs cit. inf. L. ſic Trid. ſeſſ. 6. can. 23. definit B. Mariā præſeruatā ab omni peccato actuali. cum tamē multi ex antiq. cōtradicerēt. quare falſo Cano lib. 4. de loc. c.4. li.7.c.3. con.4. li.12. ca.11. cū Caieta. opuſ. c.5. negat eſſe dogma pertinēs ad definitiones fidei. [l] apud græcos feſtū hoc ante mille annos fuiſſe celebratū ait Galatin. li.7. de arca. ſcrip. c.4. & Bern. epiſt. 174. qđ ſuo tēpore apud priuatas eccl. & tēpore D. Th. vt ipſe refert. 3.p.q.27.2.ad.3. [m] cōſuetudinē talē eccleſ. pręferri autoritati cuiuſcūq; Doct. dicit. D. Th. 2.2.q.10.a.12. & 3.p.q.68.a.10. [n] poſsibile eſſe colligitur ex Pontif. & Trid. ſeſſ. 5. dū iubēt celebrare de facto. & autores inf. li. L. qui aiunt de facto præſeruatam. & ex opinātibus oppoſitū Bona. Paluda. Ant. quāuis Alexan. D. Th. 3. par. & Rich. ſignificāt repugnare. ſed intelligūt de lege ordinaria. nā idem D. Th. 3.d.3.q.1.a.1. in quirēs modū, dicit qđ potuit Deus parentes B. virg. ita diſponere, vt ſine libidine vlla generarēt filiū abſq; pctō. idē Dam. ſentit orat. 1. & 2. de nati. virgi. & Anſel. de concept. virginali. c.7. nā ſi Deus parētibus reſtituiſſet iuſtitiā originalē, generaſſent plē ſine peccato, & cū iuſtitia data naturæ. [o] potuit Deus pactū cū Adamo & natura initū reſtringere, vt non niſi centū primi filij cōtraherēt priuationē iuſtitię & maculā: aut oēs præter hāc vnā filiā quæ erat futura Dei mater. vt ſiquis vēdat alteri aut donet ſeruū & ancillam ſub eo pacto, vt oēs excepto primogenito ab illis geniti naſcantur ſerui. & qui trāsfert dominiū arboris in alterum, reſeruatis ſibi fructibus, quorū ius nūquā trāſtulit in aliū, etiā in cauſa. ſic quidā dicūt B. Virg. præſeruatā fuiſſe etiā in cauſa cit. lit. K. in. §. 3. ſed planius eſt vt in cauſa i. in Adamo exiſtēs dicat peccaſſe. ſed in ſua pſona pręſeruata eſt per grām ne defacto cōtraheret mortē animę: vt potuit pręſeruari à morte corporis. ſic enim cū maiori pprietate ſaluātur dicta ſcripturarū & Patrū. [p] ſup. lib. de bapt. cap.5. [q] Alber. mag. lib. de laud. B. vig. ca. 72. 74. 81. quem refert

Anto.

tra natiuam corporis debilitatem, & contra tædium mœroremque animi ex morbo aut ſenio prouenientem: quos defectus ex peccato, non ſuo, ſed Adæ [r] tanquam ex cauſa radiceque contraxit: nec illa tam ſenio, quam dulci morbo vitam finiuit. [s] Quanuis alij negent de facto recepiſſe vnctionem. [t]

8 Item Apoſtolis (licet ſine ordine ad baptiſmū nondum inſtitutum, receperant gratiam in circunciſione, aut cōtritione) datus eſt baptiſmus: vt lib. de bapt. cap.5. dictum eſt. & potuit extrema vnctio concedi [u] cum vera forma: etiam ſi nullum tunc haberent peccatum. nam vt forma baptiſmi ſignificat de ſe remittere peccata, ſi fortè habeāt. [x] ita forma extremæ vnctionis (indulgeat ibi Deus quicquid peccaſti per viſum) intelligitur ſub ea conditione, ſi peccaſti, vt ait B. Iacob.: [y] aut quicquid actu peccare potuiſti adultus, per illum ſenſum. [z] Nam in cæco qui nunquam vidit, & qui forte nihil vnquam interna concupiſcentia oculorum peccauit, non redditur illa pars formæ falſa aut inanis. [a] In ſolo ſacramento pœnitentiæ habuiſſe peccatum actuale poſt baptiſmum, & illud aliquo modo confiteri ſaltem ſignis, eſt materia de neceſsitate ſacramenti. [b]

9 Pueris ante rationis vſum ex morbo decedentibus. [c] aut perpe-

Anto. 3.p. tit. 14 ca.8. in ſerm. de extrem. vnct. qui incipit impinguaſti. eundem ſequitur Caniſi. lib.1. Marial. ca.9. ad fin. Bernardin. de Buſto. in Marial. 4.p. principal. ſerm. 11.p.3. ait non licet dubitare, quin B. Virgo receperit extremam vnctionem. Syl. in roſea aurea. tract. 3. quæſtionib. impertinen. Caſ. 32. præſertim poſita forma vnctionis ex B. Ambroſ. (quæ habetur in lib. ſacerdotali venetorum approba. per Leonem. 10 quem refert Palac. d.23.q.2. cōc. 1.) & admiſſa ſentētia Doctor. putantium de extrema vnctione in artic. mortis eſſe aliquale præceptū ſub veniali, ſaltem ob ſcandalum. ſecluſo autē præcepto, non fuit indecens quod vt B. Virgo per ſacramentum euchariſtiæ & confirmationis recepit vigorem & augmentum gratiæ (tanquam per medicinam contra tentationes, & pœnalitates quas ex peccato Adæ contraxit) ita per vnctionē reciperet augmentum gratiæ, & robur contra reliquias peccati. i. contra naturalem debilitatem & fatigationem, quā perſona infirma patitur in agone & lucta mortis, ſup. ca.9. L. [r] vt citatum eſt. K. ſic Aug. conci. 2. in Pſal. 34. dicit Adam mortuus eſt propter peccatum ſuum: Maria ex Adam mortua eſt propter peccatum Adæ: Chriſtus mortuus eſt propter redimenda peccata. vbi loquitur de morte corporis quā Chriſtus non contraxit, (ſponte enim eam aſſumpſit, vt probat D. Thom. 3.p.q.14.a.3.) ſed B. Virgo contraxit non ex ſuo, ſed ex peccato Adæ. ſed Caieta. opuſc. de concept. ca. vlti. ſubdole hanc autoritatē decurtauit dicens, Maria mortua eſt propter peccatum. & Aug. libr. de quinq; hæreſ. hæreſ. 3. Manichæ. ſic inducit Chriſtum loquētem: ſi potuit inquinari mater mea cum eam facerē, potui inquinari & ego, cum ex eā naſcerer. quod citat Henric. & D. Th. 3.p.q.31.a.4. ad.3. ſed nō integre. [s] vt ſcribunt qui de morte & aſſumptio. B. Virginis agunt, ex nimio deſiderio videndi Chriſtum filium ſuum languiſſe, præ amore. Ambroſ. & Beda in id Luc.2. tuam ipſius animam gladius pertranſiuit: ſed leuiſsimo mortis genere. B. Birgitta. lib. 4. reuelat. c.23. Caniſi. lib.5. Marial. c. 2. & ſeq. [t] vt Palud. d.23.q.3. ar.2.n.5. ſupplem. q. 1. dub. 3. in princ. Victor. §. 205. quia de facto morbum de ſe lethalem non habuit: & quia in portione ſuperiori aiunt quidam habuiſſe effectum iuſtitiæ originalis cum plenitudine gratiæ & luminis: & ita confirmata, vt in ſenſu compoſito peccare non poſſet. at hæc non impediunt quin inuia vt habuit libertatem ad meritum; ita auxilijs indiguit quibus pugnaret contra tentationes extrinſecas à diabolo oblatas, qui maximè tentare ſolet tempore mortis. quamuis vero nō indigeret remedio vnctionis, potuit illo frui ad augmentum gratiæ, & maiorē vigorem contra debilitatem naturalem, quę cōtingit ex agone mortis. falſo tamen ait Caniſi. lib. 1. c. 9. cum Alber. B. Virg. recepiſſe omnia ſacramēta præter ordinem. quia non recepit ſacram. pœnitent. matrimonium vero illius cum B. Ioſeph. tunc non erat ſacram. [u] ſed de facto Apoſtoli martyrio conſummati non videtur ſuſcepiſſe extremam vnctionem, quia non erat præſens miniſter opportunus & locus dum in ſe habebant vulnus lethale, & mortis cauſam. [x] Citat. capit. 9. lit. L. nō oportet de facto habere culpas, aut debitum pœnæ. [y] ſic formam ſub conditione explicat Iacob. ca.5. ſi in peccatis fuerit, dimittentur ei. Patres & Trident. ſeſſ. 14. ca. 1. Richar. d.23. ar. 2.q.4. vbi D. Thom. d.q.1.2.1. Bonauent. & Carthuſ. inf. Palac. q. vnic. col. penul. cum Guill. Pariſiē. Sylu. in Roſa aur. Caſ. 32. Soto. q.1. art. 2. Recent. [z] ſic explicāt etiam Richar. ſup Bon. d.23.p.2.a.1.q.1. quanuis. 1.p.a.1.q.1. innuit requiri vt habuerit peccata venialia. Carthuſ. in ſumm. fidei. lib. 4. ca. 146. Viguer. ca. 16. §. 4. verſ. 6. Aſten. lib. 5. titu. 41. ar. 5. §. 1. & ar. 7. §. 3. & 4. Naua. cap. 22. nu. 13. Ledeſ. q. 34. ar. 3. eundem ſenſum ſignificat D. Th. q. 32. ar. 4. Soto. q. 2. ar. 2. fi. Victor. §. 222. Paluda. Anto. Sylu. dum requirunt talem ætatem in recipiēte, vt cum pleno rationis vſu peccare potuerit. nec tamen requiritur peccaſſe, aut habere reliquias peccatorum actualium: ſed ſatis ſunt debilitas & morbus, & alia quæ ſunt effectus & reliquiæ peccati originalis Adæ, vt dicitur Rom.5. per vnū hominē peccatū intrauit, & per peccatū mors. D. Th. 1.2. quæſt. 85. a. 5. [a] in quo cæco qui nunquam peccauit de facto per viſum, verus eſt ſenſus formę, ſi peccaſti, vel quicquid peccare potuiſti concupiſcentia oculorum. [b] Trid. ſeſſ. 14. de pœnitētia. ca. 1. & 5. can. 1. & ſequent. quia forma abſolutionis non eſſet vera, Trid. ſeſſ. 14. ca. 6. can. 9. & omnes Theol. quare B. virgo quæ nunquam peccauit, non confitebatur Ioan. Apoſt. etiam ſub conditione aut ſcrupulo: vt quidam fingunt. [c] D. Tho. q. 32. art. 4. Ledeſ. q. 34. Soto. q. 2. a. 2. Palud. Rich. Vict. §. 222. Petr. Sot. lec. 2. Nau. nu. 13. Ang. Sylu. Tabie. Armil. Ant. catech. Pij. 5. & ſignificat. Trid.

ſeſſ. 14.

ſeſſ.14.procem. quia dicit eſſe ſacra. conſummatiuum pœnitentiæ.& Iacob. 5. ſi in peccatis fuerit. nempe actualibus, quæ potuit facere. ergo non datur niſi capacibus pœnitentiæ. ſic B.virg. & Adam in ſtatu innocentiæ habuit habitum pœnitentiæ infuſæ. D. Thom. add. q.16.art. 1. cũ quo elicere potuit actus ſub cõditione: ſi peccarẽ, doleo aut dolerẽ. ſic dari non debet communio pueris ante plenum rationis vſum, quia peccare illa ætate nõ poſſunt. dicit Trid. ſeſſ.21. cap. 4.D.Thom. q.80.9. quare falſo Bellar. de vnct. cap.9.fi. inſinuat vnctionem dari poſſe infantibus.

d D. Tho. artic.3. Sot. ar.2. Ledeſ. & alij cit. Nau.n. 13.

e inf.c. 13 & de bap. c. 24.Sot. etiã d.12.q.1. a. 9.col.3.diſt. 23. q. 2.2. conc.3.& ad 2.Syl.euch. 3.§.7. verſ. 9.Palud. Ledeſ.q.34. 3. & 1.p.q.21. art.9.dub.1. Victor. §. 206. alias 222. & de communione. §.75. requirunt petijſſe expreſſe.

c cit.A.& tamen conc.Flor.expreſsit.7.partes eſſe vngendas: non quod ſint de præcepto, ſed ne vllam ex illis excluderet, contra vſum quarundã eccleſiarum. d Soto.q.3.a.3.D.Tho.q.32.a.7.Victor.§.222.Ledeſ.Paluda.Palac.Richard.Syl.§.6. Armil.§.8. Tabien. §. 7.fi. Angel. §.5.

tuò amentibus d vnctio non poteſt valide conferri, & cum fructu: cum falſa eſſet forma: quicquid peccaſti ſeu peccare actualiter potuiſti. nam ſine rationis vſu nemo peccare poteſt. at ſi adultus petijt antequam in phreneſim, vel amentiam incideret, conferri debet, e inf.ca. 13.confirmatus in gratia, licet ob extrinſecam protectionem Dei nõ peccet, poteſt peccare cum rationis vſu, & peccat ſæpe venialiter. iuuat vero medicina vnctionis, vt hoc etiam remedio & ſpeciali auxilio pugil armetur, ac meliùs vincat in lucta tentationum, tædiumque mentis ex infirmo corpore proueniens abijciat, vt dictum eſt: quæ ſunt in adulto reliquiæ peccati originalis quod contraxit ſaltem in cauſa. & ſecundum graues autores vnctio per ſe ordinatur contra peccata venialia (in quæ etiam confirmatus cadit) vt capit.9. lit.N.dictum eſt.

CAP. XII.

Quæ partes ſint vngendæ vt detur effectus, & de ritu.

§.1. *Satis eſt vngi 5. partes ſenſuum.*
2 *Cur conc.Floren. explicat. 7. partes.*
3 *Non datur gratiæ effectus quouſque perficiatur vltima vnctio.*
4 *Si dubitatur an infirmus obijt ante finitas vnctiones quid agendum.*
5 *De ritu.*

DE neceſsitate ſacramenti, vngendæ ſunt determinatæ quedam partes a cum partialibus formis: b vt ſaltem quinque organa ſenſuum exteriorum, c in quibus eſt vis aliorum membrorum directiua: aut certè in his qui carent aliquo organo ſenſus, aut partium integritate, inungendæ ſunt partes quæ ſunt ſenſibus propinquæ. d vt integer vir inungitur in oculis, aut ſaltem in vno oculorũ (per hoc enim ſatis ſaluatur veritas formę) auribus, naribus, in ore propter guſtum, in pedibus propter tactum & vim progreſsiuam. Cæcus, quia peccare ſolet appetitu videndi, vngitur in organo oculorum: e carens pedibus aut manib⁹ in parte propinqua.

2 Vnctio ſexta renum, cum non ſit de eſſentia, f non adhibetur monachis aut monialibus propter honeſtatem: ſæculares vero fœminæ vngi ſolent prope vmbilicum. g minus neceſſaria eſt. 7. vnctio in manibus. h has tamen ſeptem explicat concil. Florent. ne vllam videretur excludere. quanuis hæ duæ vltimæ non ſint neceſſariæ. i in alijs ſacramentis præter hoc & confirmationem, vnctio quæ fit in baptiſmo, vel in manibus ſacerdotis pertinet ad ritum tantum. k

3 Quidam probabiliter dicunt in qualibet partiali vnctione conferri ſtatim gratiam, l cum habeat propriam materiam, & formam: & tamen omnes vnctiones dici vnũ ſacramentum, m vt duæ ſpecies in euchariſtia, vel ſeptem ordines dicuntur vnum. re vera tamen gratia non confertur niſi in ea vnctione quæ vltima fuerit ex intentione miniſtri. n quia ſacramentum hoc

e Soto.D. Tho. Victoria. citat.D.

f Soto. q. 2.a.3. fi. D. Tho. q. 32. 6. cum quo tranſit Ledeſm. nihil addens, Victor.§.223. Syl. Tabie. Armil. Ang. ſup. Nauar. n.12.fi.Bon. a.2.q.2.Richard.ar.2. q. 5. Palud. Palac.

g Victor.& quidam Recent.

h D.Tho. a.7. Ledeſ. Soto. Palu. Nauar. Richar. art. 2. quæſt.5. ad. 3.At Victo. §.223. Syl. §.6. Armil. §. 8. de ſola vnctione renum negant eſſe de eſſentia.

i ſup.C.Soto.quæſt. 2. art.3.fin.

k ſupr. de ſacram. capit.10.

l tenet Medi.C.de pœnitẽtia tractat. 2. quæſtion. de integr.confeſſ.f.56. ex mente Adrian.Cano.in lectura.fauet D.Thom.quæſt.29. 2.c.ad. 1. quia comparat cum euchariſtia, cuius altera ſpecies confert gratiam. clarius Paludan. q. 3.poſt princip.ſignificat Scot.q.vnic.ad.2. & probabile dicit.Ledeſ.q.34.ar.2. m ſup.capit.8.B. & de ſacram.cap.2.§.3. n ſup. cap. 8. D. Soto. q.1.artic.1.quæſt.2.artic.3.& mirum eſt quod tepide probet, & neminem citet.Ledeſ.quæſt.34. 2. D.Thom.quæſt.30.1.ad.3.ſeu.d.23.q.1.2.1.ad.3. & ſignificant DD. dum vnctionem vocant vnum nume-

CAP. XII.

a D.Thom. add.q.32.6.Ledeſ.q.34.6. Sot. q.2.3.ſupplem.q.1.a.2.Dur.q.4.Palud. Rich. Bon.Maior.Palac.q.vni.Bellarm.c.10.fi.Ang.§.5. Tabien.§.7.Sylu.§.6.Armi.§.8.Nau.c.22.nu.13. catech. Pij.5. Victor. §.223. vt in confirmatione oportet fieri indeterminata parte.i.in fronte ſup. ca.2.§.3.D. b non ſatis eſt proferre vnam generalem formam, vt quidquid peccaſti per ſenſus.

numero ſacramentum. cum tamen de ordinibus & ſpeciebus euchariſtiæ concedant eſſe materialiter multa: quia quælibet ſpecies, vel quilibet ordo confert gratiam. idem Recent fere omnes.

o Soto.quæſt.2.art.3.fin.& colligitur ex cit. Q. vt quidam aiunt de illo qui intendit conſecrare ſanguinẽ per prima tãtum verba neceſſaria. Sot.diſt.11. queſt.1.a.3.

p idem Soto. quæſt.2. artic.3.q. 1. artic.1. col. 6.§.aliud tamen.D. Th. quæſt.32.artic.1. ad. 3. artic.6. Victor.§.225. Syluest. Angel.Tabien. Armil. Ledeſm. & ita Florent.ponit. 7. vnctiones.vid. lib.de ſacra. cap.19.

q vt ſi puer decedat antequam finiatur forma baptiſmi ſup.de baptiſm. ca. 11. & monet Soto.quæſt. 2.artic.3.

r ita ſub conditione datur baptiſmus, vel aliud ſacramentũ quando eſt dubium de primi ſacramẽti validitate Nauar. nu. 13. Armil.vnct.§.7.Tabien.§.6.fin cum Paludan. Syluest.§.5.

quod conſiſtit in vſu & fieri, nõ perficitur nec habet virtutem efficacẽ aut perfectum ſenſum formæ, niſi perſeueret vſque ad vltimæ formæ prolationem. cum tamen in euchariſtia quæ eſt ſacramentum permanẽs, altera ſpecies aut eius particula vt continet totum Chriſti corpus, ita totam vim conferendi gratiam, lib.de euchar.c.43. Qui adhibet ſeptem vnctiones, ſi ex intentione velit vt in fine quintæ vnctionis detur gratia, ita fiet: o cum ad illam perficiatur neceſſaria ſubſtãtia huius ſacramenti. ſed communiter intentio vſque ad ſeptimam ſeu vltimam protenditur: p quia de facto omnes ſunt de ſubſtantiali integritate, vt de verbis quibus vinum cõſecratur, libr. euchariſt. capit. 17. dicitur: ita enim interpretatur vſus eccleſiæ.

4 Si infirmus antè quintam vnctionem exhalauit animam, nihil confert ei, quia non fuit ſacramentum. q ſi dubium ſit de vita ob paroxiſmum, continuet ſacerdos ſub conditione: r at ſi mortuus putabatur, & poſtea ſignum vitæ oſtendat, proſequẽdæ ſunt vnctiones quę defuerant. s ſi ſacerdos qui vngit obeat poſt primam aut ſecundam vnctionem, alter ſacerdos ſine repetitione prioris, debet procedere ad vlteriores vnctiones, t ita tamẽ vt idem qui vngit, formam illius partis proferat. ſic enim dicit: per iſtam vnctionẽ nempe à me factam, &c. vt lib.de bapt. cap.30. diximus non ſatis eſſe quod vnus abluat, alter proferat verba formæ: & ſimiliter in cõfirmatione, vel ordinatione ſacerdotis. ſingulare eſt in hoc ſacramento vt ſecundus aut.3. miniſter perficere poſsit ſacramentum ab alio inchoatum: in alijs vero oportet ab vno miniſtro repeti totam & integram formam.

5 Ad ritum huius ſacramẽti pertinent orationes Pſalmorum pœnitentialium, & aliæ, quæ dicuntur ante, vel poſt vnctiones: niſi acceleratio mortis cogat dici tantum neceſſaria ſacramenti. u vt cap. 8. ad fin. dictum eſt, & libr.de ſacra. ca.11.

u Bellarm. de vnctione cap.10.

CAP. XIII.

De intẽtione & diſpoſitione recipientis: & de Miniſtro.

§.1. *Satis eſt interpretatiuè petijſſe vnctionem. de phrenetico, & diſpoſitione qua ſe reputet contritum.*
2 *Miniſter eſt ſolus ſacerdos.§.5.exponitur Innoc. PP.I.*
3 *Singulare eſt, vt multi ſimul vngant partes ægroti. parochus etiam denuntiatus dat licentiam alteri miniſtro.*
4 *Religioſus quãdo miniſtrare poſsit.*

VT dignè & cum fructu adultus recipiat requiritur quædã intentio a ſaltẽ virtualis recipiendi: non videtur neceſſarium vt infirmus expreſſe petierit, vt quidam putant. b ſatis eſt quod dum viaticũ accepit, petierit vnctionem ſaltem interpretatiuè. c at ſi antequam vir in phreneſim aut amentiam incideret, non conſtat fuiſſe in peccato mort. d aut excommunione e abſque vlla pœnitentia, ſed Chriſtianè vixerat, eo ipſo cenſetur interpretatiuè petere remedia ſalutis vtilia, aut ſacram. & indulgentias f

CAP. XIII.

a SVp. a de ſacramẽto. cap. 22. quia Iacob. 5. dicitur, inducat preſbyteros.

b Soto, & Victor. citat.cap. 21. H. videtur Diuus Thomas, quæſtion. 32.3. Angel. Roſel.

c Ledeſ. q. 34. artic. 3. & quæſtio. 29.1. Paludan.Anton. capit.8.§.3. Armil. §. 7. Syluest. §. 5. verſic. 2. Tabien. §. 6. Alcocer. ſumma. cap. 11. Nauar. cap.22. numero. 13.& ita habet praxis abſque ſcrupulo.& dict.eſt de ſacramẽtum.ca. 24. ſic eſt interpretandus

s Soto.Syluest.& communis.

t Diuus Thomas, diſt.23.quæſt. 1.1.2.ad.3. Richard.art.1.quæſt.1.ad.4.Durand.quæſt.1.fin.Albert.Paludan. Soto.quæſt.2.artic.1.col.6. item D. Tho.quæſt.29.2.ad.3.Ledeſ.quæſt.31. 2. Syluest. vnctio.§.4.fin.Tabien.§.5.Taper.art.12.communis Recent.quod ſingulare eſt in hoc ſacramento. eſt tamen aliquo modo ſimile in Miſſa dum primus ſacerdos defecit poſt conſecrationem, debet alter inde proſequi, & ſupplere quod defuit ad integritatem ſacrificij. in fra.libr.de Miſſa. cap. 40. item ſi epiſcopus poſtquam ſacerdoti dedit poteſtatem conſecrandi euchariſtiam deficiat, debet alter epiſcopus proſequi & conferre poteſtatem abſoluẽdi, qua completur totus ordo ſacerdotis.

d Diuus Thomas, quæſtione. 32. artic.3. d Nauar.numero.13.Syluest.§.5.Paludan.ſupplement. Tabien.Anton.§.3.Alcocer.cap.11.

e Si conſtat hunc ante furiam fuiſſe excommunicatum, & tamen oſtendiſſe ſignum pœnitentiæ, poſſet etiam abſque ipſius petitione abſolui ab excommunicatione: & deinde ſic abſoluto miniſtranda eſt vnctio. Innocent.I. epiſt.1.capit.8. Bellarm.cap.9.fin. f ſic indulgentia Bullæ concedi ſolet in mortis articulo, quamuis infirmus confeſ-

confeſſario non deſignauerit Nauar.§. in Leuitic. not.3.num.9.&.10.vide Sylueſt.indulgent. §. 10. verſi.6.contra Cordu.lib.5.de indulgent. quæſtio. 46.cum ſupplem.4.diſt.45.quæſt.3.dub.1.

g Palud.diſt.23. h concil.Carthag.4.cap.76.

præſertim ſi paulo ante receperat ſacramentum confeſſionis & eucharistiæ. g quod ſi phreneticus reſiſtat, ligandus & tenendus eſt vt vngatur: ſed excluſis laicis, ne forte ſcandalizentur: ſicut & paruuli confirmari ſolent, licet ſine rationis vſu reſiſtant. ſup. cap. 5. ob hanc interpretatiuam petitionẽ eccleſia phreneticis in mortis articulo iubet cõferri communionẽ, h niſi ſit periculum irreuerentiæ, quando ſani oſtenderant deuotionem ad euchariſtiam. qui vero vſu rationis pollet tenetur ita ſe diſponere vt reputet ſe eſſe in gratia, ſaltem per reputatam contritionem, ſup.c.10. ſic enim de attrito per ſacramentum fit contritus. ſacramentum vero pœnitentiæ obligat in articulo mortis propter ſe, & propter communionem: nõ autem propter extremam vnctionem, ſup.cap.5.

2 Miniſter neceſſarius vnctionis ſicut & pœnitentiæ, eſt ſolus ſacerdos, i cui Chriſtus circa Chriſtianos dedit Ioan.20. poteſtatem in peccatorum abſolutionem & remiſſionem, & in illorum reliquias. nec Papa poteſt id committere diacono. k nec vero requiritur poteſtas epiſcopalis vt miniſtret, ſed tantum vt conſecret oleum: l niſi forte Papa vt poteſt, eam conſecrationem ſacerdoti commiſiſſet, vt capit. 8. dictum eſt.

cap. his qui in infirmitate.26.queſt. 6.cõc. Arauſic.1.ca.14. iubet dari communionem etiam energumenis, cũ Dionyſ. cap. 3. eccleſ. hier. Soto.d. 12. quæſt.1. ar. 1.art.9.cum D.Thom.q. 80. 9. contra Caieta. ibi qui falſo requirit in adulto actualem deuotionem, vt ſacramentũ cõferat gratiam & repetit.3. par. quæſt.79. 1. &.12.q.113. 3. vbi reprobatur à Recent.ſup.ca. 10. B. & de ſacram. cap. 22. communis ſententia, vt nec ante confirmationẽ requiritur cõfeſſio ſupr. cap.5.lit. X.

mentum vnctionis, pœnitentiæ, aut ordinis, quæ conſiſtunt in vſu: quia miniſtratio eſt confectio ſacramenti: nec confirmationem etiam ex commiſſione Papæ ſup.ca.6.§.5. Q. l Diuus Thomas. q. 31.3. Soto.quæſt.2.1.Ledeſ.q.33. 3. Innocent. I. epiſt.1. cap. 8. ſup. capit. 8.I.

3 Satis eſt vnus ſacerdos. m at quia Iacob.5. dicitur, inducat preſbyteros: ſi multi ſimul vngant in diuerſis ſenſibus, fit vnum ſacramentum, dum omnes ſimul aut ſucceſſiue perficiunt vltimam vnctionem. n quod ſingulare eſt in hoc ſacramento. debet miniſtrare proprius parochus o cum intentione ſup. de ſacram.cap.9. & peccat ſi miniſtret cum conſciẽtia peccati mortalis, etiam in articulo mortis. p parochus licet ſit excommunicatus nominatim, vel ſuſpenſus ab officio, & iuriſdictione poſſet dare alteri ſacerdoti etiam non expoſito, licentiam vngendi: q vt epiſcopus poteſt approbare tanquam idoneos, miniſtros pro officio audiẽdi cõfeſſiones, r aut prædicandi: quia licentia hæc non eſt per ſe actus iuriſdictionis, quanuis non poſſet delegare iuriſdictionem abſoluendi.

4 Religioſo etiam non profeſſo nõ licet laicis non ſubditis, vel clericis ſæcularibus miniſtrare vnctionẽ s alias exẽptus incurret excõmunicationem, ſi præſumat euchariſtiã, vel vnctionem in articulo mortis miniſtrare. t ſi à parocho, vel epiſcopo abſente non poteſt vrgente periculo haberi licentia, credat regularis per epijkeiam; quod ille æquo animo feret, & ratum habebit: licebitque ei miniſtrare euchariſtiam

m ca. quæſiuit. de verbo.ſignif.

n Taper.artic.12.& colligitur ex citatis.ca. 12. §.6.D.

o quia miniſtrare ſacramẽta pertinet ad iuriſdictionẽ parochi: nec epiſcopus approbat regulares, niſi in confeſſarios iuxta Trident. ſeſsio. 23. reform. cap.15.

p ſic abſoluens etiã in art. mortis tenetur eſſe in gratia. nã de ſolo baptiſmo, excipitur, quando ita miniſtratur à ſacerdote abſq; ſolennitate ob periculum, ſicut miniſtrari poſſet à laico, & pagano.

i ſup. cap. 7. §. 6. B. colligitur ex Ioann. 20. Iacob. 5. inducat presbyteros. concil. Florent. in magno. Trident. ſeſſio. 14. cap. 3. cano. 4. Cyril. libr. 2. in Leuitic. videtur Chryſoſtom. libr. 2. de ſacerdotio. D. Thom. quæſt. 31.3. Ledeſ. quæſt. 33. 3. Soto q 2. 1. Syluest. & omnes ſummiſt. Bellar. ca. 9. quod vero Grat. cap. presbyteros. 95. d. ait preſbyteros permitti hoc ſacramẽtum miniſtrare, ſumit permitti pro concendi. Vvald. de ſacram. ca. penult. Caniſi tit. de vnctione. cap. 2. cum Orig. ho. 2. Leuit. Theophyl. Marc. 6. D. Thom. 3. p. quæſt. 65. 1. Doct. cum Magiſt. diſtinct. 23. Durand. quæſt. 3. Palac. Aſten. artic. 6. Tabien. §. 5. Syluest. §. 4. Antoni. Nauar. num. 12. k Diuus Thomas, quæſt. 31. 2. Paludan. Ledeſ. artic. 2. Soto. quæſt. 2. artic 1. & omnes citati. Diaconus in neceſſitate miniſtrat quidem euchariſtiam, quia per hoc non conficit ſacramentum: ſed non poteſt miniſtrare ſacra-

q Tabien. vnctio. §. 5. Armil. §. 5. fin. Syluest. §. 4. cum Archid. Paludan. diſt. 23. & addũt parochus excommunicatus concedit ſacerdoti expoſito licentiam audiendi confeſſiones: quando epiſcopus expoſuit ſub eo modo vt cum conſenſu parochi audiat. r quæ licentia approbationis dari poteſt abſque iuriſdictione: & ſimiliter datur ſacerdoti vt vice parochi aſsiſtat in contractu matrimonij. s ſed non prohibetur regularis miniſtrare vnctionem alijs regularibus, Clemen. 1. de priuil. Nauar. cap. 27. num. 101. §. 6. Tabien, vnctio. §. 5. Syluest. §. 4. Caietan. excommunicatio. cap. 64. Soto. diſtinct. 4. art. 2. conc. 2. quare falſo Syluest. excommun. 7. cas. 14. putat prohiberi religioſis mini niſtrare vnctionem etiam alteri religioſo.

t Per dict. Clem. 1. Doct. ſup. ſed vt regularis incurrat, oportet vt ſit exemptus, & ſcienter præſumat miniſtrare.

u Nauar. cap. 27. num. 100. §. 3. cum Card. in d. Clem. 1. quæſt. 38. Caietan. ſup. Tabien. excommu. 5. Caſ. 11. §. 11. cum Innoc. Hoſtien. Ioan. andr. Director Angel. Roſel. c. idem Armil. excommun. 49. Soto. diſt. 23. quæſt. 2. 1. Ledeſ. quæſt. 33. art. 3. Victor & Recent.

& Hilarionem apud Hierony. in vita eius. & habetur in lib. 3. de vita B. Bern. cap. 5. Seuerus in vita B. Martin. capit. 21. alij apud Palladi. de vit. ſanct. c. 8. 13. 20. Bella. lib. 3. de cultu ſanct. c. 7. Dam. lib. 4. c. 16. f expoſitores in Mar. 6. cit. c. 7. §. 6. A. & de hoc loquitur Bed. in Iaco. 5. quanuis interdũ ſignificat, diſpenſatũ eſſe cum Apoſtolis, antequã eſſent ſacerdotes, vt miniſtrarent ſacramentum vnctionis. & ſimile Chryſoſto. apud Diuũ Thomam. 3. par. quæſt. 73. 5. ad. 4.

laico morienti u ex interpretatiua ſaltem epiſcopi aut Papæ licentia. quia cui conceditur ſacramentum pœnitentiæ, conſequenter conceditur viaticum etiam tempore interdicti & ceſſationis. x ſimili ratihabitione poteſt regularis abſente parocho miniſtrare vnctionem, y quamuis non obligetur ex præcepto diuino. z quia id eſt ſaluberrimum remedium in eo puncto, vnde pendet æterna ſaluatio.

5 Dum Innocen. PP. I. a dicit omnibus fidelibus licet vti oleo ſancto in ſuis infirmitatibus, ſeu ad vngendos ſuos infirmos. non intendit quod laicus in neceſſitate miniſtrare debeat: b ſed vt abſente epiſcopo & parocho ex illius interpretatiua licentia, quiſque debeat curare, vt ſui infirmi vngantur: c nempe per alium ſacerdotem. aut forte ita loquitur, quia olim concedebatur pijs laicis vti hoc oleo in corpore tantum infirmorum, d quo legimus quoſdam ſanatos. e vt Marc. 6. apoſtoli antequam eſſent ſacerdotes ſanabant quadam vnctione. f ſic etiam vtuntur omnes aqua benedicta, quæ interdum vt apud fideles Indos cõfert ſalutem infirmis. g Hæc de his tribus ſacramẽtis Bapt. Confirmat. & Extrem. vnctione, breuiter dicta ſufficiant.

x ca. quod in te. de pœniten. & remiſ. etiã tempore ſtricti interdicti, & ceſſationis. Nauar. cap. 27. nume. 178.

y Soto. d. art. 1. verſ. Vtrũm. Caieta. Ledeſ. Armil. ſupr. cum Innoc. & Hoſtien. Victor. & Recent. contra Syluest. vnctio. §. 4. cum Archid. z quia ſolus Paſtor præcepto diuino obligatur miniſtrare ſacramenta. a Innocen. I. epiſt. 1. cap. 8. quod citat & tranſcribit concil. Vvormat. cap. 72. Beda in Marc. 6. hinc quidam falſo dicunt quod laico committi poteſt miniſtrare vnctionem: ſicut & quædam gloſſæ aſſerunt de confirmatione: quod reprobatum eſt. cap. 6. §. 5. b eſſet enim error contra citat. lit. M. ſup. D. Th. q. 31. a. 1. Led. q. 33. 1. Sot. q. 2. 1. Bell. de vnctione, c. 9. & lib. 3. de cultu ſanct. c. 7. Taper. a. 12 Ianſ. in Mar. 6. quod tñ falſo intelligit Vvald. to. 2. de ſacr. c. 163. & citat. Bed. in Iacob. 5. vbi Albe. mag. Carth. Beaux. to. 2. har. fo. 516. fin. c ſic exponit Bellarm. Taper. Soto Ianſen. ſup. facit Nauar. capit. 22. nume. 15. d hæc. 2. expoſitio affertur à prædictis, & colligitur ex ſtatim dicendis. e diſcipulos B. Antoni. hoc oleo ſanaſſe multos infirmos, refert Rufin libr. 2. hiſt. cap. 4.

g de miraculis aquæ benedictæ, Vvaldenſ. tom. 3. de ſacram. tit. 24. qui eſt vlt. cap. 68. Hoſi. inſtitu. cap. 89. fin. Beda. lib. 5. hiſto. Anglicæ. cap. 4. & in hiſto. Indiæ Occidental. & in epiſt. 1. patrum ſocietatis Ieſu ex Iapone referuntur varia miracula facta cum aqua benedicta. F. Gratian. en el Stimulo de la propagacion de la Fe. fol. 58. refert miracula apud Chinas. concil. Nannaten. can. 4. monet vt ſacerdos dum ægrotos viſitat, aſpergat aqua benedicta ægrotum, & cubiculũ. epiphan. hær. 30. dicit quod aqua benedicta ſoluuntur incantationes. Theodoret. lib. 5. hiſtor. cap. 21. Machar. apud Palad. cap. 29. Nicephor. lib. 12. hiſtor. cap. 27. Bernard. in vita Malachiæ, Surius in vita Bernard. D. Gregor. 1. Dialog. cap. 10. vide D. Thom. 3. part. quæſt. 65. 1. ad. 6. quæſt. 71. 2. ad. 3. quæſt. 83. 3. ad. 3. quæſt. 87. art. 3. Bellarm. lib. 3. de cultu ſanctorum. capit. 3. & libr. 4. de verbo Dei, cap. 3.

DE POENITENTIAE SACRAMENTO, LIBRI TRES.

Autores qui tractant de Sacramento Pœnitentiæ.

SCribunt Patres lib.aut ſerm.de pœnitentia. B. Cyprian.ſerm.5.de lapſis.to.2.& lib. ad Nouatianum to.3.epiſt.ad Antonianum & in alijs epiſt. qui in hoc & alijs multa ſumpſit ex Tertul. libr.de pœnitentia to.2.vbi Pamel.nu. 1.citat Patres. Cyprian.illum vocabat Magiſtrum ſuum Ambroſ. to. 4. libr. duplici de pœnitentia contra Nouatian. Aug.lib.de vera & falſa pœni.ſi eius eſt.& lib. 50. homil.in hom.27.&.50.to.10.quæ ho.50.habetur etiam to.9.tit.de vtilitate ſeu medicina pænitẽtiæ. & epiſt.54.ad Macedon.Chryſ.ho.12.de pæniten. & duplici ſerm.de pænit.lib.de compunct.cord. habentur omnia to.5.Baſil.lib.de pænit.& orat. vlti. ex varijs. Pacian Pareneſi de pænit. & tribus epiſt. contra Nouat.habetur to.biblioth.ſanctorum Niceph.de pænit.Ephen. lib. de pænit. & lib. de vera pænit.Hierony.in Eccleſiaſtes.7.Greg.in. 1. Reg. lib.6.c.1.Theodor.in Epitome habet lib.de pæniten.Victor.Carthagin.lib. de pænitentia. Genebr. chron.p.229.242.259. citat.ex Theologis Hug. de S.Victor.libr.2.de ſacramen.p.14. Mag.in.4.d. 14.vbi late D.Tho.&.3.p.q.84.vſque ad fi. totius ſummæ,ſed quæ in eo deſiderantur, ſuppleta ſunt ex eodem in add.q.1.& ſeq.Caiet.3.p.& opuſc. de confeſ.Soto.lib.2.de nat.& grat.ca.13.& d.14. Palac.ibi Bon.Tarantas Scot. Richard. Durand. Argentina Carthuſ.Marſil.q.10.Ledeſ.1.p.q.25.vſq; 32.& in.2.p.à princ.Pet.Soto.de inſtit.ſacerdo.tit. de pænitentia. Victor.in ſumma.4.Canõ. relect.de pænitentia. Adrian.in.4.de pæniten.Viguer inſtitu. Theolog.c.16.§.4.Alex.3.p.vet.à.q.54.& noua.q. 12.Altiſ.li.4.ſumm.tract.6.Sũmiſt.Anton.3.p.tit. 14.à.c.17.fr.Alexan.ſum.Aſten.lib.5.Angel.Sylu. Caietan.Tabien.Armil.verb.abſolutio, confeſsio, pænitentia,contritio,ſatisfactio.Nauar.in Manual. toto.& ſuper ſeptem primas diſtinctiones decreti. vbi Canoniſtæ.alij ſuper decretalib.& in.6. Clem. & extrauag.tit.de pænitentijs & remiſ.Ioan.à Medin.C.de pænitentia.Pius.V.Caniſi. Sonnius.& alij in Catechi.Hoſi.inſtit.ca.46.ſeu tom.2. à cap. 14. Pighius controuerſ.9.Vvalden.to.2. de ſacram.ca. 135.Vega lib.13.in Trident.cap 14.Caſtro.& Sebaſt.Medices de hæreſ. verb. abſolutio. confeſsio, contritio,pænitentia,ſatisfactio,ſacramenta. Ferra. 4.contra gent.cap.70.Ekius tom.4.ho. de pænitentia.& tribus lib.de pæniten.Taper & Roſen.art.3. cont.Luth.Latom.in defenſione.a.3.Louan.& cõtra œcolamp.Ayala de tradit.3.part.Lindan. li.4. Panopl.c.57.Hiero.Torren.lib.3. confeſ.Aug.c.9. Payua.lib.8.orthodox. explicat. Virueſius Philip. 9.10.11. Bellarm.4.lib.de pænit.Iauel.lib.de philoſophia Chriſtiana.p.5.tract.5.Tilmãn.de ſacram.c. 4.conc.Trid.ſeſſ.14.Floren.ſeſſ.vlt.in.4.decret.de vnione Armen.late Colonien. anni.1535.p.7.cap. 30.vſq; 39.Moguntin.anni.1549. Senonen. to.5. conc.& ſunt de hac re antiquiora concilia.

Procœmium.

§.2.&.3.De ordine & partitione huius libri.
4 *Et ſequent.de erroribus contra ſacram. pœniten.*
10 *De vtilitatib.quæ per accidens ſumuntur occaſione hæreſum.*

POST doctrinam omnibus, aut quibuſdam ſacramentis communem, de ijs in ſpeciali primum agimus,quæ per ſe & directe ſunt inſtituta contra peccata.& hac & omni ratione baptiſmus obtinet principem locum. huic adiunctus eſt liber de ſacramento confirmationis, quaſi appendix : eo quod à Patribus confirmatio cum baptiſmo coniungatur quaſi complementum illius. Deinde propter vicinas & ſimiles proprietates ſtatim ſecundo loco poſt confirmationem, dictum eſt de ſacramento extremæ vnctionis : quæ ordinatur contra peccata quædam, & peccatorum reliquias. Atque hæc tribus libris ſunt compendio comprehenſa.

2 Nũc honeſtas ob cauſas.3. loco cõſtituimus ſacramentum pœnitentiæ totidem libris explicatũ:

quodChrſs inſtituit per ſe in re mediũ peccati poſt
baptiſmum commiſsi. In lib. 1. agitur de cauſa fina
li vnde ſumitur neceſsitas huius ſacramẽti: de for-
ma, materia, ſubiecto & effectibus illius. Præcipue
de prima materiæ parte & virtute pœnitentiæ.
Deinde lib. 2. de cauſa efficiente: & de alijs dua-
bus partibus materiæ, nempe confeſsione & ſa-
tisfactione. Quas Chriſtus immediate inſtituit, ſi-
cut & contritionem ac abſolutionem eſſe partes
ſacramenti. Tandem lib. 3. de miniſtro pœniten-
tiæ, cum clauibus ordinis & iuriſdictionis: & de
qualitate miniſtri.

3 Partitio libri primi, hæc eſt. 1. de nomine &
definitione pœnitentiæ: atque id ſacramentum
neceſsitate medij & præcepti eſſe humanæ ſaluti
neceſſarium. 2. de materia & verborum forma: ac
de vero ſenſu illius. 3 de varijs effectibus quos ſa-
cramentum, aut virtus pœnitentiæ habet. 4. de
virtute pœnitentię: de actu illius, ſeu contritio-
ne, quæ eſt prima pars materiæ propinquæ: & de
materia remota quæ ſunt peccata. 5. quam diffici-
lis, & eximius actus ſit cõtritio, quæ includit mul
tiplex propoſitum, & habet quadruplicem quan-
titatem; & de præuia diſpoſitione qua impetrari
ſolet donum contritionis. De impedimentis veræ
pœnitentiæ. 6. & tamen homini contrito confer-
ri gratis remiſsionem peccati. 7. Præter effectus
ſupradictos, habet vt meritoria iuſtorum opera
quæ peccato fuerant mortificata, viuificet. &
hæc aliter redire, quàm peccata quæ in relabente
dicuntur per ingratitudinem redire. Tandem. 8. de
ſubiecto huius ſacramenti & virtutis. de intentio-
ne & diſpoſitione illius.

4 Contra hoc neceſſarium ſacramentum pro-
dierunt varij errores. 1. Nouatiani negant in ec-
a clesia Catholica eſſe hoc ſacramentũ. a 2. recen-
tiores quidam ex Lutheranis negant differre à ſa-
cramento baptiſmi: quia putant ſola memoria
baptiſmi refricata cum fide, remitti commiſſa
b poſt baptiſmum. b 3 alij recent. conuicti ex ſcri-
pturis & Patribus admittunt nouum ſacramen-
tum pœnitentiæ: ſed illud ita conſtituunt in ſola
abſolutione & quodam ritu, vt negent requiri
c confeſsionem c fieri homini ſacerdoti, ſed ſoli
Deo.

5 De materia proxima: Luther. negat omnes tres
d partes pœnitentiæ: d optimã vero pœnitẽtiam,
eſſe reſipiſcentiam, ſeu nouam vitam. & vehe-
e mentius deſudat in abroganda ſatisfactione. e
ſed varius eſt. nam. 1. negat remiſſa culpa iuſtum
f eſſe debitorem pœnæ temporalis. f Deum ta-
men paterne caſtigare filios vt reſipiſcant in futu-
rum. poſtea ſcripturis conuictus admittit deberi
pœnas; ſed negat redimi per ſatisfactiones iuſtorũ
g ſponte aſſumptas g (magiſque damnat certos ie-
h iuniorum dies & ſtatas preces.) h & negat ſatiſ-
fieri Deo per pœnitentias à confeſſario iniun-
i ctas: i 2. negat pœnitentiam ex timore gehen
k næ ortam eſſe vtilem. k

6 De confeſsione ipſa. 1. eam negant Noua-
tiani, vt negant abſolutionem. 2. Vvicleph ne-
l gat eſſe iuris diuini, ſed inuentum humanum. l
3. Petrus Oxomenſis negat ſaltem confeſsionem
peccatorum in ſpecie eſſe de præcepto diuino (ac
ſubinde ait contritionem iuſtificare ſine voto ſa-
m cramenti m) ſed ex ſtatuto eccleſiæ. n 4. ſaltẽ
n non oportere pœnitentem confiteri omnia pec-
o cata mort. o aut certe confiteri circunſtantias. p
p ac ſubinde non eſſe præmittendam diſcuſsionem,
q & examen conſcientiæ. q

GLOS. IN PROOEM.

a Refert a Prateol. verb. Nouatiani. vid. inf.
capit. 13. Caſtro. verb. abſolutio. hære. 3. vbi
Medices, & Feuardus. Sander libr. 7. viſibi. mo-
narch. Bellarm. 1. ſacram. cap. 1. hær. 3. cum Epiph.
hær. 59. Auguſt hæret. 38. Torren. libr. 3. confeſſ.
Auguſt. cap. 9. Lindan. lib. 4. Panop. cap. 61.

b b damnat concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 10. Bellarm.
de bapt. cap. 18. lib. 1. de pœnitentia. ca. 11. col. an-
tepenult. & cap. 12. 13. & ſoluit argum. cap. 14.

c c refert Bellarm. 1. de pœnitentia. cap. 15. & con
futat. at Scot. licet falſò negat confeſsionem eſſe
partem: Durand. negat contritionem aut ſatisfa-
ctionẽ eſſe partẽ (excuſantur vero ab errore, quia
loquuntur ante concil. Florent. & Trident.) ſed Ca
tholice fatentur requiri vt diſpoſitionem aut con-
ditionem neceſſariam. vide Bellarm. cap. 17.

d d inf. cap. 10. Caſtro, & Medices, verb. pœniten.
hær. 1. Bellar. 1. de pœni. c. 18. & tamẽ Luther alibi
admittit duas partes nempe fidem ſeu fiduciam re
miſsionis (quæ vere non eſt pars pœnit. vt dum ca
techiſ. Pij. V. & Patres) & contritionem quandã. 1.
terrorem conſcientiæ ex minis legis incuſſum. alibi
addit. 3. partẽ eſſe nouam obedientiam. 1. propoſi-
tum nouę vitæ. At Caluin. negat illos terrores, ex-
ponit. 1. mortificationem ſui. 2. viuificationẽ. i. pro
poſitum & ſtudium bene viuendi. hoc cõfutat Bel-
e lar. c. 19. & ſoluit arg. c. 20. e inf. c. 8. & lib. 2. c.
18. & ſeq. cõc. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. can. 15. Caſtr. & Me
dic. ver. pœnit. hær. 1. ver. ſatisfact. Hoſi. inſtit. c. 48
Ekius enchyr. tit. 9. Torren. li 4. confeſſ. Augu. c. 3.

f f Luther. & Caluin. apud Bellar. 4. de pœnit. c. 2.
g &. 3. g Luth. &. Melãcht. & Kemnit. apud Bellar.
h i ſup. c. 3. 4. 7. h refert Bellar. c. 6. i apud Bellar.
k c. 5. k cõtr. Trid. ſeſſ. 14. can. 5. Caſtr. & Medices
ver. pœnit. hær. 2. ver. contritio. Bellar. li. 1. de pœ
l nit. c. 18. li. 2. c. 2. l de Nouatianis ſup. A. de Vvi
cleph. Prateol. Caſtr. & Medic. verb. cõfeſ. Bellarm.
lib. 3. pœnit. c. 1. Vvald. to. 2. ſacram. ca. 135.

m m damnatur in conc. Complut. confirmato per
Xiſt. 4. & Triden. ſeſſ. 14. c. 4. can. 6. & fauet errori
Med. C. de pœnit. tract. 2. de quo inf. lib. 2. c. 1.

n n Præter Vvicleph. & Pet. Oxom. Eraſ. in Hiero
nym. epiſt. ad Ocean. de obitu Fabiolæ. & annot. in
Mat. 19. & Renan. hær. annot. ad Tertul. lib de pœ
nit. ſed ibi bene confutat Pamel. Caſtro. & Medic.
verb. confeſsio. Trident. cap. 5. can. 6.

op o p omnis Sect. Luther. refert. Bellarm. 3. pœni-
ten. c. 1. Caſt. & Med ſup. cõtra quos Trid. ſeſ. 14. c.
5. can. 7. 8. q cit. ſup. Trid. cap. 5. can. 7.

r Caſtro,

7 De forma abſolutionis. 1. quidam negant col-
ligi ex ſcripturis ſacris nec illud Ioan. 20. quorum
remiſeritis intelligi de vera poteſtate remittendi
in ſacramento pœnitentiæ, ſed prædicandi euan
r gelium. r 2. abſolutionem non eſſe actum iudi-
s cialem. s

8 Circa effectus. 1. Nouatus ait quædam pecca-
t ta remitti non poſſe per claues. t 2. alij aiunt ſem
per remitti totam pœnam ſublata culpa: ac ſub-
inde confeſſarium non ligare ad implendas pœ-
u nitentias. u De ſubiecti ſeu pœnitentis diſpoſi-
tione quidam negant præmittendum dolorem, ſed
x fidem qua credat remitti ſibi peccata. x

9 Quidam negant vllum eſſe miniſtrum qui à
peccatis abſoluere poſsit in eccleſia Romana, nec
y ipſum Papam: y ſed eſſe apud ipſos hæreticos. 2.
z omnes etiam laicos eſſe ſacerdotes z ſi modo de-
a ſignentur à populo tanquam miniſtri. in mini-
ſtro vero non requiri intentionem. a Alij vero
b requirunt etiam bonitatem, b ita vt qui non ha-
bet gratiam & ſpiritum ſanctũ non poſsit abſol-
uere. 3 alij aiunt ſacerdotes habere æqualem cla
c uium poteſtatem cum epiſcopis. c de quibus
infr. libr. 3. & dictum eſt, libr. de ſacramen. capit.
1. & 26.

10 Non parua vtilitas & lux accreſcit eccleſiæ
d occaſione hæreſum, d præter hæreticorum inten-
tionem. 1. vt appareat fidelium probata fides, quæ
perſeuerat illæſa inter tot hæreticorum tela. 1. Co-
rinth. 11. oportet hæreſes eſſe, vt probati manife-
e ſti fiant: e & appareant probati quaſi argentum
f ſonorum. f 2. vt exerceantur doctorum fidelium
ingenia exagitata ſubtilibus hæreticorum argu-
tijs: atq; ita clarius proponãt & prædicent omni-
g bus veritates fidei g in eccleſia, quæ in dies & in
horas illuminatur quaſi aurora conſurgens. quare
quæ de ſacramentis quæ ſunt quædam eccleſiæ
fundamenta, oppugnarunt hæretici, (ſunt vero
fere omnia quæ noſtri theologi conſtanter affirma
runt) ea habemus magis illuſtrata & communita
quaſi antidotis, nempe eximijs concil. & Patrum
doctrinis: poſt quas nos nihil ſcriberemus, niſi B.
h Auguſt. h moneret, vbi hæreſes vigent, vt om-
nes qui ſcribendi talento aliquo valent, zelo fidei
& religionis ſcribant, & ex pia æmulatione ſe
prouocent: etiamſi eadem communi conſpiratio-
ne alijs verbis repetant & inculcent: vt ex huius
aut illius ſcriptoris officina, Catholica & ſana do-
ctrina paſsim in omnium manus & ora deducatur.
3. vt fundamenta eccleſiæ, quæ vetuſtate corroſa
videntur, fulciãtur. Eſt quidem nobis bellum cum
Paganis ac Iudæis, quos inducere in eccleſiam
Chriſti & ad baptiſmum infideliũ peccatis aptum
& neceſſarium remedium allicere conamur: ſed
i moleſtior eſt ciuilis pugna i cum domeſticis ho-
ſtibus & baptizatis hæreticis, qui nihil præter no-
k men Chriſtianum habent, k quos reducere in
gremium ſanctæ matris eccleſiæ, & deinde cũ im-
probis Chriſtianis quos reconciliare ſalutari hoc
pœnit. ſacramẽto, & ſana illius doctrina enitimur.

r r Caſtro, & Medic. hære. 5. Bellarm. ſup. Trident.
s can. 3. q. 10. s Trident. can. 9. & capit. 1. & 6.
concil. Florent. Conſtantien. Caſtro, & Med. abſo-
lutio hær. 2. Bellarm. 3. pœnitentiæ. cap. 10. Taper
artic. 5. Soto. diſt. 14. quæſt. 1. art. 3.

t t cit. A. inf. capit. 10. D. Thom. add. quæſt. 19. Tri-
u dent. can. 9. u Audiani & Meſſaliani. apud Bel-
larm. 3. pœnitentiæ. cap. 1. Theodor. lib. 4. de fabu.
hæret. Dam. lib. de centum hæreſ. Triden. ſeſſ. 6. ca.
14. can. 30. ſeſſ. 14. can. 12. Taper. art. 6. Soto. lib. 3.
de natura & gratia. cap. 6. diſt. 19. quæſt. 1. art. 3.

x x Caſtro, & Medic. ver. abſolut. Bellarm. 1. pœni-
tentiæ, ca. 15. 18. Trident. ſeſſ. 14. can. 12. & ſeſſ. 6.
cap. 9. can. 14. vid. can. 12. 13. 19.

y y Caſtro, & Medic. ver. abſolutio. 2. Bellarm. 1. de
z ſacram. cap. 24. z Bellar. ſup. Caſtro, & Medic.
ver. abſolu. hær. 3. ver. ſacerdot. ſup. de ſacram. cap.
a 1. & 26. a ſup. de ſacram. cap. 29. Bellarm. 1. de
b ſacram. cap. 27. b infr. libr. 3. de pœnit. cap. 17.
Bellar. 1. de ſacram. cap. 26. Triden. ſeſſ. 14. can. 10.

c c inf. lib. de ordine & quod epiſcopus poſsit re-
ſeruare caſus. inf. libr. 3. de pœnit. cap. 14. Trident.
ſeſſ. 14. cap. 7. can. 11. ſeſſ. 23. cap. 4. can. 7.

d d Caſtro. lib. de hæreſ. à princ. Medic. in proœm.
de hæreſ. Simanc. de Cathol. inſtit. tit. hæreticus. ca
pit. 31. Diuus Thomas. 2. 2. quæſt. 11. artic. 3. ad. 2.
explicans. 1. Corinth. 11. oportet hæreſes eſſe, ſi-
cut & Matt. 18. neceſſe eſt vt veniant ſcandala. &
quæſt. 10. art. 11. Turrecrem. lib. 4. ſum. eccleſ. par.
2. cap. 5. Bañes. d. quæſt. 11. fin. Auguſt. in id Pſalm.
67. increpa feras arundinis. & lib. 1. de Gene. cõtr.
Manich. cap. 1. tom. 1. libr. 18. ciuita. cap. 51. Grat.
cap. fin. 24. quæſt. 3. Gregor. 2. Paſtoral. capit. 2. ſic
Saulus Act. 9. inualeſcebat & confundebat Iudæos
diſputans cum illis. Brunus. lib. 2. de hæret. cap. vlt.
Bellarm. lib. 4. de ver. Dei. cap. 12.

e e Patres in. 1. Corinth. 11. Auguſt. ſermo. 97. de
temp. & lib. 7. confeſſ. cap. 19. Gregor. ſup. & epiſt.
ad Anaſtaſ. Antioch. Tertul. de præſcript. hæret.

f f Auguſt. in Pſalm. 67. congregatio taurorum.

g g Patres & auct. ſup.

h h Auguſt. 1. Trinit. cap. 3. lib. contr. mendac. c. 6.

i i Hæreticos eſſe hoſtes peiores ethnicis. Auguſt.
21. ciuit. cap. 25. Chryſoſt. ho. 50. ad pop. Simanc.
decath. inſtit. add. cap. 30. num. 7. cap. 31. num. 45.
cap. 46. num. 41. Perez. l. 4. tit. 4. lib. 8. ord. pag. 85.

k k quia hæreticus deſtruit fidem quæ eſt funda-
mentum eccleſiæ. Auguſt. ſerm. 22. de verb.
Apoſtol. Leo ſermo. 18. de Paſ-
ſio. Domini.

LIBER QVARTVS DE POENITENTIAE SACRAMENTO, ET virtute: & de contritione, quæ eſt prima pars materiæ.

CAP. I.

De dignitate ſacramenti Pœnitentiæ.

§.5.& 9. *De nomine, & quod ſit virtus & ſacramentum.* 4.

7 *Vbi B. Thom. de his agat.*

8 *Quomodo differat ab alijs ſacramentis.*

10. *Differt ab externa vindicta: & ſacramentum hoc inſtitutum eſſe à Chriſto.*

FVſius de hoc neceſſario peccatoribus Chriſtianis ſacramento pœnitentiæ dicendum eſt, & de confeſſarij munere, ac fine: eo quod hæc tractatio ſit ad mores & praxim valde vtilis, & paſtoribus animarũ neceſſaria: a in miniſterio enim huius ſacramenti & iudicij digne exercẽdo opus eſt præter vitę exemplũ quod in integro iudice cernitur, magna ſciẽtia & prudẽtia in ſacerdote habẽte iuriſdictionẽ in oues proprias aut commiſſas.

2 *Miniſter ſacramenti baptiſmi aut matrimonij* poteſt eſſe laicus: confirmationis & ordinis ordinarius miniſter eſt epiſcopus in ſuprema ordinis poteſtate collocatus: ſed qui miniſtrat ſacramentum, pœnitẽtiæ & abſoluit à peccatis medius inter hos eſt, vt nec epiſcopum eſſe oporteat, nec laicus aut diaconus eſſe poſsit, ſed ſolus homo ſacerdos, vt lib. de ſacra. c. 26. dict. eſt. qui ſimul habet poteſtatẽ cõſecrãdi, & offerẽdi in ſacrificiũ euchariſtiã, & miniſtrandi extremæ vnctionis b ſacramentum.

3 Eius ſacerdotalis dignitatis, dignatus non eſt Deus angelorũ etiam ſupremos facere cõſortes: c quãuis hi interdũ legũtur ex priuilegio miniſtraſſe baptiſmũ aut euchariſtiã. Hãc vim reconciliãdi Deo adultum Chriſtianũ, & ab omni peccato peccatorũq; numero abſoluendi, ſolus Deus per autoritatẽ habet: eã Dei Verbũ humanitati ſuæ per excellentiã d cõmunicauit, tanquã inſtrmẽto coniuncto, vt pro arbitrio & abſq; ſacramento culpas & pœnas debitas cõdonare poſſet: & hic finis fuit præcipuus diuinæ Incarnationis, e vt peccatores Deo reconcilientur propter gloriam Dei.

4. Nobiliſsima poteſtas ea eſt, vt ſacerdos hominẽ de vili humo factũ, & peccato quo nihil lõgius à Deo diſtat infectũ, quadam veluti metamorphoſi trãsformet in Dei filiũ: dedit enim Deus hanc homini poteſtatẽ filios Dei facere. Quæ dignitas eo exẽplo illuſtratur: quis enim non mirabitur hominis artẽ ſi effictæ imagini vitæ experti præſtaret vitales operationes angelicas aut diuinas? dignius ſane eſt quod cõfeſſarius fœculẽtã terrã vno temporis momẽto cõuertat, nõ in aerẽ, aut cœlũ empyreũ dignã Dei, & beatorũ ſedẽ, ſed in Dei filiũ: & qui deformatã lituris imaginẽ Dei. i. animã peccato mortuã viuis gratiæ coloribus reformet, & eidẽ diuinæ naturæ conſortium, & diuinas operationes communicet. eſt ſane hæc impij iuſtificatio ſummum opus Dei in creatura, f & inſignis gratia, quã nulla creatura ſibi promereri poteſt. g

5 Pœnitẽtia, & pœnitere, à Latinis h dicitur. quaſi pœnã tenere, i vt ſemp puniat in ſe qđ peccando commiſit. k quæ eſt definitio pœnitentiæ. græcẽ dicitur metanæa: l i. reſipiſcẽtia, quæ ſimul includit triſtitiam m ſpontaneam, & rationabilem pœnam de malo præterito: ſic enim pœnitet nos de præteritis malis. diciturque quando homo priuata autoritate, n quaſi inſtigante, & vindicante natura, ob culpam aſſumit ſponte pœnam. in quo differt à pœnis purgatorij, & flagellis Dei, per quæ potius ſatis patimur, o quam ſatisfaciamus.

6 Duplex eſt pœnitentia, virtus & ſacramentum. virtus differt à iuſtitia vindicatiua publica, quæ pœnas ſolenni, & exteriori pœnitentia imponit, propter bonum commune, vt ſatiſfaciat ſcandalo reipublicæ: quod fit à gerente publicum officium iudicis cum accuſatore, teſtibus & vindice: non propter illorum culpam, ſed alterius qui reus eſt: & hic ab illis patitur punitionem inuitus, non agit. At virtus pœnitentiæ (quæ eſt pars potentialis iuſtitiæ. vt dicetur cap. 19. ſicut & religio) habet actum per ſe interiorem, vt fides. & caritas: quia culpa contra Deum eſt primum in voluntate. quo actu homo ex affectu contendit, quoad poteſt, compenſare pro offenſa Dei, vt ſic diſpoſitus veniam gratis impetret. deinde hæc vindicta eſt ſalutaris, propter ſalutem priuatam pœnitentis. tandem vnus reus ſponte gerit illorum omnium officium: quia in ea virtute eſt quodammodo iudex ipſe ſui, p & vindex ac teſtis propriæ culpæ: quæ non tam in paſsione, & receptione pœnæ, quam in vitali, ac lubente actione conſiſtunt.

7 De hac virtute. D. Thom. in tota. 2. part. vbi de reliquis virtutibus copioſè egit, non meminit: ſed in fin. 3. p. agit de illa ad plenam doctrinam de ſacramento pœnitentiæ: & de illa dicetur, ca. 19.

8 Sumitur ſecundo exterior pœnitentia, pro quodam ſacramento per Chriſtum inſtituto. quo baptizatis, per ſe applicatur Chriſti meritum, & ſatisfactio in veniam peccatorum. ex Patribus vero conſtat pœnitentiam eſſe vere ſacramentum, q id eſt, ſignum inter homines ſenſibile, quod ſignificat, & efficit peculiari modo ex promiſsione Chriſti remiſsionem peccati per gratiam infuſam: & exterior ſententia in hoc iudicio circa eos, qui poſt baptiſmum ſubditi eccleſiæ peccarunt, ſignificat internum, & ſpirituale iudicium, r quod fit cum interiori abſolutione: vt ablutio externa baptiſmi ſignificat ablutionem internam.

9 Varijs nominibus vocatur, vt pœnitentia, s reconciliatio ſeu abſolutio. t confeſsio, ſeu exomologeſis: u & manus impoſitio, præſertim dum reconciliabatur, qui erat in publica pœnitentia. x

GLOSSA. Cap. I.

ab DIcetur a lib. 3. de pœnitẽt. c. 26. b lib. de confir. c. 13. ſacerdos eſt miniſter vnctionis, pœnitentiæ, & euchariſt. inſtitutus Ioã. 20. quorũ remiſeritis. cd de ſacr. c. 26. D. Th. 3. p. q. 64. 7. & a. 1. cũ ſeq. e pbat D. Th. 3. p. q. 1. a. 3. Luc. 19. venit filius hominis quærere & ſaluũ fa. qđ perierat. Symb. Nicen. qui propter nos homines. f D. Th. 1. 2. q. 113. a. 9. cũ Aug. trac. 72. in Ioã. & licet cõparant gratiã iuſtificationis cũ creatura tantum corporali, vt cũ terra & cœlo, ſignificãt tamen eſſe perfectiorẽ natura angeli: cũ dicat. q. 110. a. 2. ad. 2 eſſe perfectiorẽ anima, cum ſit participatio diuinæ volũtatis & naturæ, & q. 112. 1. gratia excedit omnẽ facultatẽ naturę createę. Chryſ. ho. 9. in Rom. ſi. gratia præſtat etiam viſioni beatæ, vt radix omniũ bonorũ: cũ tamen viſio ſit id quod per modũ actus attingit vltimũ finẽ: ſicut inquit, peccatũ eſt peius omni igne & pœna inferni. & in Epheſ. 1. quæ diuitię gloriæ: & in admirabile lumen ſuum: declarat Chryſ. excellentiã gratiæ. & in rationi gratuiti doni iuſtificatio impij excedit donũ innocentiæ, quia magis gratis datur. D. Thom. 2. 2. q. 106. 2.

g nemo ſibi põt mereri. 1. gratiã etiam de cõgruo, D. Th. 1. 2. q. 114. a. 5. vbi fr. Med. & q. 109. 6. dub. 3. quia omne meritũ fundatur in gratia & requirit Dei pmiſsionẽ, & acceptationẽ: & a. 7. vbi Caieta. Cõrad. fr. Med. & Recẽt. retractat D. Th. meritũ cõgrui quod olim in peccatore admiſit reſpectu. 1. gratię. Berg. Cõcord. §. 888. Cano. relect. de pæni. Sot. 2. de nat. & grat. ca. 4. li. 3. c. 8. d. 14. q. 2. a. 3. Ledeſ. 2. p. q. 2. a. 1. Greg. 2. d. 26. Burgen. in Pſal. 118 retribue ſeruo tuo. add. 3. innuit Aug. 1. ad ſimplicia. q. 2. de ſpũ & lit. c. 29. Anſel. in ꝓlog. c. 11. facit cõc. Arauſ. 2. can. 17. vid. can. 3. 4. 10. 15. cõc. Paleſt. apud Aug. de gra. Chri. c. 3. in quo Pelag. retractauit. Leo epiſ. 84. ad Epiſc. Aquileien. Tri. ſeſ. 6. cap. 8. quia Apoſt. Ro. 3. 4. 11. negat grãm dari ꝓpter merita aut opera. & tñ hõ iuſtus põt alteri impio mereri de cõgruo. 1. gratiam. q. 114. a. 6. & in. 2. d. 27. in. 4. d. 15. h verbo pænitere vtiť Cicero. epiſ. ad Atticũ & ſæpe Plin. Iun. epiſ. 130. Senec. li. 17. c. 12. vid. Nizol. qđ ꝓbant Pius. V. Roſen. a. 7. Cano. 1. p. de pænit. Bell. 1. đ pæn. c. 7. li. 2. c. 5. Sot. d. 14. q. 2. 1. ad. 1. Tertu. i Aug. de vera & ſal. pænit. c. 8. & 19. ca. pænit. 2. de pænit. d. 3. Nau. prelud. 10. nu. 1. D. Tho. d. 14. q. 1

k Aug. c. 19. & alluſit Amb. & Greg. apud Mag. d. 14. definiũt, pœnitentia eſt præterita mala plãgere, & plangenda iterum non admittere. Iſidor. 6. Etym. fin. pœnit. idẽ eſt quod culpæ punitio. de definitione Bellar. 1. de pœnit ca. 19. col. 3. c. 20. col. 1. ſi Sot. q. 1. ar. 1. l ſic Græc. habetur metanęa, vbi nos habemus pænitentiam, Mat. 3. pænitẽtiam agite. & c. 11. & Luc. 10. olim pænitẽtiam egiſſent. Marc 12. Luc 11. & 2. Corint. 7. triſtitia quæ ſecũdum Deũ eſt, pænitentiam operatur. Bellar. 1. de pęnitentia. c. 7. Nau. prælud. 10. n. 1. Soto. d. 14. q. 2. 1. & elegantius ſolito Ledeſ. 1. p. q. 25. a. 1. m ſic. 2. Corin. 7. triſtitia: exponit Chryſo. ho. 15. & diſtinguit contra pænitentiam mundanam. & metanæam extendi ad præterita probat Tertul. de pænit. vbi Pamel. Cypria. ſer. 5. de lapſis Lactan. li. 6. diuin. inſtit. ca. 24. Baſil. orat. de fame & ſiccitate Tertul. 2. contra Marcion. Ambr. ſup. Augu. etiam ho. vlti. ex 50. enchy. c. 70. epiſt. 108. & probat. D. Tho. q. 85. 1. Soto. 2. de natur. cap. 13. d. 14. q. 2. 1. Pighius. Vega. lib. 13. c. 17. Cano de pænitẽtia. p. 2. Roſen. ar. 7. Bellar. ca. 7. & citant Auſon. in parœmi occaſio. de pœnitentia, Sum Dea quæ facti non factiq; exigo pænas: Nempe vt pæniteat, ſic metanæa vocor. hæc contra Luther. quibus fauet Valla in. 2. Corinth. 7. & Eraſm. in Mat. 3. qui contendunt in ſcriptura metanæam ſignificare reſipiſcentiam cum ſola mutatione mentis in futurum. in quo errant contra concil. & Patres. n differt priuata pænit. interior, vel exterior ſatisfactio pro bono priuato, ab ea pæna quę propter bonũ cõmune in ſatisfactionẽ ſcandali imponitur à Iudice, quã reus nõ agit ſed patitur inuitus. o Soto. d. 19. q. 3. a. 3. p ſic. Virgil. vir bonus, vindex ſeu Iudex ipſe ſui. & tamen in ſacramento pænit. Iudex non eſt pænitens, ſed cõfeſſarius. q conc. Floren. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. can. 1. ſeſſ. 6. c. 14. can. 29. & in generali ſeſſ. 7. can. 1. colligit Ioã. 20. de quo loco dicetur lib. 3 de pænit. cap. 4. D. Thom q. 84. 1. cõc. Latera. c. firmiter. de ſumm. Trin. Luc. 1 propoſit. c ad abolendam. de hæret. Doct. d. 14. vbi Soto. q. 1. Patres citat. Pet. Sot. de cõfeſ. lect. 5. Vvald. ſacram. c. 135. Taper. a. 13. Tertul. de pænit. vbi Pamel. n. 1. citat. Cypr. Cyril. Ambr. ſæpe Augu. quem citat Torren. vt in Pſal. 146. ſanat cõtritos corde, & allegat: hæc alligamẽta eſſe ſacramẽta. li. de viſit. infir. & 1. cõt Creſcon. c. 21. de ver. & fal. pæni. c. 10 Bella. li. 1. à. c. 8. & c. 10. ꝓbat eſſe ſacra. & li. 1. de ſacra. c. 9. lib. 2. c. 24. r vt exterior ablutio baptiſmi quia ſignificat internã, cauſat gratiã: ita iudiciũ externũ ſeu abſolutio ſignificando cauſat. s ſic vocat Simach. PP. apolog. cõt. Anaſthaſ. Imper. vt refert Marian. Victor. li. 1. de pænit. c. 2. Amb. 1. de pęni. c. 2. & 6. lib. 2. c. 2. & 9. Aug. 22. cont. Fauſt. c. 29 vocat medicinã cõfeſsionis & pænit. Pamel. in Tertul. de pænit. in princ. Bellar. li. 1. de pænit. c. 21. de triplici pænit. priuata publ. & ſolẽnis & c. 7. de voce pænit. t Aug. epiſt. 180. u Cypria. lib. 1. epiſt. 3. alias. 11. vtitur voce exomologeſis, & ſer. de lapſ. Iræn. lib. 3. c. 4. nunquam vero ſumitur pro publica conf. publicorum ob quæ excommunicantur, vt putat Kemnitius. interdum tamen ſumitur pro cõtritione & ſatisfact. vt ſimul comitãtur cõfeſſionẽ. Bellar. 3. de pænit. c. 6. ex Iræn. li. 1. c. 9. Tertul. lib. de pænit. x ſup. de ſacram. ca. 10. ſi. Cypria. lib. 3. epiſt. 14. Bellar. lib. 1. de pænit. c. 10. 21. Auguſt. 5. de bapt. contra Don. cap. 20. 23. de qua etiam loquitur in difficili loc. lib. 3. ca. 16.

10 Pœnitentia differt non tantum in voce, ſed re à ceteris ſacramẽtis & plane à baptiſmo [y] differt in materia forma, & effectu: quanuis baptiſmus interdum dicatur Hebr. 6. renouatio pœnitẽtiæ. vt ſacram. pœnitentiæ vocatur à Patribus laborioſus baptiſmus, [z] nec enim ad remiſsionẽ peccati poſt baptiſmum ſatis eſt excitare fidem de baptiſmo recepto. [a] dicuntur tamen à D. Augu. [b] per baptiſmum non ſolum præterita, & præſentia peccata remitti, ſed etiã illa, quæ poſteriori tẽpore committuntur, quia per baptiſmum homo fit capax aliorum ſacramentorum, per quæ remittuntur peccata, nam idem B. Auguſt [c] plane fatetur non baptiſmi regeneratione, ſed alia conuerſione, & curatione, remitti peccata poſt baptiſmum. Baptiſmus enim ordinatur ad ſpiritualem regenerationem, quæ ſemel tantum habet effectum: confirmatio vero & cibus euchariſtiæ ordinantur ad augmentum, & nutritionem, quæ fit etiam in eo, qui baptiſmalem innocentiam conſeruat: vt lib. de ſacram. cap. 6. dictum eſt. Decuit verò Chriſtum in eum finem contra ſpirituales morbos lethales, qui ſæpe fidelibus accidunt poſt baptiſmum, inſtituiſſe efficacem medicinam, qualis eſt ſacramentum pœnitentiæ. [d] vt inſtituit baptiſmum pro infidelibus. [e]

11 Huius ſacramenti præcipua vis conſiſtit in forma abſolutionis, [f] per iudicem, qui Chriſti vicem tenet, prolata: [g] ſuppoſita materia, quæ eſt exterior confeſsio hominis verè pœnitentis. hoc ſacramentum habet ſimilitudinem cum publica vindicta, vt dictum eſt. quia eſt exterior pœnitentia, & propter bonum commune, quod eſt compenſatio offenſæ, & reconciliatio Dei: & fit per miniſtrum Dei publicum, qui præcepto compellit reum ad ſatisfactionem iniunctam. non ſic erat in ſtatu legis naturæ, aut veteris; vt dicetur lib. 2. cap. 10. nec ab eccleſia, & Apoſtolis, ſed à Chriſto fuit immediatè inſtituta tã abſolutio, quã præuia cõfeſsio peccatorũ. [h] vt dicetur li. 3. c. 10.

C A P. I I.

De Sacramento hoc eſſe preceptum tale vt ſimul ſit medium ſaluti neceſſarium. Ideoque magis quam de euchariſtia.

§. 2. *Quandoque iuſtificari impium abſque reali huius ſacramenti ſuſceptione.*

§. *De ſacramento confirmationis non eſt præceptum, neque eſt medium neceſſarium. In quo præceptum de medijs neceſſarijs differat ab alijs præceptis.*

DE confeſsione, & de curanda abſolutione nõ eſt tãtum vtile conſilium, [a] ſed poſitiuum

[y] Trid. ſeſſ. 6. c. 14. ſeſ. 14. c. 2. Cyril. li. 12. in Ioã. c. 56. qui tamen & quidã Patres id Ioã. 20. exponit de ſacramento pœnitẽtiæ ſimul & baptiſmi, quibus per ſe fit remiſsio peccati. Bellar. 1. de pœnit. c. 12. 13.

[z] vt Patres exponunt (quos affert Bellar. c. 13.) in Heb. 6. impoſsibile eſt rurſus renouari per pœnitentiam. i. per baptiſmum. & Marc. 1. prædicans baptiſmum pœnitentiæ. Aug. de fid. ad Pet. ca. 30. vide Triden. ſeſſ. 6. cap. 14. & ſeſſ. 14. cap. 2. ait è contra ſacramentum pœnitentiæ vocari à Patribus laborioſum baptiſmum. Damaſ. lib. 4. ca. 10. Caſiodor. de orig. officiorum. ca. 24. Clem. Alex. apud Euſeb. 3. hiſt. c. 17. alias. 24. Nazian. li. 4. ſuæ Theologiæ. ca. 9. & oratio. 39. in ſancta lumina. Cano de pœnit. Turrian. in Clem. lib. 2. conſt. ca. 41. Bellar. lib. 1. de pœnitentia. c. 13. Hoſi. inſtit. ca. 48. Caniſi. lib. 1. contra Magdaburg. de Baptiſta. cap. 10.

[a] Trid. ſeſſ. 7. de ſacram. can. 5. & 6. & de baptiſ. can. 10. Bellar. de baptiſmo. ca. 18.

[b] Auguſt. 1. de nupt. & concup. cap. 33. Fulgent. de fide ad Petrum. ca. 30. baptiſmum vocat ſacramentum fidei & pœnitentiæ: quia in adultis Acto. 2. requirit pœnitentiam.

[c] vt plane fatetur Auguſt. non memoria bapt. ſed alia curatione remitti peccata poſt baptiſmum. Triden. ſup. Bellar. Pamel. in Tertul. de pœnitentia, & Augu. lib. 5. de bapt. ca. 22. & epiſt. 23. Cyril. 12. in Ioan. c. 56.

[d] Trid. ſeſſ. 14. ca. 1. Pacian. epiſt. 3. ad Symphronian. quare finis pœnitẽtiæ eſt triplex. 1. vt cõpẽſet & ex affectione contendat ſatisfacere pro offenſa. 2. vt ſpontanea vindicta intendat reconciliare ſibi Deũ. 3. vt medeatur morbo animæ & recuperet virtutes amiſſas D. Tho. q. 90. 3. Aug. in Pſal. 57. Tertul. de pœnitentia cuius verba ſumpſit Hierony. in eccleſiaſt. 7. Cypr. ſer. 5. de lapſis Ephren. de pœnit. c. 1. lib. de extremo iudicio. c. 5. Chryſoſt. ho. 7. ad populum & colligitur. 2. Corint. 7. triſtitia quæ ſecundũ Deum eſt pœnitẽtiam in ſalutẽ operatur.

[e] Trid. ſeſſ. 6. ca. 14. ſeſſ. 14. cap. 2. baptiſmus pro infidelium peccatis: pœnitentia pro fidelium ſeu baptizatorum etiam hæreticorum remiſsione.

[f] Trid. ſeſ. 14. c. 3. dicit precipuè vis ſita eſt in verbis ego te abſoluo. conc. Florent. Bellarm. 1. de pænitentia. ca. 15. & ſic eſt explicandus dũ lib. 1. de ſacram. ca. 9. col. 3. ſignificat ſacramentum pænitentiæ conſiſtere eſſentialiter in ſolis verbis abſolutionis, cum tamen eſſentialiter includat actus pænitẽtis qui ſunt materia. infra. cap. 10. & 11.

[g] quia prolatio verborũ niſi ſit à debito miniſtro non eſt forma: vt actus nõ dicitur vitalis niſi vt eſt à ſuppoſito viuente coniuncto.

[h] citat. ſup. §. 3. C. & lib. de ſacr. ca. 3. Trid. ſeſſ. 7. can. 1. ſeſ. 14. c. 1. can. 1. vid. can. 3. & 10. & ſeſſ. 6. c. 14. ſeſſ. 23. can. 4. inſtitutum eſt Ioan. 20.

GLOSSA. Cap. II.

[a] HAEretici a Meſſaliani vt refert Dam. de hæreſ. ca. 18. dicunt confeſsionem eſſe inutilem, & ſuperfluam: imo contra ius naturæ quod ſe infamet coram homine. & Vvaldenſes apud Vvald. to. 2. de ſacr. c. 135. Iacobitę apud Guid. de hæreſi. Vvicleph

Chriſti præceptum diuinum [b] nõ omnibus baptizatis, ſed ijs qui peccatum mort. habent factum poſt baptiſmum, vt ex Luc. 13. niſi pœnitentiam egeritis: [c] Ioan. 20. quorum remiſeritis. colligũt Patres [d] & concil. Trident. [e] deinde ab Apoſtolis, & Iacobo capit. 5. promulgatum dum ait, inducat presbyteros. &, confitemini alterutrum peccata veſtra. [f] Actor. 19. qui crediderant veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos. Potuit Deus impium ſine vllo pœnitentiæ actu iuſtificare, [g] infuſis habitibus gratiæ & caritatis: [h] ſed poſito tali præcepto inſtituit id ſacramentum in re [i] eſſe homini poſt baptiſmum. mortaliter peccanti, medium ne-

Vvicleph. apud Vvaldenſ. qui damnatur in concil. Conſtantien. ſeſ. 8. erro. 7. ſed falſo adſcribitur Luthero: quia Leo. X. & Roſen. ar. 8. & 9. nihil tale ei tribuit. ſed Lutherani Melancth. & Eraſm. Sarcerius, id aiunt, & impingunt multis Patribus. de his hæret. Bellar. lib. 3. de pœnitentia. c. 1. Lindan. li. 4. Panop. Prateol. Caſtro. & Sebaſt. Medices de hæreſ. verb. cõfeſsio. Sander. lib. 7. de viſibili monarch. de catholicis autem qui negant præceptum diuinum confeſsionis, dicetur poſtea.

[b] quia finis eſt prima cauſarum: & cum catholicis agimus, qui agnoſcunt confeſsionem pœnitentis, & claues ſacerdotis. prius agimus de neceſsitate finis aut medij, & deinde præcepti, quam declaremus eſſentiã, & partes huius ſacramenti.

[c] ex Luc. 13. niſi pœnitẽtiam egeritis: colligitur vtraque neceſsitas. ſicut Ioã. 3. niſi quis renatus: colligitur vtraq; neceſsitas in baptiſmo. ſup. li. de bapt. c. 3. B. Bellar. de bapt. c. 4. cũ Aug. 1. de pecc. mer. c. 39. Tri. ſeſ. 7. de bap. can. 2. & ſimili phraſi Ioã. 6. niſi mãducaueritis: colligitur neceſsitas medij & precepti in adultis de euch. ſup. li. de ſacr. c. 4. Bellar. 2. de pænit. c. 8.

[d] ſic in Ioã. 20. in ſufflauit, (vt flatus extinguit ignẽ, & diſſipat nubes, ſic abſolutio de qua Eſai. 44. deleui vt nubẽ peccata tua) accipite ſpiritũ ſanctũ, ideſt & gratiam, vt digne miniſtretis ſacramentum: & poteſtatem ordinis, quæ manet etiam abſque gratia. quorum remiſeritis: in quem locum probant Apoſtolis datam veram poteſtatem remittẽdi, Cyril. libr. 12. in Ioan. ca. 56. Chryſo. ho. 85. licet obſcure: Theophy. Euthy. & ex Latinis. Aug. D. Tho. Gagneius. Caiet. catech. Pij. V. Vvald. ca. 139. Caſtro. ſacerdotium hær. 1. Bellar. 3. de pænit. ca. 2. & ex eodem loco colligit Turrian. annot. in Clem. lib. 6. conſtitutionum. c. 12. & citat Dionyſ. c. 3. eccleſ. hier. Chryſoſt. homi. de proditione Iudæ Dam. lib. 4. c. 14. Cyprian. lib. 2. epiſt. 3. Ambr. lib. 4. ſacram. adde Hiero. epiſt. ad Edibiam. q. 9. Amb. lib. 1. de pænitẽtia. c. 7. & in Luc. vlt. Aug. q. 93. nou. & veter. teſtamen. Orig. in Pſal. 37. Greg. ho. 26. in euang. Anſelm. in Lucæ. 17. D. Tho. add. q. 37. 4. ad. 1. & a. 5. ad. 2. ſeu d. 24. q. 3. 2. 3. ad. 2. Duran. q. 5. Scot. Capre. Ferra. 4. contra gent. c. 72. ſed loquitur irreſolute. Vega li. 13. in Trid ca. 14. Hug. lib. 2. p. 14. c. 8. Rich. de S. Victor. lib. 1. de poteſt. ligãd. ca. 10. 12. 24. de quo inf. K. Alexand. 4. p. q. 35. Gerſon. in Floren. moral. Turrecrem. lib. 2. ſumm. eccleſ. ca. 77. lib. 1. c. 95. ad 2. quamuis ad. 1. & 3. lubrice loquatur. At Medin. q. 2. de conf. f. 49. admitrit præceptum: ſed falſo negat colligi ex Ioan. 20.

[e] ex eo loco. Ioan. 20. colligit Trident. ſeſſ. 14. cap. 1. cano. 3. & 10. ſeſſ. 6. cap. 14. ſeſſ. 23. can. 4. item Soto fatetur probabilius eſſe quod Ioan. 20. data eſt Apoſtolis diuiſim noua poteſtas ordinis ad abſoluendum à peccatis. d. 20. quæſt. 1. art. 2. conc. 3. ſed ait quod nunc epiſcopus dum ordinat confert ſimul. characterem cum vtraque poteſtate: & tamen dum poſtea dicit cum impoſitione manus, accipite Spiritum ſanctum, non conferre nouam poteſtatem ordinis ad abſoluendum; ſed declarare prius datam: cuius contrarium definit Trident. ſeſſ. 14. cap. 1. ait per ea verba Apoſtolis & eorum legitime ſucceſſoribus communicari poteſtatem remittendi peccata: vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit. quare contra Sotum & quoſdam paucos hereticum videtur negare quin Apoſtolis Ioan. 20. poſt reſurrectionem data ſit noua poteſtas ordinis: & erroneum negare quin epiſcopus ordinans per ſimilia verba conferat nouam poteſtatem ijs quos initiat ſacerdotio.

[f] ex Iacob. 5. ibi Beda probat Cyril. libr. 3. in Leuit. Orig. hom. 2. Leuit. Chryſ. libr. 3. de ſacerd. Bernar. med. ca. 9. Auguſt. 2. de viſitatione infirm. ca. 4. & hom. 12. ex. 50. Hugo. lib. 2. p. 14. ca. 1. Magiſt. d. 16. ca. 1. vbi D. Tho. q. 2. 2. 3. ad. 1. & diſt. 17. q. 3. 1. 5. ad. 2. Theodor. in ſuo pænitentiali apud Burchar. libr. 19. decreti. cap. 145. Turrian. annot. in Clem. lib. 2. de conſtit. capit. 18. Bellar. lib. 3. de pænitentia. cap. 4. quare falſo Caietan. in Iacob. 5. negat loqui de ſacramentali. confeſsione, ſed de ea qua fideles profitentur inuicem ſe eſſe peccatores, & petunt orari pro ſe. idem Med. C. de confeſ. trac. 2. quæſt. 1. ſimiliter id Actor. 19. confitentes actus ſuos probat. Bellarm. quod Epheſij. confitebantur peccata Paulo. vt patet ex Græc. Lindan. 4. Panop. ca. 66. at ita ex Act. 19. colligit Baſil. quæſtionib. breuior. q. 288.

[g h] fatetur Scot. d. 14. q. 1. 1. ex Pſal. 31. cui non imputauit dominus peccatũ. Gab. q. 1. Medin. C. de pænit. q. 7. & communiter Recẽt. nam & pro oblitis ſufficit dilectio Dei vel martyrium abſque formali pænitentia: neq; id negat D. Thom. q. 86. 2. dicens impoſsibile eſt remitti peccatum ſine pænitentia virtute, nã mox à. 6. arg. ſed cõtra intendit ſe loqui de potentia ordinaria: cæterũ non poſſet remitti peccatum quod includit priuationẽ gratiæ in ſubiecto ſine alicuius gratiæ infuſione, quę ſit habitus, actus, aut rectitudo, aut vnio diuinę perſonę, vt probat Caie. cũ D. Th. 1. 2. q. 86. 1. q. 113. 2. ad. 2. Soto. d. 15. q. 1. a. 2. cõt. Scot. d. 16. q. 2. putãtem remitti per hoc quod Deus nõ imputet: cũ tamen priuatio luminis aut viſus non poſsit reſtitui ſine habitu contrario. fra. Medi. d. q. 113. a. 2. dub. 2. conc. 3. & 6. vbi Conrad. Capreol. 4. d. 1. q. 2. ad. 1. ipſius Durad. Ferrar. 3. cõt. gent. c. 157. Le deſ. 1. p. q. 27. a. 2. propo. 3. Victoria & Recent.

[i] neceſsitas medij ponitur per ſe de ſacramento in re, ſi poteſt recipere. ſic integritas cenfeſsionis in eo qui poteſt, & formalis dolor ac fides explicita de Chriſto. potuit enim Deus offenſa læſus exigere ab homine qui ſatisfacere æquè non poteſt, conditionem hanc recipiendi ſacramentum, vice compenſationis, & ita exigit vt medium neceſſarium ab eo qui poteſt recipere ante mortem.

ceſſarium ad ſalutem, [k] ſi modo commodè, & tempore debito recipere poſſet. vt lib. de bapt. cap. 3. dictum eſt. ei tamen, qui à receptione excuſatur formalis contritio ſi recordetur peccati mort. eſt nunc, vt olim ante aduentum Chriſti fuit, mediū ſaluti de lege neceſſarium, [l] ſi autem peccatorum oblitus eſt, aliud æquiualens, vt efficax dilectio Dei ſupplet vicem ſacramenti, quanuis re ipſa nunquam abſolutionem recipiat, quia non poteſt. Tempore vero, quo homo non tenetur ſtatim conteri vel confiteri, licet ſtatim vtrumque poſſet, contentus eſt Deus contritione, quam homo ſtatim ſe ſolo cum Dei auxilio præſtare poteſt, vt ſtatim remittat peccatum: [m] nec cogit ad confeſſionem ſtatim, vt ad medium remiſsioni neceſſarium, quia confeſsionem abſolutioni coniunctam reus ſe ſolo exhibere non poteſt. Quare peccatori Chriſtiano neceſſariū eſt ſacramentū pœnitentię, in re vel in voto: quia nulla alia via vult Chriſtus ad remiſsionem peccati, ſine qua non eſt ſalus, applicare ſua merita: [n] & per hanc viam applicat ſufficiens remedium, quo peccata remittuntur. Atq; ita pœnitentia à Patribus dicitur 2. tabula poſt naufragium. [o] in quo conuenit cum baptiſmo, ſine quo in re vel in voto non remittitur peccatum originale, aut mort. facta ante baptiſmum. Euchariſtia vero dicitur medium neceſſarium: [p] non quod per ſe auferat peccatum morta. ſed quia inſtituitur per modum cibi, ſine quo in re vel in voto Chriſtianis adultis non conſeruatur vita ſpiritualis. quidam putant in adultis ſaluari neceſsitatem medij, ſine ſpeciali præcepto Chriſti. [q] at ſane nullus actus hominis exterior liber eſt medium ſaluti neceſſarium, niſi de illo ſit prius quædam ſpecialis ratio diuini præcepti: [r] ac ſubinde, ſecluſo præcepto de ſacramento baptiſmi vel pœnitentiæ, non diceretur medium primæ ſaluti neceſſarium in adulto recipere valente, ſi abſque ſacramento in re ſemel iuſtificatus eſt: hic enim iuſtus ſaluaretur, cum non peccaret contra vllum præceptum, ſi ſponte ſacramenta omitteret.

[k] hanc neceſsitatē medij fatētur Adrian. de confeſſ. quæſt. 1. ad. 2. Soto. diſt. 14. quæſt. 1. art. 5. Vega lib. 13. in Triden. cap. 35. ſentit plane Medi. C. de pœniten. tract. 2. quæſt. 2. ad fin. & hoc volunt Hugo. lib. 2. p. 6. cap. 8. Richard de S. Victore. 1. part. de poteſt. ligand. & ſol. cap. 10. 12. 24. quare quod cap. 19. ſignificat cum caritate eſſe adhuc reum pœnæ æternæ, ipſe explicat. ca. 4. & 8. quia adhuc manet cum voto recipiendi ſacram. alias damnabitur ſi ſpōte omittat. bene Bellar. 2. de pœnitēt. c. 14. §. 16. obiectio. Med. tract. 2. de cōf. fo. 95. vid. inf. c. 12. Vvaldenſ. vero. to. 2. ſacram. cap. 97. intelligitur ſi habens caritatem & contritionem excluderet votum ſacramenti, nō iuſtificaretur. Bellar. At ipſum Hug. & Rich. male intellectos impugnāt Vega ſup. Taper. art. 3. Palac. diſt. 18. q. 2. quaſi dicant, contritos iuſtificari ſed ita decedentes non intraturos cœlum, ſaltem vſq; ad. 2. Aduentum Chriſti: quia non receperunt ſacramentum in re. vt veteres iuſti non intrarūt vſque ad. 1. Aduentum & mortē Chriſti. [l] Trid. ſeſſ. 6. ca. 14. ſeſſ. 14. ca. 4. ſup. de ſac. c. 41. de bapt. c. 3. dicit omni tempore fuiſſe neceſſariam cōtritionem. at quæ ex ſolo præcepto ſunt neceſſaria non ſic dicuntur omni tempore neceſſaria. Luc. 13. niſi pœnitentiam habueritis. vbi loquitur ante inſtitutionem huius ſacram. Actor. 3. pœnitentiam agite vt deleantur peccata. Rom. 2. benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit. Apocal. 2. age pœnitentiam: Secundum autem, &c. Ezechi. 18. & 33. (adultus tamen in ſacramento legis naturæ aut circuncisione olim ſemel cum attritione iuſtificabatur: vt nunc ſemel cum baptiſmo, ſup. libr. de ſacram. ca. 6.) Trid. ſeſſ. 14. ca. 2. ſi. comparat pœnitētiam cum neceſsitate baptiſmi, quia vt baptiſmus eſt medium neceſſarium pro peccatis infideliū: ſic per ſacramentum pœnitentiæ fit fidelibus ablatio peccati, vt dicit. c. 1. quod peccatū impedit ſalutem vt ex. 1. Corin. 6. colligit. ſeſſ. 6. c. 15. ac ſubinde id ſine quo non tollitur peccatum, eſt mediū neceſſarium. idem D. Tho. 3. p. q. 84. 5. & add. q. 6. a. 1. Palu. d. 17. Sot. d. 14. q. 1. a. 5. Ledeſ. q. 25. 5. Taper. a. 3. Palac. q. 1. & cit. lit. K. Bellar. 2. pœnit. c. 8. ꝓp. 1. [m] quia benignus Deus adultis ſi cū Dei auxilio faciat totū quod in ſe eſt, donat ſtatim gratiā. D. Th. 1. 2. q. 112. 3. Taper. a. 7. cōc. Arauſi. 2. ca. 4. 22. 25. atq; ita ante confeſsionē, quę pēdet ex alieno auxilio, iuſtificat cōtritum. Tri. ſeſſ. 14. c. 4. Bellar. 2. de pœnit. c. 13. & ſoluit obiect. c. 14. [n] differt neceſſitas ſacramēti in re, à neceſsitate incarnationis, & paſsionis Chri, ſine qua nec veteres patres iuſtificarētur, nec iuſtificati cōſequerētur gloriā, ſed manerēt ſemper in limbo, vt ꝓbat D. Th. 3. p. q. 49. a. 5. & Recent. q. 1. a. 3. ſed ſine receptione ſacramenti cōtrit⁹ plene iuſtificatur, ita vt gloriā cōſecuturus ſit quāuis ſacramētum nō reciperet, à cuius præcepto per impotentiā excuſatus eſt. [o] Trid. ſeſ. 6. ca. 14. dicit apte Patres, ſic nūcupaſſe. quos affert Taper. a. 3. Cauſi. tit. de pœnit. q. 2. Bellar. 1. de pœnit. c. 13. Coua. c. alma. 1. p. §. 1. n. 5. vt Hiero. in Eſa. 3. epiſt. 8. ad Demetriad. de ſeruād. caſt. & to. 1. epiſt. 48. ad Sabinam. Pacian. epiſt. 1. ad Sempron. at Tertul. li. de pœnit. & Amb. ad Virginē lapſam. c. 8. vocāt abſolute tabulā poſt naufragiū. ſed Tertul poſtea vocat. 2. ſpem &. 2. ſubſidia. Gab. d. 14. q. 2. a. 3. dub. 2. ſtatū innocētiæ cōparat naui integrę: & bapt. dicit eſſe primā tabulā. poſt naufrag. pœnitētiā vero. 2. tabulā. ſed falſo Maior. vocari. 2. reſpectu pœnę quā remittit: nō reſpectu culpę. At D. Th. q. 84. 6. Sot. d. 14. q. 1. 6. Pala. q. 1. Ledeſ. q. 25. 6. aiūt baptiſmi innocētiam eſſe integrā nauē: ſed facto poſt bapt. naufragio, neceſſariā eſſe tabulā pœnit. quæ vocatur. 2. reſpectu nauis integrę. ſup. li. de ſacr. c. 4. [p] ſup. de ſacr. c. 4. li. de euch. c. 3. [q] vt habitus infuſi, & perſeuerātia in gratia, videtur mediū neceſſarium: de quibus tñ nō eſt ſpeciale præceptū. & Victor. falſo tenuit de cōtritione nō eſſe præceptū, & tñ eſſe mediū neceſſariū: quia finalis impœnitētia non videtur ſpeciale peccatū, ſentit. Marſil. 2. q. 23. in. 4. q. 12. a. 1. & probabile dicit. Ledeſ. 1. p. q. 25. 5. dub. 7. 2. p. q. 3. a. 2. dub. 1. ad. fi. & late dub. 3. ad argum. [r] fatētur oēs ex neceſsitate medij in actibus externis liberis, inferri quandam generalem rationem præ-

2 Contingit aliquando vt impius poſt baptiſmum iuſtificetur abſque reali abſolutione, aut legitima contritione formali propter Deum ſummè dilectum. 1. dum attritio tollit obicem baptiſmo, quem adultus inculpate recepit, [s] abſque eo ſufficienti dolore, qui eſt neceſſaria diſpoſitio. tūc verò non includit votum alterius ſacramenti quādo hic nec in hac ſuſceptione baptiſmi informis, nec poſt baptiſmum fecit vllum peccatum M. dum vero Doct. negant ſine contritione extra realem ſacramenti ſuſceptionem, adultum iuſtificari: declarant de contritione, quæ includit votum recipiendi futurum ſacramentum: Attritio verò prædicta non ſic includit: nec tamen ſola iuſtificat, ſed præcedens baptiſmus, remoto obice reuiuiſcit, & operatur ſalutem.

3 Si quis inculpate ignoret myſterium Chriſti incarnati, & oblitus eſſet peccatorum M. quæ habet: hic cum fide de ſupernaturali remuneratione, & efficaci Dei vt finis ſupernaturalis eſt dilectione ſuper omnia, aſſequetur veniam: [t] quando præmiſſa diligentia excludit vincibilem ignorantiam articulorum fidei, negligentiamque de curando formali dolore, ſatisfactioneque proximi: & de remouendo occaſionem de ſe proximam reincidendi. nam ita diſpoſitus, & peccatorum oblitus habet virtualem pœnitentiam [u] cum propoſito ſatisfactionis, & emendæ, & voto ſacramenti: quando hæc à ſua intentione non excludit. [x] conſultius eſt, vt ſic oblitus habeat (ſub ea conditione, ſi forte peccauit) formalem contritionem cum formali propoſito. nam ſi hæc eſſent à Deo inſtituta vt media omnino neceſſaria, vt quidā putant: [y] quanuis homo à noua culpa excuſaretur per iſtorum ignorantiam & obliuionem, non tamen conſequeretur ſalutem. dum vero Luc. 7. Magdalenæ dicuntur dimiſſa peccata multa, quoniam dilexit multum: ſimul doluit. & de plena pœnæ remiſsione etiam loquitur cui iterum Chriſtus dixit remittuntur tibi peccata tua: vt ait B. Gregor. hom. 33. in euang. licet enim cum perfecta caritate ſtare non poſsit peccatum mortale, [z] & qui diligit, legem totam in virtute impleuit Rom. 13. atque ita ſeruans mandata omnia etiam qui peccator erat, intrabit ad vitam iuſtificatus Matth. 19. caritas tamen etiam in puncto iuſtificationis nondum intelligitur perfecta & efficax Dei dilectio, donec per imperatam contritionem expellat peccata. [a] nec cenſetur implere omnia præcepta, diligens Deum, ſi contritionem non habeat, qua ſtatim id præceptum de medio neceſſario implere poteſt. cui ergo Deus donum caritatis vult dare, ſimul inſpirat donum pœnitentiæ. [b] At ſi poſt diligentiam & orationem nullius peccati

præcepti ex conſequenti. verius eſt in actibus prius eſſe rationem præcepti naturalis aut diuini circa adultos: & deinde ex Chriſti ſimul inſtitutione addi neceſsitatē medij in quibuſdam pręceptis: vt de tribus ſacramentis, bap. pœnitētia eucha. & de fide explicita Chriſti: de formali dolore, & de quibuſdā alijs. vt colligit ex D. Tho. 3. p. q. 68. 1. & 2. 2. q. 3. a. 2. nam legiſlator non ſatis prouideret, ſi actus nobis liberos non præciperet, quādo nouit eſſe nobis neceſſarios ad finem. cum ergo actus pœnitentię, & receptio ſacramenti ſit actus ſaluti neceſſarius (cōc. Trid. ſeſ. 14. c. 2. & cit. L. D. Tho. q. 84. 5.) vtpote ordinatus ad compenſandam iniuriam Dei, debuit ſpeciali præcepto imponi à Deo. [s] de ſacram. c. 25. de bap. c. 27. cum multis autoribus & bene probatur in textu. [t] Caiet. cum D. Tho. 3. p. q. 87. 1. vbi Victor. & Recent. Soto. d. 17. q. 2. 3. fin. d. 15. q. 1. a. 2. con. 2. lib. 2. de natura & gratia. c. 13. 16. Vega lib. 6. in Trid. c. 32. vſque. 36. lib. 9. c. 4. & bene citat Scot. d. 14. q. 1. §. ex his ad ſolutionem. & d. 5. q. 1. a. 2. loquitur enim de dilectione quam oblitus habet ante martyrium. Taper. a. 4. §. eſt autem contritio Med. C. de pœnit. tract. 1. q. 3. ad fin. Gab. d. 14. q. 1. con. 12. & alias: Almai. q. 1. prop. 2. Greg. 1. d. 17. q. 1. Adria. quodlib. 7. a. 4. Nau. c. 1. n. 10. & 34. Bellar. 2. de pœnitentia. c. 9. ad. 2. Aug. tract. 5. in epiſt. Ioan. dilectio ſola diſcernit inter filios Dei & filios diaboli: quam ſi ſolam habes, ſufficit tibi. Hieron. in Gal. 4. ex Clem. Alex. refert, Ioan. dicere ſolitum, de caritate præceptum Domini eſt: & ſi ſolum fiat, ſufficit. [u] Sic vocat Naua. c. 1. n. 10. & colligitur ex Doct. cit. & mirum eſt quod Sot. d. 15. q. 1. a. 2. tacito autore damnet ſummam Hiſpanam, quæ ita loquitur: cum tamen ipſe cum alijs citatis fateatur dilectionem Dei pro oblitis, aut martyrium eſſe pœnitentiam virtualem. [x] nam quātunuis homo ſibi videatur contritus ſi excluderet votum ſacramenti aut voluntatem non peccandi cum ſpe veniæ, non iuſtificabitur, ait Trid. ſeſ. 14. c. 4. [y] ita monet D. Tho. ſub conditione conteri 3. p. q. 80. a. 4. ad. 5. quia. q. 84. a. 5. ad. 2. caritas ſi perfecta eſt requirit pœnitentiā, & illam efficit. idem 1. 2. q. 113. 5. ad. 3. verit. q. 28. 5. ad. 3. communis d. 15. vbi D. Tho. q. 2. a. 5. Bon. d. 16. Durā. d. 17. q. 1. Palu. q. 1. & vr Taper. a. 3. §. quanuis. Cano prę cæteris, relect. de pœnit. p. 3. Pet. Sot. tit. de pœnit. lect. 4. hinc D. Tho. opuſ. 7. §. 2. vera dilectio in peccatore vt Magdalena, non ſeparatur à pęnitentia. & generaliter Patres Aug. Greg. conc. Floren. Trident. ſeſ. 6. c. 14. can. 3. & 29. ſeſ. 14. c. 4. formalem pęnitentiam ſignificant ſemper eſſe, ex Chriſti inſtitutione & lege, medium neceſſarium pro remiſsione peccati, nec excipiunt caſum obliuionis, aut martyrij ex priuilegio: nam & ante bap. Act. 2. requiritur pęnitentia. Deus vero qui dilectionem inſpirat, faciet recolere peccata ſaltem in communi, vt conteratur ſaltem ſub conditione, ſi habet. quæ ſententia veneranda eſt, & timenda ab eo qui facile poteſt habere memoriam peccatorum, & formalem contritionem. At re vera ex ſuaui lege Dei ſatis eſt prædicta dilectio efficax in homine oblito. ſup. T. [z] Ioan. 14. qui diligit me diligetur à patre meo. 1. Pet. 4. caritas operit multitudinem peccatorū. quod ſumpſit ex prou. 10. vniuerſa delicta operit caritas. [a] inf. c. 19. §. 1. M. [b] D. Thom. d. q. 84. 5. ad. 2. & opuſ. 7. §. 2. ſic Cano rel. de pęnit. p. 3. & in ſimili, tenet, quod iuſtificatus cum fide implicita Chriſti habebit ante mortem explicitam fidem, quàm dicit

memor ſit, [c] vt excuſatur à præcepto confeſsionis, ita cum dilectione Dei implet omne præceptum quod tunc poteſt, & excuſatus à contritione iuſtificat ex miſericordia Dei, quæ nõ deeſt faciẽtibus ex auxilio totum quod in ſe eſt. dũ vero Ioan. 14. Chriſtus de futuro ait ſi quis diligit me, diligetur à Patre meo, & ad eum veniemus. loquitur de præmio gloriæ, vt Patres exponunt [d] de quo ſubdit; & manifeſtabo ei me ipſum.

4 Item ſi quis martyrium pro Chriſto patiatur iuſtificabitur ex Chriſti priuilegio quo confertur prima gratia abſque formali pœnitentia, quia perpeſsio martyrij, cum ſit dolor, quo homo à ſe, ſuaq; vita recedit propter Deum, habet vicem pœnitentiæ, vt dictum eſt lib. de bapt. c. 36. 4. Si quis deuote, & bona fide recipiat reliqua ſacramenta, vt euchariſtiam, aut matrimonium attritus reputans ſe contritum iuſtificabitur: & tamen ea peccatorum remiſsio non fit ſine virtuali voto ſacramenti pœnitentiæ. [e] nam eadem peccata ex Chriſti præcepto tenet confiteri debito tempore, cum memor fuerit, in eum finẽ, vt directè abſoluatur ab illis. olim vero ante inſtituta ſacramenta Chriſti contritio, vt eſt actus virtutis pœnitentiæ erat neceſſaria saluti [f] vt medium & præceptum, pro eo, qui peccauerat M. idque decenter, quia per odium, & fugam peccati recedit homo, quoad poteſt ab illo virtuali affectu creaturæ quem reliquit peccatum, tranſeũte actu. [g]

5 Sacramentum confirmationis, aut extremæ vnctionis, (quo interdum impius tanquam medio ſufficienti iuſtificatur.) non dicitur medium ſaluti neceſſarium. quia de illo non eſt præceptum. [h] vt olim in ſtatu legis naturæ aut ante præceptum, promulgationemq; baptiſmi, aut abſolutionis, hæc nõ erant media neceſſaria: quia homo tunc contritione iuſtificatus non tenebatur ad baptiſmũ, vel confeſsionẽ. poſito ergo præcepto tali ponitur neceſsitas huius ſacramenti, & medij pro adultis: ſublato autem præcepto tolleretur in adultis neceſsitas ſacramenti baptiſmi, vel pœnitentiæ: [i] quanuis maneret in ratione medij ſufficiẽtis eo modo quo confirmatio interdum ſufficit attritum iuſtificare, quæ tamen nunc non iuſtificat ſine voto ſacramenti pœnitentiæ.

6 De reliquis præceptis neceſſe quidem eſt habere propoſitum implendi ſingula ſuo loco & tempore, ſi commodè poſsit: ſed non dicuntur mediũ neceſſarium, vt ſuppleri debeant ante mortem, nec medium ſufficiens: vt ieiunij impletio non eſt remedium ſufficiens per ſe ordinatum, nec vero medium neceſſarium ad remiſsionem peccati præteriti. ea tamen humili & digna receptione ſacramenti pœnitentiæ, quam Deus exigit à peccatore, quaſi illatæ iniuriæ recompenſam, ita contentus eſt, vt ſtatim peccata condonet: & tamẽ quando peccator excuſatur a reali confeſsione, non iuſtificatur ſine voto huius ſacramenti [k] ſupplente illius vicem: cum onere confitendi ante mortem, ſi poſsit. qui tamen excuſatur à ieiunio ob morbũ, defectum ætatis, laborem, aut diſpenſationem, non tenetur tunc aut ante mortem vice ieiunij habere alium actum cum voto illius, vt iuſtificetur: atq; ità multum differunt præcepta de medijs neceſſarijs ab alijs præceptis. alia à Patribus dicuntur remedia peccatorũ, vt martyrium, & eleemoſyna ſpiritualis, vel corpo-

eſſe de lege medium neceſſarium ad conſecutionẽ gloriæ: nempe, et qui poteſt. ſic prædeſtinatus qui iacet in peccato habebit infallibiliter ante mortem remedium pœnitentiæ, aut ſacramẽti, vel martyrij quo iuſtificetur. hęc enim neceſsitas medij ſi admittatur, magis pertinet ad Dei prouidentiam & curam, quam ad hominis diligentiá, qui interdum poteſt inculpate excuſari à præcepto fidei explicitæ, aut formalis contritionis. At ſane iuſtificatus abſq; fide explicita Chriſti, vel abſque formali pœnitẽtia ſi ita decedat, conſequetur gloriá. quod autẽ Chryſo. ho. 4. de Lazaro affert fratres Ioſeph, Gene. 42. in anguſtijs ſtatim recordatos peccati in fratrem. & Cypr. ſer. 5. de lapſis, ſimile affert de tribus pueris. Ita ſane ſæpe Deus cum remorſu conſcientiæ inſpirat formalem contritionem ei quem vult iuſtificare. ſed non ſemper ita contingit in peccatis negligétiæ & omiſsionis de quibus pſal. 18. delicta &c. ab occultis meis mũda me. quod põderat Aug. de perf. iuſt. ad fi. & Trid. ſeſ. 6. c. 9. &. 16. ad finẽ cit. 1. Cor. 4. nihil mihi conſcius ſum. [c] Led. 1. p. q. 25. a. 5. cũ Almai. d. 14. q. 1. con. 2. putat falſo per ſolá diligentiam remitti peccata oblita. cũ tamen hæc ſit actus intellectus, nec peccatũ remittatur ſine actu perfecto voluntatis, qui ſit pœnitentia formalis aut virtualis. [d] In Ioan. 14. Cyril. lib. 10. c. 1. & Aug. tract. 75. Bell. 2. de pœnit. c. 14. ad. 3. [e] quia pro Chriſtiano impio ſacramentum pœnitentiæ ſaltẽ in voto, eſt vnicum remedium. Tri. ſeſ. 14. c. 2. &. 4. & eſt vnica tabula poſt naufragiũ. [f] ſup. §. 1. L. Q. & inſuper fuit præceptũ de pęnitentia formali, cont. Victo. & Led. quod ſæpe repetunt prophetæ Ezech. 18. proijcite à vobis prauitates. Ioel. 2. ſcindite corda veſtra, quod citat Trid. ſeſ. 14. c. 4. atque ita Baptiſta & Chriſtus ante ſacramentorũ inſtitutionẽ, per imperatiuũ declarant pręceptum in ſtatu etiam naturæ obligans. Matt. 3. pęnitentiam agite. Luc. 13. niſi pęnitentiam egeritis. Apoc. 2. age pęnitentiam. quare Tertul. lib. de pęnit. c. 4. ait bonum eſt pęnitere: quia Deus præcipit. Bellar. lib. 2. de pęnit. cap. 8. prop. 2. D. Tho. q. 84. a. 7. &. 9. d. 17. q. 2. 1. 2. ad. 4. q. 3. 1. 4. ibi Dur. q. 9. Soto. q. 2. 1. &. 6. Petrus Sot. tit. de pęn. lect. Cano de pęn. p. 4. Medi. C. de pęn. tract. 1. q. 2. Veg. lib. 13. in Trid. c. 14. & omnes Recent. aiunt eſſe certam ſententiá Hiero. in id Ierem. 8. nullus eſt qui agat pęnit. idcirco cadent corruẽtes. Aug. li. 50. ho. ad fin. [g] D. Th. 1. 2. q. 87. 3. ad. 1. cũ Greg. 4. dial. c. 44. [h] lib. de cõfir. c. 1. & 7. cũ tñ extrema vnctio inſtituaẽ vt remediũ cõtra peccata oblita & reliquias illorũ, vt ibi dictũ eſt. c. 9. §. 1. [i] ſup. §. 1. lit. Q. & ſane illud eſt mediũ ſufficiens & requiſitum, quo poſito ponitur remiſſio peccati per gratiam, & quo ſublato non ponitur. [k] Trident. ſeſ. 14. c. 4. ſeſ. 7. de ſacram. can. 4. &

ralis, quæ à Dei miſericordia impetrat interdum donum contritionis, & remittit pœnas: de quibus lib. de bap. c. 35.

CAP. III.

Præceptum diuinum quæ peccata obliget confiteri, & colligi Ioan. 20.

2 *Obligaret præter art. mortis, non tamen obligat in feſtis. includit negatiuum ſimile præcepto reſtitutionis.*

3 *Iure diuino obligat in articulo aut periculo mortis: ex remorſu conſcientiæ: in quodam periculo obliuionis: ante communionem: ex proprio voto: ex pœnitentia iniuncta & propter quaſdam indulgentias.*

CHriſtus cum Ioan. 20. ſacramentum pœnitentiæ poſt reſurrectionem inſtituit [a] illis verbis, quorum remiſeritis: præcipue Paſtoribus præceptum impoſuit, [b] hi enim tenentur ſubditis miniſtrare ſacramenta etiam illis temporibus in quibus abſque cogente præcepto opportunè petunt: ſicut & miniſtrare tenentur confirmationem, vnctionem, matrimonium, & ordines: ſup. lib. de ſacram. cap. 4. Deinde poſita Chriſti Inſtitutione (qua ſacramentum pœnitentiæ ratione effectus fecit medium ſaluti neceſſarium) colligit traditio eccleſiæ ex eodem loco Ioan. 20. ſemper Chriſtianis peccatoribus fuiſſe ſecluſa etiam ratione medij, præceptum Chriſti de confeſsione [c] integra peccatorum mortalium in ſpecie, & numero, quanuis occulta, & interna ſint. Nec eſt homini adulto vllum medium ſaluti neceſſariũ, ſine aliqua ratione præcepti ſup. cap. 2. Eccleſia vero non facit propoſitionem de fide ſed declarat & authentice proponit [d] colligi ex Ioann. 20. nam cum ſacerdotes eo loco ſiant ita neceſſarij iudices [e] cauſarum Dei ſeu offenſarum in Deum vt ſine illorum ſententia, & abſolutione, ſaltem voto recepta, nemini Chriſtianorum, qui intra forũ eccleſiæ ſunt remittantur M. ſequitur ex conſequenti Chriſtum præcepiſſe confeſsionem: ſine qua iudicium & ſententia rite proferri non poteſt. [f] atque eccleſia ex ſcriptura ita ſemper intellexit præceptum diuinum de confeſsione, vt

4. & conc. Compluten. ſub Archiepiſcopo Carrillo quod confirmauit Sixtus IIII.

GLOSSA. Cap. III.

BEllarm. toto lib. de pœnitentia maxime c. 12. probat occultorũ confeſsionem non niſi iure diuino potuiſſe mandari. c. 2. probat neceſsitatem eius vt medium. c. 5. præceptum ex declaratione concil. c. 6. vſque 10. ex traditione Patrũ etiá Græcorum per manus vſque ad nos. c. 11. 13. vſque 21. ſoluit argumẽta. definit de fide conc. Trid. ſeſ. 6. c. 14. ſeſ. 14. c. 1. can. 1. iuncto can. 3. ſeſ. 23. c. 1. can. 4. Pius V. in catech. Soto. d. 14. q. 1. art. 1. Pet. Sot. de pœnit. lect. 1. Taper. a. 3. & Patres citati. c. 2. §. 1. D. [b] quia Ioan. 20. Chriſtus loquitur cũ Apoſtolis & Paſtoribus. & Matth. 16. Petro promiſſæ ſunt claues: alijs vero Apoſtolis Matth. 18. quorum remiſeritis. quæ exhibitæ ſunt Ioan. 20. accipite ſpiritũ ſanct. quorum remiſeritis. & Luc. vlt. oportet prædicare pœnitentiam in remiſs. pec. vbi ſimul loqui de pœnitentia ante baptiſmũ in adultis, exponunt Theoph. Euthy. Caiet. in Luc. [c] ita Trid. ſeſsio. 14. c. 5. eccleſia ex ſcriptura ſemper intellexit eſſe præceptum diuinum de confeſſione, vt ex Ioan. 20. probant Patres cit. c. 2. §. 1. D. addit Trid. quod concil. Latera. in. c. omnis de pœnit. & remiſ. non ſtatuit vt fideles confiterentur: cum id iure diuino neceſſarium & inſtitutum eſſe intellexerit. & can. 7. neceſſarium eſſe iure diuino confiteri omnia & ſingula M. etiam occulta cogitationis. & c. 5. dixit etiá occultiſsima. Adria. q. 1. de confeſ. Soto. d. 18. q. 1. 1. Palac. d. 17. q. 5. Bellar. lib. 3. de pœnitentia. c. 2. &. 12. & c. 5. ex conci. etiam apud Græc. & c. 6. vſque. 10. ex traditione Patrũm. dicunt hæreticum eſſe negare ex Ioan. 20. colligi neceſsitatem præcepti diuini de confeſsione, & id probat regul. Auguſt. 4. de bap. cont. Don. c. 24. quod vniuerſa tenet eccleſia, nec inuenit ſtatutum in concilijs, credendum eſt à Chriſto per Apoſtolicam traditionem præceptum eſſe eccleſiæ. atque ita à principio eccleſiæ ſemper fuit conſuetudo confitendi. Quare contritio non remittit peccata ſine voto confeſsionis Trid. ſeſsio. 14. c. 4. vtrũque definierat concil. Compluten. cit. & damnat oppoſitum vt hæreticũ. [d] Soto. ſup. Med. C. de confeſſ. Caſtro. 1. de hæreſ. c. 8. & lib. 1. de iuſt. hær. pun. c. 1. Turrecrem. lib. 4. de eccleſ. c. 3. in. 2. p. Albert. in rub. de hæret. q. 1. num. 23. Felin. c. quæ in eccleſ. de conſt. Arbor. 3. Theoſoph. c. 27. fi. lib. 5. c. 10. Couar. 4. varia. c. 14. nu. 2. Vega lib. 1. in Trid. c. 6. & ſignificat Scot. 4. d. 11. q. 3. a. 1. fin. Okam. 1. p. dialo. lib. 2. cap. 11. ſic eccleſia declarat qui libri pertineant ad ſacram. ſcript. Bellarmin. 2. de concil. c. 12. verum eſt, tamen quod poſt declarationẽ & definitionem concil multæ propoſitiones cenſentur hæreticæ, de quibus aſſertores non notabũtur cenſura hæreſis ante definitionem: vt Orig. Lactan. & Abbas Ioachim. in c. damnamus. de ſum. Trin. non fuit damnatus vt hæreticus, & concil. Conſtantien. non omnes propoſitiones damnat vt hæreticas. quod non negant prædicti autores: & affirmat Caietan. cum D. Tho. 1. p. q. 32. a. 4. & 2. 2. q. 1. art. 10. D. Thom. in. 1. Corint. 11. lect. 4. vide Bañes. 2. 2. quæſt. 11. art. 2. [e] Bellarm. 3. pœnitentiæ c. 2. ex Patrib. probat. & inf. [f] hac ratione Patres colligunt diuinum pręceptum Ioan. 20. paſtoribus poſitum, extendi ad pœnitentes vt confiteantur Trid. cap. 5. Soto. Palac. Bellarm. lib. 3. c. 2. lib. 1. cap. 19. ad fi. in cuius figuram Matth. 10. Chriſtus leproſos à ſe ſanatos miſit ad iudicium ſacerdotum. Bellarm. lib. 3. c. 2. probat ex Chryſoſt. lib. 3. de ſacer. late Naziá. orat. ad ciues Ambr. 1. de pœnit. Leo Pap. epiſt. 69. ad Theo-

oppoſitum ſit hæreticum. [g] quanuis quidam catholici [h] olim id negauerint, cum ea res non tã conſtabat. In ſtatu legis naturæ fuit tantum præceptum de pœnitentia vt dictum eſt cap.2.§.4. in compenſationem quandam pro offenſa Dei, ob finem proximum & per ſe reconciliationis noſtræ cum Deo: quæ noſtra vtilitas redundat in honorẽ ipſius Dei.

2 Tempora in quibus ius diuinum, ſecluſa eccleſiæ determinatione, obligaret ad confeſsionẽ, non ſatis liquent. [i] conſtat tamen in hac obligatione ſacramenti neceſſarij, non poſſe Papam ſecum, vel cum alijs diſpenſare, vt nunquam [k] prçterquam in articulo mortis, aut ante communionem [l] teneatur confiteri: nec enim Chriſtus eam poteſtatem circa id ius merè diuinum commiſit Papæ, quia ad ædificationem eccleſiæ non expediebat ſic diſpenſare. [m] In voto tamen, iuramento, & quibuſdam alijs probat vſus Chriſtum commiſiſſe, vt diſpenſet: non pro libito, ſed ſi cauſa, quæ reputetur rationabilis ſubſit: quia obligatio voti non pendet ex ſolo iure naturæ aut diuino, ſed partim ex libera vouentis voluntate: [n] atque ita Papa diſpenſat in obligatione potius humana, quã diuina. Id præceptum pœnitentiæ eſt affirmatiuum, ſed cum quadam negatione incluſa, [o] vt homo certis temporibus non maneat in Dei offenſi inimicitia, ſed curet per hoc ſacramentum reconciliari Deo, & eccleſiæ. At qui communionẽ in Paſcha omiſit, per ſe non tenetur ex vi præcepti, communis communicare poſtea, [p] vt ſuo loco dicetur. Differt pœnitentia à reſtitutione, & ſatiſfactione proximis debita: quia homo proximis manet obnoxius ſtatim, cum datur occaſio reſtituendi, aut ſedata paſsione compenſandi iniuriam. At benignus Deus (quaſi in hac re magis de noſtræ

Theodor. Orig. ho. 10. in Num. Hieronym. epiſ. ad Heliod. Aug. 20. ciuit. c.9. Inno. I. epiſt. 1. c.7. Greg. ho. 26. in euang. quare Trid. ſeſ. 14. c. 1. 6. & can. 9. damnat dicentes abſolutionem ſacerdotis non eſſe actum iudicialem, ſed declarare peccata eſſe remiſſa, & ſeſ. 23. c. 1. & clarius. c.4. can. 1. & 2. concil. Later. c. omnis vtriuſque ſexus. Conſtantiẽ. ſeſ. 8. Floren. de ſacram. pœnitentiæ. Roſen. a. 8. 9. Ekius. Enchyr. c.8. & hom. 41. de ſacra. Pigh. controuerſia. 9. & li. 2. eccle. hier. c.7. & 8. Cano de pçnit. p.5. Coua. c. alm. 1. p. §. 1. n. 6. Soto. d. 18. q.4. 1. d. 20. q. 1. 3. & facit. d. 14. q. 1. 3. D. Tho. add. q. 19. 3. Ledeſ. q. 21. 3. in. 2. p. Vega lib. 13. c. 32. Taper a. 5. Caſtro. ſacerdot. hær. 1. abſolu. hær. 2. Vvaldẽ. to. 2. ſacr. c. 142. to. 3. de ſacramental. tit. 8. cap. 68. Nau. c.4. n.7. Sixtus lib. 5. bibli. c. 175. atque ita Trid. ſeſ. 14. c. 2. non minus neceſſarium fidelibus ait eſſe ſacramentum pœnitentiæ & confeſsionem, quam baptiſmum pro infidelibus Caniſi. tit. de pœnit. §. 6. Pet. Sot. tit. de confeſ. lect. 2. [g] ſup. lit. C. cit. [h] gloſ. Ioa. Teuton. in princ. de pœnit. d. 5. ait probabilius eſſe, quod confeſsio ſit inſtituta ex traditione eccleſiæ, quam iure diuino: & ea ratione Græcos nõ teneri ad confeſsionem. idẽ Pan. in. c. omnis vtriuſque. n. 18. fuiſſe inſtitutam in cõcil. Meldenſ. aut Vienen. Eraſ. lib. de ratione veræ Theologiæ, ad fin. & colloqui. pietas puerilis. & ſuper Hieron. in epiſt. ad Ocean. de Epitaph. Fabiolç & hæreticus Renan. in Tertul. de pœnit. & quod magis mirum eſt Bonau. d. 17. in. 2. p. a. 1. q. 3. abſolutionem fuiſſe à Chriſto inſtitutam: ſed confeſsio pœnitentis fuit inſinuata à Chriſto, & per Apoſtolos inſtituta & promulgata, Iacob. 5. confitemini alterutrum. idem Alexand. 4 p. q. 76. m. 3. a. 2. Sco. d. 17. inſtitutam confeſsionem Ioan. 20. non vt neceſſariam, ſed tanquam vtilem: & qui teneret præceptam eſſe ab eccleſia, non poſſet facile expugnari. ſed prçſtat inquit tenere eſſe de iure diuino. glo. c. lachrymæ. de pçnit. d. 1. vbi quis ex verecundia tacet peccatum, ſufficere lachrymas. Dur. d. 17. q. 14. putat quod in. c. omnis. eſt exhortatio tantum & conſilium. Med. C. de confeſ. tract. 2. fol. 49. confeſsio eſt neceſſaria, quia eſt in præcepto, vt ſunt alia præcepta: ſed neceſſariam non eſſe ad remiſsionem peccati, cum ſint aliæ viæ quibus remittatur, vt dilectio Dei, martyrium aut contritio. & addit. q. 2. ad fin. ex Ioan. 20. non colligi ſufficienter neceſsitatem confitendi ad aurem ſacerdotis omnia M. etiam occulta: & tamen propter conſuetudinẽ eccleſiæ quæ eſt legum interpres, intelligi de omnibus etiam occultis. Mag. d. 17. refert vtranque ſententiam, an ſit de iure diuino. nec ne, tanquam opinionem. vbi Bona. 2. p. in expoſitione lit. & a. 1. q. 3. ait ante definitionem concil. Later. non erat hæreticum negare neceſsitatem confeſsionis: poſtea vero ſic. Med. ait negare id eſſe ex iure diuino non eſt proprie hæreticum, ſed ſapit hæreſim. Victor. in 1. lect. tenuit id eſſe probabile, quod non ſit de iure diuino. Grat. de pœnitentia. d. 1. poſitis vtrinq; arg. dat optionem lectori & c. fin. ponit ſententiã Theodori Archiepiſ. quod non ſit de iure diuino. hi omnes loquuntur ante concil. Trid. ſed Medin. non eſt excuſandus propter conc. Compluté. quod vidit. [i] Doct. d. 17. vbi D. Thom. q. 3. Palac. q. 5. Soto. d. 18. q. 1. 5. Ledeſ. 2. p. q. 8. a. 6. Cano. de pçnit. p. 5. Victor. §. 140. ac propterea eccleſiæ prudẽtiæ relictum eſt, vt pro temporum ratione determinet: & à princip. eccleſiæ videtur fuiſſe præceptum communionis quotidianæ, vt dicetur lib. de eucha. poſtea in tribus diebus paſchæ: tandem concil. Láter. & Trid ſemel in anno. & addit D. Tho. d. 17. q. 3. 1. 4. & quodl. 1. a. 11. in quadrageſima confeſsionem obligare propter communionem paſchæ. [k] D. Thom. d. 17. q. 3. 1. 3. ad. 1. & add. q. 6. art. 6. Soto. q. 1. a. 3. con. 7. Mai. Marſil. Medin. Ledeſ. q. 5. a. 5. dub. 1. a. 6. dub. 1. col. 2. Palac. Cano. p. 5. Victor. [l] ſup. Soto Ledeſ. quia forte tenet iure diuino ſaltem quolibet. quinquennio. [m] Chriſtus non commiſit Papæ diſpenſare, niſi in çdificationẽ eccleſiæ: in præceptis quæ ſunt mere de iure diuino, vt eſt de neceſſario ſacramento pœnitentiæ, quod generaliter docet D. Thom. 1. 2. q. 97. 4. ad vlt. Couar. 2. p. ſponſ. c. 6. §. 9. num. 4. Nau. prælud. 9. num. 14. [n] quæ eſt ratio D. Thom. 2. 2. q. 88. a. 10. ad. 2. q. 89. 9. ad. 1. Soto. lib. 7. iuſt. q. 4. a. 3. [o] [p] Quare D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 8. ad. 1. comparat præceptum pœnitentiæ cum præcepto reſtitutionis. Soto. lib. 4. iuſt. q. 7. a. 4. q. 6. a. 2. ad. 2. d. 17.

ſalutis vtilitate, quam de læſi ſui honoris accelerata ſatisfactione ſolicitus) concedit inducias peccatori, [q] ne ſub nouæ culpæ reatu ſtatim confiteri cogatur. [r] ſed neque præceptum confeſsionis aut contritionis, aut diligendi Deum obligat in ipſis Dominicis, & feſtis ſolennioribus: [s] quanuis quidam tunc obligare videntur: [t] quos interpretari licet. Eſt vero ſalubre conſilium, vt de peccatis etiam rite abſolutis pœnitentiam agat per ſingulas noctes: ad imitationem Prophetæ Dauid Pſalm. 6. & Apoſtoli Petri: & vt per ſta ta feſtorum tempora ſacramenta pœnitentiæ & communionis frequenter, [u] ad arbitrium prudentis confeſſarij.

3 Tempora in quibus præceptum confeſsionis obligaret ſtando in ſolo iure diuino. hæc ferè ſunt. 1. in articulo neceſsitatis [x] (ſic enim præcepta affirmatiua, vt de eleemoſyna obligant in extrema ſaltem neceſsitate) vt quando ſigna indicant imminere mortis naturalis articulum, [y] aut periculum [z] vt ſi timetur probabile naufragium ex ſuborta tempeſtate, [a] vel inſtat præliũ: [b]

17. q. 2. a. 6. qua ratione qui omiſit cõfiteri hoc anno, tenetur ſtatim ſequenti anno, propter negationem incluſam: non ſic, qui omiſit communicare tẽpore paſchæ. Soto. d. 12. q. 1. a. 4. d. 18. q. 1. a. 4. Med. q. de cõfeſ. ſemel in anno. f. 63. Victor. §. 135. 147. Led. q. 7. 5. dub. 2. Cano. p. 5. fr. Med. lib. 1. c. 14. §. 41. 42. Nauar. c. 21. nu. 45. Alcoc. c. 17. Recent. cõmuniter contra Ant. 3. p. tit. 9. c. 9. §. 3. tit. 14. c. 19. §. 3. & Syl. euchar. 3. §. 15. [q] Bon. d. 17. Rich. a. 3. q. 6. Scot. d. 18. Landulph. & Mairo. imo & D. Tho. d. 18. a. 4. & add. q. 6. a. 5. Ledeſ. q. 8. a. 5. Soto ſup. Director. lib. 1. tit. 15. §. 2. Rainer. verb. confeſ. Fr. Alex. in ſumm. lib. 1. tit. 4. c. 5. Nauar. c. 21. nu. 33. imo nec Deus obligat vt ſtatim poſt peccatum homo teneatur conteri, & compenſare offenſam cõfeſsione. [r] D. Tho. d. 17. q. 3. 1. 4. & quodl. 1. a. 11. Soto. d. 1. q. 1. a. 4. con. 2. Led. 2. p. q. 5. a. 5. dub. 2. con. 1. Cano. p. 5. de pœnit. Alex. 4. p. Med. de cõfeſſ. q. 15. Rich. d. 17. a. 3. q. 6. Bon. a. 1. Dur. q. 10. Scot. d. 18. Syl. confeſſ. 1. §. 2. Director. lib. 1. tit. 5. §. 51. Fr. Alex. ſum. lib. 1. tit. 4. c. 5. cum Rain. verb. confeſ. Landulph & Maior. d. 17. Palud. q. 2. & d. 9. q. 1. Couar. c. alm. 1. p. §. 1. nu. 7. Nauar. c. 2. n. 6. & de pçnit. d. 5. p. 6. nu. 27. Pan. c. omnis. contr. Innoc. 4. in. c. omnis. & Archid. in. c. illæ res. de pœnitẽtia. d. 3. Guillel. Pariſ. tit. de pœnitentia. qui tres putant peccatorem teneri ad confeſsionem ſtatim vt habet copiam confeſſarij: tum vt ſatisfaciat iniuriæ Dei, tum ne peccata excidant memoria, aut peccatũ vnum præcipitet in aliud: & præſertim quia ſe exponit periculo moriendi ſine confeſsione: quæ ſententia eſt falſa & nimis ſcrupuloſa. [s] Soto. d. 17. q. 2. a. vlt. poſt. 2. con. Cano de pœnitentia. p. 4. Med. de pçnitentia. q. 6. Cai. 2. 2. q. 122. 4. & ver. contritio. & opuſ. 19. q. 4. Syl. Dominica. §. 6. verſ. 4. & feriæ. Couar. c. alma. 1. p. §. 5. nu. 3. Nauarr. c. 13. nu. 2. & 17. c. 6. n. 9. Soto. etiam. d. 18. q. 2. a. 4. & lib. 2. iuſt. q. 4. 4. & citat Scot. & Alex. in contrarium. [t] Alex. Scot. & multi affirmant, quod ſicut peccata quædam in loco ſacro, vt homicidium & fornicatio, habent ſpeciem ſacrilegij, ita peccatum in die feſto Scot. 3. d. 17. q. 1. a. 3. §. quantum ad. 2. & d. 37. q. 1. §. ad. 1. igitur. Gab. ibi Mai. Rich. d. 37. a. 2. q. 3. vbi Alex. Lombard. Ant. 2. p. tit. 9. c. 1. Angel. feriæ. §. 31. Fr. Alex. ſumm. tit. 2. Angeſt. in moral. c. 8. Pet. Sot. titul. de pœnitentia lect. 13. qui non loquuntur de contritione, ſed quod in feſto tenetur homo diligere Deum: aut ſi miſſam audire non poteſt, tenetur compenſare alijs orationibus. idem Polanco, in direct. & valde fauet D. Th. 2. 2. q. 122. 4. ad. 3. cum Aug. & in. 4. d. 32. a. 5. 2. ad 1. ſed ſunt interpretandi ſi quis peccet in contemptum feſti: D. Thom. de mal. q. 2. a. 6. ad. 2. Bergom. concord. §. 348. Cord. lib. 1. q. 5. Angel. Dominic. §. 2. Roſel. Armil. idem Pedraza & Baltanas. in. 3. præcep. & alij ex ſup. cit. finis autem præcepti quem intendit eccleſia vt in feſto ſanctificemur, non cadit ſub præcepto. & tamen peccatum plus contrariatur fini præcepti quam opus ſeruile, vt ait D. Thom. d. q. 122. cum Auguſt. vbi Caiet. Soto. 1. de nat. & gratia. c. 22. illud vero Leui. 16. & 23. de feſto expiationis, affligetis animas veſtras: non prçcipit contritionem, ſed ieiunium: & erat præceptũ iudiciale: quod iam ceſſauit. [u] de euchar. c. 53. vbi citantur Patres. magis vero expedit frequentare confeſsionem, etiam ijs qui propter ætatem, aut aliud impedimentum non communicant. [x] [y] D. Thom. quodl. 1. ar. 12. & d. 17. ſup. Rich. a. 3. q. 6. Durand. q. 10. Soto. d. 18. Victor. §. 134. Couar. c. alma. 1. p. §. 1. nu. 7. Nauar. c. 2. num. 8. c. 27. num. 270. §. 7. fin. Cano. & communis. falſo autem Palu. d. 17. q. 2. putat pro ſolo art. neceſsitatis aut mortis, obligare præceptum affirmatiuum de confeſ. aut communione, ſtando in ſolo iure diuino. nam ex natura & fine iſtius præcepti ſumitur obligatio illius, præſertim obligat in mortis art. vel periculo. vbi agitur de ſtatu æternæ vitæ: ob quod Iacob. 5. cum ſacramento vnctionis coniungit præceptum confeſsionis, vt notat D. Thom. ſup. Cypria. epiſto. ad presbyt. & diac.

[z] articulus mortis dicitur, vbi ex morbo aut vulnere intrinſeco homines communiter moriuntur Nauar. ſup. cum Pan. c. paſtoral. §. 1. num. 5. de offic. ord. ſed periculum mortis habet gradus. ex placida tamen nauigatione tranquilli maris, agitatione taurorum & torneamentis non ſequitur vni priuato tale periculum. vbi periculum probabile mortis imminet (vt homini ſano, qui prælium eſt intraturus, aut qui ſuſpendendus eſt) qui habet facultatem abſoluendi in articulo, aut concedendi indulgentiam per bullam, idem poteſt in periculo mortis, vt ſatis probat. c. eos qui. de ſentent. excommu. in. 6. Palud. d. 17. quæſt. 2. art. 5. Medin. q. 16. de confeſſ. tract. 2. f. 60. Couar. cap. alm. 1. p. §. 11. num. 8. Nauar. cap. 27. nume. 270. §. 7. fin. Ledeſm. 2. p. q. 26. 1. Cord. caſ. 18. f. 1. & Syl. confeſsio. 1. §. 6. confeſſor. 1. §. 7. fatetur id tenere multos: contra Sotum diſtinct. 18. quæſt. 1. articulo. 4. con. 5. quæſt. 4. art. 4. Cano relect. de pçnitentia. p. 5. & quoſdam Recent.

[a] [b] Nauar. cap. 2. num. 8. cum Hoſtien. Pan. Couar. Soto. d. 18. quæſt. 1. 4. Cano. p. 5. Sylueſt. confeſ. 1. §. 2. Ant. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 3. Mai. d. 17. q. 2. Dur. q. 10. Adr. q. 3. de confeſ.

& fortaſſe cum delicata fœmina primum parturit, [c] aut quæ partus difficiles habere ſolet. [d] Qui præſcit eo tempore non habiturum copiam confeſſarij, tenetur opportune præuenire iure diuino, ſi paulò ante poteſt commode. [e] Item tenetur reus morti adiudicatus: quo caſu iudex pœnis etiam eccleſiaſticis compelli poteſt, vt ſententiæ executionem differat, donec plene confiteatur, [f] & digne ieiunus communicet. [g]

4 Conſcientiæ propriæ grauis remorſus rationabiliter arguit præceptum inſtare diuinum: & fortaſſe teneretur ſaltem quolibet quinquennio: [h] vt homo rationem villicationis reddat, & ſatisfaciat Deo offenſo. Sed qui habet erroneā conſcientiam, ſatisfacit ſi illam deponat. [i] ſcrupuloſus conſulendus eſt deponere practice ſcrupulos, & contemnere, inclinans in fauorem ſui contra anguſtiam & anxietatem animi quam ſentit: quia Doctores ex ſuaui Chriſti iugo concedunt amplam libertatem [k] homini quem confeſſarius prudens declarat eſſe virum timoratum & nimis ſcrupuloſum. addunt quidam. 3. quando multis, & magnis grauatur peccatis, de quibus debet proximis ſatisfactionem, & dilatio confeſſionis periculum obliuionis induceret. [l] in quo duplici caſu, aut tempore, quo dilectio Dei obligaret, tenebantur ad contritionem homines ante legis euangelicę promulgationem, niſi remedio alicuius ſacramenti, vt in circunciſione olim, attritus eſſet iuſtificatus. 4. obligat antequàm ſacramento ſynaxis reficiatur laicus, aut ſacerdos ratione celebrationis: [m] item qui recipit ordinem ſacrum, [n] vbi ex conſuetudine datur communio. Sed ante reliqua ſacramenta ſatis eſt contritio. [o] 5. ſi proprio voto, vel iuramento ſe deuinxit ad confeſſionem. [p] 6. ſi confeſſarius in-

[c d] Naua. Soto. Pan. Cou. nu. 7. Palud. d. 17. q. 2. Mai. q. 2. Dur. q. 10. Adr. de confeſ. q. 3. Anto. Syl. d. §. 2. verſ. 4. & dicit communem. Angel. confeſsio. 1. §. 31. Ledeſ. 2. p. q. 5. a. 5. dub. 5. quanuis limitat dub. vlt. Alex. ſum. lib. 1. tit. 4. c. 5. [e] Naua. c. 2. nu. 8. fin. Dur. d. 17. q. 10. n. 6. Bon. p. 2. a. 2. q. 2. Palu. q. 2. a. 4. Gabr. q. 2. a. 3. dub. 1. Mai. q. 2. a. 3. Rich. a. 3. q. 5. Syl. conf. 1. §. 2. Tabie. §. 41. Antoni. d. §. 3. Med. de confeſ. q. 16. fi. Alcoc. ſum. c. 7. Cano, Recent. Ledeſ. tamen limitat quando viueret inter infideles: quia præceptum confeſ. includit quandam negationē & obligat pro toto anno. ſic qui aduertit ſe præfixo termino nō poſſe ſoluere creditorib. quia profeſſurus eſt religionem B. Franc. tenetur antequā intret ſoluere: & præferre eum qui prior eſt in hypotheca, ne quid fiat in fraudem creditorum. & qui nouit hora meridiana non reperturum miſſam feſti, tenetur præuenire mane, non tamen pridie: quia præceptum miſſæ non incipit obligare niſi cæpto die feſto. ſic intra. 15. dies quibus implet præceptum communionis paſchæ, tenetur præuenire, ſi timet in vltimo die impedimentum fore. inf. c. 4. §. 7. At falſo Nau. c. 25. n. 100. tenet quod ſi veſpere impediēdus eſt febri quartana, tenetur inane recitare veſperas. ſed. c. 21. n. 35. videtur tacite retractare. vt in eo caſu qui habet priuilegium præueniendi horas, non tenetur mane præuenire veſperas & completorium. Soto. Mantius & multi Recent. nec tenetur longo ante tempore præuenire communionem paſchæ. [f] lib. de euchar. c. 4. §. 1. vbi allata eſt pragm. Philipp. II. Regis Hiſpan. qua iubet damnatis ad mortem dari ſacramentum pœnitentiæ & euchar. & citat proprium motum Pij V. idem Clem. 1. de pœnit. & rem. ibi gloſ. & Ioan. de Imol. conci. Vvormat. c. 80. Cou. 2. var. c. 1. n. 11. Led. 2. p. q. 34. a. 2. fin. Simanc. de cathol. inſtit. c. 57. n. 16. Perez. l. 8. tit. 1. lib. 1. ord. l. 12. tit. 19. lib. 8. Syl. eucha. 3. n. 7. verſ. 8. iudex. 1. §. 11. & 12. fi. Ang. euchar. 3. §. 26. Maiol. lib. 3. irreg. c. 24. n. 15. Nau. c. 25. nu. 23. & lib. de orat. not. 22. num. 11. [g] Archiep. Guerre. Granat. dicebat licitum dare huic cōmunionem poſt cibum, ſi iudex executionem ſentētię differre nolit, vt ieiunus communicet. [h] Scot. Ledeſ. ſup. §. 2. L. [i] Dur. d. 17. q. 10. tenetur aliquando ex conſcientia erronea. At ſane tunc ſat eſt deponere cōſcientiam. Cano, Pet. Sot. lec. 13. Nau. c. 2. n. 9. c. 21. nu. 35. [k] Cai. verb. ſcrupuloſus. Gerſo. Cor. lib. 3. q. 14. in prin. & §. 5. col. 6. Cai. & fr. Med. 1. 2. q. 19. a. 5. Naua. c. 27. n. 290. ſed in propoſito dicunt, quod ſcrupuloſus non tenetur confiteri ſcrupulos, aut repetere ea peccata quæ ſcrupuloſe timet non fuiſſe dicta, aut non ſatis integre dicta confeſſario. Ledeſ. 2. p. q. 5. a. 4. dub. 4. Victor. § 129. Nau. c. 21. n. 42. Cord. ſup. addebāt conſulti Soto, Pet. de Soto maior, Peña & alij primarij Salmant. nō eſſe admittēdū ad repetendos ſcrupulos: tutumq; eſſe in cōſcientia adhærentem huic dictamini ſapientū, agēdum eſt in dubijs contra ſcrupulos. & quibuſdam valde timidis conſulendū, ne confiteantur ſcrupulum, niſi iurare poſsint, ſe deliberate & ſponte conſenſiſſe in id peccatum M. & nunquā id confeſſum fuiſſe. [l] limita intra longum tempus, vt quinquennium, vt dictum eſt. At ob periculum obliuionis intra annum non tenetur. inf. c. 4. §. 8. præſertim quia ſatiseſſet ea peccata ſcribere ad memoriā, ac ſubinde non obligat per ſe præceptū confeſsionis. [m] lib. de euchar. c. 45. & ſeq. & quibus caſibus liceat celebrare cōtritū, quando non habet copiam idonei confeſſarij. conc. Trid. ſeſ. 13. cap. 7. & can. vlt. & colligit præceptum diuinū ex. 1. Cor. 11. probet autem ſeipſum homo. vt (contra Cai. q. 80. a. 4. & in. 1. Cor. 11. & ver. contritio. & cōmunio.) tenet cōis, Nau. c. 2. n. 7. c. 21. n. 49. c. 22. n. 3. Sot. d. 17. q. 2. 6. d. 12. q. 1. 4. d. 18. q. 1. 4. Cano. p. 5. Pet. Sot. lec. 12. de conf. Victo. §. 78. 133. Ledeſ. 1. p. q. 21. 4. Palac. d. 9. q. 3. Caſtr. ver. euchar. her. 10. DD. d. 9. Alber. Bon. Scot. Dur. Palu. Gabr. [n] D. Tho. quodl. 1. a. 11. Nau. c. 2. nu. 8. & de pœni. d. 5. prin. n. 42. cum conc. Colon. Led. q. 5. 5. dub. 3. & art. 6. Marſi. q. 12. art. 1. [o] Naura. Soto. Ledeſ. ſup. & q. 2. a. 3. Vict. Pet. Sot. lec. 13. Cano. p. 5. D. Tho. q. 72. 7. ad. 2. Med. de pœnit. q. 6. dub. vlt. Syl. cōf. 1. §. 2. Tabie. cōf. 2. § 44. cōt. Marſi ſup. & Ang. cōf. cū Landulph. & alios apud Ant. 3. p. tit. 14 c. 19. §. 3. idem Adr. Viguer. c. 16. §. 4. verſ. 14. & Palu. addit d. 17. q. 2. a. 5. dum recepturus eſt, aut miniſtraturus aliquod ſacramentum. [p] Nauar. cap. 2. n. 9.

q fr.

iungit in pœnitentiam vt iterum tali tempore confiteatur, & ipſe pœnitens acceptauit. [q] 7. ſi velit quaſdam indulgentias lucrari; in quarum conceſsione conditio præuiæ confeſsionis exprimitur. [r] ea conditio in eum finem neceſſaria eſt, ſed non de præcepto. nec tunc neceſſe eſt confiteri, niſi habeat conſcientiam peccati M. [s]

CAP. IIII.

Eccleſiæ præceptum impletur in quouis die anni eccleſiaſtici, præſertim ad finem illius: ſi habet conſcientiam peccati M. vel ſi dubitat eſſe M.

2 *Satis eſt confeſſionem fieri ſacerdoti regulari.*

3 *Quæ cauſæ ab eo præcepto etiam diuino excuſent.*

4 *Quando ſtatim, aut poſt annum obliget.*

6 *Quando teneatur præuenire tempus.*

7 *Sed obliuioſus non obligatur præuenire finem anni.*

9 *Regulares non videntur ſub M. obligari, niſi ſemel in anno.*

PRæcepto eccleſiæ obligatur primum ſemel in anno [a] (id eſt, in aliquo totius anni die) cōfiteri, ſi habet conſcientiam peccati mortalis. [b] quidam [c] falſo putant ſaltem in religione obligari ad confitendā quædam venialia: vt. §. 10. dicetur. Eccleſia determinat tempus iuris diuini: nec enim poſſet propria autoritate præcipere vt manifeſtentur peccata interiora, [d] ſi quis hæc tantum haberet, niſi à Chriſto haberet poteſtatem determinandi circunſtantias temporis, & modi circa vſum ſacramentorum. Eccleſiaſtici anni terminus videtur eſſe paſchale tempus reſurrectionis [e] poſt quadrageſimam, cum latitudine quadam anni caſualis eccleſiaſtici, [f] vt conſuetudo interpretatur. poſt quod tempus ex cauſa licebit

[q] fr. Medin. lib. 2. inſtruct. [r] Nauar. §. in Leuit. not. 18. Ang. indulg. §. 17. Cai. opuſ. de indulg. ad Iul. c. 10. Cordu. lib. 5. q. 27. 28. Adr. 4. de indulg. Sot. d. 21. q. 2 a. 3. col. 5. ſupponit vt certū. & addūt Soto, Nau. Peña. quod ſatis eſt tempore iubilei per hebdomadam conceſsi confiteri in vltima Dn̄ca. [s] Nau. ſup. not. 18. n. 17. not. 30. n. 7. cum Ant. 1. p. tit. 10. c. 3. cont. Cord. q. 28. & fauēt cit. inf. c. 4. B.

GLOSSA. Cap. IIII.

[a] PRæceptum eccleſiæ vt certo colligitur de communione paſchæ, ita & de confeſsione annua, ex conc. Later. ſub Inno. 3. c. 21. habetur. c. omnis vtriuſq; ſexus. de pœnit. & remiſ. quod citans Tri. ſeſ. 14. c. 5. fin. & can. 8. dicit eſſe præceptum omnibus. Soto. d. 18. q. 1. a. 1. ad. 5. Cano rel. de pœnit. p. 5. Ledeſ. 2. p. q. 5. a. 5. Palu. d. 17. q. 7. n. 16. Palac. q. 5. Nau. c. 2. n. 6. & 10. fin. Taper. a. 5. & ante Innoc. erat implicite præceptū confeſsionis incluſum ſub præcepto communionis: ad quam non admittebatur niſi pœnitens per ſacerdotē abſolutus à peccatis: probat Taper ex Zepher. PP. qui inſtituit vt omnes communicarent in Paſcha, vt refert Platin. item Fabian. PP. epiſt. 2. Eutichian. PP. c. & ſi. de cōſec. d. 2. c. prædicandum. 22. q. 1. & D. Tho. d. 17. q. 3. 1. 4. & quodl. 1. a. 11. ait in quadrageſima præceptum confeſsionis obligare propter communionē. Quare male Dur. d. 15. q. 14. reliquit ſub dubio an eccleſia d. c. omnis, imponat præceptum de confeſſione, aut potius ſit tantum exhortatio. idem fere Med. C. de confeſ. q. 5. & addit, pœnam in. c. omnis, non imponi contra omittentes confeſsionem, ſed communionem. vtrumque falſum eſt. [b] quia eccleſia iuri diuino præſcribit tempus: ius vero diuinum non obligat confiteri, niſi peccata M. Soto. q. 1. ar. 3. Ledeſ. 2. p. q. 5. a. 3. q. 22. a. 1. fol. 328. D. Tho. d. 17. q. 1. 1. 4. ad. 3. add. q. 6. 3. ad. 3. 3. p. q. 65. a. 1. nullum ſacram. eſſe per ſe contra venialia. & idem de ſacram. pœnit. ait. q. 84. 2. & cōm. d. 17. Scot. q. 1. Gab. q. 1. a. 2. Durand. q. 9. Caiet. d. q. 65. a. 2. ad. 4. opuſ. de cōfeſ. q. 5. Syl. cōfeſ. 1. §. 13. fr. Alex. lib. 2. tit. 1. c. 7. Nau. c. 2. n. 6. omnes Recēt. glo. recepta in. c. omnis. & colligitur ex Trid. ſeſ. 14. c. 5. can. 7. fin. Victor. §. 129. alias. 138. fi. quod autem Bon. d. 17. in. 2. p. a. 2. q. 1. ait tenemur pœnitere de venialibus, & d. 16. ad fin. venialia de quibus homo habet dubium, aut periculum peccati M. eſſe confitenda: nihil dicit contra nos. idem tenet Ang. confeſsio. 1. §. 27. Vega lib. 13. in Trid c. 30. [c] vt Inno. ſupplem. Rich. d. 17. a. 2. q. 4. Almain. a. 2. & ſibi contrarius Ang. confeſ. 2. §. penult. cum Alex. 4. p. q. 77. memb. 1. At ſane vt bene ait Soto & alij, ſatis eſt vt ſe præſentet parocho ante communionem paſchæ, ne videatur temere accedere: & dicat ſe ideo non confiteri, quia non habet conſcientiam peccati M. inf. K. Z. cit. [d] Soto. d. 18. q. 1. 1. poſt con. Ledeſm. q. 5. a. 1. con. 1. Caiet. opuſ. de conf. q. 2. ad. 1. quia de internis peccatis dicitur 1. Corin. 4. nolite ante tempus iudicare. fauet Tri. ſeſ. 14. c. 5. dicit non ſatis conſulte humana lege præciperetur, vt delicta ſecreta eſſent publica confeſsione aperienda. ſed Med. de confeſ. q. 1. cū Adr. de confeſ. q. 3. a. 2. falſo tenet quod eccleſia poteſt pręcipere circa actus internos, & excōmunicare ob hæreſim internā. At præcipit internā attentionem, quatenus neceſſaria eſt ad ſubſtantiam orationis externę. [e] Nau. c. 2. n. 10. colligit ex Trid. c. 5. & can. 8. fi. vbi pro cōf. declarat tēpus quadrageſimæ ex cōſuetudine eccleſiæ. vid. Soto. d. 18. q. 1. 4. con. 4. Burchar. li. 19. ſui decret. à princ. & c. 16. ex cōc. Agathē. Sixt. 4. extrauag. vices, de treugua & pace, vetat ne Mendicātes prædicēt parochianis nō teneri ſaltem in paſcha confiteri proprio parocho. cōc. Agathē. habetur in capite. 80. d. c. referunt Renā. & Pamel. in Tertul. de pœnit. c. 1. fi. D. Tho. d. 17. q. 3. 1. 4. quodl. 1. a. 11. Med de cōfeſ. tract. 2. q. 20. dicit hāc cōſuetudinē iam obligare. Vict. §. 192. refert Renā. y la cartilla cōfiteri ſemel ſaltē in quadrag. Palac. d. 17. q. 8. p. 294. con. 3. [f] annus

eccle-

aliquantulum differre confeſsio. [g] nec tamen ea conſuetudo obligat confiteri in quadrageſima, [h] niſi propter communionem Paſchæ: ſatis enim implet præceptum, qui in quauis anni parte confitetur. [i]

2 Hinc ſequitur eum, qui in principio anni eccleſiaſtici, aut alia eius parte confeſſus eſt omnia. m. quæ tunc habebat, ſatis impleſſe præceptum: [k] nec tenetur iterum ſequenti paſcha fateri, ſi non habet conſcientiam noui peccati mortalis. at ſi poſt dictam confeſsionem cadat in M. videtur hoc præcepto per ſe conſtringi: [l] quaſi eccleſia omnia peccata intra annum eccleſiaſticum commiſſa obliget confiteri intra ipſum annum, ſaltem in fine illius: vt declarat conſuetudo fidelium in quadrageſima, ſeu fine anni confitentium: [m] & tunc parochi compellunt, & epiſcopus edicto procedit contra eos, qui tunc non ſunt confeſsi: quo admiſſo fit, ne vltra annum liceat manere in peccato, [n] quin Deo, & eccleſiæ curet reconciliari ſub præcepto confeſsionis annuæ, atque ita vltra annum non licet differre confeſsionem peccati M. [o]

3 Præcepto ſatisfacit ſæcularis, qui ſacerdoti regulari expoſito & per epiſcopum approbato iuxta formam conci. Trident. confitetur etiam in quadrageſima, & paſcha. [p] erroneum vero eſt quod quidam dicunt, [q] epiſcopū ſic directe abſolutum poſſe compellere, vt confeſsionem ipſi aut parocho repetat. olim tamen iure communi parochiani tenebantur in paſcha confiteri ſemel proprio ſacerdoti, [r] ſed ea tantum de quibus nō

eccleſiaſticus pro ſacramentorum confeſsionis & cōmunionis receptione, videtur incipere ab vno paſcha reſurrectionis ad ſequens paſcha. circiter: ſicut apud Hebræos incipiebat à. 14. Luna Martij ſeu plenilunio in quo paſcha incidebat. paſcha vero eſt radix numerandi feſta mobilia anni. id tempus *anni* interdum continet. 11. aut. 13. menſes. hinc eccleſia declarat confitendum eſſe, ſaltem in quadrageſima vſque ad paſcha: quaſi ſit finis totius anni eccleſiaſtici: vt citatum eſt. E. Palac. d. 17. q. 8. con. 3. p. 214. ſic dies pro recitandis horis ſumitur late ab occaſu ſolis in præcedenti die quo recitantur matutinæ, vſque ad ſequētis diei mediam noctem: & Februar. continet interdum. 29. dies & annus publicationis pro bulla cruciatæ, intelligitur vſque ad ſequentis anni publicationem: licet ille annus ſit longior per aliquot dies, vt aiunt conſulti Salmant. Theol. & iuriſper. doctiſsimi.

[g] Fr. Alex. ſum. lib. 1. tit. 4. c. 5. cum Alex. Alenſi. 4. p. Bon. d. 17. Rain. ver. confeſ. &. c. omnis concedit de conſilio confeſſarij differre communionem, aut confeſsionem. ſic præceptum communionis quod in. 1. die paſchæ obligat, extenditur ad quædam tempora ante & poſt paſcha. vt ad Dominicā in Albis & alicubi vlterius, quia in moralibus conſuetudo ampliat ad id quod parum diſtat.

[h] Quia non omnis conſuetudo ſtricte obligat: atque ita præceptum confeſsionis ſatis impletur quouis tempore totius anni. nec. c. omnis determinat certum diem, ſicut in communione decernit paſcha: atque ita Trid. ſeſ. 14. c. 5. fin. morem confitendi in quadrageſima probat, vt pium tantum, & merito retinendum: quod aiunt Doct. ſtatim cit.

[i] Anto. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 3. Syl. confeſ. 1. §. 2. Victor. §. 126. alias. 137. &. §. 192. Ledeſ. 2. p. quæſt. 5. a. 5. dub. 6. Soto. d. 18. q. 1. ar. 4. con. 4. Cano. relect. de pœnit. p. 5. Nauar. cap. 2. nume. 10. facit. c. 21. num. 35. &. 45. cum Anto. & Sylueſt. Fr. Med. lib. 1. inſtruct. cap. 14. §. 41.

[k] cit. I. præſertim qui tempore paſchæ nō habet conſcientiam peccati M. ſatis eſt vt ſe parocho præſentet abſque confeſ. ſup. C. Nau. c. 2. n. 9. Led. a. 5. dub. 6. Cano, Vict. Soto. inf. [l] idque ex vi præcepti confeſsionis, quanuis non eſſet cōmunicaturus in paſcha: vt puer non habēs plenam ętatē, aut qui habet periculum vomitus: ne ſecunda confeſsio diſtet à prima vltra annum: Soto. d. 18. q. 1. a. 4. con. 1. Cano. p. 5. Vict. § 137. Lede. a. 5. dub. 7. Nau. c. 2. nu. 10. & quidā Recent. & ſatis ſignificat Trid. c. 5. fi. dū probat piam conſuetudinē confitēdi in quadrag. quaſi in fine anni eccleſiaſtici. Sixt. 4. extrauag. vices, de treugua & pace. & clarius. c. in capite. 40. d. Burchard lib. 19. c. 1. Innoc. I. epiſt. 1. c. 1. fauet D. Tho. d. 17. q. 3. 1. 4. quanuis dicat, confeſsionē obligare in quadrag. propter communionem. quod plane ait Soto. ſup. & Pet. Sot. de conf. lect. 5. facit Ledeſ. dub. 7. Medin. C. de conf. q. 18. de confeſsione ſemel in anno. f. 63. nec obſtat quod Soto. d. 12. q. 1. a. 11. c. fin. negat puerum duodenē teneri ad confitendum in paſcha. quia intelligit ſi præcedenti tempore confeſſus eſt, non tenetur per accidens cōfiteri in paſcha ratione cōmunionis, ad quam nondum obligatur. [m] [n] ex dictis. L. [o] bene aduertit Soto. [p] inf. lib. 3. c. 13. Alex. Pap. 4. Clem. 4. Vrban. 4. conceſsit ſacerdotibus ex ordine Mēdic. & poſtea Paul. 3. & ampliſsime Greg. 13. cōceſsit religioni ſocietatis Ieſu facultatem audiendi confeſsiones omnium ad ſe confluentium. & confirmat Ioan. 22. extrauag. vas electionis de hæret. At Bonif. 8. extrauag. ſuper cathedram. de ſepult. moderatus eſt hæc priuilegia, & licet eam moderationem ad tempus ſuſtulit Bened. 11. ſed eādem confirmat Alex. 5. c. dudum. de ſepult. [q] Ioan. de Poliaco negat Papā potuiſſe in præiudicium parochi & epiſcopi concedere regularibus talia priuilegia. ſentit Henric. quodl. 10. q. 1. &. 2. Rich. & gloſ. in. c. omnis. fauet Grego. c. ex autoritate. 6. q. 1. ſed Taper. 1. 5. negat expedire priuilegia & bullas, quibus paſsim eximuntur à Paſtore ordinario. ea ſententia Ioan de Poliaco eſt erronea, cōtra Pontif. autoritatē: qui vt poteſt per ſe ipſum, ita & per delegatos abſoluere quoſlibet fideles in toto orbe: Ledeſ. q. 7. a. 5. dub. 3. Soto. d. 18. q. 4. a. 3. Pet. Sot. lect. 5. Med. q. de conf. facta fratribus priuil. Syl. cōfeſſor. 2. §. 1. & ſeq. Mai. d. 17. q. 6. &. 17. Dur. q. 12. facit Nau. c. 27. n. 260. ſic approbatus à Pap. & nūc per epiſcopū ſeruata forma concil. poteſt audire cōfeſsiones etiam eorum qui carent bulla cruciatæ: quanuis contradicat Parochus Syl. confeſſor. 1. §. 1. vide. §. 4. 5. 11. 15. Adr. de conf. q. 5. Medin. fol. 90. &. 92. Soto. q. 4. a. 2. &. 3. Cordu. Caſ. 10. dub. 2.

[r] Vt docet Bened. X I. & Six. I I I I. & extrauag.

fuerant abſoluti: ſicut tenentur ſemel in parochia ſuſcipere communionem, [s] quanuis in monaſterio, aut alibi circa tempus paſchæ communicauerit. ſed propter priuilegia regularium, ſi quis probat ſe regulari expoſito confeſſum, debet parochus ei credere, [t] vt miniſtret euchariſtiam in paſcha: niſi eſſet in notorio peccato, cuius ſcandalo nondū ſatisfecit, aut ex cauſa ſuſpectus eſſet de mendacio.

4 Neceſsitas vero præcepti etiā diuini (extra mortis periculū) non confert ſacerdoti nullibi expoſito iuriſdictionem abſoluendi: [u] ac proinde parochus in feſto celebraturus excuſatur à præmittenda confeſsione, ſi non habet copiam confeſſarij idonei, & expoſiti: tenetur tamen habere contritionem vt tunc digne celebret. Deinde excuſatur, in his caſibus, de quibus lib. de euchar. c. 46. vt ſi hic cōmode non habet, quando diſtat per leucam ab oppido confeſſarij. 3. ſi pœnitens certi peccati externi timet rationabiliter periculum reuelationis, aut aliud damnum ſibi vel alteri imminere, excuſatur non à tota aliorum M. ſi habeat, ſed ab integritate cōfeſsionis, vt dicetur lib. 3. c. 13. & lib. 2. c. 9. ſi tamen periculū in totam incidat confeſsionem, excuſabitur à tota: deberet tamen confiteri id quod licet (puta conſenſum internum illius peccati, aut aliquod veniale) quia tunc ea confeſsio eſſet ita integra per ſe, vt per abſolutionē impius iuſtificetur. 4. ſi ſub ſecreto ſigillo non poteſt proferre peccata (vt ſi tempore procellæ, vel peſtis vrgētis oportet ab alijs ſocijs peccata pręſertim infamia audiri, aut quia confeſſarius eſt ſurdus, aut non niſi per laicum interpretem inf. lib. 2. c. 3. & 12. nouit explicare [x]) excuſatur à præcepto eccleſiaſtico, imo & à diuino de præmittenda confeſsione ante communionem. In articulo tamē mortis, ne ſe periculo damnationis exponat, contemnat periculum propriæ famæ, aut alterius damni ſi aliter non poteſt, inf. lib. 2. c. 9. & integre confiteatur etiam per interpretem: [y] ſed præceptum cum tanto detrimento non obligat. [z] Per ſcriptum non expedit communiter confiteri præſenti ſacerdoti: [a] quia periculū eſt, vt amiſſa, aut ſublata papyrus legi poſsit ab alijs. atſi caute abſque periculo fiat, vt fieri poteſt, tenetur ſaltem in periculo mortis ſic confiteri: [b] & mutet modum ſcribendi, vel literas, aut ſeparatim oſtēdat ſpecies peccatorum in libro impreſſo; & in alia papyro numerum peccatorum: ne agnoſcatur ab alijs.

5 Qui temporibus ſupra dictis, vt in periculo mortis confeſſus non eſt, habens conſcientiam peccati M. & tamen vice confeſsionis debitæ habuit contritionem, vel culpabiliter omnino confeſsionem omiſit, tenetur quam primum poſt id tempus commode poteſt, confiteri ratione negationis incluſæ in præcepto pœnitentiæ, ſicut & in præcepto reſtitutionis: vt explicatum eſt. quia non indulget Deus extra terminum dicti temporis, [c] ſup. c. 3. §. 2. quin teneatur ſatisfacere Dei iniurię quoad poteſt, per humilem ſacramenti receptionem. 2. qui ſcienter cauſa excuſante omiſit vnum M. aūt neceſſariam circunſtantiam, recipit ſtatim gratiam per abſolutionem: ſed quia non fuit integra niſi per accidens ob excuſationem, tenetur illud omiſſum fateri ſtatim. [d] 3. quādo abſente ſuperiore cōfeſſus eſt inferiori reſeruatā ſimul cū nō reſeruatis, tenet̄ ſuperiori poſtea præſenti ſtatim. i. [e] intra paucos dies cōfiteri de reſeruato, vt directe ab illo abſoluatur, & fiat cōfeſsio omniū, quę recordat̄, vna & per ſe integra. ſic enim dū miſſam celebrat, tenet̄ vitare lōgas interruptiōes, vt ſit vna, & integra miſſa & orō.

ſup. quod vero Greg. d. c. ex autoritate ait, intelligitur ne regulares poſsint ſine licētia Papæ. [s] quia priuilegia Pontificū vt Nicol. 5. & Sixt. 4. Leo. 10. data Mendicantibus excipiunt communionem in ſolo die reſurrectionis, & in mortis articulo. At tēperat Nau. c. 21. n. 52. cōpend. Mēdic. ver. cōmunicare. §. 4. 5. 9. Sot. q. 4. a. 2. vt d. eſt. lib. de euchar.

[t] quia pœnitenti in foro conſcientię creditur pro ſe & cōtra ſe, niſi oppoſitū aliunde conſtaret parocho Syl ueſt. confeſ. 2. §. 4. verſ. 3. cū Palud. d. 17. Scot. Rich. a. 3. q. 2. Syl. teſtis. §. 5. D. Tho. quodl. 1. ar. 12. extrauag. inter cūctas. col. 3. de priuil. Nau. c. ſacerdos. de pęn. d. 6. n. 85. c. placuit. nu. 174. &. & facit. c. 17. nu. 59. & . 250. fi. Addit D. Tho. ſup. & d. 17. q. 3. 2. ſi pœnitens dicat ſe afferre licentiam paſtoris pro reſeruatis, licebit ei credere: niſi haberet publicam excommunicationem, in qua non tam facile credendum eſt ei vt in foro exteriori admittatur ad diuina officia. Nauar. c. 27. nu. 36. 44.

[u] quia Trid. ſeſ. 14. c. 7. ſolum mortis articulum excipit: ſub quo intelligitur periculum mortis Nauar. c. 4. nu. 1. ſup. c. 3. lit. Z. cit. [x] Caietan. verb. confeſ. cond. 11. Soto. d. 18. q. 2. 6. Ledeſm. q. 8. a. 3. Victor. §. 173. Petrus Soto. de confeſ. lec. 5. Medi. quæſt. 19. de modo ſecreto confit. fol. 64. Maior. & Palud. diſt. 17. quia in. c. omnis. dicitur, vt ſolus cōfiteatur. [y] Cano rel. p. 5. putat in artic. mortis teneri per interpretē & Ledeſ. ſup. Victoria cū Syl. confeſ. 1. §. 15. Archidiaco. & alijs. [z] Soto. Caietan. Medi. & cōmunis.

[a] nec tenetur præcepto eccleſiæ cōfiteri per ſcriptū ſi etiā mut[us] aut infirmus, qui loqui nō poteſt. Soto Victor. Ledeſ. Naua. c. 21. nu. 36. cum Rich. d. 17. a. 2. q. 5.

[b] Syl. cum D. Tho. inſinuāte d. 17. q. 3. 4. 3. ad 2. Palud. q. 2. Mai. q. 1. ad. 3. Caiet. ſup. Pet. Sot. lec. 11. addit ne prius ſcribat peccata, ſed dū confitetur coram ſacerdote, & mox rumpat papyrum.

[c] Nam ſi Doct. inf. obligāt quādo præceptum eccleſię omiſit, multo magis tēpore mortis, quādo maxime obligat ius diuinū.

[d] Sot. d. 18. q. 2. 5. ad. 3. Lede. q. 7. a. 5. dub. 1. fi. & q. 5. & multi Recent. At falſo Cord. caſu. 1. dicit quod tenetur iterare totā confeſsionē: ſicut quando ſola reſeruata dixit ſuperiori.

[e] Soto. d. 18. quæſt. 4. a. 2. id ſerio affirmat de quo

6 Si toto anno non fuit confeſſus tenetur mox per totum annum ſequentem confiteri vt ſup.c.3. §.2. dictum eſt.5.ſi celebrationem miſſæ fecit contritus,quia non habuit copiam confeſſarij, tenetur quam primum poſsit confiteri,& tamen ſi cõmunionem paſchalis temporis omiſit(in quo affirmatiuo præcepto nulla negatio includitur) non tenetur per ſe, ſecluſa excommunicatione epiſcopi, [f] aut dilatione confeſſarij, communicare ſequenti tempore. [g] at ſi intra tempus à confeſſario præfixum non impleuit pœnitentias iniunctas, tenetur poſtea: [h] vt ſi vouit intra menſem ingredi religionem,elapſo eo etiam tenetur [i] propter ſimilem negationem incluſam. in alijs præceptis, qui omiſit, miſſam feſti,aut horas canonicas,vel ieiunium,non tenetur ſequenti die ſupplere: [k] quia de hoc eſt præceptum pure affirmatiuũ, & onus diei. qui tamen poſt communionem etiã paſchæ,aut poſt aliud tempus recordatur noui peccati, quod in confeſſione oblitus eſt explicare: non ideo tenetur ſtatim, nec intra illum eccleſiæ annum illud confiteri, [l] quia ſatis reconciliatus eſt Deo,& eccleſiæ intra præfixum annum.Similiter impleſſe videtur, ſi quod omiſit ex ignorantia culpabili, [m] (vt ſolent ruſtici, qui groſſo modo confitentur ſine certo numero) quia fuit verum ſacramentum licet informe, & cum confeſsione omnium formaliter,& per ſe integra:alias ſi ſæpius recordaretur eo anno, aut die aliorum peccatorum,teneretur ſæpe cõfiteri:quod durum eſt. At in mortis articulo recordatus noui peccati obliti ſub probabili numero non incluſi,tenetur id fateri ſtatim,quanuis eo anno iam impleuerit præceptum eccleſiæ:quia tunc non ſupereſt aliud tempus confitendi, vt directe ab illis oblitis abſoluatur. Similiter ſi ante communionem meminit noui peccati,communiter tenetur confiteri ante illam : niſi iam linteo eſſet expoſitus ad communicandum cum alijs.vt dicetur lib. de euchar. cap.46.§.4.

7 Qui exiſtimat in futuro paſcha,vel alio huius præcepti tempore ſe non habiturum confeſſarij copiã, tenetur eodem iure diuino, vel humano,confeſsionis tempus præuenire: [n] quia hæc obligatio nõ ad certum anni diem vel hebdomadam limitatur, vt communio paſchæ, ſed per totum anni tempus diffunditur. vt nauigaturus in regionem infidelium:& qui pro caſu reſeruato habet præſentem legatum Papæ, [o] vel iubilęum, quem poſtea non habebit.ſic qui poteſt nunc ſoluere debita creditoribus, ſed poſtea non poterit, tenetur ante terminum ſoluere:vt tenetur qui antequam intret religionem Minorum poſſet ex bonis,quibus dum profitetur eſt renunciaturus : quia ſpontanea impotentia cederet in fraudem creditorum: vt non licet pręferre ſolutionem eius qui poſterior eſt tempore & hypotheca, dum fit impotens in fraudem prioris. ſi ob dilationem voti nondum obligantis timet probabiliter futurũ impedimentum perpetuũ,tenetẽ præueniendo tẽpus intrare religionẽ: [p] quia voti impletio,

vide D.Thom.add.quæſt.9.2.ad.4.Doct.d.17. vbi Palac.q.9.Ledeſm.q.8.art.2.dub.5.Victor. §. 262. Cano.p.3.Alcocer.cap.12. qui addunt quod inferior non poteſt abſoluere iſtum qui habet reſeruata niſi alias ſequeretur ſcandalum, aut infamia, neque eſt aditus ad ſuperiorẽ quia alias Trident. ſeſsio. 14.capit. 7. dicit inferiores in reſeruata nihil poſſe, nempe niſi vrgente caſu ex ratihabitione ſuperioris idem Gab. diſt.17.quæſtione.1.artic.3.dub.2.

[f] ita ratione excõmunicationis per accidens obligatur communicare elapſo termino. Soto.Victoria, & ita ſunt limitandi Palud. Maior.d.12.q.6.§.6. Armil. verb. communio. §.6. Nauar. cap.21. numero. 52. 45.

[g] communis Soto quæſt.1. artic.4.Ledeſ. quæſt.7.art. 5. dub. 2. Cano.p.5. Victor. §. 148. frat. Med.lib. 1. c.14.§.41. Anto.Syl.Medin. de confeſ.Armi.ſup. & ſignificãt Caietan. & Tabien. verbo communicare contra Nauarr. num.45. Palud. & Maior niſi limitentur vt lit.Q.

[h] Nauar.cap.12.num.54.

[i] Nau. cap.12.num.54.nam D.Thom. Palud. & communis tenet quod tenetur pręuenire tempus voti,ſi timet probabiliter quod poſtea ſuccedet perpetuũ impedimentum vt dicetur.§.7.D.

[k] Nauar.c.12.num.54.cap.21. num. 27. &. 45. lib.de orat.not.10.num.45.fr.Med.§.42.Soto.Victor.§.148.Armil.communio.§.6.Angel.& Syl.euchar. Caietan. & Tabien. communicare Victor. §. 148.& communis Recent.in Hiſpan.& Italia,contra Palud.

[l] Nauarr.cap.2.num.9.Soto, quæſt. 2.artic.5.conc.7.fin.Ledeſm.quæſt.5.artic. 5. dub. 7. Sylueſt. confeſſ. 1. numero. 3. Recẽt. quia hic iuxta Tridentin. ſeſsione.14. capitulo. 5. cenſetur ea oblita includere ſub peccatis quę confeſſus eſt. Victor. §.137. Gueuar.& multi Recent. & ita declarat conſuetudo fidelium. præceptũ enim humanum eccleſiæ obligat ſuauiter,vt in anno ſemel fateatur omnia quæ memoriæ occurrunt poſt factam aliquam diligentiam.

[m] Ijdem Doct. contra Sotum.

[n] Sup. capit. 3. §. 3. E.Bonauen. Richard. Paludan. Gab. Durandus, Mai. Sot. Cano. Sylueſt. Medi. Tabien. ſed quidam Recent. falſo excuſant pęnitentem quando non fuit cauſa voluntaria impedimenti pręuiſi.

[o] Durand.diſt.17.quæſt.10.Antoni.3.p. titul. 9. cap.9.§.3.Medi. de confeſ.quæſtione.16.fin. frater Alexand.lib.1.tit.4.cap.5.verſi.2.Alcoc. capit. 7. idem Ledeſm.quæſt.5. artic. 5. dub. 5. & exprimit de nauigaturo.

[p] Diuus Thom.& Paludanus diſtinctione. 38. Antoni.Sylueſt. Angel.Tabien.Frat.Alex.vide Nauar.cap.12.numero.54.

cum ſit promiſsio ex cauſa, & acceptata à Deo,tranſit quaſi in vim contractus,& iuſtitiæ. Secus in alijs debitis,quæ ad nullam rationem iuſtitiæ pertinent:vt febricitans non tenetur præuenire proprium tempus recitandi horas, [q] ieiunij,aut miſſæ diem,aut communionem paſchæ: quia id præceptum affirmatiuum eſt onus diei, & determinati tantum temporis.

8 Obliuioſus ſtando in ſolo iure diuino obligaretur ſecundum quoſdam Doct. quando eſſet probabile periculum omittẽdi multa peccata,præſertim reſtitutionis,vt intra quinquennium, [r] quia præſumitur ex negligentia nolle in tempore reddere integram rationem conſcientiæ. At certe ſatis eſſet ob lapſum fragilis memoriæ vt ſcripto vel aliter retineret peccata reſtitutionis & ſatiſfactiones famæ læſæ,aut excommunicationes & irregularitates cũ numero probabili peccatorum : vt ſuo tandem tempore confiteatur omnia.cæterum poſt determinatum ab eccleſia tempus,nõ tenetur obliuioſus præuenire tempus cõfeſsionis, [s] nec peccatorum memoriam ſcripto conſeruare in futurum,vt.§.4. dictũ eſt,ſatis enim eſt ad finem anni confiteri:eo quod intra annum communiter omnes reminiſci ſolent eorum quæ præcipue fecerunt, quantum ſufficit ad integritatem confeſsionis, vt confeſſarius tanquam iudex, & medicus poſsit afferre remedium, & proferre rectam ſententiam.quod homo etiam ſcrupuloſus & fragilis memoriæ,de ſe poteſt bona fide præſumere. [t]

9 Qui tamen facta conſcientiæ examinatione manet probabiliter dubius,an poſt confeſsionem fecerit peccatum M.cuius oblitus fuerit,tenetur ſub conditione ſi forte peccauit conteri: [u] ne ſe exponat periculo,& in generali fateri, ſicut meminit : & cum ſit vera accuſatio ſui cum neceſſaria materia, tenetur illum confeſſarius abſoluere. [x] ſi vero ita oblitus eſt,vt nullum dubium conſcientiæ, nec memoriam de peccato,quod re vera admiſit habeat:nõ remittitur per ſolam diligentiam, quæ eſt actus intellectus: [y] licet excuſetur ab actu pœnitentiæ & confeſsione peccati ſui obliti: quare expedit interdum elicere actus de dilectione Dei, vel de contritione generali, per quam obliuioni tradita remittantur, vt capit. 2. §. 3. dictum eſt.

10 Quidam regulares, nempe monachi nigri ſeu S. Benedicti per ius commune, aut ſtatutum religionis ſuæ obligantur ex quadam honeſtate ſub veniali confiteri ſi habeant conſcientiam peccati M. [z] ſæpius in anno,vt quolibet menſe. [a] quod præceptum iuris extenditur ad alios

[q] eſt communis contra Nauar.capit.25. numero 100.vt de ieiunio & miſſa non tenetur pridie præuenire tempus.fatetur Nauar. capit.21.numer.27. &.45.

[r] Sup.cap.3.§.3.Nauar.cap. placuit. de pœnitentia.d.6.numero.159.Maior.d.17.quæſt.2. Marſil. quæſtione.12.articulo. 5. p. 5.conc.3.ad fin. Adria. de confeſs. quæſtion. 5. dub.8. Medin. quæſt. 17. de tempore quo confiteri oportet fol. 60. ſentit Caietan. verb. confeſsio. cap. 5. fauet Soto. diſtinct. 18. quæſt. 1.articul.5. conc. 7. ſed ſcrupuloſe quidam iſtorum putant obliuioſum teneri ſæpius intra annum confiteri: quia limitatio tẽporis per eccleſiam non tollit tempus quo obligaret ius diuinũ. ſed Soto. & Ledeſm. quæſtione. 5. & articulo. 6. dub. 1. col. 2. bene aiũt quod tempus iuris diuini eſſet quinquennium,aut longius tempus.

[s] Soto quæſt.1.artic.4. Ledeſ. artic.5.dub.7.&.8.Petrus Soto lect.5. frater Med. lib.1.c.14.§.41.ſi.Cano.p. 5. Victor.§. 132. cum Sylueſt.confeſ.1.§.2.fin. Tabien. confeſſ. 2. §. 45. Durand.diſt.17.quæſt.15.num. 7.fin. & retractans Nauar.cap.21.num.35.contra id quod dixit in. c. placuit.quia poſtquam eccleſia in.c.omnis fecit prudentialem determinationem temporis prout habet poteſtatem à Chriſto circa tẽpus & modum de vſu ſacramentorum vt ait Trident. ſeſsi.21.cap.2.non debent ſcrupuloſi putare ſe frequentius obligari.

[t] quia vt ait Tridentin.ſeſsione.14.capit. 5. non tenetur confiteri niſi quæ facta diligentia occurrunt memoriæ.

[u] ſup.c.2.§.3.D.D.Thom.q.80.5.ad. 4. q. 84.5. ad.2.Bon.d.17.Cano.rel.de pœnitẽtia.p.3.

[x] quia qui recordatur ſe feciſſe M. & oblitus eſt ſpeciei, tenetur illud confiteri in genere ſicut nouit D. Tho. d.21.quæſt.2.1.ad.1.& art.2.Richar.a.3. q. 2. Palud.q.2.art.1.&.2.Maior.d.17.q.3.Anton.3.p tit. 10.cap.2, Nauar.c.10.num.7.§.8.fin. ſic quidam dicunt quod ſi pœnitens dicat parocho in paſcha ſe non habere conſcientiam niſi peccatorũ venialium in genere, poſſet abſolui:ait Alex. Richar. Bona. Angel.

[y] communis contra Almain. d. 14.q.1.

[z] nam de venialibus nec regulares tenentur confiteri ex ſtatuto ſup. §.1.B. contra Caieta. in opuſc. tom. 1. de confeſ.Ang. conf. 1. §. 27. Nauar. capit. placuit. de pœnitentia. d. 6. numer. 110. Medin.ſed Cano dicit obligari ſub veniali ad confitenda quædam venialia, aut alias abſoluta, quando non habent conſcientiam peccati mortalis.Innocent.ſupplem.Richard. diſt. 17.art.2.quæſt.4. Almain.ar.2.Alexand.4.p.q.77. memb.1.Ang.conf.2.§.penult.quaſi de ipſorum regularium conſenſu factum ſit ſtatutum : & perinde acſi voto ſe obligarent confiteri venialia. At nec tale votum emittunt,nec ſtatutum iubet confiteri venialia & Trident. ſeſsio.14.c.5. & can. 8. generaliter negat obligationem confitendi ven. Taper art.5.Roffen.art.8.D.Thom.3.part. quæſt. 65.1.ad.8.ibi Caiet.artic.2.ad.4.Ledeſm.quæſt.5. art.3.dub.2.Soto.quæſt.1. a.3.Cano par.5. & alij ſup.B.C.cit.

[a] Vt monachi nigri idem Benedicti in Clem. non in agro.§.ſane. de ſtatu monach. Soto quæſtione.1.artic.3. verſ.neutiquam Caietan. opuſc. tom.1.tract.5.de confeſ.q.1. Cano de pœnitentia.

monachos, ſi vero habeant ſpeciale conſtitutionem conſulenda eſt, & moniales iuxta conſtitutiones ſuas ſunt à ſuperiore monendæ. [b] laici qui tantum habent venialia, non obligantur per ſe confiteri, cum nõ ſint materia neceſſaria: ſed regulares videntur ex ſtatuto, & conſuetudine obligari ſub veniali vt aliquod ex his fateãtur ſemel in mẽſe, [c] aut ex alijs, à quibus iterum fuerat abſolutus: quia videtur aliquomodo obligari confiteri eo tempore: ſic etiam poteſt ſe voto obligare ad confitenda venialia. Item ex pio ſtatuto à Pontificibus approbato in multis religionibus mos eſt, repetere Prælato in fine anni peccata, à quibus fuerat directè abſolutus, de qua re dicetur poſtea. [d]

C A P. V.

Satisfieri præcepto per confeſſionem informem.

§.2. Obligantur omnes cum habent plenam diſcretionem, etiam ante 12. ætatis annum.

3 Ad communionem maior diſcretio & ætas expectanda.

4 Ante baptiſmum fiebat quorundam peccatorum confeſſio: ſed nõ ſacramentalis.

HVic præcepto eccleſiæ ſatisfit per eam confeſſionem, etiam informem, [a] qua manet verum ſacramentum (ſicut & præcepto recipiendi alia ſacramenta ſatisfit) quanuis ex impedimento gratia ſtatim non conferatur. per fictam vero confeſſionem non integram, quæ nulla eſt, non ſatisfit præcepto diuino, [b] & tamen quia ea res omnino eſt occulta, euadit cenſuras eccleſiæ edictis epiſcoporũ latas: & alias pœnas iuris, [c] vt viuens arceatur ab eccleſia, & moriens careat eccleſiaſtica ſepultura: quia eccleſia eos, qui ſic obedire incipiunt, non intendit duro excommunicationis gladio ferire. ſi confeſſionem fecit integram, ſed cui defuit omnis dolor aut propoſitum emendæ, euadit pœnas: ſed non implet præceptum, vt poſtea dicetur. imo quanuis defectus propoſiti debiti conſtet, iubet eccleſia acceptari confeſſiones publicæ meretricis, aut vſurarij: [d] cum tamen ſic impœnitens ſi decedat

p.5. & retractans in vltima editione Nauar.cap.2. num.9. quia nec d. cle. habet verba præceptiua, nec conſuetudo: vt ſapientes & prælati illorum interpretantur de confe. & communione menſtrua. idem de Ciſtertien. & Carthuſ. Cano tamen & Caieta. dicunt obligari ſub veniali. contra Ang. cõfeſ. 1. §. 17. dicentẽ ſub. M. & Mai. d.17.q.2. & olim Nau. c. fratres. n.59. cap. placuit. n.110. addit. capit. 21. nu. 46. teneri ad cõmunionem.

b b Tridentin. ſeſ. 25. reg. c.10. & de ijs qui aluntur in ſeminario epiſcopi. ſeſ. 23. ref. c.18. & monet Trident. de ſignari extraordinarium confeſſarium ab epiſcopo, qui dicitur Barrẽdero.

c c Caietan. Cano. ſup.

d d Inf. lib. 2. cap. 17. de quo ſtatuto Ciſtertien. Nauar. in c. placuit. n.109.118. & apud Dominican. ſtatutum fuit per Albert. Magn. dum eſſet Prouincialis, refert fr. Ferdin. del Caſtillo li.3. chron. B. Dominic. c.46.

C A P. V.

a INf. a lib.2. de confeſ. cap.11. Palac. d.17. q.8.

b b communis Doct. d.17. Dur. q.15. Pet. Sot. de conf. lec.8. fin. Soto. d.18. q.3. 3. d.17. q.1. a.2. Cano rel. de pœnit. p.5. Led. 2. p. q.8. a.2. dub.12. fr. Med. lib.1. c.14. §.41. Victor. §.163. Syl. confeſſor. 4. §. 2. Med. C. de confeſ. q.22. de confeſ. ſine pœnitentia. fol.66. cum Adr. de cõfeſ. q.5. dub.4. §. ſed quid ſi craſſa ignorantia. dicitur vero confeſſio non integra, quia ſponte tacuit aliquod peccatum M. ſine cauſa, vel ſi nullum dolorem attulit.

c c Adrian. & Syl. Palac. d.17. q.8. dicunt quod qui confitetur integre abſque dolore intendens ne abſoluatur quanuis non fateatur eam fictionem eſt actus bonus, quo implet præceptum eccleſiæ, ab ſubinde vitat excommunicationem epiſcopi latam. Victor addit ſi fateatur eum defectum doloris implere præceptum eccleſiæ. idem Cano. p.5. ad 2. & 4. Vega opuſ. de iuſtifi. q.15. Cou. c. alm. 1. p. §.5. n.1. quia per actum cum circunſtantia peccati impletur præceptum. vera ſententia eſt quod qui non implet præceptum Chriſti, hic ſimul peccat contra præceptum eccleſiæ quæ iure diuino determinat tempus: & tamen vitat cenſuras eccleſiæ, quanuis taceat peccatũ, vel fateatur abſque dolore vel propoſito emendæ, manens in concubinatu, quia ita occultus eſt ob ſigillum vt non cadat ſub pœnis eccleſiæ. hoc fatentur Medina, Victoria. Cano fr. Med. Ledeſ. Soto. d.17. ſup. & facit. d.18. Dur. q.14. n.8. & q.15. Nau. Hiſp. c.27. n.269. & in com. Hiſpan. cap.10. & 27. fol.32.256. & tamen in Latin. cap.10. numer.4. fin. remittit ſe in cap.27. vbi oblitus eſt de hoc agere. ſed Cordub. caſ.18. ait per confeſſionem dimidiatam, aut ſine dolore euitare pœnas iuris communis poſitas in cap. omnis. nõ tamen pœnam excommunicationis quæ imponitur ab epiſcopis: & remittit ſe ad librum primum. qq. q.2. oppoſi.3. pũct.1. dict.4. & videtur id ſentire Victor. & Soto. non euitare pœnas niſi vero animo accuſandi ſe, fateatur integre peccata aut ipſum defectum doloris, atque ita peccat contra diuinum præceptum de integritate, & contra præceptum eccleſiæ & contra obedientiam ob excommunicationem: at probabilior eſt, & tuta ſententia Nauarr. & aliorum euitare excommunicationem: quia ille defectus quanuis notus eſſet confeſſario vice Dei, eſt ita occultus vt non cadat ſub exteriori pœna eccleſiæ.

d d cap. quod quidam. de pœnitent. & remi. Nauar. capit.10. numero.4. Medi. ſup. de confeſſ. Soto. & Recent.

in eo notorio peccato, priuandus ſit ſepultura ſacra. [e] ad incurrendam tamen pœnam iuris, ſatis eſt confeſſionem, aut ſolam communionem omiſiſſe. [f]

2 Hoc præcepto eccleſiæ obligãtur omnes perſonæ vtriuſque ſexus qui admiſerunt M. poſt baptiſmum, vel in ipſa baptiſmi ſuſceptione indigna, [g] at venialia non ſunt materia neceſſaria. [h] 2. obligantur præcepto etiam eccleſiæ. ſi quis haberet peccatum tantũ interius: [i] quia eccleſia determinat tempus iuri diuino, quod definit ſubſtantiam, & ſpecificationem confeſſionis, vt ſit omnium peccatorum M. quæ homo habet. Non tenentur confiteri pueri ante plenum rationis vſum: [k] qui non ex ætate, ſed ex diſcretione penſandus eſt. [l] in ſeptennio tamen præſumitur communiter habere, cũ ſit capax ſponſalium & ordinum minorum. puer iuſtus, dum venialia tantum habet, poteſt, ſed nondum tenetur confiteri. pueri ante. 12. circiter annum non ligantur eccleſiaſtica cenſura propter violationem affirmatiui præcepti eccleſiaſtici: [m] præcepto tamen diuino, quod eſt de medio ad ſalutem neceſſario obligantur confiteri in mortis articulo, ſi plenum habeant rationis vſum: imo & præcepto eccleſiæ de confeſſione ſemel in anno, [n] quod eſt modificatio quædam præcepti diuini.

3 Ad communionem maior diſcretio expectanda eſt, [o] nempe vt ſciat reuerenter ſuſcipere diſcernẽs cibum ſanctum à profano, conſuetudo vero ita interpretatur præceptum diuinum, & eccleſiæ, vt ante 12. circiter annum non obligentur, vt nec communiter obligantur alijs legibus eccleſiæ: [p] expediret tamẽ in mortis articulo eos communicare etiam in. 10. ætatis anno, ſi plenum oſtendant rationis iudiciũ, [q] nunquam tamen circa annum. 7. quanuis puer eſſet viuacis ingenij. [r] Infideles vero, vel Catechumeni etiã fideles & iuſti non tenentur præcepto confeſſionis, non tantum, quod nondum baptiſmo profeſſi fuerint legem euangelicam, nec ſine baptiſmo ſint aliorum ſacramentorum capaces: ſed quia eis peccata non remittuntur in ordine ad claues eccleſiæ, quibus nondum ſubijciuntur. [s] nec enim tenetur ad hoc præceptũ, niſi qui poſt baptiſmum peccauit.

4 Olim ante baptiſmum Ioannis confitebantur peccata ſua in genere Matth. 3. & nunc confiteri poſſunt, quæ fecerunt in proximorum iniuriam, vel de quorum propinqua occaſione, & periculo timent, vt inſtituãtur, quomodo ſatisfacere, & vincere tentationes debeant: nõ aũt, vt abſoluãtur. [t] qua

e Cano. p.5. fol.122. Nauar. cap.25. num.80. quia c. omnis dicitur, vt careat eccleſiaſtica ſepultura.

f f quia de vtroque ſacramento agit. cap. omnis. & edicta epiſcoporum. eſt communis ſententia contra Med. de confeſ. quæſt.5. citatum. capit.4. A. in fin.

g g Quia ſi fictio qua adultus recipit baptiſmum eſt peccatum poſterius ſaltem natura quã baptiſmus: ac ſubinde pertinet ad ſacramentũ cõfeſsionis.

h h Tridentin. ſeſsione 14. capit.5. & can.8. fin. ſup. capit.4. §.10.

i i Tridentin. ſup. quia Chriſtus præcipit ſub eo occulto foro fieri integram confeſſionem omnium peccatorum M. Nauarr. cap. fratres. n.59. communis DD. & vſus eccleſiæ cont. Margar. confeſ. verb. confeſ. fol. 40.

k k Victor. Soto, diſt.18. q.1.3. fin. Cano. relect. ad fin. Nauar. cap.21. num.33. Cordu. caſ.60. qui oppoſitum falſo tribuit Antonam pro nobis eſt. 2. p. tit.9. cap.8. §.2. communis. diſt.17. Richard. art.2. quæſt.4. ad.6. Scot. quæſt.1. art.3. Gab. quæſt.1. conc.2. Sylueſt. confeſſ.2. §.5. puer non incurrit irreg. Nauar. cap.27. n.230.

l l Doct. ſup. & tandem Soto. d.a.3. ad fin. dicit de communione & confeſ. & addit de omnibus præceptis eccleſiæ. ſed d.11. q.1. a.11. col. penul. negat ad confeſſionem teneri ante. 12. annum. & exponendus eſt de ea confeſſione quadrageſimę ad quam eccleſia obligat propter communionem paſchæ: nam hic puer non admittitur ad communionem. Cord. §.4. mendoſe citat. 1. locum Soti & ait ad præcepta eccleſiæ obligari circiter vndecimum annum ætatis.

m m Sed Cordu. addit puerum ſi eſt doli capax cum vſu rationis poſt ſeptennium & intret ſepta monialium, quæ clauſuram vouerant, peccare & incurrere excommunicationem: & ita peccare qui hunc introducit. nec licet ei contra præceptũ eccleſiæ diebus prohibitis comedere carnes. item ſi hic clericum percutiat & ſciat excommunicationem latam incurrit illam. Nau. c.27. nu.90. Soto. addit d.18. ſi puer habet diſcretionem tenetur præcepto diuino & eccleſiæ ad confeſſionem, ſed non ſub cenſura ante annum 12. vel. 14. quare arctius obligatur præcepto negatiuo, quam affirmatiuo eccleſiæ: in confeſſione autem includitur negatiuũ, vt dictum eſt. ſed puer pro ex communicatione reſeruata non eſt mittendus ad Papam Nauar. cap. 27. numer. 88. & tempore interdicti excluditur ab officijs. Nauar. numer. 168.

n n Expreſſe Soto. diſt. 18. & videtur certa ſententia, neque id negant alij. quia cap. omnis. & Trident. dicunt obligari omnes cum ad annos diſcretionis peruenerint.

o o lib. de euchariſt. cap.42. Nauarr. capit.21. numero.33. Diuus Thom. quæſtione. 80. articulo. 9. Sot. diſt.12. quæſtione. 1.9. & 11. fin. Cord. caſ.60. dicit prope annum. 14.

pq p Soto, & Cordu. ſup. q Soto, nam & olim apud Græcos data communio pueris proderat ad augmentum gratiæ, de quo Tridentin. ſeſsione 21. capit.4.

r r Soto, cum Antoni. & eſt communis ſententia in praxi.

s s Soto diſtinctione. 18. quæſtione. 1. 2. Maior. diſtinct. 17. quæſtione. 1. Almain. quæſtione. 1. articulo. 2. Medi. de confeſ. quæſtione. 7. folio. 50. Recent. qui autem dicunt oppoſitum ſunt interpretandi.

t t Sup. de bap. c.33. §.3. lit. O. D. Thom. q.68. a.6.

Soto.d.4.a.6.atque ita interpretandi ſunt qui dicũt præceptum quoddam confeſsionis obligare aliquo modo infideles vt Scot.d.17.q.1.1.Richar.a.2.q.4.Adria.de conf.q.2.Ange.confeſ.2.§.2.Sylueſt. confeſ.2.§.1.Soto.diſt.18.quæſt.1.2.

re dum paganus per contritionem iuſtificatur, non includit ſacramentum pœnitentiæ in voto, ſed ſolum baptiſmum, nec vero includit votũ ſacramenti euchariſtiæ, [u] per illa verba Ioan. 6. niſi manducaueritis carnem, &c. ſatis enim eſt ſpiritualiter Chriſtum manducare. i. incorporari Chriſto per gratiam ante baptiſmuu.

C A P. V I.

Præceptum pœnitentiæ ſeu contritionis quomodo differt à præcepto reſtitutionis.

§.2. homo ſi creatus in puris naturalibus peccaret, obligaretur ad pœnitentiam.

4 *De contritione olim erat medium neceſſarium & ſimul præceptum. obligat licet homo nunquam eſſet moriturus. non licet dicere nolo pœnitere.*

5 *Iuſtificatus cum ſacramento bap. vel pœnitentiæ attritus, nõ tenetur ad formalem contritionem.*

6 *Quando obligaret contritio in ſolo iure diuino.*

8 *Et nunc quando obliget.*

7 *Non obligat vt continue per vitam habeatur, nec dum peccata memoriæ occurrunt practice.*

Contritionis obligatio (quæ ſimul propoſitũ ſatisfactionis includit, vt dicetur. c.8. & lib.2. c.18.) multum differt à præcepto reſtitutionis, [a] quia non obligat ſtatim, vt quidam putãt [b] poſt peccatum M. etiam ſi recordetur peccati, & facile poſsit conteri: & ſentiat Dei inſpirationem internam, vel per externam vocẽ prædicatoris admoneatur: præceptum enim eccleſiæ, aut religionis affirmatiuum nõ obligat ex iuſtitia, ſed ex parte potentiali illius, inf. c.19. nec ordinatur in vtilitatem Dei offenſi, vt qui re ipſa nullum damnũ accepit ex offenſa, quæ in affectu potius conſiſtit, quam in effectu. ſed cõtritio ordinatur in vtilitatem pœnitentis, [c] qui ob offenſam Dei nouit ſibi & contra caritatem ſui incurrit mortem ſpiritualem, & reatum æternæ pœnæ, & priuauit ſe rectitudine, quam habere debet erga Deũ. quod damnum per pœnitentiam reſarcire ſibi non tenetur omni hora, ſed opportuno tempore. quare mora temporis non grauat peccatum habituale, de quo non pœnitet. præceptum tamen reſtitutionis, quia ordinatur in vtilitatẽ proximi re ipſa læſi obligat ad ſtatim (niſi per accidẽs adſit impedimẽtũ excuſans) & mora tẽporis grauat peccatũ: [d] quia nõ

C A P. VI. Soto. [a] li.4.iuſt. q.6.art.1.ad.3.&.d.19.quæſt.1.1.con.3. Scot.d.16.q.1.artic.1. Aſten.lib.5.tit.25.fin. Bon.d.15.a.2.q.4. vbi D.Thom.q.1.3.3.ad.2.&.a.5.q.1. Nau.c.3.n.1.c.26.n.15. Pet.Nau. de reſtit.lib.1.c.2.nu.22. Bellarm.lib.4.de pœnitentia.c.1. & differt à ſatiſpaſsione, quæ eſt in purgatorio abſque actu voluntatis libero. Soto.d.19.q.3.a.3. differũt. 1. quia reſtitutio reſpicit mediũ rei, & æqualitatem ad res ipſas: & ſumitur pro redditione rei quæ iniuſte, vt per furtum ablata eſt, & debetur etiã ratione acceptionis: D.Tho.2.2.q.62.a.2.vbi Soto.lib.4.iuſt.q.6.a.2.fatetur contra Caie. literam non eſſe mendoſam. in quo ſenſu ſumit Scot. Richar. Palud. Capr.4.d.15. Syl.per.l. reſtituere. ff. de verb. ſignifi. ſed ſolutio pro mutuo, aut impletione promiſsionis, & ratione cõtractus non dicitur reſtitutio: quia alter creditor non deciderat inuitus à debito ſtatu. At ſatisfactio reſpicit non damnum rei, ſed iniuriam perſonæ: & eſt factio ſeu actio qua petit veniam pro cõtumelia, aut aliter compenſat iniuriã. 2. differunt quia ille reſtituit, qui ceſſat à damno & iniuria illata. 1. qui non retinet amplius rem, inuito dño. ſed ſatisfactio eſt actio bona & poſitiua. 3. Deo cui nihil homo abſtulit re ipſa, non fit reſtitutio: fit tamen ſatisfactio. 4. ſatisfactio ordinatur vt remittatur peccatum quoad pęnam, & fiat plena reparatio amicitiæ, & eſt pars ſacramẽti, impleturque poſt abſolutionem. ſed reſtitutio nihil horum habet, & neceſſaria eſt ante abſolutionem, & contritionem. 5. differt ſatisfactio quæ fit homini pro iniuria etiã abſque reconciliatione amicitiæ, & debetur ſtatim. ſed Deo fit ſatisfactio ex virtute pęnitentiæ cũ imperio caritatis, & non ex rigore iuſtitiæ: nec debetur ſtatim, nec ob vtilitatẽ Dei, ſed ipſius pęnitentis, & requirit gratiam creditoris. 6. anima in purgatorio non detinetur ob id quod hæres differat reſtitutionem: at non exibit, donec plene ſatiſfiat Deo pro pęnis debitis. [b] ſup. c.3.§.2. R. D. Tho. ad di.quæſt.6.5.ad.2.Cai. Soto. Lede. inf.Pet.Sot. lec.13.Naua.Cano.p.5.quia dicit hominẽ eſſe Dominũ vitæ ſpiritualis: quę ratio nõ vrget nec eſt firma.Med. de pęn.q.6.Alcoc.c.8. [c] hæc eſt. 7. differentia inter reſtitutionẽ & ſatiſfactionem. [d] nec D.Th.2.2.q.62.a.8.&.3.p.q.85.2. id negat, quãuis egeat pia interpretatione. Cai.2.2.q.66.3.ad.3.& in opuſ.to.1.tract.17.q.7.Ledeſ.2.p.q.3.a.1.&.2.vbi ait triplex eſſe genus præcepti affirmatiuũ, negat. & mediũ. Soto.4.iuſt.q.7.a.4.& vide.q.6.a.2.dũ vero.d.17.q.2.a.6.ait qui nõ ſtatim cõteritur, nõ peccat de nouo, ſed auget grauitatẽ: intelligit̃ ſi tẽpore quo tenet̃ nõ cõteratur, aut ſi maneat in virtuali cõplacentia peccati: quia nõ licet immorari, ſed tenet̃ ſtatim deſerere, aut ceſſare à cõtinuatione peccati. idẽ Adr.de cõf.q.3.Nau.c.1.n.31.38. quidã tñ putant grauare, quaſi teneat̃ ſtatim cõteri, vt Guille. Pari. tit. de pęnit. Cathar.li.5.cont. Cai. Pet. Sot. tit. de pęn. lect.13. Maior.d.16.q.3.&.9. videtur Cai. Sot.d.17. quod limitat Marſ.q.12.ar.1. ſedata paſsione obligatur ſi ſentit inſpirationẽ Dei: eccle.5. ne tardes conuerti. Abulen.1.paralip.16.quæſt.36. Gregor. homilia.11. in Ezech.

pecca-

minus iniurius eſt Domino, qui continuatione retinens conſeruat iniuriam, & inuitum Dominum priuat vſu rei ſuæ, quã qui occulte furatur: & quo magis debet ſatisfacere infamato, eò plus creſcit infamia, & cõtemptus infamati.

2 Deinde qui peccaret in puris naturalibus teneretur pœnitere de malo facto [e] retractans voluntatem malam, & ſe cõuertens in Deũ, quoad poteſt, & ratio dictat. ſed quia non poteſt Deo ſatisfacere pro offenſa M. etiam ſecũdum partem aliquotam relictus in ſola vi naturæ, [f] fruſtra eſſet conatus ad ſatisfaciendum pro obtinenda remiſsione culpæ. quod ſi lumine naturæ agnoſcerent peccata cõtra Deũ, vt blaſphemias eſſe offenſam Dei dignã compenſatione, [g] & ſacrificijs placarent Deum ne temporalibus pœnis puniret: [h] non tamen cognouerunt philoſophi rationem & vim pœnitentiæ ſupernaturalis qua reconciliatus homo Deo fit amicus & filius adoptiuus Dei, & hæres regni cœleſtis. [i] at nunc Deus homini de ſe impotenti offert auxilium gratiæ, non quidem vt homo de iuſtitia ſatisfaciat pro M. vt dicetur. c.30. ſed vt cõtritio ex Dei miſericordia acceptetur, tanquam diſpoſitio, & conditio requiſita, vt homini applicentur merita Chriſti, & gratis iuſtificetur: atque ita tenetur homo ex Dei auxilio pręſtare quod poteſt etiam in eum finẽ, vt propter amorem & honorem Dei ſumme dilecti contendat ex affectu compenſare offenſam, quoad poteſt. [k]

3 Hic tamen finis compenſandi nõ cadit ſub prima obligatione præcepti, [l] ſed ex vi vtilitatis noſtræ deſignat Chriſtus tempus in quo homo debeat pœnitere. [m] ſicut & deſignat tempus cõfeſsionis, & euchariſtiæ, & baptiſmi, ſeruata natura præcepti, & ratione habita vtilitatis noſtræ: quanuis totum id dirigatur in finem diuini honoris. ſic baptiſmum ſeruata natura præcepti voluit ſtatim obligare, quia eſt regeneratio. ſup. c.4. euchariſtiam vero certis vitæ temporibus, quia eſt cibus pro alenda vita.

4 In omni ſtatu legis homini qui M. peccauit poſitum eſt diuinũ præceptum de formali contritione. [n] tũ vt Deum ſibi conſtituat pro fine

peccatum quod per pœnitentiam nõ deletur. Alex.4.p.q.77.m.1.ar.1.&.2.m.2.a.3.Richard. diſt.14. ibi Gabr. videtur Palu.d.17.q.1.a.3.con.2. ſed parum ſibi conſtat. Ant. Syl. verb. contritio. At prior ſententia eſt vera. [e] D.Tho.q.84.7.ad.1.&.ar.5.ad.1.& ſupponit.q.85.2.arg. ſed cont.& hinc.q.86.6.ad.5. dicit ſacramẽtum pœnitentiæ fuiſſe aliquo modo de lege naturæ: quia eſt connaturale ſecundum ſtatum gratiæ, vt dicit Maior.d.17.q.9.Marſil.q.12.a.1.con.1.Palud.d.17.q.1.a.1.in.5.differ. cõtritionis. Cano.rel.p.3.con.2.& in p.4. dicit eſſe ſententiam certiſſimam. [f] & fr. Medi.cum D. Thom.3.p.q.1.ar.2.ad 2.& Suar. dub.4.§.8. inf. cap.31. imo nec iuſtus ſatisfacit de condigno pro peccato M. alterius: quia grauitas offenſæ creſcit ex parte obiecti, & eius perſonæ quæ offenditur: ſed valor ſatiſfactionis non ita creſcit ex obiecto, ſed ex perſona offerente. atque ita pro offenſa Dei, quæ eſt contra obiectum infinitum, non datur iuſta ſatisfactio, niſi ſit à perſona infinite grata Deo offenſo: qualis eſt ſolus Chriſtus, qui ſatiſfecit infinite, & vltra quantitatem offenſæ. [g] inf.c.8. E. quidam philoſophi lumine naturæ videntur agnouiſſe quandam rationem pœnitentiæ quæ pertinet ad ius naturæ D.Thom q.84.7.ad.1. vbi laborat Caiet. Soto.d.14.quæſt.2.2.col.5.Ledeſ.1.p.q.26.art.1. ſic Ariſt.7. ethico. incontinens poſt factum pœnitet. idem ait de eo qui peccat ignoranter.3.ethic & alibi Ariſt. & Cicer. taxant Stoicos laudãtes apathiam 1. indolentiam ſeu impœnitentiam. Senec. tragœd.8.Act.3. quem pœnitet peccaſſe, pene eſt innocens. Periander, cum peccaueris, ſubeat te pœnitentia Tertul. lib.1. de pœnitent. quid dubitas concedere pœnitentiam eſſe virtutem: ſumma inſania eſt negare, quod dolere de peccatis ſit honeſtum. & vt Prouer.1. vituperat eos qui lætantur cum malefecerint: ita laudãdi ſunt qui pęnitẽt de peccato in proximos, & multo magis de peccato in Deũ, vt de blaſphemia. & ratione naturali Cicero.3.rhet. & lib.2. de inuentione, nouit iuſtitiam vindicatiuam malorum, & vt rex offenditur dum violantur eius leges, ita Deus legiſlator dum peccat homo contra legem naturalem, vt affert Lactant. lib.6.cap.24. ex Cicero.lib.3.qq.Academi. Bellã. lib.1.de pęnitentia.c.19.ad fi.lib.2.c.2.&.3. [h] ita tantũ colligitur ex hiſtorijs, quæ referũt gentiles Romanos obtuliſſe ſacrificia & luſtrationes, vt Deum placarent pro pœnis tantum temporalibus inflictis ob peccata, vt bene Soto. D. Tho. in id Rom.1. nõ intellexerũt, quoniã qui talia agunt digni ſunt morte. &.d.14.q.1.1.3.ad.4. philoſophi conſiderarũt virtutes nõ vt dirigunt in bonũ diuinũ, ſed humanum. Ouid. eleg.1. de Ponto ſæpe leuant pęnas, ereptaque lumina reddũt, cũ bene peccati pęnituiſſe vident. [i] Soto, D. Th & eſt certa ſentẽtia lumine naturæ, nõ cognoſci hæc bona ſupernaturalia. quod ſi forte Pythagoras, aut Plato didicit in Aegypto ex Hebręis eſſe amicitiã Dei & ſpẽ gloriæ: certe ex ſola vi naturæ volũtas nõ potuit digne pęnitere, vt haberet veniã & amicitiam Dei. Tri. ſeſ.6.can.3.Bell.li.2.c.3. [k] cõtritus ex affectu intẽdit & optat cõpenſare: ſed quia ex proprijs nõ poteſt reddere æquale, confugit ad miſericordiã Dei, & merita Chriſti, vt gratis remittat̃ offenſa. [l] quia re ipſa nõ cõpenſat æqualiter: de quo ſtatim. [m] ſic Deus ex miſericordia dedit homini inducias ſup.c.3.§.2. Vidẽs qđ nõ pŏt ex proprijs ſatisfacere ex iuſtitia, etiã ſecũdũ partẽ aliquotã reſpectu offenſæ infinitæ. & tñ contẽtus pęnitẽtia vice cõpẽſationis, illã præcepit. [n] ſup.c.3.§.1.D Th.q.85.1.&.2. in arg. ſed cõt. Cano.p.4. de pęn. Med. tracta.1. de pęn.q.2.& D.Th. ait colligi præcep. Mat.3.&.4. pęnitẽtiã agite. quod reducitur ad præceptum præãbulũ decalogi.1. de dilect. Dei Marſi.2.q.18.a.2. ex qua imperatur contritio. nec enim eſt vera

vltimo ex lege caritatis, & amicitiæ Dei:tum ex virtute pœnitentiæ. vt facta compenſatione quadam conſequatur gratis remiſsionem offenſæ, & Deo reconciliatus vitam recuperet,id enim in hunc finem fuit medium per ſe inſtitutum à Deo, ſicut de fide explicita Chriſti, & dilectione Dei,eſt ſpeciale præceptum, & generaliter de omni medio ad ſalutem neceſſario,quod eſt actus in noſtra libertate poſitus vt dictũ eſt.c.2. obligat per ſe contritio in articulo aut in morali periculo mortis mortales homines ſup.c.3.vt tandem ſatisfaciant offenſæ Dei, quo tempore etiam obligat ex vi præcepti de dilectione ſui, & miſericordia vt ſe ipſum liberet in extrema neceſsitate conſtitutum à ſummo damno alias irreparabili. Quod ſi tunc omittat, & indirecte velit non pœnitere, peccat ſpeciali & noua malitia finalis impœnitentiæ. o grauius tamen peccat,qui formaliter ait,nolo pœnitere:quia peccatum fit magis voluntarium. Per accidens tamen accidit,vt homo decedat in vnico M.vt ſi ſubita morte præoccupatus dum decedit cum vno peccato,ideo non pœnitet de illo, quia ignorat eſſe tale præceptũ,aut non aduertit,aut quia illius peccati oblitus decedit cum finali impœnitentia:quæ tunc eſt tãtum circunſtantia peccati. Porrò ſi homo nunquam eſſet moriturus aut ſi immortalis Angelus eſſet capax pœnitentiæ poſt peccatum, obligaretur interdum in vita ad præceptũ pœnitentiæ,vt quod non tantũ obligat propter mortis periculum. Item obligatur quiſq; quantum ad ſpecificationem actus. ne vnquam poſt peccatum dicat,nolo pœnitere,quia obiectum iſtius actus videtur malum:& tamen,qui extra tempus præcepti id diceret,non peccat pluſquã venialiter actu otioſo,qui ex fine bono honeſtari poſſet. p Nec tamen, qui vult iſtud antecedens,nolo nũc pœnitere,cenſetur velle conſequẽs, nempe ſe peccaſſe: q nam cum eo antecedente ſtat, vt potius velit ſe nunquam peccaſſe.

5 Qui Chriſtianus peccatorum oblitus iuſtificatur per dilectionem Dei,vel attritus per aliud ſacramentum,quam pœnitentiæ, tenetur per ſe ad formalem contritionem, r nõ ex dilectione ſui,cum iuſtus ſit: ſed ex virtute pœnitentiæ, s vt Deo offenſo pro culpa compenſet quo ad poteſt. At qui cum attritione per abſolutionem iuſtificatur, non tenetur ad præceptum cõnaturale de cõtritione formali: t quia iam remedio per ſe inſtituto,& compenſatiuo ex applicatione meritorum Chriſti conſecutus eſt remiſsionem, & in æquiualenti impleuit priori, & meliore ratione finem totum in quem contritio ordinatur: contritio enim non remittit peccatum,nec compenſat,niſi vt includit votum,& vicem ſacramenti pœnitentiæ. quare compenſatione per ſacramentum applicata magis contentus eſt creditor Deus,quam compenſatione contritionis, alias ſi contritio dum haberi poteſt,eſſet neceſſaria, obligaret per ſe etiam dum ſuſcipitur abſolutio, quia tunc haberi poteſt. ac ſubinde Chriſtus in lege euangelica non leuigaſſet onus, ſed adiecisſet graue onus confeſsionis, præter neceſſariã contritionem,ſi etiam nunc contritionis morale præceptũ per ſe obligat ex iure naturæ, vt quidam dicunt, ſicuti olim ante ſacramentum pœnitentiæ obligabat, vt homo de ſuo compenſaret Deo, quo ad poteſt.

contritio niſi includat vt ſit propter Deum ſumme dilectum.cum tamẽ ſaluetur verus actus fidei,ſpei, religionis,& aliarum virtutum, abſque eo vt ita ſint propter Deum ſumme dilectum. 2. reducitur hoc præceptum ad dilectionem ordinatam ſui ipſius, Vega lib. 13. in Tridẽ. cum Scot. d. 17. q.1.art.1.& quidam Recẽt. ſicut nõ occidere ſe, aut conſeruare propriam vitã, & fugere mortis periculum,pertinet ad dilectionem ſui, maxime in ſpũalibus, quanuis Cano de pœniten.4.p.& Mãtius aiũt nos eſſe Dominos ſpiritualis vitæ & bonorum ſpiritualiũ: quippe quæ acquirimus propria & libera induſtria cũ Dei auxilio. At re vera non licet prodigere vitam animæ, nec vnquam amittitur ſine peccato M. contra aliquod pcẽptum.3. Caie.3.p.q.85. 2.reducit ad 1. decalogi d cultu Dei. quia falſo putat pœnitentiam nõ diſtingui à virtute religionis.

o in quo falſus eſt Victor.& Ledeſ.citati. c. 2.§. 1.& probant quia homo damnari poſſet propter vnum peccatum:nam D.Tho.2.2. q. 14. 2. negat impœnitentiam eſſe nouum peccatũ,ſed circunſtãtiam.At illa ſententia eſt temeraria contra Torrẽtem & D.Tho.ſup.a.1.ad.3.vbi diſtinguit de impœnitẽtia negatiua & poſitiua:& in.2.d.43.ar. 3. ad.3.in.4.d.14 q.1.1.2.arg.ſed cont.d.17.q. 2. 2. 3.ad.2.&.q.3.1.4.& expreſſe.3. p. q.85. 2. in arg. ſed cõt.Dur.d.17.q.10.Palu.d.14.q.7.Gabr.q. 3. Soto.lib. 1.de nat.& gra.c.22.&.d.17.q.2.arti. 6.

p Bella.lib.2.de pœnitentia,cap.8.prop.2. p Soto. d. 17. q. 2.6. q ſic defendi poteſt ſententia Med. tractat.1.de pœnitentia. q. 6.quem ſequitur Mantius, & quidam Recẽt. r ſic ſoluitur arg.fallax,vt in ſimili bene ſequitur, ego conteror,ergo peccaui: & tamen volo antecedens,& non conſequens: & iuſtus cõteritur,quãuis non ſit in peccato. ſic ſi hominem alijs negotijs diſtrictum vrgeã vt ſtatim pęniteat:licite reſpondet, nolo nunc pœnitere, quia tempus ſupereſt. s Quia formalis pœnitẽtia de peccato M. eſt medium neceſſarium & præceptum, vt fides explicita de Chriſto, aut ſacramentũ pœnitentiæ in re: ac proinde iuſtificatus per dilectionem Dei,tenetur ad contritionem vel ſacram.pœnitentiæ,cum memor fuerit peccati. t Cano de pœnit.p.4 Soto.d.17.q.2.a.6. & communis Recent. contra Vegam opuſ.de iuſtificatione. q. 13.ad. 1. cont.3.concl.& lib.13. in Trid c. 20. idem ſentit Medin.tract.1.de pœnitentia.q.3.& ſentit Victoria §.19.de baptiſmo.

6 Præter extremam neceſsitatem, & mortis articulum ſtando in ſolo iure diuino obligat contritio in alterius grauis neceſsitatis tẽpore: u quod vir prudens arbitrabitur pro ratione perſonæ, & circunſtantiarũ, & natura fineque huius præcepti:ſicut arbitrandum eſt de tẽpore, quo iure diuino obligat præceptum fidei,ſpei,caritatis,& religionis. cum enim contritio ſit medium,& neceſſaria diſpoſitio,vt reconcilietur amicitię Dei,nõ videtur licere,vt homo id reſeruet in finẽ vitæ,& per totam vitã perſeueret in peccato: id enim interpretatiue redundat in contemptum Dei offenſi. Quare Sancti graue & periculoſum crimen putant, pœnitentiam differre in tẽpus, quo mortis vrgentis admonitio compellit: x nec tamen pœnitentibus in eo mortis articulo neganda eſt abſolutio y pax, & communio. videturque tũc obligare, quãdo Deus inſpirat homini,& cum remorſu cõſcientiæ dictat ſe exigere rationem villicationis. z nam tunc eam pœnitentiæ dilationem, quaſi vocationis diuinæ contemptum carpit ſcriptura. 2. quando ex eo quod homo diu iacet in peccato mortali deſeritur & permittitur communiter cadere in alia mort. a quare qui aduertit morale periculum reincidendi in quod ſe coniecit, videtur peccare mort. pœnitentia enim non ſolum includit contritionem de præteritis, ſed propoſitum vitandi tam peccata in futurum,quã peccatorum ac damnationis morale periculum, inf.c.21.§.5. quia cui ſemper placuit mala vita, vix contingit bonus exitus vitæ, quare ex caritate Dei, & ſui ipſius, præter obligationem pœnitentiæ, tenetur conteri quibuſdam temporibus.

7 Nec contritio obligat per totam vitam continue, b quanuis peccatum dignum ſit pœnitentia totius vitæ,& pœna æterna, c ſatis enim eſt vt debitis temporibus homo repetat actus internos pœnitentiæ. nec obligat in omnibus feſtis& dominicis diebus, in quibus quidam dicunt obligari ad actum diligendi Deum:ſup.cap.3.§.2.quia contritio non pertinet ad virtutem religionis,quæ illo tempore obligat ad cultum quendam externum Dei, ſed ad pœnitentiam: nec ſub præcepto cadit finis inſtitutionis illorum,ſcilicet vt homo illis temporibus curet ſanctificationem ſui, vacans ab omni opere ſeruili. quidam putant per accidens obligare contritionem etiam de peccatis alias remiſsis, quando peccata memoriæ occurrunt practice, & cum vehementi tentatione. At ſane pro remiſsis,vt non tenentur quærere aliã 2. abſolutionem, ita nec aliam, ac aliam contritionem, d cum vna pœnitentia ſufficiat pro culpis: ſatis tunc eſt, negatiue ſe habere, & bonis cogitationibus occupationibuſque diuertere tentationẽ,& oratione implorare Dei auxilium ad victoriam,& alijs armis, & ſigno crucis ſe munire: in raro caſu vehementis tẽtationis,quando non facile occurrit aliud remedium,obligatur ex virtute pœnitentiæ firmo boni propoſito diſſentire tentationi, e fugere occaſionem propin-

u x u cit.cap.2.§.1. x Soto.d.19.q.2.ar.6.Augu. de vera & fal.pœnit.cap.17.dubitat de ſero pœnitẽtibus & ho.41.ex 50.c.ſi quis de pæni.d.7. Torr. 3.c.9.§.15.Cypr.c.idcirco Hugo li.2.p.14.c.5.ſed de nemine deſperandum eſt ſed timendum, nam ex duplici latrone qui iuxta Chriſtum defuncti ſunt, pro miraculo refertur vnũ in extremis fuiſſe ſaluatum: cum tamen vterque haberet Chriſtũ æquè proximum & propitium.Nauar. ca.1. n. 19.ca.26.n. 29.33. Bellar.2.de pænit.ca. 16. y Soto ſupr. bene probat quare in artic.mortis nullus eſt caſus aut cenſura reſeruata Trident. ſeſſ.14. cap. 7. z ſup. capit.3.§.3. Marſil.q.12. art. 1. vt in ſtatu naturæ poſt aliquot annos, puta quinquẽniũ obligaret pęnitentia. a Gregor. hom. 11. in Ezech.quod citat D.Th. 1.2. q. 109. 8. & ob id quidam ſup. putant pænitentiam obligare ſtatim, vt poſt peccatũ poteſt ſedata paſſione. b D.Tho.quæſt.84.9.Soto.d. 14. q.1.9. Ledeſ.q.25.9.& tamẽ quia homo ex vi naturali nõ ſatisfacit Deo,nec pro peccato mort.poteſt ſatisfacere ad æqualitatem: ideo poteſt ſæpius repetere eoſdem actus contritionis de peccato etiam remiſſo, & ſæpius confiteri & abſolui de eiſdem: quaſi nunquam ſibi ſatisfaciat·cum tamen qui homini de ſuo ſemel ſoluit plene debitum pecuniarium, non ſoluat iterum atq; iterum idem debitũ ex iuſtitia. c D.Thom.1.2.q.87.3.propter Matt.25.in ignẽ æternum.Marc.3.&.9.ignis non extinguitur,vt habetur Eſai.vlt.Apocaly.14.Caſtro.verb. infernus. hær.2.beatitudo hær.3. Arbor.lib.14. Theſoph.ca. 10.11.quod ſi quando Origenes oppoſitum errorem dixit,non permanſit in eo vt ipſe aſſerit, dialog. contra Candidum Valentianũ & in id Roma.11.nũquid ſic offenderunt. tract.19.in Matt. ho.9. in Hieremiam. ita Origenẽ excuſat Pamphy. apolog. pro Orig. Picus in apolog. 7. Soto d. 45. q. 2. a. 2.d. 50. q. vnic. ar.1. con.4. vide Sixt.li. 5. bibl. cap. 229.li. 6.c. 290. Hiero. apolog. contra Rufin. citat epiſtolam Orig.dicentis, diabolum poſſe ſaluari, nec mente captus dicere poteſt. d Nauar. ca. 1. num. 31. & 22. de pænit. d. 5. in gloſſ. 3.n.51.Soto. d. 17. q. 2.ar.vlt.Ledeſ.2.par.q. 3.1. Petrus Soto. lect. 3. Anton. 3. p.tit. 14. cap.18.§.2. Cathar. lib.5.cõt.Caietan.Sylueſt. contritio. §.2. n.4.Cano.de pænit.part.4.Caiet.q.84.ar.8.& tom. 2.opuſc.tract.17.ſeu opuſc.27.quæſtion.q.7. Med. tract.1.de pænit.q.6.Mai.d.17.q.5.&.9.Palac.q. 2. Adrian.quæſt.3.de confeſſ.Victor. & omnes Recẽt. add.q.5. ſi.qui vero ſignificant oppoſitum,interpretandi ſunt vt ſtatim lit. E. e ita interpretandi ſunt D.Tho.d.17.q.3.1.4.Palud.q.1.art.3. Bona. art.3.q.2.&.d.14.Gabr.d.14.q.3.art.3. dub.1. vbi Richard.ar.1.q.9.Marſil. quæſt.12.ar.1.p.5.Alex. 4.part.q.68.m.2.art.2.§.1.& ita illos interpreta-

tur. Soto.d.14.q.1.ar.9. Caiet.q.84.artic.8.&.9.& Recent. id vero propoſitum elici ex virtute pœnitentiæ, probat bene Mantius add.q.5.ſi. contra Sotum.d.17. f Soto.d.17. g Nauar.cap.1.nu.31.fin. cum Adria. de confeſſ.q.3. Fribur.ſumm.cófeſſ.f.88. Abul. in Mat.6.q.32. fauet Ledeſ.2.p.q.16.a.9. quæ tamē ſentētia eſſe falſa probatur in text. tenet Soto rel. ſecret. mem.2.q.3. conc.6. Bañes & Recent.2.2.q.33.a.5.&.q.44. artic.2. dub.2. conc.4. (vbi tamen addit, quod forte paſtor vt ouibus vtiliter prædicet, & pro illis oret, tenetur eſſe in gratia: nā qui ſibi nequā eſt, quo modo alijs bonus erit.) nec tenetur cōteri vt fratrem corripiat, nec vero qui ignorat fidē explicitā de articulis, aut alia ſuo ſtatui neceſſaria, tenetur eo fine conteri, vt Deus illum illuminet: ſed ſatis eſt facere diligentiam ſibi poſsibilem vt diſcat, vide Cordo. libr. 2. qq. q.8.

quam, idque ex vi etiam aliorum præceptorum, f vt furti aut homicidij vitandi in cuius periculo verſatur: nam peccat, qui non vitat morale periculum remedijs opportunis, in quod videt ſe expoſitum. alij addunt obligari, quando exiſtimat neceſſarium eſſe in gratia, vt feruenti oratione placet Deum in communi neceſsitate Reipublicæ. g At tunc ſatis eſt eſſe alios iuſtos: nec impetratio orationis nititur gratia orantis.

8 In habente conſcientiam peccati mort. obligat contritio. 1. quando occurrit tēpus de præcepto confeſsionis, nec tamen confiteri poteſt, h quia obmutuit, vel quia deeſt confeſſarius: tunc enim vice confeſsionis tenetur conteri, vt. 1. in mortis articulo. 2. videtur tempore paſchę. i quando finitur annus eccleſiaſticus, de quo ſup. c.4. pro confeſsione deſignatus: nec enim Deus præbet inducias vltra tempus præcepti per eccleſiam deſignatum ſup. cap.3. nec attritio ſola tunc ſatis eſſet vice ſacramenti: quamuis per verum ſacramentum informe impleatur præceptum, ſine conſecutione fructus & finis. per accidens obligat deficiente confeſſario, antequā communicet, aut celebret: ac ſubinde qui incontritus ſacrilege celebrat vnicam habet culpam ratione indignæ communicationis, vel alterius ſacramenti, quamuis ex multiplici ratione. k ante baptiſmum, & abſolutionem ſatis eſt attritio nota propter metum gehennæ, vel turpitudinē peccati concepta: nec hic attritus tenetur ad contritionem, quæ quaſi iure naturæ obligare videtur: ſuppletur enim per ſacramentum per ſe inſtitutum in remiſsionem peccati, vt. §.1. dictū eſt. per accidens obligat quando ſacerdos ex officio miniſtrat ſolenniter ſacramētum baptiſmi: aut ſi etiā ſecreto hominem abſoluat à peccatis, vel det communionem. m at hæc obligatio potius eſt ex virtute religionis, 5. ex vi caritatis obligatur ad contritionem, quando tenetur ad actum caritatis, at tunc non ſatis eſſet dolor de peccatis vt ſunt contra Dei amicitiam, ſed ex virtute pœnitentiæ. n 6. Diaconus peccator dum ſolenniter canit euangelium & ſacerdoti miniſtrat ad altare non videtur peccare mort. nec epiſcopus quando in occulto peccato ſolenniter prædicat, vt dicetur libr. de Ordine.

h de art. mortis id certum eſt. i Soto diſt.17. quæſt.2.art.6.& communis Recent. quanuis Caietan. verb. contritio ad fin. id negat: quia interior pænitentia tunc obligat propter ſubſtantiam exterioris confeſsionis: vt attentio propter obligationem orationis vocalis: qui autem excuſatur à principali & exteriori, videtur excuſari ab omni parte: ſed primum eſt probabilius. k quia vbi eſt vnum propter aliud, eſt tantum vnum moraliter. Soto. ſup. contra Canū.

l Trid. ſeſſ.14. cap.4. m D. Th. quæſt.64.a.6. Soto. d.1.q.5.ar.6. Bellar. libr.1. de ſacra. cap.26. n dolor ex ſola amicitia. & motione caritatis nō eſt ſatis pro remiſsione vt ſignificat D.Tho.1.2.q.113.ar.5.ad.1. & inf. cap.19. ſicut qui debet homini centum, & eidē ex amicitia donat 100. non ſatisfacit debito: ita Deus ad iuſtificationem requirit actū pœnitentię, quo ex affectione intēdat homo compenſare & ſoluere debitum.

CAP. VII.

Modus & quantitas pœnitentiæ eſt quadruplex. ſatis eſt dolorem eſſe maximū appretiatiue.

§.2. Non eſt neceſſaria quantitas intenſionis aut durationis continuæ per tempus.

3 Quantitas obiecti vt ſit vniuerſalis contritio de ſingulis.

4 Ad quod Decalogi reducatur præceptum pœnitentiæ.

CONtritio obligat cum ſuo modo intrinſeco, vt ſit dolor maximus appretiatiue, a ſiqua forte fiat comparatio. at non oportet pœnitentem facere comparationes in particulari: b ne forte ex infirmitate ſuccumbat, malens potius incurrere culpam, quam notam infamiæ: ſatis eſt dicere doleo intimè & maxime de offenſa Dei quem diligo ſummè quo ad poſſum. expedit ne fiat ea comparatio communiter, mallem pati pœnam inferni, quam culpā feciſſe: c quia ſtatus inferni

CAP. VII. a Dicetur a ca.27.&.28. Bellar. li.2. de pœnit. c.11. propoſ.2. D.Th.d.17.q.2.3.1. Duran.q.4. Soto d.17.q.2.4.d.14.q.2.4. Veg. li.13. in Trid. cap.25. Nauar.c.1.n.21. Cano rel. de pænit.p.3. Victor.§.117. Ledeſ.2.p.q.2.a.1. b Doct. ſup. Nauar.c.1.n.21.&.37. Soto. c Dur. d.17.q.5. Soto.& Recent. quia ſtatus inferni includit intrinſece ex lege, obſtinationem in culpa.

d vt

intrinſece ex lege ordinaria includit culpam, & obſtinationem præter pœnam. ſi quando tamen legamus in ſanctis oppoſitum: d intelligitur cum præciſione: ſcilicet culpa, & auerſio eſt deteſtabilior, quam pœna damni, vel ſenſus inde conſequens, ſi per impoſsibile daretur optio. at vir fortis non impeditur conferre culpā cum pœnis licitis, e vt plus omnino doleat de culpa, & dum concurrunt præcepta incompoſsibilia conferens grauem culpā cum leuiore plus dolet de maiori. ſub præcepto confeſsionis non cadit modus illius, f nec enim requiritur certa intenſio, & conatus, g vt nō requiritur in dilectione Dei: h cum ſæpe mater intenſius & tenerius experiatur diligere infantem ſuum propter motiua ſibi proportionata, quam Deum. nec requiritur vlla determinati temporis continuatio, i vt vera contritio ſtatim peccata remittat, tanquam vltima diſpoſitio gratiæ. quanuis quidam k ſignificent veram contritionem dari informem ſecundum ſubſtantiā actus, l quam facta continuatione Deus ſuo auxilio efficaci eleuat & format. alij in omni actu hominis deliberato requirunt indefinite tēpus aliquod: m ita tamen vt in minori mora actus finiri poſsit. expedit vt de grauiori peccato, cōcipiat maiorē contritionem: n ſed nō peccat mort. qui de minori interdum plus dolet, o ſi detur optio: ex eo quod ſibi infamiā & nocumēta attulit: ſatis eſt vt de omni mort. quod in auerſione Dei conuenit, doleat, præ cæteris malis pœnæ.

2 De ſingulis peccatis non obligat Chriſtus etiam in ordine ad confeſsionem habere ſingulas pœnitudines p vt quidam putant: q qui ſunt interpretandi quod vna contritio eo dicitur de ſingulis ſaltem virtualiter, quanuis præcederet cogitationem peccatorum: quia nō reliquit in homine virtualem affectionem, complacentiam ve peccati vllius mort. r nam ſi retineret proximam occaſionem, vt concubi-

d Vt Chryſoſto. in id Rom. 9. optabam anathema eſſe à Chriſto. D.Thomas, diſt.17. quæſt.2. art.3.1.ad.4. de veritate. quæſt.23. Capreol. diſtinct.14. quæſt.1. ad argum. Durand. contr.1. concluſ. & in.3. diſt.27.ad.2. Durand. contra.3. concl.

e Nau. ca.1.n.11.21.37. in princip. & in intēdit D.Th. & Capreol. fg Naua. cap.1. num.9.23. ca.11. nu.5. ad fin. & cit. lit. A. Bellarm. ca.11. prop.3. Aliaco. diſt.21. contra Scot. diſt.14 quæſt.2. art.2.& in.3.d.27.q. vnica. vbi communis Almain. Gabri. idem Richard.4. diſt.17. art.2.q.3. Adr. quæſt.2. de pœniten. & quodl.5.a.3 Petr. Sot. titu. de cōtr. lec.15.&.17 verſ. cęterū.

h Palud.d.14. Med. de pœnit.q.5. h D. Th.2.2.q.26.a.3.q.44.a.5. ibi Bañes contra. Dur.3.d.29.q.1. quod vero Aug.1. doctr. c.27. dicit. amor circa Deum eſt intenſior. & D.Thom.2.2. quæſt.24.6.ad.1. intelligitur ex propēſione caritatis, ſi cetera ſint paria. aut ſumit intenſius, pro appretiatione. i Alexand.3.p. quæſt.69. communis Doct.2. diſt.28. alij.4. diſt.14. Soto. diſt.17. quæſt.2.ar.4. Vega lib.13.c.23. putat omnino certum. videtur Nauar. cap.1. num.29. Cano.p.3. colligitur ex D.Th.1.2.q.1.12.2.ad.2. ibi frat. Med. art.3.& quæſt.113.7.ad.4. quia iuſtificatio fit in inſtanti, quare Trident. ſeſſ.6.cap.6.&.7. non ponit efficaciam diſpoſitionis in duratione, ſed in perfectione intrinſeca contritionis. & cap.7. in princ. hanc diſpoſitionem ſequitur gratia. Deuter.4. ſi quæſieris Deum in toto corde, inuenies eum. Ierem.18. ſi conuerſi fueritis. Ezechiel.18. cum auerterit ſe impius: animam ſuā viuificabit. ſic.2. Reg.12.& Pſalm.31. dixi confitebor: & tu remiſiſti. vt aduertit Auguſt. in eum Pſa. Ambro. apol. de Dauid. c.7. item Deus dicitur diligere diligentes ſe, Prouer.4. Ioan.14.17. Augu. de fide & oper. c.14. actus vero dilectionis fit in inſtāti: & facienti ex auxilio totum quod in ſe eſt, ſtatim Deus dat gratiam: Prouer.4. facile eſt: ſubito honeſtare pauperem. Chryſoſto. lib. de reparat. lapſi. habetur. cap. tales. de pœniten. diſt.3. & hom.27. in quæſt. Auguſt. enchyr. cap.65. vera pœnitentia non eſt menſuranda tempore, ſed magnitudine doloris. Leo. I. epiſt.69. ad Theodor. cap. multiplex. de pœnit. diſt.1. Gregor. lib.7. epiſt.52. Bernard. ſerm. de Magdale. k Scot. diſt.14. quæſt.2. art.2. innuit: quanuis Almain neget eum id clare dicere. idem tenet Richard. d.17. artic.2. quæſt.3. videtur Adr. ſup. Caieta. to.2. tract.4. de contritione. quæſt.2.&.4.& verb. contritio. l Caietan. Scot.2. diſt.28. in.3.d.37. quæſt.1.&.12. Soto 2. de natur. & grat. cap.22. imo D. Thom. add. quæſt.1. art.1. quod falſum eſt. m Grego.1. diſtin.38. art.3. in.2. diſt.4. quęſt. vnic. ad.4. & exponit Ezechie.18.&33. in quacunque hora. i. in quacunque temporis parte. At id falſum eſt, quia actus voluntatis tam in peccato quam in contritione, vel merito completur in inſtanti: quare D.Thom. quæſt.89.2.ad.3.&.4. contra gent. cap.72. contritionem veram negat eſſe abſque gratia: &.4. diſt.4. in liter. ad.5: &.7.&. diſt.14. quæſt.2.1.2. diſt.17. in lit. ad.5.&. quæſt.2.5.3. contritio quantumuis parua delet omnem culpam. & magis errat Richard. d.17. ar.2. quæſt.1. putans quod reſpectu vnius mort. grauis, quædam contritio non eſt ſufficiens, quæ eſſet reſpectu leuioris. & ſane ſtultum videtur præceptum de tali continuitate aut intenſione actus, quam nemo ſcire poteſt an impleat. n D.Tho.d.17.q.2.3.1.ad.4. Durand. quæſt.4. Palud. quæſt.1. art.5. Soto.q.2. art.4. poſt concl.4. Ledeſ.q.2.ar.3. Bon.d.16.q.1. Nau. cap.1. nu.22.& ſeq. Veg. lib.13. ca.25. o Soto. Ledeſ. Victor. Mant. add. q.3.ar.3. hæc tamen præuerſio ordinis non videtur peccatum mort. p Nau.c.1.n.25.40. Soto.d.15.q.2.1.&.d.17.q.2.3. Palac. d.17. quæſt.3. Cano. de pœni.p.3. ad vlt. Pius. V. in Catech. Taper art.5. Victor.§.105. Ledeſ.2.p.q.2. art.6.f.6. q Sic limitandi ſunt D.Thom. d.17. quæſt.2.2.2. Medin. de pœnit. quæſt.3.& alij d.14. vt Maior & Almain. Ledeſ. dict. art.6.f.4. Caietan. tom.1. opuſ. tract.4. quæſt.2. de contritione. r Trident. ſeſſ.14. cap.4. requirit, vt dolor excludat voluntatem peccandi.

de

s de his qui manent in affectu virtuali peccati de Nauar.ca.1.nu.22.30.ca.3.nu.5.§.4 &.5.cap.16. num.20.cap.14.num.31.cap.25. num.80. &.108. Cord.caſu.4. t Nauar.cap.17.nu.59.64.c.22. num.11.fin.cap.26.num.5.Ledeſ.2.p.quæſt.18. artic.8.col. 4.

d Trid.ſeſſ.14.ca.1. e Palud.d.17.q.1.1.in.5. defini.cõtritionis.fauet D.Th.& Caie.ſup.Cano.relect.de pœnit.p.3.con.2.&.pa.4.ſic apud ethnicos quaſi ex pręcepto naturali legitur pœnitentia Phœnicis apud Homer.& Oreſtes, Peleus, Antilochus, Adraſtus apud Græcos Bellar. li.4. d pœn.c.12. ſup.ca.6.G.

CAP. VIII.

a Quomodo a ſatisfactio differat à reſtitutione ſupra ca.6.

b b Triden. ſeſſ.14.c. 8. &Cano.15. conc. Lateran.ſub Leone. 10.ſeſſ. 9. habetur c.ſtatuimus. de maledicis.propterquod Chaues in add. ad ſummam Victor. §. 209.fi. dicit iam de fide eſſe, quod cõfeſſarius poteſt pœnitẽtem obligare ad aliquã ſatisfactionem. Ledeſ. 2.p.q.20.ar. 3.fol. 299. col.1.Catholicũ eſt qđ tenetur pœnitens præcepto diuino acceptare pœnitentiam. & fol. 300.hæreticum eſſe id negare. quia

nam non eſſet vera contritio, quæ eius peccati complacentiam virtualem s ſigillatim non excluderet. aut ſi non vult reſtituere, t cum poſſit commode: aut ſecum proponit retaliare iniuriam, ſi alter ipſum, aut perſonam ei propinquam læſerit. ſimiliter vna dilectio dicitur includere propoſitum ſeruandi omnia, & ſingula præcepta. ſup.c.2.§.3. & vno verbo confitetur quis mille furta ſigillatim: vna forma abſolutionis protenditur in omnia & ſingula peccata, ſicut & vna aſperſione, & prolatione verborum baptiſmi poteſt ſingulos ex multis ſimul baptizare. id præceptum ſpeciale de pœnitentia ſiquis ad aliquod ex decalogo reducere velit, pertinet ad primum de cultu Dei reparando, de dilectione Dei, & dilectione ſui, qua tenetur animam à morte liberare, ſup.§.4.

CAP. VIII.

De ſatisfactione eſt præceptum, quando confeſſarius iniungit. ex fine eſt neceſſaria ad conſecutionem gloriæ.

§.2. *Et ad quædam alia.*

3 *Sed ex iure naturæ non obligaret in præſenti vita ſatisfacere pro pæna temporali.*

SImiliter eſt poſitiuum Chriſti præceptum de 3. ſacramenti parte, a quando ſatisfactionem externam confeſſor tanquam vice Chriſti iudex iniungit, & ſua ſententia per claues obligat b in re graui ad executionem eius pœnalis ſententiæ, in vindictam peccati præteriti, & medicinam, cautionemque in futurum. ſecluſo vero ſacramento & olim & nunc, pœnitentia fuit omni tempore neceſſaria c ad aſſequendam iuſtitiam poſt peccatum. vt peruerſitate abiecta, & emendata, offenſam Dei cum dolore deteſtetur, d quæ emendatio fit per impletionem præceptorum & cõtritionem, quam iuuat & externa ſatisfactio.

2 Quidam e aiunt de externa operum ſatisfactione eſſe præceptũ, ſub mort. vt ſatisfaciat pro temporali pœna, nam ſcriptura, & ſancti ſignificãt neceſſarium. f Cęterum ita loquuntur quia eſt ſecurior via: diciturque neceſſaria. 1. non ſimpliciter, ſed ad perfectam animæ liberationem, & puritatem. g 2. communiter eſt neceſſaria tum ex peculiari motiuo huius, vel illius virtutis ad præſeruandum, vt ieiunium præſeruat à tentationibus, & vitijs contra cõtinentiam: tum generaliter ex motiuo pœnitentiæ: h ad quam pertinet propoſitum vitãdi omne mort. 3. quidam externi actus ſunt neceſſarij peccatori male affecto, vt audire conciones ſacras, macerare carnẽ pœnitentijs ad exemplum Niniuitarum vt placatus Deus mollificet cor obduratum, & concedat donum veræ i contritionis. i 4. fugere, & expellere occaſiones quaſdam, quæ

f Patres quoſdam citat Bellar. lib.4. de pœni. ca. 9. vt Hieronym. in Ioel. 2. conuertimini ad me in ieiunio. Chryſo. ho. 10.in Matt. 3. facite fructus. ho. 3. imperfec.homil.9.in Hebræ. in principart. morali.hom. 5. de pœni.ho. de confeſſ. peccati. Cypr.de lapſis. nu.7.&.13. Aug. de vera & falſa pænit.c. 14. Ambroſ. ad Virginẽ lapſam. ca.8.& in id.2. Corinth.7. triſtitia quæ ſecũdũ Deũ eſt Orig. homil.8.Leuitic. Tertul. de pænit. ad fin. & ſtrictius Caſſian. Collat. 23.c.15.Mag.d.16.

Trid.ca.8.ex Ioan.20.colligit claues à Chriſto datas ad ligandum per impoſitionem pœnitentiæ. & Ioan.22.extrau. quia quorundam. de verb. ſignif. Taper.ar.6.Roſen.ar.5.Simanc. de Cathol. inſtit. ca.47.num.77.Soto.d.20.q.2.a.3.Petrus Soto. tit. de ſatisfactione lect.2.Nauar.ca.26.num. 20. dicit oppoſitum eſſe hæreticum.Bellar.libr. 4.de pœnit. ca.5.13.quare iam defendi non poteſt quorundam ſententia, qui negant pœnitentem teneri ad acceptationẽ pœnitentiæ, aut quod non tenetur acceptatam implere de quo inf.c.18. c Trid.ſeſſ. 14. c. 1.&.4.D.Tho.quęſt 84.7.ad.1.vbi Caie.&.a.5.ad 2,Soto.d.14.q.2.2.col.5.D.Th.cum.Mag. d.16.in lit.Ledeſ.2.p.q.11.a.3.dub.5.& paſsim Doct.

g ob hanc rationẽ Triden. ſeſſ.14.c.8.ſatisfactionem dicit neceſſariam nõ ſimplicier, ſed ad finem perfectæ liberationis ab omni pæna, quare can. 14.tantum laudat fructum ex operibus ſatisfactorijs.& Bellar.lib.4.de pænit.id tantum contendit contra hæret.opera pænalia ſatisfactionis eſſe valde vtilia, vt remittatur debitum pænæ poſt culpam remiſſam.&.c.8.probat ex ſcripturis.c.9.ex Patribus.c.10. exponit.quaſdam autoritates Patrũ. Arg.vero.hæret.ſoluit.c. 11. vſque ad 16. h Soto & Patres ſup.& Trid.ſeſſ.14.cap.8. i ſic Niniuitæ ieiunijs & pænitẽtijs placarũt Deum vt concederet donum contritionis.ſup.lib. de bap. c.35.Patres citãtur: vt quod per eleemoſynam

pot

poralem & ſpiritualem remittantur peccata, ideſt, impetratur à Deo donũ contritionis. k Trid. & Patres ſup. l Soto. diſt. 20. quæſt.2.art.2.ad 3.Scoti.Ledeſ.2.par.quæſt.20.art.3.fol.299. col. 2.Medin.tract.3.de ſatisfact.quæſt.6.Adrian. in 4. quæſt.de ſatisfact. §.ex dictis oritur dub. Vega libr. 13. in Trident. capit. 22.& irridet contrariam ſententiã. Cordu.libr.5.de indulgen.q. 1. quæſt. 5. ad.8. quæſt. 10. ad.3.Taper.artic.6. p.272.& citat Adrian. Diuũ Thomã. Bonau. m ſic Trident.ſeſſ.14 ca. 8. ſeſsio. 6.capit. 14. ſatisfactionem dicit neceſſariam: nempe vt ante gloriæ conſecutionem homo qui peccauit, ſatisfaciat diuinæ iuſtitiæ, & legi. n Caieta. 3.par.quęſt. 86. artic. 4. Taper. art. 6.pag. 243. Vega. libr. 13. cap. 36. cum Bernard. ſerm. 4. cant. fauet Soto. diſtinctio. 19. q. 2. 1.concluſ.3.

b addit. quæſtione ſecunda, articulo ſecundo. 3. part.quæſtione.84.2.ad tertium.art.7.ad. tertium. tabul. verb. pœnitent. §.73.Tabien. confeſsio.2. §.2.Aſten.libr.5.tit.3.cum Petro. c ex Triden. ſeſſ.14.cap.1.2.& maxime.cap. 5. & can.9. Diuus Tom.quæſt. 69. artic.8. & ideo pœnitentia dicitur ſecũda tabula poſt naufragium ſeſsio. 6.capit.14. quia ea peccata facta ſunt ab his qui foris ſunt. 1. Corint.5. d D.Thomas, quæſt. 69. art. 10. ad. 2. communis. diſt. 6.Sot. quæſtione. 1. art. 8. Scot.diſt. 4. quæſt. 5. Palud. quæſtion. 5.col. 3. Durand. quæſtion. 4. Turrecrem. capit. tunc valere. de conſecratio. diſtinctio.4. contra gloſ. in dicto capit. & Gabriel.diſtinctio.4.quæſtione. 1. ad fin. dicentes quod contritio ſeu abſolutio remittit ex cõſequenti peccata facta ante baptiſmum. ſupra de ſacram. cap.25. e communis, quia confeſsio debet eſſe vera.infr. libr. ſecundo.capit. 3. & 4. nec de peccato futuro: D.Th. add. q.2.ar.4.

illum ob fragilitatem ſæpe vincũt: parcius viuere, vt reſtituat aliena: tandẽ qui ſcandaloſus fuit, tenetur in aliorũ exẽplũ oſtẽdere bonis operibus ſe mutaſſe vitam in melius.

3 At ceſſantibus his finibus exterior ſatisfactio per ieiunia, eleemoſynas, & orationes vocales eſt quidem perutilis in præſenti vita: k ſed ſecluſo tempore, quo occurrit præceptum ieiunij, vel miſſæ, &c. non pertinet ad præceptum connaturale ſub peccato mort. ex virtute pœnitentiæ, aut caritatis Dei, & ſui ipſius: ac ſubinde nõ includitur in cõtritione (ſecluſo confeſsionis poſitiuo præcepto) propoſitum ſatisfaciendi Deo, in præſenti vita per opera pœnalia ſupererogationis pro pœna temporali. l ſatis eſt in contritione includi virtuale propoſitum vt abſolute Deo fiat ſatis: nẽpe ſaltẽ per alienas ſatisfactiones ſibi applicatas, per indulgentias, vel per hoc, quod ſuſtinebit pœnam purgatorij, m vt lib. ſequen. ca.20. dicetur. atque ita contritio ipſa eſt quædam ſatisfactio: n nam ingens contritio ſatisfacit interdũ pro tota etiam temporali pœna.

CAP. IX.

Materia remota ſacramenti eſt peccatum actuale. ſed mortalia ſunt materia neceſſaria.

§.2. *Non eſt peccatum in generali. nec alienum vel quod ipſe non fecit.*

3 *Venialia ſunt materia ſufficiens, ſed non neceſſaria.*

4 *Similiter & mortalia à quibus directe fuerat abſolutus.*

5 *Materia ſecundaria eſt etiam reatus pœnæ.*

6 *Singulare eſt, ne huius ſacramenti ſit capax, niſi qui habuit proprium peccatum actuale poſt baptiſmum in articulo mortis ei qui amplius non poteſt ſatis videtur confiteri peccata in communi.*

CAP. IX.

a DOctor. a diſtinctio. 17. Diuus Thomas. addit. quæſt.2.

IN hoc ſacramento, vt in alijs eſt propria materia remota, vt lib. de ſacrament. capit.7. dictum eſt. nempe peccata quædam. non quidẽ materia, quæ accepte tur, & maneat, ſed quę per deteſtationem deſtruitur: a de peccatis enim à ſe factis dolet, cõfitetur illa, pro illis ſatisfacit, & ab illis abſoluitur, & ea peccata ſunt d terminus à quo reſpectu effectus, & gratiæ quam ſacramentum confert: & vice peccati ſuccedit melior gratia. vt materia remota in euchariſtia eſt ſubſtantia panis, & vini quę poſt conſecrationem non manet in ſacramento, ſed definit eſſe, & ei ſuccedit ſub eiſdem ſpeciebus melior ſubſtãtia corporis, & ſanguinis Chriſti. Peccatum originale quod per baptiſmum cum obice receptum non fuit dimiſſum, non eſt materia huius ſacramenti, nec proprie eſt materia virtutis pœnitentiæ. b quia nõ eſt propria perſonæ voluntate volũtarium, ſed voluntate naturæ, quæ fuit in Adam: nec punitur vlla pœna ſenſus, ſed damni abſque triſtitia. adultus tamen non debet complacere in illo, vt velit in eo permanere, ſicut nec cõplacere in obiecto malo, de quo potius diſplicendum eſt.

2 Nec peccata actualia, quæ fecerat ante baptiſmum cum obice receptum ſunt materia ſufficiens abſolutionis: quia non ſubduntur iuriſdictioni, & iudicio eccleſiæ: c ſed remoto per pœnitentiam obice illa remittuntur per baptiſmum. d nec peccata quæ homo nõ fecit, & tamen qui ex ſcrupulo, aut dubio putat ſe feciſſe peccata, debet ea cõfiteri. ſi quis imprudenter putet ex humilitate confitendum eſſe, quod nouit ſe non feciſſe, hic peccat pro grauitate materiæ. e in confeſsione generali qui refert multa vitia, & ſe offendiſſe cogitatione, verbo, opere, & omiſsione, & in eſca potu, &c.

f D.

f [f] D.Tho.diſt.17.q.3.3.4. Aſten.lib.5.tit.12.§.4. gh [g] D.Th.add.q.2.ar.5.Ledeſ.ibi Soto. [h] Trid. ſeſſ.14.ca.5.can.7.fin.Nauar.cap.2 nu.6.& tamen de originali & veniali poſſet eſſe contritio, quanuis non deteſtetur illud ſuper omnia, nempe ſuper mortalia: ſicut neque leuius mortale deteſtatur ſuper alia grauiora. ad contritionẽ enim ſatis eſt deteſtari peccatum ſuper omne malum pœnæ.

intelligitur de genere ſingulorum vitiorum, vel loquitur in perſona etiam aliorum, [f] qui ſunt peccatores in eccleſia. nec confitenda ſunt g peccata aliena, [g] quomodo autem explicanda ſit circunſtantia neceſſaria, quamuis hinc confeſſarius per accidens veniat in cognitionem alieni peccati, & complicis, dicetur, lib.2.ca.9.

3 Venialia ſunt materia ſufficiens h ſed non neceſſaria abſolutionis: [h] niſi quis probabili dubio reputet eſſe mort. [i] Hæc venialia remittun k tur per omne ſacramentum, [k] ſi modo homo non habeat formalem, aut virtualem illorum complacentiam: nam & baptiſmus tollit om l nem culpam, & pœnam, [l] deuota euchariſtiæ ſuſceptio ſimul excitat m feruorem caritatis. [m] extrema vnctio, ſi homo in peccatis fuerit, di n mittit ei, [n] alia ſacramenta augent caritatem, qua tolluntur impedimẽta illius, vt ſunt venialia. ſimiliter per ſacramentalia ab eccleſia inſtituta remittuntur hæc abſque noua o infuſione gratiæ, [o] ſicut & per alienam ſatisfactionem applicatam.

4 Item peccata mort. directe abſoluta voluit Chriſtus, vt ſint mate p ria ſufficiens abſolutionis. [p] quæ poſſunt à ſacerdote etiã non expoſito abſolui: nã nouæ abſolutioni ſupponitur noua cõfeſsio, & dolor eiuſdem peccati, quæ eſt materia proxima: & ſenſus formæ verus eſt, vt ca. 12. dicetur, & hæc vtilis, ac efficax eſt non tantum ex parte operantis ob meritum verecundiæ, inſtructionem, interceſsionemque ſacerdotis, maioremque certitudinem veniæ etiam in eo, qui nullam habet cauſam dubitandi de prima abſolutione: ſed ex operato confert gratiam, quia dum nouo titulo remiſsionis augetur certitudo, augetur & gratia per ſe remiſſiua peccati, minuiturque reatus pœnæ quod eſt iuxta Pſalm. 50. amplius lauari ab iniquitate eadem. ſed nemo ſic obligatur iure communi, nec regulares ex ſtatuto, ſup.cap.3. niſi fiat cum regularium conſenſu, vel niſi voto ſe conſtrinxerit ad confitendã grauiora quædam venialia, aut mort. rite abſoluta: vt dicetur cap.17.

5 Ad materiam ſecundario pertinet reatus, ſeu obligatio pœnæ voluntariè incurſus, & ipſa pœna Deo q debita pro peccatis: [q] & vt dum dicitur abſolui à peccatis ſimul ab r ſoluitur à pœna æterna. [r] quæ attrito commutatur in temporalem, [s] vel etiam abſoluitur à quadam pœna temporali: nam nomine peccati comprehenditur interdum reatus & pœna, vt 1. Machab.cap.12. ſed non abſoluitur homo à pœnalitatibus temporalibus, quales ſunt fames, ægritudo, mors. non ſufficeret ea forma, abſoluo te à pœnis: infr.cap. 11.

i [i] Nau.ca.10.nu.7.ca.21.nu.34. facit. cap.1. nu.26.fin. Cord. Caſu.9. Syl. confeſsio.1.nu.6.&.14. confeſsio.2.nu.3. Ledeſ.2.p.q.5.art.4. Med.de cõf. fol.50.Bon. diſt.17.art. vlt.q.1.Alexand.4.p.q.18.alias.q.77.m.4.art.2.§.2.Adr. q.4.de conf. ad.2.Angel. confeſsio.1. §.11.& Nauarr. putat, quod in dubio æquali an ſit mortale, imo & in minus probabili, tenetur confiteri, ſi probabile ſibi videtur fuiſſe mort. quia in rebus neceſſarijs tene quod certum eſt. ſed Gerſon. Alpha. 41. lit.F. obligat in æquilibrio tantum. At re vera qui tunc probabili ratione deponit dubium, & declinat non fuiſſe mort. aut ſe iam confeſſum fuiſſe illud, poteſt non confiteri. Palud.d.17.q.5. Tabien. confeſſ.num.11. Anto. vt in alijs rebus, & in redditione debiti poteſt vxor ex cauſa dubium deponere practicè.

k l [k] D.Thom.q.65.1.q.84.2.ad.3.de baptiſ. & confeſsione. m [l] concil.Floren. ſeſſ.vlt. D.Thom.q.69.1. n [m] quæſt.79.4. [n] Iacob. 5.& Trid.ſeſſ.14.de vnctione.can.2. o [o] dicetur cap.15. D.Tho.q.87.2.Soto.d.15.q.2.ar.2.Ledeſ. q.28.2.gloſſ.in procem.libr.6.Nauar.in.ca. de quotidianis.de pœnit.d.2.nec id negat Palud. d. 16.q. 1.2. ſed remiſsio peccati fit cum quadam gratia formaliter: quia ex amicitia remittitur. ſic in purgatorio, & per alienam ſatisfactionem remittuntur venialia, aut reatus illorum, ſine infuſione gratiæ.

p [p] Soto:d.18.q.4.3.Ledeſ.q.8.ar.3.dub.10. q. 7. ar.5.dub.16.verſ.2.dico. Alex.Bonauen. Mai. Gabr. Med.de confeſſ. q.37.fol.82. Victor.§.170. Caieta. verb.abſolutio.cap.2.& opuſ. fo.38. fr. Med. lib.1. inſtruct. Richard. d.18.art.2.q.4. propendet Nauar. ca.4.nu.1. ca.21.n.42.& in.ca.placuit.nu.52. Leo. PP. X. in Manual. Rom. commendat facere confeſsionem generalẽ totius vitæ: & id probat vſus etiã ſapientũ totius eccleſię qui repetũt cõfeſsiones. in quo falſo Scot. diſtin.19. & Rubion. negant peccata abſoluta eſſe materiam ſufficientem abſolutionis.

q [q] D.Tho. add.q.2.art.2.&.q.44.2.ad.2. dum vero id videtur negare loquitur de pœnalitatibus, vt fame, ægritudine, & morte: quæ non tolluntur per abſolutionem. & tamen pœnitentia tollit reliquias peccati. q.86.5. ſicut & ex r trema vnctio. [r] Trid.ſeſſ.6.c.14. pœna æterna ſimul cum culpa remittitur: nempe gratis.

s [s] tria ſunt in peccato mort. 1. pœna damni quæ reſpondet auerſioni. 2. pœna ſenſus ratione conuerſionis inordinatæ ad creaturas. 3. inimicitiæ ſtatus quæ eſt ratio ſufficiens ad æternitatem pœnæ D.Thom.1.2.q.87.3.ad.1.&.4.cum.Gregor. 34. moral.&.4.dialog.cap.44. Picus apol.q.2. Hoſi.inſtit.ca.73. D.Tho.3.contra gen.ca.144. ratione ſtatus etiam peccato veniali dãnatorum debetur pæna æterna per accidens. d. q. 87. 5.ad.3. & ibid.ad 2. originali non debetur pæna æterna ratione ſuæ grauitatis, cum parum habeat de voluntario: ſed ex conditione ſubiecti. ſublata ergo per abſolutionem inimicitia, non tollitur communiter tota pæna ſenſus,

ſus, ſed commutatur in temporalẽ iniunctam à confeſſario D.Th.4.d.20.q.1.3.3.add.q.7.1. addit. q. 18.2.ad.3. negat virtute ſolius abſolutionis remitti vnquam attrito totam pœnam ſenſus. idem repetit. 3.p.q.86.ar.4.ad.3.fin. vbi Victor, & Peña, Ledeſ.2.p.q.4.a.2.fi.& eſſe communem tenet Dur. d. 16. q. 3. fatetur Taper.ar.6. p.243. quare ſine cauſa Sot.d.20. q.2.a.1.fin. non credit D.Thom.& tenet interdum remitti totam pœnam per ſolam abſolutionem: ſicut & per ingentẽ contritionem.

quæ eſt forma pro indulgẽtijs: quia abſolutionis forma explicare debet peccatum, quod primum, & per ſe remittit. ſic & confeſsio dicitur ſacramentum, id eſt, ſignum peccati, ſimulque doloris, & propoſiti emendæ quo pœna remittitur.

6 Materia neceſſaria circa quam principaliter verſatur hoc ſacramentum ſunt peccata mort. in hac mor t tali vita facta poſt baptiſmum. [t] ſub quibus includitur culpabilis fictio, qua quis ſuſcepit verum baptiſmum, ſup.lib.de ſacram.cap.24.& 25. hæc enim fictio & culpa videtur poſterior natura, quam perfecta ſuſceptio baptiſmi, cum non impediat veritatem ſacramenti. ſed effectum gratiæ, & debitam attritionem: ſi enim adeſſet hæc attritio in termino in quo perficitur ſacramentum, non eſſet obex, atq; ita fictio permanet poſterius natura aut tempore quàm totum ſacramẽtum baptiſmi. Reliqua ſacramenta effectum conferunt etiam ei, qui nullũ habuit peccatum, ſup.lib.de ſacram. c.12.&.21. vt baptiſmus confirmatio, euchariſtia, & extrema vnctio contulit etiã Beatiſsimę Dei genitrici Marię, ſup. lib.de confirm.ca.11. §.5. ſed abſolutionis incapax omnino eſt qui peccatum actuale non fecit poſt baptiſmum. peccatum finalis impœnitentiæ, aut quod fit poſt hanc vitam vt in inferno, non eſt materia. quædã peccata vt quæ ſunt contra ſpiritũ ſanctum, dicuntur irremiſsibilia Matt.12. quod difficile remittantur, & quia peccator refugit viam, qua remitti ſolent, [u] de quibus dicetur cap.13.§.6. in artic. mortis qui nõ po x tuit ſignis exprimere vllum peccatum in particulari, ſed in cõmuni, [x] poſſet abſolui addita conditione: vt dicetur lib.3.cap.10.§.7.

t [t] Tri.ſeſſ.14.c.1.2.& 5.can.9.

u [u] Bellarm. lib.2. de pœnitent.c.16.

x [x] ita habet praxis ſapientum ita vt homo illo ſigno nõ indicet ſolũ dolorẽ, ſed peccatum in cõmuni ſignificat Syl. confeſſor.3. §.13. Cord. lib.5.q.39. pun.2.& refert ſe ad.q.27.poſt prop.7.& lib.de caſibus.q.18. Alco.c.11.fauet.D.Th.opuſ.63.Ant.3.p.tit.10.c. 2. Medi.de confeſ.q.53.fo.98.col.4.ad fin.de conf. oblitorum. probabile eſſe fatetur Cano. relect.de pœnit.p.5.ad.5.& id ſentire Auguſt.lib.1.de adul. coniug.c.vlt. Pedraz.ſumm.ca.7.fin. Margallo in.c. conſuluiſti: de celeb.miſſ. & habetur in quibuſdam Manual. fauet Leo epiſt.69.ad Theodor. & concil. Carthag.3.ca.34.concil.4.cap.76.ca. ægrotantes. de conſ.d.4.c.his qui: in. 1.26.q.6.conc. Arauſic. c. 11. & in praxi Mantius, Peña, Soto, Maior frat. Ambr. Sancius epiſcop. & alij plurimi in religione prædicatorum & ſocietatis Ieſu. Quod tamẽ falſo negãt Nau.c.26.n.28.c.27.n.269.§.2.Soto.d.18. q.2.a.4.ad.1. Abulen.Matt.16.q.49.

C A P. X.

Materiæ proximæ eſſe tres Partes in communi: quæ omnes aliquomodo præcedunt formam.

§.2. Contritio ſimul eſt diſpoſitio recipientis, vt in alijs ſacramentis, & pars neceſſaria.

3 Cur conc. Floren. has partes vocet quaſi materiam.

4 Qualis coniunctio moralis inter hanc materiam & formam ſufficiat. & ex his fieri vnum ſacramentum.

a MAteria proxima non eſt ſola confeſsio, [a] nec vlla actio b aut ritus ſacerdotis abſoluentis. [b] ſed in pœnitente conſtat tribus partibus, contritione, confeſsione, & ſa c tisfactione: [c] vt corde, ore & ope d re [d] compenſemus Deo pro culpa. Materia pertinet eſſentialiter ad ſa e cram. pœnitentiæ, contra quoſdã [e]

C A P. X.

a [a] DVrand. q.16.q.1.d.17.q.2.& videtur Gab.d.14.q.2.a.1.not.3. dicunt quod ſola cõfeſsio eſt pars materialis: contritio vero eſt diſpoſitio: & ſatisfactio eſt fructus pœnitentiæ. nã contritio, latet in corde, & eſt communis diſpoſitio ante alia ſacramenta: & ſic Gab. negat eſſe partem eſſentialem. ſatisfactio vero eſt poſt formam abſolutionis, tãquam fructus & effectus ſacramenti. idem ſentit Palu. d.17.q.8. nã & Trid. ca. 3. ſolum ait contritionẽ eo modo eſſe partẽ, quo eſt ſatisfactio: quare confeſsionẽ ſine dolore putant eſſe verum ſacramentũ ſed informe. quæ ſunt falſa.

b [b] vnde errat Gropperus in enchy. concil. Colonien. dicẽs materiã eſſe actionẽ ſacerdotis, certo ritu pronuntiãtis abſolutionem. ſed bñ Taper ar.3.p.176. Vega.li.9.in Trid.c.15. Cord. li.1.q.2.opi.3.princip. Nau. in c.fratres. de pœnit. d. 5. n.33. Cou. c. almã mater.1.p.§.4.n.13.

c [c] cõc.Tri.ſeſſ.14.c.3. Florẽ. D.Th.3.p.q.90.a.2.&.3.q.84.1.ad.1.&.2.q.86.6.d.14. q.1.1.1.ad.1. ſed clarius.d.17.q.3.4.3. dicit dolor & accuſatio eſt de neceſsitate ſacram. Soto.d.18.q. 3.a.2.&.3. dicit receptũ ab omnibus. Cano rel.p.5. Caiet.to.2.tract.5.c.5.& ver.confeſsio. iterand. ex parte pœnitentis. Capr.d.16.q.2.ad.argu. & cõmunis.d.14. Rich. Bona. ſed Gab.d.17.q.2.a.3.dub.2. Alex. Bellar.lib.1.de pœnit.c.15.17.&.19.prop.5. lib.2.c.2.prop.3. Luci.pp.c.ad abolendã. de hæret. ſacramẽtum hoc vocat confeſsionem.

d [d] ita per acccommodationem diſtinguũt Doct. & tamẽ etiã interna contritione fit ſatisfactio pro peccatis internis.

e [e] cit.C.contra Scot.d.14.q.4.a.3. vbi tamen non ſatis explicat. &.d.16.q.1. OKam. Maior d.14.q.2. Alma.q.4.& quaſdam Scotiſtas qui fatentur præ requiri confeſsionem, & dolorem aliquem: ſed negant pertinere ad eſſentiam, niſi ſolam formam,

formam, quæ ſignificat plene totum effectum ſacramenti, & gratiam. Quidam Thomiſtæ licet fatentur has tres partes materiæ: putant tamen gratiam effici inſtrumentaliter per ſolam abſolutionem de quo inf. c. 11. L. f g cit. ſup. lit. A. C. h ordines. 7. ex effectu differunt ſpecie, & ſex ordines referuntur ad ſacerdotem, vt miniſtrẽt in altari: ſicut partes potẽtiales, quæ nõ attingũt ad perfectã poteſtatẽ ſacerdotis inf. lib. de ordi. i Caie. to. 1. tract. 5. q. 5. de confeſ. & verb. confeſſio. condit. 12. ait quod contritio ſecundum ſe non eſt pars ſacramenti, ſed vt refertur ad confeſſionẽ, cũ volũtate cõpẽſandi Deo ad arbitriũ ſacerdotis.

contritio enim non eſt ſolum diſpoſitio ſed vera pars: f nec ſola forma abſolutionis eſt tota eſſentia ſacramenti. g propriumque eſt huius ſacramenti, vt habeat partes non quidem ſubiectiuas, aut potentiales, vt ordo: h ſed integrales & eterogeneas ſolius materiæ, ſub vna ſimplici forma. alia ſacramenta aut ſimplicem habent materiam: aut varijs rebus reſpondet diuerſa verborũ forma, vt in euchariſtia, & ordine. ſacramẽtũ pœnitẽtiæ ſenſibile poteſt ſpiritualẽ contritionem tanquã partem ſ.i includere, vt homo animã, quę tamen ex coniũctione ad aliam partẽ fit aliquo modo ſenſibilis & ſubiecta confeſſario. i conſtat vero contritionem pertinere ad virtutem pœnitentiæ. k confeſſio omniũ mor. eſt præcipua pars ſolo iure poſitiuo Chriſti inſtituta: l in qua tanquam in ſigno includitur explicatio peccati, & contritio, ſeu dolor cum propoſito emendæ, & ſatisfactio quædam acceptata, quare non tantũ confeſſio & contritio ſed aliquo modo ſatisfactio, vt præcedit formã pertinet ad neceſſitatẽ ſacramẽti: licet enim exterior mandetur executioni poſt abſolutionem, acceptatur tamen zelo compenſandi offenſam Dei, & ita includitur in ipſo dolore contritionis: quãto enim contritio eſt maior eo magis ſatisfacit pro multis, aut pro omnibus pœnis temporalibus. Olim vero Græci Patres cogebant implere pœnitentias iniunctas ante datam abſolutionẽ. m ſemper imponenda eſt aliqua pœnitentia quã pœnitens acceptare tenetur, vt ſacramẽtum fiat integraliter perfectũ: n ex cauſa tamen vt in mortis articulo confeſſarius contentus eſſe poteſt inſigni contritione pœnitentis, & verecunda confeſſione abſque alterius ſatisfactionis impoſitione, o vt dicetur lib. 2. cap. 20. §. 6.

2 Contritio ſeu aliquis formalis dolor concurrit, & vt diſpoſitio ſubiecti, vt in alijs ſacramẽtis diſponit: ſup. li. de ſacr. c. 22. & vt pars integralis, vt impletio ſatisfactionis externæ: ſed dolor eſt pars magis neceſſa-

k Deut. 4. inuenies, ſi toto corde & tribulatione animi quæſieris Dominum. Pſa. 7. cor contritum. Ioel. 2. ſcindite corda. Ionæ. 3. de Niniuitis, quos citat Chriſtus. Mat. 12. & Luc. 15. de filio prodigo. c. 13. & de publicano. Tertul. de pœni. Cypr. ſer. de lapſis. Chryſ. to. 5. ſer. de pœnitentia, poſt. 10. hom. Aug. in id. Pſal. 146. qui ſanat contritos corde. Bellar. lib. 1. ca. 19. l Trid. ſeſſ. 14. ca. 5. & dicetur lib. 2. de confeſſione. c. 2. quod licet in ſtatu legis naturæ eſſet aliqua confeſſio peccati, & clarius in leg. vet. de quibuſdam peccatis externis vt probat Bellar. lib. 1. c. 19. lib. 3. c. 3. & 4. non tamen erat ſacramentum: nec integra internorũ confeſſio, nec tunc ſacerdos habebat claues quibus abſolueret peccatorem attritione diſpoſitum.

m refert Palac. d. 15. q. 1. ex Nicephor. libr. 12. hiſto. ca. 28. & id ſignificat Socr. lib. 5. hiſt. ca. 19. dicens, fœmina longius in confitendo progreſſa (ſcilicet dilata abſolutione) docet implere diuinã pœnitentiam in eccleſia. licet Bellar. lib. 3. de pœnitentia. c. 14. col. 8. aliter exponat. item ſatisfactio quædam quæ eſt in ipſo actu contritionis & confeſſionis, & quæ in voto contritionis includitur acceptãdi & implendi iniunctam à confeſſario, præcedit formam abſolutionis. at melius apud noſtros impletur ſatisfactio poſt abſolutionem: & tamen eſt pars, vt attritio plenior, licet ſequatur poſt abſolutionem informem, vt tollit obicem eius, eſt pars prioris ſacramenti. ſic ſatisfactio exterior quæ in executione ordinatur per ſe contra pænam: nec pertinet principaliter ad pænitentiam, ſed ad perfectam remiſſionem. Catech. Pij. V. Caie. 3. par. quæſt. 90. art. 2. Nec Græci Patres differebant abſolutionem antequã impleretur pænitentia: niſi dum publica aut ſolennis erat. & tamẽ ſi incideret mortis periculũ abſoluebatur publicus pænitens ante impletas pænitẽtias. Cypria. lib. 3. epiſt. 17. 18. Bellar. lib. 4. de pænitentia. capit. 10.

n deb et acceptare aliquantulã pęnitentiam, vt ſaltẽ Pater noſter, vel Aue q̃d fatẽtur etiã qui laxius ſentiunt, vt Nauar. cap. 26. nu. 20. cum Hoſt. ſumm. de pænit. §. & an ſit. Pan. cap. ſignificauit. nume. 2. de pænit. & remiſ. & ait quod nullus Canoniſta contradicit. poſſet de licentia confeſſarij pænitentia implere per alium vt infirmus: ſicut dum facit miſſas dici per alium ſacerdotem & eleemoſynas dari per famulum. Diuus Thomas, diſtinct. 20. quæſtione vnic. artic. 2. 2. Victor. §. 206. Soto. diſtinctione. 19. quæſtione. 2. 4. Ledeſm. 2. parte. quæſtione. 14. articulo primo, dubio quinto. Medin. tracta. 3. de ſatisfact. quæſtio. quinta, male addit Nauar. in Vrbe & Orbe, non negari abſolutionem, eo quod pænitens nolit acceptare iniunctam in vindictam præteritorum: ſi modo reſtituat & exeat ab occaſione proxima peccati, & recipiat præſeruatiuam medicinam. At pænitentiales Apoſtolorum Canones (de quibus Nauar. cap. 26. numero. 17. Diuus Thomas, diſtinctione, 20. Soto. diſtinctione. 19. quæſtione, ſecunda articulo quinto, & concil. Trident. ſeſſio. 14. capit. 8. & Cano. 15.) probant obligationem acceptandi pænitentias. vide capit. 8. B. cit.

o Ledeſm. ſecunda parte. quæſtione. 20. artic. 4. fol. 301. Nauar. cap. 26. numer. 21. & 33. ſed ſi infirmus loquelam non amiſit, expedit vt imponat ſaltem patientiam in tolerando dolore & morte. Triden. ſeſſio. 14. cap. 9. aut vt impleat quædam per alium. & ſaltem dicat Ieſus. & percutiat pectus: vt ſacramentum fiat integrum.

ria, ſine qua ſacramentum pœnitentiæ non eſſet, vt cor & caput eſt de neceſſitate hominis, cum tamen ſit pars integralis eius. imo dolor formalis non minus pertinet ad eſſentiam ſacramenti, quam confeſſio. quare ſi nullus dolor formalis affuit, confeſſio eſt nulla, & iteranda: ſi tamen eidem confeſſario repetatur, ſatis eſt vt dolens in generali ſe accuſet de illis peccatis, quæ prius abſque dolore confeſſus fuerat, vt dicetur lib. 2. cap. 13.

3 De his tribus partibus materiæ in particulari aptius dicetur infra. p cum de ſuſcipientibus ſacramenta ſermo fiet. & à concil. Florent. non dicuntur ſimpliciter materia, ſed quaſi materia, q quia pœnitentia, ſicut & matrimonium pro materia non habet elementum viſibile extrinſecus appoſitum, vt baptiſmus habet aquam, & alia ſacramenta habent materiam extrinſecam: ſed in pœnitentia vice materiæ ſunt actus humani, r & verbum audibile in eo qui ſacramentum recipit. Interdum tamen ſigno viſibili: vt nutibus, & ſcriptis ſatis eſt explicare peccata.

4 Hanc materiam non oportet eſſe tam præſentem & coniunctam formæ abſolutionis, quam eſt in alijs ſacramentis: ſup. lib. de ſacramen. capit. 8. vt in baptiſmo non fiet verum & vnum ſacramentum niſi ablutio ſit moraliter coniuncta verborum prolationi: ſed abſolutio interdum datur, quamuis multis ante diebus pręceſſerit confeſſio; quę tamen cenſetur manere moraliter præſens confeſſario, qui peccatorum recordatur: vt etiam accidit in matrimonio, quod inter abſentes contrahitur per epiſtolam, aut per ſpecialem procuratorem. ex his tribus partibus quamuis multæ ſint. s reſultat cum forma vnum numero ſacramentum: ſupr. libr. de ſacramen. capit. 2. §. 3. quia eſt vnum in ratione ſigni: & quia ordinatur ad vnum finem proximum reconciliationis cum Deo. qualis attritio ſit idonea diſpoſitio cum hoc ſacramento, & quali intentione & fine ſit pœnitens recepturus dicetur cap. 26.

p De contritione & attritione infra cap. 19. vſque. 28. de confeſſione & ſatisfactione. lib. 2.

q r Hæc eſt ratio cur concil. Florent. actus pœnitentis vocat quaſi materiam. Trident. ſeſſ. 14. capit. 3. can. 4. Gabriel. diſtinct. 14. quæſtione. 2. artic. 1. dicit habet ꝓ materia. at ſic ſimiliter loquitur de alijs ſacramentis, diſt. 3. quæſtio. 1. artic. 1. vt quod baptiſmus pro materia habet ablutionem: alibi abſolute vocat materiã. & ly. quaſi non ſemper diminuit ꝓprietatẽ rei, vt Ioann. 1. quaſi vnigenitum à Patre: atque ita actus pœnitentis eſſe propriè materiam artificialem in hoc ſacramento (vt ſuo modo eſt in alijs vt ablutio & vnctio fluida) aiunt Pius. V. in catech. fol. 253. Hoſi. cap. 45. Bellarm. libr. 1. de pœnitentia. cap. 15. propoſit. 3. & capit. 16. ad quintum libr. 1. ſacrament. capit. 18. fin. Soto. diſtinct. 14. quæſtio. 1. artic. 2. col. 2. diſtinct. 17. quæſtio. 1. artic. 2. Caſtro. verb. pœnitentia hær. 1.

s dum concil. Florent. Trident. & Doctor. numerant tres partes huius ſacramenti. (nempe materiales) non excludunt formam quæ ſimul eſt vera pars. Vega libr. 13. capit. 5.

C A P. X I.

a Vt ex Patribus Ioann. 20. probatum eſt. cap. 2. D. & colligit conſenſus & vſus eccleſiæ. concil. Florent. Trident. ſeſſ. 14. capit. 3. catech. Pij. V. Diuus Thomas, quæſt. 84. ar. 3. Bellarm. lib. 1. de pœnitentia. capit. 15. propoſit. 3. & lib. 2. cap. 14. fin. libr. 1. de ſacram. capit. 9. col. 3. Soto. diſtinct. 14. quæſtio. 1. artic. 3. Nauar. capit. 26. num. 11. & capit. 1. de pœnitentia. diſt. 6. nu. 8. 18. vſq; 29. cũ Anto. Scot. diſtinct. 14. quæſt. 4. §. quo ad. 2. Frat. Medi. lib. 2. inſtructio. cap. 12. alij infr.

b concil. Trident. ca. 3. ſolum ait verba ego te abſoluo. Soto. diſtin. 1. quæſtio. 1. a. 8. d. 14. q. 1. art. 3. Caietan. & Recent. Theologi. cum Diuo Thoma quæſtio. 84. 3. & quodlib. 3. Scot. Frat. Medin. Nauar. cum Anto. At falſo dicunt eſſe de eſſentia, Paludan. diſtinct. 22. q. 3. 2. Petr. Sot. de pœnitent. lect. 4. quibus accedere videtur Durand. diſtinct. 16. quæſtion. 2. & Ledeſ. 1. part. quæſt. 25. 3. fin. ſentit. & Gerſon. quia cõcil. Florentin. dicit, formam eſſe, abſoluo te, & cæt.

CAP. XI.

De forma verborũ quæ eſt pars ſacramenti: & tamen ſacramentum ſupponit pro materia.

§. 2. *Materia concurrit ſimul ad efficiendum effectum.*

3 *Si fiat mutatio, quæ verba æquiualeant.*

4 *De additione & mutatione verborum qua vitiatur forma.*

5 *Formam eſſe proferendam voce oris.*

6 *De intentione proferentis.*

7 *De ritu imponendi manum & de precibus.*

Verba, quæ ex Ioan. cap. 20. colliguntur inſtitutã à Chriſto, a & traditione eccleſiæ recepta tanquã forma huius ſacramẽti ſunt, ego te abſoluo à peccatis tuis, b ſi modo ꝓferãtur à ſacerdote c habẽte iuriſdictionẽ nõ impeditã, & cũ ſeria

c alias non habent efficaciam formæ: vt actus vitalis, & meritum vel demeritum includit ordinem intrinſecum ad ſuppoſitum viuens coniunctum. qua ratione actiones humanæ Chriſti vt comedere mereri & pati, tribuuntur Verbo coniuncto, non autem Patri aut Spiritui ſancto qui non erat ſuppoſitum coniunctum cum humanitate. Caietanus tertia parte, quæſtione 48. 5.

[d] intentione, [d] præmiſſa pœnitentis confeſsione: quæ non tantum eſt conditio, & diſpoſitio requiſita, aut materia circa quam, vt ſunt peccata: ſed confeſsio eſt materia proxima ex qua ſimulque ex forma tanquam ex partibus intrinſece componentibus [e] reſultat ſacramentum, quod eſt res artificialis. nec enim verborum forma eſt tota ſacramenti ſubſtantia vt quidam putant, [f] vt homo non eſt ſola anima: nec id ſacramẽtum ſupponit pro forma, ſed pro confeſsione connotando formã: vt baptiſmus pro ablutione, & ſtatua aurea pro auro [g] connotando formam artificialem. in euchariſtia manet ſacramentum, quãdo verba, quæ dicuntur ſacramenti forma, [h] nempe effectiua, [i] non manent.

2 2. effectus gratiæ fit præcipuè ratione formæ [k] coniunctæ characteri ſacerdotis abſoluentis: non cauſat ſola abſolutio, vt quidam aiunt [l] ſed confeſsio humilis, & contritio (ſi præſens ſit dum homo abſoluitur, quæ fit ſenſibilis per confeſsionem,) ſignificat ſimul eam reconciliationis gratiam, & ſignificando cauſat inſtrumentaliter, [m]

[d] Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. can. 9. & generaliter ſeſ. 7. can. 11. Diuus Thomas, quæſt. 64. 8. diſt. 6. in lit. [e] ſup. libr. de ſacram. cap. 8. formam abſolute vocant partem huius ſacramenti. Caietan. cum Diuo Thoma, quæſt. 84. 1. ad. 3. quæſtio. 90. 2. & generaliter. quęſtio. 60. art. 6. ad. 2. Ledeſm. 1. p. quæſt. 25. 1. dubio. 2. ad fin. Catech. Pij. V. imo ita ſignificant concil. Florent. & Tridentin. Claud. de euchariſtia. rep. 2. capit. 3. & rep. 8. capit. 2. item ſacratum artificiale ſumi pro aggregato ex partibus arte compoſitis, dicunt Scot. diſt. 1. quæſt. 2. diſtinct. 3. quæſtio. 1. Richard. diſtinct. 1. artic. 1. quæſt. 2. Marſil. quæſtio. 3. artic. 1. & fatentur etiam in hoc ſacram. eſſe partem, Soto diſtinct. 17. quæſt. 1. artic. 2. in princip. Vega. libr. 13. cap. 5. Durand. diſtinct. 16. quæſtio. 1. At falſo alibi Scot. diſtinct. 14. quæſt. 1. diſtinct. 16. quæſtio. 1. Okam. Maior. & Almain ſolam abſolutionem aiunt eſſe intrinſecam eſſentiam ſacramenti. addit Scot. diſtinct. 16. quæſt. 1. peccata eſſe materiam circam quam, quæ per abſolutionem abijcitur, confeſsionem vero quaſi materiam circa quã: quia per illam explicantur peccata, & fit illorum applicatio ad formam. & Soto alibi ſibi contrarius. diſtinct. 3. quæſtio. 1. artic. 1. & diſtinct. 14. quæſtio 1. artic. 1. negat formam eſſe partem componentem cum ſacramento, & tamen eſſe de eſſentia ſacramenti, vt modum illius: vt in re artificiali forma eſt de eſſentia illius ſed non pars. vt ſtatua ſupponit pro materia, connotando formam: Ariſto. 7. meta tex. 17. Diuus Thomas. 2. 2. quæſtio. 96. 2. ad. 2. at vera ſententia affirmat abſolutionem eſſe partem intrinſecam.

[f] Scot. & Alm. diſtinct. 14. & 16. quod innuit Bellarm. libr. 1. de ſacrament. capit. 9. colum. 3. ſed ſe explicat libr. 1. de pœnitentia capit. 15. quod Soto dicit errorem propter concil. Florenti. Trident. ſeſsio. 14. capit. 3. Luci. PP. capit. ad abolendum. de hæret. ſacramentum pœnitentię vocat confeſsionem. Diuus Thomas, Richard. Durand.

[g] Soto. cum Ariſt. ſup. [h] ſup. de ſacram. cap. 8. §. 5. lib. de euchar. quia de omni ſacramento, & ſpecialiter de euchariſtia. ait concil. Florent. Trident. ſeſs. 13. cap. 3. & Doctor. conſtare materia & forma. Pontian. PP. I. epiſto. decret. Eugen. 4. epiſt. ad Armenos: quos citat Soto. diſtinct. 8. quæſtio. 1. 1. ad fin. Ledeſ. 1. part. quæſt. 30. artic. 1. Victor. Mant. & Recent. Claud. repet. 2. cap. 3. repet. 8. cap. 2. catechiſ. Pij. V.

[i] ita ſunt explicandi Patres & concil. ſup. lib. de ſacram. cap. 8. vt calor dicitur calefactionis forma, nempe extrinſeca & effectiua reſpectu calefactionis: quia à tali principio agendi ſpecificatur calefactio actio, vt relatio à termino, & potentia ab obiecto extrinſeco. Diuus Thomas. 1. 2. quæſt. 1. art. 3. quare caute concil. Floren. dixit omnia ſacramenta perfici materia, forma, & miniſtro. 1. intentiõe de terminati miniſtri. & peculiare eſt in euchariſtia, vt verba intriſece non componant: quod Soto. diſtin. 3 & 14. generaliter dixit de ſacramentis. ſi Chriſtus ſine verbis cõſecraſſet, aut ſine ſubſtantia panis crearet ſpecies panis ſub quibus continetur corpus Chriſti, illud eſſet verum ſacramentum permanens, ſicut nunc eſt: & tamen eſſet ſine prædicta forma verborum, aut ſine materia panis tranſeunte: quæ requiruntur in fieri vt neceſſaria de lege.

[k] Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. communis Theologor. Diuus Thomas. quæſt. 84. 1. ad. 3. Caietan. quæſt. 86. 6. Alexand. 4. part. quæſt. 60. m. 2. Richard. diſtinct. 16. quæſt. 1. art. 1. Marſil. quæſt. 10. vt bene explicat Caietan.

[l] Scot. & Alma. ſup. & olim Diuus Thomas, add. quæſt. 18. ar. 1. Ferr. 4. contr. gẽt. 72. Vega. lib. 13. in Trident. cap. 13. quaſi per claues ſolas ſacerdotis fiat actiue remiſsio: & dum fit gratia non adeſt confeſsio iam præterita, ſed abſolutio. At hæc ratio eſt infirma: quia confeſsio manet in virtute.

[m] Diuus Thomas. Caietan. Alexand. Richard. Marſil. cit. K. & clarius Diuus Thomas, quæſtio. 85. 2. ad. 3. quæſtio. 89. 1. ad. 1. contritio vt pars ſacramenti cauſat gratiam effectiuè Bañes. 2. 2. quæſtio. 24. artic. 6. dubio. 1. concl. 2. & communis Recent. Soto. diſtinct. 15. quæſtio. 1. art. 6. ait id non poſſe in dubium reuocari, ſine nota erroris. Caietan. tom. 3. tracta. 11. de fide & operibus. cap. 10. nam hæc cauſalis eſt vera: quia homo conteritur, recipit remiſsionem peccatorum, quæ fit formaliter per gratiam: Luc. 7. remittuntur ei peccata, quoniam dilexit. contritio enim vt ſecundum ſubſtantiam procedit ex auxilio ſpeciali, eſt omnino prior quam gratia, vt ait Trident. ſeſſ. 6. ca. 7. in princip. & cum ſit cauſa effectiua gratiæ dum eſt pars ſacramenti, non poteſt effectiue procedere ab eadem gratia, & tamen eſt meritoria gloriæ: quia ſatis eſt vt ſecundum modum informetur à gratia, Diuus Thomas. 1. 2. quæſtio. 112. 2. ad. 1. facit. quæſt. 113. 7. ad. 4. Soto. libr. 2. de nat. & grat. cap. 18. lib. 3. cap. 9. diſtinct. 14. quæſt. 2. art. 6. Cano. rel. de pœnitentia. par. 1. contr. Scot. Gabriel. Paludan. Capreol. 4. diſtin. 14. Vega. lib. 6. cap. 28. & de iuſtific. quæſtio. 6. ad. 9.

in poſitiuo inſtanti quo finita prolatione manet adhuc aliquid formæ [n] quæ eſt vox & ſonus vt in baptiſmo præſens ablutio ſimul cum forma regenerat tanquam inſtrumentũ Dei. nec tamen peccator dicitur proprie iuſtificare ſe ipſum: (quanquã interdum ita loquantur ſcripturæ & Patres [o]) quia impius gratiam nec de congruo meretur. [p] nec Deus ex pacto & obligatione legis promittit impio vt quidam putant, [q] ſed offert gratis ex infallibili miſericordia. [r] licet vero pœnitens effectiuè & vitaliter concurrat ad actum contritionis & confeſsionis: ſed hęc materia ſeu confeſsio non ex ſeipſa, ſed ex coniunctione ad abſolutionẽ ſit actu pars ſacramenti, & ſignum expreſſum reconciliationis: & ex forma participat vim inſtrumentalem iuſtificandi: cum tamen ſola contritio etiam ex auxilio non habeat eã vim, imò nec ex proprietate connaturali eſſet ſufficiẽs diſpoſitio. 1. gratiæ, vt per eam ex natura rei tollatur tota ratio offenſæ habitualis in Deum: [s] ſed cõtritio ex Dei acceptatione habet quandam inchoatiuã efficientiam, qua de voluntate expellit auerſionem peccati, & hæc eſt ex lege gratiæ, & miſericordiæ: [t] idonea, & moralis diſpoſitio ad gratiã.

3 His verbis ſoluo, vel abſoluo te, ſaluatur ſubſtantia formæ & per illa abſque alijs peccator poſſet abſolui: [u] quia quanuis abſolutio fieri poſsit ab excommunicationis vinculo, & alijs pœnis: poſita tamẽ peccatorum confeſsione, & intentione abſoluentis, ſoluo te ſatis ſignificat effectũ, quo ſoluitur à vinculis peccatorum, imo ex intentione ſacerdotis his ſolis verbis poſſet ſimul abſoluere à peccatis & cẽſuris [x] quas homo habet, ſed ſatius eſt ſingula explicare. Vtendum enim eſt omnibus verbis conſuetis, quæ ex Apoſtolorum traditione habet eccleſia. ego te abſoluo à peccatis tuis: quæ etiam ex Matt. 9. & Ioan. 20. colliguntur. ſunt enim omnia de integritate. quanuis ego te & à peccatis, non ſint de ſacramenti neceſsitate. [y] ac ſubinde finitis oĩbus illis verbis, datur effectus gratiæ. vt finitis omnibus quæ in conſecratione calicis proferri ſolẽt ad formæ integritatẽ, conuertitur vinum in ſanguinẽ Chriſti vt dictum eſt lib. de euchar. cap. 17.

4 Nec addendum eſt à peccatis, de quibus confeſſus es & cõtritus. [a] nam etiam oblita & cum attritione remittuntur. inuocatio autem Trinitatis cuius autoritate datur gratia, in ſolo ſacro baptiſmi & confirmationis vbi fit profeſsio, vel datur robur fidei, eſt de neceſsitate, & pręcepto ſacri. [b] ſi quis retẽto ſenſu mutet verba fit ſacramentũ; hæc enim

[n] ſup. de ſacram. c. 19. D. Tho. q. 62. 4. ad. 1. q. 78. 4. ad. 3. & ar. 5. c. ad. 3. q. 75. 7. ad. 3. & Caiet. vide Sotum. d. 9. q. 2. 7. ad. 1.

[o] Rom. 2. & 2. Corin. 3. 1. Ioan. 3. qui habet hãc ſpẽ ſanctificat ſe vbi Aug. ſanctificans ſe & non de ſe, & in Ioan. 14. maiora horum faciet dicit verificatur in omni credente qui ſanctificat. ſe eccleſ. 2. qui timẽt Dñm qui ſanctificabũt animas ſuas Ezech. 18. ipſe animam ſuam viuificabit & Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. contritionẽ numerat inter cauſas iuſtificationis.

[p] Rom. 3. & 5. & maxime c. 4. & 11. ſi ex operibus iam non ex gratia Trid. ſeſſ. 6. cap. 5. & can. 1. 2. 9. & optime cap. 8. nihil quod gratiã pręcedit illã meretur. fatetur Scot. diſtin. 14. q. 2. a. 2. quod non iuſtificat ſe. Soto. diſt. 15. q. 1. art. 6.

[q] fr. Med. 12. q. 112. art. 3. con. 1. & ad. 2. quæſt. 114. 5. ad. 2.

[r] vt orantibus digne, offert impetrationem contritionis & gratiæ D. Thom. 2. 2. quæſt. 83. art. 15. ad. 1. & art. 16. c. & ad. 2. Taper artic. 7. pag. 332. aliac. 204. Vega. opuſ. de iuſtif. quæſt. 5. vbi vero in ſcriptura Deus promittit, intelligitur de iuſtis vt Ioan. 15. ſi quid petieritis Patrem, nempe vos filij iuſti. Triden. ſeſſ. 6. cap. 11. 13. can. 18. & quanuis vniuerſaliter videtur loqui ſcriptura ſed interdũ dirigitur ad iuſtos tantum, vt ex Ticonio probat Martin. lib. 10. regula. 40. & ſe refert ad lib. 8. cap. 1. §. epiſtolam. & lib. 6. cap. 4. cum Auguſt. Hieron. in Eſai. 63. Euthy. in Pſalm. 42. & ita iuſtus dicitur amplius iuſtificare ſe. item Deo. 1. iuſtificatio tribuitur. quia mouet in finem: D. Tho. 1. 2. quęſt. 111. 2. & 3. p. q. 86. 6. & ſolus infundit habitus, quibus fit iuſtificatio, vt patet ex Trident. ſeſſ. 6. ca. 7. Aug. 2. de libe. arb. cap. 18. 19. D. Thomas. 1. 2. quæſt. 51. 4. quæſt. 53. & quæſt. 63. 2.

[s] quia contritio & dilectio Dei eſt quidem incõpoſsibilis cum actu peccati mort. ſed ex natura ſua non excludit peccatum habituale: quia per illam non ſatisfacit homo de iuſtitiã pro offenſa infinita: nec Deus tenetur remittere peccatum, ſed gratis ex miſericordia condonat. & ita affirmãt qui negant ſacramenta attingere ipſam entitatem gratiæ, ſed diſpoſitionem illius, aut ornatum: eo quod gratia eſt ſuprema qualitas diuini ordinis. vnde efficacior eſt actus vnus peccati vt cauſet mortem & auerſioné in ſubiecto, quam ſit actus noſter de ſe ad cauſandam plenam conuerſionem etiam habitualem in Deum, & remiſsioné peccati.

[t] quia contritio & dilectio aliquomodo aufert initiatiue diſpoſitionem, quæ relinquitur ex peccato, & conuerſionem ad bonum commutabile.

[u] cõmunis ſententia cit. B. Soto. Nauar. cap. 26. n. 11.

[x] vt in articulo mortis, ſi forte non eſſet tempus proferendi ampliorẽ formam. Nau. in. c. 1. de pœnitentia. d. 5. §. cautus. n. 30. Gerſ. 2. p. f. 183. Couar. c. alma. 1. p. §. 11. n. 12. Sot. d. 14. q. 1. 3. Alcoc. c. 11. & recẽt. imo & extra mortis articulum, vt dũ multi cõcurrunt tẽpore iubilæi. Nau. de pœnit. d. 6. c. 1. n. 27.

[y] cõmunis ſententia. & omnes. lit. B. cit.

[a] monet bene Nau. c. 26. n. 11. & in. c. 1. de pœnit. d. 6. in princ. n. 31. Sot. d. 14. q. 1. a. 3. recẽt. nã ſcrupulus eſſet, qđ deficiẽte ea cõditione abſolutio ſit nulla, & cõfeſsio iterãda. reuera tñ intẽtio talis cõfeſſarij eſt pie interpãda, ne excludat peccata oblita, & attritiõe diſpoſitũ. de quo inf. c. 26.

[b] ſup. de ſacra. c. 7. eſt certa & cõmunis ſenten. vt patet ex cõc. Florẽ. & Tri. ſeſſ. 14. c. 3. Nau. de pœnit. d. 6. c. 1. in princ. n. 18. Caiet. cum D. Tho. q. 84. 3. ad. 3. eſſe de con-

æquiualent abſoluo, remitto, condono te, nempe qui es mihi moraliter præſens, vel ſi regi dicat abſoluo maieſtatem tuam, vel Petrum. vna abſolutione poteſt & aliquando expedit abſoluere ſimul multos, [c] vt vrgente periculo procellæ: vt vna aſperſione circa multos dicitur aliquando ego vos baptizo. [d] enunciatur forma per indicatiuum vocis actiuę: [e] poteſt mutatio fieri in verba quæ ſimilem ſenſum faciant, [f] vt remitto tibi, vt Matth.9. remittuntur tibi peccata, tu abſolueris. at ſi dicat abſoluaris à me, forma dubia videtur, dum apparet imperare Deo. [g] minus dubiè dicitur per paſsiuam abſoluaris à Deo. [h] .i. imperio meo ſed Dei autoritate per imperatiuū, vt in forma ordinis: & abſoluatur ſeruus Chriſti. [i] expreſſio enim miniſtri vt in baptiſmo non eſt neceſſaria ſecundum formam Græcorum, & quibuſdam alijs ſacramētis, ita in abſolutione non videtur neceſſaria: ſed ſatis eſt exprimere actionem quatenus à miniſtro exercetur. nec tamen licet mutationē ſine cauſa facere. ſi ſenſus variatur, vt probabile dubium ſit de veritate formę & ſacramenti eſt pec.mor. [k] propter periculum fruſtrandi ſacramentum, & eius effectum, ſed ſecluſo ſcandalo, ſi manet verus ſenſus formę, mutatio eſt peccatum tantum veniale.[l]

5 De neceſsitate formæ in abſolutione ſicut & in conſecratione euchariſtiæ eſt vt vocali verbo proferatur [m] quamuis materia ſeu confeſsio nutu, vel ſcripto aliquando liceat ex cauſa: ſicut & matrimoniū: nec enim id vetat eccleſia.

6 Secundo in abſolutione requiritur intentio vt non ioco ſed ſeriò velit abſoluere: [n] quod generale eſt in omni ſacramento. [o] ex parte etiam recipientis adulti ſi renuat, & intentione careat non fit ſacramentū. [p] 3. non oportet vt forma detur durante materię applicatione, ſed ſatis eſt vt longo tempore poſt auditam cōfeſsionem, qui humanus actus niſi reuocetur, durat præſentia morali, impendatur abſolutio, quæ forte ex cauſa dilata fuit: vt lib. de ſacram.ca.8.§.5. dictum eſt quamuis eo tempore pœnitēs ſenſum, loquelamque amiſiſſet. ſed tam longa tēporis mora intercedere poteſt, vt confeſsio vel conſenſus primi matrimonium contrahentis non ſit moraliter præſens.4.

7 Ritus imponendi manum magis pertinet ad ſolennem reconciliationem: [q] vt & ad confirmationem, vel ordinem ſacrum. ſupra

gruitate.Petr.Sot.de confeſſ. lect. 4. Soto. d.14.q. 1.3.Ledeſ.q.25.3.fin.Scot. Palud. contra Durand. d.16.q.2.& Gerſon.2.par.fo.183.col. 1. & tamen concil.Moguntini.c.24.to.3.concil.monet vt ſacerdos vtatur omnibus his, Ego te abſoluo à peccatis tuis: in nomine. P. & F.&.SS.

c Richard. Soto.d. 18. q.2.5. Med. de cōfeſſ. q. 19.Syl. confeſſ. 1.n. 2.3 Ang.conf.1. §.28. Tabi. confeſsio.ſacral.n.2.37 Alcoc.c.11. Nau.c. 8.n. 13.

d Hoſt.& Ioan.Andr. capit. 1. de bapt.D.Th. q. 66. 5. ad 4.Soto.d.3. a.5.

e ſup. de ſacra.c.7. D.Tho.Sot. Ledeſ.ar. 3. quare Diuus Thom.opuſcu.22. damnat fere erroris, quendam dicentem, formā abſolutiōis ſicut & extremæ vnctionis proferendam eſſe modo deprecatiuo. falſoque pro ſe citat Hugo.Alexand.& Guillerm.Altiſiod. imo id aſſerere iam eſſet hæreticum propter concilia.

f quæſt.60.8.Soto.d.1.q. 1.8. Scot. d. 14.q.4.§.quoad..2.Ledeſ.q. 1.a.8.ſup.de ſacram.c. 8.ſed falſo Palud.d.3.q. 1.3.putat eſſe mort.ſiquis mutet verba recepta in conſuetudine: etiam ſecluſo ſcandalo.

g Quidam Recent. at reuera non imperat Deo, vt patet in forma ordinis per imperatiuum.& Matth.8.volo, mundare.i.munderis à me. vt ibi notat Hieron.ex Græco.

h vt Rom.6.per paſsiuam dicitur, qui mortuus eſt iuſtificatus eſt à peccato. & tamen per actiuam non dicitur peccatū iuſtificauit Chriſtum.

i communis Recent. cōt. Nauar.de pœnitentia.d.6. qui putat expreſsionem miniſtri (qui ſententiam profert vt Iudex & ratione poteſtatis) eſſe de neceſsitate ſacramenti. ſed Scot.d.14.q.4.per extremum putat ſatis eſſe, hæc verba iubeo petrum abſolui: vt Iudex in ſententia dicit, iubeo gladio perire. vel ſi dicat, placet Petro remitti peccata. ſed falſum eſt, quia oportet verba quoad ſenſum eſſe determinata, iuxta receptā modum loquendi, 3.p.q.60.7.& ita D. Th. opuſc. 22. negat illa verba ſufficere: vt in conſecratione euchariſtiæ non ſatis eſſet dici, nobis, fiat corpus & ſanguis Chriſtri.idem Ledeſ.quæſtione.25.3.

k de ſacramen.ſup.cap.8. Paludan. diſt. 3.quæſt. 1.3.Soto.diſtinct. 1. q. 1.ar.8.

l Caietan. quæſt.66.5. Sot.d.3.art. 5.recent.Ledeſ. q. 7. & exponūt qđ D. Tho. dicit, oportet. nec Scot. d. 3. quæſt. 2. & Paludan. 4. 1. dicunt peccare mortalia. ſed grauiter.

m communis & certa ſentētia ſup. de ſacram. capit.7. Soto. diſtinct. 3.artic.5. dicit oppoſitum eſſe errorem: quia Chriſtus expreſsit verbalem formam, & concilia & ita habet vſus eccleſiæ. quāuis Paluda. diſtinctio.3. quæſtion. 2. art. 3. Petr. Sot. de confeſsio. lect. 11. affirmant valere abſolutionem à peccatis (ſicut & ab excommunicatione, & ſententia iudicialis) per nutus aut verba ſcripta: quia æquipollent. idem Mantius, quæſtio. 60.artic.6. & ſentit Nauar. capit. 21. num.36.ſed errant.

n Tridentin. ſeſſ. 14. cap. 6. fin. can.9.

o Trident.ſeſſ.7.can. 11. Diuus Thomas. quæſt. 64.8.Soto.diſtinct.5.art.7.

p Diuus Thomas, quæſtio.68.7.ſup. de ſacram.cap.22.

q ſup.de ſacram.cap.11.Diuus Thomas, quæſtio. 84.4.& opuſc.22.Ledeſ.quæſt.25.4. Soto.d.14.q. 1.4.Petr.Sot.lec.4.Paludan.diſtinct.22.quæſt.3.1. vide diſtinct.7.quæſt.2.§.7.Bellarm.lib. 1. de pœnitentia.cap.15.de ſacramen.cap.10.§.6.& tamen ſolēnis abſolutio dici ſolet manus impoſitio Vval. de ſacram.capit.63.147.concil.Nicen.ca.9. Chartagin. cap. 32. & ita interpretandus eſt Auguſt. 3. de baptiſmo contra Donat.cap.16.& libr.4.habetur.capit. manus impoſitio. 1. quæſtione. 1. vbi gloſſ. & bene Bellar.de confirmat.cap.7. de manus impoſitione.c. pœnitentes.50.d.cap. qui recedunt cap.

pœnitentem vero manus eleuari ſolet: [r] nec ſignum crucis eſt de neceſsitate, [s] niſi in confirmatione, vt dicetur lib.de confir.ca.2.§.3. pœnitens vero reuerenter & genuflexus debet peccata confiteri coram Chriſti vicario. adduntur preces ex antiqua conſuetudine, [t] vt impetrent aptam diſpoſitionem, & ne intentione & forma miniſter abutatur: ſicut in miſſa ante conſecrationem petit ſacerdos oratione id ipſum, quod certa lege effectum habet. [u]

CAP. XII.

Senſum formæ tripliciter eſſe verum. 1. quia ſacerdos vice Dei vere ſoluit à vinculo peccati mort. & pœnæ æternæ, &. §. 8.

§.2. *Senſus.2. dum contritus abſoluitur ab obligatione vel alius iuſtus qui obligationem non habet.*

3 *Senſus. 3. verus quomodo ſacramentum eſt informe, licet de facto non reuiuiſceret effectus eius.*

4 *Non eſt neganda abſolutio homini diſpoſito.*

5 *Formæ non eſt addenda conditio de futuro.*

6 *Prius abſoluendum eſt ab excommunic. quam à peccatis.*

7 *Pœna abſoluentis ſine facultate.*

FOrma pœnitentiæ planè ſignificat homini ſi mortuus ſit, ſed per ſupernaturalem quandam attritionem diſpoſito, conferri de ſe ſtatim in præſenti vitam gratiæ. [a] & ſacerdotem non tantum oſtendere declaratoria ſententia hunc eſſe abſolutum (in quo quidam [b] errant ob apparentes quaſdam ſanctorum autoritates: vt quia Chriſtus Ioā. 11. Lazarum ab ipſo ſuſcitatum, obtulit vt ab Apoſtolis ſolueretur à leuiori vinculo, quod pœnam ſignificat. [c]) ſed vt Dei miniſtrum & vicarium Chriſti verè abſoluere & reconciliare Deo. [d] Deus quidem eſt principalis autor cui ſimpliciter tribuitur remiſsio culpæ & pœnæ etiam temporalis, & gratia per quam peccata remittuntur: [e] nec tamen excludit ſed vult ſacerdotem eſſe miniſtrum, & inſtrumentū ſuum. [f] & Patres intendunt quod pœnitens

c. is.cui. 26.quæſt.6.Cypria.lib.3.epiſt.13. vbi Pamel. epiſt. 14.17.& vid.Clem.lib.2.conſt.Apoſtol. cap.45.Igmarus epiſcopus Remen.de varijs. Capitulis. cap. 16.

r D. Thom. quæſtio.84.artic.4. Paludan.diſt. 22. dicunt expedire. at Soto artic.4. non expedit maxime ſuper capita fæminarum, niſi eſſet mos cōſtās prouinciæ idē Ledeſ.Mātius.

s Bellarm. 1. de pœnitentia. cap. 15. cum D. Thom. arti. 4.Soto. Ledeſm.

t D. Thomas, art. 4. Soto.Naua. cap. 26. nu. 11.Fra.Medin. libr. 2. cap.12.

u D.Thomas, quæſt. 83.art.4.ad 7.Innocent. lib.4. de offic.miſſ. cap. vlt.Gabr. in Can.lect.54 Alexand. 4. p.q.37.

CAP. XII.

a Triden. ſeſſ. 23.cap.1.4.can.1.&.2.ſeſſ.14.c.6.can. 9. & addit ca.3. cum conc.Floren.effectum eſſe reconciliationem cum Deo. quod ſatis colligitur Ioan.20.Matt. 16.& 18.Quorum remiſeritis. Fabian. PP.epiſt.2. Poncian.epiſt.1.Eutich.epiſt.2.Martin.5.ad fi.concil.Conſtantien.& ex Patribus probant.Caniſi.titu. de pœniten.§.1.Ayal.de trad.3.p.con ſid.3. Bellar. lib.2.de pœnitentia.cap.12.&.13. Vvaldenſ. cap. 142. Caſtro. verb. abſolutio.hær.2.ſacerd. hær.1. Soto.diſt.14.quæſt. 1.ar.3.diſt.18.q.4.1.d.20.q.1. art.3.Ledeſ. quæſt. 21.3. D.Thom.q.84.3.add.q. 18.1.ad.1.q.19.3. Cord.lib. 1. quæſt. 1. Sixtus li. 6.biblio.cap.202.ex Dionyſ.Athanaſ. Orig. Baſil. Cyril.Chryſoſto. ſic conſtat contritionem cum ſacramenti voto eſſe cauſam remiſsionis.

b Mag. diſtinct.18.cap.6. Alexand.4.part.quæſt.80.memb. 1.fin.Bonauen.diſt.18.art.2.quæſt. 1.fin.c.1. ad. 1. vbi Gabr.quæſt.2.art.2.concl.2.Maio.quæſt.1. Alma Ocam. Alij.diſt.14 Gabr.quæſt.2,artic.1.&.2. Mai.quæſt.2.Med.tract.2.quæſt.7.fol.92. & Nominales, qui putant neceſſariam eſſe contritionem vt ſit diſpoſitio ante abſolutionem.& tamen quia contritio vim habet à paſsione Chriſti, & voto ſacramenti, aiunt virtute ſacramenti fieri remiſsionem: vt ex illis refert Adrian. quæſt.2.de claui. ſed hæc ſententia damnari videtur à Tridentin. ſeſs.14.ſup.

c Auguſt.tract.22.&. 42. in Ioan. & ſermo.8.de verb.Domini. homil. 27. ex. 50. & in Pſalm.101.conci.2. Grego. homil. 26.in Euangel. item Hieronym. in Matth. 16. comparat cum ſacerdote legali, qui non mundabat lepram, ſed oſtendebat mundatam: & innuit Theophylact. in Ioann.8. At Theophyl. de ſolo legali ſacerdote loquitur, & Hierony. diuerſimode loquitur de legali, & Patres ſunt exponendi, vt ſacerdos oſtendendo, & ſignificando, mundet à peccatis. Roſenſ. art. 5.Taper. arti.3.Caſtro. abſolutio. hære.1.Sixtus ſup. Caietan.tom. 1.tracta.18.quæſt. 5. & expreſſe Chryſoſto.lib. 3. de ſacerdot.col. 4. oſtendit ſacerdotes Chriſti valde differre à ſacerdote legali: quod non oſtendant purgatos, ſed prorſus purgent.

d citat. A. 1.&.2.Corin.5.poſuit Deus in nobis verbum reconciliationis. Tridenti. ſeſsio. 14.capit.3. ſeſsion.6.cap.14.

e probat Diuus Thomas. quæſtio. 64. artic.1.ad 2.&.12.quæſt.112.1.

f in propoſito Diuus Thomas, quæſtio.84.3.ad. 3.exponit Auguſt.ſup.nam idem Auguſt.hom. 23. ex.50.probat ex Ioan.20. Deum per hominem remittere peccata, ſed virtutem remittendi eſſe à Deo. Cyril. lib. 12.in Ioann.cap.56.Ambroſ.3.de Spiritu ſancto. capit. 19. Pacian. epiſtol. 3. & planius quod ſacerdos habeat veram poteſtatem remittendi, Auguſt. 2. de adult. coniugat. capit. 9. de vera & falſa pœnitentia. cap. 9.&. 10. libr.2. contra aduerſar. leg. & Prophet. cap. 17.de agone Chriſtia.ca.30.&.31.&.1.doctrin. cap. 17.18. &.20.ciuit. capit. 9. deinde idem patet ex Hieronym.epiſtol. 150. ad Edibiam quæſtione. 9. Beda. libr. 2.in Luc. capit. 7. ſed Gregor. dum affirmat ſacerdotem remittere pœnas: loquitur de effectu

ſectu notiori, nec excludit remittere culpas. Chryſ. in Matth. 16. & ho. 70. ad popul. Anaſtaſ. in qq. ſcripturæ. q. 79. to. 6. biblio. Ambr. lib. 10. in Luc. ſin. li. 1. de pœnit. ca. 7. lib. 2. de Cain, & Abel. c. 4. Hilar. can. 16. in Matt. Athana. orat. in id, ite in Caſtellū. Orig. ho. 14 in id Matt. 21. ſoluite & adducite. Bernar. ſer. 1. de Petro & Paulo, Petrum accepiſſe vt præcedat ſentẽtia Petri ſententiā cœli. affert Bella. libr. 1. de Rom. Pont. c. 10.

g Aug. tracta. 22. & 42. in Ioan. & ho. 27. ex 50. & expreſſe Beda in Ioan. 11. & plane fatetur Hug. lib. 2. p. 14. c. 1. Richar. de S. Victor. li. de poteſt. ligādi & ſoluendi. cap. 13. Scot. d. 18. atq; ita Trid. ſeſſ. 6. c. 6. princip. iuſtificationis ait, ſumi ex gratia ideſt, auxilio Dei, per

per gratiā. i. per auxiliū [g] Dei excitatur in pœnitentiā, vt digne recipiens ſacram. viuificetur, nec verò ſenſus eſt qđ culpa à ſolo Deo gratis remittatur peccatori per cōtritionem diſpoſito ſine ſacram. [h] pæna autẽ damni quę ex ſe eſt ęterna ſub quadam cōditione, niſi negligat ſacramentū poſtea recipere, tollatur ꝑ contritionẽ, & deinde ſimpliciter abſoluatur per ſacram. in re à pœna æterna, vt quidā [i] putaſſe ferūtur: ſed quia & à culpa & à pœna æterna quę ſimul cū culpa remittitur,[k] illū ſacerdos verè ſoluit & ꝓpriè.[l] quia ſicut Chriſtus habet clauem Dauid Apoc. 3: qua aperit; & ſicut miſit eum Pater cūm poteſtate remittendi peccata: ita Apoſtolis, quos in mūdum miſit conceſsit Ioan. 20. poteſtatem remittendi verè peccata perſpicuis verbis: & eadem conceditur ijs qui in ſacerdotio ſunt legitimi Apoſtolorum ſucceſſores: [m] & effectus fructuſq; huius poteſtatis eſt recōciliatio hominis cū Deo. hoc enim planè ſignificat forma abſolutionis, qua nō fit ſolutio à reatu tantū pœnę temporalis (id enim parū eſſet, cū hæc varijs remedijs ſine ſacramento aut ſacramenti voto remitti poſsit) ſed ſacerdos ſimpliciter abſoluit à peccatis propriè dictis; ac ſubinde à pęna ęterna quę cū culpa ſimul remittitur. [n] ꝓpter hoc paſtor tẽpore perſecutionis, & periclitantibus mori, tenetur adeſſe [o] vt abſolutione reconciliet Deo, ne alias ſine eo remedio pereant. & ob hunc finẽ nullus eſt caſus aut cenſura reſeruata in mortis articulo, à quo quilibet ſacerdos abſoluere nō poſsit.[p]

2 Sẽſus quando abſoluitur homo iā cōtritione iuſtificatꝰ eſt verus hoc modo: vt peccata ſaltẽ nouo titulo remittuntur: [q] ſicut & quādo confeſsio fit de peccatis alias directè abſolutis: abſolutio enim deſignat conferri effectū gratiæ, qui de ſe ſufficeret peccata. ſ. remittere ſi eſſent: [r] per accidẽs vero eſt quòd nō ſint: & cōtritus tenetur adhuc ex præcepto diuino confeſsionẽ adhibere, quę eſt quaſi realis ſolutio pretij à Chr̃o ſpecialiter applicata ſub cuius voto & fideiuſſione fuit culpa per cōtritionẽ remiſſa. [s] inſuꝑ abſolutio iuſtis remittit venialia, & pœnas temporales, ſi adhuc ſint. nā Mat. 16. dū generaliter dicitur, quodcūq; ſolueris. intelligunt culpę. ſ. ac veniales, & quęcūq; pœna ęterna, vel temporalis.

3 Tertius ſenſus iuuat quando ſacramentū eſt informe: licet nunquā reuiuiſcat, nempe, impendo tibi verum ſacramentū, quod de ſe eſt cauſa efficax remiſsionis: [t] & per illud peccata manẽt de ſe ita abſoluta

ptiſmo ingredi vitam æternā. non loquitur de cōtritis qui habent baptiſ. in voto ſu. de bap. c. 20. lit. O.

k Trid. ſeſſ. 6. c. 14.

l Soto. d. 14. q. 1. 3. contr. Abul. in Matt. 16. putantẽ, qđ locutio formæ & abſolutionis ſit imꝓpria. qđ eſt cōtr. Triden. ſeſſ. 14. ca. 1. can. 9. Florent. & Conſtantiẽ. in Bull. Martin. 5. iubet ſuſpectos interrogari, an credant ſacerdotes vere abſoluere & remittere peccata.

m ſic loquitur Triden. ſeſſ. 23. c. 1.

n Trid. ſeſſ. 6. ca. 14.

o Iul. PP. Cæleſtin. & conc. Carthag. habẽtur. 26. q. 6. c. ſi presbyter. & duob. ſeq. Aug. epiſ. 180. p ſeſſ. 14. cap. 7. q ſic Chr̃s alio & alio titulo. meruit id ipſum. D. Th. 3. p. q. 34. a. 3. ad. 3. DD. 3. d. 18. r ſic ex parte effectus bapt. vel pænitentia dat gratiā de ſe remiſſiuā peccatorū, ſi forte peccata habebat: ꝑ accidens eſt ꝙ iuſtus qui recipit, careat omni reatu culpę & pænæ. s vt dū Chr̃s fudit totū ſanguinẽ in cruce, tūc exoluit pretiū redẽptionis etiā ꝓ peccatis antiquorū Patrū. vt ſi captiuus non niſi ſub pretij onere liberetur, ſi poſtea habeat vnde ſoluat: dū enim poſtea ſoluit, dicit cōplete ſe à captiuitate redimere. t in hoc etiā infimo gradu forma abſolutionis eſt vera. i. qa ſignificat rẽ ſacram. i. vim diuinā in ſacramẽto latẽtẽ, & efficacẽ de ſe cōferre gratiā, niſi homo obicẽ apponeret. in idẽ redit cōmunis expoſitio remitto tibi peccata quantū eſt ex vi ſacramẽti: ſeu impendo tibi verū ſacramentū, qđ facit peccata manere ita abſoluta, vt nō egeāt noua abſolutiōe. ſacramẽtū enim quātū eſt ex parte Dei eſt efficax niſi homo

h quod diſponitur ad vitam. h ſic plane aiūt Hugo. ſup. c. 8. Rich. de S. Vict. ſup. c. 10. 12. 24. & parū differt Med. de confeſsione. f. 95. & in eo ſenſu defendit Adria. q. 2. de claui. ſed Medi. falſo illis tribuit dicturos eſſe, quod contritus decedens abſque abſolutione, maneret in limbo: vt olim Patres ante Aduentū Chriſti. in quo ſenſu illos impugnant Taper. a. 3. Vega. lib. 13. c. 35. Palac. d. 18. q. 2. falſo tamen Hug. & Rich. intendunt culpā remitti mere gratis, ſine ordine ad ſacramẽtū aut vllam ſolutionem. in quo errāt contra Trid. ſeſſ. 14. c. 4. & conc. Cōplut. approbatū à Sixto. 4. verū eſt quòd Bern. epiſtol. 77. taxat quoſdam ſui temporis quaſi contritio & baptiſ. flaminis non remittat pœnam æternā, refert Bellar. ca. 7. & videtur intelligere de Hugo. i ſane Hug. & Rich. non putant æternā pœnam damni remitti per contritionẽ ſub cōditione: nam aperte fatentur. quod quāuis pœnitentię ſacramentū in re ſit inſtitutū vt mediū neceſsarium ei qui poteſt: ſed Chriſtū per contritionem cum voto ſacramenti, ita acceptare voluntatẽ efficacem pœnitentis, & remittere pœnam æternā, vt tamen addat onus & obligationem recipiẽdi ſacramentū, ſi poteſt. vt explicatū eſt. c. 2. D. & K. quod vero Ang. de eccleſ. dog. cap. 77. negat catechumenos ſine baptiſmo ingredi vitam æternā …

homo obicẽ ponat. Tri. ſeſſ. 7. de ſacram. can. 7. hæc eſt D. Tho. q. 84. 3. ad. 3. & 5. vbi Caiet. & 4. contra Geneſ. c. 72. Caiet. to. 1. tract. 18. q. 5. Soto. d. 14. q. 1. 3. Ledeſ. 1. p. q. 25. 3. Cano relect. de pœnit. p. 5. Petr. Soto. de confeſ. lect. 4. Duran. d. 14. q. 3. & 5. d. 18. q. 2. Palac. d. 18. q. 2. Cord. lib. 1. q. 1. Medi. de confeſ. f. 76. Nau. de pœnit. d. 6. c. 1. princip. nu. 16. Bellar. 2. de pœnit. cap. 14. ad fin.

u vt in ſacram. imprimente characterem, ratione cuius remoto obice, reuiuiſcit. idem habet matrimonium & ſacramentum pœnitẽtiæ, ſup. lib. de ſacra. c. 25. & vetera dicebātur ſacramẽta quanuis non ſignificarent gratiam, niſi in futurum cōferendā per Chriſtū. qđ ſi ſacramentum extremæ vnctionis quia nullū relinquit effectum, nō reuiuiſcat remoto obice, vt quidā dicūt: ſatis eſt fuiſſe de ſe

vt non egeant noua abſolutione. remoto enim poſteà obice reuiuiſcit, & virtute eiuſdem ſacramenti confertur gratia & remiſsio illorū peccatorū: & fit plenior verificatio formæ. [u] quamuis vero nunquā reuiuiſcat, vt quia homo deceſsit in peccato: vera eſt forma qua baptiſmus aut abſolutio ſignificat rem ſacram. i. vim diuinam in ſacramento latentem, ex ſe efficacem.[x]

4 Aduertat confeſſarius vt minus diſpoſito differat abſolutionem: [y] quia quamuis impenderet verum ſacramentum, nec repetenda eſſet abſolutio ſi integre confeſſus eſt, & cū dolore aliquo ſaltem naturali: ſed ſacrilegium eſt ſi indignis ſacramenta miniſtret. quando vero ſit iterāda confeſsio ob defectum prouenientẽ ex parte confeſſarij, vel pœnitentis dicetur lib. 2. ca. 13. & 14.

5 Conditio proprie nempe de futuro, non debet addi abſolutioni peccatorum: [z] quia non poteſt in futurū ſuſpendere effectum, & inanis. eſt vt ſi ex ratihabitatiōe ſperata dicat, ſi epiſcopus cōſenſerit, abſoluo te à reſeruato. vbi tamẽ ratio magna ſuaſerit, & in certa eſſet efficacia, licebit addere cōditionem impropriè dictā, vt ſi dubitet an puer, & phreneticus fecerit confeſsionem cū pleno ratiōis vſu. dicat, ſi poſſum ego te abſoluo. [a] ſi morti proximus, qui nullo alio poteſt frui ſacramẽto præbeat pectoris percuſsione & nutu ſignum peccati in communi & doloris, ſub tradit à cōditione abſoluẽdus eſt: ſup. ca. 9. fin. propter rationes probabiles & autores quibus expedit cōnformari. ſi dubitet an dederit abſolutionem, retenta ſaltem in mente ea conditione ſi non eſt abſolutus, abſoluat. nec verò iterare licet abſolutionem, ſine noua cōfeſsione. ſi per errorem abſoluit quem nō potuit, dicat ei, redeamus ad confeſsionem, quia expedit tibi: ſic enim petit licentiam ab eo, cum nondū finita ſit confeſsio. ſi ille renuat, aut ſi non datur occaſio reuocādi hominẽ clam & abſq; ſcandalo ad confeſsionem, committat negotium Deo, dimittens illum in bona fide.[b]

6 Excōmunicatione ligatus eſt, ab ea, ante peccatorum abſolutionem abſoluẽdus. [c] dum ignota eſt, expedit in generali dici abſoluo te ab omni vinculo excommunicationis, ſi forte incurriſti. in excommunicatione publica ſeruet morem eccleſiæ, [d] & teſtimonium præbeat abſolutionis: exigat vero cautionem ſaltẽ iuratoriam, ſed nō niſi in magnis & expreſsis cauſis à iure. [e] aliquādo verò de iudicis, vel iuris facultate ad reincidentiā abſoluere debet.[f]

7 Caueat ne ſine iuriſdictione prę ſumat à caſibus in cœna Dn̄i reſeruatis abſoluere: incurret enim excommunicationẽ non reſeruatam. [g] quod ſi religioſus ſine facultate tentet abſoluere ab excōmunione canonis aut ſtatuti, innodatur excommunicatione: [h] iura enim durius agūt contra exemptos. ſecus ſi ab hominis excommunione abſolueret.

efficax ſanitatis in anima & corpore. nec forma vnctionis fuit falſa, quia eſt deprecatiua. clarius in eucharjſtia cū obice recepta licet effectus nō reuiuiſcat, forma manet vera: quia vſus & effectus nō pertinet ad ſacramentum. x ſic ergo ſenſus formæ verificatur. 5. modis. 1. plene, ſi remittat totā culpā & pœnā attrito. 2. dum iuſtus contritus abſoluitur implet præceptū diuinum de ſacramẽto, ſub cuius onere & quaſi futura ſolutione pretij, acceperat remiſsionẽ. 3. qui abſoluitur à venialibus tantū, aut ab his. ſ. à qbus fuerat directe abſolutus, hic nouo titulo abſoluitur: & ex parte effectus recipit gratiā de ſe remiſsiuā. 4. ſacramentū informe ſignificat & cauſat gratiā, quæ in futuro datur remoto obice, 5. ſatis eſt ad veritatem formæ, quamuis nunquā reuiuiſcat, vt de ſe ſignificet rem ſacram. i. virtutẽ diuinam: & abſoluẽs ſignificat ſe conferre verū ſacramentū, de ſe efficax gratiæ. y quia tenetur ſacramentū non miniſtrare indignis D. Tho. q. 68. a. 4. & q. 80. a. 6. ſup. li. d. ſacra. c. 26. de eucha. c. 54.

z Nau. cap. 26. n. 12. & de pœn. d. 6. c. 1. in princ. à n. 62. vſq; 65. Caie. abſolutio. c. 1. Syl. abſolutio. 3. §. 1. F. Alex. ſumm. lib. 1. tit. 5. c. 5. Palac. d. 17. q. vltim. col. pen. Fr. Med. li. 1. c. 12. §. 2. & li. 2. c. 12. Tabie. abſolut. §. 6. Arm. 6. §. idẽ de abſolut. excōmunicatiōis ſub cōditione. D. Tho. add. q. 24. 1. Cou. cap. alma. 1. p. §. 11. n. 6. a Fr. Med. Peña, & multi Recẽt. b Nau. c. 26. n. 14. & de pœnit. d. 5. c. 1. princ. n. 60. Vict. § 185. Cord. caſ. 7. Ang. confeſsio. 5. §. 13. Roſel. cōfeſsio. 2. §. 12. Sylu. confeſſor. 3. §. 1. confeſſor. 4. §. 6. cum Direct. li. 1. tit. 15. §. 143.

c Nauar. c. 26. n. 7. & c. conſideret. §. cautus. num. 13. & 23. cum Paludan. d. 17. q. 5. a. 1. quem ſequitur Anto. Syl. an vero valeat abſolutio peccati data excōmunicato Palu. d. 18. q. 4. Victor. §. 332. Nau. c. 9. n. 3. d Caiet. abſolutio. c. 4. Armil. §. 51. Tabie. abſolutio. 3. §. 3. Syl. abſolutio. 3. n. 4. F. Med. li. 2. c. 12. Nauar. c. 26. num. 8.

e Nauar. c. 27. nu. 47. & c. 26. n. 2. & 7.

f vt in artic. mortis, aut quando reus habet iuſtū impedimentum adeundi ſuperiorem. ca. eos qui. de ſententia excommunic. in. 6. Nauar. cap. 27. num. 88. g Nauar. cap. 27. nu. 74.

h Clem. 1. de priuil. Nauar. cap. 27. nu. 101.

C A P. X I I I.

C A P. X I I I.

De effectibus eximijs quibus compenſatur difficultas confeſsionis.

§. 2. *Capax effectus non eſt qui non peccauit poſt baptiſmum.*
3 *Tollit tria quæ includit peccatum .ſ. inimicitiam, offenſam Dei & maculam.*
4 *Effectus primus eſt remittere culpam per gratiam & dona infuſa. nullum peccatum eſſe irremiſsibile & tamen. §. 6. cur peccata in Spiritū ſanctū dicūtur irremiſsib.*
5 *Contritio quouis inſtanti haberi poteſt.*
8 *Abſolutio extenditur ad oblita.*
9 *Poteſt ſæpe iterari, & explicatur ad Hebr. 6. impoſsibile eſt.*
10 *Quando virginitas ſit per pœnitentiam reparabilis.*

PEr baptiſmum facile Deus cōdonat omnē culpā & pœnā: a & ante baptiſmi inſtitutionē olim remittebat peccata per actus veræ pœnitētiæ difficiles: b quæ pœnit. dicitur, prima virtutū. c nunc vero requirit integrā confeſsionem ſine qua aut eius voto non remittuntur peccata facta poſt baptiſmū. quod iugum cōfeſsionis ſuaue ſit Matt. 11. & onus leue, dū eximjs effectibus compēſatur: d ſicut onera matrimonij tribus bonis honeſtantur, vt dicetur lib. de matrim. ca. 15. Nec tamen lex euāgelica grauior eſt quā olim vetus lex: e habet enim cōfeſsio quod de virtute dixit Plato, radices amaras, fruct⁹ vero ſuauiſsimos. quorū quoſdā ſupplet cōtritio cū voto ſacramēti: nec poteſt pœnitētia deo nō placere quę impiū facit Deo placētē. f

2 Virtus pœnitentię non prodeſt niſi ei qui aliquando fecit actuale, peccatū de quo dolet. g & ſacramentum pœnitentię idem prę ceteris requirit: (nam baptiſmus & extrema vnctio licet ordinentur cōtra peccatum aut reliquias eius, habuit effectum in B. virgine, ſup. lib. de cōfirm. c. 11. §. 7. quæ nullum contraxit aut fecit vnquam peccatū) & vlterius vt id peccatum factum ſit per baptiſmum: & vt voce aut ſigno illud confiteatur ſacerdoti.

3 Tollit vero pœnitentia tria, ad quæ extenditur ratio culpæ, de quibus ca. 30. agemus. 1. inimicitiam dei contrariam caritati quæ conſiſtit in auerſione & virtuali Dei odio. 2. offenſam Dei contra iuſtitiam in eo quod peccator bonum commutabile & creatum prætulit Deo. quā tamen contritio non compenſat per modum iuſtæ ſatisfactionis: de quo in ca. 31. dicetur. 3. ad culpam pertinet voluntaria priuatio vitæ ſpiritualis, & iuſtitiæ ſeu rectitudinis habitualis debitæ in eſſe: quæ vita & iuſtitia cōſiſtit in gr̃a, caritate & virtutibus infuſis, ac donis ſpiritus ſancti, quibus anima & oēs potētiæ rationales hominis rectificātur. hāc iuſtitiā, vitā & caritatē cū quadam ratione cōpēſationis, reſtituit vera pœnitētia, h ſi per peccatū amiſſa ſit.

4 1. effectus & fructus huius ſacramēti eſt tollere virtute clauiū impedimentū peccati quo homo baptizatus cœlū ſibi occluſerat. atq; ita ſacerdos remittit verè culpas, i & claue aperit ianuā regni cœleſtis. k hęc remiſsio peccati ſeu ablatio impedimēti fit per gratiā cū virtutibus infuſis, l & gratis ſine merito hominis. m magnū Dei opus eſt remiſsio vnius peccati qđ habet quandā rationē infiniti: ſed maius, quod vna abſolutione facile auferātur homini attrito omnia ſimul peccata n quāuis infinita eſſent: nullus enim culparū numerus eſt irremiſsibilis, nec poteſt de lege ordinaria vnum m. ſine alijs m. dimitti. non tamen implicat vt de potētia abſoluta Deus reatum pœnæ pro vno. m. debitæ remittat ſine alijs. o Nulla culpa

a de ſacr. c. 11. de bap. c. 16. Bellar. de bap. c. 12. b Eſai. 55. derelinquat impius. offert Deus remiſsionē vere pœnitētibus. c. 59. nō eſt abbreuiatā Ierem. 18. ſi pœnitentiā egerit Ezech. 18. & 33. ſapiētia. 11. diſsimulās peccata ꝓpter pœnitētiā. c. 10. eduxit. 1. hominē à delicto Deut. 4. & 30. ſi quę ſieris dñm. ſi ad cardines cœli fueris diſsipat⁹ inde te retrahet dñs. & quia nō fruſtra facta ſūt ſacrificia ꝓ peccatis Leuit. 4. Bella. li. 1. de pæn. c. 17. li. 2. ca. 12. Pamel. in Tertul. de pœni. princ. quod etiam fatetur Nouatus & alij hęret. c D. Tho. 3. p. q. 85. 6. Berg. §. 1018. Sot. d. 14. q. 2. a. 6. pæna. dicitur, 1. virtutum: nō quidem cauſalitate vel dignitate, ſed vtilitate in peccatore: & eſt prima poſt caritatē. fides vero eſt prima vt fundamētū iuſtię, via generationis, Tri. ſeſſ. 6. cap. 8. D. Th. 2. 2. q. 4 a. 7. ſed humilitas dicitu 1. remouēdo ꝓhibēs. 2 2. q. ib. a. 5. ad. 2. d Tri. ſeſſ. 14. ca. 2. quare dānat dicētes cōfeſsionē eſſe carnifici nā. c. 5. & can. 8. e D. Tho. 1. 2. q. 107. 4. Soto. li. 2. iuſti. q. 8. a. 2. f Pius. 5. in catech. tit. de pœnitent. g D. Th. add. q. 2. vbi. a. 1. negat eſſe de peccato originali. nec fuit in anima Chři D. Tho. add. q. 4. art. 3. ad. 2. & d. 14. Palu. q. 4. cōc. 4. Gabr. q. 1. fi. Palac. q. 2. fi. Sot. q. 2. a. 5. ad fi. Ledeſ. 1. p. q. 26. a. 4. cōc. 3. D. Th. q. 84. 7. ad. 4. & in. 3. d. 13. q. 1. 2. 1. ad. 1. quare falſo Argētina. d. 14. q. vni. a. 1. ad fin. ait fuiſſe in anima Chři habitū pænitentiæ ſicut fuit timor filialis iuxta D. Th. 3. p. q. 7. ar. 6. pro actu conditionato, ſi peccarē pæniteret me. at nō decet vt nō decuit Chřm habit⁹ fidei & ſpei. h D. Th. q. 89. 1. Sot. d. 16. q. 2. 1. & ſe refert. ad. 14 q. 2. 5. i ſup. c. 12. D. Th. q. 86. 1. add. q. 5. 1. q. 10. 1 q. 18. 1. q. 19 3. Bella. li. 3 đ pœn a dfi. ex Ambr. 2. pæni. c. 6. Pacian. paręn. ad pœniten. Chryſ ho. 5 & 10. in Gene. k D. Th. add. q. 10. 3. ſed. bapt. peculiari rōe dicit aperire ianuā cœli q̃a remittit totā culpā & pænā. l Tri. ſeſſ. 6. c. 7. m Tri. ſeſ. 6 ca. 8. & d. eſt ſup. & inf. c. 30. qđ nec cōtritio dicit meritum cōgrui reſpectu. 1. gratię. n o D. Th. q. 86. 3. Sot. d. 15. a. 3. Ledeſ. q. 27. a. 3. idq; quantū ad remiſsionē culpæ ſeu auer-

poſt baptiſmū ita grauis eſt quæ abſolutione non deleatur, ſi homo digne pęniteat, vt negatio Chriſti in tormentis, p hæreſis de qua 2. Tim. 2. aut ipſum deicidium, q nec vllus culparum numerus: r quia hoc ſacramentum cum ſit inſtrumentum immenſæ miſericordiæ Dei, & infinitorum Chriſti meritorum confert gratiam: s quæ ita valet deſtruere omnia peccata, ſicut vnum. m. potēs eſt priuare hominē ingēti gr̃a t multis operibus meritorijs aucta.

5 Contritio cum ſacramenti voto præſtat diſpoſitiue eundem effectum gratiæ. u nec eſt homo adultus ſui arbitrij compos, quantunuis obduratus & reprobus videatur vt quidam putant, x qui non habeat oblata & præparata ſemper ex parte diuinæ clementiæ auxilia neceſſaria gratiæ, & ſufficientia ad ſalutem animę: y quibus præuentus ſi bene vtatur & tollat impedimenta, poteſt habere veram pœnitentiam, qua iuſtificetur in quacunque hora & momento temporis dum viuit, ſup. cap. 7. quanuis ſæpe per aliam & aliam contritionem peccata ſibi fuerint remiſſa. nam ſecunda aut deinceps ſecuta contritio non eſt minus efficax ad veniam quam fuit prima. ſed dum primum deſinit eſſe homo, fit expers fructuoſæ pœnitentiæ: z quia poſt mortem anima etiam iuſta, vt Chriſti, cum ſit extra ſtatum viæ mereri non potuit. a

6 Peccata tamē in Spiritū ſanctum quadam ratione dicuntur per pœnitentiam irremiſsibilia. Matth. 12. b

auerſionem cum priuatione gratiæ, eſt ita certum, vt implicet fieri oppoſitum: & tamen quantum ad reatum pœnæ poteſt Deus vnū remittere ſine alijs de potētia abſolutā, de quo loquūtur Sco. d. 14. q. 1. Gab. q. 1. a. 1. Adria. q. 4. de pœnit. Med. tract. 1. q. 12. & fatetur Soto. p in quo errat Orig. homil. 35. Matth. cui hunc errorem tribuit Athan. orat. in id. quicunque dixerit verbum contra filiū hominis. ſic errat Euſeb. 5. hiſto. c. 3. & Nouatiani vt ait Hierony. epiſt. ad Marcell. Bellar. lib. 2. pœnitentiæ. c. 16. ad 4. alij hęretici Helcheſitæ per extremum negant peccare, qui metu tormenti Chriſtum ore negat. Tertull. Epipha. Aug. de hæreſ. Euſeb. 6. hiſt. capitul. 28. Niceph. lib. 5. c. 24. Caſtro. martyriū. her. 1. Medices ibi Prateol. lib. 5. Bañes. 2. 2. q. 3. a. 2. Aug. contra Mendac. c. 2. Chryſoſt. ho. 26. Matth. Hieron. habentur 11. q. 3. c. non ſolum. c. extimant. c. nolite. D. Thom. in Rom. 10. lec. 2. q D. Thom. 3. p. quæſt. 47. 6. r Matth. 16. quodcunque ſolueris. c. 18. quoties peccabit in me. vbi Hiero. Hilar. Chryſoſt. ho. 62. & in fine Paralip. fatetur Manaſſes, peccaui ſup. numerum arenæ maris. quam veritatem fidei contra Nouatum probant cit. B. & ideo Chriſtus à pœnitentia cœpit prædicationem Matth. 3. 4. & Apoſtoli. Act. 2. quod hæc ſit ſufficiens remedium contra omne peccatum: concil. Nicen. can. 8. Later. c. firmiter. Trid. ſeſ. 6. cap. 14. & can. 29. & tota ſeſ. 14. maxime. c. 1. Calixt. epiſt. 2. c. ponderet. 50. d. conci. Mileuit. & Arauſic. contra Pelag. Senonenſ. can. 10. Pamel. in Tertul. de pœnit. refert Patres Aug. ſer. 15. de verb. Domi. ſer. 181. de temp. epiſt. 108. & optime. 2. de adulter. coniug. c. 6. Cypr. ſer. de ablu. ped. ſer. de lapſis. & epiſt. 52. Cyril. 5. in Ioan. cap. 17. alter Cyril. Catech. 2. Greg. lib. 7. epiſt. 53. Chryſoſt. hom. 7. ad pop. Hieronym. in eccle. 7. D. Thom. 3. p. quæſt. 86. 1. dicit oppoſitum eſſe erroneum. & 2. 2. quæſt. 14. 1. vbi Bañes. Soto. d. 14. q. 1. artic. 10. d. 15. q. 1. 1. & lib. 1. de nat. & gratia. c. 14. Palac. d. 14. q. 1. Ledeſ. q. 25. art. 5. dub. 3. comm. cum Magiſt. 2. d. 43. Natal. Be[illegible] contra Fabrum in Mat. prop. 39. quare oppoſitum eſſe hæreticum ait Vega lib. 13. cap. 23. & id probat à cap. 2. Caſtro. pœnit. hęr. 3. peccatum. hær. 6. Nauar. c. 23. num. 126. Fr. Alex. lib. 2. tit. 3. cap. 5. Bellarm. lib. 2. de pœnitentia. c. 12. & c. 15. nullum peccatum eſſe irremiſsibile. de quo ſtatim.

s Trident. ſeſ. 7. can. 6. ſacramenta de ſe ſunt efficacia. ſeſsione. 14. cap. 4. ad fin. t Vt patet Ezechiel. 18. & 33. contra hæret. negantes gratiam & caritatem, ſi vera ſit, eſſe niſi in prædeſtinatis aut poſſe amitti. contra quos facit Trid. ſeſs. 6. can. 17. vide ſeſsione. 7. de bap tiſm. can. 6. & 7. u Probant cit. Patres & concilia. x Vt putant Nouatiani, teſte Pacian. epiſ. 3. Ambroſ. lib. 1. de pęnitentia. c. 9. lib. 2. cap. 2. & 4. Bellarm. 2. c 15. y oppoſitum eſſe erroneum ait D. Thom. quæſt. 86. 1. diſtinctione 15. quæſtione. 1. 5. Ledeſm. 1. par. quæſtione. 27. 1. fr. Medin. 1. 2. quæſtione. 79. 3. quæſtione. 109. articulo. 10. dub. 2. con. 1. Vega lib. 13. cap. 12. 13. Pet. Soto. de pœnitentia lect. 1. Bellarmin. 2. de pœnitentia. cap. 15. Quanuis iniuſtum non eſſet ſi Deus in pœnam peccati negaret auxilia.

z Eccleſiaſt. 11. vbi ceciderit lignum: vbi Hieronym. & Bernard. ſer. paruo. 49. ſic nec Angelus poſt peccatum eſt capax pœnitētiæ Dam. lib. 2. c. 3. quod homini eſt mors hoc Angelo fuit caſus D. Thom. add. quæſtione. 16. articulo. 3. Soto diſtinctione. 17. fin. Ledeſm. 2. part. quæſtione. 18. articulo. 3. fruſtra enim dolet damnatus de peccatis, vt ſunt cauſa cruciatus, abſque vlla dilectione Dei & ſpe veniæ, hic enim ratione ſtatus vt caret habitu pœnitentiæ, ita ſubtrahitur ei fides infuſa, D. Thom. 2. 2. quæſtione. 5. 2. communis. 2. diſtinctione. 7. contra Durand. 3. diſtinctione. 23. quæſtione. 9. articulo. 2. & Alexand. 3. par. quæſtione. 118. memb. 3. artic. 1. nec manet in damnatis ſpes infuſa D. Thom. 2. 2. quæſtione. 18. articulo. 3. Doct. 3. diſtinctione. 26. Bellarmin. 2. de pœnitentia. cap. 16. ad ſecundum. vid. lib. 1. de purgat. cap. 10.

a De anima Chriſti. communis. 3. diſtinctione. 18. vbi D. Thom. articulo. 2. ad ſecundum. & 3. part. quæſtione. 19. 3. ad primum. quæſtione. 50. 6. ad. 2. quæſtione. 56. 1. ad tertium. Bonauent. 3. diſtinct. 18. articulo. 1. quæſtione. 1. Richard. articulo. 1. Scot. Durand. Mai. Marſ. quæſtione. 12. 1. Gabr. quæſtione vnic. ad fin. Sot. diſtinct. 1. quæſtione. 3. articul. 5. & ex Patrib. Suar. 3. par. quæſtione. 19. 3. dub. 39. §. 3. inf. lib. de indulg. c. 8. K.

b De quo difficili loco Matth. 12. ſunt variæ Patrum expoſitiones, quas Mag. 2. diſt. 43. & D. Tho. 2. 2. quæſt. 14. art. 1. vbi Bañes, reducit ad tres, de quibus ſtatim. Bellarm. 2. de pœnitentia. capit. 16. ad. 4.

ad.4.addit expoſitionem 4.Orig.tract.35.in Matt.12.de omni peccato Chriſtianorũ,de quo ſup.lit.S.
c [c] de Nouato Euſeb.lib.6.hiſto.c.33.34.38.43.Niceph.lib.6.c.3.Socrat.lib.4.c.28.tripart.lib.8.c.9.Hiero.de ſcriptor.eccleſ.in Nouatiano. Vincen. Lirinen.contra propha. Nouit.
d [d] Diſtinguit duos. Augu. hær. 31. Damaſ. PP.in Cornel.& Cornel. epiſt. 1. Cypr.ep.41.43.48. alias lib. 2. epiſt. 8. 9. lib. 3. epiſt. 11. Fabia. epiſt. 1. Pacian. epi. 3. ad Simpronia. to. 1.biblior.de

Nouatum hæreticum ſecutus eſt diſcipulus Nouatianus Antipapa, cui diſcipulo quia erat dignitate inſignior, tribuitur vt ſit autor erroris: porro Nouatus differt à Nouatiano: & quidam de ſolo Nouato aliquando, [c] alij de ſolo Nouatiano, alij
d de vtroque ſcribunt. [d] Nouatus peccatum quoddam in SS. licet admittat interiori pœnitentia remitti,apud Deum:ait tamen quod negatio Chriſti in tormentis dicitur peccatum irremiſsibile, eo quod non poſsit per claues eccleſię abſolui. [e] At ſane ita vocatur, propter difficultatem remedij & viæ,
e

Nouatiano Euſeb.2.hiſto.c.33.ex Cornel. deciđiſſe in hos errores ob ambitionem epiſcopatus.
e [e] hunc errorem tacitó autoris nomine, refert Baſil.hom.29.quæ eſt de pœnit.Auguſt.de ver.& falſ. pœnit.cap.3.Epiphan.hær.59.Theodoret.epitom. diuinorum decret.c.penult.Chryſoſt.hom.20.Hebræ.eundem errorem ſecutus eſt Luciferianus, vt refert Auguſt.de ago.Chriſtian.c.30. & Montanus ait Hieronym.2.contra Iouin.& epiſt.54.61.quẽ Montanum ſecutus eſt Tertul.ait Hiero.de ſcript. eccle.vide Prateol.verb.Armen.& Nouatiani, qui dicuntur Cathari.i.mundi.eundem videtur ſecutus Armach.lib.9.c.27.ſed diſcipuli Nouati extenderunt ad omne peccatum poſt baptiſmum, ne ſit remiſsibile per claues eccleſiæ: atque ita tollunt claues contra hos Direct.inquiſ.2.p.q.6.n.34.Ant.4. p.tit.11.c.7.Turr.4.ſumm.eccle.c.34.in.c.fin.24. q.3.hos ſequuntur Caluiniſtæ,de quibus Taper.a.5.Bellar.1.de pœnit.c.9.& lib.2.c.15.&.16.lib.4. de eccleſia.c.9.ex Cornel.apud Euſeb. lib.6. c. 33. Theodor.lib.3.de hæret.fabul.Niceph.lib.8.c.20. lib.11.c.14.lib.14.c.24.Quare lib.6.c.3.illũ Nouatum vocat epiſcopum.& lib.9.c.42.ſed falſus eſt ſimilitudine nominis.& addit lib.11.c.14. Nouatum Martyrio vitam finiſſe vt ait Prateol.de his vide lib.2.Tripartit.c. 13. Socrat. vero lib.5.hiſt.c. 21.fauet Nouato.neſcio autem cur Ambr.1.de pęnitentia.c.2.dicat, Nouatum generaliter locutum de omni peccato poſt baptiſmum,quod ſit irremiſſibile:ſed diſcipulos eius limitaſſe ad quoddam peccatum.
f [f] id.1.Ioan.5.explicant de peccato finalis impœnitentiæ,in quo homo perſeuerat vſque ad mortem glo.interlin.Caiet.ibi Aug.1.retract.c. 19.de corrept.& gratia.c.12.ſentit Greg.6.moral. c.31.ſiue vlt.Pacian.epiſt. 3. ad Simpronian. poſt med.ſignificat Hiero.in Ierem.7.&.14.tu noli orare pro populo hoc,quia non exaudiam te.Vega lib. 13.in Trid.c.11.quia in Græc.& Syrac. ſubdit. 1. Ioan.5.& eſt peccatum non ad mortem. nec obſtat quod Ioan.præmiſit,ſi quis ſcit fratrẽ peccare.quia interdum in ſcriptura præſens ſumitur pro præterito,i.peccaſſe ad mortem.& loquitur etiam de peccato in via,ſicut & Matth.12.quando quis peccat cum contemptu clauium,nec vult ſed reſpuit remedium oblatum pœnitentiæ aut vnctionis.ſic Matt.

quam ſibi peccator ſponte præcludit,dum non vult agere dignam pœnitentiam. ſola finalis impœnitentia dicitur peccatum ad mortem,pro qua Ioannes Apoſtolus.1.epiſt. cap.
f 5.ait non dico vt oret quis. [f] De qua finali impœnitentia Magiſter
g & D. Thomas 2. [g] exponit locum Matth.12. quod peccatum non tam ſit poſt mortem hominis, quàm ob perſeuerantem cordis duritiam du-
h rat in præſenti vita [h] vſque ad mortem hominis.propter quod Magiſt. & D. Thom. adhibet tertiam expoſitionem,quam alijs præferunt, vt generaliter intelligatur de peccatum ad

25.perierũt virgines fatuæ, quia neglexerũt accipere oleũ. 1.ſacramentum pœnitẽtiæ,vel vnctionis. atq; ita eſt.2.expoſitio Aug. de ver. & fal. pęnit.c. 4.Ambr. 1. de pęnit.c. 9.non vetat Ioan. orare pro his qui peccant peccatum ad

mortem.i.grauiſsimum,vt eſt blaſphemia in Spiritum ſanctum. Auguſt.exponit,non ſatis eſt oratio, vt remittatur:ſed graui pęnitẽtia indigere. Ambr. non ſatis eſt quiuis orator, niſi viri ſanctiſsimi oratio qui cauſam ſuſcipiat,iuxta id.4.Reg.2.ſi in Dominum peccauerit quis orabit pro eo? ſic exponit D.Tho.in.1.Ioan.5.& in.2.d.43.fin.de veritate. q.28.11.ad.8.de mal.q.3.ar.11.ad.3.idque dicitur per exaggerationem,ob veniæ difficultatem,vt ait Hiero.2.contra Iouinian.vltra med.Bellarm.2. de pęnit.c.16.ad fin.atque ita Chriſtus exemplum ponit Matth.12.in ſpeciali peccato difficili: quod in.1.Ioan.5.Beda exponit,de inuidia fraternæ gratiæ.& Auguſt.1.de ſerm.Domini in mon.c.43.44. & ſer.59.de temp.D.Thom.3.p.q.86.2.ad.2.
g [g] id Matth.12.exponitur.1.de peccato finalis impęnitentiæ. communis Theolog.cum Mag.2.d.43. vbi Dur.D.Thom.2.2.q.14.1.vterque in.2.expoſitione gloſ.interlin.Matth.12.Natal.Beda contra Fabrũ in Mat.12.prop.39.Caſtro.verb.peccatũ.hęr. 6.Soto.d.15.q.1.a.1.Ledeſm.q.27.1.Veg.lib.13. Trident.c.9.11.Hiero.to.9.epiſt.23.quam Victorius dicit videri Paulini. Sixt. lib.6.biblioth.c.57. quia Patres inf.R. dicunt nunquam remitti. quod non eſt verum niſi de finali impęnitentia. Aug.to. 10.ſerm.11.de verbis Domini & Enchyrid. c.83. epiſto.50.de correptione & gratia.c.12.lib.4.contra Creſcon.c.8.& in hac ſententia permanſit:quia librum enchy.ſcripſit vltimo &.1.retract.c.19.corrigit priorem expoſitionem,de inuidia fraternę gratiæ:quam dixerat.1.de ſer.Domini.c.43.
h [h] Sed malé impugnatur à Bellarm.ſup.quia prædicti Patres non negant Chriſtum Matth.12. & clarius Marc.3.poſuiſſe exemplum in ſpeciali peccato blaſphemiæ contra Spiritum ſanctum.& tamẽ Theologica illatione colligunt ex ratione Chriſti, doctrinam generalem de omni peccato finalis impęnitentiæ,in qua decedit præſcitus. nec loquuntur de peccato poſt mortem, ſed de quolibet M. in via etiam ex ignorantia aut infirmitate: in quo ſpõte per-

te perſeuerat vſque ad mortem,quia non vult ſubijci clauibus,contra præceptum diuinum de pœnitẽtia ſaltem in mortis art.& hic opere blaſphemat, quaſi contemnat inſpirationem & gratiam Spiritus ſancti. ſic intelligitur. 1. Ioan. 5. vt dictum eſt.
i k [i k] Secunda expoſitio Matth.12. de ſpeciali peccato ex certa malitia, quod in via difficilius remittitur:cum tamẽ. 1. Tim. 1. dicat miſericordiam conſecutus ſum,quia ignorans feci. & multi ex fragilitate viuunt tota

i cato ex certa malitia: [i] cuius ſex ſpecies refert. nam de peccato ex infirmitate vel ignorantia facile pę-
k nitet homo:ſed difficile [k] de peccato ex certa malitia, quod ſcienter admittit: præſertim dum blaſphemus in Deum impugnat veritatem
l ſibi manifeſtam. [l] At re vera prima expoſitio quam D.Thom.fatetur eſſe magis communẽ ſanctorum, [m]
m eſt intentioni Chriſti & Ioannis
n Apoſtoli, [n] magis conſentanea: quanuis reliquæ reijciendæ non
o ſint in re tã obſcura. [o] quia de vna
p peccati ſpecie,& blaſphemia in SS. [p]

fere vita in concubinatu, quibus ob opera miſericordiæ Deus in fine miſeretur, concedens donum pœnitentiæ.ſed peccans ex malitia dicitur peccare in Spiritum ſanctum,cui tribuitur bonitas,& practica illuſtratio intellectus boni,vt faciat quod Deus inſpirat. at peccatum ex infirmitate, dicitur contra Patrem.ex ignorantia vero, contra filium qui eſt ſapientia genita,hanc ſententiam prę ceteris amplectuntur Hugo de S.Vict.communis cum Magiſt. & D.Tho.2.2.q.14.in hanc trahi poteſt ratio,qua Patres ſequuntur.3.expoſitionem,vt dicatur irremiſſibile,propter difficultatem:vt ait D.Th.& Athan. to.3.libell.in id Matth.12.& orat.2.contra Arian. ad fin.Baſil.q.273.ex breuiori.Hiero.to.3.epiſtol. 149.ad Marcel.de blaſphe.in SS.optime Chryſoſt. inf.
l [l] Chryſoſt.ho.42.Matth.in quo dantur gradus difficultatis.i.contra veritatem ſibi manifeſtã peccans,qui eſt blaſphemus in SS.cui tribuitur practica illuſtratio veritatis:Ioan.16.ille docebit omnem veritatẽ:& vnctio docet de omnibus. 1.Ioan. 2.D.Thom.& alij ſup.Bellarm.in.4.ſententia.pro qua affert Patres.
m [m] hæc tertia expoſitio Matt. 12.eſt communis Patrum,vt fatetur Mag.& D.Th. Bellar.quam tenet Baſil.Athan.Hierony.ſup.& in Matt.12.Hilar.Hiero.Anſel.Theoph.Beda, Caie. Chryſo.ho.42.& imperf. ho. 30. & expreſsiori loco Marc.3.Bed.Theoph.& in Luc.12.Amb. & lib. 2.de pœnit.c.4.&.1.de SS.c.3. Pacian.epiſt.3. ad Simpron.Greg.hom.6.in euang.addit Hiero.epiſt. 149.ad Marcel. blaſphemus in SS. dicens Chriſtum in Beelzebub eijcere dęmonia, ſi ex malitia non peccet contra cognitam veritatem,ſed tormẽtis coactus:hic interdum obtinet dignam pœnitentiam,& veniam.
n [n] ex cit.lit. F.in. 2. expoſit. 1.
o Ioan.5. [o] * Sic eſt reg.Aug.1.in Geneſ.c.18. & to.10.ſer.11.de verb.Domini, dicitur nulla forte in ſcripturis maior & difficilior quęſtio inuenitur: vt contra Bellar. & quoſdam audaciores explicatũ eſt.& vnus ſenſus verus non debet excludere aliũ, quem communiter Patres & ſcholaſtici ſequuntur, ſi verus ſit,& literæ accommodari poſsit.

p [p] hanc expoſitionem,Mag.& D.Thom.1.loco ponit eo quod.1.intendatur à Chriſto: & tamen illatione Theologica,addunt alias duas veras expoſi-
q r tiones. [q] D.Tho.q.14.ar.1. [r] D.Tho.Atha.
s Cypr. [s] Heli.1.Reg.2.ſi peccauerit vir in virũ placari ei poteſt Deus (quia ſi vir remittat, Deus facile condonat: vt ſolet rex. adulterium fœminę,vel homicidiũ condonare; ſi pars læſa remittat iniuriam) addit:ſi autem in Deum, quis orabit pro eo? vbi gloſ. & A-

loqui videtur Matt.12. vt etiã docet Luc.12.& Marc.3.notat Phariſæos de hoc crimine,ſiue quis erret ex mali
q tia contra perſonã Spiritus ſancti, [q] ſiue contra Deitatem Trinitatis qui eſſentialiter dicitur Spiritus & ſan-
r ctus. [r] quia.1.Reg.2. qui delinquit
s contra Deum quis orabit pro eo? [s] ſolet enim permitti obduratus decedere. non quod peccatum ſit irremiſsibile, nec vero quaſi de facto ob difficultatem nunquam remit-
t tatur:vt quidam Patres innuunt: [t] qui molliori expoſitione ſunt tem-
u perandi. [u] ſed quia vt ait Cypria-

than.epiſt.1.ad Serapio.de Spiritu ſancto.in fin.ſignificat,nunquam remitti peccatum in Deum: cum tamen Matth.18.ſi peccauerit in te frater, iubeat Deus remitti peccatum in proximos. ſed vera expoſitio eſt,vt Heli humano more loquatur. q.d. quis audebit regem orare pro eo, qui læſit maieſtatem eius?ita Amb.1.de pœnit.c.8.non quiuis, ſed quærẽdus eſt inſignis orator, qui audeat orare Deũ pro peccato in Deũ:vt eſt idololatria. ſic Moſes Exod. 32.orauit & impetrauit veniam. Cypria.lib.3.ad Quirin.& cont.Iudæos.c.28.ex Matth.12.non colligit,id peccatum remitti:poſtea tamen ſe exponit, quod Deus nemini negat veniam: ſed peccatum in virum remittitur ab illo pro arbitrio: peccatum vero in Deum non pro arbitrio,ſed Deus aut ſacerdos vicem Dei habens, dura pœnitentia poſita remittet:ita Chryſoſt.ho.70.ad popul.& in id Matt. 18.ſi peccauerit in te frater,Hier.Theoph. Euthy. Amb.lib.8.in Luc.c.17.
t [t] Nunquam remitti,iuſto deſerentis Dei iudicio; ſignificant in id Matth.12.Athan.Hilar.Hierony. Anſel.tenet Veg.li.13.c.9.quia hic obduratus eget inſigni & miraculoſo auxilio efficaci, quod Deus non dabit.vt prædicit Ioan.8.in peccato veſtro moriemini.quia præſcit,quod reprobus non vtetur ſufficientibus auxilijs ordinarijs,vt agat dignam pœnitentiam.
u [u] Quia & agere poteſt pœnitentiam, ſi auxilijs vti velit:& ſic peccans in Spiritum ſanctum agit & conuertitur interdum:quanuis difficulter & raro. Quare Ioan.8.mox Chriſtus expreſsit tacitam conditionem:niſi pœnitentiam egeritis, moriemini in peccato veſtro.ſic Cypria.ſup.Ambr.2.de pœnitentia.c.4.Chryſoſt.in Matt.12.homil.42, & probat Ambr.ex Act.2. quia quidam ex his qui dixerant, in Beelzebub:conuerſi ſunt prædicatione Petri.idẽ patet ex Auguſt.1.retract.c.19. de nullo quanuis peſsimo in hac vita conſtituto, deſperandum eſt. Bellarm.c.26.§.hæc ſententia.Sic Ionæ.3. & ſæpe quod propheta abſolute dixit euenturum,eſt comminatio ſub qua latet conditio,niſi homo conuertatur.

tatur: atque ita mutata vita, Deus mutat ſententiā: vt ait Hieron. Dan. 4. Ezechiel. 3. Amos. 3. Ieremi. 11. Chryſoſt. ho. 5. ad Popul. ho. 2. Imperfect. & alij quos citat Martin. lib. 2. hypot. c. 4. lib. 9. regu. 3. D. Tho. 1. p. q. 19. 7. ad. 2. & 2. 2. q. 171. a. 6. ad. 2.

de purgat. cap. 4. ex Raban. & gloſ. ord. & interlin in Matth. 12. Bed. Marc. 3. Auguſt. Greg. Bernard D. Thom. quæſt. 14. 1. ad tertium.

a Sic peccata contra diuinitatem Chriſti, diſtinguit in Matth. 12. Athan. Hieronym. & multi ex prædictis: cōtra peccatū in humanitatem Chriſti, de quo dicebant, ecce homo vorax, & potator vini: & Samaritanus es tu.

b Theologi cit. T. Magiſt. & Soto diſt. 19. quæſtione. 2. 5. D. Thom. quæſtio. 84. 10. ad. 2. q. 89. 3. ad. 3. add. quæſt. 28. de ſolennis penitentię ritu. c. in capite ieiunij. 5. d. quam ſolus epiſcopus imponit: vel de mandato eius. c. ſtatuimus de maledicis. nec recōciliatur niſi per epiſcopum aut vicariū eius, c. Aurelius.

nus, & Chryſoſt. x non facile nec ſine longa pœnitentia habet veniā, & quia quanuis culpa remittatur in præſenti, ſed pœna eius non remittitur, ſed infligitur tam in præſenti vita, y quam in futuro ſæculo ſeu purgatorio. z

7 Vel etiam intelligitur de peccato contra opera Spiritus ſancti & diuinitatis, hæc enim diſtinguuntur contra peccatum in filiū hominis, a Matth. 12. vt quando impius verba & opera quæ Spiritus ſanctus ſpeciali ratione dirigit ad conuerſionem & ſanctificationem hominis quæ tribuitur Spiritui ſancto, detorquet malitioſe in prauum ſenſum & finē, tribuens hæc ſpiritui malo & diabolo, quaſi autori. quod Matth. 12. de verbis & operibus à Chriſto virtute diuina dictis & factis in bonum humani generis, tribuebant Iudæi Beelzebub principi dæmoniorum. Porro patres quidam b dum interdum negāt pœnitentiam eſſe iterandam: de ea pœnitentia ſolenni exponendi ſunt quæ publice à quibuſdam agebatur, eccleſia enim non permittebat illam repeti, ne tanta medicina vſu fieret minus vtilis minuſque timenda. interdum ſcripturæ & patres negant placari Deum pœnitentia: non quaſi culpam aut pœnam æternam non cōdonet, ſed quia quędam peccata & ſcandala ſtatuit immutabili voluntate punire in præſenti vita in exemplum aliorum, vt dictum eſt.

8 Abſolutio non ſolum peccata quæ quis expreſſe confitetur tollit, ſed ea quorum poſt diligens conſcientiæ examen homo oblitus eſt, c vel quæ cauſa excuſante ſilet, d vt ne proximum infamet, & tamen poſtea cum oblitorum fuit memor, aut cum ceſſat cauſa, confitenda ſunt. 2. quandoque peccata quæ ſuperiori reſeruantur abſoluit vrgente cauſa inferior cum alijs indirecte, ita tamen vt ſuperuenienti prælato ſint confitenda vt directe abſoluantur, inf. lib. 3. cap. 15. onus ergo confeſſionis facilitate veniæ compenſatur, & multo plures ſaluantur poſt inſtituta à Chriſto ſacramenta, quę attritis proſunt, quam olim in ſtatu legis naturæ ſimul ac ſcriptæ.

9 Baptiſmus ratione characteris iterari non poteſt ad remiſsionem peccati: ſed excellit pœnitētia quia homo ſæpius abſolutus, ſi in eadem & grauiora peccata relabatur, abſolui poteſt plus quam ſeptuagies ſepties e Matth. 18. & eadem peccata

x Chryſo. ho. 42. Mat. Cypr. ſer. de lapſis. & epiſto. 52. & alias ſæpe. idē alij dd.

y ſic in Mat. 12. non remittetur in hoc ſæculo impune, ita Chryſo. ho. 42. quia quā uis dignam agat pœnitentiam, ſolet Deus ꝓpter ſcandalum punire in præſenti: nec flectitur oratione, vt hanc pœnā temporalem remittat. ſic 2. Reg. 12. & 14. Dauid poſt pœnitentiam punitus eſt morte filij. Num. 20. & 14. Moſes, & qui ei nō obedierunt, non intrarunt terram promiſsionis. Adam quem Deus Sap. 10. eduxit à delicto, incurrit pœnalitates & mortem: vt ponderat Auguſt. 2. de peccat. meri. c. 34. & 22. contra Fauſt. c. 67. ſic Ionas ait, quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat Deus. nempe vt impediat euerſionem vrbis. nā de remiſsione culpæ, certum ei erat Deum placari pœnitentia. ſic id Matt. 12. explicat. Rich. libel. de ſpiritu blaſph. & idē ſignificat ibi Theoph. & Abul. & generaliter probant Patres, Deū pro quibuſdam peccatis quantum ad temporales pœnas non flecti pœnitentia & oratione. Grat. per multa cap. de pœnit. d. 3. D. Tho. add. q. 28. a. 2. Mag. d. 14. Dur. q. 4. Soto. d. 19. q. 2. a. 5. Viguer. c. 16. §. 4. verſ. 7. aut de pœnitentia ſolenni, quam eccleſia non remittebat, Taper. art. 5. colligit ex Ambr. 2. de pœnitentia. c. 10. Auguſt. epiſto. 54. poſt med. Orige. hom. 25. Leuit. Tertul. de pęnitentia poſt princip. Clem. Alex. 2. ſtrom. ante med. Chryſ. ſer. 1. in Epheſ. 1. in Laudem gloriæ Catechiſ. Pij V. Quare non debuit Bellar. impugnare hanc expoſitionem.

z Chryſoſtom. hom. 42. Matth. quare ex hoc loc. probatur Purgatorium eſſe, dicit Bellarm. lib. 1.

26. q. 6. & de Canon. pęnitētial. c. hoc ipſum. 33. q. 2. Nauar. c. 26. num. 7.

c Ledeſ. 1. p. q. 25. 5. dub. 6. Ant. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 6. D. Thom. add. q. 9. 2. ad. 3. Alexand. 4. p. q. 18. alias. 77. memb. 4. art. 2. §. 6. communis. d. 17. Bonau. Rich. a. 2. quæſt. 6. Turrecr. de pęnitentia. d. 5. c. conſideret. §. dolendum. n. 8. Tabien. confeſ. 1. num. 14. Ang. conf. 1. §. 11. 17. Arm. §. 9. Syl. conf. 1. num. 12. quia humano modo ſub alijs intelliguntur, & abſoluitur formaliter ab oblitis. Ledeſ. q. 9. a. 1. Vict. Mant. cont. Sotum d. 18. quæſt. 2. 3. ſi. quare ne addat in abſolutione à peccatis confeſsis. Nau. c. 26. num. 11.

d Ledeſm. 2. part. quæſt. 8. art. 2. dub. 14. Med. q. de confeſ. iteranda. Nauar. cap. 7. & dicetur inf. lib. 2. c. 9.

e Hieronym. in Matth. 18. exponit. 77. vicibus. 490. & tamen ponitur numerus finitus pro indefinito. Hilar. Chryſoſt. hom. 62. & apud Niceph. 12. c. 36. refertur Chryſoſt. quod decies millies & ho. in Pſal. 50. millies ho. 24. & 40. ad popu. Dam. lib. 2. paralell. cap. 86. Hieronym. to. 1. epiſt. 46. 48. Tertul. de pęnitent. c. 8. & ſeq. vbi bene loquitur, & tamen Nouatus dixit poſſe ſemel tantū poſt

poſt baptiſmum remitti peccata, quod quidam falſo tribuunt Tertul. contra quod. Tri. ſeſ. 14. c. 2. & can. 1. quoties. ſeſ. 7. can. 9. & D. Thom. 2. 2. q. 24. a. 11.

l m p. quæſtione. 89. 3. ad. 1. Soto. Ledeſm. l m Caieta. 2. 2. quæſtione. 152.

rite abſoluta ſi noua confeſsione explicentur poſſunt per infuſam gratiam de ſe remiſsiuam peccatorum nouo titulo ſup. cap. 12. iterum atque iterum abſolui. Dum vero Apoſtolus ad Hebræos. 6. ait impoſſibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam: loquitur de baptiſmo f iuxta communem patrum expoſitionem. quod ſi de ſacramento pœnitentiæ ſimul expona, ſumit per exaggerationem impoſsibile pro difficili. g

10 Quædam virtutis integritas & ſtatus non reparatur per pœnitētiam, vt innocentia, h quanuis eſſet virtus vt quidam aiunt, ideo reparari non poteſt ſi intercidatur peccato præterito, quia impoſsibile eſt præteritam peccati interruptionē nunquam fuiſſe. Virginitas non eſt habitus infuſus, i ſed quaſi innocentia perpetua caſtitatis in finem diuini cultus. Hæc irreparabiliter amittitur per eam culpam M. qua fit ſpontanea ſeminatio k aut pollutio, vel abſq; peccato amittitur per actum coniugalem in vtroque coniuge, ſi fiat ſeminatio intra vas fœminæ etiam abſque fractione corporalis integritatis. ſatis tamen eſt ad irreparabilē amiſsionem, ſi abſque ſeminatione fiat congreſſus cum penetratione, qualem puer, ſpado, aut frigidus habere poteſt. abſurdum enim videtur vt quis dicatur virgo & dignus aureola, qui tota vita dedit ſic operam venereis actibus, per propoſitum nubendi cum expreſſa intentione conſummandi matrimonium amittitur virginitas, ſed reparabiliter ſi opus non ſequatur, vt dicetur lib. de matrimonio. ſimiliter reparari poteſt, ſi virgo conſenſu mētis venereo, aut alio peccato vt periurio, virginitatem mentalem cum caritate amiſit: vel ſi complaceat de pollutione in ſomnis habita. l per venialem vero pollutionem nō perditur aureola virginitatis: m quia veniale propriè non contrariatur virtuti. Hactenus de proprio effectu pœnitentiæ qui eſt remiſsio culpæ M.

CAP. XIIII.

Effectus ſecundus vt pœnam æternam commutet in temporalem, interdum delet totam temporalem ſenſus.

§. 2. *Patres in limbo ſine pœna ſenſus detinebantur pro peccato naturæ. quo ſenſu bonus latro dicitur à quibuſdam patribus primus ingreſſus fuiſſe Paradyſum.*

3 *Effectus. 3. eſt gratia ſacramentalis, id eſt, ſpeciale auxilium. effectus. 4. eſt tollere reliquias peccati.*

4 *Confert veſtem nuptialem pro conuiuio euchariſtiæ, interdum dat pacem conſcientiæ, & tanquam filius iuuatur à patre ſpirituali & prælato, non tamen contrahitur cognatio cum confeſſario.*

SEcundus effectus huius ſacramēti eſt homini attrito & adhuc impio pœnam æternam quæ de lege ſemper cum culpa remittitur, a cōmutare in temporalem à confeſſario b per claues iniunctam: attrito enim nunquam videtur ſola abſolutione remitti tota pœna, c ſed pars illius ſeruata proportione. Si vero magna contritio totam pœnam tollat, non dicetur commutare, ſed pœnam æternam gratis cum culpa remittere: quæ remiſſio non fit per ſolam non impu-

f Hebr. 6. impoſsibile eſt. ibi de baptiſmo exponunt Chryſo. Theodor. œcū. Theoph. Anſel. D. Tho. Amb. ibi & lib. 2. de pœnit. c. 2. Aug. expoſitione epiſt. ad Rom. ad fi. lib. de vera & falſ. pęnit. capit. 3. Bellarm. 1. de pęnit. c. 13. lib. 2. c. 16. D. Tho. quæſtio. 84. 10. ad. 1. Soto. d. 14. quęſtione. 1. articulo. 10. Ledeſ. q. 25.

g D. Tho. Soto, Ledeſ. Bellar. lib. 2. c. 16. Caiet. idem Ambr. 2. de pęniten. c. 2. Aug. de vera & falſa pęnit. c. 3. Hierony. 2. contra Iouin. ſed Hugo. lib. 2. p. 14. cap. 4. impoſsibile eſt per vires humanas naturæ. ſic Matth. 19. impoſsibile eſt diuitem intrare, & ſubdit, apud homines impoſsibile eſt.

h D. Tho. q. 89. a. 1. & a. 3. ad. 1. Ledeſm. q. 29. Soto. d. 16. q. 2. a. 1. Hieron. epiſt. ad Euſtoch. de virgin. hinc Agathon apud Ariſt. 6. ethi. c. 6. hoc ſolo priuatur Deus, vt facta facere infecta non poſsit.

i Caietan. cum D. Thom. 2. 2. quæſtione 152. articulo. 3.

k Caietan. ibi & D. Thom. 3.

CAP. XIIII.

a Trident. ſeſsio. 6. cap. 14. facit. cap. 7. accipit remiſsionem per quam ex inimico fit amicus & hæres. & Roma. 8. nihil dānationis eſt. & inf. filij & hæredes. Ezech. 18. & 33. omniū peccatorum nō recordabor amplius. inter homines tamen remiſſa iniuria, manet obligatio ſatiſfaciendi damna. imo Scot. & Gabr. qui putant tranſeūte peccato, ſolū manere reatum pęnæ: vel ſecundum eos qui æternitatem pęnæ putant non reſpondere quantitati culpæ, ſed ſtatui auerſionis: impoſsibile eſt remitti culpā, quin tollatur ęternitas pęnæ: at ſane non implicat, vt bene Med. tractat. 1. de pęnit. q. 7. artic. 2.

b Sic loquuntur Theolog. D. Thom. d. 21. quæſt. 1. 3. 3. add. q. 7. 1. & inf. Soto. diſt. 20. quæſt. 2. 1. Taper. art. 6.

c D. Tho. expreſſe add. q. 18. a. 2. ad. 3. & 3. p. q. 86. 4. ad. 3. ſi. vbi Victor. & Peña, Ledeſ. 2. p. q. 4. ar. 1. fin. & eſſe communem tenet Durand. d. 16. q. 3. fauet Taper a. 6.

a.6.p.243. contra Sotum ſup. dicentem, eam opinionem D. Tho. eſſe incredibilem. [d] Trid. ſeſ. 6.c.7.16.& can.11. Chryſoſt. ho.5.& alijs de pœnit. Greg.9.mor.c.27.& hom.20. in euang. ex illo Luc.3. facite fructus: vbi Ambro. Eſai. 1. ſubuenite oppreſſo: ſicut nix dealbabuntur. Prouer. 16. miſericordia & veritate redimitur iniquitas. ſic Petrus Mat. 26. fletu amaro diluit plene peccatum.

radiſum ante Abraham & Moſem. nempe quia primus immediate è terra intrauit paradiſum, abſque tranſitu alterius loci, aut limbi. [k] Cypr. apud Aug. ſup. idem Aug. to. 7. lib. 1. de anima & eius orig. c.9. cum Cypr. Ianſen. ſup. quo admiſſo, Stephanus tamen dicitur protomartyr. quia primus totam paſsionem, & mortis cauſam tulit clare pro Chriſto.

tationem ad pœnam, [d] ſed quia homo formaliter fit iuſtus. [e] communiter vero contritio relinquit reatum pœnæ temporalis, [f] quæ per impletionem pœnitentiæ iniunctæ, [g] aut per alias ſatisfactiones tollitur, aut minuitur, interdum tamen poſt remiſſam totam pœnam ſpiritualem, punit in præſenti Deus peccatorem ſcandaloſum, in exemplum aliorum vt cap.13.§.7. dict. eſt.

2 Patres vero ſancti in limbo poſt remiſſam totam pœnam & culpam perſonæ, detinebantur ob peccatū totius naturæ, quouſque Chriſtus pro eo peccato ſolueret pretiū totius ſanguinis: deſcendente vero anima Chriſti ad limbum & facta reali ſolutione, ſunt ſtatim beatificati. [h] dicitur tamen à quibuſdam patribus bonus latro fuiſſe primus ante alios ingreſſus paradiſum: [i] quia primus accepit ſpecialem promiſsionem cum effectu, & primus eorum qui poſt Chriſti mortē mortuus in lege euangelica, abſque alio loco accepit gaudium Paradiſi, fuit bonus latro. dicitur etiam à quibuſdam patribus fuiſſe martyr [k] in proprio ſanguine baptizatus: vt qui forte propter Chriſti confeſsionem in cruce durius fuerit tortus, ac ſubinde ſine vlla purgatorij pœna trāſlatus eſt in paradiſum. ſed martyrem fuiſſe negat ſerio B. Aug. [l]

3 Tertius effectus eſt gratia ſacramentalis, [m] ideſt, ſpeciale auxilium diuinæ aſsiſtentiæ in eum finem, vt præſeruet à peccatis, & facilius homo perſeueret in iuſtitia. fit etiam homo per confeſsionem ex cognitione ſui humilior & cautior, & dictis auxilijs roborantur potētiæ eius vt fortius decertet ac vincat hoſtem humani generis: qui hanc Chriſtianæ virtutis arcem per hæreticos violenter impugnat, [n] ſciens quicquid pietatis & religionis in eccleſia conſeruatur, id magna ex parte confeſsioni tribuendum eſſe. [o] 4. tollit reliquias peccatorum, [p] vt propenſiones in praua obiecta relictas ex vitijs: & dat vigorem contra tædium & fatigationem animi, & corporis ex peccato relictā, & tepiditatem ſpiritualem.

4 Inter effectus connumeratur quod pœnitentia ante communionem ex præcepto diuino neceſſaria confert veſtem nuptialem, [q] qua diſponitur homo ad cœleſte conuiuium, ne repulſam patiatur. deinde dum etiam pœnas & venialia remittit, diſponit ad introitū gloriæ, [r]

[e] Trid. ſeſ. 7. c. 7. can. 11. D. Tho. 1.2.q. 113. artic. 1.

[f] Trid. ſeſ. 6.c.14. can. 30. ſeſ. 14. c. 2.& 8. can. 12. vt patet 2. Reg. 12. & 24. remiſit Deus culpam & non pœnam Dauidi. Greg. 9. mor. c. 27. Chryſo. ho. de pœnitentia. Aug. 2. de pecca. merit. c.33.34. Bellar. lib. 4. de pœnit. c.2. & ſeq. Soto lib.3. de natura & gra. c.6. d.19.q.1.a.3. Veg. lib.13.c.36. Michael. Medin. de indulg. q. 1. Cord. lib.5. de indulg. q.1. Nau. c.1.n.43. aliquando tamen ingens contritio remittit totam pœnam. inf. c. 17. lit. O.

[g] Bellar. c.5. Trid. ſeſ.14.c.8. can.15. Cypria. ſer. de lapſis. Leo epiſt. 91. ad Theodo. Grego. in. 1. Regum. lib.3.c.7. conci. Nicen. can.12. Carthag. 4. can.76. Martin. epiſc. Brachar. in collectione. ſyn. Græc. c.83. c. ab infirmis. 26. q. 7. Florent. ſeſ. vlti. de ſatisfact. c. omnis. c. Deus qui. de pœnit. & remiſ. Aug. ho. vlt. ex. 50. de ver. & fal. pœni. cap. 18. Ambro. ad virgi. lapſam. c.3. Tertul. de pœnit. cap.9. vbi Pamel. Soto. d.15.q.1.ar.4.

[h] D. Tho. 3.p.q.1.a.4. ad.2.q.31.1.

[i] Cypr. quem refert Auguſt. 4. de bapt. cont. Don. c.22. Bellar. de bapt. c. 6. col.1. fi. ſup. de bapt. c.5.§.4. Ianſen. concord. c. 143.& citat Aug. ſer. 130. de tempore. qui eſt ſer. 1. in paraſce. Amb. ſer. 45. ad princ. Hiero. in id Zachar. 9. tu quoque in ſang. Chryſoſt. to. 2. ho. 1. de. diuite: Leo Pap. ſer. 2. de paſsio. Dñi. Beauxā. tract. de paſsio. in illa verba, hodie mecum eris, ſed præ cæteris Cyril. Catech. 13. ait latronem intraſſe pa-

[l] Augu. 4. de bapt. cap. 22. Bellar. de bapt. c. 6. ſup. lib. de bapt. c. 5. §. 4.

[m] D. Tho. & Cai. 3.p.q.62. 2. Soto. d.1. q. 3.2. diſtinct. 7. artic. 7. ad tertium. Ledeſm. 1. par. quæſt. 3. artic. 2. Doct. diſt. 1. Bonauent. artic. 6. quæſt. 1. Richar. art. 4. quæſt. 4. Marſil. quæſtione. 5. art. 4. ſup. lib. de ſacram. cap. 12. §. 5. quidam characterem in tribus ſacramentis putant dici gratiam ſacramentalem: quibus fauet Caiet. cum D. Thom. quæſt. 72. 7. ad. 5. de confirmatione. At falſo: nam gratia ſacramentalis nunquam eſt ſine gratia iuſtificante. Alij putant eſſe ornatum habitualem vt olim D. Thom. diſt. 1. quæſt. 1. 4. 5. Palud. quæſtione. 3. Capreol. q. 1. Alexan. 4. par. quæſt. 26. mem. 1. contra quos lib. de ſacram. c. 12.

[n] [o] Conci. Trid. ſeſ. 14. cap. 1. & Pius V. in Catech.

[p] D. Thom. quæſt. 86. 5. Soto. diſt. 15. q. 1. art. 5 Ledeſm. quæſt. 27. art. 5. ſic plenius extrema vnctio datur contra reliquias peccati. & Tridentin. ſeſsione. 14. in procem. de vnctione, eſt ſacramentum conſummatiuum pœnitentiæ ſup. lib. de confirm. cap. 9.

[q] Matth. 22. quod exponit Auguſt. Gregor. homil. 28. in euang. & Patres de veſte caritatis: & ante communionem requiritur confeſsio, & probatio per eccleſiam Tridentin. ſeſsione. 13. capit. 7. & can. vltim.

[r] D. Thom. add. quæſt. 10. artic. 3. &. 3. p. q. 86. 4. quia remittit quaſd. pœnas, & q. 87. 1. tollit venialia.

s ſup.

[s] Sup. de bap. c.16. D. Tho. q. 69. 7. non ita olim circuncisio. q. 70. 4. ad. 4. [t] Trid. ſeſ. 14. c. 3. fin. Colonien. Catech. Pij V. [u] ſic ſecreta etiam grauia reuelantur amico fideli & parenti. [x] D. Tho: add. q. 56. 2. ad. 8. Sot. d. 42. q. 1. ar. 2. & tamen grauiter punit.

c. omnes. c. fin 30. q. 1. D. Th. opuſ. 64. cap. 22. Berna. Diaz pract. c. 77.

ita nec auerſionis in habitu: & priuatio gratiæ vel nitoris, vt eſt voluntaria ex actu, pertinet ad peccatum D. Thom. 1.2. quæſtione 76. 2. ad ſecundum. Marſil. 2. quæſtione. 18 ſic in priuatione iuſtitiæ debite conſiſtit peccatum origin. ita Deus non eſt autor aliqualis maculæ, quæ relinquitur ex peccato veniali.

& per claues aperit ianuam cœli; quem effectum baptiſmus totam pœnam cum culpa remittens habet efficacius. [s] Interdum in viris pijs qui deuote confitentur, ſequitur magna conſcientiæ pax & tranquillitas, [t] cum ſpiritus iucunditate. fruitur pœnitens officio confeſſarij, qui doctor eſt ignorantis & ſcrupuloſi; dum intellectum conſilijs illuminat: & vt pater ſpiritualis & amicus [u] iuuat impotentem vt facilius exequatur ea ad quæ tenetur: maxime ſi prælatus ſit, qui ad intus notitia confeſsionis, gubernat prudentius ſubditos ſibi intus & in cute notos: & ſaluo ſigillo, aut de pœnitentis licentia curat impedire mala quædam imminentia, vt lib.3. cap.23. dicetur. Ex hac tamen paternitate non contrahitur cognatio cum filiabus ſpiritualibus, [x] quaſi circunſtantia ſpeciem mutans & neceſſario confitenda. qui tamen filias intra confeſsionem aut circiter ſolicitat ad turpia, denunciandus eſt cenſoribus fidei, quaſi videatur de ſacramento male ſentire.

CAP. XV.

Venialia licet non ſint materia neceſſaria, remittuntur per abſolutionem. &. §. 3. per alia ſacramenta: quæ tamen per ſe non ordinantur contra venialia.

2. Remittūt venialia alijs remedijs.

4 Vt per ſacrificium miſſæ, & per contritionem per modum contrarij.

5 Per feruentis caritatis actum.

6 Oratio quomodo impetret liberationem animæ à purgatorio.

7 Numerantur nouem remedia contra venialia.

8 Animæ dum intrat purgatorium remittuntur culpæ veniales per dilectionem feruentem.

QVidam putant tranſeunte actu peccati venialis nihil culpæ, aut maculæ [a] remanere: ſed reatum pœnæ temporalis, [b] at re vera in habitu manet aliqualis macula, [c] cuius Deus autor eſſe non poteſt, [d] præter obligationē pœnæ à Deo illatæ. Quædam remedia ſunt immediate inſtituta contra culpas veniales, vt pœnitentia, dilectio Dei feruens [e] aqua benedicta, & ſacramētalia. quædam immediate ad remiſsionem pœnæ, vt ſatisfactio etiam aliena, & indulgentiæ. Sublato vero toto reatu pœnæ tollitur ex conſequenti culpa: [f] quanuis communiter prius eſt remiſsio culpæ quam pœnæ, vt ſemper fit in remiſsione peccati M. conſiſtit culpa venialis [g] in eo quod animam ſubobſcurat, & habet imperfectam conuerſionem ad bonum commutabile, [h] impedit à feruoroſis actibus caritatis, [i] familiaritate amicitiæ, ſpirituali cōſolatione & illuſtratione, priuatque copioſis auxilijs quæ communiter Deus confert feruoroſis. Dum vero remittitur culpa venialis tollitur dictum impedimentum, & redditur homini ſpecialis familiaritas cum peculiaribus auxilijs, tollitur inordinata cōuerſio, & minuitur pœna ſenſus cōuerſioni reſpondens. Interdū veniale remittitur abſq; vllo merito proprio, aut infuſione gratiæ, [k]

CAP. XV.

[a] [b] Almai. 4. d. 21. Maior. d. 41. q. 1. col. 4. Med. tract. 1. de pœnit. q. 3. & de reſtit. q. 7. Ekius de colloquio Vvormat. & propendet Taper. a. 2. & probabile dicit Scot. d. 21. q. 1. vbi Almain. & propendet Gab. d. 16. q. 5. a. 1. not. 2. & problema dicit Cord. lib. 5. q. 8. & 11.

[c] cōmunis Theolog. D. Tho. 3. p. q. 87. a. 1. & 3. ad. 1. cum Augu. de pœnitentiæ medicina. c. 5. de ver. & falſa pœnit. c. 18. Quanuis D. Tho. 1. 2. q. 89. 1. non ſatis ſe declarat. tenet Durand. d. 16. quæſtione. 2. diſtinct. 21. quæſt. 1. Sot. diſt. 15. quæſtione. 2. 2. Ledeſm. 1. part. quæſtionē. 27. 4. quæſtione. 28. 1. fauet D. Thom. de mal. quæſt. 7. art. 12. Vega lib. 12. in Trident. c. 26. lib. 14. cap. 17. Abulen. Matth. 25. quæſt. 711. Nauar. c. 14. nu. 31. K. qui diſtinguunt culpam etiam in habitu à reatu pœnæ.

[d] Quia vt Deus non poteſt eſſe cauſa peccati in actu vt probat D. Thom. 1. 2. quæſtione. 79.

[e] inf. § 6.

[f] Communis & fatetur etiam Scot. & cit. lite. A. alias maneret in culpa, ſine vllo debito pœnæ.

[g] Diuus Thomas. 3. part. quæſt. 87. 3. & 1. 2. quæſtione 88. Aſten. lib. 5. titul. 4. articulo 2. ſummiſt. verb. peccatum. quare etiam venialia ſunt fugienda. 22. q. 2. c. 1. & alijs. 4. ſequent. gloſ. cap. ſi aliquid. 22. quæſtione quarta.

[h] Diuus Thomas. 3. part. quæſtione. 87. articulo. 1. & 2. ad tertium.

[i] Diuus Thom. 2. 2. quæſtione 24. 8. ad ſecūdum quare in ſtatu innocentiæ ob perfectionem caritatis non eſſet peccatum veniale. 12. quæſt. 89. 3. nec in Angelis. art. 4. nec fuit in Beata Virgine Tridentin. ſeſsione. 6. can. 23.

[k] Diuus Thomas. 3. part. quæſt. 87. 2. Palud. diſt. 16. quæſt. 1. 2. Soto. diſt. 15. quæſt. 2. 2. Ledeſm. q. 28. art. 2. ſic in purgatorio remittuntur ſine augmento gratiæ. D. Thom. de mal. quæſtione. 7. articulo. 11. ad. 16.

l D.Tho.

[l] D.Tho.q.87.1.vbi Caieta.&.d.16.q.2.2.2.de mal.q.7.a.11.Palu.d.16.q.1.a.2.& ponunt regulam: dilectionem Dei tunc eſſe virtualem pœnitentiam venialium, quando homo ita eſt affectus, vt ſi de illis cogitaret, doleret: cum nulli peccato ſit virtualiter affectus. quam regul. Soto d.16.q.2.1. Ledeſ.q.28.1.dub.7. ſine cauſa impugnant, ex eo quod homo fragilis interdū ita eſt diſpoſitus, vt tentationi graui ſuccumberet, & tamē habet feruē tem dilectionem Dei. At re vera hic non eſt virtualiter affectus vlli peccato, de quo agit D.Tho. Dur. vero. d.16.q.2.nu.9.d.21.quæſt.1.fin.c.&ad.1.tenet requiri pœnitentiam formalem. nam Augu. epiſt.108. Enchy. c.71.& in fin.lib.50.hom.vocat pœnitentiam & ſatisfactionem, dicere orationem Dominicam, qua remittuntur debita noſtra.1.venialia.&Caniſi.in Catech.c.5.q.19.ſed re vera illa non eſt formalis pœnitentia.

mal.q.7.art.10.d.16.q.2.1.2.&.3. ibi Rich. art. 5. q.2.Palud.q.1.a.1.con 3.Bonau.d.21.art.1.q.1.161 Richar.a.2.q.3.Alexand.4.p.q.65.memb.3.a.3.§. 4.Soto.d.15.q.2.art.4.Pet.Sot.lect.18.Capreol. Caietan.Abulen.Matth.18.q.140.Richar.Victor. opuſ.de differentia venial.& mor. omnes Recent.

vt per indulgentias & alienam ſatisfactionem alteri iuſto applicatam.

2 Abſque ſacramento in re vel in voto, vel abſque formali dolore pœnitentiæ, [l] remitti poſſunt venialia varijs remedijs, quibus hominem vti decet. 1. non per ſolam vim naturæ, vt quidam putant: [m] nam remiſsio venialium pertinet ad ſanctitatem ſpiritualem qua diſponitur homo ad ingreſſum cœleſtis beatitudinis, quæ proinde non habetur abſque ſupernaturali remedio & virtute quam participat ex Chriſto paſſo [n] & aduocato noſtro. 2. non poteſt homo ſine gratia habituali, [o] ſatisfacere pro veniali per opera propria, quanuis fiant ex ſupernaturali auxilio Dei: quia ſine gratia non habent valorem meriti & pretij apud Deum: [p] quanuis quidam [q] dicant oppoſitum: vt rex remittere non ſolet leuem iniuriam ei qui pro grauiori non vult ſatisfacere. quare venialia in quibus homo decedit cum mort. puniūtur per accidens in æternum. [r] ſi vero admittatur caſus, vt paganus decedat cum originali & venialibus tantum, [s] hic æterna pœna ſenſus damnabitur pro veniali ſic adiuncto: [t] ſed mitius, quia nec habebit formale odium Dei, nec triſtitiam de carentia diuinæ viſionis. re vera tamen paganus communi lege ſi poſt plenum rationis vſum nō conuertatur, & præſertim vrgente mortis articulo, peccat. mort. [u] atque ita in infernum damnabitur cum pœna damni, triſtitia & pœna ignis.

3 Ad venialium remiſsionem nec extrema vnctio, nec aliud ſacramentum per ſe inſtituitur, ſup. lib. de cō fir. cap. 9. cum minora remedia ſufficiant. remittuntur tamen per omne ſacramentum digne receptum, ſicut & remittitur. m. quod grauius eſt. 1. baptiſmus remittit omnem culpam & pœnam, & martyrium. Si tamen cum obice venialis complacentiæ recipiatur, non impeditur principalis effectus circa reliqua tantū peccata, vt ſup. lib. de bapt. c. 26. dictum eſt. 2. venialia ſunt materia ſufficiēs ſacramenti pœnitentiæ, quanuis nō neceſſaria. quare licet Ioan. c. 20. fauor clauium extendatur ad venialia vt abſolui poſsint, non tamen rigor vt ligari & retineri valeant: [x]

[p] 1. Cor. 13. ait eleemoſynam & martyrium ſine caritate nihil prodeſſe. Eſai. 1. quid mihi multitudo victimarum. Eccleſi. 34. dona iniquorum non probat altiſſimus, nec in multitudine ſacrificiorū propiciabitur. alias enim Pagano ſine fide & applicatione Chriſti remitterentur venialia.

[q] Dur. d. 16. q. 2. ait in præſenti remitti per actum bonū, qui repugnat veniali: vt fides in peccatore augetur diſpoſitiue per actum ſupernaturalem, qui eſt proportionatus. at Scot. admittit remitti in futura vita & Gab. d.16.q.3.a.3.dub.2.&.d.21.remitti etiā in inferno, dum ſoluitur pœna finita, quæ debetur veniali. quæ ſententia eſt valde falſa.

[m] Sentit Dur. Vtroque loco. Gabr. d. 16.q.1.ibi. Maior.& Nominal. Scot.d.15.q.2.quanuis dubitet. d.21.q.1.quæ ſententia forte haberet verum, ſi homo in puris naturalibus creatus peccaret venialiter: qui vt mereretur temporalia bona, ita ex benigna Dei prouidentia ſatisfaceret per vim naturæ cū non ſit inimicus.

[n] D.Thom.q.87.2.&.4. Pet. Sot.de pœnit.lect.18.gloſ.interl.in id Pſal.31.Beatus vir cui non imputauit.quod gloſ.intellexit etiā de venial.ſic pro venial.fit oratio Dominica, vt ait Aug.ſup.& concil.Mileuit.c.6.item nemo liberatur ab vlla miſeria niſi per Chriſtum Trid.ſeſ.6.c.11.facit Arauſic.2.cap.14.&.22.quod etiam de venial.exponit Auguſt.tract.1.in.1.Ioan.2.ſi quis peccauerit aduocatum habemus Chriſtum.&.c.1.ſanguis Chriſti emundat nos ab omni peccato:& ſubdit ſi dix. quia peccatum.facit Med.tract.3.q.de ſatisf.Suar.3.p.q.1.a.4.dub.4.§.9.

[o] communis D.Thom.3.part.q.87.4.&.12.quæſt.87.5.ad.3.

[r] D.Tho.1.2.q.87.5.ad.3.& communis Thomiſt.

[s] Vt admittit Scot.Nau.ſed non admittūt Caiet.cum D.Thom.12.q.89.6.ibi.fr.Med.& add. q.69.7.ad.2.Alexand.4.p.q.65.mem.3.a.4.§.1.Soto.d.45.q.1.a.1.D.Thom.de mal.q.5.a.2. ad. 8.& 2.d.42.q.1.5.ad.7.Capreo.Henr.quolib.

[t] Fatentur Alex.D.Th.1.2.q.89.6.& in.2.d.33.q.2.2.ad.1.ibi Dur.q.3.nu.5.imo.d.16.q.2.d.21.q.4.ait quod tali veniali debetur pœna damni.quē in hoc taxat Carthuſ.d.21.q.6.idem Richar.d.21.a.2.q.3.d.45.a.1.q.2.& dicit communem Victor. relect.de vſu rationis.Cano relect.de ſacram.

[u] D.Tho.& alij autores, quia iſti pueri ſcient in die iudicij ſe habuiſſe proximam potentiam conuerſionis & gratiæ, dolebunt de priuatione beatitudinis, quam habere neglexerunt.

[x] Hæc omnia dicuntur in conc.Trid.ſeſ.14.c.5.can.7.Richar.d.21.a.3.q.1.Duran.q.3.Nauar.c.2. nu.6.

num.6 communis & certa ſententia.D.Thom.3.p.q.65.1.ad.8.Sot.d.1.q.6.1.quare venialia non dicunt ligari & retineri, ſed mor.quod claudit ianuā cœli, vt dicit D.Thom.q.84.2.Tap.ar.5.fol.112. communis.

[y] Sot.d.18.q.3.a.3.Palu.d.17.q.2. art.4. Syl. conf.1.§.13.

[z] ſup. c.4.B. quod ſupponit D. Thom. d.17. quæſt.3.1.3.

[a] ſup.c.4. B.tenet Bona.d.17.in 2.p.illius articul.4.q.1. quanuis art.2.q.1.ſolū. dicit, quod tenetur de veniali agere pęnitētiā. idem Rich. artic.2.q.4.ad.1.Almain. artic.2.ſupplem. Innoc.quod hic per accidens tenetur confiteri.

[b] propendet Richar. & tenet Alexan. 4.part.quæſtione.77.memb.1.artic.1.&.2. Ang. conf. 2.§.penult. quod Soto ſine cauſa impugnat. addit Rich. ob confeſsio nē venialiū in genere poteſt abſolui, quia de ſolis mort. tenetur in ſpecie.

[c] Diuus Thom. quæſtione. 79. 4. Ambroſ. 5.de ſacram. c.4. Petrus Sot. de pœnit. lect. 8. Bellar. lib.4.euchar. cap.19.ad fin. Soto. d. 11.q. 2.artic.4.

[d] D.Thom.3.p.q.87.2.Bonau.d.21.a.1.q.2.Petrus Soto.lect.11.Sot.d.15.q.2.3.Ledeſ.1.p.q.28.art.3.Alexand.4.p.quæſt.65.memb.3.arti.4.§.3. Recent.

[e] Quod tamen ſignificat D.Thom.q.79.4.& Pet.Sot.lect.18.ſed D.Th.q.86.2.Soto & Ledeſm.probant oppoſitum cum Alexand.

nec eccleſia facere illa poteſt materia neceſſaria, [y] ita vt alijs remedijs quā per abſolutionem vel in ordine ad illam non remittantur, poſſet tamen compellere omnes ad confeſſionem annuam, ita vt liget eos qui non habent conſcientiam peccati mortalis: [z] quia licet primarius finis huius ſacramēti in iſto ceſſaret, obligaret tñ præceptum ob finē ſecundariū vtilitatis noſtræ & cultus diuini. Sic enim obligat ad communionē paſchæ, quo tamen tēpore ius diuinum non obligat, & obligare poſſet ad ſacramenta cōfirmationis & extremæ vnctionis, vt quidā obligaſſe putant, de quibus lib. de cōfir. c.1.&.7. poſito eo præcepto ſatis eſſet homini iuſto confiteri vnū veniale, aut aliquod ex peccatis rite abſolutis, vt fieret vera confeſsio. de facto tamē eccleſia generali præcepto neminē obligat ad confeſsionē, niſi eū qui poſt præcedentem abſolutionē habet conſcientiam peccati mor. quanuis quidā [a] ſignificent de facto ad ven. obligare c. omnis vtriuſq; ſexus, at ſatis eſſet vt hic in paſcha ſe præſētet parocho ante cōmunionē, & dicat ſe non confiteri, quia non habet conſcientiam peccati mor. [b] ſtatuto tamē religionis ex tacito regularium conſenſu quidā obligātur ſub veniali, cōfiteri ſaltem venialia aliqua quolibet menſe, ſup. c.4.§.10.

4 Extrema vnctio vt eſt cōtra reliquias peccati, ita ex conſequenti contra ea venialia quæ ex fragilitate & fomite fiunt, ſup. lib. de confir. c.9. euchariſtiæ receptio quia per ſe cauſat vel auget feruentē actū deuotionis, tollit venialia, [c] quæ impediunt feruorem caritatis, & generaliter omne ſacramentū vt cauſat gratiam, ita de ſe efficax eſt ex operato tollere venialia, [d] ſi affectum virtualem peccati homo non habeat: quia hæc ſunt medicamenta contra morbos ſpirituales, & vt recta perducant in gloriam qua ratione omne ſacramentum interdum attrito remittit m. ac ſubinde venialia ei coniuncta, nec oportet vt euchariſtia excitet feruentem actum, per quē tollat venialia, [e] ſed ſatis eſt ad hunc effectum gratia quam cōfert ex operato, vt de baptiſmo & de martyrio conſtat: nam & hoc modo remittit m. ex operato quod maius eſt. nec ad remiſsionem venialium ſacramentum requirit aliam præuiam diſpoſitionem, quam vt homo velit ſuſcipere ſacramētum in remedium peccatorum, & re ipſa digne ſuſcipiat: [f] atque ita nō tantum baptiſmus, ſed extrema vnctio & abſolutio quæ extenditur etiam ad oblita (ſup.c.13.§.8.) remittit omnia venialia quo ad culpam, & id præſtat omne ſacramētum niſi obicem inuenerit: quia nō eſt minor ratio de his quam de illis venialibus; qui vero putant ſacramenta non expellere venialia, niſi quia excitant bonum motum vt dictum eſt, aiunt non remitti niſi ea quibus bonus ille motus opponitur, quaſi pœnitentia virtualis. ſed horum quoſdam interpretari poſſumus de plena remiſsione venialium quantum ad pœnas.

5 Tandem per ſacrificium miſſæ ijs qui ſunt offerentes, aut pro quibus ſacerdos ſpecialiter offert, confertur ſatisfactio pro pœnis ex opere operato. [g] propter quod inter remedia contra venialia numeratur auditio miſſæ: ſublata vero omni pœna, ex conſequēti tollitur culpa. Quidam ita grauem putant malitiā culpæ venialis, vt negent iuſtos mereri de condigno veniam illius. [h] At ſane mereri ita poteſt: [i] ſicut & de iuſtitia ſatisfacit pro reatu talis culpæ, & generaliter ex opere operātis per omne opus meritoriū pprium remittitur ſaltē pars pœnæ venialibus debitæ: [k] quia omne meritū eſt ſatisfactoriū, & qui meretur finem glorię, meretur tolli impedimēta cōſequendi gloriā, ſaltem ex parte. 2.

[f] nam & D. Tho. q. 86. 1.ad.2. fatetur remittere mortalia ex operato, quod maius eſt Ledeſ.& Soto, d.15. Recēt. cum tamen idem Soto, d.11.q.2.a.4. Videtur negaſſe.

[g] Trident. ſeſsione.22. capit.2.

[h] Petrus Sot. de pœnitētia. lec. 18. & tribuit Diuo Thom. 3. quæſtione 87. 4. & Anſelm.

[i] Communis. Diuus Thomas, quæſtione 87.3. ad tertium, & facit prima ſecundæ, quæſtione 72. 5. Paludan. diſtinctione 16.quæſtione prima, numero.27. Gab. quæſtione ſecunda, Mai. quæſtione quinta, articulo primo. item Durand. diſtinctione 21.quæſtione.1. Scot. quæſtio.1. Suar. 3. part. quæſtione. 1. articulo.4. dub.4.§.9.

[k] Nam opus meritorium, etiam remiſſum,

per generalia opera pœnitentiæ & miſericordiæ, [l] vt per eleemoſynā & remiſſionem iniuriarum, præſertim cum intentione ſatisfaciendi [m] pro culpis. 3. per actum generalem contritionis vt remittitur omne. M. ita & omnia venialia, [n] quorum homo non conſeruat virtualē complacentiam: contritio enim eſt exuperans ſatisfactio, & per modum contrariæ diſpoſitionis expellit inordinatam conuerſionem relictam ex venialibus. nec mirum quod iuſtus ad breue tempus maneat abſq; omni culpa. [o] ſed quia venialia cōnexa non ſunt, fieri poteſt vt homo ſpeciali ratione deteſtetur vnum genus peccati, puta omne mendacium, nec tamen remittatur ſibi aliud veniale, [p] quod nullo modo deteſtatur, aut cuius retinet virtualem complacentiam. 4. per attritionem quandam venialibus oppoſitam: hæc iuſto remittuntur: vt quæ habetur ob turpitudinem peccati, & propter pœnas purgatorij [q] aut inferni: hæc enim cum ſacramento ſatis eſt ad effectum gratiæ & remiſſionem M. [r]

6 Tandem directe tolluntur per feruentem caritatis actum, [s] cum propoſito firmo vitandi omnia venialia diuiſiue, [t] id enim habere poteſt & implere iuſtus ad breue tēpus, quia hic actus habet connaturalem repugnantiam non minus cum omnibus venialibus quā cum vno, & eſt illorum virtualis pœnitentia, ſecluſa ratione meriti. vt lapis dum feruenti impetu fertur in proprium locum rumpit impedimenta viæ, & Sampſon impetu rupit vincula quibus ligatus erat. tepida dilectio non ſic expellit omnes veniales culpas ſtatim per modum diſpoſitionis cōtrariæ: ſed cum ea ſecundum quoſdam, [u] ſtare ſimul poteſt inordinatus & venialis motus appetitus, aut certe ſtat virtualis complacentia in peccato veniali: non tamen culpa, [x] ne alias admittamus hominem apud Deum ſimul mereri ac demereri, quanuis per diuerſos actus.

7 Importuna oratio per modum impetrationis obtinet remiſſionem venialium, ſine alio actu, vt quidam dicunt. [y] ſic enim iuſtus interdum impetrare videtur ſecundum quoſdam liberationem animæ à purgatorio: [z] & Chriſtus ſecluſa ratione ſatisfactionis pro pœna, & redemptionis ſacrificij què contra culpā, & cauſæ meritoriæ, [a] impetrauit nobis per orationem ſuam omnia bona: [b] ſed veroſimilius eſt nunquam ſola impetratione hominis cōcedi eidem aut alteri veniā culpæ aut pœnę, niſi aliqua via applicetur ei ſatisfactio, [c] aut impetretur bonus motus voluntatis, per quē ſalua

meretur augmentum gratiæ & caritatis non quidē per modum diſpoſitionis quia non augetur ſtatim, D.Th.1.2.q.vlt.a.8.ad.3.&.2.2.q.24.6.ad.1.& ibi Caiet.fr.Med.Bañes.& Recent. ſed per modum meriti, cui ſuo tempore dabitur gloria. [l] Recent. & de operibus miſericordie colligit, ex ſcriptura & Patribus cit. de bap.c.35.Bell.lib.4.de pœnit.c.3.&.4. [m] Sic limitandi ſunt Ledeſ.q.28.a.1.dub.10. & quidā qui requirūt intentionē ex fine pœnitētiæ. [n] contritio eſt optimum remediū: & licet nō dolet de veniali ſuper omne deteſtabile. 1. ſuper mortale, ſatis eſt quod doleat ſuper omne malum pœnę. ſic feruēs actus temperantiæ per modū diſpoſitionis contrariæ tollit venialem intemperantiā D. Tho. de mal. q. 7. a. 11. & 4. d. 17.q.2.2.4.ad.3. Caiet.q.87.1.fin. Ledeſ. q. 28.3. Soto.d.15.q.2.3. non tamen remittit contritio omnem pœnam venialium niſi feruens ſit, cum tamen tollat pœnam æternam damni cui contrariatur.

[o] D.Th.3.p.q.70.4.ad.2.Caiet.3.p.q.8.a.3.fi. vt probat Veg.lib.12.in Trid.c.9.21.22.25.lib.14.c.17.19.20.opuſ.de iuſtif.q.8.fr.Med.1.2.q.109.8.con.4.Soto lib.3.de nat. & gra.c.4.& citant Hilar. Cypr.Sixt.1.Amb.Hiero.dial.1. [p] Mant.& Recent. [q r] Communis, Recent. contra Led.q.28.a.1.dub.20. [s] D.Thom.q.87.1.d.16.q.2.2.2.mal.q.7.a.11.Palud.d.16.q.1.d.17.q.1.2. Rich.a.5.q.1.Soto.d.15.q.2.1.Ledeſ.q.28.1.Palac.d.16.q.2.d.22.q.1.ad fin.Viguer.c.18.§.4.verſi.6.c.18.§.4.verſi.8.Pet.Soto tit.de venial.& eſt communis & certa ſententia. [t] D.Th.1.2.q.109.a.8.vbi fr. Med. [u] Vt aiunt Caiet.2.2.q.33.2.ad.3.q.83.art.13.Angeſt.in morali.c.14.Med C.de reſtit. q. 27.Victor.rel.de augmen. carit. putat eſſe certum. & Veg. inficiat Adam in.2.ſentent. fin. Guillel.de bel.mon.Monal. & Dauid de Caſtro nouo, quod probabile putant Almain.tract.1.moral. c. 12. D. Thom.1.2.q.114.art.10.ad.2.Mant.Peña,fr.Med. prælect. atque ita obſtetrices meruiſſe aliquid, licet bonæ intentioni admiſcuerint mendacium Exod. 1. D. Thom.2.2.q.110.4.ad 4.cum Grego.18. mor. cap. 2. &.4. Auguſt. enchyr. c. 12. 13. lib. cōt. mendac. Abule.1.Reg.c.19. quæſt. 21. Adria. quodl.8.ar.1.glo.cle.1.de reliq. & vener.ſanct. & ſimul ſtare hos duos actus ſignif. D. Thom. 1.2. quæſt. 88.1.ad.2.&.3. Naua. de indulg. not.32.nu.45.& in prę lu.7.nu.21. [x] Communis Theol.2.diſt.40. vbi D.Tho.q.1.4. Scot. Gab.Almai. Dur. quæſt. vlt. Bonau. d.41.q.1. Gregor.d.42.quæſt.vnic.articulo.1.arg.3.Mai.1.d.17.quæſt.11.Marſil.1.quæſt.17.Abulen. Matth.6.quæſt.8.& retractans Caiet.opuſ.17.qq.to.1.q.14.& in Matth.6.Taper art.11.Bañes.2.2.quæſt.24.art.6.p.971.& Recent. eſſe probabilius. Veg. lib.11.in Trid.cap.27.Cord.lib.1.qq.quæſt.8.col.pen.& quæſt.50.p.403.lib.2.quæſt.23.col.7.cum Gerſ.Med.Nauar.de orat.not.1.nu.6.not.2.nu.8.not.6.n.2.32,not.13.num.38.47.Latin.not.3.nu.49.colligitur Matth.6, attendite ne iuſtitiam, & Trid.ſeſſio.6.can.25.quod ſi longe orationi admiſceatur diſtractio venial. interrumpit meritum pro eo tempore.D.Tho.2.2.q.83.a.13.ad.3.cum Baſil. [y] Vega lib.6.in Trid.c.38. [z] Caiet.tract.2.de indulgen.q.5.Nauar.add.§.in Leuit.not.22.n.15.& not.20.n.46.probat apto exemplo iuncto.n.44.&.49.fauet Greg.c.animæ.13.q.2. [a] D.Tho.3.p.q.48.per totam &.a.6.ad.3. [b] D.Tho.3.p.q.81. [c] Hoc ſignificat Soto.d.45.q.2.a.3.ante.2.conc. ad fin.

diuinæ iuſtitiæ lege id fiat.

8 Per ſacramentalia quæ eccleſia inſtituit poteſtate ſibi diuinitus data, [d] remittuntur culpæ veniales, aut ſaltem pœnæ: non ratione impetrationis tantum, aut quia excitant motum pœnitentiæ vel caritatis, [e] ſed ex opere operato: [f] numerantur vero nouem remedia. 1. aqua benedicta ab Apoſtolorū tempore. [g] quæ habet eximios effectus. 2. panis benedictus. [h] 3. vnctio quædā ſacra, vt quæ fit ante baptiſmum, & dum conſecrantur manus ſacerdotis caput epiſcopi, aut regis vncti, vt lib. de ſacram. c. 11. dictum eſt. 4. benedictio Epiſcopalis. [i] 5. confeſſio generalis, [k] & tunſio pectoris. [l] 6. ingreſſus in eccleſiam conſecratā, vel oratio facta in illa. [m] 7. oratio Dominica, [n] aut ſimilis qua petimus dimitti debita noſtra quotidiana. 8. auditio miſſæ, de qua ſuo loco dicetur, in qua audientes ſimul offerunt, & participant fructum ſacrificij. 9. audire concionem ſacram.

9 Interdum homo iuſtus vſque ad finem vitæ, durat in peccatis venialibus, quæ non remittuntur in præſenti vita per gratiam finalem, quaſi fomes ſit extinctus, aut ligatus, [o] hoc enim nulla ratione probatur, nec fomes ante mortem extinguitur: [p] nec externo mortis dolore remittuntur ex operato, ſed cum primum homo non eſt, anima elicit feruentem actum caritatis per quem ſibi datur totum augmentum gratiæ & caritatis quod meruit per totam vitam, [q] & eo actu per modum contrariæ diſpoſitionis remittuntur ſtatim omnia venialia quo ad culpam, [r] ſimulque

& fin. Medi.tract.6.de orat.q.5.Ledeſ.2.p.q.16.a.13.col.4.D.Tho.add.q.72.fin.Dur.3.d.22.q.4.& in.4.d.45.q.1. [d] Dictum eſt de ſacram.c.10.& Bellar.lib.2.de ſacram.c.27.lib.4.de verbo Dei. c.3.lib.3.de cultu ſanct.c.7. agens de aqua benedicta. ſic poteſtas dandi indulgentias, abſoluendi à cenſuris, definiendi res fidei & morum, canonizandi ſanctos, inſtituendi beneficia, eſt diuinitus data Eccleſiæ à Chriſto. Nauar.add.lat.c.23.n.108. cum Caiet. to.2. tract.9.q.1.& D.Tho.2.2.q.100.a.4.c. dilecto. de præbend. Vt videtur dicere D.Tho.3.p.q.87.3.ad.1.&.3.& de exorciſmo.q.71.3.&.d.16.q.2.4.4.mal.q.7.a.12.ad.4.Palu.d.16.q.1.a.4.con.4.Syl.verb.aqua benedicta.§.1.Pet.Soto.tit.de pœnitentia.lect.18.ſic conſecratio eccleſiæ vt Dei inſtrumentum, excitat deuotionem orantibus in ea D.Tho.q.83.5.ad.3.Soto.d.13.q.2.3.ad.3. addit Paiua lib.3.orthodox.explicat.p.326. Deus reſpiciens ad orationem eccleſiæ inſtituentis, excitat deuotionem in recipiente aquam luſtralem, & ſic remittit venialia. hæc ſententia vtilis eſt vt curemus cum deuotione recipere ſacramentalia. [e] Soto d.6.q.2.3.d.15.q.2.a.1.&.3. addunt Ledeſ. q. 28.a.3.Cano lib.12.de loc.c.13.ad.9.Victor.Mant.& Recent. quod ſi quis cum dolore de ſe inſufficiente ſuſcipiat deuote aquam benedictam, reputatur ſufficiens ad maiorem indulgentiam, vt minor diſpoſitio cum ſacramento eleuatur: quod ſignificat D. Tho.ſup.& Alex.Pap.d.c.aquam. de conſ.d.3. ſatis tamen eſt vt quis aſpergatur aqua benedicta, dū adeſt in eccleſia, vt ſpiritualiter proficiat per ea quæ ibi aguntur: vt qui benedictionem epiſcopalē ſuſcipit dum ibat ad comitandum epiſcopum.

[f] Bellar.ſup.Caniſi. catechiſ. Turrian.lib.3. pro epiſt.Pont.c.6.Beauxam to.2.harmo.in Matt.14.p.526.Vvald.to.3.ſacral.tit.4.ſeu vlt.c.68.Soto d.15.q.2.3.Cano.relect.de ſacra.1.p.ad.6.nec Alex. I. fuit inſtitutor aquæ benedictæ: quia eā refert vt rem antiquam: cuius meminit Diony.de eccle.hier.c.de bap.Clem.lib.8.conſt.Apoſt.c.35.vbi Turrian. [g] Turrecre.tract de aqua benedicta refert.10.effectus: fugat dæmones: quietat intellectum ab illuſionibus dæmonis, cordis tractum temperat: remittit venialia: mundat & diſponit cor ad bene orandum. 6. diſponit vt deuote exerceat myſteria diuina, & digne ſuſcipiat res ſacras. 7. tollit ſterilitatē. 8. auget fructus. 9. affert ſalutem infirmis. 10. mundat aerem peſte infectum. item Clichtouæ, in elucidatori eccleſiaſtico & B. Vincent. Ferrer.3.p.ſer.9. de ſanct. lit. F. addunt. 11. quod defendit à ferarum impetu. 12. contra fulmina, & tempeſtates grandinis: vt habetur in benedictione aquæ. 13. mitigat tempeſtates & fluctus maris. 14. & furiā inimicorum viſibilium, 15. extinguit incendia ignis. [h] Colligitur. Matth. 14. Luc. 9. Chriſtus benedixit panes. de quo Cyril.lib.3.in Ioan.c.17. Petrus Apoſtolus abegit dæmones ſeu canes, iniecto pane benedicto: quos Simon Magus excitauerat, refert Abdias lib.2. hiſto. Apoſt. Bellarmi. Vvald. Beauxam.ſup. [i k] Palud.d.21.citat.c.de quotidianis. c.quamobrem. de pœnitentia. d. 1. ſed ibi nihil ad rem dicitur. ſatis eſt eſſe deteſtationem peccatorum, cum deprecatione facta à ſacerdote, vel ab alio nomine eccleſiæ: Victor.§.142.Ledeſ.2.p.q.7.a.3. ſed Soto.d.18.quæſt.4.1.fin. limitat, quando profertur à ſacerdote. alias D.Tho.Bon.Rich.Dur. ſolū aiunt prodeſſe per modum impetrationis.

[l] Aug.enchyri.c.71.epiſt.108. quia habet vicem confeſſionis generalis.

[m] Diuus Thom.3.p.quęſt.83.3.ad.3.Soto.d.13.quæſt.2.3.ſic.3.Reg.c.8.&.9. petijt Salomon vt Deus exaudiret orantes in templo.

[n] Auguſt.lib.50.hom.fin.& lib.de pœnitent.medicina.cap.2.à quo ſumpſit Concil.Toletan.4.c.9.

[o] Quod tamen falſo putat Alexand.4.part. quæſtione.57.memb.8.ad.1.quæſtione.65.memb.3.artic.3.§.5.&.2.part.quæſt.124.memb.10. propendet Maior.d.21.q.1.

[p] Vt bene probat D.Thom.diſtinct.21. quæſt.1. articul.3. [q] Caietan.& Conrad. fra. Med. cum D.Thom.1.2.quæſt.114.artic.8.ad.3.

[r] Gregor.4.Dialog.cap.39.c.qualis.25.d. dicit, leuiores culpas remitti poſt hanc vitam. D. Thom. de mal.quæſt.7.artic.12.diſt.21.quæſt.1.3.1.ad.4. Bonau.Richar.Palac.quæſtione.1.ad fi.Sot.diſtinctione.15.quæſt.2.artic.2.Viguer.cap.18.§.4.verſi.5 ſed falſo Palud.diſtinctione.21.quæſtione.1.a.2.conc.3.putat, culpas in purgatorio remitti

paulatim,per plures actus dilectionis . imo & Scot. d.21.q.1.Gabr.ibi &.d.16.q.5.a.1.Almain. fatentur culpas ſtatim remitti ob merita quæ in vita prę ceſſerunt: manere tamen reatum pœnæ.cum tamen Scot.non putat culpam in habitu diſtingui à reatu.

s ſ Cō munis Soto. d. 19. q. 3. a. 3. non dicitur ſatisfactio, ſed ſatiſpaſsio.

t t Caietan. 1.p.q.63. a. 5.dub.1. fin. & ar.6. quia Angelus meruit in termino viæ, in quo confirmatus eſt in gratia & ita D.Thom.d. 21. vocat meritum de congruo, quaſi complementum meritorum viæ.quod intendit Alex. & Maior ſup.vt in virtute merito rum viæ & gratiæ finalis, ea ferrens dilectio, remittit venialia. idem Caiet. 1.p.q.64. a. 2. col. 4. tenet quod anima in inſtanti ſeparationis,dicitur mereri aut demereri.&.2.2.q.124.a.4.ad.4. quod martyr in termino viæ meretur aureolam.&.3. p. q.50.a.6.idem ait de anima Chriſti. At probabilius eſt non fieri ratione meriti,ſed per modum diſ poſitionis contrariæ:D.Thom de mal.quæſt.7.art. 11. Bonauent. Richard.diſt. 21. & id ſentit Scot. Gab.& alij , nec Angelus meruit in termino viæ. Ferrar.lib.3.contr.gent.c.110.fi,& lib.4. cap. 95. Suar.3.par.quæſt.19.3.dub.39.fi.

u u ſignificat Scot.Bonau.Gab.& innuit Auguſt.

per ſpontaneam acceptationem pœnarum,quæ eſt virtualis pœnitentia, nec tamen remittuntur omnes pœnæ,ſed paulatim ſoluuntur per s ſatis paſsionem: s & ſicut animæ iuſtæ debetur gloria de iuſtitia, ita huic actui caritatis per modum cō trarię diſpoſitionis,& fortaſſe meri t ti de congruo, t debetur remiſsio culpæ venialis aut alicuius pœnæ: quia cum actui debetur gloria, de- u betur ablatio impedimētorū eius, u ſi homo præſtet quod in ſe eſt.

CAP. XVII.

Effectus ſecundarius eſt tollere obicem.2.reuiuiſcit ſacramenti opus,ſatisfactio miſſæ,& indulgentia : quia eſt opus Chriſti.

§.3.Opera in peccato facta non reuiuiſcunt, & tamen dicuntur prodeſſe vt iudicium ſit tolerabilius.

4 *De his tamē bonis complacet beatus, teſtator confirmet teſtamentum dum ſe reputat in gratia.*

5 *Opera viua ſi peccato ſint mortificata, quomodo reuiuiſcant, de quo infra,c.33.*

CAP. XVI.

a DIuus a Thom.diſtinct.17.quæſtione.3.3.1. add.quæſt.9.articul.1. Palud. diſt. 17. quæſt. 7.videtur Capreol.quæſt.vlt.Palac.quæſt . 8. Sylueſt.conf.1.§.22.Grat.cap. quærat. §. quod autem 3.diſt. vbi id ſacramentum vocat ſatisfactionem. Caietan.opuſ.de ſatisfact.quæſt.2.Cano rel. de pœnitentia.p.5.ſignificat Victor.§.157. Couarr. cap. alma.1.p.§. 4.num. 12. Mantius, Peña, Gueuarr. & communis Recent.vid.Veg.de iuſtif.quæſt.7. & 13. b b Maior.d.17.quæſt.3. &.9.Adr.quæſt . 5. de conf.dub.5. c c Alij concedunt veram confeſ ſionem,nec iterandam: & tamē ea peccata non remitti niſi per accidens per.2.abſolutionem. Gabr. di.17.quęſt. 1.ar.3.dub. 2.Med. tractat . 2. de confeſ. fol. 71.Soto diſtinct . 18. quæſtion. 3. articulo . 3. ad quartum & lib . 2. de natura & gratia . cap. 4. quia Soto putat ſolum baptiſmum reuiuiſcere . d. 6 . quæſtione.1. articulo. 8. citans D . Thom. quæſtione 69.articulo 10. & addit Sot.diſtinct. 19 . quæſtione. 1. articulo . 5 . non conferri duplicatā gratiam ratione vtriuſque ſacramenti . ſed falſo loquūtur.

POEnitentia habet effectum ſecundarium dupliciter. 1. remouendo prohibens. 2. quia ſecundario actu clauium ſacerdos ligat pœnitentem iniuncta ſatisfactione. remouet ergo prohibens,primum homini qui cum obice receperat bap- tiſmi , vel pœnitentiæ ſacramen- a tum informe(a falſo enim id ſacra mentum quidam negant dari infor b me: b alij autem negant reuiuiſce c re) c aut quædam alia ſacramenta: vt dictum eſt lib.de ſacra.c. 25. quo remoto confertur homini duplicata gratia virtute vtriuſque ſacramēti,putà tum præſentis, tum baptiſmi in formis,aut abſolutionis cum attritione inſufficiente receptæ:aut ſaltem virtute contritionis quæ ſuppleat vicem vtriuſque ſacramenti. interdum attritio tollit obicē , ſup. lib.de ſacram.c.12.§.6.& cap.25.lib. de bapt.cap.27.

2 Quædam opera hominis quia dicūtur ſpeciali ratione opera Chriſti(vt pœnitentia à confeſſario iniuncta, quæ eſt pars ſacramenti,) quanuis impleantur in peccato , non ſolum ſatisfaciunt præcepto confeſſarij , ſed obtinent pro pœnis temporalibus proprium ſatiſ d factionis effectum: d non quidem

d d Caieta. Cano,Nauar.c.3.nu.5.fr.Medin.lib.2.inſtru.c. 7. D.Thom,d.20.Recent.communiter,& fatētur probabile, Victor.Led.Cou.Palac.d.15.q.4.con.5, at Adria. dicit ſatisfacere de congruo. Dur. d. 15. q. 2.refert quod D.Tho.fuit varius,quia.d. 15. q. 1. 3.3.ad.3.limitat ſatisfactionem,quæ relinquit effectum reuiuiſcere(in quo illum ſequitur Palu.q. 1. a.2.Capr.q.3.Albert.Syl.ſatisf.§.7.Arm.§.5. Viguer.c.16.§.4.verſ.24.fi.Ant.3.p.tit.14.c.vlt.)at hæc limitatio eſt voluntaria ſine autoritate ſcripturæ & Patrum.& ideo D.Th.3.p.q. 89.5.negat vniuerſaliter reuiuiſcere.idem Soto.d.19.quæſt. 1. 5. Pet.Sot.de ſatisf.lec.vlt.videtur Vict §.201.Lede. 2.par.q.13.art.3.dub.1.Caiet.verb. ſatisf. ibi Tabien.§.vlt.Angles flor.Theol.tit.de ſatisfa . Palac. quæſt.4.Couarr.§.4.numer.5. Alcoc. cap. 33. ſed D.Thom. interpretandus eſt de ſatisfactione quæ non eſt pars ſacramenti;de qua ſimiliter negant reuiuiſcere,antiqui Altiſ.lib.4.tract.6.q.6. Alexand. 4.p quęſt.85.memb.1.Bonauent.d.15.ar.1. quæſt. 4. Richard.art.1.quæſt.1.Argent.Henric.quodl.8. q.18.falſo autem Archid.de pœniten. d.5.& Pan. c.quod

c.quod quidam.de pœnit.& remi.dicunt pœniten- e tiam in peccato impletam eſſe repetendā. e Scot. d.15.q.1.fin.Maior.q.1.Almain. ſed Marſil. q.11. a.3.ſine magna aſſeueratione:Gab.d.16.q. 2. dub. 2.&.q.5.dub.2.Angel.pœnit.§.6.&.14.Med.C.de ſatisfactione.fol. 100. Nauar. c. 3. nu. 5. quod probabile dicunt Alber.d.15.ar. 2. at falſo Scot . dicit prodeſſe etiā damnatis. f ſed ait ſe loqui ſine præiudicio.

f f Gab . in can.lect.57. inf . lib . de miſſa.

g g Syl . indulgent . §. 7.verſ. 3. n. 32.cū Palu. 4.d. 20.q.4. quod inſufficienter impugnat Naua.§. in Leuit . de indulg.not.19 n.9.not.17. n.2.not.31. nu.29. quia Doct. negāt prodeſſe exiſtenti in peccato.m.& tamen ſatis eſſe vt tēpore vltimi operis ſit in gratia. D.Tho.quodl.2.art.vlt.& add.q.25.1.ad. 3.q. 27. 4.extrau.vnigenitus.de pœnit.& rem.Nauar. not. 10.& 17.& not.32.n.46.cū Syl.§.10.verſ.5.ſupple.Soto.d.21.q.2.a.3.Ledeſ.2.p.q. 29. a. 1. Petr. Sot.tit.de indulg.lec.3.Ant.1.p.tit.10.c.3.§.4.&5 Tab.indulg.§.4.Mich.Med de indul.c.vlt.ſed ſunt interpretandi, non prodeſſe dum manet in peccato.

h h inf.c.33.Soto.d.19.q.1.a.5.d.14.q.2.a.6. & lib.2.de nat.& gratia.c.4.Doct.d.15.

i i D. Th. 1.2.q.109.5.q.114.2.vbi fr.Med.ex Gen.4.reſpexit ad Abel.colligitur Greg.22.mor. c. 12. concil. Arauſi.2.c.18.Mileui.c.4.5.Trid.ſeſ.6.can.2.DD. 1.d.17.Ferr.3.cont.gent.c.150.Heruæ. quodl. 9. q.4.At de potentia Dei poſſet eſſe meritū ſine gratia & caritate habituali Soto.d.1.q.3.1. Scot.1. d. 17.q.2.a.2.Greg.q.3.Gab.2.d.27.Marſil.2.q. 17. a.3.q.18.a.4.& Recent.

k k Fr.Med. & communis Recent.3.p.q.7.a.1.Sot.lib.3.de nat. & grat. c. 6.d.19.q.1.2.& videtur Rich.3.d.13.a.1.1.ad.vlt. Veg.lib.7.in Trid. c.9. per accidens enim eſt quod gratia vnita ſit qualitas cont:Bona.Durand.Capr. Palud.3.d. 13. Marſil. q. 10. Dried.de capt. & red. tract.2.c.2.p.3.ar.4.ad.3.

ſtatim vt quidam putant: e ſed reuiuiſcunt in eo effectu dum homo per pœnitentiam reſurgit: vt reuiuiſcit ſacramentum cum obice receptum tanquā viuum Chriſti opus, & opera viua iuſti ſi mortificentur per peccatum,reuiuiſcūt per pœnitentiam.idem eſt de miſſarum ſatiſ- f factione, f quæ applicatur offerentibus,aut ijs pro quibus ſpecialiter miſſa offertur ex opere operato,tanquam opus Chriſti. idē videtur de g indulgentijs, g quæ per modum abſolutionis applicantur per claues ex ſatisfactione Chriſti & ſanctorū, & habent effectum quendā ex operato. Nam hæc omnia licite recipi poſſunt à peccatore: nec enim peccat, ſi iniunctam pœnitentiam impleat in m.vel recipiat ſatisfactionē miſſæ aut indulgentiarum ſibi applicatam.

3 Cætera peccatoris opera quanuis eximia & ſupernaturalia ſint, proſunt quidem vt diſponāt ad gratiam,& pro quibuſdam donis impe h randis:ſed dicūtur mortua, h ſicut fides ſine operibus mortua eſt Iac.2. quia non ſunt meritoria glorię apud Deum:ratio enim meriti de lege cō muni pendet ex gratia & caritate i operantis. i Chriſtus tamen ſine k gratia habituali meruiſſet, k quia ex gratia ſubſtantiali vnionis ſeu ex diuina perſona,anima Chriſti eſt infinite grata Deo. ſed reſpectu boni temporalis , ſatis eſt opus fieri à l Deo per auxilium ſpeciale ordinante in tale præmium: l ſic enim cō gruentia quædam & ſimilitudinaria m iuſtitia, m ſe tenet potius ex parte Dei,quem decet remunerare opus ſuum, quā ex parte operis noſtri. Deinde qui fecit bona opera pecca n tor patietur tolerabilius iudiciū, n quam ſi non feciſſet.non quia miti o gent pœnas inferni, o aut quia ſub p iectum ob hęc fortificetur vt minus doleat de pœna, p ſed quia propter eleemoſynas & alia pia opera præſeruat eum Deus à multis peccatis, in quæ alias incidiſſet: & peccat cū minori conſuetudine & contemptu,& quia implet præcepta multa in peccato, quæ ſi violaſſet punire- q tur grauius. q

4 Hæc opera mortua nunquam reuiuiſcunt ad gloriæ meritum, aut ad ſatisfactionis debitæ ſolutionem: quia nunquam habuerunt

l l Bellar.lib.4.de pœnitentia.c.11.ex Aug.5.ciui. c.15.Greg.ho.40.in euang.D.Thō.1.2.q.vlt.a.vltimo.& d.15.q.1.3.4.Capreo.2.d.28.q.vni.art. 3. ad.8.contra ſecundam conc.Medin. de ſatisfact. q. 2.Adria.q.de ſatisfact.ſignificat Hiero.c.ſi quando, inf.Chryſo. hom. de diuite & Lazaro. & homil . 67. ad popul . cap. quid ergo . de conſec. d.3.Hieron. in Ezechi . 29.vbi Deꝰ ait de Nabuchodonoſor, ſeruiuit mihi & merces non eſt reddita ei. & in Aggæi. 2 . Ambroſ. refertur in glo.in Rom. 2 . dicens nullum bonum irremuneratū , nullum malum impunitum . At id Hieronymus explicat D. Th. 3.p. quęſtione. 89. 6.ad tertiū, Soto diſtinctione. 16. quæſtio . 2. 6.& diſt.19.&.d.14.quæſtione.2.artic. 6. & lib.2. de natura & gratia.cap.4.Durand.diſt.15. quæſtione.2.ſed falſo,Soto negat hunc mereri de congruo aliquid temporale.

m m Sic vocat D.Thom.diſt.15.& Anſel.dicens,cū parcis impijs iuſtus es,quia ſic decet tuam bonitatem.

n n Ita loquitur Auguſt.enchyr.c.110.cap. tempus quod inter.13.quæſt.2.Sebaſt.Perez lib.de ſacrif. miſſ. cap. 24. Bellarmin.lib.2. de purgator. cap.18. ad primum. Sot. diſt. 19. quæſtione. 1. 5. nam Auguſt.21.Ciuit.à cap.17. vſque. 24. probat ex ſcript. non minui pœnas damnatorum. Et Diuus Thom. 3. part. quæſtione. 52. articulo.6.add. quæſt.71.articulo.5.

o o In quo errant Præpoſitiuus Theologus antiquus, & Auguſt. de Anchon. lib. de poteſtate eccleſ.gloſ.d.c.tempus.13. quæſtione. 2. & gloſ. cap. cum Marthæ.de celebrat. miſſ. quos damnant Doctor.4.diſtinctione. 45. Soto. diſtinctione.9.quæſtione. 1. articulo. 5. Gabr . in Can.lect.56 . Durand.diſt.15.quæſtione.4.

p p Sic explicat Guillelm . Pariſienſ. ſed falſo.

q q Soto diſtinctione . 19. quæſtione prima , articulo quinto Bellarmin. Sebaſtia. liter . N. cit.

vitam, nec ſunt profecta à perſona grata, nec habent vim operis operati ex merito Chriſti: & tamen de his operibus à ſe factis complacere poteſt beatus gaudio accidentali, vt dicetur. c. 33. & 34. quod ſiquis dũ eſſet in peccato mort. fecit teſtamentum & pia legata, deberet dum eſt in gratia denuo confirmare teſtamentũ, [r] vt ſic ea opera quæ illius nomine mandabuntur executioni poſt mortem eius, ſint viua, & ſibi proſint ad meritum in vita, & ad ſatisfactionẽ poſt mortem. At ſi decedens in m. præſcitus, fecerat opera meritoria dum fuit in gratia, non defertur in locum aut campos Elyſios, [s] vbi retribuatur ei merces ante damnationem: [t] & tamen ea opera proſunt alijs membris eccleſiæ, [u] quia de illis gaudent & laudant Deũ, & ob illa recipiũt à Deo ſpecialia quædam auxilia: ſatisfactiones vero quas præſcitus habuit ſibi ſuperfluas, reponuntur in theſauro eccleſiæ pro alijs: quæ omnia ſunt ꝓpter electos, vt in eos tanquã in vaſa miſericordiæ Deus abundantius oſtendat diuitias ſuas.

5 Opera viua quibus vir olim iuſtus gloriam meruit, dicuntur peccato mortificata [x] in viatore reparabili: quia in acceptatione Dei hęc quatenus ſunt opera & dona Dei, retinent vitam & digna ſunt præmio, niſi obſtet impedimentum poſitum ex parte perſonæ. Hæc opera omnia & ſingula per pœnitentiam ſuſcitantur ad quendam gloriæ gradum, ſeruata proportione, non quod iuſtus ſemper recuperet ſtatim vna contritione tepida priſtinum gradũ gratiæ & meritorum, vt quidam opinantur. Sic enim cadens ex ingenti etiam gratia reſurgeret ſemper ad maiorem gradum quam prius: quod non videtur doctrinæ patrum & rationi conſentaneum. reuiuiſcunt ergo opera mortificata vt perinde ſe habeant, ac ſi profecta eſſent ex parua gratia & caritate qua tepidus reſurgit: idem enim opus ex perſona minus grata eſt minus meritorium. 2. ſi tandem ante mortem recuperet antiquam gratiam reſtituetur ei totus etiam gradus gloriæ correſpondens meritis. ſimiliterque recuperabit per multa opera bene diſpoſitus, ius gloriæ & gratiam [y] quæ ſibi gratis per ſacramenta data fuerat abſq; proprio merito, vt Rom. 5. vbi abundauit delictum ſuperabundet & gratia. Sic enim Dauid, Petrus Apoſtolus & filius Prodigus Luc. 15. poſt feruentem pœnitentiã ſunt reſtituti in priſtinum gradum dignitatis & gratiæ, de qua re dicetur fuſius cap. 33. & ſeq.

CAP. XVII.

Contritio habet quoſdã ex prædictis effectibus.

§. 2. *Quomodo contritio peccatum expellat aliquomodo effectiue.*

3 *Tollit interdum totam pœnam tẽporalem. & tamen abſolutio data contrito eſt vera.*

4 *Quæ contritio ſatis ſit cum ſacramento ad iuſtificationem: nec tamen mutat obiectum, quomodo dicitur res & ſacramentum ſimul.*

Contritio cum ſacramenti voto habet quoſdã ex prædictis effectibus ex opere operantis, vt cauſa iuſtificationis diſpoſitiua. [a]

ſic eſt exponendus Aug. enchyr. ſup. eccleſia orat pro defunctis, vt plenior ſit remiſsio, vel vt mitior ſit damnatio. idem dicit lib. de cura pro mort. c. 1. & qq. ad Dulcitium. q. 2. & ſane loquitur de animabus purgatorij. [r] Gabr. in Can. lect. 58. con. 2. Honcala opuſ. 4. f. 62 Sylue. verb. ſuffragiũ. §. 8. ſed ſupple. d. 45. q. 2. a. 2. ait ſat eſſe vt ante mortem decedat in gratia: quia per hoc virtualiter ratificat. ſed primum eſt tutius.

[s] Campos elyſios vbi poetæ fingebant eſſe paradiſum, in quẽ per fluuium lethęũ deducebantur, fuiſſe in Hiſpania apud limiam in Gallecia probat Viues ſuper Aug. 21. ciuit. c. 27. ex Homer. Pli. Sabelli. ene. 5. lib. 9. Florian. lib. 1. c. 2. lib. 3. cap. 38. & vid. c. 8.

[t] De quo Soto d. 16. q. 2. a. 4. ad. 2. irridet quendam Iuniorem.

[u] Sic verum habet id Amb. citat. in glo. in Rom. 2. nullum bonum irremuneratum. D. Th. 1. 2. q. 114. a. 10. ad. 2. & . 3. p. q. 89. 6. ad. 3. in. 4. d. 15. q. 1. 3. 4. Durand. q. 3. Gab. d. 16. q. 2. dub. 4.

[x] Ita vocat D. Tho. 3. p. q. 89. & in. 3. d. 31. Sot. d. 16. q. 2. 2. Ledeſ. q. 30. a. 2. Bañes. 2. 2. q. 24. a. 6. & cõmunis DD. infra. quanuis Grat. c. intermittentes. §. dicens de pœnitentia. d. 4. hæc iuſti opera vocet mortua. pro mortificata. in eo autem qui damnatus eſt in inferno ſunt ei mortua & inutilia.

[y] Dicetur cap. 34. Hieronym. cap. quicunque. 1. d. D. Thom. quæſt. 89. 5. ad. 3. ibi Caietan. & in. 3. diſt. 31. quæſt. 1. 4. 3. ad quartum fra. Mathias de Paz] relect. de reuiuiſcentia meritorum Capreol. diſtinctione. 14. quęſtione. 2. ad argumenta Scot. contra ſecundam concluſ.

[a] Trid. ſeſſione. 6. capit. 7. in princi. hanc diſpoſitionem ſequitur gratia. & inf. ſecundum diſpoſitionis quantitatem dari gratiam, & capit. 14. can. 3. 7. & 9. ſeſſione. 14. capit. 4. D. Thom. 3. par. quæſtione. 86. 6. actus pœnitentiæ ſe habet quaſi materialiter. quæſtio. 89. 1. ad ſecundum. articulo ſecundo, & . 1. 2. quæſtione 113. 8. ad ſecundum, diſtinctione 17. quæſtione. 2. 5. 1. Paludan. quæſtione prima. 1. Durand. quæſtione prima. Scot. diſtinctione. 14. quæſtione. 2. articulo ſecundo. Gabr. quæſtione prima, articulo ſecundo, con. 4. Altiſ. libro quarto, tractat. 6. capit. ſecundo, quæſtione ſecunda & quarta. Soto diſtinctione. 15. quęſtione prima, articulo ſexto. Ledeſm. 2. part. quæſtione. 27. articulo. 6. & late Vega lib. 6. & lib. 7. cap. primo. 2. 24. Pigh. contro. ſecunda &. 9. Stapheronius libro. 5. de iuſtificat. in prolog. 1. & capit. 28.

b D. Tho.

primum omnem culpam [b] ſimul cum æterna pœna, [c] tollit diſpoſitiue: quæ diſpoſitio reducitur ad cauſam materialem. doloris etiam actio tollit actiue, & inchoatiue inordinatam conuerſionem voluntatis ad creaturam, [d] & dilectione in Deũ conuertitur: atque ita fit ex vtraque vna diſpoſitio comes gratiæ iuſtificantis, [e] per quam gratiã cum habitibus infuſis fit in genere cauſæ formalis, iuſtificatio ſic dicta à iuſtitia virtute generali. [f] ad hoc genus cauſæ formalis partialiter reducitur contritio & dilectio Dei recepta in homine adulto; quia his etiam actibus rectificantur potentiæ. vt meritum gloriæ in adulto completur ex gratia iuſtificante & operatione libera hominis: vt conſequitur aliquo modo gratiam. [g]

2 Deinde contritionis actio in genere cauſæ effectiuæ expellit inchoactiue peccatum quantum ad conuerſionem inordinatam, ſicut & actio peccati expellit effectiue caritatem & gratiam. ſed multo magis contritio ſeu attritio quando actu fit pars ſacramenti concurrit cum abſolutione vt inſtrumentum Dei actiuum quo producitur gratia cum habitibus infuſis, atq; ita contritio eſt cauſa iuſtificationis: & per eam homo cum Dei auxilio dicitur in ſacra ſcriptura viuificare animam ſuã, vt probatum eſt cap. 11. ſed contritio non compenſat ex æquali iuſtitia pro offenſa Dei vt dicetur. c. 31.

3 Deinde per contritionem tollitur pœna temporalis: & tanta aliquando eſt vt pro tota pœna ſatisfaciat. [h] ſed. 2. contritio quæ de ſe ſufficiens eſt tollere pœnam dãni æternam, non ſemper tollit omnem pœnam temporalem ſenſus, quam iuſtus debet: quia hæc eſt alterius rationis. Hic contritus quanuis nec culpam nec vllum debitum pœnæ habeat, tenetur ex præcepto diuino confiteri, & vere abſoluitur à peccatis directe, ſup. c. 12. quia confertur ei gratia de ſe remiſsiua peccatorum per ſacramentum, ſub cuius voto & onere contritio prior remiſerat peccata. 2. contritio remouet obicem ſacramento informi, & ſacramentali ſatisfactioni & meritis mortificatis: quo remoto ſortiuntur efficaciter proprium effectum. ſup. c. 16.

4 Quoddam attritionis genus vt ob turpitudinem peccati, vel metum gehẽnæ, ex auxilio Dei, quãuis ſine ſacramento per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat: eum tamen ad gratiam in ſacramento pœnitentiæ impetrandã diſponit: [i] quia ex coniunctione abſolutionis quaſi ſigillata merito Chriſti, eleuatur in genere moris, vt ſit ſufficiens gratiæ diſpoſitio: & hæc attritio eleuata dicitur res & ſacramẽtũ ſimul, [k] que præcedit grãm [l]

[b] D. Tho. q. 86. 1. & . 3. Soto. ſup. q. 1. a. 1. Ledeſ. Nau. c. 1. n. 27. [c] Trid. ſeſ. 6. c. 14. Palac. d. 15. q. 1. d. 17. q. 1. p. 220. quid autem ſentiant Hugo. Richar. Victor. d. eſt. c. 12. H. [d] vt illuminatio actiua pellit tenebras: & actio virtutis pellit habitum contrarium: D. Th. q. 85. 2. ad. 3. q. 86. 3. & . art. 4. ad. 1. Ferrar. 4. contra gent. c. 72. col. 9. Soto d. 14. q. 2. 2. ad. 3. d. 15. q. 1. a. 6. Ledeſ. 1. p. q. 27. 1. (ſed falſo Soto limitat de cõtritione vt formata) ſic è contrario actio peccati pellit effectiue habitũ caritatis & gratiæ, D. Tho. 2. 2. q. 24. a. 10. & 12. vbi Bañes. hoc ſignificant qui aiunt contritionem eſſe meritum de cõgruo: meritum enim reducitur ad moralẽ cauſam effectiuam.

[e] Sola cõtritio non eſt tota & efficax cauſa remiſsionis, quia requirit actum fidei ſpei & caritatis: & inſuper completur iuſtificatio per habitum gratiæ & iuſtitiæ, per quem de eſſentia animæ expellitur priuatio gratiæ & iuſtitiæ: quæ pertinet ad culpã. 1. 2. q. 76. 2. ad. 2. Marſil. 2. q. 18. ſic enim peccatum origin. eſt priuatio iuſtitiæ vt huic puero eſt voluntaria voluntate Adæ. 12. q. 83. 2. vbi fr. Medin.

[f] Sic iuſtificatio à iuſtitia includit gratiam & omnes virtutes quibus rectificantur omnes potẽtiæ hominis per peccatum læſæ. Trid. ſeſ. 6. c. 7. & . c. 4. can. 11. D. Tho. 1. 2. q. 113. 1. vbi fr. Med. Taper. a. 8. Vega lib. 15. in Trid. & lib. 5. c. 4. Soto. lib. 2. de nat. & gratia c. 6. Lindan. lib. 3. panop. c. 18.

[g] Contritio & dilectio vt ſecũdũ modum procedit ab homine grato eſt meritoria gloriæ Cano, relect. de pœnitentia. & cit. c. 11. M. fin.

[h] Nauar. cap. 1. num. 43. §. 23. cum gloſ. c. menſuram verſ. doloris de pœnitent. diſtinct. 1. & alijs gloſ. D. Thom. in. 3. diſt. 19. art. 3. 1. & in. 4. diſt. 15. q. 2. 2. 3. diſt. 17. quæſt. 2. art. 1. 1. Alexand. 4. p. q. 40. memb. 4. art. 2. Altiſ. lib. 4. tit. de pœnit. Marſil. 4. quæſt. 12. art. 2. Caietan. opuſ. de cont. q. 2. Soto diſt. 19. quæſt. 1. art. 3. col. 3. quæſt. 5. art. 1. d. 20. q. 2. articul. 1. fin. Ledeſm. 2. p. quæſt. 20. 2. fin. Durand. 4. d. 5. q. 2. numero. 9. Hoſi. inſtitu. c. 47. Taper art. 3. Vega. li. 13. c. 39. lib. 9. c. 41. ex Canoniſt. Innoc. in. c. quod autem de pœnit. & remiſ. Calder. c. in noſtro. eod. tit. Felin. c. ſicut dignum de homic. Card. in ſũ. 50. d. vbi Præpoſ. ca. minor. Alcocer. ſum. cap. 33. Bellarm. lib. 2. de pœnitentia. cap. 11. fin. & ſeq. vid. ſup. cap. 14. F.

[i] Tridentin. ſeſſione 14. cap. 4. & inf. cap. 26.

[k] Caieta. cum Diuo Thom. quęſtione. 84. 1. ad tertium & clarius. 4. diſt. 22. quæſtione. 2. 1. 2. ad ſecundum. vbi Capreol. quæſtione. 1. articulo 3. cum Palud. diſtinctione. 14. quæſtione. 1. artic. 3. vocat ornatum. Ferrar. 4. contra. 72. at falſo Soto diſtinctione. 14. quæſtione. 1. articulo. 1. ad tertium putat rem & ſacramentum dici contritionem vt eſt poſt gratiam habitualem, & meritoria gloriæ. nam D. Thom. 3. p. quæſtione. 89. 1. ad ſecundum conſiderat contritionem vt vltimam diſpoſitionem eleuatam, ante receptionem gratiæ.

[l] Sup. lib. de ſacram. cap. 12. character qui eſt res & ſacramentum ſimul datur prius natura quam gratia: in euchariſtia corpus Chriſti quod eſt res & ſacramentum ſimul. quæſt. 73. 1. ad. 3. eſt prius quã effectus gratiæ: in matrimonio vinculum: vigor & hilaritas in vnctione, D. Thom. add. quæſt. 30. 3. ad vlti. Soto diſt. 23. quæſtione. 1. art. 2. ante ſolu. arg. ſup. de confirm. c. 9. ita in ſacrament. pœnitentiæ

attritio dicitur res & ſacramentum,& præcedit gratiam,tanquam diſpoſitio:ſimiliter præcedit contritio & aliquomodo cauſa eſt effectiua gratiæ, cũ ſit pars ſacramenti. m Diuus Thom. quæſt. 84. 1. ad tertium Ferrar.ſup.nam generaliter id quod eſt res & ſacramentum ſimul, eſt effectus ſacramenti, & prius natura quam gratia,atque ita contritio conſideratur.1.vt ſecundum entitatem ſuã ipſa vel attritio eſt pars ſacramenti.2.hic dolor vt in dignitate & valore eleuatus ex cõiunctione ad formam abſolutionis, fit melior diſpoſitio ad maiorem gradum gratię, qui datur virtute ſacramẽti:puta contrito vt duo dantur quatuor gradus gratiæ : vt cuprea moneta ſigillo regio eleuatur in valore.

atque ſimul eſt effectus abſolutionis & ſacramenti, m reputaturque apud Deum homo de attrito contritus,nec tamẽ oportet vt attritio mutato obiecto formali fiat contritio n vt quidam putant. n quod ſi diſpoſito ſecũdum duos contritionis gradus detur abſolutio,eleuatur contritio ex Chriſti merito, vt reputetur digna diſpoſitio gratiæ vt quatuor: vt finita gratia habitualis in humanitate Chriſti fit ex vnione Verbi,cum iuſdam dignitatis infinitæ: o & vile cuprum vel ſyngraphum ex regio ſigillo impreſſo habet maiorem valoris & honoris efficaciam.

CAP. XVIII.

Effectus vt confeſſarius ſecundario actu liget pœnitentem.

§.2. Per clauem ſcientiæ agnoſcit quis ſit ligandus.
3 *Ligat imponendo præceptum pœnitentiæ iniunctæ.*
4 *Effectus obligationis ſequitur in pœnitente vt impleat pœnitentias.*

n Palud.diſt.14.q.1.a.3.&.d.17.q.2.putat,dũ attritus abſoluitur, mutari obiectũ formale attritionis: quia ille dolor iam eſt propter Deum quem hic iuſtus ſuper omnia diligit ex caritate.Caiet.opuſ.de contritione.q. 2. & ſignificat. Soto lib. 2.de nat.& grat.c.14.quanuis enim.d.14.q.2.a. 1. ad.3.impugnet Caietan. concedit tamen dari contritionem in peccatore ſecundum ſubſtantiã actus. At communis ſententia vere negat mutari obiectũ: quia etiam in puncto iuſtificationis,manet communiter eadem attritio propter turpitudinem peccati,aut metum inferni:quam conc. Trident.ſeſs. 14. cap.4.negat eſſe contritionem,aut de ſe ſufficientem iuſtificationi.

o Diuus Thom.3.p.q.7.ar.11.ſup.lib.de ſacram. cap. 3. §. 4. gratia habitualis in Chriſto, & liberi actus erant de congruo diſpoſitio ornans & concomitans reſpectu gratiæ vnionis: qua ratione dicitur infinita , & quia concurrit vt cauſa, ad infinitum meritum & ſatisfactionem.

CAP. XVIII.

SEcundario actu clauium ſacerdos cauſat effectum ligandi pœnitẽtem a ſubditum autoritate ſuæ ſententiæ. vt vero ſit Deo conſentaneum inſtrumentum & miniſter, debet claue non errante ligare eum quem Deus ligat & ligandum eſſe iubet. b Deus vero diuerſa ratione ligat ad culpam quàm ad pœnã: nam ad culpam cuius autor eſſe nõ poteſt nõ ligat,niſi indirecte: c quia non ſoluit auxilio efficaci, ſed permiſsiue derelinquit in peccato . Similiterque ligat ad pœnam æternã, quæ comitatur peccatum mort. ſed ad pœnam temporalem ligat directe Deus tanquam iudex , quia pœna ſit à Deo d tanquam medium per ſe ordinatum in finem ſalutis, & in plenam ſolutionem pro peccato.

2 Hic ſacerdos debet per clauẽ ſcientiæ iudicare de idoneitate pœnitentis.inf.lib.3.de pœnitentia. c. 1. quod ſi aduertat minus dignam diſpoſitionem afferre, vt quæ attritio non videtur legitima,vel manet in periculo ſcandali, vel occaſionis proximæ, vel non habet dignum emendationis propoſitum

a DIuus Tho.add.q.18.a.3.Soto.d.20 q.2.ar. 2. Vega lib.13.Tri.c.34.Tap.a.6.DD.cũ Mag. d.18.Ferra.4. cont.c.72.Abulen. in Matth. 16. q. 79.in Matt.18.q.42.Alex.4.p.q.79.Altiſ.lib.4. p. 179. Adria. q. de clau. Victor. titu. de claui. ad fin.& rel.de poteſt.eccle. Roſen.a.12. Turrec. lib. 1. de eccleſ. à.cap.93. & lib. 2.per totum. conc. Trid.ſeſ.14. c. 8. & can. 15. Aug. 1. doctrinæ. c. 18. & paſſim Doct. dum agunt de clauibus. V.valden.de ſacrament : cap.144.

b Diuus Thom. add. quæſt.18. a. 4. Soto. in quo cauere debet ne claue errante (vt aiunt) imponat grauia,quę non ſint proportionata pœnitenti & peccatis:Chryſoſt.hom.6.Matth.cap. alligant. 26. quæſt.vlt.& Greg.Nazian.orat.16. præſtat errare imponendo pœnitentiam minorem iuſto,quam grauiorem(vt refert Simanc.de cathol inſtit.c.47.nu. 79.)& vbi Dominus eſt liberalis,ne ſit diſpenſator auarus,quare Luc.16.laudat villicum,qui de ſumptibus Domini ſuam & aliorum inopiam largiter prudenterque ſubleuauit. oportet tamen non ſolũ oleum,ſed vinum infundere plagis. Luc. 10. &. c. omnis de pœnit.& remiſ.

c D.Tho.1.2q.79.a.3.vbi fr.Med. cũ Aug. epiſt. 105.Deus non obdurat impartiendo malitiam,ſed non largiendo gratiam Taper.a.7.Vega lib. 14.c. 17. ſic excommunicatio quæ priuat ſpiritualibus, per ſe ordinatur in medicinam,& bonum finem.(c. 1.de ſent. excomm.in.6.Soto.d.22.q.1.1.Couar.c. alma.in princ.nu.9.& lib.2. var.c.8.nu.1. Caſtro. verb.excomm.Sixt.lib.6.biblio.c.267.)ſic interpretandæ ſunt ſcripturæ dum aiunt,Deum indurare, aut deſerere impium in pœnam, quia non confert vberiora quædam & efficacia auxilia: cum tamen Deus prius deſeratur ab homine per liberum peccatum, vt ait Tridentin. ſeſsione. 6. capit. 11. &. 13.

d Quia pœna temporalis, licet ſit malum priuatum iſtius , eſt bona & in bonum finem per ſe ordinata , cuius autor poteſt eſſe Deus, Diuus Thom. 1.2. quæſtione. 87. articul. 7.&. 1.p.quæſt.48.artic.6.quæſt.49.artic.2. Doct. cum Magiſt.2.diſt.36.& ita leges pœnales ſunt iuſtę Sot.1.de iuſt.q.6.a.5. Caſtro.1. de lege pœn.c. 5.&.9.& in bonis tẽporalib9 famæ & pecuniæ punitur interdũ filius pro peccato patris:nõ tñ pœna corporali mortis, & verberũ. vt patet Exo.20.Cou. 2.var. ca. 8. Simãc.c.29. n.6. Dueñas regul. 345. F. Cyprian. ſup.ad Naũ. 1. ex te exiuit. Syluest. verb. pœna §.23. Diuus Tho. 2.2.q. 108. Abulẽ. 4.reg. 14.q. 5.

quia ſæpe iuſſus non reſtituit: dicitur ſacerdos illum indirecte & negatiuè ligare ad culpam & pœnam æternam(vt Deus ligare aut excæcare dicitur) quia non abſoluit,& pœnitenti oſtendit ſententia iuridica & declaratoria manere coram Deo ligatum vinculis peccatorum. quãuis forte eccleſia præſumat illũ abſolutum à confeſſario, nec excommunicet cũ his quos propter omiſſam confeſſionem communionem que Paſcha excommunicare ſolet : nam ob ſigillum ſecreti occulta eſt in foro exteriori eccleſiæ ea ſententia,qua peccator ligatus eſt à confeſſario.

3 Poteſt eodem modo confeſſarius indirecte ligare iuſtum ad pœnam temporalem in cõmuni, dum permittit pœnitentem manere obnoxium pœnæ debitæ, eo quod nullam pœnam iniungit aut leuiſsimã. contra monita conc.Trid.ſeſſ.14. ca. 8.tandem in particulari confeſſarius poſitiue ligat ad temporalem pœnam pœnitentiæ iniunctæ per claues,ad quam obligat pro grauitate materiæ,vt ca.8.dictum eſt.ſic Chriſtus inſtituit vt quanuis in hoc ſacramento applicetur ſatisfactio ipſius, qui plene pro omni pœna ſatisfecit quoad ſufficientiam,non tamen communicetur homini ſatisfactio Chriſti niſi ſecundum diſpoſitionem recipientis, e & cooperantis:vt ſic Chriſtianus pœnitens conformetur Chro in carne paſſo f Roman.8.Chriſtus tamen verbo ſuo cũ culpa remittebat totã pœnam , quia per poteſtatem excellentiæ dabat aut ſupplebat condignam diſpoſitionem:& tamen interdum in aliorum exemplum adiecit onus pœnitentiæ g vt eſſet medicina præſeruatiua.

4 Sic ergo in pœnitente ſequitur effectus obligationis ex ſacramento & clauibus, vt teneatur obedire præcepto & ſententiæ confeſſarij , ſuſcipiens & implens pœnitentias iniũctas.quæ ſententia quãuis pœnalis videatur , h obligat p claues in foro conſcientię,vt reus ſit vindex ſui & executor pœnæ impoſitæ: ſic in foro exteriori Papa & epiſcopus per claues ligat legibus & pœnis cenſurarum,quæ non requirunt nouam iudicis executionem. i qualis autem & quanta pœnitentia ſit iniungenda dicetur li.2.c.21.

CAP. XIX.

De prima parte materiæ quæ eſt contritio,vt pertinet ad ſpecialẽ virtutem, quædam virtutes verſantur immediatè circa malum arduum.

§.2. Pœnitentia conuenit cum virtute religionis: & differt ab illa.
3 *Et cum iuſtitia.*
4 *Vt declaretur obiectum pœnitentiæ contra peccatum,diſtinguitur in peccato triplex ratio, generalis & quædam ſpecialis.*
5 *Deteſtatio peccati ſecundum rationem ſpecialem non eſt ſatis ad remiſsionem peccati.*
6 *Qualis deteſtatio peccati ſecundũ rationem generalem non ſit ſatis.*
7 *Nec deteſtatio & dolor ex ſolo motiuo caritatis.*
8 *Hic dolor ſimul elicitur aliquando à caritate & pœnitentia. an cõtritio ſufficiat abſque formali dilectione Dei.*
9 *Pœnitentia eſt contra peccatum etiam vt malum proprium: vt deſtruat præſentem ſtatum peccati qui eſt in homine.*

e Trid. ſeſ.14.ca.8. in quo differt à bapt. vt dicit.c.2. Taper.ar 6. Bellar. li.4. de pœn.c.2. & ſeq. Vega li.13.c.39. Lindan. lib. 3.Panop.ca. 36. Soto. d. 19.q.1.a.3. ſi. Ayal. de tradit.tit.de cultu ſanct. Caiet.to. 3. tract.11.ca. 7. &. 12. & ita decenter inſtituit Chrs: quanquis infinita eius ſatisfactio ſit de ſe ſufficiẽs pro omnium peccatis.1.Ioan.2.ipſe eſt propitiatio.1.Petri.2. peccata noſtra ipſe pertulit in corpore Rom. 8. proprio filio non pepercit:quomodo non etiam cũ illo omnia nobis donauit. Coloſ. 2. donans nobis omnia delicta, delens.

f hæc eſt. 1. ratio quam colligit Triden.c.8.vt in præſenti membra ſint conformia capiti:& hoc eſt dignius,vt homo ſimul cum Chriſto ſit cauſa ſuæ redemptionis , dum ſatisfacit pro temporalibus:ſicut & quod iuſtus per opera ſua mereatur gloriam. 2. ratio de præterito in vindictam iuſtam confeſſarius ligat.alias infideles putarent vanum eſſe iudiciũ Triden.c.8. can. 15. D. Tho. q. 86. a.4.ad.1. ratio. 3.reſpectu futuri, vt freno pœnitentiæ fiat cautior & reſipiſcat.ſic infirmus cũ medicina cõcurrit ad pfectam ſanitatem. & de his etiã D. Th.4. cõtra gent. ca.72. &.1.2.q.87 6.c.ad.3.Taper.ar. 6.& alij. ſup. ob quas rationes Chriſtus ſatisfecit vt cauſa vniuerſalis,& cauſaliter: quia inſtituit cauſam noſtræ ſatisfactionis eſſe ſacramentum pœnitentię, quod p pro pœnis applicetur adhibitis operibus nřis in ſatisfactionẽ,D.Th.3. p.q.49.1. ad 3.

g vt Ioã. 5.tolle grabatũ tuũ vbi D.Thom.& Chryſ.h.68. impf.Beaux. to.2.har.p.274.cũ.Aug.epiſ.105.li.6.cõt.Iul.c.11. Baſil.cõſt.exerc.c.11.

h cũ tñ lex pænalis nõ obliget ad executionẽ pœnę ante iudicis cõdẽnationẽ:imo poſt illã nõ obligat reũ ad pœnã corporalẽ,vt ſe flagellet, nec põt obligare vt ſeipſũ inficiat aut mutilet.

i quę eſt rõ Sot.li.1.iuſt.q.6.a.6.F.Med.cũ.D. Th.1.2.q.96.a.6.

CAP. XIX.

Poenitentia ſpecialis virtus diſtinguitur ab alijs priuatis virtutibus [a] (vt à moralibus circa bonum proprium quæ moderãtur proprias paſsiones, aut quæ ſunt circa bonum proximi.) quæ immediate verſantur circa bonum, quanuis ſecundario actu doleant de malis, vt ſub ſpeciali ratione contraria ſint proprio bono. ſic temperatus triſtatur de malo intemperantiæ, & qua ratione proſequitur bonum eadem fugit malum. at quandoque malum ratione excellentiæ requirit ſpecialem rationem virtutis non incluſam in bono contrario, [b] vt manſuetudo circa iras vincendas, iræ enim obiectum eſt malum vt arduum: [c] & fortitudo eſt circa audacias vincendas ac timores temperandos, timoris vero obiectum eſt malum. [d] ſic virtus pœnitentiæ eſt circa omne malum culpę [e] vincendum & expellendum, & quia vnum mort. ſine alijs expelli & remitti non poteſt, nec peccator meretur veniam, fit vt id malum ſit arduum ſupra vires & meritum hominis. quæ ratio ardui exigit virtutem, vt patet de ſpe theologica. augetur difficultas, quia vno ſimplici actu debet homo ſimul deteſtari omnia mort. quanuis materialiter ſint plurima & diuerſarum ſpecierum, atq; ita eſt vna virtus ſub vna ratione formali [f] ex ſupernaturali motiuo pœnitẽtię. acquiſita vero pœnitẽtia per actus ex vi naturali, non eſſet virtus. [g] hæc pœnitentia dicitur inter morales prima virtutũ, [h] quia in iuſtificatione impij habet perfectum actum, & introducit reliquas virtutes. nec dignitate inferior eſt, quia occaſione peccati ſit neceſſaria, nam & Verbi incarnatio, quæ eſt bonorum fons, fuit occaſione peccati prouiſa. [i] præcedit tamẽ actus fidei, [k] & deinde aliqua Dei dilectio. [l] quanuis interdum quædam pœnitentia præcedat dilectionem Dei, [m] ſaltem perfectam.

2 Pœnitentia multum conuenit cum virtute religionis. [n] vtraque enim exhibet Deo honorem quem debet, nec poteſt de ſuo reddere æquale: & à Deo cui omnia debet accipit id. 1. Paralip. 29. quo eidem ſoluit debitum, ſubmittens ſe humiliter Deo & recognoſcens propriã vilitatem: ſic enim cor contritum dicitur Pſalm. 50. ſacrificium in Dei cultum. vtraque eſt habitus per ſe infuſus ſimilis & maxime affinis virtutibus theologicis. [o] at re ipſa differũt [p] ex formali obiecto: quia religio exhibet reuerentiam & cultũ latriæ Deo vt principio creationis & gubernationis, quamuis Deus offenſus non eſſet: ſed pœnitentia deteſtatur peccata intendẽs ex affectu quandam compenſationem iuſtitiæ pro iniuria, & eo fine vt Deus recuperato honore deleat gratis peccatum, & homo recuperet Dei amicitiam. ſic reſpectu hominis diuerſa virtus eſt dulia quæ exhibet honorem principi quanuis læſus non ſit, & iuſtitia qua ſatisfacit honori principis quem lęſit iniuria, (etiam ob finem obtinendæ reconciliationis vt quia eget homo amicitia principis:) tenetur enim huius iniuriam compenſare, quamuis ei propter ſe ipſum nullum cultum deberet. & in Chriſto fuit virtus religionis, non autem pœnitentiæ: [q] vt nec fides & ſpes quæ requirunt imperfectionem quandam hominis. communiter tamen pænitentia imperatur nõ tantũ ex caritate ſed ex religione [r] vt Deo cultum exhibeat & honorẽ peccato ſublatum reſtituat.

3 Conuenit pænitentia cum iuſtitia commutatiua ſeu vindicatiua, & legali [s]: quia reſpiciunt rationem debiti ex legis diuinæ à ſe violatæ neceſſitate. & pœnitens affectu quodam iuſtitiæ contendit pro iniuria & offenſa peccati reddere Deo æquale, quoad poteſt. quod ſi vt Chriſtus ex proprijs & nullo titulo debitis ſatisfecit de rigore iuſtitiæ, poſſet pœnitens offerre Deo diuinum honorem æqualem offenſæ, teneretur ex iuſtitia. differt tamen à iuſtitia commutatiua: quia pro peccato & offenſa de ſe infinita non poteſt homo reddere Deo æquale, etiã ſecundum partẽ aliquotam: [t] ideoque confugit ad motiuum diuinæ miſericordiæ, [u] vt Deus contentus ſit ea compenſatione affectus, quæ nititur in Dei auxilio & gratia liberali: & homini per contritionem

a Communis. [a] d.14.D.Tho.q.1.1.3.Dur. q.2.in princ. Cano rel.de pœnit.p.2. conc.2. Soc.d.14.q.2.a.2. Taper.a.4. licet enim conueniat pœnitentia cum dolore quo tẽperantia dolet de cõtrario malo. ſed differũt ratione formali, quia pœnitentia ſub motiuo generali dolet, vt Deo cõpenſet ꝓpter Deum ſumme dilectum: & dolere de omni peccato in generali, nõ pertinet ad vllam ex priuatis virtutibus moralibus quã falſo Scot. d. 14. q. 2. Mai. q. 2. dub. penult. Altiſ. lib. 4. tract. 6. q. 3. dicũt quod poſtquã homo recoluit multarũ ſpecierũ peccata, ſatis eſt ob ſpecialia motiua deteſtari omnia ſimul: & hanc dici pœnitentiã de ſingulis. [b] vt ſingulariter ait D.Thom.1.2.q.60.ar.5.ad.4.

c [c] Caiet.cum D.Th.1.2.q.46.ar.2. obiectum odij & deteſtationis vt eſt in pœnitentia, eſt malum.1.2 q.29.1.&.2.2.q.34. [d] Caie.cum.D.Th.1.2.q. 42.a.1.&.2.&.2.2.q.19. [e] hoc vniuerſale obiectũ petit vt pænitentia ſit diſtincta virtus: Deus enim non exigit niſi à peccatore deteſtari omne peccatũ mort. vt Dei offenſam, cum dolore & affectione cõpenſandi D.Th.3.p.q.84.2.q.85.1.&.2.c.&ad.1.d. 17.q.2.2.Soto.d.14.q.1.2.d.17.q.1.2.Med. C. de pænit.tract.1.q.3. colligitur ex Trident.ſeſſ.14.ca. 1.&.4. pænitentia eſt ad deteſtandum omne peccatum. ſeſſ.6.ca. 6. per pænitentiam mouetur in odiũ peccati: Aug. de ver. & falſa pænit.c.2. &. 3. & per multa ca. de pænitentia.d.1. pænitentia dicitur dolor de peccato. & colligitur.2. Paralip. fin. in orat. Manaſſes. [f] D.Th. q.85.2.& clarius.d.14.q.1 1.2. vbi latriam ſeu religionem dicit diſtingui contra virtutẽ pænitentiæ (cõtra Caietan.d.q.85.2.& Suar.3.p.q.7.a.4.dub.19.§.1.) & d.15.q.4.7.1.ad 2.Rich. [g] quia nõ eſt diſpoſitio perfecti ad optimũ, nec aſſequi poteſt ſuũ finem (ideſt veniam peccati.) quẽ ex Dei auxilio & cõmuni lege gratię aſſequitur pænitẽtia infuſa quæ eſt vera virtus.q.85 3.ad.4.Ledeſ.q.26.3.dub.1.fi.D.Th.d.14.q.1.1.4 ad.2.Sot.d.14.q.2.3.col.4.a.5.ad fi. [h] D.Th.q. 85.6.vbi Caietan.Ledeſ.quęſt.26.6.Soto.diſtinct. 14.quæſt.2.6.idem Scot.Paludan.diſt.14.quæſt.2. Vega.lib.6.in Trident.cap 28. [i] vt probat D. Tho.3.p.q.1.a.3.& colligitur ex ſcriptura. Luc. 19.venit filius hominis quærere & ſaluum facere quod perierat. [k] & ita fides dicitur prima virtutũ & fundamentũ. 22. quæſt.4.art. 7.conc.Trident. ſeſſ.6. ca.8. Hebr. 11. fides eſt ſubſtantia.i. fundamentũ quod ſubſtat. At Luther. imponit catholicis quod non requirant fidem ad pænitentiam. refert Bellarm. 1. de pænitentia.c.2. [l] ſi ſeruetur ordo prius natura eſſe debet actus dilectionis ſupernaturalis quam pænitẽtię: quia quamuis in motu ſucceſſiuo prius natura ſit receſſus à termino à quo, quam acceſſus ad terminum ad quem. in motibus tamen animæ prius eſt volitio & intentio finis, puta dilectio Dei, quam electio mediorum puta deſtructio peccati per pænitentiam propter Deum. vt ait D.Tho.1.2.q.113.8.ad.3.&.3.p.q.86. 6.c. ad 2.q.88.2.q.89.1. arg.1, opuſc.7. de. 10. præcept. §.2.Soto.d.14.q.2 a.6. quanuis non videtur penetraſſe hanc rationem D.Tho. idem Ledeſ.Maior.d. 14.quæſt.2.in princ.Marſil. q.12.ar.2.in.3. par. a. con.5. Durand.d.14.q.2.princ.&.d.17.q.4.nu.4. Cano.relect.p.2.con.2.Petr.Sot.lect.14.Taper.ar. 14.Med.tract.1.de pæn.q.1.ad.4 Henric quodl.5. q.23.& hac ratione ſępe vtitur D.Th. vt.1.2.q.25. 3.ad.3.q.36.1.&.2.q.29.2.ad.3.&.a.3.q.60.5.ad 4 & in ꝓpoſito.3.p.q.85.2,ad.1 ſic Luc.7. dimiſſa ſunt peccata, quoniam dilexit. ſed dilectio in priori naturæ nondũ intelligitur perfecta, donec per pænitentiam excludat peccatum: & ita conc. Trid. ante pænitentiam ait Deum diligere incipiunt.

m [m] inf.§.8.R.&.c.22.§.4.11. ſi quis ordinate nõ habeat iſtos actus, cõtinget vt prius incipiat ab aliquali odio & dolore peccati. ob quod Palud. d.14. q.2.conc.2. ait actum pœnitentiæ eſſe priorem gratia & caritate, ad quam diſponit, imo & actu caritatis infuſæ: quod olim tenuit D.Tho. d.14.q.1.2.2. Scot.q.2.Vega.lib.6.cap.28. ſed falſo tribuitur D. Tho.q.85.6.ad.1.&.2.& vide.q.84.6.ad.2. ſed D. Thom. intelligitur prius eſſe imperfectam pænitentiam

tentiam

tentiam, quâm dilectionem Dei vt perfecte conuertit. [n] quare Caieta.3.p.q.85.2. putat pænitentiam eſſe eandem virtutem cũ religione infuſa, & 1.2.q.109.ar.3.ad fin. ait dilectionem Dei vt finis naturalis, pertinere ad habitum religionis, per quẽ iuuatur põdus naturæ in Deum. nã D. Th. 2.2. q.80. diſtinguens partes potẽtiales iuſtitiæ, ſolã religionem ſtatuit erga Deum &.q.81.art. 1. religionẽ deducit cum Aug.10. ciuit.cap. 4. à reeligendo: quia homo reeligit Deũ quem negligenter amiſerat. cum Caiet. tenet Suar.3.p.q. 7.ar.4. dub. 19. §. 1. & infert quod virtus pænitentiæ fuit in Chriſto, & quidam actus pænitentiæ. de quo inf. ca. 35.§.4. [o] ſup. D. Tho. 3.p.q. 85.3.ad.1.Ledeſ.q.26.3.Soto.d.14.q.2.ar.3. Medi.C.de pænit.tract.1.q.1.ad.4.& idem de religione ait Caiet.2.2.q.81.ar.5 [p] Soto.d.14.q.2.ar. 2.Ledeſ.ar.2.Cano relect.p.2. ſentit D. Tho. 3.p. q.85.2.&.2.2.q.32.1.ad.2. eleemoſyna vt ordinatur ad ſatisfactionem pro peccatis pertinet ad pænitentiam.& clarius diſt.14.q.1.1.5.diſt.15.q.4.2. 1.in arg.2.cum ſolutione. & id fatentur Doct. qui pænitentiam dicunt eſſe vnam & ſpecialem virtutem: aut pertinere ad iuſtitiam, vt fatetur Rich. d. 14.ar.1.q.2.Palud.q.2.nu.22.Bon.ar.1.q.2.& in expoſ.lit.Med.tract.1.q.1.ad.4.Scot.q.2.§.de.3.artic.&.§.de.2.conc.Baſſolis.Gabr.q.1.art.1.dub.3. & in.3.d.27.q.vnic.Marſil.q.10.ar.1.in.2.p. illius art.poſt.5.conc.Durand.q.2. quanuis hi Doct. interſe differunt. [q] dicetur.c.35. fatetur Soto.d. 14.q.2.ar.5.ad.fin.Almain.Palud.q.4.conc.4. Gabriel.q.1.Ledeſ.q.26.ar.4.con.3.Palac.q.2.fi.item D.Th.3.p.q.84.7.ad.4.& in.3.d.13.q.1.2.1.ad.1 in.4.d.14.a.3.3.ad.2.&.ad.d.q.4.a.3. [r] Alex.3.p. q.54.alias.q.12.mẽb.1.ar.1.§.2. quia peccatum eſt iniuria quædam infinita, contra infinitam Dei excellentiam, ob quã debetur ei honor latriæ. [s] quia pænitentia vocatur iuſtitia (Ezechie.18. ſi impius egerit pænitentiam, fec. iuſtitiam. Pſalm. 118. feci iudicium & iuſt. Rom.6. ita exhibete memb. ſeruire iuſtitiæ.) Scot.d.14.q.2.Bon.in expoſ. lit. dum affert definitionem Auguſt. dicunt pænitentiam eſſe iuſtitiæ punitiuæ actũ (quæ continetur ſub cõmutatiua. D.Tho.2.2. q.108.2.ad 1.) & ſane ad hanc videtur reducere D. Th. 3.p.q.85.3. ad. 3. ſed quia nõ reddit æquale, vocatur pars potentialis iuſtitiæ. idem. d. 14.q.1.1.5. Rich. a.2.q. 2. ſic religio dicitur pars potentialis. 22.q.8.11. ad.1.ſup. P. & inf. §. 6. L. addit Scotus quod pœnitẽs vidẽs ſe in cõſpectu iudicis comprehenſum, habet ſe vt illius miniſter: & ſponte vindicat in ſe offenſas Dei. quod carpunt quidã Recent. ſine cauſa, [t] inf.ca.22.§.6.Anſel.lib.1. cur Deus homo.Caiet.cum D.Tho.3.p.q.1.ar.2.c. ad.2.cum Leon.PP.ſer.1.4.&.10. de natiu. Suar. dub.4.§.8.citat.Doct.vbi fr.Medi. nam ſatisfactio puri hominis finita non habet proportionem partis aliquotæ cum offenſa infinita, quæ creſcit ex obiecto & perſona in quam peccatur: ſed valor ſatisfactionis creſcit ex dignitate perſonæ offerẽtis. An vero purus homo iuſtus poſſet ſatisfacere de cõdigno, & iuſtitia pro vno pecc.m. alterius. quidam affirmant: Patres vero apud D.Thom.& Suar. ſupr. §.2. ſolum videntur negare vt pro omnibus hominibus ſatisfaciat vnus. Reſp. non poſſe, ex communi Theol. [u] D Thom.q.85.3.ad.2. Deus autẽ pro temporum varietate exigit à peccatore diuerſam quandam rationem compenſationis, ſine qua non vult homini applicare ſatisfactionẽ Chriſti ad remiſsionẽ culpæ D.Th.q.84.art.7.ad.2.& ſpecialiter in lege euangelica exigit ſolutionem fieri per hoc, quod recipiat ſacramentum baptiſmi aut pænitentiæ, ſi commode poſsit, ſaltem ante mortem.

x Auguſt.

diſpoſito, cuius voluntas à Deo acceptante reputatur pro facto, remittat gratis peccata. præſertim quia peccator ante gratiam non habet iuſtitiam erga Deum, qui nihil recipit à nobis, vt ex debito iuſtitiæ teneatur rependere: & quia quicquid homo Deo offert pro offenſis iã Deo tã quam ſeruus debet titulo creationis & redemptionis. iuſtorum tamẽ opera acceptat Deus & ex promiſſionis pacto fit eis ſpõte quodã modo debitor glorię: quia opera vt procedunt ex gratia qua fit membrum Chriſti & ex motione Spiritus ſancti habent cum receptione gloriæ inhærentis vt eſt bonum particulare, rationem pretij æqualis in virtute: vt ſemen dicitur æquale magnæ arbori quam continet in virtute. x 2. differt à iuſtitia, quia iuſtitia non obligat vt in pœna corporali reus ſit ſimul iudex ſui & executor contra ſe ipſum: quæ tamen omnia homo præſtat ſponte ex virtute pœnitentiæ, & in eum finẽ per ſe dirigit vt deſtruatur præſens ſtatus peccati, & reconcilietur Deo offenſo: quem finem iuſtitia per ſe non intendit, nam inter inimicos datur æqualis compenſatio & iuſta ſolutio abſque reconciliatione. eſt autem pœnitentia virtus per ſe infuſa y vt poſtea deducetur ex actibus eius: quanuis quidam falſo putant ſatis eſſe acquiſitam. z

4 Vt declaretur obiectum formale pœnitentiæ & contritionis: aduertendum in malo ſeu peccato mort. circa quod per ſe verſatur, reperiri duas rationes generalẽ & ſpecialem: in ratione generali ſunt tria, inimicitia Dei, iniuria, & quòd priuat boni diuini participatione: & inſuper. 4. inducit reatum pœnæ æternæ. primum inimicitia quanuis non eſſet iniuria Dei, opponitur vniuerſali bono diuino in ſe ipſo & caritati: & inimicus totum Deum ex affectu tentat deſtruere. vt qui ex odio contendit deſtruere vitam, & omne bonum inimici quoad poteſt: quod ſtare poteſt abſque iniuria contra iuſtitiam, vt ſi optet illum fieri & agnoſci reum, atque ita occidi per iudicem. i. aut ſi non ſubueniat: quanuis illum extrema famis neceſsitate perire videat. hoc enim malum eſt contra caritatem & miſericordiam abſque obligatione reſtitutionis. 2. vt eſt iniuria & offenſa Dei contra iuſtitiam: nam omne peccatum eſt iniquitas, id eſt, iniuria cõtra bonum diuinum in ſe, quod vir ex affectu tentat deſtruere cum iniuria Dei, dum bonum commutabile & creaturam in qua conſtituit finem vltimum, præfert Deo, cui ſoli debetur honor finis vltimi: præſertim quia peccat contra legem æternam Dei videntis. vt qui ſponte coram rege ægre ferente legem eius violat, regem videtur iniuſtè contemnere. 3. peccatum ſecundum effectum priuat animam hominis bono diuino per gratiam participato: quæ priuatio nitoris dicitur macula, turpitudo & deformitas. Item priuat rectitudine naturali quæ inclinat hominem in finem naturæ, & id motiuum vniuerſale honeſti pertinet ad pondus rationalis naturæ, quo ſine difficultate inclinatur in proprium finem ſibi connaturalem. z Tandem. 4. ex omni mort. ſequitur tanquam effectus ſecundarius & accidentalis reatus & obligatio pœnæ æternæ ſecundum motiuum vniuerſale.

5 Peccati priuata ratio conſideratur dupliciter. 1. eſſentialiter ſecundum rationem ſpecificam quam habet ex conuerſione ad ſpeciale obiectum commutabile, quod eſt contrarium virtuti particuliari. 2. accidentaliter ex priuato incommodo temporali: vt quia hominem priuat fama, honore, libertate aut pecunijs. Neutra ratio priuata ſatis eſt vt peccatum mort. remittatur: nam per ieiunium aut alium actum temperantiæ non remittitur contraria intemperantia violati ieiunij: nec ſiquis doleat de peccato propter pœnam infamiæ incurſam, ſatis eſt ad veniam. quia id particulare motiuum non tam cohibet & corrigit affectum in quo eſt motiuum pœnitentiæ, quam effectum & exteriorem executionem operis, quæ fuit cauſa damni temporalis.

6 Nec vero ad remiſsionem peccati mort. ſatis eſt quoduis odium & dolor de peccato ex motiuo vniuerſali, niſi includat proprium motiuum pœnitentiæ. 1. non ſatis eſt de-

x Auguſt. lib. 2. contr. aduerſa. leg. ca. 5. D. Th. 1.2. q. 114. 3. ad. 3. &. 1. p. q. 117. art. 2. Hieronym. in eccleſ. 4. principio, & in id Mat. 11. qui minor. Hieron. gloſſ. ordin. Lyr.

y D. Tho. diſtin. 14. q. 1. 1. 4. ad. 2. q. 85. 5. & 6. ibi Caietan. Soto. q. 2. 3. &. 5. ad. fin. Ledeſ. q. 2. 3. dub. 1. fi. & ar. 5. Cano rel. pœnitentiæ. p. 2. Petr. Soto. lect. 8. Medi. tracta. 1. de pœnitentia. quæſt. 2. Argent. d. 14. q. 1. Palac. q. 2. Bellar. 2. de pœnitentia. c. 3. & Recent. & colligitur ex generali doctrina. 1 2. q 51. 4. c. & ad. 3. & de virtutibus. q. vni. a. 10. ad vlt. vt infuſa virtus moralis faciat actus proportionatos fini ſupernaturali, in quem diriguntur. conſtat autem actum pœnitentiæ digne ita eſſe ſupernaturalem, vt actus virtutum theologarum, quas conſtat eſſe per ſe infuſas Tri. ſeſſ. 6. ca. 5. 6. 7. & can 3. nõ põt pœnitere ſicut oportet, ſine Dei grã. Aurel. epiſt. habetur inter Leon. epiſt. 72. Celeſtini epiſto. ad omnes Gall. epiſcopos. c. 4. Hiere. in id. Ierem. 31 poſtquã conuertiſti me, egi pœnitẽtiam. quare falſo Durã. 3. d. 33. & Scot. ait ſolas tres virtutes Theolog. eſſe infuſas.

z Scot. 4. d. 14. q. 3. Richar. a. 4. q. 1. Dur. q. 2. Gabr. q. 1. & in. 3. d. 27. q. vnic. Alm. 3. d. 23. q. 3. ſentit Bon. 4. d. 17. in. 1. p. a. 2. q. 3. fi. at Marſil. q. 10. a. 1. in 2. p poſt. 5. cõ. ait pœnitentiã eſſe p accidẽs infuſã & eiuſdẽ ſpecie cũ pœnitentia acquiſita. addũt Scot. & Gab. 3. d. 23 Almain. q. 3 qđ ex actibus virtutis Theologicę gñratur in nobis habitus acquiſit⁹ & hi atque multi alij cõcedũt quod actus contritionis põt ſecundũ ſubſtãtiã elici ex vi naturali a ſup.

a ſup. §. 2. P. b Diuus Thomas, 1. 2. quæſt. 19. artic. 4. ſup. lit. S. c Auguſt. 22. contra Fauſt. ca. 27. communis cum Magiſt. 2. diſt. 35. Diuus Thomas. 1. 2. quæſt. 76. art. 6. vide Torren lib. 2. confeſ. cap. 6. & Clemens Alexand. 2. ſtromat. definit peccatum eſt voluntaria iniuſtitia.

quæſtio. 2. Cano rel. part. 2. conc. 2. Taper. artic. 4. l m communis Patrum apud Bellar. lib. 4. de pœnitentia. cap. 9. 10. quia cum vera pœnitentia coniungunt ſatisfactionem & compenſationem. idem Doct. qui aiunt in cõtritione includi propoſitum ſatisfaciendi cum Magiſt. diſtinct. 16. vt ſi creditori oſteram munus; quia pater, & amicus aut benefactor eſt, non ſatisfacio p debito iuſtitiæ: oportet enim ſoluere ei tanquam creditori. ſic qui offert dolorem ſolius caritatis, aut ex gratitudine; vel religione, non cõpenſat debitum peccati: niſi adſit motiuum pœnitentiæ. Diuus Thomas, quæſt. 85. 3. c. & ad 3. artic. 2. ad. 2. artic. 4. qui pœnitentiam reducit ad partem potentialem iuſtitiæ: & ait operari ad deſtructionem peccati vt eſt iniuria Dei, & diſt. 14. quæſt. 1. 1. 3. obiectum pœnitentiæ eſt peccatum vt expiabile. Paludan. quæſt. 2. Soto. quæſt. 2. artic. 2. Cano 2. part. relect. conc. 2. & in idem redit quod alibi aiunt eſſe peccatum vt emendabile per ſatisfactionem, D. Th. quæſt. 85. 3. c. & ad. 3. Ledeſ. 1. p. quęſt. 26. art. 2. &. 3. Bañes. 1. par. quæſt. 21. artic. 4. in quo conueniunt qui putant pœnitentiam pertinere ad iuſtitiam citati. §. 1. P. S. vt Durand. quem approbat Palud. Baſſol. Gabrie. quia iniuria Dei videtur compenſari per æquabilitatem quandam contritionis & dilectionis, quæ eſt obiectiue infinita: ſicut & peccatum. quare Trident. ſeſſ. 6. ca. 6 ſeſſ. 14. cap. 1. &. 4. non totam rationem ſed motiuum finẽq; pœnitẽtiæ reducit in dilectionẽ Dei. n quia quanuis in motu corporali eadem actione recedit à termino à quo & accedit ad terminũ ad quẽ: ſed in ſpũali motu animę fit p diuerſos actus. & odiũ ſeu cõtritio peccati eſt receſſus à termino à quo. ſu. §. 1. L.

teſtatio peccati vt eſt contra honorem & reuerentiam debitam Deo ex virtute religionis. a nec. 2, vt eſt contra vniuerſalem obedientiam legiſlatori Deo debitam ex virtute iuſtitiæ legalis. b (cum tamen peccatum definiatur à B. Auguſt. c dictum factum aut concupitum contra legem Dei) quia licet pœnitens vt Dei iudicis miniſter puniat ſponte in ſe offenſam: ſed nõ cum æquali compenſatione vindictæ, vt. §. 3. dictum eſt: nec tam intendit vindicare culpam, quam reconciliari Deo offenſo, atque ita differunt fine intrinſeco. nec. 3. vt contra gratitudinem d quæ debetur Deo vt eſt vniuerſalis benefactor. nec. 4. vt peccatum eſt contra dictamen rationis naturalis e & finem naturæ: per quod dictamen promulgatur nobis lex naturalis. nam quanuis id motiuum ſit vniuerſale contra omne peccatum, & doleat de violato naturali præcepto, quia eſt offenſa Dei vt finis naturalis, non tamen eſt idonea diſpoſitio gratiæ: vt quæ procedere debeat ex fide obiecti ſupernaturalis, f & quæ tendat in Deum vt finis ſupernaturalis eſt. g 5. minus ſufficit dolor de effectibus peccati, ſeu de bono diuino vt in nobis participato. h nam dolor de turpitudine peccati, vel propter timorem gehennæ ex motiuo ſupernaturali & vniuerſali, quanuis ſit de offenſa Dei vt punit & dedecore turpi & pœna inferni, eſt tantum attritio, quæ ſola non diſponit vltimate: i niſi adiuncta ſacramento per quod homo de attrito reputatur contritus.

7 Ex vniuerſali motiuo ſolius caritatis poteſt dolere de læſa amicitia k cum ſpe vt reconcilietur Deo. at non eſt ſatis idonea diſpoſitio l in eo qui meminit, aut meminiſſe debet ſui peccati mort. quia quanuis eo dolore recedit aliquomodo à peccato & bono commutabili, contendens totali conuerſione caritatis conuerti in Deum: ſed reuera non deſtruit præſentem ſtatum peccati & auerſionem habitualem cum ſuis effectibus. neque vero eſt efficax dilectio, niſi ſtatim in executione ſimul aſſumat ſponte dolorem voluntatis ſeu triſtitiam pœnalem, ſub ea ratione formali virtutis pœnitentiæ, & cuiuſdam iuſtitiæ qua intendat ex affectu punire in ſe offenſam & quoad poteſt compenſare, m reſarcire & ſatisfacere Deo pro iniuria, quam ei intulit. Neminem enim vult Deus in ſuam amicitiam reconciliare, niſi diſpoſitum ea contritione, qua intendat reſtituere & compenſare quoad poteſt. ſic enim efficaciter ſe auertit à creatura. n at per pœnam iuſtam humiliat ſe, & quaſi inferior recognoſ-

d D. Thomas. 2. 2. q. 106. & ſequent.

e D. Thomas, 1. 2. q. 74. art. 7.

f Heb. 11. ſine fide impoſsibile eſt placere Deo. & eſt certa ſententia cont. Vega. libr. 6. in Trid. cap. 25. putantem ſatis eſſe cognitionem de obiecto naturali, & de peccato vt eſt contra rationem. idẽ olim Soto: ſed retractat in fine totius. 4.

g quia pœnitentia. 2. Corinth. 7. debet eſſe triſtitia ſecũdum Deum, & plena cõuerſio in Deum Ioel. 2. Ezechiel. 18. Eſai. 53.

h vt quia peccatum priuat me gratia creata, quæ eſt bonum finitum. Medin. tract. 1. de pœnitentia, quæſt. 1. &. 4. Cano. relect. p. 2. conc. 2. Petr. Soto de pœnitentia lect. 14. §. 1. ad perfectum. quanuis hic ſit ſecundarius actus caritatis.

i quia procedit ex amore concupiſcentiæ & ſpe, quæ reperitur etiam in peccatore: nec ſatis eſt ad iuſtificationem, Trident. ſeſſ. 14. cap. 4.

k fatetur D. Thom. dolorem peccati ob læſam amicitiam tribui ſoli caritati. 3. part. quæſt. 85. 2. ad primum. & art. 3. &. 1. 2. quæſt. 113. 5. ad primum quod ſignificat in. 2. Corinth. 7. quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. ibi Ambroſ. Chryſoſto. hom. 14. &. 15. Theoph. idem Auguſt. ſerm. 7. de tempore & de ver. & fal. pœnitentia. cap. 8. Bernar. ſerm. 16. cantic. Gregor. 3. dialog. cap. 34. contritionem vocat compunctionem dilectionis. & in Ezech. ho. vlt. ad fin. Medi. tract. 1. de pœnitentia. quæſt. 1. ad quartum. Soto. diſtinct. 14. quæſt. 2. artic. 2. Duran.

[o] cit maieſtatem ſuperioris læſam: [o] iniquo vtcũque reſtituet honorem Deo, [p] & eum conſtituit finem vltimum ſui ipſius: & ea diſpoſitione contentus Deus, addito nouo dono indulget gratis remiſsionem peccati. ſic ergo pœnitentia differt à caritate: ſed magis à gratia habituali [q] quę non eſt habitus operatiuus quo nouo dono gratiæ cum donis & alijs virtutibus infuſis homo cõplete & formaliter iuſtificatur iuſtitia inhærente & permanente: vt explicat conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. & can. 11.

8 In iuſtificatione non ſemper cõcurrit odium & dolor peccati vt elicitur ſecundum ſubſtantiam à ſola caritate: ſed ante actum caritatis interdũ incipit pœnitentia, [r] quæ elicit actum contritionis: & huic ſuperuenit motio caritatis & gratiæ quę perficit & format cõtritionem, præbens modum vt actus attingat efficaciter Deum, & ſit meritorius gloriæ. at ſicut in oblito peccatorum, dilectio Dei ſine formali contritione eſt ſufficiens diſpoſitio gratiæ: ita forte interdum ſolus dolor de peccatis ſatis diſponit, abſque formali dilectione Dei. [s] præſertim dum intellectus ſimul proponit vniuerſale motiuum dolẽdi: quod pertinet ad pœnitentiam & caritatem, & propter vtrumque ſimul dolet homo, animo compenſandi & propter Deum ſumme dilectum. quod ſi prius natura odium peccati & dolor de inimicitia eliciatur ex dilectione Dei, quæ cum ſpeciali auxilio communiter præcedit contritionẽ, ſatis eſt vt ſecundum modum pertineat ad virtutem pœnitentiæ elicitiue, quatenus animo compenſandi in proprium eius finem dirigitur.

9 Sicut caritas requirit ex diſpoſitione ſubiecti vt Deus ſit bonum proprium: [t] ita dolor pœnitentiæ tendit contra peccatum, non abſolute quia malum diuinum, vt etiam eſt reſpectu alieni peccati: ſed vt malum meum eſt, [u] id eſt, quia eſt iniuria à me illata contra Deum, & à me compenſanda. non tamen eſſet contritio ſi peccatũ ea tantum ratione deteſtor, quia eſt nociuũ mihi, [x]

o p quia homo ratione peccati tenetur compenſare iniuriam. offendit enim quaſi eſſet ſuperior altero, & compenſat petens veniam, quia humiliatur eidem quaſi inferior. 2. vt etiam poſt remiſſam culpam tenetur reſtituere damna (putà reſtituit homini damnum illatũ in pecunia: & id pertinet ad plenam compẽſationem iniuriæ) ita ſatisfacit Deo pro pœna temporali: quod pertinet ad completam rationem pœnitentiæ perfectæ.

q ſed quidam aiunt pœnitẽtiam dici ipſam gratiam habitualẽ, quæ peccatũ expellit formaliter & complete. quos refert Bon. d. 17. in. 1. par. artic. 2. q. 3. Marſil. quæſt. 10. a. 1. in. 2. part. poſt conc. 5. & illos reprobat etiam D. Thom. quæſt. 85. 2. ad. 3. quia pœnitentia expellit peccatum non formaliter ſed diſpoſitiue & actiue ſecundum inchoationem. quod bene probat Suar. 3. part. quæſt. 1. art. 2. dub. 4. §. 8. verſ. iam vero. r vt citatum eſt. §. 1. M. quod tenet Scot. diſt. 14. quæſt. 2. ad vlt. Paludan. quæſt. 3. artic. 2. putat eſſe D. Tho. qui olim. quæſt. 1. 2. 2. ita dixit & Bonauen. diſt. 17. Alexan. 4. part. quæſt. 68. Caietan. to. 1. tract. 4. de contritione. q. 1. & addit Vega lib. 6. in Trident. c. 25. & 28. amor Dei ſuperueniens pænitentiæ, eſt quidem neceſſarius: ſed apud antiquos Patres non legi quod debeat eſſe amor ſuper omnia. & Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. ſolum ait, diligere incipiunt. requiritur vero amor, vt odium mali fundetur ſuper intentione boni: & Deo tanquam fini offeratur compenſatio debita pro peccato. At reuera requiritur dilectio Dei ſuper omnia ex auxilio. s affirmat Ledeſ. 1. p. quæſt. 32. art. 1. dub. 2. & plane D. Tho. d. 14. q. 1. 2. 2, Gab. q. 1. a. 2. con. 5. Maior. q. 1. con. 6. & ſentiunt Soto. 2. de nat. & grat. ca. 16. Vega lib. 6. Trid. cap. 30. facit lib. 13. ca. 25. quia apud Ezech. 18. & ſæpe in ſcriptura non fit mentio dilectionis, ſed contritionis: nec in Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. in definitione contritionis, quanuis paulo poſt dicat. perfectam contritionem informari caritate: nempe habituali, vt dicetur. cap. 21. t vt ſingulariter ait D. Thom. 2. 2. quæſt. 26. ar. 13. ad. 3. ſi Deus non eſſet bonum meum, non eſſet amabilis mihi etiam ex caritate: quia iuxta Ariſto. 9. Ethico. amabile bonum vnicuique aut proprium. ſed differt ab amore concupiſcentiæ & ſpe, qua diligo Deum mihi, ita vt bonum proprium, ſit ratio formalis ſic diligẽdi. ſed reſpectu caritatis ly propriũ, eſt tantum conditio & diſpoſitio quæ requiritur ex parte ſubiecti. u Alexan. 3. p. q. 54. m. 1. art. 2. & plane Bon. diſt. 14. in. 1. part. artic. 1. quæſt. 1. & 3. ſi. (quem tamen quidam male explicãt, vt Cano relect. part. 2. poſt conc. 2. ante ſolut. arg.) & in hanc ſententiam ſunt trahẽdi Scot. Gab. Baſſol. Okam dicẽtes quod offenſor compenſationem pænitentiæ facit pro malo culpæ, quia punitur in vindictam iniuriæ Deo illatæ. pænitentia eſt quidem medicina ipſius peccatoris infirmi, vt ait Chryſoſt. ad popul. hom. 5. 6. & 7. ſed punitio redundat in honorem Dei offenſi. ſic ex lege talionis punitio (vt oculum pro oculo) eſt ſatisfactio. & honoratio alterius læſi. & ob hoc D. Thom. 1. 2. quæſt. 87. art. 1. ait compenſationem fieri in eo quod qui inſurrexit contra alium, detrimentum patiatur. verum eſt tamẽ quod Scot. & Nominales dum putant tranſeunte actu peccati manere ſolum reatum pænæ: loquuntur diminute. cum maneat ſimul iniuria Dei, auerſio habitualis & macula. x bene Cano ſup. Ledeſ. 1. p. q. 32. ar. 1. dub. 2. Petr. Soto. de pænit. lect. 3. vbi bene diſtinguit duplicem reatum, nempe culpę & pænę. & D. Th. 3. p. q. 85. 1. ad. 3. & 1. 2. q. 87. & d. 14. q. 1. 1. 3. nam reatus culpæ (i. ipſa dignitatis pænæ. iuxta id Ariſto. puniri non eſt malum, ſed dignum eſſe pæna) eſt fundamẽtum reatus ad pænam. i. obligationis vt puniatur, quæ eſt à Deo. quare alia ratione remittitur peccatum ſecundum reatum culpæ (de quo. 3. p. q. 86. ar. 1. 2. qui nõ manet in purgatorio, & interdum nec in via) aliter ſecundum obligationem ſeu reatum pænę: qui ſæpe manet

aut quia meptiuat gratia & beatitudine, [y] in quo cõſiſtit pœna dãni. 2. deteſtatio vt peccati præteriti nõ intẽdit ne preteritum fuerit: [z] impoſsibiliũ enim nõ eſt intentio efficax & electio ſimpliciter, vt ait Ariſto. li. 3. Ethic. c. 2. ſed ſub cõditione nollẽ peccaſſe quãtum eſt ex me. [a] ſed quia peccator retinet in præſenti ſtatũ peccati cũ ſuis effectibus, requiritur. 3. intẽtio ſeu electio efficax qua intẽdat peccatũ deſtruere. [b] id quod in executione fit inchoatiue, & diſpoſitiue per dolorem pœnitentiæ, quo peccatum diſpoſitiue expellitur: perfecte vero per gratiam Dei remittentis offenſam & reconciliantis ſibi hominem, & cum virtutibus ac donis infuſis iuſtificantis totum hominẽ in eſſentia & potentijs animæ. [c] hæc omnia patres non ſemper tam clare diſtinguũt, & tamẽ ſatis ſignificantur dum ſcripturæ aiũt conuerſionem impij conſiſtere in eo quod auertatur à peccato & via mala, & conuertatur in Deum ex toto corde. [d]

CAP. X X.

Peccatum cur dicitur materia remota ſacramenti.

§. 2. Sed contritio pars materiæ proximæ. quando patres negant includi dolorem, intelligunt de ſenſitiuo.

4 Quid in peccato primum reſpiciat virtus pœnitentiæ.

5 Pro veniali licet ſit compenſabile, non eſſet neceſſarium ſacramentũ & virtus pœnitentiæ.

6 De peccato remiſſo fieri poteſt pœnitentia.

7 Sed non de peccato vt eſt futurum, aut poſsibile, vel alienum, nec de originali: in quo tamen complacere non debet.

PEccatũ eſt materia remota ſacramẽti & virtutis pœnitẽtiæ, ſup. c. 9. nõ quod amet peccatũ, ſed quia illud intendat deſtruere. [a] ſic panis eſt materia euchariſtiæ, cuius tamen ſubſtantia per conſecrationem expellitur, & conuerſa deſinit eſſe. miſeria proximi eſt materia remota miſericordiæ, remotio vero miſeriæ ſeu ſubleuatio eſt materia proxima. [b] in peccato tria conſiderãtur. 1. culpa vt eſt inimicitia & iniuria Dei. 2. reatus pœnæ, ob quem homo quãuis decedat in gratia non admittitur in gloriam. 3. quæ inclinant ad peccatum vt fomes, habitus vitioſus & occaſiones proximæ: quæ tamen non retardant à cõſecutione gloriæ. hæc omnia per pœnitentiã perfectã tolluntur aut impediuntur à malo.

2 Materia proxima pœnitentię & prima pars materialis ſacramenti dicitur contritio: [c] quæ includit dolorem voluntatis. i. formalem triſtitiam quę eſt actio vitalis, [d] & pro-

net poſt remiſſam culpam, de quo D. Tho. q. 86. 4. & de vtroq; agit. ar. 3. vbi Caiet. vtrumq; vero remittitur quadam compenſatione per contritionẽ: ſed diuerſa ratione. quia reatus vt offenſa Dei, cõpenſatur ab homine contrito, vt eſt miniſter & vindex Dei: ſed peccatum vt nociuum mihi, expellitur illis actibus, quibus reparatur dãnum ſpirituale mihi illatum.

y Nau c. 1. nu. 11. cum D. Th. d. 17. q. 2. 3. 1. ad 4. ſeu add. q. 3. 1. ad. 4. Capre. d. 14. q. 1. ad arg. Dur. cõt. 2. conc. Sot. d. 17. q. 2. a. 4. ante. cõc. 5. Ledeſ. 2. p. q. 2. a. 1. dub. 2. ſad t. Caie. dum explicat. 1. par. q. 48. art. 6. ad 3. q 49 a. 3. fin. ſummã peccati malitiam conſiſtere in eo, quod eſt obiectiue contra bonũ diuinum, & de ſe ex affectu intendit deſtruere Deũ: vt ait Bern. dum cupit vt Deus aut peccatum non agnoſcat; aut potum non velit punire: aut volentem non poſſe punire. quod eſt contra Dei ſapientiam, iuſtitiam & potentiam. 2. in peccato eſt quod me priuat Deo & bono infinito per pœnam damni quæ eſt malum propriũ. Quod non aduertunt Scot. d. 17. Durand. ibi. q. 7. dum putant malitiam peccati non eſſe aliud quam eam priuationem, quæ ineſt actui meo & mihi & ſic eſt malum proprium: & probant quia plus deteſtor mendacium meum veniale quam periurium alienum, quia illud eſt malum proprium. & aiunt peccatum non priuare bono infinito, niſi demeritorie in hoc ſubiecto. At re vera ex affectu odium virtuale Dei (quod eſt in omni peccato mort.) intendit ex inimicitia inferre malum Deo in ſeipſo, vt ait D. Thom. 2. 2. q. 34. & ſub hac ratione oportet deteſtari peccatum per contritionem: & non tantum ſub ea ratione formali, vt malum propriũ.

z inf. cap. 23. B. D. Thom. add. quæſt. 1. artic. 1. Sot. diſt. 14. quæſt. 2. 1. fin. d. 17. quæſt. 2. 1. ad. fi. Palud. diſt. 17. quæſt. 1. & vlt. Caiet. tom. 2. opuſc. 4. de contr. quæſt. 1. ſentit Scot. diſt. 14. quæſt. 1. art. 3. fi. Nauar. cap. 1. nu. 2. Bellarm. lib. 2. de pœnitentia, capit. 5. col. 3. contra Adrian. de pœnitentia. quæſt. 1.

a b dicetur infr. cap. 23.

c Tri. ſeſ. 6. capit. 7. & can. 11. & d eſt. ſup. §. 7. Q.

d Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. & 14. ſeſſ. 14. capit. 4. concil. Florent. vt conſtat ex Ioel. 2. Eſai. 55. Ierem. 3. 18. 31. Ezech. cap. 18. & 33. Roſen. ar. 4. 5. & 6. Taper. a. 4. Veg. lib. 13. ca. 17. & ſequent. Ledeſ. q. 32. a. 1. dubio. 1. Petr. Soto. lect. 4. & ſequent. communis DD. d. 14. & 17.

CAP. X X.

a D. Th. 3. p. q. 84. 2.

b D. Th. 1. 2. q. 71. agit de peccato & 86. de macula q. 87. de reatu pœnæ. q. 85. de praua propẽſione fomitis. c ſup. c. 17. Tri. ſeſ. 14. c. 4. & generaliter D. Th. 3. p. q. 85. 3. materiam proximã virtutis pœnitẽtiæ eſſe actus humanos, quibus fit compẽſatio: & iidẽ actus ſunt materia ſacramẽti. d cõmunis & certa ſententia D. Th. 1. 2. q. 35. & ſeq. q. 39. ar. 4. quomodo dolor appetitus redundet in corpus. & gñaliter omnis actus vitalis cõſiſtit in actione, nõ in paſsione. quare Ariſto. 3. Ethicor. ca. 12. & 3. de anima. c. 7. tex. 29. dolorem numerat inter actus vitales. Aug. 14. ciuit. c. 5. & 6. Caiet. cum D. Tho. 1. p. q. 64. 3. ad. 1. Gregor. 1. d. 1. q. 2. in quo falluntur qui putant dolorẽ appetitus vel volũtatis eſſe paſſionẽ tãtum, vt Scot. d. 14. q. 1. 1. Gab. q. 1. a. 1. not. 1. & d. 16. q. 1. a. 1. not. 3. Caiet. to. 1. tract. 4. de cõtritione. q. 1. ad princ. Ledeſ. 1. p. q. 32. a. 1. Nau. prælud. vlt. n. 1. & c. 1. à princ. vſq; ad. n. 6.

e infr.

uenit ex conſideratione proprij mali præſentis coniuncti, id eſt peccati voluntarij: quod homo ea pœna, de ſe inuolūtaria ſed ſponte aſſumpta intendit deſtruere. ſic enim zelo & affectione iuſtitiæ cōpenſat inchoatiue & imperfecte iniuriam: & ea reſtitutione ſeu redintegratione aliquo modo tollit inæqualitatē iniuſtam peccati quoad poteſt, vt capit. 19. & .31. explicamus. quanuis reipſa hæc non ſit ſufficiens ſatisfactio de iuſtitia pro culpa m. & pœna æterna, etiam ſecundū partē aliquotam.

3 Quidam patres videntur negare in ratione pœnitētiæ includi dolorem: [e] ſed loquuntur de illo ſenſibili [f] qui eſt paſsio appetitus proueniens ex ſenſu & contactu læſiui realiter coniuncti. eſt tamē quidam vitalis dolor in voluntate, [g] qui eſt de ratione pœnitentiæ: [h] qualem ex igne coniuncto patiuntur dæmones & animæ damnatorū ac purgatorij: nec enim impoſsibile eſt vt ignis tāquam diuinæ iuſtitiæ & vindictæ inſtrumentum moueat intellectū & neceſsitet voluntatē ad actū doloris [i] & ſummæ triſtitiæ: vt deuota euchariſtiæ ſuſceptio eſt diuinæ miſericordiæ inſtrumētum quo voluntas ſalua libertate inclinatur in ſuauē Dei dilectionē & deuotionē. [k] hæc cōtritio pœnitētię includit triplex propoſitū, & differt ab attritione, vt dicetur. ca. 24. & .25.

4 Pœnitentiæ virtus per contritionē reſpicit primo & directe peccatum vt eſt inimicitia & iniuria Dei vt eam deſtruat, nec ſolum reſpicit formalem malitiam actus, ſiue ſit priuatio ſiue morale poſitiuū cōtrariū rationi & legi Dei, ſed deteſtatur etiā ipſum actū materialem [l] ratione malitię & deformitatis coniunctę: pręſertim quādo eſt intrinſecè malus. [m] 2. intendet pœnitētia deſtruere malū pœnæ quod eſt effectus peccati per ſatisfactionem viæ aut purgatorij, aut per hoc quod ſibi applicetur ſatisfactio aliena aut indulgentia. 3. intendit reprimere fomitem & deſtruere habitus vitioſos & occaſiones peccati quia habet

e inf. c. 25. quod tenet Soto. d. 17. q. 2. a. 1. Ledeſ. 1. p. q. 32. a. 1. dub. 2. & 3. & quidam Recent. Vega lib. 13. c. 24. 25. li. 14. c. 5. 18. Bellar. lib. 2. de pœnitentia. c. 4. ſentit Scot. d. 14. q. 1. a. 3. Caiet. to. 2. opuſc. 4. q. 1. Nau. c. 1. n. 5. fauet Trid. ſeſſ. 6. ca. 6. vbi contritionē vocat deteſtationem & odium peccati: dum vero conc. & alij Patres pœnitētiam vocant dolorem: exponunt cauſaliter, quia cōmuniter ex contritione ſequitur dolor & triſtitia voluntatis in ſubiecto capaci, vt ait Soto. d. 18. q. 3. ar. 2. & 3. Ledeſ. 2. par. q. 2. a. 2. Cano. relec. de pœniten. quæ ſententia vtinam tam vera ſit quā eſt probabilis.

f ita quidam ſunt interpretandi. ſed alij planè explicant nō requiri dolorem voluntatis, vt Sot. Ledeſ. Victor. Mant. Vega. Naua. c. 1. nu. 5.

g fatentur omnes philoſop. & Theolog. de quo Caie. 1. 2. q. 46. dolorē voluntatis nihil aliud eſſe quam triſtitiam ex malo coniuncto. quam quidam ſup. cit. D. falſo negāt eſſe actum vitalem.

h vt plane colligitur ex Patribus. quia pœnitere eſt pœnam tenere, vt aiunt D. Greg. Amb. Bern. & alij Patres. Aug. de ver. & falſ. pœnit. c. 8. eſt quædam dolentis vindicta, D. Thom. q. 84. 5. ad. 1. q. 85. 1. ad. 3. & communis cum Mag. d. 17. Durand. q. 13. Capre. q. 2. Paluda. q. 1. & vlt. Gabr. Syl. & ſummiſt. verb. cōtritio. Med. tract. 2. de confeſſ. q. 22. 28. 51. Pigh. controu. 9. Viguer. c. 16. §. 4. princ. Cano. relect. de pœnit. 1. p. catech. Pij. V. Patres in id. 2. Corin. 7. triſtitia quæ ſecūdū Deū eſt pœnitentiam operatur. ſic dolorem vocat concil. Floren. & Trid. ſeſſ. 6. c. 6. can. 3. 8. ſeſſ. 14. c. 4. & ſui oblitus Soto. d. 18. ſup. d. 17. q. 2. a. 1. & ar. 4. conc. 1. quāuis d. 14. q. 2. 1. fin. explicat dici dolorem ab effectu. ſic loquitur Ledeſ. 2. p. q. 2. a. 2. nam per pœnam inuoluntariam, ſeu dolorem ſponte aſſumptum, vindicat homo in ſe offenſam Dei, quæ fuit cum delectatione voluntaria. quare D. Th. q. 85. a. 2. ad. 1. & 1. 2. q. 113. a. 5. ad. 1. diſplicentiā & odiū peccati negat eſſe actum pœnitentiæ, ſed caritatis: quia contrariorum eadem eſt virtus, & vt caritas diligit bonum diuinū ex amicitia, ita diſplicet de offenſa & inimicitia, vt Deum amicum ſibi gratis reconciliet. dolor autem in finem compenſandi iniuriam pertinet ad pœnitentiam & quandam iuſtitiam. quare in beatis non eſt contritio. infr.

i D. Tho. add. q. 70. a. 3. q. 86. 3. quodli. 7. a. 11. & ideo ignis inferni vocatur à Dam. lib. 4. ſpiritualis quia agit in ſpiritum vt Dei inſtrumentum, & Gregor. 15. moral. cap. 15. Aug. 12. in Gene. vt exponit D. Tho. add. q. 95. 5. ad. 1. Sixt. libr. 5. biblio. c. 40. 141. ſic virtus productiua gratię. quæ eſt in ſacramentis, ab effectu dicitur ſpiritualis. Diu. Tho. 3. p. q. 62. 4. ad. 1. & 3.

k inf. de euchar. ca. 35. D. Th. 3. p. q. 79. 1. & ſic euchariſt. quam Chriſtus in cœna ſumpſit non fuit cauſa habitus ſed huius refectionis ſpiritualis. q. 81. 1. ad. 3.

l D. Th. d. 17. q. 2. 2. 2. ad. 1. Vega. li. 13. c. 25. propoſ. 9. quia ex materiali & formali voluntario reſultat vnum peccatū, quod habet ſpeciem moralē, vt fatetur Caietan. & Fr. Med. 1. 2. q. 71. a. 6. & queſt. 79. 1. quare Vega carpit dicentem quod ſiquis in vindictam occidit, poteſt vera contritione dolere de peccato ſecūdum formale, vt eſt offenſa Dei: licet complaceat de ipſo actu vindictę.

m at qui ex ignorātia comedit perdicē in die ieiunij, poteſt ob bonū finē de actu ſic excuſato complacere. Vega. Cord. lib. 2. q. vlt. fin. Nau. c. 16. n. 7. cū Anto. Caie. li. 17. qq. q. 16. & verb. pollutio. & 2. 2. q. 154. 5. Syl. pollutio. Arm. § 3. fr. Alex. ſum. lib. 2. tit. 3. c. 3. cum Alex. 2. p. & quidam Recent. dicunt licitum complacere de preterita pollutione, vt fuit alleuiatiua naturę per ſolā viam naturalē in ſomnis, per quam natura ſe exonerauit excrementis ſuperfluis & nociuis. At addit falſo Nau. ſimilter licitum cupere, vt ſibi dormienti cōtingat pollutio. cuius oppoſitum Soto. d. 12. quæſt. 1. artic. 7. Ledeſ. 1. par. quæſt. 21. ar. 7. Paludan. Adrian. quodli. 10. a. 2. Turrecremat. capit. ſed penſandum. 6. d. & omnes Recent. Theolog. quia reſpectu futuri eſt velle totum, nempe effectum & ſimul cauſam. cum tamen ideo excuſetur à cauſa, quia non eſt volita & ſibi voluntaria.

n D.

propoſitum firmum emendationis & vitādi omne peccatum mort. ſed de pœnalitatibus, vt eſt hominem morti & morbis obnoxium eſſe, nō eſt proprie pœnitentia nec per illam tolluntur in præſenti vita.

5 Pro peccato veniali non eſt neceſſarium ſacramentum nec pœnitentiæ virtus, ſup. c. 15. quia non eſt contra caritatem, neque proprie eſt iniuria Dei. [o] & certe non eſt infinita offenſa, nec dignum per ſe æterna pœna. quare iuſtus alijs remedijs ſine ſacramento & formali contritione cōpenſat pro culpa veniali & pœna temporali, idq; fit etiā per actus alterius ſibi applicatos. eſt tamen veniale ſufficiens materia abſolutionis ſacramentalis & materia non tantum caritatis, cuius feruorē & progreſſum impedit & cuius actu feruenti tollitur, ſed virtutis pœnitentiæ, [p] & cuiuſdam iuſtitiæ. venialis enim culpa eſt proprie cōpenſabilis & digna odio & pœnitentia, & aliqualis offenſio Dei, & cū quadam animæ macula: vt mendacium iocoſum eſt contra quandam Dei legem, & contra virtutē veracitatis, & tā intrinſecè malū eſt vt Deus mendacij cauſa eſſe nō poſsit. & pro quotidianis venialibus oramus: dimitte nobis debita noſtra. [q] qui ergo ſola venialia confitetur, vere & ſimpliciter abſoluitur à peccatis.

6 De peccato etiam remiſſo vt poteſt fieri noua confeſsio & abſolutio ita nouus actus virtutis pœnitētiæ: quia cum homini non dimittatur propter ſe ipſum, ſed propter Chriſtū, poteſt conari vt ipſe actus nouo titulo & iteratis actibus ex ſe ipſo ſatisfaciat quoad poteſt. [r] idq; expedit, quia homini non eſt certa fide notū remiſſa ſibi eſſe pec. mort.

7 Peccatum vt futurum aut poſſibile non eſt materia pœnitētiæ. ea enim vox ſignificat deteſtationē facti præteriti aut omiſſionis: & tamen ſub ſigillo cadit peccatum præteritum de quo pœnitens fatetur adhuc habere propoſitum in futurum, inf. lib. 3. de pœnit. c. 19. tenetur tamen qui vult abſolui, habere pręſens propoſitum vitandi peccata in futurum: infr. cap. 24. & poteſt conſiderata malitia peccati quod ſcit aut timet ſe facturum in generali, deteſtari: vt ſine virtute pœnitentia [s] deteſtatur peccata aliorum, pro quibus non tenetur habere intentionē ſatisfaciendi: id quod pertinet ad dilectionem Dei & proximi potius quam ad pœnitentiam aut debitum iuſtitiæ. de peccato originali quod eſt proprium vnicuique noſtrum, non tenetur homo habere formalē actum pœnitentiæ: [t] quia nō propriæ perſonæ ſed alienæ Adami voluntate contrahitur, & ineſt per modum habitus. ſed quia includit auerſionem & veram rationem culpæ, nos enim peccauimus in Adam, cuius libertas & voluntarium quia erat caput totius naturæ, imputatur nobis tanquam mēbris, quæ Adam ipſa actione vitiatæ naturæ, id eſt, generatione mouet: poteſt homo illam culpam deteſtari per pœnitentiam, quaſi in nobis participetur inimicitia & iniuria quam Adam intulit Deo: nec licet complacere in illa: ſed ad remiſsionem peccati originalis contentus eſt Deus in adultis ſola conuerſione caritatis [u] cum voto baptiſmi, ſine formali pœnitentia: aut cum applicatione meritorum Chriſti per baptiſmum quē puer vel adultus ſponte ſuſcipit.

CAP. XXI.

Qui actus pręcedant communiter contritionem & de obiecto materiali.

§. 2. *Oportet fide proponi obiectum ſupernaturale. & quomodo fides dicatur iuſtificare.*

3 *De actu ſpei & fiduciæ.*

4 *Præcedunt communiter attritiones ſupernaturales.*

5 *De multiplici propoſito.*

6 *Contritio non eſt actus naturalis ſecundum ſubſtantiam.*

7 *Prædicti actus non ſemper concurrunt formaliter.*

n D. Thom. quæſt. 84. 2. ad. 2. diſt. 17. quæſt. 2. 2. 1. c. & ad. 1.

o D. Thom. 1. 2. quæſt. 88. 1. ad. 1. quia non eſt contra caritatem, neque contra finem legiſlatoris: eo quòd veniale non auertit hominem à fine vltimo.

p Auguſt. hom. 50. cap. 2. & hom. 27. ex. 50. diſtīguit triplicem pœnitentiam. idem ſupponit D. Thomas, quæſt. 87. 4. & Doctor cū Magiſt. diſt. 16. cap. vltim. de quo D. Thom. explicat gloſ. interlin. in Rom. 4. cui Deus non imputauit peccatum: nempe etiā veniale. & ſic per baptiſmum & extremāvnctionem remittuntur etiam venialia: & qui cōfitetur ſolum venialia, abſoluitur ſimpliciter à peccatis. vide Bellarm. libr. 3. de pœnitentia. capit. 4.

q probat id (Matth. 1. ſaluum faciet à peccatis. capit. 9. dimitt. tibi peccata. qđ etiam habetur Luc. 7. & in oratione dominica Luc. 11. dimitte nobis peccata noſtra. Ioan. 1. qui tollit peccata. Actor. 26. ablue peccata. Daniel. 4. peccata tua eleemoſinis) intelligi etiam de venialibus. Cyprian. & Ambr. dum explicant id dimitte nobis debita noſtra, & conc. Mileuit. c. 8.

r vt eadem peccata poſſunt iterum atq; iterum abſolui nouo titul. ſup. cap. 12. At creditori cui ſemel ſolui pecuniam debitam, ſi iterum ſponte ſoluam: non eſt iam actus iuſtitiæ & compenſationis: quia ceſſat tota ratio debiti. de B. Virgine certū eſt quod non habuit actum pœnitentiæ, nec vnquam cōfeſſa eſt etiā ſub conditione & ſcrupulo: vt quidam fingūt.

s D. Tho. quæſt. 84. 2. ad. 3. add. q. 2. artic. 5. d. 17. quæſt. 2. 1. 1. ibi Soto. quæſt. 1. ar. 2. Med. tract. 1. de pœniten. q. 3. colligitur ex Augu. de ver. & falſa pœnit. cap. 8. pœnitentia eſt de male vſa libertate. ſup. ca. 19. § 9. V.

t D. Thom. q. 84. 2. ad 3. add. q. 2. art. 2. d. 17. q. 2. 2. 2. Rich. diſt. 16. a. 4. q. 1. ad. 2. Bona. ar. 1. q. 1. & d. 4. ar. 1. q. 1. Soto. d. 14. q. 1. ar. 2. d. 17. quæſt. 2. 2. Ledeſ. 1. p. q. 25. art. 1. dub. 3.

u D. Thomas. dicta quæſtio. 84. & d. 17. Sot. Ledeſ. ſupr.

S CAP.

CAP. XXI.

VT ante formę introductionẽ & diſpoſitionẽ illius vltimã, pręcedunt imperfectæ quædam diſpoſitiones: ita ante contritionẽ quę eſt vltima & perfecta diſpoſitio primæ gratiæ, præcedunt quidam actus. [a] 1. ꝓpoſitio obiecti ſupernaturalis & fides infuſa de illo. 2. fiducia ſeu ſpes in Dei miſericordiã. 3. incuſsio timoris. 4. dilectio Dei [b] ex qua procedit contritio, quæ eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam actus. Nec enim impiũ adultũ Deus de lege poteſt iuſtificare abſque proprio hominis actu & quadam pœnitentia, qua volũtas eius auerſa & curua rectificetur. ſed de potẽtia abſoluta nõ implicat contradictionẽ vt ſicut attritum, qui tamen adhuc manet ſimpliciter auerſus à Deo & cõuerſus ad creaturã, Deus ꝑ receptionẽ ſacramenti iuſtificat, infundẽs habitus: [c] ita poſſet cõtentus eſſe ſola attritione naturali, aut ceſſatione à peccatis, & illũ ſola externa ſacramenti receptione, aut ſine ſacramẽto iuſtificare gratis. [d] nõ quod peccator qui fuit gratia priuatus denominetur iuſtus extrinſece, quia Deus nõ imputet peccatum ad pœnã: [e] ſed qa de facto ꝑ habitũ, (& poſſet per ſolos actus, aut per rectitudinem quandã cũ auxilijs datam) iuſtificat & acceptat ad gloriã.

2 Vt homo impius conuertatur in Deum & iuſtificetur, oportet ex peculiari Dei prouidentia per externam prædicationem aut internam proponi ſibi opportune obiectum ſupernaturale, & gratia excitãte moueri intellectum eius & piam voluntatis affectionem, [f] vt ſponte credat: quod ſola vi naturæ homo non poſſet: poteſt vero per amicos & per Dei paratum oblatumque auxilium ſi eo vtatur, credere ſi vult. [g] & præter obiectum rite propoſitum requiritur vt actus fidei procedat ex habitu infuſo vel auxilio ſupernaturali: [h] oportetque fidem eſſe explicitam de aliquo obiecto ſupernaturali: oppoſitum enim dicere ſapit hæreſim Pelagij. non quidem oportet vt homo certo credat vel fidat ſibi remitti peccata: nec fides qua apprehendat iuſtitiam Chriſti ſibi applicari, quaſi ſola extrinſeca Chriſti iuſtitia denominetur iuſtus: [i] ſed credere debet Deum glorificatorem remuneratione ſupernaturali, [k] in quo implicite includitur fides de Chriſto mediatore. neceſſe etiam eſt fidem explicitam eſſe de Chriſto tanquam de obiecto, ſi modo homo eam habere poſsit. [l] porro fides dicitur iuſtificare: non quod ſola ſufficiat [m] nec quaſi primas partes habeat, [n] ſed quia eſt initiũ & fundamentum iuſtitiæ, [o] & quia oſtendit viã ſalutis: [p] & tamen fides non eſt pars pœnitẽtiæ. [q] & quidam falſo putant ſemper neceſſariam eſſe fidem de peccato vt eſt offenſa Dei: [r] & vt pręcedat contritionem cogitatio de ſingulis peccatis ſaltem in ſpecie. [s]

3 Communiter concurrit actus ſpei & fiduciæ. [t] & requiritur formalis actus ſi alias nunquam habuit formalem: [u] quia non dicitur virtualis ſpes, niſi aliquando præceſſerit actus formalis illius. ſed ſi quãdo illum actum habuit, ſatis eſt virtualis ſpes, in puncto iuſtificationis. [x] qui enim credit retributionẽ ſupernaturalem & remiſsionem peccatorum, excitatur ſpe vt concupiſcat id bonum arduum, [y] & velit proſequi media quãuis difficilia ad conſequẽdam remiſsionem peccati, & beatitudinem firmo & roborato animo.

4 Communiter ante pœnitentiã qui meminit peccati & pœnæ æternæ ſibi debitæ, concutitur attritione ſupernaturali, quę eſt donum Dei: [z] & timore vtili, [a] quẽ ſeruilẽ vocãt ex parte ſubiecti, vt fugiat peccatũ. hic timor inferni aut moralis turpitudinis quæ eſt in peccato, [b] aut infamiæ etiam temporalis, [c] aut alterius damni & flagelli, quando

[a] COnc. Trid. ſeſſ. 6. c. 5 1. & ſeq. Roſen. a. 6. D. Th. 3. p. q. 85. 5. & 1. 2. q. 113. Bellar. lib. 2. de pœnit. c. 17. Soto. d. 14. q. 2. a. 5. [b] ſup. c. 19. §. 2. L. Trid. c. 6. [c] Trid. ſeſſ. 6. c. 7. & can. 11. per quos habit' voluntas hominis, quæ erat realiter auerſa & de torta, rectificatur cũ vera ſui mutatione: & tollitur priuatio rei debitæ in eſſe. ſicut tenebræ tollũtur per lucem. [d] fatetur Ledeſ. 1. p. q. 27. art. 2. Scot. d. 14. q. 1. §. ex his ad ſolutionem. Gabr. q. 1. a. 2. cõc. 1. & in. 2. d. 18. cum Okam. & Nominal. Medi. tract. 1. q. 7. frat. Med. 1. 2. q. 113. a. 3. ad 2. cum Caie. q. 112. 2. Dur. 4. d. 1. q. 7. Vega li. 6. c. 5. Recẽ. Peña Sotomaior. quia non eſt ratio quæ ſatis probet implicationẽ cõtradictionis. quãuis Caiet. 1. 2. q. 86. 1. q. 113. 2. & 3. p. q. 86. 2. vbi fauet D. Th. & Soto. d. 15. q. 1. a. 2. q. 2. a. 1. aiũt implicare, ꝙ Deus ſine pœnitentia & iuſtitia infuſa remittat peccata. [e] D. Th. 1. 2. q. 110. 1. Tri. ſeſſ. 6. c. 7. can. 10. 11. Tolet. 1. Leo. epiſt. 91. ad Torib. conc. Brach. 1. can. 5. Taper. ar. 8. contra recent. hæret. & Vega lib. 7. c. 4. 5. 21. 27. lib. 15. c. 2. Torrẽ. 2. confeſſ. c. 5. §. 13. & ſeq. ex. Aug. de ſpiritu & lit. c. 22. lib. 14. trin. c. 12. Horantes. 1. de loc. c. 59. Sonnius lib. 7. demonſtr. relig. Chriſtian. trac. 2. c. 9. Auila in Audi filia. c. 89. Sot. 2. de nat. & gra. c. 19. 20. fr. Med. 1. 2. q. 113. 2. dub. 1. conc. 2. Tiletan. apol. pro Trid. & alios in generali citat Mich. Medin. li. 1. de recta in Deũ fide c. 4. Hoſi. inſtit. c. 71. cũ Cypr. lib. 3. epiſt. 8. Cyrill. 22. theſaur. c. 3. & 5. & optime Diony. c. 1. Eccleſi. hier. Baſil. Hiero. At de potẽtia Dei poſſet Deus ſine habitibus iuſtificare & diligere ſupernaturaliter præſeruando cũ auxilijs ne peccet. Sot. 2. nat. & gr. c. 17. 18. d. 1. q. 3. 1. ratione. 6. d. 15. q. 2. 2 fr. Medi. 1. 2. q. 110. 1. & 4. cõmunis recẽt. Doct. 1. d. 17. Dur. q. 1. Scot. q. 1. a. 1. Almain. Greg. q. 1. a. 2. & d. 14. a. 2. [f] Trid. ſeſſ. 6. can. 3. vocat inſpirationem. Mileuit. can. 4. requirit auxiliũ in intellectu & voluntate. Philip. 2. Deus dat velle. Prou. 16. præparatur volũtas à Domino, quo teſtimonio ſæpe vtitur Aug. ꝙ ſi forte. 1. actus quẽ habet paganus adultus, ſit iudiciũ ex vi naturali, quo credit fide humana ea quæ rite ꝓpoſita ꝓbãtur eſſe euidẽter credibilia, certe pia affectio volũtatis, ex qua ſtatim mouẽ intellectus vt credat, & accepter fidẽ, eſt ex dono Dei vt ait conc. Arauſi. c. 5. atq; ita initium iuſtificationis nõ eſt ex nobis. ſed fruſtra Suar. 3. p. q. 7. a. 3. ponit etiam in Chr̃o habitũ piæ affectionis ad credẽdũ. cũ ſatis ſit fides quæ intellectum diſponit in ordine ad voluntatem. [g] Tri. ſeſ. 6. c. 6. D. Th. 1. 2. q. 109. 4. 2. & tñ ſi ſpõte claudat oculos impedit libere illuminationẽ, & inſpirationẽ Dei. D. Tho. 3. cont. gen. c. 159. quod tñ impedimentũ hoĩs Deus efficaci auxilio tollere poſſet, ſed nõ ſemp vult. D. Tho. verit. q. 14. a. 11. Taper. a. 7. [h] Tri. ſeſ. 6. c. 6. D. Th. 1. 2. q. 112. 3. q. 113. 4. & 3. p. q. 85. 5. Bon. 3. d. 25. a. 1. q. 2. Bellar. li. 1. de pœnit. c. 2. li. 2. c. 3. Rom. 2. iuſtus ex fide viuit. Hebr. 11. ſine fide. conc. Mileu. c. 4. Arauſi. c. 7. Aug. de ver. & fal. pæni. c. 2. li. 1. retract. c. 23. Roſen. a. 6. & 7. & retractans Sot. d. 1. q. 3. a. 1. & in fi. totius. quarti & d. 5. q. 1. a. 2. dicit id eſſe aſſertu neceſſariũ. Cano rel. de pœni. p. 2. oppoſit. ſapere hæreſim. & rel. de ſacr. Cord. li. 1. q. 2. p. 32. & li. 4. q 3. Mich. Med. lib. 1. de recta in Deũ fide. c. 7. & lib. 4. & 8. Ledeſ. 1. p. q. 26. a. 3. dub. 3. & a. 4. dub. 2. & correxit Sot. li. 2. de nat. & gr. c. 11. in quo errãt Victor. rel. de inſtan. vſus rationis. Veg. li. 6. c. 15. 20. 22. 28. innuit. li. 13. c. 25. 26 34. Cord. li. 1. q. 2. p. 31. li. 2. q. 5. videẽ Taper. a. 7. & olim Sot. [i] oẽs ſup. cit. & Cano dicit oppoſi. ſapere hęreſim. qđ in Acad. Hiſp. Salm. & Cõplut. & alijs reputaẽ certum. [k] Triden. ſeſsio. 6. ca. 8. can. 9. 12. 13. 14. de quo Hebr. 11. accedentem ad Deum oportet credere quia eſt, & quia remunerator eſt. D. Tho. 1. 2. q. 113. 4. ad 3. Soto maxime. d. 5. ar. 2. & licet fides de Chr̃o mediatore ſit de pręcepto diuino (neceſſaria Tri. c. 6. Aug. 18. ciui. c. 46. Sco. Dur. Gab. 3. d. 25.) ei tamen qui inuincibiliter ignorat myſteriũ incarnationis, ſatis erit ad iuſtificationẽ fides implicita Chriſti, quæ cõtinetur ſub actu quo credit remuneratorem. Sot. ſup. D. Tho. 2. 2. q. 2. a. 7. c. 3. & 3. diſtin. 25. Hug. lib. 3. tract. 1. a. 3. Cano. & omnes recent. & expreſſe Aug. 19. cõtra Fauſt. c. 14. licet Hoſius inſt. ca. 2. fi. Latom. libr. de fid. & operib. Pigh. contr. 2. loquũtur diminute. [l] Trid. ca. 7. can. 10. 11. Cano. & videtur eſſe medium neceſſariũ ei qui ante mortẽ poteſt habere. [m] Trid. c. 7. 8. can. 10. 11. nec vnquã in ſcriptura reperitur ſolam fidem ſufficere. vt aduertit Vega. opuſc. de iuſtif. q. 2. & ſeq. Bellar. lib. 1. de purgatorio. c. 8. dum vero apud Patres reperitur, ſunt interpretandi, vt in Rom. 2. Ambr. & in Rom. 3. Ambr. Orig. Chryſo. Aug. in Pſal. 88. Hilar. in Matt. can. 8. Bern. ſer. 22. Cant. epiſt. 77. Martin. PP. bull. contra Vvicleph. [n] vt contra Luther. probat Hoſius lib. 3. cont. Brent. & ſup. Latom. & Pigh. ſupra Smynthæus lib. de iuſtif. Sot. 2. de nat. & grat. ca. 5. 11. Veg. lib. 6. ca. 14. & opuſ. q. 2. Taper. a. 9. Caſtr. in add. verb. fides & opera. Roffen. ar. 1. [o] Tri. ſeſ. 6. ca. 8. ſic. Ephe. 2. gratia ſaluati eſtis per fidem & Epheſ. 3. quare ly ſola, non excludit alios actus requiſitos. Trident. can. 9. Aug. q. 76. ex. 83. Clem. Alex. 2. Strom. Greg. Nyſſe. hom. 2. de Symb. Cyril. catech. 5. Bellar. 1. de purgatorio. c. 8. ad. 5. lib. 2. ſacram. c. 4. ad. fi. fides aut ſacram. iuſtificat, quantum eſt ex parte intellectus: niſi aliunde ex volũtate ſit impedimentum. vt cum dicimus ex hoc ſemine naſcitur arbor: intelligitur ſi non deſit calor ſolis, humor aquæ, & alia beneficia cõmunia quæ omnibus offeruntur. [p] vt medicus dicit infirmo, hæc epiſtola ſanabit te. nempe in qua oſtenduntur medicinæ & remedia, ſi illa ſerues. [q] Pius. 5. catech. tit. de pœnit. Trid. ſeſſ. 6. c. 6. & probat Bellar. lib. 1. de pœnitentia. c. 19. con. 2. quia iuxta Patres illæ ſolum dicuntur partes pœnitentiæ quæ manãt à virtute pœnitentiæ. contra hæret. quos affert. c. 6. col. 4. ſed fides eſt fundamentũ ante omnem actum pœnitentiæ. [r] Soto. d. 5. ar. 2. at in ignorante & oblito peccato, ſatis eſt dilectio Dei, quanuis nõ aduertat peccatum. [s] quod refutatur infr. c. 28. [t] Matt. 9. confide fili remittuntur. 1. Ioã. 3. qui habent hãc ſpem ſanctificat ſe. Rom. 8. ſpe ſalui. Pſal. 36. liberauit eos qa ſperauerũt in eo. Pſal. 90. Prouerb. 28. Eccleſi. vlt. Tri. ſeſſ. 6. c. 6. Aug. de catech. rud. c. 4. ſer. 32. de verb. apoſt. Amb. de pœnit. ca. 1. Hiero. in Ephe. 3. in quo habemus fiduciã per fidẽ. [u] Soto. 2. de nat. & grat. c. 11. vid. D. Th. 1. 2. q. 62. art. 4. [x] Veg. lib. 6. in Tri. c. 2. & ſimiliter ſe explicat ꝙ in pũcto iuſtificationis illũ qui prius habuit actũ formalẽ fidei, nõ oportet habere nouũ actũ fidei. li. 6. ca. 7. & 12. Catharin. Cor dub. lib. 1. q. 2. & tñ omnino tũc aut prius requiritur actus fidei. dicit Veg. c. 3. 12. 15. & de iuſtif. q. 9. at reuera requiritur in pũcto iuſtificatiõis ſi adultus extra ſacramentũ iuſtificetur cũ proprijs actibus. [y] ſup. c. 19. §. 1. G. [z] Tri. ſeſ. 6. c. 6. & clarius ſeſ. 14. c. 4. eſſe ex gr̃a excitãte, & donũ Dei, de qua 2. Corin. 7. triſtitia quę ſecundũ Deũ eſt, & ſeſſ. 6. can. 8. qđ ſumitur ab Aug. trac. 9. in. 1. epiſt. Ioã. ſicut ſeta introducit filũ, ita timor caritatẽ, & ho. vlt. ex. 50. ꝓbat ex Pſa. 49. arguã te: ſic Baptiſta Mat. 3. orditur prędicationẽ à metu, quis demõſtrabit vobis. Matt. 10. timete eũ. Prou. 1. ꝑ timorẽ dñi declinat oĩs homo à peccato. Eccleſ. 1. timor dñi expellit peccatũ, & initiũ Sap. timor dñi. glo. in id Rom. 8. nõ accepiſtis ſpiritũ ſeruitutis. vbi Hiero. & Aug. Baſil. in Pſ. 33. Hiero. in Eſai. 26. à timore tuo cõcepimus. Aug. 1. ad Simplic. q. 2. Rich. de S. Victo. in Beniamin minore. c. 8. & 9. c. ſicut ſeta. de pæni. d. 3. Caſsian. collat. 3. c. 4. collat. 11. c. 6. quẽ falſo Luther. ꝓ ſe citat. Adri. ꝙ li. 4. q. 2. Bella. lib. 1. de pæni. c. 19. prop. 1. ait ꝙ falſo Luther. terrores animi cõputat inter ꝑtes pænitentię: cũ ſit aliquid prius. Alex. 4. p. q. 74 m. 1. Bon. d. 14. ar. 2. q. 2. fi. D. Th. 3. p. q. 85. 5. arg. 3. cũ ſolut. & 2. 2. q. 19. ar. 4. Taper. a. 3. & 4. Cano. relect. p. 3. agnoſcit quãdã attritionẽ eſſe ſupernaturalẽ ex dono Dei. Sot. d. 14. q. 2. a. 5. [a] Triden. ſeſ. 6. c. 6. & can. 8. Roſen. a. 6. Taper. a. 3. Bella. ſup. D. Th. 2. 2. q. 19. 4. Aug. de fid. & oper. ca. 1. de vera. & falſ. pæn. c. 8. de catech rud. c. 5. Cypr. ſer. de lapſis. & tñ quia hic actus nõ eſt neceſſarius, nec ſemp adeſt in iuſtificatiõe. ideo Trid. ſeſ. 6. can. 3. ſolũ numerat fidẽ ſpẽ caritatẽ & pænitentiã, Vega. li. 6. c. 23. Caſtr. verb. cõtritio. & timor. Taper. a. 4. Soto. infr. [b] Vtrũq; expreſſit Tri. ſeſ. 14. ca. 4. ſatis eſſe cum ſacram. pænit. [c] hic timor non ſatis eſt ad ſacramenti fructum. Sot. d. 14. q. 2. 5. & 1. de nat. & gra.

ca.19.lib.2.ca.15.Nauar.ca.1.nu.11.37.38. & tamen qui ex timore pœnæ facit, ſi hic eſſet tota ratio implendi præceptum, non implet. Caſtr.Roſen. ar.6.Vega lib.6.ca.22.Latom. pro aſſertione Vniuerſit.Louanien.Nauar.cap.11.nu.16.timor vero mundanus eſt malus, D. Th.2.2. quæſt.19.3. Vega. libr. 6. cap. 25. & vituperatur à ſanctis.

2.art.1.lit.F.Petrus Soto.lect.14.& patet ex Patribus, Auguſt.de ver.& falſa pœnit. cap.9.14.17.li. 2.contra Creſcon.cap.12.lib.14.ciuit.ca.vlt. libr. 21.cap.27.ſerm.7.de temp.Ambr. lib. de Iſaac, & anima.cap.3.habetur in ſenſu.cap. fugerat. de pœnit.d.2.Gregor. libr. 6. epiſt. 23. li. 3.dialog.ca. 34. ho. vlt. in Ezech. ad fin.Bern. ſerm. 16. in Cant.

incuſſus eſt à Deo: per auxilium vt fuit Niniuitis, d nõ excludit quin cohibeatur ſimul interior effectus ab omni peccato, & actus feratur in Deum propter ſeipſum: ſed eſt motiuum ſine quo homo tepidus forte non excitatur ad fugiendum deteſtandumq; peccatum. ſæpe hũc actũ comitatur timor filialis de culpa & offenſa Dei. e tandem communiter præcedit contritionem proxime dilectio Dei. f quia via intentionis prius natura homo ordinate volens vult finem, & accedit in terminum ad quem, quàm eligat media & recedat à termino à quo. ſic enim Magdalenæ Lucæ. 7. dimiſſa ſunt ei peccata per pœnitentiam, quoniam dilexit multum. g ea vero dilectio in priori naturæ, nondũ intelligitur efficax ſuper omnia, nec ſola eſt idonea diſpoſitio gratiæ, quouſque per adiunctam contritionem cui imperat, expellat omne impedimentum peccati recedens à bono commutabili: contritio enim includit vt ſit propter Deum ſumme dilectum; h & eo ipſo facit vt prior dilectio ſit efficax & perfecta conuerſio. i

5 Poſt hos actus ſequitur motus pœnitentiæ contra peccatum k cum propoſito emendandi præteritam vitam, implendique in futurum omnia præcepta, & ſatisfaciendi: ſimulque cum voto ſacramenti, & implendi iniunctam à confeſſario pœnitentiam: quæ fere includuntur in ipſo actu contritionis. l atque ita multarum virtutum actus iuuant & quodammodo concurrunt ad perfectum actum pœnitentiæ: ſed actus pœnitentiæ eſt ſimplex ab vna virtute, quæ ex connexione aliarum virtutum participat vigorem, & in executione elicit vnum actum, in quo ſimul includantur participata motiua aliarum virtutum.

6 Hunc actum quidam m putant naturalem, & ſola vi naturæ elici poſſe quoad ſubſtantiam actus. ſed reuera ante contritionem præcedunt ſupernaturales actus fidei & caritatis vt dictum eſt: & ipſa contritio eſt non tantum ex modo vel denominatione extrinſeca ſed intrinſecè in ſubſtantia ſupra totam vim naturæ, ex habitu aut auxilio gratiæ: n quia ſcriptura pœnitentiam vocat donũ Dei. o certumq; eſt vltimam diſpoſitionem gratiæ vt ſit ei proportionata, debere eſſe ſupernaturalem: p præſertim cũ procedat ex motiuo fidei & caritatis. interdum tamẽ datur imperfecta & remota diſpoſitio quę eſt attritio quædã ex viribus naturæ q propter moralem turpitudinem peccati contra dictamen rationis, & propter

d Triden. ſeſſ. 14. cap. 4. ad fin. Soto. diſt. 17. quæſt. 2. 5. Cano. p. 3. Vega lib. 13. capit. 14. ad med.

e D. Tho. 3. par. quęſt. 85. 5. Bon. diſt. 14. in 2. p. ar. 2. q. 2. & hic actus proxime diſponit ad verã pœnitentiam: & in anima Chriſti fuit donum timoris Diu. Thom. 3. p. quæſt. 7. artic. 6.

f ſup. cap. 19. §. 1. M. ca. 2. §. 3. A. D. Thom. q. 85. 5. c. & ad. 2. & a. 2. &. 3. &. 1. 2. q. 113. 4. ad. 1. & art. 1. ad. 2. &. ar. 8. interdum vero præcedit actus pœnitentiæ, qui perficitur per dilectionem Dei, vt vbi dictum eſt.

g 1. Ioann. 3. qui non diligit manet in morte. 1. Petr. 4. caritas operit. Prouerb. 10. vniuerſa delicta operit caritas. Patres caritati tribuunt odium doloremque peccati: quia imperio mouet ad pœnitentiam, & quia. 1. Corinth. 13. ſine caritate nihil prodeſt. h per hoc concordantur qui dicunt dilectionem Dei, nempe imperfectam eſſe priorem pœnitentia: & qui dicunt conuerſionem perfectam non eſſe ſine pœnitentia D. Thom. quæſt. 87. 3. add. quæſt. 4. 1. ad. 4. Ledeſ. 1. parte. quæſt. 32. 1. Soto. diſt. 14. quæſt. 2. fatetur Caietan. tom. 1. tract. 4. quæſt. 1. dilectionem fieri formatam per dilectionẽ Dei & gratiã. Pighius contro. 9. & in §. cõtritio. ergo. cap. caritas. capit. fin. de pœnitentia. d. 2. ſine caritate quomodo quis pœnitentiam habebit. Durand. diſt. 17. quæſt. 1. num. 7. Gabr. diſt. 14. quæſt.

i D. Tho. quæſt. 85. 6. c. & ad. 3. Zachar. 1. Ierem. 3. Ioel. 2. Ezech. 18. vbi Hiero. ſup. cap. 19. § 2. L. §. 8. R.

k D. Thom. 3. par. quęſt. 85. 6. &. 1. 2. quæſt. 113. 5.

l Trident. ſeſſ. 14. capit. 4.

m Scot. d. 14 q. 2. a. 2. & tamen fatetur fieri diſpoſitionẽ gratię quia poſtquã dam tẽporis continuationẽ, informatur habitu gratiæ ſeu caritatis. idẽ Caiet. to. 1. trac. 4. de cõtrit. q. 1. ſed alij verè negãt reqꝫri cõtinuationẽ tẽporis: & tñ fatẽtur idẽ qđ Scot. vt Gab. d. 14. q. 1. Dur. 3. d. 28. q. 5. n Tri ſeſ. 6. c. 6. can. 3. Mileui. c. 3. & 4. Arauſi. c. 5. & ſæpe D. Th. q. 85. 5. & 1. 2. q. 109. c. 1. q. 113. 3. & 5. Sot. d. 14 q. 2. 5. ibi Dur. q. 1. inclinat Vega li. 6. & 13. in Tri. Latom. 1. de iuſtif. c. 3. vid. Aug. de prædeſt. ſanct. c. 13. & 19. Bellar. li. 2. de pœn. c. 3. o 2. Tim. 2. nequãdo Deus det illis pœni. & conuertãtur. Act. 8. & 11. gẽtibus dedit Deus pœnitẽtiã & vitã. Ierem. 31. poſtquã cõuertiſti me, egi pœnitẽtiã. Arauſi can. 4. & facit can. 7. 25. Tri. ſeſſ. 6. c. 5. can. 3. Aug. 2. pec. mort. c. 18. li. 2. cont. duas epiſt. Pelag. c. 20. Inn. I. epiſt. 25. 26. Celeſtin. I. epiſ. 1. Leo. epiſ. 84. 89. Augu. 5. cont. Iulia. c. 3. poſt. med. de fide ad Pet. c. 31. p Trid. ſeſſ. 6. c. 7. princ. hanc diſpoſitionẽ ſequitur iuſtificatio. q quod agnouit Ariſt. 7. Ethi. c. 7. intẽperatus eſt incurabilis, qa nõ pęnitet. Plat. 9. đ legib. ſępe cõmitti noua peccata ab eo q nõ expiauit pterita. D. Th. q. 84. 7. & 1. 2. q. 113. 5. ad. 1.

r Sed

r Sed falſo putant cognitionem naturalis obiecti, ſi procedat ex ſpeciali auxilio, dici fidẽ: & ſatis eſſe pro iuſtificatione. Vega. lib. 13. in Trid. c. 25. Cord. li. 1. q. 2. opin. 4. dub. 4. de quo dictũ eſt. s Ledeſ. 1. p. q. 26. a. 1. Cano. relect. p. 3. & 5. Caiet. to. 1. tract. 4. de cõtrit. q. 1. Soto. 1. de nat. & gra. c. 22. & 23. lib. 2. ca. 15. 16.

D. Th. 3. d. 36. a. 2. ad. 5. & 4. d. 14. q. 1. 3. 2. add. q. 16 3. & 1. p. q. 95. a. 3. Ledeſ. 1. p. q. 26. 4. cont. Sotũ d. 14. q. 2. 5. & Almain. quia tunc non potuit eſſe peccatũ veniale. 1. 2. q. 89. a. 3. & fuit in B. Virgine Palud. d. 14. q. 4. conc. 2. Ledeſ. con. 1. Palac. q. 2. Maior. Marſil. de quo Ledeſ. ait nihil reperiri apud D. Th. & negãt eã habuiſſe Soto. & Almain. quia B. Virgo ex copia gratię erat inpeccabilis ab intrinſeco. vide Vega lib. 14. c. 18. D. Tho. 3. p. q. 27. ar. 4.

Deum quem imperfecte diligit vt finem naturæ, quãdo infidelis ex ignorantia nihil de fide & ſupernaturali retributione cognoſcit. r ſed ea naturalis pœnitentia nec eſt ſufficiens diſpoſitio gratiæ, s nec cum certa ſpe veniæ obtinendæ: ſed vt liberetur homo aut populus à pœnis temporalibus t & flagellis Dei. poſſet tamen philoſophus ratione naturali coniectari quod ſi qua via peccatum ex ſpeciali Dei prouidentia ſit homini remittendum, vt ſic beatitudinem naturalẽ aſſequeretur, nullum videri aptum remedium quàm dolorem pœnitentiæ, quo factum retractat, veniam petit, & tentat compenſare offenſam quoad poteſt.

7 Quamuis patres prędictos actus numerent, u & ſemper virtualiter concurrant dum homo per proprios actus iuſtificatur extra ſacramẽtum, & ordinario modo paulatim diſponitur: interdum tamẽ Deus qui vno temporis momento iuſtificat, concedit cum ſubita illuſtratione & fide de ſupradictis motiuis, & cum voluntatis efficaci auxilio contritionẽ perfectam: in cuius virtute includitur ſpes veniæ, dilectio Dei (ſup. §. 3. & 4.) & propoſitũ multiplex, infr. ca. 24. nec ad hanc virtualem in vno incluſionem, aut ad votum ſacramenti, oportet vt homo prius habuerit formaliter prædictos actus ſpei, caritatis & propoſiti de emendatione vitæ & receptione ſacramenti.

t de quo Ouid. 1. de Ponto. ſæpe leuant pœnas, ereptaque lumina reddunt: cũ bene peccati pœnituiſſe vident.

u Tri. ſeſſ. 6. cap. 6.

CAP. XXII.

Pœnitentiæ virtutem eſſe per ſe infuſam colligitur ex obiecto formali & ſpeciali actu eius.

§. 2. *Eſt ſpecialis virtus.*

3 *Ineſt volũtati, vt patet ex definitione pœnitentiæ.*

4 *Non datur habitus aliquis pœnitentiæ in appetitu ſenſitiuo: bene tamen actus.*

5 *Habet pœnitentia actus externos: vtiles eſſe quamuis per accidens ſequatur vitæ decurtatio.*

6 *Differt à iuſtitia.*

EX obiecto formali & proprio ac difficili actu contritionis colligitur eſſe in homine ſpecialem habitum pœnitentiæ, quo facile promte & delectabiliter operetur. hic habitus cum ſit circa actus ſupernaturales, eſt per ſe infuſus: a vt habitus virtutum Theologicarum. quamuis qui falſo actum pœnitentiæ putant eſſe naturalem ſecundum ſubſtantiã, ex conſequenti aiunt habitũ pœnitentiæ acquiri b & manere informẽ in peccatore. hic eſt ſimpliciter & proprie virtus c cum ſit habitus circa obiectum & actũ honeſtum d & comitatur gratiam ſicut virtutes theologicæ & morales, & eſt diſpoſitio perfecti ad optimũ, cũ perducat hominẽ in finẽ vltimũ: quãuis vero verſetur circa malũ difficile vt fortitudo & mãſuetudo, e & actus eius ſupponat præfuiſſe malũ, ideſt, peccatũ in homine, ineſt tamẽ etiam innocenti f & manet in beatis, habetq; etiã bonos actus: dũ peccator proponit ſeruare mandata, & compenſare offenſam, & beatus cõplacet de peccatorũ venia, & circa peccatũ quod intẽdit deſtruere actus odij & deteſtatiõis cũ ſit obiecto ꝓportionatus, eſt bonus. habitus vero circa erubeſcentiã de malo quãuis honeſtus eſſet, nõ habet rationẽ virtutis: g quia verecundia includit hominẽ ſubiectũ timori h de turpi facto, ne videatur & cõfundatur: ac ſubinde promptum in turpe factũ niſi videretur.

2 Pœnitẽtia eſt ſpecialis virtus moralis diſtincta nõ tãtũ à virtute theologica, cuius præcipuũ & proprium obiectum materiale & formale eſt Deus: i ſed à virtute religiõis cũ qua

ab Sup. c. 19. §. 3. Y vt de virtutibus moralibus eſſe infuſas probat D. Tho. 1. 2. q. 63. art. 3. Greg. 2. moral. c. vlt.

c D. Tho. q. 85. 1. & d. 14. q. 1. vbi Bon. Rich. Scot. Marſi. q. 10. a. 1. Soto. q. 2. 1. Alex. q. 54. m. 1. Ledeſ. q. 26. 1. Med. in tract. 1. q. 1. Cano. relect. & ita patres pœnitentiam cõmẽdant tanquam virtutem eximiã

d ſup. cap. 19. §. 1. H. quia virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum & ab Ariſt. definitur habitus electiuus ſecundum rectam rationem D. Thom. 1. 2. quæſt. 56. 4. e D. Thom. ſingulariter. 1. 2. q. 60. ar. 5. ad. 4. f vt pœnitẽtia infuſa fuit in Adam in ſtatu innocen. infr. cap. 35.

g Ariſtot. 2. Ethic. ca. 7. lib. 4. ca. vlt. D. Tho. 3. p. q. 85. 1. ad. 3. & 2. 2. q. 144. 1. vbi tamẽ Caiet. ſine cauſa videt negare pœnitẽtiam eſſe virtutẽ, quia ſupponit turpe factũ: ſicut & erubeſcẽtia. qđ etiã inſinuat Dur. d. 14. q. 1. & 2.

h ſic cõtinẽtiã Ariſt. 7. Ethic. negat eſſe virtutẽ, quia ſupponit hominẽ adhuc impfectũ & vehemẽtibꝰ paſſionibus ſubiectũ, D. Th. 2. 2. q. 155. 1.

i D. Th. 1. 2. q. 62. 2. & de fide & caritate conſtat 2. 2. q. 1. 1. & q. 25. 1. de ſpe autẽ probat Caiet. cum D. Th. 2. 2. q. 17. 5. quia ſpero Deum ipſum tanquam bonum meum, quod mihi vnietur in viſione beata: & ſpes innititur virtuti diuinæ, ad obtinendum tam arduum bonum.

k De

[k] De religione D. Tho. 2.2.q.81.5. vbi Caietan. de pœnitentia vero. 3. p.q.85.3.ad.1.& d.14.q.1. 1.4. Richard.a.2.q.2. Carthuſ.d.16.q.1. Ledeſ. q. 26.3. Soto.d.14.q.2.3. Med.tract.1.q.1.ad.4. & cõmunis. hinc conuenit cum virtute theologica, quæ caert me-dio. 12. q. 64. 4. ſic ex religione debetur Deo infinitus cultus, qualem Christus exhibuit: & nunc offertur per ſacrificiũ miſſæ. & ex pœnitentia debetur infinita compẽſatio, qualẽ Chriſtus obtulit, & nos eã deberemus ſi eſſet nobis poſſibilis. ſicut quantum eſt ex dignitate obiecti, debetur Deo dicenti infinita fides, infinita ſpes: & modus diligẽdi eſt ſine modo diligere, vt ait Bernard.

[l] D. Tho. q.85.4. communis. d.14 Soto.q.2.4. Bona.art.2. q.1. Richar. articulo.3. q.1. Ledeſ. q.26.4. ſicut iuſtitia & religio quæ eſt ad alterum ponitur in voluntate. 1.2.quæſt.56.4. & quia pœnitentia eſt ſupernaturalis, vt caritas: & circa difficilem actum contritionis, ad quem adiuuant multæ virtutes ſub diuerſa ratione. [m] D. Thom.q. 85.4.& add.quæſt.1.art.1.2.&.4. ſic Ioel. 2. conuertimini ad me ex toto corde. 1. voluntate; ſicut Matth. 22. diliges Dominum toto corde. 1. voluntate. [n] Auguſt. de ver.& falſa pœnitentia.c. 8.&.19. [o] vt arguit Scot. diſtin.14.quæſt.1.ar. 3. ſed reuera dolor eſt actio vitalis voluntatis ſup. cap.20.§.2.F. [p] Paludan. diſt.14.quæſt.2.num. 11. propendet Soto.quæſt.2.artic.4. tenet Ledeſ.q. 26.art.4. addit Bonauent.ar.2.quæſt.1. eſſe in iraſcibili in qua eſt ſpes, Albert.art. 8. Mantius id putat colligi ex D. Thom.quæſt.85.art.4.ad.1. ſicut liberalitas in eſt primario voluntati, & tamen habet ſecundarium habitum in appetitu ſenſitiuo. 12.

quæſt. 60.5.&.2.2.q.104.art.4. qui habitus ſecundum ſe non eſſet virtus erga alium, niſi vt coniunctus habitui voluntatis. [q] communis & plane D. Thom. d. 14. q.3.1.ad.3.&.q.85.4. Richard. art.3.q.1. Recent. [r] Durand.d.14.quæſt.2. Soto.q.2.ar.4. Nau.cap.1. nu. 24. D. Thom. diſt. 17.q.2.3.1. vbi explicat quomodo vires inferiores mouentur à potentia ſuperiore. i. ex naturali redundãtia & colligatione. 2. ex electione quia voluntas facit vt proponantur appetitui motiua ſenſibilia, ad excitandum dolorem: de quo fr. Med. cum D. Th. 1.2.q.9.art. 2.&.q.16. [s] monent Doct. ſupr. Nauar. c. 1. n.24. cũ D. Tho. d. 17. ſup. & quod li.1.a.9. ca. non mediocriter. de cõſec.d.5. [t] Pſa. 83. cor meũ, & caro mea exultauerũt.

cõuenit in eo quod includit Deum tanquam obiectum [k] cui offertur cultus, vel ſatisfactio & compenſatio pro culpa. & quanuis circa homines diuerſa ſit virtus qua regem colimus, & qua ei reddimus compenſationem pro offenſa: ſed reſpectu Dei vna virtus eſt qua colimus, & fidelitatem promiſſionis ſeruamus ac iuſtitiam Deo debitam ob ſupremam eius excellentiam. differt tamẽ pœnitentia à Religione & iuſtitia vt ſupra patuit, ca.19.§.3.&.6.& multo magis ab alijs virtutibus moralibus quæ ſunt circa particulare obiectũ.

3 Habitus pœnitentiæ ſubiectatur immediatè in voluntate: [l] cum ex affectione iuſtitiæ intendat compẽſare offenſam, & præcipuus actus eius ſit contritio, id eſt, triſtitia voluntatis [m] contra peccatum, cuius præcipua ſedes eſt voluntas libera. ſic enim diffinitur: pœnitentia eſt voluntaria vindicta ſeu diſplicentia peccati. [n] quanuis enim vt dolor & pœna eſt includat inuolũtariũ, [o] pœnitens tamen ſponte eam pœnã aſſumit vt Deo reconcilietur: ſicut Chriſtus voluntarie paſsionem ſuſtinuit.

4 Quidam [p] in appetitu ſenſitiuo adijciunt quendam habitum quo iuuetur homo ad actum pœnitẽtiæ: vt liberalitas ponitur in voluntate ſimul & appetitu: nam in appetitu eſt difficultas vt concurrat cum voluntate ad dolorem peccati & promptam electionem. ſed re vera neceſſarius non eſt: cum pro actibus pœnitẽtiæ [q] iuſtitiæ & caritatis ſatis ſint virtutes morales, quæ paſſiones appetitus moderantur, vt alijs etiam virtutibus ſubſeruiant. nec ad perfectã contritionem requiritur vt in appetitu ſenſitiuo excitetur paſſio doloris [r] aut commotio corporis cum lachrymis & gemitibus, aut cũ ſuaui, & ſenſibili delectatione: quanuis hæc omnia interdum ex refluentia voluntatis diligentis Deum & contritæ, communicentur appetitui & corpori. [s] poteſtque appetitus peccatum quatenus per cogitationẽ cõcipitur tanquam malum ſui ſuppoſiti corporalis, [t] aliquo modo odiſſe & deteſtari, cum propoſito vitandi fugiendiq; omnẽ peccati occaſionẽ quæ præſens ſe obtulerit: nã & bruta imperfecta cognitione cũ inſtinctu naturæ fugiunt malum futurum, quod virtualiter impendet in cauſa præſente. [u] hic actus appetitus à voluntate participat rationem liberi & honeſti, ſicut & actus temperãtiæ: non tamen eſt ſupernaturalis ſecundum ſubſtãtiam, vt requirat proprium habitum: cum ſatis ſint alij habitus infuſi, per quos appetitus facile mouetur. hic dolor ſenſibilis temperandus [x] eſt ne noceat ſaluti in ijs qui faciles ſunt ad lachrymas, ne triſtitia abſorbeantur.

D.Tho.d.14.q.2.4.&.q.85.4. ſic dum homo Angelum apprehendit, vt benefacit corporibus motu cœli, poteſt diligere per appetitũ. imò Palu.& Caie. 1.p.q.82. putat qđ volũtas immediate p intellectũ aliquãdo mouet appetitũ ſenſitiuũ, & mẽbra exteriora hominis. [u] Caiet.1.2.q.40.a.3. [x] ſup. lit.S. Bon.d.16.&.17. vtrobiq; a.2.q.2. D. Tho. d. 17.q.2.3.2. add.q.3.2. Dur.q.4. Soto.d.14.q.2.5. Alex.3.p.q.68.m.1.a.4. hinc 2. Corinth.2. donate, ne forte abundantiori triſtitia abſorbeatur, ibi Chryſ.ho.4. At Rich.d.17.a.1.q.8. addit, quod licet homo ſentiret ex vehemẽtia doloris ſecuturam ſibi mortem, non peccat perſeuerans in actu cõtritionis: ſi tamen mortem ipſam non intendat. quod falſum eſt, niſi eo modo quo Carthuſiani aut Capuccini poſſunt rigorem regulæ ſeruare, quanuis putent minori tempore victuros eſſe.

[y] Matt.11. in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent. c.3. facite fructus dignos pœnitẽtiæ. vbi Chryſoſt. & 1. Corin.9. Caſtigo corpus meum. Ioel.2. cõuertimini in toto corde, in ieiunio fletu & plãctu. Trid. ſeſſ. 14.c.8.&.9.can.12.13.14. Soto.d.17.q. 2.art.5. Nauar. c.1. nu. 42.c. 26. n. 1.c.10. n. 4. cum Anto. 3.p. tit. 14. cap.18.§.5. per.6. conſiderationes excitari dolorẽ: ex memoria peccati, pudore & vtilitate ei⁹: timore iudicij: amiſſione gloriæ: ſpe veniæ. de quibus Syl. contritio.§. 1. Caietan. verb. confeſſio. cond.10. lachrymoſa. Hoſtien. ſũma de pœnitẽ. col.3.17. Polanco di rect. ca.8.& de remedijs contra vitia. Fr. Luis Granat. lib. memorial. tract.2.&.5 f.87. Stella. 1.p. de la vanidad del mundo, cap. 96. Ioan. Viualdus de vera contritione. ca. 4. col.3. Roſarium Buſti. 2.p.ſerm.6. vbi refert.24. malignitates peccati. & 60. ſpurcitias peccantis. Fr. Medin.li.2. de inſtruct. ca.10. de contritione. c. 14. de propoſito emendæ. Sot.d.14.q.2.a.5. Ledeſ.q.26.5. D. Th.q.85.5. Caſtro verb. contritio & timor. [z] vt Carthuſien. ſtricto ſtatuto abſtinent à carnibus etiam in morbo & mortis artic. quos tamẽ bene excuſat Gerſo. & Victor. relect. de temperantia.1.p.à.n.8. & alij. [a] ſic cultus externus & oratio, quæ eſt actus intellectus, elicitur à virtute religionis quæ eſt in volũtate, vt bene Caie. cũ D. Th.2.2.q.83.1. vbi Victoria Mant. & Recen. & ſolutio debiti externi elicitur à virtute iuſtitiæ. [b] quæ habent effectum ex opere operato, & conferunt gratiam attrito peccatori. [c] Supra. capit. decimo nono. §. 3. T.

5 Habet pœnitentia actus externos honeſtos, ad quos ſcripturæ & ſancti excitant, [y] vt voluntas oſtendatur efficax & zelo iuſtitiæ contendat totus homo per dolorem animæ & corporis cõpenſare offenſam Dei, quanuis maceretur corpus & per accidens ſequatur decurtatio vitæ. [z] ſic religio cultu & ritu etiam externo Deum colit, & ſacramento ſenſibili inſtituit Chriſtus cultũ Dei & veniã peccati fieri. hic exterior actus non dicitur imperatus ſed elicitus pœnitentiæ: [a] quia nõ habet aliam rationem boni, nec nouam in membris difficultatem præter eam quam participat à virtute pœnitentiæ, nẽpe vt compenſet pro peccato & pro effectibus illius, id eſt, pro pœnis tẽporalibus, quæ impediunt cõſecutionem beatitudinis & perfectũ ſtatum amicitiæ. Deus etiam non parum tribuit operibus externis per modũ priuilegij, nõ quidẽ vt ſacramentis & martyrio: [b] ſed eleemoſynis ieiunijs & alijs corporis afflictionibus, vt ſine quibus homo non impetrat quorundam bonorum conſecutionem & malorũ depulſionẽ.

6 Differt à iuſtitia, quia præcipuus actus iuſtitiæ eſt in opere externo circa medium rei, [c] nec eſt in ſola electione ſine propoſito operis, hoc enim modo vtilis eſt proximis, quibus iuſtitia debetur: ſed præcipuus actus pœnitentiæ eſt in voluntate per quam Deum offendit, & in Deum conuertitur actibus caritatis & pœnitentiæ. nec ſemper requirit propoſitũ operis externi, aut ſponte ſatisfaciẽdi in præſenti vita pro pœnis tẽporalibus: in cõtritionis enim dolore ſatis includitur exhibitio ſatisfactionis neceſſariæ, quæ cõtritio ſi magna ſit delet omnem pœnam.

CAP. XXIII.

Qualis actus voluntatis ſit cõtritio, an ſit intentio vel electio.

§.2. *Incipit ab imperfecto cum tribus actibus. 1. nollem peccaſſe. 2. eligo aſſumere dolorem intentione compenſandi Deo. 3. dolore ipſo contendit cõpenſare, & hinc ſequitur deteſtatio.*

3 *Cur doctores nũc vnum, nunc aliũ actum explicent.*

4 *Dolor contritionis non eſt primarius actus voluntatis.*

5 *Explicantur qui negant contritionem eſſe dolorem.*

Contritio in eſſe naturæ eſt voluntatis actus reſpectu peccati præteriti quod formaliter eſt quidẽ malũ propriũ, [a] licet præterierit: obiectiue autem eſt offenſa & iniuria Dei. habet autẽ peccatũ duo. 1. quod præteritũ fuit & propria volũtate cõmiſſum: & quãuis tũc ſub falſa ratione boni placuit dũ præſens erat, nũc tamẽ dũ cognoſcitur tãquã verũ malum proprium, diſplicet dũ ait ſimplici odio & velleitate, nollem peccatum fuiſſe, ſeu vellem nunquam peccaſſe, [b] ſi mihi eſſet

CAP. XXIII.

[ab] SVp. [a] c.19.§.9.V. [b] ſup.c.15.§.9.Z. D. Tho.3.p.q.85.1.ad.3. Soto.d.14.q.2.1.d.17.q. 1.1.ad.2. Ledeſ.q.32.ar.1.dub.3. D. Tho. add.q.1. ar.1. Bellar. lib.2. de pœnitentia.c.5 col.3. Ant.3. p.tit. 14.c.18 §.10. Naua. c.1.n.2. cum Caiet. to. 2. opuſc. 4. de contritione. & ſenſit Palud.q. 17. q. 1. & vlt. & prius Scot. d.14.q. 1.a. 3. in idem redit quod Alexand. 4. p. q. 54. m. 2.a.3. Med. de pœniten. tract. 1.q.1. eſſe ad. 1. quod conſideratur peccatum abſolute, præciſa omni differentia tẽporis: & ſic habetur odiũ quia malum & offenſa Dei. huius meminit Trident. ſeſsio. 6.cap. 6. & 14. ſeſsione 14. capit. 1. Amos. 5. odite malũ Prouerb. 8. timor Domini odit malum Pſa. 35. malitiã autem non odiuit. & alibi proijcite iniquitates: derelinquat *impius* viam ſuam. contra Adrian. de pœnitentia. quæſt. 1. negat eſſe talem actum, ex eo quod conditio de præterito ſit impoſsibilis, & impoſsibilium non eſt electio, vt dicit Ariſt. 3. Ethic. ca.2. At omnes reijciunt Adrian. nam & Chriſtus (qui certo ſciebat ex decreto patris ſe moriturum illa nocte) habuit timorem filialem. 3. part. quæſt. 7. artic. 6. præciſe conſiderans ſeparationem à Deo vt poſsibilem: & ter orauit patrem ſub conditione ſi poſsibile eſt. i. expediens, tranſeat à me calix i. paſsio: de quo D. Thom. 3. par. quæſt. 21. a.4. concipiens mortem abſque circunſtantijs, vt poſsibilem euitari.

poſsibile: concipio enim peccatū abſolute & ſecundum ſe, præciſa ratione præteriti. 2. eſt ſtatus quidam præſens relictus ex peccato præterito nondū remiſſo. [c] imo quāuis remiſſum fuerit etiā per abſolutionē, poteſt concipi vt peccatum eſt pręſens coram me, de quo iterum atque iterū licet repetere actus cōtritionis. [d]

2 Reſpectu huius mali ſic præſentis dum homo ab imperfecto paulatim procedit, diſtingui poſſunt tres actus pœnitentiæ. primus nollē peccaſſe, [e] deinde eligo aſſumere dolorē fine cōpenſandi & deſtruēdi peccatū. [f] tandē in executione doleo & côteror, [g] atq; ita deſtruo ſtatū peccati. ſic datur triplex actus voluntatis reſpectu boni: primus amor ſimplex ſeu deſideriū obiecti boni. 2. intentio [h] ſeu electio efficax. 3. executio qua voluntas vtens potentia executiua conſequitur reipſa finem bonum. [i] vt in reſtitutione ſeu ſolutione debiti, ſolus amor aut electio non ſatisfacit creditori, niſi in executione ſequatur realis ſolutio.

3 Ita ergo virtus pœnitentiæ cōtra malū habet. 1. fugam & odiū mali: quod ſic explicatur, nollē peccaſſe, [k] diſplicet mihi meū peccatum, vtinam nunquā peccaſſem. hic ſimplex actus dici poteſt diſplicentia, [l] deteſtatio & retractatio volūtatis malæ. ex quo actu ſi efficax ſit conſequūtur in viatore reliqui duo actus [m] ſequentes, qui nō reperiuntur in his qui ſemper fuerūt innocētes. [n] nec in beatis [o]. 2. actus ptinet ad intētionem ſeu electionem, qua per mediū à Deo ordinatū ideſt, per dolorē de ſe compenſatiuum conatur deſtruere peccatū [p] vt eſt iniuria Dei & malū propriū. 3. in executione dolor [q] ſeu triſtitia ſequēs ex electiōe, eſt quędā emēdatio peccati, [r] ideſt cōpēſatio offenſæ & quaſi reſtitutio debiti: & fit quædam æqualitas pro inæqualitate iniuriæ, redintegrat ius Dei quoad poteſt, vt illæſum maneat. interdum ex hoc dolore contritionis ſequitur cōſolatio & delectatio [s] iuuans vt homo perſeueret in ea operatione, & augeatur dolor, [t] tan-

[c] quia auerſio à Deo & virtuale odium cū macula voluntaria (quæ tranſeunte actu relinquitur per modum habitus) poteſt deſtrui per veram pœnitentiam: & de hoc eſt electio efficax, vt faciam peccatū non eſſe in me, D. Th. q. 85. 1. ad. 3. [d] ſup. c. 12. quia cōſiderat peccatū vt præſens iuxta id Pſ. 50. peccatū meum contra me. i. coram me eſt ſemper. & lauabo per ſingulas noctes. [e] [f] de quo. B. C. [g] hoc bene explicuit Scot. & Nauar. ſup. [h] D. Tho. 1. 2. q. 12. a. 1. c. & ad 4. & a. 4. Auguſtin. 3. de Trin. Ariſt. 3. Ethic. cōmunis. 2. d. 38. vbi Durand. q. 2. & 3. [i] poſt intētionem & electionē ſi efficax ſit (quæ interdū ſunt idē actus. q. 12. a. 4. contra Greg. 2. d. 38.) ſequitur executio operis, vt per certa media conſequatur finem, D. Tho. verit. q. 23. ar. 13. Durand. & Scot. 2. d. 38. Capreol. 1. d. 1. q. 1. conc. 4. ſic quod rex velit condere legem, non obligat: donec lex per imperium & promulgationē mandetur executioni.

[k] ſup. B. D. Tho. q. 85. 1. ad. 3. [l] D. Tho. q. 84. 8. dicit. diſplicentia eſt cauſa doloris add q. 1. a. 2. ad. 1. Palud. d. 17. q. 1. Soto. d. 14. q. 2. 1. Ledeſm. q. 26. ar. 2. q. 32. ar. 1. dub. 2. Caiet. tract. 4. de contri. q. 1. Nau. c. 1. n. 3. cum Scot. d. 14. ad. fin. Bon. d. 14. in. 1. p. a. 1. q. 1. ad penult. & colligitur ex Trid. ſeſſ. 6. c. 6. ſeſſ. 14. c. 4. Bellar. lib. 2. de pœnitentia. c. 4.

[m] & tamen quia iſti tres actus ſubordinātur in eundem finem proximum, dicuntur vnus in genere moris. vt in ſimili de amore & gaudio ait D. Th. 2. 2. q. 28. a. 1. & 1. 2. q. 20. a. 3. [n] vt in B. Virgine. [o] quare dum beatus ait, nollem peccaſſe, non eſt contritio: quia in eo ex tali actu, non poteſt ſequi dolor de ſe ſufficiens ad remiſsionem peccati D. Tho. q. 84. 8. add. q. 4. a. 3. q. 16. a. 2. Caiet. opuſc. Scot. Soto. d. 17. q. 2. a. 6. fin. Rich. Palud. Ledeſ. 2. p. q. 18. ar. 2. Victor. §. 123. Nauar. ca. 1. n. 5. & prælud. 10. n. 1. Mant. & Recent. Suar. 3. p. q. 7. a. 4. dub. 19. § 1. [p] D. Th. q. 85. 2. ad. 2. [q] ſic ſup. ca. 20. §. 3. H. dictū eſt in contritione includi formalē dolorem: ſicut hic requiritur, vt pars materiæ in ſacramento pœnitentiæ, D. Tho. q. 84. 2. & a. 7. ad. 1. & 2. & diſt. 14. & 17. ſup. vide. q. 85. a. 1. 5. & 6. Ledeſ. 1. p. q. 32. ar. 1. dub. 1. dub. 3. concl. 1. Med. trac. 1. q. 1. ad. 4. Cano. relect. de pœniten. p. 5. §. igitur. quia pœnitere eſt pœnam tenere, vt ait Auguſt. de vera & fal. pœnit. ca. 19. concil. Florent. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. at Cano. rationem pœnitentię ponit in odio peccati & animi dolore. idem Augu. ſup. ca. 8. eſt dolentis vindicta & ho. vlt. ex. 50. ſeu libr. de pœnitentiæ medicina. c. 5. Iuſtin. dialog. cū Triphon. part. vlt. Chryſo. in Matt. ho. 10. 11. & in Hebr. ca. 9. & ad popul. hom. 21. 22. 24. Ambroſ. libr. 5. epiſ. 28. Grego. hom. 20. in euāgelia, & fauet ho. 34. lib. 3. Paſtoral. c. 31. alij apud Bellarm. lib. 2. de pœnitentia. capit. 11. ad fin. & cap. 4. ſic in ſcriptura Baruch. 2. anima quæ triſtis eſt. Ierem. 18. pone tibi amaritudinem. 2. Corinth. 7. Gaudeo quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. & inf. triſtitia quæ ſecundum Deum eſt, pœnitētiam operatur. Miche. 4. dole & ſatage. Act. 2. compuncti ſunt corde. Pſalm. 6. Laboraui in gemitu. Pſalm. 50. Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum. idem patet ex varijs definitionibus contritionis apud Magiſt. diſtin. 14. ibi D. Thom. q. 1. 1. 6. ad vltim. Gabriel. quæſt. 1. not. 1. Paludan. diſt. 17. quæſt. 1. 1. vbi Richard. ar. 1. quęſt. 1. Durand. quæſt. 2. num. 5. Alexand. 4. part. q. 54. memb. 1. art. 1. Sylueſt. contritio. princ. Pet. Sot. de pœnit. lect. 14. Quare D. Thom. quæſt. 85. 1. definit pœnitere eſt de prius à ſe facto dolere.

[r] ſic vocat & explicat D. Thom. quæſt. 85. 3. c. & ad. 3. cum tamen alibi emendatio vitæ ſumatur pro reſipiſcentia, & correctione in futurum.

[s] Auguſt. de vera & falſa pœnitentia, cap. 13.

[t] D. Thom. add. quæſt. 3. art. 1. ad. 3. ſub diuerſa ratione gaudet & dolet: vt in Chriſti anima ſub diuerſa ratione fuit ſummum gaudium & triſtitia de paſsione. ſic contritus dolet de obiecto & offenſa, ſed congaudet de actu contritionis tanquam de conuenienti operatione, Diuus Thomas. 1. 2. q. 32. 1. & 4. contra quod non militant argumenta Durand. 4. diſt. 17. quæſt. 4.

u Pru-

quam operatio conueniens homini: tantum abeſt vt ea delectatio minuat dolorem contritionis.

4 Doct. in proceſſu pœnitentiæ nunc explicant primum actum, nūc ſecundum aut tertium. ſed in concordiam reducuntur, [u] ſi quod ab vno vel in vno loco dicitur ſuppleatur ex alio. Re vera tamen ſine 3. actu non eſt completa contritio, nec vltima diſpoſitio ad gratiam. Nam in beatis manet diſplicentia peccati ex habitu pœnitentiæ infuſo, ſed non manet contritio, [x] quæ de ſe ſufficiens ſit delere peccatum: quia nō manet dolor. [y] minus ſufficiens eſt primus actus delere peccatum: quia conditionalis actus ſeu velleitas qua nollem peccaſſe, eſt actus imperfectus: [z] & ſimilis actus ſtat cum peccato mor. dum ait nollem peccare: & tamen non apponit media à Deo inſtituta, id eſt contritionem, vel ſacramenti receptionem vt peccatum remittatur: [a] atque ita electio hinc ſequuta, qua optat ne peccatum vnquam fuerit, nō eſt efficax (impoſsibile enim eſt præteritum non fuiſſe) ſed eſt ſimplex deſiderium circa obiectum. [b] ſic Chriſtus voluntate ſua vt natura explicuit ſub cōditione [c] actum quo mortem refugiebat.

5 Non ſufficit ſola electio quæ ſecundo actu explicatur: quia quanuis intendat & optet compenſare & deſtruere offenſam Dei, & præſens malū proprium ex zelo iuſtitiæ vindicatiuæ, [d] non tamen reipſa deſtruit niſi in executione ſequatur dolor pœnitentię. [e] vt intentio recipiendi ſacramentum, vel martyrium, non remittit peccatum homini attrito, niſi reipſa recipiat, nec electio ſoluendi debitum eſt actus perfectus iuſtitiæ, niſi reali ſolutione ſatisfaciat creditori, vt ſæpe dictū eſt,

6 Tertius actus, id eſt dolor contritionis ſecundum eſſe naturæ, non eſt primarius voluntatis actus) [f] vt gaudium dolori oppoſitū ſequitur ex amore boni, nec eſt primus actus. [g]) ſed reſpectu virtutis pœnitentiæ eſt actus per ſe primo intētus, [h] & ſine quo contritio non eſt perfecta, virtus enim pœnitētiæ eſt circa malum & peccatum vt dictū eſt: [i] & cum tali efficacia vt in viatore, ſequitur dolor voluntatis. [k]

7 Cum quidam negant requiri dolorem: intelliguntur de dolore ſenſibili: [l] & dū patres & D. Th. [m] de ſola diſplicentia & deteſtatione peccati meminerunt, non excludūt dolorem volūtatis, qui in viatore vere pœnitente ſtatim quaſi naturaliter [n] conſequitur. atque ita D. Th. ipſum dolorē vocat diſplicentiā, [o] quia in genere moris conſtituunt vnum completum actum pœnitentiæ. at ſola velleitas prædicta, nollē peccaſſe, & diſplicentia abſq; ſecuto dolore, non videtur ſufficiens attritio, vt cum ſacramento pœnitentiæ conferatur prima gratia impio, [p] cū non ſit id quod concilia & patres vocant formalem pœnitētiam: quanuis quidam [q] putent eſſe idoneam diſpoſitionem.

[u] Prudens ſit lector, nec præcipitet ſententiam ex eo quod vno loco quidam Doct. explicent vnum tantum actum, quod in ſcriptura fit, vt monet Martin. lib. 5. hypotyp. cap. 5. p. 340. 361. vt nunc ait fidem iuſtificare, ſpem, dilectionem aut miſericordiam. & tamen non excludit actum pœnitentiæ, quā alibi declarat neceſſariā. [x] [y] [z] [a] ſup. O. B. Q. [b] [c] ſup. §. 1. B. [d] cum tamen Scot. diſtinct. 14. quæſt. 1. §. de. 3. art. & §. de. 2. con. & quæſt. 2. numerans quatuor actus videtur primum & præcipuum actum pœnitentiæ ponere in hac electione cōpenſandi. Nauar. cap. 1. numer. 3. tranſit cum Scot. fauet Caietan. q. 85. artic. 2. quaſi nulla virtus per ſe primo intendat deſtructionem mali, quin prius intendat cōſtructionem aut conſeruationem boni. idem Gabr. quæſt. 1. articul. 1. Baſſol. ibi Okam quæſt. 8. art. 1. mem. 2. Durand. q. 1. num. 7. dicit dolere de peccatis non eſſe. 1. & principalem actum virtutis pœnitentiæ. At falluntur, vt bene carpit Palud. d. 14. quæſt. 2. num. 17. & ſingulariter D. Thom. 1. 2. quæſt. 60. 5. ad quartum, eſſe paucas quaſdam virtutes immediate circa malum arduum. ſup. §. 2. ſ. [e] ſup. §. 3. Q. [f] D. Thom. 1. 2. quæſt. 36. [g] D. Thom. 1. 2. quæſt. 32.

[h] Sic fortitudo & manſuetudo eſt per ſe. 1. circa malum arduum vincendum. 1. 2. quæſt. 60. 5. ad. 4. [i] ſup. cap. 19. §. 9. [k] ſup. §. 3. Q. [l] ſup. c. 22. §. 4. [m] D. Thom. quæſt. 84. 8. ad. 2. quæſt. 85. 5. ad primum, quæſtione. 86. 1. q. 87. 1. ad tertium.

[n] Et tamen dolor pœnitentiæ eſt actus liber: non ſolum quia procedit ex dilectione Dei tanquam ex cauſa libera: ſed quia non ſemper ſequitur, nec neceſſario ex quauis diſplicentia, ſed ex efficaci, Vega lib. 13. in Trident. cap. 25. [o] D. Thom. quæſtio. 85. 1. ad primū, & tamen quæſtio. 84. 8. dixerat diſplicentiam eſſe cauſam doloris, quod quidam explicant doloris in appetitu ſenſitiuo. item Paludan. diſtinctio. 17. quæſtione prima, num. 9. ait, pœnitentia eſt dolor cum deteſtatione vbi vtrumque actum explicuit. Patres vero in concil. & interdum D. Thom. promiſcue loquuntur de vtroque actu, ſed neutrum excludūt ſup. §. 4. V.

[p] Vt ex dictis colligitur, & dicetur capitulo. 26.

[q] Ledeſm. 1. par. quæſtione. 32. articul. 1. dub. 3. & 2. par. quæſtio. 8. articulo. 1. Victor. §. 144. Cano. p. 5. Paludan. diſtinctione. 17. quæſtione. 8. ſentit Syluest. confeſsio. 1. §. 23. Videtur Alexand. 4. part. quæſtione. 54. mem. 1. articulo. 2. & ſibi contrarius Caietan. opuſ. de contrit. quæſtione. 1. Soto diſtinctione. 17. quæſtione. 1. articulo. 2. & clarius Vega lib. 13. cap. 25. & citat Scot. Almain. & alios Nauar. capitulo primo, numero. 3. propter quos autores & congruas rationes, eſt ſententia probabilis in praxi.

C A P. XXIIII.

a SVp.c.21.§.5.Nau.c.1.n.12.& ſeq.Bellar.lib.2. de pœnitentia.c.6.Cano rel.de pœnit.p.3.&.5. b Doct.cum Mag.d.17.& alij.inf. b Amb.ſer.manu ſcripto & lib.2. de pœnit.c.5. c.pœnitentia. de pœnit.d.3. D.Th.q.90.a.4.lib.4.cõtra gent.c.72. dicit eſſe de ratione contritionis.Sot.d.17.q.2.2.ad.2.Ledeſ.1.p.q.32.art.1.dub.2.Nau.n.12.Cano 1.p.Victor.Adria.de pœnitentia.q.1.Palud.d.17.q.1.col.5.Dur.q.2.a.2.Caieta.opuſ.de cõt.q.1. quare Ioann.5.&.8.dicit Chriſtus, iã noli amplius peccare, & dicit Græc. metanœa.1.reſipiſcẽtia, quæ ſimul reſpicit futurum, ſic Eſa.1.lauamini: diſcite bene facere.Ezech.18.ſi impius egerit pœnitentiam à peccatis:& cuſtodierit præcepta mea.c.33.quacunque die,&c.agite pœnitentiam, & facite vobis cor nouum.Epheſ.4.deponite veterem hominem, renouamini & induite nouum.Concil.Floren.Trid.ſeſs.6.c.6.ſeſ.14.c.4.in definitione contritionis & can.5.dolor de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cæterò.Greg.hom.34.in euang.lib.9.epiſt.39.Auguſt.ſer.66.de temp.pœnitentia eſt peccata plangere,& eadem iterum non committere.de quo bene Adria.quodlib.5.a.3.D.Tho.2.2.q.58.3.&.5.& lib.3.cont.gent.c.158.Soto lib.2.de nat. & gratia.c.14.d.17.q.2.1.fin.&.d.15.q.1.2.dicit oppoſitum non eſſe tutum. Petrus Soto.tit.de conf.lec.4.ad fin.dicit oppoſitum eſſe temerarium. Led.1.p.q.32.a.2.dub.4.oppoſitum eſſe periculoſum.& id eſſe tutius fatetur Vega lib.13.c.21.Palac.d.17.q.1.p.214.Alexand.4.p.q.69.memb.9.art.2.dicit non pertinere ad eſſentiam ſacramenti,bene tamen ad virtutem pœnitentiæ.Alber.diſt.14.artic.11.Scot.d.22.quæſt.1.Magiſt.d.14.c.2.Pan.c quidam.de pœnit.& remiſ.Innoc.c.omnis vtriuſque. Turrec.in.c.1.d.1.q.5.Alcoc.in ſumma. & Confeſsionale Epiſcopi Cordubẽſ.documen.4.Victo.§.115.probat,quia ſolus dolor non ſemper in virtute includit propoſitum non peccandi & emendationis, quæ ſententia temperanda eſt inf.lit.N. c Trid.ſeſsio.14.cap.4.ſi voluntatem peccati excludat. d Trid.ſeſ.6.c.14.D.Thom.q.85.Nauar.c.26.n.24.& late.c.3.poſt.nu.5.verſ.6.&.c.9.nu.10.Caie.verb.confeſsio.c.2.fi. e Sic D.Thom.emẽdationẽ peccati vocat compenſationem cum dolore pœnitentiæ.q.85.3.c.& ad 3 art.4.&.q.86.2.Alex.4.p.ſup.ſic explicari poſſunt alij vt Ambr.2.de pœnitentia.c.5.non ſolum lachrymis diluat peccatũ, ſed emendationibus tegat.cum Mag.d.14.Bona.a.1.q.1.& d.15.vbi Alber.a.15.Caiet.de cõtritione.q.1.ſed communiter emendatio vitæ ſumitur pro correctione cum impletione præceptorũ. f D.Thom.q.85.6 ſic ordinat actus concurrentes ad contritionem,vt prius ſit propoſitum emendæ ex timore filiali,quam dolor pœnitentiæ.

g Trident.ſeſsio.6.c.6.poſt contritionem numerat propoſitum ſeruandi mandata,Ezechiel.18.ſi fecerit pœnitentiam & cuſtodierit præcepta, infra, proijcite præuaricationes,& facite cor nouum.cap.33.Rom.6.abijciamus opera teneb.& induamur arma lucis. Epheſ.4.deponentes veterem, & induite nouum.Apocal.2.age pœnitentiam, & prima opera fac.Auguſt. de ver. & falſ. pœnitentia. cap.17. ſic Ioan.14.qui diligit me,mandata mea ſeruabit. Et 1.Ioan.3.& D.Thom.2.2.queſt.79.1.colligit duas eſſe partes iuſtitiæ quaſi integrales,ex pſal.36. declina à malo & fac bonum.

h Sic tribuit prudentiæ,D.Thom.d.17.quæſt.2.2.4.add.quæſt.2.art.4.fauet.3.p.quæſt.85.3.ad.3.Alber.diſt.14.art.12.ad.6.Vega lib.13.c.21.ad med.Adri.quæſt.1.de pœnitentia.Marſil. ſed Caiet.opuſ.de contrit.quæſt.1.& Mant. id propoſitum tribuunt dilectioni Dei,in cuius virtute includitur obſeruatio mandatorum,Bellarm.lib.2.c.6.At Nauar.c.3.num.1.ſi.& add.id propoſitum reducit ad ſatisfactionem.&.c.26.num,25.& citat Auguſt. c.ſatiſ-

C A P. XXIIII.

Quadruplex propoſitum includi in contritione.

§.2. *Curandum eſt formale propoſitum emendationis, quia ei qui recordatur videtur medium neceſſarium.*

3 *Dolor debet eſſe appretiatiue maximus, & ſimiliter propoſitum, ſed cauẽdæ ſunt comparationes in particulari.*

4 *Ex duplici periculo peccati, quãdo abſoluendus qui manet in periculo.*

5 *Confeſſarius ne ſit timidior de propoſito. quando differenda abſolutio.*

6 *Propoſitum ſatisfaciendi: & per quæ opera, propoſitum implendi ſatisfactionem iniunctam.*

AD actum contritionis concurrit.4.propoſitum. [a] primum, non peccandi de cætero in ſimilibus de quibus dolet, quod pertinet ad actum elicitum pœnitentiæ, [b] ita vt excludat virtualem complacentiam præteriti peccati, [c] & ſtatum affectionis virtualis: qualem habet qui manet in probabili periculo peccati mort.aut ſponte in proxima occaſione reincidendi ex fragilitate, quam in ſeipſo experitur.2. propoſitum emendandi vitam non tantum vt emendatio fiat ſola ceſſatione à peccato, [d] & cum quadam compenſatione præteriti, [e] ſed quia ex caritate & timore filiali [f] propter Dei reuerentiam proponit emendationem vitæ, id eſt ſeruare omnia mandata [g] in futurum, etiam illa quæ nunquam violauit: quod magis pertinet ad dilectionem Dei & prudẽtem cautionem. [h] id enim habere debet etiam ille homo qui nunquam peccauit, nec eget contritione: nam in dilectione Dei ſuper omnia includitur propoſitum placendi ei in omnibus, & ſeruandi præcepta eius. ſine dilectione autem iſta non eſt vera contritio.

2 Curandum eſt confeſſario, vt pœnitentes inducat ad hoc formale

propoſitum [i] emendationis & nouæ vitæ, iniungatque medicinalem pœnitentiam vt aſſueſcat in bonis operibus ambulare creatus in gratia Epheſ.2. nam vt actus explicitæ fidei in Chriſtum, & formalis dolor, ita id formale propoſitum, [k] firmũ emendationis & vitandi peccata ſuper omne euitabile videtur ei qui poteſt, & recordatur, medium neceſſarium ſine quo homo non iuſtificatur, neque eſt completa ratio cõtritionis. [l] quare qui meminit propoſiti & tamen ſcienter omittit habere formale propoſitum, accedit indigne: licet defectum propoſiti confiteatur: [m] fieri tamen poteſt vt ex inaduertentia, aut quia nihil meminit futuræ vitæ qui eſt in mortis articulo, habeat veram dilectionem & contritionem excluſo omni affectu virtuali peccati, & iuſtificetur abſq; dicto formali propoſito, quod ſatis in contritione includitur, [n] in eo qui non recordatur. quare cũ pœnitentia ſit præteritorum, magis includit formalem dolorem quam propoſitum. homo vero iuſtus ſæpè habet actum dilectionis & contritionis ſine cogitatione aut formali propoſito futurorum, & in his certius eſt valere abſolutionem, quanuis non habet formale propoſitũ vitandi venialia. qui enim diligit vt in virtuali propoſito ſeruat omne præceptum, ita & præceptum doloris formalis, propoſiti & recipiendi ſacramentum.

3 Quanuis propoſitum vitandi omnia mort. peccata per totum vitæ tempus [o] debet eſſe appretiatiue ſuper omne euitabile, & de ſe efficax ſecundum ſtatum præſentem, abſolutumque ſine conditione: [p] non tamen expedit, vt confeſſarius infirmorum animos inducat ad comparationes in particulari, [q] quæ ſibi in tentationem & laqueum contingere poſſent. Nec tenetur fragilis qui confitetur & cum ſpe veniæ conteritur, & proponit emendam, credere intellectu ſe amplius in ea peccata non eſſe relapſurum, [r] quorum habet occaſionem, in quam valde procliuis eſt: ſed poteſt dubitare & debet timere de incerto euentu; [s] vt eo timore cautior fiat, & de ſua fragilitate diffiſus in re tam difficili bene ſperet de gratia & auxilio Dei, cum quo moraliter poteſt vitare omnia mort. [t] ſic & potentes ſumus in Deo qui adiuuat infirmitatem noſtram, ſic iuſtus proponit vitare omnia venialia, & oratione petit auxilium vt vitet quantum fieri poteſt, quia poteſt vitare ſingula: [u] cum tamen ſciat ſe diu non vitaturum omnia collectiuè.

4 Triplex contingit periculum peccati: primum dum homo facit eum actum de quo probabiliter dubitat an ſit peccatum mort. [x] hoc autem non minus tenetur vitare

c.ſatiſfactio.de pœnitẽtia.d.3.ſed impropriè loquitur Nau. i k Sic Patres cit.B.& G.& concil. ſignificat requiri formale propoſitum,& D.Th.d.14.q.1.1.6.ad.4.d.17.q.2.2.4.facit.3.p.q.84.a.vlt.ad 3.quæſt.87.1.ad.1. vterque Soto, Ledeſm. Cano. l m quia vt non ſatis eſt dilectio Dei, in eo qui eſt memor peccati:ita neq; eſt contritio ſine formali propoſito emendæ, in eo qui recordatur. n quæ ſententia eſt in praxi tuta, quod tenet Nauar.cap.1.num.10.& citat inſignem Doctorem,nempe Epiſcopũ Cueſta.& add.Hiſpa.c.1.num.1.Bonau.d.14.in expoſ.lit.vbi Maior.q.1.Almai.q.1.& eos ſecutus Vega lib.13.c.21.& tandem Pet.Sot.tit.de cõtr.lec.17.fatetur formale propoſitum nõ eſſe de neceſſitate ſacramenti: ſed eſſe diſpoſitionem, ſine qua non eſt fructuoſum,quare D.Thom.1.2.q.113.ar.5.inter requiſita ad iuſtificationem non numerat id propoſitum,& fauent citati.H.qui id propoſitum non tam putant partem pœnitentiæ,quam prudentiæ:à quo proinde actu excuſari poteſt, qui non aduertit:ſicut oblitus peccati qui excuſatur à contritione,iuſtificatur per dilectionem Dei.fauet Soto.d.17.q.1.2.ad arg.quia negat defectu iſtius propoſiti(ſi modo illud confiteatur) fieri confeſsionẽ fictam.falſo tamen Bernard.de Genaco quolib.5.q.14.negat requiri etiam propoſitum virtuale: vt refert Capreo.d.17.q.2.art.3.fin.vt enim qui excludit votum ſacramenti,non eſſet vere contritus: ita nec ſi excludat propoſitum emendæ ſaltem virtuale. o Quia tenetur vitare omnia peccata mor. quare falſo quidam Recent.dixit ſatis videri, ſi fragilis homo proponat vitare omnia per aliquod breue tẽpus,niſi intelligat quantum ad efficacem euitationem. p Vt deteſtatio ſuper omne deteſtabile,& conuerſio in Deum cum auerſione à peccato, debet eſſe abſoluta. q Communis.diſt.17.D.Thom.q.2.3.1.ad.4.& quodl.1.art.9.Durand.q.4.Paludan.quæſt.1.art.5.Soto, quæſtione.2.articul.4.poſt con.4.&.d.18.queſtio.3.3.Bonau.diſtinct.16.art.1.quæſt.2.Ledeſm.2.par.quæſt.2.art.3.Nauar.cap.1.numer.1.& 21.& capit.10.num.4.Caiet.verb.cõtritio.ibi Sylueſt.§.2.Victor.§.106. r s Victor.§.180.Nauar.capit.1.num.13.c.3.numer.5.lit.C.&.c.9.numer.15.cap.14.nu.31.§.7.Cord.caſ.4.& Recent.ſatis eſt vt præſenti propoſito velit vitare omnia quantum in ſe eſt cum Dei auxilio: forte enim antequam occaſione vincatur,præripietur morte.ſic Petrus à Chriſto monitus de negatione futura,propoſuit, non te negabo, & ſi oporteat me mori tecum.

t u D.Tho.3.p.quæſt.87.1.ad.1.&.1.2.q.109.artic.8. vbi fr.Med. quia omne m.requirit plenam deliberationem, & cum Dei auxilio vitari poteſt etiam longo vitæ tempore.

x Eccleſiaſtici.3. qui amat periculum, peribit in illo.D.Thom.quodl.3.art.9.a.12.ad.4.a.17.ad.1.quodl.8.art.13.quodl.11.ar.13.Caietan. & Arm.verb.periculum.& Caiet.2.2.quæſt.186.9.Med.tract.1.de pœnitentia.quæſt.9.Caſtr.2.de iuſt.hæret.pun.c.17.Nauar.c.3.num.5.lit.D.cap.14.nu.26.c.inter verb.corol.2.nu.433.Chryſoſt.ho.23.imperf.ſi oculus tuus fuerit nequam.Cord.caſ.4.Alcoc.ſumm.capit.7.& lib.de Lud.capitulo.59.conc.3.

y D.Tho.

[y] D.Thom.2.2.q.88.4.ad.2.q.128.ar.vni.ad.3. vt quod debilis aggrediatur res magnas ſine cauſa. Et de pugnante ad beſtias, Nau.c.17.nume.35.37. [z] Syl.verb.ars.§.8.alij ſummiſt.verb. torneamentum.Nau.c.15.n.8.verſ.8. [a] D.Tho.2.2.q.88.4.ad.2.Soto lib.7.iuſt. q.2.2.ad.2. Augu.to.2. epiſt.45.ad Armentar. Amb.lib.de viduis.

[b] Cai.ver. periculum, negat eſſe m. ſed pertinet ad peccatum incautelæ contra prudentiam & ſic excuſat ſæpe à peccato m. per exceſſũ. verb. ſuperbia, gloria humana, ambitio, arrogantia, iactãtia, adulatio chorea. hiſtrio, ludus, ornatus, ſcãdalum. item excuſat per defectum, verb.timor. intimidus, gula, auaritia, acedia, pigritia, ocium. At alij nimis vrgent confeſſarium ne abſoluat eos pœnitentes, quãuis cum præparatione & quodam dolore confiteantur omnia peccata, qui verſantur in proxima aliqua occaſione incidendi in peccatum m. etiam ſecreti: quaſi iſti videantur manere in ſtatu & virtuali affectione peccati m.Syl.confeſſor.3. §. 12. confeſſor.4.§.2.fr.Med.lib.1.inſtruct.c.13.lib.2.c.7.fi.& allatis multis exemplis Nau.c.3.n.5.add.A. de occaſionibus acceptis.&.c.14.n.31.& ſeq.de occaſione data.1.ſcandalo actiuo(de quo D.Tho.2.2.q.43.1.ad 3.)&.c.26.n.24.Aug.c.ſatisfactio.de pœnit.d.3.

quam peccatum ipſum. 2. dum temere ſe ingerit periculo facti ſupra vires ſuas: [y] vt inexpertus funambulus. [z] At periculo in meliora incitanti quod naſcitur ex defectu noſtro, licebit ſe committere, vt ſi fragilis voueat cõtinentiam. [a] 3. quod extrinſece adiacet & tamen expertus eſt homo ſe facile ex fragilitate & incautela peccare, dum ad certum locum vel alicuius ſocietatem accedit. quod periculum quanuis in generali debeat homo vitare, [b] ab eo tamen cum in ſe ipſo peccatum non ſit, ſed peccati occaſio, excuſatur aliquando per impotentiam moralem, [c] quæ occaſionem reddit huic homini inuoluntariam & non imputabilem. [d] aut ob aliam notabilem cauſam, [e] excuſatur ne ſtatim vitet eam occaſionem: & ſimul oſtendit maiora quædam ſigna pœnitentiæ, [f] & propoſitum emendationis. [g] putà cum habet ius tuẽdi honorem, ſubſtantiam, officium aut ſuſtentationem vitæ: nec cum tanto detrimento & damno obligatur fugere extrinſecam occaſionem peccati, quod multis alijs remedijs cum Dei gratia vitare poteſt. Hi abſolui facilius poſſunt, licet lapſi ſint non vitantes occaſiones remotiores, ideſt quæ de ſe communiter non alliciunt ad peccatum, vt officium militis, [h] & negotiatoris, [i] vel fucus [k] lenium fœminarum vt magis nubiles fiant, aut maritis placeant: ſicut & conſuetudo qua ſæpius abſolutus relabitur in mollitiem, [l] cuius occaſio expelli non poteſt, non cogit negare, ſed aliquãdo differre abſolutionem, [m] vt firmiori propoſito melius diſponatur ad gratiã: propter fragiles enim & male habentes curandos ſeptuagies ſepties Matth. 18. inſtituta eſt medicina pœnitentiæ. Similiter de omiſſione debitæ reſtitutionis aduertat an qui ſæpe iuſſus omiſit, nunc etiam excuſetur. [n]

[c d] Caiet.verb.periculum.ibi Armil.Nau.c.3.n.5.A.qui nimium emungit.1. premit pænitentes, nõ eſt bonus & vniuerſalis medic⁹, alias vt dicit.1.Cor.5.debueratis de mundo exiſſe.c.de occidendis.23.q.5.quia.1.Ioan.5.totus mundus in maligno poſitus eſt. & Sap.14.c reaturæ in tentationem factæ ſunt, & in muſcipulam pedibus inſipientis. Ratio eſt, quia impotentia & difficultas moralis excuſat à voluntario, ac ſubinde à peccato, vt bene aduertit Nauar.numero.5.B.fi.&.§.in Leuit.not. 34. num. 5.alij cit.ſup.X.

[e f g] Ad hæc reducuntur illæ.4.conditiones quas meditate refert & ſæpe repetit Nauar.c.3.nu. 5. E. quas tranſcribit Cordub.caſ.4.col.7.&. 11. Caiet. & Arm.verb.periculum.Adr.quodl.1.fine arg.a.2. Ant.3.p.tit.18.c.20.§.2.cum Rayn. Hoſt. Gerſon Alph.38.Ledeſ.2.p.q.18.ar.8.col.4.Sylueſt.verb. occaſio.cum Ant.Rayn.Hoſt.& alij in ſubiectis exẽplis.& quod vni puta fœminæ iuniori eſt occaſio proxima, non eſt alteri, puta ſeni cohabitare cum viro præſertim cognato, licet aliquando lapſus ſit, & proponit nunquam eſſe ſolus cum ſola: vel certe cohibere cõſenſum & contactum etiam ſub onere grauis pœnæ.c.abſit.11.q.3.Nauar.B.K.capit.25.numer.108.Cord.ſup.

[h i] Naua.c.3.num.5.B.c.26.nu.24.ad fi. ex Leo. Papa epiſt. 90. ad Ruſtic. cap. qualitas. c. contrarium. de pœnitentia.d.5. D. Thom. 2.2. q.77.1. Soto lib.6.iuſt. quæſtione. 8.1.

[k] Naua.c.23.n.21.& 18. Caieta. verb.fucus.ornatus, & alij ſummiſtæ.

[l] in quo quidam confeſſarij videntur nimij. nam & vir fragilis ſuſpicatur de ſe, quòd per annum reincidet in varia peccata ex varijs occaſionibus: & tamen abſoluitur, quia nullam occaſionem propinquam habet, quam ſtatim debeat vitare, & tamen tenetur vitare omnia mor. ſicut propenſus in mollitiem tenetur vitare illud vnum.

[m] Nauar.cap.3.num.5.K.cap.26.num.5.fr.Med. lib.1.cap.13.Conc.Agathen.c.11. c. cum quidam. de pœnit.& remi.Doct.cum Magiſt.4.diſtin. 17.& 18.Facta dilatione confeſſarij per.c. omnis vtriuſque. excuſatur pœnitens ab excommunicatione ſynodali Fr.Med.cap.12.§.3.fin. capit. 14. §. 41. At in caſu non neceſſario, ſed vtili, ſi expediat differre abſolutionem, petat ſuauem conſenſum pœnitentis: ne alias confeſſarius habeatur nimis rigidus, incredulus, & ſcrupuloſus. Recent. Mantius & Mag.Auila.

[n] Nauar.capitulo.17.numero.59. 67. capit. 25. numero.82.Caieta. reſtit.capitulo. 6. Sylueſt. reſtit.3.§.7.reſt.6.§.1.confeſſor.4.§. 12. & de reſtitutione famę Ledeſm.2.par.quæſtione. 18. articulo.8.colum.4.interdum tamen prudentis eſt relinquere pœnitentem ignorantem in ſua bona fide (vt dum fit probatio matrimonij inter ſuſpectos de frigiditate.) Nauarr. cap.3. numero.5. lit. E. & d.c. lib.2.de matrim.cap. 7. vel ſi ſuperueniat dubium de morte primi coniugis, Nauar.cap. 22. numero.54.

° Doct.

[o] Doct.d.18.de conditionibus confeſſarij Nau. c.10.n.2.inf.lib.3.de pœnitentia.c.17. [p] quem fructum paſſim experiuntur regulares confeſſarij, qui mittuntur per oppida vt iuuent parochos: nam propter male habentes inſtituitur medicina confeſſionis. ne cogatur fœmina (quæ præ pudore confeſſiones alias dimidiauerat) abire in alium oppidum vt quærat confeſſarium, & repetat quæ huic cum rubore dixit. quare de pœnitente bene ſperet quod ex nũc cum Dei gratia emendabitur (adhibitis tamen pœnitentijs præſeruatiuis: interdum addat, vt ſi intra menſem reincidat, teneatur ad certam pœnã.) Nam vt prędicatori & confeſſario licet fragilem exhortari ad contritionem (quanuis timeat gratiam contritione habitam cito amittendam) ita licet hunc abſoluere: dum modo margaritas porcis ne proijciat. Sic Chriſtus diſcipulis dedit euchariſtiam, quos præſciebat eadem nocte amiſſuros gratiam: & de illo Luc.15.dicitur, hic peccatores recipit. Sic Apoſtoli Petrus, Paulus, Ioan.Euang & ſæpe Auguſt.oſtendunt peccatoribus viſcera miſericordiæ: & iubent bene ſperare in Deum viuum.

5 Confeſſarius vero ne ſit plus iuſto timidior & inſuauior: [o] ſed poſtquam audiuit longam confeſſionem fœminæ, quam præ pudore ſæpe dimidiauerat non audens palam parocho confiteri, audeat in Dei miſericordia confiſus, abſoluere pœnitentem. [p] ſolet enim Deus vt contritum, ita eum qui firmius propoſitum oſtendit cum attritione etiam nota, & hic & nunc præſtat quod commode poteſt, dignum habere abſolutionis beneficio & amicitia ſua. Sic eccleſia in foro conſcientiæ ſæpius etiam relapſis non negat ſalutaria ſacramenta: [q] quanuis in foro exteriori propter probabile boni communis periculum, non facile credat, nec relapſos relinquat impunitos. [r] interdum periculoſius negaret abſolutionem, quam poteſt inculpate impendere: abſoluendus enim eſt reus ne in duram abeat deſperationem, aut vix audeat ad confeſſionis frequentationem reuerti: [s] vt Chriſtus ſemper peccatores inuitat & recipit. abſolutionem præſtare tenetur confeſſarius, cum ſubeſt neceſſaria cauſa abſoluendi, vt ſi inſtet mortis etiam violẽtæ periculum: [t] dum tamen prius expellere iubeat cõcubinam, aut ſimilem peccati cauſam. [u] nemo tamen prędicta doctrina & ampliatione præter tempus abuti debet.

6 Propoſitum tertium ſatisfaciẽdi, [x] ideſt compenſandi ex affectu pro culpa mortali, ſatis includitur in ipſa contritione: [y] non vt eſt dolor ex ſola caritate, ſed ex virtute pœnitentiæ, [z] cum animo compenſandi, nec tam requirit propoſitum externi operis quam interni doloris. [a] 2. propoſitum vt remiſſa culpa ſatisfaciat pro pœna temporali, includitur in contritione & eſt de præcepto naturali. [b] ſatis tamẽ impletur ſi virtualiter proponat per opera aliena, vel indulgentias ſic ſatisfacere: vel certe vt à Deo iudice ſuſtineat patienter in purgatorio pœnam debitam. Vt qui homini fecit iniuriam, facta illius compenſatione, & petita venia, non tenetur ſponte ſumere aliam pœnam, quam quæ præcepto iudicis imponitur. quare ex vi præcepti connaturalis de contritione, non tenetur homo in præſenti vita ſatisfacere ſponte pro pœna temporali: ac ſubinde nõ tenetur habere propoſitum [c] ſic ſatisfaciendi per ieiunia ſupererogationis, aut eleemoſynas: nec ex vi præcepti de dilectione Dei & ſui ipſius.

7 Ex præcepto poſitiuo Chriſti tenetur habere. 4. propoſitum vt facta confeſſione impleat ſponte ho-

[q] Simanc.de cathol.inſtit.c.47.nu.79.vide.c.46. num.84.c.64.num.60.Nauar.c.25.nume.23. Syl. confeſſor.4.§.3.Med.C.de pœnit. tract.2. fol. 99. Benauente.tract.de pœnit.& remiſ. part. 4. Cypr. ſerm.in cœna Domini fin. Albertin.de aſſer. hæret. q.25.num.25.Caſtro.2.de iuſt.hær.pun.c.2. Ioan. Lup.ſenior.apud Montal.l.1.tit.36.p.7. de quo Patres in Gal.6.vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis. Clem. lib. 2. conſtit. Apoſt.c.12.14.22.quomodo tractandi ſint pœnitentes.&.c.18.vbi Turrian.Nazian.orat.36.nulla re Deus perinde ſollitur, ac miſericordia. Auguſt. epiſt.159.ad Marcellin. & optime Chryſoſt. hom. 43.in Matth.23.c.alligant.26.q. vlt. & ſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt propter miſericordiam reddere rationem, quam propter crudelitatem: & vbi pater familias largus eſt, diſpenſator nõ debet eſſe tenax: ſi Deus benignus, vt quid ſacerdos vult auſterus apparere?

[r] Simanc. c. 57. num. 11.22. cum Felin. capit. de his.nu.6. de accuſat.

[s] Quod periculum incurrit, ſæpe rigidus confeſſarius: vt experimento conſtat.

[t u] Quare in mortis articulo nullus eſt caſus reſeruatus Tridentin. ſeſſio. 14. cap.7. & tamen ſuauiter cogat expelli concubinam. Nauar. cap.3. numer.5.G. cap.16.numero.22.cap.25.num.109. Cord. caſ.4. frat.Med.lib.1.cap.13.

[x] Trid.ſeſ.6.c.6.14.ſeſ.14.c.8.& can.15.pœnitẽtia Chriſtiana includit propoſitum ſatisfaciendi. Nau.c.1.n.15.Et ſane Soto.d.17.q.2.1.ad fin. Cano relect.de pęnit.p.3.putant requiri formale propoſitum ſatisfaciendi, iuxta Trid.Chryſoſt.ho. 10. Matth.3.facite fructus.quod de ſatisfactione exponunt Mag.d.16.ibi D.Thom.in lit.Ledeſ.2.p.q.11.a.3.dub.5.eo quòd ad iuſtitiam ex iure naturę pertineat, vt homo curet Deo ſatisfacere quoad poteſt. atque ita pęnitentia aliquo modo pertinet ad ius naturæ, Soto.d.14.q.2.2.col.5.Caiet.q.84.7.ad.1.

[y] Caiet.q.86.4.Dur.d.14.q.2.Taper.a.6.p.243. fauet Soto.d.19.q.1.2.con.3.Vega lib.13.c.36.cũ Bern.ſer.4.cant. [z] Sup.c.20. [a] ſup.c. 22. §. 6. [b] citati lit.X.Cano.p. 3.con. 2. &.p.4. dicit eſſe ſententiam certiſſimam.Palud.d.17.q. 1. a. 1. in. 5. definitione contritionis. [c] Ad ſatisfaciendum ſponte in præſenti vita pro temporali pęna

na

na negant obligari Soto diſtinctione. 20. Ledeſm. & alij, vt dictum eſt. cap. 8. §. 3. Vega lib. 13. c. 22.

d Tridentin. ſeſsione. 14. cap. 8. can. 15. ſed in propoſito ſeruandi omnia præcepta legum aut ſuperioris, ſatis includitur vt obediant præcepto confeſſarij.

neſtam ſatisfactionem quam iudex conſcientiæ confeſſarius ſua ſententia & præcepto iniunget, [d] quanuis pœna corporalis ſit vt flagellũ: cum tamen in foro exteriori lex & ſententia de pœna corporali non obliget in conſcientia reum, vt ſpõte tanquam vindex ſui peccati exequatur contra ſe. homo vero ante baptiſmum non tenetur habere propoſitum alterius temporalis ſatisfactionis: ſatis enim eſt remiſſa per cõtritionem culpa habere votum baptiſmi, per quem tota pœna cum culpis remittetur, niſi obicem ponat. Si quis vero votum ſacramenti pœnitentiæ, vel baptiſmi excluderet, habere non poteſt veram contritionem, [e] ex dilectione Dei ſuper omnia: Chriſtus enim inſtituit meritum eius ad remiſsionem peccati non applicari, nec dare auxilium efficax contritionis, quod eſt donum Dei, ſine prædicto ſacramento in re vel in voto.

CAP. XXV.

Attritio in quibus cõuenit cum contritione.

§. 2. *Sed ſpecie differt, & in tribus.*

5 *Nemo ſcit ſe habere contritionem aut gratiam, & tamen ſtatim breui actu cum Dei auxilio obtinere eam poteſt.*

6 *Attritio ipſa nunquam fit vera cõtritio, nec mutat obiectum, & tamen participat bonitatem & effectum quendam contritionis.*

IMperfectus dolor pœnitentiæ cõmuni vſu dicitur attritio, [a] quæ cum contritione quam diximus eſſe vltimam diſpoſitionem ad gratiam, conuenit in modo ipſius actus circa materiale obiectum. [b] cum attritio quædam ſit odium & deteſtatio peccati ex aliquali dilectione Dei: [c] & procedit ex ſpeciali auxilio & dono Dei: [d] & dolere facit non de quibuſdam tantum, ſed de omnibus peccatis mor. [e] vel de ſingulis quæ in particulari præcogitauit fuiſſe à ſe commiſſa: reprimitque non tantum effectum operum ſed affectum hominis interiorem [f] à peccato futuro, includens propoſitum non peccandi de cætero, & implendi præcepta, ac ſuſcipiendi ſacramentum pœnitentiæ ſuo tempore. interdum datur attritio formata per gratiam quando iuſtus illam elicit ex habitu pœnitẽtiæ infuſo, vel quando cum attritione digne recipit ſacramentum. poteſtque attritio habere gradus quoſdã intenſionis & durare per morã tẽporis. & in his attritio & contritio cõueniunt.

2 Attritio tamen in tribus [g] differt à vera contritione, non tantum accidentaliter, ſed ſpecie eſſentiali. i. in obiecto formali, ſeu immediato motiuo, quia contritionis motiuum immediatum eſt peccatum vt offenſa Dei compenſanda per contritionem: ſed attritionis etiam optimæ motiuum immediatum eſt minus perfectum, puta moralis turpitudo peccati quæ hominem dehoneſtat & deformem facit Deo inuiſum. [h] Hæc attritio licet moueatur ex intrinſeca bonitate obiecti, & ex amore honeſtatis propter ſeipſam, non pertingit ad cõtritionem: quia non mouetur ex offenſa Dei immediate, ita vt perfecto conatu intendat pro ea compẽſare Deo. minus habet de obiecto formali contritionis attritio quæ excitatur ex timore gehennæ: quia motiuum pœnę eſt extrinſecum honeſto obiecto, & offenſæ Dei vt cõpẽſandę: nec hic dolet dẽ peccato ſuper pęnã inferni.

3 Differt ſecundo à contritione, quæ ſi comparatio fiat, eſt dolor appretiatiue maximus ſuper omnia: & contritus plus dolet de malitia peccati vt eſt offenſa Dei, quam de reliquis omnibus malis, aut de pœna inferni: & efficaciter, [i] deteſtatur

e [e] vt ſi excludat votum ſacramenti, non eſſet vera contritio vt colligitur ex Tridentin. ſeſſione. 14. c. 4.

a TRid. a ſeſsione. 14. cap. 4. Caietan. opuſ. de contr. tract. 4. quæſtione 1. Bellarm. lib. 2. de pœnitentia. capit. 17. Veg. lib. 13. capit. 25. Soto. diſtinct. 17. quæſtione. 2. articulo quinto.

b Sic temperandus eſt Soto, diſtinctione. 17. ſup. dum ait conuenire in obiecto, & Caietan. quæſtio. 84. 1. dicit quædam attritio nunc ſufficit cum voto ſacramenti ad gratiam nempe ſi circa obiectum materiale eleuetur per auxilium.

c Tridentin. ſeſsione 6. cap. 6.

d Sup. c. 21. §. 4. Z. Bellar. ſup.

e Quia vnum mortale non poteſt dimitti ſine alijs. Iacob. 2. offendat in vno, factus eſt omnium reus Auguſt. de ver. & falſ. pœnitent. capitul. 9. Grat. cap. non oportet. de pœnitent. diſt. 1. cap. quem pęnitet. diſt. 3. cap. ſunt plures. capit. conſideret. 5. diſtinctione. capitulo qui vult. 6. diſtinctione.

f Sup. capitulo vigeſimo ſecundo. §. 6.

g De quibus ſtatim.

h Tridentin. ſeſsione 14. capitulo quarto, ob turpitudinem peccati, qua homo fit deformis, & inuiſus Deo, de quo Galat. 4. imo cogniti ſitis à Deo, & 1. ad Timotheum. 2. nouit Dominus qui ſunt eius. Matthæ. 25. neſcio vos. nempe ſciẽtia approbationis, quia honor eſt bona opinio & æſtimatio in conceptu aliorum, & præſertim Dei.

i Quod verbum Victoria ſolebat expendere, quanuis contritio ſecundum ſubſtantiam eliceretur vi naturali (vt Soto, Scotus & quidam falſo putant) ſed non recedit efficaciter à peccato, niſi ſit ex auxilio.

k quan-

offenſam Dei ſuper omne deteſtabile vt communiter aiunt Theologi. Sed attritio quanuis ornata ſit optimis conditionibus prædictis, non eſt dolor reuera efficax de omnibus & ſingulis peccatis mort. nec dolet ſuper pœnas inferni. [k] alias ſi auerteret voluntatem ab omni affectu virtuali peccatorum, includeret dilectionem Dei efficacem, quæ eſt indiuiduus comes gratiæ. reperitur tamen in attrito quædam obiectiua dilectio Dei, & quædam velleitas, qua falſo putat ſe dolere de omnibus peccatis: cum tamen ſi efficaciter diligeret Deum, & ſic doleret faciens totum quod in ſe eſt, iuſtificaretur ſtatim. Si quis tamen probabiliter reputet ſe contritum actu interno, nec tñ præſtet opus externũ ad quod ſtatim ſub mortali tenetur, [l] hic vere non eſt contritus efficaciter, quouſque auferat illud impedimentum peccati.

4 Differt. 3. quia contritio communiter procedit ex amore amicitiæ ſeu dilectione Dei ſuper omnia tanquã ex motiuo proximo, ex quo fluit contritio: & hæc eſt adeo efficax & diligens vt excludat occaſiones & ignorantias culpabiles. Sed attritio optima, immediate procedit ex amore concupiſcẽtiæ, & ſpe quę ſimul ſtat cum auerſione habituali peccati: atque ita dolens propter turpitudinem peccati, aut timorem inferni manet in peccato, cum non præſtet neceſſaria, vt Deo reconcilietur. quare attritio ſæpè eſt re ipſa informis & ſine gratia iuſtificante: ſed contritio quanuis in quodam priori naturæ non intelligatur procedere ab habitu infuſo pœnitentiæ nec à perſona grata, ſed à ſpeciali auxilio, [m] nunquam tamen reipſa datur contritio, informis: [n] ſemper enim ſimul eſt cum gratia, cum non requirat certam intenſionem, aut temporis continuationem, [o] aut vt ſint ſingulæ contritiones, [p] de ſingulis operibus peccati ad memoriam reductis, vt poſtea dicetur, & tamen contritio in priori naturæ dici poteſt informis: [q] quia ſe ſola non expellit peccatum niſi diſpoſitiuè, nec remittit offenſam ex iuſtitia & natura rei, ſed quia Deus ſic diſpoſito condonat gratis. actus etiam caritatis, quæ dicitur forma virtutũ, quia actus illarum dirigit in finem vltimum, dici poteſt informis vt prius natura ſimul cum contritione eſt diſpoſitio ad gratiam: quia deeſt ei formatio [r] quædam ex dignitate ſuppoſiti grati, per quam fit meritorius gloriæ. ad eam vero rationem meriti quæ ſuperuenit, non oportet vt contritio & dilectio fiant ſecundum ſubſtantiam, [s] ab habitu gratiæ pœnitentiæ & caritatis: ſed ſatis eſt ſecundum modum & conſeruationem quandam: & ſane contritio cum ſit pars ſacramẽti & cauſet effectiuè gratiam, [t] non poteſt effectiue effici ab eadem gratia in eodem genere cauſæ.

5 Homo certo ſcire non poteſt ſe habere veram contritioné, [u] aut gratiam: [x] & tamen tempore neceſsitatis ſatis implet præceptum

k quandiu enim attrito non deletur peccatum, manet volũtas affixa in peccato: & homo diligit ſe ipſum tanquam finem vltimum, non autem Deum.

l Vt ſi non reſtituit alienum cum poſsit: aut non expellit concubinam, vel aliam proximam occaſionem, & periculum reincidendi: aut non facit diligentiam, per quam ignorantia fidei fiat inculpata: aut negligit impedire peccatum alienum, quod propter omiſsionem contra officium, fit peccatum proprium.

m D. Tho. 1. 2. q. 113. 8. ad. 2. & 3. p. q. 89. 1. ad 2. Soto. d. 14. q. 2. art. 6. & addit lib. 2. de natura & gra. c. 13. fin. id eſſe valde neceſſarium contra Luther. Bona. d. 17. in. 1. p. ar. 2. q. 2. ad arg. Palud. q. 1. a. 1. Duran. q. 1. a. 3. & bene Gab. q. 1. a. 2. facit Trident. ſeſs. 6. c. 7. in princ. Bellar. lib. 2. de pœnit. cap. 3.

n D. Tho. q. 85. 6. q. 86. 6. ad. 1. & 12. q. 112. 2. & 3. q. 113. 7. Soto. 2. de nat. & gra. c. 16. ad fin. lib. 3. c. 13. ad fin. Vega. 6. in Trid. c. 34. 35. lib. 9. c. 59. lib. 13. cap. 23. & ſeq. Cord. lib. 1. q. 2. dub. 4. At Scot. & Caiet. (qui ad perfectam contritionem requirunt quandam temporis continuationem, vt ſit diſpoſitio gratiæ) negant dici contritionem, quouſque per gratiam informetur. o d. eſt. c. 7. p in fi. c. 28. q Soto. d. 15. q. 1. art. 2. ſentit Palud. d. 17. q. 1. Richar. a. 2. q. 1. & 2. ſentit Cano. relect. p. 1. fol. 12. D. Thom. q. 89. art. 1. ad. 2. & 1. 2. q. vlt. a. 3. c. ad. 1.

r D. Thom. 3. d. 27. q. 2. 4. 3. ad. 2. caritas eſt forma virtutum. ſed gratia eſt forma caritatis. quia ei tribuit valorem moralem meriti. & 3. cont. gent. cap. 150. vbi Ferrar. c. 147. Capreol. 1. d. 17. q. 1. ad. 2. Aureol. & Durand. q. 2. quare Rom. 8. ſi filij (nempe per gratiam) ergo hæredes. Gene. 4. reſpexit ad Abel. 1. ad perſonam gratam, & ideo ad munera eius: vt exponit Greg. 22. moral. c. 12. itẽ D. Thom. de verit. q. 27. 2. ad. 4. & facit. 3. p. q. 7. 2. fr. Med. 1. 2. q. vlt. a. 4. quare Trident. ſeſ. 6. c. 16. refert vt primam rationem ob quam prę̨mium debeatur: quòd homines ſint ex gratia filij per Chriſtũ: primum enim reſpondet primario ex iuſtitia diſtributiua / pro dignitate perſonæ. D. Tho. 1. p. q. 21. 1. & 4. d. 46. q. 1. 1. Caietan. 2. 2. q. 61. 4. ad. 1. Soto. 3. iuſt. q. 5. art. vlt. ad. 1. & 3. de nat. & grat. cap. 7. Ferrar. 1. cont. gent. cap. 92.

s Soto. d. 15. q. 1. 6. D. Thom. 1. 2. q. 109. 6. 1. p. q. 62. 2. ad. 3. Bonau. d. 17. 1. p. a. 2. q. 2. ad arg. Vega lib. 6. c. 35. Cord. lib. 1. q. 2. opin. 4. ad. 3. contra illam. ſignificat Trid. quia poſtquam ſeſ. 6. c. 5. & 6. poſuit diſpoſitionem, ſubdit. c. 7. hanc diſpoſitionem ſequitur gratia, cõtra Cano, relect. de pœnitentia. t d. eſt c. 10. Soto cum D. Thom. 3. p. q. 86. 6. u communis contra Scot. & Caiet. x Trid. ſeſ. 6. cap. 9. & 16. fi. Altiſ. lib. 3. D. Thom. 1. 2. q. 112. 5. & communis. 1. d. 17. vbi Alber. Bonauent. in. 1. p. q. 3. Richard. art. 1. q. 5. Durand. q. 4. Scot. q. 1. a. 1. & in. 3. d. 27. quem ab oppoſita nota liberat Caſtro verb. gratia. hęr. 7. Vega lib. 9. per totum, maxime. c. 15. Gab. 2. d. 27. dub. vlt. vbi falſo in oppoſitum citat

Alex.

Alex.3.p.q.71.memb.3 a.1.&.art.2. Gerſon. 4.p. opuſ.de ſignis boni & mali.Palac.3.d.27.& in.4.d. 17.q.1.Hoſi.lib.1.contra Brent.Adria.quodl.8.a. 4.Soto lib.3.de nat.& gra.per tot.& apolog. Lyra in Iob.4.& eccle.9.Roſen.a.10.11.14.Taper.a.9. & citat Pighium & cẽſuram Academ. Pariſien. & Louanien. quẽ citat Vega c.6. Caieta. in Rom. 8. Rich. Smytheus in ſua diatriba. c. 19. Nauar. c.21.n.47.

y [y] ſic non eſt difficile vt breui cũ Dei auxilio habeat contritionem, propoſitis motiuis illius.

z [z] D.Tho. add.q.1.art. 3.d.17.q.2. 1.3.Richar. a.1.q.2. Palud.q.1.a.1. con.6. Soto d.17.q.2.5. Gab.diſt.16. q.1. 3. dub. 1. Medi. de pœnit. tractat. 1. q. 5. dub.vlt. Durand. d. 17. quæſt.2.(in quo decepti ſunt Scot. & Caietan. quia putant ſola continuatione tẽporis de attritione fieri contritionem) tenet Nau.c.1.n.41.Cano relect.p.3. idẽ Soto.d.12.q.1.a.4.col.13.lib.2. de natura & grat.c.14.15.Victor.§.121.Vega lib.13.c.34.Cord.lib.1.q.2.p.29.

contritionis, qui fide conſiderans peccatum vt ſumme deteſtabile cũ ſit ſummum malum, Deumque offenſum eſſe ſumme diligendum, vere ait, de offenſa Dei ad eum placandum doleo ſuper omne quod mihi dolere poteſt: idque propter Deum ſumme dilectum, & cum propoſito y implendi præcepta. vel breuius, [y] doleo intime quo ad valeo propter Deum ſumme dilectũ. in hoc enim actu dum exercetur, includuntur virtute omnia ſupra commemorata: & ad eiuſmodi actus contritionis datur habitus pœnitentiæ infuſus, vt iuſtus ſatisfaciat pro pœna temporali, & nouo titulo repetendo actus contritionis, priſtina peccata deſtruat.

6 Attritio perfecta quæ vt gratiæ coniungitur, videtur in obiecto materiali conuenire cum contritione: nunquam fit vera contritio, [z] z cum ſpecie differant: nec ſe ſola iuſtificat, cum ei deſit aliqua ex tribus conditionibus ſupra dictis. aliquando tamen participat quandam bonitatem aut effectum contritionis: nõ tamen ita vt in puncto iuſtificationis attritio ſemper mutato obiecto fiat vera contritio, vt quidam falſo a putant: [a] ſed quia attritio in finem b illius dirigitur: [b] vel dũ primum c informatur gratia, [c] ex coniunctione ſacramenti digne recepti, vel dũ iuſtus elicit hunc dolorem propter metum inferni. Sic enim attritio fit diſpoſitio gratiæ: & propter Deum quem hic homo habitualiter ſumme diligit. propter quod Theologi dicunt per ſacramentum vel informationem gratiæ hominem de attrito fieri contritum: & interdum attritio (qua dicebat, doleo intime quoad valeo: ſine expreſsione alterius motiui, puta ob metum inferd ni) mutatur reipſa in contritioné. d

C A P. XXVI.

Ex tribus attritionis gradibus, quis ſufficiat cum ſacramento.

§.2. Qualis attritio ſatis ſit ad ſacramentum verum ſed informe.
3 *Referuntur.3.ſententiæ, qualis requiratur ad fructum ſacramenti.*
4 *Ad fructum euchariſtiæ.*
5 *Cum attritione nota abſolui digne.*
6 *Hic non tenetur ad naturale præceptum contritionis.*
7 *Qui venialia confitetur tenetur habere formalem dolorem. ſed interdum.2. abſolutio fructuoſè datur abſque nouo dolore.*
8 *Varijs conſiderationibus excitandus eſt dolor contritionis.*

a HAbet attritio tres gradus [a] in 1. dolor de offenſa Dei in ra- c tione inferiori propter cauſas tem- d porales, & naturale motiuum: vt quia Deus punit temporali pœna infamiæ. 2. in ratione ſuperiori propter altiſsimas & æternas cauſas dolet de peccato vt eſt contra legem b æternam: [b] ſed Deum concipit ſub ſpeciali ratione motiui ſupernaturalis, puta vt eſt inflictor inferni, & priuat ſupernaturali beatitudine vel vt peccatoré ſupernaturali pulchri- c tudine gratię priuatũ odio habet ob turpitudiné peccati, [c] quod eſt ſummum dedecus. Vilior eſt attritio

tantùm de priori naturæ, in quo contritio ex auxilio, vt eſt diſpoſitio, dicitur informis. ſup. lit Q.

b [b] Hæc bonitas ex imperio & fine extrinſeco dicitur à prędictis Thomiſt. antiquis, tribuere ineſſe moris vt attritio dicatur cõtritio. At reuera non mutat obiectum: Soto ſup. Med. tracta. 1. de pœnit.q.5.cum Alexand. 4. p. q. 74. m. 3.&.4.Veg. lib. 13. cap. 25.Naua.c. c.1.n.31.

[c d] ſup.Y. & A. quia formaliter mutat obiectum. ſicut dum Paganus aut hæreticus credit myſterium aliquod fide acquiſita, & motus illuminatuſque ex auxilio credit idem fide infuſa, mutatur formaliter obiectum: quia iam credit quia Deus mouet & reuelat per lumen.

a [a] Palud.d.17.q.1.ar. 1.&.q.7. Capr.q.2.Herue. AEgid. Argentin. Ferra. 4.con. gent.c.57.Adr.de confeſ.a.5./dub. 5. & de clauib.q.2.Barnab.de roſalis.tract.de pœnit. ſentit Caiet.opuſ.de conf.q.5.& de cont.q.1. Scot. d. 14. q.2.1.d.17.q.2.art.2.Maior.diſt.14.q.1.Gabr.ſup. At illos bene reprobat Soto.d.14.q.1.1.fin. diſtin. 17.q.2.5.con.2.communis Recent. & alij inf. dum vero. D.Tho.q.89.1.ad.2.& de verit.q.28.a.8.admittit contritionem informem (quæ eſt pars ſacramenti, vt coniuncta abſolutioni ſit res & ſacramentum ſimul.q.84.1.ad.3.) fieri formatam, loquitur

C A P. XXVI.

a CAiet. [a] opuſ.de contr.tract.4.q.1.& tract.5. de confeſ.q.5.ſeu opuſ.27.qq.q.12.Nau.c.1. b n.36. [b] D.Tho.1.2.q.74.7.a.8.ad.2.&.a.9.ibi Conrad.Caietan.fr.Med.cum Auguſt. 12. Trinit. c cap.2.3.12. [c] Trident.ſeſ.14.cap.4.Bellarmin. 2.de pœnitentia.c.17.

d Cano

d [d] Cano relect.de pœnitentia.p.5.Ledeſm.2.p. q. 8.&.q.20.art.1.Soto lib.2. de nat.& gra.c.3.15.& d.18.q.3.a.2.&.a.3.con.5. & poſt con. 6. Palud.d. 17.q.8.Capreo.q.2.videtur Richar.a.2.q.8.ad.5. Dur.q.13.Caiet.opuſ.de de contritione & de confeſsione. q. 5.Syl. verb. contri. §. 2. Nauar.c. 9. nu.10. & in c.fratres. de pœnit. d. 5. nu. 33. Couarr.c. alm. ma.1.p.§.4. nu. 13. Victor. Mant. Peña, & Recent. quia cõcurrunt omnes partes neceſſariæ ad ſacramẽtum: & fit vera accuſatio cum vera ſententia iudicis, ſic ſententia etiã iniuſta, quæ non continet intolerabilem errorem valet in vtroque foro. quæ eſt ratio. Nau. c.9.n.1.§.2. & nu.11. facit.c.27.numero.3.

e [e] DD.ſup. cit.& omnes qui admittunt ſacramentum cõfeſsionis informe. defectu doloris legitimi: Nauar.c.9.nu. 10.Pet.Sot. de confeſ.lect.8.Bonau.d.17.in.2.p.a.2.q.2. Vega lib.13.c.26.34.35.& idẽ fatentur qui defectu diſpoſitionis legitimæ, negant dari hoc ſacramentum informe: atque ita aiunt ſic attritum excuſari à noua culpa, ſi acceſsit bona fide reputans ſe contritũ, & tamen ſi id noſſet, obligari ad iterandam confeſſionem. quod tenent Gabr.Mai.Adri.Medi.de quo inf.lib.2.de pœnitentia.c.11.

qua propter Deum vt eſt finis naturalis dilectum etiam ex auxilio, dolet homo de peccato ſup.cap. 21. §. 2. licet includat rationem quandam æternam cum modo ſupernaturali, in.3.gradu ſi aliqua ex prædictis attritionibus ſit hominis impœnitentis, qui non excludit virtualem affectionem peccati (vt ſi manet in ſtatu vſurarij nihil reſtituentis, aut cõcubinarij qui non expellit occaſionem proximam reincidendi. item deteſtatio qua dicit conditionaliter vellem non peccaſſe) eſt de neceſsitate huius ſacramenti, ſed non videtur ſatis ad ſacramentum aut fructũ eius ſup.c.23.fin.

2 Ex prima attritione per vim naturalem habita, & coniuncta abſolutioni, ſatis videtur conſtare verum d pœnitentiæ ſacramentum: [d] vt ſtatim explicabitur. Sic enim confeſſio, aut pœnitentia iniuncta & formæ prolatio, quanuis vi naturali eliciatur, eſt pars ſacramenti: & ablutio naturalis eſt pars baptiſmi: ſi cætera requiſita non deſint. Illa tamen non videtur ſatis (quanuis bona fide accedat ob ignorantiam, aut dictum ſapientis) vt recipiat gratiam, & fructum ſacramenti: ignorantia enim hæc non ſupplet eum gradum doloris & diſpoſitionis, quem Chriſtus inſtituit de neceſsitate medij e requiri. [e] Vt tamen aliorum ſacramentorum fructum Chriſtianus recipiat, multum prodeſt, vt attritos i ſe bona fide reputet contritum: vt dicetur. §. 4. quia alias indigne accedit contra præceptum Chriſti, qui ſe non putat accedere iuſtum ad ſacramenta viuorum. Ideò vero ſi cum ignorantia culpabili, & mort. accedat contentus prima attritione, fit ſacramentum (vt faten tur omnes qui vere admittunt ſacramentum pœnitentiæ interdum f reperiri informe [f]) quia nihil ex requiſitis ad veram accuſationem coram iudice, & ſubſtantiam iudicij deeſt. At. 3. attritio ſatis non eſt, vt fiat ſacramentum: quia non eſt verus dolor pœnitentiæ de offenſa Dei, nec cum vero propoſito emendationis: nec illa triſtitia eſt ſecundum Deum quam Apoſtol. 2. Corinth. 7. dicit pœnitentiam ſtabilem operari: ſed eſt ſterilis ex timo g re aut amore mundano. [g] prima attritio ſufficit vt dictum eſt, vt fiat verum ſacramentum, ſed informe.

3 Neceſſaria eſt aliqua attritio ſecundi generis ad fructũ cuiuſuis ſacramenti, in adulto impio: ſed non ſufficit quiuis gradus illius. Vitandæ tamen ſunt aut temperandæ opiniones extremæ. 1. Qui- h dam [h] aiunt quod in ſacramento pœnitentiæ (quod & de baptiſmo firmius aſſerunt) ſatis eſt non apponere obicem. Sed quia fatentur dolorem eſſe neceſſarium in hoc ſacramento: interpretandi ſunt pro diſpoſitione ſatis eſſe eum doloris gradum, quo tollatur obex peccati. 2. Alij licet aiunt requiri, vt attritio reputetur contritio: [i] alibi explicant eum, qui aduertit ſe pœnitere, non quia peccata ſint offenſa Dei abſolute, ſed propter

c.9. pœnitentiam ex timore mundano, vocat ſterilem & ſine ſpe venię &.c.17. citans Ezech.33.& habetur.c.ſi quis autem.2.de pœnitentia.d.7. diſtinguit inter conuerſum & verſum: quia de conuerſo: Ezech. dicit vita viuet (qui totus & omnino vertitur nec tantùm pęnas timet, quantum ad bonum Domini contendere feſtinat) verſus vero à peccatis dicitur, qui nõ plene Nau. c. 1. nu.37. ad fi. Ambr. lib.2.de pęnit.c.9. Auguſt. de catechiz. rud. c.17. conuerſionem ex tali timore vocat fictã Ruper. lib. 11. de gloria filij hominis in Matt.26. Iudas pęnitẽtia ductus eſt ſine fructu. & lib. 2. in Ionam, in princ.

f [f] Vt Palud.d.17. q.8.Capr.Rich.Durand.Sylueſt.Caiet.Sot. Cano, Couar.Nauar.c.9.nu.1.&. 10 de quo inf.lib. 2. c. 11.

g [g] Doct.ſup.Caie.Cano.Soto, Nau.c.1.nu. 36. Recẽ.& colligitur ex Aug.de ver.& fal.pœnit.

h [h] Quidam putant euchar. ignorãti peccatori (qui accedit etiam abſq; omni dolore) conferre gratiã: quia excuſatus à noua culpa nõ ponit obicem, & dolor non eſt pars euchariſtiæ, vel baptiſmi: ſed diſpoſitio ad tollendũ obicẽ, tenet Alex. 4.p.q.46.m.3.a.2.Led.1.p.q.20.a.3.Palu.d.9.q.2. dicit forte recipi primã gratiã.Nau.c.21.n.47.Victor.Mant.Idẽ de bap.ait Caiet.3.p.q. 68. 7.ad. 2. vid.ſup.li.de bap.c.26.T.& ſic Almai.intelligit Sco. d.14.q.vlt.a.3.dicentẽ, ad bap.vel pęnitentiã ſufficere ne apponat obicẽ. Quæ ſententia (niſi explicetur vt in tex.) eſt falſa. quia ad euchariſtiã requiritur re ipſa melior diſpoſitio, quæ reputetur cõtri- i tio. Sot.d.12.& citati inf.M.P. [i] Sot.d.17.q.2.4. & li.2.de nat.& gra.c.16.lib.3.c.vlt.& ſæpe requirit ꝑ ſacro pęnit. attritioné quæ reputeẽ contritio.

T k Idem

pœnas inferni ; accedere indigne : quia oportet dolere immediate de offenſa Dei, [k] & non de reatu pœnæ tantum. Si tamen dicat, doleo de offenſa Dei (quanuis per reuelationem ſciret ſe nondum iuſtificatum) hic eo actu (quem vir etiam prudens & doctus reputare poſſet eſſe obiectiuam contritionem) digne accedit ſuſcitandus per abſolutionem : quæ ſicut & baptiſmus eſt per ſe ſacramentum mortuorum. Ad Euchariſtiam vero (quæ eſt per ſe cibus viuorum) hic cui nota eſſet ea diſpoſitio, accederet indigne, contra præceptum poſitiuum Chriſti, accedens tamen cum bona fide iuſtificatur : quia ob ignorantiam excuſatur à præcepto, & affert ſufficientem doloris gradum, quod tamen ſtatim explicabitur. 3. Alij aiunt pro diuerſis ſacramentis requiri varios gradus : vt pro baptiſmo, quia regeneratio eſt minimum attritionis gradum ſatis eſſe. [l] Pro ſacramento pœnitentiæ meliorem : ſufficit tamen nota attritio, licet immediate ſit ob expreſſum motiuum quo timet offenſam Dei ob pœnas inferni vt dicetur §. 5. in euchariſtia aiunt optimum gradum eſſe medium neceſſarium, (etiam in ignorante qui bona fide communicat) nempe vt ſit obiectiua contritio, qua dolet abſolute & immediate de offenſa Dei. [m]

4 At diſtinguendum eſt. 1. quendam gradum attritionis ſecundæ eſſe medium ſufficiens ad fructum, ſi quis ignorans & ruſticus bona fide recipiat ſacramentum Euchariſtiæ. 2. in homine vero ſciente meliorem requiri ad fructum Euchariſtiæ. Tum ex præcepto diuino poſitiuo : tum quia ſcienti & habere valenti eſt medium neceſſarium, quia ex Chriſti inſtitutione tale præceptum de illo eſt : tanquam de medio neceſſario : vt ſup. capit. 2. in ſimili dictum eſt. Quare homo, qui ob ignorantiam ſe reputat accedere contritum & iuſtum, ſatis videtur diſpoſitus attritione ſupernaturali etiam ob immediatum motiuum inferni. Vt enim attritio nota ſatis eſt cum baptiſm. aut pœnitentia : ita ſi hæc reputetur contritio videtur ſufficere in omni ſacramento (vt pote in quo virtus Chriſti operatur) niſi alter obex impediat. At qui ex ſcientia, aut conſcientia etiam erronea aduertit ſe in peccato cum attritione nota communicare (licet forte excuſaretur à noua culpa ob dictum hominis, quem ſapientem putat) non iuſtificabitur: [n] quia Chriſtus inſtituit tanquam medium omnino neceſſarium, ad effectum Euchariſtiæ, vt habeat reipſa certam quandam diſpoſitionem voluntatis : & vt intellectu, & probatione facta reputet ſe accedere iuſtum & contritum.

5 Attritio ſecunda non ſufficit in quouis gradu ad fructum ſacramenti pœnitentię: aut etiam baptiſmi. 1. ſi hæc attritio ex amore tantum naturali Dei procedat, [o] cũ debeat eſſe circa obiectum fide propoſitum. 2. ſi tamen ex ſupernaturali motiuo procedit, eſt idonea

k [k] Idem Soto diſtinctione. 18. quæſtione tertia, articulo ſecundo & tertio. & lib. 2. de natura & gratia, capitul. 15. Idem Plane Victor. releċt. de poteſtate eccleſiæ, quæſtione ſecunda, qui ait, ſi quis videt ſe dolere, non quia peccata ſint offenſiua Dei abſolute, ſed ob pœnas inferni, hic accedit indigne ad ſacramentum pœnitentiæ: quia oportet dolere immediate de offenſa Dei, & non tantum de reatu pœnæ. idem Mantius poſt lõgam diſputationem. addit eadem. quæſtione vigeſima, articulo tertio, & de hac loqui Caietan. opuſ. de confeſ. quæſtione quinta, & quod qui habet hanc contritionem obiectiuam doleo de offenſa Dei, (quanuis per Dei reuelationem ſciret ſe nõdum iuſtificatum) hic digne accedit ſuſcitandus per abſolutionem : quæ ſicut & baptiſmus, eſt ſacramentum mortuorum, cum tamen hic indigne accederet ad euchariſtiam.

l [l] cit. H.

m n [m n] Soto diſtinctione. 12. quæſtione prima, articulo quarto, colum. 11. dum accedit ad Euchariſtiam Bonauentur. diſtinctione. 9. articulo ſecundo, quæſtione tertia, Caietan. etiam. 3. part. quæſtione 79. 3. Gabri. diſtinctione nona, quæſtione ſecunda. & in Can. lectio. 80. idem ſignific. Adrianus, quæſtione de Euchariſtia. vbi ſæpè ait, quod non k ſemper recipit primam gratiam, licet excuſetur à nouo peccato. vt ſi ruſticus ex falſo dicto ſapientis, putet licitum accedere ad communionem cum attritione nota propter pœnas inferni, non recipit gratiam, hanc etiam obiectiuam cõtritionem requirit Soto pro ſacramento pœnitentię, vt dictum eſt.

o [o] Videtur communis, quia oportet iuſtificationem adulti etiam quæ fit per ſacramentum, procedere ex fide obiecti ſupernaturalis, Tridentin. ſeſsione ſexta, capitulo ſexto, & facit capitulo tertio quarto, & nono, can. tertio, ſeſſione decima quarta, capit. quarto. Arauſicano can. octauo, & 25. Bellarminus, libro ſecundo de pœnitentia, capitulo tertio, & decimo ſeptimo, Frater Medina, prima ſecundæ, quæſtione. 109. articulo ſexto, ad finem, & idem à fortiori tenent Doctores, qui putant requiri veram contritionem ante abſolutionem (ac ſubinde negant dari veram confeſsionem informem, ſed iterandam eſſe, ſi cui forte conſtaret eam fuiſſe ſine fructum.) vt Gab.

diſpoſitio, quanuis nota ſit, vt peccator per ſacramentum baptiſmi, vel pœnitentiæ habeat fructum gratiæ: [p] niſi ex conſcientia erronea putet ſe indigne accedere, & ſine idonea diſpoſitione ſuſcipere ſacramentum. 3. velleitas conditionalis cum ſit deteſtatio abſque formali dolore, ſola non videtur ſufficere vt fiat verum ſacramentum pœnitentiæ, vt cap. 23. ad fi. dictum eſt. 4. ſi quis dicat, doleo quod me non pœnitet, quidam putant, [q] ſatis eſſe cum ſacramento, quaſi voluntas dolẽdi reputetur pro facto apud Deũ: in quo actu videtur virtualiter includi votum ſacramenti ſatisfactionis & doloris. At re vera non eſt ſatis: ſed poſito dolore aliquo ex motiuo ſupernaturali, iuuat addere, & doleo quod non ſentiam maiorem dolorem de offenſa Dei, quanuis forte inefficax ſit.

6 Qui ſacramentum attritus digne ſuſcepit, non tenetur poſtea ex naturali præcepto ad contritionem formalem : [r] quia ſatis ſuppletur per aliquid æquiualens. quin & ea attritio ſi ſuperueniat ſacramento, quod homo ex ignorantia inculpate recepit informe, aliquando tollit obicem: quo ſublato ſacramentum iuſtificat hominem vt dictum eſt, lib. de bapt. c. 26. Ad reliqua vero ſacramenta digne & cum fructu recipienda homo tenetur procurare cõtritionem quandam obiectiuam, quam reputet veram contritionem

7 Dum quis ſola venialia confitetur, tenetur habere aliquem formalem dolorem voluntatis (ſaltem de quibuſdam, nec enim oportet omnia hæc confiteri, [s]) quia dolor aliquis eſt de ſubſtantia huius ſacramenti, [t] ſicut confeſsio, & abſolutio. Satisfactionis tamen exterioris impletio non pertinet ad neceſsitatem ſacramenti. quandoque vna cõtritio ad duo ſacramenta pertinere poteſt, quorum eſt pars. ſup. lib. de bapt. c. 27. vt cum abſolutioni informi ſuperuenit contritio, quæ remouet prohibens, cum ordine ſimul ad futuram abſolutionem, vel cum ſimul abſolutus, iterata mox noua cõfeſsione explicat præteritum dolorem & peccatum oblitum, hic nouum effectum gratiæ auctæ videtur recipere, dum abſque nouo dolore recipit abſolutionem : [u] quia adſunt requiſita omnia, ſcilicet, noua confeſsio vt ſignum peccati & doloris: nam dolor prior vt in virtute extenſus eſt ad peccata oblita perinde valet, ac ſi eſſet nouus dolor de ſolis oblitis. at qui noua confeſsione repetit peccatum de quo directe abſolutus eſt, habere debet nouum eiuſdem peccati dolorem qui ſubijciatur formæ nouæ abſolutionis, ſicut & nouam confeſsionem peccati : vt probat piorum hominum vſus & conſuetudo.

Gabr diſt. 17. quæſt. 1. art. 3. dub. 2. Maior. quæſt. 3. &. 9. Adria. de confeſ. quæſt. 5. dub. 4. &. 5. Med. C. de confeſſ. quæſt. de confeſ. fict. iterand. fol. 71. Syl. cõfeſsio. 1. §. 22. At falſo admittũt ſatis eſſe attritionem ex dilectione finis naturalis. Soto. 2. de nat. & grat. cap. 3. diſt. 6. q. 1. 7. d. 14. q. 2. art. 5. videtur Cano relect. de pœnit. p. 3. p. 24. & Victo. in lectur. Vega libr. 3. c. 25. & id in caſu raro videtur admittere Auguſt. de catechiz. rud. capit. 5.

p [p] Trid. ſeſ. 14. capit. 4. Cano relec. de pœnitentia. p. 3. Nauar. cap. 1. nu. 43. Taper. ar. 4. D. Tho. d. 17. q. 3. vbi Palac. quæſt. 1. id ſæpe repetit fr. Medi. li. 1. inſtruct. §. 2. Nauar. add. Hiſp. c. 1. n. 29. Bellar. lib. 2. de pœnitentia. c. 17. quod in publicis actibus Salmant. Peña & poſtea Gallo Sancius & alij doctiſsimi reputarunt ita certum, vt ſine temeritate, vel errore negari non poſsit, & idem plane fatetur Scot. d. 14. q. 2. ſatis eſt non apponere obicem & ſe explicat. d. 19. in. 2. p. illius quod claues faciunt de attrito contritum: nec tolli obicem ſine dolore pœnitentiæ cuius oppoſitum ei falſo tribuit Almain. citatus ſup. H. idem plane Soto d. 18. q. 3. 2. &. 3. & lib. 2. de natura & gratia. c. 13. Victor. relect. de poteſtate eccleſ. q. 2. citati K. & Bonau. d. 17. ar. 2. q. 4. & a. 4. q. 3. fatetur quod abſolutio confert primam gratiam. & Adria. de clau. q. 2. fatetur : cum tamen quodl. 5. a. 3. requirat præuiam contritionem ex obiecto. Vega lib. 13. c. 23. & ſeq. plane D. Thom. quia 3. p. q. 79. 3. ad. 2. ad baptiſmum digne accedit attritus, conſcius peccati mort. nondum remiſsi: & mox q. 80. 4. ad. 2. æquat ſacramentum pœnitentiæ cum baptiſmo, ſicut & Trid. ſeſ. 14. c. 2. item add. q. 10. a. 1. & d. 17. quæſt. 1. 5. 1. d. 24. quæſt. 1. 3. 1. & art. 3. 1. ad. 3. & id plane ſignificant Palud. diſt. 17. q. vltim. Capreo. & Hiſpalen. quæſt. 2. Duran. quæſt. 13. Anto. 3. p. tit. 13. cap. 19. §. 5. item quod hæc attritio nota ſufficiat cum baptiſmo, probat Taper. art. 3. ex Aug. de catechizã. rud. c. 17. ad regenerationem baptiſmi digne accedere, qui veniunt, ex metu gehennæ, vel ex deſiderio æternæ beatitudinis. & epiſtol. 180. ad Honoratum videtur ſimiliter loqui de baptiſmo & pœnitentia, idẽ Rupert. in Ionæ. 3. vade in ciuitatem Niniuem, & in Ioel. 2. ſi conuertatur & ignoſcat, & in Matth. 27. Iudas pœnitentia ductus.

q [q] Nauar. cap. 1. num. 10. fin. 21. 23. fin. cap. 10. num. 4. cum Palud. diſt. 17. quæſtione. 1. artic. 4. con. 5. & art. 5. nu. 29. & Syl. contritio. 1. verſ. 1. fi. At non eſt de mente D. Thom. & Bona. niſi vt explicatur in textu.

r [r] Cano relect. de pœnit. p. 4. Soto. d. 17. quæſt. 2. 6. & communis Recent. contra Vegam lib. 13. cap. 20. & de iuſtif. quæſt. 13. ad. 1. contra ſecundã cõc. cum Med.

s [s] Trid. ſeſ. 14. c. 5. can. 7. fin. licet memoriam illorum habeat.

t [t] Concil. Florent. Trident. ſeſsio. 14. capit. 3. & 4. quanuis enim ſola dilectio Dei ſit perfectior actus, & de ſe ſufficiens contra omnia venialia: ſed non eſt ea materia ſacramenti quam concil. & Patres explicant neceſſariam.

u [u] quia attritio, ſecũdum quod extenditur ad peccatum oblitum, non fuit informata per ſacramentũ directe: & perinde valet ac noua attritio illius peccati, quod fatentur qui putant dolorẽ non eſſe partem neceſſariam huius ſacramenti, ſed requiri

vt diſpoſitionem (de quibus d. eſt. c. 10. vt tenet Maior.d.17.q.3. Almai.& videtur Scot.Gab.Dur. Palud.) ac ſubinde negant confeſsionem cum defectu doloris factam eſſe iterandam, quæ ſententia licet falſa ſit, vt bene ait Nauar.c.1.num.41. §.21. ſeruit tamẽ propoſito.

8 Varijs conſiderationibus [x] excitandus eſt pœnitentis animus ad dolorem qui haberi poteſt maximum, & ad firmum emendationis propoſitum proponenda ſunt pro cuiuſque pœnitentis captu propria motiua contritionis: de quibus ſatis dictum eſt & copioſe tractant Patres in ſacris concilijs & ſuis ſcriptis.

CAP. XXVII.

De quadruplici quantitate contritionis.

§.2. Satis eſt quantitas appretiatiua.
3 Haberi poteſt vno inſtãti &c. §. 4. non requiritur continuatio temporis.
5 Nec certa intenſio.
7 Nec requiritur etiam dum ſit, cõparatio peccati cum alijs malis.
8 Appretiatiua de grauiori peccato eſt maior contritio, ſed interdum excuſatur à m. qui data optione præferret minus.
9 Satis eſt de omnibus dolere in cõmuni, nec magis de graui alieno quam de minori proprio. at alteri parato licet conſulere minus malum.

CONTRITIO quatuor circa habet quãtitatẽ [a] quandã virtutis & durationis, & inſuper dilectio caritatis dicitur obiectiue maior, vt dum B.Petro volo maiorem gloriã, quam mihi: [b] quod in contritione non repetitur. prima eſt quãtitas appretiatiua quæ vrgente obligatione explicatur, Si fiat cõparatio aut detur optio hoc modo, mallem hoc bonum manere quam illud, aut fugere hoc malum potius quam illud. 2. extenſiua per durationem & moram temporis, aut cum quadam continuatione. 3. intenſiua quantitas quã do actus habet plures gradus intenſionis eo quod elicitur cum maiori conatu potentiæ, vel cum meliori concurſu habitus intenſi, aut cum maiori efficaci auxilio: interdum cõcurrunt alia motiua ad intenſionem actus, vt mater præ patre intenſius diligit & tenerius infantem ſuum, pro quo multos dolores pertulit. 4. per extenſionem ad obiecta, [c] vt enim caritas includit impletionem omnium præceptorum, ita deteſtatio & contritio vera extendi debet ad omnia peccata mor.

2 Vt contritio vera ſit, non requiritur alia quantitas quam vt appretiatiua comparatione deteſtetur peccatum ſuper omne malum deteſtabile: [d] hæc enim eſt idonea diſpoſitio, vt homo ſtatim iuſtificetur. communiter tamen homo impius non peruenit ſubito ad tam eximiũ actum contritionis, ſed præcedit tẽpore diſpoſitio imperfecta [e] in intellectu & voluntate. ex Dei auxilio, qui paulatim præparat, & diſponit ad formam gratiæ quæ cum contritione infunditur. mouetur enim homo ex varijs obiectis & per diutinam deliberationem cum diſcurſu: & ex amore concupiſcentiæ ac timore pœnæ manuducitur ad amicitiam Dei & plenam peccati deteſtationem.

3 Non eſt impoſsibile vt vno inſtanti ſine alia præcedentis temporis deliberatione, ſint multi actus ſubordinati. ſic enim Angelus in primo ſuæ creationis inſtanti, ſeu diſpoſuit cum Dei auxilio ad gratiam & meruit gloriam, quod de beatiſs. anima Chriſti certum eſt. [f] Ita proponi poteſt ex peculiari Dei prouidentia obiectum apte peccatori, vt ſimul per fidẽ cognoſcat Deũ amore dignũ & illius offenſam dignam deteſtatione & compenſatione: eodemque temporis momento præparata voluntas per auxiliũ Dei, poteſt habere contritionem dolorẽque peccati propter Deum, quẽ ſumme diligit. quanuis enim concurrãt plures actus in intellectu & voluntate, haebnt tamen ordinatam connexionẽ per modum vnius ſine impedimento: & ex vno tanquam ex cauſa quæ ſit natura tantum prior, poteſt ſtatim prodire alter: nec requiritur moroſus diſcurſus, ſi Deus efficaci auxilio & lumine inclinet in iudicium certum de prædicto obiecto: [g] vt cum ex Saulo perſecutore Act.9. ſubito fecit Paulum Apoſtolum: & vir diligens qui fidem habet, & aſſuetus eſt conſiderare prædicta obiecta & redire ad cor, poteſt breui, hoc totum aduertere & conteri. Paganus vero ita ſubito excitari nõ ſolet ſine miraculoſa cõuerſione.

4 Quidam aiunt contritionem non fieri & vltimã diſpoſitionẽ gratiæ niſi per aliquod tẽpus duret, [h] cum ſit actus humanus deliberatus. At re vera cũ primũ impius habet verũ actũ contritionis, qui in inſtanti perficitur, non eget vlla continuatione, [i] per moram temporis, ſed ſtatim cum ea eſt plene diſpoſitus ad primam gratiam, quam Spiritus ſanctus ſine mora infundit. quare non tantum in quacunque hora vt dicit Ezech.18.&.33. ingemuerit peccator: ſed in quocunq; inſtanti contritus fuerit, ſtatim iuſtificabitur. quod ex Eſai.30. ſi reuertamini & quieſcatis ſalui eritis: colligunt Patres, [k] quia hæc & ſimiles conditionales ſignificãt effectum fieri ſine mora: [l] & quanuis Deus non omnibus conferat tam efficax & ſubitum auxilium, & per opportuna tempora infundat meliores inſpirationes: qui tamen laborat in extremis & vrgetur præcepto pœnitentiæ, ne irreparabiliter pereat, ſi faciat totũ quod in ſe eſt vtens præparatis auxilijs, & feruẽti oratione petat quod ſibi deeſt, [m] impetrabit donum contritionis, dum ſupereſt via & vita in tempore quantumuis breui [n] ante mortem. quod ſi ad deliberationem humanã & oẽs partes cõtritionis egeret tẽpore, vt quidam falſo putãt, [o] non eſt determinata temporis mora neceſſaria, ſed in minori ac minori temporis parte poteſt digne conuerti: ita vt nunquam viator ſit ſine remedio, & extra ſtatum ſalutis ſi pollet vſu rationis, [p] & vtatur auxilijs ac orationib⁹ prædictis. ſed re

x ſup. cap. 22. Y. Nauar.c.1.numero.42.

CAP. XXVII.

a CAiet. opuſ. de contrit. q.1.& opuſ. 27.qq.q.12. & verb. contritio.& inf. Nau.c.1.n. 23.25.DD. d.17.Durã. quæſt.4.& ſeq. Palud. q.1.Sot.q. 2.art.4.ſup. c.7.Bellar. lib.2. de pœnitentia.c. 10.11.

b Quia melioribus debetur ſecundum iuſtitiã maior gloria: D.Tho. 2.2.quæſt. 26.7.& præſertim in patria eſt hic effectus bene ordinatus, D.Tho. art.13. cum tamen art. 4. explicet, quòd appretiatiuè ex caritate plus diligo gloriam meam, quam B.Petri.

c inf. cap.28.

d colligitur de fide: dolor enim contritionis fundatur in dilectione Dei, ex Aug. dilectio vero Dei eſt appretiatiuè maior (Matth. 10. qui amat patrem aut matrem pluſquam me nõ eſt me dignus) ac ſubinde peccatum quod eſt ſummum malum, & obiectiue opponitur bono diuino in ſe ipſo, eſt ſumme deteſtandum propter Deum communis Theol.d.17.D.Tho.quæſt.2.3.1. Durand.q.4.Nauar.c.1.n.20.21.D.Tho. quodlib.1. art.9. Caiet.opuſ.4.de contrit.& opuſ. 17.q.vnic. Palud.diſt.17.quæſt.1.5. Soto quæſt. 2.4. poſt.4. conc. &. d. 18.quæſt.3. 3.Bonauen. d.16.quæſt. 1. Ledeſm. 2.p.quæſt. 2.art.3. (addit Soto ſatis eſſe, dolere de peccatis abſolute, vt ſunt offenſa Dei) Vega lib. 13.cap.25. ſatis eſt qđ nulla ratione vellet cõſenſiſſe peccato, quia eſt offenſa Dei: quia hæc eſt maxima ratio, ob quam deteſtandum eſt. ſed confeſſarius inducat amplius, vt deteſtetur ſuper omne deteſtabile in communi, cum propoſito vitandi omnia peccata ſuper omne vitabile in communi. per hoc vero non iniicitur laqueis fragili pœnitenti, ſi non deſcendatur ad particulares comparationes.

e Sup. capit.21. Tridentin. ſeſ. 6.cap.4.5. &.6.&.7.D.Thom.quæſt.85.6.&. 1.2.quæſt.112. art.3.quæſt.113.art.7.

f Sic eodem inſtanti quo Sol illuminat Lunam, Luna illuminat aerẽ & terram: quia ſine impedimẽto reſiſtẽtię. Angelus in primo inſtãti habuit & act⁹ naturales ac ſupernaturales, quibus ſe diſpoſuit, diſpoſituſque recepit gratiam, & meruit gloriam. D. Tho.1.p.q.62.a.5.& de Adam.1.p.q.95.1.ad.5.de anima Chriſti.3.p.q.34.3.& communis cũ Mag.3. d.18. vbi D.Th.a.3.Rich.a.1.q.2.Scot.Gab. Marſ. q.12.1.con. 4. nec id negare audent Palud. q.2. Palac. q.1. cum D. Grego. dum explicat Exod. 25. Suar.3. p.q.19.a.3. dub.39.§.3. Caiet. fr. Med. omnes Recent. cõtra Alex.3. p.q.16.m.2. a.1. quem videtur ſequi Bon.d.18.a. 1.q.1. Albe. ar.6. & eius diſcipul. Vdalric. putantes quod in primo inſtanti cœpit extrinſece mereri per vltimum nõ eſſe. quod Dur.q.2. dicit problema.

g D.Tho. 1.2.q.112. 2. ad.2.q. 113.7. probat Ioan. 6. omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me. c. 12. omnia traham ad me ipſum. Oſeæ.11. in vinculis caritatis traham te. Can.1. trahe me poſt te. Aug. tract.26. in Ioan. vbi Chryſoſt.ho.43. Aug.2.de liber.arb.c.11. ſic Eccl.c.11. facile eſt in oculis Domini ſubito honeſtare pauperem, vt Act.9. in conuerſione Pauli.& Dauid cum dixit, peccaui Domino, triplici ſyllaba obtinuit ſtatim veniam triũ peccatorum grauiſsimorum, vt ponderat Auguſt. cit. inf. c.28.T.

h ſup.c.7. Ezechiel.18.&.33. Cathari. lib.5. contra Caiet. Chryſo. libel. de reparatione lapſi. c. talis de pœnit.d.3. Leo.epiſtol.89. alias.91. ad Theodor. (quem Soto falſo citat epiſto.19.) Cæleſtin.1.epiſto.2. ad Epiſcopos Gall. Cypr.ſer. in Cœna Domini. c. agnouimus. de pœnit.d.7. de quo bene Soto.lib.2. de natura & gra.c.14.16.lib.3.c.vlt. d.17.q.2.4. ad fin. vbi literam mendoſam ſic corrige: vbi dicit per horam, lege per.16. partem horæ. vbi dicit per medietatem horæ, lege per.128. partẽ horæ. vbi dicit per quartam partem horæ, lege per 256. partem horæ. & nihil aliud oportet mutare.

i In quo errant Scot.d.14.q.2.a.2. Okam Gab.& Scot.2.d.28.q vnic.fin. Caiet. opuſ. de contrit. quos bene reprobat Med.tract.1. de pœnitentia. q.1. Nau.c.1.nu.30.

k quod citat Leo Caſtri in Eſai.30. ſi reuertamini: vbi legunt.70. cum conuerſus ingemueris ſaluaberis: & citat Cyp ia. ſer. de lapſis ad fin. epiſ.28. Hiero.to.1. epiſ. 46. ad Ruſtic. Auguſt. to.8.lib. de conflictu virtutum & vitiorum. Ambro.1.de pœnit.c.4. Pacian.epiſt.3. ad Simpronian. Tertul. de pœnitentia. c.4. vbi Pamel. Bellar. lib. 2. de pœnit. c.10.&.c.11. prop.4.

l id Ezech. 18.33. in quacunque die, vel hora. Apoca.3. ſi quis aperuerit mihi, intrabo ad illum. Zachar.2. conuertimini ad me & conuertar. Iere. 15. ſi conuerteris, cõuertam te: vt exponũt Cæleſt.Pap.epiſt.2.c.3. Iul.1.decret.2. poſt epiſt.3. Leo epiſt.91.c.4. Chryſo.tom.3. orat. de ſancto Philogon.& tom.5. de reparatione lapſi. habentur cap. talis eſt. de pœnit. d.3. & alia apud Grat. 26. quæſt.6.

m Tridentin.ſeſ.6.c.11. Deus iubendo monet facere quod poſsis, & petere quod nõ poſsis, quæ verba ſunt Auguſt. de natura & gratia. c. penult. vide cap.16.43.& Torren. lib. 2. confeſ.c.8.§.1. Chryſoſt.hom.1. de compunct.cord. hom.39.65. ad popul. Baſil. regula breuio. quæſt.176.& tamen vt oratio impetret, eget præueniente auxilio vt ait Aug. ſup. ex Rom.8. quid oremus ſicut oportet, neſcimus: ſed ſpiritus poſtulat pro nobis. conc. Arauſic. 2.cap.6. Auguſt.1. retract.cap.26. Vega de iuſtifica. quæſt.8.& lib.12.c.21.

n o Nam inter vitã & primũ non eſſe hominis mediat tempus determinatum, ſi eſſet neceſſaria mora temporis, quæ ſuppleatur per intenſionem. At re uera non requiritur contra Scot.& Caiet.

p At amens aut furioſus, imo ebrius aut dormiẽs in peccato mor. non eſt ita proximè præparatus.

vera nullum tẽpus requiritur, quod ſi actus humanus temporis continuationem requirat vt quidã aiũt, [q] ſatis eſt inſtans quo primum incipit & adeſt hic contritionis actus.

5 Contritio à Patribus conſulitur vt fiat toto animi conatu & intẽſione, [r] & ex toto corde cum amaritudine & dolore parturiẽtis, & rugientis: vt ſic homo oſtendat quod quantum valet intendit compenſare Deo ad obtinendam remiſsionẽ non tãtum culpæ, ſed totius pœnæ. nec patres ſatis diſtinguunt inter dolorem appretiatiuum, & intenſiuum: [s] cum tamen reuera multum differant. nam intenſio circa idem obiectum formale & materiale ſumitur ex maiori conatu ſecundum gradus intenſionis: ſed appretiatio eſt firmior adhæſio ex meliori motiuo formali, ita vt interpretatiue fiat comparatio hæc, ſi inter duo detur optio potius deſerendum eſt quod minus appretiatur, vt dum Deus diligitur ſub ratione finis vltimi quãuis paruo & remiſſo conatu diligatur, [t] præfertur appretiatiue dilectioni cuiuſcunque creaturæ, quanuis nimis intenſo & tenero affectu diligatur. Hæc vero intenſio iuuatur ex paſsione appetitus ſenſitiui quæ tamen ad contritionem neceſſaria non eſt. [u] iuuatur item ex variis motiuis, vt mater tenerius & intenſius diligit infantem quem diu aluo continuit, cum dolore peperit & cum labore educauit, quã pater: qui tamen firmiori ratione appretiatiue diligit filium.

6 Vt contritio ſit vltima gratiæ diſpoſitio non requirit certum gradum intenſionis, [x] nec ſummum conatum voluntatis, dum abſolute elicitur à virtute pœnitentiæ, vel ex auxilio Dei. nam Deus non obligat ad rem tam difficilem, & de cuius gradu intenſiuo homini conſtare nõ poteſt. nec obligat vt homo pro quantitate auxilij cooperetur toto conatu quantum poteſt. ſed ſatis eſt ſubſtantia contritionis, quanuis cũ minima intenſione [y] fieret. ſicut gratia quantumuis remiſſa ſufficit iuſtificare totum hominem, & actus remiſſus virtutis qui fit ab homine grato, eſt meritorius augmenti gratiæ & gloriæ [z] eſſentialis, & peccatum m. licet tepide & paruo conatu fiat, deſtruit totam gratiam [a] cum caritate virtutibus & donis Spiritus ſancti infuſis. Cur ergo parua contritio non deſtruet omnia peccata? [b]

7 Non requiritur ad veram cõtritionem vt dũ fit comparatio [c] cum alijs malis, quã tamen imbecilliores facere nõ expedit, [d] ſit act⁹ cõtritio-

q [q] Greg. Arimi. de quo dictũ eſt. c. 7. ſi quando incipiat actus voluntatis per vltimum non eſſe, vt contritio, ita iuſtificatio fiet in parte temporis inadæquata.

r [r] Trid. ſeſ. 14. c. 4. ex vehementi odio peccati, & ingenti deteſtatione Ierem. 31. pone tibi amaritudines. Mich. 4. quaſi parturiens. Eſai. 59. rugiemus. Ambr. 2. de pœnit. c. 10. vehemens dolor, & ad virginẽ lapſam. c. 8. Bellar. lib. 2. de pœnit. c. 10. & 11.

s [s] Pet. Soto. de pœnit. lect. 14. putat certũ quod ſi fiat comparatio, tenetur intẽſius deteſtari peccatũ, quam quodcũque aliud malum, & ait oppoſitũ eſſe periculoſum contra Patres. qui tamẽ intenſionem ſumunt pro appretiatione, vt Adria. de pœnitentia. q. 2. quodl. 5. a. 3. innuit D. Thom. d. 17. q. 2. 3. 1. quia de ſolo dolore ſenſibili negat fore maximum. Alex. 3. p. q. 64. m. 1. a. 3. & clarius ad arg. loquitur de intenſione de quibus ſtatim.

t [t] Sic dilectio Dei dicitur intenſior. i. appretiatiue maior. Aug. 1. doct. c. 27. D. Th. 2. 2. q. 24. 6. ad. 1. ibi Bañes. Rich. d. 17. a. 2. q. 3. Sco. d. 14. q. 2. a. 2. & in. 3. d. 27. q vni. vbi Almain. Adr. ſup. Petr. Sot. lect. 15. & 17. Med. de pœnit. tract. 1. q. 5.

u [u] D. Tho. d. 17. ſup. Nau. c. 1. n. 24. Doct. ſup.

x [x] D. Th. d. 17. q. 2. 5. 3. & 1. p. q. 60. a. 5. Sot. d. 14. & d. 17. q. 2. a. 4. Led. 2. p. q. 2. a. 1. & 1. p. q. 26. a. 4. Cano rel. pœnit. p. 3. Veg. lib. 13. c. 24. 25. Nau. c. 1. n. 23. 37. & c. 11. n. 5. Bellarm. lib. 2. pœnit. cap. 11. prop. 3. Aliaco. d. 21. Victor. §. 117. Gabr. d. 14. q. 1. ar. 2. con. 5. Med. ſup. & omnes Recent.

y [y] Chryſoſt. epiſt. 5. ad Theodor. lapſum. c. talis. de pœnit. d. 3. Leo. epiſt. 89. alias. 91. & Trid. ſeſ. 14. c. 3. & 4. ſolum explicat dolorem de offenſa Dei, ex dilectione caritatis.

z [z] Trid. ſeſ. 6. can. 32. actus meretur augmentum gratiæ & gloriæ, vbi propoſitio indefinita æquiualet vniuerſali, quia. c. 16. dicit nihil amplius requiri. Arauſ. 2. can. 13. Mag. Peña & Soto Maior dicunt oppoſitum eſſe erroneum, quia videtur contra concil. & Patres ſcripturam explicãtes: & contra bonos mores à quibus diuertit homines, prob. Matt. 10. calicem aquæ. & capilli veſtri omnes numerati ſunt. Ledeſ. 1. p. q. 28. 2. Soto lib. 2. de natur. & grat. c. 17. Victor. rel. de augm. carit. dicit, Catholicus nõ eſt qui id negat. Richa. Greg. Ari. AEgid. Carthuſ. Scotus, Gabri. Capr. Alma. in. 1. d. 17. Cai. Cõrad. cũ D. Tho. 1. 2. q. 114. 8. ad. 3. vbi fr. Med. & omnes Recent. Cord lib. 1. q. 9. Bergo. concord. §. 881. Vincent. Ferrer. ſer. ſeptuageſimæ. Petrus Sot. de pœnitentia. lec. 18. quam veriſsimam ſententiam Bañes. 2. 2. q. 24. a. 6. ad. 1. reijcit contra Torrentem. & multis adductis impugnat. vid. inf. c. 33. P. R.

a [a] D. Thom. 2. 2. q. 24. a. 10. vid. Trid. ſeſ. 6. can. 19. Caſtr. verb. præceptum. hær. 1. peccatum. hær. 5. & 10. & paſsim in ſcripturis. Bellar. de bap. capit. 14. 15.

b [b] quia Rom. 5. vbi abundauit delictũ, ſuperabundat & gratia. Ezech. 18. & 33. æque minatur mortẽ peccãti, vt vitam cõuertenti ſe in quacunque hora. Eſai. 20. Iacob. 4. appropinquate Deo, & appropinquabit nobis.

c [c] Doctores ſup. X. cuius oppoſitũ tenet Petr. Sot. lec. 14. & ita putat limitandos qui dicunt generaliter requiri vt contritio ſit intenſior, nẽpe quando fit comparatio, quod etiam ſignificant Rich. d. 17. a. 1. q. 5. ad. 3 Dur. q. 4. Bon. d. 16. a. 2. q. 1.

d [d] vt quod in particulari plus doleat quã ſi vita, honor ſuus aut vxoris, vel tota res familiaris læderetur. ſup. c. 24. §. 3. Q. Nau. c. 1. n. 21. Soto. d. 17. q. 2. a. 4. monent.

e Sup.

nis intenſior quam dolor aliorum, [e] id enim eſt difficile & omnino ignotum homini, quo gradu intenſionis vnus actus alterum ſuperet. ſatis eſt vt dum fit comparatio appretiatiua, plus doleat de peccato quam de quocunque malo vt explicatum eſt. Sic enim in alijs virtutibus datur ordo appretiatiuus. [f] quare ſi culpa comparetur cum ſola pœna etiam inferni, ita vt ab inferno præſcindatur obſtinatio in culpa ſine qua infernus non eſt, potius eligenda ſit pœna aut omnino non eſſe, ad vitandam culpam. [g] deinde ſine formali comparatione contritio eſt maxima appretiatiue, dum homo de peccatis dolet abſolute vt ſunt offenſa Dei, ita vt nulla ratione vellet conſenſiſſe peccato, [h] & cum propoſito emendæ.

8 Si quis conſideret diuerſa peccata, dolor pœnitentiæ de grauiori peccato dicitur appretiatiue maior: [i] quia ſi per impoſsibile daretur, optio potius eligendum eſt leuius peccatum vt furtum quã adulterium. & dum concurrunt præcepta incompoſsibilia, aut ſcrupuloſus ligatur proplexitate conſcientiæ erroneæ quam neſcit deponere, non peccat dum ſe conformat prudenti dictamini rationis, vt eligat & libere permittat in ſe quod minus malum videtur. Si quis tamen habens firmum propoſitum non admittendi vllum peccatum m. ficto caſu optionis datæ, eligeret ex infirmitate vitare potius peccatum m. leuius, quia ſibi magis infame, quam peccatum grauius: hic præuertens ordinem ſolũ peccat venialiter, [k] quia quodlibet. m. interpretatiue includit odium & deſtructionem ipſius Dei ex affectu, habetque æqualitatẽ quandam ex parte auerſionis, [l] cũ ſit ſummum malum & dignum infinito dolore & æterna pœna: id vero in quo vnum peccatum excedit alterũ ratione conuerſionis, aut quia auerſio eſt directius contra Deum, eſt quid finitum, [m] cuius præuerſio dum minus peccatum propter grauem infamiam homo eligit potius fugere, non videtur peccatum m. quando compenſatur honeſtis cauſis.

9 Qui habet plura peccata inæqualiter grauia, non oportet magis deteſtari actu vnum quam aliud: [n] ſed ad remiſsionem ſatis eſt de omnibus dolere pro vt in re ſunt offenſa Dei: hic enim dolor videtur appretiatiuè maior eſſe de grauiori offenſa: vt qui vno actu vult finem & media, plus appretiatiue diligit finem: [o] quare dum pœnitens dicitur odio habere furtum ſuper omne deteſtabile, & proponit vitare ſuper omne vitabile, non ſequitur vt ita ſtatuat ſuper omne aliud peccatum m. ſed intelligitur vt furtum deteſtetur ſuper omne aliud malũ quod non eſt peccatũ m. 2. non licet plus dolere de grauiori peccato alieno, quã de minori proprio: ſicut nõ licet venialiter mentiri pro ſalute totius orbis: [q] implicat enim vt mẽdacium quod eſt intrinſece malum aut adulterium, mihi liceat propter bonum alienũ. licebit tamen homini qui paratus eſt facere graue malũ, conſulere vt contentus ſit potius facere quoddam minus malũ, [r] ad vitandum maius: nam id conſiliũ & electio non eſt vt malum faciat, ſed vt minus faciat, ideſt, ne iam paratus homo peccet tam grauiter, quãdo conſulens non poteſt illum amouere ab omni malo patrando. Sic qui iure ſuo vtens petijt ab vſurario parato mutuum ſub vſuris, [s] non peccat dũ ei oſtendit materiã minoris mali, permittens vt illa abutatur.

e f [e] Sup. lit. C. [f] vt ex caritate plus tenetur diligere Deum quam proximum: Cant. 4. ordinauit in me caritatẽ. D. Tho. 2. 2. q. 26. ar. 1. & vlt. ex miſericordia prius tenemur parẽtibus, vxori, fratri, quã extraneis. q. 31. art. 3. ex iuſtitia creditor qui cum hypotheca prior eſt tempore, potior eſt iure. Nauar. c. 17. n. 50.

g [g] Durã. d. 17. q. 5. & de mente D. Tho. q. 2. 3. 1. ad. 4. licet Capre. 4. d. 14. q. 1. ad arg. cont. 1. con. & in. 3. d. 27. ad. 2. cont. 5. con. improbet, propter locum. D. Th. verit. q. 23.

h [h] Sot. diſt. 17. q. 2. 4. Veg. lib. 13. c. 25. Recẽt. Palu. d. 17. q. 1. a. 5. Nau. c. 1. n. 21.

i [i] Durã. d. 17. q. 4. Soto. cũ D. Th. add. q. 3. art. 3. Ledeſ. 2. p. q. 2. art. 3. quod tantũ vult Rich. ar. 1. q. 5. Victor. Mant. Gueuar. & alij Recent.

k [k] Soto. Ledeſ. a. 3. con. 7. Victor. Mant. Recẽ. ſic Adr. affirmat quod extra neceſsitatem licet plus diligere fratrem quã patrem. At ſtultũ videtur facere hanc comparationẽ: ſed abſolute doleat de omni m. quod ſi ſcrupulus & tẽtatio vexet, quid data optione præferret? ſuſpendat actũ & cõfidat de Dei auxilio, quod faciet tũc id quod debet.

l m [l] [m] D. Tho. 1. 2. q. 73. 2. DD. 2. d. 42. Durand. q. 8. Auguſt. epiſt. 19. & hær. 82. Caſtr. peccatum. hær. 8. Cicer. paradox. 4.

n [n] Soto, Ledeſ. Vict. Mant. Recent.

o p [o] D. Tho. 1. 2. q. 12. a. 4. [p] Sic qui contritionem habet de veniali, intelligitur ſuper omne malum pœnæ.

q [q] Palu. d. 17. q. 1. a. 5. Dur. q. 5. Led. Mant. Aug. cõt. mendac. ad conſentium c. 9. & lib. 1. qq. in Gen. q. 42. c. quod ait. 32. q. 7. lib. de agon. c. 30. c. nequit. 22. q. 2. lib. 1. doctri. cap. 36. D. Th. 2. 2. q. 110. a. 3. vid. Sixt. li. 5. bibl. c. 89. 107. Inno. c. ſuper eo. de vſur. Sot. d. 17. q. 2. a. 4. d. 22. q. 1. a. 4. d. 28. art. 2. d. 37. fin. Couar. 2. p. ſponſal. c. 3. §. 4. n. 5. c. alma mater. 1. p. §. 3. nu. 9. Caſtr. verbo mẽdaciũ. Cano lib. 2. de loc. c. 4.

r [r] Angel. apud Syl. matrimon. 2. §. 5. verſ. 9. Adr. quodl. 1. a. 3. ad. 8. contra. 2. p. corol quol. 3. q. 2. Caie. opuſ. in quæ dã dub. 2. 2. vbi retractat quod ſignificat. 2. 2. q. 78. art. 4. & verb. tyran n⁹. Sot. li. 6. iuſt. q. 1. 5. lib. 4. q. 7. a. 3. ſpecul. cõiug. 1. p. a. 15. dub. 5. Nau. c. 14. n. 29. 31. g. c. 24. n. 11. Hiſp. n. 14. ſignifi. Augu. 2. de adulter. coniug. c. 15. to. 6. c. ſi quod vere. 33. q. 2. Chryſ. ho. 27. ad pop. Recẽt.

s [s] Nau. c. 14. n. 31. §. 14. c. 17. n. 263. Sot. li. 6. q. 1. 5. col. 3. lib. 8. q. 2. 3. col. 1. Dur. 3. d. 37. q. 4. Palud. Ant. 2. p. tit. 1. c. 9. §. 14. in caſu quod ſcio illum aliter non mutuaturum.

CAP. XXVIII.

CAP. XXVIII.

Quantitas ex parte obiecti, vt ſit vniuerſalis dolor de ſingulis peccatis: ſed non requiruntur ſingulæ attritiones.

§. 2. *Quædam attritio eſt de omnibus.*
3 *Contritio quarta haberi poteſt poſt meditata peccata aut antea.*
4 *Sed generalis contritio confuſe dicitur de ſingulis.*
5 *Qui recordatur tãtũ vnius mort. contritio generalis delet omnia.*
6 *Communiter contritio non habetur ſine præuijs attritionibus: nec amplius intendunt Patres.*

QVidam ducti apparenti autoritate Patrum Amb. a Augu. Greg. Chryſoſt. & Scholaſticorum vt B. Thom. b & quorundam aliorum, putant in lege euangelica per traditionem eccleſiæ colligi, c medium eſſe neceſſarium ad iuſtificationem ei pœnitenti qui poteſt & recordatur, vt ante generalẽ contritionem recogitet ſingulas peccatorum ſaltẽ ſpecies, & de illis habeat quaſdam pœnitudines quas attritiones vocant. alioquin aiunt non habiturum ſpeciale donum contritionis d veræ, qua conuertatur in Deum. vt ſine fide explicita Chriſti ſi eã habere poteſt, & ſine ablatione quadam impedimentorum ſibi poſſibili, non impetrabit donum contritionis quod ſi vrgente mortis articulo, e vel propter obliuionẽ non præmittantur dictæ attritiones, dilectio Dei aut ea generalis contritio remittet quidem culpas, ſed cum onere & obligatione vt poſtea cum poterit, habeat recogitationem & ſpeciales attritiones de ſingulis peccatis aut peccatorum ſpeciebus: nõ quod per eas remittãtur culpæ mortales prius iam remiſſæ, ſed vt impleatur onus præcepti poſitiui aut naturalis, ſub cuius voto contritio remiſit peccata. Sic enim remiſsis per contritionẽ peccatis tenetur ad confeſſionem, quam contritio includit in voto: & operarius recepto ſtipendio tenetur ad onus laborandi in vinea. Sed hi patres interpretandi ſunt vt propter præceptũ confeſſionis de ſingulis m. requiratur examen illorum, f quod communiter fieri ſolet cum quadam attritione peccati: & hæc dicitur de ſingulis, vt poſtea dicetur.

2 Vt attritio perfecta quæ cũ ſacramento pœnitentiæ ſufficit ad iuſtificationem non eſt de quibuſdã tantũ peccatis, ſed de omnibus mortalibus, abſq; eo vt in aliquo retineat virtualẽ affectionẽ: ita potiori iure perfecta contritio ita eſt de omnibus m. ſaltẽ cõfuſe & in vniuerſali, vt nullum excludat. 2. cõtritio non tantum nunc includit propter præceptum poſitiuum Chriſti de cõfeſſione, ſed olim includebat vt homo intellectu recogitet obligationes ꝓprij ſtatus & ſpecies præcipuas pec-

a Ambroſ. in id pſal. 37. amici mei: & iniquitatem meam annuntiabo. Aug. de ver. & falſ. pœnit. c. 9. 14. vbi loquitur in ordine ad confeſſionẽ &c. c. 17. Greg. 3. p. Paſtoral. c. 30. & ſeq. exponẽs in Thren. 3. diuiſiones aquarum, & lib. 4. mor. c. 17. lib. 8. c. 15. 16. & citat pſal. 36. cogitauides antiquos. pſ. 37. cogitaui pro peccato meo. Eſai. 38. recogitabo omnes annos meos. Chryſo. ho. 42. Matth. lib. 1. de cõpunc. cord. ad fin. & lib. 2. ad fin. to. 5. & hom. 4. de Lazar. & diuite poſt med. in id Eſai. narra. quod habes habeſ Grec. dic tu peccata tua, vt iuſtificeris, & citat. 1. Corin. 11. ſi nos ipſos di iudicarem?, ho. 9. Hebr. & ad pop. ho. 31. 41. 46. in Gen. hom. 16. & ſer. de pœnit. & conf. qui generaliter exigit pœnitentiã de ſingulis, ſine ordine ad confeſſionem.

b D Tho. 3 p. q. 87. 1. & 1. 2. q. 113. 5. ad. 3. vtrobique Caiet. ſed ait non de neceſsitate medij vel præcepti, ſed quia naturali progreſſu homo infirmus procedit ab imperfecto ad perfectum, & add q. 2. a. 6. c. & ad. 3. ſeu. d. 17. q. 2. 2. 6. & 3. ad 2. addit ſola obliuione excuſari à ſpeciali contritione de ſingulis: quorum tamen recordatus tenetur ſpecialiter de illis conteri de verit. q. 28. 5. ad. 4. tenetur recogitare ſingula ante vel poſt iuſtificationem. & d. 21 in fin. idem ſequuntur tanquam ſententiam D. Tho. Angel. contr. §. 4. Syl. n. 3. Cano relect. de pœnit. 3. p. ad fin. Taper. a. 5. princ. Med. C. de pœnit. tract. 1. q. 3. Soto. d. 17. q. 2. 3. Cord. lib. 1. q. 5. & hi loquuntur abſque ordine ad confeſſionẽ. Alij vero agunt de contritione in lege euangelica, ob confeſſionem: vt Angel. Syl. Caiet. to. 1. tract. 4 de contri. q. 2. & verbo contritio. Palud. d. 17. q. 2. a. 2. con. 5. ibi Dur. q. 2. ad. 1. & d. 21 q. 3. n. 7. Rich. d. 16. a. 4. q. 2. Bon. in 2. p. q. 1. & 2. Gab. q. 1. a. 3. dub. 2. reſpon. 5. Maior. d. 14. q. 2. ad 2. contra. 1. con. Alex. 4. part. quæſtione. 17. memb. 3. art. 8. alias. quæſtione 69. memb. 8. articulo 2. Adria. de baptiſmo quæſtione 3. articul. 2. fin. 17. Victor. §. 105. Nauarr. capitulo primo, numero. 25. Pedraza capitulo. 2.

c ita in lege euangelica eſſe traditionem eccleſiæ, ex communi Partum doctrina ait Caiet. tract. 4. de contri. quæſtione ſecunda.

d Per hoc iuxta ſententiam. 1. Doctor. ceſſat arg. Ledeſ. quæſtione prima, articul. 6. quia vera contritio generalis vt haberi non poteſt, niſi præcedant quædam (puta fides explicita, reſtitutio in propoſito, repulſio occaſionis proximæ, & formalis dolor, ſi recordetur peccati) ita aiunt requiri has ſpeciales contritiones.

e Non quidem vt contritio non remittit peccatum ſine voto & onere confeſsionis (quia poſt generalem contritionem de peccatis in confuſo, non requiruntur ſpeciales attritiones, vt medium vel præceptum: quod fatetur Caietan. prima ſecundæ, quæſtione. 113. 5. ad tertium,) ſed vt ſolo intellectu recogitet ſpecies, an ſit aliquid quod proximis debeat reſtituere, vel an ſit in occaſione proxima peccati.

f Citati. B.

g ſup.

catorũ in quæ incidit. g quia interdũ habet præſentẽ obligationem reſtituẽdi ſtatim, aut iacet in ignorantia culpabili, vel ob propoſitũ & remedium in futurum, vt vitet occaſionem proximam ſtatumque peccati: quæ occaſio niſi prius tollatur non eſt vera contritio. in articulo tamen mortis ſicut homo per impotentiam excuſatur ab integra confeſſione, quæ alias eſt medium de ſe neceſſarium vt digne abſoluatur: ita excuſatur per temporis anguſtias à prædicta recogitatione peccatorum, & ſatis eſt eam habere in voto implicito, ſi quando per tempus liceat. h ſimile eſt in oblito peccatorum poſt diligentiam: hic enim per generalem contritionem poteſt in quocunque puncto conuerti. 3. hæc præcogitatio vt de ſingulis peccatis habeantur ſingulæ attritiones, vtilis eſt ad ſatisfactionem pœnæ i temporalis poſt culpam remiſſam: ſed in præſenti vita non tenetur ſub mort. ſatisfacere plene pro pœna temporali, nec enim nouit homo quanta ſufficiat pro tota pœna. ſup. cap. 8.

3 Ex parte voluntatis contritio quatuor habere poteſt, primo poſt præmeditata peccata vt habeatur vna generalis de omnibus contritio. & hæc eſt formaliter de ſingulis quanuis confuſe. k 2. vt præmiſſo examine recordetur vnius mort. & de illo tantum formaliter doleat. ſed cum præparatione animi quod doleret de alijs ſi recordaretur. 3. ſi abſq; vlla præmeditatione peccatorum in particular: doleat in communi ſimpliciter aut ſub conditione ſi forte peccatum habeat. 4. ſi in particulari non recordetur quorundam peccatorum: & tamen de vno tantũ formaliter dolet quod ſibi valde nocuit. Certe ex parte voluntatis nec nunc propter confeſſionem faciendam, nec olim in pœnitente requiruntur attritiones multæ aut vna, niſi forte per accidens: ſed ſatis eſt poſtea, aut ante recogitata peccata vna generalis & confuſa contritio. l nam qui peccata omnia confitetur ſine vllo dolore, & tamen in fine confeſſionis habet contritionem, ſatisfacit præcepto, & fructum ſacramenti recipit. ſi vero prope mortem confiteri non poteſt, ſatis eſt ſic conteri, & intellectu recogitare quaſdam ſpecies peccati, vt perpẽdat an aliquid reſtituẽdum ſit, aut vitanda occaſio. non tamen tenetur recogitare ſingula in indiuiduo: quia ratio ſic recogitandi non eſt niſi propter confeſſionem, quæ fit homini tanquam iudici & medico: quo ſine ceſſante, ceſſat & obligatio ſic recogitandi.

4 Poſita generali de peccatis vt ſunt offenſa Dei contritione, quanuis nullum peccatum à ſe commiſſum in ſpecie & numero præmeditetur, ſtatim iuſtificatur impius. m quia ea contritio eſt formaliter de omnibus & ſingulis, licet confuſe: nec tenetur amplius de hoc vel de illo peccato conteri. & cum hoc ſimul eſt dilectio Dei ſuper omnia quæ vtraque eſt ſufficiens diſpoſitio gratiæ ſine vllo impedimento. examen tamen & recogitatio intellectus interdum poſt contritionem requiritur vt dictũ eſt. c. 14. ſi facta diligentia examinis homo non recordetur niſi vnius peccati, cum habeat plura mortalia, & formaliter conteratur de illo abſolute, hic iuſtificatur. n quia interpretatiue doluit de omnibus ſub communi ratione formali. ſi tamen poſtea recordetur aliorum mort. tenetur de illis conteri, vt compenſatio contritionis formaliter fiat de ſingulis dũ

g ſup. E. & id tantum expreſsit D. Tho. de verit. q. 28. 5. ad. 4. ſed quia ex tali de ſingulis recogitatione in homine bene diſpoſito ſequuntur attritiones vt Doctor. explicant in ſi. §. 6.

h certum eſt tunc ſatis eſſe contritionem generalem: quia in quocunque inſtanti poteſt homo conuerti, ſi præſtet totum quod poteſt & nouit. ſatetur Ang. pœniten. §. 3. Caietan. dict. opuſc. de contrit. & verb. contritio. Nau. cap. 1. num. 25. Ledeſm. q. 1. artic. 6. Victor. ſupr. Petrus Soto lect. 13. ad fin. Vega. li. 13. cap. 25. propoſitione. 8. Alber. diſt. 16. art. 32. Marſil. quæſtio. 12. artic. 1. de confeſ. quæ ſit Deo. Bellar. lib. 2. de pœnit. cap. 11. propoſi. 6. vt bonus latro. Petrus & Magdalena vno puncto ſunt iuſtificati. Cyprian. ſermo. de lapſ. ad fin. Ambroſ. libr. ad Virginẽ corruptam. ca. 8. Auguſt. 8. confeſſ. cap. 12. Cord. li. 1. quæſt. 15. Medi. tract. 1. de pœnitẽ. quæſtio. 12. Pius. V. catech. Catharin. li. 5. contra Caietan. & fatetur Caietan. 1. 2. queſtio. 113. 5. ad tertium.

i quod tantum ait Chryſoſtom. homil. 9. ad Hebræ. ad fin. homil. 46. ad popul. libr. 1. de compunct. cord. fin. homil. 4. de Lazaro poſt med. ſignificat Gregor. 3. paſtoral. capit. 30. Caſsian. collat. 20. cap. 6. & 7.

k vt vnus conceptus animalis aut entis prædicatur formaliter de ſingulis ſpeciebus ſeu inferioribus: quia confuſe ſub illo continentur.

l vt in articulo mortis & neceſsitatis, ita extra illam ſi homo præſtet cum Dei auxilio totum quod in ſe eſt, generalis cõtritio in confuſo cum Dei dilectione eſt ſufficiens & vltima diſpoſitio gratiæ, cum ſit perfecta cõuerſio. communis citat. H. & omnes Recent. Catharin. Victor. Ledeſm. Vega. lib. decimotertio. capit. vigeſimotertio & vigeſimo quinto. Marſil. Mai. diſtinct. 17. quæſtion. 3. Petr. Soto. Nauar. numer. 25. Caietan. 1. 2. quæſt. 113. 5. ad. 3. & verb. contritio. & Mantius ait ſe id ſolitum prædicare: quia hæc contritio nõ ſtat cum auerſione habituali peccati.

m quia peccatum eſt 1. contra amicitiam bonitatemque Dei. 2. eſt iniuria Dei contra iuſtitiam. & ſic expellitur per dilectionem Dei & contritionem cum affectu compenſandi iniuriam.

n Bonauentura, diſtinctione. 16. in 2. parte. artic. 2. quæſtione. 1. & 2. Medin. tract. 1. quæſtione. 12. art. 2. Cord. lib. 1. q. 5.

T 5 o Soto.

poteſt & recordatur. ſic qui omnino peccatorum oblitus [o] habet dilectionem Dei ſuper omnia iuſtificatur, ſed ſub eo onere & præcepto vt cum peccatorum recordatus fuerit habeat de illis formalem pœnitentiam, [p] quam Deus inſtituit eſſe medium neceſſarium remiſſioni: ſicut & fidem explicitam de Chriſto in eo, qui per ſe ipſum cum communi auxilio poteſt & recordatur. ſic qui poſt acceptam abſolutionem iuſtificatus recordatur peccatorum oblitorum, tenetur expreſſe confiteri vt directe ab illis abſoluatur. non tamen obligat Chriſtus ſtatim confiteri vt medium neceſſarium: quia id homo ſe ſolo non poteſt, ſed pendet ex alterius ſimul miniſtri voluntate: & contentus eſt Deus ad remiſſionem ea compenſatione quam ſtatim homo ſe ſolo poteſt, cum voto ſacramenti ſuo debito tempore recipiendi.

5 Si quis vero nullam præmiſit recogitandi diligentiam, & tamen forte recordatus vnius mort. conteratur: ea contritio virtualiter & confuſe fertur in omnia & ſingula peccata: [q] cum procedat ex dilectione Dei & nullum mort. excludat, de quo non doleat: nec habeat vllius complacentiam virtualem. vt iuſtificatur qui nullius peccati in particulari memor dolet in genere ſaltem ſub conditione dicens, ſi peccaui deteſtor [r] ſuper omne deteſtabile ex dilectione Dei cum propoſito, &c. ſi quis vero meminit in particulari multorum peccatorum, & tamen ſiſtit in vno ſibi valde noxio quod deteſtatur vt offenſam Dei & ex dilectione Dei, non videtur iuſtificari: [s] quia hæc non cenſetur formaliter contritio de omnibus, dum peccatorum recordatur. vt qui memor peccati putat ſe habere dilectionem Dei, cum tamen non habeat formalem contritionem & propoſitum emendæ, non iuſtificatur quia formalis de omnibus pœnitentia in eo qui recordatur & poteſt, eſt medium neceſſarium pro remiſſione peccati. in articulo tamen mortis ſi quis dicat: doleo de peccatis vt Dauid. 1. Reg. 12. dixit peccaui Domino, quidam [t] putant remitti peccatum; tunc enim facienti totum quod nouit & in ſe eſt, ſuppleri videtur à Deo id quod huic actui deeſſe videtur: ſed reuera attritio qualis eſt, prædictus actus nunquam fit ſufficiens diſpoſitio abſque ſacramento: & tamen eum qui tunc faceret ex auxilio totum quod nouit & in ſe eſt, non permittet Deus mori donec donum contritionis inſpiret: quia facienti quod in ſe eſt nunquam denegat gratiam.

6 Dicta generalis contritio dicitur de ſingulis formaliter, quando præuia ſingulorum conſideratione ſuccedit vna contritio. ſed communiter in vere pœnitente fit cum attritionibus ſeu deteſtationibus quibuſdam, vt natura ſolet ab imperfecto procedere ad perfectū, & à particularibus ad vniuerſale. [u] ſi vero cō tritio præcedat recogitationem, eſt de ſingulis mortalibus virtualiter, quando nulla in homine relinquitur virtualis affectio aut complacentia vllius peccati mort. ſic enim expellit omnia & ſingula peccata. ſimiliter vna Dei dilectio includit virtute propoſitum impletionemque omnium & ſingulorum præceptorum, & vno verbo confitetur quis mille furta ſigillatim, & vna abſolutionis forma protenditur in omnia & ſingula peccata: ſicut & vna aſperſione cum verborum prolatione ſimul baptizantur ſinguli ex multis. dum vero ſancti videntur requirere explicitam contritionem de ſingulis, ſatis contenti ſunt contritione generali quę ad ſingula extenditur. [x] vel conſulunt repeti dolorem, & contritionem frequenti memoria, vt deleatur tota pœna: ſup. §. 2. & cum experimento mali humiliatus præcaueat ne recidat in futurum. nunquam tamen patres expreſſerunt requiri ſingulas attritiones ante vel poſt generalem contritionem.

CAP. XXIX.

Impedimenta pœnitentiæ ſunt hypocriſis, conſuetudo, &c.

§. 2. *Pœnitentia in habitu ſit continua. expedit ſemel facere confeſſionem generalem totius vitæ.*

3 *Quotidie pœnitere & aduomitum reuerti eſt genus irriſionis. de ſolenni pœnitentia, nunc facilem eſſe viam ſalutis p.r ſacramenta.*

4 *Nunquam ſera pœnitentia. & tamen dubitat* D. *Aug.*

o Soto diſtinctio. 15. queſtion. 1. artic. 2. & dict. eſt ſup. cap. 2.

p fatetur Medi. tract. 1. quæſtion. 2. pag. prima. ad tertium. & 2. p. arg. 4. Pet. Soto. lect. 4.

q Medina. Cord. ſupr. & Recent.

r D. Thomas. 1. 2. q. 113. 5. ad tertium. & 3. part. quæſt. 80. 4. ad. 5. addit Bonauent. ſi homo dubitet an habeat peccatū. m. obligatur habere contritionem. ſub conditione.

s Cordub. contra Medin. ſup.

t Vega li. decimo tertio. cap. 2. (& falſo item addit tunc non requiri perfectum amorem Dei, ſuper omnia quia non legit apud ſanctos requiri) vide capit. vigeſimo tertio, & 26. idem Ledeſm. prima par. quęſtio. 25. articu. ſexto. dubio. 5. Victor. §. 108. ſi. qđ Mant. dixit probabile. 3. parte. quæſtio. 86. 6. nam qui dicit doleo de offenſa Dei quantum in me eſt ex auxilio, qđ nemini deeſt in neceſſitate, videtur pœnitentia, qua Deus tunc contētus eſt, At hæc ſententia bene temperatur in textu. Auguſt. homil. 41. de tempore citans. 2. regūde. 12. Dauid peccaui ait: tres ſyllabæ ſunt: quibus flamma ſacrificij coram Deo aſcendit in cęlum. Chryſoſto. homil. 9. de pœnit. dic peccaui & ſoluiſti peccatum. ſilius pdigus Lucæ decimoquinto, & publicanus. Lucæ. 18. & Saulus Acto. 9: domine qd me vis facere. vide Bellarm. libr. 2. cap. 7.

u Caietan. 1. 2. quæſt. 113. 5. ad tertium dicit ita explicandum D. Thomam & Patres dicentes, has attritiones præcedere contritionē. nempe ſeruato naturali progreſſu hominis infirmi.

x Auguſt. & Chryſoſt. citat. §. 1.

CAP.

Quædam impedimēta verę pœnitētiæ numerari ſolent [a] vt hypocriſis cum ficta ſanctitate [b] 2. conſuetudo turpium ludorum [c] vt quando hiſtrio turpi actione prouocat ad peccata: imo & aſſiſtere talibus ſpectaculis quæ ob turpitudinem ſunt cōmuniter occaſio peccati [d] 3. qui ſe implicat negotijs & officijs quæ vix abſq; peccato exercere ſolet. [e] ſi tamen propoſuit exercere quod licitum eſt, & vitare peccata quæ per accidens ex ipſo officio oriri ſolent, non eſt huic neganda abſolutio & communio. [f] quædam alia numerari ſolent ob quæ differenda ſit abſolutio, quanuis pœnitens afferre videatur tres partes pœnitentiæ dolorem & confeſſionē cum propoſito ſatisfaciēdi.

2 Peccati pœnitentia in habitu debet eſſe cōtinua, [g] vt nunquam complaceat de priſtino peccato. nec dicere licet nolo pœnitere: niſi forte addat nolo nunc cōfiteri aut pœnitere, quia alijs negotijs ſum diſtrictus. in contritione curet formaliter habere id quod tutius eſt: & quanuis ſibi contritus videatur, & de peccatis ſit abſolutus, non tamen debet eſſe ſine metu, ſed ſæpe de illo doleat: cum certus eſſe non poſſit abſque reuelatione Dei de remiſſione peccati mort. poteſt bis aut ter, &c. eadē peccata cōfiteri: ſacramentum enim & virtus pœnitentiæ iterari poteſt. quod vero Hebręo. 6. dicitur impoſſibile eſt, &c. rurſus renouari ad pœnitentiam: intelligitur de baptiſmo [h] characterē imprimente. & expedit coram docto & experto confeſſario pro tutiori conſcientia facere ſimul generalem totius vitæ confeſſionem: nō tamen audiendus eſt ſępe ſcrupuloſus, qui ſine obligatione & cauſa inculcat eadem. nec ſemper flendum eſt more Heracliti, nam omnia tempus habent, & decet interdum gaudere cum gaudentibus. confeſſarius ſit prudens nec nimium facilis ad abſoluēdum, nec plus iuſto durior. [i]

3 Quotidie pœnitere & ad vomitū reuerti genus irriſionis eſt: [k] nec confeſſarius facile abſoluat eos qui manent in conſuetudine peccati [l] ante quam auferāt proximas occaſiones recidendi: quia iuxta B. Gregor. facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi. nec tamen oportet confeſſarium dure obſeruare antiquos canones pœnitentiales. [m] olim pœnitentia ſolennis [n] quæ pro horrendis peccatis imponebatur, in capite ieiunij implenda extra eccleſiam, ſecundum iura antiqua non iterabatur: [o] ſed poſtea

CAP. XXIX.

a DOct. cum Mag. d. 16. ibi D. Tho. q. 4. 1. 4. Aſten. lib. 5. tit. 5. Syl. conf. 1. §. 6. Victor. §. 179. & nou. 196.

b vt ſi pœnitēs vni confeſſario (qui grauis & probus eſt aut prælatus) ſolet confiteri tātum leuiora: & tamen ſępe cadens in grauia confitetur alteri, vt conſeruet bonam opinionē cū primo. quia hic per hypochriſim intendit notabiliter fallere iudicem Chriſti vicarium. Mag. D. Thomas. Aſten. Sylu. At interdū id facere etiam præ pudere, non eſt mort. Victor. At falſo Nau. cap. 21. nu. 40. ſi fatetur integre, nunquā ex genere ſuo eſſe. m. ſecus per accidens.

c libr. de euchar. cap. 21. vt de hiſtrione turpi Cypr. li. 1. epiſto. 10. habetur. ca. dilecti de conſ. d. 2. D. Tho. a. 2. q. 1. Aſten. Doct. 4 d. 9. Alex. 4. p. q. 11. m. 2. a. 4. §. 4. Nau. n. 14. n. 31. §. 8.

d D. Tho. ar. 2. q. 2. cū Mag. & Taran. a. 3. q. 2. Aſten.

e D. Tho. ar. 2. q. 3. Aſten. Nau. c. 14. n. 31.

f D. Tho. 3. p. q. 87. 1. Aſten. Nauar. c. 14. n. 31. lit. B. & K. & cap. 26. nu. 24. ad fin.

g D. Tho. q. 84. 9. Soto. d. 14. q. 1. 9. Ledeſ. 1. p. q. 25. 9. Aſten. lib. 5. tit. 6.

h ſup. ca. 13. §. 9. aut. 2. ſi exponatur ſimul de ſacramento aut virtute pœnitentiæ, in homine qui habuit magna dona Dei, & ſponte ex malitia contempſit: ſumitur Hebr. 6. impoſſibile eſt pro difficili vt ibi exponunt Chryſo ho. 9. Theoph. D. Tho. Caiet. idem Ambroſ. 2. de pœnitentia. c. 2. Aug. de ver. & falſ. pœnit. c. 3. de fide & oper. c. 11. Hiero. 2. contra Iouin. D. Tho. q. 84. 10. ad. 1. Soto. d. 14. q. 1. a. 10. Ledeſ. Bellar. lib. 1. de pœnitentia. c. 13. Martin. lib. 9. hypoſt. regul. 48. Aut. 3. impoſſibile per vires nature Hugo. lib. 2. ſacram. p. 14. c. 4.

i ſup. & inſ. li. 3. c. 27.

k Aſten cum Iſid.

l vt in peccatis lubricis carnis. at ex conſuetudine iurandi. qui iurat ſæpe verum, non peccat mort. Soto. li. 8. iuſt. q. 2. a. 3. conc. 7. de abuſ. iuram. c. 12. 15. Tabien. ver. iuram. Sylueſt. Arm. Alcoc. c. 15. Scot. 3. d. 39. Gabr. q. 2. not. 2. (contra Caiet. 22, q. 98. 3. 2. & ar. 5. & Nauar. c. 12. n. 6.) & tamē conſuetudo cōtra ius naturale, aut alia irrationabilis (quæ dicitur corruptela. cap. cum venerabilis. de conſuetu.) excuſat à pœnis fori ciuilis. Tiraq. de pœnit. c. 42. Couar. 2. part. ſpon. cap. 7. §. 3. n. 5. Menoch. de. arbit. caſ. 82.

n Doct. cū Mag. 4. d. 20. ibi D. Tho. a. 2. 1. 2. ſeu add. q. 28. 4 Palud. q. 2. n. 3. Sot. ibi q. 2. 2. col. 6. Lindan. 4. Panopl. cap. 62. Med. de cōfeſ. Nau. ca. 26. n. 17. qui falſo citat locum Anto. habetur. enim. 3. part. tit. 17. c. 6. Syl. confeſſor. 4. princ. Ang. conf. 6. Arm. pœnitenti. §. 2 Couar. 1. Var. ca. 10. nu. 3. Iuo. par. 15. ca. 157. conc. Mogunt. ca. 20. Cabilon. 2. ca. 37. imponebatur etiā in foro pœnitentiæ. vt ait Soto. diſtin. 19. q. 2. 5. cum D. Thom. ſupra Nauar. cap. falſas. nu. 6. 14. Grat. c. hoc ipſum. 33. q. 2. habentur canones hi in fine totius Decreti. dictum eſt capit. decimo tertio. Bellarminus, libro primo. de pœnitentia, capite. vigeſimo primo. vigeſimo ſecundo.

o Diuus Thomas, diſtinctione. 14. quæſtione. 1. 5. & communis Orig. homil. 15. Leuit. Ambroſ. 2. de pœnitentia. c. 10. Aug. epiſt. 54. quia vt baptiſmus non iteratur quia eſt ſolennis profeſſio non redeundi ad infidelitatem. ita ſolennis pœnitentia erat profeſſio quædam non redeundi iterum ad publica peccata. hunc Tertul. de pœnit. dicit, vocari 2. tabulam. non. 3. aut. 4. poſt. naufragium.

p vid.

p vid. D. Thom. & Bellarm. q r concil. Trid. ſeſſ. 14. ca. 5. can. 8. nec dicendam eſſe carnificinam conſcientiæ. s Ezech. 18. 33. in quacunq; hora ingemuerit, Doct. d. 20. Sot. d. 17. q. 2. 6. Viguer. c. 16. §. 4. verſ. 27. Aſten. li. 5. tit. 7. t Aug. li. ver. & falſ. pœnitentię. ſi vis agere pœnitentiã quando peccare non potes, peccata dimiſerunt te. non tu illa. Soto. diſtin. 19. quæſtio. 2. articu. 6. Bellarm. 2. pœnitentię. capit. 16. ad 2.

u late Bellarm. lib. 1. de purgatorio. Soto. d. 19. quæſtio. 3. D. Thomas, addit. quæſtio. 69. articulo. 6. &. 71. Doct. diſtinct. 44. Durand. in ſecunda parte. quæſtio. 11. Bonauentura in 2. parte, ar. ſecũdo, quę quæſtione ſecunda. Richard. articulo ſecundo. quæſtione nona. Maior. quæſtio. decima. ſupplementum. quæſtione. 3 Paluda. quęſtione ſeptima Viguer. capit. 66. §. 4. verſ. 32. Caſtro. verbo. purgator. ſuffragium. Ekius lib. de purgator. Ferra. 4. contra gent. capit. 90. Nau. §. in Leuitic. not. decimo ſexto. numero ſexto. not. 31. numero quadrageſimo ſeptimo.

ex conſuetudine quarundam eccleſiarum iteratur. p olim ſine ſacramentis arctior erat via quæ ducit ad vitam, & pauci ſaluabantur ſola diſpoſitione proprij actus ex auxilio: nunc autem adhibito tamẽ ſacramentorum remedio quæ cum attritione iuſtificant, vidit iam Ioã. Apocal. 12. ſaluari turbam magnam quam dinumerare nemo poteſt. habet quidem ſacramentum pœnitentiæ quandam difficultatem, q ſed hortandi ſunt Chriſtiani publicè & priuatim vt id frequentent, habito prudentis confeſſarij cõſilio: & prædicanda ſunt eximia bona quibus difficultas confeſsionis compenſatur. r

4 Nunquam ſera eſt pœnitẽtia s ſi vera ſit, & præſtet homo quod in ſe eſt cũ Dei auxilio. Chriſtus enim & eius præcurſor ab exhortatione pœnitentiæ prædicationem ſuam exorſus eſt: & per prophetam inuitat offerens ſe peccatorum non recordaturum amplius, in quacunque hora ingemuerit peccator etiam in fine vitæ: vt bonus latro tunc digne pœnitentiam egit. nõ tamen eſt differenda pœnitentia & confeſſio in extremum diem qui nobis ignotus eſt: & de ſero pœnitente dubitat D. Auguſt. t dicens ſi vis agere pœnitentiam quando peccare non potes, peccata dimiſerunt te non tu illa. quia communiter qui ſemper male viuit, infeliciter decedit è vita. ſi tamen decedat contritus, manet u poſt vitam locus purgatorij u vbi pœnas debitas luat per ignem iuſtus ad tempus.

CAP. XXX.

Remiſsio fit gratis. an intelligi poſsit ſine infuſione habitualis gratiæ.

§. 2. In peccato reperiri quatuor. quorum tria conſtat remitti gratis.

4 Quia & contritio nõ eſt tota diſpoſitio ad gratiam, nec ex natura rei, nec ſine voto ſacramenti.

5 Opinio aſſerentium pro peccato vt offenſa Dei hominem per contritionem ſatisfacere iuſte.

8 Opinio quod contritio vt per gratiam formata, ſatisfacit pro offenſa Dei.

9 refutatur hæc ſententia.

C A P. X X X.

a TRident. a ſeſsio. ſeptima. capite ſexto. Diuus Thomas, prima ſecundę, quæſtione. 113. primo. & hinc iuſtificatio dicitur à iuſtitia, quia includit omnem virtutem.

b D. Thomas, prima ſecũdę, quęſtione. 113. nono. cum Auguſt. tracta. 72. in Ioan. Chryſoſtom. in Epheſ. primo. vocauit de tenebris in admirabile lumen.

c Caietan. dicto articulo nono. & Diuus Thomas. 2. ſecũdæ. quæſtione. 106. 2.

d At Diuus Thomas quarto. diſtinctio. decima quinta. quæſtione prima, tertio in peccato vt contra Deum ſunt duo. ſcilicet contra amicitiam, & contra iuſtitiam. Bellarm. libro 4. pœnitentiæ. cap. 1.

e quia peccator obiectiue vellet Deum non eſſe vt ait Bernardus, & Caietanus. prima parte, quæſtion. 48. 6. quæſtio. quadrageſi. nona. 1.

VT per lumen receptum fit formalis expulſio tenebrarum: ita per lumen gratiæ cum habitibus fidei ſpei & caritatis alijſque donis ſpiritus ſancti & virtutibus infuſis a expelluntur tenebræ & macula peccatorum cum ſuis effectibus, quibus potentiæ hominis erant deordinatæ. intelligi tamen poſſet expulſio ſeu carentia peccati per remiſſionem aut non imputationem ad pœnam, aut reductionem hominis ad ſtatum rectum in puris naturalibus, abſque habituali gratia infuſa, ſupr. ca. 13. in angelis vero ac anima Chriſti intelligitur infuſa fuiſſe gratia abſq; vlla remiſsione peccati: vtrũque coniungitur in iuſtificatione impij, quæ eſt ſummum opus Dei. b nam gratia eſt radix omnium bonorum ſpiritualium, & de facto confert amicitiam cum Deo & ad adoptionem, ex qua debetur hæreditas: cum tamen creaturæ quæ ſerua eſt nihil tale per naturam debeatur, ſicut nec vnio hypoſtatica: multo minus debetur impio iuſtificatio & remiſsio peccati, quæ eſt maior in ratione gratiæ, magiſq; datur gratis, c quam donum innocentiæ ſeu iuſtificatio collata angelis abſque peccati remiſsione.

d 2 in peccato mort. reperiuntur quatuor. d 1. culpa voluntaria vt includit virtuale Dei odium e & inimicitiam ſeu auerſionem habitualem, quæ manet tranſeunte actu peccati. 2. vt homo priuetur nitore gratiæ: & ſic macula ex peccato relicta, eſt malum proprium hominis impij. 3. ex peccato quia habet quandam rationem infiniti, oritur reatus pœnæ æternæ quæ eſt homini nociua. 4. peccatum eſt iniuria & offenſa Dei contra iuſtitiam, quatenus eſt conuerſio ad creaturam tanquam ad

f late

f late ex ſcript. probat Taper. art. 3. pag. 157. D. Thom. quæſt. 86. 1. 4. &. 6. & vt diſtincta beneficia numerat. 1. 2. q. 113. 8. & bene. 3. d. 19. q. 1. 1. & cit. inf. L. & ſatis colligitur Ezech. 18. &. 33. Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. 7. can. 3. ſeſſ. 14. c. 4. conc. Arauſi. 2. & Meleuit. & paſsim Aug. de vera & falſa pœnitentia. cap. 35. enchy. capit. 65. & Patres affert Grat. de pœnitentia. diſtin. 3. Torren. libr. 2. conf. capit. 5. §. 12. Hieronym. epiſt. 46. 48 Ambroſ. 1. de pœnitentia à cap. 4.

g Triden. ſeſsio. 6. ca. 7. D. Thomas. 1. 2. quæſt. 112. 1. Deus eſt principalis cauſa gratię & habituum infuſorum. Ro. 8. Deus qui iuſtificat

h At quando multi cõcurrunt ad beneficium collatio fit gratis (Mat. 10. gratis accepiſtis: quia ſine pretio) debetur tamen digniori oppoſitori propter merita & dignitatem perſonæ & gloria debetur iuſtis ex diſtributiua, vt dictum eſt ſup. ſed prima gratia non debetur homini.

finem vltimum & priuat Deum honore finis vltimi qui ei ſoli debetur: vt ſi quis principem de regno & ſede propria deijciens erigat hoſtem illius in regem, ſic Deus de anima iuſti quæ eſt regnum, templum, & ſedes Dei expellitur, & pro eo regnat inordinatus amor ſui aut diabolus.

3 Reconciliatio inimici (præter contritionem ex auxilio quæ natura præcedit vt diſpoſitio) eſt nouum f & gratuitum Dei beneficiũ: f quia fit cum reſtauratione amicitiæ & remiſsione peccati datur per gratiam infuſam, qua cum virtutibus & donis comitantibus, homo fit formaliter iuſtus: & à ſolo Deo g tanquam à principali cauſa effectiua, gratis homini contrito & diſpoſito datur gratia, id eſt, participatio diuinæ naturæ, amicitiæ & eius hæreditatis æternæ. quamuis enim Deus homini contrito offerat & ſemper conferat remiſsionem peccati & gratiam, non tamen debet ei ex natura rei aut ex promiſsione iuſtitiæ etiam diſtributiuæ. h quia prima iuſtificatio non fit propter opera noſtra, i id eſt, propter meritum de condigno. ſed nec contritionis diſpoſitio k quæ à quibuſdam ſanctis dicitur k large mereri, id eſt, impetrare veniam, habet proprie rationem l meriti de congruo: l quia nondũ procedit à perſona grata, & cui Deus promittat & debeat: ſed tantum infallibiliter offerat ex miſericordia liberali.

3 Contritio eſt quidem ex miſericordi inſtitutione Dei comes indiuiduus gratiæ, & in ſuo genere præcedit natura vt cauſa diſpoſitiua efficax illius, quæ reducitur ad cauſam materialem. m ſed ſola hæc cõtritio non eſt ex natura rei n diſpoſitio gratiæ deificæ & amicitiæ diuinæ, nam præter contritionem requiritur in eo qui poteſt & recordatur diſpoſitio per fidem explicitam Chriſti, & per actum ſpei & dilectionem Dei ſuper omnia: & inſuper poſt ſacramentorum inſtitutionem contritio habet efficacem rationem diſpoſitionis ſine voto ſacramenti: o ac ſubinde non ex propria virtute, ſed quia ſupplet vicẽ ſacramenti ex libera Dei inſtitutione. his vero ita incluſis, contritio remittit peccata ante receptionẽ abſolutionis. p miraculum quidem eſſet inuſitatum, ſi Deus homini contrito gratiam nõ infunderet, non tamen quia vlla lege iuſtitiæ, q pacto

i Rom. 4. ei qui operatur, merces imputatur non ſecundum gratiam ſed ſecundum debitum, & cap. 3. &. 11. ſi ex operibus iam non ex gratia. concil. Mileuit. & Arauſican. Trident. ſeſ. ſexta. capit. 8. Vega libr. 8. capit. 6. fin. cap. 10. Auguſtin. 1. ad Simplicia. quæſt. 2.

k Auguſt. epiſto. 105. ad Sixt. col. 3. Ambroſ. libr. 10. in Luc. capit. 23. de lachrymis Petri. Vega opuſc. de iuſtific. quæſt. 6. &. 7.

l Soto. 2. de natura & gratia, cap. 3. &. 4. Victor. rel. de poteſt. eccleſ. quæſt. 2. num. 4.

m Trident. poſtquam ſeſsio. 6. cap. 5. &. 6. expoſuit diſpoſitiones: ſubdit cap. 7. hanc diſpoſitionem ſequitur gratia. & infr. gratia datur ſecundũ diſpoſitionem, & cooperationem hominis, & cap. 14. Diuus Thom, prima part. quæſtio. 62. 4. &. 3. par. quæſtio. 86. artic. 2. &. 6. &. 12. quæſt. 113. 6. &. 8. & ad ſecundum, quæſtio. 114. 3. c. ad tertium, & optime, diſtinct. 17. quæſt. prima. 4. 2. verit. quæſtio. 28. 8. ad ſecundum ponit excluſiuam. & ſignificat diſtin. 17. quæſt. 2. 1. prima. Paludan. quæſt. 1. Durand. quæſtio. 1. Capreol. & Hiſpalenſ. Scot. d. 14. Mai. quæſt. 1. Gabriel. quæſtio. 1. artic. 2. conclu. 4. ait eſt cauſa diſpoſitiua, & non formalis. Altiſiod. Soto. lib. ſecundo capit. 13. dicit alias nõ ſatis contra dicimus hæreticis. & diſtinctione 15. quæſtio. 1. ſexta. oppoſitum eſſe errorem. Ledeſ. prima. p. quæſtione. 26. 6. fin. Ferrar. 3. contra gentes. capit. 153. Vega libro ſexto. capit. 28. 29. & vltim. libr. octauo. cap. octauo. fin. & nono. Taper. articul. 8. parte. 5. Bellarm. 2. de pœnitentia. cap. 12. Hẽric. quod lib. 5. quæſt. 23. Suar. 3. part. quæſtio. prima. artic. ſecundo, dubio quarto. §. 8. colum. 4.

n At embrioni humano diſpoſito debetur animæ rationalis creatio & infuſio, ex pacto promiſsioneque Dei cum natura humana: quod pertinet ad naturalem ſtatum & nulla inferior forma digne reſpondet diſpoſitioni vltimæ hominis.

o Tridentin. ſeſsio. decimaquarta. capit. quarto. & hinc bene probat Medin. C. de pœnitentia. tracta. 1. quæſt. 2.

p Trident. ſup. Bellarm. lib. 2. de pœnitentia. ca. 12. &. 13.

q r Victor rel. de poteſt. eccleſ. quæſt. 2. num. 4. explicat Patres dicentes, dari gratiam ex promiſsione, id eſt, ex propoſito diuinæ voluntatis: vt Auguſtin. de vera & falſa pœnitentia. cap. 5. qui tamen ſe explicat de eccleſ. dogmat. capit. 80. & ſerm. 11. ad fratres in Eremo. Bernar. de modo bene viuendi. capit. 10. & clarius Fulgent. epiſto. 7. cap. 7. Hierony. tom. 1. epiſt. 46. 48. ad fin. citans. 2. Reg. 12. de Dauid. quos & alios affert Taper. artic. 3. pag. 157. ſic explicandus eſt Tertullian. de pœnitentia capit. quarto. veniam

aut promiſsione gratiam debeat diſpoſito per contritionem: ſed quia ex miſericordia infallibili ita Deus propoſitum ſuum explicauit [r] in ſcripturis, quare præter donum contritionis aut alterius diſpoſitionis, eſt diſtinctum Dei beneficium ipſa peccati remiſsio per gratiam infuſam: atque ita qui habet cor contritum & humiliatum petit gratis ex miſericordia non deſpici [s] & per contritionem impetrat gratis remiſsionem, ſicut aſſidua oratio etiã peccatoris impetrat [t] gratis donũ contritionis, & remiſsionem peccati. & ſancti monent non deſperandum in magnis criminibus de miſericordia Dei, [u] ſi quis agat pœnitentiam.

4 De quarto effectu peccati vt eſt offenſa & iniuria Dei: eſt prima ſententia qua quidam contendunt, ſublata per dilectionem Dei auerſione inimicitiaque, contritionem ſatisfacere pro conuerſione inordinata ad creaturam, quæ finita eſt, & ex illa vnum peccatum habet maiorem ſed finitam grauitatem præ alio: [x] & ſatisfacere ſecundum quandam æqualitatem iuſtitiæ & connaturalem eiuſdem ordinis proportionẽ. quia vt per offenſam tranſtulit diuinum honorem finis vltimi in creaturam, ita contritio propter Deum ſumme dilectum ex affectu cõpenſat & reſtituit Deo honorem finis vltimi, quem homo aufert à creatura. [y] nec mirum ſi ſublata per dilectionem auerſione, homo per contritionem quæ ex Dei voluntate & auxilio per ſe ordinatur in compenſationem quandam peccati, compenſet pro conuerſione inordinata: nec enim minus bonum videtur talis contritio ex Dei ordinatione qua contentus eſt, quam peccatum fuit malum: vtrumque enim eſt finitum, ſed cum quadam infinitate ſecundũ quid: & apud Deum voluntas propterea reputatur pro facto, [z] tam in bono quam in malo. ratio vero compenſationis non requirit vt procedat à perſona grata: nam inimicus & extraneus ſatisfacit creditori homini abſque amicitia, & ſatis videtur vt in eo temporis inſtanti homo contritus non ſit inimicus Dei. & aliquando abſque merito proprio fit ſatisfactio & ſolutio. vt quando aliena ſatisfactio applicatur, aut indulgentia, & in purgatorio fit ſolutio abſque merito.

5 Hæc ratio compenſationis non impedit quin iuſtificatio & remiſsio peccati ſecundum id quod principaliter includit fiat gratis: quia nõ datur propter opera, id eſt, merita de condigno vt dictum eſt, cum conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 8. & peccatum ſecundum primã rationem, vt eſt inimicitia Dei, non exigit compẽſationẽ: hæc enim ſeu reſtitutio eſt actus iuſtitiæ commutatiuæ, quæ non debetur niſi pro iniuria & offenſa contra iuſtitiam. 2. peccatum vt includit priuationem gratiæ & malum proprium, quod homo ſibi intulit, non petit iuſtam ſatisfactionẽ: hæc enim eſt ad alterum, pro offenſa & damno ei illato. 3. ſatisfactio non fit pro reatu pœnæ æternę vt eſt homini nociua: nam pœna æterna damni quæ reſpondet auerſioni volũtariæ, ſimul cum culpa remittitur. [a] quod ſi fieret ſatisfactio pro pœna, pertineret ad iuſtitiam vindicatiuam

s niam ſpopondi pro pœnitentia. [s] Pſalm. 50. cor contritum & humiliatum Deus nõ deſpicies. Ioel. 2. conuertimini ad Deum, quia miſericors eſt. Eſai. 55. conuertatur ad Dñm, quia multus eſt ad ignoſcendi. ca. vlt. ad quem reſpiciam Sapient. 11. miſereris omniũ, diſsimulans peccata propter pœnitentiam. i. [r] remittis gratis ex miſericordia, ob diſpoſitionẽ pœnitentis. ſic peccator petit vt ſua contritio ſit legitima & efficax, ac ſubide nẽpe dicatur ab effectu. & ſacerdos in miſſa petit à Deo fieri conſecrationem per verba. i. ne impediatur eius intentio, vt ait D. Thomas 3. par. quæſt. 83. 4. ad. 7.

t [t] Chryſo. hom. 62. in Matth. 18. omne debitum remiſi, quia rogaſti me. Triden. ſeſſ. 14. cap. 4. contritio impetrat: & attritio in ſacramento diſponit ad impetrãdam remiſsionẽ. fauet ſeſsio. 6. cap. 67. can. 3. dum ait, gratis dari iuſtificationem, ſed non ſine præueniente dono pœnitentiæ, Vega lib. 13. capit. 38.

u [u] Auguſt. enchyrid. cap. 68. vid. de vera & falſa pœnitentia. capit. 3. & 5. Ambroſi, 1. de pœnitentia à. c. 4. Tertullian. de pœnitentia. cap. 4. qui præter contritionem, probant veniam peccati fieri gratis ex miſericordia, Rom. 3. iuſtificati gratis per gratiam ipſius. ſup. F.

x [x] Diuus Thomas. 1. 2. quæſt. 73. 2. Doctor. 2. diſtinct. 42. Durand. quæſt. 8. Auguſt. epiſt. 19. & de hæreſ. cap. 82. Caſtr. verb. peccatum. hær. 8. autores pro iſta .i. ſententia citantur infr. E.

y [y] vt qui tentauit per vim auferre ingentes opes, & tamen tantum abſtulit argenteum, ſatis eſt reipſa id reſtituere, & pro iniuria petere veniam. ſic peccator ex affectu tentauit deſtruere totum Deum, & rationem finis vltimi: ſed re ipſa ſolùm abſtulit honorem finis, quem Deus in iſto homine iuſto habebat: id vero reſtituit per contritionẽ cum dilectione Dei.

z [z] colligũt Patres ex Mat. 5. qui viderit mul. ad cõcup. Auguſtin. 1. de lib. arbit. ca. 3. epiſto. 49. libr. de ſex qq. q. 4. D. Thom. 1. 2. quæſtio. 20. artic. 4. cum Chryſo. Ferra. cum D. Tho. 4. contra gent. capit. 144. cõmunis. 2. d. 42. Bonau. Richar. Gabr. Capr. Hiſpalen. Durand. q. 1. Gregor. q. vnic. concl. 7. Carthuſ. d. 40. q. 2. Heric. quodlibet. Hugo. libr. 2. ſacram. part. 14. capit. 6. Vega. lib. 6. in Trident. c. 37. Cord. lib. 2. quæſt. 18. col. antepenult. vide quæſt. 12. pag. 73. contra Scotum quodlib. 18. artic. 3.

a [a] Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. & ſublato fundamento culpæ, iam pœna non manet æterna: quod & Trid. cap. 3. & 4. probat ex ſcripturis. & addit cap. 14. & ſeſſ. 14. cap. 8. can. 13. ſatisfactionem fieri per ieiuni, &c. pro pœna temporali. verum eſt tamen quod Trid. non negat per contritionem fieri compenſationem pro culpa aut pœna æterna: ſed id tantum negat de ieiunijs & eleemoſynis.

b D.

quæ reſpicit pœnas: compenſatio autem quæ fit pro culpa vt offenſa Dei, potius pertinet reductiue ad iuſtitiam quandam commutatiuam, [b] cuius pars eſt virtus pœnitentiæ.

6 Compenſatio ergo ſecundum hos autores debetur pro culpa ſub ea tantum ratione qua eſt offenſa & iniuria Dei. & quamuis æqualitatem quandam haberet cum prædicta offenſa: ſimpliciter tamen remiſsio offenſæ fit gratis non tãtum ob ſupra dictas cauſas, [c] ſed quia iniuria creſcit ex dignitate perſonæ contra quam fit, atque ita iniuria Dei habet infinitatem quãdam: ſed ſolutio & ſatisfactio non creſcit ex perſona cui offertur, ſed ex dignitate & gratia offerentis: atque ita ſolus Chriſtus obtulit pro peccato æqualem ſatisfactionem. [d] homo vero compenſat quidem ſed per virtutẽ pœnitentiæ, quæ eſt potentialis pars, id eſt, imperfecta iuſtitiæ, ſicut & religio. & vt homo non poteſt compenſare Deo pro infinito beneficio incarnationis & euchariſtiæ, collato naturæ humanæ, ſed ſatis eſt proportione quadam gratias agere & Deũ colere ex religione: ita pro debito offenſæ diuinæ non poteſt ſatisfacere ad æqualitatem, ſed proportione quadam per contritionem vt à Deo ordinatur in compenſationem eiuſdem ordinis: & Deus contentus eſt, acceptatq; eam imperfectam compenſationem, vt ſit diſpoſitio gratiæ & remiſsionis. ſic non tantum in alijs operibus Dei, ſed in iuſtificatione impij reperitur cum liberali miſericordia, quædam ratio iuſtitiæ imperfectæ, & compenſationis. [e] hanc ſententiam oſtẽdemus eſſe falſam cap. 31.

7 Eſt. 2. ſententia aliorum Doct. qui putãt [f] probabilius dici, quod contritio formata, vt ſecundum rationem quandam ſequitur gratiam iuſtificantem, ſatisfacit pro offenſa Dei. ſic enim procedit à perſona grata, & vt eſt meritoria gloriæ & per eam iuſtus ſatisfacit pro temporali pœna, & interdum pro tota: ita aiunt imperfecte compenſare pro offenſa Dei. ſic enim gratia per actionem contritionis expellit effectiue & formaliter offenſam, id eſt, habitualem voluntatis conuerſionem ad creaturam, quæ relicta eſt ex peccato. hanc enim offenſam non expellit per modum meriti de cõdigno, neque enim homo meretur remiſsionem offenſæ, ſed per modum compenſationis iuſtæ ſecundum quandam æqualitatem & proportionem, quam habet contritio vt procedit ex gratia & ex motione ſpiritus ſancti ordinantis contritionem, vt pro peccato compenſet. Hæc enim ordinatio & inſtitutio Dei tribuit operi valorem moralem (vt opus iuſti mereretur augmentum gratiæ & gloriæ, non tamen de cõdigno donum perſeuerantiæ: quia ad primum ordinatur à Deo, non autem ad. 2.) vt moneta ex inſtitutione & ſigillo regis accipit valorem moralem, vt cum ea fiat iuſta rerum commutatio.

8 Hæc tamen ſententia vera non eſt. nam iuſtificatio impij hoc ordine completur: vt primo præcedat diſpoſitio per actum fidei, contritionis & dilectionis ex auxilio Dei, per quos actus peccatũ pellitur inchoatiue: deinde per gratuitam infuſionem gratiæ & donorum habitualium, & per voluntariam receptionem [g] illorum, tollitur priuatio gratiæ, & quidquid in homine habet rationem peccati. [h] nec oportet vt gratia ſic recepta rurſus per contritionem formatam dicatur expellere peccatum, aut nouo titulo compenſare pro offenſa, aut pro pœna æterna: ſatis enim intelligitur expulſum omnino peccatum, & remiſſam pœnam æternam, per hoc quod prȩuia diſpoſitione contritionis homo receptis habitibus infuſis iuſtificatur. [i] & vix euadere poteſt hęc ſententia, quin falſo concedat per eam contritionem profectam ab homine grato mereri remiſsionem offenſę & pœnę ęternę, ſi non-

b [b] D. Thom. 3. part. quæſt. 85. 3. ad tertiũ ibi Caie. Sot, diſt. 14. quæſt. 2. 3. ad tertium. Ledeſ. 1. p. q. 26. 3. & probat Bellar. lib. 1. de purgat. ca. 9. princ. Cyprian. tract. 2. ad Demetrian. fin.

c [c] ſup. §. 3. & 5.

d [d] Doct. cum Mag. 3. d. 20. vbi D. Tho. q. 1. 1. Bon. q. 3. Richar. q. 4. Palud. q. 2. Capre. Hiſpal. Palac. q. 2. D. Thom. 3. p. q. 1. ar. 2. ad 2. vbi Caie. Suar. fr. Medi. &c. q. 48. art. 8. Alex. 3. part. q. 1. memb. 7. q. 17. mem. 3. Altiſsiod. li. 3. tract. 1. c. 8. Abulenſ. Parad. 1. ca. 41. & q. 27. in prolog. Matth. quia Chriſtus offerens eſt infinitè gratus patri. colligitur ex ſcript. & Patrib. contr. Scot. Gabr. Almain. Durand. 4. diſt. 15. Medin. C. de ſatisf. quæſt. 1.

e [e] Scot. Richard. Gabriel. citat. infra. capit. 31. G. Vega. libr. 13. capit. 26. facit Bellar. 4. de pœnitentia. ca. primo. Bañes cum D. Thom. prima parte, quæſtio. 21. 4. ad primum. Caietan. tom. tertio. de fide & operibus. cap. 10. Peña & multi ex ſapient. Dominic. fauet Diuus Thomas, tertia part. quæſtio. octogeſima quinta, ar. tertio, & diſtinctione decima quinta. quæſtione prima, ſecundo, & alij infra, vt Taper. articul. ſexto. Suar. tertia part. quæſtione prima. articulo ſecundo. dubio. quarto. §. octauo. fin.

f [f] Richar. diſtinct. decima ſeptima, quæſtio. prima, artic. ſeptimo. Taper. articul. ſexto. pagi. 237. Caietan. 3. part. quæſtio. prima. artic. ſecundo. quæſtio. 85. ar. 3. Soto. diſtinctio. decima quarta quæſtio. ſecũda. a. quinto. libr. ſecundo, de natu. & gratia, cap. 18. quod ſæpe repetit, ſentit fr. Medi. 3. par. quæſtio. 1. a. 2. ad quædam argum. Scoti. & quidam Recent.

g [g] Trid. ſeſſ. 7. cap. 7. ſic. loquitur.

h [h] Nam priuatio gratię vel iuſtitiæ debitæ huic homini, vt per actũ peccati fuit volũtaria, participat rationẽ mali moralis & culpæ D. Tho. 1. 2. q. 76. 2. ad. 2. & peccatũ originale eſt priuatio iuſtitiæ in eſſentia animæ. 1. 2. q. 83. 2.

i [i] quare D. Th. 1. 2. q. 113. ar. 6. & 8. ait compleri

k pleri iuſtificationem in remiſsione & expulſione peccati, quæ fit per receptionem gratiæ. k nam latro ad ſuſpendium damnatus, vel qui damnatur ad infernũm, ſoluit pœnam debitam: cui tamen nõ
l remittitur offenſa, nec fit reconciliatio. l quia nemo poteſt anticipata ſolutione ſoluere pro ſua culpa futura: cum tamen in contractibus fiat emptio anticipato pretio.
m m dictũ eſt capit. decimo quarto decẽter De⁹ ſtatuit ne contrito cõmuniter remittatur tota pœna, aut per alia ſacramenta quam per baptiſmum vt explicat Tridentin. ſeſsione decima quarta capit. ſecundo. & octauo. vt huius etiam occaſione homo ſæpe ſe exerceat in actibus pœnitentiæ & pia ſacramentorum frequentatione.

C A P. XXXI.
a ROm. 3. a iuſtificati gratis per gratiam Tit. 3. non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus. 2. Timoth. 1. qui nos liberauit non ſecundum opera noſtra. Trident. ſeſsio. ſexta. capit. ſeptimo. remitti per gratiam non ex operibus. capit. octauo. & clarius capit. nono. remitti gratis ex miſericordia Dei per Chriſtum. Mileuitan. can. tertio. & id paſsim affirmant Patres, Bellarm. libro quarto, de pœnitentia, capit. decimo tertio ad quintũ. capit. decimo quarto, colum. prima, & tertia. Quare falſo Caietan. tertia part. quæſtio. prima articul. ſecundo. ad ſecundum, & tom. tertio, opuſ. de fide & operi. contra Luther. capit. decimo. tenet oppoſitum citans Ezechiel. 18. ſi auerterit ſe impius & fecerit iudicium & iuſtitiam, ipſe viuificabit animam ſuam. vbi pœnitentiam vocat iuſtitiam: quaſi ex iuſtitia debeatur remiſsio.
b b hæc illatio non eſt neceſſaria ſed valde probabilis: & quia conſequens eſt erroneum vt iuſtificatio debeatur: infert frat. Medin. tertia part. quæſtio. prima. artic. ſecundo, &. 1. 2. quæſtione 114. quinto. oppoſitum eſſe erroneum, in qua cenſura vt in alijs ille (Bañes bene aduertit prima part. quæſtio. vigeſima prima. articul. quarto.) exceſsit cenſor.
c c 1. Timot. 4. repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ Triden. ſeſsio. ſexta. capit. 16. & can. 32.
d d ſic id Pſa. 33. pro nihilo ſaluos facies illos, exponit Auguſtin. 3. hypognoſt. & ſerm. 15. de verbis Apoſtoli. id eſt, nihil inuenies vnde ſalues: multa vnde damnes. de bon. patient. capit. 20. Enchyr. capit. 107. Hieronym. in Eſai. 25. venite emite abſque argento: dicit, remiſsionem dici emptionem, quia aliquid debemus facere: ſed ſine pretio, quia illa diſpoſitio non meretur gratiam. Baſil. Pſalm. 48. Anſel. lib. 1. cur Deus homo. & paſsim Patres.
e e Rom. 4. citat. Pſal. 31. Beatus vir cui non imputauit peccatum. & infert quod hic inchoata beatitudo conſiſtit in remiſsione peccati gratis donata. & id probat per totam fere epiſt. Epheſ. 2. cum eſſemus mortui: gratia ſaluati eſtis.

dum intelligatur remiſſa gratis.

9 Satis ergo eſt vt contritio quatenus prior eſt quam gratia, dicatur compenſare pro offenſa: ratio enim ſatisfactionis compenſantis multum differt à ratione meriti, primo meritum ordinatur in bonum proprium, nec eſt ſi non procedat ab homine grato: ſed ſatisfactio ex iuſtitia ordinatur in bonum aut vtilitatem & honorem eius cui offertur, quanuis fiat abſque bono meo, imo cum damno proprio. nec oportet vt ea ſolutione remittatur iniu-
k ria & fiat reconciliatio. k ſecundo meritum facit Deum homini debitorem præmij futuri, dum acceptat: ſed ſatisfactio ſupponit debi-
l tum præteritum culpæ, l nec homo obligat Deum creditorem, ſed debitor liberatur à priſtina obligatione iuſtitiæ: ſic ergo Deus homini debitum ſoluenti nõ fit debitor, vt fit homini merenti. tertio aliena ſatisfactio prodeſt mihi de iuſtitia abſque merito meo: ſed nullus homo meretur alteri de iuſtitia apud Deum. 4. Chriſtus applicato nobis merito ſuo præſtat vt nos de iuſtitia mereamur gloriam: & tamen quanuis per contritionem applicet Chriſtus nobis ſuam ſatisfactionem, non ſatisfacit homo per contritionem æqualiter pro tota ratione culpæ,
m nec pro tota pœna. m Hæc ſententia ſic explicata & limitata, nihil habet periculi contra ſanam doctrinam: nec tamen ſequenda eſt.

C A P. XXXI.

Remiſsio culpæ etiam vt eſt offenſa Dei, fit gratis & non propter opera iuſtitiæ ſecundum iuſtam ſatisfactionem.

§. 2. Et tamen homo optat ex affectu compenſare per contritionem.

3 In impio reperitur triplex opus: mortiferum mortuum & mortificatum. de quibus ſtatim in ſequentibus.

MAgis conſentaneum eſt ſcripturis concilijs & Patribus dicere, remiſſionem culpæ, etiam vt offenſa Dei eſt, ita gratis fieri, vt non
a fiat propter opera iuſtitiæ a ſecundum rationem iuſtæ compenſationis & ſatisfactionis pro offenſa aut pœna æterna. quia ſi præcedit iuſtitia ex parte hominis, videtur probabiliter inferri vt homini de iuſtitia
b debeatur remiſsio b peccati mor. ac ſubinde prima gratia iuſtificans, ſine qua non fit remiſsio: liceretque homini veniam offenſæ petenti allegare ratione propriæ iuſtitiæ pro remiſsione peccati mort. apud Deum vt iuſtus petit dari coronam iuſtitiæ
c pro meritis c 2. meritũ quia habet ex Dei ordinatione & promiſsione æqualitatem quandam valoris cum gloria recepta, facit præmium deberi de iuſtitia: ſed remiſsio offenſæ contra Deum dicitur in ſcriptura
d fieri gratis, ſeu pro nihilo, d & gra
e tis non imputari peccatum: e atq; ita remiſsio peccati etiam vt offenſa Dei eſt, includitur in iuſtificatione,

f Trid.

f f Trid. ſeſ. 6. ca. 7. can. 11. Mileuit. can. 3. Arauſic. D. Tho. 1. 2. q. 113. 5. &. 8.
g g recent. cum D. Th. 3. p. q. 1. 2. ad ſecundũ. Caieta. cum illo. q. 85. 3. ad. 2. d. 14. q. 1. 1. 5. ad 1. d. 15. q. 1. 2. alij. 4. ead. diſt. 15. Capreol. ad argum. contra 1. conc. Duran. & Alm. q. 1. Scot. q. 1. & diſt. 1. q. 6. diſt. 16. quæſt. 1. alij d. 14. Mai. q. 2. dub. vltimo. Gabr. q. 1. ar. 1. & 2. Marſil. q. 10. alij. 3. d. 20. Bona. q. 3. ad. 2. & q. 4. Duran. quæſt. 2. Richard. q. 4. Alex. 3. par. quæſt. 1. art. 1. c. ad. 2. Medi. C. de pœnitentia. tract. 3. q. 1. Vega. libro 15. cap. 4.
h h cõditio diſpoſitiõis nõ habet ęqualitatẽ cũ offenſa infinita. quia quanuis pœnitẽs ex affectu contendit offerre contritionẽ vt de ſe ſatisfactiuam: reipſa tamẽ non ſatisfacit pro mor. offenſa (ſed pro temporali pęna ſup. c. 19. §. 3.) conuerſionem vero inordinatã voluntatis: expellit contritio per modum diſpoſitiõis cõtrariæ, ſed initiatiue tãtum.
i i tenetur etiá p. ll. ciuil. integre ſoluere quia poteſt. Nauarro. cap. 17. nu. 86. Medin. C. de reſtit. tit. de contract. q. 5. Adrian. 4. de reſtit. §. aggredior dub. 6. Cou. 2. var. ca. 1. num. 6. Baptiſt. de vſur. commen. 4. numer. 64. quanuis quidam dicunt hac ceſsione omnino liberati in foro conſcientiæ. Soto. libro. 4. iuſt. quæſt. 7. ar. 4. fin. Abb. Rauen. Cardin. Anani.

C A P. XXXII.
a DE fide a probant paſsim ſcripturæ. Ezech. 18. ſi iuſtus auerterit ſe. Tri. ſeſſ. 6. cano. 23. D. Th. 2. 2. q. 24. art. 11. & 12. & 3. p. q. 89. 4. Bellarm. de bapt. ca. 14. Ledeſ. 1. p. q. 130. ar. 4. Sot. d. 16. q. 2. 4. Caſtr. verb. gratia hær. 2.

f vt effectus f qui gratis fit per gratiam. per hæc non tantum excluditur ratio meriti reſpectu remiſsionis, ſed omnis ratio iuſtitiæ qualis eſſet per modum ſatisfactionis & iuſtæ compenſationis. 3. vt homo in puris naturalibus per actum contritionis naturalem & per dilectionem Dei non ſatisfaceret pro ſuo peccato mort. ita nec homo nunc cũ auxilijs gratiæ ſatisfacit iuſte ad æqualitatem: offenſa enim creſcit creſcente obiecto & Perſona quæ offenditur: atque ita offenſa Dei habet quandam rationem infiniti, cui finitus homo non ſufficit dare ęqualem
g compenſationem: g At ſatisfactionis valor non ita creſcit ex obiecto aut ex perſona cui offertur: ſed ex dignitate perſonæ offerentis.

2 Homo tamen per actum pœnitentiæ & contritionis optat ex affectu cõpenſare reipſa offenſam quoad poteſt cum teneatur ad æqualitatẽ ex iuſtitia ſi poſſit: ſed quia pro tota offenſa Dei quam aduertit habere infinitatem quandam ex dignitate perſonæ læſæ, non poteſt reddere iuſtam ſatisfactionem, aut partis aliquotæ: ideo confugit ad miſericordiã, vt ei bene diſpoſito & faciẽti quod in ſe eſt, (quod Deus vt pręuiam conditionem exigit h) Deus
h remittat gratis offenſam & pœnam æternam. & quanuis ſciret peccatũ ſibi diſpoſito eſſe remiſſum, poteſt ſæpius repetere contritionem aut cõfeſsionem eiuſdem peccati, petens amplius, laua me ab iniquitate mea: quia videt ſe ex proprijs nunquam reddidiſſe æquale pro offenſa & debito perſonali iuſtitiæ: atque ita ſemper ſe agnoſcit ex ſeipſo debitorem Deo, cui ſatisfacere non ſufficit de iuſtitia. Huic debito dupliciter ſatisfieri poteſt. 1. ſi pœnitentis humanitas vniretur hypoſtaticè Deo. tunc enim ceſſaret excuſatio impotentię. Vt qui ceſsione bonorum infami ſecundum leges facta excuſatur: hic ſi venerit ad pinguiorem fortunam, tenetur creditoribus ſatisfacere in
i foro conſcientiæ. i ſecundo ex eo quod per ſacramentum vnitus Chriſto capiti tanquam membrum viuum, participat ab illo ſatisfactionem qua Chriſtus de rigore iuſtitię compenſat pro offenſis hominis; atque hoc ſecundo modo tenetur ſuſ-
k cipere ſacramentum baptiſmi vel pœnitẽtiæ ſi poteſt k, ſup. c. 2. vt cõmode fiat per Chriſtum applicatio ſatisfactionis ad æqualitatem.

3 De effectibus virtutis pœnitentiæ & contritionis dictum eſt capit. 13. cum de ſacramenti huius effectibus ageretur. ſed addendum eſt triplex genus operis eſſe in homine impio: mortiferum, mortuum, & mortificatum: opus mortiferum ſeu peccatum mort. pœnitentia ita omnino deſtruit, vt culpa ſemel remiſſa nunquam reuiuiſcat, niſi laro & impropio modo, per ingratitudinem aut pœnam relictam, vt ſtatim dicetur. capit. 32. item 2. opera bona quæ impius facit dicuntur mortua, nec vnquam reuiuiſcũt ad meritum gratiæ aut gloriæ, niſi ea quæ dicuntur opera Chriſti, ſup. capit. 16. & habent effectum quemdam ex opere operato. 3. operaviua & meritoria gloriæ quæ iuſtus facit ſi peccato ſi mortificẽtur, & impediatur perſona ab illorum fructu, reuiuiſcunt per pœnitentiam vt ca. 33. explicandum eſt.

C A P. XXXII.

Patres ex Matth. 18. colligunt remiſſa peccata redire per circunſtantiam ingratitudinis quo ad culpam quandam, & per effectum pœnæ.

§. 4. Quomodo redeant quoad culpã.

5 Innocentia eſt maius donũ, & tamẽ remiſsio peccati dicitur maior gratia.

6 Quomodo redeant quoad pœnam damni.

8 Pœna damni quomodo ſit maior in vno.

9 Redire. 3. quia temporalis pœna fit per accidens æterna. parabolam non eſſe per omnia accommodandam.

10 Merita quia opus ſunt Dei, aptius redeunt quam peccata.

GRatia per pœnitentiæ virtutẽ & ſacramentum collata con-
a firmat hominem, a ſed amitti ſolet

b Mag.

per ſequens peccatũ mort.per quod Patres ex Matth. 18. colligunt redire debita, id eſt, auferri beneficia & talenta, [b] quæ homo gratis ſed inutiliter accepit.nam per peccatũ ingratitudinis homo apponit impedimentum, ne ſibi proſint infinita Chriſti beneficia, priuaturq; peccator infinito bono,id eſt,perſona Spiritus ſancti quæ animam iuſti inhabitat per gratiam [c] & per dona ipſius: (ſed longe excellẽtius vna perſona diuina eſt in alia per circuninſeſsionem, [d] quæ Græcè dicitur pericoriſis) fruſtraq; & ſine fructu facta eſt ſibi remiſsio peccatorum per gratiam, ſi relapſus incurrat nouam offenſam: [e] fruſtra per ſpecialem Dei gratiam præſeruatus eſt à multis peccatis, [f] in quæ incidiſſet ſicut & alij inciderunt.ſic Matth. 25. otioſum talentum, id eſt, magnum beneficium [g] fruſtra & inutiliter receptũ. [h] aufertur homini: quod non ex debito ſed ex gratia Deus contulerat. nec proderit peccatori allegare apud Deum ea beneficia, & quod in nomine Chriſti virtutes multas fecerit, & olim magna ſibi remiſſa fuiſſent peccata, ſi nõ habet gratiã in præſenti qua ſunt formaliter remiſſa. ſic apud homines beneficium donationis promiſſæ & manumiſsio ſeruo reuocatur ob ingratitudinem:quia conſeruatio & executio huius pendet à gratia etiam in conſeruatione..

2 Quidam Patres in Matth.18.vbi à ſeruo propter immiſericordiã crudelem erga conſeruũ dominus exigit omne debitum quod ei remiſerat exponũt [i] de quadã reditiõe peccati per ſequentẽ ingratitudinẽ, ſic rex cui ſemel remiſit crimen læſę Maieſtatis humanæ,& eccleſia ſacrũque officiũ Inquiſitionis cui cõdonauit crimen hæreſis ſiue læſæ Maieſtatis diuinę ſi relapſus ſit, quanuis oſtendat ſignũ emẽdationis non remittit punitionẽ. cæterum hæc res difficilis viſa eſt Magiſt. [k] in.4.d.22. c.2.quaſi putet ſanctos dicere quod Deus remiſsionẽ peccati non ſimpliciter cõferat ei quẽ ſcit relapſurum, deceſſurũq; in peccato,ſed ſub conditione quadã: quia ex præſciẽtia nõ imputat,& ad tẽpus tegit dũ in gratia permanſerit.ſicut dũ iudex eccleſiaſticus abſoluit ab excommunicatione ad reincidentiam:& homo iuſtus per opera meretur cõſecutionẽ glorię,ſi tamẽ in gratia deceſſerit, [l] quia conſecutio requirit perſeuerãtiam vt conditionem: & tamẽ opus iuſtũ ſimpliciter meretur gloriã, [m] & iuſto ea merces debetur ſecundum ſtatum præſentis iuſtitiæ.

3 Pro huius declaratione oportet diſtinguere in peccato, primum rationem culpę mort. qua relinquit voluntatem auerſam à Deo.ſecundo ſequitur priuatio & impedimentum beatitudinis quæ in futurum debebatur huic perſonę,pro certo tẽpore : quæ priuatio ſeu pœna damni [n] ex varijs titulis dicitur maior aut minor. 3. ſi homo propria perſonæ voluntate auerſus eſt, reſpondet damni poſitiua pœna, id eſt, triſtitia [o] ingens de carentia viſionis

[b] Mag.d.22.c.2.preſſus difficultate quomodo redeant peccata remiſſa, reliquit inſolutam. malens inquit edere micas ſub menſa dominorum (.i. Patrum ita loquentium) quàm panem huius veritatis porrigere.Videtur tamẽ dicere quod redeũt quantum ad impedimentũ: quia peccatum ſequẽs & priora peccata remiſſa impediunt receptionem gratiæ.& Mag. ſoluit argumenta contra hanc expoſitionem. 1. expoſitio Chryſo. in Matt.25.nomine talẽti intelligi nõ peccata, ſed bñficia magna:quæ non ex debito ſed gratis data ſunt; & gratis conſeruantur: ſic abſcondenti talentũ dominus abſtulit. peccator ergo priuatur fructu Incarnationis, meriti, exempli & corporis Chriſti, qđ omnibus offertur in eucharistia: dũ per peccatũ ingratus beneficijs: ponit impedimentum ne ſibi pro ſint: quaſi inutilia ſibi eſſent. [c] [d] D. Tho. 1.p.q.43. 3.colligitur Rom.5.per Spiritum ſanctum,qui datus eſt nob.vid.ſup.in procem.de ſacram.ca.1.§.3. & 6.cit.Bellar.lib.2.de Chriſto.c.5. [e] nõ quod remiſsio peccati præteriti ſit effectus pendens à futura gratia in cõſeruari,& extinguatur amiſſa gratia:ſed ad eum modum quo per nouũ impedimentum ſublato lumine,redeunt tenebræ ſimiles prioribus. [f] Aug.1.de ſpiritu & anima præſeruari à peccatis eſſe ſpecialem gratiã. [g] Chryſ.in Matt.25.& alij Patres exponunt talentũ de magnis beneficijs.cit.B. [h] quomodo id Gal.3.tanta paſsi eſtis ſine cauſa (.i.inutiliter ſine fructu) exponunt ibi, Hiero.Ambroſi.Chryſ.Theoph. Anſel.ſed clarius Theodor.& Adamus,inf.c.33.Y. [i] in Matt.18. Chryſ.Hylar.Theoph.Euthym. & ibi Abulenſ. q. 143.cum Ambr.& Leon.PP.Aug.ho. 11. de verb. Dñi habetur ca.dixit.de pænit.d.4.Aug.1.de bapt. cap.12.13. ait inde euidentiſsime colligi peccata remiſſa redire aliquo modo. & li.3.de baptiſmo. cap.13. Iuo.p.5.decret.c.21. [k] cit.B. [l] hanc conditionem expreſsit concil. Conſtantien.ſeſ. 15.art.3. & 5. Trid.ſeſſ. 6.c.16. in medio. can. 20.26.& clarius.can.32 vid.can.17. &. 23. Taper.ar. 8.p. 49. Picus Miran.apol. 2. [m] D. Tho. 1.2.q. 114.7.ad.3. vbi Caieta. fr. Medi. & Recẽt.quod fatetur Taper.ar.8. [n] pœnam dãni conſiſtere in nuda & totali priuatione beatitudinis:ac ſubinde eſſe ęqualem in pueris limbi, & alijs adultis dãnatis:tenet Bona.d.22.a.1.q.2.Dur.q.1.Palud. q.1.conc.2.nec id reprobat Capreol.q.1. ad argumenta Dur.Med.trac.1.de pœn.q.8.ad.3.Mantius dicit probabile. [o] ſed probabilius eſt triſtitiam de carentia viſionis beatæ pro peccato actuali pertinere ad pœnam damni, Victor. Ledeſm. 1. p.q. 29. 1. dub. 1. Soto.d.16.q.1.1.Viguer.c.16.§.4. verſ. 33. Doct. diſtin.50.vbi Scot.poſt tit. q. 6.§. ad.1.quæſt. ſupplem.quæſt.2.a.1.&.2. Maior. q.1. Almain. diſtinctione. 22. & in ſuis moral. capite vltim. & citat Dionyſ. Ciſtercienſ. vide Abulenſ. Matt.25. quæſtio. 639. 640. 642.& id ſequuntur Recent.

p quan-

beatæ ſibi olim debitæ. [p] 4. pœna ſenſus ex igne qui torquet ſpiritus vt inſtrumentum Dei,propter inordinatam conuerſionem voluntatis humanæ ad creaturam. 5. damnatus ſic priuatus & deſtitutus omni Dei auxilio permittitur habere voluntatem in malo obſtinatam.& qui fecit ſic mortale,ſemper in illo perſeuerat conſiderans Deum vt ſibi iratum & inimicum,& illum ſuperbe odio habet quaſi inimicum ſibi:habetque vnus voluntatem in eo malo & odio magis inordinatam quam alter qui minus peccauit.

4 Redire dicuntur peccata aliquomodo.1.quantum ad culpam ratione ingratitudinis ſequentis: quæ non mutat ſpeciem, ſed eſt circunſtantia grauans,quæ conſequitur generaliter omne peccatum mort. relapſi.præſertim vero quædam peccata [q] inducunt maiorem rationem ingratitudinis,vt peccata remiſſa dicãtur redire.nempe impia immiſericordia, & inuidia fraternæ gratiæ, Apoſtaſia fidei,& contemptus pœnitentiæ,ſeu dolor de pœnitẽtia facta. non tamẽ redit eadem numero culpa & auerſio [r] ſemel remiſſa (differunt ex diuerſa ſpecie actuum qua priuant, & ex tempore loco, & cæt.) nec vero redire poteſt de potentia Dei: [s] quippe qui autor, aut reparator peccati eſſe nõ poteſt,ſed dicitur redire auerſio quia ſuccedit alia auerſio ſimilis ei [t] quæ condonata fuerat : & reputatur eadem quia in eodem ſubiecto priuat eodem bono diuino. 2. dicitur redire ex circunſtantia ingratitudinis : quia beneficia recepta & remiſsionem peccatorum(quæ eſt in ratione gratiæ maius donum quam innocentia) fecit ſibi inutilia & fruſtra collata : & quo quis plura maioraq; beneficia receperat, vt maiora merita [x] gratiam & auxilia,eo magis ex hoc titulo augetur grauitas ingratitudinis & peccati: [y] ſic enim peccatum hominis baptizati & iuſti grauius eſt propter beneficia recepta, maioremque notitiam & facilitatem vincendi peccatum, quàm ſimile peccatum hominis infidelis, [z] & cui merces magis debetur ſi careat illa, eſt grauius damnum. [a]

5 Innocẽtia qua quis ſemper ſpeciali Dei cura & auxilio præſeruatus eſt ab omni. m. eſt donũ optabilius, diuturnius & ſecundum quantitatem beneficij maius, quam remiſſio peccati.m.in quod permiſſus eſt labi ac relabi : concediturq; perſonis magis dilectis & dignioribus. [b] quare ex hoc titulo primũ peccatum Adæ vel hominis iuſti, quo prodigit gratiam dona & innocentiam, eſt grauius quàm ſecundum peccatũ eiuſdem aut alterius peccatoris: quia iuſtus non tantũ peccat in Deũ benefactorem & præſeruatorem,ſed in ſe ipſum cum priuet ſe vita gratiæ,& propinquo actualique iure ad gloriã.ſimpliciter tamen peccator cui remiſſa ſunt multa, tenetur magis

[p] quanuis enim Paganus nunquã in ſe habuerit gratiam,habuit tamen in Adam tanquam in capite naturæ:& vere dicitur priuatus gratia,& iure ad gloriam debitam.quare peccato Pagani adulti reſpondet triſtitia pertinens ad pœnam damni. [q] D.Th. 3.p.q.88.2. &. d. 22. q. 1.vbi Doct. quæ ſententia ita eſt certa, vt oppoſitum ſit temerarium [r] commu. Doctor. nec ſemper redit æqualis culpa aut pęna (vt pote quia poſterius eſt grauius peccatum ex conuerſione : aut quia magis directe auerſio eſt voluntaria, vt odium Dei.) [s] Rich. d. 22.art. 1.q. 1. Palud. q. 1. Maior. q. 2.Sot.d.16. q. 1. 1. Ledeſm.q. 29. ſed falſo addit Soto. qđ nec de potentia abſoluta poſſet redire reatus pœnæ. imo poſſet Deus ſub ea cõditione remittere pœnam vt poſito relapſu pœna prior mandetur executioni. [t] Sic dicitur manere idẽ locus formaliter,& idem fluuius:quanuis enim ſuperficies & partes paulatim mutantur, ſed ſuccedunt ſimiles. [u] D.Thom.2.2.quæſtio. 106.&.1.2.quæſt.113.9. [x] quia hic habet potentiam proximam, & ius gloriæ de ſe magis efficax.vt ſi filius regis priuetur iure ſuccedendi in regnum,eſt in eo maior pœna: quam ſi cognatus remotior priuaretur D. Thom. 1.2.quæſt.87.4. [y] Gabriel.in ſupplemen.diſt.50.quæſt.2.art.1.& 2.&.diſt.44.quæſt.3.art.1.not.2.Maior.diſt.50. q. 2.Scot.ibi poſt titulum quæſtionis.6.§. ad primam quæſtionem ſubtiliter loquitur. quia hic cadit à maiori gratia debita in eſſe, vel à maiori rectitudine debita : atque ita dignus dicitur priuari maiori gloria,& plane ſupplem.& Scot.non ſentiunt redire idem numero peccatum : ſed peccatum ſequens, & pœnã illius grauari ex circũſtãtia ingratitudinis. [z] Diuus Thomas, 1. 2. quæſtio. 73. artic. decimo. Caſtro verb. peccatum hær. 8. cap. homo Chriſtianus. 40. d.Matth. 10 tolerabilius erit. Ioann. 19. maius peccatũ habet. ſic peccatum religioſi ex circunſtantia perſonę grauatur cæteris paribus Diuus Thomas cum Iſidor. Auguſt. epiſtol.137. de quibus Ieremiæ. 2. cõfregiſti iugum.& cap. 11. quid eſt quod dilectus meus, &cæt. [a] Vt quia aquæ magis debetur frigiditas quã terræ, ſi vtraque totaliter priuetur frigiditate, grauius damnum eſt in aqua. ita carere gloria eſt maior priuatio & grauior pœna in eo,qui receperat maiora beneficia, & maius ius gloriæ, quam in alio. quanuis in ratione negationis in omnibus damnatis (imo & in homine in puris naturalibus) ſit æqualis.

[b] vt conceſſum eſt Angelis Beatæ Virgini, & Ioanni Baptiſtæ qua ratione donum innocentiæ præferunt Patres Cyprian.epiſtol.tertia.Hug. libr. ſecundo.ſacramen. par. 14.Diuus Thomas,ſecunda ſecundæ. quæſtione. 106. 2. Scot. diſtinctione vigeſima ſecunda, quæſtione, prima. articulo. 3. Gabriel.quæſtione prima,artic. 3. dubio primo. Alma. quæſtione prima. Bonauentura. artic. primo, quæſtio. 2. Richard. artic.ſecundo.quæſtione quinta.Carthuſ.diſtinct.23.quæſtio. vlt. Abulenſ. Matth. 18. quæſtione. 142.

c D.Th.3.p.q.88.2.ad.3.&.2.2.q.106.2.Ledeſ.q.29.2.Sot.d.16 Recent. d Th.1.2.q.113.9.cũ Auguſt.tract.72.in Ioan.ſic Rom.5.cõmendat caritatem Deus,quoniam cùm adhuc inimici eſſemus. vbi præter quantitatem doni, commẽdat quod gratis datum eſt inimico.

e Luc.21. vidua pauper plus dedit quã cæteri diuites: nempe habita proportione.

f D.Tho.3.par.q.88.4.vbi Recent. Mant. Soto maior, & alij. quia id quod addit ſup ingratitudinẽ aliorum beneficiorũ, cenſetur parũ in moralibus: præſertim quia nõ mutat ſpeciem. ſed monent Sot. Ledeſ. Victor. cũ Scot. d. 22. confitẽdam circunſt. ingratitudinis, quando poſt recens, & ingẽs beneficiũ homo relapſus eſt, quia notabiliter grauat. g ſup. §.1.C.vt de beneficio Incarnationis & paſsionis Chriſti: & quia iuſtus habet perſonã Spiritus ſancti cum gratia: & recepit ſacramentum eucharistię: & quia eſt contra ſummũ bñfactorem, qui eum infinita potentia creauit, & infinito merito & ſatisfactione ſuæ paſsionis rẽdemit.

h Hugo.lib.2.ſacramentũ.p.14.c.8. ait confidenter pronuntio, quod ſi homo voluit nec valuit confiteri,nec contẽptus ſed neceſsitas excluſit confeſsionem,in homine cõtrito ſummus ſacerdos ſupplet quod mortalis homo nõ potuit. Richar.de Sancto Victor. opuſ.de poteſtate ligã. & ſoluen. c. 14.& ſeq.& illos ſequitur Med.tracta.2.de,cõfeſsione. q. 4. de effectu abſolutionis.f.92.ſed limitat ad pœnam ſenſus. de quibus dictum eſt ſup. cap. 2.&.14.

ad gratitudinem Deo exhibendam quàm innocens: c cum ea impij iuſtificatio ſit ſummum opus Dei. d vt maior gratia eſt donare extraneo qui me offendit centum aureos,quã parenti aut fratri indigenti e mille. & impius dum iuſtificatur recipit duplex beneficium, nempe ius ad gloriam commune ſibi cum innocente, & inſuper remiſſionem culpæ qua indignus erat, vt pote contrarius Deo & beneficijs, eius quidquid tamen addit circunſtantia ingratitudinis de relapſu non videtur tã notabilis grauitas ineſſe moris vt ſit neceſſario explicanda in cõfeſsione f nam & ingratitudo eius qui primum peccat poſt innocentiam eſt alijs titulis fere æqualis, & contra infinita g quædam communia beneficia à Deo recepta.

6 Peccatum remiſſum quidam h confidenter ſic explicant redire ſequenti peccato,quantum ad effectũ pœnæ damni:vt remiſſa per contritionem culpa non remittatur pœna damni niſi ſub ea conditione,ſi non negligat ſuo tempore recipere ſacramentum abſolutionis:at huic negligenti atque ita decedenti non eſſe remiſſam pœnam æternam damni, vt qui cum poſſet nõ adimpleuerit conditionem requiſitam.id vero explicant ex ſimili de Patribus limbi, quibus aiunt remiſſa culpa manſiſſe reatum pœnæ de ſe æternæ ſub ea conditione,niſi Chriſtus facta redẽptione veniret ad liberandum illos. i quæ ſententia valde falſa eſt. i remiſsio enim pœnæ æternæ cum culpa fit ſimpliciter homini contrito, & abſque conditione pendente in futurũ: ſed cũ onere & obligatione ne ſuo tempore negligat recipere abſolutionem, cuius votum includit cõtritio. dicitur vero redire pęna dãni: quia ex ſequẽti peccato mort. ſubiectum ita priuatur eodem bono diuino quod in futurum ſperabat, vt prius priuabatur: manebitque obſtinatus in odio Dei. reatus vero pœnæ qui præſens fuit, redire dicitur ſed minus proprie, & eo modo quo de auerſione dictũ eſt,ob circunſtantiã ingratitudinis. triſtitia enim de ea priuatione beatitudinis quæ pertinet ad cõplemẽtum pœnę damni, nõ augebitur,quaſi redeat peccatũ omnino remiſſum,niſi quantum ſequẽs ingratitudo grauat peccatum.

7 Quod pœna dãni ſit maior non attẽditur principaliter ſecundũ merita prima & dignitatẽ maioris gratiæ,ex qua cecidit: k ſed quò peccata in quibus decedit ſunt plura & grauiora, eò cõpleta pœna dãni, id eſt,triſtitia de priuatione beatitudinis eſt grauior,vt oẽs Doct.affirmãt. vt priuatio vitæ ſeu mors quę videtur æqualis in omnibus, dicitur pœna grauior in viro nobili & delicato, quãdo infertur cũ inf... & varijs tormentis ob grauiora crimina, puta Sodomiæ, proditionis & hæreſis: ſic enim reus plus dolet de morte ſibi inferenda. itẽ plura & grauiora peccata priuant maiori rectitudine debita ineſſe l actibus, ꝑpter quos homo dãnatur: & ita priuatio beatitudinis in hoc dicitur maior & pluribus titulis, cauſatq; maiorẽ triſtitiã in volũtate: & ſeruatur ordo iuſtitię, quo Deus grauius peccantẽ,& priuatum maiori rectitudine debita, cui reſpondet pœna damni, punit grauiori pœna dãni & ſenſus. ex ingratitudine vero ſumitur augmentum grauitatis ſecundum quid.

8 Tandem peccatum ſemel contritione & abſolutione m remiſſum dicitur redire,quando manet reatus & obligatio ad pœnam temporalẽ: quia ſi reincidens ſic decedat, ea pœna ſenſus fit per accidens æterna n quaſi ſub ea conditione mutata fuerit in tẽporalem,ſi iuſtus illam plene ſolueret: atque ita redit pœna æterna ſenſus o debita homini ingrato,ratione culpę quę priori venia fuerat facta tẽporalis. his varijs modis dicitur redire debitum pro beneficio, vel pro culpa remiſſa: atque ita intelliguntur ſancti dũ explicãt locum Matth. 18. Nec oportet vt

i errant. 1. quia innuũt culpã remitti gratis ſine ordine ad paſsionem Chrĩ & claues. 2. quia putãt redire eandẽ.num. pœnã dãni. k nec id ſentit Scot. Gabr.& alij ſed tantũ qđ ex hac ingratitudine grauat peccatũ & pęna illi⁹. l ſic Scot. ſubtiliter.ſupra.§. 4. Y. m at in peccato ꝑ baptiſ. remiſſo quia condonat tota pęna, nõ redit hoc modo, quẽ admittit Medin. n D.Th.1.2. q.87.5.ad.3 o D.Th. ſignificat.3. p. q. 88.art.3. Med.ſup p Chryſ.

p Chryſoſ. hom. 65. in Matth. 20. Theoph. in Luc. 16. & in Ioan. 16. & præfatione in Ionam Orig. Matt. 13. Aug. li. 7. Iudic. q. 30. Martin. lib. 7. hypo. c. 1. p. 522. q Trid. ſeſſ. 5.& ſeſ. 14. r quia licet grauat hæc ingratitudo & propter venialia ſequentia priuatur homo familiaritate quadam Dei,& vberioribus auxilijs (quæ dari ſolent iuſtis feruoroſis ſupra ca.15.) ſed ea ingratitudo parũ auget culpã & pœnam. s D. Tho. 3.p.q.88. 2. ad 2. d. 22. q.1.3. Soto. Ledeſ.&alij ſup.

parabola per omnia accõmodetur, p ſed ſatis eſt vt ſeruiat principali fini,nempe quod hominis qui debitum proximo non remittit,nec miſeretur indigentis,Deus non miſerebitur nec parcet: ſed exiget vniuerſum debitum vſque ad vltimum quadrantem, quod contraxit ſequenti peccato vir ingratus beneficio Dei.

9 At merita quæ perſequẽs mort. mortificantur, durante ſtatu peccati & vt ſunt opera hominis, remoto per pœnitentiam obice reuiuiſcũt, quia ſunt opus Dei ex auxilio: ſicut & ſacramẽtum baptiſmi receptũ cum obice, ſemper de ſe acceptum eſt Deo. atque ita maiorem vim habet pœnitentia finalis vt viuificet merita mortificata, faciatque efficacia, vt propter illa detur nouus gradus gloriæ, quàm impœnitentia finalis, & ingratitudo propter quam non niſi ſecundum quid dicuntur peccata prius remiſſa redire: quia reſpectu boni Deus eſt autor, & Rom. 11. ſine pœnitentia ſunt dona Dei: ſed reſpectu mali & peccati Deus non eſt autor aut ſuſcitator, vt dictũ eſt. §.4. & quia pro culpa & pœna eius ęterna remiſſa, applicata eſt digna ſolutio ex Chriſti merito, & acceptata à Deo: ſed pro meritis nihil adhuc mercedis & glorię ſolutum eſt homini iuſto, qui proinde per pœnitentiam iuſtificatus repetit iuſte futurã mercedem meritorum. Nec per abſolutionem teguntur tantũ, aut non q imputantur peccata: q ſed vere abſoluuntur per iudicem: nec Deus vt habetur Naum. 1. iudicat bis in id ipſum peccatum: nec homo de peccato à quo bene & directe cum fructu abſolutus eſt, tenetur amplius conteri vel confiteri, ad nouam illius remiſsionem. Per peccatum veniale ſubſequens licet homo fiat aliquo r modo ingratus r beneficijs Dei, nõ s dicuntur redire s peccata prius remiſſa quoad culpam aut vllam rationem pœnæ etiam temporalis.

CAP. XXXIII.

Viua opera iuſti peccato mortificata reuiuiſcunt omnia per pœnitentiam.

§. 2. Referuntur tres ſententiæ quo gradu reuiuiſcant & refutantur.

CAP. XXXIII. IN a quo cõueniũt omnes Patres & Theolog. d. 14. de quibus infr. & colligunt ex ſacra ſcriptura. quare Palac. q. 5. conc. 1. dicit de fide. b ſup. ca. 32. A. c vt in peccatore actus fidei, ſpei, timoris, attritionis, & miraculorum, ita vt montes trãsferat. 1. Corint. 13. d D. Tho. 3. p. q. 89. 2. 6. Ledeſ. ar. 6. Sot. d. 16. q. 2. ar. 6. d. 19. q. 1. a. 5. Doct. 4. diſt. 15. Dur. q. 4. alij. d. 45. e Trid. ſeſſ. 6. c. 16. can. 32. Aug. to. 7. de gratia & libe. arb. c. 2. 4. 5. 15. 16. 17. de prædeſt. ſanctor. ca. 12. de eccleſi. dog. ca. 32. ſerm. 16. de verb. Apoſt. in Pſa. 142. Cæleſtin. papa, epiſt. ad epiſto Gall. c. 8. conc. Mileuit. cap. 3. Arauſi. 2. ca. 6. & 7. Eph. 2. credidiſtis. Dei enim donum eſt. f r. Medi. 1. 2. q. vlt. a. 4. ad. 1. & 3. Taper. ar. 7. f Doct. oẽs d. 14. D. Th. 3. p. q. 89. 5. Soto. Ledeſ. g quia ſingula peccata habẽt ꝓpriã auerſionẽ, & eſt efficax cauſa pœnę. h vt humanitati rõe vnionis cũ ꝑſona diuina debẽt gloria corporis. 2. rõe aię beatę. 3. ratiõe p̃imi meriti infiniti. 3. p. q. 19. 3. 4. p ſequẽtia merita fecit nouo tit. debitũ. D. Th. 3. p. q. 34. 3. 3. i Matth.

SIngulare eſt in virtute aut ſacramento pœnitentiæ, conferre non tantum iuſtitiam & primam gratiam impio poſt baptiſmum: ſup. cap. 13. a ſed vt viuificet opera viua, a quibus olim iuſtus gloriam promeruerat, ſi peccato ſint mortificata (vt poſſunt b mortificari b) opera enim bona quã c uis ſupernaturalia fiat & eximia, c ſi fiant ab homine impio nunquam d reuiuiſcunt d ad meritum gloriæ, e nec ad ſatisfactionis debitæ ſolutionem: quia mortua dicuntur, vt quæ nunquam ex perſona grata & caritatis vitã prodierint. beatus tamen dum ea opera à ſe olim facta conſiderat, complacere poteſt gaudio accidentali. opera vero iuſta quæ à perſona grata facta ſunt ex directione caritatis & auxilio Dei, ſunt dona e Dei e & eidem præcipue tribuenda ſunt, ſemperque manent Deo accepta, ſicut baptiſmus informiter receptus manet in conſpectu Dei acceptus, quatenus eſt opus Chriſti, vt remoto obice propter eum baptiſmũ conferatur gratia. ſic opera iuſta quibus meruit gloriam in futuro conferendam, ſi fiat de iuſto impius, dicũtur non mortua ſed ob impedimentũ perſonæ mortificata in viato f re reparabili: f quia propriã & viuificã vim merendi recuperabunt, ſi impius iuſtificetur. in eo tamen qui ad infernum dãnatus eſt non dicuntur mortificata, ſed omnino ſibi mortua, quia reparari non poſſunt.

2 Qua ratione & gradu ſuſcitentur opera meritoria per pœnitentiam, non ſatis conſtat, & variant Doct. non tam in ſenſu & ſententia, quam in modo loquendi. primum vt qui commiſit multa peccata habet auerſionẽ à Deo, & reus eſt pœ- g næ damni ex multis titulis: g ita ad honorem & gloriam Chriſti pertinet vt gloriam ſui corporis & noſtrã ſibi fecerit debitam varijs titu- h lis. h ſimiliter ad honorẽ hominis beati ſpectant multi tituli in ſacris literis & conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. expreſſi, ob quos gloria ſibi reſpondet. primum ex amicitia per gratiam & caritatem, quia amicorum bona ſiunt communia. & præſertim quia anima per gratiã deſpõſatur Deo. 2. per adoptionem, filius fit Rom. 8. hęres Dei Patris, & cohæres Chriſti.

3. dignus operarius Matt. 20. pro merito proprio facit ſibi debitam mercedem gloriæ, [i] quam repromiſit Deus per modum iuſti contractus. [k]

4. dum meritum Chriſti applicatur per ſacramentum participat homo etiam abſque omni actu libero, vt puer per baptiſmum, iuſtitiam formalem & meritum capitis, propter quæ debetur ſibi gloria de iuſtitia.

5. qui merita multiplicat quanuis remiſſiora ſint, [l] vel qui digne ſæpius recipit ſacramentum, multiplicat titulum gloriæ ſibi debitæ: & ijs titulis meretur gloriam etiam eſſentialem.

3 Glorioſior eſt honor ſaltem cũ accidentali gaudio, quem beatus habet, quando pluribus titulis conſequitur gloriam. [m] quod ſi merita mortificata non reuiuiſcant ad integrum gradum qui prius ſibi reſpondebat, & tamen alijs poſtea meritis eundem gradum obtineat, certe beatus eo duplici titulo priorum ac poſteriorum meritorum habebit maius gaudium accidentale. [n] at ſane in ſolo Chriſto multiplicantur ſine incremento varij tituli meritorum, ſup. §. 2. quia poſt primum meritum infinitum habere non potuit quo creſceret: & vice maioris præmij quod ei reſpondere non poteſt, ſuccedit vt nouo titulo eandem gloriam ſui corporis, & noſtram promeruerit. ſed homo iuſtus in via ſemper creſcere & proficere poteſt in gratia, & operibus nouæ gloriæ meritorijs: nec decet potentiam & liberalitatem infinitam Dei, vt pro diuerſis operibus quorum quodlibet de iuſtitia promeretur gloriam vt quatuor, retribuat tantum quatuor cum accidentali gaudio ex varijs titulis. [o]

4 Circa meritum nouæ beatitudinis in homine iuſto ſunt variæ ſententiæ. Prima aſſerit non ſolis actibus caritatis deberi augmentum gloriæ eſſentialis: ſed actibus aliarum virtutum etiam acquiſitarum, quanuis non procedant ex vi gratiæ aut ex imperio & relatione caritatis in finem ſupernaturalem. [p] At ſana doctrina ad meritum requirit, ob ſcripturæ & Patrum contra Pelag. autoritatem, vt iuſtus ex caritate referat, aut virtualiter retulerit bonum opus morale in finem ſupernaturalem. [q] ſecun-

[i] Matth. 20. voca operarios, & redde illis mercedem. vbi Chryſoſto. hom. 66. Theoph. & alij Patres. Ambroſ. 7. in Luc. cap. 66. Hieronym. 2. contra Iouin. Auguſt. de ſancta virgin. cap. 26. Grego. 4. moral. cap. 42. Trident. ſeſſ. 6. cap. 16. can. 32. D. Thom. 1.2. quæſt. vlti. art. 1. Soto. 3. de natura & gratia. c. 8. Vega de iuſtific. q. 4. 5. 7. libr. 8. in Trident. capit. 8. 10. Taper. art. 9. & 11. Bellarm. 4. de pœnitentia, capit. 8. fin. Caſtr. verb. opera. hær. 4. meritum. hær. 1. Hoſſ. inſtit. ca. 53. Perion. libr. ſecundo, topicę Theolog. [k] Triden. cap. 16. quia per promiſſionem completur debitum iuſtitiæ quoad executionem: ſecluſa enim hac Deus non tam diceretur debitor homini iuſto: vt ſeruus ſine pacto cum liberali domino non meretur præmium apud illum. quare ſcriptura ſæpe meminit promiſsionis Epheſ. 1. & 2. Timo. 2. ſic generaliter Hebr. 6. interpoſuit iuſiurandum. Bernar. ſerm. 69. 81. in cant. Auguſt. ſerm. 16. de verb. apoſto. ſerm. 151. de tempore. in Pſalm. 83. Fulgent. ad Monim. Anſel. proſolog. cap. 20. Baſil. hom. 28. ſup. Pſalm. Alger. 2. de euchariſt. cap. 7. Emiſſe. hom. 3. ſentit D. Thom. 1.2. quæſtio. 112. 3. ad. 2. Scot. 1. d. 17. quæſt. 2. 1. Gabriel. 2. diſt. 27. Marſil. 2. quæſtio. 17. art. 3. quæſtio. 18. artic. 4. Bart. in l. 1. ff. de pactis, dicit Deus ſua promiſsione obligatur. quem ſequitur Deci. ca. 1. de probat. Nauar. lib. de orat. not. 20. num. 46. [l] Caietan. & communis cum D. Thom. 1.2. quæſt. 114. 8. ad. 3. & 2.2. q. 24. 6. ad. 1. cõtra Bañes ibi de quo dictum eſt ſup. [m n] D. Thom. 3. part. quæſt. 89. 5. ad. 3. quo accidentali præmio contentus eſt Bañes. 2.2. quæſt. 24. art. 6. dub. 2. conc. 3. [o] vt bene Soto. quæſt. 2. artic. 2. Ledeſ. quæſt. 30. artic. 1. contra Bañes. [p] Soto. 3. de nat. & gratia, ca. 4. Victor. Mant. Peña. Frat. Luiſius de Granada, lib. Guia de peccadores. §. otro effecto. Vega opuſc. de iuſtif. quæſt. 14. conc. 1. Nauar. cap. inter verb. conc. 5. Corol. 23. n. 83. & addit. de orat. not. 6. nu. 14. & citat Maior. 2. d. 40. vbi Gabr. Marſil. 2. q. 17. art. 3. innuit. Diuus Thom. 1.2. q. 21. artic. 4. ad vlt. vbi Caietan. irreſolute, qui reſolutionem diſtulit in quęſt. 110. & inde reijecit in. 2.2. q. 44. vbi tamen oblitus nihil expreſsit, id eſſe probabile ſupponit fr. Med. 1.2. q. 109. ar. 2. ad. 7. ſed falſo hęc ſentẽtia tribuitur Caie. Capreol. & D. Thom. olim 2. d. 40. art. 5. & de malo. q. 2. a. 5. ad. 2. de verit. q. 14. ar. 5. ad vltim. dicenti omnem actum bonum iuſti eſſe meritorium apud Deũ: & omnem alium eſſe demeritorium: nec dari actum indifferentem. At intelligit ſaltem de merito accidentali & pręmij tẽporalis. vt peccatum. ex. 1.2. q. 114. 4. ad. 2. de pot. q. 6. ar. 9. de verit. q. 12. a. 13. & in 1. Corint. 3. lec. 2. actum virtutis acquiſitę ſecluſa directione caritatis mereri pręmium temporale. Bañes. 2.2. q. 24. ar. 6. dub. 5. fundam. 2. & rel. de augmen. carit. q. 3. f. 152. [q] colligitur ex ſcriptura (quia ratio meriti pendet ex voluntate & ordinatione Dei) 1. Corin. 13. ſine caritate nẽpe cooperante & mouente, nihil mihi prodeſt. & ideo caritati imperanti tribuit opera omnium virtutum & c. 10. omnia in gloriã Dei facite. Gal. 5. in Chriſto Ieſu neque circunciſio aliquid valet: ſed fides quę per dilectionem operatur. Matth. 10. qui dederit potum aquę in nomine diſcipuli. capit. 25. quia dediſtis mihi bibere. Marc. 9. qui receperit vnum ex minimis in nomine meo. calicem aquę in nomine meo. Auguſtin. 13. confeſſ. capit. vigeſimoſexto. Trident. ſeſsio. ſexta. capit. decimo ſexto Chriſtus vt caput in membra & vitis in palmites influit, ſine cuius virtute opera Deo grata & meritoria eſſe non poſſunt. & can. 32. Mileuitan. can. 3. Arauſi. can. 9. 20. & 25. Leo epiſt. 82. Cęleſtinus Papa. epiſt. ad Epiſcopos Gallię. ca. 8. merita noſtra eſſe dona Dei, Auguſt. epiſtol. ad Paulin. & vital. fuit error Pelagij ad ſingulos actus meritorios non

da ſententia per extremum de actibus caritatis ſi ſint remiſſiores ipſo habitu, fatetur mereri vitam æternam & gloriam eſſentialem: [r] ſed falſo negat mereri in conſecutione augmentum beatiudinis eſſentialis intenſiuè. [s] Quod ita explicant: actus remiſſus de ſe meretur augmentum glorię, [t] ſed non aliter quam vt de ſe meretur augmentum gratiæ. [u] At vt gratia non dabitur, niſi viator per actum feruentem ſe diſpoſuerit: [x] ita de gloria eſſentiali (quæ reſpondet quantitati gratiæ [y] in qua homo deceſsit) non reddetur nouus & intẽſior gradus ob actus remiſſos, ſi nunquam feruẽti actu ſe diſpoſuit. [z] At quia conc. Trid. ſeſ. 6. ca. 16. & can. 32. definit (quanuis propoſitione indefinita [a]) iuſtum bonis operibus mereri augmentum gratiæ & gloriæ. nec ad conſecutionem huius requirit aliud, quam vt perſeuerans in gratia deceſſerit: fatẽtur hi Doct. iuſtum conſequi ob opera remiſſa & maius præmium formaliter (quod ob nobiliorem titulũ dici poteſt maior gloria) [b] & eſſentialem beatitudinem quæ ſit re ipſa maior extenſiue: [c] quia in verbo videt ſibi conferri glorioſius præmium ob plures titulos. ſic enim extenſiue videre in verbo plura indiuidua ad ſtatum beati pertinentia, eſt cæteris paribus maior gloria eſſentialis. [d] Nec indefinita propoſitio conc. Trident. cogit dicit, vt propter cuiuſuis virtutes actus remiſſos detur ſemper beatitudo maior intenſiue. [e]

non eſſe neceſſariam gratiam D. Tho. 1.2. quæſt. 114. artic. 4. expreſſe & facit. artic. 3. 6. 7. & 10. & 2.2. quæſt. 2. art. 5. quodlib. 5. artic. 2. & in 2. diſt. 29. artic. 4. ad. 2. diſtin. 27. quæſt. 1. art. 3. diſt. 38. q. 1. artic. 1. ad. 4. diſtin. 40. art. 5. ad. 6. & ad. 3. & in 3. diſtin. 18. artic. 5. ad 5. actus aliarum virtutum eſſe meritorios ſecundũ quod imperantur à caritate. alia loca citat Bergom. [t] concoran. §. 882. expreſſe Capreol. 2. d. 40. ad 1. contr. 2. con. Hiſpalenſ. diſtinc. 41. quæſtio. 1. articu. 3. not. 1. & 2. Doct. 2. diſt. 40. Duran. quæſt. 2. nu. 7. & ad. 1. Scot. diſtin. 41. quæſtio. vnic. lit. B. C. & quodl. 13. Bona. art. 3. q. 1. Gabr. q. vnic. art. 3. dub. 1. Richard. artic. 2. quæſt. 1. videtur Carthuſ. quæſt. 1. fi. Gabrie. 2. diſt. 29. quæſt. 1. Almain. 3. diſt. 18. quæſt. 1. princip. Marſil. 2. quæſt. 17. Caietan. 1.2. q. 114. 4. vbi fr. Med. ad. 1. & 3. dicit eſſe de fide & oppoſitum non eſſe ſanam doctrinam. & q. 109. 9. fin. Caietan. 1. part. quæſt. 63. art. 6. §. circa eandem. Ferra. 3. contra gent. cap. 110. ad. 1. Vega libr. 6. in Trid. cap. 34. ad fin. (licet opuſ. de iuſtif. quæſt. 12. & 14. innuit oppoſitum) Viguer. ca. 9. §. 3. verſ. 4. H. Cano. Gallo & alij recent. in prælect. Adrian. quodlib. 10. art. 3. ad. 4. [r] Trident. ſeſſ. 6. capit. decimo. creſcit bonis operibus in iuſtitia. capit. 16. can. 26. communis conſenſus Patrum colligit ex ſcript. quare oppoſitum Bañes d. rel. quæſt. 3. ad. 1. p. 119. damnat hæreſeos. [s] ſed Bañes. d. rel. p. 118. 129. ait quod concil. Trident. nil definit an id augmentum gloriæ quod reſpondebit operibus remiſsioribus, erit maius intenſiue: ſatis enim eſt maius extenſiue, infr. C. & citat frat. Matthiam de Paz rel. de carit. quæſt. 1. citantem Scot. 4. diſt. 21. q. 1. Marſil 4. quæſt. 20. quos ſic exponit. idem tandem Bergom. concord. §. 881. fin. & ſic exponit D. Tho. 1.2. quæſt. 114. 8. ad. 3. ſic eſt extenſio gratiæ habitualis ad nouum titulum meritorum ex pluribus actibus. [t u] quia Trident. ſeſſ. 6. cap. 16. can. 32. vtrumque coniungit. & D. Thom. 1.2. ſup. & 2.2. quæſt. 24. art. 6. ad. 1. [x] Caieta. & Conrad. cum D. Thom. 1.2. ſup. [y] Bañes rel. p. 125. probat quia ex gratia adoptionis debetur hæreditas & hinc opera habent connaturalitatem meriti: non ex ſeipſis, atque ita perfectio vitæ Chriſtianæ conſiſtit in gratia & caritate. [z a] Bañes. 2.2. quæſt. 24. 6. dub. 2. conc. 2. & d. relect. p. 131. 134. 140. ponderat quod caute Trident. ſeſſ. 6. can. 32. dicit opera mereri augmentum. ſed non dicit, reddetur augmentum: ſed reddetur conſecutio gloriæ, ſi tamen in gratia deceſſerit. quaſi ad augmentum intenſiuum inſuper requiratur, vt homo per feruentem actũ ſe diſpoſuerit ſic. p. 143. merita mortificata non redibunt ad priſtinũ gradum, niſi iuſtus in viam redeat ad priſtinã diſpoſitionem gratiæ ex qua fuerunt profecta. [b] hanc nouam ſolut. adiecit Bañes. d. rel. p. 138. 159. quod explicuit p. 100. 123. beatitudo nõ eſt correlatiuũ meriti (nam animæ Chriſti & pueris baptizatis datur ſine merito proprio) ſed præmium formaliter ſeu merces eſt correlatiuum meriti: quare in vno poteſt eſſe maius præmium reſpectiuum quam in alio in quo eſt maior beatitudo gratis data. quo modo ſtipendium æquale quod datur nobili ob res geſtas in bello, aut ob literaturam, dicitur reſpectiue maius & glorioſius præmium, quam quod datur agricolæ laboranti manibus ſuis. ſic ei qui habet plures meritorum etiam remiſſorum titulos æqualis beatitudo dicitur maius præmium formaliter, & maior gloria: quia gloria eſt clara cum laude notitia, vt aiunt Auguſt. Ambroſ. D. Thom. 1.2. quæſt. 2. artic. 3. & 2.2. q. 103. 1. ad. 3. At quia hoc incrementum eſt de ſola denominatione, addit de extenſiuo. ſup. S. [c] cit. ſup. S. [d] Bañes & Bergom. §. 881. fin. ſed communis Theolog. negat beatitudinem eſſentialem creſcere, aut maius lumen gloriæ requiri vt videat plura ſingularia eiuſdem ſpeciei, aut plures cogitationes in Verbo: qui per hoc non magis penetrat ea quæ ſunt eminenter in Deo, nec virtutem intenſiuam Dei. alias anima Chriſti quæ videt in verbo infinitas cogitationes quæ erunt per æternitatem (Diuus Thomas, tertia part. quæſtione decima, artic. tertio. cummunis cum Magiſt. 3. d. decima quarta, vbi Albert. Paludan. Capreol. Alexand. tertia parte. quæſtione decima tertia, Marſil. quæſtione decima, articulo ſecundo. Henric. quodlb. 7. quæſt. quinta Suarez. dub. 26. §. 3.) haberet eſſentialem beatitudinem infinitam.

[e] Bañes. 2.2. quæſtione vigeſima quarta, articu. ſexto. dubio. 2. concl. 2. & rel. p. 131. Atque ita putat ſe probabiliter loqui: nec ſine præſidio aliorum Doct. ſup. lit. S.

f [f] Plane ſentit D.Th. quãuis nõ tã clare expreſſerit 2.2.q.24.a.6.ad.1.&.1.2.q.114.a.8.ad.3.& in.1.d.17 q.2.a.3.in.2.d.27.a.5.ad.2.Tabu.ver.meritũ.§.62 & fateť Bergo.§.881.& Bañes.& Victor.rel.de aug mẽt.carit.ſed ij duo negãt ſentent.D.Tho.per omnia ſibi placere Bañes f dic.rel pag. 148.&159. ſed cũ D.Th. cõcordãt ſe re omnes vt Scot.4.d.22 q.vni. Rich. 2.d.16.aiũt cuilibet actui caritatis reſpõdet maior gloria: nõ tñ ſemp ſtatim maior gratia & caritas habitualis, niſi ſe amplius diſponat. ſed Nominal. vt Gabrie. & Maior. 1. d. 17. putant quolibet actu etiam remiſſo ſtatim augeri gratiam & ius glorię

g [g] in locis cit. ſup. R.

h [h] vt bene probatur in textu alias ſi ſaluantur dicta concil. & Patrũ cũ ſolo incremento extenſiuo gloriæ non eſt vnde probemus actibus intenſioribus reddi maiorem gloriam intenſiue, nam æque loquũtur de actibus caritatis intenſis & remiſsis.

5 At iuxta planam mentẽ B.Th. f & conc.Trid. g cuilibet actui caritatis etiam remiſſo reſpondebit homini, ſi in gratia deceſſerit, id quod ſimpliciter vocatur maior beatitudo h eſſentialis, nempe intenſiuè. h vt enim merces & meritum ſibi correſpondent, ita augmento meriti ſimpliciter reddet Deus incrementum prẹmij eſſentialis: & conſecutio illius eſt corona iuſtitiæ quam, vt ait Apoſtolus reddet mihi Dominus iuſtus iudex. nec ad eam conſecutionem eſt aliud impedimentum, quam opera mortificari peccato: ſecluſo autẽ peccato, & purgata omni pœna conſequetur iuſtus integrè tãtum gradum gloriæ, quantus de iuſtitia reſpondet omnibus meritis etiam remiſsis, quæ habet in hora mortis. & in quibus perſeuerans deceſsit. Nam ſi ſolum conſequeretur quantũ reſpondet vni caritatis actui, quem forte primum habuit intenſiorem, non ſolueret Deus homini, quantum de iuſtitia meruit per multos & inſignes actus totius vitæ, quos fecit remiſsiores primo. quod de Deo aſſerere, non caret temeritate & periculo contra verba planumque ſenſum conc. Trid. i & contra illud Patrum axioma Deus iuſtos & illorum omnia merita prẹmiat vltra condignum. k

6 Videtur etiã cõtra bonos mores: eſtque diuertere homines ab exercitatione bonorum operũ abſolute: l quaſi hæc in ipſa executione inutiliter fruſtrẽtur ſolito prẹmio gloriæ eſſentialis. id enim homines faceret ſocordes ad frequentãda bona opera, quæ frequenter ſolent eſſe remiſſiora in eo qui habet magnũ caritatis habitũ. cũ tamen Deus in ſcripturis ſpe prẹmij eſſentialis, quod facile poteſt ſemper augere, incitet homines in opera iuſta, vt vnuſquiſq; referat prout & quantum geſſerit in corpore: & Deus occaſiones quærit præmiorũ, cũ certus ſit exhauriri nõ poſſe theſauros ipſius, quantacũque præmia in creaturas dignas diſtribuat: atq; ita certũ eſt per quodlibet opus caritatis quãuis remiſsius habitu ſit, iuſtũ mereri augmentũ gratiæ & gloriæ. m alias deterioris eſſet cõditionis qui habẽs magnã gratiã facit actus caritatis remiſsiores, quã qui haberet paruam gratiam: cum tamen maior dignitas perſonæ ex maiori gratia augeat valorem meriti. [n] ſic enim Chriſtus ex dignitate infinita perſonæ gratæ per opus etiam leue meruit infinite.

7 Sine temeritate [o] negari non poteſt omnibus & ſingulis meritis iuſtorum dum per pœnitentiam reuiuiſcunt, deberi præmij eſſentialis gradum nouum, p præter eum qui reſpõdet quãtitati contritionis ſecundum ſe conſideratæ, per quam homo reſurgit. quod Patres

i [i] & tamen Doct. cit. ſup. lit S. putant hæc & quæ ſequũtur ſaluari de maiori beatitudine extenſiua.

k [k] quod axioma ſumunt Theolog. 4. diſt. 46. ab Auguſt enchyrid. cap. 112. lib. 21. ciuita. cap. 24. Chryſoſtom. hom. 28. ad popul. Baſil. in Pſal. 114. Bern. ſerm. 1. de amicitia. quia Pſal. 21. & ſæpe in omni opere Dei cum iuſtitia admiſcetur miſericordia vltra condignum. D.Thom. 1. part. q. 21.4.c.& ad. 1. Matth. 5. merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Lucæ. 6. menſuram bonam & ſupereffluentem dabunt. vid. Vega. de iuſtif. q. 5. ad. 2.

l [l] ſimili ratione Bañes. 2.2. quæſt. 24.6. dub. 2. ad 4. ex. 2. ordin. & d. rele. p. 154. (citans D.Th. de peccatis. art. 2. ad. 8. vbi nil ad propoſitũ dicit.) admittit quod homo per peccata remiſsiora nõ meretur nouam pœnam eſſentialem: quæ doctrina non deterret homines à peccatis ſicut expedit.

m [m] Tri. c. 16. can. 32. vid. ca. 10. & can. 24. D.Th. 1.2. q. 114. 8. ad. 3. & 2.2. q. 24. 6. ad 1. in cit. c. 27. Z. cõt. Bañes

n [n] quia meritum fundatur in morali valore, & perſona offert ſeipſam in ſuo opere. D.Th. 3. d. 30. art. 5. ad 5. in. 2. d. 29 ar. 4. quodl. 6. ar. 11. de verit. q. 12. ar. 13. facit. 1. p. q. 95. 4. & in. 1. Cor. 3. lec. 2. facit 22. q. 182. 2. ad. 1. & in Tabula B. Tho. verb. meritum. §. 81. Capreo. 4. diſtin. 49. quæſt. 2. ad argum. Scoti contra. 2. conclu. Richar. 4. diſt. 38. artic. 6. quæſt. 2. Almain. tract. 2. moral. capit. 1. Cordub. libr. 1. quæſtion. 9. Victor. Mantius, Peña. communior recent. (cõtra. fr. Med. 1. 2. quæſt. 114. 8. cum Cano. & Suarez.) ſic Chriſtus meruit infinite, quia ex gratia vnionis erat Patri infinite gratus, & Dux ex iuſtitia diſtributiua refert maiora ſpolia belli, quia perſona dignior, quã idem dum erat miles, licet æque decertet.

o [o] quia eſt contra omnes Patres etiam dum ſcripturam interpretantur. Soto. diſt. 16. quæſt. 2. artic. 5. imo Ledeſ. quæſt. 30. artic. quinto, dicit eſſe hæreticum. Bañes. 2. 2. quæſtio. 24. articu. 6. dub. 6. §. deciſio, dicit eſſe errori proximum. & tamen con. 3. deludit dicens, non dari nouum gradum gloriæ, ſed eundem nouo titulo.

p [p] D. Thom. plane. 3. part. q. 89. 5. c. & ad primum 2. clarius diſt. 14. quæſt. 2. 3. 3. Bonau. ibi in. 2. part. art. 2. quæſt. 2. Scot. 4. diſtinct. 22. quæſt. vnic. art. 2. Durand. diſtinct. decima quinta, quæſtio. 5. & in. 3. diſtinct. 31. quæſtio. 2. ad. 3. Alexand. 4. p. q. 57. m. 6. Palud. diſt. 14. q. 1. art. 3. & poſt multa. Capre. & Hiſpalenſ. diſt. 14. ad argum. & alij plurimi ſtatim

citandi

citandi. in quo mirum eſt quod Bañes. d. a. 6. dub. vlt. con. 3. dicat, non dari augmentum gloriæ ob merita quæ reuiuiſcunt. & conatur pro ſe trahere Caiet. cum D.Thom. d. q. 89. 5. ad. 3. & D. Tho. 3. d. 31. q. 1. 4. 3. ad. 4. citat etiam Palud. Bona. Alex. d. q. 57. m. 5. ad. 7. & Capr. quem dicit variare. Qui tamen plane aliud ſignificant & pro nobis ſunt.

q [q] In id Hebræ. 6. abundate in omni opere bono, ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in Domino: non enim iniuſtus eſt De[9], vt obliuiſcatur operis veſtri. quod de operibus mortificatis (quibus ſignif. de iuſtitia deberi præmium, cum viuificantur) exponunt ibi D.Thom. Chryſoſt. Theophi. Anſel. vtraque gloſ. interlin. & ordin. habeť. c. intermittentes. de pœnitentia. d. 4. & hinc probat cum Mag. d. 22. communis Scholaſt.

videntur colligere ex ſacra ſcriptura, [q] nec aliud requirunt vt his meritis reddatur proprium præmium, quam vt gratiam recuperauerint, [r] & in gratia deceſſerint. [s] alias fruſtra & ſine cauſa, [t] tot merita & paſsiones pro Chriſto fuiſſent, ſi prẹmio & proprio fine fruſtrantur? nec ſatisfaciunt qui dicunt gloriam eſſentialem reſpondere iuxta proportionem contritionis præſentis per quam reſurgit: & ob merita quæ reuiuiſcunt dari eandem gloriam eſſentialem nouo titulo. [u] At ex ſcripturis & ſanctis colligitur dari nouum gradum gloriæ vt dictum eſt.

8 Alij per extremum [x] putant ſtatim reuiuiſcere eam totam gratiã & gloriam quæ reſpondet proprijs meritis, perinde ac ſi merita nunquam fuiſſent mortificata, quia remoto per pœnitentiam impedimento prohibente, manent opera ita accepta Deo vt prius, & præter hoc ratione præſentis contritionis reſpondet nouus gradus gratiæ & gloriæ. Nec eſſet inconueniens, [y] vt pœnitenti debeatur ſemper maior gradus gloriæ quam ante peccatum [z] deberetur. hæc tamen ſentẽtia videtur parum conſona dictis ſanctorum, [a] & occaſio ſocordiæ.

9 Tertia ſententia [b] id admittit, vt reſtauretur tota gloria quę meritis proprijs debebatur: quia fundatur in promiſsione Dei & valore operum, ſi adſit ea conditio vt homo in gratia decedat: & quia his meritis poſtquam viuificantur, debetur gloria ex iuſtitia. [c] ſed gloria quæ

r [r] Trident. ſeſsio. 6. c. 16. & citat id Heb. 6.

s [s] Trid. ſeſ. 6. c. 16. & can. 32. non requirit vt in gratia ſemper perſeuerauerit, ſed vt in gratia decedat. ſic enim concurrunt omnia, quæ Deus de lege requirit, vt his operibus reddat iuſtã retributionem ex promiſsione: ita enim decet Deum eſſe liberalem circa fragiles homines. & hinc D.Tho. q. 89. 5. ait opera mortificata habere ex pœnitentia efficaciam perducendi in vitam æternam: quod Patres colligunt ex ſcriptura Ezechiel. 18. in quacunque hora ingemuerit. & clarius. c. 33. impietas impij non nocebit ei: gloſ. in id Ioel. 2. reddam vobis annos, quos comedit bruchus & locuſta. D.Greg. d. c. intermittentes. Aug. 1. de ver. & fal. pœnit. c. 14. pium eſt credere, & noſtra fides poſtulat, vt cũ gratia Chriſti peccata deleuerit, priora etiam bona remuneret.

t [t] In quem ſenſum exponunt id Galat. 3. tanta paſsi eſtis ſine cauſa: Hiero. Amb. Theophil. ſeu Athanaſ. Theodor. Anſel. Sedul. D.Thom. Caiet. Carthuſ. Lyra. gloſ. interlin. Adamus & alij & Hieron. citat Ezechiel. 16. reſtituemini ſicut fuiſtis ab initio. & in id Ioel. 2. reddã vobis. Hierony. Theodor. gloſ. interlin. idem Hiero. in id Malach. 3. ſedebit mundans argentum Auguſt. epiſt. 54. ad Macedon.

u [u] Quod tamen contendit Bañes. d. q. 24. art. 6. dub. 6. con. 3. & quoſdam pro ſe citat ſup. lit. S. fin.

x [x] Id probabilius reputat Henric. quolib. 5. q. 24. fin. & fere Dura. d. 22. q. 1. fauet ibi Scot. q. vnic. a. 2. Adria. in. 4. de ſatisfactione. q. 2. ad 1. confirm. primi arg. Couarr. c. alma mat. 1. p. §. 4. num. 10. Cano apud Bañes, & idem tenent Pariſien. Nominales cum Maior. d. 22. q. 2. Almain. d. 14. q. 1. & tract. 2. moral. c. 14. citans Guillel. Pariſien. 2. p. tract. de ſacramento pœnit. fol. 34. Gab. d. 14. q. 3. a. 3. dub. 3. & citat Okã. 4. q. 8. & 9. Aureol. apud Capreo. d. 14. q. 2. art. 2. ibi Palac. q. 6. ad fin. poſt. 3. con. Med. C. de pœnitẽt. tract. 1. q. 8. quæ ſententia præter autores, habet bonas congruentias: & ei fauent Patres cita.

y [y] Quia quanuis ſit vtilius per accidens, feciſſe malum & reſurgere (eo quod hinc debetur ei maior gloria quã prius) honeſtius tamen eſt & optabilius perſeuerare in gratia minori, ſine indigentia pœnitentiæ: vt de dono innocentiæ dicunt Patres ſup. D. Tho. 2. 2. q. 106.

z [z] Nec obſtat quod Maior. d. 22. q. 2. hanc propoſit. (Deus ſemper vocat hominem in meliori ſtatu, quem habuit in hac vita) ait fuiſſe damnatam Pariſijs: quia ſignificat eum qui ſemel habuit gratiã, ſemper ſaluari: quod eſt error contr. Trident. ſeſ. 6. can. 17. Arauſi. can. 25. Caſtr. & Medices verb. gratia. hær. 2. Aug. apud Torren. lib. 2. conf. c. 5. §. 22.

a [a] Ledeſm. quæſt. 30. art. 2. dicit oppoſitum eſſe nouam doctrinam & apud Patres Hieron. & Chryſoſt. inauditam, qui negant reſtitui ſtatim in priſtinum gradum. At ſane d. ſententiæ Henr. & Scot. & aliorum Doct. non eſt improbabilis. quod autem Hiero. c. quicunque. de pœnitentia. d. 3. negat reſtitui: loquitur quantum ad dignitatem exteriorẽ eccleſiaſticam, vt exponit etiam D.Thom. q. 89. 3. ſimiliter Chryſoſt. in pſal. 50. aſperges me Domine. loquitur de ſpeciali auxilio & familiaritate: ad quã tepide reſurgens non ſtatim admittitur.

b [b] Scotus. d. 22. quæſt. vni. art. 2. Palu. d. 14. quæſt. 1. art. 2. Gab. d. 14. q. 3. art. 3. dub. 3. Medina tract. 1. de pœnit. q. 8. idem ſentit Maior. d. 22. quæſt. 2. Alma. quæſt. 1. Durand. q. 1. Palac. d. 14. q. 6. ad fin. poſt. 3. con. & videtur Soto. & Patres ſuper Hebrę. 6. non eſt iniuſtus Deus. cit. §. 4. T. ac ſubinde nulla gloria datur ob opera adulti, niſi propter merita ſaltem viuificata. Nam & prima contritio, qua diſpoſitiue iuſtificatus eſt, vt intelligitur formari per gratiam, eſt meritoria gloriæ de iuſtitia.

c [c] Quia Deus nemini negat id quod debetur de iuſtitia, gratia enim perſonæ videtur vt conditio ſine qua non: qua conditione per pœnitentiam poſita, ſeu remoto prohibente, opera habent efficaciã merendi ex iuſtitia.

d [d] Soto & quidam Recent tribuunt hanc ſententiam Scoto. ſi gratiã, & eius augmentum amittat, ſibi imputet qui eam receperat: at gloriã meritis reſpondentem nunquam recepit: quare remoto prohibente reddetur ſuo tempore, ſicut gratia quæ debetur ratione baptiſmi, aut abſolutionis receptæ cum obice, viuificatur ſuo tempore, remoto obice per pœnitentiã: non tamen ſi effectus ſemel datus, fuit amiſſus.

eſſet conferenda gratis abſque merito proprio, vt propter gratiam ex operato datam in ſacramento, non d recuperatur. [d] hæc alij.

C A P. XXXIIII.

Omnia merita reuiuiſcere, nec tamen ſemper homo recuperat ſtatim priſtinum gradum gratiæ &. §. 4.

§. 3. *Quæ proportio ſit ſanctis & rationi magis conſentanea.*

5 *Datur maior gradus gratiæ quã qui reſponderet quantitati præſentis contritionis: ſed tota gratia prima datur gratis.*

CAEterum probabilius videtur merita mortificata ſuſcitari quidem omnia & ſingula per pœnitentiam. [a] primum ad nouum quendam gloriæ eſſentialis gradum præter eum qui reſpondet quantitati præſentis contritionis. 2. non ſemper iuſtum qui actu tepido reſurgit recuperare ſtatim priſtinum gradum b ingentis gratiæ & meritorium, [b] à quibus per peccatum cecidit: ac ſubinde non ſemper reſurgere ad maiorem gradum gloriæ quam eſſet ille prior gradus qui ante peccac tum ei debebatur. [c] 3. ſeruanda eſt quædam æqualitas aut proportio in ea recuperatione gratiæ & meritorum.

2 Hanc proportionem recentiores Theologi varie explicant, primũ vt qui ſummo cõnatu pro quantitate totius auxilij ſibi dati in præſenti conteritur, huic omnia merita & tota priſtina gratia ſine vlla diminu d tione quantitatis reddantur: [d] quia ab eo homine nihil amplius exigi poteſt vt ſibi remittatur cum culpis etiam ingentibus tota pœna, quam ita facere totum quod in ſe eſt: ac ſubinde omnia merita & gratia reddantur, quæ in pœnam peccati ablata aut impedita fuerant.

3 Cæterum illa proportio videtur ſanctis & rationi magis conſen e tanea, [e] vt ſi pœnitens à gratia vt mille cadens reſurgat per tepidam contritionem vt quatuor, perinde ſe habeat ac ſi ea viuificata merita quę olim ob gratiam perſonæ erant eximia, nunc profecta eſſent ex hac tantum parua gratia & caritate præſen f te, quam tepidus recuperat. [f] idem

C A P. XXXIIII.

A [a] Vtores ita obſcure aut varie loquũtur, vt facile in hanc, aut illã ſententiam trahantur. ſed a conueniunt omnes in hoc, quod omnia merita reuiuiſcunt (nec enim minor eſt ratio de vno quam de alio, vt remoto prohibente maneant opera viua in acceptatione Dei.) D. Thom. q. 89. 2. Caiet. a. 5. ad. 3. Soto. d. 16. q. 2. 2. Ledeſ. q. 30. a. &. 5. Petrus Soto de pœnit. lect. 6. Capreo. Hiſpalẽ. d. 14. quæſt. 2. Palud. quæſt. 1. art. 2. Palac. q. 5. Viguer. c. 16. §. 4. ſed explicantur iuxta ſequẽtem mob dum. [b] Caiet. cum D. Thom. a. 2. &. 5. ad. 3. d. 14. q. 2. 2. 3. Palu. q. 1. Capre. & Hiſpalen. q. 2. Soto a. 2. Ledeſ. a. 2. Petrus Soto lect. 6. (quanuis dubius referat in Dei ſcientiam) Viguer. fr. Mathias relect. de reuiuiſcentia operum anno. 1517. videtur Bonauent. d. 14. a. vlt. q. 2. Alex. 3. p. q. 57. memb. 3. & fatetur Bañes. 2. 2. q. 24. a. 6. dub. 6. con. 2. Ledeſ. a. 2. ait, eſſe doctrinam Patrum, vt Hieronym. c. quicunque. de pœnit. Chryſoſt. hom. 2. in Pſalm. 50. aſperc ges me. [c] contra. citat. c. 33. §. 5. A.

d [d] Sic Soto explicat & Ledeſ. a. 2. quæ fuit ſententia Victoriæ, quæ viſa eſt noua idem Mant. Gueua. & quidam Recent. addit Soto. ſi auxilium me tantum mouet ad attritionem (quia non recordor de obiecto contritionis) tunc qui cum ſacramento haberet ſummam pro quantitate auxilij attritionem, faciens totum quod in ſe eſt, hic recuperat integre omnem gradum, à quo cecidit. quod Mantius dixit probabile. Si tamen cum tepida contritione (quæ eſt melior diſpoſitio quã optima attritio) reſurgat, etiã cum ſacramento, non videtur recuperare omnem gradum, quia ſic tepide contritus non fecit ſtrenuè totum quod in ſe eſt: quem animum & conatum magis reſpicit Deus quam valorem operum. declaratur, ſi cõtritio ſumma quam hic homo nunc pro quantitate auxilij habere poteſt ſit intenſa vt. 8. homo qui tam intenſam habet, recuperat integre omnem gradũ etiam eximium à quo cecidit. ſi autem ſit intẽſa vt quatuor recuperat medietatem gradus priſtini: atque ita ſeruata proportione. Hanc tamen ſententiam late impugnat Bañes: quia nõ datur ſumma cõtritio, quin homo faciens quod in ſe eſt & petens à Deo poſſet habere nunc intenſiorem. & non eſt facile creditu quod ob iſtum vnum actum, ſtatim reddatur gradus vt mille à quo cecidit. atque ita non placuit Salmanticæ alijs doctis, vt Ioan. AEgid. moderatori Cathed. Theolog. veſper. qui non erant ordinis Dominicani.

e f [e] [f] in quo ſenſu plane intelligendus eſt D. Tho. dum negat opera reuiuiſcere ad totam gloriam, vt prius. quæſt. 89. 2. ad ſecundum. ibi Caieta. & in. 3. diſt. 31. quæſt. 1. 4. 3. ad quartum, frat. Mathias ſup. Capreo. diſt. 14. quæſt. 2. ad argumenta Scot. contra ſecundam Hiſpalen. videtur Bonaue. d. 14. art. vlt. quæſt. 1. Durand. quæſt. 1. num. 7. & diſt. 22. quæſt. 1. &. 2. & in. 3. diſt. 31. quæſt. 2. ad. 3. Scot. diſt. 22. quæſt. vnic. art. 2. Almai. quæſt. 1. art. 1. Petrus Sot. lect. 6. Richard. diſt. 14. art. 8. quæſt. 2. & in. 3. diſt. 31. a. 1. quæſt. 2. Hug. lib. 2. p. 14. c. 4. Henri. quodl. 5. quæſt. 24. Okam. 4. quæſt. 9. dub. 6. Nam ideo hi autores negant recuperari totum gradum priſtinum gloriæ: quia hic non reſurgit in eadem quantitate gratiæ (quanuis non tam expreſſe declarent prædictam cauſam) ex eo quod merita viuificata reputantur procedere ex hac minori gratia

in

g h in qua homo reſurgit. [g] [h] ſup. c. 33. §. 6. P. v. g. actus eleemoſynæ vt. 4. ſi procedat à gratia vt ſex, meretur proportione ſeruata gloriã vt quinque, aut aliquid ſimile: at ſi ꝑcedit à gratia vt mille (vt Luc. 21. vidua quæ iuxta ꝑportionẽ dedit totũ quod habuit cũ magno conatu caritatis) merebit forte gloriam vt 20. atq; ita hæc ſententia nihil minuit de quãtitate & valore operis: quia eleemoſyna vt quatuor reuiuiſcit ſemper ad meritum gloriæ ſaltẽ vt quatuor, & in hoc cõſentiunt, Innoc. & Nominales. ſed tepida contritio & parua gratia in qua homo reſurgit, minuit eum valorem operis, qui refundebatur in opus, ex eo quod proceſsit à perſona magis grata.

enim opus ſi fiat à perſona magis g grata dignum eſt maiori præmio: [g] quia Deus ſecundum diſtributiuam iuſtitiam magis reſpicit perſonam gratam, quam operis quãtitatem. [h] h & tamen ſi ante mortem recuperet gradum antiquæ gratiæ per plura merita, videtur reſtituendus eidem totus gradus antiquæ gratiæ, & gloriæ meritis viuificatis reſpõdens, [i] i quaſi opera ſint profecta à perſona non minus grata quam prius. Nec tamen ſequitur vt ſi creſcat in gradum ampliorem eo à quo decidit, detur prioribus meritis maior valor: ſed datur ſecundum fontem & prin k cipium gratiæ à quo prodierunt. [k] 2. recuperat ius ad gloriam quod habuerat ex receptione digna ſacramentorum: quia meritum Chriſti ſacramento applicatum non eſt minus efficax, quam meritum propriũ reſpectu gloriæ debitæ, quæ nunquam data fuit.

4 At qui augmentum gratiæ & caritatis quod per opera priora meruerat, accepit in ratione præmij, & deinde reſurgit tepida contritione, non videtur ſtatim accipere illud ingens augmẽtum caritatis aut gra l tię [l] à quo cecidit: quia illa merces augmenti iam ſibi ſoluta fuerat, nec ſolet merces ſemel ſoluta ſi amittatur, iterum reddi ex debito. Sic baptiſmus ſi nunquam propter obicem habuit proprium effectum mercedemque regenerationis, reuiuiſcit remoto per pœnitentiam obice. nõ item ſi ſemel ea gratiæ, & totius pœnæ condonatio data fuit per baptiſmum. ſed quia recuperatur totum ius ad gloriam vt dictum eſt, ideo ſuo tempore ac cum diſpoſitus fuerit, reddetur etiam augmentum cam ritatis & gratiæ. [m] ſed gloria quã meruit non datur ſtatim ſed ſuo tempore.

5 Si quis reſurgat per contritionem vt quatuor, videtur ſtatim conferri ſeruata proportione ſupra din cta, [n] maior quidam gradus gratię caritatis ac virtutum infuſarum, quã o qui reſpondet ſoli cõtritioni: [o] ita tamen vt tota gratia, quia tota eſt prima gratia ſimul infuſa, gratis ex p miſericordia infundatur, [p] propter diſpoſitionem integratã ex pręſente cõtritione & ex prioribus operibus, non quidem in ratione meriti, ſed remoto prohibente viuificantur in ratione melioris diſpoſitionis: atque ita gratia & ius gloriæ non excedit q præſentem hominis diſpoſitionẽ. [q] in qua re cum pendeat non ex iuſtitia, ſed ex liberali Dei miſericordia, non ſatis conſtat quid Deus ſtatuerit. Si hic iuſtus proficiat, tandem ſimul reparabitur in eo prior quantitas gratiæ, & virtutũ etiã in præſenti vita, quæ peccato fuerat mortificata. Ex his conſtat reparationem meritorum differre à reditu peccar torum per circunſtantiam ingratitudinis vt dictum [r] eſt. tandem in foro etiam exteriori interdum eccleſia propter pœnitentiam condignam, priuatum dignitate eccleſiaſtica & beneficijs, reſtituit in priſtis num ſtatum, [s] ad imitationem diuinæ liberalitatis.

i [i] hoc fatetur Soto, Ledeſm. & alij ſup. cit.

k [k] quia vt aqua non plus aſcendit poſt deſcenſum, quã vt æquetur origini fontis à quo manat: ita valor illorum operum non augetur vltra gradum gratiæ, à quo profecta ſunt. ſic Ioan. 4. gratia comparatur fonti aquæ viuæ ſalientis in vitam æternam.

l [l] Scot. diſt. 22. a. 2. vbi Alm. quæſt. 1. Marſil. q. 11. art. 1. videtur Durand. & communis ſententia. At Soto & Ledeſ. a. 2. cum quibuſdam Nominal. putant gratiam, quę non eſt qualitas operatiua, ſtatim augeri, etiam per opera remiſſa, aut viuificata (quia ſic homo ob hæc opera fit acceptus ad maiorem gloriam ergo eſt magis gratus Deo) & tamen negant augeri ſtatim caritatem. quæ ſententia eſt contra D. Thom. & Caiet. 1. 2. quæſt. 114. 8. ad. 3. quia iuxta quantitatem gratiæ ſequitur gradus caritam tis tanquam propria paſſio. [m] Quod fatentur Scot. Almain. Marſil. & ſignificat Durand. Henric. quodlib. 5. quæſt. 24. ſic ob opera remiſſiora non datur ſtatim augmentum gratiæ & caritatis; ſed ſuo tempore cum diſpoſitus fuerit: D. Thom. d. articul. 8. aut poſt mortem vt ait Caietan.

n [n] ſup. §. 4.

o [o] Quia iuxta Doct. cit. reſurgit priſtina gratia, quantum ad aliquam partem acceptationis ad gloriam eſſentialem.

p [p] Sicut valde contrito quando per contritionem remouetur obex ſacramẽti recepti, datur ingens gratia ſeruata proportione diſpoſitionis, & ſacramenti ſimul. & tamen tota infunditur gratis ſine merito proprio: quia non eſt maior ratio cur hæc aut illa pars, detur gratis, quam alia.

q [q] Diuus Thomas. 3. part. quæſtione. 89. articulo ſecundo. c. & ad ſecundum.

r [r] Sup. cap. 32. E.

s [s] Diuus Thomas, quæſtione. 89. 3. Soto diſtinctione. 16. quæſtione. 2. 3. Ledeſm. quæſtione. 30. 3. B. Gregor. epiſto. ad Secundinum. cap. ſanctitas. cap. contumaces. 50. diſt. cap. quæſitum. de ætat. & qualitat. ordin. Nauarr. capitulo. 25. numero. 63.

CAP.

CAP. XXXV.

De ſubiecto, ſeu de ſuſcipientibus ſacramentum, vel habitum pœnitentiæ. habuit habitum B. Virgo & Adam.

2. *Quales actus haberet ex virtute pœnitentiæ B. Virgo.*
3. *Peccator de eadem culpa poteſt repetere actus contritionis. baptiſmus euchariſt. conf. & extrema vnctio collata eſt B. Virg. ſed non potuit abſolui.*
4. *Chriſtus non habuit habitum pœnitentiæ aut ſpei: nec angelus, vel anima damnata, Deus per metaphoram dicitur pœnitere.*
5. *Pœnitentiæ virtus infunditur infantibus, per baptiſmum Adam ſalu..tus eſt. manet in animabus purgatorij & in beatis hæc virtus.*

SAcramentum pœnitentiæ recipi non poteſt niſi ab eo qui poſt baptiſmum fecit peccatum ſup. cap. 9. & voce aut ſigno illud confitetur ſacerdoti [a] habenti iuriſdictionem, eamque non impeditam in pœnitentem & in omnes caſus [b] quos confitetur: de quo dicetur poſtea. & pœnitens debet eſſe moraliter præſens confeſſario vt ab illo poſsit abſolui: inf. lib. 2. de pœnitentia cap. 2. §. 7. quæ præſentia miniſtri in omnibus ſacramentis requiritur præterquã in matrimonio. Virtus pœnitentiæ infuſa quæ ſicut & religio proxima eſt virtuti Theologicæ, reſidet in voluntate hominis ſup. cap. 22. & infunditur ſimul cum gratia: quanuis baptizatus non ſit, nec vnquam habuerit peccatum: vt Adam [c] etiã in ſtatu innocentiæ, recepit: & poſt peccatum egit veram pœnitentiam, ob quam Sapien. 10. Deus eduxit eũ à delicto ſuo. [d] habuit & intemerata Virgo Maria, [e] hunc habitum habuit: quia cum eſſet in adulta ætate de ſe capax peccati, non erat mutanda lex de virtutum omnium vtilium connexione, propter priuatum priuilegium quod erat in ſtatu innocentiæ aut in B. Virgine.

2 Potuit tunc Adam & B. Virgo per actus ex virtute pœnitentiæ elicitos reſiſtere tentationibus oblatis, [f] & habere firmum propoſitum vitandi omne peccatum vt eſt offenſa Dei: vt per virtutem iuſtitiæ confirmatur homo ne quem lædat, & proponit nulli facere iniuriam. ſed contritio quæ eſt præcipuus actus pœnitentiæ haberi non poteſt, niſi ab homine viatore qui habet vſum arbitrij vertibilis à malo in bonum, & poſt peccatum actuale. [g] qui fecit M. poteſt ſtatim vtiliter auerti ab eo per contritionem: & contra venialia vtiliter habetur contritio. [h] de peccato originali complacere non licet, ſed pœnitere opus non eſt: ſup. cap. 9. cum pro eo delendo ſufficiat ſupernaturalis conuerſio per dilectionem Dei ſuper omnia: quare B. Virgo quæ certa ſemper fuit de propria innocẽtia [i] nũquam habuit contritionem abſolute, nec etiam ſub conditione quaſi de ſcrupuloſa conſcientia peccati.

3 Alij homines qui peccatum aliquod, vel ſemel admiſerunt, poſſunt repetere actus contritionis, [k] quãuis ſibi ex reuelatione conſtaret peccatũ eſſe omnino remiſsũ: ſicut Petrus Apoſtol. & Dauid poſt veniam rigabant faciem lachrymis. quod ſi quis nullum vnquam peccatũ haberet & tamen ſcrupulo peccati mort. angeretur, deberet conteri ſaltem ſub conditione, & hic baptizatus teneretur confiteri id peccatum de quo probabiliter dubitat, quia in dubijs certior pars eſt tenenda ſup. cap. 9. & 15. nec tamen reciperet effectum ſacramenti, ſi re vera nullum peccatum actuale fecit poſt baptiſmum. [l] baptiſmus tamen quanuis ordinetur contra peccatum, & extrema vnctio contra

CAP. XXXV.

INf. [a] lib. 2. c. 4. confeſsio eſt pars neceſſaria. [b] inf. lib. 3. c. 4. & 14. [c] D. Thom. 3. d. 36. a. 2. ad. 5. in 4. d. 14. q. 1. 3. 2. add. q. 16. a. 3. & 1. p. q. 95. art. 3. Ledeſ. 2. p. quæſt. 18. 3. Tabien. ver. pœnitentia. §. 4. Victor. & Recent. contra Sotum. d. 14. q. 2. a. 5. & Almai. quia cum Adam in eo ſtatu innocentiæ non poſſet peccare venialiter (vt ait D. Tho. 1. 2. q. 89. ar. 3.) falſo negãt habuiſſe habitum pœnitentiæ. [d] Caſtr. & Medices de hæreſ. verb. Adam. ex Sap. 10. & 1. Corin. 15. vbi eſt mors. Philaſt. & Guid. de hæreſ. Aug. de hær. capit. 25. Euſeb. 4. hiſt. cap. 27. Niceph. libr. 4. capit. 4. Iren. lib. 1. capit. 31. lib. 3. Epipha. hære. 46. Martin. 5. hypotyp. cap. 1. Pereira lib. 7. in Geneſ. vid. ſup. cap. 22. F. [e] Palud. diſtinct. 14. quæſt. 4. con. 2. Ledeſ. 1. part. quæſtione 26. articulo quarto, con. 1. Maior, quæſtio. Palac. quæſtione 6. Marſil. (Ledeſm. dicit nihil de hoc reperiri apud D. Th.) At Sot. ſup. & Almai. falſo negant & probant, quia ob intrinſecã gratię copiã B. Virgo præſeruabat ab omni peccato (de quo li. de cõfir. c. 13. D. Th. 3. p. q. 27. a. 4. Vega lib. 14. in Trid. c. 18. Trid. ſeſ. 6. can. 23.) ſed ratio eſt infirma. [f] nam vt Chriſtus ab extrinſeco tentatore paſſus eſt tẽtationes, ita B. Virgo: quę tamẽ ab intrinſeco non habuit tẽtationem ex fomite ſẽper ligato aut potius ſublato. [g] quare B. Virgo, non habuit actũ formalẽ cõtritionis circa ſuos act⁹. [h] Sup. c. 15. quia de veniali dolet ex dilectione Dei ſuper omne deteſtabile: nempe quod eſt malum pœnæ. [i] quia Luc. 1. reuelatum eſt ei eſſe gratia plenam. nã cum Apoſtolis ſit reuelata propria gratia & prædeſtinatio, potiori iure id dicendum eſt de B. Virgine. [k] quia homo nõ poteſt de ſuo ſatisfacere Deo ꝓ peccato m. recognoſcit te ſemper debitorem, & poteſt repetere actus contritionis. [l] quia ſcrupulus non eſt materia capax abſolutionis, quãdo

reliquias contractas ſaltem ex peccato originali, quæ in adulto cauſant debilitatem reſiſtendi tentationibus, & cooperandi auxilijs potuit vtiliter conferri B. Virgini ſup. de confirmat. cap. 11. quæ immunis fuit ab omni peccato originali & actuali: quia contraxit debilitatẽ & mortem ex debito & ex cauſa contrahẽdi peccatum: ſicut per ſacramentum confirmationis & euchariſtiæ accepit incrementum & robur gratiæ quo fortius dimicaret contra hoſtes. ſed nunquam confeſſa eſt Ioanni Euangeliſtæ peccatum vllum etiam ex humilitate & confuſione, vt quidam fingunt: cum vtrique conſtaret perpetua virginis innocentia.

4 Quidam vt beatiſs. animam Chriſti oneratam potius oſtendant quam ornatam, tribuunt ei habitus etiam virtutum quarundam voluntatis & intellectus: quos ſapienter B. Thom. negat quaſi minus decentes. 1. aiunt habuiſſe habitum Pœnitentiæ per ſe infuſum, [m] quem vt ſuſpicionem vitent, negant differre ab habitu religionis: de quo dictum eſt cap. 19. §. 2. Chriſtum tamen habuiſſe actus proprie elicitos à pœnitentia. deinde eodem loco, coniungunt habitum ſpei infuſæ in Chriſto: [n] quia gloriam ſui corporis ſperauit per meritorium medium difficile paſsionis ſuæ. 3. vere habitum fidei non admittit: permittit tamen in voluntate Chriſti habitum (quẽ dicit ſemper comitari fidem [o]) qui præbet piam affectionem ad credenda myſteria. 4. Virtutes morales quæ humana induſtria acquiri ſolẽt circa obiectum naturali rationi proportionatum (quas B. Thom. quaſi ocioſas non expreſsit fuiſſe in Chriſto [p]) aiunt Chriſto fuiſſe per accidens infuſas, [a] vt in Adam fuerunt, nec auctas vllis actibus heroicis fuiſſe temperantiam aut prudentiam hanc acquiſibilem: eo quod Chriſtus temperabat feruorem, ne prodiret in actum vllum habitibus illis intenſiorem. 5. B. Thom. ſæpè expreſsit, [b] ex Patrum doctrina, [c] Chriſtum ſcientias humanas acqui-

ſine culpa eſt. [m] Tho. de Argent. 4. d. 14. q. vn. a. 1. ad fi. pro actibus cõditionatis, ſi peccarẽ, pœniteret me. Marſi. 4. q. 10. ad. 6. fi. ſed falſo Xua. 3. p. q. 7. a. 4. dub. 19. § 1. citat D. Th. 3. d. 13. q. 1. 2. ad. 1. & Alex. 3. p. q. 12. m. 3. a. 1. At Marſi. cũ Dur. putat pœnitentiã nõ differre à iuſtitia commut. [n] Xuar. ſup. contr. D. Tho. Caiet. & omnes Recent. 3. p. q. 7. ar. 4. & ſæpe. & antiq. Doct. 3. d. 26. Capr. Hiſpalen. & Mag. Carthuſ. q. 1. col. 5. Palac. q. 2. fi. Alexã. ſup. nec ſpes manet in alijs beatis D. Th. 2. 2. q. 18. 2. ad 1. & 1. 2. q. 67. a. 4. vbi Contad. Bañes, & frat. Med. Victo. Mant. vterque Soto & Peña. Rom. 8. quod videt quis, quid ſperat? & inf. quod non videmus, ſperamus. Aug. 1. doctr. c. 43. recedente fide & ſpe, caritas nunquam recedit. enchyr. c. 5. Quare vt in patria non manet in ſubiecto tota ratio formalis pro habitu fidei (quia idem medium diuinę reuelationis conſtat clare beatis) ita nec ratio ſpei, vt aũt ſperemus alijs beatitudinẽ nõ ſeruit ſpes, ſed caritas. D. Thom. 2. 2. q. 18. 2. ad. 1. & 4. At Gerſon vt in beatis dicit manere ſpem, ita cũ Duran. 3. d. 31. q. 4. Palũ. q. 2. Guille. de rubiõ. 3. d. 24. q. 1. aſſerit manere habitum fidei. cõt. D. Tho. 1. 2. q. 67. ar. 3. & Patres D. Th. 3. p. q. 7. a. 3. & Doct. 3. d. 3. Albert. Bon. Sco. Rich. Carthu. dicit oppoſitum eſſe improbabile. Capre. dicit eſſe contra ſcripturã: quia alias per fidem ſimul eſſet beatus & viator. 2. Cor. 5. quandiu &c. peregrinamur à Domino: per fidem enim ambulamus. Aug. 14. Tri. c. 2. & colligunt ex. 1. Cor. 13. cũ ven. quod perfectum eſt, euacuabitur. vbi Hierony. Chryſ. Theoph. Theodo. Bed. Primaſ. Mag. & Bruno, glo. interlin. Lyr. D. Tho. Cai. Greg. ho. in Ioan. 20. quia vidiſti me Thoma. Aug. ſup. At Dur. ſent. dicũt non improbabilẽ in. 1. Cor. 13. glo. ord. & Oecum. idemq; Maior. d. 31. q. 1. Gab. q. vn. Palac. q. vn. p. 375. Bacho. 3. d. 24. q. 1. d. 25. q. 1. Heruæ. quodl. 2. q. 10. a. 3. At ſane non videtur probabile, ſed temerariũ quod contra tot Patres ſcripturã explicantes aſſeritur, alias ſimili oppoſitione nõ obſtante maneret fides infuſa in hæretico. quod ſolus Dur. 3. d. 23. q. 9. affirmat. ſed periculoſe: & autor quidam in procem. Dur. ait illum retractaſſe: & oppoſitum bene ſignificat. 2. d. 28. q. 1. n. 7. in. 4. d. 13. q. 5. omnes Recent cum Cai. & D. Tho. 2. 2. q. 5. art. 3. Bañes & Aragon. Alber. 2. d. 7. communis. 3. d. 23. Gab. q. 2. dub. 2. Pala. q. 9. Capr. & Hiſpal. d. 24. Guid. de hæreſ. c. 9. Almai. tract. 2. moral. c. 3. Gerſ. tra. de communio. ſub vtraque ſpecie. Sonnius lib. 2. de fid. & iuſtiti. c. 2. Simanc. de cath. inſt. c. 28. num. 5. [o] Henric. Gand. quodlib. ex Xuar. 3. p. q. 7. a. 3. ſed cont. cõmun. Recẽt. & colligitur ex D. Tho. 1. 2. q. 62. 3. & 2. 2. q. 4. a. 2. in ſolo intellectu inhæret fideſ. ar. 6. eſt vna virtus, & ſpeciali ratione quando voluntas eſt perfecta per habitum caritatis, quę ſpeciali ratione dicitur forma fidei. a. 3. tunc fides eſt virtus, & dicitur iuſtificare. quanuis autem eſſet habitus pro iſta pia affectione, ſed naturaliter repugnat Chriſto, ſicut & fides.

[p] D. Tho. 3. p. q. 7. quia Chriſtus non egebat fręno paſsionũ: & actus iſtarũ virt. ſemper retulit in finẽ ſupernaturalem. ſ. per infuſas morales. quanuis ſentit iſtas acquiſitas morales manere in beatis. 1. 2. q. 65. 1. & clarius. q. 67. 1. quantum ad formale, & ſecundum diuerſos actus. communis cum Mag. 3. d. 33. Gab. q. 1. a. 3. dũ. 3. Scot. q. vn. Bon. q. 6. & Aug. 4. Trin. c. 9. Palac. q. vn. Alex. 4. p. q. 98. m. 3. a. 3. §. 1. ad. 3. omnes Recent. nec id negat Richa. a. 1. q. 6. quod autem D. Tho. d. 33. q. 1. a. 4. videtur negare. loquitur quantum ad materiale, vt etiam in. 1. 2. Ioan. arbor. lib. 19. Theoſoph. cap. 12. Sixt. lib. 5. biblio. c. 170. 171. lib. 6. c. 136. contr. Dur. d. 33. q. 4. negante de virt. appetitus. [a] Solus Xuar. a. 4. quia & Adam habuit per accidens infuſas. 1. p. q. 94. 3. ad. 1. & hinc Xuar. ait etiam acquiſitas ſcientias fuiſſe Chriſto per accidens infuſas.

[b] 3. p. q. 9. a. 4. q. 12. art. 3. Caiet. fr. Med. & multi Thomiſt. Recent. Marſil. 4. q. 10. a. 2. con. 5. Doct. 3. d. 14. Mai. q. 5. Capr. Hiſpal. Palac. q. 2.

[c] ita id Luc. 2. proficiebat ætate & ſapientia exponunt D. Thom. 3. q. 12. 2. ad. 3. Dam. lib. 3. cap. 21. Greg. hom. 11. in euang. Ambr. de incarnat. cap. 7.

facit

facit lib.5.de fid.c.8.& in Luc.2.Bed.Cyrill.lib.2.de fid.ad Reginas.c.3.Bellar.lib.4.de Chriſto.c.5. Theod.epito.diuin.decret.Rich.Vict.lib.1.de Emmanuel.c.15.16.li.2.c.18.Lauré.Iuſtin.de cõnubio verbi & animæ.c.10.Sixt.lib.6.bibl.c.141.& tamẽ addit D.Th. 6.vbi Caiet.& quæſt.64.2.& ideo ſcript. non fecit mentionem de peccato angelorum: quia erat irremediabile. Alex.2.p.q.109.memb.8. cum Albin. in Gen.1.de quo miratur Aug.1. de mirabil. ſcript.c.2.At re vera fecit Geneſ.1.diuiſit lucem à tenebris.

cũ Amb. & Dam. c. 22. non dicitur anima Chriſti ſimpliciter profeciſſe in ſciẽtia: quia id ſignificat de ignorante factũ eſſe ſimpliciter ſciẽtem. d D. Tho.q.12.a.1.addit Cai. & Recent. quod miniſterio angelorum præſentatę ſunt Chriſto fere omnes res ſenſibiles & animalium ſpecies dum erat in deſerto: vt D.Th. 1.p.q.96.1. ad.1.colligit ex ſcriptura

ſuiſſe experimentis & naturali excellentis ingenij diſcurſu, [d] ſimul cum refluentia ex ſcientia infuſa: [e] quia decuit per omnia fratribus aſſimilari in modo ſciendi, & ſcientias acquirendi, ne alioqui intellectus agens quaſi ocioſus ceſſaret à connaturali officio abſtrahendi ſpecies vniuerſales: & ne ſenſus interni ſine cauſa impedirentur ne acquirerent ſpecies ex immutatione ſenſuũ exteriorum. Sed aiunt hanc ſententiã defendi non poſſe, [f] ne Chriſtus inferior eſſet Adamo, qui ne priuaretur debito ornatu, habuit ſcientias per accidens infuſas: [g] & Patres negant Chriſtum profeciſſe in ſciẽtia diuina aut humana. [h] At ſana doctrina illã eſt, quæ Chriſto tribuit aut negat eos habitus & actus, quos Patres conſiderate & prudentiſſime tribuendos, [i] aut negandos aſſerunt.

5 Chriſtus etiam dum viator erat non habuit habitum pœnitentiæ, [k] quia ab intrinſeco ratione ſuppoſiti & animæ beatæ erat incapax peccati: ſicut nec habuit virtutem fidei & ſpei infuſæ quæ ſupponit imperfectionem ſtatus in habente. 2. Angelus bonus in via non habuit habitum pœnitentiæ: [l] quia ſi peccaret vt quidam peccarunt, manebat pœnitentiæ incapax propter naturalem immutabilitatem voluntatis, quam habet poſt plenam deliberationẽ, [m] & poſt peccatum: quod enim homini eſt mors angelo fuit caſus, [n] vt mutari non poſſit à ſtatu peccati. Dæmones & animæ damnatæ dolent de peccatis, [o] ſed fruſtra abſque vlla Dei dilectione aut ſpe veniæ ad delendum peccatum. ſed vt peccata ſunt ſibi cauſa cruciatus, & his ſubtrahitur fides, [p] & ſpes olim infuſa [q] & pœnitentia: quia ratione ſtatus eſt eis inutilis. Deus autem dicitur pœnitere [r] per metaphoram, ſicut tangi dolore cordis, & iraſci: quia habet ſe ad modum pœnitentis & punientis ex iracundia.

[n] Damaſ. lib.2.cap.3. Niſſe.Greg. ſup.Iſid.lib.1.de ſumm. bon.c.12. Anſel.de libe.arb.ad fi. Aug.ſup.li. de ver. & fal. pœnitẽtia.capit.5. colligitur. 2.Petr.2. ſi Deus angelis peccant. Caſtr. ver. internus. hær.3. Soto diſt.50. art. 4. con.4. & art.5. Doct. cum Mag. 2.diſt.7. Albert. Richa. Carth. quæſtione.1. Capreo. Ferra. 4. contra gent.capit. 95. Henri. quodl.8.quæſt.11.Alexan.

Angelos adduxiſſe omnia ad Adam, vt nomine impoſito ſciret experimento naturam cuiuſque rei.

[e f] [e] Capr.& Hiſpalen.ſup. [f] ſolus Xuar.q.12.a.4.dub.30.§.2.col.1.ſi.ſed infirma ratione: quia priuatio non eſt niſi rei debitæ: Chriſtus autem de acquiſitis ſemper habuit id quod pro ratione ætatis & circunſtantiarum conueniebat. [g] Xuar. & citat Bonau.4.d.14.Rich.a.3.q.1.Scot.Durã.Gabr. Alber.& videtur olim D.Th.art.3.3. Palud.q.2.& quidã Recent.Alex.3.p.q.13.At hi non admittunt in Chriſto alias ſcientias ſeu ſpecies per ſe infuſas: vt nec alias virtutes morales. [h] Amb.Dam.ſup. Bed.in Dñic.1.poſt epiph.& in Luc.2.Theoph.Eu thy.Lyr.at illos explicat D.Th.a.2.ad.3. vid.ſup. lit.C.ſi. [i] Vt donum timoris & actum prophetiæ cum quadam obſcuritate in cogitatiua D.Tho. 3.q.7.a.6.&.8.& omnes Doct. [k] D.Tho.d.14. q.1.3.3.ad.2.add.q.4.a.3.& in.3.d.13.q.1.2.1.ad 1.&.3.p.q.84.7.ad.4.Palud.q.4.con.4.Gab.q.1.ſi. Palac.q.2.ſin.Soto.q.2.a.5.ad ſin.Ledeſ.1.p.q.26. a.4.con.3.Xuar.3.p.q.1.a.2.dub.4.§.5.verſi. an vero, fatetur certum eſſe virtutem qua Chriſtus pro nobis ſatisfecit non eſſe pœnitentiam. [l] D.Th. d.14.q.1.3.4.Soto.q.2.5.ad ſin.Palac.q.2.ſin. Ledeſ.quæſt.2.6.4.Greg.Niſſen.in verb.Luc.6. nõ veni vocare iuſtos.Tabien.verb.pœnitentia.§.5. [m] in Iob.41.Greg.34.moral.c.3.25.Dam.lib. 2. c.3.&.4.& Greg.Niſſen.lib.1.de homine.c. 3. dæmon eſt inadeptiuus pœnitentiæ.D.Tho.1.p.q.63.

[o] Sap. 2. pœnitentiam agentes, & præanguſtia ſpiritus gementes, D. Thom.diſt.17.quæſt.2.4.3.&.quæſtione.3. 4.1. ad ſecundum, add.quæſt.16.3.Soto diſt.17. ſin. Ledeſ.2.p.quæſt.18. [p] D.Thom.2.2.quæſt.5.art.2.vbi Bañes, & omnes Recent.aiunt oppoſitum eſſe periculoſum, & proximum errori. idem D. Thom. 1. 2. quæſtione 67.articulo 3. communis in.2.diſtinctione.7. vbi Alber.at quia dæmones Iacob.2. credunt & contremiſcunt: & inuiti (quia conuicti ſunt miraculis) habent materialiter actum de obiecto fidei, quo credunt Chriſtum eſſe Deum (quod ſibi ignotum erat dum Chriſtus egit mortalem vitam) ideo Durand.3.diſt.23.quæſt.9.art.2. & Alexand. 2. part. quæſt.118.memb.3.art.1.aiunt in dæmonibus manere fidem.& Auguſt.de fide & operib.c.16.lib.15. Trinit.c.18.ſed loquuntur de fide acquiſita, non de infuſa. [q] D.Thom.2.2. quæſt. 18.artic.2.nec ſpes eſt in Beatis.& addit.3.p.q.7.art.4.nec fuiſſe in Chriſto, ſup.N.contra Xuar. [r] Gen.6.pœnitet me feciſſe hominẽ vbi Eucher. & alij Patres.Ierem.cap.18.D.Tho.in id Rom.11. ſine pœnitentia ſunt dona Dei.&. 1.p.q. 19. 7. ad 1.&.3. p. q. 49.5.ad.2.lib.1.contra gent. cap. 91. Auguſt.15.Ciuit.cap.25.Greg.20.moral. cap. 24. Martin.lib.2.hypot.cap.4.col.3.lib.9.regul.3.pro bat ex Patribus.

s Trid.

[s] Trid.ſeſ.6.c.7.& can.11. & iam eſſet error de negare: quia infantes non habent actus ſupernaturales & liberos, per quos iuſtificentur, ſicut adulti: Palud.d.14.q.4. Rich.a.3.q.2.D.Tho.add.q.16.a. 1.Ledeſ.q.18.1.Soto.d.14.q.2.5.ad ſin. vbi falſo dicit D. Th. ſentire oppoſitum. Rich.art.3.q.2.Soto.q.2.art.5.Palac.q.2. & communis Recent. item Soto.d.17. ſin. & generaliter D.Thom.d.14.quæſt.1.3 3.&.q.4.ad quartũ, quod autẽ omnes virtutes morales remaneant in animabus beatis ad ornatum & actus ſecundarios, probat D. Thom. 1.2. quæſt. 67.art.1. & timor filialis.2.2.q. 19. art. 11. vbi Bañes: de quo Caiet. cum D. Thom.3.p. quæſtio. 7. artic.6.

[t] quia Adam habuit habitum pęnitẽtiæ ſup. §.1. [u] Sap. 10. hæc ſapientia primum hominẽ creauit, & eduxit eum ex delicto ſuo. & idem credẽdum eſt de Eua quæ vt ſocia delicti ita fuit ſocia pœnitẽtiæ Caſtr. & Medices verbo. Adã. Iręn. lib. 1. c. 31. & li.3.c.34. Philaſt. D. Th.2.2.q. 163.3. Guid. Prateol. in Tatiano. Aug. de hæreſ. c. 25. & epiſt. 99. ad Euod. habet c. ſicut primi.c.hi duo. de pœnitentia.d. 1. dicit, conſentit tota fere eccleſia. itẽ Ambr.2. de pœnitentia. c.11.Chryſoſt.hom. 7. ad popul. Epiph.lib.1. tom.3. hær.

6 Infunditur virtus pœnitentiæ infantibus per baptiſmum, [s] vt in adulta ætate vtentes ea præſeruẽtur à peccatis & doleant de venialibus: ac dum veniunt ad vſum rationis dicant, propono nunquam peccare M.& ſi peccauero, cito reſurgere, quem actum ſimiliter habere potuit Adam in ſtatu innocẽtiæ: [t] ſed poſt lapſum habuit ex virtute pœnitentię veram contritionem, qua eductus eſt à delicto ſuo & ſaluatus. [u] manet habitus, pœnitentiæ non tantum in animabus purgatorij, [x] in quibus manet etiam fides & ſpes in fuſa: [y] ſed in beatis, [z] nec fruſtra ad ornatum, quia odio habent peccata quæ fecerant, ſed abſque dolore, [a] & propoſito ſatisfaciendi: & congratulantur & gaudent de remiſſione peccatorum ſibi facta ob pœnitentiam. [b]

CAP. XXXVI.

De intentione recipientis hoc ſacramentum.

§.2. Si intendat confiteri vni & tamen audit alius & abſoluit, valet ſacramentum.

3 Intentio ſit diſcreta id eſt, in bonũ finem cum intentione mort. nõ valet. ſed intentio peccati venialis non impedit fructum ſacramenti.

4 Qualis intentio ſufficiat.

POEnitentem oportet eſſe, aut certe aliquando fuiſſe præſentẽ ſacerdoti abſoluenti: vt dicetur lib. 2. de pœnitentia.c.2. intentio ex parte pœnitentis requiritur vt velit & proponat confiteri, [a] id eſt ſubijcere ſe clauibus ſacerdotis. ſic adultus recepturus alia ſacramenta habere debet intentionem aliquam formalem [b] reſpectu baptiſmi vel ordinis: ſatis vero eſt virtualis reſpectu extremæ vnctionis, [c] & viatici euchariſtiæ, [d] hæc enim miniſtrantur in mortis articulo, ſi homo Chriſtiane vixit, quamuis non petierit formaliter.

2 Si pœnitens intendat confiteri cuidam ſibi noto ſacerdoti, & tamen eo ignorante adſit alius ſibi ignotus, qui illum audit & abſoluit: quidam [e] putant irritam eſſe abſolutionem, quaſi pœnitens non intẽderit ſponte ſe ſubijcere huic tanquam iudici & arbitro: præſertim circa peccata [f] in quæ pœnitens ſua electione tribuit confeſſario tanquam arbitro iuriſdictionem voluntariam. At re vera valet abſolutio impẽſa ab iſto, qui habet iuriſdictionem: quia pœnitens licet priuato errore fallatur putans hunc confeſſarium eſſe certum hominem ſibi notum, vult tamen in particulari abſolui ab iſto, & tenetur pœnitentiam ab eo impoſitam implere. Sicut ex parte miniſtri dum baptizat, abſoluit vel ordinat hunc in particulari, quẽ tamen priuato errore deceptus putat eſſe alium, valent collata ſacramenta: vt lib.de ſacr.cap.9.&.19. dictum eſt.

3 Intentio debet eſſe diſcreta, [g] id eſt quæ confeſſionem ordinet in proprium ipſius finem. peculiare tamen eſt in hoc ſacramento vt ſi confeſſionem dirigat in finem m. (vt ad ſeducendum epiſcopum cui hypocrita [h] confitetur, intendens ſi

[a] Diuus Thom. 3. part. quæſt. 84. articul. 8.add.quæſtione.4.articulo. 3. q. 16. articul. 2. Ledeſm. quæſtio.18. in. 2. p. Soto. diſt. 17. quæſtio. 2. 6.ſin. Victo. §.123. Caietan. opuſ. de contritione, tract. 4. quæſt.5.1.Richard. Paludan. ſup. Scot.Naua. cap.1. num. 5. prælud. 10. numero.1. [b] D. Tho. Richard. & alij ex cit.

CAP. XXXVI.

VT [a] ab [b] ante baptiſmum, D.Tho.3.p. quæſtio. 68.

vlt.lib.3.in expoſit.fid.Euſeb.4.hiſt.c.29.idem dicũt etiam de Eua.Anſelm. lib.cur Deus homo. Niceph.lib.4.hiſt.c.11.Martin.lib.5.hypot.c.5.

[x] D.Thom.d.17.q.2.4.3.q.3.4:1.ad.2.Sot.d.17. ſin.ſed negat D.Thom.habere contritionem: quia non habet cum animo & ſpe ſatisfaciendi Deo per talem actum, ſed ſatis patitur, vt dicit Soto.d. 19.q.3.a.3.

[y] D.Thom.2.2.queſt.18.ar.3. [z] D.Tho.add. q.4.art.3.quæſt.16.artic.2.Palud.d.14.quæſtio.4.

[c d] 7.ſup.de ſacr.c.22. [c d] ſup.lib. de confirmat. c. 13.& lib.de euchar.c.54. [e] Rich.d.21.a.4.q.3. ibi Palud.q.3.a.1.& late Adria.de confeſ.dub. penul.§.eſt hic dub.lit.X. [f] vt in venialia, aut in ea peccata m.à quibus directe alias fuit abſolutus: vel dum epiſcopus, aut Pontifex electione ſua tribuit iuriſdictionem ſuo confeſſario. [g] inf.lib.2.de pœnitentia.c.3.Caiet.verb. confeſſio & alij dum explicant condition. vt ſit diſcreta. [h] ſup.c.29.§.1.vel ſi pœnitens intenderet fraudulen-

dulenter inducere confeſſarium ad peccatum mort.

i [i] Nauar.c.21.num.40.Soto.d.18.q.3.art.3. Syl. confeſ.1.§.8.Angel.confeſsio.1.§.4.vanagloria.§. 1. Armil. confeſsio. §. 4.

k [k] Syl.Angel. Armil. ſup.imo addit Angel.verb.vanagloria, ſemper eſſe peccatum mort.ſi quis opus per ſe inſtitutum in Dei gloriam, vt ſacramenta, dirigat in vanam gloriã: & Abulenſ. in Matth.6. q.3.&.55. idem de concione miſſa & oratione. ſed falſo.

l [l] Nauar. c.23.nume. 13.§.4.c. inter verba conc.5.nu. 83.alias.33 citans alios & de confeſsione propter vanam gloriã. cap. 21.num.40. lib. de orat. not.22. numer.12.Syl. vana glori. §.3. & add. ad Angel. verb vanaglo. limitat illum ſi ponat finem vltimum in ambitione: ſicut qui cum vxore ſua habet actum de ſe licitum, ſed excludit proprium finem naturæ, intendens impedire prolem, peccat mort.

bi indigno conferri beneficium) nõ valet abſolutio: [i] quanuis ſimul fateatur ipſum peccatum hypochriſis aut ſcandali actiui, quia in eadem confeſsione perſeuerat poſt illam fictio peccati actualis, quam non cõfitetur, nec de illa habet dolorem & propoſitum emendæ. Si finis ſit peccatum veniale vt vanæ gloriæ motiuum, & cauſa ſine qua non eſſet ſuſcepturus ſacramentum, quidam putant [k] irritam eſſe abſolutionem: Sed falſo. [l] Difficile eſt in praxi diſtinguere certa regula, quando motiuum ſeu cauſa impulſiua non excludat finem vltimũ boni operis. [m] communiter tamen etiam in dubio præſumitur non excludere (præſertim extra tempus præcepti. [n]) quia ſi expreſſe non excludat proprium finem ſacramenti, manet ſufficiens intentio recta circa ſubſtantiam, vt ſecluſo reſpectu prauę intẽtionis velit recipere ſacramẽtũ, & partes eius neceſſarias, adhibet enim diligentiã præmeditandi vt integre confiteatur omnia cum dolore, quam non adhiberet niſi intenderet ſine impedimento recipere verum ſacramentum. differt vero finis principalis à motiuo ſeu fine proximo per quem

m [m] Couar.1.var.c.20.n.5.&.c.Alm.1.p.§.5.regu. peccatũ.2.p.prin.n.4.Segur.fo.76.Tiraquel.tract. ceſſante cauſa Iaſ.in.l.5.n.18.ff.de condit.cauſa data.Nau.c.21.n.40.c.23.n.13.Soto inf.Cord.lib.1. q.2.opin.3.pũct.1.&.2.Recẽt.

n [n] vt qui ludit principaliter propter lucrum.Nauar.c.19.n.6. Canonicus domi recitans, qui diebus indulgentiæ non vadit ad publicas horas, niſi dum ſoluitur pingue ſtipendium, Soto.lib.9.iuſt.q.6.a.2.Cord.lib.1.q.22. vel qui ſine præcepto ieiunat, audit miſſam, aut dat eleemoſynam propter vanam gloriam. ſed qui mutuat principali intentione propter lucrum, vel ſeruit epiſcopo gratis principaliter vt ſibi minus digno det beneficium, videtur pactum implicitum, & vſura aut ſimonia mentalis, Nauar.c.17.num.209. c.25.n.113.124.ſi.quia obligat præceptum iuſtitiæ, vt ſine pacto vllo detur mutuum, aut beneficium. Sic qui tempore pręcepti audit miſſam, aut cõfitetur propter vanam gloriam, vt cauſam finalem, non implet præceptum: quod obligat vt impleatur ceſſante omni alio fine extrinſeco: & per inde eſt ac ſi excludat, & dicat ſi non eſſet vana gloria hæc, nõ audirem miſſam vid.Nauar.c.11.nu.16.lib. de oratione not.6.nu.15.& Miſcel.41.§.4.Miſcel.44.n. 88. Couar. ſup. Cord. lib.1.q.32. Vega lib.6. in Trid.cap 19. Caſtro verb. contritio, & timor.

non intendit homo excludere finem per ſe & principalem operis.

3 Si quis recogitet peccata animo confitendi, hic habet confuſam actualem intentionem accuſandi ſe, [o] & ſubijciendi clauibus iudicis: ac ſubinde recipiendi ſacramentum: nec requiritur alia formalis intentio ſic enim qui ex virtute pœnitentiæ habet contritionem de offenſa Dei, ſatis includit votũ ſacramenti: [p] ſi quis aduertens confiteatur dimidiate & in contrite, ſed abſque intentione recipiendi abſolutionem, vt meretrix quæ ſic confitetur in quadrageſima, vitabit quidã pœnas, [q] vt excommunicationem quæ ſolet ferri ab epiſcopis: nec eſt ſacrilegus dum ita confitetur: non tamen implet præceptum Chriſti aut eccleſiæ [r] de confeſsione annua. Si quis tempore præcepti confitetur propter ſolam vanam gloriam, [s] aut pœnas inferni, [t] vel ne notetur per excommunicationem epiſcopi, ita vt expreſſa intentione excludat finem pręcepti, dicẽs quod alias non eſſet confeſsionem facturus, hic non videtur implere præceptum: [u] quia præceptum cõfeſsionis, vel communionis & alia

o [o] Imo eſt intentio actualis, ſed cõfuſa, quia non requirit vt præceſſerit alia formalis intentio: qualem requirit intentio virtualis.

p [p] Triden. ſeſsio.14.c. 4. niſi quis expreſſe dicat, ſe dolere, ſed excludere votum ſacramenti, aut propoſitum ſatisfactionis & emendationis: tunc enim non eſſet vera cõtritio.

q [q] ſup.cap.4.Nauar.cap.10.num.4.Hiſpa.nam Latin.refert ad.c.27.num.269.vbi oblitus eſt.

r [r] Soto.d.18.quæſt.1.art.4 bis prope fin.&.q.3.a.3.ad.2.Nau.ſup.& in compend.Hiſpan.c.10.&.27. Syl.confeſsio.1.§.7.Adria.de confeſ.q.5.dub.4.Ledeſ.2.p.q.8.art.2.dub.12.Durand.d.17.q.14.nu. 8.&.q.15.Petrus Soto tit.de confeſ.lect.8.fin.frat. Med.lib.1.c.14.§.41.quia præceptum eccleſiæ eſt determinatio iuris diuini.quare vt non implet præceptum diuinum, ita nec eccleſiæ Cord. caſ. 15. & ſe refert ad lib.1.q.2.opin.3. dict.4.f.16. & citat Alex.Rich.Angel.Caie.Med.Nau.& Cano.relect. de pœnit.p.5.ad.2.&.4.

s [s] Sup.lit.N.

t u [t u] Dolere ob pœnas inferni, vel priuationem gratiæ & gloriæ, eſt bonum motiuum & finis proximus: ita tamen vt expreſſe non excludat, quin doleat de offenſa Dei & propter Deum punitorem: atque ita hæc attritio eſt ſufficiens diſpoſitio cum ſacramento. vt ait Trident.ſeſsio.14. c.4.& communis ſententia ſup.c.26.in quo deficit Soto & Victor.ibi citati, putantes quòd qui pœnitet propter pœnas inferni nõ dolet de offenſa Dei: & monent vt potius dicat doleo abſolute de peccatis. quaſi actus vitietur ſi addat propter pęnas inferni. At reuera non vitiatur & implet præceptũ niſi expreſſe excludat dicens. niſi eſſet infernus, nõ dolerem aut non implerem præceptum. nam conc. Trid.ſeſſ.6.c.11.fin.can.26.31.negat peccare, qui operatur ob remunerationem. & diligi poteſt Deus etiam ex motiuo temporaliũ bonorum: & fiunt proceſſiones eccleſiæ propter bona temporalia: vt fatetur D.Tho.2.2.q.27.3. &.1.2.q.109.a.3.Bon.3.d.27.in.2.parte.Dur.d. 29.q.3.direct.inquiſit.2.p.c.9.&.10. Vega lib.6. in Triden.c.26.lib.11.c.8.Taper.ar.4. Soto lib.1. de natura & gratia.c.19. & lib.2.de iuſt. q.2.ar.3. fin.ſimiliter D.Thom.2.2.q.19.ar.4.ad.3.ait licitum operari propter timorem pœnæ. In qua re ſcrupuloſe & male loquitur Adrian. quodlibet.9. quem impugnant Soto & Vega. nec Nauarr. ſatis explicat.c.11. num.16.§.6.

præcepta includere debent ſaltem virtualiter finẽ ſuum proximum [x], ex quo ſumitur ratio formalis & ſubſtantia obligationis: ſic ſub præcepto dilectionis cadit modus præcepti [y], qui eſt finis proximus & obiectum illius. hic tamen qui ob prædictam cauſam mouetur ad impletionem præcepti, non cenſetur excludere proprium finem præcepti, niſi expreſſa intentione id declaret [z]. Hactenus de prima parte materiæ, quæ eſt contritio: & de virtute pœnitentiæ. Sequitur de ſecunda parte quæ eſt confeſſio.

x [x] ſic qui tẽpore præcepti excludit attẽtionem miſſæ, aut horarum, non implet præceptum: vel qui reddit debitum vxori, excludens proprium finem prolis habendæ.

y [y] D.Thom.1.2.q.100.ar.10.& 2.2. q.44.& quæſt.184.art.3.vbi Caiet.

z [z] ſup.T

LIBER QVINTVS SEV DE POENITENTIÆ SACRAMENTO:

LIBER SECVNDVS.

Autores de hac materia tractantes.

DOCT. cit. lib. præced. in princip. D.Thom. add.quæſt.6. Ledeſ.2.p.q.5.Soto. d.18. DD. cum Magiſt. d.17.18.21. Bellarm.lib.3. de pœnitentia, Summiſt.verb.confeſsio. Nauar.capit.2.21. 22.& ſæpe. Altiſ.lib.4.ſum.tit.6. Alexan.4.p.q.76. Marſil.quæſt.12. Palac.diſt.17.quæſt.5. can.relect. de pœnitent.p.5. Petrus Soto titu.de confeſ. Med. C.de pœnitent.tract.2.de confeſſ. Adrian.in.4. de confeſſ. Caiet. tom.1. opuſ. de confeſſ. tract.5. 7. 18.21. Viguer.cap.16.§.4.verſ.12. Cathar.lib.5. contra Caietan.

¶ Contra hæret. Taper.art.5. Hoſi. inſtit. cap.47. Horantes in loc.commu.lib.5.cap.25.& lib.7. cap. 8. Lindan.lib.4.Panopliæ.cap.65. Caſtro.& Medices ver. abſolutio confeſſo. Sixtus lib.5.Biblio.cap. 175. lib.6.cap.218. Caniſi.tit.de pœnitent. quæſt. 5.&.6. VVald.to.2.de ſacram.cap.135.vſque.141. & cap.147.vſque.152.Roſen.a.8.& ſequen.Vega. lib.13.à cap.27. Pighius controuerſ.9.& lib.2.eccleſ.Hier.cap.7.&.8. Ekius enchyr.cap.8.& li.4.de pœnitentia cap.25. contra Eraſm. Coclæus lib. 2. Miſcell. tract.9. Ayala de tradit.3.p.conſid.3. Hieron.Torrent.lib.3.conf.Auguſt.capit.3. Latom.de confeſ.contra OEcolamp.Ioan.Homeinſter.in loc. communibus Antidid. Colonienſ. Groppert in inſtitu.Chriſtian.Ioan.Arbor.li.3.Theoſoph.cap.21. Doctores Canoniſtæ in decreto diſtinct. 5. 6. &.7. quas late explicat Nauarr. Alij in capit. omnis. de pœnitent. & remiſ. Couarru. capit.alm.mat. 1.p.§. 1.numero.6.

C A P. I.

a Petrus a Soto lect.1. Taper.a.4. Soto d.18.a.1. Hilar. in Pſal.65. Horantes. Lindan. & alij recen. ſup. b Matt.11. confiteor tibi pater. c Ioſue.7. confitere quid feceris. Pſal.31. dixi confitebor. d D. Tho. add.q.7.1.& ad vlti. Ledeſ.q.6. Sot. d.18.q.2.ar.1. Palac. diſt.17.q.5. Palud.q.2.a.1. ad.1. Nauar. c.2.n.1. vbi carpit Gabriel. d.17.q.1. qui in definitione cōfeſsiōis explicat proprietates illius: cum ſatis ſit virtute inſinuari Cicer. 1. offi. omnis quæ de aliqua re ſumitur inſtitutio debet à definitione proficiſci, vt intelligatur id de quo diſputatur. e Luci. PP. c. ad abolendā de hæret. & communi vſu fidelium. Ariſt. 1. poſter. tex.5. de finitio. debet eſſe breuiſſima, & cōmunis animi cōceptio.

figuram confeſsionis ait Hiero. in Matt.16. Chryſ. li.3. de ſacerdotio Theoph. in Ioan.8. & tamē lōge excellere ſacerdotem Chriſti, in quē vetus ſacerdotium tranſlatū eſt. & leproſus à lōge clamabat: quę frequentia lepræ apud Hebr. deſignabat frequentia peccati ad cuius curationē requiritur iudiciū ſacerd. ſic id Mat.8. quod lepr. nō erubuit petere remediū, applicat cōfeſſioni Beauxi. to.2. harm. f.411. cum Ambro.5. in Luc.5. Tertul. de pœn. Or.g. ho.5. in diuerſos. i Sot. d.20. q.1.a.2. Led. & cōmu. cōtra Armach. li.11. in quæſtio. Armon. c.14. & 15. qui temere loquitur cōtra Torrent. & cōtra cōc. Trid. ſeſſ.14. canon. 3. de quo ſtatim. Tole. in Ioā. 20. not. 21. Bellar. li.1. de pœn.c.10. k Quia nec Chriſtus tūc vniuerſaliter prædicabat populis Gentilium.

CAP. I.

Ex nomine confeſsionis vocari totum ſacramentum.

§.2. Non fuit inſtitutum ante reſurrectionem Chriſti.

3 Sed cum Chriſtus poſt reſurrectionem Ioan.20. dixit accipite Spiritum ſanctum, &c.

5 Ea verba non eſſe intelligenda de ſolo baptiſmo.

Dictum eſt de prima ex tribus partibus materiæ ſacramenti pœnitentiæ, nempe de actu contritionis, & de virtute. Sequitur ſecunda præcipua pars, quæ dicitur confeſſio: & deinde dicetur de tertia parte quæ dicitur ſatisfactio: tandem lib. 3. de miniſtro pœnitentiæ. Vox confeſſio [a] ſumitur tum pro confeſſione laudis & gratiarū actione [b]: tum in propoſito pro manifeſtatione peccati non ad conſilium tantum [c], ſed ad conſequendam peccati veniam, quæ eſt actus exterior à virtute pœnitentiæ elicitus. Hæc vt pars huius ſacramenti ſic definitur [d], confeſſio eſt ſacramentalis peccatorum accuſatio, ad illorum veniam gratis, virtute clauium impetrandam. Ab hac vocatur ſacramentum confeſſionis [e]: quia ſupponit pro confeſſione [f] connotando formam abſolutionis: vt artificiale inſtrumentum: & ſtatua ſupponit pro materia dicitur Græce exomologeſis [g] qua voce vtuntur, & Latini Patres Iræn. Tertul. Cypr.

2 Id ſacramentum confeſſionis non fuit inſtitutum ante Chriſti reſurrectionem Matt.8. & Luc.17. cum Chriſtus leproſis dixit, ite oſtendite vos ſacerdotibus [h]. Tunc tamen aliquomodo figuratum & inchoatum eſt. Nec cum Chriſtus Marc. 3. & Mat.10. electione ſua creauit Apoſtolos [i], cum poteſtate priuatim prædicandi in Iudæa [k], & doctrinam ſuam miraculis confirmandi: quando & conceſſit facultatem baptizandi, priuatim, abſque ſolemnitate officij [l]. Nec Matth. 16. cum Petro Apoſt. non tam dedit, quàm de futuro promiſit [m] poteſtatem ordinis & clauiū. ex quo tamen loco colligitur claues poſtea relictas eſſe eccleſiæ [n]: cum Chriſtus in ea promiſſione abſoluta fallere nō poſſet. Nec conceditur Apoſt. nondum ordinatis Mat.18. quodcunque ligaueritis. vbi tamē nō tantū promiſſa, vt quidā putant [o], ſed data fuit eccleſiæ poteſtas excommunicandi [p], quæ late dicitur clauis pro foro exteriori [q], qualem nunc etiā habēt quidā clerici ſacris nōdum initiati. per hāc vero poteſtatē nō ſe habēt tantum negatiue, retinendo pecca-

f d. eſt li.1.c.10. & 11. Sot. d.14.q.1. a.1. Ledeſ.1.p.q.25.a.1. & cōmunis recent. nam forma artificialis eſt accidēs. D.Tho.2.2.q.96.2.ad.2. ex Ariſt. li.4. & 7. Met. & ideo ſacramentum nō ponitur in genere reali ratione formæ ſed materię, vt ait D.Th.3.p.q.66.4. & d.3.a.1.1.ad.3. nec obſtat quod q.84.2.ad.3. ſignificat pœnit. ſupponere pro compoſito ex confeſ. & abſolut. (vt homo pro cōpoſito ex mater. & forma) quod tenet Dur. d.14.q.3. Marſil.q.10.a.1. At reuera nomen cōnotatiuum (vt quod ſignificat rē artificialē) ſupponit pro materia vt ait Ariſt.7. Metap. & tamen connotat & includit formā: quę in propoſito eſt de eſſentia intrinſeca ſacramenti, ex inſtitutione Chriſti. g ſup. li. de pœn. c.1.§.3.G. Bellar. li.3. de pœn.c.6. h Sic Leu.13. & 14. leproſi cōpellebantur morbū ſuum prodere ſacerdoti: & illius arbitrio manere extra caſtra. quam legē Chriſtus Mat.8. & Luc.17. approbauit. & fuiſſe

Mat.15. non ſum miſſus. & c.10. in viam Gentiū ne abieritis. D.Tho.3.p.q.42.a.1. l Quia baptizare ſolenniter ex officio & prædicare ſolenniter & vniuerſaliter omnibus gētibus pertinet ad offic. epiſc. ſeu ſacerd. quod Apoſt. iam ordinatis cōceſſum eſt, Mat. vlt. docete omnes gent. bapt. Mar. vlt. prædicate omni creaturæ, baptiz. m Bellar. lib.1. de Rom. Pont.c.12. ex Hiero. in Matth.16. & alijs Patribus. n Probat Bella. & ex eo loco Mat.16. probat. Aug. hom.49. ex.50. o Turrec. li.2. ſum. eccleſ.c.77. & Bellar. li.1. Rom. Pont.c.12. p Vt in Mat.18. dic eccleſiæ, colligunt Patres poteſtatē excōmunicandi Hilar. Hiero. Anſel. idē Aug. in Ioan. tra.22. & 49. Caiet. to.1. tra.3.c.5. ad.2. Ledeſ.2.p.q.19.a.1.p. antepen. Vict. de clau.§.2. innuit Sot. d.18.q.1.2. neque eſt alius locus tam expreſſus, ad id probandum Ianſen. concor.c.72. Bellar. ſup. & li.4. de pœn.c.5. 13. & lib.3.c.2. q Dicetur inf. lib.3. de pœn.c.1. r ſup.

r Sup. li.1. de pœnit.c.18. Caiet. opuſ. de primatu Petri.c.5. s Ex Ioan.20. colligunt Patres cit. li.1.c.2.§.1.D. & alij cit.c.3.§.1.E. contra quoſdam ibi cit. lit.I. t Propter quod Trid. ſeſſ.14.c.1. dicit, ſacram. pœnitentiæ præcipue inſtitutum eſt poſt reſurrectionem. nempe quantum ad poteſtatē miniſtri, & obligationē confitendi. cū tamen quantū ad actus confeſſionis, cōtritionis, & ſatisfactiōis, quę ſunt materia, Chriſtus prius inſinuauerit inchoationem quādā huius ſacramenti. D.Thom. q.84.ar.7. Soto. d.14.q.1.a.7. ſic Ioan.11. Lazarum à ſepulchro exeuntem iubet ſolui ab Apoſtolis in figurā hui9, vt aduertit Greg. ho.26. in Euang. li.22. Moral.c.13. Iren. li.5. c.13. Ambr. li.2. de pœn. c.7. Aug. tra.49. in Ioan. & conc.2. in Pſal.101. & de verb. Dñi ſer.8. & 44. ho.27. ex.50. nec obſtat quod Chryſo. & quidam alij id factū ſoluendi vincula Lazari tribuant etiam alijs præter Apoſt. ſatis eſt Chriſtum id dixiſſe Apoſt. tanquam miniſtris: ſic Aug. tra.49. dictū eſſe miniſtris ſoluite eum. Bellar.3. de pœnit.c.3. Ianſen. concord.c.102. Tolet. in Ioan.11. not.14. fi. u vt ante baptiſ. Chriſti præceſſit baptiſmus Ioannis, & antequā plene poſt reſurrect. promulgaretur, figura fuit Ioan.5. probatica piſcina, vt ibi dicūt Chryſ. Cyril. Theoph. Euthy. Tertul. li. de bapt. Ambr.1. de Spiritu ſancto.c.7. & aqua Siloe qua Ioan.9. cæcus fuit illuminatus ibi Aug. tra.44. Amb. epi.75. ad Bellicium. Bellar. 2. ſacr.c.4. & Ioan.19. exiuit ſanguis & aqua. in figuram bapt. dicūt ibi. Aug. Bed. Amb. li.10. in Luc. c.105. Hiero. epiſt.83. ad Ocean. Cyrill. Catech.3. Bellar. ſup.c.27. x Mar.6. vngebāt infirmos Apoſtoli antequā eſſent ſacerdotes. vbi inſinuatum eſt ſacram. dicit Triden. ſeſſ.14. de vnct.c.1. dictum eſt li. de confir.c.7.§.6. Similiter matrimonij cōtractus dicitur inchoatiue ſacram. ante inſtitutionē Chriſti inf. li. de matrim.c.1. & cōfirmatio inſinuatur Mat.19. dum Chriſtus pueris manus impoſuit. y Trid. ſeſſ.22. cap.1. can.2. colligit Luc.22. vt ex Patribus probant Taper.a.17. Caniſi. tit. de ſacrif.c.7. Hoſ.c.41.53. Pigh. contro.11. Sot. d.13.q.2.1. d.24.q.1.4. Ianſen. cō cord.c.131. Bellar.4. euchar.c.16. & 25. ad fin. cū Ioan. à Louanio. Cyp. li.2. epiſtol.3. Dam.4.c.14. z Infi. lib. de ordin.c.2. a Sup. lit.I. Cyrill. li.12. in Ioā.c.56. Chryſō. li.3. de ſacer. Tolet. in Ioā.20. b Vt ex patrib. in Ioan. 20. probatū eſt li.1. de pœnit.c.2. & 3. Chryſo. lib.3. de ſacerd. Bellar. lib.1. de pœnit. c.10. li. de ordin.c.3. Ianſen.c.147. c Quod Triden. ſeſſ.14.c.1. dicit tūc Ioan.20. pręcipue inſtitutū ſup. lit. T. alibi explicat ſine limitatione tunc inſtitutum.

ta, ſed poſitiue ligant cenſuris [r], pœnitentijs iniunctis & legibus Canonicis ex virtute clauium.

3 Chriſtus inſtituit ſacramentum pœnitentiæ, præcipuè poſt reſurrectionem quo ad formam præceptumq; ſacerdotibus impoſitum abſoluendi, cum inſufflauit & dixit: Ioan.20. accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis [s]. Ante illud inſigne factum & dictum, non erat ſacramentum pœnitentiæ inſtitutum, niſi ſecundum quandā inchoationem [t]: quia Matt.3. Chriſtus in principio ſuæ prædicationis, deſignauit actus pœnitētis, quos poſtea erat inſtituturus in materiam huius ſacramenti. & Matth.16. promiſſa eſt Petro ea poteſtas ſoluendi peccata, ijs verbis, quibus poſtea inſtituturus erat formā abſolutionis; deſignans à Petro & ſucceſſoribus eius Pontificibus & epiſcopis, conſecrandos eos qui erant futuri miniſtri huius ſacramenti. ſic in alijs ſacramentis quædam inchoatio præceſſit inſtitutionem baptiſmi [u], & extremæ vnctionis [x].

4 In vltima cœna Lucæ.22. dicēs hoc facite [y], initiauit Apoſtolos ſacerdotali charactere, vt poſſent euchariſtiam conſecrare, & offerre in ſacrificium. In quo charactere [z] fundatur radicaliter poteſtas abſoluendi, quę Luc.22. in cœna non fuit data ante Chriſti paſſionem (vt quidam falſo putant, de quibus ſtatim §.6.) ſed poſt reſurrectionem Ioan. 20. quod nō intelligitur de ſola poteſtate prædicandi [a] ſed ibi de nouo per extenſionem perfectionemque prioris characteris, data eſt formaliter tota poteſtas abſoluēdi [b]: atq; ita tunc Chriſtus inſtituit formam, totamq; ſubſtantiā ſacramenti pœnitentiæ [c], dum Apoſtolos conſtituit iudices [d], quibus alij tenerentur confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, deditq; illis claues: Petro prius promiſſas, quibus ſua ſententia ligare poſſent, tum priuatiuè, dū confeſſum nō abſoluunt [e]: tum poſitiue, per pœnitētias à confeſſario iniunctas in hoc ſacramento [f]: & claues, quibus ſoluerent inſtrumentali virtute [g], conferendo gratiam reconciliationis, & aperirent regnum cœlorum. tunc ſimiliter Thomas Apoſtol. licet abſens, recepit virtute Chriſti claues [h]: vtpote collatas toti collegio Apoſtolico, & ſingulis illius, cuius Thomas erat pars. Si quis vero neget tunc ei datas, cum propter incredulitatem eſſet indiſpoſitus: certè accepit poſt octo dies [i]. Ioan.20.

ſeſſione.6. capit.14. ſeſſ.14. canon.3. ſeſſ.23. cap.1. & expreſſe cano. 4. conſtat autem poteſtatem hanc abſoluendi eſſe ordinis indelebilis dicit Trident. ſeſſione.23. refor. capit.15. fatetur Soto. diſtinct. 20. quæſtion.1. artic.2. eſſe communiorem ſententiam. & citat Hieronym. Ambroſ. Chryſoſtom. D. Thom. Caiet. Ledeſm.2. par. quæſtion.19. artic.1. con.4. fin. Turrecrem. libro ſecundo. ſumma eccleſ. capit.77. d Bellarm. lib.3. de pœnitent. capit.2. 12. Trident. ſeſſ.14. cap.5. can.7. & 9. e Sup. lib.1. de pœnitentia capit.16. f Triden. ſeſſ.14. cap.8. can.15. Bellarm. lib.4. de pœnitentia. capit.5.13. ad ſextum. colligit Matth. 16.18. claues dari etiam ad ligandum. g Sup. de ſacram. cap.16. & ſequent. h In Ioan.20. Cyrill. libro duodecimo. capit.56. Gagneius ibi. Ekius homil. de reſurrectione Ianſen. Caſtro verb. ſacerdot. her.1. colum.4. Soto d. 20.q.1.2. ſic Num.11. poteſtas 70. ſenioribus data, extenſa eſt ad duos abſentes. i Soto. Gallo. & quidam recent. Tolet. in Ioan.20. not.25. fin. con-

quando conuerſus miſit manum in vulnera Chriſti, qui non ſolum cicatrices & ſigna vulnerum [k] conſeruare dignatus eſt: ſed foramina ipſa vulnerum aperta [l].

5 Quidam Patres ea verba Ioan. 20. intelligunt ſimul de remiſsione quæ fit per baptiſmum [m]: vt verba fere ſimilia Lucæ vlt. intelliguntur de baptiſmo [n]. & de ea pœnitentia quam Act. 2. adultus præmittere debet ante baptiſmum. De quo baptiſmo & forma illius permanſura, eo die Aſcenſionis, quo hæc verba Chriſtus protulit, imponit præceptum & promulgat Matt. vlt. & Marc. vlt. Cum tamen Ioan. 3. niſi quis renatus [o]: promulgare cœperit præceptum, quod non niſi facta pleniori promulgatione poſt reſurrectionem, eſſet obligaturum [p]. Sic etiam ante euchariſtiæ inſtitutionem in cœna factã, cœpit Ioan. 6. niſi manduc. promulgare neceſſarium præceptum de euchariſtia [q]. at hoc ſenſu Ioan. 20. admiſſo, non licet excludere alium legitimum quem ſemper Patres & eccleſia ex Ioan. 20. intellexit [r] de clauibus in ſacramento pœnitentiæ.

6 Quidam catholici putant probabile [s], quod in cœna vltima ſit data Apoſtolis tota ſacerdotalis ordinis poteſtas, etiam ad abſoluendum à peccatis: quæ tamen Ioan. 20. fuit magis declarata, & addita plenitudo iuriſdictionis [t], in totum Orbem. atque ita ex Ioan. 20.

ſtat enim Ioan. 20. quod à principio Thomas incredulus cũ pertinacia fuit, vt ibi aduertunt Chryſoſto. hom. 86. Cyril. lib. 12. c. 57. Theoph. Euthy. Ianſen. cap. 147. Auguſt. ſer. 159. de tempor. Ambr. Luc. vltim. Gregor. 14. Moral. capi. 29. Origen. lib. 2. contra Celſ. Grego. hom. 26. in Euangel. Aug. 16. cótra Fauſt. c. 33. [k] In Ioã. 20. oſtendit eis manus, non cũ vulnere & foramine, ſed cũ cicatricibus. dicunt. ibi Aug. & epiſt. 49. ad Deo gratias. q. 1. vt (erunt in alijs martyribus dicit Augu. 22. ciuit. ca. 20.) quia Græc. habet typos, id eſt, figuras, & topon, id eſt, locum clauorũ. Ambr. Luc. vlt. Greg. hom. 26. in Euangel. habetur in Breuiar. hom. Dominic. 1. & 2. poſt Paſcha. Greg. etiam ho. Aſcenſ. Bed. in Luc. 24. Anſel. in ſpeculo Euangelici ſerm. c. 15. Ianſen. concord. c. 147. & ferio aſſerit Abulen. paradox. 5. c. 25. 26.

[l] Retinuiſſe foramina. Chryſo. in Ioan. 20. Theophil. Euthy. Damaſ. lib. 4. c. 19. ſed falſo putant ſic conſeruaſſe vſque ad Aſcenſionem tantum, quia nihil de corpore beato mutãdum eſt, vt bene D. Tho. inf. cum Aug. epiſt. 146. ad Conſent. Greg. 14. Moral. c. 31. quare retinet & ſemp. conſeruabit. foramina vulnerum illæſa. D Thom. 3. p. q. 54. ar. 4. ad. 2. vbi Caiet. & in Ioan. 20. quia Zachar. c. 13. dicunt Angeli Chriſto aſcendenti, quæ ſunt plagæ iſtæ. Ioan. 19. videbunt in quem pupugerunt. Bern. in id Cant. 2. in foraminibus petræ. D. Tho. Cathen. in Luc. 24. cum Cyril. 12. in Ioan c. 58. Euthy. Tolet. Ioan. 20. not. 16. Hieron. Matt. 28. oſtendit Thomæ latus lancea vulneratum. [m] Cyrill. in Ioan. 20. exponit de remiſsione quæ fit per baptiſmum adulti premiſſa pœnitentia: & ſimul de ſacramento pœnitentię ſimiliter Hiero. epiſt. 50. ad Edibiã. q. 9. [n] Ianſen. concord. c. 147. Tolet. in Ioan. 20. poſt not. 15. Aug. li. 3. de conſenſu Euang. c. 25. putat eadem eſſe verba Ioan. 20. & Luc. vlt. at reuera non ſunt vt bene ait Taper. Bellar. li. 1. de pœnit. c. 10. li. 1. de Rom. Pont. c. 12. quia Luc. vlt. non protulit Chriſtus die reſurrectionis ſed aſſumptionis, vt ex ſubiũctis patet: & loquitur de ſolo baptiſmo de quo præceptum promulgat ibi, & Matth. vlt. docete baptizantes. & Marc. vlt. Soto. d. 14. q. 1. a. 7. [o] [p] Ex Ioan. 3. colligunt Patres inceptã eſſe promulgationem de bapt. ſup. de bapt. c. 2. §. 4. A. 16. vbi aiunt Orig. Cyril. Chryſ. Theop. Euthym. Aug. Beda itẽ Tertul. li. de bap. Iuſtin. Apolog. 1. Cyprian. li. 3. ad Quirin. c. 25. Amb. 3. de Spiritu ſancto. c. 11. Hier. in Ezech. c. 16. idẽ in ſuis ſer. de bapt. Domini Baſil. Nazianze. & Niſſe. Bella. li. 2. de ſacra. cap. 3. [q] Id Ioan. 6. intelligunt de reali communione euchariſ. Patres & cõ. Epheſin. Trid. ſeſ. 13. & 21. Bella. li. 1. de euch. c. 5. & ſeq. [r] vt ait Trid. ſeſſ. 14. c. 1. & Pat. in Ioan. 20. cit. lib. 1. de peni. c. 2. §. 1. [s] Tenet Armach. li. 11. c. 14. & 15. Marſ. 4. q. 12. a. 2. Lede. 2. p. q. 19. a. 1. fi. cõ. 4. Tap. a. 5. ſignificat Hugo. Card. Ioan. 20. Cano. relect. de ſacrã. 1. p. Victor. de clau. §. 2. & 8. Sco. d. 19. q. vni. a. 3. & d. 24. ar. 1. videtur Turrecr. lib. 1. ſummæ eccleſ. c. 95. ad 1. cont. 6. con. quod probabile dicit Sot. d. 1. q. 1. a. 1. d. 20. q. 1. ar. 1. & 2. con. 3. d. 24. q. 1. a. 4. poſt con. 5. & idem tenuit Peña, Doctor Velazquez prælegens qui poſtea factus eſt Archiep. Compoſt. F. Vrrias poſtea epiſc. & quidam recent. Sot. tamen probabilius putat Apoſt. diuiſim fuiſſe datam poteſtatem conſecrandi quidem euchar. in cœna vlt. ſed abſoluẽdi à peccatis poſt reſurrect. Ioan. 20. & tamen ait, quod nunc dum epiſc. ordinat, ſimul confert vtramq; poteſtatẽ. fauet D. Tho. add. q. 17. a. 2. ad 1. dicens eſſe eundem characterem: vt idẽ calor calefacit & liquefacit. Quod autẽ Trid. ſeſſ. 23. refor. c. 15. ait ſacerdotes in ſua ordinatione poteſtatem abſoluendi accipere: videtur declaratum in conc. Floren. dicente ordinari ſacerdotem, dum ei dicitur, accipe poteſtatem offerẽdi: quaſi tunc detur tota poteſtas ordinis ſacerdotalis, etiam ad abſoluendũ: quanuis quoad vſum & iuriſdictionẽ dicitur cũplete data Ioan. 20. quia tunc fuit declarata ſic Mat. vlt. data eſt mihi omnis poteſt. i. declarata vt ex Patribus probat Martin. li. 9. hypot. reg. 44. tunc dicitur res fieri, cũ declaratur eſſe, ex Aug. Cyril. Baſil. & tamẽ ibidem probat factum dici cum animo prõpto & efficaci aggredimur rem opere inchoato, ſic Gen. 22. quia feciſti hanc rem. i. animo efficaci cœpiſti facere. ſic ſol (qui prima die creatus eſt, ſed propter chaos nõ ſatis manifeſtatus, nec ob impedimentum influebat) dicitur creatus. 4. die Gen. 2. quia cũ motu proprio obliquo per Zodiacum declaratur eius virtus ex nouis effectibus D. Tho. 1. p. q. 67. a. vlt. ad. 2. q. 70. 2. ad. 3. (quanuis Soto non placet id exemplum d. 24. q. 1. a. 4. poſt con. 5.) ſic character integer in cœna datus, inſtituto poſt reſurrectionem ſacramento pœnitentiæ & extremæ vnctionis, extẽditur & perficitur, vt poſsit illa miniſtrare: & ſubſiſtentia Verbi extenſa eſt ad humanitatem vnitam.

[t] Quia ſine iuriſdictione (de qua videtur concil. Floren.

Floren. explicare locum Ioan. 20. non eſt omnino completa & approximata poteſtas abſoluendi.

[u] Vt ſtatim declaratur. [x] Vt iã dictũ eſt, ex concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. can. 3. ſeſſ. 6. c. 14. ſeſſ. 23. c. 1. & plane can. 4. patres cit. lib. 1. de pœnit. c. 2. Soto. d. 20. q. 1. ar. 2. con. 3. fatetur id eſſe probabilius: imo eſt omnino certũ. Iuuat exemplum de virtute ſolis, quia in. 4. die, addito nouo motu obliquo, facta eſt virtus potẽs ad nouos effectus. ſic habitus ſcientiæ perficitur, dum extẽditur ad nouos actus cõcluſionũ. & conci. Floren. non contradicit Patribus, & tãtum voluit explicare actum, in quo primum confertur character ſacerdotis. poſtea verò nõ datur nouus character, ſed prior perficitur in ſacerdote, & epiſcopo ad nouos actus abſoluendi, & conferendi ordines. Similiter ex concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 1. aperte colligitur epiſcopum duplici actu diuiſim conferre has duas poteſtates: dum concil. ait, per ea verba quorum remiſeritis, communicatam Apoſtolis & eorum in ſacerdotio ſucceſſoribus (vt explicat ſeſſ. 23. cap. 1.) poteſtatem abſoluendi.

conuinci claues eſſe in eccleſia: ſicut & conuincitur ex promiſsione prius facta Matth. 16. vt ibi aduertit B. Hieron. nec mirum eſſe, ſi Chriſtus conſecrauit miniſtros omnium ſacramentorum in cœna, antequam inſtitueret quædam ſacramenta [u]: vt videtur ſacramentum confirmationis & extremæ vnctionis inſtituiſſe poſtquam Apoſtoli erãt ſacerdotali & epiſcopali charactere inſigniti. At certo ex Patribus, & conc. Trid. conſtat [x] claues ſeu poteſtatem ordinis ad abſoluendum, non fuiſſe collatam antequam Chriſtus reſuſcitatus, dixit Ioan. 20. accipite Spiritum ſanctum, vt dictum eſt.

CAP. II.

Non fuiſſe id ſacramentum in ſtatu legis naturæ aut veteris.

§. 2. Modus confeſsionis auricularis inſtitutus eſt à Chriſto nec poteſt per Papam tolli.

3 Nec tamen vetat Chriſtus confiteri publice ex cauſa.

4 Nectarius quo modo dicitur abrogaſſe confeſsionem.

5 Modus auricul. nec eſt de eſſentia nec de præcepto ſimpliciter.

6 Accuſatio fit verbis, ſed poteſt ſignis. non tenetur ſcribere peccata nec per interpretem confiteri.

7 Abſolutio impendi non poteſt abſenti pœnitenti.

8 Non debet vnus confiteri duobus ſacerdotibus ſimul.

EX his conſtat eiuſmodi confeſſionem exteriorem homini tanquam iudici factam, non fuiſſe vſitatam in ſtatu legis naturæ [a], figura tamen fuit quod Angelus vice Dei à primis parentibus poſt peccatum, & à Cain exegit confeſsionem peccati [b]. Gen. 3. & 4. vt humili ea pœnitentia delerent cõmiſſum. Sic in lege naturæ præceſsit figura baptiſmi, in aquis diluuij quibus Noe cum ſuis ſaluatus eſt in arca [c]: & de euchariſtia in ſacrificio panis & vini quod obtulit ſacerdos Melchiſedech [d]. ſed neq; alienũ à iure naturę eſt, vt ſecreta reuelẽtur fideli & ſecretiſsimo amico [e] ad remediũ & conſilium, quando ea manifeſtatio peccati compenſatur magna vtilitate: qualis ex effectibus confeſsionis prouenit, vt dictum [f] eſt. Sed neque in lege veteri fuit talis confeſsio [g]: ſed patres afferunt quaſdam ex illa figuras & exempla,

CAP. I.

[a] CErto colligitur ex Patribus & concil. dicentibus ſacramẽtum confeſsionis eſſe à Chriſto immediate inſtitutum. Quidam tamen pio zelo temperandi difficultatem hanc confitendi, aiunt fuiſſe etiam in lege vet. vt Dauid Pſalm. 50. tibi ſoli peccaui. & Pſalm. 31. dixi confitebor. Ioſue. 7. confitere peccatum tuum. Almain. d. 14. Guillel. de Rubion. q. 1. Hug. lib. 2. p. 14. & Raulin. ſerm. de pœnitent. aiunt inſtitutam confeſsionem in paradiſo. Angel. confeſſ. 2. §. 1. dicit poſt peccatum Adæ omnes tenebantur ad ſacramentum pœnitentiæ in voto: ſed non in effectu, niſi poſt Chriſti paſsionem: & Sylueſt. confeſ. 2. §. 5. & tamen confeſ. 1. §. 14. limitat teneri infideles ad confeſsionem peccatorum in generali, non in particulari. idem Richard. d. 17. art. 2. q. 4. videtur Scot. quæſt. 1. art. 1. vt eius argumenta ſignificant. V Valden. de ſacrament. capit. 137. & dicit ſe didiciſſe à quodam Iudæo eſſe apud illos cõfeſsionem de adulterio, homicidio, & blaſphemia. & c. 139. 143. At hanc ſententiam reprobant D. Thom. add. quæſt. 6. art. 2. & 3. p. q. 84. 7. ad 2. q. 86. 6. ad vltim. Taper. art. 5. Ledeſ. 2. p. quæſt. 5. art. 2. Soto. diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 2. Caſtro. verb. confeſſio. Abulen. Leuitic. 16. quæſtio. 27. Matth. 3. q. 5. communis DD. diſt. 17. Nauarr. cap. 2. num. 2. & cap. 1. num. 28. prælud. 10. num. 3. & de pœnitent. diſt. 5. in princip. §. 2. annot. 8. Ianſen. concord. capit. 14. Bonauen. diſt. 17. art. 1. quæſt. 1. Richard. ar. 2. quæſt. 3. Palud. q. 2. art. 2. Almain fatetur quæſt. 1. con. 1. Dur. quæſt. 8. Gabr. q. 1. not. 2. Medin. tract. 2. de confeſſ. q. de oblig. confeſſ. & conſtat quia alias peccata ante baptiſmum teneretur homo confiteri: contra Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. cum baptiſmus ſit ianua ſacramentorum. & D. Thom. 3. p. q. 68. 6. vt nec tenetur ad communionem catechumenus etiam iuſtus.

[b] Ex figura Adæ probat Tertull. 2. contra Marcio. Ambro. de paradiſ. capit. 14. libr. 2. de Cain & Abel cap. 9. Gregor. 22. Moral. cap. 13. Chryſo. homil. 18. Gen. Bellarm. lib. 3. de pœnit. cap. 3.

[c] Vt patet 1. Petri. 2.

[d] Vt probat Apoſtolus ad Hebr. 6. & 7. & paſsim Patres. & d. eſt lib. de euchariſt. cap. 1. Bellarm. lib. 1. de miſſa. capit. 6.

[e] Soto. diſt. 18. quæſt. 1. art. 2. Ledeſ. quæſt. 5. ar. 2. dub 2. facit Nauarr. capit. 18. num. 33.

[f] Trident. ſeſſ. 14. c. 5. adiuncto. capit. 2. & dictum eſt lib. 1. de pœnitent. cap. 2.

[g] Cit. A. & Bellar. lib. 3. de pœnitent. cap. 3.

vbi peccata quædam exteriora manifeſtabantur ſacerdoti [h], qui oratione & ſacrificijs iuuabat pœnitentem vt impetraret donũ contritionis [i], quo diſponeretur ad gratiam: atq; ita confeſsio illa ſicut & cõtractus matrimonij dicitur à quibuſdam autoribus [k], ſacramẽtum inchoatiue & in habitu: quia illos actus humanos euexit Chriſtus vt ſint materia ſacramẽti. quæ inchoatio confeſsionis effecit, ne hæc Chriſti inſtitutio videretur inſolita [l]. Poſita Chriſti inſtitutione actus hic confeſsionis in deſtructionem peccati per modum compenſationis à Deo offenſo ordinatus, elicitur à virtute pœnitentiæ, & præceptum de confeſsione colligitur ex Ioan. 20. quorum remiſer. Iac.5. confitemini alterutrum peccata & act.19. vt li.1. de pœnit.c.2.§.1. dictum eſt.

2 Modus item confeſsionis auricularis (ex quo ad inuiolabile ſigilli ſecretum [m] tenetur diuino præcepto cõfeſſarius, in gratiam pœnitentis) colligitur traditione eccleſię ex eodẽ præcepto diuino [n]. cuius diſpenſationem neq; ipſi Pontifici Chriſtus committere voluit, vt aut pœnitentẽ à confeſsione in perpetuum eximat, ſup.li.1.de pœnitent. c.3.§.2. aut confeſſariũ cogat ad ſigilli fractionẽ, inf.li.3. de pœnit.c.19.

3 Hic modus ſecreto ad aurem confitendi ſemper fuit in vſu [o], vt pote à Chriſto inſtitutus. materiaq; ſufficiens eſt hæc confeſsio [p], poſitis alijs cõditionibus de dolore propoſito emendæ, & acceptãdi implendiq; iuſtam pœnitentiã. Sic vero ſecreto rite proponũtur peccata ſacerdoti tanquã iudici: vbi reus eſt accuſator ſui, & eſt teſtis cui' teſtimonio & pro ſe & cõtra ſe ſtatur in hoc iudicio: & per ſecretã pœnitentiã cõtentus eſt Deus fieri ſibi ſatisfactionẽ, vt ait B. Augu. de eccleſ.dogmat.c.53. nec poſſet generali lege humana imponi omnibus præceptum vt confeſsio (quæ omnium etiam occultorum integra eſſe debet) fiat publice. [q] nec tamen vetuit Chriſtus quin aliquis interdum ex bono

[h] Vt Num.5.& Leu.8.in Hebr. eſt cõfeſsio cũ adiũcta ſatisfactione & oblatione ſacrificij pro peccato negligẽtiæ. cui fauet quod ref. VVald.to.2.ſacr. c.137.de ſacrãl.tit.8.c.71.de more apud Iudęos cõfitendi & Ant.3.p.tit.14.c.6.§.1.& quædã ref. Galatin.li.10.de arcã.ſcrip.c.3. quare Eccleſ.c.41. nõ confundaris confiteri peccata tua. ſic & ante baptiſmũ Ioannis Matt.3. Mar.1. confitebantur peccata ſua, ſup. lib.de bap.c.32.lit.O.

[i] Sic Baptiſta prædicabat baptiſmũ in remiſſionẽ peccatorũ, ſcilicet quia excitabat ad cõtritionem qua peccata remittuntur, ſup.de bapt. c.33.§.4.

[k] Sic explicãdi ſũt cit. A. ſic enim quidã in ſtatu legis naturæ & vete. matrimonium vocant ſacram. ſed late & inchoatiue inf.lib.de matrim.c.2.§.1.

[l] Hac ratione ne baptiſmus videretur inſolitus pręmiſit Baptiſta ex Dei inſpiratione ſuum baptiſmum. ſup.lib.de bapt.c.32.

[m] De ſigillo inf.lib.3.de pœnitentia. c.19.& ſeq.

[n] Plane Orig.hom.2. in Pſal.37. poſt med. confitebor aduerſum me. & probat exemplo, vt qui eſcam indigeſtam euomit releuatur. Concil. Complut. approbatum à Xiſt.PP.IIII. Trid.ſeſſ.14. cap.5.can.6. non tamen ait iure diuino inſtitutam, vt ſit ſecreta: ſed fuiſſe commendatam à ſanctiſſ. & antiquiſſ. Patribus vnanimi cõſenſu: & eccleſiam ab initio vſam fuiſſe ſecreta confeſsione, vt modo vtitur. & damnat dicentes eſſe à diuino mandato alienam, & mandatum humanum. & can.6. Si quis dixerit modum ſecreto confitendi alienum eſſe ab inſtitutione & mandato Chriſti, & mandatum eſſe humanum anat.ſit. ſed plane indicat eſſe de iure diuino, quod colligitur ex vna propoſitione de fide (omnia peccata etiam ſecretiſsima cordis tenemur confiteri) & ex altera euidenti: quod nemo tenetur occulta reuelare cum periculo & licentia vt manifeſtẽtur: ea enim lex eſſet intolerabilis contra bonã inclinationẽ naturę quã lex gratię nõ deſtruit Sot. d.18.q.1.a.1. Hoſi.inſtit.c.46.47. Taper.ar.5. Caſtro.verb.confeſſ. Pet.Sot.tit.de conf.lect.11. Latomus de conf. Vega lib.13.c.28. Bellar.lib.3.de pœnit.c.14.& prius probat ex Patribus Leo.1.epiſt.57. alias.59.ad epiſcopos Cãpan.habetur.c. quãuis de pœnit.d.1. Innoc.1.epiſt.ad Decentiũ. Orig.ho.10. Num.ho.8. Leuit.hom.1.&.2.in Pſal.37. Dionyſ. epi.8.ad Demoph. Baſil.de inſt.monac.c.21.98. Clemen.epiſt.1. dicit Petrum à Chriſto accepiſſe, vt ſint confitẽda etiam quę & intus latẽt in corde. Pacian. in pareneſi ad pœnitentiam. Aug.ſer.85. de tempore. Ambr.lib.de paradiſo. habentur c.agite.c.non poteſt.de pœn. d.1. Hieron. in eccleſ.10. ſi mordeat ſerpens in ſilẽtio. Cypr. ſer.5. de lapſis. Lactant. li.4.diui.inſtit.c.17. vt per circuncilionẽ pudenda ſacerdoti manifeſtãtur ſic per cõfeſſionẽ. Tert. li.de pœnit.&.2.cõtra Marc. Amb.li.de vtilit.pœn. Effre.de pœnit.c.1. Chryſo. multis ho.de pœnit.& ho.27.in Gen.8. Bed.in Iacob.5. Hug.2.de ſacram. p.14. Rich.de S.Victor.de poteſt.ligãdi & ſoluend. c.12. Sic confiteri Deo pertinet ad virtutẽ religionis: modus autem ſpecialis cum ritu externo fuit à Chriſto inſtitutus. Vt ad virtutẽ religionis pertinet Dei cultus in generali etiam externus: ſed quod tali ritu, puta ſacrificij miſſæ, vel ſacramentorũ colatur Deus, fuit inſtitutio Chriſti: & eccleſia alios ritus determinat D.Tho.2.2.q.81.a.2.ad.3. quod vero Caiet.in Ioan.20. accipite Spiritum ſanctum: ſignificat, auricularis cõfeſsionis modũ nõ inſtitutũ à Chriſto, ſed ab eccleſia: purgat ſe in reſpõſione ad art.Pariſ.ſibi obiectos a.5. quod tantum intẽdit nõ ita reſtrinxiſſe Chriſtũ, quin valeat confeſsio ſi publice fiat. & ipſum Caiet. vt ſuſpectũ dãnat Cathar. li.5.contra Caiet. Sixt.lib.6.Biblio.c.218. Caſtro verb.confeſſ. ſed ille bene ſe excuſat, inf.lit.V.

[o] Orig.ſup.in Pſal.37.ho.2. poſt med. & alij patres. & ſic apud Sozo.inf. putant legendũ interpretes eius Chriſtophorſonus & Niceph.lib.12.hiſt.c. 28.ref. Bellar.li.3.c.14.

[p] Trid.ſeſſ.14.c.5. probat ex cõſuet. & cõſenſ. eccleſię. Leo.1.epi.78.alias.80.

[q] Trid.c.5. ſolum dicit, non ſatis conſulte præciperetur lege humana, Leo ſup. imo non poteſt: quia eccleſia circa actus internos non habet ius, vt co-

ſine quædam peccata vt publica, [r] confiteretur publice, [s] vt ſatisfaceret publico ſcandalo. At forte nũquam ita eccleſia compulit abſq; voluntaria pœnitentis acceptatione [t]: compulit tamen, vt ſolennis pœnitentia fieret in loco publico. [u] Nam cum Nouatiani catholicos epiſcopos carperent quod ſecreta pœnitentia contenti facile reconciliarent eos qui in perſecutione Decij Imper. à fide defecerant: & contẽderent eos qui cum publico ſcandalo peccant, non eſſe admittendos ad communionem eccleſiæ: epiſcopi ab antiquo fere Apoſtolorum tempore [x] adiecerunt appendicem doctrinam [y] hanc veteri canoni Apoſtolorum de ſecreta cõfeſsione & pœnitẽtia: nempe vt in ſingulis eccleſijs deſignaretur preſbyter pœnitentiarius cui reſeruatus eſſet caſus [z] peccati publici, quantum ad abſolutionem & iniunctionem publicæ pœnitentiæ.

4 Porro Nectarius Archiep. Conſtantinop. (qui fuit prædeceſſor B. Chryſoſto.) ſi forte ſacramentalem confeſsionem abrogare tentauit (vt quidam indicant [a]) non mirum ſi hic ſeductus eſt errore, vt qui ex prætore & catechumeno iam ſenex ſubito creatus fuerat epiſcopus [b]. ſed reuera non tam abrogauit modum aliquem qui tunc eſſet certo tempore confitendi Pœnitentiario publice in eccleſia, quam abuſum quo etiam de occultis à Pœnitentiario recipiebant & implebant in eccleſia publicas aut ſolennes pœnitentias [c]. & Nectarius propter vitandum periculũ abſtulit appendicẽ illam doctrinam epiſcoporũ, id eſt, abrogauit officium Pœnitentiarij, ne deinceps abſolutio aut iniunctio publicæ pœnitentiæ reſeruaretur Pœnitentiario, ſed presbyteri confeſſarij contenti eſſent ſecretis pœnitentijs, vt olim Apoſtolorum tempore. occaſio vero ſic abrogandi fuit, quod nobiliſsima fœmina, quæ in eccleſiam ſæpe ibat

gat manifeſtare, & puniat in foro exteriori, etiam cum periculo vitæ aut famæ. nam nec in correctione obligat prodere occultum peccatum fratris, de quo emẽdatus eſt, vel correptione mea emẽdabitur. vt nec reſp. poteſt obligare innocẽtem, vt tradat ſe tyranno. At Chriſtus potuit obligare: quia eſt dominus famæ, & compenſat hoc onus cũ fructu ſacramẽti. vid. Bella. lib.3. de pœnit.c.12.

[r] Bellar.lib. 3. capit.14. col.5. probat quod nunquam occulta peccata fuerint publicè dicta, cui fauet Nicephor. Leo epiſ.80.cõt. Taper.ar.5. & Ioan. Heſſelẽ.

[s] Trid. ca.5.can.7. Catechiſ. Pij V. Nau.c.2. nu.5.& in c. fratris de pęnit.d.5.n.99. & ita ſe explicat Caiet. ad a.5.Pariſ. Catarin. Caſtro ver. conf. Pet.Sot.tit.de conf.lect. 11. probat quod olim etiam quædam occulta dicebantur publice. ex Tertull.de pœnitentia.c.8.&.9. Orig.& maxime Leo. c.quãuis.de pœnit.d.1. Pala. d.17.q.5. probat ex Dionyſ. ſup. Baſil.reg.breuior. 119. innuit quod Moniales confitebantur ſacerdoti præſente Abbatiſſa videtur Sozo.li.7.ſuæ hiſt.c. 16.& in Tripar.lib.9.c.35. Socr.lib.5.c.19. dicunt, viſum eſt antiquis Pont. vt velut in theatro ſub teſtimonio Chriſtiani populi peccata pandantur. de quo tamen ſtatim. Concil.Colon.& Mogunt. Rich. d.17.ar.3.q.8. Palud.q.2. Med.de conf.f.63. col.4. Soto d.18.q.1.1.q.2.a.6. Tabien.conf.§.3.36.37. cum Ioan.Andr.Sylu.confeſ.1.§.20. & cum Ioan. Heſſel.Taper.art.5.p.197.213. Ayala de trad.3.p. Perion.lib.2.topicæ Theolog. Veg.lib.13.capi.28. Hoſi.c 46.47. Roſſen.a.8. Bellar.lib.3.c.14.&.19. at aliter Ioan. Chriſtophorſonus peritiſsimus Græcus vertit literã Sozom. vt epiſcopi qui prope Chriſtum fuerunt vetuerint ne in theatro confiterentur publice; ſed vni presbytero qui ſit taciturnus & prudens. idem Niceph.lib.12.cap.28.

[t] Imo Pamel.in Tertull.de pœnitentia.ca.8.&.9. Bellarm.lib.3.ca.14. ait ſolam ſatisfactionem fuiſſe publicam, & eam ab antiquis vocari exomologeſim, quando poſt confeſsionem imponebatur. nam Sozom. ſup. & alij hiſtorici poſtquam referunt ſacerdotem Pœnitentiarium in theatro, (id eſt, in loco publico eccleſiæ) audire confeſsiones: ſubdunt inſtitui presbyterum bonę conuerſationis, ſapientem, & qui ſeruet ſecretum, vbi conſtat confeſsionem fieri occulte: & tamen quibuſdam imponi publicam pœnitentiam.

[u] D.Tho. addit. quæſt.28. Burchar.lib. 19. ſui decreti: Marian. Victorin. libel. de confeſ.c.10. late Bellar.lib.1. de pœnit.c. 21.22.

[x] Sic vocat Niceph. epiſcopos qui proxime poſt Chriſtũ fuere. & ita Bellar.c.14. dicit interpretandũ Sozo.

[y] Bene Bellar.c.19. contra Kemnit.

[z] Sic videtur interpretãdus Socra. li.5.c.19. vt Pęnitẽtiario cõfiterentur Græc. catameros.i. ſecũdũ partem. quia nõ omnia peccata ſed caſum reſeruatũ. licet aliter Bella.c. 19.ſi.legit.ſ.particulatim.i.ſingula peccata integre.

[a] Vt falſo ex Nicep.li.12.c.28. & maxime ex Sozo. male verſo per Muſculũ.li.7.c.16. colligunt Sot.d. 18.q.1.1. VVald.de ſacram.c.141. quos hæretici recen. ſequuntur. at reuera hi hiſtorici tantũ referunt publicam cõfeſsionem fuiſſe à Nectario abrogatam citati inf.B.

[b] Vt refert Nicep.li.12.c.12. Bellar. li.3.c.14. quare non mirum ſi vir non valde inſtructus abrogauit obligationem cõfitendi pœnitẽtiario certis tẽporibus: relinquẽs id arbitrio cuiuſque: Sozom.lib.7.c.8. Nectariũ ſolum laudat de canicie & morum ſuauitate. Nicol. PP. epiſt. ad Photium habetur in.8.Syn.act.4. laudat tanquam hæreticorum expugnatorẽ & eccleſiarũ defenſorẽ.

[c] Concil. Colon.tit.de conf.& Mogunt. Ayala. Ioan. Heſſel. apud Tap.a.5.p.213. Perion.lib.2.topi.Theol. Lindan.li.4.Panop.c.69. Bellar.li.3. de pęnit.c.14. &.19. & id patet ex pœnitentiar. Romano quod refert Burchar.li.19.c.122.153.& vlt. vbi prohibet Diacono ſeu potius presbytero, Archidiacono pœnitentiario dare publicas pœnitentias. Cum tamen etiam apud Græcos mos fuerit confiteri ſecreto, vt patet in 6. ſynodo cano.vlt. quanuis Eugen.4. in Concil. Florent. carpat Græcos quod celebrarent miſſam abſque præuia confeſsione. Sic qui in eccleſia præerat dicebatur Archidiaconus ſeu preſbyter ſuper pœnitentes: qualis nunc eſt Romæ pœnitentiarius Papæ & Conciliũ Trident. ſeſsio.

adimplendas publicas pœnitẽtias, deprehenſa eſt cum diacono quodam eccleſiæ cuſtode, ſeu ſacriſta rẽ habuiſſe. Conſtat vero non aboleuiſſe confeſſionem ſacramentalem ſecretam : cum de illa ſucceſſor eius B.Chryſoſtom. [d] ſæpe mentionem fecerit.

5 Inſtitutio Chriſti de modo articulari, non fecit modũ eſſe eſſentialem ſacramẽto, nec Chriſtus aut eccleſia de hoc modo impoſuit pœnitentibus generale præceptum [e]. Conſuetudo tamen fidelium arguit eum peccare [f], qui ſine vrgẽte cauſa confitetur ſecreta peccata publice : & ſacrilegus eſſet confeſſarius qui ſine cauſa multos etiam pueros incitaret, ſimul confiteri [g] occulta : inducit enim ad ſui infamationem, contra reuerentiam ſacramenti ordinati vt auferat & impediat peccata.

6 Accuſare ſe debet pœnitens vocali verbo,[h] quod per ſe ordinatur ad proprij cõceptus affectioniſque occultæ declarationem, nec tamen eſt de eſſentia & neceſsitate ſacramenti, ſed nec de præcepto eccleſiæ [i] : & non eſt illicitum vt pudore victus, peccatum nutibus explicet: vel quia ægrotus prope mortem non poteſt, aut nõ ſine magna difficultate, aut balbutie proferre ſermonem: ſicut & mutus per ſigna & nutus tenetur confiteri [k], per quos & poteſt matrimonium contrahere. ſcribere peccata ne memoria excidant, quia de ſe periculum affert vt ab alio legi poſsint, pœnitens non tenetur [l]. quamuis quidam aiunt obligari in mortis articulo [m] propter diuinum præceptũ, & ne ſe periculo damnationis obijciat, qui facile contritionem non habet. nemo tamen prohibetur ſcribere peccata [n]. ne opus alioquin ſit homini fragilis memoriæ & ſcrupuloſo, ſæpe ad confeſſarium faſtidioſe recurrere. per fidelem interpretem confiteri licet [o], quando ſacerdos ignorat pœnitentis idioma: vel balbutientis verba & mutorum ſigna non ſatis intelligit: ſed non obligat [p], vt de ſcriptis peccatis dictum eſt: interpres enim nõ tenetur tam arcto ſigillo [q], cum nec eiſdem pœnis iuris ſubiaceat, quibus confeſſarius reuelator, nec homo tenetur niſi vni peccata confiteri, ſi reſeruata [r] non ſint. eligendus eſt interpres qui ſecretum ſeruet, & fideliter referat peccata: decetque id fieri annuente ſimul reo [s], ſi forte id aliquando intelligat, & nutibus comprobante.

7 Si confeſsio per literas aut nuntium facta ſit abſenti ſacerdoti, quando nec pœnitens illum adire, neq; accerſere poteſt, non debet per confeſſarium in abſentia abſolui, [t] niſi poſtea præſens adſit pœnitẽti qui ſic explicuit, & nunc morbo impeditus amplius explicare non valet. Si enim poteſt, curandum eſt vt pręſenti ſacerdoti confirmet idẽ nutibus. [u] Si tamen reum præſens audiuit, & ſine iuriſdictione abſoluit : nihil improbabile facit, [x] ſi obtenta licentia caſus reſeruati illum quando bene diſpoſitum reputat, abſoluerit ſub conditione in abſentia, vt dictum eſt.

8 Tanta eſt Chriſti indulgentia vt peccatum quod à confeſſario vel ab alio vt interprete reuelandũ exiſtimatur, nõ obliget confiteri. licet tamen pœnitenti ex graui & honeſta cauſa confeſsionẽ duobus ſimul ſacerdotibus facere : [y] vel etiam publicam de peccatis publicis ad aliorum exemplũ ſup. §.4. vel dum multi ſimul vno verbo abſoluendi confitentur in periculo procellæ, aut à peſte infecti, & in prælio percuſſi [z] quod Chriſtus non vetuit, & mos eccleſię aliquando probauit ſup. §.4. & qui aliter in articulo mortis confiteri non poteſt, quam vt ab alijs audiatur, ita deberet, [a] ſicut

24. refor. c.8. in eccleſijs cathedral. iubet creari canonicum pœnitentiarium: & renouari morem publicæ pœnitentiæ, vide cit. ſup. V. [d] Chryſoſt. ſæpe in homil. de pœnitentia. hom.20. Gen. hom.31. ad Hebr. (quod ex Chryſoſt. etiam referunt Grat. de pœnit. d.1. & Magiſt. d.17. & Hiſtorici ſupr. & alij Recẽt.) & probatur ex Niceph. lib.12. c.28 & 6. Syn. cano. vlt. Bellarmi. c.14. 20. nec tamẽ legimus reuocatum fuiſſe factũ Nectarij ergo hic non abrogauerat confeſsionẽ priuatam.

[e] Quia dũ in c. omnis: dicit ſolus pœnitens confiteatur intelligitur ne teneatur aliter confiteri quam ſolus ſub ſecreto, vt ait Medin. ſup.

[f] Taper. ar.5. Syluest. confeſsio.1 §.20. quia eſſet nouitas contra receptum morem.

[g] Nauarr. cap.8. num.13. cap. ſacerdos num.109. Medin. de conf. fo.65. Syluest. ſup. Richar. di.17. a.3. q.8. ad 1. vt peccat qui pœnitentem inducit, vt ſibi ſine cauſa manifeſtet perſonam complicis.

[h] Quod probat mos eccleſiæ, concil. Floren. oris confeſsio. D.Tho. add. q.9.3. ad.1. & 2. ſeu d.17. q.3.4.3. ſignificat non valere ſine voce, quando poteſt loqui : quia eſt ſuperba verecundia. Fr. Alex. ſum. lib.1. tit.4. c.4. cauſa.7. Richa. ar.2. q.4. Scot. & addit rationem, quia ſola ſcriptura non ſatis ſignificat, accuſationem de peccato. [i] Sicut qui matrimonium contrahit per nutus aut literas, nõ peccat mortal. contra præceptum : cum tamen eccleſia pręſcribat contrahi per verba in valentibus loqui, & D.Thom. quodli. 1. arti.10. ita affirmat, & Soto. Ledeſ. & Recent. quia dum offert confeſſario peccata ſcripta, ſatis ſignificat accuſationem ſui. ſignificat Aug. de vera & falſa pœnitent. c.10. c. quem pœnitet. de pœn. d.1. quare Trid. ſeſſ.14. capit.5. ſolum dicit confeſsionem : nec addit oris. Cano. & Mant. addunt ſaltem diſpenſet confeſſor, & pœnitens annuat nutu, dum ille legit peccata.

[k] Nauarr. capit.21. num.36. D.Thom. diſtin.17. quæſt.3. Soto. diſtinct.18. quæſt.2. arti.6. Ledeſm. quæſtio.8. arti.3. dub.3. Cano relect. de pœnitent. p.5. Victor. §.158. & in nouo.173. Caiet. verb. confeſsio. cond. 11. Scot. diſtin.17. quæſtio. vnic. ad argum. Richard. ar.2. quæſt.3. ad 4. & quintum. Paludan. quæſt. 2. art. 1. ſupplem. Adrian. quæſt. 1. de confeſſ. ad tertiũ. Nauarr. cap. fratres. nu.86. Syluest. confeſ. 1.§.15. Petrus Soto. lect.11. Angel. Roſel. Archid. Piſan. nam & mutus poteſt ad profeſsionẽ religionis admitti per nutus. Nauarr. lib. de Orat. not. 19. numer. 88. §.5. cũ Bald. Ange. Imol. Iaſo.

[l] Cano. vterque Soto. Victor. Ledeſ. Richar. Scot. Palud. Gabriel. & communis ſummiſ. Syluest. confeſsio.1. §.15. & dicit eſſe D.Thom. Angel. Roſel. ſupplem. Piſan. Nauarr. c. fratres. de pœnit. diſtin.5. num.86.

[m] Syluest. ſup. Cano. fauet D.Thom. diſt.17. q.3. 4.3. ad 2. ſupplem. & Gabrie. Maior. quæſt.1. Scot. Archid. Piſan. & cit. infra O.

[n] D.Thom. ſup. Caiet. Nauar. nec diſſentit Soto, quamuis non laudet.

[o] Eſt communis Soto. Ledeſ. & alij inf. & tamen Sylu. confeſsio.1. §.15. Cano. Mant. Gueuar. Soto. Maior. Fr. Ambr. & alij recent. Ledeſ. Pet. Soto. lect.11. aiunt quod in articulo mortis tenetur ſic confiteri per interpretem, ſi aliter non poteſt : & paruipendenda eſt exigua famæ iactura, quæ compenſatur cum vtilitate & ſecuritate in eo articulo, vt de circunſtantia complicis ijdem dicunt citat. infra capit.9.

[p] Extra mortis artic. aiunt prædicti autores : & ſimpliciter id affirmant Richard. Scot. ſup. Palud. quæſt.2. artic.1. Caietan. verb. confeſsio Soto. diſt. 18. quæſt.2.6. fin. Medin. de confeſ. fol.64. Cano. par.5. ad.5. Petrus Soto. lect.11. Couarru. primo Variar. cap.1. in princip. & omnes Recent. Theolog. Nauarr. capit. vigeſimoprimo. num.36. ca.26. num. 14.

[q] Infra lib.3. de pœnitent. cap.20.

ʳ Inf.

[r] Inf. cap.14. & lib.3. cap.14. [s] Soto. Cano. Mant. putãt neceſſarium vt pœnitens ſimul annuat: quaſi teſtis ſui: vt in iudicio exteriori requiruntur teſtes. at id non oportet, & fruſtra fit quando reus non intelligit idioma, nec quid interpres declaret, quare ſatis eſt teſtimoniũ interpretis, cui vterq; fidit.

[t] Soto. q.2. art.6. Cano p.5. Victor. §.158. D. Tho. add. q.9. art.3. Caiet. verb. cõfeſſ. cond.11. propendet Richard. ar.3. q.8. Scot. quæſti. vnic. ad argu. Angel. confeſſ. 1.§.32. Ledeſ.2.p.q.8. ar.3. & communis Recent. Mant. Gueuar. Baſies. Frater Medin.

[u] Soto. Cano. Mant. [x] Quia poſſe abſentem abſolui affirmant Nauarr. cap.21. nu.36. cap.26. nu.14. cum Ant.3. par. titu.17. capi.12. & cap.21. §.3. qui ait multos Theolog. inſignes congregatos ſuper hoc in concil. Baſilien. ita affirmaſſe: præſertim quando pœnitens præſens fuit confeſſus peccata: idem de hoc concil. refert Nider in ſuo præceptorio, & Victor. §.185. (quamuis Soto negat extare hanc diffinitionem Theologorum) idem tenet licitum Paludan. diſt.17. quæſt.2.1. & probabile dicit Richard. ar.3. q.8. & clarius Adrian. de confeſ q.1. col.6. Petrus Soto lect.11. Med. de confeſſ. fol.64. dicit probabiliſsimum, & ſoluit argumenta. Sylu. confeſsio.1. §.15. confeſſor.3. §.1. confeſſor.4. §.6. ſed limitat quando præſens audiuit illius confeſſionem: Tabien. confeſsio. §.37. Fr. Alex. lib.1. titu. 5. cap.1. cum Directorio. lib.1. ti.15. §.143. Taper. ar.5. p.201. Palac. diſt.17. q. vlt. p.308. & citari ſolet Scot. addit Peña & quidam recent. vt ſaltem abſoluat ſub ea conditione (ſi poſſum) quando præſens haberi non poteſt: quia ſententia poteſt abſente reo & per ſcriptum dari (& abſolutio ab excommunicatione vt fatentur omnes etiam Soto ſup. art.6. ad.2. & diſt.22. q.2.3. Cord. caſ.7.) aduertat vero pœnitens qua diſpoſitione ſit abſolutionem ſuſcepturus : vt quando ſacramentum matrimonij contrahitur per procuratorem, confert gratiam etiam abſenti, qui obligatur digne recipere. Nauar. cap.22. nu.20. At falſo Palud. diſt.3. quęſt.2. Petrus Soto ſup. Mant. Nauar. ca.21. nu.36. & in Hiſpan. & in Compend. fol. 117. ait (& probabile putat Tabie.) valere abſolutionem datam & miſſam per ſcripturam (ſicut valet abſolutio excõmunicationis) quod ſane falſum eſt & contra torrentem.

[y] Vt ſi adſit prælatus qui ſolum vult audire reſeruata : & de alijs, quamuis ea audiat, nihil curat: ſimul vero adeſt parochus qui audit totam confeſſionem : tunc ſi ſimul abſoluant, concurrunt partialiter ad vnum ſacramentum, & vnum effectum gratiæ, ſicut quando duo ſimul vnum baptizant, aut conſecrant hoſtiã: ita Adrian. quæſt. 4. de confeſsio. ad fin. Tabien. confeſsio. 2. §. 37. num. 40. cum Richard. Roſell. confeſſio. 1. §. 10. (contra Angel. confeſſio. §. 19. cũ Scoto) ſed idem videntur qui negant abſolutionem à ſolis reſeruatis conferre ſtatim gratiam, ſed dum poſtea eadem cum reliquis integre confitetur ſacerdoti (quaſi abſolutio prima ſit inchoata, & compleatur per ſecundam) tenet Nauar. in cap. 1. de pœnitentia. d. 5. §. cautus. nu.19. 22. cum Richard. Palud. Angel. Gerſon. videtur Anton. imo Angles. in flor. Theolog. putat hanc eſſe ſententiam Caietani & Soti. idem probabile dicit Petrus Soto. lect. 11. At reuera in eo caſu eſſet duplex ſacramentum (cum ſit materia ſufficiens proxima & forma diuerſa) vt aiunt recent. nunquam vero fuit vſus in eccleſia, vt vnus ita confiteatur duobus ſimul ſacerdotibus peccata occulta. Gratian. poſt capit. *quis aliquando* de pœnitentia. diſtin. 1. §. hæc ergo: & cap. quem pœnitet. ex Auguſtin. de vera & falſa pœnitentia. cap.10. multo minus vt à duobus ſimul abſoluatur. Vt nunquam licuit plures ſimul. baptizare vnum. 3. par. quæſt.67.6. quod vero ait Paludan. diſt.17. quæſt.2. & quæſt.5. num.7. (vt refert Medin. de confeſ. q. 63. colum. 4. & Petrus Soto. lect. 11.) apud Carmelitas, & Prædicatores & Minores morem eſſe confiteri prælato, & alteri ſacerdoti ſimul. Ly. ſimul intelligitur, vt ſi reſeruata confeſſus eſt inferiori, debeat annua confeſsione repetere prælato. Et in alijs caſibus infra capit. 13. 14. in quibus repetenda eſt confeſsio, puta facta ignoranti. ſic Eccleſ. 18. Deus dicitur creaſſe omnia ſimul : non quia ſimul fecit, ſed quia nihil creatum eſt quod vnus ipſe non fecerit. Martin. lib.9. Hyp. reg.36. in add. [z] Vid. Nauar. ca.8. nu.13. Tabie. abſolutio.1. §.8.9. confeſsio.2. §.37. nu.40. At hunc ſatis eſt ſingulis confiteri aliquod peccatum veniale : nec debent ita prodere peccata infamia coram alijs. [a] Vt affirmant cit. lit. O.

per fidum interpretem ex caritate ſui, ſi aliud ſacramentum recipere non detur, quo attritus iuſtificetur.

CAP. III.

Conditiones. 16. bonæ confeſſionis explicantur.

§.2. *Humilis, quando per hypocriſim vitietur.*
4 *Fidelis ſeu vna.*
7 *Vt ſit integra.*
8 *Secreta.*
10 *Confeſſarius quando debeat interrogare, vt confeſſio fiat vere & integrè.*

PErutiles ſunt confeſſioni decem & ſex conditiones à DD.[a] enumeratæ, quadruplici verſu contentæ. prima ſit ſimplex, ſecunda humilis confeſſio, tertia pura, quarta fidelis, quinta atque frequens, ſexta nuda, ſeptima diſcreta, octaua libēs, nona verecunda, decima integra, vndecima ſecreta, duodecima & lachrymabilis, decimatertia accelerata, decimaquarta fortis, decimaquinta & accuſans, decimaſexta & ſit parere parata. Quæ conditiones variè explicantur à DD. eodem ordine abſque methodo: non quod ſingulæ pertineant ad ſubſtantiam confeſſionis inf.cap.4. (niſi forte reducantur ad veritatem, integritatem & dolorem confeſſionis cum propoſito emendæ) ſed quia conducunt.

2 Prima ſimplex ſtylo, ne ſuaui loquentia delectet: & peccata minora videantur [b]. ne ſit verboſa nimis cum præambulis, & narratione hiſtoriæ impertinentis. excuſatur tamen fœmina, aut vir ſcrupuloſus, dum nō ſatis putat aliter quàm longa oratione declarari peccatum.

Secunda humilis. 1. cogitatione de ſeipſo. 2. affectu, vt confidat in Chriſtum paſſum, & de virtute ſacramēti. 3. in modo locutionis: vt tanquā reus genuflexus [c], & aperto capite, ita fateatur, vt intus & extra conſtet fateri peccatum, vt veniam gratis impetret. cauenda eſt hypocriſis [d], ne vni fateatur grauia, alteri vero, à quo optat reputari bonus, ſæpe fateatur venialia & leuiora, ſic enim videtur ficte decipere vicarium Chriſti, præſertim ſi hac via contendat habere officium, beneficium, aut dignitatem à prælato, qua indignus eſt. magis expedit vni medico morbos conſcientiæ ſemper aperire, qui agnoſcat periculum reincidentiæ & ingratitudinem, & ſciat adhibere congruentem medicinam: qui tamen ſemel aut iterum præ rubore mutat conſuetum confeſſarium, dum caſu ſemel lapſus eſt, ne apud iſtum perdat bonum nomen, non eſt graue peccatum [e]. & interdum inculpate decet. tunc vero ſecundus cōfeſſarius nō debet reuelare ſe iſtius confeſſionem audiſſe, ne forte alter malum ſuſpicetur.

3 Tertia pura, non mixta verbis impertinentibus [f], quod ad ſimplicitatem pertinet: nec reuelet alienum peccatum vt perſonam complicis. quomodo vero caute ſit dicenda neceſſaria circunſtantia, quanuis per accidens confeſſarius veniat in notitiam complicis: & quando timenti periculum ſui vel alterius, liceat tacita ea circunſtantia confiteri reliqua in cap.9. &.12. dicetur: Secunda pura, ne fiat ſiniſtra intentione [g], ſed propter veniam conſequendam. qui tamen ſimul refert in venialem finem inanis gloriæ aut ne notetur infamia, non peccat mortaliter [h], nec impeditur fructus ſacramenti. Secus ſi dirigat in finem.M.

4 Conditio quarta fidelis, id eſt, vera (quando vero mendacium reddat irritum ſacramentum, aut fructum abſolutionis, in.§.4. dicetur.) deinde ne occultet aliquod peccatum mortale, aut circunſtantiam debitam. Quinta frequens, fieri enim poteſt etiam de eiſdem peccatis bene & directe abſolutis, ſup.lib.1.de pœnitentia.capit.9. ſcrupuloſus tamen non eſt admittendus vt ſæpe repetat ea, de quibus irrepit ſcrupulus. 2. non eſt indiſcrete abſoluendus qui ſæpe confitetur eadem M. in quæ ſæpe recidit, nec reuocat prauam conſuetudinem, vel non fugit periculum proximæ occaſionis, ſupr. lib. 1. de pœnitentia. capit. 24. §.4. nam rationem periculi aut conſultæ pronitatis ad malum, vnum peccatum trahit in

C A P. III.

a D.[a] Tho. diſ.17. q.3.3.4. addit.q.9.a.4. Soto. di.18. q.2.ar.2. Ledeſ.q.8.a.4. Petrus Soto. de confeſ. lect.7. Caiet. conf. 1. Syl. confeſ. 1.§.2 &.5. Angel. confeſ.1.§.1. Tabien. Armil. Aſten. li.5.ti.18. Nauar.c.2.n.5. Viguer.c.16. §.4.verſ.16. DD.diſt.17. Richar.a.3. q.vlt. & late Nauar. in c. fratres de pęnitent.d.5.

b DD. ſup. hęc conditio obligat ſub veniali D. Thom. Rich. Soto. Petrus Soto. Sylu. Angel. §.1. Caieta. ſed ſi ſecūdo intelligatur ſimplex ita vt cōfeſſariꝰ intelligere poſſit quod fuit mort. aut veniale, eſt de neceſſitate ſacramenti Angel. Nau. n.5. & c. fratres. nu. 52. Prælud. 9.n.1. Ledeſ.q.8. a.2.dub.18.

c Soto. Angel. ait eſſe de bono & ęquo ſed Caieta. Nauar. d. ca. fratres eſt veniale ſine cauſa omittere genuflexionē.

d e Sup.lib. 1. de pœnit. ca.36. lit.L.

f Hanc Bonauen. to.1. opꝰ tract. de modo confitendi.f.139. ponit. 1. loco Naua.c.2.n.5.ca. fratres n.11. Caiet. vr̄ Syl. §.9.

g D.Thom. Rich. vterq; Sot. Ang.§.1 & ſic Sot. ait eſſe de neceſſitate ſacramenti, poteſt tamen ſecundario dirigi in ſalutē corporis & bona tēporalia: vt dirigitur miſſa & litanię.

h Sup.li.1. c.36. & inf. cōd.8. Nau. c.23.nu.13. quia cauſa impulſiua & motiuum ſecundariū nō excludit finē principalem Caiet. Petr. Sot. Naua.c. fratres n.55. cōtra Angel. conf. 1.§.5. & 14. dicit ſacramētum eſſe nullū ſi ob vanā gloriā cōfitetur addit. §.23. cū Antoni.3. p.ti.14.c.19. §.15. ſi timore infamiæ vel inferni cōfitetur tēpore præcepti alias nō cōfeſſurus, non implet pręceptū. quod tēperādum eſt ſi expreſſe excludat: ſecus tamen ſi eſt in habituali fragilitate animæ. vt ſecluſo eo motiuo non cōfiteretur.

aliud. [i] 3. pertinet ad integritatem ea frequentia & acceleratio, quæ facit ne peccata quædam obliuiſcatur: [k] at non obligatur ſub mortali frequentius quam ſemel in anno ſup.lib.1.de pœnitentia.ca.4.§.7. nec tunc tenetur ſcribere peccata, ſup. cap.2. §.6. ſed ſatis eſt facta diſcuſſione confiteri omnia, quorum memoriam habet. [l] quod ſi poſtea recordetur quorundam oblitorum, ſatis eſt ea ſequenti anno cōfiteri, ſup. lib.1.de pœnitentia, cap.4. ſi reſeruata faſſus eſt, à quibus per accidens fuit abſolutus, vel vrgente neceſſitate contritus celebrauit abſque cōfeſſione, hic tenetur cum primùm commode poteſt confiteri. [m]

5 Conditio. 6. nuda, id eſt, clara & aperta, non palliata colore obſcurante peccati ſpeciem, vel grauitatem: [n] ſed vt quælibet res ita exiſtimetur à confeſſario cum ſuis circunſtantijs, ſicut peccata ſunt nuda oculis Dei, & ſicut coram Chriſto iudice deformitas apparebit: & intelligat confeſſarius in particulari quoad fieri poteſt, quod peccatū ſit mort. aut veniale. [o] nec propter peccata in generali tātum dicta eſt abſoluendus, [p] citra mortis articulum, vt lib.1. de pœnitētia.c.9.ſi.dictum eſt. 7. diſcreta vt honeſta phraſi, [q] præſertim in ſexto præcepto, explicet neceſſarias circunſtantias: nec in hoc narret minutatim ſingula, quæ ſolent prouocare ruinam fragilis confeſſarij. quare ſimul dicat vno numero peccata, quæ ſunt eiuſdem ſpeciei. [r] & ſicut peccatū imprudentiæ eſt, ſcrupulis ſine cauſa grauare confeſſarium, ita prudentis eſt quærere aptum medicum ſcientia & bonitate, qui diſcernat peccata, quę ignarus pœnitens non tam tenetur diſcernere: [s] & non interroget quæ non oportet, ne cæcus cæcum ducat. qui vero eligit indiſcretum confeſſarium, ſibi imputet damnum. [t] ad integritatem pertinet ea diſcretio, ne circunſtantias debitas omittat, nec vero addat impertinentes, & quarum explicatio ſibi aut confeſſario aut alijs noxia eſſe poteſt. nec inducat ſacerdotem peccatorem nō paratum, aut cenſura ligatum, vt ſibi miniſtret ſacramentum, ſup.lib. de ſacramen. cap.23.

6 Conditio. 8. libens. 1. voluntaria cum actu humano: [u] nec enim amens aut phreneticus abſolui poteſt, niſi per lucida interualla libere explicuerit peccata. 2. ex amore ſalutis ſpiritualis: virtus etiam iuuat vt ex electione operetur hilariter. [x] 3. qui ex motiuo timoris inducitur, vel importunis precibus trahitur inuitus; ſed confitetur omnia cum debita attritione, non fruſtratur fructu ſacramenti. ſi tamen propoſuit quædam non confiteri, quæ tamen prudens confeſſarius de corde extraxit, debet in fine fateri eam fictionem. [y] 9. verecunda, vt præ confuſione erubeſcat de infructuoſo peccato: [z] non vt miles glorioſe iactet facinus. & ſatius eſt vt verbis explicet peccata, quàm vt petat omnia rogari à confeſſario: aut vt per ſcriptum legat [a] tanquam aliena facta. caueat vero fœmina aut vir verecundus, ne prauus pudor impediat ſincere

i tiuo non cōfiteretur. [i] Greg.ho.11.in Ezech. D. Tho.1.2.q.75.ar.4.q.109.ar.8.

k ſup.lib.1.ca.4.§.7. Caie. Maior. Marſil. Medin. & olim Nau. hoc reducunt ad cond.13. ſed Caieta. & alij in cond.5.

l Trid.ſeſſ.14.ca.5.& can.7. Soto. Cano. Victor. §.121. 127. Nauar. cap. 21.nu.35.

m Triden. ſeſſ.13. cap. 7. cano. 11. Nauar. cap. 2.num. 10. an vero ex ſtatuto, & conſuetudine religionis ſint repetēdæ prælato confeſſiones totius anni tāgit Nauar. cap.2.nu.5. &. capit. 9. n.1. de quo dicitur infra.cap. 16.

n o Soto. Caiet. Nau. ſed iuxta ſenſum D. Tho. includitur in. 1. conditione. ſi quis tamen ita fateatur vt confeſſarius quæ ſunt mortalia reputet venialia aut leuioris ſpeciei eſt irrita cōfeſſio: vt quæ fit ei qui neſcit diſcernere aut dormitanti qui non audit de quo infra.ca.13. &.14.

p Nauar. c. quem pœnitet de pœnit. diſt. 1. num. 10. prælu.5.nu.6. prælu.9.num.1. & cap.26.num. 28. Ledeſ.q.8.2.dubio.18.& Recent. ſed Richard. diſt. 17. putat in venialibus ſatis eſſe confiteri in genere, de quibus Chriſtus non obligat confiteri propriam ſpeciem & numerum.

q Nauar.ca.2.num.5.& cap.5.num.4.ca.16.nu. 4.&.11.Soto.D.Thom. Richard. Angel. Caietan.

r Nauar.ca.6.nu.18.fin.ca.5.nu.4.ca conſideret num.110.Caieta.opuſc.de contri. quæſt.2.& verb: confeſſor.

s Soto ſatis eſt vt pœnitens habeat vſum diſcretionis quanuis debilem, vt eſt in pueris & parum cordatis: nec oportet ſcire quæ ſint maiora vel minora peccata: eſſe tamen de neceſſitate ſacramenti vt habeat vſum diſcretionis, & libere confiteatur. idem cap.ca.21.num.33. & patet in ca. omnis.

t Syluest. confeſſor.1. §.12. ſic Iudas iuit nō ad Apoſtolos ſed ad Phariſæos ductus pœnitentia, & tamen inductus eſt in deſperationem.

u Nauar. ſed Soto reducit ad. 7.

x Soto.

y Armil. videtur tamen Anto. §.10. cum Guillel. ſatis accedere cum animo vt velit per nutum aut ſcriptum reſpondere ad ea quæ diligēs confeſſarius interrogat: ita tamen vt ſi aduertat de quibuſdā neceſſarijs nihil interrogaſſe dicat illa ſponte infra. capit. 13. ſic temperandus eſt Nauar. cap. fratres. numero. 101. cum Caieta. vocante ſictam quando præ pudore non audet fateri niſi à confeſſario rogatus.

z D. Thomas. Caietan. vterque Soto. Antoni.§.17. Nauar.cap.fratres, num.53. ſed Soto dicit non eſſe de neceſſitate ſacramenti, naturaliter enim de peccato erubeſcimus vt ait Ariſtot. & Rom. 6. quem fructum habuiſtis in his in quibus erubeſcitis Auguſt.conc. prima in Pſalm. 30. Trident. ſeſſio. 14. capit.quinto.cum aperta & verecunda confeſſione.

a Soto.diſt.18.q.2.4.fin. Victor. non laudant fateri per ſcriptum: ſed nec vituperant.

[b] D. Thom. Nauarr. & alij. ſed eſt conditio. 14. [c] cap. 1. de pœnit. d. 6. [d] Trid. ſeſ. 14. c. 5. obli ta includi ſub alijs [e] Caiet. confeſſ. c. 2. cond. 4. D. Tho. d. 21. ar. 2. ad. 3. add. q. 6. ar. 4. Soto. d. 18. q. 2. ar. 4. Ledeſ. q. 5. ar. 4. Tabien. conf. 2. §. 11. Nau. ca. fratres. n. 27. ca. 6. nu. 12. c. 9. n. 11. c. 14. nu. 26. Pius. V. catech. Syl. confeſsio. 1. §. 8. Bona. d. 17. nã & qui tanquã certũ iurat id de quo dubitat, eſt periurus. D. Tho. 2. 2. q. 89. 1. Caieta. Sot. Syl. Nau. c. 12. n. 7. fi. [f] D. Th. Palud. Soto. q. 2. a. 2. Nau. c. 2. n. 5. Armil. confeſſ. §. 9. 22. de quo inf. cap. 13. [g] ſup. c. 2. §. 2. excepto Chriſti & eccleſiæ in fauorẽ pœnitentis vt cõfeſſarius teneatur ſigillo. ſed fieri ſecrete nõ eſt de eſſentia ſacramẽti vt ait Trident. cap. 5. [h] Nau. ca. 2. n. 5. ad fi. tunc vero abſolui poſſunt vno verbo, ego vos abſoluo, ſed prius hortetur omnes ad dolorem Soto. d. 18. q. 2. 5. Syl. confeſsio. 1. §. 20. Roſel. confeſsio. 1. 10. Tabien. confeſſ. ſacramẽtalis. 2. §. 37. Turrecre. c. quã-uis de pœnit. d. 1. Richard 17. ar. 3. q. 8. Palud. q. 2. Medin. de confeſſ. q. 19. fol. 64. Nau. ca. 8. num. 13. contra Scot. d. 17. q. 1. ar. 3. ad. 1. Gabr. q. 1. conc. 3. Angel. confeſ. 1. §. 29. qui putant conditionem ſecreti eſſe de eſſentia ſacramenti. idem Nicol. Niſſe. tract. 6. p. 3. q. 10. ad. 5. & probabile ait Richar. ſed falſum eſt cont. Trident. cap. 5. [i] Trid. ca. 5. can. 6. D. Tho. d. 16. in lit. Caiet. ad articulũ 5. Pariſien. Syl. confeſſio. 2. §. 3. Nauar. cap. 2. num. 5. [k] Caie. ver. confeſ. condit. 11. Petr. Soto. lect. 11. [l] cõmunis Theologor. Scot. d. 17. q. vnic. Richard. ar. 8. Soto. d. 18. q. 2. a. 6. col. 6. Caietan. cond. 11. Victor. §. 158. Ledeſ. q. 8. ar. 3. Cano. p. 5. Angel. confeſsio. 1. §. 32. Rainer. Recent. Mant. Gueuar. Bañes. fr. Medin. [m] vt citatũ eſt, cap. 2. §. 7. X. [n] Doctor. à princ. citati. Nau. cap. 2. num. 5. [o] ſup. lib. 1. c. 26. Caiet. opuſc. de cõtritione. q. 1. Nau. c. 1. num. 36. [p] Trid. ſeſſ. 14. ca. 4. [q] Doct. ſup. Nauar. etiã ca. 21. n. 33. eſſe de conſilio. [r] ſup.

& integre confiteri: [b] ſed fortis fidat ſacerdoti, qui vice Dei audit, & tenetur arctiſsimo ſigilli ſecreto. confitentem non deterreat confeſſarius aſpero verbo, ſed excitet confidentiam illius, docens quod ea verecundia nimis iuuet in ſatisfactionem. [c]

7 Conditio. 10. integra omnium mortalium cum neceſſarijs circunſtantijs, quæ fecit poſt baptiſmum: ſub quibus includuntur etiam illa, quorum poſt factam diligentiã oblitus eſt, [d] vel ſi inculpata ignorantia iuris aut facti non agnoſcit fuiſſe peccata: vel ſi quid propter vitandum periculum nocumenti, iure concedente ſileat. dubia proferat dubiè, [e] certa vero certò. ſi deſit integritas ſcienter & ſine cauſa, non eſt confeſsio, ſed eſt iteranda. [f] licebit tamen, Epiſcopo aut Pontificis Pœnitentiario negotijs diſtricto audire ſola reſeruata, & ab illis tantũ abſoluere: infr. lib. 3. de pœnitentia, cap. 14. quia cenſetur integra, dum pœnitens ex parte ſua vellet omnia eidem confiteri, & quia contrahit onus cõfitendi hæc ipſa (quãuis abſoluta ſint) cum reliquis peccatis, quę habet, vni confeſſario. Quę cauſæ excuſent ab integritate, dicentur cap. 12. & ſup. lib. 1. cap. 28.

8 Conditio. 11. ſecreta, ne fiat coram alijs: [g] auricularis enim confeſsio, quæ fit vni tantum ſacerdoti ſub ſecreto, eſt etiam quantum ad hunc modum, à Chriſto inſtituta, ſup. cap. 2. §. 2. excuſat ab hoc præcepto defectus ſecreti: vt ſi putet reuelandam eius confeſsionem: vel qui non niſi per interpretem, ſup. cap. 2. §. 6. & coram alijs in procellæ aut peſtis tempore [h] confiteri poteſt deſeretis. Nec vnquam (ſecluſo caſu reſeruato) tenetur vnus eadem peccata confiteri duobus ſacerdotibus: ſup. cap. 2. §. 8. nec duo aut plures ſimul ſe audientes, confiteri vni ſacerdoti. non prohibuit tamẽ Chriſtus, quin peccata præſertim publica, poſſet ex cauſa pœnitens publicè confiteri: [i] at in mortis articulo vtatur ſecuriori remedio confeſsionis coram alio, quando confiteri non poſſet niſi per interpretẽ, vel alijs audientibus. 2. per ſcriptum confiteri præſenti ſacerdoti vix vllus tenetur, ſup. ca. 2. §. 5. quia periculum eſt vt amiſſa papyro legãtur ſcripta peccata. mutus tamen qui nouit ſcribere, debet per ſcriptum cõfiteri ſub ea cautela, vt in vna papyro referat numerum, in alia habeat ſcriptas ſpecies [k] peccatorum. 3. ſi forte confeſsio per literas aut nuntium facta ſit abſenti ſacerdoti, abſolutio tamen impendi non poteſt ſcripto, ſed verborum forma prolata, & pœnitenti præſenti. [l] quanuis quidam Doct. putant valere ſi ex cauſa abſoluatur abſens à peccatis, [m] ſicut abſens abſolui poteſt ab excommunicatione: & matrimonium (cuius materia verbis, aut literis exprimitur) fieri poteſt per ſcriptum & paranymphum inter abſentes, dũmodo adſit parochus cum teſtibus, quando ſecundus ſe tradit & acceptat mutuo abſentis cõſenſum.

9 Conditio. 12. Lachrymabilis, id eſt, cum cõtritione aut dolore præteritorum: [n] ſaltem illo, qui ad cõfeſsionem informem ſufficiat, infr. capit. 11. cum propoſito emendandi vitam. quæ conditio eſt neceſſaria, alias eſſet confeſsio impœnitentium, [o] & iteranda. confeſsio tamen informis ſine dolore legitimo ſatisfacit præcepto, & reuiuiſcit remoto obice: ſed quędam attritio nota ſi excludat voluntatem peccandi, ſatis eſt ad fructum ſacramenti cum abſolutione coniuncta. [p] 3. Dum Patres de maiori peccato exigunt maiorẽm contritionem, & multas lachrymas, ſup. lib. 1. de pœnitentia, cap. 27. intelligunt, vt ſufficiat remittere totam pœnam: minima tamen contritio vel cũ ſacramento debita attritio tollet omnem culpã mort. 13. accelerata eſt vtilis, [q] vt ſtatim homo exeat à periculo moriendi in peccato: & vt bona opera ſint meritoria. ſatis tamen eſt contritio (quæ implicite includit votum

[r] ſup. §. 7. R. Nauar. ca. fratres. nu. 101. Caietan. [s] Archiepiſcopus Granatenſ. Guer. poſt conſultationem cum viris doctis. [t] non eſt de neceſsitate niſi vt animo accuſandi ſe coram iudice proferat peccata Nauar. Caietan. Soto, & alij ſup. [u] [x] ſic eſt de neceſsitate ſacramenti: quia confeſſarius ex claue poteſt ligare ſua ſententia Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. can. 15. ſup. lib. 1. capit. 18.

confitendi) dum non vrget tempus præcepti. 2. antepoſitum præceptum eccleſiæ, ea acceleratio erat neceſſaria, ne peccator decederet abſq; confeſsione, ſup. lib. 1. de pœnitentia. c. 4. aut ne lapſu temporis obliuiſceretur multorum mortalium, præſertim obligantium reſtituere & ſatiſfacere proximo, vt li. 1. de pœnitentia. ca. 2. & 3. dictum eſt.

10 Conditio. 14. fortis, ne timore aut prauo pudore omittat confiteri neceſſaria, quæ vt dictum eſt [r] pertinet ad integritatem. tenetur vero confeſſarius breui & ſufficienti interrogatorio inſufficientiam pœnitentis iuuare, dum opus eſt vt integrè fateatur, & præ pudore nihil omittat: & rite doleat ac ſatisfaciat. 2. ſi pœnitens recto decalogi ordine dixit ſponte ſingula, cum numero, circunſtantijs & ſigno doloris: excuſatur confeſſarius ab affirmatiuo, & ſuaui præcepto interrogandi. Si tamen ex modo confeſsionis aduertat, non ſatis diſcuſſiſſe conſcientiã, nec expediat ob temporis anguſtias dimittere, vt diutius recogitet, ſupplere debet interrogans, non ſingula inquæ homines cadere poſſunt, nec ea quæ ſunt præter pœnitentis ſtatũ: ſed quæ pro ratione perſonæ, temporis & loci coniectat communiter homines eius ſtatus facere ſolitos. 3. Ruſtici etiam moniti nihil præmeditati nouerunt, ſed groſſo modo ſine certo numero aut diſcuſsione confitentur bona fide: qui cogendi non ſunt repetere confeſsiones [s] ſic factas cum indocto parocho: quia cum hi habeant vniformem vitæ modum, & extra ordinarijs vitijs ac negotijs non ſint aſſueti, ex his quæ fatentur ſe vna hebdomada aut menſe feciſſe, facile cõiectat expertus confeſſarius, quantum toto anno peccauerint, prout requiritur ad rectum iudicium, & remedium peccatorum.

11 Cõditio. 15. accuſans ſe ſerio, ſibi imputans peccata nõ ſocijs, aut dæmoni: [t] nec prætexat excuſationes, ob quas quæ certo nouit fuiſſe mortifera, appareant dubia aut venialia. hinc oportet vt tanquam reus ſiſtatur coram legitimo iudice habente in illum, & in omnia eius peccata poteſtatem & iuriſdictionem non impeditam. 16. parère parata. [u] vt facile obediat monitis confeſſarij, & acceptet cum animo implendi, dignas pœnitentias claue non errante impoſitas: ad quarum acceptationem ligat authoritate Chriſti confeſſarius. [x]

CAP. IIII.

Has. 16. conditiones reduci ad tres. 1. vt ſit vera. 2. integra. 3. dolens.

§. 2. Integra. ſed multæ cauſæ excuſant ab integritate inf. cap. 12.

3 *Quando dubitat an ſit mortale, tenetur confiteri: niſi dubium deponat.*

Ex his omnibus colligitur triplex conditio [a] neceſſaria ex parte pœnitentis, fidelis integra, & lachrymabilis. 1. dolens & cum vero propoſito: quæ includuntur in vna accuſatione ſacramentali. [b] ad quas reliquæ reduci poſſunt. 1. vt confeſsio ſit fidelis, id eſt, vera ne excedat numerum, [c] quem certo nouit: nec ſibi imponat mendaciter peccatum mort. quod non fecit. [d] ad hanc pertinet. 1. 3. & 4. 6. 7. & 15. conditio.

2 At in foro exteriori ſi reus timore acerbæ pœnæ ſe falſo infamet, non videtur mort. [e] quia eſt Dominus famæ. & ſicut in tali foro, mendacio veniali decipiens iudicem ſine iuramento non peccat. mort. [f] ita in iudicio confeſsionis non peccat mort. 1. qui mentitur in re ad confeſsionem non pertinente: [g] niſi mendacium eſſet pernicioſum. 2. ſi cõfeſſario rogãti de peccatis quibuſdam venialibus aut de quodã. m. alias rite abſoluto, neget ſe feciſſe. [h] nec mentitur reus qui illegitime rogatus negat. [i] 3. nec

CAP. IIII. [a] Soto. d. 18. q. 2. ar. 2. & alij cit. cap. 3. A. [b] quia cum hoc ſacramẽtũ miniſtretur per modum iudicij, oportet vt reus habeat vicem accuſatoris & teſtis. cui pro ſe & contra ſe creditur. [c] niſi excuſetur ex ignorãtia aut ſcrupulo, dũ vult ita ſe plene explicare, vt potius agat cõtra ſe, quam vt ſit diminutus. Caietan. verbo. conf. cõd. 4. Syl. Nauar. Soto. Petr. Sot. Ledeſ. Victor. [d] quia decipit iudicẽ in re graui. Sot. Ledeſ. q. 8. a. 3. Caietan. verb. cõfeſsio cõd. vlt. & 2. 2. q. 69. art. 1. Victor. §. 130. Petr. Soto. lect. 10. fi. Syl. cõfeſsio. 1. §. 8. Nau. c. 2. n. 5. c. 21. n. 37. c. 22. n. 38. quod plane ſentiunt Palu. d. 21. q. 2. a. 3. cõc. 1. n. 12. Rich. Bon. d. 17. q. vlt. [e] Nau. c. 18. nu. 27. 29. [f] Sot. rel. ſecr. memb. 2. q. 7. conc. 2. lib. 5. iuſt. q. 6. ar. 2. fi. Cord. caſ. 6. Cou. 1. Var. cap. 1. prin. Ledeſ. q. 8. a. 3. dubio. 4. fr. Medi. lib. 1. inſtr. ca. 14. §. 35. Nau. ca. 18. nu. 3. ad fi. vid. c. 25. nu. 35. 40. cont. Caiet. cui nõ fauet D. Th. 2. 2. q. 69. 1. ad. 3 quia ſolum intendit eſſe mort. ex genere in re graui, vt ſubdit. q. 70 art. 4. [g] vt rogatus de nomine, patria, parentibus: an ſit diues aut pulchra. Syl. confeſ. 1. §. fi. Nau. cap. 21. nu. 37. cap. fratres. nu. 13. frat. Medin. Soto. Ledeſ. & fatetur Caieta. 2. 2. quæſt. 69. 2. & verbo. confeſſio. cond. 4. addit. Sylueſt. §. 9. Angel. confeſſio. 1. §. 6. non peccat negans aliquid, ex quo ſibi aut alteri timet periculum, quia iudex hic non legitime rogat. [h] [i] Soto. Ledeſm. Sylueſt. §. nono. Angel. Nauar. c. 18. n. 38.

peccat mort.ſi confiteatur aliquod, veniale,quod non fecit. k niſi dũ non ſubijcit aliam veram materiã, l & ob id fruſtratur vim ſacri. hic enim vult abſolui à peccato quod non habet. m 4. ſi actus ſonat peccatum mort.& tamen ex circunſtantia excuſatur, vt quia fœmina fuit per vim oppreſſa, tenetur explicare. n interdũ excuſatur pœnitens, ſi fatetur peccatum mort.& permittit decipi confeſſarium in eo quod putet fuiſſe grauius: vt monialis corrupta quæ confitetur turpem conſenſum ei qui ex habitu reputat virginem, vt dicetur ca.8.§.2.

3 Conditio. 2.neceſſaria vt ſit per ſe integra. o quod requiritur ex neceſsitate præcepti diuini & ſacramenti: p præcedente diligenti præ meditatione, vt in vnaquaque ſpecie morali (quæ ſumitur ex proprio obiecto vel ex circũſtantia ſpeciem mutante mort.) referat probabilem numerum. q alias ſcienter deficiẽs peccat contra neceſſariam integritatem. r ad hanc reducitur conditio.3.5.10.11.14. conditio. 3. vt ſit lachrymabilis,id eſt,habeat formalem dolorẽ, s cum propoſito emendæ, & implendi iniunctã pœnitentiam. t ad hanc reducitur conditio 2.8.9.12.16.

4 Integra omnium mortaliũ extenditur ad occultiſsima u etiam peccata externa,aut quæ ſunt ſolius cogitationis, x & conſenſus voluntatis,in qua primum reſidet libertas

k Soto.rel.ſup.&.diſt.18.quæſt.2.ar.4. Victor.§.132.Petr.Soto.de conf.lect.10.ad fin.frat. Medin. ſupra. Adrian.de conf.quæſt.5.dub.5.Sylueſt.§.8. Angel.§.6.7.Palac.d.21.ad fin recent. l m ſic limitandi ſunt D.Thom.add.quæſt.6.art.4.Palud. diſtin.21.q.2.art.3.cõc.1.num.12. Anton.3.p.tit.13.cap.18.§.8.Ledeſ.dub.4. Arm. confeſsio.§.5. ſic explicat Nauar.cap. fratres.nu.13.& quod Caietan.dixit.2.2.q.69.1.ſe exponit verb. cõfeſsio.cõdit.4.& vlt. Ledeſ. dub.1. Soto. ſic etiam Doct. qui non diſtingũt de falſo(quod ſibi imponit)veniali aut mortali vt Palud.ſed Richard.diſtinct.21.art.3. quæſt.4.tantum dicit eſſe peccatum. Bonau.artic.2.queſt.2.dicit per id mendacium perdi meritum confeſsionis.nempe ex opere operantis tantum.nec eſt ſimile ſiquis cũ hoſtijs panis triticei apponat ſimul hoſtiam ordeaceam , & omnes intendit conſecrare. nam ſi ſacerdos id nouit peccat.at confeſſarius nõ intendit abſoluere niſi à veris peccatis. quod ſi in re parua decipiatur eſt per accidens & abſque ſacramenti præiudicio. n Naua .ca.6.n.6. ſi. vt ſi occidit ſed pro neceſſaria vitæ aut honoris defenſione,aut ſi furatus eſt in extrema neceſsitate.Bon. diſt.17.artic.vlt.quæſt.5.Gabriel.artic.2.concl. 4. Victor.§.162.Cano.part. 5. Soto.Syluest.confeſsio.1.§.15. o ſub conditione integritatis comprehenduntur omnes conditiones concil. Conſtan. ſeſſ. 8. in Bulla Martin.V.Compluten.contra Petrum Oxomen. approbatum per Sixtum. IIII. habetur in ſumma concil. Trident.ſeſſ.14.capit.5. & can.7.&.8.Caſtro verb. confeſsio Vvaldenſ. de ſacram.cap.135.Taper.art.3.Roſen.art. 8. Petrus Soto.de confeſſ.lect.9.&.10. Lindan. libr. 4 capit. 55.Caniſ.tit.de pœnitentia.quæſt.5.&.6.Ayal.de tradit.3.par.Bellarm.lib.3.de confeſſ.cap.5.probat ex concil.& cap. ſequen. ex Patribus & cap. 11. & paulo poſt.ex Tertullian.Orig.Clem.Cypria.Hieronym. Ambroſ. Auguſtin. Leo. Pacian. Gregor. Niſſen. Latom. de confeſſ.contra Oecolamp.Pighius de confeſſ.contra Eraſm.Diuus Thomas. add. quæſt.9.artic.2.Ledeſ.quæſtio.8.artic.2.Doct.diſt. 17.ibi D.Thom.quæſt.3. Scot. quæſt.vnic.artic.2. Palac.quæſt.7,imo in ordine quæſt.8.Palud. quæſt. 5.Gabriel.Marſil.quæſt.12.artic.1.Alexan.4.par. quæſt.18.alias.quæſt.77.memb.4.artic.4.Caietan. tom.1.opuſc.5.quæſt.3.&.5.Med.q. de integritate confeſſ.quæſt.68.Durand.quæſt.15.Adrian.quæſt. 4. de confeſſ. Cano. relect. de pœnitentia.part. 1. Angles in flor. Theolog. Victor. §. 159. Vega. lib. decimo tertio, in Trident. cap. 31. Nauar. ca. 9. num. 11. &.§. cautus Turrecrema.cap.conſideret. §.dolendum.de pœnitentia.diſtinct.5.ſummiſtæ verbo. cõfeſsio. Soto. diſtinct. 18. quæſt. 2.artic.3.& 5. ait oppoſitum eſſe hereticũ. falſo tamen id tribuit Vviclef. cum de eo nihil tale referat Vvaldenſ. ca. 135. p colligitur Ioann. 20. quorũ remiſeritis. vbi indefinita æquiualet vniuerſali Tridentin. cap. quinto , & conſtat ex tradit. eccleſ. quod oportet omnia peccata mort. ſubijci clauibus eccleſiæ. q r infra.cap.quinto.§.8.Soto.quæſt.2.artic. 4. concil. Trident. cap. 5. can. 7. Florent. Lateran. capit. omnis. quia confeſſarius vice Chriſti facit iudicium de tota conſcientia hominis baptizati. in quo differt à pœnitentia adulti ante baptiſmum quàm ſatis eſt eſſe de peccatis in genere Trident.ſeſſ.14.capit.ſecundo.Nauar.capit.ſexto. num.13.Syluest.confeſsio. 1. §. 11. Angel. §. 23. Cano.part.5.Caietan.opuſc.de confeſſ. quæſtio. 3. Victor.§.178.193.frat.Medin.lib.1.cap.9.§.2. s Nauar.capit.primo.num.37.capit. nono. num. 10.capit.fratres.num.37.Caieta.de confeſſ. quæſt. tertia. Syluest. confeſsio. 1. §.2.Petrus Soto. lect. 11. Ledeſ.queſt. 8. artic. primo.dubio.tertio. Soto.diſtinct.18.queſtio.tertia,artic.ſecundo,ad tertium.Cou.cap.Alm.prima. part. §. 4. num.decimo tertio.Victor.§.149.Cano.part.quinta.fr. Medin. & ex antiquis Diuus Thomas.diſtinct.17.quæſtio. tertia,quarta.1.Richard.artic. ſecundo, quæſtione octaua.ad quintum.Bonauentura ſecunda par. artic.ſecundo,quæſtio.tertia.Paludan. quæſtio. octaua, & Recent Theolog. Syluest. conf.1.§.21.Angel. conf. 1. §. 29. cum Diuo Thoma quolibeto. 4. quæſt. 10. t Tridentin. ſeſsio. 14. capit. 8. can. 15. u x Tridentin. capit. quinto. can. 7. Clemens epiſtol. prima, ad fin. ex Doctrina Petri Apoſtoli.Tertullian.de pœnitentia, capit. 12. vbi Pamel. Gregor. Niſſen. orat. ad eos qui durius alios iudicant Origen. homil. 8. in Leuit. Pacian, pareneſi de pænitentia Clemens lib.8.conſtit.Apoſtol. cap. 8. lib. 2. capit. 18. vtrobique Turrian. Leo epiſtol. 78. alias. 80. Hieronym.in eccleſ. 10. ſi momorderit. Auguſt. de ver.& falſ.pænitẽn.cap. 8. &.15.hom.49.ex.50.alios affert Bellarm.lib.3. cap.6.vſque.10.

y D.

& formale peccatum. y non ſatis eſt confiteri conſenſum, ſed ſimul opera externa. z nam iniuſtitia cõtra proximum in decalogo prohibetur primum & præcipue in operibus externis. 5. tenetur peccata etiã publica confiteri, a & quæ alias erant ſacerdoti nota, vt in eo foro fiant huic nota tanquam iudici, cum qualitate intentionis, & propoſito emendæ omnia confitenda ſunt vni ſacerdoti. b nec licet ex verecundia diuidere, vt quædam dicat vni, reliqua alteri: quia vt vnum mort. remitti non poteſt abſque alijs m. c & vna contritio extenditur ad omnia, ita Chriſtus ob congruẽtes rationes d inſtituit integram vni fieri confeſsionem: & qui ſponte ſine cauſa excuſante dimidiat, irritam facit confeſsionem, e & tenetur illam integrè repetere: niſi eidem cõfeſſario repeteret: f q ſi epiſcopo occupato confeſſus eſt tantum reſeruata, tenetur hæc ſimul cũ reliquis confiteri vni ſacerdoti. Sic enim ex omnium concurſu iudicabit confeſſarius quem, quando & quomodo ligare aut ſoluere debeat. quæ cauſæ excuſent ab hac integritate dicentur poſtea. g

5 Si de peccato probabiliter dubitet fuiſſe mort. tenetur illud confiteri ita dubie h ſicut nouit: quia alias exponet ſe probabili dimidiãdi confeſsionem periculo; quod tamen facile & ſine damno ſuo vitare poteſt: in foro tamen externo nõ tenetur in dubio confiteri crimen iudici interroganti: i quia in dubijs quæ vergunt in ſui præiudiciũ, melior eſt conditio poſsidentis bonam famam. ſi tamen deponat dubiũ practicè (dum pœnitens per rationes aut conſultationem ſapientis æquè probabiliter opinatur nõ fuiſſe mort.) excuſari poteſt à præcepto confeſſionis: k ſed in mortis articulo deberet in dubio conteri: l quia opinio probabilis licet excuſet à violatione præcepti, non tamen ſupplet medium neceſſarium remiſsioni huius peccati, ſi forte fuit mort.

C A P. V.

Examen conſcientiæ obligat ratione integritatis, vt declaretur ſpecies, numerus & circunſtantiæ.

§.2. *Quomodo in ijs iuuandus ſit pœnitens.*

3 *Quando ſpecies cenſeatur vna in genere moris vt adulterium; vel ſi tempore continuetur, quanuis varientur actus exteriores &c. §. vbi quando dicatur interrumpi.*

4 *Quando ſit duplicata ſpecies. ſi oblitus eſt circunſtantiæ quomodo repetenda.*

6 *Facilius interrumpitur peccatum internum.*

7 *Cur in confeſsione ſint exprimenda opera externa.*

8 *Numeri expreſsio pertinet ad integritatem. quomodo meretrix dicet numerum.*

IVre diuino tenetur pœnitens pro ſtatus ſui & negotiorum qualitatẽ, præmittere debitam & diligentem conſcientiæ diſcuſſionem: a ſine quo medio nõ poſſet vir varijs

y D.Thom. 1.2.quæſt.74.1.&.2. z infr.c.6. a Cano.p.5.Sylu.confeſsio.1.§.3.Tabien. §.7. §.29.ſ. D.Thom.d.17.q.3.a.1.ad.1.add.q.7.a.ad 1. Rich.ar.3.q.4.Soto.d.18.q.3. ſentit Nauar. ca.8.nu.1.ii.Med.q.de confeſsione celanda.f.114. Ledeſ.q.10.ar.1.dub.ſi. Recen. Sebaſtian. Sapia. add.ad Pan.ca.omnis.cont. Petrũ Romiſium hæret. b Aug.de vera & falſa pænitentia. cap. 12. ca.omnis vtriuſque ſexus & ſignificat Trid. cap. 5. omnia quorum memoriã habet. concil. Flor. materia eſt confeſsio integra eſt certa & cõmunis ſentẽtia Nauar.ca. conſideret. nũ. 4. ꝓpter bonas cõgruẽtias D.Tho. d.17.Palud. Dur.Adria. quare habẽs reſeruata tenetur vrgente præcepto cõfiteri inferiori omnia etiã reſeruata. c & tamen de vna excõmunicatione abſque alijs poteſt abſolui capit.cum pro cauſa de ſententia excommun. d de quibus rationibus D. Tho.d.17.q.3.4.Dur.q.5.Adrian.q.5.Soto.d. 18. q.2.ar.5.Petrus Soto lectione.9.Cano.p.5.fol.74. Bellar.lib.3.ca.12. quę rationes ſunt congruentiæ explicantes id quod frequẽter cõtingit.quare male Med.de confeſſ.q.8.fol.51. impugnat has rationes quaſi non conuincant. e de fide ex concil.Flor. materia eſt confeſsio omnium quæ memoriæ occurrunt Trid.c.5.qui ſcienter aliqua reticent,nihil diuinæ bonitati per ſacerdotes remittendũ proponit nẽpe quia in ipſa confeſsione ſciẽter peccat cõtra illã, & id peccatum non explicat: cõmunis d.17. alij d.18. f Nau.c.9.n.16.Caiet.confeſsio.c.3. Anto.3.p.tit.14.c.19.§.4.Syl.confeſsio.1.§.3. Palud.d.17.q.6.Rich.a.2.q.8.arg.4.cum ſolut. Medi. & citat Adr. q.4.de confeſſ.§.ſi pectas. Baptiſta verb. confeſsio. §.8. Angel.confeſ.1.§.13. g inf.c.12. h ſup.c.3.§.7.Tap. i cõmunis Doct.inf. k fatetur Sylu.ſup.& quidam Recent. quod tamen ſine cauſa negat Nau.c.9.n. 14.& in ſimili c.27.nu.193.ad fin. l Nau.c.12.nu.26.ſi.ca.9.n.14.cap.14.n.26.cũ Bon.d.17.p.3.a.2.q.1 D.Tho.q.3.a.d.21.q.2.3.ad 3. Richar.d.16.a.5.q.2. Palud.d.21.q.2.ſi.Soto.d.18.q.2.4. Med.de confeſ.q.28.de confeſ.facta confeſſario prauo.f.75. Victo.§.10. Syl.confeſſ.2.§.2.Tab.§.11.frat. Alexand.libro.2.titulo quarto ad fin.

C A P. V.

a Trid. ſeſſ.14.c.5 nihil aliud requiri à pœnitente quã vt poſtquam diligenter ſe excuſſerit can.7.peccata mort.quorũ memoria cum debita & diligẽti præmeditatione habetur.D. Th.d.17.in expoſit.lite.Sot.d.18.q.2.4.ad vlt.&.q.3.a.2.verſ. at vero.ar.3.poſt.conc.3.Victor.§.178. Ledeſ.2.p. q.5.ar.5.q.6.1.q.8.1.dub.1.Cano.relect. de pænit. p.4.Petr.Soto.de confeſſ.lect.10.Sylu.confeſsio.1. §.3.Nau.c.9.n.13.c.fratres.n.72.Roſen.& Taper. art.

art.5.Caiet.verb confeſsio.cond.10.& tom.1.tract.5.opuſ.de confeſſ.q.3.ad.1.fr.Med.lib.1.ca.13.lib.2.ca.7.fr.Alexan.li.4.tit.1.ca.3.Nauar.ca.21.nu.35.Adria.de confeſſ.§.6.dubium.Catech.Pij.V.Richard.d.17.ar.2.q.6.Scot.q.vnic.art.2.Gabr.q.1.concl.3.Palud.q.1.art.2.conc.5.q.2.art.1.fin. Mai.q.3.Palac.q.5.Medin.q.de circunſtan.loci & tempo.ad fin.

b quanta diligẽtia ad memoriã requirat Scot.diſtinct.17.quæſt.vnic.ait circa neceſſaria de ſpeciebus & circunſtantijs, requiri quantam prudens faceret in arduo negotio, non tamen ita exacte requiri circa numeros. Gabriẽ. Mai. facit Auguſt. de vera & falſa pœnitentia: cap.15. Innoc.III. in cap. omnis.inquirat peccata, & peccatorum cauſas.concil. Vvormat. cap.7. & 6. Synod. cano. vlti. ne alias confeſſarius infideliter vindicet offenſas Dei: qui debet interrogare teſtem vbi aduertit ex obliuione, aut incuria tacere aliquid conducens ad rectam ſententiam. de quo Nauar.capit.10. num.7. Cou.1. Var. ca.2.num.16.ſed hæc ſententia temperanda eſt: quia confeſſarius in hoc iudicio ſimul eſt aduocatus, & medicus ſuauis, & abſque nimia interrogatione confeſsio eſt integra & fructuoſa. quare ſatis eſt in pœnitente ea diligentia quam adhiberet in negotio quod optat obtinere. Caietan. Soto. & Recent.

negotijs & peccatis diſtentus, implere Chriſti præceptum confitendi integre omnia & ſingula mort. quorum habere debet memoriã & conſcientiam: debetque facere tantam inquiſitionẽ circa neceſſaria vt digne abſoluatur, quantam vir prudẽs in arduo negotio facere ſolet: b diſcurrens per ætatis tempora, per loca vbi moratus, per perſonas & conuerſationes cum eiſdem habitas: c præſertim vbi eſt ſuſpicio de iniuria tertij, quæ requirat ſatisfactionem aut reſtitutionem ne quis tamen anxietate prematur, ſciat ſufficere mediocrem diligentiam, d quam moraliter timorati & docti facere ſolent, qua contẽtus eſſe debet, quanuis ſuſpicetur facta proliſsima diſcuſsione & ſcrupuloſa, ſe noua quædam eiuſdem rationis peccata reperturum. e hoc enim opus non eſt, cum abſque eo confeſſarius tanquam iudex ſatis ſtatum rei cognoſcat vt ſententiam proferat. f nõ eſt communiter conſulendus pœnitens vt peccata ſcribat in memoriæ ſubſidium dum fiunt, vel dũ ſe præparat pro confeſsione, ſup. c.2.§.6. niſi forte mutus caute ſcriberet, qui aliter ſe explicare neſcit. ſuppletur defectus examinis per interrogationes prudentis confeſſarij: g præſertim vrgente cauſa, & quando ruſtici etiam moniti neſciunt præmeditari peccata. Differt vero à corporali medico: qui ignotos morbos aut vulnera curare non poteſt, ſed confeſſarius, vna efficaci abſolutione eũ qui confitetur omnia quorum facta h diligentia memoriam habet, h ſanat ab omni peccato, quanuis quædam memoria exciderint.

c hęc iuuant ad refricandam memoriam præteritorum. d quia hæc exprimitur in Trident. ſeſſ.14.capit.5.can.7.Soto.ſup.quæſt.2.artic.4.fin.Victor.§.161.Ledeſ.frat.Medin.Nauar.capit.nono.nume.13.capit.fratres à num.59.66.81.Medin.quæſtio.de confeſſ.iteranda.fol.68.Caieta.opuſc.de cõfeſſ.Cano.de pœnitentia.Ledeſm.quæſt.8.artic.1.dubio 2.& late.artic.2.dubio.1.Petr.Soto.lect.10.Syluest.confeſsio.1.§.12.fin.&13.

2 Diſcutiet pœnitens hæc quæ ſtatim explicabimus.1.propriã peccati ſpeciem in genere moris: quia tenetur ſub mort. explicare omnes ſpecies peccatorum mort. & circunſtantias quæ ſpeciem mutant, etiam in actu interiore: & quando addita circunſtantia per ſe reſultat vna moris ſpecies, vt adulterium.2. quando dicatur vnum numero peccatum in ratione moris, quanuis varios actus exteriores & longi temporis comprehendat, vt ſtatim dicetur.3. vt opera exteriora quæ ſunt cõtra iuſtitiam & in proximi damnũ bene explicet, præter conſenſum internum 4.vt conſtet dici probabilem numerum in vnaquaque ſpecie peccati mort. vbi noua auerſio & deformitas reperitur.inf.§.8.

3 Confertur ergo primũ vna ſpecies moris, quando non requirit diuerſum iudicium, pœnitentiam, cõſilium & medicamen: quia in genere moris in ordine ad confeſsionis præceptum, noluit Chriſtus obligare ſigillatim numerare ea, quorum diſtinctio non cadit ſub certa cognitione humana. quare circa moram temporis ſatis explicat totam malitiam & vnitatẽ, qui confitetur feciſſe modo ordinario, qualis eſt cum quadã phyſica tẽporis interruptione & diſtractione naturali. Si autem ſæpius actum & propoſitum peccati videtur interrupiſſe, & incertus eſt numerus: ſatis eſt notabilem tẽporis morã i in opere poſitam confiteri. vbi vero in homicidio & mediorum executione fuit parua interruptio, ſat intelligitur explicato peccato.2. ſatis eſt ſub cõmuni & generico nomine cõfiteri numerũ ſuperſtitionũ,

e Med.ſup. f Caietan. opuſ.queſt.3.Soto.q.2.art.fin. g Nauar. cap.9.num.13.& quidam Recẽt. Quare qui fecit examẽ parum diligens quod tamen putat ſufficere (quanuis pingui & craſſa Minerua, cum præparatione reſpondendi ad ea quæ confeſſarius interrogauerit vt ſolent ruſtici qui non aſſueſcũt refricare memoriam) videtur ſatis ne accedat indigne, ſed cum fructu ſacramenti: ſignificat Sylueſt.ſup.cum Diuo Thoma.Petr.Soto.lect.10.Victor.§.178.193.Nauar. capit.6.num.13.cap.9.num.12.fin. cum Direct. & Archid.& cap.fratres.num.80.& Archiepiſcopus Guerre. poſt conſultationem cum doctis.

h ſic explicat Trident.cap.5.can.6.

i quia ex mora longi temporis coniectat confeſſarius grauitatem, aut interruptionem. numerumque peccatorum.

k Caie.

k Caieta.opuſ.de confeſſ.q.3.verb.interrogatio. Angel.verb.interrogat.Cano.p.5.ad.4.Soto.d.18.q.1.ar.3.q.2.ar.4.Petr.Soto.lect.9.Nauar.c.conſideret.nu.17.colligitur ex.ca.omnis.& de ſpeciebus diuinationis D.Thom.2.2.q.96.3.ad.2.de ſpeciebus gulæ.2.2.q.148.4. præpropere caute, nimis ardẽter, ſtudioſe. vbi Caietan. & addit Caiet. d.opuſ.q.3. cum exaggeratione, non oportet explicare ſpecies quæ homines ſine mediocri ſcientia neſciunt diſtinguere: ſed quæ fere omnibus notæ ſunt: quia in moralibus non variat iudiciũ confeſſionis

k aut beſtialitatum: k quanuis enim diuinatio per terram, aquã vel aſtra; & coitus cum varijs brutis, phyſica ſpecie differrẽt: non tamen variant iudicium confeſſarij, nec grauitatẽ in genere moris. idem videtur de ſpeciebus gulæ.3. adulteriũ eſt ſimplex ſpecies, l cum vnica auerſione contra prolem & coniugis fidem: quia vtitur re non ſua: & ad huc amplius non ſua, quia ſub alterius poteſtate conſtituta. in furto rei ſacræ eſt vna ſpecies, quia vſurpat alienam rem, non tantum ſub generali, ſed ſubſpeciali dominio aut poſſeſsione Dei cuſtoditam: vbi eſt differentia quæ per ſe determinat genericã rationem.

4 Vbi noua ſpecies circunſtantiæ eſt accidentalis, manet in vnico actu phyſico, duplex ſpecies moris, m cum duplicata auerſione: nec obligatur fateri vnum vt eſt circunſtantia alterius, ſi malit confiteri ea vt duo peccata diſtincta. n interdũ ita coniunctæ ſunt malitiæ, vt non ſatis explicentur, niſi confiteatur per modum quo vna eſt circunſtantia alterius. o communiter tamen

l D.Tho.2.2.q.154.ar.8.quę ratio eſt aduertẽda de adulterio, & art.10.de ſacrilegio, quæ circunſtantia ſimiliter facit ſpeciem furti, de quo bene D.Th. de mal.quæſt.2.art.6.ad.2.6.&.10.&.art.7.ad.8.

m D.Thom.1.2.quæſt.1.ar.3.ad.3.Nauar.cap.6.nu.18. n Nauar.ca.conſideret.num.105. Anto. Angel.verb.interrogat.in.3.præcepto fauet Nau.cap.6.num.20.cap.9.num.16. de eo qui oblitus eſt confiteri circunſtantiam. o Sylueſt.confeſſ.1.§.10.Petr.Soto.lect.9. contra Angel. quem Sylueſt. damnat erroris, vt ſi occidat ſacerdotem.

p Nauar.cap.6.num.20.ca.conſideret.num.104. Pet.Sot.lect.9. q Nauar.Adrian.vt comburens domum.vbi nouit eſſe plures homines. r Nau. cap.11.num.4.cap.6.num.16. s Cano.p.5.Sot. diſt.18.quæſt.2.art.4.verſ.6.Ledeſ.2.par. quæſt.8. art.2.dub.2.quæſt.9.art.1.dub.4.concl.4. Nauar. ca.6.nu.16.& ſeq.ca.15.nu.4.c.17.nu.55.c. conſideret.nu.48.Sylueſt.peccatum.§.2.Caietan.tom.1. tract.31.opuſ.17.qq.quæſt.15.dub.2. quod eſt de conf.q.3.& cum D.Thom.1.2.q.20.ar.3.&.22.q.66.3.ad.3.quia ab eodem numero actu habent libertatem & formam malitiæ moralis: quæ extenditur per varias materiæ partes, vt anima per varia membra hominis. At Cano fr. Med. dat rationem: quia explicato principali, intelliguntur quę cõmuniter comitantur actum, vt oſcula ſociant fornicationem. idem Nauar.cap.16.nu.11.ca.6.nu.17.hęc tamen ratio non eſt vniuerſalis, nec neceſſaria.inf. V. t clericus qui conſentit vt ab alio percutiatur incurrente excommunicationem (Caiet.verb. excom.cap.10.not.3. ibi Armi.num.2.Sylueſt. excom.8.§.1.

qui dixit peccatum, oblitus circunſtantiæ, ſatis eſt repetere ſolam grauitatem circunſtantiæ accidentalis. p 2. tenetur explicare quando vno actu fit diuerſis iniuria, (vt vno ſclopi ictu occidit clericum, Patrem regem & alios: aut inducit ſocium vt iuuet ad homicidium, vel vt fiat in loco ſacro) nam qui vno actu occidit duos laicos, eſt duplex q peccatum vnius ſpeciei: vt quando quis furatur ſimul à diuerſis dominis res diſtinctas: vel ſi coniugatus habet rem cum aliena vxore, facit duplicatam iniuriam r alijs duobus coniugibus.

5 Vnum numero peccatum dicitur.1. quando permanet eadem voluntas moraliter continuata: quanuis in eundem finem & ſub eadem forma, morales actus externi varientur: s vt quando ex firma vindictæ volũtate arripuit enſem, abijt in agrum vt inimicum quærat, percutit pluribus ictibus: t & qui ante fornicationem, & poſt illam cõtinuat actus libidinoſos. u in malis enim ſat eſt voluntariũ indirectè, vt fiat aut continuetur peccatum: x

Angel. Tabien. Antõ. Perez.l.1.titu.3.lib.1.ord.) clericus non ſit excommunicatus: ſed poteſt excõmunicari Nauar.cap.27.num.78 fin. per cap. contingit.1. de ſent. excomm. vbi Pan.Sylueſ. §.8. cũ Ioã. Andr. Angel. nu.36. & tamen ſi pluribꝰ ictibus cum interuallo clericꝰ notorie ſe ſubijciat, incurrit excom. quia in 2. ictu participat in crimine cũ excommunicato notorio. Tabien. excommunic.n.34. Syl.& ſic eſt limitandus Peruſin. & Anton.3.p.tit.24.cap.1.§.1. ſecus quando ictus ſunt moraliter continui, vt ait Tabie.& Sylueſt.

u colligitur ex cit.A.S.Nau.ca.6.n.17.quod magis expreſsit in editione anni.84.nu.18. illatione 7.de actibus etiam ſubſequentibus, Caie.to.1.trac.31.q.15.Soto.d.18.q.2.4.con.6 in arg. ſeu not.6. commun. Recent. ſed Cano & frat. Medin. lib.1. inſtruct.cap.9.§.1.limitant, niſi eſſent actus exorbitantes ad maiorem voluptatem inuenti, qui non ſatis explicãtur in actu principali. imo Marſil.q.12. fol.572. putat quod præter copulam, tenetur exprimere tactus & oſcula, videtur Soto. libr.6.iuſtit.q.1. art.5. poſt ſecundam concl. At reuera prædicti actus etiam extraordinarij habent ſe materialiter reſpectu eiuſdem formæ, nec oportet explicari. & contentus ſit in genere fateri cum honeſtate.

x vt in retentione furti: vel qui non vitat cauſam periculoſam vt ebrietatem quam adhibet, & aduertit periculum in damnum probabile proximi. D.Thom.1.2.quæſtio.6.artic.3.ſed quia peccatum eſt contra legem (Rom.7. Diuus Thom.1.2. quæſtio.71.6.cum Auguſt.) ad illam ſpeciem reducitur contra virtutem ex qua tunc procedit obligatio.

cum tamen ad meritum requiratur poſitiua deliberatio & actus: quare etiam in ſomno aut ebrietate ita continuatur voluntas, vt pollutio dormientis, y vel homicidium ebrij z ſit formaliter peccatũ, quando coniunctum eſt cauſæ voluntariæ: a quanuis apud Deum non punietur grauius. falſo autem quidam admittunt contingere vt ebrius toto tempore quo eſt mentis compos ſit in gratia: & tamen dum inebriatus facit homicidium, perdat gratiam. 2. in omiſsione reſtituendi rem ſuffuratam, ſi toto anno poteſt, & ſæpe aduertens proponit non reſtituere, videtur continuari phyſice idem numero peccatum: b Nec tamen grauatur moraliter per ſingula anni momenta: quia dum dormit, vacat iuſtis negotijs, & Miſsis aut alijs præceptis, excuſatur ne tunc (dimiſſo ſomno aut aliorum præceptorum impletione) debeat ſtatim reſtituere. 3. Reſultat tamen aliud numero, ſi actu contrario interrupit voluntatem, c vel longi temporis ceſſatione. d minuſque ſufficit, ad interruptionem & numerum in peccatis quæ complementum habent in animo, vt eſt hæreſis. e

6 Dum multa præcepta ad eandẽ virtutis rationem pertinentia ſimul concurrunt eodem tempore ſit vnum peccatum: vt ſi frangat iuramenta varia, f aut vota de eadem

y y Lib. de euchar. cap. 49. D. Thom. 3. part. quæſt. 80. ar. 7. Soto. lib. 9. iuſt. q. 2. 2. & diſtin. 12. quæſt. 1. art. 7. Ledeſ. 1. p. quæſt. 21. art. 7. Syluest. euchar. 3. §. 10. Cord. lib. 1. quæſt. 7. Abulen. Matth. 4. q. 75. Nauar. cap. 21. num. 50. Raulin. ſerm. 8. de euchar. Nauar cap. 25. nu. 93. Doct. 4. diſt. 9. Richard. art. 2. quæſt. 3. Alber. ar. 10. Carthu. quæſt. 5. Bonauent diſt. 12. quæſtio. vlt. Alexan. 4. p. quæſt. 47. Gabrie. lec. 10. Pan. cap. ſignificatum. de præben. nu. 4. Viglius. 2. par. commun. opin. 218. contra Adria. 4. de euchariſt quæſt. 4. fol. 25.

z z quia ſatis ex cauſa (in qua præuiſum eſt periculum homicidij) habet voluntarium: & ex proprio obiecto habet malitiam. ebrius tamen antequam occidat non denominatur homicida, niſi inchoatiue Cord. lib. 2. qq. quæſt. 18. vid. quæſt. 23. & 24. cum Palud. Bonau. Maio. Almain. Adrian. Angeſt. Vega de iuſtificatione quæſt 13. concl. 5. Caſtro. de lege pœn. ca. 14. Taper. art. 7. Cou. Clem. ſi furioſus. 2. part. princip. num. 1. & 2. & §. 4. num. 10. & 3. part. princ. num. 3. & 7. Nauar. cap. 27. num. 232. & hi addũt quod apud Deum non punietur grauius ob factum. at falſo dicunt grauari cum noua malitia peccatum, Hug. lib. 2. pag. 14. cap. 6. Gregor. 2. diſt. 28. quæſt. 1. & 2. Marſil videtur D. Tho. 2. 2. quæſt. 79. 3. id 3. Richard. Victor. in cap. 4. Cant. cap. 17. Hug. lib. 1. ſacr. part. 7. cap. 23. vid. Soto. lib. 5. iuſt. quæſt. 1. art. 3. quare Ariſtot. 3. Ethic. c. 5. dicit ebrios ſi occidant, duplici pœna puniendos. In qua re de ſpecificatione peccati ex voluntario indirecte Caieta. loquitur irreſolute. 1. 2. quæſt. 20. 5. quæſt. 76. 4. & 2. 2. quæſtio. 150. 4. & negat falſo factum ab ebrio eſſe in ſpecie homicidij niſi materialiter. Cord. ſup. & hinc falſo putat Marſil. 2. quæſtione. 21. articulo 2. ſuppoſ. 2. fieri poſſe vt ebrius toto tempore, quo eſt mentis compos ſit in gratia, & tamen amittat gratiam quando facit homicidium, ſine rationis vſu. quod ſignificat Palac. 2. diſtinct. 35. quæſt. vlt. ad fin. & Caietan. 1. 2. quæſtione. 76. 2. ſed ſunt interpretandi vt cauſa aut ignorantia quæ de ſe cauſat venialis, fiat peccatum mort. propter periculum præuiſum euentus futuri.

a a ſi tamen cauſam intercidit per pœnitentiam ante quam ſequatur pollutio aut homicidium: tunc effectus non eſt peccatum, quia iam non eſt mihi voluntarius. quod ſi ita ebrius percuſsit clericum, qui tamen ante ebrietatem pœnituerat, non videtur excommunicatus: quia tunc non peccat contra obedientiam eccleſiæ. ſicut qui fecit furtum, & tempore excommunicationis non eſt ſoluendo, non incurrit illam. colligitur ex Soto. diſtinct. 12. quæſtione prima, artic. ſeptimo. Martin. de Mag. q. de temperantia, & quidam recent. contra Canum in præl. c. 1. 2. quęſtion 71. 5. ſit tamen irregul. quia fuit voluntaria cauſa occiſionis, quanuis eſſet cauſa inculpata. ſic qui mãdauit occidi licet reuocet ante ictum & pœniteat. ſit irregul. ſecuto effectu, ſi mandatario noluit aut non potuit intimare reuocationem. Nauar. cap. 27. num. 51. 233. cum Innocen. Villadieg. Couar. Cle. part. 2. §. 2. num. primo. fr. Ludo. 1. part. inſtruct. capit 63. cum Cordub.

b b ſignificat Caietan. 2. 2. quæſtio. 62. artic. 8. & tom. 2. opuſc. 17. quæſt. quæſtione ſeptima. Adrian. quæſtio 3. de confeſſ. & hoc intendit Soto. libr. 4. iuſtitiæ. quæſtione ſeptima, artic. quarto. vide. q. 6. artic. ſecundo. & diſtinct. 17. quæſtio. ſecunda artic. ſexto. Ledeſ. 2. part. quæſtio. 3. artic. 1. & 2. Medin. C. de reſtitutione. Nauar. capit. 17. num. 55.

c c Cano relect. de pœnitentia. Nauar. capit. 6. num. 18.

d d Nauar. ſup. Soto. libr. 4. iuſt. q. 7. artic. vltim. facit Nauar. capit. 17. num. 55. addit Soto. non oportet fateri quando triduo detinuit reſtitutionem: quia eſt leuis materia. & diſtinct. 17. quæſtio. 2. 4. concl. 7. ratione. 6. continuatio in conſenſu turpi per horam non eſt notabile tempus. & Cano, nec per. 10. horas. Victor. §. 176. Alcoc. cap. 10. frat. Medin. lib. 1. cap. 9. §. 2. & quidam Recent. addunt nec ſi dimidiato die cõtinet actum interiorem aut exteriorem: licet vero parum interrumpat, cenſetur idem actus moraliter (vt dicitur eadem arbor, idem fluuius, & idem locus formaliter, licet paulatim mutetur.) nam ad malitiæ continuationem vt furti, ſatis eſt conſenſus virtualis, in quo ſponte manet non reſtituens cum poſsit.

e e Nauarro. capit. ſexto. num. decimoſexto. in princip. ſic actus meritorij, quia ſunt interni, multiplicantur breui morula, vt orationes iaculatoriæ: quia fiunt cum nouo exercitio plenæ libertatis, vt bene ait Cano.

f f ſic teſtis qui ſimul rogatur de pluribus rebus & articulis ſub iuramento, & in omnibus mentitur, eſt vnum periurium, Archid. capit. intereſt. vigeſima ſecunda, quæſtione quarta, Sarmien. libro octauo, ſelect. in. l. quoties, numero ſexto, fol. 18.

g vt

caſtitate: g ſi mendacium multis ſimul iuramentis confirmet, h aut blaſphemias ſimul multiplicet. i 2. At votum & iuramentum de vna re, diuerſa ratione pertinent ad eandem religionis virtutem. k 3. differunt edere carnes die ieiunij, & non ſemel in die comedere: l quia diuerſis temperantiæ præceptis prohibentur, & ſunt in confeſsione explicanda. 4. Quando præcepta ſunt ſubordinata, licet ſint multa eſt vnum peccatum: vt qui tempore præcepti in quadrageſima fecit confeſsionem dimidiatam, m peccat contra ius diuinum & humanũ. qui clericum occidit, contra ius naturæ, canonicum & ciuile. qui celebrat in peccato abſque cõfeſſione, n varijs titulis peccat: ex eo quod conſecrat, offert, miniſtrat ſibi, & recipit indigne diuinum ſacramentum. qui contrahunt matrimonium in mort. vbi vterque eſt miniſter o qui confert, & recipit ſacramentum: latro qui vt furetur, ſe exponit periculo infamiæ & mortis ſeu ſuſpendij, non peccat bis. p ſi omittat horas, quas debet propter multa beneficia & ordinem ſacrum: q aut vna intentione omnes horas canonicas vnius diei intermiſit. r ſi miſſam omiſit, quando incidit vno die duplex feſtum. s aut fregit diem ieiunij, in quo eſt duplex obligatio vt Vigiliæ, & Quadrageſimæ.

g g Vt qui in ſæculo fecit votum continentiæ: deinde in ordine ſacro. 3. vota ſimplicia, quibus fit religioſus in ſocietate Ieſu. 4. profeſsionem. Cordub. caſ. 3. fin. & dicit ſentire Caiet. 2. 2. q. 186. 9. dub. 1. frat. Med. lib. 1. cap. 14. § 18. Soto. lib. 7. iuſt. q. 2. 5. ad. 1. nec plus peccat epiſcop9 vel ſacerdos cõtra votum quã ſubdiaconus. De moniali quę peccat contra votum pfeſsionis, Quidã aiũt ſat eſſe cõfiteri quod peccat contra votum continentię quia ſolennitas addita voto, iuramẽto aut contractui, non mutat ſpeciem, aut certe eſt differentia parum nota in moralibus. (nam & per vota ſimplicia in religione ſocietatis fit mancipatio & traditio perſonæ vt definit Gregor. 13. ann. 84. & probat Michael. Medin. lib. quarto. de ſacrorum hominum continentia. cap. 37. lib. 5. cap. 24. & citat D. Tho.) ſed probabilius eſt in praxi quod tenetur cõfiteri ſe profeſſam: quia grauat valde, & eſt per ſe ſolemnis traditio irreuocabilis, qua ſoluitur matrimonium ratum: quia eſt mors quædam. diciturque ſacrilegum adulterium dicit Perez cum legiſt. leg. 5. tit. 15. lib. 8. ordin. pag. 315. fin. quia violat ſponſam Chriſti. Soto ſup. & diſt. 18. quæſtio. 2. artic. 4. colum. 7. fr. Medin. Palac. 4 diſtinct. 16. quæſtio. 3. Nauar. cap. 6. num. 11. fin. cap. 12. num. 32. Alcoc. in. 6. præcepto contra Cord. qui falſo pro ſe citat Nau. de alijs ſatis videtur dici quod peccauit contra votum.

h h vt cum addit execrationem & iuramenta per Deum & per ſanctos ſuper eadem re, Caietan. 2. 2. q. 89. 1. Nauar. capit. 12. num. 1. fin. Cou. 2. var. cap. 10. Simanc. de cath. inſtit. cap. 8. fin. cum Cepola. Alciat. Boer. Hippol. per. l. inficiandum. ff. de furto. frat. Medin. lib. 1. capit. nono, ante §. 1. fin. frat. Alexand. lib. 2. tit. 2. in. 2. præcept. & dicit fauere Ioan. Andr.

i i Couar. Simanc. dict. capit. 8. numero. 9. cum Cepola & alijs: vt qui multiplicat ſcripturas publicas de eadem re.

k k Quare tenetur explicare votum ſimul & iuramentum.

l l Couar. 4. Variar. ca 17.

m m Caiet. 1. 2. quæſt. 72. art. 6. ad. 2.

n n Soto. diſtin. 18. quæſt. 1. art. 4. frat. Medin. 1. 2. quæſtio. 109. artic. 4. tandem. concl. 3. Durand. 2. diſtinct. 28. quæſt. 3. & 4. Vega de iuſtific. quæſtio. 13. concl. 4. quanuis propter ſpeciale præceptum poſitiuum Chriſti ante communionem. At Cano relect. de pœnitentia. part. 4. & Petr. Soto de confeſſ. lect. 12. putant eſſe duo peccata: & tamen eſſe vnum, quando ex cauſa excuſatus à confeſsione celebrat incontritus: quia contritio non obligat per ſe proprio præcepto, ſed ex iure naturali propter dignam receptionem cuiuſque ſacramenti. At reuera diuerſa præcepta non diſtinguunt peccata vt probat. Caietan. cum D. Tho. 1. 2. quæſtio. 72. 6. niſi concurrat per ſe obligatio circa diuerſa obiecta, nec Chriſtus in eo caſu adiecit præceptũ cõfeſsionis, niſi propter dignam communionem.

o o Nauar. cap. 22. nu. 3. & 85. & tamen quia contrahens eſt miniſter laicus (ſicut & qui baptizat ſine ſolẽnitate in extrema neceſsitate) non iubetur eſſe in gratia, vt ſic miniſtret: ſed tantum peccat, quia recipit ſacramentum matrimonij in peccato.

p p Nauar. cap. 15. num. 24. lit. A. & tamen temere ſe exponere periculo vitæ, eſt peccatum contra caritatem ſui. Diuus Thomas, 1. 2. quæſtion. 73. artic. 8.

q q Nauar. capit. 25. num. 122. & quando iuſte diſpenſatus eſt ad plura beneficia, tenetur ad plura onera, & officia illorum, ſed ſemel tantum ad horas vnius diei. libr. de orat. Miſcell. 36. num. 56. D. Th. quodlib. 1. art. 13. Richar. quodlib. 2. art. 26. Abulenſ. Matth. 6. quæſt. 93. ſentit Cordub. lib. 1. quæſtio. 20. cum. Gerſ. 2. part. alpha. 24. Q. Gabriel. 4. diſtin. 15. quæſtio. 8. artic. 3. dub. 2. Angles. cum glo. cap. dudum. 2. de elect. frat. Ludou. 2. part. inſtructor. capit. 103. de qua re ſcrupuloſius loquitur Nauar. Miſcell. 22. numer. 53. 62. Dionyſ. carthuſ. contra pluralitat. beneſ. artic. 8. Syluest. beneſ. 4. §. 4.

r r Nauar. capit. 6. num. 15. lib. de orat. not. 7. num. 6. not. 10. num. 30. Gerar. tracta. de horis. quæſtio. 8. Ploue. Archid. cap. Eleuter. 91. d. vterque Card. Syluest. Hora. §. 12. verſ. 6. Verucil. Roſel. ſupplement. Piſan. quia. 7. horæ vnius diei ſunt vna oratio.

s s colligitur ex Caietan. 2. 2. quęſtio. 88. 5. ad primum. Soto. lib. 8. iuſt. quæſtio. 2. 3. ad primum de habente plura iuramenta aut vota. & in propoſito, qui frangit duplex ieiunium vnius diei eſſe vnum peccatum contra temperantiam frat. Alexand. in ſumma. libr. 2. tit. 1. capit. 9. cum Alexand. 2. part. tract. de commiſſ. quæſt. 7. & Recent. contra Nauar. capit 11. num. 4. & add. Hiſp. num. 5. cuius oppoſitum ſentit. cap. 6. num. 5. idem de duplici feſto vnius diei: quia alterum transfertur, & fit miſſa & recitatio horarum de vno, quod per ſe obligat, ac ſubinde id omittens peccat ſemel contra vnum principale præceptum.

t [t] ſed ſignificat Sylueſt.clericus.2.num.2.fin. eſſe multa peccata.ſicut ſi vno ictu occidat multos. at reuera eſt vnum in genere moris abſque proximi iniuria, vt ſi vna aſperſione baptiſmi, aut vna abſolutione baptizet & abſoluat ſimul multos.

t Si multis communionē miniſtrat, [t] 5.eſt vnum, quando præcepta generalia ex conſequenti includuntur in u ſpeciali: u vt qui parentem occidit, facit contra iuſtitiam, pietatem, caritatem Dei & proximi, obedientiam, honorem Dei, & contra præceptum de conſeruanda ſpirituali vita gratiæ, & de perſeuerantia.

7 Opus exterius non addit nouam malitiam in genere moris, ad x conſenſum efficacem internum: [x] & tamen quando eſt cōtra decalogū (vbi continentur ea prꝫcepta religionis & iuſtitiæ, quæ per ſe primo y reperiūtur in actu exteriori, [y]) z oportet confiteri etiam opera, [z] in quibus prima ratio peccati conſiſtit: voluntas enim furti, ſicut & idolatriæ, ideo eſt, mala, quia furtum eſt iniuſtum & proximo nociuum. 2. explicare oportet circunſtantias, ſi a opus ſit cōſummatum, a vt ſi quis tanquam prima & principalis cauſa fecit voluntarium homicidium artificis familiā alentis: videtur enim in genere moris ob reſtitutionis obligationē diuerſa ſpecies. Vt differt imperfecta inchoatio operis puta ab homicidio differt vulneratio, b aut aborſus embrionis [b] ante tempus animationis. 3. cæterum ſi res exterior non ob aliud eſſet mala, quàm propter extrinſecum finem, nō tàm ſtricte tenetur opera explicare: vt ſi praua intentione induit & ornauit ſe, & deambulauit, aut inuiſit loca quædā vt fœminam alliceret. Qui miſſam feſti omittit propter ſtudium aut ludum, ſatis videtur confi c teri quod miſſam omiſit: [c] quia vbi eſt vnum prorſus. propter aliud, cenſetur moraliter vnum præceptum vnius virtutis. hæreſis vero quanuis mente conſummetur, ſi exteriori ſigno de ſe manifeſtatiuo etiam occulto impie declaretur, habet nouā malitiam inobedientiæ, propter ex d communionem adiunctam. [d] 4. grauatur peccatum operis ob moram notabilem temporis, ſup. §. 2. & ob periculum ſcandali: & dignum eſt majori pœnitentia. de circunſtantia qua virgo conſenſit mente in actum turpem, dicetur infra.

8 Numerus peccatorum pertinet ad ſubſtantiam, & integrita e tem neceſſariam confeſſionis [e] & non eſt circunſtantia, ſed additio peccati habētis nouam auerſionem: & facta diligentia, certa pro certis, dubia pro dubijs, b (vt dictum eſt) explicet. circunſtantias peccatorum & numerum: nec ſigillatim peccata dicat, ſed vno f verbo ſimul vnius ſpeciei [f] vero-

u [u] Caietan. 2.2. quæſt. 36. artic. 6. colum. vlti. ſic omne peccatum habet imprudentiam practicā ex parte intellectus, vt ait Caietan. 1.2. quæſtio. 72. artic. 9. nec tamē addit nouam malitiam. & 2.2. quꝫſtio. 53. art. 2. & 3. & verb. periculum: At præter hanc generalem rationem in voluntate eſt ſpeciale peccatum.

x [x] D. Thomas, 1.2.q. 20. articulo quarto. communis. 2. diſtinctio. 42. vbi Bonau. Capreol. Hiſpalen. Gregor. quꝫſtio. vnic. concl. 7. & alibi Alexand. 4. part. q. 22. m. 5. Vega. libr. 6. in Trid. cap. 37. Cord. lib. 2. quæſt. 18. col. antepenult. vide quæſt. 12. Durand. quæſt. 1. Richar. Gab. Carthuſ. diſt. 40. quæſt. 2. Hug. libr. 2. de ſacram. p. 14. c. 6. quia volūtas apud Deum pro facto reputatur vt ait Chryſoſt. in Matth. 6. Aug. 1. de liber. arbit. cap. 3. & epiſt. 49. quæſt. 4. contra Scot. quodlib. 18. artic. 3. Mairo. Aureol. & Lichetum. 2. d. 42.

y [y] quia iuſtitia reſpicit medium rei & opus externum, quod eſt vtile proximo D. Thom. 2.2. quꝫſt. 58. artic. 10. cum Ariſtot. 5. Ethic.

c [z] Nauar. cap. 6. fin. prælud. 7. num. 23. &. 28. fin. oppoſitum dicit errorē: Can. relectione de pœnit. part. 5. quia Trident. ſeſ. 14. cap. 5. declarat obligari ad confitendum omnia peccata etiam cogitationis, & contra duo vltima præcepta decalogi. (quod tamen ideo eſt peccatū quia eſt moralis inchoatio operis lege prohibiti.) ergo ſupponit vt rem certam quod operis peccata tenetur exprimere. alias non confitetur vere omnia: opus enim homicidij vt eſt à libero vſu voluntatis eſt formaliter peccatum liberum: quia poteſt facere & non facere. frat. Med. 1.2. quæſt 20. art. 4. colum. antepenul. addit rationem quia opus ſæpe grauat peccatum per intenſionem, ſcandalum, obligationem reſtituendi, aut excommunicationem. At hæc ratio eſt inſufficiens cum nō probet vniuerſaliter. ſed Mai. falſo ait ꝙ opus eſt aliud numero peccatum: quare qui ex conſenſu mort. habuit pollutionē etiā in ſomnis, tenetur fateri illam. Sot. diſtin. 12. q. 1. art. 7. frat. Medin. 1.2. quæſtio. 74. 4. & ſignificant Marſil. Diuus Thomas, Hug. Gregor. cit. ſup. lit. Z.

a [a] vide Nauarro. capit. 27. num. 51 52. non excommunicari niſi opus cōſummatū.

[b] colligitur ex Diuo Thom. 1.2. quꝫſtio. 72. artic. 7. vbi Caieta. & fra. Med. nunc vero Sixtus. V. ſtricte reſeruat aborſum.

c [c] Bañes. 2.2. quæſtio. 19. artic. 3. ad fin. Durand. 2. diſtinct. 35. quæſtio. 2. Mant. facit. Soto. cit. ſup. §. 6. V. quod autem Cano, & Peña aiunt eſſe duplex peccatum, intelliguntur materialiter.

de [d] Nauar. capit. 6. num. 8. [e] concil. Triden. ſeſsio. 14. capit. 5. cano. 7. omnia & ſingula peccata. Florent. omnia peccata integraliter confitenda. Lateranen. capit. omnis. ſolum dicit omnia peccata. plane Auguſtin. de vera & falſa pœnitentia, capit. decimoquarto, & probat conſuetudo fidelium, & integritas iudicij: colligitur ex Diuo Thoma, opuſc. 12. quæſtione ſexta, fin. Nauar. co. c. 6. nu. 14. quanuis apud antiquos non reperiatur tam expreſſa mentio.

f [f] Nauar. capit. 6. num. 18. fin. ſic conſulit Caietan. verb. confeſſor. in. 6. præcepto, & tom. 2. de contritione. quæſtio. 2. Nauar. cap. 5. num. quarto, ne confeſſarius in. 6. præcepto permittat ſigillatim dicere, ſed vrgeat vt ad numerum reducat peccata vnius ſpeciei.

g com-

ſimilem numerum, putà quod toties in die, hebdomada aut menſe peierauit, iuxta iſtius anni conſuetudinem, plus minus: ne cum tædio tempus deterat. ficta tamen eſſet confeſsio ſiquid ſcienter numero detrahat. ſi decies furatus eſt aureum, ſunt. 10. peccata, & non ſatisfacit dicens, ſemel furatus ſum decem au g reos. g

9 Nō eſt à confeſſore plus nimio cogendus ad numeri certi explica h tionem, h quando propter ruditatem vel conſuetudinem vix poteſt numerare: quia conſilium & remedium in hoc foro medicinali cum iudicio non quidem cæco, ſed paruo ſatis adhiberi poteſt, dum ruſti i cus i facta mediocri diligentia de vniformi vita groſſo modo dicit: paſsim id feci, vel multoties per menſem: per hoc enim implet præceptum in concilijs expreſſum. ſi quis iacet in conſuetudine multis annis expoſitus in omnem occaſionem eius peccati, ſatis eſt ſi concubinarius dicat ſe vſum fuiſſe con k cubina vice vxoris: k meretrix dicat principales ſpecies operum quas poteſt numerare, vt ſi cum clericis notis &, coniugatis, &c. ſi toties quolibet die vel hebdomada admiſit ſo l lutos. l de interno vero conſenſu ſatis explicat dicens ſe paratam & expoſitam, quoties occaſio ſe offert per m decennium. m idem de vſurario, & conſueto peierare aut furari: dummodo diligenter recolat damna proximis illata, vt reſtituat.

C A P. VI.

Circunſtantia peccati quid ſit,

§.2. *Neceſſe eſt confeſſarium noſſe circunſtantias.*
3 *Sunt ſeptem circunſtantiæ, & explicantur.*
4 *Circunſtantia quomodo & de varijs modis.*
5 *Vbi, ſeu circunſtantia loci.*
6 *Quando, ſeu circunſtantia temporis.*
7 *Quibus auxilijs.*

CIrcunſtantia dicitur id quod accidentaliter circunſtat ſubſtantiā actus habentis ſpeciē ex pro a prio obiecto. a quare tria ſunt conſideranda in actu morali quod eſt peccatum: primum Phyſica ſubſtantia actus in genere naturæ: & ſic omne quod ei accidit, dicitur circunſtantia. Similiter reſpectu actus exterioris ſecundum ſe conſiderati vocatur circunſtantia etiam illa quꝫ b mutat ſpeciem b in genere moris: aut quæ de bono actu facit malum morale. 2. ſpecies Phyſica vel moralis ſumitur ex proprio obiecto, ſicut & ſpecies in ſcientijs & alijs virtutibus. ſed genus actus ſumitur ex principio coniuncto, & intrinſeco, vt quod ſit vitalis & liber: pertinet enim ad ſubſtantiam actus moralis; quod procedat à

gh [g] communis. [h] Caietan. tom. 1. opuſc. tracta. 5. de confeſſ. quæſt. 3. Soto. Petr. Soto. Nauar. & alij infr.

i [i] Archid. ait ſatis dici aliquoties aut ſæpe peccaui in hac ſpecie. quod Angel. confeſſio. 1. §. 20. dicit probabile. Sylueſt. confeſsio. 1. §. 11. ait in hoc nihil certi haberi ex iure diuino vel humano. Caietan. ſup. At falſo & nimis ample loquuntur. ſed melius Soto. diſtin. 18. quæſtio. 2. art. 4. cōc. 2. Petrus Soto. lectio. 9. Cano. part. 5. fo. 77. Nauar. capit. 6. num. 14. & recēt. nō requirit mathematica explicatio numeri ſed moralis numerus quantū ſatis eſt ad prudens iudicium & remedium.

k [k] Nauar. capit. ſexto. num. 15.

l [l] Sot. quādo conſuetudo mixta eſt ex actibus internis & externis, meretrix numeret ſaltem opera, propter iniuriā quꝫ ſit proli. ſic qui vna nocte ter concubuit cum ſcorto, tenetur explicare actus: quia ex quolibet actu per ſe ſequitur proles, cum iniuria illius. Ledeſm. 2. part. quæſt. 8. artic. 2. dub. 5. Nauar. capit. 6. num. 17. ſicut qui fecit peccata in iniuriam proximi, tenetur explicare numerum etiam propter reſtitutionem.

m [m] fatetur Soto, Ledeſ. Nauar. cap. 6. num. 15. Angles. pag. 285. Sylueſt. confeſsio. 1. §. 10. Angel. confeſsio. 1. num. 13. Anto. Roſel. Victor. §. 165. alias. 178. Cano. part. 5. ad. 3. Petr. Soto. de confeſſ. lect. 9. Alcoc. cap. 10. frat. Luis en el Memorial. fol. 124. vid. Nauar. cap. conſideret. numero. 44. addit Syluest. ſatis eſſe ſi confeſſarius his verbis agnoſcat debitum numerum. & Caietan. ponit aliquid medium inter iudicium paruum & cæcum. quando ruſticus aut pueri præ ſimplicitate neſciunt ſatis ſe explicare, aut dum non expedit vt meretrix cum periculo recolat ſigillatim peccata ſua, quia præceptum poſitiuum Chriſti eſt ſuaue, & obligat quantum ſatis eſt ad conſequendum finem.

C A P. VI.

a [a] D. Thomas. 1.2. quæſt. 1. artic. 3. & quæſt. 18. a. 2. vbi Caietan. Conrad. fr. Med. & oēs Thomiſtæ. nec. enim ſumunt ſpeciem ex libertate volūtatis, alias omnes actus virtutū eſſent vnius ſpeciei. At quia homicidium ab inſano, & cordato factum conueniūt in obiecto materiali, & differunt ex ordine ad voluntatem: alij Doct. 2. diſtinct. 40. dicunt bonitatem ex obiecto dici ex gñre. Scot. quolib. 18. a. 1. Henric. quodlib. 13. quæſt. 10.

b [b] Caietan. & Conrad. 1.2. quæſt. 18. art. 4. &. D. Thomas. quæſt. 7. 3. ad. 3. ſic Trid. ſeſſ. 14. capit. 5. can. 7. vocat circunſt. mutantes ſpeciem. at reſpectu actus interioris circunſtantia quæ ſecundariam ſpeciem tribuit non vocatur ſimpliciter circunſtantia. 1. accidens, ſed cum addito importante perfectionem D. Thom. quæſtio. 18. 5. ad. 4. ar. 10. ad 2. qua ratione id quod proprie eſt circunſtantia nō grauat infinitè. D. Thomas. 1.2. q. 88. 5. &. 2.2. q. 110. quarto, quintum. ſic temperandi ſunt Victor Sot. qui vocant circūſtantias etiā reſpectu actus interioris: quia vna ſpecies moralis adiungitur alteri, tanquam accidens.

Y 3 c quod

voluntate libera, ſaltem ſecundario aut indirecte. [c] actum vero eſſe ſupernaturalem non pertinet ad circũſtantiam accidentalem, ſed ad genus & ſpeciem ordinis ſupernaturalis: nam ab obiecto ſupernaturali habet ſpeciem, à principio vero & auxilio ſupernaturali habet rationem generis. in præſenti tamen conſideramus circũſtantias reſpectu actuũ. in genere moris: [d] nec dicitur ſimpliciter circunſtantia, niſi illa quæ non tribuit nec variat ſpeciem moralem peccati. hæc tripliciter [e] ſe habet, quia auget, minuit aut impertinens eſt ad malitiam peccati tanquam accidens illius.

2 Hæc conſideratio non tantum ſpeculatiuo Theologo digna eſt, ſed confeſſarijs qui ſunt iudices neceſſaria, [f] vt ſciant vnum peccatum eſſe alio grauius, aut accidentaliter ex circunſtantia, aut quia mutat ſpeciem moris: & perpendant quas circunſtantias oporteat explicari in confeſsione. iudex vero in foro exteriori [g] perpendet has circunſtantias, vt conducunt ad inquirendum reum criminis quidem notorij, ſed ignotum in perſona. definitur [h] actus humani circunſtantia eſſe conditio non pertinens ad ſubſtantiam actus, ſed aliquomodo ipſum attingens.

3 Numerantur ſeptem [i] circunſtantię illo verſu: quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando. vox quoties, id eſt, numerus, peccati non eſt circunſtantia, [k] ſed multiplicatio peccati ſecundum ſubſtantiam. 1. quis, id eſt, perſona peccantis, non ſecundum ſubſtantiam, libertas enim perſonæ & voluntatis pertinet ad ſubſtantiam actus moralis: [l] ſed ſecundum conditionem quæ accidit perſonæ, [m] vt quod peccans in ſexto præcepto ſit monachus cum voto [n] aut cõiugatus, vel in ſeptimo ſi iudex [o] qui ex officio tenetur, omittat impedire nocumenta reipublicæ. 2. quid, non ſignificat obiectũ, vt eſſe alienum in furto, ſed quantitatẽ nõ quidẽ diſcretã ſeu numerũ, de quo. c. 5. §. 8. ſed multitudinẽ materiæ, [p] vt ſi parum aut multum furatus eſt: vel à paupere

[c] quod probant Doct. 2. diſt. 42. & cit. A. Albert. Scot. Duraud. quæſt. 1. Okam Gab. Greg. Ferrar. 3. contra gent. ca. 7. Conrad. Caiet. cum D. Tho. 1. 2. quæſt. 20. art. 1. & 2. dub. 2. D. Thom. mal. quæſt. 2. a. 3. & 1. 2. q. 74. 1. Aug. 1. retract. cap. 9.

[d] at entitas phyſica actus quę eſt bona, ſit moraliter mala: & vnus actus ſecundum eſſe naturæ habet plures ſpecies morales. D. Tho. 1. 2. q. 1. ar. 3. ad. 3. ſed primario habent cõmuniter vnam ſpeciem vt egreditur ex intentione agentis, dicit ibid. & ad. q. 18. 7. 1. ſed fieri põt vt idem numero actus interior ſit nunc bonus, & poſtea malus ex circunſtãtia. recent. cum Caiet. quæſt. 19. 1. quæſt. 20. ar. 6. Capr. 2. d. 40. q. 1. ad. ſi. Albert. artic. 1. contra Conrad. Okam & Gabriel.

[e] Diuus Thom. 1. 2. q. 7. a. 3. communis Doctor.

[f] qua ratione Theol. & qui agunt de rebus moral. & ſummiſt. diligenter tractant de circunſtan. in quo male loquitur fr. Med. 1. 2. q. 18. ar. 11. conc. 2. nam bonitas creaturæ pendet ex accidentib. 1. p. q. 5. & bonitas actus ex circunſt. quas dictat prudẽtia.

[g] Soto. lib. 5. iuſt. q. 6. ar. 2. rel. ſecr. memb. 2. q. 6. Caie. cum D. Thom. 2. 2. q. 69. ar. 2. Nau. c. 18. nu. 40. 59. per iura. Sylu. verb. iudex.

[h] D. Thom. 1. 2. q. 7. ar. 1. Doct. 4. d. 16. ibi D. Tho. q. 3. ar. 3. Bon. Rich. Dur. Mai. q. 4. Marſil. q. 12. Palac. q. 3. Alex. 4. p. q. 18. & alias. 77. m. 3. a. 2. Sot. d. 18. q. 2. a. 4. Ledei. 2. p. q. 8. fr. Medi. lib. 1. c. 9. §. 2. Viguer. cap. 16. §. 4. verſ. 17. Ant. 3. p. tit. 27. ca. 17. ſummiſt. verb. circũſtantia. Nau. ca. 6. num. 1. & ca. conſideret. in princ.

[i] D. Th. 1. 2. q. 7. a. 3. Palu. d. 16. q. 3. a. 1. Palu. q. 3. Syl. §. 1. Nau. n. 2. & c. conſideret. n. 4.

[k] ſup. c. 5. §. 8. Nau. c. 6. n. 2. & 13. Palac. Syl. cõmu. cõt. Palud.

[l] ſup. lit. C.

[m] D. Th. 1. 2. q. 73. a. 10. vbi fr. Med. c. præcipue. 11. q. 3. & iuſtus quia minus adhæret, minus peccat. Caie. Bañes cũ D. Th. 2. 2. q. 23. 2. ad. 3. ſic Adam de ſe minus peccauit. Mag. 2. d. 22. D. Th. 2. 2. q. 163. 4. & religioſus ex voto. q. 186. a. 10. Caie. q. vlt. a. 9. Nau. c. non dicatis. n. 41. quod ſi forte grauat, ſed nõ notabiliter. Item in 6. mãdato. 1. ſi ſolus polluit ſe abſq; conſenſu in fœminã: ſi habet votũ cõtinentiæ: ſi virgo, quæ perdit aureolam irreparabiliter: ſi vir cũ fœmina cum qua nõ poſſet cõtrahere matrimonium, vt eunuchus, frigidus vxoricida, Chriſtianus cum gẽtili. 3. cum diabolo incubo ſub varijs figuris: aut ſi duplicatæ ſint circunſtantię, vt cũ fœmina quę ſimul eſt virgo & coniugata & cum voto: aut cõiugatus cũ coniugata: monachus cũ moniali Nau. c. 6. n. 5. §. 4. huc pertinet participans aliquo ex. 9. modis. vt ſi conſulẽs induxit cum ſcandalo cõtra caritatẽ fratris, & non paratũ, fr. Med. 1. 2. q. 14. art. 6. ſi conſilio fraudulento aut prece importuna obtinuit virginem: peccat in pluribus conſulens, quam conſultus exequens.

[n] ſup. cap. 5. §. 6. lit. G.

[o] quia Iudex capiens res alienas, quas tamen tenetur cuſtodire, plus peccat. frat. Medi. lib. primo, cap. 9. §. 2. Medin. C. de confeſſ. fol. 53. colum. 3. de prelato religionis. Ait reuera ſecluſo ſcandalo, non tenetur id explicare Palac. diſtinct. 16. quæſt. 3. quia non grauat multum.

[p] Caietan. verb. confeſsio quod Diuus Thom. 1. 2. quæſt. 73. artic. 8. ait quòd ſe tenet ex parte obiecti: & minor quantitas culpæ eſt in tactu impudico qui eſt via. 2. quantitas ſucceſsiua grauat in indiuiduo, dum eſt magna mora temporis. 3. quantitas nimiæ intenſionis, vt ſi cum furioſa rabie percuſsit. 4. diuerſa præcepta eiuſdem ſpeciei vt duplex ieiunium aut feſtum in vno die. 5. quando effectus latet in virtute cauſæ, vt ſi expoſuit ſe temere periculo mortis per legem comminatæ, prima ſecundæ, quæſtio. 73. 8. & qui conculcat ſegetes quæ erant in virtute, Nauarro. capit. decimo ſeptimo, num. 27. aut in cauſa non vitauit periculum homicidij, licet non ſequatur frequenter, ſed hic & nunc poſitis his circunſtantijs. frat. Medin. prima ſecundæ, quæſtio. 74. quarto, niſi habeat magnum ius ad cauſam, vt pro neceſſaria ſui defenſione, vide Nauarro, capit. ſexto, num. 12.

q ſcan-

cui nimis nocuit: ſi alapam impegit in publico cum ſcandalo, [q] ſi fuit mortis cauſa contra iuſtitiam cum obligatione reſtitutionis: aut ſine hac quia peccauit contra caritatem & miſericordiam tantum, omittens eleemoſynam dare extremè indigẽti: aut ſi res furto ablata ſit ſacra [r] vt calix, quod pertinet ad ſpeciem ſacrilegij. Additur circa quid, [s] ſeu circunſtantia cui, quę interdum mutat ſpeciem, vt ſi iniuria illata eſt Patri, [t] principi vel ſacerdoti: ſi cognouit virginem vel coniugatam. grauat vero ſine mutatione ſpeciei, ſi affectus iniuria ſit benefactor aut vir nobilis. hæc circunſtantia conſideranda eſt etiam reſpectu actus interioris. 3. cur, id eſt, propter quid, intelligitur de fine extrinſeco [u] qui accidentaliter addit malitiam moralem alterius ſpeciei, pręter malitiam proprij obiecti. vel ſi in re temporali vt honore, aut in peccato de ſe veniali peccator conſtituat finem vltimum, [x] id eſt, quando ita amat vt formaliter proponat propter eius conſecutionem aut conſeruationem facere peccatum mort. in genere. [y] interdum finis pertinet ad eandem ſpeciem, vt ſi ab vno rapiat inſtrumentum vt clauem adulterinam, qua poſsit ab altero ſuffurari pecuniam. [z] item 4. Quomodo, vt fortiter, velociter: & de intenſione actus, & conatu. [a] ſed quia ſecluſa duratione longi temporis aut quantitate obiecti, non poteſt certo cognoſci conatus intenſionis qui latet in corde, ſatis eſt confiteri, magno conatu habere odio inimicum: hinc enim ſæpe oritur vt repetat improbos affectus contra inimicum, & diu in illis maneat: aut vt optet inferre ingens malũ ex parte obiecti. 2. huc pertinet peccare ex ſcientia & malitia: nam ignorantia licet culpabilis vel paſsio ingens appetitus excuſat à tanto. ſed quia nimis non grauat ſcientia, [b] non tenetur pœnitens explicare in confeſsione. 3. ſi tamen peccet ex conſcientia erronea dictante aut dubitante aliquid eſſe mort. quod vere non eſt, tenetur confiteri: [c] quia conſcientia

[q] ſcandal[illegible] ſt noua ſpecies. 1. ſi ſit ſub generali motiuo inducendi proximũ in peccatũ mort. Bañes cum Diuo Tho. 2. 2. q. 43. 1. ad. 4. vbi Caiet. a. 3. & q. 36. art. 6. col. vlt. Palac. d. 16. q. 3. ſummiſt. verb. ſcandal. Naua. ca. 6. nu. 19. ca. 14. nu. 31. 2. quando per opus de ſe bonũ aut indifferens dat occaſionẽ peccati mort. Bañes artic. 4. Nauarro. Caietan. & D. Thomas 1. 2. q. 18. artic. 10. q. 73. artic. 8. vbi fr. Med. & lib. 1. inſtruct. capit. 14. §. 16. quia nõ eſt alia ſpecies peccati ad quam reducatur. At. 3. in omni peccato externo ineſt de ſe gñralis circunſtãtia ſcãdali, contra ędificationẽ & caritatem pximi, quamuis non intendat ſcandalizare: & hoc grauat ſed non mutat ſpeciem D. Thom. 2. 2. quæſt. 43. 4. & 1. 2. quæſt. 73. 8. ad tertium vbi fra. Med. de illo qui occidit animam proximi ſed id non intendit. Caietan. verb. ſcandalum Cord. caſ. 5. Petrus Soto. de confeſſ. lect. 9. At quidam putant addere nouam ſpeciem, quando ſit à tali perſona hic & nunc. quæ indirecte inducit in ruinam fratris, Bañes, art. 4. frat. Medin. vtrobique Nauar. cap. 6. nu. 19. cum Adrian. quæſt. 4. de confeſſ. Palud. & Maio. d. 17. Caſtro. 1. de iuſt. hæreti. punit. cap. 20. Soto. lib. 6. quæſt. 1. artic. 5. Cou. reg. peccatum. in princ. ex Rom. 14. peccantes in fratres. Alexand. Richard. Antoni. Victor. Mant. Peña fauet D. Thomas. 2. 2. quæſt. 43. 1. ad. 4. ſed reſpondetur quod cum ſcandalum habeat motiuum generale, quod eſt commune omni peccato externo, non dat ſpeciem, niſi ſpecialiter intendatur, vt dictum eſt. ſic enim in furto non eſt ſpecies contra caritatem cum odio virtuali & auerſione Dei, aut contra obedientiam cum contemptu legis & ſuperba reſiſtentia, aut contra ſpiritualem vitam animæ cum prodigalitate bonorum ſpiritualium: niſi id intendat vt motiuum generale Nauar. cap. 11. nu. 4. verſ. 5. Caiet. 2. 2. quæſt. 36. art. 6. col. vlt.

[r] D. Thom. de mal. quęſt. 2. art. 6. Nauar. ca. 6. nu. 9. §. 11.

[s] hoc addit Ariſto. 3. Ethico. capit. 1. & Doct. in materia de reſtitutione, dum agunt cui fiet

[t] Nauar. cap. 17. nu. 28.

[t] D. Thom. 1. 2. quæſtio. 73. a. 9.

[u] finis eſt potiſsima circunſtantiarum 1. 2. quæſt. 7. ar. 4. Nauar. ca. 6. nu. 5. addit Pet. Sot. lect. 9. qui furatur claues vt furetur numos, eſt duplex numero furtum: at furari ad ſuſtentandos filios, non addit quid notabile.

[x] Caieta. 2. 2. quæſt. 132. Vide frat. Medin. 1. 2. quæſt. 1. artic. 7. quando peccator in amore ſui cõſtituit finem vltimum. & Bañes. 2. 2. q. 19. a. 3. de timore mũdano.

[y] quia hoc peccatũ ad nullam aliã ſpeciem reducitur, ac ſubinde eſt ſpeciale contra caritatẽ Dei & ſui. Caiet. cum Diuo Thoma. 1. 2. q. 84. artic. 4. & 5. & 2. 2. quæſtione. 132. articulo tertio, quæſtio. 148. art. ſecundo. Nauar. prælud. 9. num. decimo ſexto. capit. 23. num. decimo quinto. 119. at ex eo quod aliquis rem de ſe bonam. vt honorem diligat immenſè, non cenſetur conſtituere finem vltimum in illa creatura: nec peccat mort. niſi intendat facere peccatum mort. propter hoc. aut ſe exponat periculo illius.

[z] Petr. Soto. lect. 9. ait eſſe duplex peccatum.

[a] huc pertinet intenſio & non ad. 2. circunſtan.

[b] vt ſi contra Dei frequentem inſpirationem, & contra veræ conſcientiæ remorſum. Adrian. quæſt. 4. de confeſſ. & Medin. C. de confeſſ. putant eſſe duplex peccatum. ſed falſo, contra Caietan. & Diuum Thomam. 1. 2. quæſt. 77. Nauarr. cap. 6. num. 12. cap. 14. num. 26.

[c] Nauar. cap. 6. num. 12. prælud. 9. num. 9. communis. 2. diſtinct. 39. Diuus Thomas. 1. 2. q. 19. art. 5. vide art. 6. ad tertium & Doctor. in id Rom. 14. quod non eſt ex fide peccatum eſt. (.i. quod eſt contra conſcientiam) vt ibi exponunt Chryſoſtom. Theoph. Oecum. vtraque gloſ. habetur capit. omnis. 28. quæſtio. 1. Martin. lib. 10. hyp. reg. 11. Diuus Thomas, ſup. & communis Scholaſt. Cord. libr. 3. quæſt. 4. quare ſine cauſa Soto. lib. 2. de nat. & gratia. cap. 6. reijcit hanc expoſitionem, quaſi ſolius Pighij.

 d Ambr

d Ambroſ. lib. de paradiſo Lauren. Iuſtini. lib. de contemptu mundi. ca. 3. ſic ſumitur conſcientia. 1. Corint. 4. & Tit. 3. delinquit proprio iudicio condemnatus. e D. Th. d. q. 19. a. 5. ad 3. Dur. Gab. Cord. lib. 3. q. 4. col. 4. q. 6. propoſ. 5. q. 10. & libr. 2. q. 23. Nau. c. cõſideret. de pœnitẽ. d. 5. not. 6. c. ſi quis autẽ de pœnit. d. 7. nu. 135. (cont. Adr. q. 4. de confeſ.) At reuera erronea cõſcientia non obligat, niſi vt deponatur: iuxta id eccleſ. 17. ne demoretis in errore. D. Tho. q. 19. 6. ad 3. Bonauent. 2. d. 39. ar. 1. q. 3. Dur. q. 1. Gabrie. Angeſt. in moral. c. 7. nam abſolute ad oppoſitũ obligat lex Dei. indiſpenſabile tamen eſt vt liceat agere contra conſciẽtiam firmiter dictãtem (i. vel le id quod putat habere rationem mali.) D. Thom. q. 19. 5. ad 2. Adrian. quodl. 2. ar. 3. Cordub. lib. 3. quæſt. 10. contra Okam. 1. d. 19. & Andream de caſtronouo. 1. diſt. vlt. Alm. tract. 3. moral. cap. 15.

ligat ne fiat contra illam, niſi rationabiliter deponatur: ſtante enim dictamine conſcientiæ facit contra rationem formalem præcepti, quod falſo concipit: ſic enim opinio noſtra ait B. Ambroſ. nobis legem facit. [d] ſed quia peccatum iſtud eſt contra id ſpeciale præceptum & ſpeciem virtutis, ac ſi obligaſſet, [e] ſatis videtur ſic confiteri, feci furtum nempe dum rapui quod reputabam eſſe alienũ: aut violaui feſtum, quando ex errore putãs eſſe feſtum omiſi miſſam, & laboraui. eſt tamen ſpeciale peccatum contra cõſcientiam, quando circa res indifferentes fit, vt ſi dictet leuare feſtucam eſſe mor. peccatum in genere, nec tamen determinat vllam ſpeciem peccati: [f] vt de illo dictum eſt, qui pro honore & ambitione decreuit facere peccatum mort. ſi opus ſit non determinando ſpeciem peccati. 4. ad modum pertinet peccare ex conſuetudine: qui enim reincidit nõ reſiſtẽs cõſuetudini aut occaſioni proximę, [g] vix habet decẽs propoſitũ emẽdationis.

5 Vbi, interdum mutat ſpeciem, vt ſi peccat in publico loco cum intentione ſcandali: vel ſi infert iniuriam loco ſacro. [h] quidam [i] generaliter putant quodcunque peccatum externum ſi fiat in eccleſia addere nouam ſpeciem ſacrilegij, contra reuerentiam loci. at reuera in multis peccatis quæ quis facit aut facere vult in eccleſia, vt periurio vel detractione, non additur ſpecies nec magna grauitas ex loco. ſed ex iure poſitiuo fit ſpecies ſacrilegij contra locum: [k] 1. dum eccleſia violatur voluntaria & culpabili effuſione humani ſeminis, [l] etiam extra vas. 2. violẽta & iniuſta effuſione humani ſanguinis, [m] vel dũ ſuffocat hominẽ ſine ſanguine effuſo. 3. dũ furtũ fit de rebus quę ſunt ſubſpeciali cuſtodia eccleſię & Dei: [n] Deus

f Nauar. Doct. ſup. ignorantia tamen de articulis fidei, & rebus ſuo ſtatui neceſſarijs, eſt peccatum ſpeciale. Caietan. & frat. Med. cum Diuo Tho. 1. 2. quæſt. 76. 2. ad. 1. Cord. lib. 2. q. 26. cum Gabr. Almain. & eſt cont. virtutem ſtudioſitatis. 2. 2. quæſt. 162. 2. ad. 3. præter ſcientiam eſt modus, vt ſi cum violentia aut fraude peccatum fiat (vt in rapina & raptore fœminæ) Cord. caſ. 13. aut ſi quis à clerico euchariſtiam deferente auferat per vim, aut de altari rem etiam paruam, peccat mort. ſi fraudem faciat in contractu, aut in palliatione vſuræ & ſimoniæ: aut ficto conſenſu decepit fœminam.

g ſup. lib. 1. de pœnitentia. cap. 24. §. 4.

h locus ſacer non dicitur omnis qui gaudet immunitate vt oratorium ab epiſcopo deſignatum: nec vero locus benedictus, vt dormitorium & cãpanile monaſterij. Nauar. cap. 16. num. 3. cap. 25. num. 17. 18. ſed locus benedictus cum deputatione ad officia diuina, vel ſepulturam: vt eccleſia cum cœmeterio & capellis benedictis, Cord. caſ. 12.

i Sylueſt. confeſsio. 1. §. 10. cum Anton. aſpectus impudicos, & cogitationes de furto & homicidio, quæ habentur intra eccleſiam, eſſe confitendas: licet non ſint de eo peccato inibi committendo. & ſane addit quandam irreuerentiam Nauar. cap. 6 numero, nono. decimo. contra Med. C. de confeſſ.

k communis, Cano de pœnitentia. part. quinta. Petr. Soto. lect. 9. Nauar. cap. conſideret. nume. 21. Victor. §. 194. Nauar. cap. 6. num. 10. Caieta. tom. 1. opuſc. 31. quæſtio. 12. dub. 2. ſummiſt. verb. ſacrileg. Alcoc. cap. 20. cum Alexã. 2. par. queſt. 188. videtur D. Tho. & Anton. ſed ea addunt ſpeciem, quæ directè contrariãtur ſanctitati loci aut immunitati. concil. Lugdunen. capit. decet. de immunitate eccleſ. in. 6.

l Nauarr. cap. 6. num. 4. 9. 10. cap. 27. nu. 25. & vlt. edit. num. 256. etiam dum cõiugati in loco ſacro vtuntur actu matrimoniali. Nauar. frat. Medin. lib. 2. cap. 16. §. 14. Soto.

m Nauar. cap. 27. nu. 252. capit. 25. num. 83. Sylueſt. conſecratio. 2. §. 5. Tabien. conſecra. 2. §. 3. cum Pan. Hoſt. capit. propoſuiſti. de conſecr. eccleſ. Diuus Thomas. 3. part. quæſtio. 83. 3. ad. 3. Selua de benef. quæſtio. 5. par. 1. num. 168.

n vt primo furtum rei ſacræ vt calicis: & rei dedicatæ in cultum diuinum, licet fiat de loco non ſacro. Turrecrem. & communis cap. ſacrilegium. 17. quæſt. 4. Nauar. cap. 6. num. 4. Tabien. Angel. Syluest. verb. ſacrileg Armil. §. 2. Caietan. & alij ſummiſt. verb. immunitas Cord. caſ. 13. Victor. §. 194. Recent. cum Diuo Thoma, 2. 2. quæſtio. 99. 3. item. 2. ſi furatur rem non ſacram, ſed quæ erat ſub cuſtodia eccleſiæ. Caieta. opuſc. Nauar. nu. 4. Victor. §. 176. Soto. diſt. 18. q. 2. 3. concl. 4. ſed neuter incurrit excommunicationem. Angel. furtum. §. 52. qui tamen crumenam audientis miſſam in eccleſia furatur, non eſt ſacrilegus. L. Diuus. ff. ad. l. Iuliam. de pecul. 3. Quidam aiunt effringere fores eccleſiæ ad furandũ eſſe ſacrilegium, & hic fit excommunicatus Nauarro. cap. 27. num. 94. Turrecrema. cap. nullus. 17. q. 4. Syluest. Tabien. Armil. verb. ſacrileg. Antoni. Viguer. At reuera non eſt formaliter ſarileg. Angel. verb. ſacrileg. Palac. diſtin. 16. quæſt. 3. item. 4. exercere actus prophanos in eccleſia, vel cœmeterio: vt, triturare ſegetes, comprimere vuas, mercatum facere, repræſentare comœdias nimis laſciuas. Angel. Syluest. Tabien. verb. immunitas Syluester. primo. §. ſecundo. verſ. 2. Armil. verb. ſacrilegium. Cord. caſu. 190. facit Soto. lib. 2. iuſt. q. 4. ar. 4. & 5. exercere actus iudiciales, præſertim in cauſa ſanguinis, Nauar. c. conſideret nu. 112. Turrec. cap. quiſquis in atr. 17. q. 4. quæ colliguntur ex c. decet, cap. cum eccleſia. de imm. eccle. in. 6. vbi gloſ. 6. ſi fiat ibi conuiuium magnum: actus bellicus: & immunditiæ naturales notabiles, abſq; neceſsitate. DD. ſup.

enim habet ſpecialem rationem dominij & cuſtodiæ ſibi commiſſæ, vt rem liberet ab iniurijs, quare generica ratio furti quæ fit inuito domino, determinatur per ſe ad ſpeciem ſacrilegij, dum ſic ſpecialis Dominus aut cuſtos eſt Deus cui debetur religio. 4. ſi iudex contra immunitatem eccleſiæ extrahat reum fruentem priuilegio immunitatis [o].

6 Circunſtantia temporis aliquando grauat peccatum: primum ſi tempore ſacro, vt in ſolenni feſto aut hebdomada ſancta fiat peccatum externum. & multi [p] putant neceſſarium eſſe id exprimere in confeſsione: ſed reuera non grauat notabiliter, nec tenetur explicare in confeſsione [q]. quia dum ſub tertio præcepto prohibetur opus certum nempe ſeruile, non includitur omne peccatum, vt quod ſolo animo liberali perfici poteſt: Sed eo præcepto & tempore eccleſia determinat certum cultum diuinum audiendi ſacrũ, nec tunc homo tenetur ad alias orationes. peccatum vero quanuis videtur cõtra finem tertij præcepti remotum, cum ſit contra Dei dilectionem & debitum cultum & obedientiam, nõ tamen contra finem proximum & propriam materiam tertij præcepti: quæ ſola cadit ſub obligatione præcepti. 2. huc reducitur temporis duratio. ſupra c. 5. §. 3. cuius mora ſi valde notabilis ſit, vt inimicitia per menſem aut annum confitenda eſt: præſertim quia incertum eſt an in tanto tempore per interruptionem ſint multiplicata odij peccata. mora vero communis vt per horam vel diem (quanuis augeat grauitatem, ſicut & intenſio) non eſt neceſſario confitenda. 3. ſi vno die incidat duplex feſtum, aut duplex ratio ieiunij. ſu. c. 5. §. 6. quidã aiunt confitẽda quaſi duo peccata contra duo præcepta, ſed reuera vnum eſt, quia vna virtus religionis vel temperantiæ ſub eadem ratione formali obligat: nec præcepta ſubordinata aut eiuſdem rationis multiplicant peccata, quanuis augeant obligationem & grauent peccatum.

7 Quibus auxilijs. primo ſi ad peccatum duo ſocij ſe mutuo iuuent, adeſt ſcandalum præter propriam ſpeciẽ peccati. Si quis vtatur mediatrice [r], qua ſolicitat honeſtas fœminas nõ paratas. qui tamen vtitur expoſita meretrice aut ſocio parato ad furtum, non oportet amplius exprimere quam fornicationem aut furtum: quia moraliter non cenſetur cauſa inducens, nec multum variat iudiciũ confeſſoris. qui tamen vtitur homine parato vt maleficium ſoluat alio maleficio cum pacto dæmonis, tenetur explicare [s]: & qui per paratum occidit inimicum [t], aut intulit alteri iniuriam: quia ſe & mediatorem fecit obnoxium reſtitutioni ob peccatum iniuſtitiæ.

CAP. VII.

Circunſtantiæ quæ mutant ſpeciem moralem ſunt neceſſario confitendæ.

§. 2. *Et quando de veniali facit mortali.*

3 *Quæ extenuat nec tamen tollit culpam eſſe mortalem, cur poſſit taceri.*

4 *Grauantes quaſdam non tenetur exprimere.*

5 *Probabile eſt in praxi non obligari ad circunſtantias quæ non*

o Nauarr. cap. 6. n. 9. §. 11. & ca. 25. n. 19. & ſeq. D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 3. DD. ſup.

p Vt citatum eſt ſup. tenet Cord. lib. 1. q. 18. & quæſt. 6. cum Alexan. Bona. 3. diſt. 37. in lit. Alber. diſt. 33. Scot. d. 27. q. 1. Gabr. q. 1. & in 4. d. 17. conc. 4. Maior. 4. d. 12. q. 6. Pet. Soto. lect. 9. Gerſon. Alphab. 31. T. Med. quæſt. de circunſtã tia loci & tẽporis. Catharin. li. 5. contra Caietan. Adria. quodlibet. 8. ar. 1. G. & de confeſſ. q. 4. Abulen. Exod. 9. q. 11. ſi. q. 12. vbi Lyr. Anto. 3. p. titu. 14. capi. 19. §. 7. Angel. feriæ. §. 36. Roſel. §. 6. & confeſsio 2. §. 7.

q Soto. d. 18. q. 2. 4. lib. 2. iuſt. q. 4. art. 4. Cano. p. 5. & ad. 4. Caiet. opuſ. 17. q. 12. Tabien. feriæ. §. 15. circunſt. §. 11. vbi Armi. §. 9. Nauar. c. 6. n. 9. c. conſideret. n. 22. Almain. 4. diſt. 17. q. 1. art. 2. Victor. §. 195. cum Nider. Palac. d. 16. q. 3. Fr. Med. li. 1. c. 9. §. 2. & 12. q. 7. a. 3. Ledeſ. 1. p. q. 16. a. 6. du. vlt. ad. 2. Couar. c. alma. 1. p. §. 5. n. 3. Alcoc. c. 17. & ſibi contrarius Abulen. Exod. 12. q. 24. omnes recent. Theolog. alias auferenda eſſent multa feſta, ne eſſent occaſio tot peccatorum. nec D. Thom. 2. 2. q. 122. 4. ad. 3. intendit niſi quod quantum ad finem pręcepti minus decet peccatum, quã opus ſeruile. addit Fr. Med. li. 1. c. 9. cõfitẽdam eſſe. 1. ſi enorme crimẽ fecit die veneris ſancti. 2. ſi dũ ibat ad implendã pęnitent. 3. Fr. Med. 1. 2. q. 7 a. 3. ſi die cõmunionis fornicetur. ſed hæc non ita grauant, vt obligetur cõfiteri. Palac. Alcocer. niſi fiant ex intẽtione violandi feſtũ, & in cõtemptũ illius. Caiet. 1. 2. q. 7. art. 1. Naua. c. 6. n. 9. §. 9. fin.

r Nau. c. 16. n. 13.

s Nau. c. 11. nu. 29.

t quæ tamen ratio nõ cõuincit ſecluſa reſti. adde quibus auxilijs, ſeu inſtrũ. F. Med. 12. q. 7. a. 3. ſi vtit extra ordin. fraud. ad peccatũ. 2 in venat. ferarũ prohibet lex inſtrum. arcabucij. Palac. d. 16. q. 3. aut venari perdices cũ boue, vel cũ lucerna. Nauar. c. 17. n. 128. Auendaño de venat. n. 61. Med. C. de reſt. q. 12. Perez. l. 40 tit. 19. li. 8. ord. vid. Cord. caſu. 121. Itẽ. 3. in bello prohibetur Chriſtianus afferre infideles auxiliares. F. Med. li. 1. c. 9. §. 2. Bañes cum Caiet. 2. 2. 40. a. 1. du. 3. niſi in caſu neceſſario. Mai. 4. d. 15. q. 15. Syl. bell. 1. § 8. ver. 3. Arm. §. 41.

CAP. VII.

mutant ſpeciem, quia non grauant infinite.

6 At probabilius eſt oppoſitum.

Secundum fidem oportet explicare in confeſsione primum eas circunſtantias quæ in genere moris mutant ſpeciem mortaliter [a], 2. quando de veniali facit mortale. ex grauitate obiecti etiam intra eãdem ſpeciem, vt ſtatim dicetur: quia Chriſtus ſuo præcepto de confeſſionis integritate voluit vt omnia mortalia explicentur. rurſus 3. quando actus ſonat malũ mortale à quo tamen excuſatus eſt homo, ſi ſponte vult confiteri id, tenetur exprimere excuſationem [b]: vt quod occidit cum aliqua ira ſed in defenſionem vitę aut honoris: quod aliquomodo exceſsit in furto, ſed in extrema neceſsitate: quod omiſit miſſam feſti vel ieiunium ſed ex cauſa. 4. quando bonum opus fit peccatum mortale, ex fine extrinſeco aut ſcandalo [c]. 5. ſi de vna ſpecie fit alterius ſpeciei, vt cum coniugata, iam non eſt fornicatio ſed adulterium. ſi tamen confeſſarius nouit ſtatum pœnitentis puta eſſe coniugatum aut religioſum [d], ſatis intelligitur ſpecies quanuis eam vocet alieno & generali nomine fornicationis. 6. quando peccatum fit duplicis ſpeciei mortale. vt ſi homicidium fit in eccleſia. ſup. cap. 6. aut ſit clerici, additur noua ſpecies ſacrilegij.

2 Quando de veniali fit mortale grauat infinite ratione auerſionis: & quidam [e] putant furtum mortale (in quo ipſa auerſio & odium virtuale Dei eſt aliquo modo voluntarium ſaltem indirectè) differre ſpecie à furto veniali. At reuera nõ differunt ſpecie [f]. ſic veniale fit mortale ob finem aut ſcandalum, aut quid ſimile: vt ſi propter delectationem cognouit vxorem affectu meretricio [g], vel ſi religioſus regulas aut iuſſa contemnat [h]. 2. quando mortaliter mutat ſpeciẽ moris propter nouam cauſam auerſionis & ſpecialem repugnantiam cum ratione [i]: vel ſi diuerſis præceptis variarum virtutum prohibeatur, vt qui ieiunium præcepti ſimul & voti fregit contra temperantiam & religionem. Si peccatum habet excommunionem annexam eſt contra ſpecialem virtutem obedientiæ [k], aut ſi religioſus in eo peccat etiam contra votum obediẽtiæ. at qui falſo putat annexam eſſe excommunionem peccat duplici malitia, nec tamen propter conſcientiam incurrit excommunionem [l]: conſcientia enim erronea ad illud præceptũ virtutis reducitur de quo ſpecialiter dictat. dum tamen caſus eſt ſuperiori reſeruatus ſed abſque excommunione, explicãdus eſt non quia addat nouam ſpeciem [m], ſed vt confeſſarius aduertat an habeat iuriſdictionem in illum.

3 Circunſtantiam quæ extenuat retenta eadem ſpecie nec tamen tollit rationem culpæ mortale. poteſt quidem inculpate [n], ſed non tenetur exprimere [o]. dum modo nec ſponte, nec à confeſſario rogatus proferat vllum mendacium: vt ſi in fœminam aut duellum conſenſit quia prouocatus, ſi à non parato petijt mutuum ſub vſuris vt paruæ neceſsitati aut honori conſuleret, cui tamen dedit cauſam ſcandali. licet enim multum minuat, ſed tanta eſt auerſionis mortalis malitia, vt quanuis pœnitens excuſationem illam non explicet, vix digne exprimatur.

4 Quaſdam circunſtantias ſine

[a] De fide concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. can. 7. Nauar. cap. 6. n. 7. & prælud. 9. num. 6. & omnes Doctores.

[b] vt probat Nauar. c. 6. n. 6. fin. quia confeſſ. debet eſſe fidelis. i. Vera. ſup. cap. 5. Bon. d. 17. q. vlt. a. 5. Gabr. art. 2. con. 4. Vict. §. 162. Cano relect. de pœnit. p. 5. Sot. Sylu. & cõmunis, vt ſi quis occidit parentem putans eſſe extraneũ: aut cognouit fœminam ignorans eſſe cognatam, ſatis eſt confiteri quod hominem occidit aut cognouit ſolutã.

[c] Sup. c. 6. §. 3. Q.

[d] Sot. d. 18. q. 2. 4. Medi. de confeſ. fo. 53. co. 4. Fr. Med. lib. 1. c. 9. §. 1. Naua. c. 6. nu. 11. c. cõſideret. in princ. n. 60. Palac. d. 16. quæſt. 3.

[e] Vega. lib. 14. in Trid. c. 3. lib. 16. c. 11. Nauarr. prælud. 9. n. 6. c. 17. n. 3. Alexan. Aureol. Dur. 2. diſt. 41. q. 5. Bon. 4. d. 21. q. 1. ibi Rich. Scot. idem Carthu. 2. d. 43. q. 2. videtur enim eſſe aliud obiectũ formale, quod ſumitur ab vlt. fine operantis cum quodã contemptu legis diuinæ, dicit D. Tho. 1. 2. q. 74. 9. ad. 3. at Veniale nõ eſt proprie contra finẽ. D. Tho. 1. 2. q. 88. 1. ad. 1.

[f] D. Tho. 1. 2. q. 72. 5. q. 87. 2. ad 6. Couar. c. alma. 1. p. §. 10. n. 9. quia effectus peccati. i. reatus pœnæ non pertinet ad ſpeciem, & tamẽ Chriſtus iubet confiteri omne mortale, vt fatetur Nauar. c. 6. nu. 3. quia furtum non ex accidenti ſed ex genere eſt mortale.

[g] D. Tho. add. q. 49. a. 6. cũ Hiero. c. origo. 32. q. 4. vbi glo. Palu d. 31. q. 3. Ant. 3. p. tit. 1. c. 20. §. 1. Nau. c. 16. n. 23. fi. Specul. coniug. 3. p. a. 16. con. 3. Perez. li. 1. tit. 1. li. 5. ord. pa. 22.

[h] Caiet. 2. 2. q. 186. a. 9

[i] D. Tho. 1. 2. q. 18. a. 11. vbi Fr. Med. & d. 16. q. 3. 2. 3. Dur. q. 4. Rich. Sco. d. 17. q. 2. a. 2 Nau. c. 6. ſed difficile eſt ex hac regula id noſſe.

[k] Nauar. c. 6. n. 8. (cõtr. Cord. caſ. 11) cum Nauar. Palac. rub. c. per veſtras, in princ. tex. §. 18. nu. 18. Cou. c. Alm. 1. p. §. 6. n. 3. Perez. l. 1. ti. 3. lib. 3. ord. verſ. 9. dies:

[l] Vict. tit. de excõm. §. 9. Cord. caſ. 11.

[m] Cõmunis & ſic eſt limitãdus Nau. c. 6. n. 7. fin.

[n] Cano. p. 5 Nau. c. 6. nu. 6. retractans quod dicit c. conſid. n. 5. Bon. Palud. Syl. inf. Gabri. d. 16. cõ. 4. ad fi. ſum. conf. li. 1. tit. 4. c. 6. Armi. circũſt. §. 2. Ang. cõf. 1. nu. 3. Anto. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 7. Pala. d. 16. q. 3. Viguer. c. 26. § 4. verſ. 17. Angl. p. 287 289. Ekius to. 4. ho. 36. Med. C. de cõf. f. 53. Gerſ. alphab. 41. F.

[o] Nau. in quo vera eſt ſententia Cano. p. 5. f. 78. Soto d. 18. q. 2. a. 4. & id decentius putat Bon. d. 17. q. vlt. Palud. d. 16. q. 3. a. 3. Syl. confeſ. 1. §. 9. Ledeſ. 2. p. q. 8. a. 4. dub. 3. Alex. 4. p. q. 18. alias 77. m. 4. ar. 3. §. 2. Turrecrem. c. 1. de pœnit. d. 5. in princ. n. 13. Fr. Med.

noua ſpecie aggrauantes poteſt & expedit, ſed non tenetur exprimere [p]. Primum vt ſi magna conatus intenſione, vel per horam aut diem exarſit in peccato libidinis & iræ: & generaliter quæ parum grauant intra eandem ſpeciem. Item ſi propenſus in furta concupiuit varias res diuerſi valoris, ſatis videtur ſi adhærens probabili opinioni dicat ſe toties concupijſſe res alienas in magna quantitate: ſi tamen proximum læſit furto, exprimat quantitatem vt confeſſor aduertat an ſtatim & quo ordine reſtituet, & an nouum peccatum admiſit diu retinens, quod oblata ſæpius occaſione debuit reſtituere. Similiter ſi longo tempore vt per annum, fouit inimicitias, ſatis explicari non poteſt numerus quo forte animum interrupit, & ideo eſt exprimenda mora temporis, vt de meretrice dictum eſt. cap. 5. ad fin.

5 Ad circunſtantias quæ tantum grauant putant graues Doctor. [q] noluiſſe Chriſtum obligare confitendas: quia non videntur grauare infinite, dum ſpeciem non mutant [r]. quæ valde probabilis ſententia, in praxi admitti poteſt: primum in peccatis internis quæ proximo nihil nocuerunt [s]: 2. vt taceatur talis circunſtantia, ne confeſſarius veniat in notitiam complicis [t]. 3. ſi ſcrupulo ſuo ſemel ac iterum abſolutus reuertatur cum tædio, vt huiuſmodi circunſtantias oblitas repetat, hunc confeſſarius iubere poteſt eſſe pacatum: 4. de mora temporis & intenſione actus & alijs ſimilibus.

6 At probabilior & tutior eſt illorum opinio qui aiunt confitendas circunſtantias notabiliter aggrauantes [u]. præſertim ex parte obiecti materialis, vt de quantitate furti, & iniurijs operis: ita tamen vt ſi reus non exceſsit conſuetum modum in eo peccati genere, ſatis explicatus confeſſario intelligatur actus ſimpliciter dictus. dum vero exceſsit nimis modum ordinarium peccati, explicet [x], quia non ſatis illud communi verbo intelligit confeſſarius. Conſtat vero inter-

Fr. Med. lib. 1. c. 9. §. 1. Victor. §. 175. Soto enim in 1. & 2. exemplo quod affert, non ait quod tenetur, ſed quod poſsit confiteri: addit tamen aliud exemplum, in quo peraccidens dicit teneri.

[p] Fatentur fere omnes DD.

[q] DD. 4. diſt. 16. D. Tho. q. 3. ar. 2. 5. Dur. q. 4. nu. 15. Palud. q. 3. a. 3. n. 17. Palac. q. 3. Gabriel. æque dubius eſt alij d. 17. Bonau. q. vlti. Almain. q. 1. a. 2. Carthu. q. 2. alij dubij videntur nec ſatis explicant vt Rich. ar. 3. q. 5. Scot. q. vni. a. 2. Gabrie. q. 1. art. 2. tenet. Caieta. tract. 5. de conf. q. 5. Adrian. q. 4. de confeſ. ar. 2. Med. C. de confeſ. q. de circunſt. fol. 52. Anto. 3. p. titu. 17. c. 17. §. 5. titu. 14. c. 19. §. 7. Angel. cõfeſsio. 1. §. 20. Tabien. circunſtan. §. 7. & 8. ſupponit gloſſ. capit. conſideret. de pœnitent. diſtin. 5. vbi Turrecrem. cap. 1. princip. nu. 11. & in cap. 2. de pœnitentia. d. 6. Sylueſt. confeſ. 1. §. 9. (ſed in fine limitat.) Armi. §. 22. & circunſt. §. 4. Viguer. cap. 16. §. 4. verſ. 14. & ex profeſſo. Nauar. cap. 6. nu. 3. & 7. cap. conſideret late à num. 5. item Palac. d. 22. fin. Couarru. 1. p. ſpon. cap. 1. num. 14. & propendet Sarm. lib. 1. ſelect. c. 7. ad fi. quibus fauet conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. can. 7. tradens enim omnia neceſſaria ad bonam confeſsionẽ in hoc ſuaui pręcepto Chriſti, ſolum declarat obligari ad confitendas circunſtantias quæ mutant ſpeciem. item Victor. §. 176. & Ledeſ. 2. p. q. 8. a. 4. dub. 5. fatentur eſſe ſententiam valde probabilẽ in praxi. nam vt quantitas intenſionis durationis, aut temporis ſacri non obligat, (nec circunſtantia ingratitudinis D. Thom. 3. p. q. 88. 4. Soto. diſt. 16. q. 1. 4.) ita in concupiſcentia interna furti magni, nõ videtur obligare circunſtãtia: & tamen in furto exteriori aiunt obligare per accidens, ratione reſtitutionis.

[r] Sed ait Soto quod ſi D. Tho. in ſum. ſenior perfeciſſet materiã de pœnitentia, mutaſſet ſentent. quia quantitas furti longe maioris grauat infinite. At ſanè non mutaſſet, quia D. Tho. in ſum. 1. 2. q. 88. 5. & 2. 2. q. 110. 4. ad. 5. generaliter negat circunſtãtiam grauare infinite, niſi mutet ſpeciem. quare furtum ratione quantitatis additæ (quia non habet niſi vnicam auerſionem) non addit niſi finitam malitiam obiecti. inf. cit. Q. de inceſtu cum matre, explicandum eſt quia mutat ſpeciẽ. inf. c. 8. E.

[s] Quod ſi cõfeſſarius tũc vrgeat, vt exprimat circũſtãtias: poteſt pœnitẽs doctus dicere, ſe cũ pręparatione iã expreſsiſſe omnia neceſſaria.

[t] Inf. c. 9. & Naua. c. 7. vt ſi cõcubuit cum matre & periculum ſit magnæ infamię in matre, ſat eſſet dicere, feci inceſtum grauem; aut in primo gradu: vel dicat cõſenſum tacito opere.

[u] Catec. Pij 5. Caniſi. cate. 2. p. c. 5. de cõf. q. 41 Marſil. 4. q. 12. a. 1. in 1. p. illi⁹. Maior. d. 17. q. 4. videtur Gab. q. 1. a. 2 cõ. 4. ſed dubi⁹ eſt. Caie. verb. in gratitud. fi. confeſ. cond. 15. & ſentit. 1. 2. q. 7. a. 1. vbi Fr. Med. & li. 1. inſtru. c. 9. §. 1. Sot. d. 18. q. 2. a. 4. con. 7. late Victo. §. 176. Ledeſ. 2. p. q. 8. a. 4. du. 5. Pet. Sot. ti. de conf. integ. lect. 9. Fr. Luis en ſu memorial. f. 125. Alco. c. 10. Cano. relect. de pœn. p. 5. (& id eſſe tutius fatẽtur Angel. conf. 1. §. 23. Syl. conf. 1. §. 9. Anto.) ex antiquis idẽ tenet Altiſ. 4. p. de confeſ. tit. 6. q. 3. Alex. 4. p. q. 18. alias. 77. m. 3. a. 2. § 2. Albert. d. 17. a. 3. Rich. a. 2. q. 8. ad. 3. (licet oppoſitũ ſignificat a. 3. q. 5.) idẽ colligitur ex Aug. lib. de viſit, infirm. c. 5. de ver. & falſ. pœn. c. 14. habetur. c. conſideret de pœn. d. 5. grauitatẽ peccati & circũſt. cõc. VVormat. c. 25. cõfeſſor cõſideret peccatorũ cauſas & modũ. & 6. Synod. in Trullo. can. vlt. quare ſaltẽ dũ cõfeſſor interrogat deberet exprimere. Prob. etiã ex mẽte cõc. Trid. c. 5 & can. 7. quia vt bene Sot. dicit. rationes affert quibus probat ad congruũ iudiciũ & medicinã, cõfitendã eſſe integre totam malitiã peccati cũ numero: & c. 1. id ſacramẽtũ inſtitutũ eſt ad tollẽdos peccatorũ effectus. ſed nihil voluit definire. ne tot patrib⁹ pręiudicium inferret & in antiquo pœnit. (quod habetur in fine decreti) pro diuerſis peccatis eiuſdẽ ſpeciei grauioribus imponuntur diuerſæ pœn. vt can. pœnit. 2. 22. Burchar. li. 19. c. 5. & apud Bellar. li. 1. de pœn. c. 21. vi. li. 4. c. 4. & 5. & Anto. Aug. de emẽdat. iur. tit. 3. c. 3. & 20. ſic & iudex in foro exteriori perpendit circunſtantias.

[x] Sic per accidens teneri

y dum obligari per accidens [y]. vt in peccatis exterioribus iniuſtitiæ: explicet etiam quando confeſſarius z interrogat [z]. tanquam medicus ad remedium efficacius adhibendum, quanuis non eſſet obligatorium: at iudici roganti reus non tenetur reſpondere, niſi neceſſaria, ad quorum inquiſitionem habet ille ius.

CAP. VIII.

De circumſtantia reincidentiæ frequentis. de inceſtu primi gradus quando caute confitendus.

§.2. *Ruſtici qui olim groſſo modo ſunt confeſſi an ſint cogendi repetere, quando non expediat rogare circumſtantiam conſenſus in ſtuprum ſi monialis, &c.*

3 *Non tenetur explicare circumſtantias quæ ante vel poſt comitantur opus principale, licet replicentur.*

4 *Prudentia confeſſarij dum rogat. ſed pœnitẽs rogatus obediat: dum tamen alium non infamet.*

a EXplicanda eſt circumſtantia reincidentiæ frequentis [a]: quia indirecte nimis grauat, & mutat b iudicium confeſſarij præſertim ſi rogatur [b]: quia periculum conſuetudinis in mollitie aut abuſu peierantium arguit infirmum propoc ſitum emendationis [c]. tenetur vero explicare quādo ſpeculatiue dubiũ eſt an mutet ſpeciem: vel an id ved niale attigerit ad mortale [d]. & pro foro conſcientiæ in praxi ſequatur tutiorem partem, quando eſt ſine alterius præiudicio: vt quanuis gradus inceſtus eſſent vnius ſpee ciei, vt quidam dicunt [e], explicanf dus tamen eſt inceſtus cũ matre [f], quia eſt ſimul contra pietatem: & cum ſorore, quia irritum iure naturæ eſt matrimonium cum illa propter ſummam indecentiam. at vbi periculum eſſet de graui matris infamia, tutum videtur in praxi confiteri ſe in primo gradu fuiſſe inceg ſtuoſum [g], ac ſi inceſtus reputetur vnius ſpeciei, ſaltẽ in primo gradu cum matre vel ſorore: quia cum vtraque eſt irritum matrimonium iure naturæ. ſi vrgeat confeſſarius an cum matre, moneat illum ſe non debere amplius explicare.

2 Ruſtici neſciunt diſcernere ſpecies morales aut numerum, ſed groſſo modo confitentur explicantes grauiores quaſdam circumſtantias, & tempus peccati cõſueti, quia amplius à parocho indocto non interrogantur: hi non ſunt cogendi repetere totius vitæ confeſſiones, h vt dictum eſt [h]. monialẽ, quæ confitetur internum conſenſum contra votum continentiæ poteſt confeſſarius ex habitu præſumere viri ginem [i], & ſimul habere circumſtantiam ſtupri, relinquens illam in k bona fide [k], quæ poſt diligens examen confitetur integre quod nouit: & nihil mendacij aſſeruit, dum abſolute confitetur cõſenſum. nec enim tenetur confeſſarius omnia interrogare: maxime quia ſpeculatiuè difficile eſt noſſe in quo conſiſtat ratio virginitatis in fœmil na ſola [l], in qua dicitur conſtituere ſpeciem ſtupri. in viro enim amiſiſſe primo actu virginitatem non eſt infame, nec tenetur vir in m confeſſione explicare [m]. nam ſi confeſſarius roget, exponet forte illam periculo vt præ pudore ſe virginem mentiatur. reuera tamen hęc virginitatis & externæ integritatis violatæ circumſtantia, vt mutat ſpen ciem in opere, ita & in conſenſu [n]: ac ſubinde de ſe eſt neceſſario confitenda. ſed non ſemper tenetur qui ſuauis & prudens eſſe debet, eam o interrogare [o]: ſatis enim functus eſt officio, ſi paulò ante aut poſtea hortetur vt integre fateatur.

3 Explicato principali actu, vt fornicatione non tenetur explicare eas circumſtantias quæ circiter antea aut poſtea comitantur communiter actum. ſup. cap. 5. §. 5. vt colloquia, oſcula & amplexus. hæc enim dum præcedunt ſunt via, vel ſunt conſueta poſt copulã, & conſtituũt ineſſe moris vnũ cum actu peccati hominẽ principali. vt ſi vno impetu p ter vocat furem [p]: & reſpondenti replicat eandem iniuriam. explicandum tamen eſt quando replicaq tio eſſet diuerſæ ſpeciei [q]: vt ſi vno impetu vocet furem falſarium, hæreticum ignobilem: quia iſtæ iniuriæ moris & naturæ differunt ſpecie. aut ſi in vna mollicie ſimul recogitet de concupitis fœminis ſoluta, virgine nupta, cognata & moniali, adſunt in vno actu phyſico ſex ſpecies peccati.

4 Qui maledicit B. Petro & vndecim Apoſtolis, aut mortem imprecatur Titio & toti familię illius, r videtur duplex peccatum [r] materialiter: ſed reuera eſt vnum circa vnum totale obiectum: vt qui furatur arcam vaſorum argenti, vel expilat totum horreum tritici, eſt vnum numero furtum. ſi tamen circumſtantiæ rarius aut peraccidens coniungantur cum actu principali, s exprimendæ eſſent [s]: vt ſi frequenti ludo addit periuria, deceptiones, adulationem: maxime quia hæc mutant ſpeciem. alias circumſtantias quæ parum grauant, poteſt, ſed non tenetur exprimere: vt ſi temporibus feſti vel ieiuniorum etiam hebdomadæ ſanctæ peccet cum fœmit na, vel tunc [t] ab vxore petat debitum ob delectationem.

4 Si confeſſarius prudens roget quædam vt aptius remedium afferat, & occaſiones reincidentiæ præſcindat, poteſt pœnitens confidenter dicere: vt an nuper reincidit. vt in principio dictum eſt. ſi domi vel prope retinet cauſam reincidentiæ, aut iuſſus à confeſſarijs nondum ſatisfecit cum poſſet. ſi quæ vero prælatus à ſubditis confitentibus quærat, dicenda ſunt quæ pertinent ad propriam tantum conſcientiam pœnitentis, in cuius bonum ordinatur hoc ſacramentum: vt ea notitia adiutus prælatus melius in ſpiritualibus iuuet ipſum & gubernet, ſaluo tamen & intacto ſigillo. cauendumque eſt ne propter abuſum ſcientiæ, deterreantur ab integra confeſſione. quod ſi in hoc excederet prælatus, & præter officium confeſſarij, ac præter res ad conſcientiam pœnitentis pertinentes, inquirat curioſius de aliorum vitijs: cautus ſit pœnitens, ne dicat ſine cauſa id vnde diffametur proximus: & ne confeſſio in remedium peccati inſtituta fiat ſibi, aut confeſſario occaſio detractionis iniquæ, vt dicetur capit. 10.

CAP. IX.

De complicis circumſtantia caute confitenda.

§.1. *Proponuntur 2. caſus de complice.*

3 *Si vrgente præcepto non poteſt habere alium confeſſarium communis ſententia ait confitendam integre circumſtantiam quæ mutat ſpeciem: licet hic peraccidens veniat in notitiam complicis.*

4 *Interdum idem licet extra tempus præcepti.*

5 *Raro contingit caſus in quo excuſetur à confitenda dicta circumſtantia complicis.*

---

teneri aiunt Cano. & Fr. Medin. cit. c. 5. §. 5. D.

y [y] Sup. §. 4. fin. fatentur etiam alij DD.

z [z] Inf. cap. 8. §. 1. B.

C A P. V I I I.

a ANto. [a] 3. p. tit. 14. c. 18. cond. 15. Tabie. conf. 2. §. 25. Piſan. §. 8. Roſell. conf. 2. §. 12. 13. Soto. diſt. 16. q. 1. a. 4. Petr. Soto. titu. de confeſ. lect. 9 D. Thom. d. 22. q. 1. a. 4. ad fi. & cum alijs Sylu. in Roſa aurea. quæſtion. impertinẽ. caſ. 5. fol. 340. & verb. conf. 1. §. 9. idem de abuſu iurantium ex conſuetudine. Nauar. c. 12. n. 6. At quia non mutat ſpeciẽ & eſt circunſtãtia ingratitudinis reincidere, ſi hic vero proponit emendã Cano. p. 5. f. 83. negat obligari vt id exprimat. qđ Ang. conf. 1. §. 15. cum Richa. limitat, niſi quando indirecte nimis grauat. idem de conſuetudine iurãdi negat Soto. li. 8. iuſt. q. 2. ar. 3. conc. 7. & de abuſu iurament. c. 12. & 15. Tabien. Armi. Syl. ver. iuram. Scot. & Gabr. 3. d. 39. Alco. cap. 15. quæ eſt probabilis in caſu niſi b confeſſarius interroget. [b] Nauar. c. 6. n. 8. c. 21. n. 38. cum Syl. confeſ. 1. §. 9. fin. & ait Nauar. falſo citari ſummam confeſ. quia ibi nihil dicit. idem Soto. d. 16. q. 1. ar. 4. ſed ſi confeſſarius in 6. mandato, aut de perſona complicis inquirat curioſe, pœnitens non debet reſpondere ad intentionẽ eius: quia iuridicè non rogat, vt bene. Nauar. c. 7. & Sylu. ſup.

cd [c] ſup. lib. 1. de pœnit. cap. 24. [d] ſup. cap. 3.

e [e] Significat Caiet. cum D. Tho. 2. 2. q. 154. art. 9. Caiet. to. 1. opuſ. tract. vlt. reſpon. 5. dub. 1. Soto. d. 16. q. 1. ar. 4. Cord. caſ. 2. fauet Angel. confeſ. 1. §. 4. Ledeſ. 2. p. q. 8. ar. 4. dub. 5. At exponi poſſunt, eſſe eiuſdem ſpeciei ſubalternæ. aut loquuntur de inceſtu iuris poſitiui in alijs gradibus præter primum.

f [f] Hæc eſt certa ſententia in praxi: nam ſpeculatiue, probabilius eſt inceſtum cum matre mutare ſpeciem, quia eſt ſimul contra pietatẽ. vt ait Briſon. li. 9. de verb. ſignif. verb. inceſtus. Bernar. diaz. practic. cap. 76. Caieta. ver. inceſtus Couar. 2. p. ſpõſal. ca. 6. §. 8. n. 1. Perez. l. 5. tit. 15. li. 8. ord. D. Tho. diſt. 16. q. 3. Duran. q. 4. Ang. confeſ. 1. §. 3. Nau. add. Hiſpa. cap. 6. n. 2. c. cõſideret n. 12.

g [g] Fatetur Angel. conf. 1. §. 4. præſertim quia apud min⁹ doctos occulta eſt hæc differentia ſpeciei: & ruſtici explicant groſſo modo, ſicut nouerint.

h [h] Sup. c. 5. fin. Y.

i [i] Sup. c. 4. §. 2. & c. 7. 5. 1. E. & ſic tẽperanda eſt ſententia Soti: præſertim quia monialis etiam virgo non tam cõſiderat & intendit circunſtantiam ſtupri, quàm voluptatem in communi. ſicut qui fœminam concupiſcit, cuius ſtatum ignorat. & monialis ex habitu & reputatione vocatur virgo Chriſti: ſicut Beatus Ioſeph dicitur pater Chriſti. Martin. lib. 6. hyp. capit. 1. lib. 9. reg. 2. alij experti confeſſarij aiunt, quod ſi fœmina prudens, taceat ſe eſſe virginem, cenſetur non eſſe: quia virgines ſolent id ſtatim exprimere.

k [k] Quod ſæpe confeſſarius facere debet Soto. relect. ſecret. in 2. quæſt. 4. conc. 7. & 8. & quæſtion. 6. conc. 2. (vbi Cord. fin.) & diſtinct. 18. quæſt. 2. 4. ad 2. Petrus Soto lection. 10. Medin. de confeſſ. quæſt. 26. fol. 74. Cordu. caſ. 189. & lib. 1. quæſt. 11. fin. lib. 5. quæſt. 43. punct. 4. & 5. Nauar. capit. 22. numer. 83.

l [l] Nam Caietan. 2. 2. q. 154. ar. 6. putat virginitatis clauſtrũ in fœmina tunc eſſe circunſtantiam quando eſt, ſub cura parentis: quia fit minus nubilis & eget maiori dote in iniuriã patris. & quia perinde eſt ac præſcindere ſibi digitum, dum ſinit ſe violari: niſi id fiat per matrimoniũ propter bonum commune prolis.

m [m] Caietan. Armil. verb. ſtuprũ Angles. pa. 280. ſum. confeſ. fol. 178. licet perdat aureolam. & Soto. d. 18. quæſt. 2. art. 4. colu. 12. Nauar. capi. 16. num. 3. verſ. 4. & recent. Quidã putãt aureolam non deberi virginitati, niſi voto firmetur. & clauſtrum carnis in fœmina interdum ſine culpa amittitur: & illo manente per volũtariam pollutionem amittitur virginitas.

n [n] Communis ſententia Doctor. cum Diuo Thom. 2. 2. quæſt. 152. articul. 3. ad 4. 154. artic. 6. Summiſt. verb. Virginit. & luxuria. Sotum vero negãtem quòd in conſenſu teneatur exprimere, reprobant Fr. Medin. libr. primo. capit. 9. §. 1. & cum Diuo Thom. 1. 2. quæſtion. 72. artic. 7. vbi peccatum mentis & operis dicit eſſe eiuſdem ſpeciei: ac ſubinde explicandum in confeſſ. Nauarr. capit. 6. num. 7. capit. 16. numer. 3. & recent.

o [o] Sic Peña Gallo. & quidam recentiores. Alcoc. cap. 15. limitant ſententiam Soti (de quo Nauar. capi. 5. num. 4.) ne confeſſarius roget, niſi neceſſaria.

pq [p] [q] Nauar. capit. 6. numero. 17. 18. in editione anni. 84. facit capite 18. numero 10.

r [r] Nau. falſo. d. c. 6. nu. 18. §. 4. & 5. putat eſſe duo peccata.

s [s] Cano. p. 5. F. Med. li. 1. cap. 9. §. 2. etiam dum non mutant ſpeciem.

t [t] Cit. capit. 7. G.

CAP.

C A P. I X.

6 *Prima ſententia eſt ſequenda communiter in praxi.*

7 *Confeſſarius ne vrgeat ſibi reuelari perſonam.*

8 *Ne ſit temere curioſus, dum paſſim exigit dici perſonam.*

DE complice diſtinguuntur duo perplexi caſus. 1. quando ad cõfeſsionis integritatem, non pertinet declarare quandam circunſtantiam, qua explicata confeſſarius forte agnoſcet criminis reum: & tamen explicatio videtur cedere in vtilitatem complicis, aut pœnitentis pro capiendo auxilio, aut conſilio. de quo in cap. 10. dicetur. 2. quando explicatio circunſtantiæ, puta quæ mutat ſpeciem moralem peccati, pertinet ad neceſſariam integritatem confeſsionis. vt in his caſibus, ſi inſignis vir, aut prælatus cum parente, aut ſorore habuit commercium, vel admiſit aliud peius & magis infame delictum. vel ſi vt occultaret prægnantis ſororis ſtuprum, fecit illam abortire. & quia parens & ſoror eſt nota confeſſario, ſi pœnitens eam circunſtantiam integre explicaret, incurret alter notam infamiæ, quamuis occulte apud vnum confeſſarium.

2 In hoc caſu quædam ſunt animaduertenda. 1. vt propter cõſeruandam proximi famam, curet pœnitens, quantum ſalua confeſsionis integritate licet, ne complex aut tertia perſona agnoſcatur [a]: quia infamatio complicis in re graui, licet fiat apud vnum alienum confeſſarium ſecrete, non compenſatur vllis bonis ipſius complicis: & tamen detectio proprij peccati etiã ignominioſi licet, & præcipitur, quia cohoneſtatur ingenti fructu abſolutionis & remedij. 2. in hunc finem pœnitens vti poteſt ea cautela [b], vt adeat alium confeſſarium, ſi bullam habeat qua eligere liceat: aut petita proprij Paſtoris licentia. ſi id non valet, certe diſsimulato habitu & voce confiteatur integre propriũ crimen cum circunſtantia. ſic enim fiet ne confeſſarius complicem puta matrem agnoſcat, qui pœnitentis perſonam ignorat. 3. ſi circunſtantia eſſet ex illis quæ ſpeciem peccati in genere moris non mutant: quidam autores ſileri iubent [c], vtpote ſecuti opinionem in praxi valde probabilem: quia & Conc. Triden. non expreſsit neceſſario confitendas circunſtantias, niſi mutantes ſpeciem. 4. vbi graue malum timetur ſi declaretur ea circunſtantia ſpeciem mutans, tacenda quidem eſt in particulari, vt dicetur. §. 5. & tamen confitendum eſt genus peccati externi, vt quod fornicatus eſt, tacita circunſtantia ſacrilegij aut inceſtus: aut certe exprimat conſenſum internum totius ſpeciei [d], vt ſe concupiuiſſe matrem, nam huiuſmodi confeſsione alter complex infamiam non incurrit.

3 Dum non datur mutare confeſſarium, nec vero complex incurrit aliam infamiam, quã agnoſci ab vno & tuto confeſſario alienoq; quidam [e] opinantur ſilendam eſſe etiam in mortis articulo eam circunſtantiam, quæ mutat ſpeciem. aiunt enim periculum infamiæ etiã leuioris eſſe detractionem ſaltem venialem: aut certe ex naturali iure conſeruandi illæſam proximi famam, excuſari à diuino præcepto de integritate.

4 Probabilior eſt ſententia [f], vt ſaltem in mortis periculo vbi magis vrget præceptum diuinum, licitum & debitum ſit plane facere integram omnium peccatorum confeſsionem cum neceſſarijs circunſtantijs: licet per accidens ſequatur leuior alterius infamia, qua confeſſarius veniat in perſonæ complicis notitiam. ſic quædam alia declarant Doctor. concedi in eo articulo, vt quod liceat confiteri excommunicato etiam denuntiato, & per interpretem, aut coram alijs in procella maris, quando aliter nõ poteſt, ſup. cap. 2. Cuius rei eam rationem quidam aſsignant, vt in mortis articulo migret è vita cum tutiori remedio ſecundum DD. ſententiam. nam quidam Doct. [g] putant abſolutionem, ſi cadat in confeſsionem de induſtria non integram (præſertim in mortis articulo, quando non relinquitur tempus confitendi alias id peccatum) non conferre ſtatim gratiam, ac ſubinde non facere de attrito contritum. Cui ſententiæ occaſionem præbent Patres dum aiunt, integram omnium confeſsionem ante mortem eſſe à Chriſto inſtitutam tanquam medium ſaluti neceſſarium ei, qui integre confiteri poteſt. de quo dictum eſt lib. 1. de pœnit. capit. 2. vnde inferunt quod quanuis pœnitens eam circunſtantiam tacens excuſetur per opinionem probabilem, à noua culpa contra præceptum: non tamen ſupplebitur in eo id quod forte fuit reipſa à Chriſto inſtitutum, tanquam medium ſaluti neceſſarium [h].

5 Hæc tamen iſtorum ratio non eſt idonea ad probandam hanc firmam concluſionem: cum falſo fundamento nitatur. Sed ſatis eſt quod pœnitens (iuxta receptam à Patribus antiquis & Recent. ſententiam, quæ plurimum valet in re morali) habet ius confitendi integre omnia. idque tum propter reuerẽtiam diuini præcepti de medio neceſſario, quod ante mortem tunc maxime obligat (quæ integritas dum licet, pertinet ad bonum commune ſacramenti [i]: vt pertinet perpetua ſigilli conſeruatio) tum propter multas vtilitates, quæ ex hac integritate pœnitenti perueniunt [k]. Porro pœnitens dum ſic vtitur iure ſuo, nemini facit iniuriam. cap. in eccleſia. De elect. nec ei imputatur, ſi præter eius intentionem, & per accidens ſequatur leue famę damnũ complici: & roboratur ius, quia complex ratione connexitatis [l] in hoc & ſimilibus peccatis, huic periculo vt deregatur, ſe dum ſponte peccauit, expoſuit. leue

---

ab Richard. [a b] & quidam nil explicant de quærendo alio ſed D. Tho. d. 16. & in opuſ. cap. 6. ſignificat eſſe aliquomodo præceptum. idem Bon. Palud. Frias. 2. p. c. 4. cum Alex. 4. p q. 77. m. 2. ar. 2. & 4. cũ glo. in id Eſai. 43 dic tu peccata tua. Cord. caſ. 1. dicit teneri ſi facile & abſque labore poteſt habere alium. Alij tamen, vt Caietan. Petrus Soto. Victo. & Soto. ſolum monent vt quærant alium. Med. C. de confeſ. dicit, ſatis eſt quęrere aliũ Gerſ. dicit non eſſe præceptum, ſed conſiliũ ſer. in cœna Domini. & de pœnitentia. cõſ. 4. §. fiat integre & alphab. 41. F. ita monent Caiet. verb. confeſ. cond. 3. Pet. Soto. lect. 10. Medin. Soto. d. 18. q. 2. a. 5. D. Thom. d. 16. q. 3. a. 2. quæſtiũcula. 5. ad. 5. Ledeſ. Cano. relect. de pœnitẽtia. p. 5. Turre. Hoſt. Sylu. confeſſio. 1. §. 24. cum Bonau. Rainer. Ang. confeſsio. 1. §. 3. Tabie. circunſtantia. n. 10. Viguer. c. 16. §. 4. verſ. 17. Armil. confeſsio. §. 20. circunſtantia. §. 11. cum Palud. Dur. Gabr. Ant. 3. p. tit. 14. c. 19. cond. 9.

c [c] Colligitur ex DD. qui negant iſtarum circunſt. explicationem præcipi, nec eſſe neceſſariam ad integrit. confeſsionis, vt generaliter dictum eſt. c. 8. §. 1. ſed in præſenti caſu ita ſilendum eſſe affirmant Antõ. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 11. cum D. Tho. & Palu. idem Margar. conf. verb. confeſsio. §. lachrymoſa. f. 47. Syl. & ſentit B. Bernardin. Rich. d. 21. ar. 3. q. 2.

d [d] Altiſ. lib. 4. q. 3. c. 3. ad fin. Petr. Nauarra. de Reſtit. li. 2. cap. 4. p. 2. dub. 1. fi. n. 283. & carpit cenſuram fratris Med. li. 2. inſtruct. capit. 4. cum potius erret qui per extremum ait illicitum eſſe explicare neceſſariam circunſtantiam ex qua per accidens, & indirecte ſequitur cognitio complicis abſque illius damno. cum tamen communis Patrum ſententia aſſerat tunc eſſe Chriſti præceptũ de confeſsione integra vt colligitur ex Trid. ſeſ. 14. c. 5. can. 7. materia neceſſaria eſt peccatũ mortale propriũ vt explicetur ſicut poteſt. D. Tho. 3. p. q. 84. ar. 2. ad 2. & ar. 7. ad 3. & alibi in tabul. verb. pœnitentia. §. 73. commun. d. 17. & 21. & fatetur communem Bañes. 2. 2. q. 33 a. 8. dub. 8. p. 1. fin. & p. 2. in princ. atque ita id quod Patres aiũt eſſe præceptum Chriſti: non licet dicere eſſe de re moraliter impoſsibili, ſeu illicita.

e [e] Victor. §. 174. proponit hanc difficult. de qua 1. quidam tantũ aiunt, pœnitens tenetur famã proximi, vt cõplicis quãtum poteſt conſeruare. Anto. ſup. cum D. Tho. d. 16. vbi Duran. q. 4. Palud. d. 17. q. 2. 2. alij vt Almain. cum Henr. & Gabr. cum Bona. negant reuelandum vnquam eſſe alterius peccatum. nempe vt directe ex intentione manifeſtet perſonam ſine cauſa, quando non eſſet neceſſarium ad confeſsionis integritatem. 3. alij in ſpeciali explicant tacendam circunſtant. ex qua alter reus agnoſci poteſt ſiqua infamia complicis ſequatur etiam parua. Nauar. c. 7. nu. 2. & 4. & in c. ſacerdos. de pœnit. d. 6. n. 99. (ſed falſo pro ſe citat Hoſt. & Innoc. de quibus inf.) videtur Marſ. q. 12. ar. 1. dub. 1. ad 6. videtur Cano relect. de pœnitent. p. 5. ſed falſo id tribuit Caiet. nec Victor. ſatis ſe explicat.

Quidam citant Alexan. 4. p. q. 77. m. 3. art. 1. alias q. 18. m. 4. ar. 5. §. 1. Viguer. c. 16. §. 4. verſ. 17. Fr. Medin. li. 2. c. 4. §. 1. Lud. Lopez. 1. p. inſtructor. c. 36. Bañes d. dub. 8. in princ. p. 1. & p. 3. ratione 2. fin. clarius Ledeſ. 2. p. q. 8. art. 4. dub. 2. con. 3. q. 10. art. 1. dub. 7. dicit ſilendũ extra mort. art. Arm. circunſt. §. 11. dicit probabile. 4. Recent. ex ord. Prædicat. vt Mant. Peña, Gallo. aiunt licitum eſſe dicere id peccatũ aut circunſtantiam ſed non obligari pro iure tuendi famã proximi licet paruam. at reuera multi ex his Doct. ſolum vetant explicare quando alteri ſequitur magna infamia apud vnum confeſſarium tutum, quia adhibent exempla, non in communib⁹ peccatis, ſed in graui inceſtu, vt cũ parẽte. qđ aduertit Lud. lopez. de Nauar. c. 7. n. 7. nec amplius ait Victor. Cano. Ledeſm. Bañes. dub. 8. p. 1. Petr. Soto. tit. de integr. confeſ. lect. 10. Mant. Peña. Gallo. & alij recent. Pet. Nauarra. li. 2. reſt. c. 4. dub. 1. n. 175. idem plane Caiet. (vt aduertunt Soto. & Cord. caſ. 1.) quia verb. confeſ. cond. 3. & tom. 1. tract. 31. q. 5. ait. ſi confeſſor ſit vir bonus poteſt pœnitens ei explicare omnia, quia per hoc non dicitur ſimpliciter infamare alium. & de hac graui infamia loquũtur Hoſt. & Innoc. apud Nau. & in generali colligitur ex eodem Nauar. c. 18. nu. 33. & in c. inter verba. con. 6. vet. nu. 573. ſeu nou. nu. 353. at Alex. generaliter monet eſſe tunc confitendum integre. q. 77. m. 2. a. 4. ad 2. & arg. 4.

f [f] Fatentur Cano. Ledeſ. Victor. Petr. Sot. lect. 11. Peña. Soto mai. F. Amb. de Salazar. & multi recent. ſine cauſa vero Soto. d. 18. q. 2. artic. 5. ad 4. Bañes. Fr. Medin. Petr. Nauarra. dub. 1. num. 270. impugnant hanc exceptionem. quia non eſt contra Doctores vtriuſque contrariæ ſententiæ, dum in generali tantum loquuntur.

g [g] Vt Palud. diſt. 17. q. 5. Ang. confeſsio. 5. §. 10. Nauarr. de pœnitentia. d. 5. c. conſideret. §. cautus, nu. 19. Monal. Rodor. & dicit communem, quod probabile dicit Soto. ſup. ad 2.

h [h] Vt de forma dubia baptiſmi dictũ eſt lib. de ſacram. capit. 27. fin.

i [i] In articulo mortis pœnitens habet ſummum ius non tantum propter communem ſententiam, ſed quia id fatentur tunc inculpate licere quidam ex contraria opin. Bañes. Ledeſ. Cano. Victo. & omnes fere recent.

k [k] Cordoua. caſu. 1. quia habet ius ex multis titulis, vt confiteatur integre ob confuſionẽ propriam, & meliorem diſpoſitionem gratiæ & vt remittatur ei pœna etiam illius peccati: & pro illo accipiat pœnitentiam, remedium & conſiliũ. ſed falſo addit quod poſtea tenetur iterare totam confeſsionem, vt tenetur qui ſuperiori confeſſus eſt ſola reſeruata.

l [l] Sot. q. 2. 5. ad 4. Caiet. to. 1. tract. 31. num. 5. du. 1. ſic reus occultus amiſit ius pro foro exteriori vt accuſatus cum vno teſte teneatur fateri, quanuis dãnandus ſit ad ſuſpendium. & hoc modo reus qui factus eſt complex ratione connexitatis pertinet ad iudicium alterius rei, cuius peccatum alter nouit extra confeſsionem: & non eſt dignus, vt pro conſeruanda iniqua eius fama apud vnum ſecretiſsimum confeſſarium dimidietur confeſsio cum periculo vt ſit repetẽda, vt bene aduertit Cord. caſ. 1. id

enim

enim cedit in bonum commune ſacramenti, vt fiat integra confeſsio, ſic reus vt ſe indemnem ſeruet à comminata tortura poteſt prodere complicem. Nauar.c.18.n.29. alias reus à confeſſario rogatus ſub iuramento, licite negaret ſe id feciſſe: quod tamen Soto non admittit. Sic accuſatus poteſt repellere actorem prodens occultum crimen illius pro iure tuēdi ſuā famam.

enim videtur [m] prudentibus viris & probatiſsimis autoribus, vt pro tuendo ſummo pœnitentis iure in mortis articulo, ille vnus tutus confeſſarius veniat per accidens in notitiam complicis.

6 Idem licet pœnitēti dum tempore præcepti eccleſiaſtici vult integre confiteri [n] & communicare: aut ſi alias inſignis feſti vel iubilæi tranſiret occaſio, niſi tunc confiteatur. Vtitur enim iure confitendi integre, vt in iubilæo præuiam confeſsionem requirente, plene abſoluatur à caſibus etiam reſeruatis & cenſuris, aut diſpenſetur in votis & impedimentis. differenda tamen eſſet cōfeſsio, ſi forte breui expectat ſe habiturum alium, cui ita cōmode & ſine periculo alienæ infamiæ, poſsit integre confiteri. Nec cenſetur detractor [o] hic pœnitēs, dum vtitur iure ſuo. vt non eſt homicida, qui pro tuendo iure vitæ vtitur remedio conceſſo, quanuis præter intentionem ſequatur inuaſoris occiſio, qui ex culpa huic ſe periculo ſponte ſubiecit.

7 Hanc doctrinam vt regulam moralem & communiter veram ſine ea limitatione de articulo mortis, vt liceat ſic integre confiteri tuto ſacerdoti tradūt generaliter multi ex ſanctis [p], & ſcholaſtici Doctor. ſummiſtæ, & iuriſperiti [q]. ex his autem multi vere explicant nō tantum licere, ſed præcepto diuino obligari [r]. Quanuis quidam ab eo præcepto excuſent per probabilem, quam vocāt opinionem [s]. Qui ergo contra torrentem doctorum temeritatis damnat eam ſententiam quæ aſſerit ſic licere integram confeſsionem, temerarius ipſe cenſendus eſt.

8 Huius regulæ in rariori caſu datur exceptio: nempe ſi complici ex aliena confeſsione circunſtantię immineret graue periculum famæ, aut alterius damni in re graui [t]. quod quidam ſic probant, quia quando concurrunt duo præcepta incompoſsibilia præferenda eſt executio vrgentioris præcepti: in propoſito autem ſeruandum potius eſt præceptum naturale negatiuum de non infamando proximum (præſertim ſi detectio circunſtantiæ & complicis afferret damnum aliàs irreparabile) quā præcepto affirmatiuū & iuris poſitiui de integritate confeſsionis, & apud viros prudentes interdum cenſetur notabilis infamia ſi complicis crimen agnoſcatur ab vno prælato [u]: quia cum id ad fructum abſolutionis non ſit neceſſe, plus interdum dolet proximus ab vno prælato crimē ſuū agnoſci, quā ſi plures alij id ſcirent. Tacita vero ea circūſtantia, nō præiudicatur integritati formali confeſsionis [x]: quia ex intentione

[m] Sic non eſt formaliter detractio dum ex cauſa manifeſtat occultū peccatum alterius cum leui infamia apud vnum vt propter bonum meum aut pro capiendo conſilio vt probat Nauar.c.18.nu.35.c.22.nu.83.& in propoſito explicandam eſſe circunſtantiam quæ mutat ſpeciem quanuis per accidens veniat in notitiam complicis admittunt, ſi leuis ſit iactura famæ. Caietan. Cano. Ledeſ. Victor. Petrus Soto. Petr. Nauar. num.373. Bañes inf.dub.8.p.1.fin. Nauar.c.7.n.8. & c.18.n.33.& clarius Hiſp. nu.24. ſecus aiunt in caſu raro quando ex eo timetur graue damnum famę alienę, nam pro tuenda ſua fama apud confeſſarium non licet occultare peccata: imo poteſt in periculo peſtis fateri publice & per ſcriptum aut per interpretem laicum cum periculo propriæ famæ ſupra lib. 1. de pœnitent.

[n] Quia præceptum quo determinatur tempus iure diuino dat magnum ius confitendi integre, parocho quando non poteſt habere alium confeſſarium cui abſque complicis infamia confiteatur. Palu.& Ioan. à Medin. non concedunt licitum ſic dimidiare confeſsionem, niſi vrgente altero præcepto quod excuſet ab iſto. At reuera alias licet, quia hic pœnitens habet ius vt tempore iubilęi vel alio confiteatur ad augmentum gratiæ & in remedium tentationum, aut conſilium capiendum. Rich. Bon. Ant. Adr. Ang. Soto. Roſell. Alex.q.77. m.2.ar.4.ad vlt.

[o] Fatentur omnes cit. infr. M. N. late Pedraza in 6. præcep. interrog. 3. cum D. Tho. in generali.2.2.q.73.2. Nauar.c.7. Cord.caſ. 1. Petr. Naua. lib.2. reſtit.c.4.n.275. quia vtor iure meo in reuerentiam præcepti & ſacramenti, & vt vitem malum propriæ culpæ, ac remittatur mihi & pœna illius peccati: Cord. falſo addit, ne aliàs tenear iterare confeſsionem totam. Sic parochus ob præceptum eccleſiæ non celebrandi in fermentato, nec ſine veſtibus excuſatur à pręcepto diuino miniſtrandi euchariſtiā morientibus. & generaliter reus reuelans iudici complicem non detrahit. Nauar. c. 18.n.58.59.& c.25.nu.26.33. & eſt communis in caſibus qui cedunt in pręiudicium boni communis, aut imminent in periculum tertij, & occultum peccatum filiorū licet detegere parenti, qui non oberit & forte proderit Nauar. c.18.n.33.& c.inter verba conc.6.n.288. addit Caiet. 2.2. q.73.2. dicere vni probato nō eſt proprie infamare, quia fama eſt multorū opinio idem Anto. ſumma defecerunt in 8. pręcep. Cordoua ſuper Sotum de ſecret. m.2. q.2.conc.5. ſuper quem Cord. m. 4. q.2. poſt cōc. 5.fin. Mant. & quidā recentio. idem Naua. ſup.& c.24.n.14. & Clarius Hiſp. nu.24. ſic in propoſito licitum eſſe dici vni confeſſario qui non oberit & forte proderit fatentur Nauar.c.7.n.8. Cord.caſ.1.cum Gerſ. Bon.d.21. in 2. p.ar.1.q.3. & opuſ.1.p.c.1. Gab.d.17.q.1.conc.5. Vt ad correctionem fratris vel vt pro eo ſpecialiter oretur. Syl.confeſ.1.§.24. licet dicere confeſſori cum licentia reuelandi Anto.3.p.tit.14. c.19.§.11. ait meritorium eſſe vt dicat confeſſario.

[p] B.Bernardus libr. formula honeſtæ vitæ, dicit de nullo prorſus ſiniſtrè loquaris niſi in confeſsione. quem citat Cord.caſ.1. D.Tho. opuſ.12. c.6.& d.16.q.3.2.5.ad 5.Bon.d.21.2.p.a.1.q.3. poteſt dicere confeſſori: ſed melius eſt dicere extra confeſsionem. quod magis conſulit Bon. in opuſ. citato ne dicat in confeſsione. nempe quando non eſt neceſſarium aut vtile Bernardin.3.p.ſer. de confeſsione & cum ampliori licentia Antonin.3.p.tit.14.c.19. §.11. qui omnes ſunt ſancti.

[q] Ex ſcholaſticis D.Tho.& Bon. Dur.4.d.16.q.4.ad vlt. Carthuſ.q. 2. Tarantas. Palud.q.3.a.3.con.2.& ad 2.d.17.q.2. 1.d.21.q.3.a.2. Richar.d.21.a.5.q.2. Maior.d.21. q.2.fin.& q.3. Capreol. Soncin.& Hiſpalen.diſt.21. Gab.ibi a.3. dub.2. & in cano. lect.74. & d.17.q. 1.a.2.cōc.5. Almai.d.17.q.1.a.1.& 2.& citat duos Henr.& Altiſiod. Adrian.4. de confeſ. q.1. ad 4.§. ſed oritur. Caiet. to.1. tract.3. ſeu opuſ.17. quæſtionum. q.5. quanuis limitat verb. conf.cond.3. pura, dicit ſi confeſſor eſt vir bonus poteſt explicare. non dicit tenetur. atque ita ipſum Caietan. citat Sot.& Cord. Antoni. cum Rain. Nicol. de Orbellio d. 21. q.2.§.8. & d.17.q.2.§.9. Alex.4.p.q.18. alias.77. m.2.a.4.ad 2.& arg.4.& mem.3.a.1.ad 4. ſeu q.18 m.4.a.3.§.1. At ex Pariſien. præter Maior. Almain. Gabr. tenet Henric. quol.3.q.23. Gerſon. ſæpe 2.p. oper. opus tripart. de præcept. decal. 1.p.c.17. & 2. p.de confeſ.c.penult. Alphab.24.& 42. lit.F. ſeu c. 9. Alpha. 32. B.P.R. ſerm. in cœna Domini conſider. 4. imo Alphab. 41.F. dicit nōn oportet facile mutare conſuetum cōfeſſarium ob hoc, ne agnoſcat complicem

complicem ex circunſtātia. quod fatetur Cord.caſ. primo, quando ſine magno labore non poteſt habere alium. Medin. C.de confeſ. quæſt.11. de integritate confeſ.fol.54. Areualo. de correctione fraterna fol. 154. Petrus Nauarra libr. 2. de reſtitut. cap.4. par.2. dub.1. num. 275. ex Summiſtis affirmant. Anto. cum Rainer. Syluest. confeſsio. 1. §. 24. cum Archid. Aſten. lib.5.tit.12. ad fin. Nider in ſuo præceptorio præcept. 3. cap.9. & fauet Armil. circunſtātia. §.11. Tabie. ibi §10. ſumma confeſ. libro 3. titul. 34. Margar. de confeſ. verb. confeſsio. §. lachrymoſa fin. fol. 47. Angel. confeſsio, primo. §. 3. Piſan. confeſ.1.§.3. Roſel. confeſ. ſacramental.1.§.6. Enchryrid. confeſſorum. 1. part. verb. confeſſor debet eſſe cautus numer.3.§.3.& capit.7.§.3. Pedraza late in ſumma.6. mandat interrog.3.& annot.5. ad Naua. fol.54. Alcocer. ſum. capit.11.fin. Martin. de Frias lib. de modo audiendi confeſsiones capit. 4. corol. 4. ad fin. quemlib. ſua ſubſcriptione approbarunt in fine illius Victor.& Cano. Ferdinand. primus Archiepiſcopus Granatenſ. qui dicitur ſanctus in ſuo confeſsionali in primo mandat. Cordub.caſ. primo qui citat B. Bernard. & Alexand. Angles in flor. Theolog. tit. de confeſ.p.297. Fr. Luys de Granada in Memorial. tract.2. de pœnitentia. cap.1. §.6. Petrum Nauarra. lib.2. de reſtitut. capit.4. part.2. ex Canoniſtis. Fr. Alexand. ſumma. lib. 1. titu. 3. poſt capit.15. pagina.76. cum Innoc. Hoſtien. Ioan. Andr. Butr. in capit. omnes. Turrecrem. de pœnitent. diſtinct.5.§. in pœnitent. numer. 13. & plane Hoſtien. ſum. de pœnitent. §. qualis debet eſſe confeſsio num.12. Innoc. capit. omnis. Nauarr. capit.7. num.4. fatetur commu. & num.8. videtur ſequi. & anno 1558.& deinde 74. oborta & renouata tempeſtate, idem confirmarunt Archiepiſcopus Granatenſis, Guerrero. Torres epiſcopus Canarienſis. Ayala, tunc epiſcopus Guadixen. Velazquez poſtea Archiepiſcopus Compoſtellan. Chriſtophorus Vela, nunc Archiepiſcopus Burgenſis. ex Dominican. Mantius. Hieronym. de Almonacir. Didacus de Arçe. Vincent. Varron. & in Academia Salmant. Compluten. Toletan. Valent. præcipui Cathedrarij, Theolog.& Iuriſper. & ex Ordin. Diui Franciſ. Auguſtin.& alijs Ordin. & ex Societ. Ieſu in Italia & Hiſpania inſignes lectores conſulti ſubſcripſerunt.

[r] Victor. cum D.Thom. Bonauent. Richard. Gabriel.& late Pedraza. imo fere omnes citati, vt refert Petrus Nauarra. numer.271. quare Bañes ait, eſt licitum: & ſecundum communem opinionem neceſſarium.

[s] Citati. E. & Caietan. ac recentiores.

[t] Sic ſuam ſententiā tēperant. Soto. diſtinct. 18. quæſt. 2. 5. ad 4. & quæſt. 4. articul. 5. fin. Petrus Soto lection. 10. Ledeſ. 2. p. quæſt.8. art. 4. dubio. 2. conc. 3. quęſtion. 10. artic.1. dub.7. Cano relect. de pœniten. p.5. fol. 39. Victor. in lectura quod non ſatis explicat in ſumma. 4. §. 174. Caietan. confeſsio. verſ ſecret. ſeu condit. 3. quod probabile dicit Armil. circunſtantia §. vndecimo. Marſil. quarto. quæſtion. 12. artic. 1. dub. primo, ad ſextum. (& citant Alexand. ſed falſo Viguer. capit. 16. §.4. verſ.17.) ſed hic eſt pro nobis. Frater Medin. libro ſecundo inſtruct. capite 4.§. primo. Bañes ſecunda ſecundæ, quæſtione. 33. articulo octauo, dubio octauo, in principio. parte prima, & parte tertia, ratione 2. fin. Nauarr. capit. 7. numero ſecundo. §. tertio. vbi pro ſe falſo citat Innocent. & Hoſtien. & numero quarto add. Hiſpan. capite ſeptimo, numero ſecundo. §. ſecundo, capite ſacerdos, numero. 99. & Magiſter Mantius, Peña, Gallo, Frater Medina, conſulti & in lectura cum tamen fateantur vbi leue eſt detrimentum famæ apud vnum confeſſarium licere, & ex his multi aiunt debere in articulo mortis confiteri integre circunſtantiam, vt citatum eſt. D.

[u] Soto relect. ſecret. membro 2. quæſtion.2. libro 5. iuſtit. quæſtion.10. artic.2. Frater Medina libro 1. capit.14.§.36. quare ad arbitramentum prudentis pertinet expendere an in raro caſu reputetur grauis infamia etiam apud vnum virum. quod ſi grauis reputetur, ſilendum eſt Nauarr. capit.7. numer.8. capit.18. num.33. capit.24. num.14. Bañes ſupra etiam pro correctione fraterna, quando proceditur ad Prælatum tanquam ad patrem. Soto etiam lib.4. iuſt. quæſt.6. artic.3. & lib.5. quæſt.10. artic.2. con.4. Petr. Soto Caietan. Cano. Ledeſ. contra Caiet.2.2. quæſt.73. art.2.

[x] Communis DD. quando proximo imminet periculum grauis damni, vt mortis, aut animæ eſſet contra caritatem dicere eam circunſtantiam, ex qua ſequitur periculum. Nauar.cap.7.num.4. cum Adrian.& alijs. At falſo ſolus Cord.caſ.1. ait quod poſtea tenetur hic iterum confiteri omnia peccata, ſcilicet cum illa circunſtantia omiſſa.

y Ledeſ. dub. 13. con. 3. Victor. Cano. Soto. dicit ſalubrius. D. Thom. Syluest. vtrobique. Caiet. verb. confeſſ. cond. 10. Adrian. q. 4. ad arg. Mai. q. 3. Altiſſ. Roſell. confeſſor. 9. dub. 5. Ang. conf. 5. §. 9. Tabie. abſolutio. 1. §. 9. Armi. abſolutio. §. 19. ſignificat & confeſſ. §.

c priæ famæ. inf. cap. 12. lit. T. c Signif. D. Thom. add. quæſt. 8. artic. 4. ad 5. Victor. nou. §. 162. Med. quæſt. de integr. confeſſ. Viguer. capit. 16. §. 4. verſ. 17. quod probabile dicunt Alexan. Palud. Mantius. vt quandoquis habet caſum reſeruatum, quem non licet dicere Prælato præſenti & neganti licentiam confitendi alteri: licebit ob vitandum ſcandalum communicare cõtritum abſque confeſſione dicunt Soto diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. Ledeſm. q. 8. a. 4. du. 2. Victor. §. 146. dicit comulgue y vaya ſobre mi conſcienc. Nauarr. capit. 27. numer. 239. & cap. 7. num. 6. quia grauius videtur præceptum de integritate confeſſionis, quam de præmittenda confeſſione ante communionem. At ſecus eſt in propoſito, quando confeſſio per ſe obligatin paſcha aut articulo mortis.

22. Anto. 3. p. tit. 17. cap. 19. §. 16. Nauar. capit. 7. nu. 3. fi. & 6. Alcoc. c. 12. Recent. Fr. Alex. & omnes DD. cit. pro vtraque ſententia id ſupponunt. Syluest. confeſſio. 1. §. 18. 19. & §. 3. verſ. 1.

Christi & ipſius pœnitentis cenſetur formaliter integra y, dum confitetur omnia quæ commode poteſt & debet, ſaluo iure ſuo & proximorum: quia integritas eſt quidem neceſſaria propter præceptum diuinum: ſed ab illo excuſatur dum ſeruat præceptum naturale quod tunc magis vrget. hæc tamen ratio non eſt vniuerſalis: quia interdum licet ſilere eam circunſtantiam quamuis non concurrat aliud præceptum incompoſſibile, vt ſtatim dicetur.

9 Hæc exceptio quæ raro contingit z, non impedit quin pœnitentibus proponatur tanquam regula moralis & communiter vera vt integre fateantur omnia & ſingula peccata mortalia cum circunſtantijs quæ in genere moris mutant ſpeciem: ſicut definit Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5. & can. 7. & præſertim in mortis articulo: quia viri prudentes & ſapientes non reputant magnum eſſe famæ alienæ detrimentum, quod hic tutus & probatus confeſſarius (quando alius haberi non poteſt) veniat per accidens in notitiam complicis, qui ratione connexitatis huic periculo ſe expoſuit: vt dictum eſt, & in oppidis ruſticorum, qui non ſatis norunt quid prudenter ſilere liceat, nec habent alium ſacerdotem præter vnum parochum omnes agnoſcentem: non ſunt turbandi cum prædicta exceptione. Alias daretur occaſio ne coniugati, qui ſe inuicem abutuntur, aut alij qui complices a habent, confiteantur integre a: quia dubitare poteſt pœnitens, an ſocius criminis ſit ægre laturus, vt à Parocho alterius confeſſionem audiente, agnoſcatur infamia complicis. 2. Rarior eſt caſus vt ſine alterius præcepti concurſu excuſetur b ab integritate confeſſionis b: pu-

z Sotus. d. 18. quæſt. 2. artic. 5. ad 4. quare communiter eſt leue detrimentum famæ, ſic dicere vni confeſſario ex cauſa integritatis. Soto d. quæſt. 2. art. 5. 4. & citat. ſup. H. fatentur. colligitur autẽ eſſe leue ex Caieta. 2. 2. quæſt. 73. 2. vbi D. Tho. art. 1. ad 2. Nauar. capi. 18. num. 20. 33. cap. inter verb. nume. 493. Cord. in Sotum recent. ſecret. membro 2. queſt. 2. con. 5. & caſ. 1. Petrus Nauarra. libr. 2. de reſtit. cap. 4. p. 2. dub. 1. & 10. nu. 276. 339.

ta quia ſine præcepto habet ius conſeruandi intactam proximi famam, ſaltem adhærens mitiori quorundam Doctor. opinioni, per quam in foro conſcientiæ excuſatur à rigore alterius ſententiæ. 3. c Quidam c conſulunt vt etiam vrgente confeſſionis præcepto (puta in articulo mortis, aut in Paſcha propter communionem, aut qui ob vitandum ſcandum celebrare debet) contentus ſit eo pœnitentiæ actu quem reputat contritionem, vt abſque confeſſione communicet: quaſi id ſit tutius, quam dimidiare confeſſionem: & huic cenſetur deeſſe copia confeſſarij, cum non adſit idoneus, cui integre confiteatur. At ſane tutius eſt confiteri d omnia, illo peccato excepto d: cum ea ſit confeſſio formaliter integra, vt dictum eſt. Nec expedit in mortis articulo, quando nullum aliud ſacramentum præter abſolutionem poſſet recipere, vt contentus attritione, quam falſo reputat contritionem, ſe exponat damnationis æternæ periculo.

10 Confeſſarius, vt Prælatus etiam regularis non debet inquirere, nec vrgere aut moleſtare, pœnitentem, vt ſibi declaret perſonam complicis aut alterius e. vt e dicetur inf. lib. 3. capit. 25. eo etiam fine vt eum iuuet auxilio. vix enim moraliter continget caſus, in quo non poſſit pœnitens prouidere remedium neceſſarium per ſeipſum aut per alios non minus apte, quàm per manum confeſſarij. nec Prælatus in eo occulto pœnitentiæ foro habet ius inquirendi de alijs magis, quam vir priuatus: nec magis compellit, tunc addito præcepto etiam ſub excom. quam alius priuatus confeſſarius. nec ei licet prohibere pœnitentem, ne vadat ad conſulendum alium. &

d cit. ſup. Y.
e Friburg. Dominican. in ſum. conf. lib. 3. tit. 34. q. 89. Roſel. conf. 1. §. 6. cum Rain. Anton. Monald. Marg. confeſſ. verb. lachrymabilis. fi. Aſten. lib. 5. titu. 12. cum Rodon. ſuper Raymun. Syluest. Tabien. circunſt. §. 10. Frat. Medin. & colligitur ex Richard. d. 21. ar. 5. q. 2. Palud. d. 16. q. 5. ar. 3. ad 2. & clarius d. 21. q. 3. ar. 2. con. 2. Medin. q. de integr. confeſſ.

a Vt Gab.
a Petrus Nauarr. & quidam recent. bene argument.
b Quare vir doctus & prudens damnare non debet alterius contrariam ſententiam in caſibus vbi pendet ex arbitramento. vt pro tuendo iure pro-

conf. Bañes d. art. 8. dub. 6. p. 1. conc. 4. addit Soto. caueat tamen ne confeſſio ob id fiat exoſa.

f Fatetur Bañes dub. 8. part. 1. con. 3. Nauarr. capit. 18. nu. 58. Simanc. de cath. inſtitut. cap. 42. & 29. & capit. 42. numi 11.

gh g h cit. A. quod conſulit Bonauen. vtroque loco Nauar. c. 8. nu. 15. fin. P. Laynez. cõſultus. At ſi vrgeat periculum boni communis (vt in hæreſiarcha, aut ſolicitante omnes filias in confeſſione) nec reperitur alius cui fœmina fidat. poſſet confeſſarius rogare ſibi extra cõfeſſionem dici, aut intra illam cũ licentia neceſſaria. Bonauent. diſt. 21. in 2. par. art. 1. quæſt. 3. Gabr. diſt. 17. quæſt. 1. con. 5. Sylu. confeſſio. 1. §. 24. & fuſius Anton. 3. p. titu. 14. capit. 19. §. 11.

ik i k Quia eſt doctrina cõtra bonos mores: & quæ confeſſionem de ſe

iniurius eſt. Si huic neget debitam abſolutionem: aut minis & metu etiam reuerentiali terreat, niſi vt alijs confeſſarijs licet, tenetur quidem pœnitens quædam crimina denuntiare, vt quæ impendent contra f bonum commune f: quod ſi per ſeipſum non valet, aliquando excuſatur omnino: ſic autem excuſato non debet confeſſarius negare abſolutionem, cum non maneat in ſtatu peccati, qui ob impotentiam nõ denunciat. interdum tamen ita vrget periculum boni communis, vt qui per ſe non poteſt, debeat per g alium denuntiare g ei qui poſſit corrigere & occurrere malis. quod ſi alius non ſit cui pœnitens conſidat, licebit confeſſario dicere vt manifeſtet: ſed confeſſarius curet alteri dici, ſi adſit commodus vir, h qui fideliter opem ferre poſſit h: ne alias confeſſarius incurrat periculum calumniæ, quaſi curioſe pœnitentem induxerit ad manifeſtandam infamiam complicis. de quo inf. cap. 10. §. 5.

11 Confeſſarius qui frequenter exigit ſibi reuelari perſonas intra aut prope confeſſionem, arguendus i eſt curioſæ temeritatis i: vt qui indiſcreto zelo ſit occaſio detractionis & peccati in eo foro, quod ordinatur contra peccata: temerariaque eſt doctrina k ſi quis dicat k licitum aut neceſſarium vt confeſſarius ita lege ordinaria inquirat, & petat ſibi reuelari perſonam complicis. & periculoſius eſt ſi cum ea notitia ſtatim procedat incaute & l paſſim l, ad denuntiandum, aut corrigendum proximos: & qui alienis conſcientijs tentat prouidere, neſcit ſuæ conſulere. Cui dici poteſt, id Roman. 11. O homo quis te conſtituit iudicem fiſcalem, correctorem aut denuntiatorem? Cum prudentiſsima lex Chriſti & naturæ temperet eum zelum qui non eſt ſecundum ſcientiam. Qui tamen in raro caſu non ex curioſitate, ſed ex caritate prudenter interrogat de alterius peccato: nec cogit ſed amice rogat, intendens prouidere periculo, cum ſit Prælatus, habet bonos autores quibus factum defendat m: de quo infra.

m

CAP. X.

An liceat interdum manifeſtare complicem confeſſario.

§. 2. *Si ex cauſa liceat, non eſſe detractionem.*
3 *Interdum licitum confeſſario ſuſcipere negotium in vtilitatem complicis aut alterius.*
4 *Et ſequent. quando cedit in auxilium vel conſilium pœnitentis.*
9 *Satis eſt intra confeſſionem dare licentiam confeſſario.*
10 *An interdum expediat intra confeſſionem reuelare.*
11 *Quid curabit confeſſarius ſeruare ſuſcipiat faciendi denunciationem.*
12 *Quam fidem adhibebit iudex confeſſario ſic denuncianti.*

SI ad propriæ confeſſionis integritatem & bonum non eſſet neceſſarium declarare perſonam cõplicis: diſtinguuntur duo caſus. 1. ad vtilitatem complicis aut alterius, puta vt correptione emendetur. 2. ſi vtile videatur ipſi pœnitenti pro auxilio aut conſilio capiendo. Quidam moraliter loquendo negant eſſe licitum vt pœnitens intra con- a feſſionem manifeſtet alium, propter ſolam vtilitatem complicis a: quaſi pœnitens in famam alterius ius non habeat dandi licentiam cõfeſſario ad corripiendum complicem, & illicitum eſſe. 1. quia per hoc, confeſſionis iugum fieri videtur onerofius, & exoſum. 2. quia præuerſio ordinis eſt, vt mea confeſſio quæ ex iure ſupernaturali dirigitur in bonum ſolius pœnitentis, ordinetur in bonum alienum, & in correptionis præceptum naturale, quod cum ſit inferioris ordinis, non eſt huic fini confeſſio medium proportionatum. At hæc ratio eſt infirma: quia caritas proximi propter Deũ, non eſt finis inferior con feſſione: & quamuis ita eſſet, non eſt illicitũ rem ſuperiorẽ, vt Verbi incarnationem, ordinari vt cauſam in finem proximum inferiorem, puta in ſalutem noſtram, quando vtrumque refertur in Dei gloriam. Quare

reddit magis grauem & exoſam & contra præſentem ſententiam ſu ius temporis ſed Frater Medin. Hab. capit. 4. excedit in cenſura. ſup. §. 1. D. l Bañes d. artic. 8. dub. 2. par. 2. in principio m Citat. §. 9. A. & infra lib. 3. de pœnitentia c. 25. §. 6.

C A P. X.
a Doct. cit. cap. 9. §. 9. A. qui conſulunt dicere extra confeſſionem & Frater Medina. Bañes. 2. 2. quæſtio. 33. artic. 8. dub. 6. part. 1. con. 4. niſi in caſu raro. Quia confeſſio nõ ordinatur in bonum alterius ſed pœnitentis & ſigillum petit occultari peccatum pœnitentis & eorum quos pœnitens forte nominauit: & huic ſecũdum apparentiam videtur derogari ſi ſigillum ordinetur cum licentia manifeſtandi peccatum alteri, aut corripiendi.

b D. Tho.

in graui cauſa & periculo vrgente id licebit, ſeruatis debitis circunſtantijs. 1. vt pœnitens præmittat correptionem fratris [b]: ſi commode poteſt, cum ſpe fructus & abſque proprio periculo. 2. ſi ita non poſsit, & ſpes ſit profuturam correptionem datam per iſtum, qui eſt confeſſarius prudens, tunc adhibeatur quando credit eam prodeſſe & non obeſſe. 3. hortetur pœnitentem vt id periculum reueles potius extra actum confeſsionis [c]. ſed ſi malit intra confeſsionem, admittendus eſt interdum etiam propter bonum complicis [d]. Nam finis eſt bonus, & medium huic vtile non eſt illicitum, cum nullo Dei aut hominis præcepto & iure prohibeatur, concurrentibus tamen debitis cauſis. Nec per hoc confeſſio fit oneroſa, cum leuet onus pœnitentis, & proſit proximo infirmo, licet ei forte videatur faſtidioſum onus.

2 Non eſt contra finem ſacramenti dicere propria vel aliena peccata ſub ſigillo occultanda, & tamen data ſponte licentia ex cauſa vtili, vt confeſſarius detegat [e]. id enim perinde valet, ac dicere extra confeſsionem [f]. inf. lib. 3. de pœnit. cap. 23. Perpendat tamen pœnitens ne id committat niſi viro prudenti, qui ſuauiter alium monebit. Confeſſarius vero cautus ſit ne dicat id in confeſsione ſibi fuiſſe declaratum. Quidam admittunt licitum dicere alterius peccatum, vt pius confeſſarius magis exercitetur ad orandum pro ipſo [g]: de quo nihil in præſenti dicimus.

[b] D. Tho. opuſ. 12. cap. 6. Nauar. c. 7. nu. 7. Bañes & alij.

[c] Alex. Bona. ſum. confeſ. Ang. confeſsio 1. §. 3. Rich. Palud. Mai. d. 21. q. 2. Roſel. Palac. diſt. 16. q. 3. p. 201. Quod tamen Soto monet caute faciendum.

[d] Ex Auguſt. & alijs inf. lit. M. N. Adr. 4. de confeſ. q. 1. § ſed oritur ex his dub. ad 4. & §. ad motiua aliorum, ad 3. D. Thom. opuſ. 12. cap. 6. ſentit dicens non licet reuelare in confeſsione perſonam complicis niſi ſaluo ordine correptionis. ergo eo ſaluo licet. Capreo. 4. d. 21. q. 2. ad 8. cont. 3. con. ibi Soncin. quæſt. 2. con. 2. ad 3. Bonau. in 2. part. 2. q. 6. Henr. quodl. 3. quæſt. 23. Gabr. d. 17. q. 1. artic. 2. con. 5. & dicit ſentire Bonauent. Fr. Alex. de Arioſt. enchyr. confeſ. 1. p. cap. 7. §. 6. cum eodem Bonau. Anton. d. §. 11. ſi bona fide fiat, vt pœnitentiarius corrigat, aut oret pro alio peccatore. idem Aſten. lib. 5. tit. 12. Sylueſt. Tabien. qui omnes citant antiq. Raymun. in ſumma: & Rodonen. ſuper Raym. Friburg. ſumma confeſ. lib. 3. titu. 34. quæſtion. 89. Roſel. confeſ. ſacramentali. 1. §. 6. cum Monald. Hoſtien. ſumma. Piſan. confeſsio. 1. §. 3. Margar. verb. confeſsio. fin. verſ. lachrymoſa. Gerſon. 2. p. titu. de cognition. peccat. conſider. 19. & lib. qq. cum reſponſ. fol. 34. litt. P. & clare ſermon. in cœna. Fr. Claud. Guillart. Dominican. de Cathol. aſſert. Nauar. ſentit. cap. 7. num. 7. ſeruato ordine correctionis. Victor. Petrus Nauarra. de reſtitut. libr. 2. cap. 4. num. 280. & tamen Gabr. diſtinct. 17. & Soto d. 18. quæſt. 4. 6. c. ad 2. dicit ſi poteſt hic reuelare extra confeſsionem, multo magis licet in confeſſione: nec ex eo quod cum licentia dicatur extra confeſsionem, ſit confeſsio exoſa. nec obſtat quod Gabr. diſtin. 21. artic. 3. dub. 2. negat licere confeſſario etiam de licentia pœnitentis reuelare ſigillum, & ideo monet dici extra confeſsionem. vt explicabitur inf. F. de hac re propter excitatum ſcandalum conſulti ſunt viri literis, cathedra, & prælatura etiam religionis inſignes qui ob autoritatem prædictorum & graues rationes ſubſcripſerunt licitum eſſe dicere perſonam complicis confeſſario intra confeſsionem, propter bonum ipſius complicis: ſeruatis tamen prudentiæ circunſtantijs, & ſaluo ſigillo, cum licentia vt ille corripiat, vt ſubſcripſerunt multi Salmant. Cōpluten. Valentin. & ex ordine Prædicatorum, Minorū & Auguſtin.

[e] Sylueſt. confeſsio. 1. §. 24.

[f] Infra libro tertio de pœnitentia. capit. 23. Nauarr. capit. 8. numer. 15. capit. 17. num. 23. in capit. ſacerdos à numer. 155. vbi Turrecrem. Roſel. ſupplement. Piſan. Sylueſt. confeſsio. primo. §. 24. confeſsio. 3. §. 3. Anton. 3. parte, titulo 21. §. 1. Archid. in capit. ipſi Apoſtoli 2. quæſtion. 7. Ioannes Andr. in capit. dilecta de renunciat. Felin. capit. teſtimonium de teſtibus. Couarru. 2. p. ſponſ. capit. 8. §. 12. numero 11. cum Panor. Philipp. Lapo. Ripa. Calder. Hipolyt. ex Theolog. Doctor. cum Magiſt. 4. diſtinctione vigeſimaprima. Bonauentura in ſecunda parte, quæſtione ſecunda. Paludan. quæſtione tertia, articulo tertio. Gabriel. Palac. quæſtione ſecunda. Diuus Thomas addition. quæſtione vndecima, articulo quarto. Adrian. quarto de ſigill. §. ſed probabilior. Medin. C. de confeſſ. folio. 124. Ledeſm. ſecunda parte, quæſtione 10. artic. 4. dub. 1. Soto diſtinct. 18. quæſtion. 4. artic. quinto. & relect. ſecret. membro tertio. quæſtione vltima. conc. quinta. dubio quarto. Petrus Soto. de confeſsion. lectione vndecima. Victor. §. 170. Angleſ. flor Theolog. At quidam Doctor. innuunt non licere etiam de licentia pœnitentis, quaſi hic non poſsit cedere iuri ſuo in præiudicium ſigilli confeſsionis. vt diſtinctione vigeſimaprima. Bonauentura, Richardus, Gabriel, Landulph. Aureolus, Scotus quæſtione ſecunda ad primum. Durand. quæſtione quarta. Maior. quæſtione tertia. columna quarta, argument. tertio. Almain. fin. Alexand. quarta parte, quæſtione ſeptuageſimaoctaua, membro ſecundo, articulo tertio. Angles. confeſſor. vltimo §. quinto. Collectarius in capite omnis, numero ſexageſimotertio. & alij apud Couarruuias. Reſpon. non intendunt negare licitum quando licentia ſponte datur à pœnitente. per hoc enim non violatur ſigillum, & perinde valet licentia, ac ſi eadem repeteret extra confeſsionem. vt bene exponit Sylueſt. confeſsio. primo §. vigeſimoquarto.

[g] Auguſtin. cit. infra M. Anton. cum Raymun. Aſtenſ. libro quinto. titulo duodecimo. §. quinto, cum Fratre Rodonen. Dominican. ſuper ſumma Raymun. vide Sylueſt. confeſsio primo. §. vigeſimoquarto. Adrian. quodlibet. 11. difficul. 5. & 6. Nauarr. capit. inter verb. conc. 6. nou. numer. 350. vid. numer. 143. Cordub. in Sotum de ſecret. memb. 4. q. 2. poſt con. 4. cum Gerſon. alphab. 34. E. ſic Mag. Auila & quidam prudentes audiebant exemplo B. Auguſtin. peccata aliorum ad compaſsionem, & vt libentius orarent pro illis.

faciliori cauſa pœnitens eam licentiam dabit de ſuis rebus, quam de alienis: tanquam propriæ famæ dominus, qui iuri ſuo renunciare poteſt. Dum vero licite reuelat peccatum & infamiam alterius ei qui poteſt prodeſſe, & non obeſſe alteri, non eſt detractio formaliter. ſu. c. 9. §. 6. & paruum famæ damnum compenſatur cum bono alterius, dum impeditur periculum mortis ſpiritualis vel tēporalis, quod ſolus pœnitens impedire nō poſſet. Sine hac pœnitentis licentia poſſet interdum confeſſarius in bonum finem vti ſcientia ſecreta, ſaluo ſigillo: non tamen poteſt abſque ea licentia procedere ad correptionem alterius etiam vtilem, niſi violato ſigillo inf. lib. 3. c. 24.

3 In caſibus licitis in quibus prudens pœnitens expedire iudicat dici aliquid Prælato intra confeſsionem (puta quando poſt præmiſſam correptionem liceret id dici extra confeſsionem) tunc habita pœnitentis licentia licebit confeſſario id negotium ſuſcipere in vtilitatem alterius. ſup. c. 9. §. 9. vt ſi dicat Prælato tanquam patri & viro prudenti ac probato, aut alteri ſacerdoti familiam gubernanti: cui ex cauſa dicit intra confeſſionem cum licentia vt periculum præcaueat. nec enim detrectare debet Prælatus audire & cauſam ſuſcipere, cum hic arctius teneatur ex officio caritatis ad bonū ſubditorum. idem ſuſcipere poſſunt ij regulares qui ex vi inſtituti & profeſsionis deſtinantur ad opera miſericordiæ ſpiritualia [h]. at qui dati ſunt epiſcopis in coadiutores: qua ratione Prælatus horum regulariū tenetur epiſcopo mittere, quos ille ad ea pia opera iure petit. ſed caueat confeſſarius etiam regularis, ne hac via niſi caute, & cū magna prudentia iuuet pœnitentes, quando alius commodo reperiri non poteſt qui negotium ſuſcipiat.

4 In 2. caſu, quidam negant licitum confeſſario adhibere opem externā pœnitenti indigenti contra complicem, niſi pœnitens reuelet perſonam extra confeſsionem [i]: quia alias videtur periculum ſcandali vt complex aut alij ſuſpicentur opem ferre ob occultam confeſsionis notitiam. At reuera communiter non eſt periculū talis ſcandali: & licebit ferre auxilium [k]: quod licet ſit publicum, cauſa tamen eſt occulta, ſine cuius declaratione confeſſarius prudēs tanquam pater defendere poteſt imbecillem pœnitentem, monens ſuauiter complicem inuaſorem, de licentia pœnitentis: temerariaque eſſet aliorum ſuſpicio de reuelato ſigillo [l]. ſic Beatus Auguſtinus ſermone. 16. de verb. Apoſt. ait ſe profuiſſe multis.

5 Interdum confeſſarius vt ſecurior maneat, obtineat in ſcriptis licentiam pœnitentis: ne mutatus neget ſe licentiam dediſſe, & raro per ſeipſum ferat opem, niſi deſit alius per quem ferri poſsit: de quo varij caſus contingere ſolent vt ob temporis aut loci anguſtiā non ſit alius qui imminēti periculo cōmode ſuccurrere valeat præter confeſſarium. aut ita interdum expedit ob perſonarum aut negociorum qualitatem [m].

6 Ob pœnitentis vtilitatem,

[h] D. Tho. 2. 2. q. 186. artic. 2. & 9. Bañes. quęſ. 33. artic. 3. dub. 3. Soto relect. ſecre. mem. 2. q. 3. poſt con. 5.

[i] Bañes. 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 8. Fr. Lopez. 1. p. inſtru. c. 36. con. 4. & affert Sotum. ſic Bonauen. Gabr. & Turrecrem. in c. ſacerdos monent ne dicat intra confeſsionē ſed extra. & ita communiter curandū eſt. Bonau. & P. Iacob. Lainez.

[k] D. Tho. & opuſ. 12. capit. 6. Bon. diſt. 21. Palud. Rich. a. 5. quæſt. 2. Gabr. B. Bernardin. Margar. confeſſ. Aſten. Alex. ſup. ad vlt. Piſan. Anto. Armil. Medin. Victor. & ſane Soto non contradicit, quā uis liberalius admittit de conſilio, quam de auxilio quod exterius manifeſtatur. Iuriſper. in capit. ſignificaſti: de adulter. Nauar. cap. ſacerdos. num. 151. Petrus Nauarr. de reſtit. lib. 2. capit. 4. nu. 280. ſumm. confeſſ. lib. 3. titulo 34. nec Bonauent. & Gabriel negant, quando pœnitens data licentia perinde dicit, ac ſi extra confeſsionem diceret. vt exponit Sylueſt. confeſsio. 1. §. 24. Bañes ſupra. & interdum expedit non dare licentiam hanc, niſi intra confeſsionem. infra. §. 10. ne forte confeſſarius productus in teſtem, reuelet me dixiſſe. de quo Nauarr. capit. 18. numer. 55.

[l] Quia etiam de improbo ſacerdote vix ſine temeritate iudicat vulgus fractionem ſigilli: ne dum de confeſſario probato. cautus tamen ſit confeſſarius, dum monet alium etiam alterius complicem de licentia pœnitentis: vt ſi dicat peccatum illius quod per mediatrices expleuit, notum eſſe multis & ſibi.

[m] Doctor. cit. D. de his varijs caſibus Auguſt. ſerm. 16. de verb. Domini. capit. ſi peccauerit. 2. quæſtion. 1. & refert Anton. ait ſe profeciſſe multis carpens occultiſsima adulteria quæ vxores ad illum deferebant. 1. ex temporis anguſtia; ſi deſit alius ſuſcipiat cōfeſſarius curam vt in mortis articulo. 2. dum locus impedit incluſam virginem, vt monialem, aut virum incarceratum: quando parens aut iudex non permittit alloqui alium quam confeſſarium: & tamen nouit rem neceſſario denunciandam: nec expedit vt confeſſarius dicat alteri, ne res diuulgetur, aut reus magis diffametur. 3. ex qualitate perſonæ aut negotij ſunt varij caſus: vt ſi nobilis ex adulterio genuit primogenitum: & monendus eſt Pater vt prouideat damno ex prole ſecuto, item quarto ſi princeps aut prælatus etiam religionis fuit cauſa ingentis damni, & vult ſecrete per confeſſarium ſatisfacere damno aut honori læſo. Quinto ſi ancilla

cilla confitetur, quendam domeſticum præparare venenum quo dominum, aut principem interficiat: aut ſi tentat cum ſcandalo vir rapere filiam domini ſui. 6. ſi fœmina vix poteſt ſe liberare à viro procaci: vt ancilla ab hero, pupilla à tutore aut cognato ſollicitante, ſub cuius cuſtodia tenetur. 7. vt vxor liberetur à marito potentiori qui tẽtat illa abuti contra fas. aut quam vir latro cogit cuſtodire res furto ſublatas, & eas vẽdere, cum periculo vtriuſque: aut occultare dũ vir falſã monetam cudit. 8. ſi vxorem morti vicinã cogat vir vt ſe hæredẽ inſtituat: nec pmittit alios eam inuiſere quibus cupit auctoritate publica legare bona. ſunt pleraq; alia id genus in quibus non eſt alius pręter confeſſarium, qui ferre poſſit auxilium.

dum indiget occulta conſultatione ſæpius & facilius licet alterius crimen & perſonam reuelare alteri etiam confeſſario [n] tuto & probato, tanquam patri qui poteſt prodeſſe & non obeſſe: vt dum eget conſilio pro vitando malo: aut pro exequendo bono, putà ſtatu religionis aut matrimonij quem cupit: Et B. Thom. ac Bonauent. declarant, confeſsionem inſtitutam eſſe, non ſolum in remedium præteriti peccati, verumetiam in conſilium & cautionem futuri periculi.

7 Differt hic caſus à primo de circunſtantia, quæ pertinet ad integritatem confeſsionis. quia dum pœnitens petit auxilium aut conſilium, ſolet ex intentione explicare perſonam alterius: vt pro ratione circunſtantiarum afferre poſsit conueniens auxilium vel conſilium. At in. 1. caſu pœnitens curare debet quoad poteſt, ne alius veniat in notitiam complicis: ac ſubinde ſileri debet circunſtantia (per quam agnoſceretur reus) dum non mutat ſpeciem, ſed grauat, (ſup. capit. 9. §. 3. lit. C.) niſi illius declaratio eſſet pœnitenti vtilis, vt melius præſeruaretur à malo [o] per auxilium aut conſilium confeſſarij, vt cap. 9. dictum eſt.

8 Ex his aduertat confeſſarius quàm parcus & cautus eſſe debeat in ſuſcipienda ea cura: & in illius ſuſceptæ executione. multa enim in rigore iuris licent in caſu, ſed non omnia expediunt, vt Apoſtolus ait. 1. Cor. c. 6. & 10. Quare attendat. Primo ſi præſentiat pœnitentẽ velle nominare perſonam cõplicis, preueniat ne id fiat: ſed narret factũ abſolute. nec facile credat fœminæ etiam ſeni narranti, quæ credula & ſuſpicioſa eſſe ſolet: ſed vt prudens iudex examinet cauſam veritatis. 2. Si pœnitens roget, vt alterum corripiat, aut denuntiet prælato legitimo tanquam Patri, quando caſus expoſcit: iubeat vt ipſe potius corripiat, aut denunciet: aut quærat virum probum, per quem id exequatur. nec abſoluat, niſi prius pœnitens ſuæ obligationi ſatisfecerit [p]. 3. Si pœnitens impeditus non habet per quem prouideat negocio alterius, quod ad ipſum non pertinet: relinquat rem totam, & Deo commendet. Nec ſe premat confeſſarius alieno onere cum periculo ſuo, & contra ſui ſtatus decentem grauitatem. Si vrget periculum probabile damni communis, audiat perſonam (ſed vix in cauſa neceſſaria roget vt ſponte reuelet perſonam) nec tamen ſe oſtendat ex zelo promptum, vt per ſeipſum præſtet auxilium externum, aut vt corripiat [q]: niſi vrgente neceſsitate. 4. In ipſa executione & proceſſu correctionis fraternę de re occulta & occulte nota, ceſſare debet ſi reus neget factum: aut ſi ceſſet certior ſpes quod proderit, abſque proprio damno & ſcandalo [r]. Vt enim de correptione ex caritate proximi eſt præceptum affirmatiuum, ita ſcandalum eſt contra præceptum negatiuum & contra caritatem: nec ſunt facienda mala, vt dicitur Roman. 3. imo nec permittenda ſine cauſa, vt inde eueniant bona.

9 Dum vrget periculum, curet confeſſarius vt pœnitens extra confeſsionem referat. at ſi hæc primum in confeſsione audierat, ſatis eſt obtinere ſpontaneam pœnitentis licentiam, vt ex Doctor. dicetur lib. 3. de pœnitent. capit. 23. Eam licentiam aliquando expedit petere: vt ſi latro iuxta patibulum erubeſcat confiteri crimen, cuius vicem confeſſor ſupplere poteſt, vt ſatisfaciat ſcandalo: vel ſi publicus concubinarius in paſcha, vel articulo mortis eſt cõmunicandus, & petit vt prius confeſſor ſcandalum tollat. quod tamen abſque pœnitentis licentia non licet, etiam in publicis. ſic ergo occulta quæ licite reuelantur extra confeſsionem propter bonum priuatum vel publicum, non vetantur ex cauſa dici probo confeſſario: qui prudens & cautus ſit, ne dicat vnquam id ſibi notum fuiſſe ex confeſsione. interdum Prælato ſic dictum ſine alia licentia, iuuat vt ille caute vtens ſcientia impediat periculum imminens, ſaluo ſigillo. infra libro tertio capit. 24.

10 Aliquando incidunt caſus in quibus expedit non niſi intra confeſsionem reuelari aliena peccata [s]: & poteſt limitari licentia vt tantum hæc aut illa dicantur tali perſonæ, nec manifeſtetur pœnitens cum ſuo periculo. quanuis enim confeſsio cum ſigillo ordinetur vt peccata tegantur, ſicut tecta & remiſſa fiunt eo ſacramento: non eſt tamen alienum ab hoc, vt pœnitens ex cauſa det confeſſario licentiam reuelandi peccatum ſuum aut alterius. ſigillum enim non eſt finis & ſubſtantia ſacramenti, ſed conditio ſine qua Chriſtus noluit vt præceptum confeſsionis obligaret: idque in fauorem pœnitentis. cum tamen olim in caſu fieret publica confeſsio de crimine publico, ſupra capite ſecundo. §. 2. & ad publicam reconciliationem.

11 Dum pœnitens parum fidit prælato, ſi quid ei extra confeſsionem aperiat (vt timet pati moleſtiam ab illo, vbi per concurſum & vota ambiuntur officia religionis) & tamen vrget periculum damni communis: poſſet in confeſsione cum prædicta licentia reuelare. 2. Si hic pœnitens fuit eiuſdem delicti complex, contra bonum commune, & reſipiſcens vult denuntiare alterius crimen ex quo bonum commune periclitatur, poſſet dicto modo reuelare: ne forte ab alio complice prodatur, aut ab iſto quem monet: præſertim quando ipſe per ſe denuntiare non poteſt, & neminem habet præter confeſſorem, per quem data licentia tuto denuntiet [t]. Deberet confeſſarius ea neceſsitate compulſus id onus ſuſcipere: ſed vt rite & prudenter faciat, habeat ſimul licentiam declarandi cenſoribus fidei nomen & qualitates pœnitentis impediti, cuius vice denuntiat: ne forte ille ſit iure inhabilis ad denuntiandum, vt puer, infamis, publicus peccator, aut inimicus alterius. deinde petat ab eo iuramentũ quod fuerit oculatus teſtis tali tempore & loco: nam & in tribunali ſancti officij, vbi nunquam fit publicatio teſtium, declarantur conditiones temporis & loci, ita vt reus poſſit meminiſſe aut noſſe denuntiantem, & excipere contra illum. 3. Sciat quod recta intentione accuſet abſque odio & inimicitia. 4. Curet vt ex interuallo ratificet hæc ipſa quæ confeſſor coram illo ſcriptis excipiet, quaſi notarius [u]: ſic quoad fieri poteſt vitatur periculum calumniæ & falſæ probationis. quod ſi hic qui ſolus vidit, probare non poteſt id quod pro bono communi denuntiauit, non fit reus talionis [x], vt patet ex praxi.

12 Iudex cui ſic denuntiatur multo cautior eſſe debet; ne

[n] Aug. in Leuit. 5. c. hoc videtur. 22. q. 5. B. Bernardin. ſupr. Alex. ad vlt. Bon. d. 21. p. 2. a. 1. q. 3. c. & adult. Rich. a. 4. q. 2. Sot. d. 18. q. 2. 5. ad 4. cum Bon. D. Tho. opuſ. 12. c. 6. nec id negat. d. 21. vbi ſolum intẽdebat agere quantum pertinet ad integritatẽ confeſsionis. Margar. conf. Med. C. de conf. Syl. conf. 1. §. 24. Ant. 3. p. tit. 14. c. 19. §. 11. Adria. de conf. q. 2. §. ſed oritur ex his dub. ad 4. & dub. penul. de conf. §. ad 1. in ſolut. ad 8. & §. ad motiua aliorum ad 3. Raimun. Fr. Friburgo. in ſum. conf. li. 3. tit. 34. Armil. circunſt. §. 11. & cit. D. Tho. Tabien. circunſt. §. 10. confeſ. 1. §. 4. Roſel. ſup. Piſan. conf. 1. §. 3. enchyr. conf. 1. p. verb. conf. n. 8. §. 3. Fr. Alex. in ſum. li. 1. tit. 4. c. 3. tit. 7. c. 2. Aſtẽ. li. 5. tit. 14. & refert alios. Hoſt. ſum. li. 5. de pœnit. & remiſ. §. in quo tenetur. Palu. d. 21. Rich. a. 5. q. 2. Capreo. q. 2. ad 8. cont. 3. con. Soncin. q. 2. con. 2. ad 3. Gab. d. 17. q. 1. a. 2. con. 5. ſibi cõtrarius Nau. c. 75. n. 7. Gerſon. 2. p. tit. de cognit. peccati ven. & mort. conſid. 19. & li. quæſt. cum reſponſio. fol. 34. lit. P. & ſer. de pœnit. in cœna Domini, conſid. 4. Cord. ſup. Sot. relect. ſecreti. tit. de detract. m. 2. q. 4. conc. 3. & m. 3. q. 4. ad 2. Victor. & Petr. Nauar. li. 2. reſtit. c. 4. n. 279. qui fatentur licitũ eſſe id reuelare intra confeſsionẽ. Quòd ſi alibi Alex. Maior. d. 21. q. 2. Gab. d. 21. a. 3. du. 2. Angel. conf. 1. §. 3. videtur negare licitum dici intra cõfeſsionẽ circunſt. & perſonã complicis. Id aiunt quia negant licitum confeſſario vti licentia pœnitentis, vt extra confeſsionem agat de rebus in confeſsione auditis: qđ falſum eſt. nec ſemper pœnitens dicit complicem vt confeſſarius illũ manifeſtet, ſed in fauorẽ ſui ipſius vt capiat conſilium contra Palu. & Medin. dicentes non eſſe dimittendum præceptum de non infamando fratrem etiam leuiter, propter conſilium. at re uera tunc non eſt detractio.

[o] Syluest. & Margar. confeſſ. monent.

[p] DD. cit. quod bene aduertit Soto d. 18. q. 4. 5. ad 2. Bañes. Frat. Medin. & recent. dum imminet periculum. At interdum poteſt credere propoſito pęnitẽtis, vt ſtatim abſoluat.

[q] Quod præ multis bene expreſsit Bonau. diſtin. 21. in 2. p. artic. 2. quæſt. 2.

[r] De occultiſsimis quæ vnus vidit aut nouit, poteſt interdum fieri prudens correptio, cum limit. poſitis in textu. D. Thom. 2. 2. quæſti. 33. artic. 8. ad 1. vbi Bañes dub. 6 & D. Tho. art. 7. omnes recent. communis in 4. d. 19. (cum Aug. in Regula, & ſer. 16. de verb. Domini.) Palu. q. 4. vbi etiam D. Tho. q. 2. 3. 1. ad 2. Mai. q. 2. Soto lib. 5. iuſt. quæſt. 4. 3. ad 3. quæſtion. 6. 2. conc. 4. Abulenſ. Matth. 18. quæſtio. 97. Adrian. 4. de correct. Nauar. cap. 18. nu. 60. capit. 25. num. 42. 46. capit. inter. verb. conclu. 6. n. 300. 305. ſed occultum quod nullo teſte probari poteſt, ſi reus negat coram alio monitus, non eſt deferendum Prælato: quod intendit D. Tho. d. artic. 8. ad 1. Paludan. Angel. verb. correctio. Nauar. contra Sotum atq; ita ſunt interpretãdi quidam dicentes facta de occultis correptione ſecreta, non eſſe reum monendum vlterius corã alio pręſertim prælato. quod tenet Antiſiod. libro tertio. tractat. 25. cap. 2. Durand. 4. diſtin. 19. quęſt. 4. Caieta. in Mat. 18. facit D. Thom. quodlib. 11. artic. 15. Henric. quodlibe. 9. in principio.

[s] Gerſon. in quæſtion. cit. & ſignificant cit. N. contra Sotum diſt. 18. Frat. Medin. 2. p. inſtr. ca. 4. & Fr. Lopez. 1. part. inſtru. capit. 36. conc. 4.

[t] Vt ſi pœnitens dicit ſe noſſe hæreſiarcham, etiam cognatione proximum, qui corrumpit rempublicã, ſermonibus occultis, & libris ſparſis, hic vt bene monet Soto diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 5. non eſt abſoluendus, donec re ipſa denũtiet: aut ſi (vt Soto & Victor. & alij aiunt) impius confeſſarius ſolicitet fœminas in confeſsione, aut circiter.

[u] In tribunali ſancti Officij non fit publicatio teſtium. Simanc. de catho. inſtitut. capi. 64. & tamen ita declarantur reo conditiones criminis, tempus & locus, vt poſſit reus deprehendere, ſi quis de eo denuntiauit, falſo; & per exceptiones defendere ſe ab illo; Simanc. ſup. n. 26. 53. 77. Summiſ. verbo teſtis. D. Thom. 2. 2. quęſtion. 70. Soto libr. 5. iuſt. quæſt. 7. ar. 3. Nauar. c. 25. nu. 48.

[x] Simanc. c. 4. n. 8. c. 64. n. 97. & cit. DD. Nauar. c. 25. n. 31.

y [y] Vt iure probant Tiraquel.retract. titul. 1. §. 2. glo. 1.nu.28. Burgos de Paz. conſil.29.n.20.& 66. Molina de primogen.lib.3.cap.4.num.32. Simanc. cap.51.nu.2.& 11.cap.50.n.21.23.fin.c.18.n.12. c.48.n.13. Sũmiſt.Syl. Angel.Tabien.Armil.verb. probatio.

[z] Naua. c. 18.nu.62.c. 25.num.33. 46. Perez rub. tit.2.li. 8.ord.p.27. 46. Anton. Gab. tom.2. communi. titulo de teſtibus. conc. 2. n.28. Simãc. c.64.à n.67. & num. 31. 61. & capit. 50. cap. 51. nu.3. Dueñ. reg.84. Couarr.3. Var. c.3.n.5. Anton. Gom. tom.3. Var. c.12.nu.12. ſic delicta Clandeſtina (quæ ſunt difficilis probationis & vix coram teſtibus admitti ſolet) probantur per teſtes ſingulares & cõiecturas: Gloſ. recepta. cap. veniens 2. de teſtibus. & tamen per ſolos teſtes ſingulares non fit plena probatio, Simanc. c. 64.

forte pœnitens celauerit nomen, ne poſsit eum tanquam teſtem examinare iteratis interrogationibus, inſpiciendo vultum & alias circunſtantias. tunc enim examinandus eſſet confeſſarius, 1. an ſit facile credulus, & indignus qui ſuppleat vicem notarij, & multorum teſtium ſibi confitentium. 2. ſi denuntiet hæreticum, aut fœminarum ſolicitatorem confeſſarium: an præſumatur cum periculo ſigilli contra inimicum ita agere, dum nomina pœnitentium impune denunciantium, & facti circunſtantias vt tempus & locum non prodit: quibus declaratis, poſſet innocens ſe defendere per exceptionem teſtium de nomine cognitorum: aut probare ſe tali tempore non fuiſſe eo loco vbi fuiſſe accuſatur. Ob hæc iudex condemnare non ſolet propter confeſſarij dicta, ſine alijs probationibus, quæ in cauſa criminali debent eſſe luce meridiana clariores y [y], vt reus damnari debeat. 3. Cautior ſit ſi reus aut teſtis ab eo citatus examinari & defendere ſe non poſsit, quia defunctus eſt. 4. Iudex ſolet retinere hæc ſcripta in memoria pro leui indicio, ſi forte alia via cumulatis indicijs aliquid certius de ea re cognoſcat. 5. Prodeſt ſingularis etiam denuntiator ſeu teſtis z [z], mali communis, vt iudex præuentione impediat mala impendentia. Sic enim propter leuius teſtimonium impedimenti, ſolet epiſco-

num. 69. & alij ſup. cum Aimo. de antiquit. 4. p. capit.4.num.23. Deci. & Molinæus. Auendañ. de exequen.mandat.c.2.nu.16. ſed fit probatio ad pœnam arbitrariam, Simanc.cap.50.num.21.23. vide cap.56.nu.20.c.65.n.74.

a [a] Nauar. c.22.n.83. capit.18.nu.31.& 54. Aimo.ſup.fol 189. Bernard. Diaz.regu.495.759.746. Anton. Gom. ſup. Menchaca.de ſucceſſ.creat.lib.1.§.4.n.40. vbi agunt de varijs caſibus.

b [b] Caiet.cũ D.Tho.2.2. q.70.a.2. ad 2.q.33.7.ad 5. per ſuſpiciones. Sot.li.5.iuſt.q.7. ar.2. vide Syluest. inquiſitio 2.§.2. verſ.9. Armil. §.12. Syluest. teſtis §.3. vbi Armi. §.8. Areua. de correctione fraterna.

C A P. X I.

a SAcramentum [a] confeſsionis dicitur à quibuſdã

informe. 1. quando peccator attritus confitetur idonea attritione ſupernaturali, antequam recepta abſolutione formetur per gratiam 2. ſi cõfeſsio eſt ficta ex defectu intrinſeco ita vt nulla ſit, quãuis ſequatur abſolut. At 3. in propoſito dũ verũ ſacram. fit (quia eſt vera & integra cõfeſsio cũ omni parte eſſentiali doloris cuiuſdã & propoſiti boni, & cũ forma abſolutionis) datur fictio in tribus gradibus, de quibus dictũ eſt li. de bapt.c. 27.§. 1. per quam impeditur effect⁹ gratiæ. hanc fatetur D. Tho. add. q. 9.a. 1. ſeu d. 17. q.3.4.1. nec tamẽ explicat modũ quo hæc confeſsio eſt informis (qđ autẽ D.Tho. d.23. q.1.4. 2. ponẽs differẽtiam inter formã abſolutionis & vnctionis: innuit nõ dari verã abſolutionẽ abſque effectu gratiæ. ſumit verã pro efficaci) idẽ tenet Palu.d.17.q. 8. Capr.q.2. Rich. a.2.q. 8.ad 5. Durand.q.13. Palac.q.8. Soto.d.18.q.3.art. 3. Ledeſ.2.p.q.8.art.1.dub.3.conc.9. Cano releɫ. de pœnit.p.5.verſ. Ego tamen. Caietan.verb.confeſ.iteranda cap.2. Victor.§.144. Nauar.capi.9.nu. 10. Couar.cap.alm.mat.1.p.§.7.num.13.

pus prohibere ne contrahatur matrimonium futurum a: & ob indicium vel minores probationes contra bonum commune, fit præſumptio vt reus inquiratur, rogeturque etiam abſque infamia: præſertim religioſus à prælato ſuo ob ſuſpi-
b ciones b.

C A P. X I.

Confeſsio in duplici caſu informis eſt integra & verum ſacramentum.

§. 1. *Valet etiam dum ex negligentia peccat in ipſa confeſsione.*

2. *Circunſtantia quæ fuit oblita quomodo repetenda.*

3. *Datur informis abſque culpa ob ignorantiam.*

4. *Tunc remoueri poteſt obex per attritionem, & conſequi gratiam ex priori ſacramento.*

INtegra per ſe & ex intentione dicitur etiam ea confeſsio (& coniuncta abſolutioni non eſt iterãda) quando reſultat verum ſacramentũ
a informe [a], (nempe quod ob aliquod impedimentum fruſtratur fru-
b ctu gratiæ) vt ſi ex ignorantia [b] ac-
c ceſsit bona fide. quidam [c] tamen falſo negant dari ſacramentum pœnitentiæ informe. Eſt ergo verum ſacramentum. 1. quando pœnitens integre fatetur cum aliquo formali

b [b] Quia licet ignorantia non ſit bona diſpoſitio poſitiua: remouet tamen prohibens. i. ſcientiã propriæ indignitatis. qui enim nouit ſe indignè, aut cũ attritione nota accedere ad ſacram. euchar. peccat: nec recipit effectũ ſacram. quare quædã attritio ſcientillã eſt inſufficiens diſpoſitio gratiæ: quæ tamẽ ignorãti eſt ſufficiẽs: alia vero ita parua eſt, vt nec ignoranti ſufficiat: quia Chriſtus inſtituit certæ qualitatis attritionẽ eſſe mediũ neceſſariũ ad fructũ ſacra.

c [c] Vt Scot. Gab. Maior. d.17. item Adria.4. de conf. q.5. dub.

quæſt.5.dub.4. quia tenet quod informis ſemper eſt cum peccato mort. nec impleri præceptum per actũ qui eſt peccatum mort. idem Medin. de conf.ſo.71. & ſentit Bonauent.diſt.17.2.p.ar.2.q.3. Taper.ar. 3.par.176.fin. (facit D.Thom.d.23. quæſt. 1.4.2. ſed ſup. explicatus eſt) falſo vero Quidã hanc ſententiã tribuũt Rich. Durand. Palud. & Petr. Soto. de cõfeſ.lect.8. & Nauar. cap. 9.nu.10. cũ plane his locis cit. contrarium dicant.

de [d e] ſup. li. 1. de pœnitentia.c.26. ſic Caietan. 1.2.q.113. 3. & 3.p. q. 79. 8. tenet quod cõmunicãs cũ diſtractiõe nõ recipit ſtatim gratiam nec tamen peccat. quæ ſententia ſeruit propoſito, licet falſa ſit.

f [f] huius rei non eſt autor certus: niſi iuuetur illis qui negant dari cõfeſsionẽ informem:

g [g] vt probant etiam Scot. Gabr. & alij q. putant ſaluari actũ contritionis ex ſpecialibus motiuis virtutum, abſque vna formali ratione pœnitentiæ in communi: de quibus ſup.lib.1. de pœnit. cap. 19.

h [h] quod expreſsit Triden.ſeſſ.14.cap.4.

i [i] Trident.cap.5.

k [k] Doct.cit. A. Soto. & alij.

l [l] in iudicio exteriori ſententia qua iudex procedit ſecundum allegata & probata, nec continet in ſententia intolerabilem errorem, valet in vtroque foro: quanuis reipſa ſit iniuſta Nauar.cap.9.num.1.§.2.& num.10. ca.27.nu.3. ſic valet ſententia abſolutionis vt ait Soto. diſtinct.18.quæſt.3.art.2.& art.3.concl.5.&

dolore & propoſito excludente voluntatem peccandi, & tamen non habet dignam diſpoſitionem primæ gratiæ à Chriſto inſtitutam: pũtà dignum gradum attritionis ſu-
d pernaturalis, [d] ſed naturalis obiecti etiam ex auxilio Dei. Nec impeditur veritas ſacramenti ſi inſufficiens ſit dolor ex m. negligentia, aut
e ignorantia quadam culpabili: [e] nam concurrunt omnia ad verita-
f tem ſacramenti requiſita. Quidam [f] putant ſi quis ob ſpecialia motiua deteſtetur peccata quorum recordatur, non fieri ſacramentum: quaſi ea attritio non habeat vniuerſale motiuum, nec extendatur ad peccata oblita. At reuera attritio extẽ-
g ditur ad omnia, [g] niſi quis expreſſa intentione excludat aliquod pec-
h catum: [h] vt vna confeſsio ex conſequenti extenditur etiam ad obli-
i ta. [i] 2. ſiquis ex negligentia & ignorantia culpabili oblitus eſt quorundam mort. (vt ſi multis peccatis & varijs negotijs irretitus, conſciẽtiæ ſuæ latebras accurate non per-
k quiſiuit) [k] & tamen in animo habuit facere integram confeſsionem. Chriſtus enim hoc præcepto, noluit vt pœnitens teneatur repetere confeſsionem, quando dolor ex intentione fuit vniuerſalis, & animus confitendi extenditur ad omnia mort. nam confeſsio eſt ſimilis iudicio humano, quod valet, dum humano modo ſeruantur ſubſtantialia. [l]
l 2 At ſiquis admiſit peccatum. m. ex ignorantia culpabili, & dum alia cõfitetur ignorat inculpabiliter illud confitendum, fieri poteſt con-

verſ.1. igitur caſus. Petr.Sot.lect.7.& 8. Ledeſm.q. 8.art.1.dub.3.concl.9. Palud.diſt.17. quæſt.8. Capreol.quæſt.2. videtur Richard.art.2. quæſtio.8. ad 5. Syluest.confeſsio.1.§.23. Caietan. opuſ. tracta. 5. de confeſ.quæſt.5.& verb.confeſ.ca.2. Cou. ſup. nu.13.verſ. 3. Cano. p. 5. quanuis verſ. hæc tamen argu. videtur negare, quãdo pœnitẽs aduertit ſe peccare.

m [m] Nauar. ca.9.nu.12. ſi.nu.15.ca. fratres. nume.80.

n [n] D. Tho. diſt.17.q.3. 4.2. ad.3. Palud. Gabrie. Caiet. Soto. & fatetur Med. & videtur colligi Trid.c.5. ſecus quando prælatus ſuperior abſoluit à ſolis reſeruatis: tũc enim eadem tenetur repetere, dum cõfitetur reliqua, inferiori. Nau. c.9.nu.6. & certa ſentẽtia.

o [o] fr. Ludou. Lopez.1.p. inſtructor.c. 5. ad.fi. Syl. cõfeſsio. 1. §.10. Nau.c. cõſideret. n. 104. Petrus Soto. de confeſ. lectione. 9. præſertim quia ex coniunctione vtriuſque augetur grauitas peccati. addit. Petr. Soto, qui furatus eſt ob fornicationem, non ſatis eſt dicere, furatus ſum & fornicatus: ſed oportet explicare finem, qui facit vt etiam ipſum furtum habeat ſimul malitiam alterius ſpeciei. At ſatis videtur, vt bene Nauar.ſup.cap.6. nu. 20. Alcoc.cap.6.doctrin.6.& quidam Recent. quia illud furtum extrinſece habet malitiam fornicationis, quæ ſatis explicatur.

p [p] ſic loquitur Caietan.ſup.& ſæpe, d. eſt, communis.

qr [q] [r] ſup. libr. 1. de pœniten.ca.24.& ſup.B.&.c.9.

m feſsio cum fructu gratiæ: [m] vt qui in articulo mortis per diligentiam excutit negligentias & ignorantias de ſe culpabiles, & faciens quod in ſe eſt abſoluitur, recipit fructum ſacramenti. Et tamen ſi poſtea in notitiam, aut in memoriam veniant peccata quorum oblitus erat, ſatis eſt hæc confiteri: nec tenetur prius
n dicta repetere, [n] cum fuerint legitime abſoluta: niſi cum oblitam circunſtantiæ neceſſariæ ſpeciẽ & grauitatem non ſatis poteſt explicare ſolam: tunc debet per accidens repetere id peccatum cum ea circun-
o ſtantia: [o] vt quod peccatum fuit cum coniugata, aut ex conſuetudine manenteque occaſione proxima recidendi. ſi tamen ignorantia fuit craſſa aut affectata, vt ne cordati quidem voluiſſe videri poſsit, iteranda eſt confeſsio: quaſi actus redeat in
p naturam ſuæ formæ, [p] id eſt, perinde habet ac qui ſciens dimidiauit confeſsionem.

3 Fieri poteſt vt homo bona fide ſine noua culpa recipiat ſacramentum, & tamen effectum ſacramenti
q non participet: [q] vt quia non affert eum attritionis gradum quem Chriſtus pro gratia habenda inſtituit. nam generale eſt vt ignorantia etiam inculpata aut quæ habetur cum probabili opinione ſapientum, quanuis excuſet à præcepto & à noua culpa, nõ tamen ſuppleat id quod Chriſtus inſtituit eſſe mediũ neceſſarium ad effectum ſacramẽti. iuuat tamen bona fides pœnitẽtis. 1. vt confeſsio reputetur integra for-
r maliter: 2. in attrito qui ſe contritum reputans communicat, diſpoſi-

s t [s] Sup.li.1.de pœn.c.16.lib.de ſacr.c.28. [t] ſup. lib.1.de pœnit.c.12.contra Med.quia ſacramẽtum de ſe ita abſoluit reum, vt non indigeat noua repetitione confeſsionis, ſic vera eſt forma baptiſmi recepta cũ obice: quia ſignificat de ſe abluere animã.

Perez.l.1.tit.1.lib.5.ord.p.17.Gozadin.conſil.51. d & Recent. [d] quia non tenetur magis repetere ea à quibus directè abſolutus eſt, quam peccata venialia: vt probat Soto.diſt.18.q.1.a.1.dub. .&.q. 2.a.5.col.3.Med.q.de cõfeſ.facta cõfeſſario prauo.

tio apud Deum eſt medium ſufficiens gratiæ: dum ignorantia per accidens tollit obicem. In ſacramentis enim viuorum, multum prodeſt diſpoſitio bonæ fidei, qua quis ſe contritum & iuſtum reputat.

4 Hoc ſacramentum ſi abſq; noua culpa receptum ſit informiter, remoto per pœnitentiam obice ſortitur effectum gratiæ [s] (nec peccata prius abſoluta remittuntur per ſe & directe ſequenti ſacramento abſolutionis, cum tamen omne peccatum mort. Chriſtianorum per ſe remittatur aliquo ſacramento pœnitentiæ, & cum infuſione gratiæ,) & dum ſortitur effectum, verificatur forma abſolutionis, [t] quæ impedita fuerat ab effectu gratiæ. interdum ſequenti attritione tollitur prior obex ſacramenti recepti, ſine ordine ad ſacramentum futurum, vt dictum eſt, [u] quando ſine noua culpa recepit ſacramentum informe. Si tamen receptio ſacramenti fuit cum peccato mort. aut ſi poſt receptionem commiſit peccatum mort. non tollitur obex ſine contritione, [x] aut alio remedio [y] quod habeat efficaciam contritionis.

CAP. XII.

Quæ cauſæ ab integritate confeſsionis excuſent.

§.1. *Excuſat ignorantia.*
2 *Impotentia quædam.*
4 *Dum quis ſola reſeruata confitetur ſuperiori nolenti audire omnia.*
5 *Quando ſubeſt periculum grauis damni proprij aut alieni.*
6 *Confeſſarius errorem à ſe factum in confeſsione quomodo confitebitur aut ſilebit.*

AB integritate confeſsionis excuſare poſſunt quædam cauſæ 1. eſt ignorantia pœnitẽtis: quando rudis aut puer quædam legis etiam naturalis aut diuinæ præcepta culpabiliter tranſgreſſus eſt, & tamen ideo ea non eſt confeſſus, quod non niſi maiori ætate agnouerit certo eſſe peccatum & neceſſario confitendum. [a] qui autem dubitat fuiſſe mort. debet ſub tali dubio confiteri aut conteri, [b] niſi dubium practice deponat probabili ratione, aut conſultatione & opinione viri ſapientis. interdum confeſſarius poteſt ſecluſo ſcandalo relinquere pœnitentem in ſua ignorantia, quam bona fide concepit, [c] ſi putat detectionem ignorantiæ non profuturam.

2. Excuſat. 2. dum quis de peccatis directe abſolutus facit abſque obligatione generalem confeſsionem totius vitæ: [d] huic enim licet ſilere quædam quæ infamiã præ ſe ferunt. imo hic qui de conſilio per multos dies paulatim repetit longam totius vitæ confeſsionem, poteſt quotidie abſolui ab abijs quæ fatetur. [e] 3. excuſat impotentia con-

u [u] ſup. lib. de baptiſmo cap.27.§.3. Victor. Ledeſ. Palud. quidã recẽt. x [x] fatentur D.Th.d.17. inclinat Durand. tenet Palud. Caietan. Cano. Ledeſ. Victor. Petrus Soto. & generaliter q admittũt ſacramẽtũ pœnitẽt. dari informe. quãuis ſine cauſa Soto, & Couar. ſup. negant reuiuiſcere, & Soto putat id eſſe ſoli' baptiſmi. Couar. autẽ, id eſſe propriũ ſacramento rũ, quæ non iterãtur, de quo late libr.ſacr.c.25 y [y] vt p martyriũ, aut ſi quis ſe reputans cõtritũ reciperet bona fide cõmunionem, vel aliud ſacramẽtũ, p q iuſtificatur.

§. ſequitur. fol.59.col. 1. &. q. de conf. reſeruatorum ad fin. Dionyſ. Ciſtercienſ. 4.d.23.Syl. confeſsio.1. §.4. Angel. confeſsio.1. §.8. Tabiẽ. §.12.fi.cum Palu.d.17. q.5.col.2. Gabrie.q.1. dub.2. Alm. col.44.Durand. q.11. q.15.n.10. Carthuſ.d. 18.Holcot. 4.q.5.Adri. de confeſ.q. 5.col.3. D. Tho.quodl. 1.a.12.Anto.3.p.ti.10. ca.2. Ledeſ. q.7.a.5.dubio.3.q.8.a. 3.dub.19. cum Gerſo. lectio.2.in Marc.fr.Medi.li.1.inſtr. c.12.Alcoc. c.9.fi.Nau. c.9.n.1.c.21. n.38.&melius.42.cap. 23.n.38.fi. c. fratres.n. 30.c.fin.de pœni.d.6.c. placuit. Glo.1.n.111. Quidam tamen aiunt quod dum hic dicit cõfeſſario ſe velle facere generalẽ totius vitæ, aut totius anni cõfeſsionem, tenetur ſub mort. repetere omnia peccata. m. quia alias decipit iudicẽ Chriſti vicariũ in re graui. Victor.§.253. & in nou.166.Ledeſm. q.8.a.2.dub.15. ſed quanuis ita dicat cum mẽdacio, poteſt mutata volũtate nõ facere generalẽ: nec fallit in re quæ per ſe pertineat ad forum iſtius iudicis. At ratione ſtatuti fratres Ciſtercienſ. (quo vtuntur Monachi D.Bern.) Carthuſiani, & B.Dominici ac Benedicti, & clerici regulares è ſociet. Ieſu repetunt prælato peccata in annua cõfeſsione, vt dicetur.c.16. [e] Ledeſ.q.8.art.2. dub.15.Soto.d.18.q.2.ar.5.q.4.ar.3.Maior.d.17. q.5. (ſed habeatur ratio de reuerentia ſacramenti: ne

C A P. X X I I.

a SVp. [a] c.11. mort.Nau.ca.9.nu.12.fin.c. fratres.nu.82.cum Gerſon.Adria.Syl. quia ignorantia facile excuſat omiſsionẽ, ne mihi imputetur tanquã cauſæ voluntariæ indirecte. D.Tho.1.2.q. 76.3.&.2.2.q.79.4.Syl.cõf.1.§.4.Cano.relect.de pœnit.p.5.Ledeſ.2.p.q.8.ar.1.dub.2. [b] ſup. ca. 4.§.3. [c] Medin.de confeſ.q.26.f.74.Soto.d.18. q.2.4.ad.2.Cano ſup.Petr.Soto lect.10.Cord. caſ. 189.& lib.1.q.11.fi.lib.5.q.43.ad fi.cõmunis Recent.Adrian.de conf.q.5. dub. 7.col. 3. & in ſimili Nau.ca.22.n.83.in.ca.ſiquis autem de pœnitentia diſt.7.nu.76.69.78.Cord.cum Soto.relect, ſecret. memb.2.q.4.concl.7.quæſt.6.conc.2.Syl.matrimonium.6.§.9.Couar.2.p.ſpon.cap.6.§.10.num.15.

ne paſsim & per horas interpollatas velit abſolutionem recipere.) probatur, quia licet pœnitens recordetur aliorum peccatorum, non tamen tenetur de præcepto ea tunc confiteri. eſt praxis dum parochus per multos dies facit confeſsionem longam vitæ de conſilio:

D.Th.q.3.4.2.Bon.Scot.Rich.a.2.q.8.ad.2. Palu. Capre.Gab.q.1.a.3.dub.2.Maior.q.5.Sot.d.18.q. 2.5.ad.2.Gerſo.2.p.tract.de integritate confeſ.fo. 186.191.Caie.verb. cõfeſsio.cond.10. ait id certũ eſſe ex ſtylo curię Rom. videtur Med.q.de reſeruat. fi.fo.59.(licet à principio. non ſatis explicet) Viguer.c.16 §.4.verſ.7. Roſel. Angel. Nauar. c.9.nu.6.ca. placuit. §. cautus.n.19. 21.de pæni. d.5. iuncta prop.2.Peña. & cõmunis Recent. de epiſcopo. de quo id inſinuat Trident.ſeſſ.14. ca.7.) At de Prælato religionis, negant poſſe abſoluere à ſolis reſeruatis Soto.Peña.) Alij tamen vt Syl. confeſsio.1. §.19. Tabie. abſolutio.1. §.9. tanquã tutius, Victor.§.149. & nou.162. Ledeſ. q.8. a.2.dub.4.

& tamen celebrat quotidie. f [f] inf.Soto. q.2.ar.4. Alcc cer. & quidam recent. quia hic eſt maius impedimentũ ex parte confeſſarij, quàm dum prælatus negocijs occupat' audit ſola reſeruata. g [g] Sot.ſup.a. 5. Ledeſ.ſu. dub.14.Victor.§.151. Alcoc. ſum. cap.11. Pedraza. ſum. & cit.inf.H. h [h] vt ex multis autorib' citatum eſt lib.1. de pœnit.cap.9.fi. cõtra Nau. ca.26.n.28. & Sotum.d. 18.q.1.a.4. ad primum. i [i] in quo vera eſt ſentẽ-

feſſarij: [f] aut ſi poſtquam pœnitens vnum etiam veniale cœpit fateri, quod primum ſibi occurrit amiſit loquelam, aut ſenſum: [g] hic enim fecit confeſsionem ex intentione integrã non minus quam qui quorũdam oblitus abſoluendus eſt: communiter enim in eo mortis articulo pro quo maxime Chriſtus prouidit remedium confeſsionis, & cum arctiori vi præcepti, ſolẽt omitti ex obliuione aut impotentia quędam peccata, aut infirmus ſolum præbet ſignum peccati in communi: [h] & tunc confeſſarius tenetur abſoluere dum licet, ne abſque tali remedio decedat. ſine vlla tamen ratione præuiæ confeſsionis impendi non poteſt abſolutio, [i] cum ſit ſentẽtia per modũ iudicij, vt poſtea dicetur.

3 Item mutus aut vir ignoti idiomatis, ſi tempore præcepti explicet quod poteſt, abſoluendus [k] eſt, licet confeſſarius quædam non ſatis intelligat. 5. ſi in procella maris aut graſſante peſte, vel irruente ſubito prælio: aut ſi domus vel turris plena viris flagrat incendio, nec poſſunt homines inde exire: tunc confeſſarius audiat ſimul multos alta voce aliquod peccatum confitentes, & ſimul abſoluat, [l] vbi incertus eſt euentus propinquantis mortis: vel ſi ægrotus patiatur paroxiſmos, ne expectet cõfeſſarius finiri integram omnium confeſsionem propter periculum abſque abſolutione decedendi: ſed audito vno mox abſoluat, [m] deinde reliqua audiat. 2. quando tempore præcepti, & præſertim inſtante morte, confeſſor ſimul & ægrotus ita infirmantur tempore peſtis, aut imminentis prælij & captiuitatis, vt ſi diutius moretur, periculum ſit ne morte præoccupatus abſoluere non poſsit. [n] 3. ſi confeſſarius eget interprete vt omnia intelligat, quem non habet, ſatis eſt vrgente neceſsitate præcepti, vt quædam intellexerit. [o]

4 Item quando Pontifex, aut ſummus pœnitentiarius propter maiora negotia, aut alias cauſas impeditus non vult audire niſi peccata reſeruata, cum tamen pœnitens vellet omnia integre confiteri: ea abſolutio dicetur ſacramentalis, non propter ſigillum tantum, aut quia ab excommunicatione & reſeruatione abſoluit, ſed quia à peccatis: [p] & homini attrito confert primam gratiam. [q] tenetur tamen pœnitens eadem reſeruata cum cæteris mortalibus iterum ſimul confiteri vni ſacerdoti: [r]

tia Nau.& Soti.d.18.q.2.art.4.ad.1. quia Triden. ſeſ.14.cap.5.& can.9. ait abſolutionem eſſe actum iudicialem ac ſubinde requiri cognitionem aliquã cauſæ & peccati. k [k] Recent.fr.Ludou.Lopez.1. p.inſtruct.ca.27.poſt med. vt de muto qui ſignis cõfitetur omnia quæ poteſt & per interpretem, quem tamẽ neſcit pœnitẽs & confeſſarius an vere referat peccata. cont.fr.Med.lib.2.ca.7.ad.fin. limitante in ſolo articulo mortis. l [l] dict.eſt.libr.1.capit.11. Sylu.confeſsio.1.n.23.Angel.confeſ.1.nu.28.Tabien.confeſ.ſacramental.2 n.37.Alcoc.ca.11.Richard.Turrec.ca.quãuis de pœnit.d.1.Soto.d.18. q.2.5.Med.de confeſſ.q.19. & ſatis eſt vt omnibus dicat: ego vos abſoluo. Alcoc. ca.11. multi recent. m [m] Alcoc.c.11.& recent.Soto.d.18.q.2.a.5.verſ. vnde ad.1.col.14.fr.Med.lib.2.c.8. & addunt ſi infirmus fatigatur nimis, poteſt abſolui antequã dicat omnia peccata. n [n] Soto.d.18.q.2.a.4.Alcoc. ca.11.& quidam recent. o [o] recent. quidã & colligitur ex ſupradictis.K.cont.fr.Med.lib.2.ca.7.fi. cum tamẽ.c.8.cõcedat ample infirmo, dũ nimis fatigatur: p [p] inf.lib.3.de pœnit.c.15.cõmun.d.17.

conc.6.q.26.a.2.f.367.col.3.Pet.Soto.lect.10.Angles, Flor.Theol.p.293. negant eſſe abſolutionem ſacramentalem: fatẽtur tamen priorem ſententiam, quæ cõmunis eſt, eſſe valde probabilem. q [q] Doct. ſup. quanuis Nau.§.cautus.n.19.21.cum quibuſdã tenet quod ſicut ex vtraq; confeſsione integratur vna, ita ex vtraq; abſolutione (quando primũ abſoluitur à ſolis reſeruatis per epiſcopum, & deinde ab omnibus per inferiorem) compleri vnum numero ſacramentum: nec conferri gratiam, niſi in.2. abſolutione: vt extrema vnctio non confert, niſi in poſtrema vnctione, & prolatione vltimæ formæ. quod refutatum eſt. cap.2.§.8. Soto.col.16. propoſi.2.Maior. r [r] citat. P. pro vtraque ſententia Soto.col.17.fin. D. Thom.d.17.quæſtio.3.4.2. ad.4.Dur.q.14.& 15. dicit oppoſitum eſſe plenũ periculo & erroneũ Palud.Capr.Cano.p.5.Pet.Soto. lect.10.Nau.§.cautus.nu.19.Med.fol 56. Richar. ar.2.q.3.ad.2.Bon.Maior.q.5.Palac.q.vlt.Adrian. de conf.q.4. Henric.quodl.1.q.30.Angles.p.292. Anto.3.p.tit.14.ca.19.§.6.Roſel.confeſſor.9.dict. 5.Angel.confeſsio.1.§.9.Sylu.confeſsio.1.§.19.

Tabie.

Tabien.abſolu.1.§.9.vbi Armil.§.9. Alcoc.c.12. Viguer.cap.16.§.4.verſi.7.Recent.Mant. Gueuar. Gallo. aiunt hanc ſententiam eſſe probatiſsimorum cui contraire non licet. præſertim cum ſit val de probabilis ſententia,abſolutionem à ſolis reſeruatis nõ fieri à culpis, ſ quod quidam falſo negant. s quia præceptum Chriſti eſt vt vni fiat omnium integra confeſsio.

s ſ Gerſon. 2.par. tract. de integrit. reſerua. & alpha. 41. G.Marſil.q. 2.art.1.fol. 575. ſentit Nauar.cap. 9.num.9. & hanc nõ audent reprobare Maior. quæſtion.5. Petrus Soto lect.10. Victor. Ledeſ. quæſt.8 art. 2. dubio.4. ad fin. idem qui putant ex vtraque abſolutione fieri vnum ſacramentum.

sed à ſola reſeruatione, vel excommunicatione, quam tenent multi ex prędictis.

5 Excuſat quando pœniteti quęrenti,non occurrit alius confeſſarius præter vnum idoneum,nec huic poteſt mutato habitu fieri ignotus. tunc autor naturæ Deus confert ius vt ad ſeruandum ſe indemnem ſilere id peccatum aut circunſtantiam liceat,ex cuius confeſſione probabiliter timet ſibi magnum damnũ famę aut corporis. t quanuis ob humilitatem & fructum ſacramenti quo difficultas compenſatur, liceret illud cũ periculo ſuæ famæ aperire huic cõfeſſario: u præceptum obligat quidem confiteri ante communionem vel tempore paſchæ, x ſed tunc excuſatur ab integritate. ſi tamen ex eo quod fœmina confitea tur abſolute huic fragili ſacerdoti, ſequitur ei vel ſibi periculum ſcandali, differenda eſt tota confeſsio, y & tunc omittenda. y vt iuſte dam natus ad inediam, & durum carcerem perpetuũ, verbera & mortem, Quare concil. Tridenti. ſeſſ.14.cap.7.can.7.&.11.caute loquitur: & neutri opinioni præiudicat. ſed Durand. ante tempus damnat cenſura erroris.

t u poteſt neglecta fama ſua, ſic confiteri: ſed non tenetur quia habet ius tuendi famam.ſup.cap.9.§.1. A. B.Nauar. cap. 9.num.4.Soto.diſtinct.18.quæſtio.2.5.ad. 3. Petr. Soto. de conf. lectione. 10. Cano. part.5.Caietan. verb.confeſsio. Adrian.de confeſ.quæſtion.1. §.ſed oritur ex his. & quæſtio.4.ad argum.Syluest. confeſsio. 1. §. 18. & refert ſe ad.§. 3. Tabien.§. 14. cum Anton.cap.18.concl.2.Medin.quæſtio. 12.de integri.ſeruanda.omnes Recent.Theolog.ex antiquis. Altiſ. lib. 4. tract. 6. cap.3.quæſtio.3. Diuus Thomas.diſtinct.17.q.3.3.3.ad.5.Maior.quæſtio. 5.fin.Addunt tamen Caietan.Soto.Petr.Soto. Ledeſ.quod ob leue detrimentum famæ, non licet ſilere peccatum,vt quia confeſſarius tutus ſeu prælatus ſine periculo ſigilli, habebit de illo malam opinionem. addunt Adrian. & Cano ſi probabiliter non timet id periculum, non licet omittere integritatem in dubio, & ob leuem ſuſpicionem: quia hæc lex de integritate eſt certa.

x x ſup.cap.9.§.9.B.Caietan. verb. confeſ. condit. 10. Cano. Nauar. capit. 9.num. 3. & num.6.Ledeſ. Medin. Roſel. Angel. Tabien. Antoni. Armil. Adrian.& inclinant Alexand.4.part.quæſtion. 77.m.3.art.1.ad primum.Palu.diſtinct.17.quęſtio. 5. ſaltem quando eſſet ſcandalum non confiteri: quod aiunt D.Thom.Syluest.Caietan. condit. 10. Soto. Cano. Ledeſ. Adrian.Maior.frat. Alexand. & dat rationem Ledeſ. dubio. 13. quia confeſsio eſt per ſe integra. Addit Altiſ. ſaltem dicat genus peccati exterioris, aut ſpeciem in ſolo conſenſu. dum vero concil. Lateran. Florent. Trident. ſeſsio. 14.capit. 5. can. 7. dicunt omnia peccata. m. quę memoriæ occurrunt, eſſe confitenda. intelligun tur de ijs quæ licite poteſt & debet confiteri. Alij cit. capit. nono. §.9. li.C.putant ſecluſo, ſcandalo, tunc licere omittere totam cõfeſsionẽ: & cõtritum communicare.

y in quo vera eſt ſententia Viguer. Victor. & in eo caſu limitandus eſt D.Thom. Alexand. & Palud.

poſſet obedire iuſtæ ſententiæ: ſed z excuſatur, z propter ſummum ius quod autor naturæ ad ſui indemnitatem contulit, & poteſt licite fugere. tanta enim difficultas ad impotentiam quandam moralem reducitur.

6 Non licet id peccatum fateri ex quo ſibi imminet probabile periculum animæ vel vitæ: a 2.caritas obligat id non confiteri propter conſeruandum bonum ſpirituale proximi, ſi periculum animæ imb mineat proximo. b vt quia timetur confeſſarius ſolicitaturus fœminam ſic confitentem: aut excitabitur in inimicitiam eius. 3. famę alienæ periculum excuſat, c cui proximus innocens non renũciat, quia detrimentum alienæ famæ non cõpenſatur vllo fructu. vt ſi proximus non fuit complex aut in culpa, vt d amittat ius ſuũ: d hic ne confiteatur detraxiſſe parenti vel magnati, detegendo occultam generis infamiam, quod fuit peccati ſui obiectum: ſed ſatis videtur fateri ſe infamaſſe virũ valde propinquum,aut nobilem. imò dicens ſe falſo id dixiſſe, non mentitur: e quia fecit cõtra veritatem practicam.

z Nauar. capit. 17. num. 102. Soto.libr.quinto.iuſtitia.quæſtion. 6. artic.4. colligitur ex D. Thom. 2. 2. quæſtio. 69. 4. ad. 2. ibi Caietan.art.3.ad.2.Couar.1.Var.ca. 2. à num. 10. Alcoc.cap. 26.

a a quia vt ait Bernard. libr. de diſpenſatione, & præcepto. quod pro caritate inſtitutum eſt, non debet contra caritatem militare. & Chriſtus præcepto ſuo poſitiuo confeſsionis in ſalutem animæ ordinatæ, non eſt ſibi contrarius: dum ex occaſione cedit in periculum animæ. Doctor. omnes ſup.contra quoſdam vt refert Altiſ.

b b Doctor. ſup. ex intentione Chriſti. idque non tantum dum vrget ſcandalum actiuum puſillorum (de quo loquuntur Medin. quæſtio.duodecima,de integrit.ſeruand.Nauarro.cap.ſeptimo.numero quarto.) ſed interdum ob ſcandalum paſsiuum ex malitia actiua proueniens, licebit tacere peccatum: quia ita abſque damno meo poſſum facile euitare id ſcandalum.

c c Doctor. ſup.propter rationem in textu.

d d Hoc bene expreſsit ſolus Soto. diſtinctio. decima octaua, quæſtion. ſecunda. quinta ad quartum. At quando alter fuit in culpa & complex, ſibi imputet quia amiſit ius quoddam vt dict. eſt ca. 9.§.2.S.L.

e e Nauar.ca.18.nu.62.cum Adria.de ſigillo confeſ.art.5.dub.penul.ad.2.fol.95.& quodlib. 11.ad 2.princip.fr.Medin. lib.1.inſtruct.Peña,& quidam Recent.2.2.q.69.2.quod probabile dicit Cordub. caſu.65.& ſuper Sotum relect.ſecret.mem.3. q. 3. concl.4.

tenetur tamen id peccatum omiſſum confiteri ſtatim alteri, cum commode ſine periculo poterit: f quia confeſsio debet eſſe quantum fieri poteſt vna & integra omnium quæ recolit.At non tenetur ſtatim de peccatis oblitis: g quia hæc ſub generali accuſatione cenſentur incluſa. h

7 Magis excuſatur ab integritate confeſſarius, qui culpam erroris à ſe facti in alterius abſolutione, non poteſt integre confiteri,niſi reuelans alteri confeſſario peccatum alterius auditum in confeſsione: i quia arctius eſt præceptum de ſigillo quàm de integritate cõfeſsionis.

f f ſup.li.1. de pœnit.c. 4.§.4.Soto. g ſup. lib. 1.cap.4. eſt cõmunis D. Tho.add.q. 9.2.ad 3.Ledeſ.1.par.q. 25.5.dub.6 Syluest.con feſsio. 1. §. 18.Med. de conf.to. 68. Adrian. de conf.q. 4. §. ſi petas.

h h Trident. ſeſſ.14. c.5.

i i Nau. ca. 18.num.6.eſt certa & communis.d. 21. Scot. Palud. q.3.a.2.Richard.ar. 4. q.4.Palac.q. 2. Ledeſ. q. 10.5.dub. 5. & ar.1.dub. 7. Adria. fr. Alex.libr.1. tit.7.cap. 2. Aſten.Sylu. confeſsio. 1. §. 13. Arm. circunſt. §. 10.Petr.Soto.de cõfeſ. lectione.10. Med.q. de ſigillo Angel. confeſsio vltimo. §. 8. Caiet.cõfeſ. condit.10.quod vt certũ tenet Soto.releſt. ſecreti. m.3.q.4.con.5.dub.5.vbi Cord.idem Victor. Mât. Peña & omnes Recent.de quo ſine cauſa dubitauit Soto.d.18.q.4.ar.5.verſ.occurrit.& Gab.d.21. q.1.vbi Mairon.quaſi certum non eſſet, maius eſſe præceptum de ſigillo,quam de integritate confeſsionis detectæ ſub eodem ſigillo.

CAP. XIII.

Quando ſit iteranda confeſsio ob defectum ex parte pœnitentis, vt ſi deſit dolor: aut maneat in ſtatu peccati.

§.3. *Defectu examinis dimidians.*

4 *Confitens animo non implendi pœnitentias.*

5 *Si vult ſine abſolutione excommunicationis abſolui à peccatis.*

6 *Si induxit ſacerdotem peccatorem.*

7 *Defectus veritatis, quando ſibi imponit peccatum mort. vel recipit abſque intentione, aut propter malum finem mort.*

CAP. XXIII.

a QVia a dolor pertinet ad partem eſſentialem materiæ.lib.1.de pœnit.c.10.Soto.d.18. q.3.5.Petrus Soto.lect.8.Ledeſ.q.8.a.2.Cano.p.5. D.Th.d.17.q.3.4.1.Rich.ar.2.q.8.ad.5.Palud. q. 8.Bon.in.2.p.a.2.q.3.Caiet.tract.5.de confeſ. q.3. Syl,confeſsio.1.§.21.Victor.§.149.fr.Med.libr.1. Nau.cap.1.num.37.ca.9.n.10.c.fratres.n.37.Cou. b c.alma.1.p.§.4.nu.13. b Scot.d.14.q.4. ſignificat pro dolore ſatis eſſe quòd velit ſuſcipere ſacramentum. imo Sylu. confeſsio. 1. §.21.ſatis eſſe virtualem diſplicentiam conditionatam,& Angel. confeſſio. 1. §.13.19. & citat D. Th. quodlib. 4. q. 10. Gabr. qui cũ Scot. negat dolorem eſſe partem ſacramenti, ſed diſpoſitionem.

OB defectum in pœnitente eſt interdum iteranda confeſsio. 1. licet integre fiat animo accuſandi ſe: ſi pœnitenti deſit omnis dolor a formalis, a quia ita neceſſarius eſt, ſicut & aliqua formalis confeſsio peccati ſaltem in communi, per ver b ba aut ſigna. quidam aiunt b confeſsione integra cui ſolus dolor deſuit,qui eſt actus mere interior, imc pleri præceptum eccleſiæ, c quæ de mere internis nõ iudicat. At pœ d nas quidem euadit, d tenera tamen non implet,ſed peccat.mort. contra e eccleſiaſticum præceptum e quod iuri diuino præſcribit modum: f & f ex conſequenti extenditur ad peccata etiam interna, & dolorem voluntatis: quia ſine his non fit legig tima confeſsio exterior. g non tamen iteranda eſt, ſi quis ſignis aut ſcripto peccata expreſsit, qui poſsit verbis confiteri.ſup.cap.2.§.6.

2 Si talis attritio ſit quæ non excludat voluntatem peccandi, ſed ſcienter permaneat in virtuali affectione ſtatuque peccati, vt vſurarij aut concubinarij. ab occaſione tamen propinqua reincidentiæ, ne imputetur vt voluntaria, excuſat interdum neceſsitas vt dictum eſt lib. 1.de pœnit.cap.24.§.4.

3 Si contra integritatem peccatum aliquod mort. vel neceſſariam circunſtantiam cuius habebat probabilem conſcientiam aut dubiam, ſciens omiſit, abſq; cauſa excuſante vt dictum eſt cap.4. & 12. vel ſi ſtatuerat non confiteri aliquod pecca d omnis. At vtraque ſententia eſt falſa.

c c Victor.§. 163. Cano. p.5.f.99.Ledeſ. ar.2.dubio. vltimo. Adri.de con feſſ.q.5.dubio.4.f.73.quando non peccat. quia non vult abſolui. Palud. diſt. 17.q.8. con. 4.parte 294.Palu.d. 17.q.7.ar.5. Gab.q.1.ar. 3.dub. vlt. Alexand. 4.p.q.18.alias 77.m.5.art. 7.quia in. c. quod quidam de pœniten. & remiſ. iubet acceptari confeſsiones mereri cum per ſe cap. (licet antiqui ſit) limitari videtur lex poſterior in. c.

d d Cano. Med.q.fin. Nau.inf.&ſup.lib.1.de pœnit.ca.5.lib. de Euchar.ca.2.§.7.contr.Adr.& Cord,caſ.15.

e e Soto. Pet.Sot.lect.8.Cord.Nau.c.10.n.4.Hiſp. c.27.n.269.Dur.d.17.q.14.n.8.Adr. de conf.q.5. dub.4.Med.q.24.de confeſ facta ſine pœn. iteranda. f.65.Diony.Ciſtercien.2.d.17.Capr.2.d.41.ad 1.Greg.Taper.a.15.ſed Ciſterc. Adria. Capr. mouentur ex falſo fundamento cum Durand.2.diſtin. 28.quæſt.4.quod per actum qui eſt peccatum, non impletur præceptum. f Trid.ſeſſ.14.cap.5.can. f 8. & facit ſeſſ. 21. capit. 2. g vt dum eccleſia g obligat ad horas: ex conſequenti obligat ad internam attentionem.

h tum,niſi interrogatus. h valeret tamen, ſi minus paratus acceſsit cupiens,& confiſus vt confeſſarius interrogationibus inſufficientiam illius ſuppleret:ita tamen vt ſi aduertat non rogaſſe de quibuſdam neceſſarijs quæ fecit,dicat illa ſpõte. i item ſi confeſsio non fuit nuda ſed fucatis verbis palliata, vt quę ſunt mort.videantur venialia, aut longe minora.ſup.cap.3. Non valet.item ſi ex magna negligentia & craſſa ignorantia omiſit debitum examen pro longa & implexa confeſsione,k quando non ſuppletur confeſſarij induſtria: l præſertim ſi defectu examinis oblitus eſt multorum peccatorum,cenſurarum,vel reſtitutionum.quidam negant dari verum ſacramentum pœnitentiæ informe, præſertim quando in eo actu pœnitens peccat: Alij ea admiſſa, negant impleri præceptum,quando per abſolutionem non conſequitur effectum remiſsionis: m quod tamen reiectum eſt. ca.11.Alij falſo admittunt iuſtificari interdum pœnitentem abſolutione ſed obligari ad repetendum, quando ſacerdos non habuit iuriſdictionem. n

4 Si pœnitens petat iniunctas ſibi multas & graues pœnitentias cõmutari ab alio confeſſario, & quarũ oblitus eſt: putant quidam o confeſsionem eſſe iterandam. at limitandi ſunt p quando eo animo confitetur,vt pro magnis peccatis non intendat congruam quam confeſſor imponet pœnitentiam acceptare, vel acceptatam implere. q ſi tamen animo implendi, acceptauit, ſed poſtea vel ex negligentia nõ impleat, vel obliuiſcatur, non tenetur repetere confeſsionem. r

5 Si vult peccator abſolutionem recipere, (aut induxit confeſſarium imparatum vt abſoluat) abſque eo quod præcedat vlla excommunicationis etiam minoris,& præſertim reſeruatæ abſolutio. s at ſi non induxit ſed accedit ex ignorantia etiam culpabili propriæ excommunionis, vel neſciens præmittendam eſſe excommunionis abſolutionem, non eſt repetenda confeſsio. t cum fuerit culparum integra per ſe, & cum alijs debitis conditionibus, pœna enim etiam excommunionis nõ eſt materia neceſſaria ſacramenti, ſed culpa: Quidam addunt valere abſolutionem à peccatis, licet cũ vtriuſque ſcientia non abſoluatur ab excõmunione. u quæ ſententia non eſt admittenda in praxi. x

h ſup.ca.5.frat.Alexand.ſum.lib.1.tit.4.c.4.cauſa.8.cum Rain.Armi.conf.cond.8.facit Nau.c.10.num.7. i ſup.& Nau.c.9.nu.13. k ſup.c.5.Trid.ſeſſ.14.ca.5.can.7.Nau.c.9.n.12.Richard.d.17.ar.2.q.6. l Nau.c.9.n.13. m Adrian.de confeſ.q.5.dub.4.cui fauent Durã. Capr.Ciſtercien.cit.E.

n Durand.4.diſt.19.q.2.& loquitur generaliter etiam de non reſeruatis.quod Almain.ibi.q.vnica, dicit probabile ex fundam.Armach.li.11.à principio quod omnis ſacerdos habet iure diuino iuriſdictionem in omnia peccata.& quanuis prohibeatur à Pontific.valere abſolutionẽ vt valet quãdo inferior abſoluit indirecte à reſeruatis abſente ſuperiore:ſed cũ onere repetendi. hæc ſententia cum fundamento eſt valde falſa: quia vrgens ſcandalum non dat iuriſdictionem confeſſario non habenti. Alias ſacerdos non approbatus poſſet eum qui ſimul confitetur peccata mort. & venialia ante celebrationẽ,abſoluere directe à veniali, & indirecte à mort.& tunc ante communionem teneretur pœnitens confiteri venialia nõ expoſito, cum onere iterum confitendi. mort. Quod tamen inauditum eſt.

o videtur Richard.diſt.17.artic.2.quæſt.8.ad quartum.fauet Palud.quæſt.5.caſ.4.quem Anton.3.part.tit.19.cap.19.& Angel confeſſ.1.§.12.& 35.Sylueſt.confeſsio.1.§.13.&.25.putant ſe ſequi. ſed falſo.

p Nauar.cap.9.num.14.& in hoc magis propendet Paluda.ſup.Gabriel.quæſtio.1.Maior.quæſtio.6.dubio.vltim.Caietan.confeſsio iteran.Medin.de confeſſ.iteran.fol.72.Soto.diſt.20.quæſtio.2.2.ad tertium.Petr.Soto.tit.de ſatisfactio.lect.2.Victor.§.167.in nou.210,Ledeſ.2.p.quæſt.20.art.4.dub.2.fin.& quæſt.8.art.2.dub.17.ſentit D.Thom.diſtinct.17.quæſt.3.3.5.ad quartum.& diſtinct.18.vbi Richard.art.5.quæſtio.1.& expreſſe D.Thom.quodlib.1.artic.12.ad.1.Maior.diſt.16.quæſt.6.dub.vlt.Adrian.in 4.de ſatisfact.fol.126.§.4.caſus. Nauar.cap.9.nu.14.& in cap.contrarium.num.20.omnes Recent.qui aiunt oppoſitam ſententiam non mereri nomen probabilis opinionis:niſi limitetur, vt in textu.

q quia tenetur acceptare pœnitens Trident.ſeſſio.14.capit.8.can.15.Nauar.cap.26.num.20.

r cit.P.

s Palud.d.17.quæſtio.5.artic.3.caſ.2.Nauar.capit.9.num.3 &.4.& in.cap.1.princip.de pœnit.diſt.6.num.25.capit.23.numer.36.capit.26.numero.ſeptimo.Soto.diſtinctio.22.quæſtion.1.artic.1.col.antepenulti.& artic.4.col.4.

t Nauarr.ſup.ſi pœnitens integre cõfitetur omnia, & peccatum inobedientiæ, ob quod incurrit excommunica.

u Angel.confeſsio.1.§.decimonono (& refert ſe ad verb.confeſsio.quinto.§.decimo.vbi additio citat ſupplement.) confeſſor.primo.§.quarto.Cordub.caſu.vndecimo.Monal.Roder.(& quod excommunicatus contritus qui non eſt in mora poteſt in foro conſcientiæ recipere abſolutionem : quia iura ſolum loquuntur in foro exteriori, in quo præſumitur eſſe in mora & non contritus) idem plane ait Richard.diſtinctio.18.artic.9.quæſtio.4.quem bene Angel.pro ſe citat.Roſel.confeſsio.1.§.10.Angles in Flor.Theolog.

x Nauar.cap.9.num.3.4.7.cap.26.num.7.quia dum vult ſic recipere ſacramentum, peccat mort.ſcienter in receptione,ac ſubinde non valet abſolutio Palud.d.18.q.6.ar.3.Gab.d.179.1.dub.2.Syl.excomm.4.in princip.Victor.§.158.Caietan.verb.abſolut.impedi.cap.3.verb.confeſsio.iterand.cap.2.at contritus excommunicatus non prohibetur participare communia ſuffragia eccleſiæ vt tenet Nauar.cap.27.num.18.&.36.quia id fit occulte & ſine receptione ſacramenti.

y Nau.

6 Si ſacerdotem non paratum induxit quem ſciebat non eſſe miniſtraturum ſacramentum abſque peccato mort. y eo quod iacebat in concubinatu:vel erat nominatim denunciatus de excõmunicatione, vel ſuſpenſione,aut notorius clerici percuſſor(quales vitari iubet conc.Cõſtantien.) induxit vt illum abſolueret.inducere tamen paſtorem occulte excõmunicatum, qui ratione officij tenetur oues ſacramentis paſcere,vt non eſt peccatum poſt indulgentiam Concilij Conſtantien. ita ille in gratiam ouium inculpate poteſt miniſtrare, z ſi conteratur, nec ſit in mora, a vt quando non habet per quem ab excommunione abſoluatur. non deberet tamen abſoluere, b ſi facile poſſet differre aut mittere ad alium ſacerdotem.

7 Præter defectum contra integram confeſsionem:ſi non fecit veram,imponẽs ſibi mort.quædam.Veniale etiam de quo dubitat eſſe. m. tenetur confiteri:& generaliter dubia pro dubijs, certa pro certis fateatur vere.vt cap.4.§.1. dictum eſt. 2.ſi ſacramentum noluit ſeria intentione recipere:nam & baptiſmus ſine intentione adulti receptus nihil valet. c valet tamen ſi cordatus petijt aut bona intentione confeſſus eſt,& in phreneſim verſus baptizatur vel abſoluitur quando caret rationis vſu,ſup.lib.de ſacram.cap.22. Confiteri tamen tempore etiam præcepti propter inanem gloriam, non impedit veritatem aut fructum ſacramenti:vel propter vitandas pœnas eccleſiæ,ſup.ca.3.quia motiuum ad iunctum peccati venialis non impedit, quando ex intentione virtuali non excludit finem principalem & per ſe confeſsionis, ex quo fine curat integram & cum neceſſarijs partibus & conditionibus facere confeſsionem.

CAP. XIIII.

Quando ſit iteranda ob defectũ ex parte cõfeſſarij, ſi caruit poteſtate ordinis vel iuriſdictionis.

§.2. Qui reputatur parochus ſed nullum titulum habuit pro iuriſdictione.

3 *At ob opinionem probabilem:vel dum non conſtat reuocatam bullam, eccleſia tacitè concedit iuriſdictionem.*

5 *Si parochus ſit denuntiatus.ſi non intellexit peccata. At valet confeſsio facta ignoranti cum bona fide pœnitentis.*

6 *Si abſoluit abſque intentione.*

7 *Aut abſque debita forma. quando nõ ſit differenda abſolutio. qui cũ defectu occulto confitetur non implet præceptum : ſed dicitur implere,quia excuſatur à pœnis.*

ITeranda eſt aliquando confeſsio propter defectum ex parte cõfeſſarij. 1. ſi non erat ſacerdos, qui proinde non habet abſoluendi poteſtatem ordinis: vel non erat baptizatus.2.ſi caret poteſtate iuriſdictionis ordinariæ vel delegatæ.nec vero illius eſt capax,niſi iuxta conc. Trident.ſeſſ.23.ca.15.ſit pro idoneo approbatus à iure vel epiſcopo,3.quãdo inferior indirecte abſoluit ſimul à reſeruatis,propter neceſſitatem, repetenda eſt confeſsio a reſeruatorum ſuperiori habenti directam iuriſdictionem,vt directe abſoluatur. & quanuis nulla confitendi neceſſitas vrgeat, ſi pœnitens bona fide confeſſus eſt inferiori, nec aduertit habere reſeruata,valet abſolutio : b cum omnia neceſſaria cõcurrant.At dum aduertit ſe confiteri ſimul reſeruata, non eſt abſoluendus, niſi cauſa ſubſit qua parochus præſumat tacitam ratihabitionẽ ſuperioris. c

2 Si ignotus ſacerdos ſæcularis aut regularis qui nullum titulum iuriſdictionis habet, decipiat quendam, d dicens ſe approbatum cum iuriſdictiõe.licet ex parte pœnitẽtis fiat integra mortaliũ cõfeſsio cũ bona fide,nõ valet abſolutio,nec gratiã cõfert: qa ignorãtia hæc facti ꝑpter bonũ vnius priuati hominis, nõ dat iuriſdictionem ſine titulo: e etiam

y Nauar.cap.9.num.7.fi.Soto.inf. & communis. z Soto.lib.9.iuſt.quæſt.8.art.1.ad.1.fi.&.diſt.1.quæſtio.5.artic.6.concl.3.&.5.diſtinctio.18.quæſtio.3.artic.3.diſtinctio.22.quæſtio.1.art.4.col.3.Cano.relect.de pœnitentia, part.5.& tandem Sylu.confeſſor.1.§.vltim.fin.confeſſor.3.proxime ante.§.citans concil Conſtantienſ.Palac.4.diſtin.5.quæſtion.3.Victor.de clauib.§.10.16.

a Victor.Palac.& tamen ſic miniſtrans cũ peccato, ſed in fauorem pœnitentis, non incurrit irreg.

b Victor.Syl.excom.5.§.9.Caietan.verb.abſolutio.cap.3.Adrian.de confeſſ.dub.9.ſignificat Soto.tenet Peña, & eſt communis Canoniſt.videtur tamen ſic miniſtrãs non peccare mor.quia vtitur iure ſuo in fauorem pœnitentis.

c D.Thomas,3.part.quæſtio.68.7.

CAP. XIIII.

SVp. a ca.12.§.4.infr.libr.3.de pœniten.cap.15.

b Nauarr.capit.nono.nume.6.D.Thom.add.quæſtion.9.artic.2.ad.4.ſeu diſtinct.17.vbi communis.ſolum explicat quando non eſt aditus ad ſuperiorem : vel ſuperior non vult audire omnia. Victor.§.146.alias.162.Soto,Cano, Alcoc.ca.12.

c quia parochus in reſeruata nihil poteſt directe Triden.ſeſſ.14.cap.7.quidã aiũt requiri pro cauſa, vt alias ſequeretur ſcandalũ ſeu infamia. Victor, Soto. Cano Alco.cap.12. At ſatis videtur ſuperiorem eſſe abſentem (cui nõ preiudicat, cum abſoluatur ſub onere reuertendi ad illum) Nau.capit.nono.n.6.11.fin.cap.26.nu.6.ſi modo caſus nõ habeat excommunicationem. ſentit D.Thom.& commun.

d At ſi decepit integrũ populum, & communi errore vulgi habetur pro legitimo paſtore vt ſtatim dicetur.

e ſupr.capit.decimotertio.lit.N. Nauar.capit.nono.n.8.cum Pan.capit. nihil numer.12.de elect.Roſel.Syluest.Caietan.abſolutio.capit.tertio.in princip.& verb.confeſſio.capit.3.Syluest.confeſſor.1.§.19.

f ex

f [f] ex dict.cap.13. N. ſi. At ſi quis nullius peccati mort.memor confitetur tantum venialia ſacerdoti non expoſito, hic recipit gratiam: qua per accidens abſoluitur à mort.ignoto. [g] ſignificat Nauar.cap.9. num.8. Mant. add. quæſt. 9. & quidam

ſi forte cum mort. fateatur aliquod veniale, à quo ſi ſolum eſſet poſset ille ſacerdos abſoluere. f

3 Quãdo ignoratur ius difficile, & confeſſarius ac pœnitens inculpate putant per ſapientum opinioné g in praxi probabilem, adeſſe iuriſdictionem: eccleſia ſane confert iuriſdictionem in hoc occulto foro: vt confert etiam iure antiquo ſacerdoti occulte excommunicato habenti *titulum parochi.*

4 Vt iudicis etiam delegati ſentẽtia valet, quãdo titulo colorato reputatur legitimus: h ita dum ignotum eſt an Pontifex reuocauit gratiam bullarum cruciatæ, aut epiſcopus licentiam qua approbauit quoſdam idoneos, & illis delegauit iuriſdictionem, valent confeſsiones etiã de reſeruatis caſibus & excommunionibus ab habente bullam factæ: quando communi errore populi, vel probabili ſapientum opinione creditur gratiam nondum expiraſſe, quia Pontifex ea ignota reuocatione non vult animas illaqueari ſcrupulis: & indulgentia aut gratia conceſſa (præſertimquę irritatorium effectum infert) non expirat pro foro conſcientiæ, ante certificationem reuocationis [k].

5 Iteranda eſt. 3. ſi fiat Parocho habenti quidem iuriſdictionem, ſed impeditam iuxta concil. Conſtantienſ. per cenſuram excommunicationis denunciatæ, vel per ſuſpenſionem ab officio, vel per notoriã clerici percuſsionem l. 4. ſi non audiuit vel non intellexit integram pœnitentis confeſsionem: quia valde ignorans m, vel omnino ignarus idiomatis [n]: vel diſtractione, dormitatione aut ſurditate non audiuit [o]

Recent. fauet Sylueſt. indulgẽt. §. 5. verſ. 8. nec enim minus potens eſt opinio ſapientũ, quã error vulgi. addit Cou. 2. part. ſpõſ. capit. 7. §. 3. nume. 5. dubium probabile etiam circa ius diuinum excuſare. & Anto. Gabr. to. 3. commun. ex Anton. Maria. tit. 13. num. 8. & 9. pag. 216. Nau. cap. 17. nume. 82.

h [h] communis p. l. Barbarius. ff. de offic. Prætor. Nauar. cap. 9. num. 8. Sylueſt. confeſſor. 1. §. 19. Anto. Gabr. tom. 2. li. 1. tit. de probatio. cõcluſ. 8. num. 31. & 32.

i [i] colligitur ex ſupr. dictis & Syluester. verb. indulgen. §. 5. verſ. 8.

k [k] Sylueſt. verb. gratia nume. 4. ibi Armil. §. 6. Tabien. §. 5. ad fin. cum Gemin. cap. 1. de conc. præben. 6. facit Cord. lib. 5. quæſt. 36. & de lege irritante Anton. Gabr. to. 2. tit. de clauſula. libr. 6. concl. 3. §. 9. 45. 55. citat Doctor. pro vtraque parte.

l [l] concil. Conſtantien. Nauar. capit. 27. num. 35.

m [m] Nauar. cap. 9. num. 9. Victor. §. 155. ſeu. nou. 168. Anton. 3. par. tit. 14. cap. 19. §. 4. Sylueſt. confeſsio. 1. §. 6. Ledeſ. quæſt. 8. art. 2. dub. 18. Soto. d. 18. quæſtio. 2. art. 4. &. 5. Medin. de conf. quæſt. 26. 27. Cord. conf. 9. cum Adria. de conf. quæſt. 4. dub. 2. quodl. 5. art. 2. Caiet. confeſ. cap. 3. ſed relinquit iudicio prudentis, an confeſſarius ſit omnino ignorans. frat. Medin. libr. 1. capit. 12. §. 1. vt iudex qui neſcit diſcernere merita cauſarum, non poteſt exercere officiũ.

quæ alius confitetur. ſi tamen pœnitens id non aduertens abſolutus eſt, recipit fructum ſacramenti p: nec tenetur repetere, niſi ea peccata, quę putat ſacerdotem non audiſſe q. At qui bona fide confitetur ignoranti, quẽ poſtea nouit neſciſſe diſtinguere inter mortalia & venialia vel reſeruata, non videtur cogendus iterare r: quia ille potuit & voluit bene diſpoſitum abſoluere, quanuis defecerit in prudentia circa medicinã & ſatisfactionem imponendam.

6 Ex defectu voluntatis, ſi non habuit debitam abſoluendi intentionem s ex malitia, vel quia dormitans, ebrius vel amens ſine humana intentione & vſu rationis abſoluit. quanuis autem pœnitens ſit digne diſpoſitus & integre confeſſus ſit, ſi confeſſarius non abſoluit, quia ex malitia noluit vel quia morte præuentus non potuit, tenetur repetere alteri: id enim præceptum non eſt tantum de agendo quod in te eſt, ſed de recipiendo ſacramentum hoc vere, ſicut & baptiſmum verum, quia eſt medium ſaluti neceſſarium. qui tamen contritus non poteſt recipere, excuſatur à violatione præcepti, & contritio ſupplet effectum: quia includit votum ſacramenti neceſſarij. ſup. lib. 1. de pœnit. cap. 17.

7 Si in ipſa abſolutione non protulit formam verborum neceſſariã, ſup. cap. 11. § 7. aut negat abſolutionem etiam ſine cauſa: ſed caueat cõfeſſarius duro præcepto compellere pœnitentes vt iterent confeſsiones pręteritas ſine certa ratione quę obliget [t]. At ſibi imputet obligationem repetendi pœnitens ſi per culpã ipſius ſtat, ne illi impendi poſſit valida abſolutio: quia non tollit

ſed limita infra. R. & falſo quidã hinc inferunt, quod ſi parochus agnoſcatur eſſe ignorantiſsimus, habere ſubditos licẽtiam à iure vt cõfiteantur alteri per cap. placuit de pœnitentia. diſtinct. 6. ſed de hoc infr.

n [n] fra. Medin. libr. 2. capit. 7. ſed hoc temperatum eſt ſup. cap. duodecimo.

o [o] communis & certa ſententia. q[uia] hic nullum officium iudicis exercet ſine cognitione cauſæ.

p [p] q Anto. tertia part. titul. 17. capit. decimoquinto, & capit. 21. §. 3. ſentit Cor dub. caſ. 9. & refert Gabriel. Adria. Medin. Sylueſt. Soto. Naua. idem Petr. Soto. lect. 7. de cõfeſſ. & citat Caieta.

r [r] bene Cord. ſup. cum alijs. cit. Gabriel. diſt. 17. quæſtio. 1. art. 3. dub. 2. Sylueſt. confeſsio. 1. §. tertio. ſic limita quod habetur ſup. M.

s [s] ſup. lib. 1. de pœnitentia, capit. 11. §. ſexto. & lib. de ſacramen. cap. nono. &. 29. Nauar. capit. 9. num. 9. & in cap. 1. de pœnitentia. diſt. 6. nu. 7.

t [t] Sylueſt. confeſsio. 1. num. 6. confeſsio. 2. §. 3. Ledeſ. 2. part. quæſtio. 5. artic. 4. Cord. caſ. 9. frat. Medin. lib. 1. inſtruct.

u quia

proximam occaſionem ſtatumq; peccati: & tamen qui integre confitetur cum intentione, non quidem recipiendi abſolutionem: ſed vt ad eã per confeſſarium excitetur & increpetur, vitat ſcandalum & pœnas eccleſiæ [u]: ſed præceptum diuinum & eccleſiaſticũ violat quantum ad culpam, ſup. c. 13. § 1. cum ſponte careat neceſſario propoſito emẽdationis, & indignũ ſe reddat abſolutiõe, multo minus implet quando in eo ſtatu manens contendit abſolui [x].

8 Hic tamen ea ratione dicitur implere præceptum eccleſiæ, quia euitat excõmunionẽ latã per edicta epiſcoporũ, & alias pœnas iuris: nec enim eccleſia intẽdit eos qui ſic obedire incipiunt, duro excommunionis gladio ferire. 3. qui ſponte dimidiat confeſsionem, cum vero animo ſe accuſandi (non autẽ ioco aut animo præuertendi confeſſarium) euitare videtur excommunionem, & alias pœnas eccleſiæ; ſup. c. 13. §. 1. eo quod confeſsio non integra, aliquãdo eſt materia ſufficiens abſolutionis, vt dictum eſt, ca. 12. nec occultus ille defectus ab eccleſia in foro exteriori damnari ſolet. & tamen poſſet ob hoc excommunicari, quia eſt peccatum operis, vel omiſsionis externum, licet occultũ per accidens. ſic interdum qui peccatum ſub excõmunione prohibitum faciunt, excuſantur à cenſura ex benigna interpretatione matris Eccleſiæ: vt qui clericũ cũ vxore deprehenſum percutit [y]: vel metu mortis cõpulſus remigat in Maurorum galeis [z]

u [u] quia huiuſmodi impœnitẽtium cõfeſsiones iubentur admitti capit. quod quidam de pœniten. & remiſsio. ſup. capit. decimo tertio. D. fatetur Adrian. Victor.

x [x] fatetur Adrian. & communis.

y [y] capit. ſi vero. de ſenten. excommunica. Nauar. capit. viceſimo ſeptimo. nume. 84. contra Couarrub. 2. parte ſpõſam. capit. ſeptimo. §. ſeptimo. nu. duodecimo.

z [z] Nauar. captt. vigeſimo ſeptimo. num. 63 ſi. Cordub. caſ. 137. & quidam recent. & ſimile eſt apud Nauar. cap. 27. numero 65. §. 4. nume. 141. §. 40. fin.

CAP. XV.

Per confeſsionem informem ſatisfit præcepto ſed non fini pręcepti. idem cum alia ſacramenta recipit in peccato.

§. 2. *Sed peccat contra aliud generale præceptum de reuerentia ſacramenti.*

3 *Si confeſsio dimidiata aut ſine dolore facta repetatur eidem confeſſario ſatis eſt pœnitentẽ ſupplere quod defuit, iterum accuſet ſe in generali de iam dictis.*

4 *Nec oportet vt confeſſarius ſit memor peccatorum: maxime ſi iam dederat pœnitentiam.*

PEr informem confeſsionem qua ſit verum ſacramentum ſatis impletur præceptum eccleſiæ quoad ſubſtantiam, ſup. ca. 11. vt aliorum ſacramentorum præceptum impletur, ita vt iteranda non ſint, licet recipiantur cum peccato, vt qui baptiſmum cum obice recepit. ſi in paſchę præcepto communicauit indigne cum conſcientia peccati mort. nõ tenetur iterum recipere: aut ſi in mortis articulo poſt prãdium accepit in peccato communionẽ aut extremã vnctionẽ, vt dicetur lib. de euchar. ca. 2. § 7. ſcandalum enim eſſet & illicitum, eodem illo die iterũ petere aut recipere idẽ ſacramentũ. hic tamen peccauit contra aliud generale præceptum diuinum & quodam modo naturale, de reuerenti ſacramentorum receptione. a

2 Generaliter præcepta virtutum excepto vno caritatis præcepto quãdo obligat ad legitimã Dei dilectionẽ internã quę includit modũ [b], poſſunt quoad ſubſtãtiã impleri p[er] actũ qui ex circunſtantia ſit peccatũ. [c] vt qui fidem coram tyrãno confitetur, & miſſam audit aut ieiunat cum vana gloria: quia finis & modus præcepti non cadit ſub eodẽ præcepto, niſi in ſola dilectione Dei: qui tamẽ horas recitat aut miſſam audit ſine vlla attẽtione & ſpõte diſtractus nõ implet, ſed tenetur iterare, quaſi ille actus nõ ſit humanus: quia de ſubſtãtia illius actus eſt attẽtio aliqua.

3 Qui ex obligatione apud diuerſum confeſſarium iterat confeſsionẽ, tenetur repetere omnia mort. ſi autẽ apud eundẽ auditorũ peccatorũ oblitũ: & defectus fuit ex parte ſacerdotis (vt ſi verba abſolutionis protulit abſq; cõſenſu, cũ tamẽ haberet iuriſdictionẽ) ſatis eſt ſupplere q[uo]d defuit, & iterũ abſoluere cũ intẽtione [d]: cum tamẽ in alijs ſacramentis requiratur vt forma coniũgatur cum materia proxima pręſente.

4 Si autẽ defectus incidit ex parte pœnitentis, vt qui ſiluit aliquod mort. vel abſque dolore & debito propoſito confeſſus eſt: quidam [e]

a [a] Concurrit duplex præceptũ. 1. poſitiuum de recipiẽda eucharistia (q[uo]d tantum determinatur in tẽpore p[er] præceptũ eccleſiæ.) 2. generale & connaturale rebus ſacris de quo in cap. omnis ſimul ſit mentio, vt meminerint fideles reuerenter ſuſcipere.

b [b] D. Thomas. 1. 2. q. 100. ar. 10. ibi frat Medi. & quęſt. 109. ar. 10. tertio. Soto. lib. 2. iuſt. q. tertia. artic. 10. Nauar. capit. vndecimo. nume. 6.

c [c] D. Thomas fr. Medin. & Soto ſup. artic. 9. Couar. cap. alma mater. prima part. §. 1. num. 1. Cordub. caſ. 15. Nauar. capit. 13. nume. ſecundo fin. cap. 11. num. ſexto. Caieta. 1. 2. quæſt. 109. 1. Sot. lib. 3. de natura & grat. ca. 11. ad fin. capit. 13. Vega, li. nono. capit. 37.

d [d] vt ſi viſdum verba matrimonij protulit, caruit cõſenſu cũ eſſet habilis, ſatis eſt vt verba poſtea ſuppleat cũ cõſenſu, ſi prima fœmina adhuc p[er]manet in cõſenſu virtuali D. Th. add. q. 47. 4. ad. 2. & cõmunis.

e [e] Bon. apud Syl. infr. & Cord. caſ. 6.

A a

f Palud.

putant repetenda eidem omnia ſigillatim, quãdo ſacerdos immemor eſt. ita tamen eſt diſtinguendum, vt ſatis ſit pœnitenti refricare memoriam confeſſarij dictis in generali, grauioribus quibuſdam ſpeciebus, quando dilata abſolutione nondum iniunxerat pœnitentiam: ſententia enim quanuis arbitraria ſit debet eſſe prudens, vt imponat conuenientem medicinam & ſatisfactionem pro ratione peccatorum. ſi autem confeſſarius dilata abſolutione iniunxerat pœnitentiam (vt expedit fieri [f]:) ſatis eſt vt recolat pœnitentiam iniunctam, nec oportet vt tempore abſolutionis memor ſit ſingulorum peccatorum [g].

CAP. XVI.

Qui ſponte fecit generalem confeſsionem an teneatur ad integram omnium. expedit aliquando confeſsio generalis totius vitæ.

§.2. *An poſsit fieri ſtatutum in Religione de repetendis confeſsionibus, de quo cap.17.*

3 *An ſtatutum Ciſtercien. in eo ſenſu ſit confirmatum à Papa.*

4 *Qui generalem confeſsionem facit ſine obligatione non peccat ſilens quædam ſecluſo malo fine hypocriſis.*

5 *Circa caſus non reſeruatos non poteſt fieri generalis lex repetendi peccata directe abſoluta.*

6 *Nec olim tenebatur repetere parocho, quæ confeſſus erat regulari confeſſario.*

8 *At compellet parochus vt ante paſcha & communionem ſit facta confeſsio.*

QVidam addunt alios caſus, in quibus ſi iteretur cõfeſsio de peccatis non reſeruatis, putant pœnitentem obligari vt integre repetat omnia mort. quæ fecit. 1. eſt ſi quis ſponte velit facere generalem totius vitæ: aut totius anni confeſſiones factas repetere. [a] (præſertim dum à prælato vel confeſſario interrogatus [b] affirmat ſe velle omnia quæ recolit confiteri) nam qui tunc occultans quædam grauiora decepit confeſſarium per hypocriſim volens ab illo exiſtimari vir innocens & perfectus, cenſetur Chriſtum irridere in vicario ſuo. De quo tamen ſtatim. §.6. dicetur.

2 Expedit valde, ſemel in vita aut bis facere generalem confeſsionẽ [c], (vt fit in multis religionibus) cum magna animi præparatione: vt dum homo magis doctus & expertus agnoſcit proprias ſpecies, circunſtantias, & grauitatem peccatorum, & cum diligenti examine computare nouit neceſſarium numerum, vt omnia & ſingula confiteatur. 2. expedit vt aduertat faciendam eſſe reſtitutionem aut ſatisfactionem, ſi quid in anteacta vita meminit ſe debere proximis, quos verbo aut facto offendit. & vt cum Dei gratia remoueat ignorantias culpabiles ſi quas habet, & occaſiones proximas reincidendi, aut vitioſum aliquem ſtatum peccati, in quo permanſerat: & nihil ſit quod impediat firmum & efficax propoſitum emendationis. 3. vt perpenſo numero peccatorum & grauitate, ſimulque beneficijs Dei in ſe collatis, quibus fuit ingratus, curet pijs conſiderationibus, & meditationibus excitare ingentem deteſtationem, & contritionem omnium peccatorum: atque ita curet non tantum emendare vitam implendo omnia præcepta, ſed facere dignos fructus pœnitentiæ, recogitans omnes annos vitæ in amaritudine animę ſuæ.

3 In multis religionibus [d] eſt ſpe-

[f] Palud. diſt.17.q.1.art.3.caſ.3. [g] Paludan. ſup. Richard. ar.2.q.8.argu.4. cum ſolutione Sylu. confeſsio.1.§.3. Angel. confeſsio.1.§.13. Anto. 3. p.tit.14.c.19.§.4. Adrian. de confeſ.q.4.§. ſi petas cum Baptiſta, verb. confeſsio.§.8. Medin.q.d. confeſsione facta confeſſori primo. §. illud occurrit & citat. Adrian. Nauar. ca.9.fi. cum Medi. Alcoc.c.13. fin. fr. Alex. ſum. libr.1. tit.4.cap.4. caſ.5.

CAP. XVI.

[a] DE hac hypocriſi. Magiſt.4.d.16. ibi D. Tho. q.4.1.4. Aſten. libr.5. tit.5. Sylu. cõfeſſ.1.§.6. quando mutat confeſſarium, quod limitat Victor.§.179. alias.196. ſi ſępe id faceret vt obtineat officiũ. ſed vid. Nauar. cap.21. n.40. de illo autem qui dicit ſe velle facere cõfeſsionẽ generalem, & tamen tacet grauia: Victor.§.153. alias.166. Ledeſ.2.p. q.8.artic.2. dub.15. ſæcus ſi nõ decipiat cõfeſſariũ. Nau.c.21.n.38.40.

[b] ſup. c.8. §.1.B. Nau. cap.6. nu.8. quia vt interrogatio iudicis ita & confeſſarij compellit ſubditum.

[c] quia id commendat Leo Papa. X. in bulla & priuil. Mendicant. idem duo Põtifices Pius V.& Sixtus.IIII. dum confirmant ſtatutum Ciſtercienſ. ordinis vt pro vſu & conſuetudine ipſorum Regulariũ habetur cõmendatũ vt certo die cuiuſq; anni, profeſſores eius ordinis debeant de omnibus peccatis ſuis, quorũ memoriã habuerint, ab vltima confeſsione facta ſuis Prelatis, cõfiteri ꝓprio prelato aut alteri ꝑ Prælatũ deputato. & id ſtatutũ ait Põt. per ſanctos ipſius ordinis Patres factũ eſt & per ſedẽ Apoſt. confirmatũ, & à primæua ordinis inſtitutione obſeruatum quod refert Nauar. d.ca. placuit. nu.110.118.& Maior. d.17. q.6.& habet apud Monumen. Minorum.

[d] ſimili ſtatuto vtũt monachi D. Bernar. & Benedict. & Carthuſiẽ. vt refert Gerſo. to.2.tra.5. đ ſtatu. Carth & Alpha.25 li. F. alph.16 P.& lec.2. in Marc. f. Ferdin. del Caſtillo.3. lib. Chron. ord. Prædic.c.46 refert qđ Alber. Mag. cũ eſſet ſuæ religionis prouincialis fecit in ea ſimile ſtatutum. idẽ habetur in religione clericorũ ſociet. Ieſu in exam.c.4.§.41. in Conſtit.6.p.c.1.§.2.& facit.3.p c.1.§.11.& in ſociet. reg.5.& in religione Carmelit. excalciatorum. item pro ſæcularibus Pontifex. approbat exerci-

ciale ſtatutum valde vtile & commendatum [e], & conſuetudine obſeruatum, vt ad finem anni omnes regulares ſubditi repetant prælato monaſterij omnia peccata mor. quãuis reſeruata non ſint. [f], à quibus per hebdomadas aut menſes ſingulos fuerant directe abſoluti à proprio regulari confeſſario, qui iuriſdictionem ex ſe non habet, niſi delegatam à prælato, quam ei poteſt ad nutum amouere. In religione enim quę eſt ſchola perfectionis, imponuntur quædam onera & præcepta de rebus difficilioribus, quæ alias ſunt de conſilio: & poſſunt ac ſolent regulares in his, & alijs rebus renunciare iuri ſuæ libertatis [g], cum abnegatione ſui. nimis vero expedit proprias conſcientias ſincere manifeſtare prælato, vt ſubditos iuuet cõſilio & auxilio, vtens in fauorem pœnitentis notitia licita confeſsionis.

4 Quidam putant id ſtatutum religionis ideo obligare, quia factum eſt cum expreſſo ipſorum regularium conſenſu, quaſi pactum initum inter prælatũ & ſubditos, cum promiſsione aut voto implicito: quale ſtatutũ obligare ſolet ſucceſſores [h]: & materia ſtatuto declarata videtur cõtineri ſub generali voto obedientiæ, vt quædam ſtatuta declarant materiã voti paupertatis [i]. Qui vero de nouo religionem intrãt, acceptãt illũ viuendi modũ cũ ſuis ſtatutis [k].

5 Quidam eius ſtatuti pro religione Ciſtercienſi confirmationem factam à Sixto Papa.4.& Pio.2. varie interpretantur, & fatentur quod ſi ita definitum eſſe conſtaret, non liceret dubitare [l]: cum tamen rationes quibus quidã id probant non ſint niſi probabiles.

6 Cæterum in prædictis ita probabilius cenſendum eſt, 1. non peccat qui in generali confeſsione ad quam nullo præcepto cogitur, dicit ſe velle tantum confiteri grauiora quædam, ad ſui pudorem, & conſilium capiendum, hic enim licite poteſt quædam alia tacere, ſup. capit.12.§.2. nec in aliquo fallit

exercitia ſpiritualia ſocietatis, quibus inſtructi ſæculares faciunt diligentem & meditatã confeſsionẽ totius vitæ, cum pijs conſiderationibus, & fructus huius refert Landulph. Cartuſ. lib. de vita Chriſti frat. Med. libr.1. inſtruct. cap.12. lib.2. cap.8.

[e] Henric. quodli.1.q.32.ꝙ lib.10 q.1. videtur Maior. d.17 q.6. Angel. confeſſ.5.§.9. Syl. confeſsio.1.§.9. Tabien. §.12. ſi. Anto.3.p.ti.14 ca.19.§.4. Alcoc. ca.9. D. Th. quodlib.1. ar.12. ad.1. Ledeſ.2.p.q.8.a.3. dub.19. Soto.d.18.q.1. art.1. verſi. dub.& q.2. art.3.col.3. Duran. diſt.17.q.11.& q.15.nu.10. Dionyſ. Ciſtercienſ. d.23 Carthuſ. d.18. Holcot.4.q.5.& id ſtatutum obligare ſi fiat cum ſubditorum cõſenſu ſaltem tacito, fatetur Nauar. ca.2.nu.5. in.5. conditione frequens, & ca.9.nu.1.ca.21.nu.38.& clarius. ca.22. nu.38.c. placuit. de pœni.d.6.nu.112.128. vbi refert Palud.d.17.q.5.col.2. Adria. de conf.q.5. ant. dub. Almain.q.1.col.44.& alios dicentes fieri poſſe tale ſtatutum Med. de confeſ.q.33. de confeſ. facta fratribus priuilegiatis fol.80.82.col.2.

[f] Committi poſſe iuriſdictionem abſoluendi à peccatis non reſeruatis ſub onere declarato pœnitenti, vt teneatur ea peccata mort. repetere prælato: tenet Nauar.c.26.nu.12. quanuis neminem citat. idẽ Caietan. verb. abſolutio. ca.1. Roſel.§.5. frat. Alexand. ſum. lib.1. ca.5.§.5. fin. Angel. confeſsio.5.§.9.& eiuſdem ſententiæ eſt Henric. ſup. & plane Palud. Adrian. dict. quæſt.5. ante dubia Medin. quæſt. 33.f.82.col.3. quam tamẽ ſententiam tanquam ſolius Roſelæ, putant non eſſe tutam Tabien. abſolutio.1.nu.6. Armi.§.6. quaſi abſolutioni addatur conditio implicita de futuro. cum reuera non ſit conditio, ſed onus & modus, vt addi ſolet dum inferior abſoluit à reſeruatis.

[g] Regulares vt per vota renunciant bonis, & alijs rebus: ita per ſtatuta renuntiant multis alioquin de ſe licitis. atque ita ſtatutum de repetendis confeſsionibus, oſtendi ſolet nouitijs, vt in Religione Societ. Ieſu, in regul.5. Magiſtri Nouitiorum quod generaliter habetur in exam. capit.1.§.13.& conſt.1.part.cap.4.§.5.

[h] ſic populus ſuccedẽs tenetur ex vi pacti & cõtractus ad feſta & obſeruantias, quas prædeceſſores cum voto aut iuramento firmarunt, quia dum non reclamat, cenſetur tacite conſentire in conſuetudine; quæ habet vim legis. Nauar. cap.12. nu.79. ad fin. Couar. cap. requiſiſti. de teſtam. cap. quãuis pact. 1.part.§.5. num.4. cum mult. per c. veritatis de iure iur. D. Thom.2.2. quæſtio.98. art.2. ad.4. vbi Cano.& Recent. niſi votum eſſet de nænijs, & ſine cauſa rationabili.

[i] ſic in varijs religionibus ſtatutum declarat modum paupertatis: vt apud minores ne habeant dominium etiam in communi nec redditus, nec tangant nummos.

[k] ſic qui ſponte initiatur ſacris aut ſuſcepit baptiſ. contrahit obligationes iſtius ſtatus. At non oportet ſingulos de religione conſentire: ſed ſatis eſt ſtatutum fieri in Capitulo Generali, vbi Prælati vice aliorum conſentiunt: præſertim ſi à PP. ſit confirmatum. vt leges concil. general. poſtquam confirmatur à PP. cenſentur acceptatæ à Patribus concil. nomine ſingulorum Chriſtianorum: & illos obligant abſque illorum expreſſo conſenſu. quam rationem tangit Nauar. capit. nono. num. primo, & cap. placuit. num.118.

[l] Nauar. cap. placuit. num.118. vt non licet dubitare an recta ſint ſtatuta alia quæ Papa confirmat: cum non poſsit errare in lege morum, ſicut nec in definitione fidei. Anton. Gabr. tom.2. communi. tit. de clauſul. concl.1.§.28. conc.3.§.2. Nauar. capit. duodecimo. nume.89. Cordub. libr.1. quæſtion.54. Simanc. de Cathol. inſtitu. capit.47. numero.84. frat. Medin.1.2. quæſtio.105. articulo tertio. ad primum. Petrus Nauar. libr. ſecundo. de reſtitutione. capit. quarto. numero.450. ſic Patres defendunt dogmata fidei ab argument. gentilium, quod nihil contineant impoſsibile aut improbabile. & Papa ante definitionem fidei, & Canonizationem, præmittit humanas diligentias: quibus tamen concluſio definita eſt certior.

confeſſarium. 2. quanuis id confeſſario non explicaret, certe deceptio & mendacium in eo iudicio pœnitentiæ non videtur perniciosum, ſi quod ex peccatis directe abſolutis occultet, vt. d. cap. 12. dictum eſt. quia nihil celat eorum quæ huic iudici per ſe teneatur in eo foro manifeſtare. 3. ſiquis epiſcopum aut prælatum ea generali confeſsione intendat decipere, vt occultans grauia habeatur ſanctus & dignus officio aut dignitate: atque hac via per hypochriſim obtineat beneficium quo indignus eſt, videtur mort. [m] ſi tamen interdum mutet confeſſarium ſolitum, vt alteri grauem caſum in quem forte incidit fateatur, non peccat mort. & interdum expedit [n].

7 Secluſa reſeruatione caſuum, de qua lib. 3. de pœnitentia. capit. 14. non poteſt fieri generalis lex pro omnibus Chriſtianis, vt qui directe abſolutus eſt à non reſeruatis per legitimum confeſſarium ſæcularem aut regularem, teneatur ſub mort. repetere eadem peccata parocho. (Hæc enim res difficilis excedit finem legis humanæ, quæ omnibus debet eſſe tolerabilis & ſuauis: Poteſt vero ſæcularis ad quædam difficilia ſe voto obligare, ad quæ tamen nulla lege compelli poteſt.) Nam qui abſoluitur directe, onus repetendi peccata iam non habet ex ratione caſus reſeruati, ſed nec ratione voti proprij aut promiſſionis in re graui, quare perinde liberatur ab obligatione, ac ſi abſolutus eſſet immediate à Papa [o], aut per expreſſum iubileum abſq; vllo onere.

8 Quidam putant [p] olim per extrauag. vices, de treuga & pace, & extrauag. ad veteres, quæ ſunt editæ à Sixto. PP. 4. [q] & Martin. 5. confeſſos ſacerdoti regulari expoſito, & habenti iuriſdictionem non impeditam, obligatos fuiſſe iure communi vt eadem peccata ſemel in anno in quadrageſi. aut ante communonem paſchæ iterū confiterentur proprio parocho: quaſi monacho iuriſdictio delegetur à PP. ſub eo onere vt ſibi confeſsi tenerentur confeſsionem repetere parocho, tanquam paſtori ordinario. (quod tamen falſum eſt) & quod prælatus religionis committat confeſſario abſoluere regulares ſubditos ſub onere repetendi prælato.

9 Id onus licet durum, liceret in inſigni aliqua religione. ſed poſtquam Pontifices ex priuilegio conceſſerunt iuriſdictionem confeſſarijs approbatis regularium pro audiēdis confeſsonibus etiam ſæcularium, Ioan. 22. Pontif. definit erroneum eſſe dicere, [r] quod teneantur eadem peccata de quibus per regulares ſunt directe abſoluti, repetere parocho aut epiſcopo. idem probat Benedict. 11. extrauagan. inter cunctas de priuil. & ſubdit, liberatus ſemel ab eo debito, non obligatur amplius ad eandem debiti ſolutionem per repetitionem confeſsionis. exponitq; iuris preceptum de annua confeſsione facienda parocho, intelligi de illis peccatis, quæ alias non eſt confeſſus, nec ab illis directe abſolutus. quod de ſæcularium cōfeſsionibus certum eſt. atq; ita interpretandus eſt Sixt. 4. extrauag. vices de treuga & pace: vbi negat ſe nouum ius condere, ſed explicat ius commune poſitum in capit. omnis vtriuſque ſexus. quo laici non obſtantibus priuil. mendicantium ob quę eis confiteri poſſunt, tenentur de iure ſemel in anno ante communionem paſchæ, confiteri parocho. nempe ea peccata à quibus

[m] Sic temperandus eſt Victor. & ledeſm. cit. A. [n] Nauarro. capit. vigeſimo primo. numero. 40. fin. [o] ſicut Papa habet commutatiue iuriſdictionem in ſingulos fideles totius orbis, & poteſt eos abſoluere inuitis epiſcopis, ita ob priuilegia regulariū, bullas & iubilæos poteſt per alios abſoluere, vt probat recepta conſuetudo fidelium. & male Taper artic. quinto negat expedire vt per bullas & iubilæos eximantur ſubditi à parochis quantum ad confeſsiones.

[p] olim propter Sixt. 4. in extrauag. Vices. de treuga & pace. & Martin. 5. extrauag. ad veteres. putarunt. quidā Pontif. ſub eo onere delegaſſe iuriſdictionē monachis ſacerdotibus. vt tamen laici his confitentes teneantur ad finem anni ea peccata confiteri parocho. tenet Ioan. de Poliaco videtur Henric. quodlib. 10. quæſtio. prima, & ſecunda; pro qua ſentētia Ledeſ. ſecunda par. quæſtio. ſeptima. artic. quinto, dub. tertio. citat Richard. Armach. libr. 11. capit. primo. & quarto. Gloſſ. in capit. omnis vtriuſque ſexus. facit Gregor. capit. ex autoritate 16. quæſtion. prima. & quidam canoniſtæ cum Glo. de pœnitentia. diſtinctio. ſexta. capit. placuit vt ibi

[q] refert Nauar. [q] quia Sixt. 4. extrauagan. vices oſtendit ſe non condere nouum ius: ſed explicat ius commune quo obliget non obſtante priuileg. Mendic. nempe quod laici tenentur de iure confiteri parocho ſemel in anno. ſimiliter loquitur Martin. 5. vt aduertit Medin. quæſtio. 33. pag. ſecunda. cum Adrian. quæſtio. 5.

[r] Dicere quod confeſſi ſacerdoti Regulari approbato tenētur repetere cōfeſsiones parocho eſt erroneū, vt definit Ioā. 22. in extrauag. vas electionis de hęret. quia regularis ex priuilegio Pōt. habet iuriſdictio. vt directe abſoluat ſæculares quod cōceſſit Alexan. 4. & 5. Clemen. 4. Vrba. 4. Bonif. 8. Paul. 3. Greg. 13. & plurimi alij Pontif. cum iuſta cauſa, & experimēto conſtat cedere in publicam eccleſiæ vtilitatem. Quod vero Bonif. VIII. extrauagan. ſuper cathedram. de ſepultu. moderatus eſt, iterum confirmat Alexand. V. capit. dudum de ſepultur. quamuis Benedicti. XI. ſuſtulit ad tempus eam moderationem. hanc ſententiam eſſe certam probat Soto. diſtinctione decima octaua, quæſtione quarta, articulo tertio. Ledeſma. ſecunda parte, quæſtione ſeptima, articulo

alias nō fuerant legitime abſoluti [s]: ſic qui ſæpius in anno receperat euchariſtiam ex priuilegio apud monaſteria regularium, tenetur nō quidē repetere pręteritas cōmuniones, quod fieri non poteſt: ſed nouā cōmunionem accipere in paſcha de manu proprij parochi: nam & priuilegia regularium ſemper excipiunt id tempus paſchæ quo impleri debeat præceptum communionis in propria parochia.

10 Poteſt quidem parochus vt vultum ſui pecoris agnoſcat, compellere oues ſuas vt impleant præceptum annuæ confeſsionis & communionis: ad quod regularis non habet ius compellendi. ſi tamen ſubditus probet, ante communionem Paſchæ ſe regulari iam confeſſum, nec habere conſcientiam noui peccati mort. tenetur illum parochus admittere ad communionem: quia ſatis impleuit præceptum confeſsionis [t]: de quo eccleſia non deſignat certum diem anni, vt deſignat pro communione paſchæ, quæ à ſolo parocho eſt accipienda.

CAP. XVII.

Poteſt in religione fieri ſtatutum repetendi confeſsiones prælato.

§. 2. *At prælatus commutare poteſt eam repetitionem: ſicut & votum repetendi confeſsiones.*

3. & 4. *Ciſtercien. non videntur olim fuiſſe obligati repetere omnia. m. prælato.*

5 *Iam conſuetudo ita interpretatur apud Ciſterc. & præſertim in religione vbi conſtitutiones declarant non obligare ſub peccato.*

IN religione fieri poſſet ſtatutū cū expreſſo conſenſu regularium, repetendi factas confeſsiones in fine anni prælato: aut etiam confeſſario quem prælatus deſignauerit. & quidam ita factum putant in religione Ciſtercienſ [a], vbi ipſa conſuetudo arguebat ſtatutum ita acceptatum à ſubditis. ſi ſtatutum fieret in Capitulo generali, ſatis eſt conſentire prælatos ius ſuffragij habentes nomine omnium: nec requiritur ſingulorum ſubditorum præſentium aut futurorum expreſſus conſenſus: præſertim poſtquam à PP. confirmatum eſt. Sic enim leges Concil. generalis à PP. confirmati, dum à Patribus eiuſdem concilij nomine omnium acceptantur, obligant omnes abſq; illorum expreſſo conſenſu: & ſtatutum religionis poteſt ſua declaratione reponere aliquod ſub materia obedientiæ aut paupertatis [b], ad quam regulares ſe voto obligāt: & poſito eo ſtatuto prælatus, qui caſus reſeruare poteſt, concedit delegato cōfeſſario iuriſdictionem, vt ſubditus ſub eo modo & onere ex lege pactionali abſolutus, perinde teneatur peccata repetere pręlato [c]: vt tenetur dum caſus eſt reſeruatus, à quo indirecte abſoluitur, de quo infr. lib. 3. de pœnitentia. ca. 15. & ita olim quidam ſed falſo putarunt cōfeſsiones ſæcularium factas regulari repetēdas eſſe parocho: de quo dictum eſt. c. 16. §. 8. nō quod parochus aut prælatus monaſterij delegando iuriſdictionem reſeruet ſibi eos caſus (hic enim caſus reſeruare nō poteſt) ſed quia Pontif. aut Generalis religionis qui caſus reſeruare poteſt, ſub dicto modo & onere committat iuriſdictionem inferiori confeſſario.

2 Multum differt hæc obligatio repetendi peccata, ab ea qua peccator iure diuino tenetur confiteri omnia mort. quia ab eo præcepto diuino quanuis contritus eſſet, non poteſt vlla diſpenſatione aut commutatione liberari à PP. & qui ob impedimentum fuit indirecte abſolutus per inferiorem à reſeruato, tenetur querere directam abſolutionem ceſſante impedimento: aut certe in articulo mortis illum caſum iterum confiteri, vt tunc directe abſoluatur At qui ex ſolo ſtatuto & voto implicito ſeu pacto tenetur repetere eadem peccata, ſatis eſt, ſi facta commutatione dicat eadem peccata prælato extra confeſsionem [d]: vt qui directe in mortis articulo abſolutus eſt à reſeruatis habentibus annexam excommunicationem, ſatis eſt vt ſine confeſsione ſe præſentet, & peccata manifeſtet prælato ſuperiori [e]: quia cum in mortis articulo

Io quinto. dubio tertio, Maior. diſtinctione 17. quæſtio. ſexta, & 17. Duran. quæſtio. duodecima. Pet. Soto de cōfeſſ. lect. 5. Syluest. confeſſor. 2. §. primo, & ſequent. Med. quæſtio. de confeſsione facta fratribus priuile. Nauar. capit. 27. numero. 260. & paſsim Doctor.

[s] ſic eſt legitima expoſitio Sixti 4. pro laicis qui Sixtus. 4. ſimiliter confirmauit ſtatutum pro regularib. Ciſtercienſ.

[t] d. eſt. P.

CAP. XVII.

[a] CIt. a c. 16. E. & l.

[b] de poſsibili fatetur Adrian. de confeſ. quæſtio. quinta, & alij.

[c] Nauarr. capit. vigeſimo ſexto. num. duodecimo. Caietan. Roſel. frat. Alexan. Angel. Henric. Palud. Adrian. Medin. cit. capit. decimoſexto. A.

[d] quæ differentia eſt valde aduertenda.

[e] D. Tho. diſtinct. vigeſima. quęſtion. prima. primo. ſecunda ad ſecundum. Palud. quæſtio. prima. articulo ſecundo. cōcluſ. tertia. Anton. 3. p. titul. decimo quarto, capite. 19. §. 17. Soto diſtinct. decimaoctaua, quæſtio. 4. 4. ad ſecundum. Angel. confeſſ. 3. §. ſecundo. Syluest. abſolutio. 1. §. octauo. confeſsio. 1. §. 19. confeſſor. primo. §. 20. Tabien. abſolutio primo. §. decimo quinto, Armi. §. duodecimo, Alcoc. §. nono. fin. Angel. confeſſor. 1. §. vigeſimo, Nauarr. capit. 26. numer. 27. Cordub. caſ. 18. punct. primo quia Trident. ſeſsio. 14. c. 7. ait nullam eſſe reſeruationem peccati in arti. mortis. Addit Turrecrem. cap. tempus de pœnitentia. diſtinct. ſeptima. numero. quinto. cum Paludan. quod eos qui ſic directe ſunt abſo-

ſit directe abſolutus à culpis, non tenetur iterum eas ſubijcere confeſſario vt abſoluatur. ſic qui voto ſe aſtrinxit ad repetendas confeſsiones legitimas, vel ad confitenda venialia, poteſt facta voti commutatione liberari à confeſsione iſtorum, quæ non ſunt materia neceſſaria pœnitentiæ.

3 De facto non videtur ſtatutum Ciſterc. obligaſſe ſub peccato mort. ad repetenda prælato peccata, à quibus ſubditus fuerat directe abſolutus [f] per priuileg. quod illis conceſſerat idem Sixt. IIII. quia ſi directe abſolutus eſſet à proprio generali, aut à PP. abſque onere, conſtat non teneri repetere eam confeſsionem prælato monaſterij in fine anni. qui autem in articulo mortis aut per priuileg. directe abſoluitur vice Chriſti à priuato ſacerdote, manet non minus liber, quàm ſi à P^p. abſolueretur: Quilibet enim confeſſarius in his non reſeruatis, eſt ſupremus iudex vice Chriſti. Porro Sixt. 4. in priuileg. quod anno, 1481. conceſsit ad petitionem Abbatis Ciſtercienſ. ait, illorum ſtatutū & conſuetudinem de confitendo prælatis aut per eum deſignatis, fuiſſe per ſanctos ipſius ordinis factam, & à primæua inſtitutione obſeruatam, & à ſede Apoſtolica confirmatum: nec prætextu priuilegij à ſe conceſſi ijſdem Ciſtercienſ. derogari huic ſtatuto, ita plane declarat, vt præfati monachi ad confitēdum ſemel in anno quolibet, omnia peccata ſua ab vltima confeſsione illorū prælatis facta iuxta formam dicti ſtatuti, teneantur perinde, acſi conceſsio prędicti priuilegij non eſſet à Papa emanata. & idem fere ait Pius 2. anno. 1559.

4 Sed horum Pontificum menſ limitari poteſt iuxta dictam declarationem Benedicti. 11. vt ſicut ſeculares tenētur ſemel in anno confiteri parocho: nempe ea tantum de quibus non fuerant per alium abſoluti directe: ita hi regulares ſimilia cōfiteantur prælato, & ab illo compelli poſsint. vt ca. 16. §. 9. dictum eſt. nec excuſari ſi dicant prætextu priuilegij ſe in futuro velle alteri confiteri. nam occurrente tempore præcepti quo prælatus compellit, non liceteo prætextu differre confeſsionē in futurum. ſic admonetur quidam ne voti religionis iam obligātis executionem differat prætextu futuri episcopatus quē ſperabat [g]. & alter monetur ne differat impletionē ſponſaliū ſub iuramēto iam obligātium, prętextu implendi iuramentū, aut votum de futura religione.

5 De facto non videtur iam apud Ciſtercien. aut aliam religionē obligare ſub. m. ſtatutū repetēdi omnia peccata: quia iā diu conſuetudo ſic cōfitēdi prælatis ceſſauit: [h] & prælatus detrectat cōfeſsiones audire, ne dū reos punit, poſsit ſuſpectus haberi de violato ſigillo. vbi vero inſtitutor religionis declarat cōſtitutiones ſuas non obligare ſub peccato, vt in religione clericorū ſocietatis Ieſu [i] & B. Dñici, tale ſtatutū (qđ monet repetere cōfeſsiones totius anni prelato) eſt tātū de cōſilio vt repetat peccata à quibus de licētia maioris prelati aut ꝑ iubileū [k] ſubdit⁹ directe abſolutus fuerat: quia eo poſito nulla manet reſeruatio [l]. vt q in mortis artic. abſolutus eſt ab ijs reſeruatis quæ nullā habent excommunicationē, non tenetur ea peccata amplius repetere. commendata quidē eſt cōſuetudo faciendi confeſsionē generalem totius vitæ, ſup. c. 16. §. 1. aut in religione repetēdi confeſsiones totius anni prelato: ſed ſine ratione & autoritate neceſſaria nemo cōſtringēdus eſt ſub mortali ad nouū onus repetēdi peccata directe abſoluta. qꝫ ſi cui Pontifices citati. ca. 16. §. 7. &. 8. variare videātur: ſane vnus alterius definitionē nō corrigit, ſed mētē & obſcurum ſenſum alterius explicat.

CAP. XVIII.

De. 3. parte materiæ, quæ eſt ſatisfactio de nomine, & quomodo hæc differt à reſtitutione. eſſe medium neceſſarium ad conſecutionem gloriæ.

§. 2. *Iuſtus poteſt Deo ſatisfacere pro temporali pœna.*

3 *Licet ſit iuſta ſatisfactio, non pertinet ad virtutem iuſtitiæ, ſed pœnitentiæ, quia requirit gratiam creditoris.*

abſoluti à peccatis, forte non poteſt Papa obligare ad repetitionem confeſsionum. At ſi indirecte per inferiorē ſit abſolutus à reſeruatis, non ſatis eſt vt ſe præſentet prælato: ſed iure diuino tenetur iterum confiteri eadem peccata, vt directe abſoluatur, ſicut & peccata oblita, quorum poſtea recordatur.

f quia ſine cōſenſu ſubditi non poteſt obligari: vt aiunt Paludan. & Turrecrem. ſup.

g cap. per tuas de voto. de quo Caieta. cum Diuo Thoma. ſecunda ſecundæ, q. 185. 8. ad primum. Syl ueſt: religio. 2. §. vigeſimo. Angel. votum. 3. §. decimo-quinto. Tabien. verb. episcop⁹. numero ſeptimo. Armil. §. decimo. Abul. Num. 30. quæſtio. 94. vide ſimile in capit. commiſſum de ſponſalibus.

h ita fatentur Regulares prælati ordinis Ciſtercienſ. & aliorum ordinum.

i in Religione Societatis Ieſu conſtit. 6. part. capit. 5. & Prædicatorum, vt ait Diuus Thomas, ſecunda ſecundæ, quęſtione. 186. nono ad primum. vbi Caietan. Soto. libro primo. iuſtit. quæſtio. ſexta, articulo quarto colum. nona. & articulo quinto, ſi. Caſtro. libro primo, leg. pęnal. capit. nono. Nauar. prælud. nono. num. octauo. capit. vigeſimo tertio. numero. 49

k ſed apud monachos Diui Bernardi, & Regulares ſocietat. Ieſu. vt fruantur iubilæo, peti debet licentia Prælati & confeſsiones fieri apud deſignatum confeſſarium per prælatū ex bulla. Alex. 6. Greg. 13.

l quando reſeruata ſunt directe abſoluta vt de articul. mortis vt dictū eſt. H.

CAP.

CAP. XVIII.

4 *Priuatus iuſtus non poteſt anticipato ſoluere pro futuris, nec conſeruat ſibi theſaurum.*

5 *Diffinitur ſatisfactio*

6 *Nihil minuit in opere de merito gloriæ.*

Vox ſatisfactio [a] ſignificat. 1. actionem qua homo debitum ſuum implet cum quadam æqualitate vel proportione: & ad actum iuſtitiæ & reſtitutionis debitæ accommodatur. vſurpatur. 2. pro defenſione & excuſatione ſui [b]. 3. pro cōpenſatione iniuriæ in perſonā, quæ in actionibus conſiſtit, non in rebus. in quo differt à reſtitutionis voce [c], quæ eſt actio circa res ex iuſtitia commutatiua debitas. & à noſtris accōmodatur actioni qua Deo pro pœnis ob culpam debitis ſatisfacimus. quæ ſatisfactio vberius per ſacramenta communicatur, & per ſacrificium miſſæ, vel per indulgentias ex operibus Chriſti. Hoc nomē licet in ſacris ſcripturis non reperiatur, extat res ipſa [d]. & contritio in ſtatu etiam legis naturæ ſatisfactioq; in vindictam peccati debebatur, ſup. lib. 1. de pœnit. ca. 8. De lege communiter neceſſaria eſt ſua in adulto, vel aliena ſatisfactio applicata tanquam medium ad conſecutionē ſalutis vltimę [e]: quia nullus iuſtus gloriam intrabit antequā plene purgatus ſit omni pœna. nec videtur de facto à Deo condonari vnquā tota pœna ob impetrationē orationis & rationem meriti: niſi per ſacramentum, indulgentiam, vel alterius voluntarie oblatam ſatisfactionem applicetur ſimul iuſta ſatisfactio: & dum Deus orantem pro anima purgatorij exaudit, ſimul prouidet remedium quo ſalua ſatisfactionis lege concedat & remiſsionem & alienam compenſationem pœnæ [f]. Huius ſatisfactionis vtilitates pro foro etiam conſcientiæ coram Deo paſsim ſacra ſcriptura & Patres prædicant. [g] nec enim ſeruiunt pro politico & externo tantum foro ad probādos eos qui eccleſiæ recōciliantur, vt quidā fingūt [h].

2 Nec impoſsibile eſt vt homo per contritionem diſpoſitus & à mort. culpa & pæna æterna gratis liberatus, ſatisfaciat [i], Non pro pœna fori tantum externi [k]: nec de rigore iuſtitię ex bonis omnino proprijs (ſolus enim Chriſtus ſic abunde ſatisfecit ex proprijs de rigore iuſtitiæ [l]: quod quidam temere, & impie negare [m] videntur)

a Svp. a lib. 1. de pœnitentia. ca. 8. &. 18. Doct. cum Mag. 4. diſt. 20. vſque. 25. D. Thom. add. q. 12. Soto. diſt. 19. Caietan. to. 1. opuſc. tract. 6. Soto. lib. 3. de nat. & grat. cap. 6. Petr. Soto. tit. de ſatiſfact. Medin. C. de pœnitentia. tract. 3. de ſatiſfac. Adrian. in 4. de ſatiſfact. ſummiſtæ verb. ſatisfact. Cano. relect. de pœnitentia. part. 5. Victor. in ſum. §. 198. Ledeſ. 2. part. q. 11. & contra hæret. Sot. ſup. Roſen. artic. 5. Taper. artic. 3. &. 6. Marianus Victorius. lib. de pœnitentia. cap. vlt. Vega. lib. 13 in Trident. cap. 36. Horantius loc. commun. li. 7. capit. 8. Hoſi. inſtit. capit. 47. Pigh. controuerſ. 9. Caniſi. Catechiſ. titul. de ſatisfact. quæſt. 7. &. 8. & Bellar. lib. 1. de purgator. c. 10. lib. 4. de pænitentia. c. 7. &. 8.

b Bellar. li. 4. de pænitentia. 16. col. 3. apud Ambroſ. lib. 10. in Luc. cap. 96. & ſerm. 46. lachrymas Petri lego, ſatisfactionē non lego. ſic ſumitur Act. 24. pro me ſatisfaciam, & 1. Pet. 3. parati ad ſatisfactionē omnia poſcēti. Chryſoſt. hom. de B. Philogonio.

c ſatisfactio differt à reſtitutione lib. 1. de pœnit. c. 6.

d probāt contra hæret. Recent. cit. ex Tertul. de pænit. ca. 9. vbi Pamel. Cypria. ſerm. 5. de lapſis ad ſi. vtitur voce ſatisfactionis. & epiſt. 8. &. 10. quæ habetur li. 3. epiſt. 14. lib. 4. epiſt. 4. Aug. lib. de ver. & fal. pænitent. & ſæpe apud Torren. lib. 3. confeſſ. cap. 9. §. 11. & ſeq. Hieron epiſt. 26. quæ eſt Epitaph. Paulæ. Amb. 2. de pænit. ca. 10. Gregor. ho. 34. in Euang. conc. Floré. Trid. ſeſſ. 14. c. 8. & paſsim Patres vtuntur voce ſatisfactionis, Bellar. lib. 4. de pænit. cap. 9.

e quia non ſatis eſt dolor de offenſa Dei amici vt procedit ex ſola caritate aut gratitudine, ſed ex virtute pænitentiæ cum animo compenſandi. lib. 1. c. 8. &. 19.

f plane ſignificat Aug. ſerm. 50. de tempore ſi. ſeu ho. 50. ca. 15. vbi generaliter loquitur de omni remiſsione pænæ aut culpæ, Ambr. de Elia. & ieiun. ca. 20. quanuis Caiet. to. 1. tract. 16. q. 5. & Soto d. 21. q. 1. ar. 3. ſignificat aliquando animam liberari à purgatorio per ſolam impetrationem orationis alienæ.

g ex ſcripturis probat Bellar. lib. 4. c. 8. Dan. 4. peccata tua eleemoſynis redime. Prouerb. 16. miſericordia & veritate redimitur iniquitas. Cyprian. ſerm. de lapſis explicat prius requiri opera pænitentiæ, quibus venia peccati impetretur. 2. Reg. 12. poſt condonatā culpam Dauid, punitus eſt morte filij. Pſal. 88. viſitabo in virga iniquitates: miſericordiam autem meam non auferā.

h recēt. Luther. quos cōfutat Bellar. lib. 4. ca. 10. 12. 16.

i Nō loquitur D. Tho. 3. p. q. 1. a. 2. ad. 2. de puro tantum homine. i. in puris naturalibus abſque gratia. (vt ibi putat Caie.) ſed etiam de iuſto qui pro peccato. m. quod fecerat, aut pro alieno non ſatisfacit ad iuſtum. idem ait in. 4. diſt. 15. q. 1. 2. cont. Scot. ibi. q. 1. Bellar. lib. 4. c. 7. Tri. ſeſſ. 6 c. 14. ſeſ. 14. c. 8. can. 13.

k Tri. ſup. ex Patribus probat Bellar. c. 10. 12. 16.

l D. Th. 3. p. q. 1. art. 2. (ibi ſ. Med. &. Suar. dub. 4. §. 3.). q. 46. a. 12. ad. 2. & 3. cum conc. Epheſin. q. 48. 2. &. 5. & paſsim Caie. q. 48. 5. ad. 3. & opuſ. 17. qq. q. 1. a. 4. fo. 64. probat id definitum eſſe. Bellar. lib. 4. de Chro. c. 8. ad. 2. Capreo. d. 15. q. 1. a. 3. ad vlt. Dur. ait oppoſitum derogare paſsioni Chriſti tanquā blaſphemū, impiū & ſacrilegū. Driedo de redemp. gene. hum. Doct. 3. diſt. 20. Bon. q. 3. Rich. q. 4. Palu. q. 2. Palac. q. 2. Alexan. 3. p. q. 1. &. 17. Altiſsiod. lib. 3. tract. 1. c. 8. Abulen. paradox. 1. ca. 41. & prolog. in Matth. quæſt. 27.

m vt Dur. d. 15. q. 1. n. 6. Med. C. de ſatisfact. q. 1. Scot. 3. d. 19. &. 20. in. 4. d. 15. q. 1. Gab. Almain. & quidam alij. quam ſent. frat. Medin. tertia parte. quæſtio. 1. artic. 2 pag. 70. dicit, conculcare Chriſtum, & ſacras ſcripturas, Peña, & Sotomaior

 vocant

vocat periculoſā impiā, blaſphemā ſacrilegā. At illi autores videntur loqui de ſola humanitate. reuera Dur.3.d.20.q.2.a.2.nu.10.& clarius. q. 3. fatetur Chriſtū ratione perſonæ meruiſſe & ſatisfeciſſe infinite: licet autem opera quæ Chriſtus per humanitatem fecit creata, erāt ſimul Patris & Spiritus ſancti, qui cōcurrit ad omne opus bonum: ſpeciali tamen ratione erāt vitaliter à ſolo Chriſto. Caie.3.p.q.48.ar.5. vt ſuppoſito cōiūcto: & per ea liberè facta tanquam Dominus illorum ſatisfecit ex proprijs. iuſtus vero libere agit etiā dū præcepta implet, & ſatiſfacit ex ſuis, quorum eſt Dn̄s per libertatē: non tamen de rigore iuſtitiæ: quia omnia debet Deo, & ſupponit gratiam donationemque Dei creditoris, ſibi fieri.

ſed iuſtus Deo ſatisfacit de condigno ad æqualitatem iuſtitiæ pro pœnis temporalibus [n], quas debet. Deus enim peccatis ſingulis coęqualem pœnam taxauit [o], qui tamen citra condignum punire ſolet. nec vlla Chriſti ſatisfactioni infinitæ fit iniuria [p], qui tanquam vniuerſalis cauſa [q] ſuam homini ſatisfactionem & merita communicat, per ipſius hominis actus, aut per ſacramenta. cępit ſatisfactionis vſus ab Adam poſt peccatum [r], & legitur in omnium pene ſanctorum vitis & hiſtorijs.

3 Satisfactionis æqualitatem virtus pœnitentiæ vt non exigit [s], ita in ſecūdario actu nec excludit. Sed non pertinet ad virtutem iuſtitiæ commutatiuæ [t]. 1. quia valor ſatiſfactionis (ſicut & meriti ſecundum valorem moralē ęqualis præmio [u]) pēdet ex gratia Dei creditoris qui iuſtos facit, & eos mouet ad operādū: [x] & quæ de manu illius accepimus reddimus eidem, multis alijs titulis debita. Qui manet in. m. & eſt Dei inimicus, non poteſt Deo ſatisfacerę etiam pro venialis vnius pœnis [y]: nec pro ijs quæ ex peccato prius remiſſo debebantur ad tempus [z]: & multo minus in inferno ita ſatis patitur, vt ab eo reatu pœnæ temporalis liberetur [a]. 2. non pertinet ad iuſtitiam, quia homo non tam intendit vt finem compenſare ad æqualitaté, (quod & homini inimico ſolui poſſet) quàm deſtruere prorſus peccatum vt Dei offenſam cum ſuis effectibus, vt ita plene reconcilietur Deo. Quare dum pro veniali reddit æqualem compenſationem, pro. m. autem infinite minorem, nō variatur dicta ratio formalis obiecti. & finis pœnitentię: vt pietas eſt & qua Deo & parenti reddimus ęqualem gratiā pro paruo beneficio: & qua infinite minus pro beneficio infinito redēptionis, & euchariſtię: ſed vtrumq; ex acceptis à Deo & alio titulo debitis. 3. quia fit homo per pœnitentiā vindex ſui peccati, teneturq; ſponte exequi pœnalem ſententiam, quam confeſſarius iudex impoſuit. Hæc ſunt aliena à ratione iuſtitiæ & legis pœnalis, quę exercetur digne etiam

[n] [o] non mirum, ſi iuſtus pro temporali pœna habeat ex dono Dei, rē æqualis valoris qua ſatisfaciat Bellar. lib. 4. cap. 7.

[p] Trid.ſeſſ.14.ca.8.fin.&.can.14.ſeſſ.6.cap.16.can.vlt.conc.Florent.Baſil.reg.breu.12.Taper.ar.6.Doct.d.15.&.19.in quo errat Michael Baius li. de indulgent.c.vlt.negās nos ſatisfacere Deo: ſed quod ad præſentiam operum noſtrorum applicatur nobis ſola ſatisfactio Chriſti. [q] D.Tho.3.p.q.48.ar.6.ad.2.quæſt.49.1.ad.4.q.39.5.ad.3.q.51.1.ad.2.& ſæpe Doct. [r] Sapient.10.eum qui primo creatus eſt eduxit à delicto ſuo. quod tamen Geneſ.2.factum eſt per pœnitentiā Adæ & pœnas vt probat Iren.lib.3.ca.35.37.Aug.lib.2.de pecc. mer.ca.34.Epiphan.hær.46.Amb.lib.2.de pœnit. c.11.Chryſ.ho.7.ad.pop.addit Epiph.lib.3.in expoſitione fidei: ſimiliter Eua pœnitentiā egit, Martin.lib.5.hypot.ca.1. pag.343. de pœnitentia Dauid.2.Reg.12.probat Chryſo.in Pſal.50.homil.2. Greg.9.mor.c.29.Eucher. in.2.Reg.ca.8.

[s] pœnitentia tamen in principali actu contritionis contra peccatum mort. requirit ne poſsit reddere æquale: quia virtus pænitentiæ eget motiuo ſimul caritatis & miſericordiæ. ſup.lib.1.ca.19.

[t] vt putant Scot.Dur.quod bene probat D.Tho. add.q.12.ar.2.Ledeſ.q.11.ar.2.Soto.d.19.q.1.a.1.

[u] Trid.ſeſſ.6.cap.16.D.Tho.1.2.q.114.3.ca.& ad.1.&.3.contra Durand.2.d.27.q.1.nu.12.& in 1.d.17.q.2.nu.15.in.3.d.18.q.2.& clarius. d.20. q.2.nu.4.in.4.d.46.q.1.qui male loquitur contra Patres. [x] Trident.ſeſſ.14.ca.8.Ledeſ.2.part.q.13. Duran. 4.diſt.15.q.2. ſatisfactio pendet ex gratia, & vt de lege habeat infallibilem effectum: pendet ex ordinatione Dei accceptatione & promiſsiōe. Eſa.1. venite & arguite me. (vbi promittit perfectā peccati purgationē, quā uis peccata fuerint vt coccinum vt ibi aduertit Hieron. ſi modo faciat fructus pænitentię) Ezech. 18. & 33. Ioel.2. De qua promiſſ. Chryſo.ad popul. ho.41.&.80.& in varijs ho. de pænitent. & ho. 3. &.4.fin.de Lazaro.Aug.de ver.& falſ.pænit.c.15. epiſt.54.in princip.enchyr.ca.66.78. Ambroſi. ad virginem lapſam.cap.8.Baſil.regu.breuior.in.271. Bernard.ſerm.55.cant.Luc.3. fructus dignos pœnitentiæ. i. bonis operibus damnum & iniuriam compenſent.vt exponit Bed.libr.1.cap.2. cum Gregor.ho.20.in Euang.Druthmarus in Matth.3.vbi Chryſo.ho.10.Theoph.Euthym.& alij Patres.Iſichius lib.4.Leuit.cap.14.Bellar.lib.4.c.8.&.15.ad 3. [y] D.Tho.& communis.diſt.16.Caietan. to.1.tract.6.de ſatisfact.q.2.Victor.§.201.fin. Cano. relect.de pænit.p.5.Petr.Soto.de ſatisf.lect. vltim. Caiet.verb.ſatisf.vbi ſummiſt.Sylu.§.7.cuius oppoſitum tenēt Nauar.ca.3.nu.5.& ca.1.de pænitent. diſt.6.nu.47. ca. 26.nu.36.lib.de orat.not.21.nu.37.ca.inter verba conc.5.nu.129. cum Scot Maior. 4.diſt.15. [z] ijdem Doct.(cont.Scot.) D. Tho. 3.part.q.89.ar.vlt. [a] hoc eſt multo certius.Soto.diſt.19.q.1.ar.5.& alij cit.Conc. Alm.1. part. §. 4. contra quoſdam vt Medin.de ſatisfactione. quæſt.3.qui ſimul ait pænitentiam iniunctam à confeſſario impletam in peccato reuiuiſcere ex ſola liberali Dei miſericordia, & ita temperat ſententiam Scot.diſtinct.15.quæſt.1.art.4. Maior. quæſt.1.Gabr.diſt.6.quæſt.2.art.3.dub.3.ſed falſius Durand.diſt.21.q.2.tenet etiam in inferno ſatis fieri.

b eſt

circa inimicum: cum tamen pœnitentia plurimum habeat de miſericordia admixtum.

4 Hæc ſolutio non poteſt ab homine fieri anticipata pro peccatis futuris [b]: quamuis haberet ſatiſfactionem ſibi nunc ſuperfluam. ſoli enim Pontifices in theſauro eccleſiæ conſeruant ſatisfactiones, quæ iuſtis ſuperſunt, vt pro tempore diſtribuant per indulgentias ex theſauro Chriſti & ſanctorum: priuatus autem theſaurū huiuſmodi conſeruare non poteſt in futurum: dum vero iuſtus pro præteritis ſpiritualibus pœnis ſoluit, ſemper acceptatur infallibili lege iuſtitiæ [c]. ſunt tamen quædam in temporalibus pœnæ ob ſcandaloſa peccata interdum à Deo comminatæ infallibiliter, vt morbus aut peſtis vel infamia, quas iuſtus quantumuis Deum placare conetur, non effugiet [d]: alias tamen quæ in cauſis proximis videntur præparatæ, & ita ab aliquo propheta prædictæ mutat Deus, mutatis hominum per pœnitentiam moribus [e].

5 Definitur [f] ſatisfactio eſſe rei debitæ integra & voluntaria ſolutio. Vel, iniurię alteri illatę compenſatio ex proprijs. dicitur voluntaria, quia in actibus pœnitentiæ viator debet eſſe ſpontaneus vindex ſui, vt qui voluntariè peccauit. ſatis tamen eſt libera acceptatio flagelli, & morbi patienter tolerati [g]. vt aliquando offenſus acceptat minorem iuſto ſatisfactionem, contentus vt debitor præſtet quod commode poteſt: ita Deus in ſatisfactionem acceptat opus quod ſibi multis alijs titulis debetur: & in hoc punit citra condignum [h], cum gratis dimiſſa per contritionem & abſolutionem culpa mortali contentus eſt temporali quadam ſatisfactione, quæ de ſe eſt æqualis valoris, aut ſatis paſsione purgatorij. communiter enim ſublata per pœnitentiam culpa manet reatus pœnæ temporalis [i].

6 Solutio debet eſſe aliquo modo ſupernaturalis [k] ex motione aut pondere caritatis, & nihil minuit de merito gloriæ [l]: eſſet enim magnum detrimentum perdere aliquid quanuis parum, de iure ad perpetuam gloriam ratione temporalis ſatisfactionis. Sic enim qui multa habet peccata nihil minus gratiæ recipit per baptiſmum, quo culpæ, & pœnæ omnes remittuntur, quàm ſi nihil ſibi condonaretur.

CAP. XIX.

Per quæ opera fiat ſatisfactio.

§.2 Fieri poteſt per operationes mentales: vt per orationem & meditationem: & hæ communiter habent pœnam.

3 Difficultas iuuat ad ſatisfactionem. omne meritum includit ſatisfactionem.

4 Cur opera exteriora pœnalia ſint aptiora?

5 Satisfit per opera præceptorum etiam naturalium. nec oportet vt opus ſit pœnale.

[b] Eſt communis & certa ſententia, alias nunc impune homo peccaret, ſine reatu pœnæ: cum tamen nec baptiſmus, vel martyrium remittat peccatum veniale, in cuius affectu homo manet.

[c] Sup. K. in quo differt ab indulgentia pro defunctis: licet enim offeratur æqualis valoris ſatiſfactio ex theſauro, ſed nō eſt lex & promiſsio vt ſēper acceptetur à Deo. at iuſt⁹ pro ſui ſatisfactione habet promiſsionem Dei. ſup. X. At falſo Medin. de ſatiſfact.q.1. negat iuſtè cōpenſari (niſi per pœnam purgatorij: quę eſt acerbiſsima & alterius ordinis) niſi quia Deus contentus eſt ex pmiſsione, & gratis acceptat. & addit q.5. vid.q.2. & 3. ſimiliter vnum iuſtū non ſatisfacere pro alio ex iuſtitia ſed ex miſericordia Dei acceptantis. de quo infra c.19. lit. O. idem Medin. C. de orat.q.19.fi. Cord. lib.5. de indulgen. q.5. ad 8.

[d] Sup.lib.1.de pœniten. cap.13.§.6.Iob.9. Deus cuius iræ reſiſtere nemo poteſt. Greg.9.Moral.cap.9 ſic 2.Reg.12.non obſtante oratione Dauid mortuus eſt filius eius.Medin. tract.2. de confeſ.q.46. Taper.artic.6. [e] Greg.16.moral.cap.4. probat ex Ierem.18.Ionæ.3.Exod.32. Ioel.3. Martin.lib. 2.Hypot.capit.4.col.3.lib.9.regu.3.

[f] Doctor.à princip. cit. D.Thom.add. quæſt. 12. artic.3.Soto.d.19.q.1.artic.1.Palac.d.15.quæſt.3. Ledeſ.q.11.art.3.Nauar.c.3.nu.1. colligit ex Auguſtin.de eccleſ. dogm. c.54. habetur cap.ſatisfact. de pœnitent.d.3. [g] [h] Triden.ſeſſ.14.cap.9.can. 13.Soto diſt.17.q.2.Nauarr. capi.3.D.Thom.add. q.15.artic.2.Ledeſ.q.14.Soto.diſt.19.q.2.artic.2. col.4.Victor.§.207. Cano.de pœnit. p.5. Ferrar. 4.contra gent.cap.73.Palac.d.15.q.5.Nauarr.cap. 26.nu.23.ſed oportet vt patienti ſit paſsio voluntaria aliquo modo: Soto cum D.Tho. ſup.q.15.ar.2.q.12.art.1.ad 2. & maior pœna, ſicut & maior eleemoſyna, plus ſatisfacit cū æquali etiam voluntate: præſertim ſi De⁹ ſpeciali auxilio flagella immittit. Medin. q.5. vt in purgatorio flagellū Dei cedit in ſolutum. ſed falſo Soto negat flagella, quæ communi concurſu cōtingūt, ſatisfacere: niſi ex ſola patientia vt morbum & mortem.

[i] Trid.ſeſſ.14.c.8.can.12.Taper.a.6.Vega. lib.13.capi.36. Hoſi. ca.47. Nauar. c.1. nu.43. Bellar.lib.4.c.2 nec id negat Chryſoſ.ho. de pœnit. & Auguſt.2.de peccat. merit.c.33.34. ſed tātum dicunt has pœnas quæ ſimul ſunt materia virtutis, exigere Deum ab amicis & filijs. [k] Sup. §. 3. X. Trid.ſeſſ.14.c.8.can.13.14. ſatisfactio non eſt opus noſtrarum virium, ſed gratiæ datæ per Chriſtum, in quo viuimus D.Tho.d.15.q.2.3.2. Bona. ar.1.q.3.Rich.ar.1.q.5. Duran.q.2.Palud.quæſt.3. Alex.4.p.q.85.memb.1.Marſil.q.11.ar.2. Henric. quodl.11.q.18. Anto.3.p.tit.14.c.20.§.2. Adrian. q.1.de ſatisfact. & quodl.vlt. Caiet.tract.6. de ſatiſfact.q.2.Soto d.19.q.1.a.4.Pet.Soto de ſatisf.lect. vlt.Victor.§.201.Ledeſ.q.13.ar.2.& 3. Cano.p.5. Turre.Alco.c.12. [l] Vict.§.202.Scot.d.15.q.1.a.3.

CAP. XIX.

6 *Cur conceſsit Deus vt vnus pro alio ſatisfaceret de iuſtitia, non ita pro alio meretur.*

7 *Non plus prodeſt aliena ſatisfactio. quomodo valeat pro defunctis?*

8 *Fit per tria genera operum. iuſtus pro vno peccato poſset ſatisfacere ſine alijs.*

QVidam putant per impletionem operum præcepti (præſertim quæ Deus naturali & diuino præcepto exigit [a] tanquam debeantur ſibi titulo iuſtitiæ aut religionis & pœnitentiæ) aut certe per opera mere interna [b], aut per ea quæ homini non ſunt pœnalia [c], non fieri ſatisfactionem Deo debitam pro temporalibus pœnis in prẹſenti vita, quibus compenſatur pœna purgatorij. alij totam rationem ſatisfactionis referunt in meritum actus interni [d], cui ſi efficax ſit opera externa vt nihil eſſentialis bonitatis addunt [e], ita aiunt nihil ſatisfactionis addere: niſi ſint ſacramentum & martyrium quod habet priuilegium.

2 Cæterum opera externa ſupererogationis ſatisfaciunt apte Deo [f]. vt pœna ſecundum externam iuſtitiam reſpondere ſolet in vindictam pœnæ perſonaliter debitæ. 2. opera caritatis & orationis non tantum inſignia [g], ſed omnia obtinent ſemper aliquam remiſsionem pœnæ, non tantum per modum meriti & impetrationis ab amico, ſed quia habent de facto ſemper adiunctam aliquam rationem pœnæ [h]: virtus enim eſt circa difficile cum mortificatione ſenſuum & ſenſualitatis, & meditatio cum fatigatione corporis & organorum ſenſus fit propter attentionem.

3 Difficultas ex parte obiecti proueniens conducit ad meritum, ſed difficultas vt infert homini pœnam facit ad ſatisfactionem [i]: atque ita ſatisfactio nihil minuit de merito [k], quod diuerſa ratione competit operi iuſto. & vt omni merito coniunctus eſt quidam valor ſatiſfactionis, ita omni ſatisfactioni quam iuſtus pro ſeipſo, vel pro alio offert, coniunctum eſt meritum gloriæ propriæ [l].

4 Porro patres confeſſarios & pœnitentes monent de operibus externis pœnalibus [m]: ex intentione non tantum placendi Deo, ſed ſoluendi pro culpa & pœnis in vindictam ſui, quibus ſe quodam modo inuitum & dolentem priuet bono vtili aut delectabili: & ſint talia quẹ ab homine niſi peccaſſet, nõ eſſent exigenda: quanto enim opus maiorem pœnam de ſe inuoluntariam infert, tanto cæteris paribus eſt magis ſatisfactorium. quia hæc non tantum ſeruiunt in vindictam præteritorum, ſed in Chriſti paſsi imitationem, cui ſi compatimur, cõglorificabimur: & in correctionem morum. atque ita ſeruanda eſt proportio vt in remedium varijs morbis applicet confeſſarius conſentaneas ſatisfactionum medicinas prẹſeruatiuas [n]: vt ignis purgatorij, & gehennæ diuerſa ratione pœnæ affligit animas pro qualitate criminum.

5 Operatio iuſti licet ex titulis præcepti etiam naturalis, vt voti vo-

[a] Scot. d.15.q.1. Maior.q.2. Palud.q.1.art.2. Almain.q.1. Gab.d.16.q.2. Capreo.d.15.q.1. ad 4.contr.4.con. Duran.q.6.ad 2.& olim videtur D.Thom. d.15. q.2.1.2. c.ad 3. dicit, eleemoſynæ quas homo dare tenetur nõ ſunt pars ſatisfactionis. Bellarm. lib.4.c.6. ad fi. ex Tertul. Nazian. Auguſt. Leo PP. quod limitat Syl. ſatisfactio. §. 8. de operibus ad quẹ tenemur naturali prẹcepto & diuino, cum Archid. Anton. 3.p. titu.14. c.20. fatetur tamen quod Deus, ex miſericordia cõtẽtus eſt his etiã operib⁹ præcepti in ſatisfactionẽ ſecus ſi ageret ex rigore iuſtitiæ.

[b] Significat Scot. d.15.q.1.§.de ſecundo principali Almain.q.1.Gab.d.16.q.2.a.1.not.1.fin. quia ſatisfactio tanquã opus externũ diſtinguitur cõtra internam cõtritionem.

[c] Significat D.Thom. d.15.q.2.4.1. Bona.in 2.p. art.1. q.3.& 4. Albert. Richard.a.1.q.3. Duran.q.5. Palud.q.3. Carthuſ.q.3. Maior.q.2.du.2. Alex.4.p.q.84.m.2.a.2. Antiſiod. lib.3. Adrian.de ſatisfactione.q.vlt. Syl.ſatisfactio §.8. Viguer.cap.6.§.4.verſ.21. & videtur tandem Henr.quodl.8.q.18. Bellar.lib.4.de pœnit.c.4. quia ſcriptura Iob.c.vlt.li.3.Reg.21.Ionæ.3.& Matth. 3. vbi Drutmar. Chryſ. Beauxa.to.1.harm.fo.137. & ſẹpe inducit ad opera pœnalia. Tertul.de pœnit. Cyprian.ſer. dẹ lap. Paicani. Pareneſi. ad pœnitent. Ambro. ad Virginem corruptam. Auguſt. de ver. & falſ. pœnit. c.2. & apud Bed. in 1.Corint.11. ſi nos iudicaremus, id eſt, puniremus, vt ibi exponit Chryſoſt. hom. 42. Greg. 9. moral. c.27. Cyrill. catech. 3. quæ ſententia explicanda eſt inf. H. ſic quod Chriſtus per modum ſatisfactionis obtinuit nobis liberationem à pœnis, tribuitur paſsioni & operibus pœnalibus eius. D.Tho. 3.p. q.48.2.& 6. ad 3. Xuar. q.1.a.2.dub.4. §.3. verſ. dico.2. Veg. li.2. in Trid. cap.3.

[d] Ledeſ.q.14.a.1.dub.4. cum Hẽr. quodli. 8.q.18.

[e] D. Tho. 1.2.quæſtio. 20.a.4.

[f] Quã probãt citati A. & Patres quos cit. Bellarm. cap. 9. hortãtur ad opera ſupererogationis & conſilij.

[g] Vt quidam ſine cauſa limitant Scot. quæſt. 1. §. de 3. dico Gabr. d. not. primo.

[h] Quam rationem expreſsit Diu⁹ Thom. & Patres citat. E. in quo ſenſu videntur loqui Caietan. opuſ.6.quæſtion. 1. Victor.§. 202. Nauarr.cap. 26.num.24. idem ſentit Soto. diſtinct. 19. quæſt.1. artic.1. in quo ſenſu citat Scotum & Gabriel.

[i] D.Thom. diſt.15.quæſt.1.4.ad 1.

[k] Medin. quæſtion. 4. ait bonitatis ratio in opere facit ad meritum & eius augmentum: ratio vero pœnæ ad ſatisfactionem.

[l] D.Thom. diſtinction. 17. quæſtione ſecunda, 4. 3. & ſic ſatisfactio veæ eſt melior quam purgatorij.

[m] Citat. C.

[n] Quas rationes optime explicat Trident. ſeſsio. 14. capit. 8.

luntarij ac iuramẽti, ſit debita Deo, eſt ex virtutis pœnitentiæ imperio ſatisfactiua pro pœnis [o]: quia contẽtus eſt liberalis Deus, vt opus ſit ſub noſtro dominio & noſtrum (dum libere fit & poſſet non fieri) cum tamen confeſſarius iniungit ieiunium aut orationem: intẽtio eius niſi aliud explicet, eſt de operibus quæ alias non ſunt de præcepto [p]. Actus internus ſemper ſatisfacit [q]: & opus externum addit valorem ſatisfactionis nõ tantum accidentaliter (quia intenſius diuturnius, & cum maiori pœna exerceri ſolet [r].) ſed per ſe, quia bonum & gratum Deo eſt, pro obtinendis etiã bonis temporalibus, vel pro ſatisfactione pœnæ [s]: quæ res modica & temporalis eſt. atque ita qui condunt teſtamentum factis legatis petunt pro ſe fieri externa opera [t]. At ſupra voluntatis efficacis internum meritum, hæc externa non augent meriti valorem reſpectu præmij eſſentialis, quod æternum eſt. opus tamen meritorium licet pœnale non eſſet [u], voluit Deus habere ſimul ſecundario valorem gloriæ accidentalis & ſatisfactionis: & ita decet amici liberalis legem. ſatisfacit etiam Deo per quæcunque mala & flagella Dei iudicis [x], quẹ iuſtus patienter ſuſtinet: non quia ſatis patitur tantum à vindice, ſed prẹter rationem interni meriti, quia ſponte acceptat exteriores paſsiones [y], quanuis illatæ non eſſent in vindictam peccati [z]: nec tamen ſatisfacerent niſi libera voluntate, (qua fiunt moraliter opera propria) eſſent aliquomodo acceptata [a]: dum vero Deus vindictam de iuſto viatore ſumit vſque ad mortem, videtur purgare illum penitus igne tribulationis, vt à purgatorio liberetur [b].

6 Poteſt & vnus iuſtus alium iuſtum iuuare [c], cum ſint vterque membra eiuſdem corporis. 1. Oratione & merito congrui impetrando ei motum pium quo ſatisfaciat pro ſuo debito perſonali. Sic enim iuſtus impetrans alteri donum contritionis aut bonum motum, dicitur de congruo mereri ei remiſsionem culpæ etiam mortalis & primã gratiam, aut augmentũ gloriæ æternæ: quæ tamen nunquam datur niſi iuxta quantitatem propriæ diſpoſitionis [d], vel per ſacramentum [e], vt homo in ſeipſo prẹmietur. 2. vnus

[o] Quia præcepto ſatisfit actu voluntario etiam abſque pœna, ac ſubinde id pœnale quod homo ſponte agit, aut patitur in impletione præcepti, eſt ſatisfactorium pro pœna, quod fatetur. Anton. ſup. Victor.§.203. ait erroneum eſſe id negare. Caietan. tract. 6.q.1. Adrian. q.3. de ſatisfact. Medin. q.4. fo.128. dub. 3. Soto. diſt. 19.q.2. a.1. Nauarr.cap. 26.num.23. Roſen.a.21. Pighius controuerſ. 12. Latom. in ratione Pariſi. decreti contra Luther. fatetur Bellar.ca.13.ad 1. Anto. refert AEgid. Rich. & late D.Thom. d. 19.q.2.ar.1. (neque id negat diſt.15.) Ledeſ. q.14. ar.1. dub.5. Petrus Soto. de ſatisfact. lect. vlt. Nauar.c.3.n.4. & in c. 1. de pœnit. d. 6. nu.40. & ita ſe explicat. Gabr. d. 19. q.2. poſt mediũ. ſupplem. d.45. q.2. art.3. dub.4. ſic martyrium aut baptiſmus etiam pro tempore præcepti acceptus, ſatisfacit pro tota pœna. quare ſi ieiunium prẹcepti, quod confeſſarius ſimul impoſuit in pœnitentiam, frangat, peccat duplici peccato. Naua.cap. 26.num.23. (vt ſi de eo ieiunio feciſſet votum. 2. 2.q.88.artic.6.) ratio enim ſatisfactionis nihil minuit de ratione meriti.

[p] Sic pie ſunt interpretandi Scot. Mai. Gabriel. & Syluest. Palud. & Doct. cit. A. vt Ledeſ.q.14.art.1.dub.7. Medin. Soto. explicant. expedit tamen vt confeſſarius interdum iniungat opera præcepti: & poſt abſolutionem generaliter dicit, quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris: vt omnia opera tanquam pars ſacramenti habeant maiorem valorem ſatisfactionis. D.Thom. quodl. 3. ar. 18. Nauar.c.3.nu.4.c.26.num. 11.23. cum Hoſtien. Cord. lib.5.q.9.

[q r] Fatetur Ledeſ. dub.4. cum Henric. quodlib.8.q.18.

[s] Soto d. 19.q.2.artic.1. fatetur Scot. quæſt. 1.§.de 2.princ. Almain.q.1. Gabriel.d.16.q.2.ar.1.not.1.fin. contra Ledeſm. & Henric. ſup. in quo differt à ratione meriti reſpectu præmij æterni cuius totus valor eſt in voluntate efficaci. ſic contra opera externa vt homicidium præuiſum quod facit ebrius abſque noua libertate eſt dignum noua pœna temporali: ſit enim obnoxius reſtitutioni & irregularis.

[t] Soto diſtin.45. quæſt.2. artic.2. ad 3. Palud. ibi. quæſt.1. facit D.Tho. add. q.71. artic.9.

[u] Victo. Caiet. Soto. Ledeſ. quẹſt. 14. artic. 2. dub. 2. Nauarr. fatetur Scot. quæſt. 1. art.3. Gabriel. d. 16. q.2. Adrian. & communis.

[x] Vt putat Medin. q. 5. dub. 1. fin.

[y] Quod plane ſignificat Triden. ſeſſ. 14.c.9. can. 13. Soto d. 19.q.2. arti. 2. Palac. diſt. 20. quæſt.1. Victoria. §. 207. Cano. de pœnit. p. 5. Petrus Soto lect. vlt. Nauarr.cap. 26.nu.23.& cap.3. nu.4. commu. diſt. 15. vbi D. Tho. q.1. 4. 2. & ſic Gregor. 4. dialog.c.39. Auguſt. de fide & opere.c.15.& 16. (quos tamen refellit Bellar. li. 1. de purgator. c.4.) exponunt id 1.Corint.3. ſaluus erit quaſi per ignem: de igne tribulationis & flagelli, quod Deus immittit. quare falſo Gabriel. d.16.q.2.ar.3.dub.7.& Rich.d.15.artic.1. q.4. totam rationem referunt in meritum internum.

[z] Vt Ioan.9. de cæco nato: non quia ipſe peccauit, aut parentes eius. & ſic loquitur Triden. & alij Patres. D.Thom. ad tertium. Victor. Nauarr.

[a] D.Thom. quæſtiunc.2. & ſupponunt Richard. Gab. & alij Anton.3.p.tit.14.c.20. facit Auguſt.2. de peccat. merit. capit.26.34. nec tamen oportet vt voluntas formalis ſemper duret ad meritum aut ſatisfactionem: cum ſatis ſit virtualiter manere ex priori imperio caritatis & patientiæ.

[b] Victor. Ledeſ. ſed Soto ait, non ſemper per tribulationes purgari in præſenti totam pœnam.

[c] Diuus Thomas tertia part. quæſtion. 79. 7. ad ſecundum.

[d] D.Thom. 3.p. quæſt.48.2. ad 1.& diſtinct. 20. quæſtion. 1.2.3. ad 1. & 2. & 1.2. quæſtion. 114. artic.6. quæſt. 112. artic.4.

[e] Trident. ſeſſ.7. can.6.& 7.

dicitur immediate pro alterius pœna ſatisfacere propriè [f], vt alter alterius onera portet [g]. ita enim Chriſtus decenter inſtituit, vt probat eccleſiæ conſuetudo, & B. Auguſt. [h] In reddenda quidem ratione pro culpa mortali, & æterna pœna quiſque onus ſuum portat,& ex propria diſpoſitione iudicatur,& fratrem non redimit frater. ſed pro pœna quæ temporalis eſt & res leuior,quaſi pro debito reali,vnus pro alio ſatisfacere & ſoluere poteſt, quaſi propriæ ſatisfactionis dominus,quam à ſe in alium libere transfert [i].

7 Imò quia id videtur purioris dilectionis actus, quidam putant plus vnum ſatisfacere pro alio offerentem, quam ſi pro ſe offerret [k]. ſed ſane ſatisfactio pro alio non eſt auctior, ſed forte minor [l], aut æqualis ſatisfactio.vero dum pro defunctis eam applicat viuus, vel per indulgentias datur,licet rem æqualis valoris offerat [m], non habet effectum infallibilis acceptationis ex lege iuſtitiæ & pacto Dei, ſed ex miſericordia [n]. quia iam ſolutio pertinet ad alium forum rigidioré extra hanc viam [o]. At dum viuus digne applicat alteri iuſto viuenti, quidam [p] aiunt applicari ex miſericordia per modum gratiæ & impetrationis.At reuera fit ſemper infallibili lege iuſtitiæ applicatio [q]. nec oportet vt alter acceptet oblatam pro ſe [r]: quia in debito ciuili & reali vnus pro alio etiam inſcio & inuito ſatisfacere & ſoluere poteſt [s].

8 Satisfactio fit præcipue per ea tria operum genera: ieiunium, orationem & eleemoſynam [t], quæ

[f] Eſt fides ex Symb.ſanctorum communionem ex traditione eccleſiæ. Concil.Florent. decedentibus. &c.D.Tho.cit.C.& add.q.13.a.2.& opuſ.5. Bona. art.1.q.1.& 2.Palud.q.3.ar.1.Caiet.3.p.q.48.5.ad 3.& to.2.opuſ.17. qq.q.1.ar.4. Ledeſ.q.12.art.2. Soto. d. 19. q.2.ar.4.Nauar.de indulgen.not.13.n.7.VVald.to.3. de ſacramental.titu.10.per totum maxime cap.98.100. Pius.V.de ſacraméto pœnitentiæ ad fi. DD. dum probant indulgétias fieri ſimul. ex ſuperabundanti ſancto rum ſatisfactione repoſita in theſauro. vide Chryſoſt. in 1.Corin.12. ho.41. quod ſumus alter alterius membrum. Auguſtin. tract.32.in Ioan. ad fin.& in Pſalm.61.& 86.exponit Coloſ.1.gaudeo in paſsionibus meis pro vobis:vbi D.Thom.lect.6. & Orig.ho.24.in Numer.exponunt.de ſatisfactione vnius pro altero. & omnes ſcholaſ. item 1.Corint.2.cui aliquid donaſtis,& ego propter vos.Loquitur de remiſsione pœnæ aut publicæ pœnitentiæ.vt ibi exponit Theodoret. Lindan.li.4. Panop. c.73.Pamel.in Tertull.lib.ad Martyres. & in Cyprian.epiſto.11.Bellarm.lib.4.de pœnitent.nam & inter homines in foro contentioſo vnus pro alio ſoluit debitum pecuniæ. [g] Galat. 6. alter alterius onera portate. & tamen ibi de peccato ſubdit, vnuſquiſque onus ſuum portabit: quæ ſeminauerit homo,hæc & metet. [h] Aug.2.de conſenſ.euang. cap.30. [i] D.Tho.d.20.q.1.2.3.ad 3.& quod ſic transfero, non manet mihi ad ſatisfactionem: vt quando miſſam offero pro alio,transfero boná partem ſatisfact. quam mihi totam applicaſſem.

[k] Significat plane D.Tho. ſup.tenet Duran.d.20. q.2.Gabr.d.16.q.2.art.3.dub.8. At explicentur de merito quod ſibi ob caritatem in proximum plus prodeſt,quam ſatisfactio. [l] Nauarr. §. in Leuit. de indulg.not.22.nu.18.19.Bonau.d.20.in 2.p.ar. 1.q.1.Rich.ar.1.q.3.Dur.q.2.Alex.4.p.q.24.m.4. art.4.Adrian.quodl.8.ar.2.con.3.Medin. de ſatisf. q.5.recent.Nec ratio D.Th.obſtat: quia caritas bene ordinata circa ſpiritualia incipit à ſeipſo, vt iuſtus plene cópenſet Deo, & nil habeat quo retardetur à viſione Dei. Sic in humanis melius eſt prius ſoluere debita propria,quam aliena. [m] Fatetur Soto d.21.q.2.a.3.& communis. [n] Soto d.19. q.2.4.ad 1.cum Caiet.to.1.tract.16.de indul.q.2.

[o] D.Tho.3.p.q.90.art.2. [p] Med. de ſatisfact. q.2.& 3.vid.q.5. [q] Communis diſt.20.Adrian. q.3.de ſatisf.quodl.8.a.2.con.3. D.Tho.d.15.q.1. 4.2.lib.3.contr.gent. c.158. Soto.lib.3. de natura & gratia.c.6.& d.19. q.2.ar.4.ad 1. Ledeſ. q. inf. Nauar. §. in Leuit. not. 22.n.18.19 Turrecr. de pœnitétia.d.6.c. in menſuram. §. in Leuit. n.13. Couarr. cap. alma. 1. p.§. 4.n.7. Alex. 4.p. q.24.m. 4.ar.4. Bon. d.20.ar.1.q. 1.Rich. a.1. Duran. q.2. Gabr. d.16. q.2.ar.3. du. 8.& à fortiori qui opinátur indulgétias ex Sanctorum etiá theſauro applicari defunctis ex lege & pacto iuſtitiæ.4.d.45.ibi Scot.D.Th.add.q.71.a.3.ad vl.a. 12.c.ad 2.& retractás Sót.d.45.q.1.a.3. poſt con.3. Ledeſ.2.p.q.16.art.14.fol.186.Couar.ſup.nu.11. Nauar.de orat.not.20.n.44. & de indulg. not.22. n.5.20.& add.nu.18.& citat Medin. de ſatisf. q.5. cum tamen Med.putet ex ſola miſericordia ſatisfacere vnum iuſtum pro alio. ſup.c.18.§.4.C.

[r] Quod tamen Palud. d.20.q.3. ſignificat neceſſarium vt ſit ex lège iuſtitiæ. & Heur.quodli.8.ar. 18. at ſatis eſt fieri intentione placendi Deo.

[s] Sylu verb.ſolutio.§.3.fi. Angel.Tabien.Aſten. li.3.ti.19. [t] Trid.ſeſ.6.c.14.ſeſ.14.can.13.& Florent.D.Tho.add.q.15.a.5.Ledeſ.q.14.Soto.d.19. q.2.a.3.Victor.§.208.DD.d.15. Scot.q.1. Dur.q. 1.Palac.q.5.Gab.d.16.q.2. Medin.de ſatisfact.q.1. Viguer.c.16.§.4.verſ.25. Nauar.c.3.n.4.c.26.nu. 24.& in c.medicamentum de pœnitentia d.1. Bellarm.lib.4.de pœnitent. cap.6.& de his tribus fecit longum tractatum.Medin.Ledeſ.& quidam DD.d. 15.ſic omne vitium reducitur. 1.Ioan.2.ad concupiſcentiam carnis(quam comprimit ieiunium) concupiſcentiam oculorum ſeu auaritiá (quæ per eleemoſynam reparatur)& ſuperbiam vitæ: quam impedit oratio. Ad ieiunium reducitur omnis maceratio carnis,vt cilicium,flagellatio : ad eleemoſynam omnia opera miſericordiæ in proximos:ad orationem,actus contritionis, confeſsio & gratiarũ actio: interdum enim magna contritio totam pœnam diluit.De oratione Pſal.49.inuoca me.ſic orauit Manaſſes in fin.Paralip.de ieiunio.Ionæ.3.Ioel.2.& 2. Reg.12.de eleemoſyna Tobiæ.1. Dan.4. Luc.11. date eleemoſynam.De his tribus Chriſtus Matt.6. Tobiæ.12. bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſyna.

ſancti & DD. longo ſermone commendant : & per alia pietatis opera [u] quæ homo in ſui vindictam agit. deinde etiam per mala, & flagella Dei [x] quæ patienter ſuſtinet, & per aliorum iuſtorum opera aut per miſſas ſibi applicatas, ſatisfacit de condigno ad æqualitatem pro temporali pœna, aut culpa veniali [y]. nec impoſsibile aut illicitum eſt vt iuſtus pro vnius peccati temporali pœna ſatisfaciat abſque eo vt ſatisfaciat pro alio peccato [z], vt cuius virtualem complacétiam retinet, & quanto opus maiorem pœnam de ſe inuoluntariam infert, tanto magis cæteris paribus eſt ſatisfactorium [a].

CAP. XX.

Præceptum ſatisfactionis colligi etiam ratione naturali.

§.2. Ante inſtitutam confeſsionem an ſatisfactio pro temporali obligabat ſub mortali,confeſſarius ſub mortali obligare poteſt ad pœnitentiam iniunctam.

3 *Si grauis pœnitentia digne iniungatur pro venialibus obligat ſub mortali, niſi confeſſarius aliter explicet.*

4 *At leuis licet imponatur pro mortali non obligat ſub mortali.*

5 *Poteſt pœnitens rogare vt mitiorem imponat.*

6 *Non poteſt pœnitens ſibi commutare pœnitentias. quando liceat abſoluere abſque iniunctione pœnitentiæ.*

7 *Opus iniunctum plus valet: & reuiuiſcit.*

8 *Reliqua opera priuata quæ peccatori applicantur non reuiuiſcunt.*

PRæceptum ſatisfactionis nõ tantum colligitur ex ſupernaturali fide vel iure poſitiuo Chriſti : ſed ratio naturalis dictat ſatisfaciẽdum eſſe Deo offenſo pro peccatis contra legem naturæ [a] quia Deus legiſlator punit etiã in hac vita transgreſſores legis. & quanuis inefficax ſit pœnitentia ex vi naturæ ad obtinendam veniam, ratio tamen dictat, vt dum homo poteſt ſatisfacere, (poteſt autem ex auxilio gratiæ iuſtus pro pœna téporali) cõpenſet offenſam [b], & faciat fructus dignos pœnitentiæ. inſufficiens tamen eſſet pœnitentia ex ſola vi naturæ : quia culpa mortalis non remittitur ob hominis ſatisfactionem ex debito iuſtitię,ſed gratis,& cum culpa tollitur gratis pœna æterna [c]: cum Dei tamen auxilio fructuoſa ſit pœnitentia.

2 Si quis in ſtatu legis naturæ ſatisfactionem pro pœna temporali reſeruaret in tempus purgatorij,hic non peccaret mortaliter [d]: nihil enim derogat iuſtitiæ vindicatiuæ Dei. ſed in lege euangelica confeſſarius à Chriſto habet clauium poteſtatem, & ligat ſua ſententia &

ſyna.Bellar.libr.2.de monachis.c.7. vſque 12.agit de conſilijs euang. Tertul.de reſurrect.carn. de afflictione corporis,eſſe ſacrificium Deo gratum.Nazian.epiſt.ad Hellenium, quoſdam viros tranſigere 20.dies ſine cibo. Auguſt.de eccle.dogm. cap.68.de caſtigatione corporis & abſtinentia. 1.Corint.9. caſtigo corpus vbi Theophila.Græce habere vſq; ad liuoré cõtundo. Beauxam. tom. 2. harm. in Matth. 6. de eleemoſyna fol. 353. de oratione fo. 356. de ieiunio. fo.373. citat.Patres

[u] Sic adiecit Trident. can.13.

[x] Sup.c.18. §.5. G.

[y] Quia ſublato omni reatu pœnæ etiá per alienam ſatisfactionem, ceſſat culpa. Ledeſ.1.p. q.28 a.4. & recentior. At falſo Petrus.Soto. tit.de pœnitent. lect.18 negat iuſtũ ſatisfacere pro culpa veniali : quia omnis remiſsio culpæ tribuitur gratię.vt ait D. Tho. 3.p. q.87.2. ad 1.& a.4.ex Rom.4. At reuera culpa tollitur. 1. per ſatisfactionem totius pœnæ finitæ,& ſatisfactio vim habet ex merito Chri(qđ applicatur per actus noſtros,vel per indulgentias,aut ſacramenta Trid. ſeſ.6.can.vlt.ſeſſ.14.c.8.fi.can.14.)ac ſubinde tribuitur gratiæ.2. veniá venialiũ meretur iuſtus per ſuos actus:vt colligitur ex Augu.tract.1.in 1.Ioan. 1.fidelis & iuſtus,vt remittat peccata,ſcilicet,etiam venialia quod ſignificat D.Tho.3.p. q.87.3. ad 3. & q.89.Scot.4.diſt.15.Duran.diſt.16.quæſt.2.Paludan.q.1.Non obſtat D.Thom. quæſtion.87.4.c. cum gloſ. quia ſe explicat ad ſecundum , vt venialia non remittantur,niſi habenti gratiam. ſed Anſelm.primo cur Deus homo.capit.21.eget explicatione.

[z] D.Tho.add.quæſt.14.1. Duran.d.15. q.2.Soto.diſt.19.quæſt.1.4.quia venialium remiſsio non eſt connexa. At remiſsio mortalium fit ſimul, Ezech.18.ſi egerit pœnitentiam omnium iniquitatum. Ioel.2.mundabimini ab omnibus.Diuus Tho. q.86. 3. Soto.diſt. 15. q.1.3. Auguſtin.de ver. & falſ. pœnit.capit. 9.habetur capit. ſunt plures. de pœnitent. diſt. 3. vbi c. pluit. ex Gregor. capit. prima cõſolatio. ex Ambroſ. in Pſal. 118.ſignificat remitti vnum veniale ſine alio : vt remittitur per baptiſmũ aut martyrium, dum recipitur cũ affectu veniali.

[a] Probant cit.lit.D.

CAP. XX.

[a] D.Tho. 3.part. quæſt.84.7. ad 1. Cano. relect. par.5. Taper.artic. 6. Magiſt.diſtin.14. cum Chryſoſto.ſicut ratio dictat quod homo corpore & animo debet cultum Deo. 2.2. quæſtion.81. artic.2.ad 3.& artic.7. Bellarm.1. de pœnitentia.capit.7. [b] At ſecluſo ordine ad ſatisfactionem à confeſſario iniunctam aut iniungendam,non tenetur iuſtus per opera exteriora ſupererogationis ſatisfacere in præſenti vita. Soto diſt. 20.quæſtion.2.artic.2.ad 3.Scot.Palac.quæſtion.1. pag.387.fin.Ledeſ.2.part.quæſtio.20. artic.3.fol. 209.col.2.& colligitur ex Scot. Gabr. & nominal. vt dictum eſt lib.1.de pœnitent.cap.8.

[c] Trident.ſeſſ.6.capit.14. [d] Sup.B. quia ante ſalutem gloriæ eſt medium neſſarium ſolutio totius pœnæ.vt Soto.diſt.19.quęſt.1.artic.3.D.Tho. add.q.10.a.3.colligitur ex Trid.ſeſſ.14. c.2. & 8. Bellar.lib.2.de purgator.cap.5. Nauar.cap.3.n.2. cap.26.

præcepto tanquam iudex, conſcientiam pœnitentis ad acceptandam condignam ſatiſfactionem [e]. quod ſi acceptare detrectet in re graui,deberet confeſſarius quaſi im pœnitenti tãti negare abſolutionẽ. nec enim iam probabilis cenſeri poteſt ſententia oppoſita, vt ei liceat conformari [f]. Quod ſi acceptauit animo non implendi irrita eſt abſolutio [g], cum id peccatum mortale non confiteatur: tenetur enim velle implere,niſi commutetur:ſed poſtquam ſic voluit,licet poſtea mutato propoſito non impleat, nõ fuit irrita abſolutio [h]; nec iteranda confeſſio vt dictum eſt.

3 Pœnitentiam acceptatam ſi grauis ſit,tenetur implere ſub mortali [i]. (vt lex & ſententia poſitiua ligat ſub mortale in re graui) quanuis ea pœnitentia imponeretur pro peccatis iterum abſolutis [k] aut venialibus [l]: ſic enim religioſo pro multis & periculoſis venialibus digne imponitur grauis pœnitentia, claue non errante, quod onus pœnitentiæ compenſatur cum ingenti fructu gratiæ, & bonorum, quem iudex cui ſe ſponte ſubijcit confert per abſolutionem.

4 At leuis pœnitentia quę interdum imponitur pro mortale,vt homini infirmo aut tempore iubilæi, maxime ſi ab eis peccatis fuerat iterum directe abſolutus, non obligat ſub mortale [m]. hæc enim ſententia & obligatio non tam reſpicit cauſam ſeu culpam, quàm grauitatem pœnitentiæ iniunctæ.alias nul la pœnitentia pro mortale obligaret ſub mortale, cum detur in ſatiſfactionem pro pœna temporali relicta. non tamen obligat ſi forte cõfeſſarius non intendat pro venialibus impõnere præceptum pœnitentiæ ſub mortale [n]. quod de illo præſumendum non eſt [o]. ſic & eccleſia per claues in foro exteriori ligat conſcientias iuſtis legibus, & ſuis cenſuris ligatos priuat in vtroque foro ſpiritualibus quibuſdam bonis.

5 Si tamen pœnitenti durior videatur confeſſarij ſententia, poteſt eum rogare vt temperet declinans in mitiorem partem [p], in rebus quæ eius arbitrio ſunt relictæ: vt ſuauius fiat iugum confeſſionis. atque ita deberet, cum habeat officiũ non tantum iudicis in vindictam & compenſationem peccati,ſed pij medici,aduocati & parentis [q] ſpiritualis: & prudens circa infirmos & delicatos accõmodare debet opera potius perſonæ quam culpis [r], habita vtriuſque ratione: & commutare cum opus eſt. Vota ſua po-

cap.26.n.20.in ſatiſfactio.nu.1. de pœnitent.d.3. [e f] Trid.ſeſſ.14. c.8. can.15.ſup. lib.1. de pœnit. c.8. [g h] ſup.c.13. [i] Communis vt conſtat ex Trid.ſup.Soto.d.20.q.2.a.2. [k l] Si eſſet grauis pœnitentia: vt ſolent imponi pro longa confeſſione totius vitæ, qua repetuntur cõ feſſiones prę teritæ.ſentit Nauar.c.21. nu.44. & ſignificant qui declarant cõ feſſariũ tanquam iudicẽ ligare pro grauitate materiæ,dũ imponit pœnitentiam, vt colligit Trident. cap. 8. can. 15. ex Ioan. 20. & Matt. 16. & 18. & inde pbat Ioã.22 in extrauag. quia quorũdam.de verb. ſignif. quia confeſſarius ſicut & Papa,habet vicem Chriſti in ea pœnitentia. alias cum ſatiſfactio iniungatur ſolũ pro pœna temporali relicta, Trid. ſeſſ.6. c.14. non teneretur in præſenti vita eã implere in cõpenſationẽ pro præteritis,& in medicinã præſeruatiuã futuri periculi. ſic materia voti obligat ſi grauis eſt: & ſententia iudicis etiã arbitri, poſito quod ſpõte litigantes volunt ſe ei ſubijcere.&ſicut cõfeſſarius ſimpliciter abſoluit à venialibus,& dat gratiam ita ſimpliciter ligat,poſito qđ vis recipere gratiam ab hoc iudice:ſicut teneris habere formalẽ dolorẽ & propoſitũ emẽdæ,ne alias abſolutio ſit irrita.ex ta li pręcepto poſito ſequitur detrimẽti periculũ,ſed emolumentũ:Econtra vero ſi pro peccat.mort.imponatur leuis pœnitẽtia(vtPater noſter)nõ peccat mort.illam omittens,vt nec lex naturalis de re leui Nauar.prælud.9.nu.10.quare non ex cauſa,ſed ex quantitate pœnitentiæ ſumitur grauitas materiæ. Nauar.c.21 n.43.c.26.n.20.lib.de orat. not.10.n. 56. in c.contrarium.de pœniten.d.5.num.17.23. [m] Communis ſententia:ſicut votum aut iuramentũ promiſſoriũ de re leui non obligat ad ſui impletionem ſub mortale.Soto lib.7.q.2.a.1.lib.8.q.1.a. 7.Nauar.c.12.n.26.40.53. Alcoc.c.15.ſignif.Couarru.1.p.c.alma.§.9.n.2.Recent. contra Caietan. 2.2.q.89.7. [n] Sic limitandi ſunt qui negant obligare ſub mortale, quaſi confeſſarius communiter id non intendat pro venialibus, vt ait Palud.d.20. q.1.Palac. d. 17.q.7.pag. 264. F.Alexand.ſumm. lib.1.tit.4.c. 4. Armi.con feſſio. §.10. Ledeſ. 2. p. q.11. art. 3. dub.5. Nau. c.21.nu.44. ait communiter nõ obligat ſub mortali,fauet D. Tho.d.17. dicens qui omi ſit pœnitentiam pro veniali, non tenetur iterare.idem quidam Recentiores. [o] quia dũ legiſlator aut iudex nihil declarat,intendit obligare pro grauitate materiæ,Soto lib. 1.iuſtit. q.6. a.6. Fr.Medin. 1. 2. q. 96.a.6. [p] Caietan. verb. ſatiſfactio. Victor. Soto. d. 20. q.2.articu.1.ad 3.fin. Nauar.cap.26.nu.20.per cap. ab infirmis.26.quæſtio. 7. [q] Quare declinet in mitiorem partem in ſpiritu lenitatis. Galat.6. Medin.tract.2.de confeſſ.fol.99. Syluest. confeſſor.4. §.3.Simanc.de catho.inſtitut. in add.cap.47.n.79. vid.cap.46.nu.84.cap.64. num.60.optime. Clem. lib.2.conſtitut.Apoſtol. capit.12.14.22. vbi Turrian.in cap.18.Benauente tract.de pœniten. & remiſſione.p.4.optime Chryſoſt.homil.43. in Matt. cap.23.cap.alligant.26.quæſt.vlt. Gregor.Nazian. orat.16.Auguſt.epiſto.159.ad Marcellinum. [r] Vid.Triden.ſeſſ.14.c.8.Nicen.can.11. & ſexta ſyn.can.112.Nauar.c.26.n.15.18. de indulg.not. 32.nu.20.in cap.menſuram. de pœnitentia. d.1.n. 1.& 5.c.Deus.cap.omnis vtriuſque.de pænitent.& remiſ.l.25.vbi Greg.tit.4.p.1. Abulen.Matt. 18.q. 49.Ledeſ.2.p.q.20.a.4.pag.301. Petr.Soto. de ſatiſf.lect.2. Soto.d.20.q.2.2. Adrian. de clauib.q.2. cit.Q. Anto.3.p.tit.17.c.10.§.10.Caiet.& Summiſt.verb.ſatiſf.Vigu.c.16.§.6.verſ.10.inf.c.21.K

s Ang

teſt homo in æquale commutare, aut in melius [s], quia ſua tantum voluntate emiſit: ſed pœnitentias non poteſt, quia per alterius ſuperioris iuſtam ſententiam ſunt iniunctæ [t].

6 Interdum licuit abſoluere ſine iniuncta pœnitentia [u]. Primum in mortis articulo: ſatis enim eſt contritio & dolor morbi vice pœnitentiæ, decet tamen in periculo, vt ſaltem breuis oratio aut percuſſio pectoris imponatur, ad integritatem ſacramenti [x]: vel ſaltem vt ſi conualuerit, impleat talem pœnitentiam. 2.Quando ſcrupuloſus ſæpe intra horam redit cum nouis peccatis,vt ſæpe abſoluatur. 3. Si forte creditur feciſſe integram ſatiſfactionem Deo [y]. 4. Quidam addunt [z], ſi confeſſarius probabiliter iudicat pœnitentem non eſſe ad miſſurum vllam pœnitentiam. ne ſacramentum quod inſtitutum eſt in fauorem pœnitentis vertatur in laqueum. extra hos caſus ſub mortali tenetur confeſſarius in re graui iniungere aliquam pœnitẽtiam de præcepto [a]: nec ſatiſfacit ſuæ obligationi, ſi totam imponat ſub conſilio: vt dicetur capite. 21. §. quinto.

7 Opus iniunctum à confeſſario, & miſſa applicata confert gratiæ dum ſatiſfactionis ex opere operato [b]. & qui in peccato implet pœnitentiam,aut cum mala circunſtantia opus comitante, ſatiſfacit præcepto confeſſarij [c], (quamuis Deo non ſtatim ſatiſfaciat pro pœna: qui tamen præcepti finis non cadit ſub præcepto) & valor remoto per pœnitentiam obice reuiuiſcit ad ſolutionem pœnæ [d]: quia ſatiſfactio iniuncta vel per miſſam applicata vt eſt opus ipſius Chriſti prodeſſe poteſt impijs applicarique eis cum fructu,dum poſtea diſpoſiti & iuſti fuerint. Peccatum veniale admixtum pœnitentiæ ſacramen tali iuſti non tollit valorem quem ex operato habet [e]: cùm tamen tollat operibus alijs. Quare prouide confeſſarius poſt abſolutionem ſolet in pœnitentiam iniũgere omnia bona quæ fecerit, & mala quæ patienter ſuſtinuerit. vt cap.19.§.5. dictum eſt.

8 Opera tamen priuati iuſti ſi applicentur peccatori, vel opera priuata quæ peccator pro ſe offert, nunquam reuiuiſcunt ad remiſſionem pœnæ temporalis, aut culpæ venialis [f], etiam ſi relinquant effectum manentem poſtea in homine iuſto [g] (vt ieiunium & eleemoſyna quam iuſtificatus acceptat.) & tamẽ ea opera peccatoris ſunt vti

[s] Angel.votum.4.§.2.Armil.§.14. Pedraza.in.1. præcepto.§.8.Abulenſ. num.30.q.110. Fr.Medin. lib.1.inſtruct.Alcoc.c.16.conc.7. Caiet.2.2.q.88. art.12.vbi Recent. ſignificat.Soto.lib.7.iuſtit.q.2. art.vlt.& quæſt.4.art.3.quia ſolum requirit auctoritatem prę lati, vt fiat commutatio in minus.niſi forte votũ ſit in vtilitatem certi loci:tunc enim propter ius aliquod quę ſitum loco, non eſt com mutandũ ſine Prælato. [t] Quare pœnitens acceptatam pœnitentiam tenetur imple re contra Caietan. verb. ſatiſfactio & opuſ. de ſatiſfact. tract. 6.q.2.Armi. confeſ.§.19. [u] Magiſt.d. 20. vbi Richard. Carthux.q.1. Petrus Soto.de ſatiſf. lect.2. Caieta. verſ. ſatiſf. Armi. §. 2. dict. eſt lib.1. de pœnitentia.c.8. Nauar. c.26 n.21. & 33. de pœniten. d.7.c.ſi qu s.1.n.33.& in compend. Hiſpan.Ledeſ. q.20.a.4.fo.301. habetur c.1.26.q 7. Fr.Med. lib. 1.Fr.Alexan.lib.1.tit.6. fin. [x] Vt patientiam in morte aut morbo.Doct.ſup.V. [y] Caieta.Armi. Petrus Sot.Nauar.c.26.n.18.21. quia oſtendit magnam contritionem. [z] Caiet.Armi. Ledeſ. Victor.&illa imperfectio ſacramẽti eſt tolerabilis propter ſalutem iſtius.c.ſignificauit. de pœnitentijs & remiſ.vbi Hoſtien.Abb.c.cum eo eod. tit. quare vt imbecillibus corpore,ita imbecillibus animo debet condeſcendere.Nauar.cap.26.num.18.21.
[a] Ledeſ.q.20.ar.4.poſt princ. Caiet.verb.ſatiſfact. c.1.ad med.& ver. confeſſori neceſſaria. ad med. & citant D.Tho.Palud. Angel.Syluest. [b] Caieta. 3.p.q.49 ar.3 ad.2.& opuſ.de ſatis.q.2. Cano.p.5. & autores qui fatentur pœnitentiam iniunctam: ſi impleatur in peccato mortali reuiuiſcere per pœnitentiam. Quidam tamen putant ſolum prodeſſe ex opere operantis quod ſignificat D.Tho. add. q. 12.a.1.ad 1.Ledeſ.q.11.ar.3.dub.4. Soto. d.19.q. 1.ar.1.Maior.diſt.15.q.1. ſicut opus ex voto addit meritum ex opere operantis dicit. D.Thom.2.2.q. 88.6.Soto.lib.7.iuſt.q.2.a.4. [c] Communis d.15. Scot.Maior.q.1.Duran.q.2.Palu.q.1.a.4.Victor.§. 201. Bon.d.13.q.2. Gab.d.16.q.2.dub.3.Adrian. de ſatiſf.q.1. Soto. d. 19. q.1.a.4.Syl. ſatiſfa. §. 7. Nauar.ca.3. nu.5. &Hiſpan. c.27.n. 269.dum vero Alex.4.p. q.75.m.1. & D.Thom. d. 15. q.1.3.3. ſignificat nõ ſatiſfacere loquuntur quantum ad finem præcepti & fructũ quia Deo nõ ſatiſfacit ſtatim. [d] Victor.§. 201. ſi. cum Caiet.ſup.& d.eſt lib.1.de pœnit. c.34. Cano. pa. 5. Victo.§.201. Nauar. c. 3. nu.5. Petrus Soto. de ſatiſfactio. lec. vltim. [e] ſup.lib.de baptiſm. [f] ſup.lib.1. c.33.de quo limitãdi ſũt, qui negant. opera pœnitentiæ ſi fiant in peccato mortali, prodeſſe pro ſatiſfactione pænæ,vt Bonau.d.15.a.1.q.4. Durand. q.3.&.4.Soto.d.19 q.1.a 5. Adrian. Angles titul. de ſatiſfact.Alexan. Richard. Argentin. Turrecre. & ita explicant Victor.§.201.& Pet.Soto. Couar. c.alma.1.p.§.4.&.5.Alcoc.c.33.fin. Henric.quodl. 8.q.18.Turrecrem.de pænit. d.5.fauet D.Tho. 3. p.q.89.ar. 1.&.6.Syluest.ſatiſfact.§.7. Alexan.4.p. q.85. mem.1. vel intelliguntur quod non reuiuiſcunt ad meritum gloriæ:ſed ad effectum temporalem ſatiſfactionis,in quem pænitentia iniuncta per ſe ordinatur. [g] Quidam diſtinguunt, vt ſola ea opera quæ relinquunt effectum,reuiuiſcãt.D.Tho. d.15.q.1.3.3.ad.3. ſeu add.q.14.Paludan.q.1.a.2. con.4.Capreol.Sylu.ſatiſfact.§.7. Polanc. in director. ſed hanc diſtinctionem tanquam ſine fundamento reprobant, Adrian.de ſatiſfact.q.1.fol.107. Caietan.Victor.Ledeſ. Soto.Cano. Medin.addunt falſo Adrian.& Medin.q.2.dub.vlt.quod hic ex liberali miſericordia Dei & de congruo ſatiſfacit

pro

pro pœna temporali. peccator tamen poteſt mereri de congruo bona temporalia. vt ait D.Thom. 1.2. q.vlt.art.vlt. [h] Nauar.c.26.nu.26.c.27.n.269. Alex.3.p.q.74.m.5. Altiſ.lib.3.tract.2.c.7. Adrian. de pœnitent.q.5.& quodlib.8.col.9. Anto.3.p.tit. 14.c.20.(qui locus ab alijs hi mendoſe citatur) Sylu. caritas. §.8. & in Roſa aurea. caſ.1. Abulē. Mat. 5.q.171. Durand.4. diſt. 15.q.3. Maior.q.1. Gabri.d.16.q.2. Med.de pœnit.q.18. Ledeſ.2.p.q.16. ar.14.col.5. & ar.13.fol. 168. Caſtro & Medices verb. oratio. her.1. Simác. add. de catho. inſtitut. tit.46.n.83. Alexand. in ſumma. cap. vlt. Nauarr. libr.de orat. not.13.n.3. Soto. d. 19. q.1.a.5. Med. de ſatisf.q.2.

[i] Item oratio peccatoris impetrat diſpoſitionē ad gratiam, & temporalia vt ſalutē & pluuiam: excitat ſanctos & Angelum cuſtodem, vt orent pro ipſo: impedit diabolum ne tentet & noceat his, pro quibus fit oratio. quibus auxilijs caret excommunicatus, ait D.Tho. opuſc.5. de expoſitione ſymboli. Nauarr. de orat. not. 20. num. 55. item oratio dicta nomine eccleſiæ, vt horæ canonicæ & Pater noſter, habent effectum ſatisfactionis ex operato, licet dicatur à peccatore (ſicut & miſſa peccatoris oblata pro alio) Nauar.d.not.19.num.59.62.not.20. num.35.39. Gabriel.in can.lection.57.Gerſon.3.part.fol.399. §.tu quis es.Medin.C.de orat. fol.182. colum.3.& probabile ſignificat Soto.diſt.13. quæſt.1. artic.8.

[k] Vt ſi debet orationem ratione ordinis, beneficij, aut voti: Adrian. quodlib. 8. H. Nauarr. de oration.not.13.num.13.not.14.nu.2.not.21.nu. 37. tandem oratio peccatoris affert refectionem animi, dum durat cum attentione, vt ſuauis cibus. D.Thom.2.2.quæſt.83.artic.13.Nauar.ſup.

[l] Lib.de miſſa.capit.16.& ſup.lib.1.capit.21. D. Tho.tertia part.quæſtion.89.artic. vlt. ad tertium cum Auguſtin.

[m] Soto.diſtinct.19.quæſtion.3.artic.3.

lia [h] vt præparent ad gratiam [i]: & his implet præcepta [k] & vitatis peccatis ac periculis mitius peccator puniatur [l]. In purgatorio tamen per actum feruentem caritatis quem anima toto conatu elicit, cum primum caret impedimento corporis, remittuntur omnia venialia quo ad culpam, ex vi contrarietatis: ſup.li.1.de pœnit.c.15. & quia feruens amicitiæ actus eſt virtualis pœnitentia, qua interpretatiue dolet de illis, ſi memoriæ occurrerent, ſed reatus pœnæ reſtat tollendus non per modum ſatisfactionis cum non habeat gratiam viatoris, nec apud Deum de nouo poſsit mereri vel demereri, ſed quia anima ſatis mpaſsione [m] ſoluit.

CAP. XXI.

In praxi prudenter imponenda eſt pœnitentia, & interdum ſub conditione, & de voto pœnali.

§.2. Sit proportionata & peccatis & perſonæ pœnitētis. an liceat imponere confeſsiones.

3 *Quæ imponuntur ieiunia intelliguntur communiter ad quæ alias non tenetur.*

4 *Poteſt indulgere vt ſatis ſit implere per alios.*

5 *Poteſt quaſdam imponere ſub conſilio, vt dum ait generaliter quicquid boni feceris.*

6 *Pro publico peccato poteſt publicam: ſed ne imponat hanc pro occulto.*

7 *De ritibus pœnitentiæ ſolennis.*

8 *Minuenda eſſet ei qui ſponte repetit confeſsiones: aut dum lucratur indulgentias: vt poteſt Papa, vel Epiſcopus.*

CONfeſſarius ſit prudens in officio imponendi medicinales pœnitentias [a]. 1. aliquando ſub diſiunctione [b] imponat hęc vel illa opera, vt ieiunium aut ſi malit talē eleemoſynam. Item vt quotidie per mēſem recitet roſarium, aut ſi malit bis repetat ſequēti die: aut ſub conditione ſi recideret in tale peccatum [c], cui aſſuetus eſt, ſoluat orationem, ieiunium vel talem eleemoſynam. Rarius cōſulat vt voueat, aut iuret [d], ſe talem pœnitentiā ſubiturum, ſi recidat: ſed ne addat conditionem, vt intret religionem [e] etiam inuitus, ſi reciderit: nec opera magnæ perfectionis, vt votum continentiæ. nec vero vt voto aut iuramēto ſub duplici culpa ſe aſtringat nunquam tale quid amplius admiſſurum, & tamen in eo voto religionis pœnali etiam impleta conditione (quia caſus frequentior eſt apud adoleſcentes [f]) poteſt epiſcopus diſpenſare [g]: cum non ſit votum

[a] Trid. ſeſſ. 14. c.8. ne leuiſſimas pœnitētias pro grauiſsimis imponat: alias fiet particeps delicti. c. abſit. 50.d. cap. falſas de pœnit.d.5. Nauar. cap.26. nu.15. Alex. ſumm. lib.1. tit. 6. Diuus Tho. add.q. 18.ar.4. Soto.diſt.19.& cit.c.20.R.

[b] Nauarr. c.26.nu.20. poſt princip. Polanco in Direct. & praxis.

[c] Nauar.c. 26.num.25. (& de voto pœnali. cap. 12.num.20. 46.) in cap. cōſideret. §. ponat. num. 14. Victor. §.198.

[d] Nauar.c. 26. nu. 2.7. & 25.fi. Syluest.inf. Tabien. confeſ. 2. fin. quia iuramentum non exigitur niſi in paucis caſibus iure expreſsis.

[e] Nauar. cap.26.nu.25. D.Tho.4.diſt.16.in lit. Syluest. confeſsio.1.§.vlt.

[f] Quæ eſt ratio Soti lib.1. de iuſtit.q.7. ar.3. Fr. Medin.cum Caiet.1.2.q.97.ar.3.Cord.lib.1.q.11. Recent. Sic diſpenſat vt laboretur in feſto. Nauar. c.13.n.15. in ieiunio & eſu carnium ex cauſa Nauar.c.21.art.21.cum Caiet.2.2.q.147.ar.4. Summiſt.verb.ieiun.

[g] Tenuit Victor. vt refert Alcoc.ſum.c.15. Palac. ſuper Caiet.verb.votum.verſ. 6.Perez.l.37.tit.19.lib.8.ord.col.9. Fr.Medin.lib. 1.c.14.§.6.& 1.2. q.96. artic.4.ad 2. Angles flor. Theolog.tit.de voto. dub.10. dicit tutum in praxi. tenuit Soto.in 1. editione lib.7.iuſtit.q.2.arti.2. & fauet lib.de abuſu iuram.1.p.capit.9. Magiſtri Salmanticæ conſulti Cano, Chaues, Mantius, Gallo, Bañes, Martinez, D.Moya & Solis primarij, quia Pont.

Pontif. non reſeruat, niſi id quod ſimpliciter dicitur votum continentiæ: impleta vero conditione pœnali, non meretur nomen voti continentiæ ſimpliciter cum non ſit ex affectione continentiæ ſed pœna ex timore incurſa contra voluntatem, multi tamē putant impleta cōditione votum continentiæ aut religionis reſeruari Papæ vt Soto lib.7.q.4. ar.3. Nauar. c.12. nu.42. Alco. ſumm. c.15. libr.de lud. cap. 13. conc.9. Couar.c. quanuis pactum. 1.p.§.3. nu. 12. Cordu. caſ.152. ſed praxis prudentum & ſapientum epiſcoporū poſt longam conſultationem habet vt diſpenſet.

[h] Palud. 4. d.38.q.4.ar. 4.Sot. d.27. q.1.3. quanuis lib.7.iuſtit.q.4.3. loquitur cum formidine. Anton. 2.p. titu. 11.cap. 2.§.9. Ang. vot. 4. §. 8. Syluest. vot. 4. §.3. verſ. 6. Armil. diſpenſatio. §. 18. Margar. confeſſ. fol. 137. Nauar. c.12.nu.76. Pedraza in 6. præcep.§. 10. fauet D. Tho. 2.2. q. 88.11.ad.1. Tolet.& communis Recent.

[i] Nauar.& cit.lit.F. [k] Nauar.c.26.nu.15.18. Viguer.c.16.§.6.verſ.10.fin. Triden.ſeſſ.14.capit. 8.ſeſſ.24.ref.c.8.& cit.c.20.R. [l] Bellarm.lib.1. de pœnit.c.21.§.4. non facile ſolennis pœnitentia his imponebatur.concil. Agathen. cap.15. conc.3. Aurelian.c.19. [m] Fr.Medin. lib.2.c.11. reg.6. recent.& praxis ſapientū. nec confeſſarius ceſſat ab hoc genere pœnitentiæ vtilis, licet quidam obtrectent. [n] Maxime ſub certa pœna. Nauar.c.26.n. 24.25. [o] Trid.ſeſſ.14.c.8. [p] ſup.c.19.§.5.P.

[q] Imo quanuis non declaret ſatis implet (vt bene ait Sot.d.19.q.2.ar.4.) Si eleemoſynam iniunctam conferat extreme indigenti etiam fratri, cui tenetur: quia ita plane eſt intentio cōfeſſarij. ſic dum quis vouit ſemper ſubuenire Patri, aut homini indigēti, qui ei nuper mutuauerat pecunias: hic ſatisfacit, ſi extreme indigenti ſoluat debitum. & qui ex multis beneficijs tenetur. recitare horas, & quia eſt ſacerdos & profeſſus, ſatis implet omnia pręcepta vna recitatione horarum.

ſimpliciter religionis, & ex illius affectione: vt diſpenſat in voto continentiæ ad tempus [h], quia hoc non dicitur ſimpliciter votum continentiæ: & in ieiunio, vſu carnium & ouorum ad breue tempus: & vt liceat laborare in aliquo die feſto [i]. quia ſunt caſus frequentes in quibus ad Pap. non eſt recurrendum.

2 Pœnitentiæ ſint proportionatæ non tantum numero & qualitati peccatorum, ſed etiam diſpoſitioni perſonæ [k]. vt leuior ei qui oſtendit magnæ contritionis ſigna, & longæ vitę bonam frugem: aut quia infirmior eſt animo aut corpore: aut quia de grauioribus nihil creditur impleturus. feruoroſis iuuenibus & nouitijs qui cupiunt onerari rigidis & publicis etiam operibus, ne imponat eas quibus ſub onere gemant aut vires breui conſumant [l], ſuauior ſit, ſi præditus bono intellectu bene capit reprehenſionem & conſilia cōfeſſarij, aut vult frequentare ſacramenta cōfeſsionis & communionis, quæ plurimum valent ad perſeuerentiā & ſatisfactionem. aut ſi cōfeſsio ſit de nō neceſſarijs, quia ex ſcrupulo repetit ante actas confeſsiones ad pudorem & meritum. ſup.c.20.§.3. Poteſt etiam prudenter iniungere vt ter aut ſæpius in anno confiteatur [m] (ſi modo ſponte admittat, ne forte ſit ei in laqueum) & ceſſationē á tali peccato [n]. caueat tamē ne ſi pro grauiſsimis leuiſsimas imponat, fiat particeps delicti [o], dans occaſionem facile recidendi.

3 Opera quæ confeſſarius imponit, intelliguntur quæ alias ex præcepto non debentur [p]: ſic enim interpretandi ſunt quidam Doctores dum negant per opera præcepti ſieri ſatisfactionem, poteſt tamen declarare vt ſatis ſit ieiunia aut debitas horas canonicas vel eleemoſynas parenti inopi datas [q] pro pœnitentia iniuncta implere, quāuis hæc alio præcepto debeat.

4 Indulgeat vt quædam ex iniunctis operibus ſi per ſe commode nō valet, impleat per alios [r]: ſic enim eſſet ſacramentalis ſatisfactio [s], & implet præceptum: vt cum per manum alterius fiunt eleemoſynæ & miſſæ. at ſi pœnitens per impotentiam excuſetur à præcepto confeſſarij, & petat ab alio vt vice ipſius impleat eas pœnitentias, non eſt ſacramentalis [t], quæ proſit ex opere operato, nec per ſe liberat à præcepto (quanuis præſumat cōfeſſarium ſi peteretur, eam licētiam daturum. vt interpretatiua & præſumpta pœnitentis licentia nō dat confeſſario ius reuelandi ſigillum) alioquin impeditus teneretur ſemper curare vt per alium impleat pœnitentias [u]. multo minus alter ſatisfacit pro pœnitentia mihi iniuncta, ſi ſpōte pro me inſcio impleat: affert tamen fructum ſatisfactionis. nam cōfeſſarius pœnitentiam ſimul imponit vt homo per ſeipſum bona opera exerceat ad medicinam & emendationē vitæ: opus vero & oratio alterius impetrat quidem mihi eam emendationem, ſed eam non confert vt propria exercitatio.

5 Expedit quaſdam pœnitentias imponere, ſub conſilio [x]: & hæc eſt vere ſacramentalis, licet forte minoris efficaciæ [y], quàm quæ imponitur ſub præcepto. ſic prælatus & iudex quædam ſtatuit abſque præcepto: & homo poteſt emittere votum, intendens non obli-

[r s] D. Tho. add.q. 13.a. 2. Ledeſ. q. 12.a.2. Soto diſt.19. q.2. art.4.& Recent. ſentit Palud. d.20. q.3. artic.1. Duran. q. 2. num.6. quia vnus poteſt pro alio ſatisfacere, etiam in foro exteriori. Sylue.& alij verb. ſolutio.

[t] Communis Recent. contra Durand.ſup.

[u] Sic impeditus à materia voti, non tenetur implere aliud æquale, aut implere per alium.

[x] Caietan.verb.ſatisf.verb. confeſſori neceſſaria, ad med. Ledeſ.2.p.q.20.a.4.poſt princ. cum Palud. diſt.20.q.2.n.4. Nauar.c.26.n.20.& cit.c.19.P.fin. D.Tho.quodlib.3.ar.28. Victor.§.193. Ang.conf. 3.§.3.confeſ.5.princ. Sylu.confeſsio.1.§.26. ſignificant tamen obligari vt aliquid imponat de præcepto. [y] Caietan.

gari ad culpam ſed ad pœnam : ſic ſub conſilio additur poſt abſolutionem, quidquid boni feceris & mali ſuſtinueris [z].

6 Cautus ſit ne publicum opus pro occultis adiungat, vnde ſuſpicio peccati proueniat [a]. ſacerdotibus non imponebatur publica pœnitentia [b] (niſi forte, poſtquam depoſitus eſt, relaberetur [c]) ſicut imponitur laicis : eo quod peccata illorum occulta eſſe ſolent, & ob grauia depoſitus ſacerdos iubetur peregrinari per loca, vbi ignotus [d] ſit fœminis aut religioſis [e] qui in communi menſa cibum ſumunt, ne imponantur grauia ieiunia panis & aquæ, per quæ marito [f] aut prælato arguantur peccati. pro manifeſtis vero interdum publicas & ſolennes pœnitentias inferre mos fuit eccleſię [g], quę nunc Concil. Trident.ſeſſ.24.capit.8.renouandum iubet.

7 Ritus in ſolenni pœnitentia olim cõſueta (quę differt à publica) hi erant. 1. dicuntur pœnitentes [h], quorum varij erant gradus [i]: quidam enim æquabantur in loco catechumenis ſeu competentibus, & admittebantur ad concionem intra eccleſiam. Alij poſt iſtos erant pro foribus eccleſiæ. Alij etiã ad officia diuina admittebantur cum fidelibus [k]. 2. modus pœnitentiæ erat diuerſus in tempore & ieiunijs [l], & cinere [m], pro qualitate criminis. ſed omnes ſimili, habitu pœnitentium pullo [n] ſeu nigro induebantur. exercebantur humili officio ſepeliendi defunctos [o]: nec ibant ad conuiuia [p]. diſtinguebantur à fidelibus in modo orandi, quia dum hi genuflectebant, ipſi ſtabant [q]: & econtrario. 3. priuabantur circa ſacramenta. 1. ne ſint ſuſceptores in baptiſmo aut confirmatione [r]. 2. ſacramẽto communionis [s] & confeſsionis [t], niſi in Paſcha, aut vrgente periculo mortis. & ſicut epiſcopus hanc pœnitentiam ſolennem imponebat [u] in principio quadrageſimæ fer.4. cinerum. ita epiſcopus abſoluebat dicto tempore [x], aut reconciliabat peracto pœnitentiæ tempore: non autem chorepiſcopus [y]. ſi tamen vrgeret neceſsitas presbyter abſente epiſcopo reconciliabat [z]. 3. ſi decedant, priuabantur extrema vnctione [a] : vt nunc tempore interdicti priuantur etiam clerici [b]. 4. tanquã irregulares priuantur receptione aut miniſterio ordinum [c]. 5. ſacramento matrimonij [d]: niſi cum iunioribus ob periculum incontinentię diſpenſaretur.

z Sup.c.19.lit.P.fin. a DD.ſup. & cap.fin.30.d.Triden.ſeſſ.14.cap.8.Bellar.lib.1.de pœnitent.capit.21.ex Leon.PP.epiſt.80.&.92.capit.8.
b c.illud cum.ſeq. 50. diſt.c.fin. 82.d. Bellar.lib.1.de pœnitentia.c.21.§.3.Siric.PP.epiſt.ad Himerium. c. 14. Conc. Carthag.4. can. 68.& 5.can. 21.Tolet.1. can.2.Innocent.1.epiſt. 6. Leo epiſt. 92. ad Ruſtic.c.2.Clemen. 3. cap. quęſitum.de pœnitentijs & remiſ.
c Bellarm. ſup.ex Cypr. lib.3.epiſt.8 ad Fidum.
d c. omnis vtriuſque.re fert ſe ad iura antiqua c. ſi quis ſacerdos.30.q.1. c.ſacerdos de pœnitentia. d.6.vbi Nauarr.
e Direct.li.1.tit.15.q.150.Fr.Alexãd. ſumma. lib.1.titu.6. cap.4.
f Bellar.d. cap.21.§.4. conc.2.Arelat.can.21. Tole.6.can. 8.Leo epiſt.92.c.12.
g D.Tho. add.q.28.&.3.p.q.84.ar.10.ad.2.q.89.3.ad 3. Sot. d.19.q.2.a.5. Ledeſ.1.p.q.25.a.10. Duran.d.14.q.4. Viguer.c.16.§.4.verſ.7.Nauar.c.8.nu.10.c.26.nu.17.catechiſ.Pij.V. Bellar.
h Sic Pacian.paręneſ.ad pœnitentiam, diſtinguit fideles & catechumenos à pœnitentibus. Auguſt.ho.49. ex. 50. Competentes, fideles, pœnitentes. Hieron.epiſto.ad Ocean.ait Fabiolam ſtetiſſe in ordine pœnitentiam. Bellar.lib.1. de pœnitent.c.22.
i Erant.5. gradus pœnitentium apud Græcos. 1. quando iam pœnitentium explenerant, ſed expectabant reconciliari in feria. 5. cœnæ Domini. Innoc.I.epiſt.ad Decent.c.7. Conc. Agathen.c.in capite.50. D.Hiero.in epitaphio Fabiolæ. 2. quidam dum implent pænitentiam, admittebantur ad miſſam cum fidelibus, ſed ſtabãt erecti. 3. non admittebantur ad miſſam cum fidelibus ſed ad orandum cum competentibus. 4. alij non ita, ſed cum catechumenis audientibus, qui nondum erant competentes, admittebantur tantum ad audiẽdam concionem intra portas eccleſiæ. 5. in infimo loco extra portas eccleſiæ erant alij pænitentes, qui pro foribus flebant, & ab intrantibus eccleſiam petebãt orationes. Hæc Greg.Neocæſar.in epiſt.Canonica, quæ adiungitur ad Photium. & ideo Auguſt.lib.de ſanct.Virgini.c.48.dicit, omnes Chriſtianos ab Apoſtolis vſque vltimos pænitentes, docuit orare.
k Patet ex dictis.
l Omnes pęnitentes ieiunabãt certis diebus, & in illis veniebãt ad eccleſiã, capita ſubmittebant ſacerdoti manus imponenti, cõc.4.Carthag can.80
m Concil. Agathen. c. 15.apud Gratia.c.in capite.50.d.fer.4.in princi.40. recipiebãt cinerem in capite: quimos adhuc ſeruat apud omnes fideles. Tertull. Pacian. Bellar.c.22.fin.
n Tertull. lib.de pęnit. Pacian. ſup. Hieron. epitaphio Fabiolæ. Amb.lib. ad Virg. lapſam.cap.8.Optar.lib.2.ad fin. Concil. Agathen.cap.15.Tolet.3.can.12.
o Concil.4.Carthag.can.81. p Pacian. ſupra Tertull. Ambroſ.& paſſim alij. q Concil. Carthag.4.can.82. r Concil. Pariſien.ſub Ludouic. lib.1.c.vlt. s Cyprian.lib.3.epiſt.8.ſer. de lapſis, & alibi. t Innocent.I.epiſt.ad Decent. cap.7. Concil. Agathen. c. 15. Hieronym. epitaph.
u Concil.2.Carthag.can.4.&.3.can.31.32. Bellar.c.21.fin. x Concil. Agathen. y Leo epiſtol.86. z Citati.V. a Innocent.I.d.epiſtol. capit.8. b Nauar.cap.27.num.178.
c Siric.epiſt.1.c.14.Conc.Tolet.1.can.2.quia ſolennis pænitentia non niſi pro graui & publico crimine imponebatur. Orig.ho.15. Leuit. Ambr.2.de pænitent.c.10. Sylu.verb. pænitent.§.3. Soteal. in ſum.concil.ver.clero aſcripti.§.2.&.3. Cou.Clem. ſi furioſus.1.p.in princ.n.10. & generaliter eſſe irregularem eũ clericum, qui habet peccatum notoriũ depoſitione dignum. Nauar. c.27. num.248. vide num.155. d Leo epiſt.92.ad Ruſt.c.12.

8 Caueat confeſſarius ſibi applicare miſſas quas fieri mandat in pœnitentia [e], ne in ſuſpicionem auaritiæ veniat. 2. Quanuis nemo lege humana repetere teneatur. confeſſionem peccatorum à quibus directe & per ſe eſt abſolutus [f]: ſi tamẽ repetat, poſſet ſecundus cõfeſſarius minuere pœnitentias prius iniunctas [g], quaſi legitimus iudex vice Chriſti in eadem cauſa. ſed abſque repetitione confeſsionis poteſt. 1. Papa ex cauſa extra ſacramentum relaxare pœnitentiam [h], quæ erat pars ſacramenti: atque ita ſępe relaxat, vt dicetur c. 22. per indulgentias de pœnitẽtijs iniunctis. 2. Idem poteſt epiſcopus circa pœnitẽtiam à parocho datam [i]: quia extra confeſsionem ex cauſa diſpenſat in omni præcepto & ſententia per iudicem inferiorem data: ſicut & diſpenſat in votis Papæ nõ reſeruatis, quia vota partim pendent à voluntate humana [k]. 3. Idem poteſt confeſſarius circa pœnitentias ab ipſo iniunctas, quando ſubeſt cauſa [l], & pœnitens intra breue tempus, vt triduum aut hebdomadam, redit ad eundem confeſſarium, quanuis confeſsionem nõ audiat: ſic enim iudex incontinenti poteſt interpretari aut moderari ſententiam ſuam.

CAP. XXII.

Æqualis confeſſarius cur poſsit impoſitam ab alio commutare &. §.4.

§.2. *Satis eſt vt repetenti confeſsiones confeſſarius commutans confirmet quaſdã ex prius impoſitis.*

3 *Eam quæ eſt intolerabilis poteſt confeſſarius imo & vir doctus aut pœnitens ſibi ipſi declarare quod non obliget.*

5 *Commutatio tutius fit per bullam & indulgentias.*

6 *Poteſt differre in tempus iubilæi: at ex ſola conſecutione indulgentis non liberatur à pœnitentijs.*

7 *Excuſatur ab impletione ſi abſolutio fuit inualida: ſi pœnitentia intolerabilis: ſi ſub cõſilio erat.*

8 *Sit præſeruatiua: quando eſt periculum recidendi, vrgeat præcepto vt ſtatim tali tempore, vel loco impleat.*

9 *Pœnitentiæ dicuntur iam arbitrariæ. interdum minor ſatisfacit pro omni culpa, ſed non ſemper. non oportet imponi ante abſolutionem, quamuis expediat.*

IN foro exteriori par in parem nõ habet imperium [a]: & iuxta rigorem iuris, æqualis confeſſarius non videtur poſſe minuere pœnitentiam ab alio æquali confeſſario iniunctam [b]: & multo minus videtur vt parochus vel epiſcopus cõmutet impoſitam à Papa, vel à ſummo pœnitentiario. At reuera iura id tantum vetant de pœnitentia ſolenni [c], aut de alieno parochiano [d]: vel ſi in foro exte-

e Director.lib.1.tit.15.§.139. cum Hoſtien.Fr. Alexand. ſumma lib. 1. titulo 6. capit. 4.
f Sup.cap.16. g Sic intelliguntur Doctor. citat.capit.13. dicentes quod qui non impleuit pœnitentiam, debet iterum confiteri (vt Sylueſt.confeſsio primo. §. 27. cum Monal. Rainer. Armil. confeſsio. §. 30. Margar. confeſsio.fo. 49.) nempe vt prior pœnitentia iniuncta ſibi minuatur. & in propoſito Ledeſ.q.20. artic.4 colligitur ex Medin. tract. 3. quæſt.de pœnitentia iniuncta acceptanda. Frater Alexand. lib.1.titu.6. cap.5.Naua. capit.26.nu. 22.Victoria. §. 211. Tabien. confeſſio.2.nu.21. Angel. confeſsio. 6. §. 4. Armil. §. 30. Anto.3. part. tit. 14. capit. 19. §. vltimo. At reuera ratione peccati quo non impleuit pœnitentias non tenetur repetere confeſſiones, D. Tho. quodlib. 1. artic. 12. & ſignificat diſt. 16. quæſt.3.3.5. ad 4. Palud. diſt.17.quæſt.5.Richard.artic.2. quæſt.8. Soto.diſtinct.20.quæſt.2.2.ad 3.Ledeſ.2.par.quæſt.20.artic.4.dub.2. Victor. §.167. Caietan. confeſsio. 2. fin. Adrian.de confeſſ.colum.penult.Nauarr.cap.9. num.14.cap.21.num.43. & omnes Recent.
h i Soto.diſt.20. quæſt.2. artic.3.§. in calce. Victor. de clauib.§.13.&.§.211.Angel.confeſ.6.§.4. Armil.§.29.Nauarr.cap.26. nu.22.contr. Sylueſt. confeſsio. 1.§.27. eſt autem idonea cauſa, quando pœnitens difficile poteſt implere, aut ex fragilitate eſt in periculo male implendi. Sic in foro exteriori iudex ſuperior moderatur, aut tollit ſententiam inferioris. licet autem confeſſarius habet à Chriſto poteſtatem ligandi, ſed præceptum pœnitentiæ eſt ab homine : vt Papa habet à Chriſto poteſtatem faciendi leges & excommunicandi, & tamen pręceptum legis aut cenſuræ humanum & diſpenſabile.
k D.Thom.2.2.quæſtion.88.artic.10.ad.2.
l Soto. diſtin.20.quęſtion.2.3. ſi pœnitens redeat intra tres dies. Mant. ſi intra.8.Ledeſ. quæſtio.20. artic.4. fol. 301, colu.2. fin.

C A P. XXII.

a SOto. diſt.20. quæſtion. 2. articul.3. ad fin. Victoria. titulo de clauib.§.13.capite. placuit. de pœnitentia. diſtinct. 6. quod tamen loquitur pro foro exteriori, de commutatione pœnitentiæ publicæ per epiſcopum datæ, quãm inferior commutare non debet, vt ſeruetur ordo iuris, & debita obedientia ſuperioris. ita exponit Soto.ſupra. & diſtin. 18.quæſtion.4.2.ad quartum. Victor. §. 211. Anton. Gabriel. tom. 1. ad fin. verb. par. & id ſecundum rigorem iuris eſſe conformius fatetur. Nauar. cap.26.num.22. b Sic temperandi ſunt quidam autores : quaſi ſententia confeſſarij ſit ſupremi iudicis. quia vt abſoluit, ita ligat vice Chriſti : cum pœnitentia iniuncta ſit pars ſacramenti. Imo Anton.ſup. Angel.confeſsio.1.§.13. Sylueſt.confeſ.1. §.3.25.27. negant Papam abſque graui cauſa poſſe relaxare pœnitentiam: pręſertim medicinalem, quę eſt pars ſacramenti : niſi pœnitens eadem peccata confiteatur eidem & citant D.Tho. Rich. Paludan. At reuera factum tenet, ſi Papa diſpenſet. Nauarr. de indulg.not.15.nu.11. c d Vt bene Soto.

riori Papæ aut cenſores fidei impoſuerunt pœnitentiam [e]. ſed in foro conſcientiæ vbi parochus eſt in non reſeruatis vice Chriſti iudex ſupremus, poteſt audita confeſſione, quanuis non repetita eorum peccatorum pro quibus pœnitentia fuit iniuncta [f], commutare ex graui cauſa: aut minuere pœnitentiam ab alio æquali impoſitam [g]: imo & ab epiſcopo aut Pap. impoſitam poſſet per Epijkeiam, quando non eſt facilis recurſus ad ſuperiorem [h], & difficile poteſt pœnitens implere, aut periculum eſt male implendi ex fragilitate ipſius. per hoc enim non perturbatur vllus ordo iuris, ſed prouidetur conſcientijs in eo foro, vbi Chriſtus voluit omnia occulte tranſigi. nam vt peccata à quibus Papa abſoluit, manent non reſeruata: ità & pœnitentia ab illo impoſita [i]: confeſſarius autem in hoc foro circa caſus non reſeruatos cenſetur æqualis Papæ, tanquam Chriſti officium gerens. Sed hæc temperanda ſunt, vbi Pap. aut epiſcopus ſibi ſpecialiter & expreſſe non reſeruauerit eam cauſam [k]: ſicut quædam vota, excommunicationes & caſus ſibi reſeruat [l].

2 Porro ſecundus confeſſarius dum ita agit, non exercet imperium in primum confeſſarium, ſed in conſcientiam pœnitentis [m] ſibi plene ſubiecti circa non reſeruata: & in ea quæ ex illis pendent: vt ſunt pœnitentiæ iniunctæ. quanuis cōfeſſarius etiam ſecundus teneretur ſemper imponere aliquam pœnitentiam (quod tamen non eſt verum dū ſub eſt cauſa [n]) ſatis eſt ſi pro peccatis quæ hic nunc cōfitetur ſublatis primis pœnitentijs, imponat nouo titulo aliquam partem illarum.

3 Quandò prior pœnitentia eſſet clare intolerabilis, & nimis improportionata peccatis aut pœnitenti, poteſt confeſſarius in confeſſione, (in qua habet iuridicā autoritatem declarandi quæ pertinent ad pœnitentis ſubditi conſcientiam) declarare ſententiam claue errante prolatam, tanquam iniuſtam nō ligare [o]: commutans tamen in minorem. Et forte tam intolerabilis & inualida eſſet pœnitentia, vt vir doctus alteri aut ſibi ipſi declarare poſſet in re non dubia [p]: nam in dubijs non deberet eſſe iudex in propria cauſa.

4 Parochus ſeu æqualis confeſſarius ea ratione poteſt facilius commutare: quia prior confeſſarius cenſetur interpretatiue concedere eam licentiam, aut ex debito concedit, non minus quam ſi expreſſe dediſſet: cum inter ęquales cenſeatur idē tribunal tam in foro exteriori, quàm interiori. nec enim id derogat autoritati iudicum, vt ſucceſſor primi epiſcopi, Papæ vel Regis corrigat ſententiam à prędeceſſore datam [q], quando ſubeſt aut declaratur noua cauſa. Multo iuſtius quando non eſſet facilis recurſus ad primum [r] confeſſarium longę diſtantem, aut carcere vel cenſura impeditum, poteſt ſecundus ex cauſa commutare. Sic etiam pœnitens ex conceſſione tantum confeſſarij poteſt ſibi commutare, vel per alium implere pœnitentias iniunctas [s].

[e] Quia perturbaretur ordo iuris, ſi confeſſarius in occulto abſolueret quem Papa aut epiſcopus nominatim vult tenere ligatum cēſura & pœnitētijs. [f] Sup. c.22. §. 8.G. [g] Fatetur Victor. §.211. Medin. de ſatiſfact. fol. 100. colum. 4. (præſertim in opinione licet falſa Caietan. & Armil. quod pœnitēs ex cauſa non tenetur implere pœnitētiam acceptatā & alij ſu.c.22. §.8.G.) quia vt idē confeſſarius poſſet cōmutare ita alius æqualis, vt epiſcopus ſucceſſor diſpenſat in lege & ſentētia epiſcopi prædeceſſoris. & in cancellaria Papę aut Regis, ijdē Iudices auditores, aut qui eis ſuccedūt, poſſunt in reuiſione corrigere & mutare ſententiam à ſe, vel ab alijs æqualib9 datam, quādo ſubeſt: aut declaratur noua cauſa. (Nec enim id derogat autoritati iudicum) & inter æquales cenſetur idē tribunal. & prob. ſi primus confeſſarius daret licentiā vt alter conf. poſſet ex cauſa cōmutare pœnit. valet (vt concedens per alium impleri pœnit. quaſdam orationis, & peregrinationis) ita tacite cōcedit licentiam, quando non eſt facilis recurſus ad primum confeſſarium longe diſtantem, aut impeditum. [h] Colligitur ex Nauar. c.26. nu.22. Victo. §.211. Sylueſt. confeſſio. 1. §.27. cum Monal. Rainer. Armil. confeſſ. §.30. Marg. confeſſ. fo.49. ſed addit Medin. per epijkeiam quando vrget neceſſitas, aut ſuadet vtilitas. At Ang. confeſſ. 6. §.4. Tabien. confeſſio. 2. num.21. limitant quando non eſt recurſus facilis ad ſuperiorem, Fr. Alexand. lib. 1. tit. 6. cap. 5. & generaliter iudex inferior diſpenſat in lege & mandato ſuperioris ex cauſa, quando non eſt recurſus ad ſuperiorem. probat Nauarr. prælud. 9. numer. 14. facit Ledeſm. quæſt. 20. artic. 4. [i] Quam rationem valde commendant quidam Recentiores Theolog. & iuriſperiti. [k] Ita limitant Sylueſter. & quidam ex ſup. cit. [l] Trident. ſeſſion. 14. capit. 7. can. 11. Arauſic. capit. 2. capite. his qui tempore. & ſequent. 26. quæſtion. 6. Soto. diſtinctio. 18. quęſtion. 2. articulo. 5. Ledeſm. 2. parte. quæſtion. 8. articulo ſecundo. [m] Per hoc ceſſat obiectio Victorię. de claui. §.13. qui melius loquitur titulo de confeſſio. §. 211. [n] ſup. cap. 20. §.6.V. [o] Soto. diſtinctio. 20. quæſtion. 2. articul. 3. ad fin. Victor. §.193. & de clauib. §.13. ſeu. §. 324. D. Thom. addit quæſtione. 18. artic. 4. Ledeſ. 2. p. quæſt. 20. art. 4. Richard. diſt. 18. ar. 5. difficile tamen eſt iudicare quod claue errante ſit iniuncta, niſi audiat peccata & ſtatum pænitentis. ſic lex quę ob rigorem eſt importabilis, nec acceptatur à rep. non ligat. Nauar. cap. 23. nu. 42. [p] Soto. Victoria. Ledeſ. 1. p. q. 20. ar. 4. vt ſi aduertat huic pœnitenti delicato improportionatā eſſe pænit. (ob difficultatē enim dicitur moraliter impoſſibilis, aut ob periculū recidēdi in peccatū) ſic vir doct9 declarat voti executionē nō obligare, quando materia facta eſt huic valde difficilis aut periculoſa, ita vt nō cadat ſub intētione vouētis. [q r] ſup. G. [s] ſu.c.21. §.4.R.

5 Tutius fit pœnitentiarum commutatio, quando bulla cruciatæ aut religionis aut iubilęus indulget indulgentias cum abſolutione à pœnitentijs iniunctis [t] & non impletis, & deſignat opera ieiunij & orationis in quæ commutetur. ſic enim communiter viuis conceduntur indulgentiæ de iniunctis [u]; & per modum abſolutionis: & per indiſcretas indulgentias eneruari dicitur pœnitentialis ſatisfactio [x]. id enim poteſt PP. abſens qui diſpenſat in omni pręcepto poſitiuo hominis ad conſcientiam pertinente [y], ita vt valeat diſpenſatio eius etiam ſine cauſę cognitione [z]. ſubeſt autem apud Papam cauſa publica, ob quam concedit bullam [a] aut iubilæum: nec requiritur alia cauſa ex parte hominis priuati.

6 Conſecuta indulgentia etiam plenaria iubilęi, non debet pœnitēs reputare ſe liberum à pœnitentiæ iniunctæ præcepto [b], quod præter ſatisfactionem pœnæ reſpicit alios fines, ob quos ligat [c]: cum ſit medicina pręſeruatiua in futurum, obędientia iudicis & pars integralis ſacramenti, & vt aſſueſcat bonis operibus. ſic enim qui fecit generalem confeſſionem totius iniquæ vitæ, tenetur ob hos fines implere graué pœnitentiam [d], quamuis per reuelationem cōſtaret remiſſam eſſe omnem pœnam ob ingentem contritionem, & indulgentias prius conſecutas tēpore iubilæi decenter ſolēt imponi leuiores pœnitētię punitiuę, quia ſupplētur per indulgētias. ſi cōfeſſarius nō deſignauit tempus liberior eſt pœnitēs vt differat commutandas in tēpus iubilæi [e]. ſecus de voto religionis, quod iuxta præſumptam intentionē vouentis communiter obligat ad ſtatim [f].

7 Si pœnitenti conſtet abſolutionem fuiſſe inualidam, non conſtringitur implere pœnitentiam [g], quia ſub cōpenſatione fructus illius acceptata eſt: & dū non obligat principalis ſententia, nec obligat ſecundaria: alias conſtringeretur ad duplicatam ſine fructu pœnitētiam, cum debeat repetere confeſſionem, & aliam pœnitentiam acceptare. 2. Nō obligat quando continet intolerabilem errorem, vt dictum eſt [h]. 3. Nec quando imponitur ſub conſilio tantum [i]. 4. Si in honorem determinati feſti impoſita eſt (vt in omnibus vigilijs B. Mariæ ieiunium) qui per impotentiam ab onere eius diei excuſatur, non tenetur ſupplere alio die [k] ieiunium pœnitentiæ aut etiam voti.

8 Curet vt pœnitentiæ ſint præſeruatiuæ futurorum [l] (quanuis pœna per indulgentias eſſet deleta) quia creatur homo in gratia vt ambulet in operibus bonis, & perſeueret. pro minori peccato interdum imponenda eſt grauior pœnitentia [m], vt honeſtus aut religioſus

[t u] Chriſtus conceſſit poteſtatem conferendi indulgentias viuis per modum abſolutionis ab iniunctis, de quo Soto. d. 21. q. 1. 2. Doct. d. 20. Albert. ar. 16. Carthuſ. q. 3. Bonau. Duran. Palac. q. 2. D. Tho. add. q. 25. 2. ad. 1. Ledeſ. q. 27. Sotteall. verb. indulgen. ex conc. Aneyr. c. 5. vid. c. 2. 16. 21. Nicen. can. 5. & 11. Carthag. 4. c. 75. Agathen. c. 6. qđ refert Epaunen. cap. 29. Cord. lib. 5. de indulg. q. 3. Nauar. §. in Leuit. de indulg. not. 9. n. 13. not. 22. n. 28. [x] c. cum ex eo de pænit. & remiſ. [y] Et de facto id poſſe Papam ait D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 5. ad 3. & quodl. 4 ar. 13. Iacobat. de cōcil. lib. 5. ar. 15. Turrec. lib. 3. de eccle. a. c. 51. Taper. a. 12. Couar. 2. p. ſponſ. c. 6. §. 9. n. 6. & 10. Cord. li. 4. q. 8. col. 3. Vera cruz in ſpecul. coniug. 1. p. art. 49. & Append. p. 116. Victo. relect. 3. de poteſtate Papæ. prop. 6. & 15. Sylu. diſpenſat. §. 2. & verb. Pap. §. 10. Michael. Medin. libro. 5. de ſacrorum homi. contin. cap. 50. 56. 95. Nauar. infra. [z] Nauar. c. 22. n. 74. c. 23. nu. 42. vide c. 12. n. 85. & 76. & prælud. 9. n. 14. [a] Non ſemper requiritur cauſa proportionata ex parte recipientis indulgentiā, ſed ſatis eſt cauſa communis, vt tempore iubilæi. Cord de indulg. lib. 5. q. 21. ad fin. Nauarr. de orat. not. 19. nu. 163. & Miſcel. 36. num. 56. §. in Leuit. de indulg. not. 15. n. 9. & ſeq. & not. 22. ſic in bulla dare ſtipem in publicam cauſam expeditionis cōtra hoſtes fidei, & viſitare. 5 altaria, habetur cauſa legitima, vt per confeſſariū abſoluatur ab iniunctis quando expedit. [b] Significat D. Tho. add. q. 25. art. 1. ad. 4. art. 2. ad. 2. tenet Bonauent. d. 20. q. vlt. ſupplem. queſt. 3. Guillel. Pariſ. in ſacramētali. Aſten. lib. 5. tit. 40. ar. 5. cum Hoſt. Bernar. ſpeculator. Adrian. titu. de clau. q. de indulgen. §. ad argumenta. 3. viæ. Sylueſt. indulgen. §. 9. & Roſel. §. 15. fauet Nauar. de indulgen. not. 31. nu. 20. Cord. lib. 5. q. 10. col. 3. corol. 4. & multi recent. maxime quia indulgentia de iniunctis, cum relaxet ius commune, eſt ſtricte interpretanda. [c] Sic lex ieiunij (quia reſpicit varios fines) obligat etiā illos qui hoc die non egēt carnis caſtigatione. Caietan. 2. 2. q. 147. ar. 3. ad 2. Sylu. lex. §. 9. caſ. 8. Soto. lib. 1. iuſt. q. 6. art. 8. ad fin. ſic indulgentia nō liberat à punitione capituli, & fori exterioris, D. Tho. add. q. 27. a. 2. ad 2. Nauar. de indulg. not. 11. nu. 20. cum Felin. Pano. Deci. Armil. indulg. §. 17. Cord. lib. 5. q. 36. addit Nau. not. 31. n. 20. per ſatisfactiones quas Prælatus religionis applicat confratribus, non liberantur à pœnitentijs iniunctis. [d] Quos fines exprimit Triden. ſeſſ. 14. c. 8. D. Tho. add. q. 8. a. 7. q. 18. a. 3. ſup. c. 20. §. 4. K. [e] Ita tamen vt ſi pœnitentia ſit præſeruatiua futurorum impleatur, dum vrget periculum recidendi, iuxta intentionem confeſſarij. [f] Nauar. c. 12. n. 41. nam & confeſſio aut contritio non obligant ſtatim poſt peccatum & multo minus ſatisfactio. [g] Quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus. [h] ſup. §. 3.O. [i] ſup. cap. 21. §. 5. X. [k] Quia cenſetur onus diei: ſicut recitare horas, audire miſſam, aut ieiunare tali die. ſecus ſi ita tempus non determinet. Nauar. c. 12. nu. 54. [l] Triden. ſeſſ. 14. cap. 8. D. Tho. add. q. 8. ar. 7. q. 18. ar. 3. Nauar. c. 26 n. 18. c. 21. nu. 44. [m] Quia qualitati pœnitentis debet proportionari & ita habet praxis ſapientum.

vir deterreatur, ne facile recidat: ſic enim proportionatur morbo & pœnitenti. 2. Aliquando addat circunſtantiam loci, temporis & modi: vt quod intra hanc hebdomadam vel diem ter recitet coram tali imagine, & flexis genibus: vrgeat graui ſtatim remedio etiam pœnali quando manet proxima occaſio relapſus [n]: vt ſi virgo non poteſt ex domo Paterna fugere, in qua patitur graue periculum, & tamen præſtans quod valet, abſoluenda videtur propter præceptum paſchæ. quæ res de vitandis periculis & proxima occaſione, torquet pios confeſſarios [o], vt quærant efficacia remedia præſeruatiua. Imponat leuiora potius quæ ſint magis efficacia ad emendationem vitæ [p], quàm grauia quibus videt pœnitentem parum proficere.

9 Pœnitentiæ pro peccatis non ſunt determinatæ, ſed relinquuntur moderandæ arbitrio confeſſarij [q], attentis circunſtantijs ſupradictis. quibuſdam tamen criminibus (quæ grauiora non ſunt, ſed nociua bono communi) imponebantur graues apud can. pœnitent. & ſæpe ſeptem annorum pro vno peccato mort. [r] quas nunc ſacerdos imponere non tenetur. & illæ fortaſſe erant pro foro mixto [s], & partim exteriori propter ſcandalum peccati publici. nunc autem in foro conſcientiæ omnes pœnitentiæ dicuntur arbitrariæ [t]: vt probat conſuetudo & concilia.

10 Non oportet vt pœnitentia imponatur ante abſolutionem [u]: & oblitus imponat poſt illam: imo quia cenſetur eſſe ſimul moraliter, non peccat qui imponit poſt abſolutionem. 2. Pœnitentia à prudente impoſita non ſemper ſatisfacit pro tota pœna debita in purgatorio [x]. at iuſta commutatio (qualis fit per confeſſarium in votis [y] aut pœnis debitis) non ſtat in indiuiſibili, ſed habet latitudinem: & credibile eſt prudentem pœnitentiam, licet ſit parum leuior iuſto, remittere totam pœnam [z]. Hactenus de ſecunda & tertia parte materiæ, quæ eſt confeſsio & ſatisfactio. Sequitur de ſacerdote miniſtro huius ſacramenti, & de clauibus pro foro pœnitentiæ. & poſtea ad complementum ſatisfactionis, dicetur de indulgẽtijs.

n [n] Nauar. c.3. nu.5 c.14. nu.31. late. c.26. nu.18.

o [o] Nauar. c.3. num.5. lit. E. ſi 4. concurrant, & licet videtur nimia licentia relaxare rigorem (dum concedit iterum atque iterum abſolui quoſdam, qui manent in proxima occaſione) loquitur tamen meditate, poſitis conditionibus quas declarat & Cord. caſ.4. de quo d. eſt lib.1. de pœnit. c.24. §.4. Caiet. & Armil. verb. periculum.

p [p] Vt quod ſtatim dũ iurat, vel dũ vrget conſueta tẽtatione, ſignet ſe cruce, recitet precẽ Angelicam, percutiat pectus, aut eleuet cor in Deum &c.

q [q] Sic c. omnis vtriuſq; ſexus Trid. ſeſſ.14. c.8. Florent. dicit 3. pars eſt ſatisf. ſecundum arbitriũ ſacerdotis. Concil. apud Salẽguſtad. c.18. quod refert ſuo.15. p. decret. c.184. & Renan. in Tertul. de pœnitent. D. Tho. add. q.18. a.4. Soto. d.20. q.2. ar.3. Nauar. c.26. nu.18.

r s [r s] DD. cit. c.21. §.6. G. & ſeq. Nauar. c.26. n.17. De pœnitentia. 7. annorũ pro vno mort. colligitur. 2. Reg.24. Dan.4. Bellar. li.4. de pœnit. c.11. ad 3. Conc. Nicen. 1. can.8. Elibertin. can.5.

t u [t] ſup. Q. [u] Tabie. abſolut. 1. n.7. Caiet. verb. ſatisf. c.1. ad med. Sylueſt. conf.4. §.1. Armil. ſatisf. §.4. Angel. confeſſ.5. §.1. Anton. 3. p. tit.17. c.20. §.1. Nauar. c.26. n.10. & in c.1. de pœnit. d.6. principio. n.35. Peña. At qđ Gloſ. & Ioã. And. Clem. dudum verſ. audire. de ſepul. dicũt vt imponatur pœnit. ante abſolutionẽ. Ange. & Syl. abſolut.6. in fin. limitant, quãdo timet qđ pænitens poſt abſolutionẽ non acceptabit pœnitentias iuſtas Nauar.

x [x] Sot. d.20. q.2. art.3. & Mãr. D. Th. d.20. q.1. ar.2. 2. Naua. c.26. nu.17.

y [y] In voto per confeſſarium qui habet facultatẽ fiet cõmutatio in aliquid minus, Angel. votũ 3. §.26. fin. Syl. votum.4. fi. Peña. nam abſque autoritate ſuperioris poſſet ipſe vouens commutare in melius, aut æquale.

z [z] Soto ſupra. Victor. Peña, Mantius & quidam Recent. fauet Scot. diſtin.19. dum reſpondet ad dub. motum diſtin.18.

LIBER SEXTVS DE CLAVIBVS ECCLESIÆ PRO FORO POENITENTIAE SEV DE MINISTRO.

Autores qui de clauibus & miniſtro huius ſacramenti tractant.

CLaues ad abſoluendum promiſſæ ſunt Petro Mat.16. tibi dabo claues (vt ibi aduertit Hieron. & Patres) & traditæ Ioã.20. quorũ remiſeritis: vt ex Cõcil. & Patribus probatur li.1. pœnit. c.12. li.2. c.1. §.4. A. Trid. ſeſ.14. c.1.5.8. & can.15. ſeſſ.23. c.1. & can.4. Doct. cum Magiſt. d.18. Sot. d.20. q.1. D. Thom. add. q.8. & 18. & opuſ. de forma abſol. & 4. contra Gent. c.72. med. Ferrar. cap.76. Soto diſt.20. q.1. Ledeſ.2. p. q.19. Victor. tit. de clauib. & relect. de poteſtate eccleſ. Caiet. tom.1. per tres tractatus de comparatione autoritatis Papæ & Concil. Miranda Archiepiſ. controuer.3. de autorit. Papæ, & Concil. Altiſiod. lib.4. ſummæ. pag.179. Adria.4. titulo de clauib. fol.145. Alexand. par.4. q.79. & 80. Gabriel. in can. lect.1. & ſequent. VValden. to.2. de ſacrament. cap.144. Pighius. lib.3. eccleſ. hier. Bellarm. lib.3. de pœnitent. cap.2. lib.1. de Roman. Pontif. c.12.13. Roſen. a.12. & 13. Viguer. c.16. §.6. verſ.9. Cord. lib.4. q.4. vſque 14. Turre. lib.1. ſummæ eccle. c.93. & li.2. per tot. Nau. c. diligens. c. placuit. nu.45. de pœnit. d.6. a. nu.45. Angles flor. Theol. tit. de clauib. Abulen. in Matth.16. q.79. in Matth.18. q.42. Sander. lib.7. viſib. monar. & Genebrar. paſsim in ſua Chronol. traditionem colligunt ex Patribus Richard. de ſancto Victor. lib. de poteſtat. ligandi & ſolu. & in confeſsionali de peccat. differentijs. Guillel. Durand. in rationali diuin. Gerſon. p.2. tract. de poteſtate ligandi & ſoluen. & tract. de contemptu clau. Caniſi. catechiſ. tit. de pœnit. Ekius enchyr. Horantes in loc. lib.7. c.8. Ioan. Anto. delphin. orat. de eccleſia. Turrian. lib. de dogmat. characte. & tribus lib. de primi Capitis & Iudicis autoritate. Reginn. Card. lib.1. de eccleſiaſt. diſcipli. c.295. Rodulphus lib.12. in Leuit. cap.1. lib.5. cap.4. lib.11. cap.1. lib.18. cap.4. lib.20. cap.4.5. lib.3. c.16. Cabaſilas c.29. Pachimeres in Dionyſ. epiſt.8. ad Demophil. de eccleſ. hier. c.5. & lib.4. hiſtor. Niceph. lib.12. hiſto. c.28.41. Alter Nicephor. Gregoras. li.10. Chronic. c. vl. Cãtacuzenus in apologijs. Beda ho. de Petro & Paulo & lib.1. in Marc. c.2. Theoph. in Mat.16. & Ioan.20. Anſel. in Matt.16. Phocius in biblioth. Okam in dialog. Trapezuntius in dictum euang. Ioan.21. ſic eum volo manere. Græci in ſuo euchologio ſeu rituali. c.114. Concil. Salenguſtan. c.18. D. Gregor. hom.26. in euang. Oriental. epiſc. epiſt. ad Simac. PP. Gildas in caſtigatione ordinis eccleſiaſt. Summiſt. verb. abſolutio. Aſten. lib.5. tit.36. & ſeq. Bañes. 2.2. q.1. a.10. dub.4. §.3. vero pars. p.302. vox clauis ſumitur pro poteſtate præſertim Pont. vt Apoca.3. de Chriſto, vbi alludit ad loc. Eſai.22: dabo clauem domus Dauid, id eſt, templi Eliachim. vbi Patres quos Leo Caſtri refert, exponunt de Pontificatu quem Deus promiſit ipſi Eliachim. Hieronym. Cyril. Procop. Aymo. D. Tho. Lyr. Carthuſ. & hunc aiunt fuiſſe figuram Chriſti habentis clauem eccleſiæ.

CAP. I.

De clauium poteſtate ad abſoluendum in foro pœnitentiæ.

§.2. *Clauis quid ſit?*
3 *Quando detur? differt à iuriſdictione.*
4 *Clauis eſt indelebilis, et qualis in omni ſacerdote.*
5.6 *Definitur. & eſſe duas claues.*
7 *Iuriſdictio non eſt clauis niſi late.*
8 *De fine, cauſa efficiente & ſubiecto clauium: & quomodo Chriſto competant.*

IN miniſtro ſacramenti pœnitentiæ vt pœnitenti diſpoſito veram abſolutionem conferre poſsit, duæ poteſtates requiruntur ordinis & iuriſdictionis: ſed iuriſdictio ſacerdoti non confertur poſt Concil. Trid. ſeſſ.23. c.15. niſi ſit approbatus à iure vel ab ordinario Præter vtramque poteſtatem ſacerdos ornatus eſſe debet bonis qualitatibus vt digne & inculpate miniſtret ſacramentum pœnitentiæ: & de his hic liber inſtituitur.

2 Poteſtas ordinis ad abſoluendum in occulto foro pœnitentiæ à peccatis dicitur cla-

C A P. I.

ab DOct.[a] ſup. b Soto.diſt.20.q.1. a.1.&.2.& tamen fatetur probabilius eſſe quod Apoſtolis diuiſim data eſt. Lucæ. 22. poteſtas conſecrandi in cœna : deinde poſt reſurrectionem poteſtas abſoluendi, Ioan.

a uis a eccleſiæ, & differt ab anima, ſup.lib. de ſacra.c.12. quidam b
b aiunt eodem actu quo epiſcopus ordinans confert ijs quos initiat poteſtatem conſecrandi & offerendi euchariſtiam, conferre ſimul poteſtatem abſoluendi : ſed eam fuiſſe declaratam alio actu, dum ait, accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata. Alij c generaliter
c putant ſolam ordinis ſacerdotalis completam poteſtatem ſatis eſſe vt valide & cum fructu ſacerdos pœnitentem abſoluere poſsit. alij limi
d tant in quatuor caſibus d: nempe vt abſoluat ipſum Papã, & in mortis articulo, & à peccatis venialibus & ab ijs mortal. à quibus pœnitens fuerat alias directe abſolutus : ſatis enim putant eſſe eam voluntariam iuriſdictionem e, quam pœni-
e tens eo ipſo quod ſe ſponte ſacerdoti ſubijcit in his caſibus, conferre videtur.

3 Cæterum poteſtas abſoluendi
f à peccatis diuerſo actu f confertur ab epiſcopo quam poteſtas conſecrãdi euchariſtiam & celebrandi ſacrificium miſſæ : vt ſupra abun-
g de dictum eſt g, deinde præter
h hanc ordinis poteſtatem h vt abſolutio ſacerdotis præſtet effectum, & efficiat verum ſacramentum pœnitentiæ, requiritur quod ſacerdos
i habeat iuriſdictionem i ordinariam, aut ex commiſsione datam à Chriſto, aut ab eius vicario : quæ eſt noua poteſtas ſuperaddita ordini : quam poteſt amittere etiam Pontifex, ſi renunciet & abdicet ſe Pontificatu, aut ſi ex culpa hæreſis
k legitime priuetur per eccleſiam k, non tantum vſu ſed tota poteſtate iuriſdictionis. Eandem epiſcopis, parochis aut alijs confeſſarijs datam poteſt Pontifex ex cauſa reſtringere, & ob culpam dignam pœ
l nitus auferre l. Hanc iuriſdictionem tanquam ordinariam habet epiſcopus in proprias oues; etiam
m antequã ſit ſacerdotio initiatus m, non quidem vt ea per ſeipſum vti poſsit & abſoluere : ſed vt eam delegare alijs ſacerdotibus valeat tam in foro pœnitentiæ vt abſoluant à peccatis, quàm in foro exte-
n riori. de hac iuriſdictione poſtea n late tractandum eſt.

20. & alij relati ſup. lib. 2. de pœnit. c.1.§.6.

c c Armachã. lib.11.c.4.

d d De quibus. c.8.§.1. c.11.§.1.

e e Caietan. opuſ. tom.1. trac.7.q. vn. circa venialia vt reſpublic. dedit iuriſdictionem regi. at vera ſententia eſt omnem iuriſdictioñe dari à Chriſto per Põtificẽ vicariũ. inf. c.5. ſacerdotibus tanquã ſuperiorib⁹, nec pendere à ſubditis. D.Th.d.19. q.1.3.1.Palud.q.2.a.3. Capre.con.3 Bon.a.5.q.2 Rich.a.2.q.3.Scot.q.1.Gab.con.5.Maior.q.1.(qui improprie hanc iuriſdictioñe vocat poteſtatẽ ordinis) Angel.confeſ.3.§.4.Soto.d.18.q.4.ar.2. Petr. Sot.de confeſ.lect.5.Cano.relect.de pœnitent.p.5. fo.106.Med.de conf. q.39.fo.87.

fg fg Sup. lib. 2.de pœnit.c.1.§.4.& 6. quia Trid.ſeſſ.14. c.1.ait non tantum Apoſtolis, ſed eorum ſucceſſoribus dari veram poteſtatem abſoluendi per ea verba Ioan. 20.accipite poteſtatem, quorum remiſeritis.

h h Concil.Conſtantien.ſeſſ.8.& 15. Cabilonen.c. 33.c.quidam dicunt.de pœnit.d.1. Leo.X. in bull. contra Luther.Trid.ſeſſ.23.de refor.c.15.presbyteri in ſua ordinatione accipiunt poteſtatem abſoluẽdi à peccatis.ſeſſ.14.c.6.can.10.Ioan.22.extrau. quia quorundam.D.Tho.add.q.17.2.ad 1.q.8.art. 1.d.18.q.1.1.2.ad 1.& clarius d.19.q.1.1.3.lib.4. cont.Gen.c.71.72.Sot.d.20.q.1.1.con.3. Victor.de cla.§.8.Turre.li.1.c.93.con.4.6.vi.c.95.ad 5.Pet. Sot.declau.lec.1.Patres cit.declarat vero D.Th.2. 2.q.39.a.3.poteſtatẽ ordinis cõferri, per ordinationẽ (& dicitur ſacramẽtalis à fine) ſed poteſtatẽ iuriſdictionis dari per cõmiſsioñe factã à Deo vel ab homine, Palud.d.19.q.1.& 2. Ledeſ.q.19.art.2.& 3. fin. Turrecre.lib.2.c.77.Nauar.c.4.nu.2. in c.1.de pœnitent.d.6.in princ.nu.2.in c.placuit. n.14.44. 48. ſed quia Concil.Florent. id non tam clare expreſsit, Abulen.2.p.defenſor.c.62. falſo putat poteſtatem abſoluendi eſſe iuriſdictionem in foro interiori quod innuit Turrecrem.lib.1.cap.96.

i i Trid.ſeſſ.14.c.7.facit can.9.11.ſeſſ.23.ref.c.15. ſeſſ.24.c.13.fin.Cypr.lib.3.epiſt.16.Doct.cum Magiſt.4. d.18. Soto. q.4.2. q.3.3.& d. 20.q.1.a.4.& 5.Palac.d. 18. q.2. D. Tho. add. q. 8.ar.4.q.20. a.1.Ledeſ.q. 10.& 22. Petrus Sot. tit. de conf. Caiet. de autor. Pap. cap.19. Turrecre. 1. ſumm. eccle. c.54.97. & in c. ita Dñs 19.d.V Valden.to.2.ſacram.c.149. Nauar.c.4. n.1.c.9.n.5. Viguer.c.16. §.6.verſ.12. Taper.ar.3. Syl. confeſſor.1.Tabie. abſolutio.1. & 2. Couar. c.alma. 1. p. §.6. nu.7.ad fi.lib.1.Var. c.10. nu.11. Cano relect.de pœnit.p.5.Fr.Med.lib.1.inſtr.c.10. Adr.4.de conf.q.4.Ioan. Arias Pract.de viſit.f.vlt.

k k Probat Bañes 2.2.q.1.ar.10.dub.2.con.2. pag. 135.(contr.Turrec.lib.2.ſumm.cap.112.ad.7.lib. 4.in 2.p.c.18.& ſequent.) Caiet.de autor.Pap.cap. 17.18.nec mirum ſi rebellis Papa, ſecundum quid ratione huius delicti hæreſeos fiat inferior quam eccleſia defendens ius ſuum. licet alias habeat immediate à Chriſto & iure diuino iuriſdictioñe vniuerſalem in totam eccleſiã (ſicut Apoſtoli & Petrus Apoſtolorum caput habuerunt) c.cuncta per mundum.9.q.3.extrau. vnam ſanctã de maiori & obed.

l l c.ita Dominus.19.d.Trid.ſeſſ.14.c.7.colligi ex tradit.& Floren.quod poteſt carere omni iuriſd.cõmunis contra Caſtro, lib.2. de hæret. punit. c.24. quia dicit epiſcopo nunquã auferri totã iuriſd. ſed impediri vſum.idem Armach.lib.11.c.1.& 4. & videtur Abulen.2.p.defenſ.c.62.64. videtur Maior. d.19.q.1.(quia hanc iuriſdictionem ordinariam vocat poteſtatem ordinis) Abulen. Matth. 16. q.87. Num.c.15.q.48.Dried.lib.4.eccle.dog.c.4. ad fin.

m m Sot.d.18.q.4.a.3.& lib.10.iuſt.q.1.a.2.conc.1. fi.Ledeſ.2.p.q.7.art.5.dub.10. Victor.§.149.152. Syl.epiſco.§.8.ver.1. cum Pan.Ioan.And.Calder. Gigas de penſio.q.56.n.3. Mandoſ. in Cancell.regu.32.q.15.

n n Inf.c.4.fin. & ſequent.

o p ſup.

op o p ſup. H. quia eſt character ordinis indelebilis. Trident.ſeſſ.23.ref.c.15.

q q D. Tho.add.q.17. art.2.ad primum.& communis.diſt.18.Richar. ar. 1.quæſt.3.Durand.quæſt.1.Soto.d.20.quæſt. 1.ar. 2.Ledeſ.art.Pet.Soto.decla. lect. 1.Ferrar.cum D. Thoma. 4. cõtra gent. cap.72.Turrecrem. lib. 1.capit.93. concl. 4. & ſexta. quia ordine quodam hæc poteſtas datur 1. ad effectũ conſecrandi corpus Chriſti naturale: deinde perficitur ad nouum actum ſanctificandi corpus Chriſti myſticum. in epiſcopo character extenditur ad nouum actum. vt ſol. 1. die factus cum luce dicitur Geneſ.2.factus. 4. die quia recepit virtutem ad ſpeciales effectus. 1. p. q.67.ar.vlt. & bene Sylueſt.ordo.2. §. 1. errat vero Scot. d.19.quæſt. vnic. art. 3. dicens poteſtatem clauium eſſe ſeparabilem à charactere conſecrandi euchariſtiam & Petrum Matth. 16.prius recepiſſe claues & poteſtatem abſoluendi.idem videtur Marſil. q.12.ar. 2.& Victor.de clau.§.8.quia poteſtas abſoluendi eſt actiua, ſed conſecrandi eſt tantum ſignum, vt dicit Scot. Reſp.quòd Mat.16.nõ ſunt claues datæ ſed promiſſæ & poteſtas conſecrandi eſt actiua ſed incomplera.

4 Poteſtas abſoluendi in ſacerdo-
o tibus omnibus eſt æqualis o cũ ſimili etiam poteſtate quã habuit Petrus Apoſtol. & nũc habet ſummus Pontif. ſed in poteſtate iuriſdictionis ſunt gradus quidam: & minor eſt in parocho quam in epiſcopo, qui habet iuriſdictionem in parochos & immediate in omnes oues ſuæ diœceſis : maior eſt in Archiepiſcopo qui non tantum eam exercet in ſuã diœceſim, ſed in caſu etiam in epiſcopos ſuffraganeos, & in illorum oues. Poteſtas abſoluẽdi eſt indelebi-
p lis cũ ſit poteſtas ordinis p: & ſupponit characterem ſacerdotalem cõſecrandi corpus Chriſti.nec differt
q re ab illo q. quanuis vero, hæc ſola non ſufficiat vt ſacerdos cum fructu abſoluat, niſi addita poteſtate iuriſdictionis: ipſa tamen ordinis poteſtas dicitur clauis.nec data eſt Matthæ. 16. Petro cum non dum eſſet
r ſacerdos, ſed promiſſa r: collata vero ſimul omnibus cũ Chriſtus poſt reſurrectionem Ioan.20. dixit, ſicut miſit me Pater, nempe cum poteſtate ligandi ac ſoluendi, vt Chry-
s ſoſt.exponit s: ita ego mitto vos: accipite ſpiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata : vt ſupra pro-
t batum eſt t.

u 5 Sic definitur u clauis eſt poteſtas qua iudex eccleſiaſticus poteſt dignos abſoluendo recipere, indignos excludere & ligare. quæ vna res
x & poteſtas continet duas claues x, ſeu vnus ordo refertur ad duos actus : per quos tamen non diſtinguitur. Prima dicitur clauis ſcientiæ. 2. clauis poteſtatis. clauis ſcië-
y tiæ y eſt autoritas in iudice cognoſcendi de cauſis : putà de peccatis & illorum circunſtantijs: & per hanc ſacerdos diſpoſitiue cognoſcit de idoneitate pœnitentis, in quem ferenda eſt ſetentia: & illum examine facto compellit ad ea quæ ſunt præuia abſolutioni : nempe vt fideliter & integre confiteatur omnia peccata mort. & cum digna diſpoſitione doloris, & propoſito emendæ &
z ſatisfactionis. clauis poteſtatis z circa ita digne diſpoſitos, eſt vt eos poſsit abſoluere à peccatis : ſi vero ſatis diſpoſitos nõ eſſe aduertat, vt illos priuatiue liget, ideſt, nõ abſoluẽdo ligatos eſſe permittat, & oſtẽdat, quouſque facta reſtitutione aut ablato ſcãdalo & occaſione proxima reincidẽdi, digne diſponãtur. ſic Deus permiſsiue dicitur excæcare & indu-
a rare a: quia indigno, lumen aut gratiam non confert: ipſe vero peccator eſt qui vinculis ſe aſtrinxit, & fores cœli ſibi obſtruxit : à quibus ſolui non poteſt niſi clauibus ſacerdotis in re vel in voto ſubijciatur.

6 Differunt iſtæ duæ claues ad eũ modum quo in iudice fori exterioris differt poteſtas coactiua quam habet, primum circa præparatoria quædã ante ſententiam, vt reos quoſdam ſibi ſubditos inquirendo inter

r r Hieronym.Matth. 16. Chryſoſt.Hilar.Theophy. & alij Patres Bellar. 1. de Rom.Pontif.c.12.13.Turrecremat.libr.2.ſum. eccleſ.cap.77. Caietan.de autor.PP.c.2.& ſequen. (&.cap.5.clauis ſignificat plus cęteris promitti Petro.) Ledeſ.2.part.quæſt.19.art.1. ad fin. communis.4.diſt.19.Albert.Bonau. alij dicunt Matt. 16. ſtatim datas Petro claues quoad poteſtatẽ iuriſdictionis in vtroque foro. (& ſumi futurum, dabo, pro præſenti vt ſæpe fieri in ſcript. probat Martin. lib.5.hypot.c.3.) ſed quantũ ad plenum vſum datas fuiſſe Ioan.21.paſce oues.D.Thom.diſtin. 19. quæſt.1.3.ad.1.d.24.q.3.2.3.ad.1.Soto.d.20.q.1. 2.concl.1. Alexan.4.par.q.79.m.6.ar.3.§.2.Rich. diſt.24.art.5.quæſt.3.ad.4. vt Matth. 18. quorum alligaueritis data eſt clauis excommunicandi,

s dicit Bellar. ſup. Chryſ. in Ioan.20. & cõmunis. at differt, q̃a Chr̃s miſſus eſt cum plenitudine poteſtatis qualis decebat vnigenitũ à Patre. ſed apoſtoli vt minori cum poteſtate alligata ſacramentis & alijs remedijs per Chriſtũ inſtitutis. 2. Cyril.exponit ratione finis q̃a etiã Apoſtoli vt Chr̃s miſsi ſunt in finẽ reconciliãdi homines, & ꝓpagãdi eccleſiã prædicato euang. 3. Greg. ho. 26. in euãg. vt Chr̃s miſſus eſt nõ ad delicias ſed ad crucẽ, & tamen in eo dilectus à Patre: ita & vos diligo, licet mittã ad labores. Bellar.

t lib.3.de pœnit.c.18. t ſup.lib.2.de pœnit.ca.1.

u §.4. u communis cum Magiſt.d.18. à quo accepit Ioan.22.extrau: ita quorundam.de verb. ſignif. Soto.d.20.quæſt.1.ar.1.D.Thom.add.q.17.art.2.

x x ſic Matt. 16. vocantur claues in plurali & Ioã. pp.22.ſup.Aug.1.doctri.ca.18.Doct. cum Mag.d. 18.vbi D.Th.quæſt.1.1.3.ad.2.add.q.17.3.Trid. ſeſſ.14.c.5.8.& can.15.Bellar.ſup.ex Patribus. fatetur Scot.d.19.q.vnic.art.1.&.2. (quem Soto falſo citat in oppoſi.) contra Marſil. & Fabrũ.in Matt. 16.

y y D.Th.q.17.3.ad.2.Soto.artic.1.fin. Ledeſ.quæſt.20.ar.3.contr.Mag.d.16.cap.1.

z z D.Tho.quæſt.18.art.3.Ledeſ.q.20.a.3.Sot.d. 20.q.2.a.2.ſup.lib.1.de pœn.c.11.&.12.de forma. communis.cum Mag.d.19.Palac.d.18.quæſt.1.

a a D.Thom.1.2.quæſtion.79.3.ſup.lib.1.cap.18.

roget, & illos examinet de peccato, circunſtantijs, aut de illorum cōplicibus. & hac autoritate vtitur interdum prætor nobilis, quāuis non habeat habitum ſcientiæ vt cauſas iuris ſciat diſcernere & definire: qua tamen ſcientia iudicem ornatum eſſe decet: vtitur tamē prętor ſcientia alterius ſubminiſtri. deinde quaſi diuerſo actu & claue poteſtatis prętor iuxta allegata & probata pronūciat ſententiam, qua hominem abſoluit aut ei bona adiudicat: vel qua reum ligatum tenet & damnat.

7 Poteſtas iuriſdictionis requiritur [b] quidē ad vſum clauiū præſertim circa peccata mort. ſed hęc proprie & plene non dicitur clauis [c]. quia ſe ſola non eſt efficax aperire ianuam regni cœleſtis: vt conſtat quando hæc iuriſdictio eſt in epiſcopo confirmato antequā ſit conſecratus ſacerdos, ſup. §. 3. M. Dicitur tamē large & diſpoſitiue clauis à quibuſdam Doct. [d]. quia diſponit materiam & tollit impedimentum abſolutionis: ac ſubinde viam pręparat vt ſublato impedimento aperiatur homini per claues ianua regni cœlorum. & per iuriſdictionem ſimili ratione ſed remote dicitur claudere regnum cœlorum. clauis tamen ſcientiæ quæ pertinet ad poteſtatem ordinis, [e] propinquiùs diſponit & pręparat ad ſententiam digne ferendā per abſolutionem à peccatis, & cū poteſtate abſoluēdi ſemper eſt coniūcta: At proprie iuriſdictio nō eſt clauis, ſed modus vtriuſque clauis [f].

8 Ex cauſa finali & ex effectibus ſacramenti pœnitētię, de quibus ſupra dictum eſt [g], colligitur neceſsitas & vtilitas clauiū in eccleſia: vt ſine quibus peccata quæ homo fecit poſt baptiſmū, remitti nō poſſunt [h]: niſi pœnitēs re ipſa ſi poteſt tēpore debito, ſe clauibus ſacerdotis ſubijciat iudicandū: aut certe ſine voto huius rei & ſacramēti. 2. cauſa efficiēs & in quo primū reſidet per autoritatē clauiū poteſtas, eſt Deus [i]: qui gratis per redēptionem Chriſti homini peccatori, ſi modo diſpoſitus ſit remittit offenſas ſoli Deo [k] p peccata illatas. deinde Chriſtus vt homo eſt inſtituit claues: & in eo hæc poteſtas reſidet per excellentiā [l], ex dignitate perſonę humanitati coniunctę [m], & quia poteſtatē iudiciariā cū honore nominis obtinuit ex merito proprio [n]. Sed non habet characterē [o] impreſſum Chr̄s Paſtor: nā ſigillū non imprimitur Paſtori ſed ouibus. Ea poteſtate dū vitā mortalē in terris agebat ſępe Chr̄s peccata dimiſit abſq; ſacramēto, Matt. 9. Luc. 7. nunc autē in cœlis regnans ſtatuit firma lege nemini baptizatorū ſine vſu & vi clauiū, ideſt, ſine ſacramēto pœnitentiæ in re vel in voto remittere peccata. m. atq; ita id ſacramentū dicitur mediū neceſſariū ad ſalutē, ſup. li. 1. pœni. ca. 2. Dum vero homo attritione diſpoſitus qui bona fide ſe reputat contritum iuſtificatur, quia deuote recipit euchariſtiā aut alia ſacramenta, in ea pia receptione includitur implicite votū ſacramēti pœnitentiæ: quia manet obligatus vt ea peccata mort. confiteatur ſacerdoti, quanuis deuota communione aut contritione dimiſſa fuerint.

b Trid. ſeſſ. 14. c. 7. cit. ſup. I. ſed aiunt quidā claues ſine iuriſdictione coactiua habere effectū, dum iuſtus abſoluitur à ſolis ven. de quo inf. cap. 8.

c cit. ſup. H. Ioan. 22. extrauag. quia quorundam de verb. ſignificat, dicit claues recipi in ordinatione, & Trid. ſeſſ. 23. cap. 15. D. Tho. d. 20. q. vni. ar. 3. 2. ad. 1. ſeu add. q. 19. 5. Soto. d. 20. q. 1. 1. Ledeſ. & Recent. Soto putat iuriſdictionē nō eſſe proprie poteſtatē ſed duplicationem materiæ quæ eſt conditio ſinē qua abſolui nō potest. idem fere Caieta. to. 1. trac. 3. de Rom. Pōtif. cap. 5.

d sic late clauem vocat D. Tho. diſt. 20. ſup. Turrecrem. lib. 1. ca. 95. ad. 2. contra 10. concl. ca. 96. concl. 6. & 8. Viguer. cap. 16. §. 6. verſ. 12. quia videtur non minus neceſſaria iuriſdictio quàm ſcientiæ clauis: & huic aliquo modo competit definitio clauis. ob hoc Marian. Victori. lib. de confeſ. cap. 12. ait. reuera eſſe tres claues (ſed Theologos diſtinguere duas quæ pertinēt ad ordinem) & clauem iuriſdictionis in vtroq; foro: Matt. 16. promiſſam Petro. Alij diſtinguunt clauē, vt vna ſit ordinis, altera iuriſdictionis.

e ſup. §. 5. X.

f Cit. B. alias iuriſdictio diſtingueretur in clauem ſcientiæ & poteſtatis: atque ita eſſent. 4. claues.

g ſup. lib. 1. de pœnit. ca. 13. & ſequent.

h eod. lib. 1. c. 2.

i D. Tho. 3. p. q. 84. ar. 1. & 2.

k Pſal. 50. Tibi ſoli peccaui quia peccata in proximum nō haberēt rationē culpę. m. niſi eſſent contra legem Dei.

l D. Th. add. q. 19. art. 2. Ledeſ. q. 20. a. 4. f. 307. Apoc. 3. & Eſai. 22. dicitur habere clauē in ſingulari (quia ſingulari modo inf. c. 2. B. quæ ſunt diuiſa in inferioribus vniūtur in ſuperiore) Matth. 19. filius hominis habet poteſtatē dimittendi pecc. Marc. 2. Luc. 7. remiſit Magdalenę extra ſacramētum Matt. 28. data eſt mihi omnis poteſtas (nempe aut data nouo titulo ratione meriti, aut declarata, vt Daniel. 7. peruenit ad antiquū dierū & dedit ei poteſtatem, honorem & regnū Apoca. 5. dignus eſt agnus accipere virtutem & diuinitatem) id Apoc. 3. aperit & nemo claudit, Diuus Thomas. q. 17. 1. ad. 2. exponit. 1. ſolus Chriſtus abſtulit peccatum naturæ, & Patribus limbi aperuit cœlum. 2. D. Thom. & Hugo. in Apoca. 3. & Soto. q. 2. aperit verum ſenſum ſcripturæ & libri ſigillati, ita vt nemo negare poſſit, niſi hæreticus. 3. quia per ſacramentum dat ius regni cœl. quo nemo inuitum priuare poteſt: & ex cœlo nemo excludi poteſt. ſic Apocaly. 3. 9. & 20. habet clauem inferni, mortis & abyſſi: de qua Matt. 25. clauſa eſt ianua. & cap. 10. timete eum qui habet poteſtatem mittere in gehennam: vt Iudex ligat & mittit in carcerem.

m Diuus Thomas. 3. part. quęſt. 7. artic. 10. & de poteſtate excellentiæ q. 64. art. 3. ſup. libr. de ſacram. cap. 3.

n D. Thom. 3. part. quæſt. 59. 3. add. quæſt. 19. 2. Matth. vlt. data eſt mihi omnis poteſtas.

o Diuus Thomas. quæſt. 63. 3. ſup. de ſacram. cap. 12.

CAP.

CAP. II.

a Trident. a ſeſſ. 14. cap. 1. & 6. can. 3. 10. vide ſeſſ. 22. can. 2. ſeſſ. 23. cap. 1. 4. can. 1. & 2. & de reformat. cap. decimo quinto. Taper. art. 5. pag. 204. Caſtro. ver. ſacerd. hær. 1. Vvaldenſ. tom. 2. ſacram. capit. ſeptimo. 28. 145. concil. Conſtant. ſeſsio. 8. & 15. Grat. de pœnit. diſtin. 1. cap. agite ex Auguſtin, & c. multiplex ex Leon. D. Thom. add. quæſt. 8. art. 1. quæſt. 19. 3. Ledeſ. q. 21. 3. Soto diſtinct. 20. quæſtion. 1. artic. 3.

b ſup. cap. 1: §. 8. L. lib. de ſacra. cap. 3. Chriſtus habuit claues quantum ad modum quēdā incommunicabiles, ſcilicet quia habet à ſe connaturale ius gubernādi, & remittendi peccata propria virtute (quia gratiam capitis habet à ſe & ſatisfecit de rigore iuſtitiæ.) At poſſet abſolute communicare alijs poteſtatem ſimilem. D. Thom. 3. part. q. 64. 4. & q. 59. Doct. cum Magiſt. 4. diſt. 1. Suar. 3. par. quæſtio. 22. art. 1. dub. 47. §. 1. Patres in Matth. 28. data eſt mihi omnis poteſtas.

c D. Thom. quæſtio. 64. 5. add. q. 19. 3. Soto Ledeſ.

d lib. 1. de pœnitentia cap. 11. & 12.

e ſup. cap. 1. § 7. D.

f D. Th. quæſt. 64. 7. ſup. de ſacram. cap. 26.

g vt late dictauimus in prælect. 3. part. q 8. ar. 3. & Franc. Suarez diſcipulus noſter, qui diligentiſsime excepta à nobis locupletat. 3. p. q. 19. art. 4. dub. 42. quod ſentit D. Thom. 3. part. quæſt. 7. art. 11. ad. 2. (vbi Caietan.) & 9. & in Ioan. 1. Arbor. 3. Theolog. cap. 13. Iacob. de Valentia in Pſalm. 81. 82. 125. & melius. 120. conc. 4. Melch. flauius de regno Chriſti: Iacob. Naclanta in Epheſ 1. & 3. Viguer. cap. 3. §. 2. verſ. decimo quinto. capit. 20. §. 1. verſ. quarto. & citat. Apocalyp. 12. innuit Galatin. 3. de arcan. ſcript. cap. 4. Catharin. de gratia & lapſu angel. & ſup. Geneſ. 3. ad quod ſe refert in Rom. fin. in Philippenſ. 2. & 2. Timoth. 2. & Titum. 1. Oſſuna in alpha. part. 6. fauet Taper. art. 8.

h Diuus Thomas, prima part. quæſtio 64. 2. facit quæſtio. 63. 6.

CAP. II.

Quis ſit clauium capax?

§. 2. *Non eſſe in Angelis.*

3 *Nec in fœminis. niſi interdum vſus quidam clauium.*

5 *Nec in laico etiam iuſto & Rege: eſt in ſacerdote etiam peccatore.*

6 *Quomodo. 1. Petr. 2. iuſti dicuntur regale ſacerdotium.*

7 *Non eſt in Diacono: & an hic aut laicus in mortis artic. poſsit audire confeſsiones.*

SVbiectum quod reducitur ad cauſam materialem, in quo ſunt claues, ideſt, autoritas iudiciaria ad ſoluendum à peccatis aut ligandum, eſt ſacerdos [a]: datur enim his ſolis qui à vero epiſcopo initiantur ſacerdotali charactere: & hi non habent poteſtatem excellentiæ [b] quę eſt ſoli Chriſto propria: nec poſſunt ſacramentum inſtituere, aut ſine ſacramento abſoluere à peccatis: ſed habēt miniſterialem [c] poteſtatem clauium: ſacerdos enim vt miniſter Chriſti & vt liberum eius inſtrumentum, ſicut conſecrat euchariſtiam, ita vere pronunciat, ego te abſoluo à peccatis [d]. in ijſdem ſacerdotibus eſt poteſtas iuriſdictionis in foro pœnitentiæ, quam diximus [e] late vocari clauem.

2 Sed in quibuſdam perſonis dicta clauis ordinis aut iuriſdictionis non poteſt eſſe, quia inſtitutione ſua Chriſtus noluit iſtius capaces eſſe angelos [f] etiam bonos, licet enim Apocalyp. 12. dicantur in ſanguine agni viciſſe malos angelos aduerſarios, qui contra bonos angelos aut contra homines pugnaſſe leguntur: & fortaſſe angelis meruit Chriſtus dona poſitiua gratiæ & glorię: [g] nō tamen poſſunt abſoluere dæmones, qui poſt peccatum ſunt inflexibiles à malo [h], & incapaces verę pœnitentiæ. Nec eis Chriſtus conceſſit claues vt poſſent abſoluere homines, & illis aperire regnum cœlorum: cum tamen quidam boni Angeli legantur ex diſpenſatione Dei miniſtraſſe hominibus ſacramentum baptiſmi [i] & euchariſtiæ [k].

3 Fœmina etiam inſigni virtute & regia poteſtate prædita, non eſt capax ſacramenti ordinis vt ſuo loco dicetur [l]: nec clauium etiam iuriſdictionis ſpiritualis in foro pœnitentiæ [m], vt eam alijs delegare poſsit: vt delegat epiſcopus nondum ſacris initiatus [n]: ſed nec habet claues iuriſdictionis ſpiritualis in foro exteriori, vt excommunicet alios [o], & ab excommunicatione abſoluat, aut cōferat indulgētias. Quia fœmineus ſexus naturaliter poſcit ſtatū ſubiectionis [p]. Ab-

i k de ſacra capit. vigeſimo ſexto.

l infr. libr. de ord. cap. quarto. Diuus Thomas, addit. quæſt. 39.

m D. Thomas. addit. quæſtio. decima nona. tertio. ad quartum. & diſtinct. decima nona. quæſtio. prima. 1. tertia. ad quartum. facit diſtinctio. vigeſima quinta, quæſtio. ſecunda, primo ſecunda ad primum. Paludan. diſtinctio. decima nona. quæſtio. ſecunda. artic. primo. concluſio. tertia. Durand. quæſtio. prima ad ſecundum principale. Soto diſtinct. vigeſima. quæſtion. prima. articu. quarto. Ledeſma quæſtion. vigeſima. articul. quarto. Victor. relect. ſecunda. de poteſtate eccleſia. quæſt. ſecunda. nume. 3. Turrecremat. libro primo. capit. 96. concluſ. decima. Anton. tertia part. tit. 16. capit. ſeptimo. §. 2. tit. 17. capit. ſecundo. §. 2. Syluester. verb. Abbatiſſa. Caſtro. verb. Mulier. & abſolutio. hær. ſecunda. Ioann. Bunder. compen. contra Luther. titul. vndecimo. artic. ſexto. colligitur ex Trident. ſeſsio. 14. capit. ſexto. can. decimo.

n ſup. capit. primo. § tertio. M.

o Anton. tertia part. titul. decimo ſeptimo. cap. ſecundo. per capit. dilecta. de ſententia excommuni. Nauar. capit. 27. nume. ſexto. Couar. cap. alma. §. 11. nume. 2. Diuus Thomas. Soto. Ledeſma.

p Epheſ. 5. Fœmina ſit ſubdita viro & prohibetur prædicare, & dominari in viros, & multo minus in ſacerdotem.

q ita

q [q] ita loquitur D. Thom. q. 19.3.ad.4.Soto,Ledeſ.addit.Soto.cum Palud.d.19.q.1.2. quod vſum quendam clauium Papa ex plenitudine committit fœminæ,vt poteſtatem excommunicandi, ſicut & mere laico: quia id ſolum prohibetur iure poſitiuo.

de ſacram.cap.135.145.Luther.apud Roſen. arti. a 13.Bellarm.lib.3.de pœnit.cap. 1. [a] refert D. Thom.ſup.artic.4.c.& ad.2.& artic.5.ad.3. dict.eſt de ſacram.cap.26.§.3.vbi explicatum eſt id.1.Pet. 2.regale ſacerdotiũ, quod ſumpſit Exod.20.&.14.

batiſſa vero in Moniales ſubditas ex commiſsione Prælati ha-
q bet aliqualem vſum clauium [q]. vt eas digne gubernet,corrigat,puniat:
r &vt vota quædã Monialiũ irritet, [r] diſpenſetque cum illis in ieiunjs & quibuſdam legibus eccleſiaſticis, dum cauſa vrget: quia vt vitetur occaſio periculi quod eſſet,ſi vir Prę latus cohabitaret intra fœminarum clauſtra, decet committi probatæ Abbatiſſæ prædictũ vſum clauiũ pro bona gubernatione. Sic Debora dono prophetiæ dotata Iudic.4. gubernabat populũ: & Regina gubernat tẽporale Regnum & leges fert, quę pro grauitate materiæ obligẽt: & ex priuilegio Papę interdũ habet Regina ius præſentandi ad beneficia,etiam curata & epiſcopatus.

4 Cæterum hic clauium vſus ex commiſsione in Abbatiſſa non arguit in ea eſſe claues,id eſt, poteſtatem ſpiritualem: ſed quoſdam actus illius. vt dũ ſacerdoti Papa cõmittit
s conferre confirmationem [s], nõ dat ei permanentem poteſtatem epiſcopi,ſed quendam illius actum. Sic
t Abbatiſſa ex priuil. Papæ alicubi [t] habet vt facta per illam nominatione ſacerdotis, Papa eo ipſo conferat ius in beneficio etiam curato,vel ad
u audiẽdas aliorum cõfeſsiones [u]: & vt hæc clericos ſibi ſubditos poſsit aliquo modo ſuſpendere ab officio, & priuare beneficio : obligat ſuo præcepto Moniales pro grauitate
x materiæ [x], vt ſolet Regina ſubditos: non tamen obligat vt prælatus, qui ex poteſtate clauium præcipere poteſt ſub excommunicatione.

5 Solus vir baptizatus eſt capax clauium iuriſdictionis : non tamen
y omnis vir habet claues.1.laicus [y] quanuis ſit Rex, Imperator, & Monarcha orbis , & quantauis ſæculari dignitate & poteſtate præfulgeat, non habet has claues.2.quidam hæretici licet negent ſacramentũ confeſsionis, aiunt virum laicum ſi iuſtus ſit & ſanctus , poſſe cõnſe-
z crare euchariſtiam [z]. & hi ſi ſacramentum pœnitentiæ confiterentur,
a tribuerent claues laico iuſto [a]. Sed errant quia clauis etiam iuriſdictionis non pendet ex gratia hominis:eſt enim etiam in ſacerdote pec-
b catore [b]. nec Chriſtus vult per dona & gratias etiam prophetiæ & miraculorum, conferre laico eam iuriſdictionem pro foro pœnitentiæ: cum lege inuiolabili ſtatuerit à Pontif.eius vicario deriuandam eſſe hãc clauem, id eſt, iuriſdictionem ſpiri-
c tualem in reliquos prælatos [c]. aut clericos , vt Papa ſtatuerit aut commiſerit.

6 Iuſti viri aut fœminæ dicuntur ab Apoſt.Petro.1.epiſt.cap.2. regale ſacerdotium. 1. ob dignitatem, qua in magno pretio habetur apud
d Deum [d]: vt Rex & ſacerdos haberi ſolet apud homines.2. ratione Chriſti capitis , qui eſt Rex & ſacerdos: tanquam membra viua per baptiſmum vnctionemque ſpiritus ſancti, & gratiam Chriſto incorporata, dicũtur participatiue ſacerdotes: quia digne offerunt Deo ſacrificium per manum ſacerdotis,nomine ipſorum oblatum,ex quo tanquam ſimul offerẽtes iuſti pro ratione deuotionis ſuæ participãt fructũ. Et generaliter etiã laici per ſe ipſos Deo offerunt
e ſpirituales hoſtias [e] orationis , & mortificationis propriæ qua ſe ſuoſ-

r [r] ſic mater aut auia tutrix poteſt irritare vota pupillorum. Alcoc. in.2.præcepto. & quidã Recent.

s [s] libr. de confirm. capit.6.

t [t] vt Burgis Abbatiſſa de las Huelgas habet id ſingulare priuilegium à Papa Sylueſt. verb.Abbatiſſa. §. 3. cum Palud. Pan. Soto. quæſt. 1.art. 4. Gallo. & Recent.

u [u] vt dũ fœmina p bullam eligit confeſſariũ , non ipſa ſed Papa cõfert iuriſdictionem.

x [x] Soto.ar. 4. Ledeſ.ar. 4.f.310. Victor. relec.2 de poteſtate eccleſ. q. 2. & multi recent. addũt Victor.titu. de clauib.§. 14. & Gallo ex voto obedientiæ aliquãdo ſub mort. tenentur moniales obedire Abbatiſſæ : nempe ſi expreſſe Prælatus id concedat.

y [y] D.Thom. add. quæſt. 19.ar.4.q.36.ar.3.ad.1.Ledeſ.a.4.Soto.ar.3. Roſen.ar.13.colligitur ex Trid.ſeſſ.14.ca.6.can. 10. ſup.de ſacra.c.26.Sander.libr.7.de viſibili monarchi.& lib.de rebus Angliæ.Nau.addit.c.27. n. 13. Bellar.lib.3.de laicis.c.17.lib.1.de cler.cap.7.contra hæretic.German. & Angliæ.

z [z] refert Sander.lib.7.viſib.monarc.Prateol.verb.Vvald. verb. pauperes de Lugdun.idem Vvicleph. apud Vvald.

b [b] Chryſo. hom.85.fin. in Ioan. Auguſtin. trac. 5.in Ioann. D.Thom.3. p.quæſt.64. 6.add.q.19. 5. Caſtro, & Medices, verb. ſacerdotium hęr. 3.Soto. art. 3.Ledeſ. ar. 5. Turrecremat. libr. 1. cap. vltimo. Sixt. libr.6. Bibli. ca.70 109. vbi explicat Orig. tracta. 1. in Matthæ. & Chryſo.ho. 53.imperfe. Auguſt. lib. 3.de bap.ca. 8.lib.5. cap. 21.lib.6.ca. 3.lib.7. cap. 51. qui videntur negare de peccatore : quia Ioann. 20. prius datur ſpiritus ſanctus , quam claues. Reſpond. datur gratia vt digne miniſtret ſacramentum, & datur poteſtas eccleſiæ quæ ſemper ſecundũ par temeſt iuſta: & tamen tenet factum ſi indigne miniſtret peccator, quia cum ex poteſtate agat vt miniſter Chriſti , eius actio vt efficax non eſt defectuoſa. Vvaldenſ.tom. 2. de ſacram.cap.ſeptimo. Trident.ſeſsio.14.cap. ſeptimo. can.10. Conſtantien.ſeſsio.8.error.4.ſeſſ.15.error 22. ſup. de ſacramen. cap. 26. Bellar. lib. 1.de ſacramen.cap. 26.

cd [c] infr.c.5. [d e] Diuus Tho.
e addit.quæſtio.decima nona.4.quæſtio.36. 3.ad primum.& explicatum eſt de ſacramen.cap.26.§.3. id 1.Petr.2.

f D.

f [f] D.Thom.add.quæſtio.19.4.ad.2.& art.5.ad.3. & ſic eſt exponendus Origen.&Chryſoſtom.ſup.
gh [g] infr.L. [h] ſup.§.1.A. [i] Chryſoſtom.lib.
i 3.de ſacerdotio.& homil.83.Matth.Bellar. libr.3. de laicis. cap. 17. & 18. Gelaſ.epiſtol.ad Anaſtaſ.

17.art.3.& diſt.14.quæſtio.4.art.2. Tarantas.diſt. 17.Sylueſt.confeſſor.1.§.1.verſ.2. ſumm. confeſſ. Piſan. Veruecill. Felin.nec D. Thomas. ait eſſe præceptum:& cum Magiſt.dicit,debet fieri laico,intelligit debito honeſtatis.Sylueſt.contra Ang.

que appetitus animales mactant in Dei cultum. Et hæc proſunt etiam alijs per modum meriti de congruo
f aut impetrationis [f], vt obtineãt à Deo diſpoſitionem contritionis,gratiam,& bona ſpiritualia aut temporalia. Nũquam tamen poteſt laicus,
g nec qui in clericali ordine [g] etiam ſacro eſt citra ſacerdotium, applicare alteri benedictionem abſolutionis,quę prodeſt homini attrito:quia huic rei non ſatis eſt excellentia virtutis & laicæ autoritatis , ſed potę-
h ſtas ordinis ſacerdotalis [h] cum ſpirituali iuriſdictione,quæ reliquis ſu
i pradictis maior eſt [i]: atque ita Hebræ.7.ſine contradictione quod minus eſt à maiori benedicitur hac ſpirituali benedictione in cœleſtibus.

7 Diaconus in neceſsitate mini-
k ſtrat euchariſtiam infirmo [k], quam tamen conficere non poteſt: ſed nec in articulo mortis & abſente ſacer-
l dote poteſt abſoluere à peccatis [l], quia abſolutio eſt confectio ſacramenti: quæ ſoli ſacerdoti competit, ſicut & conſecratio euchariſtiæ. deficiente tamen ſacerdote poteſt in articulo mortis diaconus, imo & lai-
m cus [m] audire propter honeſtas cauſas,confeſsionem alterius: ſed nullo
n modo eſt præceptum [n] licet vtile
o ſit [o]: ſed non deberet tunc confite-
p ri infamia peccata [p], nec poteſt ab-
q ſoluere à peccatis [q]: alias clericus
r ſic abſolués fieret irregularis [r]. oſtia-
s rius habet materiales claues [s], vt clauſo oſtio excludat excommunicatos & infideles ab officiorum diuinorum auditione: ſed non habet ſpirituales claues ſcientiæ & poteſtatis,quas chriſtus Matth. 16. Petro
t pmiſit [t], & Apoſtolis omnib' Ioã. 20. immediate conceſsit: & per epiſcopos ordinantes confert ijs qui Apoſtolis ſuccedunt in ſacerdotali
u officio [u], vt aperiãt perinde ac Pe-
x trus clauicularius , oſtium cœli [x], quod per impedimentum peccati homo ſibi occluſerat.

CAP. III.

Quale oſtium Regni cœlorum aperiatur per claues?

§.1. Regnum cœlorum tripliciter dici.

2 Et ſequent. claues eſſe etiam pro foro exteriori.

Imper.Gregor. libr. 2. epiſt.61. Victor. releſt. 1. de poteſt. eccleſiæ.

k [k] lib. de euchariſt. cap. 54.&Diuus Thomas. 3. par.quæſtio. 82. artic. 3.

l [l] D. Thomas, add. q. 8.ar.primo. quæſtio. 19. art. 3. Soto artic. 3.Ledeſ.ſed Cyprian. lib.3. epiſtol. 17. eget explicatione dũ id tribuit diacono. & loquitur de more confitendi publica peccata Archidiacono quantum ad excommunicationem & reſeruationem. quem abſtulit Nectarius prædeceſſor Chryſoſt. vt dict.eſt.lib. 2.de pœnitent.cap.2.§.4.

m [m] Angel. confeſsio. 1.putat abſente ſacerdote & omni clerico. præceptum eſſe cõfiteri laico , vt ſic impleat partem quam poteſt.idem Magiſt.4.diſt.17.cap.5. tribuunt multi, & videtur ſequi D.Thom. ibi quæſtio.3.3.2.ad primum.Palud.quæſt.3.Durand.quæſtio.3.Maior. Gabriel.Bonauen.Palac.quæſt.6.Marſil. Alexand.4.part. quæſt.78.m.1.art.1. & ſunt quædam ſanctorũ autoritates, quas Magiſt.affert: Auguſt.de ver.& falſ.pœnit.cap.10.habetur ca. quem pœnitet.de pœniten. diſt.1.cap.1.de pœniten. diſt. 6.Bed.in Iacob. 5. confitemini alterutrum. At Bedam loqui de generali confeſsione venialium (vt quam ſacerdos in principio miſſæ facit miniſtro laico)qua tolluntur venialia,probant Bonauen.& Scot.diſt.17.nam Bed.ſupponit vt notiſsimam, ſacramentalem confeſsionem fieri ſoli ſacerdoti , vt aduertunt D.Thomas,Durand.Soto.

n [n] Soto diſt.18.q.4.ar.1.Cano.quia Trident.ſeſſ. 14.can.10.& cap.omnis ait faciendam ſoli ſacerdoti (nec laicus peccata audiens tenetur arcto ſigillo confeſsionis:communis contra Nauar. cap.8. num.7.de quo inf.ca.20.)idem Richard.Scot. diſt.

o [o] vt laicus peccata audita referat ſacerdoti ſuperuenienti nomine infirmi qui loquelam amiſit. 2. vt iuuet ad contritioně excitandam,& ad cõſilium aut reſtitutionem faciendã, Doctor ſup. Victor.§.131. Ledeſm. 2. part. quæſt. ſeptima. artic.3. Armi. abſolutio.§. 9. Nauarr. capit.21.nume.41. cap. ſecundo. nume. quarto. cap. 26. nu. 26.Mantius frat. Ambr. & multi Recent.3.vt in articu.mortis clericus abſoluat ab excommunicatione etiam reſeruata , aut conferat indulgentias. Nauar. capit. 27. num. 270. & refert alios. cap. vigeſimo ſexto. num. vigeſimo ſexto, & lib. de indulgent.not.30.num.nono.

pq [p] [q] Soto ſup. art. 1. concl. 3. Scot.diſtinct.17. Gabriel.quæſt.2.Turrecrem.in capit. quem pœnitet Nauar. capit. vigeſimo primo, num. 41.capit. vigeſimo ſexto. num. 26. in capit. primo. de pœnit.diſtinct.ſexta. num.79.cum Card.in cap. quem pœnitet.artic.ſeptimo.& tribuit Guidoni.

r [r] per cap. 1. de cleric. non ordo.miniſtr.Nauar. capit.vigeſimo ſeptimo,num.242,fin.Soto. diſtin. 18.1.4.ad.1.col. 6.diſt.25.quæſtio. 1. art.3.caſ.4. col. 8. Sylueſt. irreg. §. 12. ordin, 5. §. 8. At mere laicus ſic abſoluens non fit irregul.Paludan.diſt. decima ſeptima, quæſtio. tertia. 1. Victor. §. 131. cum Sylueſt.confeſſ.1.in princip.confeſſor.3.princip. Nauar. cap. vigeſimo ſecundo. num. ſeptimo.

s [s] infr.lib.de ordin.

t [t] in Matth. 16. Hieronym. Chryſoſtom. & alij citati capit.primo.R.

u [u] ſic loquitur Trident.ſeſsio.vigeſima tertia,capit.primo.
x [x] quod exaltat Chryſoſtom. libr.3. &.6.de ſacerd.

CAP.

CAP. III.

REgnum cœlorum quod digno vſu clauium aperitur, tripliciter dicitur. 1. ſacra ſcriptura [a], & doctrina eccleſiæ, quæ docet fidem & bonos mores, quibus intrandum eſt in regnum cœlorum. 2. eccleſia militans [b] vocatur à Chriſto regnum cœlorum, quia extra illam nõ eſt ſalus nec via in cœlum, & quia ad imitationem cœleſtis Hieruſalẽ exemplata eſt. 3. regnũ cœleſtis beatitudinis [c], quod ſacerdos claue abſolutionis aperit peccatoribus, vt dictum eſt. & ſicut peccatum præcipue latet in corde, ita præcipuus actus & officium clauium eſt in occulto foro pœnitentiæ aperire cœlum. Ligat vero occulte ſacerdos, ſeu claudit cœlum dum in ſua culpa reum relinquit [d], vel damnat ad pœnam pœnitentiæ iniunctæ.

2 Circa regnum cœlorum primo & 2. modo, vſus clauium eſt pro foro exteriori extra ſacramentum pœnitentiæ: ſic enim Papa [e] (aut concilium) aperit, id eſt, declarat ſenſum ſacræ ſcripturæ [f], & cum autoritate prædicat fidem, ſtatuit leges morum & alia remedia ſalutis humanæ: eamque doctrinam Chriſtus in eccleſia confirmat miraculis: declarat ius naturale obſcurum, vt de animæ immortalitate [g]. & de quibuſdam contractibus [h]: Abſoluit ſuſpectum ab hæreſi, quando declarat illud dogma nondum fuiſſe definitum de fide, vel ab homine non fuiſſe aſſertum in ſenſu hæretico: declarat quoſdam eſſe vere ſanctos quos canonizat, & approbat religiones: quod pertinet ad legem morum & perfectionis exemplum.

3 Quantum ad regnum. 2. modo reſpectu eccleſiæ militantis: Pontif. per claues Matth. 18. datas abſoluit à cenſuris [i]: excommunicatus enim reducitur cum autoritate clauium in gremium eccleſiæ, & in participationem ſuffragiorum & miſſarum: ſic enim obediens & abſolutus diſponitur vt participet etiam ſacramenta cum fructu, per quæ liberetur à culpis: & per ſuffragia liberatur à pœnis, vt ſic intret in regnum cœlorum. 2. diſpenſat in impedimentis ordinis, vt expeditus intret in gradũ & dignitatem eccleſię. 3. per clauem indulgentiæ extra ſacramentum ſoluitur à pœnis: & dũ pœnitentia erat ſolennis [k], ſoluebatur cum autoritate fori externi, à pœnitentijs iniunctis iuxta rigidũ forum per canones pœnitentiales.

4 Similiter per eaſdem claues ligat. 1. cenſuris, impedimento irregularitatis ad ordines vel inhabilitatis ad beneficia: & pœnitẽtijs in foro etiam exteriori iniunctis. 2. quãtum ad regnum. 1. modo ligat Pontif. ſub pœna hæreſeos, vt omnes credãt definita dogmata fidei, quia fides eſt primum oſtium & fundamẽtum iuſtificationis, quo intrant regnum cœlorum. 3. Ligat legibus eccleſiaſticis [l] & præceptis morum, etiam ſub cenſura & pœna peccati. 4. ligat per ſententiam [m] qua dãnat, vel authẽtice declarat reum ipſo iure incurriſſe pœnas: 5. quæ cauſæ pertineant ad forum eccleſiæ [n]: de quibus omnibus dicetur ſuo loco [o].

a Math. 21. auferetur à vobis regnum. Luc. 11. væ vob. legiſperitis qui tuliſtis clauem ſcientiæ. Matt. 23. ſup. Cathed. Moſi. & D. Th. in Mat. 3. & 13. appropinquabit regnum diſtinguit quadruplex regnũ cælo. Pagni. lib. 6. Iſag. c. 17. fi. lib. 15. c. 3. & 4. Dried. de eccleſia. dogm. li. 3. tract. 2. c. 1. ad med. Abulen. Matt. c. 12. q. 65. & cap. 18. q. 9. & 76. Ianſen. in concord. ca. 13. Beaux. harmon.

b Mat. 13. ſimile eſt regnũ cælorũ.

c ſic ſæpe in ſcriptura Matth. 5. ipſorum eſt regnũ cælorũ.

d ſup. lib. 1. de pœnit. c. 18.

e aduertit ſubtiliter Caiet. to. 1. trac. 3. de Rom. Põtif. capit. 5. plus ſignificare claues Mat. 16. quę promittũtur ſoli Petro: quam Ioan. 20. datã poteſtatem remittendi & retinendi: quia Papa ſupra cæteros epiſcopos habet illuminare aperiẽdo ſenſum ſcripturę, regere vniuerſalẽ eccleſiam, diſpenſare: qui actus non pertinent proprie ad iudiciũ, & tamen pertinent ad actũ aperiendi & ſoluendi. 2. Papa liberat animam purgatorij à pœnis facta applicatione theſauri per indulgẽtias & tamen non vtitur claue in non ſubditũ. at re uera omnes hi actus pertinent ad clauẽ ſuperioris, qua ſoluit vel ligat. & quod promiſſum eſt Petro nomine omnium, intelligitur & cæteris Apoſtolis & ſacerdotibus ſimul datũ, vt explicat Hiero. Chryſ. Theoph. Mat. 16. & bene Euſeb. emiſſ. ho. in natal. Petr. Aug. 1. de doctri. c. 17. 18. & ſæpe Greg. lib. 4. epiſt. 32. ſeu. c. 76. Bellar. li. 1. de Rom Pont. ca. 12.

f cit. A. quare Mat. 18. quodcunq; ligaueritis: ſubdit de poteſtate clauiũ, quæ etiam eſt in concilio ad declarandũ dogmata fidei, vbi fuerint duo vel tres cõgregati. & quod promiſit Mat. 16. Petro, explicat Luc. 22. rogaui pro te, ne deficiat fides tua. 1. doctrina vera, quã Papa proponit eccleſiæ: & impleuit Ioã. 21. Paſce oues. 1. doctrina, ſacramẽtis & exẽplo. vt patet ex patrũ vnanimi cõſenſu.

g Conc. Later. ſub Leo. 10. ſeſſ. 8. & definit immortalitatẽ animæ: & mũdum nõ fuiſſe ab æterno. propter quod Cano li. 12. de loc. c. vlt. con. 3. oppoſitũ dãnat erroris: & tñ id ſcitur rõe naturali.

h de contractu Montis pietatis idẽ conc. Later. ſeſſ. 10. de in de ſeſſ. 16. cõfirmat omnia & ſingula. quare errant q̃ negãt licere vt pbat Nau. c. 17. n. 213. Sarmeni. li. 7. ſelec. c. 3. Palac. lib. 3. de contract. c. 4. Med. C. de reſt. f. 153 Cord. lib. 4. q. 3. dub. 2. Baptiſ. Lup. de vſur. Cõment. 3. §. 3. nu. 80. & in comitijs Salmanticæ Soto Maior. Gallo epiſcopus & multi alij putãt certum. ſed Soto. lib. 6. iuſt. q. 1. art. 6. ad. 6. & in fin. non audet damnare Montes pietatis ſed putat quaſdam illorum conditiones eſſe ſuſpectas nec approbatas à concil. aut Pontifi. Moline. de vſur. nu. 583. defendit ratione vſurę licitę. 1. lucri. (ſic enim ſępe ſumit, eo lib. vſuram pro lucro.) cũ Gerſon. & alijs vnde errat Bernard. de Buſto. tract. de Monte piet. cuius. 31. argu. ſoluit Palac. Caiet. vero opuſ. contra Montem. piet. fecit anno. 1498. ante dictum concil. actum anno 1515. & Caiet. in ca. 15. ait Pontifices non approbaſſe omnia capitula Montis & in ſumma verbo. excom. c. 83. ait neſcio an excommunicationes concil. Later. ſint receptæ. & refert quaſdam: ſed omiſit hanc de Montepiet.

i ſup. ca. 1. §. 7. R. Matth. 18. datæ ſunt claues ad excommunicandum quodcunque ligaueritis. & ſubdit ſi eccleſiam non audierit. vbi Hiero. Hilar. Chryſ. Theoph. Doct. cum Magiſt. d. 19. D. Tho. add. q. 21. Bellar. inf. c. 12. 2. inde colligitur poteſtas ligandi legibus de quibus Mat. 23. alligant onera in humeros hominum. Luc. 13 qui vos audit me me audit Bellar. libr. 1. de Rom. Pontif. c. 13.

k ſup. lib. 2. de confeſſ. cap. 21. §. 6.

l ſup. H

l ſup. H.

m ſic ex Matth. 16. & 18. Trident. ſeſsio. 14. cap. 8. & can. 15. colligit claues ad ligandum per ſententiam confeſſarij.

n vt Trid. ſeſsio. 24. can. vlt. definit cauſas matrimonij pertinere ad forum eccleſiæ. de quo late Bellarm. lib. 3. de laicis cap. 17. 18. de matrim. cap. 32. Soto diſt. 29. quæſtion. 1. art. 4. Con. 2. par. ſponſ. capit. 7. §. 5. & 6. cap. 8. §. 12.

o inf. 2 lib. de poteſtate Papæ.

CAP. IIII.

Claues late extendi ad iuriſdictionem, ſed differre ab illa.

§. 1. Id Ioan. 20. explicari à quibuſdam ſimul de Bapt.

2 Proprie intelligitur de clauibus pro foro pænitentiæ.

3 Claues differunt à poteſtate offerendi ſacrificium.

4 Et à claue ſacerdotis legalis in vet. leg. quia virtus & effectus clauium vere mundat & iuſtificat.

5. 6. Differt à iuriſdictione, quæ phyſice non agit effectum realem.

IN ſacerdote differt actus ordinis tantum, ab actu clauium qui eſt ordinis cum iuriſdictione admixta. 1. quidam Patres locum Ioann. 20. quorum remiſeritis: ſimul interpretantur de baptiſmo [a], per quem. 1. aperitur ianua cœli. ad ſacerdotem enim pertinet miniſtrare baptiſmum ſolenniter ex officio, & in Chriſto regenerare filios: & Pontifex promulgato euangelio obligat conſcientias [b] infidelium vt credant & baptizentur: ſed arctius ligat & compellit filios ex altero aut vtroque parente Chriſtiano, vt baptizentur [c]: & per clauem ſcientiæ diiudicat [d] qui habeant dignã diſpoſitionem ex adultis, vt admittantur ad baptiſmum.

2 At claues proprie Ioan. 20. conceſſæ, pertinent ad ſacramentum pœnitentiæ [e]: quod ſacerdos exer-

a Cyrill. lib. 12. in Ioan. capit. 56. & præmiſit ca. 55. quod Ioann. 20. generaliter data eſt poteſtas remittendi peccata per ſacramẽta. Chryſoſto. hom. 85. in Ioan. & lib. 3. de ſacerd. Hieronym. epiſt. 150. ad Edibiam. q. 9. Cyprian. epiſtol. 73. ad Iubaianum. & epiſt. 76. alias lib. primo. epiſt. 6. fin. Pacian. epiſtol. 3. ad Simpronian. to. 1. bibliot. Chryſoſtom. hom. 6. in. 2. Corinth. ad fin. ante morale. Bellarm. libr. 1. de pœnitentia. cap. 10. libr. 1. de Rom. Pontif. cap. 12. Iſidor. lib. 2. de officio eccleſ. capit. de baptiſ. fauet Auguſt. lib. tertio. de conſen. Euangel. cap. 25. dicens ſimilia eſſe verba Luc. vltim. (vbi tamen conſtat loqui de baptiſmo. & de ea pœnitentia. Act. 2. quæ fit ante baptiſmum.) quanuis melius Taper artic. tertio. probat ea verba non eſſe eadem, ſed diuerſo tempore prolata.

b Soto. diſt. 5. quæſt. vnic. ar. 10. Ledeſ. 1. par. quæſt. 9. art. 10. D. Thom. 2. 2. quæſtio. 10. art. 8. Bañes, artic. 10. Doct. 4. diſt. 4. Bonauent. Durand. quæſt. 6. Palud. quæſt. 4. Richard. diſt. 6. art. 3. quæſt. 1. Capreol. & Hiſpal. diſt. 5. quæſtio. vnic. Marſil. quæſt. 4. ſed non habet Papa vim coactiuam vt per pœnas compellat Paganos recipere fidem & baptiſmum. capit. maiores. de baptiſ. id enim noceret fini quo ſponte homo credere & profiteri religionem debet. hæreticus tamen ratione contractus quem profeſſus eſt in baptiſmo, compellitur pænis etiam mortis, credere integram fidem. At de paruulis iam morientibus quod liceat inuitis parentibus baptiſ. (quibus fere nil præiudicatur) affirmant non ſolum Scot. diſt. 4. quæſtio. vlt. Gabriel. quæſtio. vltim. Guillel. Pariſien. tract. de fide. idem de mente Diui Thomæ 3. part. quæſtio. 68. artic. decimo. ſequuntur Soto, & Ledeſm. artic. decimo, colũ. 5. & recent. contra Capreo. & Caietan. & falſo alij negant recipere verum bapt. vt Durand. Paludan. Marſil.

c d atque ita eſt quidam vſus clauium circa baptiſ.

e ſup. lib. 2. de pænitentia. cap. primo. §. 3. cap. 2. §. 1. commun. Patrum in Geneſ. 20. Turrian. in Clemen. libr. 6. conſti. Apoſto. cap. 12. citat. Dionyſ. Cypria. Ambr. Chryſoſt. Damaſ. & Claud. repet. 10. de euchariſt. cap. 1. citat Auguſt. Origen. Gregor. & omnes ſcholaſt. Taper articulo quinto Lindan. lib. 4. Panop. cap. 76. Vega lib. 13. in Trident. ca. 14. Bellar. lib. 1. de pænitentia, capit. 10. Triden. ſeſsio. 14. capit. primo. can. 3. 10. ſeſſ. 6. cap. 14. ſeſſ. 23. cap. primo. & expreſſe can. 4. concil. Conſtant. ſeſſ. 15. & 18. Florent. in lit. vnion. & optime Auguſt. tract. 121. in Ioan. lib. 7. de bapt. c. 51. Pacian. epiſtol. 3. probat quia prius dixit Matth. 16. ædificabo eccleſiam. deinde dabo claues in ſubditos eccleſię, & Mat. 18. dic eccleſiæ. deinde, quodcunque ligaueritis. quod ponderat Pacian. ſup. & Auguſt. 20. ciuit. capit. 9. ex. 1. Corinth. 5. de his qui foris. & aiunt claues eſſe in præpoſitis eccleſiæ circa ſubditos. Hilar. in Matth. 18. Orige. homil. 14. Matth. hom. 24. Num. Beda. lib. 2. in Luc. cap. 6. Athan. orat in id Luc. 10. ite in caſtellum. & quanuis Cyril. & alij cit. A. extendant verba Ioan. 20. ad pænitentiam quæ fit non ſolum à baptizatis ſubditis, ſed ad eam quę fit ante baptiſmum (omnibus enim eſt prædicanda pænitentia) conſtat tamen baptiſmum conferri etiam à laico & pagano: ſed ſacramentum abſolutis à ſolo ſacerdote per claues: nec circa omnia peccata, ſed circa ſubditorum peccata quæ facta ſunt poſt baptiſmum.

f pro-

cet per modum iudicij [f] in eos qui ſuſcepto iam baptiſmo ſunt ſubditi eccleſiæ: & quos per claues excommunicare poteſt. Nam de ijs qui foris ſunt, id eſt, de nondum baptizatis. 1. Corinth. 5. nihil pertinet ad Prælatos eccleſiæ iudicare [g].

3. Poteſtate ſacerdotis ad conſecrandum & offerēdum ſacrificium miſſæ pro alijs eccleſiæ ſubditis, efficacius applicatur ſatisfactio pro pœna temporali, quam per claues indulgentiæ: non tamen pertinet ad actum clauium, [h], ſed ordinis tantum. 1. quia ſacrificium poteſt ſacerdos ſine vlla iuriſdictione offerre pro ſeipſo, cum tamen nemo vtatur immediate claue in ſeipſum: niſi forte dum PP. ſibi concedit indulgentias, & ſecum diſpenſat [i]. deinde quia per ſacrificium ſacerdos non libert alium à pœnis cum autoritate per modum iudicis: ſed eo modo quo vnus iuſtus ſatisfacit pro alio ſine vſu clauium, ex eo quod caritate vniuntur in vno corpore. Tandem quia per ſacrificium non abſoluitur pœnitens ab iniunctis pænitentijs, at abſolui poteſt per indulgentias.

4 Differt clauis Chriſti pro foro pænitentiæ, à clauibus quas in lege veteri aut naturæ dicuntur habuiſſe legales ſacerdotes [k], quādo nōdū aperta erat ianua regni cæleſtis: nec ſub hoc nomine ante legē euāgelij reperitur mentio regni cæleſtis [l]. nam Tribus Leuitica ſeu ſacerdotalis non habebat ſpiritualem poteſtatem ad conferendā gratiā [m]. homini attrito, aut ex opere operato: ſed tantū erāt viri deputati ad Dei cultū & ſacrificia animaliū offerēda, quibus nō poterat expiari peccatū. pro foro tamē exteriori habebat Pōtifex legalis clauem ſcientiæ [n] pro gubernatione, & interpretandis ſacris ſcripturis, & pro quibuſdam diſpenſationibus. Erat etiam tunc quædam vmbra excommunicationis [o] contra inobedientes, vt extra ſynagogam fierent. Virtus clauium in lege Chriſti extendit ſe non tantum vt abſolutum oſtendat, aut mūdatum à lepra peccati: ſed vere mūdat [p] attritum commutando pœnam æternam in temporalem: illi per claues cum Phyſica & inſtrumentali virtute ſacramenti [q] infunditur prima gratia: dum vero iuſtus abſoſoluitur, etiam à peccatis à quibus alias fuerat directe abſolutus, ſi adſit noua confeſſio, infunditur augmentum gratiæ, quæ de ſe nouo titulo [r] ſoluit à peccatis. deinde per claues quanuis homini attrito nō auferatur tota pœna tēporalis [s], multū tñ ex opere operato minuitur, iuxta qualitatē diſpoſitionis.

5 Differt clauis iuriſdictionis in foro pœnitentiæ à iuriſdictione fori externi, quia poteſtas abſoluendi confertur per viſibilem conſecrationem cum ſit poteſtas ordinis: ſed iuriſdictio ſuperadditur toti poteſtati ordinis [t]: & committi poteſt vel auferri etiam ab epiſcopis aut Papa ex cauſa. vtraq; eſt in intellectu [u]. iuriſdictio in paſtore vt epiſcopo eſt ordinaria & permanens, cum iure compellendi ſubditos, cui iuri reſpondet in ſubditis obligatio parendi. quidam putant hanc eſſe poteſtatem non tantum moralem, ſed phyſicam [x]: vt enim lucifer cum eſſet natura ſupremus Angelorū [y], habuit naturalem facultatem coercendi in reliquos, quam damnatus

f probat Bellar. lib. 1. ca. 13. & lib. 3. de confeſ. ca. 2. ex Patribus.

g dum Paganus baptizat, non vtitur clauibus in ſubditum: nec dū parochus baptizat infideles ſponte venientes. quia id non agit per modum iudicis ſuperioris, nec illi confitentur omnia peccata in particulari.

h communis. quia in cœna data eſt poteſtas celebrandi miſſam, antequā Ioan. 20. poteſtas clauiū. ſup. ca. 1. §. 3. G.

i hac enim iuriſdictiōe fauorabili poteſt Papa vti in ſeipſum Palud. 4. d. 38. q. 4. a. 4. Anchar. ca. Venerabilē. fin. de elect. Felin. c. 2. d̄ ſponſal. col. 8. c. 1. de cōſtitu. col. 4. Maiolus lib. 2. de irregul. ca. 4. fin. Nau. cap. placuit. de pœniten. d. 6. nu. 9. Sylu. ver. Papa. §. 4. confeſsio. 2. §. 6. confeſſor. 1. §. 2. & ſibi concedit indulgentias per modum ſuffragij & diſpēſationis: poteſt ſe ſoluere pœnitentijs iniunctis & votis D. Tho. add. q. 27. 4. ad 3. d. 19. q. 1. 3. 2. Bonau. ar. 3. q. 2. Gabr. ar. 3. dub. 3. Ledeſ. q. 29. art. 4. q. 32. art. 1. Rich. d. 20. art. 4. q. 3. Durand. q. 5. Palud. q. 4. Soto. d. 18. q. 4. art. 3. d. 21. q. 2. art. 4. Cord. lib. 5. q. 3. & q. 13. dub. 3. & q. 30. Med. C. de confeſſ. epiſcopus tamen aut Prȩlatus religionis non poteſt ſecum immediate diſpenſare in votis aut ieiunijs ſed debet id committere ſuo confeſſario & hic poteſt diſpenſare in omnibus in quibus epiſcopus diſpenſat cum ſubditis. Palud. d. 38. ſup. Sylueſt. votum. 4. §. 3. verſ. 11. Angel. votum. 4. §. 7. Roſel. votum. 5. nu. 2. Panor. cap. magnæ. de voto. Deci. conſ. 151. nu. 10. qui tamen id falſo negat etiam Papæ.

k ſup. lib. 2. pœnit. ca. 2. §. 1. D. Thom. add. q. 19. art. 1. Soto. d. 18. q. 1. art. 2. d. 20. q. 1. ar. 3. Ledeſ. q. 19. ar. 1. q. 21. ar. 1. Victor. relect. 1. & 2. de poteſtate eccleſ. Palac. d. 18. q. 1. p. 312. Bellar. 3. de pœnit. ca. 3. & 4. Lindan. lib. 4. Panop. ca. 3. & 6. (Soto. addit. diſt. 2. q. 2. a. 2. erroneum eſt dicere tunc fuiſſe ſacramentum ad delendum adulto attrito peccata. m.) D. Tho. opuſc. 20. de regim. Princip. lib. 1. ca. 15. Victor. de clau. §. 14. Duran. d. 19. q. 1. Bonau. d. 24. fin. (& ait, tunc dicebatur regnum ſacerdotale, quia ſacerdotes ſubdebantur Regi. nunc. 1. Petri. 2. regale ſacerdotium, quia poteſtas regia ſubditur ſacerdoti.) Taper. art. 3. Turrecrem. lib. 1. ca. 93. conc. 2. lib. 2, ca. 49. ad. 3. Sixt. lib. 6. bibli. ca. 202. cum Theoph. in Ioan. 8. item dum Patres de ſacerdotibus negāt remiſiſſe peccata (ſed oſtendiſſe remiſſa & mūdata à Deo) exponēdi ſunt de vet. electis de ſola Tribu Leuitica. (Exod. 28. Num. 18. Deut. 18. Ioſ. 13. Hebræ. 7. Vict. relect. 1. q. 3. nu. 5. relect. 2. q. 1. nu. 3. Ledeſ. q. 19. 1. Soto. d. 20. quæſt. ar. 3. ad fi.) nec tamen cum cęremonijs & ſacrificijs magis habebāt poteſtatem ad effectum ſupernaturalē quam ſacerdotes in ſtatu legis naturæ: electi à repub. aut rege: aut primogenitus ſucceſsione erat ſacerdos: vt probant Soto. Ledeſm. quæſtio. 20. art. 4. col. 4. fol. 306. Victor. relect. 1. q. 3. propoſ. 3. relec. 2. quæſtio. 1. num. 2.

l vt probat in Matt. 3. appropinquabit regnum cœlorum. D. Tho. & ſignificat. 1. 2. quæſt. 107. 1. ad ſecundum. quæſt. 114. 10. ad. 1. Soto. 2. de iuſt. quæſt. 8. a. 1. ad fin. ſentit Auguſt. 4. contra Fauſtum. cap. 2. & 18. de ciuit. capit. 11. Hierony. 1. contra Pelag. & epiſtol. ad Dardan. Chryſoſt hom. 4. in Marc. Theophyl. in Luc. 16. 17. & in Ioan. 13. Martin. lib. 8. hypot. capit. 6. & vide. cap. 3. & tamen ſub alijs nominibus quam regni cœlorum promiſſa eſt Patribus iuſtis in leg. vet. vita æterna. Sapient. 2. iuſti autem, vt probat Auguſt. 19. contra Fauſtum. capit. 2. & Martin.

m in ſola tamen circunciſione adultis etiam cum attritione dabatur gratia D. Tho. 3. par. quęſt. 62. 6. ad tertium. quæſtio. 70. 4. ad quintum. quod tandem fatetur Soto. diſtinct. 2. quæſtio. 1. artic. 4. circa argum. 5. fatetur Bellar. libr. 2. de ſacramentis. capit. 13. fin. ſed circunciſio non à ſacerdote tantum ſed à laico poterat applicari, vt nunc baptiſmus.

n Luc. 11. tuliſtis clauem ſcientiæ. & Matth. 23. habebant claues ferendi leges: ſed ita excedebant vt eſſent occaſio ruinæ & ignorantiæ: & ideo illis dicitur quod claudebant regnum Dei ante homines. Diuus Thomas addit. quæſtio. 19. 1. ad tertium. Palac. diſt. 18. quæſtio. 1. pag. 312. addit. Ledeſ. quæſtio. 19. art. 1. cum. D. Thom. ſup. quia habebant claues materiales templi, abſoluebant à quadam irregularitate (Hebr. 9. ad emundationem carnis.) qua impediebantur intrare templum ad offerenda ſacrificia. 2. ſacerdos ſecundum quoſd. per ſacrificia remittebat iuſtis pœnam temporalem ex operato vt nunc fit per ſacramentalia. (expellebantq; Dæmones vt nunc per exorciſmos. Matthæ. 12. filij veſtri in quo eijiunt.) quod ſignif. D. Thom. 4. diſtinct. prima. quæſtio. 2. 4. 2. ad ſecundum. & 1. 2. quæſt. 102. 3. c. ad primum, & ſecundum. artic. quinto ad quartum. Caietan. in Leuitic. 4. Soto libr. 2. iuſt. quæſt. quinta. art. ſecūdo. c. ad 1. Gallo, & quidam Recent. Bellar. libr. quarto, de pœnitentia, ſed ſacrificia non auferebant peccata mort. Hebræ. 10. Triden. ſeſſ. 22. capit. 1. ſeſſ. 23. cap. primo, & citat Hebr. 7. reprobatio fit prioris ſacerdotij Leuitici propter imbecillitatem, D. Thom. 1. 2. quæſt. 102. 5. ad quartum, quæſtio. 103. 2. Soto libr. 2. quæſtio. 3. art. 12. quæſtio. quinta. artic. tertio. Cano. libr. 12. de loc. capit. 13. ad. 9. Taper. artic. 16.

o ſic Ioann. 9. extra ſynagogam fieret: & capit. 12. & 16. abſque ſynagogis faciēt vos. & extra ciuitatem eijciebantur leproſi. Leuitic. 14. Numer. 5. imo & apud gentes reperitur veſtigium excommunicationis Plato. lib. nono, & decimo. de legibus, vbi Marſil. ficin. Cæſar. lib. ſexto. de bel. gall. Alexand. ab alex. libro tertio. genial. dier. capit. quinto. Tiraquel. libro primo, de vtroque retract. tit. primo. §. primo. gloſ. 9. num. 281. vbi tamen corrupte citat locum Cæſaris. Budæ. 2. annot. ſuper Pandect. ſic Adam ad modum excommunicationis prohibitus eſt ab eſu ligni ſcientiæ, & eiectus de paradiſo. & vocatur excommunicatus in capit. ad menſam. verſ. ſententia. 11. quæſtio. tertia. & in procem. tit. nono. part. prima. Ianſen. in concordan. capit. 78. Perez. l. 1. titu. quinto, libro octauo. ord. p. 180. vbi tranſcripſit relect. D. Vera in capit. ſententia. Paſtoris. 11. quæſt. tertia. quæ tamen ſubtracta eſt.

p Tridentin. ſeſsio. decima quarta. capit. ſexto, can. 9. Lateranen. capit. omnis. Conſtantienſ. & Florentin.

q ſup. de ſacrament. capit. decimo ſexto. & ſequent. quia ſacerdos cum charactere vt Chriſti inſtrumentum ait, ego te abſoluo à peccatis.

r ſup. lib. 1. de pœnit. capit. 12.

s Diuus Thomas, tertia part. quæſtio. 86. 4. ad. 3. addit. quæſtio. decima octaua, artic. 1. ad tertium, dicit attrito nunquam per abſolutionem tolli totam pœnam. Ledeſ. quæſtio. vigeſima. artic. ſecundo. Magiſt. diſtinctio. decima octaua. capit. ſeptimo. ibi Richard. art. primo. quæſtio. ſecunda. Taper. artic. ſexto. de quo ſine cauſa miratur. Soto. diſtinct. vigeſima, quæſtio. ſecunda, artic. primo. fin.

t commun. diſtinct. 17. vbi D. Thom. quæſtio. 3. tertio. quarta. diſtinct. 19. quæſtio. prima. tertio. 1. diſtinctio. 21. fin. & 2. 2. quæſt. 39. tertio. & quarto. & 4. cont. gentes. cap. 72. Bonau. diſt. 21. artic. 1. quæſtio. 2. c. & ad argumen. Durand. diſt. in. 19. quæſtio. 2. Tandem Paludan. diſtinctio. 17. quæſtio. 3. inclinat Soto. diſtinct. decima octaua. quæſtio. quarta. 2. Cano. de pæniten. part. quinta. Turrecremat. lib. primo. ſumm. cap. 96. 97. 98. Medin. tract. 2. de conf. quæſt. 39. fol. 87. Cou. 1. Var. capit. 10. num. 11. & citat alios, & id plane fatetur Caſtro lib. 2. de iuſt. hær. puni. cap. 21. & ex hoc explicandus eſt cap. 24.

u Viguer. capit. 16. §. 6. verſ. 10. ſicut character eſt in intellectu. 3. par. quęſt. 63. 4.

x vt poteſtas quæ eſt in Deo, & in Chriſto vt homo eſt per imperium morale agit phyſice. D. Thom. 3. part. quæſt. 13. 2. ita aiunt quod epiſcopus per poteſtatem iuriſdictionis (quę cum ipſo ordine ſeu conſecratione datur vt citatum eſt. cap. primo. E. L.) agit phyſice. licet ex indiſpoſitione hominis interdum impediatur effectus.

y Diuus Thomas, 1. part. quæſtio. 63. art. 7. dicit eſſe probabilius. imo eſt certum. Gregor. hom. 34. in Euang. libr. nono. Moral. cap. 2. lib. 32. capit. 34. lib. 34. cap. 25. probat ex Ezech. 28. 31. Eſai. 14. Aug. 1. de mir. ſcript. cap. 2. lib. 3. de gen. ad lit. cap. 10. lib. 11. ca. 19. (licet oppoſitum reputat non improbabile Chryſoſt. poſt Gen. ho. 3. & 5. de Adam & Eua. hom. 7. ad pop. dicit hunc Angelorum. 1. dici Sathahel.) Anſel. lib. cur Deus homo. ca. 1. Bernard. ſerm. 1. de Aduent. ſerm. de grad. humil. Iſido. 1. de ſumm. bon. cap. 10. 12. gloſ. ordin. ex Auguſt. in Pſalm. 103. draco iſte. & ante hos ſentit Dionyſi. capit. 2. diu. no. Tertullian. 2. contra Marcio. ad med. Catharin. in Geneſ. 3. commun. Theolog. cum Magiſt. ſecundo. diſtinct. ſext. Bonauent. Tarant. Richard. Gabriel. quæſtio. vlt. Durand. quæſtione prima. dicit communiter teneri Alexand. ſecunda part. quæſt. 109. m. 1. ar. ſecundo. Henric. quodlib. 11. quæſtio. 11. Bañes, Zumel. omnes Recent cum Diuo Thoma contra Damaſce. lib. 2. cap. 4.

amiſit circa beatos angelos natura inferiores.[z]) ita aiunt quod iuriſdictio in foro pœnitentiæ eſt realis poteſtas quę manet ad modum habitus, & cauſat reales effectus [a], vt dũ homo abſoluitur à peccatis, cẽſuris vel à pœnis per indulgẽtias: aut dũ per excommunicationẽ traditur ſathanæ, ſeparatus ab eccleſia & à participatione bonorũ communiũ eccleſiæ. Alij per extremum negant iuriſdictionẽ dici poteſtatẽ [b], vt quæ ad nutum cõmitti vel auferri poteſt: ſed eſſe applicationẽ materiæ [c], & conditionẽ neceſſariã, vt facta ſubditorũ applicatiõe poſſit ſacerdos agere in illos ex poteſtate clauium. At vtrunq; extremũ vitandũ eſt, & eo modo qui ſequitur, cenſendum eſt.

26 Duplex eſt iuriſdictio [d]. 1. ordinaria, quæ iure diuino aut iure communi eccleſiaſtico cõfertur. 2. delegata ex cõmiſſione. Sane hęc. 2. nõ videtur entitas Phyſica & realis ſuper addita [e]: & regularis ſacerdos, cui delegatur iuriſdictio miniſtrãdi ſacramẽta, nõ põt ſubditos epi cõpellere ad illa recipiẽda. ſic poteſtas delegata ordinis qua ſacerdos ex cõmiſſione ſolius PP. cõfirmat, aut cõfert ordines minores, nõ eſt qualitas realis ſuperaddita: poteſtas tamẽ ordinaria epiſcopi eſt realis character, qui per conſecrationẽ perficitur in epiſcopo. deinde ordinaria iuriſdictio nõ eſt ſola applicatio materię facta ab ipſis ſubditis: ſed eſt dicenda poteſtas [f] data per Chr̃m aut per Pontif. Prælatis inferioribus. Nõ tamẽ oportet vt ſit noua qualitas realis, cũ poſſit abſq; reali mutatione hominis cõferri ei qui fit parochus, & ab illo renũciãte, aut priuato per culpã, auferri: ſatis eſt, vt ſit poteſtas quędã moralis [g], qualis eſt in rege circa rempublicam, & in viro circa vxorẽ filios & mancipia: qui poteſt iure eos cõpellere, & vti illorũ miniſterio: cũ tamẽ mortua vxore filio & ſeruo non perdat vir vllã poteſtatem, quæ ſit qualitas, ſed ex relatione obligationis quã ſubditus deſinit habere per mortẽ, ceſſat moralis poteſtas hominis in eum qui ſubditus fuerat. Nã & poteſtas faciẽdi miracula & prophetandi data Apoſtolis, nõ erat qualitas permanens [h] ſuperaddita. nec ſola iuriſdictio effectiue cauſat reales effectus [i], ſed gratia in foro pœnitentiæ confertur per claues & poteſtatẽ ordinis, ſi modo adſit iuriſdictio. & tamen iuriſdictio etiam in foro pœnitẽtiæ eſt in epiſcopo nondum ſacris initiato, [k] qui tamen per ſeipſum abſoluere non poteſt à peccatis.

CAP. V.

Quo iure epiſcopis aut parochis conferatur iuriſdictio.

§.2. Opinio aſſerentium iure diuino conferri epiſcopis.
3 *Et omni ſacerdoti conferri iuriſdictionem in habitu.*
4 *Et in primitiua eccleſia etiam in actu: & manere nunc in 4. caſibus.*
5 *Apoſtoli receperunt immediate à Chriſto. inſtitutio epiſcoporum in communi eſt de iure & præcepto Chriſti. (de quo & §.7.) ſed iuriſdictio deriuatur à Papa in epiſcopos, & §.9. & in Concil.*
6 *Papa in iuriſdictione excellit epõs.*
8 *De parochorum iuriſdictione.*
10 *Quomodo ſententiæ concordari poſſint.*

C A P. V.

CHriſtus ſecundum poteſtatem ſingularem excellentiæ habuit claues, vt cap. 2. dictum eſt. & potuit ſine ſacramento illis vti pro voluntate ſua. habuit pluſquam regalem poteſtatem gubernandi Orbem, cui tanquam legiſlatori tenentur omnes obedire [a]: & quia finis legis eſt. Rom. 12. abrogauit & tranſtulit veterem legem, Hebræ. 7. has claues immediate quibuſdam cõmunicat Chriſtus, vt dicetur. §. 6. Quo iure conferatur iuriſdictio epiſcopis non ſatis conſtat apud Doct. 1. conſecratio epiſcopi, quę ptinet vt pars ad ordinis poteſtatem ſuperadditã ſacerdoti, eſt de iure diuino: vt lib. de ordin. dicetur. nam totum ordinis ſacramentum, & miniſter effectuſque illius, eſt certus & immutabilis. deinde ſiquis plene & ſine impedimento gerat paſtoris officium, debet in vtroque foro habere iuriſdictionem in proprias oues, ſine qua eas gubernare debite non poteſt.

z D.Tho.quolib.5.art.7.ad.1.communis recent. quod ſine cauſa negat Bañes.1.part.quæſtio.10.

a quia non ſolum ſacramentum, ſed ſacerdos per characterem cum iuriſdictione concurrit actiue ad gratiam ſup. de ſacramentis. cap. 28.

b c Soto diſt.20.q.1.1. & idem fere Caietan. tom. 1. tract. 3. de Rom. Pontif. capit. 5. cui fauet D. Thom. diſt. 18. quæſtio. 1.1.1. ad ſecũdum, tenet Palac. queſt. 1. ad fin. ſed loquitur de iuriſdictione delegata quæ ad nutum committitur vel aufertur voce aut ſcripto.

d Trident. ſeſſio. 14. capit. 7. paſſim Doctor.

e de qua D.Thom. diſtinctio. 17. ſup.

f Caietan. de primatu Rom. eccleſ. cap. 5. Ferr. 4. cont. cap. 72. Viguer. cap. 16. §.6. verſ.12. Turrecrem. libr. 1. cap. 95. ad 2. cont. decimam concl. cap. 96. cõc. 6. & 8. vbi vocant clauem, ipſam iuriſdictio. (quia eſt poteſtas, ſup. cap. 1. §. 7. B.) & ſic vocat D. Thomas, diſtinc. 20. quæſtio. vnic. artic. tertio. ſecundo ad primum, & in Rom. 13. de hac iuriſdictio. exponit, non eſt poteſtas niſi à Deo. ſic diaconus per characterem habet poteſtatẽ non ad nouum effectum ſupernaturalẽ, ſed vt digne miniſtret.

g In quo fere conueniunt omnes: ſic Prætor creatus habet poteſtatem moralem. hoc ſignificat Nauar. infr. dum ait cũ ordinatione dari iuriſdictionem in habitu. Caſtro 2. de iuſt. hæretic. puni. capit. 24. falſo addit in epõ quando eſt nominatim denuntiatus, manere poteſtatẽ iuriſdictionis, ſed non vſum. inf. ca. 5. E.

h D.Tho. 2.2.q.178. & de prophetia. quęſtio. 171. a. 2.

i dum excõmunicat, & tradit ſathanæ, aut expellit Dæmonẽ exorciſta: non agit phyſice, ſed poteſtate morali.

k ſup. capit. primo. §.3.M.

a Triden. ſeſſione ſexta. cano. vigeſimo primo. infr. libr. de clauibus. & legib. quod alieno loco inſeruit. Suar. tertia part. quæſtione vigeſima ſecunda. primo. dub. 47.

b Tenent

2 Quidã opinantur in homine eo ipſo quod ſit à pontifice electus & confirmatus in epiſcopũ certę diœceſis, conſequi iuriſdictionem quaſi connaturalem proprietatem iure diuino datam à Chriſto [b]: atque ita huic epiſcopo iuriſdictionem Chriſtum immediatione ſuppoſiti concedere. At Papa, dum epiſcopo determinat territorium & oues dicens, præficimus, N. in talem eccleſiam, non agit propria autoritate, ſed vt miniſter & inſtrumentum liberum Chriſti, qui dignitatem epiſcopalem inſtituit perfectam, nempe cum poteſtate ordinis & iuriſdictionis. & vt Chriſtus immediate dedit vtranq; Apoſtolis multis, ita nunc vtranq; confert epiſcopis, quos inſtituit etiã multos in eccleſijs ſuis: nã perfectũ agens dum dat formam, ex conſequẽti dat effectum & proprietatem, quæ infallibili neceſſitate conſequitur formam, niſi ſit impedimentum: impeditur autem ſi priuetur epiſcopus aut renunciet: vt ex obice impeditur quidam effectus ſacramentorum. nam Papa licet agat per propriam formam [c] vt liberum inſtrumentum dum confert iuriſdictionem epiſcopis, nihil de ſua cumulatiua iuriſdictione amittit: vt dum Papa conſecrat epiſcopum, aut ordinat alios miniſtros, agit per propriã formam, & tamen vt inſtrumẽtum Chriſti, quia nihil amittit; & oportet ordinatorem habere ordinẽ quẽ alijs confert: epiſcopus enim per ſaltum ordinatus nõ poteſt conferre ordinem quẽ non habet. reliqua tamẽ ſacramenta cõfert miniſter etiã ille qui nunquam illa receperat, vt baptiſmũ, extremã vnctionẽ, &c. Similiter humanitas Chriſti habet gratiã, & eam confert non vt cauſa principalis, ſed vt inſtrumentũ Verbi coniunctum. Et tamen hanc epiſcoporũ iuriſdict. voluit Chr̃s ſubordinatã eſſe Papæ, & ab illo reſtringi poſſe, vt de facto reſtringit [d]. & ex cauſa criminis epiſcopũ tota iuriſdictione priuare poſſet [e]: quaſi à Papa pendeat vt à cauſa vniuerſali nõ tãtum in fieri ſed in conſeruari. [f] ſimiliter aiunt in concilijs generalibus autoritatẽ infallibiliter definiẽdi res fidei, ſeu declarandi, non eſſe delegatã à Papa, tanquam humanã ab homine (ſed dari à Chr̃o Matth. 18. vbi fuerint duo vel tres cõgregati. quod definit cõc. Conſtantiẽſ. [g]) dici autẽ pendere à concordi. Patrũ congregatorũ volũtate [h]: quia hęc eſt cõditio requiſita, & quia ſpiritus ſanctus mouet Pr̃es vt maior pars cõcordet in vera ſententia. in ea iuriſdict. aiũt epõs dici Apoſtolis ſuccedere [i]: & tamen excellũt Apoſtoli, quibus immediate Chr̃s ex priuilegio conceſſit vniuerſalẽ iuriſdictionem in totũ orbẽ Petro æqualẽ, vt paſcerent doctrina, ſacramẽtis & legibus poſitis omne genus hominũ: ſed illorũ iuriſdictionẽ voluit Chriſtus Petro tanquam Apoſtolorum capiti eſſe ſubordinatam. Quidam addũt [k] parochorũ iuriſdictionẽ ſimiliter eſſe de iure diuino, cum ſint ordinarij Paſtores ſuarum ouium.

3 Alij id latius extendendũ putant, vt omni ſacerdoti cũ ipſa ordinatione conferatur à Chriſto iure diuino quædam iuriſdictio, quam

b Tenent Pariſien. quos ſequitur Maior. diſtinc. 17. quæſtio. 7. Caſtro. veb. epiſcopus. in princip. lib. 2. de iuſt. hær. puni. capit. 24. dicit eſſe omnium ſanctorum & Doctor. Soto. diſtinct. 18. quæſtio. 2. 5. ad ſecundum. quæſt. 4. art. 2. diſt. 21. art. 4. diſtin. 24. quæſtio. 2. art. 2. lib. 10. iuſt. q. 1. art. quarto. Petr. Sot. titulo de confeſſ. lectio. 5. videtur Vega lib. 1. in Trident. cap. primo. 5. & 6. Couarr. in enchyr. manuſcripto. de hac re Taper. articulo tertio. pag. 136. Naua. capit. 27. numer. 259. in capit. placuit. de pœnitent. diſt. 6. nume. 48. 53. vbi hanc iuriſdictionem vocat poteſtatẽ in habitu. amplius tenent Armac. Durand. & alij inf. idem Bañes, & multi Recent.

c non tollit quin ſit inſtrumentum Chriſti agentis immediatione ſuppoſiti, Papam habere id quod dat, & agere per propriã formam. vt patet in ordinatione, & in collatione gratiæ p humanitatem Chriſti.

d quod certum eſt apud Catholicos. Triden. ſeſſ. 14. capit. 7. e fatentur omnes. At falſo Caſtro. lib. 2. de iuſt. hær. puni. cap. 24. dicit, epiſcopo dum priuatur epiſcopatu etiam per degradationem, nõ auferri iuriſdictionem ſed impediri vſum, (vt in nominatim excommunicato, & quando coniugatus poſt conſummatum matrimonium fecit profeſſionem nõ tollitur poteſtas ſed impeditur vſus) At melius loquitur idem Caſtro, cap. 21. vt enim tollitur dum epiſcopus transfertur in pinguiorem epiſcopatũ, vel dum renũciat cum licentia Papæ: ita dum priuatur ob culpam.

f D. Thomas, 2. 2. quæſtio. 39. artic. tertio. Couar. ſup.

g cui concil. Conſtantien. nõ bene reſpõdet Caieta. trac. 1. cap. 8. dicit concilium habet autoritatem à Papa congregante & confirmante, ſed intelligitur autoritate Chriſti.

h ſic explicandus eſt Caietan. Victor. Ledeſ. alias male loquuntur. de quo dicetur infr. §. 10.

i Trident. ſeſſ. 23. cap. quarto. epiſcopi in poteſtate & iuriſdictione gubernandi, ſuccedunt Apoſtolis. at excellunt Apoſtoli & Matthias in vniuerſali iuriſdictione in orbem data immediate à Chriſto, & Paulus. Galat. 1. ait ſe non ab hominibus nec per hominem ſed per Ieſum Chriſtum accepiſſe Apoſtolatum. de quo ſtatim.

k Soto. libr. 10. iuſt. q. 1. art. 4. & alibi Maior. diſtinct. 17. quæſt. 7. de quo citati inf. lit. V. in Act. 20.

l [l] Nauar.ſup.lit.B.videtur Palu.diſt.17.quæſt. 2. art.2.conc.2.Syl.confeſsio.2.§.2. Adrian. de confeſſ.huc pertinet Caſtro.2.de iuſt.hær.punit.ca.24. forte putant iuriſdictionem in habitu pertinere ad poteſtatem ordinis,& clauẽ abſoluendi:quia conc. Florẽ. tit.de pœniten.ait miniſter pœnitentiæ eſt ſacerdos habens autoritatem abſoluendi ordinariã aut ex commiſſione (& nullam aliã expreſsit poteſtatem ordinis præter eam quę datur ad offerendum ſacrificium) de hac quidam exponunt Tridẽ. ſeſſ. 23. ref. cap.15. poteſtas abſoluendi datur in ordinatione. & D. Thom. add. quæſtio. decima ſeptima, artic.2. ad.2.& iuriſdictionẽ in artic.mortis habet quilibet ſacerdos etiam excommunicatus (Tridentin. ſeſſ. 14. cap. ſeptimo.Nauar.cap.27.num. 270. §. 7.) quam putant dari iure diuino nec poſſe auferri à Papa. ſed de his infr.cap.11.

l vocant in habitu l, in omnia peccata.m.eorum qui voluntarie ſe ſacerdoti ſubijciunt:eã tamen ſubordinatã Papę,& proprio epiſcopo,qui impedire poteſt iuriſdictionẽ quantũ ad vſum,ſubtrahendo materiam ne hi viri vel in talibus caſibus ſe ſubijcere poſsint huic ſacerdoti aut Parocho.Atq; ita aiũt differre à iuriſ-

m dictione ciuili [m], quam Reſp. totam voluntarie tranſtulit in regem laicum,qui forte eſt æqualis cæteris ciuibus. At iuriſdictio abſoluendi non datur à Populo, nec homini laico & coæquali, ſed aiunt immediate conferri à Chriſto, qui ex ſeipſo eſt omnium Dominus ſupremus: Chriſtum vero conferre ſacerdoti,qui non tantum ex charactere ordinis,ſed ex poteſtate iuriſdictionis in habitu eſt alijs ſuperior. id putant in vſu fuiſſe à principio eccleſiæ quando (cum rariores eſſent epiſcopi & presbyteri,nec vlla per Põtificẽ facta eſſet reſtrictio) quilibet abſque bulla poterat eligere confeſſarium, ſubijciens ſe cuicumque ſa-

n cerdoti [n].

4 Poſtea creſcente ſacerdotũ numero diuiſas fuiſſe diœceſes & Parochias, reſtrictamq; iuriſdictionem ſaltẽ à tempore Vrbani PP. II. iu-

o bentis [o], ne ab vno parocho liga-

p tum:nempe publicis pœnitentijs [p], alienus parochus præſumat abſoluere ab illis pœnitentijs: vt ſeruetur debitus ord.& vitetur confuſio.Poſt factam reſtrictionem iuriſdictionis, aiunt in omni ſacerdote manere iure diuino iuriſdictionem non tantum in habitu,ſed in actu circa qua-

q tuor caſus: vt in articulo mortis, [q] ideoque aiunt tunc poſſe abſolui à

r quolibet [r] (ſi in illis pœnitens ſe

s ſponte ſubijciat ſacerdoti [s]) vt abſoluat perſonam Papæ, vel à peccatis venialibus, vel ab illis mortalibus à quibus iam erat pœnitens directe abſolutus. ſic in foro exteriori qui ſubmiſsionem ſui facit iudici chartulario ſeu pedaneo, aut qui

t ſubijciunt ſe arbitro [t], conferunt ei voluntariam iuriſdictionem: quo etiam modo regulares confeſſarij per epiſcopum approbati videntur iudices arbitri, quia neminem poſſunt compellere ad confeſſionem, & tantum eos qui ſponte ſe illis ſubijciunt, poſſunt abſoluere

u ex priuilegio Papæ [u].

m [m] in hac differẽtia cõueniunt omnes: [n] Nau.

n edit.ann.84.cap.27.num.259.§.3.&.5. & late Armach. lib. 11. à princip. Durand.diſtinct. 19. q.2. Paludan.diſtinct.17.quæſt.3.artic.2.Nauar. capit. placuit.de pœnit.diſtinct.6. num. 19. Anton. 3. p. tit. 17. cap. 11. Capreol.diſt. 17. fatetur Syluest. idem Grat.cap.adijcimus.§.cui.cap.generaliter. §. ecce.16.quæſt.1.Pan.Clem.1.de priuil.(vbi reuocat quædam à ſe dicta in cap.ſignificaſti.de for.competen.) Cano.relect.de pœniten. part. 5.& omnes ſacerdotes olim habuiſſe in omnes hanc iuriſdictionem in habitu ſimul cum vſu & exercitio colligũt ex cap.1.13.quæſt.1.addit falſo Naua.eadem edit. cap.27.num.260.§.5.idem ſentire Sotum diſt. 18. quæſtio.4.art.1.&.2.& diſt.20.quæſt.1.art.3. dum concedit claues dari ſacerdoti in ordinatione non ab homine ſed à Deo:& quod miniſter pœnitentiæ de iure diuino non poteſt eſſe niſi ſacerdos, & hic perproprius aut delegatus.

o [o] Vrban. II. in cap. placuit.de pœniten. diſtinc.

p 6. vbi Nauarr. num. 29. 48. 53. [p] ſic limitat Soto. diſtinct. 20. (& dict. eſt lib. 2. de pœnitent. cap. 22. atque ita Soto non fauet ſententiæ Naua. & aliorum) ſed Nauarr.in capit. placuit.ait quod ante Vrban. II. facta fuerat diuiſio parochiarum (à Calix. I. epiſtol. 2. & Dionyſi. Papa. epiſt. 2. habetur 9. quæſt. 2. cap.1. &. 3. quæſt. 1. ca. 1.) ſed non fuiſſe omnino receptam in eccleſia. Alij receptam fuiſſe diuiſionẽ hãc, ac ſubinde reſtrictionẽ iuriſdictionis tempore Felic. Papa III. epiſto. 1. capit. 6. apud Burchard. libr. 19.cap. 72. vt ſignif. cõcil.Cabilon. 2.cap.45.fi. & Synod. Francica.to. tertio. concil.

q [q] Paluda. diſt.20.q.1. artic.2. Capreol.d.19. quæſtio.vnic.ad quartum.Maior.diſt. 19. quæſt. 1. §.ſed cont.Aureol.(quem cum Palud.refert nec refutat Angel.confeſsio. 3.§.2. Syluest. confeſſor. 1. fin.) Duran.diſt.24 quæſt.5.& ſignificat Albert.a. 39.Richard.ar.5.quæſt.1.fauet D.Thom. diſt. 19. q.1.3.1.diſt.20.ar.1.tenet Cano. relect. de pœnit. par.5.Ledeſ.2.p.q.7.ar.5.dub.16.fin.& quæſt. 22. art.1. (quanuis inf. cit. oppoſitum ſignificat) Caſtro.2.de iuſt.hære.puni.cap.24.Abulen.2.par.defenſorij.cap.62.Taper.ar.3.glo.cap. non eſt vobis. de ſponſal. Nauar.cap.27.num.270.§.7.& ca. 26. num.26.in vlt.edit.

r [r] fatentur Cano.Sylueſt.Ledeſ.Maior.Durã. Soto. Victor. imo & Caietan. verb. abſolutio. capit.

s 2. Paludan.diſtinctio.15.quæſtion. 1. & colligitur ex Trident.ſeſſ.14.cap.7. [s] dict.eſt.cap. primo. §. ſecundo. E. pœnitens non dat ſacerdoti iuriſdictionem, ſed poſita conditione ſubiectionis ſpontaneæ, Chriſtus aut Pontif. dat ſacerdoti iu-

t riſdictionem cum vſu. [t] Alcaldes de poyo. hoc ſimili vtitur Nauarro. ſed aliter ſe ha-

u bet veritatis. [u] Regulares confeſſarij habent à Papa iuriſdictionem cum vſu. ita vt abſoluti ab illis non teneantur repetere peccata parocho

aut

aut epiſcopo ſup. lib. 2. de pœnitentia. capit. 21.

x quam falſo tenet Turrecrema.lib.2.ſum.eccleſ. cap. 54. & in cap. in nouo.21. diſt.in ca.porro.66. diſt. Palud. de poteſtat. eccleſ. Iacobat. libr. 10.de

y concil. art. 7. [y] vt in Act. 1. &.4. aiunt Lyra. Carthuſ. & alij idẽ Caietan. Act. 4. Abulenſ. Matth. 13. quæſtio. 85. & Apoſtolos omnes immediate à Chriſto ex priuilegio habuiſſe vniuerſalem iuriſdictionem in totum orbẽ, Caieta.to.1.tract.1.cap.3.tract.3. de poteſtate Papæ.cap.5.ad. 3. capit.9.&.10.ad.4.&.5. Victor de claui.§.4.relect.2.de poteſta.eccleſ.quæſtio. 2.à nu. 9. Ledeſ. quæſtio.20.ar.4.fol.310.Soto.diſtin.20. quæſtio.1.art.2.concl.4.diſt.24.quæſt 2.2. Cord. lib. 4. quæſtio. 12. & vlt. Recent. & colligunt ex Ioan. 20. ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos. ibi Cyril. Chryſoſto. & alij Patres Cyprian. libr.

5 Vera ſententia eſt. 1. in ſolis Apoſtolis & in Summo Pontif. (qui eſt viniuerſalis Chriſti vicarius, & habet ſedem Apoſtolicam) iuriſdictio immediate conceſſa fuit iure diuino. nec eſt probabi-

x lis opinio aſſerentium [x] Apoſtolos accepiſſe iuriſdictionem à Petro, Præter Barnab. Act. 4. qui tamen non eſt ille, de quo fit men-

y tio Act. 1. [y] 2. Quidam id Actor. 20. in quo vos SS. poſuit epiſco-

z pos: explicant de presbyteris [z]. ſic enim in ſcript. id ſæpe ſignificat ea vox, vt Patres aiunt. At

a ex Patribus [a] ſcripturas interpretantibus conſtat ex inſtitutione diuina Chriſti eſſe epiſcopos in

b communi [b] ita vt Pontif. præ-

c cepto Chriſti [c]: teneatur conſeruare ordinem hierarchicum, & epiſcopos creare, vt ſint Paſtores

rint.12.alios dedit Paſtores.1. epiſcopos.(ſic enim Ioan.10.&.21.Paſtor habere debet proprias oues) Tridentin. ſeſſ. 23. cap.4.can 6.ordo. hierarch.ex epiſcopis & varijs membris inſtitutus eſt à Chriſto.vt in humano corpore intendit per ſe varietatem membrorum, ſic Chrs creando plures Apoſtolos inſtituit formam creandi plures epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores: & à princip. eccleſiæ electus eſt quiſque epiſcopus vt eſſet, non quidem Vicarius aut Pœnitentiarius Papæ ad nutum amouibilis:ſine proprio titulo,ſed proprius Paſtor ad vitam.

z de vnitate eccleſ. [z] Act.20.intelligi de presbyteris parochis probat Bed. ibi ex contextu (quia in illa vrbe erat tantum vnus epiſcopus &multi parochi ad quos loquitur Paul.) ſic nomen epiſcopi ſumi pro parocho, aiunt in Tit. 1. Hieronym. Sedul. Anſel. Theophyl. Oecum. & in.1. Timot. 3.Hieronym.Chryſoſt.Theophyl.Oecum.Theod. & in Philipp.1.Theodor.& in Epheſ.4.ſignif. Ambroſ.Caſtro.& Medices.verb.epiſcopus.Bellar. lib. 1.de cleric.cap.15.D.Thomas.2.2.q.186.6. ad. 2. Soto.diſt.24.quæſt.2.art.2.col.7.Turrecrem. libr. 1.ſum.cap.34.ad ſecundum.hinc Soto.lib.10. iuſt. quæſt.1.art.4.&. Maior. diſtinct. 17. quæſt.7.probant parochos eſſe ex inſtitutione diuina: ſed magis epiſcopos,qui ſunt Paſtores conſecrati cum plena iuriſdictione in vtroque foro.ẽ contra vocem ſacerdos in ſcrip.ſumi communiter pro epiſcopo probat Bellarm.lib. de ordine.cap.5.& ſup. Hinc quidam explicant loca Hiero. (vbi ſignif. præsbyteros eſſe æquales epiſcopo, in Tit.1.& epiſt. 85. ad Euagr.)quia voce æquantur,ait D.Thom. ſup. aut quia in primitiua eccleſia(vt ait Epiphan.hær. 75.) ob penuriam communiter presbyter ſimul erat epiſcopus.Anton.delphin.lib.2.de eccleſia. Sixt. libr. 6.bibli.c.324. Sed melius Bellar. qui carpit Mich. Medin. libr. 1.de ſacr.hom.contin. capit. 5. dicentem quod Hierony. & multi Patres errarunt cum Aerio putãtes eſſe æquales.idem tribuũt Caſtr.ſup. Martin. li.6.in prooem. Arbor.5.Theoſ.c.17.Soto. diſtinct.24.quæſtio.2.2.& libr.10.Scot.4.diſtinct. 17.quæſt.1. [a] Innocen.III.c.2.de tranſlat. epi-

a ſcop. vocat vinculum ſpiritualis deſponſationis inter epiſcopum & eccleſiam:quod dicit eſſe de iure diuino.Pius.I.epiſt.Cornel. epiſt.2. Dionyſ. eccleſ.hier.cap.5.&.6.Cypria. epiſt.65. Bernard. lib. 3.de conſiderat.D.Thom. (qui loquitur alias variè) probat opuſc.19.cap.4.& in Epheſ.4.&.1.Co

b [b] fatentur Caietan.ſup.capit.decimo nono.Turrecremat. capit. 54. Doctor. 4. diſtinctio. decimanona. vbi Bonauent. Albert. Richard. Durand. & alij cit. V. X. Paludan. diſtinctio. 20. quæſtione quarta.artic.ſecundo. Palac.diſtinctio.decimaoctaua,quæſtio. ſecunda.Vega.libr.primo. in Tridenti. capit.primo. quinto, & ſexto. Soto libro decimo, iuſtit.quæſtio.prima,artio.quarto.diſtinctio.vigeſima. quæſtio. prima. artic. ſecundo. articu. quarto. concluſ. ſecunda, & artic. quinto.Couarruu.regul. peccatum.ſecunda part. §. nono. nume. ſexto. & in enchyrid. manuſcripto de reſident. Vargas tracta. de iuriſdictione axiomat. 4. & in confirmationibus,qui duo citant D. Thomam, ſecunda ſecundæ, quæſtion.184. ſexto, ad primum. Clarius addit. quæſtio. 40. quarto. ſeu diſtinctio. decimanona.quæſtione prima,primo,tertia.diſtinctio.20. quæſtio. quarta. 3. tertia. & ſignificat diſtinct. decima ſeptima. quæſtion. 3. tertio. quinta. ad tertium, & in. 2. diſtinct. vltima. quæſtio. vlt. (nec alibi ſup. citatus dicit oppoſitum. ſed ait epiſcopos in iuriſdictione ampliore eſſe iuri diuino ſuperiores presbyteris: & à Papa deriuari autoritatẽ in reliquos epiſcopos. &.2.2.quæſt.39. artic.3.iuriſdictio epiſcoporum pendet à Papa in fieri & conſeruari qui poteſt eam reſtringere & auferre) in hanc ſententiam explicandi ſunt Caſtro.ver.epiſcopus.& lib.2. de iuſtit.hære.puni. cap. 21.(quanuis.cap.24.dure loquitur) & tandem Cordub.lib. 5.de indulgen.quæſt.12.propoſitione.2.Ayala de tradit. 3.p.art.6.Nicolaus de Chuſa,lib.2. de concord.Cathol.cap.3.& plerique Recentiorum.

c [c] quidam Magiſtri in concil. Conſtantienſ. (vt refert Turrecremat.lib.ſecundo.cap. 70.) & tenet Gerſon.to.1.de poteſta.eccleſ. & orig.iur. conſid. 10.11.& poſt dict.concil.Almain.de poteſt.eccleſ. cap. 6. &. 7. cum Henric. de Aſia quibus Soto diſtinctio.vigeſima,quæſtio.prima.artic.quarto, falſo tribuit eam poteſtatem eſſe in tota eccleſia, ſed cum obligatione vt eligant vnum caput Chriſti vicarium per quem gubernent: in quo differt à rep.ciuili.inf.Q.

 dita

ordinarij: Pontifex (aut aliquis Patriarcha ex Papæ commiſsione ſaltem tacita) confert epiſcopis à ſe aſſumptis [d] eam iuriſdictionem, quã gubernationi ouium expedire arbitratur: atq; ita ſinguli epiſcopi in particulari non iure diuino ſed iure cõmuni eccleſiaſtico iuxta Patrum [e] ſententiam, habent iuriſdictionẽ ab vno capite & fonte deriuatam in foro pœnitentiæ & exteriori. conſtat enim hanc iuriſdictionem non eſſe neceſſario coniunctã vt naturalẽ proprietatem, cum conſecratione epiſcopali: vt videre licet in epiſcopo titulari, qui nullius diœceſis eſt ordinarius Paſtor: & in epiſcopis qui cum licentia Papæ renuntiarũt dignitati, aut ob crimen priuati ſunt epiſcopatu: & è cõtrario Abbas aut ſacerdos qui epiſcopus non eſt, habet interdum epiſcopalem iuriſdinem [f], & ex priuilegio conſecrat calices, aut benedicit eccleſias. Quare hæc iuriſdictio nec requirit cõſecrationem epiſcopi, nec illam neceſſario comitatur.

6 Differt iuriſdictio PP. à iuriſdictione epiſcoporum: quia facta electione Papæ per Cardinales, non poteſt ab illis conferri plenitudo iuriſdictionis in orbem, quippe qui illã non habeant apud ſe [g]: confert ergo immediatione ſuppoſiti immediate ſolus Chriſtus, ſed poſita ea cõditione electionis legitimæ. At ſingulis epiſcopis vt Papa determinat territorium, auget, coarctat aut diuidit fines diœceſis, promouet epiſcopum aut transfert in aliam diœceſim: ita PP. qui præhabet formaliter iuriſdictionẽ cumulatiue in omnes & ſingulos fideles [h], determinatã iuriſdictionem confert ſingulis epiſcopis, prout expedit, & reſeruat ſibi caſus, cenſuras, diſpenſationem in quibuſdam votis aut impedimentis: concedere indulgẽtias plenarias etiam pro defunctis. Cum tamẽ epiſcopis & Patriarchis iuriſdictionem quantum ad hos effectus limitet, & præſcribat formam ſine qua epiſcopus non poſsit excommunicare, interdicere vel abſoluere. Differt dũ eps vel Papa ex ſola poteſtate ordinis confert alijs ſacra: aut ordines: quia non poteſt impedire aut limitare quin ſacrm ſit efficax quoad omnes effectus [i]: & eps ordinatus põt cõferre valide omnes ordines, licet omnino ꝓhibeatur à Papa. Porro iuriſdictio Papæ non augetur aut minuitur, cũ ſola ſit vniuerſalis vice Chriſti, cuius eſt Vicarius vniuerſalis.

d Ita loquitur Trid.ſeſſ.23.can.8.epiſcopi aſſumpti autoritate Papæ qui eligit aut electum confirmat.epiſcopus vero Trid. ex priuilegio habet mox vt electus iuriſdictionem ante confirmationẽ Papæ.idem apud Græcos olim in Conſtantinop.& Armenia. ſed id ex tacita confirmatione Papę.

e Gelaſ.epiſt.ad epiſcopos Dardan. Nicol. epiſtol. ad Mich.habentur.cap.fin. & pen.9.q.3. Bonif.8.extrau.cuncta per mundum. Turrecre.li.2.ſummæ. cap.54. & ſequent. (&.c.70. exponit Concil.Conſtãt. dicens epiſcopos in Cõcil. habere à Chriſto autoritatẽ definiẽdi.) Catherin.opuſ. de reſidentia.Taper.a.3.pag.135. Syluest. indulgen.§.5. Caie.trac.1. de autoritate Papæ.c.2. ſeq. c.19. & 27. Apol.2.ca.7.Victor.relec.2. de poteſtate eccle. q.2.Ledeſ.2.p.q.26.ar.3.&. q.42.a.4.Cord li.4.q.14.ad.fi.& P.Lainez ac D.Cueſta epiſcopus Legionenſ.valide defendunt hanc ſententiam in concil. Tridentin. in ſeſſ.23.ante can. 8. hanc ſententiam tribuunt D.Th.4.cont.gent.c.76.&.2.2.q.1.a.10. q.11.a.1.ad.3.& fauet.3.p.q.8.a.6.& quodlib.4.a.13.opuſ.19.contr.impugnantes religio.cap.3.4.& fin.opuſ.1.contr.error.Græco.c.32.65.vſque. 69. add.q.40.4.& ar.6.ad.1.Bon.d.25.a.1.q.2.Dur.d.24.q.5.Maior.q.3.(cum tamen d.17.q.7.dicat epiſcopos.& parochos nempe in communi eſſe de iure diuino.) Grat.22.d.c.1.&.2.c.dudum.3.q.6.c.Antiqua de priuil.Burchard.lib.1.decr.c.168. Turrecrem.cap.qui reſiſtit.11.q.6.n.2.& late in.22.d.ca.1.Iordan.de maior.epiſcop.cauſ.ad Pap.deferẽ.ca.7.à nu.9.Auend.de exeq.manda.c.1.nu.6.Ant.Pagan.de ord.iuris,& iuriſdict.epiſc. probat ex mult. Theol.& iuriſper.Bañes.2.2.q.1.ar.10.p.2.dub.5. concl.5.pag.344.& ex Patrib.probat Bellar.lib.4. Rom.Pont.c.24 & argum.ſoluit.ca.25. alios citat Vargas. de iuriſdict.axiom.4.Cyprian de vnit.eccleſ.ſeu de ſimpl.prælat.c.loquitur.24.q.1. Berna. epiſt.131.Innoc.1.epiſ.ad.conc.Carthag.& alia ad conc.Mileuit.quę ſunt apud Aug.epiſt.91.93.Leo. ſer.3.de aſſumptione ſua.&epiſt.ad Anaſtaſ.& epiſtol.87.ad Vienen.c.ita Dominus.19.d.Greg. cap. decreto. 2. q. 6. hi duo aiunt. Romana eccleſia vices ſuas alijs impertijt eccleſijs. At quidam ex his iuriſdictionẽ hanc vocant ex iure diuino. vt D. Thom. & alij cit. lit. Z. Durand. 4. diſtinctio. 19. Turrecrem. cap.54. Caieta. de autorita. Papæ. capit. decimo nono. Victor.dict. quæſtio. ſecunda ad fi. Cordub. lib. 5. quæſtion. 12. propoſ. 2. quia inſtitutio epiſcoporũ in generali eſt d̃ iure & pręcepto Chriſti vt ait Bellar. & alij.

f vt in caſtella Abbas Pincianus, Metinen. & Alcalæ Regiæ: & prior ordinis militaris ſancti Ioan. & hi ordinarij. intelliguntur nomine epiſcopi in Tri.ſeſ.23.refor.c.15. g ſic electreos Imperatoris non habent imperialem autoritatem niſi, quã conferũt: & rex ſeu Patronus laicus non habet in ſe ius quod confert epiſcopis & beneficiarijs ab ipſo præſentatis.vide Victor.relect.1.p.125. h hæc doctrina ex D.Thom.2.2.q.39.a.3. ſoluit allata ſup. §. 2. quia circa ordinis poteſtatem (quam præhabet epiſcopus, vel Papa ordinans) habẽt ſe vt inſtrument.liberum, ſed ab alio motum, nempe à Chriſto (& Chriſtus vt cauſa principalis ſicut agit externam actionem ſacramẽtalem, ita ex conſequẽti dat poteſtatem indelebilem: vt dans formam dat conſequentia ad illam) & ea poteſtas pendet à Papa conſecrante, in fieri tantum. At circa iuriſdictio. non agit Papa vt inſtrumentum tantum, ſed vt cauſa vniuoca per propriam formam (ſub Chriſto tamen capite) & in epiſcopis pendet à Papa in fieri & conſeruari: quia poteſt eam reſtringere & auferre, impedireque effectus illius. i cit.A.D.

k facere

7 Ex his colligitur iuriſdictionẽ epiſcopi in particulari eſſe de iure humano: vtpote cõceſſam à PP. vel ab alio miniſtro ſeu Patriarcha nomine PP. quanuis inſtitutio epiſcoporum in cõmuni ſit de iure diuino [k]. ſic poteſtas excommunicandi, claues ad ligandum legibus, & ad inſtituenda ſacramentalia, vt vaſa & loca ſacra, & aquam benedictam, dicuntur de iure diuino [l] in communi: cum tamen hæc lex eccleſiaſtica in particulari, vel priuatus actus & effectius iſtus cenſuræ [m], & ritus quibus cõſecrantur res ſacramentales ſint de iure eccleſiaſtico: Quod ſi Chriſtus cõmiſiſſet Apoſtolis inſtituere quędam ſacraméta, (vt quidã falſo putarunt de confirmatione, extrema vnctione, & ordinibus præter ſacerdotium.) hæc ſacramenta licet in communi eſſent de iure diuino: in particulari tamen dicerentur de iure eccleſiaſtico [n]. vt fuit ſacramentũ quod in ſtatu legis naturę ex generali Dei inſtinctu per homines inſtitutum eſt [o], in remedium peccati originalis pręſertim paruulorũ.

8 Certius cõſtat Parochorũ officiũ inſtitutũ eſſe ab eccleſia: [p] cũ in quibuſdã diœceſibus fiat gubernatio Parochiarum per Rectores, qui ſunt vicarij ad tẽpus poſiti ab epiſcopo. Certũ omnino eſt reliquos ſacerdotes ſimplices non habere iure diuino plenam iuriſdictionẽ, ita vt à PP. auferri nõ poſsit: qua ablata nõ fiet abſolutio efficax, vt quidã falſo aiunt [q]. nec vero in prædictis quatuor caſibus, vt in mortis articulo, datur immediate à Chriſto, ſed ab eccleſia, vt dicetur cap.11.

9 Generaliter gubernatiuã poteſtatẽ iuriſdictionis Chrs immediate non conceſsit communitati, aut concilio generali Patrum [r]: poſita tamẽ legitima concilij cõgregatione per PP. qui eſt caput & os eccleſiæ, adeſt in his quæ à maiori parte concilij definiuntur, aſsiſtentia ſpiritus ſancti & infallibilis autoritas: quę à Chriſto mediate per Vicarium ſuum qui congregat illud conſeruat & cõfirmat, deriuatur in conciliũ [s].

k Facere ſacramentalia vt conſecrare eccleſias & calices annexum eſt ordini epiſcopali. poteſt tamen Papa id committere ſacerdoti: imo poteſt epiſcopũ degradatũ impedire ne hæc poſsit facere, vid.Nau. ca.23.n.108.§.9.cont.Caie, circa beneficia. l de cenſuris in communi datur poteſtas Matth. 18. quodcũq; alligaueritis, & dic eccleſiæ. commiſſum tamen eſt Papæ vt varijs modis poſſet quãtum ad vnũ & multos effectus imponere cẽſuram excõmunicationis maioris & minoris, ſuſpenſionis vel interdicti: & inſtituere formã ſine qua non valeat impoſitio cẽſuræ aut abſolutio. ac ſubinde hæc cenſura in particulari cum his effectibus (ſicut & hæc lex eccleſiaſtica) dicitur de iure humano. ſic inſtitutio religionis in cõmuni eſt de iure diuino: ſed ad Papam pertinet inſtituere hanc vel illã religionẽ. ſalua tamen ſubſtantia cum tribus votis. m n ſed ea ſacramenta in ſpeciali plus haberent de iure diuino, quam nunc habet iuriſdictio epiſcoporum. nam in lege naturæ ſtatutum de certa oblatione apud aliquã remp. nõ impediret, quin quæuis oblatio pro puero eſſet ſacramentum in quo mundaretur à peccato. confirmatio aut extrema vnctio ſi inſtituta eſſet ab Apoſtolis (vt quidam falſo putarunt) non poſſet ab homine impediri quin ſit ſacramentum efficax. At iuriſdictio epiſcoporum reſtringi & impediri poteſt, vt dictum eſt. o communis & recepta ſentẽtia atque ita parochus ſine licentia Papæ poteſt relictis ouibus tranſire ad religionem & in diœceſi Hiſpalen.& Cordubenſ. gubernat epiſcopus abſque parochis proprijs & per Rectores temporales. quod ſi idem fieret in toto orbe, non eſſet contra inſtitutionem Chriſti. ſecus ſi Papa tentaret auferre omnes epiſcopos vt d. eſt.§. 6. Y. contra Sotum & Maior. citat.§.2.K. p At Armach.li.11.à princ.& Durand.d.19.q.2.(quod probabile cenſet Almain. q. vlt.) dicunt quod quanuis Papa omnem iuriſdictionem auferat ſacerdoti, efficax eſt abſolutio in pœnitentem, ſi ex ignorantia ſit bene diſpoſitus. addit Dur. licet abſolutio fuerit fructuoſa, pœnitens cũ reſcierit tenetur iterare cõfeſsionẽ. in quo non loquitur cõſequẽter. horũ ſentẽtia eſt error cõt. Tri. ſeſ.14.c.7. q cõmu.& certa Sot.d.20.q.1.a.4.Turrec.li.2.ca.70.cõtra quoſdã Pariſ.in cõcil. Baſiliẽ. quod etiam ſecutus eſt Abulẽſ. Num.c.15.q.48.& 2.p.defẽſor. c. 64. Matthæ. 16. q. 87. Dried. lib. 4.de eccleſ. dogm. cap.4.ad. fi. & citant Auguſtin. Leo. Gregor. dicentes Petro nomine Apoſtolorũ & ſucceſſorum promiſſas & datas fuiſſe claues Matth. 16. & Ioan. 21. Reſpon. nõ negare, quin Petrus tanquam caput totius eccleſiæ & cõcil. receperit in ſe claues in tota plenitudine: ſed cum onere & obligatione inſtituendi epiſcopos, & diſtribuendi diœceſe & iuriſdictiones prout expediret. late Bellarm. lib. 4. de Rom.Pontif.cap.24.Cord.lib.4.quæſtio.14.& Petrus hiſtorice accepit ad literam, in propia perſona: ſed propter eccleſiã vniuerſalem & propter electos tanquam propter finem Auguſt.libr.de Paſtorib. capit. 1. Bellarm. libr. primo. ſup. capit. 12.§. ſecundo. libr.2.c.12.

r ſic patres & Epiſcopi in Concil. declarando dogma fidei, obligant etiam Papam: & tamen ea iuriſdictio non ſolum delegatur & conſeruatur à Papa, ſed poſtquam maior pars concilij definiuit, ſubijcitur Papæ (tanquam ſuperiori & capiti præhabenti formaliter eam poteſtatem) vt examinet an recte proceſſerint: & poteſt ante factum impedire ne definiant: Cano & quidam aiunt quod Papa poteſt accedere minori parti concilij quando illa eſt melior. & in reliqua iuriſdictione excommunicandi & dandi indulgentias Concil. magis pendet à Papa, & in legibus poſitiuis quas Papa poteſt nõ promulgare neque confirmare. quare autoritas in Concil. datur à Chriſto non immediatione ſuppoſiti, ſed per Papam.

s epiſcopi ferũt ſententiam, non tamen vltimam ſed vt iudices delegati qui pendent ab vltima ſententia Papæ confirmantis. ſi autem recte proceſſerunt, ſemper Papa confirmare tenetur dogma fidei quod à maiori parte concilij declaratum eſt.

t vt dicetur li.de concil. t vt poteſtas gubernatiua eſt in communitate reipub.ciuilis.ſed differt ſup.§. 6.B. u hoc triplex genus immediationis colligitur (ſed minus clare) ex D. Thom. 1.diſtinct.12. Caietan. 1. part. quæſt.8.art.1.Ferr.3.contr.gent. cap.70. Soto. libr. 2. phyſico. q. 4.& diſtinc. 20. quæſtio. 1.art.3.Victor. tit. de claui. §. 5. Turrecrem. in ſum. eccleſiæ ſup.

x x ſup. cap. 5. ſic etiam Mathiæ & Paulo.dedit Chriſtus immediate Apoſtolatum cum vniuerſali iuriſdictione.

y y D.Thomas. ſecũda ſecundæ. q. 39. artic. 3.

CAP. VI.

ab SVp. ca.5. a b §.6.E at epiſcopus interdũ impedit ne Abbas ſuffraganeus approbet ſine examinatore ipſius epiſcopi. Syluest. confeſſor.2. §.7. f. Alex. Lib.1, tit. 3. c.8.cũ Paul. Ioan. Imol. Ioã.Monac. per.c.Abbas de priuil. in 6.

c c Syl.f. Alexã. cum Cardin. & Imol.colligitur ex Nau. c.27.n.39.p c.ad abolen. de heret. ca. cum olim 2. de priuil.q a Capitulum ſuccedit in omni iuriſdictione epi

atq; ita Patres ſubſcribunt definientes t, tanquam iudices fidei & morum: & vere pronuntiant Act.15.viſum eſt ſpiritui ſancto & nobis: vt alibi fuſius dicendum eſt.nam in cõmunitate, vt in capitulo eccleſiæ cathedralis, poteſt reſidere iuriſdictio u: cum tamen poteſtas ordinis eſſe non poſsit in Repub. in communi, ſed in priuatis & deſignatis hominibus.

10 Quidam in concordiã reducũt prædictas ſentẽtias: quia Chrs tripliciter concedit iuriſdictionem aut agit immediate x. 1.omnino immediatione ſuppoſiti: ſic ſolus creauit Apoſtolos y, & eos conſecrauit in cœna ſacerdotes, vt ſolus Deus creat.2.immediatiõe etiã ſuppoſiti, ſed per inſtrumentum, præſertim quod non habet eum eximium effectum quem confert: vt per ſacram.dat gratiam; & per electionem Cardinalium eligit Papã, cui iuriſdictionẽ confert. ſic epiſcopus dũ ordinat (licet habeat poteſtatẽ ordinis quã dat) agit tamen vt inſtrum.Chriſti z, nec poteſt impedire ordinatos ab effectu.3.agit per cauſam.2.quaſi principalẽ, ſed immediatione virtutis & imperij. quomodo in cõcilio generali & in epiſcopis videtur eſſe iuriſdictio per Papã collata ex mãdato & aſsiſtẽtia Chriſti. At reuera Doct. non conueniunt in re, & quidam recedũt à recto modo loquendi Patrum.

CAP. VI.

Quis ſit & reputetur idoneus cõfeſſarius iuxta concil.Trid. ſeſ.23.ref.c.15.

§.1. *Ante iuriſdictionem oportet fieri idoneum ex approbatione iuris, aut ordinarij.*

2 *Hac approbatione eget etiam doctor, ſed non eſt examinandus.*

3 *Varius modus approbandi & ad tempus.*

4 *Regularem, ſatis eſt ſemel approbatum eſſe: habet iuriſdictionem à Papa, vt ſi iniuſte reprobetur.*

5 *A quibus reſeruatis abſoluat Regularis.*

6 *Regularem ſine cauſa non reprobat epiſcopus nec approbat niſi à Prælato ſuo exponatur ſaltem interpretatiue. reprobari poteſt à ſuo Prælato regulari, aut prohiberi.*

7 *Probatus pro vna diœceſi aut oppido eſt vbique eligibilis: & retinet iuriſdictionem ſi poſt receſſum redeat in diœceſim.*

8 *An epiſcopus reſtringere poſsit Regularem ad vnum oppidum, aut certas perſonas, vt poteſt ſæcularẽ.*

9 *Quomodo per Bullam Cruc. poſsit Regularis eligi etiam contradicente parocho: aut eligere confeſſariũ.*

ſcopi, præter caſus exceptos. Syl.verb. capitulũ.§.2. Angel.§.2.cum Pan.& Gemi.facit Simanc. de Cathol.inſtit.c.25.n.6.c.34.n.39. ſic ſede Apoſtolica vacãte ſuccedunt in iuriſdictione gubernatiua Cardinales per vicariũ ab ipſis electũ, Iacobat.de concil.lib. 4.ar. 3.Gloſ. c. 1. de ſchiſmat. in. 6. Bertach.de epiſcopo.4.p.q. 19.Aug. de Anchon. de poteſt. eccleſię.q.3.ar.8. &.9. Alaua. de concil. 1. p.c.2.nu. 4. Thom. Eliſius in impiorum hominum Clipeo. q.45.a. 3.Deci. cõſ. 120.nu. 20.

d d Nau.cap. 12.nu. 75.

e e At Mãt.Gallo.fr.Medi. Bañes, Sebaſtia.Perez epiſcopus Oxom. D.Petrus Marti. Compluten. aiũt idoneũ eſſe iure licẽciatum in Theolo.aut canon. quia academia iã nomine Papę examinauit.& lector Theologię. aut egregiꝰ prædicator publicꝰ. qa Tri. dicit reputari idoneũ: nec derogat iuri cõi. Add.2.Mãt. & f. Alex.li. 1.ti.3.c.11. cum gloſ. c. omnis Guillel.& Paul. ſi populares bona fide in cõfeſſariũ eligãt virum qui publica nota habetur ſufficiẽs, quem

PRæter poteſtatẽ ordinis ſacerdotalis inſtituit eccleſ.in cõc.Trid. ſeſſ.23.c.15.nemini conferri poteſtatem iuriſdictionis in foro pœnitẽtiæ, ſiue ſit ſæcularis ſacerdos ſiue regularis: nec eſſe idoneũ confeſſariũ ſęculariũ etiam ſacerdotum: niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut approbatus ſit ab aliquo epiſcoporũ, aut certe à generali vicario epiſ-

a copi, aut ab eo ordinario a qui in ſuas oues habet quaſi epiſcopalẽ iuriſdictionẽ: vt ſunt quidã ſęcula-

b res Abbates magni & exẽpti b, &

c capitulũ ſede vacante c idẽ poteſt per vicariũ à ſe electũ: hi etiã ex iuriſdictione ordinaria poſſunt diſpen-

d ſare in votis d ẽpo reſeruatis. in eodẽ tamẽ ſuffraganei Abbatis diſtricto poſſet ẽps approbare ſacerdotes in cõfeſſarios idoneos & prædicatores: ſicut ibidẽ miniſtrat ſacramentum confirmationis & ordinis. vt praxis oſtendit.

2 Iubet cõc.Tri.ſeſ.23.c.15.vt hęc approbatio fiat pręmiſſo examine ſi opus ſit: aut alia ratione. Nec poteſt vir quantũuis habeat teſtimoniũ ſpectatæ doctrinæ, ſæcularis aut regularis, etiã doctor aut prælector Theologię & canonũ, ſine prędicta approba-

e tione ẽpi cenſeri idoneus e & eligi-

quem putant eſſe expoſitum, valere abſolutionem (concil. enim dicit ſi per examen aut aliter iudicetur idoneus, nempe communi opinione & errore vulgi) quia Papa in fauorem fidelium tacite concedit iuriſdictionem. Reſpon. Pius. V. anno, 71. declarat Regulares etiam graduatos & lectores præſentãdos eſſe epiſcopo, vt approbẽtur: licet vetat eos examinare: ergo idem de Doctore ſeculari. Cor dub. caſ. 16. Gutierrez in qq.Canonic. c.6.nu.9.Fr. Manuel in Bull.§.9.nu. 4. fin. multi Recent.ſentit Menoch. lib. 2. Centur. 5. caſu. 465.Palac.4 d.17. q.7. p. 258. fin. Itẽ ſatis non eſt error pœnitẽtis aut vulgi, niſi concurrat titulꝰ coloratꝰ (vt quia habetur parochꝰ, vel quia priꝰ approbatꝰ fuerat ab epiſcopo, nec ſcitur poſtea reuocatum.) Nauar. c.9.n.8. cum Pano. c. nihil.nu. 12. de elect.Roſel.Syluest. confeſſor.1.§.19. Caietan. verb.abſolu.cap.3.confeſsio.cap.3.Item. 3.addunt Mantius, Gall. Bañes, Frater Medin. & alij Dominicani, pro Parochia annexa monaſterio, Prælatus regularis deſignat vicarium ſine alia epiſcopi approbatione. & tamen epiſcopus viſitare illum poteſt.4.addunt prælatus monaſterij æquatur habenti parochiale beneficium, & eſt iure ordinarius, & eligibilis per bullam à ſecularibus, ſine approbatione epiſcopi. Hæc tamen in praxi ſunt magis co-

f gitanda. f Mantius, Gallo, & quidam Recent. aiunt, vt Abbas non epiſcopus approbat, ita parochum (cum ſit ordinarius, & det iuriſdictionem approbato) poſſe ex cauſa abſente epiſcopo, exponere confeſſarios pro ſuis ouibus (vt cum fatigatus eſt, aut tempore iubilæi) quia id poteſt iure communi. vt probat Fr.Alex. lib.1.tit.3.c.9. Card.Clem.religioſi.de priuil.q.21.23.Dominic.c.per lectis.25.d. cũ Ioan. And.dicit ita diſputatũ & concluſum fuiſſe Bononiæ.Hoſtien.ſum.Sylu.confeſſor. 1. §.1.& 4. cum Palud.d.17.Antoni.1.p. interrogatorij ait, ita declaraſſe Alexand. PP.& Clemen. Aiunt ſecundo qđ non poſſet parochus ſe exonerare & committere alteri omnem curam delegatione generali. idẽ Palud. Ioan. de Imol. Abbas Siculus, & Ioan. Andreas.in cap. omnis, quæ ſententia eſt probabilis ex ſtati habitione: quando nõ eſt recurſus ad epiſcopum longe diſtantem, & vrget cauſa maxime circa regulares, vid. Claud. compend.priuileg. ſociet. verb.concil. §.3.

g g Cuius enim eſt notoria ſufficientia nõ eſt examinãdus. Pius.V. proprio mot. p Mendic. anni.71.

h h Inf. cap. 32. ſicut examen in concurſu parochiæ, Triden. ſeſſ.24.cap.18.pro ordinibus ſeſſ 23. c.5.7.pro canonicis ſeſſ.24.cap.12.ad.fin.pro epiſcoporum electione ſeſſ.22. c.2.ſeſſ.7.cap.1.ſeſſ.25. ref.c.1.Soto.lib.3.iuſt. quæſtion.6. artic.2. con.4.

i i Si tamen vere eſt doctus & communi errore vulgi cenſetur adhuc approbatus, valeret abſolutio per cit.F.Nauar.c.9.num.8.

k k Benedict.XI.extrauag.inter cunctas.de priuileg.quę in hoc non eſt reuocata. At pro confeſsionibus Regulariũ & Monialium audiendis nil innouat Trident. & manet ius antiq. vt prælatus ſolus exponat confeſſarium. & ſacerdos regularis poſſet eligere confeſſariũ non expoſitum: (quia adhuc manet conſuetudo vt ſacerdos eligere poſsit confeſſarium) Mant. Fr. Medin.& alij conſult. Nauarr.cap.4.nu.2. At per bullam aut iubilæum (quia exprimit eligendum eſſe confeſſarium de approbatis iuxta Trident.) non liceret

f bilis ab alio parocho f per iubilæũ aut bullæ priuilegium. niſi vrgente caſu in quo parochus poſſet ad tempus approbare virum doctum & notum. eum tamen qui laurea doctoris aut licenciati Theologi aut Canoniſtæ inſignitus eſt, & ex regularibus prælectorem Theologiæ non debet epiſcopus examinare: quia in literis videtur notoria illius ſuffi-

g cientia g. poteſt tamen de moribus & prudentia hominis inquire-

h re h: qui ſi exploratus defectum in ea re habere videatur, reijci ab epiſcopo poteſt.

3 Varijs modis epiſcopus approbare ſolet. 1. quoſdam ſeculares ſacerdotes approbat tanquam idoneos vt ab alijs eligi poſsint: nulla tamen data iuriſdictione, qua ſufficiat abſque parochi delegatione, aut facta electione per bullam cruciatę aut iubilæum. communiter tamen cum approbatione confertur iuriſdictio in oues totius diœceſis, aut vnius vrbis aut parochię: prout epiſcopus ſacerdoti ſeculari expreſſerit. Quod ſi nihil exprimat cenſetur iuriſdictionem concedere in totam diœceſim. 2. quoſdam ſacerdotes epiſcopus ad annum tantum cõfirmat: idque merito, dum ſperat ſequenti anno habiturum ſacerdotes magis idoneos: & vt quolibet anno examinet an iſti digni ſint, & profecerint experimento in ſcientia & probatis moribus, abſque periculo abutendi ſigillo aut ſcientia confeſsionis, aut ſolicitandi fœminas: & qui non exceſſerint intromittentes ſe in caſus aut excommunicationes reſeruatas epiſcopo ſine priuilegio. Elapſo vero anno ille ſacerdos non iam repu-

i tatur idoneus & approbatus i, ſicut & qui beneficium parochiale (per quod ipſo iure erat idoneus & vbique terrarum eligibilis per bullam aut iubilæum) renuntiauit, non manet iã ipſo iure idoneus vt prius: vt plane intendit Concil.Triden.& multo iuſtius amiſit rationẽ idonei, qui ob crimen priuatus eſt beneficio curato. Hæc approbatio licet fiat ab epiſcopo denuntiato, valet: vt lib.de confirmat.c.13.§.3. dictum eſt. quia non eſt delegatio iuriſdictionis.

4 Regularis ſacerdos à ſuo prælato expreſſe aut tacite præſentatus epiſcopo, ſi dignus reperiatur ſcientia, nec conſtet indignum eſſe defectu prudentiæ & morum, approbandus eſt ſemel ab epiſcopo, vt g

k idoneus cõfeſſarius pro ſeculariũ k confeſſionibus audiendis. 2. ſi epiſcopus viros plane idoneos & doctos regulares ord.Mendic.reijceret ex maleuolentia & ſine cauſa, cum ſint à prælato ſuo legitime præſentati, habent in religionis fauorem, ipſo iure à PP. Clement. V. in cle. h Dudum. De ſepult. approbationem

& iuriſdictionem [l]: quia in propoſito licentia legitimè petita ſi iniuſtè negetur, cenſetur cõceſſa ipſo iure [m]. nec Concil. Trident. intendit huic antiquo priuilegio Regularium (quod iuri communi inſertum habet rationem fauoris ſicut & ius commune) derogare. ſæpe enim generalis lex poſterior limitatur per ſpeciale ius antiquum [n]: quod illæſum manet, vt euitetur correctio iuris, quoad fieri poteſt. At Concil. Trident. derogat priuatis quorũdam priuilegijs extra corpus iuris vagantibus, quæ reſtringi debent, cum cenſeantur odia iuris.

5 Sacerdotibus ſecularibus poteſt epiſcopus caſus pro libito reſtringere, niſi Parochus ſit: & ad breue aut longius tempus licẽtiam approbationemque concedere. ſed regularis, cum ſit ab epiſcopo exemptus, ſi ſemel approbatus ſit, habet iuriſdictionem non tam ab epiſcopo quam ipſo iure à Pontif. eamque non minorem quam parochus circa confeſsiones [o]. in cle. dudum. de ſepultur. imò maiorem, quia per cle. religioſi. de priuil. abſoluere poteſt à caſibus epiſcopi [p] (dummodo iure communi, aut generali eccleſiæ conſuetudine nõ ſint reſeruati [q], aut conſtitutione ſynodali ſub excommunicatione ipſo facto) alias epiſcopus ſua reſeruatione in fraudem Apoſtolicæ conceſsionis faceret inutile priuilegium regularium.

6 Vt parochus ſine cauſa non poteſt ab epiſcopo priuari iuriſdictione, quia eam habet iure communi & à PP. ita regularis ſemel approbatus non poteſt ſine cauſa repro-

liceret regulari eligere niſi ab epiſcopo approbatũ.

l [l] Per cle. dudum. vbi glo. de ſepult. (poteſt audire omnes, ſi tamẽ intra diœceſim vbi adeſt monaſterium, pœnitentes confluant.) Sylueſt. confeſſor. 1. §. 14. confeſſor. 2. §. 1. verſ. 4. &. §. 5. cum Roſel. confeſsio. 3. §. 20. Ang. §. 125. Fra. Manuel in expoſit. bullæ. §. 9. n. 32. & addit num. 33. id tenere multos: & defenſatum publice in Academ. Pariſiẽ. & aiunt declaratum à quadam congreg. Card. (licet alij falſo citent congre. aliã ſub Card. Carrafa, in oppoſitum) & eſt communis apud Doctor. Salmant. & Complu. Fr. Alexan. lib. 1. tit. 3. c. 11. compend. Mendi. verb. abſolut. quo ad ſæcular. §. 9. & 10. & clarius poſt Trid. conceſſum eſt priuileg. prædic. anno. 1569. Societati Ieſu. Fr. Medin. Mantius addunt id habere Prędic. ex priuil. & iure Benedict. XI. extrauag. inter cunctas de priuileg. vt ſemel approbatus poſſet per totum orbem audire confeſsiões. nec valere prohibitionẽ epiſcopi quæ ſit in odium regularium. & Pius. V. infra conceſsit non obſt. derogat. Trident. ſui priuileg. pro foro conſcientiæ, vt prius: ſed cauẽdum eſt ſcandalum. nec Clem. V. in cle. dudum. de ſepult. reuocauit ſimpliciter d. extrauag. inter cunctas (vt putant Card. & Paul.) ſed in eo tantum, vt teneantur præſentari epiſcopo vni: manet autẽ, quia illo epiſcopo mortuo, vel amoto non tenentur præſentari ſucceſſori. Mant. Cord. in compend. verb. abſolutio quoad ſeculares. 1. §. 16. [m] d. cle. dudum. §. ſi vero. etiam poſt Trident. Nauar. cap. 27. num. 262. Palac. diſt. 17. quæſt. 7. Fr. Medin. Nauar. iun. & alij Sylueſt. confeſſor. 2. §. 9. Fr. Alexand. lib. 1. titul. 3. cap. 10. cum Direct. [n] Quod probat Nauarr. in cap. placuit. de pœnitent. diſt. 6. nu. 147. & de orat. not. 22. num. 83. &. 95. ad. 1. ex l. ſed hæ poſteriores. §. de legibus. Gloſ. recepta in authen. offeratur. C. de litis conteſtat: quæ tamen authent. limitatur per priorem. l. ſciendum. ff. qui ſatiſdare cogantur. Deci. reg. 1. ff. de reg. iur. Dominic. in cap. 1. num. 5. de conſtitut. vbi Anchar. quæſt. 24. Corneus conſil. 89. lib. 1. & hinc quædam probat Nauar. edit. anni. 84. cap. 27. num. 260. Syluest. Ang. Tabien. verb. clauſula. Nec obſtat quod alias lex generalis, aut priuilegium ſi poſterius edatur videtur derogare legi priori, per ea quæ late adducit Anton. Gabriel. tom. 2. lib. 6. tit. de legib. con. 1. Couar. in cap. Rainucius. de teſtam. p. 1. num. 19. Sarmiento. lib. 5. ſelect. cap. 10. Syluest. lex. §. 26. Tabien. §. 22. Armi. §. 13. Idemque Tabien. priuil. §. 4. vbi Armi. §. 6. Nam id habet verum quando poſterior lex nõ præiudicat iuri quæſito alterius, & ex intentione Papæ aut Principis legem ferentis conſtat velle derogare iuri antiquo.

o [o] Clerici dicuntur ſeculares etiã in Trident. ſeſſ. 23. cap. 15. qui non ſunt regulares. gloſ. cap. cum de beneficio. de præbend. lib. 6. Rebuf. prax. 1. p. tit. quod triplex ſit beneſic. Sed canonicus regularis non ſic dicitur ſecularis, ſelua de benef. 3. p. q. 11. n. 30.

p [p] cle. religioſi. §. quibus. de priuileg. quare poteſt abſoluere ab ijs quæ reſeruantur per conſtitutionem ſynod. ſine excommunione vel per conſuetud. ſpecialem, aut per beneplacitum epiſcopi. Syluest. confeſſor. 2. §. 5. cum Guillel. ſpecular. Ioan. de lign. Panorm. communis ſummiſt. compend. Mend. verb. abſolutio quoad ſecul. Ang. confeſsio. 1. §. 28. Fr. Alexan. lib. 1. c. 3. §. 13. Gabr. d. 17. q. 2. ar. 3. dub. 3. Ioan. Monach. Direct. lib. 1. tit. 15. §. 79. Fr. Medin. lib. 1. inſtruct. c. 10. §. 3. Petr. Sot. de confeſ. lect. 5. Cord. in compen. verb. abſolutio. quoad ſecularis. 1. §. 20. Armil. abſolutio. §. 25. Tabien. Roſell. confeſſor. 1. §. 6.

q [q] DD. ſup. Anton. Petr. & conſuetudo generalis æquatur iuri communi. At addit Cordub. ſup. per priuileg. Sixt. IIII. poſſunt etiam à caſib. iure communi reſeruatis epiſcopo. Paul. 3. religioni ſociet. anno. 45. & à reſeruatis Papæ præterquam in bulla cœnæ. Claud. verb. abſol. §. 1. cõp. Ber. §. 7. Manuel in bull. §. 9. nu. 66. 132. 140. nec obſt. quod congr. Card. ad inſtantiam Borromæi Card. declarauit non poſſe à caſib. reſeruatis epiſcopo. quia Gregor. 13. poſt eam declar. excepit regulares Societatis Ieſu. & illa declaratio eſt reſtringenda iuxta prædicta, ne alij à reſeruatis epiſcopo per ius commune abſoluant. At ſcrupuloſe Sot. d. 18. q. 4. ar. 3. verſ. quo igitur. non poteſt regularis magis quam parochus in vllum reſeruatum epiſcopo. gloſ. Card. Lauden. Nauar. c. 27. nu. 266. Anton. 3. p. ti. 17. cap. 11. Steph. Zenzel. Ledeſ. 2. p. q. 7. ar. 5. dub. 7. & Syluest. fatetur eſſe communem Canoniſt. quia cle. dudum. de priui. dicit, nõ intendimus per hoc fratribus ampliorem facultatem impertire

bari ab eodem epiſcopo [r]: cum hic exemptus ipſo iure, in fauorem religionis habeat à Papa iuriſdictionem, & confirmationem approbationis per epiſcopum factæ: idque pro foro conſcientiæ nonobſtante Concil. Trident. declarat Pius. V. 2. Nouus epiſcopus habet ius examinandi titulos beneficiorum, & confeſſarios à prædeceſſore approbatos, ſoletque generali mandato reuocare datas ab alio licentias compellens vt compareant examinandi: Quod tamen mandatum non comprehendit regulares [s]: ex conceſsione Pontif. d. cle. dudum. & Benedict. XI. in extrau. inter cunctas. & vberius Pius. V. pro foro conſcientiæ. Nec poteſt epiſcopus reprobare approbatos ſemel, niſi in particulari iſtum aut illum cauſa cognita & probata [s]. 3. Regulares non approbat in confeſſarios epiſcopus, niſi à prælato ſuo exponantur, ſaltem interpretatiue, iuxta d. cle. dudum. §. ſtatuimus. quæ eſt plana intentio Papæ, ne alias prælato proprio pręiudicetur, à quo pendet ſubditorum voluntas ex voto. 2. Vt epiſcopus eos ex cauſa reprobare poteſt, ita potiori iure proprius prælatus regularis [t], cum ſubeſt cauſa etiam occulta, ne deinceps idonei habeantur: quamuis ſint ſemel ad iterum approbati ab epiſcopo. iuriſdictio enim à Pontific. in quoſdam confeſſarios regulares non deriuatur, niſi medio proprio prælato [u] ſaltem generali, & cum eius conſenſu expreſſo aut tacito: nequid derogetur debitæ ſubiectioni erga proprios prælatos: quare Generalis religionis aut Prouincialis poteſt expoſitum approbatumque ab epiſcopo reprobare, & apud quoſdam poteſt iuriſdictionem limitare circa certas perſonas & caſus [x]. Si tamen Pręlatus expreſsis verbis non reprobet, ſed tantum prohibeat audire confeſsiones: aut ne iunior ſacerdos, licet ſit doctus & pius, audiat fœminarum confeſsiones, propter periculum & decentiam perſonæ, non tollit approbationem à ſe vel ab

pertire quam curatis ſit conceſſa de iure. & reuocat extrau. Benedi. XI. inter cunctas. Reſpondet Mantius, intelligi in alijs rebus: ſed non aufert alia priuileg. quibus id poſſunt regulares. Nec obſt. cle. 1. de priuileg. quia ſolum vetat abſoluere ab excõmunicatione iuris reſeruata. & nil agit de ſacramento pœnitentiæ. Nauarr. capit. 27. nu. 102. Caieta. Syluest. manet vero d. extrau. Bened. XI. non vt concedit nouum priuileg. ſed vt eſt declaratio antiqui priuileg. facta per Papã Tabien. ver. diſpenſatio. ad fin.

r [r] Pius. V. proprio motu anni. 67. pro Mendicantib. ait vt regularis ſemel approbatus ab epiſcopo eodem ſine cauſa nõ poſsit reprobari. & in bullis ſuis, ſemel approbatus ſit idoneus. Syluest. confeſ. 1. num. 2. confeſsio. 2. n. 2. & 4. Nauar. cap. 27. num. 264. cum Ioan. delign. Soto. diſt. 18. quæſt. 4. art. 3. (quod non eſt contra Concil. Trident. & ideo non reuocatur.) Compen. verſ. abſolut. ord. quoad ſecul. 2. §. 2. 4. 16. Cordub. ſuper Compend. verb. præſentatio confeſſ. Fr. Manuel in bull. §. 9. num. 31. Mantius & multi Recentiores. At ex cauſa epiſcopus reprobat. Triden. ſeſſ. 5. cap. 2. Manuel. num. 33. communis. Pius. V. anno 69. viuæ vocis oraculo, conceſsit Minoritis frui priſtinis priuilegijs pro foro conſcientiæ, non obſtante derogatione Concil. Trident. ſpecul. coniug. ſin. Claud. verb. concil. §. 3. fin. Manuel in bull. §. 9. numero. 32. 112. 132. &. §. 13. numero. 9. habetur authent. Romæ in monaſter. Aræcœli. nec obſtat quod Pius. IIII. eodem anno. 64. quo confirmauit Concil. Trident. reuocat proprio motu omnia priuil. & gratias quibuſcunque locis & perſonis etiam per mare magnum conceſſas, quæ contraueniunt decret. Triden. & eas annihilat, ac ſi nunquam fuiſſent conceſſæ (refert Felician. lib. de cenſur. titulo de priuileg. cap. 15. pag. 677.) & Grego. XIII. proprio motu, anno. 73. conceſſa per Pium. V. in literis & conſtitutionibus contra Triden. iubet reduci ad ius commune. (cuius meminit Nauar. cap. 21. num. 5. fin. cap. 25. num. 68. & editione anni. 84. cap. 27. num. 179. & in fine totius ſummæ. Paſſarell. lib. de priuileg. relig. fol. 133. 169. fin. & Felician. ſup. pag. 684) Reſpon. 1. ſub derogatione conſtitu. non derogatur viuæ vocis oraculis pro foro conſcientiæ. 2. Nauar. edit. anni. 84. cap. 27. fin. refert bullã Greg. XIII. non fuiſſe promulgatam, ac ſubinde reuocatio non fuit recepta vſu ſaltẽ pro foro cõſcientię & ita ſtat priuil. Pij. V. itẽ regulares habent iuriſdict. à PP. Angel. confeſ. 4. §. 25. Syl. cõfeſ. 1. n. 5. Baptiſt. conf. 3. §. 20. F. Manuel ſu. n. 32.

s [s] Quia in extrauag. inter cũctas concedit Bened. 11. vt ſemel approbatus nõ tenetur amplius præſentari epiſcopo aut ſucceſſori ei⁹. cle. dudũ. §. & ſi ijdẽ de ſepult. vbi Card. q. 1. Pius. 5. prop. mot. pro Mẽdic. Nauar. c. 27. n. 264. & in nou. 266. cõpen. Bern. verb. conf. ſi. F. Manuel. n. 33. & multi Recen. quod falſo limitat Ang. ſup. niſi epiſc. dedit licentiã ad tẽpus. [s] F. Manuel. §. 9. n. 31. ſi. cõpen. ver. abſol. ſecul. 2. Syl. cõfeſſor. 2. §. 11. cũ Paul. Zenzel. & Card. F. Alex. li. 1. tit. 3. c. 12. cum Glo. Imol. & Ioan. lign. Cord. verb. pręſent. conf. Sot. d. 18. q. 4. 3. & in generali ꝓbat Deci. conſil. 665. n. 1. ſic pars pręſens ſi nõ apponat exceptiones cõtra teſtes, nõ poteſt ampli⁹ opponere. l. ſi quis. vbi Bald. C. de teſt. Felin. in. c. 2. n. 24. de teſtib.

t [t] Mant. add. q. 8. a. 5. quia hęc eſt plane intẽtio. PP. & Medin. tract. 2. de confeſ. fol. 94. verſ. ſi quæris. Fr. Alex. ſum. lib. 1. tit. 3. c. 9. &. 10. cum Archid. c. placuit. 16. q. 1. & in c. perlectis. 15. d. Durandel. 1. p. tit. de conf. Pet. in director. lib. 1. tit. 15. §. 80. Angel. cõfeſſor. 3. §. 4. Syl. cõfeſſor. 2. §. 2. Ledeſ. 2. p. q. 8. art. 2. dub. 3. Felician. ſup. tit. de priuil. c. 16. pag. 690. Nauar. c. 4. nu. 2. c. 27. nu. 260. nam voluntas regularium pendet à volũtate prælati magis quam à ſola voluntate epiſcopi. ſed epiſcopus poteſt petitam licentiam negare regulari, dum ſubeſt cauſa (Clem. dudum. Syluest. §. 9. &. 11. Fr. Alexan. c. 11. Nauar. ſup.) ergo & prelatus proprius idem poteſt.

u [u] In Societ. Ieſu declarat bulla Apoſtol. Pauli. 3. & clarius Gregor. XIII. & conſtitut. Societat. (quæ dicuntur Apoſtolicæ, quia ſunt à Papa approbatæ) & habent vim iuris pro regularibus.

x [x] Declarat viuæ vocis oraculo Gregor. XIII. pro Societ. Ieſu vt refert

y epiſcopo datã, & valet abſolutio y à peccatis non reſeruatis quam impendit ſecularibus viris aut fœminis.: & tamen quia peccat contra prælati prohibitionem rationi conſentaneam, poſſet ab illo puniri. Prohibitio tamen prælati arguit quod ſubdito non delegat ius quod ex priuilegio poſſet, in caſus reſeruatos z.

7 Si ſacerdos ſecularis vel regularis ſit in vna diœceſi, aut pro vno diœceſis oppido approbatus, hic durante approbatione cenſetur in praxi ſapientum ita generaliter idoneus, vt vbique terrarum eligi poſſit ab habente bullam a: vt & parochus qui pro vno tantum loco eſt iure approbatus, cenſetur vbiq; idoneus vt eligi poſsit per bullam, aut ex alterius parochi delegatione in proprias oues. quia bulla cruciatæ & iubilæus nihil amplius requirit, quam vt ſit approbatus tanquam idoneus ab epiſcopis iuxta formam Concil. Trident. quod concil. non expreſsit neceſſarium eſſe vt ab eodem epiſcopo eius diœceſis ſit approbatus, ſed ab epiſcopis in communi: quo habito, ſtandum eſt iuri antiquo per quod ante Trid. ſacerdos non reprobatus erat vbique eligibilis b tanquam idoneus. 2. qui ab epiſcopo approbatus eſt pro vna tantum vrbe aut oppido ruſticorum, in quo non ſunt difficultates negotiatorum aut militum c: hic quanuis ſæpe recedat ab ea diœceſi aut oppido, ſi redeat retinet priſtinam licentiam d: nec iſta licentia expirat morte epiſcopi concedentis e, quia eſt quædam gratia f: niſi epiſcopus ad tempus tantum vnius anni approbaſſet, aut ad tempus vitæ ſuæ vel ad ſuum beneplacitum g.

vt refert P. Claud. in compend. verb. gratia. §.2.

y Ant.3.p.tit.17.c.7.&.8. Adri. de conſ.q.5.dub.1. Med.C. de cõſ.q. de ſacerd. alieno per parochũ eligendo. dict. vl.f.87. Sot.d.18.q.4.a.1.col.8. & a.3. col.12. verſ. ad gloſſas. Nau.c.4.n.1. ad fin. c.27.n.266. Sylueſ. verb. confeſſor.1.§.5. D. Tho.d.17.q.3.a.3. Palud. q.4. Pala.q.7 Archiepiſcopus Guerrer. Ang. confeſ. 3.§.4.&.29. Tabien. abſol.1.§.33. Armi. §.34. cũ Inno. Hoſtien. Piſan. Angl. de cõf. art.8. diff.8. Manuel in expoſit. bull. §.9.n.10.

z At ſic prohibitus à prælato non poſſet abſoluere à caſibꝰ reſeruatis quos Pontifex nõ communicat niſi per prælatum regularem, vt ſignificat Sylueſt. excommunicatio.7.caſ.14.verſ.12. cum Archidia. Angel. confeſsio.3.§.4. Adrian. de confeſ. fol.266. Fr. Ludoui. Lopez.1.p. inſtruct.c.26. ſentit Nauar. cap.9.nu.9. Fr. Manuel in expoſit. bull. §.9. nu.12. cum compend. mendic. verb. abſolutio. quoad ſeculares.1.§.12. ex conceſsione. Sixt. IIII. & Eugen. IIII. & Iul. III.

a Conſulti in Hiſpania præcipui Theolog. & iuriſperiti Archiepiſcopus Blanco Compoſtell. & Guerrero Archiepiſ. Granat. qui interfuerunt concil. Mant. Gallo, Gueuar. Fr. Ludouic. Bañes. Fr. Medin.1.2.q.19.ar.6.col.17. omnes Magiſt. ex ordin. Dominican. Minoritæ, & Auguſt. ita iuriſperit. Salmant. putant certum (contra Gutierrez lib. canonic. qq. c.27. & quoſdam Complutenſ. qui tamen fatẽtur oppoſitum tenere multos Theologos) & in praxi conſuetudo interpretatur mentem concilij: imo plus de regul. admittit Cord. ſuper Compend. verb. abſolut. quoad ſecul.1. §.10. contra Compend. quod ſemel approbatus poteſt vbique audire confeſſ. ſine bulla. Mant. Fr. Medin. propter priuileg. Clem. VII. (quod reijcit Manuel.n.34.) ſed per priuileg. Paul. III. Societ. Ieſu, adiuncto oraculo Pij. V. de quo ſup. id poſſet vbiq;.

b Vt fatentur Soto. d.18.q.4.ar.3. verſ. ad Gloſ. & ar.2.col.8. & citat Anton.3.p.titu.17.c.7. Gabr. 4.d.17.q.2.ar.3.dub.5. Palud.q.3.ar.2. Adrian. de conf.q.5.dub.1. Syl. confeſſor.1.§.7. in princ. Med. tract.2. de conf. §. ſi quæras. f.94. Nauar.c.4.n.1. ad fin. & in c. placuit de pænitent.d.6.nu.40.49.166. Hoſtien. in c. omnis vtriuſque Panor. clem.1. de priuileg. Andr. Sicul. Felin. Iaſon. Ripa. tract. de peſte p.36.nu.42. At Cano relect. de pœnit. p.5. tenuit quod ante Tridentin. ſacerdos valde indoctus non poſſet eligi per bullam cruciatæ: quia quod Papa huic in ſpeciali negaret, non cenſetur cõcedere per bullam, alias peccaret, idem Gloſ. d. clem.1. Anton. 3.p.titu.24. c.77.§.17. Sylu. confeſſor.1.§.5. confeſſor.3. n.7. Angel. confeſsio.3. §.4. Cordu. caſ.10.dub. 3. Chaues in ſum. Victor. §.150. dicit hoc comprobari nouo decret. Trid. quare exvtraque ſententia habetur intentum.

c Expedit vt ſeculares ſacerdotes minꝰ doctos approbet epiſcopus ad tẽpus cum reſtrictione Nauar.c.4.n.4. §.2. & in ſimili c.3.nu.5.&.8. Concil. Baſilien. ſeſſ. 31.&.32. Caietan. verb. confeſſor. Fr. Medin. lib.1. inſtruct. cap.5. Fr. Alexand. lib.1.tit.2.fin.

d Nauar.c. placuit.num.163.& edit. ann.84.cap.27. numer.266. Et regulares quanuis recedant ex diœceſi, ſi redeant retinent priſtinam licentiam, Benedict. XI. extrauagan. ſuper Cathedram. de priuileg. Nauar. cap.27.nu.262. Felician. tit. de priuileg. cap.15.pag.652. Sylueſt. confeſſor.2.§.1. facit Fr. Manuel.§.9.n.31.

e Nauar. cap. placuit n.161. & cap.27.n.262. quod Rebuf. in praxi benefic. tit. de forma dimiſſoriarum dicit valde notãdum Ant. Gabriel. tom.2. tit. de præbend. con.1.§.33. ſubdelegatio iuriſdictionis ad beneplacitum delegantis non expirat mortuo illo (contra Palud. d.17.q.4. art. vlt. & Antoni. 3.p.tit.17.cap.9.§.fin. Sylueſt. confeſ.1.§.7.) vt nec ſi epiſcopus poſtquam commiſit iuriſdictionem abſoluendi denuntietur de excommunicatione, vt fatentur Palud.d.17.q.3. Soto d.18.q.4.ar.3. Victor.§.139.fin. Medin. tract.2. de confeſ.

f Commun. Anchar.c. ſi ſuper gratia. de offi. legati. in.6. cum alijs ab eo cit. Dominic. Franc. nu.2. Hoſtien. c. quoniam Abbas, de offic. delegat. Sylueſt. confeſſor.1.§.7. Angel. confeſſor.4.nu.25. cum Card. Tabien. voluntas. nu.1. vbi Armi. nu.1. Anton. Gabr. ſup. facit Couar. lib.3. Var.c.15.n.2. Auiles in prætorum. c.9.n.7.

g Couar. Auiles. Anto. Gabr. ſup.§.20.&.26. id enim ſignificat concedi nomine perſonæ, non autem nomine dignitatis & officij, Nauar.c.27.num.262. Sylueſt. Angel. Tabien. Armil. ſup. per. c. ſi gratioſæ c. quoniam Abbas. de reſcript. in.6. vbi DD. quanuis. Anton. Gab.

8 Secularis ſacerdos non habet iuriſdictionem extra villã aut oppidum ſibi expreſſe deſignatum. ſed ſi ita epiſcopus regularem ſacerdotem reſtringeret ad certum oppidũ & caſus, & prohibeat audire fœminas aut moniales: interpretãdus eſt rationabiliter, vt reſtrictio locum habeat quantum ad iuriſdictionem ab eodem epiſcopo delegatam, neque enim poteſt impedire aut reſtringere h ampliſsimam quam quibuſdam regularibus, ſi modo ſint ab vllo epiſcopo ſemel approbati, concedit Pontif. vt pro terra & mari conceſsit dum iter faciunt i. Poteſt vero ſacerdos ſecularis vel regularis ad certum oppidum aut perſonas reſtrictus, ſi conſtat eſſe pium & doctum, eligi per bullam cruciatæ aut iubilæum alibi. neque enim cenſetur epiſcopus irritare factum contra iuriſdictionem à Papa delegatam per bullam, cum hic ſit idoneus iuxta formam Concil. Trident.

9 Si qui regulari confeſſario confeſsi ſint in paſcha, non poteſt parochus eos repellere, negando communionem Paſchæ, abſque alia cauſa. ſup. lib.2. pœnitent.c.16. 2. regularis prælatus poteſt pro regularibus ſui ordinis fratribus aut monialibus, approbare confeſſarium ſine licentia epiſcopi k: quanuis ob iuuentutem epiſcopus prohiberet audire fœminas. 3. regularis confeſſarius habens generalem in omnes iuriſdictionem, non deberet audire regulares alterius ordinis ſpeciali ſtatuto prohibitos l. Per bullam vero aut iubilæum regularis eligere poteſt, ſed non niſi approbatum ab epiſcopo, iuxta formam Concil. vt in bulla exprimitur. Pro quibuſdam ex priuilegio Papæ reſtringitur, ne regularis frui poſsit bulla vel iubilæo pro reſeruatis, niſi concedente ſuperiore, & ſubijciens ſe confeſſarijs à ſuperiore deſignatis, qui ſimul approbati ſint ab epiſcopo. Regulares per epiſcopum approbati poſſunt audire cõfeſsiones etiam contradicente parocho m.

CAP. VII.

Quis dicatur ordinarius. & in c. omnis proprius ſacerdos.

§.1. *Hi tres, Papa, Epiſcopus, & Parochus dicuntur Ordinarij. Parochus vel regularis abſoluit etiã extra diœceſim.*

2 *Ratione delicti non acquirit forum vt abſolui poſsit. communis error quando reputato paſtori det iuriſdictionem?*

3 *De alijs Ordinarijs.*

4 *Quis ſit Ordinarius pro Religioſis.*

5 *Epiſcopus dum viſitat ſuffraganeos, eſt ordinarius: epiſcopus vel parochus eligit ſibi confeſſarium.*

6 *Subdelegatus non delegat. nec delegans ſi ſit denunciatus. poteſt tamen dare licentiam.*

TRiplex ordine quodam dicitur ſubditorum ordinarius Paſtor, qui in capite, omnis vtriuſq; ſexus, dicitur proprius ſacerdos a: nempe Papa, epiſcopus & proprius parochus b. hic ſi ſacerdotio ſit ini-

Gabr. §.33. negat tunc expirare mortuo epiſcopo quia. Ly. ad beneplacitum putat intelligi nomine dignitatis.

h Per cit.§.5. Q.R. quia regulares, vt parochus, habent à iure & Papa iuriſdict. ac proinde epiſcopus impedire nõ poteſt: quin ſit vbique terrarum idoneꝰ. Vt ſi epiſcopꝰ in fraudem & odiũ regulariũ reſeruet ijs plures caſus quã parocho, aut eſſet nimius exceſſus reſeruationis, non tenẽtur obedire in ea reſtrictione, Soto.q.2.ar.5. Ledeſ. q.7.a.5.dub.7 Syl. confeſſor.2. §.5. Palac.d.17. q.2. Gueuar. Fr. Ambroſ. Valuas & alij DD. complutent Felician. titul. de priuil. c.14. cõpend. Mendic. verb. abſolutio reſeruatorum.

i Gregor. XIII. anno 75. in bulla Societa. Ieſu nõ obſt. Trident. id concedit, dum iter agũt per loca vbi non adeſt ipſe epiſcopus: quanuis per dies moretur in vno aut alio loco. Claud. compen. ver. confeſſarius. §.2. Fr. Manuel in bull. §.9. num.144. Gutierrez. quæſt. canonic.c.27. num.21.

k Quia Trident. ſeſſ.23.cap.15. nihil innouat circa regulares.

l Claud. verb. abſolut.§.1. confeſſarius. §.5. quia quidam regulares habent à Clement. IIII. Alexand. VI. Leo. X. priuileg. ne niſi certo modo fruantur bulla cruciatæ aut iubilæo, vt refert compend. verb. abſolutio quoad fratres. §.13.26. verb. cruciat. fin. ſuper quod bene Cordub. in comment. Paſſarel. de priuileg. Minimo. fol.127.175. & cap.10. Ledeſm.2.par. quæſt.29. artic.2. & nuper. Gregor. XIII. conceſsit anno.75. religioni Societ. Ieſu, & Alexand.6. Monach. D. Bernard. idem habent Carmelitæ excalciati inf. lib. de indulgent. cap.22.

m Quia priuilegium Papæ Eugen. IIII. Paul. III. & iuriſdictictio epiſcopi non pendet à parocho, quanuis pœnitentes careant bulla cruciatæ: Sylueſt. confeſſor.1. §.1. vide: §.4.5. 11.15. Adr. quæſtion.5. de confeſsio. Medin. tractatu.2. de confeſ. folio 92. Soto diſtin.18. quæſtion.4. art. 2.&.3. Claudian. & Bernard. verb. confeſſarius. §.1. Fr. Manuel. bull. §. 9. num.145. §.12. num. 4. & bene Cordub. caſ. 10. dubio ſecundo. & aduertit ne ſacerdotes ſeculares (quibus quidam epiſcopi reſtringunt licentiam, ne audiant contradicẽte aut inuito parocho) tentent aliter abſoluere. Non tamen requiritur noua licentia parochi, ſi non contradicat.

C A P. VII.

a INfra a libro de indulgent: capite vigeſimoquinto. §. tertio. V. Quidam exponunt dicto capite omnis. generaliter de omni ſacerdote habente iuriſdictionem ordinariam vel delegatam. Bonauentura diſtinctione decimaſeptima. in tertia parte, articulo primo, quæſtione ſecunda. Paludanus quæſtione tertia, articulo ſecundo. Richardus articulo tertio, quæſtione prima. Sylueſt. confeſſor, primo. §. ſecundo, quæ ſententia eſt vera ſed non tam ad mentem. alij. 2. bene exponunt vt in textu B.

b Soto d.18.q.4.ar.4. Gabr.d.17.q.2.ar.1. Medin. tract.2. de conf.q.33. in.2.p. illius quia hi habent

tiatus illos poteſt per ſeipſum, aut per delegatam alteri ſacerdoti idoneo iuriſdictionem abſoluere. Parochus non tantum in ſuo oppido ſed ſubditos vbicunque repertos etiam extra territorium & diœceſim [c] poteſt abſoluere à peccatis: quia hoc non pertinet ad forum externum & ſtrepitum iudicij. quidam falſo negant cõfeſſarios regulares id poſſe extra diœceſim, in qua ſunt expoſiti [d]. quidam regulares ab aliquo epiſcopo, tanquam à Papæ examinatore approbati habent priuilegium, vt vbique terra marique dum iter faciunt, poſſint audire confeſſiones [e], & prædicare: ita tamen vt cum adſunt in loco vbi proprius epiſcopus commoratur, petant ab illo licentiam.

2 Ratione delicti in foro exteriori reus iure puniri poteſt à iudice territorij: ob hoc tamen non videtur reus acquirere fauorabile forum, vt ab alieno parocho poſſit à peccatis abſolui [f]. Ordinariam item iuriſdictionem habet qui communi errore vulgi habetur proprius paſtor, propter titulum coloratum [g], poſſeſſionemque beneficij, quam in foro exteriori cernitur habere. qui habet duplex domicilium in duabus Parochijs [h], poteſt ab vtrouis maluerit Parocho recipere ſacramenta.

3 Alij cenſentur ordinarij, ſed extraordinariè [i]: vt ſummus pœnitentiarius Papæ, aut eius generalis Vicarius [k]: itemque Proepiſcopus qui Prouiſor aut generalis Vicarius Epiſcopi dicitur [l]: Archipresbyter eccleſię cathedralis [m], qui cenſetur vt Vicarius Epiſcopi, & parochus illius eccleſiæ: & qui ex ſe eſt proprius Parochiæ vicarius ab Epiſcopo poſitus, qui rector dici ſolet [n], quando nullus alius datur immediatus curatus: Legatus

bent vim coactiuam vt compellant ſubditos confiteri: nec ſine illorum licentia ſatis fit præcep. 3. melius explicatur (nec differt à prædictis) proprium dici tantum parochum (vt vox ſonat quod ſignificat Sixtus. IIII. extrauag. vices de treuga & pace, & Martin. V. extrauag. ad vberes, dum aiũt nõ obſt. priuil. Mendic. obligantur fideles ſemel in anno confiteri ſuo parocho aut de licentia illius.) ita ſignificat D. Tho. d. 17. q. 3. 3. 5. ad 4. Gabr. Caño. relect. de pœnit. par. 5 nec diſplicet ipſi Medin. ſicut. d. c. omnis obligantur in Paſcha ſuſcipere euchariſtiã de manu parochi aut de licentia eius. Per hoc tamen non excluditur autoritas & priuil. datũ à Papa aut epiſcopo, vt notum eſt. [c] Syluest. confeſſor 1. §. 14. cum Hoſtien. Card. Laud. Armil. confeſſ. §. 34. Fr. Alexan. lib. 1. tit. 3. cap. 15. verſ. 7. caſus.

[d] Id ob d. cle. dudum. negant Syluest. Armil. cum Card. Laud. Panor. Cord. caſ. 10. Ioan. Gutierrez. li. qq. canonic. c. 27. videtur Fr. Manuel. §. 9. num. 32. quia vetat Regulares audire confeſſiones extra ciuitatem & diœceſim pro qua ſunt expoſiti. idem Sylu. confeſſor. 1. §. 14. confeſſor. 2. §. 1. verſ. 4. cum Roſel. Angel. Fr. Alexan. ſup. c. 11. At d. cle. dudum ſolum vetat, ne regularis in alia diœceſi abſoluat ſubditos eius epiſcopi, à quo non eſt approbatus. ſed non prohibet regulares abſoluere vbique, perinde vt parochum, eos in quos ab epiſcopo habent iuriſdictionem. Victor. §. 151. ſupplem. apud Sylu. Ledeſ. 2. p. q. 7. a. 5. Soto. d. 18. q. 4. a. 3. & communis Recent. & conceſſit Sixt. IIII. ait Felician. de cenſur. tit. de priuil. c. 15. p. 653. [e] Citati. c. 6. ad fin. [f] Gloſ. c. placuit. 16. q. 1. Nauar. c. placuit. de pœnitent. d. 6. n. 83. Syluest. confeſſor. 1. §. 13. & n. 11. collegitur ex. c. omnis. Couar. practic. c. 11. num. 4. cum Panor. Anchar. Alciat. Dueñas reg. 378. lim. 1. At oppoſitum (quod cum trepidatione affirmant Palud. d. 17. q. 3. Anton. 3. p. tit. 17. c. 4. Greg. l. 22. tit. 4. p. 1.) habet verũ pro punitione fori externi. Couarr. num. 3. per cap. fin. de for. compet. & lib. 2. Var. cap. 20. nu. 15. Perez. l. 2. tit. 17. li. 8. ord. Gregor. l. 15. tit. 1. p. 1. Bernard. Diaz. reg. 299. verb. forum. Socin. reg. 202. 159. Rip. de peſte. fo. 36. n. 47. Doct. in. l. 2. ff. de iud. D. Tho. 2. 2. q. 67. 1. ad. 3. Sot. lib. 5. iuſt. q. 4. ar. 1. [g] Nauar. c. 9. nu. 8. cum Panorm. c. nihil. de elect. nu. 12. Roſel. confeſſor. 1. §. 41. Syluest. confeſſor. 1. §. 19. Caietan. verb. abſolutio. c. 3. verb. confeſſio. c. 3. fin. Vt ſi parochus intruſus, aut occulte ſimoniacus accepta poſſeſſione beneficij toleratur, Naua. Syluest. Caietan. cũ glo. c. dudum. 2. ver. deceptę. vbi Pano. de elect. quem Pano. ſequitur commu. 2. ſi quis amiſit tit. ex culpa iuxta Nauar. c. 23. n. 67. & tamen dum amiſſio non eſt notoria, retinet poſſeſſionẽ. Naua. c. 9. n. 8. Sylu. cum Pan. & Gloſ. Item. 3. ſi per bullam, quæ in eo oppido neſcitur fuiſſe reuocata, elegit confeſſarium, facit Sylu. indulg. §. 5. verſi 8. quia ante certificationem reuocationis non expirat gratia, vt aiunt Syluest. gratia. n. 4. Armil. §. 6. Tabie. imo nec expirat commiſſio iudicis delegati ante certificationem reuocationis. Anto. Gab. to. 2. commu. lib. 1. con. 9. n. 3. 32.

[h] Dicitur lib. de ord. Nauar. c. placuit. nu. 77. per c. 2. de ſepult. deberet tamen à parocho vbi tunc reſidet, accipere ſacramenta: quia indecens eſt vt alter parochus in aliena parochia miniſtret. Palud. d. 17. q. 3. Ant. 3. p. titu. 17. c. 4. [i] Inf. lib. de indulg. c. 25. §. 3. V. de his Soto. d. 18. q. 1. art. 2. &. 4. q. 4. 2. Ledeſ. 2. p. q. 22. 1. Nauar. c. 4. n. 1. c. 9. & cap. 27. n. 45. c. placuit. nu. 176. Mandoſ. in Cancel. reg. 14. q. 6. & reg. de idioma. q. 10. Panorm. c. inter cætera. de offic. ordi. Gloſ. c. ſancta. 92. d. Syluest. confeſſio. 1. §. 1. & 4. DD. d. 19. vbi D. Tho. Palud. Richard. Hoſtien. in ſum. Syl. abſolutio. 4. n. 6. confeſſor. 1. §. 4. [k] Couar. 3. Var. c. 20. n. 4. Syluest. confeſſor. 1. §. 4. & cit. inf. L. [l] Couar. ſup. Syluest. confeſſor. 1. §. 4. Armil. delegatus. §. 2. Molina. 1. de primogen. c. 25. n. 13. Nauar. de orat. not. 21. n. 59. cum Felin. Rebuf. praxi. tit. deuolut. num. 54. Mandoſ. reg. 24. q. 6. [m] c. officium. de offic. archipresb. Syl. verb. archipresbyter. confeſſor. 1. §. 2. [n] Vt mos eſt in diœceſi Hiſpalen. Corduben. & Salmantin. epiſcopum gubernare per vicarios temporales ſeu rectores. qui rector quia eſt delegatus ad vniuerſitatẽ cauſarum delegat, & compellit in vtroque foro ad recipienda ſacramenta. ſentiunt Angel. confeſſio. 3 §. 26. delegatus. §. 6. Syluest. deleg. §. 8. ver. 3. confeſſor. 1. §. 4. Nauar. c. placuit. n. 69. vt in religione prælatus

aut Nuncius Apoſtolicus [o], nam ſecularis delegatus à principe ad vniuerſitatem cauſarum habet iuriſdictionem ordinariam [p], cum vi coactiua in vtroque foro. Similiter qui eandem habet ex priuilegio in perpetuum conceſſo ratione dignitatis aut officij [q]: vt quidam abbates ſeculares exempti [r]. Patres qui ſanctum inquiſitionis officium exercent cum ſint delegati à principe, ſic ſunt iudices in vtroque foro [s]: & poſſent communi conſenſu ex graui cauſa committere alteri confeſſario abſolutionem in foro conſcientiæ [t]: niſi inſtructione & ſupremi iudicis mandato prohibeantur, quæ prohibitio eſt iuri conſentanea.

4 Pro religioſis exemptis, vt forte ſunt omnes viri monachi [u], & clerici regulares ex priuilegio, ordinarius eſt generalis, prouincialis & ſuperior immediatus: quia habet poteſtatem ordinariam [x], & quia in vtroque foro eſt ſimpliciter delegatus ad vniuerſitatem cauſarum monaſterij vel collegij præpoſitus, quanuis iam nunc temporaliter eligatur ad triennium vel annum; & vicarius eiuſdem præpoſiti abſentis [y], aut viſitator religionis vice ordinarij delegare & diſpenſare poteſt pro monialibus non exemptis epiſcopus, & vicarius ab illo deſignatus eſt proprius prælatus.

5 Archiepiſcopus ſeu metropolitanus eo tempore quo ſuffraganeos viſitat [z], cenſetur expreſſe quoad abſolutionem à peccatis, illorum ordinarius in vtroque foro: non quoad alia ſacramenta, & tunc poteſt alijs delegare. nec vſus habet vt epiſcopus ſi in caſum reſeruatum incidat, recurrat in foro conſcientiæ pro abſolutione ad Archiepiſcopum [a]; aut hic ad Primatem, aut Patriarcham: ſed quidquid poteſt iure ordinario in ſubditos, ſi ipſe incidat in eos caſus poteſt iure communi ab illis per confeſſarium à ſe electum abſolui [b]. ſic & parochus eligere ſibi poteſt [c], pro peccatis tamen nõ reſeruatis epiſcopo.

prælatus aut rector monaſterij, aut vicarius rectoris abſentis licet ad tempus, eſt ordinarius vt delegare poſſit Syluest. prælatus. in princip. & §. 2. Dignitas. §. 1. Angel. dignitas. in princ. reſcriptum. §. fin. Compend. Mendic. ver. Guardian. Cordub. ſuper regu. Minorum. c. 10. q. 4. cũ alijs. ſecus de vicario parochi præſentis, de quo intelliguntur, dũ negant Soto. d. 18. q. 4. ar. 3. col. 8. Sylu. verb. vicarius verb. prælatus. princip. Adrian. de conſ. q. 5. dubio. 2. Medi. tra. 2. de cõf. q. 36. fo. 85. [o] c. 2. de offic. deleg. in 6. gloſ. cle. 2. de offic. ord. Syl. cõfeſſor 1. §. 4. Nau. c. 27. nu. 45. lib. de indulgen. not. 28. nu. 19. Couar. ſupra. n. 9. col. 2. Mãdoſ. reg. 34. q. 50. Ioan. And. Imol. Pan. Felin. [p] c. quanuis. c. quoniã. de offi. deleg. l. à iudice. C. de iudic. & citati. O. Nauar. c. placuit. n. 69. Sylu. & communis. verb. delegatus. At regulares delegati ad confeſſiones audiendas etiam cum quadam vniuerſitate cauſarum, non poſſunt delegare. Ang. confeſſio. 3. §. 26. gloſ. c. 1. verſ. declaramus. ne cler. vel monach. in. 6. & cle. 1. de regul. verb. offic. cle. dudum. de ſepult. verb. in eccleſijs. verb. prædicare. [q] Nauar. cap. 27. nu. 45. cum gloſ. c. fin. de offic. ord. Couar. nu. 6. Syluest. delegatus. §. 8. nu. 11. Ang. §. 6. Armil. §. 1. Tabien. [r] Sup. c. 6. §. 1. B. C. & capitulum ſede vac. [s] Hinc quidam aiunt vnum Inquiſitorem (quia eſt ordinarius, præſertim dum ſolus viſitat) poſſe audita confeſſione abſoluere ab hæreſi, facta abiuratione: aut committere ex cauſa alteri confeſſario circa perſonam longe diſtãtem & impeditam, vt monialem. pro quo multos citat Simanc. de cathol. inſtit. c. 3. nu. 8. tenet Carrera. de hæret. nu. 72. Montalu. l. 1. titu. 26. p. 7. Couar. c. alma. 1. p. §. 11. n. 3. & reg. peccat. p. 2. princ. nu. 7. fin. Villadieg. de hæreti. q. 20. colligitur ex c. vt offic. de hæret. in 6. vbi Ioan. Andr. Anchar. Franc. & Decan. Segobien. tract. de hæret. q. 11. videtur repertor. Inquiſit. verb. abſolutio. §. ſed nunc proſequendo quæritur. facit verb. conf. §. penult. Archiepiſc. Blanco. in confeſſionali Compoſtel. fol. 98. Alciat. & quidam alij. [t] Non poteſt vnus ſine alio abſoluere aut committere: quia iuriſdictio eſt in toto conſeſſu: ait Simanc. ſup. & in enchyrid. violatæ religionis. cap. 51. n. 4. & in epiſt. ad epiſcopum Traſcalę in India, Director. Inquiſit. 3. p. poſt formam. 2. monitorij. Iudiciale Inquiſit. ver. abſoluere. n. 7. poteſt vnus Inquiſitor aut epiſcopus cõprehendere reum, non tamen damnare ad pœnam etiam temporalem ſine alijs, Simanc. Cathol. inſtitut. c. 3. fin. c. 16. nu. 4. c. 34. num. 23. ſic iuriſdictio quædam eſt in toto capitulo. Sylu. confeſſor. 1. §. 4. ad fin. [u] Multa monialium monaſter. ſubijciuntur ordinario. [x] Cit. ſup. N. quia officiũ de ſe eſt perpetuũ, vt olim in religio. B. Benedict. Bernar. & Hierony. prælati erant perpetui, vt ſunt apud Carthuſ. niſi ex cauſa abſoluerentur ab officio: Horat. Mandoſius tract. de priuileg. ad inſtar. quæſt. 6. Nauar. in c. nullam. de regul. nu. 9. & 24. §. 3. & apud Dominic. Generalis eſt perpetuus, & in Societat. Ieſu in eius conſtit. 9. p. c. 1. Nauar. ſup. [y] Vt habet praxis. & cit. ſup. N. Sylu. Angel. Armil. verb. vicarius. [z] Bonif. VIII. c. fin. de cenſib. in. 6. Soto. d. 18. q. 4. ar. 2. col. 2. Syluest. confeſſor. 1. §. 1. ad fin. cum Direct. ſed male citat alia iura. Item quando per appellationem cauſa eſt deuoluta ad Metropolitanũ c. licet. de ſupplen. negli. prælat. & glo. ver. in alijs. c. 1. eod. titu. in. 6. in c. per ſingulas. 9. q. 3. Sylu. ſup. [a] Poſſet tamen epiſcopus abſolui ab archiepiſcopo, quia eſt ſuperior eius ſi ei ſe ſubijciat. non tamẽ eſt immediatus ſubditorũ epiſcopi ſuffraganei, niſi dũ viſitat, aut in caſu appellationis. [b] Palu. 4. d. 38. q. 4. ar. 4. Ang. votum. 4. §. 7. Roſell. votum. 5. §. 2. Panor. c. magnæ. de voto. Deci. conſil. 151. nu. 10. ſed Syluest. votum. 4. §. 3. fin. dicit quod prælatus religionis exemptus poſſet ſecum immediate diſpenſare: quod non probatur, niſi de ſolo Papa. inf. c. 13. & lib. de indulg. cap. 28. H. [c] Syluest. confeſſor. 1. §. 8. cum Panor. c. fi. de pœnit. & remiſ. Angel. Palu. d. 17. q. 3. quia large dicitur prelatus in c. tua. de cler. ægrot. At quia tex. tantum loquitur de prelato exẽpto qui habet iuriſdictionẽ in vtroque foro. id de parocho colligitur ex ſola conſuetudine.

d tudine.Soto. [d] Sylueſt.confeſſor.1.§.1.&.8. [e] c.1.c.prudentiam.de offic.deleg. Syl.delegatus §.5.&.8. [f] Sylueſt.confeſſor. 1.§.4. verſ.5.inf. lib.de excommunicatione.c.7. [g] Palud.

C A P. V I I I.

idem ex conſuetudine videtur de quibuſdam dignitatibus eccleſiæ cathedralis d, vt Decano & Archidiacono, ne parocho ſed epiſcopo immediate ſubijciantur.

6 Subdelegatus non poteſt ſubdelegare e, niſi ſibi ſpecialiter concedatur ab ordinario. 2. qui delegat alteri iuriſdictionem abſoluendi, ſi ſit nominatim denuntiatus de excommunione: delegatio eſt nulla f: nec tamen per hoc amittit delegatus iuriſdictionem ſibi prius commiſſam. poteſt tamen pœnitenti dare licentiam confitendi alteri habenti iuriſdictionem g.

C A P. V I I I.

Caſus in quibus omnes ſacerdotes abſoluere: aut quidam homines eligere poſſunt confeſſarium.

§.1. Caſus.4. in quibus ſacerdos abſoluit. & quo iure.

2 Sacerdos ex conſuetudine eligit de expoſitis.

3 Et ſequen. ratione libertatis abſoluit Papam, aut vagos.

6 Et ſequen. ratione materiæ liberæ, vt venial. aut à quibus directe abſolutus eſt, poteſt quilibet abſoluere.

QVidam ſapientes putant cuilibet ſacerdoti iuriſdictioné iure diuino ſimul cum ordinatione concedi, in.4.caſibus: vt in articulo mortis, in perſonam Papæ, in venialia, & in ea mortalia à quibus fuit alias directe abſolutus. At probabilius eſt delegari à Pontifice & eccleſia ipſo iure a, vel tacite per conſuetudinem interpretantem. 1. ex neceſſitate extrema, dum imminet articulus mortis, aut inſtat probabile mortis periculum naturale, vel propter iudicis condemnationem appellatione non ſuſpenſam b: vt paulo poſt dicetur c. neceſſitas vero diuini præcepti quod iubet præmittere confeſſionem mort. ante communionem non confert iuriſdictionem d vt ab alieno parocho abſolui poſſit.

2 Sacerdos eligere poteſt de expoſitis: quod quia frequenter ſolet celebrare, habet ex recepta iã cõſuetudine e, quæ quanuis conferre non poteſt eam iuriſdictionem f, eſt tamen teſtis & interpres tacitæ licentiæ quam Pontifices dum vident & tacent cenſentur concedere: ſed à reſeruatis abſolui non poteſt ſine alio priuilegio. In paſcha item celebrans præſertim in parochia ſatis implet eccleſiaſticum pręceptum, quanuis de manu parochi non communicet, vt conſuetudo interpretatur.

3 Ratione libertatis tripliciter ſacerdos habet iuriſdictionem. Primum in perſonam Papę: quam quidam putant omnem ſacerdotem habere iure diuino g: quia cum neminem in terris Papa habeat ſuperiorem, & tamen ei Chriſtus prouidit de miniſtro confeſſionis, quæ ſibi eſt neceſſaria, non eſt minor ratio cur vnus ſacerdos quàm alius ſit in foro pœnitentiæ ſuperior Papa: qui ratione delicti h quod confitetur, ſit inferior ſuo confeſſario: atque ita dicunt omnes ſacerdotes habere à Chriſto hanc autoritatem in Papam.

4 Sed reuera Papa qui tanquam Chriſti vicarius eſt aliquo modo ſuperior ſeipſo, habet ſupra ſe immediate iuriſdictionem quandam, & poteſt immediate per ſeipſum exercere in ſe, vt cum ſeipſum ligat nõ tantum contractu & voto, ſed dum definit dogma fidei & morum: & ligatur vi directiua ſuarum legum. deinde ſoluit ſeipſum à pœnis aut pœnitentijs iniunctis, concedens ſibi immediate indulgentias. ſup.c.4. §.3. ſicut & alijs. Habet in foro pœnitentiæ iuriſdictionem in omnes: ſed non poteſt exercere in ſe immediate per ſeipſum, ſed per confeſſarium i. & huic delegare poteſt Papa nondum ſacris initiatus. ſupra capite primo. §. tertio. ideo auté non poteſt ſeipſum abſoluere à peccatis (ſicut nemo poteſt ſeipſum baptizare aut ſibi miniſtrare ſacramentum confirmationis, extremæ vnctionis aut ordinis) quia Chriſtus inſtituit in his ſacramentis miniſtrum diſtingui à recipiente, ſup.lib. de ſacram. c.26. ſic ergo Pontifex quanuis ſe immediate abſoluere non poſſit, delegat iuriſdictionem confeſſario per ipſam electo.

5 Item.2. datur iuriſdictio ratione ſtatus: vagus enim qui non habet certum domicilium, vt ſunt mercenarij qui àd diem locant operas ſuas, poteſt cuilibet ex confeſſoribus expoſitis confiteri k: ſeu vt alij dicunt, parocho illius domus & viciniæ, quam tempore paſchæ inhabitat l. mercator vel aulicus qui nullibi quieſcit, ſed ſequitur nundinas aut familiam Principis, non cenſetur ita vagus: ſed pertinet ad Parochiam in qua ſita eſt domus quam tẽpore pręcepti inhabitat m. ſic ſcholaſtici Academiæ quanuis ſtabile domicilium non acquirant, vt ratione illius ad ordines promoueantur, tenentur ſacramenta confeſſionis & communionis recipere in parochia vbi degunt n nam rector Academiæ aut magiſter ſcholaſticus in eos non habet iuriſdictionem, niſi pro foro exteriori o. Peregrini non tantum tempore Paſchæ p, vbi ratione communionis tenentur confiteri: ſed alias poſſunt eligere per viam & in termino perigrinationis confeſſarium de expoſitis: conſuetudo enim interpretatur habere proprij Paſtoris licentiam, quanuis eam non petierint q. & alienus epiſcopus vel eius vicem habens poſſet ex quadam tacita proprij epiſcopi commiſſione,

a Dicetur statim in ſingulis.

b Sic damnatos ad triremes in perpetuũ (quod æquatur morti) poſſet abſoluere. & Pius.IIII. viuæ voc. oraculo conceſſit Societ. Ieſu, eos qui mittũtur ad triremes abſoluere à quibuſcunq; caſibus, ſicut in articulo mortis. Claud. in compend. ſociet. verb. abſolutio. §.5. cõpen. Bern. §.8. idem poteſt dum iſti manẽt in carcere, quando ſententia tráſijt in rem iudicatam, nec appellatione eſt ſuſpenſa.

c Inf.c.9.& 11.ſup. c. 5. §.5. Q.

d Commu. & recepta ſẽtentia. Soto. d.12. q.1.4. d.18. q.1.4. q.2.5. Cano relec.pœnit. p. 5. Nauar. cap.21.n.35 49. Cord.li. 1.q.16. Cai. abſol.c.2.

e Nauarr. capit.placuit de pœniten. diſt.16.num.31.34. Ledeſm.2.p.quæſt.7.ar.5.dub. 21.Sylueſt.confeſſor.1.§.15. Caieta.verb.abſolutio.cap.2.fin. Maior.d.19.q.1.arg.4. Gabrie.lect.3. col.3. Anton.3. p.titu.14.cap.19.§.fin. Soto.d.18. q.4.ar.2.col.8. Victor.§.154. ſed falſo Nauar.c.4. nu.1.& Vera cruz.add.ſpecul.coniug. 1.p.art. 23. col.4. putant id reuocatum per Trident.

f Quidam putant conſuetudinem dare iuriſdictionem. vt Nauar.c placuit.num.20. cum Gerſon. & alijs. Medin.tract.2.C.de confeſ.quæſt.35.fo.84. per cap.2.de pœnit.& remiſ.in.6, quod Gabr.dicit probabile, ſed tutius eſt quod conſuetudo ſolum eſt interpres vt ait Gabriel. & Anton. ſupra. idem Caietan. ſicut nec confert poteſtatẽ indulgentiarum, niſi ex ratihabitione Papæ aut epiſcopi. Nauarr. lib. de indulgen. not.31. §.7. Cordub.lib. 5. q.12. col. penult. eam conſuetudinem quæ eſt generalis & habet vim legis, nõ poſſet epiſcopus abrogare, vt in ſimili. Naua. cap. 21. numero.5.

g Paludan. diſtinct. 17. quæſt. 3. artic. 2. diſtin. 19. quæſt.2. art.4. ad fin. Capreo.diſt. 19. art.3. ad arg.cont.10. conc. Cano videtur rele. de pœniten. part. 5. Nauarro.capite placuit. numero.9. 15. vſque. 21. cum Panormitan. & editione anni 84. capite vigeſimoſeptimo. numero 260.§.quarto. fauet D. Thom.addit.quæſtione ſexta, articulo tertio ad ſecundum. ſic Bart. quem ſequuntur omnes in.l.prima. ff. de iudic. ait iudicem chartularium (alcalde de poyo) habere iuriſdictionem in habitu: non autem actu, niſi in eos qui ſponte ſe volunt ei ſubijcere.

h De hac ratione Paludan. ſup. capite ſeptimo. §. 2. F.

i cit.

i Cit.ſup.c.4.tenet D.Tho.diſt.17. Soto.d.18.q. 4.2.Ledeſ.q.7.ar.5.dub.16.q.22.ar.1. Cano tandem de pœnitent.par.5.ſignificat Medin.C.de confeſſio. Victor.§.154. Caietan.opuſ.de miniſtro pœnitentiæ.quæſt.vnic. Turrecrem.lib.1. ſummæ.cap. 98.& ſane id ſentit Paludan. (quanuis Ledeſm. illum citat in oppoſitũ) Sylueſt. ver. Papa. §. 4. confeſſio. 2. §. 6. confeſſor. 1. §. 2. Maiol.lib.2. de irreg.cap. 4. fin. atque ita non iure diuino ſed humano delegatur iuriſdictio confeſſario Papę addit Naua. dict.cap. 27. num. 260.§. 5. quod confeſſarius ab epiſcopo electus qui eum abſoluit habet iure diuino iuriſdictionem in illum iuxta capit. fin. de pœnitent. & remiſſion. & id tenere omnes. ſed neminem citat. At reuera iuriſdictio, epiſcopi cõfeſſario ab ipſo epiſcopo datur. Sot.ſup. Ledeſ.q.7.ar.5.dub.18. omnes recent. aut quia epiſcopi in foro conſcientiæ ſubduntur immediate Papæ datur ipſo iure à Papa: & ideo dict.capit.fin. ait permittimus eis, vt eligant confeſſarios. alias ex vi capit.omnis: ſubijci deberent Archiepiſcopo in foro conſcientiæ, Paludan. Sylueſt. & Gloſ. in d. cap. fin. (ſicut ei ſubijciuntur in capit. ſubdiligenti. de foro compet. in externis Iudicijs.)

k Paludan. Anton. Sylueſt.confeſſor.1.§.11.14. Ledeſ. quæſt. 8.artic.5.dub.23. multi recent. & eſt valde probabile in praxi.

l Innocen.apud Sylueſt.§.10. idem Caietan.verb.abſolutio.cap.2. Soto artic.2. Medin. fol.86. Victor.§. 142. alias. 155. Vagus & muda vientos Paludan.diſtin.17. quæſt.3.num.21.

m Sic limitandi ſunt Innocent. Caietan. & alij citati tenet Paludan. Anton. Sylueſt. §. 11. Victor. Medin. Soto. quanuis Nauar.capit. placuit. nu.85. ſcrupuloſe addit niſi facilè ire poſſit ad proprium paſtorem.

n Sylueſt. §. 10. dicit commun. Victor. addit Soto.quæſt.2.artic.2. & quæſtion.4.art. 2. ſtandum eſſe legi aut conſuetudini Academiæ, ſi pro ſcholaribus deſignatur propria parochia. item Fr. Gallo. miſſus Romam nomine Academiæ Salmantic. obtinuit à Pio. V. vt epiſcopus Salmantic. poſſet diſpenſare in irregul. & abſoluere ſcholares, perinde ac alios ſibi ſubditos, & multi recent. putant id poſſe iure communi: quia ſcholares reputantur vicini quoad fauorem, Sylueſ. delegatus. §. 12. ver. circa hoc. Alcoc. capit.9. ſumma.

o Soto ſupra.

p Monum. Min. ff. 26. conceſſ. 80. Armi. peregrin.§.4. Alcoc. capit.9. cum Caieta. verb. abſolutio. capit. 2. aiũt Eugen. 4. viua voce declaraſſe peregrinos poſſe in paſcha confiteri & communicare, vbi ſe inuenerint, quãdo non poſſunt facile recurrere ad proprium parochum. hic poteſt confiteri nõ tantum parocho cathedralis eccleſiæ, vt putant Caiet. Sylueſt. Victor. per capit. officium. de offic. archipresbyt. ſed alijs: quanuis non petierint à parocho licentiam peregrinandi, Paludan. Anto. apud Sylueſt. confeſſor. primo. §. 11. dummodo non peregrinentur in fraudem, vt fugiant iudicium & cenſuram proprij parochi Innocent. Hoſtien. Guillel. apud Sylueſt. Soto. Ledeſ. dub. 23. Medin. C. de confeſſio. quæſtion. 44.

q Soto. quæſtion.4. artic.2. Sylueſt.confeſſor.1.§.11. Ledeſ. quæſtion.7. artic.5. dub.25. Victor. & alij ſup. At Caietan. & Armil. abſolutio.§.16. confeſſio.§.33. Alcocer. capit. 9. limitant, ſi hic à ſuo parocho habuit licentiam peregrinandi poteſt confiteri cuilibet confeſſario expoſito. Reſpond. conſuetudo derogat huic limitationi. Alij vt Paludan.diſtinct.17.quæſtio.3. Anton.3.par.titu.17.capit.4. Nauar.capit.placuit. numer.68. quod hic peregrinus non poteſt abſolui ſed tenetur redire ad proprium parochum pro abſolutione. quia pro omnibus generaliter loquitur capit. omnis, vt confiteatur proprio parocho. Reſpond. quod Paludanus, & Anton. non viderunt conceſſionem Eugen. IIII. ſed Nauarr. non ſic excuſatur.

gium [n] vt directe in mortis articulo præſumpto abſoluatur ab omni cenſura.

3 Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 7. declarat generaliter in eo articulo ſolui poſſe non tantum à quibuſuis peccatis ſed cēſuris [o]. quod prodeſt. 1. quia ſi eſt mortis articulus in quo infirmus decedit, poteſt ſepeliri in loco ſacro [p], quanuis amplius non abſoluatur ab excommunicatione etiam reſeruata [q], de qua erat publice & nominatim denuntiatus. 2. prodeſt vt quanuis infirmus à peccatis abſolui non poſsit, quia nec verbo nec ſignis poteſt confiteri vllum peccatū etiam in communi [r], hic abſolui poteſt à cenſuris non tantum à ſacerdote [s], ſed abſente ſacerdote à clerico Primæ tōſurę [t]: præſertim ſub ea conditione, ſi poſſum. eſt enim in praxi probabilis plurimorum ſententia vt ſicut quilibet ſacerdos cui iuriſdictio committi poteſt, abſoluit tunc á culpis: itæ tonſuratus [u], cui iuriſdictionem abſoluendi à cenſuris, ſæpe committit eccleſia, poſsit tunc abſoluere à cenſuris ex tacita commiſsione eccleſiæ. quæ abſolutio prodeſt ſaltem, vt ille poſt mortem rurſus abſoluatur à quouis ſacerdote [x], ſine recurſu ad ſuperiorem, cui iſtius excommunicationis abſolutio dum viueret, reſeruata erat.

4 Pro eo enim articulo tonſuratus poteſt late dici confeſſor [y], vt qui abſente ſacerdote poſſet peccata pœnitentis audire. ſup. c. 2. non vt abſoluat, ſed vt det cōſilium pro reſtitutionibus faciendis, & exhortetur ad actus contritionis, & ſacerdoti ſi forte ſuperueniat referat ea peccata, vt ab illo abſoluatur. qua ratione hic tonſuratus poſſet abſente ſacerdote concedere infirmo indulgentias ſuarum bullarum [z]. quanuis enim præſcriberet confiteri ante indulgentiam: intelligitur de confeſsione annua, vt quidam aiunt [a]: & in eo qui tunc poteſt cōfiteri: & qui habet conſcientiam peccati mortal. conſequatur iubilæum, licet non confiteatur [b]. nec oportet vt infirmus pro eius indulgentiæ conſecutione prius deſignauerit ſacerdotem confeſſarium in particulari [c]: ſic enim euchariſtia & extrema vnctio datur infirmo, quia eo ipſo quod Chriſtiane vixit cenſetur in eo articulo interpretatiue petere hæc ſacramenta [d] & indulgentias, quæ ſunt remedia ſalutis.

5 Concilium Trident. in eo articulo concedit generaliter abſolui à cenſuris [e]. ac ſubinde abſolui poteſt à ſuſpēſione vel interdicto perſonali [f]: & forte ab alijs pœnis, quæ ſecundum quoſdam DD. dicuntur cenſuræ [g]: quia ita concil. concedit: quanuis præuia harum abſolutio præter excommunicationem, non ſit neceſſaria ad abſolutionem peccatorum.

6 Si infirmus euadat, ita vt non niſi in cauſa de ſe lethali fuerit articulus mortis, & excommunicatus fuerat excommunicatione reſeruata à iure vel in cœna Domini: hic conualeſcens poſtquam prouidit neceſſaria viæ [h], tenetur ſub pœna reincidendi in priſtinam excommunionem, adire ſuperiorem [i]: nō quidem vt ei confiteatur aut ſacramentaliter abſoluatur à peccatis [k], ſed vt ſuperior intelligat, ipſum eſſe obedientem eccleſiæ [l], & paratum implere grauiorem pœnitentiam pro excommunicatione, ſi forte imponatur: & vt ſatisfaciat eccleſiæ, & læſis, ſi opus ſit: alias reincidit [m].

7 Qui impeditus eſt perſonaliter adire Papam, poteſt abſolui ab epiſcopo [n]: & abſente epiſcopo forte poſſet abſoluere paro-

[n] Bulla cruc. concedit abſolui à cenſuris directè, & ſemel in vita, & iterum in articulo mortis: aliàs bulla nihil daret. hinc Anton. Sylueſt. indulgent. §. 10. verſ. 2. ſupplem. 4. diſt. 45. quæſt. 3. dub. 1. fatentur ſatis eſſe articulum mortis præſumptum, vt ſic abſoluatur directe à peccatis & cenſuris. Quod vero bulla Hiſpa. fin. addit, vt reſeruetur pro vero artic. mortis: loquitur de indulgentia plenaria, Nauarr. cap. 26. num. 31. libr. de orat. 2. p. Miſcel. 27. num. 36. nam ſi id nō explicaret, lucraretur indulgentiam plenar. quoties rediret ad articulū mortis, vt bene Gerſon tract. de abſolut. ſacramental. Alphab. 33. K. quia beneficium Principis eſt ample interpretandum (ſicut toties recipere poteſt extremam vnctionem) & quia gratia non expirat per primum actum, vt probat Nauar. c. placuit. de pœnitent. d. 6. num. 107. Cord. lib. 5. q. 36. & generaliter Couar. retractans, rubric. de teſtamen. Quare falſo ſupplem. diſt. 45. q. 4. art. 3. ad princip. & Anton. 1. p. tit. 10. arti. 3. §. 5. Sylu. indulgent. §. 10. verſ. 2. Armil. §. 23. aiunt quod ſemel conceſſa indulgentia in præſumpto artic. mortis expirat. propter quod in bulla crucifixi Oxomenſ. exprimitur concedi indulgentiam plenam quoties inciderit in articulum mortis.

[o] Quod ponderat Nauar. c. 27. nu. 270. §. 5. & 6. & addit. Hiſpa. fol. 75. nec enim iure antiquo erat tam expreſſum, vt tunc à quolibet generaliter abſoluatur ab omni cenſura. [p q] Facit Nauarr. c. 26. num. 32. Soto. diſt. 18. q. 4. art. 4. col. vlt. Couar. cap. alma. 1. par. §. 11. nu. 8. [r] Si confitetur peccatum in communi, nec poteſt amplius, poſſet abſolui ſaltim ſub conditione lib. 1. ſup. c. 9. fin. & tamen ſi infirmus amiſit iudicium rationis nec præbet vllum ſignum pœnitentiæ nullo modo eſt abſoluendus à peccatis contra Cordub. lib. 5. quæſtio. 27. poſt propo. 7. vide quæſt. 29. punct. 2. & q. 31. & caſ. 18. Alcoc. cap. 11. [s] Quia Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. tantum expreſsit tunc à cenſuris abſoluatur per ſacerdotem, infert Nauar. cap. 27. num. 270. §. 6. quod non poteſt abſolui à clerico in minoribus. & cap. 26. num. 26. & de pœnitent. d. 6. c. 1. princ. n. 84. idem Paludan. diſt. 18. q. 5. ar. 6. nu. 10. diſt. 20. q. 1. art. 2. conc. 2. Soto diſt. 18. quæſt. 4. ar. 4. ad fin. Cordub. caſ. 18. artic. 2. Couar. ſup. num. 9. & dicit eam abſolutionem non eſſe admittendam in foro exteriori. [t u] Eſt tuta pro foro conſcientiæ. tenet Gloſ. Panorm. Felin. Anton. apud Naua. c. 26. Sylu. abſolutio. 1. nume. 8. fin. cum Archid. & indulgen. §. 10. Armil. abſolutio. §. 39. & citat D. Tho. diſt. 20. Ledeſ. 2. p. q. 26. ar. 1. col. 3. Anto. 1. p. tit. 10. c. 3. & 3. p. tit. 17. c. 4. caſ. 7. Tabien. abſolutio. 2. §. 5. Angel. abſolutio. 3. §. 17. Margar. confeſ. folio 139. Recen. Victor. Mantius, Peña. imo Paluda. diſt. 17. q. 3. caſ. 7. idem ſentit pro foro conſcientiæ. Couar. ſup. ſolum negat pro foro exteriori. Tandem Nauarr. addit. §. in Leuit. de indulgen. not. 30. numer. 9. & ſane hæc benigna ſententia admittenda eſſet à iudice in foro exteriori. [x] Ita citati S. & omnes conſulunt ex abundanti. & tamen ſi deceſsit in excommunicatione reſeruata non poſſet ſacerdos abſoluere: quia iam ceſſat art. mortis: & recurrēdum eſt ad eum cui reſeruata eſt. [y z] Quod bulla dicat, vt à confeſſore detur indulgentia in art. mortis: hic tonſuratus dicitur late confeſſor pro tali re. Anto. 1. p. tit. 10. c. 10 §. 5. Sylueſt. indulgent. §. 10. verſ. 6. num. 29. & 31. quod eſſe pium fatetur Nauar. de indulgent. not. 30. num. 8. 9. 14. quanuis Cordub. lib. 5. quæſt. 27. poſt. conc. 6. reprobet. [a] Significat Anton. 1. p. titu. 10. cap. 3. §. 5. Turrecre. Roſel. indulgen. §. 22. Panorm. Felin. quos refert Cordu. lib. 5. quæſt. 27. opin. 1. & 2. ſupplem. diſt. 45. q. 3. art. 3. dub. 1. Angel. indulgent. §. 17. fatetur probabile. Syluest. §. 7. nu. 20. ait ita fuiſſe expoſitum à Patribus Concil. Conſtantien. Nauar. olim de indulgen. not. 18. & 30. idem tenuit (quanuis reuocat in vltima editione.) imo Paludan. diſt. 20. q. 4. Gerſon. 2. par. de indulg. Alphab. 25. 33. aiunt quod quanuis in quadrageſ. non fuiſſet confeſſus, ſatis eſt vt nunc ſit contritus cum confeſsione in voto ad lucrandum indulgentiam. idem Syluest. & probabile dicit Angel. quando iubilæus non dicit cōcedi ore confeſsis, ſed rite confeſsis. Oppoſitum eſt tutius.

[b] Nauar. de indulg. not. 18. nu. 18. not. 30. nu. 6. cum Anton. cap. 3. §. 10. at oppoſ. eſſe tutius. ait Anton. vt imponit tunc alia etiam opera ſupererogationis. Adrian. de indulg. Cordub. quæſt. 28.

[c] Nauar. de indulg. not. 30. num. 9. & 10. Ledeſ. 2. p. q. 29. artic. 1. contra Cord. q. 36. cum ſupple. diſt. 45. q. 3. dub. 1.

[d] Fatetur Cordu. caſu. 18. §. 3. Soto diſtin. 13. & 23. Syluest. confeſſor. 3. §. 13. Naua. capit. 26. nu. 27. Gerſon. tract. de abſolutione ſacramen. Alphab. 33. Alcoc. cap. 11. Pedraza de excommun. addit Naua. cap. 27. nu. 270. & Cordub. caſ. 18. quod quanuis vſque tunc fuiſſet concubinarius, ſi tamen oſtendat ſigna contritionis, abſoluendus eſt ab excommunicatione & conferenda ſunt ſacramenta euchariſtiæ & vnctionis. vid. lib. de confirm. cap. 11.

[e] Sup. §. 3. O. [f] Quia hic fauor & priuilegium principis cum ſit abſque præiudicio tertij, eſt ample interpretandum Syluest. diſpenſatio. §. 5. Angel. §. 9. Nauar. relect. de Simonia numer. 3. cum Panorm. Card. Rauen. & de indulgen. not. 27. nu. 4. Couarr. 2. par. ſponſ. cap. 8. §. 8. num. 6. cum multis vtriuſque iuris Mandoſ. in concel. reg. 11. q. 15. nu. 4. Horat. Mandoſ. tract. de priuileg. ad inſtar gloſ. 15. Anton. Gabr. tom. 1. commun. verb. priuil.

[g] Summiſt. verb. pœna. Syluest. §. 2. Gloſ. c. ad reprimendam. de officio ord. ſic Soto. diſtin. 22. quæſt. 3. art. 1. & lib. 1. iuſtit. quæſt. 6. art. 5. ad. 1. diſtin. 3. quæſt. 1. art. 10. Fr. Medin. lib. 1. inſtruct. cap. 11. §. 9. & 12. lib. 2. cap. 12. & in. 1. 2. q. 96. ar. 4. & multi Recent. aiunt nomine pœnæ intelligi eam irregul. quæ imponitur in pœnam delicti. Cord. caſ. 28. & 37. & lib. 5. de indulgen. quæſt. 43. atque ita olim bulla cruc. concedebat abſolui non tantum à cenſuris ſed à conſequentibus pœnis. idem Victor. Cano. Peña, Sancius epiſcopus. quæ ſententia in caſu. quo non eſſet facilis recurſus ad epiſcopum eſt probabilis pro foro conſcientiæ propter autores. & quanuis irregul. diſpenſatur, hæc tamen dicitur pœna abſoluitur ſicut & cenſura. in qua re Nauar. c. 27. num. 194. fortiter reſiſtit. & 250. §. 9. varie explicat quid intelligatur nomine pœnæ præter cenſuras. ſed quia Pius. V. & Gregor. XIII. abſtulerunt ex bulla verb. & à pœnis: perpendat vir doctus an alio priuilegio id concedatur.

[h i] c. eos qui. de ſenten. excommun. in 6. ac ſubinde abſolutio ab excommu. etiam in artic. mortis eſt indirecta ſub onere pręſentandi ſe ſuperiori, ceſſante impedimento & poſt tempus quo prouidit ſibi opportuna pro itinere. Anton. 3. p. tit. 24. capit. 47. Tabien. excomm. 5. nu. 4. & 40. fin. Nauar. bene capit. 27. nu. 108. & Hiſpan. nu. 113. Syluest. confeſsio. 1. §. 19 & clarius excommun. 8. §. 5. quod benigne & cum quadam latitudine interpretandum eſt.

[k l] Colligitur ex. c. de cætero. de ſent. excommun. Anton. Tabien. ſup. Armil. abſolutio. §. 12. Syluest. confeſsio. 1. §. 19 Angles tit. de reſeruat. p. 296. contra Canum.

[m] Per d. cap. eos qui. Anton. cum Archid. Syluest. excommu. 8. §. 6. & Ioan. Andr. Nauarr. c. 26. num. 27. c. 27. nu. 46. 111. Caietan. verb. excom. cap. 69. Tabien. & omnes. [n] Nauar. c. 27. nu. 89. ad. 7. & nu. 111. 257. fin. facit nu. 39. §. 4. quia Papa ſolum cenſetur caſum & excommunicationem ſuam concedere epiſcopo, aut habenti epiſcopalem iuriſdictionem, qui eſt Papæ immediatus. in articul. tamen mortis conceditur omni ſacerdoti: extra quem art. ſacerdotes nihil poſſunt in caſus reſeruatos vt dicit Triden. ſeſſ. 14. c. 7. quod intelligitur directe & proprie iure. 2. Soto. d. 22. q. 2. a. 3. con. 5. fin. putat (ſed refert ſe ad conſuetudinem) quod parochus ſi pęnitentem impeditum non poteſt mittere perſonaliter ad epiſcopum, poſſet abſoluere in foro conſcientiæ. quia epiſcopus hunc caſum iam ſibi reſeruatū cenſetur cōmittere parocho. propter rationem. c. nuper. de ſent. excom. ſic enim parochus abſente epiſc. diſpēſat in quodam iure communi de ieiunio & feſto. idem Syl. abſol. 3. ſi. abſol. 4. n. 5. dict. 1. fauet Cord. caſ. 18. Rainer. Angel. conf. 1. §. 10. cum Rich. d. 18. a. 9. q. 4. Angles tit. de reſeruat. p. 294. & multi Recent. Archiepiſ. Guerrer. dixit id eſſe certū in foro conſcientiæ. 3. Cōſuetudo interpretatur in promontorijs (en frōteras, vt en el Peñon) vt parochus qui eligitur ab epiſcopo propinquo, ſit immediatus Papæ. & impeditos, abſoluat à reſeruatis etiam Papæ ſub cautione & onere. c. quanuis. de ſentent. excom. At gloſ. cap. de cætero verſ. diœceſano. dum negat vicarium epiſcopi poſſe abſoluere ſic impeditum. Intelligitur, dum eſt facilis recurſus ad epiſcopum cui ſoli committitur.

o Quia ius ſolum expreſsit vt perſonaliter eat ad Papam, ſi poteſt ceſſante impedimento: vt aduertit Nauarr. capit. vigeſimoſeptimo, numer. 89. ad quintum. facit Syluest. excommunicat. 8. §. 7. Cordub. caſ. 18. quare in articulo mortis vbi infirmus non poteſt perſonaliter adire epiſcopum, nec epiſcopus vult venire ad illum poteſt parochus abſoluere. vid. Nauarr. numer. 111. §.3.

chus. nec tenetur pro ſe mittere epiſtolam aut procuratorem ad Papã [o]: quia ex hoc imminet per ſe periculum, vt id peccatum extra confeſsionem manifeſtetur. licet vero poſſet perſonaliter ire, ſatis eſt ne reincidat, mittere procuratorem [p], vt ex ſtylo curiæ conſtat hunc ſic à mora excuſari, ſi habeat mediocrem & probabilem excuſationis cauſam [q].

p q Nauar. capit.27.nu.89.ad quintum cum Hoſtien. apud Syluest. negat, ſatis eſſe mittere procuratorem ne reincidat. Oppoſitum eſt probabili[9], quia ius benigne concedit nõ quidem vt teneatur impeditus mittere procuratorem, ſed vt non impeditus, poſsit per ſeipſum vel per procuratorem ire, tenet Syluest. excommunicat.8.§.8.cum Archid.& Speculat. Caietan.verb. excommunicat. capit.69. addit Armil. verb.excommunicat.§.59. ſatis eſſe mittere literas. addunt Syluest. cum Innocent. & Anton. Tabien. excommunic.5.num.5. ita ſeruari in curia: & ſatis eſſe mediocrem cauſam vt pro ſe poſſet mittere procuratorem. Perez.leg.1.titu.5.lib.8.ordin. obtineri abſolutionem per procuratorem, cum tamen abſolutio à peccatis non poſsit abſenti impendi per procuratorem.

CAP. X.

Impeditũ adire Papam, abſolui poſſe ab Epiſcopo: & quid fiet in articulo mortis.

§.1. Seq. ius ſolum exprimit ob enormẽ clerici percuſ. ſic impeditum abſolui ab epiſcopo: nec tenetur adire Nuncium. & de caſu aborſus, & male recipientis ord.

4 *An interdum poſsit abſolui à Parocho.*

5 *Abſolutus de licentia partis, aut ob impedimentum quando reincidat.*

6 *In articulo mortis abſolui poteſt qui fatetur vnum peccatum ſi amplius non valet.*

7.8 *Aut confiteri peccatum in communi.*

9 *His datur communio.*

10 *Et vnctio & abſolutio excommunicationis, ac indulgentia Bullæ.*

11 *Explicetur onus præſentandi ſe ſi conualuerit.*

OB enormem clerici percuſsionem excommunicatus ſi impeditus ſit adire Pap. abſoluitur ab epiſcopo, quando impedimentum eſt iuſtum, extra mortis articulum: (quod arbitrio boni viri relinquitur [a]:) quidam autem aſsignant caſus in particulari [b], ſi autem ius non exprimat committi abſolutionem caſus epiſcopo, poſſet impeditum abſoluere Parochus [c], aut alius confeſſarius expoſitus ab excommunicatione, etiam Papæ. & impeditus adire Papam non tenetur vice Papæ adire legatũ eius aut Nũcium [d], niſi in ſpeciali caſu expreſſo [e]. 4. Quod ius expreſsit de reſeruata percuſsione clerici vt impeditus abſoluatur ab epiſcopo, extenditur pari ratione & benignitate ad omnem excommunionem Papæ reſeruatam [f], ſi reus ſit impeditus adire Papam.

C A P. X.

a Nauar. cap.27.num.89.ad.2.add. Hiſpa. numer.88. dicit rem eſſe nouam grauem, dignamque maturo conſilio. & Cordub.caſ.18.artic.1.ad fin.cum Syluest.abſolutio.1.num.8. vid.confeſſor.1.§.vlt.apoſtata. num.11. Angel. confeſsio.3.§.2.Maior.d.19.q.1.

b Nauar. & Cordub. ſi Hiſpanus ſtatim arripiat iter Romam vt abſoluatur, non poteſt ratione temporis duorum menſium quod in itinere conſumet, abſolui ab epiſcopo. ſi tamen non poteſt intra bimeſtre proficiſci, poſſet epiſcopus ſic impeditum abſoluere cum onere. nam ſi iam arripit iter ad Principem cõſtituitur ſub illius protectione Sylu.appellatio.§.15. Angel. §.16.cum Bart.& Panor. quare non cenſetur impeditus. Reſp. dici impeditum vt ab epiſcopo indirecte à cenſura abſoluatur cum onere: propter pericula itineris terræ aut maris. per hoc enim nihil prȩiudicatur iuriſdictioni Papæ, cui ſe præſentare tenetur.

c ſup.c.9.§.6.N. contra Nauar.

d Quia ius non imponit onus adeundi eos qui tenent vicem Papæ, ſed Papam propter reuerentiam ei debitã cõtra Nauar.c.27.nu.89.& Cordub.caſ.18. ſicut non tenetur recurrere ad cõfeſſarium, qui ex priuilegio Papæ haberet eam facultatem pro occulto foro cõſcientiæ. ſic epiſcopus cum paupere diſpẽſare poteſt in impedimento occulto matrimonij contracti, quando non poteſt adire Papam (quia ratio & DD. id ei tribuunt) quanuis ſine cauſa Nauar.c.22.nu.86. negat, ſi poſſet adire Nuntium.

e Vt in c.mulieres. de ſent. excomm. expreſſum eſt. & ita limitandus eſt Naua.

f Nauar.capit.27. numer.89.ad.1. cum Felin. & Dominic.capit.quanuis de ſent. excommunic.in.6. Panormit.cap.de cætero.eod.titu. Angel.abſolutio 3.§.17. Margar.confeſ. fol.140. ſignificat Couar. cap.alma.1.p.§.11. nu.15.fin. & id probant rationes Cordub.lib.1.qq. quæſt. 11. principio. Alciat. Carre. numer.72. Perez.leg.3.titu.4. lib.8.ordin. pag.86. fauet Simanc.de catho.inſtit.capit.25.numero tertio. impeditos abſoluit epiſcopus indirecte à caſu publico in cœna Domini (præſertim cum iam caſus in cœna ſint perpetui & ſimiles excommunicationis iuris. vt ait Nau.n.74.) Nec id negat Sylu.abſolu.4.§.4,n.7 fin. imo expreſſe aſſerit n.3. verſ.3.& corrigenda eſt litera ver. excom.8.§.8. ſignif.verb.apoſtata.nu.11.cum Ang.exemptus.§.6.

quod

2 Quod ſi Pontif. [g] quoſdam caſus ita reſeruat vt prohibeat omnino abſolui per bullam aut iubilæum, vt de ijs qui ſunt cauſæ alieni [h] aborſus, ſiue iuuent ope & conſilio, vt cauſa ſecũdaria, ſiue imperio & vi vt principalis cauſa [i], & ſocius aut cõſocius, aut ſcribẽdo literas: ſolet tamen per ſequentẽ iubilæum tãquam benignus Pater indulgere, & generali fauore concedere abſolutionem [k]. à quo caſu vetat epiſcopos abſoluere directe per generalem facultatem Conci. Trid. ſeſſ. 24.c.6. præter quam in articulo mortis, vbi ſit directa abſolutio. Nõ tamen videtur intendere quin pro facultate expreſſa in iure communi poſsit epiſcopus impeditos, vt incurabiles aut moniales pauperes abſoluere indirecte cum cautione iuris, aut iuratoria: alias cum non teneantur mittere procuratorem. ſup.ca.9.§.6. nec poſsint ob paupertatem, iacerent per totam vitam in peccato & excommunicatione cum ſcãdalo ſecuto, ex eo quod non recipiunt ſacramenta conſueta, prȩſertim tempore præcepti: nec audiunt miſſas aut horas debitas in choro.

3 Similiter vetat Pontifi. [l] abſolui per bullã iubilæũ, vel ab epiſcopo per Conc. Triden. aut per Mare magnum, etiam regulares, præterquam in articulo mortis: ſi quis Prælatus ſcienter ordinet inhabilẽ vel irregularem tã ſecularem quam regularem etiam militiæ [m]: aut extra tempora vel abſque veris dimiſſorijs ſui ordinarij: & per ſaltum aut furtiue. & quoad ſeculares [n] ſi ordinetur ſine titulo ſufficientis [o] beneficij aut patrimonij: aut ante ætatem [p] à Concilio Tridentino præſcriptam etiam primæ tonſuræ: aut non ſeruatis temporum interſtitijs: aut ſi plures ſacros vno die receperit [q], aut continuatis

quod epiſcopus poteſt regularem exemplum abſoluere vt à percuſsione clerici, ita ab alijs caſibus ſi modo prælatus eum epiſcopo ſubijciat. Nihil nocet iuriſdictioni Papæ quod epiſcopus abſoluat ſub eo onere & cautione iuris iuratoria. ſi tamen impedimentum ſit perpetuũ, nõ requirit cautio iuratoria præſentandi ſe, vt ſi reus ſit incurabilis: ſed addit Sylu. abſolutio.4.nu.3. verſ.vl. ſi hic etiam per miraculum conualeſcat, tenetur ſe præſentare. add. Naua.n.89. etiam Hiſpa. contr. Sylu. ſup. ab impubere qui ſic abſoluitur à caſu Papæ per epiſcopũ, nõ exigi cautionem iuratoriã. At falſo, quia puer nõ excipitur in c.quanuis.

g Sixtus.V.conſtitu.anno.88.contra procurantes & conſulentes aborſum. monet ſeruandam ad literam. Fr.Manuel in expoſit.bullæ.§.9.n.90. At viri docti temperant rigorem.

h Pont.in tit.loquitur generaliter, & in pœnis temporalibus vt puniantur tanquam homicidæ (quia pro foro exteriori præſumit iniuſtitiam) includit expreſſe etiã prȩgnantẽ quæ aborſum procurauit, ſed addens ſpiritualem excom. pro iniuria contra iuſtitiam, non meminit prægnantis: ne cogat prodere ſe quæ forte ad vitandum graue periculum infamiȩ abortijt: aut ſi fœmina tantum ſit paſſa, quãuis culpabiliter, nõ fecit contra iuſtitiam. (vid.Nau.c.24.n.19. vt clericus qui ſponte patitur ſe ab alio percuti non incurrit excom.) quia nemo patitur iniuſtum volens (vt probat D. Tho.2.2.q.59.ar.3.cum Ariſt.5.Ethic.) & iniuriæ prolis (quæ eſt pars matris) cedit mater quanuis culpabiliter. & interdum infirma pro conſeruanda vita poteſt medicamine expellere fœtum inanimatum, Nauar.c.15.n.14.cum mult. Syluest. medicus.§.4.Armi.aborſus.§.2.cum Auto.3.p.tit.7.c.2.§.2.Couar.Clem. ſi furioſ. 2.p.§.3.nu.1.fin. cum Socin.& Felin. Sic qui iure quodam defenſionis clericum deprehenſum cum matre, ſorore, aut vxore occidit, ſacrilegus eſt: ſed non ſit obnoxius excom. aut reſtitutioni, Nauar.c.27.nu.82. nec qui ex metu remigat in Galeis Maurorum contra Chriſtianos. Nauar.c.27.n.63.fin. ita prægnantem non intendit excommunicare Pont. cum nõ expreſſerit. ſimile eſt. 1. clericus qui ſolicitat in cõfeſsione non excommunicatur, ſed fȩmina ſic inducta ſi non denuntiet. 2. filius qui cum alieno ſocio ſuffuratus eſt rem patris pro qua lata eſt excõmunicatio, non incurrit, quanuis ſit principalis (vt ait Sot.lib.5.iuſt. q.3.a.1.c.ſi.Sylu.excom.2.n.1.&.§.1.caſ.14.Perez l.1.tit.5.lib.8.ord.pag.176.Pet.Nau.li.3.de reſtit. c.1.n.81.fin. ſentit Naua. c.27.n.11.fi. & Recen.) & tamen ſocius niſi reſtituat aut manifeſtet incurrit.

i Ex hoc verbo conſtitu. quidam riguroſe ſupplendum putant, (qui vt principales fecerunt) & tunc ſubditur, aut conſilium derũt. At in noua odioſa & exorbitãte conſtit. eſt reſtringendum quantum patitur proprietas verborũ. vt in ſimili Nauar.c.27.nu.65.fin. & n.249.de Sodomita. & in comment.extrau.de datis pro gratia.n.41.

k Ita re conſulta explicuit commiſſarius cruc. poſſe per bullam cruc. poſteriorem anni.90. abſolui: quia habet clauſul. generaliter derogatoriã. & ipſe habet à Papa facultatem interpretandi dubia, & derogandi priuileg. contrarijs: cum temperamento & diſpenſatione quadam. Gregor. XIIII. anno.91. conceſsit in iubilæo.

l Idem Sixtus. V. proprio motu anno.88.

m Cum tamen ordo militaris non comprehenderetur, niſi fieret de illo expreſſa mentio, vt ſit in Trid.ſeſſ.25.de reg.c.22.

n o Iuxta Trid.ſeſ.21. c.2. dicit beneficium quod ſibi ad vitam honeſte ſufficiat. & tamẽ beneficium tenue ſatis eſt, vt acquirat domiciliũ ratione cuius ordinetur ab epiſcopo eius domicilij, vt ait Nauar.lib.de orat.

p Loquitur de ſecularibus tantum quia quidam regulares habent confirmatum poſt Concil. Trident. priuileg. de ſupplem. ætatis: & fruuntur pro foro conſcientiæ priuilegijs per Triden. derogatis. vt conceſsit Pius.V. ſupra capit.6. R.

q Sic quidam Mendicantes ex priuileg. duos ſacros ordines recipiebant vno die per priuil. Eugen. IIII. (vt D. Epipha. vno die creatus eſt diaconus presbyter, & ſimul epiſcopus vt refert Metaphraſt. in vita eius) vtrique priuileg. derogat Triden.ſeſſ. 23.c.12.13. vid. Maiol.de irreg.lib.4.cap.9.&.11. Nau.c.25.n.71.c.27.n.241. ſolet vero procurator ordinis quolibet anno petere confirmationem priuilegiorũ à Papa, refert Nau.add.Hiſp.c.27.n.54. ex comp.Mendic.verb.abſolut. quoad fratres.§.12.

r [r] Quia ſi continuato ieiunio in ſabbatho.4.temporum vſque ad dominicam,cõferantur ordines in dominica cenſentur vno die conferri. inf.lib.de ordine. [s] Propterea Pontif.in multis exceptos voluit eſſe regulares, quia habere ſolent priuilegium Papæ, cui nõ derogat.

& tamen diſt.18.q.2.ar.5.col.17. permittit occulto excommunicato,vt celebret abſque abſolutione excommunicationis & peccati. ſimiliter Victor.§. 149.alias.162.Ledeſ.q.8.ar.2.dub.3. poſt.7.conc. Angles.p.292.Cano relect.p.5.de quo inf.c.12. M.

t [t] Ex diſpenſatione epiſcopi aut prælati poſſet miniſtrare in ordinibus prius rite ſuſceptis,vt colligitur ex Naua. c.25.nu.70. c.27.n.241.

u [u] Ob id quidam putant non reſeruari abſolutionem criminis (quia Papa nunquam reſeruat niſi ratione excõmunicationis.inf.c.14. Anton. Nauar.) ſed reſeruari abſolutionem ſuſpenſionis, aut diſpenſationem irregul.

r diebus [r]. ſine diſpenſatione aut
s indulto Apoſtolico [s]. & ſic ordinatus ſuſpenditur ne miniſtret in
t ſuſceptis [t]; nec aſcendat ad ſuperiores ordines. Hunc tamen caſum Papa non reſeruat ratione excom-
u municationis [u], vt ſolet reliquos, contentus cenſura ſuſpenſionis à qua prohibet abſoluere. quidam tamen ſine cauſa excipiunt nullo modo poſſe epiſcopum indi-
x recte abſoluere à caſibus cœnæ [x].

4 Rarius contingit vt quis ſit impeditus adire epiſcopum: quia propinquior eſſe ſolet: & tamen quia fortior ratio concedit parocho caſus epiſcopi quàm Papæ, ſatis col-
y ligitur eodem iure [y] quod impeditus adire epiſcopum pro abſolutione reſeruatæ excommunicationis aut alterius caſus,poſsit abſolui
z à parocho [z]. ita enim rationabiliter præſumitur epiſcopi volun-
a tas [a]: ſed cum onere & modo ſe præſentandi epiſcopo, quia ius generaliter illud ſtatuit, vt vitetur pe-
b riculum animarum [b], ſi abſolutio homini impedito differretur.

5 Facilior cauſa ſatis eſt vt caſus abſque excommunicatione reſeruatus cenſeatur committi inferiori,
cd dum abeſt ſuperior, vt ſtatim dicitur [c]. nec id aufert Conc. Trid. [d] ſeſſ.14.cap.7.ſi quis tamen ad inſtantiam partis incurrit excommunicationem reſeruatam Papę aut epiſcopo, & abſolutus ad reincidentiam propter impedimentum præſtet ſatisfactionem realem parti, vel cum ea concordauerit, ante tempus reincidentiæ, hic non tenetur amplius
e ſe præſentare ſuperiori [e]. quia iudex ſic excommunicans non vult tenere ligatum,niſi quantum expe-
f dit in fauorem partis [f]. pœnitens in reliquis abſolutus ob impedimẽtum,iuxta cap.eos qui.(niſi ceſſante impedimento ſe præſentet ſuperiori) aut abſolutus per iudicem dato termino: intra quem ſi manet ſine partis ſatisfactione & concor-
g dia, reincidit [g]: ob eam nouam

M. Hi tamen nõ intendũt negare abſolutionẽ excom. quam plane cõcedit c.eos qui. dũ quis impeditus eſt, citra articulum mortis.

a [a] Non ex ratihabitione de futuro, quę non prodeſt Naua.c. 9.nu.5. cum Palud. d.17. q.3.fin.Gab. q.2.du.2. Soto.d.18.q.4. a.3. ſed quia dũ Papa vel epiſcopus reſeruat, ineſt ea tacita conditio & conceſsio (quæ videtur iure ipſo explicari) & adeſt tacita ratihabitio de præſenti,quæ ſatis eſt,vt aiunt prædicti, & Syl.confeſſor.1.§.6.verſ.vlt.&.§.15. Soto.Nauar.

x At tutius eſt vtrumque reſeruari. [x] Cordu.caſ. 18.cum Innoc.Anchar.Card. Abb.Rauena. (quos citat Nauar.contra ſe add. Hiſpa.c.27.nu.89.) videtur Anton.3.p.tit.24. c.47.fin. ſed falſo citatur Sylu.abſolutio.1.n.8.abſolutio.4.§.4.fin.& magis excommunic.8.§.8.&.9. (vbi corrigenda eſt litera mendoſa) videtur Tabien.excommun.5.caſ.40.facit Soto.d.22.q.2.ar.vlt.verſ.demum. At interpretandi ſunt, quod epiſcopus nõ poteſt directe & proprio iure abſoluere à caſibus cœnæ non occultis: ſecus indirecte & cum onere quando vrget periculum aut impedimentum.
y [y] c.de cætero.de ſent.
z excommun.c. eos qui.eod.tit.lib.6. [z] Sup.cap 9. §.6.N. & tenet Angel.confeſsio.1.§.19. confeſ.5. §.10.cum Monal.& ibi add.cum ſupple. confeſſor. 1.§.4.& Roder. Richard.diſt.18.art.9.q.4. Angles flor.Theolog.p.294. colligitur ex Medin.de conf. q. 22. de confeſsione ab excommunicato facta fin. ſentiunt D.Thom.d.17.q.3.4.2.ad.4.ſeu add.q.9. a.2.ad.4.quia nec ipſi, nec Alexan.Palud. Gerſon, diſtinguunt an reſeruatum careat excommunicatione. Nauar.c.9.nu.6. vid.Palac.d.17.q.9.& Fr. Ambro.Sylueſt.abſolutio.4.nu.5.cum Rain. abſolutio.3.fin.Cord.caſ.18.&.11.& Soto.diſt.22.q.2. art.3.quanuis trepidat & dicit ſtandum eſſe conſuetudini. Dum vero alij negant parochum abſente ſuperiore abſoluere à reſeruato habente excomm. ſunt pie exponendi,ne poſsit directe (vt poteſt directe in artic.mortis)ita Soto.d.12.q.1.ar.4.ad fin.

b [b] c.fin.de pœnitent.& remiſ.c.mulieres.c.ſacro.de
c ſent.excom.vbi Gloſ.& citant alia iura. [c] Inf.c.
d 13.&.15. [d] Dum Triden. ait extra quem mort. artic. ſacerdotes nihil poſſe, intelligitur directe & proprio iure.ſecus indirecte ex tacita commiſsione. vt ait Nauar.de epiſcopo circa caſus Papæ. c.27.n.
e 89.&.111.per cap.eos qui. [e] Bene Nauar.edit.
f vlt.c.26.nu.27. [f] Soto.lib.5.iuſtit.q.3.1.c.fin. & alij cit.lit.H.ad fin.Syl.vterque Naua. & Perez. quanuis oppoſitum in aliquo ſignificant Cord.caſ. 176. Fr.Lud.Lopez.2.par. inſtruct.cap.12.fin.
g [g] Sup.cap.9.§.5.M. Couarr.c.Alma. 1.par.§.11. num.6.Gregor.l.26.titul.9. par.1. in duplici caſu reincidit. 1. ipſo iure per capit.eos qui. 2. quando ſuperior (vt Papa aut Legatus) reum à ſe abſolutum remittit,vt ſe præſentet ſuo ordinario aut alteri,& ad arbitrium eius ſatisfaciat. Nauarr.capit. 27.num. 113. &. 46. Tabien. excommunic. Caietan. excommunicat. capit. 69. Angel. abſolutio. 3. §. 16. cum Rota. 2. reincidentia reſeruatur ei cui prima excommunicatio. Nauarr. Syluest. excommunicat.ſecund.not.1. Caietan. Armil.3.falſo Palud. diſt.18.quæſt.3.§.ſequitur. Anton.Syluest. §.7.adduxt abſolutum per quemcunque confeſſarium cum dicto onere, reincidere.quod bene reprobat Nauar. c.27.nu.113. Soto.diſt.22.q.2. ar.3.& Recent. atque ita per bullam cruciatæ non poteſt abſolui

abſolui ad reincidentiam.Couar.ſup. Cord.caſ.20. vid.Nauar.cap.27.nu.11.15.46.89.111. item. 4. obligatus præſentari Papæ,ſi accepta bulla Cruc. aut iubilæo abſoluatur directe à confeſſario, non
h tenetur adire Papam. [h] Hinc quidam inferunt, quod qui inculpate non ſoluit in termino, quia non poteſt non reincidit. Bañes. Almonacir. frat. Ferdi. Paez. p quo multa affert Couar. Vt in artic. mortis aut ob aliud impedimentum per cap. eos qui. abſolutus nõ reincidit in conſcientia, niſi negligat adire ſuperiorẽ. Reſpon. cum Couar. ſup. qui non ſoluit, reincedere: quia abſolutio data ſub conditione, fuit quaſi ſuſpẽſio excommunicationis ad tempus: ſicut ſuſpenditur interdictũ, & iterũ ponitur ex ſola veteri culpa.

[o] Soto.diſtin.18.quæſt.2.artic.quinto.Nau. cap. 26.num.28.cap.27.num.269.§.2. Cano. propendet magis relect.de pœniten.part.5.Medin. de confeſſ.fol.53. Abulenſ. Matth.16.quæſt.49.col.8.q. 79.ad tertium.Maior.4.diſt.14.Ledeſ.2.par.q.8.a. 4. quæſt. 9. art. 5. dub. 7. frat. Medin.lib.2.ca. 8.&. 19.Pedraza.capit. 7. ſed limitandi ſunt quando infirmus nullum ſignum peccati aut pœnitentiæ dedit. atque ita Manualia quæ dicunt abſoluendum infirmum: loquũtur quãdo dedit ſignum peccati.

h inobedientiæ culpam [h].

6 Qui in mortis articulo ex multis & grauibus quæ habet, confitetur tantum vnum etiam veniale,ſa-
i tis eſt vt abſoluatur [i]: imo ſi confeſſarius videt periclitari infirmũ, audito primo peccato ſtatim abſol-
k uat [k], ne forte abſque abſolutione decedat: deinde audiat reliqua peccata. nec tunc oportet imponere ex-
l ternam ſatisfactionem [l], ſed vice illius contentus eſſe poteſt dolore mentis & morbi; qui eſt ſatisfactorius.ſi autem euadat non tenetur iterum confiteri ea à quibus abſolutus
m eſt [m] quia prior confeſsio, licet nõ fuit omnium quæ meminit, fuit tamen formaliter integra & omnium quæ potuit

7 In mortis articulo ſi pœnitens exprimere non poſsit ſpeciem aut numerum peccati in particulari, & tamen oſtendat ſigna peccatorum
n in communi [n] & pœnitentiæ, tollendo manus, percutiendo pectus: aut ſi dixit, peccaui, vel miſerere mei Deus,& tu pater; aut ſi petijt
o confeſsionem: quidam [o] negant abſoluendum: quaſi Christus inſtituerit abſolutionem quæ eſt ſententia iudicis non proferendam, niſi præcedat certi peccati in ſpecie expreſſa confeſsio. At probabilior eſt & in praxi tuta & ſequenda ea ſen-
p tentia,ſapientum autoritate [p] vſu & rationibus munita, vt tunc peccatum expreſſum in genere, ſit materia ſufficiens abſolutioni.

8 Quod ſi trepidet confeſſarius, abſoluat ſaltem addita conditione,
q ſi poſſum [q]: nam in eo qui recordatur feciſſe mort. cuius ſpeciem
r oblitus eſt, vt eſt obligatio confitendi illud in genere [r], ita confeſſarius tenetur illum abſoluere: ergo ſiquis in mortis articulo cæpit confiteri peccatum quod primum memoriæ occurrit, & amiſſa loquela confeſſarius nullam ſpeciem intellexit,nec temporis anguſtia permittit miniſtrare aliud ſacramentum; quod de attrito faciat contritum: debet illum abſoluere,ne infirmus exponatur periculo damnationis. pro iſto enim articulo Chriſtus maxime
s & ſub arctiori obligatione [s] prouidit de confeſsionis remedio, & vt quilibet ſacerdos poſsit eſſe mini-
t ſter [t]: nam tunc verbo aut ſigno confiteri peccatum in communi, ſi amplius non poteſt, videtur eſſe ſufficiens & neceſſaria materia,& confeſſio ex intentione pœnitentis eſt formaliter integra,nõ minus, quàm ſi ex plurimis peccatis non potuit
u niſi vnũ veniale exprimere [u]. atq; ita vrgẽte tũc præcepto Chriſti, ſententia abſolutionis proferenda eſt.

9 His etiam infirmis iubent concilia miniſtrare non tantum communionem, extremam vnctionẽ & abſolutionem excõmunicationis: ſed conſuetum remedium pœnitentiæ
x per abſolutionem [x]. ſi tamen infirmus amiſſo rationis iudicio nullum tunc præbet, nec paulo antea dederat peccati & pœnitentiæ ſignum, nullo modo eſt abſoluendus à pec-
y catis [y]: in quo quidam rudiores ſacerdotes errant.

10 Poteſt tamen abſolui ab excõ-
z municatione [z] & ei concedi indul-
a gentia bullarum ſuarũ [a]: nec oportet pro forma indulgentiæ ſeruare

p [p] cit. libr. 1.de pœnit. capit. 9. fin. quod Cano dicit probabile.Cordu. caſ. 18. Alcoc. cap.11.
q [q] ita conſulit Peña; & quidã Recent.
r [r] D.Thom. d.21.q.2. 1, ad.3. Naua. add.c.7. nu. 2.&.c.10.fi. & communis Recent.
s [s] ſup. lib. 1. de pœn.c.3.
t [t] Trid. ſeſſ. 14.cap. 7.
u [u] ſup. §.6.I.
x [x] cõc.Arauſic.1. ca.12.

i [i] . Soto. d. 18.quæſtio. 2. articu. 5. Ledeſm. 2. part. quæſt. 8. articu. 2. dub. 14. Victor.§.151.Pedraza.cap.7.Alcoc. cap.
k 11. [k] Alcoc.cap.11.& fere Soto.quæſtio.2.artic.5.verſ. vnde ad primum. col. 14. Recent. frat.
l Medin.lib.2.cap.8. [l] Ledeſm.ſup.Nauar.capit. 26.num.33.Turrecrem.de pœniten.diſtinct. 7. ca. tempus. num. ſexto. & dict. eſt libr.2.de pœniten.
m cap.18. [m] communis ſup.cap.9.§.5. K. & libr. 2.de pœnitent.capit. 13.quare falſo Cord.caſ. 1.ait quod omittens ex cauſa iuſta confiteri vnum peccatum tenetur repetere totam confeſsionem.
n [n] dict.eſt lib.primo.de confeſſ.capit.nono. fin.

habetur.c.qui recedũt.26.q.6.cõc.Carthag.3.c.34 c.ægrotãtes.de conſ.d.4.Carthag.4.c.76.Leo.epiſ. 89.alias.91.c.his qui.26.q.6.quanuis Cano detor-
y queat planũ ſenſum iſtorum concil. [y] in quo cõueniunt cit.O.& omnes quia Trid.ſeſſ.14.c.6.can. 9.docet abſolutionem eſſe actum iudicialẽ: ac ſubinde requirit aliquã cognitionem cauſæ & peccati, contra Cord.lib.5.q. 27. poſt propoſ. 7.vid. q.29.
za punct.2.&.q.39. [z a] in quo bene Cordu.ſup.& caſ.18.§.3.Soto.q.2.a.5.Pedraza.c.7.Alcoc.ca.11. Syl.confeſſor.3.§.13.Nau.c.26.n.27. addit Nau.

ca.27.nu.270.& Cord.caſ.18.etiam concubinario, ſi oſtendit ſigna contritionis, id concedendum eſt. [b] concil.citata.X.Cord.& alij Doct.ſup. [c] ita pro caſibus reſeruatis in bulla cœnæ iubetur. [d] Nau.c.26.n.2.&.7.c.27.n.46.Caiet. abſolutio ab excom.c. 4.Syl.confeſſor.4.§.7 fr.Med.libr. 2.c.12.Anton.3.p.tit. 24.c.77.§. 1.vid. Sylu. abſolutio.3. §.3.Polanc. in direct.fo. 51.fr. Alex. lib.1.titu.5. ca.3.Cou.c, Alm.1.p.§. 11.nu.7.& 11.Soto.d. 22.q.2.a.3. vid.d.28.q. 1.art.2.verſ. ex his.ſum. confeſſ.libr. 3.tit.34.q. 136.Cord. lib.5.q.43. Deci.c.queſtioni.nu.5. de appellat. Pan.& dicunt cõmu. petitur iuramentum. 1. dum abſoluitur excommunicat' notorius.2.incendiarius poſtquã declaratus eſt. 3.mutilator 4. manifeſtus raptor,aut eccleſiæ violator.5. vſurarius publicus.6.qui publice iniuriatur perſonis eccleſiaſticis. [e] ſic bulla cruciatæ concedit poſse ſemel abſolui à peccatis & cenſuris etiam cœnæ:& exprimunt in Bull.Pius.V.Greg.XIII.& ſeq.Pont.modo per ſe ipſos, vel dato impedimento per hæredes aut per alios,ſatisfactio fiat. quare non requiritur realis ſatisfactio Partis,vt putãt.Soto.d.22.q.2.ar.3.Cord. lib.5.q.43.dub.3.(& Ledeſ.2.p.q.26.a.1.fo.353. quando debitum non eſt dubium & litigioſum.) alias aiunt recurrendum eſſe ad iudicem aut partẽ de cuius licentia abſoluendus eſt,vt ait Perez.l.2. tit.18.lib.8.ord.p.349. [f] ſatis eſt cautio iuris: nempe pignoratitia,aut fideiuſſoria, aut certe iuratoria vt ait Nau.ca.27.nu.47.48.c.26.n.7.Couar. ca.Alm.1.p.§.11.n.5.& bene.nu.11.Cord.caſ.18. fra.Med.li.2.c.12.Caie.abſolutio.c.4.Armil.§.48. Syl.abſolutio.3.nu.3.& in fin.indulg.§.10.verſ.7. excommu.7.nu.2.&.4.Anto.3.tit.25.c.77.col.3. Angel.Abſolutio.3.nu.9. Archiepiſcopus Guerr. D.Cueſt.Epiſcopus. Peña, & multi ſapientes conſulti facit Perez.l.1.tit.5.lib 8.ord.pag.179. quia reo impotenti qui facit quod poteſt, pars iniuſtè negat licentiam vt abſoluatur ab excommu. & inuita parte debet Iudex ex officio abſoluere.cap. Odoardus. de ſolut.authen.de fide iuſſor.§.fin. collat.1.in Volum.authen.hoc.C. de ſolut.l. 3.aut.4.tit. 14.part.5. Rot.antiq. deciſ.568. ad fin. Couarr.2.Var. cap.1.num. 5.&.9. [g] commun. Anton.ſup. Armi.abſolutio.§.50. Syl.abſolutio.3.§.3. Nau.ca.27. num.37. [h] quia ea excom.ſolum imponit tentanti abſoluere prætextu priuilegij conceſsi à Sixt IIII. contra intẽtionẽ eius, de quo Nau. c.12.n.75. [i] vt Caiet. verb.abſolutio.c.4.verb.excom.c.77.Syl. abſolut. 1.nu.10.ſi.confeſſor.4.n.7.& olim Nau.Hiſpa.ca. 27.n.74.quod merito abſtulit in Latino. [k] Pius V.& Greg.XIII.in iubilæis anni.70.74.declarãt quod tam præſentes literas,quã per alias etiam diſſimilium indulgẽtiarum datas vel infuturum quomodolibet emanãdas,ſuffragari in foro pœnitentiali tantum,non in foro fori & contentioſo. & quod ſatisfacta parte non reincidat: alias vero ſic abſolutum ſi poſtea nõ ſatisfecerit, reincidere refert fr. Manuel.in explic.bull.cruc.§.9.n.55.At ignorãtia iſtius declarationis excuſat ne reincidant. & ſolum videtur duraſſe pro tempore horum Pont.

verba ad finem bullæ Hiſpanæ poſita.& miniſtranda ſunt huic ſacramenta communionis & extremę vnctionis [b]. tunc maximè recurrendum eſt ad proprium Paſtorem qui rite omnia ſacramenta miniſtret: & eo non inuento ad virum inſtructum,qui in praxi ſciat iuuare morientes, & diſponere ad exitum: & difficiles eius caſus,ſi forte habet reſoluere. hinc enim pendet æterna ſalus morientis.

11 In mortis artic. explicandum eſt pœnitẽti excommunicato, onus præſentandi ſe ſuperiori [c]: & dum debetur ſatisfactio parti: & in quibuſdam caſibus iure expreſsis exigenda eſt cautio ſaltem iuratoria [d] ſatisfaciendi per ſe ipſum ſi poteſt, vel dato impedimento per hæredes [e]: Nam ei qui non poteſt ſtatim ſatisfacere reali ſolutione, ſatis eſt cautio iuris [f] ſi confeſſarius eam explicationem in artic.mortis. omittat,non ideo impeditur fructus abſolutionis [g]: vt quem eccleſia noluit pendere ex negligentia confeſſarij in eo periculo. qui cum ea negligentia abſoluit morientem à caſu cœnæ non incidit in excommunicat. [h] vt quidam [i] putarunt incidere. Qui per iubilæum abſoluitur ſanus ab excomm. & poſtea non ſatisfacit parti quidam aiunt reincidere [k].

C A P. X I.

In mortis artic.aut periculo iure eccleſiaſtico abſoluit omnis ſacerdos.

§.1.*Referuntur ſententiæ quædam.*
2 *Tunc iuriſdictio datur iure eccleſiaſtico: & poſſet Papa reſeruare caſum.*
3 *Idem eſt in mortis periculo.*
4 *Si caſus ſit publicus præfertur epiſcopus.*
5 *Præſertim quando eſt impedimentum citra mortis periculum.*
6 *In periculoſo morbo poteſt quilibet ſacerdos primum occurrens, ſi caſus non ſit publicus.*
7 *Sed non eſt præferendus hæreticus aut denunciatus, præſente epiſcopo.*
8 *Abſolutio tunc data ab hæretico aut denunciato, valet. aut ſi ſimplex ſacerdos cœpit audire, abſoluet licet veniat epiſcopus.*

QVidam Doct. [a] opinantur in articulo mortis quemlibet ſacerdotem iure diuino habere iuriſdictionem in omnia peccata, datam tanquam ordinariam cum poteſtate ordinis: quia non reperitur origo ab aliquo Pontifice [b] & tamen poteſt eccleſia reſtringere ex cauſa, & reſeruare peccatum aut cenſuram [c],

C A P. X I.

Citati [a] ſup.ca.5.§.4.Q.&.c.8.§.1. [b] ex regula.Aug.4.de bapt.cont.Donatiſt.c.24.id haberi ex traditione de iure diuino, quod à princ. ſeruatũ eſt,nec eius origo ſcitur. [c] ſi.Epiſcoporũ iuriſdict.eſſet ex iure diuino,eſt ſubordinata Papæ, qui

qui poteſt reſtringere,& ex cauſa auferre. [d] tenet Ambroſ.1.de pœnit.ca.2.habetur.c.verbũ.c.poteſt fieri.de pœnit.d.1.(quia cum hæreticus ſit ligatus non poteſt ſoluere vt dicitur.c.præter.32.d.c.ſubdiaconus.24.q.1.) Ledeſ.2.p.q.22.a.1.fo.327.Syl. cõfeſſor.1.§ 20. Alij dubitant,vt olim Nauar. cap. 26.nu.26. Palud.d.27. q.3.nu.27. Soto.d.18. q.4.4.ſi. Itẽ vterq; Soto, & Nau. putant quod D.Tho.3.p. q.64.6.ad 3.q.82.7.ad 2.negat licitum vt hæreticus miniſtret aliud ſacramẽtum pręterbaptiſmũ in neceſſitate (quem Paganus & laicus peccator licite miniſtrat) propendet Victor de clauib.§.17. Cano relec. de pœnit.p. 5,ad.2.(qui duo aiunt oppoſitũ eſſe ꝓbabile) præſertim quia ab hæretico etiam mentali ſi notus eſſet,timeri poteſt periculum præuerſionis,& quod non miniſtrabit cum debita intentione.Reſpon. cũ Syl.ſup.Angel.confeſsio.1.§.2.Palud.d.25.q.1.n. 15.& alijs cit.lib.de ſacer.ca.26. ab hæretico parato licet recipere (quem pænitens moraliter non inducit) & ita exponunt D.Tho. At Cypr. ſimul negat ab hæretico baptiſmũ valere. contra quod ſup. lib.de bapt.c.28.§.2.& Bellar.lib.1.de ſacr.c.26.ad fin. [e] comm.Canoniſt.Pan.Præpoſ.(quos olim ſecutus eſt Nau.c.26.nu.26.& in.c.1.§.laboret.de pœnit.d.6.) D.Tho.d.17.q.3.3.1.ad.2.d.19.q.1. 2.2.ad.3.ſeu add.q.19.5.ad.3.& ar.6.q.38.2.&.3; p.q.64.a.6.ad.3.q.82.5.ad.3.& cũ eo Caiet.ibi.ar. 7.ad.2.& verb.abſolutio.cap.2. commu. Theolog. Alexand.4.p.q.80.m.3.ar.2.§.1. Adria. de baptiſ. ar.3.Richard.d.18.ar.9,q.2.Palud.d.17.q.3.ar.3. caſ.7.Durand.d.19.q.2.ad.4.Medin. tract.2.q.40. de confeſſ. facta excommunicato. quem cum communi Canoniſt.ſequitur Couar.c.Alm.1.p.§.6.nu. 8.Cord.caſ.18.ar.2.Raine.Piſan.confeſsio.3.§.9. (addit.Syl.confeſſor.1.nu.16. ſaltem fideles, non tenentur huic denuntiato confiteri, quanuis non eſſet alius.) fauet.c.prępterea.32.d.Greg.l.21.tit.4. p.1.verb.otorgamiento.Turrecr.de pœnit.d.1.ca. Verbum Dei.nu.14.& in.c.præterea.32.d.p.2.a.1. Abulen. Matt.16.q.86.ſentit Soto.d.13.q.1.7.ad 2.& ita aiunt declaraſſe congreg. Card.in reſcripto ad Archiep.Valentin.Cano relect. de pœnit. p. 5.fo.85. fatetur eſſe cõmunem ſententiã. Nec obſtat quod multi ex pręedictis tenẽt, omnem ſacerdotem in art.mort.habere iure diuino iuriſdictionem. Nã hanc Papa (cui ea iuriſdictio ſubijcitur) reſtringere,auferre,iſtis potuit ex cauſa: vt de epiſcoporũ iuriſdictione, aiunt quidã. Hi Doct. monent infirmos cauere ne ſe exponant periculo inualidæ abſolutiõis. [f] vt ante Triden.non erat eligibilis per bullam; qui à ſuo Prælato reprobatus eſſet ſup.cit.ca.6.§.7.B. [g] id multo probabilius eſt ſignifi.D.Tho.d.19. q.1.3.ſed clarius.d.20.q.1.1.2.c.& ad.1.&.2.Bon. d.19.a.3.q.1,Maior.q.1.Almain.q.1.(ſignif.Palu. q.1.ad.1.& Dur.q.2.ad.3.) tenet Med.q.33.de cõfeſſ.cui debet fieri,ſi.f.79.Viguer.c.16 §.6.verſ.11. Anto.3.p.tit.17.c.4.caſ.7.Turrec.lib.1.ſum.eccleſ. c.98.Cou.c.Alm.1.p.§.6.n.8.Soto.d.18.q.4.ar.4. ver.at vero.Pet.Sot.tit.de cõf.lect.5.&.6.Ledeſ.2. p.q.7.a.6.q.21.a.6.q.22.a.1.conc.5.Victor.§.143. & in nou.156.& de claui.§.17.atq; ita facilius Papa in art.mort.auferre poſſet. [h] [i] ſup.c.5.§.5.& ſeq. [k] ſup.c.6. [l] ſup.c.5.H. [m] vt tenet Nau. & alij cit.c.4. [n] abſolutio ab excom.in art.mort. fit ſub onere ſe præſentandi Papæ, quando excom. erat Papalis.d.c.eos qui. [o] in ſimili Nau.c.21.n. 5.per c.2.de cõſuet.vbi Abbas.& arg.c.inferior.21. d.& citat Syl.miſſa.2.§.2.excom.2.not.9.n.20 Tabie.miſſa.§.51.Anto.2.p.tit.9.c.10.§.1. [p] multi diſtinguunt mortis periculũ à mortis art.Sot.d.18. q.4.a.4.Cano relect.de pænit.p.5.Quintil.Mãdoſ. praxi ſignatur.ver.cõfeſsional.Caie.abſolutio.c.2. innuũt etiã qui ſequũtur Syl.abſolutio.1.n.8.confeſsio.1.§.6.verſ.7.Palud.d.17.q.2.& dubius eſt Couar,

vt definit conc.Trident.ſeſſ.14.cap. 7. 2. quidã addunt defacto reſeruaſſe ne hæreticus ſacerdos [d] aut nominatim denunciatus de excõmunicatione [e], aut etiam non approbatus ab epiſcopo poſsit tunc abſoluere. quaſi concil. Triden. id quod generaliter dixerat ſeſsione.14.cap.7.poſtea reſtringat ſeſsione.23. cap.15.vt ſit idoneus: vel certe ne ſit expreſſe reprobatus [f]. ſicut præſente epiſcopo aut parocho præſertim reclamante, non videtur poſſe ſimplex ſacerdos qui excommunicatus eſt, aut etiam ignorantiſsimus, audire confeſsionem infirmi, & abſoluere.

2 Reuera iuriſdictio omni ſacerdoti in mortis artic. datur iure tantum eccleſiaſtico [g], ex Apoſtolorum humana inſtitutione. quia ſoli Petro & ſucceſſoribus eius Pontificibus datur iuriſdictio immediate à Chriſto ex iure diuino [h]: & à Papa dimanat in reliquos [i]. nec tamen oportet vt in eo articulo ſacerdos ſit approbatus ab epiſcopo tanquam idoneus,ſatis enim probatus eſt per idem concil.Trident.ſeſ. 14.capit.7.& per eccleſiæ conſuetudinem: ſatiſque eſſet ſapientũ probabilis opinio [k] aſſerẽs eſſe de iure diuino [l] ſaltem in habitu [m], niſi expreſſe Papa pro tunc prohiberet: qui ſolus poteſt tunc reſeruare caſum,vt reſeruat excommunicationem [n]: ſed epiſcopus (qui ſubijcitur iuri communi & vniuerſali cõſuetudini [o], quę habet vim legis) reſeruare pro eo articulo nõ poſſet.

3 De mortis periculo (quando incertũ eſt an homo euadet) quis tũc poſsit à peccatis & cenſuris reſeruatis abſoluere,non conſtat apud omnes. quidam [p] negant in eo periculo citra articulum mortis poſſe ſimplicem ſacerdotem, quanuis alius non eſſet: atque ita monent confeſſarium qui inexpertus morborum neſcit periculum ab articulo diſtinguere, ne in dubio exponat ſe periculo abſoluendi fruſtra, dum ſpem habet quod interim forte veniet Parochus aut epiſcopus: vel doctus cõfeſſarius approbatus, qui pœnitentis conſcientiam intricatam bene diſcutiat: At ij fallaci ſpe exponerent ſæpe infirmum periculo decedendi abſque abſolutione: ac ſubinde periculo damnationis. quarę

Couar.c.Alm.1.p.§.11.n.8.Adria.de conf.q.3.caſ. 3. [q] eadem fere eſt ratio de probabili periculo mortis,& de art.per.c.eos qui.Syl.ſentit ſup.& fatetur tenere multos ſummiſt.vt Ant.3.p.tit.24.c. 47.Angel.cõfeſsio.3.§.2.abſolutio.3.§.17.& ver. mors.Tabi. abſolutio.1.§.15.confeſsio.§.41.excomm.5.caſ.4.nu.3.Armil.abſolutio.§.12.fr.Alexand.ſum.li.1.tit.3.c.15.verſ.8.caſus Cor dub.caſ.18.§.4.& lib.5 q.39.punct.1.Ledeſ.2.p.q.26.a.1.fo.352.catechiſ. Pij.V.de miniſt.conf.Taper.art.3.Director.curatorum.fo.144.Medin.tract.2. de confeſ. q.de tẽpore quo confiteri oportet,poſt princ.fol.60. propendet Couar.ſup.& citat glo.c.paſtoral.Inno.Ioan. And. Pan.Hoſt.& alios.& plane Palud. ſup. & d.20.q.1. ar.2.conc.3.& Adria.de conf.q.3.caſ.3.fr. Manuel in explic.bull.§.9.nu.38.& certum putat Nau. ca. 2.nu.8.c.26.nu.31.§.23.addit.ca.27.n.270.§.7. fin.faceſſat ſubtilis nouitas quorundam ponẽtium differentiam inter artic.& periculũ mortis. [r] nam etiam ſanus quando dãnatus eſt ſententia irreuocabili,dicitur eſſe in art.mort. [s t] in hoc tantum differũt art.& periculũ mortis probabile. [u] Dur. d.19.q.2.ad.4.Capre.q.vnic.ad.4.Scoti.Palu. d.18. q.3.§.ſequitur.Soto.d.18.q.4.ar.4.verſ.quæris.Ledeſ.2.part.quæſt.7.artic.6.in princip.q.26.artic.1. verſ.ſed dubium.Victor.§.143.Syl.confeſſor. 3.§. 6.nu.10.confeſſor.1.§.6.verſ.7.Ang.cõfeſsio.3.n. 3.abſolutio.3.n.17.Tabie.abſolutio.1.nu.15. excom.5.caſ.40.Armil.abſolutio.§.12.Caiet. abſolutio.c.ex parte abſoluentis.Director.li.3.tit.4. Anton.3.p.tit.24.c.47.Polanc.ca.4.§.penult.Alcoc.c. 9.Simanc.de Catho.inſtit.c.3.n 2.& in enchyr. ca. 51.nu.6.habetur.l.29.tit.4.part.1.& videtur colligi ex. d.cap.eos qui,dum in art. mort. aut in alio impedimẽto ſubdit cauſam,quia impeditus eſt adire ſuperiorẽ:& inde colligunt Palud.Anto. Angel. &alij nec enim conceditur parocho caſus Papę niſi ratione neceſsitatis:at quãdo eſt facilis recurſus ad epiſcopum ceſſat neceſsitas vt parochus abſoluat. idẽ catech.Pij.V.de miniſtro conf.Nau.c.1.de pœnit.d.6.n.74.& Hiſpan.c.27.n.111.quod.ibi ſuſtulit in Latino.& tamen in Latin.c.26.n.27.c.27.n. 79.id confirmat.& fertur ita declaraſſe Greg.Papa XIII.& concil.Arauſic.1.c.2.c.ſi aliquis.26.q.6. ca.is qui.dicit abhæreſi in extremo periculo abſoluat Parochus ſi deſint Inquiſitores, & non aliter. propter quod.Rojas.2.par.de heret.conc.38.dicit,

certa ſententia [q] eſt in praxi, in periculo probabili mortis, quæ nobis omnino incerta eſt, licere ſacerdoti cuilibet abſoluere à peccatis, ſed indirecte à cenſuris etiam ſanos [r], cum onere annexo reſeruatis [s]: at quilibet ſine vllo onere à caſibus cenſura carentibus abſoluere directe poteſt [t] in articulo mortis in quo infirmus decedit.

4 Interdum ſeruandus eſt ordo: vt epiſcopus in reſeruatis præferatur Parocho, & hic ſacerdoti non approbato.1.in articulo etiam mortis,ſi facilis ſit recurſus ad parochũ aut ſuperiorem, [u] & ſpes ſit quod vocatus ſtatim veniet, nec enim tenetur infirmus aut in periculo poſitus mittere procuratorem [x], ſi ſe illi perſonaliter præſentare non poteſt [y]: quando infirmus habet publicam excommunicationem reſeruatam [z], vel eſt in publica & ſolenni pœnitentia,tunc enim recurrendum eſt ad legitimum ſuperiorem; ſi commode abſq; periculo in mora fieri poteſt. quia in his quę deducta ſunt ad forum contentioſum, curandum eſt ne perturbetur ordo iuris.

5 Quando citra mortis periculũ excommunicatione etiam occulta Papæ reſeruata ligatus habet legitimum impedimentum adeundi Papam [a]: hic enim ſi poteſt, tenetur recurrere ad epiſcopum [b]. nam hic ceſſante impedimento, aut conualeſcens, ideo tenetur ſe præſentare

hæc eſt opinio tutior,ne tũc abſoluat parochus aut alius ſacerdos. At Trid.ſeſſ.14.c.7.ſine limitatione ait in mort.ar.poſſe quẽlibet ſacerdotem.&ſic abſolute loquuntur.c.quod de his.de ſent.excom.c. paſtoral.de officio ordi. [x y] ſup.cap.9.§.6.O.

[z] ſic vidẽtur limitandi pro foro exteriori citat.V. quod fatetur Rojas ſup. de quo foro & publica. pœnitentia capit. presbyter.26. q.6. dicit,ne parochus abſoluat, niſi abſente epiſcopo vltima neceſsitas cogat. vbi gloſ. & ita intelligũtur alia cap. eod. titu. & concil.Arauſic.vel.2. quando non conſtat eſſe art. mortis etiam præſumptum, ſed tantum probabile periculum, reuertẽdum eſt ad ſuperiorem,ſi eſt facilis aditus.nec cap.nuper.de ſent.excom. loquitur de art.mortis.Quanuis autem.d.c.eos qui.in generali loquatur de exiſtente in art.aut de aliter impeditis.(& refert ſe ad cap.de cætero.cap.quanuis.de ſent.excomm.quæ ſimiliter loquuntur vniuerſaliter)ſed per alia iura diſtinguere oportet diuerſam eſſe rationem in art.mortis.Hinc quod Nau.c.26. nu.27.c.27.n.79. dixit præferri epiſcopum parocho:aperte exponit ſe.ca.27.nu.89.ad.7.dum adeſt impedimentũ extra mort.articulũ.&quod Hiſp.ca. 27.num.111.dixit in artic.mortis recurrendum ad epiſcopum:ſuſtulit add.Hiſp.& Latin.dict. nu. 89. & aduertit.nu.270.§.5.fin.quod Triden.ſeſſ.14.c. 7.clarius quam omnia iura antiqua definit abſque limitatione poſſe quemlibet ſacerdotem abſoluere quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis & cenſuris.& Triden.declarat iura antiqua, dum ait ita ſemper in eccleſia Dei fuiſſe cuſtoditum, vt nulla ſit reſeruatio in art.mortis.idem Ledeſ. 2.p.q.7.a. 5.dub.16.§.4.dico fr.Med.lib.1.inſtruct.c.10. col. 2.c.11.§.7.& ſignificant Taper.ar.3.p.136.& Couar.ca.Alma.1.p.§.11.nu. 8. quia loquuntur abq; vlla limitatione Ekius.li.3.de primatu Petr. c.54. [a b] hoc probant cit.V.& bene Nau.c.27.n. 111. §.3.cum Innoc.recepto.& num.89.ad. 7. facit nu. 257.fin.& num.39.§.4.communis cum Magiſt.diſtinct.20.vbi D.Thom.& habetur plane in dict. ca. eos qui. in fine. vbi Innocen.expreſſe. & cap.quod de his. de ſenten.excommu.cap.paſtoral. de officio ordin.Soto.diſtinct.22.quæſt.2.art.3.Sylueſt.confeſſor.1.§.20.cõfeſſor.3.num.10.abſolutio.3.ad fi. Victor.§.156.Ledeſ.2.par.quæſtio.7.art.6. quæſt. 8.artic.2.dub.5.concl.4.Simanc.de Cathol. inſtit. cap.3.Soteal.verb.pœnit.§.12.

c d Hæc

[c d] Hæc ratio non militat in art.mortis, in quo quilibet ſacerdos iure diuino ſecundum quoſdam, aut certe iure eccleſiaſtico, habet iuriſdict. vt directe abſoluat ab omni peccato in gratiam pœnitentis. [e] citati.ca.9.§.6.N. [f] ſecus dum caſus publicus tractabatur in foro exteriori ſup.Z. [g] quod declarat Trident. vt perpendit Nauar.cap.27. n.270.§.5. [h] ſic limitandi ſunt cit.§.1.D.& propter periculum præuerſiõis aut ſcandali,vix tenetur confiteri tali hæretico,vt bene ait Sylu.& Paludan. citati ſup. V. & Soto d.18.quæſt. 4.articu. 4. verſ.at vero dicit an denũciatus excommunicatus poſsit tunc abſoluere à peccatis, eſt val de probabilis ſententia affirmans: de hoc nihil aſſeruerim: bene tamen quod põt abſoluere ab excommunicatione. nec peccat hæreticus aut excommunicat. ſi tunc contritus & reſipiſcẽs abſoluat: petenſque tũc abſolutionem ab hæretico de quo nihil timet, petit rem quam ille ſi pœniteat, poteſt licite præſtare, & iure diuino tenetur. [i k] citati ſup. lit. V. &. §. primo. lit. E. ſic Bellarm. libr. primo de ſacrament.capit. vigeſimoſexto ad fin. exponit Athanaſ. 3. contra Arian. Ambroſi. de ijs qui myſtir. init. capit.quarto.Leo epiſtol.77.ad Nicet.capit. vltim.

ſuperiori, quia impeditus non potuit illum perſonaliter adire; & inferior abſoluit ex tacita commiſsione [c]: ergo ſi adire poteſt, aut vocatus epiſcopus ſtatim aderit opportune,ſeruandus eſt ordo.ſicut ſi præſens ſimul eſſet ſimplex ſacerdos, & epiſcopus,&vterq; ſimul vult audire pœnitentem, præferendus eſſet epiſcopus etiam in mortis periculo pro excommunione reſeruata etiam occulta [d], qui potior eſt iure: nec epiſcopus amiſit ius ſuum circa talem excomunionem, quia præſens ſit alter. abſente vero epiſcopo, videtur poſſe parochus ex tacita commiſsione abſoluere ſic impeditum ab excommunicatione reſeruata, & peccatis,vt dictum eſt [e].

6 Cæterum vrgente periculoſo morbo,quando videtur inſtare mortis articulus,& cito eripiendus infirmus à iuriſdictione epiſcopi, paruo ſane iure priuatur epiſcopus in ſubditum, ſi parochus aut alter quiuis primum occurrens ſacerdos paratus præferatur epiſcopo intra vrbem commoranti, licet ad illum eſſet facilis recurſus: nec incõnuenit vt tũc parochus abſoluat à caſibus occultis & occulta excõmunicatione, quando nullus perturbatur ordo iuris in foro exteriori [f]: & tunc curandum potius eſſet vt infirmus digne, integre & cum conſolatione ſua confiteatur, quando nullum peccatum eſt reſeruatum: ac ſubinde parochus poteſt ex conſequenti abſoluere à cenſuris [g] propter peccatorum abſolutionem. Quod ſi infirmus conualeſcat, ſaluum manet ius epiſcopi, cui pro reſeruata excommunicatione ſe præſentare tenetur infirmus.

7 At ſi quis pręſente epiſcopo vel parocho docto & Catholico præferret hæreticum confeſſarium, ſuſpectus eſſet de fide [h]. ſi præferret excommunicatũ denuntiatum præſente alio idoneo, peccat participaus abſque neceſsitate in ſacris cũ denunciato [i]. & ita ſunt limitandi qui negant licitum pœnitenti tunc inducere hunc excommunicatũ [k], vel hæreticũ, ad miniſtranda ſibi ſacramẽta: quando nempe adeſt alius non impeditus, qui poſsit & velit digne miniſtrare.

8 At quando legitimus confeſſarius non adeſt, ſi confiteatur ſacerdoti denuntiato, vel etiam hæretico à quo nullum periculum, timet valet abſolutio: declarante concil. Trident. ſeſsio. 14. cap. 7.omnes ſacerdotes ſine exceptione tunc abſoluere poſſe quoſlibet pœnitentes à quibuſuis peccatis & cenſuris. 2. Si ſimplex ſacerdos ante aduentum Parochi vel epiſcopi cæpit audire confeſsionem, poteſt cœptam perficere & abſoluere, quanuis ſuperueniens Parochus renuat: datur enim locus præuentioni inter iudices [l], ne pœnitẽs teneatur peccata ſemel dicere parocho,&iterum epiſcopo aut Papæ ſuperuenienti. cum in eo articulo nulla ſit reſeruatio peccati,& omnes ſacerdotes ex ęquo habeant iuriſdictionem, quæ à multis dicitur iuris diuini [m]: datumq; eſt ab eccleſia nequis illo tempore pereat [n], ampliſsimum iuris priuil. vt infirmus eligat primum occurrentem cui confidenter ſine pudore aperiat totam conſcientiam. vt qui habet bullam, vel tempore iubilæi, poteſt etiam præſente epiſcopo vel parocho, potius eligere alium, quem maluerit ex confeſſarijs expoſitis [o].

CAP. XII.

In artic. mortis ſi expediat non confiteri epiſcopo vel parocho præſenti,poteſt negata etiam licentia,confiteri non expoſito.

§.2.3. *In periculo ſcandali quando poſsit excommunicatus celebrare aut abſolui indirecte per inferiorẽ.*

4 *At ſi non expoſito cõfitetur venia le & mort.non poteſt abſolui.*

5 *Cauſæ ob quas inferior abſoluit à reſeruatis ſine excommunic.abſente ſuperiore.*

[l] probat Couarru. pract. capit. 32. & 33. & paſsim autores in foro exteriori. & eadem ratio militat in præſenti caſu pro foro conſcientię. [m] cit.cap. 5. lit. H. ex quorum opinione probabili ſequitur certius quod licet parocho in articu.mortis abſoluere ab omnibus, abſque recurſu ad epiſcopum. [n] hanc rationem aſsignat Tridentin. ſeſſio. decimaquarta. cap. ſeptimo. [o] certa ſententia. Abbas. in capit. omnis vtriuſq; numero decimoquinto. dicit communem (contra gloſ.ibi) ſic Doctor. cit.capit.ſexto. §. ſeptimo. B. ante Trident.affirmabãt per bullam eligi poſſe quẽlibet ſacerdotem à ſuo prælato nõ prohibitum

CAP.

C A P. X I I.

a b c d e DE [a] quibus lib.2.de pœnit.cap.12.& de circunſtantia complicis.capit.9. [b c] vt ſatis probatum eſt.c.11. [d] aduertit Nauar. cap. 27. num. 270. §. 5. & num.89.ad. 7. [e] Soto. diſt. 12. quæſtio. 1.artic.4.ad fin. Syluest. excomm. 3. caſ.5. Arm. abſolutio.§. 12.fra. Medin.lib.1.ca pit.1.§. 3. Couar. cap. Alm.1. par. §.2. nu.11. & videtur Angles. Flori. Theolog. p. 292.

f [f] Soto. d. 18.quæſtio. 2. art. 5.ad 2.col. 17. & generaliter loquitur li. 1. iuſt. q. 6. art. 4. libr. 5. quæſt. 6. artic.2. ſentit Ledeſm. 2.par.queſt. 26.art.2. p. 366. quia refert Angel. nec reprobat. Victor. §.146. 162.Caſtro 2. leg. pœnal.cap. vlt. concl.2.Felician.lib.de cenſur. tit. de irregul.cap.9.fin.fra.Ludou.2. part. inſtruct.cap.93.fin.addit tamen Soto.diſt.18. dub. 13.& Cordub. ad Sotum releɛt. ſecreti. mem.1. fin. dum modo clericus irregu. non ſit iam infamatus propter indicia, nec in mora petendi diſpenſationem (alias, ſequeretur maius ſcandalum ex eo quod celebret,quam ex eo quod abſtineat)idem de irregulari.Nauar.c.27.nu.239. Angles.pag.294. Cord.caſ.41.fi.&.142.lib.1.quæſt.16.fi. & quæſt. 43.ſupplem.Anto.Palud.Abb.Syl.euchariſt.2.§.7. num.10.Ang.euchar.2.§.6.confeſſio.1.§.10. cum Richar.diſt.18.art.9.quæſtio.4.& multi recent.

SI vicinus morti non habet cenſuram reſeruatam,nec crimen vel publicam pœnitentiam deductam ad forum cōtentioſum & ante cœptam confeſſionem adſint epiſcopus parochus & ſacerdos ſimplex audire parati : ſed ſubeſt cauſa vrgens cur expediat quædam peccata a non manifeſtare parocho [a] vel epiſcopo:& petitus hic neget iniuſte licentiam , videtur licitum confiteri ſimplici ſacerdoti catholico non denuntiato : cui poteſt integre omnia fateri ſine periculo vt complices agnoſcat, aut damnum inferat. cenſetur enim tunc ipſo iure conceſſa li- b centia [b] confitendi alteri etiam reſeruata ſine cenſura, quia tunc nulla eſt reſeruatio, vt dicit concil. nec in eo articulo oportet vt neceſsitas ſit ſimpliciter extrema , poſſet enim adultus tunc vera contritione iuſtificari:ſed ſatis eſt neceſsitas quæ tutiori via ne quis pereat vt ait concil. dat ius remedij. nec conc.Trid. expreſsit limitationem eligendi quemlibet , quando non eſſet præſens parochus,aut recurſus ad ſupe- c riorem c: ſed generaliter indulget omnes ſacerdotes poſſe clarius quā d eſſet antiquo iure definitum [d].

2 Si præſens ſit epiſcopus aut prælatus ſuperior,& iuſte petitam negat licentiam abſoluendi à reſeruata k excommunicatione : cum tamen occurrat graue periculum infamiæ niſi eo die reus communicet aut ce- e lebret. 1. quidam [e] negant licitum huic excommunicato celebrare , & aiunt alias fieri irregularem: cum tamen permittant licere irre- f gulari f. nec Papam diſpenſare poſſe vt manens excommunicatus participet licite in diuinis & ſacramentis , à quibus directe prohibe- g tur g. 2. Alij verius admittunt vrgente grauiſsimo ſcandalo licere ce- h lebrationem ſemel aut bis [h]: nec i fieri irregularem i, qui tunc inculpate celebrat : vt ſi quis poſt conſecrationem hoſtiæ recordatur ſe excommunicatum, debet contritus perficere miſſam , nec per hoc fit k irregul. k. nam pro tunc Chriſtus l aut eccleſia limitat effectus excom- l municationis l, ne priuet tali celebratione : & tamen negant confeſſarium præſente ſuperiore abſoluere poſſe ab ea excommunicatio- m ne,aut peccatis [m]: quaſi excōmunicatio reſeruata ſubtrahat pœnitentem à iuriſdictione iſtius cōfeſſarij.

3 Sed probabilius videtur , dum præſens prælatus iniuſte negat petitam licentiam, cenſeri ipſo iure conceſſam à Pap. vt inferior abſol- ſuſpenditur interdictum pro ſola vnius miſſæ celebratione. ſic in articulo mortis excommunicatus contritus , qui non habet à quo abſoluatur , poteſt licite communicare , vt impleat præceptum diuinum,quod tunc ſtrictius obligat,quam prohibitio cenſuræ eccleſiaſticæ.cōtra Cou.ſup.G.

Syluest. euchariſt. 2. §. ſeptimo. cum Angel. euchariſt. 2. §. ſexto.Felician.cap.nono.fin.

i [i] Syluest.ſup. quia hæc irregul. non contrahitur. ſine culpa mort. vt fatetur Nauar.capit. vigeſimoſeptimo. numer. 155.244. & colligitur ex alijs. infr.

k [k] Diuus Thomas,tertia.p. quæſt. 83.6. ad. 2. Soto.diſtinctio.13.q.2. artic. ſexto. ad ſecundū. Syluest. euchariſt.2. §. nono. Angel.Tabien. ver.miſſa.§. 32. Nauar. capit.25.numer.75. Recent.contra Roſell. cui fauet Paludan. diſtinc. 11. quæſtio. prima.col.2.

l [l] quia Chriſtus reliquit eccleſiæ facultatem limitandi aut ſuſpendendi effectus varios cenſurarum. & ſatis eſt excōmunicatum teneri tunc vitare alia, ſed non euchariſtiam : vt quando

m [m] Soto.diſtinctione decima octaua. quæſtio. ſecunda. quinto. ad ſecundum. col. 17.19. & quæſt. quarta. artic. 2. diſtinct. 12. quæſtio.1.artic.quarto,Durand.diſtinct.17.quæſtio.decima quinta. Palud.quæſtio.1.Maior. Palac. quæſtio. vlt. Gabriel. Adrian.de confeſſ.quæſt.quinta. Ledeſ. quæſtio.8. artic.2.dub.5.9. & dub. tertio poſt concl. ſeptimā. Victor.§.162.ait comulgue y vaya ſobre mi conſciencia.Cano.rel.de pœnitentia. part. 5.Caietan. ver.abſolutio.cap.5.ad med.Syluest.confeſsio.1.§. 19. confeſſor. 3. §. octauo. Anton. 3. part. titulo 17. capit. decimo nono.§.16.Nauar.capit.26. numero. 27. & in cap. conſideret. §. cautus. numero tertio. &. 24. de pœnitentia, diſtinct. quinta. Alcocer.cap.12.

g [g] Couar.cap.Alma.1.part.§.1.num.3.&.§.2.nu. 11.(ſed falſo putat eſſe contra ius diuinum & indiſpenſabile vt excommunicatus recipiat licite ſacramenta.) Soto.diſtinct.12. quæſtio.1.4. diſtinc. 18.quæſt.2.art.5.ad.2.Syluest.excommunic.3.caſ. 5. Armil. Roſel. frat. Medin. lib. 1.cap. 11. §. 5. facit Nauar.cap.21.num. 48.

h [h] Soto. diſtinct. 18. quæſtio.2.5.ad.2.in periculo grauiſsimi ſcandali. Nauar.ſup.Cord.caſ.142.& Angles.pa.294.

n [n] Richard.Angel.Medin.Angles & alij cit.capit. 10.§.4.Z.quia Trident.ſeſſ.14.cap.7.ad fin.de omni reſeruato æquè negat poſſe ſacerdotes abſoluere.nempe directe & proprio iure. ſecus indirecte etiam ab excommunione ob impedimentum , iuxta capit. eos qui.

o [o] vt falſo ſignific.Sot. [p] quia cui datur ius ad finem, datur ad media neceſſaria, nempe vt digne & ſine impedimento celebret.at hinc non ſequitur quod vt quis celebret in feſto, poſsit abſolui à ſacerdote non expoſito nec habente iuriſdictionē, vt bene Caiet. ver.abſolutio.c.2.quia ius diuinum non obligat ad præmittendam confeſsionē,vrgente neceſſitate : niſi quando habet copiam idonei confeſſarij.vtex plicat Trident. ſeſsio. 14.cap.7. & can.vlt.

q [q] quæ eſt apta ratio &differētia.

r [r] infr. capit.13.

s [s] D. Tho. diſt.17.q.3. 4.2.ad.4. & add. quæſt. 9.art. 2. ad. 4. loquitur ſine hac reſtrictiōe.ſed ſic limitandum putant Cano. Vict. §.162,Gab. Nau.ca.26.

uat indirecte ſimul ab excōmunicatione n & reſeruatis: directe vero ab alijs quæ pœnitens ſimul confitetur.nam interdū vrget ſimul ſcādalum niſi hic confiteatur ante communionem,& cum Prælato: cui tamen occultare licet eum caſum ex quo timet periculum.Conſtat enim ſubditum non ſubtrahi à iuriſdictio o ne & punitione epiſcopi [o] in vtroque foro circa caſus ad epiſcopum pertinentes, quanuis reus ſimul habeat excommunicationē Papę reſeruatam. & propter ius diuinū quod in eo ſcandali periculo dat ius celebrandi, eccleſia ex conſequenti dat p ius vt ſic impeditus abſolui poſſit [p] cum onere præſentandi ſe Papæ, aut alteri prælato: quando abſque graui incommodo poterit.

4 Cæterum in eo caſu citra mortis periculū, ſi quis ſacerdoti nō ex poſito cōfiteatur venialia,in quę habet iuriſdictionē, & ſimul mort. aut reſeruata quædam:non poſſet hic ex conſequenti abſoluere à mort. propter ius quod habet in venialia. at Parochus qui habet ius in mort. à quibus non multum diſtant reſeruata, cū ſint in auerſione fere ęqualia:poteſt in ſupradicto caſu ex tacita commiſsione , quam conſuetudo cum ſapientū ſententia arguit,indirecte abſoluere à prædictis reſeruatis q, cum onere adeundi poſtea ſu q periorem.vt de reſeruatis quibus excommunicatio annexa non eſt fere r omnes concedunt r.

5 Non requiritur abſente ſuperio s re ad quē non eſt facilis recurſus, s grauis cauſa vt inferior abſoluat ſimul à reſeruatis excōmunicatione carentibus, cum onere præſentandi t ſe.1.ſatis eſt vt ſic ſcādalū vitetur, t vel probabile periculū infamię,quā uis grauis nō ſit:aut neceſsitas cōmu u nicādi cū alijs ex ſtatuto religiōis u. x 2. vt celebret in feſto x, præſertim quādo nō eſt alius ſacerdos à quo ip ſe vel alij iter facientes miſſam audiāt.3.vtilitas cōmunicandi aut celebrādi in quibuſdam feſtis quibus y ſolet ex deuotione y. quare plus requiritur vt qui habet conſcientiam peccati mor.cōmunicet aut celebret contritus quando nō habet copiam z cōfeſſarij z. (id enim non licet niſi vrgente cauſa, aut tempore præcepti)quam vt dicto modo abſoluatur per inferiorem de reſeruatis & ita abſolutus communicet.

t u [t u] nu.27.cum Inno. [t u] Soto.d.18.q.2. 5. Ad. 2. Cano.Angles.& videtur Anto.3.p.tit.17.cap.19. §.16.

x y [x y] Ledeſ. dub. 5. videtur D.Thom. ibi Alex.Palu.Rich.Gerſ.Nau.c.9.n.6.quia nō explicant requiri cauſam neceſsitatis.

z [z] lib.de eucha riſt.cap. 46.

C A P. X I I I.

Quis eligere poſsit confeſſarium , & qualem.

§.1. *regularis quando poſsit eligere non approbatum ab epiſcopo.*

2 *Habens bullam cruc. eligit etiam pro reſeruat.quēlibet de expoſitis.*

3. *Ordinarius eligit ſibi:epiſcopus aut Cardin.eligit etiam pro familiaribus.*

4 *Vſque.10.licentiam eligendi ſi parochus iniuſte neget , an concedat Papa?*

11. 12. *Excommunicatus parochus, quando poſsit ſuos abſoluere . At denunciatus non abſoluit, ſed dat licentiam.*

13. *Quæ ratihabitio concedat iuriſdict.*

ELigere ſibi poſſunt confeſſariū a quibus in tota eccleſia à Papa conceſſerit. Papa dum per bullam aut iubilæum concedit pœnitentibus facultatem eligendi confeſſarium , addit generaliter dummodo ſit idoneus & approbatus iure aut ab epiſcopo iuxta formam concil. Trident.ſeſſ.23.cap.15.vt dictum eſt capit.6.Religioſus(de quo dict.concil. verba nō facit) poſſet de ſuperioris licentia eligere non expoſi- b tum ab epiſcopo [b]: vt olim ante Trident. poterat: ſuperior enim pro ſuis regularibus poteſt approbare idoneum, vt poteſt epiſcopus. Sacerdoti ſic probato facta electione per pœnitentem , Papa licet tunc mortuus iam eſſet iuriſdictionem

a [a] CLe: dudū. de ſepult.ex trau.ſup cathedrā eod. extrauag.inter cunctas. de priuil. in hoc enim declarat Pont. facultatem quam habet cumulatiue in omnes eccleſias , & ſingulos fideles totius orbis.& expedit interdum reuocare bullas & priuilegia à ſe aut à Prædeceſſoribus conceſſa.vide Syl. priuileg. §.10. Cord.lib.5. de indulg.q. 33. atq; ita Papa noui ter electus reuocare ſolet.vt intelligant egere cōfirmatiōe illius, & ne nimia liberalitas eccl. eſia pariat abuſum , vt ait cōc. Lateran. c.62. Tri.ſeſſ.2 r. refor.cap.9. ſeſ.25.ad fin. & ref.c. 18. quāuis Taper.a.3.pag. 204.cū Henric.quol.10. art.4. putet indecens cōcedere priuilegiū eligēdi quēvoluerit confeſſariū.

b [b] ſup. c.6.

[c] ſic.c.2.§.3.nominante Abbatiſſa parochũ, Papa iuriſdictionẽ cõcedit. [d] Abb.in.c.omnis vtriuſque.nu.15.dicit commu. Archid.Ioan. Mon.Hoſt. (contra gloſſ..6.ver.alieno.) Cord.caſ. 10.dub.2. Adria.q.5.de confeſſ.Soto.d.18.q.4.a.2.&.3.Med. confeſſ. fol. 90.92. Syl. confeſſor.1. §.1.& ſeq.

n obed.vbi Felin.verſ.6. [n] quia.ca.ſi.de pœnit.& remiſ.datur ſuperioribus epiſcopo Angel.Syl. confeſſor.1.§.9. [o] Palud.d.17.q.3.Soto.d.18.q.4.ar.2.Caie.ver.abſolutio.ca.2.Ledeſ.2.p.q.7.art.5. dub.18. [p] ca.ſi.de pœnit.& rem.vbi non tantũ intelligitur prælatus exemptus ſup. L.& immediatus Papæ (vt putat Angel.confeſſor. 3.§.5. cũ Hoſt. & Pan.) ſed Prior, Guardianus, aut Rector religionis exemptę (quia tex. dicit, ſine ſui ſuperioris licẽtia poteſt eligere confeſſorem. ergo ſupponit habere ſuperiorem præter Papam) ita aiunt Paludan. Syl. confeſſor.1. §.8. Armil. abſolutio.§.14.Sot.col.8. Ledeſm. ſup.dub.19.

delegat [c]: nec eam pœnitens cum ſit interdũ laicus vel fœmina cõfert.

2 Per hanc licentiam non intendit Papa vt ſaluum ſit ius Parochi, vel epiſcopi: quaſi pœnitens egeat noua illius licentia [d], vt eligat cõfeſſarium. interdum tamen Papa regularibus vel epiſcopus ſacerdoti concedit licentiam audiendi confeſſiones, ſed parochis non inuitis nec contradicentibus [e]. qui ſic per bullam vel iubilæum confeſſus eſt idoneo etiam regulari & directe abſolutus eſt, non tenetur iure communi eadem confiteri parocho, & oppoſitum eſt error [f], vt ſupra dictum eſt. Bulla cruc.decenter [g] expreſsit concedi caſus quoſdam Papæ vel epiſcopi. At ſi Papa, vel eps confeſſario vel pœnitenti tantum dicat ſe committere iuriſdictionem, licentiã, vel vices ſuas, per hoc non concedit caſus ſibi reſeruatos [h], nec directe abſolutionẽ à cenſuris, vel diſpenſationem in votis [i] & irregularitate.

3 Poteſt ſibi cõfeſſarium eligere 1. quilibet ordinarius ex ſupradictis [k]: vt epiſcopus iure communi, licet poſtquam conſecratus eſt, renũtiauerit. & quædam Dignitas eccleſiæ cathedralis, vt Decanus Archidiaconus [l], & Abbas exemptus. & Vicarius generalis epiſcopi [m]. 2. cardinalis forte ex iure [n], quia eſt ſuperior epiſcopis: vt dicetur libr. de ord. cap. 27. vel certe ex priuilegio & conſuetudine [o], quanuis non ſit epiſcopus aut parochus. 3. prælatus religionis exemptæ [p]: niſi inciderit in caſus reſeruatos ſupremo prelato [q] at Abbatiſſa non poteſt ſibi eligere confeſſarium [r]. Cardinalis item, non minus quam epiſcopus. pro ſuis familiaribus & commenſalibus, poteſt ex conſuetudine eligere & deſignare confeſſorem [s]. ſi autem nullum deſignet ſubijciuntur parocho. poteſt & ſubditis facultatem concedere epiſcopus eligendi confeſſarium, etiam pro reſeruatis eidem epiſcopo [t]. quæ licentia non expirat mortuo, vel amoto vel nominatim denuntiato concedente [u]: cum ſit gratia

[e] Greg.13. conceſsit ſocietati anno 82. vt dum iter agunt terra marique poſsint cõfeſsiones omnium audire, & prędicare, non contradicente parocho. [f] ſup. li.2. de pœnit.c.16.§.9.R.cit. vterque Soto. Adri. Syl. Medin. Dur. Maio. definit Ioã. 22.extrauagan.vas electiõis de hæret. D.Thõ. opuſ.19. cõtra impug. relig.c.4. & d.17.q.3.3.5.Palu.q.4.ar.3.Ant.3.p.tit.17. cap.9. [g] ſup.A. [h] i.c.ſi epiſcopus.de pœni.& remiſ.in 6.extrauag.inter cunctas & Clem.1.de priuil. Nau. c.27.n.255.§.7.Anto.3.p.tit.17.c.13.tit.25.c.77. Armil.verb.Abbas.§.5.Tabie.§.8.Inno.&.Hoſt.c. nuper.de ſenten.excom.compend.Mendic.verb.abſolutio.reſerua.Syl.confeſſor.2.§.5.Angel.confeſſor.3.§.28.cum Ioã.lignan.Felician.de cenſur. tit. de priuil.c.12.& poſt.c.14.& tit.de excom. ca. 22. vid.Gab.d.17.q.1.ar.3.D.Tho.d.18.q.2.1.1. frat. Med.li.2.c.1. [i] quia id nõ requiritur pro abſolutione peccatorũ, & eget expreſſa licentia. [k] ſup. c.8.§.3.Nau.edit.anni.84.c.27.nu.260.& in.c.placuit.ait, confeſſarium epiſcopi habere iuriſdictionẽ à Papa.c.fin.de pœnit.& remiſ.c.ſi epiſcopus eod.in 6.& ſat eſſet conſuetudo vt ait Maiol.lib. 2. de irregul.ca.2.nu.12.intelligitur de omni epiſcopo cõſecrato, quanuis iam non ſit Paſtor contra Palu. d. 17. q. 3. dum modo non ſit depoſitus vel omnino ſuſpẽſus, quia hic priuatur priuileg. [l] ſup. ca.7. §.5.D. Turrecre.c.quem pœnitet.de pœniten. d.1. Angel.Soto.Anto.3.p.tit.17.ca.9.Medin. de conf. q.35.Gabr.d.17.q.2.ar.3.dub.2.& lect.3. [m] quia Vicarius epiſcopi aut ſede vacãte electus à capitulo dicitur ordinarius, licet non ſit prælatus proprio iure, vt probat Couar.lib.3.var.c.20.n. 5. & vt poteſt pro alijs exponere confeſſarios, ita poteſt eligere ſibi.colligitur.ca.cum olim, de maior.&

Victor.§.14.Nau. c. placuit.nu.129.Barbat.ca.fin. n.74.de Iudic.vbi Felin.n.14.& ſeq.Palac.Rub. c. per veſtras.§.27.n.9.Prob.ad Monach.in.c.decernimus.n.2.de ſent.excom.in.6.Soto.addit id vſu cõfirmatum eſſe in religione.addit Syl. cõfeſſarius ab eo electus poteſt cũ eo diſpẽſare.& verb. abſolutio 5.§.4.hic ſuperior exẽptus poteſt ſubijcere ſe epiſcopo vt per eũ abſoluatur à caſu Papæ: ſicut poteſt ſubijcere ſuos.& quia hic fauor datus iure cõmuni non impeditur per quædã priuil.alicuius religionis prohibentis frui indultis ſedis Apoſtolicæ, etiã per bullam aut eligere confeſſariũ abſq; licẽtia ſuperioris. [q] quia generalis poteſt reſeruare caſus etiã pro ſuperioribus Palu.d.17.q.3.Syl.confeſſor.1.§. 9. & addunt ex vi huius priuil. confeſſor ſuperioris exempti diſpenſat cũ eo in votis niſi reſeruẽtur Papæ.quia militat ead.ratio. [r] Syl.cõfeſſor.1.§.8. [s] Caiet.abſolutio.c.2. & id pẽdet ex conſuetudine.Ledeſ.q.7.ar.5.dub.18. [t] Soto.Ledeſ.aiunt famulos epiſcopi ſubijci parocho. nempe quando epiſcopus aut Cardinalis nullum deſignauit confeſſarium pro familiaribus. [u] Nauar.c.placuit. nu.161.Syl.confeſſor.2.§.4.verſ.5.item facit Syl. indulg.§.5.verſ.6.Angel.§.7.& confeſſor.3.§.15. vide Anton.Gabr.to.2.tit.de procurator.concl. 3. quando iuriſdictio eligentis eſt acceſſoria ad reliquas indulgentias.colligitur ex cap.ſi ſuper gratia, contra Sylueſt.confeſſor.1.§.7.Paludan.diſt.17. q. 4.art.

4.art.vlt. Anto. 3.p.tit.17.cap.9.§.fin. [x] Vide Nauar.c.27.nu.262.Cou.3.Var.ca.15.nu.2. Ant. to.Gab.to.2.tit.de præbend.concl.1.Ang. cõfeſſor 4.§.25.Syl.ſup. [y] in bulla datur gratia eligendi confeſſarium, ſed acceſſorie ad alias gratias quæ non expirant ſupra. V.

lutus à caſibus Papæ, poſsit accepta alia bulla iterũ abſolui ab alijs in quæ poſtea incidit. [e] [f] Vrb.PP. c. placuit.de pœn.d.6.ex quo colligitur quod quãdo cõſenſus parochi aut epiſcopi ſi nõ eſt habitus, certe eſt debitus ex quadam iuſtitia, præſumitur ratihabitio Papæ de præſenti: ſignificat Mag. 4. diſt. 21. vbi D.Thom.in expoſit. lit. Hęr. quodlib.9 quæſt. 24. Adrian. de confeſ.q. 5.dub.3.Medin.de confeſſ.q.42.ſignific.Grat. de pœnit. d. 6.prope fin. Hoſt.in cap. omnis vtriuſque.Rich. diſt.17. art. 3. quæſt. 7. Palud. q. 3. art.2.n.19. Gab.q.2.ar. 3.dub.4.Anto.3.p.titu. 17.ca.4.Angel.caſus.cũ Pan.& confeſſor. 3. §. 15.31. Syl. confeſſor.1. §.1. &.§.6. verſ. 8. Armil. Abſolutio.§.18.27.confeſ.§.38.

nomine dignitatis data [x]. ſic Bulla cruciatæ durat etiam mortuo Pontifice [y]: & in ſacerdotibus etiam regularibus durat approbatio & iuriſdictio ad audiendas confeſsiones, mortuo etiam concedente [z]: cum tamen officium & iuriſdictio vicarij vel viſitatoris expiret mortuo epiſcopo [a]. 4. Rex & domus regia vel imperator, nõ niſi ex priuilegijs, quæ habere ſolent ampliſsima, poſſunt confiteri alteri, quam proprio epiſcopo & Parocho ſui domicilij [b]. & tota familia ſeu familiares Papæ dum habitant iniuria illius, poſſunt eligere confeſſarium [c]: hi omnes non tantum ſemel, ſed quoties egent, poſſunt eligere confeſſarium. [d]

4 Quidam non ſine ratione addunt eſſe licitum in quibuſdam caſibus confiteri alieno ſacerdoti, quando proprius paſtor præſens petitam ad id licentiam iniuſte negat: quia ſic iure petita videtur ipſo iure conceſſa [e]. & defectum parochi negãtis ſupplet ipſo iure epiſcopus: defectum vero priuati prælati regularis ſupplet Generalis regularium: aut certe vtrumque ipſo iure [f] aut ex pręſumpta volũtate ſupplet ſummus Pontifex. ſic ipſo iure cenſetur conceſſa licentia, quando profeſſus impune tranſit in ſtrictiorem religionem, petita à prælato licentia, quam ille irrationabiliter & iniuſte negat [g]: & quando epiſcopus regularibus legitime & digne præſentatis negat iniuſte licentiam audiendi confeſsiones, ſupplet Papa, & priuilegio intra ius commune inſerto approbat [h], & iuriſdictionem cõfert prædictis confeſſarijs.

5 Quando graues incidũt cauſæ, quas non expedit dicere parocho vel prælato monaſterij: aiunt quidã Doct [i]. pœnitentem habere ius nõ confitendi integre eidem [i], ſed petita licentia, & non conceſſa poſſe confiteri alteri, à quo præiudicium graue non formidat. quia cum pœnitens habeat ius ad remediũ iſtius ſacramenti etiam extra tempus præcepti, & fecerit quod in ſe eſt, videtur ceſſare prohibitio eccleſiæ [l]: & perinde ſe habere, ac relictũ in ſolo iure diuino [m]. quã confitendi alteri licentiam Pontifex conceſſiſſe videtur in ca. placuit de pœnitẽtia. d.6.nec id.ſpeciale ius antiquius tol.

[z] Nau.ca. placuit. nu. 161. Anto. Gabr.tit.de præbend.cõcl. 1. §. 33. Victor. §. 139. Medi. de confeſſ. ſignif.Soto. diſt. 18.q.4. art.2. ſed videtur cõtra Palud.d.17. q.4. Ant.tit. 17.c.9. Syl. confeſſor.1. §.7. [a] quia hæc officia pendent à principali. ſed ſi Vicarius epiſcopi incertus de morte longe diſtantis dedit reuerendas valent: quia tunc habetur legitimus Vicarius cum poteſtate ordinarij, quæ eſt fauorabilis: ac ſubinde valent geſta per illum, facit Armil. verb. delegare.§. 10.Cou.3.Var.ca.20.nu. 4. & ſic aiunt viri docti & iuriſperit.cõſulti. [b] ſic olim Theodoſ.Imper. ſubiacuit D.Ambroſ.epiſcopo.Palud.q.3.Soto. Ledeſ.q.7.a.5.dub.22 Sylu.confeſſor.1.§. 3. colligitur.c.placuit. c.omnis vtriuſq;. ſecus ex priuilegio de quo Soto.ar.2.Caiet.abſolutio.ca.2.Med.de cõfeſ.fol.86. [c] vt Romæ auditor Cameræ Apoſt. Syl.& alij qui actu ſeruiunt Papæ, dum adeſt Romæ aut in curia illius.ſed famuli per orbẽ diſperſi ſubduntur epiſcopo loci Palud.Syl Soto.ar.2.Ledeſ.a.5. [d] Palud Anto.Nau ca. placuit.n.176. facit Cou.ca.in officijs.nu.8.de teſtam.ſic per bullam cruciatæ conceditur abſolutio à reſeruatis epiſcopo quoties voluerit: ſed ſemel in vita & iterum in mortis art.à reſeruatis Papæ.vid.Quintil.Mandoſ.in praxi ſignaturæ.fol.76.ſimiliter intra tẽpus quo durat iubilæus poteſt ſæpius abſolui à reſeruatis. quod ſi detur pro vna ex duabus hebdomadis poteſt lucrari in vtraq;.Nau.add.de indulgen.not. 32.nu.46.& ſeq.not.34.nu.7.q. 4. quia vbi lex & priuilegium non diſtinguit & reſtringit, nec nos debemus.concedit vero bulla cruciatæ vt ſemel abſo-

tio.§.18.27.confeſ.§.38. quam ſententiam dicunt probabilem Victor.nou.§.145.Ledeſ.2.p.q.7.a.5. conc.3.fin.fauet Ledeſ.q.8.a.4.dub.2 (quia col.2. præmiſit quando ſuperior præſens negat licentiam & col.3.concl.1.) innuit Nauar.c.7.nu.6.quia præmiſit quando ſuperior noluit dare licentiam. Pan. & Hoſt.ca.omnis fra.Alex.ſum.lib.1.tit.3. poſt.ca. 15.pag.72. [g] capit.licet. de reg. [h] cle. dudum.de ſepult.Nau.ca.27.nu.262. [i] ſup. lib.2. de pœnit.ca.12. [k] ſignificant cit.E.per.d.c.placuit.vbi Naua.nu.138.147.& citat multos.& cap. 7.num.5.fin Mag.d.21.vbi Bon.& D. Tho. vterq; circa lit.in fi.quia quãdo parochus eſt valde ignorans concedit Papa.d.c.placuit.licentiam confitendi alteri.ergo maiori ratione videtur cõcedere vbi vrget grauius impedimentum & periculum. [l] præſertim quando lex prohibet propter vitandũ inconuenientia: vt olim clandeſtina licebant in quibuſdam caſibus vbi ceſſant inconuenientia, Nauar.c.16.nu.36.Paludan.4.diſt.28. Soto Caietan. opuſc.de matrimonio & plerique alij. [m] in ſolo iure diuino. multi dicunt id licuiſſe: ſed probabilius eſt requiri iuriſdictionem ſaltem tacite deriuatam à Papa.ſup.cap.1.&.5.

n Soto.d.18.q.4.2.fi.Ledeſ.q.7.ar.5.dub.1.&.2. Victor.§.145. Cano relec.p.5.Mãt.Gallo.Gueuar. quorum tamen ratio & expoſitio non eſt certa. 2.addit Soto quod.d.c.placuit.loquitur de publica tãtum pœnitẽtia.at cõtra omnes.Adr.admittit hos caſus ſolum dũ ſuperior cenſetur tacite conſentire. At ſatis eſt quod Pontif. ipſo iure cõſẽtit. Medi.de ſolo ignorãte limitat, de quo tantum expreſsit. c. placuit. Ledeſ. dub. 2. dicit vſque ad Vrban.2. d. c.placuit. licebat cõfiteri cuilibet ſacerdoti.licet enim pri⁹ fuerint diuiſæ parochiæ. 13. q. 1.c.1.&.ca. in Dominicis. & vtroque.ca. nullus. 9. q. 2. ſed non erat vſu receptũ. ac ſubinde ſatis putauit

litur per generale ius in cap. omnis vtriuſq; ſexus(quanuis quidã putẽt n tolli & reſtringi n.)poſteriora enim iura interdum limitantur per priora ſpecialia o. & cap. omnis ſolum requirit petere licentiã à Parocho p: vt in caſibus reſerẽdis petitur, quãuis ab illo non obtineatur.

6 Dum caſus abſq; excommunicatione reſeruantur,ſi pœnitens aut prudens confeſſarius petat licentiã, debet epiſcopus aut prælatus religionis æſtimare ſubeſſe cauſam,& libenter eam concedere, ne confeſsionis iugum de ſe ſuaue appareat durius.interdum tamen ſi frequentior eſſet reincidentia, poteſt prudenter negare q: qua negata, cum inferior confeſſarius in ea reſeruata nihil proprio iure poſsit, perſuadeat adire prælatum r. & quidã per extremum putant, quod nullo modo abſoluere debeat ab alijs non reſeruatis s: quia eſſet dimidiata cõfeſſio,quãdo circa reſeruata ceſſat præſumpta licentia ſuperioris, qui præſens negat illam expreſſe. & tamen propter periculum vitandi ſcandalum, licere ſibi contrito cõmunica-

Vrban.2.ſic reſtringere.ſed poſtea conc.Latera.ca. omnis, amplius reſtrinxit o Nau.edit.ann.84.c. 27.nu.264.275.(& hinc num. 260.ait bullam.cœnæ limitari per prius Decr.Trid.ſeſſ. 24.ref.ca.6.) & ca.placuit.n.147.lib.de orat.not.22.n.83.&.95 ad.1.cum gloſ.recepta in authen.offeratur.C.de litis conteſt.quæ authen.limitatur per priorẽ.l.ſcien dum.ff.qui ſatis dare cogantur,vt ait Deci.regu.1. ff.de reg.iuris. p vt patet ex concil.Latera. ſub Inno.III.ca.21.ex quo ſumptum eſt.d.cap.omnis. nec amplius requirit Trid.ſeſſ.14.ca.7. quam debite petere litentiam à Prœlato. q D.Tho.d.17.q. q.3.3.4.ad.6.Syl.cõfeſſor.1.§.3.n.13.D.Th.opuſ. 19.contra impug.religio.c.4.Victor.§.145.fi. Armil.abſolutio.§.19.Angel.confeſsio.1.§.31. Nau. cap.placuit.nu.119.151.c.25.n. 131. r Armil. confeſſor.§.35. Nau.c.21.nu.22. quare Trid. ſeſſ. 14.ca.7.ad fin.dicit nitantur pro reſeruatis mittere ad ſuperiorem. s ſic videntur loqui D. Thom. ſup.ad.3.&.5.Alexand.4.p.q.77.m.3.artic.1.ad.1. Marſil.4.q.12.ar.1.p.4.concl.2.ad.4.&.5.& ſignif. Caie.a.6.& ver.abſolutio.c.2.Victor.§.145.fi.Medin.q.37.de confeſſ.fo.86.nam ideo abſente ſuperiore,abſoluit inferior vrgente cauſa à reſeruatis indirecte, quia præſumit tacitam licentiam illius. quæ ratio ceſſat dum prælatus præſens negat licen

t tiam. t Victor.§.146.& addit, y vaya ſobre mi conſcientia.Soto.d.18.q.4.ar.2.fin.Ledeſ.q.7.a.5. dub.1.&.2.Cano.relect.p.5.ſignificat Nau.c.7.nu. 6.quia maius videtur præceptum de integritate cõfeſsionis,quam vt confeſsio præmittatur ante communionẽ.vide Nauarr. ca.9.nu.12. ſic quando fœmina omnino ex tota confeſsione patitur periculũ cõſcientiæ, & vrget præceptum, poſſet cum contritione cõmunicare. u quia DD. cit. F. generaliter abſq; limitatione loquũtur. & cõfeſsio eſt per ſe integra,dum inferior abſoluit à reſeruatis, indirecte, ex cõceſsione. d. c.placuit. vt eſt formaliter integra quando ex cauſa ſilet aliquod peccatum, aut circunſtantiam. x excommunio enim magis priuat communione quam alijs ſacramentis.

t re t. vel celebrare, ſi timet malum graue ex eo quod ſuo prælato id reſeruatum confiteatur.at ſane in hoc u periculo poteſt abſoluere u ex tacita commiſsione maioris prælati aut Papę abſentis,qui iniuſte negatã licentiam cenſetur iure ipſo cõcedere:cum enim ob vitandum ſcandalum Doct. concedant huic communionem melioris ſacramenti:cur negant licere abſolutionem, licet in x occulto detur x.

7 Numerantur à Doct. ſequentes caſus.in quibus ſi præſens Paſtor iniuſte neget petitam licentiã, cenſetur iure conceſſa vt liceat eligere aliũ confeſſarium: quando cauſa manat ex culpa eiuſdẽ parochi.1. ſi parochus ꝓbabiliter timetur futurus y reuelator ſigilli in caſu particulari y At tũc ſatis eſt quod illũ caſum pœnitens omittere poteſt, confitẽdo ei z reliqua peccata z, ſi tẽpore præcepti nõ eſſet copia alterius cõfeſſarij. 2.quando parochus vel prælatus notitia cõfeſsiõis abuſurus creditur, & ſic occulta via huic vel alijs allatur graue dãnũ corporis,honoris vel pe a cunię,vt dictũ eſt. a 3.qđ certius eſt

At ratio Soti.(quod excommunicatus videtur ſubtrahi à iuriſdictione parochi.)reiecta eſt.ca. 12.§.3.O.maxime,quia indirecte abſoluitur ab excommunione ſupra. c. 10. Z. & integre confitetur omnia peccata,& inobedientiam ratione cuius incurrit excomm.& tamen Prælato,cui cogitur tunc confiteri, occultat ex cauſa excom.ſuam: quæ non eſt culpa & materia confeſsionis(vt bene ait Cord. y caſ.11.cum Angel.)ſed pœna. y D. Tho.d.17. q.3.3.4.ibi Bon.frat.Alexan.lib.1.tit.3.poſt.c.15. z fo.72. z ſup.lib.2.de pœnit.ca.12.Nauar.cap.7. a nu.6. a ſup.lib.2.de pœnitentia.c.12.D. Tho. d. 17.fr. Alex.& alij cit.cum.Mag.d.21.vbi in lit. D. Tho.Bon. idem Rich.d.17.a.3.q.7.Palu. q.3.a.3. Gab.q.2.du.4.Syl.cõfeſſor.1.§.6.Adr.de conf.q.1. dub.8.ſed clarius dub.3.At ex eo ꝙ D.Th.d.17.ſupra ad.5.dicit(tunc ita agendũ eſt acſi nõ haberet copiam confeſſoris: & melius eſſet confiteri laico quam tali ſacerdoti qui nocebit animæ aut corpori)infert Ledeſ.a.5.dub.2.conc.4. quod ſecũdũ D. Th.nõ licet abſolui ab alieno,vt nec à laico. ſed D. Th.ſatis ſe explicat: & id adiecit quãdo pręter illũ vnum non eſſet alius ſacerd. cõſilium eſt ſaltem in mortis periculo confiteri quędã laico ſup.ca.2.§.6.

b Sup.

b c d b Sup.c.12. c ſup.cit.c.5.H. d D.Tho.in lit.d. 21. &.d.17.ſup.c.&.ad.5.de quo dicit, ſatius eſſet tũc cõfiteri laico, quã improbo ſacerdoti ſolicitãti Bon.d.21.in lit.Rich.d.17.a.3.q.7.Adr.ſup.dub.3. Hoſt.Pan.c.omnis.fr.Alex.poſt.c.15.Nau.c.placuit n.145.đ quo caſu maxime loquũtur oẽs: Mag. & Grat.Palud. Gab. Hẽric. Anto. Ang. Syl. Armil. Med. & docti recẽt.cõſulti.q caſus in oppidis ſolet eſſe frequentior. & quia ſolicitare intra aut prope cõfeſſionẽ eſt cõtra bonũ cõmune,& reuerentiã ſacri. reſeruãt caſus iſtius punitio cenſoribus fidei: quaſi impro b⁹ ille male ſentiat de ſacro. e Rich. f. Alex. Abb. Siculus in.c. oĩs. fg Bon. d. 21. in lit. ad.2.Archi. in.d. ca.placuit.facit Naua.c.7.n. 3. h habetur expreſſe ſolus hic caſus d.c. placuit. de quo Med. limitat ſe. Mag. d. 21. ibi D. Tho. Bon.f.Alex. d.tit.3.c.15. caſ.4. cũ Richar.d.17. a. 3. q. 1.Hoſt. ſum.de pœnit. & remi.

ſi animã agẽti præſens epiſcopus neget abſolutionẽ, aut facultatẽ in excõmunicationes reſeruatas: per ipſo iure ſimplex ſacerdos, quanuis non expoſitus aut cenſuris ligatus,abſol b uere morientem b: præſertim quia tũc ſecundũ grauẽs Doct. iure diui c no c habere dicitur iuriſdictionẽ.

8 Alij addunt licitũ cõfiteri alteri.1.ob impotentiam Parochi de qua ſtatim dicetur: à quo petit iure licẽtia.2.ſi fœmina parochũ timet,quod improbus in confeſsione iterum ſolicitabit ad malũ, & videt ſe fragi d lẽ d: & petit licentiã,quam ille iniuſte negat.3. ſi pœnitens malũ machinatus eſt contra perſonã ſacerdotis,& ille audiẽs cõtra confitentem e ꝓuocabitur ad odiũ e. aut ſi cognata ſacerdotis vt mater,filia aut ſoror fecit adulteriũ,& cõfitens ei ſcãdali f zabit illũ f. 4.ſi eſt odiũ inter pœ g nitentẽ & parochũ g, vel ipſius parẽtes.5.quãdo parochus eſt ita ignorans vt neſciat diſcernere ſicut opor h tet inter.m.aut venialia h: nec vult dare petitam licentiã:quia illicitum eſſet vt vir varijs negotijs & difficilibus implicatus tã ignorãti confitea i tur:eſſetq; ea cõfeſsio iterãda i: niſi in periculo mortis quando non adeſt alius magis idoneus, aut ſi pœnitens doctus & probus inſtrueret cõ k feſſarium idiotam k.

9 Impotẽtia ſecundũ quoſdã cenſetur dare licentiã, quãdo Parochus eſt omnino impeditus, ne poſsit cõ l feſsionẽ pœnitẽtẽ audire l: vt quia peregrinatur nec reliquit ſacerdotẽ vicarium:nec eſt facilis recurſus ad epiſcopũ longe diſtantem pro remedio:aut quia parochus eſt lõge abſens:vel quia obijt, vel nondum eſt ſacerdotio initiatus, aut grauiter ægrotat.in his enim caſibus ſunt li

Nau.c.placuit.& omnes cit.V.Durãdel.tit.de con- i feſ.§.16. i ſup.lib.2.de pœnit.c.14.Na. ca.9. n.9.Rich.d.17.ar.2.q.6.fr.Alex.lib.1.tit.4a. 4.p. k l 176. k Nau.Durãdel.& alij ſup. l Ich.fra. Alex.ſic quando epiſcopus eſt denuntiatus de excommu.aut ſuſpenſione à Pontificalib.eo iod ordinauit alienos,ius olim cõcedebat ire ad epiſcopũ m vicinũ pro ordinibus.inf.§.13.T. m r.d.cap.

no placuit.de pœnit.d.6. n ſup. o Richar.diſt. 18.ar.2.q.3.Syl.confeſſor.1.§.18.ſed Adria.limitat,quando hinc cenſeretur tacite concedere licentiam:alias nõ eſt tutum p Adr.ſup.dub.3.Hug. p at Guillel.apud Syl.confeſsio.1.§.17. refert excõmunicari in ſua diœceſi concubinã ſi confiteatur ſuo cõplici. D. Th. add. q.20.a.2.ad 1.Victor.§. 133.de claui.§.18.Sot. d.20.q.1.a. 5.Cano.rel. p.5.Cai. Gabr.Marſi. ſupra idẽ Palu.d.16.q.3. Viguer.c.16 §.6.verſ.11 fi. Ledeſ. 2. p.q.7.art.5. q at omnes hi negãt cõ[illegible] ſi cõcubina cõfiteri alieno nõ habet iuriſdictionẽ: & aiunt nõ eſſe illicitũ de ſe confiteri eidem parocho cõplici, ſi ceſſet periculũ.D.Th. Ledeſ.Victor. de claui.Sot. d.18.q.4.a. 3.Syl.ſupra & confeſſor 3.§.5.n.9. r ſignificat Nau.ca.7.n. 8.c.placuit. nu.150. s Syl. confeſſor.3.n.5. cũ.Pan. Angel.verb.caſus epiſcopo reſeruati. fi. t Syuest. u quos be-

m centiam per ſuperiorẽ Prælatũ, aut certe per papam,ipſo iure m cõcedi pœnitẽti:aut ꝙ parochus abſens, cenſetur tacite eã cõcedere.2.ſi parœcianus iure rogat Parochũ præſentem, qui tenetur miniſtrare omnibus petentibus ſacramenta etiam extra n tempus præcepti n: & tamen parochus ſine cauſa renuit audire confeſsionẽ cenſetur dare licentiã con o fitendi alteri o. Tutius tamen eſſet eã expreſſe petere & obtinere à tali parocho. 3. in quibuſdã diœceſibus conſtitutio ſynodalis ſub excõmunicatione prohibet fœminã delicti cõplicem,vt concubinã parocho cõfi p teri: pe parocho: propter periculũ & ſcandalũ. quod ſi hæc ſic [illegible] dita petat licentiã,& ille iniuſte ne q get:quibuſdam videtur iure data q 4.ſi pœnitens nimis erubeſcat confiteri quoddã graue peccatũ ſuo parocho aut prælato, ita vt ſe exponat periculo dimidiandi confeſsionem ſine cauſa excuſante:ſed ne cogatur huic confiteri,nec dimidiet,petit iuſte licentiam:hanc ſane prȩlatus in r iuſte negat r.

10 Generaliter quidam aiunt licentiã debitam haberi pro data: vt ſi confeſſarius aduertat nõ expedire in tali caſu remittere ad epiſcopum: præſumet rationabiliter qđ tali caſu s nõ fuerit eius intẽtio reſeruare s. id tamẽ vix extra neceſsitatem præſu t mendũ eſt de ſuperiore t. errat vero qui putãt extra tẽpus præcepti abſoluere à mor. poſſe ſine neceſsitate quẽlibet ſacerdotẽ etiã nõ approbatũ,qui alias iuriſdictionẽ nullã ha u bet directe in mort. u ſi quando vero aliquis ex dictis caſibus iuriſdictionem conferat, & licentiã eligendi aliũ confeſſarium:oportet eli x gi de idoneis approbatis x iuxta

ne reprobat Medin.q. 40. de conf. quia licet tẽpus ſit voluntarium,ſed materia neceſſaria requirit iuriſdictionem ſimpliciter. Nauar.c.placuit.& communis.& ſic explicandus eſt Sixtus.IIII.extrauag. vi x ces.ſup.§.2.F. x ſic confeſſarius,quem regularis (qui non comprehenditur ſub Decr.Trid. ſeſſ.23. ref cap.15.)eligit per Bullam aut iubilæum,oportet vt ſit ex approbatis per epiſcopum.

y Quia

y Quia interdum nō occurrit conſtans ratio, quà refutetur ſentētia quorundā ex prædictis. z Vict. de clauib. §. 16. de excom. §. 10. Ledeſ. 2. p. q. 25. 3. Caiet. verb. abſolu. ca. 3. expreſſe Syl. confeſſor. 1. §. vlt. confeſſor. 3. proximè añ. §. 37. Soto. d. 1. q. 5. ar. 6. conc. 5. d. 22. q. 1. 4. li. 9. iuſt. q. 8. 1. ad. 1. fi. frat. Manuel in bull. §. 9. n. 29. verſ. 4. recent. cont. Syl. excom. 5. §. 9. & Adrian. de clauib. q. 3.

a quia hęc irregul. non contrahitur ſine peccato. b Cou. ca. Alma. 2. p. §. 2. nu. 3. & cum Richa. Soto relec. ſecr. m. 3. 4. dub. [illegible] eſt vita[illegible] [illegible] iis qui no uerint extra confeſsionis ſigillū. Couar. nu. 2. Soto. Victor. c inf. Palac. d. 18. q. 3. Syl. excom. 5. n. 26. cum I[illegible] noc. Pan. e Do. ſup. & an[illegible] concil. Conſtantiē. cōſtat ex Nicen. can. 5. (vbi citat Apoſtol. can. 12. 32.) & ex Arabico verſum. can. 27. Antiſiod. can. 6. Turronen. 2. cap. 8. Turrian. libr. 1. pro can. Apoſt. c. 13. videtur cōtra Arm. ver. excom. §. 61. & Sotum. d. 18. q. 1. art. 5. d Victor. tit. de excom. §. 4. alias. 333. propter. 3. e Nau. c. 9. n. 5. f c. 2. de cler. excom. miniſt. Nau. ca. 27. n. 244. g ſic ſacerdos etiam occulte excommunicatus, qui ſponte ſe ingerens abſoluit in occulto foro, fit irregul. (quia in hac abſolutione non eſt quærenda alia ſolennitas.) colligitur ex Nauar. ca. 27. nu. 242. fin. & add. Hiſp. ca. 17. nu. 243. Sancius, & quidam Recent. Syluest. irregul. §. 13. At negant fieri irregul. (quaſi iure non exprimatur niſi dum miniſtrat cū ſolennitate fori externi) Richard. diſt. 18. ar. 2. q. 5. frat. Alexand. lib. 1. tit. 1. cap. 2. cum Gemin. cap. 1. de ſenten. excom. citante Hoſtien. Speculat. Ioan. And. & alios mult. quæ ſententia eſt probabilis. h vt ſi homicida celebret, frat. Alexand. ſup. cap. 3. fin. Nauar. ca. 27. num. 194. facit. num. 154. Sot. diſt. 25. quæſtio. 1. art. 3. Cou. Clem. part. 1. §. 1. nu. 3. Syluest. irreg. §. 27. Armil. §. 73. Angel. ſuſpenſio. 3. verſ. penult. Specul. Ioan. And. Innoc. Panor. Felician. de irreg. c. 10. pag. 521. Maiol. lib. 1. de irreg. ca. 2. regul. 12. lib. 3. ca. 19. nu. 17. videtur Rota antiq. deciſ. 262. Iudicial. inquiſit. verb. ſuſpenſ. §. [illegible]. Sylue. concubin. §. 4. vt de illegitimo illicite ordinato & celebrāte aſſirmat Cou. n. 3. cū multis, & nu. 4. de ſuſpenſo ordinato abſque ætate, ſi celebret, qa hic dicitur irregul. etiā abſque culpa ordinatus ex ignorantia ætatis: & quia hæc ſuſpenſio non eſt per ſe ex delicto ſed ex defectu naturali. i Soto diſt. 1. quæſt. 5. a. 6. conc. 8. dicit, à nullo irregul. poſſunt recipi ſacramenta, ſcilicet, extra neceſsitatem. & tēperat Soto. diſt. 18. q. 2. art. 5. ad. 2. Cordub. ad Sotum relect. ſecret. memb. 1. fin. fra. Manuel inf. Syl. euchar. 2. §. 7. Cam. Peña recēt. irreg. celebrat licite ob ſcādalū Nau. ca. 27. num. 239. k Soto. d. 18. q. 4. ar. 3. recent. Cano. rel. de pœnitentia. cōtra Manuel. §. 9. n. 28. 29. l m Syluest. confeſſor. 2. §. 4. verſ. 5. Soto. n [illegible]tetur Soto libr. 9. iuſt. quæſtio. 8. artic. 1. ad. 1. dices quod poſſumus cum his participare. & diſt. 22. quæſtio. 1. 4. verſ. teneor. ſentit Petr. Soto. tit. de excommunic. lect. 3. Nauar. lib. de orat. not. 22. numer. ſexto. & decimo. & ſentit. cap. 27. numero 5. cap. nono. numero. ſexto. Peña & recent. quia ſane colligitur ex Decret. Conſtantienſ. In quo temperanda eſt ſententia Syluest. excommun. 5. §. 4. dict. 1. num. octauo. ſi vna Prouincia ſit damnata hæreſi, incolas cenſeri nominatim excommunicos. idem ſtrictius Soto ſibi contrarius diſtinctio. pma. quæſtio. quinta. artic. ſexto. diſtinctione decimatertia. quæſtione prima. artic. nono. fin. diſtinctidecima octaua. quæſtio. quarta. artic. tertio. diſtinct. 20. quæſtio. prima. 1. concluſ. 2. diſtinc. 25. quæſtio. prima. 1. concluſ. 3. & artic. 3. col. 9. Perez. [illegible] tit. 4. lib. 8. ord. pag. 113.

conc. Trid. Nos tamen in ſupradictis caſibus citra mortis articulum nihil definimus in præſenti y cōtenti nō ſtraſſe ſententiā & loca aliorū Doct.

11 Paſtor qui nominatim & publicè denuntiatus non eſſet, aut notorius clerici percuſſor, ſi à prop[illegible]is ouibus exigatur (dum ſe com[illegible]ode excuſare non poſſet, nec eſt in mora culpabili petendi ſibi [illegible]ſolutionem.) poteſt licite c[illegible]ritus miniſtrare ſacramēta z a. Paſtor enim [illegible] abſolutionē, nec fit irregul[illegible]ctiori caritatis vinculo tene[illegible] ex officio & etiam extra tēpora [illegible] [illegible]miniſtrare ſubditis opp[illegible]tu[illegible]entibus paſtum vitale [illegible] ſacramentorum. De confeſſari[illegible] approbato alibi denunciato, [illegible] tamen in hoc oppido eſt ign[illegible]tus. 1. ſi ex ſola ſacramentali co[illegible]feſsione ſciam, nō debeo illū v[illegible]tare b. bene tamen ſi extra con[illegible]feſsionem id ſcirem: quia ab vno [illegible]piſcopo aut in vna prouincia d[illegible]nuntiatus eſt ipſo iure vitandus vbiq; c. 2. Si quis bona fide cō[illegible]fitetur peccata huic in eo oppido, vbi toleratus ignotus audit illicite cōfeſsiones, videtur valere eius abſolutio d, ex interpretatione virtualis intētionis eccleſię, ſicut valēt acta & ſententiæ iudicis, qui communi errore habetur legitimus & toleratus e. cæterum vt ſit irregularis parochus, ſi excommunicatus celebrauit f: ita ſi ſe ingeſsit ſponte & illicitè in adminiſtrando ſacramenta g. ſed qui tantum eſt irregularis, non incurrit nouam irregularitatē, ſi id ipſum repetat h: & minus impeditur quàm propter irregularitatē i, quàm propter excommunicationem à prædicto officio miniſtrandi ſacramenta ouibus. ſi quis per bullā aut iubilæum eligat ſacerdotē expoſitum, occulte excommunicatū, non videtur huic conferri vſus iuriſdictionis k (quia non eſt Paſtor cum titulo colorato: niſi forte eſſet cōmuni errore populi habitus pro cōfeſſario totius populi) qa Pius Pap. IIII. in bull. anni. 1563. idoneū declarat eū qui nec ſit excommunicatus, &c.

12 Paſtor nominatim denūtiatus nō tantū impeditur per ſe ipſum abſoluere à peccatis vel excōmunicatione, ſed etiā alteri delegare iuriſdictionē l. quia delegatio eſt actus iuriſdictionis: ſed qui ab illo prius fuerat delegatus, nō amittit prius datā ſibi iuriſdictionē m aut aliā gratiā. At eps hæreticus, licet notus eſſet, ſed toleratus, nō numeratur inter denunciatos nominatim n, vt delegare

● Frat.

o Frat. Manuel in Bull. §. 1. num. 5. fin. Paludan. diſtinct. 17. & cit. lib. de Confirmat. cap. 13. §. 3. ad fin. vid. ſup. cap. 6. fin. p Nauarro. cap. 27. num. 163. ad fin. cap. 9. num. 7. Caietan. 3. part. quæſtio. 82. 9. fra. Manuel ſup. concil. Baſilienſ. (nec in hoc fuit caſſatū per Eugen. IIII. licet in cōc. Baſiliē. non fiat mētio de ſuſpenſo.) Victor. de clau. §. 227. Cano, Peña & recēt. nō valet abſolutio à ſic denuntiato. ſic tēperādus eſt Soto. d. 18. quæſtio. 3. 3. diſt. 22. q. 1. art. 5. concl. 2. negās valere abſolutionē à ſuſpēſo, ſcilicet denuntiato. q Nauarr. cap. 27. nu. 187. cap. 9. num. 7. concil. Baſilien. Caieta. Victor. Peña & recen. tangit Couarr. ca. Alma. 1. par. §. 2. nu. 7. & colligitur ex ſimili ratiōe Decr. Conſtantiē. licet de ſolo excommunicato denūtiato expreſsit. idemque de Degradato: quia fit vt laicus & priuatur omni priuileg. clericali. At quidam recent. negant ſuſpenſos vel interdictos eſſe vitandos, quia concil. Conſtantienſ. non expreſsit. Nec Anton. & Maio. 4. diſtinctio. 9. nec Syluest. excommun. 3. num. 5. Caſtro. 2. leg. pœnal. capit. vltim. dum referunt abſolute Decr. Conſtantienſ. r Adrian. bene de confeſſ. quæſtione quinta. Nauar. capit. nono. num. quinto. cap. placuit. num. 103. Soto, Ledeſ. infr. & communis Recent. s Nauarr. ſup. cum Hoſtien. & communi Canoniſt. Syluest. confeſſor. 1. §. 6. verſ. vltim. & §. 15. Victor. §. 153. Ledeſ. 2. part. quæſtio. ſeptima, artic. quinto. dubio. 13. Henric. quodlib. primo. quæſtio. 30. Caietan. abſolutio. cap. primo. Angel. confeſsio. 3. §. 30. Medin. quæſtio. de multiplici licentia confitendi alieno. addit Soto. diſtinctio. 18. quæſtio. 4. artic. 3. quia obſcura eſt hæc tacita licentia, non eſſet illa vtendum, niſi commoditas aliqua, ſignum aut conſuetudo clarius indicet ratificationem Prælati. qui vero videntur contradicere explicantur infr. lit. Y. t ſic propter concil. Lugdunenſ. capit. eos. §. fin. de tempor. ordin. libr. ſexto. affirmant ibi gloſſ. verb. aliter. Dominic. numero decimoquarto. Syluest. irregul. §. nono. Maiol. libr. 4. de irregul. capit. ſecundo. numero ſexto. capit. quinto. numero tertio. ſi modo ſuſpenſio epiſcopi ſit notoria, vt excuſari non poſsit. & qui petunt ad vlteriores ordines promoueri, ſint iam clerici. (vt ait text.) & afferat teſtimonium de ſuſpenſione ſui epiſcopi, vt ibi dicit Dominic. vt epiſcopus priuetur in eo, in quo deliquit. u x ſic reſtius limitat Dominic. Syluest. ordi. 3. §. octauo. Armil. irregul. §. 80. fin. alij verb. ſuſpenſio. & putant adhuc permanere id ius. At Nauarr. capit. vigeſimo ſeptimo. à num. 154. vſque. 158. non fecit mentionem huius ſuſpenſ. y ſic temperandi ſunt qui negant ſatis eſſe ratihabitionem prælati, vt Paludan. diſtinctio. decima ſeptima, quæſtio. 3. num. 28. Gabrie. quæſtio. 2. dub. 2. Capreol. diſtinct. 19. ad argum. contra 3. concluſionem. Anton. 3. part. tit. 17. cap. quarto. Henric. quodlib. 1. quæſtio. 30. 31. 32. Adrian. quæſtio. quinta. de confeſſ. & ita eos exponit Nauar. capit. nono. num. quinto. Victor. Medin. & ſcrupuloſius Soto. z per regul. 10. de regul. iuris in. 6. a b Epiſcopus interdum approbat ad annum vel ad paucos dies: quo tempore elapſo non manet idoneus, ſup. cap. 6.

nō poſsit. Si eps quibuſdā ſacerdotibus dedit licentiam audiendi confeſsiones (ſub ea conditione, ne audiant, niſi conſentiente & non contradicente parocho illorum pœnitentium) poſſet parochus etiam denuntiatus concedere his ſacerdotibus conſenſum ſuum o. Qui ſuſpenſus eſt ab officio (nempe clericali, ſeu ordinis, qui dicitur ſuſpenſus à diuinis) ſi denuntiatus ſit, eſt vitandus in diuinis ſub mort. p ſimiliter & perſona nominatim denuntiata de interdicto q. Nec valet abſolutio ab iſtis data.

13 Ratihabitio prælati ſuperioris (quæ propter neceſsitatem, vel alias rationes creditur aliquo externo ſigno r data in præterito, aut præſenti tempore) tribuit confeſſario iuriſdictionem s, ſaltem ad tēpus. ſicut olim ratihabitio epiſcopi qui longo tempore erat ſuſpenſus ab officio t nec poterat ordinare aut dare literas dimiſſorias (præſertim ſi ita ſuſpenſus ſit quia alienos ordinauit illicite u.) hęc cōcedebat ius viciniori epiſcopo vt ordinaret ſubditos epiſcopi ſic ſuſpenſi x, præmiſſo examine, dum ad ipſum confugiunt. ſed ratihabitio de futuro quanuis poſtea expreſſe confirmetur etiam à Papa, non poteſt validare abſolutionem à peccatis prius datam y; nec retrotrahitur z: quia de eſſentia abſolutionis eſt, vt eo tempore ſacerdos habeat actualem iuriſdictionem, neque enim poteſt ſuſpendere effectum in futurum. dum vero præſens epiſcopus ſacerdotem doctum ſibi amicum videt audientem confeſsiones, nec prohibet cum poſſet: eo ſilentio approbat non quidem ſimpliciter, ſed pro eo tempore a. ſic enim tempore iubilæi vel paſchæ ſolet probare quoſdam minus idoneos, propter penuriam ſacerdotum, quos tamen elapſa occaſione temporis, non vult habere idoneos b, nec manent approbati. & vicarios parochorum ſubſtituit ad annum tantum epiſcopus: & quoſdam ſacerdotes non approbat vt idoneos ſimpliciter ſed ad annū.

CAP. XIIII.

Quis poteſt caſus reſeruare, & à reſeruatis directe abſoluere.

§. 1. *Pontif. non reſeruat caſum ſine excommun.*

2 *Alij inferiores reſeruant abſque excom. reſeruatio ne ſit nimia.*

4 *Eps reſeruat. 3. caſus iure comm.*

5 *Conſuetudine generali reſeruantur. 5. alij.*

CAP. XIIII.

6 *Non reſeruatur niſi peccatum m. externum.*
7 *Quid poteſt epiſcopus in caſus Papæ per concil.Trid.*
8 *Et alienus epiſcopus in peregrinū.*
9 *Quis delegat iuriſdict.pro abſolut.directa reſeruatorum.*
10 *Quibus modis delegat.*

CAſus dicitur à cadendo a, & ſignificat inopinatum euētum ruinæ, qua miſer cecidit à feliciori ſtatu b. ſed à caſuiſtis vſurpatur pro grauiori crimine cuius abſolutio dum reſeruatur Papæ, dicitur caſus Papalis: dum epiſcopo, dicitur caſus epiſcopalis c: Ad bonam eccleſiæ gubernationem expediēs fuit vt Pontifex maximus pro ſuprema à Chriſto in totam eccleſiam data iuriſdictione, grauiores aliquas criminum cauſas in vtroque foro reſeruaret ſuo iudicio d: nullam tamen de facto reſeruat Papa pro foro conſcientiæ, niſi ratione excommunicationis e latæ in iure aut in cœna Domini, vel ab homine: quam ſpecialiter & expreſſe ſibi reſeruat. ac ſubinde abſolutus per Papam vel illius commiſſionem aut iubilæum ab ea excommunicatione, poteſt à culpis iam non reſeruatis abſolui per inferiores cōfeſſarios f. & Chriſtianus qui incidit in caſum cœnæ, ſed præruditate, vt apud Indos excuſatur ab inobedietiæ & excōmunionis ratione g, nō reſeruatur papæ h.

2 Simili facultate epi i tanquam ſuarū diœceſum cōſecrati paſtores: & qui poteſtatē in vtroq; foro ordinariam quaſi epiſcopalē exercēt, vt quidam ſæculares Abbates k magni exēpti: & Generales l religionū in ſibi ſubditos, reſeruant caſus quoſdam etiā abſq; excōmunicatione: m atq; ita caſus differt à cenſura etiam reſeruata n. plures ab vno epiſcopo quā ab alijs reſeruantur, præter eos qui iure communi aut generali conſuetudine epiſcopo reſeruātur.

3 Non debet id facere niſi in ædificationem o propriæ diœceſis, relinquens ordinarijs Parochis (vt & regularibus expoſitis, qui habēt quādam ipſo iure delegationē à Papa, poſita epiſcopi probatione.) congruā iuriſdictionē ad propriarū ouiū gubernationem. quod ſi à ſuperiore vt Papa, nō coerceatur eps, quia diſtans ignorat, nō videtur obligare inſolita epi reſeruatio p. cū ad illius obligationem requiratur vtilitas cōmunis in ædificatione: & in hoc limitatur ipſo iure poteſtas hæc reſeruādi in epiſcopo: nec etiā poteſt reſeruare vllū caſum pro articulo mortis q: vt limitatur iure epiſcopis poteſtas cōcedendi indulgentias r. clericis tamen delegatis poteſt epiſcopus pro libito iuriſdictionem reſtringere: & Gñralis cōfeſſario ſuorū regulariū s.

4 Tres caſus ſunt iure cōmuni reſeruati epiſcopo abſq; excommunicatione. 1. peccatū clerici, cui annexa eſt pœna irregular. t nec reſeruatur ſola diſpēſatio irregul. ſed ipſum peccatū, à quo tamē reus abſolui poteſt ante diſpenſationē irreg. u & fortaſſe hoc eſt quod quidā vocant irregul.mentalē x. cuius abſolutio cōceditur in quibuſdā bullis y. 2. olim peccatū ob qđ imponebatur ſolēnis pænitētia z. quę tñ iā nō eſt in vſu. 3. incēdiarius domus, frugū, aut aliarū rerū ex propoſito a: & qui ad incēdium dat conſiliū vel auxiliū, quo moraliter & iniuſte influit b.

ab Calepin. a b verb.caſus.Virgil.ſed ſi tantus amor caſus.Nau.editio.ann.84.cap.27. num. 259. vbi adiecit quædam falſa, de quibus ſup. cap. 13.§.3. c ita ex conſuetudine Theolog.& ſummiſt. vſurpatur. d Triden. ſeſſ.14.c.7. can. 11. hic ſeſſ. 24. ref. c.5. Papa ſibi reſeruat cauſas epiſcopi. quem morē in rebus grauiſſimis recurrendi ad Papam probat Sander. lib. 7.de viſibil. Monar.pag. 226. & in indicē, verb. Romanum. ſic reſeruat caſus in cœna Domini V valden.to.2.de ſacram.ca.149.citat Inno. VIII. in concio.de Apoſt.Petr.& Paul. At aiunt quidam quod antiqua iura, & concil. Carthag.2.can.4. Carthag.3.c.32.Afric,ca.10.(26.q.6.cap.fin.&.33. q. 2.ca.latorem.) V Vormat.ca.36.Leo epiſt.86.videntur loqui de reſeruatione pœnitentię ſolēnis à qua ſolus epiſcopus ſi præſens eſſet abſoluebat Bellar. lib. 1. de pœnitentia.capit.21.fin.& libr.de Rom. Pont.c.Reſpon.ſimul reſeruabatur abſolutio à culpa, vt nūc fit. pro quo V vald.cit.Orig.ho.8.Leuit. hom.10.Num.videtur Cypria.lib.3.epiſt.16. alias 12.quem citat Cano, ſed nil dicit. Aug. Enchyrid. c.55.& epiſt.128.cap.3. habetur cap.in actione de pœnit.d.1.&.26.q.6.ca.fin. ſic epiſcopus in cap.latorem. 33. q. 2. miſit matricidam ad Nicol.PP. vt ab eo abſolueretur. Felician.lib.de cenſur.tit.de caſibus reſeru.ca.14.fin.refert ex Alex.inf.Anto.3.p. tit.17.cap.11.verb.caſus.§.2.quod grauiſſima crimina vt parricidium olim reſeruabantur Papæ, etiā abſque excommun. Benedict.XI.extrau.inter cūct. de priuileg.numerat quatuor crimina epiſcopo reſeruata. Sixt.IIII.extraua.& ſi Dominici.de pœnit.& remiſ. excommunicat abſoluentes à caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis. Clem.1.de priuil. cap.ſi epiſcopus de pœnit.& remiſ.lib.6.Doct.d.17.Dur. q.15.ar.2.Palud.q.5.Gabr.q.1.ar.3.dub. 2. Palac. q.vlt.Alexan.3.p.q.18.mem.4.art.4.§.4.Marſil.q. 12.art.1.Soto.d.18.q.2.art.5.Victor.§. 162. alias 149.Cano relect.de pœnit.p.5.Ledeſ.2.p.q.8.a.2. dub.7.q.26.art.2.Adria.de confeſ.q. 4.Petr.Soto. tit.de confeſſ.lect.6.Med.C.de confeſſ.f.53.col. 3. Gerſon.2.p.tract.de moderata caſuum reſeruatione.Anto.& ſummiſtæ.verb. caſus reſeruati Angel. confeſſio.1.nu.12.Tabien.nu. 16. Roſell.confeſſ. 2.nu.9.Syl.confeſſio.1.§.4.&.19.nu.7.20.21.confeſſor.3.§.3.Caietan.verb.confeſſio.1.cond.10. & verb.caſus.Nauar.cap.26.num.6.& late.ca.27.nu. 254.& in c.1.§.cautus de pœnit.d.5.nu.10.Coua. ca.Alma.1.par.§.11.nu.12.fr.Medin.lib.1.ca.10. e Doct.Palud.Gabr.Palac.Adrian.Anton.3.part. tit.17.ca.11.§.2.Duran.d.17.q.15.ſupplem.d.45. q.3. artic.3. Victor. Ledeſ.&Cano, Petr. Soto ſup. Caieta. verſ. caſus. Nau.ca.26. nu.13.c.27. nu. 254. §. 4.&edit.anni.84.n.261 & de pœnitenti.d.5.c. cōſideret.in princ.n. 70. &.§.cautus. n.30.in cap. ita quorundam.nu.11. & gloſ. fin. nu.20.ſummiſt.ver. cōfeſſio. ſup. Caiet.Sylu. ver. caſus. Arm.§.4. Couar.ſup. Angles de conſ. a. 5.diff. 1.p.294. Alcoc.ca.12.fr.Manuel in Bullam. §.9.nu.97.& ſeq.At Taper ar.3.pa.135. (falſo citans Palud & Syl.) male addit cum Duran.epiſcopos male agere, dum non ſe conformant Papæ, vt ſolum reſeruent ratione excommu. Durand. putat Papam non reſeruare abſolutionem ab ipſa culpa, ſed à cenſura.quod videtur contra.ca. ſi epiſcopus.de pæniten.& remiſ.in.6. & cont. morem religionum (vbi reſeruantur etiam culpæ contra vota) Trident.ſeſſ. 14.ca.7.can.11.ait, epiſcopos reſeruare præſertim quo ad illa peccata quibus excommunicatio annexa eſt: & vim habere non tantum in externa politia, ſed coram Deo. quod bene aduertunt Soto. Ledeſ. Cano.Nau. vtroque loco fra Medin. f Doct.cit.F.Nauar.cap.27.num. 254. fin.Soto.d.18. (licet diſt.12.quæſt.1.4.verſ.omnes dixit oppoſitum.) Cano.Duran.Medin.Alcoc.Armil.& Caiet.ver. caſ.§.1.§.ſcito.Syluef.verb.caſus Taper.art.3. Petr. Soto lect.5.ad fin. g Diuus Thomas.diſt.17.q.3.2.1.ad.4.Palud.q.5. artic. 1. Gabr.q.1.art.3.dub.2.Marſil.q.5. 1.idem addunt abſolutus per ſuperiorem à reſerua. ſine excommunicat. poteſt deinceps abſolui per Parochum. Anton. Angel. Syluest. Paludan. Palac. Angles. Alcoc.& alij. Et ignorantia licet non excuſet à peccato, excuſat tamen à cenſura dum excuſat à ſpecie inobedientię propter quam ſolam imponitur Mat. 18.ſi eccleſiam non audierit. communis.Naua.capit. vigeſimo ſeptimo, numero decimo ſexto. 80. 141.fin. & alibi Soto. h vt colligitur.F. i de fide: Tridentin.ſeſſione decima quarta, capit.ſeptimo.cano. vndecimo.Soto.diſtinctione decima octaua. quæſtione ſecunda, quinto. colum. decima.Ledeſm.quæſtio.8.2.Anton.cap.13.Henr. quodl.1.q.25.vid.q.29.&.30.Petr.Sot.lec.5.Ang. verb.caſus.vbi Armil.Tabie.& Syl. qui etiā verb. confeſſor.1.§.3.Speculator in Repertor.reg. ſuper quibus. k l Doct.ſup.& praxis quia ſunt ordinarij, cum poteſt. quaſi epiſcopali. At falſo Maior. d.17.q.5.& Petr. Soto. lect. 5. ait parochū poſſe reſeruare caſus, ſed raro reſeruare & male Palud.d. 17.q. 5.Anto.3.p. tit.19.ca.6. Soto ait ridiculum eſſe ſi epiſcopus vnū caſum grauiorē reſeruet Decano, alium Archidiacono: qa accedens ad decanū, ſtatim notatur de tali peccato. At Trident.ſeſ.24. refor.cap.6. quædam cōmittit ſoli epiſcopo, & non Vicario eius: alia ſimul Vicario. m communis Nau.n.254.Soto.Cano.Ledeſ.Victor.Pet.Soto.fr.Medin.ſup.quanuis Trid.ſeſſ.14. cap.7. dicat præſertim reſeruari quibus eſt annexa excommunicatio. n Nau.n.254.§.2.&.n. 151. cont.Dur.q.15. o Trid.c.7. communis. præſertim ſi Parochus haberet iure diuino iuriſdictionē vt putant Maior.d.17.q.7.Soto.li.10.de iuſt. q. 1. ar.4. p quia parochus iure commu.habet iuriſdict.cui epiſcopus non derogat (cum habeat reſtrictam à Papa, quantū expedit vt ſignif.Trid.ſeſſ.21. refor.c.4.) atq; ita nimiam epiſcopi reſeruationem non valere, affirmat Ledeſ.q.8.a.2.Pet.Sot.lect. 4. q.2.a.5.ad.2.Taper.a.3.Soto.Maior.d.17.q.5. Angel.verb.caſus ad ſi. cū Ioan.de Ligni.& Speculat. alij ſup.& multi Recent. Alij putant valere vt Syl. confeſſor.3.§.1.Henric.quodl.1.q.27.nempe, reſpectu ſacerdotū ſęcularium qui non ſunt parochi, quod in hoc fatentur Ang.Arm. caſ.ſi.Sylu.cōfeſſor.3.n.5.ſi. atq; ita prælatus religionis poteſt confeſſario ſuorū qui eſt ad nutū amouibilis, reſeruare prolibito. at regularibus habita epiſcopi approbatione (quia habēt à Papa ipſo iure iuriſdictionē) nō magis poteſt epiſcopus reſeruare caſus quam parochis per cle.dudū de ſepul.& colligitur ex Trid.c.7. dicit epiſcopos in ſua diœceſi poteſt reſeruare, in ædificationem tamen nō indeſtructionem.Palac.d. 18.q.2.Viguer.ca.16.§.6.verſ.11.fin.Syl. confeſſor.2.§.5.Anto.Bañes.2.2.q.1.a.10.in.2.p.dub.5. conc.6.fr.Med.fr.Alexand.ſum.lib.1. tit. 3.ca.14. q d.eſt.c.11.§.2.quia iuriſdictio.in art.mortis datur iure communi vt declarat Trid.ca.7. r cap. quod autem.de pœn.& remi. s ſup.P. t u fr. Manuel in expoſi.bullæ.§.9.à.nu.91.Benedict.XI. extrauag.inter cunct.de priuil. qui ibi concedit priuil.Minoribus anno.1303.& quanuis videtur reuocata per cle. dudum. de ſepul.manet tamē vt eſt declaratio iuris ait Tabie.verb. diſpenſatio. §.15. Sylu. caſus. §. 4. verſ. 5. vbi Armil. frat. Manuel. cū D.Tho.diſt. 19.q.1.3.2. ad.2. ſed falſo.Tabie.Piſan.& Sylu. caſus. putat abſolui non poſſe, niſi prius diſpenſetur in irregul. cuius oppoſitū probat Nau. in c.1.de pœnitentia. d. 6. §.cautus. n. 26.ca.27.nu.256.cum Card.d.Clem.dudum. q. 8. Angel.caſus.§.1.&.5.Anto.Roſel.confeſſor.1.Armil.irregul.§.89.Caiet.ver.irregul.Cord.lib.5. de indulg.q.43.dub.3.Couar.infr. quia ſæpe abſoluit epiſcopus à peccato homicidij, cum tamen diſpenſare non poſſit in ea irregul.At falſo Angel.putat ſolam diſpenſationem irreg.reſeruari in clerico: non autem culpam. x ſic vocat concil Baſilienſ.ſeſſ. 14.Adri.quodl.8.a.2.Pigh.lib.6.eccle.hier.cap. 16. Hippoli.in.l.is qui telo.C.ad.l.Cornel. de ſicar. & colligitur ex d.extrau.inter cūctas.& Bull.cruc.Pij. IIII. anni.1561.At Nauar.cap.27.num.193.& Hiſp.210. Cord. ſupra negant dari vllam irregul. mentalem: niſi apud quoſdam ſcrupuloſos. y at Cord.ſup.& Cou.Cle.ſi furioſus.princ.nu.4. fin. & §.1.num.4.cap.Alma.1.par.§.6.num.6. putant irregul.mentalem intelligi, de occulta ex delicto exteriori. nam & Soto.d.22.q.2.art.3.cum multis recent.putat.per bullam abſolui poſſe irregul.quę eſt pœna ex delicto, & eam late dici cenſuram. inf.lib. de indulgent.cap.13.§.5. z Nauar.cap. 27.nu. 256.§.3.Bellar.lib.1.de pœnitentia.cap.21.fin.ex concil.Carthag.cit.D.Syluest.Angel. Tabien. Armil.ver.caſus.Ledeſ.quæſt. 8. art.2.dub.5.dictum eſt libr.2.de pœnitentia. cap. 21.§.6. ab cap. peſſimam.23.q.8.Angel.Syluest.Nauar.ca.27.nu. 40.256.§.2.cap.17.num.100.at non eſt excommunicatus, ſed venit denuntiandus: & tunc excommunio reſeruatur Papæ, nec eſt ab excommunione abſoluendus ſine cautione iuratoria nunquā facien di ſimilia.Nau.c.26.n.2.vid.ſup.cap.10.§.11.

quidam cum gloſ.addunt.4.blaſphemiam,quæ olim reſeruabatur ratione ſolennis pœnitentiæ [c]: ſed iure non reſeruatur,niſi publica ſit, & pro foro exteriori [d]. 5.diſpenſatio in voto vel iuramento epiſcopis reſeruatur [e]: ſed non pertinet ad peccatum reſeruatum [f].

5 Benedict.Papa. X I. declarat generali cōſuetudine [g] reſeruari epiſcopo.1.homicidium voluntarium. [h] ſed ſatis includitur in reſeruato ratione irregul.hic tamen caſus reſeruatur etiam in laico. ſed extendi non debet ad mutilationem membri [i]: & multo minus ad percuſsionem [k]. 2.falſarius in literis [l]. nec extendi debet ad teſtem falſum [m]: Nec quando aduocatus vel notarius oſtendit ſcripturas vnius,aduerſario eius [n]. & forte hic ſolum reſeruatur pro foro exteriori [o]. 3. violatio libertatis eccleſiæ [p]. 4.violatio immunitatis eccleſiæ [q]. ſed vterq; ſolū reſeruatur ratione excōmunionis [r]. 5.ſortilegium,ſeu diuinatio [s]. quia ita declarat Benedict.X I.quod falſo quidā legūt,ſacrilegium [t] operis.6. iure communi excomunicatio.nēpe Papæ reſeruata [u], quę cōceditur vrgente neceſsitate epiſcopo. & dum conſtitutiones ſynodales epiſcopo reſeruant caſum cum excommunione latæ ſententiæ [x]. 7.ſpeciali iuris conſuetudine aut reſeruatione quidam epiſcopi ſibi reſeruant reſtitutionem incertorum [y], quę mala fide accepta ſunt.quod limitandū eſt, ſi dum reus cōfitetur, adhuc iniuſte retinet [z]. Cum poſſet ante confeſſionem ſine epo reſtituere in opera pia:aut cōponere ſe cū Papa,vel cōmiſſario Cruc. [a] tandē dū epiſcopus ſibi reſeruat inceſtum & ſtuprū : nō intelligitur inceſtus inter pueros [b], per quē non cauſatur affinitas:nec illorū ſtuprum , quod nō eſt ſpecialis virginitatis ſpecies. Magiſtro Scholaſtico Salmanticæ dicitur reſeruari, ſi ſcholares ludunt vltra quātitatem duplicati argētei [c]. At pro foro tantum exteriori.

c d Tabien. olim reſeruabatur ratione ſolennis pœnitentiæ:& id tantum vult Syl.cum glo.ca ſtatuimus.de maledic.ſed iam non reſeruatur niſi pro foro exteriori. Nau.n. 257.§.4.cū Angel. e communiter reſeruant epiſcopi periurium teſtis aut rei in iudicio.ſecus de iuramento quod iudices , & alij miniſtri faciunt ſeruandi leges ſui officij.& quædam vota cōmutat parochus in æquale : qđ & ipſe vouens facere poſset : ſed diſpēſare in minus pertinet ad epiſcopū vel Abbatem qui habet quaſi epiſcopalē poteſtatem . Nau. c. 12. n.75.

f Nau. ca. 27.nu.257. §.5.

g Benedict. extraua. inter cunctas. de priuil.quæ generalis conſuetudo æquiualet legi iuris communis.

h Benedict.X I.Nau.nu. 258. Ant.Syl.§.4.Ledeſ.art.2.dub.5.

i quia non habetur apud gloſ.& Doct. & ita debet reſtringi. At falſo Nau.ſup. extendit ad mutilationem.ſed irregularitas homicidij extēditur ad mutilationem (vt ait Nauar.c.27.n.206.fin.218.) quia non eſt eadē ratio de his.

k cum Anto.tit.17.ca.11.ſi. (quia odia reſtringi.)tenet Nau.c.27.n.92.& de conſilio nū.52.Tabie.diſpenſatio.§.15.Roſel.confeſsio. 1. §.1.Med.ſup.Soto.q.2.ar.5. Alcoc.c.12.contr.Syl.

l Bened.XI.d. extrau.Doct.ſup.Seſſa ſuper Nau. hoc.nu.258.& ſuper.c.17.n.168.fin.

m extendit Nau.ad teſtem falſum.& Syl. quando teſtis accipit pecunias ne teſtetur verum, aut pro dicendo vero teſtimonio : aut ſi Iudex pecunias capiat pro ſententia iuſta vel iniuſta. Alij extendunt ſiquis in iudicio protulit falſas ſcripturas, quibus recuperauit id quod ſibi liquido debebatur. (de quo Naua. ca.25.nu.32.Soto.relect.ſecreti.M.2.q.7. & lib.5. iuſt.q.7.ar. 2. quod ob Paulinas generales tenetur reus edere in iudicio inſtrumenta ſeu ſcripturas ſi continent ius vtriq; litiganti commune : alias cenſetur falſarius in iudicio.) Reſpon. hæc falſa eſſe: quia Benedict. X I. & alij Doct. reſeruationem ex conſuetudine generali non extēdunt ad hos caſus. & interdum teſtis qui tacet non tenetur reſtituere pretium aut damnum.

n falſo ita extendit Nauar.

o ita limitat Tabien. diſpenſatio. ad fin.

p Benedict. X I. Nauar.num. 259. §. 3. Syluest. At Tabien.putat non reſeruari niſi ratione excom.

q Nauar.Syluest.

r Tabien. diſpenſatio fin.

s ſic habet litera vera Benedict,X I.nec in eo reuocatur per cle. dudum : quia manet vt eſt declaratio iuris.ſup. §. 4.T.

t ſic legūt Nauarr. & idem Syluest. caſ. §. 4.& Nauar. add. Hiſpa. nume. 259. explicat vt ſi initiatus ſacris fornicetur contra votum, vel accipit aut miniſtrat ſacramēta in peccato. mort. non reſeruari , ſed quando eſt violatio loci ſacri , aut furtum rei ſacræ. non tamen ſi vſurpet agros aut domum eccleſiæ. & ita ait concordari Angel. & Syluest. ver. ſacrileg. item ſi ex peccato ſacrilegij incurrat notoriam infamiam , fit irregul. Nauar. num. 248. ſed ex minori delicto diſpenſat epiſcopus cum tali irregul. Maiol. libr. quinto. de irregul. capit. 30. fin. Reſpon. hic caſus non pertinet ad conſuetudinem generalem , nec refertur à Benedict. X I.

u Nauar.num.257.§.6.quia reſeruatū Papæ conceditur epiſcopo dum excommunicatus habet impedimentum adeundi Papam. Nauar.nume. 89.ad ſeptimum.num.111.cum Innoc.

x Benedict. X I. ſignificat : quod non aduertit Nauar. Addit Angel. reſeruari conſuetudine peccatum clandeſtin.matrimonij.At fere in omni diœceſi per conſtit. ſynod.habet annexam excommun. à qua non abſoluitur, niſi ſoluto marcho,ſeu pondere argenti.

y z Nauar. n. 259.§.4. & capit. decimo ſeptimo. num. 92. Archid. Felin. Syluest. in Roſa aurea.cap.3.Roſel.confeſſor.1. Petr. Soto de confeſſ.lect.5. ad fin.

a atque ita reuera non reſeruatur in foro conſcientiæ. Nauar.capit. decimo ſeptimo, num. 92. cap. vigeſimo ſeptimo, ſup. Soto.lib.4.iuſt.quæſtio.7. artic.1.ad tertium. Medin.C. de reſt. quæſt. 3.cauſa.10. Syluest. reſtit. 8. §.5.6.

b Tabien. diſpenſatio.fin.

c Frat.Medin.lib.primo,capit.10.§. 3. frat. Manuel in bull.§.nono.num. 92. cum Alcoc. de ludo. cap.37.fol.202.

6 De facto non niſi peccatum exterius: & quod ſecundum quantitatem externi operis [d], & non ſola relatione ad conſenſum internum conſtet certo eſſe mort. reſeruatur,aut excommunicationi ſubijcitur [e]. quamuis in religione ſtrictiori & feruenti , reſeruari poſsit conſenſus internus [f] per horam aut notabile tempus durās: & quædam de ſe venialia, quæ periculum grauioris mali inducunt [g]. de facto tamen nec ipſa hæreſis [h], niſi verbo aut ſigno exteriori de ſe ſufficiente [i] indicare pertinacem errorem intellectus,reſeruatur.

7 In caſus cœnæ , ſi occulti ſint, nec in iudicium deducti, concedit Concil.Trident.ſeſſ.24.cap.6. & reſtituit epiſcopis ſublatam olim iuriſdictionem , quam habebant iure communi [k], aut diuino ſecundum quoſdam [l], ſed ſubordinatam & reſtringibilem à Papa. idem etiam eis concedit in foro tantum conſcientiæ in hæreſis crimine [m]. Quare ſi reus in caſum cœnæ occultum incidiſſet,& cum longe diſtet ægrotus , aut monialis incluſa non poſsit epiſcopum adire : poſſet epiſcopus cauſa & qualitate perſonæ cognita abſentem ſoluere ab

d e Multi Recent. ſic qui rem paruam offert epiſcopo ex intentione ſimoniaca, non incurrit pœnas. c.& ſi quæſtion.de ſimon. vid. Nauar.cap.27.num. 62.§.7.de datis pro gratia.not.10.11.ad fin.12.in fin.& alienatio rei modicæ de eccleſia. Syluest.alienatio. §. 16. Maiol.lib.5. irregu.c.26. nu.3.

f Soto.diſt. 18.q.2.5. & d.22.q.2.ar. 2. &. 3. poſt con. 5. vt in re graui (hæreſi aut apoſtaſia à Religione) Caietan. tom. 1. opuſ.tract.5. de confeſ. q. 5. ad. 2. (& id ſequuntur multi Canoniſt. qui falſo putant abſolutionem hæreſis mentalis reſeruari Papæ) videtur communis. d.17. Fr.Medin. lib.1.c. 10.Petrus Soto.lect.5.de confeſ.Bañes.2.2.q.11.a. 4.dub.2.pag.655.compend. Mendic.verb.abſolut. quoad frat.§.12.Alexand.PP.VI.definit, quod ſuperior regularium poteſt reſeruare peccata quædā cordis(maxime ſi per tempus notabile durent)quia reſeruatio non pertinet propriè ad iuriſdictionem poſitiuam.At Adrian.q 4.de confeſ.negat poſſe reſeruari interiora, quaſi eccleſia non habeat iuriſdictionem in illa. Reſpon. poteſt auferre confeſſario iuriſdict. ne poſsit in peccatum aliquod internum. addit Soto errorem eſſe reſeruare interna,& addere onus bis confitendi hæc. fatetur tamen poſſe reſeruari.

g Quia iuriſdictio in venialia manat à Papa, & poſſet ab eo auferri . præſertim ſi dubium ſit de peccato mort.

h Soto.d.18.q.2.ar.3.con. 4.& ar.5.ad.2.Nauar.c.11.n.17.c.27.nu.56.in.c. 1.de pœnit.d.5.nu.19.22.Paludan.4.d.13.q.2.dicit commun.Theolog. Caiet.verb.excommun.ver. hæreſis.fin.& in.2.2.q.11.ar.3.vbi Bañes. Ledeſ.2. p.q.21.ar.6.verſ.ſed maior.vid q.24.& q.5. a.1.q. 16.ar.6.dub.2 . &.4.Syluest. excommun.7.§.3.cit. multos Simanc.de cathol.inſtit.c.42.nu.3.cum plurimis.Maior.3.d.25.q.3.Anton.3.p.titu.24.cap.4. Duran.4.d.17.q.8. Almain.de poteſtate eccleſ.c.3. Dried.3.de libert.Chriſtian.p.60. Couar.reg.peccatum.2.p.princ.n.7. Perez.l.3.titu.4.lib.8.ord.p. 83.Caſtro.1.de iuſt.hære.pun.c.1.&.7.lib.2.c.7.ad fin.c.12.18.lib.2.leg.pœn.c.vlt. Iul. Clar.pract.§. hæreſis.Anton. Gabriel.tom.1.Commun.verb.hæreſis . & tamen hi & Rojas tract. de hæret . citant multos Canoniſtas in contrarium.

i Conſulti multi Recent. & ſatis ſignificat Nauarr. Hiſpan.c. 27.n.269.& relect. de ſimonia.n.20. & ſpecialiter conſultus. ſignificat Almain.de poteſt.eccle. cap.3. Caietan.2.2.q.11.art.3. Simanc.c.42.Caſtro.2.de iuſt. hære. puni.c.18. Cordub.lib.4.q.13.Corol.3. fin.Archiepiſ.Guerrero.Sancius epiſcopus, & multi ex ordine prædicatorum. D. Moya. & fertur ita reſpondiſſe congreg. Cardin. conſulto Pio. V. ad Pachecum Cardinal. Burgen.

k Quia epiſcopus iure communi aut diuino niſi expreſſe limitetur, habet pro ſubditis quidquid Papa in tota eccleſia , vt Soto & alij dicunt : & hæc lex correctoria (quæ reducit reſtrictionē ad terminos iuris antiqui) eſt extendendā iuxta doctrinam commun. (quam cum multis ſequitur Molina. libr. 3. de primogen. c.4 nu. 25. Gutier. de iuram. cōfirmat. c.51. nu. 8. Gloſ. ca. ſtatutum de præbend. in.6.Couar. 3.Variar.c.6.n.4. Anton.Gom.tom.3. Variar.c.5. nu.11. Gome.regul. de iure quæſito. non tollend. q.16.Segur.fol.83.colum.3.Greg.l.12.tit.33.p.7. Sylua.Nuptial.lib.6.nu.23. Nauar.c.1. de pœnit. d.6.§.laboret.nu.16. c.27.num.262. ſeu editione ann.84.num.264.)contr.quoſdam quos refert. Molina ſup.n.28. & Tiraquel.retract.præfat.num.59. Franciſ.Piſan.de ſtatuto exclud. fœminas.num.95.

l Cit.ſup.c.5.

m Nauar.edit.anni. 84.n.260. 275.(licet in vet.dubius eſt.n.271.§.15.) Cordu. lib.1.q.11.art.1.fin.& caſ.8.Palac.3.diſt.25.q.7.p. 301.Bañes.2.2.q.12.ar.4.dub.2.pag.656.Simanc. propendet add.de cathol.inſtit.c.3.n.6. Angles.tit. de conf.ar.5.difficult.6.Manuel in bulla.§.9.num. 70. & refert Quirogam inquiſitorem generalem facta conſultatione cum epiſcopis in Conci. Tolet. anni. 1583.ita dixiſſe.Sixtus.V. in bulla cœnæ excipit , niſi ij caſus in illis literis expreſſe comprehendantur.Gregor.XIII.rogatus noluit in ſua bulla excipi derogationem hanc Tridentin.ſicut enim bulla cœnæ non derogat facultati quam inquiſitores habent iure communi. c. vt officium. de hæret. lib. 6. ita nec facultati quam epiſcopus habet iure communi. At derogat priuilegio etiam regularium quo Prælatus idem poſſet circa ſuos , quod epiſcopus etiam per Trident. vt conceſsit Pius.V. prædic. & Gregor.XIII. Ciſtercien. & alij Pontif. priores. Compend.Mendic.verb.abſolut. quoad ſæcul. 1.§. 19.compend.Benedict.n.3.compen. Bernard.verb. abſolut.quoad monach.§.11.12. Claud.compend. ſocier.Ieſu.verb.Prælat.§.3.abſolut.§.3.6.7. Peña. Fr.Medin.& multi vtriuſque iuris periti.nec videtur reuocari per generalem clauſ. bullæ in cœna vt aiunt prædicti & conſulti. Bañes,Gallo, Fr.Medin.Sancius Archiepiſ.Guerr.& Blanc.D.Moya,& Solis primarij ſignificat Mandoſ.praxi ſi & naturę, fol.58.Sebaſtiān.Medices ſumm.peccatorum capital.tit.9.q.32.col.3. & Cardin. Garrapha nomine congrega.Cardinal.ita reſcripſit.ad D.Chriſtophorum Vela Archiepiſcopum Burgenſ.quia lex generalis

ralis etiam poſterior non tollit ius ſpeciale, vt dictum eſt. & quia bulla cœnæ ſolum aufert priuilegia: ſed epiſcopus non ex priuilegio ſed ex poteſtate iuris communis etiam antiqui id habet ſublata reſeruatione. ſed ea abſolutio non prodeſt pro foro exteriori. Couarr. c. alma. §.11. nu.16.

excommunicatione [n], ſeu reſeruatione: aut pleniorem cauſæ cognitionem committere prudenti vicario ſpecialiter delegato [o]: quia in his epiſcopus habet ordinariam iuriſdictionem ſpeciali iure, poſt indultum Concil. Triden. ſicut & habebat olim antequam Papa ſibi reſeruaret. Hi caſus Triden. non cenſentur iam nunc epiſcopales: quia epiſcopis ſpeciali iure ob perſonæ induſtriam & autoritatem conceduntur. Quare in his nihil poſſunt ij regulares, quibus ex priuilegio conceduntur caſus epiſcopales [p]: nec pœnitens per vnam bullam ab his abſolui poteſt, niſi ſemel.

8 Epiſcopus alienus peregrinum ciuem, dum in eius diœceſi negotium habet, poſſet abſoluere à reſeruatis proprio epiſcopo [q], ex tacita proprij ratihabitione: præſertim ſi proprius longiſsime diſtat, vt qui ab India huc venit nominatim denunciatus de excommunicatione. ſi autem caſus ille qui à proprio epiſcopo erat in ſua diœceſi reſeruatus, non reſeruetur in diœceſi vbi adeſt peregrinus, poſſet illum Parochus [r] abſoluere: quia reus iudicari ſolet ſecundum leges & conſuetudines loci vbi præſens adeſt. cum hoc peregrino alienus diſpenſare non poteſt in his quæ Concil. Triden. ſeſſ.24. cap.6. concedit epiſcopo circa ſuos tantum ſubditos. poſſet tamen cum ijs mercatoribus & ſcholaribus [s], qui maiori anni tempore moram trahunt, & domicilium quoddam habent in

[n] Ita multi Theolog. & iuriſperit. cõſulti quia abſolutio excõmunication. poteſt valide conferri abſenti.

[o] Cordub. caſ.8. in add. Perez. l.3. titul.4. lib.8. ord. pag.99. Fr. Manuel in bulla. §.9. nu.79. quia pcurator ſpecialiter electus habet vicem delegantis. At generali vicario nõ poteſt epiſcopus id generaliter cõmittere: quia in eo quod ſibi ſpeciali iure conceditur, eligitur induſtria perſonæ.

[p] Fr. Manuel in bulla §.9. nu.135. ſi, ſic epiſcopus ex tacita cõmiſsione Papæ diſpenſat in voto continentię, dũ vrget periculũ: & in impedimento occulto matrimon. contracti: in quo tamen nihil poſſunt hi regulares. Manuel. n.118. & ſic reſtringe citatos ſup. §.7. M. fin.

[q] Paludan. d.17. q.2. nu.22. Anton. 3. p. tit.17. c.4. fatetur Soto. d.18. q.2.5. ad.2. & q.4. ar.2. & plane Nauar. c.27. n.255. ſeu nou. n.261. fauet Cord. caſ.18. Naua. c. placuit. de pœnit. d.5. n.83. Richar. d.18. art.9. q.5. Couar. pract. c.11. n.4. cum D. Tho. d.21. Hoſtien. ſumm. Sylueſt. abſolut.4. §.4. num.6. & refert ſe ad verb. abſolutio.1. n.8. excommun.8. §.8. Armi. excommun. §.35. At dum oppoſitum ſignificant (Caietan. verb. abſolut. excom. c. fi. & Sylueſt. abſolu.1. §.2. n.11. confeſſor.1. §.6. verſ.5. & §.13. excomm. 8. n.7. verſ.5. delegatus. §.12. nu.18. facit Couar. c. alma. 1. p. §.12. verſ. eſt hic.) ſunt interpretãdi quod alienus epiſcopus non poteſt proprio iure, ſed cum onere, vt pro excommunicatione præſentet ſe proprio epiſcopo. ſic Papa aut pœnitentiarius abſolues addit interdum on⁹, vt ſe præſentet ſuo ordinario, alias reincidat.

ea aliena diœceſi.

9 Papa non ſolum per ſeipſum poteſt immediate abſoluere à reſeruatis epiſcopo [t]: ſed ſi caſus idem ſit reſeruatus Papæ, ſimul & epiſcopo, ſublata reſeruatione Papæ (vt dum per bullam aut iubilęum Papa concedit abſoluere à ſuis caſibus) tollitur ex conſequenti reſeruatio epiſcopi [u], ex praxi recepta. 2. qui habent ordinariam iuriſdictionem poſſunt alijs delegare abſolutionẽ à ſibi reſeruatis [x]: vel concedendo pœnitenti bullam [y] aut licentiam, vt facta illius electione, confeſſarius illũ à reſeruatis abſoluat. 3. Archiepiſcopus tamen in ſubditos ſuffraganei non habet eã iuriſdictionem, niſi dum iure concedente [z] diœceſim ſuffraganei viſitat [a], aut in caſu appellationis: & tunc tanquam ordinarius delegare alijs poteſt abſolutionem à reſeruatis. 4. vt conſuetudine quidam caſus reſeruantur, ita conſuetudo vidente & tacente prælato arguit caſum iam non eſſe reſeruatum [b]: atque ita aliquo modo iuriſdictionem concedit in caſus prius reſeruatos.

10 Ordinarius nunc delegat expreſſe abſolutionem à reſeruatis confeſſario petenti, aut pœnitenti: vt Papa per bullam aut iubilæum durante eius tempore, ſi bona fide facit diligentias præſcriptas [c]. 2. ſublata cenſura ratione cuius caſus reſeruabatur, manet non reſeruatus [d], & poteſt à quolibet confeſſario abſolui: ſic epiſcopus abſque

[r] Cum Sot. q.2. a.5. Caiet. abſolu.2. & ait. declaraſſe. Eugen. Papam IIII. Naua. c.27. n.255. F. Manuel bulla. §.9. nu.94. & quidam Recent. contr. Fr. Medi. li.1. c.10. §.3.

[s] Alcoc. ca.12.

[t] Nauar. edit. vlt. c.27. n.263. & oppoſitum eſt error.

[u] Ex intentione Papæ colligũt multi Recent. & tandem fatetur Naua. c.27. nu.255. ex conſuetudine ita interpretante, & ſe refert ad capit. ita quorundam not.11. n.71.

[x] Sup. c.7. quis dicatur ordinarius.

[y] Sic anno 70. cum Pius V. differret cõcedere bullam cruciatæ, cõceſſerunt epiſcopi in Hiſpania bullas cũ ſuis caſibus & multis diſpenſationibus: quod ita expediret in his ampliſsimis regnis.

[z] Iubet Trident. ſeſſ.24. ref. c.3. ne Archiepiſcopus viſitet ſuffraganeos, niſi licentia data in conc. Prouinc. & poſt plene viſitatam ſuam diœceſim.

[a] cap.1. de cenſibus in.6. Soto. diſt.18. quæſtion.4. art.2.

[b] Quod bene colligunt Recent. ex iure.

[c] Dicetur infr. c.16. §.3.

[d] Nauar. c.27. num.254. fi. Caiet. caſus. §.1. §. ſcito. Armil. §.2. & 4. ibi Sylueſt. Petrus Soto. de confeſ. lect.5. ad fin. Duran. d.17. q.15. ar.2. fin. Palud. Taper. ar.3. Alcoc. c.12. Medin. Cano. & Sot. d.18. q.2. a.5. ad.2. licet ea reſeruata non habeant annexam excommun. cuius oppoſitum ſui oblitus dixit Soto. diſtin.12. quæſt.1. artic.4. verſ. omnes.

abſolutione ſacramentali poteſt reſeruationem peccati auferre, quanuis cenſura careat.

CAP. XV.

Quando liceat inferiori abſoluere indirecte à reſeruatis.

§.1. *Inferior ex cauſa (quæ arguat tacitam commiſsionem ſuperioris abſentis) abſoluit indirecte à reſeruat.*

2 *Idem fieri poteſt per expreſſam commiſsionem.*

3 *Tunc repetenda eſt ſuperiori reſeruatorum confeſſio. Non ita ſi in mort. artic. abſolutus eſt directe.*

4 *Abſolutio per Prælatum à ſolis reſeruatis confert gratiam.*

5 *Tenetur reſeruata ſimul cũ alijs integre confiteri vni.*

6 *Prælatus ne ſit difficilis vt alteri committat abſolutionem reſeruatorum.*

7 *Excommunicatus quando poſsit recipere ſacramenta, aut abſolui indirecte.*

PRæter mortis articulum, aut probabile periculum, de quo dictum eſt cap.9. 1. A reſeruatis abſq; excommunic. ſi epiſcopus aut prælatus religionis ſit abſens, poteſt interdum parochus & confeſſarius ex poſitus abſoluere indirecte [a], ex quadam ratihabitione præſumpta, dum poſcit ſcãdalum alioquin imminens [b], & ius conſeruandi propriam famam aut vitam, quæ alias iniuſte auferretur: vel alia iuſta cauſa: ſi modo confiteatur huic omnia peccata, vt ſtatim dicetur. quod probat ſapientum ſentẽtia vſu probatorum confirmata. tenetur tamen ſic abſolutus ſtatim vt [c] commode

CAP. XV.

[a] Fere omnes qui agunt de caſibus reſeruatis ſtatim citandi. & ita interpretatur conſuetudo quia nil neceſſarium de eſt, vt valeat abſolutio Nauar. c.9. n.6. ſicut ſi quis oblitus eſſet reſeruatorũ, aut ſi confeſſarius nõ aduertit eſſe reſeruata, & tamen ſunt abſque excommun.

[b] Sup. c.12. §.5. D. Tho. d.17. q.2.4. 2. ad.4. add. q.9.2. ad.4. Naua. c.9. n.6. c. conſideret de pœnitent. d.5. §. cautus à numer.10.

[c] Soto. d.18. q.4. a.2. q.2. a.5. ad.3. Ledeſ. q.7. a.5. dub.1. fin.

[d] Certa & cõmunis ſententia. nec ſatis eſt vt ſe præſẽtet prælato pro exteriori pœnitẽtia. quod tamen ſatis eſt dum in mortis artic. directe abſolutus eſt ab omni peccato. ſup. c.9. §.2.

[e] Id onus ineſt ipſo iure, quãuis nõ declaretur: quia ex iure diuino eſt vt PP. reſeruare poſsit caſus pro vtroq; foro Trid. ſeſ.14. c.7. can.11.

[f] Id tamen imponit magnum onus vt teneatur procurare abſolutionem directam quã primum poteſt. quare Soto. ar.5. ad.2. fin. non eſt permittendũ vt ſic ab inferiore abſoluatur, niſi ſemel, ſuauius eſſet vt abſque reſeruatione imponatur onus expreſſum à confeſſario, & directe abſoluatur ex facultate Papæ aut Generalis. quod fatetur Nauar. c.26. n.12. Caiet. abſolutio. c.1. Roſel. §.5. Fr. Alex. lib.1. tit.5. c.5. fin. Ang. confeſsio.5. §.9. & id plane dicunt Henric. quodlib.1. q.32. Palud. diſt.17. q.5. Adrian. de confeſ. q.5. ante dub. Medin. de conf. fo.82. col.3. Palac. d.17. q. vlt. col. penultim. At male intelligunt Tabie. abſolutio.1. §.6. Armil. §.6. quaſi ea abſolutio directa detur ſub conditione implicita de futuro.

poteſt præſentari ſuperiori & iure diuino tenetur huic aut ei cui ipſe commiſerit iterum cõfiteri reſeruata, vt ab illis directe abſoluatur [d]. (ſicut iuſtificatus contritione tenetur iure diuino confiteri mortalia etiam oblita, quæ recolit) nec enim potuit inferior abſoluere niſi indirecte cum tali onere [e] & obligatione: quanuis nec eam exprimat, nec pœnitens promittat.

2 Poſſet Epiſcopus vel Generalis circa caſus reſeruatos excommunicatione carentes, iuriſdictionem expreſſe committere cõfeſſario, ſub dicto onere, vt reus poſtea cum primum commode poterit ſe præſentet directe abſoluendum [f], & tunc à ſolis reſeruatis, ſi alia peccata pœnitens non confiteatur, poſſet inferior in caſu abſoluere: alias debet præter reſeruata ſimul audire alia ſaltem prius rite abſoluta, vel venialia: à quibus certo & directe abſoluat [g]. vt in mortis articulo qui non potuit exprimere ſi confitetur vnum etiam veniale, adeſt materia certa peccati à quo directe abſoluitur [h], quanuis habeat multa mort. & alioquin reſeruata: & ob ſigna peccati in communi eſſet abſoluendus [i], ne alias periculo damnationis exponatur, ſi forte contritionem non habeat, nec aliud ſacramentũ, præter abſolutionem in eo caſu à confeſſario paratam.

3 Sic interdum in religione ex Pontificio priuilegio, aut Generalis conceſsione conceditur vt regularis dum iter facit [k], aut prælatus monaſterij abſolui poſsit ab inferiori, cum onere præſentandi ſe. in quo caſu non tenetur ſuperiori præſenti iterare totam confeſsionem, ſed ſolum reſeruatorum [l] ſimili-

[g] Ita monent DD.

[h] Sup. c.10. §.6.

[i] Sup. lib.1. de pœniten. c.9. fin.

[k] Vid. Calepin. verbo iter. & ita cõceſsit Leon. X. habetur in compend. Mendic. ver. abſolu. quoad frat. verb. bull. cruciatæ. idem expreſsit Gregor. XIII. anno.75. in bulla cõceſſa religioni Societatis.

[l] Cõmu. & certa in praxi fere omnium, qui admittunt licitum ex cauſa ſic confiteri inferiori etiam reſeruata, dũ abeſt ſuperior. At.1. Richard. d.17. art.2. q.8. ad.2. Durand. q.15. Adrian. de confeſ. q.4. negant valere eam abſolutionem (quaſi ea confeſsio non ſit per ſe integra reſpectu huius iudicis, qui directe nihil poteſt in reſeruata, vt ait Trident. ſeſſ.14. c.7.) 2. alij aiunt, ſi defuit legitima cauſa ſic confitendi inferiori, eſt iteranda: ſicut quando tacuit vnum mort. abſque cauſa.

cauſa.& Cord.caſ.1.ait,qui licite tacuit vnum, recipit gratiam: ſed tenetur iterare totam confeſsionem. Dur.d.19.q.2. ait ſi confeſſarius prohibitus à Prælato abſoluit,confert gratiam: ſed confeſsio eſt iteranda.Et.3.limitant Soto.d.18.q.2.art.5.ad.2. Cano relect. de pœnit. p.5. Lede.2.p.q.8.a.3.dub.3. ſi habens reſeruatũ cũ excomm.confiteatur inferiori,repetẽdam eſſe totam cõfeſsionem. alias ſatis eſt repetere caſus reſeruatos pręlato.nec Trid.cap.7.negat, cum ex cauſa liceat abſoluere indirecte,dũ abeſt ſuperior.

ter qui ex cauſa iuſta omittens vnũ aut plura peccata abſoluitur, non tenetur omnia repetere [m], ſed ſatis eſt omiſſa, ſicut & oblita: quia quæ fuerunt directe abſoluta, non indigent repetitione abſolutionis, dum homo faſſus eſt,omnia quæ licite poteſt, & iuxta intentionem Chriſti tenetur. ſic enim in mortis articulo directe abſoluitur ab omnibus, & non tenetur peccata iterum ſubijcere abſolutioni ſacramentali [n]: ſed ſolus excommunicatus debet præſentare ſe tantum in foro exteriori, aut ſi malit conſcientiæ [o], ne reincidat in excommunicationem alias reſeruatam.

4 Si prælatus cui caſus reſeruantur ſit præſens in ciuitate: reus per ſe vel per alium debet illum primum adire [p], ea intentione vt omnia reſeruata & nõ reſeruata confiteatur ei integre [q]. Prælatus decentius faceret ſi totam confeſsionem audiat [r]. vt ſacramentaliter ab omnibus directe abſoluat. 2. poteſt ſola reſeruata audire Papa, pœnitentiarius eius aut epiſcopus [s], quia communiter habet grauiores occupationes. Quidam aiunt quod epiſcopus à reſeruatione ſeu excõmunicatione tantum abſoluit [t] (id enim ſignificare poteſt dum ait, abſoluo te à peccatis, ideſt à pœna ſeu à ratione reſeruationis, & ab hac inſtantia per ſententiam fori eccleſiaſtici) deinde inferior confeſſarius omnino debet audire omnia vt abſoluat directe [u]: quia iam nihil eſt reſeruatum. At intrepide poteſt ille Prælatus ſolis reſeruatis quæ tantum audiuit, impendere abſolutionem ſacramentalem [x], vt habet Curiæ Rom. [y] ſtylus. quia ea confeſsio fuit ex intentione integra [z], & abſolutio conferre poteſt attrito primã gratiam [a], quod quidam falſo negant [b]. quamuis ſuperior omnia audiat, poſſet for-

m Certa & cõmunis contra Cordub. caſ.1.

n ſup.c.9.§.2.c.10.fin.c.16.fin.

o In occultis cõmuniter ſe pręſentat intra cõfeſsionẽ,ne prodatur: cum tamen ſatis eſſet præſentare ſe in foro exteriori.ſimiliter qui ex ſtatuto religionis aut voto repetit confeſsiones totius anni, ſup.lib.2.de pænitent.c.17.

p Hic ordo eſt aptior & regia via. aut à ſuperiore per ſe vel per confeſſarium probatum petat licentiã vt abſoluatur à reſeruatis: atque ita omnia etiam reſeruata confitens inferiori, directe abſoluetur,ita monet Paludan.d.17.q.5. Capreo. & Sonzinas eadem. d. & Recent. quod etiam fatentur Richar. Duran.Adrian. & alij qui requirunt grauem cauſam,vt abſoluatur ab inferiore.

q Soto.d.18.q.2.à.5.col.15.ad.1. quia alias non eſſet confeſsio formaliter integra ex intentione: nec fructuoſa eſſet abſolutio à ſolis reſeruatis. ſup. lib.2.de pœnit.c.12.

r Imo Duran.q.15.Gabr.q.1.a.3.dub.2.Palud.q.5. Henric.quodlib.1.q.30. Adrian.q.4.Cano.p.5. Petr.Sot.de conf.lect.5. Fr. Medin. lib.2. cap.1.fin. aiunt, ſi ſuperior non vult delegare alteri, ſed abſoluere ſacramentaliter per ſeipſum,tenetur audire omnia peccata mort. etiam non reſeruata.idem Anto.3.p.tit.17.c.11. Victor. §.149.alias.162. Ledeſm.q.8.ar.2.dub.4.con.6.& dub.6.Taper.art.3.p.135. Sylu.confeſsio.1.§.19. & ver.caſus.Alcoc.c.12. Tabien.abſolut.1.§.9. id eſſe tutius,& de mente D.Tho. add.q.20. Viguer. capit.16.§.4.verſ.17.Angles.flor.Theolog.p.293. Recent.Sotomayor.Bañes,Gueuara.Fr.Ambr.

s Etiam intentione abſoluendi à ſolis reſeruatis, inf. cit. ſecus de Prælato religionis, cui nec ius nec ſtylus & conſuetudo id concedit: & multo minus confeſſarius electus tempore iubilęi:ita Soto, Peña.

t Cit.R. u Id neceſſarium quidem eſt in vtraque ſent.inf.D. x D.Tho.d.17.q.3.4.2.ad.4.add.q.9.2.ad.4.Palu.q.5. Capr.Hiſpal.Bona. Scot.Rich. art.2.q.8.ad 2.Maior.q.5 Gab.tandem q.1.a.3.dub.2.Soto.d.18.q.2.5.ad.2. Gerſon.2.p.tract.de integrit.conf.fo.186.191.Caietan. verb.cõfeſ.condi.10. putat id negare eſſe temerariũ: cum Romæ omnes pœnitentes & confeſſarij credant eſſe ſacramẽtale,videtur Medi.de confeſ.q.13.de reſeruatis fin.fol.59.col.1.(licet à princip. loquitur lubrice & non ſatis ſe explicet.)ſentit Viguer.c.16.§.4.verſ.17.Roſel.Angel. inf.Nauar.c.9.n.6.&.c.placuit.de pœnitent.d.5.§. cautus num.19.21. iuncta propo.2. Peña, & multi Recent. quam ſententiam fatentur eſſe valde probabilem ex contrarijs Sylueſt. Tabien. Petr. Soto. lect.10.Ledeſ. Cano.Victor. Angles.

y Propter quem ſtylum curiæ Caietan. verb.confeſ. cond.10. putat certum,at Dur.& Sylu. qui fuerunt magiſtri ſacri palatij,non admittunt eſſe talem ſtylũ & conſuetudinem in eo ſenſu.

z ſup.li.2.de pœn.c.12.

a Ita omnes fere cit.X.Soto.q.2.a.5.col.16.prop.2.Maior.q.5.Capreo.d.18.con.2.& ad.1. & admiſſa opinione quod ſit ſacramentalis, fatentur Cano, Ledeſ.& alij Recent.

b Alij dicunt quod vt ex duplici confeſsione integratur vna: ita ex duplici forma ſeu abſolutione partiali(vt contingit in extrema vnctione)tenet Palud.diſt.17.quæſt.5.num.7.Richard.artic.2.quæſt.8.ad.2.Gerſon.& videtur Anton.3.p.tit.19.c.19.§.6.Naua.c.1.§. cautus.de pœnitent.d.5.nu.19.21.Ang.confeſ.5.§.9. 10.vbi add.cum ſupplem. confeſſor.1.§.4. Rodor.& Monald. & ex his problema. dicunt eſſe abſolutionem ſacramentalem.Adrian.q.4.§.ſi peras.Pet. Sot.lect.11. dicit probabile. & Angles putat eſſe ſent.Soti & Caietan.hinc Ang.& Cord.caſ.11. tenent quod interdũ liceret excomunicato recipere primam abſolutionem, quæ tãtum eſt inchoatio ſacramenti & ſine fructu gratiæ. Vt licet excommun.dicere confeſsionem antequam abſoluatur, quod eſt inceptio ſacramenti.Nauar.c.10.n.3.cum Palu. Caiet. Couar.

Couar.Fr.Medin. contra Roſell. & Abulen.

c Medin.ſup.& quidam Recentio. videtur contr. Sotum.q.2.5.col.15.verſ. vnde ad.1. dicit parochus non poteſt confeſsionem diuidere: & fortaſſe nec epiſcopus,nempe, dum totam audiuit.

taſſe à ſolis reſeruatis abſoluere [c], remittens vt minora (quæ egent maiori perſcrutatione propter varios contractus & reſtitutiones) iterum confiteatur parocho cum cæteris.

5 A ſolis reſeruatis per ſuperiorem abſolutus, tenetur certiſsime inferiori confiteri cum cæteris ſimul prædicta reſeruata [d]: quia Chriſtus iubet vt vni ſacerdoti [e] manifeſtet ſimul omnia peccata, ex quorum concurſu cognito pendet rectum iudicium & remedium. Nec inconuenit, ſed neceſſe eſt ex Chriſti præcepto, vt reſeruata interdum non vni tantum ſed duobus [f] ſint manifeſtanda: ſic in iudicijs cauſa quãdoque eget ſententia inferioris & ſuperioris tribunalis: quare falſo quidam putant ſatis eſſe confiteri poſtea inferiori reliqua non reſeruata [g]. item ſi prius confiteatur inferiori,certum eſt quod debet integre omnia etiam reſeruata dicere [h]. quod quidam falſo negant [i]. alias ſimiliter valeret abſolutio, ſi quis ſacerdoti non expoſito confiteatur tantum venialia, relictis mortal.

6 Si expediat prælatum non agnoſcere reum peccati reſeruati: debet non grauate ſed facile cauſam totam committere docto & probato confeſſario petenti [k]. quod ſi iniuſte licentiam præſens neget, quidam aiunt quod pœnitens poteſt vrgente præcepto aut conſuetudine communicare contritus intrepide [l]; vt euitet ſcandalum & notam, pro ſuo iure tuendo; quia negante ſuperiore præſente; videtur ceſſare ratihabitio præſumpta ſuperioris. Probabilius videtur in-

d Id affirmant non ſolum citat.R.& Duran.q.14.&.15.dicit oppoſitũ eſſe erroneũ. ſed & qui fatẽtur abſol. à reſer. eſſe ſacramentalem, fere omnes. D.Tho. Paludan.Capreo.Soto.a.5.col.17.Fr.Medin.f.56. Nauar.§.cautus.n.13.Richar.Bonau. Maio. Palac. q.vlt. Roſel. confeſſor.9. dict.5. Ang. confeſ.1.§.9 Armi.abſolutio.§.9.Recent.inf. ex alijs id exprimunt Durand. Henric. q.30.Adr.Anto.3.p.tit.14.c.19.§.6. Sylueſt. Tabie. Viguer. Angles.Alco.(Victo.Ledeſ.declinant.)tenet Cano.& Petr.Sot.lect.10.admiſſa opinione, dicit eſſe valde probabile. Mant. Peña, Gueuara. Fr. Medin.Gallo add.q.20.a.2.hæc ſententia eſt probatiſsimorum cui contraire non licet, quia exponens ſe periculo irritandi ſacramentum peccat. mort. vt ex D.Tho.3.p.q.60.ar.7.colligitur.

e ſup.lib.2.de pœnit.c.4.&.12.

f Omnes cit.D.item in caſib.quibus repetenda eſt confeſsio inualida.de quibus ſup.lib.2.de pœnit.c.13.&.14. glo.in.cap.quis aliquando.verſ.denuo.de pœnit.diſtin.1. ibi Grat. 2.ſi ex cauſa vrgente confeſsio fiat duobus ſimul ſacerdotibus,eſt ſacramentalis ſub ſigillo. Richar. d.17.a.3.q.8.Paludan.q.2.Soto.d.18.q.2.a.6.Armi. confeſsio.§.14. Medin.de confeſ.fol.64.& alij ſtatim citandi. & vterque ſacerdos poſſet abſolutionẽ impendere(vt quando multi baptizant vnum. 3.p. q.67.a.6.aut multi cum epiſcopo ordinante conſecrant eandem hoſtiam. q.82.2.) nec illi duo confeſſarij poſſent abſque ſpeciali pænitentis licentia colloqui interſe de peccatis auditis. At c.omnis dicit, ſoli ſacerdoti confiteatur.quia in fauorem pænitentis ſatis eſt confiteri vni. ſed non vetuit Chriſtus quin ex cauſa liceat confiteri publice aut corã duobus,vt ait Triden.ſeſſ.14.c.5. ad fin. & can.10.fin. quod fatetur Adrian.de confeſ.q.1.ad.3. principale.Taper.a.5.Caiet.ad articul.Pariſienſ. ſibi impoſitos.a.5.Nauar.c.2.nu.8.c.21.n.36.ſic qui per interpretem ſacerdotem confitetur auditur à duobus ſacerdotibus.

g Gerſon.2.par.tract. de integrit. confeſ.lect.10.& Alphab.41.G. Petr.Soto.lect.11. Marſil.q.12.ar.1.fo.575. videtur Nauar.§.cautus. nu.9.quod Maior. d.17.q.5. non audet reprobare. Victor.& Ledeſ.q.8.ar.2.dub.4.ad fin.dicunt probabile.& autores cit.§.5.B.qui aiunt ex vtraque abſolutione fieri vnum ſacramentum. quare Triden. ſeſſ.14.c.7. can.7.ita caute loquitur (non declarans quod teneatur vni ſacerdoti cõfiteri omnia) vt relinquat locum vtrique ſententiæ. At prior ſent.eſt omnino certa in praxi. cit.lit.D.

h Affirmãt non ſolũ qui negant abſolutionẽ à ſolis reſeruatis eſſe ſacramẽtalem,ſed ex reliquis D.Tho.d.17.ad 4. Palu.q.5. art.1. Gabr. ſup.Almain.q.1.Anto.3.p.tit.14.c.18.§.6. Sylueſt. confeſsio.1.§.19.Angel.confeſ.1.§.9. Medin.f.55. q.13.de integrit.Viguer. Naua.c.conſideret.§.cautus.& nu.10.Henric.quodlib.1.q.29.30.Duran.d.17.q.15.ait oppoſitum eſſe erroneum.Soto.ſup.Paludan.Capreol.& alij ſup. omnes Recent. quia (vt bene aduertit Medin.fo.56.)Ioan.20.peccatori impoſita eſt neceſsitas confitendi vni omnia mort. ſed ſacerdoti non eſt impoſita tanta neceſsitas, vt ab omnibus ſimul abſoluat: poteſt enim retinere omnia,aut quædam illorum vt reſeruata: qua reſeruatione non deobligatur pęnitens cõfiteri omnia peccata vni.

i Vt Alex.4.p.q.77.m.5.a.2.ad vl.quia ſola non reſeruata ſubijciuntur directe huic iudici. & probabile dicunt Gerſon ſup.Petr.Soto.Victor. Ledeſ.dub.4. ad fin. & eam ſententiam non audet reprobare Maior. d.17.q.5. At hæc ſententia non eſt practice probabilis.ex Triden.ſeſſ.14.c.5.can.7. iure diuino tenetur confeſſario dicere omnia & ſingula quorum memoriam habet. quod ſi adhærens ſententiæ Alexand.omittat confiteri reſeruata,non liberatur ab obligatione iterum confitendi omnia, nec recipit gratiam: quia confeſsio per ſe & ſcienter dimidiata abſque cauſa, non fuit materia ſufficiens abſolutionis.

k ſup.c.13.§.6.P.

l ſup.c.13.§.6.T. Soto.d.18.q.2.5.ad.2.& Ledeſ.q.7.art.5.Victor.§.146.quod innuit.Nauar.c.7.nu.6.vid. c.9.n.12.Sylueſt.confeſsio.1.§.19.(Caiet. confeſ. cond.10.fin.ſolum ait melius eſt confiteri etiam reſeruata,quam ſine confeſsione communicare) quia excuſatus à notabili parte pręcepti videtur excuſari à toto: & hic non habet confeſſarium,cui fateatur omnia tanquam iudici directo. quæ ſententia videtur pro-

tur probabilis,in caſu,quo non habet conſcientiam peccati mort.preter reſeruata,in quę inferior nihil poteſt. [m] Per.c.placuit de pœnit.d.6. ſup.c.13. §.6.V.&.§.10. [n o p] ſup.cap.13.§.11.§.6.fin.

[q] Vt ſi regularis expectat Prouincialem:aut certè habet onus, vt occurrēte iubilæo, aut tēpore mortis iterum illud reſeruatum confiteatur, & tunc directè abſoluatur ab illo.

[r] Soto.diſt.18.q.2.ar.5.ad.2. quando eſſet grauiſsimū ſcandalū. ſed Nauar.c.27.n.239. & alij ſatis putant minorem cauſam.

[s] Nō eſt infamia, quod prælatus tutus ſciat meū peccatum, & vtatur ſcientia per confeſsionem habita, quantū iure licet vt cautior ſit. ſed ſi periculū ſit, vt propter audita in confeſsione priuet me iniuſte bono nomine, & diffamet apud alios.

praxi, vt poſtquam debite licentia petitur, [m] habeatur pro obtenta in ſaltem à Generali abſente,vel à ſummo Pontif.& ipſo iure, quia iniuſte negans prælatus monaſterij perinde habetur, ac ſi non eſſet præſens, quando caſus nō reſeruatur ratione excommun.tunc vero reus fateatur cum reſeruatis, ſimul alia ſaltem rite abſoluta aut venialia, à quibus directe abſoluatur, indirecte vero à reſeruatis,ſup.§.2.

7 Si homo excommunione ligetur, & niſi euchariſtiam ſumat aut celebret, grauiſsimi criminis infamiam incurret, de quo ſuſpectus eſt:ex piæ matris eccleſiæ intentione colligitur licere ei miſſam facere [n] abſque noua culpa aut pœna,pro ſummo iure tuendo. idque multo magis ſi non excommunicatus ſed irregularis [o] ſit. At ſane non minus licet huic ex interpretatiua ratihabitione Papæ recipere ſacramentum abſolutionis [p], cum onere præſentandi ſe ſuperiori [q], cum liceat dignius ſacramentum euchariſtiæ celebrare. quod non paſsim permittendum eſt, ſed propter vitandum graue [r] ſcandalum, aut magnæ infamiæ [s] periculum.

rogat facultati quam epiſcopus habet per Trident. ſeſſ.24.cap.6. vt cit.eſt.cap.14.§.7. K.M.

[d] Nauar.c.27.n.39.c. ad abolendam de hæret.c. cum olim.2.de priuil.Sylueſt.verb.capitulum. §.2. Angel. §.2. cum Panormit. & Gemi. facit Simanc. addit. de catholic. inſtitut. cap.25. n.6. cap.34. n.39. ſic ſede Apoſtolica vacante ſuccedūt Cardinal. & per vicarium electum exercēt iuriſdictionē Deci. conſ. 120. nu.20. Iacobat. de concil.lib.4. ar.3. Bertachin. 4. p.q. 19 Augu.de Anchon. de poteſtate eccleſ. q.3.art. 8.&.9. Alaua.de conci. 1.p.c.2. n.4. Thom. Elliſius in clypeo impiorum. quæſt. 45.ar.3.

C A P. X V I.

Quomodo à caſibus Papæ abſolutio fiat per epiſcopum, & per bullam cruciatæ aut iubilæum.

§.1. Impeditos abſoluit epiſcopus, Abbas exemptus,aut capitulum.

Non ſic executor Papæ. §.4.

2 Per duas bullas cruc. bis in anno abſoluitur directe.

3 Et per iubilæum pro vna ex duabus hebdom.conceſſum,poteſt bis. licet incōtritus.§.5. & pro oblitis.§.6.

3 Pro regular.aut nouitijs. niſi regulares habeant priuileg. impeditiuum bullæ.§.7.

6 Quando viſitator regularium concedit caſus.

7 Epiſcopus abſoluit regulares, ſi ſubmittantur ei.

9 Committit vices ſuas. & .§.8.regularis abſoluit à reſer. epiſcopo.

CAP. XVI.

[a] QVædā [a] impedimenta explicantur c. quanuis. cap. de cætero. de ſentent.excommun.& latius.c.eos qui eod.titul. lib.6.vt infirmitas,inimicitia paupertas, ætas pueri aut ſenis, aut ſexus quod ſit fœmina, aut alia corporis impotentia vel impedimentum canonicū:aut alia iuſta excuſatio.in quo vir prudens conſiderare debet circunſtantias perſonæ, loci & temporis:de quibus bene Nauar.c.27.n.89.& add.Hiſpa.n.89. dict.ſup.c.10.Cordub.caſ.18. [b] De qua clerici percuſsione enormi loquuntur iura,quæ citat Nauar.n.88.Caiet.excommun.c.10.Angel excommu. caſ.1.§.51. Armi.excommun.1.§.9. [c] Syluest. abſolutio.4. num.3.& ſeq. ſic bulla cœnæ non de-

A Caſibus publicis Papæ reſeruatis etiam in cœna abſoluit epiſcopus iure cōmuni, reos impeditos adire Pontificē [a]. ſicut epiſcopo iure conceditur abſoluere impeditum, qui grauiter clericum percuſsit [b]. cum non minor in alijs Papæ reſeruatis quam in hoc ratio militet: Nec Pontif. per nouam & generalem reſeruationem in bulla cœnæ intēdit auferre id, quod priori iure ſpeciali epiſcopis conceditur [c], vt per Triden. ſeſſ.24.ref.c.6.id ipſum poteſt & capitulum ſede vacante [d]: quippe quod epiſcopo iure communi ſuccedit in omni iuriſdictione, præter pauca iure excepta [e]. De Abbate magno exempto qui poteſtate quaſi epiſcopali eſt præditus, quidam negant poſſe [f]: quaſi ſolum habeat iuriſdictionem ex priuil. non ipſo iure:

[e] Vt non poteſt dare reuerendas, niſi,&c. Trident. ſeſsio. 7. capit. 10. vt neque Abbas ſeſſ. 23. capit.10.nec indulgentias. nec prouidet beneficia quando pendent ex gratia epiſcopi.

[f] Vt de Abbate Pinciano Metinen. & Alcalæ Regiæ. quod ſignificat Syluest. diſpenſatio. §. quarto. fin. §. 14. cum Panorm.Innocent. Hoſtien. Angel. diſpenſat §.7.&.8.& in lectur. Nauar. iunior, & D. Valdes. Quare Trident. ſeſsio.24. refor. capit. ſexto. non dixit,liceat ordinarijs ſed epiſcopis. qui de iure diuino in communi ſint Paſtores proprij conſecrati, nec poſſunt deſerto grege tranſire ad religionem. nec mirum quod ſubditi Abbatis pro tali caſu reſeruato & diſpenſatione recurrant ad epiſcopum intra cuius diœceſis fines conſiſtunt: vt recurrunt pro ſacramento confirmationis & ordinis, & pro reuerendis, Trident.ſeſſ.23.cap.10.

g Quia

quæ proinde reſtringenda eſt ad ea quæ expreſſe ſibi ſunt conceſſa. At praxis cum ratione & ſapientum autoritate idem huic permittit [g], quod Epiſcopo.

2 A caſu hęreſis exterioris [h] per clauſulam generalē bullæ cruc. aut pleniſsimi iubilæi (niſi aliter in ipſo expreſſe declaretur) confeſſarius abſoluere non poteſt [i]: quia Vrban.IIII. Paul.IIII. Pius.V.& Gregor. XIII. Pontif. ita expreſſerunt per bullam cum conſil. Cardinalium ampliſsime cenſoribus fidei conceſſam: nam & generalis commiſsio non extenditur ad illa, quæ non ſolent in ſpeciali concedi [k]: à cæteris caſibus in cœna Domini, reſeruatis bulla & iubilæus communiter concedit abſolutionem ſemel [l]: quod ſi poſtea reincidat, indiget noua bulla.

3 Semel abſolutus per iubilæum qui in altera duarum hebdomadum conceditur, poteſt intra id tempus ſemper abſolui. inf. lib. de indulg. cap.11.ſi eo ſemel lucrato intra primæ hebdomadæ tempus reincidat in nouum cœnæ caſum, poſſet etiā ſecunda hebdomada lucrari, & ab illo iterum abſolui [m]. quia fauor hic non eſt reſtringendus. à caſibus autem epiſcopo vel Generali ordinis reſeruatis, quanuis in eos incidat poſt acceptam bullam [n] aut poſt publicatum iubilæum, vel ex

[g] Quia dum Pontif. creat Abbatem omnino exemptum, concedit ei omnem iuriſdictionem epiſcopalem : nec magis ab eo appellatur ad epiſcopum quam ab epiſcopo ad Metropolitanum. ſic Abbas diſpenſat in votis vt epiſcopus.Nauar.c.12.nu.75. & Abbas regularis iure cōmuni diſpenſat in votis.Nauar.n.65. Armil. verb.Abbas. §.7.&in quadam irregul. ex delicto. Armil.Sylu. verb.Abbas. §.2. Angel. §.14. ergo idem habet ſecularis Abbas circa ſubditos, & poſſet dare reuerēdas aut ordines minoris niſi Trident. ſup. prohibuiſſet quare vox epiſcopus ſumitur pro ordinario ſeſſ.23. refor. capit.15. Mandoſ. Cancel.reg.26. quæſtio.6.num.4. nec minus habet Abbas quàm capitulum ſede vacante quod ſuccedit in omni iuriſdictione epiſcopi vt per vicarium ſacerdotem abſoluat à caſibus reſeruatis& diſpenſet.

[h] At ſi hæreſis nullo externo ſigno ſit expreſſa non incurrit excommunic.nec eſt caſus reſeruatus. Soto.d.22.q.2.ar.3.Palac.diſt.15.q.10.Maior.Almain. Palud.13.q.3.art.1.d.17.q.2.Alexan.2.p.q. 182.mem.2.D.Tho.1.2.q.92.4.Fr.Medin. Caiet. 2.2.q.11.ar.3.(& verb.hæreſis) vbi Bañes artic.4. dub.2.con.1.Aragon.ar.3.ad.4. Anton.3.p.tit.25. c.4.Syluest.hæreſis.1.§.3. excommunicat.7. caſ.2. Caſtr.2.de hæret pun.cap.18.& lib.1.leg.pœnal.c. vlt.Dried.3.libert.chriſt.p.60. Simanc.de catholi. inſtit.c.42.cum Ang.& mult. Fr.Medin. li.1.inſtr. c.11.§.6.fol.46. Nauar.c.11.n.17.c.27.n.56. Couar.reg.peccatum.2.p.in princip.n.7.fin. Perez.l.3. tit.4.lib.8.ord.p.84. (contr.Adri.4.de confeſ.q.2. & quoſdā iuriſper.citat. per Rojas tract.de hæret.) Gutierrez qq.can.c.13. nu.28. nec dicitur hæreſis externa quando deſuit interna. Nauar.c.27.n.56. cap.11.n.25.(& in ſimili.c.23.n.106.ad.3.)Bañes Arag.recent.Theolog.Anton.2.p.tit.12.c.5.Sylu. hæreſ.1.§.7.Tabien.§.9.repertor.inquiſit.verb.hæret.col.24.contr.Caietan.2.2.q.94.art.1.

[i] Eſt certa ſententia in praxi Couar. cap. Alma.§. 11.n.15.probat quia vt ait gloſ.recepta.cap.fr.noſter.16.q.2.cauſa fidei per generalem cōceſsionem non datur legato,niſi exprimatur.facit gloſ. cap.vt officium de hæret.in.6. quam ſequitur Aymo. 4.p. de antiq.c.3.num.44. Iaſ.l.cogendum nu.5. ff. qui ſatis dare.Felin.c.poſtulaſti.de reſcrip.Simanc. addit.de catho.inſtit.c.3.n.2.& enchyr.violatæ relig. cap.51.n.4. Perez.l.3.titul.4.lib.8.ord.pag.85.Fr. Medin.lib.1.inſtruct.c.10.§.1. & cap.11.§.7. Angles.flor.Theolog.p.296.Caietan.excommun.c.1. Nauar.cap.27.n.271.§.15.& in nou.n.275.Pala.c 4.d.20.q.3.Quintil.Mandoſ.praxi.ſignatur. verb. abſolut.ab hæreſi.Rojas tract.de priuile.inquiſitor. §.416.& addit lib.de hæret.2.p.aſſert.39.id declaratum eſſe propriomotu Pij.V.ann.72. die.30.Ianuar. Aragō. 2.2.q.11.a.3. & F.Manuel in explic.bullæ.§.9.n.71. & refert ita declaraſſe Greg. XIII. anno. 84. & olim Vrban. IIII.&ita habet praxis in Curi. Rom. &in Hiſpan. quare duo pręḍicatores Cordubæ & Turditaniæ ſeu Murciæ qui temere prædicarunt ad populum (id quod olim dixit Soto.diſtin.22.quæſtion.2. artic.3.& Cordub.caſ.8. & quidam Recentio. & Ledeſ.2.p.q.26.a.1.f.353.cū Pano.c.de cętero.de ſent. excom.) per bullā abſolui poſſe ab omni caſu cœnæ & hęreſi,coacti ſunt publice retractare per cenſores fidei.Soto enim locutus eſt ante prædictam declarationem Pontif. & Syl.abſol.4.n.7.dub.4.excom.7. caſ.39.Angel.abſol.3.n.17.

[k] reg.in generali.de reg.iuris.in.6.Syl.confeſſor.3.§.2.n.7.confeſſor.1. §.9.fi. Ant.3.p.tit.24.c.77.§.1. quare niſi Trid.ſeſ. 24.refor.c.6.expreſsiſſet caſum hæreſis concedi epiſcopis, non comprehenderetur ſub priori generali conceſsione.

[l] Quare de ſe videtur abſolui poſſe etiam ſchiſmaticos,fautorē hęreticorum,qui nō eſt hæreticus,quia exceptio firmat regulā contr.Fr.Manuel ſup.

[m] Nau. add.§.in Leuit.de indulg.not. 34.n.4.§.4.& n.7.q.4.& ſe refert ad not.32.n.46. & ſeq. & multi recent.in praxi.ſic dū Papa concedit indulgentiam certam viſitanti talem eccleſiam,ſine expreſsione temporis, poteſt ſæpius in die conſequi Nauar.quidam tamen dicunt quod ſi exprimat tēpus, puta viſitanti in fer. 6. non poteſt niſi ſemel in die conſequi.quod aiunt D.Tho.add. q.25.2.ad 4.Paludan.d.20.q.4.Duran.q.4. Cord.lib.5.de indulgen.q.23.vid.Nauar.not.31.nu.36.

[n] Cordub.lib.quinto.de indulgent.quæſt.37.con. 2.Baltanaſ.in ſua ſumma confeſſorum.fol.269.Palacius Rub.in text. capit.per veſtras. princip.§. 10. num.1. Nauar.addit. §.in Leuit. not.32. num.46. & ſequent.not.34.num.7.quæſt.4.& facit in capit. placuit.numer.166.& ſequent. cum Paludan. diſt. 17.quæſt.3.Henric.Boteus.tract.de ſynod.3. part. artic.5.num.11.ſentit Soto.lib.7.iuſtit.quæſt.4.artic.3.parum ante argum.& conſulti fere omnes Magiſt.quia vbi lex aut priuilegium non reſtringit nec nos reſtringere debemus. falſo tamen Soto negat commutare poſſe vota facta poſt acceptam bullam. Angles pagin. 295.

o D.Sua-

praua bullæ confidentia [o], toties abſolui poteſt quoties indiguerit. quibuſdam regularibus per priuilegium, interpretationemque reſtrinxit Pontif. ne eis proſit bulla aut iubilæus pro reſeruatis, niſi ſuperior annuat, & deſignato religionis confeſſario confiteantur: inf. §. 7.& ſup.c.6.ad fin.eo dato, aut ſi ſuperior ſibi bullam capiat, poteſt directe abſolui à reſeruatis per deſignatum: nec amplius repetere tenetur. interdum caſus Papę aut epiſcopo reſeruatus, non reſeruatur Generali ordinis. Ac proinde perpendat confeſſarius regularium quam facultatem habeat circa reſeruata [p]: Nouitij religionis Mendicantium, quanuis mutant domiciliū & fruuntur fauore religionis [q]: in oneribus tamen & odijs & caſibus reſeruatis non comprehenduntur nomine religioſorum [r], quia antequam quis votis emiſsis admittatur tanquam religioſus, nō tenetur ad pręceptor propria conſtitutionum & regulæ [s]: nec poteſt duro carcere monaſterij puniri [t]: & recedens non eſt apoſtata [u]. quare nouitij poſſunt per bullam cruc. abſolui [x] quoties indiguerint. ſi tamen careāt bulla, debent pro reſeruatis adire proprium epiſcopum, vel prælatum religionis [y].

4 Executor Papæ qui excommunionem reſeruatam promulgauit, non poteſt ab illa abſoluere [z]: at ſi habeat cognitionem cauſæ, dicitur mixtus executor, & ſubdelegatus iudex: quem proinde excedentem, iure compellunt aut rogant Regij ſenatus & cancellariæ iudices, vt pro auferenda violentia abſoluat excommunicatum interim [a], dum cauſa de violentia diſcutitur.

5 Durāte iubilæi tempore ſi quis animum habet præſtandi & ſupplendi neceſſaria (licet incōtrite [b]

o [o] D.Suarez tract.de indulg. q.5.corol.2.ad con. 3.& bene Syluest indulgen.§.10.Tabien.indulg.§. 24.Fr.Manuel bulla.§.9.n.99. Cordu.lib.5.q.34. fin.& explicat quid ſit peccare ex confidentia bullę q.37. poſt conc. 3. nempe vt ſit cauſa quæ poſitiue inſtigat & mouet & ſine qua non, vt etiam exponit Naua. c.6.nu.8. ita affirmant cō munis Recentior. quia bulla non limitat vt in ſimili, Soto.d.18. q.4.a.3.ver. indefinite. Ledeſ.2.p.q. 26.a.1.dub. vlti. nec obſtat quod priuilegium meretur amittere qui ſpe illius peccat vt probat Couarr.2.Var. c.20.nu.15. ppter quod Cordub.caſ. 22. & quidā negant prodeſſe, vt in ſimili Triden.ſeſſ.24.de matrimonio.c. 5.Sylueſt.indulg.§.10.verſ.8.nam quanuis mereatur amittere præſentiam iudicis non tamen amittit priuilegium ipſo facto. at pro conſequenda indulgentia plena ſemel in vita, & ſemel in artic. mortis expreſsit bulla cruciat. ne ex praua bullæ confidentia fuerit negligens de cura ſuæ animæ. & tamē niſi id exprimeret, prodeſſet indulgentia etiā negligenti. Soto.d.21.q.2.artic.3.fin.D.Thom.add.q.71.3. ad vlt.& artic.12. c.ad.2. hanc vero indulgentiam cōſequi poteſt licet bullam acceperit in peccato: & multo magis gaudet alijs priuilegijs bullæ. Soto ſup.Nauar.add.§. in Leuit.not.19.num.16.&.19. oportet tamen tempore indulgentię eſſe in gratia.

p [p] Fr.Medin. lib.2.c.1.addit, ſi monachus contra paupertatem retinet aliquid quanuis obtineat licentiam vt abſoluatur à reſeruato, debet expropriare ſe.

q [q] Compend.Mendic.titu.abſolutio ordinaria quoad fratres.diſpenſatio.indulgentia. inter dictum.priuilegium.orat. Mandoſ.trac.de priuileg. adinſtar glo.7.nu.36.ſed nu.32. probat id non haberi ex iure communi ſed ex ſpeciali priuilegio. P. Claud.in compend.Societ.verb.abſolutio.§.6. communicatio.§.4. &.5. diſpenſatio.§.2. indulg.§.30. Clem.1.de priuileg.c.religioſo de ſenten.excom.in 6, Nauar.c.27.nu.79.101. Cordub.lib.1.qq.q.30. & caſ.24.fi.Mandoſ.gloſ.11.n.21. Sarmient.lib.1. ſelect.c.5.nu.7.Tiraquel.inf.nu.21.

r [r] c.religioſo de ſentent.excommun.in.6.Ioan.And.& gloſ.in c.beneficium.de Regul.in.6.Angel.religioſus.§.13. 24.Sylueſt.relig.5.§.9.10.12. Tiraquel.retract.tit. 1.§.1.gloſ.8.num.29. cumulat multa in quibus nō uitius differt à religioſo.

s [s] Angel. nouitius. §. 16.Roſel.§.final.Sylueſt.religio.5.§.6. vt catechumenus nō tenetur ad leges eccleſiaſticas nec poteſt excommunicari.

t [t] Sylueſt.§.7.cum Roſel.nouitius. §. 12. nec poteſt excommunicari à prælato religiōis ſed à proprio epiſcopo. poſſet tamen leui pœnitentia coerceri. vt diſcipulus à ludimagiſtro.

u [u] Roſel.nouitius. §.11. & alij Summiſt. verbo apoſtat.

x [x] Communis & colligitur ex Sylueſt. relig.5. §.6. Armil. nouitius. §. 18. vbi Angel.§.18. Roſel.in fin. fauet Soto.lib. 7.iuſt. q.2.a. 1.verſ.ex hac.& multi Recentior.conſulti. nec oppoſitum dicunt Cordub.libr.1.quæſtiunc.quęſtion. 30.Gerſon. Alphabet.34.P.Sylueſt. abſolutio.5.§. 9.quanuis nouitius acquirit nouum domicilium & gubernatur à Prælato monaſterij vt ait Sylueſt. domicil. numer. 2.

y [y] Fatetur Cordub. & Sylueſt. abſolutio. 1.§.9. quare liberum ei eſſet ab vtrouis prælato abſolui.

z [z] Nauar. capit.27. numer. 44. quia ita iure diſponitur. nec legatus Papæ abſoluit à ſua excommunicatione per ſententiam diffinitiuam latam poſt elapſum annum Nauar.num.40.&.93.§.3.&.5.

a [a] Nec id eſt contra intentionem bullæ in cœna: niſi iudices regij ſcientes nullam ſubeſſe rationem violentiæ & iuſtæ cauſæ, ſe ſponte intromittant ficto prætextu violentiæ prohibendæ. Soto relect. ſecret.membro ſecundo, quæſtione quinta. Couarr. practi.capit.35.de quo ſcrupuloſe loquitur Nauar. capit.vigeſimoſeptimo. numer.69. & optat, vt id declaretur etiam in apolog. de reddit. quæſtion. 1. monit.83.numer.2.

b [b] Caietan.verb.caſus fin.ibi Armil.§ quarto.Sylueſt. confeſsio.1.§.19. ad fin. cum Paludan. & Archidiac.& abſolutio.3. numero vndecimo.fin. cum Richard.diſtinction.18. vbi Paludan. quæſtion. 5. articulo tertio.verſic.quarto.ſumma. confeſsio. titulo.33. quæſtion.120. quos ſequitur Couar. cap. alm.1. part.§. 11. numer.13.conc.4.&.6. Anton. tertia parte, titulo decimoquarto, capit. 19. §. 17. Frat.Manuel in bulla. §.9.numer.97. quia directe ſe ſubijcit legitimo ſuperiori qui potuit & voluit

tollere

vel etiam dimidiate [c] præ pudore à principio cōfiteatur) abſoluitur directe ab excommunicatione & reſeruatione peccati etiam obliti [d]: quia in gratiam pœnitentis concedit Papa directe omnia vſque ad illud tempus reſeruata: quanuis obliuio eſſet culpabilis ex quadam negligentia prępar andi ſe. quod certius eſt quando animo vt à reſeruatis abſolueretur, acceſsit ad talem confeſſarium: vel ſuperiorem, & abſolutus eſt à reſeruatis quibuſdam eiuſdem ſpeciei [e]. ſimiliter ſi oblitus eſt alicuius excommunionis reſeruatæ [f]: & tamen in ſequenti confeſsione tenetur confiteri inobedientiam ob quam incurrerat cenſuram, & obligationem ſatiſfaciendi parti læſæ, ſi forte illam habet.

6 Quando Viſitator aut Prouincialis tempore Paſchæ concedit caſus reſeruatos, poſſunt poſtea abſolui qui vſque ad illud tempus in illos incurrerunt [g]. 2.Si tempore iubilæi qui venialium tantum meminerat, nullam fecit cōfeſsionem, eo lapſo non poteſt à prius reſeruatis abſolui [h] quia iam expirauit delegationis tempus. 3.Non reincidit in excommunionem vel in vota rite commutata, qui tempore iubilæi abſque fraude abſolutus vel diſpenſatus eſt: quanuis poſtea omittat implere quæ deſunt pro conſequenda indulgētia iubilæi [i]: quia confeſſario non fuit data poteſtas abſoluendi aut diſpenſandi ad reincidentiam [k]. imo nec peccat qui non proſequitur complere diligentias in iubilæo præſcriptas: quia propoſitum implendi illas dum abſoluebatur, non induxit pactum vel promiſsionem.

7 Bullam cruciatæ reuocāt priuilegia priuatis monaſterijs aut locis conceſſa: de quibus addit, vt tenores pro expreſsis habeantur [l]. At priuilegium perpetuum toti Religioni datum à Papa (quia cenſetur fauor, & æquatur iuri communi) non ſuſpendit [m]. puta vt confeſſarius regularis abſoluat regulares aut ſeculares à reſeruatis [n]: quanuis reſeruatio fieret poſt di-

tollere reſeruationem inductam ratione excommunicationis, vel abſque illa, idem Tabien. confeſſ.2. §.16.Nieuā in ſuo confeſsional.Hiſpan. ſentit Nauar.§.cautus.nu.30. & in fin.cum Palud.Palac.diſt. 17.q.vlt.fo.305.Angles.pag.294.Alcoc.cap.12.& multi Recēt. nam vt abſoluatur ab excommunicatione non oportet habere contritionem & verū dolorem. ſublata autē excommunicatione caſus nō manet reſeruatus, & multo facilius auferri poteſt reſeruatio ſine cēſura. idem multi Recēt. conſult.

c [c] Multi ex prædictis autoribus Palud.Gabriel. Adri. de confeſ.q.4. Angel. Caietan. Arm. Tabie. Anton. Sylueſt. Palac. Angles. Alcōc. Sed monet Alcoc. c.12.doctr.6.qui ficte confitetur & dimidiate tempore iubilæi, videtur non habere animum faciendi diligentias neceſſarias ſine quibus iubilæus nō prodeſt. quare oportet vt tunc pœnitens habeat verum animum implendi neceſſaria.

d [d] Nauar.c.26.nu. 13.&.§.cautus.n.30.32.70.cum Paluda.d.18.q.5. Gabr.q.1.a.1.dub.2.fi.Adrian.de conf.q.4.§.ſi petas.Cano relect.p.5.Ledeſ.2.p.q.8.a.2.dub.7. Angles.p.294. ſed hi & Ledeſm.dub.8.falſo tribuunt Adrian. quod illud oblitum abſolui poſsit à ſacerdote non expoſito. cum tamen tantum dicat à non prælato. idem tenet Anton.Sylu.confeſ.1.§.4.cum Monal.Rodor.Armi.§.13. Angel.conf.1.§.12.idē Gerſ.2.p.f.183.Couar.c.alma.1.p.§.11.n.12.Cordub.lib.5.q.39.Recent. Peña, Gallo, Sancius, Gueuar.Roſell.confeſ.2.§.9.Fr.Manuel. §.9.num.98.

e [e] Sed falſo quidam Recent. limitāt quando oblitum peccatum erat eiuſdē ſpeciei cum alijs reſeruatis quæ faſſus eſt.

f [f] Nauar.Ang.Syl.Roſel.idem ait Nauar.c.26.n.13.de diſpenſatione irregul.oblitæ in qua electus confeſſarius potuit abſoluere. quia intendit auferre omnem reſeruationem.

g [g] Nauar.Soto.d.18.q.2.art.5. Fr.Med.lib.2.c.1. & alij ex ſupradict.

h [h] Colligitur ex mente DD. quanuis quidam Recent. putāt poſſe: quaſi iubilæus conſecutus det ius omni tempore eligendi, pro ijs quę reſeruata erant vſque ad tempus ipſius iubilęi.

i [i] Bene Cord.caſ.21.Alcoc.c.12.verſ.6.doctrina. Peña, & quidam Recent.

k [k] Confeſſarius non habet facultatem abſoluendi ad reincidentiam (quod includit vt ex tunc iterum excōmunicet) niſi quando ius, priuileg. aut commiſsio iudicis id exprimit. facit Nauarr.cap.17. num.15. Fr. Medin. libr. 2.c.12.

l [l] Sic limitat Anto.Gabriel. tom.2. titu.de clauſul. conc.5. num.15. cum Gomet. Sarnen. prol. in regul. cancellar. quæſt.6. num.8.

m [m] D. Tho. opuſc.contr. impugn. relig.ca.4. col. penul. Grata ca.fin. §.ſeq. &. §.fin. 25. q.1.compen. Mendic. ver. priuileg. fin. & iuriſperiti conſulti. facit Bald.tractat.de exemptio.cap.1. &.2. Oldra.conſ.300.Iaſ.in l.fin.num. 19.20.de conſtitut.Princip.& idem de priuileg.inſerto in corpus iuris. Felin.cap.nonnulli.de reſcrip. Horat.Mandoſ.de priuileg. ad inſtar gloſ.14. Fra. Manuel in bulla.§.9.num.145.&.131. §.12.num. 1.& ſequent. Sic lex generalis etiam poſterior non derogat legi ſpeciali etiam priori. ſup.cap.6.§.4.P. Bernard.Diaz.regul.596. Anton. Gabriel. tom.2. tit.de legib.con.1.titu.de clauſul.conc.5.

n [n] Quia iuriſdictio in regularibus manat à Papa Cordub.ſup.compend.Mendicant. verb.abſolutio. quoad ſeculares.1.§.20.Sixt.IIII. conceſsit Minimis vt poſſent abſoluere ab omnibus epiſcopo reſeruatis etiam iure communi. & Paul.III. amplius conceſsit anno.45. confeſſarijs religionis Societat. Ieſu, vt ab omni reſeruato ſedi Apoſtolicæ, à iure vel ab homine, exceptis in cœna Domini: non obſtantibus, &c.vid.gloſ.cap. nuper. §. non retinuit.c. cum illorum.de ſentent.excommunicat. gloſ.capit. quoniam. de priuileg. Cordub. libro. 1. quæſtion. quæſtion.12.Soto.lib.7.iuſtit.quęſtione quarta, articulo tertio, verſ. qui ſunt. facit Couarru. capit. alma. 1.part. §.7. numero octauo. Claud. in compend.Societ.verb.abſolut.§.primo.& ſequen. compend. Bernard.§.7.Fr.Manuel in bull. §.nono.numer. 66. 132. 140.

o ctum priuilegium o. priuilegium quidem dum eſt iuris odium limitatur ad præterita: ſed priuilegium iuris & Principis perpetuum,& in fauorem cauſæ publicæ & religionis,manet irreuocatum in futurum.(præſertim dum ita exprimit) quia militat eadem fauoris ratio. Olim nemini ex ordin. Mendic. licebat ſine expreſſa ſuperioris licentia confiteri alteri quam deſignato eiuſdē monaſterij p. quod nunc ex conceſsione, ſimulque declaratione Greg.Papę.XIII.etiam

in futurum, conſeruant & acceptant regulares ſocietat. Ieſu q. in qua cum ſint pauci alumni, & rari profeſsi, non nocet intentioni Bullæ cruc. r Nouitij autem gaudent priuileg.Bullæ s.

8 Regularem exemptum ſi proprius prælatus ſubijciat epiſcopo domicilij, poteſt illum epiſcopus à reſeruatis abſoluere t, & cum eo diſpenſare, vt cum clericis ſibi ſubditis. Secundo regularis confeſſarius ex ordine Mendicantium poteſt ſeculares abſoluere à

o Nauar.edit.anni.84.c.27.n.263.contra quendam recent.Felician.tract.de reſeruatis Papæ. idem Fr.Medin.lib.1.c.10.§.3.& doctiſsimi Theolog.& iuriſper. conſulti. & eſt praxis. Nec obeſt Syluest. confeſſor.2.§.5. Ledeſ.2.p.q.7.ar.3. Soto diſt.18.q.4.artic.3.verſ.quo ergo.& quod priuilegium limitatur ad præterita.argumen.gloſ.clem.religioſis.ver.deputatis.de teſtam.glo.cle.dudum.ver.cōceſſa de ſepult. Reſpō.oportet.verbaPP.eſſe expreſſa vt cenſeantur derogaſſe priuilegijs Mendic.P.Claud.verb.priuil. quia cenſentur priuil. Principis& iuris perpetua,in quibus ſemper militat eadem ratio etiam in futuro ne derogentur.nec epiſcopus poteſt derogare.Sic Trident.expreſſe derogauit quibuſd.priuileg.ſeſſ.23.c.12.fin.13.fin. ſeſſ.25. regul.c.12. & generaliter.c.22.circa diſpoſita in Concil.Triden,& tamen Pius V.viuæ voc.orac.iterum confirmauit omnia priuileg.non obſt.derogatione Trident. P. Claud.verb. concil.§.3.

p P Concil. Lateran. extrauag. inter cunctas.de priuileg.Leo.X.prohibet ſub excommune minoritæ per bull.cruc. etiam in futurum concedendas eligant confeſſarium, & Alexan.VI.pro Ciſtercien. Alij Pontif.vt Sixt.IIII.Innoc.VIII. Iuli.II.derogarunt cruciatæ,ſed non in futurum.de his compend. Mendic.verb. confeſſarius. §.6. & verb. cruciata.vbi Cordub.& ſuper regul.Minorum.c.7.q.3.Compend.Bern.confeſſor.§.3.Prædic.priuileg.fo.33.Gregor.XI.Congr.Montis Oliuet.priuileg.12.Celeſtin.V.ſuæ congreg.priuileg.num.51.Pius V.Ord.Prædic.ad inſtantiam Prouincial.Caſtellæ,& viuæ voc.orac conceſsit Iuſtiniano Generali Prędic.refert Paſſarellus de priuileg.Minim.cap.10.fo.127.175.Fr.Manuel in bull.§ 9. nu.15.24.& addit ſic reſpondiſſe Congr.Cardin.ad Archiep. Valentin.Ioan.à Ribera.& vt omnibus conſtaret Pius V.adiecit in bull.cruc. derogare omnibus priuileg. præter facultates conceſſas ſuperioribus Ordin. Mendic.quoad ſuorum ordinum fratres. idem addunt poſteriores Pontif. quæ exceptio in fine poſita refertur ad omnia ſuperiora,vt probant Syluest. verb.clauſula. Tabien. §.2. Angel. Bernard. Diaz regul.85.86.Anton. Gabriel.tom.2.tit.de clauſul.con.9.Menoch.de arbitr.caſ.64. num.23.24. conſtat vero hoc priuileg. non eligendi confeſſarium ſine licentia Prælati eſſe in gratiam ſuperioris. & generaliter in ſocietat. Ieſu priuilegia religionis dicuntur concedi Generali. Claudi. in compend. ſocietat. verb. communicatio. §. 5. gratia. §. 2. ex Gregor.XIII. Felician.titul. de priuileg. capit.19. vid. cap.14. 15.17. & Leo.X. Camaldul. Iuli. II. Congreg.S.Saluator. & in Prædicat. priuileg. fol. 173.212.propter hæc Ledeſm.2.p.q.29.artic.2.& compend.Mendic.& Bernar. aiunt Mendicant.non gaudere hac facult.Cruc.& Fra.Manuel. At praxis oſtendit videntibus & tacentibus Prælatis omnes fere ex ordin. Mendic. tacite renuntiaſſe huic ſtricto priuileg.& gaudere cruc.Qui vero ſunt ex ordin. non Mendicant. ſemper gaudebant cruc. dicit Manuel.numer.24.quia Pius V. in bulla. ſolos Mendicant.excipit.

q q Gregor. XIII. anno 75. conceſſit ſoli ſocietat.Ieſu,quia paucos alumnos habet, & feruet zelo perfectionis. & anno.80. confirmat viuæ voc.orac. Claud.verb.abſolutio.§.11.gratia.§.2.(quare ſaltem in principali conceſsione hac, non derogatur per bull.cruc.ſecus in alijs.de quo Anton.Gabriel. tit.de clauſ.con.5.) ſatiſque eſſet quod per communicationem aliorum Mendic. acceptat Generalis & Societas hoc priuileg. licet apud alios non eſſet in vſu.Compend.Mendic.verb.priuileg.§ vlt. Claud. §.5.Cordub.in compend.verb.abſolutio.quoad ſecul.1.§.19. Horat. Mandoſ. de priuileg. ad inſtar. gloſ.15.num.42.Nauar.de indulgent.not.26. nu.8.& contra priuileg. Societ. requiritur præſcriptio ſexagennaria.Claud.verb.pręſcriptio. At conceſsio Gregor. duplex eſt, inſuper declaratio intentionis & verborum, quæ ſemper durat in futurum. ſupra in ſimili.cap.6.lit.S.& Procurator Societat. Romæ poſt expeditam cruc.curat reualidari denuo omnia priuileg.Societ.2.ſi priuatus Societat.impetret ſibi priuileg.à Papa contra conſtit. & mores Societ. eſt ſubreptitium & irritum, niſi impetretur cum ſuperioris licentia.Claud.,verb.priuileg.§.3.abſolut. §.11.confeſsionale.indultum, gratia.§.2. conceſsit Vrba.IIII.Præmoſtraten.Clem.VI.Ciſterc.Leo.X. Auguſtinian.fol.47.item.3.in dubijs interpretatio priuil.Societ.reſeruatur Papę aut Generali.Claud. verb.priuil.§.1.&.4.General.§.5.& verb.declaratio.ex Paul.III.idem Clem.IIII.Prædic. & Minor. in priuil. Auguſt.fo.77.Alex.VI.Benedictin.Caſtellæ.fo.39.item.4.prob. quia viſa derogatione cruc. & priuil.Societ. ſubſcripſerunt iuriſper. non derogari Societa.D.Moya,Solis,Didac.Enriquez,Sahagun.omnes primarij Salmant. & Buſtos Doct. Decret.anno.90.ſi.

r s r s Manuel in bull.§.9. & dicetur lib.de indulg.c.22.

t t Inf.lib.de indulg.c.25.§.2.Syluest.abſolut.5.§.2.&.5.vt ſi regularis percuſsit regularem enormiter, olim tenebatur adire Papam. c.cum illorum. de ſentent. excommunicat. ſed nūc poteſt abſoluere epiſcopus per.c. religioſo. de ſent.excom.in.6.Federic.conſ.14.n.15.Ioan,de Lignan.Panorm.Veruecil.Piſan.Anton.3.p.tit.24. capit.77.§.1.vid.Syluest.ſup.§.3.fin. & abſolutio. 4.§.3.

caſibus epiſcopo reſeruatis per conſtitutionem ſynodalem, conſuetudinem priuatam aut beneplacitum epiſcopi. ſupra capit. ſexto. P. quia habent à Papa iuriſdictionem u ipſo iure u, nec ſubduntur epiſcopo, aut conſtitutioni ſynodali: niſi forte epiſcopus reſeruet per cōſtitutionem ſynodalem cum excom x municatione latæ ſententiæ x: vel y ſi iure communi y cui etiam regulares ſubijciuntur, aut generali z conſuetudine totius eccleſiæ z, quæ æquatur legi, reſeruentur epiſcopo. quidam tamen habent priuilegium abſoluēdi ab omnibus epiſcopo reſeruatis,etiam iure communi. alij etiam à reſeruatis Papæ occultis, dum non ſint in cœna Domini. Dum vero Pontif.in clem.dudum: explicat quod non intendit fatribus ampliorem poteſtatem dare, quam curatis ſit de iure conceſſa:loquitur in rebus alijs:& non reuocat priuilegium conſuetudine confirmatum, per quod fratres ab a ſoluunt à reſeruatis, nec clem. 1.de priuileg. ſermonem facit de his, quæ pertinent ad ſacramentum pœnitentiæ: ſed tantum vetat regulares abſoluere ſine priuilegio ab ex b communicatione iuris reſeruata b.

9 Si epiſcopus committat confeſſario omnes ſuos caſus, vel omnes ſuas vices pro foro conſcien c tiæ: ſatis eſt vt quibuſcunque verbis intentionem explicet c. vt ſi dicat concedimus omnia quæ per nos poſſumus, vel omnes no d ſtros caſus & facultates d. ſic enim communis loquendi conſuetudo attendenda eſt, vt per hoc caſus reſeruati intelligantur cōceſsi: vel dum concedit omnem ſuam facultatem, e excepto vno caſu e, cenſetur reliquos reſeruatos concedere.non tamen ſi non facta exceptione dicat, concedo omnem meam facultatem vel autoritatem ad audiendas con f feſsiones f, & abſoluēdum auditos pœnitētes. Per caſus pro abſolutione conceſſos nō intelliguntur conce g di excommunicationes illæ quibus non reſeruantur caſus g: nec diſpenſatio votorum & irregulari h tatum h. quomodo autem abſolutus indirecte ſe debeat præſentare ſuperiori, dictum eſt.c.15.§.1.

CAP. XVII.

De Miniſtri qualitate, ſeu bonitate

§.2. *Sine bonitate & gratia Miniſtri datur effectus ſacramenti, ſed eligendus eſt bonus.*

3 *A Paſtore licet peccator ſit, poſſunt peti ſacramenta.*

4 *Confeſſarius ſit ornatus caritate, continentia & fortitudine.*

5 *Quando liceat conformari probabili opinioni pœnitentis.*

6 *Ne ſit nimius, aut curioſus in examinatione.*

DIctum eſt de tribus quæ ſunt neceſſaria vt miniſter poſsit abſoluere:nempe quod habeat completam ſacerdotalis ordinis poteſtatem:quòd iuxta Concil.Trident. ſeſsione.23. cap.15. ſit ipſo iure, vel per ordinarium approbatus, vt idoneus: quod in iſtum pœnitentem & eius caſus habeat iuriſdictionem gh non impeditam. Nunc dicendum eſt de quatuor qualitatibus,vt bene & digne miniſtret ex officio hoc ſacramentum,bonitate,ſigilli conſeruatione,de ſcientia vero& prudentia dicetur. cap.26. & ſeq.

2 Noluit Chriſtus ex bonitate miniſtri pendere efficaciam ſacramenti, ſed æqualem gratiam exoperato confert ex ſe baptiſmus vel abſolutio quam peccator aut a vir perfectus miniſtrat a. nam Ioannis. 20. dum dicit, accipite

4.§.3.caſ.1. (cont.Roſel.abſolutio.1.§.5. Ang.exemptus.§.6.) item poteſt epiſcopus cum eo diſpenſare Sylu.apoſtata. n.11.inclinat cum Angel.ſed ſi percuſsit alienum regularem, oportet interuenire conſenſum alieni Prælati cui fiat ſatisfactio, Sylu. abſolut.5.§.5. Nauar. c.27.n.90.(vide Sylu.lex.§.15. quod lex fauorabilis extēditur ad religioſos) at ſine licentia prælati regularis exempti, non poſſet epiſcopus (quia eſſet cōtra priuilegium ſui inſtituti) niſi haberet bullam cruc. legatus tamen (quia eſt ſuperior regulariū) poteſt in ſua prouincia abſoluere regulares, & diſpenſare cum illis. cenſetur vero regularis tacite habere licentiam ſui prælati, quando prælatus eſt impeditus (quia nominatim denuntiatus, aut lōge abeſt, aut ſi mortuus eſt) ne cōtingat regulares vagari, dum recurrūt ad Papam.

u u Cle. dudum. de ſepult. qua ratione non poteſt epiſcopus prohibito reſeruare caſus cōfeſſarijs regularibus in fraudem ſui priuilegij: vt nec poteſt parochis. ſup. cap.14.§.5.

x x Syluest.confeſſor.2.§.5.cum ſpeculator.

y y d.clem. dudum.

z z Anton.3.p.tit.17.cap.11.Petrus Soto. titul.de confeſ.lect.5.

a b a Sup.cap.6.lit.S. b Nauar.c.27.nu.101.Caietan.verb.excom.c.64. Syluest.excommunic.7.caſ.14.Tabien.excommu.5.caſ.5. Fr. Alexand.lib.1.tit.3.c.15.facit Cordub.caſ.24. fin. & lib.1.q.30.

c d c d Sed quæ ſit intentio per verba ſignificata cōſulendi ſunt DD. vt per verb. omnes caſus aliquādo.Summiſt. verb. caſus. aiunt concedi etiam excommunica. & diſpenſationes votorum.

e e Arm.caſ.§.1.quia exceptio firmat regulam in contrarium; in ijs quæ ſunt eiuſdē generis.

f f Nauar.c.27.n.255.§.6.&.7.Sylu. confeſſor.3.§.6.Armi.caſus.§.1. ver. Abbas.§.5. Tabien.§.8. Anton.3.p.tit.25.c.77.tit.17.c.11. Angel.conf.3.§.18. cum Ioā.de Lign. Felician.lib. de cenſur. titulo de priuile.cap.12.&.14.

g h gh Nauar. numer.255. Armil. caſus §.1.

CAP. XVII.

a ID a Ioan. 20. accipite Spiritum ſanctum falſo exponit Theodorus, ſumi pro futuro, id eſt, accipientis Spiritum ſanctum, poſt Aſcenſionem, nunc vero tantum diſpoſitionem pro illo (quod damnat Concilium Conſtantinopolitan. cap. duodecimo, licet

licet videtur ſenſiſſe Chryſ.hom.1. Act.hom.85.in Ioan.expoſitione.1.) At ſubdit Chryſo. non intelligi de gratia ſed de poteſtate ord. data per Spiritũ ſanctum. Cyril.lib.12.in Ioan.c.56. Auguſt. Trin. c.20.Hieron.ad Edib.q.9. Tolet.Ioan.20.not.20. Bellar.1.ſacr.c.26. etiã aliter. ſup.de ſacram. c. 13. 26. D.Tho. 3.p. q.64.6. Soto. d.1.q. 5.art.6.

re Carol.Magni.c.3.) Auguſt.20. ciuitat. c.21.ſacerdotes non ex genere carnis, vt olim ex Aaron, ſed ex electione in qua ſanctitas eſt penſanda, Concil.Carthag.3.c.22.&.4.c.22. Tolet.4.c.20. Trid. ſeſſ.14.c.6.can.10.&.c.1.de refor. ſeſſ.23.c.17. de vita eximia ſacerdotis,& ſeſſ. 22.ref. c.1. renouat canones tit. de vita & honeſt. cler. in 6. Clemens libr.2.conſt. Apoſt.cap.1. Torren.li.3 conf. Aug.c. 11.§.4. Bellar. lib.1. de ſacram. c.26 deinde quia frequẽter miniſtrat ſacramentum confeſsionis tanquã ſpiritualis pater, & alia ſacramẽta, debet eſſe exemplaris. D.Tho. 3.p. q.64.ar.5.& 6. Soto.d.1. q.5.a.5.&.6

Spiritum ſanctum, dedit gratiam cum plenitudine vt digne miniſtrarent: non autem quod hæc neceſſaria ſit pro miniſterio. tenetur tamen pœnitens confeſſarium quem cognoſcit iacere in peccato aut in cenſura, à qua receſſurus non creditur, non inducere b, dum paratus non erat ex officio, ſi habet aliũ cui commode confiteatur. eliget optimum morborum ſuorum medicum, vt eo aptiore miniſtro diuinæ miſericordiæ, melius excitetur ad actus neceſſarios contritionis,& purioris vitæ: & qui precibus & exhortatione mediatoris officium inter Deum & impium præſtet: & de quo certo confidat nullam fieri iacturam famæ, quanuis grauiſsima crimina ſua aut aliorum ex cauſa ei aperiat ſub ſigillo contegenda.

3 Habet tamen pœnitens à proprio paſtore, quanuis ſciat in peccato vel occulta excommunicatione iacere, ius exigendi paſtum ſacramentorum c: tum vrgente præcepti tempore, vt communionis & pœnitentiæ in paſcha & tempore peſtis, aut in alio probabili mortis periculo: tum per alia opportuna anni tempora d, vt in ſolennioribus feſtis, vel tempore iubilæi communis, vel ſi longum iter adornat. nam & parochus ex officio tenetur miniſtrare quædam ſacramenta, ad quæ tamen pœnitẽs non obligatur, vt matrimonium, & extremam vnctionem: epiſcopus vero confirmationem & ordines. non tamen peccaret mort. ſi bis vel ter in anno quoſdam extra tempora præcepti non admittat e: vel ſi volentes frequentare ſacramenta euchariſtiæ & confeſsiones ſemel vel bis in qualibet hebdomada, repellat propter moleſtum onus f.

4 Confeſſarius ſit omnium virtutum genere & vitæ integritate ornatus g: vt qui perſonam Chriſti ſuſtinet, cuius viſcera & ſtigmata portare debet animo & exteriori corporis modeſtia, verbis ſit affabilis, vultu benigno excipiat pœnitentem quem ad latus & ad aurem manu interpoſita audiat:& quaſi filiolum quem iterum parturire geſtit h tractare debet. fœminas dum audit ne inſpiciat ſed memor continentiæ quam voto ſolenni in ſuſceptione ordinis ſacri promiſit, ſe linteo cilicino præmuniat, ne fœdetur dum aliorum pedes lauat i: & antidotum habeat hic animarum medicus, dum curat contagioſos ægrotos, ne halitu peſtilenti inficiatur. Talem eſſe decet hunc pontificem ſanctum & impollutum k: & quia iudex eſt expertem eorum de quibus reum increpat. qui infirmus eſt ne præceps id officium aſſumat, ne forte dum fragiles fœminas audit victus tentatione ſolicitet, digna daturus pœnas l: quod venenum pharmaco,& lutum fonti puro admiſcere tentauerit. 3. ſit fidelis diſpenſator prudens & fortis animo: vt qui contra draconis inſidias pro Chriſto, & pro implendo electorum numero contendit: & ita dignos abſoluat, vt indignum quauis autoritate pollentem

b Sup.de ſacram.c.23.

c Parochus occulte excõmun. quãdo inculpate miniſtret ſacramenta. ſup.c.13.§.9.

d Nauar.c.25.nu.131. vt colligitur Ezechiel.c.33.34. Soto d.18. q.4.2. ad.2. d.1. q.5.arti.6.col.11. prop. 4. Adria. de cõfeſ.q.5. dub.8.Nauarr.in c.placuit.nu.156.Victor. §.145.fin. Mant. Peña, & Recent.

e f Sic limitãdi ſunt qui negant paſtorẽ teneri extra tempora quo ſubditi obligãtur vt Richa.d.18. a.2.q.3.Medin. de conf. q.41. &.51. f.91.99. Syl ueſt. confeſ. 1. n.14. confeſſor.3.§.18.Angel.confeſsio.1.§.34. Armi.abſolutio.§.27.

g Ratione dignitatis ſacerd.& officij.D.Tho.add q.36.1.DD.d.24.vbi Alber.a.7. & 9.Carth.q.4.Soto.d.25.q.1.ar.4.Caſtro.verb.ſacerdotium.hær.3.VValden.to.2.de ſacrament.c.122.144. & prob. 1.Tim.4. Tit.1.&. 1.Corinth.4.vbi expoſitores & maxime Chryſoſt.& lib.3.&.6. de ſacerdot.Proper. de vita contemplat. lib.1.capit. 15. Clemen.epiſt.2.Orig.hom.9.in Exod. ho.6.Leuit. Hieronym.in Ierem.22.23. Gregor.1.p. paſtoral. c.11.(c.hic etenim.49.d.)& toto eo lib.(quem epiſcopis valde commendat Concil.Turonen.3.tempo-

h i Galat.4. filioli quos iterũ parturio.1.Tim.3. Tit.1.deſcribit mores epiſcopi & ſacerdotis ait, fore cõtinentẽ (de quo voto ſolẽni Triden. ſeſſ.24. can.9.& Bonifac. 8. cap. vni. de voto in.6) ſic Ioã. 13.in exemplũ Chriſtus linteo ſe præcinxit vt lauaret eorũ pedes.

k Hebr.c.7.de Chriſto ſacerdotũ principe, talis decebat vt eſſet nobis Pontifex, ſanctus, Innocens, impollutus.

l Caſus ſolicitantis intra, aut prope confeſsionẽ filias ſpirituales, reſeruatur cenſoribus fidei ab anno 74.quia ſerpit cõtra bonum commune & honorem Chriſti: & vix vafer confeſſarius emẽdari ſolet correctione. de quo peccato. c.omnis.c.ſi. 30.q.1. iubet deponi. Simanc.de cathol.inſtit. c.40.nu.15. Selua de benef.3.p.q.3.nu.9. Bernar.Diaz. pract.c.76.D. Tho.add.q.56.ar.2.ad.8. opuſ.64.c.22. Soto.diſt. 42.q.1.ar.2.col.3.& diſt.19.q.2.ar.5.col.4.

m ſup.c.13.§.3. n Concil.Agathen.c.1.capit. cum quidam de pœnitent.& remiſ.Fr.Medin.lib.1. inſtruct.c.13.(vt ſi imminet proxima occaſio recidendi,& pœnitens nimis non exaſperatur.) c.omnis pœnitens de conſilio cõfeſſarij excuſatur à præcepto confeſſionis& communionis paſchę.Fr.Medin.lib.1.ca.12. §.3. fin. c.14. §.41.at in dubio iuris nõ eſt neganda abſolutio. Naua. c.23.nu.21. &.c.26.n.3. (vt ſi pœnitẽs excuſetur opinione probabili. Nau. eod.nu.3. & 4.)caueat cõfeſſarius facile, & ſine cauſa negare abſolutionem ne ſit infidelis diſpenſator, & habeatur nimis ſcrupuloſus,& rigidus.

matrim.Conrad.de contract.q.vlt.ad.1. Guillel.Pariſien.de collat.benef.Carthuſ.opuſc.5.de pluralit. benefic.Gabr.4.d.15.q.8. Anton.1.p.tit.3.c.10.§. 10.Gerſon.reg.moral.in princip.Sylueſt.& Armil. verb.opinio.Tabien.§.3.cum Monald.quia ea opinio cum melioribus autoribus & rationibus, perinde eſt, ac ſi haberet meliores teſtes & probationes.alias perniciosum eſſet in praxi, ſi iudici liceat fauere amicis in re quam reputat longe minus probabilem.

ligatum dimittat: quod D.Ambroſ. feciſſe legitur virili animo in Theodoſium Imperator. m ſpe firma & fiducia in Deum ſit armatus, vt de faucibus diaboli eripiat etiam illum qui ſeptuagies ſepties ceciderat: bene patiẽs ſit vt ſupportet infirmos, vt opportune præparet dilata interdum abſolutione, ſed non ſublata illius ſpe. n

5 Ex officio quod gerit iudicis tenetur claue ſcientiæ examinare pœnitentis diſpoſitionem o. 1.vt confeſsio ſit omnino integra quantum ad ſpecies morales & numerum in ſingulis ſpeciebus peccatorum, iuuans interrogationibus quãtum ſatis eſt. 2.neminem licet affirmatiuo mendacio decipere: ſed confeſſarius tanquam doctor tenetur decentem veritatem docere ignorantes p. & roganti de caſu dubio, reſpõdeat id quod doctus confeſſarius opinatur eſſe longe probabilius q. vbi tamen paruus inter opiniones eſſet exceſſus, cenſentur moraliter æquales r, & licet fauere pœnitenti: quia confeſſarius ſimul eſt pater, & benignus aduocatus illius. vt in concurſu, ſi paruus ſit exceſſus reputantur oppoſitores moraliter æquales. interdum prudentiæ eſt tacere quædam, relinquendo pœnitentem in ſua inculpata ignorantia s (præſertim facti vel iuris poſitiui: à naturalibus enim præceptis rarius excuſat ignorantia) quia caritas non obligat corripere & docere fratrem, niſi ſpes ſit quod proderit & non oberit. ſi ergo probabiliter timet quod ſua monitio nocebit ſaucians

o Sup.lib.2.de pœnitent.c.5.Nauar.c.5.à principio. Angel. verb. interrogationes & confeſsio.1.§ 23. Tabien.verb. interrog.Caieta.verb.interrogat. & opuſ.tract.5.de confeſ.q.3. Sylueſt.confeſſor.3. §.14.15. vid.§.7. &.12. confeſsio.1.§.11.fin. Victor. §.161.193.& de numero peccatorum.§.178. Angles.pagin.290. Medin.C.de confeſ.fol.76. Fr. Alexand.lib.1.tit.4. c.1.Bonauen.d.19.in lit.Cordub.caſ.189. Fr.Medin.lib.2.c.3.& lib.1.c.8.& fere omnes monent, ne ſit nimius interrogando quæ ad rem non pertinẽt, ſed ſatis eſt ea quæ probabiliter aduertit videri neceſſaria, vt confeſsio ſit per ſe integra & fructifera: quia obligatio iſtius præcepti ſuauis & affirmatiui non imponit duram obligationem confeſſario, qui non niſi per accidens rogat, vt iuuet pœnitentem, dum opus eſt.

p Si profuturum ſe putat, debet pœnitentes etiam bene præparatos docere veritatem (vt ſi nouit habere impedimentum matrimonij, aut debere reſtitutionem) licet pœnitens ad tempus turbetur. Nauar.c.5.n.2. Caietan. verbo interrogat. Angel. Tabien. confeſsio.§.31. Armi.§.19.cum D.Thom.Bonauent.Palud.& alijs d.19.Anton.3.p.tit.17.cap.17.§.2.neque id negat Cordub. caſ. 189. (ſecus ſi periculum eſſet relinquendi ſauciam conſcientiam ſine fructu. inf. Q.)

q Aymo de antiq. 1.p.§.propoſitum.n.48. Naua. c.27.nu.286.Cordu.ſibi contrarius lib.2.q.3.cauſ. 2.(vid.ad.1.& col.8.fin. & lib.3.q.9.fin.) Anton. Gabr.tom.1.commu.lib.13.verb.opinio.& late to. 3.ex Anton.Maria.titul.6. & de iudice in foro externo interpartes, id in praxi certum putant Naua. nu.288.Cordu.lib.2.q.3.Soto.lib.3.iuſti.q.6.ar.5. ad.4.Ledeſ.2.p.q.54.ar.4.Anton.Gabr.Adrian.de

r Quidam indulgent vt detur optio partis minus probabilis (ſi habet bonos autores & rationes cum probabili ſolutione argument.) Vdalric. cum magiſtro ſuo Alber. ſumma de homine (quem refert Anton.) tenet Hoſtienſ. Landulph. in vita Chriſti. fauet Diuus Thom. quodlibet.8. attic. 13. Henric. quodlib.3.quæſtion.33. Medin.C.de confeſsio.quæſtion.27.& de reſtitut.quæſtio.22. Mercado. 1.de contratos. capit. 5. Frat. Medin. 1. 2. quæſtio.19.artic.6.dub.penultim. & lib.2.inſtruct. capit.3. ad fin. &.13. Frat.Ludou. 1.part.inſtruct. capit.120.Palac.& Caietan. verb. opinio. Burgos, in procem.legum Taur.num.163.& alij apud Sylueſt.confeſſor.3.§.7.&.10. Cordub.libr.3.quæſtio. 9.& tangit quæſtion. 5. propo. 2. & refert autores lib.2. quæſtion.3. argum.1. qua ſententia libenter vtebatur Mantius. addit Mandoſ. in cancell. regul. 18.quæſtion.2.numer.2. quod opinionum varietas excuſat. ſed prædicti autores limitandi ſunt vt in textu. quando paruus exceſſus, arguit opiniones eſſe moraliter æquales. ſic Albertum limitat Sylueſt.verb.dubium. §.ſecundo. Cordub, libro ſecundo, quæſtion.3.ad primum.& colum.8.libro tertio, quæſtion.9.fin.addit Nauar. in capit.ſi quis autem de pœnitentia. diſtinct.7. numer. 75. cum Adrian. roganti pœnitenti confeſſarius propriam opinionem rigidam tacens poteſt dicere: conſule alios doctiores, & licet tibi ſequi opinionem illorum. fauet Mandoſ.ſup. & cit.à princip.

s Ita monent Cordub.ſup.Soto diſtinct.18. quæſtione ſecunda, artic.4. & bene Nauarr. capit. 22. numer.83. Frat.Medin. lib.2.capit.3. Mant.Peña, quia pœnitens tali ignorantia laborans, non eſt in extrema neceſsitate ſpirituali, cui confeſſarius tenetur ex officio ſubuenire, bene Sylueſt. & Nauar. cap.9.num.13. cap.10.num.7.

[ſ] Nauar.c.26.n.3.&.4.c.27.Hiſpan.n.269. & in dubio facti reſpectu præteriti poſt diligentiã factã non eſſet damnandus reus in foro conſcientiæ, tanquam obnoxius reſtitutioni, ſed arbitrandum eſt in fauorem poſsidentis. vid.Soto.diſt.18.q.4.ar.5. fin. Ledeſ.2.p.q.8.art.4.dub.7.&.8. Victo.§.177. Mercado li.1. de contract.c.5.Paluda. Adria. Angel. Anton.(ſed Nauar.c.27.n.193.&288. Hiſpan. loquitur ſcrupuloſe) maxime ſi pœnitens adhęret ſentẽtiæ probabili, quia huic non poteſt confeſſarius (qui iudex eſt non inter partes, ſed inter pœnitentem & Deum) negare abſolutionem. Sot.Ledeſ. Victor. & alij cit.Syl ueſt. Armil. ver. opinio & cõſulti doctiſsimi Salmant. & Romæ.

conſcientiam ignorantis, debet tacere veritatem: præſertim ſi pœnitens ſequatur opinionem in iure dubio probabilem in praxi [t].

6 Ne ſit nimius vel curioſus interrogando quæ ad rem non pertinent, & quæ in alterius aut complicis infamiam culpabili detractione cedunt. ſup.lib.2.pœnitent.cap.9. eſt enim adiutor Dei vt peccata tollat, non vt augeat: eſt pater ſpiritualis vt filios ſuos transferat in adoptionem filiorum Dei, non vt incaute fiant filij perditionis.

CAP. XVIII.

In quibus debeat confeſſarius iuuare pœnitentem.

§.1.2. *Iuuet circa dolorem & firmum propoſitum emendæ.*

3 *Quando negligens confeſſarius manet obnoxius reſtitutioni pro pœnitente. nec vnquam abſoluat indignum.*

4 *Nec abſentem, vt corrigat proprium errorem.*

5.6 *Examinet ſe, an habeat iuriſdictionem non impeditam, aut ſit prohibitus, & ne cum conſcientia peccati miniſtret: oret, & cætera.*

CAP. XVIII.

EXaminet & iuuet pœnitentem circa dignam diſpoſitionem, curans vt habeat contritionem peccatorum: & de propoſito emendationis firmo, poteſt credere pœnitenti [a], vt credit peccata & excuſationes [b]. homini fragili non proponat comparationes in particulari, vel conditiones euentuum difficilium, ne forte impingat [c]. nec oportet vt intellectu ipſe vel pœnitens certo credat ſe amplius non peccaturum mortal. [d] ſed ſatis eſt vt voluntate proponat ſe cum Dei gratia curaturum, quantum in ipſo fuerit.

§ 2 Tenetur tamen confeſſarius aduertere primum ne credat idoneam diſpoſitionem pœnitentiæ & propoſitum, ſi pœnitens ſponte manet in proxima occaſione reincidendi, quam poteſt vitare [e]: quia hic manet in virtuali complacentia peccati. ergo huius propoſito non decet credere confeſſarium, ſed differat abſolutionem, niſi pœnitens ad tempus non poſſet exire ex illa domo ſine graui nota vel damno: tunc enim ſi vult nec commode poteſt, non imputatur ei periculum, tanquam moraliter voluntarium. 2. licet tutus pœnitens videatur in occulta conſcientia, ſi tamen manet ſcandalum publicum, oportet ante abſolutionem quę occulta eſt, vel certe ante communionem quę publice fit, ſatisfacere publico ſcandalo [f]. 3. ſi ſæpe ius ſus à confeſſarijs nõdum reſtituit cum ſæpe potuerit, compellendus communiter eſt vt prius reſtituat [g], vel ſatisfaciat, aut concordet cum proximo læſo: nec maneat in virtuali ſtatu peccati. Interdum cautio ſaltem iuratoria in caſibus iure expreſsis ante abſolutionẽ [h], præſertim excommunicationis requiritur.

[ab] POEnitenti [a b] pſe & contra ſe credẽdum eſt, Nauar.c.17.num.59.250.ſi.Hoſt. Ioan. Andr. Panor. quos ſequitur Sylueſt.confeſſor.1.§.17.Pet. Sot.de confeſ.lect.10.ad fin. D.Thom.d.17.q.3.ar.7.opuſ.12.q.6.quodlib.1.ar.12.ſi confeſſarius putet hunc habere certum peccatum, quod roganti negat, reputet quod forte excuſatus eſt, aut oblitus, aut confeſſus alteri: vel tacere timentem ex iſtius confeſsione graue malum ſibi aut alteri: Sylueſt.confeſsio.3.§.16. Tabien.confeſ.2.§.32.Ang. confeſsio.vlt.§.9.Armi.§.20.Nauar.c.8.n.17. Palac.d.21.q.2.Pet.Sot.lect.10.ad fi. Ant.3.p.tit.14.c.18.§.15.cond.13. At ſi certus eſſet negari veritatem neceſſariam, cautè quæſito colore ne abſoluat indignum (ſed communio publice non eſt neganda.) Nauar.cap.placuit.num.174.Sylueſt.confeſſor.primo.§.17. cum gloſ. Raim. ſumm. confeſ. Richard.& docti conſulti (videtur contra. Petrum Sotum. ſup.) at iudex in foro exteriori iudicare debet ſecundum allegata. D. Tho. 2.2.quæſtio.67.2.

[c] Supra libro primo de pœnitentia.capit.27.§. ſeptimo. cum Diuo Thom. Soto. Ledeſm. Nauar.

[d] Nauarr. capit. 3. numer. quinto. lit. Z. capit. 9. numero 15. capit. 14. numer. 31. §.dixi. ſeptimo.capit.primo. numero 13. quia credere pertinet ad intellectum: & qui de ſe intellectu dubitat, poteſt certo proponere & ſperare quod cum Dei auxilio vitabit peccata. Cordub.caſ.4.colum.2.&16. Sylueſt. confeſsio. 1. §. 21.& fin. numer.25. nec Deus reſpicit futurum euentum vt puniat nũc, ſed ſtatum præſentem bonæ voluntatis. nam Petrus firmiter propoſuit non negare Chriſtum, præmunitus ſermone communione & oratione Chriſti: & tamen occurrente occaſione inſperata, ter negauit.

[e] Sup.lib.1.de pœnitent.capit.24.§.4.

[f] Nauarr.capit.octauo, numer.8.&.11. Frat.Medin.libro ſecundo, capit.quarto.

[g] Nauar.capit.17. numer.59.64. capit.26. numero quinto. Ledeſm.2.part.quæſtion.18.artic.8.colum.4. Cordub. caſ.4. corol.8.

[h] Nauar. capit. 26. numero ſecundo & ſeptimo, ſup. capit. 10. §. 11.

3 Expendat tamen hoc confeſſarius quòd ſi per craſſam ignorantiã quæ æquatur dolo deceperit malo conſilio pænitentem, dicens non eſſe obnoxium reſtitutioni, niſi vocato pœnitente retractet, obligari vice eius reſtituere damnum [i]: quando fuit moralis cauſa illius. ſi tamen per negligentiã omiſit monere, peccat cum arctius teneatur ex caritate, vt parochus & epiſcopus tenetur: non tamen videtur [k] obnoxius reſtitutioni, quia per hoc non induxit contra iuſtitiam ne reſtituat, ſed relinquit pœnitentem in ſua conſcientia & obligatione: in qua interdum debet ignorantem relinquere [l]. confeſſarij obligatio ex claue ſcientiæ de pœnitentis diſpoſitione: præuia eſt propter reuerentiam ſacramenti ne indigne, & indignis detur, cum tamen occulte ſine ſcandalo negari poſsit abſolutio, communio tamen datur occulto peccatori ſi petat publice, propter vitandum ſcandalum: vt Chriſtus dedit improbo Iudæ.

4 Si iniquus confeſſarius ſcit ſe impendiſſe irritam abſolutionem: quia caruit iuriſdictione, vel quia ſine intentione abſoluit: quidam monent (ſi pœnitentem reuocare non poteſt [m], vt moneat ipſum, & habita facultate iterum rite abſoluat) poſſe illum dum exiſtimat bene diſpoſitum recuperata iuriſdictione abſoluere abſentem [n]: quia ſatis videtur quod præſens ſibi confeſſus fuerit. At ſi habere præſentem non poteſt, vel nequit ſine ſcandalo reuocare ad cõfeſsionem, relinquat illum in ſua bona fide [o]: quia per ſequentem abſolutionem fiet de attrito contritus. ſic relinquet, quando ex timore reuerentiali virum potentem abſoluit ſine debito dolore & propoſito: niſi ex regulis caritatis monere liceat. ſi autem ex craſſa ignorantia dixit ei ne reſtitueret, & ob id confeſſarius (vt.§.3. dictum eſt.) vice eius obnoxius manet reſtitutioni, diligentior ſit in monendo.

4 Talis eſſe debet ex gratitudine quem diuina largitas dignitate poteſtate & officio, quod proprium fuit Dei incarnati, præ cæteris exornauit: Angelus enim Dei exercituum eſt, vt dicitur Malach.3. & ipſis angelis quos in hoc officio excellit, & hominibus ſpectaculum factus dum parat ſacramenta miniſtrare, aduertat, ſe non tantum habere integram ſacerdotalis ordinis poteſtatem, ſed iuriſdictionem [p], nulla cenſura impeditam [q], in iſtum pœnitentem, & in omnes eius caſus & cenſuras: ne alias ſit deluſor, tentans abſolutionem dare irritam. ſi vero clericus ſine ordine ſacerdotali abſolueret, fit irregul. [r] miniſtrans ſolenniter in ordine ſacro, quem non habet.

6 Licet doctus prudens & probatus ſit ſacerdos, ſi ex cauſa prohibeatur à ſuo prælato (præſertim regulari, cui ex voto tenetur obedire) peccat audiendo confeſsiones [s]: ſed non irritatur abſolutio [t]. ſi habet peccati mort. conſcientiam certam aut dubiam, tenetur contritus aut confeſſus procurare Dei gratiam, vt digne abſolutionem miniſtret [u]: & ex bono exemplo tenetur vitare ſcandalum, ne alijs ſuſpicari liceat illum in peccato miniſtrare. Petat Pſalm.50. cor mundum ſibi creari à Deo, vt iniquos reducat in viam Dei: iuuet exemplo, profuſis lachrymis & compaſsione [x], vt pœnitens conuertatur ad meliorem frugem: impleatque pœnitentias iniunctas: & per confeſſarij induſtriam & laborem implere aliquando poſsit

[i] Nauar.cap.17.nu.22. Richard.4.diſt.15.Abbas c.cum cauſam.de teſti.num.7.Cordub.caſ.9.&.55. Sylueſt.reſtitutio.3.§.1.verſ.4.reſtit.2.n.14. confeſſor.4.§.5. Gabriel.d.15.q.2.ar.3.dub.5. Medin. C.de reſtitut.q.5.fo.39. Epiſcopus Cueſta & Peña, epiſcop⁹ Chiapæ addit. ad regulas confeſſorum Indiæ. Petrus Naua. lib.3. de reſtit.c.3. nu.3. cap.4. n.124. quia confeſſarius ſic negligens contra officium, cenſetur non obſtans: dum aduertit ſe iniuſte abſoluere excommunicatum, & ea occaſione nunquam eſſe reſtituturum: aut ſi ex craſſa ignorãtia quod reſtituẽdum erat Petro, iuſsit reſtitui Paulo.

[k] Sic temperandus eſt rigor (præſertim ſi vir doctus, aut conſilio docti abſoluit bona fide) quia nõ tenetur ratione rei, aut acceptionis. nec debuit exigere cautionem (ex qua periculum ſit prodendi crimẽ pœnitentis) niſi in caſib⁹ expreſsis iure, de quibus ca.10.§.11. & Nauar. c.26. num.2. &.7.

[l] Sup. cap. 17. §. 5. Q. cum non ſit iudex inter partes ſed inter Deum & pœnitentem. præſertim ſi pænitens ſit ſcrupuloſus, cui ſecundum DD. licet agere contra ſcrupulum, quanuis ſequatur opinionem quæ ſibi videtur minus probabilis: Nauar.c.27.nu.281. Sylueſt.verb. ſcrupulus.§.3.vbi Caiet. Fr. Medin.1.2.q.19.ar.6. dub.penult. Gerſon. Anto. Ledeſ. Cordu.lib.3.q.5. propo.4.&.col.2.&vlt. citat alios, vide q.12.con.3.q.13.§.2.modus.

[m] Quod tantum dicit Sot.d.18.q.4.ar.6. Medin.q.39 de conf. alieno facta.f.89.

[n] Nauar.c.26.nu.14.& in.c.1.de pæ nit.d.6.n.60 cũ Anto.3.p. tit.17.c.12.& c.21.§.3. dicentẽ in cõc. Baſil. multos id tenuiſſe.p pẽdet. Medi. Palud. Cord. caſ.7.

[o] Quia abſentem abſoluere non debet, vt dictũ eſt li.2.de pœnit.c.2.§.9. niſi forte in caſu raro ſub conditione, dũ exiſtimat eſſe in bono ſtatu.

[p q] Sup.c.6.

[r] ſu.c.2.ad fi. p.c.1.de cler. nõ ord. miniſtrante. Nauar.ca.27.n.242.fin.

[s t] Sup.c.6. niſi prælatus prohibitione abſtulit expreſſe ap̱pbatione idonei.

[u] D. Tho. 3.p. q.64. 6. ſup. de ſacrament. ca.26. at licet eſſet in peccato aut excommunicatione, dum à principio audit confeſsionem, nõ peccat mortaliter, ſi habet propoſitum pœnitendi antequam abſoluat. vt in ſimili Nauar.capit.10.num.3.

[x] Sic D. Ambroſ. nimis ploraſſe cum pœnitentibus, refert Paulin. in vit. Ambroſ.

y Sup.libro ſecundo.de pœnitent.capit. 10.

C A P. X I X.

EXpedit a hortari quaſdam fœminas quæ præ pudore facilius ſilent peccata. b Soto relect.de ſigillo ſecret.memb. 3.quæſt.3.& diſtin.18. quæſt.4. art. 5. Nauar.capit. 8. num. 1. D.Thom. add.quæſtio. 11.articu.1. Caietan.3.p. quæſt. 87.2. Ledeſm.2 p. quęſt.10.artic.1.Capre. licet Duran. & Scot. diſt. 21. impugnent eas cōgruentias optimas, quas admittūt Doctor.

pan.Baſil. regul.Monachor.capit.21. Auguſtin. ſalutar. document. capit.52. Paulin. in vita Ambroſ. ſolebat confeſsiones audire & cauſas peccatorum nulli niſi ſoli Deo manifeſtare. Gregor.Papa capit.ſacerdos de pœnitent. diſtinct.6. capit.omnis vtriuſque.

y grauem aliquam obligationem y: & vt ſecurus ſit de vera illius intentione, qua ſine fictione vult illum mundare & ſerio abſoluere. de ſcientia & prudentia confeſſarij dicetur capit 27.

C A P. X I X.

De ſigilli obligatione.

§.1. *Vox ſigillum.*

2.3. *Obligat iure diuino indiſpenſabili etiam circa venialia audita.*

4 *Et poſt mortem pœnitentis & circa extrinſecas circunſtantias.*

5 *Nullo caſu eſſe frangendum.*

6 *Nec ob præceptum, aut diſpenſationem vllam.*

7 *Quomodo reſpondebit iudici roganti.*

8 *Obligat, licet pœnitens fateatur propoſitum prauum, & periculum futuri.*

9 *Quibus pœnis ſubiaceat fractor ſigilli.*

10 *Quali probatione conuincatur fregiſſe.*

EXponat confeſſarius interdum pœnitenti, quem verecundum aut meticuloſum exiſtimat a, ne quid neceſſarium omittat: quanuis ſcelera habeat turpiſsima: eo quod arctiſsima ſit obligatio ſeruandi ſacramentale ſigillum confeſsionis. quod ita vocatur b, quia Deus ita contegit ſuo ſigillo ſacro ſeu ſacramento peccata quæ remittit, vt deinceps nota aut fœda non appareāt, aut quaſi ipſe oblitus ſit peccatorum. vt quod ſigillo regis obſignatur id ſtricto ſecreto, quod ſacramentum regis dicitur, conſeruatur.

2 Quanuis vero ad ſacramenti iſtius eſſentiam non pertineat ſigillum iſtud ſacramenti, cum poſsit nunc ex cauſa confeſsio, vt olim fieri publice coram multis c: confeſſarius tamen qui Deum in eo ſecreto repręſentat, tenetur ſub mortal. id ſeruare inchoatiue ex iure naturæ d ex virtute iuſtitiæ, ne proximo noceat contra fidelitatem naturalem ſecreti: & ex virtute religionis, ne profanetur hæc res ſacra, ſed ita perpetuo conſeruetur hoc neceſſarium ſacramentum ob ſigillum, vt nemo fidelium ab illo deterreatur.

3 Maxime obligat ſigillum ex diuino & poſitiuo præcepto Chriſti e, ſicut & ratio ſacramenti eſt ex poſitiua Chriſti inſtitutione arctius & antiquius obligante f, quam vlla lex humana: nec enim poteſtate humana poteſt hæc obligatio abrogari. & Nectarius ob id periculum morem quendam abrogauit g. eccleſia vero id additis pœnis confirmat. Alia diuina præcepta, vt de recipiendo ſacramento baptiſmi, pœnitentiæ & euchariſtiæ, cum ſint affirmatiua, poſſunt licite omitti ob mortis comminatæ periculum: at de ſeruando ſigillum eſt præceptum negatiuum, quo in gratiam ſacramenti & ipſius pœnitentis, Chriſtus vetat ne vnquam ſoluere, aut infringere liceat h. quia non magis eſt medium per ſe ordinatum ad cauenda damna violatio ſigilli, quam mendacium aut fornicatio i, quæ

g ſup. libr. ſecundo pænitent.capit. ſecundo. §. quarto. Bellarmin. libr. 3. de pœnitentia, capit. 14. Sozom. libro. 7. hiſtor. cap.16. & libro. 9. Tripart. capit. 35. viſum eſt antiquis Pontif. vt in theatro, (id eſt, in loco publico eccleſiæ,) peccata pandantur: ad quod inſtituerunt presbyterū bonæ conuerſationis, & qui ſeruet ſecretum.

h Altiſiodor. acute, ſed falſo ait, quod formaliter licet in aliquo caſu infringere ſigillum, ſed non reuelare. Alexand. & quidam alij in caſu (quem falſo admittunt) aiunt materialiter frangi, non formaliter. contra quos ſtatim.

c ſup.capit. 15.§.6.F. & lib.2. de pœnitent.capit. 2. Trident. ſeſſ. 14. capit.5.

d Matth. 7. quod tibi nō vis. Prouerb. 11. qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana. capit. qui ambulat. 5. quæſt. 5. Nauar. capit.8. num.2.§.ſacerdos.num. 3. D.Thom. quodlib. 12. artic.17. Soto. Ledeſ.

e D.Tho. addit. quæſt. 11. 1. ad. 2. Soto diſtin. 18. quæſtio. 4. 5. Ledeſ. quæſt. 10.1. & tamen eſt præceptū quaſi connaturale fini ſacramenti: vt poſito præcepto recipiendi ſacramenta, cōnaturale eſt præceptum de diſpoſitione digna ad reuerentiam illius: ſed præceptum de confeſsione ante euchariſtiam, eſt mere poſitiuum Chriſti.

f Probatum eſt lib.2.de pœnitent.cap.2.ex traditione Patrum eſſe modum auricularis confeſsionis & ſecretæ tangit Bellarm.lib.3.de pœnitent.capit. 11.colum.3.fin.& refert ſe ad citatos.capit.6.&.7. Leo Papa epiſtol. 80. alias. 78. ad epiſcopos Cam-

i Præceptum. 6. negatiuum de non fornicando obligat ſemper in bonum prolis (licet fingatur in caſu particulari ceſſare finem huius.) At in ſeptimo aut quinto decalogi: pro neceſſaria vitæ conſeruatione aut defenſione, licet capere alienum & occidere inuaſorem: quia acceptio hæc vel occiſio eſt medium per ſe ordinatum. Diuus Thomas, ſecunda ſecundæ, quæſtione. 64. articulo ſeptimo. Couarru. regul. peccatum. 2. parte. in principio.

k Nau

k Nau.c.8.n.3.Syl.confeſsio.3.§.5.fi.&.7.cū Richard.ar.4.q.4.Scoto.D.Th.d.21.q.2.ar.1.2. Armil.confeſſor.§ 9.Ang.confeſsio.vlt.§.7.ad fin. & §.14.fr.Alexand.lib.1.tit.7.cap.1.Ledeſ.quęſt.10. art.1.& art.5.concl.3.Caie.confeſsio.c.vlt. (vt in periurio nō datur materia leuis) maxime quæ reuelatio peccati de ſe ſciri poteſt, nota vero generat ſcādalum, & nocet ſacramēto: ita Soto relec.ſecret. mem.3.q.4. cōcl.2.&.3. diſt.18.q.4. art.5.con.3. dicit probabilius & tutius. At falſo ait oppoſitum eſſe probabile: & male Ledeſ. q.10. art.1. &.5. Victor. & quidam Recent negant id eſſe mort.

l D.Tho. 1.2.q.74. artic.10.c.&ad.2. m ſup.K. n Soto, Ledeſ. Nauar.cap.8.num.7.fin. quia eſt præceptum negatiuum. omnes recent. eſt certa ſententia vt fama & honor durat poſt mortem. o infr.cap.25.B.Soto.& recent. & generaliter. Sylueſt.confeſsio.3.§. 5.fin.&.7.cum D.Tho.diſt.21.quæſt.2.1.2.(quanuis.quæſtio.3.1.2.ſignific. oppoſitum.) Scot.Rich. artic.4.quæſtio.4. Angel. confeſsio vltim. §.7. ad fin. &. 14. (ſed dubiè Armil. confeſſor.§. 9.) Tabien. confeſsio. 3. §. 5. Aſten. libr. 5. tit. 20. fol. 22. col. 3. frat. Alexand.libr. 1.titu,7. cap. primo. Nauar.cap.8.num.3.Soto.rel.ſecre.m.3. quæſt. 4. ante.2. concluſ.&.diſtinct.18.quæſt.4. 5. concl.3. Ledeſ.quæſtion.10.diſt.2.dub.1.concluſ.2.Victor. §.171. (at negat per hoc incurri pœnas iuris: niſi manifeſtet peccatum formaliter vel virtualiter.) Caietan.ver.confeſſori neceſſaria.ad fin. Anton.3. part. titu. 17. c. 22. §. 2. Adrian. de ſigill. ad. 2. fol. 289 p Nauar.cap.8.num.10.11.Ledeſm. artic.1.dub.12.Soto.Gabriel.quæſtio.1. Antiſiod. Caie.verſ.confeſſori neceſſ. Arm.confeſſor.ſi cont. Med.C de confeſ.q.de conf.celanda.fol.111.dicentem, ſic nullum ſecretum reuelari, & laudari pœnitentem, quia talia nota, ſit rite confeſſus.infr. cap. 21.§.2. q infr.cap.21.§.1 r Nauarr. cap.8. fin.& refert ſe ad cap.25.nu.43.73.D Thom. diſt. 21.& add.quæſt. 1.1. 1. ad. 3. Henric. quodlib. 1. quæſtio.33. Gabriel. diſtinc.21.art.3.dub.1.ad.3.

s t Soto, Ledeſ.Nauar.cap.18.num.62. communis antiq.& recent.quanuis ſigillum ſit in gratiam pœnitentis: ſimul eſt in bonum neceſſarij ſacramenti (quod non aduertit Altiſiod.4.par. tract.6. c.2.quæſtio.4.fol.27.) & licet ceſſet vnus finis legis, manet alter.

nullo caſu licent. Quare ſi confeſſarius abſque expreſſa pœnitentis licentia reuelet deliberate & in particulari aliquid etiam leue & veniale eorum, quæ in confeſsione audiuit, peccat mort. ſacrilegio: k niſi excuſetur indeliberatione. l at quidam m eſſe mort. negant ſed falſo, quando veniale vnum leue Petri ita reuelat, vt alij nullo modo intelligant auditum fuiſſe in confeſsione.

4 Auditum in confeſsione nemini vllo tempore in vita aut poſt mortem pœnitentis n indicare licet, ſi peccatum eius ſit; aut aliquid per quod peccatoris praua intentio poſsit deprehendi: vt ſi per circunſtantias o quærat quid heri hora ſexta faciebas in domo Petri? aut quod ad infamiam pœnitentis aut complicis pertineat: quale eſſet ſi reuellet hunc fabrum vendidiſſe talem gladium huic pœnitēti: nam eo cognito per inquiſitionem ſcire facile poteſt ex fabro, hunc occidiſſe eo gladio. peccata etiam, quæ alia via ſunt publica vt meretricis & vſutarij, ſi ſola cōfeſsione nouit, non licet referre alijs p. quędā alia obiter in confeſsione dicta, quanuis ad ſigillum non pertinerent, occultanda ſunt ſecreto naturali iuxta intentionem pœnitentis q.

5 Quæ vero ad ſigillum directe aut indirecte pertinent arctiori vinculo ſtringunt confeſſarium, quàm ſi ſecretum firmaſſet ſacramentali iuramento r, voto & qualibet alia firmitate, quia ob nullam vnquam cauſam reuelari poteſt: quanuis eſſet totius orbis ſalus s, aut ipſius pœnitentis vtilitas t; nec pro impediendo matrimonio, quod contractum foret irritum, licet detegere impedimentum quod ex ſola confeſsione hominis etiam defuncti nouit u. quando confeſſarius errorem ſuum in auditione alterius pœnitentis factum, non poteſt explicare niſi alter veniat in notitiam pœnitentis, non licet illum errorē tūc confiteri x. licet quidam putent licere y de quibus ſtatim. Nec pro vitando vllo damno etiam grauiſsi-

u Couarr. 2.par. ſponſal. c.8.§.12. num.9. Soto. diſt. 18. quæſtio. 2. art. 4. (ait impediat: ſi poteſt parochus ſed abſque reuelatione confeſsionis & ſcandalo.) Sylueſt. nuptial.lib.3.n. 45. Simanc. de catholic. inſtit.ca.42. numer. 14. Adrian. de confeſſ. q. 5.dub.7.Medin.quæſtio. de ſigill. Nauar.cap. 18. num. 54. fi. & fauet. ca. inter verba. nume. 707. cap.ſiquis autem de pœniten. diſtinct.7.nu.71.contra quoſd. iuriſper. Iaſ. Rom. Caſſanæ.

x Sup.lib.2.de pœniten.capit.12.§.7.Palud. diſt. 21.quæſtio.3.artic.2.Scot.Richard.art. 4. quæſtio. 4.Palac.quæſtio.2.frat.Alexand.libr.1.tit.7.cap.2. Nauar.cap. 8. num.6.10.cap.9.num.12.cap. ſacerdos.de pœnit.diſt.6.num.64.98. Ledeſ. quæſtio 10. art.1.dub.7.& art.5.dub.5. Adrian. ſupra. Victor. Mant.Peña, frat.Ambroſ.omnes Recent. Aſten. lib. 5.tit. 12.Syl.confeſſor.1.§.3.vid.cōfeſsio.3.§.13. Armi.circunſtan.§ 10.Petr.Soto de cōfeſſ.lec.10. Alcoc.cap.12.Med.q. de ſigillo. Angel. confeſsio. vlt.§.8 Caietan.confeſsio.cond.10. in quod magis declinat Soto diſtinct.18.quæſt 4.artic.5.verſ. occurrit.& certius rel.ſecret.memb.3.quæſt.4. concl. 5.dub. 2. vbi Cordub. & fatetur Soto eſſe communem omnium ſententiam. & in publico Actu preſſus negauit ſe aſſeruiſſe ſerio oppoſitum. & id tandem ſequitur Gabriel. infra. dub. 1. ad quintum. y Franc.de Mairon.diſtinct. 21. Gabriel. quæſtio. 1.3.dub.1. dicit licere vt integre fateatur omnia. quia non eſt certum quod arctius ſit præceptum Chriſti de ſigillo quam de integritate. & Soto.d.18.dicit probabile reſpectu ſcrupuloſi. At eſt temerarium contra torrentem: quia licet de ſigillo eſſet minus præceptum, eſt magis neceſſarium in republic. ne ſacramentum ex tanto onere reddatur odioſum. de quo inf.cap.20 §.5.

z Soto

mo innocentis, aut quod eſſet totius orbis conflagratio [z], aut præuerſio religionis & omnium ſacramentorum intentata demolitio, quam hæreticus pœnitens paratam eſſe confitetur. Deus enim huic malo alijs vijs prouidebit: quod quia ad tempus tantum vrget, minus eſt quam ſi data in vno caſu licentia reuelandi, pereat in perpetuum totum ſacramentum pœnitentiæ [a].

Nec licet ob illius prælati præceptum [b], quanuis ſupremus ſit, & iubeat ſub excommunicatione lata: ne ob diſpenſationem [c], ſi enim Papa diſpenſare potuiſſet iam in tanto annorum numero diſpenſaſſet: cum optent homines in praxi ampliare iuriſdictionem ſuam. nec licet ob acerbam mortem vitandam [d], quā ſacerdos pati potius debet, quam aliquid ex ſibi dictis aperire.

7 Quod ſi iniquus iudex etiam ſupremus ſub iuramento exigat & ſub excommunicatione, non tenetur ad illius intentionem reſpondere [e], nec ideo ligatur cenſura: imo negans ſe aliquid prædictorum ſcire [f], vidiſſe vel audiſſe [g] etiam in confeſſione [h], non eſt mendax & periurus: quia recta intentione & vero ſenſu aſſerit ſe neſcire vt homo eſt, ita vt reuelare liceat [i]: aut ſcire eo modo quo alter autoritate publica habet ius interrogandi [k], quod ſane nullum habet. ſed ſcit vt Dei miniſter, qui nulli humanę poteſtati ſubijcitur in ea re. Similiter ſi pœnitens ſub iuramento vrgeatur, an confeſſus fuerit tale peccatum, poteſt negare [l]: quia nō dixit ſacerdoti vt homini, ſed vt Deo i. vt miniſtro Dei, & in foro Dei, ſic Chriſtus qui etiam vt homo omnia futura nouerat, verū dixit Apoſtolis Marc. 13. quod de die iudicij nemo

z Sot. Ledeſ. & eſt certa ſenten. a Mant. gloriabatur ſe hac ſolutione in publicis comitijs ſoluiſſe difficultatem. b bene Scot. diſt. 21. quæſt. 2. & communis contra ſolum Altiſ. dicentem licere, ſi redundet in bonum pœnitentis. c Ledeſ. & Recent. d commu. Gabr. dub. 1. ad. 4. Syl-ueſt. confeſſor. 3. §. 19. Sot. de ſecr. memb. 3. q. 4. conclu. 1. & ibi Cord. Nauar. c. 8. num. 2. omnes Recent. At reus non peccat. mort. ſi tormentorum metu manifeſtet occultos cōplices delicti. Cordub. caſ. 137. cū Adria. 4. de excommun. Sylueſt. metus. §. 7. Sot. lib. 1. iuſt. q. 6. art. 4. lib. 2. quæſt. 3. art. 8. facit Nauar. cap. 18. num. 55. aut ſi abſque periurio ſibi impoſuit crimen vt ait Soto. d. q. 4. con. 10. Ledeſ. 2. p. q. 28. ar. 2. fol. 256. fra. Medin. lib. 1. cap. 14. §. 35. Angel. detractio. §. 6. Cord. ad Sotum de ſecret. memb. 4. quæſt. 3. con. 14. dub. 2. At Nauar. retractans, cap. 18. nu. 29. negat licere (quaſi homo non ſit dominus ſuæ famæ, præſertim ſi ipſe innocens ex tali falſa confeſſione incurrat pœnam mortis.) & Syl. detractio. §. 3. Armil. §. 4. Palud. diſt. 21. quæſtio. 2. fin. Anto. 2. p. tit. 8. cap. 2. §. 3. & fatetur Cord. Couar. 2. Var. ca. 2. num. 8. Palac. rubri. de donat. §. 70. nu. 5. & tract. de regno Nauar. 3. p. §. 2. col. 4. Caietan. 2. 2. quæſt. 73. art. 2. (quia negat hominem eſſe dominum ſuæ famæ.) Pan. capit. ex parte de teſti. Felin. Socin.

e communis & certa ſententia. ſed quibus verbis occultabit veritatem non omnes conueniunt.

f Soto diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 5. ad. 4. rel. ſecr. m. 3. quæſt. 3. (licet tepide.) D. Thom. quæſtio. 11. 1. ad. 3. commu. diſt. 21. Bon. Richar. Durand. Palud. Palac. Maior. quæſt. 3. & diſt. 15. queſt. 18. Scot. diſt. 15. quæſtio. 4. Adrian. de ſigillo. art. 5. dub. pen. ad 2. fol. 95. & quodlib. 11. ad. 2. principale. Henric. quodlib. 9. quæſtio. 1. in princ. & quæſt. 29. Caieta. verb. confeſſor. Nauarr. cap. 12. nu. 8. 9. cap. 18. nu. 62. cap. 25. num. 43. add. Hiſp. cap. 12. num. 8. cap. 25. num. 36. & in cap. ſacerdos. num. 141. Cord. caſ. 63. & ſeq. & lib. 1. quæſt. 43. & refert Medin. C. de confeſ. quæſt. de ſigill. omnes Recent. Theolog. & iuriſperit. quia ea verba habent commodum ſenſum & vſitatum. contra Gabriel. diſtinct. 21. quæſtio. vnica. articu. 3. dubio. primo ad tertium, & Sepulued.

g commun. Recent. Richard. diſtin. 21. art. 4. quæſtio. 2. ad. 3. & colligitur ex Nauar. cap. 12. nume. 8. & 9. Caietan. Adrian. Medin. Gerſon. Sylueſt. & probabile dicit Cord. quanuis Soto dubitat rel. memb. 3. quæſt. 3. concl. 4. & 7. & li. 5. iuſt. q. 6. 2. de teſte, poteſt dicere neſcio (quia refert de ſeipſo) non tamen nō audiui: quia refert de alio à quo audiuit. & probabilius eſſe dicit Cord. caſ. 65.

h Nau. ca. 8. num. 19. Adrian. de confeſ. q. vlti. de ſigillo. Sylueſt. confeſſio. 1. nu. 11. Victor. §. 184. Ledeſ. q. 10. art. 1. dub. 6. videtur Bon. Rich. d. 21. omnes Recent. Mant. Peña, fr. Ambr. fr. Med. quia reſpōſio intelligitur iuxta debitam intentionem & ſecundum quod alter habet ius interrogandi. Bern. nil minus ſcio, quā quod confeſſione ſcio. contra Palud. Gab. d. 21. Caiet. ver. abſolutio. ver. confeſſori neceſſaria & Sotum qui aiunt vt confeſſarius ſic rogatus taceat, & obiurget rogantem. nec ſibi imputari ſuſpicionem, ſi forte inde oriatur.

i ſic reus qui iuridice non rogatur, poteſt deludere intentionē iudicis: vt probant ex Marc. 13. Patres inf. & vſurpāt cōmuni vſu Theol. etiā recēt. prædicti & Nau. c. 18. n. 62.

k Quidam admittūt quod priuatus ſic reſpōdere poteſt (præſertim quādo alter priuatus iniuſte illum cogit reuelare ſecretum.) neſcio vt tibi inique roganti tenear manifeſtare: vel neſcio veritate practica, quia non licet mihi dicere ſecretum. vt Ioann. 7. ego non aſcendo ad diem feſtum hunc. ſic non habeo, vt tibi mutuem aut donem (retenta conditione tacite penes ſe) Naua. ca. 12. n. 88. A: & nu. 8. & 18. add. Hiſp. num. 8. cap. 25. n. 43. Richar. 4. diſtin. 18. circa lit. Palac. d. 29. q. 1. col. 13. Sylua nuptial. lib. 3. nu. 45. 104. Rodor. Aſten. Sylu. verb. mendacium, & iuram. 4. §. 7. verſ. 2. fin. vide iuram. 3. §. 2. verſ. 3. 5. 6. fauet Couarr. 1. Var. cap. ſecundo, nume. ſecundo. & quidam recent. At oppoſitum eſt certo tenendum in praxi, quia in humano conuictu omnes iudicant eſſe mendacium, & eſt plenum ſcandalo. Soto. Cordub. ſup. & in Sot. mem. 3. quæſtio. tertia. ad fin. commun. recent. & ita colligitur ex Auguſt. lib. contra mendac.

l Soto. Mantius. quod frat. Medin. libr. 2. cap. 4. dicit probabile.

m Locus

ſcit nec filius hominis [m]: nempe ad reuelandum, vt autoritate publica prædicare debeat, aut iure ad hoc cōpelli poſsit. ſi nihil rogetur confeſſarius, ne ſponte procedat vt affirmet hunc nihil tale feciſſe: [n] & tamen quanuis ita dicat, non mētitur [o]. porro ſi parochus agnoſcatur fractor ſigilli, nec ſit alius confeſſarius in oppido, excuſabuntur pœnitentes ab integritate confeſſionis [p], ne detegant ea quorum reuelatio ſibi aut alijs in fama & rebus nocere poteſt. id quod multum noceret ſcrupuloſis conſcientijs illorum, qui neſciunt ſatis diſtinguere quid eo caſu confiteri teneantur, quid ſilere liceat.

8 Obligat ſecretum ſigilli dum pœnitens ſacerdoti tanquam confeſſario detexit peccata quæ in præterito aut præſenti habet, animo accuſandi ſe: quanuis propoſitum & periculum peccati penderet adhuc in futurum [q]: nam ſic facta abſque propoſito emendæ & dolore pœnitentis fuit vera confeſſio non iterāda, ſi ante abſolutionē accedat dig-

m Locus Marc. 13. de die illa nemo ſcit. neq; Angeli in cælo (etiam ſecreto vt reuelare non poſsint Soto. d. 43. q. 2. a. 2. Bellar. inf. Suar. 3. p. q. 10. art. 2. ſi. contra Abul. Matt. 24. q. 209.) neq; filius niſi Pater. Hieron. in Matt. 24. Ambr. lib. 5. de fid. & Trin. ca. 8. aiūnt. olim ſimiliter legi apud Matth. & ita legūt Orig. Chryſ. etiā in imperfe. Hilar. Aug. ſerm. 21. de verb. Domini: Eraſ. in Math. 24. & in procem. paraphr. ait quædam eſſe inexplicabilia, vt de peccato irremiſsibili in Spiritū ſanctū & quod dies iudicij ſit filio ignotus. Ambr. & Hieron. ſuſpicātur id neq; Filius, additū ab Arianis, quia in Matt. nō habetur in Græc. Adamātij, & Pierij. At Ianſe. concord. c. 123. fuiſſe in Matt. ſed ablatum à quibuſd. Patribus propter Arian. ſed quia Marc. 13. habetur in omnibus & in vulg. Soto ait hæreticum eſſe dubitare de hoc poſt conc. Triden. nec Ambr. perſiſtit in ea ſententi, neq; Hiero. aut vllus Patrum dubitat haberi in Marc. Quæ verba varie exponuntur. ſed ad propoſitum, Filius vt Deus vel homo dicitur neſcire: quia à ſeipſo neſcit ad reuelandum Apoſtolis inquirentibus. Pater vero hoc modo ſciuit. 1. dedit filio per generationem vt ſit ſapientia genita: & reuelauit humanitati Chriſti. Bellar. lib. 4. de Chriſto c. 5. in. 4. expoſit. ex Greg. lib. 4. epiſt. 42. ad Eulog. cum Auguſt. 1. de Gen. contra Manich. ca. 22. & 1. Trin. ca. 12. Ambroſ. ſup. & Baſil. 4. cōtra Eunom. & in Matth. 24. Hieron. Chryſo. Theophil. Hilar. Eutym. Remig. Raban. Lyr. Ianſen. Sander. Torres. 1. p. q. 27. ar. 1. Caſtro, & Medic. verb. Deus. hære. 8. Martinez lib. 10. Hypot. reg 3. Soto ſup. Palac. 3. diſt. 13. q. vnic. ad. arg. D. Tho. 3. p. q. 10. ar. 2. ad. 1. Hilar. lib. 9. Trin. Theophyl. Marc. 13. Aug. ſerm. 21. de verb. Domini. & in Pſal. 6. & lib. 83. qq. q. 60. Xiſt. libr. 6. bibliot. ca. 105. Direct. inquiſ. 2. p. q. 6. n. 68. Medic. cum Caſtro probat ex Iſa. 63. dies vltionis in corde meo. ſed ibi Hierony. Cyril. Theodoret. Procop. & Leo Caſtri. aliter explicant, diem vltionis (vt iuxta Matth. 23. ſuper Iudæos veniat ſanguis quem effuderunt) eſſe in corde, & memoria Chriſti. ſic ſæpe in ſcript. Deus dicitur ſcire, quia ſcire facit Gen. 22. nunc cognoui. ſic pratum ridet. i. ridere facit. & verba tertiæ coniūgat. in lingua Hebræa (in qua locutus eſt Chriſtus) ita ſignificant. Marti. ſup. Bellar. late D. Tho. 4. contra gent. c. 8. eſt. 2. expoſit. Filius neſcit vt homo. Bellar. ſup. in. 2. expoſ. & lib. 1. de Chriſto. ca. 8. Ambro. in Luc. 17. Cyril. 9. Theſau. cap. 4. Nazian. orat. 4. de Theologia. Damaſ. lib. 3. ca. 21. Nicetas. 3. theſau. cap. 38. Suar. ſup. in. 4. expoſ. Eutym. conc. Conſtantinop. Act. 13. quia quanuis Chriſtus ſciret vt homo, non tamen humana, ſed diuina reuelatione, & cum præcepto ne vt homo alijs reuelaret: aut quia non tota humanitas etiam ratione corporis ſcit, quia voce nō reuelat; nec facit vt corpus myſticum, quod eſt eccleſia ſciat. Gregor. ſup. cum Eulog. Orige. tract. 30. in Matt. Chriſtus enim quædam nō communicat eccleſiæ, vt ſcientiam iudicij, poteſtatem excellentiæ & gratiā vnionis. vel neſcit ſciētia humanitus acquiſita & experimētali, in qua Luc. 2. proficiebat ſapientia. D. Thom. 3. part. quæſt. 12. art. 1. nam per experientiam ex cauſis naturalibus ſciri non poteſt dies iudicij qui pendet ex ſola Dei voluntate. Alij aliter explicant, ſed ita vt non derogetur. 1. expoſitioni: quæ eſt legitimus ſenſus Marc. 13. & apte ſeruit noſtro propoſito: prædicto loco abutebantur Ignoitæ hæret. & Arian. cont. diuinitatem Filij. quos Iſidor. 8. Etym. capit. 5. ait ſic vocari ab ignorantia, at dicuntur Agnoitæ Græc. ab ignorantia. Nicephor. 18. hiſt. cap. 50. tribuit Themiſtio Philoſopho, ſed reuera fuit alter Themiſt. Diaconus Timothei, vt ait Liberat. in Breuiar. c. 19. Sander. in Monarch. eccleſ. lib. 7. hære. 108.

n Sepulueda. tract. de mendac. Couar. 1. Var. cap. 2. num. 2. monet Duran. diſt. 21. quæſt. 3. Nauar. cap. 8. num. 7. fin. cum Archid. Pan. D. Thom. 2. 2. quæſt. 33. artic. 2. omnes recent. Soto. rel. memb. 3. quæſt. 3. confeſſarius à tyranno coactus non poteſt dicere, Petrus non fecit hoc peccatum.

o Recen. Salmant. Mant. Peña, Gallo, Fr. Medin. Sancius, Gueuar. & Compluten. D. Valuas & noſter Deza (contra Durand. & Sotum.) Et reus iniuſte rogatus poteſt *dicere, non feci.* Adria. quodlib. cit. & ſentit de complice Caiet. opuſc. 17. qq. q. 5. vterq; Med. & Gerſ. Alph. 34. P. Syl. accuſatio. §. 13. confeſſio delicti: mendacium. iuram. 3. §. 2. iuram. 4. §. 7. Palac. in Caietan. ver. iuram. & probabile dicit Cord. caſ. 65. & ſuper Sotum. mem. 3. quæſt. 3. concl. 4. lib. 1. quæſt. 43. pag. 345. fin.

p ſup. lib. 2. de pœnit. cap. 12.

q D. Th. quodl. 12. ar. 8. d. 21. q. 3. a. 1. ad. 1. ſeu. q. 11. 1. Bon. a. 2. q. 1. Rich. ar. 4. q. 1. & 2. Scot. q. 2. Duran. q. 4. Palu q. 3. a. 3. Maior. q. 3. Capr. q. 2. Gabr. quæſt. vnic. art. 3. concl. 3. Viguer. ca. 16. §. 4. verſ. Simanc. de Catho. inſtit. ca. 42. num. 14. Medin. q. 49. fol. 112. & q. de confeſſ. celanda. fol. 106. & q. ſeq. Adrian. de confeſſ. quæſt. vlt. fol. 141. Petr. Sot. de confeſſ. lect. 14. Soto relect. mem. 3. quæſt. 4. & diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. Caietan. confeſſio. cond. 10. ex Canoniſt. Nauar. cap. 18. num. 2. in cap. ſacerdos. num. 116. 121. cum Hoſtien. & duplici Card. in dict. cap. ſacerdos. Couar. 2. part. ſponſ. cap. 8. §. 12. num. 10.

r Sup.

num propoſitum cum dolore [r]: & confeſſarius claue ſcientiæ tanquã [s] iudex ſimul examinat propoſitũ & dolorem pœnitentis. In quo quorundã [t] ſentẽtia apparet erronea, [u] qui dicunt infringi licite ſigillum. & reuelari poſſe peccatum futurũ, quod vergit in perniciem confeſſarij, aut aliorum aut boni communis: eo quod vt aiunt, peccatum non eſt materia cõfeſsionis, niſi aut pręſens aut pręteritum. At hi non conſiderãt ex reuelatione illius futuri, ſimul detegi propoſitum & peccatum, quod in præterito habuit [x]. imo & iteranda confeſsio ob defectum propoſiti aut doloris, aut dimidiata in qua pœnitens non abſoluitur ob indiſpoſitionem ſuam, vel ob malitiã cõfeſſarij, eſt ſacramentalis reſpectu ſigilli [y]. cauendum ergo eſt ne data in vno caſu licentia frangendi ſigillum, aperiatur oſtium vt deſtruatur totum ſacramentum pœnitentiæ.

9 Eccleſia ſacrum ſigillum ita iuuat perpetuo & religioſo ſilentio cõſeruari quoad peccata omnia, & peccatorẽ, vt grauiſsime animaduertat per canones [z] conciliorũ & Pontificũ, in eos qui verbo, ſigno aut alio quouis modo prodidiſſe probantur aliquatenus [a] peccatorẽ, dum prodũt peccatum illius in confeſsione auditũ. 1. ſacerdos ſigilli violator ſecũdũ iura antiqua deponi debet [b], & omnibus diebus vitæ ſuę ignominioſus haberi: & iubetur vagus peregrinari [c], ne tantum nefas prodatur. & ſecundum ius recentius in c. omnis vtriuſq; ſexus, de pœnitẽtijs & remiſsionibus: facta ad tempus ſeptem vel decem annorum prædicta peregrinatione, deponitur: & ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſteriũ retruditur. [d] interdum ob id actu degradatus legitur traditus brachio ſæculari ad ſupplicium mortis [e]. hæc pœnitentia non imponitur ipſo iure ſed ſi in iudicio ſit conuictus per teſtes, vel coniecturas, aut per ipſius ſacerdotis confeſsionem. Laicus vero qui fuit interpres alienæ confeſsionis, & peccata reuelat, peccat aliquo modo contra ſigillũ, ſed ordinaria iuris pœna nõ dãnatur [f] ſed arbitraria.

10 In hoc crimine admittitur probatio per teſtes ſingulares [g], quia aliter probari non poteſt: ac ſubinde ſi tales teſtes aſſerant ſacerdotem reuelaſſe confeſsionem, & tamen ſacerdos negat ſe illud didiciſſe ex confeſsione, præſumitur contra ſacerdotem [h]: præſertim ſi ob hoc intulit damnum pœnitenti. vt vero ſe defendat ſacerdos, incumbit ei onus probandi [i]. ſe aliunde notitiam huius rei habuiſſe. non tamen punitur pœna ordinaria [k]: quia non conuincitur aperte. in dubio tamen declinandum eſſet in fauorem confeſſarij [l]: & id cedit in reuerentiam ſacramenti, quod violatum non creditur.

[r] Sup. lib. 2. de confeſ. c. 11. D. Th. q. 11. 2. ad. 1. Richard. Scot. d. 21. Soto. relect. mem. 3. quæſt. 4. Ledeſ. q. 10. art. 4. dub. 5. Fr. Med. quia in c. quod quidam de pœniten. & remiſſ. vbi collectar. iubentur admitti cõfeſsio impœnitẽtiũ. [s] ſup. c. 1. §. 5. Caie. [t] quod falſo tenuit Altiſ. 4. parte. tract. 6. cap. 3. §. 4. fol. 270. (dicit formaliter non reuelari, quanuis infringatur) Alexand. 4. par. quæſtio. 78. membr. 2. art. 2. (licere quia ſolum materialiter reuelat.) Pan. in. cap. omnis vtriuſq; num. 24. vbi Ioan. And. Anchar. cũ Innoc. quos ſequitur Sylueſt. confeſſio. 3. §. 5. cũ Rain. Ange. confeſſ. vlt. §. 7. Deci. Barbat. apud Nauar. in c. ſacerdos. nu. 120. & quidam canoniſtę apud Couãr. ſup. nu. 9. At falſo id tribuitur Adrian. nec Innoc. illud tenet (vt bene aiunt Caieta. & Soto. de ſecret. mem. 3. quæſt. 4. ante. 2. concluſ.) Alexand. & Richard. probant quia ſacerdos negans ſe ſcire id peccatum, quod in futurum pendet, mentitur. At reuera non mentitur, vt dictum eſt. [u] Diuus Thomas diſtinct. 21. quæſtio. 3. artic. 1. ad primum, & quodl. 12. art. 8. dicit eam ſententiam apparere erroneam. [x] hac ratione vtuntur Doct. [y] probant Doct. & habet praxis & conſuetudo eccleſiæ. D. Thom. quæſt. 11. art. 1. ad primum. [z a] capit. omnis. de pœniten. & remiſſ. vbi confirmat ius antiquum in cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. [b c] cap. omnis Sylueſt. confeſſio. 3. §. 8. Angel. confeſsio vltim. §. 19. Armil. §. 5. Tabien. confeſsio. 3. §. 15. Fr. Alexand. lib. 1. titu. 7. & ius nouum. cap. omnis. ſe refert ad dict. cap. ſacerdos. Aſten. lib. 5. tit. 20. Maiol. libr. 5. de irregul. cap. 19. num. 6. [d] cap. omnis. Aſten. lib. 5. tit. 20. cum Bon. d. 21. non vt vota emittat ſed vt ſeruiat. [e] refert Maiol. ſup. Fælician. lib. de cenſur. tit. de degradat. cap. 14. p. 317. [f] Caiet. verb. confeſſ. 1. cond. 11. Soto. diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. concl. 4. & q. 2. a. 6. fi. & rel. m. 3. q. 4. conc. 4. Victor. §. 172. negãt teneri ſigillo. At cõ. Doct. putat interpretem (quia ſe tenet ex parte etiam ſacerdotis) obligari ad ſigillum. ſignifi. D. Thomas. diſtin. 21. q. 3. 4. 3. (dicit participat ſigilli rationem) tenet Scot. d. 17. q. 1. ad fi. Richard. d. 21. ar. 4. q. 3. ibi alij Doctor. Medi. q. 50. fo. 111. Nauar. c. 8. n. 7. ca. ſacerdos. nu. 42. 111. & inclinat Ledeſ. q. 10. ar. 3. dub. 1. ar. 5. dub. 2. fauet Victo. ſup. Cano. Mant. Peña, Gueuar. q a nullo caſu licet interpreti infringere id ſigillum (quod fatetur Soto) quare in art. mortis. multi dicũt quod tenetur confiteri per interpretem ſigillo obligatũ. Scot. d. 17. Gab. Mai. q. 1. ſignif. D. Th. ibi. q. 3. 4. 3. ad. 2. Syl. confeſsio. 1. §. 15. cũ ſupple. Ant. Piſan. Cano. rel. de pœn. p. 5. Mant. Gueu. licet negat Sot. d. 18. q. 2. a. 6. fi. Nau. in c. fres. d̃ pœn. d. 5. n. 85. [g] de quo ſup. & quomodo ꝓbent teſtes ſingulares vid. Ant. Gab. cõm. to. 2. tit. de teſtibus. conc. 2. Aymo. 4. p. Antiq. c. 4. n. 23. Simanc. de Cath. inſt. c. 64. n. 31. 61. 67. Duen. reg. 84. fi. Cou. 3. Var. ca. 3. Perez. rub. tit. 2. li. 8. ord. p. 27. 46. l. 8. tit. 15. li. 2. ord. Ant. Gom. to. 3. Var. c. 12. n. 12. Auenda. de exeq. mãdat. c. 2. n. 16. Bern. Diaz. reg. 465. 746. Tabie. cõfeſsio. 1. §. vl. [h i] Tab. cõf. 3. §. 16. cũ Hoſt. D. Th. d. 21. q. 3. 2. ad. 1. Rich. a. 4. q. 1. ad. 1. Syl. cõfeſsio. 3. n. 9. cont. Pan. in. c. omnis. [k] fatẽtur prędicti quia teſtes ſingulares nõ concludũt vt probant citat. F. [l] in quo vtendum eſt ſententia Pan. in. c. omnis.

C A P.

C A P. X X.

[a] Commun. [a] D. Thom. add. q. 11. ar. 3. Ledeſ. q. 10. Victor. §. 166. Soto. de ſecret. m. 3. q. 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 5. Doct. diſt. 21. ibi D. Th. q. 3. & quodl. 11. ar. 17. Scot. q. 2. Duran. q. 4. Palu. q. 3. Gabr. q. vnic. Bona. art. 2. Alex. 4. par. q. 78. mem. 2. Caieta. confeſſio. cond. 5. & opuſ. to. 1. tract. 21. Adria. de ſigillo. à fol. 138. Medi. de confeſſ. à fol. 106. Sylueſt. confeſsio. 3. §. Nau. c. 8. n. 4. & 7. (ſed nimis ampliat ad alios) & c. ſacerdos. à. n. 34.

CAP. XX.

Qui teneantur ad ſigillum.

§. 1. *Tenetur ſacerdos confeſſarius. quid de interprete, & laico audiente.*

2 *De charta confeſsionis inuenta: aut ſi iudex ex confeſsione nouit proditum eße crimen?*

3 *De prælato à quo petita eſt licentia pro reſeruatis: aut ſi Doctor conſulatur.*

4 *Detegit ſi audita certius affirmat At notæ meretrici quam audiuit, neget publicê euchariſtiam.*

5. *Confeſſarius quomodo corriget errorem in confeſsione factum.*

6 *Si alter ex complicibus neget crimen quid faciet confeſſarius?*

7 *Ne agat cũ pœnitente de peccatis extra confeſsionem. nec vitet, quẽ ita nouit alibi denunciatum.*

AD ſigillum ita ſtrictum ſub dictis pœnis tenetur ſolus ſacerdos [a] qui confeſsionem audiuit [b]: vt qui ſolus eſt miniſter huius ſacramenti pœnitens vero non ita tenetur [c], quanuis confeſſarius præceperit vt pœnitentias à ſe iniunctas, & monita nemini dicat. Laicus aut diaconus, cui propter neceſsitatem ſponte per modum confeſsionis declarauit peccata [d], non tenetur ſigillo vt tenetur interpres [e] qui idioma Pœnitentis confeſſario ignoranti declarat. nuntius [f] qui peccata ſcripta alterius defert ad confeſſarium, vel qui doloſe fingens ſe ſacerdotem aut confeſſarium, audiuit confeſsiones [g], vel caſu prætériens & audiens pœnitentem aut confeſſarium alta voce loquentem [h], peccata intellexit, ſigillo hoc non ita tenetur [i], vt reuelans incurrat cenſuras aut pœnas iuris: quanuis arctiſsimo & inuiolabili ſecreto [k] teneatur, quod infringens (præſertim qui fraude confeſsionem audiuit) dignus eſt graui ſupplicio, ſed arbitrario.

2 Qui forte aut de induſtria quærens, inuenit chartam vbi reus peccata ſcripſerat, in ſubſidium memoriæ pro facienda confeſsione, non tenetur ſigillo [l], ſed magno ſecreto [m]: eo quod ea charta eſſet via ad confeſsionẽ. ſed ſi iudex aut prælatus propter talia ſcripta, vel ex vno ſacrilego confeſſario, vel ex multis peccata intellexit, vel etiam inquirens bona fide [n] & procedẽs in cauſa, aduertit notitiam habuiſſe ortum ex confeſsionis detectione: tenetur ſtatim ceſſare ab ea inquiſitione & proceſſu iudiciali [o], & facta pro infectis habere. neque poteſt reum ea de re interrogare: quia ad eam ſcientiam non proceſsit humano modo per infamiã probatam,

[b] ſi ex cauſa duo ſacerdotes ſimul audierũt vnius confeſsionem, vterque tenetur ſigillo, nec poſsũt inter ſe colloqui de peccatis pœnitentis ſine illius licentia, ſupr. capit. 15. §. 6. F. [c] Richard. d. 21. art. 5. q. 3. Soto. de ſecret. mem. 3. quæſt. 4. concl. 4. Victor. Ledeſ. q. 10. art. 5. dub. 2. fin. Angel. confeſsio vlt. §. 18. quod vero quidam aiunt vt pœnitens ſecreto ſeruet quæ confeſſarius dixit: exponendi ſunt, non quod teneatur ſigillo, ſed quia tacere tenetur quando aduerterit ex eo per accidens infamari confeſſarium Nau. cap. 21. num. 44. cum Palu. d. 21. quæſt. 3. art. 3. col. 6. num. 61. Richard. art. 5. q. 3. Cartha. q. 3. Armil. confeſſ. §. 24. fin. Fr. Alexand. ſumm, lib. 1. tit. 7. ca. 2. Adian. de confeſſ. dub. penul. ad argum. addit Na in compend. Hiſpan. cap. 21. & in cap. 18. n. 51. ſeruandam eſſe ſecreto quamlibet aliam rem, quam cũ intentione ſecreti confeſſarius dicit pœnitenti: ſed limitandus eſt in re graui, & dum ſecretum ab eo exigit. [d] ſup. cap. 2. §. 7. & cap. 9. §. 3. Soto tamẽ & Nauar. cap. 8. num. 4 & 7. & cap. ſacerdos. num. 42. putat teneri ſigillo. At cont. commun. [e] ſup. cap. 19. §. 9. E. [f] præſertim ſecundum eos qui admittunt valere abſolutionem factam abſenti. vt Nauar. cap. 26. num. 14. [g] Nauar. cap. 8. num. 7. Ledeſ. q. 10. art. 5. dub. 2. Ang. confeſsiõ. vlt. §. 16. cum. Scot. d. 21. q. 2. Medin. Palac. diſt. 21. quæſt. 2. quam certo ſequuntur Recent contra Sotum qui tamen fatetur d. 18. quæſt. 4. art. 5. poſt 4. concluſi. ꝙ hic nullo caſu poteſt peccata ſic audita reuelare. [h] Ang. cõfeſsio. 3. §. 16. cum Richar. Nau. ca. 8. num 7. ca. 23. n. 25. vt in procella maris aut tempore peſtis (quando multi confitentur ſacerdoti aliquãtulum diſtãti & audiuntur ab alijs) tenentur hi arcto ſecreto, ſed non ſigillo. Hinc Altiſ. refert de quodam qui ita confeſſus eſt grauiſsima peccata, & nemo audientium amplius illorum recordatus eſt, præter vnũ ſacerdotem. [i k] Soto, Ledeſ. [l m] Ledeſ. q. 10. art. 5. dub. 2. fin. Soto. de ſecret. m. 3. q. 4. dub. 3. fin. & q. 1. concl. 5. Palac. diſt. 21. quæſt. 2. pag. 456. Bañes. 2. 2. quæſt. 33. art 8. dub. 5. concl. 2. fr Medi. lib. 1. inſtruct. cap. 14. §. 35. lib. 2. cap. 4. Petr. Nau. lib. 2. de reſt. cap. 4. num. 450. Nauar. cap. 18. num. 34. qui in cap. ſacerdos. num. 8. & 9. bene negat eſſe obligationem ſigilli ſed naturalem. & in capit. inter verb. concl. 6. corol. 31. num. 650. ſimili ſecreto teneri. qui reperit chartam ſcriptam ad petendum ſibi conſilium etiam extra confeſsionem. [n] inf. c. 23. [o] quia pertinet ad ſigillum etiam in illis, qui ex confeſſario didicerunt, Scot. diſt. 21. q. 2. Richard. art. 5. q. 1. Sylueſt. confeſſor. 3. §. 1. Nauar. cap. ſacerdos. nu. 43. & quidam ex ſup. cit. quia vt ſacerdos non habuit ius reuelandi, ita non tranſtulit in alios vllum ius: ſed res tranſijt cum eodem onere ſilentij.

p q infra

p q Inſ.ca.21. r citati.L. s commun.Palu. Soto.Petr.Sot.de confeſſ.lect.11.Ledeſ.q.10.Adr. Sylueſt.Ang.Viguer.ca.16.§.4.verſ.20.Nau.ca.8. nu.14.Palac.d.21.q.2. At ſi pœnitens Doctorē ita conſulat,nō tam ſtricte tenetur,quia neſcit ex confeſsione.Nauar.c.18.n.55.fi.Cord. caſus.64.& ad Sotū rel. mem.2.q.7. artic.1.poſt. concluſ.4. t Victor.§.190.& plane Soto.rel. mem.3.q.4.&.d.18.quā uis in modo loquēdi differt. omnes recēt. & colligitur ex antiquis D. Thom.d.21 quare monet prælatū vt ſit facilis in conceden do caſum. u infr.cap.20.§.4. x Anto.3.p.tit.1.ca.7.fi.D.Thom.2.2.q.70.a.1.ad.2.& quodl.11.a.15.Henric. quodl.9.in princ. Soto de ſecret.m.2.q.7.a.1.& lib.5.q.7.a.1.Cord.caſ.64.& lib.1.q.43.dub.2.

25.nu.42.46.fin.Cord.ſuper Sotum.ſecret.memb. 2.q.7.art.1.poſt conc.4.quanuis Soto.lib.5.iuſt.q. 7.a.1.generaliter obligat abſq; diſtinctiōe. y c. omnis.dicit ne ſignis aut verbis aut alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem. z interdum vti licet factis, ad cauē dum malum infr.c.24.§.4.Scot.Mai. d.21.Gabr. q.1.Sylueſt. Adria.fi.vt ſi prelat⁹ remoueat hominē ab officio nociuo. a ca.omnis Triden.ſeſſ. 14.cap.5. b prælatus per ſuſpiciones aliquo modo inquirit cōtra regularem D. Tho.2.2.q. 33.7.ad.5. c Sot.d.18. q.4.art.6.& rel.mem.3. q.4.Maior. diſtin.21.q. 3.ad.5.Ledeſ.q.10.ar. 1.dub.5.& art.5.Bona. 21.vbi Car thuſ.q.3.& Bon.in Capitulo generali, agēs de correctione fraterna. Victor.§.169. Caiet.verb. cōfeſſor,Syl

neque per indicia humana ſufficientia.vt ſi confeſſor dixit, vigila quia hac nocte eſt cōmittendum furtum: non poteſt iudex deprehenſum punire [p]. ſecus ſi licitam in generali monitionem tantum adhibuit confeſſor, dicens, vigila ſuper vrbem, quia poſſunt damna contingere [q]. ſi tamen ſine iudicis iniuſta exactione,alij contra ius manifeſtarūt peccatum,quod poſtea publicatum fuit alia via,puta quia facta occulta obſeruatione deprehenſus eſt reus in tali loco recidiſſe in crimen, non prohibetur iudex propter ea indicia publicata procedere [r]: cum ipſe nullam iniuriam reo aut confeſſioni intulerit.

3 Arctiori ſecreto quam prædicti, & quod propius accedit ad ſigillum,tenetur Doctor criminoſum agnoſcens,dum illum confeſſor imprudenti ſermone,vel de pœnitentis licentia rogat pro conſilio capiendo [s]. ſed adhuc arctius tenetur prælatus,à quo licentiam petijt confeſſor aut reus pro caſu reſeruato [t]: quia hic eſt perſona confeſsioni neceſſaria, & aliquo modo eſt confeſſor:alias confeſsio fieret odioſa.quāuis enim ad cautionem poſsit prædicta ſcientia vti, ob eam tamen nō debet inquirere contra pœnitentem [u]. Reliqua ſecreta etiam iurata quæ ad ſacramentum confeſsionis ne indirecte quidem viam præparant,minus obligant, & licite aperiuntur vt occurratur malo in proximos & Remp. impendenti [x]. præſertim dum per edicta excommunicantia rei inquiruntur, vel dum iudex teſtem iuridice interrogat. de quo poſtea dicetur.

4 Caueat autem confeſſarius ne indirecte infringat ſigillum verbis ſignis [y], aut ſimulatis factis [z]. cum periculo vt alij veniant in ſuſpicionem aut notitiam proditi peccatoris.eccleſia [a] enim declarat præceptum diuinum æque obligare ne ſic vel aliter infringatur ſigillum 1.quod nouit ex confeſsione, & tamen antea per ſuſpiciones [b] vel coniecturas ſciebat, non licet certius affirmare quam prius ſciret [c]. 2.de publico peccatore non licet dicere, hic confeſſus mihi eſt ſuū ſtatum vſurarij [d] vel meretricis. ſi tamen euchariſtiam à parocho petat à quo non fuit abſolutus, poteſt repellere [e] exprobrans, quod antequam publico ſcandalo ſatisfaciat, non ſit admittendus. occultus tamen peccator,ſi publice petat communionem [f], vel ſi confeſſus occultum impedimentum compellat parochum factis denuntiationibus vt illū matrimonio copulet [g], vel ſi epiſcopo cōfeſſus irregularitatem occultam petat cum alijs initiari ſacris propter literas dimiſſorias quas iam habet [h], admittendus eſt in

in Sotum.de ſecret.cū Palu.d.19.q.vl.&.d.27.q.1. 3.d.28.q.2.a.5.Caie.opuſ.trac.21.reſponſ.5.Bon. d.21.Syl.teſtis.§.8 & confeſsio.3.§.vlt. (ſed male carpit Angel.cōfeſsio.vlt.§.22.vbi explicat Pan.) Nau.ca.18.nu.55.fin.60.&.c.25.n.42.46.ca.inter verb.conc.6.n.300.305.(& affert duos modernos Siluam nuptial.li.3.n.43.Probum.ad Monac.in.ca. 2.n.67.de conſtit.in 6.qui colligūt ex doctr. Bart. Specul.& Ang.)vt de conſultore,aduocato,Medico,procuratore & ſimilibus:qui tenentur denūtiare reos,quando malum impendet in damnum commune aut tertij,etiam in fama & vt pecuniam reſtituat ait Nauar.d.conc.6.n.328.325.fi.& addit.n. 155.quod ſic denuntians facta proteſtatione,nō fit irregul.quod etiam dicit.c.27.n.213. At quod nō redundat in alterius malum, de quo petit conſiliū, non tenetur reuelare,ſi Iudex roget,aut feratur generalis excomm.Nau.d.con.6.nu.300.305.&.cap.

ueſt.confeſſ.3.Altiſ.lib.4.trac.6.c.3.q.4.& qui negant de licentia pœnitentis licitū vti ſcientia confeſsionis, inf.c.23.§.1. d Naua.c.8.n.10.§.12. Ledeſ.q.10.a.1.dub.12. Medi.de conf.cælāda.fol. 111.Altiſiod.ſup. Sot.Armi.cōfeſſor.fi.Caiet.cōfeſſori neceſſaria ad fi.Fr.Med.lib.2.c.4.Gab.d.21. q.1. e f Soto.ſup.a.6.&.d.12.q.1.a.6.cū D.Th. 3.p.q.80.a.6.Maior.d.21.q.3.Nau.c.8.n.8.&.11. per.c.ſi ſacerdos.de offic.ord.&.d.eſt lib.de euchar. ca.56. g Nauar.ca.22.nu.8.83.& cum multis Couar.2.p.ſponſal.c.8.§.12.n.10. h Fr.Med.li. 2.c.4.Soto de ſecr.mem.2.q.4.&.d.18.q.4.a.6. At ſi nondum habet aliquod ius aut Reuerendas, poſſet Prælatus ſubditum à receptione ordinū ſuſpendere propter crimen occultum.Trid.ſeſſ.14.ref.c. 1.fin.c.ad.aures.de temp.ord.c.ex tenore.c.quæſitū Aſten.lib.6.tit.5.col.5.fin.Syl.ordo.3.§.9.Naua.c. 22.nu.18.§.3.addit Soto.ſup.prælatus ſic notum ex con-

ex confeſsione diſsimulanter repellat, nec concedat reuerendas,quæ ſunt gratia.Maiol.de irregul. lib.3.cap.19.num.13.23.cap.20.num.10.fin.cap. 23.num.10.Et ab ea occulta ſuſpenſione non abſoluit alienus epiſcopus aut Metropolitanus,inuito & inconſulto ꝓprio prælato: q̄a Trid.ità intendit vt de degradato dicitur. i k Nau.c. 8.n.8.14.cū gloſ.& in.c. ſacerdos.n. 51.At ſi pœnitens iactet ſe abſolutū à peccato publico,vel ab excom.confeſſarius taceat aut dicat, feci officium meū, & ſcio quis ſit abſoluendus. Victor. §.169. l citat.§.3. lit.S.Naua. cap.8.num. 14.fi.Soto. Ledeſ.Pala. Angel.Syl. m Nau.c.8. n.9.c.18.n. 37.fin.Anto.2.par.tit. 8.cap.45. Palud.diſt. 21.quæſtio. 5.conclu.2. Petr.Soto. lec.11.vid. Sotum.lib. 5.q.10.Ledeſ.2.part. quæſtio.18. artic.2.fol. 247.Fr.Ludoui.2.par. ca.11.quod qui in occa-

cio pœnitētis, pro bono aliquo liceat reuelare pec. p ſic Cano, Ledeſm. Victor. Petr. Soto. & quidam Recent. aiunt quod in artic. mortis debet cōfiteri omnia peccata, & circunſtantias quæ ſpeciem mutant: quia id præceptum eſt certum (ex Trident.ſeſsio. 14.capit.5. & can.7.) quanuis hic tutus confeſſarius per accidens: veniat in notitiam complicis.ſup.libr. 2.cap.9. q Sup.lib. 2.de pœnitētia.cap.4.& 12.Nauarr. cap.10.nu. 4.& Hiſp. cap.27.nu. 269.Adria. Soto.& quidam alij. r ex communi Theolog.Nauar. cap.8.num. 6.10.ſup. capit.19.§. 6.X. s monet Antiſ.libro.4. quæſtion.3. cap.5.ad fi. ſi id abſque periculo ſigilli fieri poteſt. alias eo tacito fit cōfeſsio per ſe integra formaliter.Ledeſ.2.part. quæſtion.8. artic.2.dub. 13.ſup.libr. 2.de pœnitentia.c.12. t Petr.Soto.de confeſſ.lec.10. Tabien.con

publico ad hæc vel alia ſacramenta: ne repulſio ſit indirecta peccati cōfeſſi reuelatio. 3. Infringit ſigillum dicens,ille confeſſus eſt mihi caſum reſeruatū [i], vel grauia peccata,vel excōmunicationem maiorē [k]: vel qui incaute petit conſilium eo modo vt ex verbis intelligatur criminis autor à iuriſconſulto [l]. ſi ex duobus ſocijs confeſsiones audit, vnum laudet, alterum illaudatum dimittat [m] cum ſuſpicione audientium,peccat.

5 Si confeſſarius audiendo Petri confeſsionem, fecit culpabilem errorem,quem non poteſt alteri confiteri ſine reuelatione confeſsionis ſibi factæ: deberet à pœnitente petere licentiam vt integram confeſſionem facere poſſet. ſi vero eam habere non poteſt,tenetur eo errore tacito confiteri reliqua [n], quouſque habeat cōfeſſarium cui abſq; ſigilli præiudicio confiteatur, quod ſi ſcrupuloſus non poſsit ſedare conſcientiam,maxime ſi ob id incurrit excōmunionem abſoluens ſine facultate à caſibus cœnæ:quibuſdam ſapientibus videtur probabile [o] non infringi ſigillum nec incurri pœnas, ſi confiteatur errorem vt dicens ſe quendam nunc abſoluiſſe à ſimonia, cum non poſſet,licet ſciat reum per accidens agnoſcendum: præſertim in mortis articulo [p] ad confeſsionis integritatem:quia illud non aperit homini ſed miniſtro Dei,qui tenetur eodē ſigillo. nec videtur grauis infamia alterius, qui ratam haberet licentiam: nec periculum vt de ore in os per confeſſarios diuulgetur,quia ſolus primus videtur habere ius,propter neceſſariam cōfeſſionis integritatem: neque eccleſia punit occultum cōfeſsionis etiā dimidiatæ defectum [q]. ſed ea ſententia & ratio in praxi probanda non eſt [r]: cum ſit exceptio contra ſanam doctrinam & receptam: qui vero ſic errauit, ſi non poteſt habere confeſſarium cui ſine periculo dicat:cōfiteatur peccatum & excommunionem ſuam in genere [s], tacita circunſtantia aut ſpecie ob quam alter pœnitens poſſet agnoſci: ſic enim fit confeſsio formaliter & per ſe integra omnium quæ poteſt confiteri.

6 Si confeſſarius ex audita vnius complicis confeſsione, videt Petrū quem ſcit fuiſſe alterius complicē, non fateri id mort.roget caute in generali ſine vllius complicis nominatione [t] & neganti differat abſolutionem colore quæſito: ſed tandem abſoluat [u] reputans fortaſſe alteri eſſe confeſſum,vel primum complicem fuiſſe mentitum, aut ex cauſa excuſante negare, quia timet ſibi vel alteri graue detrimentū. & quāuis nihil horum æſtimet, debet abſoluere [x]. quia poſt audita peccata acquiſitum eſt ius abſolutionis: ſicut tenetur occulto peccatori communionem publice petenti miniſtrare. quod ſi ille qui.2. cofitetur, reuelat primum quem iam abſoluit fuiſſe complicem, confeſſor non poteſt ei dicere, quod primus nihil eius peccati faſſus ſit [y]: ne hac ratione reuelet fictam fuiſſe confeſſionem primi: ſed rem totam Deo committat, & excuſet illum ex ſupradictis cauſis: vel aliquando moneat huc vt primo dicat,ſe de tali re fuiſſe confeſſum huic ſacerdoti [z].

ſione tacet, cenſetur interdum detractor (quando eo ſigno alij colligunt infamiam aut culpam.) Soto.diſtinctio.18.quæſtio.4.artic.5.Palac.diſtin.21. quæſtio.2.pag.455. n ſup.cap.19.§.6.X. o Soto.diſtinct.18.quæſt.4.artic.5.verſ.occurrit. & in publico actu Salmanticę defendit valide hanc ſententiam, contradicentibus multis. de quo ſup. capit.19.X.& hoc tenet Gabriel.& Mairo.cit.ſup. pro quo faciunt Altiſ. Alexand. & quidam Canoniſtæ, qui admittunt caſum in quo, ſine præiudi-

feſsio.2.§.32.Sylueſt.confeſſor.3.§.16.Nauarr. capit.8.num.17.Angel.confeſsio.10.§.9.Palac.diſtin.21.quæſtio.2.pag.456.Anton.3.part.tit.14. cap.18.§.15.cond.13.Arm.confeſsio.§.20.vid Nauar.cap.17.num.21.At Sylueſt. dicit quod poteſt interrogare etiam in ſpecie, ſed caute procedēs per alia mandara roget. u x Doct.ſup.quia practicè bene agit vtens tanquam iudex externa tantū ſciētia illius fori,qua poteſt:iuxta generalē reg.pœnitēti pro ſe & cōtra ſe credendū eſt. y z quia in praxi

Quod ſi illud peccatum certo nouit extra confeſsionem, & rogatus reus negat dicens, ne tibi ſit cura de hac re, ſed mihi crede: non abſoluat indignum [a], ſed propter alios circunſtantes dicat orationem deprecatoriam [b]: quia in occulto foro abſque ſcandalo negatur iuſte abſolutio propter notitiam hanc de publico aut ſecreto concubinatu.

7 Cum eodem pœnitente ſi de peccatis auditis ageret verbis extra confeſsionem, non incurrit pœnas fracti ſigilli [c]: ſed nō licet abſque ipſius expreſſa licentia petita & conceſſa [d]: certus enim eſſe debet pœnitens de miniſtri fideli ſilentio. alias ea improperatio peccati etiam ad correptionem [e], exoſam reddet confeſsionem. ſi tamen pœnitens de peccatis loqui cœpit, cenſetur dediſſe licentiam [f], vel ſi in alia confeſsione iteret peccata, poteſt confeſſor de prius auditis loqui intra ſecundam confeſsionem [g]: quia prima ſunt quaſi circunſtantia iſtorum peccatorum. ſi ex ſola confeſsione huius aut alterius nouit iſtum eſſe publice de excommunicatione denunciatum, non debet vitare [h]: ne per hoc videatur exprobare peccatum ſic notum: etiam ſi ſolus eſſet cum iſto [i], nec ex vitatione ſequeretur ſcandalum.

CAP. XXI.

Quæ non cadant ſub ſigillo?

§. 1. *Quod nullo modo pertinent ad peccatum, aut ſi publice facta ſit confeſsio.*

2 *De peccatrice nota licet dicere, rectè confeſſa fuit. quid de ſcrupuloſo? aut ſi quid oblitus eſt ſtatim poſt confeſsionem.*

3 *Vnicus caſus datur, ſi pœnitens intendat præuertere confeſſarium. ſi quis dicat, hoc tibi narro in confeſsione.*

4 *Si quis peccatum reuelet pro conſilio, aut remedio, nō vt ſe accuſet.*

5 *Ne dicat, non abſolui, ſed feci officium meum.*

6 *Ne dicat in tali vrbe fiunt hæc peccata. ſit cautus dum petit conſilium, ne laudet vnum è ſocijs.*

Non pertinent ad ſigillum virtutes [a], dona Dei, propoſitū intrandi religionum, aut factum impertinens, aut contrahere matrimonium cum Maria in confeſsione obiter narratum. quia per hæc non detegitur aliquid, ex quo ſciri poſsit pœnitentem feciſſe peccatum aliquod: occultanda tamen ſunt ſecreto naturali [b] iuxta intentionē pœnitentis. 2. quando ex cauſa publice fit cōfeſsio, vt olim mos erat de quibuſdam [c], non tenetur cōfeſſarius ad ſigillum: vel quando morte præuentus ſolum dedit ſignum peccati in genere [d], ob quod abſoluit illum ſub conditione. nec reuelat qui in generali dicit, ille confeſſus eſt venialia [e]: vel dedi ei talem pœnitentiam leuem [f]. ſicut poteſt dicere abſolui illum, quæ abſolutio non niſi in peccata cadit. ſi tamen de viro profano & mundano dicat, faſſus eſt peccatum mort. in genere: per quod ille nullam infamiæ notam incurrit, nec exprimit ſpeciem peccati, non incurrit pœnam fracti ſigilli [g]. ſed peccat mort. [h]

praxi hæc cauta monitio prodeſſe ſolet. [a b] Petr. Soto. & quidam ex cit. [c] Medin. de conf. q. 51. & multi recent. videtur Palud. Nauarro. capit. 14. numero. 13. At ob onus additum confeſsioni, videri contra ſigillum, dicit Soto rel. mem br. 3. q. 4. dub. 4. poſt con. 5. d. 18. q. 4. a. 6. Ledeſ. q. 10. ar. 1. dub. 9. Victor. §. 185. [d] ijdē autores. Ledeſ. q. 10. art. 4. dub. 8. ad fi. & ar. 5. dub. 2. conclu. 1. Angl. Flor. Theolo. tit. de conf. art. vlt. Med. de cōf. fo. 115. ſic ad baptiſmū aut matrimoniū nō ſatis eſt in adulto conſenſus interpretatiuus ſed expreſſus. At iuriſdictio acquiritur ex ratihabitione tacita. Nauar. c. 9. nu. 5. & licet accipere rem amici, ex tacita licentia Nau. ca. 18. [e] Nauarr. cap. 24. nume. 13. [f] eſt expreſſa licentia, licet confuſe declarata per id. ſignum. Recēt. [g] colligitur ex Nau. cap. 26. nu. 14. cum Palud. Anton.

[h] colligitur ex. c. ſi ſacerdos. de offic. ord. c. cū non ab homine. de ſent. excom. Nau. c. 10. n. 3. in. ca. ſacerdos. n. 145. Cou. ca. alma. 1. p. §. 2. n. 3. Doct. d. 21. Duran. Palu. Rich. ar. 4. q. 2. ad. 4. Palac. q. 2. Ledeſ. q. 10. ar. 5. dub. 6. Armil. confeſſor. §. 7. Soto. rel. m. 3. q. 4. dub. 3. poſt concl. 5. Medin. quæſtio. 51.

[i] Medin. ſup. Ledeſ. contra Adrian. quæſtio. vlt. de conf. Nauar. dict. cap. ſacerdos. Roſell. confeſsio. 1. §. 10. Abulenſ. in Matth. 16. quæſtio. 57. quod problem. putat Sylueſt. confeſſor. 3. §. 14.

[a] Soto relect. ſecret. memb. tertio. quæſtion. 4. ante ſecundam concluſionem. quæſt. decima. artic. 2. Palac. diſtinct. 21. quæſtio. 2. Recent.

[b] Soto, Palac. ſup. Ledeſ. dub. primo, concluſio. ſecunda. Victor. §. 171. Caiet. verb. cōfeſſori neceſſaria. Anton. tertia part. titulo decimo ſeptimo. capit. vigeſimo ſecundo. §. 2. Adrian. de ſigillo ad ſecundum. fo. 289. licet dubitat Armil. confeſſor. §. nono. nec incurrit pœnas. capit. omnis vt ait Victor. quia non manifeſtat peccatum formaliter, vel virtualiter: ſed ex genere eſt mort.

[c] ſup. cap. ſecundo, & Triden. ſeſſio. decimaquarta, cap. quinto.

[d] dictum eſt. libr. primo. de pœnitentia. capit. 9. fin.

[e f] Naua. cap. octauo. num. 11. & octauo. & capit. decimo octauo. numero. 51. & tamen reuelās vnius venialis confeſsionem peccat. mort. ſup. cap. decimonono. §. tertio. K. quia eſt materia ſufficiens abſolutionis & ſigilli.

[g] per hoc nullam infamiæ notam incurrit, vt in caſ. ſequent. [h] quia quando neſcit extra confeſsionem cadit ſub graui ſecreto Nauarro. capit. octauo. numero decimo. § duodecimo. Ledeſ. quęſt. decima, articulo primo. dub. ſecundo. Soto, Caietan. verb. confeſſori neceſſaria ad fin. Armil. confeſſor fin.

i Nauar.

2 De Publica tamen concubina licet dicere, rectè cōfeſſa fuit & abſolui illam ab omni peccato [i]. per hæc enim nihil damni vel infamiæ ſed laus accreſcit pœnitenti: item non violat ſi dicat, vado vt audiam confeſsionem Petri, qui ſuis ſcrupulis & nenijs impertinentibus me vexat & & occcupat [k]. aliquando tamen non expedit dici, ille mihi confeſſus eſt, vel illum abſolui: qui ſi ex cauſa mutauit confeſſarium occulte, tenetur confeſſarius ſecreto naturali [l] id tacere, ne ille in ſuſpicionem veniat. data abſolutione non prohibetur de rebus ad confeſsionem pertinētibus agere ſtatim cum pœnitente, ſi quid oblitus eſt monere [m]: alias ſileot omnino.

3 Hic vnus caſus add. excipitur non cadere ſub ſigillo, quia vere non eſt confeſsio: ſi pœnitens ex artificioſa confeſsione deprehendatur accedere non animo accuſandi ſe, ſed præuertēdi confeſſarium [n], cui occulte argumenta proponit per modum tentationis: hic hæreticus dogmatiſta denuntiandus eſt. quod ſi priuato malo, vt inductione ad homicidium intendebat ſolum confeſſariū illaqueare, quod ille ſe ſolo præcauet, obligat interdum caritas non prodere occultum [o]. 2. ſi facta generali confeſsione, vel poſt per ſignum crucis genuflexo dicat, hoc tibi narro in confeſsione, non tenetur ſigillo [p]: ſed ſi iuridice in caſu periculi communis rogetur, debet reuelare [q], ad ſigillum enim requiritur vel animus accuſandi ſe & manifeſtandi peccata vt abſoluatur: vel ſaltem quando impœnitens vt meretrix confitetur, vt impleat præceptum eccleſię [r] ad vitandam cenſuram & pœnas.

14 Nō pertinet. 3. ad ſigilum ſi quis peccata dicat, non vt ſe accuſet ſed vt remedium cōſiliumq; accipiat [s].

[i] Nauar. num. 10. Ledeſ. & communis. Medin. de confeſſ. celand. fol. 111. Caietan. Armil. Ledeſ. Victor. Polanc. in Direct. Mant. & quidam Recent.

[k] Nauar. cap. 8. num. 12. Palac. diſtinct. 21. quæſt. 2.

[l] Nauar. cap. 8. num. 11. cap. ſacerdos. nu. 71.

[m] colligitur ex Nauar. cap. 26. num. 14. Palud. Medin.

[n] vt de celebri caſu Cardin. cuī alter Card. confeſſus eſt velle occidere Papam. Soto. diſtin. 18. quæſtio. 4. artic. 5. & de ſecret. m. 3. quæſtion. 4. conclu. 2. & 5. dub. 5. Palac. ſupr. Ledeſ. q. 10. art. 1. dub. 5. ar. 5. dub. 2. conclu. 2. frat. Medin. libr. 2. cap. 4. Angles. titulo. de confeſſ. Nauar. cap. 8. num. 2. & in cap. ſacerdos. vide capit. 18. nu. 54. & 55. Victor. Mantius. Peña, & omnes Recent. de quo limita dicētes periculoſum peccatum quando dicitur vt futurum poſſe reuelari: vt Alexand. 4. par. quæſtio 78. memb. 2. ar. 2. Angel. confeſſor vltim. §. 7. caſ. 3. Sylueſt. confeſſor. 3. §. 5. & in cap. omnis. Pan. Hoſtien. Ioann. And. Anchar. Ripa. de peſte. §. fin. nu. 115. Anton. Gabriel. to. 2. commun. in fin. de criminal. nu. 14. & 17. alij apud Syluam nuptial. lib. 3. num. 45. (quos infert Couar. 2. part. ſponſ. cap. 8. §. 12. num. 9. vid. in capit. Alm. 1. part. §. 1. num. 6.) Antiſ. 4. part. tract. 6. cap. 3. quæſtio. 4. fol. 270. cui illud maxime tribuitur, dubitat, & declinat quod non licet reuelare (vt refert Palac. quæſt. 2. pag. 459.) quæ ſententia vt ſonat, eſt erronea, vt dictum eſt cap. 19. cum D. Thoma. quod vero ait Gabrie. diſtinct. 21. quæſtio. prima, artic. tertio. (propter vitandum damnum commune reipub. licitum reuelare cum damno vnius priuati) eſt ſententia periculoſa: quia licet damnum videtur priuatum, ea doctrina eſt publica, & in damnum perpetuum totius ſacramenti. At limitandi ſunt de reuelatione in generali, qua confeſſarius aut Prædicator dicit Prælato aut Prætori, vigilia ſuper gregem & vrbem, quia timendum eſt de lupis. vt ait Anton. Gabr. & alij.

[o] ordo correctionis fraternæ id petit, quando certus eſſet quod ſua correctione efficaciter vitabitur periculum impendens, Diuus Thomas. 2. 2. quæſt. 33. artic. 7.

[p] Roſel. verb. confeſsio. §. 13. cum Scot. & Bonauent. diſtin. 21. Piſan. verſ. confeſsio- cęlatio Armil. confeſsio. §. 9. Frat. Medin. libro ſecundo. cap. quarto. ſentit Victor. §. 171. Nauarro. capit. octauo. num. decimo ſeptimo. §. 23. capit. 18. num. 55. cum Pan. & commun. in cap. omnis Caietan. 2. 2. quæſtio. 70. artic. primo. verſ. circa tertium Soto. diſtin. 18. quæſtio. quarta, articulo quinto. ad ſecundū. libr. quinto. iuſt. quęſtio. ſeptima. primo. ad primum. vide vides quæſt. 6. artic. ſecundo. & relect. membr. 2. quæſtion. ſeptimo. articu. primo. poſt concluſionem quartam, vbi Cordub. cum Bonauent. diſt. 21. Paludan. diſtinct. decima nona. quæſtio. vltima. Cordub. caſ. 64. vid. lib. primo, quæſtionib. quæſt. 43. dub. ſecundo. Frat. Medin. lib. primo. cap. decimo quarto. §. 36. Caietan. opuſc. tracta. 21. Simanc. de Catholic. inſtit. capit. 42. num. decimo quinto.

[q] Nauarro. capit. decimo octauo, num. 55. fin. cum Soto. pro quo multi citati ſunt ſupr. contra cit. infr. T.

[r] capit. quod quidam. de pœnitent. & remiſsio. quanuis confeſsio fiat abſque dolore & firmo propoſito emendæ ſup. cap. decimo nono. §. octauo. R. quod vero Soto. libr. quinto. iuſti. quæſtio. ſeptima. artic. primo. ad primum ait, ſi pœnitens non intendit confiteri integre omnia, ſed illud vnum peccatum de quo me conſulit, non eſt confeſsio, loquitur quando non dicit accuſans ſe tanquam Iudici, ſed vt capiat aut det conſilium amico. Frat. Medin. libr. primo. cap. decima quarto. §. 36. ad fin. Aragon. ſecunda ſecundæ, q. 33. ar. 7. fin.

[s] Soto. Aragon cit. R. ſed Fra. Med. addit, ſi id conſilium petat reus emendatus, vt ſciat quomodo ſe præparare debeat ad dignam confeſsionem, non tenetur manifeſtare Prælato. etiam ſub excommunicatione iubenti: quia eſt via quanuis remotior ad confeſsionem. Simanç. capit. 42. numero ſeptimo. Perez. l. 3. titulo quarto. libro octauo. ordin. pag. 84. fin. & citant Victor. in lectura ſecunda ſecundæ. quæſtio. vndecima. articulo tertio. ſi hæreticus mentalis vt petat conſilium emendationis exprimat amico ſuam hæreſim, non ſit excommunicatus aut punibilis, nec ille bonus actus dicitur hæreſis exterior.

t Colli.

t Colligitur ex Doctor ſup. & tamen quidē falſo putant obligare ſigillum ſiquid dicat ſacerdoti ſub per ſignum crucis, & dicta generali confeſsione vt Angel. confeſsio. vltim. §. 14. & 22. Sylueſt. confeſsio. 3. §. 5. fin. & 13. cum Richard. tit. de criminal. concl. vlt. fin. d e Nauar. cap. 8. num. 16. cap. ſacerdos. num. 54. Ledeſ. quæſtio. 10. artic. 2. dub. 2. Victor. Mant. & alij Recent. f Nauar. num. 16. g quia Doctor ſic conſultus à confeſſario tenetur ſigillo, ſup. ca. 20. §. 3. lit. S. h Nau. cap. 8. num. 16. §. 10. nu. 12. Victor. §. 172. Soto. relectio. mem. tertio. quæſtion. 4. Director. li. 1. tit. 15. §. 166. fra. Alexand. libr. 1. tit. ſeptimo. cap primo, & id carpunt. i ſup. cap. 20. §. 4. M.

u commu. quia eſt valida confeſſio, ſi obtenta iuriſdictione abſoluat, vt dicit Soto. diſtin. 18. quæſtio. 4. 5.

propter vitandum tamen ſcandalū. confeſſarius moneat illam non fuiſſe confeſsionem. 4. licet ſacerdos ei cuius non audit confeſsionem promittat, ſe perinde ſeruaturum ac ſigillum, non tenetur ex eo pacto ad ſigillum hoc [t]. ſi tamen improbus ſacerdos audiat exteriorē confeſſionē, ſed caret intentione vel iuriſdictione abſoluēdi & faciēdi ſacramētum, tenetur ſigillo [u]: niſi moneat nolle ſacramentaliter audire.

5 Dicere nondum abſolui Petrū: poteſt excuſari à fractione ſigilli [x], quando vir moroſus & ſcrupuloſus habuit varia negotia, & per dies multos durat confeſsio generalis illius: ſi enim tūc roget ſacerdos alter vel ſacriſta, an ſit finita confeſsio? vt in miſſa addatur formula pro eo communicando: Reſpondeat vt à pœnitente quæratur. ſed nihil noceret dicens, nondum abſolui [y], quia necdum finijt confeſsionē. item ſi publicus peccator extra confeſsionē cognoſcitur manere quaſi obſtinatus, vt dū hæreticus ducitur vt viuus cōburatur, & rogatur confeſſarius, cur illum abſoluit? cum ipſe dicat ſe fuiſſe abſolutum ab eo. Reſpondeat feci officium meum [z]: ego enim cū Doctor. ſentio obſtinatos abſolui nō poſſe. nec peccat ſi ſcientibus impœnitentiam iſtius dicat, ideo non abſolui, quia publicus peccator non eſt abſoluendus quouſq; ſatisfaciat publico ſcandalo. imo cum ex multis etiam cauſis ſtet differri abſolutionem (vt quia non erat ſuæ iuriſdictionis, nec habebat bullā, vel quia forte erat contrariæ opinionis, licet probabilis) non frangit ſane ſigillum qui etiam imprudens negat abſoluiſſe [a]. ſed ab huiuſmodi verbo maxime cauendum eſt [b], quia generat magnam ſuſpicionem peccati mort. & occultę impœnitentiæ, vel caſus reſeruati.

6 Narrare peccata etiam mort. audita in confeſsione quando nullo modo deueniri poteſt in cognitionē perſonæ, non eſt contra ſigillum [c]. nec ſi dicat Hiſpali, vel tali loco vbi conſtat eum audiuiſſe multorum confeſsiones, ſūt grauia crimina [d], vel ſunt multi Sodomitæ. vel ſi de certa religione [e] in genere dicat, vendi officia, vel ſolitum fieri aliud peccatum. cauendum tamen eſt etiam quando nullius in particulari ſuſpicio eſſe poteſt: quia apud ſimplices generatur ſcandalum reuelatæ confeſsionis: & aliquando grauiter infamatur communitas [f]. nunquam dicat hoc audiui in confeſsione: niſi forte ſaluo ſigillo vt quærat à viro docto conſilium [g], & quam pœnitentiam imponet. nec dicat hodie negaui abſolutionem tribus [h]: aut quædam virgo vel miles confeſſus eſt hodie hoc aut illud: hinc enim facile ſumi poſſet coniectura de peccato alicuius. ſi tres ſocij mihi confeſsi ſunt, periculum eſt laudare vnum & dicere abſolui iſtum, dum cedit in aliorum ſuſpicionem & detrimentum quos laudare omitto [i].

x y Caiet. verb. confeſſor vbi Armil. §. 14. Ledeſ. quæſtio. decima. art. quinto. dub. 1. Victor. §. 169. Polanc. indirector Frat. Med. libr. 2. capit. 4. ad med. Mant. & alij Recent. colligitur ex Antiſiod. Gabriel. quæſt. 1. cont. Nauar. capit. 8. nume. decimo. ad fi. & num. 11. 14 & cap. ſacerdos. numero. 64. & Sotum ſup.

z Victor. §. 169. & communis.

a b Doctor. ſup. maxime Nauar.

c Nauarr. cap. 8. num. 12. Petr. Soto. & Sot. d. art. 5. col. 5. Anton. 3. p. tit. 17. cap. 19. §. 3. Ledeſ. quæſtio. 10. artic. 5. dub. 1. Palac. diſt. 21. quæſt. 2. pa. 453. cū D. Thom. quodlib. 5. quæſt. 13. Fra. Medin. lib. 2. capit. 4. Armil. confeſſor. §. 5. fin. Anton. Gabriel. tom. 2.

CAP. XXII.

De prudenti cautione confeſſarij.

§. 1. *Ita ſe gerat poſt confeſsionem, ſicut ante. quid ſi pœnitens abſcidit ei crumenam?*

2. 3. *Si nouit proditiones, caute dicat Paſtori vigila, claude portas.*

4 *Det ſchedulā confeſsionis auditæ.*

5 *Quid ſi iudex mittat reos ad confeſſarium.*

6 *Pœnitens non tenetur ſigillo: ſed denuntiet ſolicitantes.*

SI aliquid ſciebam aut coniectabam extra confeſsionem, deinde ille id ipſum mihi cōfitetur, nō prohibeor vti priori notitia [a]: dūmodo

a D. Th. d. 21. vbi Bonau. & communis Maior. quæſtio. 3. ad. 5. Alexand. ſup. Soto. diſt. 18. quæſtion. 4. artic. 2. Ledeſ. q. 10. ar. 5. dub. 1. Nauar. c. ſacerdos à n. 124. Recēt. cont. Altiſiod. & Hēr. quodl. 8. q. 29. & 31. (quem alij falſo citant q. 15. aut 18.) dicēres quod poſt confeſsionē ſacerdos tepinde ſe habere vt ante illam: nec licere vti notitia confeſsionis (quod ſentit Rich. d. 21. q. 2.) ita vt ſcienti periculū ſuæ vitæ ex confeſsione nō liceat fugere, ſed pati mortem, ac ſi nihil ſciret. de quo ſtatim.

b Sup. c. 20. §. 4. Maio. q. 3. ad. 5. c monet Alex. & Maio. ſup. d Sot. ar. 6. Ledeſ. a. 5. dub. conc. 2. & Recent. e citati. A. f Soto. artic. 6. Ledeſ. a. 5. fr. Med. lib. 2. c. 4. Anto. Gabr. to. 2. commu. lib. 7. tit. de criminal. conc. vlt. ad fin. Armil. confeſſor. §. 5. fi. cū D. Th. quodlib. 5. q. 13. Palac. d. 21. q. 2. & alter Palac. in ca. per veſtras not. 3. §. 26. num. 9. cum Hoſtienſ. & apud probatas religiones eſt praxis introducta cum ſapientum cōſilio. ſic confeſſarius in genere monebit Inquiſitores, ſi nouit ad illorum tribunal acceſsiſſe multos falſos teſtes, Aſtē. lib. 5. tit. 20. Cordu. caſ. 17. m ſilio mouet, ſit irregul. m fr. Med. li. 2. ca. 4. ante §. 1. & docti Recen. conſulti. n fatetur. fr. Med. o p monet D. Tho. 3. p. q. 80. ar. 6. ad. 3. vid. lib. de euchar. c. 56. q Nau. c. 8. n. 10. §. 11. add. Hiſp. n. 10. c. 27. n. 17. Soto. rel. m. 1. q. 3. in probat. conc. 3. vbi Cord. cum Medin. de confeſ. q. 54. Cano. relec. de pœnit. p. 5. Sot. d. 20. q. 2. a. 2. col. 6. Couar. 1. Var. cap. 10. n. 4. conc. Trid. ſeſſ. 24. refor. c. 8. renouat publ. pœnitētias peccatis proportionatas D. Th. add. q. 28. (ſed prudens ſit ne publicas pro occultis impqnat ſup. lib. 2. de pœni. c. 24.) per hoc prudens cōfeſſarius nō eſt occaſio ſcandali, ſed tollit ſcādalum peccati publici: nec pdit peccatū, ſed proditū iubet aboleri publica ſatisfact.

de ea re loquens, vel inteſtem vocatus nihil certius affirmet propter notitiam confeſſionis [b], cauendum eſt tamen periculum veniendi in ſuſpicionem de teſte confeſsionis [c]. ſi ex indicijs ſcio tali hora & loco abciſam mihi fuiſſe crumenam: & fur mihi confiteatur ſe clerico ſubuliſſe crumenam, licebit dicere tali hora & loco factum eſt id furtum, & probare quod tunc nō aderat ibi alius, præter iſtum: & ob hæc indicia per iudicem petere crumenam [d]. in his caſibus ita ſe debet habere confeſſarius poſt confeſsionē, vt ante [e]: quanuis prudenter vti poſsit notitia confeſsionis.

2. Quando per confeſsionem agnoſcit imminere mala, vt proditiones in ciuitatem vel principem, vel quod hæreticus praua doctrina molitur infectionē multorū: nec admonitus pœnitens vult reſipiſcere, aut denuntiare mala impēdentia: poteſt verbis generalibus admonere eos quibus malū præparatur, vt ſibi aut gregi conſulant [f]. vt ſi prælato dicat, vigila ſuper gregem, quia graſſantur lupi: & in hac vrbe prouide prædicatores ſanæ doctrinæ, quia ſunt quidam hæretici, vel multi Sodomitæ. niſi periculū ſit quod ob id tantum dictum veniet in illorū notitiam, & contra illos procedet in foro exteriori: item claude portas vrbis aut domus, caue à tuis inimicis: ne ſis circa tui curā negligēs [g].

3 Id licebit quando ignotus eſſet qui malū parat. ſi tamen quia vni cum habet inimicū, ſuſpicari poſsit, cautus ſit ne ad particularia deſcendat, vnde indirecte detegat ſigillum [h]: quia nō tenetur ex caritatē, nec licet impēdire mala, quando id fieri non poteſt abſq; ſuo & ſacramēti præiudicio [i]: id enim mediū non eſt tali fini proportionatum, vt nec mendacium vel adulteriū, quia hæc ſunt intrinſecè mala contra præceptum negatiuū. ratius dicat Prælato vel Prælatæ Monaſterij, claude hanc feneſtrā [k] vel foramen, quia propter religionis decentiā non decet eſſe apertum. ſed ne dicat vigila ne hac via exeant regulares [l]: monitio enim per confeſſarium facta vix caret ſuſpicione. poteſt tamē prælatus dicere vigilatori, vt frequentius incedat verſus hanc aut illam partem & locum monaſterij.

4 Si tempore præcepti aut moris conſueti in quo confratres vel ſcholares aut alij ſimul communionem accipiunt, negauit abſolutionē vni: qui ne in ſuſpicionem veniat rogat ſibi dari ſchedulam cōfeſsionis, dare expedit [m], licet ille forte non redeat ad recipiendam dilatam abſolutionem, poſſet tamen negare illam confeſſarius [n]: nec enim tenetur cooperari occultationi peccati. vt dū filiā matris indiuiduā comitem, non abſoluit ex cauſa neceſſaria, non debet pro illius diſsimulatione fingere, dando ei poſtea hoſtiā non conſecratam [o]: nec tenetur ſimulare ſe euchariſtiā in os illius mittere [p]. ſed qui ſponte peccat, ſibi prouideat quomodo peccatū occultet. Parochus enim qui audiuit cōfeſsionē vtitur iure ſuo, dū monet, ne indignus cōmunicet etiam in paſcha: vel ſi imponat ieiunia etiā panis & aquæ [q], & abſtinere à conſuetudine conſanguinei procacis, quanuis in ſuſpicionem veniat: melius eſt enim prouidere neceſſarium remedium ſaluti animæ quam famæ.

5 Si iudex præſertim eccleſiaſticus, vt eps aut Inquiſitor, reos mitteret ad cōfeſſariū doctū, vt per illius hortationē & præceptum cōpellantur ſyncerè confiteri veritatē debitam, detegendo peccata & impedimentū matrimonij, aut cōplices, quādo tenētur: nihil ſit cōtra ſigillum [r]. ſed caute eo remedio vtendū eſt & cum magna prudentia confeſſarij [s].

g hæc & ſimilia verba cōcedūt dici Doct. ſup.

h i ſup. ca. 20. §. 4. monent Doct. ſup. & habetur. c. omnis. Sylueſt. confeſsio. 3. §. 14. D. Tho. quodl. 5. ar. 13. Henric. ſup. Richar. Med. Roſel. Ang. Palac. Nau. c. 8. n. 12. in. ca. ſacerdos. num. 135. Soto. a. 5. col. 5.

k l Doctor. ſup. quia ſermones in particulari magis ſunt ſuſpecti. ſic Prædicator aut confeſſarius Iudicis poteſt ei dicere in generali, ſuſpende latrones qui graſſantur in vrbe: ſi tamen diceret ſuſpende iſtum latronē, & ſuo conſilio mouet, ſit irregul.

r s Soto. d. 18. q. 4. a. 6. col. 3. & rel. ſecret. mem. 3. q. 4. cōc. 5. lib. 5. iuſt. q. 6. ar. 3. Ledeſ. q. 10. ar. 3. dubio. 2. quāuis enim taxent Iudices, qui nimio zelo inquirēdi occulta mittunt reos ad confeſſarios: non tamen dū moderate id committunt prudenti confeſſario, vbi nō timetur periculum quod reus mentietur in confeſſione, aut quod confeſsio ſiet exoſa.

[t] Sup.cap.20.§.1.lit. C. [u] ſic cenſores fidei exigunt iuratam promiſsionem à reis, ne manifeſtent ſibi dicta aut facta.

6 Pœnitens non tenetur ſubſigillo ſilere conſilium, vel res graues ſibi à confeſſario dictas [t]: ſed ex ſecreto naturali quando per accidens cedunt in graue damnum alicuius, vt iuramento compellitur reus aut teſtis tenere tacita, quę ſibi dicta aut facta ſunt per iudices ſancti officij [u]. cedunt vero in infamiam cōfeſſarij, ſi pœnitentes ſine cauſa dicant iſtum paſsim negare abſolutionem ſine cauſa: propter quod reputatur indoctus & officio indignus. Aliquādo tamen tenetur pœnitens denuntiare confeſſarij crimen: vt ſi ille fœminas in cōfeſsione aut circiter illam ſolicet ad malum: vel vt fœmina vitet moleſtiam propriam, quam à confeſſario patitur, aut aliorum periculum.

CAP. XXIII.

An liceat vti notitia per confeſſiones habita.

§.1.2. Licet de licentia pœnitentis: ſed caute concedat pœnitens.

3 Prælatus, aut Prædicator quali notitia iuuabitur?

4 An liceat negare votum ob crimē in confeſsione notum?

5 At poteſt illum eligere. an liceat priuare officijs, aut legato.

6 De Prælato & Magiſtro Nouitiorum. cur in quibuſdam Relig. fiant confeſsiones Prælato?

8 Quid circa peccatum complicis, & ne exploret per alium.

9 Ne inquirat contra notum ex confeſsione etiam regularem.

10. Quid ſi peccatum ſit contra bonum commmune.

11. Non tenetur pœnitens in confeſſione reuelare perſonam.

QVia ſigillum ſtricte obligat in reuerentiam ſacramenti [a], quidam Doct. [b] videntur negare de pœnitentis expreſſa licentia, etiā in bonum ipſius poſſe confeſſarium illud peccatum detegere [c]. at reuera licet [d]: & perinde valet vnum verbū licentiæ, ac ſi reſpectu huius intelligentis, longa narratione extra confeſsionem pœnitens repeteret ſigillatim omnia. & dū ſic cedit iuri ſuo, nihil fit contra reuerētiam ſigilli & ſacramenti. & licitum eſt illa occulta ſcientia & licentia vti in bonum commune, aut pœnitentis, aut alterius [e]. cauendum tamen eſt ne petatur vel detur hæc licentia circa peccatum proprium, vel cōplicis ſine cauſa honeſta & graui [f]: nec confeſſarius vtatur illa, niſi ſic detur abſque metu, ſpōte & expreſſa [g]: periculum enim eſſet vti tacita & præſumpta [h]. nec ſi licentia vergeret contra bonum pœnitentis ſpirituale vel temporale [i], aut cum periculo ſcandali. Alias redderetur confeſsio odioſa & oneroſa, ſi prælatus illa per metum etiam reuerentialem vel fraudem aut importunas preces extorta abuteretur, vltra limites licentiæ datæ: quia hæc non extenditur vltra rationabilem voluntatem concedentis [k].

CAP. XXIII.

[a] Sup. cap.19.§.3.E.concil.Lateranēſ.2.ſub Innoc. III. cap. omnis. de pœnitentia. & remiſſio.ca.ſacerdos, de pœnit.diſtin.6. Triden.ſeſſ. 14.cap.5.ad fin.can.6. & 10. Doctor. diſt.21. Soto. diſt. 18. quæſtio. 4. artic. 5. D. Thom.add. quæſtio. 11. Ledeſ.q.10. Aſtenſ. libr. 5.tit. 20. & alij ſup. cit. [b] Alexan. 4.par.queſt. 78.mem.2. art. 3. Scot. diſtin.21.q. 2.ad. 1. Almain.q.1.fi. Aureol. Durand. quæſt. 4. Maior.q. 3.argum.3. Gabriel. q. vnic. art. 3. dub. 4. (ſed falſo tribuit Bona. & Richard.) tenet Angel. cōfeſsio.8.§ 5. collectar. in.ca. omnis n. 63. Landulph.d.21. At illos exponit Sylu. confeſſ.1.§. 24 quando eſſet formaliter fractio ſigilli. ſi tamen licentia pœnitentis ſit expreſſa & ſpontanea non ita eſt: quia perinde eſt ac ſi extra confeſsionem vno verbo repetat omnia. ſup. lib. 2. de pœnitentia. cap. 10. [c] quia licet ceſſet vna ratio legis in particulari, nempe in fauorem pœnitentis, ſed nō ceſſat lex, propter bonum commune ſacramenti: ac ſubinde aiunt vt ſi opus ſit, roget pœnitentem vt finita confeſsione expreſſe & ſigillatim narret omnia. [d] ſup. lib. 2. de pœnitentia. cap. 10. commu. & recepta ſentētia D. Tho. diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 2. (ſeu add.q.11.4. vbi recent.) Bonauen. in. 2. par. artic. 2. q. 2. Richard. artic. 4. quæſt. 1. ſupplement. quæſtio. vni. Palud. q. 3. nu. 42. Palac. q. 2. Soto. diſt. 18. quæſt. 4. artic. 6. & relect. memb. 3. quæſt. 4. concluſ. 5. dub. 4. vbi Cord. Adrian. quæſtio. de ſigill. §. ſed probabilior Henric. quodlib. 7. quæſtio 26. Ledeſ. quæſtio. decima. artic. 4. Medin. de confeſſ. fol. 124. Victor. §. 170. Angles. Flor. Theolog. de confeſ. articul. vltim. frat. Ludouic. 1. parte inſtruct. cap. 37. Bañes. 2. 2. quæſtio. 33. articulo. 8. frat. Medin. lib. 2. capit. 4. Anton. 3. part. tit. 22. cap. §. 1. Sylueſt. ſup. & confeſſor 3.§. & 5. ſupplem. Piſan. Roſel. Petr. Soto. de confeſſ. lect. 11. Nauar. cap. 8. numer. 2. & 15. capit. 17. nu. 23. capit. 18. numer. 52. ca. ſacerdos. numero. 127. 151. & ſequent. Vrguer. capit. 16.§.4. verſ. 20. Aſtenſ. libr. quinto. titu. 20. Couarru. 2. part. ſponſ. cap. 8. §. 12. num. 11. cū Pan. Felin. cap. teſtimonium. de teſti. Lapo. Ripa. Calder. Hippolyt. Antoni. Gabriel. tom. 2. libro. 7. titulo de criminal. ad fin. Card. dict. capit. ſacerdos Archid. cap. ipſi Apoſt. 2, quæſtio. 7. Ioan. And. cap. dilecta. de renunt. [e] exempla ponit Nauar. cap. ſacerdos. num. 124. [f] Soto. Couarru. Vict. fra. Medin. Angles. Nauar. cap. ſacerdos. num. 158. cum D. Thom. Palud. Anton. [g h] ſup. cap. 10. Medin. fol. 115. fra. Medin. Ledeſ. art. 4. dub. 8. & art. 5. dub. 2. concluſio. 1. Angles. [i k] Doct. ſup. ſic priuilegium aut votum quod eſt lex priuata inducit effectum vel obligationem vltra intentionem vouentis aut concedentis. [l m] Semper

2 In qua danda cautus ſit pœnitens, ne forte data licentia quanuis abſque cauſa, impune abutatur confeſſarius ſine periculo ſigilli, in dānum ipſius aut complicis. Expedit interdum vt pœnitens reſtringat licentiam in circūſtantijs: ne confeſſarius dicat niſi vni, ſub eodem onere ſigilli [l]: nec manifeſtet quis ei dixerit, nec tempus vel locum, ſed nudum factum, quantum ſatis eſt pro capiendo conſilio, vel vitando periculo damni. & ſane licentiam reuocare pœnitens poſſet, antequā illi dicat [m]. communiter ne dicat cōfeſſarius ſe in cōfeſsione audiſſe, [n] & cum licentia loqui: ſed vtatur notitia quam ex licentia habet extra confeſsionem. interdum tamen valet id dictum confeſſarij cum licentia, vt probetur reus eſſe emendatus de crimine & ſcandalo [o], & abſolutus ab excōmunione [p]: & prodeſt etiam apud iudicem benignum in foro exteriori [q].

3 Confeſſarius non prohibetur fieri prudentior & cautior per confeſsionum auditarum experimēta. [r] hinc enim ſummus Pontif. vel epiſcopus poteſt promulgare legem vel edictum in communi etiam ſub excommunicatione, contra pernicioſa peccata, quæ nouit frequentari. ideo enim caſus reſeruantur [s], vt ſaluo ſigillo prouideatur malis & meliori gubernatione conſeruetur bonum reipub. Prædicator & publicus prælector ſic ex cōfeſsionib9 inſtructus poteſt in generali carpere grauia peccata [t]: præcauens tamen ne puſilli perturbati ſcandalizentur, qui eidē confeſsi fuerant. ob quod decet vt vbi communiter quis prædicat, non audiat confeſsiones: & confeſſarius Regis cauere debet corā eo prædicare de rebus ad eundem Regem pertinentibus [u]. 2. epiſcopus poteſt vti notitia confeſsionis, diſsimulata quadā dilatione, per quā indignis nō conferat literas dimiſſorias, quas reuerendas vocant: aut non admittat ad ordines ſacros [x]. ſimiliter decan9 aut Archidiaconus qui olim clericos ſibi ſubditos pręſentabat ad ordines, ne pręſentet quos ex cōfeſsione nouit irregulares & ineptos, niſi cōpellatur [y]. & vbi paſtor ex cōfeſsione nouit occultū matrimonij impedimētū, neget licentiā faciendi monitiones [z]: ſecus ſi quis iam habet reuerendas, aut fecit monitiones, & habet ius quæſitum vt dictum eſt [a].

4 Epiſcopus nō conferat beneficia (quæ ex beneuolentia cōferre ſolet cui vult.) ijs quos dicto modo nouit indignos [b]: niſi quādo collatio vel cōfirmatio debetur iā electo per concurſum, aut habenti præſentationis factæ ius. At ante electionem etiam in cōcurſu, eps vel elector poteſt occultū ſuffragiū negare indigno ſic noto [c], dūmodo nō ſequatur vel colligatur reuelatio cōfeſsionis: vix vero ſequitur. nā & in collatione curatorum per concurſum & oppoſitionē, pēdet electio huius inter multos fere ęquales ex gratia epiſcopi. [d] ſecus vbi vnus ab omnibus creditur longe dignior cæteris, cuius repulſio ſuſpicionem afferret id fieri propter confeſsionem eius auditam.

5 Qui tamen indignum ſola cōfeſsione notū eligit, qui exterius habetur dignus, nō incurrit pœnas iuris [e], quæ ſciēter eligēti indignū imponūtur, nempe ſi ſciat ſciētia humana. ſimiliter priuare poteſt eps officijs ad nutum amouibilibus [f]

dente vt reuocari poſsit prolibito. ſic quia œconomo dedit pecunias diſtribuendas in opera pia poteſt reuocare quia dominus eſt. [n] Nauar. ca. ſacerdos. nu. 154. & ca. 8. nu. 12. [o] Nau. ca. ſacerdos. nu. 127 151. [p] Nau. ca. 27. n. 43. & 272. cū Angel. ad fin. quanuis iura quæ citat id non ſatis probent Fr. Medi. & Fr. Ludou. facit Syluest. excom. 5. n. 26 [q] Fr. Med. lib. 2. ca. 12. ad fi. Fr. Ludou. & quidam Recēt. vt D. Mich. Coſta. & quidā Theologi. At ex rigore iuris prodeſt pro foro cōſcientiæ tantum (quod declarauerunt in ſuis iubilęis Pius V. Gregor. XIII. anno. 70. 74.) Couar. cap. alma. 1. p. §. 11. n. 16. li. 2. Variar. c. 10. nu. 3. & 6. facit in. c. Rainut. nu. 19. de teſtament. Perez. l. 1. tit. 8. lib. 8. ordin. col. 2. in. add. Simanc. de Cathol. inſtitu. ca. 8. n. 4. & add. nu. 18. Gomez reg. de non iudicando iuxta formam ſupplicat. q. 14. n. 3. Ledeſ. 2. p. q. 26. art. 1. ad. fin. [r] Doct. ſup. D. Thom. quodl. 5. ar. 13. Soto. d. 18. q. 4. a. 5. relect. m. 3. q. 4. Ledeſ. q. 10. a. 5. dub. 4. Syl. cōfeſsio. §. 3. 14. contra Henric. quodl. 8. q. 29. & 31. (quem alij falſo citant. q. 18.) & ait ita ſe gerere debet confeſſarius, ac ſi nihil audiſſet: quia neſcit vt homo. [s] Trid. ſeſſ. 14. ca. 7. [t] Soto. & praxis ſapientum Prædicatorū. [u] monet Soto. [x y] Trid. ſeſſ. 14. ca. 1. & d. eſt ſup. Sylu. ſibi autem imputent clerici indigni ſi non admittantur. quanuis ex repulſa crucientur etiam cum ignominia: quia ad dignitatem ſuæ ſaluti non neceſſariam, non debet accedere qui agnoſcit repelli poſſe. [z a] ſup. [b c] D. Tho. q. 11. art. 1. ad. 4. quodl. 5. ar. 23. Soto. relect. m. 3. q. 4. dubio. 1. poſt conc. 5. Ledeſ. ar. 5. dub. 4. (ſed falſo citant Adr. in oppoſitum fol. 138. cū pro nobis ſit. fo. 144.) Bon. d. 21. Scot. q. 2. Syl. confeſsio. 3. §. 14. Palud. q. 3. n. 60. Nauar. in. c. ſacerdos. nu. 146. addit Soto, nec curet de quacunq; ſuſpicione quam alij de ipſo habeant, dū vtitur iure ſuo p Doct. explicato: quia collatio beneficij eſt gratia, quę nō debetur huic particulari, niſi vt explicatur in text. [d] atque ita poſt concurſum licebit epiſcopo vti occulta & ſacra ſcientia. [e] Palu. q. 3. n. 60. Soto, Ledeſm. & multi Recē. (pro quo Nauar. c. ſacerdos. n. 148. falſo citat Adr.) at tēperādas eſſe quaſdā ampliationes Soti, & Nau. monet bene Bañes. 2. 2. q. 33. a. 8. & Recēt. [f] D. Th. quodl. 5. a. 13. & d. 21. q. 3. a. 1. Scot. q. 2. Rich. a. 4. q. 2. ad. 4. Bona. in. 2. p. a. 2. q. 1. ad. vlt. Palac. q. 2. p. 453. 460. Sot. d. 18. & rel. ſup. Ang. confeſsio vlt. §. 12. Roſell. confeſsionis celatio. §. 1 Nau. c. 8. n. 12. & c. ſacerdos. n. 78. cum. Palud. Adria. contra Pan. ca. omnis. Sylu. confeſ. 3. §. 14. fatetur Bañes, dub. vlt.

[g] Soto.diſtinct.18. [h] ſignifi.Soto.diſtinc.18. ſed vid.ſup.cap.22.§.1.D. [i] Diuus Thomas. & cit.F. [k] Diuus Thomas,quodlib.5.art.13. & citati.F.Palac.recent.fatetur Bañes. qua praxi dicũtur vti & ſapientes prælati in ordine prædicatorum, vt noua videri nõ debeat. quia Prælatus eſt pater ſpiritualis regularium, in multis renũtiat iuri ſuo in ſchola perfectionis & mortificatiõis.nec facit iniuriã ſubditis & ſacramento, qui prudenter vtitur iure ſuo: licet per accidens addatur onus aliquod confeſſioni: cuius onera cum fructu ingẽti compenſantur.

eos, quos ita nouit indignos & nociuos. ſic qui alterum volebat inſtituere hæredem vel dare legatum, poteſt ſecluſo odio & ſuſpicionis periculo mutare voluntatẽ ob ea quæ nouit ex confeſſione [g]: non tamen priuare re etiam ſuffurata alijs vel iure quæſito [h], niſi quatenus per exteriorem ſcientiam licet procedere ſecundum ordinem iuris.

6 In religione facilius ſaluo ſigillo fiunt ſimilia prædictis, vt vitetur non tantum cauſa ſed occaſio relapſus [i]. 1. vt indignus qui timetur nociturus non admittatur ad officia cõſueta quæ habent iuriſdictionem: vel vt admiſſus priuetur officijs ijs quæ quia ſine iuriſdictione ſunt, & ſolent abſque ratione pœnæ ad nutum amoueri [k] propter varias cauſas, vt diſpenſatoris & ſacriſtæ munus. ſic Parochus aut epiſcopus famulum quem ex confeſſione nouit ſuffurantem, poſſet remouere ab officio prætexens cauſam aliam, & clã poſſet rem ab iſto ſibi ſublatam recuperare [l], ſecluſo ſcandalo: poteſt etiam Generalis [m] prælatum inferiorem, ſi pernicioſus ſit, mittere in aliam regionẽ, vt ad Indos, ſub prætextu perfectionis. 2. elector aut Magiſter nouitiorum poſſet ſuũ votum occulte negare ei, quem nouit indignum [n] religione, profeſſione aut ordinibus ſacris. vix tamen id fieri poteſt publice, quando per capituli aut Diffinitorum vota, vel per reuerendas ſuperioris habet ius in foro exteriori, vt admittatur ad profeſſionem vel ordines, aut officium prælati [o].

7 Vt auferat peccati occaſionẽ negare poſſet prælatus viro ſic noto licẽtiam exeũdi domo: vel vt alius nociuus ad illum ingrediatur: poſſet claudere fores & feneſtras per quas mors intrat: erigere murum monaſterij, negare officium ei periculoſum. turpe enim eſt in religione ambire officia, & ex ambitu fit illis indignus. Rationem horum iuuat conſuetudo illa probata, qua prælatus ideo audit ſuorum confeſſiones ſaltem annales (vt ex ſtatuto pius mos à Pontificibus confirmatus viget in quibuſdam religionibus [p], & olim ſoli epiſcopi de reſeruatis abſoluebant, & ſoli parochi audiebant cõfeſſiones in paſcha [q]) eo fine, vt melius gubernet ſubditos in bonum ſpirituale ipſorum, conſolationem & directionem: & vultum ſui pecoris cognoſcat [r]: iuxta illud Ioan. 10. ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oues meas. in quem finem boni ſpiritualis per ſe ordinatur confeſſio, tanquam medium ex inſtitutione Chriſti: vt fraterna correctio ordinatur in priuatum bonum fratris. nec iſtarum confeſſionum repetitio ordinatur per ſe in finem externæ & politicæ gubernationis.

8 Similiter nõ prohibetur prælatus vti prædicta ſcientia, quam forte per alterius confeſſionem de cõplice percepit, cuius curam gerit, vt vigilãtior fiat & cautior circa illum: & clam per ſeipſum exploret, repertumque in flagranti delicto ſatis eſt ſuffundere pudore, & corripere: nec licet procedere ad externam punitionẽ occulti. ſed nõ licet prelato parare inſidias per aliũ [s]: nec viſitatori licet ob hoc inquirere priuatũ per ſecretos exploratores, vel indirecte per inſolitas vexationes [t] cõtra iſtũ aut eius complicẽ, qui nulla externa infamia, aut indicijs notatus eſt:

[l] ſignificat Soto.rel.m.3.queſtio.4. dub.1.poſt quintã concluſ.

[m] Generalis enim vniuerſale bonum religionis intẽdẽs, vt cuſtos boni communis, habet plures cauſas vt poſſit remoueri ab officijs quibuſdam, aut mutare perſonas.

[n] ex Doct. cit. F. addit Soto. memb.3.quæſt.4.poſt.quintam concluſ.quando electio fit per vota publica, elector confeſſarius indigni (qui non eſt tantæ autoritatis vt generet ſcandalum, ex eo quod negat votum tanquam iniuſtus perſonarum acceptor.) poſſet negare votum, permittens alios male ſuſpicari [o] electio ſuperioris regularis (iuxta Trident. ſeſſ.25. regul. cap.6. & capit.quia propter.de elect.) fit. 1. per vota ſecreta & nunquam publicanda. Sylueſt.electio.2.§.1.Perez.l.2.tit.6.lib.1.ord.pag.259. & quolibet triẽnio, Trident.capit.8.deinde.2.iam ius ſuffragij non habet abſens ex Tridenti.(vt olim habebat in capitulo prouinciali apud prædicatores ex dic.cap. quia propter.& ca.pen.de elect.in.6. Sylueſt. elect. 1.§.3.) 3. elector debet eſſe profeſſus ſaltem tacite, & initiatus ſacris c.ex eo.de elec.in 6.Syl. elect.1.§.2. (vt ad vocẽ in eccleſia Cathedrali. Trid.ſeſ.24 cap.12.) addit.4. Sylu. §.4. requiritur ætas certa, vt in quibuſd. relig. 20. anni. 5. ne ſit cenſura ligatus. Sylueſt. etiã verb.interd. 1.n.4.& Nauar.c.27. n.21. in religione Societatis Ieſu, & Prædicatorum Generalis eſt perpetuus ſicut eps aut parochus: olim omnes ſuperiores Regularium erãt perpetui, qđ non expedit Nauarr. de regul. in.ca. nullam.n.3. & ſeq. addit cõgreg. Cardina. poſſet epiſcopus cum Vicario & Secretario vel, alio à ſe aſſumpto, vota monialium ore tenus expreſſa audire.

[p q] ſup.lib.2.de pœnit.ca.17.&.16. [r] Greg. in Paſtoral. Trident.ſeſſ.23.refor.cap.1. ideo requiritur reſidentia perſonalis in paſtore Bañes. 2.2. quæſt.33.art.8.dub.vlt. [s t] colligitur ex communi (quia eſſet indirecte prodere ſigillum.) Soto.diſtinct.18.quæſtio.quarta.artic. quinto. ad fin. & relect. memb. 3. quæſtio. quarta. Ledeſ. quæſt. 10.art.1.dub.4.Recent.

[u] Sup. [x] Bañes ſup.& D.Thom.2.2. quæſtio.72.art.3.cum Gregor.hom.9.in Ezech. & Regularibus dicitur eccleſiaſt. 41. curã habe de bono nomine. Prouerb. 22. melius eſt bonum nomen. de quo D.Thom.1.2.quæſtio.2.2.ad.primum.&.2.2. quæſt. 103. 1.ad.ſecundum. quæſt. 129.1.ad.2. Caiet. verb. contumelia vbi Angel. Sylueſt. Armil.fin. Soto.lib.quinto. iuſtit. q. nona. artic. 3. Ledeſ. 2. part. quæſt. 18. articulo ſecundo. fo. 245. Simanc.de Cathol.inſtitu. cap.56. numero. 1. & 5. Nauarro cap.18. numero. 61.& Hiſpa.num. 60. cap. inter Verba. concl.2.numer.28.Regularis in deſerto ſibi ſoli viuens poſſet contẽnere iniurias, nec reſpondere pro fama. (D.Tho.quodlib. decimo. artic. duodecimo, quodlib. quinto. articul. 26. Nauar.dict. cap. inter verb.) ſed Prælatus durante officio tenetur ex caritate reſpondere pro ſuo bono nomine, quando iniuſte infamatur, quia habet famam alligatam alijs pro bono exemplo: & ratione ſcandali permanentis non debet remittere iniuriam ſine ſatisfact. Nauar. capit. 18. num. 46. 61. vide num.28 Sylueſt. iniuria.§.quarto.vbi Alberic. Tabien.verb.caritas.§.10.Maiol.lib. quinto.de irreg. cap.17.num. ſeptimo. Petr. Nauar. libro ſecundo. de reſtitu.cap.quarto.num,123.389.& ſequent. At rigide quidam putant peccare contra iuſtitiam, Petrus.num.392.cum Soto.lib.quarto.iuſt. quæſtion. 6.3.ad quartum. Angles. de reſtit. famæ Maior. d. 15.quæſtio.16.Caie.& Armil.verb.detractio.propendet Peña. [y] de quibus Sylueſt. & ſummiſt. verb.inquiſitio.Nauar.cap.18.num. 38. capit. 25. num.46.cap. inter Verb. concluſ. 6. Dueñ. regul. 298.D.Thomas.2.2.quæſtio.68.Caiet. quæſt. 69. [z] Soto.relect.mem.2.quæſt.6. [z] Auguſt. in Regul.cap.23.tom.1.fin.cum quo D.Tho.2.2. quæſt. 33.artic.4.ad tertium.Caietan.ibi articulo.3. (ſed addit Bañes.artic. 3. dub.2.conc. quarta.&.articu.8. dub. 2. ad quartum prælatus temperate vti debet medijs proportionatis) quidam Doctor. exponunt Matt. 18. adhibe teſtes. i. exploratores, vbi D.Tho. Caieta Lyra. Hugo Card.

nec per repertam ſchedulam [u] peccatorum.

9 Præceptum eccleſiæ de non inquirendo contra occultum, quando non præceſſit infamia, (quod eſt valde conſentaneum diuino & naturali.) dat ius conſeruandi bonum nomen: cui iuri regulares non renuntiant [x], & Prælatus etiam regularis qui falſo infamatur tenetur arctius cõſeruare bonũ nomen. Quare etiam regulares ante infamiam ſunt immunes à rigore priuatæ inquiſitionis, præterquam in paucis caſibus contra bonum commune [y]. Prælatus religionis cum ſit iudex & cuſtos perfectionis (quæ pertinet ad bonum commune religionis) poſſet generaliter inquirere per ſecretos exploratores [z]: & dum viſitat, habere ſpecialem attentionem ad illos [a] quos improbos nouit ex auditis in confeſſione: & cum deferuntur perpendat cauſas, & diligentius inuigilet ſuper gregem. temperate tamen vtendum eſt ea ſcientia, & medijs tantum proportionatis ad finem.

10 At quando peccata contra bonum commune ſciuntur extra confeſſionem, aut de illis prælatus coniectat per magna indicia & ſuſpiciones [b], vt debet inquirere diligenter: ita ſcientes qui denuntiare iubentur, tenebuntur communiter abſque præuia correptione fraterna, iſtos nulla adhuc infamia notatos denuntiare principi aut fidei cenſoribus [c]. & hic deprehenſus tenetur occultos complices manifeſtare iudici [d]. quia omnes conſeruare debent bonum cõmune quod diuinius eſt: quanuis priuatus impius detrimentum famæ patiatur.

11 At in foro pœnitentiæ nunquam pœnitens cõpellitur directe manifeſtare perſonam cõplicis, aut alterius delinquentis: ſup.lib.2.pœnit.cap.9. quanuis aliquando ea manifeſtatio liceret: quia confeſſarius nullum in eo foro ius habet coercẽdi, puniendi aut denunciandi reos illos: ſatis implet obligationem pœnitens, ſi per ſeipſum vel per alium à confeſſario praſtet quod poteſt. fit etiã licite ſpecialis inquiſitio quando non agitur ad punitionem ſed ad cognoſcenda merita hominis, cũ de illius promotione ad dignitatem & officium agitur. [e]

CAP. XXIIII.

Vti ſciẽtia ſuperioris ordinis, quãdo non ſit contra præceptum.

§.1. *Licet vti medio ſupernaturali ad finem naturalem &c.* §.7. *nec præuerti ordinem rationis.*

2 *An liceat vti ſciẽtia ſaluo ſigillo.*

3 *Et interdum tenetur.*

4 *Factis quæ non ſunt ſigna, licet præuenire malum.*

5 *Vt in caſu de duobus latronibus.*

6 *At non licet verbis prodere.*

8 *Male conqueritur pœnitens quod prælatus vtatur iure ſuo.*

[a] colligitur ex dictis & poſſet Prælatus occulte per ſe ipſum explorare, vt occulte corripiat deprehenſum in periculo peccati: ſed hac ſciẽtia, quia eſt priuata, & occaſione confeſſionis orta, non licet occulte deprehẽſum punire. quidam Recẽt. Diuus Thomas.quodli. quinto.artic.11.Soto. relect. memb. 3. quæſtio. 4. dub. primo poſt quintam concluſ.Bañes dict. artic. 8. dubio vltimo. Niſi poſſet illa exteriori ſcientia procedere ſecundum ordinem iuris: vt Soto bene ſignificat, ſecluſo ſcandalo.

[b] Diuus Thomas.2.2.quæſtio.33.artic. ſeptimo. ad.5. [c] quia correctio ſecreta vt non obligat in delictis publicis, ita nec in illis quæ ſunt contra bonum publicum: & minus in hæretico.

[d] Nauar. capit. decimo octauo. num. 58.59.

[e] cap. cum in multis. capit.cum dilectus.de elect. Abb. in capit. 1. de offic.ord.non tamen permittitur iure Canonico aut Ciuili ea inquiſitio, quę ordinatur ſolum ad puniendum præteritum, Nauar. capit.inter Verb.concluſ.ſexta.Corola. 63. numero.179.

CAP. XXIIII.

Svp. a b cap.22.vid.23. c factis & rebus externis quia de ſe non ſunt ſigna, habet homo ius vtendi quando ſunt neceſſaria pro vitæ aut honoris defenſione D. Thom. 2.2. quæſtion. 111.

Non vetuit Chriſtus aut eccleſia, vti ſupernaturali re, aut ſcientia propter commune Reipub. bonum etiam temporale conſeruandum (Chriſtus enim dum erat viator vtebatur ſcientia infuſa ad vitãda pericula tẽporalia : Eliſęus dono prophetiæ impediuit hoſtium bellicas inſidias) nec eſt illicita ordinis præuerſio, ſi ſupernaturalis cauſa & ſpiritualis ordinetur, ſecundario fine in remedium efficacius boni tẽporalis. Sic Deus incarnationẽ filij ordinauit, vt cauſa eſſet noſtrę ſalutis ſpiritualis & corporalis: eccleſia miſſas ꝓceſſiones & litanias dirigit ꝓpter pluuiã impetrãdam, & in ſubſidium peſtis & belli. Paul. 1. ad Tim. 2. orandum docet vt trãquillam vitam agamus in hoc ſæculo : iuramentum diuini teſtimonij cõfirmat contractus etiam ciuiles : & pro temporali pace fit aliquando ſacramentũ matrimonij inter principes ſanguine coniunctos: ſacramentum extremæ vnctionis ſecundario ordinatur in robur & ſanitatẽ corporis, quã aliquãdo cõfert, vt baptiſmus cõtulit Conſtantino : gratia & charitas iuuat ad temporalem miſerationem proximorũ, & ad præcepta etiã naturalia efficacius implenda. nec enim ꝓhibetur vllo præcepto vt inter fines inæquales, melior ꝓxime dirigatur in minorẽ, quãdo vterq; tandẽ ordinatur in bonum commune & Dei gloriam.

2 Sic in raro caſu (ne periclitetur commune bonum ſpirituale cõmunitatis) licebit cautiſsime ſaluo omnino ſigillo, & de licentia obtenta pœnitẽtis, vt ſupra explicatum a eſt, vti notitia confeſsionis: bona enim totius gubernatio pendet ex priuatis ſingularium partium bonis, vt in dicto caſu proditionis & hæreſecos, vel ſiquis multas pœnitentes occulta intra confeſsionem ſollicitatione corrupit : ſi medicus pro medicamento venena propinet, vel ſi quod malum ſerpat vt cancer in ruinam religionis.

3 Tenetur ſimiliter confeſſarius ex caritate impedire ea mala omnimodo quo abſque ſacramenti præiudicio poteſt, quando non ſatis eſſet monere pœnitentem, vt ceſſet aut denuntiet, nec in communi monere prælatum & principem vt vigilet ſupra gregem b & populum

4 Perpendat ergo ſiquid poteſt iuuare vtens ſacra notitia confeſsionis, non quidem verbis ſed facto c aliquo, ad quod ius habeat. ſic abſque mendacio. Luc. 24. Chriſtus factis finxit ſę longius ire d: & ſub veſte monachi aut pagani licet ex cauſa laico occultare ſe e, licet alij ſuſpicione decipiantur: quia hic permittens falſum, habet ius vtendi his rebus, quæ de ſe non ſunt ſigna. (cauenda tamen eſt doloſa intentio f frangendi indirecte ſigillum:) vt pro indemnitate propria, ficto caſu qui vix cõtingit, ſi quis mihi celebranti dedit venenum in calice g, & facta conſecratione confiteatur mihi periculum, non debeo calicem ſumere : ſed conſueto miſſalis remedio vti, quicquid ſuſpicentur aſtantes.

5 Si conueniant duo latrones vt me iter facientem occidant in ſilua, & ſocios meos, licebit fuga & conſilio euadere periculum h. neq; eo facto quod mihi dat ius ad vitam, dicor reuelare confeſsionem: quanuis latrones factum intelligant i. ſi nouit ſequenti nocte conueniſſe quoſdam vt domum amici diripiant, & illum occidant, nec aliter

ſummiſ. verb. ſimulatio. ſic Iudith ſimulauit dũ ad Holophernem venit: & Iacob, indutus veſte primogeniti. quidam Patres quadam ſimulatione occultarunt pro tempore veritates aliquas : quos excuſat à mendacio & peccato D. Tho. 2.2. quęſtio. 110. artic. 3. cũ Aug. & Patrib.

d D. Thomas. 3. part. quæſt. 54. 3. cum Grego. & Auguſt

e Bañes. 2. 2. quæſt. 3. artic. 2. dub. primo. vbi Peña, & Recent. Caietan. & Syluest. verb. habitus Angel. infidelitas. vbi Tabie. & Armil. Anton. 2. part. titu. 12. capit. 6. Nauar. cap. 11. numero 25. fin.

f ſimulatio quæ fit factis, cũ animo decipiendi eſt mendacium operis D. Thom. 2.2. quæſt. 111. ſummiſt. verb. ſimulatio Bonauent. 3. diſtinct. 38. Nauar. capit. 18. num. 8. Viguer. cap. 5. §. 12. verſ. 2. g Diuus Thomas. 3. par. quæſt. 83. artic. 6. ad argum. Soto. diſt. 13. quæſt. 2. art. 3. Scot. diſt. 21. q. 2. art. 3. Gabr. q. vnic. art. 3. dub. 1. ad. 4. Maior. q. 3. ad. 2. Soto. relect. mem. 3. quæſt. 4. dub. 1. caſ. 2. Syl. confeſſor. 3. §. 19. communior Recent. (alias ſumpto veneno occideret ſe, quod eſt intrinſece malum.) At quod Soto. diſtinct. 18. quæſt. 4. art. 5. trepidans monet petere licentiam à pœnitente reuelante mihi periculum, quam ille tenetur dare (Ledeſm. quæſtio. decima. artic. primo. & ſcrupuloſius Richar. art. 4. quæſt. 2. ad. 3. Henric. quodlib. 8. q. 29. & 31.) limitandum eſt. ſi non tantum mihi ſed alijs immineret periculũ, quos monere non liceret niſi reuelato ſigillo : tunc enim petenda eſt licentia pœnitentis.

h Scot. Gabriel. Maio. diſt. 21. Palac. quæſtio. 2. Palu. q. 3. vbi D. Thomas. quæſt. 3. 1. 1. ad. 3. Soto. diſtin. 18. quæſtio. 4. art. 5. col. 6. rel. mem. 3. quæſt. 4. Ledeſ. artic. 1. dub. 8. artic. 5. dub. 4. fin. Adri. de confeſ. quæſtio. quinta. dub. 10. Angel. confeſſio vltim. §. 7. caſ. 5. & §. 12. Sylu. confeſsio. 3. §. 14. Armil. confeſſor. §. 12. Recent. (contra Richar. ſup.) addit Bona. quod dũ nouit imminere periculum mortis alijs, licebit monere illos verbis generalibus, vt caueant & fugiant. Frat. Alex. lib. 1. tit. 7. capit. 2. Bañes. 2. 2. q. 33. artic. octauo. dub. vltim. i ſup. ſic prælatus factis (ſaluo ſigillo.) corripit ſubditos, quorum confeſsiones audiuit, remouendo ab officio ad nutum amouibili, & ab externis occaſionibus vt dictum eſt.

k Ledeſ.

malum impedire poſſum, licebit vti notitia confeſsionis, & amicos inuitare vt tota nocte ludamus in domo amici k: quanuis inde ſequatur, vt qui malum intentant comprehendantur in delicto.

6 At non licet confeſſario verbis l, quæ per ſe ſunt inſtituta, vt ſint occultæ conceptionis & affectionis ſigna m, dicere prælato vel alteri indignitatem Petri etiam in communi, quam ex ſola confeſsione ipſius aut complicis nouit, vt impediatur malum etiam grauiſsimum quod imminet in rempubl. vel ne prælatus ei nocituro conferat beneficium aut officium: vel ne quis iam paratus, teſtamento vel donatione illum bonorum hæredem inſtituat, aut legatum ei faciat n. quia quanuis re ipſa indignus ſit, habet tamen iuſtum acquirẽdi modum in foro exteriori, & bonam famam: qua ſi per verba priuetur contra ius & fas, redundat indirecte contra ſigillum confeſsionis. factis vero quæ per ſe non inſtituuntur vt ſigna aliarum rerum, vti pro tuendo iure proprio vel proximorum & reipub. Chriſtus non vetuit, & in eccleſia admittit vſus ſapientum o, abſque ſigilli violatione.

7 Per hoc non præuertitur ordo rationis & legis. nec per hoc ſententia abſolutionis quam prælatus confeſsionem audiens impendit, ſubijcitur exteriori foro gubernationis aut denuntiationis : vt quidam falſo colligunt. manet enim ſtabilis ea ſuprema abſolutionis ſentẽtia, nec per vllam appellationem alterius fori ſuſpenditur: ſed occulta & ſupernaturalis ſcientia quam acquiſiuit confeſſarius vice Dei, ordinatur ſaluo ſigillo (vt & de licentia pœnitentis ordinari poteſt) in bonum publicum gubernationis in caſu raro : ſicut de ſcientiæ infuſæ & propheticæ ordinatione & directione dictum eſt.

8 Si forte pœnitens aut complex conqueratur, & inſimulet confeſſarium de reuelata confeſsione per huiuſmodi facta: cõtemnendus eſt: quia ſuo iure vtitur confeſſarius p: & ei magis credendum eſt, quàm pœnitenti. ſi tamen reus teſtibus apud prælatum comprobaret reuelantis confeſſarij culpam, debet hic compurgare probans aliqua ratione ſe illud extra confeſsionẽ agnouiſſe, vel habuiſſe pœnitentis licentiam. ſup. capit. 19. ad fin. aut nihil verbis reuelaſſe : ſed in factis vſum fuiſſe iure ſuo. ſic dum pro officio iudicis conſcientię, imponit graues pœnitentias & cautiones, non ſibi imputatur quod hinc alij ſuſpicantur malum de tali pœnitente. ſup. lib. 2. pœnit. c. 21.

CAP. XXV.

Licet ſigillum extendatur ad aliena peccata : non tamen inquirendum eſt de perſona complicis.

§. 1. *Peccatum complicis ſi forte agnoſcatur, cadit ſub ſigillo aut ſi detegat abiectum genus.*

2. 3 *Prælatus non inquirat in confeſsione de alienis : & multo minus per exploratores.*

4 *Moneat, ne perſonam alterius nominet.*

5 *Prohibetur per confeſsionem inquirere, ſicut & per iudicium Aſtrologi.*

6. 7 *An interdum liceat interrogare de alienis.*

8 *Dum opus eſſet, expedit ſibi dici extra confeſsionem.*

Svb ſigillo cadunt primum pœnitentis peccata, aut quæ ſua fiunt, licet ſimul aliena ſint a, vt ſubditorum crimina fiunt etiam

k Ledeſ. & quidam Recent. l m Ariſto. 1. periher. cap. 9. nunquam licet mentiri verbis, & tamen licet ſimulare factis (vt ſi quis laicus dicat ſe eſſe monachum, mentitur: non tamen ſi ex cauſa ſe ſimulate occultet ſub habitu monachi.) addit Bañes 2.2. q. 3. art. 2. dub. 1. con. 4. apud Indos rogabãt hominẽ Chriſtianum priuata aut publica autoritate, (vt nationẽ illi⁹ inueſtigarent) an eſſet Chriſtianus? (id eſt, an ſit Hiſpanus & hoſtis,) nec peccaſſe ita negantes, iuxta interrogantis intentionem.

n Soto relect. m. 3. q. 4. dubio. 1. poſt. 5. conc. & quidam Recent.

o Cuius rei multa exempla affert Nauar. in capit. ſacerdos. numer. 124. & citat Doct.

p Syluest. confeſsio. 3. §. 14. multi Recentio. fatetur Henric. quodlib. 8. quæſt. 29. (ſed nimis extendit) colligitur ex D. Tho. quodliber. 5. artic. 13. At quia ad finem cõmuniter id non eſt medium opportunum, prælatus id facere non debet ex quo pœnitens ſuſpicetur moleſtiam inferri ob notitiam confeſsionis : Angel. ſup. Roſel. cum Richard. diſt. 21. art. 4. quæſtio. 2. ad. 4. & pœnitens iuſte conqueritur. 1. ſi prælatus licentia ſibi data abutatur contra complicem (vt ſi contra ordinem correptionis & caritatis illum infamauit.) 2. ſi per metum & fraudem extorſit licentiam à viro ſimplici & ignorante. 3. complex iuſte conqueritur, quod prælatus pœnitenti cõtra alium detrahẽti crediderit: (cũ reprehendere debuiſſet tentantem in confeſsione impune detrahere.) D. Thom. opuſ. 12. capit. 6. Nauar. capi. 7. num. 2. Bonauent. diſt. 21. articu. 1. quæſtion. 3. Frat. Medin. libr. 2. capit. 4. Bañes 2. 2. quæſtio. 33. artic. 8. dub. 8. part. 1. & par. 3. ratione. 2. communis Recentior.

CAP. XXV.

a Psal. 17. ab alienis parce ſeruo tuo (quæ homo interdum ignorat) & quanuis. 1. Corin. 4. nihil ſibi conſcius ſit, non in hoc iuſtificatus eſt. Trident. ſeſſ. 6. cap. 9. fin. capit. 16. fin. Hæc aliena in ordine ad meã confeſsionem decta; cadunt ſub ſigillo. D. Tho. diſt. 21. q. 3. 1. 2. Soto. diſt. 18 q. 4. artic. 5. con. 2. relect. mem. 3. q. 4. con. 3. Rich. d. 21. art. 4. Palac. q. 2. p. 453. Ledeſ. q. 10. art. 1. & 5. Ang. confeſsio. vlt. §. 17. Syluest. confeſsio. 3. §. 6. Fr. Medin. lib. 2. cap. 4. §. 1. Bañes. 2. 2. q. 33. art. 8. dub.

Paſtoris negligentis. 2. quando aliena pertinent ad circunſtantias b, infamiam vel declarationem proprij peccati: vel ad ſtatum propriæ perſonæ, vt peccatum complicis, de quo ſupra [c]: ſi hæc prudenter in ſola confeſsione manifeſtentur, præſertim cum aliquo ordine ad peccatum magis declarandum, aut peccati periculum. vt ſi ſe frigidum & matrimonio ineptum dicit, vel Petrũ vendidiſſe gladium tali homicidæ. 3. ſi quis dicat abiectum & impurum genus parentis d, quod redundat in propriæ infamiæ circunſtantiam. Nam ſi complicis crimen infame detegeret confeſſarius, facile eſſet illo detecto agnoſci crimen pœnitentis: & poſito eo periculo excuſaretur pœnitens ab illius peccati aut circunſtantiæ confeſsione. quod ſane ſuaue confeſsionis iugum redderet moleſtius: cum tamen Chriſtus poſito ſigillo velit neminem deterreri, ſed allici omnes ad confeſsionem.

2 Quo circa non licet prælato per exploratores inquirere de aliorum peccatis, quæ nouit ex aliena confeſsione e: nec poteſt à pœnitente, exigere aut illum iure compellere per præceptum, comminationem vel ſuſpenſionem abſolutionis f, vt ſibi manifeſtet alienam perſonam: quando nullo modo eſſet neceſſe vel opportunum ad præſens iudicium & bonam pœnitentis conſcientiam. nec pœnitens tenetur ad mentem iudicis reſpõdere, dũ in generali inquirit de peccatis à quibus directe fuerat abſolutus g, nec debet quando quorundam confeſsio afferret ſibi vel alijs probabile periculum grauis damni: ſup. lib. 2. de pœnitent. cap. 12. & multo minus rogatus de aliorum peccatis nihil ad integritatem huius confeſsionis pertinentibus. ſup. lib. 2. cap. 9. ad fin. quia in foro pœnitentiæ hic non magis eſt iſtorum iudex, quàm ſi quis ſine iuriſdictione contendat excommunicare & incarcerare aliquos, fingens ſe prælatum aut viſitatorem aut ſanctæ inquiſitionis iudicem vel familiarem [h].

3 Cauere debet confeſſarius ne rudes viros, aut inexpertas fœminas interrogatione & ſcrupulis i fallat. Simplices enim ſic rogati ne ex conſcientiæ ſcrupulo videantur incurrere mendacium, victi autoritate prælati confeſsionem audientis manifeſtant interdum incaute occultum complicem, vel aliud malũ: quod ita manifeſtare re ipſa vergit contra caritatem proximorum. ſup. lib. 2. capit. 9. & ſane prælatus peccaret, ſi licentiam extra confeſsionẽ peteret, vt abutatur ea notitia, quam ab ignorante & inuito extorſit [k]. & forte continget vt per illum complicem data ſimili licentia prodatur & iſte pœnitens, contra intentionem licentiæ à ſe datæ l.

4 Confeſſarius ergo tanquam doctor potius moneat, ne alienam perſonam nominet, nec hiſtorias narret: ſed ſimplici & pura m confeſsione dicat quæ pertinent ad propriam obligationem & peccata: vel non niſi quando opus eſſet ita explicare, vt à confeſſario capiat neceſſarium cõſilium aut auxilium. ſuauis enim debet eſſe confeſſor & abſtineat rogare difficilia, quæ nihil ad abſolutionem faciunt. difficilius vero aliquando pœnitenti videtur explicare eos complices qui ſunt autoritate & fama potentes, & qui ſeipſos huic crediderunt ſecreto: quam prodere propriam infamiam & crimina, vtpote compenſanda beneficio abſolutionis.

5 Satisfunctus erit officio confeſſarius, ſi pœnitentem Deo reconciliet, & ad perſeuerantiam hortetur. reliqua occulta reſeruantur iudicio vniuerſali Chriſti permittentis interim inſcrutabili iudicio, multa impune fieri [n]: quæ mala nõ niſi via ordinaria per orationes, correctionem aut denuntiationem præcedente infamia [o] medicanda ſunt (ſaluis eccleſiæ legibus, & communi lege caritatis & miſericordiæ) quæ pertinent ad priuatum hominem, aut ad externum forum prælati. caueat prælatus ne ex falſo zelo videri velit ante tempus efficacior Chriſto, qui etiam per miniſtros peccatores & per Iudam proditorem ſalua fama ad exercitium officij vtilis, ſinit tractari officia eccleſiaſtica [p]: nec licet facere malum etiam veniale (quale eſt curioſe & ſine cauſa inducere pœnitentem ad reuelandum quoſdam reos detractione occulta [q]) vt inde eueniant bona.

6 Malum eſt inquirere aliena occulta in eo foro pœnitentiæ, vbi nulla præceſsit illorum infamia [r]. ſic eccleſia prohibet explorare occulta liberi arbitrij per iudicium aſtronomicum [s], quia ſi quando forte vera eſſent [t], ſunt tamen contra bonos mores & famam proximorum, & contra illam generalem caritatis regulam Tobiæ. cap. 4. quod ab alio oderis fieri tibi, caue ne tu aliquãdo facias alteri: & Matt. 7. quæcunque vultis vt faciant vobis homines facite & vos illis. nec eſt medium magis ordinatum in remedium alieni peccati inquiſitio per hanc viam confeſsionis periculis plenam, vbi confeſſarius non eſt alienorum iudex ſed priuatus homo: quàm ſi quis mendacium dirigat in aliorum ſalutem & bonã gubernationem. ergo ſi quæ aliena prælatus nouerit ex imprudentia ſua aut pœnitentis, perinde ſe habeat, ac ſi nihil ex confeſsione ſciret [u], vt Deo committat remedium malorum, quod ipſe præſtare non poteſt.

7 In caſibus quos ſapientes opinantur pœnitentem obligari ad detectionem peccati & circunſtantiæ [x]: quanuis per accidens inde ſequatur notitia complicis aut alterius, licebit confeſſario prudenter interrogare [y]. vbi vero pœnitenti non adeſt certa obligatio, & tamen licet inculpate ſine detractionis periculo reuelare alienum peccatum, confeſſarius non habet ius in eo conſcientiæ foro, vt præcepto vel retentione abſolutionis compellat ad id pœnitentem.

8 Interdum confeſſarius nullo iure diuino vel humano prohibetur quædam interrogare de conſilio [z], oblata occaſione ex confeſsione auditi peccati: qua elapſa, vix ſe offerret quomodo de periculo alieno roget. tunc vero abſque vlla compulſione illum amice roget, nõ animo curioſo a, ſed vt pœnitentem iuuet opportuno conſilio & auxilio, ad melius implendas proprias obligationes circa proximos. Sicut pœnitentem inducere poteſt, & inuitando rogare ad alia opera conſilij: nempe vt dicat etiam venialia grauia, & an reſtitit inſpirationibus Dei: vel vt faciat ſemel confeſsionem generalem totius vitæ b, in qua licite interrogat ea quæ pœnitens repetere nõ tenetur. Hæc enim licent confeſſario, quia pertinent ad finem vtilem ſacramenti.

9 Conſulunt tamen Doctor. vt petat potius explicari extra confeſsionem [c], ea quæ cedunt in alterius auxilium & correptionem: ne ſigillo aut ſimplicitati confeſsionis nocere videatur. Ita iudici licet generali interrogatione inducere aliquando hominem occurrẽtem ſibi, vt dicat ſi quid nouit: puta cum crimen notoriè factum eſt in publico foro, vbi homo reperitur occiſus d. quia quanuis non teneatur ille reſpondere: cum forte reus eſt, imo

dub. vlt. Nauar. c. 8. n. 3. Victor. & Recent. & alij cit. c. 23. A. qui negãt licitum confeſſario vti licentia pœnitentis.

b sup. cit. c. 19. §. 4. O.

c sup. lib. 2. de pœnit. c. 7. & 10. ſi circũſtantia nõ mutat ſpeciẽ & ex illius cõfeſsione agnoſcetur infamia cõplicis, ſilenda eſſet cũ probabili ſentẽtia negantiũ has confitendas.

d Soto. diſt. 18. q. 4. ar. 5. ſed Recent. variant; quia & D. Thom. ſu. & Ledeſ. q. 10. arti. 2. dub. 1. negãt per ſe pertinere ad ſigillum. ſentit Nauar. ca. 8. n. 3. c. 18. nu. 51. in cap. ſacerdos. n. 68. imprudẽter vero pœnitens id manifeſtat cõfeſſario, ſine cauſa neceſſaria.

e ſup. c. 23. §. 9. A.

f Quia ſine pœnitẽtis beneplacito nõ licet confeſſario auditis peccatis, differre abſolutionem, niſi ſubſit idonea cauſa in bonum pœnitentis.

g ſup. vt nec reus tenetur reſpõdere ad mentem iudicis, iuridice nõ rogantis.

h Simanc. de catho. inſtit. c. 46. fin.

i Vt ſi medicus, qui leuare debet morbum, grauaret cum dãno ægroti.

k l ſu. c. 23. §. 1. K. D. Th. opuſ. 12. c. 6. ſecus quando confeſſarius etiã prælatus vtitur iure ſuo. ſup. cap. 24. Q.

m ſup. lib. 2. de pœnit. c. 3. explicata eſt. 4. condit. confeſsionis.

n DD. dum agũt de prouidentia Dei D. Tho. 1. p. q. 22. 2. ad. 2. & q. 49.

o c. qualiter & quãdo. el 2. c. inquiſitionis. de accuſat. ſed in ſpeciali inquiſit. infamia habet vicem accuſatoris (atque ita nũquam proceditur ſine accuſatore.) Act. 25. Ioan. capit. quinto. D. Thom. ſecunda ſecundæ, quæſtio. 68. artic. 3. Nauar. cap. 18. num. 38. per cap. 1. de accuſation.

p D. Thomas tertia parte, quæſtione. 64. articulo quinto. Bellarminus, primo de ſacramento. cap. vigeſimoſexto.

q Interdum detrahere etiam apud vnum Prælatum eſt peccatum mortal. Nauar. cap. 18. num. 33. & alij. contra Caietan. 2. 2. quæſtio. 73. artic. 2.

r D. Tho. 2. 2. q. 33. art. 8. ad. 1. Bañes cum Augu. ſerm. 16. de verb. Domini.

s Ab anno. 1582. in edicto. S. Inquiſit. prohibentur iudicia aſtrolog. de rebus pendentibus à liberoarbitrio nõ autem de re naturali pertinẽte ad artem medicã, aut ad nauigationem, contra aſtrologos Diuus Thom. 2. 2. quæſt. 95. 5. & 1. 2. q 9. 4 ad. 3. vbi Fr. Medin. & opuſ. 26. Alexand. 2. p. q. 184. Caiet. ver. aſtrolog. Picus 12. libris contra aſtrol. maxime lib. 2. Michael Medin. lib. 2. de recta in Deum fide. c. 1. Perez. l. 3. titu. 1. lib. 8. ord. Simanc. de cathol. inſtitut. cap. 21. & capit. 63. Sixtus lib. 5. Bibliot. cap. 15. lib. 6. ca. 10. Viues li. contra aſtrolog. Tritem. lib. 12. de dæmoniacis artib. Cœlius lib. 14. antiq. capit. 9. Gerſon. in trilogia aſtrologiæ, prop. 11. & ſequen. & tract. de reſpectu cœleſt. ſyderum. Caſſanæ. catalog. gloriæ mundi. p. 10. conſid. vltim. Alciat. in l. 5. de verb. ſignificat. Abulen. Exod. 12. quæſt. 15. Leuit. 19. quæſtion. 19. Ciruel in prolog. apolog. aſtrolog. & p. 2. capit. 3. Caſtro verb. fatum. Fr. Medin. 1. inſtructor. capit. 14. §. 2. & 36. Alcoc. cap. 14. ex antiquis philoſophis damnant. Cicer. 2. de diuinitate. Plutarch. de placit. Pytagor. Plato. Ariſtotel. & B. Petrus Apoſtol. apud Clem. lib. 8. recognit. in fi. & lib. 9. Euſeb. lib. contra Heronem. Chryſoſtom. hom. 1. in. 1. Timot. Auguſtin. 5. ciuit. cap. 7. lib. 12. cap. 12. lib. 11. cap. 21. Gregor. homil. 10. in Euangel. Concil. Toletan. 1. ſi quis aſtrologiæ vel matheſi exiſtimat eſſe credendum, anathema ſit.

t Vt ex pacto dæmonis diuinant, quis fecerit furtum, & per coniecturas quæ homines male propenſi facere ſolẽt, vt refert Auguſt. ſup.

u In quo verum eſt quod ait Henric. quodlibe. 8. quæſt. 29. 31.

x y ſup. lib. 2. pœnit. ca. 9. ſi non reperto alio cõfeſſario, leue aut nullum damnũ eſt vt hic confeſſarius veniat per accidens in notitiam alterius.

z Naua. c. 6. nu. 8. Syl ueſt. confeſſ. 1. §. 9. vid. Sotum. diſt. 16. quæſt. 1. artic. 4.

a Naua. capit. 5. numer. 1. cap. 10. numer. 7. fin. capit. 23. num. 24. cum glo. in capit. iudicantem. 30. quæſtion. 5. Caietan. & Summiſt. verbo curioſitas D. Thom. 2. 2. quæſtion. 167. articulo. 1.

b c ſup. lib. 2. de pœnit. cap. 16. & c. 10. §. 5.

d Quod licet generali interrogatione, ex parte iudicis: Nauar. c. 18. num. 38. 40. fin. 59. capit. 25. num. 26. fin. 31. cap. inter verb. corol. 49. num. 214 corol. 50. & ita ſeruari ex iudicum conſuetudine (quæ habet vim legis, & derogat legi prohibenti ſine infamia fieri inquiſitionem) per leg. primam titul. 17. p. 3. vbi Gregor. & leg. 5. titul. 1. lib. 8. recop. Petrus Nauar. libro ſecundo, de reſtitut. capit. quarto, numer. 157. & refert Diuus Thom. Gerſon. Angel. Armil. Medin. Cordub. idem Bartol. Alexand. Ioan. Andr. Caietan. opuſ. Areualo. de correctione frater. conc. 6. propo. 7.

e Tenet mitior & probabilior ſententia (cui reus & teſtis tuto adhærere poteſt.) Caiet.cum D. Tho.2.2.q.69.2.Soto.5.iuſt.q.5.ar.1.q.6.art.2. & relect.ſecret.m.2.q.6.conc.1.dub.4.vbi Cordu.fatetur Nauar.c.25.n.37.Petr.Naua.ſup.n.167.Palud. Adrian.

nec tenetur vt teſtis manifeſtare alium reum occultum e: propter bonum tamen proximi aut commune,aut breuiorem cauſæ expeditionem poſſet licite id manifeſtare iudici f, ſi velit ſponte:vt licet quædam accuſare aut denũtiare ob promouendum bonum commune, aut ob priuatam denuntiantis vtilitatem, ad quorum denuntiationem interdum nullo præcepto compellebatur g. & paterfamilias prudens quædam inquirit de filijs & familia, quæ ſibi licite & tuto dicuntur h abſque obligatione. hactenus de bonitate confeſſarij,ad quam pertinet vt fideliter ſub ſigillo conſeruet arcana : nunc de ſcientia & prudentia qua prędítum eſſe decet confeſſarium dicamus.

Sylu.Innoc. Hoſtien. Pano. ſylua nuptial. (& in quodam capitulo Pariſiẽ. contradixerunt omnes D. Tho. adhuc iuniori oppoſitũ docenti) late Cordub. lib. 1. q.43. Iudex edicto aut mãdato generali ſi roget iſtũ,habet ius ex probabili ſententia : ſed quia ea interrogatio habet dubium ſenſum iuſtum vel iniuſtum,interpretanda eſt in ſenſu iuſto.Bañes cũ D.Tho.2.2. q.33.7.ad.5 bene Nauar. c.17.n.115. c.18.n.40.c. inter verba con.6.num. 131. & meli⁹ corol.66 n.194.fin.c. Quintauallis.de iure iuran.c.1.eod. tit.li.6.gloſ. c.dilecto. de præbend.Anton.2.p.titu. 9.ca.6. §.4.

CAP. XXVI.

De qualitate.3.confeſſarij, quæ eſt ſcientia.

§.1. *Qualis ſcientia requiratur? &* §.3.9.
2 *Dubius de ſua ſufficientia obediat Prælato.*
4 *Sciat ſupplere defectum pœnitentis.*
5 *Ne ſit nimius vel diminutus. ſciat remedia & interdum ſe exoneret.*
6 *Quando conformare ſe debet opinioni pœnitentis: aut relinquere illum in ſua ignorantia.*
7 *Quid ſi dubitet de peccatis, aut diſpoſitione pœnitentis?*
8 *Sciat iniungere pœnitentias.*
10 *Quando teneatur iterare qui confitetur ignoranti.*

quod ſi amplius intendat prælatus,nõ obligat,quia Acto.5.obedire oportet Deo magis quam hominibus:quod affert D.Thom.ſup. f Vt poteſt reus, ſed non tenetur. g Nauar.c.25.n.31. cap.inter verb.n.171.Adria.4.de correct. col.17.ad.2. Peña cum Caietan.2.2.q.68.ar.1. Couar.1.Varia.c.11. ad fin. h Nauar.c.18.nu.33.c.12. n.21.c.inter verb.con.6.n.158.258. Cord.ad Sotum,de ſecret. mem.4.q.2.poſt con.5.Caietan.2.2.q.73.ar.2.vid. D.Thom.ar.1.ad.2.Angel.verb.familia.§.8.Armi. §.7.Syluest.§.8. Tabien.§.5.cum Duran. Pedraza in. 4.præcep.

C A P. X X V I.

a De quo præcipuo confeſſarij officio Concil. Trident.ſeſſ.14.c.1.6.can.9.Bellarm.lib.3.de pœnitent.c.2.probat ex Patribus. b Inf.c.32.c. omnes.38.d.Triden.ſeſſ.21.ref.c.6.Toletan.8.c.8.

CONfeſſarius cum ſit iudex a medicus,aduocatus, doctor & paſtor paterque pœnitentium non debet huic muneri ſe ſponte ingerere ſine illius peritia b. qui generaliter diſcurrunt per multas & magnas orbis ciuitates vt confeſſiones excipiant eorum qui habent varios,implicatos & peculiares caſus,vt principum,mercatorum,militum & ſacerdotum : debent eſſe magis inſtructi circa negocia, reſtitutiones c & quando requiratur iuris cautio d & circa ordinis ac officij eccleſiaſtici impedimenta pro clericis e de cenſuris, & præſertim de excommunicatione f, cuius ablatio præcipitur ante peccatorum abſolutionem. vt iudex ad quem deferuntur multiplices cauſæ de varijs ſtatibus, medicus qui curat varia & difficilia morborum genera, doctor & Paſtor (quem in Petro Apoſtolo Chriſtus examinandum voluit de ſcientia fidei.Matth. 16. & cura ac caritate circa oues paſcendas.Ioan.21.)debet tanto muneri habere conſentaneam ſcientiam g & virtutem.

2 Pro ratione regionis, vt pro oppido ruſticorum, minor ſcientia ſatis eſt vt confeſſarius cenſeatur idoneus h: præſertim quando multa nouit lectione, experimento & conſultatione peritorum: quales in religione ſunt frequentiores, quos

Anton. 3.p. tit.17.c.17. Caiet. verb. cõfeſſor. Syl ueſt. confeſſor. 3. §. 2. Soto d. 18. quæſt.4. art. 3.fin. Petrus Soto titu. de confeſsio.lectio.2.6. tit. de excommunicat. lect.4. Nauarr.cap. 4.num.2. & ſequent.cap. 25. nu.133. cap. 23. numer.125. & in capit.1.§. caueat.de pęnitentia. diſtinct.6. Fra. Medin. libr. 1.cap.17.li. 2.capit.7. & ſequen.Frat. Ludouic. 1. p.inſtr.capit. 27. cum D. Thom. diſt. 21. in lit. & opuſcul. 65. Cord. caſ.9. Dionyſ. Carthuſ. de regul.accuſ. artic. 16. Conciliũ Colonienſ.titu.de vita & moribus parochi. capit. 1. 18.21. & de ſcientia pro ordinibus Trident.ſeſſione.23.capit.1.5.7.13. D.Thom.addit.quæſtion. 36.2.Doct.4.diſtinct.24. Alber.articul.8.Soto.diſtin.25.quæſtion.1.4.colum.6. c Monent autores citati, obligari confeſſarium,vt ſciat ſaltem regulas communes de reſtitut. d ſup.cap.10.§.11. Nauar.c.26.nu.2.&.7.cap.27.nu.46. e Nauar. c.4.n.2.§.caueat.n.27. f Caiet.verb. confeſſor. g Summiſtæ verb.aduocatus, Iudex, medicus, & Nauar.cap.25. dum explicat iſtorum obligationes. h Nauar.c.4.n.4.& in ſimili.c.3.nu.5.&.8.conc. Baſilien. ſeſſ.31.& add. cit. ſeſſ.32. pro differentia locorum requiri diuerſos confeſſores, cum maiori ſcientia.

ſcientia.cit.B. i k In quo vera eſt regula Anto. ſup.Ledeſ.2.p.q.8.ar.2.dub.18. Caiet.verb.confeſſor.Alber.d.17.ar.6. Fr.Medin.lib.1.c.5. & quãuis oppoſitum ſignificat Bonau. d.17. & Nauar.d. §.caueat.nu.27.& c.4.n.5.vtranque tamen ſententiam cõciliat Sylu. confeſſor.3.in principio.

confeſſarius regularis i facile conſulit. id circo religioſus ſacerdos per epiſcopum approbatus qui dubius de ſua ſufficientia iubetur à docto & pio prælato audire confeſſiones, deponens ſcrupulos obediat k, quando eſt mediocriter inſtructus : quia in dubijs potior eſt conditio prælati poſſidentis ſubditorum voluntates l. præſertim quando nouit opportune dubitare, & domi habet doctorem quem in dubijs conſulat: per quod non manet in periculo m probabili male abſoluendi pœnitentes. nec oportet ſcire exacte totam rationem peccatorum & circunſtantiarum, omnes excommunicationes vel irregularitates.ſed hic caueat ne ſit pręceps dum rationabiliter dubitat, ſed conſulat libros & viros doctos. Sic enim Pręcori nobili qui iura & leges neſcit,datur ſociusvice tenẽs, aut aſſeſſor vel coadiutor, cuius cõſilio ritè præſtet officium. vbi penuria eſt ſacerdotum ſapientum ob tenuitatem curatorum beneficiorum & ſtipendij, vel quia habitat apud infideles,idoneus reputabitur parochus minus inſtructus: n aut iunior ad audiendas etiam fœminarum confeſsiones: quia vrget officij neceſsitas.

3 Sciat in particulari quæ pertinent ad materiam & formam ſacramenti. 1. de materia pœnitentiæ, quæ ſunt peccata : ſciat regulas dignoſcendi quæ communiter ſunt mort. quot & quales ſint ſpecies & circunſtantiæ neceſſariæ quæ communiter occurrunt in quolibet pręcepto Dei, aut eccleſiæ : hæc enim ſunt materia neceſſaria abſolutionis. vt vero in genere dicamus,tũc eſt mort. o quando deliberate & in re graui fit contra præcepta Dei vel eccleſiæ & maiorũ: contra votũ vel conſcientiã: & generaliter contra caritatem Dei vel proximi. ſciat inſuper regulas quæ docent quibus modis fiat excuſatio à pręcepto & peccato mortali. p hoc enim eſt medicum ſcire diſcernere lepram à lepra,& ſpecies morborum: aut iudicem ſcire cauſas proprij fori:& qui alios docet, ne ignoret internum conſenſum peccati mortal. eſſe peccatum neceſſario confitendum q: & ſimiliter delectationem moroſam ob interpretatiuum conſenſum aut periculum : & alia ſimilia.

4 Pœnitenti cum ſit non tantum reus accuſator & vindex ſui,ſed teſtis integer,credendum eſt pro ſe& contra ſe r. quod ſi non ſatis paratus accedat, tenetur confeſſarius ſupplere eius defectus interrogando s ſpecies peccatorum, numerum & circunſtantias neceſſarias peccati & peccatoris: ita tamen caute, vt interrogando pueros & ſimpliciores perſonas non doceat facere ignota peccata t. deinde tenetur ſcire impedimẽta abſolutionis, quando ſit neganda vel differenda: quibus caſibus iterãda confeſsio u: quando reſtitutio & ſatisfactio proximis debeatur : quando defectu doloris & propoſiti iaceat in ſtatu peccati & occaſione proxima recidendi x. quanta ſit eius iuriſdictio circa iſtum & caſus reſeruatos & excommunionem.

5 Vt circa examen curare debet cõfeſſarius,ne ſit nimius neue diminutus in inquirendis peccatis : ita nec incautus in adhibendis remedijs y: aduertens quæ ſint capita præcipua & origo vitiorum,quibus pœnitens tenetur obſtrictus : ſciat infundere vinum iuſtitiæ,& oleum miſericordiæ: vt & ob vulnera doleat, & ſpe miſericordiæ confortetur. Si quando ei qui non eſt proprius paſtor occurrat pœnitens varijs & difficilibus caſibus præpeditus,qui vix neceſſaria remedia ſuſtinear,ſciat prudenter ſe exonerare& ad aliũ confeſſariũ cũ beneuolentia & dexteritate mittat.& quamuis deinceps illius confeſsiones non excipiat, poſtquam tamen peccata audiuit, tenetur ſi non obſtet certum impedimentum,abſoluere z, vt ſacramentum perficiat, & ne pœni-

l Fatetur Nauarr.c.4. num.6. cum D.Tho.2.2. q.104. 5. q. 73. 2. argu. 1.cum ſolut. Alexan. 2.p. q.183. m.2. §.2. Bonau. in 2.diſt.vlt. Areual. de correct.f.80. &.193. Anton. Paluda, Sylu. ſup. & ver.obedien. §.2. Cordu. caſu.64.& libro.1. qq. q. 43.dub.2.li. 3.q.6. col.3. facit Couar. 2. Variar. c. 22.nu.4. Pinel.2.p. rubri.C.de reſcind.venditio. cap.1.n. 15.fin.ſic miles ſubditus dum manet dubius de iuſtitia belli,tenetur militare pro ſuo principe. Recent. & Bañes. 2.2.q. 40.1.dub.5. Syluest. bellum.3. Arm. §.4.15.

m ſup. lib. 1. de pœnit. c.24.§.4.

n Nauar.c. 4.n.4.Fr.Medin.libr.1.c. 5.Concil.Baſilien.ſup.

o p De quibus D.Tho. 1.2.q.74. q. 88.a.5.&.6. &.2.2.q.66. ar.6.q.59.ar.4.quæ loca Mendoſe citat Nauar.cap. 11.nu.4.vid.c.17.n.3.c.21.n.2.c.25.nu.98.& late in præſud.9.nu.10. q Commu. D.Tho. 1.2.q. 72.7.q.74.7. Alex.3.p.in declarat.10. Præcept.Bonau.2.d.24.Nauar.c.11.n.9.c.16.nu.9. &.10.cum Anton. Maior.Caiet.

r Nau.c.17. nu. 59.250. fin.alij citat. ſunt.ſup.

s ſup.c.17. §.5.lit.O.

t Gerſon. Nauar.ca.5. nu.3.fin. Fr. Medin. lib.2. c.3. & lib.1. c.18. Polan. Caietan.Tabien. & Angel.verb.interrog.§.2.

u lib.2. de pœnit.c.13. &.14.

x libr.1. de pœnit.capit. 24.§.4.

y De his remedijs conſule. ſum.virtutum & vitio. Polanc. in director. Nauar.c.26 dictũ eſt lib. 2. de pœnit. cap. 19.

z Medin.q. de confeſ.iterand.fol.70. Sylu. confeſſor. 3. §. 7. Anton. 3. p. tit.17. c.20. §.2. Corad. de contract. q.100. diſtinguunt inter eum qui eſt paſtor, quia hic tenetur audire & abſoluere. ſec⁹ ſi non ſit paſtor. At auditis peccatis tenetur etiã non paſtor. infra fatetur Ant. 1.p.tit. 10.c.10.Soto.d.18.q.2. art.5. Ledeſ. 2.p.q.

tens cogatur iterare confeſsionem habet enim adhoc pœnitens ius.

6 Ne ſit nimis tenax in propria opinione: caueat facile dānare peccati mortal.vbi in praxi ob validam rationem,vel autoritatem,probabilis eſſet pœnitentis opinio a, cui depoſita practice, ob aliquam circunſtantiam aut alterius poſſeſsionem propria ſententia,confeſſarius ſe conformare tenetur b. necenim tenetur ſemper tutiorem ſententiam ſi rigidior ſit ſequi,ſed ſatis eſt tutam.at ſi parum tuta habeatur pœnitentis opinio,qui in propria cauſa cæcatus affectione, potius vult ſequi ſententiam ſibi fauentem:perpendat confeſſarius an interdum ſit relinquendus in ſua ignorātia cum bona fide. confeſſarius vero cum præter officium iudicis, ſit medicus, pater ſpiritualis, & pius aduocatus, debet benigniorem partem in dubijs ſequi in gratiam pœnitentis.

7 Si pœnitens dubitat de quibuſdam,an fuerint mort. & reſeruata: intendat confeſſarius abſoluere ab omni grauitate,quam re ipſa habent peccata:& in dubio,caſus non præſumitur reſeruatus.ſi dubitat an pœnitens accedat recte diſpoſitus, puta cum integra confeſsione & debito dolore ac propoſito,non debet ſtante dubio abſoluere, niſi per diligentiam aut conſultationem illud practice depoſuerit c: quod facile poteſt.

8 In pœnitentiarum iniunctione, poſtquam perſuaſerit magnas deberi ſuis delictis in præſenti, vel in purgatorio exoluendas pœnas: declinet in humaniorem partem d, ſecundum quod ratio perſonæ, loci & temporis poſtulare videtur, vt ſupra expoſitum eſt.

9 Si qui abſque decenti ſcientia ingerant ſe præter neceſsitatem ad audiendas confeſsiones,peccant mortal. e ſicut & epiſcopus vel prælatus religionis qui illos exponit f. niſi forte pœnitens doctus ſit g, qui ſuppleat explicādo rationem ſpeciei, reſtitutionis vel cenſuræ: aut ſi in periculo mortis excepit confeſsionem, cum non ſit alius h. vel ſi eos audiat,qui communiter nihil difficile habent. ſi quod vero difficilius incidat, nec per temporis anguſtias liceat diſcernere, aut conſulere ſapientem, g ſatis eſt vt pœnitens ſit paratus facere, quod confeſſarius re melius expenſa & conſulta iudicauerit:vel quod vir ſapiens ad quem confeſſarius remittet,dixerit faciendum i: ſic enim diſpoſitus poteſt ſtatim abſolui. At qui ſponte ita ignorantem confeſſarium elegit vt peccata eius & negotia quæ habet difficilia diſcernere nequeat, tenetur iterare confeſsionem k: niſi idonea cauſa excuſetur,vt ſupra dictum eſt.

2.p.q.8.a.5. Nauar. edit. anni.84. ca. 27.nu.280. 288. & in c. ſi quis autē. de pœnit. d. 7.nu.16.

a Nauar.c. 26. nu.4. & d. eſt.

b Sylu.confeſ. 5.§.25. Cordu. caſ. 41.Nauar.c. 26. nu. 5. c. 27.nu. 287. vt quia pœnitēs eſt poſſeſſor,aut habet aliā conditionem cui iura fauent.

c Deponit practice ſcrupulos vir prudēns,dū agit contra illos.

d ſup.lib. 2. pœnit. c.19. Simanc. de cathol. inſti. c.47. nu.79. vid. c.46. n. 84.c.64.nu. 60. Sylu.cōfeſsio.4.§.3. Medin. trac. 2. de confeſ. fo.99.Benauente tract. de pœnit. & remiſ.par.4. Clemens lib. 2.conſt.apoſtol.c.12.14 22.vbi Turrian.c.18. & optime Chryſoſt. ho. 43. in Matt. 23. habetur. c.alligant.26.q. vlt.facit Gregor.Nazian. orat.16. Auguſt. epiſtol. 159.ad Marcellinū. vid. Trident.ſeſſ. 14. c.8.can. 14.& 15.

e f Citati.§. 1.B. Nauar. c.4.nu.2.& 5.Fr.Medin. lib.1.c.5.

g Nauar.c. 4.nu.5.& in §.caueat.nu. 27.Ledeſ.2. p.q.8. art. 2. du.18. Caie. verb. confeſſor. Albert. d.17.ar.6.

h Iidem autores & Triden. ſeſſ.14. c.7, in artic. mort.ait poſſe quemlibet ſacerdotē abſoluere ab omnibus peccatis & cenſuris.

i Nauar. c. 26.n.5.Syluest. confeſſor. 3.§. 12.

k ſup.lib.2. de pœnit. c. 14. Nauar. c.9.nu.9.Fr. Alexan.li.1. tit.2. ſi. cum Richa. d.17. artic.3.q.8.

CAP. XXVII.

De qualitate 4.Prudentiæ.

§.1. *Vt Iudex prudenter roget de circunſtantijs debitis.*

2 *De circunſtant.perſonæ, ſi nouit ſtatum coniugati, aut monialis, nihil roget.*

3.4 *Moneat omnia honeſte dici: quando docebit veritatem, aut relinquet in ſua ignorantia.*

5 *Quid ſi fœmina ex ſcrupulo roget an reddet debitum?*

6 *Conformetur opinioni probabili pœnitentis.*

SEntentia iudicis abſque iuris prudentia fieri non debet. quam prudentiam virtutum parentem ſequi ſtudeat confeſſarius in eo foro, vbi eſt ſupremus vice Dei iudex, cuius ſententia per appellationem reparari non ſolet. petat à Spiritu ſancto a, ea dona copioſius infuſa quibus illuſtratur intellectus, & diſcretionem ſpirituum: imprudens enim minus alium quam ſe gubernare poteſt. Primum circa examen peccatorum prudenter roget quæ veroſimiliter opinatur: aut dubitat omitti culpabiliter, iuxta cuiuſque ſtatum. Ne quærat anxie circunſtantias non neceſſarias, præſertim in ſexto mandato: & honeſtis vocibus curet obſcœna explicari b, rogans à longe gradatim: ne puer diſcat, nec honeſta & inexperta fœmina pudefiat: non oportet explicare quæ comitantur principalem actum c, aut minutulos modos peccati, qui ſibi aut pœnitenti tentationem excitent: Fœminas communiter non blande ſed rigidius tractet:nec ſubtilem in ſingulis exquirat numerum d, ſed probabiliter æſtimatum, plus minus: & ſuperfluas narrationes reſecet.

2 Si ſtatum pœnitentis videtur noſſe,vt ex habitu religionis vel ordinis ſacri apparet voniſſe continentiam: non oportet in ſexto mandato circunſtantiam voti explicari. Quare ſi nobilis virgo quę matrem comitatur, vel ſi monialis confiteatur conſenſum ſolius voluntatis in actum turpem, præſumere prudenter poteſt eſſe virginem e: cuius peccatum mentis vel operis pertinet ad ſpeciem ſtupri: nec tenetur pudore illam afficere rogans an virgo hactenus permaneat? cum ex ſtatu & habitu illud ſatis coniectet:& periculum eſſe poſsit, vt illa erubeſcens mentiatur rogata: ſatius ergo videtur illam in bona fide ignorantiæ relinquere, quæ nec mentitur, nec aliquid grauans ſcienter omittit: quàm cum periculo ſacrilegi mendacij lædere conſcientiam incauta inquiſitione.

3 Præmoneat incautum pœnitentem, ne quid minus neceſſarium dicat, ex quo declaretur alienum peccatum etiam complicis, vt dictum eſt f: Nec aliena ab ætate, ſtatu, & officio cuiuſque roget g: vt monialem de rebus militum. Confeſſarius qui ſimul eſt pœnitentis doctor ex officio caritatis (vt generaliter Paſtor animarum epiſcopus, doctor eſſe debet) tenetur non tantum non decipere pœnitentes praua doctrina & malo conſilio, ſed ignorantes docere vtiles veritates conſcientiæ: ſi tamen credat & ſperet ſe pro futurum,& non ſequatur ſibi vel alijs aut pœnitenti graue incommodum.

4 Quando pœnitens in bona fide eſt ex ignorātiā iuris præſertim humani,vel ex ignorantia facti,nec malum vergit in damnum publicū ſed priuatum, nec eſt periculum ſcandali: vt quia putat ſe rite coniugatum abſque impedimento, vel non eſſe reſtitutioni obnoxiū: tunc tacita veritate relinquendus eſt in bona fide h, quando veritatis correctio non prodeſſet i, ſed cum conſcientia exulcerata permāſurus præſumitur in ſtatu damnationis: aut ſequitur graue ſcandalum k.

5 Quod ſi ex ſcrupulo fœmina roget an debitum reddet quæ incerta eſt,de impedimento, quod tamē eſt notum confeſſario, ſic dicet veritatem in generali, vxores tenentur reddere debitum maritis l: tu ergo ne ſine cauſa ſis ſcrupuloſa: vel dicat,redde debitum m: quia per imperatiuum nihil falſi enuntiat, ſed mouet ad verum practice. nec ei mentitur ſi reſpondeat; hic eſt tuus vir: nempe reputatione, vt Ioſeph dicebatur Pater Chriſti. At ſi læſa mortaliter cōſcientia, quærit ex ignorantia iuris culpabili: tenetur confeſſor dicere veritatem prudenter n, quantum ſatis eſt interrogationi: vt ſi coniūgatus qui habet votum continentiæ roget an poſsit reddere debitum? affirmet: nec addat ei, non licere petere debitum. Et tamen contingere poteſt vt reſpōſione Doctoris etiam falſa, conſtituatur pęnitens in bona fide, dum autoritate docti motus pœnitens adhæret opinionibus minus conuenientibus o, vt de pluralitate beneficiorum iure incompatibilium ſine cauſa diſpenſatus.

6 Conſulat confeſſarius tutiorem & viciniorem ſaluti ſententiā: præſertim circa ea quæ à doctis dicuntur media neceſſaria ad ſalutem p. ſed ſi pœnitens ſequatur opinionem in praxi probabilem, quamuis confeſſarius eam ſponte non debeat conſulere q, quando idem vir doctus, contra id quod dum publice prælegit aut prædicauit,docuerat firmiter vt lōge probabilius.

CAP. XXVII.

a NAuar. ca. 10. n.1.Fr.Med. li.2.inſtruct. c.6. vt dicat in Pſal. 50. cor mūdum crea in me Deus. accedat in Spiritu Patris & lenitatis ad Galat.6. & c.4. filioli quos iterum parturio Roma. 9. optabam anathema eſſe à Chriſto pro fratribus.

b Nauar.c. 5.n.9.c.11. nu.12.c.16. n.4.Caietan. verb.interrogat.in.6. mādat. ibi Angel. Armil. Tabien. Syluest.confeſſor.3.ad fin. D.Tho.4.d.16. q.3.Bonau.d.19.Polanc.in direct. F.Alexan.lib.1. tit.4.c.5.ad fin. Fr.Medin.lib.1.inſtruct.c.9. & bene catechiſ.Pij.V.in.6.præcepto.

c ſup.li.2.de pœnit.c.7.Nauar.c.6.n.17.

d Caiet.opuſ.tract.5. de confeſ. q. 3. Victor. §. 178. & ſeq. §.193. dicit pro numero no le ſaque el alma. Ledeſ.2.p.q. 8. art.2.dub.1. Naua.c.6.n. 14.& tamen pœnitens tenetur per ſe confiteri omnia & ſingula peccata mort. vt ait cōcil. Later. cap.omnis & Trid.ſeſ.14. c.5.& can.7.

e Vt d. eſt. lib.2. de pænit.c.8.

f ſup.lib.2. de pœnit. c. 8. Nauar. c. 7.nu.2. cum Bonau.d.21. q.1.art.3.

g Nauar.c. 5.n.3. Medi. lib.2.c.3.Caietan. Angel. & Tabien. verb. interrogat.

h Sot.d.18. q.2.ar.4.fin. Petr.Sot.tit. de conf. lect. 10. Cano relect.de pœnitent.p.5. Auguſtin.in.c.ſi quis autē de pœnit. d. 7. vbi Naua.n. 66. &.c. 22. n.83. (quod autem Innocen.in.c.quia circa de conſangui.& affini.dicit: bene exponunt Nauar.&Couа.2.p.ſpōſ. c.6.§.10.n.15.) Cordub.lib.1.qq.q.11. Adria.inf.

i Medin.q.de confeſ.dimiat.fol.70.

i Correctio, cum per ſe ordinetur in priuatum bonum fratris, non obligat niſi ſit ſpes quod proderit huic, & non oberit. D.Tho.2.2.q.33.art.2. Soto lib.5.iuſt.q.6. ar.2.con.4.& relect.ſecret.m.2.q.2.con.4. vbi Cordub.&.q.4.con.6. Caiet.ver.correct. Adria.de correct.Gabrie. in cano.lect. 74. Syluest. denuntiatio. §.4. Nauar. c.24.nu. 12. & Hiſpa.nu. 22. Aſten. li. 2.tit.6.ar.4. nec obligat cū periculo dāni grauis proprij, vel alieni.

k Doct.ſup. quia ſequitur damnum alienum.

l Sot.d.18. q.2. artic.4. ad fin.

m Peña & Recent.

n o Caueat ne vt imperitus chyrurgus, incaute magis ſauciet & noceat quam proſit.

p Inf.lib.de fine homin. vt de fide explicita Chriſti, de formali dolore pœnitentiæ, cū formali propoſito emendationis, de recipiēdo ſacramentū baptiſmi, pœnitentiæ, & eucharistiæ, in re, ſi commode poteſt: & vt reſtituat & ſatisfaciat proximo & ſimilia. vide Petr. Nauar. lib.1.de reſt. c.1.dub.2.a. num.8.

q d. eſt ſup. ſi conſuleret

contra veritatem quam nouerat: vel affirmans de quo dubitat vel promiſit bonum aut malum abſq; intentione implendi. Deinde quærat an mendaciũ fuerit in proximi præiudicium, vel in iudicio. 2. ſi quid iuramento vel voto etiam pœnali promiſit de re bona & graui, an ſua culpa nõ adimpleuerit. 3. ſi iuraměto vel voto promiſit facere id quod eſt peccatum mort. commiſsionis vel omiſsionis: nempe facere malum, vel non facere bonum aliquod præcepti. 4. an blaſphemiam dixerit: vt non credo in Deum, pœniteat Deum, per vitam Dei.

In tertio præcepto. 1. Si violauit feſta opere ſeruili, vel alio prohibito per eccleſiam, per notabile tempus. 2. ſi in feſtis miſſam ſine rationabili cauſa omiſit totam, aut partem eius notabilem, vel cũ magna diſtractione confabulando. 3. ſi cauſa fuit vt alter labore, vel miſſæ omiſsione frangeret hoc præceptum. 4. de præcepto ieiunij, cũ haberet viginti vnum annos completos: ſubijciat, an diebus ieiunij vſus eſt ouis & alijs cibis prohibitis abſque morbo, aut priuilegio. ſed in ferijs ſextis per annum vbi iura non prohibent oua & lacticinia, perpendat an conſuetudo regionis obliget. Addat ſi in morbo comedit aliqua cum notabili damno: ſi quando inebriatus eſt.

In quarto præcepto. 1. ſi dehoneſtauit parentes, aut maiores: dixit eis graue verbum: non ſuccurrit in graui neceſsitate. 2. ſi eis nõ obediuit, cum præcepto aut lege aliquid graue iubebatur. 3. Parer & ſuperior, Rex, Epiſcopus, iudex habeat curam familiæ ſubditorum & proprij officij.

In quinto præcepto. 1. ſi optauit mortem, vulnera, infamiam, vel aliud graue malum ſibi ipſi: aut expoſuit ſe periculo illius. ſi hæc ipſa optauit alijs: vt ſi ex auara ſiti ſuccedendi in hæreditatem, congauderet de morte patris vel fratris primogeniti: vel ex inuidia dolet de proſperitate alterius eiuſdem officij. ſi inimicitias geſsit: & quanto tempore cum ſcandalo negauit colloquium, & reſalutationem inimico: ſi delectationem moroſam habuit cogitans de vindicta facta vel futura. 2. ſi ex ira protulit minas & verba contumeliæ grauis, etiam per irriſionem. 3. ſi occidit, percuſsit vel iniecit manus in alterum. ſi mater infantem quẽ lecto tenebat oppreſsit. ſi fuit cauſa aborſus ante animationem fœtus, vel poſtea. perpendat damnum illatum occiſo, qui familiam ſuſtentabat. ſi contra parentẽ, vel miniſtrũ iuſtitiæ: ſeu in clericum etiã primę tõſurę, vel religioſum manum admouit, per quod fit excommunicatus. 4. ſi ex omiſsione eleemoſynæ vel curationis, aut iudex quia non cuſtodiuit vrbem, fuit cauſæ mortis, vel grauis damni corporalis: iudex tenetur læſis ſatisfacere damna ab alijs illata, ob eius grauem negligentiam. 5. huc reducat, ſi ſcandalo fuit cauſa mortis ſpiritualis, per inductionem illius ad peccatum etiam indirecte, qui paratus non erat.

In ſexto præcepto. A longe incipiet quærere. ſi habuit turpem cogitationem cum conſenſu: deinde an proceſsit vlterius ad tactum vel opera. ne ſit nimius circa minus neceſſaria, cõtentus ſcire ſubſtantiã ſpeciei, & circunſtãtias neceſſarias: vtatur verbis honeſtis. Cum ergo reperit opera, ſic incipiat. 1. ſi habuit rẽ cũ fœminis. ne ſigillatim permittat fœminas aut actus confiteri, ſed vno verbo ita dicat: ter cognoui duas fœminas vel plures: ſemel ſolutam, & intra eccleſiam: bis coniugatam. Diſcurrat per ſpecies, ſi cognata, virgo, voto religionis aut caſtitatis conſecrata. Si contra naturã. 1. vir cum viro habet rem: fœmina cum alia fœmina ſumpto etiam inſtrumento. 2. vir cum fœmina extra vas naturale: quanuis illa ſit propria vxor. ſed hoc minorem horrorẽ incutit, ſi ab alijs in lecto ſic coniungi videantur: ſolet enim vir fœminam à tergo cognoſcere, ſed intra vas naturale. nec oportet deſcendere ad modum vel locum corporis in eo contactu. 3. ſi beſtialis factus eſt cum bruto animali, non exprimat ſpeciem animalis, vel locum corporis: cum in genere moris ſint eiuſdem ſpeciei commiſceri animalibus diuerſarum ſpecierum. 4. ſi cum diabolo incubo aut ſuccubo: quod vix fiet abſque aliquali pacto contra religionem. & cõtingit varijs modis, vt ſi vir cum diabolo habente figuram fœminæ, an viri, vel bruti commiſceatur. Si nocte integra dormiẽs cum fœmina bis aut ter eam cognouit. dicta ſubſtantia operis, ne explicet actus communiter ante aut poſtea opus principale comitantes, vt oſcula & tactus impudicos. 2. mollities in ſeipſo dicitur contra ordinem naturæ: an habuit volũtariam pollutionem in vigilia: aut in ea vna pollutione concupiuit fœminam coniugatam, vel alterius ſtatus, vel multas ſimul. ſi pollutio viri facta eſt cum prouocatione & tactu alterius, & mutuo ſe prouocarunt. ſi in ſomnis paſſus eſt pollutionẽ ex pręuia cauſa mortali: & an expergefactus complacuit de illa. 3. ſi habuit deliberatum conſenſum peccandi cum fœmina coniugata, vel virgine, &c. ſi tamen ſtatum fœminæ non aduertebat, ſatis eſt in generali numerum cogitationum fateri. ſi inſecutus eſt fœminam diu, quærat an peruenit ad tactum impudicum: vel ad verba, quibus cũ ſcandalo induxit non paratam. ſi ornatu, muſica, muneribus, nutu, aſpectu, deambulatione in malum finem placendi & prouocandi ordinatis, vſus eſt. ſi memor occaſionis præteritæ pœnitet non peccaſſe, aut aduertens complacet cum delectatione moroſa de turpi cogitatione. gaudet lectione librorum impudicorum, qua turpiter prouocatur. ſi optauit ſe concupiſci à fœminis: & in hunc finem ornauit ſe, &cæt. 4. ſi vir inter viros praua intentione complacet de ſermone turpi. ſi ſe iactauit de huiuſmodi peccatis. ſi vſus eſt internuntio, per quem miſit nuntium, epiſtolam, munera: & an

hæc miſit pro coniugata vel virgine, &c. ſi dedit domum, fuit ſocius, conſiliarius vel internuntius pro alio. 5. à coniugatis ne quærat minus neceſſaria, quæ prouocent tentationem. ſed. 1. ſi negauit debitum coniugale abſque cauſa. 2. ſi petiuit debitum cum haberet impedimentum ſuperuenientis affinitatis, cognationis, vel voti caſtitatis. 3. ſi eam cognouit præter modum ordinarium, & vas naturale. 4. ſi tactibus præſertim laſciuis & impudicis vxoris, ſe exponit frequenti periculo pollutionis, extra actum matrimonialem.

In ſeptimo præcepto. 1. ſi furatus eſt rem alienam grandioris quantitatis: quãuis à proprio parẽte, vel intulit notabile damnum. aduertat ſi ab alijs confeſſarijs iuſſus eſt reſtituere, & differat abſolutionem communiter. Grauius eſt per rapinam & vim capere aliena: aut etiam ſua, à quieto poſſeſſore, quando aliter recuperare facile poſſet. 2. ſi non ſoluit debita vel damna illicita. ſi non reſtituit ordine debito ſecundum iura & conſuetudinem, præferens eum qui habet antiquiorem hypothecam. Huc reducitur ſoluere decimas & primitias integre: & tributa debita. adimplere teſtamenta parentis vel alterius. 3. ſi concupiuit ſuffurari aliena, vel retinere cum domini damno. propenſus vero in furta, qui cõcupiuit varias res diuerſi valoris, ſat eſt vt confiteatur numerum mortal. non explicata quantitate rerum. ſed quando re ipſa nocuit, explicet quantitatem operum, propter obligationem reſtitutionis. 4. ſi verbo, conſilio vel auxilio fuit cauſa damni notabilis. Huc pertinet fraus in emendo vel vendendo. 5. ſi ludo aſſuetus eſt in notabili quantitate contra proprium ſtatum. ſi in ludo fraudibus vſus eſt, aut importunis precibus ſeu minis induxit ad ludum, præſertim filios familias, quales ſunt ſcholaſtici: vel induxit alios quibus non permittitur facere contractus.

In octauo præcepto. 1. ſi falſum teſtimonium dixit: & grauius eſt in iudicio, vbi ſub iuramento fit teſtificatio. ſi vocatus & rogatus ſpecialiter à iudice legitime, vel generaliter per ædictum ſub excommunicatione tacuit: & fuit cauſa damni, tenetur ſatisfacere niſi cauſa iuſta excuſet. vbi vero reus vel teſtis contra ius rogatur, ſub cautela reſpondere licet tacita veritate: quanuis hinc decipiatur iudex. 2. murmuratio cum pernicioſo mendacio, ſeu detractio de honore, vel infamiam occultam manifeſtans alterius: vel eſſe cauſam murmurationis, quando auſcultat ſine cauſa: ſi hac ratione ſeminat diſcordias & inimicitias. Huc pertinet, ſi ſe iactauit de peccato turpi, aut de vindicta: præſertim exprimendo perſonam. 3. ſi abſque cauſa aperuit ſecreta notabilia peccati, aut generis infamis, vel ſecretum Capituli aut collegij: quod iuramento adſtrictus erat cuſtodire. ſi aperuit alienas literas reputans in illis contineri aliquid graue. qui veram infamiam ſed occultam contra ius & caritatem aperuit, prudenter ſatisfaciat: nec tamen tenetur dicere ſe mentitum fuiſſe. ſecretum vero ſigilli confeſsionis ex nulla cauſa abſque pœnitẽtis licentia reuelari poteſt. Reliqua ſecreta quanuis iurata nõ obligant in præiudicium boni communis. 4. ſi temere iudicauit graue malum abſq; cauſa de alio: maxime ſi alijs reuelet cum damno proximi. ſuſpicio grauiſsima de exemplari & probatiſsimo viro, interdum eſt mort. præſertim ſi alijs qui eam credunt leuibus indicijs explicetur.

Vltimo, circa proprium ſtatum & officium quærat. 1. an ſciat neceſſaria: an ſit negligens vt proprias obligationes impleat, quæ ſunt variæ pro ratione ſtatus. 2. an aliquid amplius in memoria teneat, quod grauet eius cõſcientiam. generaliter ſe accuſet, offendiſſe Deum ſuis ſenſibus & potẽtijs: defeciſſe circa opera miſericordiæ, & multa præcepta affirmatiua virtutum, quorum tempus in quo obligant facile non ſcitur. quæ omnia poſſent à principio confeſsionis referri, vt de actibus fidei, ſpei & caritatis: de humilitate, pœnitentia, cõuerſione in Deum tempore vſus rationis, de religione qua debuit interius & exterius Deum revereri, & gratias agere pro beneficijs, quibus ingratus ſæpe reincidit in peccata: De oratione qua petere debuit auxilium in graui tentatione, de periculo peccati cui ſæpe ſe expoſuit negligenter, vel fecit quædam de quibus dubitare debuit an eſſent mort. & quędã contra grauem remorſum conſcientiæ. addat tandẽ, me accuſo de omni alia re in qua Deum offendi, vel fui cauſa vt alter offenderet. De ijs omnibus peccatis & circunſtantijs me accuſo eo modo & ea grauitate vt Deus melius nouit me peccaſſe.

CAP. XXX.

Appendix interrogatorij pro ſtatibus circa præceptum. 3. 5. & 7.

§. 1. 5. *De clericis, & beneficiarijs.*
2. *De alijs circa ſacramenta, officia diuina & locum ſacrum.*
3 *Pro quinto præcepto, de miniſtris iuſtitiæ, de bello, & medico.*
4 *Pro 7. præcepto de emptione & venditione & alijs contract.*
6 *De tutore, teſtamentario, iudice, & cuſtode.*
7 *De dominis, & famulis: & venatione columbario, tributis.*

1. In tertio præcepto, pro clericis.

1. ſi miniſtrauit ſolenniter ſacramentum aliquod cum conſcientia peccati mortal. 2. ſi parochus petentibus ouibus, opportunis anni temporibus non miniſtrauit ſacramenta confeſsionis, & communio-

nis & vnctionis. 3.ſi non dixit tot & tales miſſas, in tali templo & altari, ſicut tenebatur ratione beneficij, capellaniæ aut pitantiæ. 4.ſi non applicauit valorem debitum miſſæ ei quem debuit. 5.ſi fecit notabilem defectum in celebratione miſſæ circa eius ſubſtantiam & ceremonias. 6.ſi omiſit recitare horas canonicas & implere alias obligationes ſui officij. 7.ſi exercuit officia iure prohibita.

Circa reliquos. 1.ſi recepit aliquod ſacramẽtum vt confirmationis aut matrimonij cũ cõſcientia peccati mort. abſq; præuia cõtritione. ſi ante cõmunionẽ aut celebrationẽ non præceſsit cõfeſsio mortalium, dum habebat copiam confeſſarij, nec vrgebat cauſa excuſans. 2. ſi excommunicatus affuit miſſæ vel officijs diuinis, vel recepit aliquod ſacramentum cum eſſet ab ijs prohibitus. 3.ſi quid fecit contra reuerentiam loci ſacri: nempe ſi in illo effudit voluntarie ſemen, vel ſanguinem humanum iniuſte, per quod de ſe polluitur eccleſia: ſi ſuffuratus eſt aliquid de loco ſacro, quod erat ſub eius cuſtodia eſt ſacrilegium, vt furtum rei ſacræ: ſi contra eccleſię immunitatem extraxit reum eius priuilegio fruentem.

Pro quinto præcepto, de miniſtris iuſtitiæ. 1.vt iudex ſi per negligentiam ſit cauſa mortis, vel damni corporalis. 2. ſi abſque cauſa damnauit ad carcerem, aut pœnam corporalem. idem de alijs miniſtris iuſtitię. dux vel miles ſi iuit ad bellum ſcienter iniuſtum, vel damna intulit finitimis contra iura belli. ſi medicus in graui neceſſitate non medetur pauperibus gratis: ſi aduocatus pauperibus non præbet ſimile patrocinium.

Pro ſeptimo mandato. 1. mercator ſi fraudem fecit in emendo vel vendendo circa ſubſtantiam, vt fallaces merces pro veris: circa qualitatem, vt corruptas & cum defectu occulto. aut circa quantitatem rei, ſi vſus eſt falſo pondere vel menſura. 2.ſi fecit monopolion: & qui abſcondunt frumenta vt carius vendant. 3.ſi contractum de quo dubius erat an eſſet vſura, aut iniquæ ſocietatis: vt ſi vendens pecunia credita, mutuans vel per cambium illicitum recipit lucrũ. huc reducitur prauus contractus de cenſu: vel de pretio ſimoniæ exterioris vtrinque completæ, cuius non transfertur dominium.

4. Emptor. Si ex fraude minuit pretium: ſi vſus eſt adulterina moneta, vel nimis diminuta, licet ab alijs fuerit deceptus. ſi hic aut debitor vel fideiuſſor fraudat creditorem, quia differt vel negat ſolutionẽ debiti. ſi emit quod videbatur furto ſublatum à viro ſuſpecto, vt quando ille noctu clanculum vendebat; vel cum eſſet ſeruus vel filius familias: hic enim tenetur poſtea inquirere an res fuerit furtiua.

5. Si quid illicitum fecit in alijs contractibus. Vt depoſiti, commodati, locati, in pignore & hypoteca: adde ſi exactor pignus vitæ neceſſarium exigat ab impotẽte: de fideiuſsione, iure emphyteotico, feudo, tranſactione ſeu compromiſſione. denouatione, id eſt, quando acceptat vt vnus pro altero debitore ſubrogetur æquali obligatione: de pactis, promiſsione & verborum obligatione & ſimilibus.

De clericis & beneficiarijs. 1. de ſimonia exterius completa: quia tenetur reſignare beneficium, ſicut & alter reſtituere pretium. 2.ſi nõ fecit fructus ſuos, ex eo quod non reſedit perſonaliter in beneficio curato: vel quia non recitauit horas canonicas, cum haberet beneficium etiã patrimoniale, vel non recitauit horas B. Mariæ cum haberet pẽſionem titulo clericali. ſi excommunicatus manet in mora & contumacia, aut ſuſpenſus à beneficio quanuis in mora non ſit, recepit fructus beneficij: nec enim poteſt, ſi aliunde habet vnde honeſte ſuſtentet ſe & ſuos. 3.ſi canonicus qui defuit debitis horis recepit diſtributiones amiſſas, quãuis ſocij faciant remiſsionem aut colluſionem. 4. confeſſarius ſi per craſſam ignorantiam cauſa fuit vt pœnitens alioquin paratus non reſtituat. 5.elector vel præſentator qui prouidet beneficium aut officium indigno noto, tenetur damnum ſatisfacere ſaltem eccleſiæ læſæ vel reipub. ſi vero dignum eligit præ alio notabiliter digniori, dum per concurſum prouidẽtur curata vel canonicatus, elector eccleſiaſticus peccat mort. 6. ſi per vim vel fraudem impedit hominem à iure prætẽdendi beneficium, vel à libertate petendi eleemoſynam dari ſolitam, tenetur reſtituere damnum. ſicut & in ſequẽtibus.

Tutor vel curator. 1.qui pecuniam pupilli non auxit licito contractu. 2. teſtamentarius qui non ſoluit legata, & præſertim pia.

Iudex. 1.qui per negligentiam permittit fieri furta & damna. 2.ſi recipit pretium contra iuramentum lege præſcriptum. 3. ferre ſententiam iniuſtam in alterius damnum: vel concedere dilationem in partis præiudicium. 4. ſi damnat iniuſte ad pœnam pecuniariam. 5.ſi per miniſtros iuſtitiæ ſinit damna fieri. 6.qui vendit iudicia, vel præuertit pretio & muneribus.

Cuſtos. 1. carceris per cuius culpam vincti propter æs alienum fugiunt, cum damno creditorum. ſimiliter qui eos vinctos ſine cauſa iuuat ad fugam: ſicut & qui ſeruum iuuat ad fugam cũ heri detrimento. 2.cuſtos qui à republica ſub iuramento conſtitutus eſt ad cuſtodiendam ſyluam, & paſtum herbarum, vel venationẽ: & tamen permittit fieri notabile damnũ. 3.cuſtos ſeu œconom⁹ priuatæ domus, qui infideliter ſeruat ſuo officio cõmiſſa.

Princeps. Qui imponit noua tributa. 2. ſi exigat à perſonis eccleſiaſticis. 3. ſi vſurpat bona communia. 4.ſi non eligit miniſtros idoneos. 5.huc pertinent omnia quæ ad officium iudicis.

Dominus, qui prohibet ſubditis occidere ceruos, vel cuniculos inferentes notabile damnum iactis ſeminibus: cum tamen damnum non reſarciat dominis. 2. generaliter qui artificio in ſuum columbatium trahit columbas cicures: vel aliena animalia, vt ceruos in ſuum nemus. 3. ſi omittit famulis ſoluere mercedẽ integram, vel nõ miniſtrat eis fideliter neceſſaria. 4.ſi operarijs detinet mercedem debitam. 5. è contrario ſi famulus, operarius vel artifex accepta mercede integra nõ adhibet iuſtas operas: & qui accepto publici muneris ſalario, paruam aut nullam operam nauat. qui non ſoluit tributa æquabilia, ſicut & qui eccleſiæ non ſoluit decimas.

CAP. XXXI.

Finito examine, quid præſtabit confeſſarius?

§.1. *Attendat an ex cauſa differenda ſit abſolutio.*
2 *Quæ huic fuit præcipua radix peccatorum: & de pœnitentia præſeruatiua.*
3 *Vt aſſueſcat bonis operibus in futurum.*
4 *An aliquid commutandum, aut diſpenſandum ſit cum pœnitente.*
5. *& ſeq. Quomodo excitabit ad dolorem & dilectionem Dei?*
8.9. *Quomodo iuuabit ægrotum periclitantem, & de teſtamento curando.*

PRudenter aduertat poſt finitum breuiter examen. 1. an egeat tempore, quo diutius præmeditetur peccata, & repetat confeſsiones dimidiatas. ſi habet caſus reſeruatos, vel excõmunicationes. ſi clericus cum impedimento retinet vſum beneficij & ordinum. ſi iacet in ſtatu peccati, propter conſuetudinem, periculum aut proximam occaſionem. ſi à confeſſoribus iuſſus potuit, nec dum tamen reſtituit, aut non ſatisfecit læſis. ſi retinet graue officium cui eſt inſufficiens: & habet craſſam ignorantiam de doctrina Chriſtiana, & obligationibus ad ſtatum ſuum pertinentibus. Ob hæc & ſimilia differenda eſt interdum abſolutio. ſed aliquando ſatis eſt vt mittatur per horam ante altare ad meditandam criminum grauitatem, excitandum pijs conſiderationibus pium & firmum propoſitum, quod impetrare contendat recitato roſario, aut alia orationẽ ad ſanctos & angelos quos patronos habet.

2 Si nullum reperit abſolutionis impedimentum, aduertat quæ ſit radix & præcipua cauſa, aut occaſio quæ illum in peccata incitare ſolet: vt in eã adhibeatur cautio & remedium efficacius. ſciat vero varia remedia contra vitia capitalia, & contra peccatum in communi, quibus præſcindantur occaſiones recidendi, & confirmetur homo in bono emẽdationis propoſito, & bonorum operum perſeuerantia, & bonorum ſocietate. imponat faciliores quaſdam medicinas, vt ter Aue, aut Salue iuxta id Pſalm. 54. veſpere, mane & meridie, vt impetret per interceſsionem B. Virg. donum continentiæ, & perſeuerantiæ à relapſu. conſulat frequentiorem ſacramentorum confeſsionis & communionis vſum, vt poſt menſem vel hebdomadam, iuxta arbitrium prudentis confeſſarij: vt audiat conciones, piorum & regularium precibus ſe commendet, meditetur nouiſsima.

3 Aſſueſiat vt occurrens importunæ tentationi ſtatim imploret Dei auxilium, & dicat nolo, non conſentio: vt ſub conditione proponat, vel interdum ſed rarius voueat, ſe ſi reinciderit in abuſum iurandi, vel aliud peccatum conſuetum, ſtatim ſequenti die ieiunaturum in pane & aqua, vel dicturum roſarium, erogaturum pauperibus aliquid ſibi carum, vel intra triduum poſt peccatum confiteri. non autem voueat vel iuret ſe id peccatum non admiſſurum, in quod proclinis eſt. aut religionem ingreſſurum, quod adoleſcentilis frequẽs eſt; ſup. lib. 2. de pœnitentia. cap. 21. §. 1. iuuat lectio piorum librorum de vita Chriſti & ſanctorum, vnde hauriat virtutum exempla quæ imitetur; in feſtis viſitare hoſpitalia, vt infirmos verbis & eleemoſyna conſoletur, & ſimilia pia exercitia. excitet ad conflictum cum vno præſertim vitio, a quo magis tentatur, per examen particulare quotidianum: in quo aduertat quoties inciderit, petat veniam, & ſæpius iteret emendationis propoſitum. Expedit vni infirmo variare remedia ad leuãdum tędium, & ſuauius perſeuerandum.

§. 4 Si habet facultatem, commutet, vbi expedit, maxime in confeſsione generali totius vitæ. pœnitentias iniunctas: maxime quando multarum eſt oblitus: vota aut iuramenta commutando cum facultate, & ex cauſa diſpenſetur, quibus forte nimis grauatur. diſpenſet cum clericis ex cauſa in irregularitate, inhabilitate vel alio officij impedimento.

5 Tandem ante abſolutionem, quam additis communiter precibus, impendet ſub conſueta eccleſiæ forma, curet diligenter vt reus grauitatem peccati mort. ſentiat per varia motiua ſup. lib. 1. de pœnitentia. cap. 19. vt ex ſtricto Dei iudicio, quo punijt Luciferum & primos parentes ob vnũ peccatum: quippe quod priuat gratia adoptionis, & hæreditate regni, facit reum æternæ pœnæ, pro cuius remedio Dei filius & incarnatus eſt, & acerbiſsimam mortem ſuſtinuit.

6 Hinc gradatim moueat ad amorem diuinę bonitatis propter ſe ipſam, cum præuentus ſit tot tantiſq; beneficijs, quibus ingratus Deum offenſione indigniſsimum affecit iniuria. hinc etiã intime deteſtetur doleatq; de peccatis, cum propoſito emendæ & ſatisfactionis, propter Deum ſumme dilectũ: in quo ratio contritionis conſiſtit.

7 Conſoletur propoſita ſpe veniæ ex infinita Dei miſericordia, & inexhauſto meritorum Chriſti theſauro. Scrupuloſos & deiecti animi, vel eos qui ad amorem ſunt propenſiores, confidere magis iubeat quàm timore deterreat: nec nimis peccata exaggereret, ſed interdum excuſet: præſertim vbi eos videt cum magna præparatione & animi dolore confiteri, & quaſi comprimi peccatorum pondere: exemplis diuinæ pietatis propoſitis, expedit aliquando diffidentibus dicere, vt pacato animo deinceps ſit, ſeque pro illius peccatis onerari, vt Deo reſpondeat & ſatisfaciat: vadat in pace & amplius nolit peccare.

8 Ægrotis pereclitantibus adhibeat ſummam diligentiam: (de quo Polanc. fecit vtilem lib. & Nauar. cap. 26. num. 26. 36. Fra. Medin. lib. 2. cap. penult. & vlt.) cum ex eo mortis puncto pendeat æterna ſalus aut damnatio. in quo proinde poteſt quilibet ſacerdos, quanuis non expoſitus ſed cenſuris alioqui impeditus, pœnitentem à quibuſuis peccatis & cenſuris directe abſoluere: neque eſt in mortis articulo vlla reſeruatio caſus. ſi careat loquendi vſu, & ſigna peccati doloriſque in genere oſtendat, ne timeat abſoluere ſub conditione. Curet vt recepiat ſacramentum euchariſtiæ in viaticum, & extremam vnctionem: & vice pœnitentiæ toleret patienter morbi & mortis ærumnas. Concedat indulgẽtiam, ſi forte Bullam cruciatæ habet, aut calculos benedictos. Præmiſſa debita diligentia, hortetur vt vehementer confidat de Dei miſericordia, Chriſti ſanguine, & efficacia ſacramentorũ: cum nunque ſera ſit pœnitentia facienti cum Dei auxilio quod in ſe eſt.

9 Si teſtamentum condere velit cum neceſſaria ſolennitate & teſtibus, dimittat ei liberam voluntatem vt legata faciat pauperibus, præſertim ſi cognatione iuncti ſint: & alijs pijs operibus. & teſtamentum condat, vel ſaltem confirmet num creditur eſſe in ſtatu gratiæ, vt pijs legatis tanquam operibus viuis peccata redimat, & comparet ſibi vitam æternam.

10 Hactenus de ſrcramento pœnitentiæ, tripli libro dictum eſt: & de clauium vſu in foro pœnitentiæ. De vſu clauium extra ſacramentum pœnitentiæ dicendum reſtat, vt de indulgentijs quibus homo ſoluitur à pœnis vel pœnitentijs iniunctis. at de cenſuris ſeu pœnis eccleſiaſticis quibus ligatur dicetur poſt omnia ſacramenta.

CAP. XXXII.

Epiſcopus & examinator quomodo approbare debeant confeſſarios?

§.1. Qualis eſſe debet examinator?
2 Quærat de officio ſacerdotis.
3 Quomodo epiſcopus ſe gerat cum valde docto, aut indocto.
4 Quærat de ſacramentis quæ ſacerdos miniſtrare ſolet.
5 Et de confeſſarij officio: vt de fine huius ſacramenti, forma, materia & caſibus reſeruatis.
6. Et ſequent. Sigillatim de tribus partibus materiæ.
9 Quærat de qualitatibus boni Miniſtri, & ſigillo.

EXamen illorum, qui ad confeſſarij munus approbandi ſunt ab Ordinario tanquam idonei, de quo ſup. cap. 6. fieri deberet per examinatores in ſynodo Diœceſana cõſtitutos: qui iuramẽto iuxta decretum Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 18. aſtringuntur, ne quid cauſa examinis ante vel poſt accipiant, ne eſculenta quidem aut poculenta: & depoſita omni humana affectione curaturos digne adminiſtrare id graue munus: nec ſpe præmij, aut metu & nimia reuerentia inſignium virorum habituros perſonarum acceptionem. Nec examen ab vno ſed à duobus vel tribus coram epiſcopo aut eius generali Vicario euocatis fieri deberet: nec ab eo, qui ſacerdotem examinandum docuit priuatim.

2 Aduertat examinator, vt ſciant quæ pertinent ad ſacerdotalis ordinis obligationem: qualis eſt, recitare integre horas canonicas, continentiam ſuſceptione ordinis ſacri implicite promiſſam ſeruare, cum bono vitæ exemplo. 2. quid ſit miſſæ ſacrificium: quæ partes illius, vt de oblatione, conſecratione & conſumptione. quis effectus pro viuis & defunctis, quem accepta ſtipe ſacerdos offerre tenetur. quibus verbis fiat conſecratio: quæ veſtes induendæ ſint, quo loco & vaſis, & quo diei tempore celebranda miſſa. Qua præparatione, vt præmiſſa confeſſione ſi habet conſcientiam peccati mort. Quomodo ſi dubia aut defectus inciderint inter celebrandum, poſſit illis occurrere. Sciant explicationem trium ſymbolorum. Quod ſacramenta miniſtrare non debent abſque iuriſdictione: eamque in ſacramento pœnitentiæ eſſe omnino neceſſariam.

3 Inſpiciet qui examinat, vultum, habitum corporis & alios geſtus, veſtitum decentem & ſermonem eius conſideret, decentem ætatem. De his atque alijs Epiſcopus aut Vicarius ab alijs externis teſtimonium petat, vt in tanto officio dignos miniſtros eligat. Dum primus examinator interrogationem proponit, alter noua quæſtione aut argumento ne interrumpat, niſi de epiſcopi aut Vicarij petita licentia. Diſtribuant examinatores inter ſe rationem & partes examinis: ſilentio vtatur interſe, attendentes quid examinatus reſpondeat. nec ſeueritate aſpectus deterreant reſpondentem, ſed benigne auſcultent. Si quid reſponſione offendat, ne moneatur ſtatim, ſed peracto examine: nec examinetur tantum ſcientia, ſed prudẽs iudicium in rerum vſu, & ſolertia reſpondentis. Si quis de facilibus rogatus imperitum ſe oſtendat, non deberet

beret in rerum difficilium interrogatione tempus deteri. ſi autem doctrina & vſu conſpicuus apparet, non eſt diutius immorandum.

4 Vt ſciat in ſacramentis, præſertim quorum miniſter futurus eſt, naturam & vim propriam & diſpoſitionem vt ſint cauſa gratiæ: quæ ſit neceſſitas aut vtilitas ex fine & effectibus ſacramẽti: quæ forma, materia, miniſter, eiuſque intentio: & quo ritu & ceremonijs ſit miniſtrandum. Quæ ſint ſacramentalia præmitenda baptiſmo, aut alijs ſacramentis.

5 Quæ propria ſunt confeſſarij ſigillatim & explorate perquirantur. 1. de neceſſitate & præcepto ſacramenti pœnitentiæ: in quem finem Chriſtus illud inſtituerit: quos effectus producat. 2. qua verborum forma fiat abſolutio, & de intentione miniſtri: quæ preces adhibeantur: & quando à cenſura ſit prius abſoluendus. 3. quæ ſit materia remota. Et ſciat caſus in ea regione frequentes, qui Summo Pontiſ. aut Epiſcopo reſeruantur à iure, vel ab homine. Quibus peccatis annexa ſit cenſura: In quo caſu contrahatur irregularitas.

6 De materiæ proximæ tribus partibus, contritione, confeſſione & ſatisfactione. 1. Quid ſit contritio, quæ ad illam concurrant: quæ ſigna ſint veræ contritionis: quibus actibus & conſiderationibus exercendus eſt homo ad veram contritionem: quia fructus illius. & quod qui cõtritus ſibi videtur, teneatur nihilominus præcepto diuino confiteri ſuo tempore. Quando obliget contritio.

7 De confeſſione quid ſit: quod verbis aut alijs ſignis fieri poteſt. quod teneatur confiteri omnia mort. quibus caſibus excuſari poſſit ab integritate confitendi omnia. Venialia eſſe ſufficientem materiam. 2. de circunſtantijs peccatoris & peccati: quæ mutent ſpeciem peccati, quæ grauent, & ſint in confeſſione explicandæ. Quibus regulis ſummatim ſciet caſus, quibus eſt reſtitutionis aut ſatisfactionis coniuncta obligatio: & de contractibus communi vſu in ea regione conſuetis. An ſciat in rebus dubijs, & ſuſpectis prudenter dubitare: & quomodo ſaluo ſigillo, conſulere debeat peritos, quid agendum ſit, quæ conditiones ſint neceſſariæ aut vtiles ad confeſſionem. De præcepto, quando debeat ſtatim confiteri, aut confeſſiones factas iterare.

8 De ſatisfactione quomodo ſit vtilis ex fine & fructibus: quod ſatisfactio iniuncta ſit ex præcepto implenda, quales & quantæ pro ratione perſonæ & peccatorum ſint imponendæ: quando liceat commutare aut minuere.

9 De qualitatibus miniſtri, vt digne munus exerceat: qua præparatione vt bonus ſit, & de illius ſcientia & prudentia, quæ & quanta ſit ſigilli obligatio: & quæ ſub illo cadant aut non cadant.

Sequitur ordine de Sacramento extremæ Vnctionis, de quo dictum eſt ſupra lib. 3. à cap. 7. poſt Sacramentum Confirmationis.

LIBER SEPTIMVS DE CLAVIBVS QVANTVM AD INDVLGENTIAS ET PRIVILEGIA.

Doctores de hac materia tractantes.

Hieron.in Dan.4.Aug.& Cypria.inſ.cap.1. F. Alexan.PP.III. ante.400. annos vtitur voce indulgentia in c.quod autē de pœnit.& remiſ. Tertul.lib.ad martyres.& de pudicitia.Cōcil.Carthag.4.c.76.& facit c.75.capit. is qui in infirmitate.26.q.6.cap.ſacerdos.26.q.6.ex Pontif.Clemens.1.li.3.conſtit.Apoſt.c.10.vbi Turrian.Clem.6.in extrau.vnigenitus de pœnit.& remiſ.Sixtus.IIII.dum cōfirmat Conc.Cōplut.prop.6. Innocen.III.in conc.Later.ad fin.Conſtantien.ſeſ.8. Trid.ſeſ.vlt. ad fi.& in bull. Pij.IIII. de profeſsione fidei. Leo.X. in extrau.cont.error.Lutheri,quem refert Caiet.3.p.q.48.ar.5.Magiſt.nihil egit de indulg.ſed Theolo.d.20.vbi D.Tho.a.3.& ſeq.(ſeu add.q.25.) Alber.ar.16.Maior.Capre.& Hiſpalen.q.1. Dur.q.3.Palud.q.4.ar.1.Bon.in.2.p.d.ar.1.q.5.Richar.ar.3.q.1.Carthuſ.q.3. Palac.q.2. Marſil.q.12. Soto.d.21.q.1.Ledeſ.2.p.q.27. Alexan.4.p.q.83. Altiſ.lib.4.fol.281.Gabr.in Can.lect.57.in add.&.58. Adria.4.de indulg.fo.158.vſque.165.Gerſo.2.p.tract.de indulg.fol.189.Caieta.to.1.in duplici opuſc.de indulg.trac.8.9.10.15.&.16.Ekius enchyr.loco.24.Roſen.ab ar.17.vſque ad.22.Anton.3.p.titu.10.c.3.§.2.Summiſtæ.Ang.Sylu.Tabien. Armi. ver.indulg.Caſtro.& Medices.de hæreſ.ver.indul. Aſten.lib.5.tit.40.Viguer.inſtit. Theolog.c.16.§.6.verſ.19.& ſeq.Pet.Sot.de inſtit.ſacerd.tit.de indul. Michael à Med.de indulg.diſput.1.& ſeq. Cordu.toto lib.5.quæſt.Naua.§. in Leuit.ſeu de indul. Angles.in flor.Theol.tit.de indulg.Felin.ſer.de indul. Panor.ſer.ſup.Concil.Baſilien.Argomenas.Hiſpan.de indulg.Turrecrem.in c.ſi quem.2.q.3. Tubertinus & Latomus ar.7.contr.Luther. Hoſi.inſtit.c.48.& lib.de hæreſib.p.197.Prateol.ver.VVald.VViclef.Luther. Canoniſt.agunt de indulg.in omni lib.tit.de pœnit.& remiſ.vt in Decretal.c.4. &.15. in lib.6.c.1.&.3.in Cle.c.2.in extrauag. Antiquorum.&, Vnigenitus : inter communes.

C A P. I.

De indulgentiæ voce & definitione.

§.2. *Explicatur definitio.*

3 *Differt à remiſsione pœnæ quæ datur in ſacramento.*

4 *Ex tribus quæ ſunt in opere bono, in quo cōſiſtat ratio ſatisfactionis.*

De clauium poteſtate, quibus homo in foro interiori pœnitentiæ ſoluitur á culpis, & à quibuſdam pœnis : & ligatur pœnitentijs à confeſſario iniunctis, dictum eſt libro tertio de pœnitentia. ſequitur vt ante cenſuras dicamus de indulgentijs [a], ſeu de quadam poteſtate clauium qua homo extra ſacramentum ſoluitur à quibuſdam pœnis coram Deo, & à pœnitentijs iniunctis : qui fructus ſpiritualis pertingit ad animam [b]. vox indulgentia ſignificat multa [c]. Primo gratiam, vel diſpenſationem. Secundo indulgere dicitur dum malum, aut minus bonum impune permittitur iure cōmuni [d], quod

C A P. I.

a [a] Sic Ioan.20.prius dicitur, quorum remiſeritis.& Soto.prius agit de indulgētijs d.21. quam de excōmunicatione:quia dignius eſt ſoluere quam ligare : & quia indulgentia magis accedit ad forum pœnitentiæ, cum per eam abſoluatur reus à pœnitentijs iniunctis & pœnis. Alij quia Mat. 16.18. prius dicitur quodcunque ligauer.prius agunt de excommunica. cum Magiſt. d. 18. quam de indulg.

b [b] Quidam hæretici putant confeſſarium in foro tantum externo ligare pœnitentijs iniunctis.contra quos Triden.ſeſ.14.c.8.can.15.& late Bellar.4.de pœnit.c.10.12.& 16. Alij vt negāt cenſuram excōmunicationis ligare in foro cōſcientiæ(contra quos Couar.c.alma.in princ.n.9.lib. 2. Var.c.8.Caſtro.verb.excommun. Concil.Conſtantien.ſeſſ.15.Soto d.22. q.1.) ita negant indulgentiam coram Deo remittere pœnas ſpirituales, contra concil.& Patres ſup.

c [c] Summiſt. verb. indulgent.Nauar. de indulgen. not. 8. num. 2.not.20.numer. 1. Archid. in cap. indulgentia. de pœniten. & remiſſione . libro ſexto.

d [d] Quintil.1.inſtitut.c.3.mollis educatio quæ indulgentia dicitur. Plin. libro. 17. capit.10. indulgentior

gentior eſt nutrix, quam mater. D.Tho.in id. 1.Corin.7.hoc dico ſecundum indulgentiam. & .4.d.26. q.1.a.4.ad.3. c.interfectiones.33.q.2.c. de inceſtis. 35.q.3.Valla lib.4.elegant.c.18. ait ſemper ſignificare illicitam licentiam. ſed falſo, quia Cicero.1.de legib. & lib. 2.de orat. ad med. ſumit in bonã partem.inf.E.

eſt fauor. 3.per condonationem gratuitam Deus dicitur indulgere peccata [e]. 4. in propoſito ſumitur pro condonatione temporalis pœnæ, quę gratis relaxatur conſequenti indulgentiam [f]. vocantur remiſſiones, venia, benedictio [g]. De antiquo indulgentiæ vſu inf.c.3.

2 Definitur, indulgentia [h] eſt pœnę pro peccato debitę relaxatio, quæ fit extra ſacramentum, ex applicatione theſauri Chriſti & ſanctorum. Dicitur. 1.relaxatio ex miſericordia [i]: quia non debetur indulgentia ex iuſtitia diſtributiua, pro quãtitate meritorum (poſſunt enim duobus æque diſpoſitis concedi inæquales indulgẽtiæ) ſed hæc fit per claues iuriſdictionis, quibus Papa & quidam prælati aperiunt theſaurum continentem bona communia eccleſiæ, & viuos ſibi ſubditos abſoluit à pœnitentijs iniunctis. In quo differt à priuata ſatisfactione [k], qua vnus iuſtus ſine hoc quod habeat theſaurum in præterito, applicat futurum opus vt ſatisfaciat de iuſtitia pro alio: ſed abſque iuriſdictione, nec liberat à pænitentijs iniunctis. Dicitur. 2.pœnæ, nẽpe temporalis, vt poſtea dicetur: pro peccato enim debita eſt Deo pœna ante ingreſſum cœli, quæ niſi in præſenti vita, ſoluatur certe ſoluẽda ſit in purgatorio [l]: in quo quædã peccata, nempe venialia poſt hanc vitã remittũtur [m], per feruentem actũ caritatis, quem anima elicit mox vt egreditur [n]: & ſoluuntur pœnæ tẽporales quæ ijs peccatis aut mor. remiſſis quoad culpam reſpondent, nec enim per cõtritionem tepidam aut per abſolutionẽ remittitur ſemper tota pœna peccati, vt libr.1.de pœnit.c.14. dictum eſt.

3 In definitione dicitur extra ſacramentum: & differt à remiſſione quæ fit per ſacramentum. 1.confeſſarius non dat indulgentias [o], vt quidam falſo concedunt [p]: ſed

[e] Eſa.61.prędicare indulgentiã. quod Chriſt⁹ Luc. 4.exponit remiſsionẽ. & Patres citati à princ. Summiſtæ verb. indulg. Nau. de indulgen. not.20.num. 2. Archid. d. c. indulgentia.

[f] Theol. d. 20. Soto. d. 21. D. Tho. add.q.25.ar. 1.Conc.Carthag. & Triden. ſeſſ.25. ad fi. Hiero. in Daniel.4. Augu. conc. 1.in id Pſal.101.& potũ meum. Cypria.inf.& epiſt. 73.ad Iubaian (poſt lib.ad Quirin.) & ſer.5. de lapſis. lib.de pœnit. Turrec.c.ſi quẽ.2.q.3. Sũmiſt.ſup.

[g] Turria.in Clem.lib.3.conſt.Apoſt.c.10. à Clemente vocari benedictionẽ paruam vel magnam. & citat Eſai.27.iuxta Lxx. auferetur iniquitas & hoc erit benedictio eius.i.remiſſio, & eo verbo ſæpe vti B.Grego. Boniſ.8.extrau.antiquorum de pœnit. & remiſ. vocat veniam. Cypr.ſer. de lapſ. vocat dare pacem pœnitentibus. & lib.3.epiſt.16.vid.epiſt.15. vſq; ad.20.

[h] Soto.Ledeſ.Caie.to.1. de indulg. ad Iulium.c.2.fo.46. Nauar.not.8.nu.2.ſed Gabr. lect.57.huic definitioni addit quædam *minus neceſſaria*.

[i] Palu.d.20.q.4.n.14. Ant.1.p.tit.10.c.3. §.1.Nauar.not.10.num.22.aiunt quod Deus quędam gratis donat, aut condonat ſine applicatione ſatisfactionis Chriſti: (fatetur tamen Palud.per indulgentiam prius applicari ſatisfactionem quandam, qua reus liberetur à pœna) quaſi deceat Dei magnificentiam aliquid mere gratis dimittere. At Palud.bene reijcitur à Xuar.3.p.q.19.4.dub.41.§. 3.col.7.hinc Capreol.3.d.18.ad arg.Scoti.cont.4. con.Mairo.4. d.19.q.2. negant Chriſtum meruiſſe nobis fidem & diſpoſitiones primę gratię. & Palud. ſup. & ex Louanien.Driedo de captiu. & redempt. gener.hum.tract.2.c.2.p.3.ar.4.p.149. Taper.art. 6.ante med.& ar.7.p.175.243. Ferr.4. cont.gent. capit.55.ad.7.ſentit Syluest.indulg.§.1. Anton.1. p.tit.10.c.3.§.1.Nauar.de indulg.not.10.num.22. Adamus in id ad Epheſ. 1. qui benedixit nos. & in Rom.9. Sonnius in demonſtr. Relig. Chriſtianæ.lib. 2.tract.3.c.12. Caſſallius. lib.1. quadripart. iuſt.c. 4.& ſeq. Cartag. de prædeſt. q.11.ad.10.negat efficaciam applicationis tribui merito Chriſti. Palac. 3.d.18.q.2.negat Chriſtum meruiſſe generalem vocationem, & generale auxiliũ gratiæ. horum quoſdam refert Vega.li.4.in Trid. c.7. & citant per ſe D.Tho.3.p.q.49.ar.1. ad 3.de verit.q.29.art.7.ad 4.& vlti. At in hoc iſtorũ ſententia eſt periculoſa & forte erronea cõtra loca ſcripturæ & Patres. Cyril 9. in Ioã. c.42. Ambr. in Epheſ. 1. Chryſoſt. in Epheſ.4. Anſel.in Epheſ. 2.Hieron.in id Iſai.53. ſi poſuerit pro peccato.&.c. 55.quomodo deſcendit imber. Aug. de bono perſeuer.c.7. & Patres in id Ioan.1. de plenitudine eius. Aug. Cyril. Chryſ. Theoph. Caie.ex Conci.Mileui. can.4. Arauſic.can.5.7.16.21. Trid. ſeſ.6. c.5.6.& clare.c.7. ſeſ.21.can.3. quod ſumpſit ex Bern. ſer. 13.in Cant. Vega li.4.c.3.5.7.li.15.c.9.10. Hoſi.c. 41.43. Lind.3.panopl.c.36. Ea remiſſio culpæ vel pœnæ debetur redemptioni Chriſti, ſed nobis datur gratis, Rom.3. iuſtificati gratis, & per redẽptionem. D.Tho.3.p.q.19.ar.4.ad.3. vbi Xuar.dub.41.§.2.

[k] Sot.d.21.q.1.a.4.col.2.&.6.

[l] Ex ſcriptura & Patrum conſenſu colligunt recent.cont.Luth. damnatum à Leo.10. Trid.ſeſ.25.in princ. D.Tho.add. q.69.a.2.q.71.ar.5. Theol.4.d.45. Soto.d.19.q.3. a.1. Roſen.ar.37. Caſtr.& Medic.ver.purgatorium. Ayala.3.p.tradit. Lindan.4.Panopl.c.53. Hoſi.inſtit.c.48. Ekius.Enchyr.tit.25. Torren.li.4. conf.c. 1.direct.2.p.q.14.hær.13. Cord.li.5.q.2. Bellar.li. 1.de purgat. Barthol.Sybyl.in ſpecul. peregrin.qq. decade.1.c.3.q.1. Nau.c.26.n.17.

[m] Ex Mat.12. nõ remittetur in hoc ſęculo, nec in futuro colligũt Mag.4.d.21. Bellar.2.de pœnit.c.15.16. Patres citati.li.1.de pœnit.c.13.

[n] lib.1.de pœnit. c.15. §.8.ex D.Tho.& alijs.

[o] Abulen.Matt.16.q.80. Sylu.indulg.§.5. Nauar.not.9.n.4.not.14.num.1. Cord.li.5.q.12.prop.7.communis.d.20.& D.Tho. dũ negant parochos cõcedere indulgẽtias.inf.c.32.

[p] Card. Aluarot. Innoc. Archid. Pan.in c.quod autem.de pœnit.& remiſ. Marſil.q.12.a.2.p.2.dub.2. con.3. Angel.indulg.§.5. Roſell. Tabien.§.7.

abſolutione directe & immediate de ſe remittit attrito peccatori culpas mortales ſimul omnes, quæ ſunt materia neceſſaria. idque agit præcipue per poteſtatem ordinis, & ex ſolo Chriſti merito: adiuncta tamen iuriſdictione. ſed indulgentia immediate remittit pœnam temporalem, per poteſtatem iuriſdictionis, nec facit de attrito contritũ [q]: culpas vero veniales tollit indirecte [r]: hæc datur ex ſatisfactione non tantum Chriſti, ſed ſanctorum vt cap.2.§.3. dicetur. 2.ſacramentum eſt Chriſti inſtrumentum cum determinata verborum forma: nec abſolutio datur niſi adulto præſenti, & petenti qui habet intentionem recipiendi. 3. abſolutionem nemo poteſt ſibi ipſi miniſtrare, ſed alteri per modum ſententiæ. At indulgentias poteſt Papa ſibi applicare (inf. c.32.§.4.) vel alteri etiam abſenti, & nihil cogitanti: & abſque certa verborum forma vt capit.6. dicetur. 4. confeſſarius non taxat quantitatem pœnæ, quam abſolute remittit (id enim pendet ex neceſſaria diſpoſitione pœnitentis) ſed Papa indulget certos annos indulgentiæ, aut plenariam gratis: & habenti magnã diſpoſitionem poteſt conferre paruam indulgentiam: & ex cauſa pro parua diſpoſitione cõferre magnam indulgentiam, inf.cap.14.

4 Tria in opere bono hominis reperiuntur. 1. bonitas & rectitudo conformis regulæ rationis [s], quæ facit bonum habentem, vel diſponit bonis operibus vt conualeſcat à morbo, & præſeruetur in futurum. 2.eſt dignum laude [t] & gloria ſaltem humana. ſi vero procedat ex gratia, eſt meritum dignum gloria diuina [u]: quia iuxta Matt.6. homines ob ea opera glorificant Deum patrem. 3.habet ex virtute pœnitentiæ vt ſit ſatisfactorium [x] pro pœnis debitis peccato. & hic fructus recipi poteſt abſque merito proprio, dum vnus pro alio ſatisfacit. ſic poteſt applicari indulgentia ſine recipientis merito. ſic ergo opus bonum eſt. 1. honeſtum mihi, deinde delectabile Deo in gloriam eius: 3. vtile etiam proximo in ſatisfactionem pro eo. His tribus opponitur malum opus. 1. vt eſt obliquum & priuat fine & regula rationis debita [y], & reddit hominem morbidum, & ſic dicitur peccatum. 2. dicitur culpa, vt eſt in poteſtate liberæ volũtatis, & ſic opus eſt dignum vituperio [z], ob quod blaſphematur nomen Dei. 3. eſt demeritum in ordine ad alterum: cui reſpondet iuſta retributio pœnæ.

CAP. II.

Applicationẽ ſatisfactionis fieri tripliciter, & de communicatione religionis.

§.2. Materia theſauri eſt præcipue ſatisfactio Chriſti.

3.4 Et ſanctorum ſatisfactio, etiam eorum qui fuerunt in lege naturæ & veteri.

5 Pro pœna æterna & pro peccato mort. ſola Chriſti ſatisfactio applicatur per ſacramentum.

APplicatio alienæ ſatisfactionis fit tripliciter. 1. dum priuatus homo ſuam, qua etiam indiget, confert gratis alteri [a]. & duo conuenire poſſent vt quod vni ipſorum ſuperfuerit, cedat alteri. 2. ſi prælatus communitatis aut religionis admittat aliquos ad participationem bonorum & orationum quæ in futuro fient in ea cõmunitate [b], aut religione ſeu confraternitate. Poteſt enim prælatus præcepto & intentione ſua quotam ſatisfactionis ſubditorum reſeruare, in ſuam diſpoſitionem: quanuis ſubditi ſibi indigerent [c], atq; ita iubet miſſas & alias ſatisfactiones offerre ſpecialiter pro

[q] Nauar.not.10.num.19.not.23.numer.3.&.7. inf.c.2.§.5.& c.9.§.4. D.Thom.quæſtion.27.artic. 1.Durand.quæſtio.4.num.10. Adrian.con.3. Cordub.quæſtion.7.artic.1. Caietan.tom.2. de indulg. quæſtion.4. pœna enim æterna gratis ſimul cum culpa remittitur cum ſacramento in re vel in voto. Trident. ſeſſ.6.capit. 14. At Alber.a.18. Carthuſ.quęſtio. 4.ſignificant remittere pænam æternam. Richar. artic.4.quæſtio.1. quod. Palud. quæſtion.4.ad ſi. limitat de indulgent.pleniſsima Papę. ſed falluntur.

[r] Sic priuata ſatisfactio indirecte & ex cõſequenti tollit culpas veniales (ſup. libr.1. de pœniten. capit.15. libro.2. capit. 19.§.8.) indulgentia vero non remittit directe & per ſe culpas Diuus Thom.addit quęſtion.25. artic.1.ad.3. Supplem.diſtin.45.quęſtion.3.artic. 2.propo.11. corol.9. Anton.1.part. tit.10.c.3.§. 4.&.5. Sylu. indulg.§.10. Roſel.§.16. Tabien.§.2. cum D.Tho. Nauar. not. 10.num.16. vid. num.1. 11. & not. 21.num.22. & cur dicitur indulg. à culpa & pœna.

[s] D.Tho.1.2.q.21.ar.1. Nauar.not.13.num.14. bonitas vero dicitur. 1.ſecundum genus vel ſpeciẽ. 2.ſecundum circunſtantias & finem. D.Thom.1.2. q.18.art.4.& ſeq.q.73.7.ad.1.& in 2.d.36.ar.5.

[t] D.Thom.1.2.quæſt.21.artic.2.

[u] D.Thom. 1.2.q.21. art.4. q.114.1. Soto.lib.3. de natur. & gratia. c.7.&.8. Veg.lib.8.in Tridenti cap.11.12. Perion. li.2. topicæ Theolog.

[x] Opus omne meritoriũ præſertim vt pœnale, eſt ſatisfactoriũ pro pœna. lib.2.de pœnitentia. capit.19.§.4.

[y] [z] D.Tho. 1.2.q.21.ar. 3. malitia vero moralis vel bonitas ineſt primum in actu volũtatis D.Th. 1.2.q.3.a.4. & q.88.4.

CAP. II.

[a] SVp. lib. 2.de pœnit.c.18. Soto.d.21.q.1. artic.2.

[b] Naua.lib. de oratio. in Miſcel.n.28. ſeu nouo miſcel.11.numer.5. Adri. quodlibe.8. art.3. Cord. libr.5.q.42. facit libr.1. quæſtio.3.& praxis religionum. Fra. Manuel in explic.bullę. §.7.numer. 14.&.§.12. Richard.4. diſt.41. vbi Paludan. q. 1.articul.1. quæſtion.2. art.2.

[c] Sic Papa de omnibus miſsis reſeruat portionem quandam quam applicat, vt ait Scot.quodlibet.20.& dum Rex imponit tributum, compelluntur contribuere etiam qui ſibi indigent.

d [d] Alias ſi hic peccans, aut manens in peccato veniali decederet, euolaret ſtatim in cælum, ob præteritas ſatisfactiones quas ſibi reſeruaſſet. quod nec baptiſmo, aut martyrio conceditur. e [e] Sot.d.21.q.1.ar.4.col.5.Ledeſ.2.p.q.28.art.3.fin.Cord.lib.1.q.4.dub.6.

alijs. 3. ſatisfactiones quæ ſuperfluæ fuerunt defunctis ſanctis, aut viuis abſque applicatione, nemo priuatus poteſt conſeruare in theſauro, vt in futuro applicet pro ſuis d aut aliorum peccatis. nec ſacerdos ſatisfactionem miſſarum quas dixit, poteſt conſeruare vt applicet ijs qui in futuro dabunt ſtipem e. ſolus Papa eſt caput eccleſiæ, conſeruat theſaurum, & tanquam Chriſti diſpẽſator habet vniuerſalem clauem, qua varijs modis applicet Chriſti & ſanctorum ſatisfactiones: nẽpe tam per ſacramentum abſolutionis, quã extra ſacramentum f per indulgentias. ſic ſolus, quia caput eſt, habet ſpecialem à Chriſto clauem ſcientiæ, vt infallibiliter definiat dogmata fidei & morum.

2 Materia præcipua ex qua conſtat theſaurus eſt Chriſti ſatisfactio: qui tanquam caput & vniuerſalis redemptor g pro membrorum culpis etiam venialibus, & pro pœnis etiam temporalibus ſatisfecit infinite, & de rigore iuſtitiæ ex proprijs: nec ſibi indiguit vlla ſatisfactione, cum non eſſet capax culpæ. nec vero ſibi meruit gloriam eſſentialem animæ h: ſed meritum gloriæ eſſentialis & ſatisfactionem totam ſuam tranſtulit in nos. Eam ſatisfactionem applicauit i, & applicari conceſſit abſque ſacramento, pro temporalibus pœnis & peccatis venialibus: vt per ſacramentum baptiſmi plene applicat quantum ad ſatisfactionem totius pœnæ. quanuis vero abſumeretur ſanctorum ſatisfactio, quæ eſt finita: timendum non eſt exhauriendam per indulgentias ſatisfactionem Chriſti k, quæ infinita eſt.

3 Vt theſaurus eſt collectio, à ceruuſq; bonorum l (qualis in ærario publico conſeruatur diſtribuendus ciuibus) ita in eccleſia eſt theſau-

f [f] quia Mat. 16. claues ad ſoluendum promittũtur Petro ſine reſtrictione intra aut extra ſacramẽtum pœnitentiæ. c. quodcunque. 24. q. 1. Caiet. de autor. Papæ. c. 5. vid. Bellar. 1. de Roman. Pont. c. 12. dicetur inf c. 31. Naua. de indul. not. 14. n. 5. & addit. n. 2. cum Caie. de indul. q. 4. & 3. p. q. 48. 5. ſic fuiſſe declaratum à Leon. PP. 10.

g [g] Nec tam proprie diceretur vniuerſalis redemptor, ſi non redemiſſet ſimul à minori debito & peccato veniali. Xuar. 3. p. q. 1. a. 2. du. 4 §. 3. 4. & 9. q. 19. 4. du. 41. §. 3. verſ. ex quibus Luc. 19. in redemptionẽ pro multis. nempe quo ad efficaciam. Roman. 3. iuſtificati gratis per redempt. 1. Corint. 2. dedit ſemetipſum redempt. & in propoſito D. Tho. add. q. 25. in princip. Sot. d. 21. q. 1. 2. Nauar. not. 13. Vega. lib. 4. in Triden. c. 6. lib. 7. c. 7. lib. 15. c. 10. fauet Concil. Triden. ſeſſ. 14. c. 8. Apoc. 7. dealbauerunt ſtolas in ſanguin. agni. 1. Ioan. 2. ſanguis Chriſti emundat ab omni peccato.

h [h] Mairo. 4. d. 19. negat in eccleſia eſſe theſaurum pro indulgentijs, & innuit Taper. ar. 6. & Mich. Medin. de indulgent. diſp. 8. c. 40. 41. 44. (vt refert Cordu. q. 4.) ait non eſſe hæreticum negare theſaurum (& tamen c. 43. & ſeq. defendit eſſe theſaurum, vt opinionem probabilem. de quo inf. M.) fundatur Mairo quia. 3. d. 18. q. 1. ait Chriſtum actu præuio meruiſſe gloriam animæ (& in eo opera ipſius fuiſſe ita omnino præmiata, vt nihil ſuperſit ſatisfactionis) quod ſimiliter affirmãt Guillel. de Rubion. q. 1. Baſſolis. artic. 3. Maior. q. 2. dicit problema. Marſil. 3. q. 12. ar. 1. dicit probabile. tenet Altioſiod. lib. 3. tract. 1. c. 7. & probabilem opinionem dicit diſcipulus noſter Xuar. 3. p. q. 19. 3. dub. 40. §. 2. & ipſe iunior (me inuito & contradicente) defenſauit anno. 1571. in publico actu Salman. innuit D. Thom. 3. diſtinct. 18. artic. 2. ad. 2. At certa apud probatos Doctor. ſentent. negat meruiſſe ſibi Chriſtum viſionem beatam (alias haberet viſionem infinitam ex merito infinito.) D. Tho. 3. p. q. 19. ar. 3. vbi Caiet. Fr. Medin. & omnes Recent. Doct. 3. d. 18. vbi D. Tho. Bon. d. 2. q. 1. Rich. ar. 2. q. 1. Alber. ar. 4. dicit commun. & ſine calumnia. Paludan. q. 2. Durand. q. 3. Scot. Okam, Almai. & Gabriel. q. vni. Capre. Hiſpalen. quæſt. 1. Carthuſ. q. vni. Palac. q. 1. Marſil. q. 12. art. 1. con. 3. idem reuera Alex. 3. p. q. 16. m. 3. art. 1. Sot. d. 21. quæſt. 1. ar. 2. Ledeſ. 2. p. q. 27. ar. 1. Cano. lib. 12. de loc. c. 14. ad 6. Dried. de redẽpt. tract. 2. cap. 2. p. 3. ar. 3. Nauar. de indulgen. not. 13. nu. 10. Franciſ. à Chriſto. in 3. p. lib. 5. q. 8. ſentit Henric. quodlib. 6. q. 6. Cordub. lib. 5. q. 5. ad. 1. quanuis vero Chriſtus ita ſibi meruiſſet, maneret tamen ratio ſatisfactionis infinitæ in theſauro, qua Chriſtus ſibi non indiguit. Quod vero alij dicunt Chriſtum & Angelos recepiſſe præmium, & tamen illud meruiſſe per ſequentes actus, eſt improbabilis ſentẽtia: alias ſic meruiſſet incarnationem, quod eſt error contra conſenſum Patrum & Theol.

i [i] Sic abſque ſacramento Chriſtus remiſit Magdalenæ Luc. 7. & capit. 22. latroni in cruce. Matth. 9. paralytico. Ioan. 7. totum hominem ſanum feci. vt exponit Auguſtin. & D. Thom. 3. part quæſt. 44. artic. 3. ad tertium. ſimilem autoritatem remittendi temporales pœnas extra ſacramentum reliquit Petro & ſucceſſoribus eius Pontif. vt per baptiſmum applicatur remiſſio totius pœnæ. Tridentin. ſeſſion. 6. capit. 14. ſeſſion. 14. capit. ſecundo. Diuus Thom. tertia part. quæſtion. 86. 4. ad tertium. quam falſo Paludan. 4. diſtin. 21. vocat indulgentiam plenariam.

k [k] Clemens Papa. VI. in extrauagan. Vnigenitus. de pœnitent. & remiſſion. Caietan. 3. part. quæſtio. 84. 3. Cordub. libro quinto, quæſtione tertia, pagin. 355. Nauar. not. 32. numer. 14. Xuar. tertia parte, quæſtione prima, articulo ſecundo, dubio quarto. §. tertio.

l [l] Caietan. 2. 2. quæſtion. 66. articu. 5. Nauar. capit. 17. numer. 172. Couarru. reg. peccatum. 3. part. §. ſecundo. Molina libro primo, de primogen. capit. 23. Soto libr. 4. iuſtit. quæſt. 1. ar. 1. per leg. nunquam. ff. de adquiren. rer. domin. leg. prima. C. de theſaur. libro decimo. &. §. theſaur. Inſtitut. de rerum. diuiſ.

m Hære-

m [m] Hæreticum eſt contra Mairo. negare in eccleſia Chriſti eſſe hũc theſaurũ probatur ex Pont. & concil. cit. à princ. Cord. li. 4. q. 3. dub. vlt. & li. 5. q. 4. & 5. Sot. q. 1. a. 3. ſup. H.

n [n] d. extrau. vnigenitus Leo 10. cont. Luther, vt refert Caie. 3. p. q. 48. a. 5. ad. 3. idem Cai. to. 1. tract. 8. q. 6. trac. 16. q. 1. Roſen. ar. 17. D. Tho. add. q. 25. ar. 1. & quodl. 1. a. 16. DD. d. 20. Bona. Richa. Carthu. q. 4. Albert. Tarant. Sot. d. 21. q. 1. a. 5. Ledeſ. q. 27. a. 1. Pet. Sot. tit. de indul. lect. 1. Capr. Hiſpa. Vega ſup. Cord. li. 5. q. 5. & facit q. 3. & 4. Alexan. 4. p. tit. de indul. m. 1. a. 1. Armi. indulg. §. 7. Tabien. §. 1. Syl. §. 1. Nauar. not. 13. n. 1. & hi colligunt ex Orig. ho. 10. & 24. in Num. Aug. in Pſal. 68. Hoſi. inſtit. c. 48. fatetur tãdem Medi. de indul. diſp. 8. c. 44. In quo errat Duran. d. 20. q. 3. (& licet, in cortice videatur dubi[9], ſed in probationibus. & ſolut. arg. plane negat.) cum quo errat Ang. indulg. §. 9. Turrec. & Med. dicunt probabile, ſed oppoſitũ eſſe probabilius. Addit falſo Medin. licet indulgentia cõmuniter detur ex theſauro applicato per Papã, vt eſt diſpẽſator & iudex ordinarius legibus alligatus: non tamẽ oportet ſemper ita fieri, ſed poſſe Papã de plenitudine poteſtatis dare indulgẽtias gratis, ſine applicatione theſauri. quod tamẽ Cord. q. 4. reputat erroneum, quia remittere pœnam Deo debitã ſicut & diſpenſare in voto rei iã Deo debitę, non facit Papa vt dominus, ſed vt diſpenſator ex cauſa iuxta voluntatem & inſtitutionem Chriſti. nec parum eſt vt Dominus concedat œconomo remittere debita, dum ſubeſt cauſa. cum tamen Papa non remittat quę debentur alteri homini. Paluda. 4. d. 15. q. 5.

rus m, qui conſtat ſimul ex ſanctorũ ſatisfactionibus ſibi ſuperfluis n. Cõſtat multos ſanctorũ eximijs pœnitẽtiæ operibus ſatisfeciſſe vberius quã culpæ illorum demeruiſſent; vt virgo ſemper intemerata, Ioan. Baptiſta Apoſtoli & multi martyrũ, qui nihil aut parũ pœnæ pro culpis debuerunt, fecerunt ſuperabundãtem ſatisfactionẽ o. deinde nũc multis iuſtis quales ſemper ſunt in eccleſia, ſuperſunt ſatisfactiones quæ ſibi applicantur ex aliorũ operibus aut ex miſſis pro ſe ſpecialiter oblatis, & ex proprijs pœnitẽtijs & flagellis à Deo inflictis p. tandẽ miſſę & quędã iſtorũ offeruntur pro ijs viatoribus qui ſibi capaces non ſunt, quia nihil debẽt: aut quia ſunt in pecca. mor. aut ꝓ ijs qui mortui ſunt quorũ animę ſunt in gloria. hęc reſeruãtur in cõmuni theſauro eccleſiæ, vt per indulgentias applicẽtur. ſatisfactiones quę ſuperſunt homini dum iuſtus eſt, ſemper conſeruantur in theſauro, quãuis ille poſtea cadat in mort. q aut dãnetur in infernum: quia valor ſatisfactionis nõ videtur pendere in conſeruatione à gratia perſonæ operantis: ſicut pẽdet ratio meriti, quod ſi mortificetur ſequẽti peccato, nemini ꝓdeſt. diuerſa enim eſt ratio ſatisfactionis exuberantis quę prodeſt alijs, quã ratio meriti ꝙ prodeſt ſoli operanti. quare ſatisfactio quę ſemel ponitur in theſauro, ſemper manet in acceptatione Dei.

4 Porro iuſti quatenus membra Chriſti & vnũ corpus ex vnione charitatis ſe mutuo coadiuuant & ſibi cõpatiuntur, & vt naturale membrũ quod ſibi ſuperfluũ eſt alimento cõmunicat naturaliter alteri: ita ſancti habuerũt interpretatiuam voluntatẽ r, vt hæc ſibi ſuperflua applicarentur alijs membris indigentibus. quãuis vero hi dũ viuerent, nõ poterant alijs cõſeruare ſuperabundantem ſatisfactionẽ à ſe applicandam: habet certè à Chriſto vicarius eius claues theſauri bonorũ, quę quia habentur pro derelictis, pertinent ad ærarium ſeu bonũ cõmune reipub. Chriſtianæ s. At reuera ſuccedit Chriſtus qui Hebr. c. 1. dicitur hęres vniuerſorum t, in ea bona incerta, & pia: ac ſi eſſet hæres ab inteſtato: quia noua inſtitutione ſua reliquit Petro & eccleſiæ claues pro indulgentijs u. nec erat hæc clauis in lege naturæ aut veteri x cum tamen theſaurus ex ſanctorũ operibus cæperit prius eſſe, quã ex Chriſti ſatiſfactione realiter exhibita. quia Adã poſt pœnitentiã (de qua Sap. 10. y) aut certe Abel primus (à quo cępiſſe dicitur eccleſia) intulit ſuperfluã ſibi ſatisfactionẽ in theſaurũ z. manetq; theſaurus eccleſię militãtis a nõ in materiali loco, ſed in acceptatione Dei b: qui nullũ bonũ creaturæ dimittit irremuneratum, ſaltẽ in alijs membris eccleſiæ: Quomodo autem concurrant ſancti cum

o [o] Patres cit. & Iob. 1. vtinam appendaretur in ſtatera. 1. Corint. 2. parentes debent filijs theſaurizare: ego impendam & ſuperimpendar pro animabus veſtris. Coloſ. 1. adimpleo ea quæ deſunt: pro corpore eius, quod eſt eccleſia. quod Augu. in Pſal. 65. exponit, quę deſunt membris. & hinc probant omnes Scholaſ. Vega. lib. 11. in Trid. c. 24. 36. & ſeq. li. 14. c. 2. Cord. lib. 5. q. 5. ad. 4.

p [p] Trid. ſeſſ. 14. c. 9. can. 13. ſup. li. 2. de pęni. c. 19.

q [q] Adria. 4. de clauib. q. de indul. poſt 3 con. & omnes magiſtri in publico actu Salmãt. contra Sotũ.

r [r] Sic diſtinguuntur. 3. opiniões, quis ſuccedat in bona temporalia, ignoti domini: inf. c. 33. §. 2. N. Nauar. de indulg. not. 14 n. 4. cum cõmuni. 4. diſt. 20. Rich. ar. 1. q. 3.

s t [s t] Inf. c. 33. §. 2. O. P.

u [u] Ex cõmu. Theol. Patribus & Conc. quia eccleſiaſtica reſp. claues indulgentiæ nõ habet à ſe ipſa nec ab ipſis ſanctis, ſed immediate à Chriſto: ſicut & claues excõmunicãdi, aut abſoluendi à peccatis.

x [x] Commun. Cordu. li. 5. q. 7. ad. 6. p. 564. Abulẽ. inf. quia nõdũ erat theſaurus ex Chriſti meritis exhibitis. nec clauis quæ poſtea fuit à Chriſto inſtituta.

y [y] lib. 1. de pœnit. cap. 35. §. 2.

z [z] Commun. quanuis pauci id exprimant. Augu. in Pſal. 61. col. 2. vbi habet hæc obſcura verba, in canonem (.i. portionẽ) paſſionũ inferimus paratoria plenaria. paratoria ſignificat abacum, el aparador, & ſenſus eſt quiſque de ſatisfactione paſſionũ ſuarum quæ ſibi ſuperfuit, mittit in abacum & theſaurũ eccleſiæ portionem.

a [a] Theſaurus dicitur eſſe eccleſiæ milit. quia in illius vtilitatem datur ei clauis, ſeu poteſtas applicandi indulgentias.

b [b] Manet theſaurus in acceptatione Dei: in qua etiã manent merita Chriſti quæ applicãtur per ſacramẽta & extra illa, ſic merita iuſtorũ quæ fuerant peccato mor-

to mortificata, manēt in Dei acceptatione, vt ſublato per pœnitentiá impedimento reuiuiſcant. li.1.de pœnit.c.33.D.Tho. 3.p.q.89. artic.5. c Ioan. XI. expedit vt vnus moriatur homo. vbi Cyri.li.11. c.34.&.1.Corint.1. nūquid Paulus pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Paul. baptizati eſtis? Eſai. 63. torcular calcaui ſol⁹: & non eſt vir mecū. Sot.d. 1.q.5.a.4. Caiet.cū D.Th. 3.p.q.48.ar. 5. ad.3. Tabie.indul. §. 2.& 5.& ver. Chriſtus. 1. Tim.2. dicit vnus mediator Dei & hominū, nempe quatenus homo eſt. vt ꝓbant DD. 3. d.19. Pala.q. 2.cōt.hæret. Baſſum & Abailar.de quibus Caſtr.& Medic.verb. Chriſt⁹.hær. 8. Theop. in Coloſſ. 2. in religione angelorum. D. Tho. 3.p.q. 26.art.2. vbi Xuar. & Fr. Med. Caniſi. lib.1. de corruptel. verbi Dei. in

Chriſto; dicetur cap.5.

5 Pro peccati mortal. remiſsione & pœnæ æternę ſatisfactione homini attrito ſacramentum recipienti, ſola Chriſti ſatisfactio & meritū applicatur c. ſolus enim dicitur. 1. Timot.2. mediator Dei & hominū. nō tantū quia eſt ſubſtātiale medium, quod participat vtriuſq; extremi naturam, vt quidā patres exponunt d; ſed quia Chriſtus vt homo eſt præcipuus interceſſor noſter. ſancti vero nō cōcurrunt niſi per modū exēpli, exhortationis & deprecatiue, vt effectus ſacramenti ſit in nobis efficax abſq; impedimēto e. ſolus itē Chriſtus meruit alijs de condigno augmentū gratiæ & vitæ æternæ f, quod habet quandā infinitatē. Ad ſecūdariū effectū ꝓ pœna tēporali, & leuius hoc redēptionis genus, Chriſtus vt ſanctos ſibi amicos honorat tanquā Dei coadiutores, ita in oſtenſionem potētiæ & bonitatis ſuę cōmunicare voluit iuſtis vt in virtute Chriſti de iuſtitia ſatisfaciant pro pœna temporali alterius. quod non derogat ſed illuſtrat potentiam & ſatisfactionem Chriſti g, vt cauſas creatas faciat ſibi cooperantes.

CAP. III.

Theſaurus ex Chriſti & ſanctorum ſatisfactione conſtat, in quē Papa habet claues à Chriſto.

procœm. cū Aug. & ex Patribus Bellar. controu.2. in toto li.5. de Chriſto id probat. Turria. in Clem. li.7 conſt.c.36. Ledeſ.2.p.q.16 a.10. in princ. itē ſolus Chriſtus redemit nos. Aug. tract.34. in Ioan. Hilar. can.14. in Mat.12. Amb.li.7. in Luc. Leo ſer.12. de paſsione. & ſer.33.&.34. de Epiph. d In.1.Timo.2. Chryſ.ho.7. Amb. Theod. Theop. itē OEcum. in 1.Tim.4. & bene Theoph. in Gal.3. Aug.9. ciuit.c. 15. epiſ.120. in Pſal.103. conc.4. in Pſal.134. li.10. conf.c.42. ho. de ouibus c.2. in to.9. Leo PP. ſer.5. 12.&.24. de paſsione: ſi non eſſet Deus non afferret remediū. quos tamen interpretatur. D.Tho. 3.q.26. a.2.ad.1. Bellar. ſup. e Caiet.3.p.q.48.a.5.ad.3. f D.Tho.3.p.q.48.a.2.ad.1.&.1.2.q.114. ar.6.& in.2.d.27. in.4.d.15. Amb.1. de ſacram.c.14. Aug. tract.4.&.5. in Ioan. & li.1. de pec. mer.c.14. probat ex ſcripturis. Nauar. de indulg. not.13. g Trid. ſeſſ.6. can. vlt. ſeſſ.14.c.8.& can.14.

C A P. I I I.

ID a colligunt ex ſacra ſcript. Mat.16.&.18. Patres à princ. cit. Trid. ſeſ.21. ref.c.9. ſeſ.25. ad fin. Soteal. ver. indul. affert concil. Nicę. can.11. Ancyr. can.5. Laodic. can.2. Cartha.4.c.75.76. Later. ſub Innoc.3.c.62. Lugdū. ſub Inno.4.c. accedētibus. de exceſſu prēla. Viennen. in Cle. vni. de reliq. & vener. ſancto. Conſtantien. ſeſ.8. a. 42. ſeſ.49. in bull. Martin. 5. ſeſ.25. err. 25. Leo.10. Roſen. a.17. Caſtr. & Medic. verb. indul. Argomanas tract. de effectu indul. 6. conſid. in 5. opinio. Cocleus & Hoſius contra Brent. At hæretici VValdenſes. VVicleph, Hiero. de Praga eas vocant pias fraudes. Luther. a.18. vocat fraudes impias. Coclæ. & Hoſ. referunt Lutherum cæptum præuerti, quia non fuit ſibi conceſſum ius & lucrum prædicandi bullas indulgentiarum. b Probatum eſt lib.1. de pœnitent. c.13. c Traditio probatur ex regula Auguſt.4. de baptiſ. contra Donat. cap.24. quando eſt vſus antiquus eccleſiæ, cuius initium neſcitur, & aſſerit Triden. ſeſ.25. quod ex Patribus probant Soto.d.21.q.1.art.3. Cordu. lib.5.q.7. Micha. Medin. diſp.5.c.15. fin. & 24. Clem.1. lib.3. conſt. cap. 10. vt ibi probat Turrian. & lib.4. de dogmat. charact. & ex Matth.16. cit. ſup.c.2.F. d ſup. li.3. de pœnit.c.1. e Et falſo Roſen. a.18. concedit Luth. vſum indulg. eſſe poteſt tēpora Aug. nec olim tam notā fuiſſe fidē de purgatorio & de pœnis in conſcientia debitis. Caſtro. ver. indulg. ait vſum indulg. fuiſſe ſero introductum: de quo non meminit Mag. d.20.&.21. idē Cai. opuſ.27. qq.q. vlt. Naua. not.7. Dur.d.20. quidā recent. aiunt non eſſe temerarium negare vſum & praxim indulgētiarū eſſe ab Apoſt. tēpore. & cū Roſen. negāt Paulū.2.Cor.2. loqui de his indulgēt. dicetur F. quos Cord.q.7. dicit errare. f Trid. ſeſſ.25. definit poteſtatem indulg. cōceſſam fuiſſe Apoſtolis à Chriſto. Apoſtolis vero præ cæteris

§.2. Vſus indulgentiæ eſt à tempore Apoſtol. non à Bonif.8.

3 Viuis conceditur per modum abſolutionis, & ſimul applicatur ſatisfactio ex theſauro.

IN eccleſia ſecundum fidem, vt eſt poteſtas ligandi excommunione, extra ſacramentū, ita ſoluendi à pœnis conferendo indulgentias a per claues à Chriſto diuinitus datas eccleſiæ. (Nā & per ſacramentalia, quę eccleſia inſtituit poteſtate diuinitus data, liberat à venialibus b) quæ poteſtas colligitur Matt.16.18.& Ioan. 20. vbi cū non limitetur expreſſe poteſtas ligandi & abſoluēdi ad vſum intra ſacramētum pœnitentię: conſtat ex traditione ac more perpetuo eccleſiæ c licere vſum huius poteſtatis extra ſacramētum. qualis olim non erat in lege veteri, cum nondū eſſent claues regni cælorū d à Chriſto inſtitutæ, & vicario ſuo conceſſę: nec ſatisfactio Chriſto reipſa erat exhibita, nec aperta ianua regni cęlorum: quanuis iam tunc eſſent ſanctorum ſatisfactiones abundantes: vt cap.2. dictum eſt.

2 Vſus conferendi indulgentias nō eſt recens, vt Lutherus putat e: ſed reperitur antiquiſsimis temporibus, etiam Apoſtolorum f: ſacrorumq; conciliorum autoritate com

ris, nota fuerunt myſteria omnia fidei, ergo & hæc poteſtas: vt probant Sot. Ledeſ. Cord.q.7, cū Medi. Cōplut. Nau. not.7. Clem. li.3. conſt.c.10.& Patres. in id.2.Cor.2. ego ſi quid donaui (vbi Chryſ. Ambro. Theod. OEcum. Theoph. Hiero. Lyra. & hunc locū citat D. Tho. addi.q. 25.ar.1.arg. ſed cont. Carthuſ. Micha. Med. diſp.4. c.12. & ſeq. diſp.5.c.15. Cordub.q.7. col.2. de quo loco Soto. fecit relect.) itē Amb. lib. de pœnit. cōtra Nouat. Tertul. li. de pudicitia vocat veniā, cōdonationē, relaxationem, clementiā, benignitatē, humanitatē, & pacē. Cypri. epiſ. ad Antonianū. & epiſ. 73. ad Iubaianum. lib.1. epiſ.2. lib.2. epiſ.12. li.4. epiſ.2. Caiet. tract.15.c.1. Gabrie. add. lect.57. Pōt. Clem.1. Gregor.1. anno Dñi. 600. & Vrban.2. in

g probatur B.Greg.PP.1. g inſtituit indulgentias viſitantibus ſtationes Romæ. Eodē tēpore Iſidorus Archiepiſcopus Hiſpal. ait, ſe de cōſilio fratrū. i. epiſcoporū conceſsiſſe. 40. dies indulgentiarum. Bonif.8. h extrau. antiquorū, refert vt rem antiquā & fieri ſolitam à prædeceſſoribus, de anno iubilæi centeſimi. & tam erat in vſu, vt mox Bonifa.9. nimietatem reſtrinxerit i. Clem.6. extraua. vnigenitus cōceſsit iubilęum quolibet anno.50. Nūc ad annos.25. recurrit k.

3 Indulgentia viuis datur per modum abſolutionis l: qua quidā (vt refert Platin. in Bonif.9.) nimijs pœnitentijs grauati abſoluebātur à pęnitētijs iniunctis: vt liberi fiant prōptiores ad opera pietatis. Vſus iſtius à tēpore Apoſtolorū fuit fere neceſſarius m: quia tunc duris & diutinis pœnitētijs pro vno etiā mortali ita prægrauabatur pœnitens iuxta can. Apoſt. & pœnitentiales, vt Pōtifex ex cauſa deberet diſpēſationē: (diſpēſare vero poteſt Pōt. in omni lege eccleſiaſtica, vel præcepto pręlati eccleſiaſtici, & in ſentētia hominis pœnali, aut cōfeſſarij.) ſed quia noxiū eſſet liberare à pœnis huius vitæ, reſeruata pœnitētis ſolutione in duriorem ignem purgatorij: nun quā Pontifices extra ſacramentū abſoluebant à pœnitentijs iniunctis, quin applicarent de theſauro eccleſię iuſtam cōpenſationem pro pęnis debitis n. Cū vero neſciamus initiū à quo primū cępit vſus indulgētię pro viuis, referēdus eſt ad cōceſſionem Chriſti ex traditione perpetua eccleſiæ o. Antiquus etiam eſt vſus indulgentiarum pro defunctis per modum ſuffragij p: & error eſſet q contra receptum Romanæ eccleſiæ vſum, negare indulgentias concedi poſſe defunctis, qui ſunt in purgatorio.

C A P. I I I I.

Per indulgentiam fit. 1. gratuita donatio ex diſpenſatione theſauri. 2. iuſtæ ſatisfactionis applicatio. 3. viuis fit abſolutio ab iniunctis.

§.2. Papa cum ſit deſpenſator, non concedit indulgentiā niſi ex cauſa.

3 Concurrunt tria in indulgentia.

4 Pro defunctis non fit abſolutio: nec eſt neceſſaria commutatio. In indulgentia concurrit. 1. gratuita diſpenſatio theſauri: & completur per effectum liberandi à pœna.

conc. Claramont. vt refert Platin. & Genebr. dedit indulg. & bullā cruc. quod Sot.q.1.ar.3. dicit fuiſſe 50. annis ante Magiſtrū & alij poſteriores Pont. de quibus in textu. Chryſo. li.3. de ſacerd. vt omnifariam poteſtatem tradidit Pater Filio: ſic filius ſacerdotibus eccleſiæ. g Referunt D.Tho. add.q.25. 2. Dur.d.20. Altiſiod. lib.4. fo.281. Caie. de indulg. ad Iul.c.1. Archid. tract. de indulg. Genebr. Chron. p.259. ex Greg. li.7. epiſ.63. Ant. tit.12.c.3, Platin. h Quare falſo Polydor. lib.8. de inuentor. rerum. c.1. ait iubilæū cæpiſſe à Bonif.8. contra quē Caſtr. ver. indul. Nauar. not.7.n.4. Cord.q.2. Caiet. tract. 15.c.1. Soto.q.1.a.3. Ledeſ.a.1. Ekius enchyr.c.24. Mich. Med. diſput.1. Latom.a.7. Lindan.4. panopl. c.73. Tibertin. Gerſon. & alij. i Platin. & alij in Bonif.9. k Nauar. not.4.n.2. de quo vid. not.1. n.2.6.9.& ſeq.& not.25.&.28. ſed melius not.32. n.27. l Lib.2. de pœnit.c.22. Caiet. de indulg. ad Iuli.c.6. ſeu to.1. tract.15.c.2.5.6. Alex. Soto.q.1. 1, Pet. Sot. lect.2. Ledeſ.q.27.1.§. pręterea: (qui tamen varie loquitur.) Rich.a.3.q.1.ad.2. in ſolu.1. & ar.4.q.3. Supple.d.45.q.3.not.2. (& hinc Mairo. d.19. infert, ſemper ita fieri gratis per abſolutionē: nec requiri theſaurū. cōtra quē ſup.c.2.M.) fatentur Medin. quia ex Matth.16.18.& Ioan.20. colligitur interdū concedi per modū abſolutionis. Naua. de indulg. not.2. vſq; not.15.& not.22. à nu.20. not.20 n.10. fatētur eſſe immediatè abſolutionē, quādo datur de pœnitentijs iniunctis: de quo in ca.4. §.4. Victo. & Recē. Thomiſt. Cord. li.5.q. 3. & dicit cōmu. quare huiuſmodi indulgētias nō dat eps. alienis, in quos non habet iuriſdictionem abſoluēdi. c. qđ autem de penit. & rem. m Clem. eſ.6. extrau. vnigenitus. citat Prouer.7. in finit⁹ eſt theſaurus: quo qui bene vſi ſunt, participes facti ſunt amicitię Dei. nēpe quia ad perfectā gloriæ amicitiā requiritur remiſsio totius pœnæ. Caiet. opuſ.27. qq.q.vl. n Quæ ratio probat cōtra Mayron. & Angel. quod nunquā fit mera abſolutio à pęnitentijs iniunctis: quia hęc noceret. o. ſup. lit.C.F. p Tandē Gab. lec.57. add. refert Paſchalē PP. conceſsiſſe indul. plen. pro animabus purgat. per modū ſuffragij, eamq; cōfirmari per.11. Ponti. habetur ad portam Baſilicæ. S.Praxedis de Vrbe. Ille non fuit Paſchal.5. (vt putat Gab.) ſed prim⁹ qui ædificauit baſilicā B.Praxed. dicit Platin. itē Vuolphang. li.12. cōmēt. de Rep. Rom. citat epiſt. cuiuſd. Epiſcopi ad Donum PP. antiq. vbi fit mentio indul. pro animab. Purgat. Sixt.4.& Innoc.8.c. cum ex eo. de pœnit. & remiſ. D.Tho. add.q.71.ar.10.ad.1. Ledeſ.q.29.3. Caie. opuſ.27. qq.q.5.&.6. Sot.d.45.q.1. a.3. con.3. Nau. no.22. & paſsim vſus poſteriorū Pōt. Calix.3. Leo.10. in Monū. Minorū. f.65.94. cōp. Mēdic. ver. indul. Clau.§.7.&.28. q Leo.10. bull. cōt. Luth. apud Caiet.3.p.q.48.5. (qui tamē quoſd. art. Luth. ſolū dānat vt ſcādaloſos, & maleſonātes) cōis. antiq. & recen. ꝓpter receptū vſum fideliū, & praxim Pōt. At Gerſ.4.p. ſer.12. de defunct.f.144. Guill. de Rubion.4.d.19.q.1.ar.2.con.4. id negant, ſed temere.

CAP. IIII.

M Alro. [a] 4. diſt. 19. de quo ſup. capit. 2. H. M. [b] Cord. li. 5. q. 18. cum D. Tho. d. 45. ſeu addit. q. 71. a. 10. Bon. d. 20. a. 5. c. & ad. 4. Anto. Aſten. ar. 5. ſi. Gab. lect. 17. Nau. de indulg. not. 31. nu. 48.

INdulgentia vt vox ſonat, videtur gratuita remiſsio. ſicut enim abſolutio à peccatis fit gratis, ita applicatio theſauri per Papam fit gratis, & abſolutio à pœnitentijs iniunctis, & à præcepto ſententiaque confeſſarij. Quidā [a] aiunt interdum indulgētias omnino gratis cōcedi, abſque vlla compenſatione & applicatione ex theſauro Chriſti & ſanctorum (vt diſpenſatio in præceptis & legibus eccleſiaſticis ac votis fit gratis.) cum indulgentia colligatur ex eiſdem locis ſcripturæ. Matth. 16. 18. & Ioan. 20. in quibus conceditur gratuita abſolutio à peccatis. atque ita valere putant ſi Papa pro ſua voluntate abſolueret omnes fideles viuentes ab omni pœna: quanuis peccaret abſque idonea cauſa ſic indulgens. ſicut diſpenſans ſine cauſa in lege humana & in collatione beneficiorum, peccat contra iuſtitiam diſtributiuam ſed valet diſpenſatio & collatio. At vere negant poſſe Papam euacuare purgatorium pro libito [b]: quia id fit per modum ſuffragij, extra territorium Papæ: & requirit cauſam iuxta intentionem Chriſti: vt diſpenſatio in voto religionis, ſi pro libito fiat abque cauſa, non reddit tutum in conſcientia. 2. Quidam [c] vocant diſpenſationem in minus: quia putant in indulgentia miſceri partem ſolutionis (quia viuis fit quędam commutatio in leuiora opera quæ ſunt diſpoſitio ſubiecti, ſine qua homo eam indulgentiam non conſequetur,) partem remiſsionis gratuitæ, abſque ſolutione & compenſatione ex theſauro. At cum hæc commutatio & diſpoſitio non ſemper requiratur, fit vt non pertineat ad eſſentiam indulgentiæ.

2 Papa aut alius prælatus non poteſt concedere indulgentiam, id eſt, remiſsionem pœnæ (quę in foro pęnitentiali vel purgatorio Deo perſonaliter debetur de iuſtitia) niſi tanquam diſpenſator alligatus legi, & intentioni ſuperioris domini. Solus Chriſtus retinet poteſtatem excellentiæ, vt pro voluntate ſua, poſsit ſine ſacramento & indulgentia remittere gratis culpas, & pęnas: qui tamen non remiſit Petro, Magdalenæ & latroni, ſine applicatione ſatisfactionis eiuſdē Chriſti, & his tribuebat proportionalem diſpoſitionem: vt Luc. 7. dimiſit multum, quoniā Magdalena dilexit multum. Sic enim decet vt cum opere ſummæ miſericordiæ concurrat iuſtitia Dei: vtraque enim relucet, & mutuo ſe cōplectitur in omni opere Dei [d]. At Papa cum non ſit Dominus theſauri, ſed diſpenſator, vt non poteſt debitum ex religione votum relaxare niſi ex cauſa [e], iuxta intentionem Dei: ita pœnam ſeu debitum ex virtute pœnitentię remittere non poteſt ſine cauſa, nec indulgentias concedere ſine applicatione theſauri.

3 Tria ſecundum rationem concurrunt in indulgentia. 1. prædicta diſpenſatio & diſtributio theſauri [f], in quem Papa per claues habet iuriſdictionem. 2. ſolutio quæ fit Deo [g] per Papam applicantem theſaurum: nec enim concedit pœnitenti, vt ipſe pro ſe ſoluat. Vt in ſacramento ſacerdos ſoluit, vel abſoluit, applicando Chriſti merita: pœnitēs vero nō ſoluit, ſed recipit effectum. 3. liberatio paſsiua pœnitētis ab obligatione debitæ pœnæ [h]:

[c] Palu. d. 20. q. 4. Dur. q. 3. fauet D. Th. arti. 1. ad. 3. Alex. 4. p. q. 83. mem. 2. Adri. Capre. At Caiet. de indul. c. 7. dicit D. Tho. loqui ex aliorū ſententia. vid. cit. c. 1. lit. I.

[d] Vt probat D. Tho. 1. p. q. 21. a. 4. vbi ad. 1. addit, Deus damnatos punit cū miſericordia citra cōdignum. communis. 4. d. 46. ex Pſal. 76. nunquid cōtinebit in ira miſericordias ſuas. vt exponit Auguſt. 21. ciui. c. 14. & præmiat vltra cōdignū. vi. Caiet. & ſ. Med. 1. 2. q. vl. a. 3.

[e] Nauar. c. 12. n. 76. 57. Caiet. & Recent. cum D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 10. ad 2. Fr. Med. 1. 2. q. 97. 4. Soto lib. 7. iuſt. q. 4. arti. vlt. verſ. ſed dubiū. Syl. vot. 4. §. 6. vid. Couar. 2. p. ſpōſ. c. 6. §. 9.

[f] D. Tho. add. q. 25. 1. arg. 2. cū ſolut. dicit in diſtributione theſauri conſiſtere indulg. nempe. 1. & præcipue (quia ſine applicatione theſauri non datur: & hunc Papa immediate attingit & aperit) Palu. q. 4. Syl. indul. Ledeſ. q. 27. a. 1. con. 2. §. 5. principaliter. Sot. a. 2. cū Bon. Caie. tract. 8. q. 1. Nau. not. 20. n. 8. fauet Trid. ſeſſ. 25. de indulg. Cord. q. 4. Capr. d. 20. Hiſpal. q. vn. a. 3. not. 5. & a. 4. ad. 3. ſignificat Abulen. tract. de indul. & obiter. 1. p. defenſor. c. 3. ad fi. & in Mat. 16. q. 90. At qui ex Mat. 16. & 18. colligunt eſſe abſolutionem, intelligūtur cauſaliter: quia ex conſequenti abſoluitur à pœnis, aut pœnitentijs (imo iuriſdictio clauis, qua Papa aperit arcā theſauri, dici poteſt abſolutio: ex fine quē intēdit) ſic Ale. 3. vocat abſolut. vel remiſſionē. Clē. 6. extrau. vnigenitus (vbi cōmu. Canoniſt.) dicit indulgētias dari per modū diſtributiōis & abſolutionis. idē Bonifa. 8. extrau. antiquorum. ait in hoc ſe ſectari veſtigia prædeceſſorum.

[g] Cord. lib. 5. q. 1. putat Dur. (qui vocat ſolutionē) differre à prædicta ſententia D. Th. ſed reuera nō differt, vt ait Ledeſm. ſup. quia diſtributio theſauri fit ſoluendo æquale ꝓ pęnis, atque ita Dur. q. 3. ſuā ſententiā, ait eſſe cōmunē. Sot. a. 1. ſi. fatetur eſſe D. Tho. videtur Alex. 4. p. q. 85. m. 2. Anto. 1. p. ti. 10. c. 3. in princ. Syl. indul. in princip. Paludan. q. 4.

[h] Caiet. to. 1. de indulgētia. 15. c. & in prin. & pūct. 6. Soto. q. 1. art. 1. Cord. q. 3. ſignificant in hoc conſiſtere indulgentiam. ſed diſtinguendū eſt: nam actio indulgētiæ eſt diſpenſatio bonorum commu. per præſidentem communitatis: ſed vt receptio cum fructu, includit abſolui à pœna debita: & vt actio baptiſmi & veræ abſolutionis, interdum recipitur abſque fructu, propter indiſpoſitionem recipientis. ſic datur conceſſio indulgentiæ, ſed interdum inefficax abſque effectu.

i Caiet.

dum Deus tanquam creditor acceptat ſolutionē. hæc dicitur paſsiua relaxatio & remiſsio per abſolutionē, ſine qua indulgentia non eſſet efficax: pertinetque ad complemētum vt patet ex definitione indulgentiæ. At prima & vniuerſalis ratio indulgentiæ conſiſtit in actione, qua Clauicularius eccleſiæ, ex cauſa de qua inf. ca. 14. diſpenſat bona communia eccleſiæ: ſeu in ſolutione efficaci & ſatisfactione quam Papa ex theſauro applicat conſequentibus indulgentias. quæ diſpenſatio bonorum communium pertinet ad Præſidentem communitatis inf. cap. 31. receptio vero indulgentiæ tam in viuis quam in defunctis (quæ eſt liberatio à pœna debita pro peccatis) fit per quandam commutationem, data ſolutione ex theſauro.

4 In praxi primitiuæ eccleſiæ videtur prius fuiſſe iuriſdictio circa viuos ſubditos, cum abſolutione à pœnitentijs iniunctis [i] (quæ eſt relaxatio quædam & indulgētia) deinde ſimul fiebat applicatio indulgentiæ ex theſauro pro pœnis debitis. At quia ſæpe pro viuis datur indulgētia de non iniūctis ſed iniūgēdis, & quia defunctis applicatur abſque abſolutione: vniuerſalis ratio indulgentiæ ſaluatur in diſpēſatione theſauri, completurque per liberationē à pœna debita. [k] Nec repugnat reſpectu diuerſorum, vt indulgentia ſit abſolutio gratuita reſpectu hominis indulgentiam cōſequentis (quia fit ſine merito & ſatisfactione propria illius) & fit ſolutio iuſta quę fit à Papa ex ſatisfactione Chriſti & ſanctorum. Sic iuſtificatio dicitur Rom. 3. fieri gratis reſpectu impij, & tamen reſpectu Chriſti, per redemptionem iuſtam illius. [l]

[i] Caieta. de indulg. ca. 6. Cord. q. 3. opin. 3. Sot. q. 1. a. 2. ante 3. con. & ſignificat Ledeſ. q. 27. 1. ſi. Vict. Cano & recēt. in prælect.

[k] Soto. Ledeſ. & cit. F.

[l] id Rom. 3. explicat D. Tho. 3. p. q. 19. 2. 4. ad. 3. At falſo Palud. d. 20. q. 4. n. 14. ait per ſacrm fieri abſolutionē gratis, aut ꝑ indulgētiā ex parte: abſq; applicatiōe ſatiſfactionis Chriſti. vid. cit. C.

CAP. V.

Sententiæ tres de modo quo concurrit ſatiſfactio ſanctorum.

§. 3. *Declaratur. 2. ſententia. ſed eligitur. 3. in. §. 4.*

DIfficile eſt explicare quam rationem cauſæ habeat ſatisfactio ſanctorum applicata per indulgentias. Quidam putant ſatisfactionem dum applicatur conſumi, & fieri à cauſa particulari. Sic vt enim Chriſtus vt cauſa particularis applicat per ſacramentum abſolutionis, vel per ſacrificium miſſæ limitatum gradum ſatisfactionis ex operato [a]: præter illum qui reſpondet contritioni & diſpoſitioni recipientis ex operāte ita per indulgētias applicatur de Chriſti ſatisfactione limitatus gradus qui limitatur non tantum ex voluntate Chriſti pro quantitate diſpoſitionis & ſeruata proportione operum recipientis, ſed ſimul ex intētione Papæ offerentis, & ex cauſa motiua. quod ſi in theſauro nulla eſſet ſatisfactio ſanctorum, tota quantitas applicaretur ex ſolo Chriſto vt cauſa particulari: at de facto ad honorem ſanctorum inſtituit Chriſtus applicari partem (putà dimidium, aut minorem partem pro vt Dei ſapientia diſtribuit) ex ſatisfactione ſanctorum, quæ tamen pars mediate reducitur in Chriſtum tanquam in cauſam vniuerſalem: atque ita tota ſatisfactio redundat in gloriam Chriſti [b]: ſic enim dum priuatus iuſtus ſatisfacit pro ſua pœna temporali, eſt quidem de ſe ſufficiens cauſa, quanuis à Chriſto nihil aliud haberet quam gratiam, quę eſt radicalis cauſa ſatisfactionis [c]. ſed de facto & de lege ordinaria cōcurrit ſatisfactio Chriſti vice Dei, vt cauſa vniuerſalis, cū ſatisfactione iuſti tanquam cauſa particulari. cæterum quanuis applicatio fiat ſimul de Chriſti & ſanctorum ſatisfactione per indulgentias, abſolutio tamen & liberatio efficax à pœnis debitis fit virtute ſolius Chriſti [d] per prælatos eccleſiæ, quibus Chriſtus poteſtatem abſoluendi dedit & iuriſdictionem, quam tamen poteſtatem ſanctis ipſis non conceſsit. Hæc ſententia eſt ſatis probabilis.

2 Sic ergo Chriſtus inſtituit addi in indulgentia ſatisfactiones ſanctorum, vt honorentur ſancti tanquam adiutores Dei [e] quos Chriſtus in hac re ſocios & fratres habere vult, vt mēbra aſsimilentur Chriſto capiti & ſint ſatisfactores pro alijs [f]. deinde ad confuſionem impiorum, qui legem Chriſti calumniantur eſſe onus graue, cum tamen multi ſanctorum ſe extenderent ad vlteriores ſatisfactiones quā deberent pro ſuis peccatis.

[a] Inf. lib. de miſſ. c. 19. effect. ex re oblata in miſſa limitatur, vt ex ꝓuidentia, ſapiētia, & voluntate Dei decet.

[b] Tri. ſeſ. 14. c. 8. can. 14. ſeſ. 6. can. vlti. & addit c. 7. ſinē noſtræ iuſtificationis eſſe gloriam Dei & Chriſti.

[c] falſo Taper. a. 6. pag. 177. putat nō aliter cōmunicari nobis ſatiſfactionē Chriſti quā radicaliter, vt eſt cauſa vniuerſalis. At habet amplius. Vega. lib. 15. in Trid. ca. 10. Caiet. 3. p. q. 1. a. 2. & quidam recent. ſignificant poſt Chriſti paſsionē augeri gradū ſatisfactionis noſtrę vt plus valeat quā olim. Peña qđ etiam ſignificat D. Tho. 3. p. q. 48. 1. Sot. d. 19. q. 1. 2. conclu. 3. & multi recēt. cōtra. Suar. q. 1. a. 2. dubio. 4. §. 10.

[d] Recēt. quidam putant Chriſtū per claues ſolā ſatisfactionē ſuam applicare, vt de iuſtitia & infallibili lege acceptetur pro mēbris ſuis; quibus applicat (quaſi ſatisfactio ſanctorum pro alijs non ita acceptetur infallibili lege.) ſed id non probāt efficaci ratione, aut certa autoritate.

[e] Cordub. libr. quinto. quæſtion. 5. ad. 6.

[f] Coloſſ. 1. adimpleo ea quæ deſunt. ſic Chriſtus quędam nomina & officia ſua cōmunicat alijs ad honorem, vt nomen Paſtor, Petra, lux mūdi, & quod edant miracula.

 g Soto

3 Sententia 2. addit in concurſu ſatisfactionis ſanctorum & Chriſti, applicari nobis quantum ad efficaciam [g] maiorem ſatisfactionem, quam ſi ſola Chriſti ſatisfactio applicaretur. quia multiplicata cauſa creſcit effectus. licet enim Chriſtus ſit intēſiue infinita cauſa quoad ſufficientiam: quoad efficaciam tamen operatur finite, iuuaturque per opera ſanctorum [h]: ſic Chriſtus varijs meritis infinitis, diuerſiſque titulis (per modum meriti, ſatisfactionis, redemptionis, ſacrificij & impetrationis [i]) confert de facto efficaciorem abundantioremque effectum [k]. & baptiſmus poſt paſsionē Chriſti eſt efficacior in ablatione pœnæ, cum introducat in gloriam [l]. & eo tempore quo in theſauro redūdant plures ſatisfactiones ſanctorum, indulgentia eſt efficacior. quia Papa non confert indulgentiam quātam vult, ſed ſeruata proportione cauſæ, inf. c. 14. §. 3. & cooperationis recipientiū, & ſatisfactionis ſanctorum. ex his enim omnibus integratur vna efficacior cauſa. Addit. 3. ſentētia quod ſatisfactio Chriſti vt cauſa particularis applicatur pro tota pœna tēporali in indulgentia plenaria, & cumulus ſanctorū ſimul ſumptus alio titulo ſatisfacit pro eadē tota pœna. Nec ſuperfluit altera ſatisfactio, ſed ſupabūdat ad honorē [m]: ita vt quęlibet cauſa de ſe ſufficiēs agat de facto totū effectū, ſed nō totaliter [n]. iſtę tres opiniones nihil im pbabile cōtinēt.

g Soto. d. 1. q. 3. a. 5. d. 21. q. 1. a. 2. Ledeſ. q. 27. ar. 1. Victor. & multi recent. Suar. 3. p. q. 1. a. 2. dub. 4. §. 4. verſ. addo. 4. cum D. Th. 3. p. q. 48. a. 1. ad argu. & quodl. 2. art. 2. ex Dei ordinatione & Chriſti intentione ita ordinatum eſſe. inf. H. K. & colligitur ex Apoſt. ad Hebr. 10.

h Sic Chriſtus vno merito quod eſt infinitū abūde potuit ſatisfacere: & tamē multiplicatis per totam vitā meritis & paſsionibus voluit decēter & ſapiēter fieri de facto efficacior cauſa (D. Tho. 3. p. q. 34. a. 3. ad. 3. q. 48. ar. 1. ad. 2. a. 5. ad. 3. idē innuit Marſil. q. 12. a. 1.) quia ad efficaciam & maiorem effectum facit vt pluribus titulis fiat: ſignificat Soto. d. 6. q. 1. ar. 6. Rich. d. 1. a. 4. q. 3. Scot. d. 2. q. 1. Palu. q. 1. ar. 2. Capr. 3. d. 18. q. 3. vbi D. Tho. a. 1. Dur. q. 3. ad. 1.

i D. Tho. 3. p. q. 48. per totam & ar. 6. ad. 3.

k ſup. G. H. Marſil. ſup. explicat effectum dici meliorem ex titulis, i. quia Chriſtus nō ſolum redemit & ſatisfecit: ſed obtinet effectū per modum impetrationis, ſacrificij & exēpli per mortem. D. Tho. 3. d. 18. & hoc tantum ait. 3. p. q. 34. a. 3. ad. 3. idem Aug. Nazian. Dam. Leo ſerm. de paſsione. 2. per attributionem cauſæ exemplaris. Chriſtus opere pœnali & paſsione plene ſatisfecit: oratione impetrauit: ſacrificio quod cepit offerre in vltima cœna & conſummauit in cruce, placauit iratū Patrem. morte mortē deſtruxit, vt dicetur in quadā præfatione miſſæ & D. Tho. 3. p. q. 46. 6. ad. 6. Alij 3. quod tota Chriſti vita reputatur vna operatio in genere moris (maxime quia dilectio Dei ex qua obtulit ſua opera, fuit in Chriſto vna immutata & in fieri perſeuerans continuè) nec habuit effectum donec tota actio cōſummaretur in paſsione (Ioan. 17. opus conſummaui. & Matth. 27. conſummatum eſt) & obtulit non tantum actiones vitales & liberas, ſed ſubſtantialem vitā, & ſe ipſum ſuperimpēdit: vt qui donat arborē cum fructibus. Vt emptio, ſeu actio qua ſoluitur pretium, nō ponit in numerum cum pecunia ſoluta quæ eſt pretiū rei: ita Chriſti actio vitalis & meritoria totius vitæ habet ſe vt ſolutio & emptio: ſed ſanguis & mors eius eſt pretium obiectiue oblatum & ſolutum. Quod vero ita ſemel emptū eſt dato pretio, & conſummato cōtractu, non emitur vlterius nouo titulo, ſignif. D. Th. 3. p. q. 48. ar. 1. ad. 2. & 3. & in. 3. d. 20. q. vnic. ad. 4. d. 18. q. vnic. a. 5. ad. 1. Adde, 4. cum Marſil. & alijs ſup. Chriſtus poſterioribus meritis & morte ac varijs titulis non obtinuit nobis dari maiorem effectum gratiæ, quam daretur ob ſolum primum eius meritum, quod fuit infinitum: per modum tamē exēpli virtutū. 3. p. q. 47. ar. 2. ad. 1. & 3. vbi Caie. excitat homines, vt melius diſpoſiti ex imitatione Chriſti, recipiant maiorem gratiam: & quia ſic Chriſtus melius oſtēdit caritatē ſuam in nos Rom. 5. moriēs pro inimicis: & grauitatem peccati, vt remiſsio æſtimetur magis. ſcilicet quantū ad remiſsionē plenam pro culpa totius naturæ, & pro pœna illius ob quā hominib⁹ occluſum erat regnum cœlorum, noluit Chriſtus tollere impedimenta cum effectu, (Caiet. cum D. Th. q. 49. 5. c. &, ad. 1. & 4. a. 6. ad. 2. & q. 46. 5.) niſi per omne totius vitæ mortalis opus vſque ad mortem quaſi reputetur vnum opus continuatum & omnino perfectum: vt ſatisfactio eſſet æqualis tū ex dignitate perſonæ, tum ex magnitudine operum. (D. Thom. 3. q. 46. 6. q. 48. ar. 2. ſic etiā ait ſæpe Chriſtum ſatisfeciſſe vt homo eſt. q. 53. 4. ad. 2. cū Aug. & q. 51. 3. cū Chryſ. & q. 22. 3. ad. 1. q. 48. 5. ad. 1. & 2. a. 6. ad. 1. & 3. in. 3. d. 18. ar. 2. ad. 3.) atque ita ſcriptura & Patres morti & paſsioni Chriſti tribuunt apertionem cæleſtis ianuæ, & efficacē effectū remiſsionis & ſatisfactionis pro peccato (quaſi vt homo ſatisfecerit per quantitatem & qualitatem operis.) Eſai. 53. quod citatur. 1. Pet. 2. peccata noſtra pertulit in corpore ſuper lignum. Oſeæ. 13. ero mors tua ô mors. 1. Corinth. 15. abſorpta eſt mors in victoria Hebr. cap. 10. Vega lib. 2. in Trident. cap. 3. & ſequent. Nazian. orat. 42. ad fin. Auguſt. 13. Trinit. à capit. 12. Anſelm. 1. cur. Deus homo. capit. 6. Bernard. epiſtol. 120. Suar. 3. part. quæſt. 1. art. 2. dub. 4. §. 4. verſ. addo. 4. & q. 19. 3. dub. 39. §. 3. verſ. circa. 2.

l ſic D. Thom. 3. p. quæſt. 69. art. 7. tribuit baptiſmo aperire ianuam cœleſtem, & ar. 2. liberationem ab omni pœna, vt tribuit paſsioni Chriſti, quæſt. 49. artic. 5. ſed baptiſmus non confert nunc maiorem gratiam quam conferret ante paſsionem Chriſti.

m vt de varijs Chriſti operibus dicitur quorum ſatisfactio fuit ſuperabundans ad honorem Chriſti & theſauri infiniti.

n ſic quando multi baptizant vnum, aut multi ſacerdotes cum epiſcopo conſecrant eandem hoſtiam, quilibet facit totum effectum, non tamen totaliter, ſed partialiter: quia nemo excludit alteram cauſam eiuſdem ordinis. ſup. libr. de baptiſ. cap. 30

o In

4 Veritati magis conſentaneum eſt, ſatisfactionem Chriſti concurrere vt cauſam vniuerſalem (vt quādo applicatur homini, per propriam contritionem, aut ſatisfactionem) ſatisfactio vero ſanctorum in theſauro, concurrit vt cauſa particularis: quæ mota à Chriſto & in virtute eius cauſat immediate totum effectum indulgentiæ: & pars hæc conſumitur ea applicatione ſatisfactionis. ſi quādo conſumeretur tota ſanctorum ſatisfactio, ſatis eſſet ſatisfactio ſola Chriſti [o], applicata per vſum clauiū: vt ſola applicatur immediate per baptiſmum ad remiſsionem totius culpæ & pœnæ. Hęc ratio cauſæ vniuerſalis cum particulari auget efficaciam, vt docet præcedens opinio. Vt enim valor noſtræ ſatisfactionis dum coniungitur ſacramento pœnitentiæ, creſcit ex ſatisfactione Chriſti: ita valor ſatisfactionis ſanctorū per claues & indulgentias coniunctus ſatisfactioni Chriſti, fit auctior & efficacior.

CAP. VI.

De varia forma concedendi indulgentias.

§. 2. & 3. *Dum abſolute conceditur, extenditur ad non iniunctas. dum vero cōfeſſarius ait, quidquid boni feceris: ea opera cenſentur iniuncta in pœnitentiam.*

4 *Per bullam qua forma cōceditur indulgentia in artic. mortis? An tunc clericus eam conferet?*

PApa vt concedat indulgentias non indiget certa verborū forma, ſicut nec vt abſoluat ab excommunicatione, ſed ſatis eſt quouis exteriori ſigno [a] explicare intentionem ſuam. nec ſatis videtur ſuperior actus: quia indulgentia pertinet ad forum externum extra ſacramentum. eodem verbo aut ſigno poteſt epiſcopus vti, & confeſſarius, qui per bullam concedit indulgentiam, vt plenam ſemel in vita, & iterum in mortis articulo [b].

2 Dupliciter concedi ſolet indulgentia, primū expreſſe de pœnitentijs iniunctis, vt communiter olim concedebantur [c] & has tantum poteſt epiſcopus concedere, & non niſi ſubditis ſuis [c]. 2. poteſt ſolus Papa [d] & ſolet concedere etiā de non iniunctis ſed iniungendis. [e] dum vero abſolute concedit, quidam [f] putant reſtringendas eſſe ad dulgentias de iniunctis: quia mens Papæ interpretanda eſt ſecundum ius commune [g] & antiquum vſum, quaſi indulgentiæ priuilegiū ſit odium relaxatiuum iuris communis, ac ſubinde reſtringendum [h]. ob quod quidam recte [i] monent quod cum tutius ſit vt de iniunctis concedantur, deberet pœnitens rogare confeſſarium vt ſibi imponat magnas pœnitentias cum propoſito quantum eſt ex ſe implendi illas, niſi Deus & eccleſia aliunde ſuppleat. (licet quidam [k] id propoſitum & factum reijciant, quaſi ficticium videatur.) Deinde pœnitens habet ſe vt qui trāsfert beneficium in alterum & ſine pacto confidit de illo: aut transfert ſub pēſione per Papam conceſſa, ſed cum ſpe redimendi penſionem, ita pœnitens confidit alterum confeſſarium abſoluturum ab iniunctis, qui interdum fraudatur ſpe, & qui ab illis ex cauſa non abſoluitur, debet eas implere.

o In acceptatione Dei quaſi in theſauro, manet ſatisfactio Chriſti non tantum vt cauſa vniuerſalis, ſed vt particularis quæ interdum poſsit ſola per indulgentias immediate applicari abſque concurſu alterius ſatisfactionis.

a ANtoni. 1. p. tit. 10. c. 3. §. 5. Gerſ. Alph. 33. lit. K. Syluest. indulg. §. 10. verſ. 5. n. 28. Tabie. §. 23. cum Felin. Roſel. §. 4. Armil. n. 5. Nau. ca. 26. nu. 31. & de indulg. not. 30. num. 2. Cord. lib. 5. quæſt. 38.

b In c. Innō. VIII. conceſsit cōtrarium Roſarij vt refert Nauar. de orat. Miſcel. 27. nu. 33. & Iulij. II. Minimis. Claud. in Compen. ſociet. Ver. indulg. §. 4. 15. 10. comp. Mend. verb. indulg. plenar. quo ad fratres. §. 23. 24. verb. abſolut. extraord. quo ad fratres. §. 9.

c Alexan. 3. cap. quod autē de pœnit. & remiſ. cōmunis. ca. cum ex eo. cap. noſtro. Nauar. de indulg. not. 31. num. 13. Caietan. inf. Cord. q. 9. conc. 2. niſi conſuetudo habeat oppoſitū. Nau. n. 13. poteſt epiſcopus dare non ſubdito in tribus caſibus.

d Caieta. to. 1. opuſ. 2. de indulg. ad Iul. trac. 15. ca. 7. ſed Nauar. not. 11. nu. 9. idem poſſe epiſcopum, quia non limitatur in hoc. quod Cord. q. 9. con. 2. dicit verū, ſi ita habeat conſuetudo.

e fatentur Caie. Nau. n. 7. 10. 12. (quia facilius eſt quam de iniunctis, quæ debētur iudicio Dei & hominis.) Cord. q. 9. Duran. q. 4. n. 10. Petr. Soto. de indulg. lect. 2. Soto. q. 2. 1. Ledeſ. q. 27. 2. cum Palud. Adrian. ſupplem. & alij inf.

f Caiet. Pet. Sot. (Pro quo Ledeſ. falſo citat Adria. fo. 162. qui ſolum ait, quando exprimitur ab iniunctis, non extendi ad non iniunctas. idem Anton. 1. part. titu. 10. cap. 3. §. 3. contra quoſdam innominatos) cum Caietan. ſentit Antiſiod. Albert. Gerſo. Mairo. fauet Palud. quæſt. 4. art. 3. & quod affert Nauar. not. 9. num. 4. & not. 2. num. 5. Cordub. quæſt. 9. argu. cont. 4. propoſit. pag. 577. & q. 33.

g citāt quidam Altiſiod. Alexā. Albert. Durand. quæſt. 4. qui loquūtur tantum de iniūctis, quæ ſuo tempore erant in vſu. vid. Nauar. not. 11. nu. 15.

h imo indulgētia nō pręiudicat iuri communi, & eſt tanquam fauor, ample interpretanda, quātum modus & tenor verborum patitur infr. cap. 30. Angel. indulg. princi. Syluest. §. 7. verſ. 3. §. 8. verſ. 4. cum Ioan. Andr. Cord. quæſt. 9. ad. 1. poſt 4. concluſ.

i ita conſulit Palud. quæſt. 4. art. 2. Antoni. Adrian. de indulg. fol. 162. & fere Mai. quæſt. 2. Nauar. cap. 26. nu. 19. & de indulg. not. 19. nu. 12. Cordub. q. 30. fin. & multi recent.

k Caietan. dict. cap. 7. Soto. quæſtio. ſecunda, artic. primo. Ledeſ. quæſtio. 26. artic. 2. aiunt videri rem ludicram: vt videtur illudere ſi habens votum caſtitatis iurauit fœminæ ducere illam, ſed animo intrandi religionem. At neuter iſtorū illudit: ſed

I Indul-

l l Indulgentia ſupplet pro pœnis quas non remiſit pœnitētia impleta in peccato. Sed probabilius eſt fructum talis pœnitentiæ reuiuiſcere per contritionem. m m commu. etiam recent. tandem fatetur Durand. quæſtio. 4. num. 10. fin. Soto. quæſt. 2. ar. 1. Ledeſ. quæſt. 27. a. 2. ſupplem. Ang. indulgen. §. 1. ad fin. Roſel. §. 18. ad. fin. Sylueſt. §. 2. (& dicit cō mun. Theolog. & Canoniſt.) Viguer. Nau. not. 11. nu. 7. & 12. Cor dub. quæſt. 9. propoſ. 4. Ioan. Andr. Panor. Hoſtien. in cap. quod autem late Mich. Medin. de indulg. diſput. 4. c. 13. & 14. diſp. 16. ca. 27. innuit Diuus Thomas quæſt. 25. artic. 1. ad. 3. dicens per indulgentiā ſolui pœnā debitā: nec dicit pœnā iniunctam. Anton. cap. 3. §. 3. & probabile dicit Palu. queſt. 4. artic. 3. fi. quia vbi lex & priuilegium non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. n n ſic limita cit. F.

indulgentiam conſecuturus roget ſibi pœnitentias relaxari à confeſſario. ſi quis vero decedat in purgatorium impleta omni pœnitentia iniuncta, nihil ei profuturas indulgentias de pœnitentijs iniunctis; niſi pœnitentias impleuit iacens in l peccato mort l.

3 Probabilius eſt dum Papa abſolute concedit, non eſſe reſtringendas m ad iniūctas m. quod ſi in iubilæis & bullis Papa reſtringere vellet ad iniunctas, facile exprimeret: vt alias exprimere ſolet. ſi Papa aut Epiſcopus exprimat de iniunctis, cenſetur excludere eas quæ nullo n modo ſunt iniunctæ n: quia indulgentiæ tantum valent quantum ſonant. & ita iuris interpretes exponunt iura, quibus tanquam in ſua facultate peritis credendum eſt. Sed per generalem clauſulam quam addit confeſſarius, quidquid boni feceris & mali ſuſtinueris: cenſentur opera quæ toto vitæ tempore faciet, o iniuncta o. Quidam p putant ſemp per intelligi de pœnitentijs iniungendis. licet Papa explicet de iniunctis; quaſi indulgentia dicatur iniuncta, quia eſt taxata à Deo. ſed hæc extenſio eſt falſa.

4 Dum confeſſario per bullam committitur concedere indulgentias, poteſt quilibet ſacerdos concedere in mortis articulo, licet infirmus amiſſo rationis iudicio, nullum q præbeat ſignum peccati q: vt poteſt abſoluere ab excommunicatio- r ne r, ſi forte incurrit. nec pro indulgentijs oportet proferre omnia verba quæ ad finem bullæ exprimun s tur dicenda s. Quod ſi abſit ſacerdos, probabilis eſt multorum ſententia pro foro conſcientiæ t, vt t minor clericus aut tonſuratus (cui ſolet eccleſia committere iuriſdictio- u nem ſpiritualem u,) illum ſub ea x conditione ab excomm. abſoluat x, ſi & inquantum poſſum; & concedat indulgentias, vt lib. 3. de pœnitentia, cap. 9. dictum eſt. Quomodo intelligantur mille anni indulgentiarum, quadragena, indulgentia plena aut plenaria, iubilæus, dicetur cap. 15.

o dictum eſt lib. 2. de pænit. cap. 18. Nauar. cap. 26. num. 11. & 23. Cord. quæſt. 9. & multi p recent. p Iſtos reijciunt Palud. Anton. Adrian. q cit. F. q Nauar. cap. 26. num. 30. Cord. quæſtio. 27. fin. contra ſupplemen. diſt. 45. quæſt. 3. artic. 2. r propoſ. 8. r Nauar. cap. 27. num. 270. §. 6. licet s id videtur negare. cap. 26. num. 31. s Nauar. ca. 26. num. 31. & de indulgen. not. 30. num. 6. Cordu. quæſtio. 38. frat. Manuel. §. 9. num. 40. t t iudex de rigore non tenetur abſolutionē à clerico datam admittere: poſſet tamen ex benigna interpretatione. Fra. Medin lib. 1. inſtruct. cap. 12. ad u fin. u Couarr. cap. alma. 1. part. §. 11. num. 3. & 10. Nauar. cap. 27. num. 41. Perez. l. 1. tit. 5. libr. 8. x ord. pag. 182. x ita licere tonſurato dictum eſt lib. 3. de pænitentia. ca. pit. 9. cum gloſſ. Pan. Felin. Anton. Archid. quos refert Nauar. cap. 26. nu. 26. & de indulgent. no. 3. num. 9. Sylueſt. abſolutio. 1. num. 8. fi. Armil. §. 39. & citat D. Tho. diſtinct. 20. Tabien. abſolut. 2. §. 5. Angel. abſolut. 3. §. 17. Anton. 1. p. tit. 10. cap. 3. & 3. part. titu. 17. cap. 4. caſ. 7. Margar. confeſſ. fol. 139. Ledeſ. 2. part. q. 26. art. 1. col. 3. Victo. Mant. Peña, & ſentit Palud. diſtinct. 17. quæſtio. 3. caſ. 7. & pro foro cōſcientiæ ſentit eſſe probabile Cou. d. §. 11. n. 9.

C A P. VII.

Animabus purgatorij Papa concedit indulg.

§. 2. *Quid ſignificat per modum ſuffragij.*

3 *An applicatio fiat infallibiliter ex lege iuſtitiæ?*

4 *Concordantur Doct.*

5 *Sæpe applicandæ ſunt indulgentiæ defuncto.*

9 *Differt indulgentia ab excommunicationis abſolutione, defunctis data.*

Animabus purgatorij proſunt indulgentiæ ad remiſſionem a pœnæ a. Quidam putant illis prodeſſe per modū abſolutionis à pœ- b na b: (vt defunctus abſoluitur ab excommunicatione vt dicetur. §. 6.) eo quod Papa ob plenitudinem poteſtatis exerceat iuriſdictionē in omnes fidelium animas: nam locus purgatorij videtur via aliquo modo ſu- c per terram c, cum illæ animæ adhuc per fidem & ſpem ambulent, & non per ſpeciem. 1. Corinth. 13. & defunctus ex loco delicti, quod in terra fecerat, nec plene purgauit videtur manere ſub iudicio Papæ, quamuis tranſierit, in alium forum.

2 Alij per extremum putant indulgentiarum applicationem dici per modum ſuffragij: quaſi defunctis de theſauro non applicetur ſo- d lutio iuſta & æqualis d, ſed interceſſio gratuita, vt nomine ſanctorum & illorum meritis & precibus impetretur de cōgruo remiſſio gratis à Dei miſericordia. Hinc aiūt dupliciter liberari animam à purgatorio. 1. applicata iuſta ſatisfactione per miſſas, eleemoſynas & ieiunia viuorum. 2. per hoc quod iuſtus viuus id de congruo meretur apud Deum: aut quia homo etiam peccator precibus aſſiduis impetrat libe- e rationem animæ à purgatorio e. vt lib. 1. de pœnitentia. cap. 15. citatum eſt. quod efficacius præſtat beatus meritis & precibus ſuis apud Deum, meruit enim in via, vt quia amicus permanet, preces eius in cœlo exaudiantur, abſq; vlla applicatione ſatisfactionis. ſic enim mos eſt eccleſiæ & piorum hominum orare ſanctos, vt precibus impetrent libera- f tionem animæ à purgatorio f. nec oportet inquiunt vt his precibus prius impetret excitari viuos ad applicandas ſatisfactiones pro ea anima, aut excitari Papam vt indulgentiam pro ea applicet, quaſi neceſſe ſit de lege; vt in eo Dei opere ſimul reluceat & miſceatur miſericordia & iuſtitia. Nam B. Virgo & ſancti, quamuis à viuis non excitentur, orāt interdum ex officio pro anima ſibi deuota, & à Deo impetrant liberationem, dum offerunt infinitā Chriſti ſatisfactionem, quæ. 1. Ioan. 2. eſt propitiatio non ſolum pro viuis, ſed & pro defunctis capacibus, & pro peccatis totius mundi.

3 Cæterum duo ſunt conſiderāda in liberatione animæ à purgatorio per indulgētias. 1. vt Papa de theſauro cuius claues habet, applicet iuſtā cōpenſationem. 2. vt Deus qui eſt iuſtus iudex & Pater etiā futuri ſeculi & purgatorij, acceptare gratis velit ex miſericordia alienā ſatisfactionē indulgentiæ: nam quāuis valor præſentis pœnæ ex Chriſto & ſanctis applicatæ, ſit æqualis purgatorij de- g bito g, forum tamen præſentis vitę h eccleſiaſticum, eſt multo mitius h: nam in purgatorio nuda anima ſine corporis veſte patitur ab igne vt in- i ſtrumento vindictæ diuinæ i: & ſit pro criminali cauſa executio in perſona. vt Iudex propter oblatam pecuniæ aut ſatisfactionis alienæ redemptionē, nō tenetur reū de iuſtitia liberare. ſic Rex dupliciter redimit ca- k ptiuos k. 1. eos qui ſub illius ditione tenētur, liberat per autoritatē & iuſtitiam. 2. qui tenentur vincti ſub alieno imperio, non ſic ſoluit, ſed precibus impetrat à liberali Imperatore, & offert compenſationē ęqualem, ſi ille forte admittere velit.

4 Per hæc concordari poſſent Doctores: nā res per indulgentiā oblata ex Chriſti ſatisfactione, non eſt minoris valoris quam pœna in purgatorio debita: alias Chriſtus non redemiſſet de iuſtitia ab omni pœna, etiam purgatorij. ſed quia intercedit immediate ſatisfactio & meritū etiā ſanctorū, & applicatio theſauri per Papam, pro reo alieni fori durioris, non videtur lege iuſtitiæ obligari Deus vt pro defuncto acceptare debeat ex infallibili promiſſionis pa- l cto l: quare Pontifex offert Deo

C A P. VII.

a Oppoſitū a eſt error contra vſum antiquum Pontif. & eccleſiæ. ſup. c. 3. fi. b Mairo. generaliter. 4. d. 19. ſentit Gab. in Can. lect. 57. in add. Mich. Med. de indulg. diſp. 7. ca. 34. 37. At oppoſitū probat praxis Pontif. quia defunctis cum iam ſint extra viam non concedūt indulg. niſi per modū ſuffragij. Cord. c lib. 5. q. 16. ad. 3. c Mairo. Gabr. Med. ſup. vide inf. cap. 8. K. Vega lib. 7. in Trid. cap. 18. Caieta. dicit mereri in termino viæ. Diuus Thomas. 4. diſtinctio. 45. quæſtio. ſecunda. 1. 2. ad. 3. eſt viatrix ſecundum quid.

d Caiet.

d d Caieta. tract. 2. de indulg. ad. Iul. q. 5. ſeu opuſc. 27. qq. quæſt. 5. Viguer. cap. 16. §. 4. verſ. 24. Cord. e quæſt. 13. & quæſt. 17. fin. ad. 2. e Caietan. ſup. quod fatetur Nauar. de indulg. not. 22. à num. 15. not. 20. num. 46. iuncto. num. 44. 49. fauet B. Greg. cap. animæ. 13. quæſtio. 2. Bellar. de purgator. li. 2. capit. 15. Mag. Auila in quodam ſerm. & quidam etiam p viuis aiūt ſola oratione impetrari veniam, abſque formali pœnitētia, Mich. Med. diſp. 8. à c. 41. (& Cord. q. 16. & in fin. dicit probabile) & Vega lib. 6. in Trident. ca. 58. quæ tn̄ ſunt falſa. Caiet. 3. par. queſt. 68. artic. 2. & 11. ait orationē parentum pro puero periclitante etiā intra vterū matris, impetrare gratiam puero. quod reiectū eſt li. de batiſ. cap. 22. f f quē morem fatetur D. Tho. 4. d. 45. q. 2. 2. 3. Bonauen. q. 2. circa. 2. princip. Richar. Argēt. quæſt. 1. art. 3. par. 3. ſignif. Carthu. quæſt. 4. & fatetur ibi Soto. quæſt. 2. artic. 3. ante. 2. concl. Gabriel. lect. 57. Viguer. ca. 16. §. 4. verſ. 33. Abulenſ. Matth. 6. quæſt. 83. ad. 4. B. Greg. ſup. Auguſt. de cura pro mort. cap. 5. facit. ca. 4. & 18. Damaſ. ſerm de defunct. Soto. quæſt. 3. art. 2. ad fin. dicit ſanctos (niſi excitatos à nobis) non orare pro animabus purgatorij: (alias B. Maria euacuaret purgatorium.) At ſuſtulit in vlt. edit. vid. D. Tho. diſt. 45. quæſt. 3. 3. ad. 6. ſeu add. quæſt. 72. fin. Durand. diſt. 45. quæſt. 1. & in. 3. diſtinct. 22. quæſtio. 4. idem g ſignif. g Communis Theolog. cont. Caietan. & cit. D. vt meritum eſt in valore & virtute æquale præmio gloriæ. D. Thom. 1. 2. q. 114. 3. h h in rep. vnus ſoluit pro debito pecuniario alterius: non tamē pro perſonali iniuria, per. l. in ſeruorū. ff. de pœnis & clericus degradatus nō liberatur p mitius forū eccleſiæ, ca. cum non ab homine. de iudic. cap. degradatio. de pœnit. lib. 6. i i D. Tho. 3. par. q. 46. art. 6. ad. 3. negat dolorem Chriſti fuiſſe æqualem dolori animæ ſeparatæ. Nauar. de indulgē. not. 31. nu. 8. de pœnit. diſtin. 7. cap. vlt. §. ſi quis à. num. 16. k k quo ſimili vtūtur Caieta. Viguer. Naua. cit. D. E. l l D. Tho. 4. d. 45. q. 2. 3. 2. Richar. ar. 2. q. 2. & d. 20. ar. 3. q. 3. vbi Bona. Tarātas. Duran. q. 4. nu. 11. Palud. q. 4. a. 3. concl. 6. & d. 45. q. 1. a. 3. nu. 23. ſupple. d. 45. q. 3. not. 2. & propoſ. 5. vbi Albert. art. 18. Mai. d. 20. q. 2. ait ita tenuiſſe ſenatum Doct. Pariſien. Alexand. 4. p. q. 83. m. 5. Sot. d. 13. q. 2. a. 1. col. 11. d. 21. q. 2. a. 3. Ledeſ. q. 29. a. 3. Roſell. indul. §. 14. Tabie. §. 19. ſentit Syl. §. 7. verſ. 3. Nau. de indul. not. 22. n. 5. & 22. not. 31 n. 46. vid. li. de orat. not. 20. n. 44. Cordu. q. 13. ver. Caieta. Viguer. cit. D. & propendet Med. C. de orat q. 19. col. 12. Cano li. 12. de loc. c. 13. ad. 9. Victor. & multi recent. add. q. 27. & 71. art. 3. ad vlt. a. 12.

c. & ad

m c.ad.2.contra cit.infr.M. m quidam recent. & Ledeſ.q.29.a.3.cum Gabr.add.lec.57.Pet.Sot.tit. de purgator lec.3.Cou.ca.alma.1.p.§.4.n.11.purãt certum.& falſo pro ſe citant Bon.Richar.d.45.a.3. q.3.ad vlt.dicit ꝓbabile.vbi Scot.& retractãs Soto d. 45. q. 2. ar.3.fin.poſt cõc.3. Nau. de indulgẽ. not. 22.à.n. 18.vſq; 21. (& ait oppoſitam ſent. Caieta. eſſe nouã & contra commu. ſed fallitur) Nec Leo Pap.X.apud Caie. 3.p.q. 48. 5. dicit, niſi quod defunctis valent quantũ ſonant.

indulgentias per modum ſuffragij. (1.per modum deprecationis & impetrationis) vt Deus ex miſericordia dignetur acceptare ſubſidium, quod pro anima applicatur. & ita concilia & Pontifices, viuis quidem aiunt indulgentias applicari per modum abſolutionis: ſed defunctis per modum ſuffragij, ſi modo Deus velit acceptare.

5 Quidam explicant, per modũ ſuffragij. 1. auxilij ſponte aſſumpti
m pro alio: & putant m indulgentias infallibili iuſtitiæ pacto applicari defunctis, vt in concurſu confertur beneficiũ gratis iuxta Matth. 10.gratis date:& tamẽ debentur digniori ſuffragia ex pacto & lege iuſtitiæ diſtributiuæ. At minus certa eſt hæc ſententia: Qua ratione expedit vt non ſemel, ſed ſæpius pro defunctis impetretur indulgentia
n etiam plenaria n: & præter indulgentias (quæ non ſemper in purgatorio habent infallibilem effectũ de iuſtitia) dicãtur miſſę, quæ ex Chriſti opere operato immediate habent
o efficaciam infallibilẽ de ſe o, & officia defunctorum, & iuſtus applicet ſatisfactiones ſuas pro defun-
p cto p: vt multiplicata cauſa efficacius impetret veniam apud Deum per modum ſuffragij.

6 Abſolutio defuncti ab excommun.non eſt proprius actus iuriſdi-
q ctionis directæ circa defunctum q: ſed viuis prohibitis participare cum decedente in excommunicatione, conceditur vt deinceps offerre liceat miſſas & orationes eccleſiæ pro
r eo defuncto r. At liberatio à pœnis per indulgẽtias fit directe & immediate circa defunctum alieni & rigidioris fori, per modum tamen ſuffragij: ſed à purgatorio non libe-

n n Gabrie. lec.57. Cor. dub. q. 17. dub.3.Nau. not.21.nu. 50.Frat.Manuel.de bulla.§.24.n.5. & mos eſt pro eodem defuncto ſæpe accipere bullas cruc.

o o Colligitur ex Triden.ſeſſ.22. ca.2.dicetur lib. de miſſa. c.16.D.Th. 4.d.45.q.2. ar.1.3.& ar. 3. 1.ad. 3. contra Sotũ d.13.q. 1.a. 6.&.q.2. ar. 1.col.11.

p p priuata ſatisfactio iuſtorum prodeſt defunctis ex iuſtitia.Durã. 4. d.45.q.1.nu.6.ſupplem.q.2.conc.2.Turrecre. in.c. animæ.13.q.2.Petr.Sot.ſup.Viguer.c.16.§.4.verſ. 24.Cou.ca.Alm.1.p.§.5.n.11.ſentit Gab.add. lec. 57.cont.dicẽtes applicari per modum ſuffragij, vt Caie.d.opuſ.Med.C.de ſatiſf.q.5.f.129.Cord.li.5. q. 15.16.Soto.d.19.q.2.art. 4. nec mirũ quia Soto idem falſo negat de ſacrificio miſſæ.

qr q r Caſtro 2.de iuſt.hær.pun.ca.19.&.20.Cou.c.alma.1.p. §. 11.nu.8.Cord.lib.5.q.16.ad.2.

s s cap.quod autem.de pœnit.& remiſ.& cit.ſup.ca.3.L.

C A P. V I I I.

a D.Thom. a add.q.27.a.3.ad.2.Adr.de indul. conc.5.Soto.d.21.q.2.ar.3.Palu.d.20.q.4. a. 3.con.6. Ledeſ.q. 29.a. 3.Nau.not. 3.n.33.not. 22.nu. 2. & 29 Cord.li. 5. q. 26. ſic explicat.Sixtus.IIII.experimẽto cõpertum eſſe vt refert Gabriel. add. lec.57. frat. Manuel. §. 8.n.13. Aſten. lib.5.ti. 40.a.3. col. 3.Bon.d.20 ar. 3.c.& ad 3.quo modo autem Bullam nõdum à me acceptatam poſſim trãsferre in aliũ. infr. cap.20.§. 7.

rat Pontif.directa iuriſdictione, per modum abſolutionis: quo modo viuos directe ſubditos, quibus appli-
s cat theſaurum, per claues abſoluit s à pœnis Deo debitis in eodem foro præſentis vitæ, & à pœnitentijs iniunctis: vt Iudex reum ſibi ſubditum, ſua ſententia liberat à pœna carceris, quam debet Reipub.in eodem foro.

C A P. V I I I.

Indulgentiam conſequens non transfert in alterum, vel in defunctum, niſi Papa ita concedat.

§.2. *Speciale ſuffragium plus prodeſt defuncto quam generale. An anima Chriſti ſuo deſcenſu liberauerit quoſdam à purgatorio?*

3 *Quæ diſpoſitio ſatis ſit, vt anima dicatur meruiſſe indulgentiam. An ſint orandæ animæ purgatorij.*

INdulgentiæ conſecutio & fauor qui conceditur priuatæ perſonæ, aut bulla ſibi applicata & acceptata non poteſt pro ſola eius voluntate transferri in alterum a: &
a multo minus data viuis poteſt applicari defunctis, niſi Papa expreſſe id
b concedat b. Sic conceſsit Leo Pap.
c X.Minoritis c, vt omnes indulgentias à prædeceſſoribus conceſſas pro viuis aut à ſe vſque ad annum.4. ſui Pontificatus (qui eſt annus Domini.1572.) poſsint applicare animabus defunctorum, per modum ſuffragij. In quo eſt attente perpendendum, quæ indulgentiæ fuerint Minoritis
d conceſſæ ante prædictum tẽpus d. plurimas alias religioſis Mendican-

b b Sixt.IIII. vt refert Gabri.idẽ Bon. Aſten.Tabi. indulg.§.18 & colligitur ex D. Tho. Soto. Cord. Nauarr. & alijs.

c c de hac indul. Leonis. 10. habetur in ſupplem. Minorũ.fol. 94. conceſ. 302.Claud. in Compẽd. ver. indulgen.§.7.

d d inf.c.19. vt extendũtur ad defunctos indulgentiiæ quas refert Claud.§.2.3.5.6.12.22.26. (at quę refert.§.4.11.19.non expedit ſic applicari) & Compend.Mendic.verb.indulg.non plen.quo ad fratres.§.4.9.verb.indulgẽ.ſtatio.quo ad fratres.§. 16.refert quod Clem.7.confirmauit & de nouo cõceſsit omnes indulgẽtias quæ vſq; ad annũ. 1527. continentur in libris impreſsis frat.Minorum. nẽpe in Monument. Supplem. & Compend. Leo. X. confir-

4 e confirmat & denuo concedit omnia priuilegia & viuæ voci oracula.ait Compend.Mendic.verb.oracula.§.1.verb.priuil. §. 20. idem confirmauit Pius V.proprio motu pro Mẽdic.& viuævoc.orac.(vid. Claud. verb. concil. §. 3.) & Gregor. XIII. in Bulla Socier. Claud. verb. priuil. §.11.& concil.Trid.ſeſ. 25.de regu. ca.20.fi.confirmat. nec Greg.XIII. anno.1573. reuocat. Nauar.c.27. fi. in edit.anni 84.

tibus Pontif.indulgent.offerri poſſe
e immediate pro defunctis e.

2 Suffragia communia multum
f proſunt defunctis purgatorij f: & magis quæ ſpeciali intentione pro
g illis offerũtur g. Orationes & miſſæ quæ offeruntur à miniſtro eccleſiæ etiam peccatore impetrant & ſatisfaciunt.vt dicetur cap. 9.ad fin. 2. Chriſti anima Verbo ſemper man-

e e Iul.II.cõgreg.Later.Inno.4. cõgr.Caſsinẽ. Alex.6.Claud.indulg.§.17.Leo.X.concedit regularibus recitantibus ſeptem Pſal.pœniten.aut certe quinque Pater.& Aue. ante ſacramentum altaris aut coronam B.Virg.vel officium defunct. ſabbatho in Ramis vel die S.Ioan.Euang. ſeu in feſto illius ante Portam Lat. vt liberent vnam animam à Purgatorio toties quoties.Supplem.Min.fo.161. conceſ.184.Compend.Mendic.verb.indulg. plen. quo ad fratres.§.13.Claud.§.6.

f f D.Tho.add. q.71.ar.6.& mox.ar.9.prodeſſe miſſas & eleemoſynas.Soto.d.45.q.2.ar.1.&.3.Cord.lib.5.q.21. Triden.ſeſſ.22.ca.2.ſeſſ.25.de purgator.Bellar.de purgator.lib.2.ca.15.& mox.ca.16. explicat quot ſint genera ſuffragiorum.& lib.2.de miſſa.ca.7.

g g Soto.ar.4.Nauar.de indulg.not.22.n.45.& fatetur Caie.to.1.tract.16.q.5.ſed falſo requirit, animam habuiſſe deuotionem & ſolicitudinem ſatiſfaciendi pro ſe inf. c.8.

h b D. Thom. 3. p.q.50. ar.3.& cum Mag.3.d.21.vbi Palac.q.vni.Bon.a.1. q.2.cum Aug.dial.cont.Felician.ca.14.Carthuſ.q. 1.cum Alber.Tarant.Dur.Alexand.Altiſiod.

i i D.Tho.3.p.q. 52.ar.2.Aug.12.Geneſ. ad lit.c. 33.Dam.ſer.de defunct.Soto.d.45.q.1.a.2.ad.2.Palac. ſup. & Patres plane colligunt. & Act. 2. Deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni:Bellar.lib.4.de Chriſto.cap.11.14.ex mult.Patrib. Caſtro. & Medic. ver. infer. hær. 3. probant eccleſ.24. Epheſ.3. Pſal.15.& in Symb.Apoſt.deſcendit ad inferos.ca. firmiter.de ſum.Trin.Hiero.in Ionæ.2.quod Chriſtus citat Matth. 12. deſcendit vero anima Chriſti etiam in infernum damnatorum, non tantum ſecundum effectum (vt putant D.Th.ar.2.Palac.3.d.22. q.2.) ſed ſecundum ſubſtantialem præſentiam: vt probat Bellar.ca.16.ex eccleſ.14.Auguſt.Fulgent. Cyrill.in Catech.Amb.Euſeb.Emiſſ.&Greg.Nyſſen. At errant Dur.1.d.37.q.2.ad arg.& in.3. diſt. 22.q.3.& Picus in apolog. dũ negant animã Chriſti deſcendiſſe in limbum ſecundum ſubſtãtiam, ſed ſecundum effectum.quod Caſtro.& Caiet. 3. par.q. 52.ar.2.Bellar.c.15.& recent.Palac.3. d. 22. q. 2. col.7.fi.merito damnant erroris.

k k Mag. d. 18. propter locum Act. 2. dubitat.an anima Chriſti ab inſtanti ſeparationis fuerit plene impaſsibilis, ſaltem ob effectum mortis & ratione loci minus decentis, ait D.Tho.3.p.q.52.1.add.Caiet. in Act. 2. quia Chriſtus dicit, nõ derelinques animam meam in inferno. At ea anima fuit in loco pœnarum, ſed ſine pœna, vt pote inter mortuos libera. Bellar.ca. 16.cum Bon.3.d.22.q.4.Palu.q.2.ar.3.Fulgen.lib. 3.ad Thraſimundum.ca.30.item falſo dicit Caiet. 3.part. q.50.6.in inſtanti ſeparationis meruiſſe vt in termino viæ. & Veg. lib.7.in Triden.cap.18. ait animam Chriſti in triduo mortis fuiſſe viatricem non vt mereretur, ſed vt ſatiſfaceret ſupra lib.1.de pœnitentia.ca.13.§.5.A.Suar.3.par.q.19. artic.3. dub.39.§.3.id autem Petri. Act.2. exponit D. Th. q.52.ar.4.& a.5.ad.1.cum Aug.epiſt.99.ad Euod. quia Patres ſoluit pœna, quam ex dilatione gloriæ patiebantur. At ſane Petrus non de his patribus ſed de gloria Chriſti loquitur. 2.Bellar.exponit lib. 2. de purgat.ca.16.dub.3.& lib.4.de Chriſto. cap. 8. cum eod. Aug.doloribus irritis effectis:vt irriti ſiũt laquei, ne teneant: non quia tenuerunt. 3. Græc. habetur ſolutis dolorib.mortis:vbi Chryſoſt. Oecum.quia reſurrectione deſtruxit mortem cum effectibus & doloribus ſuis:quaſi mors Chriſtum deuorans eſſet in dolore partus, donec Chriſtum euomuit, vt cete Ionam. Pater enim Chriſtum ſuſcitãs & honorãs declarauit diſſolutos iam effectus mortis.4. Arias Montan.in Act.2.& D. Ribera de corpore Chriſti exponunt (id enim ſuſcitauit quod per mortem cecidit.de quo Ioan.10.ego pono animam meam.D.Tho.3.par.q.47.1.ad.1.q.50. 3. ad. 1.) quod in ſepulchro de ſe adhuc erat corruptioni obnoxium:ſed Deus per reſurr.diſſoluit dolores.1.effectus omnes mortis, & abſorpta eſt mors in victoria.1.Corinth.15.& iuxta Pſal.15. non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.D.Tho.3.p.q.51. art.3.idemq; eſt ſenſus Vulgatæ, ſolutis doloribus inferni.1.ſepulchri. ſeu quia dolor durus mortis cũ ſuis effectibus dicitur dolor inferni.Pſal.17. dolores inferni circundederunt me: quos ibid. vocat dolores mortis.

h ſit vnita h, quæ poſt mortem vere ſecundum ſubſtantiam deſcendit ad
i inferos i, & Act. 2. ſolutis dolori-
k bus inferni k, liberauit animas ſanctorum Patrum quæ detinebantur
l in limbo l: & animas quaſdam purgatorij eripuit, nempe quæ accidentali meriti ratione, habuerant ſpecialem quandam deuotionem erga ad-
m uentum Chriſti m.

l l Aug.tandem in Pſal.85. & libr. 20.ciuit.ca.15.lib.de hæreſ.c.79.Bellar.c.16. dub. 4.D.Tho.3.p.q.52.art.2.5.& add.q.69.ar.6.q.89. art.6. & addit limbum Patrum fuiſſe eundem ſitu cum limbo decedentium in peccato originali, qui patientur perpetuam pœnam damni abſque pœna ſenſus & triſtitiæ. poſt diem vero iudicij non venient ſuper terram vt philoſophentur.Soto diſtin. 48.fin.diſtinct.45.quæſtio.1.art.2.concl. 1. & libr. 1.de natura & gratia.ca.14.concl. 1.Auguſt. capit. nulla.de conſ.diſt.4.Ioan.PP.capit. ad lumina. 30. quæſt.1.(contra Cathar.in opuſc.) hos pueros limbi non liberauit Chriſtus.D.Thomas.3.par.quæſt. 52.art.7.

m m Diuus Thomas tandem & Caieta. quæſt.52.art.8.Bonau.3.d.22.quæſt.5.Mai. (contra Palac.q.2.) & Bellar.2.de purgat.cap.18. ad fi. & lib.4.de Chriſto.ca.16.ad fin. colligitur ex Auguſt.d.epiſt.99.ad Euod.& lib.12.ingen. ad lit. ca. 33.Gregor.13.moral.cap.20.

n ſup.

At neminẽ liberauit de limbo puerorum [n]: nec de inferno damnatorum, vbi. 1. Petr.3.incredulis, ętate Noe(ſumpta ſpecie pro genere [o] i. infidelibus qui in inferno erant à principio mũdi, & maxime in ſtatu legis naturæ vſq; ad diluuiũ) prædicauit anima Chriſti.i. manifeſtando ſe conuicit & arguit [p]. Nec inſolitum eſt vocem Chriſtus attribui operationi diuinæ perſonæ [q]. Neminem tamen liberauit de inferno: aut certe Petr.loquitur de iuſtis Purgatorij & limbi [r] inter quos erant quidam ex ijs qui tempore Noe fuerunt aliquãdo increduli [s]. Chriſtus vero morte ſua ſtatim reſerauit paradiſum etiam latroni Luc.23. [t] & Patribus dedit beatitudinem eſſentialem: licet eo triduo manſerit in limbo [u].

3 Indulgentijs per modum ſuf-

no [n] Sup.cit.L. [o] Martin.li.9.hyp.reg.10.ſed nullum Doctorem citat.& in add. manu ſcripta, quam ipſe mihi oſtendit, ſic explicat hũc loc. 1.Pet.3. quẽ quidam hęretici conãtur acutè exponere, vt refert Bellar.lib.4.de Chriſto.c.13. cuius eſt triplex ſenſus ſequens.

p [p] ſenſus.1. per incredulos intelligi infideles dãnatos, vt explicatur in text. Athan. epiſt. ad Epictetum epiſcopum Corinth. poſt prin.(quẽ refert D.Tho. 3.p.q.52.ar.2.arg.3.)& lib.de incarnat. Chri. Martin.add. Carthuſ.3.d.22.q.6.vbi Palac.q.2.licet linguam & inſtrumenta ſermonis reliquerit in ſepulchro cũ corpore: venit in ſpiritu.i.in ſola anima ad inferos, & damnatis qui in carcere erãt prædicauit. idem Dam.li.3.de fid.ca.vlt.hanc expoſitionem D.Tho.nõ reijcit: ſed dicit meliorẽ eſſe 2 expoſ. Aug. epiſt.99.ad Euod.quam in.1.Petr.3. ſequitur idem D.Tho.Bed.Albert.& Charthuſ.idem fere Payua lib.2.defenſio.cõc.Trid.

q [q] ſic quidã aiũt Chrm̃ aſſũpta humana figura apparuiſſe immediate olim Adæ Gen.3.& Abrahæ qui Ioan. 8. dicitur vidiſſe diem Chriſti, & alijs Patribus, Iſai.52. ego ipſe qui loquebar, ecce adſum. vbi Leo Caſtri affert Sotherẽ Pap.epiſt.1.Cyrill.de incarn.cap.2.& 16.Orig. ho.1.in Eſai.6.vidi dominum.ho.6.in Ierem.lib.8. in Rom.10.Clem.lib.1.recognit.fo.13. lib.5. conſtit.ca.21.Ignat.epiſt.ad Antiochen.Tertull.4.contra Marcion.& lib.cont.Iudę.ca.de Natiu.Chriſti. Athan de fid.Trin.& vnit.Hilar.5.Trin.Ambr.de Iacob.& vita beata.& in Coloſſ.1. & lib. de ijs qui myſter.init.ca.4.Leo epiſt.13. ad Pulcheriam Auguſtam.Euſeb.1.hiſt.ca.2.&.3.lib.1.de monſtr.c.3. lib.6.ca.24.Niceph.1.ca.2.3.5.Cantacuzen.Apol. 1.cõt.Mahomet.imperf.Chryſo.&Remig. in Matt. 3.& id ſub Anath.definit cõc.Syrmien.can.13.tenet Alex.2.p.q.27.m.2.a.2.Martin.lib.2.hyp. c.2. cũ Euſeb.probat quia Exod.20 dicitur Iehoua(qđ nomen nunquã tribuitur Angelis apparẽtibus) apparuiſſe Moſi.hæc in gratiã Aug. cuius expoſitionẽ præfert D.Tho.quã ſine cauſa Bellar.ſup.multis rationib.cõfutat.

r [r] ſenſus.3.de animabus Purgatorij, eſt cõmunis Bellar.& in id.1.Petr.3. Oecum. Lyr.Caie.idem Dam.orat pro defunct.Epiph.hær. 77.Cyrill.de recta fid.& lib.12.in Ioan.ca.36.Hilar.in id Pſal.118.defecerunt oculi. Amb.in Rom. 12.Rufin.in expoſ.Symb.& alij.ſtatim citãdi Frat. Alphonſ.Mendoza.in ſuis quodlib.q.1.pag. 84.

s [s] iuſti qui in ſtatu leg.naturæ fuerunt, vocãtur à Petro, increduli.quia habuerunt quidẽ fidẽ, ſed nõ explicitam de Chriſto, eam vero explicitã tãquam mediũ neceſſariũ ad ſalutẽ glorię prædicaſſe Chrm̃. ſic de quibuſd.philoſoph.fuiſſe ſaluator ex hoc loc. Petr.Clem.Alex.lib.6.ſtrom.& Iuſtin. Pareneſi ad gentes.q.8.refert de Socrate Heraclito, & alijs philoſophis qui ſine ea fide explicita deceſſerũt & ſaluati ſunt.Nicet.in Naziã.orat.2.in Paſcha.&ſic pie interpretandi ſunt Patres.Vega. lib.2.in Trid.c.9. Siſtus.lib.6.Biblio.ca.51.&.151.Abulen.parad.5. q.113.& probabile dicit Soto.lib.2. iuſt.q.1.art.3. ad fi.Holcot.m.3.q.1.ad.5.Specul.cõiug.2.p.a.23. ad fin. fauet D.Th.opuſ. 20.ð regim. princip.li.4. ca. 4. ſic explicãdus eſt Hierony. in Epheſ. 2. & Iſid. Clarus in.1.Petr.3. At ſi intendãt quidam ex dictis Patrib.ꝙ Chriſtus quoſd.ex damnatis liberauerit, reijciendi ſunt. Bellar.ca.16.dub.4.Caſtr.& Medices. verb. infern. hær.2.cũ Philaſt.ſimilem locũ Eſai.(ex quo Petrus videtur ſumpſiſſe) referunt Iuſtin. dial. cũ Triph. & Iren.li.3.ca,23,Bellar.c.13.& idẽ Iren.lib.4.ca. 45.eã Chriſti prædicationẽ ait tantũ auditam eſſe à Patriarchis & Prophetis.2.dicũtur increduli aliquãdo, vt ait Caie.in.1.Petr.3.nõ quod fide caruiſſent, ſed quia intuentes Dei miſericordiam, nõ ſatis credebant cõminationi Noe fabricãtis arcam. ſed (vt ait Petr.)expectabant Dei longanimem patientiam ob quam ſpem hi meruerunt audire Chriſti prædicationẽ in limbo.& Hiero.qq.Hebraicis.in.Gen.6. nõ permanebit ſpiritus, ait multos quos Deus temporaliter puniuit aquis diluuij,(de quibus Petr.ait iudicatos ſecundum homines in carne.i.iudicio humano exiſtimantur damnati)hos Deus nõ puniuit in æternũ. de quibus Petr. vt viuant ſecundũ Deũ in ſpiritu.3.iuxta priorẽ expoſ.P.Chriſtus prædicatione ſua arguit infideles illos dãnatos, quãdo expectabant patientiã Dei in Diebus Noe.1.qui ob.120 annos, quos Noe ꝓmiſit fore ante diluuiũ:(vt exponunt in Gen.6.Lipom.cũ Hiero.qq.Hebr.Chryſo.ho.20.Bed.Albin.Alcuin.Eucher. Vatabl. idem Hiero.in Dan.9.Aug.15.ciuit.c.24.Sixt.li.5. bibl. ca.75.Mart.li.10.hypot.reg.43.& paraphr.Chald. ac Græc.70.) promittebãt ſibi impunitatẽ augẽtes ſcelera:& tamẽ prærepti ſunt & ſuffocati aquis, ante illius tẽporis impletionẽ: quia Dei ira accelerauit vindictã, aliter quã conditionata promiſsio aut ordo cauſarũ poſtularet.pro quo vid.Martin.ſup.

t [t] Bellar.lib.4.de Chr̃o.c.16.dub.3. dicit receptã ſententiã Patrũ & Theol. 3.d.22.D.Th.3.p.q.52. ar.5.ecleſ.24.penetrabo: illuminabo omnes.

u [u] D.Tho.q.52.a.3.a.4.ad.1.&.3.Bellar.c.16.dub.2.& cit.ſup.K.Mag. & Caiet.Alij.aiũt animas Patrũ eo triduo & per. 40.ſequẽtes dies vſq; ad Aſcenſionẽ Dñi tranſlatas in locũ decentẽ paradiſi terreſtris. Euthy.ex Luc.23.hodie mecũ eris in paradiſo. vbi Orig.&ho.15.in Gen.Iuſti.qq.ad gẽt.q.75.76.85. Aug.to.7.li.2.contr.Celeſti.& Pelag.c.23.Dam.li. 2.c.11.Tertull.li.de paradiſo. ad quẽ ſe refert lib. de anima.ca.penul.& vlt. ſed Sinũ Abrahæ ſeu limbum eſſe ſuper terrã, ſignificat Aug. epiſt. 99.alij è contrario, paradiſum eſſe ſub terra, Tertul.4. cõtr. Marcio.Victor. in Apoc.6. Aug.ſępe, nec auſus eſt

retra-

fragij iuuantur animæ defunctorum piorum, ſup.cap.7. §.4. & cap.3.fin. Nec tamen poteſt Papa pro libito euacuare purgatorium, ſup. cap.4.§.1.cum requiratur cauſa proportionata, infr. cap.15. ille vero defunctus magis dignus eſt acceptari, qui dum viueret curauit ſolicitus eſſe pro ſe, & fuit deuotus erga indulgentias, & miſericors ac diligens in iuuandis animabus purgatorij. At ſine his, ſatis idonea eſt anima quæ in gratia perſeuerans deceſsit, vt dignetur Deus ſuſcipere indulgẽtias, vel ſuffragia ſpecialiter oblata pro ipſa: quanuis negligentius fecerit fructus dignos pœnitentiæ, & non impleuerit à confeſſario iniunctas, vt dicetur cap.16.

4 Animæ quæ ſic per viuorum ſuffragia liberantur, ſunt memores beneficij, & non tantum dum beatæ fuerint, ſed in purgatorio manentes orare poſſunt pro viuis apud Deum. ſibi enim per Angelum cuſtodem innoteſcit neceſsitas, vel oratio viuorum [x] vt nota erat Patribus ſanctis, ad quos dum in limbo ſine Dei viſione detinebantur fundebatur oratio [y]. At quia anima purgatorij eſt ſitu & indigentia ſub nobis [z], non oramus, nec veneramur illam cultu duliæ, vt beatos: ſed rogamus vt oret pro nobis [a]: vt viuentem iuſtum rogare ſolemus. dum vero vna anima pro alterius ſocij anima in purgatorio patientis orat, fieri poteſt vt impetret apud Dei miſericordiam mitigari alteri pœnam, aut breuitatem illius [b]. quod tamen de lege ordinaria non fit, ſine applicatione ſatisfactionis & remedij ordinarij per viuos fideles [c], vt lib.1.de pœnitentia.cap.15.dictum eſt.

CAP. IX.

Quem effectum habeat indulgentia, aut iubilæus in peccatore.

§.1. *Non cadit ſub præcepto indulgentia: nec tamen eſt opus imperfecti.*

2 *Indulgentias eſſe vtiles: ſed ob eas non eſſe ceſſandum ab operibus bonis.*

3 *An peccatori proſit vt reuiuiſcat?*

4 *Cur nõ remittat pœnam æternam. iubilæus anni centeſimi vel cruciatæ quibus proſit.*

5 *Non oportet omnia opera iubilæi impleri in gratia.*

6 *Qui capit bullã in mort. quando conſequatur indulgen.*

INdulgentia non eſt res ſub præcepto neceſſaria [a]: cum effectus proprius illius ſit ſatisfactio pro pœnatẽporali quam homo poſſet reſeruare in purgatorium [b]. eſt tamen

retractare lib.1.retract.cap.14.quem explicat Torren. libr. 4. confeſſ. cap. 1.§.1.&.cap.10.§.6.&.8. Sixtus. libr.6. biblio.cap.264. extare autem etiam nunc paradiſum, vbi eſt Enoc & Elias, aſſerunt graues Patres propter eccleſ.44.& Heb.11. Diuus Tho.1.par. quæſt. 102. artic. 2. ad 3. &.2.2.q. 164. 2. ad 4.& 3.part. quæſtio.49. 5.ad.2. Doctor. 2. diſt. 17.Bonauẽ. Rich. Scot. Durand. Palac. quæſtio. 2. Carthuſ. quæſt. 5. Abulen. ſæpe, in Gene.13. quæſtio. 88. Sixt. libr.5. cap.36. contra Eugub. in Geneſ. 2. & in Coſmopera. Genebr. in princ. Chron.Ianſen. concordan.cap.77. 143. videtur Bellar. libr. 4. de Chriſto cap. 16.lib.1. de Sanct. beatit. capit. 3. verſ. 4. teſtim.

x [x] ſic Beatus Paſchaſius in purgatorio exaudiuit & fecit miraculum, Gregor. libr.4. dial. cap. 40. Diuus Thomas 4.diſtinct.15.quæſtio.4.5.2.ad.3.idem de B.Seuerino refert Petr.Damian.& Gabriel.ſect.58.

y [y] fatetur Soto diſtinct.45.quæſtio.3.articu.1.ad fin. & omnes qui admittunt orandas eſſe animas purgatorij.

z [z] Doctor. cum Magiſt. 4. diſtinct. 45. Diuus Thomas add. quæſtio. 69. art. ſeptimo. & diſtinct.21.quæſt.prima.art.1.2.c.& ad tertium. ait purgatorium eſſe coniunctum inferno damnatorum. Diuus Thomas ad. 1. Soto, Nauarro. de pœnitentia. diſtinctio. 7. capit. fin. §. ſiquis. num. decimo octauo. ignem purgatorij ſecundum ſubſtantiam eſſe æternum: ſed ſecundum effectum torquendi, ad tempus agere in animas: eodem enim inſtrumento paſſos variè diſpoſitos Deus diuerſimode cruciat. Soto diſtinct. 45. quæſtio. prima artic.ſecundo.Vega. libr.decimo tertio in Trident. capit. 38. ex Caſsian. coll. 23. capit.decimo quinto. Auguſtin. ſermo. Gregor. libr.4. dialog. capit. 43. Dionyſ. Carthuſ. dialog. de iudic. particul.cap.decimo nono. &. 32. Bellarm.libr.quarto.de Chriſto.capit.decimo.

a [a] Gabriel. lect.58.Medin. C de orat. Bernar. Diaz. libro auiſo de Curas. cap. 35. Nauarro.de orat.not.20 num.11. Richar. diſtin. 45.art. ſeptimo. quæſtio. ſecũda. &.3.& probabile putat Sot. diſtinc. 45.quæſtio. 3.1. fin. ſed qui negant animas has eſſe orandas ſunt pie interpretandi. Alexand.Abulen. Sylueſt. Ledeſ. 2.par.quęſt. 16.artic.decimo tertio. Diuus Thomas. 2.2.q. 83. articulo quarto. ad 3. articulo nono.ad. 2. articul. 11. ad. 3. Anto. Soto.

b [b] Alten.libro tertio.titulo. 38.artic.3.

c [c] cuius oppoſitum putant cit.capit.ſeptimo. §.2.

C A P. I X.

a [a] VT conſequatur indulgẽtiam aut iubilæum neceſſe eſt confiteri ſi poteſt, aut facere alia quæ præſcribit indulgentia.2. ſi quis cæpit tempore iubilæi facere diligentias & abſolutus eſt à reſeruatis aut diſpenſatus in votis, & tamen deſinit proſequi ſequentes diligentias non reincidit in priſtinam cenſuram aut votum infr.capit.vndecimo.ad fin. Benedict. X I. in extrauag. inter cunctas Nauar. de orat. Miſcel. 59. nume. 223. Cordubenſ. caſ. 21. nec enim iubilæus concedit abſolutionem ad reincidentiam: quia id pertinet ad iuriſdictionem ſuperioris vt probat Soto. diſtinctio. 22. quæſt.2.art.3.Nauar.ca.27.nu.15.Couar.cap. alma.1.p.§.11.n.6.Cord. caſ.20. contra quoſdam recent.

b [b] ſup.lib.1.de pœnit.c.8.& lib.2.c.18.

Kk cd Nau-

c d [c][d] Nauar. de indulg. not. 5. & not. 31. nume. 32. Adrian. de indulgent. in princip. D. Thom. add. q. 25. artic. 1. ad. 4. Soto diſtinct. 21. quæſt. 2. artic. 1. fin. vt non eſt imperfecti vti aqua benedicta & ſacramentalibus, quæ impediunt feruorem caritatis.

4. Nauar. not. 27. num. 4. not. 34. num. 4. quæſtio. 2. late.) ita in propoſito affirmant. Soto. libr. 7. iuſt. q. 4. 8. Angles. titu. de confeſſ. articu. 5. diffic. 3. pag. 295. Cordub. lib. 5. quæſt. 37. concl. 2. Palac. Ruui. in textu. cap. per veſtras, in princip. §. 10. nu. 1. Baltanas in Margarita confeſſ. fol. 269. Naua. de indulgen. not. 32. num. 46. & ſequent. not. 34. nu. 7. q. 4. (& poteſt colligi ex his quæ dicunt Nauar. in c. placuit. nu. 166. cũ Palud. diſt. 17. q. 3. Henric. Botæus. tra. de Synodo epiſcopi. 3. par. ar. 5. n. 11.) communis recent. Theol. & Canoniſt. Salmant. Fr. Manuel in bull. §. 9. nu. 95. ſic regularis approbatus (qui prius ex priuilegio poterat abſoluere à reſeruatis epiſcopo) poteſt & ab illis quæ epiſcopus poſtea reſeruat Nauar. edit.

e [e] extraua. vnigenitus. Nauar. not. 23. num. 3. & ſeptimo. Caietan. opuſcul.

f [f] D. Thomas add. q. 25. artic. 2. ad. 2.

g [g] cit. cap. 1. Q. Diuus Thom. add. quæſtio. 27. art. 1. & cõmun. Doct. quia extrau. vnigenit⁹ explicat ſolum valere pro remiſsione pœnæ temporalis, ſed Mairo. 4. diſtinct. 19. q. ſecunda; & Rubion. q. prima aiunt viatori exiſtenti in m. prodeſſe indulgentiam, quia Scot. ait peccatorem ſatisfacere pro tẽporali pœna Albert. diſt. 20. art. 18. valet nõ ad

c valde vtilis [c] vt homini tollatur impedimentum perueniendi ſtatim in vitam æternam ſi decedat in gratia: nec eſt opus hominis imperfe- d cti [d] quaſi non deceat viros regulares & perfectos, aut quod melius eſſet ſuſtinere pœnam & vindictam vt in ſe impleatur Dei iuſtitia. ſed eſt magnæ dilectionis ſignum ſic, aut alijs modis exoluere pœnas, ne quid retardet præſentiã & conſpectũ Dei e amici [e]: quem finem & effectũ curat qui deuote per pœnitentiam implet opera ſibi iniuncta vt conſequatur indulgẽtias, & per hoc fit etiam deuotus erga Chriſtũ & ſanctos, & eis gratias agit pro eo beneficio indulgentiæ.

2 Sed ob hoc non deberet ceſſare f à pœnitentijs iniũctis [f]: quia ratio meriti implendo opera pœnitentiæ, eſt melior quam remiſsio pœnæ tẽporalis. 2. vtilis eſt indulgentia vt nimis grauatus pœnitentijs iniunctis, liberetur per confeſſarium à tanto onere, ne ſuccumbat. 3. tollit per accidens culpas veniales in quarum complacentia homo non iacet, vt c. 1. §. 3. dictum eſt, quia ſublato omni reatu pœnæ temporalis euolabit certe in cœlum, ac ſubinde nullam habet culpam quaſi reus pœnæ. at non liberat à pœnis capituli quę dãtur pro foro exteriori. inf. c. 13. §. 3. fi.

3 Si quis in mortali manens prę-

ſtet omnia opera iniuncta per iubilæum & indulgentiã non conſequitur ſtatim remiſsionem pœnæ tem- g poralis [g]: quia temporalis nũquam tollitur non ſublata pœna æterna. videtur tamen remoto obice peccati per pœnitentiam reuiuiſcere hic h effectus [h], quatenus pendet ex opere operato Chriſti & ſanctorũ applicato per indulgentiam, licet dicatur concedi vere pœnitentibus. ſicut reuiuiſcit opus à confeſſario iniunctũ in pœnitentia, quia vt eſt pars ſacramẽti, pertinet ad opus Chriſti. certi⁹ eis reuiuiſcet ſi Papa exprimeret, vt factis talibus operib⁹, indulgẽtia effe- i ctũ habeat cũ primum fuerit iuſtus.

4 Indulgẽtia nõ remittit culpam q mortalẽ aut pœnã ęternã [k]: Dũ vero in iubilæo dicitur remitti omnẽ l culpã & pœnã [l]: intelligitur. 1. de venialibus & tẽporali pœna: nã mortale nõ remittitur ſine ſacramẽto aut martyrio in re, aut contritione cum voto ſacramẽti. vel. 2. intelligitur cõcedere omnem culpam nẽpe abſolui à cõfeſſario quia iubilęus interdum nullã relinquit reſeruatã ſuperiori. Abſoluique poſſunt etiam peccata, quæ quis commiſit poſt iter arrep- m tũ Romam [m], vt lucretur iubilæũ anni centeſimi: vel poſt alias diligẽtias in alijs iubilęis præſcriptas. & peccata quæ fecit ex praua fiducia n iubilęi aut bullę crucia. [n] lucratur

ſatisfactionem, ſed vt meritum congrui pro habenda gratia. At vtrunque falſum eſt: quia indulgentia ſimul fit de ſatisfactione hominum ſanctorum, ſolus vero Chriſtus exiſtentem in mort. liberat per modum meriti & ſatisfactionis.

h [h] tenet Palud. diſt. 20. quæſt. 4. Sylueſt. indulgen. §. 7. verſ. 3. num. 32. vt pœnitentia iniuncta (quia prodeſt ex operato in virtute Chriſti,) reuiuiſcit per contritionem pro ſatisfactione pœnæ. contra quoſdam recẽt. & Nauar. de indulgent. not. 17. numer. 2. not. 31. num. 29. quod autem extrauag. vnigenitus ait concedi vere pœnitentibus. ſatis eſt, vt non proſit dum eſt peccator, ſed dum per contri- i tionem pœnitet. [i] quidam ex recent. cum Pa- k l lud. & Sylueſt. [k][l] cit. cap. 1. Q. R. Cordub. lib. 5. quæſtio. 7. 8. & quæſt. 41. propoſ. 2.

m [m] quia vbi lex & priuilegium non reſtringit nec nos reſtringere debemus. (vt bene aiunt Tabi. priuil. §. 3. Cordub. lib. quinto. quæſtio. 9. propoſit.

anni. 84. ca. 27. nu. 263. Frat. Medin. 1. inſtruct. cap. 10. §. 3. & praxis ſapientum. quanuis oppoſitũ innuat Syluest. confeſſor. 2. §. 5. ſi epiſcopus reſeruet cum excommunicatione & huic fauet Soto. d. 18. quæſt. 4. ar. 3. verſ. quo ergo Ledeſ. 2. p. q. 7. a. 3. ſed interpretandi ſunt de his regularibus quibus iure aut priuilegio Papæ non conceditur abſoluere à re- n ſeruatis. [n] Syluest. indulgen. §. 10. verſ. 8. putat non valere pro his. Palac. ca. per veſtras. §. 10. Felin. ſerm. de indulgen. conc. 3. verſ. 3. Balthanas. in Margarit. confeſſ. fol. 269. Oroſci. opuſc. difficilium dubiorum. videtur Archid. Anton. prima part. titulo. decimo. capit. tertio. §. 4. videtur Cordub. caſ. 22. quia priuilegium meretur amittere, qui ſpe priuilegij & immunitatis peccat: vt generaliter probat Couarruui. 2. var. capit. vigeſimo. num. decimoquinto. quod limita, dum olim Bulla id exprimebat: vt frequens erat, teſte Nauar. de indulgen. not. 30. num. 7. Nunc vero Bulla Latina ſolum

ſolum exprimit, ne quantum ad indulgentiam, proſit in artic. mort. niſi ſtatuto tempore ſit confeſſus, & fiducia huius non fuerit negligentior. & ne proſit ijs qui deliquerint contra huius Bullæ expeditionẽ. At iam valet etiam pro peccato ex confidentia Bullæ, aiunt Doct. Suar. tract. de indulgẽ. q. 5. Coroll. 2. ad con. 3. Curiel. de iubilæo. p. 91. Nau. ſup. & not. 34. nu. 4. & Sylue. indulgen. §. 10. verſ. 5. Arm. ſi. Tabi. n. 24. Ledeſ. 2. par. q. 29. a. 1. dub. vltim. & ſibi contrarius Cord. lib. 5. de indul. q. 34. ſi. q. 37. prop. 3. Manuel in expoſ. bullæ. §. 9. n. 99. fauet in ſimili Soto. d. 28. q. 4. artic. 3. verſ. indefinite: communis recent. quia vbi priuilegiũ non diſtinguit, tãtũ valet quãtum ſonat.

o [o] vt explicat extraua. vnigenitus.

vero in iubilæum qui arripuit iter in ſubſidium terræ ſanctæ, ſed morte aut alio impedimento prœuentus, o non iuit [o].

5 Expedit ſingula opera quæ prę ſcribuntur pro lucranda indulgentia fieri in gratia & ſine mala circunſtantia etiam veniali. id tamen neceſſarium non eſt vt quidam pu- p tant [p]: alias pauci fruerentur indulgentijs. & quanuis cum opere bono admiſceatur alius actus venialis, vt inordinatus motus appetitus, quem per negligentiam non reprimit, forte non tollit valorem meri- q ti à puro actu voluntatis [q]. quia opus ſecundum ſubſtantiam bonũ licet ex incidenti circunſtantia ſit peccatum veniale, ſufficit ad conſequendum opus operatum indulgen- r tiæ [r]: ſicut veniale admixtum attritioni nõ tollit efficaciã ſacramen- s to vel martyrio [s]: cuius effectus eſt ex opere operato. cõmuniter ſatis eſt hominem eſſe in gratia tempore operis principaliter iniuncti, t vel potius operis finalis [t], quo poſito conceditur effectus indulgentię. Priora enim opera iniunguntur, vt diſpoſitio remote præparans ad effectum: & vſus populi Chriſtiani interpretatur eam eſſe intentionem Papæ, vt quanuis operibus admiſ- u ceatur indebita circũſtantia [u] (pu-

verſ. adiuuantes & Bulla latin. & Hiſpa. Tabien. §. 25. Nauar. not. 19. num. 4. cum Richard. diſtin. 20. art. 3. quæſt. 3. Palud. quæſt. 4. Mai. q. 2. Felin. An- p ton. dict. ca. 3. §. 2. [p] Adria. de indulgen. Caiet. de indulgen. tract. 10. quæſtio. 2. tract. 15. cap. 9. & 10. & olim Nauar. de indulg. not. 17. num. 11. not. 19. à num. 6. Petr. Sot. de indulg. lect. 6. Armil. indulgen. §. 14. & probabile dicit Soto. diſt. 21. quęſt. q 2. artic. 3. tenuit Cano in lectura. [q] Nauar. not. 32. num. 45. & prælud. 7. num. 21. cum Almain. & r D. Thom. 2. diſt. 38. [r] Anton. 1. part. tit. 10. ca. 3. §. 5. ad fin. Felin. ſerm. de indulgen. col. 7. Tabie. num. 4. Syluest. §. 10. verſ. 5. num. 32. Palud. diſtin. 20. quæſt. 4. art. 3. concl. 3. Sot. diſt. 21. quæſt. 2. art. 3. Ledeſ. q. 29. art. 1. fin. cum D. Thom. quodl. 2. artic. 16. ad. 3. Cord. uquæſt. 21. propoſi. 2. & melius quæſt. 24. propoſ. 1. & Nauar. infr. Peña. & commu- s nis recent. [s] ſup. lib. de baptiſ. cap. 26. §. 4.

t [t] Nauarr. not. 18. num. 11. & 17. cum Caieta. not. 19. num. 19. & 22. & melius not. 32. num. 46.

& 49. ſentiunt cit. R. Ar tit. P. qui oppoſitum ſignificant, exponit Nauar. not. 19. numer. 12. quando idem eſſet tempus exhibendi opus & conſequendi indulgentiam, oportet tunc eſſe in gratia, vt peregrinãs Romam dum perueniens viſitat templum.

u [u] communis: quanuis oppoſitũ falſo ſignificãt Adrian. Caiet. hinc Nauar. not. 19. nume. ſexto. & 20. 22. infert quod pauci fruuntur indulgentijs & not. 32. numero. 46.

x y [x][y] Soto. diſtinct. 21. quæſt. ſecunda, articulo tertio. Nauar. not. 19. nu. 19. ſimiliter ea priuilegia proſunt excommunicato infra. c. 20. fin. addit. ibid. Nauar. excommunicatus contritus fruitur ſuffragijs & indulgentijs. & capit. 27. numero decimo octauo. & 36. §. 12.

ta ſi homo fragilis dum viſitat ſta- u tiones ſæpe cadat, aut dum Romam peregrinatur in iubilæo centeſimo) ſatis ſit impleri in gratia opus fini proximum, vt vltimam viſitationem iubilæo præſcriptam. Quod ſi confeſsionem veram fecit ex ignorantia informem, aut communicauit in peccato, & ſine fructu, adhuc ſupereſt tempus lucrandi, ſi eo die per contritionem iuſtificetur, quaſi hæc ſit vltimum opus.

6 Si quis bullam, pro cuius ac- x ceptione datur indulgentia plena- y x ria, accepit in mortali, quidam [x] negant conſequi vnquam aut reuiuiſcere eam indulgentiã: quod paulo ante reiectum eſt, & ſtatim declarabitur. & tamen omnes fatentur quod fruetur alijs priuilegijs bul- y læ [y], vt pro tempore interdicti & cibis prohibitis. 2. ſi peccator bullam ſumat pro alio iuſto; aut pro anima purgatorij, hic non impe- z dit effectum [z]: quia agit nomine Chriſti ex operato: ſatiſque eſt illum pro quo offertur indulgentia vel miſſa eſſe in gratia. 3. bulla dum concedit indulgentiam plenariam ſemel in vita, & iterum in vero mor- a tis articulo: intelligitur vt ſit concedenda per confeſſarium [a], cum pœnitens diſpoſitus fuerit.

z cum Hoſtien. [z] Palud. 4. diſtinct. 45. quæſtio. 1. ſignificat D. Thom. add. quæſtio. 27. artic. quarto. Bellar. lib. 2. de purgator. cap. decimoſeptimo. cum Soto. diſtinctio. 21. ſup. Nauar. not. 17. num. 4. not. 22. 30. 31. 46. 50. cum Auguſt. de Anchona. de poteſta. eccleſ. quæſtio. 32. artic. quarto. Felin. de indulgent. col. 8. Cordub. quæſtio. 11. dubio quarto. quæſtio. 22. propoſit. 3. Adria. & recent. At quidam limitant vt Caietan. tom. primo. tracta. decimo. quæſtio. ſecunda, ad. 2. & Soto. diſt. 45. quæſtio. ſecunda, artic. tertio. ad fin. Frat. Manuel. §. 8. nu. 13. quando indulgentia iubet vt viuens præſtet aliqua opera pro defuncto, non prodeſt ſi ille ſit peccator: prodeſſe tamen dum conceditur ei, qui pro defuncto vt nudus miniſter dat eleemoſynam, aut accipit Bullam: tunc enim id apponitur vt conditio.

a [a] Tandem Nauarr. de indulgent. not. 19. num. 16. & 19. communis recent. contra Sotum. d. 21. quæſt. 2. art. 3. & olim Nauar.

C A P. X

Bulla indulgentias ſtationũ concedit ei qui quædam opera præſtat.

§. 2. Stationum non plenas indulg. ſæpe in die conſequi poſſe.
3 Pro iubilæo implenda eſſe omnia opera.
4 Dum imponit ieiunia an liceat veſci ouis.
5 Ei qui non poteſt, quomodo commutentur opera iubilæi?
6 Et non oportet commutata opera impleri eodem die.
7 Quando non deſignatur certa quãtitas eleemoſynæ, quid requiratur?
8 Confeſſarius an commutare poſsit opera in vltimo die? ſatis eſſe confiteri in dominica ſequenti.

BVlla cõcedit alias ſtationum indulgentias: intra & extra muros tam pro ſe: quàm per modum ſuffragij pro defunctis, pro quibus viſitauerint ſi modo tria præſtet. 1. vt viſitet quinq; eccleſias, aut ſi malit quinque altaria [a]: quod expedit cum aliquali corporis & ſitus motu, ſi cõmode fieri poteſt. At nõ oportet moueri loco, aut exire de eccleſia & deinde reuerti, vt dicatur quinquies eam viſitare: ſed ſatis eſt vt vnõ loco fixus preces fundat verſus quinque altaria. quod ſi tantum ſit in oppido vnũ altare, debet illud quinquies viſitare [b] interpolatis vicibus, & preces fundere coram illo. 2. Vt vice peregrinandi Romam ieiunet eo die ex ſupererogatione: ſed in quadrageſima, vbi ieiunium eſt de præcepto non impeditur conſequi, & qui legitime impeditus eſt ieiunare ſatis eſt facere aliud opus pium, arbitrio confeſſarij aut parochi, vt bulla etiã latina exprimit. 3. vt ad Aras quas viſitat fundat orationes pro victoria cõtra infideles & pro cõcordia principũ Chriſtianorum [c].

2 Indulgentiæ ſtationum Romæ per bullam conceſſæ intelliguntur de non plenis tantum [d]. Quidam aiunt vnũ non poſſe eas cõſequi niſi ſemel in die [e]. At reuera ad maiorẽ etiam certitudinem & efficaciam conſequi poteſt ſæpius in die [f]: vt poteſt iubilæũ ſæpius in menſe vel anno. 2. exprimit bulla latina indulgentias ſtationum, viuum ſeruatis dictis tribus conditionibus poſſe conſequi pro anima defuncti, per modum ſuffragij: vt pro defuncto conceditur, ſi pro eo viuus Romæ perſonalitet viſitet ſtationes.

3 Dum præſcribuntur certa opera pro conſecutione iubilæi ſeu indulgentiæ plenariæ, oportet omnia opera præſtari [g]. quod ſi vnum ex quacunque cauſa omittat, vt ex impotẽtia vel ignorantia aut ſcienter, nihil indulgentiæ lucratur [h]. liberalis, enim donatio non ſubſiſtit, niſi impleatur conditio, ſub qua fit. Nec fit iniuria ei qui non poteſt duplicatum argenteum offerre in ſubſidium [i] bullæ aut iubilæi, ſi excludatur à gratuiti doni & indulgentiæ participatione. Quædam præſcribuntur ſed non vt neceſſaria pro conſecutione indulgentiæ: vt quando in iubilæo ſimul Pontif. epiſcopum monet fieri publicas proceſsiones, & litanias pro intentione Papæ.

4 Dum iubilæus ter in hebdomada ieiunare iubet, nõ prohibet (extra quadrageſimã) veſci ouis & lacticinijs ſine bulla [k]: quia id ſatis eſt ad ſubſtãtiam ieiunij. & Pius. V. Greg. XIII. & XIIII. ac Sixtus. V. explicant in iubilæis à ſe datis (idẽque habetur in bulla cruc.) vt ieiunia poſsint infirmis & operarijs cõmutari non quidẽ proprio arbitrio, ſed per electum confeſſarium, aut Parochũ, in alia opera ſibi ꝓportionata [l]: vt in eleemoſynas, orationẽ etiam mentalem, aut flagellationem.

C A P: X.

a Conſtat [a] ex Bull. & recent. Fra. Manuel. §. 8. num. 8. & addit. nu. 12. viſitet altaria cum corporis & loci mutatiõe, ſi poteſt. Quod vero Pius V. ſuſtulit à Bulla cruciat. ſummarium ſtationum: ſed Gregor. XIII. anno. 73. reualidat & iubet deſcribi à commiſſario.

b [b] Fra. Manuel. §. 8. n. 8. & patet ex Bulla. idẽ cõcedit Leo X. vt refert Nauar. libr. de orat. Miſcel. 37. nume. 36. ſatis eſt viſitare oratoriũ deſignatũ pro celebratione miſſæ, licet aram nõ habeat: quia in iure cenſetur eccleſia.

c [c] hæc oratio videtur tantum de conſilio. dic. Miſceſ. 37. num. 59.

d [d] Compẽ. Mẽdic. ver. indulg. ſtation. quo ad fratres. §. 19. vid. Claud. §. 1. Nauar. de indulgẽt. not. 9. ad fi. & videtur ſtylus curiæ cui fauet Gomet. ꝓœm. in regul. cancel. quæſtio. quinta. ad fin. Cordub. late libr. 5. quæſtio. 41. ad fin. (ſic anno iubilæi ceſſant indulgentiæ plenariæ infr. cap. 11.) idem videtur quando per diuerſos calculos benedictos conceditur indulgentia plenaria: quia fruſtraneum eſſet bis illam conſequi.

e [e] olim Nauar. not. 15. ad fin. cum Palud. diſtinctio. vigeſima, quæſtio. 4. col. ſexta.

f [f] Nauar. not. 34. numero quarto. §. quarto. & ſe refert ad not. 32. numero. 47. vbi late id probat, quando abſolute conceduntur. Angel. indulgent. §. quarto. Roſel. §. 12. ait eſſe praxim Tabien. §. 15.

g [g] Nauar. not. 19. numero primo per extrauag. vnigenitus. §. ſtatuentes. facit Paludan.

h [h] Nauar. not. 19. num. ſecundo cum Anton. 1. part. tit. decimo. capit. 3. §. 4.

i [i] D. Thomas add. q. 25. articu. 3. Cordub. lib. quinto. quæſtio. 21. Bonauentu. diſtinct. 20. art. quarto. vbi Paluda. & alij Soto. diſtinct. 21. quæſtion. 2. artic. 2. fin. Aſten. libr. 5. tit. 40. artic. 4. Palac. lib. 2. de contract. cap. 7. Nauar. not. 31. nu. 47. dum datur pro ſubſidio tẽporali nõ eſt ſimonia, quia non datur ꝓ quota pretij, ſed in præmium pietatis. & Bonauentu. ait, commutari maiorẽ pœnam in minorẽ, quæ eſt eleemoſyna. vid. D. Thom. 2. 2. quæſt. 100. artic primo ad quintũ.

k [k] Caieta. ſecunda ſecũdæ. quæſt. 147. artic. ſeptimo. Fr. Medin. libr. 1. inſtruct. capit. 14. §. 10. colligitur ex Sylueſt. ieiunium. §. 5. num. 15. Palud. diſtinct. 15. quæſtio. 4. articu. 4. Angles. tit. de ieiun. quæſtio. nona. de abſtin. dub. quarto. Fr. Manuel in Bull. §. ſexto. numero quarto. & conſulti Mant. Sancius. poſtea epiſcopus, & alij recent. quia iure communi non prohibentur oua per annum niſi eſſet obſuetudo. 40. annorum præſcripta, inf. capit. 13.

5 Propria autoritate homo nõ poteſt ieiunium iubilæi, aut eccleſiæ præuenire, aut trãsferre in alium diem: quia datur vt onus diei. & ſatis implet, quamuis ieiunij dies ſit ſibi de præcepto [m] ex voto, vel quia iubilæus incidit in diebus ieiunij quadrageſimæ, aut quatuor temporum. nam vno opere ſatisfacere poteſt homo pluribus obligationibus. At ſatis non eſt vt ieiunium & oratio præſcripta impleatur per aliũ, ſicut nec licet in pœnitẽtijs iniũctis.

6 Dum iubilæus præſcribit eiſdem ieiunij diebus, fieri viſitationẽ templi, orationes & eleemoſynas ab his qui poſſunt [n], iuxta cuiuſque deuotionem, concedit commutationem fieri poſſe in alia opera ſi ex proprijs commode non habet. vnde paruam eroget. ſatis eſt eleemoſynam dari ei cui debet de præcepto, vt parẽti aut extreme indigenti. nec oportet dare per ſeipſum, ſed ſatis eſt per famulũ, vel per amicũ qui donet nomine ipſius. idem enim ſufficit quando eleemoſyna imponitur in pœnitentiam [o]. ſubrogatũ opus vice ieiunij vel eleemoſynę deberet fieri eiſdem diebus: ſatis tamen videtur ſi approbante confeſſario, vltimo die ſuppleat hæc [p]: vt q. poſt cõmunionẽ, tribuat eleemoſynas, quas tribus diebus erat daturus. quia non tam eſt ſubrogatio cum eadem qualitate, quam fauorabilis commutatio ex cauſa impedimenti: impleturque præcipua intentio Papæ, vt leuetur eleemoſynis miſeria aliena. ſic dum fit commutatio voti aut ieiunij, non oportet rem ſubrogatã impleri eodẽ tempore: & ieiunium totius diei cõmutari poteſt in eleemoſynam, quæ breui tempore datur.

7 Dũ Papa nõ deſignat quãtitatẽ eleemoſynę, ſed pro cuiuſq; deuotione dicit erogãdã: expediret vt diues pro qualitate perſonę id opus indeterminatũ impleat abũdãter [q]. At ſatis videtur ad conſecutionem indulgentiæ dare paruam [r]: ſi hæc de ſe ſit cauſa ſufficiens & proportionata: quia impletur ſubſtantia operis iniuncti: & cõmuniter iubilæus dãdas eleemoſynas exprimit, pro cuiuſq; deuotione, non pro facultate.

8 Dum ait, vt in ea hebdomada confiteatur & cõmunicet, ſatis eſt in fine hebdomadę ſeu in dominica cõfiteri ante cõmunionem [s]. ſi habet [illegible]

l [l] Fr. Manuel in Bulla. §. 7. nu. 5. quæ autem cauſa excuſet à ieiunio explicat Nauar. ca. 21. num. 16. & quod opus dicatur pium. Nauar. de indulgent. not. 22. num. 33. Cord. lib. 5. q. 21.

m [m] eſt praxis, & colligitur ex Soto. d. 19. q. 2. ar. 1. Cord. d. q. 21. propoſ. 3. Manuel. §. 7. n. 1. ſic. n. ſæpe iubilæus cũ ieiunijs datur in quadrageſima, aut alijs tẽporibus ieiunij.

n [n] pauperi non habenti non oportet eleemoſynã cõmutari in aliud opus. Nauarro. de orat. Miſcel. 60. nu. 226. quod clarius explicuit Gregõ. XIIII. in iubilæo anni. 91. item ſi curauit cõfiteri, ſed ob multitudinẽ confluentiũ aut ob aliam cauſam non potuit, lucratur iubilæũ Nauar de indulgen. not. 18. num. 14. Ang. indul. §. 17. Anto. dic. c. 3. §. 5. col. 3. maxime quia confeſsio numeratur inter opera reſpectu eius qui poteſt, & habet peccatum mort. Nauar. not. 32. §. poſt iter nu. 49. & lucratur ſi ex rigore confeſſarij ſine cauſa negetur abſolutio tempore iubilæi: Manuel. §. 9. num. 43. & Curiel. de iubilæo. fol. 33. ſic gaudent indulgentijs quæ concedũtur intereſſentibus in eccleſia officio corporis Chriſti etiam illi qui ob multitudinem populi non poſſunt ingredi eccleſiã. Cordub. quæſt. 31. cum Palud. diſt. 20. quæſt. 4. Roſel. indulgent. §. 22. Manuel. §. 8. nu. 12.

o [o] Soto, Bellar. lib. 4. de pœniten. ca. 6. fauent cum alijs cit. lib. 2. de pœniten. cap. 19.

p [p] quidam recent. ſed vid. Nauar. de orat. Miſcel. 58. nu. 221. facit c. 12. num. 54. ſed commutatio voti fieri debet pro qualitate perſonæ. Nauar. ca. 12. num. 77. cum Angel. votum. 4. §. 12.

q [q] ſignific. Altiſ. Alex. Bonauen. diſt. 20. quæſt. vlt. Richard. ar. 2. q. 2. Anto. 1. p. titu. 10. ca. 3. §. 3. Gerſo. 2. part. de indulgent. Alph. 25. & 33. Auguſt. de Anchona de poteſta. eccleſiæ. q. 29. art. 4. & quæſt. 32. Gabriel. lect. 57. innuit D. Thom. add. quæſt. 25. art. 2. ad. 3. Naua. de indul. not. 15. not. 31. nu. 34. & ſeq. Cord. q. 29. propẽdet Tabie. indulg. §. 13. quod limitatur inf. c. 14. §. 2. ſi indulgentia certæ quantitatis explicet opus indeterminatũ: puta vt pro 100. annis indulgentiæ quiſque porrigat manus adiutrices pro cuiuſque facultate: ſecus de indulgẽ. plenaria pro certo opere.

r [r] colligitur ex Bonifac. VIII. extraua. antiquorum. tenet Tabi. Ledeſ. 2. par. q. 27. a. 2. dub. 2. Petr. Sor. de indulgẽ. lect. 2. Argomanas. de indulg. conſid. 9. Ant. d. ca. 3. §. 1. Palu. diſt. 20. q. 4. Duran. q. 4. Carthuſ. q. 3. col. 5. vbi expreſſe Palac. q. 3. pag. 410. Manuel. §. 7. n. 4. Sot. d. 21. q. 2. a. 2. con. 4. Guillel. & Adrian. Supplemen. Mai. q. 2. col. 4. Caiet. opuſc. de cauſa indulg. q. 1. & ad. Iul. ca. 8. Ioan. And. & Panor. in ca. quod autem Turrecrem. in ca. quis aliquando. §. item in Leuit. de pœniten. q. 1. nu. 22. & 87. Ang. indulg. §. 2. Syl. §. 3. Arm. §. 10. & 11. tandem Cord. quæſt. 20. opin. 4. quam ipſe ſequitur. Mich. Medin. de indulgent. diſput. 9. cap. 48. ac. 6. fol. 121. & ſentit D. Thom. quæſt. 25. art. 2. ca. & ad. 1. & 4. & d. 45. q. 2. art. 3. nam fere ij omnes aut nullam, aut leuem cauſam requirunt, vt valeat indulgentia etiam ampla conceſſa per Papam: infr. c. 14. §. 2. R.

s [s] Soto. d. 21. q. 1. ar. 3. Nau. de indulg. not. 19. n. 10. de orat. Miſcel. 60. n. 226. alias. 133. Peña, Sancius eps. & cõmunis recẽt. & praxis. & Greg. XIIII. anno 91. in iubilæo adiecit vt cõmunio fiat in ſequẽti dñica poſt Sabbat. aut in alio die ſequẽtis hebdomadæ. quare qui in 2. hebdomada fecerũt diligẽtias, poſſũt cõmunicare etiã alio die tertię hebdomadę. ita declarauit eps præmiſſa conſultatione cũ ſapiẽtibus. Salmant.

At ſi habent tantum venialia non opus eſt confiteri pro indulgentia. Nauar.not.30.num.6.cum Anton.1.par.tit.20.cap.3.§.5.gloſſ.in extrauag. 1. de pœniten.& remiſſ.Compend.Bernard.verſ.abſolu. quo ad monach.§.1. [t] Grego.XIII. idemque Pius. V. anno.71.& Xiſtus.V.anno 85.idque in poſterũ prodeſſe poteſt tanquam declaratio mẽtis Põtificũ. [u] quia prædicti Pontifices id generaliter concedunt vt omnibus liceat frui iubileo.qui verò eſt omnino impotẽs ad aliquod opus & ad eleemoſynã non eget cõmutatione vt dictũ eſt ſup.lit.L.

CAP. XI. [a] De qua indulgentia determinati temporis aiunt, non niſi ſemel in die obtineri. D. Thom. add. quæſtio. 25. artic. 2. ad 4. Paludan. quæſtion. 4. Durand. q. 4. Cordub. lib.5. quæſt. 23.alias. 30 Nauarro de indulg. not. 31. numero 36.vt ſi concedatur viſitantibus feria. 6. aut à primis in ſecundas veſperas, tale templũ. ſecus aiunt, ſi abſque temporis explicatione dicat,concedi viſitantibus eccleſiã B.Petri. idẽ Ant.1.p.p.tit.20.c.3.§.3.Syl.indul.§.8.verſ.3. Tab.§.13.Felin.de indulg. [b] idẽ Nau.retractãs add.not. 34. n.4.§.4.& ſe refert ad not.32.n. 47. late.idem generaliter Ang.& Roſel.verb. indulg.

conſcientiam peccati mort. generaliter Greg.XIII.cõceſsit [t] ijs qui præmiſſa omnia implere nequiuerint,commutari in alia ab epiſcopo vel parocho aut à cõfeſſario virtute iubilæi electo.quanuis poſtea pœnitens huic non confiteatur ſed alteri ſacerdoti, aut multis ſucceſsiue per eos dies iubilęi:& vltimo etiam die cõmutari poſſet confeſsio.cõmunio verò infirmis poſſet cõmutari, quibus differri cõmode nõ poteſt eucharistia: & pueris qui per ætatẽ ad illã non admittũtur:vel patiẽti vomitũ: aut qui ex obliuione & incuria bibit die deſignato communionis [u].

CAP. XI.

Quanto tempore duret iubilæus pro abſolutione reſeruatorum.

§.1. Si iubilæus detur pro vna ex duabus hebdomadis, an poſsit illũ bis conſequi?

2 Si tamen intra vnam hebdomadam præſtet omnia: quid ſignificat vere pœnitens:

3 Qui cœpit confiteri in fine iubilæi, poteſt inchoatiue abſolui à reſeruatis & excommunicatione.

4 Qui dimidiate vel incontrite confeſſus eſt, an maneat abſolutus à reſeruatione? non reincidere in excomm. aut votũ cõmutatũ ſi poſtea non præſtet omnia opera iubilæi.

Ivbilæus pro vna ex duabus hebdomadis datus concedere ſolet,vt iter facturus poſsit in itinere, vel ſi malit,poſtquam ad locum quietus peruenerit,præſtare opera & lucrari indulgentiã, & abſolui à reſeruatis, 2.qui in prima hebdomada conſecutus eſt iubilæum, & abſolutus à reſeruatis: quidam negant poſſe iterũ conſequi,& abſolui à nouis reſeruatis in ſecunda hebdomada: quaſi ſemel tantum concedatur indulgẽtia determinati temporis [a]. At vbi lex & priuilegium non diſtinguit & reſtringit, non eſt cur negetur poſſe per totum id tempus, & in ſecunda hebdomada abſolui repetitis diligẽtijs [b]. vt poteſt qui ſumit ſecundam bullam, abſolui iterum ab alijs reſeruatis Papæ [c]: de quibus ſemel tantum per vnam bullam conceditur abſolutio,inf.ca.20.§.7.

2 Si quis prima hebdomada ieiunauit & dedit eleemoſynas, nõ ſatis eſt vt in ſecunda hebdomada ſolum communicet:ſed omnia opera intra vnam hebdomadã expleri debent [d]. 2.ſi ex ignorantia etiã culpabili tũc abſolutus eſt ſine fructu aut communicet in peccato,& tamẽ poſtea fundens orationes pro intentione iubilæi ſit contritus lucrabitur [e]: quia vltimũ opus implet in gratia. 3. dũ requirit vt ſint vere pœnitentes & confeſsi: nõ ſignificat vt præter confeſsionem habere debeat veram & difficilem contritionem [f], propter Deum ſumme dilectum.ſed ſatis dicitur vere pœnitens, qui attritus abſoluitur cum fructu ſacramenti: hic enim non tenetur alio præcepto naturali ad contritionẽ,vt lib.1.de pœnitentia.cap.6.§.5.dictum eſt.

3. Si quis ad finem iubilæi accedat facturus dignè longam confeſſionẽ,& illum confeſſarius præ anguſtia temporis non poteſt integre tunc audire,quia forte vix vnquam integrè confeſſus eſt, præ pudore: aut habet varios caſus,qui indigent multo ſtudio:debetque multas reſtitutiones,quas ſæpe iuſſus non impleuit. poſſet illum confeſſarius intra tempus iubilæi abſoluere à cenſuris & reſeruatione caſuum [g], differẽs abſolutionem peccatorum in ſequens tempus; in quo ab omnibus poſſet iam abſoluere, eo quod priores caſus non manent reſeruati: vt delegatus poteſt cauſas tempore delegationis cæptas finire.2.qui ita cępit confiteri intra tempus iubilęi,& ex cauſa differtur ſequens confeſsionis pars & tota abſolutio poſt tempus præſcriptum:fortè poſſet abſolui poſtea à caſu & excommunicatione reſeruata; quia iuriſdictio ſemel habita,& re non integra,vt ponte cauſa incepta, nõ expirauit quouſque cauſa finiatur [h].

ſup.lib.3.de pœnit.c.16. [c] ſic exprimitur in bull. cruc. Fr.Manuel. §.9.n. 35.ſed falſo addit.§. 11. n.1. quod ſi amiſit bullã 2.aut 3.põt accepta alia frui. [d e] ex dictis c.10.§.3. & 5.ſi.quia ita ſonãt cõmuniter verba iubilæi. [f] ſignificat Nau.not.27 dũ explicat verbũ extrauag. vnigenitus,confeſſis & contritis. & not. 32.n.40. [g] ex cit.inf.L [h] q.1 poteſtas delegati, ſi lis iã eſſet cõteſtata,nõ expirat elapſo tẽpore delegatiõis.Ant. Gab.to.2.ti. de præbend. con. 1.§.35. &.41. Sylu. verb. cõſeruator. §. 6. Palac.in textu.capit. per veſtras. not. 2.n.28.Auẽdaño. de exeq. mand. c.1. nu. 16. Aufrerius.in capella Toloſana. q.12. ſic in Bulla latina cruc. exprimitur, vt cauſę pẽdentes quæ ante finitũ Bullæ tempus cœperãt tractari

tractari perducãtur ad finẽ. [i k] Supili.3.de pœnit.c.16. [l] ſup.li.2.de pœnit.c.12.§.8.&.c.12.§. 4.& lib.3.c.15.§.4. [m] dictũ eſt.c.9.lit. A.nec obſtat quod Pius.V. & Gregor. XIII. in ſuis iubilæis anno.70.& 74. declarant pro ſuo tempore abſolutionẽ excomm. datam ad effectum iubilęi non prodeſſe pro foro exteriori. Sed Grego. 14. anno. 91. limitat niſi intra id tempus parti ſatisfecerit, aut cum ea concordauerit. [n] vid.libr. 3. de pœnitentia.capit. 14.F. capit. 10. fin. cap. 16.fin. frat. Medin. libr. 2. capit. 12. Manuel in Bulla. §. 9. num.36.ſed falſo addit numer. 37. poſſe tunc præferre ſacerdotẽ non approbatũ, ipſi etiam epiſcopo præſenti & volenti audire confeſsionẽ. vide Nauarro.capit.27. nume. 111. Supplemen. 4.diſtinctio. 45. quæſtio. 3.ar.3. dub. 1.Gerſ. Alpha.33. (dũ agit de abſolut. ſacramẽtali.) Nauar.capit.2. nume.8. capit.26.num. 31. de indulgent.not.18.nu.16.Manuel.§.9. nu.38.ſed ſi conualeſcens veniat iterum in art.mortis, indiget alia bulla pro nouo caſu. [o p] Nauar.de indulg.ſup. Supplem.Cord.quæſtio.38.cum Anto.Sylueſt. indulg.§.10. Armil.§.23.Tabi.§.22.cum Roſel. Felin.Claud.in Compen.Societ.§.15.16. [q] quare per bullam latinam poſſet concedi in art. præſumpto.Cord.ſup.Nauar.cap.26.num.31.de indulg.not. 18.num.16.not.30.num.6.Manuel.num.40. [r] Supplement. contra Nauarr. capit. 26. numero.31.

4 Certe elapſo iubilæo poteſt abſolui.1.ab ijs cenſuris & caſibus reſeruatis,quorum in cõfeſsione oblitus eſt [i]: & diſpenſari in pœna,aut cõmutari votũ cuius tunc eſt oblitus.2. ſi tempore iubilæi dimidiate vel incontrite confeſſus eſt, & tamen dum haberet animum præſtandi omnia neceſſaria abſolutus eſt à reſeruato caſu vel cenſura, videtur valere abſolutio in eum finem, ne caſus deinceps ſit reſeruatus [k]: quia à legitimo Iudice qui eo tẽpore directe potuit, fuit abſolutus ab excõmunicatione & reſeruatione. Vt cũ quis à prælato ſuperiore incontrite abſoluitur à ſolis reſeruatis [l], cui non confitetur reliqua peccata non reſeruata. Ex eo autẽ quod hic deinceps mutata intentione, non præſtat reliqua opera iubilæi, non reincidit in excõmunicationem, [m] nec in vota ſibi cõmutata: nemo enim habet facultatẽ abſoluendi ad reincidẽtiam, niſi exprimatur à iure vel Iudice.In articulo mort. (cui ęquatur probabile periculum imminens ſup.lib.3. de pœnitentia. ca.11.§.3.) ſi per quenuis ſacerdotum abſoluatur à reſeruatis ſine excomm.non tenetur præſentari ſuperiori cõualeſcens,lib.3.de pœnitentia. cap.9.§.2. ſimiliter qui per bullã in foro conſcientiæ abſolutus eſt in mortis art. ab excõmunicatione Papæ,nõ tenetur cõualeſcens ſe præſentare [n] ſuperiori aut Papæ ne reincidat iuxta Bonif.8.in.c.eos quia de ſent.excom. lib.6.quia directe per priuilegiũ fuit abſolutus:&per bullã poſſet tũc aliũ confeſſarium de expoſitis præferre epiſcopo aut Legato Apoſtolico pręſenti.Huic abſolutioni per bullam ſatis eſt articulus mortis verus aut præſumptus [o], in quo extrema vnctio conferri poſſet,quia vbi lex aut priuilegium non diſtinguit aut reſtringit, nec nos diſtinguere debemus.De indulgentia plenaria explicat Bulla, vt ſi euaſerit, reſeruetur pro vero articulo mortis.At ſi id nõ explicaret, valeret pro artic. mortis præſumpto [p]. Et Bulla latina non explicat [q]: & niſi reſtringeret vt ſemel detur, poſſet concedi quoties incideret in articulũ præſumptũ [r].

CAP. XII.

De confeſsione quæ ſolet in iubilæis exprimi.

§.1.&.3. An debeat confiteri venialia?

3 Licet dicat ante omnia confiteatur, ſatis eſt poſt opera confiteri.

4 Qualem cõfeſſarium eliget? &.5. non eget licentia parochi.

5 Satis eſt ab epiſcopo alterius diœceſis probatus. quid pro regularibus?

SI iubilæus aut indulgentia nõ exprimat præmittendã eſſe confeſſionem,ſatis eſt tempore vltimi operis eſſe in gratia per contritionem. ſi indulgentiam concedat rite confeſsis & contritis, nec tamen dicit ore confeſsis: quidam putant ſatis eſſe confeſsionem in voto [a] quę includitur in vera contritione: quanuis nec in præcedẽti quadrageſima, nec in ſequenti confiteretur. Alij requirunt confeſsionem ſecũdum ius fieri in aliqua anni parte [b], præſertim in quadrageſima:quod aiũt à Patribus cõc.Conſtan.fuiſſe declaratũ.

2 Sane qui tempore iubilęi nõ habet conſcientiam peccati mort.non obligatur cõfiteri [c]: quia iubilæus intelligitur (ſicut & præceptum annuæ cõfeſsionis [d]) ſi modo quis habeat conſcientiam peccati licet tutior ſententia ſit, vt intra tempus publicationis confiteatur ſaltem aliquod veniale [e]. indulgentiæ

CAP. XII. [a] Paludan. [a] Gerſ. Angel. indulgent. §. 18. Sylueſt. §. 7. numer. 20. Sylueſt. ait ita fuiſſe expoſitum à Patribus cõcil. Conſtantien.& probabile dicit Angel.§.17. Roſel.§.22. Turrecrem. Anton. cap. 3.§. quinto. Supplemen. diſtinct. 45. quæſtion. 3. artic.tertio. dub. primo. & olim Nauarr. & alij quos refert Cordu. lib. quinto. quæſtio.27. opi. 1.&.2. [c] Anton. dict. capit. tertio.§.decimo. Nauarro. add. not.18.numero. decimo octauo. not.30. numero.6. [d] ſup. libro primo de pœnitentia, capit. 4. §. 1. [e] quod vt clarum ſupponit Soto. diſtinct. 21. quæſtion. 2. artic. tertio. col.5. Caietan. tom. 1. tract.15. de indulgent.ad Iulium.cap.10. Adrian. de indulgen. Ledeſ.quæſt.29.art.1.Duran. diſt.20.q.4. Cord.q. 27.quod eſſe tutius fatetur Nauar.not.18. à princip.& Ang.facit Cord.q.28.At in art.mortis Bulla Cruciatæ explicat ſatis eſſe contritionem pro indulgentia,quando confiteri non poteſt.

f Videtur gloſſ. extrau. 1. de pœniten. & remiſſ. & ita exprimebat Iubilæus anni. 1550. Nauar. not. 32. num. 59. & quidam ſapientes conſulti. g Ita fr. Freſneda epiſcopus Corduben. qui diu fuerat commiſſarius cruciatæ, poſt conſultationem cum viris doctis. fauet Nauar. not. 19. num. 19.
h cit. cap. 10. lit. M.
i ſup. libr. 3. de pœni. cap. 3.
k qui curatum retinet, (cui æquatur qui in diœceſi Hiſpalenſ. aut Cord. habet Rectoriam, aut Vicariatum perpetuum parochiæ) eſt iure idoneus, & vbiq; terrarum eligi poſſet per Bullá cruc. aut iubilæũ: (quæ praxis conſtat in cõfinio diœceſum, vbi vnus parochus alium inuitat pro confeſsionibus) Archiepiſcop. Blanco & alij qui interfuerunt concil. Trident. & fere omnes Theol. & iuriſper. Salmant. conſulti. 2. de prælato monaſterij qui eſt ſuorum ordinarius: inferunt Mant. Gallo. & Frat. Medin. Bañes. add. quæſt. 20. artic. 1. eſſe iure communi (cui non derogat concil.) vbiq; eligibilem. 3. addunt, pro parochijs monaſterio annexis poſſe prælatum monaſterij abſque epiſcopi licentia deſignare parochum & vicarium. De quibus conſulenda eſt praxis.
l conſulti multi epiſcopi, qui concilio interfuerunt & iuriſper. & Pius. V. prop. motu pro Mendic. anno. 71. declarat. regulares, quanuis ſint gradu inſignes & lectores Theologiæ non poſſe audire confeſsiones, aut prædicare, niſi præſententur epiſcopo & obtineãt ab eo licentiam. At Mant. Gallo. frat. Med. Bañes, Sebaſt. Perez epiſcopus Oxom. D. Petr. Martinez Compluten. contendunt Doctorem eſſe ipſo iure approbatum & idoneum. Mant. addit inualuiſſe conſuetudinem, vt dum Trident. ait, idoneum reputari: interpretandum ſit pro foro tantum exteriori. ſed re vera non eſt talis conſuetudo contra nouum concil. nec eam permittunt epiſcopi.
m Pius. V. dict. propr. mot. quem refert. Menoch. lib. 2. de arbitrijs. centur. 5. caſ. 469. oportere tamen regulares præſentari epiſcopo & approbari. vt cum Pio. V. confirmat Gregor. XIII. anno. 75. Palac. 4. diſtinct. 17. quæſtio. 7. pag. 258. fin.
n praxis & commun. Syluest. confeſſor. 2. §. 4. verſ. 5. & §. vltim. cum Card. Roſel. confeſ. ſio. 3. §. 19. cum alijs Soto. diſtinct. 18. quæſtio. 4. artic. 3. & poſt Trident. Naua. cap. 27. nu. 262. cum gloſſ. in cle. dudũ de ſepult. verſ. ac deinde verſ. conceſſerũt. Palac. 4. diſt. 17. quæſtio. 7. pag. 258. frat. Medin. & Nauarr. iun. ac alij conſulti Salmant. facit Cõpen. Mẽdic. verb. abſolut. quoad ſæcul. 1. §. 14. vbi Cordub. & in verb. præſentatio cõfeſſorũ. Manuel. §. 9. numer. quinto. 31. & ſequent. vid. ſup. lib. 3. de pœnitentia. capit. 6.
o ſup. libr. ſecundo. de pœnitentia. cap. decimotertio. omnes Theolog. ex familia Auguſt. & Dominican. Mant. Gallo. frat. Medin. Bañes, & alij etiam iuriſper. Salmanticenſ. Doct. Moya. Nauar. iun. Buſtos, Sahagun, colligitur ex Compend. Mendic. verſ. abſolutio quod ſæcular. 1. §. 11. frat. Medin. prima ſecundæ, quæſtio. decimanona. artic. ſexto. pag. 308. Cordub. caſ. decimo. Palac. 4. diſtinctio. decimaſeptima. quæſtio. ſeptima. pag. 265. & multi epiſcopi ſinunt impune. Quanuis quidam epiſcopi aliter ſenſerint, vt Delgado Gienen. & Ioan. Ribera archiepiſcopus Valẽtinus, quem aiunt, de hoc pro ſua diœceſi habuiſſe declarat. congregat. Cardinal. & quidam Doctores Complutenſ. quos ſequitur Gutierr. quæſtionib. Canonic. capit. vigeſimo ſeptimo. Frater Manuel in Bulla §. nono. numero quinto. qui tamen fatentur alios Doctor. tenere oppoſit. & eſſe valde probabile: quia Bull. latin. quoad regulares dicit ſemel tantum eſſe approbãdos: & Pius. V. propr. motu. At vbi epiſcopi ægre ferrent, aut multi ex ſapientibus communi ſcandalo contradicũt tẽporate agendum eſt.

enim ſunt explicandæ vt ſonant, & Papa videtur inducere ad cõfeſsionem ſupererogationis: vt tutiori remedio in gratia conſtitutus, impetret efficacius finem, ob quem conceditur indulgentia. ſic enim præſcribit ieiunia etiam ſenibus & minoribus. 21. anno. & eleemoſynas & orationes quæ alias ſunt de conſilio. Si in iubilæo exprimatur, vt ante omnia confiteatur: tutius eſſet præmittere confeſsionem ante reliqua opera iubilæi [f]. ſed intentio Papæ non videtur, niſi vt intra tempus iubilæi ante vel poſt cæteras diligentias fiat confeſsio [g] ab eo qui poteſt [h] tanquam res inter cæteras præcipua.

3 Bulla vel iubilæus exprimit vt ſacerdos ſæcularis vel regularis qui eligendus eſt confeſſarius, ſit iuxta concil. Trident. ſeſſ. 23. ref. cap. 15. declarationem idoneus [i]. vt eſt approbatus iure, qui habet beneficium parochiale [k]: vel ab ordinario per examen, ſed vir doctus abſque examine eſt approbandus. Qui eſt in Theologia aut in ſacris canonibus Licentiatus aut Doctor, approbatur quidem à Papa Academiam confirmante, pro lectionibus aut concionibus: & tamen hic aut Lector Theologus etiam ex regularibus indiget pro confeſsionibus approbatione epiſcopi [l], vt reputetur idoneus ſcientia practica, & moribus: ſed cuius ſit perſpecta eſt ſcientia, examinandus nõ eſt. regularis Theologiæ lector, aut de licentia ordinis graduatus, non eſt ab epiſcopo examinandus [m], ſi à ſuo Prouinciali Mendic. approbatus ſit. quod ſi notorie dignos regulares reijceret epiſcopus ex odio manent etiam nunc ipſo iure approbati [n].

4 Non oportet vt ab epiſcopo diœceſis, in qua per bullam vel iubilæum auditurus eſt confeſsiones, ſit approbatus: ſed qui à quouis epiſcopo approbationẽ ſimpliciter habet, hic (durante illa niſi reprobetur) eſt vbique terrarum idoneus, & per bullam aut iubilæum elegibilis [o], quia poſita conditione expreſſa in concil. Trident. vt approbatus ſit ab epiſcopo (nec enim expreſsit ab epiſcopo eiuſdem loci) in reliquis manet diſpoſitio iuris antiqui. Quare approbatum vt idoneum pro vno oppido aut monaſterio tantum, pro illo tantum habet iuriſdictionem ab

p Hoc

p Hoc tantum intendit Nauar. capit. 4. num. 9.
q Fr. Medin. & citat. N. Angel. confeſsio. 3. §. 25. contra Gutier. ſup. num. 19. & Manuel. nu. 8. quem vid. num. 31. de quo dicetur inf. cap. 28. & per priuileg. Grego. XIII. Generalis Societ. Ieſu poteſt limitare iuriſdictionẽ confeſſario pro vt expedierit. Claud. in compen. verbo gratiarũ vſus. §. 2. vbi compen. Bernard.
r Citati. N.

Epiſcopo [p]: ſed eſt per bullam eligibilis vbiq; [q]. Poteſt tamen epiſcopus ex noua cauſa cognita reprobare eum qui alias fuerat approbatus [r]. At regulares idoneos & iam approbatos ſi reprobet Epiſcopus iniuſte: non valet reprobatio: pro regularium audiendis confeſsionibus nihil innouat Concil. Trident. & ſatis eſt (vt olim erat tempore iubilæi vel per bullá) vt cõfiteatur ſacerdoti ſæculari vel regulari per regularem prælatum deſignato, quanuis ab epiſcopo probatus non ſit. ſi vero regularis eligat per bullam aut iubilæum, oportet vt ibidem declaratur, eligere ab epiſcopo approbatum iuxta Concil. Trident. vt dicetur cap. 13. §. 7. 3. qui habet bullam non eget licentia proprij paſtoris, vt confiteatur alieno ſacerdoti expoſito, quem eligit: ipſe vero ſua electione non dat iuriſdictionem confeſſario (laicus enim vel fœmina eam dare non poteſt) ſed facta per iſtum electione, Papa qui eſt primus & præcipuus parochus totius eccleſiæ, confert iuriſdictionem. de quibus dictum eſt lib. 3. de pœnitentia cap. 6. & 13.

CAP. XIII.

De Bullæ Cruciat. priuileg. circa peccata, cenſuras, ſacramenta & diſpenſationem in votis, cibis, &c.

§. 1. *De abſolutione à caſibus cœnæ ſemel.*
2 *Abſolutio à cenſuris quomodo fiet ſatisfacta parte?*
3 *De abſolutione à ſuſpenſione & interdicto perſonæ, & tempore interdicti adeſſe poſſe familiares.*
4 *In priuato oratorio tẽpore etiam interdicti licet communio: & funus cum aliqua pompa. nõ prodeſt bulla cruciat. pro ceſſatione.*
5 *Commiſſarius diſpenſat in quadam irregul. & affinitate ex fornicatione.*
6 *Nomine cenſuræ, vel pœnæ, non intelligi diſpenſationem irregul.*
7 *Circa communionem & electionem confeſſarij. & de diſpenſatione in votis & bulla compoſitionis.*
8 *Et c. de diſpenſatione circa cibos prohibitos.*

BVlla cruciatæ concedit varia priuilegia. nemo tamen tenetur bullam ſuis expenſis accipere, ſup. c. 9. vt poſsit cõfiteri, alteri etiam eo caſu quo expediret; vt quia timet periculum damni, ſi quædam confiteatur parocho nolenti licentiam concedere confitendi alteri. quo caſu confitebitur parocho ea quæ licent, differens confeſsionem peccati de quo vrget damni periculum, quouſque reperiat alium cui tuto confiteatur. Interdum licentia iuſte petita, quam prelatus iniuſte negat, habetur pro conceſſa ipſo iure à Papa. de his dictum eſt lib. 2. de pœnitent. cap. 9. 13. & 15. concedit bulla ſemel in vita, & iterum in mortis artic. vt electus idoneus confeſſarius abſoluere poſsit à caſibus Papæ reſeruatis, etiam in cœna Domini. quod ſæpe Pontif. in iubilæis concedit. ſed ea generali clauſula non cenſetur concedere caſum hæreſis, quæ in externum opus aut ſignum prodijt [a]: niſi iubilæus aut priuilegium clare exprimeret ita concedi [b]. In alijs caſibus interdum periculum vrget, ob quod prudens confeſſarius non deberet abſoluere, vtens priuilegio pœnitentis [c], ſed remittere ad ſuperiorem prælatum aut iudicem.

2 Concedit bulla abſolutionem à cenſuris iure vel ab homine impoſitis, ſatisfacta tamen parte, vt dicetur cap. 11. fin. qui abſoluit abſque priuileg. à cœnæ excommunic. incurrit excommunic. quæ iam nunc non eſt reſeruata in cœna [d]. Quidam aiunt abſoluentem in articul. mortis à caſu cœnæ fieri excommunicatum, ſi abſque debita iuris cau-

a Lib. 2. de pœnit. c. 12. §. 2. & Paul. 4. ac Pius. 5. cũ ampla derogatione id cõcedunt cẽſoribus fidei pro Hiſpan. & cum Sixt. 5. generalem iubilæum cõcederet anno 90. etiã pro caſu hæreſis. placuit ei ſupplicante ſenatu cenſorũ fidei Hiſpan. reuocare ne in ea publicaret. quod ſi quis in mort. art. etiã cum bulla abſoluere tur ab hæreſi, habet onus vt conualeſcens ſe præſentet.
b Vt quidam Pontif. expreſſe conceſſerunt pro Germania, Anglia, & Gallia, vt Sixt. 4. Carthuſiẽ. & pro Societ. Ieſu Paul. 3. anno 45. 49. Iul. 3. anno. 52. Gregor. 13. viuæ vocis orac. anno. 83. Claud. in compend. verb. abſolut. §. 3. 5. & 7.
c Manuel in bulla. §. 9. nu. 144. fin. & Angel. cum eſſet vicarius generalis vt refert ſupplem. Min. fol. 97. pag. 2. vt epiſcopus in caſibus quos habet ex commiſsione Papæ, non ſemper expedit vt diſpenſet. interdum tamen quodã modo debetur diſpenſatio, Trident. ſeſ. 14. ref. c. 7. ſeſ. 25. ref. c. 18.
d Nauar. c. 27. num. 74. 105. & nunc patet ex lit. Bullarum, & Martin. 5. quam refert Anton. A tẽpore Paul. 2. & Sixt. 4. extrauag. 1. & 2. inter commun. de pœnit. & remiſ. erat reſeruata Papæ. de quo tempore loquũtur Felin. Caietan. verb. excom. ca. 77. Sylu. excommu. 7. num. 34. Rebuf. ſuper bullam cœnæ, ſed reuera Sixtus. 4. extrau. & ſi dominici, ſolum reſeruat dum per confeſsionale ab illo conceſſum abſoluit à paucis caſibus, quos exprimit. Tabien. excommun. 7. caſ. 13. & ſe refert ad verb. excommuni. 5. caſ. 2. & 37. & in ſimili. Nauar. capit. duodecimo. numero. 75. Syluest. verbo Xixtus.

e Caiet.

tione abſoluat e. quæ rigida ſententia non videtur vera f. dum enim ſic abſoluentem abſque cautione, excommunicat Sixt. IIII. in extrauag. ait abſolutionem eſſe nullius roboris: cum tamen in articul. mortis valeat abſolutio, licet confeſſarius ex negligentia, aut alia culpa cautionem omittat g. 2. ablatiuus abſolutus, ſatisfacta parte, requirit præmitti eam ſatisfactionem, quam pœnitens poteſt. & ſane ſi crimen occultum ſit (vt ſi excommunicatus ſit ob furtum, aut libellum) poſſet per bullam abſolui exhibens eam, quam tunc poteſt h, cum ſufficienti emendatione: & idonea cautione pignoris, aut fideiuſſoria: quã ſi non habet, præſtare debet cautionem ſaltem iuratoriam i. ſi pars & iudex longe diſtent, vt apud Indos; & reus habet pecunias quibus ſatisfaciat, ſatis eſſet in depoſito apud fidelem virum ponere ſolutionem, vt per bullam abſolui poſſit k: aut ſi obligatio ſatisfaciendi non eſt liquida, ſed dubia l. nomine partis non intelligitur ipſe iudex m, cui forte ex lege aut ſtatuto reus in pœnam debet ſatisfactionem pecuniariam: vt pro culpa clandeſtini matrimonij debetur pondus argenti. Nam eam pœnam reus non debet in conſcientia, antequam per ſententiam damnetur. 3. quidam aiunt per bullam, aut priuilegium quorundam regularium non eſſe reo concedẽdam abſolutionem excommunicationis, niſi intra confeſſionem n. At quia iam bulla non addit eam conditionem, (vt auditis eorum confeſſionibus abſoluat ab excommunicatione) praxis, conſulto etiam commiſſario, habet vt id liceat extra confeſſionem o, (expediret tamen cœpta confeſſione ſic abſolui) vt bulla concedit frui alijs priuilegijs abſque ordine ad confeſſionem. Et epiſcopus abſoluit & diſpenſat in occultis quibuſdam ſedi Apoſtolicæ reſeruatis, pro foro conſcientiæ, iuxta Concil. Trident. ſeſſ. 24. ref. cap. 6. & praxis habet vt non prohibeatur ſic abſoluere à cenſura, aut diſpenſare extra confeſſionem. 4. ſi reus excommunicatus probet coram iudice eccleſiaſtico ſe impotentem vt nunc ſoluat debitam pecuniam, compellet iudicem in foro etiam exteriori, vt ipſum abſoluat p. quia eccleſia non vult tenere ligatum reum qui iam obedit, & facit quod poteſt. ſi tamen rigidus iudex negaret abſolutionem, non debet confeſſarius eo inuito, abſoluere per bullã q: quia perturbaretur ordo iudiciarius cum ſcandalo. 5. olim ante Pium. V. dum bulla abſolute dicebat, ſatisfacta parte, quidam aiebant neceſſarium

e Caiet. verb. excommun. c. 77. & abſolutio. c. 4. Sylu. abſolutio. 1. §. fin.

f Quare nihil tale expreſſit Nauar. de hac re agens. c. 27. nu. 47. 113. c. 26. n. 27. & ſermo de cautione præmittenda in articulo mortis, eſt tantum admonitio iuris, vt ſentit. Nauar. c. 27. n. 37. & colligitur ex Sixto. 4.

g Ex Trid. ſeſſ. 14. c. 7. Nauar. c. 27. n. 79. fin. nu. 270. §. 7. & multi aiunt ſacerdotẽ iure diuino habere facultatem tunc abſoluendi. ergo Sixtus. 4. non loquitur de artic. mortis.

h Nauar. c. 27. n. 47. 48. c. 26. num. 7. Anton. 3. p. tit. 25. c. 77. col. 3. Ang. abſol. 3. §. 9. Sylu. abſol. 3. §. 2. not. 3. & §. 12. in princ. indulgent. §. 10. verſ. 7. excõmun. 7. nu. 2. & 4. Caietã. abſolutio. §. 4. Tabie. abſolut. 3. §. 1. verſ. 3. Arm. §. 48. 50. Fr. Medin. li. 2. c. 12. Couar. c. alma. 1. p. §. 11. num. 5. 7. & bene num. 11. Cordu. caſ. 18. dub. 1. facit Perez. l. 1. tit. 5. lib. 8. ord p. 179. Fr. Manuel. in bull. §. 9. num. 52. & recent. conſulti putant rem certam, & Guerrero Archiepiſc. Granat. Cueſta epiſcopus Legiõ. Peña, & alij Dominic. & multi Canoniſt. Quare bulla Pij. V. & Gregor. XIII. admittit in articulo mortis, vt dato impedimento fiat ſatisfactio per hæredes aut per alios.

i Doct. ſup. & tandem Cordub. caſ. 18. at hic proceſſus ſatisfactionis quem Nauar. ca. 26. nu. 7. & de pœnitent. diſt. 6. cap. 1. num. 54. explicat ex iure requiri, videtur intelligendus pro foro exteriori: nam in foro conſcientiæ ſatis eſt credere pœnitenti, vt ait Nauar. cap. 27. nu. 272. ſeu in nouo num. 278. Compend. Bern. verb. Nouitius. §. 5.

k Ledeſ. q. 26. & quidam recent. l Ledeſ. Nauar. cap. 26. num. 7. m Soto. diſt. 22. q. 2. artic. 3. Ledeſ. q. 26. ar. 1. prope fin. Frat. Medin. lib. 2. c. 12. fin. Nauar. c. 23. num. 66. & addit. Hiſp. Cordu. lib. 5. q. 43. dub. 3. fin. & ita communiter dicimus, hoc negotium eſt ſine parte, quaſi iudex nullo modo dicatur pars. commun. recent.

n Nauar. cap. 26. num. 31. Cordub. caſ. 19. & 187. Manuel. §. 9. num. 55. & nonnihil propendet Couar. c. alma. 1. p. §. 11. num. 10. 16.

o Recent. Theol. & Canoniſt. Victor. (Peña dicit certũ.) Fr. Medi. Sancius epiſcopus & Archiepiſcop. Guerrero. ſic Trident. ſeſſ. 24. ref. c. 6. epiſcopo concedit abſolutionem pro foro conſcientiæ (id eſt, ne proſit pro exteriori) nec tollit, quin abſoluat, aut diſpenſet extra confeſſionem, fauet Tabien. confeſſio. 2. §. 16. Arm. excommun. §. 20. Pedraza. libr. 2. c. 1. & in mort. articulo, priuatum rationis vſu abſoluit cõfeſſor à ſola excommu. Soto. d. 18. q. 2. artic. 5. col. 9. Naua. cap. 27. num. 270. §. 6. hanc ſententiam fatetur probabilem Cordub. caſ. 19. 187. fauent Couarru. capit. alma. 1. part. §. vndecimo, numer. 10. 16. & Sarmient. libro primo. Select. capit. nono, numero quinto. At ſatis eſt cæpta confeſſione noſſe reum eſſe iam obedientem eccleſiæ, & ſatisfeciſſe dicit Soto, & Recentiores, & pro contumacia iniungatur ei aliqua pœnitentia. Sylueſt. abſolutio. tertio. §. vltim. vbi notat. 3. in princip. (& Cordub. ac Manuel ſup.) ait quod parochus ab excommunic. non reſeruata poteſt abſoluere extra confeſſionem.

p Fere omnes cit. G. Couarru. 2. Variar. capit. 1. num. 5. 9. & ſequent. Rota. antiq. deciſ. 566. ad fin. per cap. Odoardus. de ſolut. Authen. de fideiuſſor. §. fin. Collat. 1. in volu. & auth. hoc. C. de ſolutio. leg. 3. vel. 4. tit. 14. P. 5.

q Syllueſt. excommunicat. 2. dub. 12. verb. pœna. §. 18. Cordub. lib. 5. quæſtion. 43. & caſ. 20. Manuel §. 9. numer. 58. fin.

r Soto

eſſe vt præcederet realis ſatisfactio partis r, tanquam conditio requiſita ſub qua Pontif. & non aliter abſolutionem concedit. Alij per extremum putant, id pertinere ad confeſſarij inexperti admonitionem, vt ei explicetur conditio in iure expreſſa: & tamen ſi confeſſarius contra iuris præceptum abſolueret per bullam abſque ea ſatisfactione partis, valere abſolutionem s. At probabilior ſententia requirit præmitti aliquam partis ſatisfactionem: ita tamen vt confeſſarius contentus eſſe debeat iuratoria cautione, ſi aliã pars præſtare non poſſit, vt dictum eſt. 6. ſi quis nominatim à iudice excommunicatus eſt, aut publice denuntiatus, & hic parti reipſa ſatisfecit, aut concordauit cum illa, vel ab illa habet licentiam vt abſoluatur: poſſet hic reus per bullam abſolui pro foro conſcientiæ t: & conſtitutio diœceſis Salmantinę cõcedit, vt valeat pro foro etiam exteriori. id quod ſimiliter conceſſit Pontif. in iubilæo u. alias ſecundum iuris rigorem abſolutio per bullam, aut iubilæum nõ iuuat pro foro exteriori: & cauere debet ſic abſolutus ſacerdos, ne in publico celebrans cum ſcandalo, arguatur irregularis, tanquam violator cenſuræ: vt illum, qui iniuſte defectu cauſæ iuſtæ fuit excommunicatus, monent Doctor. cautum eſſe ne publice celebret cum ſcandalo x.

3 Concedit bulla abſolutionem ab alijs etiam cenſuris quoties reus indiguerit: ſemel vero ſi Papæ ſint reſeruatę y. 1. abſolui poteſt à ſuſpenſione iuris, vel generali, hominis, pro foro conſcientiæ. nec bulla requirit vt ea ſuſpenſio procedat ex delicto occulto z: cum tamen à reſeruatis Papæ epiſcopus non abſoluat, niſi proueniant ex crimine occulto. ſuſpenſio imponitur perſonis eccleſiaſticis tantum: & hæc aut interdictum ſi generaliter feratur, non includit epiſcopos a. Qui vero ad tempus ſuſpenſus eſt, vt

r Soto. d. 22. q. 2. ar. 3. Ledeſ. q. 26. ar. 1. col. penul. Caietan. abſolut. c. 4. Tabien. abſolut. 3. §. 3. & 8. Armi. §. 48. & videtur Sylu. excommun. 7. caſ. 20. (quamuis oppoſitum dicit ſup.) Cord. caſ. 18. punct. 1. & li. 5. q. 43. dub. 3. fin. Perez. l. 2. tit. 18. li. 8. ord. pag. 349. ad fin. Gutier. qq. canon. c. 5. n. 29. Glo. per tex. c. venerabilibus. §. ſane. de ſent. excommunic. lib. 6. quæ ſententia falſo tribuitur Nau.

s Sentit Nauar. c. 27. nu. 37. c. 22. nu. 44. Polanco in direct. Sylueſt. abſolut. 3. nu. 2. & 6. indulg. §. 10. ver. 7. in princip. Tabien. abſol. 2. §. 2. Arm. excommun. caſ. 35. fauet Couar. c. alma. 1. p. §. 9. ſi. Nieua ſumma. titu. 14. Arm. abſolut. §. 48. Petrus Soto. titu. de excommunicat. lection. 4. quia id quod exprimitur ipſo iure non eſt noua conditio. & abſolutio licet iniuſta contra ius tertij, valet ex d. c. venerabilib. & Caiet. ſup. Couar. §. 11. n. 13. quæ ſententia non eſt improbabilis in praxi dum vrget neceſsitas.

t Pro ſolo foro conſcientię prodeſſe ait Couar. inf. & lib. 2. Variar. c. 10. nu. 3. & 6. Compend. Mendic. verb. abſolut. quoad ſecul. 2. §. 19. Simanc. inf. Perez. l. 1. tit. 8. lib. 8. ord. col. 2. Gomet. reg. de non iudic. iuxta formam ſupplicat. q. 14. nu. 3. Cord. caſ. 20. Gutier. c. 2. & cap. 3. num. 8. Manuel. nu. 55. 58.

u Nauar. edit. anni 84. c. 26. nu. 26. & plane Gregor. XIIII. in iubilæo anni. 91. ait non prodeſſe pro foro exteriori abſolutionem denunciati: niſi parti ſatisfecerit, aut cum ea concordauerit. nec id negant Pius. V. & Gregor. XIII. in ſuis iubilæis anno. 70. & 74. & ſic propendet Couarru. c. alma. 1. p. §. 11. num. 16. & probabile dicit. Gutier. c. 2. nu. 18. quare ſi iudex eſſet benignus & amicus poſſet eam abſolutionem admittere in foro exteriori, repellens accuſatorem. quod affirmat Fr. Medin. lib. 2. c. 12. ad fin. Manuel. §. 9. nu. 55. ad fin. & quidam Recent. vt D. Coſta. & Licẽciat. Muñoz. & ex Theolog. D. Martinez & alij Recent. cum Nauar. aiunt eſſe in praxi receptum. fauent Deci. cõſ. 137. num. 3. Paul. Pariſ. conſ. 1. nu. 15. vol. 4. Barto. conſ. 67. Ferrar. cautel. 25. & alios citat Simanc. de cathol. inſtit. cap. 8. num. 18. Quidam conſulunt vt curet reus ſi publice ſit excommunicatus abſolui per bullam coram teſtibus, vt ſic euitet ſcãdalum & periculum. Nauar. cap. 27. num. 43. 272. ad fin. cum Ang. & fauet Syllueſt. excommun. 5. nu. 26. At ſatis eſt cõfeſſarium teſtari de abſolutione. Calder. conſ. 2. tit. de teſtib. cum Innoc. glo. Felin. c. in præſentia. num. 22. de ſpõſal. Card. apud Naua. contr. Ledeſ. & Gutier. c. 2. n. 17. Item falſo Manuel. nu. 55. cum compend. abſolut. quo ad ſecul. 1. §. 19. negat p̃ bullam abſolui denũciatos. Quod limitandum eſt, niſi præmiſſa ſatisfactione partis. Ledeſ. & F. Medin. contr. cõpen.

x Caiet. 2. 2. q. 70. ar. 4. ad. 2. & tom. 1. opuſ. tract. 19. q. vni. ad 2. Adrian. quodl. 6. art. 1. & in 4. de conf. q. 4. Duran. 4. d. 18. q. 4. Dried. lib. 2. de libert. Chriſtian. c. 8. Gerſ. alph. 15. lit. L. M. alph. 3. Y. alph. 33. lit. Z. conſid. 5. & 7. Medin. C. de reſtit. q. 11. aiunt quod in occulto non tenetur ſeruare talem excommu. iniuſtam. & ex illis inferunt Recent. quod quamuis publice celebret cũ ſcandalo, non incurrit irregul. quod etiam ſignific. Ang. excõm. 1. §. 18. Ledeſ. 2. p. q. 23. ar. 4. Fr. Medi. lib. 1. c. 11. §. 2. reg. 3. Palac. 4. d. 18. q. 4. Cord. caſ. 32. punct. 3. ſibi contrarius. videtur Soto releẽt. ſecret. m. 3. q. 1. con. 4. vbi Cord. & d. 22. q. 1. art. 3. col. 6. verſ. adde. At probabilius videtur & tutius, vt hæc iniuſta excommu. non ſit nulla ipſo iure ſed habeat aliquem effectum: ac ſubinde ſi hic publice celebret cum ſcandalo & contemptu ſit irregul. quod plane fatetur Soto d. art. 3. col. 3. ante 3. con. Palud. d. 18. q. 1. ar. 3. Sylu. excõmu. 1. n. 1. caſ. 8. & n. 22. correp. §. 9. Cord. li. 1. q. 43. col. 3. Cou. c. alm. 1. p. §. 7. n. 7. verſ. his equidem. & citat multos. Naua. c. 27. n. 38. fin. in add. vid. n. 5. & Recen. iuriſper. D. Moya, Sahagun, Nauar. iunior.

y Fr. Medi. li. 1. c. 11. §. 8. Cord. caſ. 144. Manuel. §. 9. nu. 62. Perez. l. 1. tit. 1. li. 5. ord. poteſt colligi ex Sylu. ſuſpenſio. §. 8. Nau. c. 27. n. 162. & conſulti Bañes & Cõplut. D. Balbas & D. Martinez, & alij. qui Recen. aiũt eum qui ſine ætate initiatus eſt abſolui poſſe per bullã à ſuſpẽſione vt ei liceat impleta ætate celebrare. idem Cano, Bañes & Ludou. Legion.

z In hoc excedit cõmiſſarius & bulla facultatẽ epi: quia hoc priuil. nõ reſtringit ad cẽſurã ex delicto occulto.

a c. quia periculoſum

culoſum.de ſenten.excommu.li.6.vbi gloſ.Archid. Dominic.Ioan.Andr.Francus,Sylu.verb.epiſcopus §.11.Ang.§.6.Arm.§.12.Mandoſ.Cancell.reg.8. q15.n.2.Nauar.c.27.nu.160.165. [b] Pius.II.& V.ſuſpendunt initiatum abſque ætate. vid.Nauar. c.27.n.155.160.& rigide Sixt. V. anno.89.ꝓprio mot.reſeruat ſibi ſi ordinetur ſecularis abſq; ætate,ne poſſit per Trid. abſolui ab epiſcopo,aut per iubilæũ. ſed Gregor. XIIII. anno 91.huius abſolutioné plane conceſsit in iubilęo.nihil vero diſponit Sixt. 5.cõtra regulares ſic ordinatos, ſciens multos regul. habere priuileg. pro ſupplemento ætatis. [c] Naua.nu.162.cuius oppoſitum eſt ꝓbabile iuxta recent.cit. lit.Y. [d] Quia bulla dicit ab omni cenſura.de quo in terd.Calder. Sũmiſt.verb. interdictum. Soto.d.22.q.3.ar.1.Nauar.c.27.nu 174.Ledeſ. 2.p.q.26.ar.2.Couar.c.alma.2.p.§.1.& li.2.Var.c.8.nu.10.Perez.l.2.tit.6.lib.1.ord. [e] Ita bulla Latin.at ſi illicite alius celebret in eccleſia ſpecialiter interdicta,non poteſt adeſſe ratione bullæ. Manuel.§.5.n.4.Couar.2.p.§.4.nu.1.cũm Anton.3.p.tit.26.c.1.§.2.Sylu.interd.5.§.1. [f] Vt ait bulla Latin. ſic familiares in religione gaudent quibuſdam priuilegijs & indul. monaſterij etiam pro tẽpore interdicti.cõpen.Mendi.& Claud.ver.familiares, & interdictũ.Syl.& Sũmiſt.ver.familiaris.ex c.licet vobis.§.cũ conceditur.de priuil.in 6.Soto d.q.3.ar.1.col.9.Ledeſ.d.ar.2.f.362.col.4.Syl.interd.5.§.1.verſ.4.Ang.interd.6.§.4.Manuel.§.5.n.5.Ducñas reg. 305.Nau.c.27.n.181.Felicia.trac.de interd.c.7.p.180.At falſo glo.d c.licet,limitat vt ſoli Barones & Matronæ illuſtres poſsint ſecũ tẽpore interdicti ducere famulos, ſine quibus indecẽs eſſet aſsiſtere officijs... [g] Nau.Manuel,cum Calderin. [h] Manuel d.§.5.nu.5. [i] Soto.diſt.13.q.2.ar.1.d.22.q.3 a.1.Fr.Medin.li.1.c.14.§.40 Ioan. Andr. c.fin. de ſent. excom. in.6. ſumm. confeſ.f.189. Nauar.c.21.num.4. Manuel.§.5.nu.6.& huic fauent Sylueſ. verb.priuil.§.10.verſ.5. Couarr.c.alma.2.p.§.4.nu.3.& communior Recent. Theol.& Canoniſt. contra Victor.Cano, Mãt.in lectura,& Sanciũ. [k] Couarru. cap.alma mater.2.p.§.4.nu.4.& oratorium tale gaudet immunitate Armil.verb.emunitas.§.19.ſumma confeſsio.fo.199.Nauar.ca.25.num.17.atque ita in eo oratorio licet celebrare miſſas. Couarr.§.3.num.1.Sylueſt.verb.priuileg.§.5.verſ.10. [l] Concil.Tolet. anni.1583.act.3.canon.41.& citat alia concilia in explicationem Trident.ſeſſ.22.de euitan. Soto.diſtinct.13.quæſt.2.artic.3.Ledeſm.2.part.quæſt.29.artic.1. [m] Manuel.§.5.num.5.quia eſt conſentaneum intentioni bullæ. [n] Ledeſm.ſupra. [o] Sylueſt.euchar.3.§.4.excommunicat.7.§.14.& ſic eſt limitandus Ledeſm. [p] Explicuit commiſſarius epiſcopus Lucenſis.& id ſatis colligi ex bulla Latina aduertunt conſulti Theolog. & iuriſperit. Gallo,Bañes,Sancius,Ludouic de Leon, Alphonſ. Deza. nam plus eſt quod Bulla exprimit concedi, vt in oratorio communicet.

quia cum defectu ætatis ſacris eſt initiatus, hic per bullam abſoluendus nõ eſſet (vt nec ab epiſcopo abſolui poterat iure antiquo [b]) quia bulla excipit, ne ipſe etiam commiſſarius abſoluere poſsit à ſuſpenſione, ſeu irregularitate ob ordines male ſuſceptos incuria [c]. cum tamen in his poſsit epiſcopus per Concil.Trid.ſeſſ.24.ref.cap.6. Deinde ſub nomine cenſuræ concedit bulla abſolutionem ab interdicto perſonæ. De qua cenſura conſulendi ſunt Doctor. [d] oportet tamen non abſolui niſi præmiſſa ſatisfactione partis, & lite non pendente: ne præuertatur ordo iuris. 2.concedit bulla in tempore loci generaliter interdicti etiam per Pontif. vt in eccleſijs in quibus alias permiſſum fuerit celebrari [e], poſsit intereſſe miſſæ, & alijs officijs diuinis. idẽ concedit familiaribus bulla carentibus, dum dominum ſuum comitantur [f]. quod licet non ſolum illuſtriſsimis Baronibus & Matronis (qui abſque decente comitatu in eccleſiam ire, & officijs adeſſe non ſolent) ſed cuicunque domino qui ex priuilegio bullę cenſetur nobilitari: dummodo fraudulenter eo tempore famulos non accipiat in eum finem, vt ſecum in eccleſiam deducat [g]. Addit bulla vt hic eo tempore ſecum poſsit deferre in eccleſiam conſanguineos ſuos. quæ verba ſonant extendi vſque ad. 4. gradum. ſed ex intentione Pont. videtur limitandum ad vxorem, quæ gaudere ſolet nobilitate & priuilegio viri: & ad cognatos in primo gradu [h]. ij omnes priuilegio proprio aut alieno gaudentes, tenentur diebus feſtis tempore interdicti audire miſſam [i]: vt tenetur etiam clericus. & ad finem anni eccleſiaſtici, qui non poteſt confiteri Parocho, tenetur vrgente eccleſiæ præcepto confiteri ſacerdoti, quem poteſt ex priuilegio bullæ eligere: & incarceratus, cui iudex aut cuſtos concedit licitam licentiam eundi ad miſſam, tenetur in feſtis eam audire.

4 Concedit etiam bulla, vt in priuato oratorio per epiſcopum approbato (quod in iure vocatur eccleſia [k]) celebret per ſeipſum, aut per alium celebrare faciat miſſas. quæ tamen licentia priuatis perſonis raro eſſet concedenda [l]. 2.concedit vt interdicti tempore in eo oratorio celebrare liceat, in ſua & familiariũ & domeſticorum, ac conſanguineorum præſentia: vt ait bulla Latina. porro dominus qui bullã habet huic miſſæ adeſſe debet [m], vt prædicti familiares & cognati tempore interdicti poſsint ei intereſſe. 3.concedit eodem tempore interdicti, vt in eo oratorio liceat communionem recipere. quod vero quidam negant expedire [n]: limitandum eſt, vt tempore Paſchæ communio qua impletur præceptũ eccleſiæ, conferenda non ſit in oratorio [o]. 4.potiori ratione concedit tempore interdicti, vt poſsit in eccleſia extra oratorium communionem recipere [p]. cum tamen ſacer-

¶ Com-

[q] Commun.cum glo.in c.alma.verb.admittantur, vbi Couar.§.3.n.1.& facit.§.5.nu.6.illat.11. cum Calder.& Ioan.Andr. Anton.3.p.tit.26.c.4.col.3. Compend.Mendic.verb.communicare Soto.d.q.3.ar.1.col.8. Nauar.nu.178.& add.Hiſp.nu.78. addunt Sot. & Nauar. laici tẽpore interdicti nõ prohibentur videre euchariſtiã,aut alios communicãtes: & adeſſe dũ datur extrema vnctio cum recitatione Pſalm. quia id non tam pertinet ad officium eccleſiaſticũ, quam ad ſacramentum. [r] Soto. col. 9. Nauar. n. 184.Couar. §.5.nu.5.6. illat.12. [s] Nauar.n. 179.Couar. §.2.nu.7.Fr. Medin.li.1. inſtruct.c.11. §.14. declaratum fuiſſe in ſenatu Salmant. Academię. F.Manuel,in bull. §.5.nu.8. [t] Cum tamen in loco ſacro generaliter interdicto prohibeatur ſepultura.itemq; prohibetur extra locum ſacrum fieri cum funere eccleſiaſtico & officio.Nauar.n.166.Calder.Anto.Fœlician.de interdict.c.7. alias ſepeliens clericus fit irregul.Nauar.n.243.& ſeq.vid.n.137. Sylu.interdict.5.§.8.verſ.2.Couar.§.3.n.6.§.4.n.5.nec vero licet ſepultura in feſtis quibus interdictum ſuſpenditur Maiolus.lib.3.de irreg.c.23.nu.8.cum Ioan. Andr.Gemin.& Lignian.& in ſimili Nauar.n.184.& Couar.§.5. At per bullam conceditur ſepultura loci ſacri. [u] Quam pompam explicat Iul. III. & Pius.IIII.in bulla anni 1555. Cord.li.5.q.43.du.5.vt fiat cum dimidio ſolennitatis alias ſolitæ: quæ tamen explicatio iam nõ obligat niſi ad directionẽ. [x] Nauar.c.27.nu.189.Couar. c.alma.2.p.§.4.n.7.ad fin.Fr.Medin.li.1.c.11.§.14. deciſum in congreg.Doctor.Salmant.Manuel.§.5.nu.8. licet quidam ſunt decepti occaſione. cle.1.§.in ceſſationis. de ſentent.excommun. [y] Contra Manuel.§.13.num.1. [za] Irregularitas ratione fundamenti, eſt duplex. Prima contrahitur ſine culpa, ſed non ſine cauſa,vt Bigamia, aut dum iudex & dux autoritate publica occidit iuſte malefactorem cum defectu lenitatis, aut ſi quis habet naturale vitium corporis aut animi.Secunda ex culpa voluntaria,vt ſi cenſura ligatus recepit ordines ſacros; aut miniſtrauit ſolenniter in illis. ex homicidio vero voluntario iniuſto, irregularitas non eſt mere pœna, ſed ſimul includit defectum lenitatis.nec cõceditur epiſcopis per Trident.ſeſſ.24.c.6.& communiter excipitur etiam regularibus.inf.c.28. [bc] Quidã aiunt ob hos caſus,non incurri irregular.ſed ſuſpẽſionẽ: ac ſubinde per bullam abſolui, niſi ſic ſuſpẽſus celebrando factus ſit irregular. vt in ſimili Trident.ſeſſ.23.ref.c.14.fin. Alij dicunt quod qui cũ ſimoniaca culpa recepit ordines dicitur irregul. & eſt inhabilis ad ſuperiores ordines. Soto.lib.9.iuſtit.q.8.artic.1.cap.fin.& art.2.con.1.fin.Couarru.clem.p.2.§.3.num.4.cum glo.cap.de his.in.1.50.d.Sylueſt.crimen.§.2.enorme.§.1.cum mult.caſus.§.1.verſ.13.ſuſpenſ.§.7. Cordub.lib.1.q.35.in princip.& opin.4.Apoſtata. à fide ſimiliter dicitur irregul.Soto diſt.25.q.1.ar.3.cum Innocen.capit.1.de apoſtat. Concil. Nicen. ex Arabic.canon.12.&.18. Innocent.1.epiſtol.22. Angel.irregul.§.27.bene & Armi.§.83.cum Hoſtien.ſentit Nauar.cap.27.num.205.249.princip. Sylueſt.crimen.& enorme ſup. Hæreticus ſi notorius ſit, aut per ſententiam damnatus. Innocent.1. epiſtol.18.&.22.Concil.Nicen. ſup. Sotteal. verb. clero aſcripti.§.10.Ang.irregul.§.28.ſentit Naua.ſup. [d] Improprie irregular.vocant ſine expreſſo iure: cum ſint ſuſpenſi. vt ex Sylu.irregul.§.5.ord.4.§.2.colligitur.Perez.leg.3.titul.4. lib.8.ord.pagina.98. [e] Nauar.cap.27.num.248.Ledeſm.2.part.quæſt.26.art.2.Caſtro.2.de iuſti. hæret.punit.cap.9.Cordub.lib.1.quæſtion.35.

dotinõ liceat de manu aliena communionem recipere [q], etiam in ijs feſtis ſolennibus, quibus interdictum ipſo iure aut ex priuilegio ſuſpendi ſolet [r]: quia ea ſuſpenſio fit pro officijs tantum diuinis,non pro receptione ſacramentorum. 5.concedit vt eo tempore liceat recipere extremam vnctionem à Parocho: cum tamen hæc (quia non cadit ſub præcepto diuino aut humano) non poſsit miniſtrari clericis etiam ſacerdotibus & regularibus [s], abſq; bulla, ſeu alio priuilegio. 6.inſuper concedit, ſepeliri tunc in loco ſacro [t]: & vt funus fieri poſsit cum aliqua moderata pompa: puta vt cũ publico cantu in tono, cum triplici clamore campanarum ſolito, deferatur cadauer defuncti, & ſepeliatur ianuis apertis [u]: ſed abſque miſſa, niſi epiſcopus diſpenſet. at id priuilegium bullæ pro tempore interdicti, non extenditur ad tempus ceſſationis etiam generalis [x].

5 Commiſſarius generalis poteſt vt explicat bulla Latina, diſpenſare in quadam irregularitate etiam ſi proueniat ex delicto publico [y] (quia Pontif. non reſtringit: cum tamẽ reſtringatur epiſcopo in Concil.Trident.) vt cum eo qui cenſura ligatus celebrauit miſſam, & alia officia diuina: ſeu alias ſe immiſcuit diuinis. Et ſuper alia quomodolibet irregular. nempe quæ proueniat ex delicto [z]. nam conſtat eum non poſſe diſpenſare cum bigamo, cum quo vix vnquam Papa diſpenſare ſolet. nec diſpenſat cum illegitimo, aut corpore vitiatis: cum hæc irreg. non procedat ex delicto. Deinde bulla excipit quaſdam irregular. in quibus commiſſarius diſpenſare nõ poteſt. 1.in ea quæ contracta eſt ratione homicidij voluntarij [a]. 2.ratione ſimoniæ: nempe completæ in ordine, cum culpa & ſcientia eius qui ſic ordinatus eſt. Quidam enim hunc ſimoniace ordinatum vocant irregul. [b] cum ſit inhabilis vt promoueatur ad ſuperiores ordines. 3. nec in irregul. ob apoſtaſiam à fide, vel hæreſim. quem apoſtatam quidam ſimiliter vocãt irregul. [c] ſicut & hæreticum ſi notorius ſit, aut per ſentẽtiam damnatus. Reuera tamen ſi proprie loquamur; hi non ſunt irregular. ſed ſuſpenſi [d]: quia ob nullum crimẽ occultum, etiam nefandum ſodomiæ (excepto vnico homicidio) incurritur immediate vlla irregularitatis pœna [e]. Qui vero occulta cenſura ligatus celebrat incurrit ſecundariam pœnam irregul. 4. nec diſpenſat commiſſa-

f Soto

[f] Soto d. 25. q. 1. ar. 3. Nauar. c. 25. num. 72. c. 27. à num. 241. [g] Cum quo ſolus Papa diſpenſat. c. 1. de eo qui furt. ord. ſuſcep. c. cum illorum. de ſent. excommun. [h] Nauar. num. 241. Sylu. irregul. §. 13. Ang. Soto, & Ledeſ. ſup. Anton. 3. p. tit. 28. Couarr. c. alma. 1. p. §. 6. n. 6. Maiol. lib. 4. de irregular. cap. 34.

[p] Nauar. cap. 22. nu. 70. ex declarat. Pij. V. & dicetur lib. de matrimon. [q] Soto lib. 1. iuſtit. q. 6. art. 5. ad. 1. diſt. 3. q. 1. art. 9. col. antepenult. & ar. 10. & late d. 22. quæſt. 3. artic. 1. Frat. Medin. 1. 2. quæſtio. 96. artic. 3. & libro. 1. inſtructor. cap. 11. §. 9. & 12. libr. 2. capit. 12. Cordub. lib. 5. quæſt. 43. dub. 4. & caſu. 28. 37. 144. Gutierrez in quæſtion. canon. capit. tertio. Magiſtri, Victor. Cano, Bañes. & idẽ à principio tenuerunt Sancius epiſcopus. Mantius Peña, & Sotomaj. (qui tamen poſtea mutarũt ſententiam) & probabile fatetur Manuel. §. 9. numero. 64. & hæc pœna irregul. dicitur abſolui late, dum diſpenſatur. infra lit. T.

rius in irregul. contracta ob malam ordinum ſuſceptionem [f]. vt ſi excommunicatus recepit ſacros ordines [g]. & licet ius non exprimat extendi ad ſuſpenſum, interdictumque ab officijs ſeu ſacramentis, qui ſic ſacris initiatur: Doct. tamen ex ſimili ratione extendunt [h]. Aut ſi quis vno die recepit duos ſacros ordines [i]. Aut ſi ſcienter ſit ordinatus, etiam cum proprij prælati licentia & reuerendis, ab eo epiſcopo qui renuntiauit loco ſimul & dignitati [k]. Falſo tamen quidam extendunt irregular. ad illos qui ſine licentia ſui epiſcopi ordinantur ab alio epiſcopo qui tantum loco renuntiauerat [l]. Aut tandem male ſuſcipit ordines, qui ſcienter initiatus eſt ab eo epiſcopo, qui notorie ſimoniacus, hæreticus, aut de excommunicatione denuntiatus ordinat [m]. ſi vero per ſaltum initiatus eſt ſacris, aut abſque reuerendis, aut extra tempora, aut iam impleuit ætatem ſine qua initiatus fuerat, non prohibetur commiſſarius cum iſtis (qui tantum ſunt ſuſpenſi) diſpenſare, vt diſpenſat epiſcopus: quanuis hi in ipſa ordinatione peccauerint. Poteſt item commiſſarius diſpenſare in impedimento affinitatis fornicariæ etiam primi gradus: ſi modo hæc concurrant. 1. vt id impedimẽtum cognitum ſit poſt matrimonium, bona ſaltem alterius contrahentis fide contractum in facie eccleſiæ: quod eſt matrimoniũ præſumptum. 2. vt admoneri debeat innocens, ſaltem in generali de eo impedimẽto: ita vt vtrique conſtet matrimonium fuiſſe nullum, & indigere nouo contractu: quamuis non oportet cauſam nullitatis exprimere coniugi ignoranti. Si vero talis diſpenſatio à Papa obtineatur, non oportet vt impedimẽtum vtrique conſtet [n]: quanuis quidam id generaliter requirere videantur [o]. 3. oportet habita impedimẽti diſpenſatione, vt inter ſe renouatis conſenſibus expreſsis, reualidetur contractus. Satis vero eſt id fieri clam, etiam abſque parocho & teſtibus [p]: quos ſufficit præceſsiſſe, dum præſumptum matrimonium in facie eccleſiæ contractum fuit. ſic reualidato matrimonio concedit commiſſarius, vt ſuſcepta proles cenſeatur legitima, & ſuccedat in bona, poſsitque recipere ordines & beneficia.

6 Dum bulla concedit abſolutionem ab omni cenſura: quidam [q] eam vocem extendunt ad id genus irregularitatis, quod contrahitur in ſolam pœnam delicti. Quod falſum eſt: cum rogatus Pontif. quid nomine cenſuræ veniat? explicet in capit. quærenti. de verb. ſignif. tres tantum eſſe cenſuras, excommunicationem & ſuſpenſionem ac interdictum. Quæ tum definitione, tum proprijs effectibus multum differunt ab irregul. quæ per ſe eſt impedimentum recipiendi ſolos ordines: per accidens vero eſt vt oriatur ex culpa, aut vt priuet vſu ordinum ſuſceptorum [r]. Nec vero omnis pœna eccleſiaſtica (vt degradatio & priuatio beneficij) vocatur à d. Pontif. cenſura à cenſendo: quæ eſt pœna medicinalis, quam cenſet iudex, & per eam procedit contra contumacem, vt ea punitione emendetur. ſic irregul. nunquam

[i] Per c. 2. de eo qui furt. Nauar. c. 27. nu. 241. §. 2. c. 25. nu. 71. Anton. 3. p. tit. 14. c. 16. §. 6. Sylueſt. irregul. §. 3. Maiol. c. 11.

[k] Naua. nu. 241. §. 3. Soto. Maiol. li. 4. ca. 20. lib. 3. cap. 6.

[l] Vt falſo extendũt Ang. irregu. §. 31. Syluest. §. 8. Arm. §. 79. Tabien. irregul. 4. §. 6.

[m] Nauar. n. 241. §. 4.

[n] Soto. diſt. 28. ar. 2. con. 2. Caietan. opuſ. de matrim. q. 2. & fauent Cord. li. 1. q. 11. ar. 2. princ. ſpecul. coniug. 1. p. art. 39. dub. 2. fin. cũ Richar. Archiepiſcopus. Guerrer. D. Balbas. & multi docti conſulti, ſed indiſpenſatione cõmiſſarij requiritur id quod bulla exprimit.

[r] Docto. 4. diſtinct. 25. Scot. Palud. Carthuſ. Soto quæſtion. 1. articul. 2. Ledeſm. ſup. Summiſt. verbo irregu. in princ. Couar. d. cle. princ. Nauar. c. 27. nu. 191. D. Tho. add. q. 39. Villad. de irreg. Ant. 3. p. tit. 28. c. 1. irregul. non imponitur ab homine ſed à iure per ſolum Papam, ob decentem Dei cultum, vt ordinati & miniſtri diuini cultus, ſint ſine macula & defectu. interdum vero ſuperueniens irreg. non priuat vſu ordinum, vt ſi ſacerdoti ſine eius culpa amputata ſit manus, eſt irregul. ne celebret, ſed poteſt audire confeſsiones: quia non prohibetur decenti vſu ordinum. Nauar. c. 27. n. 191. 249. num. 200.

[o] Requirunt Scot. 4. diſt. 35. q. 1. vbi Richard. ſupplem. q. 1. art. 2. con. 12. Gerſon 2. par. in compend. Theolog. con. 7. Abulen. in. 1. Reg. cap. 8. q. 38. fin. Nauar. capit. 22. num. 47. 80. Couarru. 2. par. ſponſ. capit. 4. in princip. num. 5. & faciunt Innocen. Card. & Panor. quos citat Couar. cap. 3. princ. num. 7. Perez. l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 13. & 41. & retractans Specul. 3. p. ar. 8. & 12. & 1. p. art. 34. con. 8. art. 36. con. 6. artic. 44. con. 3. & 2. part. art. 13. con. 3. & poſt con. 5. cum Anton. & in appendic. dub. 10. con. 4. & Torres epiſcopus Canarien. quæ ſententia eſſet in praxi ſequenda vbi non eſſet graue periculum.

num. 200. §. 7. 206. §. 5. Felician. de irregul. cap. 6. Villadieg. [s] Anton. ſup. & tit. 30. cap. 1. Caietan. verb. excommun. c. 36. Nauar. cap. 27. num. 1. 151. 194. & in cap. cum contingat. de reſcript. remed. 7. Paul. Rom. de penſio. c. 8. nu. 18. Syluest. interdict. 1. §. 1. pœna. §. 2. Ang. Armil. verb. cenſura. Ledeſ. ar. 2. pagin. 363.

ex homic. volunt. (quia eſt pœna) nõ tamen ex iuſta occiſione quod tamen eſt falſum. Quidam limitant per bullam tolli irregul. ob peccatum notoriũ, puta concubinatus. Compend. Bernar. verb. abſolut. quo ad Monach. §. 1. de quo Nauar. c. 25. num. 76. c. 27. num. 248.

vocatur cenſura [s]. Deinde cenſura tollitur abſque diſpenſatione per abſolutionem: ſicut tollitur peccatum, cuius illa eſt pœna: & ligatus illa prohibetur ſacramenta recipere. At irregul. non tollitur per contritionem aut abſolutionem, ſed per diſpenſationem [t]: nec prohibet alia ſacramenta recipere, præter ſolum ordinem. Tandem ligatus cenſura ſi miniſtret ſolenniter in ordine ſacro, fit irregul. at irregularis, vt illegitimus aut homicida ſi celebret, non contrahit nouam irregularit. [u] Alij contendunt id genus irregular. concedi per iubilæum & priuileg. quorundam regularium, dum indulget abſolui non tantum à cenſuris, ſed ab alijs etiam pœnis eccleſiaſticis [x], à iure vel ab homine impoſitis. Quod verbum olim erat in bulla cruciatæ: ſed à Pio. V. & ſequentibus Pontif. ſublatum eſt, ne eſſet deceptionis occaſio. aiunt vero eam irregul. abſolui, ſicut aliæ pœnæ aut culpæ dicuntur abſolui. Quæ ſententia ob autoritatem grauium Doctor. & probabiles rationes, admittenda eſſet in praxi vt probabilis [y], ſi vrgente caſu non eſſet facilis recurſus ad epiſcopum aut Nuntium, pro diſpẽſatione eius irregul. quæ pœna proprie dici poteſt [z]. at vera & certior ſententia eſt nunquam concedi diſpenſationem prædictæ irregul. generali nomine pœnæ [a] (vt nec conceditur nomine cenſuræ) & ſtylus Romanæ curiæ habet ne cenſeatur diſpenſatio irregul. cõceſſa niſi exprimatur: vt olim explicabatur in quibuſdam bullis [b]. Porro nomine pœnæ eccleſiaſticæ [c], præter cenſuras, intelligitur pœna qua confeſſarius vetuit ne intra menſem communicet: aut ſi pænitens promiſit ſoluere certam pœnam, ſi intra menſem nõ confiteretur, aut ſi incideret in tale peccatum. aut intelligitur de pęna, qua canones pœnitentiales arcent quoſdam delinquentes à communione intra certum tẽpus, aut dum per conſtitutionem ſynodalem prohibetur peccatum ſub pœna ſoluendi certam eleemoſynam hoſpitali [d]. Sic ſi iudex reum damnauit ad certa ieiunia, aut ad ſuſpenſionẽ per annum, poteſt ingreſſus religionem, abſolui à prælato illius [e]. Nõ tamen ſi ante ingreſſum damnatus eſt pœna pecuniaria [f], vt per religionis ingreſſum non abſoluitur ab alijs debitis. Nec ex eo quod cõmiſſarius diſpenſare poſsit cum irregul. & in quibuſdam alijs impedimentis, ſumitur efficax argumentũ, vt idem liceat confeſſario per bullam cruciat. electo.

7 Quia præceptum eſt ne quis euchariſtiam, aut aliud ſacramentum recipiat niſi ab habente iuriſdictionem: concedit bulla licite recipi à quocunque ſacerdote digne miniſtrante: quamuis hic non ſit ap

[t] Trid. ſeſſ. 24. ref. c. 6. Sylu. irregu. §. 15. & fin. Nauar. c. 27. nu. 250. praxis & cõmunis Canoniſt. At reſpõdet Soto. d. 22. q. 3. art. 1. & quidã recen. Cord. caſ. 26 Gerſon. 2. p. alph. 33. G. F. Manuel. §. 9. nu. 64. fin. quod quatenus eſt mere pœna dicitur abſolui. Syluest. abſolutio. 6. numer. 2. verſ. 5. & 6. quæ expoſitio eſt probabilis in raro caſu, de quo ſup. lit. F. H.

[u] Nauar. c. 27. nu. 194. facit. n. 112. 154.

[x] Sic bullæ ante Pium V. concedebant abſoluere à cenſuris & alijs pœnis eccle. & in priuileg. Societ. Ieſu. [y] Vt vrgente neceſsitate baptizandus eſt puer moriens in aqua dubia, ſi nõ ſit alia: & propinquus morti, qui non potuit aliter cõfiteri quam oſtendens ſignum peccati in generali, eſt abſoluendus ſub conditione: nec tamen id licet extra neceſſitatem. ita non eſt per bullam diſpenſandum in irregul. dum eſt facilis recurſus ad remedium certum epiſcopi. [z] Id genus irregul. vocatur pœna eccleſiaſtica in extrauag. 1. de priuil. Triden. ſeſſ. 24. ref. c. 6. Scot. 4. d. 33. q. 2. dum agit de bigamia. ſentit Gabr. lect. 9. in Can. Angles tit. de interd. ſi. Caſtro. 1. leg. pœn. c. 3. Gerſon. dialog. de poteſt. ligan. & ſoluen. 2. p. alph. 33. lit. 5. Caieta. Syluest. & Tabien. verb. irregul. in princ. fauet Nauar. c. 27. num. 191. fin. & qui aiunt per baptiſmum tolli irregul.

[a] Commun. Canoniſt. qđ tandem tenuerunt magiſtri Mant. Peña, Sotomaior. Sancius, Nauar. c. 27. n. 194. 250. cũ Villadieg. Ledeſ. 2. p. q. 26 art. 2. ad fin. Fr. Ludouic. apud Gutierrez. c. 3. Nicol. de Orbelio. 4. d. 18. q. 2. §. 5. ex Canoniſt. Cõſultis Couar. & c. alma. 1. p. §. 6. nu. 6. Vera, Naua. iun. Buſtos. & Romę aiũt eſſe certum in praxi. Syl ueſt. interd. 1. nu. 3. Soto li. 5. iuſt. q. 1. ar. 4. Dominic. & Alex. in cap. miror 50. d. ex illo text. quare Gregor. 14. in iubilæo anni. 91. poſt quam conceſſit abſolui à cẽſuris & pænis, negat cõcedi in vlla irregular. publica aut occulta.

[b] Vt in bulla Pauli. III. anni. 1545. & in priuileg. regul. [c] Summiſt. verb. pœna. Syluest. §. 2. Glo. c. ad reprimendam. de off. ord. Nauar. expreſſe c. 27. num. 250. §. 9. ſed ſi intelligatur de pœna pecun. ex iure aut ſtatuto non debetur ante ſententiam. Nauar. c. 23. num. 67. Caietan. 2. 2. q. 62. art. 3. & verb. pœna. vbi Ang. §. 3. Soto. diſt. 28. quæſt. 1. art. 2. poſt con. 3. [d] At bulla non loquitur de pœna pecuniaria legis: quia hæc non dicitur pœna eccleſiaſtica. bene Soto, Nauar. cap. 27. num. 250. hinc quidam aiunt. ly. & à pœnis eſſe declarationem prioris verb. à cenſuris: nempe quando fertur per modum ſententiæ & pœnæ. [e] Paul. III. in bull. ſociet. anno 43. & 49. [f] Palud. 4. diſt. 38. q. 4. ar. 1. con. 7. & 9. & Syluest. religio. 6. §. 9.

probatus in confeſſarium g. ſæcularis tamen ſacerdos dum celebrat in monaſterio Mendic. poſſet eam alijs miniſtrare etiam tempore interdicti, de licentia Prælati regularis, aut ſacriſtæ h, vt poteſt quilibet ſacerdos ex Mendic. in ſuis eccleſijs omni tempore: præterquam in ſolo reſurrectionis die ad implẽdum præceptũ eccleſię. quo etiam die poſſet, de licentia parochi aut diœceſani i. At ſi religioſus abſq; priuilegio miniſtret euchariſtiam tempore præcepti, fit excommunicatus k: aut ſi det extremam vnctionem, niſi ex tacita ratihabitione parochi abſentis. 2. concedit bulla eligere confeſſarium etiam regularibus, præter quoſdam, inf.c.22. At ſi regularis à ſuo prælato habet licentiam eligendi, poſſet eligere etiam ex ſacerdotibus non approbatis ab epiſcopo l. 3. concedit commutare fere omnia vota paucis exceptis: quod extenditur ad commutationem ſimilis iuramenti. inf.c.30.§.5. & concedit. 4. circa legem iuſtitiæ de reſtitutione incertorũ fieri compoſitionem intra certam quantitatem per bullas, aut cum commiſſario vt dicetur. cap. 32. & ſeq. Tandem concedit diſpẽſationem circa cibos prohibitos in quadrageſima. de quibus latius dicendum eſt.

8. Eccleſia impoſuit præceptum de ieiunio quadrageſimæ a: quod quidam patres vocant ius diuinum b, quia ad imitationem Chriſti ſancitum eſt lege c. Eo tempore prohibetur vſus carnium d

g Ita plane bulla poſt Pium.V. vt aduertunt Recentio. ſed olim bulla dicebat vt confeſſarius poſſet miniſtrare euchariſtiam, & ita limitauit Ledeſ.2.p. q.29.ar.1.dub.vlt. at reuera Trident.ſeſſ.23. c.15. pro ſolo ſacramento confeſſionis requirit approbari ab epiſcopo. p alijs vero ſatis eſt licentia parochi iure communi. Card. Clem. religioſi.de priuile. q.21.& 23. Anto.1. p. interrogatorij Sylueſt. confeſſor. 1. §.1.&.4. cum Palud. d.17. & ita declaratum eſſe à Pontif. Alex. & Clem. idẽ Hoſtienſ. in ſumm. Dominic. de S. Gemin. in c. per lectis. 25. d. cũ Ioan. Andrea. dicit, ita Bononiæ eſſe diſputatum & concluſum. Fr. Alex.ſũm.li.1.tit.3.c.9.p.51. qui omnes cũ loquantur ante Trident. aiunt parochum delegare licentiam ad audiendas confeſſiones ſubditorum. Mant.& Gallo, putant, quod ſubſiſtente cauſa vt ſi fatigatus ſit parochus, aut infirmus, poteſt nũc poſt Triden. delegare eandem licentiam viro docto, aut regulari ex ratihabitione epiſcopi abſentis, quia parochus eſt iure communi ordinarius: cui Trident. non videtur derogaſſe niſi pro foro exteriori, dicẽs c.15. nec idoneum reputari. ſed hęc ſententia vix in praxi admittenda eſt. h Fr.Medin.li.1.c.11.§.3. fin. Compend. Mendican. verb. communicare.§.12. Supple.Minor.f.11.cõceſ.143. Claud.ver.Euchar. §.4. i Dicetur lib.de euchar. Nauar.c.21.n.52. Claud.Euchar.§.2. vid. Soto.d.18.q.4.ar.2. k Nauar.c.27.num.101.& ſeq. Clem.religioſi.de priuileg. Caiet.excom.c.64. Ledeſ.2.p.q.33. art.3. Soto diſt.23.q.2.ar.1. Victor.& Recent. l Quia Trid.ſeſ.23. ref.c.15. nihil innouat de iure & conſuetudine antiqua circa regularium confeſſiones. Nauar.c.4.nu.2. Mant. Gallo, Fr.Medin.& alij conſulti Salmant. Manuel in bulla.§.9. num.9.13.14. Angles tit.de confeſſ.ar.8.& id conſtabat ante Triden. de quo tempore Soto. d.18.q.4.ar.2.col.8. Angel. confeſ.4.§.31. Sylu.confeſſio.1. nu.13. & ita declarauit Leo.X: in ſupplem.fol.94.conceſ.31.& Clemens.VII. in Marimag. fol.58. conceſ.136.

a D.Tho. a 2.2.q.147.3.& ſatis eſt conſuetudo eccleſiæ ad præceptum. Caſtro verb.ieiun. Sebaſt.Medices hær.3.& in ſumm.pec.p.2.tit.7.q.17. Palac.4.d.15.q.8. Ledeſ.2.par. q.17.ar.2.dub.4.5. Couar.inſ.n.10. Hiero.epiſt.ad Marcellã. probat ex Patribus, Bellar.lib.4.Roman.Pontif.c.16. Angel. ieiun.§.6. Sylueſt.§.1.nu.4. Tabien.§.8. Aſten.lib. 5.tit.28.ar.3. Doctor.4.d.15. Nauar.ca.21.nu.11. cõmm unis contra Caiet.verb.ieiun. Begard.& Beghinas. b Quia à tempore Apoſtolorum videtur traditio à Chriſto deriuata ait Hieron. in Ionæ. 2. epiſt.ad Marcellam. Chryſoſt.ho.1. Geneſ. Ambro. cõcio. 39. & 36. quę habetur apud Maxim. ier.1. in die cinerum Theophilus Alexandr.li. paſchali.1. & 3. Epiphan. hær.80. Euſeb.in chron. & alij Patres. c Ioan.Arbor. lib. 15. Theoſoph.c. 3. Cano.li.3. de loc. c. 5. Couarru. 4. Variar.c.20. num.2. & 4. D.Tho.2.2. q.147.art.3. cõmu. Theolog.& Recentiores. d Euſeb.2.hiſt.cap.17. Philo.de vita contemplat. Auguſt.20.contra Fauſt.cap.3.lib.30.cap. 5.& 6.lib.31.cap.2.& 4.contra Adimant.capit.14. Hieron.2.contr.Iouin. Chryſoſt.hom.6. ad pop. & orat.1.de ieiuñ. Baſil.orat.1. de ieiun. apud Caniſ. catech.tit.de bonis operib.c.4.& ho.12.in 1. Tim. Ambroſ.in 1.Tim.4. Theodor. epit. diui. decret.c. de abſtinentia. Cyril. Hieroſ. catech.4. Theophil. lib.3.paſchal. Nicephor.17. Hiſtor. capit.32. Clemens. Alexandr.lib.2.pedag.capit.1. Bernard.hom. 66.Cant. Anſel. Petr. Lombard. Lyran. Hugo Cardin.& alij in 1.Timot.4. Couarru.4. Variar.capit. 20 num.15.& citat Clichtou.in Antilut. Caſtro, & Medices verb.cibus. Bundor.de hæreſ.tit.25. Ayala de tradit. part. 3. capit. de delect. cib. Teleſph. capit.ſtatuimus.4.diſtinct.6.ſynod.canon.56. Toletan.4.capit.10. Toleta.8.capit.9. Ancyr. cap.13. Brachar. 1. capit. 13.32. capit. de eſu carnium. de conſ.diſt.3. Medin.C.de ieiun. Ledeſm.2.p.quæſtio. 17.ar.6. D.Tho.diſtinct.15.& 2.2.quæſt.147.ar.8. Aſten.lib.5.titu.28.ar.5. quæſtio.5. Ang.ieiun.§.5. Syluest.§.5.num.15. Tabien.§.6.& 7. faciunt Patres quos citat Bellarm.4. Rom. Pontif. cap.16. & probat delectum ciborum cum ſext. ſynod. canon. 67. ex Act.15. abſtin.à ſuffocato & ſang. (quem canon. reijcit Cano.lib.5.loc.capit.vlt.ad.6.) Soteall. ieiunium. §. primo. Turrian. libr.2. Conſtit. Apoſtol.cap.59. doct.4.diſtinct.15. D.Thom. quæſt. 3. ar.4.2. (Paludan.q.4.ar.4.con.2. plus eſſe de ratione ieiunij abſtinentiam carnium quam vnam comeſtionem) Richard.ar.3.quæſtion.5. Alexand.4. p.q.99.mem.1. D.Thom.d.quæſt.147. art.2.ad 1. colligit ex definitione ieiunij apud Iſidor. lib.2.de ſumm.bono. Fr.Medin.lib.1. cap.14.§.10. Fr.Manuel in bulla. §.6.num.4.

(etiam ijs qui per laborem aut ætatem excuſantur à ieiunio e) & iure communi vſus etiam ouorum, lactis & lacticiniorum f: quæ ortum, ſemẽtinamque trahunt à carne g. Olim ſimul indicebatur abſtinentia à vino h. 2. in dominicis quadrag. (cum Patres in omni dominica prohibeant ieiunare i) licebat olim vſus ouorum k. & in Græcis Orientis eccleſijs, & apud Armenos idem licebat in ſabbathis quadrag. l qđ in dominicis. 3. nũc in regnis Caſtellæ, & in Catalaunia ac Francia licet in ſabba. extra quadrageſ. veſci inteſtinis, & extremis animalium. quod eſt priuilegium loci m, non autem perſonæ: quare exteri in Caſtella vtuntur ijſdem cibis: cum tamen Caſtellanus in Luſitania, aut Nauarra illis inteſtinis, & c. vti non poſſit n. 4. Poſtquam eccleſia iuſte prohibuit obſeruari ſabbatha, ne quid cõmune cum Iudæis haberemus: Innocen. Papa.I. iubet omni ſabbatho ieiunare, vt etiam refert B. Auguſt. o At conſuetudo iuri derogat, vt in ſabbat. per annum ſatis ſit à carnibus abſtinere. 5. Quadrageſimale ieiunium olim pro laicis apud Roman. incipiebat feria ſecunda poſt eam quæ nunc dicitur prima Dominica quadrageſ. ſed pro clericis erat quadraginta dierum intra ſeptem hebdomadas q.

9 In diebus feriarum ſext. per annum & tribus diebus rogationum, quidam aiunt r obligari fideles iure communi ad abſtinentiam ouorum & lacticiniorũ: quia his diebus olim ieiunabatur s. & putant abſtinentiam ouorum iure communi ex paritate rationis non minus pręcipi in diebus ieiun. per annum, quàm in quadrageſima, niſi conſuetudo huic iuri derogauerit. vnde inferunt in nouo Indiarum orbe iura obligare ad abſtinentiam ouorum abſque conſuetudine alia.

e Commun.& probat conſuetudo eccleſiæ. Sylueſt.ieiun.§.5.verſ.4. Aſten.art.4.quæſtio.2.

f D.Thom.q.147.art.8. Summiſt.ſup. Teleſphor. d.c.ſtatuimus.& cap.presbyter.93.d. Grat.c.denique.4.d. ex D.Gregor.epiſ.reſponſ.ad Auguſt. Anglorũ epiſcopum.cap.29. apud Caniſ. tit. de bonis operib. ca.4. Concil. Toletan.4. cap. 10. iubet vt piſcẽ & olus comedãt. Toletan.8. cap. 9.& ſext.ſynod. can.56. ſi quis oua vel butyrum edat in quadrageſ. clericus deponatur, laicus excommunicetur: & tamen in dominicis & ſabbatis quadrageſ. videtur indulgere oua, vt exponit Ouando. 4.diſt.16. §. 52. Niceph. lib.12.hiſto.cap.34. quare Manichæus, vt prohibebat omni tempore eſum carnium, ita & ouorum refert D.Thom. in. 1.Timot.4.com.2.fin. g Hæc eſt ratio D.Gregor. D.Thom.& aliorum ſup.

h Chryſoſt.orat.1.de ieiun. Baſil.orat.1. de ieiun. Euſeb. & Philo. ſup. Soteall. ieiun. §.2. conc. Gerund.c.3. Tolet.4.can.10. i Melchiad.apud Damaſum.in Pontifical. vetuit dominica & feria quinta ieiunare: quod his diebus pagani quaſi ſacrum ieiunium celebrarent. vid. Auguſt.epiſt.86.ad Caſulan. & 118. & contra Manich. dicentes neceſſarium eſſe in dominica ieiunare, id prohibuit eccleſia.cap.fin.30.d. ex concil. Gangren.capit.18. Carthag.4.cap.64. D.Tho.q.147.art.5.ad.3. Aug.ſup. Ignat.epiſ.4.ad Philippen. qui ait, qui in dominica ieiunat Chriſti interfector eſt. Tertul. de coron. milit. Leo epiſt.93.cap.4. Ledeſ.q.17. art.4. col.2. Syluest.ieiun.§.1.nu.6. Soteall.§.7. Armi. §.2. Palac.diſt.15.q.8. & tamen D.Tho. ait laudabile eſſe ieiunare omni tempore. Origen.homil.10. in Luc. Hieron.epiſt.ad Lucinium ait Paulum diebus Pentecoſtes & dominicis, cum alijs credentibus ieiunaſſe, ſed D.Thom. ait vitandum eſſe ex conſuetudine Romanæ eccleſiæ, ne videamur cum hæreticis conuenire. k Couarru.4.Varia.c.20.num.5.& 6. ex Socr.lib.5.hiſt.cap.22. Niceph.lib.12.c.34. Ignat. epiſt.4. Ambr.de Elia.cap.10. Baſil.hom.1. &.2.de ieiun. Turrian.in Clem.lib.2. Conſt.Apoſt.cap.59. fin. in Orientis eccleſijs nullo ſabbatho ieiunatur (excepto hebdomadæ ſanctæ) neque à carnibus abſtinent, in ſabbathis niſi in quadrag.& lib.5.annot. in fine citat Patres. & lib. 7. cap.24.fin. & Apoſtol. can.65, ſext.ſynod. can.55. quod defendit Couar. ſupr. licet Turrian. in ſext. ſynod. & Cano libr. 5. loc.cap.vlt.ad 6. reijciat hunc & alios. can. ſext.ſynod.& Armeni quia illi ſabbathis nõ ieiunant vtẽtes ouis & butyro, addunt aliam hebdomadã, ſed feſtum ſabbathi mutatum eſt in dominicam. vid. Bellar. lib.3.de cultu. SS. c.11. VVald.de ſacramẽtal.tit. 16.cap.138. Couarru. 4. Variar.c.19. m n Anton. 2.part. tit.6. c.4.§.2. Syl. ieiun.§.2. & 10. Ang. Tabien. Nauar. cap.23.num. 120.cap. 21. num.15. Manuel in bulla.§.1.num.8. Ledeſ.quæſtio.17.art.4. Armi.§.13. Mai.diſt.15.quæſt.5.ad.2. Panorm. & Direct. Frat. Alexan.lib.2.tit.3. verb.gula. Nicol.PP.I. ad conſulta Bulgarorum. in Græcia. capit.4. Turrian. in Clem.lib.7.conſt.capit.24.fin. & colligitur ex Auguſtin.epiſt.118. citat Ambr. dicentem cum Romæ ſum, ſabbatho ieiuno: cum Mediolani, non ieiuno. habetur c.illa.12.d. vbi glo.verſ.veneris. & c. quia dies.de conſ.d.5. contra Palac.4. diſt.15.quæſtio.8. poſt con.6. dicentem quod ſecluſo ſcandalo Caſtellanus poteſt veſci inteſtinis in Luſitania.

o Innocent.I.epiſt.1.cap.4. Auguſtin. epiſt.86.ca. 19. epiſt.118.cap. 2. Conc.Elibert.can.26. Couar. d.capit.20.num.6. Agathen.cap.12. habetur c.placuit.de conſ. diſt.3. p q Teleſphor. qui fuit. 7. à Petr.Pontif.cap.ſtatuimus. & ſequent. 4.d. Couar. d.num.6. Duran.in Rational.num 6.c. de dominica.& fauet c.in quadam. de conſ.diſtin.5.

r Couarru.d.capit.20.num.15. ex paritate rationis.cap.denique.4.diſt. Richard.4.diſtinct.15.ar.3. quæſtion. 5. idem ſentit, & additio ad Panorm. & add.ad Angel.verb.ieiun. Tabien.§.7. Ioan. Firmi. lib.4.de epiſcopo.part.2. caſ.107.num.131. Mandoſ.prax. ſign.tit.licentia.

s Innocent.1.epiſt.1.capit.4.feria.6. propter paſſionem Domini ieiunamus. & ſabbatho quia eo die erat ſepultus. & de triduo rogationum ante Aſcenſionem ieiunabatur.cap.rogationes. de conſ. diſtin. 3. ex Concil. Aurelian.can.26. Couarru.d.capit.20. numer. 16.

At reuera in terris vbi ferijs ſextis per annum non licet vſus ouorum, non prohibetur ipſo iure, ſed conſuetudine [t]: quam oportet eſſe præſcriptam 40. annorum vt habeat vim *legis* [u], & ſponte inductam animo *obligandi*. quare examinanda eſt conſuetudo regionis, aut vrbis. 2. multi docti negant obligare in multis Hiſpaniæ locis [x]. quaſi ea conſuetudo non ſit ſcienter & ſponte inducta, ſed ob frequentes bullas quas fere omnes capiunt, reputare ſimpliciores viros per errorem ſe obligari. cuius rei examinatio pertinet ad proprios paſtores: In oppidis pauperum ruſticorum vbi vix habere poſſunt piſces, cum facile domi habeãt oua & lac, expendenda eſt cõſuetudo [y]. Oſtiatim mendicantibus ſi donentur fruſta ouorum alijs conſueta, aut lacticinia, non ſunt grauandi vt ſolo pane vtantur, aut commutent pro alijs cibis [z]: habet enim paupertas multa priuilegia: & vnum ouum, aut parum orizæ cum lacte, vel fruſtum caſei eſt in his parua materia.

10 Quidam aiunt licere oua in Dominicis quadrageſ. [a] Alij ſaltem licere nunc ſacerdotibus & regularibus per bullam Latin. quæ generaliter id concedit extra tempora ieiuniorum quadrageſ. [b] At probabilius eſt omnibus etiam laicis in quadrageſ. Dominicis prohiberi oua iure communi. Nec bulla in dictis Dominicis concedit ea ſacerdotibus & regularibus [c]: niſi ſint ſenes ſexagenarij qui à ieiunio excuſari ſolent: aut laici ordinis Militaris: qui ſicut alij laici per bullam poſſunt pro libito vti ouis & lacticinijs abſque alia cauſa [d]. At ſi ſacerdos aut regularis cauſam habeat, conſulat medicum, aut petat à Prælato diſpenſationem: & confeſſarius conſuetus tanquam medicus ſpiritualis, poſſet cum his diſpenſare etiam præſente epiſcopo, ſi modo medicus aut expertus vir explicet ſubeſſe cauſam [e]: quæ tamen ſola à præcepto non excuſaret. 3. ſi ſacerdos aut regularis habeat aliud priuilegium edẽdi oua etiam in ieiunijs quadrageſ. non tollitur ſed reualidatur accipienti cruciatam. & frui poſſet alterius priuilegio concedente oua commenſalibus.

11 Extenſio quædam bullæ fieri poteſt. Primo vt cui licent oua, aut carnes, non prohibeatur ſimul veſci piſcibus [f]: ſecluſo ſcandalo

[t] D. Tho. 4 diſtin. 15. q. 3. art. 4. 2. ad 4. & cum eo Caietan. & Recent. 2. 2. quæſt. 147. art. 8. c. & ad. 3. Sylueſt. ieiun. §. 5. & 10. cum Paludan. Archid. & commun. Ang. §. 5. cum Innocen. idem Panorm. & Hoſtienſ. rub. de obſeruat. ieiun. num. 5. Arm. ieiun. in princip. & §. 13. Piſan. Roſel. Caietan. verbo ieiun. Pedraza in tertio præcepto. §. 14. Alcoc. cap. 24. Abulenſ. in confeſsion. §. de gula. Palac. diſtinct. 15. quæſtion. 8. Nauar. capi. 21. num. 15. Cordub. caſ. 60. & 168. Frat. Medin. lib. 1. capit. 14. §. 10.

[u] Probat Nauarr. ſup. ex capit. fin. de conſuet.

[x] Abulenſ. ait oua licere in fer. 6. per annum argum. cap. poſt Paſcha. 76. d. ſicut etiam in Hiſpan. licent inter Paſcha & Pentecoſten, vt ait Ang. epiſt. 119. capit. 15. epiſt. 86. Soteall. ieiun. §. 19. Paludan. diſtin. 15. quæſtion. 4. artic. 3. & licere oua feria ſexta, ait Ang. verb. ieiun. §. 1. Palac. ſuper Caietan. verb. ieiun. Richard. diſtin. 15. art. 3. q. 5. Palac. quæſt. 8. fol. 121. Cordub. caſ. 168. refert id multos tenere, & Quiroga Archiepiſcopus Toletan. facta conſultatione cum parochis & ſapientibus ac ſenioribus declarauit licere in diœceſi Toletan. & Archiepiſcopus Franc. Blanco in Compoſtella, Epiſcopus Sarmiento in Gienen. Doct. Moya, & alij docti idem referunt de Salmantin. Ouando. 4. diſt. 16. §. 52. de diœceſi Caurienſi & Pacenſi, Coria & Badajoz licere lacticinia. Nauar. cap. 21. num. 15. idem licere in ieiun. per annum Romæ, non tamen in Hiſpan. & bona parte Galliæ. At de ferijs ſext. per annum nihil meminerunt. Anton. Nauar. Couar. num. 15. Syluest. ieiun. §. 10. Armil. §. 13. Tabien. §. 7. & alij. quaſi ſentiant licere iure & conſuetudine: præſertim quia non omnis conſuetudo obligat ſub mort. Syluest. conſuetudo. §. 13. vt de conſuetudine recitandi horas matutinas ante miſſam, Soto & alij Recent. dicunt non obligare ſub mortal.

[y] Peña ait licere iſtis. addit Nauar. numer. 15. alicubi ob inopiam piſcium conſuetudo derogauit iuri, vt liceant oua in quadrageſ. Syluest. ieiun. §. 5. verſ. 3. Tabien. §. 7. Armi. §. 1. cum Paluda. aiunt apud Britones licere lacticinia & butyrum, idemque videtur in Gallecia. ſed in Hiſpania negant licere in ieiun. per annum Nauar. capit. 21. nu. 15. Ledeſ. 2. p. quæſt. 17. ar. 1. Couar. d. numer. 15. Cordub. caſ. 168. Palac. ſup. Angles. tit. de ieiun. quæſt. 9.

[z] Fra. Medin. conſultus, & Patres Dominicani Salmant. & alibi habent in more, vt pauperibus ad ianuã tribuant reliquias ouorũ. Ang. §. 5. ait in ea conſuetudine abſtinendi ab ouis, facilis cauſa arbitrio hominis excuſare ſolet, quem ſine cauſa carpit. Syluest. §. 5.

[a] Refert Cordub. caſ. 168. & fauent citat. ſup. K. quia ieiun. cum abſtinentia ouorum in quadrageſ. inducitur ad imitationem ieiunij Chriſti: conſtat autem in Dominicis non ieiunari. At probabilius colligitur cum Cordu. ex dict. capit. denique. 4. diſtinct. ab ouis abſtinendum iure communi in tota quadrag. etiam in dominicis. idem Palac. Angles, & communior Recent.

[b] Ita olim erat mos, & D. Moya retulit, à quodam commiſſario fuiſſe declaratum propter verb. bullæ Latin.

[c] Fr. Manuel. §. 6. nu. 4. refert ab alio commiſſario cum Papæ conſultatione fuiſſe declaratum quia Pontif. vult vt ſacerdotes & regulares ſeruent prohibitionem iuris communis.

[d] Pontif. ſatis habet pro cauſa diſpenſandi cum laicis, dediſſe ſtipem in ſubſidium Cruc. & expeditionis.

[e] Colligitur potiori ratione, & eſt praxis, vt de diſpenſatione pro vſu carnium dicetur.

[f] Cord. caſ. 168. cum Victor. Fr. Manuel. §. 6. n. 5. & idem plane Angles de ieiun. difficult. 6. ſed addit ſecluſo ſcandalo, aut ſtatuto prohibente, vt eſt Toleti, quod receptum eſt in praxi etiam regularium.

g Frat.

aut ſpeciali ſtatuto alicuius vrbis. 2. dum bulla aut diſpenſatio prælati, aut medici cõcedit oua, extenditur ad lacticinium [g], quod minus eſt. 3. in quibuſdam regionibus vbi eſt magna penuria piſcium & olei, ſi reperiatur mos antiquus vtendi lardo, ſeu ſagimine, non eſt damnandus: & quidam autores cui concedunt oua, aiunt vti poſſe lardo [h]: quia pinguedo non eſt caro. ſed vbi ea conſuetudo non inualuiſſet, id permittendum non eſt [i]: cum ſagimen & ius carnium magis pertineat ad carnem, quam oua.

12 Bulla concedit cum conſilio vtriuſque medici diſpenſari ex cauſa ad eſum carnium [k]. quod enim epiſcopus ex tacita cõmiſsione poteſt diſpenſare in iure communi de ieiunio & eſu carnium: eo quod hic caſus ſit frequens (idemque ex conſuetudine poteſt parochus [l], quando non patet facilis aditus ad epiſcopum) concedit bulla confeſſarijs etiam præſente epiſcopo, vt cauſa per medicum probata, quæ tamen ſola non excuſaret à ieiunio, diſpenſet [m]. vbi vero morbus eſt notus, poteſt medicus, aut vir expertus etiam in cauſa dubia [n] ſed probabili, concedere vſum carniũ abſque medico ſpirituali. 2. de diſpenſato ad vſum carnium, quidam diſtinguũt [o], vt ſi cauſa ſit pro reſtaurãdis viribus, hic non teneatur ieiunare, ſed poſſet ſæpius in die carnes edere: ſi tamen diſpenſatio detur viro robuſto, eo quod piſces aut alij cibi ei nocere ſolent, non excuſari à ieiunio [p]: præſertim quia bulla concedit hunc vna carnis comeſtione contentum, conſequi meritum ieiunij. vt cui bulla concedit priuilegium pro tempore interdicti, tenetur audire miſſam in feſto. ſic vir etiam Carthuſien. qui in extrema neceſsitate non haberet alium cibũ præter carnes, deberet illis vtens ieiunare, vrgente præcepto [q].

13 Probabilius eſt vtentem carnibus excuſari à ieiunij præcepto [r]: ſicut cui licet bina in die comeſtio ampla (vt cœna, aut iẽtaculũ præter prandiũ) nõ prohibetur ſæpius illo die comedere [s], licet oppoſitũ quidã falſo putant [t].) quia de eſſentia ieiunij eccleſiaſtici vt eſt vnica in die comeſtio [u]: ita iure exprimitur eſſe abſtinentia à carnibus [x]. & generale eſt vt qui excuſatur à parte præcipua & ſubſtãtiali, excuſetur à toto

[g] Frat. Medin. lib. 1. capit. 14. §. 10. fol. 101.

[h] Lardo, id eſt, manteca. Syluest. ieiun. §. 5. verſ. 2. cum Hoſtien. & Panorm. Ang. §. 5. fin. Tabie. ieiun. §. 7. ſumm. confeſ. fo. 111. Bertachin. tract. de epiſcopo. 1. part. memb. 4. num. 79. Auiles in prætor. capitul. 21. num. 29. & citant duas gloſ. capit. presbyter. 82. d. capit. admonere. 33. q. 2. & Anani. ac Felin. in capit. conſuluit, aiunt licere eſum ſãguinis. vbi mendoſe legitur pro ſagiminis. Corſetus in ſingul. verb. caro. Baltanas. in confeſsional. & conſulti Archiepiſcopus Blãco & Victor. quia pinguedo non eſt caro vt probat Ariſtotel. 2. de Generat. finito enim naturali augmento animalis, augetur pinguedo. & hic mos reperitur in Gallecia, & regno Piru.

[i] Fra. Medin. capit. 14. §. 10. ſic ius carnium prohibetur licet non ſit caro.

[k] Mandoſ. titu. licentia & bulla.

[l] Nauar. cap. 21. num. 21. D. Thom. diſtinct. 15. q. 3. artic. 2. ad vltim. Caietan. 2. 2. q. 147. art. 4. dub. 1. Recent. Victor. Cano, Peña, & alij.

[m] Manuel. §. 6. & plane conſtat ex bulla.

[n] Nauar. de orat. not. 21. nu. 16. colligit ex Ambroſ. cap. contraria. de conſ. diſt. 5. & not. 11. num. 3. vid. cap. 25. num. 62. ſed alij aiunt medicum corporalem ſolum declarare cauſam aptam ſubeſſe. D. Thom. q. 147. artic. 4. Paludan. 4. diſtinct. 17. q. 2. artic. 6. num. 28. Soto lib. 10. iuſtit. quæſt. 5. artic. 3. colum. 4. at ſane ſicut iudex in cauſa dubia profert ſentẽtiam pro altero litigãtium, ita poteſt medicus.

[o p] Cordub. caſ. 143. 167. Manuel. §. 6. numer. 4. Angles de ieiun. quæſtio. 9. artic. 1. dub. 3. diff. 9. & tribuit Victor. idem ſentit Soto & Peña in prælect. Ledeſ. quæſtio. 17. artic. 3. dub. 9. conc. 2. Medin. C. de ieiun. tract. 4. quæſtion. 15. & 12. fol. 156. col. 3. Pedraza in 3. præcep. capit. 14. ſic qui non poteſt recitare omnes horas, tenetur partem. Nauar. de orat. not. 11. num. 11. & ſequen. & idem de ieiunio ſentit Cordub. d. capit. 20. num. 13.

[q] Abulen. in Matth. 6. quæſtion. 171. 173.

[r] Nauar. Hiſpan. capit. 21. num. 25. cum Caieta. quæſtion. 147. artic. 7. ad vlti. Armi. ieiun. §. 11. Honcala opuſ. fol. 113. Frat. Medin. §. 10. Gabriel. diſtin. 15. quæſt. 5. Palac. quæſtion. 8. poſt conc. 6. Abulen. in Matthæi. 6. ſup. Angles. tit. de ieiun. quæſt. 9. Fr. Ouando. 4. diſtin. 16. §. 52. corol. 1. multi Recentiores. Sotomaior, Gallo, Aguayo epiſcop. Dominican. & noſter Deza.

[s] Imo & qui illicite comedit bis, non peccat dum eo die addit vlteriores cibos. Paluda. diſt. 15. quæſtion. 4. artic. 5. Gabriel. quæſt. 5. Durand. quæſt. 11. Palac. q. 8. pag. 132. Ledeſ. artic. 5. Frat. Medin. §. 10. & Recent. cum Caieta. quæſtion. 147. 8. fin. & verb. ieiun. capit. 4. Anton. 2. part. titu. 6. cap. 2. §. penult. Nauar. capit. 21. numer. 15. & 27. Ang. ieiun. §. 21. Tabien. ſumm. confeſ. fol. 136. Syluest. §. 8. verſ. 4. §. 22. Armi. §. 14. Pedraz. in 3. præcept. Honcala opuſ. de ieiun. fol. 113. Perez leg. 1. titu. 1. lib. 5. ord. pag. 14. quia præceptum ieiun. non eſt negatiuum, ſed poſitiuum morale, vt deſeruando depoſito, ſi commode poteſt. Sic qui contra votum ieiunij comedit bis, non peccat ſæpius edendo. Paludan. diſtinct. 38. quæſtion. 3. articu. 4. Ang. vot. 3. §. 27. Syluest. vot. 2. §. fin. Armi. §. 27.

[t] Maior. diſtinctio. 15. quæſtion. 6. Cordub. lib. 1. quæſtio. 6. ad. 4. Couarru. d. capit. 20. num. 13. Medin. C. de ieiun. fol. 136. quæſt. de numero refectionum (& infert quod cui ex diſpenſatione conceditur bis comedere, non poteſt ter) Ioan. de Neapol. quodlibet. & probabile dicunt Gabriel. diſtinct. 16. quæſtion. 3. dub. 5. Durand. & Anton. ſup.

[u] D. Thom. diſtinct. 15. & quæſtion. 147. artic. 6. Ledeſ. art. 5. Aſten. lib. 5. tit. 28. artic. 5. quæſtion. 2. Ang. ieiun. §. 3. Syluest. §. 2. verſ. 3. Tabien. §. 2. Paludan. diſtinct. 15. quæſtion. 4. artic. 4. & cit. §. 1. D.

[x] Cit. §. 1. D.

y [y] Vt qui ſolũ poteſt ieiunare paucis horis aut recitare ex horis vnũ pſal. z. qui caret ſacerdote, non tenetur cõfiteri laico. Qui habet reſeruata cũ excõm. poteſt vrgẽte ſcãdalo cõmunicare, ſine conf. nec tez netur inferiori cõfiteri tunc partẽ. [z] Quare Pius V. & ſequen. Pont. abſtulerunt eam clauſul. de bulla, quaſi inutilẽ. at decet illã pie interpretari.

a [a] Quia eſſẽtiam ſemel conſtitutam nõ mutat eccleſia ex diſpenſatione. ſic eſſentialia ſacramentorum Chriſtus noluit mutare, licet poſſet.

b [b] Cita. ſup. cap. 10. K.

c [c] A ſimili. ex D. Greg. c. denique. 4. d. Compend. Berna. verb. carniũ vſus. quia monachis prohibentur carnes. c. carnẽ. de conſ. d. 6.

y opere præcepti [y]: & tamen hic vna comeſtione contentus, dicitur z in bulla conſequi meritũ ieiunij [z]; quia voluntas efficax illius, & affectus obediẽtiæ ita acceptatur ab eccleſia, ac ſi ieiunaret. Abſtinentia ab ouis & lacticinijs nõ eſt de eſſentia a ieiunij etiam quadrageſ. [a] vt nec ieiuniorum per annũ: & ſic diſpenſatus ad oua nõ eximitur à ieiunio. Quare dũ iubilæus extra quadrag. pro ipſius conſecutione præſcribit, vt ter in hebdomada ieiunetur: ſatis ſit intentioni, licet veſcatur ouis & b lacticinijs abſque bulla [b]: quod ſatis eſt ad ſubſtantiam ieiunij. In diebus vero quibus monachi per B. Benedicti Regulam c. 39. & ipſo iure interdicuntur carnibus, quidã extendunt prohiberi eis oua & lacticinia: præſertim in ieiunijs per annum, quæ præſcribit regula religionis [c]. At ea prohibitio cum ſit c d pœnalis extendi nõ debet ad oua [d]: & ſuperior facile diſpenſat in ieiue nijs regulæ [e]. in ieiunijs vero eccleſiæ & cibis prohibitis diſpenſare f ei non licet, niſi ex cauſa [f]: & conſulendus eſſet medicus, ſi commode haberi poteſt.

c. cum ad monaſterium. de ſtat. monach. vbi Panor. nu. 18. & in c. ſuper eod. nu. 4. de regular. Caietan. cum D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9. D. Tho. quodlib. 9. a. 4. Nauar. de regul.

d [d] Manuel in bull. §. 6. nu. 3. & colligitur ex cit. cap. 10. K. ſic qui vouit ieiunare ferijs. 4. per annum, poteſt edere oua. Anton. 2. par. tit. 6. c. 2. §. 3. Angles ſup. q. 9. pag. 428.

e [e] Eugen. IIII. & Iul. III. cõceſsit monachis S. Hieron. Claud. in compend. Societ. verb. diſpenſatio. §. 7. compen. Bernard. §. 20. & Generalis moderari poteſt ieiunia ordinis pro diuerſitate locorum temporum & complexionum. Martin. V. in Marimagno. fo. 73. n. 34. Syluest. Ang. Tabien. verb. abbas.

f [f] Eugen IIII. monachis S. Hieron. Iul. III. ample Societ. Ieſu, etiã pro familiaribus. Claud. ſup. §. 7. & vid. §. 4. compend. Minor. verb. ieiun. §. 7. infirmi fratres. §. 2. ex Sixt. IIII. in ſupple. fol. 100. conceſſ. 384. idem Iul. III. Neapoli confratribus S. Mariæ de Ieſu, ex Redemptio. captiu. oua & lacticinia de conſilio alterius, carnes de licentia vtriuſq; medici confeſſarius ſuperioris diſpenſat cum illo. compend. Bernard. verb. diſpenſ. §. 20.

C A P. X I I I I.

a Qvidam [a] ex Doct. cit. ca. 10. Q. fere nullam cauſam requirunt. At commun. affirmat requiri. inf. §. 3. fatetur D. Tho. add. q. 25. 2. ad. 1. Cordub. lib. 5. q. 22. Soto repet. in id. 2. Corint. 2. ego ſi quid donaui. in. 3. memb. principal. q 1. & d. 21. q. 2. a. 1. cõc. 1. & a. 2. Palac. Rubi. de iuſta retent. Regni Nauarræ. 4. p. princip. §. 4. Ledeſ. q. 27. ar. 2. Petrus Soto. de indulg. lect. 2. Nauar. de indulg. not. 15. nu. 1. 3. & 13. & not. 31. nu. 31. & ſeq. Adria. de indulg. con. 2. Mai. diſt. 20. q. 2. Felin. ſerm. de indulgen. Gabrie. lect. 57. lit. P. Caiet. de indul. capit. 7. ſeu opuſ. 27. qq. q. 4. & alij inf. Syluest. indulg. §. 3. nec dicit oppoſitum ver. Papa. §. 6.

C A P. X I I I I.

Qualis cauſa ex parte Pontif. concedentis requiratur?

§. 2. & 3. Leuior cauſa ſeu diſpoſitio ſatis eſt ex parte recipientis.

4 Præſumitur cauſa in Papa. in iubilæo viſitantibus limina Petri & Pauli, ſubeſt cauſa communis.

5 Certior eſt cauſa in iubilæo anni centeſimi, & quando imponit onera. regularibus ſatis eſt viſitare eccleſiam ſuam.

PRo indulgentiæ conſecutione, cum fiat diſpenſatio legis & pœnæ quæ debetur ſuperiori Deo, debet adeſſe cauſa ex parte Pontificis a concedentis [a], iuxta interpretatiuam Chriſti & ſanctorum voluntatem, ſicut & pro diſpenſatione vob ti Deo debiti [b]. deinde etiam in re graui concurrere debet cauſa ex c parte petentis diſpenſationem [c],

b [b] D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 10. ad. 2. & ar. 12. Nau. c. 12. nu. 76. & de indulg. not. 15. nu. 2. 10. cum glo. cap. non eſt. de voto.

c [c] Plus peccat concedẽs diſpenſationem ſine cauſa: quia ex officio diſtributiuę tenetur reſpicere bonum commune, quod leges intendunt. Caietan. cum D. Thom. ſup. & 1. 2. q. 97. ar. 4, vbi Fr. Medin. Soto lib. 1. iuſtit. q. 7. ar. 3. li. 7. q. 4. ar. vlt. Summiſt. verb. diſpenſatio. Nauar. ca. 12. nu. 57. & 77. & interdum eſt peccatum mor. ſcandali dare, aut petere talem diſpenſationem ſine cauſa vrgente, aut neceſſaria. Soto lib. 1. ſup. Anton. 1. p. titu. 17. §. 20. & 2. p. tit. 11. c. 2. §. 9. Couar. 2. p. Sponſal. c. 6. §. 9. nu. 7. Cordub. libro. 5. q. 9. & ponit exemplum. q. 10. ſi puer, aut vir vxoratus ex diſpenſatione fieret Archiepiſcopus Tolet. quare Trident. ſæpe monet, ne diſpenſetur ſine cauſa ſeſſ. 24. de matrim. c. 5. & ref. cap. 11. & 17. & generaliter ſeſſ. 25. ref. cap. 18. ſed quia de Papa non decet præſumere peccatum, cenſetur defuiſſe intentio diſpenſandi, quando per ſubreptionem, vel obreptionem defuit cauſa. quare ex Triden. ſeſſ. 22. c. 5. cauſa ex qua datur diſpenſatio etiam Papæ, verificanda eſt ab ordinario. de quo Ioan. Bapt. Ferretus. conſ. 82 p. 1. & 9. & conſ. 83. & in omni reſcripto iuſtitiæ ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritati nitantur per leg. vniuerſa. vbi Padilla. n. 1. C. de diuerſ. reſcrip. & oportet reſcriptum ſubſcribi à quæſtore ſeu cancellario, vt ait Padilla. nu. 5. & ſeq. in reſcripto tamen gratiæ ſi apparet de certa ſcientia & intentione concedentis, nihil nocet defuiſſe cauſam impulſiuam. Molinæus in conſuetud. 1. p. §. 1. num. 7.

d Diſ-

d [d] Diſpenſatione impetrata ſine cauſa vtens, peccat venialiter ex eo quod pars nõ ſe cõformat conciuibus & toti Nauar. c. 12. num. 58. c. 23. num. 42. prælud. 9. nu. 11. Cordu. q. 8. Gigas. de penſion. q. 6. nu. 9. Ioan. Bapt. de penſio. q. 19. nu. 24. Caietan. Ledeſ. 2. p. q. 17. art. 3. col. 3. princ. col. 4. fin. Et ſæpe contingit vt contra rationem diſtributiuæ fuerit peccatum in ipſa tantum impetratione (vt qui obtinuit plura ſimplicia beneficia ſine vrgente cauſa) & tamen retinere aut vti diſpẽſatione non ſit peccatum Soto. lib. 1. iuſt. q. 7. art. 3. verſ. vlti. & quidam Sũmiſt. ver. diſpenſatio. ſic vir robuſtus ſine alia cauſa veſcẽs ouis in quadrageſima, non peccat: quia ſatis fuit pro cauſa commutationis dediſſe ſtipem in ſubſidium expeditionis contra Turcas (vetat tamen bulla extra Hiſpaniam veſci ouis.) Quintil. Mandoſ. in praxi ſignaturæ. tit. licentia. & Theolog. conſulti contra quoſdam Canoniſt.

d aut vtentis illa data [d], & vt adſit e intentio recta accipientis [e], qua velit liberari à pœnis & impedimentis intrandi cælum. In Papa vt iuxta Matt. 14. ſit diſpenſator fidef lis theſauri, cauſa pia [f] ſit in honorem Dei, in vtilitatem eccleſię & g bonum commune [g]. Interdum ſatis eſt bonum priuatum, quando in eo cui datur ſubeſt ratio boni communis: vt dum Papa concedit indulgentias ad inſtantiam Principis aut Generalis Ducis de eccleſia beh nemeriti [h]: vel ei viro docto qui i defendit autoritatem Papæ [i]: aut qui multum laborauit in conuerſione animarum ad Chriſtum. quia cõcedere ijs aut filijs eius beneficia ſpiritualia pertinet ad gratitudinẽ, & incitat alios vt bene mereantur de eccleſia. 3. ſatis eſt motiuum miſericordiæ, vt quando animabus indik gentibus [k], datur hæc eleemoſyna per modum ſuffragij. ſup. capit. octauo. & pœnitentibus quibuſdam feruoroſis, qui cæperunt facere quod poſſunt implendo pœnitentias iniunctas, ſubeſt cauſa vt per indulgentias abſoluantur ab l iniunctis, ne duro onere premantur [l].

2 Si indulgẽtia eſſet ſola abſolutio à pœnitẽtijs iniũctis, recte quim dã negant requiri cauſam [m], vt valeat (quia indulgẽtię valent quantũ n ſonant [n]) ſed ne Papa concedens peccet (ſic enim diſpenſatio in pluribus beneficijs, & in caſibus reſeruatis ac cenſuris, in impedimentis matrimonij vel ordinis valet ſine cauſa) præſertim quia per indulgentiam fit commutatio, & æqualis ſolutio ex theſauro: vt dum voti materia mutatur in aliam ęqualem vel meliorem, non requiritur cauſa niſi o leuior [o], ne ſit indicium leuitatis facile mutare materiam promiſſam. At falſa eſt illorum ſententia qui aſſerunt eſſe ſolam abſolutionem à pœnitentijs & pœnis, abſque p applicatione theſauri [p]. Alij præter magnam cauſam in com-

e [e] DD. d. 20. D. Thom. add. q. 25. art. 2. Soto d. 21. q. 2. artic. 1.

f [f] Sic in communi Altiſ. lib. 4. tract. de relaxatione. q. 1. & 3. fol. 184. At falſo requirit cauſam fere ęqualem, in quã commutetur indulgentia, & cum ſeptem cõditionibus. quarum defectu Remundus & Nauar. not. 17. nu. 11. dicunt raros conſequi indulgent. & not. 32. nu. 28. & tamen eccleſiam, dum tacet has conditiones, non decipere: quanuis ſciat raros conſequi indulgẽtias. hanc ſententiam reprobat Sot. q. 2. a. 2. Ioan. Andr. & Panorm. de pœniten. & remiſsion. Item D. Tho. add. q. 25. artic. 2. reprobat dicentes eſſe piam fraudem (eo modo quo pia mater infanti promittit aureum pomum vt prouocet ad ambulandum) & hæc fuit hæreſis Lutheri à princip. ſed poſtea vocat impiam fraudem.

g [g] Sic bulla datur pro bono communi expeditionis contra Turcas: vt diſpenſatio magni voti, requirit bonum commune D. Tho. 2. 2. q. 88. artic. 12. At ſi petatur indulgentia cum manu adiutrice pro ludis publicis vrbis: eſt quidem honeſta cauſa, non tamen idonea, quia non pia & in cultum Dei. Cordub. quæſtion. 21. princip.

h [h] Nauar. de indulgen. not. 22. num. 33. nam Apoſtolus. 2. Corint. 2. propter aliorum preces condonauit inceſtuoſo: quem locum Patres exponunt de indulgen. ſic pater noſter Ignatius de Loyola inſignis inſtitutor Societ. Ieſu. cum eſſet bene meritus de eccleſia iam moriturus obtinuit ſibi indulgen. à Papa, vt in vita eius refert Ribadeneira. lib. 4. cap. 16. & dantur calculi benedicti ad inſtantiã principis, aut religioſi de eccleſia benemeriti.

i [i] Sic quidam Pontif. doctori Pariſienſ. qui defenderat plenam indulgentiam concedi poſſe defunctis, cõceſsit eam huic defuncto. Nauar. de indulgen. not. 22. numer. 33. addit Nauarr. libr. de orat. 2. p. in Miſcell. in beneficijs rite prę ferri filios ducum & nobilium, qui bene meruerunt de eccleſia.

k [k] Cordub. lib. 5. q. 16. Cano. & quidam Recent. Nauar. de indulgent. not. 20. num. 16. & not. 31. num. 48. contra Mich. Medin. diſput. 7. de indulgent. nec tamen propter indulgentiam ſunt omittendæ miſſæ pro defunctis vt bene Gabriel. lect. 57. P. quia neſcimus quantum cauſa indulgentiæ fuerit à Chriſto probata.

l [l] Sic difficultas implendi votum eſt cauſa diſpenſandi. Nauar. cap. 12. num. 77.

m [m] Nauar. indulgent. not. 15. numer. 11. quod ſi Papa etiam abſque cauſa abſoluat à pœnitentijs iniunctis, valet. Vt dum abſque cauſa diſpenſat in lege humana, aut præcepto hominis, vt ait Nauar. capit. 25. num. 74. capit. 23. num. 42. prælud. 9. numer. 11. Couarru. Cordub. Soto. & alij cit. lit. C. ſed ſi epiſcopus abſque cauſa ſic abſoluat, aut diſpenſet in lege ſuperioris vt Papæ, non valet. Nauar. ſupra. & in capit. ſi quando. de reſcriptis. Syluest. diſpenſatio. §. 3. Frat. Medin. cum Caietan. 1. 2. quæſt. 96. artic. 5. fin. Couarru. 2. part. ſponſ. capit. 6. §. 9. numer. 8. & 11. Soto. libr. 1. iuſtit. quæſt. 7. artic. 3. diſtin. 21. quæſt. 2. articul. 3. valet tamen ſi epiſcopus diſpenſet ſine cauſa in conſtitutione ſynodali. Soto libr. 1. iuſtit. & Nauar.

n [n] Quod quaſi axioma dicunt Diuus Thom. addit quæſtion. 25. articulo ſecundo. Soto diſtinct. 21. quæſtion. 2. 1. Ledeſ. quæſt. 27. 2. Docto. diſtin. 20. Nauar. not. 11. num. 6.

o [o] Cit. F.

p [p] Mairo. 4. d. 19. q. 1. quem confutat Caiet. de indulgen. quæſt. 4. Cord. q. 17. ſup. cap. 2. M.

 q Cit.

q q Citat. pro ſe etiam Nauar. de indul. not. 31. nu. 34. r s cit. c. 10. Q. ſ not. 31 Nauarr. not. 31. n. 19. cum Palud. d. 20. q. 4. col. quæ t u Alteſſ. cit. F. Naua. not. 15. n. 3. & 13. ſi. cum Aug. de Anch. de poteſt. eccl. q. 29. ar. 4. q. 32. Felin. ſer. de indul. Gabr. lect. 57. P. Mai. d. 20. q. 1. Caiet. de indulgent. c. 8.

u u Dicetur infra. B. quia ad actus quoſdam clauiū. præſertim fori externi (vt pro indul. & excōmunicatione, aut definitione dogmatū fidei) requirit quidem Deus ex precepto cauſam & diſpoſitionem: ſed contentus eſt ea quæ reputatur rationabilis: hæc enim eſt medium neceſſarium & ſufficiens, vt ait D. Thom. q. 25. 2. ad. 1. Cord. q. 22. Sylu. indul. §. 3. Argomanas & cit. c. 10. lit. Q.

x x In facto Principis pręſumitur cauſa, niſi ſit in pręiudicium tertij. Molina lib. 1. de primogen. c. 8. n. 32. cum Anto. Gabr. tom. 2. lib. 3. titul. de iure quæſito non tollen. con. 3. & ſe refert ad lib. 1. tit. de probatio. con. 2. quod Papæ aſſerenti creditur.

muni pro generali indulgentia, requirunt magnum opus diſpoſitionemque recipientis pro quantitate indulgentiæ, pręſertim quādo Papa iniungit aliquid indeterminatū q: puta vt quiſque porrigat manus adiutrices pro fabrica eccleſiæ, aut expeditione contra Turcas. At ſanè iubilæus pro deuotione cuiuſquē imponens eleemoſynas vel orationes: non requirit maiorem pecuniā in diuite, aut longiorem orationem in religioſo: ſed ſubſtantiam operis pro indulgentia plenaria r. ſi tamen pro determinato opere detur vnus annus, aut mille anni indulgētiæ: ille plus lucratur qui id opus præſtat deuotius, ſeruata proportione, & diſpoſitione cuiuſque s, vt dicetur cap. 15. §. 2. Vt miſſa ex opere operato plus prodeſt danti maiorem ſtipem, & deuotius offerenti per ſacerdotem: & ſacramentum ex opere operato cauſat maiorem effectum gratiæ in eo, qui melius eſt diſpoſitus.

3 Cauſa quæ ex parte concedentis requiritur debet eſſe ita proportionata t, vt ſecundum humanam prudentiā reputetur rationabilis u. qua diſpoſitione ex parte habentis claues præmiſſa: contentus eſt Deus (id enim implet rationem medij neceſſarij, ſine quo indulgētia non valeret) & ſupplet illud quod de præcepto requirit: nempe vt Papa non concedat indulgentias ſine cauſa. Si dubium apud quoſdam eſſet, an in proportione & qualitate cauſæ, concedens erret practice: præſumendum eſt cauſam ſubeſſe in eo Principe x, cui Chriſtus commiſit clauem ſcientiæ, vt tanquam iudex perpenſis circunſtantijs prudenter æſtimet, quæ cauſa appareat rationabilis. Si vero Papa inuincibiliter putet ſubeſſe cauſam; cum tamen nulla ſit, is qui deuotè implet opera, ſupplet ex deuotione quod deeſt in cauſa: & ita præſumitur intentio Chriſti propter conſeruandam autoritatē ſedis Apoſtolicæ y. ſi quantitas indulgentiæ longe excedat paruam cauſam, & efficax nō eſſet in toto: certe valida eſt pro magna parte, iuxta proportionem cauſæ z. Quare carpendus non eſt, ſed probandus frequens vſus ſanctiſſimorum & prudentiſſimorum Pontificū, qui pro facili vt videtur cauſa (vt habenti calculos ſeu globulos à Papa benedictos, pro paruo opere, breui oratione, & leui diſpoſitione recipientis) cōcedit ſæcularibus magnam indulgentiam: aut per priuilegiū quod dicitur Maremagnum religioſis, aut principibus indulgentiam plenariam, aut liberationē animæ à purgatorio. At aiunt quidam non eſſe inconueniens admittere errorē facti in Papa a. quod falſum eſt, quia res hæc nō apud vnum aut alterum male diſpēſatum verſatur: ſed in tota eccleſia fideliū, qui pie credunt ſe conſequi effectum indulgentiæ. Et vt parua attritionis diſpoſitio dum adiungitur ſacramēto, eſt idonea vt impio virtute Chriſti & clauium remittatur pœna ęterna cū innumeris ſimul culpis mort. ita cū calculo benedicto parua oratio eſſe poteſt iuſto digna diſpoſitio, ob quā per claues Papa ex cauſa condonet pœnā temporalē, etiam ingentē b.

4 Subeſt ratio præſumēdi idoneā cauſam indulgentię in Papa concedente, non tantum dum dat in remunerationem hominis benemeriti

y Hanc cauſam in dubio eſſe idoneam, Ledeſm. q. 27. 2. con. 4. Nauar. not. 31. nu. 35. Cordub. q. 21. Roſel. indulg. z §. 30. z Nauar. not. 15. nu. 9. 14. 17. Sot. Ledeſ. Caiet. Anchon. Supplem. Felin. Cordub. q. 20.

a a Nauar. not. 15. nu. 18. cum Adr. in quo male loquitur Caieta. de indulg. tract. 9. q. 2. & peius Soto q. 2. artic. 2. dicens non eſſe contra religionem diſſuadere populo non liberari animam à purgatorio, dum quis cum calculo benedicto recitat vnum Pater noſter. idem Petr. Soto de indulg. lect. 11. & alij dantur Ledeſ. q. 27. ar. 2. con. 2. obiicit contra calculos benedictos. & fere Nauar. not. 15. nu. 6. arg. 4. de his calculis: & ſoluit. n. 9. tepide. & lib. de orat. 2. p. miſcell. 36. nu. 56. & not. 19. nu. 163. & tamē fatentur lucrari partem aliquam indulgentiæ.

b b Hæc eſt congrua ratio: quia vt ex parte miniſtri pœnitentiæ concurrūt multa (nēpe ordo ſacerdotalis, approbatio, iuriſdictio, nō impedita) ita in miniſtro indul. requiritur tōſura, poteſtas hæc clauiū: & per prudenti diligentia examinet vt adſit, aut rationabiliter pręſumat adeſſe idonea cauſa. At ex parte recipiētis abſolutionē parua diſpoſitio attritiōis ſatis eſt: ſimiliterque ex parte recipiētis indulgentiā. ſic quando Papa definit dogma fidei, aut Canonizat ſanctos, quia agit per clauē ſcientiæ ſibi propriæ, aſſiſtit infallibiliter. S. S. ſi modo præmittat diligētiā quę videatur prudens. & in eo qui bona fide communicat attritus, ſupplet Deus eam diſpoſitionis perfectionē, quæ alias ex præcepto diuino requirebatur, vt eſſet contritio. Ita Deus ſupplet per claues indulgentiæ, quādo cauſa reputatur rationabilis. ſup. V. de calculis vero Cord. li. 5. q 21. ad fi. Mich. Med. de indulg. bene loquūtur. & praxis fideliū etiam ſapiētum, ac Pont. quia concurrit cauſa generalis, de quā ſup. H.

c Nauar

c c Nauar. de indulg. not. 31. nu. 35. cum D. Tho. d. 20. q. 3. a. 4. d d Nau. not. 32. n. 41. & ſatis eſt viſitare noctu, vt patet ex iubilæo anni. 1555. At quando indulgētia datur pro certo die feſto, intelligitur à primis veſperis vſque ad ſecundas, vt dicit Mandoſ. in praxi ſignaturæ, titulo gratia.

e e Mandoſ. ſup.

f f Nauarro. not. 22. numer. 33.

g g Frat. Manuel in bull. §. 12. nu. 14.

de eccleſia, ſed dum pro eodē opere viſitantibus limina Petri & Pauli in horum Apoſtolorū feſto die, concedit indulgentiam plenariā. Adeſt enim publica cauſa cōſeruandi memoriam primi vicarij Chriſti, & ſedis Apoſtolicæ, vt omnes venerentur autoritatem Papæ, qui eſt horū Apoſtolorum ſucceſſor: quæ eſt magna in ſe cauſa pro omnibus, quanuis quidam ex proximis locis aut vicina domo veniant viſitare templum Apoſtolorum, cum paruo labore & ſumptu c: hi enim non minus digni ſunt conſequi plenariam indulgentiam, quam qui è longinquo cum magnis expenſis & laboribus peregrinatus eſt Romam. in vtroque enim ęquē ſubſiſtit principalis cauſa recognoſcendi ſedem Apoſtolicā Petri, & venerādi Papā.

5 Quare iubilæus anni centeſimi cum onere peregrinandi Romam, & viſitandi quindecim diebus ſaltem interpolatis quatuor eccleſias (ita tamen vt ſingulis diebus viſitet omnes quatuor d) habet tutiorem, raram & proportionatam cauſam. In iubilæo centeſimi anni, aut breuioris temporis, exprimit moniales & infirmos non teneri ad viſitandū perſonaliter deſignatas eccleſias: ſed ſatis eſſe vt domi ſuæ viſitēt, aut recitent corā quatuor altaribus. quod priuilegium fere omnibus poſtea religioſis conceſſum eſt e: ſimiliter dum ingens indulgentia datur in gratiam defunctorum, ſubeſt cauſa non tantum eleemoſynæ in animas valde indigētes: ſed quia nimis nūc expedit, vt contra nouos hæreticos proteſtemur fidem de purgatorio, & de ſuffragijs, & poteſtate eccleſiæ f. Pro conceſſione cruciatæ ſufficiens cauſa eſt ſubſidium taxatæ ſtipis relatū in bonum cōmune g.

CAP. XV.

Indulgentiæ valent quantum ſonant.

§. 1. *Cur parua diſpoſitio ſit ſatis? vt eleemoſyna in ſubſidium cruciatæ.*

2 *Si opus indeterminatum imponat Pontif. plus indulgentiæ finitæ conſequi qui præſtat cum meliori diſpoſitione.*

4 *Mille anni, &c. quid ſignificant?*

5 *Quadragena plus videtur quàm annus indulgentiæ.*

6 *Iubilæus quid ſit? olim anno centeſimo, nunc anno ſeptimo dari, & frequentius.*

7 *Indulgentia plena vel pleniſſima differt à iubilæo.*

8 *Anno iubilæi centeſimi ſuſpendi indulgentias plenas. cur cum plenaria interdum ſimul dantur mille anni?*

INdulgentiæ valent quantum ſonant. ſatis enim eſt præſumi cauſam rationabilem ex parte Papæ: nec Pontifices aut prædicatores declarant requiri ex parte recipientis proportionatā cauſam aut magnam diſpoſitionem operum, quando Papa omnibus deſignat aliquid determinatum a: Et pro temporali ſubſidio cruciatæ datur plenaria indulgentia b: quia redūdat in bonum commune pro defenſione terræ ſanctæ, vel expeditione contra Hoſtes fidei. ſic interdum datur præbentibus manus adiutrices, non quidem in pretium, ſed in eleemoſynā pro ædificatione Baſilicę ſanctorum, aut monaſterij: quia hæc redundant in communem vtilitatem eccleſiæ, & ſanctorum gloriam. ſed Pius. V. extrauag. & ſi dominici, reuocat omnes indulgentias quæ habēt manus adiutrices c, & queſtores eleemoſynarios d. ſub quibus tamen non comprehenduntur fatres Mendicantes e.

2 Si Papa imponat aliquid inde-

a a Sup. a c. 14. lit. Q. §. 3. B. & cap. 10. P.

b b ſup. c. 10. lit. I.

c c Pius. V. dicit, reuocamus, caſſamus & irritamus omnes indul. pro quibus conſequēdis manus ſunt porrigendæ adiutrices: & (per aut) quæ quæſtuādi facultatē quomodolibet continent. ſatis eſt indulgentiam habere manus adiutrices, vt habet praxis in Caſtella. quia Pius. V. hoc fortiori remedio intēdit reuocare abuſum quorundam: ne improbis detur occaſio murmurandi, quaſi indulgētię ſint vænales. & præter hoc cum Triden. ſeſſ. 21. ref. c. 9. ſeſſ. 5. ca. 2. fi. imponit modum quæſtoribus, qui ſumpto habitu cum cruce B. Antonij, aut Ioan. aut Bernar. mendicant, & habent officium quæſtuandi.

d d De his Trident. & Pius. V. ſup. capit. cum ex eo de pœnitent. & remiſſ. Clemens. II. eodem titu vbi Imol. Panorm. in cap. tuarum de priuileg. Aſten. lib. 5. titul. 40. artic. 3. ad fin. Frat. Alexand. ſum. lib. 2. titu. 3. §. auaritia. pag. 385. Summiſt. Angel. Sylueſt. Tabien. Armi. verb. quæſtuarius. Mādoſ. in praxi ſignatur. titul. confirmationes. Nauar. de orat. not. 22. numer. 77. & ſequentib. de indulg. not. 31. numer. 46. not. 15. numero decimo octauo.

e e Ex declaratione Pij V. in alio proprio mot. pro fratribus Mēdicant. quia generale eſt vt priuilegia Mendicant. nō reuocenť generali clauſula odioſa, niſi de illis fiat expreſſa mentio: vt conceſſit Eugen. IIII. & Leo. X. Compend. Mendicant. verb. priuileg. vbi Claudi. §. ſeptimo. addit Nauarro ſup. numer. 79. per Bullam cruciatæ non tolli quæſtores Canonicorum Rōcæuallis, nec commendatarios Sancti Antonij, qui oſtiatim mendicant. addit Tridentin. reuocationem quam etiam fecerat Clemens. IIII. dicta clementin. ſecunda, de quo Armilius. & vt ordinarius adhibi-

adhibitis. 2. de capitulo faciat publicari indulgentias. idem olim Concil. Colonien. c. 16. in reformatione cleri. Asten. quod clericus non tenetur hoſpitio admittere quæſtores, nec conuocationem populi procurare. repertum vero in tabernis, aut publice delinquētem licet exemptus ſit, poteſt epiſcopus punire. c. tuarū de priuileg. Triden. ſeſſ. 7. ref. ca. 14. quod tamen moderatur ſeſſ. 6. c. 3. ſeſſ. 25. reg. c. 14.

[f] ſup. c. 14. lit. Q. c. 10. P. & tenet Nauar. de indulg. not. 31.

[g] Nauarr. ſup. Aſten. li. 5. tit. 40. art. 2. col. 2. ſentit. D. Tho. add. q. 26. ar. 3. ad. 3. ſeu d. 20. ar. 3. 2. ad. 3. vbi Richar. ar. 2. q. 3. Pet. de Tarant. q. 3. ar. 2. ſic miſſa ex operato plus ſatisfactionis cōmunicat offerenti maiorem ſtipem, & cū maiori deuotione.

[h] Cord. li. 5. q. 11. 32. Anton. 1. p. tit. 10. c. 3. §. 3. Sylueſ. in dulg. §. 4. Tabien. §. 13. Ang. §. 3. Roſell. §. 19. Armil. §. 17. Palud. d. 20. q. 4. Maior. ſupplem. Adria. Soto. d. 21. q. 1. art. 3. Ledeſ. q. 27. ar. 2. dub. 5. Nauar. not. 11. nu. 8. & 18. not. 10. nu. 20. not. 31. nu. 39. & ſeq. Calder. de indulg. Manuel in bull. §. 7. num. 7. & ſequent.

[i] D. Thom. d. 21. q. 1. 3. 3. ad. 1. diſt. 46. quæſt. 1. 3. [k] Vid. recent. ſup. D. Tho. add. q. 89. art. 6. Sot. diſt. 47. q. 1. 3. [l] Ita ait Lactant. quod ſumit ex Valer. Maxi. in princ. [m] Nauar. not. 31. nu. 39. 40. [n] Nauar. nu. 40. quando de iniunctis. ſed falſo addit. nu. 42. quod annus de iniungendis intelligitur cōtinuus omnium dierum: & ſic plus eſſe quā quadragenā. imo intelligitur cum interpolatione dierum, iuxta pœnitentias imponēdas per canones pœnitentiales. Sylu. indulg. §. 8. Cord. q. 29.

[o] De Iubilæi anno quī quageſimo, etiā Hieron. in Eſa. 58. in Ezech. 46. in Gal. 1. Iſid. 5 etymo. c. 37. glo. Interlin. in Leuit. 25. vbi Abulen. Sabellic. lib. 3. hiſt. Viues ſuper Augu. lib. 12. ciuit. c. 19. Sixtus li. 2. Bibliot. verb. Moſes. fin. Anto. 1. p. tit. 10. c. 3. §. 6. & 7. Cord. li. 5. q. 9. q. 11. Nau. not. 1. nu. 4. not. 4. 7. 25. 26. 28. 32. vocatur Leuit. 25. iubilæus à Iobel, id eſt, buccina qua clangebatur in anno iubilęi: aut. 2. à iobel. i. initio, quia eo anno redibant omnia ad libertatē, vt in initio. Magiſt. hiſt. in Gen. 14. interlin. in Leuit. 25. Iſid. ſup. Anton §. 6. Nauar. not. 1.

terminatum, puta vt quiſque pro facultate ſua det eleemoſynas, pro indulgentia non plenaria (vt pro remiſſione tertiæ partis peccatorū inf. capit. 17. fin.) videtur intendere ne totam indulgentiam conſequatur niſi qui plene (ſeruata proportione perſonæ & loci) implet opus in quod partim commutatur indulgentia [f]. quare ſi diues donat paruas eleemoſynas, vel ſi religioſus paucas fundat orationes non conſequetur tam plene effectum: vt ſi concedatur vnus annus aut mille anni indulgentiæ etiam pro determinato opere, valet quidem indulgentia quantum ſonat, ſed habet gradus [g]. Nam vnus annus iuxta Canones Apoſtolicos pœnitentiæ iniunctæ (puta vt qualibet anni hebdomada ieiunet vno die, & det magnam eleemoſynam, vel recitet pſalmos pœnitentiales) plus prodeſſet & ſatisfaceret, ſi diues delicatus ieiunet: aut cum magna afflictione ieiunet, & det magnam eleemoſynā: vel ſi vidua pauper, vt illa Luc. cap. 21. conferat duo minuta, quæ ſit tota ſubſtantia eius. Ac ſubinde vnus annus indulgentię plus de intēſiori pœna purgatorij remittet vni feruoroſo, quam alteri tepido, qui facile ieiunat ſaturatus, aut ſi diues minimam eleemoſynam conferat.

3 Hæc videtur intentio Papæ, vt ſeruata proportione ſecundū quandam commutationem operum, grauiori pœnitentiæ reſpondeat efficacior indulgentia vnius anni: & id eſt ſecundum interpretatiuam ſanctorum intentionem, vt eorum vltima voluntas & theſaurus à Pontif. per claues cum aliqua commutatione applicetur conſequentibus indulgentiam. quare non ſemper tepidus conſequitur integre totum effectum indulgentiæ temporalis aut plenariæ, quando imponuntur opera indeterminata iuxta qualitatem & proportionem perſonarum: vel quādo pro vno anno aut mille annis indulgentiæ imponitur opus vnum, quod tamen ſecundum varios gradus impletur à conſequentibus indulgentiam.

4 Mille anni indulgentiæ non ſignificant moram tanti temporis futuram in purgatorio, inf. capit. 16. §. 4. ſed vnus annus dicitur ille gradus ſatisfactionis, qui proportione ſeruata reſponderet pœnitentię iniunctæ [h], vel iniungendæ iuxta canones pœnitentiales (in quibus ab Apoſtolis & Pontific. pro vno mortal. publico taxabantur ſeptem anni, pro grauiori vndecim anni) puta vt per deſignatum annum ſemel in hebdomada vteretur ieiunio, flagello, eleemoſyna vel pſalmorum recitatione aut alio pœnitentiæ genere. cum enim Apoſtoli per ſcientiam infuſam & propheticam noſſent grauitatem peccati, & quantitatem pœnę in purgatorio reſpondentis peccato, taxarunt id quod communiter cuique peccato debetur: & tamē multis annis indulgentiæ forte reſpondet vnus dies purgatorij: quidam vero cum leui pœna diutius morantur in igne purgatorij [i]: alij breuius, ſed cum maiori afflictione puniūtur, vt iuxta Dei vindictam, criminis qualitas petit. ſic prope diem iudicij qui longi temporis pœnas debent, purgabuntur breui ſed durius [k]: & ſera Dei vindicta tarditatem ſupplicij grauitate compenſat [l].

5 Quadragena erat continuis. 40. diebus (vt nunc fit in quadrageſimali ieiunio) pœnitentiam ieiunij vel alterius rei præſtare [m]: quod plus videtur quam vnus annus indulgentiæ, qui eſt dierum interpolatorum [n]. Septena dicitur per cōtinuam hebdomadam. tertia pars remiſſionis peccatorum ſatis ex voce ipſa intelligitur.

6 Iubilæus (quē Ioſephus lib. 3. antiq. c. 10. vocat Iobelū à Iobel [o])

[p] Ioann. Monach. col. 4. in gloſſ. 9. ad. d. Extraua. antiquorum. Soto. diſtinctio. 21. quæſt. 2. 1. Nauar. not. 7. nume. 4. (contra Polydor. libr. 8. de inuentor. dicentem cæpiſſe à Bonif. VIII.) Michael. Med. de indulgent. diſput. 4. cap. 12. 13. diſput. 5. ca. 14. diſpu. 8. capit. 42. Cord. quæſt. 11.

[q] Nauar. not. 26. numer. 1.

[r] Nauarr. not. 24. numer. 1. not. 4. num. 2.

[s] de quo ſine cauſa murmurat Soto d. 21. quęſt. 2. art. 1.

[t] Supplem. Cord. quęſt. 11. Ledeſm. q. 27. artic. 2. conc. 2.

[u] ſup. capit. 9. N.

[x] Soto. d. 21. quæſtio. 1. articu. 3. Ledeſm. q. 27. artic. 2. dub. quinto. concl. 1. Victor & Recent. aiunt plenam, plenariā. & pleniſsimā. idē ſignificare. (& ita nunc habet praxis) fuiſſe vero inuentum concionatorum ad exaggerationem. idem Anton. capit. 3. ſed communis ſententia varie diſtinguit hæc.

[y] ſic diſtinguit Palud. diſtinct. 20. quæſtio. 4. & tandem Anton. ſed Adria. de indulgent. col. 10. differt in vna re. Mai. quæſt. 2. col. 8. differt in omnibus; vid. Cordub. libr. 5. q. nona ad fin. quæſt. 11. & 41. Nauar. de indulgent. not. 9. num. 4. not. 22. num. 50. Manuel. §. 8. num. 7.

[z] Nauar. not. 9. num. 5. plena, includit omnes pœnitentias iniunctas pro peccatis, quæ confeſſus eſt, & ideo quidam tempore iubilæi faciunt generalem confeſsionem: (quod tamen non eſt neceſſarium. Nauar. not. 18. num. 17. not. 17. num. 3.). 2. plenior includit omnem pœnitentiam quæ pro peccatis confeſsis eſſet iniungenda (quod Palud. tribuit etiam indulgent. plenæ.) 3. pleniſsima, eſt reſpectu totius pœnæ etiam pro peccatis quæ confeſſus non eſt. (ſic Stephanus Act. 7. & Beata Maria. Luc. 1. & Chriſtus Dominus Ioann. 1. dicuntur pleni gratia, ſed diuerſa ratione. Diuus Thomas 3. part. quæſtio. ſeptima. artic. decimo. ad. 1.) hæc pleniſsima vocari ſolet; pleniſsima omnium peccatorum, aut plenaria iubilæi. Nauar. not. 9. numer. octauo. & decimoquinto. not. 26. numer. 1. reuocata autem indulgētia pleniſsima, nō cenſetur Papa reuocare plenas. Nauarro. not. nono. numero quarto.

[a] de quo Nauar. not. 9. nu. 8.

[b] Nauarr. not. 9. numero ſecundo & 10.

[c] Nauarr. not. 25. numero primo not. 28. numer. primo. vt declarat Xiſt. IIII. in extrauag. quem admodum. de pœniten. & remiſſ.

[d] Nauarr. not. 25. numero. 3.

[e] Nauarr. not. 8. numer. primo. in ſummario ſtationum interdum vno die ſimul datur remiſsio omnium peccatorum in vna eccleſia, & indulgentia plenaria in altera. Cordubenſ. libr. quinto. quæſtio. nona. ad fin. dum poſt plenam adduntur mille anni indulgent. fit vt ex varijs titulis ſit efficacior cauſa conſequendi indulgentias.

[f] Nauarr. add. de orat. 2. part. Miſcel. 28. numero. 38. quanuis. 50. Aue Maria. ſint tertia pars Roſarij: & Corona contineat. 63. Aue Maria. Compend. Mendic. verſ. indulgent. plenaria. quo ad fratres. §. decimo tertio. vbi Claud. §. ſexto.

[g] Nauar. ibidem num. 42. & ſequent. & de indulgent. not. 18. num. 12. 13.

[h] Nauar. Miſcell. vigeſimo octauo, deinde numero quadrageſimo primo explicat. 15. myſteria Roſarij contemplanda.

non cæpit concedi à Bonif. VIII. Pap. (qui tamen in extrauag. Antiquorum. De pœnit. & remiſſ. rem hanc antiquam primus mandauit literis) nam ab eodem Bonif. & eius temporis viris doctis refertur vt res antiqua [p]: & tempore Apoſtolorum in vſu erat indulgentia pleniſſima ſup. cap. 3. fin. quæ æquatur iubilæo [q]. poſt Paulum. II. & Sixtum IIII. annus iubilęi recurrit. 25. quoque anno [r]: & nunc anno ſeptimo datur: imo quolibet fere anno [s]. iubilæus concedit eligere confeſſarium idoneum ſup. cap. 12. §. 3. qui poteſt abſoluere à fere omnibus reſeruatis: etiam quæ tempore iubilæi, & cum illius fiducia committuntur [t].

7 Indulgentia, plena à quibuſdam dicitur, quando fit pro pœnis peccatorum mort. à quibus homo abſolutus eſt: [x] plenior pro pœnis etiam venialium ſed male addunt quidam, pleniſsimam fieri pro ipſis etiam culpis venialibus [y]: cum culpæ non remittantur directe per indulgentiam, ſed ex conſequenti ſublatis pœnis. At pleniſsima videtur quæ fit etiam de pœnitentijs non iniunctis, & pro peccatis etiam à quibus nondum eſt abſolutus à ſacerdote [z]. Pro hac indulgentia non oportet concedi priuilegium eligendi confeſſarium, qui abſoluat à reſeruatis, vt conceditur in iubilæo. quod ſi habeat manus adiutrices, finitur certo tempore. [a] Interdum indulgentia non plena, vt decem annorum aut quadragenarum, remittit per accidens omnē pœnam, ſicut pleniſsima [b].

8 Anno iubilæi centeſimi (aut eo qui nunc datur ſeptimo quoque anno) ſuſpenduntur tantum indulgentiæ plenariæ [c]: (vt ſic omnes fideles incitentur adire Romam) ſed non ſuſpendit minores indulgentias [d]. Interdum cum vna plenaria conceduntur mille anni [e], & quædam quadragenæ indulgentiarum: quia diuerſis locis ob varias cauſas diuiſim conceſſæ, per communicationem conceduntur vni loco, aut perſonæ: & prodeſt vt multiplicatis titulis certior ſit fructus indulgentiæ. dum conceditur indulgentia recitantibus Roſarium Beatæ Virginis: ſatis eſt recitare. 50. Aue Maria cum quinque Pater noſter. [f] quanuis non contempletur myſteria [g], quæ tunc viri pij contemplari ſolent [h].

CAP. XVI.

Vtilem eſſe diſpoſitionem vt ſit ſolicitus ſatisfacere pro ſe.

§. 2. *Expedit deuotio erga claues in indulgentiæ.*

3 *Quid ſit tutius?*

4 *An. 10. tantum annis detineantur animæ?*

CAP. XVI.

a b Cit. a b ſup.cap.8.§.2.M. Caietan. tom.1. tract.16.quæſtio.5.&.3.part.quæſt. 52. artic. 8.ad. 1. cui fauet ibi D. Thom. dum explicat Au-
c guſt.epiſt.99. c ſic eſt interpretandus Auguſt. dict. epiſtol. 99. & de cura pro mortu. capit. 1. enchyr.cap. 109. habetur cap. non æſtimamus. cap. tempus. 30. quæſtio. 2. Soto. diſt. 21.q. 2. art. 3.fin. diſtin. 45. quæſtio. 1. 1. fin. & artic. 3. fin. quæſtion. 3. articu. 2.ad fin. Auguſt. de. 8. quæſtionib. ad Dulcitium. quæſtion. 2. & 4. facit D. Thom. add. quæſtio. 71. artic. 2. ad 1. artic. 3. ad vlt. artic. 12. ad. 2. aut interdũ Auguſt. loquitur de his qui in peccato deceſſerunt, de quibus negat meruiſſe vt aliorũ ſuffragia ſibi prodeſſent poſt mortem. Auguſt. 12. ciuit.cap. 10. lib. 19. cap. vlt.libr. 21. à cap.17. vſque 24. enchyr. capit. 112. Caſtro. infernus hęreſ.2. Xiſtus libro.6. Bibliot.cap.47. Diuus Thomas add. quæſt. 71. articu. quinto. Doct.4.diſtinctio.45. vbi Soto. quæſtio.2.art.2.concl.1.&.diſtinct.50.art.1.concl. 4. Bonauent.diſtinct.46.quæſtio.1. Ledeſm.2.part.
d quæſtio.16.artic.13.concl.3. d Diuus Thomas ſup.ſeu diſtinct.45.quæſtio.2.art.4.vbi Soto.quęſt.
e 2.artic.2. e ſup.cap.8. Soto.diſtinct. 21. quæſt. prima, artic.3.ad fin.diſtinct.45.quæſtio.2. artic.3. ad fin. qui oppoſitam ſententiam vocat ſingularem & D. Thom. add.quæſtio.71.artic.10.Cordub.lib. 5. quæſtio. 30. Bellarm.lib.2.de purgat. capit. 18. ad fin.cum Auguſt. de cura pro mort. capit. 4. Recent. Thomiſt. nam & eccleſia interdum orat pro omnibus defunctis in genere: vt auxilium commune ferat ijs, quibus deſunt parentes vel amici qui pro eis orẽt.
f f Caietan. Adria. Nauar.not.11. ad fi. de quo ſup.
g g Antiſiodor. & Nauarr. cit.capit. decimo quarto.F.
h i h i Soto. diſtinct. decimanona.q. tertia. articulo. ſecundo. quod impugnatũ eſt lib. de miſſ. capit. decimo ſexto. (vide Mai. diſtinctio.vigeſima.quęſtio. ſecũda. dubio vlti. Palud.quęſt. 4. Adrian. de indulgẽ. quæſt.quinta. Ledeſm. quæſtio. 27. art.ſecundo. dub.vltimo. Micha. Medin. de indulgent. diſput.9.) ſed contra Sotũ agit Bellarm. libro ſecundo. de gurgato. ca. 9.fin.Cordub.lib.5.quæſt.22.Frat. Manuel in bull. §.7.num.7.quare prædicator quidam Minorita de ea re compulſus eſt per cenſores fidei retractare. Beda.lib.5.hiſtor. Angl. cap.13.Adam.in ſerm.pro defunct. ait quoſdam detineri.100.annis,aut.300: Surius in vita S. Luzbergæ, quod quidam Innocen. Pap. eſt in Purgatorio detinendus, vſque ad diem iudicij.

VT olim non iudicabatur dignus indulgentia & abſolutione ab iniunctis, niſi qui correctus non indigebat tam acri medicina, & ſolicitus fuerat ſatisfacere pro ſe
a ipſo: ita quidam putant indulgentias non prodeſſe niſi ſolicito pro ſe ſatisfacere quo ad poteſt. quæ probabilis ſententia digna eſt vt prædicetur, & vtilis vt excitẽtur pœnitentes ad opera ſatiſfactionis. quare proximus morti hortandus eſt vt concipiat firmum propoſitum ſatisfaciendi in præſenti vita ſi ſuperuixerit, atque ita tutius conſequetur indulgentias vice illarum pœnitẽtiarum ſuccedentes, quæ erant ipſis iniungẽdæ, & ab illis adimplendæ quoad poſſet. Item aiunt indulgentias per modum ſuffragij oblatas pro defunctis, non prodeſſe defacto, niſi ijs qui dum viuerent meruerunt vt ſibi
b poſt mortem prodeſſent b: quia ſoliciti fuerunt pro ſe ſatisfacere, ſed ex impotentia non plene ſic ſatisfecerunt.

2 At reuera indulgẽtia licet indiſcrete data, valet ijs etiam viuis & defunctis qui negligenter fecerunt fructus pœnitentiæ, & male impleuerunt iniunctas à confeſſario. ſatis vero illa dignus eſt iuſtus, qui omnia opera indulgentiæ complet, & deuotus eſt erga claues indulgentię: ſatiſq; meruit ſibi poſt mortem prodeſſe indulgentiam, qui ex Dei præ-
c deſtinatione in gratia deceſsit c. vt enim anima purgatorij quia eſt coniuncta caritate cum corpore eccle-
d ſiæ, proſunt ſuffragia & miſſæ d, ita & indulgentiæ per modum ſuffra-
e gij e: nec Pontif. requirunt aliam conditionem pro defunctis, quam vt nomine illorum fiant quæ ſunt in indulgentijs præſcripta.

3 Ex varijs & apud nos incertis ſapientum opinionibus, eligat homo tutiorem.1.dum viuit, curet im-
f poni ſibi condignas pœnitentias f, cum propoſito implendi quoad poteſt: & ſolicitus ſit facere fructus dignos pœnitentię.2.diligat minutiores etiam indulgentias, pro quibus per commutationẽ quandã imponũtur dura opera.3. curet ea opera implere in gratia & feruenter, pro quibus datur indulgentia pro viuo aut defuncto.4. vt cauſa & finis boni cõmunis ſubſiſtat, dirigat opera indulgentiæ vt proteſtetur autoritatem Papæ, fidem purgatorij, aut vt petat pacem reipublicæ contra hoſtes fidei. ſic tutiori via concurrent
g quæ ſcrupuloſi etiam Doctores g putant neceſſaria ad integram conſecutionem indulgentiæ.

4 Quidam prædicant nullam animam detineri in purgatorio vl-
h tra decem, aut viginti annos h: cum pœnæ ſint multo grauiores quam huius vitæ, & ſemper intenſæ circa animas iuſtas quæ fide & ſpe viua anhelant ad viſionem Dei. At hi non ſine temeritate quadã ex leuibus rationibus loquuntur cõtra morẽ eccleſiæ, quę pro defunctis, & pro certa anima celebrat anniuerſarias miſſas & officia vltra. 200. annos. Nec rigor Dei eſt iniuſtus, ſi ab anima, quæ proprie nõ ſatisfacit ſed ſatis patitur, exigat lõgas pœnas: vt pro vno mort. exigit æternas. Quare illam ſententiam, quidam inſignis prædicator à ſacro Inquiſitionis ſenatu cõpulſus eſt retractare: eo quod retrahat viuos ab operibus ſatisfactorijs & miſſis offerendis pro ſuis defunctis. & quidam Patres ſignificant quarundam animarum pœnas dura-
i turas ad diem vſque iudicij i.

C A P.

CAP. XVI.

a b Nau. a de indulg.not.31.n.38.not.18. n. 4.not.21. b ſic D.Tho.add.q.26.ar.1.& alij ſunt intelligendi, vt Alb.d.20.ar.17.ad.5. Ledeſ.q 27.ar.2.dub.4.fi.& dub.5.Supplem.d.45. q. 3.art.2.cõc. 11. Aſtenſ. lib.5.tit.40. artic. 2. col. 3.ad fi. cum Hoſten. Caietan. verb. indulgen. & opuſ. de indulg.ad Iuliũ.trac. 15. c.6.opuſ.27 qq.q.4. Pet. Sot. de indulg.lect.4. Fr. Michael. Med. de indulg.diſp.5. cap.25. Angel. indulg. §.1. Syluest. §.nono.cum Pan. Tabie. §. 11. cum Feli.& Lauden. Armil. §. 17. Margar. confeſſ. fol.49. Nauarr. de indulgen.not. 14. numero 2. §. 4. not. 21.num.12. not.31.numero. 20. & 43.communis recent. id putat eſſe rem certam.
c c Soto diſtinct.20.quæſt.2.artic.3. §. in calce. Ledeſ.quæſt.20.art.4.fol.301.col.2.fin. Med.de confeſſ. quæſt. de pœnitentia iniuncta acceptanda. Victor. de clauibus. §. 13. & de confeſſ. §. 211. Frat. Alexand.ſum.lib.1.tit.6.cap. 5. Angel.confeſsio.6.§.4. Armil. §. 29. Nauar. cap. 26. num.22. d Soto dicit, ſi intra tres dies redeat
d Mant. ſi intra octo, aut plures. videtur Ledeſ.
e e quando Papa vel epiſcopus ſpecialiter ſibi non reſeruauit, quia vt peccatum à Papa abſolutum manet iam non reſeruatum: ita pœnitentia iniuncta à Papa. nam in foro pœnitentiæ circa caſus non reſeruatos parochus videtur æqualis Papæ, cum vterque abſoluat à peccatis, & liget pœnitentijs vice Chriſti. tenet Nauar.cap vigeſimo ſexto. numero vigeſimo ſecundo. Ledeſ. Medin. ſup. Victor. §. 211. Angel. Tabien. Margar. Armil. confeſsio. §. 30. Syluest. confeſsio. 1. §. 27. cum Monal. & Rayner. ſed addunt Angel. & Tabien. quando non eſſet recurſus ad ſuperiorem: tunc enim iudex inferior per Epijkeiam diſpenſat in lege & mandato ſuperioris, vt probat Nauarr. prælud. 9. num. decimo quarto. at falſo addunt Syluest. Armil. & Margar. quod ad eam commutationem pœnitentiæ oportet vt pœnitens repetat confeſsionem Syluest. confeſsio. 1. §. 3. 25. 27. Angel. confeſsio primo §. 13. Anton. 3. part. tit. 14. cap. decimo nono. §. vltim. & inferunt quod oblitus pœnitentiæ iniunctæ tenetur iterum confiteri peccatorum ſpecies ſaltem in generali. pro quo falſo citant Diuum Thomã. Richard. & Palud.
f f D. Thomas ſignific. diſtinct. 16. quęſt. tertia. articu. 3. 5. ad. 4. Paludan. diſtinct. 17. quæſtio. 5. Richard. art. ſecũdo. quæſtion. 8. Mai. Soto. diſtinct. 20. quæſtion. 2. articu. 2. ad 3. Ledeſ. q. 20. artic. 4. dub. ſecũdo. Victor. §. 167. Caietan. confeſsio. 2. fin. Adrian. de confeſſ. col. penult. fin. Nauar. cap. nono. numer. decimo quarto. capit. 21. num. 43. D. Thomas, quodlib. 1. artic. 12. & omnes recent. magiſtri.
g g Medin. Syluest. confeſsio. 1. §. 27. cum Monal. & Rayner. Armil. §. 30. Angel. Tabien. Margar. per cap. latorem. 33. quæſtio. 2. dum vero Vrban. cap. placuit. de pœnitentia. diſtinctio. 6. negat æqualem commutare poſſe pœnitentias ab alio iniunctas: quia par in parem non habet imperium. & Victor. de clauib. §. 13. Reſpondet Sotus, Vrbanum loqui de pœnitentia ſolenni, vel de alieno
h parochiano. h confeſſarius per Bullam crucia. poteſt commutare iniunctas, ita vt vice illarum obtineat indulgentiam in Bulla conceſſam. ſed ob hoc pœnitens ceſſare non deberet à pœnitentijs iniunctis. ſup. cap. 9. lit. F.
i i at in quadrageſima conſequitur indulgentiam licet ieiunium ſit de præcepto. ſup. cap. decimo.
k §. quinto. L. k ſup. libro ſecundo. de pœnitentia. cap. 22.

CAP. XVII.

De abſolutione ab iniunctis per indulgent.

1.1. *Indulgentia eſt vtilior quæ datur cum abſolutione ab iniunctis.*
2 *Confeſſarius ne ſine cauſa liberet ab iniunctis.*
3 *Pœnitens ob indulgentiam ne ſe eximat à pœnitentijs.*
4 *Præceptum confeſſarij cur obligat?*
5 *An pro vna oratione dentur variæ indulgentiæ? regulares lucrantur multas ſimul.*
6 *Quando ſæpe intra diem vel horam liceat lucrari: & dum conceditur tertia pars remiſsionis.*

INdulgentia de pœnitentijs iniunctis quæ confeſsionem requirit,
a eſt vtilior a: vt confeſſarius pœnitentias (ſeruata proportione annorum, aut quadragenarũ indulgẽtiæ) cõmutet in leuiores: & liberet à iuſto præcepto implendi opera, quæ prior confeſſarius iniunxerat. Nam eo ipſo quod iubilæus aut indulgentia requirit confeſsionem, cenſetur Papa in eo foro committere confeſſario facultatem abſoluendi ab iniun-
b ctis b: ſicut Papa per claues extra confeſsionem abſoluit commutans
c in leuiora opera c & tanquam ſupremus Iudex in foro exteriori generaliter temperat ſententiam inferioris, & reum abſoluit ab illa. Idem confeſſarius, ſi pœnitens intra 8. circiter dies ad ipſum redeat poſſet ex cauſa minuere pœnitentiam
d à ſe iniunctam d. quod ſi cauſa vrgentior ſit, poſſet epiſcopus pœnitentiam à Papa datam minuere: &
e parochus datam ab epiſcopo e. Nec in eum finem reus, tenetur iterum huic confiteri ea peccata directe ab-
f ſoluta f. Cauſa idonea commutãdi pœnitentias eſt, quando pœnitens difficile implere poteſt: vel ſi ex fragilitate ſubeſt periculũ male implẽ-
g di g. Olim bulla cruc. cõcedebat cõfeſſario abſoluere à pœnitentijs nõ impletis: Nunc concedit quolibet die quindecim annos & totidem quadragenas de pœnitentijs
h iniunctis h: ſi modo præſtet ieiu-
i nium ſupererogationis i: & orationem contra infideles, & pro concordia Principum Chriſtianorum.

2 Confeſſarius qui liberare poſſet ab iniunctis, caueat prudens ne au-
k ferat pœnitentias medicinales k, quibus fragilis indiget ne facile reincidat, & vt aſſueſcat bonis operi-

l Sup.

[l] Sup. lib. 2. de pœnitentia. c. 20. §. 5. [m] ſignificat D. Thom. add. quæſtio. 25. art. 1. ad. 4. & artic. 2. ad. 2. tenet Bonauent. diſt. 20. quæſt. 2. Supplem. diſtinct. 45. quæſt. 3. Adrian. de indulgent. §. ad arg. viæ. 3. & Guillel. Pariſien. in Sacram. Aſten. libr. 5. tit. 40. artic. 5. cum Hoſtien. Bern. & Speculat. Sylueſt. §. 9. Roſel. §. 25. fauet Nauarr. de indulgen. not. 31. num. 20. hæc ſentētia eſt in praxi ſequenda vt tutior.

[n] probat Nauar. cap. 25. num. 74. & relec. de ſimon. nume. 4. Dueñas. regul. 43. ratione. 2. & regul. 186. ampli. 8. facit Bernar. Diaz. regul. 680. Maiol. lib. 4. de irregul. capit. 10. nume. 3. & cap. 3. nu. 5. fin.

[o] ita ſignificant Albert. Caietan. Ledeſ. Angel. Tabien. Armil. Petr. Soto. cit. lit. B. Nauar. not. 31. numero vigeſimo & 43. & multi recent. Theolog. quia indulgētia de iniunctis cū ſit fauor, videtur ſic ampliſ interpretanda. & cauſam iubilæi eſſe idoneam, vt Papa velit pœnitentias iniunctas commutare in eam indulgentiam. [p] ſic capit. cum ex eo. de pœnitent. & remiſſ. ait per indiſcretas indulgentias eneruatur pœnitentialis ſatisfactio.

[q] per Doct. cit. lit. M. [r] nec epiſcopus diſpenſat in lege ſuperioris niſi ex tacita commiſsione. & cauſa cognita ac probata. cit. N.

[s] Cordubenſ. libr. quinto. quæſtio. decima. col. tertia. Corol. 4. per indulgentias non liberatur à pœnitentijs medicinalibus. Bonauent. & alij ſup.

[t] Caietan. ſecunda ſecundæ, quæſtio. 147. articul. tertio. ad. 2. Victor. relect. de poteſtat. ciuili. numero vigeſimo ſecundo. Soto. libr. primo. iuſtitiæ. quæſt. ſexta. artic. 8. ad fin. Syluest. lex. §. nono. verſ. octauo Nauarro in cap. non inferenda. numero ſexto. Sylua nuptial. lib. primo. numero 205. Couarruu. ſecunda part. ſponſal. capit. ſexto. §. nono. num. octauo. & in cap. cum eſſes. de teſtament. numero nono. regu. poſſeſſor. par. tertia. §. ſecundo. numero ſecundo.

[u] Aſten. titul. 40. art. 3. colum. 2. cum Hoſt. Cordub. q. trigeſima ſecunda, trigeſima quinta. contra Supplemen.

bus contra prauos habitus, & ne temere audeat delinquere ex facilitate veniæ. 2. audita generali confeſſione, quam cum magna contritione & præparatione facit vir ſpectatæ virtutis, qui præſumatur conſecuturus totam indulgentiam plenariam: debet confeſſarius imponere aliquam pœnitentiam, vt ſacramentum ſit perfectum [l]: & vt medicina tāquā ſacramenti pars ſit efficacior, & maioris meriti propter obedientiam Iudicis.

3 Conſequens indulgentiam abſque confeſsione quæ nihil exprimit de iniunctis, non debet proprio iudicio ſe exemptum putare à præcepto pœnitentiæ iniunctæ [m]. At ſi indulgentia expreſſe detur de iniunctis: quidam putant quod Papa etiam abſens vult (vt poteſt ſine cauſæ etiam cognitione [n]) liberare à præcepto implendi iniunctas [o]: licet forte eneruet indiſcrete pœnitentiales ſatisfactiones [p]. quia ſi Papa diſpenſet in lege ſua, aut præcepto hominis ſine cauſa, factum tenet. At ſane non ita præſumitur velle, vt quiſque ſit iudex in propria cauſa [q]: niſi id colligatur expreſſe ex intentione eius. Nec etiam epiſcopus intendit per ſuas indulgentias, indiſcrete ſine vlla cauſæ cognitione [r], eximere ab impletione pœnitentiarum.

4 Interdum ceſſante vno fine iniunctæ pœnitentiæ, vt eſt ſatisfactoria pro pœna temporali: manēt alij fines, propter quos obligat præceptum confeſſarij [s]: quos fines & rationes exprimit concil. Tridend. ſeſſ. 14. cap. 8. vt punitio præteritorum ſit remedium præſeruatiuum & medicina in futurum: vt exerceatur pijs operibus propter meritum: quod eſt longe præſtantius, quam liberatio pœnæ: vt ſeruetur iudici & ſententiæ illius debita obedientia: vt impleatur pars pertinens ad integritatem ſacramenti prius recepti: vt cōpatiens conformetur Chriſto paſſo per imitationem: tandem vt multiplicata cauſā, tutius & efficacius conſequatur liberationem à duris pœnis purgatorij: ſic lex ieiunij quæ reſpicit varios fines, obligat potentem ieiunare in legitima ætate: quanuis in homine deficiat vnus aut alter finis [t]. licet tunc non egeat carnis maceratione.

5 Si variæ indulgentiæ diuerſis titulis ab eodem, aut à diuerſis Pontificibus concedantur homini pro vno opere aut oratione: hic poteſt dicta ſemel oratione illa, conſequi varias indulgentias [u]. quanuis in diſpenſatione odioſa requiratur in foro exteriori, mentionem fieri de altera diſpenſatione prius obtēta [x]. At circa indulgentias, cum non cedant in præiudicium alterius aut ſcandalum, Papa memor prioris non retardaretur à conceſsione ſecundæ: nec id beneficium Principis reſtringendum eſt ſine cauſa. ſic confert Pontifex regularibus & confirmat plurimas ſimul indulgentias pro eodem opere, & qui habet varios calculos benedictos aut vnum à diuerſis benedictum, poteſt vna oratione aut opere ſimul conſequi omnia illis conceſſa. vt homo vna recitatione horarum ſatisfacit obligationi quam habet varijs titulis, ratione ordinis ſacri, & profeſſionis ad chorum, & ob plura beneficia, & quia etiam tenetur ratione voti & iuramenti. vna attritio remouendo obicem baptiſmi cum abſolutione, diſponit ad gratiam duorum ſacramentorum, & ſimul vno verbo abſoluitur homo à multis peccatis & cenſuris. nam ſi vtraque indulgentia exigat confeſsionem & communionem certo die, non debet bis in die recipere hæc ſacramenta, vt vtramque indulgentiam conſequatur.

[x] Molina. lib. 2. de primogenit. capit. 4. nume. 51. per cap. fin. de fil. presb. libr. ſexto. cum Bald. Palac. cap. per veſtras. not. 4. num. 11. Couarru. 1. Var. cap. 20. num. 8.

[y] Inf. cap. 19. T. Cordub. lib. quinto. quæſtio. 35. & vid. quæſt. 33. Nauarr. de indulgent. not. 31. numero. 37. not. 34. num. 4. & 7. & ſe refert ad not. 32. num. 47. cum Palud. diſtin. 20. quæſtio. 4. Felin. Lyra. Supplemen. diſtinc. 45. quæſt. 3. dub. 4. Diuus Thomas diſtinct. 20. arti. 3. 2. corp. & ad. 4. Angel. indulg. §. 4. Roſel. §. 14. quanuis oppoſitum dixerat Nauar. not. 15. fin. Durand. diſtin. 20. quæſtio. 4. articu. 3. Sylueſt. indulgent. §. 8. verſ. 3.

[z] D. Thomas ſup.

[a] Cordub. libro quinto. quæſt. 34 Adrian. de indulg. q. 1. ad argu. 4. viæ ad. 3. & in inconueniētibus cōtra. 4. viam Supplemen. diſtinct. 45. quæſtio n. 3. dub. tertio. & dicit cum Tho. de Argent. diſt. 20 id declaratum fuiſſe à 7. Pontificibus.

6 Dum indulgentia conceditur abſolute, & in longum tempus (quæ reputatur perennis) qui intra diem vel horam repetit opera aut orationem, poteſt eā conſequi toties quoties voluerit [y]. ſed cauendum ne tam frequenter in hora repetat, vt ridiculum videatur. multo magis iterari poteſt in die, ſi viſitantibus certam eccleſiam concedatur ad parū aut longum tempus [z]. 2. ſi dicat quoties viſitauerit eccleſiam. N. conſequatur tertiam partem remiſſionis peccatorum, quanuis ter aut millies in die vel menſe eam viſitet, nō cōſequetur omnium pœnarum indulgentiam: ſed ſecunda vice viſitans, intelligitur conſequi tertiam partem eius, quod reſiduum eſt [a].

CAP. XVIII.

De ſuſcipientibus.

§. 1. *Subiectum capax indulg. eſt Chriſtianus.*

2 *An excommunicato ſi cōtritione iuſtificatus ſit, proſit? quædam priuilegia valent excommunicato.*

3 *Prodeſt catechumenis.*

CAP. XVIII.

Subiectum indulgentiæ capax, eſt homo fidelis viator: præſertim Chriſtianus & ſubditus epiſcopo [a], aut alteri indulgentiā conferenti. nam clauis & iuriſdictio ſoluendi per modum abſolutionis, ad eos extenditur ad quos clauis ligandi & excommunicandi: nec prodeſt ſtatim niſi vt dictum eſt ca. 9. homini iuſto. 2. oportet vt impleat omnia opera quæ proponuntur vt conditio, ſup. cap. 10. §. 3. ſine qua indulgentia non applicatur.

2 Excommunicato non valet collatio facta beneficij [b], aut alterius gratiæ [c]: & generalis abſolutio (quam Papa ſolet ante collationem præmittere) non prodeſt in ſordeſcenti per annum [d]. ſi tamen excommunicatus accipiat Bullam cruciat. prodeſt ſibi [e]: cum concedat abſolutionē ab excommunicat. (ſicut valet priuilegium quod excommunicatus impetrat pro abſolutione eiuſdem excommunicationis [f].) & ex conſequenti hic per Bullam poteſt edere oua, & petere commutationem votorum: ſup. capit. nono ad fin. eo quod iſtorum conceſsio eſt acceſſoria, & ſequitur naturam priuilegij principalis: ſicut è contrario ſublato principali, tollitur & acceſſorium. 2. excommunicato, ſi non ſit in mora, vt proſunt ſuffragia [g], ita videtur prodeſſe indulgentia [h]: quia hic nullo præcepto prohibetur præſtare opera pro quibus datur indulgentia: poteſt enim orare in eccleſia, & recitare horas Canonicas: per quod non recipit ſacramentum, nec aſsiſtit publicis officijs eccleſiæ, à quibus excommunicatus prohibetur.

3 Indulgentia videtur prodeſſe etiam catechumenis [i], qui per contritionem cum voto baptiſmi ſunt iuſtificati: quia ſunt membrum Chriſti viuum, & dicuntur Chriſtiani, non quidem numero ſed merito, & pro illis offerri poſſunt

[a] Anton. 1. p. tit. 22. cap. 5. §. 6. Auguſt. de Anchon. de poteſt. eccleſ. Cordub. libr. 5. quæſt. 13. Nauarr. de indulgen. infr. per cap. quod autem de pæniten. & remiſſ. Aſten. lib. 5. tit. 40. artic. 3. Soto. diſtinct. 21. q. 1. art. 4. D. Tho. add. quæſt. 26. artic. 3. & opuſc. 20. de regim. Princip. lib. 1. cap. 10. & tamen dum epiſcopus concedit indulgentias ſubditis intra diœceſim, prodeſt etiam extraneis in eum locum confluentibus. Aſten. & communis. infr. cap. 32. §. 2.

[b] collationem beneficij eſſe nullam. Nauar. capit. 27. num. 21. §. 8. num. 270. §. 8. imo minor excommunicatio facit incapacem beneficij. Nauar. num. 24. & cap. 25. nume. 133. valet tamen profeſsio licet æquetur beneficio regulari. Nauar. in cap. ſtatuimus de regul. num. 25. Abbas. cap. cum illorum de ſenten. excommun. Couarru. 2. part. ſponſal. ca. 6. in princi. num. 3.

[c] Nauarr. cap. 27. nu. 22. §. 13. Caietan. excōmunic. ad fi. §. vbi ſcito. Sylueſt. excommun. 3. §. 1. verſ. 16 & reſcrip. §. 2. & 7. non valet reſcriptum à Papa obtentū per excommunicatum etiā occultè, aut per eius procuratorem. Soto. d. 22. q. 1. art. 4.

[d] ſi anno cōtinuo inſordeſcat. Nau. ca. 27. n. 10. & nu. 23. §. 16. Ant. Gabr. tom. 1. commun. ex Viuio opin. 103. Iulius Clar. in pract. Crim. q. 73. Simanc. de cath. inſtit. cap. 2. n. 9. & c. 14. n. 2. & ſequen. Cōrad. Brunus. lib. 4. de aſſertion. hæret. cap. 11.

[e] [f] ſup. cit. lit. C. Ang. excom. vlt. §. 14. reſcrip. §. 1. vbi Sylueſt. § 2.

[g] tenet Nau. c. 27. n. 18. & 36. & lib. de orat. not. 22. numer. 2. cum Hoſt. quanuis oppoſitum videtur cōmunis ſententia. Sot. d. 22. q. 1. a. 1. dub. 2. col. 12. Ledeſ. q. 23. ar. 1. & multi recent. [h] colligitur ex Nauar. not. 22. ſup. & clare not. 18, num. 14. contra Roſel. verb. indulgent. §. 14. ex eo, quod excommunicato nulla gratia valet. [i] tenet Naua. de indulg. not. 18. n. 18. not. 19. n. 10. not. 30. nu. 13. not. 31. num. 48. & bene not. 32. nu. 8. contra Anton. & Anchon. cit. A.

k Dicetur libr. de miſſ. capit. decimo quinto, miſſas his prodeſſe ex opere operantis, & ſic eccleſia per octauam Paſchæ, aut Pentecoſtes orat in Canone miſſæ pro catechumenis. & ſæpius in Lyturgia Chryſoſto.

C A P. XIX.

missæ [k] & ſuffragia eccleſiæ, cum participent communionem ſanctorum, vt de cõmuni cibo ingeſto in ſtomachum participant omnia hominis membra viua. ſed ijs non applicatur indulgentia per modum abſolutionis tanquam ſubditis eccleſiæ (quia vt non poſſunt ligari aut excommunicari ab eccleſia, ita nec abſolui) ſed per modũ ſuffragij applicatur eis abſolutio de theſauro cõmuni. ſic animabus catechumenorũ, & illorum qui ante mortem Chriſti migrarunt, & manent in purgatorio non minus applicatur indulgentia, ſup. cap. 8. quam baptizatorum animabus: omnes enim animæ iuſtæ ſunt æque extra forum & iuriſdictionem Papæ, & digni ſunt catechumeni indulgentia, cum ex illorum abundantibus ſatisfactionibus, ſicut & ex ſanctis qui fuerunt ante Chriſti aduentum, conſtet communis theſaurus, in vtilitatem omnium qui capaces fuerint.

C A P. XIX.

De regularium indulgentijs.

§. 2. Religioſis etiam Societatis Ieſu conceduntur variæ indulgentiæ, vt ratione miſſæ.

3 *Si dicant Pſalm. miſerere, vel quaſdam alias orationes.*

4 *In articulo mortis.*

5 *Prouincialis dat in viſitatione, & confeſſarius euntibus ad generalem congregationem.*

6 *Nouitij gaudent hoc fauore, & familiares, ac quidam alij.*

RElIgioſis non eſt indecens nec imperfectio frui indulgẽtijs [a], quæ conceduntur omnibus aut laicis: ſed per illas non liberãtur à pœnitentijs in capitulo impoſitis. quędam priuilegia concedit Pontif. in Bulla crucia. ſęcularibus (vt de ouis & lacticinijs veſcendis in quadrageſima) quæ merito negat regularibus & presbyteris [b], quos decet abſtinẽtię eſſe amatores. ſi tamẽ ſacerdoti vel regulari per aliud ſpeciale priuilegium aut confeſſionale concedatur veſci cibis prohibitis in quadrageſima, non reuocatur per bullam cruciatæ: ſi modo ea accepta reualidetur priuilegium. Regularibus merito Pontifices concedunt multas indulgentias & magna priuilegia [c], & ad Regulares clericos Societatis Ieſu per communicationem extendunt conceſſa alijs regularibus aut ſęcularibus [d] non ſolum ad Inſtar, ſed æque principaliter, & eadem ſæpe confirmant ex certa ſcientia. Qui regulares eligãt ſibi confeſſarium per Bullam cruc. infr. capti. 22. expedit vero quaſdam priuilegiorum indulgentias non extendi ad quoſdam Regulares [e].

2 Ijs qui profeſsionem expreſſam aut tacitam faciunt: vel qui in religione Societatis Ieſu per vota ſimplicia cum approbatione eccleſiæ fiunt ſimpliciter religioſi, conceduntur indulgentiæ magnæ [f]: 1. ſi quis illorum dicat, vel audiat miſſam

a D. Tho. add. quæſtio. 27. art. 2. Palu. diſtin. 20. q. 4. Aſten. lib. 5. tit. 40. tandem art. 5. Cordub. lib. 5. quæſt. 31. & 40. Angel. indulgẽ. §. 22. Tabi. §. 20. quod autem alij negare videntur, limitandum eſt. Nauarr. de indulg. not. 5. Soto. diſt. 21.

b dictũ eſt ca. 3. §. 6.

c vt patet ex Compẽd. Mẽdicant. & Claud. in Cõpẽd. Societ. verb. priuil. inf. cap. 24. & ſequent.

d Pius. V. in Bull. anni 71. Claud. verb. cõmunicatio. §. 2. verb. priuil. §. 7. quod immediate & ęque principaliter gaudet religio Societa. Ieſu priuileg. aliorum ordinum: maxime quia fit communicatio in omnibus & per omnia. quod eſt valde amplum, vt aduertit Horat. Mandoſius. tract. de priuileg. adinſtar. quæſtio. quarta. num. octauo. & gloſſ. 8. cum Natta. conſil. 432. lib. 2. Felician. libr. de cenſur. tit. de priuileg. capit. 19. Item. 2. Pius. V. expreſſe concedit extenſionem communicationis ad futura etiam aliorum priuilegia. vt Clem. V I I. conceſsit Minor. Horat. gloſſ. 8. num. ſexto, & nono. & gloſſ. decimaquarta. nu. decimoquarto. Oldradus conſ. 300. Claud. verb. communicatio. §. 2. & . 3. (quod non aduertit Horat. gloſſ. quinta. num. 66.) Extenditur. 3. ad aliorum priuilegia quæ non erant in vſu apud alios, aut erant conſuetudine derogata. Claud. priuileg. capit. ſecundo, & quinto. Horat. gloſſ. decima quarta. num. ſeptimo. gloſſ. decima quinta. à num. 42. 49. 55. 66. & quæſtio. ſeptima. citat Patrem ſuum Quintil. Mandoſ. in cacellar. regul. 22. q. 10. Extenditur. 4. vt gaudeat priuilegijs ſororum Mendicant. Horat. quæſtio. quarta. nu. ſexto. cum Natta. cõſ. 432. li. 2. ſed olim Minores non fruebantur priuilegio Monialium: nec Moniales S. Claræ, priuilegio Minorum, quæ tamen iam communicantur illis per conceſſionem Bonif. V I I I. & Xiſt. IIII. Horat. cum Bald. & Cardin. in Clemen. dudum de priuileg. §. verũ. quęſtio. vndecima. Item. 5. dũ Papa prĩuilegia Minorum confirmat, extendit eam confirmationis gratiam ad Societa. Ieſu. Horat. quæſtio. ſeptima. cum Quintil. in cancellar. regul. vigeſima ſecunda. quæſtio. decima. vide Mauar. de indulgent. not. vigeſimo ſexto. numero octauo.

e ita ſunt limitandi qui negant indulgentias, id eſt, priuilegia valere Religioſis. Albert. diſtinctio. vigeſima. articu. decimo octauo. dubio ſecundo. Bonauentura. artic. quarto. c. & ad quartũ. Aſten. ſup. artic. quarto. fin. propendet Syl- ueſt. indulgent. §. quinto. verſ. 4. numero decimoquarto.

f de quibus late Compend. Mendican. & Claud. verb. indulgent. qui intrant Societat. in ingreſſu & morte, habent indulgent. plenar. Claud. §. 4.

g Compend.

conceptionis B. Virginis [g], ſi modo ſimul oret pro anima Leonis PP. X. id concedentis, & pro vniuerſali eccleſia. 2. qui celebrat miſſam quinque plagarum [h]. 3. qui celebrat, vel celebrare facit Romæ in eccleſijs ſocietatis Ieſu (aut ſaltem in vno altari deſignato Romæ per generalẽ pro animabus purgatorij,) liberat vnam animam [i]. Item venientibus ad primas miſſas regularium Mendicantiũ datur indulgentia triũ annorum & duorum dierum [k]. Et regularis qui celebrat in dominica vel ſolẽni feſto Chriſti, vel B. Mariæ, vel quando cõmunicat, conſequitur indulgentiam plenariam [l].

3 Si quis ex Mendicantibus dicat ſemel Pſal. miſerere, conſequitur indulgentiam plenariam. 2. ſi vnum miſerere dicat in quolibet altari, obtinet pro viuis indulgentias illius dici [m] 3. ſi in ſua eccleſia quouis die præter Pſalmũ miſerere, addat orationem pro Pontif. (Deus omniũ fidelium Paſtor, vel omnipotens ſempiterne Deus miſerere famulo tuo) lucratur omnes & ſingulas indulgẽtias conceſſas eccleſijs & locis totius orbis [n]. 4. qui in ſua eccleſia, vel alia vbi pro tẽpore ex obedientia eſſe contigerit, ante altare maius quinquies deuote dixerit Pater noſter & Aue, conſequitur indulgentias ſtationum Romæ [o], ac ſi viſitaret omnes eccleſias & ſtationes Romæ. & præter hoc conſequitur indulgentias quotidianas quæ conceduntur viſitanti eccleſiam regularium [p]. infirmus poteſt hæc recitare in cella aut lecto [q], & impeditus neceſsitate aut itinere, ſatis eſt alibi dicere orationes [r]. 5. ſi dicat quinquies Pater & Aue, & ad finem vtriuſque gloria Patri, orans pro felice ſtatu eccleſiæ: & ſextum Pater & Aue, pro intentione concedentis, cum gloria Patri, vbicunq; conſequitur indulgẽtias Vrbis [s], & Ieruſalem, & ſancti Iacobi in Compoſtella, & quæ datur ſecunda die Auguſti viſitanti eccleſiam S. Mariæ de Portiuncula. ſed hanc indulgentiam (quæ præ multis eximia eſt & cum magna cauſa conceſſa) ſecundum quoſdam lucratur ſemel tantum in die [t], & licet Leo. X. hanc conceſſerit anno. 6. Pontificatus vt ait Sup-

g Compend. Mend. indulg. plen. quo ad fratres. §. 18. & . 19. Claud. §. 14.

h Paul. 3. Minor. vi. voc. habetur in Ara cœli.

i Paul. 3. conceſsit confraternitati Orphan. de vrbe anno. 47. & Hoſpitali S. Rochi, confirmaturq; per Pium. IIII. Iul. III. Pauli IIII. pro monaſterio catechumenorum de vrbe vt qui Romę in illorũ eccleſia celebrat, liberet vnam animã à purgatorio. videtur non communicari Societati niſi in vno altari, quod à Generali deſignetur Romę.

k Cõpẽd. Minor. indulg. quo ad ſęcul. 5. §. 28.

l Claud. §. 5. vid. etiam §. 14. & . 20. idẽ Leo. X. anno. 1515. Cõpend. indulg. plenar. quo ad fratres. §. 6. 10. 12. cum Supplem. fo. 42. conceſ. 133. hęc poteſt applicari defunctis quia data eſt anno. 3. Pontif. Claud. §. 7.

m Claud. §. 13. & coniũgatur cum. §. 17. conceſsit. Xiſt. IIII. habetur Romæ in conuentu de la Paz.

n Claud. §. 12. & 17. idem dedit Innocen. IIII. congrega. Caſsinen. anno. 1492. vid. Compend. verb. cõmunicatio. §. 6. Supplem. fol. 101. conceſ. 402. quod dicens orationem, Deus omnium fideliũ paſtor, habet indulgentiam. 100. dierum toties quoties Eug. 4. Minor. addit Innoc. IIII. quod confirmat Alexan. VI. & Iul. II. in priuil. manuſcrip. quod regularis viſitans ſuã eccleſiam principalem, vel annexam vel ſubditam, recitans ſemel Miſerere, flexis genibus, aut qui neſcit, quinquies Pater & Aue. & pro Papa concedente, Deus qui inter Apoſtolicos. conſequitur omnes indulg. Romæ & totius orbis. impedito vero, ſat eſt dicere ſemel Pater & Aue. ſi nec id poſſet, ſufficit ſola intentio. hæc applicari poteſt pro defunctis.

o Claud. §. 2. Supplem. fo. 104. declarat ſtationes. & fol. 115. §. ſequũtur ſtationes. Iul. II. Ciſtercienſ. Caſtellæ in illorum priuil. 29. nu. 6. conceſsit vt ij vel illorum Donati & officiales eligant duo, aut tria altaria ſui monaſterij vel alterius eccleſiæ: quæ ſi viſitent diebus ſtationum conſequentur eaſdem indulg. Not Cõpẽnd. Mend. in prima impreſſ. verb. indulgen. quoad fratres. not. 2. & in. 2. impreſſ. not. 7. falſo reſtringit cõcedi indul. ſtationũ: & nõ aliorum locorum Romæ. Fr. Manuel. §. 8. nu. 6. At concedi etiam plenarias, Manuel cum Cord. q. 41. cont. Nauar. hãc Onuphr. poſt comment. in Platin. fecit tract. de ſtationibus vrbis Romæ, & probat ex Tertul. libr. de coron. milit. li. 2. ad vxorem. & in apologet. & de orat. & lib. de ieiun. ſtationẽ fieri die dñico per tempus inter Paſcha & Pẽtecoſt. ob gaudiũ: quãdo nefas erat in dñica ieiunare, aut geniculis adorare. ſtatio dicitur actus, quo Chriſtiani ſtantes orabant in Baſilica aut ſepulchro Martyrũ, ſicut dicuntur milites ſtationarij qui ſtãtes ſtationẽ & excubias ad præſidiũ faciebãt. qui modus orationis diſtinguitur cõtra orationem flexis genibus, & abiectione ſuper terrã. de quibus Tertul. libr. ad Scapulam. & lib de coron. milit. Clem. Alexan. lib. vlt. Strom. Orig. ho. 4. in Num. Cypri. de orat. dominica. ſtamus ad orationem. & qui ſcripſit acta Dãmaſi Papa Anaſthaſ. Bibliothechar. in vita Hilarij Pap. ſed ſtationes poſtea S. Greg. I. limitauit certo numero per quoſdam anni dies. & ſeq. Pontif. adiũxerũt quaſdã litanias: fr. Manuel. §. 8. n. 2. Onuphr. ſup. Ioan. Diacon. lib. 2. de vita Greg. & Petrus Mallius. lib. hiſt. ſacræ. Die ſtationũ fit proceſsio in hãc aut illam deſtinatã eccleſiam: quę poſtea per quoſdam Pont. mutatæ ſunt ab eo indice quẽ ex Greg. I. refert Ioã. Diacon. lib. 2. Bonif. VIII. cõfirmauit indulgentias ſtationum.

p Supplem. fol. 115. §. ſequuntur ſtationes Claud. §. 12. 23. 24. 26.

q Compend. Mendic. verb. indulg. ſtatio. quo ad fratres. §. 8. infirmi. §. 3. Claud. indulg. §. 2. & . 6.

r Claud. §. 2. cum Supplem. & Monumen.

s Claud. §. 3. ſed Innoc. VIII. in Supplem. fol. 40. conceſ. 131. tantũ conceſsit indulgentias Romæ, ſed Leo. X. extendit, dicendo. 5. Pater & Aue.

t Quia cõceditur cum explicatione temporis determinati, ac ſubinde ſemel tantum in eo die prodeſt iuxta doctrinam D. Tho. d. 20. Adri. de indulgen. Compend. Mendic. verb. indulg. not. 6. ad fin.

fol.

plem. Minorum. fol. 60. poſſet tamen applicari defunctis. [u]) illam vero de quinque Pater & Aue iuxta verborum tenorem & commu. ſententiã, poteſt conſequi ſæpius in die. 6. qui dixerit coronam Domini Ieſu, quæ continet. 33. Pater & Aue, vel Coronam B. Mariæ. 63. Aue, vel ſeptem Pſalmos pœnitentiales, vel officium defunctorum pro defunctis, toties quoties conſequitur plenariã indulgentiam pro ſe, vel pro defuncto. infirmo aut valde ſeni ſatis eſt dicere vnum Pſalm. vel Hymnum B. Virginis, aut Domini noſtri [x]. 7. dicens Canticum graduum habet indulgentiam plenariam [y].

4 In articulo mortis ſi pœnitens ſeu contritus dicat nomen Ieſu, vel faciat ſignũ crucis, vel caput in cœlũ leuet, vel animũ cũ Deo habeat, vel decedat confeſſus & contritus, habet indulgentiã plenariã [z]. 2. cõfeſſarius poteſt abſoluere ſemel in vita [a] & iterum in articulo mortis cum indulgentia pleniſſima regularem: & in feſto B. Catharinæ martyris: reſeruaturque pro vero mortis articulo [b]. 3. omnes indulgentias plenarias & non plenarias quę ſunt Romæ in ſingulis eccleſijs lucratur regularis in ſua eccleſia [c]. 4. ſi ante altare euchariſtiæ in ſua eccleſia fundat preces pro S. Rom. eccleſiæ exaltatione, hæreſum extirpatione, & inter principes Chriſtianos fouenda pace, conſequitur omnes indulgentias etiam plenarias, ac ſi eo die viſitaret eccleſias & pia loca, quibus eo tempore concedũtur indulgentię [d].

5 Prouincialis peracta viſitatione monaſterij, vel Viſitator poteſt concedere indulgentiam plenariã [e]. 2. confeſſarius euntibus ad generalem congregationem poteſt concedere indulgentiã plenariã [f] tũc, vel infra. 20. dies ſequentes: & inſuper eunti ad Capitulum generale datur indulgẽtia vnius anni, &. 40. dierũ: eunti vero ad Capitulũ prouinciale centũ dies [g]. plurimę indulgentiæ cõceduntur ſæcularibus viſitãtibus eccleſias regularium, vel illorum ſermonem audientibus [h].

fol. 96. Cord. lib. 5. q. 34. Nau. de indulg. not. 15. ſi. ſed nos ſup. cap. 17. diximus etiam tunc perennem indulg. poſſe cõſequi ſæpius in die niſi expreſſe reſtringat. quod tandẽ ſequitur Nau. cũ Palu. Felin. & Lyra. [u] quia non fuit noua conceſſio Leo. X. ſed declaratio eius conceſſiõis quã prius fecerat anno. 3. Pontif. vt aduertit Supplem. fo. 42. conceſ. 131. ac ſubinde cõceſſio retro trahitur vt poſſit defunctis applicari, iuxta ea quæ habentur in Supplem. fo. 94. conceſ. 302. & Claud. §. 7. præſertim quia priuilegia Religionis in communi ſunt ample interpretanda, vt fauor, ex Alexand. 6. Claud. ver. declaratio. verb. priuil. §. 4. vt conceſſit Iul. II. Prædicator. in illorum priuil. p. 173. & Xiſt. IIII. Canonicis regul. ſancti Saluatoris in manuſcrip. fo. 50. Euerard. in priuil. Societ. ver. general. §. 10. dicit quando noſtri redduntur ancipites ſuper priuil. aut gratijs conceſſis vel concedendis: conceſſit Pontif. interpretationẽ fieri latiſſime ſecundum æquitatem in ſalutem animarum: non autem ſecundum iuris rigorem & Doct. ſubtilitates. & Pius. IIII. conceſſit Archiconfraternitati Caritatis frui omnibus gratijs & priuil. quæ conceſſæ ſunt alijs directe vel per communicationẽ ab anno. 3. Leon. X. die. 14. Kalend. Auguſti vſq; ad annum. 1. eiuſdẽ Pij. IIII. idque quanuis aliorum priuilegia non eſſent in vſu, aut eſſent reuocata. Compend. Mendic. verb. concil. fin. priuil. §. 33. Cord. ſup. Compend. verb. abſolutio quo ad ſæculares. 1. §. 19. facit Roſel. verb. abſolutio. 1. §. 122. 123. Euerard. in priuil. Societ. verb. priuil. §. 15. Claud. priuil. §. 11. & Clemens. VII. confirmat & de nouo concedit omnes indulg. vſque ad annũ 1527. contentas in lib. impreſſis fratrum Minorũ, ſcilicet in Supplem. Monu. & Cõpend. dicit Comp. Mendic. verſ. indulg. ſtatio. quo ad fratres. §. 16.

[x] Claud. §. 6. Compend. Mendic. verb. indulg. plenar. quo ad fratres. §. 13. & hæc poteſt communicari defunctis. addit Euerard. poſſe conſequi hanc toties quoties, ſi dicantur. 7. Pſalm. pœniten. aut officium defunctorum pro defunctis.

[y] Claud. §. 8. ex Leo. X. & Compend. Mendic. indulg. plen. quo ad fratres. §. 20. [z] Claud. §. 16. quod latius refert Euerard. §. 7. & Compẽd. Mend. verb. indulg. plen. quo ad fratres. ex Leo. X. non ſolum confraternitati Caritatis: ſed addit Confra. S. Marię de Cápo ſancto, de vrbe (vt habetur in illius erectione) vt decedens cõfeſſus & contritus habeat indul. plena. [a] ſic Sixt. IIII. Ciſtercien. (quod non expreſſit Claud. §. 15. quẽ vid. verb. diſpenſare. §. 6.) & clarius Iul. II. Innocen. VIII. Auguſtinianis, & Leo X. Cõpend. Mend. verb. indul. plen. quo ad fratres. §. 23. 24. abſolut. extraordin. quoad fratres. §. 9. & extẽditur ad artic. mort. etiã præſumptũ (in quo licite datur Vnctio) quia priuil. nõ reſtringit. ſup. c. 11. O. & c. 13. K. [b] Claud. §. 15. & ex Sixt. 4. ſicut & indulg. plena. bullæ cruc. exprimit. [c] Claud. §. 11. facit. §. 1. & 2. Xiſt. 4. & Leo. X. in Supplem. fol. 97. Compen. Mendic. indulgen. ſtatio. quo ad fratres, not. 4. & §. 7. & addit. §. 17. & Manuel. §. 8. nu. 10. quod idem Xiſt. 4. Carthuſ. conceſſit eas indulg. quas alij conſequuntur ſine manu adiutrice: ſi confeſſi viſitent altaria quæ ſunt in ambitu eccleſiæ. recitando Miſerere ante quodlibet altare. illiterati vero recitent 7. Pater & Aue. addit. §. 4. & verb. indulg. non plena. & fo. 119. §. notandum eſt inſuper, cõſequi etiã eas indulgentias quæ habent manus adiutrices: ſi dicant quinque Pater & Aue. quanuis autẽ ob proprium motum Pij. V. reuocentur indulg. cum manu adiutrice, non tamen derogatur hęc communicatio in fauorẽ Relig. Claud. priuil. §. 2. & 5. Pius. 4. Archicõfraternitati Caritatis vt cit. eſt ſup. [d] Claud. indulg. §. 11. [e] Claud. indulg. §. 10. & verb. viſitator. [fg] Claud. §. 9. & coniũgatur cum. §. 19. Compend. Mendic. indulg. non plen. quo ad fratres §. 1. [h] Claud. §. 27. item Paul. 3. Societ. Ieſu, vt prædicans poſſit concedere auditoribus: 100. dies indulgẽ. & ordini S. Hieron. in Hiſpan. in illorum priuil. tit. 12. fol. 41. prædicans in ſua eccleſia quouis die concedit annos. 18. dies. 322. ſi vero alibi prædicet annos. 18. & dies. 222. At in quadrageſi.

ſi prædicet

6 Eiſdem indulgentijs frui poſſunt. 1. Nouitij religionis [i], quia gaudent fauore propter communẽ vitam qua diſcunt ſtatum perfectionis: cum tamen in odioſis nõ aſtringantur: & in ingreſſu religionis & morte, datur indulgentia plenaria [k]. parentibus defunctis alicuius regularis etiam defuncti applicari poteſt indulgentia plenaria [l]. 2. fruuntur familiares. 1. famuli qui intra monaſteriũ ſeruiunt, & commenſales etiã ad menſam conducti. 3. medicus & tonſor monaſterij: procurator regularium, & illius ſubſtitutus: parẽtes, filij, vxores & fratres, [m] aduocati ac benefactores: conſeruator monaſterij capitulariter electus: tutor alicuius regularis & fundator monaſterij: & alij quos Generalis aut Prouincialis tanquã fratres admittit ad participationem bonorum [n]: quomodo indulgentiæ proſint etiã defunctis, ſup. ca. 3. ſi. 4. & 16. Indulgentia confratriæ corporis Chriſti pro illius feſti die requirit cõfeſſionẽ [o].

CAP. XX.

De reuocatione indulgentiæ & priuilegij, & publicatione Bullę cruc. moderate fit reuocatio legis quando eſt irritatoria.

2 *Bulla cruc. reuocatur elapſo anno qui durante iubilæo cæpit confiteri, poteſt abſolui.*

3 *Publicatio Bullæ vel iubilæi fieri debet ab habente autoritatem. An ob notitiam priuatam poſſet quis conſequi fauorem iubilæi?*

5 *Non oportet bullam ſecum ferre: ſi inculpate amiſit, valet. olim ſatis erat conſcribi.*

6 *Quibus bulla prodeſt, vt viris etiam exteræ nationis ſi intra Hiſpaniam ſint.*

7 *Poteſt eodem anno frui duplici bulla. An poſſit in alium transferri bulla?*

EXpedit Papam interdum reuocare priuilegia [a] & indulgentias à ſe vel à prædeceſſoribus conceſſas: quia nimia indulgentia parit abuſum [b], & longo tempore habita reputatur à vulgo debita: cum tamen ſit gratia. Nunc Bullæ cruciatæ expirant finito anno: olim triennio, vel alio tempore. Donatio tamen rei temporalis quæ ſit priuilegio Principis; & præſertim ſi tranſijt in vim contractus [c], non eſt reuocanda ſine cauſa. [d] 2. priuilegium non amittit vim ante certificationem reuocationis [e] ſeu ſuſpenſionis: quare ſi ante tempus reuocetur bulla, & ignorans reuocationem elegit confeſſarium, à quo abſolutus eſt à peccatis etiã reſeruatis, valet abſolutio [f] ex præſumpta

ſi prædicet domi ſuæ fer. 2. 4. & 6. vltra prædicta, concedit annos. 138. dies. 202. & in ſumma in prædictis ferijs ſunt anni. 156. & dies. 524. Compend. Mend. indulg. quo ad ſæcul. 5. §. 6. ad ſi. [i] Claud. §. 30. [k] Claud. §. 4. [l] Claud. §. 28. ex Monum. fo. 65. & Compen. indulg. quo ad ſæcul. 8. §. 1. ſed oportet explicari per quas preces applicetur hæc indulgẽtia parentibus defunctis. [m] Claud. §. 29. cum Supplemen. fol. 99. Cõpend. Mendic. indulg. pro ſæcul. 8. §. 3. conceſſit. Iul. II. Minimis. [n] addit Xiſt. IIII. fratrib. Mendican. S. Hierony. vt de cõſenſu Prouincialis cũ conſultoribus ibidem degentibus, poſſint eligi duodecim benefactores in quolibet collegio aut cõuẽtu, qui eiuſdem Religio. indulgentijs gaudeant citra plenarias. idem Xiſt. IIII. ſub teſtimonio Cardin. S. Xiſt. anno. 1472. in tota religione eligi poſſunt. 70. benefactores qui fruantur indulgentijs etiam plenarijs. adde ex Euerard. §. 14. quod Clemen. 7. conceſſit Minor. vt ſuperior vel ſocius eius antiquior religione, celebrans. 2. vel. 4. feria pro anima, conſequatur omnes indulgen. ac ſi in altaribus Romæ priuilegiatis intra & extra muros celebraret: in quibus ſingulæ miſſæ liberant vnam animam à purgatorio.

[o] Nauarr. de indulgent. not. 18. num. 12.

CAP. XX.

[a] Syluest. [a] priuileg. § decimo. Corduben. lib. quinto. quæſtio. 33. propoſi. 2. & quæſtio. 36. [b] Concil. Lateranen. capit. 62. Trident. ſeſſ. 21. refor. capit. nono. ſeſſ. 25 refor. capit. 18. [c] quia contractum ſeruare eſt de iure gentium, & ſic tenetur etiam Papa ſeruare contractum. Palac. Rub. de donation. §. 69. num. 16. Pinel. 1. part. Rubr. de reſcin. vend. capit. 2. num. 25. Gomez. de infirm. reſign. quæſtio. prima. Anton. Gabr. tom. 1. verb. Princeps. & ex Viuio. opin. 235. [c] tom. 2. tit. de non tollen iure quæſito. concl. 5. tomo. 3. ex Balbo. conc. 321. Naua. capit. 27. numero. 73. & de indulg. not. 28. numer. 7. addit Anto. Gabr. dicto. 2. conc. 7. & Viuius quod Papa non poteſt reuocare priuilegium remuneratorium, aut quod tranſijt in contractum. [d] Syluest. donatio. 1. §. 12. [e] Domin. & Gemin. in cap. 1. numero. 8. de conceſ. præbend. in. 6. Cordubenſ. quæſtio. 36. propoſit. 3. Nauarr. de indulg. not. 31. numero 28. Tabien. indulgen. §. 29. vbi Syluest. §. 5. & lex. §. 8. gratia. 1. § 2. Angel. gratia. vbi Roſel. §. 6. [f] tenet Mant. add. quæſtio. nona. & multi recent. colligitur ex Medin. C. de confeſſ. quæſtio. 26. Frat. Medin. 1. 2. quæſt. 90. artic. 4. ſentit Soto. lib. 1. iuſt. quæſtio. 1. artic. 4. Caietan. verb. excommu. poſt capit. 31. fin. Cordub. lib. 5. quæſtio. 36. ad fin. & caſ. 144. facit Syluest. gratia. nu. 4. Armil. §. 6. Manuel. in Bulla. §. nono. nu. 24. verſ. 5. & num. 25. ſic valet ſententia eius qui communi errore populi habetur iudex ordinarius (præſertim ſi præceſſit titulus ſaltem coloratus cum ſcientia & patientia Principis.) Nauar. capit. nono. num. 8. cum Syluest. & Caietan. Anton. Gabr. tom. 2. tit. de probation. concl. 8. num. 20. aut ſi reputetur iudex delegatus. Anto. Gabr. num. 3. & 31. ſatiſque videtur pro titulo retinere Bullam, quam non conſtat expiraſſe: facit Nauarr. ſup. & Syluest. indulgent. §. quinto. ver. 8.

intentione Papæ: nè alias reuocatió & lex irritatoria afferat periculum illaqueandi animas ignorantium. Ab aliarum legum obligatione & pœnis (quando leges non ſunt irritatoriæ aut reuocatoriæ; & tamen de ſe obligant elapſis duobus menſibus à promulgatione g) excuſatur homo per ignorantiam inuincibilem promulgationis : aut ſi lex propter difficultates non ſit vſu populorum acceptata [h], vel non tranſijt Pyrenæos i cum fide publica & ſubſcriptione [k] quæ probent authenticè fuiſſe promulgatam. At priuilegia Religionis habent vim & efficaciam in iudicio vel extra, per ſolam ſignaturam, ac ſi ſigillo plūbeo eſſent obſignata l.

2 Bulla cruciatæ quæ ad annum concedi ſolet, non cenſetur reuocari ante expletum annum m: nec paulò poſt per hoc quod noua bulla promulgetur in Metropoli eiuſdem diœceſis, ſed in eodem oppido principali [n], vbi promulgari ſolet. imo ſi elapſo anno & paucis diebus, non promulgetur ſecunda bulla (quam conſtat paulo poſt promulgādam) fruetur quis prima bulla [o], ex pia interpretatione Pontificis & commiſſarij : quia annus vnus computatur more eccleſiaſtico, à prima vſque ad ſecundam promulgationem circiter : vt confeſſionis, & communionis præceptum

g Authen. vt factæ nouæ, colla. 5. titu. 16. in volum, Nauarr. cap. 23. num. 44. capit. 27. nume. 16. & idem ſeruandum eſſe in lege Canonica (nè Papa intendat obligare niſi poſt duos menſes à die promulgationis) declarauit Pius. V. proprio motu. Nauar. cum commu. Bartol. in l. omnes populi, numero. 37. ff. de iuſt. & iur. Turrecrema. in 4. diſtin. Perez l. 2. titu. 15. lib. 8. ordin. & in fin. Rubr. tit. quarto. libr. 1. & l. 2. tit. ſeptimo. libr. 5. ordin. Gomet. proœmio. reg. cancell. fol. 12. Anton. Gabr. to. 2. tit. de legib. concl. 4. tit. de clauſul. concl. 3. Bernar. Diaz. regul. 428. Couar. pract. cap. nono. num. ſeptimo. Alij falſo tenent legem Papæ ſtatim ac Romæ publicatur in campo Floræ, obligare totum orbem. in quo dubius eſt Syluest. lex. §. 6. Ang. §. 12. Armi. §. 11. nec Soto audet determinare. lib. 1. iuſtit. quæſt. 1. artic. 4. Frat. Medin. 1. 2. quæſtio. 90. artic. 4. ſed Caſtro. libr. 1. leg. pœn. capit. 1. Specul. coniug. in appendic. dub. 14. aiunt mox obligare etiam irritatoriam. propendet Soto. diſtinctio. 27. quæſt. 1. artic. 2. ita vt ex tunc non valeat contractus etiam matrimonij, poſito decreto irritante. ſed prior ſententia eſt vera ex declaratione Pij V. prop. mo. h bene Nau. c. 23. n. 41. 48. ſi. 62. & capit. 27. nu. 149. 249. & 271. §. 13. Apolog. de redditib. quæſtio. 2. mon. 26. ad fin. lib. de orat. not. 22. num. 5. Caſtro. ſup. Cordub. caſ. 78. opinio. 3. Syluest. lex. §. 9. cum. Pan. & Dominic. & ver. conſuetudo. §. 6. & 13. inobedientia. §. 3. Armil. lex. §. 11. Couarr. 2. Var. capit. 16. num. quinto. Anton. Gabr. tom. 2. tit. de clauſul. concluſ. 2. num. 8. 9. 16, 102. Perez. l. 2. tit. 7. lib. 5. ordin. pag. 202. Anton. 1. part. tit. 18. capit. 1. ante. §. Dried. 1. de libert. Chriſtiana. capit. 2. par. 3. Mexia. pragma. panis. con. 3. num. 18. colligitur ex Soto. lib. 1. iuſt. quæſtio. ſeptima. artic. 2. lib. 6. quæſtio. 1. art. ſexto. dum agit de monte pietatis. & lib. 10. quæſtio. quinta. artic. ſexto. de concil. Lateranen. circa beneficiarium nō recitantem. i Nauar. capit. 27. nu. 249. §. 5. de proprio motu Pij. V. contra Sodomitas & Simoniacos. & num. 271. §. 14. de lege noua quæ habet pœnas exorbitantes, quæ addit verba ad terrorem, & non intendit illaqueare conſcientias, ac ſubinde pro foro conſcientiæ reſtringenda eſt quātum verba patiuntur. Aymo. de antiquit. 4. part. capit. 2. nume. 49. capit. 3. num. 42. & in quæſtio. poſt hunc tracta. num. 25. Alciat. libr. 1. de verbor. ſignificat. num. 32. 41. cum multis. Valle conſ. 26. num. ſexto. & decimo. Bellon. lib. 4. ſupput. cap. vlt. num. octauo. contra quoſdam apud Tiraquel. trac. de mort. 2. part. declar. 2. num. 2. & quidam dubitarunt, an in Hiſpan. receptus eſſet propr. motus Pij V. cum conditio. de conſtitutione cenſus, de quo Nauarr. capit. 17. nu. 234. & ab anno. 88. interpoſita eſt in curijs Matritij, ſupplicatio Regis qua ſuſpenſa eſt vis & executio illius: nec admittitur in Prætorijs & ſenatu Regis. k ſic proprij mot. Pōtif. in fine addunt, tūc fidem adhibendam eſſe, ſi tranſſumptum ſit ſubſcriptum, & munitum ſigillo Notarij & alicuius perſonæ in dignitate cōſtitutæ. Anton. Gabr. tom. 2. commun. lib. 6. titu. de clauſul. concl. 2. §. 102. motum proprium ſubſcribendum eſſe manu Principis. Socin. Reg. ſigillis & literis ignotis. facit Trident. ſeſſ. 24. reform. cap. 20. vt reſcriptum auocet cauſam ab Ordinario, debet ſubſcribi manu Papæ. Mexia in pragm. panis. concluſ. 2. num. 18.

l Claud. in Compend. Societ. §. ſexto, & ſeptimo, ex Iul. II. Leo. X.

m vt colligitur ex principio & prope fin. Bullæ cruciat. Gregor. XIII. ab anno. 76. & ſequent. Pontif. dicit, à die publicationis vſque ad finem expeditionis eiuſdem anni. & ita reſpondit Soto de Salazar cum eſſet commiſſarius.

n ſentit Soto. libr. 1. iuſt. quæſtio. prima. articu. 4. Frat. Medin. 1. 2. quæſt. 90. artic. 4. Peña, Sotomaio. & alij recent. & declarat conſuetudo in praxi.

o tunc prodeſt Bulla pro tempore interdicti, eſu ouorum, & vt eligat confeſſarium qui abſoluat etiam à reſeruatis, ita anno. 82. conſulti Salmanticenſ. Doct. Moya, Vera, Sahagun. Nauarr. iunior. & multi Theolog. docti ex varijs Religion. alias enim cederet in periculum animarum : & ea eſt plana intentio Papæ bullam per ſexennium concedentis, & commiſſarij, vt qui quolibet anno, tempore publicationis accepit ſex Bullas, nullo die ſexēnij priuetur priuilegijs illius, nec vero omnes in ingenti vrbe tenentur primo publicationis die, accipere : ſed ſatis eſt intra triduum, aut hebdomadam. ſic dies artificialis pro recitandis horis eſt longior, vt à præcedenti veſpere, vſque ad ſequentis diei mediam noctem Caietan. verb. horæ. & pro matrimonio cenſetur annus ætatis. 14. quanuis deſint aliquot dies, aut menſes, ſi malilitia ſupplet ætatem. ſecus pro ordinibus ſacris, aut beneficijs.

P Dictum

obligat intra eccleſiaſticum annū, ab vno Paſcha in alterum, & habet nūc plures dies, nunc pauciores [p]. An vero aliter expiret aut ſuſpendatur Bulla cruc. quàm elapſo publicationis anno, dicetur. cap. 21. Si intra annum quo bulla durat, cæperunt tractari cauſæ, poſſunt perduci ad finem cauſæ ſic pendentes [q]: ſicut ſi conſeruator aut delegatus iudex cępit cauſām poteſt eam finire, quanuis tempus ſuæ commiſſionis expiret. Quare ſi quis durante iubilæo aut bulla, cæpit confiteri, & tamen confeſsio longa finita eſt poſt elapſum tempus, poteſt abſolui, acſi adhuc iubilæus duraret, ſi modo præſticit omnia neceſſaria: ſic enim hoc beneficium principis & fauor extendi debet.

3 Quædam requiruntur vt Bulla aut iubilæus proſit, vt promulgatio, receptio cum acceptatione intra certum locum, &c. 1. publicatio bullæ vel iubilæi fieri debet ab habente autoritatem promulgandi r, ſic enim iubilæus vel indulgentia quæ Romæ datur iubetur, promulgari in ſingulis diœceſibus aut oppidis per epiſcopum, vel alium ordinarium, aut parochum : prælatus religionis poſſet prius publicare ſuis regularibus s: 2. ſi quis pridie, aut paulo ante publicationem ſibi priuatim notam iter faciat, ſatis videtur ea notitia promulgationis, vt in itinere poſsit præmiſsis diligentijs conſequi iubilæum [t]. aut in aliud oppidum ſe conferens vbi publicatur, poſſet audita publicatione conſequi. ſępe vero concedit iubilæus, vt finito itinere u liceat præmiſsis diligentijs conſequi & abſolui : ſic enim iter faciens ſolet alibi extra diœceſim accipere bullam ibi publicatam, qua vbique fruitur : cum ſit Papæ priuilegium perſonale, quod perſonam vbique comitatur [x]: nec bulla aliud requirit quàm vt data ſtipe [y] deſignata accipiat de manu Depoſitarij per ſeipſum, aut per alium bullam ſcriptam & ſignatam. [z] Quod vero Bulla Latina addit, vt receptam penes ſe retineat : ſatis eſt vt domi licet longe nunc diſtet ab illa, conſeruet. quod ſi inculpate eſt amiſſa aut combuſta bulla, non deſinit frui illa [a]: finis enim ob quem conſeruanda eſt, explicatus in eadem bulla, ſaluatur. ne circa gratias ſibi conceſſas errare, ne ve alius illas ſibi vſurpare poſſit. At vt indulgentias grani benedicti conſequatur, oportet vt granum ſaltem alienum penes ſe habeat: nec tamē requiritur, vt ipſum digitis tāgat. Nec per bullam crucia. ſuſpenduntur gratia conceſſa ſuperiori ex Mendican. pro ſuis etiam ſubditis. olim ſufficiebat conſcribi in libro depoſitarij [b] proprium nomen ſuſcepturi bullam : atque ita fruebatur priuilegijs bullæ. vt in confratria Roſarij, ſatis eſt conſcribi nomen c: & alijs gratijs Papæ gaudent Regulares per ſolam conceſſionem viuæ vocis oraculo, etiam literis nōn expeditis d. Nunc vero vt fruatur priuilegijs bullæ, ſatis nō eſt intentio ſumendi & conſcriptio:

P Dictum eſt lib. 1. de pœnitentia, ca. 4. q Bulla lat. ſic delegatus, & conſeruator datus ad annum, poteſt cauſam prius cæptam proſequi, & lite conteſtata coram eo poteſt, ſubdelegare. Syluest. conſeruator. §. 6. Palac. in text. cap. per veſtras. not. 2. numero. 28. Auendaño. de exeq. māda. ca. 1. numero. 16. Aufrer. in capel. Toloſ. quæſtio. 12. r s colligitur ex Soto lib. 1. iuſtit. q. 1. a. 4. Anto. Gab. to. 2. lib. 6. tit. de legib. cōcluſio. 4. & Doct. dum agūt de promulgatione legis. ſic decretū de clādeſtin. debet in parochia publicari de mandato epiſcopi, aut certe parochi : & prælatus monaſterij cenſetur Ordinarius vt promulget ſuis ſubditis exēptis ab epo. t colligitur plane ex intētiōe Papę. u ſic expreſſit Gregor. XIII. anno. 74. & 83. Xiſt. V. anno. 85. in iubilæis à ſe datis. Nauarro de indulgent. not. 32. x Syluest. & commun. verb. priuileg. ſed Bulla declarat, ne extra Regna Hiſpan. liceat veſci ouis & lacticinijs tempore prohibito. y in bulla magna originali, monet Papa, ne exigant ſtipem à paupere : cui proinde commiſſarius deberet gratis dare.

z Bulla ait exigendam ſtipem pro qualitate perſonarum, & deſignat commiſſarius ſatis communiter eſſe duos argenteos. ſed à domino qui vaſſallos habet, aut ingentes redditus, exiguntur ſemel octo argentei : ſi tamen hic capiat. 2. bullam eodem anno, ſoluet duos tantum argenteos. ex præſumpta intentione commiſſarij. At vxor quæ non habet bonorum adminiſtrationem (quanuis ratione dotis eſſet domina vaſſallorum) ſatis eſt vt tribuat duos argenteos. Frat. Manuel. §. duodecimo. numer. decimoſexto.

a colligi poteſt ex Syluestro. priuileg. §. duodecimo, & decimoquarto. Armil. §. decimo. Tabie. §. decimo. cum Innocen. capit. conſtitutis de reſcript. & in ſimili Mandoſ. in cancell. regul. vigeſima ſeptima, queſt. ſexta. nume. primo. contra Manuel in expoſit. Bullę. §. duodecimo. nume. 17. b ſic ſatis eſt in alijs priuileg. vt aiunt Summiſt. cit. per hoc enim obligatur accipere poſtea bullam, & habet quēdam titulum : vt de titulo colorato parochi. ait Nau. capit. nono. nume. octauo. c Nauarr. de Orat. Miſcella. 37. num. 59. d Leo. X. cōceſsit Minor. vt in Supplem. fol. 58. conceſ. 161. & valet in perpetuū, cum ſit gratia Papæ nomine dignitatis cōceſſa. prodeſtque etiam in publico, vt tempore interdicti & ceſſationis. Comp. Mendic. Societ. & Bernar. verb. oracula, & ver. generalis. §. 8. vt tamen Oraculū fidē faciat in foro exteriori, oportet de illo atteſtari Cardinalē coram quo conceſſum eſt. & generaliter gratia ſtatim vt verbo Papę conceditur per fiat. valet in conſcientia literis non expeditis : ſed niſi expediantur poſtea literæ, cenſetur inualida pro foro exteriori. Molina. libr. ſecundo de primogenit. capit. ſeptimo. numer. 52. 55. 56. & ſequent. Bald. in. l. falſus. num. 21. C. de furt.

 e Cit.

e Cit. Z. & conſtat ex verbis Bullæ, & praxi.

f communis. nec eſt ſimonia pro ſubſidio tẽporali vt eſt opus pietatis concedere bullã & indulg. D. Th. add. q. 25. ar. 3. Bon. d. 20. ar. 4. Palac. lib. 2. de contract. c. 7. Soto. d. 21. q. 2. ar. 2. fi. Aſten. lib. 5. tit. 40. a. 4. Cordub. li. 5. de indul. q. 21. Nau. de indul. not. 31. n. 47. Fr. Manuel. in Bulla. §. 12. nu. 14. fin.

l Manuel in bull. §. 1. num. 8. & patet ex verbis bullæ in princ. deinde anno. 1580. circiter, conceſſa eſt pro regno Luſitaniæ. & Greg. XIII. anno 73. conceſsit pro Indijs regi Catholico ſubiectis.

m patet ex verbis bullæ à tempore Pij. V. ann. 71. vſque nunc Man. §. 1. n. 7. vide. ſup. lit. X.

niſi bullam receperit ſaltem dato pignore, aut facta obligatione [e]. At vt olim in iubilęis exigẽtibus manus adiutrices, neceſſaria erat realis ſolutio eleemoſynæ [f] ita ad conſequendam indulgentiam plenariam bullæ [g]: ſi pater vel amicus mihi abſenti mittat Bullam, ego vero quia alia fruor, non acceptem: licebit transferre in aliam [h]. Non tamen ſi bullam ſemel mihi iam acceptaui & applicaui [i]. Non oportet vt nomen proprium ſit eidem bullæ inſcriptum [k]: quod tamen expedit.

6 Bulla cruc. conceditur in fauorem, ſubſidiumque regis Hiſpaniarum, pro illis qui intra Hiſpan. ſunt, vbi bullæ promulgantur: & prodeſt etiam viris exteræ nationis, qui ad Hiſpaniam deflectunt, vel in illa forte conſiſtunt [l]. Gregor. Pap. xiij. anno. 1573. extendit bullarũ conceſsionem pro Indijs regi Catholico ſubiectis. ſi intra Hiſpaniam caperẽ bullam pro amico etiam Hiſpano apud Galliã cõmorante, non prodeſt ei [m]: quia conceditur regioni, & ratione illius, viris qui intra illam habitant, aut obiter adſunt. ſumpta vero ſemel bulla prodeſt ei quanuis recedat in Italiam: quia priuilegium perſonale ſequitur vbiq; perſonam: præterquam ne liceat in Italia prolibito vti ouis: vt Latina reſtringit. At ſi diuertat in Indiam, poteſt ouis veſci: quia bulla æquè conceditur pro Indijs, ac ꝑ Hiſpania. quomodo valeat excõmunicato, ſup. ca. 18. §. 2.

7 Si quis in eodem anno promulgationis velit accipere duas bullas concedit Pontif. etiam pro reſeruatorum abſolutione, vt poſsit bis vtriuſque priuilegijs vti vel frui [n], cum tamen indulgentia ad tempus conceſſa ſecundum quoſdam nemo frui poſsit, niſi ſemel [o] vt in qua dicitur, qui tali die viſitauerit eccleſiam N. conſequatur indulgentiam. ſi vero abſque temporis determinatione: poſſet quoties in die viſitauerit, conſequi indulgentiam.

8 Ijs qui vſu rationis carent [p], vt phrenetico prodeſt ad hoc quod tempore interdicti miniſtrentur ei ſacramenta etiam vnctionis. & his ac pueris vt eo tempore decedentes ſepeliantur in loco ſacro, & cum quadam põpa [q] ſepelitur enim infans cum miſſa in gratiarum actionem vt dicetur lib. de de miſſæ ſacrific. capit. 13. & cum matre adſint in Miſſa tempore interdicti. [r] 2. catechumenis fidelibus prodeſſe poteſt pro indulgentia [s]. & forte vt commutatione facta diſpenſentur vota aut iuramenta quæ fecit [t]: & fiat cõpoſitio pro debitis incertis [u]. ſic enim in fauoribus pertinent ad fauorabilem iuriſdictionem Papæ: vt Nouitij gaudent fauore religionis [x]. 3. defuncto prodeſt plus ſi viuus acceperat, vel ſi teſtamento legat ſtipem vt bis in anno pro illius anima accipiatur bulla [y]. põt etiã alius ſponte accipere bis in anno, & applicare defuncto indulgentiã [z].

g id non eſt certũ: & quibuſdã ſatis videtur dato chyrographo aut pignore, accepiſſe bullã

h Fra. Man. §. 10. & multi recent. q. a quandiu nõ acceptaui applicationem eſt in pendẽti vt liceat, accepta etiã ſtipe tranſferre in aliũ. vt ſi abſenti facta eſt donatio aut collatio beneficij nõ eſt efficax, nec obligat recitare, donec acceptet. c. ſi tibi abſenti. de præben. in. 6. Nau. c. 25. n. 103. li. de orat. not. 7. n. 29. & Miſcel. 61. n. 136. ſeu Nou. Miſcel. 97. n. 3. & in. c. accepta. oppoſ. 5. n. 21. Couar. 3. Var. c. 16. n. 1. & 3. Mandoſ. in cancel. reg. 32. q. 15. nu. 6.

i At ſi ſemel mihi bullam applicaui per acceptationem. ſup. c. 8. §. 1. non poſſum trãferre in aliũ.

k quia ſæpe dantur multæ Bullæ pro magna familia, ſine nominum inſcriptione, aut puer depoſitarij ſcribit. nec cenſetur falſarius qui ſcribit aut mutat nomen in eo tranſſumpto, y por quanto vos N. diſtes. imo & in Bulla Apoſt. mutatio literæ ad correctionẽ ignorantiæ, non eſt culpa falſi. Nau. ca. 27. n. 62. cũ Gerſo. 2. p. alph. 32. fol. 118. & 1. p. in mat. de excomm. & irreg. in fin. Ang. excom. 16. caſ. 3. n. 3. Tabie. excom. 5. caſ. 5. Richar. d. 18. ar. 12. q. 4. Ant. 3. p. tit. 24. c. 18. & colligitur ex. ca. ex conſcientia. de crimine falſi. At in antiqua Bulla cœnæ habebatur incurri excom. ſi punctũ mutet (quo de inualida fit Bulla valida) aut ſi corrigat, poſtquam literæ ſunt ſignatæ à notario vt tenet Hoſt. Aſten. Caiet. verb. excom. c. 18. Rebuf. ſup. Bull. cœnæ. & Mich. Thomaſius. ſup. eandem Bullam. ſed nunc ſublatum eſt (ly aliquid) mutauerit.

n ſup. cap. 11. §. 1. fin. Manu. §. 11. & conceſsit Grego. xiij. vt per. 2. bullam eodem anno fruatur alia indulgen. plenar. & poſſit iterũ abſolui à caſibus in cœna Domini.

o ſup. capit. 17. ad fin. ex D. Thom. Palud. Ant. Felin. Durand. Sylu. Cord. lib. 5. quæſt. 30. at probabilius eſſe dixi etiã tunc ſæpius in die conſequi poſſe indulgen. cũ Angel. Roſel. Nauar.

p q quia bulla generaliter loquitur ſine diſtinctione ætatis. & puer vel amens cenſetur interpretatiue petere. quæ ſunt ſibi vtilia: & phrenetico qui Chriſtiane vixit, datur Euchariſtia, & extrema Vnctio. & in mortis articulo poteſt ei per bullam concedi abſolutio ab excommunica. & indulgent. plenar.

r quod obligatorium putat Nauarr. capit. vigeſimo ſeptimo, nume. 168. Cordub. caſ. 60. §. decimo. Felician. tit. de interdict. capit. ſeptimo. pag. 187. Armil. interd. §. 17. (ſicut paruulis defunctis tempore interdicti non poteſt dari ſepultura ſacra vt generaliter Nauarr. numero. 176. & 243.) At re vera infans & amens non prohibetur tunc intereſſe officijs cum matre: quia non dicitur præſens humano modo vt probat Rebuf. de verbor. ſignificatione. l. 209. §. 21. fauet Angel. interdictum. 1. §. quinto. cum Ioann. de Deo. nec contradicit Syluest. interd. 2. §. decimo ſeptimo. (in cuius litera deeſt ly non) pueros tamen doli capaces, vt poſt ſeptennium, negat admittendos tunc ad officia abſque priuileg. idem Recent. fauet Couarru. capit. alma. ſecunda part. §. quarto. numero quinto. illat. 12. quare falſo Cordubez.

pro

pro ſe citat Sylueſt. & Couarruu. item Bulla prodeſt pueris pro eſu ouorum poſt ſeptennium.

s ſup. cap. 18. §. 3.

t huic quia numeratur inter fideles, merito, ſed non numero, Pontif. commutat ex cauſa obligationes Deo factas, vt ait Palud. 4. diſtinctio. 15. quæſt. 5.

u nam rex vice Reip. poſſet in lege naturæ facere cõpoſitiones pro debitis incertis.

x ſup. cap. decimo nono. §. ſexto. ſic catechumenus comparatur Nouitijs in religione Chriſtiana.

y z ita explicat Bulla lat. Manuel poſt. §. decimo tertio. vt ſiquis pro defuncto excommunicato, aut tempore interdicti capiat Bullã, poſſet defunctus abſolui ab excommunicat. reſeruata & ſepeliri in loco ſacro.

CAP. XXI.

Quando expiret Bulla, aut gratia conceſſa, & quomodo confirmet alia priuilegia?

REuocare aut ſuſpendere priuil. Regulariũ vt Põtifex poteſt cũ ſit gratia ex eius beneplacito pẽdẽs, ita & bullam cruc. quam ſexto quoque anno denuo confirmat [a]. Pius V. in anno. 71. poſtremo ſui Pont. reuocauit & caſſauit [b] bullas cruciatæ vſque ad id tempus conceſſas, intendens amplius non concedere. ſecutus tamen Greg. XIII. amplißimè denuo conceſsit.

2 Per bullam Cœnæ vetat Pontif. abſoluere à caſibus illius, derogans omni priuileg. etiam ſpeciali. quare prælati regularium per ampla ſua priuileg. non poſſunt abſoluere ſuos à caſibus cœnæ. quã intentionem Pontif. [c] ſtylus curiæ ita interpretatur in praxi. ſed non videtur intentio Pontif. reuocare priuileg. cruciat. quo concedit eodem anno abſolutionem à quibuſdam cœnæ caſibus [d], & ob id poſt reuocationem in Bulla cœnę poſitam Sixt. V. anno. 90. excepit niſi etiam hi caſus in eis præſentibus literis expreſsi comprehendantur.

3 Nec videtur ſuſpendi bulla cruc. in anno iubilæi etiam centeſimi [e]: in quo Sixtus. IIII. hæc. 4. ſuſpendit, [f] primo. reliquas indulgentias plenarias [g]. 2. commutare vota, aut diſpenſare in illis quæ ſunt reſeruata Papæ [h]. 3. compoſitiones facere ſuper male ablatis incertis [i]: vel ea certo modo remittere. 4. deputare confeſſarium cum

C A P. X X I.

a Vide a Nauar. de indulgent. not. 28. Manuel in explicat. Bull. §. 5. &. 12. & conſtat ex Bulla magna Latina.

b quare Bulla hæc non reualidat priſtinas Bullas cruciat. ſi quis eas accepit ante annum. 1571. in quo Pius. V. omnino caſſauit Bullas præteritas.

c Nauarr. capit. 27. num. 73. Compend. Mendican. & Claud. verb. Bulla cœnæ. ſed Xiſt. IIII. Pius. V. & Gregor. XIII. pro tempore ſuæ vitæ quiſque declarauit, ſuæ intentionis non eſſe reuocare priuilegia religionum & Societa. & Generalis Procurator Ordinis monet Papam nouiter electum, vt dignetur confirmare ad vitam priuileg. religionis. (Nauarr. add. Hiſpan. capit. vigeſimo ſeptimo. nume. 54. cum Compend. Mendicant. verb. abſolutio quo ad fratres. §. duodecimo.) alias ex mente Pontif. & ſtylo Curiæ derogantur per Bullam cœnæ, vt affirmat Paſſarellus. libr. de priuileg. Minim. capit. octauo, duodecimo, decimo tertio. & fol. 50. cum Federico. conſil. 48. Compend. Mendic. ſup. §. decimotertio. Manuel. §. nono. num. 68. &. §. 12. num. 4. & duodecimo. & hi aiunt conſultum Cardin. Alexandr. dixiſſe ita eſſe ſtylum curiæ.

d Manuel. §. nono. num. 69. vt conſuetudo interpretatur: ne Pontif. in eodem anno videatur ſibi contrarius. in ſimili Naua. not. 33. num. 2.

e Xiſt. IIII. extrauagan. quem admodũ de pœniten. & remiſſ. extendit, vt antiquus iubilæus recurrat. 25. quoque anno. Nauar. not. 24. & licet ſuſpẽdat. 4. non videtur ſuſpendere cruciatam, tum ob rationem. Nauar. de indulgen. not. 28. quia nomine [illegible]ſitatis, cuius priuilegia ſuſpendit, non cõprehenduntur priuatæ perſonæ, quibus Bulla cruciatæ conceditur: tum quia quãuis Gregor. XIII. in iubilæo anni. 1575. reuocauit conceſſa etiam priuatis perſonis: non videtur intendiſſe derogationem cruciatæ. Manuel. §. 12. num. 13. fin. vid. Nauar. not. 33. num. 2.

f Nauarr. & Manuel. ex Xiſt. IIII. in dict. extrauagan.

g ſup. capit. decimoquinto. §. octauo. Frat. Manuel. §. duodecimo. Nauarr. ſup. not. 25. 28. & 33. ſed libr. de orat. Miſcell. 27. nume. trigeſimo tertio. falſo ait iubilæum omnino ſuſtuliſſe omnes indulgent. plenar. conceſſas confratrijs niſi poſtea ſint reualidatæ. dum vero Papa nouiter electus ſuſpendit indulgent. ab alijs conceſſas. (vt Paul. IIII. in ſua regul. 74. cancellar.) intelligitur, ne abſque ipſius noua licentia gratia confraternitatis communicetur alijs, vt in ſimili Ancharran. in capit. ſi ſuper gratia de officio legati in ſexto.

h Nauarr. not. 27. 28. probat quod ſub ſuſpenſione commutandi vota non includitur ſuſpenſio diſpenſandi in illis, nec è contrario. Frat. Manuel. §. 12. num. 13.

i Nauar. & Fra. Manuel. ſup. & late. §. 15. num. 6. at non vetat fieri compoſitionem bonorum incertorum, quæ quis ſine peccato habet, vt quia inuenit: & epiſcopus poſſet etiam facere.

k Nau.Fr.Man.ſed per hoc iubilæus nõ reuocat, quin eo anno liceat per Bullã cruc. aut per ſpeciale priuilegiũ quarundã religionũ abſoluere ab illis caſibus. l cap.gratiam.c.relatũ.de off.deleg.l.mandatum.C.mandati.Ant.3.p.ti.17.c.9.§.fi.Palu.4.d.17.q.4. art. vlt.Perez.l.2.tit.2.libr.2.ord. at ſi mãdatum acceſſoriũ ſit actui p mortem irreuocabili nõ expirat. Anto. Gabr.to.2. & de procurator.con.3. m de inhibitione artis Naua. apol. de redditib⁹ q.3.mon.8. quod tamen limitat Ant. Gab.ſup. cõcluſ.3.§.27.28.& de excommunicatione.c.à nobis.i.de ſent. excõmu.vbi cõmunis Soto.d.22.q.2 ar.3.Nau.c.

59.cũ Felin.Cou.3.var.c.20.n.4.)nõ expirat de ſe mortuo Epõ, ſed per Capitulũ ſede vac deponitur. quare ſi hic Vicarius ignorãs epi lõge diſtãtis mortẽ dedit Reuerẽdas ꝓ ordinibus,valẽt vtroq; foro vt t cõſulti iuriſp.dicũt. t c.ſi gratioſæ de reſcrip. in 6. vbi Doct.&.c. quoniã Abbas Cou.3. var.c.15. n.2.Nau.ca.27.nu.262. in.c. placuit n.35.162.de pœnit. d. 7. Apol.de reddit.q.2 mon.8.n.4. Ang. cõfeſſio.4.§25.cũ.Card. Syl.cõfeſſor 1.§.7. Tabi. volũtas,n.1. vbi Arm. §.1.Auiles. in prætorũ.c.9 n.7.Ant.Gabrie.ſup. de præbẽ. cõ.1.§.4.18. 20. 26. (quãuis limitat §.10.&.44.)Caſſan.in cõſuetu.§.5.verb. Silneagrace.

priuil.abſoluendi à caſibus ſedi Apoſtol.reſeruatis k.

4 Bulla cruc.cũ ſit gratia non expirat morte Papę cõcedentis : mandatũ tamen re integra expirat mandãtis morte l, depoſitione aut trãſlatione:& expirat cũ autore inhibitio artis exercẽdæ: & excommunicatio lata ab homine m. 2.Gratia ab ordinario conceſſa (vt priuil. quod eximit regulares)valet à tẽpore quo n bullata eſt n: & à tẽpore ſignatę ſupplicatiõis & vi.vocis oraculo:literis o etiam non expeditis o. 3.ordinarius cõcedit gratiã nomine perſonæ aut nomine dignitatis & officij , ſi nomine perſonę(vt dicẽs,ad bene placitum noſtræ volũtatis)expirat cum p autore p: niſi ad certum tempus q gratia eſſet conceſſa q. quare bulla cruciat. licet eſſet gratia ad beneplacitum data , non expirat mortuo concedente,ante lapſum termini in r ea deſignati r.

5 Vt iuriſdictio ordinaria parochi aut prælati ſęcularis nõ expirat mor s te cõſtituentis s: ita neq; gratia nomine dignitatis conceſſa t. Decet enim priuileg.principis eſſe perma u nens u, maxime quod negatiuum x eſt x, vt de exẽptione y. ſic cõmu y niter cõcedi ſolet regularibus & cõ z munitati,quæ non moritur z dũ datur indefinitè abſque expreſſa tẽpo a ris limitatione a: & multo magis ſi priuilegio addatur vox in perpe b tuũ b. in quã duratione eſt ample interpretandum. Olim bulla cruc. dabatur in perpetuũ, ſed triẽnio ſequentis publicationis aut biennio ſuſpendebatur pro ijs qui bullã nõ caperent. priuil. exemptionis non amittitur ex non vſu: nec regulares huic renuntiant tacite per vſum cõtrarium,vt dicetur cap.28.

6 Mortuo concedẽte durãt ſequẽtes gratię.1.facultas quã eps, aut prælatus religionis conceſſit abſolute c eligendi confeſſarium c. & hac vti d licet quoties indiguerit. d 2.ſacerdo

n 27.nu.2.54.&.74. n in ca.1.de priuil.li.6.Ioã. And.n.5.Anchar.not.8.nu.4.Archid.n.2. Hoſtien. ver.indultũ.Dñic.§.in eos.n.2.Petrus.not.1.n.1.& habetur.c.1.§.ex parte.de conceſ.prębend.in.6.vbi Dñic.n.4.poſt Ioã.Andr.Rot.antiq.33.tit.de teſti. & eod.tit.Noua.dec.4.poſtquã litera.& dec.12.nu.1.verſ.arg.eorũ quę dicuntur de præbend.in Nou. & Caſſad.dec.4.n.4.in reg.cãcel.Ang.l.fi.n.14.ff. de cõſtit.Princ.& facit quod de priuil. bullato dicit Bald.l.itẽ lapilli.lect.1.n.5.verſ.ego dico. De rerũ o diuiſ. o ſup.c.20.§.5.D.(& priuil.exemptionis à tẽpore quo bullatũ eſt valet.inf.c.25.)Molina.li.2 primogen.c.7.n.55.Syl.priuil.§.fi.Bald.l.falſus.n.21.C.de furt. ſic ꝙ Papa cõceſſit & literis nõ expeditis obijt,cõfirmatur à ſequenti Pont. & expediuntur literę ex ſtylo curiæ.Ant.Gab.to.2.tit. de præ p bẽ.con.1.§.2. p Cou.ſup.Ant.Gab.§.20.& communi.de vtroq; ꝓbatur.c.cui.de præb.in.6.extrau. inter cunctas.§.duos.de priuil.gloſ.Clem.dudũ. §. q ſtatuimus.de priuil. q Ant.Gab.§.31. vt ſi Papa aut eps dicat,approbo te ex bñplacito ad annũ: illo r mortuo non expirat gr̃a ante lapſum anni. r ex Ant.Gab.ſup.& patet ex cõſuetudine interpretãte. s s per.l.more.& ſeq.ff.de iuriſd.iudic.vbi Iaſ.n.18. & cõmunis.Syl.gr̃a.§.2.vbi Ang.Tab.Ant.Gab.§.32.Feder.in cõſ.ſic in Soc.Ieſu cõgr.3.can.110.declarat mortuo Gñrali nõ expirare officiũ Prouincial.& Rectorũ:bene tñ Viſitatoris.Officiũ proepi, ſeu gñalis Vicarij (qui dicitur Ordinarius Rebuf. prax.bñfic.tit.deuolut.n.64.Nau.de orat.not.21.n.

n.177.p.61.Molinę.in reg.de publican.reſignat. n. 207.271.Perez.l.2.ti.2.l.2.Ord.p.336.Turrec.§ in leuit.de pœn.d.1.n.92.Sarm.de Red.eccleſ.p.4.c.4.n.2.Sũmiſtę verb.gr̃a.Syl.& Ang.§.2.Arm.§.4. u Tab.n.5. u ca.decet de reg.iur.in.6.Acoſta.de ſuceſſ.regni Port.p.26.verſ.5. x y dicit priuil.nega xy tiuũ de exẽptiõe:q̃a cõcedit ne regulares ab ordinarijs cõueniri,aut iudicari poſsint,imo nec cõparere corã eis,aut reſpõdere teneãtur.idẽ priuil.dicitur exceptiuũ,q̃a iure exceptiõis declinare poſsũt iuriſdictionẽ Ordinarij:at priui.affirmatiuũ nõ ſemp eſt ita perpetuũ.c.cũ eſsẽt vbi Doct.De cõſtit.l.42.tit. z 18.p.3. z l.ꝓponebãt.l.forma.§.quãquã.ff. de cẽſ. gloſ.ſum.25.q.2.c.cũ veniſſent.de inſtit.Bart.l.Pater.n.5.de ſerui.lega. Bald.l.vectigalia. ꝑ eũ tex.C. de vectig.& Comi.Cald.cõſ.8.fi.de priuil. quẽ ſequit Ripa.reſp.31.n.17.Greg.l.27.ti.9.P.6.gloſ.1. Mar.Soci.rub.de priui.n.16.Natta.cõſ.160.nu.25. a Corn.cõſ.15.n.5.li.3. a l.falſum.C.de diuerſ.reſer. l.ſeruus.C.de pœn.l.3.ff.de excep.l. ſine pręfinito. b cũ gl.ff.de pœn. b d.l.ſeru⁹.& inſt. de ꝑpet.& tẽpor.act.§.fi.Bart.ad.l.certi cõditio.n.11.ff.ſi certũ. pet.Paris.cõſ.70.n.29.li.2.cõſ.52.n.24.li.3. c Syl. c cõfeſſ.1.§.7.indulg.§.5.verſ.6.Pan.& innuit Ang. cõſ.3.§.15.indul.§.7.cõfeſsio.4.§.25.facit Cord.li.5.q.36.Anto.3.p.ti.17.c.9.ſub.fi.Palud.d.17.q.4.a.vlt.cõ.7.q̃dã recẽt & praxis. d Palu.d.17.q.3.ar.2. d cõ.2.ſub finẽ.Ant.c.2.§.2.fi.Nau.ca.placuit.n.169. cũ Ioã.Andr.c. nõ põt.de ꝓbẽ.in.6.in quo trepidat Syl.cõfeſſor.1.§.1.& ait poſt factũ valere abſolutiõẽ.

e Palu.

e e Palud.Soto.Victor.§.139.Med.C.de confeſ.colligitur ex ſupradict.Ant.Gabr.tit.de præben.conc.1.§.33.& melius Rebuf. ſup.num.44.quod ait eſſe f valde notandũ.Sylueſt.diſpenſatio §.11. f Palu. d.17.q.3.Soto.d.18.q.4.art.3.verſ. quo ergo. Victor.§.139. fi.Med.C.d̃ pœniten. & communis. g g Card.receptus in clemen.fi.de elect.q.5. Nauar.apol. de reddit.q. 3. mon.8. n.2. & in ca.placuit.nu. 35. Perez. l. 2. tit. 2. lib. 2. Ord.p.199. l. 6. tit. 12. lib. 3. Ord. q. 36. cum mult. Sylu. diſpenſatio. §. 6. & poſt multa Rebuf. prax. benef. titul.de forma dimiſſoriarum. n. 39.43. h h Palu. d. 20. q. 4.nu. 25. Syluest. indulg. §.5. verſ.6.Ang. §.6.Tab. Armi.Roſel. §. 6.Nau.de indul.not. 31. n.25. Cord. libr.5.q.36. i i Naua. d. apolog. q.3. mon.9. Sarmient. 4. p.

gratia fuit,ſi in vita eiuſdẽ Papę vacarẽt prębẽda in cõmuni,quã ipſe iure ordinario cõferre poſſet. At in ꝓpoſito hęc ſingularis diſpẽſationis gratia iã à Pa p pa facta eſt, & huic priuato. p Naua.edit.anni.84. c.27.n.253. reprobãs Maiol.cuius locũ mẽdoſe ci q tat. q Fr. Manuel.§.9 n.2. vt ꝓ tẽpore ceſſatiõis,diſpẽſatione irreg. relaxatione iuramenti. vel ſi presbyter aut regularis habet ex alio priuil. licẽtiam vtendi ouis & lacticinijs in quadrag. quia Pius V. & alij ſequẽtes Pont. licet per ſuam Bullã id nõ cõcedãt , nõ tamẽ tollũt alias diſpẽſatiões pręſenti bulla reualidatas.vt in ſimili Cord. caſ.34. Fra. Man.in bul. §.9. n. 129. Anto. Gab. to.2.ti. de legib.concl.1. r r Fr.Man.in bull.§.12. at facultates regularũ quæ nõ ſuſpẽdũtur ꝑ bullã, nõ egẽt illi⁹ reualidatione. nec reua

tis approbatio in cõfeſſariũ etiã cũ iuriſdictione abſoluendi à caſibus re e ſeruatis e aut diſpenſandi. Neque amittit delegatam ab epiſcopo iuriſdictionem,ex eo quod poſtea epiſco f pus denuncietur excõmunicatus f. 3.literæ dimiſſorię pro ordinibus cõ g ceſſæ g quia his ſolum deeſt execu h tio. 4. indulgẽtiæ cõceſſæ. h 5.gra i tia teſtandi i: vt ſi conceſſa ſit epiſcopo,aut viro regulari, cui iure aut voto prohibetur teſtari. Cui tamen hæc conceſſa eſt , poteſt codicillum k facere,& donare cauſa mortis, k qd̃ minus eſt quã teſtamentũ facere. & l licentia nõ reſidendi in beneficio l. m 6.precariũ m i. quod alteri cõmodatũ eſt abſque temporis limitatione.

7 Si Papa aut delegatus eius conceſſam à ſe diſpenſationis gratiã cõmittat ordinario, vt verificata narratiua,diſpẽſet.(quod fieri iubet cõcil. Trid.ſeſſ.22.ref.c.5.)nõ expirat mor n te Papæ concedentis n. quãuis epiſcopus nondũ diſpẽſauerit.aut necdum gratiã acceptauerit quia ea diſpenſatio quantum eſt ex parte Papę iam plene facta eſt in gratiam & fauorem petentis: epiſcopis vero potius mandatur executio gratiæ iam factæ huic priuato quãm delegata o commiſſio o, quamuis quidam id ſi p ne cauſa negent p.

8 Ad finem bullæ commiſſarius reualidat priuilegia gratias ſimi q les aut diſsimiles q & indulgentias:quas facta bullę promulgatione r ſuſpenderat r. dum modo in reualidatione non comprehendantur priuilegia facultates & indulta contraria expreſsis in bulla. quare ſi ſacerdos habet aliud priuilegium pro cibis prohibitis in quadrageſima, & pro tempore interdicti & ceſſationis (quod extendatur ad familiares & cõmenſales ſuos) poſſent hi abſque bulla frui aut ſuo alieno priuil. s per bullam confirmato s.

C A P. X X I I.

An Bulla reuocet priuilegia Religionis?

BVlla cruc.derogat alijs priuil.ſibi contrarijs ob eam cauſam fi a nalem a, quã explicat,ne impediatur id piũ opus ſubſidij pro expeditione contra infideles: vt impediretur ſi forte multi bullã accipere prohibeantur per priuil.aut per cõſtitutiones etiã à ſede Apoſt.confirmatas. Suſpendit & derogat quorumcunq; ordinum etiam Mendic.& Militariũ priuil.etiam quod Mare magnũ appellatur:& alijs priuil.datis ſub quocunq; tenore,& decretis etiam motu proprio & ex certa ſcientia,ac de Apoſt.poteſtatis plenitudine cõceſſis,cõfirmatis & innouatis: & habet illorũ tenores pro expreſsis,ad effectũ præmiſſum,motu ſciẽtia & pote ſtate ſimilibus. Quibus omnib⁹ (præter facultates cõceſſas Mẽdic.ordinũ ſuperioribus, quoad ſuorũ ordinum fratres.) ſpecialiter & expreſſe dero-

de reddit.c.4.nu.2.& oppoſitum retractauit in vlt. k edit. Cou.c.in officijs.de teſtam.n.8. k Nauar. l d.q.3 mon.10. l Ioan.And.Card. Pan. & gloſſ. penult.in.c.ſi de cler.non reſid. Nau.d.q.3.mon.8. numer.4.& Perez.d.l.6.& addit, nec expirare offi m cium à Rege datum. m Cou. 3.Var.ca.15.n.1. n n Maiolus lib.5.de irregul.c.51.nu.6.Syl.gratia. §.2.Tab.§.5.Arm.§.5.facit Ant.Gabr.to.2. tit. de præben.con.1.§.35.& hi omnes cirant Federic. con o ſil. 68.D.Moya.& alij Doct. o Epiſcopo nõ cõmittitur ſubſtantia cauſę & an expediat, quaſi iudici delegato,ſed an extendat quædam facti præteriti conditio.qua extante iniuſtus eſſet epiſcopus ſi non diſpenſaret.executio vero gratiæ iã factę non expirat morte concedentis,Cou.pract.c.11.n.2. col. 3. Hiero.Paulus in prac.cãcel.fo.37.verſ.2.Mãdoſ.tr. de anatis.n.4.nec obſtat.ca.ſi cui.de prębẽ. 6.q̃a ea

lidat priuil. quę iã oĩno irritata erãt, vt ꝓ ingreſſu in monaſteria Monialiũ, ꝓ recitatiõe in Breuiario triũ lect. qd̃ Pius.V.in prœm. ſui Breu.irritat. & s anno.1571.irritauit retrodatas bullas cruc. s ſic bull.cruc.cõcedit Dño ferre ſecũ famulos ad miſſã tp̃e interdicti.de quo alieni priuilegij effectu quidã ſine cauſa dubitabãt C A P. X X I I.

a A Cauſa finali ſi explicẽt in lege aut priuilegio limitat̃ intẽtio & diſpoſitio illi⁹ nec extẽditur obligatio,& derogatio vltra cãm ſic expreſsã.ca.ex multa.de vot.l.fi.ff.de hęred.inſt.Nau.c.23.n. 109. & ſup extrau.d̃ datis ꝓ gr̃a.n.6.&36.Ant.Gab.to.1.ver.ꝓœmiũ.Molin.1.de primog.c.5.n.4.7. & ſeq. Auẽdaño.de.exeq.mãd.c.4.n.26.Mexia.prag.panis cõ.1.n.84.Mãdoſ.in cãcell.reg.28.q.2.reg.31.q. 2. reg.33.q.1.n.2.Pan.c.fi.d̃ reſcri.ex rõe ſumit intentio & anima legis.&Bald.in.l.nõ dubiũ.C.de legib.

b Frat.

b [b] Fra.Man.§.12.& ideo poſtea Bulla ait ſe reualidare ea tantum quæ ſub ea ſuſpenſione ſunt comprehenſa. [c] Comp.Mendic.verb.cõfeſſarius.§.6 vbi Claud.§.4.ex bulla Societ.Paul.3.& Grego.XIII.anno.75.& in Societ.conſtit.3.p.c.1.n.11.

gat: cæteriſque cõtrarijs quibuſcũq;

2 Ea quæ expeditioni huius bullæ contraria non ſunt, non intendit ſuſpendere: vt gratiam teſtandi diſpenſationem in matrimonij, impedimẽtis aut in voto. Neque priuilegia quibus fruũtur qui in generali Academia ſtudent, aut laurea graduque ſunt inſigniti b. 2. non eximit Regulares ab obligatione votorum, & à præceptis regulæ per Papam confirmatæ & ab obedientia Prælati. ſic in ord.Mendic.conc.Lateran. extrauag. inter cunctas.de priuileg. vetat Regulares ſine expreſſa prælati licẽtia confiteri alteri, quam confeſſario deſignato eiuſdẽ monaſterij [c]: idẽ ſeruari iubet Leo.X. apud Minoritas ſub excomm.lata.& Alex.6. Ciſterc. & derogant bullis cruc. non ſolum hactenus conceſsis ſed in futurum cõcedendis [d] niſi ratione itineris abſque fraude [e]. Pius.V.idem conceſsit Ordini Prædicat. [f] (quod &

Comp. Bernar.cõfeſſor §.3. priuil. §.29.& Alexan.6.Prędicat.in illorũ priuil.fo.33 Gregor.11. Mont.Oliu. priuil.12.Celeſtin.5.ſuæ congreg.priuile.nu.51.

d [d] Priuileg. Mendic. & Bernar.ver. cruciata.

e [e] Cõpend. Mend.verb. abſo. quoad fratres.§.26 ex Xiſt.4.& Leo.X.idem Inno.VII. Prædica. in illorum priuil.fol.101. refert Felician. tracta. de cenſuris. tit. de priuileg. capit. 3. ad fin. 15. & 16. pag.551.607.688.& ſequent.& poteſt Regularis externo ſacerdoti confiteri, ſi de licentia Prelati manet extra monaſterium. Sed ſi abſoluatur à reſeruatis ratione itineris, tenetur iterum confiteri reſeruata ſuperiori præſenti, nec requiritur ad eam abſolutionem vt inſtet neceſsitas celebrandi, aut ſcandalum: nec enim id exprimunt Diuus Thomas add.quæſt.9.art.2.ad.4.ſeu diſt.17.quæſt.3.quæſtio.3.a.4.2.ad.3.& commun.diſt.17. Gabriel.quæſtio.1.artic.3.dub.ſecundo. Roſel. confeſſor.9.§.quinto. Angel.confeſſor.5.§.9. Sylueſt. confeſſor.1.§.16. Tabien.abſolutio.1.§.9. Anton. 3.part.tit.17.capit.19.§.16. Nauar. capit. nono. num.ſexto.& vndecimo. fin. capit. vigeſimo ſexto. numero ſexto. & duodecimo. Medin. C. de pœnitent. tracta. ſecundo. Caietan. At ſi abſque priuilegio confiteretur, quidam requirunt vt inſtet ſcandalum, aut alia neceſsitas celebrandi, vt per inferiorem abſoluatur à reſeruatis. Soto diſtinctio. decima octaua, quæſtio.quarta. artic. ſecundo. Victor. §.146. ſeu nouo. 162. Ledeſ. ſecunda part. quæſtio.octaua, artic.ſecundo.dub.quinto. concluſ. ſeptima. Cano.relect.de pœnitent.part. tertia. Alcoc. ſumm.capit.12. Angl.flor.Theolog.tit.de confeſ.pag.294.

f [f] refert Paſarel. de priuileg. Minim. capit. decimo. fol. 127. 175. Frat. Man. §. nono. num.decimoquinto. 24. fin. & id obtinuit quidam Prouincialis Caſtellæ, & viu. voc. orac. Generalis Iuſtinian. & poſtea confirmationem obtinuit Fr. Ioã. Gallo. addit Frat. Man.num. vigeſimoquarto. congregat.Cardinal. reſpondiſſe Ioanni à Ribera Archiepiſcop. Valentin. Moniales ei ſubiectas non poſſe per Bullam alium confeſſarium eligere, quam deſignatum à prælato illarum.

priores Põtif.cõceſſerant Mẽdic. g) & vt omnibus innoteſceret adiecit Pius.V.in bulla cruc. derogari quidem Religionum priuil præter facultates conceſſas ordin.Mendic.ſuperioribus quoad ſuorum ordin.fratrẽ h. quæ clauſula in fine poſita refertur ad omnia ſuperiora. alicubi priuilegia Relig. cõceduntur immediate Generali i. & pręſertim priuilegium ſpeciale, ne ſubditus eligat confeſſarium ſine ſuperioris licentia: quod plane cedit in gratiam ſuperioris k.

3 Id priuil.Pontif.acceptarunt, & ad tempus obſeruauerunt ord.Præd. & Minorum. applaudentibus prælatis & ſapientibus præcipuiſq; viris ord. quo tempore generalis derogatio bullæ etiam poſterioris non ſuſpendebat id ſpeciale horum Mendican.priuilegium etiam anterius [l]. quod æquatur legi & iuri communi tãquã fauor cõceſſus in bonũ totius

g [g] Vt Xiſt. IIII. Innocen. viij. Iul.ij.& iam cit. Alexan. vj. & Leo. x. idem Cordub. ſup.regul. Minor. capit. ſeptimo.quæſtio. tertia.refert & Compen. Mendic.ver. cruciata.Fr. Man. nu. vigeſimo quarto.verſ.5.

h [h] eandem exceptionẽ in Bulla cruciatæ. poſt Pium.V.addit Gregor. xiij. & Xiſt. V. nec loquuntur de ſolis indulgẽtijs vt patet, ſed clauſula in fine poſita refertur ad omnia ſuperiora: vt probant Bernard. Diaz regul. 85. 86. Anton.Gabrie.tom.2.tit.de clauſul.concl. 9. Menoch. de arbit. caſ.64. num.vigeſimo tertio.vigeſimo quarto. Sylueſt.verb.clauſul. Tabien.§.2.

i [i] Claud. in priuil Societ. verb. communicatio. §.quinto.quod expreſsit Gregor. xiij.in bull.anno 75. & verb. gratia. §. ſecundo. cuius meminit Felician. capit. decimo nono. pag. 636. 667. & capit.decimo quinto. decimo ſexto. & decimo ſeptimo. idem Leo. x. Camaldul. Iul. ij. congregat. S. Saluat.& in Prædic.priuil.fol.173.212.

k [k] quare exceptio Bullæ cruciat. præcipue intelligitur de hac gratia eligendi confeſſarium cui dicti Pontif. propter bonum comune Religionis, maxime intendunt derogare: ne Bulla contra votũ & præceptum regulæ ſit occaſio peccati, & relaxet rigorem religioſæ diſciplinæ.

l [l] quia Papa ita declarat intentionem ſuam: Bernard. Diaz Regul. 596. derogatio vero Comiſſarij non excedit intentionem Papæ, & eſt ſtricte interpretanda ne noceat bono communi religionis. ita in propoſito tenet Ledeſm.ſecunda part. quæſt. vigeſima nona. artic. ſecundo. Compend. Mendicant. verb. abſolut. ordin. quo ad fratres. §. decimo tertio. & decimo ſexto. verb. cruciata. fin. vbi Cordubenſ. in annot. Frat. Man. §.nono. numer. vigeſimo quarto. Leo. x. id conceſsit pro foro conſcientiæ tantum. Supplementum. ſecunda parte. fol.ſexageſimo. conceſſ. 177.& Pius.V pro vtroqueforo.

m Duplex

m [m] Duplex eſt genus priuilegij. 1. quod priuatis conceditur, & eſt odium iuris, de quo inf.2. quod à Principe conceditur in perpetuum in bonum alicuius communitatis aut religionis: & hoc æquatur legi, ac ſi inſertum eſſet in corpore iuris, & tanquã fauor eſt ample interpretandum. bene Oldrad. conſ.300. cõpend. Mend. verb. priuil. ad ſi. D.Th. opuſ. contr. impugnãtes relig. cap. 4. colu.penult. Grat. c.ſi.25 q.1.§.ſeq.& §.fin.ſaſ.leg. fin.num.19. 20.ff.de conſtit. Princip. fauet Bald. tract. de exẽptio. ca.1.& 2. Sic enim priuileg.poſterius non reuocat alterũ quod corpori iuris inſertum eſt: Felin.in cap. nonnulli.de reſcript.& Fr.Manuel in bull.§.9.n.145.vid.131. Horat.Mandoſ.de priuil.ad inſtar.glo.14.quod autẽ ſit ample interpretandum.ſup.c.19.inf.c.23.§.4.

religionis [m]. vt lex vna generalis nõ derogat diſpoſitioni alterius legis ſpecialis, etiam anterioris [n], ſed limitatur per ſpecialem [o]. ita priuilegium poſterius non reuocat ſpeciale priuil. prius quod corpori iuris inſertum eſt [p], aut quod ei æquatur. Pontif. iubet reuerenter deferri priuilegio religionis (vt de exemptione) & à cunctis impleri cum debito honore [q], & integre, inuiolabiliterque cuſtodiri [r]. & hortatur principes, dominos temporales, ac prælatos, ne hæc priuileg.in aliquo violari permittant [s]. idem confirmat & hortatur Concil. Trident.ſeſſ.25. reg.ca.20.fin. [t] Neque tamen illa clauſula inderogatione addita, tenores pro expreſsis habentes, eſt inutilis & ocioſa: quia derogat anterioribus priuileg. quæ tanquam odium iuris cõceduntur priuatis perſonis, aut vni monaſterio tantum [u].

4 Poſtea apud quoſdam Ordin. Mendic.permiſſu prælatorum, cum ſapientum Ordinis conſilio, factum eſt ex tacita prædicti priuil. renunciatione, vt accepta bulla liceat regularibus eligere confeſſarium etiã pro abſolutione reſeruatorum [x]. Eodem gaudent Ordin. non Mendic. [y] quia bulla cruc. ſolum excipit facultates conceſſas prælatis Mendic. Nam ita iudicant expedire, vt indulgeant quibuſdam infirmioribus, qui elapſo anno ſtatim profeſſi ſunt, vt mos eſt: qualis in numeroſa familia eſſe ſolent infirmi. Religio cler.Societ.Ieſu, nõ admittit ad profeſsionem niſi poſt longi temporis probationem. (ex Pontif. approbatione, quam confirmat & commendat.Concil.Triden. ſeſſ.25.reg. c.16.) & cum paucos habeat alumnos, conſeruat iſtud priuileg. illæſum [z], ne quis poſsit ſine ſuperioris licentia eligere confeſſariũ, præter deſignatum. idque habet ab omnibus fere ſuis ſponte acceptatum,

no [n o] Vt probatum eſt lib.3. de pœnitent. c.6. §.4. P.Nauar.in cap.placuit.de pœnitent. d.6.nu. 147. Anton.Gabr.tom.2.titu. de legib.con.1. & titu.de clauſul.con.5. Bernar.Diaz.reg.596.

p [p] Horat.Mandoſ de priuil.ad inſtar glo.14.Felin. Fr.Manuel in explic.bullæ.§.9.num.145.§.12.nu. 4.&.12.

q [q] c.recepimus.c.porrò.de priuil.c.cum capella.c.ex ore.fin.vbi gloſ.2.fin. Panorm.num.2. c.per exemptionem.fin.& toto titu.de priuileg.lib.6.c.ex parte de conceſſ.præben.lib.6.dicit, tenor eſt inſpiciendus & ad vnguem obſeruandus.leg. 2. tit. 1.P.2.Calder. conſ.7.fin.de iudic. & alia citat Tiraquel.l.ſi vnquam verb.libertis. num.8. Riminal. conſ.37.num.7.Valle.conſ.96.num.8.lib.3. Bero. conſ.24.num.7.10.lib.1.Rebuf.procem.concordat. verb.reuerentia. verb. tenor. Hippol.Rimin. conſ. 232.num.16.

r [r] l.priuil.C.de ſacroſanct.eccle.l. omnia priuileg.C.de epiſc.& cler.c.1.&.2.c. inſtitutionis, c.priuileg.1.& 2.c.cum piæ. c.quæcunque. §.priuileg.per tot.25.q.2.c.vt priuileg. de priuil.c. 1.eod.tit.in.6.leg.4.titu.2.& leg.4.fin. tit.3. lib.1. Recopil.in qua ſunt memoranda verba.c.fin.§.hoſtilitatis.fin.25.q.2.c.fin.§. oportet.25.q.1.

s [s] Sic Paul.III. in bulla Societ. Ieſu anno. 49. §. 48.& in alijs bull.ord. Mendic.

t [t] Trident.ſeſſ. 25.reg c.20.ſi.confirmat priuil.religionum: exceptis paucis quibus ſpecialiter derogauerat, & iubet, ne quis regularibus exemptis aut eorum priuileg. inferat grauamen & præiudicium. ſimiliter Conci. Vienen.cle.vnic.§.quædam.§.verum.de excel.prælat.cle.fin.§.ſi.de priuileg.confirmant eadem priuilegia regul.

u [u] Sic bene limitat clauſ.tenores pro expreſsis. Anton. Gabrie. tom.2. titul. de clauſul. con.5. §.15. cum Gomet. Sarnen. prolog.in regul. Cancell.q.6. num.8.

x [x] Ita conſulti Salmãt. & alibi magiſtri Theolog. & ex omni fere monaſterio B.Dominici. Francif. Auguſt. & cæt.doctiſſimi ac Prælati ipſi: & conſuetudo per ſuperiores tolerata ita interpretatur.

y [y] Fra. Manuel.§.9.nu. 24. quia licet hi per communicationem fruantur priuilegijs Mendic.ſed non in iſto caſu: quia eſſet contra intentionem Papæ & Commiſſarij. & exceptio (qua ſoli Mendicantes declarantur) firmat regulam in contrarium.

z [z] Prob. 1. quia derogatio generalis non tollit hoc ſpeciale priuil. quod ſuperiori Mendic. conceſſum eſt in bonum commune, & ſemper conſeruatur, acceptatum ab omnibus.ſup.L. deinde quia Prælatus Societ. non ſolet prohibere acceptionem bullæ, ſed reſtringit quantum ad hanc facultatem: ſic Gregor.XIII.conceſsit poſſe reſtringi. Cõpend.Societ.& Bernard. verb.gratia.§.2.fin. quare hoc priuileg.Societ. habet vim ſaltem in principali conceſsione: licet non haberet in omnibus, vt probat Anton.Gabriel.titu.de clauſul.con.5. Item Societas communicat priuilegijs aliorum Mendican. quamuis apud illos non ſint in vſu, ſi tempore conceſsionis erant in potentia vtendi. Nicol.iiij. Carthuſ.compend. Mendic.verb.priuileg. §.vlt.Claud. §.5.Cordub.ſup.compend.verb.abſolut. quoad ſæcular.1.§.19.Pius.iiij. Archiconfraternitati Caritatis, in manuſcript.fol.81. Horat. Mandoſius tractat.de priuileg.ad inſtar.gloſ.15.num.42. & Nauar.de indulgent.not.26.numer.8.& contra priuileg. Societ.requiritur præſcriptio ſexagenaria. Eugen.iiij. Benedictin. Hiſpan. Iul.2.congr.S.Saluator. & Mont. Oliu. Sixt. iiij. canonicis Lateran. Leo. X. Camaldul. & in Prædic. libr. fol. 253. E. Claud.verb.præſcriptio.Compend. Bernard. verb. priuileg. §. 2.ſup.lib.3.de pœnit.c.16.

 a Greg.

& ſpeciali ratione huic Societati Gregor.XIII.id priuil.conceſsit [a]: anno. 75. & confirmauit viuæ vocis oraculo anno.84.quę conceſsio non tam vt nouum priuilegium datur, quam vt declaratio Papæ etiam in futurum [b]. Neque id nocet fini & intentioni bullæ cruc. [c] deinde ſi bulla cruc.dicatur à quibuſdam poſterior,eo quod.6.quoque anno confirmatur à Pontif.cum derogatione aliorum priuileg. priorum : certe priuilegia Mendic.poſterius confirmari ſolent [d]. 3.ſi priuatus ex ord. Mendic.vt ex Societ. Ieſu impetret à Papa priuileg. contra conſtitutiones & mores ſuæ religionis, Pontif. alibi declarat eſſe ſubreptitium & irritum: niſi impetretur cum ſuperioris licentia [e].

5 Certe ſi cauſa hæc eſſet dubia, ſequenda eſſet tutior pars, vt reus qui indiget, impetret per amicum licentiam abſolutionis aut diſpenſationis à proprio prælato. nā Pont. ita ſibi reſeruat interpretationem. priuil.quæ Mendic. ſunt conceſſa [f] aut concedenda, vt interdicat iudicibus aut ſapientibus, ea interpretari in dubijs. vrgente vero caſu ait teneri iudicem, aut iuriſperitum in dubio præſertim facti, interpretari illa in fauoré eiuſdem religionis [g]. & latiſsime ſecundum æquitatem in ſalutem animarum, nō autem ſecundum iuris rigorem, aut doctorum ſubtilitates [h]. qua ratione prudentiſsime cauet Commiſſarius.S. cruc.ne in gratiam illius noceat priuilegijs Mendic. & Societ.Ieſu.nec licet dubitare de ſtatuto aut confirmatione Papæ,quãdo ex certa ſcientia fit [i], & pro multis orbis communitatibus aut collegijs. vbi vero prælatus Societ.Ieſu,concedit licentiam fruendi facultate eligẽdi confeſſarium per bullam aut iubilæum etiam pro reſeruatis, eligendus eſt approbatus per epiſcopum, ſimulque ille quẽ ſuperior deſignat pro ſubditorum confeſsionibus audiendis [k].

7 Nouitij antequã per vota fiant ſimpliciter religioſi, non conſtringuntur oneribus præceptis & cenſuris religionis [l], & tamen à reſeruatis peccatis & cenſuris abſolui poſſunt per prælatum religionis [m]. 2.diſpenſari in irregularitate, & in votis [n]: & in voto ſtrictioris reli-

[a] Gregor.XIII.ann.75.in bull.Societ.Ieſu.Claud. verb.abſolutio.§.11.gratia.§.2.ne ſine prælati expreſſa licentia vtantur facultate eligendi confeſſarium data in iubileis aut bullis cruc.quę huc vſque conceſſę ſunt,aut in poſterum cõcedentur.etiã ſi in illis expreſſe Indulgeatur, vt omnes regulares etiã Mendic. eiuſmodi facultatibus vti poſſint. ſecuſq; facta ſcienter aut ignoranter eſſe irrita & inania. (quod vltiligat etiam ignorantes, vt ꝓbat Anton.Gabriel. tom.2.lib.6. titu.de clauſul. con.3.§. 2.&.56.) anno.1590.viſo priuil. Societ. & clauſula derog. bullæ cruc. ſubſcripſerũt Salmant. primarij Iuriſp. non derogari priuil. hoc Societat. D. Moya, Solis Didac.Enriquez, Buſtos Sahagun. & quidam Theologi. [b] Lex declaratoria habet in propoſito maiorem vim quia trahitur etiã ad præterita.Sylu.lex.§.23. Mandoſ.in Cancell.reg.9.q.3.nu.2.reg.32.q.12.nu.7.Anton.Gabriel.to.2.lib.6.tit.de regul.iur.con.3.nu.10.ſic extrau.Bonifac. II.inter cunctas.de priuileg. reuocatur partim per cle.dudum.de ſepult.& tamen in alijs manet, vt eſt declaratio Papæ.Tabien.diſpenſat.ad fin.ſup.lib.3. de pœnitent.c.6.lit.S.fin. [c] Quia hæc declaratio & priuileg. Gregor. XIII. non extenditur ad alios regulares etiam per viam communicationis, vt explicat Gregor. XIII. quod in alijs non communicantur priuileg. quæ refert Claud. verb. apoſtata. §.11.fin.Ordines.§.3.fin. profeſsi.§.2.fin. religioſus.fin.& quia ceſſante cauſa finali & ratione legis, (de qua ſup.lit.A.)ceſſat eius diſpoſitio.c.cum ceſſante.de appell.vbi Tiraquell.nam bulla vetat impediri ſubſidium pro expeditione:nempe ab his qui poſſunt dare pecuniam in opera pia.ſed regul.præſertim ex Mendic.& Societ. non licet contra mandatum, aut voluntatem prælati accipere per ſe vel per alium pecunias, vt ſuo nomine expendat etiam in opera pia.cap.non dicatis.12.q.1. vbi Nauar. & Clem.2.de vita & honeſt. Caiet.Bañes, & Recent. cum D.Tho.2.2.q.32.ar.8.ad.1.& facit.q.104.ar.5.& quodlib.10.ar.16.Sylueſt.relig.6.§.6. contra Fr.Manuel. §.12.num. 15. & id probat Compend. Mendic.& Bernar.verb.cruciata.§.4. [d] Nauarr. add.Hiſp.c.27.nu.54.cum compend.Mendic.verb. abſolu. quoad fratres. §. 13. præſertim confirmari ſolent priuilegia à Papa nouiter electo, & dum per ſexennium confirmat cruciatam. [e] Claud.verbo priuil. §. 3.ex Vrbano IIII. Præmõſtraten. fol. 53. Clemen. VI. Ciſtercien. Leo.X. Auguſtinia. fol.47. idem Claud. verb. abſol. §. 11. confeſsionale indultum. gratia. §.2. [f] Claud.priuil.§.1. Generalis. §. 5. ex Paulo. iij. anno.49. Societat. Clem. iiij. Prædic. & Minor. in priuileg. Auguſtin.fol.97. [g] Claud. priuileg.§.4. Declaratio.conceſsit Alexand.VI. Benedictin.Hiſp. fo.39. [h] Sixt.iiij. Canonicis.S.Saluat.in manuſcrip. f.50. Euerar.ver.general.§.10. [i] Anto.Gab.to.2.tit.de clauſul.con.1.§.28. Cord.li.1.q.54.Pet.Naua.li.2. reſt.c.4. nu.450. Siman.de cath.inſt.c.47.n.84.Fr. Med.1.2.q.105.3.ad.1. [k] Quia bulla & iubilæus expreſſe præſcribunt vt ſit per ordinarium approbatus.quod autem ſit à prælato religionis, vid. cit. §.3.c.Claud.verb.abſolu.§.11. verb.gratia.§.2. [l] Sed ſi delinquat in monaſterio,caſtigatur à Prælato, quia tunc eſt Prælatus illius in cuius territorio exempto delinquit.Nau.edit.anni 84.c.12.nu.65. Ioan.Andr.Dominic.Francus.& alij in c.beneficiũ. de regul.lib.6.compen.Bernar. verb.nouitius.§.1. [m] Claud.verb. abſolu.§.6.9.10. Paul.III. Societ. Ieſu.anno.46.49. ſed à cenſura reſeruata abſoluitur nouitius ad reincidẽtiam,quia ſi recedat aut dimittatur reincidit.Paſſarel.de priuil. Minim. c.33. cum Panorm.Ang.Sylueſt.Tabien. Felician.tit. de excommun. c.14.15. idem conceſſum eſt congr. S. Iuſtinæ.Cordub.lib.1.q.30. [n] Claud.verb.diſpenſatio.§.1.ex Paul.III.Societ.compend.Mendic. verb.abſolut.extraord.quoad fratres.§.3.compen.

Bern.

gionis diſpenſet prouincialis cum eo, qui vult intrare in Societat. Ieſu [o]. aut cum eo qui poſt profeſſionem tale votum emiſit [p]. idem poteſt non ſolum Pœnitentiarius Papæ [q], ſed epiſcopus cum ſibi ſubditis [r]. 3. ſacerdoti nouitio non minus quã profeſſo communicari poteſt facultas abſoluendi externos,&c. [s] 4.nouitius abſolui & diſpenſari ſimiliter poteſt per proprium epiſcopum [t], & frui omni priuilegio bullæ cruc. aut iubilæi, abſque licentia ſuperioris,vt abſoluatur [u] & veſcatur in quadrageſ. ouis & lacticinijs [x]: vt licent hæc ſæcularibus ordinis militaris [y]: quos quidam negant eſſe plene religioſos [z]. 5.ſi intrans religionem habebat incerta debita vniuerſitati aut priuatis,nec dominus certo agnoſci poteſt:iſtorum bonorum ęſtimatio conuerti poſſet in vſum monaſterij [a]. 6.legata aut donata monaſterio in certũ vſum poſſet ſecluſo ſcandalo,prælatus commutare in alium magis neceſſarium [b]: & Generalis cum quorundam conſilio bona quædam vnius monaſterij poteſt transferre in alterũ indigens [c].

CAP. XXIII.

Summa eorum quæ ex priuilegio conceduntur regularibus, aut per Bullam.

AD hanc fere ſummam reuocantur priuilegia regularibus conceſſa, & eodem fere modo quæ in bulla cruc.conceduntur. 1. regulares in perſona & bonis eximuntur ab ordinariorum iuriſdictione, viſitatione & lege diœceſana [a]. 2.diſpenſantur in quibuſdam legibus iuris communis [b], quæ imponunt onus minus conueniens ſtatui & diſciplinæ regularium. quæ diſpenſatio per prælatum datur ex cauſa, vt liberius & libentius ſuſtineant iugum perfectionis, & conſilia voto confirmata ſuauius ſeruent. Circa priuilegia, indulgentiaſque, bullæ cruc. concurrit tam autoritas concedentis ex cauſa [c]: quam indigentia Hiſpanorum, qui ſponte acceptant [d].

2 Rurſus diſpenſatio aut abſolutio ab obligatione legis aut iã contracta eſt:aut illius executio,vt voti

Bernar.verb.diſpenſ.§.1. Eugen.iiij.Minor. & Ciſterc.priuileg.5.& 9.Celeſtin.V.ſuæ congr.nu.58. [o] Qui religionem ſtrictam vouit ſatis implet ſi intret & perſeueret in Socie. aut Ciſtercien.Claud. verb.commutatio.§.3.fin. diſpenſ.§. 2.fin. ex conceſsione Pœnitentiarij. Compen.Bernar.verb. nouitius. §. 5. Leo. X. Camaldul. nu. 63.Iul.ij. cõgreg. Mont. Oliuet. priuileg.3. Eugen.iiij.congre. S.Iuſtinæ. priuileg. 49.50.Alex. iiij. Carthuſ. fo.8.& Gregor.IX. f.19. [p] Nauar.in c. ſtatuimus. de reg.n.22. colligitur ex Soto libr. 7. iuſtit.q.4.ar. 3.tenent Recent. Mãtius Peña.nec Caietan. 2.2.q. 88. art.8. id negat de diſpenſatione : ſed quod Prę latus non poteſt id irritare.item Prę latus cum cõſenſu Capitul. diſpenſat. vt profeſſus transeat ad laxiorem.Claud.verb.profeſſus.§.2.Sylueſ.verſ.6. Palud.diſt.38.q.4.4. ſed ex priuileg. Innoc.viij. & Sixt.iiij.Gregor.xiij.compend. Mendic.verb. apoſtat.§.12.Nauar.comm.4.de regul.num.10. [q] Syl.not.4.§.3.verſ.8.& ſic Pœnitentiarius conceſsit.Societ. & inſuper habet per viã cõmunicationis.Item Generalis Societ.poteſt cum ſuis circa omnes caſus ſummo Pœnitentiario reſeruatos. Compend.Bern.verb.abſolutio.§.15. Bonif. viij. congr. Mont.Oliuet.priuil.17. [r] Sylu.ſup.verſ.6.cum Palu.4.d.38.q.4.ar.4.con.5. quidam Recent. cum Cai.2.2.q.189.a.8.& ſignif.Soto.ſup.& Naua.d.c. ſtatuimus.n.22.fi.quia hi duo negãt per hoc diſpẽſari in ſubſtantia voti religionis, ſed in qualitate illius.ſed falſo Naua.n.10.fi. dicit reſeruari Papæ.& multi negant peccare hunc ſi intret laxiorẽ cũ animo perſeuerandi & profitendi in ea Palu. q.4.a.3. Ant.2.p.tit.11.c.2.§.8.Syl.not.4.§.7.verſ.3.Arm. relig.§.3.niſi vouiſſet perſeuerare in ſtrictiori. nec obſt.c.qui poſt votum.de reg.in 6. Nau.c.12.n.48. cũ D.Tho.2.2.q.189.a.9.ad 3.quia d.c.agit de illo cui in pænitentiã fuit iniunctum perſeuerare in ſtrictiori.& conſtat vota ſimplicia cõmutari in profeſſionem,c.peruenit.de vot.ſed tutius eſt petere epiſcopi diſpenſationem. [s] Claud.ver.communicatio §.5.fi.compen.Bern.ver.gratia.§.3.Felicia.tract.de cenſur.tit.de priuil.c.15.16.19. Horat.Mandoſ.de priuil.ad inſtar.glo.2.fi.glo.7.n.36.& addit.nu.32. quod abſque priuileg.non extẽditur ad Nouitios. [t] Ang. Tabie.Arm.verbo nouitius. Syl.relig.5. §.10. vt epiſcopus poteſt nouitium initiare ſacris: nõ ſic prælatꝰ religionis etiam Abbas c. monaſterijs.19. q. 3. Trid.ſeſ.23. cap.10. Tiraquel. retract. tract. 1.§.1. glo.8. n.29. olim tamen Gelaſ. epiſt. 1.c.fin.77.d. concedit Abbati regulari initiare minoribus ſuos nouitios. [u] ſup.lib.3. pœnit. c.16. §.3. Fr. Manuel in bull. §.9. n. 27.& ſignificãt cit. N.cont.Cord.libr.1.q.30. [x] Colligunt ex bull. cruc.Recent. & Fr.Manuel.§.6.n.9.§.12.nu.6. ſed in Societ.Ieſu.diſpenſat ſuperior. Claud.verb.diſpenſat.§.7.compen.Bern.§.20. Euge.iiij.& Iul.iij. monachis.S.Hieron. [y] Vt exprimit bull.cruc. [z] Sot.li.7.iuſt.q.5.ar.3. [a] Claud.ver.reſtitutio. §.1.Celeſtin.5.ſuæ congr.nu.43.& Minorib.at ſine priuil.id fieri poſſet,per. c.cum tu. de vſur. Nauar. c.17.nu.92. [b] Claud.verb.commutatio.§.4. [c] Claud.verb.alienatio.§.vlt.

CAP. XXIIII.

DE [a] priuil.exemptionis in perſona agitur cap. 24.& de vtilibus effectibus huius exemptionis c. 25. deinde quomodo bona illorum exempta ſint à decimis & tributis ca. 26. quæ res cum ſit quotidiana non tractatur à iuriſperit.niſi breuiter & ſparſim in varijs locis.imo parum & male, vt ait Mari. Socin.in c.recepimus. nu. 12. de priuil. [b] Vt de cibis prohibitis,& de alijs de quibus ſtatim. [c] Inf.c.31.c.vbi agitur an epiſcopus poſsit bullas concedere.& ſubeſt cauſa boni cõmunis de expeditione cõtra infideles. ſup.& de indigentia nationis Hiſpanæ & Indicæ. c.31. c. [d] De bullis quæ per bonam orbis partẽ acceptantur cũ pio vſu & vtilitate

aut reſtitutionis pendet in futurum facienda e. Deinde lex ſub reatu culpæ adultos obligat ſub triplici gradu f. 1. cum ſub præcepto cadit id quod eſt medium ſaluti neceſſarium, vt quorundam ſacramentorum receptio. 2. quod ſola præcepti obligatione contentum eſt. 3. ſi præter obligationem ſub peccato contra legem Dei g, includat obligationem reſtituendi proximo læſo.

3 Circa quędam quę ad hęc pertinent, Pontif. concedit ex priuileg. quaſdam diſpenſationes (qui tamen diſpenſare nō poteſt in eo quod eſt mere de iure diuino & naturali h.) Præcipue circa quorundam ſacramentorum vſum, quantum ad claues in ſacramento pœnitentiæ, aut extra illud i: & circa Euchariſtiā. circa obligationem culpæ aut pęnę iam contractam k, concedit quandam exemptionem ab Ordinario: vt reus eligat confeſſarium: aut vt regularis confeſſarius abſoluat ſæculares à quibuſdam etiam reſeruatis. 2. per vſum clauium & indulgentias l etiam de iniunctis, ſoluit à pœnis temporalibus, & abſoluit extra ſacramentū à pœnitentijs iniunctis. 3. concedit abſolui à cenſuris m, quæ impediunt digne recipere ſacramenta. de tempore interdicti dicetur ſtatim. vt diſpenſetur in irregul. n aut inhabilitate o, quæ impedit recipere ordines, beneficium, aut officium eccleſiaſticum: & in quibuſdam quæ impediunt receptionem aut vſum ſacramenti matrimonij p.

4 Circa ſacramentum Euchariſtiæ. 1. vt eam dare aut recipere liceat ſine licētia proprij paſtoris q, etiam tempore interdicti r. 2. vt eodem tēpore liceat intereſſe diuinis s, & celebrare etiam in priuato oratorio t. 3. vt eo tempore morti vicinus licite recipiat extremam vnctionem u: 4. vt decedens ſepeliatur cum quadam pompa in loco ſacro x. Quorum quædam ſæculari etiā ſacerdoti interdicuntur y, niſi habeat priuil.

5 Diſpenſat autoritate Chriſti Pontif. circa legem quę partim pertinet ad ius diuinum z, & concedit. 1. diſpenſationem voti aut iuramenti a: quod non incurritur abſque libera hominis voluntate. 2. circa ſcrupulos timoratę conſcientiæ b: concedit quædam, quæ Doctores ſcrupuloſi probabiliter opi-

tate fidelium, nō licet dubitare quin expediant ſup. e Ad hęc duo capita reduci poſſunt res in quibus bulla diſpenſat. f Vel ad hæc tria capita de quibus, lib. de ſacram. cap. 1. E. g Ideo enim eſt peccatum morta. quia contra legem æternam Dei. Auguſt. 22. contra Fauſt. & D.Tho. 1.2. q.71. arti.6. & ideo pſal. 50. dicit tibi ſoli peccaui, quamuis ſimul proximum offendiſſet. h Nauarr. prælud. 9. n. 13. D. Tho. 1.2.q.97.ar. 4. ad. 3. & quodlibet.4. art.13. Mai. 4. diſt.24. q. 12. Turrec. lib.2. ſumm. eccle. c.107. Almai. de poteſt. eccle. ca. 13. Driedo. de libertat. Chriſtiana. pa.204. Cathar. libr. 6. cont. Caieta. c.2. Syluеſt. verb. Papa. §.16. vbi Angel. & Tabien. Mandoſ. in cancell. reg. 2. q. 2. nu.6. & 14. Couar. 2. p. ſponſ. c.6. §.9. nu.2. & 4. cap. quamuis pact. 1. p. §.3. num.4. Taper. artic.12. Cano. lib.2. de loc. cap.17. ad 4. Michael. Medin. li. 5. de ſacro. hom. contin. c.50.56.95.102. Cord. lib. 4. q.8. ad fin. Ferr. 4. contra. g. cap.6. fin. Medin. tract. 2. de pœnitent. q.52. fol.113. Felin. c. fin. num. 9. de maior. & obed. vt Papa non diſpenſat vt vnus habeat plures vxores, vel vt dato libello repudij ſoluatur matrim. in quo tamen Deus olim diſpenſauit. nec vt liceat frangere ſigillum confeſsionis, nec mutuum dare ſub vſuris. 2. Papa non poteſt vniuerſali lege ſtatuere vt liceat non ſeruare vota, aut promiſsionem iuratam: quia ſeruare hæc in communi, eſt de iure diuino Exod. 20. addit Felin. ſup. non poteſt lege tollere omne ieiunium, omnes decimas, feſtorum obſeruationem, vel quod ſtetur dicto vnius teſtis: ſimiliter nec poteſt tollere omne votum. cap. ſunt quidam. 25. q.1. bene glo. in Ioan. 22. extrauag. inter nonnullos. verſ. declaramus. de verb. ſignif. quia hoc eſſet diſsipatio de plenitudine tempeſtatis, non diſpenſatio de plenitudine poteſtatis. dicit Abb. c. extirpandæ verb. ſi vero. de præbend. Molin. lib.2. de primogen. cap.7. num.33. quo modo autē diſpenſet in voto aut iuramento, inf. Z. i Ad claues pertinet. 1. iuriſdictio pro foro pœnitentiæ. 2. extra ſacramentum pœnitentiæ vt abſoluat per indulgentias, vel à cenſuris. k ſup. E. & inf. §.5. E. l ſup. cap.10. m cap.13. §.3. n o cap.13. §.6. p capi.13. §.6. I. q cap.13. §.7. r capit.13. §.5. s capit.13. §.5. t capit.13. §.7. u capit.13. §.5. x capit.13. §.5. y Tempore interdicti ſacerdoti non datur extrema vnctio nec ſepultura cū pompa. z D.Thom. 2.2.q.88.ar. 10. ad. 2. & bene in. 4. d. 38. q.1. art. 4. 1. c. & ad 2. in 3. d. 37. a.4. eſſe proprie diſpenſationem in voto quod alias obligabat iure naturæ. Soto. libr.7. iuſt. q.4. ar.1. fin. q.1. ar.2. Caietan. & ſentit Bonau. d.38. ar.2. q.3. Richard. ar.4. q.1. Supplem. q.1. art. 5. ad.3. ſentit Paludan. q.4. ar.4. Ledeſ. 1. p. q.5. art. 6. dub.1. §.3. dico Scot. 3. d.37. q. vnic. Heruæ. 1. d. 47. q.3. ar.1. vbi Duran. q.4. num. 6. & 15. Nauar. prælud. 9. num. 11. & ſæpe contra quoſdam dicentes in voto non fieri proprie diſpenſationem, ſed quod Papa authentice declarat, eam materiam eſſe impeditiuam maioris boni, quod quidam tribuit Caiet. verb. votum. Palud. & Bonau. ſed falſo id autem tenent Ferr. 3. contra. g. c.124. fin. Syluеſt. votum. 4. §.3. verſ.2. diſpenſatio. §.4. Arm. votum. §. 13. Pedraza in. 2. præcep. §.8. Couar. c. quanuis pactum. §.3. num.4. a Quia votum aut promiſsio iurata pendet ex libera hominis voluntate, conceſſit Chriſtus Papæ facultatem diſpenſandi dum non cedit in præiudicium tertij. hæc D.Tho. atq; alij ex ſup. cit. aiunt potius diſpenſari in lege humana quā vouens ſibi imponit, quam in iure diuino. b Pro regularium ſcrupulis in dubio facti poteſt Prouincialis cum aliquorum eiuſdem monaſterij cōſilio determinare auctoritate Apoſtolica Leo. X. Minor. in Supplem. fol.59. conceſſ.172. Compend. Mendic.

nantur prohiberi iure communi c. 3. vt reſtitutio bonorum incertorū, quorum ignotus eſt Dominus, per diſpenſationem cōuertatur in opus pium d. In quibus reus voti aut reſtitutionis liberatur ab executione obligationis pendente in futurum e. 4. diſpenſat circa vſum ciborum iure prohibitorum in quadrageſima f, aut alicubi conſuetudine per vigilias aut ferias ſextas totius anni.

6 Ante bullæ explicationem pręmittenda eſſent hæc præambula. 1. de nomine bullæ cruc. & antiquitate illius g. 2. quis, & qua autoritate bullas concedat h. 3. quali promulgatione reuocet aliorum priuilegia i: & quanto tempore duret k. 4. cui liceat interpretari bullam in dubijs l? & an ſit ample interpretanda m. 5. quibus ſuſcipientibus proſit n: & qualem diſpoſitionem requirat. & an aliqui obligentur accipere bullam.

CAP. XXIIII.

De exemptione regularium in generali.

Exemptio quædam perſonæ, vt ſummi Pontif. à poteſtate ſęculari, eſt de iure diuino a: quia neminem in terris habet ſuperiorem. at perſonæ eccleſiaſticæ vt regulares & clerici, iure diuinō nō ſunt exempti in perſona ſeu cauſa criminali b: cum ſubijciantur foro ciuili in quibuſdam c, ſed Pontif. iure ſuo potuit eos eximere & in multis exemit à poteſtate principis ſæcularis d. & fecit ſibi & delegatis ſuis ſpeciali ratione ſubiectos. determinatio vero cauſarum in quibus eximuntur, pertinet ad eundem Pontif. e.

2 Sic potuit Pont. regulares omnes facere omnino liberos ab epiſcoporum lege diœceſana f. nec tamen omnes ſunt exempti à iuribus legis iuriſdictionis g. niſi ex-

Mendic. verb. declarare. §.5. priuil. §.11. compend. Societ. & Bernard. verb. ſcrupuli. c Inf. capit.30. d De bulla cōpoſitionis, & quod liceat cum Pont. aut cum Commiſſario generali cōponere pro bonis incertis. inf. c.33. & ſeq. & pro his qui religionē intrant comp. Mendic. ver. bona. §.4. nouitius. §.15. comp. Socie. & Bernard. verb. reſtitutio. Naua. c.26. nu.29. ſi. ſi quis tamē legat huic monaſterio, vel perſonæ 100. aureos, & iubet multa bona expendi in opera pia, non poteſt teſtamētarius illi monaſterio aut perſonæ aliquid amplius de illiꝰ bonis donare in Hiſpa. per. l.3. titu.10. p.6. quæ in vtroq; foro obligat, vt aiunt primarij iuriſperiti e ſup. §.2. E. f ſup. c.13. §.8. g ſup. c.29. §.3. O. h c.31. C. i k cap.20. & ſeq. l c.29. §.3. & 4. m c.30. n c.18.

CAP. XXIIII.

a Omnes fere catholici qui tractant de poteſtate Papæ, & hinc ſaltem indirecte habet poteſtatem temporalem ſuper omnes principes Chriſtianos, & ex cauſa eos priuat regno & imperio. vt probat Bellar. lib.5. de Rom. Pontif. à c.6. D.Tho. add. q.20. ar.3. q.40. ar.3. Caſtro verb. Papa. b Commun. inf. contra Ioan. Igneum. in l. 1. ff. ad Syllenian. Dried. Pighium & alios apud Couar. inf. num. 1. vbi tenet immunitatem perſonæ eccleſiaſticæ & loci ſacri eſſe de iure diuino. quod impugnat Soto. d.24. q.2. art.2. con.5. Ledeſ. 2. p. q.20. art.4. fol.305. Couar. pract. c.31. con.3. nu.3. Bellar. lib. 1. de cleric. c.28. prop.5. Sixt. lib.6. bibliot. cap.75. Patres in Matth. 17. Rom. 13. Theol. 2. d.44. Turrec. lib.4. ſumm. eccle. p.2. cap.37. Caſtro verb. eccleſia. hær.4. Menoch de arbit. caſu. 430. n.1. ſic plebs ſubdita principi infideli per ſuſceptionem baptiſmi non eximitur ab obedientia principis infidelis; aut ſchiſmatici, niſi Papa eximat D.Tho. 2.2. q.10. art. 10. nec ſeruus fit iure diuino liber per hoc quod ſacris initietur. c De quibus Couar. pract. cap. 35. 36. & patet de clerico degradato qui traditur brachio ſæculari torquendus & occidendus. d Vt probabitur de exēptione regularium. inf. §. 3. quia Papa, vt à Chriſto habet poteſtatem excommunicandi & ferendi leges quibus ligat in vtroque foro: ita poteſtatem eximendi clericos & regulares, at lex Pontificia vel exemptio eſt de iure humano. Soto, Ledeſ. con.5. Couar. ſup. per. c. quanquam de cenſib. in 6. c. ſi Imperator. 96. d. vbi glo. & Turrec. Chryſo. ho. 85. in Ioan. 20. ſicut miſit me Pater, ita mitto vos nempe cum poteſtate regendi & mittendi alios. abſurdumq; eſſet epiſcopos & clericos ſiſti ante ſecularem, & flagellari à iudice laico. vid. Rufin. li. 10. hiſt. c.2. c. continua. 11. q.1. quod Cōſtantinus Imperator in Conc. Nicen. combuſſit libellos de crimine epiſcoporum ſibi oblatos. quod quia in generali habet principiū & decentiam à iure diuino, quidam vocant de iure diuino quod tantum intendunt Dried. de libert. eccleſ. fol.109. Pigh. lib.4. eccle. hier. c.2. Hieron. in Matth. 17. ergo liberi. Bonif. VIII. c. quanquam de cenſ. in 6. cōc. Aquiſgran. c.9. Trid. ſeſ.25. ref. c.20. dicit hanc immun. eſſe Dei ordinatione, & Canonicis Sanctionibus conſtitutam. vt bene Bellar. ſup. & ſic ipſum Aug. li. 1. qq. Euang. q.23. exponit D.Tho. 2.2. q.104. arti.6. & Caiet. & in cauſis mere eccleſiaſticis ſunt iure diuino exempti: Ledeſ. & alij ſup. e d. c. quanquam: de cenſ. in 6. Couarru. 2. p. ſponſ. c.7. §.6. n.8. c.8. §.12. nu.1. Bellar. de matrim. c.32. f Duplex eſt lex epiſcopi, 1. diœceſana. 2. iuriſdictionis: c. dilectus filius de officio ord. vbi glo. verb. de lege, explicat quid vtrique legi cōueniat. Panor. nu.4. poſt Innocen. c.1. nu.2. de ſtat. regul. Bald. l. ſi quis. §. in omnibus. nu.3. C. de epiſ. & cler. Corne. conſ.343. lib.1. & l.1. tit.12. p.1. vbi Grego. Sylu. verb. epiſcopus. §.7. Ang. Tabie. omnes vero regul. eſſe liberos à lege diœceſ. probat c. quam ſit. fin. iuncta glo. 18. q.2. & c.1. 10. q.1. c. & inter cætera. 10. q.3. vbi glo. 2. & Arch. nu.2. Bald. d. §. in omnibus. Pariſ. conſ.22. nu.4. lib.4. g Per iura quæ citant glo. mag. d. c. dilectus. Panorm. nu.4. Innocen. d. c.1. nu.4. Turrec. d. c. quam ſit. fin. Gregor. d. l.2. glo.1. Corne. nu.2. Bertach. de epiſcopo. in.2. p. quartæ. p. num.55.57. à quo tranſcripſit Lancel. Conrad. in templo omnium iudic. lib.2. c.5. §.4. nu.4. Marcus q.341. & q.1240. num.2. p.1. Beroius. c.1. nu.3. de reb.

preſſo Pontif.priuil. [h] ſe exemptos ab ea iuriſdictione probent [i]: & intra terminum ſibi pręfixum oſtendant epiſcopo priuileg. integraliter [k]. ſic Pontif. ait ſe eximere & liberare ipſam Societ. Ieſu religionem & vniuerſos illius ſocios & perſonas, illorumque bona quæcunque, ab omni ſuperioritate iuriſdictione,& ab omni correctione quorumcunque ordinariorum [l]. hæc vero omnia & ſingula integre & inuiolabiliter ab omnibus eſſe obſeruãda in perpetuum, & ab omnibus implenda cum debito honore & reuerentia: ſecus facta, irrita & inania eſſe decernit.: ſublata quauis aliter interpretandi autoritate. His verbis ita clare indicat exemptionem hanc [m], vt non oporteat exprimere ordinarios excludi priuatiue [n]. conſulenda tamen ſunt loca Concil. Trident. ob quæ non obſt. his priuil.regulares in quibuſdam caſibus ſubijciuntur epiſcopo [o].

3 Solus Papa ſic poteſt eximere vniuerſaliter ab ordinarij iuriſdictione [p], epiſcopus vero oues à

reb.eccl.& conſt.24.num.13.lib.1. [h] c.cum venerabilis verb.illis.100.diſt.c.cum dilectus. de rel.dom.& optime.c.cum perſonæ de priuileg. num.6. vbi Peruſ.num.3.& extollit Palac.Rubr. c. per veſtras.not.2.§.1.num.43.Syluest.exemptio.§.5.Tabien.§.7. Angel.§.2. quibus. Anton. 3.p.tit.16.c.9.princ.& 1.p.tit.29.c.1.§.4.gloſ. in cap.3.fin. de rel.dom.Panor.c.porro.nu.1.de priuil.vbi gloſ.penulti.fin. Deci.nu.4. Panorm.c.1.nu.13.de officio.ord.Paul.conſ.331.numer.1.libr.1.Pariſ.conſ.34.numero primo.conſ.35.num.9.13.lib.4. [i] Debet exhibere priuilegium.c. cum olim.2. de priuileg. & onus probandi incumbit regularibus d.c.cum perſona.§.1. vbi datur forma oſtendendi priuilegium. & vulg.l. ſicuti poſsidetis. C. de probationibus. quia priuilegium conſiſtit in facto.Summiſt.verb.priuileg.& arg.c.1. de conſt.in 6.l.conſilio.ſi.ff.de curatore furioſ. quæ autem conſiſtunt in facto nõ præſumuntur niſi probentur.c.cum in iure.de offic.deleg.l. in bello.§.8. factæ.de captiu.Deci.d.c.porro. num.4.Peruſ. d.c. cum perſonæ.in princip.Pariſ.conſ.95.num.9.

[k] Gloſ.d.c.perſonæ.verb. integraliter vbi omnes Innocen.Panorm.Felin.num.1.& omnes in c.contingit de fid.inſtrum.vbi Bald. & Abb.leg.113.tit.18.p.3.vbi Gregor.verb.todo.Compend.priuileg. Bernard.verb.priuileg.§.5. alias priuilegiatus non debet amplius audiri, & cadit cauſa: vt deciſum eſſe in Rota refert Tho.Faſto.poſt deciſ.Rotę.dub.29.quanuis oppoſitum tenet Ang. exemptio.§.5. Sylueſt.§.5.Tabien.§.5.cum Ioan.Andr.& Panor. id quod conceſsit Papa Canonic.Latera.Sixt.IIII. Leo.X.Camald. in priuileg.Prædic.fol.153.Compend.Societ.& Bernar.verb.priuileg.§.2. atque ita non perdit cauſam. [l] His fere verbis eximunt ord.Mendic.Innocen.IIII. Alexan.Clem. & Sixt. IIII.pro Minor.vt refert Compend.Mendic. verb. conueniri.verb. exemptio.§.1.8.10.11.13. vſque 17.23.&.25.Mandoſ.praxi ſignatur.verb.exẽptio. & pro Ord.Prædic.vt refert Ant.3.p.tit.16.c.9.§.1.Pan.c.nimis el.2.n.4.vbi Marian.Socin.n.12.de priuil.habetur in præd.priuil.f.63.75.ex Nicol.3. & Bened.11.& pro Ciſter.Innoc.IIII.priuil.23.Innoc.VIII.priuil.108.vid. Cõp.Bern.& ample pro religione Societ.Ieſu.Paul.III.ann.40. & 49.n.13 & Pius.IIII. cuius bullam expediuit Pius.V.anno.71.& confirmat Greg.XIII.anno.75.76.& ample anno 84.§.32.33.Claud.in comp.Societ.ver.exemptio.§.1. [m] Hæc verba inducere plenam exemptionem probat Sylueſt.exemptio.nu.1.& §.4.Tabien.Angel.Anto.3.p.ſup.§.2.& prob.ex c.ſi Papa. de priuileg.in 6.§.ſi autem.§.& eſt idem.Anchar.c. cum olim.1.num.8.de priuileg.vbi gloſ.verb.diœceſani.Panor.num.6. & c.cum dilectus.de rel.dom. c.Frater noſter.ver.eximit.vbi Arch.16.q.1. Deci. conſ.151.nu.1.conſ.113.nu.7. Marian.Socin.d.c. recepimus.nu.32.Calder.conſ.3.fin.verb.de priuil. Pariſ. conſ. 22.n.5.li.4. Natta. conſ. 257.num.1. lib.2. [n] Couarru. prac.c.25.n.3. Tiraquel. retract.tit.1.§.1.gloſ.7.nu.23.& per iura quæ citat Oldrad. conſ.306.n.6.Syl.exemptio.§.1.ſed falſo addit idem Oldra. conſ.72.num.13.requiri,vt priuileg. exprimat excluſionem ordinariorum. [o] Loca Conc.Triden. vbi regulares ſubijcit epiſcopo citat Claud. verb. exemptio.§.1.Compend.Bernard.verb. concilium. Nauar.c.25.nu.13.& de regul. comm.2.nu.63. vt ſeſ.6.ref.c.2.ſeſ.24.c.4.ne regularis prædicet abſq; epiſcopi approbatione ſeſſ.6.c.3.ſi degens extra monaſterium delinquat.& ſeſſ.7.c.7.& 14.& c.15.cõfirmat Clem.quia contingit de rel. dom. de quibus vid.Claud.verb.familiar.§.5.at qui degit extra monaſteriũ ex licentia Prælati cenſetur manere intra. Nauar.de reg.comm.4.n.74.aduerte.3.ſi autem degens in monaſterio delinquat extra illud quomodo ſit puniendus ſeſſ.25.reg.c.14.item ſeſſ.21.c.2.& Pius.V.ne ſine tit.profeſsionis ordin. itẽ ſeſſ.22. de euitand.vt celebrent miſſas debitis horis: & non in oratorio, &c.ſeſſ.23.c.8.& 13.ne regularis ordinetur ſine diligẽti examine: nec extra tempora: nec ſine reuerendis proprij epiſcopi: & cum ætate iuris. c.13.ſi.ne vno die recipiat duos ordin.ſacros.c.15. ne confeſsiones ſæcularium audiat,niſi approbatus. c.16.ne abſque commendatitijs ordinarij literis ad celebrandum admittatur.ſeſſ.24.ref.matrim.c.1.ne coniungat matrimonio ſine parochi licentia. c.2. nec benedicat ſpõſos.c.4.10.& 11.de ref.generali. ſeſſ.25.de regul. c.4. ſine mandato ſcripto prælati, repertus extra monaſterium punitur ab ord. cap.5. ordinarius cogit ad clauſuram moniales etiam ſibi non ſubiectas. c.8.cap.11. monaſteria vbi imminet cura animarum, viſitat epiſcopus. c.12. Regulares ſeruent cenſuras & interdictum Ordinarij. c.13. compelluntur ad proceſsiones & quo ad præcedentias. c.14.intra clauſtra delinquens.c.16.fin. finito anno admittat ad profeſsionem,& de bonis intrantis.c.11.& 20.ſi regularis habet beneficij curati curam, aut ſolum ſeruitium, viſitatur ab epiſcopo.c.19.tranſitus ad laxiorem religionem. ſeſſ.25. ref. c.1.fin.ne bona monaſterij dent cognatis.In quibus autem ſit derogatum concilio,inf.in fine huius cap. lit.Y. [p] Grat.c.decimas.16.q.1.& hoc iure vti Papam teſtantur D.Gregor.lib.2 epiſt.46.c. frater noſter.16.q.1.& alij Pontif.c. conqueſtus. fin.9.q. 3.vbi

proprijs parochis probatis [q]: aut legatus à latere. à iuriſdictione proprij epi [r] eximere non poteſt generaliter. in Ord.Mendic. hæc exemptio eſt notoria [s]: & incurrit excommun.epiſcopus ſi fratres Mendican. monitus inquietare præſumat,contra,aut præter ſuorum priuil. tenorem [t]. Potius enim obediendum eſt Papæ eximenti, quam epiſcopis contraria iubentibus [u].

4 Non ſit iniuria epiſcopis vt quidam falſo putarunt [x]. dum Pont.pro iure ſuo, vt caſus grauiores ſibi reſeruat [y], aut ſpeciali priuileg.concedit licere id, quod alias generali decreto prohibetur [z], ita perſonas quaſdam ſibi immediate ſubijciat & illorũ cauſas priuatiue reſeruet ſuo iudicio [a]: ſic ſibi ſubijcit & reſeruat, quoſdam regulares, præſertim ex Ord.Mendic.eo quod ſibi ſint arctius ſubiecti, & illorum eſt generalis pater [b]. & religionum omnium confirmator. hos ita eximit vt inhibeat epiſcopos & ordinarios, priuetque eos vſu iuriſdictionis quam alias Pontif. in illos cumulatiue deriuabat [c]. quod facit perpetuo quodam exemptionis honore [d]. & priuilegio Principis, quod cum ſit in fauorẽ religionis, æqualem iuri communi [e]. & in bonum animarum, eſt ample interpretandum [f]. imo & in priuilegio priuatis conceſſa licet late interpreta-

glos.c.1.c.priuil.de verb.ſign.in 6.c.1. (vbi gloſ.verb.exemptionis.Anchar.ante num.1.Franc. num.4.)& communis in c.cum perſonæ.c.per exemptionem.c.ſi Papa. de priuil.in 6.c.cum olim.1.(vbi glo.& Pan.nu.6.)c.cum capella.de priuil.c.ad abolendam. de hæret. cle.2. de ſtatu Monach.vbi gloſa.verb.alia. l.5.tit.5.p.1. vbi Gregor. verb. ſacar. & Conc.Trident.ſeſſ.14. ref. c.5.fin. ſeſſ.25.Reg. c.8.9.12.13 &id probant Doct. Turrecrem. libr.2. ſumm. eccle. c.52.col.5. verſ.8.& glo.per tex. c.duo ſimul. verb.ſpeciali de off.ord.vbi Pan.n.4.poſt Hoſt.Pan. c.venerabilis.n.4.de cenſ.& conſ.101.li.1.conſ.57.li.2.DD.cũ glo.c.conſtitutus.de rel.dom.c.omnes Baſilicæ.6.q.7.Guido Papę.conſ.65.n.6.Anchar.conſ.132.n.6. Mari.Soci.c.recepimus.nu.5.de priuileg.& in tract. Bald.de Periglis.tit.de exẽptio.c.1.&.2.Mandoſ.in praxi ſignatur.& Summiſt.verb.exemptio.vbi Sylueſt.nu.1.Anton.3.p.tit.22.c.7.caſ.5.& c.5.§.22. affert multas rationes cum Augu.de Anchon.de poteſt.eccle.Pelag.de planct.eccle. lib.1.c.45. caſ.11. D.Tho.2.2.q.186.ar.5.ad.3.& ar.8.ad.3.

[q] Glo.in c.1.16.q.2. Panor.c.cum venerab.nu.3. de cenſ.c.cum inter.nu.13.de re iud.Peruſ.c.1. nu.4.de priuil.in.6.Mandoſ.ſup. & poſt multa concludit Probus.add.ad Monach.c. per exemptionem.de priuileg.in 6. quia Parochi iure communi habent à Papa iuriſdictionem. [r] Mar.Socin.d.c.recepimus. nu.23.Gambar.de off.legati.lib.2.c. de varijs Ordinar.nominib.numer.180. [s] Vt ex bullis quas Pontif. conceſſerunt Societat.Ieſu,& alijs Mendic. conſtat,de quibus ſup.lit.L.fruitur autẽ religio Societ.Ieſu(quam Pius.iiij.& v.ac Gregor.xiij.declarant eſſe proprie ex ordin.Mendic.) priuileg.Mendic. per viam communicationis. & ea priuil. Mendic.eſſe notoria,probat de iure Hieron.Gabr.conſ.28.per.l.omnia.vbi Bald.C.de epiſc.& cler.& Roman.conſ.383.nu.2. [t] Compend.Mendic.verb. exemptio.§.18.22.Claud.§.12.compen.Bernar.ex Nicol.v.& Sixt.iiij. [u] Rom.13.qui autem reſiſtit.c.qui reſiſtit.11.q.3.vbi Præpoſ.& Turrecrem. ad.2.& lib.2.ſumm.c.48.c.49. ad 4. Auguſt. ſerm. 16.de verb.Domin.DD.in.2.d.44. vbi Bonauent. D.Tho.& 2.2.q.104.ar.5.q.105.ar.2.Anton.3.p. tit.22.c.6.§.6.Sylueſt.obedientia.§.10.Pelag.libr. 2.c.69.Nauar.de reg.c.nullam.nu.18. & facit Afflictis deciſ.265. nu.106.Valle.conſ.1.nu.8.lib.2. ſic Act.5.obedire oportet magis Deo quam hominibus. [x] Vt arguit Card.d.c.recepimus.in principio.de priuileg.& alij qui murmurant de prudentia Pont.quod tam eximia priuilegia regularibus conceſſerint.de quibus inf.§.7.lit.Y. [y] Triden.ſeſſ. 14.de pœnitent.c.7.can.11.ſeſſ.24.ref.c.13. Soto. d.18.q.2.art.5. Cano.rel.de pœnit. p.5.qui tamen falſo citat Cyprian.lib.3.epiſ.16.17. vbi nihil dicit ad propoſitum.Ledeſ.2.p.q.8.ar.2.DD.4. d.17.ſic Rodulph.epiſcopus miſit matricidam ad Nicol.PP.1. c.latorẽ.33.q.2.& de reſeruatis Papæ agit Innocent.iij. in ſermo. de B.Petro. Sixt.iiij extrau.& ſi dominici. extrau.quemadmodum. Nauar.c.27.nu.254.c.conſideret.§.cautus.num.10.de pœnitent.diſt.5.

[z] Grat.c.fin.§.oportet.25.q.1. [a] Et nemini facit iniuriam Papa qui in hoc vtitur iure ſuo, vt colligitur ex d.c.qui reſiſtit.11.q.3. cum cit. lit.V. & Grat.c.fin.§.oportet.25.q.1.l.1.C. de off.præfe. verb.D.Tho.opuſ.contra impug.relig. c.4. col.pen. Caiet.2.2.q.186.art.5.ad.3. [b] Hinc Papa quia eſt proprius Generalis cuiuſque religionis & monaſterij,habet eam poteſtatem dominatiuam in voluntatem ſingulorum regularium,vt illorum vota prę ter tria ſubſtantialia irritare poſsit. Caietan.2.2.q.88.art.12.dub.4.ad.2.quæſt. quem ſequuntur omnes Recent.Summiſtæ.Soto.7.iuſt.q.3.art.1.col.4. Nauar.c.12.nu.76.ad fin. Alco.ſumm.c.16. contra Duran.2.d.vlt.ad fin.quare regulares etiam facti epiſcopi,tenentur ex voto obedire Papę,ſicut & Prælato regulari: irritare enim pertinet ad poteſtatem dominatiuam.D.Tho.2.2.q.88.ar.9.Caietan. verb. votum.§. de irritatione. Arm.§.12. Nauar. ſup.Bonauen.opuſ.apol.pauperum.pla.2. in 4. reſponſ.artic.1.Carthuſ.2.d.44.q.5. [c] Iuriſdictio epiſcoporum deriuatur à Papa.ſup.lib.3. de pœnit. c.5.lit.Z. [d] Pertinet enim ad honorem & fauorem,hęc exemptio.vt ait Bald.d.tract.de exemptio. c.1.&.2.ſicut nobiles eximuntur à tributis.

[e] Vt cit.eſt ſup.c.22.§.4.M.ex d.Bald.Grat.compend.Mendic.verb.priuileg.ad fin. D.Tho. contra impug.relig.c.4.col.penul. [f] l.beneficium. ff.de conſtit.princip. eſt etiam in præiudicium principis concedentis ample interpretandum: ſed in eo quod vergit in præiudicium tertij,eſt ſtricte interpretandum.Mandoſ.in cancell.reg.11.q.15.nu.4. Catell. Cotta.in memo.iur.verb.priuileg.Berna.Diaz.reg. 65.Anton.Gab.tom.1.commu.lib.14.& ex Capra. verb.priuil. Sylu.beneficium. 3.§.7.diſpenſatio.§. 5.verſ.4.quia priuil.Principis accipiendum eſt ſine alterius præiudicio.l.2.ff. ne quis in loco pub.c. ex

tuarum

ri, quatenus verba patiuntur. Et multo magis quod toti religioni datur: vt priuil.exemptionis regularium eſſe ample extendendam affirmant Doct. g

5 Obijciunt quidam vulgatã regulam, priuil. ita eſſe accipiendum vt ſit abſque graui præiudicio tertij h; & præſertim ordinarij i. quod ſi parum præiudicaretur iuriſdictioni epiſcoporũ ſatis eſſet damnum compenſari vtilitate per regulares exemptos allata eccleſiæ k. At quia nimis creuit monaſteriorum & regularium numerus, videtur magnum prȩiudicium Ordinarijs inferri.

6 Quibus reſpond. 1.ea reſtrictio non habet locum, quando conſtat de mente Pontif. l qui Ordinarijs in eo iure præiudicare poteſt, quod deriuabat in illos m: & ita intendit, quando alias inutile & fruſtratorium eſſet priuileg. n quod non poteſt operari ſine prȩiudicio etiam graui aliorum o, atque ita derogat iuri communi quod notum eſt, quamuis expreſſe non addat clauſulam derogatoriam p: ſed non valet priuileg. vt neminem recognoſcat, nec ipſum Papam q. tunc vero ob præiudicium alterius adhibenda eſt reſtrictio: quando non ſatis conſtat de Pontif.intentione r, & præſertim ſi poſterius priuileg. tollat ius quęſitũ in illis rebus, quę

tuarũ de autor.&vſu pallij.c.ſuper eo de off.deleg.

g g Pro his citantur Doct.c.30.§.1.A.& quod priuilegium religionis æquetur iuri communi, & ſit fauor,c.22.§.4.M.

h h Inf.c.27.§.4.fin. Anton. Gabr.tom.2.tit. de iure quęſ.non toll.& tom.1.ex Capra.verb. priuileg.

i i Inf.c.27.§.3.prȩiudicare Papam Ordinario in decimis, & generaliter probant Doctor.ex c.poſuit. de cõhi ceſſ. præb. c. innotuit. de elect.c.in his. de priuil. c. ſuper eo. de off. deleg. c. ex tuarum de autoritat. & vſu pallij. l.2.§. merito. §. ſi quis. ff. ne quis in loco pub. & in priuileg.exemptionis, & ædificandi eccleſias, audiendi confeſsiones ſæcularium & prædicandi etiam inuito parocho, &cæt. quæ ſubijciũtur liberæ diſpoſitioni Papæ. ſecus infra.R.S.

k k In qua tamen re frigide ſoluit Bald. d.tract.de exemption. c.2.nu.19. quem citat Turrecrem.lib.2.ſumm.eccle.c.52.col.5.verſ.8. plenitudo, ſed melius ſoluit D.Tho.cit. inf.§.7.A.

l m l Cit.inf.c.30.§.1.C. m Cit ſup.§.4.C.

n n Cit.cap.27.§.7.fin.de decim.nam iura reputant inconueniens vt priuileg. & conceſsio Principis ſit fruſtra & ſine effectu.c.in his.de priuileg. cap.1. c.ſi Papa de priuileg.in 6.leg.1.fi. ff. ad municipal.leg. ſi quando de legib. 1.quam legem ex multis ornant Roman.conſ.130.num.5.Rip.cap.1.numer.41. de reſcript.Rebuf.prax.titu.differentia inter priuileg. & reſcript.numer.11. quæ res multum prodeſt pro intellectu omnium priuileg. & de exemptione à decimis. c. cum olim. 1. §. nos autem. de priuileg. cap.1.§.ex parte.de conceſ. præbend. in 6. vbi Peruſ.num.2.c.multiplici. ad fin. de decim.c.dudum. ibi gloſ. de priuil. ſecundum intellectum Boatini quem ſequitur Panormit.num.1. Xuar.allegat.28. num.23.& in propoſito Hoſtien.quem ibi ſequuntur Anton.num.17.19. Henric. numer.5.6. Ioan. Andr. num.10.Card.oppoſ.7. Socin.numer.19. & hic in c.recepimus.num.46. Archid.cap.non ſeruaris.num.2.25.quæſtion.2. Deci.conſ.113.num.7. conſ.151.num.1.& in leg.1.numer.21. de ſecund. nup.ſaſ.leg.quod in rerum.§.ſi quis poteſt.de lega. 1.num.11.Natta.conc.340.num.4. conſ.257.nu. 6.lib.2.& late Pariſ.conſ.70. anũo. 10. vſque.18. lib.1.conſ.22.anũo.6.lib.4.Menoch.conſ. 276.nu. 10.lib.3.Turrecrem.c. quem pœnitet.de pœniten. diſtin.5.num.19. verſ.5.

o o Hoſtien. & alij ſup. cit.qui eum ſequuntur d. c. dudum. de priuileg. & ex veriſimili & præſumpta mente concedentis extenditur ad graue præiudicium Ordinarij iuxta Doctor.cit. & Pariſ.conſ.70.num.12. libr.1. Gomet.reg.de non toll.iur.quæſi.quæſtion.1.col.vlt. cum Corneo. Alciat. reſp.9.num.25.lib.1.tom.3. & cum alijs Cephal. conſ.96.num.11.lib.1. & cit. inf.capit.27.§.3. maxime ſi priuileg. addit ex certa ſciẽtia. quod denotat concedi de plenitudine poteſtatis, at iure communi priuileg. non derogat iuri ordinario niſi paruum ſit præiudicium. Panormit. in c. quia circa. Rip. leg. 1. numer.3. de legat.1.Menchaca. controuerſ.illuſtri. cap.87. nu.9.de quo inf. cap. 27. §. 7.

p p Bald. leg.item lapilli.lect.1.num.5.verſ.ego dico. ff. de rerum diuiſ. quem ſequitur Felin. c. nonnulli.in princip.de reſcript. nu.11.verſ.2.fallit.vbi Deci.ad Rubric. nu.23: & c.1. nu.52. Ripa.n.52. eodem titul. Deci.c.ex parte.2.num.35.c. ſuper eo. num.20. de off. deleg. quamuis dubitet Xuar. allegat.28.num.18.

q q Ioan.Andr.c.cum inſtantia. numero nono. de cenſ. Panormit. c. cum tempore. numer.1. de arbitris. Felin. c.cum non liceat.num. 14.& alij apud Mandoſ. de ſignatura gratiæ. verb. exemptiones.verſ.non tamen. Caſtald. de imperator.quæſtio.35.num.3. Balbus.de præſcript. 1.p.in 5.p.princip. quæſt.12.Mari.Socin.c.recepimus. nu. 19.de priuileg.Gomez.regul.de infirm.reſig. quæſtio.5.quia iure diuino oportet omnes ſubijci Papæ Chriſti vicario. Caietan.cum D.Thom. 2.2. quæſtion.186. artic.5.ad.3. quia Ioan. 21. Petro committuntur paſcendæ omnes oues & agni. alias acephala eſſet eccleſia.contra c.non liceat. de præſcript. cap.nulla. 93.d. & tamen contra Principem temporalem obtinere poteſt præſcriptio Ducis, ne recognoſcat ſuperiorem in temporalibus. Balbus. Mari.Socin.ſup. Couarru.reg.poſſeſſor.2.part.§.2. numer. 8. verſ. ex his.

r r Quia in dubio non præſumitur intentio Pontif. vt velit tollere ius quæſitum alterius cap. ex tuarum de autoritate & vſu pallij. c. ſuper eo. de off. deleg.c.in his.de priuileg.atque ita dicta regula vulgata intelligitur de alio quam de expreſſo ſaltem tacite ex mente Papæ. Oldrad. conſ. 330. num.9.Iaſon.leg.fin.num.23. ff. de conſtit. Principum. Gratus.reſp.61.nu.63.Beroi.conſ.65.numer. 106.conſ.76.nu.113.lib.1. Pariſ.70. nu.12.lib.1. &.conſ.76.n.16.li.2.Socin.285.n.4.lib.2.Gomez. reg.de non toll.iur.quæſit.q.1.col.vlt. Rebuf.prax. titul.forma nouæ prouiſ. ſuper clauſula dummodo tempore datę nu.6.facit.c.in memoriam.19.d.citat Panor.c.accedentes.nu.9.de præſcrip.

s Bene

non tam plene ſubduntur liberæ diſpoſitioni Pontif. s At iuriſdictio ſpiritualis epiſcoporum deriuatur & pendet à Pontif. ſup. §.4.& ius ſpirituale ad percipiendam quotam decimarum, vt dicetur capit. 27.§.3.

7 Quidam putant Papam in pœnam iuſtam priuaſſe epiſcopos ea iuriſdictione: eo quod regularibus, quos fouere debuiſſent t vt in adiutorium ſibi gratis datos u, varia grauamina intulerint x, abutentes poteſtate ſibi per Pontif. data. In qua pœnali priuatione Pontif.videtur vſus iure defenſionis y, & protectionis pauperum innocentum z. At non opus eſt confugere ad pœnalem ſententiam priuationis. Nam ea ſubiectio regularium non ordinabatur præcipuè in vtilitatem, fauoremque epiſcopi a, ſed in bonum ſubditorum atque ita potuit & voluit.Pontif.pro iure ſupremæ iuriſdictionis b à Chriſto datæ (quæ eſt inſeparabilis à Principe c, & cui manens Papa renunciare non poteſt) eximere, & ſibi ſoli ſubijcere ſuiſque delegatis, & expediens fuiſſe oſtendit experientia antiqua à tempore etiam Beati Gregorij Papæ primi d. eo quod his vtilius eſt plene poſt Papam qui religionis

s s Bene Pinel.rub.de reſcind.vend.1.part.c.2.per tot.

t t Quod grauiſsimis verbis ait Innoc. III. c.inter cætera de offi.ord.c. in nouo.21.diſtin.

u u Concil.Melden.c.3. Rotomagen.3. c.11.apud Burchar.lib.1.cap.88.90.127.lib.2.cap.55. dict.c. in nouo.21. d. Turrecre. Hoſtien.d.c. inter cætera dicit valde dolendum quod epiſcopi non agnoſcant regulares eſſe coadiutores ſuos. vbi Ioan. Andr. numero. 10. Card. num. 1. & 5. Sylueſt. epiſcopus. §.9. D. Thom. 2.2. q.187.art.1. argum. ſed contra. & q. 188.ar.4.vbi Caietan.ait non omnes capiunt verbum iſtud, ſic Num.11.electi ſunt. 70. ſeniores qui Moſem iuuarent. quod affert Clem. V. in Concil. Vienen. clem. dudum. §. cæterum de ſepul. vid. Bonifac. VIII. extrauag. ſuper cathedram. fin. de ſepul. nemo enim melius & promptius præſtat officium miniſtrandi ſacramentum pœnitentiæ & communionis, & prædicandi, quam regulares qui iuuant epiſcopum in eo quod ſolus non poſſet, diſcurrentes per amplam diœceſim, docendo, conſulendo, conſolando, &c. D. Thom. contra impug. relig.cap.4.Turrecrem.c.placuit.16.quæſt.1. num. 3.16.18.Caietan.2.2.quæſt.188. art.4. ad 3. cum D.Thom.ad 2.& 5.Soto diſt.18. q.4.art.3. con.3. verſ. experientia.Bonauen.tract.contra impugnantes ſuam relig.tom.2.capit.10.& 22.& tract.quare fratres Minor. prædicent. & apolog. pauperum. 3. part.in 4.reſponſio.art.1.tom.1.pag.304.

x x Quia epiſcopus. 1. exemptos (quorum ſolus Pontif.erat iudex) trahebat inuitos ad inferiora & aliena tribunalia. 2. ex clericorum & laicorum inuidia, & calumnia ſe pro arbitrio ingerebat in regularium cauſas. 3. inexpertus inſtituti regularis turbabat regularem diſciplinam, pacem quietẽque prælatorum, quos officijs aut monaſterio priuabat ſine cauſa & autoritate. (Atque ita poteſtatem & priuilegium à Papa deriuatum meruit epiſcopus amittere, abutens illo. cit. ſup.) de his Clem. V. in Concil.Vienen.clem.1.de exceſſ.Prælat. clem.2. de cenſ.& Grego.IX.c.nimis iniqua.c.nimis praua. De exceſſ.prælat. (quæ iura innouat Alexan. IIII. in Monumen.Minor. conceſſ. 497.) numerat. 24. grauamina, & corrigit.& l.18.19.titul.22.p.1.Pelag.de planct.libr.2.cap.20.tranſcribit varios abuſus ex Hoſtienſ.ſumm.de pœnitent. & remiſ.§. cui epiſcopus. numer.20. Oldrad. conſ. 225. Frias de viſitat.1.part.quæſtion.10. numer.2. caſ.5.40.57. Pius.V.prop.motu.pro Ordin. Mendic.

y y Quia officium ſedis Apoſto.& Principis eſt defendere pauperes & miſerabiles perſonas. ſimile in extrauag.1.de pœniten.& remiſsio. extrauag.1.de priuileg.& 2.quæſtion. 6. capit. ad Roman. cl.2.c. Regum.25.quæſt.5.c. cum & plantare religionem. de priuileg.Couarru.pract.cap.35. ne male tractentur regulares ab Ordinarijs. quæ eſt ratio. l.1. C. de offic. Comit. ſacri patrim. leg. 1.§.illo. C.ſi quocunque prædi. poteſt. facit c. dilecti de priuileg. vbi Deci.numer. 4. Roman. conſ.37.Guido. Pap. deciſ. 32. dicit ſeruari de ſtylo. Grãmat. ad Afflict.deciſ.265.ad fin. Guillelm. cap.Raynut.verb. condidit.clem.1.numer.56. Valle conſ.18.numer. 14.30.lib.3.conſ.40.num.23.31.lib.4.

z z Bald. d. trac.de exempt.cap.1. & 2. Paul. conſ. 431.num.3.lib.1.Auguſt.de Anchon.apud Anton. 3.part.titu.22.c.5.§.22. Mandoſ.prax.verb.exemptio.

a a Sic ſoluit D. Thom. contr. impug. rel. capit.4.colu.penultim.& 4.diſtinct. 17.quæſtion.3. 3.5. ad. 1. vt refert Turrecrem. capit.placuit. 16. quæſtion.1.ad 8.numer. 11. Soto diſtinct.18. quæſtion.4.artic. 3.ad 1. Anchon.apud Anton.ſup.Bonauent. apolog. contra impug. ſuam relig. quæſtion.10. & prob. Ezech. 34. væ paſtoribus. qui paſcebant ſe. Auguſt. d. c. qui reſiſtit. 11. quæſtio. 3.Gregor. in gloſ. Numer. capit.12. quid æmularis per me. Grat. cap.fin.§.licet.§.ſequen.25.quæſtion. prima.

b b ſup. B. per capit. dudum. §. nos igitur. de præbend. in 6.quem tex. notat Bald. conſ. 326. fin. libro primo. Afflictis. & alij quos refert Valle. conſ. 1. numer.135.lib.2. Deci. tom.1.tractat.quare fratres Minor.prædicent.capit. 1.colu.2. & 4.Brunus Aſten.conſ.47. vid.Bonauent. in expoſ.regul.fratrum Minor.

c c Vt probat Bald.in leg.qui ſe Patris. numer. 10. & de Papa.Bellar.lib.2.de Concil.autorit. c.14. ad fin.& ſequen.

d d D.Gregor.lib.2.epiſ.46. c.frater noſter.16.quæſtion.1.libr.4. epiſ.85.87.libr.7. epiſ.18. & in quodam decreto Concil. Lateranen. cui Gregor. præfuit cœpit primus partim eximere regulares & libro primo. epiſ. 22.c. Agapitus. 16. quæſtion.1.c.quam ſit. c.luminoſo. c. Abbas. & ſequent.16.quæſtion.2.vbi c.Eleuter. ex Concil.Toletan.&.c.1.de ſtatu.regul.& ex hac antiqua eccleſiæ conſuetudine arguit expedire exemptionem hanc D.Thom.contra impug.cap.4. Anton.3.part. titu.22.cap.6.§.15.Turrecrem.cum Bald. dict.cap. 2. numer. 19. & nemo debet improbare quod ſedes Apoſtolica approbat. c. ſi Roma. c. enimuero. 19. diſtinct.

Nn e ſup.

Generalis e eſt ſubdi prælatis ſolum regularibus tanquam Papæ delegatis (vt qui in via perfectionis & regula ſunt exercitati) quàm ſi manerent ſimul cumulatiue ſubiecti epiſcopo ſæculari: ſic vt efficacius erudiantur in ſchola perfectionis, Papa conſulit quieti & tranquillitati regularium, & vt liberius Deo & propriç perfectioni, ac ſaluti animarum vacarent.

8 Porro alibi B. Greg. f exemptionem nimiam taxat, non regularium, ſed clericorum quorundam. Martinus g & poſtea Leo. X. in Concil. Lateranenſ. reuocant ſane quandam exemptionem & priuilegia regularium. Nam quidam prudentiã principis taxabant h, quod tam multa & magna priuileg. relig. conceſſa conſeruarent. at ſane hi duo Pontif. & plurimi alij Pontif. ampliſsime exemptionem & priuilegia conceſſerunt regul. præſertim ex ordin. Mendicant. ſic & Pius. V. proprio motu pro Mendic. iterum confirmauit pro vtroque foro non obſtant. derogatione Concil. Trident. fertur ſucceſſor illius Gregor. XIII. pro foro tantum exteriori abſtuliſſe ea in quibus Pius. V. per modum conſtitutionis derogauerat Concilio Trident. per quod tamen non abſtulit ea quæ Pius. V. viuæ vocis oraculo i pro foro tantum conſcientiæ conceſsit Mendic. k imo vero ea reuocatio Grego. XIII. non videtur fuiſſe promulgata l & vſu recepta.

C A P. X X V.

Quos effectus vtiles operetur hæc exemptio regularium.

POntif. interdum ait in genere, ſuſcipimus hos ſub noſtra & ſedis Apoſtolicæ protectione a: quod non ſatis eſt vt cenſeatur eximere à iuriſdictione Ordinariorũ b, niſi dicat, & immediate nobis

e Sup. §.4. A. quare Papa vt religionum Generalis. ſup. §.3. A. decenter in fauorem, maioremque vtilitatem ſubditorum reuocauit id quod iure communi, aut priuilegio conceſſerat epiſcopis circa regulares. & Conc. Trid. ſeſ. 25. reg. c. 11. 2 1. iubet ſuperiores non eſſe niſi regulares. & c. 20. ſi. confirmat priuil. regularium. vt ait Paſſarel. de priuileg. Minim. fol. 22. in marg.

f D. Greg. c. peruenit fin. 11. q. 1. loquitur de ſæcularibus clericis qui declinantes epiſcopi iuriſdictionem præuertebant eccleſiaſticum ordinem, & litigabãt coram defenſore Apoſtolico, vt in d. c. peruenit, exponunt Archid. Prępoſ. Turrec. Gemin. idem Archid. Præpoſ. Gemin. in capit. 3. 2. q. 6. Hoſtienſ. ſumm. delegato, n. 3. §. quid pertinet ad fi. verſ. expectat. Speculat. eod. titu. §. ſupereſt. num. 2. Anto. nu. 12. Panor. nu. 3. Card. n. 1. oppoſ. 3. Henric. nu. 4. in d. c. 1. nu. 1. de off. legat. Villadi. delegato. 1. p. q. 8. nu. 2. & quanuis ſpontaneos licet conuenire coram legato c. 1. de off. legat. ſed trahere inuitos, eſt contra iura c. gallinarum. 25. q. 2. c. conqueſtus. 9. q. 3. c. duo ſimul. vbi Panor. de off. ordin. nu. 5. c. ſignificaſti. de for. compet. g Martin. V. in Concil. Conſtantien. ſeſsio. 43. (de cuius intellectu Gemin. conſ. 35.) reuocauit tantum quæ à tempore Gregor. XI. vſque ad ipſum conceſſa ſunt per dubios Pontif. & tamen poſtea confirmauit quod Bonif. IX. conceſſerat ordin. Prædicat. compend. Mendic. verb. exemptio. §. 5. Monum. conceſſ. 682. Supplem. conceſ. 240. h Vt ſine cauſa inijcit ſcrupulum Rebuf. to. 1. ad. ll. Gallic. tract. de auocatione. & rep. l. quod iuſsit. n. 60. de re iudic. Pelag. planct. lib. 2. c. 14. 61. & ſequen. acrius taxat. ſed modeſtius Bellam. & Præpoſ. in c. 1. fin. 22. d. Anto. c. tuarum. nu. 20. de priuileg. Couar. pract. c. 9. Nauar. Hiſpa. c. 27. num. 190. i Quia oracula non dicuntur conſtitutiones. k Multum iuuat dum in priuil. Pontifex derogat ſpecialiter concilio generali, & nouiſsimo Triden. ne vlla ſit dubitandi occaſio. c. nonnulli. de reſcript. ſic vt derogetur concil. Lateranenſ. oportet fieri illius mentionem. c. penult. & c. vlt. de ſtat. monach. Aſten. lib. 6. tit. 48. art. 7. col. 2. Pius. V. anno. 66. ſupplicante Generali Puteo, ſeu de Burgo nouo coram Card. Aræcœli Anton. Monilia. (vt habetur Romæ in monaſterio Aræcœli) conceſsit pro foro conſcientiæ toties quoties opus ſit vti omnibus gratijs per anteceſſores ipſius conceſsis ordin. Minor. etiam quo ad illas quæ ſunt reſtrictæ ſeu derogatę per Trid. refert Claud. in Cõpend. Societ. & Bernard. verb. concilium. §. 3. Vera cruz. in Specul. coniug. ad fi. Fr. Manuel. in expoſ. Bull. §. 9. nu. 32. 132. §. 13. num. 9. ſimilem derogationem Concil. Lateran. reuocantis, fecit pro foro conſcientiæ Leo. X. Minor. Compen. Mendic. verb. concil. §. 7. verb. abſolut. quo ad ſæcular. 1. §. 15. Fra. Manuel. §. 9. num. 138. nec vero per priuilegia antiqua denuo confirmata derogaretur nouo Concil. Tridentin. niſi Pius. V. ita exprimeret. & poſt Tridentin. quædam conceſſa ſunt Societat. Ieſu. cum ſpeciali derogatione illius. de quibus Claud. verb. ædificia. §. 2. fin. Altare portatile. confeſſarius. §. 2. conſeruator. §. 10. diſpenſatio. §. 6. fin. §. 10. exemptio. §. 1. late. & §. 10. Familiar. §. 5. interdict. §. 7. miſſa. §. 2. oratoria, ordines. §. 2. de quo Triden. ſeſſion. 21. cap. 2. & §. 3. de reuerendis & extra tempora pro ſeſſion. 23. capit. 8. 12. Prædicator, proceſsio, profeſſus. fin. translatio. vniones. Gregor. XIII. bull. derogat Concil. generali de duabus dietis. dos iornadas. dieta continet. 7. leucas. & facultas tranſeundi ad aliam religionem ſtrictiorem. (Claud. verb. profeſſ. §. 2.) reuocatur (excepta Carthuſ. cum modificatione) & derogat cap. licet. de regular. Claud. verb. exemptio. §. 5. fin. in exemptione à ſolutione decimarum: reuocat cap. nuper. de decim. de recitando horas ſtudioſe, derogat cap. dolentes. de celebr. miſſ. Claud. verb. horæ. §. quinto. & addit. §. ſexto. ne teneantur dicere horas in communi. l Vt refert Nauar. edit. anni. 84. capit. 27. fin.

C A P. X X V.

ab CAp. a b ex parte. 2. recepimus. ibi Panorm. numer. 3. Socin. nume. 10. De priuileg. Corne. Conſ. 343. in princip. & numer. 3. libro primo. quia oportet vt ſimul eximat ab omni iuriſdictione Ordinariorum.

c c.cum

ſubijcimus. tunc enim Pontif. ſe conſtituit immediatum ſuperiorem, iudicemque ordinarium, quaſi eſſet epiſcopus diœceſanus. quo dato non licet regularibus ſine licentia Papæ renunciare huic priuilegio dato in honorem ſtatus c: vt clericus ſine proprij epiſcopi licentia non poteſt ſubijcere ſe alieno, & eius iuriſdictionem prorõgare d, quia ex conſequenti nocet iuri ac fauori proprij epiſcopi e: nec regularis in vna cauſa poteſt renunciare etiam indirecte exemptioni f. Nec valet tacita renunciatio qua permittit vt Ordinarius proceſſum faciat, ferat ſententiam, & eam mandet executioni cum tamen regularis non opponat declinatoriam fori g: dum vero quædam iura innuunt oppoſitum: intelliguntur quo ad poſſeſsionem & in caſu particulari vbi interuenit conſenſus capituli h. quæ tamen iura habent aliam magis commodam interpretationem i. Si ex negligentia regulares patiantur fieri contra ſe præſcriptionem k. poſſunt tamen ſe tueri ex iure quod competit Papæ l.

2 In fauorabilibus poſſet ex ęquitate quadam iuris m. prælatus monaſterij ſponte ſeipſum, aut regularis priuatus de licentia prælati n, ſubijcere ſe epiſcopo ad vnum aut alterum effectum vtilem: (vt clericus ex proprij epiſcopi licentia poteſt ſubijcere ſe alieno ordinario o) ſic regularis per epiſcopum abſoluetur à caſu occulto ſeu cenſura reſeruata ſedi Apoſtolicæ p, diſpenſabiturque in occulta irregular. aut inhabilitate: in qua forte eius prælatus non poteſt q, aut non audet ſe intromittere. Epiſcopus enim late dicitur Ordinarius exemptorum non actu, ſed habitu, cum ſit Paſtor in tota

c c. cum tempore. §. fi. de arbit. dicit Papa in damnum tam noſtrum quam monaſterij. c. cũ olim. 2. de in integ. reſt. §. nos. vbi Pan. à n. 9. & alij inf. quanuis vero Federic. conſ. 14. n. 2. & 6. innuit oppoſitũ: ſed mox in addi. retractat. d c. ſignificaſti de for. cõp. Ang. l. fin. n. 14. de conſt. Princip. Socin. poſt Innoc. Archi. & alios conſ. 87. nu. 3. lib. 3. Marãt. de ordine iudic. 4. p. 12. d. n. 20. nec inferior iudex põt ſe intromittere Beroi. cõſ. 176. nu. 16. lib. 2. conſ. 146. n. 53. lib. 3. e Panor. c. ſignificaſti num. 9. f Quia cauſa eſt indiuiſibilis in ſuũ ſimulq; prælati proprij præiudicium Socin. d. c. ſignificaſti. nu. 42. & c. recepimus. n. 69. 100. de priuil. c. mulieres. nu. 31. de ſent. excommun. Felin. c. P. & G. num. 13. de off. deleg. c. cum olim. nu. 3. de præſcriptio Boer. ſingul. verb. renunciatio. nu. 24. Guiller. c. Raynut. verb. in eodem teſtam. nu. 6. Deci. cap. 1. de iudic. 1. lect. nu. 86. & 2. lect. nu. 64. c. ſi de terra. nu. 15. poſt Panor. nu. 5. de priuil. Sylueſt. verb. priuileg. §. 10. verſ. 5. §. 11. Natta. conſ. 160. n. 47. Mandoſ. ſignat. gratiæ. verb. exemptio. col. 3. & filius eius. Horat. Mandoſ. ad Roman. conſ. 369. nu. 18. Perez. l. 2. tit. 1. lib. 3. ord. gloſ. 1. quæſt. vlt. g glo. & communis in leg. ſi conuenerit. de iuriſdict. omnium iudic. Marant. 4. p. 12. d. num. 15. Gomez. c. 1. num. 59. de reſcriptis. quidã tamen aiunt in foro exteriori tunc valere ſententiam, quaſi exempti tacite renunciauerint iuri ſuo: nempe valere quo ad poſſeſsionem tantum aut quaſi poſſeſsionem Panor. d. c. dilectus. nu. 3. Felin. d. c. ſignificaſti. num. 4. verſiculo item limita. & cap. cum olim. num. 3. gloſ. fin. c. cum tempore Bero. c. 1. nu. 117. de iud. ex d. c. ſuborta. Gregor. l. 3. tit. 12. p. 1. verb. obedientia, quod colligunt à contrario ſenſu. & tamẽ hi autores varie loquuntur, vt refert Anton. Gabriel. to. 2. com. lib. 6. tit. de clau. con. 3. à nu. 18. h c. dilectus. de relig. dom. quamuis non agat de conſenſu capituli. in quo quo ad poſſeſsionem admitti poteſt dicta ſententia Panormit. Felin. Beroi. & Gregor. reuera tamen in reliquis præter poſſeſsionem non valet arg. à contrario ſenſu, cum ſit contra alias expreſſe in iure commun. in leg. ſcienti de cond. inſert. & totus proceſſus ſentẽtia & omnia acta ſunt irrita, quãdo agitur de fauore eccleſiæ aut ſaltem mixto, ſecus in fauorem vnius priuati ſine præiudicio communitatis: quia priuatus poteſt renunciare priuileg. pro ſe introducto. leg. ſi quis in conſcribendo. C. de pac. Iaſ. leg. ſi vnus. §. pac. num. 9. ff. eodem additio Panor. c. veniens. num. 22. de præſcrip. Sylueſt. exempt. §. 10. vt qđ abſoluatur pro foro conſcientiæ. i Vt c. ſuborta. de re iudic, tacite renũciat q. nõ produxit priuil. in iudicio nec vſus eſt illo extra iudiciũ: nempe ſi eſt vir priuatus, vel ſi coram Papa produxit in iudic. & tamen eo non obſtant. protulit ſententiam: quia cẽſetur reprobare priuil. vt ſolus Papa poteſt. in quo vera eſt ſentent. Panorm. ſup. 2. ſi forte valet tacita renunciatio ad prorogationem iuriſdictionis ex contractu vel delicto, certe nõ habet ex miniſterio hominis ſed iuris, vt ait Ioan. Andr. d. l. ſcienti. Anchar. c. 1. nu. 6. de priuileg. in 6. k Tunc præſcriptio habet vim non ex renunciatione priuil. ſed ex iuris diſpoſitione capit. 2. num. 4. de donat. c. ſi de terra. num. 10. de priuil. Oldrad. conſ. 172. n. 9. Pinel. auth. niſi tricennale de bonis matern. nu. 25. 29. 30. per c. cum olim de præſcript. capit. 2. cum gloſ. penult. de capella monach. vbi tamen. abb. non renunciauit exemptioni ſuæ, ſed iuri quod competebat in quaſdam capellas. Panor d. c. cum olim. num. 8. Felin. num. 13. l Quia contra Papam non præſcribitur niſi 100. annis Panor. c. ad audientiam. nu. 12. de præſcript. quod extollit Felin. c. cum olim. num. 3. eod. & cap. ſignificaſti. nu. 4. de foro comp. m Federic. conſ. 14. nu. 15. ſecus ex rigore iuris pro foro exteriori. n At non poteſt ab epiſcopo abſolui ſine prælati licentia. Paul. III. Societ. anno. 1545. Claud verb. confeſſarius. §. 4. o At ſi abſque diœceſani licentia prorogaret alieni epiſcopi iuriſdictionem, noceret iuri ſui epiſcopi per cit. ſup. D. E. p Feder. ſup. & cit li. 3. de pœnit. c. 16 §. 7. P. q Vt iure cõmuni prælatus regularis nõ abſoluit ab excõm. reſeruata Papæ Feder. conſ. 14. n. 4. Nau. c. 27. n. 83. bene tamen ab excõm. per cõſtitutiones religionis incurſa Calder. conſ. 6. de ſent. excõm. Felin. in c. paſtoral. c. Monach nu. 3. ſed epſ per Trid. ſeſ. 24. reſ. c. 6. poteſt. idemq; conceſsit Pius. 5. & Greg. 13. vt ait Claud. verb. prælat. §. 3.

r c.licet

r [r] c.licet.vbi Panor.num.3.de for.c.2.de pœnit.& remiſ.in 6.Couar.c.alma.1.p.§.12.nu.4, & clarius Oldrad.conſ.172.num.13.vid. Nauar.& alios cit. lib.3.de pœnit.c.5.8.& 11. de iuriſdictione in habitu: quæ tamen in epiſcopo per reſeruationem aut exemptionē Papę impeditur ab vſu: vel ſi epiſcopus ſit nominatim denuntiatus de excom.

r dioeceſi [r], & tamen abſque prælati regularis licentia impeditur indulgere exemptis, non tam defectu prædictæ iuriſdictionis, quam ex s perſonarum fauorabili priuileg. [s] qui tamen fauor nocere non debet t homini indigenti [t].

3 Additur huic exemptioni ſignū vniuerſale, quo excluditur iuriſdictio quorūcunque ordinariorum. Ordinarius dicitur epiſcopus, Abbas ſæcularis exemptus, Archiepiſcopus, dum viſitat ſuffraganeos eſt etiam illorum Ordinarius: Legatus, ſeu Nuncius Apoſtolicus, eſt Ordinarius extraordinarie. ij omnes etiam in priuilegio exemptionis u vocantur Ordinarij [u]: extenditur exemptio tam ad præſentes Ordi- x narios quam ad futuros [x]: nec oportet ſingulos ordinar. expreſſe & ſpecialiter excludi, cum excluſionem ſatis explicet vox exemptio.

4 Eximuntur regulares ab omni

s [s] Couarru. Bald.l. quoties.nu.1.C. vbi ſenat. vel cla.

t [t] Bald.ſup. per l. diuus. ff.de teſtam. mil.vbi Angel. Rip. in l. 1. num. 7. de lega. 1. Deci.l.nemo qui condemnare.nu.2.& 4. Mayne.n. 4.ff.de regu. iur.vid. Deci.conſ.457. nu.13.Sylu. abſolut.1.n. 2.& 3.

u [u] ſup.lib.3.de pœniten.c.7.Deci.conſ.113.nu.4. Rube.135.nu.3.Socin.297.num.6.lib.2. Valle.5. nu.36.40.lib.1.& conſ.2.nu.15.lib.4.per c.2.verſ. quoruncunque Ordin. de conſt.in 6.vbi Archid.in princ.Dominic.nu.3.Peruſ.nu.7. Gomet.num.63. 65.ſed falſo Socin.conſ.285.num.1. lib.2.in ſimili priuileg.tenet oppoſitum contra tex. & glo.

x [x] Vt dum conceditur exemptio in bonis extendi- y tur ad futura & noualia.inf.c.26. [y] Triplex eſt exemptio rei, perſonæ, & vtriuſque gloſ. ſumm.25. q.2.verſ.datur. Hoſtien.ſumm.de priuileg. § quot ſunt ſpecies. Cotta verb.priuil.num.39. vt ratione perſonæ ſi parochus eſſet doctor, aut ſtuderet in Academia exempta. ſic exemptus eſt qui eſt de Ordin.milit.S.Ioan.de quo Tridentin.ſeſsion.24. ref. cap.11.adde.4. exemptio ratione loci, vt reus gaudet immunitate eccleſiæ ad quam confugit. interdum eremitorium habet ex priuileg. peculiarem iudicem. vel ſi beneficium, aut parochia vniatur monaſterio exempto, quamuis ſit alienæ diœceſis, viſitatur ab epiſcopo loci. Trident.ſeſsion.7.capit. 7. c. conquerente. de offic. Ordin. clem. 1. de iure patron. Remig. de Goni. de caritati. ſubſid. quæ- z ſtion. 36. [z] c. ſi Papa. §. primo. de priuil. in 6. cle.vnic.ad finem.de exceſ.prelator.c.frater noſter. 16. quæſtion. 1. alia iura citat Oldrad. conſ. 300. num.6. Syluest.exempt.§.primo, & in ſpeciali leg. fin.C. vbi quis. decurt. quam expendit Angel. leg. fin.n.13.ff.de conſtit.Princip. Cephal.conſ.96.nu. 8.lib.1.Mari.Socin.c.recepimus.num.84.de priuil.

a [a] Compend.Mendican. verb. exempt. §.8. 11. & eodem verb. Claud. & Bernard.

b [b] Panormitan.c.quia circa.de priuileg. numer.4. 8. poſt Ioan. Andream. quem text.vocat optimum Card. conſ.47.numer.1.c. luminoſo.18. quæſtion. ſecunda. ibi, quālibet poteſtatem, gloſa.1. recepta intelligit de exemptis, vt per Feder. conſ.14. numer.5. & in dict. c. frater noſter. Arch. Turrecrem. 16. quæſtio. 1. cap. vnic. §.fin. verſic. per hoc. de regul. in 6. cap.2.§. diœceſani. de decim. in 6. clement. vltim. §. & generaliter. de exceſ. prælat. vbi Imol. numer. 6. clem. vltim. §. fin. de priuileg. quam notat Aretin. conſ. 150.fin.

ſpecie iuriſdictionis & cauſarum ac iurium, tam in rebus aut perſonis, quam in cauſā mixta ex re & per- y ſona [y], quia fit exemptio vniuer- z ſalis [z], vt clare exprimitur in pri- a uileg. Ordin. Mendic. [a] quamuis per accidens inferatur damnum iuriſdictioni Ordinarij. hinc ſequitur 1. excludi omnem illius iuriſdictionem, puta mediatam vel immediatam, principalem vel acceſſoriam b in regulares, [b] per mandatum, ſtatutum aut punitionem. quia vt aliqua relinqueretur ordinario, deberet ea ſpecialiter & nominatim ex- c cipi ab vniuerſali exemptione [c]. 2. in lite circa ſolutionem debiti non poteſt ordinarius ſe intromittere contra regularem aut exem- d ptum [d], (qui comparatur alieno & e extraneo [e].) & perinde eſt ac ſi in f alieno territorio ius diceret [f]: quia paria ſunt extra locum territorij age- g re, ac in perſonā alieni territorij [g]. 3. poſita negligentia prælati re-

c [c] c.cum olim. 1.§. nos vero. de priuil. vbi gloſ.verb.diœceſani. Panormitan. numer.6. & communiter omnes. & capit.2. de exceſ. prælat. vbi gloſ. verb. tua. & Hoſtienſ. idem Hoſtien. ſumm.§. fin.num.2.verb.in contrarium.verb. quando quæritur. quod vt indubitatum tradunt Panormit. c. nimis.2.num.4.de exceſ.prælat. c.ſignificaſti. num. 11.de for.compet.Maria.Socin.d.c.recepimus. numer.53.Syluest. exemptio. §.1. abſolut.5. num.2. Socin.conſ.285.num.4. lib.2. Gemin.35. num. 6. & 7.Corne.343.num.2.lib.1. Bertrand.53. libr.2. p.2.Beroi.24.num.8.& 24.lib.1.

d [d] gloſ.cle.dudum.ad fin.§.vltra.verſ.coerceri. de ſepult.quam ſequuntur ibi Card. Anchar.num.36. Imol.num.69.70. Bonifac. §.facturi.num.9.& expreſſe Nauar.in c.non dicatis.de regul. num.96.

e [e] gloſ. c.1.§. in eos.verſ. nunquid.de priuileg.6. recepta ſecūndum Dominic.& omnes ibi. & conſil. 35.num.6.Calder.conſ.13. de for.comp.Paul.431. nu.3.li.1.Panor.d.c.ſignificaſti. n.11.de for.comp.

f [f] c.cum epiſcopus.de off.ordin.in 6.d.c.luminoſo. ver.nec audeat.18.q.2. Iaſ.d.l.fin.n.5. & receptum probat Gomez.c.2.§.ſtatuto.num.85. de conſtit.in 6.Valle.conſ.33.à nu.23.26.45. dicit communem æquiparationem lib.3.gloſ.d.§. in eos. de priuileg. in 6.cui ſubſcribit Natta.conſ.643.lib.4.

g [g] gloſ. recepta dict. leg. fin. de iuriſdiction. omnium iudic. Alber.Angel. Paul. Iaſon. numer. 1. Orozco. numer.8. & communiter omnes. & leg.7. titu.4. part.3.

h gloſ.

h [h] Gloſ.penultim.verb.corrig.de offic.Ordin.vbi Panormitan.num.6.Deci.c.ad hęc.num.8.de priuileg.niſi in caſu Concil.Trident. ſeſsion.25. de regul. cap.14. quod de iure communi erat in eo caſu negligentiæ. Capra. q. 84. quem ſequitur Anton. Gabriel.com. 1. commun. ex Capra.verbo epiſcop. verb. Monachus.

gularis, non deuoluitur poteſtas ad epiſcopum, vel Archiepiſcopum vt ſuppleat illius negligen- h tiam [h].

5 Effectus 2. ita inhibetur Ordinarius, vt ſi de factō tentet procedere in iudicio, vel extra ſe ſe immiſcere contra perſonas regulares, aut contra res monaſterij in quauis cauſa ciuili, criminali, ſpirituali, &c. Proceſſus, ſententia, & inde i ſecuta ſunt ipſo iure irrita [i] defectu iuriſdictionis, (quæ irritatio k afficit iudicem etiam ignorātem [k], cum geſtum ſit ab eo quaſi à per- l ſona priuata [l]) & nullum parat præiudicium, nullūmque effectum operatur. quare ſi priuilegio religionis notorio in iudicium pro- m ducto [m] iudex nihilominus protulit ſententiam, non tranſit in rem n iudicatam [n]. nec debet mandari

i [i] Federic. conſ.14.numero quarto in quæſtion. 2. Calder. conſ. 13. de iudic. Paul. 431.num. 2. lib. 1. Deci. & omnes. in c.cum ordinem. fin. de reſcript. & bene Ancha. cle. 1. num. 4. de offic. ordin. c. ex parte. num. 6. de priuil. cap.1. not.8. num. 4. eod. titul. lib.6. & expreſſe pro ſocietate conceſsit Paulus.III.in bull.num.47.cuius verba conſtant inducere nullitatem: vt in c.dilecto. verb. clauſula. vbi gloſ.de præbend.cap.penult.verſ.1.eodem titu.lib.6.Ruinus conſ.76.num.9.lib.5.Pariſ.conſ.5.num.133.num.& conſ.38.num.7.lib.4.Mandoſ.in Cancell.regul.7.de reſcript.numer.2.& cum mult. Anton.Gabriel tom.2.com.lib.6. titu.de clauſ.con.3. num.56.70.73.item hæc clauſ. affert annexam inhibitionem omnium iudicum ex d.c.penult.verſ.1. de præben.6. & ex alijs probat Caſſad.deci.2.num. 6.de reſtit.ſpoliat.Mandoſ.de inhibit.quæſtion.4. nu.1.Lancel.de Atten.2.p.capi.20.num.16.Bero. k conſ.146.numer.53.lib.3. [k] c.dudum.§.conſiderantes.& d.c.dilect. &.c.penultim. gloſ.in c.1.§. ſubiunctum. verb.referri de conceſſ.præben.recep. vt per Anton.Gabriel. ſup.num.1. Couarru. pract. cap.9.num.7.Antiq.conſil. poſt Oldrad. conſ. vlt. num.14.ſi tamen epiſcopus ex ignorantia proceſsit non damnabit illum in expenſis cōſeruator Aſten. lib.6.titu.48.art.7.dub.1.ad fin.

l [l] l.2.§.ſi.ff.de pœnis.leg.priuatorum.C.de iuriſd. omn.iud.l.7.titu.4.leg.12.tit.22.p.3. quia ſententia à iudice non ſuo, eſt nulla.c.at ſi clerici.princip. de iud.l.3.§.hæc verba.ver.&ideo.ff.quod quiſque iur.l.vlt.C.ſi à non competent. iud.c. ex liter. cum m gloſ.fin.de offic.deleg. [m] Quia tale priuil.facit rem notoriam.l.emptorem.in princ. ff. de actionib. n empti. [n] Paul.conſ.342.num.2.lib.1.vt ſententia lata contra alterius ſententiam. de qua ex c. in iud. non tranſit in rem.iud.l.1. C.quando prouoc. Felin.c.cum inter. monaſt. numer.15.23.30. de re iud.quamuis Panor.inf.& Felin dicunt oppoſitum.

o [o] Paul.d.conſ.nec hoc negaret.Panor.vt ſi epiſcopus iubeat exemptum ſoluere debitum. ſup.§.4.D. niſi in cauſa mercedum (id eſt, ſoluendi operarijs ſtipendium) & miſerabilium perſonarum.per Trid. ſeſſ.7. ref.c.14. & confirmat. c. volentes. de priuil. in 6. Couar. pract. c.6. & 7. Perez. leg. 2.ti.1.lib.3. ord.ver. pobres. & l.14. tit.2. eod. li. 3. at derogatur per priuileg.d.c. volentes. derogatur ex conſequenti, & Triden. Nauar. de regu. c.non dicatis nu.35.fin. & add. Hiſp. c. 25. nu. 13.

o executioni [o]: ſi vero mandata ſit, cogetur totum reponere tanquam p attentatum [p].

6 Exemptus dupliciter ſe defendit. 1. per declinatoriam fori exhibens in iudicio priuilegium. 2. ſi iudex agat de iure & viribus priui- q legij producti [q], & eo reprobato ferat ſententiam: eſt tertius effectus vt non valeat cum ſit iudex incompetens (niſi Papa ſententiam proferret non obſtant. priui- r leg.producto [r]. quia cenſetur reprobare illud, ſicut ſolus poteſt) quia in dubio an iuriſdictio contra regulares pertineat ad epiſcopum, non poteſt cognoſcere de s cauſa [s] (ne ſit iudex in propria cau- t ſa [t],) ſed durante lite debet tue- u ri regularis in poſſeſsione ſua [u]: quia exemptio eſt notoria. cum vero priuil. nō eſt notorium in titulo

p [p] Extrauag. pen. de priuileg.inter.cōmun. Pan.c. dilect. 2. nu. 3.de pręben. Feli.c. ex parte.num.3.de conſt.Hier.Gabr.conſ.66.n.6.Lancel. cum alijs d. q c.20.n.7.14. [q] Aſten.li.6.tit.48.art.7.du.5.quia Papa ſibi reſeruat interpretationē priuil. regul. vbi dubium eſt Claud.verb.priuil.§.1.& 4.generalis.§. 5.inſtitut.§.2.ex Clem.iiij.& Greg.13. in bull.Societ.ann.84.§.39.ſic Nicol.iij.cle. exijt.de verb.ſignif.vetat interpretari regulam B. Franciſ. vt ipſe vetuit, vid. Nau.c.27.n.147.ſic vbi cauſa agitur de viribus matrimonij apud laicos, remitti debet ad ec- r cleſiaſticum. [r] Sic limitandus eſt Pan.c.1.n.15.& 18.de re iud.c. ſuborta.n.4.c. cum inter monaſt.n. 21.eod.tit. Felin.c.ſignificaſti nu.4. de for.comp.c. cum olim.n.3.de præſcrip.de quo plane loquitur.c. 2.§.nos igitur de capell.Monach.at reuera plus intendunt Panor.& Felin. iuxta d.c.ſuborta. quod ſi exhibito in iudicium priuil. iudex eo non obſtante ferat ſententiam; tranſit in rem iudicatam & nocet priuilegiato quantum ad poſſeſsionem. de quo inf. c.26.§.4. ſed non nocet iuri Papæ per quod mona- s chi ſe poſſunt defendere. [s] Hic effectus eſt valde vtilis.Claud.verb.priuileg.§.1. & 4, gloſ. Hoſtien. Panormit.c.olim de accuſat. quando epiſcopus cum ſubditis litigat, habet in eo tantum caſu ſuſpenſam iuriſdictionem. & Papa in ſignatura ſolet durante lite eximere ſubditum. Caſſad. deciſ.6. de priuileg. Lancelot.de attentat.2.part.cap.4. num.4.

t [t] leg.qui iuriſdictione. ff.de iuriſdict.omni.iudic.

u [u] Innocent. c. ex publico. 1.num.3.verſic.ſed dices.de verb.ſignif.& in c.venerabili de cenſ. vbi Panormit.& c.ſuper literas.nu.10. verſ.4.caſus. Anton. Felin. numer. 24. fallen. 4. dicit communiter teneri. Bero. numer. 83. caſu. 4. Alexandri. c. ad audientiam. numero octauo de appell. Archid.

d. c. cum perſonæ. verb. ordinarijs. & poſt Angel. & alios. Iaſon. leg. 2. ff. ſi quis in ius. numer. 25. lim. 5. Socin. numer. 20. 30. lim. ſecundo. Corſetus, ſingul. verb. iuriſdictio. Capitius. Deciſ. 124. numer. 11. expreſſe gloſ. c. ſtatutum. princip. verb. ſancimus. verb. copia. fin. de reſcript. in 6. ibi Gemin. numer. 15. Peruſ. num. 20. Bero. c. congruente. numero. 15. de reſtitut. ſpol. & gloſ. fin. dict. c. ad audientiam de appellat. ſed regulam c. ſuper literis. de reſcript. non habere locum in propoſito. aduertunt ibi Panormit. poſt Anton. & omnes. Felin. num. 25. Deci. numer. 45. caſ. 5. Bero. numer. 83. à caſ. 4. Corſetus ſupra, verſic. adde. 7. gloſ. c. ſi duobus. de appell. Socin. dict. leg. 2.

priuileg. vbi Gemin. Dominic. numer. 6. Peruſ. numer. 1. Hoſtien. verb. præſumat. c. ne aliqui. de priuileg. & Panormit. in c. penultim. num. 3. cum gloſ. vltim. de offic. ordin. c. cum ad quorundam. de exceſ. prælat. vbi glo. fin. Panorm. num. 3. &. c. ſignificaſti. numer. 11. de for. compet. Calder. conſ. 9. de ſententia excommuni. &. 13. fin. de for. compet. Gemin. conſ. 35. num. 5. Natta. 257. num. 7. libr. 2. & receptum dicit Mari. Socin. c. recepimus. num. 80. de priuil. c. mulieres. num. 32. de ſentent. excommunicationis.

& poſſeſſione, tenetur exemptus exhibere priuilegium [x], non quidem ſponte, ſed monitus [y]. ſi oſtendat cum poſſeſſione titulum ſaltem coloratum [z], non eſt durante lite ſpoliandus priuilegio exemptionis [a]: nec tamen releuatur ab onere probandi exemptionem. ſatis vero eſt ſine poſſeſſione probare verum & legitimum titulum, quia hic tribuit plenum ius in proprietate & quadam poſſeſſione quod habet vim etiam in viro priuato [b], quanuis hic ſit alias ſubditus eiuſdem epiſcopi [c].

7 Effectus quartus, ſi Ordinarius procedat per cenſuras contra perſonas regulares, vt per excommunicationem & ſuſpenſionem, aut imponat interdictum in eccleſia regulari (quanuis ignoret id exemptionis priuileg. [d]) cenſura eſt ipſo iure nulla [e], & ſine effectu: & in neutro foro ſeruanda [f], vt patet ex priuileg. Ordinis Militaris de Alcantara [g], & quorundam regularium [h]. ob quamcunq; cauſam feratur etiam contra ipſum

x [x] c. cum perſonæ. de priuileg. in 6. quod de priuilegio hominis priuati exponunt ibi Monach. numero primo. Dominic. & Peruſ. numer. 4. Anchar. numero ſecundo. gloſ. verb. ordinarijs. Iaſon. per leg. 2. numer. 35. ff. ſi quis in ius vocatus. leg. 2. titul. 7. part. 3. Perez. leg. 1. titul. 2. libro tertio. Ordin. gloſ. 1. quæſtion. 6. Marant. de ordin. iud. 6. p. memb. 1. à numer. 39.

y [y] Ioan. Andr. & omnes. dict. c. cum perſonæ. verb. requiſiſti.

z [z] Doctor. dict. c. cum perſonæ. Balbus. de præſcript. 1. part. in 5. p. principali quæſtion. 12. numer. 14. Molina. libro ſecundo, primogen. capit. 6. numer. 51. 52. (ſat eſſe titulum coloratum: alias enim verus titulus abſque probatione poſſeſsionis ſufficit.) Capicius. Deciſ. 189. 209. ex Panormit. c. cum veniſſet num. 8. verb. vlterius de inſtitut. vid. Anton. Gabriel. tomo. 2. libr. 5. titul. de acquir. poſſeſſ. con. 6. à numer. 5. quod intelligitur quando agitur iudicio petitorio. imo & iudicio poſſeſſorio: ne alias ſine cauſa limitetur dict. c. cum perſonę. Couarru. pract. capit. 17. numer. 6. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. vlt. numer. 21. 24. contra quoſdam, ſecus forte, ſi agatur de interdicto interim.

a [a] Non eſt ſpoliandus priuilegio, imo nec ipſa poſſeſsione. per leg. eum qui. ff. de iureiurand. licet alter appellet. dict. c. cum perſonæ, §. ſi vero. Gemin. fin. Peruſ. num. 3. & omnes.

b c [b] Cit. X. [c] Molin. ſup. Couarru. reg. poſſeſſor. 2. part. §. 5. num. 1. Balbus. 1. part. membr. 3. pagin. 93. Menchaca tandem controuer. illuſtr. capit. 87. numer. 9. & 12. quanuis dubitauerat. capit. 85. numer. 12.

d [d] ſup. §. 5. K.

e [e] Sat eſſet generalis clauſula irritatoria, aut quæ includitur in exemptione vniuerſali ab Ordinarijs, & tamen ex abundanti additur exemptio à cenſuris. vt c. cum capella. de priuileg. cap. ex parte. cum gloſ. verb. ſpecialiter de priuileg. vbi Hoſtien. verb. pertinere. & capit. 1. §. in eos. verb. penitus de

f [f] c. per tuas. de ſentent. excommun. c. ſane ſi epiſcopus. de exceſ. prælat. Couarru. c. Alma. 1. p. §. 7. num. 5. Nauar. cap. 27. num. 3. & 4. Syluest. excommun. 2. nu. 1. Sot. diſt. 22. q. 1. ar. 3. Ledeſ. 2. p. q. 23. artic. 4. Cordub. lib. 1. q. 43. col. 3. & caſ. 3. punct. 3. Caietan. 2. 2. q. 70. ar. 4. ad 2. fin. Adrian. 4. de conf. q. 4. & quodlib. 6. artic. 1. Dried. 2. libert. Chriſtian. cap. 8. p. 68. Palac. 4. diſt. 18. quæſt. 4. Fr. Medin. lib. 1. c. 11. §. 2. deg. 3. quia exemptio religionis eſt notoria populo & Ordinarijs. c. ex parte. 1. de priuil. At vbi priuatus excommunicatur etiam ſententia iniuſta & ſine cauſa, abſtinere debet in foro exteriori donec conſtet nullitas ſententiæ, & ab ea excommu. petitur abſolutio ad cautelam d. c. per tuas. Couar. §. 12. nũ. 7. Nauar. c. 27. nu. 272. col. penult. Cordu. ſup. ſed quia priuilegio quod non eſt inſertum corpori iuris epiſcopus ob ſolam conſuetudinem, aut multorum atteſtationẽ nõ tenetur credere niſi probetur (vt probat Naua. c. placuit. de pœnit. d. 6. à nu. 185. cum commu. Bald. Alex.) quia priuilegium eſt quid facti, attendant regulares quantum proſit priuil. exemptionis: quod in ord. Mendic. eſt notoriũ d. c. ex parte. Pan. in c. ordinem. n. 6. de reſcr. Paul. conſ. 431. nu. 4. lib. 1. Aſten. lib. 6. tit. 48. ar. 7. dub. 8.

g [g] Caualca. deciſ. 28. nu. 47. & refert alios idem Roman. conſ. 369. nu. 20. Mari. Socin. d. c. mulieres. nu. 33. de ſent. excomm. &

h [h] ſimile priuil. quod Paul. 3. conceſsit Societ. Ieſu. in bull. nu. 18. quod conſtat operari effectum nullitatis in cenſura ordinarij. iuxta c. quoniam. de priuil. c. 1. §. ex parte. vbi omnes. de conceſ. præben. in 6. c. priuileg. de verb. ſignif. in 6. capit. 1. §. in eos. (ibi Hoſtienſ. verb. præſumant. & communiter omnes.) c. ne aliqui. de priuileg. in 6. extrau. penultim. de priuileg. inter commun. Hoſtienſ. c. nimis. 2. fin. de exceſ. prælat. leg. 9. titu. 9. p. 1. vbi Gregor. ver. por razon. verb. pero ſi el tal priuileg. Claud. excommun. §. 3. ex Nicol. iiij. & verb. prælatus, §. 2. Compen. Mend. exemptio vbi Bernard. §. 2. alias eſſe irritum & inane Gregor. IX. congreg. Mont. Oliu. priuileg. 9. & in Marimag. Seruorum. fol. 7.

i Cou-

i [i] Couar. §. 11. nu. 1. Nauar. c. 27. num. 5. Syluest. excommun. 1. nu. 5. D. Tho. add. q. 22. Soto. d. 22. q. 2. ar. 1. & paſsim Doct.

k [k] c. tranſmiſſa. cum gloſ. fin. c. ſuffraganeis. de elect. c. ex literis. de off. deleg. c. cum eccle. cum gloſ. 1. c. penult. de off. ordin. leg. 8. titu. 9. p. 1. quia à non ſuo iudice nemo poteſt ligari ſicut nec ſolui. c. 4. de pœnit. & rem. c. cum inferior. de maior. & obedien. leg. 8. & 22. tit. 9. p. 1.

l [l] Claudi. verb. familiaris. §. 5. compend. Minor. §. 11. ex Alexand. iiij. Bernar. verb. excom. §. 3. ex Innocen. iiij. Ciſterc. priuil. 19. Leo X. congreg. Camald. de familiari, benefactore, ſeruiẽtibus, & de venientibus ad molendina & furna regulariũ ne ex eo quod illis communicant poſsint excommunicari, quia alias indirecte epiſcopus fraudaret priuileg. religionis. contra leg. fraus ff. de legibus. l. non dubium. C. eodem. & hinc infert Nauar. cap. 21. num. 5. quod epiſcopus excommunicare non poteſt eo quod confluant ad eccleſias regul. in feſtis. cum Syl ueſt. miſſa. 2. §. 1. Angel. §. fin. Tabien. §. 51. Fr. Medin. lib. 1. capit. 14. §. 40. & declaratum eſt in congregat. Cardin. poſt Trident. & conſulti DD. Salmant. Complut. & in tota fere Hiſpania non obſt. Trident. ſeſſ. 24. ref. capit. 4. ſeſsion. 22. de euitand.

riam. quod ad eum qui capit exemptum dicit extendi Paul. de Lea. d. c. num. 51. & gloſ. clem. vnic. §. 1. verb. capiunt. de exceſ. prælat. vbi Card. not. 5. numer. 1. Imol. nu. 4. Guido. ſing. 307. & facit Nauar. nu. 86. & de capiente nouitium nu. 79. & Apolog. q. 1. mon. 55. & non valet citatio aut proceſſus contra Nouitium.

q [q] Vt. 1. ſi in graui delicto timeatur de fuga capit exemptos, vt remittat ad ſuum iudicẽ intra. 20. horas. Panor. c. fin. num. 11. de for. comp. Felin. num. 7. Celſi ad Gemin. capit. 1. §. illum. num. 3. de verb. ſig. & conſonat Triden. ſeſſion. 25. ref. c. 6. remittere autem tenetur intra. 20. horas. gloſ. 1. c. cum non ab homine de iud. per leg. capite. de adulter. Mari. Socin. c. peruenit. nu. 299. de ſentent. excommun. Perez. l. 17. tit. 14. lib. 2. ord. gloſ. 1. verſ. quæramus. ſicut clericus capitur à iudice laico, vt remittatur ad eccleſiaſticum. Nauar. capit. 27. num. 79. Panorm. d. c. cum non ab homine vbi add. refert alios Caualca. conſ. 646. num. 7. Perez. leg. 15. tit. 3. lib. 1. d. leg. 17. contra Deci. c. cum non. num. 41. item cum prælatus inuocat auxilium ordinarij, aut brachij ſæcul. Doct. per ca. 1. de offic. ordin. item ſi eſt fugitiuus Apoſtata, aut habitans extra monaſterium, delinquit. Tridentin. ſeſsion. 6. c. 3. ſeſsion. 25. Regul. c. 14. à contrario ſenſu.

priuileg. exemptionis: quia iuriſdictio ad quam pertinet poteſtas ligandi cenſuris [i], deficit huic iudici circa exemptos [k]. Nec poteſt per cenſuras procedere contra horum regularium ſubditos, cauſa ipſorum regularium [l]. ſi tamen conſtet regularem incidiſſe in excommunicationem iuris aut Papæ, poteſt ex cauſa Ordinarius illum publice declarare ſeu denunciare [m]. Hinc ſequitur Ordinarium contra regulares exemptos, licet citati non compareant, & vocati non veniant ad publicam proceſsionem, non poſſe procedere per cenſuras, ſed per alias pœnas eccleſiaſticas [n]. Effectus. 5. non poteſt Ordinarius per ſe aut per alios procedere ad capturam religioſi [o], etiam Nouitij, niſi ob delictum in ſæculo factum præſumatur in fraudem intraſſe religionem. ſi autem capiat, aut manus inijciat, incidit in excommunicat. [p]. can. ſi quis ſuadente, præterquam ſi capiat in caſu permiſſo [q].

8 Effectus. 6. ſi regularem citans iubeat comparere in iudicio: citatio etiam abſque ope exceptionis, eſt ipſo iure irrita, cum ſit à iudice non competente, & contra notorium priuilegium [r]: ſecus ſi quis citatus ſit à iudice de ſe competente, & habet priuatum & occultum priuilegium [s]. regularem ita citatum non oportet venire vt litiget, aut priuilegium oſtendat [t]: quamuis permitteret vt Ordinarius pronunciet ſe iudi-

m [m] Couar. add. c. alma. 1. p. §. 10. num. 4. Nauar. c. cum contingat. de reſcript. cauſa. 6. 14. 15. quæ declaratio grauat vt vitandi ſint, & difficilius detur abſolutio.

n [n] Ioan. Andr. de regul. iur. in 6. reg. ſcienti. & num. 7. ad fin. verſ. non obſtat. c. quia in cunctis. Peruſ. in d. regul. num. 4. Mari. Socin. c. mulier. num. 34. de ſentent. excommun. Ioan. Andr. capit. 1. num. 8. de conceſ. præbend. in 6. vbi Gem. §. ex parte. num. 4. Anchar. numer. 6. quod tamen eſt contra Innocent. d. §. num. 3. quem ſequitur Gem. c. cum perſonæ. §. ſi vero. fin. Peruſ. num. 3. de priuileg. in 6. hinc contra exemptos qui vocati ad proceſsiones non venerunt, non procedit epiſcopus per cenſuras, ſed per alias pœnas. cap. 1. de priuileg. in 6. Gambara de off. legat. lib. 8. c. vlt. nu. 77.

o [o] Clem. vnic. §. 1. §. nonnulli. de exceſ. prælat. vbi Imol. num. 4. Natta. conſ. 257. num. 7.

p [p] Colligitur etiam à contrario ex c. ſi clericos. de ſentent. excommun. in 6. verb. ſubiectos. quia ſi epiſcopus excedit modum in captura ſubditi clerici, incurrit excommun. vt dicit gloſ. recepta verb. excedat. Nauar. capit. 27. num. 83. quia facit ei iniu-

r [r] Claud. verb. exemptio. §. 1. & 2. Paulo. III. anno 45. Sixtus. IIII. Carmelit. in Monumen. fol. 183. conceſſ. 448. Regulares vero habent priuileg. notorium populo & ordinarijs. Panormit. d. c. cum ordine num. 6. & ſup. lit. F. & ſequent.

s [s] Sic limitatur regula. leg. 2. vbi Iaſon. numer. 35. ff. ſi quis in ius vocatus. leg. 2. titul. 7. part. 3. facit c. cum perſonæ. de priuileg. in 6. vbi Monach. numero primo. Dominic. & Peruſ. numer. 4. Anchar. numero ſecundo. Perez. leg. 1. titul. 2. libr. 3. ordin. gloſ. 1. quæſtion. 6. Marant. de ordin. iud. 6. p. memb. 1. numer. 39.

t [t] Panormit. d. c. cum ordine. num. 6. de reſcript. vbi Deci. numer. 17. 27. & bene inſiſtit. Felin. num. 10. dicens communem. & Corne. conſ. 203. numer. 6. libro ſecundo. Paul. 341. numer. 2. & 4. libr. 1. Syluest. verb. exemptio. §. 7. maxime quia in citatorio dicitur, citari regularem N. ac ſubinde notorium eſt non eſſe de iuriſdictione Ordinarij. ſic citatio clerici per iudicem laicum etiam ignorantem eſt ipſo iure nulla, & proceſſus contra non comparentem citationi:

 quia

quia clericus nec tacite, nec expreſſe poteſt prorogare iuriſdictionem laici: communem probat Perez. leg. 1. tit. 3. lib. 1. ord. gloſ. 1. col. 12. leg. 1. titu. 2. lib. 3. glo. 1. quæſt. 6. & generaliter nemo qui habet notorium priuilegium, tenetur comparere citatus à iudice non ſuo. glo. Magiſtra. c. ſi epiſcopus. verb. conuocari. 3. quęſt. 2. vbi Gem. numer. 6. & Prępo. & omnes in c. cum ordinem. de reſcript. vbi Panorm. numer. 5. Deci. 17. 21. Felin. 10. & in c. ſi duobus de appell. Felin. num. 8. 13. Deci. 16. Peruſ. 15. Alexand. 17. Bero. 20. & Ioan. Andr. d. reg. ſcienti. numer. 7. Peruſ. 4. Aufrer. ad capell. Toloſ. Deciſ. 163. Bero. conſ. 18. num. 65. lib. 3. Couarru. reg. poſſeſſor. 2. par. §. 10. num. 9.

cem [u]. decet tamen exemptum citatum comparere (vt fieri ſolet: nec tamen cenſura ligat hunc non comparentem [x]) & allegans priuileg. proponat declinatoriam fori, & ſic recedat [y]. interdum exemptus tenetur comparere, vt ſi in citatione exprimatur cauſa, quæ fundat iuriſdictionem Ordinarij [z]. Effectus. 7. multo minus poteſt Ordinarius procedere ad punitionem regularium delinquentium [a] niſi vbi per Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reg. ſubijciuntur ei [b]. vt ſi vocati ad publicam proceſsionem non venirent iuxta cap. 12. Trident. aut ſi extra Monaſterium degens notorie cum ſcandalo deliquit. vt apud Ciſterc. iuxta regulã punit Abbas, cui à Pont. delegatur plena iuriſdictio priuatiue [c]. quod omnino in iudicando & cõſulendo ſeruandũ eſt [d].

9 Circa viſitationem regularium

[u] Proceſſus & ſententia eſt nullius momenti, ſi poſtea quomodocunque conſtet de priuilegio exemptionis quanuis notorium non eſſet. Felin. dict. c. ſi duobus. num. 13. Deci. 36. 40. Peruſ. 15. Alexand. 21. Deci. d. c. cum ordin. num. 21. Anchar. capit. 1. num. 5. de priuileg. 6. Aufrer. & alij ſup. Corne. d. conſ. 203. num. 7. libr. 2. dicit communiter teneri addit Paul. conſ. 431. libro primo. numer. 2. multo magis ſententiam eſſe nullam quando exemptus comparuit & priuilegium allegauit.

[x] Supra. §. 7. E. & ſequent. [y] Innocen. Mari. Socin. d. c. ſi clericus. numer. 8. de foro compet. vbi docet praxim proponendi. [z] Cit. ſup. T.

[a] Card. poſt Paul. clem. 1. quæſtion. 9. de ſentent. excommun. vbi Anchar. not. 3. num. 3. Imol. 8. Bonifac. 92. 98. quos ſequitur Natta. conſ. 257. num. 7. 9. lib. 2. per c. ex literarum. c. ſignificaſti. 2. de homicid. capit. fin. de ſtatu Monach. iubet puniri per Abbatem iuxta regulam B. Benedict. capit. 23. 24. 25. 28. 44. quam reg. citat Archid. c. Abbates. 18. quæſtio. 2. Hoſtienſ. cap. fin. de regul. Abbas. c. cum contingat de for. compet. numero vigeſimoſecundo. Innocent. III. in Concilio Lateranenſi, capit. vigeſimoſecundo. quod refert Gregor. IX. c. in ſingulis de ſtatu Monach.

[b] Loca Concil. Tridentin. citata ſunt ſupra capit. 24. O. vide Tridentin. ſeſsion. 25. regul. capit. 14. Aſten. libr. 6. titu. 48. artic. 8.

[c] Supra. c. 24. gloſ. 1. capit. fin. de ſtatu. monach. gloſ. capit. 4. verb. ſi prælati. de offic. Ordin. c. de perſona. 11. quęſtione prima, quas receptas ſequuntur Abbas c. cum ab eccleſiarum prælatis. numero 10. c. quanto. c. Paſtoral. de offic. Ordin. Felin. d. c. Paſtoral. verſ. 7. limita. Roman. conſ. 375. facit Trident. ſeſsion. 25. regul. cap. 8. & 14.

[d] Calder. conſ. 2. Anto. Cucchus inſtitu. Mai. libro ſecundo. titul. 6. de epiſcopo. & libr. 3. titul. tertio, de Abbate. Anton. Gabriel. tom. 2. lib. 1. commun. titulo. 11. de for. comp.

epiſcopus habebat ius iure communi [e] cũ iure exigẽdi procurationes ab ipſis viſitatis [f] ratione iuriſdictionis ordinarię & cauſa correctionis [g], ſed in regulares exẽptos iã nõ habet iuriſdictionis vſum. quare eos nõ viſitat [h], niſi prælatus regularis [i]. à cuius viſitatione & correctione ſubdit[us] nõ eximitur per hoc quod ſit capellanus, aut familiaris Papæ, aut Cardinaliũ [k]: nec quia ſit confeſſarius monialiũ: nec quia habitet in villa quam vocant grangiam, ſeu in eremitorio ita priuilegiato vt ad ſui derogationem requirat fieri illius ſpecificam & expreſſam mentionem [l]. viſitator regularis poteſt prælatum, aut prælatam monaſterij ab officio ſuſpendere ad tempus, ſed non priuare: & viſitat monaſteria vtriuſque ſexus etiã quę filiationes vocantur [m].

10 Si Papa per ſpeciale reſcriptũ

[e] c. in ſingulis. de ſtatu. monach. c. viſitandi. cap. ſequent. 18. quæſtione ſecunda. leg. 18. titulo ſeptimo. leg. 4. titul. 22. part. 1. Hoſtien. ſumma. de cenſ. numer. 18. Pariſ. conſ. 90. numero quarto. Bero. conſ. 24. libro primo. Marcus quæſtion. 191. part. 1. Aſtenſ. libro ſexto. titul. de cenſibus.

[f] c. ſopitæ. c. cum olim. c. venerabili. de cenſib. clem. 2. eod. leg. 1. & 2. titulo vigeſimoſecundo, part. 1. Felin. c. cum ex offic. numero quarto, de præſcript. Aufrer. capella Toloſ. 132. Bero. conſ. 25. numero decimo octauo. libro primo. Menoch. conſ. 297. numer. 22 libro primo.

[g] d. c. venerabil. §. 1. c. procurationes. §. porro. de cenſib. c. dilectus filius de reſcript. vbi Panormitan. numer. 5. Felin. numer. 2. leg. 6. titul. 22. par. 1. Sarmiento. lib. 3. ſelect. capit. vltim. numer. 2. Pauinus. de viſitat. 1. part. quæſtione prima.

[h] Pro quo ſatis eſt priuileg. exemptionis. c. cum inſtantia. de cenſ. & clem. 1. eod. quod priuileg. eximit à procuratione. & de exemptione viſitationis gloſ. ſumm. cap. 1. 16. quæſtio. 2. clem. 2. verb. alia. de ſtatu Monach. Cald. conſ. 10. 14. & melius. 11. de cenſ. & receptum dicunt Mari. Socin. tractat. de viſitat. capit. 1. 4. 11. 16. 35. 37. 46. Pauin. d. 1. part. quæſtione tertia. numer. 27. Card. conſ. 112. fin. Marc. quæſtion. 696. par. 1.

[i] Tridentin. ſeſsion. 25. regul. capit. 8. 20. & vltim. verſ. quod ſi Abbas. & ad fin. verſ. ſi qui vero. excipiuntur tamen quidam caſus. Compend. Societ. & Bernard. verb. viſitator.

[k l] Compend. Bernard. verb. correctio. §. 5. 9. ex Ioan. 23. Ciſtercien. priuileg. 64. & de grangia priuilegiata Nicol. V. & Eugen. IIII.

[m] Compend. Bernard. ex Eugen. IIII. Ciſtercien. priuileg. 8. num. 10. & 20.

[n] Vt iubet Trident. ſeſſ. 6. cap. 3. ſeſſ. 24. cap. 3. [o] ca. graue. de off. Ord. vbi omnes Feli. ca. licet. n. 1. eod. tit. Marc. q. 391. fin. & alij quos refert Catalin. in mille loq. 242. [p] ſic, Triden. ſeſſ. 25. reg. ca. 9. confirmat cle. attendentes. de ſtat. Mon. & patet ex. l. 3. ff. vbi ſenat. vel cla. ſic etiam Triden. ſeſſ. 7. ca. 15. confirmat cle. quia contingit. de rel. Dom. vide ſeſſ. 6. cap. 3. ſeſſ. 24. cap. 10. 11. ſeſſ. 25. reg. c. 5. 8. & de ref. c. 2. fi. Claud. verb. exẽpt. §. 1. fin.

mandet ordinario viſitare & corrigere clericos [n], non extenditur ad clericos exemptos [o]: ſed excitat curam illius circa ſubditos. 2. ſi committat viſitare etiam perſonas exẽptas, vt Regulares aut Moniales, non procedet autoritate propria ordinarij, ſed tanquam delegatus [p] ſedis Apoſtolicæ ex ſpeciali commiſsione, ſine qua nihil poteſt in exemptos [q] & tamen epiſcopus large vocatur Ordinarius exemptorũ. vt §. 2. fine dictum eſt. 3. regulares non eximuntur à viſitatione, & ſoluenda procuratione Legato ſedis Apoſtol. aut Nuncio, ex ſolo generali exemptionis priuilegio [r]: niſi habeant ſpeciale priuilegium, ne quis prætextu lit. Apoſtol. quanuis impetratę ſint ad inſtãtiã Regis, vel Imperatoris, contẽdat eos viſitare, niſi ſit deſignatus à Papa, aut à Generali Ordinis [s]: & ratione prætenſæ viſitationis prætextu lit. Apoſtol. non tenetur ſoluere procurationem, aut cẽſum Legato, niſi literę Apoſtol. faciant de verbo ad verbum mentionem iſtius ſpecialis priuilegij [t].

11 Dum epiſcopus parochiã monaſterio annexam viſitat iuxta concil. Trident. debet id facere abſque grauamine & impenſa monaſterij [u]

[q] ca. vnic. de ſtat. reg. cle. 2. eod. cle. vn. de ſupple. negl. cũ concord. per glo. ver. Apoſtolica. cap. ad abolend. vbi gl. de heret. Hoſtien. ſumm. de priuileg. §. fi. nu. 12. verſ. preterea Pap. ver. & hoc quidem. cle. vlt. vbi gloſſ. fi. de ſent. excommu. quã ſequitur Peruſ. ca. 2. nu. 6. de pœniten. & remiſ. Syluest. abſol. 5. §. 3. [r] c. cũ inſtantia de cenſ. cle. 1. eodem vbi gloſſ. verb. exemptionem. Card. & Imol. numc. 8. Feli. cap. accedentes. nu. 3. de præſcr. Menoc. conſ. 297. num. 22. [s] vt Minor. conceſsit Clem. IIII. Xiſt. IIII. in Monum. ſol. 142. conceſ. 341. Comp. verb. exemptio. §. ſeptimo. Claud. §. primo, & ſecundo. ex Bulla Paul. 3. pro Societa. anno. 45. num. 23. [t] Claud. exempt. §. 4. quam autem vim habeat clauſula niſi de verbo ad verbũ fiat mentio. Syluest. exemptio. §. 11. Pan. dict. capit. cum inſtantia. num. 5. Socin. de viſit. num. 45. Villadieg. tract. de legat. 1. part. quæſtio. ſeptima. numero vigeſimo ſecundo. Gambar. de off. legat. libr. 8. capit. 1. num. 78. capit. vltimo. num. decimo. quibus tamen contradicunt quæ ex Federic. referunt Anch. cap. primo. num, 8. ver. iuxta prædicta. de cõſtit. in. 6. Peruſ. num. duodecimo. Card. conſ. 52.

[u] quia Monaſterium eximitur à quacunque præſtatione & ſolutione facienda etiam legatis de latere & Nuncijs Compend. Bernard. verb. legatus. §. 5. [x] Leo. X. Prædicator. in eorum priuileg. fol: 177. Compend. Mendic. verb. eccleſia. §. 6. Bernar. verb. correctio. §. 1. idque etiam iure communi probat Nauarr. de regul. comm. 4. num. 74. verſ. 3. aduerte. Bernard. ſup. ex Eugen. IIII. Ciſtercien. priuileg. 4. nu. 6. priuil. 6. num. 8.

exempti à quacunq; præſtatione & ſolutione. 2. ſi monachus curam animarum habens reperiatur deliquiſſe, non debet epiſcopus illum puniare ſed puniendum tradere ſuo prælato iuxta proprias conſtitutiones: ſup. §. 8. quia hic ex licentia prælati reſidens in curato, reputatur quaſi eſſet intra ſepta monaſterij [x], nec in correctione ſubiacet vlli prælato ſeculari, imo nec congregationi generali, ſed ſoli prælato Generali [y]: cenſor tamen fidei, & commiſſarius S. cruciatæ, poteſt ob quædam delicta, Regularem inuito ſuperiore extrahere de monaſterio, & punire [z].

[y z] ita à congre. Cardin. declaratũ eſt & patet ex praxi.

CAP. XXVI.

De exemptione à quibuſdam rebus.

REgularis exemptus eſt etiã circa bonum & promotionẽ ſui. 1. ne poſsit initiari ſine literis proprij prelati: [a] qui ob crimen & defectum etiam occultũ, poteſt arcere à ſuſceptione, aut miniſterio ordinis [b]. 2. epiſcopus ex monacho creatus ex Regularibus eiuſdem ordinis (præſertim non exemptis) poteſt inuito prælato aſſumere ſibi ſocium, & cubicularium [c]. prælatus vero

CAP. XXVI.

[a] TRiden. ſeſſ. 14. ref. ca. 1. fi. ſeſſ. 23. ca. 8. & 12. & à cõtrario colligitur. c. 10 & ſeſſ. 14. c. 2. Compen. Claud. & Bern. verb. ordines. ex Paulo. III. & Gregor. XIII.

[b] Triden. ſeſ. 14. ref. ca. 1. fin cap. ad aures. de temp. ord. c. ex tenore. c. quæſitũ. eodem. titulo. Aſten. lib. 6. tit. 5. col. 5. fi. Syl. ordo. 3. §. 9. Nau. ca. 22. num. 18. §. 3. Maiol. de irreg. c. 19. num. 13. & 23. cap. 20. num. 10. c. 23. num. 10. quia Trid. ſtatuit reſtitutionem fieri à proprio tantum prælato ſuſpendente: addit Soto. rel. ſecr. mem. 2. q. 4. etiam ſi ex confeſsione agnoſcat occultũ crimen poteſt prælatus occulte repellere à receptione ord. ſecus vero ſi iam approbatus petat publice ordines, aut communionem. Fr. Med. lib. 2. inſtr. c. 4.

[c] Glo. c. cũ paſtoris. 2. q. 7. verb. vt quidam. vbi propendent Archid. Præpoſ. Dominic. in princ. & Dominic. cap. religioſus. fin. de cler. in. 6. Marc. q. 12. d. 3. num. 2. p. 1. Lambert. de iure patron. art. 19. in. 6. q. princ. in. 1. p. lib. 1. nu. 21. nec differt Pan. ca. ex reſcripto. ver. obſides. de iure iur. n. 6 ſed Felin. c. cũ lege. n. 13. de re iud. nihil reſoluit. ſic epiſcopus de ſuis canonicis etiã regul. (quales ſunt Cæſarauguſt. & Pampilonæ) poteſt duos ſuo ſeruitio deputare. quidam tamen negant poſſe epiſcopum cõpellere eos qui generali priuil. ſunt exempti. Bald. Rub. de maior. & obed. n. 8. Gambara. de off. legat. lib. 2. ca. vlt. nu. 252. quod eſſe ſecurius dicit Syluest. obed. §. 8. fin. & Hoſt. d. rub. quia nec Papa ſolet aſſumere ſibi ſocium inuito prælato

ex magna cauſa, vt pro vtilitate monaſterij, aut Religionis, poteſt talem ſocium deputare epiſcopo eiuſdem Religionis: imo & Principi ſęculari, ſeu Magnati [d]. ſed quibuſdam Regul. conceſsit Pontif. ſpeciale priuileg. ne compellatur dare ſocium [e]: & vt ſic datus in ſocium ad tempus, imo & Regularis à Papa miſſus, poſsit etiam inuitus reuocari à prælato [f]: idque eſt iuri conſentaneum [g].

2 Iure communi Regularis profeſſus eligi, aut aſſumi poteſt ad epiſcopatum [h]: ſi tamen ante acceptationem obtineat ſui prælati licentiam [i]. ſed in Societate Ieſu profeſſus aut coadiutor formatus ex ſpeciali voto Simplici [k] renunciat iuri acceptandi electionem dignitatis ſęcularis etiã epiſcopalis [l] (niſi ſub peccato. à Pontif. aut à prælato ſuo obligetur acceptare [m]) quia hac ratione præcluditur via ambitioni, & omnes ſtudent propriæ humilitati: & in bonum & obſequium religionis conſeruantur vtiles ſubditi. 2. epiſcopus monachum de licentia Abbatis poteſt præficere eccleſiæ parochiali ſæculari [n]: & cõpellere niſi ſit exemptus [o].

3 Pontif. quoſdam Regul. qui clauſuram ſeruant, vt Benedictinos, & Ciſtercien. eximit ne inuiti compellantur ab epiſcopo aut ab alijs quauis dignitate fulgentibus, intereſſe publicis funeralibus etiam Principum, aut publicis proceſſionibus, ſeu ſupplicationibus [p] niſi pro cauſa publica: & ne ſuper hoc

regulari ait D. Gregor. cap. 1. fin. 85. d. vbi Gloſſ. [d] Hoſt. & Pan. c. quanto. Hoſt. ſumm. de maior. & obed. §. ad quid. nu. 7. Pelag. de planct. lib. 2. c. 69. p. 179. col. 4. aiunt ne fiat ſine mgna cauſa ob periculum. Greg. lib. 4. Regiſt. ca. 88. & lib. 12. habetur. d. cap. cum paſtoris. Pan. & Anchar. d. ca. ex reſcripto. quod extollit Roman. ſingul. 506. Deci. c. decernim9 nu. 73. de iudic. Naua. de reg. in. c. ſtatuimus. n. 15 [e] Claud. exẽptio. §. 3. ex Paul. 3. in Bull. n. 6. & ſeruãdũ eſſe monet congreg. 2. Societ. can. 38. [f] eadẽ Bulla Societ. & cõſtitutio. p. 9. capit. 3. §. 2. & 9. Claud. ſup. Corſet. ſingul. verb. obſeſ. [g] Gloſ. cle. 1. §. ad hæc. verb. ad clauſtrum de ſtat. Monac. & in. c. de Monachis. 16. q. 1. ca. 4. de capel. Monach. Feder. conſ. 114. Pan. ca. 2. num. 9. de ſtat. mon. late Iaſ. conſ. 77. num. 1. lib. 1. Hippoly. Riminald. conſ. 341. n. 36. & 12. li. 3. [h] patet ex praxi, & c. per principalem. 1. q. 1. & 9. q. 3. quia ſtatus epiſcopi eſt perfectior quam religionis. & poſſet Papa compellere. D. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 1. ad. 2. in 4. d. 29. a. 4. ad. 3. c. ſtatutũ. 18. q. 1. c. quam ſit. §. nullus. 18. q. 2. cle. 1. de elect. c. 2. (gloſ. & Turrecre. q. 1. nu. 1.) 58. d. ca. ſi Abbatem. ca. nullus. ca. quorundam de elect. in. 6. & ibidem. c. ſi religioſus. de profeſſo Prædicat. Couar. rub. de teſtam. 2. p. nu. 5. & c. 2. nu. 3. [i] per dicta iura. cle. in pleriſq; de elect. & d. ca. quam ſit. vbi Turrecre. nu. 3. & cap. nullus. 58. d. nu. 1. ad. 1. d. ca. ſi Religioſus. cle. 1. de elect. c. ſi quis monach. ca. legi. 16. q. 1. Cou. rub. cit. Sylu. relig. 7. §. 9. electio. 1. §. 17. Cord. ſuper reg. Minor. ca. 2. q. 20. Nauar de Reg. ca. non dicatis. nu. 13. 15. 16. 19. ca. ſtatuimus. num. 24. verſ. 7. [k l] votum ſub prædicta conditione & moderatione licet. Caietan. cum D. Thom. 2. 2. q. 185. ar. 2. ad. 5. Soto lib. 10. iuſt. q. 2. art. 2. ad. 3. Mai. diſt. 38. quæſt. 1. Hoſt. ſumm. 2. p. lib. 6. tit. 43. art. 1. quęſt. 6. Roman. Ant. 3. part. tit. 20. ca. 2. §. 6. Cord. caſ. 154. Palud. 4. diſt. 19. q. 1. Syluest. ordo. 3. §. 10. Tabie. ordo. 2. §. 16. quia humiliter quiſq; de ſe præſumet non eſſe digniorem cæteris vt præficiatur, & quia Regularis tenetur non petere epiſcopatum. Simac. Papa. epiſc. cap. 5. cap. nullus. 1. q. 1. Bonif. 8. ca. quorundam de elect. in. 6. cle. 5. de elect. vbi Cardin. quæſt. 7. dicit peccare mort. Regularem qui appetit. & bene Bon. in Regul. Min. ca. 2. cõl. 6. imo qui in ſæculo habet votum Religionis tenetur non acceptare epiſcopatum. ca. per tuas de voto. Caietan. cum D. Thom. 2. 2. q. 189. artic. 3. ad. 1. vt in Societ. Ieſu qui emittit vota ſimplicia promittit vlterius ingredi in Societ. per profeſsionẽ. & quia vt res nunc habent, melius eſt non acceptare oblatum epiſcopatum. D. Thom. q. 185. ar. 2. quodl. 5. ar. 22. ad. 2. Soto. lib. 10. q. 2. art. 6. col. 6. Auguſtin. 19. ciuit. ca. 19. cap. qui epiſcopatũ. 8. q. 1. c. qui in ſcripturis. ex Greg. li. 6. epiſt. 5. & 1. p. Paſtoral. c. 7. & 8. ob pericula, onus, & honorẽ, & probat quia Hierem. & Iſai. humiliter detrectarũt officium prędicationis. quidam tamen putant, iuramentum non acceptandi epiſcopatum eſſe illicitum, aut non obligare. Nauar. c. 12. n. 16. putat eſſe veniale, & citat quoſdam ſummiſt. verb. iuram. Angel. Syluest. Anto. adde Armil. iuram. §. 15. Palud. 4. d. 38. q. 1. conc. 4. (vbi Palac. q. 1. pag. 826. idem falſo dicit de voto.) Cather. contr. Caie. Couar. ca. quanuis pactum. 1. p. §. 6. n. 7. imo Maiol. de irreg. lib. 3. ca. 27. lib. 5. ca. 24. ait ſic iurans non fieri epiſcopus, fit irregul. [m] Paul. 3. Bull. 4. Societ. §. 4. 47. ſic approbat Societ. conſt. 5. p. ca. 3. & 9. p. c. 3. §. 13. nec generalis Societ. poteſt acceptare ſibi dignitatem ſine conſenſu Societ. quem illa nõ dabit. 9. p. conſt. ca. 4. §. 5. & ca. 5. §. 6. fin. congre. 1. Societ. & can. 2. nec vero pro alterius electione dabit licentiam Generalis, niſi præcepto Papæ compellatur, aut ſi multum conferret ad obſequiũ Dei. Conſt. p. 10. lit. A. vt conceſsit pro Patriarcha & epiſcopis AEthiopiæ: ſemper enim autoritas Papæ intelligitur excepta in voto, aut iuramẽto. Cou. reg. peccatũ. §. 3. nu. 2. 4. & 11. Nau. ca. 12. nu. 76. verſ. nemo. Cord. lib. 4. q. 8. ad. fin. [n] Couar. de teſtamen. c. 2. n. 3. Turrecre. 58. d. c. 2. Sylu. Relig. 7. §. 3. & 9. Greg. l. 25. verb. igleſias. tit. 7. P. 1. Gambara, de off. legat. lib. 8. ca. vlt. num. 23. 44. contra Bellamer. Abbas vero cogitur conſentire pro vtilitate eccleſiæ, vt aiunt prædicti. & Dominic. d. ca. ſi Religioſus. nu. 9. Hoſt. ſumm. tit. de maior. & obed. §. at quid. n. 7. ca. quod Dei timorem de ſtat. Mon. vbi Pan. n. 12. Henric. n. 5. [o] Syl. religioſ. 7. §. 3. per ca. quorundam. §. fin. de elect. in. 6. [p] Greg. IX. ca. nimis praua. de exceſ. præl. compellit etiam Prædicat. & Minor. exemptos ad proceſsiones, ex cauſa publica. Trid. ſeſſ. 25. Reg. c. 13. & vt etiam per cenſuras compellat. At Pius. V. proprio motu pro Mendic. ann. 67. ne conuocentur niſi pro cauſa publica. Compend.

permittant eos ab alijs inquietari. At generaliter exemit Greg. XIII. anno. 76. priuilegio perpetuo, Ordinem Societ. Ieſu [q]: & in procemio explicat cauſam, ne diſtrahantur à ſtudijs & lectionibus, quibus incũbunt, & ab alijs ſpiritualibus miniſterijs [r]. quamuis vero Greg. XIII. in derogatione non fecit expreſſam mentionem Tridentin. (cum tamen alias requiratur, vt derogetur decreto Concil. Generalis [s], vt oſtendit praxis) ſatis colligitur ex procem. [t] & ex plana mẽte Pontif. ſcientis [u]: cum hæc quæſtio non ſit poteſtatis, ſed voluntatis: & in re non leui, ſed in qua interuenire ſolet magna Pontif. deliberatio [x]. & interdum derogatio Concil. Generalium habetur pro ſpeciali [y], vt extendatur ad Conc. Trid.

4 Regulares hi dum ſponte accedunt ad proceſsiones & funeralia, (vt ob grauem neceſsitatem, aut ob honorem debitum Principi defuncto) non renunciant tacite huic priuilegio [z]: nec hi actus qui ſine cõpulſione epiſcopi ſponte fiunt, cenſentur contrarij priuileg [a]. Expediret tamen, vt publico inſtrumento coram Notario proteſtentur [b] in forma collegij [c] ſe accedere ſaluo priuilegij iure. Nec pauci actus etiã contrarij vnius conuentus inducũt præiudicium priuilegio in bonum totius Religionis conceſſo [d]. nec præſcribitur niſi Religio eos actus contrarios permittat per. 40. [e]

Compend. Mendic. verb. exẽptio. §. 5. Compen. Bernard. verb. proceſsio. Calder. conſ. 8. de Regul. [q] Greg. XIII. in Bull. Societ. anni. 76. Claud. & Bernard verb. proceſsio. [r] ob hanc cauſam Pius V. ſup. exemit collegia Ord. Mendic. ne diſtrahantur ab ſtudijs. & Iuſtinian. in. l. generaliter. 2. C. de epiſ. & cleric. quem Grat. vocat Auguſtũ. 1. imperatorẽ, citans id illius priuil. cõceſſum Rẽgul. ca generaliter. 16. quæſt. 1. [s] ca. Monachi. capit. nonnulli. de reſcript. vbi gloſſ. verb. fecerint, nẽpe nominatim per. c. eã. de ætate, & qual. & hãc communẽ probat Padilla. l. vlt. n. 17. C. de diuerſ. reſcrip. Archid. c. nonnulli. n. 2. vbi Feli. num. 3. dicit totus mundus ſequitur Archid. vt dicit Bald. l. humanum. num. primo. C. de leg. Gem. conſ. 36 Sarmiento. lib. 3. ſelect. cap. decimo quarto. num. 3. 6. 11. Gutierrez. l. nemo poteſt. num. 161. de legat. 1. Mandoſ. in cancel. regul. 19. quæſtio. 17. num. 12. & filius eius Horat. Mandoſ. ad Rom. conſ. 436. num. 11. Menoch. conſ. 294 num. 11. 12. lib. 3. & ſeruari in praxi dicit Padill. Oldra. conſ. 316. 328. Gomet. & Paul. l. fin. numero tertio. vbi Iaſ. num. quarto. C. ſi contra ius. ſed falſo aiunt quidam ex his id nõ dicere Archid. [t] quia Gregor. XIII. in procem Bullæ Societ. præmittit, quidam forſitan moti autoritate concil. Trident. & poſtea ex certa ſcientia addit derogationem etiam concilij Generalis: quod æquatur ſpeciali derogationi Trident. quia alias ad nullum alium effectum prodeſt. vt in ſimili Gemi. nu. 26. in cap. 1. de conſt. in. 6. verb. naſcitur vbi gloſſ. Petruſ. & communiter alij: Imol. cle. 1. fin. de ſepult. Hoſtien. dic. cap. nonnulli. verb. mentionem. Feli. n. ſexto. verb. addatis. Vlp. §. 1. de excuſ. tutor. dicit ex præſcripto imperatoris ſcientis & expreſſe concedentis. quod ſingulare dicunt Bart. & omnes ibi. Suar. alleg. 12. num. 24. 26. 30. Deci. ca. porrecta, num. 12. 15. de confir. vtili. & cap. cum inter nume. 20. de except. Rom. conſ. 327. vbi Mandoſ. aduertit corrupte citare Oldr. [u] alias fruſtratorium eſſet priuileg. vt in. l. ſi quis. verb. ſpecialiter. de legat. 3. Gomet. cap. 1. de conſt. in. 6. num. 184. 195. Socin. cap. ſi mihi & tibi. § in legatis. col. fin. delegat. 1. Peralta. l. ſi quis. in princ. de lega. 3. nu. 121. 123. fi. [x] vt aduertit Sarmien. 3. Select. cap. decimo quarto. num. 3. & ſequent. [y] Iacobat. de concil. lib. 5. art. 28. Alaua. de concil. 1. p. ca. 2. Couar. 2. p. ſponſ. ca. 8. §. 9. nu. quinto. & eſt ſtylus curiæ. Cord. lib. 4. quæſtio. 9. §. 3. pars. qui tamen falſo citat Archid. & Feli. [z] Calder. conſ. 8. de regul. Feli. c. dilectus. nu. 7. de off. Ord. Autrer. ad capell. Toloſ. deciſ. 485. Anto. Gabr. to. 2. lib. 5. tit. de iure immunit. concl. 1. nu. 6. quia datur fauore totius religionis vt patet ex procem. Greg. XIII. in bull. Societa. anno 76. [a] l. 2. vbi Cinus. Bartol. Gloſ. & omnes. C. de excuſ. tutor. & C. de his qui ſponte publicis muner. libr. 10. Bart. l. vlti. fin. ff. de conſtit. Princ. Iaſ. num. 53. Orozco. nu. 26. Alexan. conſ. 33. nu. 3. & ſequent. lib. 5. Feli. d. ca. cũm acceſsiſſent, num. 27. Deci. num. 82. & conſ. 496. num. 4. 13. dicit receptum Gozadin. conſ. 23. num. 1. & 9. Menoch. cõſil. 75. nu. 70, 74. lib. 1. Iaſ. conſ. 23. num. 2. libr. 3. Aymo. de Antiq. 4. p. ca. 5. nu. 101. Gratus. reſponſ. 61. num. 44. libr. 1. Greg. l. 42. gloſ. 1. tit. 18. p. 3. [b] Andon. Gabr. tom. 2. ſup. num. 4. per. l. at ſi quis. §. plerique. de relig. & ſumpt. funer. l. qui in aliena. §. ſi. de acquir. hæred. l. Nenſennius. de negoc. geſt. & in ſpecie. l. 1. vbi Bart. C. de his qui ſponte mun. pub. lib. 10. Bald. conſ. 337. nu. 3. lib. 4. commun. d. c. cũ acceſsiſſent. vbi Feli. nu. 30. verſ. limit. 5. Deci. n. 85. Iaſ. l. fin. nu. 58. de conſt. Princip. Ripa. reſp. 179. num. 27. Menoc. conſ. 75. num. 68. lib. 1. Gozadin. conſ. 23. num. 7. Probus ad Monach. capit. 1. num. 15. de priuileg. 6. & in propoſito Cald. conſ. 8. de Reg. & vt id fiat publico inſtrumento monet Bart. l. non ſolum. §. morte. num. 15. de noui oper. nunt. [c] quia communitas poſſet renunciare priuileg. conceſſo ordini, non ſic ſingulares perſonæ. Innocen. cap. cum olim. 2. num ſeptimo, de priuileg. Bald. d. conſ. 337. Corne. conſ. 15. num. quinto. lib. tertio. Natta. conſ. 160. num. 46. [d] Claud. verb. priuileg. §. ſecundo, & cit. C. [e] expreſſe. ca. ſi de terra. cap. accedentibus. de priuil. vbi gloſ. Innoc. Pan. Deci. num. 21. Mari. Soci. num. 23. 27. & communiter omnes. & in d. cap. acceſsiſſent. verb. contrauenerint. gloſ. Pan. Imol nu. 6. 7. & 9. Deci. n. 94. Feli. nu. 27. 29. limit. 3. Greg. gloſſ. 1. d. l. 42. & receptum dicit Alexand. conſ. 190. num. 23. lib. 3. conſ. 35. lib. 5. Socin. 295. num. 7. lib. 2. Ruinus. 222. nu. 11. lib. 1. Gozad. 23. num. 2. 10. Iacob. Puteo. in Rotæ deciſ. 252. nu 4. libr. 3: alij apud Balb. de præſcr. 5. in 5. p. principali. q. 4. Hyppol. rub. de fideiuſſ. nu. 335. Menchaca. controuerſ. frequent. capit. 2. num. 6. 10. Padilla. l. 2. num. 7. C. de diuerſ. reſcript. vbi Iaſ. n. 4. & nemo in hoc diſcrepat,

diſcrepat, vt ait Rip.reſponſ.52.num.10.11.
f Claud.& Bern.verb.pręſcriptio. g Cōpend. Bernar. verb. diuina.§.4.ex Leo.X. Camaldul.nu. 46.& Celeſtin.nu.31.32.facit Claud.verb. exemptio.§.10. h Compend.Bern.verb.iudex.ex Leo X. & Celeſtin. nu. 43. i Compend. Bern. verb. incarceratus ex Leo. X. Camald. numero.46.

aut ſexaginta annos [f].

5 Non poteſt epiſcopus aut alius prælatus in eccleſiam exeptam, inuito prælato & Regularibus, conuocare proceſsiones, celebrare Ordines, aut publicas Miſſas aut alia officia [g]. 2. Iudex non poteſt in tali Monaſterio exercere iudicia [h]. 3. nec poteſt compellere inuitum prælatum Monaſterij, vt in eo retineat reum, etiam eccleſiaſticum vice carceris [i].

CAP. XXVII.

N Auar. [a] c.21. num.28. D. Tho. 2.2.q. 87. Alexan. 3.par.q.5.r. Soto. lib. 9. iuſt. q.4.art. 1. Couarr.1. Var.cap.17. ſummiſ.ver. decimę.Bellar.lib. 1. de cleric.c. 25. & ſequen.
[c] Nau. Soto. Couar.n. 8. Caieta. in Leuit.ca.14. Caſtro. de hæreſ. verb. decimę: Hōcala. opuſ. de decimis. Cord.lib. 4. q. 3. ad. 5. Abulenſ. in

CAP. XXVII.

Emptio à ſolutione decimarū, & ſubſidij.

DEcimarum ſolutio eſt de iure eccleſiaſtico quantum ad quotam [a]. (de ſuſtentatione tamē congrua miniſtrorum, vt epiſcopi & parochi eſt lex moralis & naturalis: quia Luc. 10. dignus eſt operarius mercede ſua) ſed à quibuſdā vocatur de iure diuino apud fideles [b]: quia olim Deus Exod.22.& ſæpe iuſsit fideles ex 11. tribubus Iſrael, ſoluere decimam leuitis & ſacerdotibus cultui diuino mācipatis. Quæ lex cum eſſet poſitiua & iudicialis abrogata eſt [c], ſicut & lex ceremonialis olim Diuina: nec nunc obligaret, niſi Pontif. ad imitationem illius humana lege ſtatueret decimas prædiales eſſe ſoluēdas: perſonales vero decimæ nunquam ſolutæ ſunt in lege veteri [d]: & conſuetudine moderari aut tolli ſolent. ſimili conſuetudine vbi lex Canonica, vt in Italia [e] non fuit recepta, excuſantur fideles à decima prædiali, & eximūtur quidam circa quoſdam fructus [f]: dummodo parochus habeat commodam ſuſtentationem.

2 Laicus nullo tempore præſcribit ius ſpirituale capiendi decimas ab alijs [g]: poteſt tamen ex titulo per tāti temporis lapſum [h] retinere exemptionem, ne ipſe teneatur ſoluere decimas alteri, ſed fructus ſui proprij agri faciat integrè ſuos [i]. & paſsim olim ante Concil Latera. dabantur laicis iuſtà de cauſa in feudum perpetuum [k]: & in illis permanet, ſi prædicto anno ante D. concil. cōpleta fuit præſcriptio. & in Regno Granat. conceſſæ ſunt Regi Cathol. Ferdin. priuileg. decimas recipiendi ab alijs [l]: & Pius. V. Regi Philippo. II. conceſsit ſubſidium vt vocāt excuſatum. (1. vt præcipuus quem in ſingulis beneficijs elegerit, ſoluat Regi decimas) ſimile ſubſidium & ius colligēdi decimas & primitias ex terris quæ olim fuerum: quæ præſcriptio completa fuit ante Concil. Lateran. in c. cum Apoſtolica.

decimas ab alijs. Rebuf. ti. de decim. q. 13. n. 110. nā Pap. laicū poteſt facere capacem iuris ſpiritualis, vt eligat prælatos eccleſiaſticos, aut excommunicet. gloſſ. cap. præter hoc. verb. ducibus. 32. d.c. Adrian. 63. d. & Abbatiſſa ex priuileg. Papæ, vt in monaſterio Burgenſi de las Huelgas habet quēdam vſum clauium, prouidet beneficia, deſignat confeſſarios pro Monialibus & ſæcularibus ſibi ſubditis abſque epiſcopi confirmatiōe. Sylueſt. Abbatiſſa. §. 3. cum Pan. Soto. d. 20. quæſt. 1. art. 4. Diuus Thomas, add. quæſt. 19. artic. 3. ad. 4. vbi Recent. Victor. relect. 2. de poteſta. eccleſiæ. quæſtio. 2. cum tamen iure eccleſiaſtico fœmina ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis, vt aiunt prædicti. & Doct. in. 4. d. 19. Palud. quæſt. 2. art. 1. Durand. quæſt. 1. ad. 2. Ledeſ. 2. p. q. 20. art. quarto. Anton. 3. part. tit. 17. cap. 2. §. 2. Nauarr. cap. 27. num. 6. Caſtro. verb. mulier. verb. abſolut. hær. 2. Couar. cap. Alma. 1. part. §. 11. num. 2. Summiſ. verb. Abbatiſſa. Turrecrem. lib. 1. ſumm. eccleſiæ. cap. 96. concl. 10.

Matth. 18. quæſt. 90. facit Simanc. de Cathol. inſt. cap. 35. Molina. 2. primogenit. cap. 5. num. 63. cum Tiraquel. præfat. tracta. linagier. nume. 8.
[d] & perſonales facile tolluntur conſuetudine. Balb. de præſcript. 5. part. quæſtio. ſeptima.
[e] Diuus Thomas. 2. 2. quæſtio. 87. artic. primo. ad 5. & quodlib. 2. artic. 8. corp. fin. f Nauar. c. 21. num. 29. Caſtro. conſil. 17. lib. 2. g cap. cauſam quæ. de præſcrip. quia præſcriptio non eſt ſine poſſeſsione. ca. ſine poſſeſſ. de regul. iur. in. 6. vbi not. Doct. præſertim poſt concil. Lateran. ſub Innocen. III. anno. 1179. vt ait Ioan. Andr. & commu. d. c. cum Apoſtolica. Platina. in vita Alexan. 3. Cou. 1. Var. cap. 17. num. 4. quia id concil. laicos fecit incapaces decimarum in poſterum. h ſic Balb. 1. p. de præſc. in. 5. parte. princ. q. 7. n. 21. i quia hoc multo minus eſt quā accipere decimas ab alijs: & expreſſo iure non prohibetur. Couar. d. ca. 17. nu. 10. & Nauar. in alleg. iuris Romæ facta in gratiam nobilium Catalaniæ, quos probat præſcriptione exēptionis legitima exēptos eſſe à decimis ſuorū agro

k D.Thom. 2. 2. quæſt. 87. artic. 3. ad. 3. & facit quæſt. 100. artic. 4. ad. 3. Couarru. Bellug. rub. de decimis. num. 34. refert Vrban. & Gregor. dediſſe laicis ius accipiendi
[l] Couar. pract. capit. 35. num. 2. & eſt vnum ex iuribus Regalibus Franciæ vt ait Degraſſal. libr. 2. Regal. Franc. iure. 7. Moline. & Rupellan. & refert ſe Couar. ad libr. 1. Var. cap. 17. num. 8. verſ. 9. facit Nauar. cap. 21. num. 30. de his vero laicorum nobilium decimis non cognoſcit epiſcopus, ſed laicus iudex. Couar. dict. cap. 35. cum Degraſſal. Rebuf. de decim. q. 10. ait ita ſeruari in Hiſpa. & Gallia. Boer. in conſuet. Bituric. tit. de conſuet. §. 10. Bellug. rub. 13. de decim. §. reſtat. fol. 75.

m refert

[m] Refert Ioann. Diacon. Cardin. anno. 1524.
[n] refert Rex Martin. anno. 1407. habetur in Archiuo Barchinonæ & Cæſarauguſt. Marinæus Sicul. in vita Regis Petri. 1. fol. 43. col. 2. Zurita. lib. 1. chron. ca. 52. fi. & melius Beuter. libr. 2. capit. 9. fi. refert tenores priuileg. Bellug. d. rub. 13. de decim. §. tractemus. à num. 29. fol. 71.
[o] ſatis probat laicus ius decimarum, ſi habeat à rege: cum rex ſatis fundatā habeat ſuam intētionem, & priuileg. Papæ addit Rebuf. d. q. 13. nu. 76. ſatis eſt laico probare immemorialem, & quod ratione decimarū recognoſcit eccleſiam.

rant Saracenorum, conceſsit Clemens. VII. Carolo. V. Imperat [m]. & alij Pontif. vt Alexand. VI. Gregor. vij. Vrban. ij. conceſſerunt Regi Aragonum & ſucceſſoribus [n]. quod ius interdum rex transfert in alios viros benemeritos [o]. poteſt enim Papa laicum facere capacem iuris ſpiritualis [p], vt decimarum ex priuileg. cui æquatur immemorialis cōſuetudo [q], quam in dubio quis prēſumere poteſt, ſe bono titulo, nempe ex priuileg. Pontif. cœpiſſe poſſeſsionem [r] & bona fide cōtinuaſſe.

3 Pontif. bona omnia quorundā regularium dato priuileg. Reali [s] fecit exempta à decimis prædialibus, & ne teneantur ſoluere decimam perſonalem, nec quartam, medietatem aut aliam fructuum partem [t], aut canonicam portionem epiſcopo parocho aut alijs: aut vniuerſitati, quāuis haberet poſſeſſioné cum titulo etiam ex immemoriali conſuetudine. Id potuit concedere Pōtif. [u] quāuis ex conſequenti redundet in præiudiciū ordinariorū: nec enim eis facit iniuriam vtens iure ſuo [x], vt & perſonas quaſdam, & illarum terras & poſſeſſiones illuſtrat priuileg. exemptionis [y]. Nam circa futuros fructus decimarum prædialium, antequam parocho aut alteri ſit quæſitum ius & dominium [z], poteſt ita Papa ex cauſa diſponere: eo quod parochis ſeu epiſcopo ſub eo modo & conditione conceſsit ius decimarum, quandiu ipſe non reuocaret [a].

4 Quibuſdam Regul. Pontif. id bonorum priuileg. reale tribuit ex certa ſcientia & proprio motu (cui nullus defectus opponi poteſt [b].) & de plenitudine poteſtatis [c]. per quod cenſetur ſupra ius diſponere: etiam ſi ob pręiudicium tertij requi-

[z] ſic Pontif. lege ſua impedit ne parochus qui non reſidet, aut beneficiarius qui horas nō recitat, acquirat dominium futurorum fructuū: non tam in pœnam, quā quia dantur ſub ea cōditione ſi modo reſideat aut recitet Naua. cap. vigeſimo quinto, num. 122. & ſi maritus vxori viduę reliquit vſū fructum bonorum quo ad caſte vixerit. aut tutelam filiorum, ſi ad ſecundas nuptias non tranſeat: deficiente ea conditione & modo, amittit vtroque foro vſum fructum in futurum abſque alia ſententia etiam declaratoria criminis, quia ceſſat totus titulus acquirendi, & intentio donantis ſub eo modo Nauarr. capit. vigeſimo tertio. num. 67. capit. vigeſimo quinto. num. 67. Palud. 4. diſtinctio. trigeſima octaua. quæſtio. quarta. Anton. ſecunda part. titu. vndecimo. cap. ſecundo. §. ſexto.

p cleſiam. [p] cit. K. [q] Couarr. 1. Var. capit. 17. num. quinto. ex frequentiori ſenten. Doct. ſed vt ſit exemptus ne ſoluat decimas facilius excuſat conſuetudo. 40. annorum. Couar. nu. 8. §. decimo. Nauar. in dic. alleg. nec requiritur alium titulum probari, putà emptionis in perpetuum, aut infeudationis. quia forte fuit contractus innominatus do, l. facio vt facias, qui contractus eſt iuſtus. item potuit Papa ex cauſa prædia eccleſiæ ſublata à titulo beneficij, aut retento dominio directo vendere laicis quo ad fructus etiam decimales in perpetuum, quæ eſt emphyteuſis perpetua, aut feudum. Nauar. edit. anni. 84. capit. 23. nume. 108. ad. 11. &. §. 9. contra Caietan & ea alienatione bona fiunt profana. ſed non poſſet manente curato vendere omnia bona illius. ait Pan. quia parocho iure naturæ debetur congrua ſuſtentatio.
[r] probant Angel. verb. decima. verſ. vtrum laicus. Alberic. & Milis. verb. decima. Rebuf. de decim. num. 70. Capiti. deciſ. 267. libr. primo. Anton. Auguſt. in Repertor. deciſionum verb. decimæ. & in ſimili Nauarr. capit. non dicatis. de Regul. numer. 76. ad fi. vbi ait quod eſt quæſibile per priuil. poteſt regulariter quæri per præſcriptionem vel conſuetudinem. Couarr. 1. Var. capit. 17. num. 5.
[s] probat in propoſito Horat. Mandoſ. tract. de priuil. ad inſtar. gloſſ. 15. num. 40. & terra cum eodem priuileg. tranſit ad colonos.
[t] Claud. verb. exemptio. §. 4. & 5.
[u] cap. à nobis. vbi gloſſ. recepta. de decimis. Hoſtien. Ioan. Andr. & receptam dicit Soci. conſ. 297. num. 4. libr. 2. l. 2. tit. 20. P. 1. Anton. Gabr. tom. 1. commun. ex Viuio opin. 237. opin. 74. nume. 5. vt conſtat minori ratione dediſſe laicis aut Regibus. [x] ſup. cap. 24. cit. [y] ſic Rex pro iure ſuo quoſdam facit nobiles & à tributis exemptos, licet ex conſequenti grauentur alij.

[a] l. non ſolum. §. ſi verba. ff. de libert. legat. declaratur ex cit. Z. nam ſupremi Principis autoritas ſemper cenſetur excepta. ſup. cap. vigeſimo quarto. §. quinto. O. P. Rip. reſpon. 26. nume. vigeſimo primo. reſp. 64. numer. tertio obſtat, exceptio cum Abb. capit. querelam. num. ſecundo. de elect.
[b] Anton. Gabr. tom. 2. titu. de clauſul. concl. 2. de propr. mot. Menoch. de arbitr. caſ. 201. nu. 81. & ſequent. 242. Itē caſ. 202. nu. 12. De clauſul. ex certa ſcientia. caſ. 52. num. 9. Anton. Gabr. ſup. concl. 1. Molina. lib. 2. primogenit. cap. 7. à. nu. 16. lib. 3. ca. 3. nu. 11. De clauſ. irritatoria. Anton. Gabr. conc. 3. Menoch. caſ. 1. nume. 7. de quo amplo priuileg. Societ. Paul. 3. anno. 49. & Gregor. XIII. anno. 78. Claud. verb. exemp. §. 4. 5. [c] gloſ. magna. ca. ad hæc. de reſcrip. Mandoſ. cum mult. in cancell. reg. 16. quæſt. 7. num. 3. Ant. Gabr. tom. 2. titu. de clauſul. ſed cauendum eſt ne plenitudo poteſtatis vertatur in plenitudinē tempeſtatis: de quo Molin. lib. 1. primogen. c. 8. n. 31. lib. 2. c. 7. à. n. 29. libr. 4. c. 3. à nu. 21. Ant. Gabr. to. 2. tit. de iure quæſito. concl. 1. Pinel. rub. de reſcin. vend. 1. p. c. 2. nu. 4.

d Mandoſ.

d [d] Mandoſ.d.reg.16.num.7.Innocen.ca. niſi cum pridem.ad fin.de renunt.Deci.conſ.191.n.6.& cũ mult.Pariſ.conſ.30.à nu.46.vol.4.Socin. conſ.87.
e num.13.17.vol.3. [e] Couar.1.Var.cap.17.nu. 14. per clauſulam generalem ſatis derogatur iuri cómuni parochorum quādo alias eſſet inutile priuileg.

d reretur alia clauſul.[d] Deinde derogat.1.iuri communi quod epiſcopis
e parochis aut alijs competit [e]. &
f per clauſulam geminatam [f] (perpetuo liberamus & eximimus) derogat priuilegijs (vt facile reuocare poteſt) quæ conceſſa ſunt vnicui-
g que priuato aut vniuerſitati [g]. in genere.l.in ſpecie, ſub quibuſcunque tenoribus, etiam motu proprio & ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, aut per viam generalis legis & ſtatuti perpetui.3.nis derogat, & ſi pro illorum derogatione, de illis expreſſa mẽtio habenda eſſet ſpecialis: quorum tenores pro expreſ-
h ſis [h] habet. quibus verbis iuxta quoſdam Doct.& ſtylum curiæ Pontif.intendit reuocare omne priui-
i leg. anterius æquale [i]. 4. concedit non obſt.quacunq; cancellariæ Apoſtolicæ Regula, præſertim illa de
k non tollendo iure quæſito [k], aut quibuſuis conſtitutionibus, &c.

5 Addit, non obſt. quibus conſuetudinibus.1.hoc ſignum vniuerſale derogat non tantum conſuetudini.20.aut.30. aut & centum anno-
l rum: ſed immemoriali [l]: vt in propoſito de decimarum exemptione
m aſſerunt Doct. [m] quia ſignum vniuerſale valet, ac ſi ſingulas expreſ-
n ſiſſet [n] nam dum generale verbum
o eſt (vt quibus libet [o].) exceptio diceretur reſtrictiua priuilegij contra
p verborum proprietatem [p], vt ipſo
q iure exprimitur [q]. ſi obijciat Vniuerſitas, & opponat ſe, præter priuileg. Papæ, habere ius ex immemoriali poſſeſsione, & 300. annorum (cui Pontif. expreſſe non derogat.) Et ex poſſeſsione ſe defendat ante ſpoliationem, & curet vt ſubditi aut coloni ſoluant ſponte vniuerſitati

f [f] clauſula geminata excludit omnẽ interpretationẽ in contrarium. l. Balliſta. vbi omnes.ff. ad Trebell. Ripa.lib.1. reſpon. 130. de hæred. inſtit. nu. 18. Socin. conſ. 297. nu. 6. li. 2. Natta. conſ.340 n. 3 lib.2. quã uis nulla mẽtio fiat de poſſeſsione aliorum. Couar. ſup. per ca.accedentibus. de priuileg. At priuileg. 2. regularium, non derogat priori priuil. aliorũ regularium, ad quos decimæ pertinent non iure cõmuni, ſed ſpeciali priuileg Oldr.d.conſ.268.n. 3.

g [g] Pius.IIII.in Bull.Societ.expreſſe derogat priuileg.etiam vniuerſitatis, etiam ſi requirat expreſſam mentionem: cuius tenorem habet pro expreſſo.quare non manet vlla difficultas, vt probatur.cap.1.verb vires pleniſsimæ.de tranſac. & expreſſe ca.illa de elect. Anton. Butr. cap. 1.de præſcript.Rot.nou. titu. de præſcrip.deciſ.20. & tit.de præben.dec.1.num.2.& plura referens Socin.conſil.297.nu.7.

h [h] l.omnes.de præſcript.30. annorum vbi Bald. & Angel. Rebuſ. de forma mandati Apoſtolici verb.pro expreſsis. Tiraquel.de iure mariti.gloſſ.5.ad fin.& plures referens Nauar. cap. ſi quando.de reſcr.except.1.num.1.(quod verum eſſe de iure probant Rebuſ.& Tiraquel.) Deci. conſ. 165.363 Rot.nou.deciſ.1.de præben.nu.2.&.communem dicit Iaſon.Mandoſ.in cancell.reg 11.q.9. nu.2.reg.19.quæſt.19.num.13. & late Anto. Ga-

i br.to.2.lib.6.tit de clauſul concl.5. [i] Ludouic. Gomez.procœm.in reg.cancell quæſt.6.num.8. Staphil.de liter.gratię.fol.103.col.2.Dominic.cõſ.95 col.6.conſ.130.col.2.Probus.& Collectar.quos ſequitur Nauar.ſup.num.3.Federic.conſ.46. & retulit rogatus Cardinal.Alexand.eſſe ſtylum curiæ vt refert Paſſarel.de priuileg. Minim.cap. 8. 12. 13. & fol.50.Compen.Mend.verb.abſol.ordin quo ad fratres.§.13.ita Manuel.in expoſ.Bullæ cruc §.9. n.68.69.§.12.nu.4 fin.&12.At de tali ſtylo curię dubitat Feli.ca.nonnulli.de reſcr.nu.4.&. 6. Deci. conſ. 165.verſ. non obſtat vlt.ait ſtylum hunc eſſe probandũ à litigante. Ant.Gabr.to.2.tit.de clauſu. conc.5.num.13.& ſequen. negat eſſe talem ſtylum

k cum Pariſ.conſil.42.vol.4.& Ripa. [k] Gomet. in reg.de non tollendo iure quæſito.q.15. num. 3. vbi Mandoſ.Anto.Gabr.to.2.li.3.tit.de iure quæſito non tollendo.

l [l] gloſſ. magiſtra. per text. clem. ſi.verb.quãuis. de reb. eccleſ. gloſſ. cle.1. verb. quantũcunque deſor. comp. gloſſ. cap.non putamus.verb. quantocunque.de conſuetud.in.6. Ioan. Andr. cap.cum inſtantia. de cenſ.ibi Abbas, nu.3. & in cap.ſuper eo. de parochi. Innoc. cap. cum ex officij. not. 3.de præſcript vbi Anto.col.3. ſic dum conc. Trident. ſeſſ. 24. ref.ca.20.ſi derogans quibuſcunque conſuetudinibus (& ſeſſ.21.ca.3.8.9.ſeſſ.23.c. 15. ſeſſ.25.ca.14.) videtur derogaſſe etiam immemoriali, quam forte Archidiaconus haberet cognoſcendi de cauſa matrimoniali. & quidam aiunt ita declaratum eſſe in prætorio Rom.& Rota.facit Menoch.conſ.43.num.7.Siluan conſ.1.nu.115.At re vera oppoſitum declarauit congreg.Card.anno.75 &. 80. refert Couarru. annot.manu ſcript.in concil.Triden.

m [m] Aretin. l. cum lege. ff. de teſtament. Calder. conſ.1.verſ.ſed poſsint.de conſanguin.& affin.Socin.iun.conſ.297.col.penult.num.ſexto.lib. 2. per cap. ad audientiam. de decim. & clare cap. ſi Romanorum. 19.d.

n [n] Ordr.conſil.322.numero primo. Bartol.l. hoc articulo. ff. de hæredi. inſtit. & cum multis Tiraquel.l.ſi vnquam.verb.omnia vel partem. nume.

o 5.14.41. [o] gloſſ.cle.1. de re iud. verb. quauis. vbi Cardinal. & Imol. Angel. l. fin. verb. 3. quæritur. ff. de conſtit. Princip. Deci. conſil. 113.numero ſexto. Alexand. conſil. 95. num. tertio. lib. ſeptimo. Socin. conſil. tertio. num. decimo. libro primo. Couarru. practic.capit.vigeſimoquinto.numero tertio. dicit ita Romæ iudicatum.

p [p] Bald. conſil. 371. colum. ſecunda.vol. 1. Aymo. conſil. 294. part. ſecunda. per totum Rebuſ. praxi. titulo differentia inter priuileg. & reſcriptum.num.8.Angel.ſup.

q [q] capit.porro.de priuileg.verb.quod totum Gregor. l. 42. verb. coſas.tit.decimo octauo. P. 3. per illum text.

r Oldr.

r aut parocho [r]. Huic ita reſpon. cũ vniuerſitas habuerit dominiũ vno titulo ex priuileg.Papæ, non potuit idem dominium acquirere alio titu-
s lo [s]. quare reuocato per Papam titulo priuileg. tollitur poſſeſsio ab illo dependens. deinde quanuis poſſeſsio non reuocaretur, non tamen debetur reſtitutio ſpoliato: quia per exceptionem obſtat notorius defe-
t ctus tituli reuocati [t]. nec vniuerſitas iuſte conqueri poteſt de ſpoliatione: qui enim autoritate principis accepit poſſeſsionem, non dicitur
u ſpoliator [u].

6 Conceſsio decimarum quæ fit
x regularibus ample intelligitur [x]: &
y includit.i. præterita omnia [y]. maxime dum additur ſignum vniuerſale cum clauſ.geminata & prægnan-
z te [z], licet nulla mentio fiat de poſ-
a ſeſſione aliorum [a]. & licet priuil. loquatur ſimpliciter & indefinite:
b intelligitur de omnibus decimis [b]. 2. extenditur tanquam fauor ad no-
c ualia [c]. i.ad decimas ex terris quæ nondum ad culturam redactę erant. 3. priuileg. extenditur ad loca cohę-
d rentia [d]: præſertim dum ſunt in-
e tra ſepta monaſterij [e]. 4. eximuntur bona non tãtum particularium, vt quæ habent ſinguli Canonici Regulares: ſed etiam bona vniuerſalia
f monaſterij aut eccleſiæ [f].

r [r] Oldr.conſ. 268. quare enitendũ eſt vt colonus ſpõte ſoluat decimas collegio religionis.inf.§.7.ne alias parochus ſe defendat titulo poſſeſsionis ſolitæ & antiquæ: à qua non deijciatur niſi poſt difficilem & longam litem circa poſſeſſorium.

s [s] l. 3. cum Vulgar. ff. de acquirẽ. poſſeſſ. ſed alij Reſp. qđ poſſeſsio nõ dat titulum præſcriptionis niſi continuata ſit per. 40. annos poſt priuileg. conceſſum religioni. ſi autem ſit ante d. priuileg. quo Papa reuocat quæcunque alia priuil. & cõſuetudines. ex conſequenti reuocat titulũ præſcriptionis. quod poteſt colligi ex.c.accedentibus.de pri
t uil.&.l.42.tit.18.P.3. [t] Franc.c. ad decimas de reſt.ſpol.lib.6.col.penult. Abbas.cap. in literis. nu. 18. de reſt.ſpol.Rota.nou.tit.de reſt.ſpol. deciſ. 16. num.1.eſſe commun.aiunt Gregor.l.18. verb. queſon.tit.10.P.7.Couar.2.p.ſponſ ca.7.§.5.nu.10.& pract.ca. 23.nu.4.probat id habere locum etiam in profanis (vt etiam dicit Menoch.de recuper.rem.1. nu.131.) quanto magis in decimis quæ ſunt ſpirituales.Couar.1.Var.cap.17.num. 5. peccaret enim qui petit aut retinet eam rem ſine vero titulo.

u [u] Cepol.conſ.60.dub.2.col.4 Deci.conſ.191.n. 9.Menoch.ſup.nu.232.cum mult.quod autẽ Oldr. conſ.268.ſup.lit. R. ait per priuileg. non ſoluendi decimas, non tolli à poſſeſſore titulum iuris communis. loquitur de ſimplici & generali priuil. cum verb. indulgemus (quod ſtricte eſt interpretãdum. glo.& Bart.l.fin.C.de ſententiam paſsis.Deci. conſ. 113.nu.fi.) ſecus de priuil. religionis cum clauſula ſpeciali. vt ipſum Oldr. exponunt Deci. ſup. Bertrand.conſ.7.col.pen.lib.3.p.2.conſ.13.col.pen.& fin.lib.2.Crotus.conſ.94.nu.12.13.27. Rebuſ. q. 13.de decim.n. 32.Caſſador.Deciſ.1.de priuil.per totam & plane Couar.1.Var.cap.17.num.14.

x [x] ſic dum clericis conceduntur decimæ fit ampla interpretatio.ſecus dũ laicis Aſten. li.6.tit.49.a.3.

y [y] De quo exponunt ca.dudum de decim.vbi Ioã. Andr.poſt Boatin.& Abb.num.1. cap. 2. de decim. lib.6.Card.conſ.92 col.2.num.5.Miliſ.in Repert. verb.priuileg.impetratum ſuper decimis, & alij in

z præd.conſil. [z] ſup.§.4.E.O. & de ſigno vniuerſali Tiraquel.retrac.tit.1.§.1.glo.7.nu.2.1.27.Ca-

a cialup.de vſufruct.mulier.nu.105. [a] Cou.ſup. colligit.plane ex cap. accedentibus. de priuil. quia non eſt veriſimile tantum loqui de futuris noualibus ſtricte.

b [b] ex benigna interpretatione & mẽte concedentis vt in cap. quia circa de priuil. vtitur enim propoſitione indefinita, ne ſonet odium ſed fauorem, quæ tamen æquiualet vniuerſali. Couar. 1. Var.cap.13.nu.9.verſ.5.&.12.per.l. ſi ſeruitus. ff. de ſeruit.Vrban.Pariſ.conſ.73.num.22.29.lib. 4. Anch.d.c.quia circa.nu.9.cum Bart.Tiraq.l. boues. §.hoc ſermone.lim.25.num.4.Riminal.§.1. de donat. n. 295. Guid. PP. Dec.489.n. 1. Mẽchaca. controuerſ. frequẽt.cap. 30. nu. 37. expediret tamen vt Pontif. adderet ſe eximere à decimis etiã ex agris antiquitus cultis nẽpe in quibus alter habet ius quæſitum & poſſeſsionẽ: & quas Papa ſciebat alteri ſolui ſolitas. ſic enim ceſſaret periculum reſtrin-

c gendi priuileg. de decimis noualium. [c] Aſten. ſup.Oldr.conſ.268.& colligitur ex ipſo iure Imol. l.damni.de damno infecto.& late Alexan.cõſ.178. nu.8.lib.2.Iaſ.l.ex toto.num.11.vbi Rip.num. 14. Afflict.ad conſt.Siciliæ.lib.3.Rub.4.nu.10.Natta. conſ.66.nu.13.&.160.n.23.&.340.Marc.q. 425. nu.7.p.2.Gratus.reſponſ.130.nu.16.lib.1. ac ſubinde habet locum in priuil. religionis quod eſt fauor.ſup.cap.22.§.4.M. imo & in priuil. priuato & odioſo ex proprietate verborum.Bald.l. omnia priuil.nu.6.C.de epiſcopis & cler.Valle.conſ.5.n.40. lib.1.conſ.54.nu.35.lib.3.Deci conſ.113.nu.4.7. & pro vtraq; parte Mereſ. de Maiorat.1.par.q. 10. contra Sarmien.ad.l.2.num.9.ff.de libe.& poſt.vbi negat ly.omnia bona in priuil.priuato extẽdi ad futura. cum tamen oppoſitum colligatur ex doctrina. l.in delictis. §.ſi extraneus.ff.de noxal.l. Titius.de teſtam.milit.cum Vulgar.& hinc fit manifeſta inductio, vt ait Bart.conſ.160.num.26.lib.1.Ant. per.c.

d porro.n.4.de priuil. [d] vt priuil.Monaſterij ſeu eccleſiæ extẽditur ad cœmeteriũ, domum, atrium, hortos, & areas quæ ſunt prope eccleſiam.gloſ.c. 1. §.nunquid.ver.exẽpto de priuil. vbi Inn.& cõmuniter omnes. Alexan.conſ.145.nu.3. lib. 7.Mari. Socin.ca.recepimus.nu.47.de priuil.Sylueſt. verb. exẽptio. §.2.ſic interdicta vrbe interdicuntur ſuburbia & loca cohęrentia.Nau.ca.27.n.167. & donato aut vendito Caſtro ſeu arce extenditur ad iuriſdictionem cohęrentem Caſtro.Fabianus.trac.de empt.& vend.q.6.nu.12.vid.nu.9.& ſeq.& nu.14. 29.Palac.lib.2.de contract.ca.5.Guillel. Benedict. rep.in.c.Rainu.ad fi.q.de vẽditione.& l.28.titu.5.

e P.5. [e] ita limitãt in cle.dudũ de ſepult. Imol.n. 19.Anchar.n.3.Iaſ.l.ſi.n.14.ff.de conſt.Princip.

f [f] Rebuſ.ad.l.bonorũ.de verb.ſignific. n.49.203. Deci.c.ſedes.n.8.de reſcrip.Pinel.Rub.de bon.mater.1.p.n.1.&.2.facit Cou.1.Var.c.13.n.4. & alij ex ſup.cit.cont.Card.c.recepimus.n.2.de priuil. dũ

agit

g agit de bonis Humiliatorum. g cap. nuper. cap. ſuggeſtum. de decim. Pan. in cap. quia circa. de priuil. Rip. l. 1. nu. 3. de legat. 1. Aſten. lib. 6. tit. 49. at ceſſante cauſa, ceſſat priuilegium iuris communis.
h h Religioni Societ. conceſsit Bullam Paul. 3. anno. 49. eximens à decimis etiã dũ ſuas terras colit etiam per colonos aut conductores. & colligitur ex Bulla Pij IIII. anno 61. numero ſeptimo, eximimus bona quęcunque. in quo ſignificat eſſe priuilegiũ reale, & non perſonale tãtum, ſed ample Gregor. XIII. anno. 78. de quo iudices & peritiſsimi iure conſulti mirati ſunt, & fatentur concedere planum ius exẽptionis etiã colonis qui conducunt agros Societa. ita enim plane explicat Pontif.

7 Pontif. id priuileg. ſolet tunc concedere monaſterio aut religioni quando nimis eget, paruumq; præiudiciũ infert parochis g aut eccleſiæ Cathedrali & vniuerſitati. ſi vero exẽptio incipiat eſſe nimis nociua (quia monaſterium nimis ditatum eſt) iura iubent ceſſare priuileg. Niſi Pontif. conceſſerit ſpeciale & rarum priuileg. vni religioni h eo tempore, quo habere conſtat multa collegia cum multis redditibus dotata. tunc enim ex intẽtione cupiẽs eorum regularium numerũ indies augeri in obſequium Dei & eccleſiæ, poſſet Pontif. extendere priuil. ad terras prius habitas & ad quaſcũque poſtmodum obtinendas: & cũ expreſſa derogatione. cap. Nuper. De decim. & non obſt. aliorum priuilegio & præiudicio: quia nec de poteſtate principis dubitari poteſt, nec de voluntate illius qui præcogitauit & aduertit, ſubeſt ratio dubitandi: cum verba priuil. abſq; tali præiudicio nihil operentur, & alias fruſtraneum eſſet priuil. & ſine effectu.

8 Si collegium ſic exemptum habeat terras vineas aut hortos in loco alienæ parochiæ, coloni qui conducunt eas terras. tenentur decimas ſpõte ſoluere collegio ſic exempto, non autem parocho aut epiſcopo. i quia id priuil. eſt reale i. quo Pontif. eximit bona quæcunq;: & priuil. k reale iure communi k tranſit in colonum cum vſufructu agri. Ex abundanti tamen quidam Pontif. exprimere voluerunt id ſpeciale alicuius religionis priuil. extendi etiam ad l colonos l. pro conſeruanda tamen pacifica poſſeſſione euitendum eſt, vt coloni ſponte ſoluãt decimas collegio religionis ſic exẽptæ m. quod m ſi coloni moleſtentur à parocho, etiã per cenſuras Ordinarij: reſpondere debent ſe iam ſoluiſſe poſſeſſori, & parochum remittat vt cum eo litiget, ſi contendat ſe habere ius repetendi.

9 Si ex negligenti omiſsione aut ignorantia Regulares ſic exempti non fuerunt vſi ſuo priuileg. aut ex commiſsione permiſerunt actus quoſdam contrarios non præiudi- n cant huic iuri ex priuilegio n niſi elabatur legitimum præſcriptionis o tempus. 60. annorum o. licet non petatur reſtitutio.

10 Pontif. eximit quoſdã Regul. à varijs oneribus. 1. ne Ordinario aut etiam legato viſitanti teneantur ſoluere procurationes: nec dum viſitat parochiales eccleſias collegio regulari annexas. ſup. cap. 25. §. 9. deinde eximit ab exactione collectarũ,

quent. num. 3. Bonif. de Vitalinis. cle. 1. num. 31. de priuileg. Cordub. lib. de caſibus. caſ. 101. fauent Guido. PP. deciſ. 207. Oldra. conſil. 11. Roman. ſingul. 597. 613.
l l vt Paul. 3. & Gregor. XIII. cit. H. nec dubium quin Papa poſsit derogare aliorum priuil. etiã ſpeciale (quorum tamen memoriã nõ habet cum conſiſtãt in facto) alias indirecte minueret eius poteſtas Sylueſt. exemptio. §. 11. cũ Abb. cap. cũ inſtantia. n. quinto. de cenſ. referẽte Federic. conſil. 46. Claud. verb. priuileg. §. 8. Bernard. §. 7. Princeps derogare poteſt priuileg. à ſe aut à prędeceſſore datis. ca. innotuit. de elec. l. ille à quo ff. ad Trebell. ſatiſque eſt vt conſtet de intẽtione Papæ. gloſ. capit. expoſita verb. intentionis. De arbitr.

intentionem ſuam: & expreſſe derogat d. cap. Nuper. & cum cauſa hæc fuerit agitata Romę & apud multa eccleſiaſtica tribunalia in Hiſpania (ad quæ ſenatus Regius ſupplicatus ſemper cauſam remiſit) ita ſemper pronunciatum eſt in fauorem Societ. & colonorum vt Salmantic. anno. 83. & Baezæ, & Tuderti, ſeu Murciæ adductiſque executorialibus Pontif. mandatum eſt executioni. atque ita id ſpeciale priuileg. confirmatur ſententia rei iudicatæ.
i i eſſe priuileg. reale, in propoſito probat Horat. Mandoſ. tract. de priuil. ad inſtar. gloſſ. decimę quintę. num. 40.
k k gloſſ. probat per clé. 1. verſ. ad excolendas de decim. vbi Anchar. num. ſexto. Cardin. num. 21. quæſt. 23. Imol. num. decimo quarto. & Rot. antiqua. deciſ. 4. tit. de priuileg. Montalu. gloſſ. magna. in. l. 4. tit. 21. P. 3. Gregor. l. 4. titu. 26. P. 1. verſ. en las huertas. & eſt commun. ſecundum Socin. iun. conſil. 268. eleganter col. 1. lib. ſecundo. & melius conſil. 296. verb. priuileg. num. ſexto. Pan. cap. ex parte. 1. num. 4. de decim. & cap. ſe-
m m vt vitetur periculum ne parochus titulo poſſeſsionis ſolitæ, & antiquæ ſe defendat. ſup. §. 5. R.
n n Claud. verb. priuileg. §. ſecundo, & nono. & cit. ſup. cap. vigeſimo ſexto. §. quarto. Z.
o o Claud. verb. præſcriptio. Compend. Bernard. verb. priuileg. §. ſecundo. Eugen. IIII. anno. 1436. de plenitudine poteſtatis Benedictin. Vallisoleta. Iul. II. congregat. Sancti Saluator. ſeu Mont. Oliuet. Xiſt. IIII. Canonic. Regul. Lateran. anno. 1477. & Leo. X. Camaldul. anno. 1513. quamuis minoris temporis præſcriptio ſecundum ius tranſtuliſſet dominium in poſſeſſorem. & id priuileg. trahitur ad præterita. Claud. verb. priuileg. §. nono. fin. verb. reſtitutio. alias vero præſcriptio. 40. annorum currit etiam contra ignorantem. Pan. cap. vigilanti. de præſcrip. & contra priuileg. eccleſiæ. cap. accedentes de priuil. Couar. regul. poſſeſſor. & tamen ignorans poteſt petere reſtitutionem. Bartol. l. 1. ff. de itinere actuque priuat.

p Claud.

p p Claud. exemptio. §. 4. ex Paul. 3. pag. 37. & 84. Compend. Mendic. verb. decimæ. & exemptio.
q q Claud. §. 4. Paul. III. & per communicationem cum Mendic. ex Pio. V. Comp. Mend. & Bern. verb. decimæ exemptio.
r r Claud, exemptio. §. 5. & 6. Cõp. Bern. §. 8. ex Pio iiij. & Greg. xiij. Societ. Ieſu.

p aut prouiſionum quarumcunque p. eoſdẽ regulares. Quod ſi ſedes Apoſtolica alteri operi & cauſæ piæ, aut non piæ applicet certam partem aliquam, ex quibuſcunque pijs legatis aut relictis, aut alias in ipſorum fauorem diſpoſitis: non debent hi re- q gulares ex his quę ſibi relicta ſunt q, vllam portionem. 2. Pius. V. eximit collegia & monaſteria Mend. à cõtributione pro ſeminarijs quæ ab epõ eriguntur iuxta conc. Triden. ſeſ. 23. ca. 18. deinde. 3. hic & alij Pontif. eximunt à ſubſidijs etiam caritatiuis & ab alijs ordinarijs oneribus etiam pro expeditione contra infideles, defenſione patriæ, ac alias quomodolibet etiam ad Imperatorum, & inferiorum Principum inſtantiã impoſitis: quamuis in ipſa impoſitione caueatur, nullam exemptionem cui r quam ſuffragari r aduerſus illorum eximia priuilegia. 4. eximit à gabellis (quãuis priuilegiũ habeat inſignes clauſulas ne poſſit derogari) & ne quibuſuis perſonis eccleſiaſticis & ſæcularibus, etiam Regi, ſoluere teneantur Pedagia, telonea, talias, datia, aut alias exactiones, one- s ra ſeu grauamina s etiam Regibus quibuſuis, ſeu alijs perſonis eccleſiaſticis ſeu ſæcularibus. 5. nec collectas, aut contributioné ratione perſonarũ aut rerum etiam ſi petantur ad refectiorem pontium, fontium furnorum, murorum, ſeu eccleſia- t rum t. quamuis forſitan eatenus ob alterius priuilegium, ſeu ex abuſu, aut negligentia per longiſsimum tempus hæc exemptio ſeruata non fuiſſet. 6. nec tenentur ad angarias, aut alias impoſitiones, vel ad alia quæuis damna.

11 Non licet prædicta onera inferre, indicere, vel imponere: nec licet indicta & impoſita, exigere. alias incurrit excommunicationem ipſo facto, niſi præſentis priuilegij habita notitia & monitus prorſus u deſtiterit u, à ſupradicta moleſtia, & ſi contumax poſt monitionem perſeueret, à ſolo Papa poteſt x abſolui x ab ea excõmunicatione. 2. extenditur non ſolum ad laicos etiam nobiles Barones, Marchiones, Duces, ſed ad Principes & Regem. deinde ad communitates, vniuerſitates, Magiſtratus, Rectores, & officiales ciuitatum, terrarum, caſtrorum, & diœceſum quarumcunque. 3. Pontif. mandat omnibus & ſingulis iudicibus etiam epiſcopis, aut Archiepiſcopis in quorum diœceſi ſunt hæ perſonæ Regulares & bona illorum, & Patriarchis, ac Nuntijs, vt illorum bona ab omnibus defendant etiam per cenſuras eccleſia. & & appellatione poſtpoſita. non obſt. literis etiam Apoſtol. non facientibus expreſſam mentionem de hoc y indulto y plenam & omnino. Hactenus de priuileg. Regulariũ quantum ad exemptionem conceſſam in perſonis & bonis temporalibus.

Nunc ad propoſitum dicemus de ſpiritualibus facultatibus ſuperiorum regularium circa proprios ſubditos, & miniſtrorum atque confeſſariorum regularium circa externos etiam ſæculares, vt illos abſoluant à peccatis & cenſuris & in illis diſpenſent.

CAP. XXVIII.

Prælati Regulares, & confeſſarij regulares ab his expoſiti quid poſsint?

Circa ſpiritualia cõceſsit Põtif. Prouinciali aut Generali quædam priuil. tam circa regulares ſibi ſubditos, quam vt confeſſarius regularis abſoluere poſſit ſæculares. 1. circa regulares habent quaſi epiſcopalem poteſtatem delegatam: qualem habent quidam ſæculares Abbates a exempti a. poteſt Prouincialis regulares ſubditos. 1. abſoluere ab omni cenſura à iure aut generali ab homine: licet eam incurrerint ante b ingreſſum Religionis b. 2. diſpenſat in omni irregularitate ſecuta, aut prius contracta etiam ob occi- cd ſionem iuſtam c, aut iniuſtam d,

s s Claud. exemptio. §. 6. & 8. Compend. Bern. §. 7. & verb. Talia. ex Clemen. vij. Eugen. iiij. Leo x. Iul. ij.
t t Claud. §. 7. & 8. Ber. §. 7. & ex Clem. vij. cõgreg. S. Saluat. & Leo. X. Camaldul.
u u Claud. exempt. §. 8. Bern. § 6.
x x Claud. exemptio. §. 9. Bern. §. 8.
y y Compẽ. Bern. exẽpt. §. 8.

CAP. XXVIII.
a a Quidquid habet Prælatus regularis circa ſubditos, eſt ex priuileg. infra. ca. 31. §. 5. cum non ſit iure diuino, aut communi Paſtor conſecratus, vt eſt epiſcopus. & procedit in vtroque foro cũ vi coactiua contra ſubditos delinquentes: excepta cauſa fidei, aut alia ſimili, quæ reſeruatur cẽſoribus fi- dei Comp. Bern. ſic Abbas ſæcularis habet ex priuilegio quæ in illo ſunt expreſſa Pincianus, Metynæ, & de Alcala Regia. vid. Trident. ſeſſ. vigeſimo tertio. refor. ca. 19.
b b Claud. in Compend. Societ. verb. abſolutio. §. ſexto, nono, & decimo. Frat. Manuel. in explicat. Bullæ cruc. §. nono. numer. 127. & Clem. iiij. in Marimaguo.
c c Claud. diſpenſatio. §. ſecundo. & de homicid. dubio. §. tertio. Fr. Man...
d d cum homicida voluntario diſpenſat, citra altaris miniſteria. Xiſt. IIII. Carthuſian. Claud. diſpenſatio. §. quarto. Cõpend. Mendicant. §. quarto. & Bernard. §. ſexto. & addunt quod poteſt committere. 5. o. ſuperiorib. pro tempore nominandis, vt noſtros perſonaliter abſoluant, & cum illis diſpenſent pro foro conſcientiæ in omnibus caſibus nullo excepto in quo videtur includi irregul. ex bigamia. quæ vero procedit ex homicidio voluntario diſpenſatur citra altaris miniſterium.

e Claud.

& ob homicidium voluntarium [e]. & cum illegitimis [f] qui iam ſunt religioſi. Dum vero Pontif. addit concedere & in quauis alia: includit maiora ipſis expreſsis [g]. 3. Per electum à ſe confeſſariū poteſt Prælatus ſimiliter abſolui & diſpenſari [h]. 4. poteſt delegare ſacerdoti alterius Ordinis, aut ſæculari etiam per epiſcopum non approbato vt abſoluat ſuos aut diſpenſet cum illis [i]. 5. Guardianus ſeu ſuperior monaſterij aut collegij regularis exempti idem habet vt ſuos abſoluat à reſeruatis, & diſpenſet cum illis: eligatque ſibi confeſſarium [k]. At à prouinciali habet ex conſuetudine vt deleget alteri in particulari caſum ſibi reſeruatum [l]: quæ non reuocantur per Bull. cruciat. vt capit .22. dictum eſt. ſed non poteſt generaliter committere alteri caſus reſeruatos [m]. vt nec parochus poteſt ſe exonerare delegans alteri omnes vices ſuas [n]. 4 poteſt indulgentias Ordinis vel alicui ſuperiori per Papam conceſſas pro ſubditis & familiaribus promulgare. Neque reuocantur illis generali derogatione ſimilium, vel diſsimilium, etiam in fauorem Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe, aut Cruciatæ, aut alterius [o] priuilegij.

2 Sacerdos regularis ex Ordine Mend. (poſtquā à prælato ſuo præſentatus & per epiſcopum approbatus eſt ad audiendas confeſsiones ſæcularium) habet à Papa [p] iuriſdictionē in illos & quidam poſſunt abſoluere à reſeruatis epiſcopo [q] aut etiā [illegible]

e Claud. abſolut. §. 10. diſpenſatio. §. quinto. Comp. Mēd. verb. abſolut. quo ad fratres. §. 40. diſpenſatio. §. 24. & vtrobique Cordub. in annot. & libr. de caſib. quæſt. 34. Frat. Man. §. nono. num. 129. Compend. Bernard. diſpenſatio. §. 5. & 9. ver. capitulum. § 8. dum modo non ſit notoriū inter externos propter ſcādalum. Cordub. Caſtro. 2. leg. pœn. capit. 2. Manuel. videtur contra Nauar. cap. 27. nu. 250. id quod nō conceditur epiſcopis in concil. Trident. ſeſ. 14. ref. capit. 7. ſeſſ. 24. ref. capit. 6. nec vero Xiſt. IIII. id voluit concedere prælatis Regul. de quo Claud abſolut. §. 6. diſpenſatio. §. 1. nec Paul. III. ſociet. aut Eug. IIII. & Celeſtin. V. Comp. Mēd. verb. abſolut. extraordin. quo ad fratres. §. 3. & Bernard. diſpenſatio. §. primo. non tamen abſtulit, aut reſtrinxit facultatem ab alio Pontif. conceſſam, nempe à Martin. V. pro Benedict. Hiſpan. vt aduertit Cordub. ſup. & Manuel. num. 130.

f Claud. ver. diſpenſatio. §. 2. & ampliat. §. quarto. Bernard. §. 10. & ſequent. Nauar. cap. vigeſimo ſeptimo. num. 201. de regul. commēn. 2. num. 60. lib. de orat. not. 19. num. 84. Felician. de cenſur. titu. de priuileg. capit. 14. 15. in quo Sixt. V. anno. 88. ſtricte diſponit circa illegitim. ex inceſtu. in. 3. gradu. aut ex ſacrilegio.

g gloſſ. cle. 1. de re iudic. quam commendat Pan. conſil. vlt. in. 1. p. num. quinto. Barbat. ca. intertio loco. De probatio.

h ſup. lib. 3. de pœnitent. cap. decimo tertio. dicitur prælatus Religionis exemptæ ſecum diſpenſare Sylueſt. Religio. 6. §. 10. & addit Religio. 7. §. 10. quod beneficiarius monachus ſecum diſpenſat. idem Angel. monachus. §. nono. Armil. §. nono. ſed intelligitur vt ea abſolutio, ſeu diſpenſatio fiat per confeſſarium à ſe electum. Sylueſt. confeſſor. 1. §. 8. quod conceſſum eſt Auguſtinian. Prædicat. & Minor. vt refert Felician. de cenſur. tit. de priuileg. capit. duodecimo. decimo quinto, & decimo ſexto. ſic epiſcopus vel Prælatus Religionis non poteſt ſecum immediate diſpenſare in voto aut ieiunio ſed eius confeſſarius diſpēſat in his, in quibus epiſcopus & prelatus poteſt cum ſubditis diſpenſare. Palud. 4. diſtinctio. 38. quæſtio. quarta. artic. quarto. Sylueſt. votum. 4. §. tertio. ver. 11. Angel. votum. 4. §. ſeptimo. Roſel. votum. 5. num. 2. Pan. cap. magnæ de voto. Frat. Manuel. §. nono. num. 128. Compend. Mendic. ver. abſolutio ord. & extraordin. quo ad fratres. nec epiſcopus ſibi immediate concedit indulgent. nec ſe abſoluit à pœnitentijs iniunctis, & idem quidam dicunt de Papa. ſentit Diuus Thom. add. quæſtio. vigeſima ſeptima. artic. 4. ad. 3. ſed re uera Papa quia ſuperiorem in terris non habet, poteſt hac iuriſdictione fauorabili vti in ſe ipſum. ſentit D. Tho. addi. Ledeſ. ſecūda part. quæſtio. vigeſima nona, art. quarto. Richard. diſtinct. 20. art. quarto. quæſtio. tertia. Soto. diſtinctio. vigeſima prima. quæſtio. prima, artic. quarto. Palud. diſtinct. 20. quæſtio. quarta, & diſtinctio. 38. quæſtio. 4. artic. 4. vid. Cordub. lib. quinto. queſt. 3. pag. 343. quæſtio. 13. dub. 3. & quæſtio. 30.

i quia Trid. ſeſſ. 23. ref. cap. 15. nihil reſtrinxit circa pœnitentes regulares: Nauar. cap. 4. n. 2. Fr. Medin. & recent. quod conceſsit. Sixt. IIII. Mendic. etiam dum iter agunt. Leo. X. & Gregor. XIII. Societ. anno. 75. Compend. Mendic. verb. abſolut. ordin. quo ad fratres. §. 26.

k cap. ne pro dilatione. de pœnit. & remiſ. Soto. d. 18. q. 4. 2. col. 8. dicit vſu confirmatum. Ledeſ. 2. p. q. 22. 1. dub. 19. Victor. §. 145. Syl. confeſſor. 1. §. 8. & ſeq. abſolut. 5. §. 4. Arm. abſol. §. 14. Nau. c. placuit. de pœnit. d. 6. n. 29. 38. Cord. Compen. Mēd. ver. abſol. ord. quo ad fratres. §. 5. Barbat. c. fi. n. 74. de iudic. ibi Felin. nu. 14. & ſeq. Palac in. c. per veſtras. §. 27. nu. 9. Probus ad Monach. in. c. decernimus. n. 2. de ſent. excomm.

l m Fra. Manuel. §. 9. nu. 17. cum Card. ſup. dub. 3.

n Frat. Alexand. ſumm. conf. lib. 1. tit. 3. ca. 9. cum Card. cle. religioſi. de priuileg. q. 21. 23 Paul. Ioan. Imol. Abb. Sicul. & Ioan. Andr. in ca. omnis. Syluef. confeſſor. 1. §. 1. & 4. cum Palu. diſt. 17.

o quia Bull. cruc. excipit facultates datas ſuperioribus Mēdic. circa regulares ſuos. & expreſſe Iul. II. conceſſit Ciſterc. priuil. 19. nu. 6. Comp. Bern. ver. indul. §. 6. fi.

p cle. dudum de ſepult. ſup. lib. 3. de pœni. c. 6. §. 4. Fr. Manuel. §. 9. n. 145. §. 12. n. 4. Menoch. de arbitr. caſ. 465.

q ſup. li. 3. de pœnitētia. c. 6. d. cle. dudum, excipit, præterquā à reſeruatis epiſcopo iure cōmuni. Nau. c. 27. n. 262. Manu. n. 131. fi. ſed Vrb. V. cōceſsit Carmel. abſoluere ab omnibus reſer. epo (licet apud illos nō ſit in vſu. Claud. ver. priuil. §. 6.) Manu. n. 132. & ſeq. cū Cord. cōt. Comp. & Eug. IIII. cōgr. S. Iuſtinæ. & Benedictini. Cōp. Mēd. in. 2. impreſſ. ver. abſol. quoad ſecul. 2. §. 16. & ſeq.

r Six.

Papæ [r]. (præter caſus in cœna Domini) idque etiam inuito parocho [s]: quia inferior non poteſt limitare facultatem conceſſam à ſuperiore & præſertim à Papa. audita peccatorū cōfeſsione debetur abſolutio etiā reſeruatorum [t] ne alias teneatur bis confiteri. 2. pœnitentes non egent Bulla cruc. vt ſic abſoluantur per regularem confeſſarium à reſeruatis huic cōceſſis tam ipſo iure [u] quam ex priuileg. Papæ perpetuo: quod cū ſit fauor Principis in vtilitatem animarum, æquatur iuri communi [x]: 3. ſacerdos hic regularis ab aliquo Ordinario approbatus, quando terra aut mari iter facit, poteſt (non repugnante tamen parocho illius eccleſiæ) vbique prædicare, & omnium confeſsiones audire: non obſtant. concil. Trident. ita tamen vt ſi in eo loco Ordinarius adſit, obtineat illius licentiam [y].

3 Abſoluere poteſt ab excommunicatione iuris aut hominis generali [z]. ſatiſque eſt in eo conſcientiæ foro præmitti ſatisfactionem partis ſaltem iuratoriam [a], ſi pœnitens aliam commode dare non poteſt. ſed ſi quis nominatim à iudice propinquo eſſet excommunicatus, cauēdum eſt ne præiudicetur parti [b], aut offendatur ordinarius, dum illicite perturbatur ordo iuris: dum abſoluit ab excommun. poteſt abſque ritu & alijs orationibus proferre formam ſolā qua abſoluat à cenſura [c].

4 Huic confeſſario præter abſolutionem à peccatis & cenſuris conceditur. 1. commutare in rem fere æqualem vota omnia [d]: excepto voto vltramarino, id eſt, in ſubſidium terræ ſanctæ, & B. Petri & Pauli in Vrbe. S. Iacobi in Compoſtella, caſtitatis & Religionis. 2. extenditur hæc facultas ad commutanda ſimilia iuramenta, quæ principaliter fiunt Deo [e]: non tamen ſi id cedat in præiudicium tertij [f]. commutat vota etiam iurata [g]: quæ ex duplici vinculo ſunt firmiora. [h]

5 Eidem confeſſario conceditur pro foro conſcientiæ diſpenſare cū externis. 1. in quadam cenſura aut

r Six. IIII. Compend. Mendic. ver. abſolut. quo ad ſæcul. 1. §. decimo ſeptimo. Paul. 3. Societati Ieſu. Claud. verb. abſolut. §. 1. Bern. §. 7. Manuel. §. 9. num. 66. 131. 140. At caſus occulti Papæ (qui per Trident. ſeſſ. 24. refor. cap. 6. iure ſpeciali conceduntur epiſcopo) nō cēſentur caſus epiſcopales, vt ab illis per bull. cruc. liceat ſæpius abſoluere. Manuel. nume. 135. fin. idē que de voto Papæ reſeruato in qd ex ſpeciali & tacita cō miſsione poteſt in neceſſitate epiſcopus. n. 118.

s Eugen. IIII. Minor. & Paul. 3. Societati Claud. ver. confeſſarius §. 1. Felicia. tit. de priuil. cap. 16. pag. 652.

t quod autem Angel. ait cum eſſet Generalis Vicarius Minorum in Supplem fol. 97. pa. 2. Frat. Manuel. nu. 144. fin. non obligari confeſſarium, ſed poſſe in grauioribus remittere ad Ordinarium. limita de diſpenſatione voti, aut abſolutione cenſuræ. ſed epiſcopus cui iuxta Trident. ſeſsio. 22. capit. quinto committitur diſpenſatio, tenetur diſpenſare verificata narratiua, quia ita iubet aut vult. Pontif.

u in quo falſo limitat Manuel cit. P. vid. Horat. Mandoſ. de priuil. ad inſtar. gloſ. 14. & addit Sixt. IIII. confeſsiones ſubditorum epiſcopi poteſt audire etiam extra diœceſim: vt poteſt parochus. Felician. ca. 15. pag. 653.

x cit. cap. 22. §. 4. M.

y Gregor. XIII. ſociet. Claud. ver. confeſſarius §. 2. refert Manuel. n. 144. Gutierr. in. qq. can. c. 27. nu. 21. Mantius & Ecat. Med. addunt quod in foro conſcientiæ ſemel approbatus poteſt audire vbique terrarum. fauet quod Pius. V. conceſsit. Claud. verb concil. §. 3. ſup. cap. vigeſimo tertio. fin. Y.

z ſup. cap. decimo tertio. Claud. verb. abſolu. §. 1. Compend. verb. abſolut. ord. quo ad ſæcul. 2. §. 19. in. 2. impreſſ. Manuel. n. 55. 139.

a quia in foro conſcientiæ credendum eſt pœnitenti. & Nauar. cap. 27. num. 272. ad fin. putat in eo foro ſatis eſſe propoſitum pœnitentis. quia cautio iuratoria. cap. ſolet. de ſenten. excommunic. lib. 6. requiritur pro foro exteriori in caſibus expreſsis. & ſic limitat quod dicit cap. 26. num. 2. & ſeptimo. Manuel. ſup.

b at quidam contendunt abſolutionem etiam iniuſte datam per Bullam ſine ſatiſſact. Partis valere. & Polanco in Direct. probat quia priuileg. religionis non addit ſatisfacta parte: quod pertinet ad monitionem de præcepto iuris. vid ſup. capit. 13.

c Compē. Mend. verb. abſolut. quo ad ſæcul. 1. §. 14. ex Leo 10. Claud. ver. excommunic. §. 2. Bernard. §. 4. Supplem. fol. 58. conceſſ. 174. Felician. de priuileg. capit. 14. At reuera non opus eſt priuileg. quia capit. à nobis. el. 2. de ſent. excomunicat. agit de abſolutione publica fori externi. vt bene Caietan. ver. abſolut. cap. 4. Polanc. vid. Nauar. cap. vigeſimo ſexto. num. 8.

d ſup. cap. decimo tertio. §. ſexto. Frat. Manuel. §. nono. num. 140.

e cit. inf. capit. trigeſimo. §. quinto. T.

f g Claud. verb. commutatio. §. primo. ex Gregor. XIII. nec cenſetur præiudicium tertij ſi quis voueat, aut iuret Deo dare calicem huic monaſterio. poteſt enim ex commutatione epiſcopi dari alteri monaſterio, aut pio operi. Nauar. capit. duodecimo. num. 78. & multi Doct. quia hinc non eſt quæſitum ius monaſterio, ſed Deo & poteſt Dei Vicarius moderari reſtitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Palud. 4. diſtinctione decima quinta. quæſtione quinta. col. 2.

h Diuus Thomas ſecunda ſecundæ quæſtione 89. artic. octauo. Soto. libr. octauo. quæſtion. prima. artic. octauo. Nauar. capit. vigeſimo ſeptimo. nume. 271. §. decimo ſexto. addit Claud. verb. confeſſor. §. ſexto. Bern. §. vndecimo confeſſarius poteſt noſtris (quaſi eſſent confratres) relaxare iuramenta ex priuileg. Clem. VII. confrater. Sanct. Saluat. idem pro externis concedit Bulla de Confraternitate iuramenti. idem Leo. X. Confratribus. B. Mariæ de Campo Sancto in vrbe. & quidam Pontif. fabricæ Sancti Petri addunt relaxari in contractu iuramentum ad effectum agendi: niſi facta ſit obligatio in forma Cameræ, nec relaxatio ſit in præiudicium tertij.

i k Vt Trid.ſeſſ.24.ref.c.6 vocat in ſuſpenſione diſpenſari. puta quæ præcedit ex notorio concubinatu.dict.eſt ca.13.Man.§.9.nu.137.Comp. Bern. verb.abſol.quo ad Monach.§.1.Nau.c.25.n.76.c.27.nu.248. l Claud.Prælatus.§.3.reſtringit vt diſpēſet cum ſubdito tantum Regulari ſed ex Supplem. fol. 5. conceſſ. 8. Comp.Mendic. verb.abſolu.quo ad ſæcul.1.§.19 Comp.Bernar.§.12 Fr. Man.§.9.n.141.extendunt vt idē poſsint circa externos pœnitentes ex Xiſt. iiij. qua praxi vtuntur Minimi Romæ. & habetur in eorū priuileg.fol.127. vt ep̄s etiā p Trid. ſeſſ.24.ca.6. diſpēſat quoties opus eſt in irregu. ex delicto occulto.idē Iul.II.Canonic.S.Saluator.anno.1512. & Bened.xiij.dedit Benedictin.Hiſpa. in illorū Cōpend.nu.3.Felician.de priuil.ca.14.

pœnis eccleſiaſticis i ſub quibus quidam Doct. aiunt comprehendi id genus irregul. quæ cōtrahitur vt mere pœna pro culpa k 2.ex indulto Xiſti.IIII.Prælatus Minimorū (ſeu qui communicat illorum priuilegijs) ita poteſt per ſe ipſum ſuos aut externos l ab occultis caſib᷒ abſoluere,diſpenſareque in irregul. ſicut poteſt epiſcopus circa clericos & laicos ſibi ſubiectos.

6 Ex commiſsione Prouincialis confeſſarius Doctus diſpenſat cum coniugatis ad petendum debitum.i. ſi ſubſequatur impedimentum affinitatis fornicariæ m. At ſi præcedat matrimonium non concedit diſpenſare vt reualidetur n. 2.concedit ſi impediatur exigere ob votum ſimplex continentiæ o diſpenſare ex cauſa in eo effectu voti vt liceat exigere. 3. confeſſarius regularis generaliter diſpenſat cum externis dum cauſa ſubeſt, non tantū in voto peregrinationis citra duas dietas p (ſeu. 14. leucas) ſed in omni voto epiſcopis reſeruato q. 4hic ab epiſcopo approbatus ſimulq; à ſuperiore ſocietatis Ieſu, licet non ſit gradu Academiæ inſignitus poteſt ex indulto Greg.Pap.XIII.aperire Breuia ſacræ Pœnitentiariæ clauſa, quæ committuntur Doctori,aut Magiſtro in Theologia.

7 Hæc & alia priuilegia præcipuè concedūtur Generali r ex Ord.Mēdic.vt eam deriuet in regulares ſibi ſubditos s, quos præſentat in confeſſarios.& ſemel approbati ab epiſcopo,ſemper retinent t hæc principis priuilegia legi æqualia u, quę Pontif.declarat eſſe ample interpretanda in fauorem animarū x. Quare nō derogātur in anno iubilęi etiā centeſimi y vt cōſuetudo interpretatur.nec per bullas. S. Cruc. z in quibus expreſſe excipiūntur facultates quas Prælatus ex Ord.Mend.cōmunicat ſuis regularibus.

8 Prouincialis exponit Prædicatores ſicut & cōfeſſarios vt ap̄pbentur ab Ordinario a (pertinet autem ad ep̄m,&nō ad capitulū eccleſ.Cathe. diſtribuere ſermones b & deſignare

m Pius V. Minor. Alex.VI.& Martin.V.vt declarauit Iul.II. Benedictin.anno.1503.in illorum Cōpen. fol. 46. Claud.diſpenſat.§.8.Bern.abſolut.§.4. fi. Manuel. §.9.nu.143.Veracruz in Specul.coniug.1.p.ar.23. ad fin.idem poteſt epiſcopus Nau.cap.22. num.75. n Manuel.§.9.nu.136.ad fin. cum Vega. & praxis declarat.quod autem dicitur Leo.X.conceſsiſſe Auguſtinia. vt diſpenſent pro reualidādo matrimonio.forte fuit in caſu vno priuato.de quo limitādus eſt Roffen.trac. de matrimonio reg. Angl.fo.2.quē ſequitur Specul.coniug.add.2.p.a.27. o Claud. diſpenſ.§.9.Pius.V.Minor.ſupplicante fra.Ioan.de Aguilera cōmiſſario.& Paul.iiij anno. 1558. dedit Prouinciali del Peru.Specul.1.p.a.15.dub.1.Fr.Manuel.n.143.Palac.4.d.32.q.2 idē poteſt ep̄s Nau.c.16 n.30. p Innoc.viij.Minor.Nau.c.12. n.79. Comp Mend.ver.abſol.quo ad ſecul.§.11 Manuel n.141.quia alias non exciperet leuius votū vltra duas dietas. q Claud.diſpenſ.§. 10. vbi Comp. Mēd.§.22.29.& ver.abſol.ſæcul.2.§.29.Nau.ſup. & in ſuo Cōp.Hiſpa.Felician.de priuil.c.14.Martin.V.Benedictin.Hiſp in eorum priuil.n.48.p.45. Eugen.iiij.congr.S.Iuſtinæ. r Claud.verb. communicatio.§.5. s Claud.verb.gratia.§.2.priuil. §.3. t lib.3.de pœnit.c.6.13. u x ſup.c.22.

y §.4.M.N. y contra Nau. de indulg.§.28.qui tamen fatetur oppoſitum eſſe valde probabile,vt dicetur ſtatim.Z. z multi Doct.Salmaut.conſulti ann.76.Fr.Gallo,Fr.Med.Bañes,ex Minorit.Vzeda, Alcocer.Supplem.Mend.2.p.fo.103. in dub. in ſimili Nau. not.33.n.2. cōt. Manuel §.9. n. 145. §.12.n. 4. q tamē fatetur oppoſitū tenere viros doctos.&.§.12.n.12.nō derogari priuil. infertis in corp. iuris,&.§.9.n.145.qa ſunt ample interpretanda vt fauor. Bart. extrau.ad reprimendum verb.nō obſtat.n.11.cū Cino. Alex. Vitalin. tracta. de clauſul.pag. 20. Bald. vt qd clericus tēpore interdicti,&c.Nau. c.27.n.173. Itē Pius. V. ſpecialiter conſultus dixit nunquam fuiſſe ſuæ intenſionis vt derogentur per Cruc. & id expreſsit idē Pius.V.in priuil.Prædic.an.71. quod refert Manuel,ad fin.explica.& Paſſarel.de priuileg. Minim. fol. 175. pro quo citati ſunt ſup.ca.22.& libr.3. de pœnitent.ca. 16.lit.Q.& ſequent.mult. Doct. adde, Comp.Mēd.verb.abſol.ord.quo ad fratres.§.5. 12. 19. 18.verb.cruciat.§.5.Cōp.Bern.ver.cruc. poſt.§.4.Claud.abſolut.§.11.gratia §.2.Paſſarel.ſup. Manuel.§.9.dub.8.Cord.ſup Reg.Mino.c.7.q.3.pūct.2.& citat.Generale Minorum Capitulū Burdegalen.ann.1520.Ledeſ.2.p.q.29 a.2. a conc. Triden.ſeſ.24.c.4.& addit ſeſſ.5.c.2.vt Regularis prædicet in alienis eccleſijs,egere epiſcopi nō tantum benedictione,ſed licētia Nau.c.25.n.143. b vt ad ep̄m ex officio ptinet eligere & ap̄pbare cōfeſſarios p ſua diœceſi,ita aſſumit prędicatores Trid. ſeſſ.24.c.4.idē Later.ſeſ.10.c.inter cætera. de offi. Ord.ep̄s aſſumit prædicatores & conf. pro ſua diœceſi.& quāuis cōſuetudo alicubi erat, vt Capitulū eccleſ.Cathedralis aut collegiatæ diſtribueret ſermones de tabula vt aiunt(& ita in d.c.inter cętera. Hoſt.Ioan.Andr.& cōmun.& facit. c.excōmunicamus.§.quia vero de heret.)ſed cōgreg. Card. ſæpe declarauit vt ad Card.Paleotū, ad Archie.Neapo. ad ep̄m Segobien. id pertinere ad ep̄m. quia Trid. d.c.4.fin.derogat priuil.& conſuetudinibus.& clarius ſeſſ.5.c.2.& ita habet praxis in Hiſp.

c Trid

c Trident.d.cap.4.ref.& cap.7.& ſeſſ.22. de euitan. d Trident.ſeſſ.5 ca.2.ſed id reuocatum eſt à Pio.V.proprio mot.pro Mendic.anno.67.vbi confirmat Clem.dudū.verb.eccleſijs de ſepult.nec vero id reuocatum eſt per Greg. XIII. quia nō fuit promulgatum vt ait Nauar. cap. 27.fi.in vlt. edit.ſed addit. d. cle. & Trident. ſeſſ. 5. niſi epiſcopus.in eccleſia regulari prædicare voluerit. e Triden. ſeſſ.24. cap. 4.at cōg. nō exigit licentiam epiſcopi ſed proprij prælati vt in ſua eccleſia prædicet. & Pius V. vt approbatus à prouinciali prædicet in ſua eccleſia etiā contradicēte epiſcopo. niſi epiſcopus velit prædicare. f Mantius, & plerique Theolog.cōſulti.ſecus de approbatione in confeſſarium quę petitur ab epiſcopo,ſeſſ.23.ref.cap.15. g Claud. verb.confeſſarius.§.2.Bernard.verb. prædicare.conceſsit Greg.XIII.Societ.Ieſu.& qui à Papa approbantur tanquam prædicatores Apoſtolici poſſunt vbique prædicare abſq; epiſcopi licētia. h Claud. & Bernard.verb.prædicare ex Paulo.3. cle. dudum de priuileg.Syluest.prædicare.§.3. verſ. 3. Armil. §.7. i Paul. III. Societ. Ieſu.

dies c & perſonas) nec debet regularis & Prælatus etiā doctus prędicare & in ſua eccleſia abſque epiſcopi Benedictione d. nec etiā in ſua poteſt epiſcopo contradicēte aut prædicare volente e. Parochus poteſt virum Doctum aut regularem admittere vt bis aut ter prædicet in ſua parochia f. dū regularis Societ. ab vno ep̄o ſemel approbatus iter agit,poteſt vbique terra & mari prædicare non contradicēte parocho g. (niſi in loco vbi affuerit proprius epiſcopus) & in plateis h licet ſacris initiatus non eſſet i.

CAP. XXIX.

Quomodo publicandæ, & interpretandæ ſint indulgentiæ & priuilegia.

PRopter vitandum abuſum, vetat concil.Trident.ſeſſ.21.ref.cap. 9. indulgētias aut alias ſpirituales gratias publicari populo, niſi debitis temporibus per Ordinarium loci, adhibitis duobus de Capitulo a. & ne quis quæſtor indulgentias alias prædicet,niſi quæ literis bullæ contineantur b: & viuat cum bono exēplo. alias epiſcopus illum quanuis exemptum in tabernis repertum aut publice delinquentem punire poteſt c. 2. regularis quanuis nec profeſſus nec exemptus ſit d, prohibetur ſub mortali in clem.religioſi de priuileg. e detrahere prælatis eccleſiæ in ſermonibus: aut indulgentias à prælato datas pronuntiare indiſcretas f. ſi regularis ſcienter præſumat abſoluere ab omni culpa & pœna.i. concedere plenar. indulgen.fit excommunicatus g. non tamen ſi abſque præſumptione id facit putans ex ordinis priuilegio id poſſe:aut credens pœnitenti dicenti ſe habere priuilegium h.

2 Bulla cruciatæ vetat abſque licentia commiſſarij, durante toto promulgationis anno, prædicare alias indulgentias emanatas à ſede Apoſtolica, etiam in monaſterijs i & vniuerſitate. Excipit tamen conceſſas ſuperiori Mendicantium pro ſuis regularibus. 2. Non prohibetur epiſcopus, aut eo ſuperior publicare paruas indulgentias, quas iure communi & poteſtate ordinaria cōcedere poteſt k.

CAP. XXIX.

a IDem a olim conc.Colonien.in refor.cler.ca.16. b Trid.& ca.cum ex eo de pœnit. & remiſ.cle.2.eod.tit.vbi Imol.Pan.cap.tuarum de priuil.Mandoſ.prax.ſignat.tit.confirmationes. Naua. de orat. not.22.nu.77.& ſeq.li.de indulg.not.31. nu.46. Aſten.lib.5.tit.40.art.3.ad fin. Angel. Syluest.Tabien.Armil.verb.quæſtuarij Frat.Alexand. in ſumm.lib.2.tit.3.§.de auaritia.ſed Triden. dum reuocat priuileg.priuati monaſterij, non comprehendit fratres Ord.Mendic.quia ij non cōprehenduntur niſi exprimāturvt etiam declarauit Pius.V. proprio mot.pro Mendic.anno.67.& Pius.V.proprio mot.& ſi Dominici reuocat & caſſat omnes indulg.quę habent manus adiutrices. c c.tuarum. de priuileg.& Clem. IIII. cap. ſedis. vbi gloſ.de pœnit.& remiſſ. d Nauar.c.27.num.101.145. ſed clericus ſæcularis id faciens, non incurrit excommun.. e Nauarr.cap.25.num.142.cap.27. num.145.Syluest.miſſa.2.§ 5.verſ.3.Armil. Religio. §. 26. Angel.§.66 ſumma confeſſ.fo.255. Anto.Gabr. lib. 1. com. ex Capra. regul.98.nume.3.&. 6. & id ſerio monet Societas Ieſu in prædicatorum. reg. 12. f de hac re loquitur. d. cle. vt ibi notat.Pan.quia ſi hic detrahat epiſ.cū ſcandalo. 2. alij exponūt prohiberi regularē prædicare in fauorē ſui monaſterij, aut alterius indiſcretas falſaque indulgentias Cardin. & comm.in. d. cle. Syluest. Angel. Tabien. Armil. ſup. Cordub.lib. quinto. quæſtio. 41. ſic ait prohibetur prædicare miracula falſa & incerta,aut nouas Prophetias in concil.Lateran. de quo Nauar.cap.25.num.142.& tamen addit.cap.27.n. 110.cenſuras huius concil.non fuiſſe vſu receptas: cum Caietan.& Carrança. in ſumm. concil. g d. cle.Religioſi.de priuil.Nauar.ca.27.nu.145. & in ſimili.nu.102.Cord.li.5.q.41. vt ſi dicat pœnitēti ſe illum reducere ad innocentiam baptiſmalem. h Syluest.excom.9.§.4.dub.13.cōtra Cord.q.41. quia hic non dicitur præſumere: & de ſolo præſumente loquuntur iura. i At Prælatus ex Ord. Mend. poteſt ſubditis prædicare indulgentias quas Religioni & Generali illius papa conceſsit.Iul.II. Ciſter.priuil.19.num.6.Compend.Bern. verb. indulgen.§.6.fin.quia Bulla cruciat.ita excipit.& dictum eſt cap.28.§.1.fin.nec Bulla ſuſpendit priuil. toti Religioni conceſſum quod æquatur iuri communi.ſup. cap. 22. §.4. M. valentque abſque Bulla indulgentię, calculi benedicti conceſsi ſuperiori ex Mendican. pro ſubditis Frat. Manuel. in explicat Bullæ.§. 12. num. 11. k quia Bulla ſolum vetat prædicari eas quæ immediate manant à ſede Apoſtolica.

1.Sic

3 In dubijs grauibus ſi indulgentia aut priuilegium ſit extēdendum vltra verborum proprietatem, recurrēdum eſt ad Papā [l]: vt de interpretatione priuileg. Ordin. Mendican. dictum eſt [m]. quia eius eſt legem aut priuilegium interpretari, cuius eſt condere. in dubijs circa Bullam crucia. concedit Pontifex Commiſſario Generali tanquam Iudici delegato, vt præmiſſa ſapientum conſultatione, ea interpretetur: cui ſtandum eſt [n]. & hinc vox Bulla ſecundum quoſdam deriuatur à buli. i. conſilio [o]: quia vt cum magno conſilio conceditur à Pontif. ita non ſine tali eſt interpretanda.

4 Licet viris in theologia aut iure Canonico peritis (& præſertim laurea licentiatus aut Doctoratus inſignitis [p]) explicare dubium ſenſum Bullæ [q], aut priuilegij Apoſtolici [r], iuxta planiorem verborum contextū: quanuis in eodē priuilegio prohiberetur fieri interpretatio. interdū tamē vetat Pōt. interpretari aut diſputare de aliqua re, cū intentione impugnandi [s]. theologus præfertur iuriſperitis [t] in interpretatione dubiorū quę tāgūt cōſciētię forū. debet tamē theologus eſſe inſtructus canonū & legum peritia [u].

[l] Sic conc. Trid. ſeſſ. 25. ref. ca. 2. & ad fin. remittit declarationem ad Papam quod Pius. V. cōfirmat prop. mot. & tamen. d. c. 2. monet vt Doct. in vniuerſitatibus interpretentur hos Canones vt paſsim fit Salmant. & alibi. Perez. in procem. Ord. quæſtio. 2. & tamen ad Papam pertinet certa declaratio. cap. nec licuit. 17. d. colligitur ex doctrina Bartol. l. 2. ff. de optione legata. gloſſ. cle. 1. verb. ſepelire de ſepult. Præpoſ. in ſum. 17. d. Bero. in capit. 3. de reb. eccleſ. Auguſt. de Anchon. lib. de poteſta. Papæ. q. 67. ar. 1. Sylueſt. verb. interpretatio. §. 1. Angel. in princ. Armil. §. 3. Tabien. §. 4. quia eius eſt legem interpretari cuius eſt condere de regul. iur. in. 6. Bart. l. in ambiguo. num. 2. ff. de reb. dubijs. Mandoſ. in cancell regul. 26.

[m] dictum eſt cap. 22. §. 6. cap. 24. §. 4.

[n] quia pro ſententia etiam declaratoria iuris præſumendum eſt. ſed commiſſarius id facere iubetur cum conſilio ſapientum.

[o] Bulla propriè ſignificat tumorem aquæ, ſeu ampullam quæ facile ſoluitur. Eraſm. prouerb. homo bulla. Rebuf. prax. tit. nouæ bullæ declaratio. nu. 3. deinde pro inſigni rotundo quod apud Romanos geſtabant collo appenſum filij Patritiorum. Plin. lib. 33. hiſt. cap. 2. Alexand. ab Alex. 5. Genial. dierū. ca. 18. Macrob. Calep. 3. trāſfertur ad rotundum ſigillum quod pēdet in Bullis Papæ: & ſumitur pro tota bulla. cap. licet. & ſeq. de crim. falſi gloſ. cle. 1. de iureiur. Gomez. Comp. ſignaturæ. fo. 161. Rebuf. n. 10. & quia expediūtur cū ſummo conſilio poteſt deduci à buli. i. cōſilio. hinc virtus Eubulia. i. bene conſiliatiua quæ eſt annexa prudentiæ. de qua Ariſt. 6. Ethic. vbi D. Tho. lect. 8. & 2. 2. q. 48. fin. q. 49. 4. ad. 2. q. 51. 1. & ſæpe. Dicitur Cruciata quia ſimiles indul. dedit Vrban. 2. inſignitis cruce rubea euntibus ad recuperandam terram ſanctam, vt olim habebatur in ca. ad liberandū. de Iudæis & Saracenis. refert Platin. in Vrban. II. Illeſcas. Anto. Genebr. chron. p. 352. AEmyl. lib. 4. hiſt. Fucher. ca. 4. & ſequen. Blond. dec. 2. lib. 4. Guillel. Tyri. lib. 1. de bell. ſacro. cap. 17. Ritius. lib. 3. de regno Neap. & affert Alfon. 6. rex Caſtellę. Iouius. lib. 1. virorum illuſtr. Abb. Vſpergen. Soto. d. 21. q. 1. art. 2. & 3. & poſtea Pius. II. refert Platin. Genebr. chron. p. 395. Cromerus & Herburtus. libr. 16. hiſtor. Polonicæ. cap. 14. & Iul. II. cuius occaſione inſanijt Luther. ait Genebr. p. 435.

[p] Perez. in procem. Ord. q. 9. Caſtillo. in. l. 1. Tauri. fol. 15. vbi Ioan. Lup. n. 6. Hiero. Gratus. reſponſ. 116. cū Ripa. l. ſi negotium. ff. de priuil. creditorū.

[q] Sylu. interpretatio. §. 2. iudex. 2. §. 8. priuil. §. 3. Tab. Perez. d. q. 2. cum Socin. Ioā. Andr. Bart. Alberic. 1. p. ſtatutorum. quæſt. 10. Ant. 1. p. tit. 17. §. 7. Ant. Gomez. in. l. 30. Tauri. nu. 11. §. 8. Burgos. Prol. in. ll. Taur. nu. 236. & in. l. 1. n. 438. Conſtātius Roger. 2. p. de interpret. iuris. Aurel. Claud. de ver. ſignif. c. 9.

[r] vt cle. exiui. de verb. ſignif. reſeruat Papæ interpretationem regulæ B Franciſci. Claud. verb. declaratio. & priuileg. §. 4. Generalis. §. 5. & 6. inſtitutum. § 2. & tamen viri docti apud eoſdē Regul. & ſæculares interpretātur cū opus eſt. Cordub. in expoſit. Reg. Minor. in introduct. q. 5. & 6. & in. ca. 12. q. 3. Nau. ca. 27. nu. 147. vbi ait deceptum fuiſſe Ant. 3. p. tit. 24. ca. 69. Syl. & Tab. verb. excom. putantes eam cle. fuiſſe ſuſpēſam per quandam extrauag. Ioan. 22.

[s] Greg. XIII. in Bulla, Societ. anni. 84. §. 37. & 39. vt præcludat viam impugnandi tacite & reuocandi in dubium quandam declarationem de inſtituto Societa. Ieſu, vetat ſub excommunic. latæ ſententiæ & alijs pœnis, ne quis audeat etiam indirecte impugnare, quouis etiam diſputandi, vel veritatis indagandæ quæſito colore, ſimile edictum Alexand. IIII. promulgauit in gratiam Prædic. & Minor. contra Guillel. de Sancto amore. vt refert Specul. Minor. 2. part. tract. 1. fol. 15. & facit Gregor. I. lib. ſeptimo. epiſtol. 115. cap. dum pie. 25. quæſt. 2. & Iul. I. epiſto. 1. cap. 4. cap. maiores. 24. quæſtio. 1. & l. 3. C. de ſumm. Trinit. de diſputante de myſterijs fidei, non ſyncera intentione vt melius intelligat, ſed reuocandi in dubium. ſic enim inquiſitor ſi procedat ex occulto odio excommunicatur Nauar. cap. vigeſimo ſeptimo. num. 100.

[t] quia ad Theolog. pertinet fons legum & examen (ſic de legibus agit D. Thom. 2. 2. quæſt. 90. Soto. lib. 1. iuſt.) & de lege diuina poſitiua quæ eſt de fide explicita & ſacramentis: & iudicare de omnibus caſibus & contractibus vt pertinent ad forum conſcientiæ aut peccatum: & de caritate & iuſtitia erga proximos, de reformatione, &c. id vero colligit non tantum per lumen naturæ & philoſophiam moralem, quæ eſt ancilla Theologię: ſed per lumē infuſum fidei, per dona ſpiritus Sancti, & Sanctorū exēpla. ab hoc enim fonte Pontifices ſua decreta & Canones deriuant. Cano. lib. 8. de loc. cap. 6. Palac. in princ. lib. de contractibus. Caſſane. Catal. glor. mund. p. 10. conſid. 10. atque ita theologus pro epiſcopatu & parochia præferendus eſt Canoniſtę.

[u] Perez. procem. Ordin. quæſtio. 11. Palac. ſup. Caſſane. p. 10. conſid. 23. quia ex ſolo diſcurſu rationis Theologus ſcire non poteſt quid circa varios caſus diſponant

iura

ſic ſenſus dubius concil. Trident. à Papa petendus eſſet, vel à congregatione Cardinalium deputatorū: & tamen ipſum interpretantur in tribunalibus iudices & in Academijs lectores [x], pro cauſæ vtilitate. Regni legum interpretatio reſeruatur Regi aut regio ſenatui, quas tamen interpretantur iuriſperiti [y]: & per æquitatem ſeu per epijkeiam temperant legum rigorem iuxta intentionē præſumptā legiſlatoris [z]. Alioquin multa ſine quibus reſpublica gubernari non poteſt, penderent in ancipiti: ſi ſub generali prohibitione vetentur iudices & Doct. Academiæ interpretari concilia, leges & priuilegia iuxta planum verborum ſenſum. quod ſi dubium fuerit de intentione: præſumitur Princeps accōmodare illam ſecundum iura [a], & ſecundum ſenſum qui vulgo & communi vſu receptus eſt [b], & iuxta conſtitutiones eius prouinciæ, & conſuetudinem Patriæ [c].

CAP. XXX.

In quibus amplianda aut reſtringenda ſint priuilegia etiā Bullæ?

PRiuilegia Bullæ cruciat. imo & quæ priuatis conceduntur, licet dicantur odium iuris, ampla interpretatione extendere licet, quantum verborum proprietas patitur [a]. & generaliter in materia etiam ſtricta, poteſt extēdi ad omne id quod ex verbis concipi poteſt [b]: aut quod ex mente concedentis colligitur [c]. ſed ſi magna extenſio iuriſdictionis & priuilegij fiat, recurrendum eſt ad Pontificem aut Iudicē delegatū. [d] 2. priuilegiū interdū nihil concedere videtur, præter ius cōmune (vt dū bulla cōcedit participare orationes omniū fideliū [e].) ſed cōfert interdū ad tollendū ſcrupulos [f] inter varias Doctorum opiniones: vt olim concedebat diſpēſationē in irregularitate mentali [g]. & quibuſdā ſuperioribus regulariū,

iura pro foro etiam conſcientiæ: quorum decreta pendent ſæpe à libera Principis voluntate. & præter lectionem librorum qui ſunt magiſtri muti, deberet conſulere vtriuſque iuris peritos: quibus auditis theologus tanquam ſuperior iudex adhibeat moderamen pro foro conſcientiæ.

[x] Triden. ſeſſ. 25. ref. capit. 2. & in praxi ita fit.

[y] Perez. d. procem. q. 2.

[z] Perez. d. quæſtion. 2. Couar. reg. poſſeſſor. 2. par. §. 6. nu. 2. Caietan. cum Diuo Thom. 1. 2. quæſtio. 97. & 2. 2. q. 60. artic. 5. & ex profeſſo. quæſtio. 120. Nauar. cap. 27. numero. 282. Soto. lib. 1. iuſt. quæſtio. 7. articu. 3. lib. 3. quæſt. 4. artic. 5. & tāgit lib. 7. quæſt. 4. artic. 1. agens de voto. Ferdin. Mendoza. lib. 1. diſput. iur. cap. 3.

[a] Alcia. præſumpt. 4. facit Dueñas. reg. 56. Molinæ. add. ad Alexand. conſil. 15. num. 1. volu. 4. Menchaca. libr. 3. de ſucceſſ. creatio. §. vigeſimo tertio. num. 41. 44. 74.

[b c] Couarru. 3. Var. capit. 5. num. 1. cap. quanuis pact. part. 1. §. 5. Nauar. de indulgen. not. 11. num. 18. cum Alciat. & Areti. Pinel. rub. de reſcinden. vend. par. 2. cap. 1. num. 3. fin. cap. 2. num. 2. & 11.

CAP. XXX.

[a] SVp. cap. 9. M. cap. 24. §. 4. fin. Nauarr. de indulgen. not. 11. num. 18. cum Alciat. & Aretin. not. 34. num. 4. relect. de ſimonia. num. 3. & de priuileg. exemptionis, quod toti religioni datur, dicunt Angel. l. fin. num. 13. quæſt. 3. verſ. breuiter. ff. de conſt. Princ. vbi Iaſ. nu. 33. Calder. conſil. 1. in princip. de conſang. & affin. Deci. conſil. 123. num. ſexto. cap. ſane. num. 10. de priuileg. cap. cum ordinem. num. 13. de reſcrip. Natta. conſil. 63. num. 17. conſil. 160. num. 18. 32. lib. 1. conſil. 257. num. 5. lib. 2. Rebuf. prax. tit. differentia inter priuileg. & reſcript. num. 8. quia datum religioni eſt fauor, ſup. cap. 22. §. 4. M.

[b] l. Gallus. §. 1. de libe. & poſthum. l. cū lege vbi notabiliter Aretin. de teſtamen. Couar. 1. Var. cap. 20. num. 7. lib. 3. capit. 5. fin. Deci. l. ſemper in obſcur. num. 11. Cagnol. num. 21. de regul. iur. & conſil. 128. num. 3. Aymo. de antiq. 4. par. cap. 1. num. 63. 156.

[c] quia mens ſemper præualere debet & attendi. Sylueſt. priuileg. §. tertio. cap. primo. §. ex parte. de conceſſ. præbend. in. 6. vbi Peruſ. num. 2. Arch. num. 3. cap. quanto. de priuileg. vbi gloſſ. verb. ſola verba. Pan. num. tertio. Anchar. num. quarto. Mar. Socin. capit. ex ore num. ſecundo. eod. tit. gloſſ. cap. ſuper eo verb. intentionis. de offic. delegat. Arch. cap. ſeruantes. num. 2. 25. quæſtio. 2. Pariſiuſ. conſ. 4. nu. 22. libr. 2. Tiraq. l. ſi vnquam verb. libertas. numero. 55. 56. Capiti. deciſ. 4. numero ſecundo. Mādoſ. in cancel. regul. de non tollen. iure. quæſ. quæſt. 8. num. primo. facit regul. de non iudic. iuxta formam ſupplic. quæſtio. quinta. num. 3. & reg. 16. quæſtio. 19. num. 8.

[d] ſup. capit. decimonono ex doctrina Bart. & Mandoſ. regul. 26. fin.

[e] Cordub. lib. quinto. quæſt. 39. Nauar. de orat. 2. part. Miſcel. 25. & 37. Miſcel. 26. num. 27. & not. 20. num. 53. forte tamen Bulla cruc. inter eos qui Bullam capiunt facit confraternitatem quandam & ſibi inuicem communicant ſpeciali intentione ſatisfactionum, & orationum impetrationem.

[f] Nauarr. capit. vigeſimo quinto. num. 85. ſi. Hiſpan. add. cap. 22. num. 84. & de orat. not. 19. num. 84. 86. Sylueſt. priuileg. §. 4. cum Hoſt.

[g] Nauar. cap. 27. num. 210. quod quia nihil erat dicit ſublatum de bullis. ſed quia de irreg. mentali fit mentio extrauag. 1. de priuileg. conc. Baſilienſ. ſeſſ. 14. vt epiſcopus abſoluat ab irreg. mentali ratione homicidij, vel bigamię. Hippolyt. l. is qui cū telo. C. ad. l. Cornel. de ſicarijs Adrian. quodlib. 8. art. 1. Pigh. lib. 6. eccleſ. hier. ca. 16. ideo quidam exponunt. 1. peccatum quod habet annexam irregul. eſſe reſeruatum epiſcopo. Nauar. cap. 27. num. 256. cum Syluest. Piſan. & ſummiſt. verb. caſus. Felician. de cenſur. tit. de priuileg. ca. 14. p. 659. at ex conſuetudine iam abſolutio iſtius culpæ non reſeruatur. 2. intelligitur quando irregularitas tanquam pœna procedit ex delicto occulto. Couarru. cle. ſi furioſus. 1. p. nu. 4. Cordub. lib. 5. quæſtio. 43. dub. ſecundo. explica. 1. & 3. & ita Soto. & quidam aiunt per Bullam nomine pœnæ aut cēſuræ cōcedi

diſpen-

conceſsit amplā facultatem pro ſcrupuloſis [h]. & tamen ne priuilegium videatur inutile & fruſtratorium, conādum eſt ita interpretari, vt aliquid in caſu operetur pręter ius commune [i]. 3. Priuilegium aut concedit poteſtatem diſpenſandi: de quo inf. §. 10. aut actū vnius diſpenſationis. rurſus aut conceditur religioni in communi, vt fauor [k]: aut viris priuatis.

2 Priuatum priuilegium tanquam odium iuris, dato aliquo quod operetur, eſt in reliquis ſtricte interpretandum [l]. vt priuilegium, quod continet actum diſpenſationis. ſic diſpenſatus ad ordines, intelligitur ad minores [m]: diſpenſatus vt tempore interdicti interſit diuinis aut clericus, non ideo diſpenſatur vt tunc recipiat communionem [n]: nec vt interſit diuinis tempore ceſſationis [o]. diſpenſatus in affinitate, non eſt in publica honeſtate [p].

3 Interdum actus diſpenſationis eſt late interpretandus. 1. priuilegium principis eſt contra ipſum latiſsime interpretandum [q], quantū proprietas verborum patitur: ſed quatenus vergit in aliorum detrimentum eſt ſtricte interpretandū [r]. 2. diſpenſatio in priuato ſtatuto aut conſuetudine populi, quæ erat contra ius commune, eſt ample interpretanda: quia reducit homines ad ius commune [s], quod eſt fauorabile. 3. cui ob infirmitatem conceditur vſus carnium diebus prohibitis, poſſet ad excitandum appetitum admiſcere ſuillam. conceſsio ouorum extenditur ad lac aut caſeum, quod minus eſt [t]. 4. ſi vir aut fœmina præſertim nobilis habet priuilegium aſſiſtendi diuinis tempore interdicti, poteſt ſecum ferre famulos & familiares [u], ſine quibus decenter ire & adeſſe non ſolet: quia diſpenſatio extenditur ad acceſſoria [x]. 5. vt auditor aut lector theologiæ ſi habeat curatum, excuſatur à reſidentia perſonali per priuilegium Academiæ Salmant. ita excuſatur, nec fructus beneficij amittit, qui diſcit aut docet ſacros canones [y].

4 Id quod ius aut priuilegium diſponit in vno ex correlatiuis extenditur ad aliud correlatiuum [z]: vt quod concedit viro coniugato extenditur ad vxorem. quare ſi vir tempore prohibitò poteſt ex priuileg. recipere benedictiones nuptiales, extenditur ad vxorem [a] alias priuilegium eſſet inutile. priuilegium eius qui olim poterat Breuiario breui vti aut nunc poteſt ante tempus recitare horas, extenditur

diſpenſationem iſtius irregul. vt expreſſe conceditur epiſcopis in concil. Trident. ſeſsio. 24. refor. capit. ſexto. de quo dictum eſt ſup. capit. decimotertio. [h] Compend. Mendic. verb. declarare. §. quinto. priuileg. §. vndecimo. Compend. Bernard. & Societa. verb. ſcrupuli. vt autoritate Apoſtolica prouincialis determinet in dubio facti, aut ſcrupulis conſcientiā tangentibus. at de dubio iuris non committitur ei definire certo dogmata fidei & morum.

[i] Rebuf. prax. titulo. priuileg. numero nono. Angel. priuileg. §. tertio. Tabien. §. ſecundo. Armil. §. 5. Syluest. §. tertio. verſ. 1. fi. & verſ. 4. concl. 1. Nauarr. Apol. de reddit. quæſtio. tertia. mon. 6. num. tertio. Horat. Mandoſ. de priuileg. ad inſtar. gloſſ. decimæ quintæ. nume. 44. cum Baldo. Vvald. & Pariſ. per cap. in his. de priuileg. & l. 1. ff. ad municipalia.

[k] ſup. cap. vigeſimo ſecundo. §. quarto. M.

[l] l. ſi quando de inoffic. teſtament. capit. porro. de priuileg. capit. primo. de reſcrip. vbi Deci. colum. quinta. Ioann. Andr. & Butr. capit. olim de verborum ſignificat. Socin. regul. 381. Rebuf. prax. titul. diſpenſatio ad plura. numero. 64. Mandoſ. regul. de idiom. quæſtio. ſeptima. nume. quinto. regul. 18. quæſtio. 7. num. primo. Palud. 4. diſtinct. 20. quæſtio. 4. fin. Nauar. cap. 12. num. 79. de indulgen. not. 9. num. 8. add. Hiſpan. capit. 27. nume. 78. Cordub. libr. quinto. quæſt. 9. Angel. indulgen. in princip. &. §. 3. vbi Armil. §. 4. Tabien. §. 2. Syluest. priuileg. §. 3. verſ. 3. Anton. Gabr. tom. 1. commun. ex Capra. verb. priuileg. [m] Syluest. Angel. Tabien. Armil. ſup. [n] dictum eſt. ca. 13. Nauar. capit. 27. num. 178. Couar. capit. alma. §. 3. num. 1. facit. §. 5. num. 6. Anton. 3. par. tit. 26. capit. 4. Compend. Mendic. verb. communicare. [o] Nauar. nu. 189. Couar. §. 4. ad fi. contra quoſdam. [p] Syluest. verb. priuile. §. 3. [q] Anton. Gabr. verb. priuil. ex Capra. Mandoſ. reg. 11. quæſt. 15. num. 4. [r] cit. ſup. & tamen Papa potuit Regularib9 cōcedere exēptionem in perſona & bonis etiam cum præiudicio Ordinariorū. ſup. cap. 27. §. 4.

[s] Syluest. priuil. §. 3. concl. 2. cum Ioan. Andr. Mandoſ. regul. de idiomat. quæſt. 19. nu. 12. & cū mult. late Molin. lib. 3. de primogen. cap. 4. num. 25. contra alios relatos. nu. 28. Gutierr. de iuram. cōfirmat. cap. 51. num. 8. cum Couar. 3. Var. cap. 6. numero quarto. Anton. Gom. tom. 3. Var. de delict. capit. quinto. num. vndecimo. colū. 2. Sylua nuptial. libr. 6. num. vigeſimo tertio. Gomet. regul. de iure quæſ. non toll. quæſtio. 16. Gregor. l. 12. tit. 33. P. 7. Nauar. de pœnit. diſtinct. 6. cap. 1. §. laboret. n. 16. & cap. 27. num. 262. alias. 264.

[t] colligitur à ſimili ex prædictis & eſt praxis apud doctos, & timoratos. [u] ſup. capit. 13. Nauarr. cap. vigeſimo ſeptimo. num. 181. Couar. cap. Alma. §. 4. num. quinto. quod falſo limitat gloſſ. capit. licet vobis. §. cum conceditur. de priuileg. in. 6. ad ſolos Barones, & Matronas nobiles. Soto. diſtinct. 22. quæſtio. tertia. artic. primo. Ledeſ. ſecunda part. quæſtio. 26. artic. 2.

[x] Mandoſ. regul. 18. de idiom. quæſtio. ſeptima. num. 3. [y] Nauar. capit. 25. num. 58. cum Feli. & eſt praxis Salmantic.

[z] Nauar. capit. vigeſimo ſecundo. nu. 74. Perez. l. 3. & fin. col. penult. titu. 1. libr. 5. Ord. [a] ſed priuileg. tale pro tempore interdicti non extenditur ad tempora iure prohibita niſi exprimat, vt olim Bulla Crucifixi Oxomenſis.

ad ſocium [b]. 2. in diſpoſitione pœnitentiali non fit extenſio ad ſimiles caſus [c] pro foro conſcientiæ: extenditur tamen ad correlatiuum. vt quia vxoricida impeditur contrahere matrimonium, impedietur & mariticida [d]: vt raptor fœminę ſic impeditur, ita extenditur ad robuſtam fœminam quæ ſit raptrix adoleſcentis meticuloſi [e]. & generaliter priuileg. extenditur ad ſimiles caſus [f].

5 Dum bulla aut iubilæus circa vota quædam, de quibus tactum eſt ſup. cap. 13. §. 7. concedit confeſſario electo commutare vota non reſeruata, intelligitur licitum in aliquid paulo minus [g]: quod tamen cenſeatur moraliter æquale. nam ſine priuil. homo ſibi in plane æquale poſſet commutare [h]. Dum vero quidam in hoc requirunt autoritatem Prælati [i]: limitandi ſunt in praxi de votis quæ facta ſunt in vtilitatem determinati loci aut perſonæ, vt ſi calicem dare vouit huic monaſterio [k]. 2. cauſa commutandi aut non requiritur (cum eadem obligatio maneat circa æquale bonum, in quod transfertur) aut modica [l], puta vt pœnitens ſuauius & hilarius votum impleat: ne leuitatis arguatur qui ſine cauſa mutat. Si cōfeſſario Papa cōmittat diſpenſare in votis grauibus (qualia ſunt quę Papę reſeruantur: aut eps dum hæc ſunt pœnalia) admiſceat commutationem quandam diſpenſationi [m]. & vbi maior eſt cauſa, ſit leuior commutatio. 3. Dum commutat peregrinationis longæ votum: habenda eſt ratio de expenſis, quas in eundo ſolus eſſet facturus: non autem de illis quas faceret in redeundo, & in comitatu famulorum faceret [n]: quia hæ per accidens ſe habent ad votum. 4. Rem illam in quam Pontif. votum reſeruatum commutauit, poſſet epiſcopus ex cauſa commutare [o]: quia illa res non eſt ex votis ſpecialiter reſeruatis. 5. Bullæ aut iubilæi priuileg. circa commutanda vota, ſicut & circa abſoluenda peccata reſeruata, extēditur etiam ad futura quæ fecit poſt ſuſceptam bullam [p]. (quanuis olim bullæ Iul. III. & Pauli. IIII. videntur reſtrinxiſſe ad pręterita [q].) ſimiliter extenditur & diſpenſatio [r]. ſic enim quædam priuilegia concedunt diſpenſationem [s]. 6. priuileg. voti extendi-

[b] Vt de priuilegio & lucro ſocij in contractu ſocietatis, aiunt Summiſtæ verb. ſocietas. Aſten. lib. 3. tit. 12. [c] At Syluest. lex. §. 18. Nauar. c. 22. nu. 74. Sarmiento. 1. ſelect. capit. 12. num. 7. pro foro exteriori, aiunt etiam in pœnis fieri extenſionem ad ſimiles caſus. ſecus tamen eſt in foro conſcientiæ. Soto. lib. 4. iuſtit. q. 4. art. 1. Caſtro 1. leg. pœn. c. 7. Couar. Perez. leg. 3. titu. 1. lib. 5. Ordin.

[d e] Dicetur lib. 2. de matrimon.

[f] Perez. prooemio. ordin. q. 2. Anton. Gomez. in l. 2. Taur. nu. 70. & paſſim Doct.

[g] Ang. votum. 3. §. 26. Syluest. vot. 4. princip. & §. 3. verſ. 2. §. 8. fin. Frat. Medin. lib. 1. inſtitu. c. 14. §. 7. Manuel bull. §. 9. nu. 107. Peña, D. Vera, & multi Recentiores. ſignif. Soto. libr. 7. iuſtit. quæſt. 4. 3. col. 7. Cordub. caſ. 149. bis. & 150. fin. ſic in concurſu paruus exceſſus facit oppoſitores cenſeri moraliter ęquales, vt aiunt Doctor.

[h] Soto, Fr. Medin. Recentior. Victor. Mant. Peña, Manuel. num. 106. Caietan. verb. voti commutatio. fin. & cum D. Thom. 2. 2. quæſtion. 88. art. 12. Nauar. c. 12. num. 63. Angles. tit. vot. pag. 123. Angel. vot. Arm. §. 14. Pedraz. in 2. præcept. Alcoc. c. 16. colligitur ex c. peruenit. 2. De iureiuran. c. ſcripturæ de vot. leg. 7. tit. 8. p. 1. [i] Syluest. vot. 4. §. 7. verſ. 2. cum D. Thom. 4. diſtin. 38. q. 1. 4. 3. ad 5. vbi Richar. art. 8. q. 1. Palud. Couar. c. quanuis pact. 1. p. §. 3. num. 4. Cordub. lib. 5. q. 37. con. 2. Innocent. c. licet. de vot. & Archid. apud Syluest. Panor. Imol. Felin. d. c. peruenit. [k] Nauar. c. 12. num. 78. & refert ſe ad apolog. de redit. q. 1. mon. 71. num. 1. & q. 3. mon. 2. num. 8. & in propugnacu. apolog. cum D. Tho. d. 48. q. 1. & 22. q. vlt. Caietan. tom. 2. opuſ. tract. 11. q. 3. & fauet. 22. q. 88. art. 12. Ang. vot. 3. § 26. fin. vot. 4. §. 3. Syluest. vot. 4. §. 7. verſ. 4. epiſcopus poteſt diſpenſare, vt calix voto promiſſus vni eccleſiæ detur alteri: quia licet illi eccleſiæ ſit quæſitum ſecundario ius aliquod petendi, ſed reuocabile: idem Roſell. vot. 5. §. 6. ad med. Armil. diſpenſatio. §. 21. vbi Tabien. §. 11. cum Rayn. & Duran. Anton. 2. p. tit. 11. c. 1. §. 3. qui tamen rem diſputat in vtranque partem. (eſt cont. Sarmient. de reddit. eccle. p. 4. c. 3. num. 3. & 4. & in defenſio. 1. p. contr. mon. 71.) facit pro commun. Cordu. lib. 1. q. 30. addit Palud. 4. d. 15. q. 5. col. 2. reſtitutionem quæ debetur Deo poteſt eius Vicarius moderari, (vt patet per bullam compoſitionis infr. cap. 32.) ſed non debitam homini. quæ autē ſit cauſā commutandi vide Syluest. ver. Papa. §. 13. Ang. §. 16.

[l] Vt quod ſuauius pœnitens implebit: quia. 2. Corint. 9. hilarem datorem diligit Deus. Sylu. vot. 4. §. 6. fin. 7. 8. cum D. Thom. diſtinct. 38. q. 1. 4. 3. Soto lib. 7. quæſtion. 4. 3. Manuel. num. 107. Angles. pag. 125. Nauar. c. 17. n. 77. 79. & de indulgen. not. 27. num. 5. Cordub. caſ. 149. [m] Nauar. c. 12. num. 63. Caietan. q. 88. art. 12. & verb. diſpenſatio. Soto lib. 1. iuſt. q. 7. 3. Alcoc. c. 16. Peña & Recent.

[n] Caietan. quæſt. 88. 12. Nauar. c. 12. num. 77. Fr. Medin lib. 1. c. 14. §. 7. Angles. pag. 124. Manuel. §. 9. num. 107. [o] Syluest. vot. 4. §. 7. fin. Cordub. caſ. 150. quidam Iuriſper. Recent. ſic pœnitentiam à Papa impoſitā quam ſibi non reſeruat, poſſet epiſcopus ex cauſa commutare. [p] Nau. de indul. not. 27. n. 4. not. 32. n. 49. not. 54. n. 4. Fr. Manuel. ſentit Cordu. inf. commun. Recent. ſicut & vota quæ quis facit poſt publicatum iubilæum. gloſ. extrauag. 1. de pœnit. & rem. Quintil. Mandoſ. in prax. ſignatur.

[q] Ita ſunt limitandi Soto. lib. 7. iuſti. q. 4. artic. 3. Cord. caſ. 149. fin. (qui tamen lib. 5. q. 37. col. 2. remiſit ſe ad praxim.) Angles. in flor. tit. de voto. pag. 125. Fr. Ludouic. Lopez. 1. p. inſtruct. c. 50. col. 2.

[r] Nauar. ſup. & Recent. ſentit Cord. cont. Fr. Manuel in explic. bull. not. 9. num. 111. 116. cum Sot. Angles. [s] Soto. At Manu. nu. 114. falſo tribuit Soto quod priuil. commutandi extendatur ad diſ-

penſationem.& Cord.lib.5.q.37.prop.2. impugnat Sotum quod dicat per bullam aliquando concedi facultatem diſpenſandi. At Soto non loquitur de his bull.cruc.ſed de alijs priuileg.vt regularium de quibus Nauar.c.12.nu.80.& dicetur inf.c.28.

tur ad commutanda iuramenta facta Deo [t] (vt ſi iurauit ieiunare vel peregrinari, vel alia quæ non ſunt in præiudicium tertij) quia cui conceditur maius vinculum ex virtute religionis ſoluere, cenſetur concedi quod ex eadem virtute minus eſt: votum vero maius eſt quam iuramentum [u]. 7. qui poteſt etiam ex priuilegio diſpenſare in voto, ad quod requiritur cauſa: poteſt ſi modo cauſa ſubeſt, ob quam commiſſa ſibi eſt gratia diſpenſandi, commutare votum [x]: quod eſt minus. At cui alterum tantum conceditur, non poſſet commutare votum iuratum, quod continet duplex vinculum [y].

6 Dum Papa concedit omnia vota per bullam; excepto voto religionis & caſtitatis: quidam negant concedi commutationem in voto religionis pœnali [z]. At quia exceptio intelligitur de eo quod ſimpliciter eſt religionis votum aut continentiæ perpetuæ: poſſet per bullam hanc commutari votum religionis pœnale etiam impleta conditione [a]: aut aſſumendi habitum beatarum: quæ non ſunt religioſæ. aut votum continentiæ coniugalis, vel ad tempus [b] puta ad menſem: aut ſuſcipiendi ordinem ſacrum [c], vel non nubendi [d]. quia exce-

[t] Soto lib. 8.iuſtit. q.1. art.9. & ſentit Anton.2.p.tit.11.c.2.§.2. per cap. peruenit. 2. de iureiuran. Peña, Gallo, Sancius, & noſter Franciſ. Gomez, D.Martinez. Manuel.§.9.num.110.& 142.cum Director. curatorum.c.15. & licet olim Paul.III.& Pius.IIII.diuerſo nomine in bull. conceſſerunt vota & iuram. ſed Pius.V.& ſequen.Pontif. ſub voto comprehendunt ſimilia iuramenta. quod tamen eſt contr.Nauar.c.27.nu.271.§.16.& Caietan.2.2.q.89.art.9.

[u] D.Thom. & Recent.2.2.q.89.8. Soto lib.8.q.1.art.8.Sylueſt.iuramen.4.§.5.Arm.§.19.Tabien.§.17.Sylueſt. vot.2.§.20.verſ.2. Tabien. vot.3. princip.Aſten.1.p.tit.20. art.7.q.9. licet multi dicunt eſſe æqualem obligationem. Nauar.c.12.nu.32.cum Mai.4.diſt.38.q.5.Cord.caſ.136.fi. Mich. Medin.lib.5.de ſacrorum hom.contin.c.22.23.

[x] Palud.4.d.38.q.4.art.3.Soto.lib.8.iuſt.q.1.art.9.Sylueſt.votum.4.§.3.verſ.2. Recent.Peña, Frat. Gallo, Sancius contra Nauar.c.12.num.79. de indulg.not.27.num.5.apol.de reddit.q.3.mon.10.& facit mon.6.nu.3.cum Hoſtien.Deci.Felin.videtur Caieta.2.2.q.89.art.9. quia priuileg.eſt ſtricti iuris & debet reſtringi ad caſum expreſſum. fatetur tamen Nauar. quod epiſcopus qui habet ordinariam facultatem diſpenſandi, poteſt commutare. ſed ait bene Paluda.cui ex priuil. conceditur commutare, non ideo poteſt diſpenſare.

[y] Sed Gregor.XIII. conceſsit Societ.Ieſu, vt confeſſarius commutet ſecularibus vota etiam iurata.Claud.verb.commutatio.§.1. quæ ex duplici vinculo ſunt firmiora. D. Tho.2.2.q.89.art.8. Nauar.c.27.num.271.§.16.

[z] Soto lib.7.q.4.art.3. Alcoc.ſumm.c.15. & lib. de ludo.c.13.con.9.Couar.c.quamuis pactum.1.p.§.3.nu.12. Cordub.caſ.152.

[a] Tenuit Victor. (vt refert Alcoc.& Palac.ſuper Caiet.verb.votum.verſ.6.) vbi ſentit Caiet.Palac.4.d.39.Cordu.caſ.152.& olim Soto in 1.impreſsione. & fauet libell. de abuſu iuramen.1.p.c.9. Fr.Medin.lib.1.c.14.§.6.& in 1.2.q.96.a.4.ad 2. Perez leg 37.tit.19.lib.8.ordin.pag.388. (& in praxi probabile fatentur Angles.tit.de voto.dub.6. Alcoc. etiam conſultus, Manuel in bull.§.9.num.124. & probant rationes Couarru.) tenet commun. Recent. in praxi. Cano. Chaues.Mant.Gallo, Bañes, Doctor Peralta, & Eſpinar.Salman.& multi alij etiam iuriſperiti D.Solis & Moya primarij iuris, ob quorum autoritatē multi epiſcopi frequenter diſpenſarunt, præſertim cum iunioribus ſcholaſticis ſæpe ita vouentibus, quia quando caſus eſt frequens poteſt epiſcopus diſpenſare, vt aiunt Caiet.Fr.Medin. 1.2.q.97.Soto lib.1.iuſt.q.7.a.3.Cordu.lib.1.q.11.item de voto ſtatus Beatarū, Soto libr.7.q.5.3.fin. at ordo milita. B.Ioan.eſt religio.Nauar. de reddit. eccleſ. Fr.Manuel.n.123. Cordub.caſ.184.contra Sotum ſupr. & d.27.q.1.4.Bulla excipit tria vota quæ Papæ reſeruantur. 1. religionis.2.continentiæ.addit Soto lib.7.q.4.art.3.hæc ipſo iure cenſentur excepta: licet non exprimantur. 3.vltramarinum. 1.in ſubſidium Ieruſalē. Nauar.c.12.nu.75.Soto.Manuel.§.9.nu.104. Syl ueſt.vot.4.§.3.concedit alia tria quæ ſimiliter ſunt reſeruata Papæ. 1.eundi Romam. 2.in D.Iacobum Compoſtellæ.3. nuper Greg.XIII. reſeruat votum Dominæ noſtræ Lauretanæ. Nauar.c.non dicatis. de regul.n.18. Manuel.ſup.

[b] Sot.d.27.q.1.ar.3.(quamuis lib.7.iuſt.q.4.ar.3.id dixit cum formidine) Palu.d.38.q.4.ar.4.con.5. Anto.2.p.tit.11.c.2.§.9.Ang.votum.4.§.8. Syluef.vot.4.§.3.verſ.6. Marg.conf.f.137.Arm. diſpenſatio.§.18. Pedraza in 6.præcepto.verſ.10.Nau.c.12.nu.76.Caiet.ver. voti diſpēſat.Angles.tit.de vot.ar.8.diff.9.Manuel in bull.§.9.n.120.& bene addit.nu.118 non poſſe commutari votum contin.ſimpliciter: licet epiſcopus ex tacita commiſsione Papæ poſſet vrgente periculo diſpenſare, vt tenet Nauar.c.12.nu.76.cum Ang.Sylu.

[c] Colligitur ex Soto lib.7.q.4.art.3.verſ.ex his fit.epiſcopus diſpenſat in omni voto qđ expreſſe non reſeruatur, quia votum futuri ſacerdotij non includit continentiam in præſenti, neq; omnes habentur digni tali dignitate. Peña, Recentio. Theol.& iuriſperiti Salmant.Manuel.num.122.

[d] Soto.d.38.q.2.ar.1.d.32.q.2.1. Arm.Pedraza. Ant.Ang.vot.4.§.9.Sylu.§.4.cum Archid.& Nau. n.76.retractans ait ita deciſum fuiſſe in ſacra pœnitentiaria.Roſel.impedim.4.§.12.Angles.ar.2. diff. 11.Manuel.n.121.At Caietan.to.3.opuſ. de voto non nubendi, putat reſeruatum eſſe Papæ, quia eſt perpetuum, & reducitur ad votum caſtitatis.ſed falſo, quia fornicans contra tale votum nō peccat contra caſtitatem.Nauar.nu.43.& commun.nec obſtat D.Tho.2.2.q.184.ar.6.diſt.38.q.1.ar.4.2.dicens, omne votum perpetuum reſeruari Papæ. Nam loquitur de votis natura ſua perpetuis, vt continentiæ & religionis, quæ per ſe diriguntur in ſtatum perfe-

ptio firmat regulam [e], & generalem conceſsionem in contrarium: atque ita poſſet commutari in ſæcularibus votum ſimplex paupertatis [f]. (de cuius obligatione conſulendi ſunt Doct. [g]) & votum nunquam petendi diſpenſationem, & petita non vtendi [h]. commutatio hæc de re promiſſa certo monaſterio aut perſonæ, ſi fiat per ordinarium prodeſt pro vtroque foro [i]; per bullam vero pro foro conſcientiæ: per quam aut per priuileg. regularium fieri poſſet extra confeſsionem [k]. ſicut de abſolutione à cenſuris dictum eſt capit. 13. Bulla eos qui fuerint in bello contra hoſtem fidei, eximit à ieiunijs eccleſiæ aut ex voto. ſi per bullam fiat commutatio, applicanda eſt pars quędam in ſubſidium eiuſdem bullæ [l], ſed abſque eo ſubſidij onere fieri poſſet diſpenſatio per epiſcopum, aut per quarundam religionum priuileg.

7 Si epiſcopo vel monacho concedat Papa gratiam teſtandi, extenditur ad codicillum [m]: vel donationem cauſa mortis [n], quod minus eſt. 2. priuilegiū militis aptum clericis vel aduocatis, extenditur ad illos [o]. quia verſantur in militia ſpirituali vel legali. 3. facultas eligendi confeſſarium qui abſoluat etiam à reſeruatis prælato: extenditur toties quoties indiguerit, etiam ad regulares, qui contrario priuilegio non reſtringuntur. Alias vero ita interpretandum eſt vnum priuilegium, vt per illud non tollatur contrarium priuilegium conceſſum prælato [p].

8 Indulgentiæ actus quatenus per abſolutionem liberat à præcepto pœnitentiæ iniunctæ, eſt ſtricte interpretandus [q], & in quantitate aut duratione temporis, vt non plus valeat quam ſonat. 1. dum explicat ne fiat niſi per confeſſarium electum [r]: & quæ conceditur de iniunctis pœnitentijs non extenditur ad iniungendas [s]. 2. cōceſſa plena non extenditur ad pleniſsimam & iubilæum [t], in quo conceditur facultas abſoluendi ab omni reſeruato. 3. qui non præſtat totum ſed partem eorum quæ præſcribuntur pro conſequenda indulgentia, nihil

perfectionis. imo quidam Recent.Peña, Gallo, Gueuar. Ludou.à Leon.negant eſſe votum: niſi fiat animo vacandi liberius Deo.

[e] Quanuis quædam ex prædictis votis eſſent Papę reſeruata, vt quidam putant, conceduntur per bullam cruc. quia non excipiuntur cū alijs. idem eſt de voto induendi habitum Beatarum: quia nō eſt votum religionis ſimpliciter. Soto libro ſeptimo, q.5. artic.3. fin. fauet Naua.c.27.nu.79. Mant. Peña, & multi Recent. At non concedit bulla in voto ſtrictioris religionis (in quo tamen diſpenſat epiſcopus, vt tranſeat ad laxiorem. ſupra.) quia bull. ſolum cōcedit commutare.

[f] In quo poteſt epiſcopus. Nauar. de regul. in c.non dicatis num.18.

[g] Quæ autem ſit obligatio.voti paupert.explicat Nauar.cap.17.num.105.cap.19.nu.12.lib.de reddit.quæſt.1.numer.82.84.Apolog.de reddit.quæſtio.1.mon.80.61.62. vid.mon.10.30. Mai.4.diſt.38.quæſtion.2.Monum. Ordin.Minor. tract.3.fol.162.D.Thom.2.2.q.186.artic.3.opuſ.18.cap.7.Bonauen.tom.2.opuſ.bib.Specul.diſcipl. cap.4.ad fin.& in reg.Nouit.cap.14.Gerſon.1.par. alphab.23. Anto.3.p.tit.16.c.1.§.11.Syluest.relig.6.§.7.& verb.eleemoſyna.num.7. Armil. Relig.§.27. cum Scoto. Dionyſ. Carthuſ. opuſ. de profeſ. Monaſt.capit.11.de reform.clauſtral.capit.8.9.15. colligit ex Patribus, Baſil.Hieron.& Benedicto.

[h] Quia poteſt per bullam commutari vtrumque in melius Angles.1.impreſſ.tit.de voto.p.188.ſeu in 2.pag.166.Manuel.§.9.numer.112. alij negant obligare id votum: quia derogat poteſtati diſpenſantis.Richar.4.diſtin.38.art.9.q.3. Mai.q.1.Supplem.ſeu Vuendelin.q.1. Soto. lib.8. de iurament. q.1.ar.9. Ang.vot.3.§.20.Syluest.vot.2.§.14. Anton.2.p.titu.11.cap.2.§.9. Alcoc.de ludo. cap.13. Quintil.Mandoſ.prax.ſignaturæ.tit.votum. Felin. c.cęterum.c.cōſtitutus.de reſcript.Staphileus ſuper ſignatur.fol.157.

[i] Manuel.num.117.

[k] Colligitur ex intentione Pontif.contr.Manuel. num.113.

[l] Soto lib.7.q.4.artic.3. aduertit ita limitari in eadem bulla. Nauar.capit.12.num.80. Cord.caſ.149. Fr.Manuel in explic.bullæ.§.9.nu.109.Fr.Ludouic.1.p.inſtruct.c.50.

[m] Nauar. apolog.de reddit.q.3.mon.10. Quintilia.Mandoſ.praxi ſignaturæ verb. licentia teſtandi.

[n] Quare quanuis epiſcopo, aut beneficiario regulari non liceat facere teſtamentū aut legatum.non cenſentur ſacere in fraudem ſi prope mortem donet irreuocabiliter, quia ius id non prohibet.Nauarr.d.apol.q.1.mon.81.& ſequen.& q.3.mon.1.& 5. libr.de reddit. q.2.num.85.q.3.num.8.& ſeq. Couarr. c.cum in officijs.num.5.de teſtam.& rub.3.p.nu.6. in ſimili facit Syluest.verb.clericus.4.nu.7.ſentit Soto.li.10.iuſt.q.4.art.4.col.3.late Molina.li.2.de primog.c.10.à nu.40. colligit ex Bart.Alexand.Guillel: facit Sarmiento. de reddit.2.p.c.8.nu.1.& tamen addit nu.7. quod cap.ad hæc.de teſtam.& Doct.citati per Couarr. id non permittūt epiſcopo, niſi ad opera pia & in parua quantitate.idem repetit.3.p.c.3.nu.5.& 6.& 4.p.c.4.num.7.quaſi in foro exteriori donatio tunc facta cenſeatur cauſa mortis, & in fraudem iuris. ſed oppoſitum eſt in vtroque foro verum, vt aiunt conſulti in vtroque iure periti Salmant. præter Doct.cit.

[o] Anto.Gomez.in.l.2.Tauri.n.70. extendi ad clericum, & in.l.77.num.30. extendi ad aduocatos.

[p] ſup.c.13.& 22. vid.Bernard.Diaz.reg.596.

[q] D.Tho.add.q.25.art.2.Soto.d.21.q.2. Angel. indulg.in princ. Caiet.opuſ.de indul. Palu.d.20.q.4.a.3.con.6.Nauar.de indulg.not.34.nu.4.col.2.

[r] Nauar.c.26.nu.30.& de indulg.not.30.nu.16. ſed addit nu.12.cum Anto.Felin.& Sylu.vt quāuis infirmus confiteri non poſsit applicentur ei indulgentiæ bullę, & abſolutio ab excommunicatione.& c.27.num.270.§.7.

[s] ſup.c.6.Nauar.de indulg.not.10.nu.12.& commu.

[t] ſup.c.15.Naua.not.9.nu.7.& ſeq.Supple.d.45.q.3.art.3.not.1.& 3.& ar.2.con.9.10.Syluest.indulg.§.10.verſ.1.Cordu. lib.5.

u lib. 5. q. 10. opin. 1. u ſup. c. 11. Nauar. not. 11. num. 2. not. 19. num. 2. D. Tho. add. q. 27. 3. Paluda. d. 20. q. 4. art. 3. Richard. ar. 3. q. 3. Sot. diſt. 21. q. 2. artic. 3. Ledeſ. q. 29. 3. Syluest. §. 7. verſ. 4. Anton. 1. p. titu. 11. cap. 3. §. 3. Cordub. q. 23. At extrauag. vnigenitus concedit indulgen. arripientibus iter in ſubſidiũ, licet impediantur mor te aut aliter. 14. §. 8. D. Thom. add. q. 26. art. 1. & 3. Doctor. 4. d. 20. Bonauent. in 2. part. artic. 1. quæſt. 3. Durand. q. 5. Paludan. q. 4. art. 2. Soto. diſt. 21. q. 1. art. 4. Supplem. d. 45. q. 3. artic. 2. Alber. art. 22. Richard. art. 5. q. 3. Alexan. 4. part. q. 85. memb. 3. Nauar. de indulgen. not. 31. Aſten. li. 5. tit. 40. Viguer. capit. 16. §. 6. verſic. 23. Petr. Soto. titu. de indulg. lect. 3. Syluest. in dulgent. §. 5. Angel. §. 6. Roſel. §. 2. Armi. §. 3. Tabien. §. 16. Michael. Medi. de indulgen. diſp. 6. Cordub. libr. 5. quæſt. 12. Auguſt. de Anchon. de poteſtat. eccleſ. quæſtion. 29. D. Thom. opuſ. 20. de regi. Princip. libro tertio, capit. decimo. colligitur ex Pontif. in extrauag. vnigenitus. vbi dicit, ſolus Papa eſt diſpenſator theſauri eccleſiæ. Doctor. in cap. quod autem. de pœnitent. & remiſſionib. Concil. Baſilien. ſeſſione vigeſima quarta.

x Nauarr. not. 9. num. 8. & ſequen. Cordub. lib. 5. q. 41. fin.

y Nauarr. not. 11. num. 7. & 12. Syl ueſt. indulg. §. 3. & 4. Armil. Cordub. quæſtio. 9. in probatione 4. propoſ. & ad 1. nec contradicũt qui aiũt ſu. lit. Q. indulgẽtiam eſſe ſtricte interpretandam.

z D. Tho. addit. q. 27. artic. 2. ad 2. quæſtio. 25. artic. 1. ad 4. Soto d. 21. q. 2. artic. 1. fin. Caietan. opuſ. 27. quæſtion. q. 2. de indul.

a ſup. capit. 18. 19. & 20. fin.

b ſup. cap. 13. & fatetur Soto. lib. 7. iuſtit. q. 4. artic. 3. c. & fin. & commun.

u indulgentiæ lucratur u. 4. ſi conceditur tali loco aut in tali feſto indulgentia ſimpliciter: reſtringitur pro viginti ſequen. annis: & niſi tũc reualidetur, expirat: ſicut expirat minor, dum eidem loco conceditur alia maior indulgentia x.

9 At circa commutationem liberalem de theſauro (quæ nihil habet contra ius commune, nec cedit in præiudicium tertij) indulgentia eſt ample extendenda y. 1. quoad perſonas, dum abſolute conceditur, intelligitur pro ſæcularibus & regularibus z vel catechumenis a. 2. extenditur ad omnia peccata & pœnas non tantum quæ ante iubilæum & bullam, ſed poſt bullæ receptionem homo fecit b: quia tantum valent quantum ſonant.

10 Cui committitur ex priuilegio facultas diſpenſandi eſt ample interpretanda c. 2. extenditur (vt quando Pontif. iuxta Concil. Trid. ſeſſio. 22. cap. 5. committit Ordinario. de quo c. 21. §. 7. dictum eſt.) ad ſimiles caſus d, vbi ſubeſt eadem, aut etiam minor quædam ratio. 3. ad acceſſoria e, ſine quibus principale definiri non poteſt.

CAP. XXXI.

De ſubiecto harum clauium, ſeu miniſtro conferente indulgentias.

Claues in tota plenitudine Chriſtus immediate conceſſit Petro & ſedi Apoſtolicæ: & nunc Papæ a mox vt legitime electus eſt, concedit immediate & iure diuino eaſdem claues, vt poſſit extra ſacramentum pœnitentiæ ſoluere de theſauro pœnas temporales peccato debitas, & abſoluere à pœnitentijs iniunctis quoſcunque fideles. In quo omnes baptizati ſubijciuntur immediate Papæ tanquam vniuerſali Paſtori, vt ſoluat: ſicut & extra ſacramẽtum poteſt per excommunicationem omnes hos pro peccato inobedientiæ ligare b. ſolus Pontif. concedit bullas cruc. cum varijs indulg. & priuileg. de quorum ſumma, ſup. capit. 23. & ſolus vniuerſaliter concedit priuilegium exemptionis, ſup. cap. 24. §. 3. At quia in Hiſpan. & Indijs ob frequentem neceſſitatem diſpenſationis vrget cauſa: ſi Papa (ad quem diſtantem non poſſet ingens & indigens hæc Natio recurrere paſſim) non concederet, poſſent Epiſcopi ea ad quæ illorum facultas extenditur, indulgere data bulla c.

2 Fœmina aut vir non baptizatus incapax eſt iſtarum clauium, ſup. lib. 3. de pœnitentia. cap. 2. Chriſtianus vero laicus poſſet dare indulgentias ex facultate Papæ d, ſicut poteſt qui habet tonſuram ab eccleſia inſtitutam. ſed nunc dum laicus ex conceſsione indulgentiæ, applicat alteri indulgentiam quam ſibi conſequi poſſet, non concedit indulgentiam: ſed poſita ea conditione, Papa alteri indulgentiam communicat.

3 Epiſcopi, & alij inferiores non habent immediate à Chriſto: ſed per Papam iure communi participant facultatem aperiendi theſaurũ & dandi indulgentias e (quanuis

c Sic anno 1571. epiſcopi Hiſpaniæ ad regis inſtantiam conceſſerunt bullas quaſdam fere ſimiles bullæ cruciatæ, circa peccata & cenſuras epiſcopo reſeruatas, & vt fieret compoſitio quædam pro incertis. vide fratrem Manuel. §. 15. numero ſexto.

c Nauar. rel. Hiſpan. de ſimonia. num. 3. de indulg. not. 27. numer. 4. cum Panormit. Felin. Cardin. Rauen. Syluest. diſpenſatio. §. 5. Ang. §. 9. & cum mult. Couarru. 2. p. ſponſ. cap. 8. §. 8. num. 6.

d Perez in prœm. Ordin. quæſtio. 2. Anton. Gomez. in leg. 2. Tauri. num. 70. vt poteſtas commutandi vota extenditur ad iuramenta ſimilia.

e Mandoſ. in Cancell. regul. decima octaua, de idiom. quæſtion. 7.

d Cit. ſup. capit. 27. §. ſecundo, in fin.

e D. Thom. add. q. 26. art. 3. & cit. A. & libro tertio de pœnitent. capit. 5. Durand. Richard. Viguer. & epiſcopis reſtricte concedit Pontif. concedere 40. dies de communi theſauro. c. cum ex eo. de pœnitentijs & remiſsion.

Svp. CAP. XXXI.

a b lib. 3. de pœnitent. capit. 5. §. 5. capit.

f Quod tenet Mich. Medin. diſp. 6. Palud. q. 4. ar. 2. Ledeſ. q. 28 ar. 3. & expreſſe Cordub. q. 12. prop. 2. (licet alibi q. 5. ad fin. q. 10. & lib. 4. q. 4. ad. 7. q. 14. ad fi. dicat omnem iuriſdictionem epiſcoporum eſſe à Papa.) omnino voluntariæ non transfertur in capitul. ſede vac. c. 1. de inſtit. in. 6. & ſentit Franc. Faunus. trac. de poteſt. ſede vac. 1. p. q. 4. principali. num. 5.

g Nauar. not. 31. num. 2. cum Panorm. Felin. Soto. q. 1. ar. 4. Recent.

h Quidam tamen putãt tunc ſolum habere poteſtatem ex ſingulis epiſcopis congregatis de quo libro de poteſt. Concil.

i Alexand. 4. part. q. 85. Supplem. D. Tho. Nauar. not. 31. num. 7. & cit. F. & ſic poteſt cõmittere ſuo vicario generali præſertim dum epiſcopus longe diſtat, & alicubi eſt conſuetudo vt id habeat vicarius.

k Colligunt ex c. indulgentiæ. de pœnitent. & remiſ. tenet Ledeſ. Cordub. libr. 5. q. 10. 12. prop. 2. ad fin. q. 14. prop. 6. (ſed falſo pro ſe citat Sylu.)

o Communis. Cordub. q. 12. con. 4. p Nauar. not. 31. n. 7. cum glo. Sylu. indulg. §. 5. verſ. 2. Cord. q. 12. con. 4. vid. q. 6. & 7. & Recen. alij negãt conſuetudinem etiã præſcriptam dare hanc iuriſdictionem Ledeſ. art. 3. con. 2. Turr. Cord. q. 10. ad fi. ſed Sot. q. 1. a. 4. limitat niſi eſſet conſuetudo immemorialis ex qua præſumi poſſit priuilegiũ à Papa datum. at reuera ſatis eſt conſuetudo præſcripta 40. annorum in hoc iure ſpirituali.

q At ſine cõſuetudine non poteſt Abbas. D. Thom. ar. 1. Soto q. 1. ar. 4. facit Nauar. Sylu. & colligitur ex c. accedẽtes. de exceſ. Prælat.

r ſup. c. 9. §. 7. Cord. q. 12. prop. 6.

quidam putant eos iure diuino id habere f: ſed ſubordinatam Papæ) poſſunt vero epiſcopi has concedere & publicare non obſt. cruc. quæ ſolum ſuſpendit eas indulgen. quæ immediate conceduntur ex commiſsione Papæ & priuilegio. 2. concilium generale à Papa congregante, conſeruante & confirmante, habet infallibilem autoritatem definiendi dogmata fidei: g & claues circa reliquos actus g. dum vero ſine autoritate Papæ congregatur legitime (vt tempore ſchiſmatis totam eccleſiam repræſentat) habet à Chriſto poteſtatem ligandi per excommunicationem, & ſoluendi per indulgentias h: ſic enim Concil. Baſilienſ. ſeſſ. 24. conceſsit indulgentias.

4 Poteſt epiſcopus, quia ordinarius eſt, delegare vicario ſuo hanc facultatem concedendi indulgentias i. quod ſi epiſcopus tentet cõcedere vltra 40. dies quidam aiunt nihil omnino valere k. ſed reuera valent intra quantitatem ſibi iure permiſſam l: quia vtile per inutile non vitiatur. ſed nõ valent quantum ad exceſſum, in quo per Pontif. reſtricta eſt epiſcoporum facultas. Eaſdem indulgentias 40. dierum poteſt concedere Concil. Prouinciale m. ſed Capitulum cathedralis eccleſiæ ſede vacante non poteſt n. nec Cardinalis non epiſcopus o, niſi ex cõſuetudine & praxi concedere ſoleat: conſuetudo enim dat ſeu potius arguit datam iuriſdictionem p. quare ex cõſuetudine præſcripta poſſet magnus Abbas exemptus, qui habet quaſi epiſcopalem poteſtatem fori contentioſi ad excommunicandum, & ad diſpenſandum in votis vel iuramentis.

5 Nec ipſo iure poteſt Prælatus religionis vt Prouincialis, aut Generalis r, quanuis habeat quaſi epiſcopalem poteſtatem in regulares ſibi ſubditos: nec vero ex ſubditis habet indubitatum theſaurum, quem diſtribuat. 2. dum Pontifex pro die feſto aut ſancto proprio alicuius religionis concedit iubilæum viſitantibus eccleſiam regularium, & vt pro indulgentiæ conſecutione abſolui poſſit à reſeruatis aut commutari vota quædam Papæ reſeruata: ſuſpenditur hæc gratia tempore iubilæi centeſimi s. nec publicari poteſt in Hiſpania extra dictũ tempus abſque licentia commiſſarij t: & quia hæc ſuſpenſio eſt per ſe circa indulgentiã, fit vt ex conſequenti ſuſpendatur facultas abſoluendi à reſeruatis & commutandi vota quatenus datur vt gratia acceſſoria ad plenius conſequendam indulgentiam: ſed habita commiſſarij licentia, publicari poteſt hic iubilæus regularium cum acceſſorijs facultatibus u: & fruuntur tali iubilæo

Nauar. not. 31. num. 16. Supplem. Gerſon. Soto. q. 1. ar. 4 Roſel. §. 4. alij, qui putant epiſcopum id habere iure diuino, aiunt valere etiam quo ad exceſſum. Innocent. Hoſtien. & Panor. apud Supplem. & Cordub.

l Sic moderanda eſt vtraque ſententia & d. c. indulgentiæ, negat valere, ſcilicet, quo ad exceſſum dicit gloſ. id tantum intendit D. Thom. add. q. 26. ar. 3. Soto. Gerſon. in regul. moral. Syluest. §. 5. Ang. §. 3. tenet Aſten. lib. 5. titul. 40. artic. 3. cum Ioan. Andr. & probabile dicit Roſel §. 4.

m Commun. contr. Cordub. q. 12. con. 9. quia ab epiſcopis congregatis habet facultatem in ea taxatione iuris.

n Niſi id habeat ex conſuetudine. Nauar. not. 31. num. 6. & 7. Panor. Selua de benef. 2. p. q. 11. num. 4. Soto. q. 1. art. 4. Ledeſ. q. 28. art. 5. Cordub. q. 12. con. 9. Arm. indulgent. §. 5. at ſecluſa conſuetudine non poteſt, vt aiunt prædicti, & Præpoſitus. §. in Leuit. ar. 5. quia quod eſt iuriſdictionis

quia non eſt Paſtor proprius, & cõſecratus eccleſiæ, ſed id habet ex priuileg. expreſſo Papæ. cont. Mich. Med. diſp. 6. c. 28. & cũ Roſ. dicente id poſſe iure diuino vt epm.

s Nau. de indul. not. 28. nu. 13. 14. not. 33. n. 2. ſi dũ exponit iubil. Greg. 13. dicẽtis, qđ ad imitationẽ prædece. Pont. de plenitudine poteſtatis ſuſpẽdit pro eo anno iubilæi oẽs indul. plen. etiã ad inſtar iubilæi. (& addit circa acceſſorias facultates) ſuſpẽdi conceſsiones indulta & facultates, quæ cauſa harũ indulg. cõceſſa ſunt à ſede Apoſ. & Nau. d. not. 33. n. 2. refert ſe cõſuluiſſe Card. Contarenũ. At anno iubilæi nõ videtur ſuſpẽdi facultas quam alias habet regulares, vt auditis cõfeſsionibus abſoluant à reſeruatis & cõmutent aut diſpẽſent in quibuſdã votis, quia cũ cedat in bõnũ cõmune animarũ nõ ſtricte ſed ample eſt interprtãda, ac ſi eſſet priuilegiũ inſertũ in corpore iuris, vt dictũ eſt c. 22. contr. Man. §. 12. n. 14. & Nau. no. 28. n. 33.

t u Vt oſtẽdit

praxis, nunquam enim audent regulares publicare iubilæum ſuo ordini conceſſum, niſi habita commiſſarij licentia, quam ſolum confert ad annum.

etiam ij qui carent bull. cruc. ſolent fratres Trinitatij ex priuil. Clementis. 7. concedere quaſdam bullas confratribus ſuis. (ſi modo appenſum collo geſtent paruum habitum ſeu inſigne ſui ordinis) pro tempore interdicti & ceſſationis. qua tamen aiunt non gaudere niſi habentes bullam cruc.

6 Prælatus admittere poteſt confratres, vt dum iuſti ſunt participent fructum ex futuris ſatisfactionibus ſuorum regularium [x]. conſtat vero ſatisfactionem ſic applicatam eſſe finitam: nec ita prodeſſe ſingulis ac ſi pro vno offerrentur, vt putauit Prepoſitiuus [y]. 4. poteſt ſubditos cõpellere ex obedientia, vt alijs nempe benefactoribus & ſtipem contribuentibus applicent ſatisfactiones, vel miſſas primaria intentione etiam ſi forte ſibi indigerent [z], per harum tamen ſatisfactionum participationẽ (quia aut etiã laicorũ priuatæ ſunt, aut ſine clauiũ autoritate) confrater non liberatur à pœnitentijs iniunctis [a]. 4. ſi prælatus regularis compellat ſubditos etiam inuitos alijs applicare eas ſatisfactiones ſuas, quæ valent ex opere operantis: videntur prodeſſe alijs [b]. Quia in his prælatus eſt quodammodo dominus voluntatis regularium ſubditorum: cum tamen nec epiſcopus nec Pontifex reſpectu ſæcularium ſit ita dominus voluntatis. ſi autem ſacerdote regulari inuito applicaret prælatus aut Pontifex alteri miſſam, quæ valet ex opere operato: nihil fructus videtur accreſcere alteri ex opere operato [c]: quia Chriſtus nõ conceſsit eum fructum applicari niſi iuxta liberam intentionem offerentis miniſtri [d].

7 Quidam putant epiſcopum electum & confirmatum antequam ſit conſecratus, non poſſe concedere indulgentias, præſertim à pœnitentijs iniunctis per modum abſolutionis: At praxis & vſus eccleſiæ declarat poſſe [e]. quia non requiritur poteſtas ordinis epiſcopalis aut ſacri ad actum concedendi indulgentias. Nam Generalia verba Matth. 16. & 18. & Ioan. 20. explicantur diuerſo modo [f]. quãuis applicata poteſtati abſoluẽdi à peccatis in foro pœnitẽtię, intelliguntur vt requirãt ordinẽ ſacerdotalẽ.

x ſup. c. 2. §. 1. Soto q. 1. art. 4. col. 5. Ledeſ. q. 28. art. 3. fin. Alexand. 4. p. q. 85. memb. 3. ad 5. Cordu. libr. 5. q. 39. q. 42. punct. 3. dict. 8. & punct. 4. different. 3. & lib. 1. q. 4. dubio. 6. Naua. de orat. Miſcell. 26. nu. 28. de indulgen. not. 31. num. 18. & ſequen. compend. Mend. verb. participatio, & poteſt colligi ex Doct. 4. d. 45. Richard. art. 2. q. 3. Palud. q. 2. art. 2. Supplem. q. 2. dub. 6. Scot. quodl. 20. D. Tho. add. q. 26. ar. 1. Bonauen. diſt. 20. q. 3. Adri. quodl. 8. art. 3. Sylueſt. indulg. §. 5. Roſel. §. 3. Couar. c. Alma. 1. p. §. 1. nu. 7.

y Præpoſitiuum refert Richar. & Adrian. putat per hanc communicationem bonorum ſpiritualium ex caritate (quæ perfectior eſt quo in plures extenditur) prodeſſe ita ſingulis, ac ſi omnia bona religionis pro vno offerrentur, quod de miſſa quidam dicunt, vt anima quia ſpiritualis eſt tota in qualibet parte. At de ſatisfactione eſt omnino falſum. Scot. Richard. Paludan. Adrian. Cordub. eſt tamen verum demerito congrui & vi impetratoria pro alijs Hieron. c. non mediocriter de conſ. d. 5. Paludan. Adrian. Cordub. Caietan. Nauar. Soto. Couarr. contra Richard. & Scot. & ita confratribus proſunt, quia pro eis tanquam pro membris coniunctis ſpeciali intentione offeruntur ſuffragia & ſatisfactiones religionis: ita vt quod ſupereſt religioſis non reponatur in theſauro eccleſiæ, ſed diſtribuatur confratribus. vt ſi iuſtus dicat, quidquid mihi ſuperfuerit ex nũc applico pro Petro amico. quod eſſe vtile definit Concil. Conſtantien. & probat VValden. tom. 3. de ſacramental. tit. 10. cap. 94. & citat literas Iuon. & Anſelm. quibus ſic communicarunt. addit Cordub. valere hanc communicationem vt impetret alteri peccatori efficaciorẽ conuerſionem liberationemq; à malis temporalibus: & ad obtinenda bona temporalia. iuſtis vero inſuper prodeſt ad profectum virtutis. vt dicetur lib. de miſſa oblata pro alijs.

z Doctor. ſup. Ledeſ. art. 3. fin. Soto. Cordub. Recent. Nauar. not. 31. num. 20. facit D. Thom. add. q. 26. art. 2. ad 3. quia Prælatus eſt dominus voluntatis regularium circa opera quę valent ex opere operantis: & circa miſſas poteſt prę cepto obligare: vt etiã aiunt Scot. quodlib. 20. Honcal. opuſcul. de valor. miſſ. art. 2. & 28. Petrus Nauar. libr. 3. reſtit. cap. 1. num. 183. Fr. Manuel in explicat. bull. §. 15. de compoſitione numer. 50. & §. 7. num. 18.

a Nauarr. ſup. D. Tho. add. quæſtio. 25. artic. 1. ad 4. item dum ſuſpenduntur indulgentię nõ manet ſuſpenſa iſta cõmunicatio ſatisfactionis.

b Quidam Recent. contra paucos alios.

c Colligitur ex Soto. Ledeſm. articulo tertio. fin. Cordub. libro primo, quæſtione quarta, dubio ſexto.

d Quamuis miniſter peccaret contra obedientiam ſed quia nomine Chriſti offert & applicat, ei tantum valet pro quo ſponte offert: ſicut ſacramentum Baptiſmi. & pœnitentiæ non valet alteri ſine intentione miniſtri agentis nomine Chriſti.

e Diuus Thomas addit. quæſtione 26. 2. quodlibet. 2. articul. 16. Recentior. Theolog. Cordub. quæſtion. 12. propoſ. 10. Nauar. not. 31. numer. 24. & ſequen. cum Panormitan. & communi. Alexand. m. 3. Soto. Ledeſ. Auguſtin. de Anchon. quæſtion. 29. contra Hoſtien. Ioan. Andream. Aſten. artic. 3. Durand. quæſtion. 5.

f Ita explicant Patres & Theologi ſupradicta loca. ſic Vicarius Epiſcopi ſola tonſura initiatus concedit interdum indulgentias, & confert beneficia, & excommunicat: Nauar. capit. 27. nu. 41. quæ quia pertinent ad forum externum non requirunt ordinem ſacrum. At falſo Cano in prælect. dixit, dum indulgentia datur per modum abſolutionis, requiri ord. ſacerd.

g D.Tho.

8 Parochus indulgentias dare non poteſt, vt nec excommunicare [g], nec confeſſarius. Dum Parochus aut ſacerdos confeſſarius audita confeſsione per quandam diſpenſationem ex cauſa minuit pœnitentiam ab alio cõfeſſario æquali iniunctam, deberet per bullæ indulgentias de iniunctis ſupplere remiſsionem pœnæ, quæ reſpondet grauiori pœnitẽtiæ [h]. Poſſet item parochus vel alius confeſſarius pœnitencias commutare ab epiſcopo vel etiam Papa iniunctas, quam ſibi non reſeruatur ſpecialiter. poſſetq; minuere, ſed ex grauiori cauſa vrgentis neceſsitatis, quando pœnitens non poteſt commode & fructuoſe implere, vel ſi vtilitas perſuadeat per Epijkeiam, nec patet facilis recurſus ad epiſcopum aut Papam. Ad quam commutationem nõ requiritur vt pœnitens repetat peccata, à quibus directe fuit abſolutus [i]. ſic in caſu neceſsitatis aut magnæ vtilitatis iudex inferior diſpenſat in lege & mandato ſuperioris [k].

CAP. XXXII.

Quas indulgentias, & quibus concedat Epiſcopus, Archiepiſcopus, &c. & an excommunicatus poſsit eas concedere.

EPiſcopus circa immediate ſubditos. 1. concedit 40. tantum dies de iniunctis [a], in die anniuerſario dedicationis eccleſiæ. 2. in die conſecrationis Baſilicæ, concedit vnum annum [b], etiam in foro pœnitentiali. licet vero plures epiſcopi cum Archiepiſcopo concurrant in ea conſecratione, non poſſunt omnes concedere plus quam vnus epiſcopus [c]. 3. ſi epiſcopus conceſsit 40. dies in perpetuum, nihil amplius poteſt ſucceſſor eius pro eadem cauſa cõcedere [d]: quia reputantur vnus prelatus. ſed ſuperueniens Archiepiſcopus ex commiſsione Pontificis poteſt, dum viſitat diœceſim ſuffraganei, concedere alios [illegible] dies, præter 40. datos ab epiſcopo [e]: totidem enim poteſt Archiepiſcopus dare in ſua diœceſi. idem poteſt Primas, aut Patriarcha: plures vero dies concedit Legatus Papæ in ſua Prouincia. Cardinalis epiſcopus aut Pœnitentiarius Papæ concedit centum dies [f].

2 Quando epiſcopus concedit indulgentiam loco intra diœceſim ſuo, prodeſt etiam externis ibidem moram facientibus [g]. nam & hi poſſent per eum epiſcopum abſolui à peccatis etiam reſeruatis proprio epiſcopo [h]; ex tacito illius conſenſu: quaſi ratione habitationis diutinę contrahant forum. 2. epiſcopus extra propriam diœceſim morans [i], poteſt ſuos ſubditos abſoluere à peccatis, & cenſuris in foro pœnitentiali: & à pœnitentijs iniunctis, conceſſa indulgentia [k]: quia id fit ex iuriſdictione voluntaria abſque ſtrepitu iudicij, & ſine tribunali erecto: & non cedit in præiudicium alienæ iuriſdictionis. ſed non poteſt ibi alienis ſubditis dare immediate indulgentias [l], ſine licentia proprij epiſcopi. At iure expreſſo non impeditur epiſcopus dare indulgentias de non iniunctis [m]. Quidam aiunt concedere etiam pro defunctis [n]. At reuera non poteſt [o], quia nullo iure conceditur ei.

g D. Thom. add. q. 26. art. 1. Cordub. q. 12. prop. 5. & fere omnes cit. A. (quia Parochus non habet iuriſdictionem pro foro exteriori qualem habet epiſcopus. ſed pro foro conſcientiæ vt abſoluat à peccatis & cenſuris. (dum vero quidam aiunt confeſſarium dum abſoluit concedere indulgentias. Marſil. Innocen. Panor. Ang. Roſel. Arm. §. 2. quia indulgentia eſt abſolutio, & conceduntur claues Ioan. 20. Reſp. loquuntur improprie. Sylueſt. indulg. §. 5. Abulen. Matth. 16. q. 80. Cordub. ad 2.

h i De his dictum eſt li. 2. de pœnitentia c. 22. & ſup. cap. 17. §. 7.

k Soto lib. 1. iuſtit. q. 7. ar. 3. Nauar. prælud. 9. n. 14.

a Concil. Lateranen. in c. indulg. de pœnit. & remiſ. Nauar. de indulgen. not. 31. nu. 12. vbi excipit tres caſus in quibus epiſcopus cõcedit etiam non ſubditis. Cordub. lib. 5. q. 14. propoſ. 1. Diuus Thom. add. q. 26. ar. 3.

b ſup. c. 11. Cordub. q. 14. prop. 1.

c Nauar. Cordub. & Sylueſt.

d Cordub. q. 14. propoſ. 3. cum Gemin. & Ioan. Andr. Roſel. indulgent. §. 5.

e Nauar. not. 31. num. 17. ſup. lib. 3. de pœniten. c. 7. fin. id autem habet Archiepiſcopus ex commiſsione Papæ. c. noſtro. de pœnit. & remiſ. ſentit D. Tho. q. 26. ar. 3. Paludan. d. 20. q. 4. num. 29. 37. 39. Caietan. tom. 1. tract. 15. c. 2. Soto. d. 21. q. 1. ar. 4. Ledeſ. q. 28. ar. 3. cum Cald. Panor. in c. accedentes. de exceſ. Prælat. & commun. Recent. ſed Altiſ. putat dignitatem Archiepiſcopi eſſe de iure diuino, idemq; dicent de hoc, ac de epiſcopo Doct. cit. c. 31. §. 3. F.

f Nauar. not. 31. n. 17. de legato vero Bonau. d. 20. art. 3. ait non habere hanc facultatem ex iure communi, ſed ex priuileg.

g Nau. not. 31. nu. 12.

h ſup. li. 3. de pœnit. c. 14. §. 7.

i eodẽ li. 3. c. 7. §. 1. D. Tho. add. q. 20. artic. 2.

k Cord. q. 14. prop. 5.

l Nauar. d. num. 12. D. Thom. q. 26. ar. 3. & q. 20. art. 1. at cum licentia proprij epiſcopi poteſt alienis & in aliena diœceſi dare indul. Cord. q. 12. Naua. d. n. 12. Syl. & Ang. §. 5. Paluda. ar. 2. con. 4. Roſe. §. 9. & 13. ſed §. 31. falſo negat liberare ſibi non ſubditos à pœnitentijs iniunctis.

m Nau. not. 11. nu. 9. Fr. Manu. in expli. bul. cruc. §. 7. n. 10. fin.

n Supplem. d. 45. q. 3. ar. 2. prop. 6. & contendit D. Tho. & Palud. eſſe huius ſententiæ, & putat iuriſdictionẽ epiſcopi etiam circa indulgẽtias eſſe de iure diuino, & poſſe in defunctos, quia Papa expreſſe nõ reſtringit. Cord. in vet. impreſ. q. 13. ait attendendam eſſe praxim & refert Siliceum Archiep. Tolet. anno. 1551. conceſsiſſe bullam pro defunctis. At errauit niſi habuit commiſsionem Papæ.

o Cordub. q. 19. cum Mich. Medin. diſp. 7. c. 32. diſp. 9. c. 42. Nauar. not. 22. nu.

22.nu.4.dicit eſſe ſententiam omnium. Innocen.c. quod autem de pœnit.& rem. Card.§.in Leuit.nu. 71.ſentit D.Tho.add.q.26.ar.1.Gabr.add.lect.57. refert Sixt.IIII.declaraſſe indulgentias tunc valere defunctis quãdo Papa declarat extendi ad ipſos. quia ſolus Papa habet in plenitudine claues à Chriſto promiſſas Petro Matt. 16. per quas diſpenſat vniuerſalẽ theſaurum, &vt per modum ſuffragij extendatur ad alterius vitæ forum.

autem per modũ abſolutionis ab iniunctis.ſed probabilior eſt prior ſententia,vt Papa quia ſupremus eſt conferre ſibi poſsit per modum abſolutionis.tenet Supplem.Ledeſ.q.29.ar.4.ſentit Soto. d.21.q.1.ar.4.Cordub.q.30.D.Thom.ad 1.& quidam alij.

3 Epiſcopus dum ex cauſa communi indulgentiam concedit alijs, poteſt frui eadem [p]: non quidem per modum abſolutionis, ſed de theſauro ſibi applicans ſolutionem, ſicut & alijs. ſolus *Papa*, qui eſt ſupremus iudex & caput, & ſuperiorem in terris non habet, poteſt ex cauſa concedere ſibi indulgentiã [q]. abſoluens ſe etiam ab iniunctis [r]. Quia vt per claues ſcientiæ leuat ſe ſupra ſe,& definiens propoſitionem fidei, ligat omnes & ſeipſum ſua declaratione infallibili. Ita liberare poteſt omnes & diſpenſare etiam ſecum in voto, vel in ſententia quã iudex arbiter ab eodem deſignatus pronuntiauit cõtra ipſum Papam [s]. Quia hæc fauorabilis iuriſdictio in ſeipſum non requirit vllam vim coactiuam in ſe; qualis requiritur vt abſoluatur à peccatis [t]: Tutius eſſet [u] Papam confeſſario committere facultatem concedẽdi ſibi indulgentias, & abſoluendi ipſum à pœnitentijs iniunctis, ac diſpenſandi in votis,quæ ipſe Papa emiſit.

4 Epiſcopus ex eo quod ſit in peccato mort. non impeditur concedere indulgentiam [x] alijs iuſtis. nec peccat,ſecluſo ſcandalo,ſi ligatus coram *Deo* ſoluat alios pœnis temporalibus, vel liget excommunicatione [y]: quia hic actus non pertinet per ſe ad ordinẽ ſacrũ, ſed ad iuriſdictionem [z]. 2.excõmunicatus denũtiatus priuatur vſu,iuriſdictionis in ſubditos, nec poteſt abſoluere à cenſuris, vel dare indulgentias [a]. ſed ſi occulta ſit excommunicatio, aut ipſe communi errore populi ſit toleratus,valet ſententia eius, & abſolutio in vtroque foro,& conceſsio indulgentiæ [b].

p D. Tho. add.q.27.ar.4. ſed epiſcopus per indulgentiam ſibi ſoli datã nõ poteſt ſe abſoluere ab iniunctis, nec ſecum diſpenſat in voto, aut iure communi, ſed id committere debet confeſſario per ipſum electo. vt cit. eſt ſupra c.28.H.

x D.Tho. q.26. arti.4. Bonau.Palu. & commun. d.20. Alber. ar.2. Richar. ar.2.q.1.Cordub.q.12.fin. Nauar. not. 17.n.4. not. 22.n.30. 31. 46. Adrian. de indulgen. Alex. 4.p.q. 85.Aſten.ar. 3.col.4. Soto. Ledeſ. & cõmunis Recent. imo ſi peccator accipiat bullã pro defuncto aut applicet ei indulgen. conceſſã prodeſt ei: præſertim ſi defunctus iuſſit pro ſe accipi.Gabriel. lect.57. Garnica. de indulg. fin. Fr. Man.in bull. §.14.num 6.imo & quidam aiunt quod ſi peccator bona fide fecit diligentias vt ſibi applicet indulgentias, reuiuiſcere effectum ſatisfactionis per pœnitentiam ſubſecutam.Paluda.q.4. Sylueſt.indulg.§.7.verſ.3.num.32. & amplius ait Mairo. d.19. q.2. Rubio.q.1. quod peccatori ſtatim prodeſt pro pœna temporali quia Scot. ait peccatorem ſatisfacere pro tali pœna.ſed Albert.d.20.art.18.ait,non valere ad ſatisfactionem, ſed per modum meriti de congruo impetrare auxilium pro habenda gratia. & ſane Papa ita poſſet concedere vt qui fecerit talia opera etiam in mortali conſequatur effectum indulgentiæ cum primum fuerit iuſtus. neque id ſufficienter impugnat Nauar.de indulgen.not.17.nu.2.not.31.num.29.de facto tamen extrauag.vnigenitus.ait indulgentias concedi vere pœnitentibus. de quo dictum eſt ſup. y Colligitur ex D.Tho. & alijs cit.X. z ſup.cap.31.§.6.A. a b Cordub.q.12.prop.11. & q.13. quia Concil. Conſtantien. ita excipit.idem Nauar. c.27. nu.35. vt dicemus lib.de excommunicatione.

q r Vt cit.eſt c.28.H. s Quia Princeps & Pontif.non poteſt renũciare ſupremæ auctoritati quam habet ſuper omnes iudices & eorum ſententias.ſup. c.24.§.5.P.& tamen de iure gentium tenetur ſtare contractui. Anton.Gabr.tom.1.verb.Princeps & ex Viuio.opin.235.to.2.tit.de non tollen. iter quæſt. con.5.tom.3. ex Balbo.con.321. Palac.Rub.rubr. de donat.§.69.nu.16.Gomez reg.de infirm. q.1.& 14.Sarmient.1.ſelect.c.8. & 9.lib.4. de reddit.c.3. & in defenſio.1.p.mon.70.Couar.c.Alma.1.p.§.1. num.3. Princeps alligatur ſuis legibus quantum ad vim directiuam, vt aiunt prædicti per l. digna vox C.de legib.D.Tho.1.2.q.96.ar.5.ad 3. Soto lib.1. iuſtit. q.6. art.1.& 6. t Quia Papa ex præcepto Chriſti indiſpenſabili ſi habet conſcientiam peccati mort.tenetur ſe ſubijcere alteri cõfeſſario:in quem Papa deriuat iuriſdictionem.ſup.li.3.de pœnit.c.5. u Propter quorundam opinionem qui negant Papam ſibi immediate concedere indulgentias per modum abſolutionis. ſentit D.Tho.add.q.27.artic.4. ad 1.& 3.Richard.d.20.ar.4 q.3.Palud.q.4.Caietan.de indulg.c.5.quod ſi quando Papa ſibi immediate conferat indulgentiam,aiunt quidam,eſſe per modum ſuffragij & diſpenſationis, vt ſignificant D.Tho.ad 3.Palud.Duran.q.5.Hiſpalen. q.vn.art. 3.not.5.Cordu.lib.5.q.3.p.343.q.13.dub.3. non

C A P. XXXIII.

De Compoſitione bonorum incertorum per bullam Cruciatæ.

IN bulla Cruciatæ quæ dicitur Compoſitionis, explicantur tria 1. quis illam concedat: & cauſam pro foro etiam conſcientiæ componendi in generali, eſſe indigentiam hominis bullã accepturi [a]: quando verus bonorum incertorum dominus aut hæres poſt factã diligentiam pro qualitate rei agnoſci non poteſt [b]: vel ſi tam longe abſit,vt debitor nõ teneatur rẽ modicã mittere dño magnis illius expenſis [c]. aut ſi quantitas debiti eſt ignota,licet creditor ſit notus [d]. 2.de quibus bonis fieri poteſt,nẽpe de prædictis incertis,quorum dominus eſt ignotus: ſiue iniuſte & mala fide [e] cœperit poſsidere, vt per furta & vſuras: ſiue bona fide,vt per inuẽtionem [f]: aut quia bona fide accepit alienum ab altero ex titulo donationis,aut emptionis. 3. quibus proſit bulla cõpoſitionis? & vna non vltra quinque millia dipondia [g]. Inſtructio tamen Cõmiſſarij habet,extẽdi ad centum mille,acceptis 20.bullis: ita vt cuiq; bullæ reſpõdeant quinque mille. ſi debitum excedat eam quãtitatem,facienda eſt pro exceſſu compoſitio cum Commiſſario generali [h]: & ſoluitur decima pars debiti:quę tamẽ diſtribuitur in duas partes [i]. Tandẽ datur inſtructio priuatis Cõmiſſarijs, de quibus rebus in particulari admittẽda ſit cõpoſitio.

2 De titulo,& quis poteſt concedere compoſitionem? quidam putãt ſecluſa omni lege humana & cõſuetudine, hæc incerta male parta non deberi pauperibus [k] nec pro animabus dominorum defunctorum [l]: ſed retineri poſſe à poſſeſſore, quaſi habita pro derelicto [m]. quia nemo habet melius ius in re,quã iſte poſſeſſor.ſed ex lege aut chriſtianorum conſuetudine.Prima ſent.ait deberi Chriſto [n]. (id eſt,pijs operibus aut pauperibus qui ſunt membra Chriſti,& recipiunt illius nomine) Chriſtus enim Hebr. 1. dicitur hæres vniuerſorum. In idem redit quod alij aiunt [o], hæc incerta redire in dominium reip. cuius pars ſunt ciues ignoti ex dominorũ interpretatiua volũtate,ad quos ea bona de ſe pertinent. 3.aut quia apud Chriſtianos Papa,vice Chriſti (qui eſt ſupremus ſpiritualiũ diſpenſator,& Pater pauperum)lege,aut cõſuetudine interpretãte applicauit ea bona in obſequium Chriſti [p]: & ea præſumitur volũtas dominorum Chriſtianorũ.

3 Apud Gẽtiles reſp.aut rex poſſet iſtorum bonorum facere cõpoſitionem [q], condonans partem poſſeſſori. quidam negant apud Chriſtianos principem ſæcularẽ id poſſe [r]: præſertim de rebus iniuſte quæſitis(quaſi hoc excedat finẽ reipub.ciuilis,ideſt,pacem & iuſtitiam publicam [s]) ſed pertinere ad principem eccleſiæ & claues,vt tãquam iudex conſcientiarum,exoneret eas & bene componat cum Deo. At re vera poſſet Rex [t] vice totius reip. quæ eſt domina bonorum ad ciues pertinentium.ſed facilius poteſt cõponere in rebus inuentis:vt lege ſtatuit in Hiſpania res viuas inuentas (quod dicitur Moſtrenco) applicari vrbi,aut quibuſdam religionibus.2.ſi vrbs bello dubio aut iniuſto læſa ſit, tenetur dux damnis ſatisfacere, etiã pro militibus ſuis.ſi tamen quidam milites belli iniuſtitiam ſcientes venerunt ſponte & iam pro ſe ſatisfecerunt; non tenetur dux his refundere ex rigore iuſtitię [u]: quia

C A P. XXXIII.

SVp. a c.13.fin.Fr.Manuel.in explic.bullæ.§.15.nu.1. Doct inf. quia reſtitutio proximis debita in eo qui poteſt,computatur inter media ſaluti neceſſaria. Augu.epiſ.54.reg.peccatum non dimittitur.vbi Couar.& hanc cauſam explicat bulla compoſ. b Quis dicatur ignotus inf.c.35.§.1.& pro qualitate rei debetur maior diligentia. Caie.2.2.q.62.a.5.ad.3.Soto.li.4.iuſt.q.7.a.1.Recen. & cõmu. Man.n.10. c Inf.c.34.§.2.Cou.reg.peccatum.3.p.§.1. Angles flor. Theol. tit. de reſtit. dub.16.Man. n.3. & videtur cõtra Sotum ſup.& d.21.q.2.ar.4. d Vt bulla explicat: ſed pars quedam debetur dño ſic noto. e Inf.c.35. f Inf. c.34. g h Explicat bull.& Man. nu.1.19.20. i Dicetur.c.35.§.1. k ex reg.Vercelli quam acceprat Angel. reſtit. 1. verſ.turpe lucrũ. Syl.reſt. 2.§.3.Anto. 2.p.tit.2.c.5 princ.Naua. c.17.n.30.§.3.Hiſp.n.35. & in propugnac.apol.de reddit.n.12. Syl.reſt.4.in prin.Med.C. de reſt.q.2.& melius. q. 3. cauſa.11.Couar.reg.peccatum. 2. p. princ. n.6.& 3.p.§.1.n.3. reg.poſſeſſor 2.p.§.11. col. penu. Alcoc. de ludo.c.23 26. fin. facit Cord.li.5.q.vlt. & Innoc.in c.quia plerique de immun.eccle.& l.1.&.2.ff.pro derelict.ſic retinere poteſt pretium beneficij dati per ſimoniam mentalem, quia lex non irritat. l Soto.lib.4.q.6.ar.3.ad.3. quia animæ Paganorũ defunctorũ ſunt extra ſtatũ ſalutis, & nihil eis prodeſt ſi pro illis applicẽtur ſuffragia ex bonis incertis. m Colligitur ex Naua.c. 17.n.93.171.c.25.n.122.Ang.inuentũ.§.3.Sylu. §.1.verſ.2.Arm.§.1.ſed Sot.li.4.q.7.a.1.ad 3. & Ledeſ.inf.loquuntur ſcrupuloſe,& murmurãt de hoc. & Syl.reſt.8.§.8.vñ reprobare. n Caie.ver.reſt.c. 4.recen.2.2.q.62.a.5.ad 3.Angl.ſup.q.cui reſt.diff. 4.Cord.li.5.q.44.vid.li.1.q.32.p.194.Nau.de indulg.not.29.& cit.inf.P. o Sot.li.4.iuſt.q.7.a.1.ad 3.d.21.q.2.a.4.Ledeſ.2.p.q.18.ar.5.dub.14.ſentit Cou.ipſin.6.& Med.tenet Pet.Naua.de reſt.li.4.c. 2.n.44. p Hæc.3.ſententia non differt à 1.ſentit. D.Th.2.2.q.62.a.5.ad 3. vbi Caiet. & ver.furtũ vbi Armi. nu. 6. Sylu. ver.cõpoſitio.verb, inuentũ.§.1. verſ. 2. vbi Roſel. Ang. §.3.dicit cõmunẽ omniũ & add. Ang. ver. naufr.§. excuſat. Medi.C. de reſt. q.3. cauſa.11. Argoman.de indul.Ant.2. p.tit.1.c.15. §.2.vid.li.2. c.6. Palud.d. 15. quæſtio. 3. articul.5. ita affirmant (& approbãt Pet.Nau.nu. 40.44.& Ledeſ.) Nau.in c.cũ ſit.de Iudæ.c.17.nu. 93.ſi.171.175 vid.illũ de indulg.not.14. n.4.cũ cõmuni.d.20. Richa. a.1.q.3. Cou.peccatũ 3.p.§. 1.n.3. ſi.Manuel in bull de cõpoſit.§.15.n.5. & Recent.& de cõpoſitione Papę colligitur. c. cũ tu de vſur. c. qui habitas. c.cum ſane.14.q.5. q Colligitur ex ſententia Soti ſup.Man.n.7.vt circa moſtrencum valet lex regni, quæ applicat Præfecto arcium al alcaide, vt vigilet pro defenſione reip.Cord.li.5.q.vlt. & ita habet cõſuetudo,quare falſo Coua.ll.regni quę diſponũt de Moſtrẽco,ait eſſe iniuſtas. r vt Coua. s Cai.cum D.Th.1.2.q.99.a.2.& ſeq.q.100.a.2. t cit.q.& dicetur.c.36.§.5. u Colligitur inſt.de mandato.§.illud.Syl.Bellũ.1.§.10.verſ.1.fauet D.Tho.2.2.q.62.a.7.ad 2.Syl.reſt.3.§.6.verſ.1.& Peña dicit probabiliſsimũ. at quia d.§.illud loquitur pro foro exteriori,vt dicit Bart.ex ęquitate quadã deberet prin

ceps pro his militibus ſatisfacere. Caiet.d.a.7.Peña. Fr.Med.& quidã Recen.Bañes.2.2.q.40.a.1.dub.7.& 9.fi. Med.C.de reſt.q.8.Roſel.Supple.Piſani Archid.Hoſt.&ſentit.D.Tho.& Syl.vid.Sot.di.4.q.7.a.3.ad.2. [x] Syl.Bellũ.1.§.12.reſt.7.§.2.verſ.5.vbi Armi. §.17.

conſortes fuerunt in pari cauſa turpitudinis; poteſt tamen rex læſus, ſeu dominus vrbis læſæ nomine ſuorũ ciuium (quãuis inuiti eſſent) admittere pro communi pace compoſitionem aduerſarij [x]. 3 Hiſpani quidam qui apud Indos iniuſto bello contra Regis catholici inſtructionem obtinuerunt bona, aut retinẽt oppida: poſsẽt retinere permiſſu Regis cũ quo fecerũt cõpoſitionem [y]: quia cum iam illorum certus dominus, aut hæres agnoſci non poſsit, ſuccedit reſp.aut rex: nec enim Pontif. diſponit de bonis incertis infideliũ Indorũ: magis tamen expedit vt ſimul fiat compoſitio cũ Pont. [z] cui ſubduntur Chriſtiani, qui ea bona incerta occuparunt mala fide.

4 Quidam negant epiſcopũ poſſe concedere compoſitionẽ hanc [a], etiã dum creditores ſeu domini, & debitor incertorum pertinẽt ad ipſius diœceſim. quaſi Papa ex conſuetudine ſibi reſeruet diſpẽſationem bonorum communium (vt ſibi reſeruat concedere plenas indulgentias ex communi theſauro) niſi alicubi conſuetudo præſcripta concederet epiſcopo eam facultatem [b]. At ſane poſſet [c]: quia nec iure naturali, nec humano probatur id eſſe reſeruatum Papę: & epiſcopus diſpenſat quaſdam indulgentias & beneficia quæ pertinẽt ad bonum commune: & pro foro exteriori, reſtitutio incertorũ eſt caſus reſeruatus epiſcopo [d], quia præſumit, voluntatem creditorum eſſe, vt epiſcopus conſulat conſcientijs ſubditorum incerta debentium. ſic iura quoſdam caſus

& Recent. ſic interpretatur conſuetudo, quæ poteſt derogare iuri, ſi quod fuit. [g] Lambertin. de iure patron.1.p.lib.2.q.8.ar.10.& 12.& V Vald. de ſacramental.c.12.§.col.6.carpit ędificantem monaſterium & capellam de bonis iniuſte quæſitis. & citat

committunt epiſcopo: qui ſaltẽ in re magni momenti & difficili (pręſertim vt applicetur res incerta eidẽ poſſeſſori pauperi [e]) conſulendus eſſet. in foro tamẽ cõſcientiæ ſi pęnitẽs ante confeſsionẽ diſtribuit incerta in opera pia, abſolui poteſt à parocho ſine recurſu ad epiſcopũ [f].

5 De his bonis incertis quidam negant [g], poſſeſſorem poſſe ita inſtituere capellam, hoſpitale aut monaſteriũ, vt ipſe cum ſucceſſoribus ſuis habeant ius patronatus laicorũ: quod ſolum acquiritur ob fundationem ex bonis proprijs [h]. atque ita monent [i] vt ſaltem occulte petat à Papa id ius patronatus. At re vera nemini fit iniuria, ſi hic qui ex his bonis quodãmodo ſuis & quorũ eſt diſtributor, acquirat ſibi ius patronatus [k]. 2. ſi incerta debens religionem intret, poteſt prelatus monaſterio, aut alijs pijs vſibus applicare indiſtincte, prout ſecundum Deum viderit expedire [l]. 3. hic mos bullarum videtur cœpiſſe ab Alexan. 6. PP. qui Regi cathol. conceſsit ius in orbẽ Indicum. Pontif. enim tanquã eccleſiæ Princeps, habet prę cęteris autoritatem componendi pro incertis [m]. 1. quia hæc iure Canonico debentur Chriſto, cuius nomine vicarius eius diſpenſat in minus, & in ea lege eccleſiaſtica [n]: præſertim quia habet ius indirecte in temporalia totius orbis quatenus referuntur in finem ſupernaturalem: nempe vt in propoſito conſulat conſcientijs debitorum [o]. ſic in rebus quæ ex voto debentur Deo, Papa vice Dei diſpenſat in minus [p].

[y] Sentit Cordu.li.1.q.39.& ſe refert ad li.5.q.vlt. fauet Sot.li.4.q.7.art.1.ad 3.& ſupr.lit.O. [z] Cord. Soto. epiſcopus Chiapæ tract. de regulis confeſſorum Indię prop.3.& ſequen.& quidam putant Papã ſibi reſeruaſſe ius componẽdi.

[a] Fr. Alex. lib.1.tit.3.c.15.colum.4. (ſed addit poſſe componere cũ paupere, cui reſiduum applicat per modum eleemoſynæ) ſentit Anton. 2.p.tit.2.c.6.Syl ueſt.reſtit.8.§.8. Manuel num.6.quaſi Papa id ſibi reſeruet. Nauar.de Orat. not. 21. nu. 62.fin.

[b] cap.fin.de conſuet.

[c] Soto lib. 10.iuſti.q.5.ar.6. epiſcopus ex iure naturæ poteſt componere: nec Papa expreſſe ſibi reſeruat: at parochus nõ poteſt cõponere pro minori. Fr. Alexand.li.1.tit.6.c 6. [d] Nau.c.17.n.92.fi.in 4.caſibus poſſe epm diſtribuere incerta & c.27.nu.258. [e] Soto lib.4.q.7.ar.1.ad 3.Peña & quidã Recent. facit Nauar.c.17.nu.93. [f] Quia iura quæ in ſpeciali caſu committunt epiſcopo diſtributionem incertorum c.cum ſit.de Iudęis.c.quanquam.de vſur. in 6.videntur iam per cõſuetudinem abrogata. colligitur ex Scot.4.d.15.q.2.Richard. ar.5.q.4.Soto ſup.Medin.de reſtit.q.3.cauſa.10.Sylu.reſtitu.8.§.5.& 6.Nauar.c.17.nu.92.dicit communem, Peña,

Hierony. in Mat.23.ędificatis ſepulchra Prophetarum.

[h] c.piæ mentis. 16.q.7. Conc. Tolet. c. nouerint. 10.q.1. Trident. ſeſ.25. reſ.cap.9.

[i] Nauar. li. de orat. not. 22.num.23. conſulit.

[k] Nauarr. ſup.à nu.18.& not.18.n.9. ſed Hieronym. loquitur quando hęres aut dominus incertorum poteſt agnoſci.

[l] Conceſsit Iul. II. Minor. in Monum.fo.141 conceſ.334. cõpen. Mendic.verb.bona.§.4.verb. Nouitius. §.15.& in priuile. Prædic. fol.153. & Sixt.4.Canonic.Lateran. Celeſtin. 5. congreg.Celeſtin.& confirmat expreſſe Eugen. 4. anno. 1400. Claud. in cõpend. Socier. ver.reſt.vid.Nau.c.26.nu.29.fi. [m] Soto.li.4.q.7.ar.1.ad 3.d.21.q.2.a.4.Ledeſ.q.18.ar.5.f.266.Syl ueſt.verb. cõpoſitio. Medin.de reſtit.3. cauſ.11.q. Argomanas.Hiſpan. tract.de indulg. Anto.2.p.tit.2.c.6.& citat alios. Nau.c.17.n.93.de indulg.not.29.in c.cum ſit de Iudæis.Cord.li.1.q.32.p.194.& latius li.5.q.vlt.Man.§.15.n.1.fi.& 5.& alij omnes cit.ſup.§.2.N.P. [n] Quidam Doct.ex c.cum tu. de vſur.c.quanquam de vſur.in.6.colligũt incerta reſtituẽda eſſe pauperibus iure eccleſiaſtico. [o] D.Th. cit.§.3.S. [p] Palu.4.d.15.q.5.cũ tamẽ Papa nõ diſpenſet vt qđ debetur homini noto non reſtituatur.

CAP.

CAP. XXXIIII.

[a] Soto. li.5.iuſt.q.3.ar.3.ad 2. Fr.Medi.li.1.c.14.§.4.cabeça.Mercado.li.2.de contratos.c.15. fauet Nau.c.17.nu.92.98.170.Ledeſ.2.p.q.18.ar.5.dicit probabile Palac.ad Caie.verb.inuenta.Petr. Nau.de reſt. lib.4.c.2.nu.46.75. Victor.Mant.& multi Recẽt.& Peña dicit pbabile: iura autẽ quæ oppoſitum innuunt, agunt de poſſeſſore malæ fidei, propter quæ tamen quidã aiunt inuenta eſſe pauperibus reſtituenda, Syl.& Summiſtæ verb.inuentum. Nauar. c.17.nu.92.171.Anton. Gom. to. 3. Varia.de delict. c.9.n.2. Couar. reg. peccatum.p.3.§.1.nu.2. Anto. Gabr. tom.1. verb. inuentum.& alij apud Petrũ. ſup. nu.74.quod ſane eſt tutius ſi inuẽtor rei precioſæ ſit diues. [b] Augu.epiſ.54.& ſer.11.de verb. Apoſt.c.ſi quid inueniſti.14.q.5. Caieta.cum D.Tho.q.62.art.5.ad 3.fatetur Soto & alij ſup. [c d] ſup.c.33.§.3.Q.Z. [e] De lapillis maris y ambar.quod fertur eſſe ſemen cœti.Soto.li.4.iuſt.q.3.1.con.4.lib.5.q.3.3.ad 2.col.2.Fr.Ludo.Lopez.2.p.inſtr.c.1.Victor.rel.2.de Indis.n.4.fi.Nauã.c.17.nu.170.Cou.peccatũ.3.p.§.1.n.1.fi.Sylua nuptial. lib.5.n.58.Ant.Gabr.to.1.ex Capra ver.inuentum. Inſt.de rerum diuiſ.§.lapilli.ff.eod.tit.l.item lapilli.Caieta.verb.furtum. & cum D.Tho.2.2.q.66.5.ad 2.Palud.4.d.15.q.3.art.5.con.1,Anton.2.p.tit.1.cap.15.§.2.Ang.inuentum.num.1. Sylueſt.§.1.verſ.1.& 3.Arm.§.1.furtum.§.6. Tabien.reſtitut. §.26.Nider in 7.præcept. c.4.fin. Turrec.c.ſi quid inueniſti.14.q.5. [f] l.in tantum. ff.de rerum diuiſ.vbi Bald.in rub. Iaſ.l.1. ff. de nou.oper. Segur. l.imperator.ff.ad Trebell. f.1.col.2. hinc Venetias quia ſupra mare ædificantur aiunt quidã eſſe exemptas ab Imperatore. [g] Mercad.li.6. de contrat. c.23.vt inf.de theſauro. [h] leg.7.ti.12.li.6.ord. detur.4.pars inuentori.l.1.tit.13.lib.7.recop.detur 5.pars.Couar.3.p.§.2.n.4.Molina lib.1.de primogen.c.21.n.15.Nauar.c.17.n.175. debetur totum regi in vtroque foro.Caiet.2.2.q.66.5.ad 2. Gregor.l.45.tit.28.p.3. Auendan.de exeq. Mand.c.4.num.33. nec eſſe expectandam ſententiam iudicis quia non fit in pœnam. Alij Recent.cum Soto negant prædictas leg. applicare regi (quia ſolum aiũt vt ſciẽs theſaurum eſſe in locis Regis manifeſtet) ac ſubinde non deberi ei in cõſcientia. Sot. lib.5.q.3.3.ad 2. Merca. lib.6. de contrat. fo.217. Fr.Medin.li.1.c.14.§.33. Fr. Ludouic. 2.p. inſtruct. ca.2.pag.17. Mant. Peña, Fr.Philip. de Meneſes. & ſentiũt Summiſt.Sylueſt. inuent. §.6. num.13.Armi.§.2. Tabien. reſtitu. §.26. quare Paluda. diſt.15.q.3.art.5. & Anton. 2.p. titu.1.c.15.§.2. vt non damnãt cõnſuetudinem applicandi Regi, ita nec approbant.

CAP. XXXIIII.

De quibus bonis, & quibus hominibus proſit compoſitio, & pro quo foro.

DE bonis incertis qui reis illicite accepit, aut iniuſte retinet, dicetur c.35. bona vero inuenta in ſuperficie terræ, qui bona fide cuſtodit, vt dominum quærat & ei reddat: ſi reperiri non poſsit, quidam [a] valde probabiliter aiunt, poſſe inuẽtorem ſibi retinere, quaſi habeantur pro derelicto: nemo enim agnoſcitur habere maius ius ad eã rem quã iſte poſſeſſor. ſi tamen non reddat domino agnito, aut quærere recuſet, cẽſetur furtum [b]. 2. ſi quædam bona accepit per viam depoſiti, cõmodati aut pignoris quorũ domini poſt factam diligentiã ſunt omnino ignoti: pertinet actio ex lege ciuili ad Principem ſæcularem [c]: & Papa pro tutiori conſcientia poſſet ſuper his bonis componere [d]. 3. bona incerta, quę ſub nullius vnquam dominio fuerunt, vt lapilli precioſi, & margaritæ ad littus maris repertæ, poteſt inuentor tutiori conſcientia retinere [e], quam inuenta in terris. littora enim ſunt iure gentium omnibus communia [f], quod ſi lex alicubi applicet has margaritas regi, non obligat in conſcientia [g] antequam per ſententiam regi applicentur: ſolum enim prohibet ne quis iſta inquirat. De theſauro inuento [h], aut vena mineralium, conſulendi ſunt Doctores.

2 Sed quia tutius eſt vt bona, ſi magni precij ſint amiſſa, debeant ex interpretatiua ignotorum dominorum voluntate expendi in bonum commune eiuſdem vrbis, aut potius in opera pia [i] curet inuentor facere compoſitionem [k]. 2. ad dominum & creditorem longe diſtantem res magni valoris debet tranſmitti [l]. At ſi poſſeſſor bonæ fidei, vt depoſitarius ſine magnis expenſis domini ab eo loco recedentis mittere non poſſet [m]. non licet compoſitio per bullam [n], ſed omnia debent expendi in opus pium, iuxta interpretatiuã domini voluntatem: 3. de illo qui vſuras acceptas debet, quidam aiunt, non ſuis, ſed expenſis creditoris noti debere mittere pecuniam [o]: ac ſubinde huic licita eſſet compoſitio cum Pontif.

[i] cit.A.ad fin.& cap.33.lit.O.& ſequent.

[k] Bull.& Manuel numero primo, & quinto.

[l m] Caiet.cum D.Tho.2.2.q.62.5.ad 3.Soto.lib.4.q.7.ar.1. (& ſignificat quod recedente creditore ſibi imputet dilationem debiti, quia non teneor facere expenſas vt illum quæram, ſed ille me debet quærere.) Sylueſt. reſtitut. 4.§. quarto.& addit, ſi neſcitur vbi dominus habitat, nec veriſimiliter creditur rediturus, non oportet vagari quærendo, ſed dari poteſt pauperibus.

[n] Soto.ſup.& diſtinct.21.quæſtion.2.artic.4.quia bulla ſolum concedit compoſitionem quando dominus eſt ignotus.inf.cap.35.§.1.

[o] Quia qui mutuum petijt, ſoluit vſuras ſine coactione & in ſuam vtilitatem. Sylueſt. reſtitut. 4.§. vltim. fin. & ſe refert ad verb. reſtitut.3. §.octauo. videtur Angel. reſtitution. primo. §. ſeptimo. Armil. §. 25. Anton. 2.part.titul.ſecundo. capit.tertio.§.primo Gloſ.cap.cum tu de vſur.vbi Panorm. Anani. Rauen. Bapt. Lup. de vſur. Comment. 4. numero. 47. Frater Medin. libro primo. capit.decimoquarto. §. 33.

ſicut & poſſeſſori bonæ fidei p. 4. qui ſuis expenſis tenetur rem furtiuam mittere, vt dominus ſeruetur indemnis q: excuſatur, quando ſumptus æquant aut ſuperant ſummam ipſius rei r.

3 Quibus proſit, explicat bulla: nempe Hiſpanis, aut externis in Hiſpaniam confluentibus, & habitatoribus Indiarum s, niſi iniuſte bona occupauerit ex confidentia huius bullæ t. tanquam ex immediato motiuo, aut fine principali. At non prohibetur compoſitio, ſi iam decreuerat furta facere, aut ea diutius retineat: & praua fiducia remouet prohibens, & aufert ſcrupulum ac timorem, vt facilius id præſtet, & iaceat in ſtatu peccati. 2. Catechumenis fidelibus, qui ſe ſponte ſubijciunt eccleſiæ, & petunt baptiſmum, valeat indulgentiæ u, & cum his epiſcopus, aut Pontif. forte diſpenſare poteſt in votis, & admittere illorum compoſitionem de rebus incertis. 3. vt defuncto prodeſt indulgentia bullæ, ita ſi iuſsit hæredem cum conſultatione ſapientum exonerare ipſius conſcientiam, poſſet hæres pro debitis incertis iuuari bulla compoſitionis x.

4 Pro quo foro proſit hæc compoſitio? quidam y rem ſuſpectam & ſcrupuloſam putant pro duplicis argentei ſtipe, remitti quinque millia dipondia: ſic enim plus nimio defraudantur opera pia, quorum Papa non eſt dominus ſed diſpenſator, iuxta voluntatem tam primorum dominorum interpretatiuam z, quam pauperum & piorum operum, quibus lege & more debentur incerta. 2. aiunt, ſi facta compoſitione compareat verus dominus, huic concedi actionem in vtroque foro a in ea tantum bona in quibus poſſeſſor factus eſt ditior. (Hic vero ex quo cœpit per compoſitionem bona fide poſsidere, poſſet præſcribere ſeu vſucapere legitimo tempore,) nec tenetur reſtituere bona, aut illorum fructus bona fide conſumptos, ſed in quantum factus eſt locupletior. b

5 Tutius cum Commiſſario fit compoſitio pro decima parte debiti b. At ſi iam de præterito facta ſit pro duobus argenteis tutus in conſcientia eſſe poteſt c: quia nemini habenti ius certum præiudicatur, nec vllus pauperum ad ea incerta habet ius in re. & ſubeſt cauſa publica, vt expedita ſit collectio pecuniæ in ſubſidium contra infideles: & præmiſſa domini inquiſitione coram iudice d trãſferri res põt. alias de re graui diceretur fieri deceptio & pia fraus in magna eccleſiæ parte, circa has bullas quas prædicant docti & religioſi viri, & approbant experti confeſſarij.

6 Poſſeſſor rem bona fide ſic præſcriptam, aut iuſta compoſitione

p In quo eſt vera ſententia Couar. 3. p. §. 1. Angles tit. de reſt. dub. 16. Man. n. 3. q D. Tho. d. ar. 5. ad 3. Soto. d. q. 7. ar. 1. ad 3. Ledeſ. 2. p. q. 18. a. 5. f. 266. Medin. de reſt. q. 2. Bapt. ſup. Coua. reg. peccatum. 1v. p. in princ. n. 7. Fr. Medi. Sylu. Angles. Nau. c. 17. n. 25. 42. Ant. Gab. to. 2. li. 2. tit. de expenſis. Petr. Naua. lib. 4. reſt. c. 3. n. 2. & 6. D. Tho. diſt. 15. q. 1. art. 5. q. vlti. ad 2.

r Sylu. reſt. 4. §. 4. cũ Rodor. Bern. idẽ Pano. Anan. Rauen. Cou. 1. p. princ. n. 7. Polanc. fo. 61. Manu. §. 25. n. 4. fi. & citat Scot. d. 15. q. 2. Caſtro. 2. l. pẽn. c. 11. & quidam Recent. quia domin⁹ eſſet irrationabiliter inuitus qui me cogeret, rem leuẽ, aut paruam famam cum grauiori damno reſtituere.

s Bulla, de qua generaliter ſup. cap. 20. §. 6. Manuel. §. 15. num. 12.

t Ita explicat bulla, & Manu. n. 75. & tamẽ à peccatis quæ fecit ex confidentia bullæ licet abſoluere per illam. ſup. c. 13. u ſup. c. 18. & 20. x inf. c. 37.

y z Quia vix eſt. 70. pars debiti Sylu. reſti. 8. §. 8. fin. cum Anto. alios citante. 2. p. titu. 2. c. 6. fin. negat licere quando dubium eſt an debitor poſsit reſtituere totum. Soto aliquantulum obmurmurat, & plus Ledeſ. & quidam Recen. Naua. c. 17. n. 93. valet cõpoſitio ſi non ſit indiſcreta vt remittere. 20. pro. 4. & citat Caieta. 2. 2. q. 100. ar. 1. ad. 7. vſurarius non manet tutus in cõſcientia qui cum Papa componit 15. pro. 4. Peña ait diuitem nõ abſoluerem pro tam parua compoſitione niſi reſtituat medietatẽ vel amplius.

a Cordu. lib. 5. q. 41. dub. 1. ante ſolut. arg. Man. & compoſitionem fieri ſub conditione quamdiu dominus non apparet Couar. reg. peccatum. 3. p. §. 1. n. 5. §. 2. n. 4. idem ait de Moſtrenco, nõ applicari per legem niſi ſub conditione, ſi dominus non appareat: (alias dominus ſine eius negligentia priuaretur iniuſte re propria) & hic eſt conſenſus interpretatiuus domini in quo fundatur iuſta compoſitio. Soto. Peña. At in foro exteriori dari actionem domino comparenti. ſic ſtricte videtur interpretandus hic actus diſpenſationis, ne cedat in præiudicium tertij noti. At falſum videtur nec receptũ in praxi. Abſolutio tamen à peccatis & cenſuris per bullã non liberat à pœnis fori exterioris.

b fatentur etiam cit. Y.

c cit. c. 33. §. 5. M. ſic Victor. ſæpe dicebat reſpectu præteritorum excuſandos eſſe homines ob probabilem ſentent. hæc vero habet bonos autores, & praxim: & in dubio eſt præſumendum pro iudice, præſertim ſupremo circa ea quæ in magna eccleſiæ parte acceptantur.

d Sic in cauſa & lite dubia tutum reddit ſententia rei iudicatæ qua poſsidet. & vt circa bona communia theſauri ſpiritualis ſatis eſt publica cauſa ex parte Papæ indulgentiam concedentis, licet parua ſit diſpoſitio recipientis. ita circa temporalia incerta, quæ pertinent ad bonum commune: & in diſtributione beneficiorum ſimplicium, licet peccauerit omittens digniores, aut concedens vni multa: ſed circa hæc bona communia factum tenet in præterito. Secundo, vt portionem quartam bonorum quæ in primitiua eccleſia aſsignabatur pauperibus, conuertit Pontif. in beneficia aut hoſpitalia, quia nullus pauperum habebat ius ad illa: ita in propoſito. 3. vt lege præſcriptionis transfert dominiũ, ita compoſitione bullæ: quando dominus negligens fuit aut ignoratur poſt diligentiam factã.

e Tandem

habitam, non debet domino poſtea comparenti e: quia reſpub. & Papa ex prædicta cauſa donare, remittere & transferre potuit dominium abſolute in poſſeſſorem bonæ fidei. ſicut ſi hic ea incerta diſtribuiſſet minutatim in pauperes, aut ſi confeſſarius ſeu epiſcopus huic poſſeſſori tanquam pauperi applicaſſet, non debetur reſtitutio domino cõparenti: nec per iudicem compellet dominus, quamuis probet Petrum res illas habuiſſe & diſtribuiſſe. ſic enim omnes intelligunt non eſſe piam fraudem f, ſed compoſitionem fieri abſque conditione, vt poſsit rem illam conſumere & donare, tanquam proprius dominus, durum enim onus eſſet quod hic obligaretur eam rem intactam cuſtodire in perpetuum. At qui imprudenter ante debitam diligentiam curauit fieri eam applicationem & compoſitionem, ſibi imputet ſi comparenti domino reddere teneatur g: quia bona fide poſſidere non cœpit nomine proprio tanquam dominus. Quæ ratio probat licitum & tutum eſſe. vt preſſus debitis incertis capiat bullas compoſitionis h: quamuis quidam docti trepident & obmurmurent i.

7 Quidam incerta iniuſte quæſita retinentem damnant mali ſtatus k, quamuis animum habeat quærendi compoſitionem: eo quod præceptum reſtitutionis, quod negationem quandam includit, obligat ſtatim eum qui poteſt. At excuſari poteſt qui breui ſperat bullam compoſitionis, aut parat adire Commiſſarium l: & eſt in ea animi præparatione, vt velit omnia reſtituere, ſi non impetret iuſtam compoſitionem: præſertim ſi adſit quædam impotentia, aut alia iuſta cauſa quæ excuſat ne ſtatim reſtituat. ſic excuſantur quidam expectantes iubilæum, aut Pontif. gratiam, vt abſoluantur à reſeruatis & pœnitentijs iniunctis, aut diſpenſentur in voto, aut in occulto impedimento beneficij habiti m, aut matrimonij contracti n: ſi modo curent breui diſpenſationem obtinere.

8 Si poſſeſſor ſit pauper pro ratione ſtatus, aut prolem & parentes habeat indigentes, curet vt autoritate epiſcopi (qui vicem Dei & ignoti domini ſupplet) fiat ſibi applicatio o, qua de non domino fiat verus dominus: aut certe id fiat per doctum & prudentem confeſſarium, aut cum conſilio alterius ſapientis. ſi tamen vir timoratus & prudens ſibi actu quodam externo p applicauit eam partem qua pro ratione ſtatus indiget, ſecurus eſt in foro conſcientiæ: cum non ſit deterioris conditionis hic quam alij pauperes, quamuis iniuſte acceperit. quo ita facto non tenebitur domino poſtea reperto ſatisfacere ratione acceptionis iniuſtæ (cum culpa ſit purgata per diligentiam & applicationem legitime factam) nec ratione rei acceptæ, in qua factus eſt ditior: quia eo facto acquiſiuit dominium rei. nec magis tenetur compenſare fuſis orationibus pro domino ignoto q. quam alij pauperes quibus ea res applicaretur.

CAP. XXXV.

Quando iniuſte quæſita dicantur incerta? & de caſibus. 19. in quibus inſtructio Commiſſarij concedit fieri compoſitionem.

Incerta dicuntur bona, ſi dominus poſt diligentiam quæſitus, ſit omnino ignotus: ne alias priuileg. compoſitionis cedat in præiu-

e Tandem Soto. diſt. 21. q. 2. art. 4. Mercad. lib. 6. de contrat. Sylueſt. reſtit. 3. §. 7. verſ. 5. reſtit. 6 §. 5. verſ. 1. reſt. 8. §. 4. Nauar. capit. 17. num. 93. multi Recentior. Victor. Ledeſ. quæſtio. 18. 5. fin. Fr. Medin. §. 33. Petr. Nauar. ſup. num. 50. 56. quod Peña dicit probabile. vid. Anton. Gabriel. tom. 2. tit. de ſolutio. con. 11. ſic quando votũ fuit autoritate eccleſiæ diſpenſatum, non tenetur ad illud, licet ex impotentia aut negligentia omittat implere id in quod commutatũ eſt.

f Vt quidam errant in ſimili, dicentes, quod indulgentiæ niſi concurrant multa, ſunt piæ fraudes.

g Sic temperandi ſunt cit. §. 4. A. & Caietan. 2. 2. quæſt. 62. 5. ad 3. Sylueſ. ſupr. Soto. aut ſi quis pauper non publica autor. per bullam aut epiſcopum, ſed priuata ſibi applicet rem quam tenet in indiuiduo, compelletur reddere domino comparenti. Soto.

h Cit. cap. 33. §. 5. M.

i Cit. ſup. §. 4. Y.

k Soto. lib. 4. iuſt. ad fin. Ledeſ. quæſtion. 18. 5. fol. 266. colum. 1. Nauar. cap. 17. num. 93. vid. num. 77. Manuel. num. 11.

l m Nauar. capit. 27. num. 194. §. 6. addit. Hiſpan. numer. 28. §. 2. & bene Anton. 2. part. titul. 1. capit. 5. §. 11. cum Hoſtien. titul. de Simon. Frat. Medin. lib. 1. cap. 14. §. 21. fin. Cordub. caſ. 4. & 41. Syluest. benef. 3. in princip. & §. 20. & 19. renunciatio. §. 3. fin. Tabien. benef. 3. §. quinto. Armi. §. 59. facit Perez. leg. fin. titul. 9. libro ſecundo. Ordin. quia dum facit diligentias non eſt in mora, & addit Antoni cum Hoſtienſ. quod hic pauper Simoniacus poteſt interim ſuſtentari ſtricte ex fructibus, quamuis D. Thom. 2. 2. quæſt. 100. articul. 5. ait ꝙ tenetur mox renunciare. nempe quando non ſperat diſpenſationem.

n Cordub. caſ. 4. Naua. capit. 3. numero quinto lit. L.

o Caietan. 2. 2. quæſtio. 62. articul. 5. ad 3. Nauar. cap. 17. numero. 93. 171. cap. 25. numer. 122. Ang. inuentum. §. tertio. Syluest. §. 1. verſ 2. Armi. §. 1. licet ſcrupuloſe loquatur Soto. libr. 4. q. 7. artic. 1. ad 3.

p Quia ſine actu externo non exercetur iuriſdictio, nec fieret applicatio alteri. Ledeſ. epiſcopus Chiapæ in reg. confeſsio. Indiæ propoſ. 7. fin.

q Nauar. capit. 17. numero 93. & tamen Hiſpan. numer. 171. & Ledeſ. artic. 5. pag. 265. colum. 4. monent vt orationibus pro domino ignoto compenſet.

C A P. X X X V.

a Soto [a] 4.iuſtit.q.7.art.1.ad.3.Manuel.§.15.nu.9. [b] Propendet Soto.ſup. & quidam Recent.epiſcopus Chiapæ.ſup. [c] Fatetur Soto.Victor.& Thomiſ.cum Caietan.2.2.q.62.art.5.ad.3: & verb.reſti.c.4.Ledeſ.2.p.q.18.ar.5.fol.266. Sylueſt. reſtit.8.§.3.& 7. Nauar.c.17.nu.93.c.26.nu.29.fin. Frat. Alexand.lib.1.tit.3.c.15. colu. penult. cum Federic. conſ.32. Hoſtié. Anchar. Butrio.Ioan. Anani.c.cum tu.de.vſur.& colligitur ex dictis Boer. deciſ.127.n.14. Dueñas. reg.366.ampli.6. ſic qđ legatur pauperibus in communi poteſt dari fabricæ eccleſiæ pauperis. Sylueſt.Nauar. Perez.l.1.tit.2.libr.5.Ordin.pagin.81. facit Couar. reg. peccatum.3.p.§.1.nu.2.

d [d] Bulla, & ſic Trident. ſeſ.23.ref.c.1. iubet vt fructus amiſſos defectu reſidentię, reſtituat fabricæ aut pauperibus loci vbi eſt beneficium. ſed pro foro conſcientiæ, ſatis eſſet, eam partem compoſitionis, aut fructuum dare cuicunque operi pio alterius regionis: vt dare ſolet beneficiarius dum abeſt à beneficio. Nauar.cap.17.num.93.cap.25.num.115. & Hiſpan. 121.fin. Apol.de reddit.q 1.mon.77. num.3.q.3.mon. vlt. & ſignificat Sylu.Perez.& Couar.ſup.& alij cit.c.

e [e] Cynus.Anton.Panorm.apud Nauar.c.17.num.34.fin.Sylueſt.& videtur Couar. reg. peccatum.2.par.§.2.ſed oppoſitum eſt probabilius cum Nauar. Caiet.& Recent.2.2.q.62.artic.5.ad 2.Soto lib.4.q.7.art.1.ad 2.Manuel.§.15. à num.62.

dicimæ tertij. quare ſi quis nouit ſe vni ex duobus aut tribus viris debere, quem certus eſt defraudaſſe iniquo contractu, aut vſuris, non poteſt fieri compoſitio a: quia probabiliter notus eſt dominus: & debet pro ratione dubij in iſtos, aut eorum hæredes diuidere reſtitutionem. 2. quidam putant, ſi quis ſurripuit bona ex hac vrbe, nec poſt diligentiam agnoſci poteſt dominus aut hæres illius, reſtituendum eſſe ciuibus eiuſdem vrbis b: vt quædam portio contingat dño læſo. At quia tutũ eſt ſatisfieri ſi hęc incerta diſtribuantur quibuſuis operibus pijs alterius etiam regionis c: prodeſt pro his incertis compoſitio. ſed vbi pro redditibus beneficij cũ commiſſario fit compoſitio, bulla iubet dimidium decimæ (pro qua decima parte fit compoſitio debiti centum mille dipondiorum) diſtribui in fabricam aut in pauperes eius loci d vbi eſt beneficiũm.

2 Vna ex tribus cauſis acceptio fit illicita. 1. ſi turpis cauſa, ſit motiuum, vt meretrix publica, turpiter agit, ſed non turpiter accipit. 2. vt turpitudo ſit ex parte dantis & accipientis, vt ſi detur iudici pro iniuſta ſententia. 3. ex modo ſi per iniurioſum metum, aut fraudem, aut aliter intulit damnum.

3 Quod meretrici promiſſum eſt temperate, ſecuto actu turpi, datur actio in vtroque foro, quia vendidit voluptatem aut locauit operas corporis. & bulla exprimit de his non fieri compoſitionem, quia non tenetur reſtituere. ſed quia pretium fœminæ non publicæ (præſertim dum actus lege ciuili punitur, vt ſtuprum, adulterium, inceſtus, aut ſacrilegium) ſecundum quoſdam Doctor. debetur pauperibus e, nec poſt actum datur actio petendi promiſſa: quidam monent pro his fieri compoſitionem. ſed reuera non obligat. 2. in cauſa temporali, (id eſt, non ſpirituali) quod iudex accepit à litigante pro ſententia iuſta, tenetur reddere eidem danti f: quia vt vexationem redimeret ſic dediſſe videtur, nec magis transferre dominium quam in vſura. At ſi in lite omnino dubia dedit animo ſubornandi iudicem, vt pro ſe omnino ſententiam ferat, cenſetur conſors in pari turpitudinis cauſa g: ſecus ſi muneribus etiam pecuniarijs intendit amicitiam iudicis conſeruare h: quamuis in re notabili iudex prohibeatur munera accipere.

4 Si ob promiſsionem ſententiæ iniuſtæ recepit pecuniam, non debet conditionem implere, ſed pretium domino reſtituere i: quamuis quidam ob parem turpitudinis cauſam dicant diſtribui poſſe pauperibus k: ſicut acceptam pecuniam pro precibus l, quæ reſoluuntur in precium dum rogat iudicem pro iniuſta ſententia. 2. impleta conditione ſententiæ iniquæ, quidam aiunt reſtituendum eſſe domino m. At quia hic indignus eſt, aiunt alij pauperibus n: quia turpitudo opere completa eſt vtrinque. & quia iniuſta quatenus

f g [f] Soto. [g h] Sic poſſet iudex pręſumere, ne reddat donanti, ſed pauperibus. [i] Medin. C. de reſtit.q.3.cauſa.10.& q.2.ad 2. Manuel.nu.21. Nauar.cap.17.num.30, verſ.4.capit.23. num.102.ad fin.103.111. ad.15. Sylueſt. Simonia.§.20. Soto. Palud.d.15.q.3. artic. 3. con. 3. Petr. Nauar. libr. 4.reſtit. cap. 2.numer.14. Peña, & Recent. Cordu. libr. 1. q.32. dict.5.& caſ.35. quia dominus non abdicauit dominium niſi ſub conditione cauſæ ſecuturæ.

k [k] refert Medin.ſupra. & probabile ſentit Nauar. tenet Couarr. reg. peccatũ. 2.p.§.2.nu.7.fin.

l [l] Man. nu. 29. at qui bona fide rogat iudicem vt mitiget aut remittat pœnam reo, non peccat: quia intendit de his quæ arbitrio illius iura relinquunt.

m [m] Soto (etiã in ſimonia completa iubet pretium reddi domino) libro 4. quæſtio. 7.1. ad.2.

n [n] Communis. Manuel num.21.Paludan.diſtin.15.quæſtio.3.art.5.Adria. de reſtitut.quæſtio.19.Sylueſt.reſt.2.§.2.Medin.de reſtit.quæſtio.26.& 27.ad 4.Couarru.ſup. num.6. Cordub.lib.1.q.32.Ledeſ.2.part.q.18.5. fol.264. Mercad.lib.6.de contract.capit.16. Nauar.cap.25. numer. 12. & in extrauagant. de Datis pro gratia. not.9.numer.15.not.32.num 46. At cap.17.num. 30.& 95.excuſat iudicem à reſtit. pretij pro iniqua ſentent. vtili, ſicut & pro alia cauſa turpi: quia iure non fit incapax, vt acquirat à ſponte dante (vt de ſimoniæ mentalis pretio) quod affirmant quidam Recentiores.

o Soto

o [o] Soto lib.5.q.8.3.Caietan.2.2.q.71.3.Nauar.c.25.num.28.§.2. Manuel. nu.24.Sylueſt.aduocat. §.10.vbi Caietan.Ang.Tabien.Armi. Alcoc.c.26. Anto.3.p.tit.6.c.2.§.5.c.3.§.7. Pelag.2.de planct. eccle. colu.35. Matienz. dial. relator. & aduocati: Perez. leg.2. col.7.fin.tit.19.lib.2.Ordin. l.4. col.2.tit.19.li.8.

p [p] Bulla & Manuel. nu. 25. de teſte: Nauar.c.25.nu.41. Soto lib.5.q.7.ar.1.D.Tho.2.2. q. 70. de Tabellione. Nauar.num. 52. Sylueſt. Caiet. & Sũmiſt.ver. Notarius.Fr.Medin. lib. 1. c. 16.§.5.

q [q] Nauar.c.17.num.30.& ſeq.

r [r] Affirmant multi Recentior.& Peña.

s [s] Quia bulla excipit. Man. nu.27. vid. Nauar. de Dat. pro gratia. not. 9. num. 14. pretium vero ſimoniæ niſi ſit completa in ordine aut beneficio, poteſt retinere. Nauar.c.23.num.103.& ſeq.c.25. nu.113. cap.27.num.106.vid cap.17.num.32.

t [t] Soto.lib.9.iuſt.q.7.ar.3.ad 4. Angel.reſtit.§.8. Victor.Mant.Sotomai.Peña. Cueuas.& communiter Magiſtri. Caietan.2.2.q.187.artic.5.Fr.Medin. lib.1.cap.14.§.35.Nauar.apol.de reddit.q.1.mon. 34.& q.2.mon.25.nu.1.nec reuera differt.cap.17. num.107.contra Manuel.num.49. cum Adrian.de reſtit.q.15.

u [u] Alex.4.p.q.86.m.3. Adrian.Medin.C.de reſtit.q.2.fol.7.Soto ſup.& tract.in cauſa pauperum.c.9.10.fauet Chryſo.hom.37.ad popul. Victor.Mant. Peña & Recent. 2.2. q. 100.5. ad 4. Manuel num.48.

x [x] Soto.Frat.Medin.Caietan. Victor.Mant. Peña.ſup.

y [y] Nauar. apolog. q.1. mon.28.capit.17.numer.107.dicit commun.addit. Caietan. qui finxit morbum & plagas vt prouocet ad eleemoſynas, non peccat mort. licet poſſet labore victum quærere, ſed eſt ocij amicus. imo & diues vt ait D. Thom. poſſet peregrinari mendicans ratione humilitatis & pœnitentiæ iniunctæ, nec tenetur reſtit. Soto contr. Sotum Maior. & Meneſes.

z [z] Cordub.caſ.98. Manuel.num.51.fin.

a [a] Vt de ludo Aleæ, teſſeræ & tabularum putant etiam pro laicis fieri per leges ciuiles Imperatoris inhabilem vt acquirat dominium, vbi leges nõ ſunt conſuetudine derogatę. D.Tho. 2.2. q.32.ar.7.ad 2. (vbi vid. Bañes) & in 4.d.15. q.2. ar.4.Richar. ar.5. q.8.Palud. q.3. art. 5. Abulenſ. Matth. 6. q. 56. Anto.1. p.tit.1. c.23. §.3. Arm. ludus. §. 4. & ſpecialiter de clerico in ſacris, aut beneficiario (quia expreſſius prohibetur ſub mortal. ludere aleis notabilem quantitatem. c.clerici.2.de vit. & honeſt. c. epiſcopus.35 d.vbi Turre. q.1. quod renouat Trid. ſeſ.22. ref.c. 1. Nauar. c. 19. num.9.) quod teneatur lucrata reſtituere pauperibus; aiũt Nau.ſup.& apol.de reddit. q.1.mon.27.Syl.ludus. §.11.& 13. Stepha. Aufrer.de ludo.ar.3.n.7.Pariſ. de ludo.nu.31.Baptiſt.de ludo.q.10. B.Bernardin. de reſtit.ſer.37.ar.2.c.3.& refert Alcoc. de ludo.c. 26.& ſeq.Manuel in bulla.§.15.num.45.

b [b] Bañes.Alcoc.Fr.Medin.lib.1.inſtruc. cap.14.§. 28.Ludou. Lopez.2.p.c.33.Soto lib.4.iuſt.q.5.art. 2.Peña & commun.Recent.

c [c] Doct. ſup.

d [d] Soto.ar.2.col.10. Fr.Medin. Ludou.Lopez.ſup. Manuel.nu.32.Couar.reg.peccatum.2.p.§.4 num. 8.Recent. quia ius repetendi ex lege partim datur in pœnam ludi prohibiti non tam in fauorem perdentis, quam in odium ludentium. Couar.d nu.8.& n.1.& 3.Med.C.de reſt.q.22.f.71. pœna autem nõ debetur in conſcientia ante iudicis cõdemnationes, & ea actio repetendi datur etiam extraneo. ſi tamẽ alter iniuſte lucratus eſt, vt per fraudem, aut quia inuitum coegit ad ludum, liceret clam compenſare Ludouic.c.35.Manuel.nu.35.fin. & conſtat ex generali doctrina Nauar.c.17.num.112.& ſeq.

eſt efficax & vtilis ſententia, non minus profertur ex officio iudicis, quam iuſta ſententia: ac ſubinde pro his facienda eſſet compoſitio: 3. de aduocato patrocinium iniuſtum ferente quando clientulus iniuſtitiam nouit o, & de teſte iniquo & tabellione, alijſque miniſtris iuſtitię iniuſtam cauſam fouentibus p, tutius eſt vt pauperibus reſtituant pretium iniqui officij. At qui pretium recepit vt alterius inimicum occideret, non eſt in conſcientia obnoxius reſtitutioni pretij q: quia nihil fecit autoritate publica quod gratis facere ex officio teneretur. Cæterum in his caſibus poſſet pretium retinere ex libera domini voluntate pro re vtili r: ſicut & adultera inique accipit pro iniuſta voluptate: quia lex iſtos nõ fecit incapaces. 4. iudex eccleſiaſticus non poteſt componi in pecunijs acceptis pro ſententia aut cauſa ſpirituali in ordine vel beneficio: quia ſimonia completa in his expreſſe facit incapacem s. & bulla excipit caſum ſimoniæ in diſpenſatione aut compoſitione.

5 Acquiſita per fraudem ſunt reſtitutioni obnoxia. 1. ſi quis diues paupertatem ſimulans à multis accepit tenues eleemoſynas: non tenetur ex rigore reſtituere t: quia ſubſiſtit principalis cauſa vt illi dederint nomine Chriſti: vt ſi vir doctus ficta per hypocriſim ſanctitate recepit beneficium, quod digne adminiſtrat poteſt retinere u. 2. ſi tamen fingens magnum morbum corrogauit pingues eleemoſynas. quidam aiunt reſtituendum eſſe primis dominis x: ſicut qui fingens ſe cognatum accepit ingentem pecuniam. At ſatis eſt reddi pauperibus y: quia illi intenderunt donare Chriſto in paupere, non tamen huic impoſtori. 3. habens iuſtam licentiam & ius vno anno petendi eleemoſynas per ſe vel per alios: ſi id ius locauit alteri, quidam cogunt id quaſi turpe lucrum reddi pauperibus z, aut componi pro ea re: Quæ ſententia nõ eſt certa: quia expreſſo iure non prohibetur locare, nec fit inhabilis vt pretium locationis recipiat.

6 Qui ludo fortunæ prohibito abſque fraude lucratus eſt quidam aiunt non poſſe ſibi retinere a. At nulla lege Hiſpan. aut etiam Imperiali iuris communis fit incapax vt dominium acquirat b. ſed lex in pœnam concedit actionem repetendi per iudicem intra certum tempus c: nec tamen poteſt ſine iudice clam accipere in recompenſam d. Secundo tenetur re-

e De

[e] De quibus Nauar.c.17.n.105.Soto.ſup.Couar. Alcoc.de ludo.c.14. Bañes cum D. Tho.2.2. q.32. ar.7.Abulen. Matt.6.q.56. & generaliter quis non poſsit donare, Summiſt.verb.donatio.Syl.donatio.1.§.1.Ang.don.1.§.5. & ſeq.Arm.§.3. Fr.Garcia.1.p. de contratos.c.4.& de ludo Naua.c.19.n.12.

[l] cit.ſup.§.6.D.fin. [m] l.8.&9.tit.7.lib.8.recop. quaſcunque promiſsiones, obligationes, & fideiuſsiones in ludo eſſe irritas Nauar.c.19. num.17.& add.Hiſpan.num.15.(ſed falſo citat Sotum ar.2.fin.) Caſtro.c.2.Cordub.caſ.94. Fr.Medin.& Recent. Manuel. nu.41. & ſequen. Alcoc.c.31. Couar.reg.peccatum. 2.p. §.3.nu.5.§.4.num.8.Ludou.2.par.c.54. Adrian. de reſt.q.12.

ſtituere ſi quid notabile lucratus eſt ab his qui alienare nō poſſunt [e], vt ſunt filij familias, ſeu ſcholares regulares, vel minor pupillus & coniugata (poſſet vero eiſdem reſtituere damnum [f]) aut in Caſtella ſi à milite quādiu eſt in bello in regis ſeruitio tabulis, aut teſſera lucratus ſit [g]. aut ſi ludere nolentem incitauit inuitum vt luderet metu infamiæ [h]. cum tamen filius familias [i] aut ſic inuite tractus [k] lucrum retinere poſsit ab alio ſtatum illius ſciente: quia hic contractus periculi (cui vterque ſe exponit in lucro vel damno) claudicare poteſt in fauorem minoris. ſi vero ſtatum neſciebat poſſet clam compenſare damnum ſibi illatum à filio familias [l]. 3. iure communi qui ſub fide credita amiſit ludo etiā licito poſſet tuta conſcientia non ſoluere [m], licet chyrographo aut pignore dato fateatur ſe debitorem quia poteſt ſe eximere exemptione & priuilegio legis. conſuetudo tamen interpretatur, vt alter retinere poſsit ſolutum ſponte etiam à milite [n]. quia ſoluens, tacite renunciat priuilegio legis: & vult ſeruare promiſsionem & contractum iure naturæ & communi obligantem. Qui amiſit ſub iuramento ſoluendi, tenetur ſoluere [o]: poteſt tamen ſoluta repetere [p]: aut relaxato per epiſcopum iuramento abſque citatione etiam partis, non ſoluere [q]. 4. ſi per fraudem contra legem ludi lucretur [r]: ad quam reducitur nimius exceſſus peritię & dexteritatis

[f] Alcoc. de lud.c.18. Manuel.nu.34. vt ex cauſa depoſitū redditur fieri deponenti. Nauar.c.17.nu.29. etiam recuperato pretio rei furtiuæ quā bona fide ab illo emeram. Caiet. verb. furtū. Armi. §.4. Peña & quidam Recent. 2.2. q.62.a.5. Soto lib.4. q.3.ar.1.vid.Pet.Nauar.lib.3.reſt.c.4.n.200.lib.4.c.2.nu.19. ſed communiter male lucratum à filijs familias reddendum eſt parenti; & res furtiua, domino: ſed monito fure ne iterum reſtituat. Soto. Pet. & Nau. idem Anto.Gabr.Caiet.d.ar.5.Syl. Angles de reſt.

[g] l.1.& 7.tit.10.de los tahures.li.8.ord.& l.10.& 11.tit.7.lib.8.Recop.Alcoc.c.29.& Soto li.4.q.5.a.2. Manuel nu.45.obligant reſtituere militi intra Caſtellam tantum, quando eſt actuale prælium: qui caſus quia raro incidit non derogat legi per nō vſum. ſed non obligat in Aragonia quæ non ſubditur legibus Caſtellæ. facit Nauar.c.19.nu.13.concedit tamen cum milite ludere duobus argenteis ad oſculenta, vel crumena, nō quidē taxillis, ſed aleis.

[h] Bañes & Recent.cum Caiet. & D.Thom.q.32.ar.7.Soto.ar.2.Couar.nu.7. Caſtro lib.2.leg. pœnal. cap.2.verſ.3. Alcoc.c.21. con.4. Fr.Garcia.2.p.c.19.Fr. Alexan. lib.2.tit.3. cum Bald.rub. C.de cond.ob turp.cauſ. Dominic.c.epiſcopus.35.d. Fr. Medin.lib.1.c.14.§.33.Nauar.c.19.nu.12.Manuel §.15. nu.39. at qui precibus etiam importunis rogat ludere, non cogit & poteſt lucrari ab eo. Alcoc. Fr.Garcia, Peña, Bañes & Recent.contr.Adrian.

[i] Nauar.nu.12.Gabr.4.d.15. q.13.dub.6. Sylu. ludus.§.17.Armi.§.9.Bañes dub.1.con.3. Fr.Garcia.Medin.q.22.Sarmiento de reddit.p.1.c.2.num.19.& quidam Recent. quia claudicare poteſt contractus ludi in fauorem Minoris: maxime quia finis ludi eſt recreatio, vt in ſponſione poteſt vnus triplum perdere pro vno alterius quamuis oppoſitum tenet Soto.q.5.ar.2.col.8. verſ.aliud dub. ſed cum trepidatione & variat. Anton.1.p.titu.1.c.23.§.6.

[k] D.Tho.ſignificat q.23.ar.7.ad 2.Manuel num.40.& colligitur ex cit. ſup. cum Angles & Ludou.2.part.cap.34.contra Alcoc.cap.21.

[n] Quidam limitant ſtando in iure naturę & communi Soto, Caſtro, Alcoc. At locū habet etiam in Caſtella dum ſoluit ex vi promiſſionis de ſe licitæ & renunciat priuilegio legis quod ſi forte dict.l.8. aliquando obligauit in conſcientia nequis reciperet ſolutum: eſt tamen interpretante conſuetudine ſenſus eius, vt det ius irritandi contractum & promiſsionem, ſed non vt faciat incapacem dominio acquirendo: vt de teſtamento minus ſolemni dicitur. tenent Recent. Mant.Peña, Bañes quæſtion.32.artic.7.pag.1184. Medin.de reſtitut.quæſtio.22.verſ.Corollarij. col.14. ſentit Alcoc.capit.30.dicit ſe non auſum obligare ad reſtitut. & ita tenere viros doctos, quos conſuluit. & facit capit.33.34. ſentit Couarru. §.4. numer.8.fin. ſi attente cum præcedentibus legatur. & Caſtro capit.ſecundo, quia referens dict. leg. ait contractum promiſsionis eſſe inualidum, ſed nihil expreſſit de tranſlatione dominij Nauarro capit.19.numer.17.& verbo conſultus.Pedraza in ſeptimo præcepto. §.32. Gutierrez de iurament. confirmat. capit.53. numero ſecundo. cum Auendan. ſecunda part. in prætorum.capit.nono,numero quarto. Tello in ll. Tauri, Soto vero loquitur cum formidine, non ſolum in foro exteriori, ſed interiori vt reor lex hæc obligat.

[o] Gutierrez ſupr.& commun. vt iurans tenetur ſoluere vſuras. capit.1.c.debitores. de iure iurand. Cordub. caſ.94.

[p] Omnes pro vtraque ſententia citati. Nauar. numero decimoſeptimo, & Hiſpan. numero decimoquinto, quia poteſt renunciare iuri priuato ſoluens & deinde vti beneficio legis.

[q] Nauar. Cordub. Soto. artic.2.fin. Recent. ſentit Peña vt qui metu ad redimendam vexationem iurauit dare precium, aut ſoluere vſuras, poteſt petere relaxationem: nec cenſetur præiudicium partis, vti priuilegio abrogante omne ius alterius.

[r] Eſt communis. Naua. Manuel, nu.37. vt quando dolus

dolus dedit totam cauſam contractui: qui falſis taxillis, aut chartis vtitur, aut ſibi notis, aut admonetur nutu ab inſpectore. [s] Nauar.cap.decimonono.num. decimo quinto. Medin. quæſt. 22. ſentit Frat.Medin.fol. 151. iuncto. 152. fin.Manuel. n.38. fr. Lopez.cap.35.

Cordub.caſ.71.& alij quidam obligent ad reſtitutionem capientes ligna etiam de proprio oppido. niſi capiat modicum quid pro neceſsitate Nauarr. cap.17.num.122. [d] Nauar.cap.17.num.125.& ſequent.Manuel.num.60.Cord.caſ.120.

ignotus colluderi [s]: nam ſi nouit, cedit iuri ſuo [t], vt qui ludit cum filio familias noto. 5. quidam aiunt lucrata ludo à beneficiario obnoxia eſſe reſtitutioni in pauperes [u]. ſed probabilius eſt retineri poſſe [x]: quāuis beneficiarius peccet prodigens in vſus profanos & luxum. In his fiet cōpoſitio ab his, qui volunt tutiorem ſententiam ſequi [y].

7 De illo qui damnum intulit indulgens venationi prohibitæ. 1. lex quæ prohibet venationem aut piſcationem certi temporis aut modi [z]; aut in nemore certi domini non concluſo, non obligat reſtituere [a]. 2. ſi in nemore concluſo occidit animalia, vt cuniculos, aut feras, vel columbas (niſi à columbario diſtent per leucam) tenetur domino reſtituere [b]: 3. ſi incidit ligna priuati nemoris concludi: niſi conſuetudo interpretetur permitti ſub reatu pœnæ, ſi capiatur [c]. 4. ſi dum venatur infert damnum ſegetibus aut vineis, quas equis conculcat [d]. aut cuſtos gregis ſinit paſcere ſegetes, aut vineas alienas [e]. 5. in venditione, ſi fraus facta ſit & defectus ignotus ſit emptori [f]. 1. in ſubſtantia rei venditæ. 2. in quantitate, numero aut pondere & menſura: vt ſi tabernarius ſolitam vini menſuram decurtet [g], aut limphatum pro mero vendat (ſecus ſi in muſti decoctione addatur vtilis aqua: ſicut & argentarius pro ratione ponderis addat ligam ſolitam argento [h].) 3. in qualitate tolerabilior eſt ignorantia defectus, quando iuſto pretio venditur res de ſe vtilis emptori [i]. eadem fraus interdum accidit ex parte emptoris decipientis [k]. & generaliter in omni contractu iniquo, & vſurario fraus inducit reſtitutionem [l]. In his ergo ſi dominus ignoretur, curanda eſt compoſitio [m].

CAP. XXXVI.

Et circa bona beneficijs annexa & de Moſtrenco.

QVædam bona dicuntur ſpiritualia, eo quod ſint annexa titulo ſpirituali vt beneficio. in quibus male perceptis ſecurior fit compoſitio & remiſsio per Pontif. [a] quia ab eo pendet horum diſpenſatio, non autem à ſæcularium etiam patronorum interpretatiua voluntate. i. ſi habens verum titulum impeditur ab acquiſitione fructus futuri: vt ſuſpenſus à beneficio [b], aut iacens in excommunicatione denunciatus & contumax [c]: ſi non

[t] Med. Nauar. Ludou. Manuel.contra Alcoc. cap. decimo nono.

[u] cit. §.6. A. Naua.ca.19. num.9. cum Sylu. ludus §.11. quia putat beneficiariū non eſſe dominum redditus ſuperflui, ſed de iuſtitia deberi pauperibus.

[x] Sarmiēt. in defenſione de reddi. contra Nauarr. Soto. Couarr. & commun.

[y] Manuel. num.46.

[z] Nauarr. cap.17.à.n.120. Soto.4.iuſt.quęſt.ſexta. artic. quarto.Medin. de reſt. quæſtio. 12. Manuel.nu.52.

[a] Manuel.num.54.Nauar.num.128. Sylu. & ſummiſt. ver. venatio. [b] de columbis.l.7.8. lib.7.recop. Nau. num.128.cum Mai.Medin.Manuel. num.55. Soto.lib.4.quæſtio.5. artic. 4. Perez. l.40.tit.19.lib.8.ord.Cord.caſ.119. ſed falſo caſ.121.propendet quod vltra leucam occidens tenetur reſt. ſed ipſum non obligaret, quia commun. iſtum excuſat Peña addit dicit Sotum limitandum quando fecit ſtragem columbarum: ſi tamen paucas aucupatus eſt de non cicuribus intra leucā, non obligari ad reſtit. [c] quia oppidum, Syluam. cędūam vendit priuato domino, aut donat cum eo onere: aut ſi dominus plantauit & ſepiuit, videtur conuentio, vt ligna vilia quæ tellus ſpōte profert, & conſeruat cum modica hominis induſtria & ſine illius expenſis capiant vicini pro neceſſario vſu ſub pœna, &c. Frat. Medin. Peña, Mercado, libr.5. de contract. cap.16. & quidam recent.Manuel.n.58. quanuis Soto.lib.4.quæſt.6.artic.4.Ledeſ. 2. part. quæſt.18.art.3.Frat.Medin. de reſtit. quæſtio. 12.

[e] vt exprimit Bulla & Manuel. num.52. Nauar.cap.17. num.125.& 27. 211. 227. Cord. caſ.71. cum Med. de reſtit. quæſtio.31.Soto. li.4.6.artic.5. Ledeſ.ar.4.

[f] Caietan. cum Diuo Thom. 2.2. quæſtio.77. Soto lib.6. quæſt.3.art.2. Medin q.34.Cordub. caſ.91. Syl. emptio. §.20. Nauarr. cap. decimo ſeptimo. nu.169. ca.23. num.89.Couar. reg.poſſeſſor.2.par. §.11. numer.5. Pinel.l.2. de reſcindend. vend.3.par. cap. quarto. nu. decimonono. Manuel.nu.68.

[g] Nauar.cap.17.num.169.Manuel.num.37. contra Sotum qui in caſu permittit decurtari menſuram vini aut aquam miſceri. [h] Manuel. num.74.vid.Cordub.caſ.91. [i k] citat. F. & Manuel. num.72.&.71. [l] Nauar.ca.23.num.77.& paſſim Doct. [m] Manuel.num.61.

CAP. XXXVI.

[a] Soto. lib.9.iuſt.quæſt.8.artic.1.ca.fin.Mandoſ.prax.ſignatur. tit.ſimonia. Manuel.§.decimo quinto.num.13. [b] Nauar.cap.25.nu.124.cap.17.num.94.ſummiſt.verb.ſuſpenſio.imo ſi occulte ſuſpenſus ab omni officio ordinum exercuit indigne id quod pertinet ad officium beneficij, vt parochus homicida tenetur reſignare titulum beneficij & indignus eſt vt fructus capiat. Couar.2.part.ſponſal.cap.6.§.8.num.7. [c] Nauar.ca.25.num.124.cap.27.num.21.§.10 Manuel.num.17.communis in. cap. Paſtoral. de appell. Pan. nu. decimo octauo.Hoſt.Henr.Collectar. Franc. Couar.3.Var.cap.13.num.8.verſ.12.Perez.l.1.tit.5.libr.

8.Ord.pag.174.Palud.diſtin.18.quæſtio.4. col. 2. Gabr.quæſt.2.artic.3.dub.1.Adrian.de clau.quæſt. 3. Syluest. clericus. 4.§.24 Armil.§.28 Victor.de excommunic.§.16.& multi alij quanuis textus ſolum explicat, hunc eſſe priuandum fructibus: quod quidã limitant quando fecit totum officium, vt Capellanus recitauit horas, & dixit Miſſas, quæ valent ex opere operato.

d conc. Lateranen. ſub Leon.X.ſeſ. 9.&Pius.V. propr. mot. Nauar. cap. 25.nu.122. de orat.not. 21. à num. 58.Menoch. de arbitr. li. 2. caſ. 429. numero.11. Simanc. de Cath. inſtit. c1.9. Rebuf. de priuileg. Scholar. §. 100. Sarmiẽ. defenſ. Apol.ad fin. & Fra. Medin.

recitauit horas [d], aut canonicus nõ interfuit choro [e]. in his Pontif. poteſt remittere pœnam aut diſpoſitionem legis. 2. ſi ob occultum crimen aut factum priuatus eſt ſecundum quoſdam titulo beneficij [f] 3. qui contraxit matrimonium, [g] 4. qui adeptus eſt poſſeſsionem pacificam alterius beneficij incompatibilis [h]: ſed quia nõ priuatur iure poſſeſsionis ante ſententiam, percipit fructus [i].

2 Si beneficiũ obtinuit abſq; vero titulo intruſus [k]. (vt excõmunicatus, irreg. illegitimus, aut carens gradu & qualitatibus eius beneficij [l]) oportet à Pontif. obtinere Breue per inde valere [m], (& ſic conſolidat titulum cum fructibus, ac ſi à principio titulus eſſet legitimus.) aut vt noua collatione titulus reualidetur ab epiſcopo [n]: vt gaudeat fructibus prioribus, quia reſeruantur ſucceſſori. ſic cõmiſſario concedit Bulla Latina diſpenſare etiam cum retentione. 1. reualidatione beneficij, & fructuum ex eo perceptorũ [o]: &

lib.1.cap.14.§.11. Frat. Ludouic.2.part. cap. 95. Franc.Blanco.in ſua Synodo Malacitana, & in ſuo confeſsional.Petr.Nauar.lib.2.reſtit.cap. ſecundo, num. 173. 183. 196. quanuis Soto libr. 10. iuſt. quæſtio.5.artic.6.Cordub.lib.5.quæſt. 40. dub. 2. & caſ. 186. negant tam ſtricte obligari ad reſtitutionem, ſi triduo omittat horas. contra quos Nauar. de orat. not. 21. num. 62.

e Trident. ſeſsio. 24. refor. cap.duodecimo. Nauar. capit. vigeſimo quinto. num. 123. ſummiſtæ, verb. hora. Frat. Medin. & Ludouic. ſup.

f Nauar. cap. vigeſimo tertio. num. 67. Simanc. de Cath.inſtit.vet cap.9. num. 43. Perez.l. fin. tit. nono.lib.2.ord.Couar.cle.ſi furioſus.2.part. §. 3. num.ſexto. At melius Caſtro. 1.leg. pœnal. capit. 8. libr. 2. cap. primo. Soto. lib. primo. iuſt. quæſt. ſexta.artic.ſexto.Frat.Medin.1.2. quæſt. 96. artic. quarto. Couarr.2.part.ſponſ.cap.tertio.§. 9. num. 11. 12. cap. 6. §. 8. nume. decimo ſeptimo. Caietan. veb. pœna & alij aiunt ob nullum crimen occultum amitti titulum beneficij ante ſententiam iudicis. & tamen vt pro tutiori ſententia diſpenſare epiſcopus poteſt, ita Bulla concedit commiſſario diſpenſare vt retineat titulum & fructus beneficij, facta compoſitione pro fructibus.

g per matrimonium ratum, ſi verum ſit amittit titulum beneficij. communis.cap.primo.de cler. coniugat.Nauar.cap.25.num.120.Couar.2.part. ſponſ.cap.ſexto.§.3.num.quarto.Frat. Ludouic. 2. part. cap. 106. Maiol.lib.1.irregul.cap.34. Angel. Syluest. Armil. Aymo. Gregor. Lopez. Perez. l.1. tit. 1. lib. quinto. Ord. ſed ſi initiatus ſacris contraxit de facto, non amittit, ſed venit priuandus Nauar. Gregor.l.41.tit. ſexto. P. 1. Iul. Clarus. practic. criminal. cum quo Aoton. Gabr. tom. 1. verb. beneficium. videtur Simanc. capit. 40. numero decimo tertio. Mãdoſ. cancell. reg. 3.quaſt. decima ſepti. num. tertio: cõtra quoſdam, vt Pan. Loazes, Imola, Iaſon, apud Perez ſup. Couarr. nu. quarto, fin. & videtur Soto. diſtinctio. 38. quæſtio. prima, art. primo. ad fin.

cum infamiæ ac inhabilitatis inde peruenientis abolitione, & executione ordinum non male ſuſceptorum [p]: excepto ſi completa ſimonia facta eſt in ordine aut beneficio [q].

3 Parochus vel epiſcopus ſi vltra tempus à concil. Trident. ſeſsio. 23. refor. capit. 1. indultum, non reſideat perſonaliter, non facit fructus ſuos abſque alia declaratione. & concil. vetat pro his fieri compoſitionem [r]. 2. diſtributiones quotidianæ debentur alijs qui horis interſunt.cap.1.de cleric.non reſid.lib. 6. quare qui eas amiſit, & retinet non poteſt dare pauperibus [s]: cum dominus non ſit ignotus, accreſcũt enim alijs intereſſentibus. 3. quidam negant fieri poſſe compoſitionem quando fructus male percepti ex ſtatuto alicuius eccleſiæ applicantur certo operi pio [t]: aut ſi corpus (quod vocant groſſam canonicatus) ita conuerſum ſit in diſtributiones per dies aut menſes, vt pars illius non lucrifacta ab vno, corp.

h qui ſcienter contendit retinere incompatibilia, perdit prius per capit. de multa. de præben.& ſimul.2.per extrau.execrabilis.eod. tit. Nauar.cap.25. num. 115.§.6.Dueñ.reg.71.Bernard. Diaz.pract.ca.42.Syluest.benefic.4.§.6. Armil. §. 44.Frat.Ludou.2.p. cap. 104. i quia intra aliquod tempus dubitari poteſt an poſſeſsio beneficij ſit pacifica.Nauar.de orat.not.21. num. 55. 57. contr.Sotum.lib.10.iuſt.q.5.ar.6. k l Manuel. num.16.& quo remedio vtetur intruſus.Nauar. c. 27.n.194.§.6.vt per ſimoniam completam non recipitur tit.Nauar.c.25.n.113.de illegitimo.n.117. ſi caret ætate aut qualitatibus.nu.116.&.c.17.nu. 107.ſi.Trid.ſeſ.25.reſ.ca.5. m Rebuf. prax. de gratia, perinde valere. n Nau.c.27.n.196.§.6. cum Felin.add.Hiſp.n.28.cum Pan.Soto.li.9. iuſt. q.8.art.1.c.ſi. Ang.benefic.§.44.Syl.benef.2.§.20. cum Innoc.tit.de renunt.vt ſi excommunicatus receperat titulũ ab epiſcopo. o conſulti D.Moya. & alij iuriſp.vt plene ſonat bull. quod cõmiſſarius (ſicut & epiſcopus) reualidare poſſunt titulum.ſic diſpenſat in affinit.fornicaria, vt reualidetur matrim.cont.Manuel.n.16. p q hæc excipit bulla Latin. r Manuel.n. 18. quia expreſſe Trident. vetat compoſitionem. s Nauar.cap.25.nu.123. Manuel.num.16.Trident.ſeſſ.24.refor.ca.12. Nauar.Hiſ.cap.25.num.123.133.lib.de orat. not. 7. nu.34. t cit.c.33.§.1.D.ſic aiunt pecus amiſſum ſeu

ſeu Moſtrencum eſſe omnino ante petitionem reddendum eis quibus lex applicat infr.§.quinto.

u Nauar.cap.25.num.123.& de orat.not.7.num. 35.ſic eſt limitandus vt canonici regulares habent. At apud ſæculares ſi canonicus tempore deſignato affuit in cathedrali, nõ accreſcit alijs groſſa ſeu veſtuarium, niſi dãnetur in pœnã, quod tũc eſſet excommunicatus, vel quia nunquã recitauit in eccleſia, nec domi. vid. Naua. Apol. de reddit.q. 1. mon. 79. num.tertio. Frat.Ludouic. 2. part. cap.95.Fra. Medin. lib. 1.capit. 14. §.11.

x Trident. ſeſ. 24. ref. capit. 12. & prius Ancha. & commun. cum gloſ.ca. 1. de cleric. non reſid. in 6. Nauarr. Hiſpan.cap. 25.nu.133. cum Gabr. diſtinct. 15. quæſt.8.art. 2. concl. 2. Honcal. opuſc.1.trac.

accreſcat alijs [u]. 4. Remiſsio (quam pro more ſibi mutuo faciunt Canonici in fer. 5. Hebdomadæ Sanctæ) non prodeſt in conſcientia [x]: quia pertinet ad colluſionem & inducit detrimentum cultus diuini, valet tamen remiſsio pro rebus dubijs, vt retineat groſſam [y] dum exterius videtur expleuiſſe neceſſaria: præſertim quia hæc communiter non accreſcit alijs canonicis, niſi poſtquam reus in pœnam dãnatus eſt [z].

4 In fine Bullæ iniungit Pontif. in virtute ſanctæ obedientiæ epiſcopis & eorum vicarijs, vt omnes pœnas pecuniarias applicent in ſubſidiũ dictæ expeditionis [a]: & ex nũc pro tunc ait ſic applicari & appropriari: id enim potuit Pontif. cum ſit ſupremus index, & immediatus Paſtor totius orbis. de quantitate vero pœnarum propter vitandas lites iubet ſtari dicto & conſcientiæ epiſcopi aut vicarij.

5 Pecus perditum (quod dicitur Moſtrenco) à Rege per legem regni applicatur in vtilitatem vrbis. quæ lex tantum videtur Prætori concedere actionem exigendi [b], & detentor ſi vno teſte probetur detinere pecus, debet fateri & reddere. ſi vero occultum ſit & expendit hæc aut alia inuenta in opera pia præſertim de conſilio epiſcopi aut parochi vt mos habet, manet tutus in conſcientia [c]: aut pro his facere poſſet compoſitionem. ſic in duriori tributo pro tranſuectione mercium in aliud regis eiuſdem regnum vt à Caſtella in Aragoniam debetur ſi petatur [d]; & qui ludo prohibito amiſit habet actionem repetendi [e].

6 Ius petẽdi pecus, ſeu Moſtrencum quod ex lege competebat Prætori, tranſtulit Rex in Fratres ex Ordine Mercedis, aut Trinitatis (quibus datur locus præuentionis [f],) pro Redemptione captiuorum: & quidam extendunt ad quoduis animal perditum aut aliam rem quæ pro derelicta habeatur [g]: ſi modo quæſitus diligenter dominus non compareat intra annum & diem, [h] quo frater depoſitarius retinet [h]: & vt ſemel in menſe intra eum annum voce præconis proclametur. reperto autem domino reddi debet, deductis expenſis. 2. habent hi Monachi in oppidis ſæcularem quem vocant fratrem aut ſyndicum quibuſdam priuilegijs gaudentem, cui incumbit Moſtrencum retinere in depoſito: & colligere legata, aut quæ voto aut promiſsione mandata ſunt in redemptionem captiuorum in teſtamento aut donatione: & quinque blancas [i] vt aiunt, quibus tabellio in teſtamentis exhæredare ſolet debitum in opera pia & redemptionem captiuorum: & ſeptimas conſuetas, &c. [k] 3. omnia quæ pre-

4.de diſtribut.quotid.Nauar.de orat.not.22. num. 48.& id confirmat concil.Tolet. anni. 1566. Act. 3.cap.10.Sandoual.de offic.eccleſ.6. p. cap. 17. & addit.5.par.cap.4.Trident. derogare conſuetudini oppoſitæ quæ olim excuſabat. de qua Selua. 4. p.de benefi.quæſtio.2.addit.Nauar.d.not.22.num. 50. poſtquam tamen capitulo ſolutæ ſunt diſtributiones ab alijs perditæ, poſſet huic canonico ſi pauper ſit donare: quia in hac lege odioſa & rigida verbum Remiſsio non excludit donationem.

y z Selua, & ſentit Sandoual.ſup. a Manuel. §.12.num.10. b l.6.& ſequent.tit.13.lib.6.recop.l.1.tit.12.lib.6.Ord.l.2.tit.13.lib.4.fori.frat. Medin.lib.1.cap.14.f.168.fra.Ludou.2.p.ca.2. §. igitur Ledeſ.2.p.quæſt.18.art.5.fol. 223. fin. Recent.2.2.quæſt.66.artic.5.ad.3.Petr.Nauar.lib.4. reſtit.cap.2.num.82.ſed Couar.reg.peccatum.3. p. §.1.nu. 5. has leges non putat eſſe iuſtas niſi actio illarum temperetur. c Nauar.cap.17.n.93.cd. 27.num.259.& commun. d Nau.cap.23.num. 160.Syluest.Gabella.3.§.8.n.21. Angel.Pedagium. 1.§.1.Vectigal.§.6.Socin.regul.208. verb. Gabella. Caiet.verb.vectigal. Parladorius. libell.rerũ quotid.capit. 3. num.13.Fr. Medin. 1.2. q.96.art.6.

e cit. cap. 35.§.6.c.7.

f ſic in cauſa mixti fori datur locus præuẽtioni.

g ita prædicti fratres promulgant quanuis in prima conceſsione ſolum habeatur, de lo Moſtrẽco, y la Res.

h Couarr. murmurat de tam breui tempore preſcriptione vt.l.9. ti. 15. libr. 4. Recop. ſalarium famuli expulſi preſcribit dominus triẽnio, niſi famulus intra id tempus petat. quod non prodeſt pro foro conſciẽtiæ & iure canonico, ſed negat actionem in foro ciuili, vt ait Couarru.reg.poſſeſſor.2.p.§.11.num. 3.fin.& lib.1.Var.cap.nono. num. quinto. Dueñas regul.6.&.306.Perez.l.3.tit.13.lib.3.Ord.Caſtro. 2.leg.pœn.cap.10.verſ.5.Medin.C.de reſtit.quęſt. decima ſeptima. Peña & recent. quanuis Dueñas, & alibi Perez eam legem defendant. i Mos eſt Tabellionum in teſtamen. item mando à la Merced y Trinidad para ayuda de redempcion de captiuos à cada vna, dos o quatro marauedis.

k Septimæ Hiſpaniæ quæ dicuntur, conſuetæ obligatoriæ & ordinariæ ſunt. 35. dipondia, ex quibus.10. dantur Mercedi. 15. Trinitati, 5. eccleſiæ maiori, & alia quinque B.Antonio aut Lazaro, ſi modo vnus alium præueniat. item his fratribus adiudicatur. 5. pars bonorum morientis ab inteſtato abſque hærede intra. 4. gradum, ſed deducto eo quod pro anima datur. Alij dicunt totum deberi Monaſterio Trinit.deducto quinto pro anima.item bona

bona naufragorum quæ reperiuntur in mari aut flumine abſq; certo domino. los Algarinos, & quod in dominicis & feſtis petitur per eccleſias, aut includitur in cippo eccleſiæ. l excommunicatio non confirmat aliud ius quam quod ex lege ciuili conceſsit Rex. dictis fratribus ad effectum redemptionis debentur iure, iuxta priuilegia Apoſtolica & Regalia confirmata, vſitata & cuſtodita rurſus confirmauit Philipp. II. Rex Hiſpan. & id ipſum comprobauit Gregor. XIII. anno. 1582. & per Nuncium Apoſtolicum Hiſp. obtinentur excommu. Paulinæ, vt facilius per cenſuras colligantur ea bona l, quæ pro derelictis habentur.

CAP. XXXVII.

De compoſitione circa legata in teſtamento.

Circa legata in teſtamento relicta. 1. ad Pontif. aut epiſcopum pertinet curare vt voluntas defuncti & teſtamentum mandetur executioni, & ſupplere elapſo anno negligentiam teſtamentarij aut legatarij: nec poteſt teſtator ab eo pio officio repellere epiſcopum a. ſi quis fecit legatum Petro qui ſimul eſt hæres, vel teſtamentarius, & tamen per annum à die monitionis per iudicem ſit negligens implere teſtamentum & alia legata, hic legatarius in pœnā negligētię priuatur eo ſpeciali legato, & applicatur pro anima defuncti b: 3. ſi quis legatarius per annū à die ſcientiæ ſit negligens in petendo legatum, aut ſi procurator pauperum, vt epiſcopus aut parochus ſciuit quædam legari operibus pijs, & tamen per annum neglexit petere: habet locū diſpoſitio huius Bullę circa legata c. 4. contra legatarium negligentem hæres præſcribit. 30. annis actionem petendi legatum d. vt præſcriptio, lege inducitur partim in pœnam negligentiæ domini rem ſuam non petentis. 5. monitione facta in ſynodo contra executores teſtamentorū negligentes intra annum exequi, eo ipſo deuoluitur ius executionis ad epiſcopum ſine alia monitione e.

2 Si legata ſint pia, ad epiſcopum pertinet executio teſtamenti, iuxta concil. Trident. ſeſſ. 22. ref. ca. 8. aut ſi voluntas teſtatoris commode non poſſit in ſpecie adimpleri, poſſet epiſcopus, cum hæredis conſenſu (qui perſonam defuncti repræſentat) alterare & commutare in caſu, eam vltimam voluntatem f. & in legato aut donatione facta eccleſiæ aut pijs operibus ante quam executioni mandentur, multum poteſt Pontif. & eius autoritas cenſetur excepta g. & multo magis ſi teſtator pro exoneratione ſuæ conſcientiæ, & damnorum incertorum ſatisfactione, mandat diſtribui certam pecuniā h, aut calices in pauperes, aut etiam in virum certum, & in quoddam Monaſterium, aut Hoſpitale: quia Pontif. habebat ius in ea bona incerta, nec ei præiudicat voluntas defuncti, ante quam talium bonorum diſtributio ſit executioni mandata.

3 Bulla Latina ſic diſponit. Commiſſarius poſſit compoſitionem facere ſuper medietate legatorū, quæ propter male ablata facta ſunt: ſi modo legatarij etiam noti per annum in exactione negligentes fuerint. verbi gratia, ſi teſtator legauit Petro aut Monaſterio. 10. aureos, pro reſtitutione incertorum & exoneratione animæ: & tamen Petrus vel Monaſterium intra annum à die notitiæ neglexit petere, ſuccedit hæres defuncti, aut epiſcopus in medietatem eius legati, i ita vt per Bullam compoſitionis liberetur à ſolutione: altera vero medietas debetur legatario. ſi vero legatum excedat centum mille diſpondia, fit pro medietate compoſitio cum commiſſario. legatarius enim quanuis à die mortis teſtatoris abſque alia acceptatione acquirat ius vtile legati k: non tamen perfectum ius, ſed reuocabile à Papa ex cauſa, ob annalem negligentiam legatarij. hic caſus non reſtringitur ad tempus publicationis, ſeu ante publicationē Bullæ: ſed generaliter conceditur compoſitio l, niſi quis in fraudem & fiduciam Bullæ id fecerit m.

4 Concedit Bulla vt legata quæ fient durāte dicto publicationis anno (& Bulla Hiſpana addit, vel quæ prius ante publicationē facta ſunt) ſi legatarij inueniri non potuerunt, fieri compoſitionem: ſed præſtito per reſtituentem iuramento, quod facta diligentia non potuit inuenire legatarium ſeu creditorem. hic caſus loquitur in omni legato quanuis non ſit propter male ablata, & in exonerationem animæ n. & huic in iure æquatur fideicōmiſſum. o 2. reſtringit tempus vt non extendatur ad legata facta elapſo publicationis tempore. Sed quia publicatio durat toto anno, niſi Papa reuocet, poſſet dicta compoſitio ſemper fieri. ſi tamen excedit centum mille dipondia, facienda eſt cum commiſſario. In hoc libro multa inſeruimus quæ ad iuriſperitos pertinent, quorum iudicio, hæc, & cenſuræ. S. eccleſiæ Romanæ omnia noſtra humiliter ſubijcimus.

l vid. Cordu. caſ. 63. & ſequent.

a Triden. ſeſſ. 22. ref. ca. 6. ſeſ. 25. ref. ca. 4. Couar. cap. tua nos. num. ſexto. de teſtamen. Sarmien. 4. part. de reddit. eccle. capit. tertio. num. 2.

b Perez. l. 4. tit. 2. libr. 5. Ord. pag. 141. Anto. Gab. tom. 1. ad fin. verb. teſtam. Syl-ueſt. teſtam. 2. §. ſexto. Pet. Nauar. lib. 3. reſtit. cap. quarto. num. 166.

c Manuel. §. 15. num. 19. cū Garnica ſuper Bullam Cōpoſitio. ita explicaſſe cōmiſſariū generalem.

d Couarr. reg. poſſeſſor. 2. part. §. 11. num. quinto. & ſe refert ad libr. primū. Var. cap. nono. num. 5. quod nō pręſcribit mala fide contra Anchar.

e Palac. in cap. per veſtras in princip. text. §. decimo octauo. num. vigeſimo primo. Perez ſuper Anton. Gabr. to. 3. commun. ex Kircoulo. concl. 42. pag. 48.

f Nauarr. de orat. not. 3. nume. 72. cum Felin. capit. cum acceſſerint. de conſtitut. colum. octaua. num. decimo nono. Pan. num. quinto fin. Rebuf. 3. part. ſignatur. nume. quadrageſimo ſexto. quod dicit mirabile Palac. rubr. de donat. §. ſeptimo. nu. decimo ad fin. cum Imol. Felin. Hippolyto. idē Couarr. capit. tua nos. de teſtamen. num. ſeptimo. & eſt receptum in praxi Salmant. alias commutatio vltimæ voluntatis pertinet ad Papā. cle. quia contingit de Relig. dom. vbi Anchar. Triden. ſeſſio. vigeſi. ſecunda. refor. cap. 6.

g Anton. Gabr. tom. primo. ad fi. verb. legatum.

h cit. capit. trigeſimotertio. ad fin. M.

i cit. C.

k Couarr. capit. Rainald. §. primo num. primo. de teſtamē. ſic enim Papa ex cauſa commutat vltimam volūtatem.

l Bulla, & Manuel. numero. 20.

m ſup. cap. 34.

n Bulla, & Manuel. nu. 20.

o Manuel per. l. à Titio. ff. de verbor. obligation.

Errata.

TEXTVS.

P. Significat paginam. C. columnam. L. lineam.

Pag. 12. col. 1. lin. 13. rel. leg. re vel. p. 16. c. 1. l. 3. qbi. leg. ſibi. p. 20. c. 1. l. 32. matre. leg. à matre. col. 2. l. 28. ſanctificatis. leg. ſanctificantis. p. 21. c. 2. l. 26. plenitudino. leg. plenitudo. p. 24. c. 1. l. 11. per. leg. poſt. p. 28. c. 1. l. 17. ſubſiſtant. leg. ſubſtant. p. 37. c. 1. l. 16. eccleſiæ. leg. eccleſia. p. 38. c. 2. l. 42. extreno. leg. externo. p. 45. c. 1. l. 10. carectarem. leg. charactere. p. 57. c. 1. l. 4. erit. leg. erant. p. 64. c. 2. l. 19. mdoum. leg. mūdo. p. 69. c. 2. l. 26. pro 20. leg. 2. p. 82. c. 1. l. 9. iniunctus. leg. inunctus. p. 89. c. 2. l. 8. prō. leg. pōt. p. 103. c. 2. l. 14. filibus. leg. fidelibus. c. 1. l. 18. poteſt. leg. poſt. p. 148. c. 1. l. 8. propoſitio. leg. propoſito. p. 168. c. 1. l. 5. qui. leg. quia. p. 184. c. 2. l. 3. miniſterium. l. miniſteriorum. p. 199. c. 2. l. 3. ibi. leg. tibi. p. 210. in. tit. cap. 2. ideoq;. leg. idq;. p. 233. c. 2. l. 19. definit. leg. deſinit. p. 236. c. 1. l. 15. ſu. leg. ſui. p. 243. c. 1. l. 27. ratihabitatione. leg. ratihabitione. p. 257. c. 1. l. 26. imperandis. leg. inpetrandis. p. 261. c. 1. l. 3. cupam. leg. culpā. p. 290. c. 1. l. 30. quatuor circa haber. leg. quatuor haber. p. 303. c. 2. l. 26. peccato ſi. leg. peccato. p. 307. c. 2. l. 5. viuicet. leg. viuiſicet. p. 352. c. 2. l. 11. ſcandum. leg. ſcandalum. p. 385. c. 2. l. 11. indulgētis. leg. indulgētiæ. p. 396. c. 2. l. 12. abſoluit. leg. abſoluit. p. 405. c. 1. l. 14. effectius iſtus. l. effectus iſtius. p. 446. col. 2. l. 1. præceptor. leg. præcepta. p. 447. c. 2. l. 18. Bullam. leg. Bullæ. p. 452. c. 2. l. 32. ius ſus. leg. iuſſus. p. 462. c. 2. l. 16. religionum. leg. religionem. p. 463. c. 1. l. 19. ſilcot. leg. ſileat. p. 464. c. 2. lin. vlt. notita. leg. notitia. p. 465. c. 1. l. 8. ſubuliſſe. leg. ſuſtuliſſe. p. 483. c. 2. l. 22. adoleſcentilis. leg. adoleſcentulis. p. 488. c. 2. li. 18. integreſſus. leg. ingreſſus. p. 495. c. 2. l. 7. opertāe. leg. operante. p. 562. c. 1. l. 3. exeptam. leg. exemptam. p. 566. c. 2. l. 9. euitendum. leg. enitendum.

GLOSSÆ.

Pag. 4. col. 2. l. 17. higo. leg. Sigonius. p. 24. c. 1. l. 24. euchariſtia. l. cibo. p. 34. c. 2. l. 22. quem. leg. quomodo. p. 41. c. 1. l. fin. voto. leg. voto. p. 102. c. 2. l. 37. diſcernere. leg. decernere. p. 105. c. 1. l. 25. pro. 7. leg. 17. p. 170. c. 1. l. 39. inducamini. leg. induamini. pag. 195. col. 2. lin. 30. putat. leg. putat oppoſitum. p. 274. c. 1. l. 6. caert. leg. caret. p. 404. c. 2. l. 47. electreos. leg. electores. p. 405. c. 2. l. 38. diœceſe. leg. diœceſes. p. 446. c. 2. l. 41. §. 9. leg. n. 11. p. 47. c. 1. l. 60. abſoluere. leg. diſpenſare. p. 4. 462. c. 1. l. 41. cap. 18. leg. cap. 17. nu. 139. & col. 2. l. 2. q. 10. leg. d. 18. q. 4. p. 463. c. 1. l. 15. coeſeſſus. leg. confeſſus. & l. 58. vigilia. leg. vigila. pag. 464. c. 2. l. 52. te. leg. tenetur. p. 494. c. 2. l. 61. ilius. le. illius. p. 505. c. 1. l. 61. Cord. u. le. Cordu. p. 507. c. 2. li. 9. indulgent. tiæ. l. indulgentiæ. p. 528. c. 2. l. 57. gergato. leg. purgato. Alia errata quæ cuilibet legenti ſunt facilia cognitu, ſunt prætermiſſa. ¶ Quia interdum recentiones typographi diuerſis numeris diſtingunt capita veterum autorum: & iuniores ſcriptores poſteriori editioni mutarunt ordinem & numeros libri ab ipſis prius excuſi: aduertat lector, ſi forte in loco à nobis notato non inuenerit ſenſum autoris citati, vt quærat proximum numerum qui antecedit aut ſequitur.

¶ Concordat cum originali (his dumtaxat erratulis exceptis.) In cuius rei teſtimonium hæc ſubieci, ſubſcripſiſque. Dat. Salmant. vlt. die menſis April. ann. 1591.

Regius Corrector, &c. *Emanuel Correa. de Montenegro.*

AD LECTOREM,

NVNQVAM putaram voluminis huius partem ab vniuerſo opere ſeiunctam in publicā prodituram. Nam cum primum de illo typis mandando cogitare cœpi, rationem inieram quemadmodum opus de ſeptem ſacramentis, & de eccleſiæ clauibus ac cenſuris perfectum & abſolutum ad menſem Maij in illorum manus veniret, qui huius libri lectitandi cupiditate marceſcunt. Sed multis varijſque occupationibus diſtrictus, diuturniſque amicorum precibus coactus mutaui ſententiam vt ijs obſequium præſtarem, qui à me vel etiam inuito ac renitēte opus inchoatum extorſerunt. Damus vero hanc partem eo animo, vt non modo S. Romanæ Eccleſiæ, verum omnium recte ſententium limam ſubeat. Qui magnam à me gratiam inibunt, ſiquid admonuerint quod ipſis iure vel corrigendum, vel mutandum vel perpoliendum eſſe videatur.

Indxe

INDEX SCRIPTORVM ET AVTORVM QVI IN HOC volumine citantur.

PATRES.

ALgerus.
Ambroſius.
Amphilochius.
Anſelmus. Arethas.
Athanaſius.
Aymo. alias Haymo.
Baſilius. Balſamon.
Beda, Bernardus.
Bernardinus.
Cantacuzenus.
Caſsianus.
Caſsiodorus.
Chryſoſtomus.
Clemens.Pap.I.
Clemens Alexandrinus.
Cyprianus.
Cyrillus Alexandrinus.
Cyrillus Ieroſolymita-nus.
Damaſcenus.
Damaſus.Pap.
Didymus.
Dionyſius Areopagita.
Druchmarus.
Egeſyppus.
Emiſſenus. Ephren.
Epiphanius. Euagrius.
Eucherius.
Euſeb.Cæſarienſis.
Euthymius.
Fabianus.Pap.
Fulbertus. Fulgentius.
Gaudentius.
Guido Carmelita.
Guitmundus.
Gregor.Pap.I.
Heſychius.
Hieronymus.
Hilarius. Honorius.
Hippolytus mart.
Ignatius mart.
Innocentius.I.& III.
Ioann. Diaconus Card.
Adde Ioſephus duplex.
Iræneus. Iſidorus.
Iuſtinus. Lactantius.
Lantfrangus.
Laurent.Iuſtinianus.
Leo.Pap.I.
Liturgiæ, B.Iacobi.
Clem. Baſil. Chryſo.
Maximus epiſcopus.
Maximus monachus.
Melchiades.Pap.
Nazianz.Gregorius.
Nicephorus Calixtus.
Nicephor.Gregoras.
Nicetas.
Niſſenus Gregorius.
Oecumenius.
Olympiodorus.
Optatus.
Ordo Romanus
Origenes.
Pacianus. Paſchaſius.
Paulinus.
Petrus Cluniacen.
Petr.Chryſologus.
Philo.
Petrus Damianus.
Philaſtrius. Photius.
Poſsidonius. Primaſius.
Procopius. Proſper.
Remigius. Raduphus.
Rufinus.
Rupertus Abbas.
Scholaſticus.
Sother.Pap.
Tertullianus.
Theodoretus.
Theodorus.
Theophylactus.
Theophilus.
Victor.Pap.
Victorinus.
B. Vicent. Ferrer.

Concilia.

AFricanum.
Agathenſe.
Aquiſgranenſe.
Baſileenſe.
Cabilonenſe.
Carthaginenſ.
Colonienſe. Cõpluten.
Conſtantienſe.
Conſtantinopolitanum.
Elibertinum.
Florentinũ. Gangrẽſe.
Hiſpalenſe.
Laodicẽſe. Lateranẽſe.
Meldenſe. Mogunt.
Nicenũ etiã ex Arabico.
Romanum.
Salenguſtadienſe.
Senonenſe.
Triburienſe.
Tridentinum.
Toletanum multiplex.
Valentinum.

Theologi Scholaſtici.

ADrianus.
Albertus Magnus.
Alexander Alenſis.
Alexander Lombardus.
Almain. Altiſiodoren.
Angeſt. Argentina.
Angles. Armachanus,
Bacchon.
Fr.Bañes, Dominicus.
Fr.Bartholomęus Ledeſ.
Fr. Bartholom. Medina.
Fr.Bartholomęus Sibyla de peregrinisiqq.
Baſſolis. Bonauentura.
Caietanus. Cano.
Capreolus. Conrad.
Cordoua.
Dominicus Soto.
Durandus.
Egidius Romanus.
Ferrara.
Franciſcus Xuarez è So ciet.Ieſu.
Gabriel.
Gregor. Ariminenſis.
Guillel.Pariſienſ.
Guillel.Rubion.
Henricus Ganden.
Fr.Herrera. Heruæus.
Hiſpalen.Deza.
Holcot. Hug.Card.
Hugo Victorin.
Ioan. à Medina Cõplut.
Ledeſma Martinus.
Fr.Ledeſ.Bartholomęus.
Liquetus.
Ludouic. à Molina è So ciet.Ieſu.
Magiſter. Petr. Lombar.
Maior. Mairo.
Marſil.
Fr.Martinus à Ledeſma.
Fr.Michael à Medina.
Michael.Palacios.
Mirãda ſeu Carranza ar chiepiſc. Toletan.
Nicolaus de Orbelio.
Okam. Ouando.
Petrus Nauarra de reſti.
Petrus Soto.
Petrus de Tarantaſia.
Fr.Rada.
Richardus de S.Victore.
Richard.de Media villa.
Scotus.
Sebaſtianus Perez epiſc.
Soto Dominicus.
Torres eps Canarien.
Veracruz in ſpeculo con iugior.
Victoria. Viguerius.
Vuendelinus ſeu Supple mentum Gabrielis.

Theologi alij.

ADamus.
Ayala de tradit.
Alaua. Alanus.
Albertus Pighius.
Fr.Alſonſus à Mendoza.
Aluarus Pelagius.
Arias Montanus.
Anton.Demochares.
Argomanas de indulgẽt.
Auguſt.de Anchona.
Bandinus.
Bellarminus è Socie.Ieſu.
Beauxamis in harmonia.
Bergome. Beſſarion.
Burgenſis.
Cabaſilas Nicolaus.
Candelabrum aureum.
Caniſius è Societ.Ieſu.
Claudius Sainctes.
Claud.Gñral. Soci.Ieſu.
Carthuſienſis Diony.
Caſsalius. Caſtro.
Cathechiſ. Rom. Pij. V.
Catharinus.
Chriſtophoronus.
Clictouæus. Cocleus.
Conrad.Brunus.
Contarenus Cardi.
Curiel de iubilæo.
Driedo.
Ekius. Eraſmus.
Eugubin.
Feuard.ſup.Caſtrũ de hę reſibus.
Franciſcus.Toleta.è So- ciet.Ieſu.
Franciſc. à Ribera è So- ciet.Ieſu.
Gagneius. Galatinus.
Garetius. Gerſon.
Gilbert⁹ in altercatione.
Gildas.
Girald. Lilius in ſyntag.
Græci in Euchologio. i. ritu ali.

Gregor.

Gregor.à Valentia è So- ciet.Ieſu.
Gropper⁹ in antididagm. Colonien.
Henricus.viij. rex Angl.
Hermopulus. & Leon- tius de ſectis.
Homeinſter. Honcala.
Horantes epiſcopus.
Hoſius Cardin.
Iacobatius. Ianſen.
Iauellus.
Ignatius d Loyola.P.N.
Iſidorus Clarus.
Ioannes Arbor.
Ierem.Patriarc. Conſtan tinopolit. in cenſura Orientalium.
Ioannes Heſſels.
Latomus.
Ledeſm.è Societ.Ieſu.
Leo Caſtrenſis.
Lindanus. Lipomanus.
Ludou.Viues. Lyra.
Martinez Hypoty.
Marcus Epheſius.
Marianus Victorius.
Natalis Beda.
Nicolaus de Cuſa Card.
Onuphrius.
Pamelius in Tertullian.
Pachymeres.
Payua. Pererius.Socie.
Petr.Gregor.inſytagma.
Prateolus de hæreſibus.
Regino Cardin.
Renanus in Tertull.
Rodulphus. Roſenſis.
Sander.
Sebaſtian.Medices.
Simeon Theſſalonicen.
Sixtus Senenſis.
Sonnius. Staphilus.
Taper Ruardus.
Thom.à Villanoua.
Thomas.Vvalden.
Tiletanus Raueſtein. in Trident.
Tilmanus. Titelmanus.
Torrentis Hieronymus.
Tractatus ſacerdotalis.
Trapezuntius.
Tubertinus cõt.Luther.
Turrianus Franciſcus.
Valla Laurentius.
Vatablus.
Vega. Virueſius.

De officijs Eccleſiaſt.

ALbinus Alcuinus.
Amalarius.
Berno.
Honorius in ſpeculo ec- cleſiæ.
Minard⁹ ſeu Micrologus.
Pontificale Rom.
Rabanus Maurus.
Rationale diuin.Durãd.
Rupertus.
Vualfridus Srabo.

Hiſtorici.

ABbas Vſpergenſis.
Aemilius. African⁹.
Antonius Sabellicus.
B.Antoninus.
Beuter. Blondus.
Carolus Sigonius.
Cedrenus.
Cælius Rodiginus.
Cromerus.
Euſebius Cæſarien.
Fucherius.
Genebrardus.
Gerardus Mercator.
Guillelmus Tyrius.
Herburtus.
Hermannus Contractus.
Ioan.Lucidus. Illeſcas.
Maſſeus.
Marinæus Siculus.
Nicephorus Calixtus.
Niceph. Gregoras chrõ.
Onuphrius.
Platina. Ritius.
Rufinus.
Seuerus Sulpitius.
Sigebertus.
Sigonius Carolus.
Simeon Metaphraſtes.
Socrates.
Sozomenus. Surius.
Theodoretus.
Tripartita. Tritemius.
Volaterranus.
Zonaras in annalibus.
Zurita.

Summiſtæ.

FR. Alexã.de Arioſtis.
Alcocer. Angel.
B.Antoninus.
Armilla. Aſtenſis.
Baltanas.
Caietanus.
Directorium.
Directoriũ Inquiſitorũ.
Felicianus de cenſur.
Fr.Garcia de Cõtractib.
Fr.Ludouicus Lopez.
Maiolus de irregul.
Margarita confeſſ.
Nauarrus. Nieua.
Pedraza. Piſana.
Ploue Nicolaus.
Polancus in directorio.
Rainerius.
Raimundus. Roſella.
Soteallus in ſumm.cõcil.
Summa confeſſ.
Syluester.
Tabiena.

Iuriſperiti.

ALbericus.
Alciatus Alexãder.
Aluarotus. Antonius
Antonius Auguſtinus.
Antonius Cucchus.
Antonius Gabriel.
Antonius Gomez.
Antonius de Padilla ſeu Meneſes
Antonius à Queſada.
Archidiaconus.
Aretinus. Auendaño.
Aufrerius in capella To loſana.
Aurelius Claudi⁹. Aymo.
Balbus. Baldus.
Baldus de Periglis in tra ctatibus.
Bartolus. Bernar.Diaz.
Bertrandus. Briſonius.
Burchardus in ſuo De- Burgos. (creto.
Caccialupus. Cagnolus.
Calderinus. Capicius.
Capra. Caſſanæus.
Catelina Cotta.
Caualcanus.
Conſtantius Rogerius.
Couarruuias. Cuiatius.
Decius. Didacus Perez.
Dominicus.
Emanuel Acoſta.
Federicus. Felinus.
Ferdinãdus à Mendoza.
Ferrara in Cautelis.
Franciſcus Sarmiento.
Gambara.
Geminianus. Gigas.
Gozadinus. Gratianus.
Gregorius Lopez.
Gutierrez.
Hieronymus Gratus.
Horatius Mandoſius.
Hippolytus.
Iacob.de Puteo. Iaſon.
Imola. Innocent.I I I.
Iuo Carnotenſis in De- Maranta. (creto.
Marianus Socinus.
Mayne. Menochius.
Merez Pelaez. Milis.
Monachus.
Natta.
Nauarrus Azpilcueta.
Oldradus. Oroſco.
Palacios Ruuios.
Panormitanus.
Parladorius.
Paulinus de viſitatione.
Paulus Pariſius.
Peralta. Pinelus.
Probus ad Monachum.
Quintilianus Mãdoſius.
Rebuffus.
Remundus Rufus.
Ripa. Romanus.
Rota antiqua & noua.
Rubeus. Ruinus.
Rupellanus.
Sandoual. Selua.
Silua nuptialis.
Simancas.
Socinus iunior.
Staphilus. Valle.

De regularium priui- legijs.

COmpendium Au- guſtinian.
Compendium Bernard. ſeu Ciſtercienſ.
Benedictinorum Caſtel- læ in impreſſ. Salmãt. anno.1579.
Camaldulen.
Canonici.S.Saluatoris.
Canonici eccleſ.Latera.
Claud.in Cõp.Soci.Ieſu.
Chriſtophorus.cap.fon- tium Pariſ.ann.1578. apud Simonem Calua rinum.
Celeſtinorum Compen. quæ priuileg. conceſ- ſit Celeſtin.Pap.V.
Caſsinen. ſeu cõgregat. S.Iuſtinæ.
Carthuſien.priuileg.
Felicianus libr. de cen- ſur.tit.de priuil.
Gaſpar Paſſarellus libr. de priuil.minimorum.
Horat.Mãdoſ. de priuil. ad inſtar Societ.Ieſu.
Minorum Comp. quod dicitur magnum. Sal- mantic. anno. 1532. in quod Frat. Anton. à Cord. fecit annot.
Fr. Manuel. in explicat. Bullæ Cruc.
Montis Oliueti cõgreg.
Nau.in Manual. & trac. de regul. explicat quę dam priuileg.
Prædicatorum ſeu Do- minican. Comp. Ro- mæ apud Antonium Bladum.

Compend. Minorũ his literis deſignat allega- tiones .f.ff.fff.B.b. O. o. quæ declarantur in proœmio illius.
f. ſignificat Monumen- tum.1.anni.1506.

ff.Mo.

ff.Monum.2.ann.1511.
fff.Supplem.ann.1523.
B.Magnum ſignificat id priuileg.extare in bulla authentica: & refert in quo Conuentu habeatur.
b.paruũ ſignificat id priuileg. extare in bulla ſimplici ſeu tranſſumpto: nec reperiri originale authenticum.
O. Magnum, ſignificat oraculum viuæ vocis authenticum.
o.Paruum, oraculum nõ authenticum.

Ex Theologis verbo aut ſcripto conſultis.

ALfonſus Deza Societ.Ieſu.
Fr.Ambroſ.Salazar ſubſtitutus Primarię.
Andr. Martinez Societ.
Balbas Primar. Complu ten.Societ.Ieſu.
Fr.Bañes.
Cueſta epiſcopus Legionen.Primar.Complu.
Fr.Cueuas.
Franciſc. Blanco Archiepiſcopus Compoſtel.
Franciſ. Gomez. Societ.
Franciſ.à Ribera.Societ.
Guerrerius archiepiſcopus Granaten.
Ioann.à Ribera Patriarcha Valent.
Fr.Ioã.dela Peña.primar.
Fr.Ioan.Gallo Lector ſacræ ſcript.
Fr.Ioan. à Gueuara iubilatus Veſper.
Ioan.à Mariana.Societa.
Laynez Generalis.Soci.Ieſu.
Fr.Ludouic. Legionenſ. Lector ſcript.
Fr.Mantius. Fr.Medin.
Fr.Petrus à Sotomayor. primarij.
Petr.Martinez. Cõpl.D.
Sancius epiſc.Segorbien.
F.Vzeda lector Minorita

Ex Iuriſprudentibus.

BVſtos Decretorũ lector.
Coſta lector.
Didacus Vera,primar.iubilatus.
Didacus Enriquez primar.
Moya primar. iubilatus.
Nau.iunior lector Decretorum.
Sahagun primar.
Solis inſignis primariæ iubilatus.
Sandoual,primar.

Diuiſio totius operis in tres tomos.

TOMVS. I.

¶De fine hominis & de præcipua neceſsitate ſeu obligatione ad finem conſequendum,nempe de medijs internis,& de externis quæ præcipuè ſunt ſeptem Sacramenta à Chriſto inſtituta, reipſa aut in voto ſuſcepta.

¶Huic adiungitur lib.de clauium poteſtate extra Sacramentum Pœnitentiæ, de pœnis Eccleſiaſticis & cenſuris. De Indulgentijs vero liber poſt Sacramentum Pœnitentiæ locatus eſt. Deinde de impedimentis Ordinis ſeu Irregularitate.Tandem de ſuprema claue circa quoſdam actus quæ reſidet in Sũmo Pontif.aut in generali Concilio ad ligandum aut ſoluendum. De qua re morali minus frequens quæſtio incidere ſolet.

TOMVS. II.

¶De propria obligationis ratione ſub reatu peccati, quæ procedit ex lege diuina quæ explicatur in Decalogo.& de vſu clauium,qua lex Eccleſiaſtica aut humana obligat conſcientiam.

TOMVS. III.

¶De obligatione peculiari erga alios homines, qui natura & communicatione eiuſdem gratiæ & finis proximi nobis dicuntur.De qua eſt liber de Reſtitutione & Contractibus. Tandem poſtrema & infima obligatio de Eccleſiaſticis pœnis & impedimentis cum Sacramentis coniuncta eſt.

¶Obligationes iſtæ diſiunctæ inter ſe reperiuntur, nam abſque obligatione præcepti Baptiſmus aquæ aut ſanguinis eſt infantibus neceſſarius ad ſalutem:adultus vero per ignorantiam, impotẽtiam aut aliam cauſam,ab obligatione legis excuſatus ſaluari non poteſt ſine fide,aut ſine ſacramento Baptiſmi aut Pœnitentiæ in re,vel in voto.Et reus manet obnoxius reſtitutioni aut ſolutioni pecuniæ, qui interdum excuſatur à culpa.Manet item Eccleſiaſtica pœna aut impedimentum poſt remiſſionem culpæ. De fine hominis qui in re morali primum locum ſibi vendicat,egimus poſtremo loco,ne eos qui cauſas agunt,& in vtriuſuis iuris facultate verſantur, in ipſo ſtatim operis limine difficilibus quæſt.quæ ad ſpeculationem Theologi potius quam ad communem praxim pertinent,à lectione huius lib.de terrerem, aut certe faſtidium parerem.

Autore Doctore Henrico Henriquez è Societ.Ieſu.in Salmantic.
Collegio Theologiæ profeſſore.

Laus Deo, & intemeratæ Virgini matri Mariæ.

SALMANTICÆ.
Excudebat Ioannes Ferdinandus.
1591.

INDEX LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ QVÆ in ſeptem libris huius voluminis explicantur.

Numerus abſolute poſitus priorem columnam indicat, b.poſteriorem, gl: gloſſam.

Geneſis.Cap.1.

SPiritus Domini ferebatur ſuper aquas.42.gl.
7 Ex omnibus animantibus mundis tolles ſeptena & ſeptena maſculum & fœminam.18.gl.
17 Maſculus cuius præputij caro circuncisa non fuerit peribit anima.&c.20.b.gl.

1.*Regum*

2 Si in Deum peccauerit vir quis orabit pro eo? 247.b.

Ex liber Pſalmorum

50 Tibi ſoli peccaui 392.gl.
55 Pro nihilo ſaluos facies illos.302.

Prouerbia.

19 Sapientia ædificauit ſibi dominum & excidit columnas ſeptem.3.b.

Sapientiæ.

2 Eum qui primo creatus eſt eduxit à delicto ſuo.374.gl.

Eccleſiaſticus.

33 Qui baptizatur à mortuo & poſtea tangit eum, quid proficit lauatio illius.88.b.gl.

Eſaias.

1 Lauamini,mundi eſtote,&c.42.
Si fuerint peccata veſtra vt coccinum quaſi nix dealb.374.B.gl.
25 Venite emite abſque argento.302.
30 Si reuertamini & quieſcatis ſalui eritis.

Hieremias.

31 Mulier circundabit virum.157.b.

Ezechiel.

18 Si auerterit ſe impuis & fecerit iuditium & iuſtitiam.302.glo. Ipſe animam ſuam viuificauit.339.gl.

Daniel.

9 Ab exitu ſermonis &c. hebdomadæ.7.&c.102. vbi ſatisfuſè de Danielis heledomad.

Matthæus.

3 Baptizabit in Spiritu ſancto & igne.112.b.gl.& 113.
8 Ite audite vas ſacerdotibus.320.b.
10 Omnis qui confitebitur me coram homnib.&c. 165.b.gl.
11 Tu es qui venturus es, an alium expectamus. 158.gl. Non ſurrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptiſta.156.b. 157.gl. Omnes enim propheta & lex vſque ad Ioannem.111.b.gl.
12 Spiritus blaſphemiæ nõ remittetur honoribus, &c.24.b.gl. & ſequentibus.
16 Quodcumque ſolueris ſuper terram,&c.242.b.
18 Dic Eccleſię & ſi Eccleſiaſticus nõ audierit,&c. 320.Quæcunq; alligaueritis,&c.illud.Nam dico tibi vſque ſepties ſed vſque.77.249.b.Iratus Dominus tradidit cum tortoribus quoadusque redderet vniuerſum debitum.304.
20 Voca operarios,& redde illis mercedem 308.gl.
25 Tollite itaque ab eo talentum.304.gl.
vltimo. Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo. &c. 9.

Marcus.

13 De die autem illa vel hora nemo ſcit.&c.457.

Lucas.

2 Proficiebat ætate & ſapientia.11.&.315.b.gl.
3 Facite fructus dignos pœnitentia.374.b.gl.
7 Dimittuntur tibi peccata tua.213.b.
13 Niſi pœnitentiam egeritis.211.gl.212.gl.
22 Hoc facite in meam commemorationem.321.
24 Et ipſe finxit ſe longius ire.470.b.
vltiimo. Quorum remiſeritis peccata remittutur eis.322.

Ioannis.

1 Poſt me venit vir,qui ante me factus eſt. 157.gl.
3 Nam ad menſuram dat Deus ſpiritum.10.b.
6 Niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c. 322.b.
11 Soluite eum.321.gl.

A 14 Si

14 Si quis diligit me, &c.214.
19 Exiuit ſanguis & aqua.8.b.gl.
20 Oſtendit eis manus & latus.322.gl. hæc cum dixiſſet inſufflauit, & dixit eis accipite Spiritum ſanctum quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c.211.gl.321.322.397.

Acta Apoſtolorum.

1 Ille vos baptizabit in ſpiritu ſancto & igne.162.
8 Baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. 120.b.
20 In quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcop.403.

Epiſtola ad Romanos.

6 Quicunque baptizati ſumus in Chriſtu Ieſu in morte ipſius baptizati ſumus.p.121.
13 Qui diligit proximum legem impleuit .213.b.
14 Quod non eſt ex fide peccatum eſt.341.gl.b.

1. Ad Corinthius.c.2.

Cui aliquid donaſtis, & ego.378.gl.
7 Alioqui filij veſtri immundi eſſent, nunc autem ſancti ſunt.105.gl.
13 Si tradidero corpus meum ita vt ardeam.147.
15 Quid facient qui baptizantur pro mortuis. 96. b.glo. Seminatur corpus, animale, ſurget corpus ritale.67.b.

Ad Galatas.

3 Tanta paſsi eſtis ſine cauſa. 304.gl. 311.glo. quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa. 57.gl.

Ad Epheſios.

5 Sacramentum hoc magnum eſt.4.b.gl.15.

Ad Philippenſes.

3 Quorum Deus venter eſt.165.gl.

Ad Colloſſenſes.

1 Gaudeo in paſsionibus meis pro vobis.378.gl.

1. Ad Timothæum.

2 Qui vult omnes homines ſaluos fieri.139.
4 Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum presbyterij.40.gl.

Ad Hebræos.

6 Impoſsibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt, &c.renouari per pœnitentiam. 47.132.gl.210.gl. 249.297.gl.
7 Melchiſedech ſine patre, ſine matre, ſine genealogia.18.b.

Iacobi Canonica.

5 Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros, & orent ſuper eum vngentes eum oleo.189.& paſſim in toto libro de Extrema vnctione.
Confitemini alterutrum peccata veſtra.211.gl.

2. Petri.

2 Vos autem genus electum regale ſacerdotum. 82.394.b.
3 Quod & vos nunc ſimilis formæ ſaluos facit baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, &c.7.b. & 67.b.

1. Ioannis.

3 Qui habet hanc ſpem ſanctificat ſe.239.gl.
5 Non dico vt oret quis pro eo.246.gl.

Apocalypſis.

3 Qui habet clauem Dauid, qui aperit & nemo claudit. 392.gl.b.
6 Lauauerunt ſtolas ſuas in ſanguine agni.162.

INDEX RERVM

quæ in ſeptem libris huius volumine continentur.

A.

Abbates aliqui habent quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem.413.579.b.
Abbatiſſa quomodo vſum clauium habent in moniales ſibi ſubditas.394.
Ablutio baptiſmi.vide Aqua. Ablutio pedum ante Euchariſt.71.
Aborſus quomodo reſeruetur à Sixto.V.421.
Abſens non eſt abſoluendus à peccatis.327.
Abſoluendi poteſtas vbi data.vide Clauis.
Abſolutionis, verba ſunt forma in ſacramento pœnitentiæ. 327.b. ſunt voce proferenda.240.b. non valet per ſcriptum.27.b. & glo. non eſt addenda conditio de futuro.343.non detur abſque iniunctione pœnitentiæ. 381.388. glo. b. niſi in caſu & adulti abſoluti .381. intentio abſoluentis.240. b. ritus & preces. ibid. effectus. 244. & ſequent. An attrito abſolutio ſola remittat totam pœnam.237. extenditur ad oblita. 248.b. An ſit ſatis peccatum in communi. 423. pœnitentis diſpoſitio quædam ſatis eſt ad ſacramentum in forme.28.Quædam attritio nota ſatis eſt ad fructum. 289. & an abſque nouo dolore dum repetit peccatum. 289.b. ne detur indignis.243. vt confitenti cum intentione peccati mortalis. 318.ſecus de intentione peccati venial.318. Expedit aliquando differre abſolutionem. 297. datur præſenti ſed non abſenti.327. ei qui repetit de conſilio confeſſionem totius vitæ per multos dies poteſt impendi quotidie. 360. b. quomodo detur in articulo mortis. vide Mors. An abſolutio à ſolis reſeruatis aut quando ex cauſa tacetur vnum peccatum det gratiam?349.
Abſoluens ſine poteſtate ordinis nihil facit. 389. aut ſine iuriſdictione.390. ſed prohibitus à prælato ſi abſoluat valet.410. quando inferior abſoluat à reſeruatis indirecte?439. vide reſeruata.& quando ab excommunicatione abſolutus reincidat.422.b.pœna abſoluentis ſine facultate.234. Regularis, aut ſacerdos habet iuriſditionem à Papa, ſi ab Ordinario ſit approbatus.406. An in mortis articu.valeat abſolutio data ab hæretico vel denuntiato aut ſuſpenſo. 427.435. regularis confeſſarius quomodo abſoluit ab excommun. vide.569.
Accuſatio pęnitentius, fit verbis, ſed tamen poteſt fieri ſignis.326.
Actio repetẽdi amiſſa ludo.589.b593.b.actio ex lege nõ ſemper eſt licita in cõſciẽtia: vt quę famulo poſt triennium negat petitionẽ ſalarij. 593.b.
Actus moralis tria habet conſideranda. 339. b. actus qui comitantur vnum principalem non oportet in confeſſione exprimere.347.actus etiã remiſsiores merentur augmentum gloriæ. 310.
Actus contrarij non præiudicant priuilegio regularium.561.
Adam habuit ſcientias humanas per accidens infuſas.315.& virtutem pœnitentię in ſtatu innocentiæ.314. & poſt lapſum veram contritionem. 317.ſaluatus eſt ipſe.317.& gl.etiam Eua.317. eo non peccante non fuiſſet incarnatio.15.
Additio vel ſubtractio in forma ſacramenti, quando impediat ne ſacramentum valeat.32.b.
Adminiſtrans ſacram.indigne peccat mort.79.
Adultera non tenetur reſtit.pretium.589.
Aduocatus habet idem priuileg. quod miles.577. b. gl.
Adultus in neceſsitate ſaluatur per baptiſmum in voto.105.b.vrgetur præcepto quantum eſt ex ſe petendi baptiſmum ſtatim & inchoare vitam Chriſtianam.108.
Æquiuoca verba in forma ſacramentorum prolata quomodo determinantur.31.
Ambroſius quid ſentiat de baptiſmo in nomine Chriſti facto.120.b.cur tamẽ ſero baptizatus.108
Amens à natiu. vide infans. de adulto qui incidit in dementiam.vide phreneticus.
Angelus bonus poteſt baptizare, & conſecrare tẽpla.81.b.euchariſtiam miniſtrare, ſed non conficere.83.Chriſtus non habuit in via habitum pœnitentiæ.316. b. angelis an meruit Chriſtus gratiam.393.6.
Anima à purgatorio liberatur indulgẽtijs.501.quã diu ibi detineantur. 528.b. an ſint orandæ. 503.
B.Anna an habuerit alias filias pręter B.virginem, & an alteri quam B.Ioachim nupſerit.196.A.
Annus eccleſiaſticus quis.220. gl. 535. 539. annus vnus aut mille indulgentiarum quid ſignificat. 526. b. annis multis detinetur interdum anima in purgatorio.528.
Antichriſto quidam tribuũt finem hebdomadum Danielis.102.b.gl.
Antitypa dicuntur ſacram.& cur.6.b.gl. 7.b.
Apoſtoli nulla ſacramenta inſtituerunt.10. omnes baptiſmum ſuſceperunt ſine vlla diſpenſatione quando & à quibus.111.Qui ſint à Chriſto baptizati.110. non ſufficiebat illis baptiſmus Ioannis.111.b.
An fuerint liberi ad obligatione confitendi peccata.112.quando receperunt effectum confirmationis.172.b. quando fuerint creati ſacerdotes. 321. 322.b.illis ſimul data eſt poteſtas conſecrandi, & abſoluendi.323. b. non acceperunt iuriſdictionẽ à D.Petro, ſed immediate à Chriſto.403.& gl.
Appetitus ſenſitiuus vt moueatur à viribus ſuperiorib. 276.b. quomodo poteſt odiſſe peccatum, & an actus ille ſit liber. ibid.
Approbationis confeſſarij varij modi.407.vide regularis & confeſſarius.
Aqua naturalis eſt materia remota baptiſmi. 112.b. ablutio vero materia proxima, & tribus modis fit.114. nõ requiritur in ea benedictio, nec obeſt qualitas, non valet tamen ſi ſit artificialis.113.
Aquæ benedictæ vſus in eccleſia eſt à tẽpore Apoſtolorum.70.b.gl. quomodo mundet à venialibus.70.b.eius vis in ſanandis morbis.203.
Archiepiſcopus quando habeat iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum.86.& quando illis det indulgen.581.b.& an ſit de iure diuino. ibid.gl.
Argumenta theologiæ vnde petantur.3.
Articulus mortis, vide mortis articulus.
Aſpergi infantẽ aqua in parua corporis parte aut & in pilis ſufficit ad baptiſmum.114.
Attentio eſt neceſſaria ad præceptum miſſæ, aut recitandi horas.367.b.
Athanaſius puer an baptizans per iocum vere baptizarit.35.b.
Attritio quid ſit, & in quibus conueniat cum contritione.284.ſed differt in obiecto & coniuncta ſacramento participat quandam vim contritionis ſed non mutat obiectum. 259. b. 286.

perfecta eſt de omnibus peccatis vt contritio. 294.b. diuiditur in tres gradus.286.b. Attritio ex vi naturæ non eſt ſatis ad fructum ſacramenti etiam baptiſmi, ſufficit tamen ad verum ſacramẽtum pœniten.ſed in formę.287.275. diuiditur ſecundum rationem attritio.1.vt pars ſacramenti pœnitentiæ.2.vt res & ſacramentum ſimul illius. 3.vt diſpoſitio adulti impij ad omne ſacramẽtum.259.b.& gl. Effectus:quædam attritio ex motiuo, & auxilio ſupernaturali eſt diſpoſitio ad fructum ſacramenti,aut martyrij. 75.148.286. eſt donum Dei. 273.b.gl. communiter præcedit contritionem,& gratiam.273.b. omnia ſacramenta cum quadã attritione conferunt primam gratiam ſi quis accedat bona fide. 288. ſic attritus cum ſacramento baptiſmi, aut pœnitentiæ non tenetur ad formalem contritionem.289. Abſolutio huic attrito nunquam remittit totam pœnam.258.tollit obicem aliquando, vt reuiuiſcat ſacramentum informe.77.149.287.

Autores qui de ſacramentis in genere, aut ſigillatim tractant,referũtur in principio cuiuſq; libri.

B.

BAlbus anſit ordinandus, & an baptiſmus ab eo datus valeat.31.b.

Baptiſmus quid ſit.97.116.diuiditur in baptiſmum aquæ & ſpiritus qui eſt ſacramẽtum.2.aquæ tantum,quem dedit Ioan.Bapt.97.156.&ſeq. flaminis.95.134.ſanguinis ſeu martyriũ.96.161.& ſeq. differt à ſacramento pœnitentiæ. 96.b. eſt inter ſacramenta maxime vnus. ibid. præſignatus eſt figuris.97. in quibus differt à circunciſione & à baptiſmo Ioan. 97. b. de cauſis.1. de inſtitutione ſeu cauſa effectiua.98.b.promulgatus eſt Ioan. 3.ibi.222.b.321.gl. ſed nõ cępit obligare niſi poſt reſurrectionem Chriſti. 99. b. ignorantibus an profuit circunciſio vſque ad Pentecoſten, aut excidium Hieroſolymitanum. 101. b. inſtitutus eſt cum Chriſtus baptizatus eſt. 98.b. ſed forma permanens inſtituta poſt reſurrectionem.115.b. de cauſa finali, ex qua ſumitur neceſſitas medij & præcepti.103.b. Paruulis eſt medium neceſſarium baptiſ aquę, aut ſanguinis,nec ſatis eſt oblatio cum voto parentum contra Caietan. 138. Adultis ſine præcepto non eſſet medium.105.eſt vero baptiſmus in re medium, ſi adſit facultas, & ad gloriæ cõſequutionem,etiam iuſtis.106.b. & gl.eſt medium ad fructum aliorum ſacramentorum.107.non differtur paruulis.107.b.ſed adultis cur differat eccleſia, & diſtulerunt viri eximij? 108. & ſeq. de materia remota:eſt aqua naturalis,non tamen artificialis. 102.b. propinqua eſt ablutio.114.etiam cum guttula.137.vt eſt paſſiua receptio.115.de forma:quæ & quãdo inſtituta.115.b.quid ſit de eſſentia formæ? 116. vt quod exprimatur ſubiectum,id eſt perſona quæ baptizatur.117.ſed non eſt neceſſe exprimi perſonam miniſtri. 116.b. cum mutatione formæ in nomine Patrias,&c. valet.118. de forma dubia, vt in nomine genitoris.118.b. in nomine Chriſti.119. ſed poſt aſcenſionem non fuit vſitatus.121.in nomine Dei,aut Trinitat.aut expreſſa vna perſona, quia infans aut miniſter præuentus eſt morte. 121.b. & ſeq. Ritus varij. 123.b. quo tempore in primitiua eccleſia fieret.109. A quo detur baptiſmus ſolennis.152. de virtute baptiſmi vt ſit cauſa inſtrumentalis. 129.54.& ſeq. Effectus. 128. & ſeq.contra peccatum original.ſed manet fomes. 129.& adulto remittit actualia.129.ſed non commiſſa poſt baptiſmum per illius memoriam.130. nec confirmatus in gratia liberatur à præceptis ſeu votis, introducit in gloriam.130. quia tollit pœnas.gl.gratia ſacramẽtalis illius, & auxilium contra fomitem.131. magis diſpoſito confert maiorem gratiam. 133. ob characterem non poteſt iterari.132.& hic manet poſt mortem in intellectu.132. quas irregul. tollat, interdum dat ſanit. corporis 133.b.Effectus obligationis,in baptizatis.134.quo inſtanti detur? 68.167. ſubiectum capax baptiſmi quis.136.b.vt infans ſi modo natus ſit.137. quid agendum periclitante, aut mortua matre cum fœtu, aut ſi quis natus eſt cum duplici capite.137.b. an interdum liceat baptizare paruulos inuitis parentibus.143. ſemper his valet baptiſmus. 100.b. qui nam baptizati ſint immediate à Chriſto,aut ante mortem Chriſti.110. & ſequent. an dare pecuniam liceat pro baptiſmo. 140. diſpoſitio ſubiecti in adultis intentio. 142.148. & ea libera ſine metu.397.b. & quædam attritio.75.148. quando attritio tollat fictionem. 149. veniale ad mixtum non impedit effectum. 148.fictio triplex.146.77. Miniſter baptiſmi, quis præferendus.150.& ſeq. & de baptiſmo ſolenni. 152. obligationes miniſtri. 152. à quo petere liceat in neceſſitate.154. quando multi vnum baptizant.122.154.rebaptizans ſine conditione,aut rebaptizatus ſit irregul.155.& ſeq.132.

Baptizatus obligatur ad præcepta poſitiua Chriſti & eccleſiæ.134. non eſt capax alterius baptiſmi. 132.alias ſit irregul.ibid.

Barnabas Apoſtolus. Act. 4. à quo accepit iuriſdictionem,& differt à Barnaba.Act.1.403.

Baronum familiares gaudent priuilegio Domini, pro tempore interdicti.514.b.gl.576.b.gl.

Beatitudo eſſentialis non creſcit, opus non eſſe maiori lumine, vt plura indiuidua aut cogitationes videantur in verbo.309.gl. in quo conſiſtat? lib.de fine.cap.5.

Beatus non habet cõtritionem licet dicat nollem peccaſſe ex habitu pœnitent.infuſæ.179. & glo. 278. manet in eo habitus pœnitentiæ. 317. cedit in honorem,quod varijs titulis conſequatur gloriam.307.b.cõplacet de operibus etiam illis quæ fecit in peccato. 258.

Benedicta. vide. Aqua.

Bene-

Beneficium antequam acceptetur non obligat ad recitandum horas.538.gl. Beneficiorum pro fructibus male acceptis ſit compoſitio per bullam. 592.ob nullum crimen occultũ etiam homicid. priuatur titulo beneficij ante ſententiam.At per matrimonium ratum amittit titulum.592.gl. de retinente incompatibilia, de intruſo, de impedimento inhabilitatis. gl. b. qui per hypocriſim obtinet beneficium.589.b.

Bonum opus habet tria, & his oppoſita habet peccatum.489.

Bonus latro. vide Latro.

Bulla vox quid ſignificat.572.Bulla in cœna reſeruat caſus quorum abſolutionem concedit bulla cruciatæ.511. ſemel in vita, & iterum in mortis artic.418.gl. ſed non caſum hæreſis. 445. quando poſſit epiſcopus abſoluere ab his.436.b.gl.

Bulla compoſitionis.vide Compoſitio.

Bulla cruciat.quas indulgentias concedat.806. qui bullam in peccato accepit, conſequetur poſtea indulgentiam plenar. à confeſſario. 505.b. vide Indulg.quod priuilegium det.545.explicatur priuileg.de abſolutione & cenſuris,conceſſione ſacramentorum & funere,commutatione voti, & de cibis prohibitis.511.& ſeq.reuocat aut ſuſpẽdit aliorum priuileg.535.non tamen quædam religionis.541. poteſt bis in anno frui bulla. 445. 538.b.licet bullam amiſerit,nec ſatis eſt cõſcribi nomen in lib.commiſſarij.538.expirat finito anno, & quomodo confirmet alia priuil. 541.539. quibus proſit vt viuentibus intra Hiſpaniã.588. an proſit pueris & phreneticis.ibidem.& de indulg.cap.18. & 20.an regularibus.vide Regular. Electo per bullam Papa confert iuriſdictionem. 410.b.bullam cui liceat interpretari.572.b.

C.

CÆremoniæ vnde dicãtur.37.ſunt vtiles,& cũ magna ratione inſtitutæ & quorſum. 37.b. ſacramentorum cæremoniæ præcipuæ.38.b. non licet eas omittere vel mutare, & omiſſæ quomodo ſuppleantur.38. vnde ſumpſerint initium & à quibus.38.b.

Canonica portio. 563.

Canonicis diſtributiones amittentibus non valet remiſſio. quid de groſſa? 592. ſequent.

Canones pœnitẽtiales erant pro foro mixto.388.b.

Capere regulares Ordinarius non poteſt.557.

Capitulum ſede vac.quid poteſt.579.

Caritas : ſine hac opus non eſt meritorum gloriæ. 308.b.actus etiam remiſſus meretur augmentũ intenſiuum nouæ gloriæ eſſentialis. 310. caritatis actus requirit, vt diſpoſitionem ſubiecti, quod Deus ſit bonum proprium diligentis.266.b.tollit directè peccata venialia. 254. b. dilectio Dei præcedit natura contritionem.262.b. & per eam ſit efficax, & perfecta ad explendum peccatum. 274.gl. & 213.b. in oblito ſupplet vicem contritionis & ſacramenti.212 214.

Carnium eſus cui conceditur excuſatur à ieiunio. 521.b.

Caſus reſeruatus.vide Reſeruatus.

Caſus in quibus omnis ſacerdos abſoluit.414.

Catechiſmo inſtruuntur competentes ante baptiſmum.127. & quorſum.124.

Catechumeni qui competentes dicebantur,& cur ſic dicti.41.quomodo præparetur ad baptiſmum. 124. an emitterent votum deſeruanda religione Chriſtiana. 134. quomodo per contritionem iuſtificantur.134.an ſint eccleſiæ membra, & quos fructus ex ea participent. 135. obligantur ſuſcipere baptiſmum quando eccleſia iubet.110.

Cenſuræ abſolutionem concedit bulla cruc.516.b. vid.Excommunicatio.quid nomine cenſurarum intelligitur.ibid.

Ceſſationis tempore non prodeſt bulla cruc. 515. at priuil.regularium.570.& bulla Trinitatis.580.

Character eſt effectus trium ſacramen.43.in his eſt res & ſacramentum ſimul. 46.b. characteris vox eſt res antiquiſſima.46.b.quid ſit,an relatio realis vel rationis. 47. an qualitas & in qua ſpecie & ſubiecto? 48. non imprimebatur ſacerdotibus veteris legis, ſed tantum nouæ.49. quæ poteſtas ſit & quomodo cõcurrat.50.de charactere baptiſmi.132. confirmationis,& exponitur Augu.178. Euchariſtia non eſt minus efficax, licet non det characterem.50.

Chriſma cur die tantum cœnę conficitur.172.quid in eo requiratur, vt ſit materia confirmationis. 174.illud benedicere prohibetur presbyteris auctoritate diuina. 175. vide Vnctio. & Confirmatio.

Chriſti vox applicatur etiam operationi diuinæ ante incarnationem.502.deceuti tempore incarnatus.21.b.

Chriſtus in primo inſtanti conceptionis meruit gloriam animæ, & diſpoſuit ſe ad illam. 291.gl. non habuit habitum fidei ſpei aut pœnitentiæ. 315.& ſequen.an acquiſiuit ſcientias & virtutes morales acquiſitas. 315.b. meruit infinite & poteſtate excellentiæ inſtituit ſacramenta.9. dicuntur fluxiſſe de latere eius, ſed tunc non meruit. 9. 112. & dicitur in ſingulis:ſatisfecit de rigore iuſtitiæ.373.baptizauit beatã Virginem,& quoſdam ex Apoſtolis. 110. abſque ſacramento remiſit totam pœnam cum culpa. 261. habuit quandam omnipotentiam anima Chriſti. 9. b. virtutem permanentem ad miracula. 9. b. glo. gratiam infinitam. 10. b. meruit nobis primam gratiam, & omnes diſpoſitiones. 10. & ſequent. dicitur creuiſſe in gratia.11.b. vide 56.b. ipſe eſt qui baptizat. 89. glo. miracula fecit, non ſolum impetratorie, ſed vt inſtrumentum verbi. 58. b. etiam è cælo diſtans cauſat gratiam in terra. 59. quot annos vitæ expleuerit. 100. b. glo. cur baptizatus eſt : ſed non renatus. 160. & ſeq. etiam

 glo.

glo.inſtitutionem religionis eſſe à Chriſto.159. deſcenſu ſuo liberauit patres, & animas purgatorij.50.b. quo tempore circunciſus, repertus à Magis,& præſentatus in templo.20. an Patribus vet.apparebat Chriſtus. 502.gl.

Chriſtiani cur dicuntur. 1. Pet. 3. regale ſacerdotium.81.394.

Circunciſio vide lex,cur data Abrahæ. 19. ſola inter vetera ſacramen.conferebat gratiam. 8.19.gl. non dabatur per aut propter opus externum circunciſionis hæc gratia. 54. Patres qui videntur dicere nõ conferre gratiã quomodo intelligendi. 55. effectus ille gratiæ erat poſitiuus, & non tantum peccati remiſsio. 55. b. conferebat eam ad modum operis operati.56. non tamen phyſice.58.gl. qui nam illã ſuſcipere tenerentur.19.b. an etiam ſauctificati in vtero.20. Quis illius ritus & cæremoniæ, & quæ illarum cauſæ. 19. b. miniſter non erat determinatus. 20. ab infideli tamen collata non valebat.64.b. non iterabatur. 56. ad quod vſque tempus valuerit.101.103. imponebatur nomen. 20.& fiebat octauo die.19.20. non aperuit regnum cælorum.130.b.

Circunſtantia. vid.Confeſsio. quid ſit in peccato. 339.b.eſſe ſeptem circunſt.340.b. quando de veniali faciat mortale. 344. quæ ſint exprimendæ in confeſsione.334.b.& ſequen. quæ taceri poſſint.344.& ſeq.vt quæ non mutant ſpeciem. 344. de circunſtant.reincidentiæ aut inceſtus in primo gradu.346.aut complicis.347.& ſequen.vide complex.

Citatio Ordinarij cõtra regulares eſt irrita. 557.b.

Clandeſtine contrahitur poſt præſumptum matrimonium.516.b.

Claues vox:& ad abſoluendum Petro ſunt promiſſæ Matth.16.& quãdo traditæ.389.390.397.321.b. claues pro indulgentijs.402.b. eſt poteſtas ordinis indelebilis & ęqualis in omni ſacerdote.391. differunt à poteſtate conſecrandi. 398. an eſſent in lege vet. 398. differt à iuriſdictione. 399. de cauſis,id eſt,de inſtituente Deo.392.finis,vt aperiatur oſtium cæli.396. de illarum vi in vtroque foro.396.quomodo ſint in Chriſto per excellentiam.392.400.quis ſit capax aut incapax clauium. 393.fin.395. eſſe duas claues. 391.b. id Matth.16. diuerſimodè intelligi etiam de clauibus pro indulgentijs. 580.fin.

Clauſula de plenitudine poteſtatis, proprio motu ex certa ſcientia,quid operetur.563. fin. tenores pro expreſsis. 543. clauſ.geminata. 564. non obſtantia circa regul.cancellariæ,& de non tollendo iure quæſito. 564. & in quauis alia, includit maiora conceſsi.568.

Clericus qui conſentit vt ab alio percutiatur poteſt excommunicari:nõ tamen excõmunicatur. 335.gl.Clerici ſæculares qui dicantur.408.b. clericus minorum ordinum non eſt capax clauium 395.quo ſenſu dici poteſt confeſſarius.418.b.

Cælorum. vide Regnum.

Cognatio ſpiritualis in quibus ſacrament. contrahitur.53. cõtrahitur in baptiſmo.133.b. an etiam baptizanti in neceſsitate. 134. in confirmatione. 178.

Cognitio naturalis nunquam fuit ſatis ad ſalutem. 16.gl.

Coloni ex agris monaſterij exempti ſoluunt monaſterio.566.

Commiſſarius cruciatæ diſpenſat in quadam irregularitate, & in affinitate fornicationis. 515. & ſeq.procedit etiam contra regulares.559.b.

Communicatio bonorum per bullam quid ſit.489. 580.ad illam admittit prælatus regularis.489.fin. 535.communicatio gratiarum inter regulares.vide Priuilegium.

Communio. vide Euchariſt. accipienda eſt in paſcha à parocho.381.extra id tempus à quouis ſacerdote per bullam.517. ante cõmunionem quæ præparatio requiratur? 75.

Commutatio voti aut iuramenti fit in aliquanto minus: & tutius admiſcetur diſpenſatio.575.

Competentes differunt à catechumenis: quia iam habent baptiſmum in voto, & ſaluari poſſunt. 106.gl.135.

Complicis perſonam curet confeſſarius non detegi,& an interdum expediat.348.353.b.469.

Compoſitionis bulla de bonis incertis quo iure licet.583. liberat in foro conſcientiæ.586. nec debentur domino poſtea comparenti.587.caſus varij circa iniuſte accepta de moſtrenco.593.de bonis & fructibus beneficiorum male acceptis.592. circa legata in teſtamento.vide Legatum.

Compoſitio incertorum quomodo fiat per bullam 583.de quibus bonis & valet pro foro conſcientiæ.585. in quibus caſibus.588. circa beneficia & moſtrenco.591.circa legata & teſtamenta.594.

Conciliorum iuriſdictionem & claues deriuari à Chriſto pro Pontifices.579.405.concilij loca. vide Tridentin.

Confeſſarius eſt miniſter ſacramenti pœnitentiæ, de quo lib.6.pag.389.& 81.habere debet poteſtatem. 1.ordinis ſacerdotalis. 2.poteſtatem abſoluendi ſeu claues. 389. & vt reputetur idoneus approbari debet ab ordinario iuxta Trid.ſeſſ.23. ref.cap.15.406. approbatus vno loco an ſit eligibilis.510.b. debet habere iuriſdictionem.397. & ſeq. quam ſæcularibus epiſcopus reſtringit pro libito ſed non regularibus.411. non perit approbatio ſeu iuriſdictio ei data per mortem concedentis.410. eligunt quidam confeſſarium. 424.& ſeq.per bullam cruciat.aut iubilæum. vide Electio.409.& ſeq.541. & omnes eligunt in quatuor caſibus,& quo iure?414. iuriſdictio ſit in omnes caſus, etiam reſeruatos. vide Reſeruatus. nec ſit impedita per cenſuram.434. licentia petita confitendi alteri quando habeatur pro conceſſa. 431. qualitates confeſſarij, bonitas, ſigillum, ſcientia, & prudentia. libro ſexto, à cap.17. pagin. 449. 424. quomodo eſgeret ante, in & poſt confeſsionem.479.& ſeq. vid.Sigillum, examen interrogatio.De pręambulis ante confeſsionem 479.prudens in interrogatione.476.pœnitẽti pro ſe, & contra ſe credat. vide. 283.461.b.gl. 475.b. quid aget ſi vnus ex complicibus fateatur crimen, alter neget.461.b.moneat ne perſonã complicis nominet.477.472.b.352. & ſeq. doceat neceſſaria,vt doctrinam.478.quando adhærebit opinioni pœnitentis. 476.& ſeq. quando relinquet illum in bona fide ignorantiæ.477.b. vt de ignoto impedimento matrimonij aut reſtitutione, quando exiget cautionem ab excommunicato. 424.quando confeſſarius maneat obnoxius reſtitutioni, circa propoſitum emendæ neſcit timidior.283. circa iniunctionem pœnitentiæ, ne ſit inuauior nec oportet ſeruare canones antiquos pœnitentiales.247.b.383. quomodo iuuabit pœnitententem. 452. an æqualis commutare poſsit pœnitentias?385.& ſeq.de quibus examinandus eſt confeſſarius. 484. errorem in confeſsione audita factum quomodo fatebitur. 461. b. quomodo illum corriget. 363. obligat reum vt admittat & impleat pœnitentiam.380. immemor peccatorum an poteſt poſt tempus abſolutionem dilatam impendere. 368. ne de peccatis auditis agat cum pœnitente extra. Ne viter denuntiatum ex confeſsione notum.462. accuſatus fracti ſigilli quomodo ſe defendet.471.b. Confeſſarius electus ab Epiſcopo aut Prouinciali abſoluit illum,& diſpenſat in omnibus,&c.568.

Confeſsio quid ſit?eſt pars. 2. materiæ pœnitentiæ 320.de cauſa effectiua.nõ fuit in lege naturę aut vet.323. nec inſtituta ante reſurrectionem Chriſti Ioan.20.b.& ſeq.216. modus confeſsionis auricularis inſtitutus à Chriſto de præcepto, nec poteſt tolli per Papam. 224, non eſt de eſſentia. 326. ex cauſa fieri poteſt publice.324.poteſt quis per interpretem, vel per ſcriptum confiteri, vel coram alijs,ſed non tenetur.226.b. nec confiteri duobus ſimul. 227.b. ad quandam rationem formæ pertinent 16.conditiones.328.quæ reducuntur ad.3.331.b. Materia remota neceſſaria eſt omne peccatum mortal. & circunſtantiæ quædam. 334.& ſeq.344. & opera externa,numerus peccatorũ.338. quæ cauſę excuſent ab integritate.360. an paruũ damnum de fama complicis?349. confeſsio informis, quando ſit ſacramentum, licet ex negligentia quædam omiſerit, 358. b. & ſeq. ſatisfacit præcepto. 367. b. 358. 224. b. informis abſque noua culpa ſortitur effectum remoto obice per attritionem. 360. quando iteranda ob defectum ex parte pœnitentis,vt dimidiata.363. 368.& ſeq. aut ex parte confeſſarij.365.b. & ſeq. per confeſsionem dimidiatam aut ſine dolore, an vitentur cenſuræ & pœnæ. 367. b. & tamen eſt repetẽda, nec implet præceptum Chriſti aut eccleſiæ.318.b.hæc obligat ad ſigillum.459. vide Sigillum. Confeſsionum repetitio an obliget quoſdam regulares. 369.371.468.b. aut dum quis de conſilio facit confeſsionem generalem.369.b. abſolutus à regulari non tenetur repetere. peccata parocho. 370.b. 226.b. & huic parochus debet communionem. 411.b. & gl. confeſsio præſcripta in iubilæo an ſit conditio neceſſaria ei qui poteſt.509.b.vid.Iubilæus.Præceptum Chriſti de confeſsione, vt de medio neceſſario. 211. gl.212.gl.215.

Confeſsio iure diuino quando obligaret. 216. & ſeq.quæ cauſa excuſaret. 221. an interdum obliget ſtatim.221.b.& ſeq. an præuenire confeſsionis tempus ſtatutum ab eccleſia.222.b.& de obliuioſo.223.regulares quando:& an tenentur venialia fateri?223.b.qua ætate obligat pueros.225. quæ fiebat ante baptiſmum non erat ſacramentalis.225.de vtilitate confeſsionis generalis.234. b.268.de præcepto eccleſiæ.219.& ſeq. poſſet obligare omnes, licet non haberent conſcientiam peccat mortal.253.confeſsio iterata eiuſdem peccati petit nouum dolorem eiuſdem. 289. ſi quis intendat confiteri vni, & tamen alius audiat & abſoluat valet ſacramentum.317.

Confirmatio. vide Epiſcopus. eſt ſacramentum. Cauſa effectiua quæ inſtituit Chriſtus. 9. 170. b. gl.ex fine eſt vtilis,ſed non medium neceſſariũ. 214.nec ſub præcepto.173.cum tamen interdum iuſtificet attritum.314.tenetur tamen homo non contemnere,quid dicatur contemptus.13.Materia.174.& ſeq. dicitur manus impoſitio,quia hæc olim ex diſpenſatione Chriſti fuit materia ſecundum quoſdam.171.b.& ſeq. Forma. 176. Ritus.177.b. vt ſuſceptor ſit alius à ſuſceptore baptiſmi. 178. quibus rebus fuerit adumbrata in veteri lege.170.176.fin.gl. Effectus gratiæ in baptiſmo datę augmẽtum.178.Character ob quem non iteratur.179. hic eſt potentia partim actiua, 49.b.179. iterans non fit irregul. 179. ſubiectum capax.180. cur in fronte ſignetur & dicitur conſignatio.180.171.gl. Diſpoſitio & intentio neceſſaria in adulto. 180. b. recipitur ante ordines. 180.b. Miniſter ordinarius eſt Epiſcopus.181.83. & ex commiſsione Papæ ſimplex ſacerdos cum chriſmate per Epiſcopum conſecrato.183. Epiſcopus tenetur illam miniſtrare. 173. quid ſit in chriſmate,vt ſit materia apta.174.& ſeq.intentio miniſtri.locus & tempus quo chriſma confici debeat & confirmatio dari.185.& ſeq.

Coniunctio materiæ cum forma in ſacramen. omnibus quæ requiritur?32. quæ in aliquibus ſufficiat. b.

Connexitatis ratione poteſt iudex vel confeſſarius rogare de circunſtantia complicis.352. ſecus de non complice.362.fin.

Conſcientiæ diſcuſsio neceſſaria ad integritatem confeſsionis,& qualis eſſe debeat.333.& ſequen.

Conſcientia erronea obligat. 342. propter conſcientiam erroneam non incurretur excommunicatio. 344. b.

Conſecratio calicis quando fiat. 69. Conſecrantes cum Epiſcopo niſi cum illo finiant non conſecrant. 69.

Conſtantinus Magnus non diſtulit baptiſmũ vſq; ad finem vitæ. 109. ſanatus eſt à lepra per baptiſmum à S. Syluest. Papa collatum. ibid.

Conſuetudini etiam immemoriali quibus verb. derogatur. 564. b.

Cõnſulere quis poteſt minus malum, vt vitetur maius. 293. b.

Contemnere confirmationem aut Chriſti conſilia quis dicitur? 13.

Contritio eſt prima pars materiæ pœnitentiæ. 267. Differt ſpecie & obiecto ab attritione. ſupra. Vtraque eſt non tantum pars, ſed diſpoſitio ad effectum ſacramenti. 236. b. Eſt res & ſacramentum ſimul, id eſt effectus. 259. fin. Quid includat. 267. Non petit in appetitu eſſe paſsionem doloris. 276. b. Contritio qualis actus volũtatis ſit circa malum. 277. b. Non eſt actus naturalis ſecundum ſubſtantiam. 274. b. Haberi poteſt vno inſtanti ſine alia diſpoſitione aut continuatione temporis. 292. b. Præcedunt contritionem actus fidei & dilectionis Dei. 266. b. Ex quo motiuo oriri debet. 265. communiter præcedit eam timor Dei, & attritio. 262. & ſeq. Et ab imperfecto incipit cum his tribus actibus nollem peccaſſe, &c. 278. & ſeq. Includit quadruplex propoſitum. 280. 282. b. Nemo ſcit ſe habere contritionem. 282. 227. b. Includit votum ſacramenti: interdum vna contritio pertinet ad duo ſacramenta. 289. 318. b. Quantitas contritionis eſt quadruplex: ſed ſola appretiatiua eſt neceſſaria. 290. Non autem continuatio aut certa intẽſio: quæ tamen conſulitur. 292. De maiori peccato maior. 230. b. 293. cur vna ſit & dicatur de ſingulis. 294. 295. Et ex fine contritio ei qui peccauit mortal. erat medium neceſſarium ad primam gratiam, ſi homo recordaretur peccati. 212. In oblito ſupplet dilectio Dei olim & nunc. 213. & ſeq. De contritione eſt præceptum naturale & ſupernaturale. 227. Sed non obligat ſtatim cum homo poteſt poſt peccatum. 226. gl. 227. b. Differt à præcepto reſtitutionis. 226. b. Effectus quoſdã habet quos & ſacramentum pœnitentiæ. 258. b. Quia eſt vltima diſpoſitio gratiæ & cauſa efficax: non tamen ex propria virtute: nec meretur veniam de congruo. 299. Expellit peccatum aliquo modo effectiue ſecundum inchoationem. 259. An contritio ſatisfaciat pro peccato, vt offenſa Dei, refelluntur duæ opiniones. 300. & ſeq. Tollit interdum totam pœnam temporalem. 259. Contritio eiuſdem peccati poteſt ſæpe repeti, licet ſciret dimiſſum ſibi. 303. 314. b. Contritus tenetur confiteri & datur ei vera abſolutio. 259. b. 242. b.

Corporale inſtrumentum agit in animam ſpiritualem. 61.

Correlatiui priuileg. aut pœna extenditur. 575.

Correptio præmittenda. 353.

Creatura etiam inanimata cenſetur audire imperium Dei. 62. Non poteſt aſſumi à Deo ad creationem rei ſubſiſtentis. 65.

Cruciata. vide Bulla.

Culpa remiſſa non poteſt eadẽ numero redire. 305.

B. Cyprianus quid de ijs qui baptizati ſunt ab heretico ſenſerit. 150.

D.

DÆmones & animæ dãnatæ non habent pœnitẽtię ſpei, vel fidei habitus olim infuſos. 316. b

Danielis hebdomadæ quando cœperint & completæ ſint. 102.

Decimas non ſoluunt Regulares, & ample eſt priuileg. extendẽdum. licet prædia locent colonis. 565. cur dicuntur de iure diuino. 562. At ſi exemptio incipiat eſſe nimis nociua. vid. 566.

Defectus in forma ſacramenti quot & quinam impediant ne ſacramentum conficiatur. 31.

Defectus in ſacram. quomodo ſupplendi. 78.

Defunctis indulgentia conceditur. 498. b. An fiat applicatio ex lege iuſtitię concordãtur DD. 499. Illis ſuffragium ſpeciale plus prodeſt. 501. Quomodo dicatur meruiſſe quis vt ſibi proſit ſuffrag. & indulg. poſt mortem. 503. Pro libito Papa non euacuat purgatorium. 494.

Delegare non poteſt nominatim denunciatus. 414. 434. Nec ſubdelegatus ſubdelegare. 414. At parochus poteſt dare licentiam. 202. b. 414. 434.

Demetrius quæ opera D. Thom. Græca fecerit. 2.

Demerſio infantis in puteum non eſt baptiſmus. 114. b.

Denuncianda quædam abſque correptione. 469. Denunciandus eſt confeſſarius ſollicitans. 466.

Denunciatus non peccat ſi in articulo mortis miniſtret ſacramenta. 76. b. Denunciatum tantum ex confeſsione notum non tenetur vitare confeſſarius. 462.

Derogatio priuileg. quæ fit per bullam cruc. vide Reuocatio. 541. Vt derogetur concil. generali & Triden. an requiratur expreſſa mentio. 561.

Deſinens cum verbis ſacramenti non iuſtificatur. 68. b.

Deteſtatio peccati qualis eſſe debeat vt tollat peccatum & quod eius motiuum. 265.

Detractor non eſt qui detegit confeſſario peccatum complicis ob iuſtam cauſam. 350. b. 355. b.

Deus pro quibuſdam peccatis quantum ad temporales pœnas non flectitur pœnitentia & oratione. 248. gl. Diuerſa ratione ligat ad culpam quam ad pœnam. 260. b. Remiſſe dilectus ſub ratione finis vltimi, magis diligitur quàm vlla creatura intenſe dilecta. 292. Deus ſua promiſsione obligatur. 308. gl. Præmiat iuſtorum merita vltra condignum. 370. gl. Punit citra condignum. 375. b. Dicitur metaphoricè pœnitere. 316. b. Quomodo dicitur excæcare & indurare. 391.

Diaconus poteſt miniſtrare eucharistiam. 82. b. Miniſtrans illam indigne peccat mortal. 89. b. Non poteſt tamen miſſam perficere ſi deficiat ſacerdos. 83. nec ſolenniter baptizare. 82. b. ſine ſolennitate poteſt, extra mortis periculum abſente ſacerdote. 152. non eſt capax clauium etiam Cardinalis. 391.

Dignitas ex maiori gratia auget valorem meriti. 310. b.

Dilectio. vide Caritas.

Dimidiata confeſsio iteranda. 363. 368. & ſequent. an excuſet impotentia in articulo mortis. 423. vel ob periculum infamiæ in complice. 349. 351. & aliæ cauſæ. 360.

Diſpenſatio Papæ in omni præcepto poſitiuo valet etiam ſine cauſæ cognitione. 387. ſolus Papa poteſt ſecum diſpenſare. 398. Diſpenſatio commiſſa ordinario non expirat mortuo Papa. 540. Diſpenſat in quadam irregularitate Commiſſarius Cruciatæ. 516. & in impedimento fornicariæ affinitatis cognito poſt matrimonium. 516. in his & votis quomodo diſpẽſet regularis confeſſarius. 570.

Diſpoſitio digna ad ſacram. fructumque. 75. qualis requiratur in adultis ad baptiſmi receptionem. 146. quanto melior eſt tanto maior eſt effectus ſacramenti. 50. b.

Diſtributiones amittens canonicus. 592. & ſeq.

Doctrina Chriſtiana ſummatim inſtruendus eſt pœnitens. 378.

Doctor conſultus de aliquo caſu & criminoſum agnoſcens vt teneatur ad ſecretum. 460. interpretatur Bullas & Concilia. 572. b.

Dolor voluntatis ſeu triſtitia includitur in contritione. vid. Contritio. 268. Dolor ſenſibilis temperandus. 276. b. & gl. Dolor peccati ex ſola caritate conceptus non eſt ſatis ad veniam. 265. b. ſit appretiatiue maximus. 281. b. differt ab intenſione: & eſt vehemens quaſi parturientis. 292. gl. de alieno peccato non debet eſſe maior quam de proprio minori. 293. b.

Dominicis prohibet eccleſia ieiunare. 519. vide Quadrageſ.

Dominus famæ ſuæ homo cum ſit poteſt cum illius damno confiteri quædam quæ non tenetur. 362. 352. gl. vid. Princeps dominium habitum an poſsit nouo titulo præſcriptionis ſimul acquiri? 565.

Dubijs in opinionibus confeſſarius conſulat tutiores. 477. fin. vxor dubitans an tenetur reddere debitum: aut ſi hæc conſulat confeſſar, quid reſpondendum. 477. in dubio de rationis vſu an baptizandus ſit infans inuitis parentibus. 144. in dubijs prælatus religionis definit autoritate Apoſtolica. 576. dubius an ſit mortale tenetur illud confiteri. 333. in dubio epiſcopus non procedit contra regulares. 555. b. in dubio de priuileg. regularium quis interpretetur. 572. 544. dubius ſenſus legis aut priuilegij vnde explicetur. 573.

E.

EBrij homicidium quãdo ſit formaliter peccatum, quando non. 336.

Eccleſia non poteſt præcipere immediate circa actus internos. 29. gl. nec poteſt mutare ſubſtantiam ſacram. circa materiam & formam. 29. nec diſpenſare in ijs quæ omnino ſunt de iure diuino. 29. gl. indiget ſacramentis militans. 39. quomodo poſsit impedire ne ſacramentum valeat. 29. in eccleſia primitiua quibus temporibus baptizare licuerit. 109. obligat catechumenos ad ſuſcipiendũ baptiſma, quando ipſa velit. 110. non compellit ad baptiſmum adultum ex fidelibus natum. 145. b. non facit propoſitionem de fide, ſed declarat & authentice proponit. 215. b.

Eccleſię regularium ſunt exẽptæ à viſitatione epiſcopi. vide Viſitatio. Non poteſt epiſcopus aut iudex in illam conuocare etiã proceſsiones. 562.

Effectus primus quem principaliter ſacram. faciũt quis. 42. b. Secũdus effectus ſingulorum ſacrament. 43. Tertius effectus qui eſt gratia ſacramentalis. 44. effectus gratiæ quanto maior eſt diſpoſitio tanto maior eſt. 50. b.

Eligere quis poſsit confeſſarium & qualem. 429. & ſeq. An regularis per bullam. 541. Regularis ſi eligatur epiſcopus. 560.

Emendationis & nouæ vitæ formale propoſitum eſt neceſſarium contrito ſi recordetur. 28. b.

Emere licet aquam etiam ſanctificatam pro paruuli baptiſmo neceſſario. 141.

Epiſcopi nomen an ſumatur pro parocho aut preſbytero. 403. gl. Epiſcopos in communi eſſe paſtores ex inſtitutione Chriſti. 403. b. ſed habent iuriſdictionem à Pontif. deriuatam. 404. ſunt ſucceſſores Apoſtolorum. 181. eſt ordinarius. 411. b. & ſeq. etiam exemptorum. 553. fin. regularis ſi eligatur epiſcopus. 568. caſus qui reſeruantur epiſcopo iure aut conſuetudine. 457. b. an abſoluat peregrinũ. 440. quo verbo cõmittit caſus. 449. de quibus examinet approbandos in confeſſarios. 484. epiſcopus monitus ſi fratres Mendic. inquietare præſumat ſit excom. 549. non fit eis iniuria ſi Papa eximat regulares. 549. eſt ordinarius miniſter confirmationis. 181. licet eſſet hæreticus. 182. 87. ne confirmet alienos extra ſuam diœceſim. 185. ſacerdoti duplici actu confert poteſtatem conſecrandi & abſoluendi. 323. gl. ſi errore ſpeculatiuo ordinet alienum aut excõmunicatum valet. 117. b. reuocat licentias à prædeceſſore datas. 409. eligit confeſſarium à quo abſoluitur & diſpenſatur. 491. abſoluit impeditos à reſeruatis Papæ. 419. 427. 439. 444. prope mortem poteſt

in vtroque foro facere donationes.577.b.gl.

Errores omnes contra ſacramenta ad quinq; capita reducuntur.3.b. errores contra ſingula ſacramenta. vide initio cuiuſque ſacramenti . Error vel ignorãtia miniſtri ſpeculatiua quando vitiet ſacramentum. 32.b. hæreticus an impediat effectum.35.b.Error perſonæ quando vitiet ſacram. & quando minime.36.117.

Eua ſalutem conſecuta eſt poſt peccatum,ſicut & Adam.317.

Euangelij lege promulgata ceſſarunt omnia vet. ſacramenta.21.b.

Euchariſtia ſumenda cum fructu qualem petat attritionem.288. per ſanguinem qui de Chriſti latere fluxit ſignificatur. 8. b. quomodo gratiam, vim illius effectricem & gloriam ſignificat.9.gl. quomodo ſit medium. 12. gl. præſtat cæteris ſacramen.dignitate.13.50. licet non imprimat characterem.50. verba quomodo dicantur forma huius ſacramen.27.b.quomodo ſint inſtrumentum conuerſionis panis.65.b. prece & oratione ſacerdotis conuerti panem, quomodo intelligẽdum. 66. ſolus ſacerdos eſt huius ſacrament. miniſter conſecrandi, miniſtrare tamen poteſt diaconus. 82. b.

Examen conſcientiæ diligens obligat ratione integritatis confeſſionis. 333. 334. quale eſſe debeat.334.& ſequent.

Examinator pro ijs qui approbandi ſunt in confeſſarios aut parochos.484.

Excidium Hieruſalem quando fuit.103.

Excommunicationis claues vbi datæ.320.b.an fuit in leg.vet.& apud gentes.399.abſolutio excommun. præcedit eam quæ fit à peccatis. 364.b. an inferior abſoluat ab excommu.reſer.in periculo ſcandali.422.gl.428.444.quomodo defunctus abſoluatur ab excommu.590. excommunicatus an poſsit indulgentias concedere libro de indulg. cap.32.& pag.90. exempti regul. non ſubiacent cenſuris epiſcopi. 556.b. & ſeq. excommunicationes latæ in Concil.Lateranen. an ſint vſu receptæ? 571.b.gl. Excommunicationem Epiſcopi an vitet qui ficte confeſſus eſt.367.& 224.

Executor Papæ,niſi ſit mixtus,non abſoluit ab excommun.quam promulgat.446.b.

Exemptio clericorum.547. decenter eximi regulares ab ordinarijs.547. ſolus Papa eximit vniuerſaliter.548.fin. exemptionis priuileg. late interpretandum.550.effectus vtiles exemptionis.553. eximuntur etiã in bonis vt ſic plane ſubiaceant prælato regul.559. bona regul.an ſint exempta à decimis & ſubſidio.562.

Exemptus dupliciter ſe defendit. 555.b.

Exorciſmorum quanta ſit vis.126.b.127.b.illis præparantur catechumeni ad baptiſmum.127.b.miniſter principalis quis.128.

Extrema vnctio. vide Vnctio.

F.

FAbianus Papa docet chriſma à Chriſto conſecratum in die cœnæ.172.gl.

Facienti quod in ſe eſt Deus non denegat gratiam 139.b.

Familiares Cardinalis aut regis cui confiteri poſſunt.431. & gaudent priuilegio monaſterij cui ſeruiunt. tempore interdicti intrant cum domino.vide Dominus.

Famulus ſi triennio non petat ſalarium.593.gl.b.

Feriatis diebus peccare an ſit circunſtantia.343.

Ferijs ſextis per annum, an liceat oua comedere. 519.

Fictionis in ſacrament. receptione gradus tres.77. in baptiſmo. 148. quomodo tollatur vt baptiſmus reuiuiſcat.149.an ſufficiat attritio ad fictionem tollendam.77.b.

Fides eſt prior pœnitentia. 262. b. qualis eſſe debeat,& de quo obiecto ad impij conuerſionem. 272.b.vt iuſtificare dicitur.273. fides infuſa non manet in hæretico. 315.gl. non fuit in Chriſto. 315. b. nec eſt in damnatis. 316.b. fides in Chriſtum ſupernaturalis ſemper fuit neceſſaria ad ſalutem.16.b.gl. quomodo gentiles philoſophi id cognouerint.18.in circunciſ.vel in lege naturali proteſtata quomodo eſſet cauſa gratiæ. 60. at non cauſa effectiua.58.fides miniſtri non requiritur neceſſario vt ſacram.ſit validum.87.b.

Filij Dei nomen vniuoce dicitur de omnibus iuſtis.16.b.an etiã pertineret ad iuſtos veteres.57.

Filij fidelium quomodo ſancti dicãtur ab Apoſtolo ante baptiſmum. 105. gl. Adulti necdum baptizati debent à patre pracepto vel metu compelli ad baptiſmum.145.reluctantem non poteſt eccleſia pœnis compellere.b.

Filios in fidelium non licet inuitis parentibus baptizare.143.b. licet tamen ſi iuſte ab his ſeparentur,& ſi ſint de facto ſeparati licet iniuſte.144.in articulo mort.etiam præſentibus parẽtibus. 144. ſi alter parentum eſt Chriſtianus.145. ſi rationis vſu polleat & baptiſ. petat.144. ſi ſit dubium de vſu quid agend.b. per gratiam dicimur filij pluribus titulis, quam iuſti olim ante aduentum Chriſti.57.b.

Finis circunſtantia vt aggrauet peccatum,vel mutet ſpeciem.341.Finis vltimus quando conſtituatur in re temporali.341.Finitis verbis ſacramenti non differtur effectus.69.

Fluida verba habent inſtans permanens.68.167.

Fœmina quædam per ignorantiam facta eſt Patriarch. Conſtantinop. ſed falſum eſſe quòd fuerit Ioan.VIII.Papa.72.b.

Formes manet poſt baptiſ.129.

Forma in ſingulis ſacram.ponitur.

Forma ſacramentorum Chriſti ſunt verba determinata,non autem veteris legis.27. eſt pars illorum intrinſeca, & explicat actum miniſtri præterquam in euchariſt.28.enunciatur vt plurimũ per indicatiuum de præſenti.30.b.licet in eccleſia Græca aliter fieri ſoleat.31.quibus modis mutatio vitiet ſacram.formam.30.b. & in baptiſm. 118. forma ſignificat effectum ſacramenti. 30. b. tota eſt ab vno miniſtro proferenda præterquam in vnctione.32.

Fraude acquiſita an poſsint per bullã compoſitionis retineri.589.

Fruſtratorium eſſe priuilegium eſt inconueniens. 550.gl.

Funeralibus Principum nõ tenẽtur adeſſe quidam regulares.560.b. tempore interdicti Bulla cruc. concedit funus cum quadam pompa. 515.

G.

GEneralis religionis. vide Prouincialis.

Genitus ex parentibus fidelibus vel infidelibus.vid.Filius.

Gloria reſpondet meritis ob multos titulos. 307. gloriæ eſſentialis augmentum non ſit niſi per actus charitatis relatos in finem ſupernaturalem 308.b.in ea non erunt neceſſaria ſacramenta.39.

Græci quæ Latinorum opera in ſuum ſermonem conuerterint.2. gl. eorum baptiſmus ſub forma imperandi an ſit validus. 116.b.

Gratiæ iuſtificantis dignitas.208.gl. eam nemo ſibi poteſt mereri etiam de congruo.ibid. gratis datur contrito.299. amittitur per peccatum mort. 303.b. eſt primus effectus quem ſacrament.præcipuè ſignificant.42.b. ad primam gratiam conferendam baptiſmus, at pœnitentia:ad eius augmentum reliqua ſacramen.ſunt inſtituta. ibid. educi de potentia obedient.63. Gratia ſacramentalis eſt alius ſacram.effectus,quid ſit:diſtinguitur à charactere,eſt peculiaris in ſingulis ſacrament. non datur niſi in ſacramento. 44. quomodo reuiuiſcat.45.Gratia ſiue gratuita conceſſio Pontificis non expirat morte concedentis. 540.

B.Gregor.Papa.I.eximit regulares.551.b.& tamen taxat ſæcularium clericorum nimiam exemptionem. 552.

Gregor.XIII.Papa abſtulit priuileg. regularibus à Pio.V.conceſſa.552.b.

H.

HAbitus circa erubeſcentiam de malo non eſt virtus.275.

Hæreſes contra ſacramenta in genere, vel contra ſingula referuntur in procemio aut capite primo cuiuſque libri.

Hæreſum vtilitas.207. Hæreſis caſus non conceditur per clauſulam generalẽ.445.Hæreticus quando conficiat ſacramen. quando minime.87. non impedit effectum ſacramen.35.b.poteſt baptizare, & ab illo abluti non ſunt rebaptizandi. 150. Hæreticus vel ſchiſmaticus non poteſt eſſe martyr. 166. Hæreticus in mortis articulo, an poteſt abſolui. 425. glo.

Hebdomadæ Danielis quando cœperint & completæ ſint.102.

Homicidij voluntarij aut bigamiæ irregul. an diſpenſetur in religione. vid.Irregul.

Homo nõ dicitur propriè dare Spiritum ſanctum. 67.gl.homines qui Angeli exiſtimati ſunt in corpore aſſumpto. 157.b. hominem deſinere per vltimum ſui eſſe quidam aſſerunt.168.

Homouſij vox licet noua,à Patribus ſtabilita.4.b.

I.

IDiota corrumpens verba ſacramenti an mutet ſubſtantiam.31.

Idoneus confeſſarius quis? 406.b.

Ieiunium quadrageſimale cur dicitur de præcepto diuino.518.fin.

Imitandi non ſunt quidam ſancti in eo quòd baptiſmum diſtulerunt.109.

Impeditos adire Papam quando abſoluat Epiſcopus,Abbas,Capitulum.444. vid.Epiſcopus.

Imperium Dei eſt cauſa phyſica & efficax.62.illud cenſentur audire & ſentire etiam inanimata.62.

Impoſsibilium aliquando eſt electio.277.gl.

Incarnatio non fuiſſet Adamo non peccante.15.

Incœſtus primus gradus quando caute confitendus.346.b.

Indiarum incolis dantur etiam bullæ cruciat. 588. an illis liceant oua ferijs ſextis? 519.

Inducens peccatorem vt ſibi miniſtret ſacrament. ſine neceſsitate,ſi non ſit eius parochus grauiter peccat.76.91.inducens tamen excommunicatum non peccat,& illi ſacrament.proſunt. 76. 90. inducere licet aliquem ad ſtatum matrimonij, vel ordinis, non tamen peccatorem ad ſacram. communionis,nec ad confeſs.intentione explorandi aliquod peccatum.92.b.

Indulgentia quid ſit.487.differt à viſibili abſolutione ſacramentali & alijs remiſsionibus. 488. fin. vid.Iubilæus. de antiquitate illius. 492.b. etiam pro defunctis. 494. an ſit pro defunctis gratuita donatio,vel iuſta applicatio.499.de praxi primitiuæ eccleſiæ.495.claues pro indulgent.conceſſæ ſunt à Chriſto.vid.Claues. prodeſt viuis per modum abſolutionis ab iniunctis aut non impletis.387.gl.495. ſed reus ob indulgentiam ſibi iniunctam non ſe eximat.387.504.529.ſed per confeſſarium prudentem diſpenſetur,aut liberetur. ibidem. effectum habet pro tẽporali pœna non pro æterna.492.504.an peccatori proſit vt reuiuiſcat. 504.b. 582.b.gl. an excommunicato aut catechumeno. 531. b. an phreneticis & vſu rationis carentibus.538. religioſis cur dantur magnæ indulgentiæ? & extenduntur ad nouitios.582.& ſeq. ſtationum indulgentiæ, quæ conceduntur per bullam cruc.aut regularibus. 506.536. & gl. Defunctis quomodo concedantur. 498. b. 526. Cauſa ex parte concedentis: & certior eſt in iubil.522.

bil. 522.b. diſpoſitio accipientis qualis vt ſit tutior. Miniſter qui eam concedit eſt Papa, Epiſcopus, Concil. de indulg. 581. & ſequen. Epiſcopus etiam nondum conſecratus. 580.b. at nõ dat pro defunctis. 581. b. in mortis articulo conceditur indulgentia bullæ per tõſuratum, & an requiratur confeſsio. 418.b. & glo. an conſequens poſsit ſuam indulgentiam transferre in alterum. 500.b. de varia forma concedendi indulg. 497. ſi epiſcopus excedat in dando indulgent. valent pro 40. diebus. 579. quomodo per bullam cruc. ſuſpendantur. 535. at conceſſæ ſuperioribus pro regularibus Mendic. non ſuſpenduntur. 568.b.

Infantibus quibuſdam quomodo detur maior gloria quã alijs. 51.b. quomodo dicantur credere in baptiſmo. 64. 142.b. non habent in baptiſmo miraculoſum vſum arbitrij. 74.b. 142.b. ſi illis detur ordo vel euchariſtia habet ſuum effectum ſicut & phrenetico. 75.

Infantes nati baptizari poſſunt & debent. 136. non tamen qui nondum ſunt nati. 137. ſine propria vel parentum voluntate poſſunt eſſe martyres. 167. in vtero latentibus nullum remedium prodeſt præter martyrium. 74. 138. 140. Dei iudicia inſcrutabilia circa puerorum decedentium ſine baptiſmo reprobationem. 139.b. intẽtio & diſpoſitio recipientium baptiſm. ſuppletur à Chriſto. 142. non ſunt interrogandi poſtquã adoleuerint an ratam habent obligationem in baptiſmo factam.b.gl. Infantes etiam prędeſtinatos nõn ſaluat Deus abſque baptiſmo, licet ex parentibus fidelibus oriundos. 104. nõ tenetur præcepto ſed neceſsitate baptiſmi. 308.b. 110.b. non eſt illis differendus baptiſm. gl. non poſſunt baptizari ſine parentum conſenſu. 110.b.

Inferni ignis cur dicatur ſpiritualis. 268.gl. inurit dolorem damnatis vt inſtrumentum diuinæ iuſtitiæ. 268.gl.

Inferior abſente ſuperiore an abſoluat à reſeruatis. 429.

Infideles obligantur ad baptiſmum & fidem in Chriſtum debite propoſitum ſuſcipiendam, non tamen poſſunt cogi pœnis. 110. 397.b. infidelium filij an & quando inuitis parentibus baptizari poſſunt. 143. & ſeq. vide Filij.

Ingratitudinis circunſtantia redire peccata. 303. an confitenda contra benefactorem. 341.

Inhabiles eſſe quoſdam ad quædam ſacram. 72. vide in ſingulis ſacramentis de ſubiecto.

Innocentia eſt maius donum quam remiſsio peccati. 305.b.

Innocentes celebrantur martyres non ſpeciali ſed communi priuileg. 160.gl. 162.b.gl.

Inquirere, non licet ob nota ex confeſsione. 472.

Inquiſitores ſancti officij ſunt iudices ordinarij in vtroq; foro, & poſſunt caſum delegare alteri. 413. ſed iuriſdictio non eſt in vno, ſed in toto conſeſſu. ibid. poſſunt procedere cõtra regulares. 559.b.

Inſtrumentum quod à Deo aſſumitur, quãtum differt ab inſtrumento hominis. 62.b. creatura eleuatur, vt concreet qualitatem gratiæ, non autem ſubſtantiam. 63. in inſtrumento diſtinguitur duplex actio ſecundum rationem. 67.

Intellectus & voluntas poteſt habere in inſtanti plures actus. 290.

Intentio vel electio qui cõpetant contritioni. 277. cum mala ſi nõ excludat finem boni operis, impletur præceptum, & quando non impediat fructum ſacramenti. 318.

Interdictum non impedit conferre quædam ſacramenta. 110. quid bulla concedat tempore interdicti. 514. fin.

Interpres confeſsionis laicus, vt obligetur ad ſigillum. 158.b. & ſeq. 459. an in mortis artic. teneatur quis confiteri per interpretẽ quando aliter non poteſt. ibid. & 230.

Interpretari bullã & concilia poteſt Doctor. 572.b.

Interrogatorium breue quo iuuetur pœnitẽs. 479. & pro ſtatibus. 481. confeſſarius quando tenetur interrogare prudenter. 331. 476. ne roget de complice. 251. & ſequent. 473.

Inuenta incerta poteſt pauper ſibi retinere. 587.b.

B. Ioã. Baptiſmus quomodo differt à baptiſmo Chriſti. vid. Baptiſmus. 156.b. 158. qua forma vſus eſt. 159.b. an ea Apoſtoli? ibid. baptizatus à Chriſto, & pertinuit ad leg. nouam. 111.b. 161. de priuilegijs illius, à quibuſdã creditus eſt Angelus. 157. Chriſtum imitatione ſua expreſsit. 156. b. fundauit eremiticæ vitæ inſtitutum. 158.b. 159.gl.

Ioan. Papa viij. non erat fœmina Anglica. 72.b.

Irregularitatis diſpenſationem non concedit bulla aut iubilæus nomine cenſuræ aut pœnæ. 512. in qua diſpenſet cõfeſſarius aut epiſcopus. ibid. irregularis fit iterans baptiſ. 132. 155. An in irregul. ex homicid. volunt. aut bigam. diſpenſet Prælatus regul. 567. & de illegitimo. 568.

Iteratio baptiſmi aut matrimonij conſummati facit irregular. non ita iteratio confirmationis aut ordinis. 132. 155. & ſeq.

Iubilæus datur ob cauſam publicam. 387. differt ab indulgen. plenar. quia concedit abſolut. caſuum. 527. conceſſo per duas hebdomadas poteſt quis bis frui. 445. 508. in anno iubil. an ſuſpendatur bulla cruc. aut priuileg. regul. 539. 570.b. & bene explicatur. 579.b. in vltimo die confeſſarius poteſt commutare opera. 508. ſatis eſt confiteri ſeq. dñica ante communionem. 577. fin. ſi cœpit confiteri an poſsit elapſo iubil. finiri confeſsio. 508. ſi dimidiate aut incontrite confeſſus eſt reſeruatum, caſu manet non reſeruatus, non reincidit in excommun. aut votum commutatum, ſi non proſequatur opera iubil. 509. publicatio iubil. fit ab habente autoritatem. 537.

Iudæi non poſſunt à principe Chriſtiano ob infidelitatem redigi in captiuitatem. 146.

Iudex capiens pretium pro iniqua ſententia an debet reſtituere. 589. iudex eſt confeſſarius per clauem ſcientiæ, vt examinet: & poteſtatis vt ferat ſententiam. 391. fin. quæ ſcientia & prudentia in eo requiratur. 474.b. 476.b. confeſſario ſi vice pœnitentis denuntiet crimen, quam fidem adhibebit iudex. 357.b. ſi iudex agnoſcat crimen proditum fuiſſe ex confeſſario, aut quia aliquis audiuit pœnitẽtem vel inuenit chartam in qua ſcripta erant peccata quid aget. 460. ſi mittat reos ad confeſſarium, quid aget confeſſarius. 465. pœna iudicis quæ tolli poſsit à prælato religionis. 517. iudex prohibetur in multis circa regulares. 562. vide Exemptio.

Iuramentum ex conſuetudine non eſt peccatum mort. ſi quis iurat ſæpe verum. 297. glo. ad iuramenta commutanda extenditur priuileg. quod concedit vota. 576. 569.b.

Iuriſdictio eſt de neceſsitate ſacramenti in ſola pœnitentia. 397. ſed pro alijs ſacramentis eſt de præcepto. 76.b. 517. fin. quo iure conferatur epiſcopis aut parochis. 400. & an in quatuor caſibus, vt in mortis articulo, in venialia, &c. de iure diuino. 402.b. 405.b. ſolis Apoſtolis & Papa conceditur immediatè iure diuino. 403. Epiſcopis poteſt Papa eã reſtringere aut ex cauſa tollere. 390. non eſt æqualis in ſacerdotibus & Pontif. 391. non eſt clauis & quid ſit? 392. non eſt poteſtas phyſica ſed moralis. 400. an in primitiua eccleſia quilibet ſacerdos haberet plenam iuriſdictionem in vſu. 402. iuriſdictionem dat Ordinarius, Capitulum, aut Cardinales ſede vacante. 405. b. error communis quando det iuriſd. 412. b. conſuetudo non dat ſed arguit iuriſdict. 414. glo. in Papam manat ab ipſo Papa in confeſſariũ. 415. in vagos poteſt quilibet expoſitus confeſſarius. 415.

Iuris Pontificij conſultores quam autoritatem habeant in rebus Theologiæ. 93.b.

Iuſtificatio impij non fit per imputationem iuſtitiæ Chriſti, ſed per inhærentem iuſtitiam. 130. interdum fit abſque formali pœnitentia non tamen ſine gratiæ infuſione. 211.gl. de potentia abſoluta poſſet iuſtificari abſque proprio actu, & & quę de lege ſint neceſſaria ad iuſtificationem. 272. an abſque formali actu ſpei, caritatis, & doloris, aut propoſiti de emendatione, iuſtificetur aliquando impius. 275. iuſtificatio datur gratis. 298. & ſeq. nec contritio ſatisfacit pro peccato vt offenſa Dei. 302.

Iuſtus poteſt Deo ſatisfacere pro pœna temporali ſua. 374. aut aliena. 488. licet ſit immunis ab omni peccato actuali, eſt capax extremæ vnctionis. 195. 199.b. & B. Virgo fuit capax illius. 198.

L.

LAicus in articulo mortis, ſi vt interpres audiat peccata, non ſubiacet pœnis ſigilli. 458. & ſeq. non eſt capax clauium. 394. 418. b. clericus tonſuratus abſoluet tunc ab excommun. 418. an laicus ſit capax decimarum. 562. b. Papa laicum facit capacem iuris ſpiritualis, vt excommunicet. 563.

Latro bonus non fuit aqua baptizatus, ſed bapt. flaminis. 111. & ſeq. an fuit martyr? ibidem. & 250.b.gl.

Legata teſtamentorum, quando pro his liceat compoſitio. vide Teſtator. 594.

Legatus Papæ eſt Ordinarius. 413. dat indulgentias in ſua Prouincia. 581.b. an viſitare poteſt regulares, & accipere procurationes ſeu ſtipem. 566. fin.

Lex Chriſti de confeſsione quomodo ſit ſuaue iugum. 323.b. Vetus lex. vide Circunciſio. non obligabat Gentiles. 15.b. iam expirauit per mortem & reſurrectionem Chriſti. 100. 562. habebat ſacramenta ſimpliciter, quid conferrent aut ſignificarent. 8. & ſeq. in nullo præter circũciſionem, conferebatur gratia ex operato. 56. in multis erãt inferiora noſtris. 69.b. erant plura & difficiliora. 70. 22. ceſſarunt poſt promulgationem Euangel. 21.b. erant figura noſtrorum. 23.b. an ignorantibus, profuit circunciſio vſque Pẽtecoſten. 100.b.

Lex generalis etiam poſterior, limitatur per ius ſpeciale etiam antiquum. 408. 447.b. gl. lex non acceptata, aut quæ non tranſit Pyræneos non ligat Hiſpanos. 536. lex Epiſcopi duplex, diœceſana & iuriſdictionalis: & a qua eximuntur regulares? 547. lex etiam quæ inhabilitat recipere, derogatur conſuetudine. 589.b. glo. an lex de moſtrenco det iuſtam actionem. 592.gl.

Libros canonicos ſacræ ſcripturæ numerant patres. 3.gl.

Licentia iuſte petita quando habeatur pro conceſſa. 432. & ſeq. 444.

Licentiam pro ſacramentis concedit etiam denuntiatus. vide Delegare.

Licentia pœnitentis vti poteſt cõfeſſarius. 466. ſed melius eſt dici extra confeſsionem. 354. 473.b. de licentia partis. 422.b.

Ligandi poteſtas ad ſecũdarium actum. 260.b. quando data? 321. ſacerdos ligat pœnitentijs. 261. vide Abſolutio, ſacerdos.

Loci circunſtantia quando addat nouam ſpeciem, vt locus ſacer. in ſacrileg. 342.b.

Locorum Theologicorum quæ ſit vis. 2.b.gl. vnde ſumantur. 3.

Lotio pedum Ioan. 13. quid ſignificat, & cur à patribus vocetur ſacramentum. 71.

Lucifer erat natura ſupremus angelorum. 399.

Ludo fortunæ acquiſita etiam à beneficiario non tenetur reſtituere. 589.b. ſed clericis prohibetur ludus ſub mort. datur repetitio per iudicem: nec poteſt clam compenſare. 589. 593.b.

Luſtrationes pro emundatione paruulorum quales fuerint apud Gentiles. 17.gl.

M.

Maior dignitas perſonæ, aut valor meriti. vid. Dignitas.

Maledictio ſi multiplicetur an confitenda. 347.

Manus impoſitio quid ſignificet. 39. cur ita vocetur ſacramentum cõfirmationis: quia ex diſpenſatione fuit vice materiæ. 170. fin. an in diacono aut collatione clauium habuit vicem materiæ. 39. b. & lib. de ordine. reconciliatoria manus impoſitio quibus fieri ſoleret. 40. ſalutaris manus impoſito, & dici quadrupliciter. 41.

B. Maria ſecundum naturalia fuit naturali ordine cõcepta; & qui eius parentes. 195. b. gl. contraxit defectus naturæ ex peccato nõ ſuo ſed Adę. 195. b. gl. 199. Potuit Dei filius eam pręſeruare ab omni peccato, & quomodo præſeruauerit ab orig. 198. b. per gratiam, in qua creata eſt fuit immunis à peccato orig. idque eſt conſentaneum conſenſui & feſto eccleſiæ & patribus quod & ſępe aſſerit S. Tho. & oppoſitũ in Gallia cenſetur ſcãdaloſum. 195. b. 198. gratia eius habuit quoſdã effect⁹ iuſtitiæ orig. in portione ſuperiori. 196. quomodo fuit impeccabilis ab intrinſeco ex copia gratiæ: quando ſublatus ſit ei fomes peccati. 197 iuſtificata cum vſu arbitrij. 197. b. vitauit omne peccatũ etiam veniale, de fide. 157. an habuit aureolam martryij, vt Ioan. apoſt. vid. 168. vidit ſæpe in raptu eſſentiam Dei. 197. b. indiguit ſacramentis vt Baptiſmo, & euchariſt. de quibus eſt præceptum. 15. b. 111. non recepit ordinem, nec eius matrimonium erat ſacramentum Chriſti. ibid. & 198. b. nec ſacram. pœnitentiæ. 111. 198. 315 habuit habitum pænitentię & quoſdã actus eius ſed nõ cõtritionẽ. 314. fuit baptizata immediate à Chriſto. 110. habuit confirmationis effectum die Pentecoſtes cum apoſtolis. 172. b. fuit capax extremæ vnctionis. 198. & quos effectus ex illa percipere poſſet. 199.

Martyriũ cur dicitur baptiſm. ſanguinis. 95. & ſeq. 162. in quibus cõuenit cũ bapt. 168. 163. in quibus differt. 131. requirit opus, nec ſatis eſt ſola voluntas. 164. 165. confert attrito primam gratiam vt baptiſmus. 96. 148. remittit totã pœnam. 131. dat gratiam ex operato. 163. nõ ex priuil. euang. ſed in ſtatu etiam legis naturæ. 165. ſolũ hoc prodeſt infanti intra vterum. 138. 140. 167. b. oblitus peccati iuſtificatur abſque attritione: ſtatim debetur ei canonizatio. 165. debetur aureola in inſtanti quo recipit vulnera Lætalia. 168. non eſt liber ab obedientia præceptorum. 166. b. quæ requirantur ad martyrium ex parte recipientis, aut inferentis. 166. b. & ſeq. qualis diſpoſitio. 162. temere exponere ſe non debet martyrio. 168. gl. Martyrium habet vicem pœnitentiæ. 214.

Materia ſacramentorum remota eſt res aliqua ſeu elementum. 25. propinqua eſt accidens. ibid. b. & quæ ſit in ſingulis ſacramentis. ibid. certa qualitas & quantitas requiritur in materia ſacramen. cuiuſlibet remota. 26. materia vnius ſacramenti eſt vna ſpecie morali, licet ſit in re diuerſarum ſpecierum. 29. materia in ſacramentis quomodo debeat eſſe præſens. 32. Materia & forma ſacramenti concurrunt ſimul. 68.

Matrimonium cur Reip. neceſſariũ. 13. cur dicitur magnum ſacram. 14. inter fratrẽ & ſororẽ eſt iure naturæ prohibitũ. 72. b. gl. eius miniſter. 83. b. & 84. ſi fęmina ex ſcrupulo roget, dicat cõfeſſarius vxores tenentur reddere debitum. 477. b.

Medium non dicitur ſaluti neceſſarium adulto ſine præcepto. 212. b. 115.

Melchiſedech quis fuerit, & cur, ſine patre ſine matre, & genealogia eſſe diceretur. 18. fuit figura Chriſti offerentis in vltima cœna, incruentum ſacrificium. ibid.

Mendacium quando ſit, ſi quis ad mentem interrogantis non reſpondeat. 456. b. gl.

Mendicantium regularium ampla priuileg. 547. & ſeq. & indulgentiæ. 532. cur Papa eos ab ordinarijs exemit. 149. b. vide Regul. & exemptio.

Meretrix quomodo dicet numerum peccatorum. 339. an debeat facere compoſitionem de acceptis ob turpem cauſam. lib. de indulg. c. 35.

Meritum in quibus differat à ſatisfactione. 302. omne meritum includit ſatisfactionem. 376. b. ad meritũ requiri vt iuſtus ex caritate referat actũ bonum in finem ſuper naturalem. 308. actus remiſsiores, merentur intenſiuum augmentum gloriæ eſſentialis. 308. Deus præmiat vltra condignum. 301. gl. Mortificata merita in qua quantitate reuiuiſcant per pœnitentiam, & variæ ſententiæ. 307. vſque. 313. valor meriti augetur ex maiori gratia operantis. 310. b. & totus valor reſpectu præmij eſſentialis. & æterni eſt in voluntate efficaci. 377. vnus iuſtus, vt dicatur pro altero mereri. 377. b. ſed non meretur alteri de condigno, gratiam & eius augmentum, & cur. 10. & tamen ſatisfacit pro alio. 10. b. merita noſtra & ſatisfactiones non obſcurant meritum Chriſti 51. b. 492. de merito Chriſti. vide Chriſtus. in ſolo Chriſto multiplicãtur tituli meritorum ſine incremento. 308. 496. ſolus meruit de condigno alijs augmentum gratiæ & vitæ æternæ. 492.

Merſio trina fuit olim ex præcepto ſed nunquam de eſſentia baptiſmi. 114. b.

Miniſter. vide Confeſſarius. quis ſit ſacramentorũ. vide in ſingulis ſacram. & 81. eſt homo cum vſu rationis, etiam Beatus: non eſt anima ſeparata aut angelus. 81. b. qualis ex præcepto ſit. 87. 449. & ſequent. virtus eius, vt incomplete concurrat ad gratiam aut conſecrationem euchar. & character. imo ad gratiam baptiſmi concurrit actiue paganus, abſque charactere. 50. 87. b. 116. b. gl. melior non dat maiorem gratiam. 51. quomodo intelligendi patres qui vidẽtur negare miniſtrum dare gratiam. 87. b. ex parte miniſtri requiritur, intentio ſeria. 88, ſed conſcientia peccati, in

eo qui

eo qui ex officio miniſtrat ſolenniter, vetatur præcepto diuino: alias peccat ſimplici ſacrilegio 88. b. ſed non tenetur præmittere confeſsionem. 89. nec peccat peccator qui in neceſsitate baptizat. 89. aut parochus aſsiſtens matrimonio. 90. & generaliter de præceptis miniſtri. 84. At defectus gratiæ in miniſtro non impedit effectum ſacramenti. 89. 449. nec defectus fidei. 87. b. 88. b. & glo. non licet inducere peccatorem, vt miniſtret niſi in neceſsitate, aut parochum qui paratus eſt. 90. & ſequent. 76. 450. inducens parochum occulte excommunicatum nõ peccat ipſe, aut parochus. vide Excommunic. ſi multi adſint miniſtri pro baptiſmo tenetur præferre ſacerdotem & parochum. 151. miniſtrans quando peccat aut pœnas incurrat. 152. b. & ſeq. in mortis articulo, poteſt quis confiteri ſacerdoti excommunicato aut hæretico: ſi modo non adſit alius. vide Confeſ. Nemo poteſt miniſtrare ſibi vllum ſacramẽtum præter euchariſtiam. 83. & matrimonium ſibi inuicem miniſtrant qui contrahunt. ibid. vnus poteſt ſimul baptizare aut abſoluere multos. 84. b. 123. 154. & multi ſi baptizent vnum valet ſed peccant. 154. quia ex præcepto eccleſiæ miniſter cõmuniter debet eſſe vnus. 85. 122. an poſsit vnus confiteri duobus. 327. aduertat miniſter. 1. an habeat iuriſdictionem in eum cui miniſtrat. 85. b. tenetur ſcire neceſſaria officio. 86. dubia forma non licet vti. 86. b. præſertim in dubijs circa medium neceſſarium. 87. & quando in dubio adhærebit probabili opinioni pœnitentis. 451. repellet peccatorem præſertim manifeſtum. 91.

Miraculorum virtus non eſt habitus. 49. b. ſancti & Chriſtus, vt homo eſt, fecerunt miracula non ſolũ impetratorie ſed aliquando effectiue. 59. & gl.

Miſericordiæ opera quædam cur dicuntur remedium contra peccatum. 164.

Miſſa confert ſatisfactionem pro pœna temporali. 253. b. applicata peccatori an reuiuiſcat ſatisfactio. vid. 79. an confert alteri gratiam ex operato quia impetrat donũ contritionis. 381. ſine attentione non ſatisfit præcepto miſſæ, aut recitandi horas. 367. b. Prælatus compellit præcepto applicare miſſas alijs. 580. tempore interdicti qui habet bullam tenetur audire miſſam. 514.

Moniali conſenſum turpem fatenti an ſit adhibenda interrogatio, num ſit virgo. 346. fin. 477. vide Regularis.

Morti vicini quomodo ſint iuuandi. 484.

Mortis in periculo probabili an liceant ea, quæ in articulo mortis. vide Abſolutio. 417. 426.

Mortis in articulo obligat pręceptum diuinum ad confeſ. & communionem. 217. tũc poteſt abſolui à ſacerdote etiam excommunicato aut hæretico ſi alius deſit. 419. 426. 425. gl. an poſsit negata licentia confiteri alteri. 428. licet tantum det ſignum vnius peccati: aut peccati in generali per nutum. 423. an abſente ſacerdote teneatur fateri laico. 395. huic ſi Chriſtianè vixit datur communio, & vnctio licet non petierit, & abſolutio ab excomm. 422. & indulgentia bullæ. 422. 507. huic indulgent doct. priuil. poteſt confiteri omnia licet per accidens confeſſarius tutus venire debeat in notitiam complicis. 349. & confiteri alta voce in procella, aut per interpretem, vel per ſcriptum præſenti confeſſario ſi aliter non valet 320. b. 349. confeſſarius à reſeruata excommun. abſoluens explicet onus præſentandi ſe ſuperiori. 424. 426. ſed abſolutus in præſumpto mortis articulo reſeruatis abſque excommun. non tenetur conualeſcens ſe præſentare. 371. b. ſolus Papa poſſet in eo articulo reſeruare caſum: quia non iure diuino ſed eccleſiaſtico datur tunc iuriſdictio. 425. gl.

Mortuus non eſt capax ſacramenti, & quomodo abſoluatur ab excommunicatione. 71. b.

Moſes acceptauit in lege circuncisionem: & ex Dei reuelatione inſtituit quædam alia ſacramenta. 20. b. quæ non licebant niſi circunciſis. 21. an viderit clare eſſentiam Dei. 197.

Moſtrencum Hiſpan. id eſt, pecus aut animal perditum, cuius dominus poſt diligentiam non apparet, quo iure applicetur quibuſdã monachis: & an prius poſsit per inuentorem applicari alijs. 593.

Mutatio accidentalis in materia aut forma non vitiat ſacramentum. 30. nec mutatio in verbis aut idiomate. 30. quale peccatum ſit mutare verba etiam retento ſenſu. 33. b. mutatio in ſynonymum, vt in nomine genitoris an impediat baptiſmum. 128.

Myſterium ſumitur pro ſacramento. 4. glo. vnde Græce deriuetur? 5. & gl.

N.

Naturalia dona & gratiæ quæ fuerunt in B. Virgine. vide Maria.

Nectarius quomodo dicatur abrogaſſe confeſsionem. 325. b.

Negligentiam Epiſcopi ſupplet Archiepiſcopus: ſed non circa regulares. 555.

Nicol. Papa. I. de baptiſmo in nomine Chriſti, citat Ambroſ. & quomodo vterque ſit intelligendus. 119.

Nomen ſacramentum quid ſignificet. 4. b. & cuiuſque ſacramenti nomen ponitur in princip. cuiuſque libr. vt varia nomina baptiſmi. 95 confirmationis. 170. pœnitentiæ. 208. fin. indulgen. 487. fin. 492. fin. gl.

Nomen in baptiſmo & circunciſione imponebatur. 20. nomen in forma baptiſmi quid ſignificat. 116.

Notitia confeſsionis vti. vide Confeſſarius & ſcientia.

Numerus peccatorum, pertinet ad integritatem confeſsionis. 338. b.

Nouatus

Nouatus & Nouatianus hæreticus differunt.246.

Noualium,id eſt,agrorum qui nondum ſunt culti, decimæ cui debentur.565.b.

Nouiſsimum tempus cur tempus legis Euangel. dicatur.21.

Nouitij gaudent priuileg.profeſſorum, vt indulg. 535.ſed non conſtringuntur oneribus præceptis & cenſuris religionis, & tamen diſpenſantur. 544.ſi. poteſt abſolui aut diſpẽſari per proprium Epiſcopum,aut per bullum cruc.545. ſi debebat incerta poteſt applicare monaſterio. 545. Nouitiorum magiſter, an poſsit votum negare indigno.468.

Numerus peccatorum confitendus.338.

O.

OBedientia.vid.Potentia.

Oblatio ſacrificij fit in miſſa.vid.Miſſa.

Obligationum quadruplex genus continet totam materiam moralem,vt de medio ſalutis, præcepto reſtitutione,& obligatione pœnæ.2.gl.obligatio quaſi effectus qualis contrahatur per quędam ſacramenta? habetur in ſingulis ſacrament. & 54.Obligationes miniſtri.84.&;ſupra miniſter. obligatio duplex in vno actu quando pertinet ad duas ſpecies.343.

Obliuioſus an tenetur præuenire tempus confeſsionis.223.

Oblitus peccatorum iuſtificatur per dilectionem Dei abſque formali dolore.211. & ſeq.228.b. aut per martyrium.165. oblitus vnius circunſtantiæ quando repetet totum peccatum. 335.

Occultum ob crimen prælatus regularis prohibet ordinationem.559.b.irregul.ex occulto crimine diſpenſatur à commiſſario.515.

Oleum triplex quo vtitur eccleſia,vt infirmorum, confirmationis, catechumenorum.39.23.

Omiſsio reſtituendi quando ſit continuatio aut nouum peccatum.336.

Omnipotentia quædam an ſit communicata animæ Chriſti? vid.Chriſtus.

Opinio probabilis.vide Confeſſarius.

Opus.vid.Bonum.opera peccatoris quomodo proſint pro quibuſdam donis impetrandis:& ex auxilio diſponunt ad gratiam, ſed non ſunt meritoria glorię.proſunt vt tolerabilius ſit iudicium 257.b.gl.nõ.reuiuiſcunt.257.b.& ſeq.381. de illis tamen complacet beatus.ibid.opera præſciti meritoria proſunt alijs membris eccleſiæ.258.opera viua ſi.peccato mortificentur, quomodo reuiuiſcant.258.& 370.b.eis reſpondet præmium eſſentiale. 311. in peccatore triplex genus operum. 313.b. nunquam reuiuiſcunt ad remiſsionem culpæ etiam venialis,aut pœnæ temporalis.381. operum Chriſti valor.vide Chriſtus.

Oratio quomodo impetret remiſsionẽ venialium aut donum contritionis.254.b. per modum orationis & impetrationis Chriſtus voluit ſimul obtinere fructum redemptionis.496.

Ordinarius quis dicatur. 411. b. 412.b. 413. b. vide Epiſcopus.

Ordinis & matrimonij ſacramentum,cur neceſſarium communitati: in receptione ordinis non requiritur contractus materiæ.32.b. inferiorum ordinum character non confert poteſtatem. 49. ſacerdotis character eſt potẽtia actiua.49.b. quis poſsit compelli ad ordines. 145.b. ordinum malam receptionem Sixt.Papa.V.reſeruat.422.miniſter ordinum quis.83.

Originale peccatum non raditur ſed tollitur per baptiſm. 129. ab eo fuit immunis B. Virgo. 195. b. 198.

Ornatus dicitur falſo à quibuſdam eſſe effectus ſacramenti,niſi explicentur.43.b.

Oua & lacticinia iure communi prohibentur in quadrageſima.519.etiam in dominicis.520.b. ſed ferijs ſext.per annum non prohibentur niſi conſuetudo ſit præſcripta, ac ſubinde nec apud Indos.519.bulla quid concedat circa hęc.520.vtens carnibus aut ouis non prohibetur iure communi vti piſcibus.520.fin.

P.

PAganorum infantes ſi mori periclitentur an liceat baptizare ſine patris conſenſu.143.

Papa excellit epiſcopos in eo quod eſt caput vniuerſalis eccleſiæ,& immediate à Chriſto iure diuino habet iuriſdictionem,& ab eo deriuatur in reliquos. 403. 582. ſed ſi renuntiet aut ex cauſa deponatur amittit iuriſdictionem. 389.b. 401. & poteſt eam reſtringere epiſcopis. 389.b. non poteſt errare in definitione fidei aut lege morum. 369.gl. viuis concedit etiam plenas indulgẽtias de iniunctis.382. & abſoluit ab his,& à non impletis.387.gl. poteſt ſibi ipſi ſolus concedere indulgentias, & ſecum diſpenſare in lege aut voto.582.398.ſed non poteſt ſe abſoluere à peccatis 416.deriuat iuriſdictionẽ in ſuum confeſſarium. 415. nec datur ei iure diuino.414.b. reſeruat ſuo iudicio cauſas in vtroque foro.430.tenetur præcepto Chriſti creare epiſcopos tanquam paſtores ordinarios.403.b. 404.b. concedit indulgentias defunctis.498 581. non ita epiſcopus. 581.b. ſed non poteſt prolibito euacuare purgatorium 494.concedit compoſitionem pro incertis.583.& ſeq. Papam tenentur omnes recognoſcere, nec poteſt huic iuri renuntiare.550.b.fabulatur Martinus Polonus dum ait Ioan.Papã.viij.fuiſſe fœminam Anglicam.72.b. Papa determinat cauſas quas ſibi reſeruat.547.b. eſt Pater & generalis regularium, & irritare poteſt illorum vota. 549.b. amplianda eſt diſpenſatio, quando conſtat de mente Papæ. 550. b. in pœnam potuit priuare Ordinarios iure in regulares. 551. tenetur ſtare contractui.582.gl.

Parabola non debet per omnia accomodari.307.

parochus iure communi habet iuriſdictionem à Papa. 405. quidam aiunt iure diuino.401.b. non poteſt epiſcopus eũ priuare ſine cauſa: nec pro libito reſtringere caſus. 408. tãquam ordinarius poteſt delegare iuriſdictioné, pro quouis ſacramento:ſed pro confeſsione nó niſi idoneis qui ſint ab epiſcopo approbati. 407. abſoluit ſubditos etiam extra diœceſim.424. an abſoluat, à reſeruatis Papæ aut epiſcopo, impeditos. 419. 427. tenetur miniſtrare ſacramenta ſi oues petant etiam extra tempus præcepti.12. 86. & tempore peſtis manere etiam cum periculo. 13.b. excommunicatus parochus non peccat ſi ouibus petẽtibus miniſtret contritus. 76. 90.434.ab illo exiſtente in peccato,licet petere ſacramenta, etiã extra neceſsitatem.90.b.petentibus vt coniungat matrimonio poteſt negare,ſi nouit extra cõfeſsionem ſecretum impedimentum.92. nõ poteſt ſe exonerare committens alteri omnes vices ſuas.568.b.

Parochias monaſterio annexias quomodo viſitat epiſcopus.559.

Partus periclitans quomodo ſit baptizandus. 137.

Paruulus vide infans & puer.

Paſsioni Chriſti cur tribuatur redẽptio. 495. paſſio & ſacrificium Chriſti nõ dicitur ſacram.8.b. aut res quæ præterijt non cauſat nunc phiſica actione vt nec res futura.79.

Paſsio appetitus ſeu dolor non requiritur in actu pœnitentiæ.276.

Paſtor vide parochus.& an excommunicatus poſſit ouibus miniſtrare ſacramenta.434.

Pater familias aut tutor tenetur curare vt filij & domeſtici ſtatim baptizentur.108. b. prouidere his ſpiritualia & tẽporalia ſaluti neceſſaria.140. b. & cõpellere præcepto ſuos ad baptiſmũ. 144.

Patrum autoritas & communis conſenſus.3. gloſ.

Patres lymbi vide lymbus.

Patinus ſeu ſuſceptor qualis eſſe debet & quę eius obligatio.127.contrahit cognationem cum filio baptizato etiã in extrema neceſsitate, & cũ cõfirmato & cum parentibus eius.90.127.177. non tamẽ ſi tantũ adſit catechiſmo & exorciſmis poſtea ſuppletis.128.134.nec ſi non confirmatus,ſit patrinus confirmationis.178.

B.Paulus an vidit clare eſentiam Dei in raptu.197.

Paupertatis votum in quibus obliget:& quis diſpenſet.577.

Pauper fictus quando non tenetur reſtituere aut locans ius petendi elemoſynas,an peccet mort. hic aut diues qui peregrinatur mendicando. 589.& gloſ.

Peccator proprie non dicitur iuſtificare ſe per cõtritionem.239.in via nunquam eſt extra ſtatum ſalutis. 291. b. quando peccet qui non recipit quædam ſacram.166. aut peccator qui ex officio miniſtrat. 89. peccator cur dicatur fuit creatura tanquam vltimo fine.165.b.glo. peccans contra bonum commune denuntiandus eſt abſque correptione.469.

Peccatum origi.vide originale.

Peccatum veniale eſt materia ſufficiens abſolutionis & quo modo remittatur. 234.251. & ſequen. vſque.254.271. & mort.directe abſolutum. 234. non tamen peccatum orig.aut alia ante baptiſmum commiſſa.233.b. nec peccatum in generali (niſi in mortis articulo.423.) nec alienum aut quod ipſe non fecit.233.b.nec futurũ aut poſsibile. 271. nec peccatum finalis impœnitentiæ aut quod ſit poſt hanc vitam. 235.veniale non impedit effectum baptiſmi.148. nec fructũ martyrij.166.culpa venialis in quo conſiſtat.251.remittitur per Chriſti meritum.252.gloſ.in inferno punitur in eternum ibid. non compellitur præcepto Eccleſiæ ſed poſſet obligare vt in anno fateatur ſaltem aliquod veniale.253. iuſtus meretur veniam venialium de condigno. 253.b.vnum poteſt remitti ſine alio. 254. remittuntur animæ dum purgatorium intrat per feruentem dilectionis actum.255.b. pro veniali non eſt opus virtute pœnitentiæ aut ſacrum quia equali iuſtitiam compenſatur. 271. confeſſio venialium requirit formalem dolorem. 285. veniale qui fiat mort.344. tollit valorem operibus noſtris,dum durat:non tamen effectum ſacramenti ex opere operato.381.

Peccatum morta. poſt baptiſmum eſt materia neceſſaria abſolutionis.233.267.b.triplex ratio generalis diſtrugitur in peccato mortal. & quædam ratio ſpecialis.264.ad remiſsionem illius quis dolor.264.298.b.& ſequen.& de motiuo doloris,ibidem.contritio eſt de ſingulis morta.295 & magis de grauiori. ſed interdum excuſatur à mortal. qui data optione præferret minus.293. nullũ peccatum eſt irremiſsibile. 244.247. glo.tamẽ vnum mortal.in culpa & reatu pœnæ ęternæ non remittitur ſine alio.244.b. & ſequen.cur peccata in Spiritũ ſanctum dicuntur irremiſsibilia, quadruplex expoſitio. 245. fin. & ſequen. in gloſ. quędam decreuit Deus omnino punire in hac vita.248.gloſ.

Peccata remiſſa quomodo dicãtur redire. 305. & ſeq.peccatũ iuſti & baptizati cur grauius. 305. b.an olim fuit publica confeſsio peccati. 325. nemo tenetur ſcribere peccata ne memoria excidant. 326.b.peccatum quando dicatur vnũ numero.335.b.336.b.& quando ſit ſub vna ſpecie aut ſub duplici. 334. b. & ſeq.peccatũ cõtra bonũ cõmune abſq; correptione denũtiandũ.469.

Peregrinus tempore paſchæ quibus confiteri & a quibus abſolui poſſit.415.b.

Periculum triplex peccati eſt vitandum.281.b.

Perſeuerantiæ donum meruit nobis Chriſtus. vide Chriſtus.

Perſonæ circunſtantia quæ grauat peccatum.340.b de monialis conſenſu turpi.477.

Peſtis tempore tenetur paſtor ad eſſe ſuis ouibus etiam cum periculo vitæ.13.b.

Philippus de quo actorum.8.non fuit ex.12. Apoſtolis, licet aliquando vocetur Apoſtolus propter officium.185.

Phreneticis quomodo & quando conferri debeat extrema vnctio, licet reſiſtant. 202. aut baptiſmus & euchar.143.

Plato& quidã alij philoſohpi an ſint ſaluati.16.ſed non abſque fide implicita Chriſti.16.glo.

Plena indulgentia,plenior & pleniſsima quomodo differunt.527.glo.

Pœnæ nomine præter cenſuras quid concedat Iubilæus aut priuileg. regularium & olim Bulla cruc.an de pœna quam pœnitens ſibi impoſuit ſi reincideret.517. 570.Pœnas etiam temporales & venialia remitti ex merito Chriſti & per indulg.492.

Pœnam cũ iudicis intrãtes religionẽ cõmutat prę latus.517.b.in pœnis ſit pro foro exteriori extenſio ad ſimiles caſus.575.glo. Claues pro indulg. habẽt, ſpiritualem fructum in anima circa pœnas.487.b.pœnæ & cenſurę nomine non conceditur diſpenſatio irregularitatis.517.pœna æterna homini attrito per abſolutionem commutatur in temporalem.234.b.pœna damni quid ſit? 304.glo. & quomodo dicitur per peccatum ſequẽs redire?306. an in quibuſdã ſit maior.306.b.

Pœnitentia Virtus differt à ſacramento. 209. eſt virtus infuſa.275.b.264.non acquiſita.262. gloſſ. nõ eſt in appetitu ſenſitiuo ſed in volũtate.276. eſt circa malũ arduũ & de obiecto proprio.264. &ſeq.eſt etiam circa malũ propriũ.266.b.quid in peccato primũ reſpiciat pœnitẽtia.268.b. poteſt eſſe de peccato remiſſo.271.conuenit cũ virtute religionus & iuſtitiæ.262. & ſeq.275.& glo. differt à religione.263.& à iuſtitia.263. 277.à caritate.266.cur dicitur prima virtutũ. 262.b. & interdũ eſt ante actũ caritatis. 266. vid.contritio.fuit olim medium neceſſarium ante inſtitutionem ſacram.214.ad quod præceptum decalogi reducatur præceptum de pœnite.232.an iure naturæ obligaret?227.gl.pœnitẽtia naturalis nõ eſt diſpoſitio gratię.275.pœnitẽtiæ actus externi ſunt vtiles licet ſequatur decurtatio vitæ.277. abſq; formali pœnite.quãdo remittatur peccatũ vid oblitus.Eius actus optimus contritio,habet quadruplicem quantitatem. quæ pœnitentia dicatur à Patribus non iteranda?248.de pœnitentia ſolẽni.297.glo. 325. quis ritus eius.384.debet eſſe continua in habitu.297.nunquam ſera eſt. 298.infunditur per baptiſmum virtus pœnitentiæ, & manet in purgatorio & in cælo. 275.b. 317.de ſubiecto.318. non fuit in Chriſto. 263.b. pœnitentiæ vt ſacramentum eſt dignitas.208. quid ſit.209.glo.differt ab alijs ſacram.209. b. & ſeq.conuenit cum externa vindicta.210.b. eſt ſacramentum à Chriſto inſtitutum.210.321.b. ex fine ſumitur neceſsitas medij contra peccatum mortal poſt baptiſmum. 12.b.212.392.dicitur ſecunda tabula poſt naufragium.12.b.materia remota eſt peccatum actuale poſt baptiſmũ. 233.267.b.peccatum mortal.eſt materia neceſſaria,ſed veniale, aut directe abſolutum mortale eſt materia ſufficiens.233. & ſeq.reatus pœnæ nõ abſoluitur immediate.& nõ pertinet ad materiam neceſſariam. 234.materia proxima habet tres partes,& quomodo ſatisfactio præcedat aliquomodo formam.235.& ſeq.267. b. vid. de his partib.verbo confeſsio,contritio ſeu attritio, & ſatisfactio.Forma ſunt hęc verba,ego te abſoluo &c. 237. b.259. b. formæ ſenſus triplex. 241. b.& ſeq.& verificatur quinque modis.243. glo. formæ ne addatur conditio de futuro.245. coniunctio materiæ & formæ quomodo fiat hic. 367. materia& forma cauſant gratiam. 238. b. Effectus huius non eſt capax niſi qui peccauit poſt baptiſmum.244. tollit tria quæ includit peccatum.244.b. de alijs effectibus. 249. informe ſacramentũ quomodo reuiuiſcat?80.256. De ſubiecto,quis capax?244.314.de diſpoſitionib.vid. attritio. de impedimentis veræ pœnitentiæ. 296. de intentione recipiendi ſacramentum hoc.317.367. nec impeditur effectus ſi falſo putet ſe confiteri vni ſacerdoti noto, & tamen eſt alius. intentio ſit diſcreta.317. b. Miniſter vid. verbo miniſter,& cõfeſſarius.83.208.& late.393.

Pontifex vide. Papa. Pontifex legalis habebat clauem ſcientiæ:& ad quos vſus?398.b.

Poſſeſsione poteſt quis defendere ſe in lite contra alterius titulum.564.b.

Potentia obedientiali paſsiua educitur gratia.63. actiua virtus inſtrumenti vt humanitatis Chriſti extenditur ad paſſum loco diſtans. 59. poteſtas excellentiæ quæ fuit in Chriſto in quibus potuit communicari alijs.10.

Præceptum de medijs neceſſarijs vt de fide & baptiſmo in quo differat ab alijs præceptis. 107. 214.b.de ſingulis ſacram.quando obliget præceptum,vide in ſingulis &.12.finis& modus præcepti non cadit ſub eodem præcepto niſi in ſola dilectione Dei.367.b.quando multa præcepta concurrũt eodem tempore ad eandem virtutis rationem,ſit contra illa vnum peccatum. 336.b. aut quando præcepta ſunt ſubordinata.337. cur præceptum fidei & baptiſmi adultos obliget ſtatim vt rite proponitur. 109.

Prædeſtinato infanti ad maiorem gloriam dabuntur media conuenientia.51.b.

Prædicatores approbat epiſcopus, aut Prouincialis.570.ſi. prædicatur in plateis. 571.indulgentiæ quomodo prædicandæ.571.

Prægnante ad mortem damnata differtur ſententia vt proles nata baptizetur. 137.b. fœtui intra vterum non prodeſt oratio aut oblatio parentũ ſed martyrium.138.140.167.b.

Prælatus etiam regul. vid Prouincialis. an & quomodo vti poſſit notitia confeſſionis.468.in ſocietate Ieſu prælato regulari ſeu Generali conceduntur omnia priuil.religionis.542.b. vid.Regul. eligit ſibi confeſſarium, per quem abſoluitur & diſpenſatur.430.568.ſuperior monaſterij aut collegij cõmittit confeſſario alterius vnum caſum, ſed non omnes vices ſuas.568.b. 582.poteſt ſubditũ ſubijcere epiſcopo,vt diſpenſet aut abſoluat.448.an abſque reſeruatione poſſit generalis concedere caſum cum onere præſentandi ſe.441.fin. quomodo ſit dominus volũtatis ſubditorum.580.b. & Papa reſpectu regularium. 549.b.ob crimen occultum poteſt prohibere ordinationem.559.b.

Præſcriptio niſi ſit.60.annorum non derogat priuilegio regularium. 562. triennij contra famulum qui ſalarium non petijt.593.gl.b. & de moſtrenco intra annum & diem. 593.

Princeps Chriſtianus non debet cogere infideles etiam ſubditos ad ſuſcipiendã religionem Chriſtianam.145.nec poteſt Iudæos in ſeruitutem redigere, bene tamen Sarracenos qui occupant Chriſtianorum terras.146.nec debet horum paruulos inuitis parentibus baptizare. 145. rex Hiſpaniæ an habeat à Pontif. ius decimarum. 562. alligatur ſuis legibus.582.gl.

Priuileg.regul.aut bullæ cruc.reducuntur in ſummam.545.quando exemptio & priuileg. ſint late interpretanda. 549.fin.573. quando ſine præiudicio tertij.550.quando incipit eſſe nimis nociuũ. 566.priuil.reale tranſit in colonum.566.priuileg. eſſe fruſtratorium eſt inconueniens.550.glo. interpretari etiam ea quæ prohibentur poteſt doctor.572.& tamen quædam interpretatio reſeruatur Papæ.544.b.cur regularibus cõceſſa ſint ampla priuileg.vid. Exemptio.derogat iuri communi,licet non exprimat. 550.b. de priuil. pauca & obſcure tractant Doct.545.b.gl.qui Pont.reuocarunt priuileg.regularium.552.

Proceſsionibus adeſſe compellit epiſcopus regulares,ſed non per cenſuras.558.ab his quidam eximuntur.560.b. nõ poteſt epiſcopus in eccleſiam regularium conuocare proceſsiones.562.

Prohibiti quidam ſunt à quibuſdam ſacramentis quorum ſunt capaces.74.

Prophetiæ donum non eſt habitus.41.b.

Propoſitũ in eo qui recordatur eſt medium neceſſarium pœnitenti.281.eſt quadruplex.1. non peccandi ſeu emendationis & implendi præcepta. 280.euitandi omnia mort.debet eſſe propoſitum appretiatiuè maximũ.281.b.datur verum propoſitum in eo qui facile cadit.283. ſed occaſio proxima & periculum in quo permanet arguit de eſſe propoſitum.282.

Prouincialis exponit confeſſarios & prędicatores: & reprobare poteſt.570.ſi.407.b.vid.Prælatus. in viſitatione ſi concedat caſus, abſolui poſſunt à præteritis etiam elapſo tempore.442. ne ſit difficilis,vt alteri committat abſolutioné reſeruator. 443.b.concedit indulg. finita viſitatione.534.b.ſi iniuſte neget licentiam, ſupplet generalis vel pontifex.431.Poteſt ſibi eligere cõfeſſarium qui abſoluat,& diſpenſet cum eo:niſi pro reſeruatis generali.430.568. at ſolus Papa ſecum diſpenſat.

Puer.vide Infans. quando incipiat habere rationis vſum.144.gl.225.gl. & obligentur præceptis Eccleſiæ,de confeſsione,communione,miſſa,aut de abſtinentia à carnibus,aut ouis.225. in dubio an habeat rationis vſum non eſt baptizandus inuitis parentibus.144.b. vide Filij.

Pulchritudo externa fuit in Beata Virgine, vt & Chriſto.196.

Purgatorium eſſe vbi animæ ſatiſpatiuntur, colligitur ex antiquo vſu indulg. pro defunctis. 492. gl.fin.an liceat ſatisfactionem temporalem relinquere in purgatorium ſecluſa pœnitentia iniuncta. 232. 379. quot annis anima detineatur? vide Annus,& Defunctus.

Q.

Qvadragena indulgẽtię quid ſignificat.526.b. Quadrageſimæ tempus,cur à quibuſdam dicatur de lege diuina. 518. prohibetur in ea vſus carnium,& ouorum, etiam his qui nõ ieiunant. 518. & ſeq. & olim vſus vini. 518. in dominica olim licuit vſus ouorũ, ſed non licet nunc.519. quãdo incipiebat olim.419.b.an præceptũ cõfeſſionis obliget tempore quadrageſimæ.220. & gl.

Quantitas rei in furto aut honore,vt grauat peccatum, & probabilius eſt eſſe confitendam. 340.b. quantitas quadruplex confeſsionis.290.

Quarta funeralium.563.

R.

Ratihabitio an concẽdat iuriſdictionem.435. Reatus duplex,culpæ & pœnæ. 266.gl.

Reconciliatio hæretici in Oriente fiebat cum vnctione chriſmatis.179.

Regnum cęlorum triplex aperitur per claues. 396. ianuam aperuit Chriſtus cruce & morte ſua.130. b.in Euangel.ſolo exprimitur.56.

Regulares ſeu religioſi, quid ſi eligantur in epiſcopos.560. habent varia priuil. pro ſubditis & externis.565.567. & magnas indulg.532. epiſcopus contra eos non procedit per cenſuras.557. ſubiectio illorum non ordinatur in bonum Prælati. 551.b.non ſunt approbandi ab epiſcopo in confeſſarios niſi exponantur à Pręlato.409.& approbatus poteſt reprobari à Prælato.409.410. horum iuriſdictio manat à Papa, nec poteſt reſtringi ab Epiſcopo. 411. 568. b. abſoluit ſubditos Epiſcopi etiam extra diœceſim pro qua approbatus eſt. 412. & à pluribus abſoluit quam parochus, 408. b. & confeſſarius ex ſocietate Ieſu à reſeruatis Papæ præter caſus cœnæ. 408. b.

& glo. prædicare poteſt vbiq; terra & mari.569. ſat eſt ſemel approbatum fuiſſe ab epiſcopo.408.b.ſi epiſcopus iniuſte neget approbationem conceditur ipſo iure à Papa.407.b.409.gl. quis ſit illorũ ordinarius.413.quid prælatus poſsit in ſubditos.565. ſi concedat caſum,abſolui à cõfeſſario an poſsit addere onus,vt prælato repetat.441.ſi. aut ſubditum ſubmittere epiſcopo, vt illum abſoluat.447.553.b.vid.Prouincial.ſi miniſtret ſęcularibus euchar.aut vnctionem ſine priuil. fit excõmu.518.76.b. exemptio illorum ab ordinarijs. 547.& ſeq.vid. Exemptio, in quibus eximantur. 554.b. an quidam priuentur frui bulla cruc. pro eligendo confeſſario. 411.447.541. an poſsint renuntiato priuil. ſubijcere ſe ordinario? 553. non poſſunt per cenſuras etiam ad proceſsiones compelli ab ord.556 b. nec capi.557. nec puniri.558.

Religionis virtus partim conuenit cũ pœnitentia. 263. religionis ſtatum cum profeſsione inſtituit Chriſtus.159. ſtatutum de repetendis confeſsionibus vtile.368.b. & an obliget.369.372. quomodo cõfeſsio repeti poſsit.369.370.intrãs acceptat ſtatum religionis talis cum ſuis ſtatutis. 369.b. ſi ſtatuto teneatur repetere, poteſt ex cauſa commutari obligatio ne repetat,& ſatis eſt dici prælato extra confeſsionem.371.

Remiſsio peccati fit gratis.298.gl.299.& ſeq.an intelligi poſsit abſque infuſione gratiæ.298. eſt beneficium diſtinctũ à contritione.300. nõ fit propter opera iuſtitię,aut iuſtam ſatisfactionem pro culpa mort.vt offenſa Dei.302.b.remiſsio pœnæ æternæ, cum culpa fit contrito abſque conditione. 306.

Repetendi amiſſa ludo datur actio apud iudicem. 589.b.593.b.

Repetendi confeſsiones ſtatutum in religionibus vtile.368.& ſeq.vide ſupra Religio.

Reſeruare caſus decet Papam.430.& epiſcopum ac generalem Religionis. 437. reſeruatio aliorum præter Papam ſi nimia ſit quando non obliget. 437 reſeruantur externa tantum, quando quantitas eſt ſufficiens ad mort.439.& ſeq.ſed poſſet in religione reſeruari internus conſenſus.439. quis abſoluat à reſeruatis.439. & ſeq. ſublata excom. aut reſeruatione per prælatum aut iubil. poteſt caſus abſolui à parocho.440.509. vrgente neceſſitate inferior abſoluit cum onere, vt ſe præſentet.441.atq; ita reſeruata ſunt bis confitenda.442. quando pœnitens in iubil.oblitus eſt cuiuſdam reſeruati poteſt eo lapſo abſolui à parocho. 446. & ſeq.509.quando prouin.aut viſitator concedit caſus. 447. nec ſit difficilis in concedendo. 443. quibus verbis delegat reſeruata. 440. Archiepiſcopus quando ſubditos ſuffraganeorum abſoluat.440.quot caſus reſeruentur epiſcopo.487.b.

Reſtitutio.vide Omiſsio.an ſit mediũ neceſſarium ad ſalutem ei qui poteſt.582.fin.glo.

Reuocatio & ſuſpenſio priuilegiorum, quomodo fiat per aliud priuil.aut per bullam.535.& ſeq.

Reuerendæ non expirant mortuo concedente.540.

Reus ratione delicti non acquirit forum, vt poſsit abſolui.412.b.

Rex.vid.Princeps.à quo poſsit abſolui ipſe & eius familia,& qui comitantur curiam.431.

Ritus pro ſacramentis, vt pro baptiſmo pius conſeruandus,& quæ vtilitas.36.123.quãdo ſupplendus?128.& qui obſeruandi ſunt in adultis baptizandis. 127.b. ritum nouum inducere quid ſit & quando vitiet ſacram.33.36.b. vid.Baptiſmus.

Rogationum diebus an ſit ieiunandum, & liceat edere oua.519.

Romanus Pontif. vide Papa.

Ruſtici qui ſolent ſine numero & circunſtantijs confiteri an ſint cogendi repetere cõfeſsionem. 346. b. 331.

S.

SAcerdos habet actiuam poteſtatem conſecrandi & remittendi peccata. 50. 87. b. 116.b.glo. eſt quorundam ſacramentorum miniſter: aliorum eſt epiſcopus,ſed baptiſmum valide confert laicus,& de Matrimonio. vide Confeſſarius miniſter.81.& ſeq. ligat pœnitentes.260.b. & ſeq. de duplici claue. 391. b. quando data eſt ſacerdoti vtraque poteſtas.321. & ſeq. Sacerdos ſimplex ſi de facto confirmet non valet: bene tamen ſi id faciat ex ſpeciali cõmiſsione Papæ,& cum chriſmate per epiſcopum conſecrato. 182. ſacerdos non reprobatus erat olim vbique eligibilis per bullam in confeſſarium.410.b.quo iure habet iuriſdictionem in quædam. 414. & ſeq. 429. poteſt eligere confeſſarium de expoſitis.414.b.in artic. mort.quilibet ſacerdos abſoluit ab omnibus.417 rogatus etiam à iudice poteſt negare ſe audiſſe etiam in confeſsione.456. vide Sigillum. Sacerdos vet.leg.non conferebat attrito primam gratiam.398.b.

Sacramentalia non ſunt ſacramenta: & tamen ex operato mundant à venialibus.70. inſtituta ſunt autoritate diuinitus data. ibid.& 255.

Sacramentorum Chriſti numerus ſeptenarius. 22. ordo illorum. 23.b. ſunt præcipua media ſalutis noſtræ.2.& gl. cur dicuntur ſignum, & de varia ſignificatione.2.b.4.b.non eſſe ens rationis.7.definitur.5.b. & de definitione, eſt viſibilis forma inuiſibilis gratiæ. 38. b. quæ ſint de eſſentia? 24. vetera fuiſſe ſacram.ſimpliciter, & in quo differant à noſtris.5.b.& gl.8.41.b. 22.b. de ſacramen. in ſtatu legis naturæ. vid.Status. cur in re ſenſibili inſtituta à Chriſto.38.b.receptio ſacramenti pertinet ad cultum latrię.37.quomodo ſit vnũ.7. ſignificat tria ordine per modum vnius. 8.41. b. quomodo ſit ſignum virtutis diuinæ occultæ, & paſsionis Chriſti.8.& gloriæ: & quid principalius ſignificat. 8.b. differt à ſacrificio. 8.b.glo. De cauſa effectiua, inſtituit ſolus Chriſtus. 9.b. olim poſt peccatum inſtituta, non ante. 14.b. & ſequent. vid. Status.ante inſtitutionem per Chriſtum, præceſſit quædam inchoatio per baptiſ. & pœnitentia.322.Ex cauſa finali ſumitur non eſſe paria in neceſsitate. 12. præceptum magis obligat quam ante legẽ Chriſti, quia baptiſmus vel pœnitentia ſunt medium neceſſarium.21.impletur præceptum licet in peccato recipiat verum ſacrament. quanuis peccet contra reuerentiam illius.367.Materię ſingulę ſacram.conſtant rebus & elemento, vt materia: & perficiuntur verbis tãquam forma.25.quæ ſit materia remota & proxima.25. quæ forma.25. non ſic ſacramenta legis naturæ conſtabant rebus determinatis.28.requiritur coniunctio materiæ cum forma: ſed non tam ſtricte in pœnitentia & matrim.367.De Ritu. vide Ritus. Quantitas.euchariſtia excellit & cur.4.dicuntur magnum ſacramentum.13.b.durabunt vſque ad finem mundi, ſed non erunt in patria.216.Effectus & finis.23.b.nullũ ſacramen. ordinatur per ſe contra veniale, & tamen per omne remittuntur venialia.252.b.& ſeq. diſtinguuntur tria nempe ſacramentum tantum, res tantum, res & ſacramen.ſimul.41. ſacramentum Chriſti eſt vera cauſa gratiæ.42.60.b.in omnibus non ponentibus obicem.59.b.dicuntur conferre ex opere operato.59.ſunt cauſa phyſica: nec tantum efficiunt hominem gratum eleuando præuiam diſpoſitionem. 61. & ſeq. ſed attingunt ad productionem gratiæ. 63. explicantur patres dicentes ſacram.efficere quod ſenſibile eſt, Deum aut interius operari.67.glo. remoto obice cauſat vt phyſicum inſtrumentum: nec requiritur relin qui quaſi ſemen ſacramenti.78.b.& ſeq.quę reuiuiſcant.79.b.& ſeq.cauſant effectum in inſtanti. 68.b.à quo miniſtro petenda, & an à peccatore. 90.b. vide Miniſter. qualis attritio ſit digna diſpoſitio ad fructum ſacramenti. 287. & ſequent. vide Attritio.

Sacrificium differt à ſacram.8.b.gl.vide Miſſa.

Sacrilegij tres gradus quando indigne ſumitur ſacramen. 75.b. contra locum ſacrum quibus modis fiat.342.b.

Sanctorum ſatisfactio pertinet ad theſaurum indulgentiarum. 491. & quomodo concurrat cum ſatisfactione Chriſti.495.

Satisfactio non fit Deo proprie pro culpa mort.& tamen intentio compenſandi pertinet ad completam rationem pœnitentiæ.265.b.refertur ſententia an contritio ſatisfaciat pro iniuria Dei. 301. vide Contritio. pro temporali pœna an ſit præceptum naturale ſatisfacere Deo in præſenti vita per opera ſupererogationis? 232.b. & ſeq. 379. eſt tertia pars materiæ in ſacram. pœnitentiæ,ad quam ſacerdos ligare poteſt ſub mort.pœnitentem, & hic tenetur acceptare. 232. 236. b. 261,b. 379.b.380. grauis pœnitentia pro venialibus obligat ſub mort.380.an impoſita quæ ſit iuſto leuior tollat totam pœnam.388.b.tenetur pęnitens eam implere per ſeipſum. 385.b. eſt ex fine neceſſaria ad conſequutionem gloriæ, & ad alia.282.b.373.definitur.375.differt à reſtitutione 373.226.gl. differt à merito.302.375. iuſtus poteſt Deo ſatisfacere pro temporali.375.ſed nõ poteſt anticipato. 375. vtilitas & vis. 373. antiquitas & vſus. 374. Chriſtus ſatisfecit pro nobis, vt cauſa vniuerſalis. 373. eius tamen ſatisfactio applicatur ſecundum diſpoſitionem recipientis.461.gl. noſtra nõ derogat ſatisfactioni Chriſti.51.b.492. vide Chriſtus. qui manet in peccato mort. non ſatisfacit etiam pro veniali,aut pro pœna peccati remiſsi.374.b.vnde ſumatur quantitas ſatisfactionis.374.b.gl.acceptatur pro pœna ſpirituali ex lege: ſed non ſemper pro pœna temporali huius vitæ. 375. nihil minuit de merito gloriæ. & debet eſſe voluntaria, & aliquo modo ſupernaturalis.275.b.& ſeq.per quę opera fiat.375.377 379. opera pœnalia, & quæ difficultatem inferunt eſſe aptiora. 376. opus externum auget ſatisfactionis valorem,ſed nõ meriti.377.cur vnus pro alio de iuſtitia ſatisfaciat,non tamen ita mereatur. 377.b. an plus valeat ſatisfactio pro alio. 378.valet pro defunctis.378.b. iuſtus pro iuſto ſatisfacit de iuſtitia.379.poteſt ſatisfacere pro pœña vnius venialis ſine alijs. 379. ſatisfactio per miſſam applicata creſcit ex diſpoſitione.52.prodeſt defunctis.52.b. vt ſatisfactio miſſæ, ita quæ eſt pars ſacramenti eſt vtilior, & reuiuiſcit. 256. fin. vide 504. 307. quia habet effectum ex opere operato.381.& ſatisfacit præcepto cõfeſſarij.381. an ante baptiſmum ſit adultis iniugenda ſatiſfactio.148. pœnitenti tenetur confeſſarius imponere aliquam: niſi ſit cauſa excuſans, vt in articulo mortis.236.b. & cur.261.gl. Pœnitentia ſolemnis olim non iterabatur. 297.gl. fiebat in loco publico.325. Prudentia confeſſarij in imponendis pœnitentijs.382.b. & ſeq.478.b. eſt arbitraria.388.opera impoſita intelliguntur de rebus ad quas ſub præcepto non tenebatur.383. ne publica pro occultis. 384. quando confeſſarius iniunctas ab alio poſsit minuere? 385.b. ſed tutius fit commutatio per indulg.387. quando poſsit irrita declarari? 386.b.

Scandalum quãdo addat peccato ſpeciem nouam? 541.glo.

Schedulam confeſsionis det confeſſarius etiam ijs quos non abſoluit.465.reperiens chartã vbi pro confeſſione erant peccata ſcripta, tenetur ſilere. vide Iudex.

Schiſmaticus. vide Hæreticus.

Scholaſtici Theologi ſi communi conſenſu aſſerãt propoſitionem,quæ vel ad fidem & mores pertinent,vel ad philoſophiã,quam fidẽ faciant.3.gl.

Scholaſticus Magiſter Salmanticæ [el Maeſtreſcuela] an reſeruet caſum.438.b.Scholares an poſſint eligere confeſſarium? 415. b. cum ſcholaribus

diſpẽſat Epiſcop. Salmant. conceſſit Pius V. ibid.

Scientia per confeſſiones habita quomodo vti liceat, ſaluo ſigillo. vide Sigillum. 460. 470. & ſeq.

Scientia infuſa vſus eſt Chriſtus. 1. etiam ad res temporales. 470.

Scripturę ſacrę mos eſt, poſt vtilem propoſitionem ſtatim, aut alibi addere exceptionẽ ſi ſit. 156. b. gl.

Secreta iurata quando licite aperiantur? 460.

Sem quis fuit? vide Melchiſedech.

Septenarij numeri myſterium. 22.

Sigillum ſeu ſecretum confeſſionis. vide Confeſſarius. quid ſit & cur ita vocetur. 454. obligat iure diuino indiſpenſabili etiam circa venialia ſub mort. 554. & de circunſtantijs obligat. 455. & de peccato complicis: & detectio abiecti generis. 472. ſtrictius obligat quam iuramentum aut votum. 455. b. nullo caſu frangendum etiam ad impedienda maxima mala. 455. b. 456. nec ob præceptum ſub excom. 456. nec in eo diſpenſari poteſt 454. b. 456. at ſub hoc nõ includitur vnicus caſus ſi pœnitens intendat peruertere confeſſarium. 463. iudici roganti confeſſarius iurare poteſt, neſcio, non audiui, etiam in confeſſione. 456. b. obligat dum confitetur propoſitum peccandi in futurum cum periculo grauis damni. 457. & ſeq. Non cadunt ſub ſigillo, virtus aut ſi cõfeſſio puplice facta eſt. 462. b. licet dicere de meretrice quod recte confeſſa fuit. 463. nec ſi genuflexus dicat, hoc tibi narro in confeſſione aut pro conſilio & remedio capiendo. 463. quid ſi dicat non abſolui illum, aut in tali vrbe fiunt hæc peccata aut ſi e ſocijs laudet vnum. 464. licet dicere quod ſciebat alia via. 464. fin. Indirecte frangunt quidam. 460. b. non tamen ſi peccatori alias publico neget communionem. 460. aut votum indigno. 468. quis tenetur, & quo modo. 459. & ſeq. ſolus ſacerdos incurrit pœnas iuris. 459. pœnitens nõ tenetur ad ſigillum. 459. gl. 466. inueniens chartam cõfeſſionis, vt tenetur. 459. b. prælatus à quo petita eſt licentia pro reſeruatis. Doctor conſultus de caſu, quomodo obligetur. 460. Prçlatus poteſt non admittere indignum ſic notum. 477. & priuare officijs amouibilibus. 468. ſed confeſſarius de tali re non poteſt monere prælatum. 471. poſſet dicere paſtori, vigila circa gregem. 465. vide verb. Scientia. poteſt vti factis ad præueniendum malũ, vt in caſu de duobus latronibus. 470. b. aut ſi cõfeſſario abciſa ſit crumena. 465. Pœnis ſubiacet fractor ſigilli ſacerdos. 458. b. at laicus qui caſu aut induſtria audiuit, & interpres confeſſionis obligatur quidẽ ad ſigillum. 458. & ſeq. ſed non ſubiacet pœnis iuris. 459. b. contra fractorem ſigilli admittitur probatio per teſtes ſingulares, & confeſſario incumbit onus probandi ſe aliunde noſſe. 458. fin.

Signum ſenſibile pertinet ad rationem ſacram. 6. glo. & cur ita dicatur. 6. b. & ita deceat. 38. & 6. potuit tamen Deus ſignum intelligibile vt meditationem inſtituere in ſacram. 6. ſignum debet eſſe permanens in ſtatu legis, vt ſit ſacrament. 6. vide Sacrament. Theologus agit de rebus & ſignis. 1.

Siliçæus Archiepiſcopus Tolet. conceſſit indulg. pro defunctis, ſed exceſſit. 581. b. glo.

Societas Ieſu. vide Priuileg. & Bulla. vetat Pont. diſputare de inſtituto illius, animo impugnandi 572. b. amplo fauore eximitur. 548.

Socij priuilegio gaudet ſocius. 376. ſocium aſſumit epiſcopus regularis. 559. fin.

Soluere debita epiſcopus non compellit regulares. 554. b.

Spes ſaltem virtualiter concurrit in puncto iuſtificationis. 273. b. ſpes non fuit in anima Chriſti, nec fides aut pœnitentia infuſa. 315.

Stationes quantum ad indulgen. quæ per bullam cruc. cõceduntur, & antiquitas illarum. 533. b. gl. Stationum indulg. cõceduntur regularibus. 533.

Status innocentiæ. vide Innocentia.

Status triplex poſt peccatum naturæ legis & gratiæ. 15. b. de ſtatu naturæ, primo in eo includebãtur præcepta ſupernaturalia de fide, ſpe, carit. & pœnit. 15. & de fide. 16. gl. erat tunc ſacram. cum indeterminato ſigno externo in quo peccata expiabantur præſertim paruulis. 16. ſola fides abſq; ſigno externo non proderat applicata infanti nec intra vterum. 16. b. nec externa oblatio pro fœtu intra vetrum matris. 139. non erat vnum ſignum apud omnes niſi formaliter. 17. b. Deus maioribus inſpirabat id ſignum. 17. b. in eo ſtatu erant ſacerdotes à Rep. electi. Et ex ſpeciali Dei priuileg. primogenitus. 18. interdum idem erat ſacram, & ſacrificium. 18. b. permãſit pro fœmellis, imo & pro pueris ante. 8. diem decedentibus in leg. veteri. 19. an poſt Chriſti reſurrectionem durauerit vſque Pentecoſten. 101. erat præceptũ parenti in eo ſtatu, vt ſaltem in neceſſitate conferret id ſacramentum paruulis. 21. adultus tunc contritione interna abſque ſacramento iuſtificari potuit. 21.

Statutum quarundam religionum de repetendis confeſſionibus quomodo fieri poſſit. 371.

Satutum religionis ne confiteatur alteri quam deſignato eiuſdem monaſterij. 542.

Subiectum ſacram. eſt ſolus homo viuens: non anima ſeparata nec angelus. 71. b. ſuſcipienda eſſe ſacramenta debito ordine, & quando teneatur recipere. 76. & in ſingulis ſacram. de præcepto.

Subſidij exemptionem habent quidam regulares. 564.

Sylueſter Papa inſtituit vnctionem verticis in baptiſmo, & explicatur Greg. 39.

T.

Templum Ieruſalem, & quod inſtaurauit Herodes. 103.

Temporis circunſtantia quando grauat peccatum & ſit confitenda. 343.

Territorium extra ſuum non poteſt ordinarius vti iuriſdict. quadam. 554. fin. & tamen abſoluit ſubditos extra. 412.

Teſtator, dum ſe reputat eſſe in gratia confirmet teſtamentum & legata eius. 258. teſtandi gratia non expirat morte concedentis. 577. compoſitio pro legatis quando ſit. 594.

Teſtis ſingularis quando probat contra confeſſarium fractorem ſigilli. 458. b. confeſſarius productus in teſtem aut denuntiatorem tenetur non affirmare certius propter audita in confeſsione. 460. b.

Theologiæ obiectum & materia eſt Deus: item res & ſigna. 1.

Theologus cur verbis proprijs vti debeat. 3. præfertur Canoniſtæ in quibus. 572. b. ad Theolog. ſpectat examen legum pro foro conſcientiæ. 572. b. glo.

Theotocos dicitur B. Virgo, id eſt Dei genitrix. 4.

Theſaurus pro indulgentijs ſecũdum fidem eſt in eccleſia. 489. ex ſatisfactione Chriſti & ſanctorũ. ibid. & 492. b. vbi ſit, nempe in acceptatione Dei 491. b. in eo conſeruantur ſatisfactiones ſanctorum à principio mundi. 491. b.

B. Thom. Apoſtolus quando recepit claues. 321.

B. Thomæ Aquinatis doctrina approbata. 3.

B. Tho. Canthuarien. Archiepiſc. bis martyr. 167.

Timor ſeruilis de qua re ſit. 273. vtilis, & communiter præcedit contritionem. 273. gl. 274. non ſufficit ad fructum ſacramenti. 273. an ex ſolo timore impleatur præceptum? 274. gl. motiuum timoris non impedit quin actus contritionis aut prçcepti feratur in Deum propter ſeipſum. ibid.

Titulo vno poſsidens an poſsit nouo titulo acquirere dominium. 565. titulus dat plenum ius cum quadam poſſeſsione. 556.

Tranſſubſtantiationis vocem nouam defendunt Patres. 4. b. gl.

Tributorum exemptio datur regularib. 564. tributa pro tranſuectione mercium in aliud regnum. 593. b.

Trident. Concil. loca in quibus Ordinario ſubijcit regulares exemptos. 548. b. glo. quis idoneus, ſeſſione 23. ref. cap. 15. pag. 406. an pro derogatione illius requiratur expreſſa mentio. 561. cui licet interpretari decreta Concil. 573.

Trinitarij fratres concedunt quaſdam bullas. 580. quomodo his applicetur Moſtrencum. 593. b.

V.

Vagos abſoluere poteſt quilibet ex confeſſarijs expoſitis. 415.

Veniale. vide Peccatum.

Verba. vide Nomen, voces. verbis proprijs vti debet Theologus. 3.

Verba determinata ſunt forma ſacramentorum. 27. b. vt in bapt. 117. mutatio accidentalis aut tranſpoſitio: & quæ impediat ſenſum formæ. 31. b. interruptio vitanda. 117. mora in fine formæ prolatæ non impedit effectum. 118. coniunctio phyſica formæ cum materia curanda. 118.

Vetus lex. vide Lex & ſacramentum. in leg. vet. non fuit ſacramentum pœnitentiæ. 323.

Veteres Patres iuſti dicebantur filij Dei. 57. vbi explicantur Patres.

Virginitatis circunſtantia mutat ſpeciem ſtupri. 338. b. ſe refert inf. 341. 477. ſed bene. 347. at in viro non oportet exprimere ſe amiſiſſe virginitatem. 347.

Virtus ſacramentorum non eſt qualitas re diſtincta à motione corporali. 66. & tamen ab effectu dicitur ſpiritualis. 67. b.

Viſitator regularium. vide Prouincialis. Epiſcopus aut legatus nõ poteſt proprio iure viſitare quoſdam exemptos. 566. fin. dum ex conceſſione viſitat parochias monaſterio annexas, non recipit procurationes ſeu ſtipem. 559. Viſitator regularibus concedit indulgentias. 534. b.

Viſitans eccleſias regularium quas indulgentias habeat? 533. 534. fin. regulari aut moniali ſatis eſt viſitare propriam eccleſiam, dum pro omnibus conceduntur indulgentiæ aut iubilæus. 533. b. 534. b.

Vitæ decurtatio non eſt illicita, quando per accidens ſequitur ex regula ſtricta religionis, aut pœnitentijs. 277.

Vnctio in baptiſmo & ordine eſt quid ſacramentale. 39. b. & cum oleo in baptiſ. eſt antiqua. 39. b. cum chriſmate in vertice inſtituit Sylueſt. Papa 39. quidam laici vnctione pia ſanabant infirmos. 203.

Vnctio extrema eſt ſacramentum. 22. 188. eſt vnum. 189. b. à Chriſto inſtituta. 187. fin. 189. definitur. 189. b. conuenit cum confirmatione. 188. vtriuſq; materia proxima eſt vnctio. 39. b. Ex finali cauſa colligitur vtilitas, ſed de illa nõ eſt præceptum. 12. 188. 193. b. tenetur homo non contemnere. 13. Materia eſt oleum. Epiſcopus benedicit, ſed Papa poſſet benedictionem olei committere ſacerdoti. 190. Forma per modũ deprecationis. 190. b. Ritus. 36. 191. 201. Effectus, dat gratiam, licet à peccatore detur. 191. b. difficile eſt, quæ ſit gratia ſacramentalis. 192. tollit reliquias. 1. oblita etiam mort. 192. dat ſanitatem corpori. 192. b. 53. nõ iteratur in eodem morbo. 193. gratia datur in vltima tantum vnctione. 200. fin. Subiectum capax 73. b. 194. non eſt expectanda priuatio ſenſuum. 194. b. datur ſenio confectis. 194. b. phreneticis. 200. 201. b. at non pueris aut amentibus. 199. fin. aliquando ſine vnctione non ſaluaretur. 193. b. D. Virgo immunis à peccato fuit capax. 198. b. & Apoſtoli. 199. catechumenus non eſt capax. 188. b. & ſeq. nec mortuus. 71. 201. datur poſt viaticũ. 193. fin. non datur tempore interdicti. 193. quæ partes ſenſuum ſint vngendæ. 200. b. Intentio

iunct-

INDEX

interpretatiua ſat eſt ad receptionem. 201.b. debet reputare ſe eſſe in gratia.202. Miniſter ſacerdos.83.202.non poteſt committi laico aut diacono.203.nec Apoſtoli miniſtrarunt ante ſacerdotium.189. vt quidam putarunt.188. ſingulare eſt vt multi ſimul perficere poſſint.202.b.aut ſi primus obijt, vt alter proſequatur.201.b.& quid fiet ſi infirmus videtur obijſſe.201.Religioſus quando poſsit miniſtrare: parochus denuntiatus poteſt committere licentiam alteri.202.b.

Vniuerſale ſignum quæ comprehendat.554.564.b.

Voces nouas rebus nouis accõmodare licet, quanuis non extent in ſcriptura.5.vide Verba.vox eſt ſonus qui manet in aere etiam finita prolatione & ſenſu.68.b.

Voluntas efficax reputatur pro facto apud Deum. 300.b.

Voluntarium indirecte ſat eſt ad ſpeciem peccati, aut continuationem.335.b.

Votum ſacramenti includitur in contritione. votum generale cur dicitur fieri in receptione baptiſmi.127.olim fiebat à catechumenis.134.ex profeſsione quæ fit per baptiſmum etiam infans contrahit obligationem.128.

Voti obligatio eſt maior quam iuramenti.576.vide Iuramentorum. Papa dum diſpenſat in voto, fit potius in quadam obligatione humana.216. diſpenſat etiam in voto non petendi diſpenſationem.577. quæ vota reſeruantur Papæ. 518.576.b. Epiſcopus diſpenſat in religionis voto pœnali. 576.b.& continentiæ ad tempus.386.An in voto continentiæ quando eſt periculum, nec eſt facilis recurſus ad Papam, aut commutationem voti à Papa factam temperare.386.Commutare in omnino æquale an poſsit homo propria autoritate. 381.an requiratur cauſa. Regularis confeſſarius in quibus diſpenſet cum ſæcularibus.569. b. & diſpenſat. 570. Bulla cruciatæ concedit omnia vota commutari etiam reſeruata Papæ: excepto religionis & caſtitatis.576.b. ſed partim fieri debet in ſubſidium expeditionis & bullæ.577.poſſet fieri extra confeſsionem commutatio. 577. quæ vota concedat bulla.576.& ſeq.518.

Vxori dubitanti an conſulere liceat, vt reddat debitũ.477. gaudet priuilegio mariti, & pro interdicto.514.b.

FINIS.

Ad candidum Lectorem.

CVR in tam grandi opere, breuitati conſuluerimus, diximus in totius lib. proœmio. Huius gratia 1. particulas ſæpe reſecamus, quæ ad orationis ornatum, & perpetuam contextus ſeriem facere ſolent. Deinde voces quaſdam ſcribimus interciſas: quæ tamen ex ſubiunctis facile intelliguntur. 3. Noſtram ſententiam autoritate maiorum confirmamus, ingenuè fatentes per quos profecerimus: nec ſine graui autoritate aut ſapientum maturo conſilio ſubijcimus interdum notam cenſuræ. Sed quia quibuſdam interdum placet contraria ſententia, nominamus autores illius patronos: non animo lædendi quẽnquam, cum inter antiquos referantur ij, qui nobis religione & multis nominibus ſunt coniunctiſsimi. Quædam tamen obiter repetimus varijs in locis: ne hominem vnius libri aut capitis lectione contentum, ad alia paſsim loca cum tædio & labore remittamus. Tandem ſi forte lector citationem alicuius libri, aut numeri non reperiat in loco à nobis notato: quærat proximum numerum qui antecedit aut ſequitur. Nam typographi varia ratione mutant, & diſtinguunt capita in antiquis libris recens excuſsis, vt in Tertull. Cyprian. Hieron. Auguſt. Nazianz. & Leon Papa. I. Et in recentioribus ſummis Sylueſt. Tabien. &c. Quin & Nauar. Simancas, ac per multi alij numeros & ordinem libri à ſe prius prælo mandati, ſponte mutarunt. Salmant. in Colleg. Societ. Ieſu. Anno ætatis 55. & à Chriſti Natiuitate anno. 1591. die 8 Nouembris.

Ieſu Chriſto æterni Dei coæterno Filio ſit cum Deo Patre, & Spiritu ſancto ſempiterna gloria.

UNIVERSITARIA